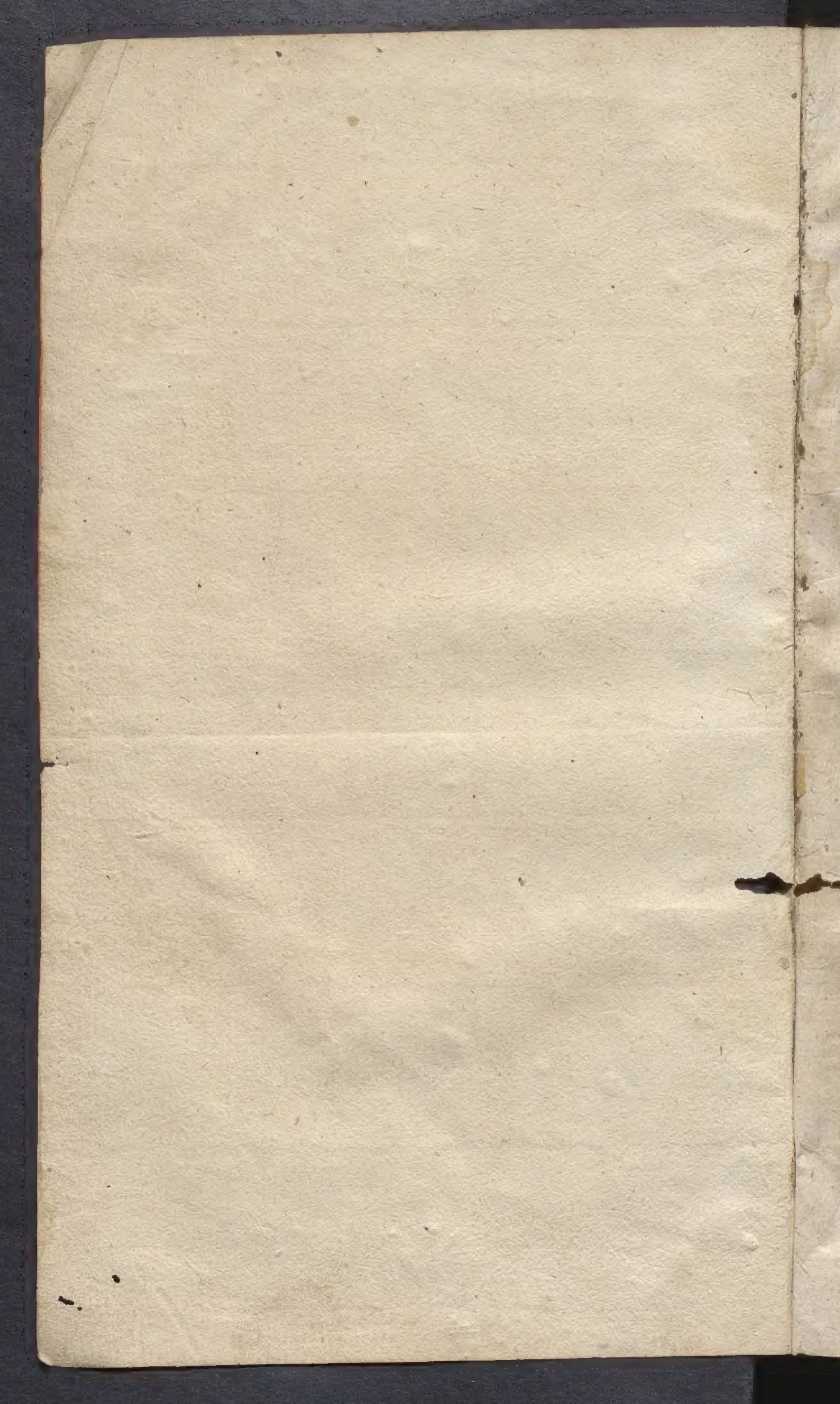
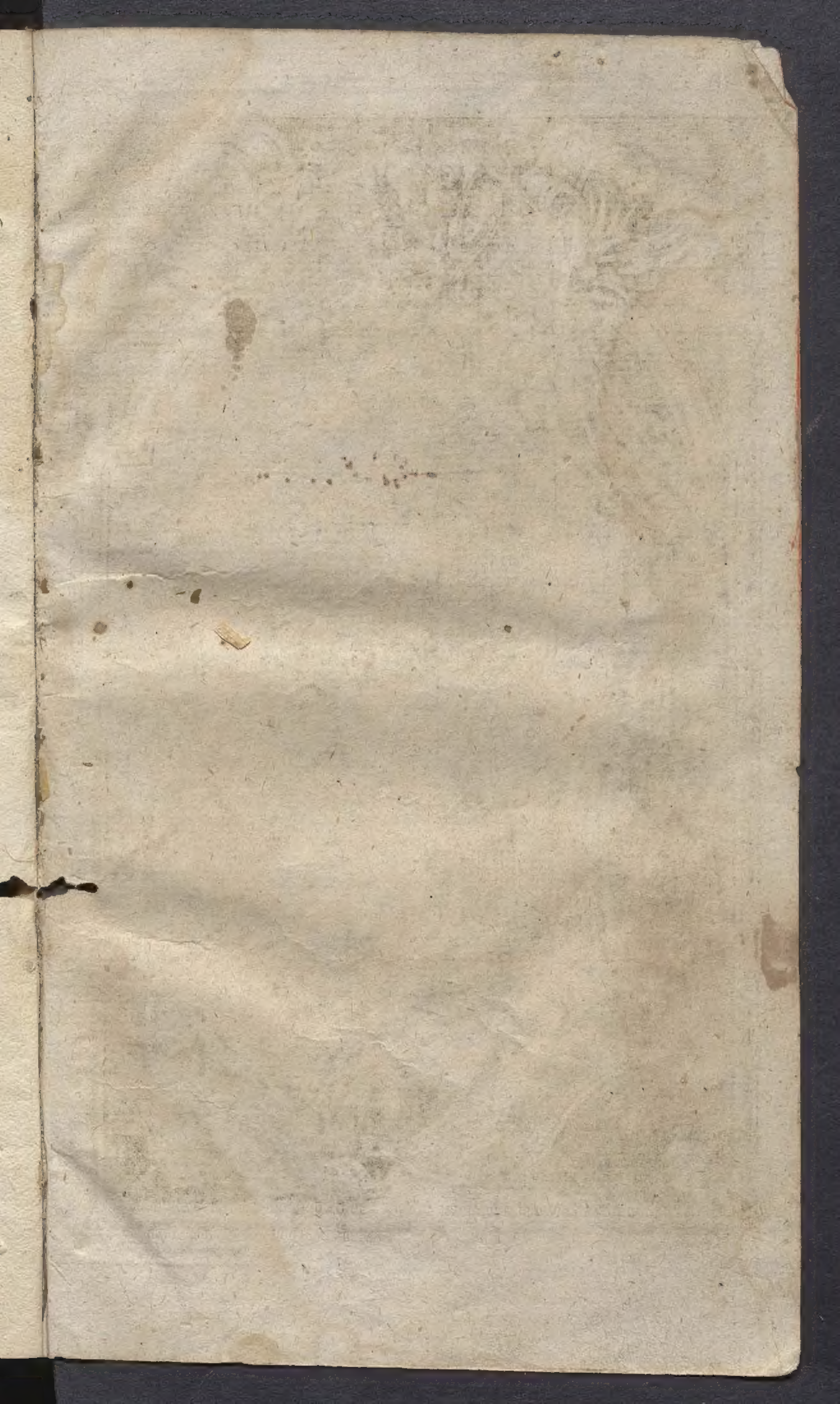









Varsovie
Dict. Franc
Polo. nois.
et Alle mand
Bernigeroth del et fecit 1749.

Vollständiges

Deutsches und Polnisches Wörter = Buch,

welches

die gebräuchlichsten Wörter und Redens = Arten, auch vornehmsten Kunst= und Handwerks = Wörter enthält,

als M. A. Trotzens, Polnischen Wörter = Buches

letzter Theil;

herausgegeben durch

Stanislaus Nałęcz Moszczenski.

Zupełny

NIEMIECKI y POLSKI MOWNIK,

maiący naywięcey zażywane słowa y zwykłe Mowienia - kſztałty, tudzież przednieyſze słowa w Sztukach y Rzemiesłach,

Ex libris Crispini Zalenski.

iako Oſtatnia Część

POLSKIEGO MOWNIKA

P. M. A. Trotza.

Wydany przez

Stanisława Nałęcza Moſzczeńskiego,

Art. Mag.

Leipzig, 1772

bey Johann Friederich Gleditsch.

JAŚNIE WIELMOŻNEMU IMCI PANU,

PANU

KAROLOWI z OSTEN,

HRABI z SACKEN,

STAROŚCIE PILTYŃSKIEMU w KURLANDYI,

PANU NA DODANGEN &c.

Nayiaśnieyſzego XCia IMCi Elektora

Saskiego,

Miniſtrowi Gabinetowemu,

Sekretarzowi Stanu

w Dziale Intereſſow Cudzoziemskich,

Kawalerowi Orderow S. Jędrzeia y S. Alekſandra

Newskiego &c.

PANU Y DOBRODZIEIOWI.

JAŚNIE WIELMOŻNY MCI DOBRODZIEIU.

Gdy miałem troskliwie pomyśleć o Przezacnym Protektorze dla tey moiey pracy, wyſoka Sława Jaśnie Wielmożnego WC. Pana Dobrodzieia naypierwey w moiem ſtawiła umyśle Pańską Jego Oſobę, ktorey by ia nie tylko poświęcił to dzieło, ale też razem oświecił go śmieiąc na iego położyć czele Prześwietne Imie Jaśnie Wielmożnego WC. Pana Dobrodzieia.

Da zatym nieomylną wziętość temuż dziełu sława ktora twoię Jaśnie Wielmożny MCi Dobrodzieiu mądrość, twoie pochwały głośi po Narodach, oſobliwie zaś Niemieckiem y Polskiem.

Zupełna Jaśnie Wielmożnego WC. Pana Dobrodzieia w tych dwoch ięzykach umieiętność czyni Cię razem Sędzią tego Pisma, kto-

rego dawca od tak doskonałego Sędziego przy wſzelkiey uniżoności oświadczeniu przyimie poprawę, z ktorey praca iego powſzechne mieć będzie zalecenie.

Szczupłą mam ſpoſobność rozſzerzać ſię na twoie I. W. MCi Dobrodzieiu pochwały w tym przypiſaniu: mam atoli nadzieię że inſzego czaſu pole mieć otwarte będę mowić do potomności o oſobliwſzych tychże, ktoremi słynieſz, zaſzczytach.

Wſpaniałość Twoia y nieporownana łaskawość nie pozwala wſtępu y naymnieyſzey do moich myśli wątpliwości, że na ten poświęcony Twoiemu Prześwietnemu Imieniowi Mownik dobrotliwe y łagodne rzuciſz oko.

Dla mnie ſię zoſtaie nie tylko honor ale y powinność wyznawać, że ieſtem z nayglębſzym uſzanowaniem.

JAŚNIE WIELMOŻNEGO
WC. PANA DOBRODZIEIA

nayniżſzy sługa
Stanisław Nałęcz Moſzczeński.

Vorrede.

Vorrede.

Wie nützlich und nöthig ein ausführliches deutschpolnisches Wörterbuch sey, erkennen diejenigen am Besten, welche von den Deutschen mit Polen umgehen, Handel und Wandel treiben, an sie schreiben oder sich deutlich und verständlich gegen sie erklären wollen; wie auch diejenigen von den Polen, welche deutsche Briefe und Schriften lesen, sie richtig und genau zu verstehen und zu übersetzen wünschen. Die Hülfsmittel welche sie bisher dazu gehabt haben, sind meisten Theiles eigentlich nur Vocabelnbücher oder Wortregister gewesen, die zwar auch ihren ganz guten Nutzen haben, aber doch zu den völligen Verstande einer Sprache, ihrer Wörter und Redensarten lange nicht zureichen, die nur aus deren verschiedenen Zusammenfügungen und Verbindungen in mancherley Beyspielen kann erlernet werden. Man hat daher schon längst ein dergleichen Werk gewünschet, worinnen nebst der Bedeutung der teutschen Wörter auch die Erklärung der davon entstehenden gewöhnlichsten Redensarten im Polnischen angegeben würde. Es hatte sich auch der ehemalige polnische Lector allhier, Herr Michael Abraham Trotz, vor einigen Jahren, bey Ausfertigung seines polnischteutschen Wörterbuches, gewissermassen dazu anheischig gemacht und die Hoffnung der Liebhaber durch eine lange Erwartung mehr und mehr angefeuret; er gieng aber seinem Vorhaben nur mit sehr langsamen Schritten fort. Nachdem er nun unlängst gestorben und nur etwas weniges und geringes von seiner Arbeit hinterlassen hat, so trugen mir die Herren Verleger, welche sich gerne um beyde Nationen noch verdienter machen wollten, gütigst auf, dieses Wörterbuch aus zu arbeiten. Es wird also meine Pflicht seyn, hier an zu zeigen, was ich dabey geleistet habe. Da ich kein Deutscher bin, so suchete ich eins der vollständigsten deutschen Wörterbücher, das doch nicht zu groß wäre, dem ich nachgehen könnte. Hier wurde mir nun Hederichs so genanntes Promtuarium latinitatis oder vollständiges deutschlateinisches Lexicon dazu vorgeschlagen. Ich fand es meiner Absicht gemäß und legete es also wirklich zum Grunde, jedoch auf solche Art, daß ich es nicht bloß abschrieb, und statt des Lateinischen nur das Polnische setzete; sondern ich zog noch verschiedene andere Wörterbücher dabey zu Rathe und suchete aus denselben manches mehr zu erläutern, zu ergänzen und zu verbessern. Es würde überflüßig seyn, wenn ich solche alle hier anführen und der Reihe nach nennen wollte; genug, daß die Zusammenhaltung dieses und des hederichischen Wörterbuches einem jeden gleich zeigen wird, daß ich manches geändert und ausser ihm noch viel mehreres genützet habe. So sind z. E. bey den Nennwörtern ihre Geschlechter gesetzet worden, welche im Hederich fehlen, aber doch nothwendig sind und nicht füglich dürfen weg gelassen werden. Es kann

kann seyn, daß einige nicht mit demjenigen bezeichnet sind, welches sie aller Orten haben, und daß bey andern nicht ihr doppeltes Geschlecht in unterschiedenen Fällen angegeben worden: es wird aber doch das gemeinste und gebräuchlichste angezeiget seyn. Sollten auch einige veraltete und nicht überall gebräuchliche Wörter vorkommen, so schmeichele ich mir, daß man meinem Buche solches nicht als einen Fehler anrechnen, und es den Werth desselben nicht vermindern werde. Man trifft noch hin und wieder, auch in neueren Schriften, und wievielmehr nicht in Briefen? so genannte Provincialwörter und wieder hervorgesuchete und so zu sagen auferweckete längst abgestorbene Ausdrücke an. Ich besorge also vielmehr, daß ich noch nicht alle werde beygebracht haben, die vieleicht einer oder der andere darinnen suchen möchte. Die teutsche Sprache ist in ihren eigenen Wörterbüchern noch nicht so vorgestellet, daß sie dem ein Genügen leistete; warum sollte man es bey meinem nicht entschuldigen? Wenigstens hoffe ich, es werde von den gemeinsten, üblichsten und also vornehmsten nichts allhier abgehen. Es wird daher kein Vorwurf seyn können, daß einige Artickel sehr lang gerathen sind und viele Redensarten unter einem Worte begriffen werden. Meinem Bedünken nach ist dieses nicht nur nützlich, sondern auch höchst nothwendig. Ein Wort hat oft mehr, als eine, und zwar ganz verschiedene Bedeutungen. Weis man nur die Eine, wenn es auch gleich die ursprünglichste und allergewöhnlichste ist, so versteht man das Wort doch noch nicht, und kann dadurch vielfältig in den allerlächerlichsten Fehler und Irrthum gerathen. Es müssen folglich alle Bedeutungen in einem vollständigen Wörterbuche angegeben und durch Redensarten erläutert werden, wenn man sie verständlich machen will, damit derjenige, welcher sich hier zu belehren suchet, finde, wie und wenn, ein Wort dieß oder jenes bedeute. Hierzu gehören viele Beyspiele, deren Anzahl sich nicht bestimmen läßt, und noch viel weniger der Raum, den sie einnehmen solten. Diese Beyspiele aber haben noch einen andern Nutzen. Sie zeigen, besonders bey den Zeitwörtern, den Syntax oder die Wortfügung, und lehren, was für ein Casus oder welche Endung bey einem Worte stehen müsse, und wie die Wörter in einer ganzen Redensart zu ordnen und zu verbinden seyn. Dieß ist ein grosser Vortheil und keine geringe Bequemlichkeit für diejenigen, welche keine Sprachkunst besitzen, noch Lust oder Zeit haben, eine nach zu schlagen. Wegen meiner polnischen Erklärungen habe ich nichts weiter zu sagen, als daß ich das Vertrauen hege, man werde sie richtig den deutschen Wörtern und Redensarten angemessen und mit ihnen übereinstimmend finden. Wie reich und schön die polnische Sprache sey, das will ich in andern Schriften erweisen; hier habe ich solches nur einiger Massen zeigen können. Uebrigens wünsche ich, daß alle Liebhaber des Polnischen, dieses Werk nützlich gebrauchen können, und daß es auch meinen Landesleuten zu leichterer Erlernung des Deutschen ein brauchbares Handbuch und bequemes Mittel seyn möge. Leipzig, 1772.



A.

A, der erste Buchstabe des deutschen Alphabets, A naypierwsza litera w Niemieckim abecadle. Wer A sagt, muß auch B sagen, kto na iedno pozwala, musi potym na wszystko pozwolić.

Aach, Aachen, Akwisgran, miasto wolne w Niemczech.

Aal, *m.* węgorz, kleiner Aal, wegorzyk. Aale fangen, węgorze łapać. Ich habe viele Aale gefangen, nałapałem węgorzow.

Aalenhälter, *m.* sadz na węgorze.

Aalenfang, *m.* sadz na węgorze.

Aale, *f.* oder Schuhahl, szydło.

Aalraupe, *f.* węgorz morski.

Aas, *n.* gestorben Vieh, ścierw, zdechłe bydle. Lock-aas etwas zu fangen, als fangen, als Fische, Vögel, et. c. ponęta, na ryby, ptaki, zwierza. Lock-aas, Reitzung, ponęta, przyłuda, powab. Aas, das man zur Wolfs- oder Fuchsfall schleppet, ponęta, ścierw dla wilkow, lisow, Lock-aas von Fleisch, ponęta, ścierw, mięso, do przynęcenia zwierza.

Aas, *n.* Huhre, kurwa.

A b c, abecadło. ein Register nach dem A b c, reiestr według abecadła. ein A b c-Schüler, żak uczący się abecadła. er lernet das a b c, on uczy się abecadła, man sagt auch in Schimpf, przezywaiąc y łżąc kogo, mawiaią: młokos głupi, piorkoś.

Abarbeiten, sich, müde und schwach werden vom Arbeiten, zpracować, ztrudzić, zmordować się pracuiąc; na umor, do upadły pracować. Ein Mensch, der sich sehr in einer Krankheit abgearbeitet hat, człowiek chorobą znędzony, zchorzały, chorobą bardzo zwątlony, człowiek, ktory przez chorobę z sił zpadł. Abarbeiten etwas, daß nicht daran seyn soll, obrobić, odciąć, odcinać, okrzesać; das gröbste abarbeiten, co z grubszego ociesać. Abarbeiten, das, was man schuldig ist, odrobić dług, wypłacić się Wierzycielom (kredytorom) robotą z długu.

Abärnten, żąć zboże, sprzątać z pola, zbierać, mieć żniwo.

Abarten, odrodzić się, aus der Art schlagen, być, stać się odrodkiem.

Abätzen, zpaść, wypaść. von zpasam, wypasam.

Abbeitzen, wypalić, wyrysować serwasserem.

Abbaden, wykąpać; bydź wykąpanym, skąpanym, abgebadet seyn; sich abbaden, wykąpać się.

Abbauen, rozebrać budynek. das Abbauen, rozebranie budynku.

Abbeissen, ugryść, odgryść, als einen Finger, ugryść, ukąsić, odkąsić palec. als abnagen, ogryzać po odrobinie, strzyc zębami iak mysz.

Abbetteln, wyżebrać, wyprosić, prozbą wymoc z naprzykrzeniem, wysklamżyc iałmużnę, wypiszczeć.

Abbilden, wyobrażać, odrysować, odkryślić, wymalować żywy obraz czego, odrysować obraz rzeczy tak iak iest w sobie. Ein Modell oder Muster abbilden, wymyślić kształt, model, formę, na ktorą ma bydź co zrobione. In einem Model oder Muster abbilden, w formie co wyrobić, wyobrazić.

Abbildung, *f.* wyobrażenie, obraz, podobieństwo, postać, wzor. *obacz.* Bild. Abbildungsweise, na obraz, na podobieństwo.

Abbinden, odwiązać, rozwiązać, odiąć rzecz, gdzie przywiązana była, więzy rozwiązać.

Abbitte, *f.* przeprasżanie, prozba o odpuszczenie, o wybaczenie.

Abbitts-weise, iakoby z przepraszaniem, na kształt przepraszania.
Abbitten, przepraszać, Abbitte thun, einlegen, prosić o odpuszczenie, przywracaiąc wzięty honor komu. öffentliche Abbitte thun, iawnie nadgradzać komu honor, *albo*, publicznie prosić o darowanie zniewagi, urazy.
Abblasen, zdmuchnąć, oddmuchnąć. *obacz*. ausblasen, als ein Licht, zadmuchnąć świecę, dmuchaiąc świecę zagasić. Abblasen, als Staub &c. von etwas wegblasen, zdmuchnąć co z czego, iako to proch, odmuchnąć co z czego, iako to z prochu.
Abblatten, abblättern, liście z drzewa oberwać, einen Weinstock, winnicę z liścia odrzeć, oberwać.
Abbläuen, pięścią kogo uderzyć, osztur-kać, kiiem obić.
Abblühen, aufhören zu blühen, przestać kwitnąć, okwitnąć. Die Bäume haben abgeblüht, drzewa okwitły, to iest, z drzew iuż kwiat opadł.
Abborgen, pożyczać u kogo, prosić o pożyczenie, y uprosić, wziąć pożyczanym sposobem. Das Abborgen, pożyczanie, pożyczki. der etwas abborgt, ten ktory co pożycza od kogo. *ob*. entlehnen.
Abbraten, upiec na rożnie. tylko infin. w używaniu, w Niemieckim.
Abbrechen, odłamać, oderwać, urwać. Abbrechen sein Gespräch, przerwać swoię mowę, przestać mowić, nie mowić daley. Abbrechen sich in etwas, oderwać się od czynienia iakiey rzeczy, wstrzymać się od czego, nie pozwalać sobie czego więcey. Abbrechen, als Blumen oder Früchte, zrywać, obrywać owoc z drzewa, zrywać kwiatki z ich pieńka, albo gałąski. Abbrechen, als einem Pferde die Hufeisen, podkowę odiąć, oderwać, koniowi. Abbrechen ein Gebäude, obalić, zburzyć, zrucić budynek. Das Abbrechen, obalenie, rozrucenie budynku. Das Abgebrochene von Gebäuden, obaliny budynku, von Häusern und von Bäumen, obaliny domu, zaręba drzewa. Abbrechen von Preis im Kaufen, mniey dawać za towar, iak kupiec ceni. Abbrechen vom Lohn, wytrącić z zasług, albo z zapłaty rzemieśnikowi. An der Zahl abbrechen, od liczby odtrącić. An der Speis abbrechen, uiąć iadła. Lebensfaden abbrechen, życie skończyć. von seinen Geschäften abbrechen, oderwać się od interesow swoich.

Abbrennen, spalić, spalić się, zpłonąć ogniem, zgorzeć, als eine Stadt &c. iako to miasto, etc. Ein Abgebrannter, pogorzelec, ten ktory pogorzał.
Abbringen, etwas, als eine Gewohnheit, znieść, zkassować, na przykład, zwyczay iaki; das Abbringen, *n*. skassowanie, zniesienie. Abbringen einen von etwas, odwrocić, odwieść kogo od czego, rozradzić co komu, nie dopuszczać mu zrobić iego zamysłu, oderwać go od czego; einen von seiner närrischen Einbildung, wybić komu głupią myśl, mniemanie, z głowy.
Abbruch, *m*. Enthaltung, wstrzemięźliwość. Verminderung, uięcie, umnieyszenie, uszczerbek, Abbruch thun einem an Freyheit, an Gütern, Ansehen, uiąć, uszczerbić, naruszyć, przywileiu, wolności, dobr, uiąć powagi komu, naruszyć powagi czyiey. Abbruch der Gültigkeit eines Vertrags, zrzucenie się z kontraktu, nie dotrzymanie kontraktu, umowy. Eine Klausel, die einer Verordnung Abbruch thut, klauzula, ktora co wyłącza od Ustawy, uchyla w czym prawa. Schade, szkoda, strata; Abbruch thun, uczynić szkodę; Abbruch an Ehren, uszczerbek na sławie, plama, hańba, wstyd. einem Abbruch thun an Ehren, zelżyć kogo, szkodzić cudzey sławie, brać komu dobre imie, wstyd komu czynić, ochydzać kogo.
Abbrüchig, szkodliwy, uszczerbek czyniący.
Abbrühen, oparzyć, als Haar oder Haut, oparzyć z włosow, z sierci, ze skory, iako to gorącą wodą. *ob*. brühen.
Abbürden, ciężar zdiąć, uwolnić od ciężaru. *ob*. Bürde.
Abbürsten, szczotką wychędożyć, suknie, buty. Bürste mir die Schuhe ab, wychędoż mi buty szczotką.
Abbüssen, odpokutować, wypokutować za iaki grzech przez żal, albo przez iaką karę, przez modlitwy, umartwienia, trudzenia. Das Abbüssen, pokuta, odpokutowanie, dosyć uczynienie za grzech.
Abbutzen, utrzeć, ein Licht, ucierać świecy nos. Abbutzen, rein machen, czyścić, chędożyć, z prochu, z błota, ogarnąć rzecz iaką z niechluystwa. Bäume abbutzen, drzewa chędożyć, z uschłych gałęzi, gałązek, z suchych wilkow; Felder, pola chędożyć, czyścić. Was garstig und rauh stehet, als die Schneider die Fäden aus einem Kleid, obrać z czego

z czego, ogarnąć z czego, z nici, z pierza, iako to krawiec z iakiey ſukni zbiera nici, etc.

Abc. ob. Aa.

Abcirkeln, odkryślić w koło, w okrąg. einen Cirkel machen, koło odryſować. alles genau abcirkeln, wſzyſtko należycie, doskonale, robić; er hat alles genau abgecirkelt, nie więcey y nie mniey dodał; wſzyſtko należycie odkryślił.

Abconterfeyen, ob. Abbilden.

Abcopeyen, przepiſać, eine Schrift, przepiſać piſmo iakie. Eine Figur, przeryſować obraz iaki, przemalować.

Abdancken, podziękować. Abdancken Soldaten, rozpuścić woysko, żołnierzy. Abdancken, sein Amt aufgeben, podziękować za urząd, za godność, to ieſt, złożyć, etc.

Abdankung, f. podziękowanie, rozpuſzczenie żołnierzy, odprawienie, podziękowanie za urząd. Abdanckungs-Rede, mowa na podziękowanie. Abdancken bey einer Leiche, podziękowanie na pogrzebie. Die Abdanckung thun, dziękować na pogrzebie, bey einer Hochzeit, dziękować na weſelu. Die Abdanckung von einem Amte, złożenie urzędu, podziękowanie za urząd.

Abdauen, ſtrawić, rozgocować w żołądku.

Abdecken, odkryć, ein Haus, dom iaki, das Dach abdecken, dach zdiąć. Abdecken den Tisch, pozbierać ze ſtołu, obrus wziąć, zdiąć ze ſtołu, zebrać. Abdecken ein Stück Vieh, ſkorę zdiąć z bydlęcia, odrzeć, obłupić ze ſkory.

Abdecker, m. ten co ſkory zdeymuie z bydląt, oprawca. Abdecker, ten ktory ze ſtołu zbiera.

Abdeckung, f. odkrywanie, odkrycie.

Abdienen, odsłużyć dług, służbą ſię z długu wypłacić. Abdienen, wysługiwać co, dosługiwać ſię.

Abdingen, ſpuścić z ceny, taniey rzecz przedaiąc, ſpuścić, targuiąc ſię.

Abdonnern, przeſtać grzmieć.

Abdrehen, odſzrubować, odkręcić, ukręcić. dem Vogel den Hals abdrehen, ptakowi ſzyię ukręcić.

Abdrengen, ciſnąć ſię, zepchnąć kogo na doł, z mieyſca.

Abdreschen, ob. Abtreschen. es ist ein abgedroschener Handel, rzecz oklepana, otrzaskana, to ieſt, bardzo wiadoma.

Abdringen, wydrzeć co mocą, gwałtem, wymuſić na kim grożbą. er hat es mir fast abgedrungen, prawie mi to wydarł.

Abdringung, f. wydarcie, wymuſzenie, pobor nie godziwy, gwałtowny, z poddanych, albo z Ludu.

Abdruck, m. kopia, exemplarz, przepis, przepiſanie iakiego piſma. Przeryſowanie, przemalowanie obrazu, oſoby; Wyrycie, Wyciśnienie na czym, wyobrażenie rzeczy na czym, wyraz rzeczy wybitey na czym, albo w czym, iako to w wosku, w laku, etc. Abdruck einer Form bey den Druckern, oder eines Kupfers, wydrukowanie na probę, albo naypierwſze drukowanie do poprawy: naypierwſze wybicie na miedzi do poprawy. eines Petschafts, wyciśnienie, wybicie pieczątki. eines Feuerrohrs, wyſtrzelenie. der letzte Abdruck, oſtatni oddech, dech, oſtatnie odetchnienie.

Abdrucken, wydrukować, wyciſnąć, wybić; eine Schrift oder ein Bild, wyciſnąć, wybić, wydrukować piſmo iakie, na wosku, na laku, etc. oddrukować kopią, przedrukować.

Abdrücken, ściskać, durch drücken absondern, ściskaniem co rozdzielić, rozdwoić, odłączyć, przedzielić. einem das Herz, ściśnieniem ſerca kogo zaduſić. ein Geschoß abdrücken, wyſtrzelić. einem etwas, wydrzeć co komu. ob. Abdringen. abdrücken vom Land, odbić od lądu, ruſzyć od brzegu, odpłynąć. Abdrücken, sterben, umrzeć, ducha wypuścić, oddać. er hat das Siegel abgedrückt, pieczęć wyciſnął.

Abend, m. Wieczor, das Ende des Tags, ſchyłek dnia. Abends und Morgens, w wieczor y rano. morgen Abends, iutro w wieczor. die Abend-Zeit, czas wieczorny. es wird Abend, iuż ſię wieczor robi, iuż ſie zaczyna zmierzchać. Abends, w wieczor, z wieczora. gegen Abend, ku wieczorowi. der heilige Abend vor einem Fest, wilia przed iakim świętem. Abend, die Gegend gegen Niedergang der Sonnen, zachod, ſtrona ku zachodowi słońca, to ieſt kray zachodni. gegen Abend, ku zachodowi, ku zachodniey ſtronie. die Abend-Länder, kraie zachodnie; den vorigen Abend, wczora wieczor.

Abend-Brodt, n. wieczerza, kolacyia. das Abend-Brodt essen, kolacyią, podwieczorek, ieść na wieczor.

Abend-Demmerung, f. mrok.

Abend-Essen, n. wieczerza. zu Abend essen, wieczerzą, na wieczerzą ieść, wieczerzać.

czerzać. was habt ihr zum Abend-Essen gehabt? coście wy na wieczerzą mieli? nach dem Abend-Essen, po wieczerzy. die Zeit nach dem Abend-Essen, czas po wieczerzy.

Abend-gebet, *n.* modlitwa wieczorna. das Abendgebet soll das Ende des vergangenen Tages seyn, modlitwa wieczorna ma kończyć dzień.

Abend glocke, *f.* dzwonienie wieczorne.

Abend-länder, *m.pl.* Mieszkańcy Zachodni. die Abend-länder schicken uns Seide, posyłaią nam iedwab.

Abend-Luft, *f.* powietrze, aura wieczorna. der Abend-Luft genießen, aury wieczorney zażywać.

Abendmahl, *n.* das heilige Abendmahl, Wieczerza Pańska, zum heiligen Abendmahl gehen, iść, przystępować do Wieczerzy Pańskiey, to iest, do *komunii.* einem das heilige Abendmahl geben, dać komu Wieczerzą Pańską, to iest, komunią.

Abend-Regen, *m.* deszcz wieczorny, ktory w wieczor pada.

Abend-Röthe, *f.* Czerwoność nieba, niebo czerwone po zachodzie słońca. obłoki czerwone od promieni słońca zaszłego.

Abend segen, *m.* Wieczorny pacierz.

Abend-Sonne, *f.* słońce zachodzące.

Abend-Ständgen, *n.* muzyka, ktorą w wieczor sprawuią Pannom, Paniom, albo komu inszemu.

Abend-Stern, *m.* Gwiazda wieczorna. es leüchtet der Abend-Stern, gwiazda wieczorna świeci.

Abendwerts, ku zachodowi, ku zachodniey stronie.

Abend-Wind, *m.* Wiatr zachodni, ktory od zachodu wieie.

Abentheuer, *n.* Trefunek, przypadek, przygoda. auf dein Abentheuer, z twoim niebezpieczeństwem.

Abentheuerlich, Przypadkowy, trefunkowy, - kommt mir das vor, to się mi zdaie iak poczwara iaka.

Aber, ale, więc; zaś, oder aber, albo też. O! selig, und aber selig! o po trzy, po cztery kroć szczęśliwy. aber doch, iednakże, atoli. aber nicht, ale nie. dir ist wohl, mir aber nicht, tobie dobrze, ale mnie nie.

Aberglaube, *m* Zabobon, prożne mniemanie, fałszywe; w rzeczach do wiary należących gusła, zła wiara w pewne słowa, albo obrządki, wiara zabobonna. im Aberglauben stecken, zostawać w zabobonie. einem einen starken beybringen, wprawić kogo w zabobon.

Abergläubisch, zabobonny; *adv.* zabobonnie.

Aberkennen, osądzić dekretem, odsądzić od czego, skazać, potępić sądem na co.

Abermals, powtore, znowu, powtornie. abermalig, powtorny.

Aberndten, *ob.* Abärndten.

Aberwille, *m.* brzydzenie się, uteschnienie. *obsol.* w Niemieckim.

Aberwitz, *m.* szaleństwo, to iest, przeciwko rozumowi, nierozum.

Aberwitzig, głupi, szalony, bez rozumu. ein Aberwitziger, nierozumny. aberwitzig seyn, bydź nierozumnym, mowić albo myśleć przeciwko rozumowi. ein Aberwitziger wegen Alters, ogłupiały ze starości. aberwitzig seyn wegen hohen Alters, ogłupieć od wielkiey starości. aberwitzig werden, rozum tracić, ogłupieć.

Abessen, aufhören zu essen, wstać od stołu, to iest, od iedzenia. Abessen einem etwas, żyć cudzym kosztem, ieść za cudze pieniądze. Abessen, aufessen, zieść, wyieść prawie wszystko. bey einem eine Schuld abessen, dług swoy u kogo przeieść, w długu mieć stoł u Dłużnika.

Abfahren, hinfahren, ziechać, odiechać, in einem Wagen, wozem, na wozie, karetą, etc. Fluß ab, płynąć z wodą. vom Land, odpłynąć od lądu, od brzegu, od palu. als eine Axt vom Stiel, zemknąć się, zmykać się z toporzyska, iako to siekiera, topor, zlatować z toporzyska. als ein Pfeil vom Bogen, wylecieć, wypaść iak strzała z łuku. den Hals, oder ein Glied mit einem Rade, szyię, albo członek iaki kołem przeiechać y złamać, kark.

Abfahrt, *f.* odiazd, odiechanie, odchod, odeyście. er hat seine Abfahrt beschleunigt, swoy odiazd przyśpieszył.

Abfall, *m.* Spadek, das Abfallen; als des Wassers, spadek, iako to wody. von einem, odstąpienie, opuszczenie kogo, swoiey strony, rokoszu, buntu. *ob.* Aufruhr, Aufstand; vom Glauben, odstąpienie wiary. der Beere von den Trauben, opadanie iagod winnych z grona. Abnahme, upadanie, zguba, ubywanie. in Abfall kommen, podupaść, nie mieć się dobrze. Ausnahme, wyłączenie,

wyłączenie, wyięcie, od iakiey ustawy, czyli reguły. einem zum Abfall bringen, przyprowadzić kogo do odstąpienia strony, etc.

Abfallen, zpaść zkąd etc. zpaść na doł, odpaść, von einem, od kogo, to iest, porzucić swoiego wodza, swoię stronę, mit Aufruhr abfallen, zbuntować się, bunt podnieść. *ob.* Aufruhr; vom Glauben, von seiner Religion, od wiary odpaść. vom Fleisch, oder vom Leib, opaść z ciała, schudnąć, stracić otyłość. geringer werden, stać się tańszym, podleyszym, niższym. am Preiß, cena towarow idzie na doł, ztanieć. *ob.* abschlagen. Die Weinbeeren fallen ab, iagody winne opadaią. mit der Stimme abfallen, głos spuścić na doł, nisko głos wziąć.

Abfällig, co ma odpaść, co się ma ku odpadnieniu, werden von einem, odpaść od kogo, odstąpić czyiey strony, abfällig machen, przeciągnąć kogo, przemowić na swoię stronę od przeciwney.

Abfangen, złapać, zchwytać, als Tauben, Hüner, iako to gołębie, kury, cudze.

Abfärben, *v. n.* blakować, pełznąć, barwę puszczać. die Farbe abgehen lassen; abfärben, *v. act.* zplamić, zbrukać farbę.

Abfassen, *v. act.* układać, als eine Schrift, iako to pismo iakie, pisać. ein Vorhaben, układać proiekt iaki. einen Schluß in einer Sache abfassen, postanowić co o iakiey rzeczy. etwas schriftlich abfassen, na papierze napisać. etwas kurz abfassen, w krotkich słowach zamknąć.

Abfaulen, zgnić, odgnić, odpaść, iak człowiek gangreną zepsuty, zgniły.

Abfäumen, pianę zdeymować, zszumować. ein abgefäumter Schalk, matacz, wykrętarz cały.

Abfegen, uprzątnąć, wychędożyć, wytrzeć ścierką, albo wiechciem, wyszorować. die Federn von den Kleidern abfegen, z pierza suknie ochędożyć.

Abfeilen, pilnikiem zpiłować, opiłować, odpiłować. das Eisen abfeilen, żelazo opiłować. das abgefeilte, trociny, odrobiny z opiłowania.

Abfertigen, wysyłać, wyprawić, wygotować, den Brief auf die Post abfertigen, list na pocztę wygotować, wyprawić. einen Dienstboten abfertigen, sługę odprawić.

Abfertigung, *f.* wysłanie, wyprawa, wyprawienie, wygotowanie, odprawa. er hat seine Abfertigung, iuż ma swoią odprawę.

Abfeuern, wystrzelić, Kanonen abfeuern, z armat strzelać, wystrzelić.

Abfilzen, einen. *obacz* Filzen.

Abfinden, sich mit einem, zgodzić się z kim o co, w iakiey sprawie, zadosyć uczynić komu. sich abfindig machen, pogodzić się, zagodzić sprawę. sich mit der Schuld abfinden, uspokoić się z długiem, uspokoić długi. ein abgefundener Herr, Xiążę maiący swoię Oprawę, swoy dochod wyznaczony. *pofr.* un Prince apanagé.

Abfindung, *f.* Ugoda, umowa, zadosyć uczynienie, zaspokoienie kogo, sprawy.

Abfischen, ryby łowić, na ryby chodzić, na rybach być, ukradkiem.

Abfliegen, odlecieć, zlecieć na doł. auf- und abfliegen, w gorę y na doł latać, lecieć.

Abfließen, zpłynąć, zlać się; das Abfließen, oder Abfluß, spłynienie, odpłynienie. das Wasser fließt ab, woda odpływa, odchodzi.

Abfluß, *m.* spust, upust, row, kanał, das Wasser hat keinen Abfluß, woda nie ma odchodu.

Abflöhen, pchły zbierać po kim, z kogo, wyiskać ze pcheł.

Abfolgen lassen, wydać co komu, pozwolić, użyczyć czego komu.

Abfodern, napierać się czego u kogo. einem etwas, dopominać się od kogo czego, doprașzać się u kogo. wegrufen, odwołać kogo od czego, einen von etwas.

Abfoderer, *m.* Poborca; ten co odwołuie kogo od czego, albo wywołuie zkąd, Odwoływacz.

Abfoderung, *f.* napieranie się, doprașzanie. 2. Pobor, t. i. wybieranie podatku, des Tributs; eines, odwołanie kogo od czego.

Abformen, abrys, Prawidło, zrobić, das Modell zu einem Werke machen, abrys, Prawidło, model iakiey rzeczy, ktora ma bydź robiona, dać, zrobić, złożyć. *ob.* Abbilden.

Abforschen, wybadać, wyczerpnąć co z kogo, wywiedzieć się sztucznie czego od kogo. eines Absehen abforschen, wyczerpnąć z kogo ksztaltnie, co zamyśla. Ich hab von ihm abgeforschet, wyczerpnąłem z niego.

Abforscher, *m.* Badacz, szpieg, plotka.

Abforscherin, *f.* szpieg, plotka.

Abforschung, *f.* Wybadanie, wyczerpnienie, wyrozumienie czego z kogo.

Abfragen, wypytywać się; toż samo, co, Abforschen, dowiadywać się pytaiąc, zagadnąć pytaniem kogo, aby z niego wyczerpnąć prawdę, etc. sich etwas abfragen lassen, dać się poznać, wymowić się z czym, wygadać się z czym na cudze pytanie.

Abfressen, spaść, zieść, wypaść, wyieść, wyżrzeć. abfressen einem etwas, sagt man aus Grobheit, für abessen, wyżrzeć. zeżrzeć. co komu, zamiast, wyieść, t. i. przeieść, przemarnować, stracić, przez hultaystwo, co cudzego. etwas, als von Bäumen, obieść co, iako to na drzewie owoc. als ein Stück von etwas nagen, wie der Krebs die Krankheit, wyżrzeć, wyieść, kawałek iaki, iako to czyni rak choroba. oder einige Thiere, albo niektore zwierzęta. *ab.* abnagen, wygryść, wyżerać, wyieść, als Vieh das Gras, iako to bydle trawę. abweiden, abhüten, wypaść, spaść, als das Wild das Getreid, iako to gdy dziki zwierz w polu zboże wyi. *pot.* paszą zabierać, psuć zboża, ogrody, t. i. wyiadać. sich das Leben abfressen mit Sorgen, gryść się, a przez to życie tracić. zgryzotami zdrowie gubić, życie skracać. einem das Hertz abfressen, zgryść kogo, zgryść komu głowę. das Abfressen, pożarcie, wyżarcie, wyiedzenie. Abfressen, wyieść. die Aecker, pola. die Kräuter, trawy. die Saat, siewy, zboża, obieść. die Sträucher, krzaki, ogryść, obieść. die Schnecken fressen die Weinstöcke ab, ślimaki obiadaią winnice. die Mäuse die Schilde, myszy gryzą tarcze. sich die Nägel abfressen, paznogcie sobie ogryść. einem das Seinige abfressen, cudzy maiątek zieść, przeieść, przechulać. w tym sensie mowią też: zieść kogo: y z nogami mię zie.

Abfresser, *m.* Wyiadacz, żarłok, Wyżerca.

Abfressung, *f.* Wyiedzenie, Wyżarcie.

Abfrieren, odmarznąc, odmrozić, gdy z mrozu tęgiego odmarznie, to iest, odpadnie członek iaki. durch die Kälte verlohren gehen, od zimna zmarznąć, przeziębnąć, sehr frieren, zmarznąć, ziębnąć mocno, durch die Kälte ein Glied verlieren, od mrozu, od zimna członek iaki stracić. die Nase ist ihm abgefroren, nos mu umarżł; die Kälte wird ihm die Nase abfrieren, od zimna mu nos umarżnie.

Abfuhre, *f.* Wywiezienie; Wyprowadzenie. der Statuen, Posągow, Statuł, Osob. der Dinge, wovon wir einen Ueberfluß haben, rzeczy, ktorych mamy nadto, lub, w ktore obfituiemy.

Abführen, wywieść, wyprowadzić, etwas von einem Ort, co z iakiego mieysca. von der Wacht, zciągnąć, zprowadzić z Warty. als die Stücke vom Wall, zprowadzić z Wałow armaty. n. p. do zbroiowni. als Wasser von einem Ort, zściągnąć, spuścić wodę, z iakiego mieysca. als Unreinigkeit im Leibe, zciągnąć plugastwa, co są w ciele. sich abführen, wyprowadzić się, wynieść się. sich mit einem abführen, pogodzić się z kim, pokwitować. abführen eine Schuld, dług wypłacić. einen mit Worten, słowami kogo złaiać, zbesztać, zieździć; von einer Meinung, odwieść od zdania, von einem Thun, od iakiego uczynku, oder Vorhaben, lub, od zamysłu. vom Weg, od drogi, aby nie iechał. ein abgeführter Mensch, człowiek należycie biegły w iakiey rzeczy, sprawny. so lange führen, bis es unbrauchbar wird, als ein Kleid, tak długo nosić, aż się na nic więcey nie zda, iak to bywa z suknią. als ein Pferd, iako to konia zaieździć. abgeführt seyn, być zpracowanym, opaść z sił. das abführt, als Artzney, zciąga, zciera iak lekarstwo. Abführen, soviel, als heimlich entwenden, *znaczy*: tak wiele, iakoby taiemnie wynieść, umknąć, ukraść, wykować. Abführen, eine sieghafte Armee, odprowadzić Zwycięskie Woysko; etwas auf einem Lande, wywieść, wyprowadzić co z iakiego kraiu. einen aus seinem Vaterlande in die entlegensten Länder, w naydalsze Kraie, kogo z Oyczyzny swoiey wywieść. die Armee aus dem Lande, wyprowadzić Woysko z kraiu tego. die Truppen auf das Marathonische Gefilde, Woysko na Pola Maratońskie, die Wache, die Soldaten von der Wache, Wartę, albo żołnierzy z Warty zprowadzić, wartę zluzować; die Besatzungen, Załogi, garnizony powyprowadzać. die bösen Feuchtigkeiten aus dem Leibe, wyprowadzić złe humory z ciała. durch ein Vomitiv,

Vomitiv, przez wymioty. durch ein Klystir und Vomitiv, krysterą y wymiotami. Ableiten, das Wasser aus dem Flusse, wodę od rzeki poprowadzić rowem, strugą. *Znaczy także*: odwieść od czego, einen von der Tugend, odwieść kogo od cnoty. einen vom Fleiße, kogo od pilności. einen von den Lastern, od nałogow, grzechow. das Gemüth von den Gedanken, odwieść, oderwać Ducha od myśli; einen in die Knechtschaft, zaprowadzić kogo w niewolą. Abführen, sich, t. i. umrzeć, wyprowadzić się z tego świata.

Abführen, das, *n.* Wywiezienie, Wyprowadzenie.

Abführend, zprowadzaiący, czyszczący, Arzney, czyszczące lekarstwo. abführende Kraft haben, czyszczenia moc mieć. abführende Arzneyen, sciągaiące, sprowadzaiące, czyszczące lekarstwa.

Abführung, *f.* wyprowadzanie, eines Dings, iakiey rzeczy. Odprowadzenie, Oderwanie, n. p. eines von dem Andenken an den Verdruß, od myśli o iakim utrapieniu. Prowadzenie wody zkąd. des Wassers, der Bäche von dem Brunnen, wody, strumieni, ze źrzodeł. durch eine Purgation, zprowadzenie humorow przez purgacyie.

Abführer, *m.* Wyprowadca, Wywoźnik, Wywodca.

Abfüttern, wypaść, *to*, *co*, abweyden, spaść, die Felder, Pola. Napaść, satt füttern, das Vieh, bydło, statek. zum leztenmal füttern das Vieh, ostatni raz napaść bydło.

Abfütterung, *f.* Zpasienie, Wypasienie.

Abgabe, *f.* Podatek, Steuer, Schoß, *toż samo*; gewisse, pewny, große, wielki, schwere, ciężki. unbillige, niesłuszny, neue, nowy, sehr große, bardzo wielki. geringe, maleńki, öffentliche, pospolity, einfodern, wybierać, abtragen, płacić. *znaczy także*: Cło, Komorę; auf den Wein legen, na wino nałożyć cło.

Abgängig, zbyty, t. i. co się łatwo zbyć, przedać może, so wohl abgehet, oder leicht verkauft wird; ein desto abgängiger Acker, tym łatwieyszy do zbycia grunt.

Abgänglein, *n.* Kleinigkeiten, so von etwas abgehen, Odrobiny, ktore od czego w robocie odchodzą: von Golde, od złota. von Eisen, od żelaza. von den Nägeln, paznogcie oderznięte.

Abgang, *m.* Odchodek, t. i. co od rzeczy iakiey odchodzi, y na nic się nie zda: was von einer Sache abgehet, und zu nichts, oder doch nicht viel nütze ist; vom Oele, n. p. od Oliwy, vom Bleye, od ołowiu, von Golde, od złota. von Eisen, od żelaza. *Znaczy powtore*, uszczerbek, szkoda. Schade, Verlust, leiden, uszczerbek, szkodę, ponieść. haben, szkodę mieć. an etwas leiden, szkodę na czym ponieść. Abgang der Waaren, Odbyt na towar. guter und geschwinder, dobry y prędki. guten Abgang haben, mieć dobry odbyt, t. i. prędko zprzedawać. in Abgang kommen, bydź zaniechanym, poyść w zarzucenie, bydź zarzuconym, t. i. wyiść ze zwyczaiu, z używania, wegen Länge der Zeit, dla Dawności. durch Umgang mit andern Völkern, przez obcowanie z inszemi Narodami. in Abgang bringen, zarzucić, *to iest*, nie zażywać więcey, etwas, czego. in Abgang gekommen, zarzucony, wyszedł ze zwyczaiu, z mody, dergleichen Art zu reden, takowyż zarzucony sposob mowienia. durch Vergessenheit in Abgang gekommene Sitten, przez zapomnienie zarzucone obyczaie, und altväterische Worte, y staroświeckie słowa. tödtlicher Abgang, śmierć, zeyście śmiercią.

Abgeätzet, spaszony, wypaszony. abgefressen, wyiedzony. abgefressene Wurzel, korzeń wyiedzony, wygryziony.

Abgaukeln, *vulg.* wykręcić co od kogo sztuką, wybiegiem.

Abgeben, oddać; davon geben, cząstkę z czego dać. einem etwas von einer Sache, dać komu część iaką z iakiey rzeczy. *pot.* einen Brief an einen, oddać list do kogo, einem, komu. eines Person agiren, udawać osobę iaką; einen Bürger, czynić się obywatełem, einen Hurenwirth, bydź za Kuplera. einen Freund, przyiacielem się pokazać. einen Ritter, udawać się za szlachcica, einen Bürger abgeben, udawać się za mieszczanina, *albo*, pokazać się szlachcicem, pokazać się Mieszczaninem, *roz.* bydź. eine Mutter, bydź za matkę komu. einen guten Soldaten abgeben, bydź dobrym żołnierzem, dobry z niego żołnierz. einen Dollmetscher, bydź tłumaczem, einen rechtschaffenen Bürger, bydź należytym Obywatelem. keinen guten Politicum abgeben, nie bydź

bydź dobrym Politykiem, nie dobry Polityk.

Abgeben, das, *n.* oddanie, eines Briefs, liſtu iakiego. Abgeber, ten co oddaie, oddawca.

Abgebung, *f.* oddanie, danie.

Abgehandelt, zakończony, ugodzony, *n. p.* rzecz zakończona, t. i ugodzona, abgehandelte Sache. Sprawa przetrząśniona, rozpatrzona, abgehandelte Rechts-Sache. zn. t. i. odkupiony od kogo, abgekauft.

Abgehauen, odcięty, abgehauene Seile, odcięte liny; abgehauener Kopf, odcięta głowa abgehauene Ohren, odcięte uſzy; abgehauene Aeſte, odcięte gałęzie.

Abgehen, odeyść, uſtąpić, abweichen, n. p. weiter von der Sonne, uſtąpić ſię daley od słońca; zn. t. wyiechać, aus Aſien, z Azyi, aus der Provinz, wyiechać z Prowincyi. Wyiść, von dem Theatro, wyiść z teatrum. aus dem Lande, wyiść, wyiechać z kraiu. von dem Markte, poyść z rynku. Odeyść od kogo. von den Gottloſen, odeyść od niezbożnych. von einem Orte, odeyść z iakiego mieyſca. von dem Recht, bydź nie według prawa. odſtąpić, von der Meynung, odſtąpić zdania. mit ſeinen Gedanken von einer Sache, myśl oderwać od iakiey rzeczy. von einem Amte abgehen, zeyść z urzędu, złożyć Urząd, mit Tode abgehen, śmiercią zeyść. Oddzielić ſię, losgehen; leicht und wohl verkauft werden können, łatwo y dobrze móc bydź zprzedanym. oder, nicht, nie łatwo. Udawać ſię, powodzić ſię pomyślnie, nach Wunſch gerathen, wohl, dobrze. wohl und glücklich, dobrze y ſzczęśliwie, übel, nieſzczęśliwie, źle, przeciwnie. ohne Zank, bez zwady dziać ſię. nicht alſo, nie tak ſię dziać. Gasnąć, auslöſchen, das Feuer gehet ab, ogień gaśnie. weniger werden, mangeln wollen, ubywać, zbywać na czym. von der königlichen Gewalt, ubywać z władzy Krolewskiey. abgehen, ſich, ſich mit gehen ermüden, uchodzić ſię, chodzeniem ſię zfatygować. ſich nichts laſſen; eben ſo gut, wie ſonſt, leben, nic ſobie nie uymować, ale żyć tak dobrze, iak y pierwey. einen Brief an einen abgehen laſſen, liſt do kogo wyprawić.

Abgehen, das, *n.* Odeyście, Zeyście, Uſtąpienie; vom Amte, Uſtąpienie z Urzędu. mit Tode, Zeyście śmiercią.

Abgehend, odchodzący, uſtępuiący.

Abgehung, *f.* Odchodzenie, Uſtąpienie.

Abgeherzt, ſerdecznie ucałowany; ſerdeczny.

Abgeitzen, wydrzeć z łakomſtwa, einem etwas, co komu. ſich, zdrowie pſuć przez łakomą chciwość, ſuſzyć ſię przez skąpſtwo.

Abgelaſſen, odesłany, wyprawiony, geſchickt, Brief an einen, liſt do kogo.

Abgeläutert, wyklarowany, klarowny, cieniuteńki.

Abgelebt, zgrzybiały, ſehr alt, zeſtarzały bardzo.

Abgelegen, odległy, daleki, ſo ſehr, tak, tak bardzo, ein wenig, nie bardzo. weniger als zwey tauſend Schritte von dannen, mniey iak na dwa tyſiące krokow ztamtąd. nicht von einander, nie daleko od ſiebie, t. i. iedno od drugiego. weit, daleko, ſehr weit abgelegene Länder, bardzo dalekie, odległe kraie. die weiteſten und abgelegenſten Völker, naydalſze y nayodlegleyſze Narody. weit von dem Meere, daleko od morza. ſeyn, być, von etwas, od czego. nicht weit genug von Italien, nie bardzo daleko od Włoch. ſo viel tauſend Schritte, tyle tyſięcy krokow, von Zama, od Zamy. zwey Tage-Reiſen, daleko dwa dni drogi. die Städte ſind eine Tage-Reiſe von einander abgelegen, na dzień ieden drogi miaſta ſą od ſiebie dalekie.

Abgelegenheit, *f.* odległość, dalekość, der Oerter, mieyſc.

Abgelegt, złożony, Waffen, broń złożona, t. i. na ziemię; Laſt, ciężar złożony, Kleid, zdięta ſuknia; das nicht mehr gebraucht wird; zarzucony, że ſię więcey na nic nie zda.

Abgeneigt, nieprzyiazny, nienawiſny, nieprzychylny, wir ſind ihm nicht abgeneigt, nie ieſteśmy mu nieprzychylni.

Abgeneigtheit, *f.* nieprzychylność, wſtręt.

Abgeordneter, *m.* Poſeł, posłaniec, *ob.* Abordnen.

Abgeſagter Feind, poprzyſiężony nieprzyiaciel.

Abgeſandter, Poſeł, *m.* eines großen Herrn zu einem andern, vom höchſten Range, Wielki Poſeł, od iakiego Monarchy, von andern Range, Rezydent; eines niedrigen zu einem höhern, Posłany od niżſzego do wyżſzego, Rezydent, Poſeł. die Frau Geſandtin, żona Posła, Posłowa.

Abge-

Abgeschmackt, niesmaczny, im Munde, w ustach, niemiły w smaku; ungereimt, mowa bez obrotu, bez dowcipu; in gelehrten Händeln, w uczonych rzeczach, co przeciwko zwyczaynemu rozumowi. abgeschmacktes Wesen, niesmak, głupstwo. abgeschmackt, niesmacznie. abgeschmackter Weise, poprostu bardzo, niegustowno, grubo.

Abgewinnen, wygrać, einem ein Spiel, wygrać od kogo co w iaką grę. den Sieg abgewinnen, zwycięstwo otrzymać z kogo.

Abgewöhnen, odzwyczaić, einem etwas, kogo od czego. die groben Sitten, od grubych obyczaiow. sich etwas, odzwyczaić się, odwyknąć od czego; als ein Kind, iako to dziecię odzwyczaić od czego. was einer für Land-Arten an sich hat, im Thun und Reden, odzwyczaić kogo od postępkow zwyczaynych w iego kraiu, tak w czynieniu, iak y w mowieniu.

Abgießen, odlać, ubrać, uiąć część iaką z okrętu przeładowanego. in ein Model, odlać co w formie. allgemach etwas von andern, als in der Chymie geschiehet, powoli co odlać iedno od drugiego, iak się w Chymii dzieie, *raczey*, odiąć.

Abglitschen, zemknąć się, zsunąć, zpuścić się.

Abgötter, *m.* Bałwochwalca, poganin.

Abgott, *m.* bałwan, bożyszcze, bożek.

Abgötterey, *f.* bałwochwalstwo, cześć fałszywych bogow. Abgötterey treiben, bogi chwalić, popełniać bałwochwalstwo.

Abgöttisch, *subst. g. com.* bałwochwalca, einer, oder eine, die Abgötterey treibt, ktory, albo ktora, w bałwochwalstwie zostaie. abgöttisch, pełny bałwochwalstwa. abgöttisch, pobałwochwalsku. abgöttisch anbeten, bałwochwalstwo czynić.

Abgraben, przekopać, als einem Wasser einen andern Weg machen, iako to, przekopać wodzie row w inszym mieyscu, y tamtą przykopą ią obrocić. einen Wasser-Graben abgraben, row przekopać y wodę niem wypuścić. durchgraben, zakopać grunt, *czyli* zakopaniem zaiąć cudzy grunt. einem etwas Erde vom Felde wegnehmen, zakopaniem cudzego gruntu zabrać. Darń obciąć, einen rasen mit dem Degen wykroić Darń pałaszem wziemi. einen Baum an der Wurzel, korzenie drzewa iakiego odgrzebać.

Abgrämen, gryść się, a tym sobie zdrowie psuć. der sich abgrämet, ktory się gryzie. wegen etwas, o co, der sich abgegrämt hat, ktory się zgryzł.

Abgrämen, *n.* smutek, zgryzoty.

Abgrämung, *f.* Zgryzienie.

Abgrasen, trawę żąć, das Gras abhauen, wysiec trawę, wyciąć, einen Garten, oder das Gras in einen Garten, wysiec iaki ogrod, albo trawę w iakim ogrodzie. die Saat, wysiec, wyciąć zboże. man wird bald die Fluren abgrasen, będą niedługo trawniki kosić.

Abgrund, *m.* Przepaść, otchłań.

Abgunst, *f.* Niechęć, nienawiść. Zawziętość iest początkiem wszystkiego złego. die Abgunst ist die Wurzel alles Bösen.

Abguß, *m.* odlanie, im Schmelzen, w topieniu: Przelanie iakiey rzeczy. in Erzte, ulanie z metalu, in Silber, z srebra.

Abgünstig, nienawisny, nieżyczliwy, nieprzyiaciel, zazdrosny, auf eines Lob, zazdrosny cudzey chwały. einer Sache wegen, albo dla iakiey rzeczy, Leute, nienawiśni ludzie.

Abgürten, odpasać, rozpasać. das Schwerdt, odpasać pałasz. ein Pferd, poprąg koniowi odpiąć. sich das Degengehenke, pas od szpady zdiąć z siebie.

Abhacken, odiąć, odrąbać, ściąć, der Baum ist abgehackt, drzewo iest ścięte.

Abhalten, rozradzić, odradzić, odwieść od czego. niedać czynić. er läßt sich von nichts abhalten, nie da się od niczego wstrzymać.

Abhandeln, zakupić, etwas durch Kauf oder Tausch, za pieniądze, albo wysztychować iedno za drugie, wymieniać, zgodzić się o towar; zgodzić z pewnemi kondycyami, durch einen Vergleich; traktować o czym, etwas abhandeln.

Abhandlung, *f.* wykład, die Erklärung des Textes in einer Predigt, obiaśnienie textu iakiego w kazaniu.

Abhang, *m.* pochyłość położystość, der Abhang eines Felsen, spadzistość skały.

Abhangen, pochyłym być, położysto, nieprzykro pochyłym być. es hanget alles von ihm ab, wszystko od niego zawiśnie, zawisnąć.

Abhängig, als eine Linie, naukoś, oder als ein Dach, spadzisty, abhängig seyn, iść spadzisto, pochyło.

Abhärmen, ſich abgrämen, gryść ſię. *ob.* grämen.
Abhärten, ztwardnieć, zatwardzić.
Abhaſpeln, motać, zwiiać na motowidło.
Abhauen, odciąć, odrąbać, odwalić *w tym ſamym znaczeniu*, ein Glied vom Leibe, członek od ciała. den Kopf, głowę, die unnützen Aeſte, niepotrzebne gałęzie na drzewie poobcinać, drzewo z gałęzi niepotrzebnych okrzeſać, naywiękſze gałęzie poobcinać, że ſię tylko pień zoſtaie, die oberſte Aeſte abhauen, daß nur der Strunk bleibt; den Schwanz einem Thiere, zwierzęciu iakiemu ogon uciąć. das Getreyd, wyżąć zboże, das Heu, ſiano zkoſić. das Abhauen, wycięcie, zkoſzenie, okrzeſanie. das Abhauen der Aeſte, damit man das Holz davon nutze, und wieder anders wachſe, okrzeſanie gałęzi, aby tym pomóc drzewu, żeby znowu drugi raz rosło. die Urſach abhauen, odciąć okazyią do czego.
Abheben, zdiąć, odſtawić, als den Keſſel vom Feuer, odſtawić kocioł od ognia; zbierać w grze, im Karten-Spiel abheben, zbierać karty, iak po zkartowaniu kart, przed dawaniem; das Abheben in Karten, zbieranie kart. das Abheben in Karten, daß man nicht recht alle Kartenblätter hat, daß theils wieder abfallen, złe ułożenie kart w zbieraniu, kiedy zbieraiąc, kilka kart znowu odpadnie.
Abheilen, zchodzić, to ieſt, goić ſię, o ſtrupach, als die Krätze, iako to parchy. die Krätze heilet, parchy zchodzą, goią ſię.
Abheiſchen, *ob.* abfodern.
Abhelfen, einer Sache, ſkończyć, zagodzić iaką ſprawę. von etwas befreyen, uwolnić, użyć, dobyć z czego, etc.
Abhelflich, rzecz, ktorey można poradzić.
Abhobeln, hyblować, heblem wygładzić, po fr. polir avec le rabot ou la varlope, höflicher machen, maniery nauczyć, wypolerować.
Abhold, ſ. abgünſtig, nieprzyiazny. *ob.* abgünſtig.
Abholen, iść przynieść, odebrać rzecz iaką, einen abholen, zawołać kogo.
Abhören, wysłuchać, als Zeugen, iako to świadkow.
Abhören, *n.* der Zeugen, Słuchanie świadkow, der Rechnungen, rachunkow.
Abhuren, ſtracić fortunę z kurwami. ſtracić ſiły na kureſtwie.
Abhub, von der Tafel, zebranie ze ſtołu.
Abhüten, wypaść zboże, bydłem, końmi.
Abjagen, odbić rzecz komu, } goniąc kogo, ktorą on porwał. die Beute, odbić komu zdobycz. Wild abjagen, zabić zwierza napędzonego umyślnie dla ukontentowania pańſkiego. *pot.* ſkończyć polowanie zabiwſzy zwierza.
Abjagen, *n.* polowanie pana iakiego, przed ktorego namiot zwierza napędzaią myśliwcy.
Abjagen, ſich, polowaniem zdrowia nadpſować, albo zfatygować ſię polowaniem.
Abjochen, wyprząc z iarzma. die Ochſen vom Pflug, wyprząc z pługa woły.
Abkämmen, wyczeſać grzebieniem, die Läuſe abkämmen, wſzy wyczeſać. den Schweiß und Unrath abkämmen, pot y brud z głowy wyczeſać.
Abkappen, uciąć, ukroić; słowami odciąć, mit Worten.
Abkarten, ułożyć, ukartować, umowić.
Abkauffen, kupić, odkupić, ſich, ſiebie ſamego. Abkauffung, *f.* odkupienie.
Abkehren, ſkierować, wſtąpić, z drogi dokąd, ziechać z drogi. mit dem Beſen oder Bürſte, zamieść miotłą, wychędożyć ſzczotką.
Abklären, oświecić, obiaśnić.
Abklauben, obrać, ochędożyć, als Würmer vom Kraut, iako to ziele z robactwa. ein Bein, kość okroić, obrać z mięſa.
Abkleiden, rozebrać z ſukien, zdiąć ſuknie.
Abklemmen, rozgnieść, rozdzielić rzecz, ściſkaiąc ią.
Abklopfen, poſzturkać kogo kiiem, pobić.
Abkneipen, ściſkaiąc, paznogciem odiąć, albo kliſzczykami.
Abkochen, odwarzyć, odgotować, wygotować co na dekokt.
Abkommen, odeyść, oddalić ſię od czego, porzucić co, iako to porzucić nauki, przeſtać uczyć ſię, loskommen, pozbyć ſię iakiey trudności, zrzucić z ſiebie, wydobyć ſię z czego; in Abgang kommen, zeſtarzeć ſię, nie zdać ſię iuż na nic dla ſtarości; herkommen von einem Geſchlecht oder Stamm, pochodzić z iakiego Rodu, Pokolenia, familii. nicht abkommen können, nie móc od czego odeyść dokąd, nie mieć czaſu odeyść.

Abköpfen, den Gipfel abhauen, wierzchołek odciąć, ściąć.

Abkräften, *ob.* Entkräften,

Abkratzen, oddrapać, odskrobać, zdrapać, die Haut, skorę zdrapać. als den Koth, błoto odskrobać. das Abgekratzte, skrobanina.

Abkriegen, wziąć co. *vulg.* woyną czego dostać.

Abkühlen, ochłodzić, chłodzić się. das Wetter kühlet sich ab, powietrze, albo aura chłodnieie, czas chłodnieie. als ein Regen die Hitze, iak deszcz chłodzi gorąco.

Abkühlung, *f.* ochłodzenie.

Abkümmern, sich, zdrowie psuć troskliwością, smutkiem, zabieganiem zbytnim.

Abkündigung, *f.* von der Kanzel, ogłoszenie, obwołanie z ambony.

Abkündigen, ogłosić, obwołać, ogłosić kogo, n. p. Urzednikiem.

Abkürzen, skrocić, seine Rede abkürzen, skrocić mowę, zebrać krotko mowę. sich das Leben abkürzen, życia sobie ukrocić, *życie sobie wziąć*, smucąc się, gryząc się.

Abkürzen, *n.* skrocenie, ukrocenie.

Ablachen, sich, naśmiać się, naśmiać się prawie do rozpuku, *iak mowią.*

Abladen, ciężar, ładunek złożyć. wyładować. sich einer Sache abladen, chronić się robienia iakiey rzeczy.

Abladen, *n.* wyładowanie ciężaru, rzeczy wyłożenie. Abladung, f. *toż samo.*

Ablader, *m.* ten co ładunek, ciężary zkąd wykłada.

Abländen, od palu, od lądu ruszyć, kotwice podnieść, z portu popłynąć, z mieysca w ktorym na kotwicach okręt stał, ruszyć z portu. in See-Schiffen, na morze popłynąć. popłynąć od brzegu. mit Fluß-Schiffen, z wodą płynąć. Ablanden, *toż samo.*

Ablager, *n.* skład, das Ablager halten, stanąć gospodą, gdzie, u kogo. Ablager der Weine, skład winny. Ablager der Waaren, skład towarow.

Ablaß, *m.* odpuszczenie, wybaczenie, darowanie. Vergebung der Sünden, odpust. Ablaß bekommen, odpustu dostąpić. Ablaß nach Rom tragen, iść do Rzymu po odpust z pieniądzmi. Ablaß-Brief, odpust.

Ablassen, ustąpić, herablassen, spuścić na doł, opuścić. aufhören, przestać, *n. p.* zaczętey roboty, zaniechać, odstąpić tego, czego się napierał. *pofr. se desister.* von einem ablassen, porzucić kogo, nie przestawać z kim więcey. Wein ablassen, wino przepuścić, przeciągnąć z iednego naczynia w drugie, zciągnąć wino z lagru. Ablassen das Wasser, wodę wypuścić, einen Teich ablassen, staw zpuścić. das Schloß ablassen, zamek spuścić. das Schloß am Geschoß, spuścić kurek u strzelby. etwas gespannetes, als Bogen, Segel, co rozpuszczonego zwinąć, iako to żagle, natężonego, iako łuk; Hund von Strick, psa spuścić z postronka. einen Brief ablassen, list odesłać.

Ablauben, *ob.* ablattern.

Ablauern, sztuką na kogo zachodzić, aby co od niego wyciągnąć; zdradą go dla tego podeyść, zchodzić na kogo.

Ablauf, *m.* odbieg. Ab- und Zulauf des Meeres, Odbieg y Przybieg morza, gdy pewnemi godzinami przybiega, y odbiega od brzegu. *może mowić.* zbiera y opada. des Wassers, odchodzenie wody, odpływanie. der Zeit, upłynienie czasu. einer Sache, zakończenie, koniec iakiey sprawy, rzeczy.

Ablaufen, zbiec z gory na doł. als ein Boot, oder die Post, iako Posłaniec albo Poczta. ab- und zulaufen, odbiec y przybiec; als Wasser, wybiec, wypłynąć, zbiec, zpłynąć. als eine Uhr, iako zegarek, wyiść. sich ablaufen, zbiegać się, zmordować się bieganiem. ablaufen die Schuhe, zchodzić, zbiegać trzewiki, ztrzaskać obuwie. endigen, dokazać, Ende erlangen, koniec wziąć, skończyć się, źle, lub, dobrze, przeyść, (iak mowią) przeszło to wszystko. einem den Weg ablaufen, zabiec, przerżnąć komu drogę, na przesmyku stanąć. einem den Rank, przewyższać kogo, celować, przeyść, *mowi się*: przechodzi go w czym. die Hörner ablaufen, *pbr.* rogi zchodzą, *to iest*, gdy kto swywolą, ktorą miał w młodości, poprawia. einen ablaufen lassen, wyprawić kogo z niczym, zbyć go, nie dawszy mu nic. wie wird es ablaufen, co to będzie z tego? wie ist die Sache abgelaufen? iak się rzecz skończyła? nach Wunsch ablaufen, pomyślnie się zkończyć. der Anschlag ist wohl abgelaufen, rada się udała dobrze. es ist ganz anders abgelaufen,

laufen, als man geglaubt, inaczey się stało iak rozumiano. es ist übel abgelaufen, rzecz się źle powiedła, rzecz źle czyniono. einem den Rank ablaufen, zabiec komu, uprzedzić kogo.

Ablauschen, *ob.* Ablauern. schodzić na kogo, wyczerpnąć co z kogo.

Ablausen, iskać. ich werde dich einmal ablausen, wyiskam ia cię należycie, t. i. dam ia tobie! *groźba*.

Abläutern, wyklarować, przecedzić. ustać się, Brandtwein abläutern, wodkę przecedzić z mętu, wyklarować.

Ableben, *n.* zeyście z tego świata, niechęć do życia.

Ablecken, oblizać. met. ein Frauenzimmer ablecken, aby oblizać pannę, to iest aby się nacałować.

Ablegen, odłożyć, złożyć na doł. von sich legen, oder thun, abschaffen, od siebie odrzucić, albo pozbyć się czego, zrzucić co z siebie. die Last, złożyć ciężar. die Schuldigkeit, uczynić, wypełnić swoię powinność. *por.* seine Commission, sprawić co zlecono. einen Gruß ablegen, pozdrowić kogo. einen Eid ablegen, przysięgę uczynić. eine Predigt ablegen, kazanie mieć, eine Rede, mowę mieć. etwas mit einander ablegen, ułożyć co wspolnie, umowić się. einem nicht beyfallen, nie zgadzać się z cudzym zdaniem. ein Compliment von einem ablegen, kłaniać się komu od kogo. sie haben es mit einander abgelegt, oni to razem z sobą ułożyli. als eine ledige Weibs-Person, zlec potaiemnie, iak się trafia niezamężnym. eine Rechnung ablegen, rachunek dać. das letzte Ablegen der Rechnung, weryfikacya reiestrow, ostatnie oddanie rachunkow, wyrachowanie się.

Ablegung, *f.* złożenie, pozbycie się czego.

Ablehnen, *ob.* abborgen, pożyczyć u kogo, wziąć pożyczanym sposobem.

Ablehnen, (ablähnen) unikać. von sich die Schuld, wymawiać się, usprawiedliwiać się, nieprzyznawać się do winy, wykręcać się, zbiiać to co zarzucaią. den Argwohn, wyiść z podeźrzenia. etwas verdrießliches, zastawić się od złego razu, zasłonić się od czego złego.

Ablehnung, *f.* zbiianie zarzutu, wymowka, bronienie się, eines Stoßes im Fechten, zakład, zrzucenie się w fektowaniu.

Ableiten, zprowadzać, spuszczać, als Wasser, iako to wodę, zprowadzać, obrocić, aby innym mieyscem płynęła. als Worte, słowa wyprowadzać iedne z drugich.

Ableitung, *f.* Struga, ktorą się woda zprowadza, row, kanał. uwiedzienie kogo.

Ablenken, oddalić, odwrócić.

Ablernen, nauczyć się, einem etwas, czego od kogo przeciwko iego woli. einem seine Künste ablernen, dociec sekretu cudzego, czyiey sztuki.

Ableschen, zgasić. als Kohlen, iako to węgle. ein glüend Eisen, rozpalone żelazo, w wodzie gasić.

Ablesen, przeczytać, eine Schrift, przeczytać Pismo iakie głośno. als Obst, owoc zbierać.

Ableuchten, (proste słowo) wyłaiać kogo, wybić.

Ableugnen, zapierać się, przeczyć, wziąć iaką rzecz y zapierać się iey.

Abliegen, bydź dalekim, odległym. als ein Ort, iako to mieysce iakie. abgelegener Ort, mieysce osobne, puste, oddalone; ustawać się: als Wein, iako to wino, abgelegener Wein, wino ustałe, wyklarowane. durch langes Liegen weg oder abtreiben, złeżeć się, albo przez złeżenie się, to iest, długie leżenie, wylazywać, iako to włos z futra.

Ablocken, wyłudzić, einem etwas, co z kogo podchlebstwem. einen, przywabić, przyłudzić.

Ablösen, pożegnać kogo, pożegnać się z kim.

Ablohnen, nadgrodzić, zapłacić. als Gesinde, Zasługi służącym płacić.

Ablösen, odwiązać, rozwiązać węzeł. ein Stück vom Ganzen, odłączyć część od Całego, odkroić. ein Pfand, wykupić zastaw; im Kriege, na woynie, zluzować drugą diwizyią, na iey stanowisku stanąć. die Schildwach, zluzować straż. einen von der Schildwach ablösen, z warty kogo zluzować. in den Laufgräben ablösen, w Okopach. einen ablösen, zastąpić czyie mieysce, wziąć czyie mieysce

Ablügen, wyłgać, einem etwas, wyłgać co na kim, wydrwić kłamstwem.

Abmähen, wyżąć zboże, trawę eine Wiese, wykosić łąkę. das Abmähen, koszenie, żęcie.

Abmachen, uprzątnąć z mieysca, odwiązać. etwas in der Güte abmachen, ugodzić rzecz poprzyiacielsku; oddzielić.

Abmahlen,

Abmahlen, odmalować, mit dem Pinsel, oder mit etwas andern, odmałować pędzlem, albo innym iakim sposobem, portret, obraz, beschreiben, opisać, *met.* opisuiąc odmalować, przemalować z innego, opisać cudze przymioty.

Abmahnen, odradzić, odmowić. das Abmahnen, odradzenie, odmowa.

Abmarsch, *m.* Marsz żołnierski, odeyście, cofnienie się, wymaszerowanie.

Abmarschiren, pomaszerować, wymaszerować, odeyść, odstąpić, wyciągnąć, wyiść z Leży, ruszyć. als Soldaten, iako żołnierze czynią. mit der Armee, z Woyskiem.

Abmartern, męczyć, dręczyć, sich, siebie, troskliwie pracować, dzień y noc, ciałem y umysłem pracuiąc męczyć się.

Abmatten, osłabieć, ztrudzić, zmordować się. einen andern, zmordować kogo, zfatygować. ein abgemattetes Pferd, zaieżdżony koń, zrobiony, zpracowany.

Abmercken, uważać, notować, postrzegać

Abmergeln, osłabieć, wysilić, sich abmergeln, siebie wysilić, z sił zpaść.

Abmessen, odmierzać, ograniczyć. das Feld, pole, grunt, mit Zirkeln, oder allerley anderm Maaß, kompassem, albo inną iaką miarą wymierzać. vom Stück Tuch zu einem Kleid, ze sztuki sukna odmierzyć na suknią. das Abmessen, odmierzanie; eine Sache aus der andern, pomiarkować iednę rzecz z drugiey. gleich abmessen, rowną odległością wymierzać, pod sznur wymierzać. den Lauf der Gestirne, Bieg Gwiazd wymierzać. alles nach seinem Interesse abmessen, wszystko według swoiego interessu miarkować. Abmessung, *f.* Wymierzenie.

Abmüden, utrudzić, umordować, usatygować.

Abmüßigen, pozbyć się, uwolnić się od iakiego zatrudnienia, porzucić ie. wenn er sich abmüßigen kan, ieżeli mu tylko pozwolą iego zatrudnienia, ieżeli się tylko może ułatwić ze swoią robotą, ieżeli mu prace, zabawy pozwolą, nie przeszkodzą.

Abnagen, ogryść.

Abnahme, *f.* Upadanie, Ubywanie.

Abnaschen, ogryść, ogryść co naylepszego. obieść. die Früchte, owoce.

Abnehen, uszyć, wyszywać, iedwabiem.

Abnehmen, odiąć, odciąć. als ein Glied, iako to członek iaki odciąć. das Abnehmen eines Gliedes, als die Wund-Aerzte thun, odcięcie, członka iakiego, iako Medycy więc czynią chorym. den Tisch abnehmen, ze stołu zebrać, obrus zdiąć po iedzeniu. den Hut abnehmen, kapelusz zdiąć. die Milch abnehmen, śmietanę z mleka zebrać. den Bart oder Haare, brodę, włosy ogolić brzytwą. Abnehmen, uiąć, ukrócić, kürzer machen. an Kräften abnehmen, słabszym się stać, utracić sił nieco, omdleć. am Leibe mager werden, schnąć na ciele, chudnąć, ze słabości. er hat sehr abgenommen, bardzo opadł z ciała. er nimmt sehr ab, bardzo mizernieie, schnie. das Abnehmen des Leibes, opadanie na ciele, Zchudnienie, Zcieńczenie; geringer und minder werden, upadać, niszczeć. das Abnehmen, das Geringer-werden, upadanie, niszczenie, ubywanie czego, als der Mond, iako to Księżyca. das Abnehmen des Monds, schyłek Księżyca. als der Tag, schyłek dnia, albo dzień na schyłku. am Werth und Güte, als Kaufmanns-Waaren, zleżały, y zestarzały towar, ktory cenę, y dobroć stracił. także, schließen, errathen, postrzegać, domyślać się, wnosić sobie, widzieć co za tym idzie, zgadnąć.

Abneigung, *f.* Wstręt od kogo, *albo* do kogo.

Abnöthigen, *ob.* Abdringen.

Abnutzen, zponiewierać, zchodzić, zedrzeć.

Abordnen, naznaczyć posłow, do iakiego Monarchy, Książęcia, albo do Zgromadzenia, Miasta, Rzeczypospolitey. y t. d.

Abgeordneter, *m.* Poseł, Komisarz, Rezydent.

Abpachten, wziąć w arendę, w dzierżawę

Abpacken, odpakować, odwiązać, z bydlęcia, z konia, z wozu, pakę zdiąć.

Abpassen, mierzać, wziąć, brać miarę.

Abpeitschen, obić, obiczować. durch Peitschen absondern, biiąc utracić.

Abpflücken, zbierać, zrywać, obrywać.

Abpochen, napierać się, wymagać groźbą co na kim, ostremi słowami.

Abpressen wydzierać, zdzierać.

Abpressung, *f.* Zdzierstwo, Wydzierstwo.

Abprügeln, obić, otrzepać kiiem. jemanden, kogo.

Abpuffen, *ob.* Abschinden.

Abputzen, *ob.* Abbutzen.

Abquälen, Dręczyć, siebie, trapić, smutkiem.

Abrathen,

Abrathen, odradzać, odmawiać.
Abrathen, *n*. Odradzanie, Rozradzanie.
Abränften, brzegi porobić.
Abräumen, mieyfce zrobić, uprzątnąć na co.
Abrauen, gąsiennice wygubić, ochędożyć drzewa z gąsiennic. to słowo u ogrodnikow. bey den Gärtnern.
Abrauben, wziąć gwałtem, mocą dobyć się do czego, wyłamać drzwi, etc. do czego, wydrzeć przez moc, rozbić kogo.
Abrauchen, wyparować. (in der Chymie) abrauchen lassen, dać wyparować przy wolnym ogniu.
Abrauchen, *n*. Wyparowanie.
Abrechnen, porachować się, mit einem, z kim, Rachunek uczynić. Wytrącić z fumy. in Rechts-Sachen, zuvor abziehen, abrechnen, wprzod odliczyć.
Abrechnung, *f*. Porachowanie, Odrachowanie, Odliczenie.
Abrechten, wypieniać prawem co na kim, wyprawować pieniaiąc kogo.
Abreden, umowić się. mit einander, układać iaki zamysł z drugim, namawiać się na co.
Abgeredter Maaßen, umowionym sposobem, według namowy, ułożenia, porozumienia się. von etwas abreden, odmawiać od czego; odradzać co. sich mit einem wegen etwas, umawiać się z kim o co.
Abrede, *f*. Umowa, Ugoda. Ich kan nicht in Abrede seyn, nie mogę tego przeczyć: nie przeczę, że tak iest. das ist zwischen mir und ihm verabredet worden, to było między mną, y nim umowione. etwas mit einander abreden, umowić co, albo umowić się o co z drugim. Abrede nehmen, umowić z kim, ułożyć sposob, iak co uczynić. wegen Zeit und Stunde, umowić dzień y godzinę. genommener Abrede nach, według umowy. zu Folge, co za umową następuie, iak umowa każe.
Abreiben, otrzeć, oskrobać. den Koth, błoto, von dem Kleide abreiben, błoto z sukni wykruszyć, albo, suknią z błota wytrzeć. die Schuhe abreiben, trzewiki z błota ochędożyć. als Farben, farbę rozetrzeć; otrzeć, als die Hirsche den Kopf an den Bäumen, iako to gdy jelenie, głowę sobie ocieraią o drzewa.
Abreisen, wyiechać w drogę, odiechać.
Abreise, *f*. Odiazd.
Abreissen, oderwać, odedrzeć, iedno od drugiego, gwałtem, mocą zerwać, zrzucić, ein Haus, Dom. zerwać, *albo*, urwać, als ein Faden, iako to nić, Strick, powroz. sich, oderwać się; sich von einem, oderwać się, t. i. oddalić się od kogo. als ein Gebäude, zrzucić, część iaką budynku od gory. was angenagelt ist, oderwać, co przybite gwoździami, albo kołkami, było. was dem andern einverleibt ist, oderwać to, co było inkorporowane do drugiego. ein Kleid abreissen, zedrzeć suknią ustawicznym chodzeniem w niey.
Abreissen, *n*. Oderwanie, Oddarcie.
Abreissen, odrysować, odkryślić poprostu, co zwiększa.
Abreiten, zfatygować, siebie ieżdżąc na koniu; zmachać konia, ein Roß.
Abrichten, uczyć, nauczać, pokazać, gdy zn. uczyć. zu etwas, uczyć czego, pokazać co; Przyuczyć ustawicznym Cwiczeniem do czego. Zwierza, wyuczać, przyuczać do czego. ein Pferd, das wenig abgerichtet ist, koń, ktory nie dobrze uieżdżony. das wohl abgerichtet ist, ktory iuż dobrze uieżdżony, wprawny, wciągniony. einen abrichten, nauczać kogo, co ma mowić, was er sagen soll, er ist abgerichtet darinnen, on iest biegły, w tym, on się zna na tym, on w tym uczony.
Abrichtung, *f*. Nauczanie, Pokazowanie.
Abricose, *f*. Morela, owoc; *inaczey*, Merille, Marille, *f*.
Abricosen-Baum, *m*. Morela, drzewo, *inaczey*, Merillen-Baum, *m*.
Abrinden, ze skory obłupić drzewo.
Abrinnen, zpływać na doł.
Abriß, *m*. Abrys, Odkryślenie, Odkryślony Obraz, pierwszy Rzut. machen, abrys czego zrobić, von etwas, przerysować, abrys z drugiego, Plan.
Abrollen, *v. n*. zsunąć się, zwieść się na doł. das Abrollen des Schnees von Bergen und Dächern, Zwiezienie się śniegu, z gor, y z dachow. *pofr*. Avalanges.
Abrücken, oddalić, oddzielić się.
Abrupfen, zrywać, als Aehren, iako to kłosy zrywać.
Abruzzo, Appruc, Landschaft in Italien, Kray we Włoszech. poł. Aprutium, Samnium.
Absagen, Ogłosić, Wypowiedzieć. *ob*. abkündigen, Krieg ankündigen; ein Absag-

Brief im Kriege, Wypowiedzenie woyny, Listy Wypowiedaiące woynę. *także.* wymowić się, że niemożna przyiść, albo nie można uczynić tego, co się obiecało, wrocić się ze słowem. odmienić wolą, zdanie. einem Geladenen, Zaproszonego odprosić, że go teraz nie można przyiąć, weil etwas dazwischen gekommen, ponieważ przeszkoda iaka zaszła. einem feindlich, woynę komu wypowiedzieć. abgesagter Feind, poprzysiężony nieprzyiaciel. verleugnen, verwerfen, zaprzeć, wyrzec się, odprzysiąc się czego.
Absägen, odpiłować, oderznąć piłą.
Absatteln, odkulbaczyć, rozkulbaczyć konia; zdiąć siodło, kulbakę, z konia, den Saum-Sattel abthun.
Absäubern, wychędożyć, s. Abbutzen, reinigen.
Absauffen, sich, chorować z piiaństwa, zdrowie piiaństwem zepsuć, zdrowie przepić, eine Schuld, dług swoy przepić.
Absaugen, sać, ssąc zepsuć. die Finger, sać palec. die Kuh hat noch nicht abgesäugt, krowa ieszcze nie odsana iest, to iest, ieszcze ciele nie odsadzone od cycka.
Absatz, *m.* Przestanie, Przerwanie, Odpocznienie. in einer Rede, w mowie część, punkt, in einem Liede, strofa. an einem Berge, gorka na gorze. an einem Rohr oder Halm, na trzcinie, na zdzieble kolanko. ohne Absatz im Trinken, duszkiem wypić. im Läuten mit Glocken, bicie w dzwon sercem, dzwoniąc. oder in anderer Arbeit, powtorzenie, czego, y w inney iakiey robocie. am Schuh, korek u trzewika.
Abschaben, oskrobać, wyskrobać, oskrobać zwierzchu co, das oberste von der Rinde des Brodts, wierzch skorki na chlebie.
Abschabsel, *n* Oskrobiny. das Abschaben, toż samo. das Abgeschabte, *także,* Oskrobiny, Oskrobki.
Abgeschabt, wytarty, zchodzony, als ein alt Kleid, iako to stara suknia.
Abschachern. *vulg.* odkupić, odszachrować, rzecz iaką taniey od kogo, za tańsze pieniądze.
Abschaffen, Znieść, Zkassować, Ubliżyć. Wniwecz obrocić. Rozpuścić, als Soldaten, abdanken; als Gesinde, iako to czeladź odprawić, oder Bedienten; das Abschaffen des Gesindes, odprawa, odprawienie, czeladzi, sług. als Zinse von einem Gut, czynsz zkasować z iakich Dobr. das Abschaffen, als der Gesetze, Ubliżenie Praw, t. i. Skassowanie.
Abschälen, ze skory odrzeć, ze skorki, als einen Baum, iako to drzewo iakie. ostrugać ze skorki, als Obst, iako to owoc. als die Zunge, zedrzeć skorkę z ięzyka.
Abscharren, zadrasnąć, zetrzeć skorkę, otrzeć, na palcu, na ręce.
Abschäumen, szumować. absäumen, toż samo. in der Medicin, toż samo. pianę zbierać.
Abschäumen, *n.* Szumowanie, piany zbieranie, odszumowanie łyżką, warzechą.
Abschätzen, cenę, taxę zniżyć.
Abscheiden, odeyść, odiechać. sterben, umrzeć, zeyść z tego świata. absondern, odłączyć, oddzielić.
Abscheiden, *n.* Odiazd, Rozbrat.
Abscheren, ostrzyc, ogolić, zdiąć włosy. die Haare; glatt machen, wygładzić, zgładzić.
Abscheu, *m.* Obrzydzenie, wstręt wielki do czego, niełubienie czego. Abscheu vor etwas haben, mieć obrzydzenie do czego, brzydzić się czym strasznie. ein Abscheu seyn, bydź obrzydzeniem, obrzydłym. ohne Abscheu, bez wstrętu, bez obrzydzenia. es hat jedermann einen Abscheu vor diesen Menschen, każdy się brzydzi tym człowiekiem, wszyscy się go chronią, wszyscy uciekaią przed niem, każdy się brzydzi z niem mowić. Abscheu machen, obrzydzenie sprawować.
Abscheulich, obrzydły, straszny, nazbyt brzydki, auf eine abscheuliche Weise, obrzydliwie, bezecnie, obrzydłym, bezecnym sposobem,
Abscheulich, *adv.* obrzydliwie, bezecnie.
Abscheulichkeit, *f.* obrzydłość, poczwara, strach, bezeceństwo.
Abschicken, odesłać, wysłać, wyprawić.
Abschieben, uprzątnąć, z mieysca odemknąć.
Abschied, *m.* Pożegnanie; Abreise, Odiazd. aus Diensten, odprawa ze służby. Abschied nehmen, pożegnać się, odprawić się, odprawę wziąć; Abschied geben, *ob.* Abschaffen; das Absterben, śmierć, pożegnanie się z tym światem. ein Urtheil oder gerichtlicher Schluß, Dekret, czyli, Kaźń Sądowa, das schriftliche Zeugniß, das ein Bedienter, oder Soldat wegen seines Verhaltens bekömmt, pisane świadectwo, ktore sługa iaki,

iaki, albo żołnierz bierze o swoim sprawowaniu się na służbie. iednym słowem; świadectwo. Abschieds-Worte und Rede, ostatnie pożegnanie.

Abschießen, Wystrzelić, iako to strzałę z łuku, albo Postrzał z kuszy. als ein Geschoß oder Rohr, wystrzelić strzelbę, rurę. durch Geschoß herab werffen, zwieść, obalić, zrucić Armatą, albo inną strzelbą. wziąć, odebrać strzelaniem. als Wasser, bystro na doł płynąć, iako gdy woda bystrym pędem na doł leci. das Abschießen des Wassers nach großen Regen, zpadek wody po wielkim deszczu. als Stein, iako to kamień, gdy z impetem z gory leci, albo toczy się. als Farben, blakować, pełznąć, iako to farba. das Bild schießt ab, obraz kolor traci, pełznie. abschießende Farbe, kolor blakuiący.

Abschiffen, odbić od lądu, od palu, popłynąć z Portu, podnieść kotwice, t. i. ruszyć z mieysca. das Abschiffen, Odbicie od lądu. Popłynienie.

Abschinden, zdiąć skorę, albo trochę skorki, z czego, iako to z palca, zdrasnąć.

Abschirren, rozebrać, konie z szorow, wyprząc, die Pferde, konie.

Abschlachten, zabić.

Abschlag, *m.* Wytrącenie z sumy. auf Abschlag an einer Summe, na zadatek dać iaką część z ugodzoney sumy.

Abschlagen, pobić, einen, kogo. einem etwas weigern, odmowić co komu. das Abschlagen, odmowienie. bessern Kaufs werden, ustąpienie z ceny, den Kopf abschlagen, głowę uciąć; etwas, als Nüsse, Aeste, zbiiać co, iako to owoc, orzechy, gałązki, y. t. d. einen Teich abschlagen, Staw spuścić. sein Wasser, mocz wypuścić. den Feind, odeprzeć nieprzyiaciela. auf Abschlag bezahlen, zadatek dać. er hat mir niemals was abgeschlagen, nigdy mi nic nie odmowił. einen Fisch abschlagen, rybę w głowę uderzyć, y tym zabić.

Abschlägig, odmowny, co można odmowić, nie uczynić. abschlägige Antwort, odmowienie, odpowiedź że nie.

Abschläglich, to co może bydź odmowione.

Abschleiffen, zostrzyć, zaostrzyć. abgeschliffene Schau-Münze, medal, wytarty, wychełtany, wygładzony.

Abschleppen, odiąć, zepsuć, ciągnąć. *obsol.*

Abschmeicheln, wyłudzić podchlebstwem co na kim.

Abschmeißen, odrzucić. *Vulgare.* Abschlagen, abwerffen.

Abschmelzen, ztopić, odtopić w ogniu. durch Schmelzen absondern, topieniem iedno od drugiego odiąć. oder kleiner machen.

Abschmieren, *posp.* Wysmarować komu grzbiet, obić.

Abschnappen, spuszczać się, als ein Schloß, iako to zamek. geschwind sich schließen, prędko, nagle się zamykać. geschwind abbrechen in der Rede, przerwać nagle mowę.

Abschneiden, odciąć, odrąbać, oderznąć, przeciąć, przerznąć. den Paß, przeżnąć przeyście, drogę, pass komu. den Weg, drogę, als ein Fluß thut, przerwać drogę, iak rzeka czyni. den Feind, nieprzyiaciela przerznąć. Proviant oder Zufuhr, prowianty przerznąć, zabrać, niedopuścić do miasta. die Ehre, szarpać cudzy honor, sławę; die Gurgel, poderznąć garło. das Brodt einem vor dem Maule abschneiden, z garła kąsek komu wydrzeć. einem seine Ehre abschneiden, honor, dobre imie, komu wziąć. die Zufuhr abschneiden, Prowiant zabrać. die Früchte, wyżąć zboże, wysiec. die Hoffnung, nadzieię komu odiąć, pozbawić kogo nadziei. den Weg, przerżnąć komu drogę, zastąpić drogę, na drodze. die Flucht, zastąpić, stanąć na przesmyku uciekaiącemu. die Gelegenheit, pozbawić kogo okazyi do czego.

Abschneiden, *n.* Odcięcie, Zcięcie, Zerznięcie, Zrzynanie.

Abschnitt, *m.* Ucinek, Obcinek, Odcinek. Abgang im Arbeiten, to co odchodzi w obrąbaniu, trzaski, wiory. Abschnitte in einer Festung, Okopy, fossy, Rowy, palisady za szczerbą wywaloną w fortecy. Abschnitt in Versen, cezura w wierszu.

Abschnitzen, strugać nożem drzewo.

Abschöpfen, ubrać, pozłotę zbierać z rosołu, bey den Köchen, u Kucharzow, słowo zwyczayne. den Schaum von etwas, pianę z czego zbierać. von dem Fleische, z mięsa. mit dem Löffel von dem Honige, łyszką z miodu szumowiny zbierać, uiąć.

Abschöpfen, *n.* uięcie z pełnego.

Abschöpfer, *m. inus.* ten co z pełnego uymuie.

Abschöpfung, *f.* Uięcie z pełnego.

Abschrauben,

Abschrauben, śrubę zdiąć z kluby, spuścić odśrubuiąc, śruby popuścić.
Abschrecken, odstraszyć, zastraszyć, strachu nabawić aż do zalęknienia się. odstraszyć od czego. den Muth benehmen, stracić komu serce do czego. abhalten, wstrzymać kogo od czego.
Abschrecken, n. odstraszenie, zastraszenie, wystraszenie.
Abschreiben, przepisać co, przepis zrobić z czego. Odpisać że nie można, tego zrobić, co się obiecało. schriftlich aussagen, pismem się zrzucić z czego, z obietnicy, z umowy. austhun, aus dem Steuer- und Zinsbuche, wymazać, wyiąć z regestru podatkowego, czynszowego. ob. Ausschreiben.
Abschreibegeld, n. płaca za przepisanie. dessen, der abschreibet, temu co przepisuie.
Abschreiber, m. przepisek, kopista, pisarek. der ums Geld Hefte abschreibet, ktory, za pieniądze pisma przepisuie, seksterny, dwocharkuszki.
Abschreiten, oddalić się, uchylić się, schronić się, ustąpić; pot. krokiem mierzyć co.
Abschreyen, sich, ukrzyczeć się, ochrapieć od krzyczenia. sich heiser schreyen, zmordować się, krzycząc.
Abschrift, f. przepis. in Abschrift mittheilen, przepis, kopią czego podać. gerichtliche Abschrift nehmen, extrakt z Aktow, z ksiąg sądowych wyiąć, wziąć wypis.
Abschuppen, einen Fisch, łuszczkę zdiąć, oskrobać z ryby.
Abschuß, m. zciekanie, zpływanie. als des Wassers, iako to wody; przykrość, eines Hügels, iakiey gory. abhängiger Ort, pochyłe, spadziste mieysce. Abschuß der Farbe, blakowanie farby, barwy. Fall des Wassers, spadek wody.
Abschüssig, pochyły, spadzisty, mieysce od wierzchu na doł pochyło idące. to co. abhängig.
Abschütten, v. a. wylać. abgiessen; zestrychować miarę; vom Ueberflüßigen etwas abschütten, z tego co nad to iest uiąć.
Abschütteln, ztrząść, ztrząsnąć, zrucić, chwieiąc, trzeiąc. die reifen Früchte von den Bäumen, doźrzały owoc z drzew. abschütteln, ztrząsnąć, otrząsać. sich das Joch vom Halse abschütteln, iarzmo z karku zrzucić. nicht achten, nie poważać; nie dbać o co.
Abschwären, odpaść, iako to członek, albo ciała kawałek, przez zgniłość. abgeschworen, odpadły, odgniły ziątrzeniem. durch Schwären abfallen, przez ziątrzenie odpaść.
Abschwatzen, wyłudzić co na kim, przez podchlebne y łagodne słowka. einen bereden um etwas zu geben, namowić kogo pięknemi słowkami y podchlebnemi, aby dał, aby uczynił. pot. listig entwenden, sztuką wykręcić co od kogo.
Abschwelgen, stracić. sich abschwelgen, stracić się, stracić fortunę przez rozpustę, zbytki.
Abschwemmen, zmyć, zkąpać, spuszczać, als Holz, drzewa spuszczać, wodą. in oder mit vielem Wasser abwaschen, w wodzie opłukać, albo wodą zpłukać, omyć, Pferde, Kutschen, konie, wozy; rwać. wegnehmen wie das Wasser das Ufer, iako woda rwie brzeg, zabiera brzeg.
Abschwemmen, das, n. spłukanie, omycie, obmycie.
Abschwimmen, z wodą płynąć; płynąć, to co. schwimmen; także, durch Schwimmen sich retten, w pław uchodzić, ratować się.
Abschwingen, zleść, zkoczyć na doł, zsieść, als vom Pferde, iako to z konia prędko zsieść, vom Wagen, z woza, z poiazdu. sich abschwingen, też samo.
Abschwören, odprzysiąc się. abschwören, daß man etwas nicht gethan hat, odprzysiąc się, że nie uczyniono czego, eine Ketzerey, kacerstwa się wyprzysiąc. so viel als eidlich absagen, tak wiele, iak, przysięgać, że nie, przysiąc, iako odstępuie czego. abgeschworen, odprzysiężony; einem Hals und Bein abschwören, z duszą y z ciałem kogo przekląć; dem Teufel sein Ohr abschwören, pr. przysięgać, że diaboł uszow nie ma, to się mowi o tym, ktory przysięgą wszytkiego się zapiera. Pol. Przysł. lepsze: on by się y Boga odprzysiągł. die Religion abschwören, odprzysiąć się wiary.
Abschwören, n. odprzysiężenie, wyprzysiężenie.
Abschwörung, f. odprzysiężenie, wyprzysiężenie się, przysięga że nie.
Abgeschworner Feind, poprzysiężony nieprzyiaciel.
Absegeln, pożeglować, wyiść pod żagle z wiatrem, popłynąć z portu. bey angehender Nacht, pod noc nadchodzącą popłynąć.
Absegelung, f. popłynienie, pożeglowa-

 nie,

nie, odiazd statku wodnego, morzem, rzeką.

Absehen, widzieć, oglądać, okiem, zmierzać, wyznaczyć; *met.* einsehen, begreifen, przeźreć, poiąć, postrzec, pomiarkować, domyślić się. so viel ich absehen kann, ile ia poiąć mogę. es ist darauf abgesehen, to na to godzono, na to patrzono. absehen, von einem etwas, widzieć u kogo y nauczyć się, von etwas, wzor, wzorek, wziąć z czego.

Absehen, *n.* cel, kres, zamysł, koniec. das Absehen eines Geschosses, cel, do ktorego mierzaią strzelaiąc, sonderlich von einer Kanone, osobliwie z armaty. sein Absehen auf etwas haben, richten, mieć swoy cel, swoy koniec w czym. Absehen, wzgląd. *ob.* Absicht. das Absehen auf den Büchsen, na rurze u strzelby cel. *it.* sein Absehen verbergen, ukryć swoy zamysł, swoy cel.

Abseigen, *v. a.* przecedzać, przepuszczać, *toż samo, co,* Durchseigen.

Abseigen, *n.* cedzenie, przepuszczanie, przecedzanie, przez sito, przez chustę.

Abseigung, *f.* przecedzenie, przepuszczenie.

Abseits, na stronie; *ob.* Beyseits.

Abseitig, *adj.* ustronny, osobny. abseitiger Ort, ustronne, osobne, mieysce.

Absenden, *v. a.* wysłać, wyprawić. *to co:* senden, schicken. *także:* abordnen, w poselstwie wyprawić. *to co:* abfertigen, posłać kogo, z czym, dokąd.

Absendung, *f.* wysłanie, posłanie, wyprawienie w Poselstwie.

Absengen, palić, przypalić, przypiec zarzystym węglem. sich die Haare, przypalić sobie włosy. ein Stück mit etwas Pulver absengen, ehe man es ladet, wypalić prochem strzelbę pierwey niżeli ią nabić. *pofr.* flamber.

Absenken, zanurzyć, zatopić; sadzić. Weinstock absenken, winne drzewka sadzić, końcami gałązek nagiętych w ziemię. *znaczy też.* biegen, zginać, naginać; von Nelken, gdy mowa o goździku kwiatku: absenken, to iest, gałązkę goździkową z kolankiem przy macicy ziemią obłożyć, aby się przyięła.

Absenker, *m.* latorośl winna, *powt.* gałązka goździkowa z kolankiem w ziemie wsadzona.

Absenn, nie być. in meinem Absenn, w moiey niebytności, pod niebytność moię.

Abseyn, das, *n.* niebytność; niedostawanie, brak czego. als etwas vom Ganzen, nie dostawać do całego.

Absentiren, sich, nie bywać, nie być przytomnym.

Absetzen, złożyć, odsadzić, odstawić. vom Amt absetzen, z urzędu złożyć, z godności. von einem absetzen einen verlassen, odstąpić kogo, porzucić kogo; das Geld, redukcyą pieniędzy zrobić na mnieyszy walor. ein Lamm, iagnię od cycka odsadzić. einschreiben, w pisaniu, myśli pewnym działem na cząstki ułożyć. in der Rede absetzen, mowę pewnemi cząstkami ułożyć. w mowieniu sobie wytchnąć, odpocząć. das Absetzen, wyraźny zakaz y obwołanie iego, o wywołaniu pieniędzy y innych rzeczy. abgesetzt seyn, bydź wywołanym. niedersetzen, zsadzić, zstawić co z gory na doł, einen Reuter vom Pferde, zsadzić ieźdca z konia. das Pferd hat seinen Reuter abgesetzt, koń ieźdca zsadził z siebie.

Absicht, *f.* zamysł, wzgląd, przedsięwzięcie, postanowienie. in dieser Absicht, tą myślą, tą wolą. sein Absehen oder Absicht gehet dahin, te zamysły, ten iego zamysł. sein ganzes Absehen auf etwas haben, wszystkie myśli y starania obrocić na to, aby etc. in Absicht auf etwas, przez wzgląd na co. in seinem Thun die Absicht auf Gottes Ehre haben, w swoiey sprawie mieć wzgląd na cześć Boga.

Absieden, warzyć, odwarzyć, uwarzyć, przewarzyć letko. das Bier absieden, piwo warzyć.

Absingen, sich, uśpiewać się, śpiewać aż ochrapieć. ein Lied absingen piosnkę śpiewać, prześpiewać. eine Melodie absingen, melodyą prześpiewać. das Te Deum laudamus absingen, *Te Deum laudamus* prześpiewać.

Absitzen vom Pferde, zsieść z konia. absitzen die Geldstrafe, więzieniem grzywny wypłacić, kiedy pieniądzmi niemożna. w więzieniu pienięźną karę odsiedzieć.

Absolviren, so viel, als fertig machen, endigen, zkończyć zupełnie, wygotować ze wszystkim. so viel, als frey sprechen, osądzić kogo niewinym. im Beichtstuhle, w spowiednicy rozgrzeszyć, upewnić kogo o odpuszczeniu grzechow, rozgrzeszenie dać

Absonderlich, szczegulny, osobny, nadzwyczayny. *adv.* vor allen, nadewszystko, nayosobliwiey. absonderlich an einem Ort, na ustroniu, na boku,

na osobnym mieyscu. sich absonderlich aufhalten, na osobnym mieyscu zostawać.

Absondern, oddzielić, iedno od drugiego, odkroić, odciąć osobno, odłączyć, oddalić, rozłączyć, sich von einem, odłączyć się od kogo. Absonderung, *f.* odłączenie, rozwod etc. sich von eines Umgange absondern, oddalić się od konwersacyi czyiey.

Absorgen, sich, troskami, staraniem, troskliwością dręczyć się, udręczyć się. durch viele Gedanken sich absorgen, przez wiele myśli dręczyć się.

Abspalten, odszczepić część szczepiąc, rozszczepiaiąc. er hat das Holz abgespaltet, odłupał drewno.

Abspannen, wyprząc, als Pferde vom Wagen, iako to konie z wozu, z poiazdu; die Ochsen vom Joche, iako to woły z iarzma; spuścić, als einen Bogen, łuk spuścić, eine Pistole, spuścić kurek u strzelby; odmowić, als Gesinde, sługę odmowić od pana; od strony, od powinności, odwieść. so viel als abwendig machen, odmowić od kogo, oddalić. *ztąd* Abspenstig, *ob.* Abwendig. die Nahrung einem abspannen, chleb komu odiąć. *ob.* Brod abschneiden.

Abspenstig machen, odmowić. er hat mir den Freund oder das Gesinde abspenstig gemacht, odmowił mi przyiaciela, albo sługę.

Abspeisen, Jeść, naieść się. mit Speisen sättigen, nasycić się iedzeniem. abspeisen, als mit leeren Worten, karmić kogo nadzieią, pięknemi słowami a prożnemi. Abspeisung, *f.* iadło.

Abspeisen, *v. n.* Zieść, skończyć stoł, iedzenie. aufhören zu essen, przestać ieść. von Tische gehen, wstać od stołu.

Abspinnen, przędzę, sztukę sobie daną odprząść. mit Spinnen verdienen, przędzeniem na chleb zarabiać.

Abspitzen, *ob.* Abstutzen, kończyste uczynić, kończysto ulać, zacieśać, zastrugać, zarobić. spitze mir das Messer ab, kończysto noż mi zarob.

Absprechen, odsądzić; durch Urtheil und Recht, odsądzić prawem, dekretem, das Leben, na śmierć osądzić. einem sein Glück, do rozpaczy kogo przyprowadzić o szczęściu; richterlich, sądownie, einem den Hals, na ściecie kogo osądzić. von Medicis, o *Medykach*, gdy chorego, iako nieuleczonego, ale iuż maiącego umrzeć, odstąpią. Absprechen, *m.* odmowienie, przegranie sprawy. osądzenie na co, porzucenie. Ausspruch, *m. toż samo.*

Absprengen, wysadzić w gorę, dokazać aby wyskoczyło. mit Pulver etwas absprengen, prochem co wysadzić.

Abspringen, odskoczyć, als eine Kugel, oder Ball &c. von der Wand, iako to kiedy kula, albo piłka odskakuie, odbiia się od ściany; odbić się, als ein Splitter vom Holze, iako do drzazga od drewna; als eine Saite von einem musicalischen Instrument, zerwać się, iako to strona, iak od skrzypcow etc. als Leim oder dicke Farbe von etwas, odpadać iako to, kley, albo tęga farba od czego odpada y kruszy się. *ob.* Abgehen. *ob.* Herabspringen. abspringen von seinem Vorhaben, odstąpić swoiego przedsiewzięcia. *ob.* Abweichen. ein Absprung, *m.* odstąpienie zamysłow, postanowienia. Absprung vom rechten Wege, zboczenie z dobrey drogi.

Abspülen, wymyć, wypłukać. das Abspülen, wymycie, wypłukanie wodą. etc. die Wäsche abspülen. wyprać bieliznę. man hat ihm den Koth von dem Kleide abgespület. błoto mu z sukni wymyli. (eigentlich Polnisch sagt man: suknią z błota wymyli).

Abspulen, zwiiać nici; nici zwiiać z motowidła na kłębek, die Fäden von der Haspel abspulen.

Abstammen, pochodzić od iakiego Rodu, krwi, przodkow. das Abstammen der Wörter, pochodzenie słow, *etymologia.* das Wort stammt aus dem Griechischen, aus dem Polnischen ab, to słowo pochodzi z Greckiego, z Polskiego.

Abstand, *m.* ustąpienie, odstąpienie czego. Weite, odległość, dalekość. der Abstand eines Dorfs vom andern, odległość iedney wsi od drugiey.

Abständig, martwy, uschły, abständiges Holz, uschłe drzewo. to *adj.* tylko o drzewie, w lesie, lub w ogrodzie, ktore było żywe, a potym uschło, dieses Wort wird vom Baume gebraucht, welcher verdorret ist.

Abstatten, seine Schuldigkeit, powinność swoię, uczynić, uniżoność swoię komu oświadczyć, Dank, dzięki czynić. *ob.* danken, dziękować; Zeugnisse, świadectwo dać o kim, lub komu; Gelübde, ślub wypełnić, seinen schuldigen Dienst, swoię powinne usługi oświadczyć; Gruß, pozdrowić kogo, dowiadywać się o zdrowiu czyim; einem

nem die letzte Ehre abstatten, ostatni honor komu wyświadczyć, to iest, bydź na pogrzebie czyim.

Abstatten, *n.* oświadczenie.

Abstattung, *f.* oświadczenie, des Danks, dzięki. Abstattung des Zeugnisses, danie, zeznanie świadectwa.

Abstäuben, z prochu wytrzepać, wykurzyć. t. i. mit dem Kehrwisch den Staub abkehren, miętolką proch wychędożyć.

Abstäupen, obić. einen mit Ruthen abstäupen, rozgą obić, ociąć, osiec.

Abstäupen, *n.* bicie rozgami.

Abstechen, mit Puncten bemerken, kropkami kłotemi naznaczać, rozrożnić. sich die Gurgel abstechen, przebić sobie garło. ein Faß abstechen, *ob.* Visiren. ein Lager, wyznaczyć oboz; ein Spitzenmuster, wzorek na koronki, wysztychować końcem szpilki, in Kupfer, odsztychować na miedzi; als eine Farbe mit der andern, farb dobierać dobrze iedney do drugiey. ein Mensch stiehlt dem andern ab, ieden drugiego odsadza; vom Pferde, zrzucić kogo z konia; vom Amte, von eines Gunst, wysadzić kogo z urzędu, z łaski, als einen Teich oder Damm, przekopać staw, groblą, tamę. einen Brief in der Karte abstechen, kartę zebrać.

Abstehen, zdychać, dać pokoy. *ob.* Ablassen, den Abstand nehmen. *ob.* Einkehren. der Fisch steht ab, ryba śnie. einem abstehen, odstąpić czyiey strony, przestać co robić; von seinem Rechte, ustąpić swoiego prawa; als Wein, wino się psuie, der Wein steht ab.

Abstecken, odpiąć. was man mit Nadeln angesteckt gehabt, co było szpilką przypięte, mit Pfählen, obsadzić palami. man hat ein Lager abgesteckt, obozem stanęli.

Abstehlen, ukraść. sich abstehlen, cicho wyiść, wykraść się; aus einem Buche, ukraść z iakiey książki, einem eine Kunst. dociec sztuki, z ktorą się drugi krył. sich von einem Orte, wynieść się cicho z iakiego mieysca. er hat mir das Herz abgestohlen, uiął mię za serce, *albo*, przypadł mi do serca.

Absteigen, zstąpić, zleść, zeyść na doł. absteigende Linie, linia prowadzona z gory na doł. er ist von den Treppen abgestiegen, zszedł z schodow na doł. er ist vom Pferde abgestiegen, zsiadł z konia.

Abstellen, znieść, skassować, zakazać Ustawą. Abstellung, *f.* zniesienie, zkassowanie, uchylenie prawa. die Sache ist bereits abgestellt, rzecz się iuż zkończyła. stelle diese Unordnung ab, znieś ten nieporządek.

Absterben, wymrzeć, als ein Geschlecht, gdy rod, lub familia wymrze, zgaśnie. das Absterben, wymrzenie. der Sünde abgestorben seyn, grzechowi umrzeć, t. i. więcey nie grzeszyć. es sind in diesem Jahre viel Menschen abgestorben. w tym roku siła ludzi wymarło.

Abstossen, odbić, od lądu, od palu ruszyć. mit dem Schiffe vom Lande fahren, od brzegu statkiem odiechać; durch Anstossen, szturkaniem, wybić co z czego. das Blut hat ihm das Herz abgestossen, krew mu serce przycisnęła; als ein Horn, oder als eine Ecke, rog wołowi, albo domu utrącić, odtrącić; ein Glied, członek utrącić; er läßt sich nicht das Herz abstossen, nie da sobie serca przydusić, t. i. wszystko, co go uraża, zaraz wymowi. er hat sich das Genick abgestossen, kark sobie złamał.

Abstrafen, ukarać, *ob.* Strafen. er wird mit Geld abgestrafet werden, będzie grzywnami karany; za karę będzie musiał grzywny dać.

Abstrafung, *f.* ukaranie, ochłostanie, zkaranie.

Abstreichen, zestrychować, als ein Getreide-Maaß. der Scheffel ist abgestrichen worden. korzec iest dobrze zestrychowany. abwischen, otrzeć, obić. er wird mit Ruthen abgestrichen werden, będzie rozgą obity.

Abstreifen, obrywać, als Blätter, iako to liście. die Haut abstreifen, odrzeć skorę. das Abstreifen der Haut (im Gegensatz einer tiefen Wunde) odięcie skorki samey, bez uczynienia rany w samym ciele.

Abstriegeln, obić kogo, grzbiet ochędożyć komu. einen brav abstriegeln, wybić kogo należycie.

Abstricken, dziać, wiązać iglicami, tkać. durch Stricken etwas abverdienen, dzianiem, tkaniem, przez iglice, zarabiać.

Abstumpfen, przytępić. stumpf machen, *toż samo.* einen Degen abstumpfen, szpadę przytępić. einen Spieß abstumpfen, spisę przytępić.

Abstürzen, z gory na doł zepchnąć, zrzucić.

zrzucić. er ist von der Mauer abgestürzt, zpadł z muru. siehe Hinabstürzen.
Abstutzen, przytępić, zwinąć ostrze, przyłamać końcow. einen Baum abstutzen, opatrywać drzewo, aby rosło. einen zu etwas abstutzen, pokazać co komu, iak ma robić, aplikować kogo do czego.
Absuchen, iskać.
Absurd, nie do rzeczy, niesmaczny. Absurdität, to na co patrzeć, y co słuchać szpetnie.
Absüssen, omyć, odmyć. das Absüssen einer Arzney ꝛc. daß das Salz herauskomme, wypłokanie iakiego lekarstwa, tak że się tylko sama sol zostanie.
Abt, *m.* Opat. wenn der Abt die Würfel leget, darf das Convent spielen, gdy Opat kostki rzuca, może klasztor grać, t. i. za Opatem cały klasztor idzie. Aebtissin, *f.* Ksieni. Abtey, *f.* Opastwo. Abteylich, Poopacku.
Abtackeln, ein Schiff, okręt z naczynia, z sprzętu obrać; obić. jemanden brav abtackeln, *vulg.* kogo dobrze obić.
Abtauschen, wymieniać towar za towar, rzecz za rzecz. ein Buch für das andere abtauschen, iednę ksiązkę za drugą wymieniać.
Abtheil, *n.* wydział, dział.
Abtheilen, podzielić na części, als einen Fürstlichen Prinzen, Kiążeciu iakiemu Dział iego dać. ein abgetheilter Herr, wydzielony, dzielny Pan, ktory Dział swoy wziął. mit einem eine Erbschaft, dziedzistwem się dzielić. Abtheilung, Dział, podzielenie, wydział. die Abtheilung einer Stadt, podzielenie na części miasta, eines Landes, podzielenie kraiu. Abtheilung in Decurien, podział na parafie.
Abthun, umknąć, co z mieysca, odłożyć, odstawić na bok, znieść, zkassować. einen Maleficanten abthun, śmiercią skarać. sich von einem Ding abthun, odrzec, wyrzec się iakiey rzeczy. sich böser Gesellschaft abthun, porzucić złą kompanią, towarzystwo; eine Rechnung, porachować się z kim; einen Streit, sprawę zagodzić, skończyć; ein Vieh, bydlę zadusić, zabić; als einen Zins von einem Gut abschaffen, czynsz z iakiego dobra, gruntu, zkassować.
Abtissin, *f.* *ob.* Aebtissin, Ksieni.
Abtragen, Abtrag thun, szkodę komu nadgrodzić, honor, dosyć uczynić za co.
Abtragen, zniżyć, zrucić, obalić, znieść, als ein Gebäude, iako to budynek. das Abtragen eines Gebäudes, zrzucenie iakiego budynku, zniżenie; als ein Kleid, zedrzeć suknią, schodzić; eine Schuld, dług zapłacić; die Speisen von dem Tische, potrawy ze stołu zebrać. heimlich entwenden, so viel als ersetzen, potaiemnie co komu wrocić, nadgrodzić. Zoll abtragen, podatek zapłacić, płacić. ein abgetragenes Kleid, zchodzona suknia.
Abtreiben, odpędzić, als den Feind, odeprzeć nieprzyiaciela, odpedzić, do ucieczki przymusić; als ein Kind im Mutterleibe, poronienie sobie sprawić, poronić; als ein Vieh, bydle zpracować. ein abgetriebenes Pferd, zbiegany, zmachany koń, als Gold oder Silber auf der Capelle, odfeinować złoto, srebro. er läßt sich nicht abtreiben, nie da się odwieść od swoiego zdania. das Abtreiben, odpędzenie, odpor.
Abtrennen, oddzielić, rozłączyć, rozwieść; etwas, so genähet war, rozpruć co zszytego. die Naht an einem Kleide abtrennen, szew w sukni rozpruć.
Abtreschen, młocić, zboże, omłocić. einen Menschen, człowieka kiiem omłocić; eine Streitsache, spor mieć, sprawę, o co; ein Vorhaben, przedsiewzięcie uczynić, ułożyć.
Abtreten, odeyść, von einem, od kogo, odstąpić czyiey strony. einem etwas, ustąpić komu czego, cessyią uczynić. seine Güter, ustąpić komu dobr swoich; die Schuhe, obowie zedrzeć; einen abtreten lassen, kazać się komu umknąć. sein obrigkeitliches Amt abtreten, złożyć Urząd, zwierzchność. das Abtreten, *n.* cessyia, ustąpienie. *ob.* Abtritt. er hat sein obrigkeitliches Amt bereits abgetreten, złożył iuż swoiey zwierzchności Urząd.
Abtreufeln, kapać, ciec kroplami. das Wasser träufelt von den Dächern ab, woda kapie z dachow.
Abtreugen, wysuszyć. die Wäsche in der Sonne abtreugen, chusty na słońcu wysuszyć.
Abtriefen, kroplami kapać z czego; zysk przynieść. das Pech trieft von dem Baume ab, żywica kapie z drzewa. es trieft nicht viel ab, to nie wiele korzyści przynosi.
Abtrinken, zpić zwierzchu, upić; eine Schuld. *ob.* Absaufen, dług przepić. was zu voll ist abtrinken, to co pełnego iest, upić. bis auf die Neige trinken, aż do

aż do drożdży wypić. Abgetrunken, der Wein ist schon abgetrunken, er gehet auf die Neige, to, czego kto upił wiele, wina już bardzo wiele wypili, ubyło, już się ma do lagru.

Abtringen, *ob.* Abdringen, wydrzeć komu co, wymuśić co na kim. er hat mir das Geld abgedrungen, wydarł mi pieniądze.

Abtritt, *m.* prog, przede drzwiami; schod, eine Stufe vor einer Thüre. Das Beyseitetreten, uiazd, ustęp na osobność. ein Ort allein zu seyn, osobne mieysce, mieszkanie. heimlich Gemach, priwet, mieysca potrzebne. Abtritt nehmen, wyiść za pozwoleniem gości, z kompanii. einem Abtritt nehmen lassen, mowić komu, aby się umknął, ustąpił. er hat aus der Richterstube seinen Abtritt genommen, poszedł na ustęp z izby sądowey.

Abtrocknen, suszyć, z mokrego otrzeć, osuszyć. *pass.* trocken werden, schnąć. die Thränen abtrocknen, łzy suszyć.

Abtropfen, Abtröpfeln, kapać, ciec kroplami, wykapać. tropfenweise, po kropli, kroplami. aufhängen, daß das Wasser abrinne, wywieśić, chustę etc. aby woda z nich wyciekła, wykapała.

Abtrotzen, napierać się, wymęczyć co na kim; uporem, groźbą otrzymać. einem mit Gewalt etwas abtrotzen, gwałtem wziąć co komu. it. *v. n.* aufhören zu trotzen, przestać bydź upornym, poprzestać uporu.

Abtrucken, *ob.* Abdrucken, oddrukować, odcisnąć. man wird dieses Wörterbuch abdrucken, ten Dykcyonarz oddrukuią.

Abtrünnig, odpadły, zbieg, odstępca, buntownik. ein Abtrünniger, toż samo. abtrünnig werden, odstąpić strony. abtrünnig machen, namowić kogo do odstąpienia. *subst.* perekińczyk. abtrünnig von der Lehre, od Wiary odstępca.

Ab- und zufliessen, przypłynąć, odpłynąć, na przemiany, iak morze czyni, zbierać y opadać. von denen Flüssen; die Weichsel fließt ab und zu, Wisła zbiera y opada.

Abverdienen, odsłużyć co, zasłużyć sobie na co, odrobić, zarobić, durch Arbeit, pracą. sich zuwege bringen, dorobić się.

Abwachen, sich, nie wyspać się, słabym bydź od czucia, od niespania. er hat sich abgewacht, nie wyspał się. ich wache mich ab, słabieię z niespania.

Abwachen, *v. a.* zarobić niespaniem, czuciem. d. i. durch Wachen sich etwas verdienen, wartę, straż odprawuiąc.

Abwägen, ważyć, odważyć. gegen einander abwägen, na rowney wadze ważyć z drugim, t. i. rowno ważyc z drugim.

Abwärts, na dole, na boku, na stronie.

Abwälzen, *ob.* Abwelzen, odwalić, umknąć. wer wird uns den Stein abwälzen? kto nam kamień odwali? odłożyć, złożyć na doł, pozbyć się. die Schuld von sich abwälzen, z winy się wymawiać.

Abwarnen, przestrzegać, upominać, aby czego nieczynić, odwrocić.

Abwarten, czekać, służyć, przykładać się do czego, chodzić koło czego. Abwartung, staranie, chodzenie około czego. Kranke abwarten, chodzić około chorych, służyć im pilno. das Seinige abwarten, swoiego pilnować, swoiey powinności, swoiego urzędu. den Gottesdienst abwarten, służby części Boskiey patrzyć. sein Studiren abwarten, Nauk patrzeć, pilnować. sein Amt nicht abwarten, swoiego urzędu nie patrzyć. etwas abwarten, so viel als erwarten, końca rzeczy czekać.

Abwaschen, umyć, odmyć, sich abwaschen, umyć twarz, omyć. das Abwaschen, omycie, odmycie, obmycie.

Abwasch-Faß, *n.* umywalnia. es ist noch Wasser in dem Abwasch-Faß, iest ieszcze woda w umywalni.

Abwasch-Wasser, *n.* pomyie. gieß das Abwasch-Wasser weg, wyliy precz te pomyie.

Abweben, skończyć tkać, to iest, płotno, albo inne co podobnego. den Faden vom Spinnrocken abweben, nici z kółka zdiąć.

Abwechseln, odmieniać, na przemiany co robić. die Wache abwechseln, straż koleią odprawiać. Glück und Unglück wechselt ab, szczęście y nieszczęście na przemiany bywa. die Bäume wechseln ab im Tragen, drzewa co drugi rok rodzą. seine Arbeit mit Vergnügungen abwechseln, swoie prace uciechami przeplatać. abwechselnd, zmienny, na przemiany. niestateczny, czasami przychodzący. Abwechselung, *f.* przemiana, koley, des Fiebers, przypadanie pewne febry.

Abweg, *m.* droga na boku.

Abwegsam, pełny wykrętow, wybiegow, wyboiow.

Abwehen, zdmuchnąć.

Abwehren,

Abwehren, wyboczyć, przeszkodzić, zabronić. odwrocić, wstąpić gdzie na bok.

Abweichen, uchylać się, zbłądzić, umykać z drogi. vom Vorhaben abweichen, zamysłow odstąpić; odchodzić, als die Magnetnadel, oder als ein Gestirn vom Aequator, iak gdy strzałka magnesowa odchodzi od punktu P. N. albo gwiazda od Ekwatora. das Abweichen der Magnetnadel, odchodzenie strzałki magnesowaney. abweichen von seiner Fahrt in der See, zmylić drogę na morzu, ziechać, zpłynąć z drogi. das Abweichen von der Fahrt, zboczenie z drogi w płynieniu.

Abweichung, f. zstąpienie na bok, wyboczenie z drogi.

Abweiden, wyieść, żuć, żłobać, napaść. das Vieh abweiden, bydło napaść. die Kräuter abweiden, trawę wypaść.

Abweinen, sich, oczy psuć sobie płaczem.

Abweisen, v. a. odesłać, odprawić kogo. abgewiesen werden, nie uprosić, mieć rzecz odmowioną. einen, oder seine Bitte abschlagen, nie uczynić na czyią prozbę komu. Abweisung, f. odmowienie, nieprzyięcie prozby.

Abweissen, wybielić. eine Wand, ein Kamin, eine Decke abweissen, ścianę, kumin, sufit, wybielić.

Abwelzen, na doł ztaczać. siehe Abwälzen.

Abwenden, v. a. uchylić, umknąć, usunąć, odwrocić; das Herz, stracić komu serce, do kogo, einen Streich, zastawić się od iakiego razu. sich abwenden, twarz odwrocić, sein Gemüth von etwas, swoy umysł, myśl od czego. ein Unglück abwenden, nieszczęście odwrocić. Abwendung, odwrocenie, oddalenie. abwendig machen, odwieść kogo od myśli, od zdania, von seiner Pflicht, od swoiey powinności, einen von sich, odrazić od siebie, kogo. abgewandt, odrażony, odwrocony, umknięty.

Abwerfen, v. a. odrzucić, odwalić, zrucić na doł. sich mit jemand abwerfen, pokłucić się z kim, zrucić, als ein Pferd den Reiter, iak kiedy koń ieźdźca; zrzucić, das Joch, zrzucić iarzmo, eine Brücke, zrzucić most. eintragen, als ein Land, czynić dochod, iako to Wieś; als ein Hirsch die Geweihe, zrzucić rogi, iako ieleń. das Landgut wirft jährlich so viel ab, dobra na rok tyle czynią.

Abwerk, n. kłaki, pazdzierz. abwerken, z kłakow zrobiony, zgrzebny, pacześny.

Abwesend, nieprzytomny, seyn, nieprzytomnym bydź. im Termin abwesend seyn, na sprawie nie bydź przytomnym.

Abwesenheit, f. niebytność, nieprzytomność. in meiner Abwesenheit, w moiey niebytności.

Abwetzen, wytrzeć, wygładzić zażywaniem. das Messer abwetzen, noż wyostrzyć. die Spitze eines Degens abwetzen, koniec szpady zaostrzyć. die Scharten eines Degens abwetzen, szczerby w szpadzie zaostrzyć.

Abwetzen, das, n. wyostrzenie, zaostrzenie, zgładzenie, szczerby.

Abwickeln, odwikłać, odwinąć, Garn, Wolle, nici, wełnę zwiiać, was zusammen gerollet ist, co razem zwinione było. was eingewickelt, co uwikłane, uwinięte było, rozwinąć. den Knaul abwickeln, kłębek rozwinąć. verwirrte Händel zurechte bringen, zawiłe sprawy ułatwić.

Abwinden, odwinąć, odkręcić, was zusammen gedrehet ist, co wraz skręconego iest, odkręcić, hinunter durch eine Winde, durch einen Kloben, klubą, windą, co na doł spuszczać.

Abwischen, wytrzeć, wyszorować, ocierać. die Wunden abwischen, rany ocierać. die Thränen abwischen, łzy ocierać, otrzeć.

Abwischen, das, chedożenie, ocieranie, otarcie.

Abwischhader, m. ścierka.

Abwürgen, udawić, udusić, als Geflügel, Tauben, ptaki, gołębie.

Abwürzen, vulg. przykorzenić, przydać korzeni, przyprawić korzeniami. die Speise sehr wohl abwürzen, potrawę korzeniem przyprawić, zaprawić.

Abwuchern, lichwę brać, wybierać. durch Wucher etwas an sich bringen, za lichwę czego nabyć.

Abzahlen, wypłacić, uspokoić wierzycielow. mit Schlägen abzahlen, zapłacić komu plagami, suchemi razami. seine Schulden abzahlen, swoie długi wypłacić; den Sold, żołd wypłacić, den Soldaten, żołnierzom. den Dienstbothen seinen Lohn abzahlen, służącym ich zasługi wypłacić.

Abzahlen, das, n. wypłacenie, zapłacenie, płacenie.

Abzahlen, odrachować, odliczyć, Geld, pieniądze. er hat die Summe mir bereits

reits abgezahlet, zaraz mi moię sumę odliczył eine Sache an den Fingern abzahlen, rzec iaką na palcach rachować, t. i. należycie wiedzieć.

Abzahlen, das, *n.* odrachowanie, odliczenie.

Abzanken, sich, *vulg.* nawadzić się; wymóc co zwadą na kim. ich habe mich mit meinem Feinde abgezanket, nawadziłem się z moim nieprzyiacielem.

Abzapfen, wytoczyć, utoczyć, przeciągnąć, przetoczyć z iedney beczki do drugiey. das Blut abzapfen, krwi nad to upuścić. der Kellermeister soll von dem besten Wein abzapfen, piwniczny ma naylepszego wina naciągnąć.

Abzapfen, das, *n.* naciągnienie, wytoczenie, natoczenie, przetoczenie. das Abzapfen der bösen Feuchtigkeiten, zciągnienie złych humorow.

Abzaubern, odczarować, czarami co odiąć. von Zaubereÿ befreyen, od czarow uwolnić, czary odczynić. durch Zaubereÿ etwas wegbringen, czarami co odiąć; iako to chorobę, zdrowie.

Abzäumen, wychełznać, zdiąć musztuk, uzdeczkę. bey der Krippe muß man das Pferd abzäumen, przy żłobie trzeba konia wychełznać.

Abzäumen, das, *n.* wychełznanie, odchełznanie, zdięcie musztuku, uzdeczki.

Abzäumung, *f.* odchełznanie, wychełznanie.

Abzausen, *vulg.* za łeb kogo wziąć, za czuprynę porwać, targać, obić kogo. er hat ihn brav abgezauset, dobrze go obił, za łeb wyczubrał.

Abzehren, wytrawić, wysuszyć, durch Betrübniß oder Krankheit, przez troski, przez chorobę.

Abzehren, das, *n.* wytrawienie, wysuszenie.

Abzehrung, *f.* wytrawienie, wysuszenie, osłabienie, schudzenie.

Abzeichnen, odrysować, odkryślić. mit Reißkohlen oder Kreide etwas abzeichnen, węglem, albo krydą odrysować. durch ein löcheriches Papier abzeichnen, przez papier wykrawany odrysować.

Abzeichnung, *f.* odrysowanie, odkryślenie.

Abziehen, zdiąć, zciągnąć. die Haut über die Ohren abziehen, skorę przez uszy zciągnąć, zdiąć. so sagt man im Deutschen; oszukać kogo, nazbyt wiele chcieć za towar, ale w Polskim to nie idzie. den Hut abziehen, kapelusz z głowy zdiąć, zciągnąć. einen von etwas abziehen, odciągnąć kogo od czego, wegziehen, weggehen, odeyść, iść precz. aus einem Hause abziehen, wyprowadzić się z domu, z gospody; von einem Herrn, od iakiego Pana odprawić się. von der Belagerung, od oblężenia odstąpić. seine Hand von einem abziehen, ręki swoiey umknąć komu, t. i. nie dawać więcey pomocy komu. von einer Stadt, oder von der Belagerung derselben abziehen, od miasta albo od oblężenia iego odstąpić; eine Summe von der andern, odtrącić, wytrącić iednę sumę z drugiey. das Abziehen, Subtrahiren, odtrącenie od sumy; von eines Besoldung, wytrącenie z zasług. einen abhalten von etwas, utrzymać kogo od czego, odwrocić, odwieść, odciągnąć. die Hand von einem Werke abziehen, ręce opuścić, nic nie robić. von der Wache abziehen, zeyść ze straży, z warty, ze stroży; den Wein von den Hefen, zciągnąć czyste wino z lagru, in andere Gefäße, w inne naczynie. ein Scheermesser abziehen, pociągnąć brzytwy na pasku, na kamyku; als Brandtwein, przez alembik wodkę przepuszczać, przepalić. sich von etwas abziehen, umknąć się od czego, od interesu, ręce umyć od czego. *metaph.* mit der langen Nase unverrichteter Dinge abziehen, nic nie sprawiwszy z długim nosem odeyść, to iest, że wstydem. Abzieh-Gemach, *inusit.* da man die Kleider abziehet, szatnia, gdzie suknie zdeymuią. Abzug, *f.* wyprowadzenie się zkąd. zum Abzug blasen, trąbic na odwrot. den Soldaten ist ein freyer Abzug gestattet worden, żołnierzom wolne wyiście pozwolone. Abzug, den man bezahlen muß, wegen Abführung [illegible] Vermögens aus einer Stadt, dań za wyprowadzenie się z miasta. Abzug geben, zapłacić, aby mieć wolne wyprowadzenie się. Abzug von der Summe, wytrącenie z sumy. Abreise, odiazd; von einer Festung, odstąpienie od fortecy dobywania. Abzug-Gelder, dań panu za wyprowadzenie się z iego poddaństwa.

Abzielen, Abzwecken, zmierzać dokąd, wziąć na cel, co, kogo. zur Absicht haben, mieć rzecz iaką w myśli na celu. dieses zielet aufs Verderben ab, to do zguby prowadzi.

Abzirkeln, odrysować kompasem, rozmierzać niem.

Abzopfen, *ob.* Abzupfen.

Abzupfen, wyciągnąć, wyrwać, obrać z czego

czego, oderwać. die Federn abzupfen, piora wyrywać. die Haare abzupfen, włosy wyrywać.

Abzwacken, obrotem czego dostać, nabyć, wziąć, als das Gesinde der Herrschaft im Einkaufen, iako to czeladź Państwu czyni w kupowaniu czego, urwać, porwać. das Abgezwackte, ucho u kosza.

Abzwicken, mit Zwicken wegnehmen, szczyptą odiąć, urwać.

Abzwingen, einen etwas, zwyciężyć, przewyższyć kogo; wystraszyć co na kim, wydrzeć gwałtem. er hat es mir abgezwungen, on to wymogł, wymusił na mnie.

Academie, f. hohe Schule, Akademia, Stolica Nauk, Skład Nauk, Swiątnica Umieiętności; Przybytek Nauk.

Acarnanien, Akarnania kray.

Accent, m. głosu ton, nakłonienie.

Accise, f. Akcyza, podatek, od towaru przewoźnego, od żywności. Accis-einnehmer, Poborca do akcyzy. Accis-inspector, Akcyzy Dozorca, Accisstube, Izba, w ktorey Akcyzę oddaią.

Accommodement, Ugoda, ob. Vergleich.

Accommodiren, ob. Zurechtmachen, sporządzić. einem die Haare accommodiren, włosy ogarnąć komu, ufryzować. einen Gast, ob. bewirthen, beherbergen. sich nach einem, stosować się do czyiey woli, nach der Fähigkeit der Zuhörer, do poięcia słuchacza stosować się.

Accompagniren, ob. begleiten. einen Singenden, głos śpiewaiącego, na skrzypcach utrzymywać.

Accord, m. Umowa, ugoda. ob. Vergleich, Vertrag. im Accord stehen, o Poddaniu, Oddaniu fortecy traktować. eine Stadt mit Accord einnehmen, miasto przez poddanie się wziąć. Accord seyn, zgodzić się. Accordspunkte, Warunki poddania się. Accord in der Music, zgodne głosy w Muzyce; nastroienie.

Accordiren, umowić się, ugodzić się z kim; o kondycyie się umawiać.

Ach, interi. ah! oh! o! ach leider! ah żal! ah! nieszczęście! ach das! ah! to to! ach mein! ah! Ach und Weh, ah niestetyż! biada! Ach und Weh über einen schreyen, narzekać na kogo drugiego. ach, daß es Gott erbarme! ah niech się Bog zmiłuie!

Achat, m. Achatstein, Agat, kamień.

Achse, f. oś, am Wagen, u wozu. auf der Achse führen, na wozach wieść, prowadzać. Wein auf der Achse verkaufen, wino na wózie przedawać.

Achsel, f. pacha, łopatka, ramie, an einem Kleide, wo man die Ermel annehet, na sukni, na ramieniu, gdzie naramiennik przyszywaią. auf die Achsel nehmen, na ramię wziąć. auf der Achsel tragen, na ramieniach dźwigać. auf die leichte Achsel nehmen, niedbać o co, nie uważać na co. auf die hohe Achsel nehmen, urażać się o co, gniewać się o co. auf beyden Achseln Wasser tragen, obudwom stronom sprzyiać, do czasow się stosować. ein Achselträger, człowiek, ktory obiema stronom dobrze życzy. kaum über die Achseln ansehen, ledwie spoźrzeć na kogo od hardości, gardzić. ob. verachten. Die Achseln jucken, ramionami ruszać w gorę. der hohe Achseln hat, garbaty.

Achselbein, n. Oboyczyk, kość w ramieniu wyśnia.

Acht, f. Bann, Wygnanie, Wywołanie. in die Acht thun, erklären, wywołać, wygnać; die Reichs-Acht, Wywołanie z Państwa Cesarskiego. wieder aus der Acht thun, erledigen, przywrocić z Wygnania, Wywołanemu powrotu pozwolić.

Acht, f. Achtung, Uwaga, pilność w słuchaniu. Acht haben, Achtung geben, in Acht nehmen, uważać, pilno myśleć o czym, dać baczenie na co. etwas wohl in Acht nehmen, bardzo pilne mieć oko na co, wielkie staranie o czym. aus der Acht lassen, nie myśleć więcey o czym, przestać się troskać o co; puścić w niepamięć; zaniechać. er nimmt sich wohl in Acht, strzeże się mocno, pilnuie się dobrze. er nahm die Befehle seines Fürsten in Acht, pełnił rozkaz swoiego Książęcia. du nimmst nicht deine Gesundheit wohl in Acht, ty nie daiesz baczenia na twoie zdrowie. ich habe dieses ganz und gar aus der Acht gelassen, iużem dawno przestał dbać o to.

Achten, szacować, sądzić, rozumieć, mieć za co, mniemać. einen gering, für nichts achten, podło o kim trzymać, za nic go mieć. gering geachtet werden, za podłego być mianym, za nic. geringer achten, mniey co szacować. etwas hoch achten, wiele ważyć, szacować. höher achten, wyżey cenić, szacować. er hält nichts höher, nic sobie więcey nie szacuie. etwas für Gewinn Lob rc. achten, mieć sobie za korzyść, za chwałę. er achtet alles gegen die Tugend

gend wie nichts, wszystko w porownaniu do cnoty ma za nic. gut achten, chwalić, pochwalić co mowią, approbować. das achte ich nicht, na to ia niedbam. ich habe es nicht geachtet, ia na to nieuważałem. hoch achten, wysoko szacować. gering achten, podło trzymać o czym. für etwas halten, trzymać za co. dafür halten, wierzyć. für gut halten, mieć za dobre, do rzeczy być. einen für seinen Sohn halten, mieć kogo za syna swoiego. ein tugendhafter Mensch achtet der übeln Nachreden nicht, cnotliwy człowiek nie dba na złe mowy. ein junger Mensch hält die Erlernung guter Wissenschaften für den höchsten Gewinn, młody człowiek ma sobie Naukę y Umieiętność za naywiększy zysk.

Achtbar, zacny, znakomity, szacowny. ein achtbarer Mensch, zacny człowiek. *tytuł:* als den achtbaren Herrn, N. Zacnemu Panu, N.

Achtlos, niedbały, gnuśny, niestaranny, oboiętny. er ist aller Sachen achtlos, o wszystkie rzeczy niedba.

Achtlosigkeit, *f.* niedbalstwo, gnuśność. siehe Nachlässigkeit.

Achtsam, staranny, ponktualny, pilny. er ist in seinen Geschäfften achtsam, iest w swoich interesach pilny. in seinen Handlungen achtsam seyn, w sprawach swoich bydź ponktualnym, pilnym.

Achtsamkeit, *f.* pilność, przykładanie pilności. Achtsamkeit im Schreiben haben, pilność mieć w pisaniu.

Achte, ośm. die achte Zahl, liczba ośm zamykaiąca. der Achte, ośmy. acht und acht, po ośm, po ośmiu. acht mal, ośm razy, ośmkroć. was von achten ist, ośm zamykaiący w sobie. Achtecke, ośmiokąt, ośmiorog, o budynku, etc. achteckicht, ośmiokątny. zum achten mal, ośmy raz, po ośme. achtfach, ośmiokrotny. acht Fuß, o ośmiu nogach. achthundert, ośmset. achthundert mal, ośmset razy. der achhundertste, ośmsetny. achtjährig, ośm lat mu. achtmonathlich, ośm miesięcy mu, ośm miesięczny. acht Tage, ośm dni. achttägig, ktoremu iuż ośm dni, ośmiodzienny. achtzehen, ośmnaście. achtzehnte, ośmnasty. achtzehn mal, ośmnaście razy. achtzig, ośmdziesiąt. der achtzigste, ośmdziesiąty. achtzigjährig, ośmdziesiąt lat mu, ośmdziesiątletni. Achtel, ośma część.

Acker, *m.* Pole, rola, grunt. Feld, Landschaft. Acker Landes, włoka. Ackerlein, polko, staianko. Ackerarbeit, rolna robota, około roli. Ackerfeld, rola, zagroda, pole orane. Ackerfurche, bruzda. Acker treiben, uprawiać rolę, z roli żyć, z ziemiaństwa. Ackerbau, gospodarstwo rolne, polne. Ackern, orać, ziemię uprawiać. Ackermann, oracz, gospodarz rolny. Ackerlattich, polna sałata. Ackermist, nawoz, gnoy. Ackermünze, Legiotka, *ziele.* Ackerwurzel, kalmus, tatarskie ziele. Ackerzins, podatek, czyńsz, z roli. Ackerzwiebel, polna cebula, *ziele.* von Steinen gesäuberter Acker, rola z kamieni wychędożona. gemeiner Weidacker, spolne pastwisko. Zinsacker, czyńszowa rola, der verliehen um die Nutzniessung, na używanie y z intratą, puszczony komu, grunt. ausgesogner, ausgenutzter Acker, wypłoniały grunt. Zehend-Acker, pole, z ktorego się dziesiąta część płaci. Brachacker, ugor, odłog. Acker, davon man Erbzins geben muß, grunt, z ktorego dziedzicowi czyńsz płacą. Erbgrund, dziedziczny grunt. er besitzt viele Erbgründe, on posiada wiele dziedzicznych gruntow. gutes Einkommen von einem Grunde haben, mieć dobrą intratę z iakiego gruntu. Gebieth und Land einer Stadt, okolica, ziemia iakiego miasta. das Gebieth, Grund oder Boden der Stadt Straßburg, okolica, ziemia miasta Strasburga.

Acten, öffentliche Schriften, Akta publiczne, leżenie Ksiąg. *u Prawnych. Protokuły.*

Actien, Składki pieniędzy pospolite, karta na pożyczone pieniądze, iakiemu towarzystwu kupczącemu; pieniądze wspołzłożone.

Action, *f.* Sprawa. überhaupt, eine Sache, Verrichtung, ogolnie, sprawa, sprawunek; uczynek, sprawka. eine schändliche Action, bezwstydna, niegodziwa sprawa. Gerichtshändel, sądowe sprawy. einen actioniren, pozywać kogo. Gefecht, bitwa, poiedynek. Stellung, Geberdung, Aussprache im Reden, postac, iestow czynienie, mowienie krasomowskie. die Action dieses Redners ist einnehmend, mowienie tego mowcy iest uymuiące. die Action soll gemäßig seyn, musi bydź to mowienie umiarkowane, t. i. takie iakie Krasomowcy przynależy.

Activ, *ob.* Munter. Sprawny, obrotny; czynny, dzielny.

Adamsapfel, *m.* Adamsbiß, wyſtawek garła, ktory poſpolicie zowiemy; ogryzek Ewy.
Adamsfeige, *f.* figa Sykomorowa.
Addiren, kilka ſum w iednę zebrać.
Addreſſiren, ſich an einen, udać ſię do kogo, Briefe an einem, piſać do kogo liſt. die Addreſſe, Geſchicklichkeit, ſprawność, obrot, czynność. die Addreſſe auf einem Brief, napis na wierzchu liſtu do kogo, an einen machen, liſt podpiſać na wierzchu do kogo.
Adel, *m.* Szlacheſtwo. von gutem Adel, dobrego, zacnego Urodzenia, Imienia, Domu. gebohrner von Adel, Szlacheckiego Urodzenia. einer, ſo von altem Adel iſt, Szlachcic, Ziemianin, Zacny z Dawney Familyi. Adel geben, bekommen, *ob.* adeln. Tugend iſt der beſte Adel, naylepſze Szlacheſtwo cnota. *ob.* Tugend. Adelich, Szlachcic zacny, godny.
Adeln, nobilitować. Adel geben, Szlachcicem uczynić, herb y ſtan Szlachecki dać komu. den Adel bekommen, Szlachcicem zoſtać, być nobilitowanym. Adelſtand, Stan Rycerski. alter Adel, Stare Szlacheſtwo. neuer Adel, nowe Szlacheſtwo. Adels=Brief, *m.* Przywiley na Szlacheſtwo.
Ader, *f.* żyła. die Ader ſchlagen, krew puſzczać, puścić. zur Ader laſſen, *toż ſamo.* die Adern ſchlagen ſtark, pulſy tęgo biią, idą, ſchwach, słabo, mdło, gemach, powoli, gar nicht, wcale nic. die Adern ſind groß vor Hitze, żyły nabiegły, nabrzmiały od gorączki. einem alle Adern aus dem Leibe ziehen, żyły pruć z ciała wſzyſtkie. es iſt keine gute Ader an ihm, żyłki podściwcy w nim niema. wer noch eine gute Ader, oder Redlichkeit, in ſich hat, ktory ieſzcze ma iaką żyłkę podściwości w ſobie. Aderläſſe, *pl.* krwi puſzczanie, puſzczenie. Aderlaßbinde, obwiązka do obwinienia po puſzczeniu krwi. Aederlein, żyłka. die Aederlein an den Kräutern und Blättern, żyłki w zielach, w liściach, możeſz nazwać *metaph.* nitki, włoski w liściach. adericht, żyłowaty, żyliſty. Adern des Goldes, Silbers, żyły złota, ſrebra, w ziemi.
Aderlaß, *m.* krwi puſzczanie. man muß nicht furchtſam beym Aderlaß ſeyn, nie trzeba być boiaźliwym, przy puſzczaniu krwi, ſondern munter und beherzt, ale żywym y śmiałym.
Adieu, bądź zdrow, *pożegn.* Adieu ſagen, nehmen, pożegnać kogo, pożegnać ſię z kim. *ob.* Abſchied nehmen.
Adjungiren, jemanden im Amte, przydać komu Pomocnika do urzędu. Adjunctus, Pomocnik w urzędzie.
Adjutant, Oficer, Adjutant Major etc.
Adler, *m.* Orzeł, junger Adler, orle. Adlerſtein, orli kamień. was vom Adler iſt, orłowy, orli. ein doppelter Adler, Orzeł o dwoch głowach. Adlersklauen, ſzpony orle.
Admiral, *m.* Admirał. oberſter Befehlshaber zur See, Admirał floty, Hetman okrętow woiennych. Admiralſchiff, *n.* okręt Admirała ſamego. Admiralſchaft, Admiralſtwo. des Admirals Gemahlin, Admirała żona, Amirałowa. zum Admiral machen, Admirałem kogo uczynić; dać flotę w czyią komendę. oberſter Admiral ſeyn, Naywyżſzym bydź Admirałem. Admiralität, Konſyliarze Admirała.
Adminiſtriren, zawiadywać, rządzić, rozdawać. das heilige Abendmahl adminiſtriren, komunią rozdawać. ſ. Ausſpendung.
Adminiſtrirung, *f.* Rozdawanie, des heiligen Abendmahls, Wieczerzy Pańskiey, komunii świętey.
Adrianopel, eine Stadt in Romelien, Stambuł Ceſarza Tureckiego w Romanii.
Adriatiſche Meer, *n.* Morze Adryackie, Adryatyckie, na końcu ktorego Wenecya.
Advent, *m.* Adwent. die Adventswochen, tygodnie Adwentowe. Advents=Zeit, czas Adwentowy, na pamiątkę Przyiścia Chryſtuſowego na świat.
Avis, wiadomości, oznaymienie. Nachricht, Zeitung, wiadomość, donieſienie.
Advocat, *m.* Patron. einen Advocaten brauchen, Patrona ſobie przybrać do ſprawy. einen Advocaten abgeben, Patronem bydź, ſtawać w ſprawach; advociren, *toż ſamo.*
Aecht, dobry, prawy, czyſty; etc. ein ächter Sohn, ſyn prawego łoża. ächter Wein, wino ſzczere, przez ſię, niemieſzane. ächtes Silber, ſzczere ſrebro, niemięſzane, *fein.* ächter Demant, czyſty Dyament, przedni. ächte Perlen, prawdziwe perły.
Aechzen, oddychać, ziiać, im arbeiten, w robocie, w pracowaniu, dyſzeć; in Schmerzen, w bolu, wzdychać, ſtękać, narzekać. von innerſten Herzen ächzen, z ſerca, ſerdecznie wzdychać.

über die Härte der Schläge ächzen, stękać od zbicia srogiego.

Aeffen, szydzić, *drwić*, *odrwić*, wykręcić się. einen mit vergeblichen Worten äffen, zwieść, oszukać kogo próżnemi słowami.

Aeffung, *f.* Aefferey, *drwiny*, *odrwienie*, wykręty, szyderstwo, zwodzenie. ich merke deine Aeffung, uważam ja twoie wykręty.

Aegen, włoczyć broną, zawlec zboże posiane. *ob.* Egc. ägc das gesäete Getreide, zawlecz posiane zboże.

Aegerten, ziemia goła, na ktorey nic niechce rość, płonizna, plac pusty.

Aehnlich, podobny, podobieństwo maiący, do kogo, wielkie. einem ähnlich sehen, bydź twarzą do kogo podobnym, oczami. er ist ihm sehr ähnlich, podobniuteńki do niego, iak gdy by ten sam, iak gdy by mu z oka wypadł. der Wahrheit ähnlich, podobny do prawdy.

Aehnlichkeit, *f.* podobieństwo. er hat eine große Aehnlichkeit mit ihm, ma wielkie podobieństwo do niego.

Aehre, Aehr, *f.* kłos. Kornähre, kłos zboża. Aehren lesen, kłosy zbierać. das Aehrenlesen, kłosow zbieranie. was Aehren hat, kłosisty, w kłos rosnący.

Aelter, starszy w leciech. der ältere Bruder, brat starszy. die ältere Schwester, starsza siostra.

Aeltern, *f. pl. ob.* Eltern, Rodzice.

Aeltester, według urodzenia naystarszy, den Jahren nach, według lat, naystarszy; dem Amte nach, według urzędu, naystarszy z urzędnikow, bey einer Gemeine, w zgromadzeniu starszy.

Aeltlich, podeszły w leciech, letni.

Aendern, odmienić, vom Bösen zum Guten, złe w dobre przemienić, *poprawić*.

Aenderung, *f.* odmiana, der Jahreszeiten, der Sitten, der Gebräuche, czterech czasow roku, obyczaiow, zwyczaiow. die Aenderung in Gesetzen muß sehr selten vorgenommen werden, odmianę w prawach bardzo rzadko trzeba przedsię brać. dieses verursachet im Staate eine große Aenderung, to sprawuie w Państwach wielką odmianę.

Aengstigen, trapić, dręczyć, niespokoynym czynić. du ängstigest umsonst dein Herz, ty darmo trapisz twoie serce. den Feind ängstigen, nieprzyiaciela dręczyć.

Aengstigen, das, *n.* trapienie, dręczenie.

Aengstiglich, niespokoynie, troskliwie, z niespokoynością, z troskliwością. etwas ängstlich suchen, czego troskliwie szukać.

Aerger, gorzey, werden, dziać się, stawać się, er macht seine Umstände immer ärger, w swoich okolicznościach co raz to gorzey sobie czyni. es wird immer mit ihm ärger, co raz się gorzey z nim dzieie, das ist, co raz to bardziey choruie.

Aergern, rozgniewać, rozdraźnić, zgorszyć. einen durch sein böses Leben ärgern, swoim złym życiem kogo gorszyć.

Aergerniß, *n.* zgorszenie, zu Aergerniß Anlaß geben, do zgorszenia dać okazyą.

Aergerniß, *f.* gniewanie się. die Aergerniß schadet dem Menschen, gniewanie się szkodzi ludziom.

Aergste, naygorszy, auf das ärgste, naygorzey. jemanden auf das ärgste verfolgen, kogo naygorzey prześladować.

Aestig, gałęzisty, pełny gałęzi. eine ästige Linde, gałęzista lipa. unter ästigen Bäumen sitzen, pod gałęzistemi drzewami siedzieć.

Aestim, *m.* Hochachtung, *f.* szacunek, poważanie. in großem Aestim stehen, być w wielkim szacunku, estymacyi. *s.* Ansehen.

Aestlein, *n.* gałązka, gałązeczka, ein grünes Aestlein, zielona gałązka.

Aetzen, karmić, paść, als die Vögel ihre Jungen, iako to ptaki karmią swoie dzieci.

Aeusserlich, powierzchownie, zewnętrznie, zwierzchownie. äusserlich fromm scheinen, powierzchownie pobożnym się pokazywać.

Aeussern, pokazać na wierzch.

Aeusserst, zwierzchu, powierzchu. aufs äusserste, naygorzey.

Aeusserste, *adj.* nayzwierzchownieyszy, naypowierzchownieyszy, im äussersten Unglück stecken, w ostatnim nieszczęściu zostawać.

Affairen, sprawunek, co do czynienia, interesa, zatrudnienia.

Affe, Aff, *m.* małpa. es ist ein Mensch, wie ein Affe, człowiek iest iak małpa.

Aefflein, *n.* małpeczka.

Aeffen, prożną nadzieią kogo łudzić.

Affen-Gesicht, *n.* małpia twarz, małpowata. du Affen-Gesicht! ty małpia twarzo! małpi pysku! *kobiety się tak łaią.*

Affen-

Affen-Liebe, *f.* małpia miłość, t. i. ślepa, nieuważna.

Affen-Nase, *f.* nos płaski, rozpłaszczony. ein Mensch, der eine Affen-Nase hat, ist zu sehen unangenehm, człowiek płaskiego nosa, iest nie miły do widzenia.

Affen-Spiel, *n.* rzecz śmieszna, drwiny.

Affen-Werk, *n.* małpie naśladowanie, iak małpa czynić zwykła. närrische Nachthuung, głupie naśladowanie.

Affect, *m.* Afekt, namiętność, *obacz.* Gemüthsbewegung. seine Affecten bezähmen, porywczości, żądze, namiętności prędkie, poruszenia, uśmierzać, miarkować, na wodzy trzymać, rozumowi posłuszne czynić. sich von seinen Affecten dahin reissen lassen, uwodzić się namiętnościami, unosić się passyiami; bydź prędkim, popędliwym, nie utrzymanym w żądzach. Affection. *ob.* Liebe. zu einem haben, *ob.* gewogen seyn, przychylnym bydź komu. frey von Affecten seyn, bydź wolnym od afektow, od namiętności. eines andern Affect erregen, budzić w drugim afekt. er ist voller Affecten, pełny afektow.

Affectirt, *adi.* wytworny, wykwintny, gach, gaszek. affectirt seyn, chwały z czego szukać, z tey wytworności wykwintow, wymysłow, zwłaszcza w stroiu; im Reden, w mowie; im Gang, w chodzeniu. ein affectirtes Wesen, wytworności w czym upatrowanie; wytworna iest postawa, wytworna rzecz, z przysadą.

Affholderbaum, *m.* *drzewo*, leśny dereń, *potać.* Opulus.

Affodilwurz, *ziele, pol.* Asphodelus, Asphodilus. *popolsku*, złotogłow, kozle iayka.

Affront, *m.* zniewaga, *ob.* Unrecht. Beschimpfung affrontiren, *ob.* Unrecht thun, beschimpfen.

Africa, *n.* Afryka, trzecia część świata. Africaner, Afrykańczyk, z Afryki rodem. Africanerin, Afrykanka. Africanisch, Afrykański. Africanischer Krieg, Afrykańska woyna. Africanische Elephanten, Afrykańskie słonie.

After, fałszywy, zfałszowany, nieprawy. Aftergeburth, błona w ktorey się dziecie rodzi. Aftererbe, nieprawy dziedzic. Afterrede, potwarz.

Afterbirgen, ostatki wina, w winnicy zbierać.

Afterdarm, *m.* Kiszka odbytowa, *raczey*, wychodkowa.

Afterlehn, *n.* lenno, nie dziedzicznego, y własnego Pana, ale lennego, wazala, mana.

Afterreden, Potwarzać, szkalować. es soll niemand von andern afterreden, nikt nie powinien drugiego szkalować.

Aga, *m.* Aga. Türkischer Officier, Urzędnik Turecki, der Janitscharen, Naywyższy Pułkownik Janczarski.

Ageley, *f.* *ziele pewne*, Orlik, cynowod, rożyczka.

Agenden, Kśiążka do obrządkow ceremonii czynienia.

Agent, *m.* der eines Sachen in seiner Abwesenheit besorgt, Ajent, Prokurator, Plenipotent.

Agiren, czynić, wider den Feind, czynić przeciwko nieprzyiacielowi. einen agiren, spotten, wydrwiewać kogo, na śmiech, na pośmiewisko kogo podać, in der Comödie, udawać osobę na komedyi. Agentin, Panna, ktora na komedyi udaie osobę; komedyantka.

Agtstein, Achatstein, *m.* bursztyn żołty. von Agtstein, z bursztynu żołtego. von Agtstein gemacht worden, z żołtego bursztynu bydź zrobionym. ein Kästchen von Agtstein, szkatułka z bursztynu żołtego.

Ahl, *f.* szydło szewskie. *ob.* Aal.

Ahn, Ahne, oder Ahnherr, Dziad *w pokrewienstwie*; Dziadowie, die Ahnen. Ahnfrau, Babka. Ahnenbruder, Dziada brat. der sein Geschlecht von vier, acht &c. Ahnen herführet, ktory od czwartego, osmego *etc.* Pokolenia wywodzi swoie Szlachestwo, swoy Rod, z Oyca y z Matki, albo wywieść może, oświęcony długim rzędem Zacnych Przodkow swoich.

Ahnden, czuć, mieć, iako bol, smętek, radość, urazę. fühlen haben empfinden, als Schmerz, Freude; seine Empfindung bezeigen, swoie czucie oświadczyć, pokazać; karać.

Ahndung, *f.* Czucie, przeczuwanie, kara. ich habe von dieser Sache eine Ahndung, ia mam iakieś czucie o tey rzeczy. man muß nicht alle Ahndungen verwerfen, nie każde przeczuwanie trzeba odrzucać, za nic mieć. ich habe eine Ahndung der Freuden, der Betrübniß, mam iakieś czucie radości, utrapienia. er hat eine schwere Ahndung zu erwarten, on powinien czekać wielkiey kary. die Ahndung wird nicht ausbleiben, kara nie przepadnie.

Ahnen,

Ahnen, *v. n.* czuć, przeczuwać, d. i. empfinden, muthmaßen. es hat mir etwas böses geahnt, serce przeczuwa co nie dobrego: es hat ihm nichts gutes geahnt, serce iego nic dobrego nie przeczuwało dla niego. sollte das ahnen zu verwerfen seyn? miałoż by przeczuwanie być odrzucone?

Ahornbaum, Ahorn, *m.* Klon, *inni tłumaczą*, iasień. Ahorn=hölzern, klonowy, *iasieniowy*.

Aichstadt, miasto w Niemczech tegoż imienia.

Aichen, ein Maaß oder Gewicht 2c. miara iaka albo waga do probowania inney miary lub wagi. probiren, ob es wichtig sey doznawać, doświadczać, ieżeli ważna, dobra, prawa. das Original, wornach man alles misset, przednia waga, albo miara według ktorey wszystko mierzaią, ważą. das Aichen, przednie, ważenie, mierzanie, sonderlich der Getreid=Maaße, der Münzen, zwłaszcza miar na zboże, wag na pieniądze.

Aimer, *m. ob.* Eimer, węborek, wiadro, konew. ein Aimer Wein, Bier, Wasser, węborek wina, piwa, wody.

Aiß, *n. ob.* Geschwär, wrzod ziątrzony, ktory się obiera, y około siebie ciało wyżera, um sich fressendes. Sammlung der Feuchtigkeiten an einem Orte des Leibes, zebranie, zpędzenie humorow na iedno mieysce w ciele.

Aix, eine Stadt in Savoyen, miasto nieiakie w Sabaudyi, *połac.* Aquae Gratianae; w Francyi *Aix-la-Chapelle*, połac; Aquae Sextiae.

Aken, *ob.* Aachen.

Alabaster, *m.* alabaster, kamień. Alabaster=Büchse, puszka alabastrowa. von Alabaster, z alabastru. sie ist so weiß als Alabaster, ona iest tak biała, iak alabaster.

Alabastern, alabastrowy, z alabastru.

Alamodisch gehen, modnie się stroić, nosić, chodzić po cudzoziemsku, cudzoziemskim kroiem, gustem.

Alanson, miasto w Francyi, y Księstwo.

Alant, *m. ziele pewne*, Oman, *połacinie helenium.* Alaunwurz, inula, *toż samo.*

Alantwein, *m.* toż ziele w winie gotowane; Oman w winie warzony.

Alarm, *m.* trwoga, w woysku, Alarm blasen, trąbić na trwogę w woysku. trąbieniem na trwogę, żołnierzy pobudzić. Alarm machen, alarmiren, trwogą, orężem, rozruchem wszystko zamięszać, rozruch, Tumult, zrobić, uczynić, sprawić, strachem wszystko napełnić. den Feind von hinten alarmiren, z tyłu nieprzyiaciela nastraszyć.

Alaun, *n.* hałun. mit Alaun gemacht, hałunem zaprawny. Alaunwasser, wodka hałunowa.

Albanien, Albania, Kray nad morzem Adryatyckim.

Albern, głupi, prostak, nieprzyiemny. *ob.* abgeschmackt; alberne Possen, głupie gadki, bayki, głupstwa. alberne Dinge reden, nic do rzeczy gadać, pleść, prawić, paplać. sich albern stellen, głupie sobie poczynać, postąpić. alberne Weise, głupstwo. *adv.* albern, głupie, iak głupi, iak głupia.

Albkraut, konopie.

Alcair, Kair, Miasto w Egipcie. Memphis, ale to na innym mieyscu było.

Alchymie, *f.* Alchimia, sztuka złota robienia przez iaką *tynkturę*.

Alchymist, *m.* Alchimista, ten co złoto sztuką przez iaką tynkturę robi, *ieżli to może być.*

Alcoran, Prawa, Wiary Mahometańskiey Księga.

Aldermann, Rathsherr in Engeland, Senator Angielski; Radca, Rayca.

All=vor den *adiectivis*, wszech, als allmächtig, wszechmocny.

Allbereit, *adv.* już iuż, iuż gotowo.

Allda, tam, tu. alldieweil, tam, tamże, na tam tym samym mieyscu.

Alle, *plur.* wszyscy, *m.* wszystkie. *f.* alle beyde, obadwa, ieden y drugi. alle seyn, skończyć. alle werden, als Geld, wszystko, wyszło, poszło, iako to pieniądze. alle machen, wydać wszystko, stracić, przetyrać, przemarnować. alles, wszystko. alle, ohne, wszyscy, oprocz. alle und jede, wszyscy, y każdy z osobna, ogołem wszyscy. alle die, wszyscy, ile ich, co tylko są etc. alle Tage, alltäglich, codzień, codziennie, każdego dnia. alle vier, fünf Jahre, co czwarty, co piąty rok. allemal, zawsze a zawsze. allemal des dritten Tages, zawsze co trzeci dzień. allenfalls, trefunkiem, ieżeliby. allenfalls er nicht kommen sollte, ieżeliby się zaś trafiło, żeby nie miał przyiść. allerdings, wszelkim sposobem, zupełnie, wcale, koniecznie, owszem. alleweile, allererst, dopiero teraz, dopiero w tym czasie, dopieruteńko. allermaßen, ponieważ tedy, albowiem. allermeist, naybardziey, osobliwie. allernächst, naybliżey. allerseits, zobudwoch stron, zewsząd,

zewſząd, ze wſzyſtkich ſtron, wſzelkiego ſtanu, wſzelkiey kondycyi. allezeit, allemal, zawſze, każdego czaſu. allewege, toż ſamo. allezeit der zehnte, co dzieſiąty, dzieſiąty każdy. allenthalben, wſzędzie, na każdym mieyſcu, w każdym kraiu, w każdey ziemi. allenthalben hin, w ktorąkolwiek ſtronę, ku ktoreykolwiek ſtronie. allenthalben her, zewſząd ze wſzyſtkich ſtron. allerley, rożnie, rożnego gatunku, rodzaiu. allerhand, toż ſamo. auf allerhand Weiſe, wſzelakim ſpoſobem. allerley Leute, wſzelakiego ſtanu ludzie. ob. All-, niżey, daley.

Alfanzerey, vulg. lekkomyślność, płochość, chytrość. alfanziſch, letki, płochy, ſzacher, głupi.

Algey, Algovia, Algowa miaſto.

Algier, Algerska Ziemia w Afryce, y Miaſto, tegoż imienia. Rzeczpoſpolita Algerska, die Algieriſche Republic.

Alkoven, m. alkowa na łożko. er ſchläft im Alkoven, on ſpi w alkowie. das Bett im Alkoven haben, łożko mieć w alkowie. bey der Stube iſt auch noch ein ſchöner Alcoven, przy izbie ieſt ieſzcze iedna piękna alkowa.

Alkermes, Alkermes, liſtki, ziela tak zwanego, czerwoney barwy; Napoy także robiony z tych liſtkow, albo eſſencya Alkermeſowa, iak nazywaią.

Allarm, ſiehe Alarm.

Allee, f. Ulice w ogrodzie, przechadzki w gaiach, w ogrodach ręką robione.

Allein, ſam tylko. ohne Geſellſchaft, ſamieden, bez towarzyſtwa. abgeſondert, oſobny, oddalony. nur, tylko. aber, ale. er will allein regiren, on ſam tylko chce rządzić.

Allein, adj. on ſam, a nie kto inſzy, oprocz niego nikt. gern allein ſeyn, lubieć ſam bydź, w oſobności zoſtawać, oſobno być. ob. einſam. allein bey einem ſeyn, ſam a ſam bydź z drugim, nikt więcey. je länger, je lieber bin ich allein, im dłużey, ſam ieſtem, tym bardziey lubię być ſam. ganz allein, ſam tylko, ſamiuteńki, ſamiuteniek. er lebt allein für ſich, dla ſibie tylko ſamego żyie, ſobie tylko rad, w ſobie ſamym. er gehet nur allein im Garten herum, on ſam tylko po ogrodzie chodzi. allein, adv. tylko. nicht allein, ſondern auch, nie tylko, ale też. allein, ale, lecz, poſtaremu.

Aller, vor den Adjectivis, przed Adjektywami, ieſt ſuperlatif, als; der allergelehrteſte, nayuczeńſzy.

Aller Augen, Modlitwa przed ſtołem tak ſię zaczynaiąca. das Gebet vor dem Tiſch.

Allerheiligen, n. das Feſt, dzień wſzyſtkich świętych, święto wſzyſtkich świętych.

Allermanns-Harniſch, ziele, ſmagliczka, ma żołte, albo niebieskie, kwiatki; gmin wierzy, że dobre przeciwko czarom.

Alles, n. wſzyſtko. es iſt alles eins, ieſt to wſzyſtko iedno.

Alleſammt, wſzyſtko, wſzyſcy. wir laſſen ihn alleſammt grüſſen, wſzyſcy go pozdrawiamy.

Allgegenwart, f. wſzelka przytomność. allgegenwärtig, wſzędzie przytomny, na wſzyſtko baczny. podobno, wſzędziebylski, ktory ſię wſzędzie wrazi.

Allgemach, powoli, pomału, zlekka. mit der Sache thun, rzecz powoli czynić. einem etwas allgemach d. i. nach und nach abgewinnen, powoli, potroſze, od kogo wygrać.

Allgemein, ogolny, powſzechny, generalny, poſpolity. es iſt eine allgemeine Krankheit, to ieſt poſpolita choroba. man redet allgemein von dieſer Sache, ogolnie, poſpolicie o tey rzeczy mowią. dieſes erfordert der allgemeine Nutzen, tego wyciąga poſpolity pożytek.

Allgewaltig, adj. wſzechmożny, naywyżſzą moc maiący.

Allhier, adv tu. allhier wird geſpeiſet, tu iadaią. allhier bewirthet man Gäſte, tu przyimuią gości. allhier lieget begraben, tu leży pogrzebiony.

Alljährlich, coroczny, co rok. alljährlichen Tribut geben, co roczny podatek dawać, alljährliche Früchte, co roczne owoce. alljährliche Landtäge, co roczne Seymy.

Allianz, f. związek, ſ. Bündniß ſich alliiren, ſ. Bündniß machen, związek uczynić, zrobić. mit einem in Allianz treten, weyść z kim w związek, wchodzić w związek. eine Allianz von neuem ſchlieſſen, na nowe związek zawierać.

Alliirte, pl. m. Bundsgenoſſen, Związkowi. Alliirte Armee, związkowe woysko

Allmacht, f. wzechmożność, wſzechmocność Boska. allmächtig, wſzechmocny; die Allmacht des Schöpfers iſt unbegreiflich, wſzechmocność Stworzyciela ieſt nie poięta.

Allmäch-

Allmächtig, *adv.* wszechmocnie. wie allmächtig wird diese Erde erhalten, iak wszechmocnie ta ziemia bywa utrzymywana!

Allmächtigster, naypotężnieyszy, tytuł, ktory Cesarzom, Krolom dawać zwyczay iest. der allermächtigste unter den Menschen, naywszechmożnieyszy między ludźmi.

Allmählig, powoli, zlekka, nieznacznie, er kommt wieder allmählich zu sich, on znowu powoli nie znacznie do siebie przychodzi. das Haus wird allmählich fertig, dom powoli kończą.

Allmanach, *m.* Kalender, Kalendarz, Dziennik. Allmanach der deutschen Musen, Kalendarz, Dziennik Niemieckich Muz.

Allment, *m.* wo freye Weide ist, pole do wspolney paszy, gdzie wspolne pastwiska, y wolne.

Allmosen, *n.* iałmużna. Allmosen geben, iałmużnę dać ubogiemu, wspomoc iałmużną ubogiego, sammlen, iałmużnę zbierać; po prozbie chodzić, iałmużną, o proszonym chlebie żyć, chleba prosić, żebrać iałmużny. vom Allmosen leben, z iałmużny żyć, z cudzego miłosierdzia. Allmosen-Brod, iałmużny chleb, ubogich chleb. Allmosen-Büchse, karbonka na iałmużnę, skrzynka. Allmosenpfleger, Jałmużnik, do ktorego należy iałmużny rozdawać. Allmosenkasten, skrzynka na iałmużny składanie. Allmosen-Säcklein, *n.* oder Beutel, torba, woreczek na iałmużnę. Allmosen-Güter, iałmużnik.

Allodial-Gut, *n.* własne, dziedziczne dobra, nie maiące żadnego inszego Pana, die Allodial-Güter, własne dziedziczne dobra. er besitzt ein Allodial-Gut, on posiada dziedziczne dobra. Allodial-Güter hängen von niemanden, als von ihrem Besitzer, ab, dziedziczne dobra nie maią inszego Pana tylko ich posesora.

Allwissend, wszystko wiedzący, umieiący, ktoremu nic nie tayno, ktory swoią wiadomością y umieiętnością ogarnął wszystko.

Allwissenheit, *f.* wszystkiego wiadomość, wszystkich rzeczy umieiętność. eine Allwissenheit unter den Menschen ist unmöglich zu statuiren, wszystkiego wiadomość, umieiętność między ludźmi iest nie podobna.

Allwo, gdzie die Sache, allwo sie geschehen ist, ist unbekannt, nie wiadomo gdzie się rzecz stała; dokąd? allwo gehest du hin? dokąd idziesz?

Allzu, nad to, na zbyt; als allzugroß, nad to, na zbyt wielki; nader. allzuglücklich, nader szczęśliwy. allzu undankbar, na zbyt nie wdzięczny. allzulange, na zbyt długo.

Allzubald, na zbyt prędko.

Allzu ernsthaft, na zbyt surowy.

Allzumal, razem, naraz, wraz. dieses hat uns allzumal betroffen, to nas wszystkich razem potkało.

Allzu mächtig, na zbyt mocny. dieser Staat wird allzu mächtig, to Państwo ztaie się na zbyt mocne, potężne; er ist allzu mächtig bey Hofe, on iest na zbyt mocny u Dworu.

Allzu sehr, na zbyt bardzo, na zbyt siła. allzu sehr vergnügen, nader ukontentowany. allzu sehr lieben, nader ukochać. das Wasser ist allzusehr gewachsen, wody na zbyt wiele przybyło. allzusehr nachgrübeln, co na zbyt roztrząsać, w czym na zbyt szperać.

Allzu viel, na zbyt wiele. allzu viel Fleiß, na zbyt wiele pilności.

Allzu wohl, na zbyt dobrze, nader dobrze. ich kenne diesen Menschen allzu wohl, ia znam tego człowieka na zbyt dobrze. es ist allzu wohl bekannt, als daß man es sagen sollte, rzecz to iest bardziey wiadoma, iak wymowić można.

Aloe, *f.* Aloe, ziele, liście. Aloe-Holz, drzewko Aloesowe. die Aloe blühet alle sieben Jahre, Aloe kwitnie zawsze co siedm lat.

Alp, *m.* pewna choroba, eine Krankheit, krwi duszenie w nocy, gdy się śni, iak gdy by się kto kładł na piersiach, y dusił. der Alp drücket mich, krew mię dusi.

Alpen, *pl. f.* gory Alpes we Włoszech etc. das Alpen-Gebirge, gory Alpy. innerhalb der Alpen, z tey strony gor Alpow. jenseits der Alpen, z tam tey strony Alpow.

Alphabeth, *n.* Abecadło. alphabetisch, abecadłowy; *adv.* według abecadła, według porządku liter, w abecadle. etwas nach alphabetischer Ordnung stellen, setzen, ułożyć co porządkiem liter w Alfabecie.

Alraun, Pokrzyk ziele. man sagt auch Alraun-Wurzel, *f.* Pokrzykowy korzeń.

Als, *w przyrownywaniu czego do czego*, iak, *za to.* gleichwie, iakoby, *za to.* wie, iak gdyby, *za to.* zum Exempel, zamiast

miast tych słow: naprzykład, iako to; derohalben, *to iest*: Więc, dla tego, tedy. *za te słowa*: da, indem, nachdem. iako, gdy; albo, z *Uczestnistwem*: als ich ihn gesehen, ia go widziawszy. *za te słowa*: gleich als, właśnie iakoby; *po tych słowach*, nicht, *albo*, nichts, *co na Polskie w ten czas wychodzi*: tylko. es ist nichts, als Elend da, nic tam niema, tylko bieda sama. *za to słowo*: wie, *iako to*: als, iako, wie ein Fürst, iako Kiążę. *adverb.* po Kiążęcu. als, nachdem, gdy, potym gdy, iak. so viel, als wie, *tak wiele znaczy, iak to słowo*, wie, iako; als ein Vater, iako Oyciec. so wohl, als, *tak dobrze, iak*, eben sowohl als, zarowno, iak, nie mniey iak. alsbald, iak tylko. alsdann, w ten czas. alsdann erst, dopiero w ten czas. als nämlich, iako to mianowicie. als welcher, ktory to. als ob, iak gdy by. es gehet uns so nahe, als ob es ihm selbst zugestossen wäre, tak my tego żałuiemy, iak gdy by się iemu samemu to trafiło. als ich, oder nachdem ich ihn gesehen habe, potym iakem go widział, obaczył.

Also, tak, zarowno, nie inaczey, podobnież, podobnymże sposobem. also warm, also kalt, y zimno, y ciepło. also nackend, gdy był w ten czas nagi. also zu reden, że tak powiem. es ist dem also, tak się tedy rzecz ma. also, więc tedy. also bald, na tych miast. also gleich, tak zaraz. also fort, wciąż, iednym ciągiem. ich habe es also fort gethan, ia to wciąż czyniłem. ich habe es also fort gelesen, ia to iednym ciągiem czytałem.

Als ob, als wenn, iako by, iak by to, iak gdy by to. er stellet sich, als ob er böse wäre, tak się pokazuie, iak gdy by się gniewał.

Alster, *f.* Sroka, inaczey. Aglaster, Heze, auch Aelster. eine junge Aelster, młoda sroczka, sroczę.

Altan, *m.* Altana, im Garten, w ogrodzie. im Altan sitzen, um sich abzukühlen, w Altanie siedzieć dla tego, aby się ochłodzić.

Alt an Jahren, stary, letni, laty obciążony, zestarzały. der Zeit nach insgemein, co do czasu, pospolicie się mowi. veraltet, als ein Wort, Kleid, stara, stary, *iako to*: słowo, suknia, moda, czego więcey teraz nie zażywaią, niemodny. abgetragen, zchodzony, zbrukany, zpłamiony, wytarty, zdarty, wniwecz obrocony. das vor vielen Jahren gewesen ist, co przed wielu lat było, dawny, nieteraźnieyszy. das viel Lebens-Jahre hat, letni, ma iuż lata. das gleich im Anfang gewesen ist, naypierwszy; co od początku było samego. die alte Kirche, naypierwszy Kościoł, *to iest*: naypierwsi Chrześcianie. das einfallen will, co myśli upaść, grozi upadkiem, co upadnie lada kiedy. alt werden, starzeć się. alt seyn, bydź podeszłego wieku. alter Mann, starzec. älter, starszy. ältester, naystarszy. ältlich, letni. wir werden nach und nach alt, nieznacznie co raz to się bardziey starzeiemy. wie die Alten singen, so zwitschern auch die Jungen, iak starzy śpiewaią, tak gwizdaią młodzi; od starszych młodsi się uczą, na starych zapatruią się młodzi, od starych młodzi przeymuią, za staremi młodzi idą; co widzą młodzi u starych, do tego się sami maią, bierą. älter seyn, starszym bydź od kogo laty. älter werden, postępować w latach, co raz bydź starszym, co raz do większych lat przychodzić. er ist siebenzig Jahr alt worden, siedmdziesiąt lat skończył, siedmdziesiąt lat mu minęło. wie alt bist du? wiele lat masz? iak stary iesteś? iak dawno żyiesz? so alt bin ich, tak stary iestem, tyle mam lat, tak dawno żyię. er ist ohngefähr bey zehen Jahre alt, iuż ma blisko dziesiąty rok, iuż ma blisko dziesięć lat. er ist über fünf Jahre alt, iuż mu przeszło pięć lat, iuż ma więcey iak pięć lat, iuż mu pięć lat minęło. er ist über sechzig Jahre alt, iuż ma więcey iak sześćdziesiąt lat; iuż mu sześćdziesiąt lat przeszło, minęło; iuż mu na siodmy krzyżyk idzie; na siodmy dziesiątek, *u prostych krzyżyk na karbie*, 10 *znaczy*. er ist noch nicht fünf und zwanzig Jahre alt, ieszcze niema dwudziestu pięciu lat, ieszcze do dwudziestego piątego roku nie przyszedł. ich bin eben so alt, rownych lat iestem, mam tyle lat *co y on*, tak stary iestem, iak *y on*, w iednych leciech iesteśmy. wird man alt, so wird man unwerth, im kto starszy, tym mniey od niego dbaią, tym bardziey za nic. je älter, je träger, im starszy, im daley w lata idzie, tym skąpszy. das älteste unter den Kindern, naystarszy, naystarsze, z dzieci. du machst mich alt, przy tobie, przy twoich latach starym się zdaię. ein altes Weib, stara baba. alte Leute werden

den gern kindiſch, ſtarzy ludzie radzi dziecinnieią. alt am Gebrauch, altfränkiſch, ältlich, altväteriſch, dawny bardzo, pamięci niema, kiedy był, nader ſtary, nader dawny. nach altem Gebrauch, według dawnego zwyczaiu, zwyczaiem przodkow, oycow. alt, wie vorhin, tak ſtary, iak y przed tym. der alte Schalk, der das alte Liedlein ſingt, *Przyſł.* zawſze ſtarą piosnkę śpiewa, to ieſt, zawſze, tak teraz ladaco, hultay, iak y przedtym; die Alten, Przodkowie, *to, co.* Vor-Aeltern, ſtarzy y Dawni ludzie, Pierwſzy Rodzay ludzki. alt und wunderlich, ſtary, y niedogodny, ſkrzęta, ſkrzętny, ſtary, y zrzędny. alt und kraftlos, ſtary y słaby, słabiutki; zgrzybiały od ſtarości, ſtary, iak krzaczek.

Alt, *m.* Alt, głos, między dyſzkantem, tenorem, y baſſem. die Altſtimme, głos, alt. der Alt gehöret mit zur Vollſtändigkeit einer Vocal-Muſic, Alt potrzebny ieſt koniecznie do doſkonałości, czyli zupełności Muzyki w śpiewaniu.

Altar, *m.* Ołtarz. der hohe Altar, wielki Ołtarz. ein Altärlein, Ołtarzyk. Altar aufrichten, Ołtarz wyſtawić, ſtawiać. *(te zaś dwa słowa łacińſkie, Altare, ara, nieznaczą iedno, według Piſarzow łacińſkich, Virg. Plin. Tacita, Arnobiuſza. Altare, znaczy ſię tu część, ktora w gorę idzie precz wyſoko. Ara, znaczy ſię ſtoł, ktory na ziemi ſtawiaią, menſa.* Altarſchmuck, ſtroy Ołtarza.

Altbacken, iako to chleb, dawno pieczony, czerſtwy, nieświeży. das altgebackene Brod iſt nicht ſo gut zur Verdauung, als wie das friſche, chleb czerſtwy, czyli dawno pieczony, nie ieſt tak dobry do dygeſtyi, iak chleb świeży.

Altenburg, *n.* Altenburg, miaſto w Saxonii.

Alter, *n.* eine Zahl Lebens-Jahre, Wiek, liczba lat życia. hohes Alter, ſtary wiek, ſtarość wielka. viel Lebensjahre in Aemtern und andern Verrichtungen, dawność na urzędzie, w zawiadowaniu rzeczy, intereſow. Alter der Welt, Wiek świata. vor Alters, dawniey, dawnemi czaſami; za ſtarych, *doroz.* ludzi; przed tym. Alter, *poſpolicie:* wiek życia. im blühenden Alter ſeyn, w kwitnącym wieku, gdy wiek kwitnie, w kwiecie lat być. im beſten Alter ſeyn, w naylepſzym bydź wieku życia, w ſamey porze lat. in ſeinen beſten Tagen ſeyn, w doroſłym wieku być; w męſkim, w naylepſzym wieku, w niepodeſzłym, piękne lata mieć. gleiches Alters ſeyn, rowiennikiem bydź w leciech, iedne lata mieć z drugim. hohen Alters ſeyn, zgrzybiałego, łędziwego bydź wieku, łędziwych lat, mieć wielkie lata, wielką ſtarość. es iſt ein beſchwerliches Ding um das Alter, ieſt to wielki ciężar, być ſtarym. Alter hilft nicht für Thorheit, ſtarość częſtokroć nic nie pomaga na głupſtwo. geſundes Alter, zdrowa, żywa ſtarość. Alters halber, dla lat, dla wieku, dla ſtarości. von Alters her, według dawnego zwyczaiu, poſtaroświecku, iak ſtarzy ludzie czynili; za dziadow, za oycow naſzych. das Alterthum, *lub.* Aelte, dawność. Aelten, ſtarzeć ſię, wietrzeć od ſtarości. altväteriſch, babſki, reden, gadać, pleść iak ſtara baba.

Alteration, *f.* Poruſzenie krwi, namiętności iakiey. ſich alteriren, poruſzyć ſię gniewem, żalem, popędliwością. ich habe mich darüber alteriret, to wielki gniew, nieukontentowanie we mnie poruſzyło, uczyniło, pobudziło.

Alternation, *f.* na przemiany, wechſelsweiſe, raz to, drugi raz to, raz ten, drugi raz ten. alterniren, na przemiany co czynić, umwechſeln.

Altflicker, *m.* Plamiarz, plamwywabiacz, ten co plamy z ſukien wywabia; krawiec, ktory około ſtarzyzny robi.

Altfränkiſch, *ob.* altväteriſch, poſtaroświecku.

Alt-Geſell, *m.* bey den Handwerkern, u rzemieśnikow, czeladnik, towarzyſz.

Altiſt, *m.* Altiſta, co altem śpiewa.

Altklug, przemyślny, w młodych leciech, ſtarą roſtropność maiący; nię da ſię zwieść. altklug thun, pokazywać, ſtarego człowieka roztropność po ſobie. dieſes Kind redet altklug, to dziecię tak roſtropnie mowi, iak ſtary człowiek.

Altmutter, *f.* Baba, Matka oyca, lub Matki; ſtara białogłowa, ſtaruſzka.

Altreiß, *m.* ſzwiec partacz, co ſię tylko naprawkami bawi, karpacz.

Altvater, *m.* Dziad, Oyciec Matki, Oyciec oyca. altväteriſch, zarzucony, ſtaroświecki. die Altväter, ſtarzy, Przodkowie. im alten Teſtament, Patryarchowie. in der erſten Kirche, Oycowie, pierwſzego Kościoła.

Am, *za to:* an dem, *ob.* an. am, bey den *Superlativis Adjectivorum* wird es unterschiedlich gegeben. to iest: to, an, przy Superlatywach Niemieckich, rożnie się bierze. den ich am liebsten habe; den ich am meisten liebe, ktorego ia naybardziey lubię, ktorego ia naybardziey kocham. er beschweret sich am meisten darüber, naybardziey na to narzeka. er ist mir am nächsten, iest mi nayblizszy, on mi iest nayblizszy krewny.

Amarant, *ob.* Tausendschön, Amarant, szarłat, kwiatek.

Amarellen, Czereśnie, trześnie, iagody na drzewie rosnące. *inni nazywaią:* Wiśnie czarne kwaskowate; znaczy także: Morele.

Amberg, Miasto w Bawaryi.

Ambos, *m.* kowadło. Ambos mit einer Spitze, kowadło kończyste. Ambos-Stock, kloc kowadła.

Ambra, *n.* rodzay bursztynu.

Ameis, *f.* mrowka. jucken, als wenn die Ameisen liefen, wić się, chodzić, roić się, iak mrowki biegaią.

Ameishaufen, *m.* mrowisko, siedlisko, gdzie się mrowki trzymaią, iayca niesą, y rodzą się, gdzie sobie pożywienie razem trzymaią.

America, *n.* Ameryka, część świata, za morzem zachodnim.

Americaner, *m.* Amerykanin.

Amethist, *m.* Ametyst kamień. was demselben gleich siehet, lub, co do niego kolorem podobne. violenbraun, kolor fiałkowy z granatowym.

Amiens, Ambian, miasto we Francyi.

Amme, *f.* Säugamme, mamka. Hebamme, kobieta do odbierania dzieci. eine Amme halten, mamkę, do dziecięcia trzymać.

Ammeister, Konsul, Naystarszy w Radzie, Burgemeister in Straßburg, Burmistrz Strasburski.

Am meisten, naywięcey, naybardziey. am nächsten, nayblizey. am besten, naylepiey.

Ammelbeer, *f.* Czereśnie, trześnie. Ammerbaum, Czereśnia, trześnia, drzewo.

Ammey, Kmin Murzyński; Amminek; kminek biały.

Ammunition, *f.* gotowości woienne, sprzęt woienny, naczynie woienne; zbroy, broń wszelaka; prowianty, żywności.

Amnestie, *f.* darowanie, zapomnienie, zgładzenie przeszłych uraz, krzywd, tego wszystkiego, co się źle stało.

Ampel, *f. ob.* Lampe, Aempelein, lampka. das Röhrlein daran, rurka na knot, w niey.

Ampfer, *m.* Szczaw, ziele kwaskowate.

Amsel, *f.* Kos. dieser Vogel singet so schön wie eine Amsel, ten ptak śpiewa tak pięknie iak kos.

Amsterdam, Amszterdam, miasto Olenderskie, handlem sławne.

Amt, *n.* Dienst, Urząd, służba. Pflicht, Schuldigkeit, powinność. die Messe, Msza. Amt halten, celebrować, Wielką Mszą mieć, na iaką uroczystość. Amt eines Amtmanns, Urząd sędziego, sędstwo. Innung, Cech, bractwo. ein ansehnliches Amt, wysoki, przedni urząd, wielka Godność; verächtliches, podły nikczemny urząd, służba. einem ein Amt antragen, ofiarować, dać, komu urząd. Amt anbefehlen anvertrauen, ins Amt setzen, powierzyć komu urząd, poruczyć, zdać, wynieść kogo na urząd, zlecić komu urząd, wysadzić kogo na urząd, przełożeństwo dać nad czym, Dozorstwo, Rządstwo, Sprawunek komu zlecić. es ist deines Amts, to do ciebie należy, twoia iest to czynić. ohne was deines Amts ist, czyń co twoia powinność każe. sich um ein Amt bewerben, starać się o urząd, zabiegać o urząd, wszystkiemi sposobami starać się oń. ein Amt bekommen, wziąć urząd, dostać, dostąpić urzędu. ein Amt haben, urząd mieć, godność, na urzędzie na godności być. einen seines Amts entsetzen, zsadzić kogo, złożyć, zrucić z urzędu; wyzuć kogo z godności iakiey, odebrać komu urząd, godność, odsądzić kogo od urzędu. ein Amt abschlagen nicht annehmen wollen, ausschlagen, sich dafür bedanken, nie przyiąć urzędu, chronić się urzędu, niechcieć, dziękować za niego, *to iest,* nie przyimować. sein Amt aufgeben, resigniren, abtreten, zeyść z urzędu, porzucić urząd, złożyć, podziękować za niego na przyszły czas. seines Amts warten, in Acht nehmen, pilnować swego urzędu, patrzać swoiey powinności; wykonać, pełnić swoy urząd; wypełnić należycie, dokładnie, co do kogo należy; powinności swoiey patrzeć iak naylepiey, obowiązki urzędu zachować. ein Amt nicht fleißig verrichten, niepatrzeć swoiego urzędu, swoiey powinności, zaniedbywać, nie wypełniać, nie pilnować, niedbać o swoy urząd, niedbale, nic do rzeczy się

ſprawować na urzędzie; unikać od ſprawowania urzędu, od czynienia powinności. in ein fremdes Amt greifen, wtrącać ſię, wdzierać, mięſzać ſię do cudzego urzędu, do cudzey powinności, wykroczyć co z urzędu, więcey co czynić, więcey ſię co domyślać, iak urząd pozwala. eines Amt verſehen, cudzy urząd ſprawiać, zaſtąpić za kogo; na czyim mieyſcu zaſiadać. es iſt wider mein Amt, to nie należy do moiego urzędu, do moiey władzy, to ieſt przeciwko powinności, przeciwko urzędowi moiemu. ein Wechſel-Amt, godność, ktorą można z iednego na drugiego przenieść. Amt, ſo viel als ein gewiſſes Gebieth, oder Anzahl Oerter und Leute, die unter einem Beamten ſtehen, Rządſtwo, iakiego Powiatu, Okolicy, Klucza, miaſta, *naprz*, Stutgarder Amt, Rządſtwo Sztutgardu miaſta. Amtſaſſen, pod rządſtwem zoſtaiący. Amt bey den Katholicken, u Katolikow, ſo viel, als Abendmahl, Meſſe, Hochamt, tak wiele, iak by Wielka Mſza, Spiewana, Suma z ceremoniami, z Miniſtrami. ämtlich gebiethen, z urzędu co zapowiedzieć, obwołać, nakazać. Amthaus, Dom urzędowny. Amtmann, Wielkorządca, Urzędnik, Rządca, Staroſta ſądowy. Amtsgeſell, Spolnik na urzędzie. Amtsgenoß, Spolnik urzędu, Kolega. Amtsgeſchäffte, Urzędowne Intereſſa, Sprawy, Potrzeby, Sprawunki. Amtsknecht,Ceklarz, ſługa urzędowy, woźny. Amtſchreiber, Piſarz urzędowy. Amtsverweſer, Podrządca, Namieſtnik Rządcy, Podſtaroſta, Podſtaroſci. Amtsverwaltung, Rządſtwo, Wielkorządſtwo, Staroſtwo, Podſtaroſtwo. Amtszeichen, Znaki urzędu. Amtsgehülf, Pomocnik w urzędzie.

Amtmann, *m*. Rządca iakiey krainy.

Amuſiren, uwodzić kogo. mit Worten betrügen, słowami zwodzić, łudzić, udawaniem, kogo zwodzić, zawieść. ſo viel, als aufhalten, tak dobrze iak wytrzymać kogo, y nic dla niego nie uczynić naoſtatek. ſich amuſiren, zabawiać ſię czym.

An, Od, pod, w, we, na, nad, za. an einem Fluß, nad rzeką. Cölln am Rhein, Kolno nad Renem. am Leibe ſtrafen, na ciele karać kogo; am Leben, na życiu, śmiercią; am Geld, oſądzić na pieniądze, grzywnami. anſtatt, zamiaſt. es liegt nur an dir, od ciebie to zawisło, byleś tylko chciał. es iſt an dem, to prawda; an, wenn es hinter dem *Subſtantivo* ſtehet, heißt ſo viel, als hinauf oder gegen, als: to ieſt, an, gdy ſię, po *Subſtantivum* kładzie, znaczy tak wiele, iako: w gorę, ku wierzchu, albo, ku. Himmel an, ku niebu. den Berg an, w gòrę, ku gorze. meiſtens bey den Poeten, naybardziey u Poetow. von Stund an, od tey godziny. es iſt an dem: bedeutet bisweilen eine Nähe der Zeit, und heißet: *to ieſt*, znaczą tamte słowa; es iſt an dem, częſtokroć, bliſkość czaſu, iakoby już ſię miało ſtać, już było blisko tego. bisweilen heißet es ſo viel als: es iſt gewiß, offenbar *rc*. to ieſt, czaſem znaczy, to pewna, iaſna rzecz. an ſich bekannt, wiadomy ſam przez ſię. an ſich ſelbſt aber, w ſamey rzeczy zaś. ſo iſt die Sache an ſich ergangen, tak ſię zaś rzecz ſama w ſobie trafiła. ſich an den Finger brennen, w palec ſię ſparzyć; palca ſobie przypiec, przypalić. an den Kopf ſtoßen, głową uderzyć o co. an die Stadt bringen, pod miaſtem być, ſtać. er wohnt an meinem Hauſe, w ſamſieſtwie ze mną mięſzka, zaraz przy moim domu mięſzka.

Anangeln, nęcić, pokarmem, iadłem, na wędce etc. na wędkę łowić.

Anäßen,* anaaſen, *inuſ*. przynęcić, węchem ścierwa, na ponęte położonego, albo wleczonego, iako to na wilkow robią.

Anatomiren, *anatomizować*, ciało ludzkie rozbierać na cząſtki, dla pokazania co każda ieſt, y znaczy, ażeby wiedzieć iak ſię ſkłada ciało, gdzie każda żyłka, członek, należy. *metaph*. etwas fleißig unterſuchen, co z wielką pilnością roztrząſać, rozbierać, wyrozumiewać, na należytey wadze ważyć. einen anatomiren, eigentlich beſchreiben, opiſać kogo od ſtop do głow, ze wſzyſtkiemi żyłkami, do naymnieyſzey żyłki.

Anatomie, *f*. Ciałrozbieranie. Anatomirung, *toż ſamo* in die Anatomie gehen, chodzić na Anatomią, słuchać Nauki, wiadomości, o Ciał rozbieraniu. anatomiſch, ſpoſobem Ciałrozbierania. das Anatomiren, Ciałrozbieranie.

Anbachen,* zſieść ſię, ſkrzepnąć, przywrzeć, przylgnąć do czego.

Anbacken, obrać ſię koło czego, albo uſtać ſię na dnie.

Anbauen, przybudować, budynek do budynku

budynku przystawić, etc. einen Acker anbauen, rolę uprawiać, w roli gospodarować. ein Anbau. przybudowanie. das Anbauen, n. budowanie; uprawianie roli. das Anbauen eines Landes, uprawianie roli iakiey.

Anbefehlen, rozkazać, zalecić, zlecić, nakazać, ukaz dać. einem etwas anbefehlen, zlecić co komu do uczynienia, do sprawienia, zdać się na kogo; z rąk do rąk oddać. sich eines Gunst anbefehlen, zalecić się, oddać się cudzey łasce.

Anbefehlung, f. zalecenie, zlecenie, poruczenie.

Anbefohlner maßen, według rozkazu, według zlecenia, iak był rozkaz, iak zlecono.

Anbegin, początek, wschod, co się dopiero zaczyna, przyimuie, wschodzi. von Anbegin der Welt, od początku świata, iak tylko świat nastał, iak tylko ludzie nastali.

Anbeissen, ukąsić czego, nadkąsić, napocząć zębami. das Angebissene, nadkąszone. sich betrügen lassen, dać się zwieść, niby wędkę przykąsić, wędkę połknąć. er will nicht anbeissen, ostrożny iest, nieda się złapać. er hat angebissen, wędkę połknął, dał się zwieść.

Anbelangen, należeć, do kogo. mich anbelangend, do mnie rzecz należąca, co do mnie należy. was die Sache anbelangt, co należy do tey rzeczy, co się tycze tey rzeczy, co do tey rzeczy. was mich anbelangt, co do mnie należy, co się mnie tycze.

Anbellen, szczekać na kogo. der Hund bellet die Fremden an, pies szczeka na obcych.

Anbellen, n. Szczekanie. man höret das Anbellen des Hundes, słychać szczekanie psa.

Anberaumen, uchwalić, ustanowić, postanowić, naznaczyć. jemanden einen Termin anberaumen, naznaczyć komu czas, termin, na przykład do stawienia się przed sądem, lub, do uczynienia, do zapłacenia czego.

Anberaumung, f. Naznaczenie, uchwała, uchwalenie, ustanowienie, postanowienie.

Anberegt, wspomniony, wzmiankowany, s. gemeldet; anberegter Verfasser, wspomniony, wzmiankowany, przerzeczony Autor.

Anbetreffen, ob. anbelangen, betreffen, należeć, tyczeć się. was dich anbetrifft, co do ciebie należy, co się ciebie tycze.

Anbeten, pokłon czynić, cześcić, cześć oddawać; anrufen, wzywać, modlić się do Boga, modlitwy do Boga czynić. verehren, szanować, poszanowanie czynić. Gott anbeten, cześcić Boga; einen auf den Knien anbeten, na kolana przed kim padać, klęcząc na kolanach, komu ukłon czynić. er betet Gott an, modli się do Boga. die Gottlosen beten Gott nicht an, niezbożni nie modlą się do Boga, nie czczą Boga.

Anbeten, das, n. cześć, ukłon Bogu, pokłon Bogu oddany.

Anbetens-würdig, Cześci godny, pokłonu godzien, poszanowania.

Anbeter, m. Cześciciel, pokłoniciel, czczący, pokłon oddaiący, czyniący. die wahren Anbeter Gottes, prawdziwi Cześciciele Boga. er ist ein Anbeter dieser Person, on iest Cześcicielem tey osoby.

Anbetung, f. Czczenie, cześci wyrządzanie, oddawanie, czynienie. die Anbetung muß im Geiste und in der Wahrheit geschehen, pokłon Bogu, cześci oddawanie, ma być w duchu y w prawdzie czynione.

Anbey, oraz przy tym. dieß ist noch anbey zu bemerken, przy tym y to ieszcze trzeba uważać. anbey übersch icke ich dieses, przy tym posyłam y to.

Anbieten, podawać, dawać co komu, ofiarować co komu; als Dienste, Hülfe, iako to usługę, pomoc; als ein Glas Wein, iako to szklankę wina; albo inną iaką rzecz; so man gleichsam überreicht, ktorą podobnym sposobem komu podaią. einem all seyn Vermögen zur Ausführung einer Sache anbieten, komu całą fortunę swoię ofiarować, na sprawienie y dokazanie iakiey rzeczy. sich anbieten, dobrowolnie się ofiarować, na co komu. einem plagami, biciem komu grozić.

Anbinden, związać, uwiązać, przy czym; przywiązać do iakiey rzeczy; wiązać kogo. jemanden an seinem Namenstage anbinden, kogo na iego Imienia dzień wiązać. kurz angebunden seyn, *słowo w słowo*, bydź krotko uwiązanym, *metaph.* być popędliwym, prędkim, do gniewu, do zwadzenia się z kim, prędko zaczypić z kim. er bindet mit jederman an, z każdym zaczepia, zadziera, każdego zaczepia, każdego napastuie. mit dem Größern

Größern binde nicht an, z większym nie zaczepiay, z mocnieyszym nie zadzieray. er ist an dem Orte recht angebunden, iest wcale do mieysca przywiązany; siedzi na mieyscu, iak gdy by go kto przywiązał.

Anbläcken, *vulg.* natrząsać się z kogo, naśmiewać się: ofuknąć się, oburzyć się na kogo. *także:* verspotten mit Ausstreckung der Zunge, wyśmiewać ięzyk wyciągnąwszy na kogo. *wydrzyźniać się*, indem man einem ein Maul machet.

Anblasen, dąć, dmuchać na co. mit Trompeten blasen, anzeigen, trąbić, witać, ogłaszać, trąb odgłosem. das Feuer anblasen, dąć, dmuchać, na ogień. Kohlen anblasen, na węgle dmuchać. das göttliche Anblasen, Boskie natchnienie.

Anblasen, das, *n.* dmuchanie, dęcie na co, natchnienie; der Kohlen, dmuchanie na węgle.

Anblick, *m.* Spoźrzenie, rzucenie okiem, mgnienie oka. im ersten Anblick, z pierwszego spoźrzenia. elender, trauriger Anblick, załosne, smutne, spoźrzenie, miłosierne patrzenie, smutny, załosny widok, stan, postawa rzeczy. Anblick geben, mgnąć okiem, mgnieniem oka rzucić, okiem miłosnym spoźrzeć, znak dać. dieses Gebäude giebt einen schönen Anblick, ten budynek piękny widok wydaie, pięknie się wydaie, pięknie na niego, spoźrzeć, rzucić okiem.

Anbohren, przewiercieć, prześwidrować, przedziurawić, przebić; nawiercieć do wbiiania kołka, albo gwoździa. ein Faß anbohren, naczynie przewiercieć.

Anbrechen, łamać, złamać, dnieć. der Tag bricht an, dnieie, świta, dzień poczyna być. die Nacht bricht an, noc nadchodzi. bey anbrechender Nacht, przy następuiącey nocy. bey anbrechendem Tage, rowno ze dniem, iak tylko świt, iak świtać poczęło. die Ader ist mir angebrochen, żyła się mi otworzyła; krew znowu z niey poszła. anbrechen so viel, als sauer werden, poczynać kwaśnieć, obrzask mieć, kwasek. faulen, gnić, *ztąd*, anbrüchig werden, poczynać się zgniłym robić, gnić. der Anbruch, Aufgang, wschod, przyimowanie się, wschodzenie.

Anbrellen, *ob.* anprellen, trącić się o co.

Anbrennen, zapalić, als Holz, oder was sich anzündet, iako to drewno albo co się zaymuie, zaiąć się, zaświecić; als Speisen, spalić, iako to potrawę, przypalić, przyswędzić. *pass.* anfangen zu brennen, zaymować się, zacząć się palić; zapalił się gniewem, rozjadł się, er brennet vor Zorn.

Anbringen, anzeigen, donieść, oznaymić rzecz, o rzeczy; przełożyć co do rady, do myślenia, założyć do mowienia, wzmiankę uczynić o kim, uwiadomić, dać znać. hoch anbringen. *ob.* befördern; sein Geld, Waare, Tochter wohl anbringen, dobrze zażyć pieniędzy, dobrze zbyć towar; dobrze wydać corkę. ein Anbringen haben, treść rzeczy, samą rzecz, istotę rzeczy, opowiedzieć, interesu, sprawy. Anbringer Plotka, Donosiciel, Oskarżyciel. als sein Geld anlegen, pieniądze z pożytkiem łożyć na co; eine Tochter an einen Mann Corkę dobrze wydać za mąż; eine Person in Dienst oder Ehren, wyrobić komu urząd, funkcyią, godność, mieysce; als einen Stoß im Fechten, uderzenie, trafienie w fechtowaniu, uczynić; bey einem etwas, oznaymić co komu. eine Sache wohl anbringen, rzeczy dobrze połączyć, podobierać, pozpinać, powkładać iednę z drugą. übel angebracht, als ein Gleichniß, źle dobrany, niedobrany, niezrownany, nierowny. das Anbringen, Propozycyia, materyia założona do mowienia.

Anbruch, *m.* świtanie. Anfang der Fäulniß, poczynanie gnić; nakroienie, Anschnitt. Anfang, początek. Erstlinge, Pierwiastki. Anbruch des Weins wino z beczki pierwszy raz poczętey.

Anbrüchig, co zaczyna gnić, nadgniły. was nach Fäulniß riechet, co od zgniłości śmierdzieć zaczyna; vom Biere, wenn es sauer wird, o piwie, zaczynać kwaśnieć.

Anbrühen, zwarzyć, warem oblać, zlać, oparzyć warem. *inusit.* s. Brühen.

Anbrüllen, ryczeć; wie ein Ochse, iako woł. einen anbrüllen, ryczeć na kogo.

Anbrunzen, *vulg.* Oszczać kogo, moczem zlać.

Ancker, *m.* Kotfica, mit etlichen Haaken oder Spitzen, z kilku hakami, zębami, kłami. das Holz, so auf dem Wasser schwimmt und zeigt, wo der Ancker liegt, drewno, ktore powodzie pływa, y pokazuie mieysce, w ktorym kotwica tkwi. *osobnego Niemieckiego nazwiska*

nazwiska niema. das Seil, woran dieses Holz hängt, lina, na ktorey wisi, ten znak drewniany, kotwicy. die Anckerbalken, worauf er liegt, wenn er soll abgeworfen werden. *Tramy,* na ktorych leży, kotwica gdy ma bydź w wodę zarzucona. den Ancker auf diesen Balken legen, ankrę na tych *Tramach* położyć, zeprzeć. Ancker-Grund, Ancker werfen, kotwicy zarzucenie; na kotwicy stanię. die Ancker-Haspel, kołowrot na okręcie, do zwiiania nań liny, kiedy trzeba podnieść kotwicę. Anckerholz, das Anckerholz am Ancker, drzewco u kotwicy. der Ancker-Mann, oder Ancker-Knecht, der ihn zu besorgen hat, Stroż, pilnowacz kotwicy. Ancker-Seil, Tau, lina u kotwicy. die Löcher vornen im Schiffe, aus welchen das Ancker-Seil gehet, Wyloty w okręcie, ktoremi lina kotwiczna wychodzi. Anckerspitze, końce z pioramı u kotwicy; *z fran. stopy kotwiczne; łapy,* den Ancker werfen, kotwicę zarzucić; stanąć na kotwicach, okręt na zarzuconych w morze na dno kotwicach. der Ancker hat eingeschlagen, utkwiła kotwica, wbiła się we dno morskie. hält das Schiff? trzyma okręt? vor Ancker liegen, na kotwicach stać, leżeć, *o okręcie mowa.* die Ancker lichten, aufheben, kotwice podnieść, ruszyć, wkręcić na kołowrot. Anckerstrick, lina u kotwicy.

Anckern, kotwicę rzucić.

And thun,* sich, bydź niezwyczaynym czego, zmięszać się na rzecz niezwykłą, mieyscem niezwykłym. es thut einem And in der Fremde, w gościnie, w cudzey ziemi, to się wszystko niezwyczayne zdaie. es thut mir nicht mehr and, iuż dla mnie niema nic nowego, niezwyczaynego, dziwnego, przykrego. es thut mir and nach meinem Vaterland, tęschno mię do oyczyzny, żal mi zostawioney oyczyzny. es hat mir lang nach ihm and gethan, długo mie było teschno bez niego, długo mi było przykro nie widzieć go, nie mieć go.

Andacht, *f.* Nabożeństwo, pobożność, świętość umysłu, gorącość ducha, bogoboyność. seine Andacht verrichten, nabożeństwo swoie odprawiać. andächtig, pobożny, nabożny, bogoboyny, święty. andächtig, *adv.* pobożnie, nabożnie, bogoboynie.

Andalusien, Andaluzya, prowincyia w Hiszpanii.

Anden, za złe mieć, urażać się o co, nie bydź kontent z czego; narzekać o co na co; strofować o co, łaiać. s. Rächen, Ahnden.

Andung, *f.* łaianie, narzekanie, strofowanie, nagana.

Andenken, *n. ob.* Angedenken, pamięć. seligen Andenkens, świętey pamięci nieboszczyk. sein Andenken soll nie aus meinem Sinne kommen, pamięć iego nie wyidzie nigdy, z moiey myśli. jemanden im guten Andenken beybehalten, kogo w życzliwey pamięci konserwować.

Ander, in der Zahl, w liczbie. der andere, drugi, wtòry. in der Ordnung, drugi w rzędzie. eines andern, cudzy. die andern, pozostali. zweyte, drugi. ein anderer, inszy. der andere unter zweyen, drugi ze dwoch. es ist jezo ein andres, eine andre Welt, teraz inaczey iest, inszy świat, wszystko inaczey nastało. es ist mit mir ein andres, ze mną co inszego, moy interes inaczey się ma, inaczey idzie. er ist ganz anders worden, inszy był przed tym, teraz inszy iest, nie ten co przed tym. andres Sinnes werden, odmienić zdanie, inszego być zdania. andern Theils, z drugiey strony. einen Monat wie den andern, tak to ieden miesiąc, iak y drugi, wszystko to rowno. einer den andern, ieden drugiemu. ein Mensch ist des andern Gott, czasem człowiek człowiekowi prawie Bogiem się stanie. ein Gelehrter liebt den andern, uczony uczonego lubi. dem einen gefällt dieß, dem andern etwas anders, iednemu się to podoba, a drugiemu owo, nie każdemu wszystko do gustu. ein ander mal, inszym czasem, drugim razem. zum andern mal, powtore, drugi raz. ein und das andre mal, raz y drugi. anders, inaczey, daleko inaczey. anders nicht, als, inaczey nie, tylko, etc. nie inaczey tylko, etc. nicht anders als ob, nie inaczey, tylko, iak gdyby etc. anders lauten, *metaph.* inaczey dzwonić, *to iest*, inaczey mowić, myśleć, trzymać. anders machen lassen, dać przemienić. anders nennen, inaczey nazwać, imie odmienić. es lautet ganz anders, daleko się inaczey ma rzecz, nie tak iak rozumiano, wszystko nie tak, przeciwnie. anders, als man gemeynet, inaczey iak myślano, iak się

                                                  spodzie-

spodziewano. sich anders ankleiden, inaczey się przestroić. anderswo, gdzie indziey. anderswohin, dokąd inąd; - - gehen iść. anderswoher, zkąd inąd. anderthalb, pułtora, pułtory. anderthalb Stunden, pułtory godziny. anderthalb mal größer, pułtora razy większy. anderthalb Ellen, pułtora łokcia. anderthalb hundert Jahr, pułtora sta lat. anderthalb Gulden, pułtora złotego. anderwärts, innym sposobem, na inszym mieyscu. anderwärtig, inszy, nowy. anders, inaczey, inszym kształtem. anders werden, odmienić się. anders nicht, nic inszego, nie co inszego. anders etwas, co inszego. das ist etwas anders, to co inszego iest. wenn anders, wo anders, so anders 2c.

Aendern, verändern, anders machen, odmienić, poprawić; sich in Ansehung des Gemüths, odmienić się w zdaniu, na umyśle. die Leute haben sich geändert, ludzie się odmienili, iuż inni. es hat sich alles geändert, wszystko się odmieniło.

Aenderung, *f.* odmiana, koley, przemiany. Aenderung anrichten, odmianę uczynić, sprawić.

Andeuten, dać, znać, uwiadomić, oznaymić, upewnić, pokazać, opowiedzieć kogo, zapowiedzieć komu. ich habe ihm andeuten lassen, kazałem mu oznaymić.

Andeutung, *f.* oznaymienie, zapowiedzenie, opowiedzenie.

Andichten, przydać, przydawać co zmyślaiąc. er hat zu der Sache vieles angedichtet, wiele przydał do rzeczy. das Andichten, przydanie zmyślone. Andichtung, *f. toż samo.*

Andingen, siehe Verdingen.

Andringen, auf einen, nalegać na kogo, nastawać, stać nad karkiem komu. auf den Feind andringen, na karku stać nieprzyiacielowi. immer heftiger andringen, zawsze żwawiey nacierać.

Androhen, grozić. einem Marter androhen, grozić komu mękami. einer Stadt den Untergang androhen, miastu iakiemu zgubą grozić.

Andrücken, przycisnąć, przybić; als eine Thür, drzwi pchać, wypychać, wysadzać sobą. Schloß andrücken, zamek przycisnąć. man muß gut andrücken, trzeba dobrze przyciskać.

Aneinander, immer, ustawicznie, bezprzestanku, wszystko, *adv.* stets, nieustannie, wciąż. drey Tage nach einander, trzy dni wciąż nie przestaiąc NB. aneinander, *ze swoiemi składankami, szukay naywięcey, przy samych słowach początkowych.* aneinander bauen, domu pociągnąć, przystawić więcey. aneinander binden, zwięzywać, składać, spaiać, spuszczać. aneinander fortreden *zm.* ustawicznie mowić, nieprzestaiąc mowić, wciąż, porządkiem. aneinander gerathen, *ob.* hinter einander kommen; aneinander hangen, trzymać się razem, bydź spoionym, spuszczonym; aneinander hangend, nieprzerwany, wciąż idący, iednostayny, nieskładany, nie dzieli się nigdzie. aneinander hängen, spoionym bydź, złożonym. es hängt alles aneinander, wszystko się dobrze z sobą trzyma, dobrym porządkiem. die Rede hängt nicht aneinander, w tey mowie iedno drugiego się nie trzyma. aneinander hetzen, bringen, szczuć się między sobą, zwadzić, powadzić innych; siać nienawiści między sobą. aneinander liegen, ztykać się, schodzić się z sobą. aneinander stoßen, iednym o drugie uderzać, trącać. etwas aneinander stoßen, co iedno się o drugie trąca, iedno się z drugiem styka, stykaią się razem z sobą, przytyka. zusammen, razem. stoßend, als liegende Güter, stykaiący się, przytykaiący, przyległy, iako to dobra leżące. stoßen, szturkać się kułakiem, trącać się; als die Füße im Gehen, zawadzać się, plątać się, iako to nogi w chodzeniu; als zwo Röhren, iako to dwie rury z sobą się schodzą, łączą, iedna w drugą wchodzi. das Aneinanderstoßen zwoer Röhren, oder Adern, zchodzenie się, łączenie się dwoch rur, dwoch żył. aneinander hangen, als Hunde, bydź zeświorowanym w parę, iako psy. übel aneinander hangende Schreibart, krotki, węzłowaty sposob, myślenia, mowienia, pisania. henken, als Schiffe, okręt klamrą przypiąć, przybić. sich reiben, oder zanken, swarzyć się, wadzić się, *metaph.* uiadać się.

Anemonien-Röslein, Anemone.

Anerben, *v. n.* spaść, przypaść dostać się dziedzistwem, dziedzicznym prawem. als etwas böses am Leibe, oder Gemüthe angeerbt, złe iakie, na ciele, na umyśle dziedziczne; als Krankheit, Laster, iako to choroba, nałog; als ein Wappen, iako to oręż, herb dziedziczny.

Anerbieten, *n*. ofiarowanie, podawanie kondycyi. Anerbietung, *f. toż samo. ob.* anbieten. anerbietig, prędki, do uczynienia, uczynny, ochotny do przysłużenia się.

Anfahen, począć, zacząć, wziąć się do czego, zaczepić. *ob.* anfangen.

Anfahren, przybić, przypłynąć do brzegu; mit dem Schiff, z okrętem. *ob.* anlånden, przylądować. einen mit Worten anfahren, wiechać na kogo słowami, złaiać, zbesztać słowami nieuczciwemi, gniewliwemi, szpetnemi, zelżywemi. mit dem Schiff anfahren, da es Schaden leidet, rozbić okręt, wpaść na hak, na miałkie, uderzyć się o co. mit etwas anstossen, uderzyć czym o co, o kamień, o skałę, o brzeg, niesąc, wieząc, płynąc. einem übel begegnen mit Worten, ziezdzić kogo słowami, wyłaiać.

Anfallen, napaść na kogo, uderzyć na kogo, skoczyć do kogo, aby się spotkać, bić z niem. den Feind anfallen, skoczyć na nieprzyiaciela. von einer Krankheit angefallen werden, choroba go napadła, zachorował, zachorowała.

Anfall, *m*. uderzenie, wpadnienie, skoczenie na kogo, attak. er hat einen Anfall vom Fieber bekommen, frebra go porwała, wzięła.

Anfällig, zaraźliwy. *ob.* anstehend.

Anfang, *m*. początek, zaczęcie, zagaienie, iakiego zgromadzenia, rady, ceremonii, zagaienie, seymu, poselskiey izby. zu etwas, darinnen gute Hoffnung fortzufahren ist, dobrego początki, do czego, dobry wstęp, dobra nadzieia dopięcia swoiego; als Ursprung, poczęcie, wyniknienie, pochodzenie; zu einer Verrichtung oder Amt, wstęp, do iakiego urzędu, stopień do niego. der Anfang des Lernens, pierwsze początki nauki. machen diesen Anfang, brać początki nauk, zaczynać się uczyć, pierwszą trudność w uczeniu złamać. Anfang an etwas machen, początek czego uczynić, wziąć się do czego, zagaić, ruszyć się do czego. einen harten Anfang haben, ciężko komu bydź z początku, ciężkie początki. daher hat der Krieg den Anfang genommen, ztąd się wszczęła woyna, ztąd ma swoy początek, ztąd wynika, ztąd się zaięła. gleich im Anfange sich anstossen, zaraz zrazu, na początku potchnąć się, nie udać się, pomylić się, *poprostu* podrwić. vom Anfang bis zum Ende, od początku aż do końca, od deszczki do deszczki, *w czytaniu*. des Frühlings, na wiosnę, zaraz z wiosny.

Anfänger, Urheber, sprawca, dawca, wynalazca, herszt, głowa wszystkiego, wodz, przywodnik do czego. zu Anfang des Jahrs, na początku roku. Anfänger einer Unruhe, sprawca niepokoiu, rokoszu, buntu. Anfänger in einer Kunst, zaczynaiący, w iakiey sztuce, rzemieśle; ktory się dopiero przypartuie temu.

Anfangen, zacząć, zagaić, początek uczynić. entstehen, począć się; einen Discours, zacząć iaką mowę, począć mowić; vor allen Leuten etwas zu thun, zaczynać co przed ludźmi, patrzącemi, słuchaiącemi, czynić. *także*, als einen Kram, Wettlauf, Feldzug rc. roztasować się, rozłożyć z czym, z kramem, zaczynać zawody, gonitwy, zaczynać kampanią, otwierać Pole; als einen Kram, Weinschank, Haushaltung, otworzyć kram, szynk, sklep, to iest, zacząć, przedawać, kupczyć; zu reden, zacząć mowić, zabrać głos. etwas zu thun, zacząć co czynić, namyślać się. aufs neue anfangen, na nowe zaczynać; das Treffen, bitwę. es fängt an Nacht zu werden, noc się poczyna. es fängt an zu schneyen, zaczyna śnieg iść. was willst du mit ihm anfangen, coż masz z niem począć, czynić. es ist nichts mit ihm anzufangen, niema nic z tym człowiekiem do czynienia, do niczego się nie zda.

Anfänglich, anfangs, z początku, z razu, na początku.

Anfärben, etwas, ufarbować co, ubarwić, barwę dać, kolor.

Anfassen, angreifen, uchwycić, chwytać, w garść; ręką ściskać, w ręce; mit der Faust oder Hand, garścią, lub ręką. Perlen anfassen, perły łowić.

Anfaulen, zaczynać gnić.

Anfechten, trapić, dręczyć, zasmucać; als der Teufel, versuchen, iak diaboł kusić; als eine Krankheit thut, iak choroba czyni, napastować, nagabać. in der Seele angefochten werden, cierpieć pokusy w duchu, bydź kuszonym; als eine Thesin im Disputiren, dysputować przeciwko iakiey propozycyi; zaczepiać, napaść dawać. laß dich das nicht anfechten, nie frasuy się o to, niech cię to, nie obchodzi, nie stoy o to. sich nichts anfechten lassen, iuż nic nie czuć złego, od ustawiczney biedy, iuż się nie bać złego.

sich

sich etwas sehr anfechten lassen, bydź troskliwym o co. etwas anfechten, zweifelhaft machen, wątpięć o czym, wątpliwość o czym sprawić; spor o tym, co się zdawało być prawdą, wzbudzić, wszcząć, wątpliwym uczynić.

Anfechtung, *f.* pokusa, nędza, utrapienie, ucisk; des Satans, pokusy czartowskie, niespokoyność sumnienia.

Anfeinden, złym być na kogo, nienawiedzić kogo, gniewać się z kim, bydź w nieprzyiaźni, nielubieć kogo. von einem angefeindet werden, doznać czyiey nieprzyiaźni. *ob.* Feind.

Anfesseln, okuć kogo w kaydany, wsadzić w dyby, w łancuch okować, do gąsiora wsadzić za gardło.

Anfeuchten, polewać, zlewać, pokrapiać, zkrapiać.

Anfeuern, Feuer machen, wskrzesać ogień. so viel, als anfrischen.

Anflehen, prosić, zaklinać, wzywać, uprasząć iak naybardziey. einen um Hülfe anflehen, wzywać kogo na ratunek, na pomoc, prosić kogo o pomoc, o ratunek, o wspomożenie. *ob.* bitten.

Anflammen, zapalić tak że płomień wybucha.

Anflicken, zszywać ieden kawał z drugim, sztukować, naprawiać, płatkami.

Anfliegen *, lecieć przeciwko komu; als eine Krankheit, zarazić, napastować, iako to choroba.

Anfließen, płynąć imo.

Anfluchen, kląć, złorzeczyć, przeklinać co, kogo, diabłu oddawać.

Anfodern, upominać się, domagać się, napierać się; pretensyią zakładać, rościć do czego.

Anfoderung, *f.* uroszczone prawo do czego, prawo, pretensyia. Anfoderung auf etwas machen, pretensyią do czego rościć.

Anfragen, przyiść, prosić o co, przychodząc prosić, pytać.

Anfressen, ogryzać.

Anfrieren, ściąć się od mrozu, zmarznąć. angefroren, zcięty od mrozu, zmarzły.

Anfrischen, zapalić, zagrzać, ochoty dodać, pobudzić, rozruszać gnuśnego, nieochotnego; zachęcić.

Anfügen, przydać, przyrzucić, przyłączyć, zgromadzić, zebrać do kupy, wraz.

Anfühlen, dotykać, obracać co.

Anführen, herzuführen, przyprowadzić; etwas zu lernen, uczyć, nauczać; etwas zu thun, namowić na co, naprowadzać na co. voran gehen, als zur Schlacht, wieść, prowadzić do bitwy. betrügen, zwieść, oszukać; aus einem Buche, przywodzić, przytaczać z Książki. unterweisen, pokazywać. ans Land anführen, do lądu przybić, u lądu stanąć. ein Zeugniß anführen, na świadectwo przywodzić. Beweis anführen, dowody przytaczać, dawać. Autores anführen, cytować Autorow, przywodzić; z Autorow potwierdzać swoie zdanie. Exempel anführen, przykłady przywodzić, przytaczać. betrügen, zwodzić kogo, zdradzić, w sidła wprowadzić. wer einmal angeführet wird, der trauet nimmer, kto raz był zdradzony nigdy niewierzy, zawsze się wędki obawia. Anführung, *f.* przywod, dowod. Betrug, zdrada, łapka. Anführer, przywodzca, pierwszy do wszystkiego.

Anfüllen, napełnić, natkać, napchać aż do wierzchu, dopełnić. angefüllt, napołony, napełniony.

Anfuhrt, *f.* port, ląd, (osobliwie tylko na morzu) sonderlich im Meer, an Flüssen, na rzekach, pal.

Angabe, *f.* Ubezpieczenie, upewnienie, assekuracyia.

Angaffen, zadumieć się, patrzać gębę otworzywszy, rozdziewiwszy. *ztąd* po pol. stoyże głupi, rozdziew gębę; zapomnieć się, od dziwu.

Angebaut, *partic.* wystawiony, wybudowany.

Angeben, wprzod wyliczyć, część taxy umowioney; zdać, zadatek dać; im Kartenspiel, w kartach, Francuzi mowią: *accuser.* iako to w Pikiecie, zakazać się. er hat 50 angegeben, zakazał się 50, *posr.* il a accusé 50 de point. erfinden, wynaleść, wymyśleć. anordnen, w porządek wprawić. rathen, radzić; was Strafbares, den Obern, donieść co kary godnego, starszyznie; oskarżyć; sich vor Gericht, stanąć u sądu, stawić się przed sądem. das Angeben, rada, oskarżenie. auf sein Angeben, za iego radą.

Angeber, *m.* Donosiciel, oskarżyciel. *ob.* Anstifter, wydawacz, ten co wydaie, cudze sprawy.

Angebohren, naturalny, wrodzony, z mlekiem wyssany. angebohrne Art, Rod, dowcip.

Angeboten, ofiarowany, dawany. angebotene Waare,

Angedenken, pamięć, pamiątka. seligen Angedenkens, świętey pamięci. in stetem Angedenken seyn, w nieustanney zostawać pamięci. zum immerwährenden Angedenken, na wieczną pamięć, do nieustanney pamięci, aby tym lepsza była pamięć. in gutem Angedenken einen beybehalten, w wdzięczney kogo, w niewygasłey mieć pamięci. er ist im rühmlichen Angedenken, słynie w pamięci u wszystkich. ein Angedenken, Geschenk, dar na pamiątkę siebie samego dany komu.

Angedeyen, gereichen, zum ewigen Ruhm angedeyen, iest na wieczną chwałę, *napr.* niech to na wieczną chwałę idzie, bydź z wieczną chwałą. einem etwas angedeyen lassen, użyczyć co komu, uczestnikiem czego, uczynić kogo.

Angedichtet, zmyślony, fałszywy, fałszywie przydany.

Angeerbet, dziedziczny, dziedzistwem zostawiony. es ist ihm angeerbet, z rodzicow to ma, rod to iuż taki.

Angefochten seyn, frasować się o co, turbować, troskliwym być.

Angehäng, wider Gift, przeciwko trucizznie lekarstwo.

Angehen, zacząć. es wird bald angehen, zaraz będą zaczynać. betreffen, należeć, tyczeć się czego. es gehet dich an, to się ciebie tycze, tyka. gelingen, fortgehen, udawać się, powodzić się; als Feuer, zapalić się, zaświecić się, zaiąć się. das nicht angeht, to nie idzie, to nie może być; als Interesse, oder Zins von einem gewissen Tage an, czynsz, prowizyia, na ten dzień przypada. der Possen geht an, wpadł w matnią. was gehet es mich an? coż mi to do tego? to do mnie nic nienależy? z tego mi nic nieprzydzie? was dich nicht angeht, darum bekümmere dich nicht, co do ciebie nie należy, w to się nie wtrącay, nie wdaway; nie wdawać się w cudzą rzecz. wenn es angeht, iezeli to może bydź. so geht es nicht an, tym sposobem się nie udaie. das geht nicht an, daremniuteńko to robisz. Bisweilen ist es so viel, als: es ist nicht erlaubt, czasem znaczy to tak dobrze, iakoby: niegodzi się. angehen, so viel, als den Anfang nehmen, czasem znaczy; początek wziąć, mieć. die Rede ist angegangen, mowa się zaczęła. der Sommer geht an, lato nie daleko, lato zbliża się; lato zacznie się wnet. das Feuer ist angegangen, ogień się zaiął. da gieng es an ein Würgen, przyszło do zaboystwa. das Spiel wird erst recht angehen, ta rzecz chałasu, biedy narobi. das angehende Alter, wiek ku starości nachylony. ein Angehender, nowy, niedawny, obcy. angehen, so viel, als verwandt seyn, tak dobrze znaczy, iak by: krewnym być. es geht mich nichts an, nic do mnie nienależy, nie moy krewny, nie iest mi żadnym krewnym. Landsleute gehen uns näher an, als die Fremden, Ziomkowie bliżsi nam są, iak Cudzoziemcy, pierwszy na Ziomkow ma bydź wzgląd. angehen, so viel, als bewogen werden, tak wiele znaczy, iak zwiedzionym być.

Angehören, należeć, krewnym bydź, należacym do kogo. die Angehörigen, Krewni, Należący, Zkolligowani.

Angeld, *n.* *ob.* Angabe.

Angel, *f.* węda, zum Fischen, na ryby. Fußangel, łapka żelazna pod nogi, albo żelaza pod nogi nieprzyiacielowi zastawione podczas woyny; żelaza na drapieżnego zwierza, iako to na wilki. Angel des Himmels, Kołowrot Niebieski. *ob.* Thürangel.

Angel, *f.* an Thüren, hak na ktorym się zawiasa u drzwi obraca, sama zawiasa.

Angelegen seyn lassen, starać się o co, usilnie, przykładać się do czego wszystkiemi siłami; obrocić na co wszystkie swoie starania, prace; nade wszystko o to się starać, wszystkie swoie myśli obrocić do czego. *ob.* Anliegen.

Angelegenheit, *f.* interessa, sprawunki, staranie, troskliwość o co. Sachen von großer Angelegenheit, rzecz wielkiey wagi, rzecz niemała; sprawa wielka. meine Angelegenheiten, sprawy, interesa, do mnie należące.

Angelegt, namowiony. es ist ein angelegter Handel, rzecz namowiona iest, namowili się, to się z namowy dzieie.

Angeln, łapać ryby na wędkę, wędką ryby łowić. Angelfischer, rybak z wędką. Angelruthe, pręt, laska, do ktorey sznurek od wędki iest przywiązany. Angelschnur, sznurek od wędki.

Angelika, *f.* ziele Anjelika, ein Gewächs.

Angeloben, przyrzec, ślubić, ślub uczynić, dać słowo, obowiązać się danym słowem. angeloben lassen, umowić z kim,

kim, przywieść kogo, aby przyrzekł, przyobiecał, poprzysiągł, obietnicę. das Angeloben, przyrzeczenie, umowa, obiecanie.

Angelstern, *m.* Gwiazda nayblizsza kołowrotu Niebieskiego. *Stella polaris.*

Angelweit, drzwi na oścież otworzywszy, drzwiami na oścież otwartemi. das Maul aussperren, gębę rozdziewić, otworzyć.

Angemaßt, wytworny, przebrany, przesadzony, bardziey iak prawie. angemaßte Freyheit, niepomiarkowana wolność, zbytnia, rozpustna.

Angenehm, przyiemny, miły, luby, wdzięczny, pożądany, słodki, kochany. er ist bey jedermann angenehm każdemu iest miły, wszyscy go kochaią, u wszystkich ma miłość; wdzięki ma piękne, radzi go wszyscy widzą, ma łaskę u wszystkich. das ist mir sehr angenehm, nic mi milszego, bardzo mi to miło. angenehm machen, zalecić kogo komu, łaskę komu u kogo ziednać.

Angenommene Weise, wykwintne obyczaie, maniery, przysada w manierach; nienaturalne obyczaie, y ruszenia w sprawach, przesadzone, przebrane.

Anger, *m.* łąka, luka, pasternik, trawnik, pasza. Schindanger, mieysce, dolina, gdzie z drogi, błota, zdechlizny zrzucaią, zwłoczą, gdzie ze scierwu skóry zdeymuią.

Angeschirrt Pferd, koń okulbaczony.

Angesehen, znaczny, wiadomy, głośny. angesehen seyn, mieć powagę, bydź wziętym, bydź poważanym, bydź na naywyższey godności. *ob.* Ansehn haben. es ist darauf angesehen, rzecz się ma do tego, na to zachodzą, tam zmierzaią, celuią; ten ich kres zamierzony. es ist auf Deutschland angesehen, na Niemcow to czyhaią; o Niemcach to tu gra. angesehen, wird auch als eine Conjunction gebraucht, für immaßen, zażywane bywa zamiast Konjunkcyi, za to immaßen, byle.

Angesessen, osiadły, ktory sobie gdzie na mieszkanie osiadł.

Angesetzt, wyznaczony, pewny, zamierzony, ustanowiony.

Angesicht, *n.* twarz, lice, oblicze. von Angesicht kennen, z twarzy znać. einem in das Angesicht hinein schmeicheln, oczywiście, bez ogrodki, komu podchlebiać. vor Angesicht einer großen Menge Volks, przed obliczem, tak wielkiey kupy ludzi; w oczach tyle ludzi, na co tyle ludzi patrzy.

Angestrichen, malowany, farbowany, upstrzony, upiekrzony.

Angethan, ustroiony, ubrany pięknie.

Angewinnen, *ob.* Abgewinnen, anhaben.

Angewöhnen, einen zu etwas, przyzwyczaić, przyuczyć kogo do czego, wprawić, wciągnąć kogo w iaki zwyczay. sich etwas angewöhnen, przyzwyczaić się, przywyknąć do czego; w zwyczay to poszło u mnie, etc.

Angiessen, przylać, przelać w ogniu na iednę sztukę, znitować. *posp.* übel nachreden, obmawiać.

Anglimmen, rozrzażyć się, rozpalić, zaiąć się.

Angreifen, (Arbeit) iąć się pracy, wziąć się do pracy, ruszyć się do roboty; obmyśleć sposob, myśleć o sposobie iak co robić. angreifen, anrühren, tangere, dotchnąć, dotykać się, wziąć ręką za co. den Feind angreifen, napaść na nieprzyiaciela, uderzyć nań. hinterwärts angreifen, z tyłu uderzyć na kogo, zdradą. von vornen und hinten angegriffen werden, bydź w niebezpieczeństwie z wielu stron, y z przodu y z tyłu. er hat die Sache klug angegriffen, mądrze sobie począł w tey rzeczy. wie willst du es angreifen? iak że sobie w tym poczniesz? iak to myślisz zrobić? ich weiß nicht, wie ich es angreifen soll, ia niewiem, iak się iąć tego, niewiem co z tym robić. mit Worten angreifen, słowami kogo zaczepić, zbesztać, złaiać, *iak mowią*, z błotem zmięszać. von bösen Leuten angegriffen, oczarowany, omamiony. sich trefflich mit Unkosten angreifen, nazbyt wiele wydawać, zbytki robić, niepomiarkowanie pieniądze tracić. sich zu sehr angreifen, mit der Stimme, nazbyt wysoko głos wziąć, drzeć się, nazbyt wysoko śpiewaiąc. du mußt dich angreifen, Kräfte anwenden, musisz sił do tego przyłożyć, mocno się wziąć, przysadzić. mit Händen angreifen, ręką co wziąć w rękę. anfangen, zacząć. anfallen, den Feind, napaść na nieprzyiaciela, potkać się z nieprzyiacielem. Unkosten anwenden, zbyt wielki koszt łożyć. mit Krankheit angegriffen werden, chorobą bydź złożonym, zapaść na co. womit man einen angreift, napaść, zaczepka.

Angriff, *m.* Zpotkanie, napaść, zerwanie się z sobą. im ersten Angriffe, za pierwszym

pierwszym zerwaniem, zpotkaniem. den ersten Angriff thun, zaraz zá pierwszym zpotkaniem się wpaść na kogo. thun, wagen, doświadczyć się, dać dowod, wystawić się na niebezpieczeństwo.

Angrenzen, graniczyć z kim, o granicę bydź, przygranicznym być. angrenzend, sąsiad, przygraniczny.

Angst, *f.* Ucisk, utrapienie, smutek. in Aengsten seyn, zostawać w ucisku, w utrapieniu; dręczyć się sam z sobą, w wielkim strachu zostawać. Angst einnehmen, geängstiget werden, in Aengsten seyn, Angst bekommen, in Angst und Noth kommen, wpaść w iaki ucisk, w biedę, bydź w utrapieniu ciężkim, utrapienia się nabawić, bydź w wielkiey y nagłey potrzebie. es ist mir noch nie so Angst gewesen, nigdy nie byłem w takim pomięszaniu, nigdy nie było tak źle na mnie, nigdy nie byłem w takim niebezpieczeństwie. in tausend Aengsten seyn, tysiąc bied, nieszczęścia popaść, *przys.* bydź między młotem, y kowadłem. ängsten, Angst machen, einjagen, wpędzić kogo, wprowadzić w biedę; dręczyć kogo, krzyżować, naprzykrzać się strasznie, nastraszyć kogo, skrupułu kogo nabawić, wielkiey, strasżney, trwogi komu narobić. sich fast zu Tode ängstigen, ledwie nie umierać, od utrapienia. ängstig, troskliwy. Angstgeschrey, głos żałosny, narzekanie. der Angstschweiß bricht ihm aus, aż się poci, tak ściśniony iest, tak ciężko na niego. Angst machen, dać komu do myślenia. Angst empfinden, ściśnienie czuć serca. ängstlich, von Personen, niespokoyny, troskliwy, o osobach. ängstig, w pomięszaniu zostaiący, frasuie się o to co się z niem stanie. ängstiglich, z wielką niespokoynością umysłu, serca.

Angürten, opasać, przepasać się, podpasać suknie, przypasać szablę, szpadę.

Angüssen, *ob.* Angiessen.

Anhaben, ein Kleid, bydź ubranym, odzianym. die Feinde können ihm nichts anhaben, nieprzyiaciele mu niemogą nic uczynić, daremne nieprzyiacioł rady przeciwko niemu, niemożna mu szkodzić. einem etwas, zyskać, zarobić co na kim.

Anhäkeln, * zapiąć, zpiąć.

Anhalten, etwas halten, daß es nicht falle, trzymać, zatrzymywać co, aby nie upadło. bitten um etwas, prosić bardzo o co, napierać się czego, nalegać. nicht nachlassen, treiben, nieprzestawać, prosić, napierać się. einen nicht weiter lassen, zatrzymać, nie dać więcey czynić; einen zu seiner Pflicht, zachęcać kogo słowami do swoiey powinności; sich an etwas, trzymać się na czym, ręką się czego trzymać. an sich halten, utrzymać się od czego, wytrzymać co. anhaltende Arzeney, lekarstwo zatrzymuiące żołądek. einen zu dem Studiren anhalten, dać kogo na nauki. zu sonst einer Kunst anhalten, zachęcić kogo, do uczenia się iakiey sztuki, wiadomości. anhalten, fortwähren; z. E. die Kälte hält an, zimno trzyma, nie ustaie. um etwas anhalten, starać się o co, zabiegać o co, konkurrować, prosić usilnie. um eine Jungfer, *ob.* anwerben. anhalten, nicht nachlassen, statecznie trwać w czym, w zdaniu. anhalten, einen Flüchtigen, złapać kogo uciekaiącego. anhaltend, trwały.

Anhalt, das Fürstenthum, Xięstwo tego imienia, Xiestwo Anhaltyńskie.

Anhang, *m.* Zusatz, przydatek, przyczynek, to co należy do czego drugiego. Beding, mit diesem Anhang, z tym przydatkiem, z tą kondycyią, byle to etc. Rotte, die es mit einem hält, partyzant, należący do iakiey strony, strona, związek, Rokosz; eines Buchs, oder Schrift, przydatek, przyczynek do Książki, do Pisma; des Teufels, der Teufel und sein Anhang, czart y iego czereda. sich einen Anhang machen, zrobić sobie partyią, stronę.

Anhangen, trzymać się z czym, w czym, czego. einem anhangen, trzymać czyią stronę; bydź z czyiey strony. den Lastern anhangen, *ob.* ergeben seyn. anhangen lassen, ociągać się, bawić się długo. Anhänger, partyzant. Anhängerinn, partyzantka, ktora czyią stronę trzyma. anhangen, *ob.* anhänken. anhängig machen, prawować się o co, mieć u sędziego sprawę.

Anhangen, an etwas hangen, trzymać się u czego, wisieć u czego.

Anhauchen, huchać na co, podmuchiwać na co. das Anhauchen, huchanie, podmuchiwanie. *Huchania od dmuchania ta rożność, buchaiąc, wargi się dobrze otwieraią: w dmuchaniu zaś przymykaią się; dmuchaiąc zimno czuć; buchaiąc ciepło, iako doświadczenie pokazuie.*

Anhauen, kraiać, fiekać. ich will anhauen, zprobuię, będę prosił.

Anheben, zacząć, *ob.* anfangen. ich weiß nichts mit ihm anzuheben, niewiem iak z nim zacząć, człowiek nieużyty, nie daie się nakłonić, podobno nic nie wskuram. was soll ich mit dem Gelde anheben, niewiem co z pieniądzmi robić.

Anheften, przybić, przywiązać, przyszyć; als ein Blatt an ein Buch, iako to kartę do kfiążki; ans Kreuz, przybić na krzyżu, do krzyża.

Anheilen, uzdrowić, ukurować, przyaftować; als einen abgehauenen Finger rc. iako to ucho, palec, etc. odcięty.

Anheim fallen, einem etwas, zayść do kogo.

Anheimstellen, zdać to na czyią wolą, rozsądek; co chce niech czyni.

Anheischig, sich anheischig machen, obowiązać się, zamowić się, przyrzec co komu, obiecać się komu. *ob.* versprechen, zusagen.

Anhelfen, wzbudzić, wzbudzić w kim chciwość. *ob.* Anlaß geben. damit ist ihm erst recht angeholfen, tym wzbudziliśmy w nim chciwość, otworzyliśmy mu pole do czynienia etc. anhelfen, wyrobić komu, dać, urząd, funkcyią.

Anhenken, przywiązać, przydać; an das vorige, przydać do pierwszego, do przeszłego. etwas an den Hals anhenken, na szyi, u szyi co zawiesić, przywiązać, na szyię włożyć. einem ein Dienstlein anhenken, zlecić komu iaki sprawunek; dać co do sprawienia. einem alles das Seinige anhenken (anhängen) wszystkę swoię fortunę, swoy maiątek wydać na kogo. einen Schandfleck anhenken (anhängen) *ob.* Schandfleck, tęgi, tęgo się trzyma, siedzi; wstyd komu uczynić. anhenken, einem etwas im Kaufen, namowić kogo na iakie kupno; eins, wyrządzić komu psotę, figla; eine Krankheit, zarazić kogo chorobą: sich an ein Mägdchen, przylgnąć do iakiey dziewczyny, utopić się w dziewczynie; an etwas, zawiesić na czym, na gwozdziu, na haku, na kruczku, na kołku. angehenkt. das Angehenkte im Topf, przywary w garczku, albo co się w nim z potrawy około obrało.

Anher, s. Her.

Anherr, Ahnherr, *m.* Dziad. Anfrau, Babka. s. Ahne.

Anhetzen, einen, podszczuwać, podmawiać, szczuć, przyszczuwać; spuszczać z uwiązania psy, podżegać; die Hunde auf der Jagd, szczuć psami na łowach; die Hunde auf etwas, puścić psy za czym, za zwierzem. das Anhetzen, szczucie, podszczuwanie, podmawianie, podbudzanie.

Anhetzer, *m.* szczwacz, podszczuwacz, napaśnik, przyszczuwacz. *metaph.* o tych, ktorzy innych lubią powadzić, przez plotki, y namowy.

Anheut, dzisiay.

Anhöhe, *f.* pochyłość mieysca z gory, pagorek, pagorek położysto, nieprzykro idący, z gory na doł.

Anhören, słuchać, pozwolić ucha do słuchania. *ob.* Gehör geben, etwas anhören, przypuścić głos, słowa do ucha. obenhin anhören, krotko co wysłuchać, prędko, mimo uszow puścić. nicht wollen anhören, nie chcieć, słuchać, wysłuchać. ich mag das nicht anhören, ia tego nie mogę słuchać.

Anhusten, trochę kaszleć, podkaszlywać.

Anjetzo, jetzund. teraz.

Animiren, einen, *ob.* anfrischen, Muth machen, ochoty dodać, serca.

Anjochen *, woły do iarzma założyć, zaprząc; podbić kogo pod iarzmo swoie, *to iest*, pod moc; włożyć na kogo iarzmo niewoli. *ob.* Anspannen.

Anjou, Herzogthum. Xięstwo Andegaweńskie we Francyi.

Anis, *m.* anyż, anyżek.

Ankehren, allen Fleiß, przyłożyć, wszelkiey pilności, wszystkiemi siłami, w czym pracować, zatopić się w pracy około czego.

Anklage, *f.* oskarżenie, obwinienie, doniesienie, skarga.

Anklagen, oskarżyć, obwinić, udać, to iest, fałszywie oskarżyć, nieprawdę na kogo mowić, fałszywy występek komu zadawać; fälschlich Aufs neue, ponowić skargę, obwinienie u sądu; auf Leib und Leben, obwinić kogo o występek, za ktory głowa powinna spaść. vor Gericht anklagen, przed sądem, kogo obwinić, zapozwać o co przed sąd, do sądu, zadać iaki występek komu, pozywaiąc go oń. aus Neid fälschlich anklagen, z nienawiści, z gniewu kogo fałszywie udać.

Ankläger, *m.* Oskarżyciel, powod. Anklägerinn, Oskarżycielka, powod u sądu. ein harter Ankläger, mocny, żwawy powod, strona powodowa.

Anklam=

Anklammern, klamrą co zbić, uiąć, zciągnąć.
Ankleben, *v. n.* trzymać się, kleić się. *v. a.* kleić, przykleiać. das klebt ihm noch immer an, to tkwi w iego myśli głęboko, to mu tkwi mocno w głowie.
Ankleiben, przykleić, przylepić, kleiem, karuchem, klaistrem, albo iaką inną rzeczą lipką, chwytaiącą się y trzymaiącą.
Ankleiden, ubrać, ustroić kogo, w suknie.
Ankleistern, klaistrem z mąki warzonym, co zkleiać.
Anklingeln, dzwonić we dzwonek, u drzwi.
Anklopfen, sztukać, kołatać do drzwi, do bramy. grob anklopfen, kołatać bardzo głośno. das Anklopfen, *n.* kołatanie, sztukanie do drzwi.
Anklopfer, *m.* młotek u drzwi do zakołatania.
Anknüpfen, zawiązać na węzeł, związać węzłem, co, wraz, w iedno.
Ankommen, anlangen, przyiść, przybyć. befördert werden, przyiść do iakiego urzędu, *to iest*, wziąć go. leicht, nicht viel Mühe kosten, przyiść łatwo, łatwiuteńko do czego, bez pracy; schwer, ciężko do czego przyiść; kosztuie wiele zabiegow, trudu; als ein Schrecken, Lust, przyiść, iako to ochota, ochota mu przyszła do pisania; strach nastąpuie; lassen czekać; häufig, naschodzić się, naschodziło się, naszło się wiele ludzi, bydła, etc. auf etwas, es kömmt darauf an, es betrifft, idzie o to, o to chodzi. was kommt euch an? o co wam tu chodzi? warum stellt ihr euch so an? czemu się tak bardzo o to zastawiasz? t. i. czemu ci tak bardzo o to chodzi? empfangen werden, źle być przyiętym, przywitanym, n. p. ihr werdet übel ankommen, źle będziesz przyięty, źle cie przywitaią, nic nie wskórasz; nicht recht, omylić się. ankommen (vom Reisen) przyiść, przyiechać, przybyć, iechać, t. i. przyieżdżać, już być nie daleko. ankommen, przyiść do myśli; napadać kogo. was kommt dich an? co ci to przychodzi do myśli? co cie to napada? es ist ihm eine Freude, Verlangen &c. angekommen, radość go, chęć iakaś napadła. hoch ankommen, przyiść do wielkiey fortuny. sie ist wohl angekommen, bardzo dobrze poszła za mąż, bogatego wzięła męża. mein Heil kömmt darauf an, moie zdrowie, moia całość w tym. es kömmt viel darauf an, wiele na tym należy, na tym rzecz cała, iak na zawiasie. es kömmt viel aufs Glück an, to idzie do szczęścia; szczęście w tym naywięcey może. es kömmt noch an mich, do mnie to będzie należało, to ia biorę na siebie, ia się podeymuię tego. es kömmt viel auf ihn an, wiele na nim zależy, wiele w tym może. du wirst schön ankommen, przywitaią cie tam, t. i. źle; nie będą ci radzi. es kömmt mir schwer, sauer an, ciężko na mnie, trudność mam wielką; nicht schwer, nie ciężko mi to przychodzi; *w Naukach non invita Minerva.* es worauf ankommen lassen, sprobować, doświadczyć, doznać; azardować się na co. es kömmt mir nicht darauf an, mnie o to niechodzi, nie idzie.
Ankömmling, *m.* cudzoziemiec, ktory dopiero przyiechał, gość.
Ankoppeln, zesforować, w parę złączyć.
Ankörnen, przywabić, przyłudzić, przynęcić.
Ankündigen, obwołać, ogłosić, do wiadomości podać, zapowiedzieć; einem den Krieg, wypowiedzieć woynę.
Ankündigung, *f.* obwołanie, ogłoszenie, obwieszczenie, *od* obwieścić; wypowiedzenie.
Ankunft, *f.* przyiazd, przybycie, przyiście. Ankunft oder Geschlecht, Rod, Pochodzenie. von geringer Ankunft, podłego rodu, urodzenie.
Anlachen, uśmiechać się do kogo.
Anlage, *f.* podatek, danina, ktorą na kogo kładą. im Bauen, w budowaniu, abrys, plan.
Anländen, mit Schiffen insgemein, przybić do lądu, okrętem, statkiem, łodzią.
Anländung, *f.* przybicie do lądu, ze statkami, z okrętami, szkutami, galerami etc.
Anlangen, należeć. betreffen, toż samo. mich anlangend, co do mnie należy. anlangen, ankommen. an einem Orte, przybyć, do iakiego mieysca, dokąd.
Anlaß, *m.* okazyia, sposobność, materyia do czego. Anlaß geben, drogę, pole do czego komu otworzyć; drogę do czego pokazać; zachęcać do czynienia czego. Anlaß zum Argwohn geben, dać okazyią do podeźrzenia; podeźrzenie czynić. nehmen, okazyi, kluczki szukać, na kogo.

Anlaſſen, ſich, pokazać ſię, popiſać z czym, czynić dobrą o ſobie nadzieię; pokazywać ſię dobrze z początku, wydawać ſię czym dobrym; einen übel, źle kogo traktować. den Teig anlaſſen, ciaſto zakwaſić. einen zu etwas anlaſſen, pobudzić kogo do czego. *ob.* anreizen. es läßt ſich fein an, nietrzeba wątpieć że ſię uda, dobrze ſię zrazu powodzi; ieſt nadzieia, rzecz pomyślnie idzie. es läßt ſich zum Kriege an, zanoſi ſię na woynę; woyną to grozi. der junge Menſch läßt ſich wohl an, ten młody człowiek dobrze ſię nadaie, ſprawuie, dobra o nim nadzieia; übel, nie dobrze ſię zrazu ſprawuie; beſſer, lepiey ſprawuie ſię, iak przedtym. das Wetter läßt ſich gut an, na pogodę ſię zabiera, na piękny czas ſię zanoſi.

Anlauf, *m.* napaść, uderzenie, impet. Anlauf nehmen zum Springen, rozpędzić ſię, do ſkoczenia; impet wziąć do ſkoczenia. Anlauf des Meeres, przybieg morza. im erſten Anlauf, za pierwſzym impetem, z pierwſzego impetu.

Anlaufen, an etwas, wbiec na co, potchnąć ſię na czym; nogą, albo głową uderzyć o co, idąc. das Waſſer läuft an, woda przybiera, zbiera, od deſzczow. anlaufen, roſtig werden, śniedzieć, rdzewieć. *ob.* Roſt. er iſt übel angelaufen, źle interes ſprawił; nie udało ſię. einen anlaufen laſſen, niemowić nic nikomu, aby ſam wpadł, w łapkę, w błąd, w ſidło. ich werde von vielen angelaufen, wielu ſię ſchodzi do mnie, bywa u mnie, co mi przeſzkodą ieſt. im Laufen an etwas ſtoſſen, uderzyć, trącić o co. heßlich anlaufen, źle co ſprawić, albo nic nie ſprawić; im Sturm, ſzturm przypuścić. um etwas oft und ängſtlich bitten, naprzykrzać ſię komu prozbą o co; als Gewäſſer, zbierać, przybierać. ſchimmlich werden, pleśnieć.

Anläuten, *ob.* Läuten.

Anlegen, nałożyć, przyłożyć. Hoch anlegen, drew przyłożyć na ogień; oder Kohlen, albo węgli. Leiter anlegen, przyſtawić drabinę. ſein Geld anlegen, anwenden, dać pieniądze na prowizyią. übel anlegen, dać ſumę, lokować ſumę niebezpiecznie, źle. Hand, Gewalt anlegen, gwałt komu czynić, gwałtem co czynić. eine Feſtung anlegen, fortecę założyć, zamek. einen Garten anlegen, ogrod założyć; Feuer, ognia podłożyć. einen Reif anlegen, naczynie obręczą, obrączką pobić. eine Stadt anlegen, ſo viel als Steuer auflegen, nałożyć podatek na miaſto. ſeine Gaben übel anlegen, pięknych ſwoich przymiotow źle zażywać. es mit einander anlegen, namowić ſię na co z inſzym, z namowy co czynić, wſpolnie co z kim czynić. ein Kleid anlegen ſuknią wziąć na ſię, ſuknią ſię przyodziać. anlegen, an Ketten, w łańcuch kogo wſadzić. anlegen, eine Kunkel, kądziel nawinąć; len nawinąć na kądziel; als Zeit, czas łożyć na co. eine Flinte anlegen, przyłożyć fuzyią do licu; die Trauer, wziąć żałobę; einen Baum, drzewo gdzie złożyć; ein Haus, Feſtung, Garten entwerfen, dom, zamek, ogrod założyć, odryſować; ſich, als dickflüſſige Sachen, Brey, Koth przylgnąć, przylepić ſię; mit einem etwas, mit einander, umowić ſię razem, namowić ſię razem. ein angelegter Handel, rzecz namowna. angelegter Weiſe, z namowy namownym ſpoſobem.

Anlehnen, uſiłować, piąć ſię, opierać ſię; ſich an etwas, opierać ſię na czym.

Anleimen, kleić, przykleiać, zkliiać; kliiem przylepić.

Anleiten, prowadzić, przewodnikiem bydź, drogę pokazać do czego, powodem bydź do czego.

Anleitung, *f.* Anführung, Unterweiſung, Nauczenie, rozpowiedzenie, iak co czynić, rozumieć; rada, okazyia; wprowadzenie w iaką wiadomość.

Anleuchten, zaiaśnieć, oświecić, obiaśnić.

Anliegen, als ein Kleid, dobrze, gładko leżeć, iak ſuknia na człowieku, opięto; als Strümpfe, Schuhe, pończocha, trzewik, gładko, opięto, leży na nodze. ſehr bitten, oder treiben, nalegać, napierać ſię. angelegen ſeyn, dokuczać, dopiekać; tkwić w ſercu. angelegen ſeyn laſſen, mieć ſtaranie o czym, patrzeć, pilnować czego. das Anliegen, nieſpokoyność, potrzeba nagła, ſmutek, utrapienie; ſkryty w ſercu ſmutek, iak mowią, gryzie ſię w ſobie. Anliegen haben, gryść ſię, trapić ſię o co. ein gleiches Anliegen haben, podobnež, mieć, rowne zgryzoty; w tym ſamym zoſtawać utrapieniu. einem ſein Anliegen klagen, żalić ſię przed kim na ſwoie nieſzczęście, biedę. das liegt mir ſehr an, o to mi naybardziey chodzi; o

co

te ieſtem naybardziey troskliwy. das Kleid liegt recht wohl an, ſuknia dobrze na nim leży. mit einem anliegen wollen, przyłożyć ſię do cudzego koſztu.
Anlocken, wabić, nęcić.
Anlockung, *f.* ponęta, powab, co wabi y nęci umysł.
Anlöten, nitować.
Anmachen, złączyć, zpoić wraz, w iedno; ſich an einen, podeyść blisko kogo; Mehl, oder Kalk, rozrobić, rozczynić, rozpuścić, mąkę; Wein, wino mięſzać, fałſzować; Feuer, ogień zniecić, zapalić. Wein anmachen, przylać co do wina, aby ſmak miało inſzy. Salat anmachen, ſałatę zaprawić. einem eines anmachen, nabawić kogo iakiey trudności. einen anmachen, prożną nadzieią kogo uwodzić, łudzić; zwodzić kogo. einem ein Kleid anmachen, ſuknią dobrze ułożyć, upiąć na kim.
Anmalen, przymalować, namalować na czym.
Anmahnen, przeſtrzegać, upominać, kogo, napominać, uſzy komu natrzeć; zachęcić kogo mową, słowami.
Anmahnung, *f.* przeſtroga, napominanie, pobudka. auf Anmahnen, na czyie napomnienie, za czyią radą.
Anmarſch, *m.* der Soldaten, przyiſcie, przyciągnienie żołnierzy, woyska. im Anmarſch ſeyn, iść, w marſzu bydź, ciągnąć, *o woysku*, anmarſchieren, przychodzić, przymaſzerować.
Anmaſſen, ſich eines Dinges, przywłaſzczyć ſobie co, przyznawać ſię do rzeczy, iak do ſwoiey; wziąć ią, iak ſwoią. *pot.* wtrącać ſię do iakiey rzeczy; ſich einer Freyheit, wolność ſobie przyznawać.
Anmelden, oznaymiać; einem etwas, co komu. ſich anmelden, oznaymić komu, że chce bydź u niego, że ſię chce widzieć z niem, że go przyſzedł nawiedzić; um etwas, proſić o co; einen bey einem, oznaymić komu o kim, że przyſzedł.
Anmerken, naznaczyć, nanotować. aufzeichnen, *toż ſamo.* naznaczyć na pamiątkę, dla pamięci. ſo viel, als wahrnehmen, tak wiele, iak uważać, poſtrzegać. man merket es an ihm, daß es ihn verdrießt, poſtrzegaią to po nim, że mu to przykro, że go to trapi, gniewa. Anmerkung, *f.* poſtrzeżenie, znak, przeſtroga, *w kſiążce.*
Anmeſſen, ein Kleid, miarę wziąć na ſuknią.
Anmuth, *f.* wdzięk, przyiemność, ładność; bringen, lubym bydź. anmuthig, przyiemny, wdzięczny. es iſt anmuthig, miły ieſt, luby, ſprawuie uciechę w człeku, w zabawie; słodycz w ſercu.
Anmuthen, upominać ſię; einem etwas, o co komu, namawiać na co. das Anmuthen, *n.* pretenſyia.
Annageln, przybić co gwoździem, ćwieczkiem.
Annahen, zbliżyć ſię, zbliżać ſię, przybliżać ſię. annähern, *toż ſamo.* Annäherung, *f.* przybliżenie ſię.
Annehen, przyſzyć co nicią, igłą, podſzyć.
Annehmen, przyiąć, przyſtać na co, pozwolić, akceptować. nichts annehmen, nie przyimować, nie pozwalać na co; ſich eines Dinges, wziąć na ſiebie iaką rzecz do czynienia, do ſprawienia, wtrącać ſię, mięſzać do czego, przywłaſzczać ſobie co. gut heiſſen, approbować, chwalić, za dobre uznać. in Dienſt nehmen, przyiąć do usług, na służbę; an Kindes ſtatt, za Dziecie właſne kogo wziąć, przyſpoſobić. Volk werben, woysko zaciągać, żołnierzy; ſich eines, podiąć ſię czyiego intereſu; bronić kogo, popierać kogo. angenommen, wytworny, z przyſadą, przeſadzony. angenommene Weiſe, na wytwor, wykwintnie, wymyślnie. man muß es annehmen, wie es kömmt, iak padnie, tak trzeba przyiąć. eines Meynung annehmen, piſać ſię, przyſtać na czyie zdanie; eines Sitten, przeiąć cudze obyczaie. keine Erinnerung annehmen, nie przyimować żadney rady, żadney uwagi. ſich eines annehmen, trzymać za kim. ſich eines Dinges nicht groß annehmen, nie uważać na co, nie aprendować. ſich fremder Händel annehmen, wtrącać ſię, wdzierać do cudzych ſpraw, intereſſow.
Annehmlich, pryiemny, *ob.* angenehm, *adv.* przyiemnie, mile.
Annehmlichkeit, *f.* wdzięk, przyiemność. *ob.* Lieblichkeit.
Annehmung, *f.* przyięcie, przywitanie, przyznanie, przyſpoſobienie; an Kindes ſtatt, przyznanie, przyſpoſobienie za dziecie ſwoie. *adoptio. poł.*
Anniethen, zanitować, wbity gwoźdź, albo ufnal, krzywo wbiiać, wbiiaiąc zgiąć.
Annoch, ieſzcze; ieſzcze do tych czas, ieſzcze nawet teraz.

Annulliren, znieść, zkasować, uchylić prawa, zwyczaiu, przywileiu.
Anordnen, rozporządzić, dyſponować, uſtanowić, porządek uczynić. Anordnung, *f.* rozporządzenie, dyſpozycyia, porządek, uſtanowienie.
Anpacken, zagrabić rzecz, zabrać, zaczypić, zaareſztować.
Anpappen, przykleić.
Anpfeifen, świſtać, gwizdać na kogo, wyſzydzić kogo.
Anpfählen, przywiązać do słupa, do palu.
Anpichen, ſmołą oblać, oblepić.
Anpiſſen, *vulg.* oſzczać.
Anpochen, *ob.* Anklopfen, kołatać do drzwi.
Anpreiſen, zalecić, zachwalić. *ob.* Herausſtreichen.
Anprellen, uderzyć, trącić, ſzturknąć o co, odskoczyć, odlecieć, trąciwſzy ſię.
Anrathen, radа: auf dein Anrathen, na twoię radę.
Anrechnen, przypiſać komu co złego; etwas für eine Schande, poczytać komu za wſtyd iaką rzecz.
Anrede, *f.* wſtęp do mowienia z kim.
Anreden, mowić do kogo, obrocić do kogo mowę; Abweſende, do nieprzytomnych; frech, trotzig, oſtro, żwawo mowić. das Anreden, *n.* mowa do kogo. das freche trotzige Anreden, żwawa, przykra, dzika, mowa.
Anregen, reitzen, pobudzić do czego, przyprowadzić do uczynienia, zachęcić. erwähnen, cytować, przytaczać, przywodzić autorow, namieniać, wzmiankować. angeregt, wyżey wſpomniony. ſo viel als anreitzen, anfriſchen, pobudzić do czego; oſtrog przydać komu.
Anregung, *f.* inſtinkt, poruſzenie, natchnienie. aus Anregung Gottes, z Natchnienia Boskiego. eines Dinges Anregung thun, o iakiey rzeczy wzmiankę uczynić, namienić. nur ein wenig Anregung thun, krotko, bardzo mało o czym wſpomnieć.
Anreiben, trzeć, pocierać o co.
Anreitzen, nęcić; einen zu etwas, łudzić, nęcić do czego; poburzyć, rozgniewać iednego przeciwko drugiemu. gegen einen anreitzen; *it.* dodać ochoty, ſerca do czego, podmowić; podżegnąć, *od ognia wzięte,* poddmuchnąć; poruſzyć.
Anreitzung, *f.* wabik, ponęta, pobudka, rozdrażnienie, roziątrzenie kogo; zapraſzanie, zachęcanie, natchnienie.
Anreitzer, podſzczuwacz, plotka, co zwadza inſzych, y kłuci. anreitzend, przyiemny, wabiący, ciągnący do ſiebie.
Anrennen, wpaść na kogo, napaść na kogo, naiechać, nayść, nachodzić; od sł. wpadam, napadam, naieżdżam, nachodzę.
Anrichten, wzbudzić, czynić, wygotować; nauczyć kogo, iak ma co zrobić, ſtworzyć, urodzić. *metaph.* anſtiften; anrichten, einen zu etwas, zlecić komu, zdać iaki interes, ſprawunek. Speiſe anrichten, ieść noſić na ſtoł; ieść dawać, ſtoł zaſtawiać; ieść wydawać, to ieſt kłaść na miſy, pułmiski, etc. zmawiać ſię na co; zacząć co; als eine Haushaltung, oſieść na wieczne mieſzkanie na iednym mieyſcu; als neue Wohnplätze, nowego placu na mieſzkanie nabydź; als eine Einkunft, intraty.
Anriechen, wąchać.
Anrücken, zbliżyć ſię, podſtąpić, die Armee anrücken laſſen, z woyskiem podſtąpić.
Anrufen, wzywać, wołać, proſić o ratunek, proſić Boga o pomoc, modlić ſię, aby ratował; einen um Hülfe, proſić kogo o pomoć, o poratowanie. zum Zeugen anrufen, na świadeſtwo wzywać. das Recht anrufen, do prawa ſię udać w czym. Anrufung, *f.* wzywanie, proſzenie, modły, modlenie ſię o co.
Anrühren, dotykać ſię; ręką co obracać. das Anrühren, *n.* dotykanie. mit Worten anrühren, słowami krotko dotchnąć czego.
Anrührungs Punct, *m.* zwoer runder Figuren, oder Körper, punkt mieyſca w ktorym ſię dotykaią dwie okręgłe figury, iako to dwie okregłe kule, dwię obrączki.
Anſagen, obwołać, opowiedzieć kogo; gerichtlich, oder auf andere Art, urzędownie, od ſędziego, albo innym ſpoſobem.
Anſatz, *m. ob.* Angriff, napaść, doſięgnienie, trafienie. *pot.* początek czego; von einer Krankheit, początek choroby. Anſätze im Herbſt, oder ſonſt, was man bezahlen ſoll, Daniny, ktore w ieſieni, albo inſzego czaſu, płacić ſię maią. einen Anſatz machen, uſtanowić, wyznaczyć co kto płacić ma.
Anſchaffen, wyſtarać ſię co dla kogo, dodać czego; kazać przyiść, poſtarać ſię aby miał. einem Kleider anſchaffen, poſtarać ſię komu o ſuknie, opatrzyć

komu

komu ſuknie. kaufen, kupić, nabyć. angeſchaffen, wrodzony.

Anſchauen, patrzeć, uważać, obaczyć. das Anſchauen, *n.* patrzenie, widzenie, obaczenie. *pot.* wpatrzyć ſię w co, oczy wlepić w co; zapatrzyć ſię na co; oczy wytrzyſzczyć na co, na kogo; opatrywać, upatrywać, oglądać, zapatrywać ſię na co.

Anſcheinen, oświecać, obiaśniać, świecić nad czym. anſcheinende Gefahr, nagłe niebezpieczeńſtwo, bliskie, nad karkiem, nad głową.

Anſchicken, bereiten, przygotować, przyprawić, rozporządzić; ſich zu etwas, zabierać ſię do czego, do roboty iakiey.

Anſchieben, zbliżyć ſię, pchnąć ſię do czego.

Anſchiffen, przyżeglować, przypłynąć okrętem, łodzią.

Anſchielen, krzywo na kogo patrzeć, z boku, z oka na kogo poglądać.

Anſchieſſen, ſadząc porządkiem chleb w piecu; als Salpeter, oder ander Salz, ſciąć ſię, zſieść, ztwardnieć, iako to ſaletra, albo inſza ſol. angeſchoſſen, heißt bey den Jägern, ſo verwundet, daß es nicht fällt, poſtrzelony, mowi ſię u myśliwcow, kiedy zwierz ieſt tak raniony, że ieſzcze nie padł, ale ucieka.

Anſchirren, ubrać konia.

Anſchlag, *m.* trącenie, uderzenie; an einem Rohr oder Büchſe, kolba u fuzyi, u flinty. der Preis, cena, taxa. was man für etwas geben muß, to, co, od czego, albo z czego dać kto ma. n. p. was ein Lehngut geben muß, oder was man für einen Genuß, den man nicht gewiß weis, wie hoch er ſich beläuft, gewiſſes liefern muß, co z lennego dać trzeba; albo co za intratę, ktora ieſt niepewna, iak wielka y pewna kwota, dawać trzeba. Anſchlag zum Pacht, arędna, pieniądzę z arędy. Liſt, zdrada, ſztuka, chytrość. Zettel, karta przybita na publicznym mieyſcu do czytania. Anſchlag, zamysł, przedſiewzięcie. der Anſchlag im Kaufe, taxa na rzeczy przedayne. Anſchläge machen, naradzać ſię, zamyślać, namyślać ſię; heimliche Anſchläge machen, knować potaiemne rady, zamysły, zamachy. eines Anſchläge hintertreiben, przeſzkodzić cudzym zamysłom, zabiec cudzym zamachom. die beſten Anſchläge mislingen oft, y naylepſze zamysły częſtokroć ſię nie udaią, albo na złe wychodzą. anſchlagen, przybić, uderzyć o co. die Büchſe anſchlagen, fuzyią przyłożyć do licu, do oka, maiąc ſtrzelać. etwas anſchlagen, dem Preis oder Werthe nach, obwołać uſtanowić taxę na rzeczy, otaxować. anſchlagen, zum öffentlichen Verkaufe, kartę przybić, z oznaymieniem, że dom ieſt naprzeday. anſchlagen, mit der Glocke, dzwonić w dzwon; znak dać dzwonem na co. die Arzney ſchlägt an, lekarſtwo pomaga, ma ſwoy ſkutek. etwas zu Geld anſchlagen, na pieniądze ſię zgodzić, na pieniądze co otakſować. etwas der Billigkeit gemäß anſchlagen, o taxować co słuſzna, co warto; zu theuer, nazbyt drogo otaxować, nad słuſzność. das Schiff iſt an einen Felſen angeſchlagen, okręt uderzył o ſkałę, wpadł na ſkałę. anſchlägig, dowcipny, obrotny, wymyślny, *co do umysłu.*

Anſchlieſſen, złączyć, zpoić. ſich anſchlieſſen, złączyć ſię z kim. an Ketten ſchlieſſen, w łancuch kogo wſadzić, okować. anfügen, ſpoić, zbić co w kupę.

Anſchmeicheln, ſich, przypodchlebiać ſię, przymilać ſię, umyzgać ſię do kogo.

Anſchmieden, w kaydany okować, wſadzić. *pot.* nitować, lutować co w ogniu.

Anſchmieren, naſmarować, nacierać, namaścić.

Anſchmitzen, einem eines, przylepić komu łatkę, t. i. plamę mu uczynić na dobrym imieniu.

Anſchnarchen*, złaiać. anſchnautzen, *toż ſamo.* zbeſztać; wſieść na kogo, wyieździć go.

Anſchneiden, napocząć, narżnąć, nakroić.

Anſchnitt, *m.* napoczęcie, nakroienie.

Anſchrauben, zaſzrubować.

Anſchreiben, zapiſać, wpiſać. einem etwas, zu einem Lobe, für ein Lob anſchreiben, przypiſać komu w czym chwałę; mieć co komu, poczytać za chwałę. ich bin übel bey ihm angeſchrieben, źle u niego położony ieſtem, nie mam u niego łaski, źlę o mnie trzyma.

Anſchreyen, krzyczeć, wołać na kogo głośno.

Anſchieſſen, biciem z armat, kogo witać, przyimować.

Anſchüren, zniecić, das Feuer, ogień zniecić, na ogień przykładać, aby ſię palił.

Anschwärzen, oczernić, uczernić; oczernić cudze imie, to iest, ofzkalować go; wziąć mu honor obmawiaiąc go.

Ansehen, przypatrywać się. *ob.* Anschauen. scharf anschauen, ansehen, patrzyć bystro na kogo, oka z niego nie spuszczać; wlepić oczy w kogo. etwas für gut ansehen, mieć co za dobre, za pożyteczne, pochwalić co. ich habe es für gut angesehen, an dich zu schreiben, zdała się mi rzecz dobra do ciebie pisać. siehe dieses nicht an, na to nie uważay, na to się nie oglądąy, na to nie dbay. sich nicht gern ansehen lassen, nie może znieść, że patrzą na niego. einen nicht ansehen, *ob.* verachten. es läßt sich ansehen, als ob ꝛc. tak się rzecz zdaie, iak gdy by etc. er will nicht dafür angesehen seyn, nie chce aby był za takiego miany, n. p. za ladaco etc. mit Verachtung und Hochmuth, patrzeć na kogo hardo, y z pogardą. es ist darauf angesehen, na to to godzą, tam oni to patrzą. das Ansehen, wzgląd; der Person, wzgląd na osobę; wziętość osoby; Würde, godność, powaga; Gestalt, postać, postawa. das Ansehen haben, wydawać się pięknie, pokazywać się; machen, robić sobie kredyt, dobre imie, estymacyią. Wichtigkeit, *f.* ważność, wagę mieć w czym; ważyć w czym wiele.

Ansehnlich, uczściwy, poszanowania godny, godny, sławny; wzięty, oświecony; zacny, znaczny, znakomity; wielkiey godności. ansehnlich von Person, Statur, wspaniałey postaci, wspaniałey twarzy, wspaniała osoba, wspaniały z weźrzenia; vom Amt, urzędem, godnością zaszczycony. ein ansehnlich Stück Geld, znaczne pieniądze. Heurathsgut, znaczny, wielki posag; Amt, Wysoki Urząd; Familie, zacna bardzo familija. um ein ansehnliches vermehren, lustru, ozdoby, piękności przydać. sich ein Ansehen machen, powagę sobie czynić, stroić, zarabiać na wzgląd na siebie. in hohem Ansehen seyn, bydź wielkiey powagi, w wielkiey powadze, wiele móc swoią powagą. von schlechtem Ansehen seyn, nic nieważyć, niemieć żadney powagi, niemieć względu na siebie u nikogo. einen um sein Ansehen bringen, odebrać komu powagę, złożyć kogo z godności, zrzucić, znieważyć, zelżyć czyią godność, z błotem zmięszać. Ansehen bekommen, przychodzić do powagi, do godności, do znaiomości y dobrego imienia u godnych ludzi, powagę sobie, rum czynić. er hat ein majestätisches Ansehen, Pańskiey, Krolewskiey, Postaci. Ansehung dessen, przez wzgląd na tego, na to. Ansehen der Person, wzgląd na osoby, na ludzi, trzymanie strony. Ansehen, so viel als Schein, tak wiele znaczy, iak pozor. das Ansehen haben, pozor mieć czego, na pozor co czynić. es hat das Ansehen, als wenn eine ganze Armee daher käme, pozor iest, podobieństwo iest, iakoby całe woysko przychodziło. allem Ansehen nach, według wszelkiego pozoru, wszelkiego podobieństwa. es hat kein Ansehen dazu, żadnego znaku niema tey rzeczy, podobieństwa niema, aby to miało być kiedy.

Ansetzen, przyłożyć, przyłączyć, przydać. angreifen, napastować, dać napaść; als etwas flüßiges, so sich dick ansetzt, przywrzeć, chwycić się czego, iak kiedy co iest rzadkie, a chwyta się naczynia. ansetzen am Boden, na dnie osiadać, ustawać się. bestimmen, wymienić, naznaczyć; als einen Tag, naznaczyć iaki dzień na co. betrügen, zwieść, zawieść. aufschreiben, napisać, nanotować. schätzen, otaxować. den Becher ansetzen, przysądzić do gęby kufel; eine Strafe, karę na kogo włożyć; auf den Feind, wpaść, wiechać na nieprzyiaciela.

Ansichtig werden, na swoie oczy widzieć co, patrzeć na co własnemi oczyma, oczami.

Ansingen *, przyśpiewywać komu.

Anspach, Stadt, Miasto, Anszpach. Anspachisch, z Anszpachu.

Ansinnen, prosić o co, upominać się o co, domagać się czego. das Ansinnen, upominanie się.

Anspannen, konie do poiazdu, do wozu zaprząc, założyć. vor den Pflug spannen, zaprząc do pługu; seine Kräfte, wszystkich sił przyłożyć, zażyć.

Anspeyen, pluć na kogo, plunąć komu w czoło, w oczy, opluć kogo. ich bin dem Dinge so feind, ich möchte es nur anspeyen, tak nie lubię tey rzeczy, że nawet nie plunąłbym na nię.

Anspießen, na rożen zatchnąć.

Anspinnen, przyprząść; einen Faden, nić, ktora się zerwała w przędzeniu, znowu przyprząść. es spinnet sich ein Krieg an, o woynie zamyślaią, woynę knuią, als Aufruhr, ꝛc. spisek iaki czynią,

czynić, z ktorego rozruch ma wybuchnąć.

Anspornen, ostrogą spiąć, bodźcem żgnąć, podbudzić.

Ansprache, *f.* przystęp, widzenie się z kim, rozmowienie, komplement przychodząc do kogo. Ansprache zu etwas haben, prawo sobię rościć do czego.

Ansprechen, einen, mowić do kogo, przyiść do kogo dla pomowienia z niem; um etwas, o co prosić. fodern, uprząść sobie pretensyią do czego, upominać się o co.

Ansprengen, zkropić, pokropić. besprengen, *toż samo.* angreifen, zaczepić, zadrzeć z kiem; an etwas, przyskoczyć do czego. anspritzen, pokropić, polać, odwilżyć.

Anspringen, przyskoczyć do kogo.

Anspruch, *m.* pretensyia, przywłaszczanię; an etwas, czego, do czego. Anspruch haben, pretensyią rościć, zakładać.

Anspruchig, rzecz, o ktorey spor iest między wielu; zakłucony.

Anstalt, *m.* porządek, rozporządzenie, dyspozycyią, przygotowanie. Anstalt machen, porządek, dyspozycyią, przygotowanie uczynić; ułożyć interes, y co do sprawienia interesu należy; zur Belagerung, gotowości, porządek do oblężenia miasta, fortecy.

Anstand, *m.* odłożenie, opoźnienie. Verzug, *toż samo.* Gelegenheit, als zu heyrathen, okazyia, sposobność, iako to do ożenienia. seinen Anstandsschmauß geben, dobrze zapłacić za swoie przybycie. Zweifel, wątpliwość.

Anständig, przyzwoity, przystoyny, do rzeczy. das wohl steht, co przystoi pięknie. übel anständig, nieprzystoyny, nie do rzeczy. anständig seyn, gefallen, podobać się, być komu do gustu. das ist dir anständig, to iest dla ciebię pieknie, przystoynie. anständig, bequem, wygodny.

Anstand, *m.* wstęp, na urząd, wiazd. Eintritt eines Amts haben, obeymować urząd, instalować się na iaki urząd, wieżdżać, wiazd mieć. sie hat Anstand, Werber, ma konkurrentow, staraią się o nię; so viel als Hindernisse, Bedenklichkeit; die Sache hat keinen Anstand, rzecz nie ma żadney przeszkody ohne Anstand, bez wątpienia, bez odwłoki, natychmiast. einen Anstand haben, nehmen, nie bydź upewnionym, bydź niepewnym, w wątpliwości. ich habe, nehme Anstand, dieses zu thun, nie mogę przewieść na sobie, abym to uczynił; wątpię bardzo, żebym to miał uczynić.

Anstechen, anbohren, przebić, przewiercieć, sticheln, dziubnąć, t. i. dziubem uderzyć, *o ptakach*; ein Pferd, konia ostrogą zpiąć. ein Faß anstechen, naczynie iakie odetkać; einen mit Worten anstechen, słowami kogo ukłuć, ugryść, zażartować z kogo, przycinki dawać, przymowki do kogo czynić.

Anstecken, anheften, przybić, przyastować; an etwas, do czego, włożyć na co; an den Spieß, włożyć, zatchnąć na rożen; als Licht, zaświecić światło; als ein Feuer, wzniecić ogień; als ein Haus mit Feuer, podpalić dom. vergiften, zarazić; ansteckend, zaraźliwy; als Krankheit, iako to choroba. angesteckt, mit Geruch, falscher Lehre, węchem, fałszywą nauką zarażony. das Anstecken zum Verschlimmern, zepsowanie, zepsucie. einen Ring anstecken, pierścień na palec włożyć.

Anstehen, przystoić; wohl, pięknie; übel, niepięknie przystoi. das steht dir an als einem klugen Manne, to tobie, iako rostropnemu człowiekowi przystoi; nicht an, nie przystoi. es steht ihm alles wohl an, iemu wszystko pięknie, do iego urody. Lügen steht einem Christen übel an, szpetnie na Chrześcianina, kłamać; kłamstwo szpeci Chrześianina. anstehen, zweifeln, wątpieć, powątpiewać, nie móc się rychło namyśleć, niewiedzieć czego się chwycić. etwas anstehen lassen, porzucić co, zaniechać, zwlec, odłożyć na inszy czas. es wird noch eine Weile anstehen, ieszcze to nie iedna chwila, upłynię, minie, ubiegnie, niżeli to będzie. da stehe ich an, tu ciężko na mnie, tu mam trudność, tu mam wątpliwość, tu bardzo niepewny iestem. es steht mir keine Gelegenheit an, nię mam do tego okazyi, snadności żadney. es ist mir ein Glück eingestanden, to mi szczęściem przypadło, przyszło, udało się. Anstehen, bydź bliskim. an etwas nahe stehen, blisko stać, być, przy czym. an etwas, da es nicht weiter kann, als ein Wagen an einem Stock, oder Stein, o co, że daley nie można ruszyć, zawadzić, iako to wozem o pień, o kamień. einem gefallen, podobać się komu, bydź mu do gustu. einem geziemen, przystoi co komu,

komu, pięknie co komu. als ein Kleid, pięknie mu w takich sukniach. lang währen, trwać.

Anstellen, stanowić, rozporządzać, gotować, knować, wybierać się, zabierać do czego; eine Reise, wybierać się w drogę; Mahlzeit, bankiet gotować sprawiać. was hast du angestellt? coś wyznaczył? zlecił? es ist ein angestelltes Wesen, to rzecz iest namowiona, umowiona wprzod, ktora się dzieie. wie soll ich meine Sache anstellen? iak sobie mam począć w moich interesach? sein Leben nach etwas anstellen, według pewnych maksym życie swoie prowadzić, porządek życia swoiego ułożyć. sich zornig, verliebt, betrübt ꝛc. anstellen, zmyślać, udawać gniew, miłość, smutek; udawać się gniewliwym, kochaiącym, smutnym. sich feindselig anstellen, stawić się po nieprzyiacielsku komu; pokazać serce nieprzyiazne. an etwas stellen, przy czym co postawić, przystawić; als eine Leiter, iako to drabiny. anordnen, ustanowić, ustawić. anfangen, zacząć, początki założyć; sich zu etwas wohl, dobrze sobie postąpić w początkach, dobrze się rządzić, sprawować. das Anstellen, postawa twarzy, oblicza; robić się; als Essig, Dinte, iako to ocet, inkaust; sich, als wenn man etwas thue, zmyślać się, udawać. abreden, umowić rzecz; einen Proceß, sprawę mieć z kim.

Anstemmen, opierać się o co.

Ansteuern, sich, opierać się o co, wspierać się na czym.

Anstiefeln, wdziać, wziąć, obuć, wzuć, buty, szyble.

Anstiften, zrobić, sprawić, zachęcić, pobudzić; etwas, wyznaczyć, zlecić co; robotnikiem być iakiey rzeczy, sprawy; ein Unglück, nieszczęścia, złego komu narobić. das Anstiften, pobudka, natchnienie, zachęcenie. Anstifter, głowa, herszt, przywodca, sprawca, wynalazca, pobudziciel, fundator.

Anstimmen, zacząć śpiewać, intonować, iako kśiądz w kościele pierwsze słowa pieśni, albo śpiewacy, pierwsi zaczynaią, a wszyscy za niemi. Anstimmung, *f.* zaczynanie śpiewać przez iednego.

Anstinken, śmierdzieć, komu; bydź komu obrzydłym.

Anstoß, *m.* zawada, o co się potchnąć, na czym utchnąć może. Hinderniß, przeszkoda. Aergerniß, obraza, zgorszenie; von einer Krankheit, paroxysm iakiey choroby przypadaiącey. ein Anstoß seyn, bydź komu zawadą, na przeszkodzie; Unglück; er hat viel Anstöße, wiele nieszczęścia na niego spadło; potkało go kilka trefunkow niepomyślnych. Anstoß haben von einer Krankheit, paroxysm mieć przypadaiący iakiey choroby; anstossen, uderzyć czym o co; mit der Zunge, Rede anstossen, zaiąkać się, zacinać się w mowie. er hat niemals in seiner Rede angestossen, nigdzie się nie potchnął, nie zaciął, nie stanął w swoiey mowie. anstossen, nahe liegen, blisko stać, stykać się iedno z drugim, przytykać, przypierać, iak więc w granicach bywa. das Anstossen, potchnienie się; mit der Zunge, zaiąkanie się, zacinanie. anstößig, gorszący.

Anstösser, *m. prof.* sąsiad, Nachbar, nay-bliższy, przyległy.

Anstrecken, usiłować, sadzić się; seine Kräfte, dobywać sił, silić się iak naybardziey.

Anstreichen, napuścić, namazać, przybarwić; mit Farben, przyfarbować, nafarbować; mit Schminke, piekrzydłem się umalować, ufarbować twarz. es ist nichts so schlimm gethan, man kann es mit einer Farbe anstreichen, nie ma nic tak złego, coby nie miało wymowki, czego by ładnemi słowkami nie można było przystroić. eine Wand anstreichen, ścianę umalować, wybielić. einen Ohnmächtigen anstreichen, mdłego woniami, wodkami pachnącemi, natrzeć, ożeźwić, otrzyźwić; farbą powierzchu pociągnąć, anstreichen.

Anstrengen zur Arbeit, nagnać kogo, napędzić do pracy; sich, wszystkiemi siłami się do czego przykładać, natężyć wszystkie siły, smarzyć się, swoy umysł nad czym.

Anstrich, *m.* piekrzydło, farba do malowania twarzy; anstatt Labung, ożywienie, otrzyźwienie. das ist mir ein rechter Anstrich, to mnie niemało wzbudziło, pocieszyło. Anstrich geben, einer Sache, ożyźwić, otrzeźwić.

Anstricken, nadstawić, przyczynić co wdłuż, tkaiąc iako to pończochy.

Anstückeln, przysztukować, nadsztukować co na dłuż.

Ansuchen, prosić, starać się, konkurować o co, suplikować.

Ansuchung, *f.* suplika, prożba. Ansuchung thun, prożbę czynić, zanosić.

Antasten,

Antasten, betasten, przewracać, obracać co ustawicznie ręką, w rękach ustawicznie trzymać, macać. angreifen, napaśnąć kogo, zaczepić z kim.
Antheil, m. n. dział, część, interes uczestnictwo; haben, mieć interes w czym. seinen Antheil geben, daß er nichts mehr zu fordern hat, komu co iego iest oddać, zaspokoić kogo, aby się iuż nie miał o co więcey upominać. Antheil an etwas haben, należeć do czego do iakiey fortuny, sumy, interesu. keinen Antheil an der Schuld haben, nie bydź winnym iakiego grzechu, uczynku, bydź czystym od winy. ich nehme grosse sen Antheil an deiner Betrübniß, ia razem z tobą ubolewam nad twoim nieszczęściem.
Anthun, wdziać, przywdziać; als ein Kleid, iako to suknią. beweisen, erzeigen, kazać, ukazać, dowieść, oddać. den Tod anthun, zabić, kazać stracić, exekwować; etwas durch Zauberey, oczarować, omamić, uczynić. einem Herzeleid, Schmach anthun, żalu kogo nabawić, albo obelgi.
Antichrist, m. Antichrist, ktory się Chrystusem bydź udaie.
Antipathie, f. przeciwność w naturze; wrodzona niezgoda, niecierpienie się iedney rzeczy z drugą. es ist eine Antipathie zwischen ihnen, iest wrodzona niezgoda między niemi, antipatya.
Antiquarius, m. biegły w starożytnościach; iakie są starożytne pieniądze, medale, osoby, posągi etc.
Antlitz, n. twarz, oblicze.
Antorf, Antwerpia, miasto w Belgium.
Antrag, m. ofiarowanie, obiecywanie, dawanie.
Antragen, ofiarować. anbieten, toż samo. einen Antrag thun, obwołać iakie prawo, iaki porządek, ustawę. man hat ihm viele Ehrenämter angetragen, wiele na niego honorow, urzędow nakładli.
Antreffen, potkać kogo, napaść kogo, na kogo, natrafić na kogo; potkać się z kim; zastać kogo. nicht antreffen, chybić, nie natrafić, nie potkać: was mich antrifft, co do mnie, co do mnie należy. es trifft Leib und Leben an, idzie o życie, o głowę. es trifft meine Ehre an, idzie o moy honor; sich antreffen lassen, nie schraniać się.
Antreiben, żgnąć, kolnąć, zakłuć, naglić, pchać; als ein Pferd mit Peitschen, oder Sporen, iako to konia, biczem ciąć, ostrogami żgać. zu etwas antreiben, napędzić, żgać do czego, pchać do roboty kogo.
Antreiber, m. pobudziciel, ten ktory zachęca, pobudza do czego.
Antreten, obiąć, począć; als ein Amt, ein Werk, obiąć urząd, począć robotę, dzieło, przed się wziąć co do czynienia. die Besitzung antreten, obiąć possessyią, wziąć possessyią czego.
Antrieb, m. poruszenie, instynkt, natchnienie; pobudzenie, poduszczenie.
Antrich, m. Kaczor. Antvogel.
Antrucken, ob. Andrücken.
Antwort, f. odpowiedź, odpowiedzenie, odpis na list. Antwort von jemand bekommen, odebrać od kogo odpowiedź. keine Antwort ist auch eine Antwort, nic nie odpowiedzieć iest także odpowiedzieć. Rede und Antwort geben, dać odpowiedź, dać sprawę z czego.
Antworten, odpowiedzieć; odpisać na list. auf einen Brief ungeschickt antworten, nie na to odpowiadać, albo nie to odpowiedzieć o co się pytaią, nie do rzeczy, nic do rzeczy odpowiadać. recht antworten, przemyślnie, obrotnie, odpowiadać. zweifelhaftig antworten, nic pewnego nie odpowiadać, pod wątpliwością, wątpliwie co odpowiedzieć. ich antworte, ia zaś odpowiadam tak.
Anversuchen, zprobować; ein Kleid, przywdziać sukni, czy dobrze zrobiona.
Anvertrauen, zlecić, powierzyć, co komu; na rzetelność czyią zdać się. sich einem anvertrauen, na słowo, na rzetelność zdać się czyią. anvertrauen, aufzuheben geben, złożyć co u kogo w depozyt.
Anverwandt seyn, krewnym, zpokrewnionym bydź.
Anverwandter, m. krewny, zkolligowany, powinnowaty, zpowinnowacony.
Anverwandtschaft, f. pokrewieństwo, kolligacyia, powinnowaſtwo.
Anwachs, m. rośnienie, przyrastanie, przyrośnienie.
Anwachsen, rość, przybywać, kogo, czego, rozrastać się, wyrastać, przyrastać; im Leibe an etwas, wyrośnienie na ciele czego.
Anwalt, m. patron, plenipotent, Namiestnik, etc.
Anwartung, f. oczekiwanie; auf ein Amt, expectativa, na urząd, przeżycie. Anwartschaft, toż samo. die Anwartschaft

wartschaft auf ein Amt haben, mieć Urząd zapewne obiecany.
Anweben, przyrobić potkacku.
Anwehen, wiać na co.
Anweisen, podusczyć, podbudzić; nauczyć, uwiadomić, pokazać; an einen, odesłać kogo, do kogo; wyznaczyć na czym, pieniądze. zur Bezahlung anweisen, przekazać do wypłacenia komu dług; na czym, albo u kogo. eine Anweisung geben, zur Bezahlung einer Schuld, assygnacyą dać komu aby mu wypłacono dług. Anweisung, *ob.* Unterricht. Schuldanweisung, przekazanie długu.
Anwenden, przyłożyć, umieścić, przybrać. Fleiß anwenden, przyłożyć do czego pilności, sił, ttarania. Kosten anwenden, Koszt na co łożyć. eine Speise anwenden, uieść, nadieść potrawy iakiey. Geld, so man schon angewendet hat, ubrało się co z pieniędzy, przeiadła się iuż iaka część z pieniędzy.
Anwendung, *f.* przyłożenie, pilności, łożenie czasu, der Zeit.
Anwerben, eine Armee, zebrać, woysko, zaciągać żołnierzy; um eine Jungfrau, starać się o Pannę, w małżeństwo.
Anwerden*, przedać, przedawać, co, verkaufen; wydawać, verthun.
Anwerfen, przyrzucić. ein Kleid anwerfen, suknią zarzucić na siebie, *to iest*, suknią wdziać; an den Hals, na szyię zarzucić co.
Anwesend, przytomny, obecny; seyn, bydź przytomnym. Anwesenheit, przytomność, obecność, bytność. *ob.* Gegenwart.
Anwiehern, rżeć.
Anwohnen, mieszkać przy kim, przy czym. ein Anwohner, Mieszkaniec przy czym, przy rzece etc.
Anwünschen, życzyć komu dobrze, szczęścia; źle, złego. alles gutes anwünschen, wszystkiego dobrego życzyć. böses anwünschen, źle życzyć, złego życzyć komu.
Anwurf thun, doświadczyć, probować, doznawać.
Anwurzeln, wkorzeniać się, wzrastać.
Anzahl, *ob.* Zahl, liczba, wielość czego.
Anzapfen, przedziurawić, przewiercieć, naczynie, prześwidrować.
Anzaubern, omamić, kogo, aby widział to co w samey rzeczy nie iest, sczarować.
Anzeichen, *n.* znak, prognostyk, przeznaczanie, czego przyszłego.
Anzeichen, naznaczać, notować, w regestr wpisować.
Anzeigen, ukazać, wyślakować, wydać rzecz iaką, oznaymić, namienić, wspomnieć. Anzeiger, Wyiawiacz, Zdrayca, Oznaymiacz. Anzeigung, Anzeige, wydanie, znak, szlaki, poszlakowanie, dowod, znak. Anzeige thun, wyiawienie uczynić, wyiawić, wydać. gute, oder böse Anzeigung, dobry, lub zły znak, niepocieszny.
Anzetteln, tkać. ein Geweb, tkać płutno. einen Streit, siać zwady kłutnie. Krieg, woyny wzniecać.
Anziehen, wdziać co. Kleider anziehen, wdziać suknie, wziąć suknie. Schuhe anziehen, trzewiki wdziać. sich anders anziehen, przebrać się inaczey, insze suknie wziąć. allegiren, zwody czynić na świadectwo, świadkow, stawiać, przywodzić, przytaczać na potwierdzenie. der Feind kommt auf uns angezogen, Nieprzyiaciel na karku, nad karkiem. mit etwas angezogen kommen, wyiechać z czym na srzodek, t. i. rzecz iaką opowiedzieć przed innym iawnie. die Schrift anziehen, pismo iakie przytaczać na dowod. im Anzuge seyn, zbliżać się, przybliżać się idąc; als Leim, chwycić się albo trzymać się, iak kiedy kley, albo lep.
Anzieher, *m.* ein Werkzeug der Schuster zum Schuhanziehen, Wciągacz, Wzuwacz, instrument u szewcow, do wzuwania butow.
Anzischen, einen, wyszydzić kogo, wyśmiać.
Anzug, *m.* Antritt, weyście, wiazd, wstęp; Anmarsch, Annäherung, zbliżanie się, przystąpienie. Anzug, Wyprawa, *expeditio.* der Feind ist im Anzuge, Nieprzyiaciel idzie, ciągnie do naszego kraiu, naieżdża naszę ziemię. im Anzuge seyn, zbliżać się ku iakiemu mieyscu. anzügig, powabny, łudzący, ponętny. anzügliche Worte, słowa potwarz na kogo kładące. anzüglicher Brief, dziki list, list pełny przycinkow, list uszczypliwy, dotkliwy, doymuiący do żywego.
Anzünden, zaświecić, zapalić, pożar wzniecić. wieder anzünden, znowu zaświecić y. t. d. das Anzünden, Pożar, zapalenie. Anzündung, toż samo.
Aparte, osobno. jeder aparte, każdy zosobna.
Apartement, *m.* część iedna wydzielona Domu.

Apfel,

Apfel, *m.* iabłko. der Apfel fällt nicht weit vom Stamme, iaka iabłon, takie iabłka. t. i. iakie drzewo, taki owoc; nie urodzi sowa sokoła tylko to, co y sama; in einen sauren Apfel beißen, choć kwaśne iabłko, to trzeba gryść, & t. i. choć poniewoli, to trzeba uczynić.

Apfelbaum, *m.* Jabłoń. Apfelgarten, Sad na iabłka, iabłonny. Apfelmost, iabłecznik.

Apfelgrau, siwoiabkowity. Apfelschimmel, *m.* Koń siwoiabkowity.

Apfelschnitt, *m.* ćwiartka iabłka suszonego.

Apostasiren, Oycow swoich wiary odstąpić.

Apostel, *m.* Apostoł, ktory był posłany od Chrystusa nauczać Wiary.

Apostelamt, *n.* Apostolski Urząd, Apostolstwo. Apostolisch, Apostolski, po-apostolsku.

Apostelgeschichte, *f.* Dzieie Apostolskie.

Apostem, Geschwür, wrzod.

Apostemkraut, *ziele.*

Apotheke, *f.* Apteka, Lekarnia, gdzie lekarstwa przedaią, lub robią.

Apotheker, *m.* Aptekarz, Lekarnik, co lekarstwa robi. Apothekerkunst, sztuka lekarstw robienia. Apothekerkasten, pudełka, szufladki, skrzynka, na lekarstwa. Apothekerküchlein, trociczka pachnąca, do kadzenia.

Appanage, *f.* część wydzielona, Krolewiczom, Xiążetom Panuiącym, z intraty, albo dobr. ein appanagirter Prinz, wydzielony Krolewicz, Xiąże.

Appe[illegible]n, ap[illegible]ać, ruszyć Sędziego, od niższego sądu do wyższego apellować, sprawę przenieść. einem das Appelliren gestatten, przypuścić apellacyią, pozwolić Apellacyi. ein Appellationsgericht, Sąd Wyższy, do ktorego Apellacyia. Appellationsrath, *m.* Sądu Wyższego Sędzia, Deputat w Trybunale, Sądowy, Ławnik.

Appellirung, *f.* appellacyia, ruszenie do innego Sądu.

Appenzell, Imie Opastwa. *pol.* Abbatiscella.

Appetit, *m.* Appetit, łaknienie, kiedy kto chce ieść, albo radby iadł. ich habe nicht Appetit zu essen, niechce się mi ieść, niemam apetytu do iedzenia, nie rad iem czego. einem Appetit machen, apetit komu do czego zrobić, sprawić, apetyt zaostrzyć. den Appetit vertreiben, apetit zatrzymać komu, stracić. mit Appetit, z apetitem, z ochotą.

Appetitlich, appetit sprawuiący.

Appliciren, auf etwas, przyłożyć, przystossować co do czego. sich auf etwas appliciren, chęci do czego, pilności przyłożyć, udać się do czego, do iakiego sposobu życia. eine Fabel, auf eine Historie, baykę iaką przyrownywać, przykładać do historyi. ein Exempel auf sich appliciren, stosować przykład do siebie, ein Arzneymittel appliciren, lekarstwo iakie przyłożyć, przykładać, *zażywać.* einen Schröpfkopf auf der Schulter, bańki na łopatkach stawiać komu. aufs Studiren sich appliciren, do nauk się applikować. auf das *studium Iuris*, do Prawa się aplikować. auf die Historie sich appliciren, do Historyi się aplikować, Historyi się uczyć. Applicirung, applikacyia, przystosowanie.

Approbation, *f.* approbacyia, Chwalenie, Pochwalenie, *ob.* Billigung.

Approbiren, approbować, chwalić, pochwalić, w, *ob.* Billigen.

April, *m.* Kwiecień. vierter Monat des Jahres, czwarty mieśiąc roku. Aprillenwetter, czas niepogodny, iak w kwietniu. in April schicken, zwodzić na prima aprilis.

Approchen, (Approschen) Laufgräben, Kopanę Przystępy pod fortecę, do fortecy, Rowy Podstępne pod Fortecę. (nach der alten Kriegskunst zu reden) gegen den Berg führen, kopać Rowy Podstępne pod gorę; *vineas adversus montem agere*; iak Rzymianie miewiali. eröffnen, Rowy Podstępne otworzyć. führen, prowadzić, wieść. aufhalten, zabiec podziemnym minom, *Uw.* Dieses letzte möchte leicht die beste Expression seyn, dieweil *fossa obsidionalis*, und *vinea* auch gar was anders als eine Approche heißen kann: *t. i.* Ostatnie wyrażenie, iest snadno naylepsze.; poniewaź, łacinskie to *fossa obsidionalis*, y *vinea*, wcale co inszego mogą znaczyć, a nie *Approche* czyli Podstęp Kopany.

Approchiren, (Approschiren) Podstęp ziemny, albo Przystęp w ziemi do fortecy robić; auf eine Stadt los, dobywać miasta Podstępem ziemnym, w ziemi kopanym.

Approchiren, das, Kopać Podstępy Wziemne.
Approchirer, m. Kopacz Podstępow Wziemnych.
Approchirung, f. Kopanie Rowow, Podstępow, Przystępow Wziemnych.
A propos, do rzeczy; gelegen, zu rechter Zeit, w sam czas, bardzo dobrze; darzu kommen, przyść, trafić na co; sich zutragen, trafić się, przypaść; geredt, powiedziano, rzeczono, wymowiono. so viel, als bequem zur Sache, tak wiele, iak zgodny do rzeczy ia kiey zdatny.
Apt, Miasto we Francyi. *poł. Apta Iulia.*
Aptiren, składać co, tak żeby iedno do drugiego było prawie. zurichten, machen, das sich etwas schickt, tak wysztukować, aby się iedno do drugiego stossowało; etwas, zu etwas, co do czego.
Aptirung, f. stosowanie, przyprawienie.
Apulien, Apulia, Ziemia we Włoszech, Landschaft in Italien.
Apulier, einer aus Apulien, Apulczyk, z Apulii Rodzic, rodem. Apulisch, Apulski, z Apulii.
Aquapendente, Miasto tak zwane we Włoszech, *poł. Acula, Aquula.*
Aquataccio, (Aquataschio) Flüßchen in Italien, rzeczka pewna we Włoszech.
Aqui, eine Stadt in Montferrat, Miasto w Monferracie, *poł. Aquae Statiellae.*
Aquigny, Stadt, in Frankreich, Miasto we Francyi, tak zwane, Akwini.
Ar, m. Rzeka, we Francyi.
Araber, m. Arab, Arabczyk. einer aus Arabien, Człowiek, ieden, z Arabii.
Arabien, n. Arabia; Landschaft in Asien, Ziemia w Azyi. das wüste Arabien, Pusta Arabia, *poł. deserta Arabia*; das steinichte, Kamienna Arabia, *Petraea*; das glückselige, szczęśliwa Arabia.
Arabisch, Arabski; po Arabsku. arabisch Gummi, Guma Arabska.
Arac, Stadt in Arabien, Miasto w Arabii, *poł. Petra.* von, oder zu solcher Stadt gehörig, z tego, albo do tego miasta należący; Arakin, z Araku.
Arache, f. Stadt, in Fez, Miasto w Fezie, w Afryce.
Aragonien, Königreich in Spanien, Krolestwo w Hiszpanii. aus, oder zu solchen Königreiche gehörig, Aragoński.
Aranguez, Lustschloß in Spanien, w Hiszpanii Pałac do Uciechy.
Ararat, Gebirge in Armenien, góry w Ormiańskiey Ziemi.
Arath, Festung in Ungarn, forteca w Węgrzech.
Aras, Fluß in Asien, rzeka w Azyi.
Arau, Stadt, in der Schweiz, Miasto w Szwaycarach.
Arbeit, f. praca, zabawa, robota, dzieło; robocizna; trudy; stete, praca ustawiczna; tägliche, codzienna; gewisse, pewna; anhaltende, nieprzerywana; schwere, ciężka; gewöhnliche, zwykła, zwyczayna; unangenehme, niemiła; vergebliche, daremna; gar zu große, zbytnią; leichte, nietrudna, snadna; stete, nieustanna; eitele, próżna; fremde, nienależąca do kogo; schlechte, lekka; gewohnte, zwyczayna; gefährliche, niebezpieczna; langwierige, długą; letzte, ostatnia; leichte und angenehme, łatwa y miła; rühmliche, sławna, chwalebna; unanständige, nieprzystoyna; unglaubliche, niepodobna do wiary; unendliche, nieskończona; kindische, dziecinna; unangenehme, niemiła; große, wielka; viele, wiele pracy; ganz unnöthige, bynamniey niepotrzebna; mühsame und beschwerliche, przykra y ciężka; kleine, mała; sehr große, nader wielka; anständige, uczściwa; nützliche, pożyteczna; erträgliche, znośna; tägliche und nächtliche, dzienna y nocna; we dnie y w nocy; einem auferlegen, pracę na kogo włożyć, zadać komu pracę, naznaczyć; auf sich nehmen, przyiąć na siebie pracę; ausstehen, wytrzymać pracę. verrichten, pracę, robotę odbywać; anwenden, łożyć pracę na co; erleichtern, ulżyć pracy; einem, komu der Arbeit überhoben seyn, niepracować, niemieć nic do pracy; bydź wolnym od pracy. die Arbeit sparen, dać pokoy iakiey pracy; nie zadawać sobie pracy, roboty; vergelten, pracę nadgrodzić. durch seine Arbeit etwas verdienen und erwerben, swoią pracą co sobie zarabiać, zbierać; dorabiać się. eine große Arbeit thun, wielką pracę podeymować. viel Arbeit thun, wiele pracy zażyć, podiąć. eine neue Arbeit auf sich nehmen müssen, jaką nową pracę musieć przyiąć na siebie; einige Dinge anzurichten, w sporządzeniu, lub w sprawieniu niektorych rzeczy. sein ganzes Leben mit Arbeit zubringen, przez całe życie swoie pracować.

cować. viel Arbeit kosten, wiele pracy kosztuie, potrzebuie. sich mit der Arbeit tummeln, bydź w pracy; pracą się zabawiać. sich durch die Arbeit ruiniren, pracą psuć zdrowie, pracą się zabiiać. sein Leben in Ruhe und ohne Arbeit und Mühe hinbringen, swoie życie w pokoiu, bez pracy przepędzać, prowadzić. mit vielen Schweiß und Arbeit etwas thun, z potem y z pracą wielką co robić. mit einer Arbeit zwey Dinge verrichten, za iedną pracą dwie rzeczy zrobić. es thut es ihm in der Arbeit niemand gleich, Nikt mu w pracy wyrownać nie może. viel und mancherley ausstehen, wiele rożnych prac ponieść. es braucht mehr Arbeit, to więcey potrzebuie pracy, więcey pracy koło tego. sich an die Arbeit machen, wziąć się do pracy, iąć się pracy. seine Arbeit thun, swoię robotę robić. *Znaczy także Usiłowanie:* vergebene Arbeit! o daremne Usiłowanie! es braucht nicht wenig Arbeit, to potrzebuie nie mało pracy. *Zn.* Ciężar. mit so großer Arbeit und Bemühung, z takim ciężarem, y z taką trudnością. einem eine so große Arbeit aufbürden, tak wielką pracą obłożyć kogo, włożyć na kogo. die Arbeit wohl anwenden, pożytecznie z pożytkiem znacznym pracować. zu viel Arbeit anwenden, nazbyt pracy na co łożyć. die Arbeit machen, nachdem sie bezahlt wird, iaka płaca taka praca, według zapłaty robota; übel anwenden, pracować bez skutku. die Arbeit bey Lichte, robota przy świetle; zur Geburt, rodzenie. *ob.* Fleiß, Mühe, Sorge, schwere Arbeit übernehmen, podiąć się cięzkiey pracy. stetige Arbeit, praca z pracy, praca na pracę; haben, robota na robotę, robotę na robotę mieć. stark an der Arbeit seyn, nieustawać w robocie w pracy, ale przyspieszać robotę. zwo Arbeiten auf einmal thun, dwie roboty na raz robić. *Przysł.* dwie sroki za ieden ogon łapać. Arbeit zwingt alles, praca wszystkiego dokaże. eine Arbeit auflegen, nałożyć na kogo robotę, pracą. an die Arbeit gehen, iąć się roboty; iąć się pracy. nach gethaner Arbeit ist gut feyern, po robocie, po pracy słodki Spoczynek, miły Wczas. eine Arbeit annehmen, auf sich nehmen, podiąć się iakiey pracy, roboty; przyiąć na siebie iaką pracą. unter der Arbeit erliegen, niewydołać pracy, ustać w pracy; upaść

pod ciężarem. die Arbeit stehen lassen, przestać robić, pracować; robota stoi zaczęta; robotę porzucić zaczętą. einem Arbeit machen, kogo trudności, pracy nabawić, komu robotę zadać. *t. i.* wprawić w iaką trudność, biedę; in der Arbeit, bydź w robocie, na robocie, w pracy. mit der Arbeit sich gar zu sehr abmüden, zpracować, zrobić się, pracą być zwątlonym, robotą zpracowanym. die Arbeit verrichten, vollenden, aufarbeiten, zkończyć pracę, robotę; odrobić, wyrobić, co było do roboty. der Arbeit abwarten, tożsamo. die Arbeit fortsetzen, fortarbeiten, pracę ciągnąć, roboty nieprzerywać. ohne Arbeit, bez pracy. es ist bald, leicht geschehen, letko, łatwo się stało, bez potu. wie hat er eine Arbeit an dem Dinge, iak pracuie! iakiey pracy zażywa, iak sił dokłada! w tey rzeczy. sie sind in voller Arbeit, robią sporo, pracuią tęgo, uwiiaią się z robotą, pospieszaią.

Arbeiten, pracować; in einer Sache, w iakiey rzeczy, w iakim interesie, sprawić; vor sich, pracować dla siebie. sie arbeiten alle daran, wszyscy koło tego pracuią; mit dem Kopfe, głową robić, pracować nad czym. arbeiten zur Geburt, rodzić; bey Lichte, przy świetle; und bey kurzen Nächten, na krotkich nocach. stets arbeiten, ustawicznie robić, pracować, nie spocząć, nie wytchnąć od pracy. vergeblich arbeiten, *ob.* vergeblich. fleißig arbeiten, pilnie pracować; obacz, Fleiß. arbeiten, burzyć się, przewracać się; als der Wein im gähren, iako wino młode lub w Lipcu. das sich wohl arbeiten läßt, co się nadaie w robocie, co się daie łatwo zrobić. das sich nicht wohl arbeiten läßt, co się nieda robić, (unter den Metallen, iak to między metalami nie co się trafia,) kruche, nietopne, nieciągłe w robocie y. t. d.

Arbeiter, *m.* Pracownik, Robotnik; annehmen, robotnikow naiąć; die an etwas mit arbeiten, ktorzy razem koło czego robią; als an einem Gebäude, iako to koło budynku; ums Lohn, naiąć za pieniądze; gedungene, Naięty Robotnik; gemeine, publiczny, pospolity Robotnik.

Arbeiten, *n.* pracowanie, robienie, Arbeitsmann, Robotnik. Arbeitslohn, płaca za robotę.

Arbeiterinn, *f.* Robotnica, Naiemnica do roboty; theuere, droga.

Arbeit-

Arbeitsam, pracowity; fleißig, pilny, obrotny, zabiegły, przemyślny, sprawny, zawsze co czyniący, wytrzymały na pracą.

Arbeitsamkeit, *f.* pracowitość, zabieg, przemysł, obrot.

Arberg, Stadt in der Schweiz, Miasto w Szwaycarach.

Arbois, (Arwoa) Stadt in Frankreich, Miasto we Francyi.

Arcegovina, Landschaft in Dalmatien, Ziemia w Dalmacyi.

Archangel, Stadt in Moscau, Miasto w Rossyi; von, oder zu solcher Stadt gehörig, Archanielczyk.

Arche, *f.* Arka, Korab Noego.

Archiv, *n.* Leżenie Ksiąg, Metryka, Susceptra; Skład, Ksiąg, papirow; *Archivum.*

Archivarius, *m.* Metrykant, Susceptant, Dozorca, Schowania Papierow: der, so über ein Archiv gesetzet ist, ten, co nad Archiwum Przełożony iest; geheimer, Sekretnego Archiwum Przełożony, Sekretarz; fürstlicher, Książęcy.

Arkadien, Arkadyia, Kray w Grecyi.

Arkel, Landschaft in Braband, Ziemia w Brabancyi.

Ardres, (Ardr) Stadt in Frankreich, Miasto w Francyi.

Arelat, ehemaliges Königreich, przeszłe Krolestwo Arelatenskie, we Francyi.

Arenshaug, Schloß im Osterlande, Zamek w Osterl.

Arezzo, Stadt im Florentinischen, Miasto w Hetruryi. von, oder zu Arezzo gehörig, z Miasta Arezzo, Arezanin, Areczanin.

Arest, *m.* Areszt, *to iest* Straż komu przydana, albo pod Strażą trzymanie w domu, lub w inszym mieyscu. in Arest nehmen, setzen lassen, arestiren, wziąć kogo w areszt, kazać; dać kogo wziąć w Areszt, aresztować kogo w Domu, pod Strażą trzymać aby nie wychodził, albo przysłać listowny Areszt. Arest auf etwas legen, przyaresztować, areszt na co włożyć. im Areste sitzen, liegen, w Areszcie być, w Areszcie siedzieć. des Arestes entlassen, z Aresztu wypuścić, wolnym uczynić od Aresztu.

Arg, zły, złośliwy, wykrętny, Wywiiacz, chytry, *czasem znaczy,* naygorszy, nayzłośliwszy. der Aergste, naygorszy, nayzłośliwszy. ärger, gorszy; *właśnie* nie tak dobry. nicht so gut; ärger machen, als es ist, za gorsze udawać, iak w samey rzeczy iest. ärger machen, psuć, psować, gorszym czynić, wywracać; übel ärger machen, w niwecz obracać, złe w gorsze obracać. ärgern, einen, gorszyć kogo, psuć czyie obyczaie, zdania, w obyczaiach, przykład do złego dawać. sich an etwas ärgern, (so viel, als sich erzürnen, gdy tak wiele znaczy, iak rozgniewać się;) über etwas, rozgniewać się o co, urażać się o co, markotno komu o co; ärgerlich, gorszący, złego życia, złych myśli człowiek. Aergerniß geben, zgorszenie dawać, zły przykład dawać. arg machen, arg beschreiben, złe małe, za wielkie udawać słowami, złe, gorzey opisować. arg, źle; einen anlassen, źle kogo przyiąć, przywitać. arg, złość.

Arglist, *f.* zdradziestwo, oszukanie, frantostwo, wykręty. *ob.* Arglistigkeit.

Arglistig, Chytry, wykrętny, Oszukanieć; Mensch, Człowiek; Freygebigkeit, hoyność chytra, zdradliwa; König, Krol chytry, wykrętny; Mensch, stary szalbierz; Kopf, przewrotna, wykrętna głowa; Art zu reden, wykrętna, frantoska, przewrotna mowa; Mann, przewrotny Człowiek; Gemüth, Umysł wykrętny; Pursch, cały szalbierz.

Arglistig, *adv.* chytro, chytrze, wykrętnie, zdradliwie; handeln, postępować sobie, czynić; etwas verschweigen, zdradliwię o czym zamilczeć, nic nie mowić; angreifen, sztuką, zdradą chytro na kogo zachodzić; kogo zaczepić; reden, chytrze mowić.

Arglistigkeit, *f.* przewrotność, chytrość, wykręty, zdrada, szalbierstwo.

Arglistiglich, wykrętnie, zdradliwie, nie rzetelnie.

Argos, Stadt in Morea, Miasto w Morei, inaczey w Peloponezie; von, oder zu solcher Stadt gehörig, z tego Miasta rodzic, albo do tego miasta należący; Argosanin.

Argument, *n.* Dowod; Beweisgrund, *toż samo*; Uebung im Stylo, ćwiczenie się w Stylu, w dobrym Mowieniu; wie man in den Schulen anweiset, Kompozycyia, Okupacya, iak w szkole uczą, y mowią; aufweisen, dać dowod Cwiczenia w pisaniu y mowieniu; corrigiren, poprawiać takie Cwiczenie.

Argumentbuch, *n.* książeczka na takowe Cwiczone Pisania, lub, Pisane Cwiczenia.

Argumentiren, einen Syllogismum oder Schluß machen, Dowodzić, Wnosić, wnieść co za tym idzie; in einer Sache, w Sprawie iakiey; daß etwas sey, że tak iest; weiter, daley; genau, dokładnie; von etwas, o czym; was zu hoffen sey, czego się spodziewać trzeba; gründlich und wohl, daß ein Gott sey, gruntownie y należycie, że Bog iest; kurz, krotko, węzłowato; woher, wziąć zkąd dowod, racyią.

Argutien, Wybiegi, koncept; scharffinnige Reden, subtelna mowa; viel enthalten, wiele mieć Wybiegow, Konceptow, subtelności w mowie. alles mit Argutien ausführen, subtelności samych w czym, w pisaniu w myśleniu patrzyć, na wybiegi y koncepty się sadzić.

Argwöhnisch, podeźrzenie maiący; auf die Seinige seyn, podeźrzenie mieć na swoich. einen argwöhnisch machen, do podeźrzenia kogo przywieść; Gemüth, Umysł podeźrzliwy, niewierny, niedowierzaiący.

Argwohn, *m.* Podeźrzenie Porozumienie; heimlicher, taiemne, skryte; heftiger, srogie; blinder, ślepe; gewisser, pewne; falscher, fałszywe; erdichteter, zmyślone; gegründeter, mocne; großer, wielkie; sehr großer, nader wielkie; gar zu großer, nazbyt wielkie; geringer, małe; jählinger, nagłe; lächerlicher, śmieszne; Sorgenvoller, troski pełne; schändlicher, sromotne; anständiger, erlaubter, przystoyne, godziwe; verhaßter, nienawistne, czyli nienawiść sprawuiące. Argwohn verursachen, erregen, podeźrzenia narobić einem komu; einer Sache halber, o iakiey rzeczy, lub dla iakiey rzeczy, z samey sprawy, z samego uczynku; in Argwohn ziehen, Argwohn auf einen haben, podeźrzenie porozumienie mieć na kogo; w podeźrzeniu w porozumieniu mieć kogo. in Argwohn gerathen, verfallen, kommen, wpaść u kogo w podeźrzenie bydź w porozumieniu u kogo, padeźrzenie na kogo; haben von einem, podeźrzenie mieć o kim; fassen aus etwas, roić sobie podeźrzenie z czego; hegen, podeźrzenie przypadło; vermehren, podeźrzenia przyczynić, podeźrzenie większe zrobić; bekräftigen, umocnić, utwierdzić; verringern, podeźrzenia umnieyszyć; meiden, podeźrzenia się chronić, unikać; ablehnen, podeźrzenie zrzucić z siebie.

sich von dem Argwohne losmachen, wolnym się uczynić od podeźrzenia, oczyścić się z podeźrzenia. einen wegen eines Dinges lossprechen, wolnym kogo uznać od podeźrzenia, porozumienia iakiego; nicht hegen, niemieć porozumienia, podeźrzenia; daß einer, że kto; falschen haben, mieć fałszywe podeźrzenie. man hat auf viele dieser Uebelthat halber Argwohn, na wielu maią podeźrzenie o ten zły uczynek. die Sache selbst hat mich auf den Argwohn gebracht, sama rzecz do tego mnie podeźrzenia przywiedła; auch auf den Vater werfen, Oyca także w podeźrzenie wprawić; wieder auf den Argwohn gerathen, znowu wpaść w podeźrzenie. einen falschen Argwohn von einem fassen fałszywe sobie rościć, czynić, podeźrzenie, porozumienie na kogo; schon lange auf einen geworfen haben, iuż dawno mieć na kogo podeźrzenie, albo kogo w podeźrzeniu. Argwohn erwecken, wzbudzić, sprawić podeźrzenie o kim. den Argwohn benehmen, wybić komu z głowy podeźrzenie, wyprowadzić kogo z podeźrzenia. den Argwohn fallen lassen, zbić podeźrzenie, sprawić że upada. auf den bloßen Argwohn gehen, z samego tylko podeźrzenia sądzić, na samym się tylko podeźrzeniu wspierać.

Argwohnen, podeźrzenie mieć o czym, w czym; daß einer sein Feind geworden, że się kto stał czyim nieprzyiacielem. man argwohnet dißfals auf ihn, to podeźrzenie naybardziey na niego pada.

Argyle, Stadt in Schottland, Miasto w Szkocyi.

Arithmeticus, Rechenmeister, Arytmetyk, Rachmistrz, *Karbownik*.

Arithmetique, *f.* Rechenkunst, Rachunki, Sztuka rachowania, Biegłość w liczbie. Arithmetisch, po Rachmistrzosku, iak Rachunek niesie.

Arles, Stadt in Frankreich, Miasto we Francyi. von, oder zu Arles gehörig, z tego miasta, lub do tego miasta należący, Arelateńczyk, Arelateński.

Arlesbeer, Frucht, owoc pewny, iarzębina.

Arlesbeerbaum, drzewko pewne, iarząb.

Arleux, (Arlò) Stadt in Artois, Miasto w Artesyi.

Arm, *m.* (Glied, Członek) ramię, łokieć. Glied des menschlichen Leibes, Członek ludzkiego ciała; ausgestreckter, ramię wyciągnione. Verwerfung des

Armes.

Armes, wyciągnienie ramienia; brechen, złamać ramie; von oder zum Arme gehörig, ramienny, to iest od ramienia, albo do ramienia należący. Dicke eines Arms, miąższość ramienia. der starke Arme hat, ramienisty, mocnych ramion. sich auf den Arm stemmen, na łokciu się wspierać, łokciem się podpierać; kleiner, ramienko, łoktek; ist eigentlich der Arm von dem Ellbogen bis an die Hand, iest właściwie część od ręki, aż do końca łokcia. *pot.* brachium; ramie zaś, *pot.* lacertus. der Arm von dem Ellbogen bis an die Achsel, część od łokcia, aż do barkow albo pachy, pop. ramie. einen in die Arme nehmen, wziąć kogo na ramiona; ein Kind auf die Arme nehmen, dziecię wziąć na ręce; in eines Armen sterben, na czyich rękach umrzeć; Theil eines Flusses, odnoga rzeki iakiey. der Fluß theilt sich in zwey Arme, rzeka dzieli się na dwie odnogi; in viele, na wiele odnog. der Fluß gehet mit vielen Armen in die See, rzeka wpada wielu odnogami w morze. einem unter die Arme greifen, swoiemi dostatkami wspierać kogo; des Meeres, odnoga morska, wylew morski. in die Arme nehmen, za szyię kogo obłapić. Gestank unter den Armen haben, smrod z pod pachy. die Arme schlenkern, rękami kiwać, siać idąc. er stellt die Arme in die Seite, pod boki się uiął rękami. einem in die Arme fallen, wpaść komu w ręce. Aermlein, ramienko. Armband, ramiennik, naramiennik; der eines umhat, ktory kto ma na sobie. Armbrust, kusza woienna, łuk. Armbrustschießer, strzelec z kuszy woienney. Armküßlein, łokietek. Simsenküßlein, Armschmalz brauchen, wszystkiemi siłami piąć się. Arms-dicke, miąższość ramienia, łokcia, grubość. Arm-voll, ile rękami może obiąć.

Arm, *adj.* ubogi, potrzebny. armer Sünder, ubogi, nędzny winowayca. armer Tropf, nędznik, nędza. arm machen, zubożyć kogo. arm werden, zubożeć. bedürftig, potrzebny. aus einem Armen ein Reicher werden, z ubogiego, bogatym zostać. arm an Freunden, ubogi w przyiacioł; an Worten, ubogi w słowa; an Höflichkeit, w ludzkość. arme Sprache, ubogi ięzyk, mowa; Lehre zu etwas, nauka w czym uboga; an allen Dingen, we wszystko ubogi; am Vermögen, ubogi w fortunę. sehr arme Leute, nader ubodzy ludzie. es ist nichts ärmers, als er, niemasz nic uboższego nad niego. sehr arm, bardzo ubogi; König, bardzo ubogi Krol. arm seyn, bydź w ubostwie. der sehr arm ist, ktory bardzo ubogi iest. arm machen, zubożyć kogo, zniszczyć. armen Leuten mit seinem Vermögen helfen, ubogich ludzi swoiemi dostatkami wspierać. unter die Arme greifen, ratować swoią fortuną cudze ubostwo; własna niemczyzna, na ręce kogo wziąć. er siehet aus wie ein armer Tropf, wygląda, patrzy iak ubogi żebrak; nie bardzo dobrze, bogato koło niego, znać po nim ze się nie ma bardzo dobrze. sie sind so arm, daß sie nichts mehr, als das Leben noch haben, tak są zniszczeni, że się przy iednym życiu zostali. ein armer Sünder, der abgethan werden soll, człowiek na stracenie osądzony. einen armen Sünder abthun, złoczyńcę tracić, stracić; exequiren, exekwować. sehr arm, bettelarm, żebrak. der Arme ist überall verschmäht, ubogich wszędzie dosyć, wszędzie pełno. du armer Schelm! ah! nędzniku! hołoto!

Armagh, Stadt in Irrland, miasto w Irlandyi.

Armagnac, Grafschaft in Frankreich, Hrabstwo we Francyi.

Armament, (Armamang) zbroia, broń. Zurüstung zum Kriege, sprzęt woienny, gotowość woienna; zur See, sprzęt morski; zu Roß und Fuß, konni y piechota.

Armanson, (Armangsong) Fluß in Frankreich, rzeka we Francyi.

Armateur, (Armat[illegible]) [illegible]elskich okrętow naieżnik, rozboynik.

Armatur, *f.* uzbroienie, zbroia.

Armada, *f.* flota, okręty woienne.

Armband, *n.* naramiennik. einem güldene Armbänder umthun, w złote naramienniki kogo ustroić. einer, der ein Armband trägt, co się w naramienniki stroi; w naramienniki przybrany. güldene Armbänder tragen, naramienniki złote, na rękach, ramionach nosić; Brasselety wdziać.

Armbinde, *f.* związka ramienna. den Arm in eine Armbinde schlagen, związką ramienną ramię przewiązać, związkę na ramię włożyć; oder wickeln, albo uwinąć.

Armbrust, *f.* kusza, rodzay pewney strzelby u dawnych. Art eines Geschützes, zur

zur Armbrust gehörig, kuſzowy. Armbrustbolzen, pocisk kuſzowy, ktorym ſtrzelaią z kuſzy. der mit einem Armbrust ſchießt, z kuſzy ſtrzelec. Armbrustmacher, co kuſze robi, kuſzrzemieślnik. Armbrustschütz, z kuſzy ſtrzelec.

Armbruch, *m.* złamanie ramienia.

Armee, *f.* Woysko. Kriegsheer, zu Fuß, woysko piechotne; zu Pferde, iazda Kawaleryia; konni, konie, za iezdżow; von 10000 Mann, dzieſięć tyſięcy woyska; sehr stark an der Anzahl, bardzo liczne woysko; sieghafte, zwycięzkie; geringe, małe; getreue und standhafte, wierne y ſtateczne; starke, mocne, waleczne; schön und große, piękne y wielkie; schwache, słabe; frische, świeże, nieztrudzone; elende, wynędznione, biedne; die der Arbeit nicht gewohnt, do pracy nieprzywykłe; unbeschädigte, całe, to ieſt z ktorego nic, albo bardzo mało zginęło; unüberwindliche, niezwyciężone; tapfere, mocne; wohl ausstaffirte, wyſtroione; neuaufgerichtete, nowozaciążne; kleine, małe; mit Auxiliar-Truppen wohl verstärkte, pomocnym woyskiem, czyli poſiłkami dobrze zmocnione; fast verhungerte, głodem zmorzone, wygłodzone; sehr schlimme, bardzo niedobre; sehr schöne, śliczne; neu aufgerichtete und aus unerfahrnen Leuten bestehende, nowozaciążne y niećwiczone; alte, ſtare, doświadczone, ćwiczone; ganze, wſzyſtko; gute aber ungeübte, dobre ale niećwiczone; mit großer Strenge und Gewalt geworbene, z muſem y gwałtem, poniewoli zaciągnione; parate, fertige, gotowe; fliegende, prędkie, nieopieſzałe; anwerben, aufrichten, zusammenbringen, Woysko zaciągać, zbierać; aus allen Leuten, ze ſtarych ludzi; haben, mieć; mustern, woysko przeglądać, woyska rewią czynić; anführen, commandiren, woyskiem władnąć, rządzić, woysko wodzić; komenderować, [illegible] woiewodować, y ztąd Woiewoda; anführen, woysko przyprowadzić; zusammenbringen aus Spanischen Soldaten, woysko zebrać z Hiſzpańskich żołnierzy; wo hinein führen, woysko wprowadzić dokąd; abführen, woysko wyprowadzić, z woyskiem odſtąpić; verlegen, woysko rozſtawić, rozłożyć; im Lager inne halten, woysko trzymać w obozie; hin und her vertheilen, woysko tam y ſam podzielić; aussetzen, woysko na ląd wyſadzić; vertauschen, woysko wymieniać, za woysko; abdanken, aus einander gehen lassen, woysko rozpuścić, Horagiew zwinąć, woysko zwinąć; zerstreuen, woysko rozproſzyć, rozpędzić, rozegnać; wieder anwerben, woysko znowu zbierać; auf den Beinen halten, *słowo w słowo*, na nogach trzymać: *ſenſ.* woysko żywić należycie, wygodnie; recrutiren, woyska dopełnić; vermehren, powiękrzyć. mit der Armee von Apollonien aufbrechen, z Apollonii ruſzyć z woyskiem; aus Britannien zurückführen, woysko z Brytannii nazad odprowadzić; z woyskiem powrocić; aufreiben, woysko znieść, wyciąć, na głowę pobić; in Confusion bringen, woysko zmięſzać, pomieſzanie, mięſzaninę w woysku uczynić. die Armee setzt sich wieder nach der schändlichen Flucht, woysko zbiera ſię znowu, po ſzpetney ucieczce; in die Flucht schlagen, do ucieczki napędzić woysko; verlieren, woysko zgubić, utracić; leidet große Noth an Proviant, woysku na żywności; in zwey Corps theilen, woysko na dwoie rozdzielić; an einem Orte zusammenziehen, woysko na iedno mieyſce w kupę zciągnąć; auf dem Marsche, woysko w marſzu. die Armee macht zehen tausend Mann aus, woysko wynoſi na dzieſięć tyſięcy. eine Armee wohl abrichten, exerciren, woysko dobrze wyćwiczyć, wyexercerować.

Armenkasse, *f.* Karbona ubogich; ſkarbnica ubogich.

Armenhaus, *n.* ſzpital na ubogie. *Francuzi pięknie nazywaią:* hôtel-dieu, Boska Goſpoda.

Armleuchter, *m.* lichtarz, luſtr, do muru przybity.

Armenien, Ziemia w Azyi, Land in Asien, Groß-Armenien, Armenia Większa. Klein-Armenien, Armenia mnieyſza.

Armenier, *m.* Ormianin. Armenierin, *f.* Ormianka. Armenisch, Ormiański, po Ormiańsku.

Armentieres, (Armangtiere) Stadt in Flandern, miaſto we Flandryi.

Armenpfleger, *m.* przełożony w ſzpitalu.

Arme Ritter, Art eines Gebackens, gatunek ciaſta pieczonego, t. i. pierogi.

Armpolster, *n.* olſtra.

Armschiene, *f.* die große, Bein im Arme, kość w ramieniu, wielka, to ieſt łokieć; die kleine, małą, od łokcia idąca,

ca; am Harnisch, w szorze pas na kłębie.

Armsdicke, der so dick, als ein Arm ist, ktory tak miąsny iest, iak ramie.

Armselig, elend, nędzny, biedny, ubogi; Mensch, człowiek; schlecht, nędza; Rede, *m.* ladaiaka, nicpotym mowa; Trost, biedny sposob ciesżenia; Gedicht, wiersz ladaiaki; Geschenke, podarunek maleńki, mizerny. armselig, cienko, szczupło; leben, cienko, szczupło, miżernie żyć, ieść. Armseligkeit, *f.* nędza, bieda.

Armuth, *f.* ubostwo; sehr große, bardzo wielkie; erträgliche, znośne; große, schwere, wielkie, cieżkie; allzu große, zbytnie; womit erleichtern, ubostwo czym zapomòc, zaratować; zawziąć się. die Armuth ertragen können, cierpliwie, wesoło ubostwo znosić. aus Armuth die Schweine hüten, z ubostwa świnie paść. in Armuth gerathen, w ubostwo wpaść. einen in Armuth bringen, stürzen, do ubostwa kogo przyprowadzić, zniszczyć kogo. seine Armuth beklagen, narzekać na ubostwo swoie; eigene in seiner Familie, dziedziczne w familii czyiey ubostwo; höchst unanständige oder unverdiente, ubostwo nieprzystoyne, ktorego kto nie godzien; mit etwas hinbringen, ratować się w ubostwie czym. in Armuth stecken, w ubostwie zostawać; ausstehen, ubostwo znosić, cierpieć. *ob.* Mangel, niedostatek. aus Armuth und Mangel entstehen, z ubostwa y niedostatku wyniknąć, pochodzić. große oder Bettelarmuth, żebrastwo. bey seiner Charge sich aus seiner Armuth heraus helfen, na urzędzie zostaiąc ze swoiego ubostwa wyratować się, wybrnąć. sich in Armuth stürzen, bringen, wpędzić się w ubostwo, niszczyć się. einen durch sein Verschulden in Armuth bringen, kogo swoią winą do ubostwa przyprowadzić. des Menschen Armuth ist groß, ubostwo człowieka wielkie. mit seiner Armuth einen andern unterhalten, swoim ubostwem, t. i. swoim niewielkim maiątkiem cudze wspierać; der gemeinen Rent-Kammer, pospolitego skarbu. Haus-Armuth, ubostwo w domu; unglaubliche öffentliche, nie podobne do wiary, nie uwierzyłbyś iak wielkie, rzeczywiste; daheim, domowy niedostatek. in Armuth setzen oder stürzen, do ubostwa kogo przyprowadzić. der in größter Armuth lebet, ktory w ostatnim ubostwie żyie. Armuth kann einen schon lehren, ubostwo wiele może nauczyć. Armuth thut wehe, ubostwo, wielkie złe, wielki ciężar.

Armstuhl, *m.* krzesło.

Armay-le-Duc, Stadt in Burgund, miasto w Burgundyi.

Arnheim, Stadt in Geldern, miasto w Geldryi.

Arno, Fluß in Italien, rzeka we Włoszech.

Arnshang, Schloß im Vogtlande, Zamek w Woyklandzie w Saxonii Wyż.

Arnstadt, Stadt in Thüringen, Arnstat, miasto w Turyngii, Schwarzburgisch, Szfarburczanim.

Aron, *m.* ziele pewne, *poł.* Arum. *pofr.* pied de veau.

Arquebusiren, rozstrzelać; einen Soldaten, der darzu condemniret worden, todtschießen, żołnierza rozstrzelać, na taką śmierć osądzonego.

Arras, Hauptstadt in Artois, stołeczne miasto Artezyi.

Arandator, ein Pachter, Arendarz, dzierżawca.

Arandiren, pachten, arendować, zaarendować.

Arrest, *m.* więzienie, areszt, przytrzymanie. Gefängniß, Verwahrsam, straż, więzienie, wieża; weiter, wolne, uczściwe. aus dem Arrest befreyen, z aresztu uwolnić, wypuścić z więzienia. etwas mit öffentlichen Arrest belegen, areszt na czym publiczny położyć; einen, w więzieniu publicznym kogo trzymać. im Arrest haben oder halten, w areszcie mieć, pod aresztem trzymać. aus dem Arrest entwischen, uciec, umknąć z aresztu, z więzienia.

Arrestiren, gefangen nehmen, wziąć kogo w areszt, do więzienia, złapać. sich arrestiren, sich aufhalten, zatrzymać się, bawić się; irgendwo, gdzie na iakim mieyscu; einen, kogo zatrzymać. arrestirt werden, seyn, bydź aresztowanym, złapanym, do więzienia danym. Arrest der Güter, sekwestr na dobra. *ob.* Arest, wyżey. Arrestirung, Gefangennehmung, złapanie, więzienie kogo.

Arretirung, *f.* Aufhaltung sein selbst an einem Orte, zatrzymanie się na iakim mieyscu; durch einen andern, przez drugiego, przez kogo innego.

Arrierban, (Arrierbang) Aufbietung des Adels in Frankreich, um mit zu Felde zu

zu gehen, Ruſzenie ſzlachty we Francyi, na woynę; Poſpolite Ruſzenie.

Arriergarde, *f.* Nachzug bey einer Armee, oſtatnia ſtraż; formiren, ausmachen, oſtatnią ſtraż trzymać; anfallen, na oſtatnią ſtraż napaść; verfolgen, za oſtatnią ſtrażą gonić.

Arripiren, angreifen, etwas, porwać, co.

Arriviren, przybyć, przyiść, przyiechać.

Arrux, *m.* Fluß in Frankreich, rzeka we Francyi.

Arſch, *m.* poſładek.

Arſchot, eine Stadt in Brabant, miaſto w Brabancyi.

Arſenal, *n.* Zeughaus, zbroiownia. Schiffs-Zeughaus, okrętarnia.

Arſenik, *m.* eine Art Gifts, rodzay trucizny, arſzennik

Art, *f.* Rod, ſpoſob, ſkłonność, namiętność, temperament. Weiſe, ſpoſob, dowcip; genugſame, bequeme zu etwas, doſyć wygodny, zdatny do czego; alte, dawny, ſtary; ſchwache, chytry, wybiegły; gute, dobry; beſtändige und ernſthafte, ſtateczny y poważny; einem angenehme, komu przyiemny; wie ſie im Lager üblich, iak to w obozie nie dobrze; wie ſie unter den Soldaten gebräuchlich, iak to między żołnierzami zwyczaynie bywa, nied; wie ſie im Kriege üblich, iak to na woynie, nied; gewiſſe und gemäßigte, pewny y pomiarkowany; unter Bürgern übliche, między obywatelami; gemeine, poſpolity, wſpolny; veränderliche, odmienny; wohlerwogene, rozmyślny, umyślny, rozważony; einträgliche, [illegible], w zgodzie; zärtliche und delicate, uprzeymy, rzewny, miałki, miętki; ſchwere und gefährliche, trudny y niebezpieczny, einem anſtändige, komu przyzwoity; przyſtoyny, kogo godny; deutliche, wyraźny, iaſny; ungleiche, nierowny, niepodobny, rożny; zweifelhafte des Lebens, wątpliwy, niepewny życia; und dunkele, ciemny; vortreffliche und göttliche, przedni y prawie Boski; von der Anſtändigkeit entfernte, od przyſtoyności daleki; probirte, doświadczony, doznany; leichte, ſnadny; falſche, unrechte, fałſzywy, nieſprawiedliwy; menſchliche und gebräuchliche, ludzki y zwyczayny; angewöhnte, zwykły; fatale, nieſzczęſny; nicht gnugſam ſichere, nie bardzo bezpieczny; anſtändige, uczciwy; geſchickte, fügliche, ſpoſobny, zdatny do czego; unbeſtändige, nie ſtateczny; unbedachtſame, niebaczny; unzierliche, niepiękny; unſichere, niepewny; ſo der Schamhaftigkeit zuwider, wſtydowi przeciwny; ungewöhnliche zu reden, niezwyczayny w mowie; gezwungene, wymuſzony; dem gemeinen Weſen nützliche, Rpoſpolitey pożyteczny; mühſame des Lebens, pracowity ſpoſob życia; anſehnlichere und einem tapfern Manne anſtändigere, okazalſzy, świetnieyſzy y mężnego człowieka godny; ſchlüpferiche, unſichere, śliski; boshafte, złośliwy; wunderbare, dziwny; elende des Lebens, mizerny ſpoſob życia; weichliche und weibiſche, miętki y niewieściuchowaty, pieſzczony; vielfältige im Diſputiren, rozmaity w rozmawianiu; natürliche, rodowity, urodzony, naturalny; nothwendige, potrzebny; bekannte, wiadomy; neue der Nachſtellung, nowy ſpoſob zaſadzek; und ſonderbare, y oſobliwy; ſehr gute, bardzo dobry; gleich zu leben, właśnie do życia; vergnügliche, rozkoſzny; ſehr ſchwere, nader trudny; ſehr leichte, bardzo łatwy; vollkommene, doskonały y zupełny; gefährliche, ein Ding auszuführen, niebezpieczny w robieniu intereſu; immerwährende, nieuſtanny, wieczny; heimlich verborgene, ſkryty, taiemny; ſehr heimliche der Gewohnheit, ſkryty ſpoſob przyzwyczaienia, lub przeſtawania; anſehnliche, herrliche, wſpaniały, pański; zerrüttete, pomięſzany; ſchädliche, ſzkodliwy; des gemeinen Volks, od poſpolſtwa wzięty, albo poſpolſtwu miły; verkehrte, przewrotny; wahrſcheinliche, podobny do prawdy; kluge, roztropny, rozeznany; gemäßigte, umiarkowany, utrafiony w miarę; tapfere und gerechte, mężny y ſprawiedliwy; ruhige zu leben, ſpokoyny do życia; rechte, proſty, rzetelny, cnotliwy; denen Nachkommen heilſame, potomnym zbawienny; einfältige, iednoſtayny; freye und liederliche, wolny y rozpuſtny; unflätige, ſzpetny, plugawy; anſehnliche zu reden, okazały w mowieniu; ſchändliche, haniebny, ſzpetny; unbeſtändige und veränderliche, nieuſtanowiony y odmienny; heftigere, żwawſzy; wahre, prawdziwy; alte zu reden, ſtarożytny, ſtaroświecki ſpoſob mowienia; alte und Socratiſche, ſtaroświecki y Sokrateſow; männliche, męski; laſter-

hafte,

haſte, zły. meine Art im reden pflegt dieſe zu ſeyn, moy ſpoſob mowienia ten zwykł bywać. es iſt deine Art, daß du es ſo machſt, ty twoim ſpoſobem robiſz. o elende Art zu leben! o mizerny ſpoſob życia! ſein Vermögen auf eine ehrliche und rechtmäßige Art vermehren, dorabiać ſię fortuny godziwym ſpoſobem. einen auf alle Art und Weiſe beſchützen, bronić kogo wſzelkiemi ſpoſobami. eine Art zu bauen ergreifen, ułożyć ſpoſob, iak co ma bydź budowane. zwey Briefe, welche auf eine Art geſchrieben, dwa liſty iednakowo w iednym intereſie piſane. in der ganzen Lebensart von einander unterſchieden ſeyn, całym życia ſpoſobem rożnić ſię od kogo. auf dieſe Art, tym ſpoſobem. auf welche Art, iakim ſpoſobem. wie die Art anzufangen, alſo iſt auch die zu beſchließen, iak ieſt ſpoſob zacząć, tak ieſt ſpoſob ſkończyć mowić. eben die Art der Vertheidigung verſuchen, tymże ſpoſobem ſamym chcieć ſię bronić. einen auf ſeine Art und Gewohnheit anführen, kogo do iednego zdania y zwyczaiu z ſobą przyprowadzić; ſehr angenehme, naymilſzy ſpoſob; alte, ſtaroświecki; geſchickte, wygodny; ſauertöpfiſche, ſurowy, cierpki; anſehnliche, poważny; höfliche, ludzki; beſſere, lepſzy; natürliche, naturalny; neue, nowy; poetiſche, poetycki; oratoriſche, kraſomowski; einfache oder doppelte, iedyny albo podwoyny; gleiche, rowny; unterſchiedliche, rozmaity. ſich auf eine beſondere Art freuen, przedziwnie ſię cieſzyć. einen auf eine erbarmungswürdige Art hinrichten, okrutnym ſpoſobem zamordować. auf eine knechtiſche Art peinigen, iak niewolnika zbić. auf feindliche Art, po nieprzyiacielsku. ſchmauſen nach Art der Salioren, bieſiadować, iak owi ſkoczkowie Marſowi w ſtarym rzymie. auf unglaubliche Art, niepodobnym do wiary ſpoſobem. auf eine wunderbare Art, przedziwnym ſpoſobem. auf dieſe Art, tym ſpoſobem. aller Art Leute, wſzelacy ludzie. von was für Art iſt das Geſetz? co to za prawo? das ganze Recht iſt von der Art, wſzyſtko prawo takie ieſt. einerley Art, iednakowy. derſelben Art, takteż, takiteż. eine Sache von einer andern Art, inſza rzecz ieſt. eine Sache auf eine Art abhandeln, iednakowym ſpoſobem rzecz traktować. auf alle Art mit einem handeln, wſzelkiemi ſpoſobami z kiem traktować. nach Art der Schatten oder Seelen der Verſtorbenen herumſchweifen, błąkać ſię iak cienie umarłych. nach Art des Iſocratis reden, mowić iak Izokrates. auf gebräuchliche Art und Weiſe, według zwyczaiu. nach Art der Huren leben, po kurewsku żyć. nach Art der wilden Thiere herumſchweifen, błąkać ſię iak zwierzęta. nach Art der Griechen trinken, zwyczaiem Grekow pić. eine Art und Weiſe halten; trzymać ſię zwyczaiu; behalten, utrzymywać. die alte Art und Weiſe bleibt, ſtary zwyczay trwa. nach Art und Weiſe der Vorfahren, według zwyczaiu y uſtawy przodkow. auf was Art und Weiſe es auch geſchehe, niech ſię to iakim kolwiek ſpoſobem ſtanie. nach Art des Viehes, iak bydlę. leben nach Art der Straſſenräuber, po zboiecku żyć, iak drab. alle Arten verſuchen, wſzyſtkich ſpoſobow probować: albo wſzelkiemi ſpoſobami. o herrliche Art glückſelig zu leben! piękny, *pański* ſpoſob żyć ſzczęśliwie. eine bequeme und beſtändige Art zu leben, wygodny y trwały ſpoſob życia; einer gefährlichen und ſchlüpferigen vorziehen, przekładać, nad ſtan przykry y śliski. die Art und Weiſe behalten, welche einer einmal hat angenommen, tego ſtanu życia ſię trzymać, ktory raz kto przyiął. das iſt des Cäſaris Art, to ieſt Cezara przymiot. auf eben die Art das gemeine Volk beſchützen, tymże ſamym orężem poſpolſtwa bronić. auf eine Art eine Sache ausmachen, iednakowym ſpoſobem rzecz iaką czynić; das Bürgermeiſteramt [illegible] auf eine Art verwalten, pięć razy bydź Burmiſtrzem, y zawſze ſię iednakowo na tym urzędzie ſprawić. auf welche Art? iakim ſpoſobem? auf was nur für Art, iakim kolwiek ſpoſobem. auf vielerley Art, rożnemi ſpoſobami. auf alle Art, wſzelkim ſpoſobem. auf keine Art, żadnym ſpoſobem. es iſt niemand von ſo harter Art, ni kogo nie maſz tak nieużytego ſerca. er iſt von einer böſen Art, rodem, z natury, z urodzenia zły ieſt. das iſt meine Art ſo, iuż to moy rod taki, iuż ſię tak urodziłem, tak ſię zedrę. das iſt der Weiber Art ſo, to ieſt niewieści przymiot taki, babski, kobiecy. das iſt aller Menſchen Art, ten ieſt rod, ta natura wſzyſtkich ludzi. das iſt des Critonis Art,

Art, iuż to rod taki, umysł taki Krytona. auf meine Art, moim sposobem. Mundart, kształt mowy. Schreibart, styl, sposob pisania. Lehrart, sposob uczenia. aus der Art schlagen, odrodzić się, odrodkiem być; im Singen, pewny głos, w spiewaniu, *pofr.* port de voix.

Arten, sposobić się, do czego; ćwiczyć się w czym. wohl geartet, z urodzenia dobry, dowcipny. übel geartet, z urodzenia nie sposobny, nie dowcipny, złośliwy.

Arten nach, *ob.* nacharten, wrodzić się, w kogo, podobnym być do kogo; den Vorfahren, do przodkow swoich; einem in vielen Sachen, do kogo podobnym być w wielu rzeczach.

Artenay, (Artenå) eine Stadt in Frankreich. miasto w Francyi.

Artikel. *m.* Theil einer Sache, członek, cząstka iakiey rzeczy; des Glaubens, artykuł wiary. Artikel einer Sache, artykuł sprawy; einer Sache mit einem ausmachen, naypierwszy artykuł, t. i. co naypierwszego y nayłatwieyszego iest w rzeczy ułatwić. eine in ihre Artikel getheilte Rede, mowa na swoie cząstki podzielona. einen auf Artikel fragen, po artykule, artykułami, wypytywać się, kogo, o drugim, o czym; inkwizycyią czynić. einer, der auf Artickel fragt, ten co się artykułami wypytuie, Inkwizytor. auf Artikel antworten, na artykuł z osobna każdy, *albo*, po artykule odpowiadać; na każdy podany artykuł odpowiedzieć.

Artig, *adj.* grzeczny, piękny, kształtny, miluchny, ludzki. ein artiger Knabe, grzeczny chłopiec, chłopczyk; Kerl, śmieszny chłop, śmieszna głowa; Rede, ucieszna, śmieszna mowa; Ironie, piękny, kształtny śmiech. artige Frau, piękna Pani. artiges Mägdchen, piękne dziewcze. artiger und angenehmer Brief, piękny y przyiemny list; Denksprüche, gładkie sentencye, myśli.

Artig, *adv.* grzecznie.

Artigkeit, *f.* grzeczność, gładkość; der Worte, słow gładkość; der Rede, mowy gładkość; des Leibes, ciała piękność, gładkość. mit der größten Artigkeit verbunden, nawiększą grzecznością obowiązany. ein Mensch von der größten Artigkeit, człowiek nay-wiekszey grzeczności. etwas thun mit einer Gravität, jedoch auch Artigkeit, czynić co z powagą, ale razem y z grzecznością.

Artillerie, *f.* Artylerya. grobes Geschütz, działa wielkie.

Artillerie-Bedienter, *m.* Artylerysta, żołnierz od Artyleryi.

Artillerie-Meister, *m.* Generał Artylleryi. der, welcher über die Artillerie gesetzt ist, ten co nad Artylleryą przełożony iest.

Artillerie-Obrister, *m.* Pułkownik w Artylleryi.

Artillerie-Pferd, *n.* koń do Artylleryi.

Artillerie-Wagen, *m.* woz, podwoda pod Artylleryą.

Artischocke, *f.* Karczoch.

Artlich, kształtnie, sztucznie.

Artlichkeit, *f.* uroda, piękność, kształtność.

Arzney, *f.* lekarstwo; wider das Gift, przeciwko truciznie; vielen angenehme und probate, u wielu wzięte y doświadczone; vielen verdächtige und verhaßte, wielu podeźrzane y ktorego wielu nie lubi; schwache, słabe; langsam, aber kräftige, wolne, powoli skutkuiące, ale mocne; gelegene, wczesne; brauchen, nehmen, lekarstwa zażywać, lekarstwo brać, wziąć.

Arzneyen, zażywać lekarstwo. Arzney geben, lekarstwo dawać, dać; einem, komu. Arzney verlangen von einem Arzte, prosić lekarza o lekarstwo.

Arzneykunst, *f.* umieiętność lekarska.

Arzneymittel, *n.* lekarstwo, lekarski sposob.

Arzneymacher, *m.* lekorob, lekodziey, lekotwor.

Arzneytrank, *m.* lekarski napoy.

Arzneyzettel, *m.* Recipe, recepta lekarska, doktorska.

Arzt, *m.* Lekarz, Medyk, Doktor w lekarskiey umieiętności; kluger, roztropny, rozeznany; fleißiger, pilny; unbekannter, nieznaiomy; sehr berühmter und guter, bardzo sławny y dobry; böser, schlimmer, zły, nie dobry; gar sonderbarer, wcale osobliwy; fauler, gnuśny, niedbały; treuer, wierny.

Arztlohn, *m.* zapłata lekarzowi, Doktorowi

rowi kuruiącemu, Medykowi leczącemu.

Aſch, *m.* naczynie, ſtatek, Gefäß.

Aſche, *f.* popioł. zu Aſche brennen, na popioł ſpalić, w popioł obrocić. das Aſchenmachen aus einem Kraut in der Chymie, popiołu robienie z iakiego ziela w Chimii. ein Metall zu Aſche machen, w popioł obrocić iaki metal.

Aſche, *f.* ryba lipień, albo drzewo, ein Fiſch oder Baum, iaſień.

Aſchenfarbe, *f.* popielaty kolor.

Aſchenfaß, *n.* na popioł faſſa.

Aſchenmacher, *m.* oder Verkäufer, popiołodziey, popiołorob, albo popiołu przedawca; ten co popioł robi, lub przedaie.

Aſchenkuchen, *m.* placek na popiele, pieczony, podpłomyk.

Aſcher-Mittwoch, *m.* popielec, środa popielcowa.

Aſien, *n.* Azya, klein Aſien, mała Azya, ktora ſię teraz Natolia nazywa.

Aſpe, *f.* Oſika, drzewo.

Aſpenwald, *m.* oſikowy las.

Aſſelwurm, *m.* mol, robak.

Aſt, *m.* ſęk, gałąź, konar, gałązka; abgebrochene Aeſte, gałązki, gałęzie odłomane. unnütze Aeſte von einem Baum abhauen, prożne, nie potrzebne gałęzie na drzewie poobcinać, den Baum zu ſäubern, aby drzewo z nich ochędożyć. die Aeſte, das ganze Aſtwerk, gałęzie, kupa gałęzi. auf einem Aſt ſitzen, na gałęzi ſiedzieć. auf den Aeſten herum hüpfen, po gałęziach ſkakać. an einem Aſt hangen, na gałęzi wieſzać.

Aſtig, gałęziſty, ſękowaty, na ktorym pełno gęſtych gałęzi.

Atheiſt, *m.* Ateuſz, ktory nie trzyma że Bog ieſt.

Atheiſterey, *f.* trzymanie że Boga nie maſz, zapieranie Boga, Ateuſzoſtwo.

Athem, *m.* oddech, odetchnienie.

Athmen, oddychać, odetchnąć, dech, oddech, puſzczać.

Atlas, *m.* Atlas, ein ſeidener Zeug, materya iedwabna, tak nazwana.

Atzel, *f.* ſroka.

Auch, także. ja auch, także, też; wenn auch, chociaż by, lubo by; was auch, co kolwiek by; wo auch, gdzie kolwiek by; auch nicht, także nie; ich auch nicht, ani ia też, ani ia także.

Audienz, *f.* Audyencya, ſłuchanie, ktore Krol, Kśiąże daie chcącym z nim ſamym mowić.

Auditor, *m.* ſłuchacz, ſłuchaiący.

Aue, *f.* łąka.

Auerhahn, *m.* cietrzew, ptak, do iedzenia gdzie lepſzy iak głuſzec.

Auerhenne, *f.* cietrzewica.

Auerochs, *m.* tur, byk dziki.

Auf, na, na wierzchu, za, ku, bey dem Worte (mal) przy tym słowie (mal) auf einmal, na raz. auf! auf! wſtań! wſtań! beym Spielen auf einem muſicaliſchen Inſtrumente, wird mit dem Genitivo des Inſtruments gegeben: gdy mowa o graniu na iakim Inſtrumencie, imie Inſtrumentu, w Niemieckim, ma ſię położyć w drugim ſpadku. auf der Laute, na lutni. auf der Geige, na ſkrzypcach. auf der Orgel ſpielen, na organach grać. auf ſeyn, wſtać; auf daß, aby. von Kindheit auf, od dziecińſtwa ieſzcze.

Aufackern, odorać, orząc otworzyć, odorać ziemię pługiem, wyorać.

Aufarbeiten, wyrobić wſzyſtko, co było do roboty.

Aufbauen, wybudować, wyſtawić.

Aufbäumen, ſich, *minus uſit.* wſpinać ſię do gory, tak iak koń czyni.

Aufbehalten, ſchować, zachować. Korn auf theure Zeit aufbehalten, zboże na drogi czas ſchować; albo zatrzymać.

Aufbeiſſen, przegryść, zgryść. Nüſſe aufbeiſſen, orzech zgryść.

Aufberſten, pa[illegible] die Lippen, Hände, in der, oder von der Kälte, iako to wargi, ręce, na zimnie, albo od zimna padaią ſię.

Aufbiethen, nakazać, zapowiadać, zapowiedzieć; Volk ins Gewehr, nakazać ludowi, aby ſię brał do oręża. die Edelleute in Frankreich, in Pohlen aufbiethen, Poſpolite Ruſzenie ſzlachty we Francyi, w Polſzcze nakazać. die, welche heurathen wollen, auf der Kanzel aufbiethen, tych, ktorzy ſię maią w małżeńſtwo brać, na kazalni zaprowiedzieć. das Aufbiethen der Verlobten, zapowiedź zaręczonych.

Aufbinden, rozwiązać, *to co*, auflöſen, rozpuścić; die Haare, włoſy przywiązać; etwas auf das Pferd, przywiązać na koniu; auf etwas, na czym; einem

eine

eine Lüge aufbinden, kłamſtwo przed kim powiedzieć nie znacznie.

Aufblähen, ſich, nadąć, ſię, nadymać, ſię, odymać, ſię.

Aufblaſen, wydąć, nadąć, powietrzem; den Leib, ciało; das Geſicht, als die Waſſerſucht thut, twarz, iak puchlizna czyni, gdy twarz nadmie. von Stolz aufgeblaſen ſeyn, pychą nadęty, odęty; die Backen, nadąć gębę. *pot.* Tauben, gołębie, iagnięta, mięſo; iak więc rzeźnicy wydymaią.

Aufblättern, karty przewracać, przerzucać, wartować.

Aufbleiben, zoſtać otworem; als eine Thüre, iako drzwi; ſtać, als ein Menſch, iako człowiek, gdy długo ſtoi; des Nachts aufbleiben, w nocy nie ſpać, długo w noc ſiedzieć gdy inſi ſpią.

Aufblühen, rozwiiać ſię, w kwiat. die Blume blühet auf, kwiat ſię rozwiia, kwitnie.

Aufborgen, napożyczać, u kogo, długow narobić, nazaciągać.

Aufbot, *n.* Poſpolite Ruſzenie.

Aufbrechen, wyłamać, gwałtem; mit Gewalt öffnen, gwałtem otworzyć; als eine Thüre oder ein Gefäß, iako to drzwi iakie, albo iakie naczynie, wybić, wyłamać; rozſadzić; als das Eis thut, iako lod czyni, gdy naczynie rozſadza. von einem Orte aufbrechen, wypaść, wypadać, wybiegać z mieyſca iakiego; einen Brief, otworzyć, rozpieczętować liſt; als ein zugemauertes Fenſter, iako to zamurowane okno wybić; als eine Wunde, odnowić ſię, iako to rana ſię odnawia; fortreiſen, precz wyiechać, wymknąć, umknąć; przepuknąć ſię. das Aufbrechen [illegible] puknienie nog. das Aufbrechen des Eiſes, puſzczenie lodu na rzece, na ſtawie, gdy zaczyna taieć.

Aufbreiten, rozſzerzyć, rozwinąć, rozciągnąć w ſzerz, rozſzerzać.

Aufbrennen, ſpalić. ein Zeichen aufbrennen, nacechować, napiętnować, cechę, piętno wypalić, żelazem rozpalonym.

Aufbringen, wynieść, wyłożyć, iaką rzecz; wnieść, wciągnąć w zażywanie; wynaleść, bydź wynalazcą czego; wprowadzić, iako to nowy zwyczay. einen aufbringen, rozgniewać kogo. wieder aufbringen, znowu wnieść, wskrzeſić, przywrocić, co było zaniechane; als einen Kranken, uzdrowić, przywrocić do zdrowia chorego. ein Kind aufbringen, dziecie wychować.

Aufbruch, *m.* Wypadnienie, Odiazd, Odeyście, wyprowadzenie ſię z goſpody na inną; Wycieczka.

Aufladen, nakłaść, nałożyć, obciążyć, włożyć ciężar, nakłaść ciężaru na kogo; einem etwas zuſchreiben, przypiſywać komu, co, ſkładać na kogo co, winę.

Aufbutz, *ob.* Aufputz.

Auf daß, aby, ażeby, na to aby.

Aufdecken, odkryć, odsłonić; entblößen, obnażyć; drauf decken, nakryć z wierzchu.

Aufdingen, dać, kogo do uczenia ſię rzemiesła, jemanden zum Handwerke.

Aufdrehen, odſzrubować, odkręcić; als etwas zuſammen gedrehetes, iako to, co było wraz zeſzrubowane lub zaſzrubowane, zkręcone; als einen Strick, iako to poſtronek, *lepiey*, rozkręcić.

Aufdringen, przymuſić, przyniewolić, do wzięcia, do przyięcia, do uczynienia poniewoli.

Aufdrücken, wyciſnąć, wybić; als ein Siegel, iako to pieczątkę wyciſnąć, albo wybić, na wosku, na laku, na opłatku; Wyciſnąć z czego; ein Geſchwür, wrzod z ropy, z otoku, wyciſnąć iuż ziątrzony, ktory ſię zebrał; Wypchać. eine Thüre aufdrücken, drzwi wypchać.

Aufdrücken, das, *n.* Wyciśniemie, wybicie; Wyciśnienie z czego.

Aufeinander, iedno na drugie; über, nach, iedno na drugim.

Aufenthalt, *m.* Mieſzkanie, przebywanie, Część domu do mieſzkania; Wohnung, *właśnie*, Mieſzkanie; Nahrung, żywienie, iedzenie; Schutz, obrona; Friſt, zwłoka, odłożenie na dalſzy czas, albo, odkładanie; Hinderniß, przeſzkoda, zawada, zatrudnienie.

Aufenthalten, ſich, trzymać ſię, das iſt, ieſzcze ſię nie nader źle mieć. *ob.* aufhalten, ſich.

Auferbauen, wybudować. *ob.* Aufbauen.

Auferlegen, nakłaść, nałożyć ciężaru, na kogo, włożyć.

Auferſtehen, zmartwychwſtać.

Auferſtehung, *f.* zmartwychwſtanie.

Auferwachſen, wyroſć. *ob.* Aufwachſen.

Auferwecken, wskrzeſić zmarłego, do życia przywrócić.

Auferziehen, wychować, dać wychowanie, edukacyią; karmić.

Auferziehung, *f.* Wychowanie, edukacyia.
Aufessen, wyieść wszystko, nic nie żostawić.
Auffahren, wstąpić; gen Himmel, w niebo wstąpić, do nieba. auf den Grund mit einem Schiffe auffahren, poyść na dno z okrętem; im Schlafe, porywać się we śnie, iako by lękaiąc się czego, iako się przestraszonym we śnie trafia. im Zorne auffahren, wpaść w gniew, uwieść się gniewem.
Auffahrt, *f.* Wniebowstąpienie Chrystusowe.
Auffallen, zpaść, na co, auf etwas.
Auffangen, przeiąć; als Briefe, iako to listy, nie znacznie złapać.
Auffasen, nici wywłoczyć, wysuwać.
Auffischen, nałapać ryb, nałowić; słowko wyłowić z kogo, podeyść w mowie nie znacznie, podchwycić, zatrzymać, wziąć co ukradką.
Aufflechten, rozplątać, rozpleść, odwikłać, rozpleść; als einen Strick aufdrehen, iako to powrozek rozkręcić; rozpleść; als einen Zopf, iako to kędzior u włosow, peruki, rozkręcić.
Auffliegen, wylecieć, ulecieć, polecieć.
Auffodern, wymagać, wymòc, domagać się; als eine Stadt, sich zu ergeben, iako to wymagać u miasta, wymòc u miasta, domagać się, aby się poddało, zapowiedzieć, *w tym sensie toż samo.*
Auffressen, Wyżreć, zeżreć; wyieść; als das Vieh das Futter, iako bydle paszą wyiada; als etwas scharf beißendes die Haut, iak co ostre skorę wyie, wygryzie. das Auffressen, als der Haut durch Scheidewasser, wygryzienie, iako to skory Serwasserem.
Aufführen, wyprowadzić, wywieść, wystawić; alß einen Bau, iako to budowanie iakie; udawać, osobę na Scenie; als Personen auf den Schauplatz, sich; rządzić się, sprawować się. schimpflich sich aufführen, z ochydą, z obelgą się sprawować, das ist, ochydzać siebie samego.
Aufführung, *f.* sprawowanie się, postępki. artige Aufführung, piękne sprawowanie się, piękne postępki, piękne obyczaie.
Auffüttern, wypaść, spaść; ein Thier, zwierza chować, paść, poki nie wyrośnie; alles Futter verzehren, spaść strawę, obrok, paszę wszystką.

Aufgabe, *f.* Zadanie, Założenie, w mowie, materyi iakiey. das man aufgiebt zu errathen, co zadaią do zgadnienia, do uczynienia, do potrafienia, do dokazania; einer Festung, fortecy poddanie.
Aufgabeln, widłami co na kupę zgarnywać, składać.
Aufgang, *m.* Wschòd; der Sonne, słońca; vom Aufgange, od wschodu, wschodni.
Aufgeben, poddać; eine Festung, fortecę; den Geist, ducha oddać, *t. i.* umrzeć; etwas zu errathen, zadać do zgadania, do zgadnienia; sein Amt aufgeben, swoy Urząd oddać, złożyć, swoię godność; verlassen, porzucić, opuścić, zostawić; als die Freundschaft, iako to, przyiaźń. zu thun aufgeben, zadać co do czynienia.
Aufgeblasen, *adj.* wydęty.
Aufgebung, *f.* Poddanie, oddanie, zadanie; w tym sensie, iak wyżey położono, *ob.* Aufgeben.
Aufgebot, *n.* Obwołanie, ogłoszenie, zapowiedź.
Aufgehen, wschodzić, tak o słońcu, iak y o tym, co sieią, lub sadzą; als die Sonne, iako to słońce wschodzi; entstehen, wyrastać; als eine Blume, rozwiiać się, iako to kwiaty; als der Teig, iako to ciasto. *mowią zaś:* rusza się, rośnie ciasto; otwierać się, als ein Thor, iako to wrota, brama; rozeyść się, wyiść, iako to pieniądze; verzehret werden, aufgehen lassen, zpotrzebować; als ein Knoten, rozwiązać się, iako to węzeł; als die Kartenblätter oder andere auf einander geklebte Papiere, rozlecieć się, iako to Karty, albo [illegible] złożone papiery; als das Eis, ztaieć, roztopić się, puścić, *o lodzie, o mrozie.*
Aufgeld, *n.* Zadatek, naddatek, nad należące pieniądze.
Aufgießen, wylać, rozlać po wierzchu.
Aufgraben, wykopać, odkopać, wygrzebać; als einen Todten, iako to umarłego z dołu.
Aufgürten, odpasać, rozpasać, zdiąć pas; popręgi koniowi odpiąć.
Aufhaben, być w czapce; den Hut, mieć kapelusz na głowie; als das Schiff die Waaren, mieć na sobie, iako okręt ma na sobie towar.
Aufhängen, zawiesić.
Aufhalten, zatrzymać, zatamować; hemmen, przeszkodzić, zawadzać; mit Worten, słowami zabawiać, uwodzić; sich

ſich aufhalten, zatrzymać ſię, gdzie na iaki czas; przemieſzkiwać gdzie na iaki czas; ſich über etwas aufhalten, śmiać ſię, *drwić*, z czego; die Hand oder etwas anderes, um etwas zu empfangen, trzymać, albo nadſtawić ręki, aby co w nię wziąć, uchwycić; rękę wyciągać do kogo. zurückbehalten, zatrzymać.

Aufhaltung, *f.* zatamowanie, zawada, zatrzymanie, zawieſzenie na kołku; mit Worten, uwodzenie słowami; das Bleiben, zoſtanie, zatrzymanie ſię.

Aufhaspeln, na motowidło nawiiać.

Aufhauen, rozcinać, toporem, ſzablą; rozſiekać. mit hauen öffnen, rozciąć, rozcinaiąc otworzyć; alles zuſammenhauen, wraz wſzyſtko poſiekać, porąbać.

Aufhäufen, pełno nakłaść, na kupę nakłaść.

Aufheben, wynieść w gòrę; podnieść; etwas, das umgefallen iſt, to co upadło. Soldaten gefangen nehmen, żołnierzy zabrać, wziąć w niewolą. die Belagerung aufheben, oblężenie podnieść, odſtapić od oblężenia; verwahren, chować, pilnować. aufzuheben geben, do ſchowania dać, złożyć co. aufheben einen Zank, pogodzić, zgodzić zwadę; abſchaffen, als ein Geſetz, znieść, zkaſſować prawo; ein Amt, urząd; es nicht mehr beſetzen, więcey na urząd nie wſadzać ni kogo. das Aufheben der Soldaten in den Quartiren, zabranie żołnierzy na leżach; der Belagerung, odſtąpienie od oblężenia; eines Geſetzes, znieſienie, zkaſſowanie prawa iakiego; Pralereÿ, chlub[illegible] Aufhebens machen, wiele parady czynić, okazałości.

Aufheitern, obiaśnić, oświecić.

Aufheften, przypiąć; einem eine Lüge, kłamſtwo przed kim powiedzieć nie znaczne.

Aufhelfen, podnieść, poratować, podźwignąć, dopomòc, utrzymywać, wyżey wynoſić kogo, *to ieſt*, do godności do fortuny.

Aufhenken, zawieſić, rozwieſzać, porozwieſzać.

Aufhetzen, poſzczuć, podſzczuwać, podżegać, podbudzać.

Aufhören, przeſtać, poprzeſtać czego.

Aufhören, *n.* przeſtanie, przerwanie roboty, poprzeſtanie.

Aufhucken, *vulg.* wziąć kogo na kark, nieść kogo na karku, albo na barkach, na plecach.

Aufhüpfen, ſkakać, wyskakiwać od radości.

Aufjagen, ruſzyć zwierza z kniei.

Aufkauf, *m.* nakupienie, nakupowanie.

Aufkaufen, nakupić, wſzyſtkiego na handel, na przedawanie.

Aufkeimen, pukać ſię, gdy ſię pąkowia pokazuią.

Aufklären, obiaśnić, oświecić.

Aufklauben, zbierać, nazbierać, pozbierać, podnieść, zebrać.

Aufkleiben, kleić na czym, przykleiać, przykleić na czym.

Aufknöpfen, odpiąć guziki, rozpiąć. ſich aufknöpfen, rozpiąć ſię. die Bruſt entblöſen, pierſi gołe otworzyć.

Aufknüpfen, rozwiązać. Knoten aufmachen, guz, węzeł rozwiązać. aufhenken, zawieſić.

Aufkochen, dowarzyć, dogotować.

Aufkommen, wyiść na wierzch; als einer der untergelegen, iak ten, albo to, co na ſpodzie leżało; von einer Krankheit, ozdrowieć, wyiść z choroby; zu Kräften kommen, do ſił przychodzić, ſił nabierać. fortkommen, pomykać ſię na przod; an Gütern, przychodzić do fortuny; als ein Gebrauch, iako zwyczay, naſtać; nachfolgen, naſtępować, iść za czym; entſtehen, wyniknąc pochodzić, mieć początek, wybierać na wierzch.

Aufkräuſeln, fryzować, kędziory zawiiać, toczyć. aufkräuſeln, *toż ſamo*, die Haare, włoſy fryzować, w kędziory zwiiać, żelazkiem.

Aufkrempen, den Hut, kapeluſza przywinąć w trąbkę.

Aufkündigen, wyrzec ſię, zaprzeć ſię, wrocić ſię ze słowem; die Miethe, zrucić ſię z naięcia; dać odprawę.

Aufkunft, *f.* ozdrowienie, przyiście do zdrowia. das Fortkommen, poſtąpienie wprzod.

Aufladen, włożyć na kogo iaki interes, włożyć na kogo iaki ciężar, ciężarem obciążyć; woz naładować.

Auflage, *f.* wydanie, *mowi ſię o Kſiążce*, Drukowanie. Beſchuldigung, obwinienie, zadawanie; oskarżenie. Steuer, Podatek, Dań, Danina. Befehl, rozkaz, zlecenie. gerichtliche Auflage, ſądowe oznaymienie, opowiedzenie.

Auflaſſen, puścić, wypuścić. ein Lehen auflaſſen, Lennego uſtąpić, wyrzec ſię Lenności.

Auflauern, zasadzać się, na kogo, sidła zastawiać, na kogo, szpiegować kogo, wypatrywać, szukać, aby go podeyść.
Auflauf, m. Tumult, Rozruch, bunt, Rokosz; des Wassers, wylanie wody.
Auflaufen, zbierać; als ein Fluß, iako to rzeka; przybywać czego; als eine Summe Geldes, iako to pieniędzy, sumy; podatku nie odbierać, aby tym sposobem rosła; zbierać; geschwellen, nadymać się, nabrzmieć, nabiec.
Auflecken, lizać, *o psach.*
Auflegen, nałożyć, nakłaść, czego na co, na kogo; zu thun, przykazać co komu, aby uczynił. ein Buch auflegen, wydać książkę; ein Pflaster, plaster przyłożyć. das Auflegen, nałożenie, przyłożenie. einen Eid auflegen, naznaczyć przysięgę, nakazać przysięgę.
Auflehnen, wspierać się na czym; sich wider einen, opierać się komu; powstawać przeciwko komu; sich, als ein Pferd, wspinać się do gòry, iak koń.
Aufleimen, przykliiać na czym.
Auflesen, zbierać, zebrać.
Aufliegen, kłaść na czym, leżeć na czym, odleżeć sobie skòrę od długiego leżenia.
Auflösen, odwiązać, rozwiązać; eine Frage, zgadnąć pytanie, lub zadanie; in der Chymie durch Feuer, w Chymii, znaczy, ztopić co przy ogniu; durch Scheidewasser, zerwaserem co wygryść, wypalić; durch eine noch tiefere Aufblasung, przez rozpuszczenie rozpuścić, roztopić, rozebrać rzecz iaką. das da auflöst, zerfrißt, co rozpuszcza, wyżyra, roztapia. die gänzliche Auflösung, całe rozpuszczenie, roztopienie, rozsypanie, gdy się rzecz iaka w proch rozsypie, albo ią druga w proch rozsypuie; *te sposoby mowienia po Polsku dobrze trzeba uważać.* auflöslich, co może bydź rozpuszczone, rozsypane.
Auflösung, *f.* Rozpuszczenie, Rozsypanie, Rozwiązanie.
Auflöten, nitować, lutować co, znitować, zlutować.
Aufmachen, otworzyć, otwierać. aufthun, *tożsamo*; als eine Thüre, iako to drzwi; die verriegelt gewesen ist, ktore na zamek były zamknięte; einen Knoten, rozwiązać węzeł. sich aufmachen, gotować się, zbierać się. sich auf den Weg machen, w drogę się wybierać.

Aufmahlen, zemleć, wymleć wszystko.
Aufmahnen, *ob.* Aufmuntern.
Aufmauern, wymurować, wystawić mur.
Aufmerken, uważać, postrzegać, upatrywać, pilnie słuchać.
Aufmerksam, uważaiący, pilno słuchaiący. aufmerksam, *adv.* uważnie, pilnie, przezornie.
Aufmerksamkeit, *f.* uważanie mocne. Mangel der Aufmerksamkeit, zbywanie na uwadze.
Aufmerkung, *f.* pilność w uważaniu, w słuchaniu, Uważanie.
Aufmuntern, obudzić, ocucić, dodać serca, rozweselić, żywszym uczynić, dzielnieyszym.
Aufmunterung, *f.* Zachęcenie, ośmielenie, pobudka.
Aufmutzen, *pospol. słowo*, wyrzucać co komu, na oczy, wymawiać, mieć za złe; groß machen, przyczyniać słowami.
Aufnähen, przyszywać na sukni, albo naszywać; als ein Kleid, iako to suknię; szyć.
Aufnageln, przybiiać gwoździem.
Aufnahme, *f.* Przyrostek, nadrostek, Przyięcie, *t. i.* Przywitanie.
Aufnehmen, przyiąć; einen Ankommenden, witać przychodzącego; ins Haus, gospodą przyiąć; in Gesellschaft, do towarzystwa przyiąć, przypuścić; als einen Schwimmenden, iako to płynącego; deuten, wohl oder übel, mieć za dobre, lub za złe; an Kindes statt, przysposobić za dziecię. Geld aufnehmen, pożyczyć pieniędzy u kogo. in Schutz aufnehmen, wziąć w swoię protekcyią.
Aufnesteln, wybierać, ości, kolce ostre.
Aufopfern, ofiarować, zabiiać na ofiarę.
Aufopferung, *f.* ofiarowanie, ofiara.
Aufpacken, pakować, układać w pakę. auspacken, odpakować, wypakować.
Aufpassen, *posp. słowo.* zwodzić, zdradzać.
Aufpfeifen, grać na piszczałce, na flecie, na oboi, wygrawać.
Aufpicken, dziubem rozdziubać, przekluć.
Aufplatzen, rozpuc się, roztrząsnąć się, rozpaść się z łoskotem.
Aufputz, *m.* stroy, ubior, wysmukanie.
Aufputzen, stroić, wystroić, wysmukać, wygaszkować.
Aufraffen, rafować na rafie, oczesać.
Aufräumen, porządkiem ułożyć, rzędem. aufgeräumt, lustig, wesoły, dobrego humoru, dobrey myśli.

Aufrechen, gracować gracami, wygarnować.
Aufrecht, prosty, t. i. niekrzywy. aufrecht stehen, prosto, rowno, stać, trzymać się. aufrecht stellen, postawić na nogach. aufrichtig, nie zfałszowany, o Towarach; von Menschen, o ludziach, szczery, rzetelny, nieobłudny.
Aufreiben, trzeć, nacierać, skorę otrzeć, trąc. umbringen, stracić, zgubić, o śmierć, przyprawić. aufreiben, als ein Kleid, zedrzeć.
Aufreissen, odedrzeć, otworzyć, gwałtem ciągnąc; als ein Kleid, rozedrzeć; aufspringen, rozkoczyć się.
Aufrennen, wybić; als die Thüre, iako to drzwi.
Aufrichten, wynieść; in die Höhe, wystawić w gòrę, wyprowadzić wysoko, założyć, ustanowić, postawić; ein Bündniß, uczynić związek; eine Gesellschaft, założyć, ustanowić, towarzystwo iakie. einen aufrichten, pocieszyć kogo smutnego; ein Regiment, zaciągnąć Regiment; zebrać woysko, Armee aufrichten.
Aufrichtig, szczery, rzetelny, nie chytry, bez zdrady; als eine Waare, prawdziwy nieżfałszowany; als ein Gespräch, ein Gemälde, iako to mowa, albo malowanie; bez wykrętu, prawdziwy, nie fałszywy, rodowity. aufrichtig, *adv.* aufrichtiger Weise, szczerze, otwarcie, nie obłudnie, rzetelnie, po rzetelnemu, iak szczery, rzetelny Człowiek.
Aufrichtigkeit, *f.* szczerość, całość serca, poćściwość, rzetelność, prostość serca.
Aufrichtung, *f.* odnowienie, fundowanie, Wystawienie.
Aufriegeln, odciągnąć rigel w zamku, rygel otworzyć.
Aufritzen, przedrasnąć.
Aufrollen, w laskę, okręgło, w trąbkę zwinąć.
Aufrücken, wymawiać, wyrzucać na oczy.
Aufrückung, *f.* Wymawianie, Wyrzucanie na oczy.
Aufrufen, wołać kogo, wywołać kogo, zawołać na siedzącego, aby wstał, y przyszedł.
Aufruhr, *m.* Bunt, Rokosz, Rozruch; Powstanie, Zamieszanie.
Aufrührer, *m.* Buntownik, Rokoszanin, Kłutnik.
Aufrührisch, po buntowniczu, iak bunt, iak rokosz.
Aufsagen, wypowiedzieć; als die Freundschaft, wypowiedzieć komu przyiaźń, t. i. poprzestać z kim przyiaźni. die Lection aufsagen, odmowić lekcyie. den Kauf aufsagen, z targu się zrzucić.
Aufsammeln, zbierać do kupy, nazbierać.
Aufsatz, *m.* Proiekt, zamysł, memoryał.
Aufsätzig, podchodzący, chytry, zdradę knuiący; seyn, nie lubić, nie nawiedzić, nie życzyć komu dobrze.
Aufschaben, zadrasnąć, rozdrasnąć.
Aufschärfen, zdrasnąć.
Aufscharren, wygrzebać, wykopać z ziemi.
Aufschieben, odłożyć, odkładać, zwłoczyć czas, termin przedłużyć czego.
Aufschießen, wystrzelić. in die Höhe schießen, w gòrę strzelać; mit Gewalt, mocą, w gòrę wyciągnąć. geschwind aufwachsen, wyrastać, prętko wyrość.
Aufschiffen, płynąć w gòrę, pod wodę, przeciwko wodzie.
Aufschlag, *m.* wylog; an einem Kleide, na iakiey sukni, na zwierzchniey zwłaszcza; am Halse, kołmierz wywinięty; am Ermel, na rękach; am Hute, na kapeluszu zawinienie, złożenie; im Gewichte, to co przeważa, co przechodzi sprawiedliwą wagę; im Verkaufe, wyżey, więcey, nad taksę, nazbyt drogo.
Aufschlagen, wybić, otworzyć, biiąc w co, uderzeniem w co, n. p. w drzwi. Nüsse aufschlagen, orzechy tłuc; ein Zelt, rozbić namiot; ein Lager, oboz założyć, obozem stanąć. die Augen aufschlagen, oczy w gòrę podnosić, otwierać oczy; den Kopf, głową uderzyć. das Nachtlager aufschlagen, na nocleg się gdzie rozłożyć, na noc stanąć. theuer werden, zdrożeć, *inaczey*, w gòrę iść, n. p. w gòrę poszło zboże, y. t. d. in einem Buche etwas aufschlagen, wartować po kśiążce, przewracać po kśiążce, kśiążkę.
Aufschließen, otworzyć kluczem, drzwi pootwierać. öffnen, das verborgen ist, wydać, wyiawić rzeczy taiemne, skryte.
Aufschließung, *f.* otworzenie, otwarcie, otwieranie.
Aufschlitzen, otworzyć nożem, albo inną rzeczą, rozłupać.
Aufschluß, *m.* *ob.* Aufschließung.
Aufschmeißen, *ob.* Aufschlagen.
Aufschmieren, nasmarować, wysmarować.

Aufschnallen, odpiąć zprzążki, przążki.
Aufschnappen, uchwycić gębą, dziubkiem; posłyszeć.
Aufschneiden, rozerznąć nożem; nakroić nożem; ein Brod, napocząć chleb nożem; roz. nakroić. pralen, chlubić się, iunaczyć.
Aufschneider, m. iunak, chlubny, co się chwali zawsze z czym.
Aufschneiderey, f. chluba, iunakostwo, prożna chwała.
Aufschnüren, rozsznurować.
Aufschossen, rosnąć, wschodzić, wysypować się w kłosy, w ziarna.
Aufschößling, m. latorośl; młodzieniec, chłopieć; dziewczyna, panna co podrastaią iuż.
Aufschrauben, szrubę odszrubować.
Aufschreiben, napisać; na pismie podać, pismem wyrazić, naznaczyć.
Aufschrift, f. napis na wierzchu listu; eines Briefes, einer Münze, napis, na liście, na pieniądzach, na metalu.
Aufschub, m. zwłoka, odłożenie, odkładanie na inny czas, łudzenie obietnicami, aby mieć czas co do zrobienia.
Aufschürzen, sich, podwinąć, podkasać suknią, się. ich schürze mich auf, podkasuię się.
Aufschütteln, pierznik, pierzynę strząsnąć, aby pierze się podniesło.
Aufschütten, zbierać; Korn, zboże, do stodoły; in der Mühle, w młynie, zasypować zboże.
Aufschwellen, zdąć, nadąć, się. aufgeschwollen, nadęty, napuchły.
Aufsehen, przeźrzeć, oczy otworzyć. die Augen aufheben, oczy podnieść; patrzać w gorę. Achtung geben, dać pozor na co, uważać; postrzegać, pogladać.
Aufseher, m. doglądacz, dozorca, intendent, inspektor.
Aufsetzen, włożyć na wierzch; den Hut, kapelusz, na głowę. das Essen aufsetzen, dać ieść na stoł, zastawić stoł; im Spiele, w grze stawić. schriftlich etwas abfassen, proiektować co, na pismie podać; die Kegel zum Spielen, kręgle postawić do grania; wenn sie umgefallen sind, kiedy upadły. den Kopf aufsetzen, głowę nakryć, na głowę wdziać. in Haufen aufsetzen, na kupę czego nakłaść, złożyć.
Aufseyn, wstać na nogi, stać. wohl aufseyn, być zdrowym, mieć się dobrze. übel auf seyn, mieć się źle, być chorym.
Aufsicht, f. staranie, dozor, doglądanie, zawiadywanie. über etwas die Aufsicht haben, mieć dozor czego, zawiadywać czym.
Aufsieden, wrzeć. Aufsieden, n. imie istotne, wrzenie.
Aufsitzen, usieść na czym, wsieść na co. sich zu Pferde setzen, wsieść na konia; als Hüner und Vögel, iako to kury, ptaki, sieść na drzewie, gałęzi, żerdce.
Aufspalten, rozłupać. sich aufspalten, rozłupać się.
Aufspannen, naciągnąć, natężyć, napiąć. ausbreiten, toż samo.
Aufsperren, otworzyć, wstęp uczynić, zacząć; öffnen, aufmachen, toż samo. von einander sperren, weit von einander thun, rozkraczyć szeroko, nogi. die Augen aufsperren, oczy wywalić. das Maul aufsperren, gębę rozdziwić, otworzyć. das Aufsperren des Rachens, otworzenie garła, paszczy; der Zähne, otworzenie, wyszczyrzenie zębow.
Aufspielen, wygrawać na iakim instrumencie.
Aufspinnen, wyprząść wszystko, co było do przędzenia.
Aufsprengen, rozedrzeć, wyłamać, wybić; die Thüre, drzwi.
Aufspringen, wyskoczyć, skakać. aufhüpfen, toż samo; als ein Ball oder Kugel, wyskakiwać, tocząc się, iako to kula, gałka czyni; als die Hände vom Froste, von der Kälte, iako to ręce od mrozu, padać się.
Aufsprossen, aufschießen, puszczać sie, pukać się, o drzewach mowa. die Bäume fangen an aufzusprossen, drzewa zaczynaią się pukać.
Aufspülen, wymyć, pomyć; als das Zinn, iako to misy, cynę, wypłukać.
Aufspünden, beczkę otworzyć.
Aufstand, m. rozruch, bunt, rokosz; der Unterthanen, poddanych. einen Aufstand in der Stadt, in der Gesellschaft machen, czynić, narobić, rozruchu, w mieście, w kompanii.
Aufstechen, przebić, przedziurawić, otworzyć, t. i. dziurę zrobić; als etwas Geschwollnes, iako to co nadęte, napuchłe.
Aufstecken, wbić, przybić; als ein Lager, iako to obozem stanąć; als eine Fahne, Flagge, ein Wapen, wywiesić, wystawić, horągiew, proporzec, znak, znaczek, herb.
Aufstehen, otworem stać. offen stehen, bydź otwartym. aus dem Bette aufstehen, z łożka wstać; von einer Krankheit,

helt, wstać z choroby; wider einen, powstać przeciwko komu.

Aufsteigen, wstępować w gòrę, iako to po wschodach.

Aufsteigende Linie, linia pokolenia w gòrę idąca, od naypierwszego rodzica. die Erben aufsteigender Linie, dziedzice po linii w gòrę idącey.

Aufstellen, stawiać, postawić. aufsetzen, aufrichten, wystawić, wystawiać. in die Höhe stellen, w gòrę postawić. einen Prediger der Gemeine, (besser siehe vorstellen,) kaznodzieię parafii, zgromadzeniu, prezentować; auflauern, przystawić szpiegow, szpiegować. jemanden auflauern lassen, postawić szpiegow na kogo.

Aufstoßen, napaść na co, utchnąć na czym, potrącić się o co; eine Thüre, wybić drzwi, wyważyć. das Aufstoßen des Magens, odrzucanie żołądka; ungefähr begegnen, zpotkać, kogo, napotkać.

Aufstreichen, smarować, plastry robić; als Butter auf das Brod, iako to masłem chleb nasmarować. die Haare aufstreichen, włosy zagarnąć.

Aufstreifen, *ob.* Aufstülpen.

Aufstreuen, rozsypać, prochem osypać.

Aufstülpen, fałdować, zawinąć, fałd zrobić.

Aufsuchen, szukać, wyszukiwać; hervor suchen, *toż samo*, wyszukać.

Aufsummen lassen, als Zinsen, podatku nie odbierać, aby summa z niego rosła.

Aufthauen, puszczać, taieć, iako to lod.

Aufthun, otworzyć, otwierać. aufmachen, Bier oder Wein, odetkać, iak to piwo, albo wino.

Auftragen, nazno[illegible], naprzynosić, przynieść. die Speisen auftragen, ieść na stoł przynieść; jemanden ein Amt, zlecić komu urząd; ein Geschäffte, zlecić komu sprawunek.

Auftreiben, wygnać, z mieysca. ein Wild aus seinem Lager, zwierza ruszyć ze swoiego leżyska. Geld auftreiben, pieniędzy nazbierać.

Auftrennen, rozpruć.

Auftreten, podnieść się, wstać, pokazać się, pomknąć się. auf etwas treten, chodzić po czym, wstąpić, wyiść na wierzch.

Auftritt, *m.* stawienie się, stopień, szczebel; in der Comödie, scena.

Auftrocknen, wysuszyć.

Aufwachen, erwachen, obudzić się, ocucić się.

Aufwachsen, wyrość. erwachsen, przyiść do lat, wyrastać, dorastać, mocnić się.

Aufwallen, wrzeć, burzyć się, szumieć.

Aufwallung, *f.* zewrzenie, zburzenie.

Aufwand, *m.* wydatek, wydanie.

Aufwärmen, odgrzać. wieder erwärmen, *toż samo.*

Aufwarten, służyć, wysługiwać, czekać rozkazow pańskich; słuchać pana. vornehme Herren besuchen, oddawać wizyty godnym ludziom, znacznym panom. Aufwartung bey Hofe machen, assystować komu.

Aufwärter, *m.* sługa, oddźwierni, bedellus, służący.

Aufwärterinn, *f.* sługa, dziewczyna, dziewka do usług; pokoiowa, panna do usług. Nachtwärterinn, *toż samo.*

Aufwärts, w gòrę, o kraiu mowa. das Land, das aufwärts liegt, kray gòrny, w gòrę idący. den Fluß hinan, pod wodę w gòrę płynąć.

Aufwaschen, wymyć, wypłukać na czynie.

Aufweben, *o tkastwie mowa*, rozebrać, zdiąć z warsztatu; co było iuż nawinięte. aufwirken, wieder auflösen das Gewebe, znowu przędzę zdiąć.

Aufwechsel, *m.* wechsel, albo nadwechsel.

Aufwechseln, *ob.* auswechseln, zmieniać pieniądze.

Aufwecken, obudzić; von den Todten, wskrzesić umarłego.

Aufweichen, zmiękczyć, als die Augen die zugebacken sind.

Aufweisen, pokazać na oczy, przed oczy stawić. vor Augen stellen, wyłożyć, obiaśnić; wystawić na widok, na światło.

Aufwenden, wydać, wyłożyć pieniądze na iaki koszt.

Aufwerfen, tamę, groblą, dać, zrobić, usypać; einen Damm. sich wider einen, powstać na kogo; sich zum Könige, krolem się czynić.

Aufwickeln, odwiiać, rozwinąć, iako to co w trąbkę zwinione iest. als Haare aufwickeln, włosy w papiloty zawiiać robiąc kędziory. das Aufwickeln, *n.* zawiianie kędziorow w papierki.

Aufwiegeln, powstać przeciwko komu, zpiknąć się, spisek uczynić, zamieszać, pobuntować. sich einen Anhang machen, partyią sobie zrobić.

Aufwiegelung, *f.* zbuntowanie, pobuntowanie.

Aufwiegler, *m.* Anhetzer, Antreiber, buntownik co drugich buntuie, fakcyant, przy-

przywodca do buntu, kłutnik pokoiu publicznego.
Aufwieglerisch, buntowniczy, buntuiący, kłucący, niespokoyny.
Aufwinden, na motowidło zwiiać.
Aufwirken, rozebrać to co było utkane.
Aufwischen, wyszorować, wytrzeć, wychędożyć.
Aufwühlen, wykopać, odkryć iaką rzecz nie wiadomą; die Erde, odkopać ziemię; poryć. das aufgewühlte Erdreich von Schweinen, doły, ziemia poryta od świni.
Aufzählen, wyliczać, rachować.
Aufzäumen, zachełznać.
Aufzehren, stracić, przepić, przeieść, przechulać.
Aufzeichnen, naznaczyć, napisać, na książce; wer da oder nicht da sey, nanotować, kto iest, a kogo niemasz.
Aufzeigen, pokazać, stawić przed oczy.
Aufziehen, ciągnąć w gòrę, na gòrę; aufschieben, zwłoczyć, odkładać, na inny czas, uwodzić. Saiten aufziehen, strony nawiązać na lutnią, albo na inny instrument; als Officiere mit Soldaten auf die Wache, iako gdy oficer przyciągnie na wartę; auf einen Ort sich begeben, na iakie mieysce się przenieść. eine Uhr aufziehen, zegar nakręcić, zegarek; eine Büchse mit dem Spanner, naciągnąć szturmak; den Hahn am Rohre, kurek odwieść; ein Kind, dziecię wychować; in Kleidern, stroić się, mizernie, albo pięknie; einen veriren, durchziehen, żartować, *drwić*, z kogo.
Aufzögern, *ob.* Aufschieben.
Aufzug, *m.* porządek, noszenie się, porządne, dobre, mina, postać w chodzeniu dobra, postawa; der Soldaten und anderer Personen, die sich sehen lassen, żołnierzy, albo innych osob parada; okazywanie. Verzug, *ob.* Aufschub, in Schauspielen, w teatralnych reprezentacyach, scena. Verspottung, *drwiny*, wyśmiewanie.
Aufzugbrücke, *f.* zwod, most zwodzony.
Aufzwingen, przymusić, przyniewolić.
Aug, *n.* albo Auge, oko. die Augen aufthun, oczy otworzyć. in die Augen fallen, bić w oczy, w oczy wpadać.
Aug, *n.* pącze; am Weinstocke, an den Reben, pącze na winoroślach; auf dem Würfel oder Karte, na karcie, na kostce, oko.
Augapfel, *m.* źrzenica w oku; Augenstern, *m.* *toż samo.*
Aeugeln, oculiren, sposob szczepienia, *pasr.* enter en bouton.
Augenarzt, *m.* okulista, co oczy leczy.
Augenblick, *m.* mgnienie oka, moment, krociuťki czas.
Augenblicklich, w momencie.
Augenbranen, *plur.* brwi; die Härlein, die über den Augen an der Stirne stehen, *t. i.* włoski na czole nad oczami.
Augendiener, *m.* na oko szczery; der Gunst durch Falschheit sucht, ktory falszywym przymileniem, przyiaźni, łaski, szuka.
Augendienst, *m.* hypokryzyia, obłuda, chytrość.
Augenfell, *n.* skałka na oku, skaza na oku.
Augenfluß, *m.* cieczenie oczow.
Augengläser, *plur. ob.* Brille.
Augenlieder, *plur.* powieki.
Augenlust, *f.* uciecha oczow, rozkosz.
Augenmaaß, *n.* miarkowanie okiem. das Augenmaaß nehmen, miarkować oczami; sehen, ob ein Gebäude gerade oder krumm sey, miarkować oczami czyli budynek prosto albo krzywo stoi.
Augenpulver, *n.* proszek na oczy; sehr kleine Schrift, druk drobniuteńki, w książkach.
Augenpunct, *m.* im Messen, cyl w zmierzaniu ktory okiem bierzemy. den Augenpunct nehmen, mierzać, cylować.
Augenschein, *m.* doglądanie, widzenie, oczywistość. der Augenschein bringt es mit sich, to się na oko pokazuie, to na oko widać.
Augenscheinlich, oczywisty, iasny, widoczny; *adv.* oczywiście, iasno, widocznie, otwarcie.
Augentriefen, *n.* [illegible] oczow.
Augenweh, *n.* bolenie oczow.
Augenweide, *f.* pociecha oczow.
Augenzahn, *m.* ząb z pod oka idący.
Augenzeuge, *m.* oczywisty świadek.
Augspurg, Aufzpurg, miasto wolne w Niemczech.
Augspurgische Confession, *f.* Wyznanie Auszpurskie, Augustańskie, Wiary.
August, *m.* Imię Człowieka; Mannsnamen, August; Monat, miesiąc sierpień.
Avisen-Zeitung, *f.* wiadomość, nowina.
Aurhahn, Aurochs, *ob.* Auer.
Aus, na dworze. aus dem Hause, z domu, z gospody. aus Engeland, z Anglii, aus Neid, z nienawiści. aus Macht, aus aller Kraft, z mocy, ze wszystkiey mocy. aus alter Gewohnheit,

heit, według dawnego, staroświeckiego zwyczaiu. es ist aus mit mir, zginąłem, przepadłem. es ist fast aus mit ihm, źle na niego, iuż prawie upadł, co tylko nie zginie.

Ausarbeiten, wypracować, vollenden, dopełnić; ausmachen, wyrobić, wydoskonalić, ze wszystkim; skończyć. ausarbeiten, wypracować; wohl ausarbeiten, polerować, hyblować, gładzić, toczyć.

Ausarten, odrodzić się, odstapić od przodków swoich.

Ausbacken, wypiec.

Ausbannen*, wywołać, wygnać, wypędzić z kraiu, sądem.

Ausbeißen, ugryść, urwać zębami. jemanden aus der Besitzung eines Dienstes oder Gutes bringen, z possessyi urzędu albo dobr kogo wygnać.

Ausbessern, naprawić, ponaprawiać, poprawić.

Ausbesserung, *f.* naprawa, ponaprawianie, poprawienie.

Ausbeten, wymodlić się. ein Gebet endigen, modlitwę skończyć.

Ausbetteln, wyprosić, wyżebrać.

Ausbeute, *f.* zysk, zarobek z gór kruszczowych.

Ausbeuteln, pytlować; das Mehl, mąkę przez pytel przepuścić, przesiać, przez sito. ums Geld bringen, przyprowadzić kogo do ekspensy.

Ausbieten, wyrugować kogo z domu, aus dem Hause, etwas zum Verkauf, wyłożyć co na przeday.

Ausbitten, wyprosić.

Ausblasen, wydmuchnąć, zadmuchnąć, zgasić, dmuchaiąc; die Seele, duszę wypuścić, wyzionąć; einem das Lebenslicht, zabić kogo. durch Trompetenschall kund machen, otrąbić, przy otrąbieniu obwołać.

Ausbleiben, zostać, zostać się. nicht wiederkommen, więcey nie przyiść, nie powrocić. verziehen zu kommen, ociągać się przyiść. vom Lachen oder Husten ersticken, zatchnąć się, ze śmiechu, albo od kaszlu.

Ausblühen, z kwiatu opaść, okwitnąć.

Ausbluten, krwi dobrze upuścić, przestać puszczać.

Ausbohren, przewiercieć, prześwidrować.

Ausbraten, wypiec, pieczenią, y. t. d. co do mięsa.

Ausbrechen, wyłamać. mit brechen sich ledig machen und ausreißen, wyłamać się z więzienia y umknąć z więzow. offenbar werden, znaiomym być, *albo*, raczey bydź poznanym od wielu; wybuchnąć, wydać się, rozgłosić się; einen Zahn, ząb wyłamać. ausbrechen, als ein Fieber, wydać się, pokazać się, iako to gorączka.

Ausbreiten, rozszerzyć, rozsiać, rozrucić, rozsypać; tam y sam; hin und wieder streuen, erweitern, rozszerzyć, na szerz przyczynić. unter die Leute bringen, rozgłosić, roznieść między ludźmi, *rozbaiać.*

Ausbreitung, *f.* rozsianie, rozrucenie, rozniesienie, rozszerzewienie.

Ausbrennen, wypalić tak, że się nic, srebro albo złoto.

Ausbringen, wynieść; *to co*, erlangen, erhalten, otrzymać, wyrobić sobie; Befehl von der Obrigkeit, list, *reskrypt*, ukaz od zwierzchności. unter die Leute bringen, między ludzi wynieść, rozgłosić, roznieść, między ludzi; *rozbaiać.* między ludźmi rozsiać.

Ausbruch, *m.* Rozłamanie, rozerwanie, wyrwanie się gwałtem, kiedy kto z impetem wyidzie zkąd, *co mowiemy:* wypadnie, wypadł; von der Kälte an den Füssen, od zimna rozpadlenie, na nogach, popadanie się nog. einen Ausbruch gewinnen, wysypaniem się wyiść na wierzch. die Pocken gewinnen einen Ausbruch, krosty się wysypnią, wychodzą wysypaniem się na wierzch. die Bäume gewinnen einen Ausbruch, drzewa się pukaią, rozwiiaią się w liście. der Krieg hat den Ausbruch gewonnen, woyna wybuchnęła.

Ausbrühen, wyparzyć, mit warmen Wasser, gorącą wodą.

Ausbrüten, wysiedzieć, wyląc.

Ausbund, *m. subst.* wybor, przednich, przewyśmienitych, arcy dobrych rzeczy; brak naygorszych rzeczy. Ausbund von einem gelehrten Mann, wybor z uczonych ludzi, t. i. nayuczeńszy. ausbündig gut machen, wybornie dobrze uczynić co. ein ausbündiger Redner, wyborny mowca, Krasomowca. ausbündiger Weise, wybornym ksztaltem, sposobem. Ausbund von Schönheit, wybor piękności.

Ausbürsten, wychędożyć, wyczesać miotłką, szczotką; ein Kleid, suknią iaką.

Ausbüssen*, wypokutować, zgładzić grzechy pokutą, odpokutować za grzechy.

Ausdäm-

Ausdämpfen, wywietrzeć, wyparować, zwietrzeć.
Ausdauren, wytrwać, *to co*, aushalten, wytrzymać, cały przeciąg rzeczy aż do końca, przetrwać, *toż samo*.
Ausdaurung, *f.* wytrwanie, przetrwanie, wycierpienie, zniesienie trwałe.
Ausdehnen, wyciągnąć, rozciągnąć, wyciągać, rozciągać; *to co* ausstrecken.
Ausdenken, wymyślić, wynaleść. ersinnen etwas, wymyślić co; *to co* lügen, zmyślić kłamstwo, to co nie było.
Ausdrücken, wykładać, wyłożyć, wytłumaczyć, co zawiłego.
Ausdienen, wysłużyć, dosłużyć do czasu. er hat ausgedient, wysłużył, dosłużył do końca; *znaczy także:* wysłużyć się, to iest, służbą być zpracowanym. von Dingen, *o rzeczach mowi się to, gdy tak zażywane są, że się iuż na nic więcey nie zdadzą. niby że*, się wysłużyły.
Ausdingen, wyiąć. wymowić sobie; *to co*, ausnehmen, vorbehalten, zachować sobie, zatrzymać dla siebie co z czego.
Ausdingung, *f.* wyięcie, wymowienie, wymowka, *excepcyia*, zachowanie, warowanie.
Ausdörren, wyschnąć, wysuszyć się.
Ausdorren, schnąć, na suchoty chorować, suchotami niszczeć.
Ausdorrung, *f.* suchoty, schnienie wszystkiego ciała.
Ausdrehen, wykręcić, wyobracać w koło.
Ausdreschen, wymłocić, wymłacać.
Ausdrucken, wycisnąć, wygnieść, wyciskać, wymiąć, *iako to*, wodę z chust.
Ausdrücklich, wyraźnie, wyraźnemi słowami, należycie wyrażonemi znakami.
Ausdünsten, wywietrzeć, wyparować.
Ausdünstung, *f.* wywietrzenie, wyparowanie.
Auseinander lesen, wybierać iedno z drugiego, obierać co z czego; thun, uwolnić.
Auserkohren, *adj.* wybrany, wyborny, *to co* auserwählt, wybrany.
Auserlesen, wybierać, wybrać; *partic.* wybrany, przedni, wyborny, *wybrakowany*. auserlesen Volk, wybrany lud.
Auserseben, wypatrzyć, upatrzyć.
Auserwählen, wybierać, wybrać, wybor, brak czynić. erwählt, wybrany. ein auserwählter Mann, als einer seyn mag, wyborny człowiek, naywyborniey- szy, iak tylko być może. die Auserwählten, wybrani, wyborni ludzie.
Ausessen, wyieść, zieść wszystko.
Ausfädeln, *ob.* ausfaseln.
Ausfahren, wyiechać, wyieżdżać w poieździe; aus dem Hafen, popłynąć z portu. entwischen, wymknąć. Finnen bekommen, krost dostać, od częstego piiania gorących napoiow. aus der Haut fahren wollen, ledwie ze skory nie wyskoczyć od gniewu, uwieść się gniewem.
Ausfahrt, *f.* wyiazd w poieździe, wyiechanie okrętem.
Ausfall, *m.* wycieczka na nieprzyiaciela; napaść na kogo.
Ausfallen, wypaść, wyciec na kogo. herausfallen, *toż samo*. gelingen, es falle aus, wie es wolle, niech iak chce rzecz padnie, wypadnie, niech iak chce, będzie. das Ausfallen des Haares, wypadanie, wypadnienie, wylazywanie, wylezienie włosow. aus dem Gedächtniß ausfallen, z pamięci wypaść, wypadać.
Ausfaseln, sypać się, snuć się, o płutnie, albo o materyi, gdy się po nitce snuią, sypią.
Ausfaulen, wygnić, zgnić.
Ausfechten, obronić, uspokoić, skończyć kłutnią.
Ausfegen, wymieść, zamieść, wychędożyć; etwas helles, co wydrożonego; als Graben, Brunnen, heimlich Gemach, iako to rowy y fossy, studnie, prywety; Zähne, Ohren, zęby, uszy, wychędożyć.
Ausfeilen, wypiłować.
Ausfertigen, wygotować, skończyć robotę, wyprawić dokąd.
Ausfilzen, nagan[illegible], wyłaiać, ulzow natrzeć, *strofować*.
Ausfinden, wynaleść, wymyślić; Mährlein, baykę, powiastkę, przypowiastkę.
Ausfischen, wyłowić ryby, die Fische herausfangen, ryby wyłapać, staw, sadzawkę wyłowić z ryb; eine Heimlichkeit von einem, wyłowić sekret, taiemnicę z kogo.
Ausflicken, wyłatać, naprawić, połatać, ponaprawiać łatami, płatkami.
Ausfliegen, wylecieć, ulecieć, zlecieć, z gniazda.
Ausfließen, wypłynąć, wypływać, wyciekać, wyciec, zpływać, zpłynąć.
Ausflößen, wyiskać, sich, siebie.
Ausflucht, *f.* wycieczka, wymowka, wybieg. eine Ausflucht suchen, wymowki iakiey szukać, wycieczki, wybiegu,

iść na wykrętkę; wie schlimme Advocaten, iak źli, y przewrotni, patronowie.

Ausflüchten, uciec się, uciekać się, udać się.

Ausfluß, *m.* wypływanie, wypłynienie, uyście; eines Flusses, rzeki iakiey, ktorym wpada do inney, lub do iezìora, do morza.

Ausfodern, wyzywać *kogo* na poiedynek.

Ausfoderung, *f.* wyzywanie, wyzwanie na poiedynek.

Ausfoderungs-Brief, *m.* wyzywanie pisane na poiedynek.

Ausforschen, wywiadywać się, wybadywać, wyczerpywać, wyczerpać z kogo. erkundigen, erkundschaften, wyrozumiewać, zdaleka zachodzić na kogo, aby prawdę z niego wyczerpnąć; przeczuwać, zwąchać, postrzec.

Ausfragen, wypytywać, wypytać się, rożnemi sposobami mowienia zachodząc na kogo, aby się prawdy od niego dowiedzieć, aby go wyciągnąć na słowo.

Ausfressen, wyżreć. etwas gar ausfressen, wyżreć co do szczętu. ausfressen, auszehren, przeieść, przetyrać fortunę, maiątek; als Wasser die Steine, iako woda wyżera kamienie, albo miękczy, że się kruszą.

Ausfuhre, *f.* wywoz, t. i. wywożenie, wynoszenie, wywiezienie.

Ausführen, wywieść, wyprowadzić, wywozić; zkończyć ze wszystkim, do końca przyprowadzić; eine Sache, interes iaki, sprawę iaką, zakończyć, zkończyć. böse Feuchtigkeit ausführen, auf Art der Aerzte, wyprowadzić złe wilgoci, humory, [illegible] lekarzow. das Ausführen der Waaren, wyprowadzanie, wyprowadzenie, wywoz, wywożenie towarow; als die Ursachen, iako to przyczyn wyprowadzanie; rzeczy wyprowadzenie w mowie, rozszerzenie iey y rozebranie na wszystkie okoliczności. ausführen, ausführende Arzney, wyprowadzaiący, wyprowadzaiące, ściągaiące lekarstwo, ktore złe humory wyprowadza, zciąga.

Ausführlich, *adj.* długi, obszerny, przedłużony, długo wyprowadzony, dokładny. ausführlich im Reden, im Erzählen, obszerny, dokładny w mowieniu, w opowiedzeniu rzeczy.

Ausführlich, *adv.* obszernie, dokładnie, przeciągło. ausführlich, mit vielen Umständen beschrieben, obszernie z wielu okolicznościami opisać.

Ausführung, *f.* wykonanie, wypełnienie; einer Sache, iakiey rzeczy; eines Werks, iakiego dzieła.

Ausfüllen, wypełnić. durchaus vollmachen, wypełnić do szczętu, zupełnie wykonać; napełnić, natkać należycie, kopiasto.

Ausfüllung, *f.* dopełnienie, gdy czego nie dostaie, aby było całe, pełne, aby było wszystko.

Ausfündig machen, wynaleść, wymyślić, wynalazkiem iakim subtelnie, wymyślonym co zrobić, czego dokazać.

Ausfüttern, napaść, wypaść. wohl füttern, dobrze napaść, dać dobrze, ieść, n. p. koniowi, aby się naiadł należycie; ein Kleid, podszyć, dać podszywkę, podbić, podszyć futrem.

Ausgabe, *f.* wydatek, rozchod, gdy się pieniądze rozchodzą ustawicznym wydawaniem, albo inne rzeczy. kleine Ausgabe, wydatki małe, die man nicht berechnen darf, ktore się nie rachuią. Ausgabe und Einnahme, rozchod y dochod, czyli, intrata y wydanie.

Ausgabe-Buch, *n.* Reiestr wydatku, rozchodu, reiestr rozchodni, wydatek, rozchod, *iednym słowem.* in das Ausgabebuch etwas eintragen, włożyć, wpisać w reiestr wydatkow, napisać, położyć w wydatku, w rozchodzie, w reiestrze rozchodnim.

Ausgabe-Geld, *n.* pieniądze dane, wzięte, odłożone na wydatek, na rozchod zwyczayny.

Ausgang, *m.* wyiście, das Ausgehen, wyiście, wychodzenie, koniec, zakończenie. der Ausgang giebts, koniec rzeczy nauczy, pokaże; das äußerste Stück, ostatni koniec, sam koniuszek, sam kray; ein Ort, da das Wasser abfließt, mieysce do ktorego woda spływa, kanał, row, rowek, ktorym woda odchodzi; eines Flusses, uyście rzeki.

Ausgähren, wyklarować się, usiać się, gdy się, lagier, drożdże na dnie, na spodzie, dobrze ustoią.

Ausgäten, wyrwać, powyrywać, wykorzenić, z korzeniami powyrywać, wygubić, wypleć.

Ausgeben, wydać, wydawać; łożyć pieniądze, koszt na co. vorwenden, rühmen, udawać, chlubić się, chełpić się, chwalić się; sich für etwas, czynić się czym; udawać się za kogo, przyznawać sobie, *n. p.* urząd, urodzenie.

Ausgeber,

Ausgeber, *m.* Wydawca, niby, rozchodniczy, co pieniądze na rozchod wydaie, pisarz prowentowy.
Ausgeberin, *f.* Dworniczka, gospodyni, pisarka.
Ausgehen, wyiść, wychodzić. hinausgehen, *toż samo.* ausgehen, an Tag kommen, wyiść na widok, na świat, na świarło, bydź wydanym, wydrukowanym. ein Buch ausgehen lassen, wydać książkę; ein Gesetz, wydać, ogłosić prawo. es wird über mich ausgehen, to na mnie spadnie, ia za to wszystko będę musiał odpowiedzieć, tego wszystkiego przypłacę. ausgehen, pochodzić, als der Sohn vom Vater, und der heilige Geist von beyden, iako pochodzi Syn Boży od Oyca, a Duch S. od obudwoch. ausgehen, als ein Licht, zgasnąć, wygasnąć, iako to świarło, ogień; sanft, letko zkonać, umrzeć. ausgehen, iako gdy plama wychodzi, z czego, als ein Fleck aus etwas; das Faß gehet aus, naczynie ciecze.
Ausgenommen, wyiąwszy, okrom, oprocz.
Ausgerben, wygarbować, wyprawić.
Ausgießen, rozlać, wylać.
Ausgießung, *f.* Wylanie, rozlanie.
Ausgleiten, wyślizgnąć się, poślizgnąć sie, ślizgać się, *to co.* ausglitschen; es ist ihm der Fuß ausgegleitet, noga się mu poślizgnęła.
Ausglüen, w ogniu rzecz wypalić, wyczyścić.
Ausgraben, wykopać, wygrzebać, z ziemi dobyć; einen Brunnen, wykopać studnią, *to co* ausschnitzen, wyrżnąć, wyryć, wyrysować.
Ausgräten, ości, kości drobniuteńkie, wybierać; die Gräten heraus thun aus dem Fische, ości wyimować z ryby.
Ausgrübeln, wyszperać, rzecz ciekawie, głęboko brać, wszystkie cząstki w niey uważać.
Ausgründen, zgruntować, do gruntu się dobrać.
Ausgurgeln, wymyć, wypłukać garło.
Ausguß, *m.* wylanie, als in der Küche des unreinen Wassers, iako to w kuchni wylanie pomyi; eines Flusses, uyście.
Aushalten, wytrzymać, wycierpieć.
Aushauen, wyciąć, wyrąbać.
Aushändigen, oddać w ręce; uwolnić.
Ausharren, wytrwać, wytrzymać, wycierpieć, *ta co:* ertragen, znieść; ausstehen, wystać; beharrlich bleiben, trwało zostawać, wytrwać statecznie.
Aushauen, wyciąć, wyrąbać; die Aeste, gałęzie, sęki; mit Ruthen, ociąć rozgami, prętami, kogo.
Ausheben, wziąć, umknąć, einen Baum, drzewo wyiąć, wykopać; Bier oder Wein, piwo lub wino wyciągnąć rurką. eine Thüre ausheben, drzwi zdiąć z zawiasami z hakow.
Aushecken, *ob.* Hecken, wyląc, wysiedzieć, młode, kurczęta, ptaszęta.
Ausheitern, wypogadzać się, wyiaśniać się. das Wetter heitert sich aus, czas się wypogadza, wyiaśnia się na pogodę.
Aushelfen, uwolnić, ratować, pomagać, wspomagać. jemanden aus der Noth aushelfen, z potrzeby kogo wyratować.
Aushellen *, wypogadzać się, *o powietrzu, o niebie,* als vom Wetter, wypogadza się, zabiera się na pogodę, es hellet sich aus.
Ausholen, wypytywać się, *ob.* Ausfragen.
Aushöhlen, wydrażać, dziury wykopywać, wybiiać; eine Mauer, w murze dziurę wybić, ale nie na wylot, bo by to znaczyło przebić mur. das Aushöhlen, als in den Bergwerken, izyb, góra, okno, iako to w górach kruszcowych. ausgehöhlte Schnitzarbeit, wyrznięcie, wyrobienie, wystruganie, wytoczenie we śrzodku; inwendig ausgehöhlt, wydrożony we śrzodku, we wnątrz.
Aushöhlung, *f.* wydrożenie.
Aushöhnen, wyszydzić, pogardzić.
Aushülsen, wyłuszczyć.
Aushungern, wymorzyć kogo głodem, namorzyć się kogo głodem, nie dopuścić, nie puszczać do fortecy żywności, aby głod w niey sprawić.
Ausjagen, wypędzić, wygnać, wyrzucić kogo zkąd. *to co,* ausstossen, wypchnąć.
Auskämmen, wyczesać; ausgekämmtes Haar, wyczesane włosy.
Auskaufen, wykupić, zastaw wykupić; wykupić wszystko. einem alles abkaufen, zakupić u kogo wszystko; nakupić wiele. ich habe ausgekauft, nakupowałem wiele.
Auskehren, wymieść miotłą; als eine Stube, iako to izbę iaką. kehre das Zimmer aus, wymieć, zamieć pokoy.
Auskehrer, *m.* wymiatacz, zamiatacz.
Auskehricht, śmieci, wymieciny.
Auskehren, wyimować z owocow ziarka.
Auskiesen, wybierać, wybrać. er ist zu diesem Amte erkieset, on do tego urzędu iest wybrany, na ten urząd obrany.
Auskla-

Ausklagen, oskarżyć; jemanden, kogo.
Ausklären, wyiaśniać się. der Himmel klärt sich aus, niebo się wyiaśnia, *t. i.* kiedy się chmury rozchodzą.
Ausklatschen, wypleść, wygadać, wybaiać, wyszydzić, wyśmiać. *ob.* Ausplaudern.
Ausklauben, wybierać, obierać, wybrać z pomiędzy innych.
Auskleiden, ubrać, ustroić, wystroić; rozebrać z sukien, ze stroiu.
Ausklopfen, wytrząść, wytrzepać, strząść; wyprostować; die Beulen aus einer zinnernen Schüssel, wyginania, wygięcia, zagiętki, w misach cynowych wyprostować, wyrownać; den Staub aus den Kleidern, wytrzepać proch z sukien, *ale Polacy częściey mowią:* z prochu suknię wytrzepać, *to mowienie drugie iest przeciwne pierwszemu, y zdaie się być własną polszczyzną*; den Saamen aus etwas, nasienie, ziarna wytrząść z czego. einen Menschen ausklopfen, d. i. schlagen, człowieka iakiego wytrzepać kiiem.
Ausklügeln, wytropić, wynaleść, wymyślić, odkryć co było nie wiadomo; dociec iakiego wynalazku, sztuki, rzeczy iakiey taiemney.
Auskochen, wygotować, ugotować dobrze, wywarzyć.
Auskommen, wyiść, wychodzić zkąd, dokąd, na dwor; unter die Leute kommen, między ludzi wyiść, rozgłosić się, rozeyść się; zurecht kommen mit einem, obeyść się z kim dobrze; genug haben auf etwas, mieć dosyć na czym, wychodzić na swoie; zu leben haben, mieć z czego żyć; wybuchnąć, als Feuer bey jemanden, iako to ogień u kogo, od kogo, zaiąć się.
Auskosten, wykosztować, aż się nic nie zostanie.
Auskramen, roztassować, rozkładać, rozłożyć towar; *satyr.* seinen Witz, seine Geschicklichkeit, swoy dowcip, swoię sposobność rozkładać roztassować iak na przeday, *t. i.* chlubić się z temi przymiotami.
Auskratzen, wyskrobać, zeskrobać, wydrapać; *to co.* ausschaben, po wierzchu zeskrobać, oskrobać.
Auskriechen, wyklnć się, wyląc się, iak prasżęta, kurczęta z iay; als Ungeziefer, czołgać się, suwać się po czym, po ziemi, iako to gad, wyczołgać się, wysunąć się, wyleść.
Auskriegen, przestać woiować, zkończyć woynę.

Auskundschaften, wyszpiegować, szpiegować, wypatrywać, wypatrzyć; wysyłać na podsłuchy, na zwiady, podsłuchiwać, taiemnie iść na podsłuchy.
Auskünsteln, wysztukować, wymyślić, myśląc długo nad czym y dowcipnie.
Auslachen, wyśmiać kogo.
Auslachenswerth, śmieszny, śmiechu godny, wyśmiania godny, na wyśmianie zarabiaiący.
Ausladen, wyładować, wyłożyć ciężar z czego.
Auslader, *m.* wykładacz ciężarow, *można nazwać:* wykładnik; aus den Schiffen, z okrętow; Holzauslader, drew wykładnik.
Ausländer, *m.* cudzoziemiec; Fremder, *toż samo*; obcy, cudzy.
Ausländisch, cudzoziemski, obcy, cudzy; ausländischer Krieg, obca, cudzoziemska, nie domowa woyna.
Auslassen, wypuścić, uwolnić, puścić z uwiązania, z więzienia. hinauslassen, *toż samo*; überschreiten, übergehen, o puścić, *t. i.* mimo przeyść, nie mowić, nie pisać o czym; nie czytać, albo w czytaniu, w pisaniu opuścić; *to co:* schmelzen, rozpuścić, roztopić; auslassen, den Zorn, uwodzić się, uwieść się gniewem; ausgelassen, lustig, dobrego humoru, wesoły, w dobrym humorze, dobrey myśli; ausgelassen, rozpustny, swywolny, ladaco, hultay; *toż samo co*, liederlich, ausgelassen seyn, bydź rozpustnym, rozpustować, hultayskie życie prowadzić; Possen treiben, *toż samo*; *także* co, liederlich seyn, rozpasać się, rozpuścić się na wszystko złe, wylać się na wszystko złe. das Auslassen eines Buchstabens in einem Worte, opuszczenie, wysadzenie litery z iakiego słowa, *t. i.* nie wymawianie iey.
Auslauf, *m.* popłynienie, wyiście pod żagle; einer Flotte, floty iakiey, *t. i.* okrętow woiennych; auf Beute, na zdobycz; des Wassers, wody, uyście, upust.
Auslaufen, wybiec; in die See, na morze, popłynąć z portu, pożeglować, wypłynąć; *to co*; ausrinnen, wyciec, zpłynąć czym; zum Ende gehen, mieć się do końca, ku końcu; gerathen, udawać się, udać się, powodzić się, powieść się, wyiść, na dobre, pomyślnie.

Auslaufen, wyiskać.
Auslecken, wylizać, wyłeptać; wie die Hunde das Wasser, gdy psy wodę łepczą, chlepią, chlepać.
Ausleeren, wypróżnić, nie nie zostawić w czym; einen Theil, część iaką uiąć, ubrać z pełnego.
Auslegen, wyłożyć, wykładać; to co, ausgeben, wydać, wydawać, pieniądze; erklären, obiaśniać, obiaśnić, iasno wykładać, wykładem rzecz oświecić, iasny wykład czego uczynić, iasno, przełożyć, wytłumaczyć, brać iaki sens. auslegen die Waaren, wyłożyć, roztassować, towar.
Ausleger, *m.* wykładacz, wykładca, przekładacz, przekładca; Erklärer, obiaśniacz, obiaśniciel, tłumacz.
Auslegung, *f.* wykład, wykładanie, obiaśnienie, wyłożenie, przełożenie rzeczy; oświecenie, tłumaczenie; *to co:* Deutung, Erklärung.
Auslehren, wyuczyć, zakończyć swoie uczenia.
Ausleihen, naiąć komu, puścić w naiem, dać na borg, borgować komu.
Auslernen, wybyć, wyterminować swoy czas w uczeniu się rzemiesła, być, zostać wyzwołonym. ausgelernt bekommen, otrzymać wyzwolenie. einen auslernen, wyuczyć się kogo, przeniknąć go, zrozumieć iego skłonności, umysł, myślne ułożenia.
Ausleschen, wygasić, *ob.* auslöschen.
Auslesen, wyczytać, przeczytać od końca do końca; durchlesen, *toż samo*; także co; aussuchen, wybrać, obrać, poszukać co lepszego.
Auslesung, *f.* wybieranie, obranie, obieranie, wybranie, wybior.
Ausliefern, wydać, wydawać, *albo co mowią:* szasować, dostawić, żywności, etc.
Auslocken, wywabić, złudzić, zwieść, *to co:* herauslocken, zwabić, znęcić, przynęcić, wyłudzić; einem ein Geheimniß, wywiedzieć się gładkim sposobem taiemnicy iakicy, sekretu.
Auslöschen, wygasić, zagasić do szczętu, ze wszystkim, *także to co:* austilgen, austhun, wymazać, wygluzować, przekryślić.
Auslösen, wykupić, odkupić z niewoli; ledig machen, wolnym uczynić, uwolnić, zapłacić okup, okupić niewolnika. auslösen was verpfändet ist, wykupić zastawioną rzecz, zastaw; okupić, opłacić z długow.
Auslöschlich, co może być uwolniony, odkupiony, okupiony, wykupiony.
Auslösung, *f.* uwolnienie, *na przykład*, od nieprzyiacioł, okupienie, wykupienie.
Auslösungs-Vortrag, *m.* świadectwo puszczenia z niewoli; im Kriege, iako bywa na woynie.
Auslüften, wywietrzyć, przewietrzyć, nowego powietrza napuścić, iak bywa w izbach, gdy okna otwarte.
Ausmachen, dokazać; zum Ende bringen, zkończyć; verfertigen, wygotować. einen Streit ausmachen, spór, sprawę, kłutnią zagodzić; in der Güte, w dobroci, po przyiacielsku; ausfragen, dowiedzieć się czego, wyrozumieć, wywiedzieć się; bestimmen, ustanowić, uchwalić, naznaczyć; austragen, wynosić, wynieść; als eine Rechnung, *n. prz.* rachunek wynosi tyle y tyle; besetzen, obramować, iako to suknią, als ein Kleid; *to co:* ausschelten, wyłaiać, strofować, przyganiać. ausgemacht, gewiß, pewny, nie zawodny, gotowy.
Ausmalen, odmalować, dokończyć malowania. ausmalen eine Sache mit natürlichen Farben, odmalować rzecz iaką naturalnemi kolorami, udać ią, albo potrafić tak dobrze, iak gdy by żywa, albo taż sama była, tak ią wydać iak w sobie iest.
Ausmauren, wymurować, podmurować, murem wyfutrować, mit Mauern füttern; murowanie dać.
Ausmelken, wydoić.
Ausmergeln, znurzyć, wysilić, konia zmordować, zbiegać, zciągnąć; *toż samo co,* abmatten.
Ausmessen, wymierzać, wygraniczyć, pomierzać na pewne miary, czy pola, czy co innego.
Ausmesser, *m.* miernik, mierniczy.
Ausmisten, gnoy ze stayni wyrzucić, staynią wychędożyć z gnoiu.
Ausmustern, żołnierzy rozpuścić, poodprawiać. ein ausgemusterter Soldat, odprawiony żołnierz; *to co:* weg thun, odrzucić, wzgardzić.
Ausnähen, wyszyć, wyszywać, przeszywać igłą, co pikować, *nazywaią podobno z francuskiego, piquer*; uszyć.
Ausnahme, *f.* wyięcie, excepcyia, oprocz, warunek, kondycyia.
Ausnehmen, wyiąć, oprocz czego, co uczynić; *toż samo znaczy:* herausnehmen, dobywać zkąd, wyimować z czego. Fische ausnehmen, sprawić ryby.

ryby. Waare ausnehmen, towary wybrać, wyiąć; ausdingen, zostawuiąc sobie, wyiąwszy; als junge Vögel aus dem Neste, wymować, iako to młode ptaszęta z gniazda. einen Stoß ausnehmen, zastawić się od razu.
Ausgenommen, wyiąwszy.
Ausnüchtern, wytrzyźwić się śpiąc. den Rausch ausschlafen, z piiaństwa się wyśpać, y przez to przyiść do trzyźwości; przespać piiaństwo.
Auspacken, rozwiązać, rozpakować; *to co:* auslegen, wyłożyć, powykładać; pootwierać, porozwięzować, porozkładać.
Ausparien, wystroić, ustroić.
Auspauken, przy biciu w kotły, co ogłosić, obwołać; eine Hure, wybębnić kurwę z miasta.
Auspeitschen, wybiczować; mit Ruthen ausstreichen, rozgami osiec, albo palcatami, prętami.
Auspfänden, zagrabić komu rzeczy, aby zapłacił komu dług, albo grzywny; przyaresztować komu co, osobliwie z rzeczy ruchomych.
Auspfeifen, wyszydzić, wyśmiać, *wydrwić*; Ausspotten, *toż samo znaczy.*
Auspflicken, *ob.* Ausrupfen.
Ausplaudern, wygadać, wypleść, wybaiać; rozsiać, rozsiewać plotki, wieści.
Ausplündern, zrabować, złupić, zedrzeć, zpustoszyć, zplondrować.
Auspoliren, wypolerować, wygładzić, wyhyblować, aby się gładkość świeciła.
Ausprägen, wyrazić, rzeczywiście y z osobna, wybić każdziuteńką prążkę wyraźnie.
Auspressen, wycisnąć; *to co:* ausdrücken, sok, ściskaiąc, prassuiąc, w prassie przyciskaiąc; *to co:* erzwingen, wykręcić co od kogo, wydrzeć co komu, wymóc co na kim.
Auspumpen, wypompować, pompą wyciągnąć, wyczerpać.
Ausputzen, wychędożyć, wygachować, wysmukać, wygładzić.
Ausputzer, *m.* wystraiacz; zbesztanie, złaianie, zieżdżenie zelżywemi słowami.
Ausrasen, upamiętać się w rozpuście, poprzestać rozpusty, swywoli, hultaystwa. des Rasens ein Ende machen, rozpuście, swywolnemu życiu, koniec uczynić.
Ausrasten, *ob.* Ausruhen.
Ausrauchen, wywietrzeć, wyparować, z dymem, z dymkiem, z parą wyiść. das Ausrauchen, wyparowanie, wywietrzenie, wydymienie. aufhören zu rauchen, przestać, parować, kurzyć się, dymić się; eine Pfeife Tabak, wykurzyć, wydymić lulkę tytoniu.
Ausräuchern, wyczyścić iakie, mieysce; *t. i.* wykadzić, z fetorow iakie wonie w nim zapalić, zapachami iakiemi nakadzić, od ktorych się powietrze naprawia.
Ausraufen, wyrwać, wyrywać, powyrywać; Bäume, z korzeniami drzewa; Haare, włosy.
Ausraufung, *f.* wyrwanie, wyrywanie, powyrywanie, wykorzenienie.
Ausräumen, wyprożnić, prożne zostawić, uczynić; *to co:* ausputzen, wychędożyć; aus einem Hause wegziehen, wynieść się, wyprowadzić się z iakiego domu; *to co:* leer machen, wyprożnić.
Ausrechnen, wyrachować, wyliczyć.
Ausrechnung, *f.* wyrachowanie, wyliczenie, rachunek zupełny.
Ausrecken, rozciągnąć, wyciągnąć.
Ausrede, *f.* wymawianie, wymowienie, wymowa; *toż samo co:* Aussprache, Sprache, akcent w mowieniu, albo w wymawianiu, słow wymawianie; Vorbehalt, *excepcyia*, wymowienie sobie, wyięcie; Entschuldigung, wymowka, wykrętka.
Ausreden, wymawiać, mowić, oświadczać; heraus sagen, wymowić się ze wszystkim, z czym; die Rede endigen, zkończyć, zakończyć mowę, zmowić całą mowę. ausreden einem etwas, wybić komu skrupuł z głowy, wyprowadzić kogo z iakiego mniemania. aus dem Sinne reden.
Ausreiben, wyskrobać, co iest krydą naznaczone, wymazać, zetrzeć, wytrzeć, z błota wyskrobać, wykiuszyć.
Ausreisen, wyieżdżać dokąd.
Ausreissen, wyrwać, wydrzeć; entlaufen, umknąć, uciec, wyrwać się; drapnąć, *w tym samym sensie mowi się*; als ganze Armeen, poyść w rozsypkę, rozpierzchnąć się; als ein Pferd, rozbiegać się, wziąć na kieł, *o koniu mowa.*
Ausreiten, wyiechać na koniu.
Ausreuten, wyrywać z korzeniami, pleć, wypleć, wykorzenić, wykorzeniać.
Ausrichten, uczynić, sprawić, skutkiem wypełnić, uskutkować, wykonać, zpełnić, zakończyć, ziścić się w iakiey rzeczy; *to co:* verrichten. Befehl ausrichten, słuchać rozkazow, wypełnić rozkazy sobie dane, sprawić to co

zlecono,

zlecono, do skutku przyprowadzić. ausrichten, postępować. nicht ausrichten, nie dokazać sprawy, przedsięwzięcia; zamysłow; ausrichten, die Unkosten, łożyć koszt na co. eine Hochzeit ausrichten, wesele sprawić, koszt na nie łożyć; einen ausschelten, wyłaiać kogo.

Ausriechen, wywietrzeć; als der Wein, iako to wino.

Ausringen, zkręcić, wykręcić.

Ausrinnen, zciec, zpłynąć; auslaufen, zbiec, wybiec.

Ausrotten, wykorzenić, zniszczyć, wyniszczyć, wygubić, zagubić, znosić, znieść.

Ausrotzen, wysiąkać.

Ausrufen, wywołać, kogo, zkąd, obwołać, ogłosić, wywołać rzecz iaką zakazuiąc ią; ausschreyen, wykrzyknąć; ein Geschrey machen, krzyk zrobić, wykrzyknąć, okrzyknąć, okrzyki czynić. ausrufen lassen, dać, kazać, wywołać, iaką rzecz przez woźnego, lub przezsługę mieyskiego; sein Gut, dać obwołać swoie dobra, że są na przedaż.

Ausrufer, *m.* wywoływacz, woźny, sługa mieyski do obwoływania.

Ausrufung, *f.* wywołanie, obwołanie, wykrzyknienie; aukcya, oznaymienie, ogłoszenie publiczne przedaży.

Ausruhen, wytchnąć sobie, wypocząć, odpocząć; *to co:* ausrasten, wywczasować się. das Ausruhen, wypocznienie, wywczasowanie się, odpocznienie, wytchnięcie.

Ausrupfen, wyrwać, wyrywać.

Ausrüsten, sich, wyporządzić, oporządzić, siebie, wybierać się, gotować się; ein Schiff mit allen Dingen, oporządzić okręt we wszystkie rzeczy, wyporządzić okręt ze wszystkim. der für die ganze Schiff-Ausrüstung sorgt, oporządca okrętu; tak można tego nazwać, ktory ma staranie, albo do ktorego należy wszelakie oporządzenie lub narządzenie okrętu; narządca, sporządca, okrętow.

Ausrüstung, *f.* wyporządzenie, oporządzenie, sporządzenie, narządzenie, porządek.

Aussäen, wysiać.

Aussage, *f.* wypowiedzenie, wypowiadanie, *relacyia*, powieść, powiadanie. nach seiner Aussage, według iego powieści, iak on powiada; *pofr.* à son dire.

Aussagen, wymowić; *to co:* reden, mowić, wyrazić, wypowiedzieć, opowiedzieć, oświadczyć.

Aussatz, *m.* trąd.

Aussätzig, trędowaty, trądem zarażony.

Aussäubern, wymieść, wychędożyć.

Aussaufen, wypić; austrinken, wypić wszystko, nic nie zostawić, wypróżnić, wysuszyć kieliszek, szklęnicę; *wyłyknąć.*

Aussaugen, wyssać; die Unterthanen, wyssać poddanych, *t. i.* podatkami ich wyniszczyć, wniwecz obrocić.

Ausschaben, wyskrobać.

Ausschaffen, wygnać, wypędzić, wyrzucić kogo zkąd.

Ausschälen, obłupić, obrać z łupiny, ze skorki, wyłuszczyć; reisende Leute, podrożnych wytrząść, zrabować ich.

Ausschallen, rozlegać się, głos się rozlega.

Ausschänden, ausschelten, wyłaiać.

Ausscharren, wyskrobać.

Ausschauen, wyglądać, przez okno; *to co:* aussehen, patrzyć, oknem.

Ausschäumen, seine Wuth, seinen Zorn, wywrzeć swoy iad, swoy gniew.

Ausscheiden, oddzielić, na bok odłączyć, wydzielić, wyłączyć.

Ausschelten, wyłaiać, dać dobrze, nażycie po uszach, zchędożyć słowami.

Ausschenken, wyszynkować, szynk trzymać, na karczmie siedzieć; Wein, winem szynkować, przedawać wino garcami, kwartami.

Ausscheuern, wypłukać, wytrzeć, wyszorować, wychędożyć; *to co:* auspußen; *znaczy także,* strofować, wyłaiać.

Ausschicken, wysłać, wysyłać, wyprawić, wyprawiać, kogo dokąd.

Ausschiffen, wypłynąć z portu, wyżeglować, pożeglować, popłynąć; wysadzić, wyłożyć z okrętu, ze statku, na brzeg, na ląd, aus dem Schiffe ans Land setzen.

Ausschießen, wystrzelić; mit Schießgewehr, strzelbę, albo strzelić, ze strzelby iakiey; *znaczy to także co:* grünen, rozzielenić się, zazielenić się; pąpie wypuścić, liście rozwinąć, pąpić, pąpie wydawać. das Ausschießen, pąpienie, pącza rozwinięcie. ausschießen, *to co,* aussondern, wydzielić, wyłączyć, odstrychnąć na bok; böses Geld, wyrzucić, wybrakować złe pieniądze z pomiędzy dobrych.

Aus-

Ausschimpfen, wyłaiać. *ob.* Ausschelten, zbeſztać.

Ausschinden, złupić, ze ſkòry, obłupić.

Ausschirren, wyprząc. die Pferde ausspannen, wyprząc konie, rozebrać konie, wyłożyć.

Ausschlafen, wyſpać upoienie, wytrzyźwieć ſpiąc, wyſpać ſię; einen Rausch, wyſpać dym w głowie, upiwſzy ſię; wytrzyźwieć, w ſpaniu.

Ausschlag, *m.* des Gewichts, przewaga, przeważanie, albo w gòrę iedney ſzali wybiegnienie, na ktorey lekſzy ciężar. das giebt der Wage einen Ausschlag, to przeważa wagę, to drugą ſzalę w gòrę wynoſi, wybiia; Ausspruch, dekret, uſtawa, umowa, wyrok, *decyzyia.* einer Sache einen Ausschlag geben, dać *decyzyią*, wyrok.

Ausschlagen, wybić, wyiść na co, albo wyiść z honorem. zum Ruhme gereichen, wyiść na honor, na dobre imie. die Wände ausschlagen, wapnem, tynkiem podrzucić ścianę; finnig werden, kroſtowacieć, zkroſtowacieć; krätzig werden, świerzbow doſtać. ausschlagen, rozbić, wybić co; ein Fenster, wybić okno; albo w oknie ſzyby, tafle, okna wyſadzić w izbę. einem die Augen ausschlagen, oczy komu wybić. ausschlagen, *to co:* verwegern, odmowić, niechcieć uczynić. gute Warnung ausschlagen, nie przyimować *reflexyi*, uwagi, dobrey rady. der Wald schlägt aus, ten las zaczyna ſię zielenić. ausschlagen, bić, kopać nogami, als die Pferde, iak konie czynią, wyciąć.

Ausschleifen, wyſzlufować, wyoſtrzyć; durchschleifen, scharf, spitzig machen, ſzlufuiąc, oſtrym, kończyſtym uczynić, zaoſtrzyć, zakończyć.

Ausschließen, wykluć, wyląc ſię, *to co:* ausbrüten, wylęgnąć ſię ziaia.

Ausschließen, odſtrychnąć; *to co:* absondern, odłączyć, wygnać, wykląć, wypędzić, wyrugować, nie przyiąć, nie puścić dokąd.

Ausschließung, *f.* nieprzyięcie, niepuſzczenie, niedopuſzczenie, wymowienie ſobie czego. mit Ausschließung anderer, z niedopuſzczeniem innych, iako to przywileie takie bywaią.

Ausschlupfen, wymknąć ſię.

Ausschlurfen*, oder Ausschlürfen, połknąć, wpić w ſiebie, brać w ſiebie, iak gdy ziemia deſzcz w ſiebie bierze.

Ausschluß, *m.* wypędzenie, wyrugowanie; niedopuſzczenie, zabronienie.

Ausschmausen, uczynić koniec ochocie, rozpuście, hultayſtwu, wyſzumieć, uſtatkować ſię.

Ausschmeißen, wyrzucić; wybić, wytłuc; *toż ſamo co znaczy:* ausschlagen, zerbrechen.

Ausschmelzen, wytopić, rozpuścić, roztopić; weich machen, zmiękczyć.

Ausschmiden, wykuć, wykować, ukuć, ukować.

Ausschminken, wymałować, wypiekrzyć, umalować, upiekrzyć.

Ausschmücken, wyſtroić, uſtroić. ausgeschmückte Sprache, ſtroyna mowa, wyſtroiona, kraſomowska, kraſna mowa.

Ausschmückung, *f.* ſtroy, ubior, gładkość, ſztuka ſtroienia, ubierania, dodania gładkości.

Ausschneiden, wyrznąć, otrzebić, pokładać, okapłonić, wywałaſzyć. hohl ausschneiden, wykroić, wydrożyć środek. rund ausschneiden, okręgło wykroić, ſrzodek, we ſzrodku.

Ausschneitzen, die Nase, utrzyć nos, wyſiąkać nos, wytrzeć nos.

Ausschnitt, *m.* wykroienie we ſzrzodku, wydrożenie, wyżniecie, wydłubanie.

Ausschnitzen, wyrznąć obraz, ſznycerską robotą.

Ausschöpfen, wyczerpać, wybrać, wybierać, wyciągać, wyciągnąć.

Ausschrauben, wyſzrubować, odſzrubować.

Ausschreiben, wypiſać, wypiſywać, przepiſać, przepiſywać, wyiąć, wyimować z kſiąg; przepiſać, naznaczyć, einen Tag zu einer Versammlung ernennen, dzien, na ſeym, na ziazd, na obradę, przepiſać, naznaczyć. völlig hinschreiben, przepiſać wciąż.

Ausschreiten, wykroczyć, za granicę przeyść, krok przeſtąpić, odſtrychnąć ſię.

Ausschreyen, wykrzyczeć, obmowić, obnieść kogo, ſzkalować; verleumden, *toż ſamo:* ausrufen, wywołać, wywoływać co publicznie. ausschreyen, wytrzyźwieć, od krzyczenia, wołania.

Ausschroten, wyciągnąć beczkę z piwnicy.

Ausschuß, *m.* wybor.

Ausschütteln, wytrząſnąć, ztrząſnąć, zrucić z ſiebie.

Ausschütten, wyſypać, rozſypać, wylać; Junge kriegen, als Hunde, ſzczenięta mieć, oſzczenić ſię; das Herz, wynurzyć ſerce.

Ausschüttung, *f.* wytrząśnienie, wysypanie, wylanie, wynurzenie; des Herzens, serca wynurzenie, wylanie z dobroci, ze szczerości.
Ausschwären, ziątrzyć się, zbierać, zebrać się, o krostach y wrzodach mowa.
Ausschwärmen, wyroić się, poprzestać rozpusty, swywoli.
Ausschwatzen, wygadać, wymowić się, *wybaiać*, co powinno być w sekrecie; aus dem Sinne, wybić co komu z myśli, z głowy, żeby przestał wierzyć.
Ausschweif, *m.* Umschweif, wyboczenie, odstąpienie, odeyście od materyi w mowie, odmienienie założoney materyi, obłąkanie się od założoney rzeczy do mowienia.
Ausschweifen, odchodzić od materyi, od propozycyi w mowie, nie trzymać się tego co założone do mowienia.
Ausschwenken, wymyć, wypłukać, wytrząść z czego.
Ausschwimmen, wypłynąć, upłynąć, umknąć, uchodzić, uyść z życiem.
Ausschwingen, wywiać, wypałać, wywietrzyć.
Ausschwitzen, wypocić się; vergessen, zapomnieć.
Aussehen, wyglądać, oknem głowę wychylaiąc, wyzierać na dwor, wyźreć. das Aussehen, wyglądanie, wyźrenie, zpoźrenie, wzrok. dieses Haus hat sein Aussehen gegen Süden zu, ten dom ma zpoźrenie na południe, ku południowi. Aussehen, postać, postawa, oko, wzrok. ein schönes Aussehen, piękne spoźrenie, piękny *prospekt*. übel aussehen, źle wyglądać, blado, nie mieć cery dobrey, rumianey. aussehen als wie, bydź podobnym do czego, do kogo. er sieht aus wie der Vater, podobny do oyca, wygląda iak oyciec.
Außen, na dworze, powierzchownie, powierzchu. eine Gottesfurcht von außen, powierzchowna tylko boiaźń boska.
Außen bleiben, nie przyiść, zostać się, nie przyiść, porzucić. mein Fieber ist außen geblieben, moia febra mnie porzuciła.
Aussenden, wysyłać, wysłać, wyprawić, wypławiać.
Außenher, na dworze, z wierzchu.
Außenwerk, *n.* okopy zedworne, roboty zedworne około fortecy.
Außenwärts, powierzchu, zwierzchu, zedworu.
Außer, außerhalb, za, oprocz, z. außer sich selbst bringen, uwieść się, odeyść od siebie samego; *to co:* ausgenommen, krom, oprócz, wyiąwszy. außer daß, oprocz że, okrom że.
Aeußern, das, zwierzchowność, zwierzch.
Außerhalb, wyiąwszy; *toż samo:* ausgenommen, von außen, powierzchownie, z wierzchu, ze dworu.
Aeußerlich, *adj.* powierzchowny; *adv.* powierzchownie, zewnętrznie.
Aeußern, sich, strzeć się, wstrzymywać się, odwracać się od iakiey rzeczy, chronić się, zpotkać się, nadeyść.
Außerordentlich, nie zwyczayny, nie zwykły, nad zwykły porządek, nadzwyczayny. außerordentlicher Abgesandter, Extraordynaryiny Poseł.
Aeußerst, ostatni. das Aeußerste an etwas, zwierzch sam, powierzch czego, koniec, kray, brzeg, czego. es ist mit ihm auf das Aeußerste gekommen, do ostatniey z nim przyszło. einen auf das Aeußerste bringen, przyprowadzić kogo do ostatniego kroku.
Aussetzen, wysadzić, wyrzucić, wybrakować, na bok odłożyć; podrzucić, als ein Kind das man hinwirft, iako to dzieci podrzucaią. unterlassen eine Zeitlang, przestać co czynić przez długi czas, przerwać robotę, odłożyć zaczętą na inszy czas; auspflanzen, przesadzać drzewa, etc. *to co:* tadeln, ganić, przyganiać; *to co:* vollends setzen, nakłaść pełno; völlig setzen, rzędem wzdłuż ułożyć; aus dem Schiffe ans Land, z okrętu, na ląd wyłożyć, wykładać.
Aus seyn, wybyć, skończyć się, ustać, wyiść; als der Termin, iak *termin* naznaczony do czego; mit etwas verloren seyn, zginąć, przepaść na czym. das Spiel ist aus, gra się skończyła. es ist aus mit mir, stało się, przepadłem. es ist aus mit meiner Hoffnung, po moiey nadziei, przepadła moia nadzieia; *to co:* nicht zu Hause seyn, nie być w domu.
Aussicht, *f.* wzrok, prospekt.
Aussieden, wywrzeć, wywierać.
Aussingen, wyśpiewać, prześpiewać.
Aussinnen, wymyślić, wynaleść; *toż samo co:* ausdenken.
Aussöhnen, ugodzić; vertragen, pogodzić, zaspokoić, poiednać, połączyć.

Ausſöhnung, *f.* ugoda, ugodzenie, pogodzenie, poiednanie, ſię.
Ausſondern, wydzielić, wyłączyć, odłożyć na bok, na ſtronę.
Ausſortiren, wybrać, dobrać; *toż ſamo także co:* ausleſen.
Ausſpähen, czuwać na kogo, ſzpiegować, czatować; *toż ſamo także co:* auf etwas lauren, ſtrzec, pilnować na co.
Ausſpäher, *m.* ſzpieg; podsłuch, podglądacz, wypatrywacz.
Ausſpähung, *f.* zdrada, zaſadzka, ſzpiegowanie, podglądanie, pilnowanie na kogo.
Ausſpannen, wyprząc; *toż ſamo także co:* ausſchirren, wyłożyć konie z woza, rozebrać; *także y to znaczy co:* ausſtrecken, als die Hand, wyciągnąć, iako to rękę.
Ausſpazieren, wyiść na ſpacyr. hinaus ſpazieren gehen, wyiść, iść, wychodzić ſpacyrem, na ſpacyr, po ſpacyrze, przechadzką.
Ausſpeiſen*, oder Abſpeiſen, wydać ieść, ſtoł zaſtawić. aufhören zu ſpeiſen, przeſtać ieść, wſtać od ſtołu.
Ausſpenden, wydzielić, podzielić; *toż ſamo także znaczy co:* austheilen, ausgeben.
Ausſperren, rozciągnąć.
Ausſpeyen, wypluć, wypluwać, zpluwać. immer ausſpeyen, uſtawicznie zpluwać, wypluwać, plwać.
Ausſpielen, wygrać, przegrać, ſkończyć, grę, *potym także; primo* grać; ich muß ausſpielen, teraz na mnie gra, *rozumiey:* przypada.
Ausſpinnen, wyprząść, wſzyſtko.
Ausſpinzen*, kończyſto zarobić, zaſtrugać, zaoſtrzyć, zakończyć.
Ausſpotten, wyśmiać, wyśmiewać, wyſzydzić, wyſzydzać, wydrwiwać kogo.
Ausſprache, *f.* wymowa, wymawianie, wymowienie. üble Ausſprache haben, złą mieć wymowę; wegen Formirung der Buchſtaben, dla złego *formowania* liter.
Ausſprechen, wymawiać; in einer Sache, w iakiey rzeczy, ſprawie, dać ſwoie zdanie, powiedzieć ſwoią myśl, mniemanie. ausſprechen, *to co,* Wörter hervorbringen, słowa wymawiać.
Ausſprengen, wytryſnąć, wyſiknąć, wyſkoczyć, wylać, rozlać; ausſpritzen, *toż ſamo; także znaczy to co:* ausbringen, wynieść, wynośić, roznieść, roznośić, wyiawić, rozgłośić, rozſiać.
Ausſpringen, wyskoczyć y roźlać ſię; *to znaczy także, co:* zerſpringen, rozpaść ſię, pęknąć.
Ausſpritzen, *ob.* Ausſprengen.
Ausſproſſen, pąpić, puſzczać ſię, pąpie puſzcząć.
Ausſproſſung, *f.* pąpienie, puſzczanie liſtkow, pąpia.
Ausſpruch, *m.* wyrok, ſkaźń, decyzyia, dekret; des Richters, ſędziego.
Ausſpülen, wymyć, wypłukać, wyprać, als Wäſche, iako to chuſty; *toż ſamo także znaczy, co,* ausſchwenken.
Ausſpüren, wytropić, wyſzladować; ein Wild ſuchen, zwierza tropić, ſzukać; ausforſchen, ſzlakować kogo.
Ausſtaffiren, wyſztafirować, wyſtroić, wypięknić.
Ausſtaffirung, *f.* eines Soldaten, porządek, chędogość u żołnierza, porządek żołnierski.
Ausſtand, *m.* oſtatek, pozoſtałe, reſzta, remanent, zoſtaie ſię.
Ausſtändig ſeyn, pozoſtać ſię, zoſtać ſię, po czym, z czego.
Ausſtatten, wypoſażyć, wydzielić; einem Kinde etwas zur Ehe mitgeben, dać poſag dziecięciu, aibo cząſtkę maiątku, żeniącemu ſię, albo idącemu za mąż.
Ausſtäuben, z prochu wykurzyć, otrzeć; als ein Kleid oder Buch, iako to ſuknią albo kſiążkę.
Ausſtäubern, wypędzić, wygnać, wypchnąć; *toż ſamo co:* ausſcheuchen.
Ausſtäupen, ociąć, oſiec, kazać oſiec przez ceklarza, lub ſługę mieyſkiego.
Ausſtechen, wyryſować, wyſztychować, wyryć, wyrznąć na czym, wykłuć na czym; *toż ſamo co:* ausgraben; ein Auge, oko wykłuć; tiefer machen, głębiey brać rzecz, widzieć.
Ausſtecken, wyſtawić, wynieść w gorę, podnieść, zatchnąć; eine Fahne, horągiew; ein Gebäude, budynek wyſtawić, *także:* odznaczyć, odkryślić; ein Lager, oboz wymierzyć, *obozem ſtanąć.*
Ausſtehen, wyſtać, należeć ſię. mein Sold ſteht noch aus, ieſzcze ſię mi zasługi należą; *to co:* ertragen, erdulden, ponieść, wycierpieć.
Ausſteigen, wyſieść, wyſtąpić, na ziemię, wyiść, z okrętu, z łodzi, z pojazdu.

Ausstellen, wystawić, postawić; eine Wache, postawić wartę; eine Schuldverschreibung, długow opis; zur Schau, na widok, w paradzie; auf eine andere Zeit, na inny iaki czas odłożyć, *niby*, odstawić.

Aussterben, wymrzeć. das ganze Haus ist ausgestorben, das Geschlecht, dom, rod cały wymarł, nikt się nie został z tego domu.

Aussteuern, ausstatten, wyposażyć, dać na posag corce za mąż idącey.

Ausstochern *, die Zähne, wykłoć zęby.

Ausstopfen, wypchać, wytkać, napchać, natkać; mit Scheerwolle, strzyżoną wełną.

Ausstoßen, wypchnąć, na dwor; *to co:* hinauswerfen, austreiben; ausstoßen, im Fechten, na sztos, sztosem podać szpadę, na sztych. dem Fasse den Boden, w fassie dno wybić. ausstoßen, als Schimpfworte, besztać, bluźnić, zelżywe słowa mowić.

Ausstoßung, *f.* wypchnięcie, wypędzenie, wygnanie, wypchanie, wypychanie.

Ausstrecken, wyciągnąć, iako to rękę; *to co:* herausstrecken, wyciągnąć co z czego; länger machen, pociągnąć. die Hand nach etwas ausstrecken, rękę po co wyciągnąć. nach der Länge ausgestreckt, wyciągniony, wzdłuż, podług długości.

Ausstreichen, wykrysować, krysami wymazać, wygluzować; *to co:* auslöschen; als eine Schrift durchstreichen, pismo iakie poprzekryślać, przekryślić. ausstreichen, mit Ruthen auspeitschen, rozgami ociąć, osiec. mit Farben ausstreichen, farbami, kolorami powierzchu przeciągnąć; powierzchu dać kolor cieniuteńko, iak nayclenicy.

Ausstreifen, wyrabować, zrabować; als, die Soldaten streifen diesen Ort aus, żołnierze te tu mieysca rabuią, pustoszą.

Ausstreuen, rozrucić, rozsiać, roztrząść; *toż samo co:* hin und wieder streuen, eine Zeitung, nowinę, wiadomość, wieść rozrzucić, rozsiać.

Aussuchen, wyszukać. ganz durchsuchen, wcale przeszukać, przeszperać, przewracać, wymacać. aussuchen, *znaczy też to co:* auslesen, wyszukać, wybrać, wybierać co lepszego.

Aussühnen, *ob.* Aussöhnen.

Aussüßen, osłodzić; bey den Aerzten, *u medykow używane słowo.*

Austanzen, wytańcować, przetańcować, natańcować się.

Austauschen, sztychować rzecz iednę za drugą, zamieniać.

Auster, *f.* ostrzyga. Austerschale, skorupka z ostrzygi.

Austerkrämer, *m.* ostrzyg przedawca, ten co ostrzygi przedaie.

Austheilen, wydzielić; die Sacramente, sakramenta dawać, *administrować.*

Austheilung, *f.* wydział, wydzielenie; *sakramentow administrowanie.*

Austhun, rozebrać się; *to co:* ausziehen, zdiąć suknie; odrzeć kogo z czego, wyzuć; *to co:* auslöschen, wymazać, wygluzować; das Geld auf Zinse, dać na prowizyą pieniądze. um gewisse Zinse hingeben, na pewną prowizyią dać, wydać.

Austilgen, wygluzować, wygubić, wygładzić, znieść.

Austilgung, *f.* zniesienie, wygubienie, zagubienie, wygładzenie, zagładzenie, zgładzenie.

Austoben, wygniewać się, wysapać się, przestać się gniewać, uspokoić się.

Austrag, *m.* koniec, zkończenie iakiey sprawy, ugoda, zgodzenie, zagodzenie, wyrok, *decyzyia.*

Austragen, wynieść. hinaus tragen, wynieść zkąd, dokąd; ausmachen, wyrobić, zrobić, potrafić, przyczynić się do czego; verleumden, obmowić, oszkalować.

Austräglich, pożyteczny, zyskowny, intratny.

Austrauern, wychodzić żałobę, skończyć, odbyć, złożyć żałobę.

Austreiben, wygnać, wypędzić; *to co:* ausjagen, wypłoszyć. das Vieh austreiben, bydło wypędzić, wygnać, pognać na paszą; den Teufel, diabła wygnać; den Schweiß, poty wzbudzić. das Austreiben, wygnanie, wypędzenie, wypłoszenie. austreibend, wypędzaiący, wyganiaiący.

Austrennen, wypruć, rozpruć, rozdzielić.

Austreschen, wymłocić.

Austreten, wystąpić, ustąpić; *to co:* ausweichen, ustąpić się, z drogi, z mieysca; fliehen, uciec, uciekać, uyść, uchodzić, *dać draba*; rozetrzeć, zatrzeć; als den Speichel, iako to plwociny nogą zatrzeć; die Schuhe, trzewiki w tyle przydeptać; einem die Schuhe, przydeptać komu trzewiki za nim idąc albo stoiąc. aus seinem

Stande

Stande austreten, że swoiego stanu, powołania wystąpić
Austrengen, wysuszyć, *ob.* austrocknen.
Austriefen, wyciec, wykapać; *toż samo znaczy także, co:* auströpfeln.
Austringen, wyciągnąć co mocą, przez moc; *toż samo także co:* auszwingen, wymòc, wymusić.
Austrinken, wypić, wszystko, nic nie zostawić.
Austrocknen, *neutr.* wyschnąć, wysuszyć się; *activ.* suszyć, wysuszyć. das Austrocknen, co suszy, wysusza; als eine Arzney thut, iak nie ktore lekarstwa czynią.
Austropfen, wykapać kroplami, kapkami, *niby*, wykroplić. tropfenweis austriefen, kroplami wyciekać, wypadać, ciec, padać.
Austrucken, *ob.* Ausdrucken.
Austrummeln, wybębniać, wybiiać w bębny, *albo też:* wygrywać na trąbie; weil man in Frankreich alles bey Trompetenschall publicirt, bo we Francyi, wszystko przy odgłosie trąb obwołuią. eine Hure austrummeln, kurwę wytrąbić.
Ausüben, potrafić, dokazać, wyrabiać, ćwiczyć; Rache, dokazać swoiey zemsty, zawziętości; eine Kunst, ćwiczyć się w sztuce iakiey.
Ausübung, *f.* ćwiczenie, rabianie, czynienie czego ustawiczne przez długi czas.
Auswachsen, wyrość; *znaczy także:* zgarbacieć; er ist ausgewachsen, zgarbaciał.
Auswägen, odważyć, zważyć, przedawać na wagę, na funty.
Auswählen, wybrać.
Auswandern, wywędrować, *to co:* ausgehen, wyiść, wynieść się, wyprowadzić się dokąd indziey na mieszkanie.
Auswärtig, obcy, postronny.
Auswärts, ze dworu, na ustroniu.
Auswaschen, wymyć, *to co:* ausspülen, wypłukać czysto, wyprać, chustę; als Arzeney oder Wunden, iako to lekarstwo zpłukać, rany wymyć.
Ausweben, wytkać, wyrobić, płutno.
Auswechseln, wymieniać; als Gefangene, iako to niewolnika wymieniać.
Ausweg, *m.* wyboy, wyboczenie, zatok, *to co:* Ausgang, wyiście, wychod; Ausflucht, wycieczka; Mittel, szrodek, lekarstwo, sposob.
Ausweichen, wystąpić, ustąpić, ustąpić mieysca komu innemu; ustąpić się z mieysca; odeyść, odchodzić, pożegnawszy tych, z ktoremi byłeś, *toż samo także co:* ausgleiten, wyślizgnąć się.
Ausweiden, wypaproszyć, wyiąć wnątrze, sprawić, *toż samo co:* ausnehmen, w tym sensie: als einen Fisch, sprawić rybę.
Ausweinen, wypłakać; die Augen, oczy, długim, częstym, ustawicznym płakaniem; wzrok płaczem zepsuć; przestać płakać, wypłakać się, napłakać się.
Ausweisen, ukazać, dać znać, pokazać, oznaymić, dać do zrozumienia, *toż samo co:* anzeigen; die That weiset es aus, uczynek to sam pokazuie.
Ausweissen, wybielić; ein Zimmer, pokoy, izbę.
Auswendig, z wierzchu, ze dworu, po wierzchu, *toż samo co:* äußerst, powierzchownie; in dem Gedächtnisse, na pamięć. ich kann es auswendig, ia to na pamięć umiem. auswendig lernen, na pamięć się uczyć. auswendig erzählen, mawiać, powiadać na pamięć.
Auswerfen, wyrzucić; wypchnąć na dwor, *to co:* verschneiden, otrzebić, okapłonić; im Kartenspiele, grać, wyrzucić w grze. auswerfen, ein Netz, zarzucić sieć; den Speichel, ślinę wyrzucić. immer auswerfen, zawsze zpluwać; eintragen, wynosić; wegwerfen, precz wyrzucić, wyrzucać, odmowić, odrzucić.
Auswertig, *ob.* auswärts; Auswär.
Auswetzen, wywecować, wyostrzyć, wybrusować na brusie, na kamieniu. eine Scharte auswetzen, szczerbę zaostrzyć, w nożu, zostrzyć szczerbę.
Auswickeln, rozwikłać, rozwiązać, rozpleść, rozebrać co było kręconego, rozwinąć, uwolnić. sich aus einer Sache herauswickeln, wywikłać się, wykręcić, z iakiey trudney sprawy; entledigen, uwolnić.
Auswiegen, *ob.* auswägen, odważyć.
Auswinden, wywindować; wykręcić suknią, albo chustę, ktorą płukano, prano; aby z niey woda wyszła.
Auswintern, wyzimować, przezimować, wybyć, wytrwać, wyżywić, *się*, przez zimę.
Auswirken, chleb zrobić, bochenki chleba porobić, przed wsadzaniem go do pieca. das Brod aus dem Teige machen, taczać chleb, *t. i.* bochenki robić;

wić; zuwege bringen, wyrobić, otrzymać sobie co, wyiść na swoie.

Auswischen, wytrzeć, wymazać, wyglużować. mit Wischen austhun, zetrzeć wiechetkiem, zcieradłem.

Auswölben, wysklepić, zasklepić, sklepienie dać, sklepienia podawać.

Auswurf, wyrzucenie; im Spiele, ręka; aus dem Leibe, wyrzutki z ciała: aus dem Munde, z gęby, z ust, iako to ślina, flegma. stetiges Ausspeyen, zpluwanie ustawiczne.

Auswurzeln, wykorzenić, wyrwać, wydrzeć, wykopać, wykarczyć z korzeniami.

Auswüten, uspokoić się, uśmierzyć, ukoić gniew, przestać się gniewać

Auszahlen, wypłacić, wydać pieniądze, zapłacić wszystko do szeląga.

Auszahler, *m.* wypłatca, płatnik, zapłatca; ten ktory powinien wypłacić, albo ktory wypłaca.

Auszahlung, *f.* wypłacenie, wydanie, wydawanie należących pieniędzy, wypłacanie.

Auszählen, wyrachować.

Auszähnen*, *wyzębić, t. i.* gdy się komu wszystkie zęby wykłuią, y wyrosną.

Auszapfen, wytoczyć; wyciągnąć z beczki, wino lewarem.

Auszäumen, wychełznać, zdiąć musztuk, wędzidła, z pysku koniowi wyiąć.

Auszehren, wytrawić; zchudzić, wysuszyć, zesłabić, osłabić, na ciele, na siłach. einen auszehren, zieść kogo, *t. i.* dobro, maiątek iego przeieść.

Auszeichnen, wyznaczyć, wytchnąć znakiem iakim; extrakt uczynić czego.

Ausziehen, wyciągnąć; wyprowadzić się, z miasta, z domu, z gospody. aus einer Stadt oder Hause sich begeben; das Ausziehen aus einem Hause in ein anderes, wyprawadzenie się z iakiego domu do iakiego innego. Kleider ausziehen, rozebrać się, zdiąć suknie, zewlec suknie. den alten Menschen ausziehen, zdiąć z siebie, starego człowieka. einen ausziehen, wyzuć kogo. einen berauben, odrzeć kogo, złupić, obedrzeć, obrać z czego. wider den Feind ausziehen, przeciwko nieprzyiacielowi, na nieprzyiaciela wyciągnąć, *t. i.* iść na nieprzyiaciela, przeciw nieprzyiacielowi. ausziehen aus einem Orte, wyciągnąć z iakiego mieysca, wyprowadzić się. etwas ausziehen aus einem Buche, wyciągnąć, wyiąć, wziąć z iakiey kśiążki; den Degen, dobyć szpady, pałasza; einen Zahn, wyrwać ząb; die Haut, zciągnąć skorę, zdiąć.

Auszieren, wystroić, ustroić, *wygachować.* reichlich auszieren, bogato wystroić.

Auszierung, *f.* ustroienie, przyozdobienie, wystroienie.

Auszimmern, wybudować, wystawić pokoie, budynek.

Auszug, *m.* wyciągnienie, wyięcie, zebranie; kurzer Inhalt, krotki zbior, treść; *to co:* Abschrift, przepis, przepisanie; *to co:* Abreise, wyiazd, odiazd, odeyście; *to co:* Rechnung, wyrachowanie, wyliczenie.

Auszwingen, wymoc, wymusić co przez moc na kim, wycisnąć.

Au weh! au! w boleści, w żalu, w czuciu czego przykrego to zawołanie bywa.

Ax, *f.* oś, na ktorey się koło obraca, albo raczey piasta z kołem; oder Achse.

Axt, *f.* siekiera. breite Axt, topor. Axt der Böttcher zum Daubenhauen, karmasyr, do robienia, dęg, klepek. Zwergaxt, berdysz.

Aextlein, *n.* siekierka, toporek. Böttcheräxtlein, karmasyrek bednarski.

Aysen*, wrzod, bolak. einem den Aysen aufthun, [illegible]od komu otworzyć; słowo w słowo, ale przysłowie znaczy, to co y polskie: domacać się komu iedna, *t. i.* prawdę komu w oczy powiedzieć.

Aeyßlein, *n.* wrzod maleńki, maleńczki, bolaczek, wrzodek, wrzodeczek.

Azel, sroka.

B.

B, oder b, der andere Buchstab des deutschen Alphabets, B, albo b, druga litera, w Niemieckim (y w Polskim także) alfabecie.

Baacken, Zeichen im Meere, wornach man die Schiffahrt richtet, znaki, według ktorych żegluga bywa kierowana. zwey Stäbe, womit die Feldmesser eine Linie oder Figur abstecken, laski, żerdki, tyczki, ktoremi Polmiernicy linią, albo figurę w polach zatykaią.

Baaden, kąpać, *ob.* Baden.

Baal,

Baal, *m.* Abgott der Tyrier, Baal, bożyszcze, ktoremu się Tyryiczykowie kłaniali.
Baar, odliczony, wyliczony, *ob.* Bar.
Baase, *f.* ciotka, *ob.* Base.
Babel, *n.* Babilon, Babilonia.
Babelmandel, Meerenge oder Mund des rothen Meeres, Babelmandel, Cieśnina morska, albo gęba czerwonego morza.
Babenberg, Babcberga, *ob.* Bamberg.
Babotsch, Stadt in Ungarn, Babocza, miasto w Węgrzech.
Babul, Stadt in Ostindien, Babul, miasto w Indyach Zachodnich.
Babylon, Stadt in Babylonien, Babilon, miasto w Babilonii.
Babylonien, Landschaft um die Stadt Babylon, Babilonia, kray około miasta Babilonii.
Babylonier, *m.* einer von Babylon, Babiloniczyk, ieden z Babilonii.
Babylonierinn, *f.* eine von Babylon, Babylonka, iedna z Babilonii.
Babylonisch, *adj.* Babiloński; Mauern, Babilońskie mury; Tapeten, Babilońskie kobierce; Soldat, żołnierz Babiloński.
Baccalaureat, *n.* erster Titel in der Philosophie oder Theologie, Bakalaurea, naypierwszy tytuł w Filozofii, albo w Teologii.
Baccalaureus, *m.* Bakalarz; der das Baccalaureat erhalten hat, ktory ten tytuł otrzymał.
Baccago. Fluß in Italien, Bekano, rzeka we Włoszech.
Bacchus, *m.* der Heiden Weingott, Bacchus, Bożek wina u Staroświeckich.
Bach, *m.* strumień; kleiner Fluß, rzeczka; frischer, zimna; springender, skoczna; Ableitung eines Baches aus seiner Quelle, prowadzenie strumienia ze swoiego źrodła: der stille oder schnell fließt, ktory cicho, bystro, płynie; der in einen andern Lauf geleitet worden, ktory się inszym korytkiem obrocił.
Bachant, *m.* klecha, żak prosty, co dopiero do szkoły przyszedł.
Bachanterey, *f.* klechostwo, prostastwo szkolne, dziwastwo ponurowate.
Bachbungen, ein Kraut, ziele nie iakie, potocznik, rzerzucha wodna, bobownik..
Bache, *f.* wilde Muttersau, świnia dzika, maciora.
Bachkrebs, *m.* rak rzeczny.
Bachminze, *f.* miętka wodna, albo kobyla, ziele takie.
Bachstelze, *f.* trzęsiogonek, ptak, pliszka.
Bachu, Stadt in Persien, Bachu, miasto w Persyi; See in Asien, morze w Azyi, ktore się nazywa morze Kaspiyskie.
Bachwasser, *n.* rzeczna woda.
Bachweide, *f.* ein Gewächs, rzeczna wierzba, albo wodna wierzba.
Bachweise, wie Bäche, strumieniami, potokami, rzeczkami, iak strumienie, rzeczki, potoki.
Baciesaray, Stadt in der kleinen Tartarey, Baciezara, miasto w małey Taryi.
Bacillen, *f.* Babia sol, ziele.
Backen, *m.* lic, policzek; Theil des Gesichts, cząstka twarzy, szczegulniey, iagoda na obliczu. die Backen schminken, iagody malować, piekrzyć. der eingefallene Backen hat, ktory opadłe lice ma; etwas bausende, troche pucołowate; blasse, blade. Zerkratzung der Backen, podrapanie licow, policzkow; hangende, lice wiszące.
Backen, piec, als Brod, iako to chleb. der Becker bäckt gut Brod, piekarz piecze dobry chleb. sich mit Backen ernähren, pieczeniem chleba żyć, z piekarstwa żyć.
Backen, das, *n.* pieczenie chleba.
Backenstreich, *m.* Ohrfeige, policzek, danie w gębę, wycięcie policzka; einem geben, dać komu w gębę, wyciąć komu policzek.
Backenzahn, *m.* trzonowy ząb.
Backgeld, *n.* zapłata piekarzowi za upieczenie chleba.
Backhaus, *n.* piekarnia, piekarska izba.
Backofen, *m.* piec piekarski; heisser, gorący; laulichter, letni. in Backofen dörren, suszyć w piecu piekarskim; heitzen, das Brod darinnen kann gebacken werden, napalić w piekarskim piecu, aby się mogł chleb dobrze w nim upiec. in den Backofen schieben, do pieca wrzucić, wsadzić.
Backschaufel, *f.* łopata do wsadzania chleba.
Backstube, *f.* izba piekarska.
Backtrog, *m.* dzierza, do czynienia na chleb; koryto do robienia ciasta.
Bad, *n.* łaźnia, kąpiel, kąpalnia, pływalnia, pływaczka.
Baden, kąpać, *to samo także co*, waschen, myć, oblewać się, zlewać się. er hat sich in der Badstube, im Flusse, gebadet, on kąpał się w łaźni, w rzece; man

man ſagt es auch von Hünern, wenn ſie im Sande wühlen, mawiaią to także o kurach, gdy ſię w piasku walaią.

Bader, m. łaziebnik, łaziennik; także ten co ſię kąpie.

Baderinn, f. łaziebniczka, łazienniczka; także, ta co ſię kąpie.

Badegeld, n. zapłata za łażnią, za kąpiel, łazienne, kąpielne.

Badehut, m. czapka do kąpieli, ktorey, w kąpieli, w łażni kąpiąc ſię zażywaią.

Badſtube, f. łażnia, izba łaziebna, izba do kąpania, izba do kąpieli.

Badkopf, m. bańka, plur. bańki, ktore ſię na rożnych częściach ciała ſtawiaią.

Badmagd, f. ſługa, posługuiąca w łażni, w kąpieli, ſzorowaczka, pomywaczka, kobieta ktora w łażni ſzoruie lub pomywa.

Badſchürze, f. fartuſzek, ktorym ſię w łażni przepaſuią.

Badtuch, n. chuſta do ścierania ſię w łażni.

Badwanne, f. wanna do kąpania. aus der Badewanne heraus ſpringen, z wanny, z kąpieli, wyskoczyć. in die Badwanne ſteigen, wleść do wanny, do kąpieli.

Bähen, naparzać, rozgrzewać. ein krankes Kind mit gewärmten Kräutern umſchlagen, bähen, członek chory nawarzonemi ziołami ciepło przez chuſtę obłożyć, albo chuſty czyſte w nich maczaiąc przykładać.

Bahn, f. droga. etwas auf die Bahn bringen, wymyślić, na dobrą drogę co wynieść, wyprowadzić, zamyślać, napocząć iaki zamysł.

Bahnen, die Bahn oder einen Weg machen, drogę robić, torować, bić. ein gebahnter Weg, droga bita, utorowana, bity gościniec, droga zrobiona ſypana z ziemi, usłana, wyſypana.

Bahr, f. Todtenbahr, mary.

Balbier, m. cyrulik, balwierz; ungeſchickter, nie ſpoſobny, nie umieiętny, partacz, nieuk w cyruliſtwie.

Balbierbecken, n. miedniczka balwierska, do golenia.

Balbieren, golić, to co, ſcheeren, ſtrzyc, brodę, wąſy, głowę.

Balbiermeſſer, n. brzytwa.

Balbierſcheere, f. nożyczki balwirskie, cyrulickie.

Balbierſtube, f. izba balwierska, balwiernia, izba do ktorey ludzie idą ſię golić.

Balken, m. balka, belka, tram, tragarz. er lüget, daß ſich die Balken biegen, tak łże że ſię aż nad nim balki gną; polskie: że ſię mu aż z gęby kurzy. der Raum von einem Balken zum andern, wyſokość ściany od piętra, do piętra.

Balkenband, m. klin z hakami, klamra, ankra końce balkowe w murze umacniaiąca.

Bald, wkrotce, to co, geſchwind, wprędce, prędko; alſo bald, na tych miaſt, toć czas, dopiero teraz, iak nayprędzey; leichtlich, łatwo, ſnadno; bald dieſes, bald jenes, dopiero to, dopiero owo; to to, to tamto, także to, co, beynahe, oder faſt, prawie, ledwie nie.

Baldrian, m. ein Kraut, kòzki, baldryan ziele.

Baldwin, m. przezwisko męskie.

Baleſter, ob. Balleſter.

Baley, f. ſtaroſtwo grodowe, ſądowe.

Balg, n. ſkòra ze zwierząt z ſiercią ieſzcze, iako to z liſow, z wilkow. Balg, Schandbalg, Hure, niewiaſta bezwſtydna, nierządnica.

Balgen, ſich rauffen und ſchlagen, mocować ſię, poiedynkować, potykać ſię, porwać ſię do ſiebie, zerwać ſię z ſobą.

Bälger, m. kłutnik, złośnik, zwadca, to co, Zänker.

Bälglein, n. die Nachgeburt oder Aftergeburt, błona, w ktorey ſię dzieci rodzą. Bälglein, worinnen die Körner der Früchte liegen, łupina, obłupina, łupinka, gdzie ziarna owocow ſiedzą.

Ball, m. Ballen von eingepackten Waaren, bela towarow. ein Ballen Papier, w papierni; bela papieru.

Ball, m. piła. Ball zum Spielen, piła, piłka do grania. den Ballen aufheben, auffangen, piłkę podnieść, łapać. den Ball ſchlagen, mit dem Balle ſpielen, piłkę bić, w piłkę grać, odbiiać piłkę. ein Ballen der Drucker, piła drukarska, z trzonkiem, ktorą drukarz czernidłem litery napuſzcza. Ball, taniec. einen Ball anſtellen, ſprawić taniec, bal dać.

Ballaſt, m. balaſt, ładunek, ſzkutny, t. i. piaſek gruby y kamienie, łaſzt. ballaſten, ładować kamieńmi, piaskiem ſtatek. den Ballaſt auswerfen, wyrzucać precz kamienie z okrętu, wyładować

wać balaſt; das Auswerfen deſſelben, wyrzucanie gruzu tegoż ſamego. der den Ballaſt auswirft, wyrzutnik, balaſtu, ładunku.
Ballen, *ob.* Ball.
Ballen, *m.* nadęta piłka, w ktory ieſt pęcherz wołowy; nogami y rękami ią biiąc popychaią.
Ballen binden, einballen, pakować, towary ułożone płotnem, matą, obſzyć, powlec.
Ballenmacher, *m.* piłodziey, co nadęte piłki robi.
Balleſter, *m.* kuſza do ſtrzelania kulami.
Ballet, *n.* tańczyk, toneczek, ktory ſię rozmaitemi ſkokami w kilka osob nayczęściey przebranych tańcuie.
Ballhaus, *n.* da man mit dem Balle ſpielet, dom gdzie w piłę wielką, nadętą graią.
Ballmeiſter, *m.* uczyciel gry w wielką piłkę.
Ballſpiel, *n.* gra w piłkę nadętą.
Balſam, *m.* balſam.
Balſambaum, *m.* balſamowe drzewko.
Balſamholz, *n.* drzewo balſamowe.
Balſamiren, nabalſamować, nawonić, perfumować, wonnościami napuſzczać, nacierać, wykadzić kadzidłem, zapachami, iako pokoy, izbę.
Bambaſin, *ob.* bombaſin.
Bamme, *f.* kramka chleba z masłem, naſmarowana masłem.
Banco, *n.* bank kupiecki, do wymiany y wypłacania przekazanych pieniędzy.
Bancogeld, *n.* pieniądze bankierskie, na banku na wymianie trzymane.
Band, *n.* wſtęga, lina, poſtronek, powroz. ein ſeidenes Band, wſtęga, wſtążka, iedwabna. Band unter der Zunge, błonka, paſek pod ięzykiem; an der Thüre, zawiaſy, z zawiaſową rurką u drzwi, około czopa ſię obracaiąca. breite Bänder zum Tragen, do noſzenie ſzerokie paſy, noſidła z paſow. Bänder von Eiſen an den Fenſterrahmen und andern Dingen, worinnen die Fenſter auf= und zugehen, zawiaſy iako u okien y inſzych, na ktorych ſię okna y drzwi otwieraią, y zamykaią. Band von Weiden, wić, witka, wierzbowa; pręcie gibkie, do plecienia koſzykow, do wiązania czego. Band eines Buches, oprawienie, introligowanie, wiązanie kſięgi. Band des Hundes, ihn damit zu führen, ſtryczek, poſtronek, do prowadzenia pſa na nim. Band zum Bruche, pas na podwięzowanie kiły, wypuknienia, ſzelka. Bande, Hafft, Gefängniß, więzy, więzienie. er liegt in Banden, ſiedzi w kaydanach, okuty w kaydany.
Bandel, *m.* pas żołnierski na ktorym ładownica wiſi, czyli, na ktorym ładownicę zawdziewaią na ſiebie.
Bändig, ugłaskany, *t. i.* łatwy do ugłaſkania, łaskawy, łatwy do obłaskawienia ſię. das ſich bändigen läßt, co ſię ułaskawić, ugłaskać daie, unoſić; unoſzony.
Bändigen, ugłaskać, ogłaskać, ułaskawić, obłaskawić, unoſić, uieżdzić, przyſiodłać, pod moc, podbić.
Bandit, *m.* Landflüchtiger, wygnaniec, zboyca, rozboynik, tułacz, wywołaniec, żaboyca przenaięty.
Bandmeſſer, *n.* noż bednarski, zażywany od bednarzow do obręcz, do pobiiania naczynia.
Bandweide, *f.* wiklina, koźlina, witka, z wikliny ukręcona, upleciona.
Bange machen, ängſtigen, ſtraſzyć, przeſtraſzyć, kogo, ſtrachu kogo nabawić, ſtrachem kogo dręczyć, męczyć, ſtrach komu w oczy puścić. einem bange ſeyn, ängſtlich ſeyn, bać ſię, przeląc ſię, być ściśnionym, zdręczonym, ſtrachem boiaźnią.
Bangenkraut, *n.* świnia weſz, ziele iadowite, ktorym łatwo można otruć.
Bangigkeit, *f.* ścisk, ucisk, fraſunek, *to co*, Angſt, Kummer, fraſunki, utrapienie, boiaźń, ſtaranie, troska, troskliwość.
Banier, *ob.* Panier.
Bank, *f.* Stuhl, Sitz, ława, ławka, ſtołek, żydel. Bank der Wechsler und Spieler, bank, kupczenie pieniądzmi; bank w niektorych miaſtach na ktorych pieniadze przekazane płacą; graiąc w karty, gry, baſſetę, lub faro bank, *t. i.* pieniądze, ktore przed bankierem leżą. auf die lange Bank ſchieben, odkładać ode dnia, do dnia, odwłoczyć, zwłoczyć die Sache gedeyet, geräth auf die lange Bank, rzecz ta ciągnie ſię, przewłoczy ſię długo, końca iey ieſzcze nie maſz, długo czekać.
Bankert, *m.* Hurenkind, bękart, ſyn wolnego łoża, ſyn naturalny.
Bankerot, *m.* bankrut, ztracony kupiec, utratnik, marnik ſwoiey fortuny.
Bankerotirer, *m.* bankrut.
Banket, *m.* Gaſterey, banket, bieſiada, ochota, uczta, traktament, czeſtowanie,

nie, sprawić ochotę, bankiet, zaprosić na ochotę, etc.

Banketiren, *biesiadować*, ochocić się, ochoty sprawiać, na ochotach bywać; na obiadach gościem.

Banketirer, *m.* pan ochoty, ochoty dawca, *biesiadnik*; *tak* ten ktory ochotę sprawuie, *tak* y ten, ktory na ochocie iest, na bankiecie.

Bänklein, *n.* bey der Hausthüre, ławka, ławeczka, przed domem u drżwi do siedzenia.

Bann, *m.* der Obrigkeit, obwołanie, ogłoszenie, obwieszczenie, zapowiedzenie; pomoc zwierzchności, urzędu, jurisdykcyi, mieyskiey, grodzkiey; Feldmarkung, okolica, w ktorey kto ma prawo, co iey mieszkancom rozkazywać; Acht, wywołanie z oyczyzny, bannicyia, *proskrypcyia*, wygnanie.

Bannen, in den Bann thun, wygnać, wypędzić, wygnaniem skarać, na wygnanie z oyczyzny skazac, na wygnanie posłać, do czasu. aus dem Banne thun, znieść dekret wygnania, darowac karę wygnania. bannen, die Geister beschwören, exorcyzmować, zaklinać diabła, wyganiać. das Bannen der Geister, zaklinanie, wyganianie, wypędzanie, wygnanie duchow złych.

Bannrichter, *m.* sędzia, kryminałow, ktory na głowę, na wygnanie sądzi.

Bannstrahl, *m.* klątew, exkommunikacya kościelna.

Bapst, *ob.* Pabst.

Bar, gotowizna. bar Geld, gotowe pieniądze. um bar Geld spielen, grać w gotowe pieniądze, stawiać zaraz pieniądze graiąc. bar bezahlen, gotowemi pieniądzmi, gotowizną płacić.

Bär, *m.* nieźdźwieć, dziki, drapieżny, y okrutny zwierz.

Bär, *m.* Bärre, nałowy, łowienie ryb, łapanie ryb, łapanka.

Barbar, *m.* okrutnik, grubian, nie nułosierny nielitościwy. ein Barbar, ein Pferd aus der Barbarey. barbarczyk, koń Afrykański; albo Tartarski.

Barbara, *f.* Barbara, nazwisko białogłowskie.

Barbarey, *f.* Barbaryia, barbarzyński Kray, barbarzyński Kraina.

Barbarisch, *adv.* okrutnie, po tyrańsku, po grubiansku, iak okrutnik, iak grubian.

Barbe, *f.* barwena, brzana, brzanka, rodzay ryby w rzekach. eine kleine Barbe, brzanka, brzaneczka, malenka.

Barbierer, *m. ob.* Balbieren, golić.

Barchet, *m.* Parchet, parchan, do podszewek, bawełnica, bawełniane tkanie.

Bare, *f.* etwas zu tragen, taczki, nosze do noszenia, do wozenia kamieni; zum Sarge, mary.

Bärenhaut, *f.* skóra niedźwiedzia, niedźwiednia. auf der Bärenhaut liegen, *słowo w słowo z niemieckiego*, na niedźwiedziey skòre legać, *co do sensu*, być leniuchem, leniwcem, leniwym, gnuśnym, niedbalcem, niedbałym.

Bärenhäuter, *m.* oszust, szalbierz, matacz, rzesimieszek, kręcigroz.

Bärenhäuterey, *f.* oszustwo, matastwo; tchorzowateść, podłość, szalbierstwo, wykrętarstwo.

Bärenhäuterisch, *adv.* po oszustosku, po szalbiersku, po wykrętarsku, podło, z podłością, nikczemnie, lękliwie

Bärenjagd, *f.* polowanie na niedźwiedzia.

Bärenklau, *f.* łapa niedźwiedzia, stopa u niedzwiedzia.

Bärenschmalz, *n.* sadło niedźwiedzie, tłuste z niedwiedzia.

Bärenfauter, *m.* ludzie co niedźwiedzie do rożnych sztuk przyzwyczaione wodzą.

Baret, *m.* biret, kształt czapeczki, we trzy lub cztery rogi na wierzchu robioney, iakiech księża, lub Doktorowie w naukach zazywaią.

Barfuß, oder barfüßig, bosy, bosoniogi, bosochodzący, bez obuwia, z bosemi nogami.

Barfüßermönch, *m.* bosy zakonnik, mnich, bez trzewikoye, y obuwia chodzący.

Barg, *m.* ein verschnittener Eber, wieprz, rznięty.

Bärinn, *f.* niedźwiednica.

Barke, *f.* ein Schiffchen, barka, statek, morski, nie wielki, a nie łodź, ani czołno, iak nie ktorzy tłumaczą.

Barmherzig, *adj.* miłosierny, miłościwy, litościwy, *to co*, gnädig, mitleidig, *adv.* miłosiernie, litościwie, miłościwie.

Barmherzigkeit, *f.* miłosierdzie, miłościwość, litość, pożałowanie, zmiłowanie się. Barmherzigkeit erzeigen, jemanden, miłosierdzie, litość komu wyświadczyć, pokazać miłosierdzie, pożałowanie nad kim.

Bärmutter, *f.* macica, żywot, mieyſce płodu.
Bäre, *m.* in der Scheune, ſzranki, mieyſce oſzrankowane, ſzrankami obſtawione; przegroda, w ſtodole, w ktorey, ſkładaią, zboże zwiezione z pola; Pferdekrippe, żłob w ſtayni końſkiey, y w oborach.
Bärengrolzen, *n.* *o koniach*, łogawy, łogawiec, gdy iedząc za żłobb zębami chwyta. das Bärengrolzen, łogawość, łykawość, gdy iedząc zębami ſię o złob opiera.
Bärengrolzer, *m.* koń łykawy, łogawy.
Bärre, *ob.* Bär zum Fiſchen.
Barſch, *m.* ein Fiſch, okuń, ryba, naywięcey w ſtawach y w iezioroch.
Barſchaft, *m.* Geld in Barſchaft, gotowizna, gotowe pieniądze, leżące pieniądze w ſzkatule.
Bart, *m.* broda, wąs, wąſy; eines Thieres, als Katzen, wąſy u niektorych zwierząt, iako to kotow; am Schlüſſel, wąſy u klucza. der ſich den Bart wachſen läßt, ten ktory brodę zapuſzcza, ktory zaroſł y brodę noſi. mit einem Barte von anderer Farbe, in den Wapen, w Herbach, cząſtka herbu innym kolorem wydana. das einen Bart oder Haken hat, als Pfeile mit ſcharfen Haken, o ſtrzałach, żeleſcem ząbkowatym, y narzynanym naſadzonych. den Bart abſchneiden, brodę, wąs, uciąć, uſtrzyc, ogolić. den Bart aufſetzen, wąs zakręcić, poſtawić.
Bart, Bürſtchen, *n.* ſzczoteczka, do wyczeſania; do wyſmukania wąſow.
Barte, *f.* ſiekiera.
Bartig, browaty, brodacz, wąſaty, wąſacz.
Bartzänglein, *n.* włoſow[illegible] kleſzczyki do wyrywania włoſow. die Barthaare mit dem Zänglein ausraufen, włoſy, z brody, z wąſow, kleſzczykami wyrywać, wyciągać.
Barwinde, *f.* powoy płotowy, lilia płotna, dzwonki płotowe, *ziele.*
Barwolf, *m.* wilkołek.
Barwurz, *f.* oleśnik, koper leśny, ziele.
Baſe, *f.* Vaters oder Mutter Schweſter, oyca albo matki ſioſtra, ciotka z oyca, ciotka z matki.
Baſelbeeren, *ob.*
Baſilisk, *m.* bazyliſzek.
Baß, *m.* in der Muſik, bas w muzyce. der Baß einiger Inſtrumente, bas niektorych inſtrumentow muzycznych. den Baß ſingen, baſem śpiewać. den Baß ſtreichen, baſem brać, iako to na wioli baſowey. Generalbaß, bas generalny.
Baſſa, *m.* ein türkiſcher Oberbefehlshaber, Baſza Turecki, Urzędnik, naywyżſzy Turecki w iakiey prowincyi Państwa Tureckiego.
Baßgeige, *f.* wiola baſſowa.
Baſſiſt, *m.* baſiſta, baſem śpiewaiący, bas śpiewak.
Baßpfeife, *f.* & *m.* fagot, baſſon. das Zünglein unten an der Baßpfeife, das Loch zu decken, was der Finger nicht erreichen kann, ięzyczek na fagocie, do przykrywania dziurki, ktorey palec doſiągnąć nie może.
Baſt, *m.* kora, ſkòra na drzewie.
Baſtard, *m.* Bankert, ſyn wolnego, nie ślubnego, łoża, ſyn naturalny.
Baſtille, *f.* Baſtylla, altes Schloß zu Paris, ſtary zamek w Paryżu.
Baſtion, *f.* Baſtyon, Theil einer Feſtung, część narożna fortecy.
Baſtonac, Baſtonak, (ſonſt Baſtoigne) eine Stadt in dem Luxemburgiſchen, miaſto w Luxemburskim.
Baſtonade, *f.* obicie kiiem. Prügelſuppe, *toż ſamo.*
Baſtoniren, obić kiiem, *toż ſamo co*, ausprügeln.
Bataille, *f.* (Batallie) ſzyk woyska; formiren, ſzyk woyska zrobić, uſzykować woysko. in voller Bataille mit den Feinden ſchlagen, w ſzyku potykać ſię z nieprzyiacielem; *także znaczy toż ſamo co:* Schlacht, bitwa, ſ. Schlachtordnung.
Bataillon, *n.* batalion, ein Haufen Volk von 2, 3, 4 oder 500 Mann, uſiec, od trzyſta do czteryſta lub pięćſet ludzi w ſobie zamykaiący.
Batavia, Stadt in Oſtindien, miaſto w Zachodni Indyi.
Bate, *m.* kmotr, krzeſny oyciec, *ob.* Pathe.
Batenburg, Stadt in Holland, Batenburg, miaſto w Hollandyi.
Bathe, Stadt in Engelland, Bate, miaſto w Anglii, y Hrabſtwo.
Batſeba, Weibernamen, Betſabea, imie białogłowskie.
Batterie, *f.* baterya, aufgeworfene Erde, worauf die Stücke geſtellet werden, ſypany z ziemi kopiec, na ktory m armaty ſtawiaią; aufführen, aufrichten, bateryą, wyprowadzić, wyſtawić. mit den Batterien näher an die Stadt rücken, z bateryami pomknąć ſię ku mia-

miaſtu; über den Haufen ſchießen, bateryie na kupę zwalić, zrucić.

Batze, *m.* bace, eine Münze, pieniądz pewny.

Bau, *m.* budowanie. Aufführung eines Gebäudes, wyprowadzenie wyſtawianie, wyſtawienie budynku iakiego, *potym*, das Gebäude auch ſelbſt, ſam budynek; des Feldes, wyprawa roli. Strafe und Verdammung zu harter Arbeit, kara y ſkazanie na ciężkie prace.

Bauamt, *n.* budowniczego urząd, budowniſtwo. Bauherren-Amt, *toż ſamo*, führen, verwalten, budowniczego urząd ſprawować.

Bauch, *m.* brzuch; *it.* ausgehende krumme Weite eines Gefäßes, wychodząca krzywo, pękato, obſzerność iakiego naczynia, pękatość. dem Bauche dienen, brzuchowi ſłużyć. den Bauch aufblähen, brzuch wydąć.

Bauchdiener, *m.* paſibrzuch.

Bauchflüßig, na biegunkę chory. der den Bauchfluß hat, ten ktory biegunkę ma.

Bauchfluß, *m.* biegunka; haben, biegunkę mieć; ſtellen, biegunkę zaſtanowić; den er befallen, kogo ta choroba napadła.

Bauchgrimmen, *n.* torſye w brzuchu. der Beſchwerung vom Bauchgrimmen hat, ktory na torſyie, na morzysko żołądka choruie; rznięcie w żołądku.

Bauchriem, *m.* rzemień do podpaſania brzucha.

Bauchſchwulſt, *m.* nadęcie brzucha.

Bauchſorge, *f.* ſtaranie o brzuchu, aby uſtawicznie y wiele ieść.

Bauchwehe, *n.* bolenie żołądka, bol brzucha, z torſyi, z rżnięcia żołądka.

Bauchwurm, *m.* gliſta, robak w brzuchu, w kiſzkach, zwłaſzcza u dzieci.

Baucke, *f.* kotły, u iazdy, czyli, u kawaleryi. *ob.* Pauke.

Bauen, budować; ein Gebäude, budynek; aufführen, wyſtawiać; hurtig und mit Fleiß, prędko a dobrze. ein Haus, Neſt, Schiff bauen, dom, okręt budować, gniazdo urobić; *znaczy także to co*, zubereiten, uprawiać; das Feld, pole, rolą; das Land, ziemię.

Bauer, *m.* chłop, rolnik; Bauersmann, *toż ſamo*, der auf dem Landgute lebt, ktory na wſi żyie.

Bauerarbeit, *f.* rolniſtwo, wieyskie goſpodarſtwo, rolna robota. einen Knecht zur Bauerarbeit abſchicken, ſługę do rolnego goſpodarſtwa odesłać.

Bauerart, *f.* chłopski obyczay. auf Bauerart, chłopskim obyczaiem, po chłopsku, po wieysku; handeln, czynić, poſtępować.

Bauerflegel, *m.* proſty chłop, *to co*, grober Kerl, grubian, proſtak.

Bauerfrau, *f.* wieyska goſpodyni, kobieta, pani.

Bauergeräthe, *n.* ſprzęt wieyski, chłopski.

Bauergütchen, *n.* polko, zagrodka chłopska; rola chłopska, kmieca.

Bauergut, *n.* rola chłopska, kmieca, puſtrolek, zagroda.

Bauerhabit, *m.* wieyski ſtroy, wieyska, chłopska ſuknia.

Bauerhart, wieyski, chłopski.

Bauerhärtigkeit, *f.* chłopska natura, chłopska grubość, proſtota.

Bauerhandthierung, *f.* uprawa roli, rolne prace, rolne goſpodarſtwo, rolna robota.

Bauerhof, *m.* chałupa chłopska, dom wieyski, *ob.* Meyerhof; auf einem Bauerhofe leben, na wſi żyć, w chałupie, na ſolwarku mieſzkać.

Bauerhaus, *n.* dom chłopski.

Bauerhütte, *f.* *toż ſamo.*

Bauerhüttchen, *n.* chałupka, chatka.

Bauerhund, *m.* wieyski, chłop ki pies.

Bauerkirmſe, *f.* oder Kirchmeß, kiermaſz wieyski.

Bauerknecht, *m.* parobek.

Bauerkittel, *m.* chłopska ſuknia, chłopska ſukmana, gòrnica.

Bauerkoſt, *f.* chłopskie iadło, wieyskie pożywienie.

Bauerleben, *n.* wieyskie, chłopskie życie.

Bauerleute, *plur.* chłopi, wieśniacy, chłopski lud.

Bauerplacker, *m.* poborca, wybierny, wybieracz.

Bauerrekel, *m.* wieś właściwa; mieſzkanie na ſkałach, między ſkałami.

Bauerſchenke, *m.* karczma gdzie chłopi piią, gdzie dla chłopow trunek ſzynkuią.

Bauerſcherz, *m.* chłopski, proſty, wieśniacki, żart.

Bauerſpieß, *m.* pocisk, dzida chłopska.

Bauerſtand, *m.* chłopski, wieyski, wieśniacki, ſtan.

Bauerſtiefel, *m.* kurpiel; bur chłopski.

Bauerwerk, *n.* chłopska robota.

Bauer=

Bauerwesen, *n.* wieśniaſtwo.
Baufällig, upadaiący; co ſię iuż ruinuie, pſuie, upada.
Bauherr. *m.* einer der etwas bauen läßt, ten co daie co budować, ſtawiać; *pot.* der mit den öffentlichen Gebäuden einer Stadt zu thun hat, budowniczy.
Bauholz, *n.* drzewo na budownią, na budowanie, na budynek; zu Schiffen, na budowanie okrętow; fällen, drzewo na budowanie ſpuſzczać, ścinać.
Baukosten, *plur.* koſzt na budowanie, wydatek łożony na budynki.
Baukunst, *f.* architektura, ſztuka budowania, kunſzt budowniczy.
Baulich, *adj.* co może być budowany, zdatny na budownią. im baulichen Wesen erhalten, w pobudowaniu należytym, w dobrym ſtanie, przy poprawianiu potrzebnym, dom, budynek, trzymać, utrzymywać; einen Tempel übergeben, kościoł komu poprawny, zporządzony ze wſzyſtkim oddać.
Baum, *m.* drzewo; alter, ſtare; junger, młode; fruchtbarer, rodzayne; dicker, grube, miąſne; friſcher, weſołe, żywe; äſtiger, gałęziſte; wilder, leśne; ſchmucker, gładkie; eingegangener, uſchłe; iſt friſch und auf, żywe y iądrzne; wird alt und geht ein, ſtarzeie ſię y ſchnie; iſt ohne Saft, bez ſoku, bez wilgoci, wyſchłe; treibet zu viel Holz, w drewno rośnie; treibt Knoſpen, pącze wypuſzcza, wypycha; ſchoßt aus, w owoc ſię zawięzuie; ſchlägt wieder aus, znowu ſię ożywia y ſtaie ſię rodzaynym; blühet ab, okwita, opada z kwiatu; läßt die Schale gehen, łyko puſzcza.
Baumbicker, *m.* ein Vogel, ſrokoſz.
Baumeln, von etwas herab hangen, wiſieć na czym; von einem Baume, na jakim drzewie, z czego; von der Schulter, z ramienia; ſich, kołyſać ſię, chuſtać ſię.
Baumelung, *f.* kołyſanie, chybanie, chuſtanie.
Baumeiſter, *m.* architekt, budownik; budowca.
Baumeiſterinn, *f.* architekta, budowniczka, budowczyna.
Baumfrüchte, *plur.* owoc z drzewa, na drzewie ſię rodzący; unreife, niedoźrzały; reife, doźrzały; geringe, nikczemny; welke, ſchrumpfichte, zwiędły; fallen ab, opadaią, padaią; ſind mürbe, doſtałe; abreiſſen, zrywać.
Baumgärtner, *m.* ſadownik, koło drzew robiący, y na drzewach ſię znaiący rodzaynych, ogrodowy.
Baumgarten, *m.* ſad, ogrod w ktorym tylko ſame drzewa urodzayne ſadzone.
Baumhacker, *m.* ein Vogel, ptak nie iaki, *ktory ſię nazywa*, ſrokoſz.
Baummos, *n.* mech, grünlichtes oder graues Unweſen, das an den Stämmen der Bäume wächſt, rzecz zielonawa, albo ſiwa; ktora na pniach u drzew rośnie.
Baumnuß, *m.* orzech włoski, z drzewa, ktore ſię także tym imieniem zowie, ſ. welſche Nuß.
Baumöl, *n.* oliwa wyciśniona y wyprasowana z iagod drzewa oliwnego.
Baumrinde, *f.* und zwar die innere weiche, ſkora na drzewie, a w ſamey rzeczy, wewnętrzna ſkòry miąższość; die äußere rauhe, zwierzchowna, chropowata, tym imieniem nie właściwie ſię nazywa.
Baumſchule, *f.* ſzkoła drzewkowa, na drzewka. Ort, wo man junge Bäume zieht, mieyſce w ogrodzie, w ſadzie, lub inne, w ktorym młodziuchne drzewka wſadzone iak palcaty, chowaią; anlegen, ſzkołkę na drzewa młodziuchne założyć w ſadzie lub w ogrodzie.
Baumſchwamm, *m.* hubka na drzewie, wyraſtaiąca z drzewa, iak poduſzka.
Baumſpecht, *m.* ſrokoſz.
Baumſtark, ſilny, mocny iak drzewo, *to co*, ſehr ſtark.
Baumſtütze, *f.* podpora, podporka.
Baumwärter, *m.* ſadownik.
Baumwolle, *f.* bawełna.
Baumwollenſtaude, *f.* bawełniane drzewko.
Baumwollen, bawełniany; Leinwand, płotno, tkanka bawełniana.
Baur, *m.* chłop, wieśniak.
Baurenarbeit, *f.* uprawa, robota rolna, polna.
Bauſchen, nabrzmieć, nabiec, *obacz* Pauſſen.
Bauſchreiber, *m.* piſarz drzewiany, drzewa ſpiſuiący w rejeſtrach.
Bauske, Stadt in Curland, Bausko, miaſto w Kśięſtwie Kurlandskim.
Bautzen, Hauptſtadt in der Lauſitz, Baucen, ſtołeczne miaſto, w Łuzacyi, *inaczey*, Budyſzyn.
Bautzen*, grubym głoſem huczny ſzczekać, naſzczekiwać, *ob.* Bellen.

Bauung, *f.* eines Gebäudes, budowanie, stawianie, iakiego budynku; des Feldes, gospodarowanie w roli, w polu.
Bauwesen, *n.* kształt budowania, sposob, wizerunek w budowaniu, wzor budynku, *ob.* Baukunst, *y znowu* Bau.
Baux, (Bo) Bauksa, Ort in Frankreich, mieysce w Francyi.
Baya, Stadt im Neapolitanischen, Baia, miasto w Neapolitańskim Krolestwie.
Baye, Meerkrümme, obłąg, ktorym morze ku brzegom wylewa, obłąg morski.
Bayer, einer aus Bayern, ieden z Bawaryi, Bawar, Bawarczyk.
Bayerisch, *adj.* Bawarski; Kreis, Bawarska Okolica, *potacinie*; *Circulus Bauariae.*
Bayern, Herzogthum in Deutschland, Bawaryia, Księstwo Bawarskie w Niemczech.
Bayonne, Stadt in Frankreich, Baiona, miasto w Krolestwie Francuskim; drugie, w Hiszpanii.
Bayonische Inseln, Inseln bey Spanien, Wyspy Baiońskie blisko Hiszpanii.
Bayreuth, Hauptstadt im Markgrafthume dieses Namens, Beyraut, stołeczne miasto, Margrabstwa Beyrautskiego.
Bazas, Stadt in Frankreich, Bazas, miasto we Francyi.
Bdellion, żywicy pewney rodzay, bdelion, bdelia.
Beängstigen, dręczyć, trapić, *ob.* Aengstigen.
Beängstiget, strapiony, ściśniony, żalem, utrapieniem, dolegliwościami, troskliwościami.
Beängstigung, *f.* utrapienie, ucisk, udręczenie; troskliwość.
Beamter, *m.* Amtmann oder Amtschreiber, urzędnik, pisarz urzędowy; Skarbnik, przy ktorym urząd pieniądze składa.
Beantworten, odpowiedzieć, odpowiadać. die Fragen beantworten, na pytania odpowiadać; einem alles, na wszystko komu odpowiadać; schriftlich, pisaniem, pismem, na piśmie komu odpowiadać; einen Brief, na list odpowiedzieć, odpowiadać, odpisać, odpisywać, *ob.* Antworten.
Beantwortung, *f.* odpowiedź, odpowiedzenie, odpowiadanie, danie odpowiedzi, odpisanie. etwas das der Beantwortung nicht werth ist, to co odpowiedzi nie warto, rzecz nie godna, na ktorą by dać odpowiedź.

Bearbeiten, obrobić, drzewo toporem ociesać; Bäume zum Bauholze, drzewo na budowanie, *ob.* Arbeiten; sich, zrobić się, zpracować się, wypracować się; wyrobić się, *obacz* Bemühen sich.
Bearn, Landschaft in Frankreich, Bearna, Benearna, Ziemia w Krolestwie Francuskim.
Beaubec, (Bowec) Stadt in Frankreich, miasto we Francyi, Bobec.
Beaucaire, (Wokär) Stadt in Frankreich, Boker, miasto we Francyi.
Beauce, (Wos) Landschaft in Frankreich, Bose, ziemia we Francyi.
Beaufort, (Wofor) Namen unterschiedener Oerter, Bofort, imie kilku rożnych mieysc.
Beaujeu, (Woschoh) Stadt in Frankreich, Bożew, miasto we Francyi.
Beaujolois, Bożole, Provinz in Frankreich, prowincyia krolestwa Francuskiego.
Beaulieu, (Wolioh) Stadt in Frankreich, Boliie, miasto we Francyi.
Beaumans, Stadt auf der Insel Anglesey, miasto na wyspie Angleza.
Beaumont, (Womont) Namen unterschiedener Städte, imie albo nazwisko kilku rozmaitych miast.
Beaune, (Won) Stadt in Burgund, Bone, miasto w Burgundyi.
Beaupreau, (Woproh) Stadt in Frankreich, Bopro, miasto we Francyi.
Beauvais, (Wowäh) Stadt in Frankreich, Bowe, miasto we Francuskim Państwie; *potac. Bellovacum, Bratuspantium, Caesaromagus.*
Bebauen, zabudować, mieysce, plac; mit Gebäuden anfüllen, budynkami napełnić; einen Ort, budowaniem, zastąpić, zabrać, wszystko mieysce nic nie zostawiwszy.
Bebelzen *, mit Belz überziehen, futrem, kożuchem powlec, futro kożuch dać na wierzch.
Bebelzung *, *f.* futrem, kożuchem po wierzchu powleczenie, futra danie wierzchem.
Beben, drżeć, dygotać, trząść się, jak się trafia, człowiekowi, lub innym rzeczom.
Bebenhausen, Ort im Würtembergischen, Bebenhusa, miasto w Wirtemberskim.
Bebinkeln *, moczem oblać, zkropić; die Kleider, suknie.
Bebrücken, most dać, mostem dwa brzegi złączyć, pomościć, ztąd pomoszczenie;

nie; einen Fluß, na rzece moſt wyſtawić, przez rzekę moſt dać; einen Moraſt, przez błota, trzęſawiska, kałuże, moſt położyć, moſtem takie mieyſca wysłać.

Bebung, *f.* drżenie, dygotanie, trzęſienie ſię, *ob.* Zittern, das.

Bech, *f.* ſmoła, (*obacz* Pech) palona z ſośni, iodły y innych tłuſtych drzew.

Becher, *m.* Trinkgeſchirr, puhar, zban, kufel, kruźlik, naczynie do napoiu. ausgetrunkener Becher, wyprożniony, wyſuſzony, wypity, puhar; goldener und mit Edelgeſteinen beſetzet, złotolity y drogiemi kamieniami wyſadzany; einem reichen, komu puhar, kufel podać; austrinken, ausziehen, wypić, ſpełnić. geſtochener Becher, wysadzany oſobkami puhar. Becher fodern, proſić o puhar, o kielich; von Thon, gliniany; von Meeth, pełny miodu; einen nach den andern ausſchlürfen und alſo den Tag hinbringen, ieden kielich, puhar, kufel po drugim wypiiać, y tak na tey zabawie cały dzień przepędzić.

Becherlein, *n.* puharek, kieliſzek, kufelek.

Bechkranz, *m.* ſmolany zapał, do podpalania, do zapalania, *ob.* Pechkranz.

Becirkung, *f.* okryślenie, okołowanie; kołem odryſowanie, ograniczenie, obwod.

Beck, *m.* piekarz, *obacz zwyczaynieyſze słowo*, Becker.

Becken, *n.* ein Gefäß, miednica; *it.* ein Ort im Münſteriſchen, mieyſce w Monaſterskim.

Beckenbrod, *n.* chleb od piekarza brany, kupiony, chleb piekarski.

Beckenknecht, *m.* piekarczyk, czeladnik, albo chłopiec do pieczenia chleba u piekarza.

Beckenwerk, *n.* piekarska robota, pieczywo, pieczenie, pieczenia ſpoſob.

Becker, *m.* piekarz, *chlebodziey*, pieczeniem chleba życie prowadzący.

Beckerarbeit, *f.* piekarska praca, piekarskie roboty, działania, robienia.

Beckerhandwerk, *m.* piekarska ſztuka, piekarne, piekarskie rzemiesło.

Beckerinn, *f.* piekarka, ktora ſama chleb na przeday piecze, albo żona piekarza.

Beckerkunſt, *f.* ſztuka piekarska. kunſzt piekarski, ſpoſob y umienie pieczenia ciaſt.

Beckinn, *f.* piekarka, ktora chleb y ciaſta piecze; żona piekarza, piekarzowa.

Bekreuzigen, ſich; ſich mit einem Kreuze für einem Unglücke zu bewahren ſuchen, przeżegnać ſię, żegnaniem ſię bronić ſię od iakiego nieſzczęścia, albo chcieć ſię obronić.

Bekrönen, uwieńczyć; mit Kränzen, wieńcami uſtroić, w wieńce przybrać.

Bekrönung, *f.* uwieńczenie, wieńcami przyſtroienie, ubranie w wieńce.

Bedachen, ein Dach auf etwas machen, dach dać, dach zrobić nad czym, dachem przykryć, pokryć. mit Schindeln bedachen, guntami, ſzkudłami przykryć, czyli z nich dać dach.

Bedacht, *f.* uważanie, uważenie, zważanie, uważność, zważenie, *to co*, Bedachtſamkeit; mit Bedacht, z uwagą, uważnie, uważaiąc.

Bedachtſam, *adj.* uważny, uważaiący, baczny; Menſch, człowiek. bedachtſamer und langſam gehender Richter, uważny y zwolna poſtępuiący ſędzia. fleißiges und bedachtſames Nachſinnen, pilna y uważna myśl, uważne y baczne myślenie.

Bedachtſam, *adv.* uważnie, z uwagą, bacznie, uważaiąc, nie bez uwagi.

Bedachtſamkeit, *f.* uwaga, uważanie. aus einer guten Betrachtung der Dinge und genauen Bedachtſamkeit etwas thun, z dobrym uważaniem rzeczy, y należytym rozmyśleniem co czynić, *ob.* Vorſichtigkeit.

Bedächtiglich, *adv.* uważnie, bacznie, rozmyślnie. nichts recht und bedächtlich machen, nie czynić nic dobrze y uważnie; ſeinen Dingen rathen, bacznie o ſwoich rzeczach radzić, myśleć.

Bedanken, ſich, dziękować, dzięki, dziękowanie, podziękowanie, czynić, dzięki oddawać; gegen einen, polski słowskład ma trzeci ſpadek oſoby, *komu*.

Bedauern, żałować, żal być; eines Unfall, załować cudzego nieſzczęśliwego przypadku; żal mi iego nieſzczęścia, *ob.* Mitleiden.

Bedecken, przykryć, okryć; eines Leib mit ſeinem Mantel, czyie ciało ſwoim płaſzczem; die Gebeine mit Erde, kości ziemią nakryć. ein Erdhügel bedeckt den Leib, mogiła pokrywa ciało; mit Schnee, śniegiem nakryć.

Bedeckung, *f.* nakrycie, pokrycie, przykrycie, nakrywanie, pokrywanie, przykrywanie.

Bedel, *m.* sługa Akademicki, służący w Akademii.

Bedenken, zważyć, pomyśleć, rozmyśleć, rozmyślać; etwas nach der Billigkeit, zważyć co według słuszności; bey sich, u siebie, w sobie; sich, an etwas zweifeln, wątpić, w czym powątpiwać, o czym, *to co*, versorgen, opatrywać; seine Kinder, swoie dzieci, opatrzyć; *to co*, in Acht nehmen, wzgląd mieć, na uwagę brać.

Bedenken, das, *n.* uważanie, rozmyślenie; erfordern, potrzebować, wymagać rozmyślenia, rozważania. in Bedenken ziehen, brać na uwagę, do uwagi, na rozmysł, na rozmyślenie. andere mit um ihr Bedenken befragen, drugich się pytać, o ich uwagi, rozmysły, myślenia. sein Bedenken von sich stellen, myśl, uwagę swoię otworzyć; odezwać się z swoim rozmysłem; *to co*, Zweifel, wątpienie, einem machen, wątpienie komu uczynić, sprawić. ohne einiges Bedenken, bez czyiego wątpienia. kein Bedenken tragen, żadnego nie mieć wątpienia.

Bedenklich, rzecz potrzebuiąca uwagi. das zu bedenken ist, co trzeba uważać, nad czym trzeba myśleć, pomyśleć.

Bedenklich, *adv.* wątpliwie, z wątpliwością, wątpiąc, powątpiwaiąc, z wątpieniem.

Bedenkzeit, *f.* czas do uwagi, do rozmyślenia, do naradzenia.

Bedeuten, znaczyć, być znakiem, przeznaczać, co, prognostykować. es bedeutet, to co złego, nic pomyślnego znaczy, przeznacza. sich gar nicht bedeuten, berichten lassen, nie dać się naprowadzić, na dobrą drogę, nie dać sobie dobrze radzić, nie słuchać dobrey rady, nie dbać na przestrogi. es hat nichts zu bedeuten, to nic nie ma znaczyć, to nic nie znaczy; to do tego nic nie ma, na to uważać nie trzeba. was bedeutet dieses? co to znaczy? co to ma być? co to będzie z tego?

Bedeutung, *f.* znaczenie. was hat das Wort für eine Bedeutung? co za znaczenie ma to słowo? co znaczy? co wyraża? iaka moc tego słowa w znaczeniu?

Bedienen, zażywać, potrzebować, *ob.* dienen; sich eines Dinges bedienen, zażywać iakiey rzeczy, na swoie używanie rzecz obrócić, zażywać rzeczy dla siebie. ein öffentliches Amt bedienen, (*ob.* verwalten.) publiczny urząd sprawować, być na iakiey godności, publicznym dostoieństwie. die Gäste bedienen, gościom być rad, gościom wszystkie usługi, wygody, świadczyć, czynić. einem bedienet seyn, sługą być czyim, służyć komu, usługiwać, usługi komu świadczyć.

Bedienung, *f.* służba, służenie, posługa, posłużenie, usługiwanie, usłużenie; *znaczy także toż samo co:* Amt, urząd.

Bedienter, *m.* sługa, służący, posługuiący, usługuiący, czeladnik, człek, posługacz, służały, pacholik, pachołek.

Bedingung *f.* kondycyia, warunek, prawo, wymowa. mit der Bedingung, z tą kondycyią, tym prawem, z tym warunkiem, z temi kondycyami założonemi. Bedingungen vorschlagen, kondycyie, warunki, obowiązki, podać, założyć. Bedingung eingehen, kondycyią przyiąć, na kondycyie przystać.

Bedingen, kondycyiami opisać, okryślić, ograniczyć; ułożyć interes w pewne kondycyie, opisać pewnemi kondycyiami, umowić się pod pewnemi warunkami.

Bedrängen, dręczyć, trapić. bedrängt, udręczony, utrapiony, uciśniony, strapiony.

Bedrängniß, *f.* dręczenie, udręczenie, trapienie, utrapienie, strapienie, ucisk.

Bedrohen, grozić, *ob.* drohen, przegrażać się. bedrohlich, groźliwy; *adv.* groźliwie. bedrohend, grożący, groźby w sobie zamykaiący.

Bedünken, lassen, mniemać, mieć swoie zdanie, sądzić, rozumieć o czym, domyślać się. es bedünkt mich, zdaie mi się, widzi mi się; tak rozumiem.

Bedünken, *n.* mniemanie, rozumienie, zdanie, widzimi się, *to co*, Meynung; meines Bedünkens, moim zdaniem, iak się mnie zdaie; iak mniemam, rozumiem, iak widzę, podług mojego zdania.

Bedürfen, potrzebować, być w potrzebie, w niedostatku, mieć, cierpieć niedostatek, mieć potrzebę czego, być potrzebnym.

Bedürftig, potrzebny, *t. i.* ten co potrzebuie, *znaczy w tym mieyscu;* potrze-

potrzebuiący, w potrzebię zostaiący, niedostatek cierpiący. bedürftig seyn, eines Dinges, być potrzebnym iakiey rzeczy.
Bedürftigkeit, *f.* potrzeba, potrzebowanie, niedostatek; Bedürfniß, *toż samo*, niedostatek, ubostwo, nic niemienie.
Beede, (besser beyde,) obadwa, oboie. einer von beyden, ieden ze dwoch. keiner von beyden, żaden z obudwoch. beyderseits, z obudwoch stron.
Beehren, uczcić, uszanować, cześć, uszanowanie czynić, świadczyć.
Beeyden, beeidigen, naznaczyć przysięgę, przywieść, przyprowadzić do przysięgi, nakazać przysięgę; poprzysiąc. kann er es auch beeydigen? a może on to poprzysiąc?
Beeydigung, *f.* przywiedzenie do przysięgi; poprzysiężenie; obowiązek poprzysiężony.
Beeifern, bydź gorliwym, żarliwym o iaką rzecz; urażać się o co, czym; starać się gorliwie o iaką rzecz; utrzymywać żarliwie co.
Beer, *f.* iagoda, czyli na drzewie, iako to na winie, czyli na krzaczku, iako to maliny, czyli na ziemi, iako to poziomki, rosnąca. Beerlein, iagodka, iagodeczka.
Beerben, odziedziczyć, dziedzistwem wziąć, zabrać, prawem dziedzicznym dostać, nabyć.
Beerdigen, pogrzebać, zagrzebać w ziemi, zachować w niey, przygrzebać ziemią.
Beergrün, zielony sok w pęcherzach, farba malarska.
Beet, *n.* oder Bett, in einem Garten, grządka, liszka, w ogro[illegible]. Blumenbeet, grządka na kwiatki.
Beet, *provinc.* podatek, nakładek, iak w niektorych mieyscach mowią, z gruntu posiadłego co roczny.
Befahren, bać się, obawiać się, lękać się. befahren, ein Meer, żeglować po morzu. es ist zu befahren, obawiać się trzeba.
Befallen, przypaść, napaść, opaść, przypadać, napadać, opadać, przywalić, przywalać; zapadać. von einer Krankheit befallen werden, zapaść, zapadać na iaką chorobę; *albo też*, choroba zapadła go. einen unvermuthet befallen, na kogo niespodzianie, niespodziewanie napaść.
Befechten, bronić, obraniać, *ob.* behaupten, bestreiten, utrzymywać, sprzeczać się, umawiać się o co broniąc.
Befehden, *ob.* bekriegen, woynę ogłosić, przez obwołuiącego, wypowiedzieć.
Befehlen, rozkazać, nakazać, zalecić, zapowiedzieć, *to co*, anbefehlen, dać do sprawunku, dać *komis.* einen ihm befohlen seyn lassen, chcieć komu mieć kogo bardzo zaleconym. die Sache Gott befehlen, Bogu sprawę, zalecić, oddać. er hat am meisten zu befehlen, on ma moc rozkazywać, on ma nay więcey do rozkazywania. zu befehlen haben, moc mieć do rozkazania, być na urzędzie. ich habe so viel zu befehlen, als du, tak wiele mam władzy do rozkazywania iak y ty. sich einen befehlen lassen, dać sobie rozkazywać: pozwalać, aby kto rozkazywał.
Befehl, *m.* rozkaz, ukaz, nakaz, edykt, uniwersał, przepis, ustawa, ustanowienie. Befehl geben, rozkaz dać, zlecenie uczynić. Befehl ausgehen lassen, wydać nakaz, ukaz, rozkaz. einen Befehl ausrichten, rozkaz, ukaz, wykonać, wypełnić, uczynić. Befehl nicht thun, nicht nachkommen, nie uczynić rozkazu, nie iść za rozkazem; nie wypełnić co nakazano. ich stehe zu deinem Befehle, iestem gotowy do twoich rozkazow, gotowy wszystko uczynić co każesz.
Befehlshaber, *m.* maiący władzą rozkazywać, Rządca, Starszy, Przełożony, Urzędnik, Wodz. Kriegsbefehlshaber, Urzędnik woyskowy.
Befeilen, polerować, gładzić pilnikiem, opiłować.
Befestigen, umocnić, utwierdzić, obwarować, zmocnić, obronnym uczynić. eine Stadt befestigen, zmocnić miasto okopami, opatrzyć, otoczyć, szańcami.
Befestigung, *f.* umocnienie, utwierdzenie, obwarowanie, zmocnienie, obronnym uczynienie; forteca, twierdza, zamek mocny, okopy, mieysce obronne, *ob.* Festung.
Befeuchten, owilżyć, zwilżyć, odwilżyć, zkropić, namaczać, zmaczać.
Befeuchtung, *f.* owilżenie, zwilżenie, odwilżenie, zkropienie, namaczanie.
Befinden, znaydować, napaść, zastać, mieć się. es befindet sich weit anders, daleko inaczey rzecz się ma. es befindet sich wohl oder übel, dobrze się rzecz ma, albo źle. sich immer wohl befin-

befinden, zawsze sie mieć dobrze; nicht gar wohl, nie bardzo się mieć dobrze. sich an einem Orte befinden, znaydować się na iakim mieyscu. befindlich, móc się znaydować, znaleść, łatwym być do znalezienia.
Befinden, n. okoliczność, rzeczy stan, to co, Beschaffenheit; nach Befindung der Sache, według okoliczności rzeczy, iak sama rzecz, chce, potrzebuie, wyciąga.
Beflecken, zplamić, zbrudzić, zeszpecić, zciarać, zbrukać, zwalać, zawalać.
Befleckung, f. zplamienie, zbrudzenie, zciaranie, zwalanie, zbrukanie, zawalanie.
Befleissen, pilnować, usiłować, silić się, pilnym być, pilności przykładać. sich auf etwas befleissen, pilnować czego, pracować z pilnością koło czego. sich guter Künste befleissen, wolnych sztuk pilnować, w naukach pięknych być pilnym.
Befleissigen, sich, starać się, troskliwym być; einer Sache, o iaką rzecz.
Beflissen, pilny.
Befördern, posunąć, podnieść, kogo do honorow, do godności, do dobrego mienia. von einem befördert werden, bydź posuniętym, podniesionym, wyniesionym, etc.
Beförderer, m. podnosiciel, wynosiciel, promotor, posuwca; ktory pomaga komu, do dostapienia urzędow, fortuny.
Beförderung, f. posunięcie, podniesienie, wyniesienie, do godności, promocyia.
Beförderlich, posuwaiący, wynoszący, podnoszący, pomocny, promocyią daiący.
Befördern, przyśpieszyć, toż samo co, beschleunigen; eines Tod, śmierć czyią przyśpieszyć, pomóc do prędszey śmierci. den gemeinen Nutzen befördern helfen, do posunienia wspolnego pożytku, przyczynić się, przyłożyć, dopomóc.
Befolgen, iść za czym, wykonać, ob. ausrichten, wypełnić, sprawić.
Befragen, wypytać się, wypytywać się, opytać się, rozpytać się, rozpytywać się. hart befragen, mocno się wypytywać, wywiadywać, przez pytania wyrozumiewać; einen um etwas, kogo o co.
Befragung, f. pytanie, wypytywanie, rozpytywanie, wywiadywanie się.
Befremden, zdziwić się, za rzecz nową nie zwyczayną, nie widzianą mieć. sich etwas befremden lassen, dać się przerazić, rzeczą iaką nie zwykłą es befremdet mich, dziwno mi to; to mie w podziwienie wprawuie.
Befreundet, krewny, zpokrewniony, należący, powinnowaty, zpowinnowacony.
Befreunden, sich, zpokrewnić się, zpowinnowacić, pokrewnym, powinnowatym zostać; przyiaźń z kim zabrać, poprzyiaźnić się.
Befreundter, m. pokrewny, zpokrewniony, zkoligacony, należący, w pokrewieństwie będący.
Befreyen, uwolnić, wolność komu wyrobić, wykupić kogo z niewoli, eines Dinges, od iakiey rzeczy uwolnić, wolnym uczynić, wolność dać.
Befreyeter Ort, wolne mieysce, bezpieczne, ucieczka bezpieczna, mieysce ucieczki, na ktorym iest kto bezpieczny życia; połacinie, azylum.
Befreyung, f. uwolnienie, uwalnianie, na wolność, wolno puszczenie, wolnością darowanie.
Befriedigen, uspokoić, zaspokoić, ubłagać, przepraszać, przeprosić, ukoić gniew, do dobroci przyprowadzić, toż samo co, begütigen, udobruchać.
Befriedigen, uspokoić to, co się winno, zapłacić, według danego słowa zadosyć uczynić.
Befugt seyn, mieć moc co uczynić, mieć prawo do czynienia.
Befürchten, obawiać się, lękać się, strachać się, ob. besorgen.
Befürdern, posuwać, promowować, ob. befördern.
Befzen, szczekać, breszeć; wie ein Fuchs, iak iaka liszka; wie ein Hund, iak psy szczekaią.
Begaben, utalentować, udarować, obdarzyć, opatrzyć.
Begabt, utalentowany, udarowany, obdarzony, iakim talentem, zdolnością upoażony, ozdobiony.
Begeben, sich wohin, udać się dokąd, na iakie mieysce, do kogo. sich zum Dienst begeben, udać się na służbę, służbę przyiąć. sich in Gefahr begeben, podać się w niebezpieczeństwo. es begiebt sich, bywa to, trafia się to, przypada. sich auf etwas begeben, udać się do czego, utopić się w czym z pilnością, w sztuce, w nauce, ob. Fleiß anlegen, pilności przyłożyć. sich seiner Rechte begeben, ustąpić, odstąpić prawa swoie-

swoiego. sich eines Dinges freywillig begeben, ustąpić dobrowolnie iakiey rzeczy.

Begebenheit, *f.* przypadek, trefunek, przygoda, czyn, uczynek iaki.

Begegnen, zaiechać, zabiec, komu drogę, wyiść, wyiechać, wychodzić, na przeciw kogo, *na przykład:* gościa przyieżdżaiącego. einem übel begegnen, zabiec złemu iakiemu, radą, pomocą. einem sehr freundlich begegnen, przyiąć kogo miłe, po przyiacielsku, z oświadczeniem; *także*, zpotkać się na drodze, z kim; zpotyka kogo nieszczęście. begegnen, *znaczy także*, przypadać, trafiać się; bywać, *gdy to ostatnie słowo znaczy:* przypadać; *także toż samo, co*, zutragen.

Begehen, obchodzić; feyerlich, uroczyście, z uroczystością, święta obchodzić, święcić, *także*, begehen, popełnić, grzech, występek iaki; dopuścić się zbrodni, ein Unrecht begehen.

Begehen, sich, zgadzać się, iedno z sobą trzymać, obchodzić się z sobą dobrze. sie begehen sich wohl, dobrze się z sobą obchodzą.

Begierde, Begehr, Lust, chciwość, żądza, pragnienie, pożądanie; hefftige, żwawe, gorące upragnienie, pożądanie. Begierde nach etwas haben, mieć pragnienie, chciwość, pożądanie czego. Begierde erwecken, machen, wzbudzić pragnienie, zapalić pragnienie, chęć. eine Begierde bekommen, chęci nabyć, pragnienia dostać. Begierde erfüllen, chciwość, żądzą, pragnienie nasycić, wypełnić, chęci dogodzić. seine Begierde beherrschen, parować swoim chęciom, żądzom.

Begierig, *adj.* chciwy, pragnący, pożądliwy, bardzo pragnący. begierig machen, chęci, żądzy, chciwości nabawić, pożądliwym, chciwym, uczynić.

Begierig, *adv.* chciwie, z upragnieniem, pożądanie, z chęcią, chętnie.

Begehren, pragnąć, żądać, napierać się, domagać się. hefftig begehren, mocno, gorąco pragnąć, żądać.

Begehren, *n.* pragnienie, żądanie, chęć, prożba, podane punkta, napieranie się.

Begeldert, pieniężny, w pieniądze dobrze opątrzony, zapieniężony, bogaty.

Begießen, oblać, polać, zlać, polewać, popolewać, zkropić, iako to kwatery w ogrodzie, ulice. das Begießen, oblanie, oblewanie, zlanie, polanie, skropienie.

Beginnen, poczynać, począć, zaczynać, zacząć, nachylać, *ob.* fürnehmen, anfangen; es beginnt Abend zu werden, zaczyna się wieczor robić, ma się ku wieczorowi, dzień się nachyla ku wieczorowi; Herbst, lato się zaczyna. das Beginnen, poczynanie, nachylanie się, usiłowanie, zamach.

Beglaubigen, wiarę ziednać, uczynić, dowodem potwierdzić, dowieść racyiami, aby inni wiarę dali, godnym wiary uczynić.

Begleiten, towarzyszem być czyim, w towarzystwie, w kompanii iść, chodzić z kim, prowadzić kogo, przyłączyć się do kogo, assystować komu. begleitet, kompanią, towarzystwo, z sobą maiący, towarzystwem, assystencyią, otoczony, *akompaniowany.*

Begleiter, *m. assystent*, towarzysz, kompan; co drugiemu przednieyszemu assystuie w kompanii.

Begleitung, *f.* towarzystwo, koło assystuiących, assystencyia. unter vieler Begleitung, w assystencyi, w kompanii, w towarzystwie wielu. eine starke Begleitung bey sich haben, mieć mocną, liczną kompaniią, z w znaczney liczbie towarzystwo przy sobie.

Beglücken, uszczęśliwić, ubłogosławić, szczęśliwym, błogosławionym uczynić.

Beglückt, uszczęśliwiony, ubłogosławiony. NB. błogosławiony, znaczy to, co szczęśliwy, ale ieszcze więcey niż szczęśliwy.

Begnadigen, przyiąć do łaski, dać się przeprosić, przebłagać, darować, znowu być łaskawym na kogo, tak iak y przed gniewem.

Begnadigung, *f.* przyięcie do łaski; darowanie, odpuszczenie winy, urazy; so viel als Pardon, tak wiele znaczy, iak wybaczenie.

Begnügt, *adj.* ukontentowany, kontent, ukontentowania pełny.

Begnügen, sich an etwas lassen, dać się ukontentować, być ukontentowanym, przestać na czym, kontentować się czym. der hat genug, der sich begnügen läßt, kto ma dosyć, ten ukontentowanym zostaie.

Begnügsamkeit, *f.* ukontentowaniem nasycenie, uspokoienie umysłu, rowność, iednakość serca w szczęściu, y w nieszczęściu.

Begnügsam, *adj.* kontent, zawſze ukontentowany, uſpokoiony, rownomyślny. ein begnügſames Leben, ukontentowane, uſpokoione zupełnie, życie.

Begraben, pochować, pogrzebać. einen begraben, pochować iakiego człowieka, być na pogrzebie, złożyć w grobie ciało umarłego. einen prächtig begraben laſſen, dać kogo wſpaniale pochować, pogrzeb komu wſpaniały ſprawić. ganz ſchlecht begraben laſſen, zły mizerny ſprawić pogrzeb. begraben liegen, pogrzebionym leżeć.

Begräbniß, *n.* pogrzeb, pochowanie, Begräbniß zurichten, pogrzeb ſprawiać, przygotować, gotowości do pogrzebu poczynić.

Begräbniß, *n.* grob; der Ort, wo jemand begraben iſt, mieyſce, w ktorym kto pochowany, pogrzebiony ieſt.

Begreifen, poiąć, poymować, iąć, tykać, tknąć czego, *to co*, anrühren, dotykać ſię, macać, omacać. du haſt das begriffen, tyś to poiął; ty dotykałeś ſię, tego.

Begreifen, in ſich, obeymować, zamykać w ſobie. kürzlich begreifen, krotko zamknąć, krotkiemi słowami obiąć rzecz, opiſać, położyć, *także*, begreifen, porozumiewać, dociekać, przenikać rozumem. ich kann das nicht begreifen, nie mogę tego zrozumieć, poiąć, dociec. in der Zahl begriffen ſeyn, w liczbie być pomieſzczonym, mieścić ſię, znaydować ſię.

Begriffen ſeyn, być zabawnym, mit, *albo*, in etwas, czym. ſich begreifen laſſen im Gemüthe, dać ſię umysłem poiąć, zważyć w myśli rzecz.

Begriff, *m.* obięcie, poięcie, zrozumienie, zebranie, zbiorek. nach meinem Begriffe, według moiego poięcia, zrozumienia, ile rozumiem y poymuię. ſich einen Begriff von etwas machen, uczynić ſobie iakiey rzeczy poięcie, *t. i.* poiąć umysłem, mieć wzor y treść rzeczy w myśli. in Begriff ſeyn, mieć wolą co uczynić, zamyślać, być w zamysłach.

Begreiflich, poiętliwy, *paſſiv.* do poięcia, do zrozumienia nie trudny, nie niepoięty; myślą ogarniony.

Begrüßen, przywitać, powitać; ſo viel als grüßen, *tak wiele iak*, witać, pozdrowić. einen um etwas begrüßen, przyiść przywitać kogo proſząc go o co. ohne mich zu begrüßen, nie przywitawſzy mnie, nie powiedziawſzy mi nic o tym. einen mit Stücken begrüßen, biciem, hukiem, gromem z armat przywitać kogo. den Feind mit Stücken begrüßen, przywitać nieprzyiaciela ogniem, uderzeniem z armat; ſtrzelaniem z dział odrażać go, bronić mu zbliżenia ſię.

Begünſtigen, ſprzyiać komu, być łaskawym na kogo, mieć kogo w łaſce, lubić go.

Begürten, opaſać, przepaſać, *obacz*, umgürten.

Begütet, *adj.* w dobra opatrzony, bogaty, w dziedziny, w klucze.

Begütigen, ubłagać, przebłagać, uſpokoić, ułagodzić, ukoić, przeproſić, przepraſzać; łaskawym z zagniewanego uczynić. ſich begütigen laſſen, dać ſię przeproſić, ubłagać.

Behacken, okopywać w koło, okopać; die Bäume, drzewa, *pofr.* chauſſer les arbres. Behack, okopuy, okop, *imper.* *także*, obcinać, ścinać, obrąbać.

Behaftet, obdarzony; naruſzony, uwikłany, obciążony, obowiązany; mit Laſtern, nałogami, obarczony, obłożony; mit einer Krankheit, chorobą iaką naruſzony, nagabany; chorowity; mit Schulden, długami obładowany, obłożony.

Behagen, pomagać, podobać ſię, dobrym być. behaglich, pomocny, dobry ieſt, podoba ſię; lubuie, do ſmaku, do guſtu.

Behalten, zatrzymać, trzymać, chować, zachować, dla ſiebie. im Kopfe behalten, w głowie, w pamięci, chować, zatrzymywać. der Magen behält die Speiſe, żołądek zatrzymuie pokarm, nie wyrzuca. meines Behaltens, według moiey pamięci, ile pamiętam. etwas bey ſich behalten, zatrzymać przy ſobie w ſekrecie co, w milczeniu zachować. behalte es wohl, pamiętay to dobrze, niech ci to dobrze tkwi w pamięci. die Sünde behalten, grzechow darowanie, odpuſzczenie zatrzymać. ſeine Meynung behalten, trzymać ſię ſwoiego zdania, zoſtawać przy ſwoim rozumieniu.

Behalter, *m.* ſchowanie, mieyſce do położenia, y chowania czego; ſzafa, ſzatnia, śpiżarnia; ein Schrank oder Ort, da man etwas hinlegt, mieyſce zagrodzone dla poſtawienia, położenia y ſchowania iakiey rzeczy; złożenie.

Behälter, *m.* ſadz, ſkrzynia na ryby, ſadzawka.

Behältniß, *n.* pułka, szafa, złożenie, mieysce zagrodzone.

Behandeln, targować, ztargować; wegen des Preißes, o cenę rzeczy, ktora się przedaie y kupuie, zgodzić się. sich behandeln lassen, dać się użyć, dać się nakłonić; nie być zaciętym; in einem Vergleiche, w ugodzie, w zgodzeniu się; łatwo przystapić do ugody.

Behändigen, z rąk do rąk co oddać.

Behangen, tkwić, lgnąć, przylgnąć, przyczepić się.

Behängen, *ob.* behengen; mit einer Krankheit behänget seyn, być złożonym chorobą.

Beharren, przestawać w czym, *albo raczey* trwać w czym; *na przykład*, w swoim zdaniu, postanowieniu. er beharret darauf, przy tym obstawa, na tym się zasadza, zacina, tego niechce odstapić; *synonym.* niewzruszony iest w tym; bey etwas, być statecznym, trwałym w czym, nie ustępować na krok; utwierdzonym umysłem obstawać przy czym.

Beharrlich, trwały, trwaiący, wytrwały, nie ztrudzony, nie zpracowany, nie nakłoniony.

Beharrlichkeit, *f.* trwałość, wytrwałość, statek nie zachwiany, nie zatrząśniony.

Behauen, przerąbać; einen Wald, las iaki; Stück Holz, obrąbać drzewo.

Behaupten, obraniać, bronić, utrzymywać; suchen zu erhalten, starać się, aby nabyć, otrzymać, utrzymać się przy czym, *znaczy także to, co*, erweisen, bejahen, *to iest*, dowodzić, dowieść, utrzymać swoie zdanie, propozycyią.

Behausen, gospodą przyiąć, gospody komu pozwolić.

Behausung, *f.* gospodą przyięcie, gospody komu pozwolenie; gospoda, dom, pomieszkanie, mieszkanie. er hat eine bequeme Behausung, ma wygodne pomieszkanie.

Behelfen, sich, ukontentować się czym, przestać na czym, *ob.* betragen; sich mit etwas behelfen, bronić się czym. zu seiner Entschuldigung vorwenden, pretextem się iakim wymamiać; obeyść się, obchodzić się czym, *na przykład*, troszką.

Behelf, *m.* pomoc; *albo w sprawach prawnych biorąc*, dowod nie zupełny, nie dokładny; okoliczność, albo domysł, z ktorego może wziąć dowod, aby nim inny zmocnić; wpół dowod.

Behelligen, oznaymić, uwiadomić; einem etwas, co komu, *to co*, kund thun.

Behen, piec na zarzystych węglach. einen Stock behen, kiy w ogniu parzyć. sich behen, grzać się, rozgrzywać się.

Behenken, sich mit einer, dać ktorey słowo, że ią za żonę weźmiesz, przyrzec iey że się z nią ożenisz.

Behend, prędki, szypki, żartki, gorącokąpany, obrotny, *gdy znaczy to co*, prędki, bystry, bystro bieżący, *obacz*, schnell.

Behend, *adv.* prędko, szypko, żartko, bystro, z prędkością.

Behendigkeit, *f.* bystrość, prędkość, szypkość, żartkość, obrotność.

Behengen, ein Gemach, obić obiciem pokoy, obicia podawać na ścianach, w pokoiu. ein Bett behengen, okryć łożko, pościel, powłoką piękną, poszwą piękną.

Behenkt, obity, ustroiony, przybrany, powleczony, okryty, obciążony, obłożony. behenkt mit einer, ożeniony, dostał żony dawszy się uwieść.

Beherbergen, gospodą kogo przyiąć, pozwolić stanąć u siebie gospodą, pozwolić gospody, pozwolić stać u siebie, w swoim domu, dać gospodę.

Beherrschen, panować, rządzić, władnąć, rozkazywać; *synonym.* podbić pod moc, mieć w swoiey mocy, pod swoim panowaniem. seine Begierden beherrschen, panować nad swoiemi żądzami.

Beherrscher, *m.* pan, panuiący, władca, wielkorządca.

Beherrschung, *f.* panowanie, rządzenie, państwo, opanowanie.

Beherzt, odważny, śmiały, mężny, nie zatrwożony, rezolutny, śmiałego serca. beherzt machen, śmiałym, odważnym, uczynić; dodać serca, odwagi, śmiałości. er ist beherzt worden, stał się śmiałym, odważnym, nabrał śmiałości, serca, odwagi, ośmielił się, odważył się.

Beherzt, *adv.* odważnie, serdecznie, śmiało, rezolutnie, nie zatrwożonym sercem.

Beherzigen, brać do serca, uważać, rozmyślać, rozważać, zamyślać się nad czym;

czym; myślą, uwagą nad czym się zastanawiać, *ob.* erwegen, betrachten.

Behobeln, ostrugać, zestrugać, wystrugać, heblem, zhyblować, wyhyblować.

Behorchen, podsłuchiwać, *ob.* heimlich horchen, przysłuchiwać się taiemnie, ucha nadstawiać.

Behören, słuchać, wysłuchiwać, wysłuchać, *examinować*, roztrząsać.

Behörig, przyzwoity, przystoyny. auf behörige Weise, przyzwoitym, przystoynym sposobem, iak przyzwoita, przystoyna, iest rzecz; przynależyty.

Behuf, *m.* wygoda, wspomożenie, przysługa, posiłek.

Behülflich, pomocny, pomoc daiący, na pomoc przychodzący, posiłkuiący. einem behülflich seyn, być komu pomocnym, podać rękę komu, ratuiąc go wspomagać, ratować kogo, być pomocnikiem czyim. in der äußersten Noth behülflich seyn, w nayostatnieyszey potrzebie, ratować kogo. ich bin ihm hierzu behülflich gewesen, byłem mu do tego pomocnym, ia dopomogłem mu do tego.

Behüten, strzec, pilnować, uchować, zachować, bronić, mieć pod strażą, pod swoią obroną kogo. behüte Gott! broń Boże! strzeż Boże! uchoway Boże! behüte dich Gott, niech cię Bog strzeże, broni, uchowa.

Behutsam, ostrożny, roztropny, opatrzny, przezorny, czuły, oglądaiący się. behutsam seyn, być ostrożnym, oglądać się na wszystko, mieć oko na co, strzec się, mieć się na ostrożności, nie czynić nic prędko, nie uważnie.

Behutsamkeit, *f.* ostrożność, baczność, przezorność, oglądanie się.

Behutsamlich, *adv.* ostrożnie, bacznie, z ostrożnością, z bacznością. behutsamlich handeln, ostrożnie, z bacznością rzecz czynić, albo dawać baczenie czyniąc co.

Bejahen, podtakiwać, przyznawać, potwierdzać, utrzymywać; hoch und theuer, wysoko y drogo, *t. i.* z wszelkim potwierdzaniem, poświadczaniem, upewnianiem.

Bejahung, *f.* podtakiwanie, potwierdzanie, potwierdzenie, poświadczanie, poświadczenie.

Bejammern, ciężko ubolewać, narzekać, żalić się, z iakiego trefunku być żałosnym, mieć żal wielki, ruszonym być politowaniem, żalem; miłosierdzie, politowanie mieć, żałować kogo.

Bejammernswürdig, godny politowania, pożałowania, miłosierdzia; bejammernswürdig, *adv.* sposobem godnym politowania, litościwie.

Beichte, *f.* spowiedź, wyznanie grzechow przed kapłanem.

Beichten, spowiadać się, sumnienie swoie kapłanowi otworzyć, wyznać grzechy y za nie żałować. Beichte hören, spowiedzi słuchać. zu Beichte sitzen, u spowiedzi siedzieć, spowiadaiących się słuchać.

Beichtkind, *n.* spowiadaiący się, pokutuiący, iednego spowiednika maiący.

Beichtpfennig, *m.* pieniądz spowiednikowi dany za wysłuchanie spowiedzi.

Beichtstuhl, *m.* spowiednica, gdzie Kapłan pokutuiących spowiedzi słucha.

Beichtvater, *m.* spowiednik, Kapłan spowiedzi słuchaiący, Oyciec duchowny.

Beichtzettel, *n.* kartka spowiednia, dana na świadectwo wysłuchanemu, że się spowiadał.

Beige, *f. ob.* Holz.

Beil, *n.* siekiera, toporek. das Beil zu weit werfen, siekierę na zbyt daleko rzucić; niemieckie przysłowie, *ktore znaczy*, straszznie kłamać, szalbierować.

Bein, *n.* gnat; das den Leib trägt, noga, goleń w nodze. einem ein Bein unterschlagen, poderwać komu nogę, podstawić komu nogę, aby przez nię przepadł. auf die Beine helfen, postawić kogo na nogi, na nogach, podźwignąć kogo, podnieść iego fortunę. auf die Beine kommen, stanąć na nogach, *t. i.* podźwignąć się, poratować się, przyiść do lepszego mienia. die Sache ist auf schwachen Beinen, sprawa, interes, iest, stoi, na słabych nogach. es müssen starke Beine seyn, die gute Tage ertragen können, Niemiec mowi: *t. i. słowo w słowo*, musi ten mieć mocne nogi, ktory dobre dni znosić może, *t. i.* ieżeli go dostatek nie zepsuie. eine Armee auf den Beinen haben, mieć woysko gotowe, na pogotowiu, na gotowych nogach; halten, zebrane, zciągnione trzymać; bringen, woysko zebrać, zaciągnąć.

Bein, *n.* kość. die Beine heraus thun, kości wyimować, wybierać, wyciągać. ein Bein verrenken, kość wywinąć, wywichnąć, ruszyć ze swoiego mieysca; wieder einrichten, znowu wprawić, wstawić na swoie mieysce. mit Bein eingelegt, kością, stuczkami kościanemi nabiiany, nasadzany; beinern, kościany.

Beinbruchstein, *m.* kamień rurkowaty, gruby na palec, piasek ktory w nim bywa, leczy, y zpaia połamane y przetrącone kości.

Beinbruch, *m.* złamanie nogi, przetrącenie kości w nodze, nogi.

Beinharnisch, *m.* zbroia na nogi, but żelazny.

Beinhaus, *n.* kośnica, mieysce, gdzie kości składaią.

Beinkleider, *pl.* ubiory, ubranie, portki, szarawary.

Beißen, kąsać, zębami przykąsić, przygryść, przygryzać, przykąszeniem ściskać, *ob.* jucken; in sich beißen, verbeißen, gryść, zgryść w sobie, *to iest,* przeciwność iaką lub żal z czego, znieść, zcierpieć nie żaląc się. um sich beißen, odżerać się, odkąsać się, kiedy się pies broni kilku albo iednemu; *o człowieku także się mowi:* odgryza się, kiedy odpowiedzi daie ugryźliwe, uszczypliwe; albo kiedy przycina komu, to się mowi po polsku; ugryzł drugiego. der Rauch beißt, dym gryzie w oczy, przykry na oczy.

Beißen, gryść, szczypać, *o smaku mowa,* gdy rzecz iaka ma smak gorzkawy, szczypiący, *po polsku w tym mieyscu mowi się także:* szczypać, szczypie w ięzyk; na przykład, pieprz, musztarda, zgąd ziele *szczypior*, dla szczypiącego w ięzyk smaku, nazwane. einen scharfen Geschmack haben, mieć iakiś ostry smak, *to po Niemiecku także,* beißen; er hat weder zu beißen noch zu brechen, nie ma ani co ukąsić, ani co złamać, *t. i.* na wszystkim mu zbywa, nic nie ma. ins Gras beißen, trawę gryść, *t. i.* sterben.

Beißend, *adj.* gryzący, gryźliwy, szczypiący.

Beitzen, zmacerować octem, wodą, *ob.* Bäzen, wygryść.

Bekannt, znaiomy, wiadomy, znany, *otrzaskany.* bekannt werden, stawać się znaiomym, wsławiać się, przychodzić do wiadomości między ludźmi. für bekannt annehmen, za ważne przyiąć, uznać. sich etwas bekannt machen, rzecz iaką, wiadomą sobie uczynić, rozeznać się z czym. etwas bekannt machen, rozgłosić co, do wiadomości podać, ogłosić, *toż samo co,* anzeigen; es ist jedermann bekannt, rzecz to iest każdemu człowiekowi wiadoma, rzecz o ktorey wszyscy wiedzą. bekannt und berühmt werden, znaiomym, głośnym y sławnym stać się; wsławić się, zaiaśnieć, słynąć. es ist mir nicht bekannt, to mi iest nie wiadomo, o tym niewiem, to iest prze de mną ukryte.

Bekannter, *m.* znaiomy, poufały, domowy, *t. i.* z ktorym kto ma poufałe zachowanie. sich mit einem bekannt machen, znaiomość z kim zabrać, poprzyiaźnić się, przyiaźń zabrać, poznać się, rozeznać się z kim, poznawać się z kim.

Bekanntschaft, *f.* znaiomość, poznanie, rozeznanie, poufałe z kim zachowanie. mit einem Bekanntschaft machen, zabrać z kim znaiomość, przyiść z kim do znaiomości, przyiść do czyiey wiadomości; rozeznać się z kim, *ten ostatni sposob mowienia nie tylko znaiomość, ale y poufałość, dobre zachowanie wyraża.* alter Bekanntschaft halber, po starey, po dawney znaiomości.

Bekennen, wyznać, wyznawać, przyznać się, przyznawać się; nie zapierać. sein Unrecht bekennen, uznać swoię winę, do błędu, do winy się przyznać. sich zu einer Religion bekennen, przyznawać się do iakiey wiary, wyznawać iaką wiarę.

Bekenntniß, *n.* wyznanie, wyznawanie, uznanie, przyznanie się.

Bekenntlich, *adv.* wiadomo.

Bekehren, nawracać, nawrocić; einen, kogo; poprawić kogo, przyprowadzić do dobrych obyczaiow, nawrocić do cnoty. sich bekehren, nawrocić się, ustatkować się, porzucić złe życie.

Bekehrung, *f.* nawrocenie, poprawa, odmiana życia, obyczaiow, ustatkowanie się.

Beklagen, żałować, narzekać; sich, żalić się, skarżyć się. einen beklagen, żałować, opłakiwać kogo, ubolewać nad kim, nad czyią niedolą, biednym stanem.

Beklagter, *m.* winny, obwiniony, oskarżony, obżałowany; doniesiony o iaki występek, pomowiony, posądzony,

dzony, pozwany; ten, ktoremu co zadano.

Bekleben bleiben, przylgnąć, przylepić się, do iakiey rzeczy, przykleić się, zlepić się w co, trzymać się w czym, na czym, przy czym, mocno, głęboko.

Beklecken, zeszpecić, zplamić, poplamić, zplugawić, zpaskudzić, plam narobić, zpluskać czym, zaszargać.

Bekleiben, wkorzeniać się, sił nabierać, zmacniać się, zrastać się do kupy wraz.

Bekleiden, ubierać; przybierać, stroić, przystraiać, ustroić; odziewać, przyodziewać, *gdy o sukniach mowa*, suknie sprawiać, sprawić, okryć kogo, *toż samo znaczy*.

Bekleiden, eine Stelle, urząd iaki piastować, mieć, posiadać, być na godności.

Bekleistern, nakleiać, nakleić, okleiać, okleić, narzucać, narzucić.

Beklemmt, *adj.* ściśniony. mein Herz ist mir so beklemmt, moie serce tak iest ściśnione, tak mi nudno koło serca, na sercu.

Bekommen, nabyć, nabywać, dostępować, dostąpić, dostawać, dostać. einem bekommen, *ob.* begegnen; übel bekommen, *ob.* schaden; was man leicht bekommen kann, czego można łatwo nabyć, dostać, o ktorą rzecz nie trudno. an einem einen Freund bekommen, dostać przyiaciela, mieć z kogo przyiaciela. ich wünsche, daß er dir wohl bekomme, życzę, aby ci to na dobre wyszło; aby ci się pomyślnie udało.

Bekräftigen, umocnić, umacniać, zmocnić, zmacniać, utwierdzić, utwierdzać.

Bekräftigung, *f.* umocnienie, umacnianie, zmocnienie, zmacnianie, potwierdzenie, przyznanie, za ważne uznanie, *ratyfikacyia*.

Bekränzen, uwieńczyć, wieńcem przystroić, w wieńce ubrać, ustroić.

Bekriegen, woiować, zawoiować, wojną zaczypiać, napastować, woiować, woynę toczyć.

Bekrönen, ukoronować, *ob.* krönen, koronować, koronę komu włożyć na głowę.

Bekümmern, troski, troskliwości nabawić, kłopotu komu narobić do smutku przyprowadzić, przywieść.

Bekümmern, sich, um einen, troskać się, turbować się o kogo, frasować się o kogo. ich bekümmere mich wenig darum, mało się o to turbuię, mniey o to dbam. du hast dich nicht um das zu bekümmern, nie masz się czego o to turbować. bekümmern, sich um etwas, zafrasować się, smucić się o co.

Bekümmert, troskliwy, smutny, żałosny, w frasunku, w kłopocie zostaiący.

Bekümmerniß, *f.* troska, troskliwość, smutek, kłopot, frasunek. einem Bekümmerniß machen, nabawić kogo, troskliwości, wprawić kogo w kłopot. sich der Bekümmerniß entschlagen, wybić się z troskliwości, uspokoić się w niey, wybić smutek z głowy.

Belachen, ośmiać, wyśmiać, *obacz* verlachen.

Beladen, *adj.* obciążony, przywalony, obładowany, obarczony, naładowany, założony. mit Schulden beladen seyn, bydź długami obładowanym, obłożonym; mit vielen Geschäfften, bydź wielu interesami zatrudniony, założony.

Beladen, *activ.* obciążyć, obładować, naładować, nakłaść, nałożyć, obłożyć.

Belagern, oblec, miasto, fortecę, aby ich dobywać, oblężeniem opasać, otoczyć.

Belagerter, *m.* oblegaiący, dobywaiący, mieysca iakiego obronnego.

Belagerte, *n.* oblężeni, w oblężeniu zostaiący, oblężeniem opasany.

Belagerung, *f.* oblężenie, oblężeniem otoczenie, opasanie. Belagerung aushalten, wytrzymać oblężenie. eine Belagerung wagen, vornehmen, odważyć się na uczynienie oblężenia, przed się wziąć oblężenie. Belagerung fortsetzen, prowadzić wciąż oblężenie. Belagerung aufheben, podnieść oblężenie, odstąpić od oblężenia, porzucić, opuścić oblężenie.

Belangen, tyczeć się, należeć do czego, *toż samo znaczy co*, betreffen.

Belangen, obwinić, pomówić, zadać; einen als Kläger, kogo, iako oskarżyciel.

Belangend, co się tycze. mich belangend, co się mnie tycze; co do mnie, ile do mnie.

Belästigen, obciążyć, obładować, obarczyć, ciężarow nakłaść, nakładać ciężary.

Belaubt, seyn, zielenić się, w zielone gałązki się rozrastać. belauben, w liście zielone się rozwiiać, rozwinąć.

Belaufen, wychodzić, wynosić; so hoch, tak wysoko. die Zahl der Soldaten beläuft sich auf tausend, liczba żołnierzy wychodzi, wynosi na tysiąc.

Belauschen, zdradą, sztuką na kogo zayść, zachodzić, zasadzać się na kogo, *toż samo także co*, belauren.

Beleben, ożywiać, ożywić, życie, ducha natchnąć, *ob.* lebendig machen.

Belebt, ożywiony, życiem, duchem natchnięty, *także znaczy to co*, munter, lebhaft, żywy, krzepki.

Beleg, *n.* obłog, *plur.* obłogi; obłożenie, obrąbek, obrąbienie.

Beleg, *m.* kwit, karta, pisanie, na dowod czego.

Belegen, obłożyć, obszyć; podszyć, *to co*, unternehen; *potym*. taśmami obłożyć, obramować suknią, albo co podobnego.

Belegen, ztwierdzić, potwierdzić, przytwierdzić. mit Quittungen belegen, kwitem, kartą, ręcznym pismem co utwierdzić. einen mit Schimpf belegen, hańbą, wstydem, konfuzyią kogo okryć.

Belecken, zlizywać, zlizać, oblizywać, oblizać, zliznąć, obliznąć.

Belehnen, lenno komu nadać. die Lehen reichen, dobra komu, wieś, dziedzinę lennym prawem na feudum puścić.

Belehnung, *f.* nadanie lennością, lennym prawem.

Belehren, nauczać, nauczyć, pokazać, pokazywać, ukazać, ukazywać iak co zrobić.

Beleidigen, urażać, urazić, obrażać, obrazić, krzywdę uczynić, słowami żelżyć.

Beleidiget werden, być bardzo urażonym, obrażonym.

Beleidiger, *m.* urażca, obrażca, ten co uraża, uraziciel.

Beleidigung, *f.* urażenie, obrażenie, uraza, obraza; złość wyrządzona od kogo, komu.

Belesen seyn, być czytelnikiem wielkim, być biegłym w czytaniu pism uczonych, ktory bardzo wiele czyta. er ist ein Mann von großer Belesenheit, on iest człowiek wielkiego czytania.

Beleuchten, oświecić, oświecać, obiaśnić, obiaśniać.

Belfern, *vulg.* wadzić się, kłucić się, żreć się.

Belfern, *n. vulg.* zwada, kłutnia, wadzenie się, kłucenie się.

Belgrad, Belgrad, miasto obronne y mocne.

Beliebt, *adj.* podobaiący się, miły, ulubiony, do gustu, do serca. wenn es dir so beliebt, kiedy ci się tak podoba, kiedy ci tak miło, kiedy ta twoia wola; kiedy łaska. was beliebt ihm, co się podoba, co łaska. sich beliebt machen, miłym się uczynić komu. es hat dem Rathe beliebt, tak się podobało Senatowi.

Belieben, *n.* podobanie, upodobanie, uciecha, przypodobanie się, ukontentowanie. Belieben an etwas haben, mieć w czym upodobanie, cieszyć się iaką rzeczą, mieć ukontentowanie w czym. nach Belieben, według upodobania, do upodobania, iak się podoba. kein Belieben daran haben, żadnego w tym upodobania nie mieć. beliebig, miły, miluchny.

Beliebt, ukochany, ulubiony, miły, wdzięczny, luby, ktorego wszyscy lub wielu lubi. sich beliebt machen bey jedermann, miłym się uczynić wszystkim, mieć łaskę, miłość u innych, zasłużyć sobie na dobre serce. sehr beliebt bey einem seyn, być bardzo ukochanym komu, być w wielkiey y osobliwey łasce. das macht einen beliebt, to miłym czyni, zaleca, łaskę, serce, iedna komu.

Bellen, szczekać, oszczekiwać, huczeć ogromnym głosem, iak kiedy pies grubo szczeka, hof, hof. wenn man den Hund trifft, so bellet er, kiedy na psa natrafią, to szczeka; Przysł. Niem. *znaczy że* sumnienie nigdy nie śpi. man kann dem Hunde das Bellen nicht verbieten, trudno zakazać psu szczekać, *polskie zaś przysłowie*, wolno psu na słońce szczekać.

Bellen, *n.* szczekanie, oszczekiwanie.

Beller, *m.* szczekacz, szczekaczek, oszczekiwacz.

Belohnen, nadgradzać, nadgrodzić, zapłacić, dać nadgrodę, zapłatę. wohl belohnen, dobrze zapłacić.

Belohnung, *f.* nadgradzanie, nadgrodzenie, nadgroda, płacenie, zapłacenie, zapłata. Belohnungen aufsetzen vor diejenigen, die sich am besten halten, nadgrodę postanowić dla tych, ktorzy się naylepiey w iakiey sztuce popisuią.

Belt, *m.* morze Baltyckie. das baltische Meer, Baltyckie Morze.

Beluchsen, oszukać; einen um etwas, kogo w czym, zwodzić, zwieść kogo.
Belügen, nakłamać, na kogo, kłamstwem kogo oszukiwać
Belustigen, cieszyć, kontentować, weselić, rozweselać. sich woran belustigen, cieszyć się iaką rzeczą.
Belustigung, *f.* uciecha, rozkosz, ucieszenie, rozweselenie, rozradowanie, serca.
Belz, *m.* futro, suknia z futrem, albo futrem podbita, kożuch. Fuchsbelz, lisie futro, lisy. Schafpelz, barani kożuch. einem eins auf den Belz geben, dać komu po kożuchu: *niemcy mowią, co znaczy*; uciąć kogo słowem, przycinać komu żartami. einen andern Belz anlegen, przysłowie niemieckie *y po polsku toż samo*; wziąć inszą skòrę na siebie, w inszą skòre się przyodziać, *t. i.* stare zwyczaie porzucić. den Belz waschen, und nicht naß machen, *słowo w słowo*, skòrę myć a nie zmaczać iey, *t. i.* rzecz iaką czyniąc, w niey pracuiąc, nic nie wskurać, nie dokazać, sitkiem czerpać wodę; znaczy także: chciało by się mieć dobrze, ale się nie chce robić, *ob.* Pelz.
Belzern, futrzany, z futra. mit Belz gefüttert, futrem podszyty.
Belzrock, *m.* suknia z futrem; podbita futrem, podszyta.
Belzkappe, *f.* czapka z futra, dostatnia, nakrywaiąca y twarz.
Belzen, szczepić, zaszczepiać, *ob.* einpfropfen.
Bemächtigen, sich einer Sache, opanować, *co, kogo*, kray, miasto, wziąć, pod swoią moc.
Bemänteln, płaszczem okryć, obsłonić, osłaniać, pokrywać, pokrywkę dawać; pięknemi słowami rzecz złą zdobić.
Bemäntelung, *f.* pokrywka, zasłonka, płaszczyk, *metaph.* pretekst. zur Bemäntelung der Laster dienen, zdać się na pokrywkę, na płaszczyk niecnot.
Bemeistern, sich, opanować, co, kogo, posieść, *ob.* bemächtigen.
Bemerken, uważać, postrzegać, nanotować, znaczyć, naznaczać, naznaczyć.
Bemittelt, pienieżny, przy pieniądzach, bogaty. er ist schlecht bemittelt, bardzo mała iego fortuna, szczupły maiątek, bardzo ubogo, cienko koło niego.
Bemühen, trudzić się, usiłować, starania przykładać, krzątać się, pracować. sich um etwas bemühen, trudzić się w czym, usiłować, starać się o co, uwiiać się koło czego. sich äußerst bemühen, wszelkich obrotow, pracy dokładać, ruszyć wszystkich sposobow. einen bemühen in etwas, przykrzyć się, komu w czym. du darfst dich nicht bemühen, możesz się o to nie turbować, nie dbać.
Bemühung, *f.* pracowanie, trudzenie, krzątanie się, uwiianie się, troszczenie się; zabieganie, zabieg.
Bemühet, zatrudniony, pracą zabawny, zaprzątniony; ztrudzony.
Bemüßigen, sich eines Dinges, chronić się iakiey rzeczy, unikać, zchodzić przed czym; *znaczy także*, nöthigen, przymuszać, niewolić, przyniewolić.
Bemüßigung, *f.* unikanie, zchodzenie; usiłowanie, uwiianie się koło czego, *kręcanina*.
Benachbart, *m.* sąsiad, samsiad, bliski, po blisku mieszkaiący.
Benachrichtigen, uwiadomić, dowiedzieć się, uczynić wiadomość, dać znać, *ob.* Nachricht geben.
Benagen, gryść, ogryzać, ogryść, pogryść, okąsać.
Benahmen, mianować, nazywać, nazwać, wymienić, *niby: wyimienić*; przezywać.
Benaschen, liznąć, pierwey skosztować, nadkąsić, nadieść.
Bendel, wstążka, taśma, tasiemka, *obacz* Bändel.
Bendig, łaskawy, ugłaskany, łatwy do ugłaskania; uieżdżony.
Bendigen, bendig machen, ugłaskać, obłaskawić, uieżdżać, uieździć; poskromić zuchwałość, dzikość czyią.
Benebst, razem, wraz, oraz, przy tym, z tym.
Benedeyen, błogosławić, życzyć szczęścia, wszystkiego dobrego.
Benedeyung, *f.* błogosławienie, błogosławieństwo, życzenie dobra.
Benedictiner, *m.* Benedyktyn, Zakonnik, reguły Benedyktyńskiey.
Benehmen, uiąć, część odiąć, ubrać, uymować, ubierać, wyiąć ciężar, wybrać zkąd, wyładować; wydrzeć, wydzierać, wziąć. einem an seinen Rechten etwas benehmen, uiąć komu prawa, przywileiu. das benimmt dir nichts an deiner Ehre, to ci honoru y dobrego imienia nie uymuie. Jemanden den Verdacht benehmen, zrzucić podeźrzenie z kogo.

Benehmung, *f.* uięcie, odięcie, odebranie, wybranie.
Beneiden, zazdrościć, zaźrzeć, komu. einen wegen seines Glücks beneiden, zazdrościć komu, szczęścia iego.
Beneidet werden, mieć zazdrość, mieć zazdrosnych swoiego szczęścia.
Benennen, wymienić, *iakoby* wyimienić. einen Tag benennen, dzień wymienić, naznaczyć, mianować.
Benevent, Benewent, miasto w Neapolitańskim.
Beneventiren, einen, witać, przychodzącego, przybywaiącego.
Benetzen, namaczać, umaczać, umoczyć, odwilżać, odwilżyć.
Bengel, *m.* kiy, drąg, pniak sękowaty. *obacz.* Priegel. ein grober Bengel, *vulg.* głupiec, prostak, drąg.
Benüngen = Rosen, piwonia.
Benöthigt seyn, potrzebą być przyciśnionym, mieć potrzebę, potrzebować.
Beobachtung, *f.* uważanie, uważenie, uwaga, naznaczanie, naznaczenie. genaue Beobachtung, należyte baczenie.
Beordern, nakazać, rozporządzić, zalecić. beordert werden, mieć rozkaz.
Bepfählen, opalować, palami obić, obsadzić.
Bepflanzen, zasadzić, drzewek młodych ponaszczepiać.
Bequem, wygodny, sposobny, zdatny, przydatny, pomocny.
Bequemlich, *adv.* wygodnie, sposobnie, zdatnie, właśnie do tego, przydatnie.
Bequemlichkeit, *f.* wygoda, zdatność, przydatność.
Bequemen, wygadzać, stosować się do drugiego, dogadzać, sich zu etwas, stosować się do czego; sich nach eines Willen, stosować się do cudzey woli, *toż samo co*, zgadzać się z cudzą wolą.
Berathen, einen, doradzać komu, ratować kogo radą.
Berathschlagen, naradzać się, radzić, rozmyślać, rozważać. sich mit einander berathschlagen, wspolnie się naradzić, naradzać; sich heimlich berathschlagen, taiemnie się naradzać, taiemnie rady miewać, potaiemnie się znosić.
Berathschlagt werden, być naradzonym, roztrząśnionym, zważonym na radzie.
Berathschlagung, *f.* naradzanie, znoszenie się, naradzenie się, rada. darein gezogen werden, być pociągnionym, podanym do rady.
Berauben, odzierać, odrzeć, złupić, ogołocić, zrabować, zabrać, rozerwać, rozebrać, wyzuć, einen seiner Güter berauben, wyzuć kogo z dobr: der Kinder, dzieci zabrać przez śmierć; den Tempel, kościoł wyłupić, obrać, okraść.
Beraubt, obrany, złupiony, odarty, wyzuty, zrabowany.
Beraubung, *f.* zrabowanie, obranie, złupienie, odarcie, ogołocenie.
Beräuchern, nakadzić, okadzić, dymu z kadzidła narobić.
Berauschen, sich, upoić się, upić się, urżnąć się winem. einen andern, zpoić, upoić kogo.
Berauscht, upoiony, zpoiony, *upity, zarzucone iuż to słowo.*
Berechnen, obrachować, porachować, policzyć, weyść w rachunek, wziąć pod krydkę.
Berechtigen, einen, pozywać, pozwać, kogo do sądu, do prawa, prawować się z kim.
Berechtiget seyn, mieć co w mocy, godzić się komu, mieć prawo do uczynienia czego. du bist dessen nicht berechtiget, nie masz do tego prawa, nie iest to w twoiey mocy; to ci się nie godzi.
Bereden, namowić, kogo; wmowić w kogo. *wyperswadować* komu. er hat mich beredet, es wäre vacanz, namowił mnie, abym uwierzył, że iest wakans. sich selbst bereden, wyperswadować sobie, nabić sobie głowę czym, uroić sobie, urościć w głowie. sich nicht leicht bereden lassen, nie dać się łatwo namowić, do uwierzenia. einen fälschlich bereden, fałsz komu za prawdę wyperswadować. sich mit einem bereden, umowić się, namowić się z kim.
Beredsam, *adi.* wymowny, mowny, krasomowny; beredt, *toż samo*, wymową mocny, w wymowie piękny, gładki. gar nicht beredt seyn, nie być w cale wymownym; nie mieć wymowy.
Beredsamkeit, *f.* wymowa, mowność, krasomowność, bystrość, gładkość, obfitość w mowie. sich in der Beredsamkeit üben, ćwiczyć się, w wymowie, w krasomostwie, uczyć się wymowy.
Beregnen, deszczem zmoczyć, zlać, zlewać.
Beregnet, *adi.* deszczem zlany, polany, zmoczony, namokły.
Bereichern, ubogacić, zbogacić, bogatym uczynić, wbić w bogactwo.
Bereiten, nagotować, przygotować, zbierać

zbierać się co uczynić. *ob.* sich gefaßt machen.

Bereit, gotowy, przygotowany, prędki, ochotny, do uczynienia. etwas bereit halten, mieć co gotowo, na pogotowiu.

Bereitschaft, *f.* gotowizna, dostatki, bogastwa gotowe, fortuna nazbierana; gotowość. in Bereitschaft stehen, być w gotowości; haben, mieć gotowość, gotowiznę.

Bereitwillig, gotowy, ochotny, *obacz.* bereit.

Bereitwilligkeit, *f.* ochota, chęć, gotowa y ochocza wola.

Bereits, teraz zaraz, toć czas, iuż teraz.

Berennen, otoczyć; eine Stadt, miasto iakie obegnać żołnierzem.

Bereuen, żałować, etwas, czego. *na przykład.* złego uczynku.

Bereuung, *f.* żal, żałowanie, pożałowanie, obżałowanie.

Bereuten, obieżdżać, mieysce iakie na koniu; das Pferd, uieżdżać konia.

Bereuter, *m.* uieżdżacz koni, uieźnik.

Berg, *m.* góra, dessen Spiße, wierzchołek góry; Rücken, tył góry, zagorze. Grund, doł góry. Seite, boki, strony, góry. kleine Hüglein. Absätze daran, górki po górach stoiące. wo es Berg-ab gehet, po których pochyłość, idzie na doł. unten am Berge, na dole pod górą. es ist mir ein Berg vom Halse, przysłowie, górę mi z karku zwalono, zdięto. t. i. gdy kto od iakiey troskliwości, od iakiego interesu wolnym zostanie; ich kann mein Elend auf keinem Berge übersehen, *Przysłowie iest, znaczy zaś:* końca biedy moiey widzieć nie mogę. sich zuoberst auf den Berg begeben, osieść góry, załec, zastąpić góry. die Ochsen stehen am Berge, *Przysłowie, znaczy zaś:* rzecz w ostatnim niebezpieczeństwie. güldene Berge versprechen und nichts halten, złote góry obiecywać, á nic nie dotrzymać, *albo iak Polak mowi:* y ołowianych nie dać. Berg und Thal kommen nicht zusammen, aber die Leute wohl, góra się z doliną nie znidzie, ale człowiek z człowiekiem bardzo dobrze. hinter dem Berge halten, za górą trzymać, to iest, taić się z czym, ze swoiemi zamysłami. hinter dem Berge sind auch Leute, y za górami są ludzie.

Berglein, *n.* górka, góreczka, nie wielka, maleńka górka.

Berg-ab, z gory na doł, przykro, bystro.

Berg-an, nie przykro w górę, pod górę.

Berg-auf, w górę, przykro, wysoko bystro na górę.

Berggrün, chrysokolla, zielona ziemia, zielonka.

Bergicht, górzysty, górny, w górę idący, ciągnący się.

Bergknapp, *m.* górnik, hawar, kopnik w górach kruszcowych, solnych.

Bergmann, *m.* górnik, ten co kruszce kopie, w ziemi dobywa.

Bergleute, *pl.* górnicy, hawary, hawarowie, kopacze, kopnicy.

Bergmännlein, *n.* diaboł kruszcowy, w górach kruszcowych.

Bergmünz, minca górna.

Bergpeterlein, *n.* pietruszka górna.

Bergroth, sandracha.

Bergsalz, *n.* saletra, iakoby, sol w gorach wyrosła y kopana.

Bergschreiber, *m.* Pisarz górny, kruszcowy, podżupnik.

Bergstadt, *f.* miasto w górach położone, leżące.

Bergwerk, *n.* kruszce, kopanie, dobywanie, łamanie kruszców. damit umgehen, obchodzić się z robotą koło kruszcow.

Bergzinnober, minia, damit bezeichnet, minią naznaczony, nakryślony, natarty.

Bergen, taić, *obacz* verbergen. ich kann mich nicht bergen, nie mogę się taić.

Berichten, upewniać, upewnić, uwiadomiać, uwiadomić, oznaymiać, oznaymić; opowiadać, opowiedzieć o czym komu. er ist davon berichtet worden, on o tym iest uwiadomiony, upewniony. du bist ungleich berichtet worden, ty źle o tym iesteś uwiadomiony. sich berichten lassen, dowiedzieć się, upewnić się, dać się nauczyć. sich eines bessern berichten, dać się czego lepszego nauczyć.

Bericht, *m.* upewnianie, upewnienie, uwiadomianie, uwiadomienie. von etwas Bericht erstatten, powiadać o iakiey rzeczy, wiadomość uczynić o iakiey rzeczy komu, pisać o czym do kogo.

Beritten seyn, na koniu ieździć, iechać. beritten gemacht werden, być wsadzonym, wsieść na konia. wohl beritten, na dobrym koniu siedzieć. übel beritten, na złym koniu siedzieć. beritten machen, dodać konia komu.

Berlin, Berlin, miaſto w Brandeburgii, ſtolica tego kraiu.
Bern, Miaſto w Szwaycarach y Kanton tego imienia.
Berenheuter, *vulg.* gnuśny, leniwiec, niedbalec, leniuch.
Bernſtein, *m.* Burſztyn, ktory bywa żołty, biały, przezroczyſty.
Berſch. okoń ryba, z paskami poprzecz czarniawemi.
Berſich, *czyli.* Werſich, pewny rodzay kapuſty.
Berſten, puknąć, rozpęc ſię, rozpuknąć ſię. ich möchte vor Zorn berſten, ledwie ſię nie rozpuknę od gniewu.
Berüchtigen, obmawiać, ſzkalować, potwarzać. einen, kogo. der übel berüchtiget iſt, ktory ieſt oſzkalowany, obmowiony, zeſzkalowany.
Berücken, zdradą kogo zażyć, zayść, zachodzić zdradą na kogo.
Beruf, *m.* wołanie, powołanie, urząd. des Berufs warten, ſwoiego powołania, pilnować, czynić co powinność powołania każe. den Beruf antreten, chwycić ſię powołania. aus dem Beruf ſchreiten, wykroczyć z powołania, przeſtąpić powołanie.
Berufen, wołać, powoływać, powołać, przyzwać, przywołać, zawołać. zu einem Amt, wzywać kogo do urzędu. ſich auf jemand berufen, odwoływać ſię na kogo. składać ſię kim. er beruft ſich auf ſeine Unſchuld, odwoływa ſię na ſwoię niewinność, składa ſię na ſwoię niewinność, składa ſię ſwoią niewinnością. andere Leute berufen ſich darauf, drudzy ludzie na to ſię odwołuią.
Berufen. wołany, powołany, zawołany; wezwany; *znaczy także* [illegible]. bekant, berühmt, sławny, głośny, zawołany. übel berufen rozsławiony, złey sławy, ktory źle słynie.
Beruhen, zależeć. darauf beruhet es, na tym *cała rzecz* zależy. ein Ding auf ſich beruhen laſſen, rzecz iak ieſt w ſobie zoſtawić.
Beruhigen, uſpokoić, do pokoiu, do ſpokoyności przyprowadzić, pokoy uczynić.
Berühmt, *adject.* sławny, zawołany, głośny, zaſzczycony, wsławiony, wielkiey sławy, wielkiego imienia. berühmt ſeyn, bydź wsławionym, sławnym, w wielkiey sławie. wegen etwas, w czym, w iakiey rzeczy. berühmt machen, sławnym uczynić, na chwałę, na sławę ſobie zarobić, na pamięć chwalebną. berühmt werden, głośnym, wsławionym ſtać ſię, wsławiać ſię, wsławić ſię, rozgłośić ſię, wybrnąć na świarło. ein berühmter, heiloſer Mann, sławy zbrodniami y niepodściwością człowiek. ein berühmter Nahme, sławne imie, głośne imie.
Berühmen, chełpić ſię, ſzczycić ſię, chwalić ſię.
Berühren, dotchnąć ſię, dotykać ſię. nur das vornehmſte berühren, tylko co, przednieyſze namienić, co z więkſzego. etwas kürzlich berühren, czego krotko dotchnąć; o czym krotko mowić, piſać, czego w krotkości dotchnąć, mowiąc, piſząc.
Berupfen, ſ. rupfen.
Berill, beril, z drogich kamieni ieden, nie tak bardzo iednak ſzacowny.
Beſäen, zaſiać, obſiać. beſamen die Erde, naſieniem ziemię płodną uczynić. ſich beſamen, rość, rozradzać ſię w plemię.
Beſacken, ſich, zbogacić ſię, bogacić ſię, pamiętać o ſobie, dobrze ſię rządzić, nie uczynić ſobie krzywdy.
Beſaften, ſokiem napuścić, wlać ſoku, naſączyć, dodać; ſoku wpuścić, ſokiem odwilżyć.
Beſagen, opowiadać, opiewać. beſagter maßen, przerzeczonym, wzwyż powiedzianym, namienionym, ſpoſobem. wie die Geſetze beſagen, iak prawa opiewaią, opiſuią, opowiadaią, iak uſtawy mowią.
Beſänſtigen, łaskawić, łagodzić, błagać, powolnością, łagodnością, ziednać, zniewolić, uproſić, gniew ukoić, ukołyſać *obacz.* begütigen. ſich beſänftigen laſſen, dać ſię ubłagać; er läßt ſich leicht wieder beſänftigen, on ſię daie łatwo znowu przebłagać.
Beſänftigung, *f.* ubłaganie, przeproſzenie, ułagodzenie, ułaskawienie, przebłaganie.
Beſatzung, *f.* załoga, *garnizon.* einlegen, załogę w zamku, w fortecy, poſtawić, załogę do zamku; do fortecy, wprowadzić; Mieyſce iakie Załogą oſadzić, zalec. in der Beſatzung liegen, na załodze leżeć, być, ſtać. die Beſatzung abziehen laſſen, załodze kazać wyciągnąć, uſtąpić, wyiść, umknąć, wyprowadzić załogę.
Beſauen, upić ſię, ſpić ſię, zpoić ſię, upiiać ſię, *obacz.* voll ſauffen.
Beſchaben, oskrobać; przeskrobać.
Beſchädigen, uſzkodzić, ſzkodzić, ſzkodę uczynić

uczynić komu, urazić kogo. *ob.* verwunden.
Beschädigen, das, uszkodzenie, szkodzenie, szkody uczynienie, urażenie.
Beschädigung, *f.* uraza, szkoda, szkodzenie, uszczerbek, uszczerbienie.
Beschaffen, zporządzony, urodzony. so ist die Sache beschaffen, tak iest rzecz zporządzona, urodzona. eben so ist es mit dieser Sache beschaffen, podobnym też sposobem z tą rzeczą dzieie się. so sind die Menschen beschaffen, tak są ludzie urodzeni, ten Rod ludzki iest. bey so beschaffenen Dingen, przy rzeczach tak sporządzonych, tak idących.
Beschaffenheit, *f.* przymiot, własność, rod, zporządzenie, *natura* rzeczy, okoliczność. nach Beschaffenheit jetziger Zeiten, podług okoliczności teraźnieyszych czasow; iak teraźnieysze czasy nieszą, wyciągaią. was hat es damit für eine Beschaffenheit? co to za rod, za *natura*, za istność tey rzeczy?
Beschäfftigen, sich, zatrudniać się, zaprzątać się, roztargnąć się, zakrzątać się.
Beschäfftiget, zatrudniony, roztargniony, zaprzątniony, zakrzątniony, rozerwany.
Beschäfftigung, *f.* zatrudnienie, roztargnienie, zaprzątnienie, rozerwanie.
Beschämen, zawstydzić, *obacz* schamroth machen; einem eines Dinges beschämen, wstydzić się iakiey rzeczy, mieć sobie co za wstyd, za niegodną rzecz siebie.
Beschatten, zacieniać, zacienić, t. i. cień robić, cieniem okrywać, zasłaniać, cień rozpościerać, rozciągać, rzucać.
Beschauen, oglądać, opatrywać, patrzeć, oględować, przypatrywać się, wohl und scharf beschauen, dobrze y bystro wpatrywać się; wlepić oczy w kogo. *ob.* besehen.
Beschauer *m.* oglądacz, patrzyciel, przeglądacz. *przypatrzyciel*, *przypatrywca.*
Beschauung, *f.* oglądanie, przypatrywanie, patrzenie, patrzanie, oględywanie.
Bescheid, *m.* wyrok, dekret, sąd, Kaźń, skazanie. rechtlicher Bescheid, radny wyrok, uchwała Rady, Senatu. was hast du für einen Bescheid, co masz, za wyrok, za zdanie. co sądzisz o tym. Bescheid von sich geben, dać swoie zdanie, swoią kreskę. Bescheid bekommen, odpowiedź, wyrok, decyzyią, odebrać. trotzigen Bescheid ertheilen, hardą, pyszną dać odpowiedź. einen harten Bescheid wider einen ergehen lassen, ostry dekret, wydać przeciwko komu, surowo kogo osądzić. sich Bescheid erholen, wynieść, otrzymać dekret. Bescheid thun, pić wzaiemnie do siebie. mit dem Bescheid, aż do dalszego wyroku, decyzyi. jedermann guten Bescheid geben, dać każdemu dobre słowo, z każdym się dobrze rozmowić.
Bescheiden, osądzać, wyrok dawać, *decydować*, skazać. einen, kogo. einem etwas, przysądzić, naznaczyć co komu, einen wohin bescheiden, przyzwać, zprowadzić, wyrokiem na iakie mieysce, mieysce komu naznaczyć. ich bescheide mich dessen gar wohl, bardzo łatwo na to przystaię, zezwalam.
Bescheiden, *adj.* naznaczony, rokowany, skazany, nakazany. *obacz.* bescheidener Theil, część naznaczona, wydzielona, należąca. wyrokiem y dekretem nakazana; skromnych obyczaiow, układney postaci.
Bescheidentlich, *adverb.* skromnie, pomiarkowanie, statecznie, ze statkiem. bescheidentlich reden, skromnie mowić, w umiarkowanych słowach, miarkować się w słowach.
Bescheidenheit, *f.* skromność, ułożenie, układność, umiarkowanie, statek w obyczaiach.
Bescheid-Essen, *n.* iadło, iedzenie, ze stołu, komu posłane, posyłane.
Bescheinen, oświecać, oświecić, obiaśniać, obiaśnić, promieniami, płomieniem, oświecić.
Bescheunen, *to co*, bescheinigen, beweisen, ręcznym, pismem, dokumentem co ztwierdzać.
Beschenken, obdarować, udarować, nadarować; upominkow, podarunkow nadawać. einen reichlich beschenken, bogato kogo udarować, wielkie podarunki komu dać.
Beschenkung, *f.* udarowanie, obdarowanie, nadarowanie, rozdayność, rozdatność; dar, podarunek, upominek.
Bescheren, ostrzyc, przystrzyc, obstrzyc, przystrzygać, ostrzygać.
Bescheren, dać, darować, obdarzyć, es ist ihm beschert, darowane mu to iest. was Gott beschert, bleibt unverwehrt, co Bog da, to nie minie, to nie odmienne *zostaie.* es ist ihm lauter Glück beschert, samo szczęście tym go obdarzyło, szczęście mu to nadało; w ręku trzyma fortunę. es ist mir kein Glück beschert,

ſchert, żadnym ſzczęściem nie ieſtem obdarzony takie nie pomyślne dla mnie wyroki, z takim loſem urodziłem ſię.

Beſchicken, obesłać, posłać, obſyłać, poſyłać, *także znaczy toż ſamo co*, anordnen, beſtellen, nakazać, rozporządzić, obſtałować, zamowić, zapowiedzieć.

Beſchießen, ſtrzelać, bić z dział, z armat, do murow, armatami mury tłuc. die Stadt wird beſchoſſen, do miaſta z armat biią. ſie beſchießen die Mauern, hukaią z armat do murow.

Beſchiffen, żeglować, ſtatkiem po morzu płynąć, pływać. beſchifft, żeglowany.

Beſchimpfen, ochydzać, hańbić, znieważać, lżyć kogo; zelżyć, hańby nabawić; mit Worten, słowami ſzpetnemi, nie uczściwemi.

Beſchimpfen, das, ochydzenie, hańbienie, znieważenie, znieważanie, lżenie, zelżenie.

Beſchimpfung, *f.* ochyda, hańba, obelga, zelżywość, zniewaga, *konfuzyia*, wſtyd; jemanden anthun, obelgę, komu uczynić, *konfuzyią*, wſtydem kogo nakarmić.

Beſchirmen, bronić, obraniać, zasłaniać, zaſtawiać, zaſtępować; obronę komu dawać; pod *protekcyią* mieć kogo, krzywdy mu nie dać czynić.

Beſchirmer, *m.* obrońca, *protektor*, obrońciel, zasłońca, zaſtawca, zaſtępca.

Beſchirmung, *f.* obrona, *protekcyia*, zasłona, zaſtęp, bronienie, obronienie zasłanianie.

Beſchlafen, przeſpać ktorą, etwas, oder ſich über etwas bedenken, myśleć, naradzać ſię w nocy o czym, namyślać ſię.

Beſchlagen, okować, podkować, podkuć, okuć; ein Pferd, konia podkuć, podkowy koniowi przybić. eine Trage beſchlagen, żelazem ſkrzynkę iaką obić, okować; w żelazo, w żelazne blachy; ein Buch mit Puckeln, kſiążkę w zapinki y narożniki; eine Wand mit Bretern, ścianę tarcicami obić; *także to co:* ein Schiff in Beſchlag nehmen, in Arreſt, wziąć okręt w areſzt, przyareſztować, przytrzymać, zagrabić. mit Reden beſchlagen, kowany w mowie, w odpowiedziach, kiedy mocny, prędki, w mowieniu, kiedy ſię umie dobrze odcinać.

Beſchlagen, *adj.* kowany, okowany, kuty, okuty; mit Erz, w moſiądz; mit Eiſen, w żelazo; *znaczy także*, geübt, ćwiczony, biegły, *co y po polsku ſię mowi:* kowany na wſzyſtko. Beſchlag am Buche, okow, pukiel metallowy na kſiążce.

Beſchleichen, wemknąć ſię, wſunąć ſię, wśliznąć ſię, potaiemnie wleść, wmykać ſię.

Beſchleichen, das, wemknienie ſię, wſunienie, wśliznienienie ſię, wmykanie ſię.

Beſchleunigen, śpieſzyć ſię z czym, pośpieſzać, pośpieſzyć, przyśpieſzać, przyśpieſzyć; ein Ding, rzecz iaką; uwiiać ſię, obracać ſię, uwinąć ſię, obrocić ſię, ſzypko.

Beſchleunigen, das, śpieſzenie ſię, pośpieſzanie ſię, przyśpieſzanie, przyśpieſzenie.

Beſchleunigung, *f.* pośpiech, pośpieſzanie, prędkie rzeczy zrobienie, ſprawienie.

Beſchließen, zamknąć, *potym:* uſtanowić, uchwalić, umyśleć, przed ſię brać, wziąć; *znaczy także toż ſamo co:* endigen, zakończyć, zkończyć. bey ſich beſchließen, u ſiebie poſtanowić, umyślić; przed ſię wzięcie, poſtanowienie uczynić; rozmyślić ſię. ich habe es bey mir beſchloſſen, iużem ſię na to namyślił, *rezolwował*, odważył, iużem to u ſiebie umyślił, przed ſię wziął. einmüthig beſchließen, iednomyślnie ſię zgodzić na co; zgodnie co poſtanowić, poſtanawiać.

Beſchloſſen, *adj.* namyślony, uchwalony, uſtanowiony, przedſię brany, przedſięwzięty.

Beſchließer, *m.* oddźwierny, bronny, dźwierny, furtyan, wrotny.

Beſchließerinn, *f.* oddźwierna, bronna, dźwierna, furtyanka, wrotna.

Beſchluß, *m.* umyślenie, rozmyślenie ſię na co, koniec, zakończenie, zawarcie, kres oſtatni rzeczy, koniec mowy, zamknięcie, zchowanie, *to co*, Verwahrung; etwas in ſeinem Beſchluſſe haben, mieć co w zamknięciu ſwoim, u ſiebie w ſchowaniu.

Beſchmieren, oſmarować, naſmarować, namaścić, *namazać*; mit Oel, oliwą, oleiem.

Beſchmitzen, zplamić, zbrukać, zabrukać, zwalać, zawalać, zaſzorować, *ob.* beſudeln.

Beschmitzen, das, zplamienie, zbrukanie, zabrukanie, zwalanie, zawalanie, zaſzorowanie.

Beschnarchen, ſzczypać kogo słowami, źle o kim mowić, żartami, ucinkami przegryzać.

Beschnarchen, das, ſzczypanie, uſzczypnienie słowami, złe o kim mowienie, przegryzienie.

Beschneiden, okroić, oberżnąć, obrzezać; ein Kind, dziecię; ein Buch, kſiążkę oberżnąć; die Einkünfte, z intraty co uiąć, odkroić, intratę okrzeſać; die Gelegenheit, okazyią odiąć komu, przeciąć, do czego. die Weinſtöcke beschneiden, winnicę okrzeſać, obrać z gałązek nie potrzebnych; die Nägel, paznogcie oberżnąć, poobrzynać.

Beschneiden, das, okroienie, okrawanie, oberznięcie, obrzezanie, okrzeſanie.

Beschneidung, *f.* obrzezanie. das Feſt der Beschneidung Chriſti, święto obrzezania Jezuſow.

Beschneyen, ośnieżyć, przyśnieżyć, śniegiem obſypać, przyſypać, przywalić, zawalić.

Beschönigen wollen, ſzukać obrony ſwoiey niecnoty, pozorem dobrym, pokrywać złe obyczaie; winę utrzymywać za dobrą ſprawę, płaſzczykiem pokrywać.

Beschloſſen ſeyn, gleich mit einem liſtigen Rathe, obrotnym, prędkim być do rady, do wykrętu, przemyślnym, umieć ſię obrocić, wykręcić; wyiść na ſwoie.

Beschreiben, opiſać, napiſać, ſpiſać, na piſmie zebrać, podać, opiſywać co, kogo; słowami iak kolorami odmalować, piſaniem kogo odkryślić, *odprążkować*; odryſować; *to ieſt*, iego ſprawy, obyczaie; *także*, berufen, przyzwać, przywołać. eines Lebenslauf beschreiben, czyiego życia bieg opiſać; opowiedzieć, do pamięci piſmem podać. kurz beschreiben, krótko opiſać, zamknąć; weitläuftig, obſzernie y rozległo o rzeczy mowić.

Beschreiben, das, opiſywanie, opiſanie, napiſanie, ſpiſywanie, ſpiſanie; okryślenie, odryſowanie, *odprążkowanie*.

Beschreibung, *f.* opiſanie, okryślenie, opiſywanie, okryślanie, odryſowanie; eines Orts, opiſanie, odryſowanie iakiego mieyſca; der Zeit, czaſu opiſanie; der Welt, świata opiſanie.

Beschreiten, wſtąpić, wkroczyć; eine hohe Ehrenſtelle, wſtąpić, na wyſokie godności, urzędu mieyſce, dopiąć, doſtąpić wyſokich honorow. eines Schwelle beschreiten, w progi czyie wſtąpić.

Beschreyen, okrzyczeć, urzec pochwałą, chwaląc; unglücklich, nieſzczęśliwie, niezręcznie kogo chwalić, wychwalać. daß ich nichts beschreye, abym nie urzekł, na pſa uroki.

Beschreyen, *adj.* beschreyt, bezecny, czci nie maiący, bez ſławy y dobrego imienia.

Beschuldigen, obwiniać, pomawiać, poſądzać, oskarżać, zadawać co komu. einen eines Dinges halber beschuldigen, obwiniać kogo o iaką rzecz, pomawiać o co kogo; zwalać, ztrącać na kogo winę iaką.

Beschuldigen, das, obwinianie, obwinienie, pomawianie, pomowienie, oskarżanie, oskarżenie, zadawanie, zarzucanie, poſądzanie.

Beschuldigung, *f.* udawanie, udanie, pomowienie, obwinienie, oskarżenie, poſądzenie.

Beschuldigter, *m.* obwiniony, oskarżony, pomowiony, poſądzony, udany, udawany.

Beschütten, oblać, oblewać, obſypywać, obſypać kogo; poſypać, poſypywać, polać, polewać; einen Boden, podłogę, poſadzkę.

Beschützen, bronić, nie dać, obraniać, zaſtępować, *ob. wyżey*, beschirmen.

Beschützen, das, bronienie, nie danie, obrani[illegible], zaſtępowanie, obronienie.

Beschützer, *m.* obrońca, obrońciel, Zaſtępca, *protektor*.

Beschützung, *f.* obrona, protekcyia, zaſtęp, bronienie, zaſtępowanie.

Beschwägern, ſich mit einem, z pokrewnić ſię z kim, weyść, w pokrewieńſtwo.

Beschwägert, pokrewny, powinnowaty, zpokrewniony, zpowinnowacony.

Beschwärzen, zczernić, oczernić, przybrudzić; oczerniać, przyczerniać, czarno farbować.

Beschwärzen, das, zczernienie, oczernienie, przybrudzenie, czarno pofarbowanie.

Beschwatzt, gadatliwy, wiele mowiący, mowny, wielomowny; *gaduła, baia.*

Beschweren, żałować się, obciążyć, obładować, uciążać, cisnąć, przyciskać, nawalić, nakłaść ciężaru, naprzykrzać się, być przykrym, naprzykrzonym, uprzykrzonym. sich über etwas beschweren, utyskować, na co, żałować się, żalić się na co. sich über einen beschweren, utyskować, narzekać, skarżyć się na kogo. sich bey einem beschweren, uskarżać się przed kim, żalić się przed kim; ociągać się, wzbraniać się. er beschwert sich dieses zu thun, ociąga się, wzbrania się tego uczynić, niechce się mu tego czynić.

Beschweren, das, żałowanie, żalenie się, utyskowanie, narzekanie, skarżenie się.

Beschwerlich, przykry, naprzykrzony, uprzykrzony, ciężki. einem beschwerlich fallen, stać się komu uprzykrzonym, ciężkim, naprzykrzyć się. was sehr beschwerlich, co bardzo ciężkiego.

Beschwerlich, *adv.* ciężko, przykro, z naprzykrzeniem, z trudnością.

Beschwerlichkeit, *f.* Beschwerde, przykrość, ciężar, trudność, uciążenie, uciążność.

Beschwören, poprzysięgać, zaprzysięgać, poprzysiąc, zaprzysiąc. etwas eidlich beschwören, daß dem so sey, przysięgać na co, że tak iest. beschwören lassen, dać poprzysiąc, czytać komu przysięgę, przypuścić do przysięgi. in des Teufels Namen beschwören, na imie diabła poprzysięgać. einen Dienst beschwören, przysiąc na urząd iaki; *znaczy także:* höchlich bitten, upraszać bardzo, zaklinać, poprzysięgać, na Boga, bey Gott.

Beschwören, das, poprzysięganie, poprzysiężenie, zaprzysięganie, zaprzysiężenie; zaklinanie, zaklęcie.

Beschwörung, *f.* zaklęcie, zaklinanie; einen bösen Geist, złego ducha.

Beschwörerbuch, *n.* książka exorcyzmow, zaklinania, wyganiania diabłow.

Beschwörer, *m.* als der Geister, der Gewitter, zaklinacz, iako to duchow, strachow.

Beseelen, duszę tchnąć w kogo, duszą, duchem natchnąć.

Beseligen, uszczęśliwiać, uszczęśliwić, szczęśliwym, uszczęśliwionym, uczynić.

Besegeln, żeglować, obżeglować, pływać, opłynąć; das Meer, po morzu, *ob.* schiffen.

Besehen, obaczyć, oglądać, widzieć, przypatrywać się, przypatrzyć się, przeglądać, *ob.* besichtigen; wenn man es beym Lichte besieht, rzecz iak gdy by przy świetle opatrywać.

Besen, *m.* miotła, miotła, *także,* miotełka, miotełka, do zamiatania.

Besenkraut, *n.* tobołki, kaletki, *ziele.*

Besenstiel, *m.* kiy od miotły, albo w miotle włożony.

Besenbinder, *m.* miotłowiąz, miotlarz; ktory miotły wiąże. neue Besen kehren wohl, nowe miotły dobrze zamiataią, wymiataią, *t. i.* co nowego to się zawsze bardziey podoba.

Besengen, przypalić, przypiec, opiec, przypalać, przypiekać, opiekać, oswędzać, oswędzić.

Besessen, opętany, utrapiony, nawiedzony, *rozumiey,* od diabła.

Besetzen, brukować, słać; den Weg, drogę, kamieńmi, cegłą. ein Amt besetzen, osadzić urząd, *t. i.* osadzić kogo na urzędzie. mit Bäumen besetzen, zasadzić drzewami. eine Stadt besetzen, osadzić miasto żołnierzem, *czyli,* załogę, garnizon, w mieście postawić; einen Tisch mit Speisen, zastawić stoł potrawami. die Wege besetzen, osadzić drogi żołnierzem, *czyli,* po drogach, po szlakach rostawić żołnierzy; alle Thore, osadzić wszystkie bramy, warty w bramach postawiać. eine Stadt mit Einwohnern besetzen, miasto iakie mieszkańcem osadzić; osadę do miasta wprowadzić.

Besetzen, das, brukowanie, słanie, wyścielanie drog, kamieńmi, etc. osadzanie, osadzenie, żołnierzem, mieszkańcem.

Beseufzen, wzdychać, westchnąć na co, ięczeć, stękać, ubolewać na co, *ob.* beklagen.

Besichtigen, poglądać wszędzie, oględywać, opatrywać, przypatrywać się; obzierać, wpatrywać się, *ob.* besehen; sich besichtigen lassen, dać się widzieć, oglądać, dać się poznać. etwas durch andere besichtigen lassen, co przez drugich dać widzieć, obaczyć, oglądać.

Besichtigen, das, oglądanie, obaczenie, przypatrywanie, przypatrzenie się; obeźrzenie.

Besichtigung, *f.* opatrzenie, przepatrzenie, oględywanie, wpatrywanie się.

Besiegeln, *ob.* Versiegeln.

Besiegen, przezwyciężać, przezwyciężyć, przekonać, *obacz,* überwinden.

Besingen, prześpiewywać, prześpiewać, wyśpiewywać, wyśpiewać, śpiewać.

Besingen, das, prześpiewywanie, prześpiewanie, wyśpiewywanie, wyśpiewanie.

Besinnen, rozmyślać, myśleć, namyślać się, naradzać się, *ob.* **bedenken**; **sich erinnern**, przypominać, przypomnieć sobie co, pamiętać o czym. **sich anders besinnen**, inaczey się namyślić, odmienić myśl, wolą, o czym inszym myśleć. **wo ich mich recht besinne**, ieżeli dobrze pamiętam, ieżeli się nie mylę. **sich hin und her besinnen**, rożnie myśleć, rożnie się namyślać, na wszystkie strony myślą robić, obracać się. **sich nicht besinnen können**, nie móc się zapomnieć, zamyślić. **er hat sich eines bessern besonnen**, czego lepszego domyślił się, lepiey pomyślił, o czym lepszym zamyśla, o lepszym życiu myśli.

Besinnen, das, namyślanie się, myślenie, namyślenie się, przypominanie.

Besitzen, posiadać, posieść, osiadać, osieść, co trzymać, mieć, osiągnąć. **er besitzt viele Weisheit**, wiele umieiętności posiada.

Besitzen, das, posiadanie, posieście, osiadanie, osieście, osiągnienie, mienie, trzymanie.

Besitzung, *f.* osiadłość. **in Besitzung seyn**, być w osiadłości, iakiey rzeczy, osiadłość mieć czego, maiętności, dziedziny. **einen wieder in den Besitz seiner Güter setzen**, przywrócić znowu kogo do *possessyi*, do osiadłości swoich dobr. **etwas in Besitz nehmen**, wziąć co w swoię osiadłość; przyiść do osiadłości czego. **in ruhigen Besitz gelassen worden**, w spokoyney osiadłości być zostawionym.

Besitzer, *m.* osiadca, osiadły, posiadca, *possessor*.

Besoffen, upoiony, zpoiony, nalany, co się tak zpił, że na nogach stać nie może.

Besolden, żołd płacić, zasługi żołnierskie wypłacać.

Besoldung, *f.* płaca żołnierska, zasługi żołnierskie, woyskowe. **Besoldung geben**, płacę żołnierzowi dawać.

Besonder, osobny, oddzielony, oddalony, osobliwy, szczegulny. **an einem andern Orte**, na iakim inszym mieyscu. **in einem besondern Buche etwas beschreiben**, w osobney iakiey książce



co napisać; w osobną książkę co wpisywać.

Besonder, osobliwy, przedni, wyśmienity, przewyśmienity; *toż samo co*: **vortrefflich**; **einem ein Besonders machen**, poważać sobie kogo nayosobliwiey. **es ist ihm nichts besonders wiederfahren**, nic się mu osobliwego nie trafiło.

Besonders, *adv.* osobliwie, szczegulnie, naybardziey, osobno, w szczegulności. **ein ieder besonders**, każdy zosobna.

Besorgen, obawiać się, bać się, być troskliwym, mieć podeźrzenie, lękać się. **es ist zu besorgen, es möchte** = =, obawiać się trzeba, mogło by --. **ein Geschäffte besorgen**, patrzać, pilnować, interesu, mieć w swoim staraniu, chodzić pilno około iakiego interesu. **um einen besorgt seyn**, bać się o kogo, chodzić komu o kogo, to niebezpieczeństwo czyie, *ob.* **angelegen seyn lassen**.

Bespannen, palcami mierzyć. **mit Spannen umfassen, abmessen**, palcami obiąć zmierzać, wymierzać; zaprząc, **einen Wagen**, do wozu, do poiazdu.

Bespeyen, opluwać, opluć, *obacz*, **anspeyen**.

Bespiegeln, *obacz na swoim mieyscu wyżey*, **anspiegeln**.

Bespücken, *obacz na swoim mieyscu wyżey*, **anspicken**.

Besprechen, przyiść, rozmowić się z kim, być na rozmowie z kim, widzieć się z kim. **sich mit Fleisch und Blut besprechen**, *przysłowie znaczące*, rozumu się poradzić.

Besprechen, das, przyiście do rozmowienia się, widzenie się z kim, w iakim int[illegible].

Besprengen, opryskać, pokropić, opryskać, obsypać, obsypować, zbryzgać.

Besprengen, das, opryśnienie, pokropienie, obsypanie, zbryzganie, obsypowanie.

Besprengung, *f.* opryśnienie, zbryzganie, pokropienie, zpluskanie.

Besprützen, oblewać, oblać, wylewać, wylać, co na kogo zlewać, zlać kogo.

Besser, lepszy, przednieyszy; **seyn**, być lepszym, przednieyszym. **es ist besser**, lepiey to iest, raczey. **nichts vor besser halten**, nie trzymać, iżby co lepsze, przednieysze było. **es besser haben**, mieć się lepiey, być w lepszym pierzu, szczęściu. **besser zu sagen**, aby

lepiey

lepiey powiedzieć, że lepiey powiem. besser werden, lepiey się mieć; in Ansehung der Gesundheit, względem zdrowia. es bessert sich mit ihm, polepsza się mu. es schickt sich besser zu diesem, lepiey do tego się szykuie, lepszy do tego, zdatnieyszy iest.

Besser, *adv.* lepiey.

Bessern, polepszać, poprawiać, naprawiać. sich bessern, polepszać się, poprawiać się; odmieniać złe obyczaie, brać się do dobrego. ein Ding bessern, poprawiać iaką rzecz, poprawiać iakiey rzeczy. es bessert sich mit ihm, polepsza się mu, lepiey mu teraz iest, obaczył się, przychodzi do zdrowia; zdrowiey mu, ulżyła mu choroba. es will sich nicht bessern, niechce się polepszyć, nic się nie polepsza, nic niechce ulżyć. es kommt selten etwas bessers hernach, rzadko kiedy potym lepiey bywa. die Zeiten bessern sich, czasy się polepszaią, poprawiaią; czasy lepsze nastaią.

Besserer, *m.* polepszyciel, poprawiciel, poprawca, naprawca.

Besserung, *f.* polepszanie, polepszenie, poprawa, naprawa, poprawianie, naprawianie, poprawienie, naprawienie. ein Kranker hofft immer auf Besserung, chory zawsze się spodziewa polepszenia; zawsze ma nadzieię, że mu będzie lepiey, że przyidzie do zdrowia.

Bestallung, *f.* zasługi żołnierskie, *ob.* Sold.

Bestand, *m.* trwałość, statek. Bestand haben, mieć statek, wytrwanie, trzymać się, trwać. unser Glück hat keinen Bestand, nasze szczęście nie ma żadnego statku, iest niestateczne, nie iest stateczne; nie ma trwa[illegible], nie zna stateczności.

Bestand, *m.* naięcie, naiem. ich habe es im Bestand genommen, la to w naiem wziąłem; ia tę rzecz naiąłem.

Beständer, *m.* naiemnik, naiemca, naymuiący u kogo, dom, budynek.

Bestandgut, *n.* dobra naięte, arendowane, w dzierżawe wzięte.

Beständig, *adj.* stały, stateczny, trwały, nie zachwiany, nie wzruszony. beständig bleiben oder seyn, zostawać, albo być statecznym, w czym, trwałym, nie dać się zachwiać, kroku nie ustąpić, trwać w swoim zdaniu. beständig in der Treue bleiben, statecznie trwać, zostawać, w wierności.

Beständiglich, *adv.* statecznie, trwało, nie zachwianym umysłem, sercem.

Beständigkeit, *f.* stateczność, statek, trwałość, niewzruszony umysł y serce.

Bestärken, zmacniać, umacniać, zmocnić, umocnić.

Bestatten, umarłego pochować, pogrzebać, *ob.* begraben.

Bestätigen, utwierdzać, potwierdzać, utwierdzić, potwierdzić, ustawić, umocnić, mocno ustanowić, przytwierdzić.

Bestätiger, *m.* utwierdca, potwierdca, zmocniciel, umocniciel, utwierdziciel.

Bestäubt, *adj.* okurzony, przykurzony, zkurzony, zakurzony, zwalany prochem.

Beste, *n.* naylepsze, dobro. das gemeine Beste, wspólne naylepsze; ale *po polsku lepiey*, pospolite dobro. das Beste bey sich stehen lassen, nayłaskawszego, nayłagodnieyszego, naylepszego być zdania, naylepiey sądzić. das Beste zur Sache reden, d. i. zum Besten deuten, naylepiey rzecz tłumaczyć, na naylepsze rzecz tłumaczyć, na naylepszą stronę rzecz brać. eines Beste suchen, chcieć komu iak naylepiey, czyiego naylepszego dobra szukać, starać się aby mu iak naylepiey było. etwas zum Besten wenden, na dobre sobie co obracać, na naylepszą stronę brać. etwas zum Besten haben, mieć zysk, mieć w zysku, w korzyści. er hat nicht viel zum Besten, nie wiele ma, do naylepszego, do naywygodnieyszego życia, *t. i.* bardzo cienko żyie, bardzo cienko koło niego wielki niedostatek koło niego. das Beste kommt selten hernach, rzadko co dobrego na końcu bywa, *t. i.* kto z początku zły, rzadko na ostatku bywa dobry. er ist in seinen besten Thun, on iest w samey porze lat, w naylepszey porze czasu do czynienia. ein ieder ist ihm selber das Beste schuldig, każdy sobie samemu naywięcey winien iest, każdy naylepiey dbać o siebie ma. dir zum Besten, z naylepszym twoim. diß ist vom Besten, to naylepsza iest.

Bestechen, przekupować, przekupić; mit Gaben, podarunkami, datkiem. eine Wand bestechen, ściane wytynkować. einen mit Gelde bestechen, przekupić kogo pieniądzmi, na swoię stronę przeciągnąć, gębę zatkać. sich von einem

einem bestechen lassen, dać się przekupić komu. einen 'n bestechen suchen, starać się, chcieć przekupić kogo. ein Richter, der sich gern bestechen läßt, sędzia ktory się rad daie przekupić, ktory sumnienie y sprawiedliwość za pieniądze rad przedaie. man kann es genauer bestechen, tego można taniey, nie drogo dostać, nabyć, nie tak wiele na to wychodzi.

Bestechen, *n.* przekupowanie, przekupienie; wytynkowanie, otynkowanie.

Bestechung, *f.* przekupienie, pieniądzmi ujęcie, podarunkami na swoię stronę przeciągnienie.

Bestecken, poobtykać, poobsadzać; mit Blumen, kwiatami; mit Pfählen, kołami, palami.

Besteckmesser, *n.* puzdro na noże, do chowania nożow.

Bestehen, stać, obstawać, trzymać się, trwać, dostawać, być z czego. der Mensch bestehet aus Leib und Seele, człowiek iest z ciała y z duszy. darinn bestehet die ganze Sache, na tym iest cała rzecz, na tym iest treść rzeczy. wohl bestehen, stawić się dobrze, popisać się, pokazać się. übel bestehen, źle się popisywać, popisać. auf etwas bestehen, obstawać przy czym, nie ustępować, stać na tym. ein Haus bestehen, dom naiąć u kogo, w naiętym domu stać.

Bestehen, *n.* stanie, trzymanie się, trwanie, obstawanie; naymowanie, naięcie.

Bestehlen, okradać, okraść, skradać, ukraść, wyłupać, wybrać po złodzieysku, odrzeć, *ob.* stehlen.

Besteigen, wstąpić, wystąpić wysoko, wyiść na wierzch, na wysokie, na wysokość, piąć się, wspinać się, w gorę, na gorę.

Besteigen, *n.* wstąpienie, wstępowanie, występowanie wysoko; wspinanie się, pięcie się na wysokość, na gorę.

Bestellen, nagotować, zamowić, obstalować, wystarać się; *toż samo co:* aufräumen, ustanowić. einen zu etwas bestellen, zamowić kogo do czego, na co; sprawunek iaki komu zlecić. einen Brief bestellen, list na pocztę oddać; einen über etwas, postanowić, przełożyć kogo nad czym; postawić, nad czym, nad ludźmi, nad robotą. es ist schlecht um sein Haus bestellt, w domu iego bardzo źle, bardzo ubogo.

Bestellen, das, zamawianie, obstalowanie, wystaranie się, postanowienie, postawienie.

Bestellung, *f.* przygotowanie, zamowienie, postaranie się, obmyślanie, obmyślenie.

Bestie, *f.* bestyia, zwierz. bestialisch, zwierzęcy, bestyalski. bestialisch, *adv.* po bestyalsku, po zwierzęcu, iak zwierz, iak bestyia.

Bestimmen, zapowiedzieć, naznaczyć, postanowić, okryślić, ograniczyć, oznaczyć, wyznaczyć; czemu koniec pewny założyć.

Bestimmen, das, zapowiedzenie, naznaczenie, postanowienie, zapowiadanie, naznaczanie, postanawianie, ograniczanie, ograniczenie; wyznaczanie, wyznaczenie, okryślanie, okryślenie, opisanie.

Bestimmt, *adj.* ustanowiony, ustawiony, zapowiedziany, naznaczony. zu bestimmter Zeit, na naznaczony czas, w czas naznaczony, opisany.

Bestimmung, *f.* naznaczenie, wyznaczenie, ograniczenie, okryślenie, ustanowienie, opisanie.

Bestmöglich, *adv.* ile się może naylepiey, ile można naylepiey, iak naylepiey można.

Bestrafen, ukarać, skarać; mit wirklicher That, w samey rzeczy, w rzeczy, samym uczynkiem, *ob.* strafen; bestrafen, wyłaiać, złaiać, *ob.* strafen mit Worten; an Gelde, na pieniądzach kogo skarać; grzywnami ukarać.

Bestrafen, das, ukaranie, skaranie, karą obkładanie, obłożenie; wyłaianie, połaianie, nałaianie surowemi słowami.

Bestrafung, *f.* kara, ukaranie, skaranie; mit Worten, słowami; połaianie, wyłaianie, naganienie, strofowanie. eine harte Bestrafung, ostre połaianie. ich habe deine Bestrafung mit Dank angenommen, twoie naganienie z podziękowaniem przyiąłem.

Bestralen, promieniami oświecić, obiaśnić; blask czynić, lśnąć się od promieni.

Bestreben, krzątać się, uwiiać się, usilnie y szypko pracować około czego; robić około czego pracowicie y pilnie, sich nach etwas bestreben, uwiiać się za czym, zabiegać, kręcić się, o co, za czym.

Bestreben, das, krzątanie się, uwiianie się, prędkie pracowanie y obracanie się;

ſię; robienie pracowite y prędkie y pilne.

Beſtreichen, naſmarować, oſmarować, namaścić, oblepić, oblepiać.

Beſtreiten, ſprzeczać ſię, ſpierać ſię o co, utrzymywać co, eine Sache mit aller Gewalt beſtreiten wollen, chcieć iaką rzecz z całey mocy utrzymywać, popierać, ſprzeczać ſię o nię. ein Werk beſtreiten können, być zdolnym, do utrzymania iakiego dzieła, wydołać iakiey robocie.

Beſtreiten, das, ſprzeczanie ſię, ſpieranie ſię o co, utrzymywanie czego, umawianie ſię o co, popieranie czego.

Beſtreuen, rozproſzyć, poroztrząſać, roztrząſnąć, popruſzyć.

Beſtreuen, das, rozproſzenie, poroztrząſanie, rozſypanie, rozpędzenie.

Beſtricken, uwikłać, pookręcać, ſznurem, umatać w ſznur, złapać na ſtryczek, na ſidło: w ſidła, w ſznurki, powrozki, uwikłać.

Beſtürzen, zatrwożyć, zatrząść, zachwiać, zaſtraſzyć.

Beſtürzen, das, zatrwożenie, zatrząśnienie, zachwianie, zaſtraſzenie.

Beſtürzt, zatrwożony, zatrząśniony, zachwiany, zadumiony: er iſt ganz beſtürzt, wcale odurzał, wcale zmięſzany. beſtürzt werden, zdumieć ſię, pomięſzać, zmięſzać ſię, ſtać ſię zatrwożonym, zapomnieć ſię z pomięſzania. beſtürzt machen, zmięſzanym, pomięſzanym kogo uczynić, przerazić kogo.

Beſtürzung, *f.* przerażenie, zadumienie, pomięſzanie, zmięſzanie.

Beſuchen, nawiedzać, nawiedzić, nawiedzaiąc do kogo przychodzić.

Beſuchen, das, nawiedzanie, nawiedzenie, nawiedziny.

Beſuchung, *f.* nawiedzenie, nawiedziny. Beſuch bey einem ablegen, wizytę komu oddać, nawiedzenie komu uczynić.

Beſudeln, zwalać, zbrukać, zciarać, zawalać, zabrukać, zaciarać, zfolować, zafolować. Beſudeln, das, zwalanie, zbrukanie, etc.

Beſudelt, zwalany, zawalany, zbrukany, zabrukany, zciarany, zaciarany, zfolowany, zafolowany, zaſzorowany, zplamiony.

Betagt, zeſtarzały, zgrzybiały, *obacz* hohes Alter.

Betaſten, dotykać ſię, macać.

Betäuben, wołać komu nad uſzami, einen mit guten Worten, słowami łagodnemi uiąć kogo, ugłaskać. die böſen Leute, złych ludzi uśmierzyć, poſkromić, wykarcić, słowami.

Beten, proſić, modlić ſię, modły wylewać, czynić.

Beten, das, proſzenie, modłow wylewanie, czynienie.

Betbuch, (Gebetbuch,) *n.* kſiążka z modlitwami, kſiążka do modlenia ſię.

Bethaus, *n.* dom modlitwy, modlitewnia, kaplica, pokoy do modlenia.

Betſtunde, *f.* godzina modlitwy, godzina do modlenia ſię.

Bettag, *m.* dzień modlitwy, dzień naznaczony na modlitwę. Bettage anſtellen, dni na modlitwę, do modlenia ſię, na nabożeńſtwo, naznaczyć.

Bethauen, zroſić, poroſić, roſą zlać, zkropić, pokropić.

Bethauen, das, roſą zlanie, zkroplenie, pokropienie, zroſzenie, poroſzenie.

Betheuren, przyſięgać, przyſiąc; hoch, uroczyście przyſiąc, poprzyſiąc, poprzyſięgać, zaprzyſięgać, zaprzyſiąc.

Betheuern, das, przyſięganie, przyſiężenie, zaprzyſiężenie, etc.

Betheurung, *f.* przyſięga, przyſięſtwo, *mowi ſię*, przyſięſtwo Bogu.

Bethören, głupim uczynić, odurzyć kogo; zaślepić, do ſzaleńſtwa, do głupſtwa przyprowadzić.

Bethonien, betonika, *ziele, inaczey nazywa ſię*, bukwica.

Betrachten, rozważać, uważać, uważyć, rozmyślać, rozmyśleć, myślą rozbierać.

Betrachten, das, uważanie, uważenie, rozmyślanie, rozmyślenie myślą, rzeczy rozbieranie, rozebranie, rozważanie, rozmysł.

Betrachtung, *f.* rozmyślanie, uważanie, rozważanie, myślą rozbieranie. etwas in Betrachtung ziehen, brać co na uwagę, na rozmysł. in Betrachtung deſſen, przez uwagę, wzgląd, na to.

Betragen, znoſić ſię, ſich wohl mit einander, znoſić ſię dobrze z ſobą, wzaiemnie; zgadzać ſię, iedno trzymać, iedney być z kim myśli. *obacz* einig ſeyn. ſich ſchlecht betragen, behelfen, ſkąpo żyć, mizernie, ubogie życie prowadzić. *także:* kutwą, sknyrą ſkąpcem być. Betragen, das, znoſzenie ſię, zgadzanie ſię.

Betrag, *m.* intrata, dochod, eines Dinges, z iakiey rzeczy.

Betrauren, żałować czego, ſmucić ſię z czego, *obacz*, trauren.

Betreffen, dotykać ſię, tyczeć ſię, tykać ſię. was mich betrifft, co ſię mnie tycze.

cze. mich betreffend, mnie się tycząć, co do mnie. *także*: trafić się, potkać. es hat ihm ein Unglück betroffen, nieszczęście się mu trafiło, nieszczęście go potkało, przypadek go podkał, przygoda się mu trafiła.

Betreffen, das, tykanie się, dotykanie się, tyczenie się, trafianie się, potykanie, potkanie.

Betreten, zastać, przydybać, na złym uczynku; *toż. samo także co.* ertragen, betreten mit Füssen, nogami zkopać, zmięśić, zdeptać.

Betreten, das, zastanie, przydybanie, zkopanie, zmięśienie, zdeptanie.

Betreten, pomięszany, zmięszany. betreten, bestürzt, zweifelhaft seyn über etwas, zmięszanym, przerażonym być czym, nie wiedzieć co czynić, nie móc się namyśleć.

Betrohen, *obacz*, drohen.

Betrüben, trapić, dręczyć, smucić, frasować, smutku, żalu, kogo nabawić. sich über eines Unglück, ubolewać, nad czyim nieszczęściem; *znaczy także*, mącić, Wasser, wodę; mięszać, zmieszać.

Betrüben, das, trapienie, dręczenie, załowanie, ubolewanie.

Betrübt, smutny, ztrapiomy, frasobliwy, zafrasowany, zażalony; betrübt seyn, być w smutku, w żalu, w frasunku; über etwas betrübt werden, być smutnym, żałosnym z czego, wpaść w żal, w smutek, z czego. von Herzen betrübt seyn, serdecznie smucić się z czego, żałować czego, smętnym z czego być, stać się.

Betrübniß, *f.* żal, smutek, frasunek, ztrapienie, boleść, ucisk serca. Betrübniß verursachen, frasunek, żal, boleść sprawić. in großer Betrübniß stehen, zostawać w wielkim utrapieniu, w żalu, w smutku.

Betreifen, rosić, padać, kroplami, iak rosa. betreifen, als einen Braten, słoninę topioną, albo masło topione, kapkami puszczać na pieczyste.

Betrügen, zwodzić, zwieść, oszukiwać, oszukać, zdradzać, zdradzić, wiary nie dotrzymać, tuman w oczy puszczać, udawać, zdradą zażywać. betrügen wollen, chcieć zwieść, zachodzić na kogo zdradą, dołki kopać pod kim. ich habe mich hierinnen betrogen gefunden, oszukanym się znalazłem w tey rzeczy, zawiedzionym, *znaczy także*, zawodzić, zawieść.

Betrügen, das, zwodzenie, zwiedzenie, zawodzenie, zawiedzenie, oszukiwanie, oszukanie, zdradzanie, zdradzenie, udawanie, zdradą zachodzenie.

Betrüger, *m.* zwodziciel, zawodziciel, mataz, szalbierz, zdrayca, wykrętarz, oszukaniec.

Betrügerey, *f.* oszukaństwo, oszukanie, zawod, matastwo, szalbierstwo, zdradziestwo, wykrętarstwo, wykręty.

Betrug, *m.* zdrada, zdradzenie, zwiedzienie, oszukanie, zszalbierowanie.

Betrüglich, zdradliwie, zdradą, po zdradziecku, po szalbiersku, po wykrętarsku, po matacku.

Betrüglicher Weise, zdradliwym sposobem, zdradą, na oszukaną, wykrętem, wykrętami, szalbierstwem.

Betrügerisch, zdradliwy, zdradziecki, wykrętny, zawodny, chytry, oszukuiący, zwodzący, zawodzący.

Betrunken, piiany, upoiony, zpoiony, zpił się, *obacz* berauscht, voll.

Bett, *n.* łoże, łożko, tapczan. Lagerstelle, łożysko, leżysko. zu Bett gehen, iść do łożka, iść leżeć. zu Bett liegen, leżeć w łożku, być w łożku. das Bett hüten, łożkiem się bawić. das Bett machen, łożko słać, posłać; ein weiches Bett, miętkie łoże. vom Bette aufstehen, z łożka wstać. auf dem Bette liegen, na łożku leżeć. auf dem Bette der Ehren sterben, na łożu honoru, sławy, dobrego imienia, umierać.

Bettlägerig, chory, łożkiem się bawiący, ustawicznie w łożku leżący.

Betten, słać, posłać łożko, Bett machen. bettest du wohl, so liegst du wohl, dobrze sobie pościelesz, dobrze będziesz leżał, dobrze się wyśpisz, albo, iak sobie pościelesz, tak się wyśpisz *znaczy to*: iak się sprawuiesz, iak się zrządzisz, tak ci będzie dobrze.

Bettgenoß, *m.* spolnik łoża, spolniczka łoża, żona, mąż.

Bettgeräthe, *n.* pościel, posłanie, pierzniki y bielizna do posłania.

Bettzeug, *n.* sprzęt, do łożka, do pościeli, pościel y bielizna.

Bettlein, *n.* łożko, łożeczko, małe, niewielkie łożko.

Bettlade, *f.* łożko samo z drewna lub z żelaza robione. Bettlade bespannen, łożko złożyć, nawiązać.

Bettriese, *f.* chorobą do łożka przywiązana, ktora dla choroby długiey z łożka nie wstaie.

Bettstolle,

Bettſtolle, *f.* podpora łożka, nogi, albo podſtawy u łożka.
Bettflaſche, *f.* pościelna flaſza, do wygrzywania pościeli, nalana wodą gorącą, cynowa, albo z czego innego.
Bettwärmer, *m.* wygrzywalnia, wygrzywaczka pościeli, pomieniona flaſza.
Bettzüche, *f.* poſzwa, poſzewka, do powleczenia pościeli.
Bett, *n.* gzęka, liſzka, w ogrodzie, iak zagonek do ſiania y ſadzenia. Betlein in einem Garten, grządka w ogrodzie.
Bettel, eine nichtswürdige Sache, rzecz nic nie warta, co ſie na nic nie zda.
Betteln, żebrać, proſić, chleba, iałmużny. betteln gehen, von betteln ſich nehren, po prożbie chodzić, żyć o proſzonym chlebie, iałmużną, z iamużny, proſzonym, chlebem, po żebrannie chodzić, o żebranym chlebie żyć, wyproſzonym, wyżebranym chlebem ſię żywić.
Betteley, *f.* uboſtwo, nędza, żebraſtwo, bieda, biedaſtwo.
Bettelſtab, *m.* uboſtwo, kiy żebracki. an den Bettelſtab bringen, przyprowadzić kogo do oſtatniego uboſtwa, do żebraſtwa. an den Bettelſtab gerathen, utracić, wſzyſtko, przyiść do żebraſtwa.
Bettelarm, ubożuchny, ubożuteńki, ſzczery żebrak, nic niemaiący.
Bettelbrief, *m.* liſt zalecaiący ubogiego miłoſierdziu innych.
Bettelbrod, *n.* proſzony, wyproſzony, żebrany, wyżebrany chleb; eſſen, wyproſzony chleb ieść.
Bettelhaus, *n.* goſpoda, gościniec, ſtanowisko, przytulenie, ubogich, żebrakow.
Bettelſack, *m.* torba dziadoska, żebracka, ubogiego; iſt bodenlos, dna nie ma.
Bettelhaftig, żebrak, ubogi, ubożuteńki, goły, *gdy znaczy, ubogi.*
Bettler, *m.* żebrak, dziad, po prożbie chodzący; werden, żebrakiem zoſtać.
Bettleriſch, *adv.* po żebracku, po dziadosku, iak żebrak, iak dziad.
Bettelorden, *m* żebrackie zakony, ktore żebranym chlebem żyią.
Bettelmönch, *m.* mnich, zakonnik, proſzonym chlebem żyiący.
Bettelmantel, *m.* dziadoski płaſzcz, połatany, łataniec.
Bettelvogt *m.* nayſtarſzy między dziadami, między żebrakami.

Betünchen, potynkować, otynkować, tynkiem narzucić, ścianę, mur.
Beveſtigen, umocnić, *obacz* befeſtigen.
Beugen, naginać, nagiąć, zginać, zgiąć, *obacz* biegen.
Beule, *f.* bolak, wrzod, am Kopfe, na głowie.
Beunruhigen, kłòcić, napaſtować, kogo, nie dać pokoiu, komu, przykrości wyrządzać, troskliwości, boiaźni nabawić, ſpoczynku nie dać.
Bevölkern, zaludniać, zaludnić, rozludniać, rozludnić. ein Land, kray iaki, ludźmi oſadzić.
Bevölkern, das, zaludnianie, rozludnianie, ludźmi oſadzenie.
Bevölkerung, *f.* zaludnienie, rozludnienie, ludzi rozplenienie.
Bevollmächtiget, pełnomocny. ich bin bevollmächtiget in dieſer Sache, ieſtem pełnomocny w tey ſprawie, pełną moc w tym intereſie mam.
Bevorab, przedtym.
Bevorgeben, prym dać, przodek, pierwſze, ſtarſze mieyſce przed ſobą.
Bevorſtehen, ſtać na przodzie, nadchodzić, naſtępować, czekać. deine Strafe ſtehet dir noch bevor, twoia kara ieſzcze ſtoi przed tobą, czeka cię.
Bevortheilen, wprzod podzielić; *obacz* vervortheilen.
Bevorthun, celować, gòrować, przechodzić; *obacz.* vorthun.
Beurlauben, dać odprawę, odprawić, pożegnać, podziękować za służbę.
Beurtheilen, ſądzić, rozſądzać, rozſądzić, oſądzać, oſądzić.
Beurtheilen, das, ſądzenie, rozſądzanie, rozſądzenie, oſądzanie, oſądzenie.
Beurtheilung, *f.* rozſądzanie, rozſądzenie, oſądzanie, oſądzenie.
Beute, *f.* zdobycz, łup, łupy, rabunek. Beute machen, zdobycz brać, łupow nazbierać. auf Beute ausgehen, na zdobycz chodzić, iść, wypadać, wychodzić. die Beute wieder abjagen, zdobycz, łup, rzeczy zabrane, znowu odbić, odebrać, wyzuć ze zdobyczy, wytrząść.
Beuter, *m.* zdobywacz, rabownik, rabuś. Freybeuter, wolny rabuś.
Beutel, *m.* worek, wacek, miech. den Beutel leeren, wyproźnić worek. ſein Beutel hat die Schwindſucht, iego worek ma ſuchoty, t. i. nic w nim pieniędzy nie ma. ſein Beutel iſt ſehr geſpickt, worek iego ieſt dobrze naſzpikowany, dobrze pieniądzmi napchany. in ſeinen Beutel ſchieben, ſtecken,

cken, do swoiego worka, wszystko tkać, pchać, zbiiać pieniądze.

Beutel, *m.* pytel w młynie, do pytlowania cienkiey mąki. Beutelsack, worek pytlowy, to iest, co sam, pytel.

Beutelkasten, *m.* skrzynia na mąkę, z pytla wybiegaiącą.

Beuteln, pytlować, mleć na pytel, mąkę na pytel pusczać.

Beutelschneider, *m.* rzezimieszek, złodziey co kieszenie obżyna, worki z kieszeni ludziom kradnie.

Beuteln, trząść, przetrząsać, chybać, miotać.

Bewachen, strzec, pilnować, trzymać pod strażą, pod wartą, w więzach, w areszcie.

Bewachsen, obrastać, obrość, porastać, porość, mchem, trawą, włosami.

Bewaffnen, uzbroić, zbroią, bronią, orężem opatrzyć.

Bewähren, obwarować, ostrzec, dowodami, zdaniem utwierdzić; pochwalić, doznać.

Bewährt, doznany, doświadczony, zachwalony. ein bewährtes Mittel, doświadczone, doznane, zawołane lekarstwo, doświadczony sposob, doznany śrzodek. bewährter Freund, doświadczony przyiaciel, doznaney rzetelności.

Bewahren, strzec, pilnować, chować, zachować, uchować, bronić, wybawić.

Bewahren, das, strzeżenie, pilnowanie, chowanie, zachowanie, uchowanie, bronienie, obronienie, wybawienie.

Bewahrung, *f.* straż, obrona, zachowanie, bronienie.

Bewandert, bywały, biegły. wohl in etwas, bardzo biegły w czym, znaiący.

Bewandniß, *f.* Bewandsam, *ob.* Beschaffenheit, okoliczność. bey dieser Bewandniß, przy tey okoliczności, gdy tak okoliczność rzeczy niesie, gdy się rzecz tak ma. es hat damit gleiche Bewandniß, to ma rowną z tym okoliczność, toż samo też y z tym iest.

Bewegen, poruszać, poruszyć, skłonić, obruszyć, nakłonić, pobudzić, podburzyć, podusczyć. er ist nicht zu bewegen, nie trzeba go poruszać, *także*, nie można go wzruszyć, użyć, nie użyty iest. sich bewegen lassen, dać się wzruszyć, poruszyć, nakłonić, skłonić.

Beweglich, *adj.* ruchomy, wzruszony, co się daie wzruszyć, zachwiać. bewegliche Güter, ruchome dobra. eine bewegliche Rede, poruszaiąca, przeymuiąca mowa.

Beweglich, *adv.* ruchomo, z wzruszeniem, z poruszeniem. einem beweglich zusprechen, mowić z kim, aż do wzruszenia go, z poruszeniem.

Bewegung, *f.* ruszanie, ruszenie, poruszanie, poruszenie, wzruszanie, wzruszenie, ruchomość; des Gemüths, wzruszenie umysłu; rozruch.

Beweiben, sich, ożenić się, żonę poiąć, wziąć żonę.

Beweinen, opłakiwać, opłakać, płakiwać, płakać nad czym. beweinenswürdig, opłakania godny.

Beweint, winem zpoiony, upoiony, *obacz* betrunken.

Beweis, *m.* dowod, przyczyna, potwierdzenie, ukazanie. Beweisthum, dowodow czynienie, dowodzenie, ukazywanie, *proba.*

Beweisgründe, *pl.* prawdy, z ktorych dowody bywaią wyprowadzone, grunt dowodow, grunt oczywisty prawdy, oczywiście rzecz pokazuiący. Beweis bringen, darthun, darlegen, dowody, przynosić, przytaczać, kłaść, przywodzić, przyprowadzać. das ist ein sattsamer Beweis, to iest dostatecznym, zupełnym dowodem, to oczywiście, widocznie, dostatecznie, zupełnie pokazuie prawdę. schlechter Beweis, czczy, wątły, słaby, zły, dowod, niedosadny, letki.

Beweisen, dowodzić, dowieść, pokazywać, pokazać, ztwierdzać, oświadczyć, ukazać. Ehre, Schmach, Gnade beweisen, honor, łaskę wyświadczyć, w[illegible], hańbę wyrządzić.

Beweisen, das, dowodzenie, dowiedzenie, pokazywanie, oświadczenie, wyświadczenie, wyrządzanie, wyrządzenie.

Beweislich, dowiedziony, ukazany, t. i. co może być dowiedzione ukazane, co ma swoie nie zawodne, dokładne dowody.

Bewenden, skończyć, zakończyć. lassen, dać skończyć się. *to co.* endigen etwas, koniec czemu uczynić, *to co.* bey etwas, mit etwas zufrieden seyn, być z czego kontent, przestawać, przestać na czym.

Bewerben, sich, starać się o co, zabiegać o co, biegać koło czego, chodzić, krzątać się, zakrzątnąć się koło czego.

Bewerben, das, staranie się, krzątanie, zbie-

zabieganie, bieganie, chodzenie koło czego.
Bewerfen, narzucać, narzucić, podrzucać, podrzucić, tynkiem, wapnem.
Bewerkstelligen, zrobić, uczynić, dokazać, skutkiem wykonać, wypełnić; ziścić, ob. werkstellig machen, zu Werk richten, do skutku przyprowadzić, uskutkować.
Bewilligen, zezwolić, przystać, na co pozwolić, dopuścić, pochwalić.
Bewilligen, das, zezwolenie, przystanie, pozwolenie, dopuszczenie.
Bewilligung, f. zezwolenie, przystanie, pozwolenie, dopuszczenie, *approbowanie*, pochwalenie.
Bewillkommen, przywitać, powitać, przybywającego gościa; einen übel, źle kogo przywitać, przyimować, przyiąć; freundlich, wohl, łaskawie, z chęcią, z radością, po przyiacielsku, przyiąć, z oświadczeniem chęci.
Bewillkommen, n. przywitanie, powitanie, przyimowanie, przyięcie.
Bewinden, obwiązać. umbinden mit etwas, obwiązać, obwięzywać co, czym.
Bewinden, das, obwiązanie, obwiązywanie czego, w co.
Bewinden, adj. obwięzywany, obwiązany, w co, czym.
Bewirthen, gospodą przyiąć, przyimować, na gospodzie trzymać.
Bewohnen, mieszkać, *obywać*, siedzieć, posiadać, trzymać, zamieszkać. stark bewohnte Stadt, mocno zamieszkane, osiadłe miasto.
Bewohnbar, adj. zgodny, zdatny, wygodny do mieszkania.
Bewohner, m. mieszkaniec, obywatel, mieszkaiący.
Bewundern, dziwić się, dziwować się, zdziwić się, ob. verwundern.
Bewußt, adj. wiadomy, doświadczony, znany, doznany, znaiomy. der sich bewußt ist, ktory się zna do czego, czuie się do czego. bewußt seyn, wiedzieć o czym, wchodzić w co. ich bin mir nicht bewußt, do niczego się nie znam, do niczego się nie czuię. es ist mir wohl bewußt, dobrze mi to iest wiadomo, bardzo dobrze tego wiadomy iestem. eine wohl bewußte Sache, rzecz dobrze wiadoma, nikomu nietayna.
Bey, *prep.* u, przy. bey einem seyn, być u kogo. immer bey einem stecken, ślęczeć, przesiadywać, siedzieć u kogo. bey der Mahlzeit, przy bankiecie, u stołu, przy iedzeniu. bey ihm selbst seyn, być przy sobie, t. i. przy zmysłach, przy pamięci. bey der Hand seyn, być na do ręczu, na prędce; *znaczy także*, pod. es ist bey Strafe verboten, pod karą to iest zakazano. bey Ankunft, pod przyiście, pod przybycie, pod przyiazd, *także*, na, w. bey Anfange, na początku, w początku. bey dem Wege, przy drodze. es sind bey zehen tausend umgekommen, na dziesięć tysięcy zginęło, padło; około. bey dreyhundert Pferde, około trzysta koni; prawie. bey dreyßig Jahren, prawie trzy dzieści lat, na. bey meiner Treue, na moię wierność. bey einem sitzen, liegen, przy kim siedzieć, leżeć.
Beybehalten, zatrzymać, zatrzymywać, zachować dla siebie.
Beybringen, przynosić, przynieść, wnosić, wnieść; wprowadzić. einem eine Meynung beybringen, wprowadzić kogo w iakie mniemanie. die Musik beybringen, nauczyć muzyki. Gift beybringen, zadać trucizny.
Bey einander, wraz, oraz, razem, ieden z drugim, ieden przy drugim.
Beyfall, m. zezwolenie, przyznanie, zgoda na co, pochwalenie. Beyfall geben, przyznać, przyzwolić, pisać się na czyie zdanie, zgadzać się w czym z kim, iedno trzymać, iednego być zdania. mit vielem Beyfalle des ganzen Rathes, za wielką zgodą całey rady, całego Senatu. Beyfall finden, pochwałę, approbacyią znaleść.
Beyfallen, przyiść, przychodzić, przypadać, przypaść na pamięć; ins Gedächtniß kommen.
Beyfallen, das, przyiście, przypadanie, przychodzenie, przypadnienie na pamięć.
Beyfügen, przydać, przyłączyć, zpoić, przykładać, przyłożyć, złożyć, przyrobić.
Beyfügen, das, przydanie, przyłączenie, zpoienie, przykładanie, przyłożenie, złożenie.
Beyfuß, f. bylica, ziele, połacinie, artemisia.
Beygehend, *niby*, przy idący, przydany, przyłączony, *to co* beygefügt.
Beygemach, n. przypokoy, izba, izdebka przy drugiey.
Beygesellen, towarzyszyć, ztowarzyszyć się, poprzyiaźnić się, zabrać z kim towarzystwo.

Beygelegt, przeszły, *to co następujące znaczy*, geschlichtet.
Beyhanden, na do ręczu, w rękach, *słowo w słowo*, przy rękach.
Beyhülfe, *f.* pomoc, ratunek, posiłek, wspomożenie, poratowanie. Beyhülfe thun, pomoc dawać, pomagać, ratować, na pomocy być.
Beykommen, przystąpić, przyiść, przychodzić, nachodzić, nayść kogo. man kann der Stadt überall beykommen, można zewsząd do miasta przystąpić; nicht wohl, nie tak dobrze. eine Stadt der nicht wohl beyzukommen ist, miasto, do ktorego nie łatwo zaraz można przystąpić.
Beykommen, rownać, wyrownywać, podobnym być. einem bey weiten nicht beykommen, daleko być w czym od kogo, bardzo nie być podobnym do niego.
Beylage, *f.* skład, złożenie, schowanie, *depozyt*, składanie, *to co*, Zusatz, przydatek.
Beylager, *n.* wesele wielkich Panow, godnego Państwa.
Beylager halten, wesele mieć, żenić się, o wielkim państwie, tak się mowi.
Beyläufig, prawie, mniey więcey. es sind beyläufig zehen Tage, prawie, blisko dziesięć dni iest. beyläufig um, około, prawie tyle, prawie około tego, owego czasu.
Beylegen, przydawać, przydać, przykładać, przyłożyć, przyczyniać, przyczynić; uspokoić. einen Streit beylegen, sprawę uspokoić, zaspokoić; spor zagodzić. in der Güte beylegen, w dobroci, po przyiacielsku zgodzić. einem einen Namen, Lob, Titel beylegen, imie komu, chwałę, tytuł, przyznać, nadać. eine Braut beylegen, do łożnicy pannę młodą wprowadzić. einem etwas beylegen wollen, *znaczy*, chcieć komu łatkę przypiąć, *t. i.* obwinić chcieć kogo o co, *ob.* beschuldigen.
Beylegen, das, przydanie, przykładanie, przyłożenie, przyczynienie.
Beyleid, politowanie, *kompassyia*, pożałowanie, zmiłowanie się nad kim.
Beyliegen, spać, sypiać z ktorą, *ob.* beyschlafen.
Beymessen, przyznawać, przyznać, przypisywać, przypisać; einem ein Lob, przyznać komu chwałę; Schuld, przypisywać, przypisać komu winę; składać winę na kogo.
Beynahe, prawie, blisko, tyle, ledwie że nie, omało, omal nie tyle.
Beyname, *m.* nazwisko, przezwisko, po Imieniu następujące.
Beypflichten, jemanden, przyzwolić, zezwolić, być tegoż samego zdania, tey samey myśli, toż samo rozumieć, trzymać, myśleć, *ob.* Beyfall geben.
Beyräthig radą kogo wspieraiący, ratuiący, doradzaiący komu.
Beysammen, razem, wraz, oraz, spolnie.
Beysammen liegen, leżeć, legać z kim razem; leben, żyć. Böses und Gutes ist gemeiniglich beysammen, złe y dobre razem z sobą pospolicie bywaią. beysammen wohnen, razem mieszkać.
Beyschießen, przydać co ze swoiego, przyczynić, przyrzucać, przyrzucić.
Beyschießen, das, przydanie; ze swoiego, przyczynienie, przyrzucenie
Beyschuß, *m.* przydatek, przyczynek, przydanie.
Beyschlafen, sypiać z ktorą, obcować z nią.
Beyschläferinn, *f.* nałożnica, nierządnica, siostra poboczna.
Beyseit, na ustroniu, na stronie, na boku. beyseit thun, na boku czynić. beyseit legen, na boku położyć, kłaść, na bok odłożyć. beyseit setzen, na bok odsadzić. beyseit rufen, na bok odwołać. gehen, na bok, na stronę, na ustronie iść, ustąpić; führen, na stronę odwieść, odprowadzić.
Beysetzen, przydawać, przykładać, przyczyniać, przyłożyć, przydać.
Beysetzen, cicho w nocy umarłego pochować, *ob.* begraben.
Beyseyn, *n.* obecność, przytomność. in Beyseyn anderer Leute, w przytomności, w obecności, innych ludzi. in meinem Beyseyn, w moich oczach pod czas moiey bytności, przy mnie samym. ohne jemandes Beyseyn, gdy nikogo nie ma, nie było, sam á sam, w niczyiey bytności, obecności.
Beysitzer, *m.* komornik; im Rathe, w Radzie, Radca, *assessor*, Zasiadca.
Beysitzen, siedzieć, przy kim.
Beysorge, *f.* staranie, troskliwość, *ob.* Sorge.
Beyspiel, *n.* przykład, *ob.* Exempel.
Beyspringen, przyskoczyć, przylecieć, przybiec na pomoc komu.
Beyspringen, das, przyskoczenie, przybieżenie, przylecenie na pomoc.
Beystand, *m.* pomoc, ratunek. Beystand leisten, pomoc dawać. ohne jemandes Beystand,

Beystand, bez żadney czyiey pomocy.
Beystand, *m.* pomocnik; Helfer, pomagacz. einen Beystand abgeben, być pomocnikiem, ratunkiem komu.
Beystehen, stać przy kim, *t. i.* bronić kogo, ratować kogo, czyią stronę trzymać, być komu ku pomocy, na pomocy.
Beysteuern, iałmużnę zbierać; Collecte sammlen; beysteuern einem, hoynością, szczodrobliwością ratować kogo.
Beystimmen, sprzyiać cudzemu zdaniu, zgadzać się z kim na co.
Beytrag, *m.* pomoc, przyczynek, *to co,* Zulage, przykładek. einander Beytrag thun, wzaiemnie sobie pomagać, wzaiemnie się ratować.
Beytragen, znosić, składać, pomagać, przydawać; viel zu etwas, wiele do czego.
Beytragen, das, znoszenie, składanie, pomaganie, przydawanie.
Beytreten, przystępować, przystąpić do czego, do mieysca iakiego.
Beyweg, *n.* przydroże, ustronie przy drodze. Beyweg, *præp. znaczy toż samo co,* neben.
Beyweiten nicht, bynaymniey nie, z. E. so groß, so viel, bynaymniey nie tak wielki, nie tak wiele.
Beywohnen, być, przy radzie, przy, sprawie, przy interesie, przy sprawunku.
Beywohnen, mieszkać z kim, przestawać z kim, mieszkać z żoną, ehelich.
Beywohnen, das, mieszkanie, przestawanie, z żoną pomieszkanie.
Beywohnung, *f.* pomieszkanie, przestawanie; eheliche, małżeńskie.
Beywort, *n.* przysłowek.
Beyzeiten, *adv.* wcześnie, zawczasu, w sam czas.
Bezahlen, płacić, zapłacić, wypłacić, opłacić, wypłacać, opłacać; wypłacić się z długu, wyliczyć pieniądze. bey einem Heller bezahlen, do halerza, do szelążka wypłacić. er ist mit Gelde nicht zu bezahlen, tego pieniądzmi opłacić niemożna. er hat nicht zu bezahlen, nie ma czym zapłacić; nie ma czym z długow wyiść. er ist übel bezahlet, źle mu zapłacono, *t. i.* abgestraft worden, skaranym być. etwas mit der Haut, mit dem Leben bezahlen, skorą, życiem czego przypłacić. einen mit barer Münze bezahlen, gotowemi pieniądzmi komu zapłacić, *proverb. znaczy,* oddać wet za wet, na odwrot oddać.
Bezahlen, das, płacenie, zapłacenie, przypłacenie, opłacenie.
Bezahler, *m.* płatnik, płatca, zapłatca, zapłatnik.
Bezähmen, ochełznać, wstrzymywać, utrzymywać, ugłaskać, ułaskawić, uieździć, *ob.* bändigen.
Bezaubern, oczarować, omamić, uczynić, zamowić, słowami diabelskiemi, czarownemi, zczarować, zomamić.
Bezaubern, das, zczarowanie, oczarowanie, czarowanie, zamowienie.
Bezauberung, *f.* czary, omamienie, zamowienie, uczynek, oczarowanie.
Bezecht, napoiony, upoiony, zpoiony, opoiony, piiany, piianiuteńki. sich bezechen, *ob.* volltrinken.
Bezeichnen, naznaczyć, oznaczyć, znamienić, piętnować, naznamienić, napiętnować; dać piętno, cychę, znak przyłożyć, położyć.
Bezeigen, świadczyć, oświadczyć, oświadczyć się, odezwać się, pokazać się. sich standhaft bezeigen, pokazać się statecznym; einem Ehre, oświadczyć komu honor, uczynić, wyświadczyć, honor; Wohlthaten, świadczyć komu łaski, dobrodzieystwa. bezeugen mit Gründen, pokazać co gruntownie, *t. i.* beweisen, dowieść, dowodzić. etwas mit einem bezeugen, świadczyć się kim w czym; vor Gott und aller Welt, przed Bogiem y ludźmi.
Beziehen, sich auf etwas, odwoływać się na co, należeć do czego, *ob.* berufen; eine Laute beziehen, lutnią nastroić. ein Haus beziehen, wprowadzić się do domu. die Weinberge beziehen, winorośle ziemią na zimę przykryć.
Bezirk, *n.* powiat, ziemia, okolica, *ob.* Umfang.
Bezoar, *f.* Bezoar, kamyk, proszek z bezoardu, proszek bezoardowy.
Bezüchtigen, strofować, korcić, łaiać o co, o uczynek iaki, w ryzie trzymać.
Bezücht, *f.* strofowanie, łaianie, udanie, oskarżenie.
Bezuckern, ocukrować, pocukrować, cukrem osłodzić, potrząść, posypać.
Bezwacken, uiąć, umnieyszyć; obracać kogo, *t.i.* prześladować kogo.
Bezwingen, niewolić, musić, przyniewalać, przyniewolić, przymuszać, łamać upor; przełamać, przezwyciężyć, überwinden.

Bezwinger, *m.* niewolący, przymuszaiący, uśmierzaiący, łamiący.

Bezwingung, *f.* zniewolenie, niewolenie, przymuszenie, uskromienie, uieżdżanie, uieżdżenie.

Bibel, *f.* Biblia, Pismo święte. Bibelfest, mocny, biegły, uczony w Pismie. Bibelmäßig, według Pisma.

Biber, *m.* Bobr, Kastor; was davon ist, bobrowy, kastorowy.

Bibergeil, *f.* stroy bobrowy. Biberhut, kapelusz z sierci bobrowey.

Bibernelle, *f.* biedrzeniec, *ziele, połacinie*, phellandrion.

Biberkraut, *n.* centuryia mnieysza, *ziele połac. Centaurium minus.*

Bibliothek, *f.* Bibliotheka, Księgarnia, Ksiąg chowanie, izba na książki.

Bibliothekarius, *m.* Ksiąg Dozorca.

Biberach, miasto, tego imienia.

Bickel, *m.* rydel, *ob.* Pickel.

Bickelhaube, *f.* szyszak, przyłbica.

Bickelhering, *m.* figlarz, śmiesznik, kuglarz, Possenreisser.

Bicken, dziubem okrętu uderzyć, szturkać, bić.

Bidermann, *m.* człowiek, rzetelny, podściwy, dobrego życia, *ob.* fromm; Bidermanns Erbe liegt in allen Landen, podściwego człowieka dziedzistwo iest w każdey ziemi, podściwemu człowiekowi, wszędzie dobrze, każdy kray oyczyzną.

Biegeleisen, *n.* żelazo do prasowania.

Biegen, giąć, zgiąć, zginać, naginąć, nagiąć; zkrzywić, nakrzywić. er läßt sich weder bücken noch biegen, nie da się ani nachylić, ani zgiąć. die Aeste biegen sich für Menge der Früchte, gałęzie gną się od mnostwa owocow. der Balken biegt sich, belka się gnie.

Biegen, das, gięcie, zgięcie, nagięcie, skrzywienie, zginanie, naginanie.

Biene, *n.* pszczoła, pszczołka, ktora miod wyrabia. die Biene sauset, pszczoła brzęczy. sie will stechen, chce ukąsić, kolnąć żądłem. den Bienen klopfen, klingeln, dzwonić na pszczoły, aby do ula wrociły; boiąc się dzwonienia. die Bienen schwärmen, pszczoły się roią. die Bienen lassen, młodych pszczoł roy wychodzi. den Bienen ausbrechen, abschneiden, pszczoły wyłupać, wybrać, wyżnąć; podebrać, podbierać pszczoły; susz wybrać; susz, nazywaią się plastry bez miodu. Bienenbrut, *f.* plod pszczoli.

Bienengarten, *m.* pszczolnik, pasieka.

Bienenkorb, *m.* ul, pniak. Bienenkönig, *m.* oder Weiser, krol pszczoli; *po Polsku* matka, macierz. Bienenkraut, *n.* pszczelnik, roiownik. Bienenmann, *m.* pszczoł doglądacz, bartnik. Bienenschwarm, *m.* roy pszczoł. Bienenstachel, *m.* żądło pszczole.

Bienenstock, *m.* pniak, pszczoł. Bienenwaben, sześć granowki w plastrach, przegrodki.

Bienenwolf, *m.* żołna, ptak, co miod pszczołom wyiada.

Bienenwurm, *n.* robak w ulu.

Bier, *n.* piwo. Bier brauen, piwo robić, warzyć. starkes Bier, tęgie, mocne piwo, piiane, *t. i.* ktorym się upić można. dünnes Bier, cienkie piwo, cienkus.

Bierbrauen, *n.* piwa robienie, warzenie.

Bierbrauerey, *f.* browar, piwowarnia.

Bierbrauer, *m.* piwowar, mielcarz, piworob.

Bierfaß, *n.* kadź na piwo, w ktorą piwo zlewaią, y inne piwne naczynie. Biertonne, beczka na piwo.

Bierhändler, *m.* piwa szynkarz, Schenke.

Bierschöllig, piwem piiany, piwem upoiony.

Biersuppe, *f.* polewka piwna, z piwa robiona y gotowana.

Bieten, podać, dać, ukazać, podawać, *to co*, reichen, *prezentować*, seine Waare, cenić, zacenić, towar. wie bietest du das? wiele cenisz to? wiele chcesz za to? darauf bieten, legen, cenić, chcieć targować, dawać.

Bigott, *m.* świętaszek; scheinheilig, na pozor święty, co się za świętego udaie, a lada co iest; *to co*, abergläubisch, zabobonny.

Bigotterie, *f.* świętastwo, świętaszkostwo, świętość zmyślona, udana.

Bückling, *m.* wędzony śledź, ryba biała, płoć.

Bilden, wyobrażać, wyobrazić, kształtować, tworzyć, twarzyć.

Bild, *n.* obraz, *to co*, Bildniß, obrażenie, wyobrażenie, osoba, posąg; gemaltes, malowanie, obraz, malowana osoba. ein Bild machen, obraz zrobić. ein wohlgetroffenes Bild, bardzo dobrze potrafiony obraz. ein Bild in Rahmen gefaßt, obraz w ramy oprawiony, oprawny. ein Bild von sich geben, wie ein Spiegel, obraz na sobie wydawać, iak zwierciadło wydaie.

Bilderey, obrazy, portrety, malowania.

Bildgießer, *m.* obrazoley; ktory z metalu odlewa.
Bildlein, *n.* obrazek, obrażeczek, obrazczyna, obrafzcząrko.
Bildniß, *n.* obraz, obrażenie, wyobrażenie, wyofobienie.
Bildhauer, *m.* fnycerz, *obrazokroy, ofobokroy.*
Bildhauerkunst, *f.* fnycerftwo, tokarftwo; fnycerska fztuka.
Bildstock, *m.* pofąg, ofoba toczona, wyżynana po fnicersku.
Bilderstürmer, *m.* obrazoborca, obrazowburzyciel.
Bildung, *f.* wyobrażanie, wyobrażenie, lepienie, tworzenie z gypfu. Bilder in Leinwand, Teppichen, obrazki, na płutnie, na obiciach, na kobiercach.
Bildweise, iak obraz, iak obrazki. Bildwerk an Bechern, ofobki, obrazki wylepiane, na kuflach.
Bilger, *ob.* Pilger.
Bill, *n.* prawo pewne Angielskie, ustawa, uchwała Krolestwa Angielskiego, Form eines Gesetzes in England.
Billardspiel, *n.* gra, billar, w ktorey kule, palcarami, laskami, prętami zakrzywionemi, pchnięte, toczą się do pewney mety.
Billet, *n.* kartka, karteczka, krotko napifana, bez tytułu od wierzchu.
Billig, słuszny, sprawiedliwy, dobry.
Billig, *adj.* słusznie, sprawiedliwie. ein billiges Begehren, słuszne żądanie, pragnienie.
Billigen, zezwolić, przyzwolić, pochwalić, za ważne przyimować, przyiąć; uznać, aprobować.
Billigen, *n.* zezwolenie, przyzwolenie, za ważne uznanie, przyięcie.
Billigkeit, *f.* słuszność, sprawiedliwość, godziwość. wider die Billigkeit thun, handeln, przeciwko słuszności co czynić, działać, postępować.
Billiger Weise, słusznym, sprawiedliwym sposobem, słusznie, sprawiedliwie, bez krzywdy.
Bilsenkraut, *f.* bielun, szaley, tabakan, ziele.
Bimsenstein, *m.* kamień piiawka, podobny, do gąbki, mnostwem dziurek czyli wlotow, wilgoci wiele biorący w siebie.
Binde, *f.* związka, obwiązka, przewiązka, taśma, tasiemka.
Binden, wiązać, związać, zciągnąć, ścisnąć wiązaniem, przewiązać. sich an etwas binden, przywiązać się do czego, *obacz także*, gebunden; gefänglich binden, wsadzić kogo w więzy, związać, powiązać kogo. einen in Bande und Haft nehmen, wziąć w więzy, związać. die Hände auf den Rücken binden, w tył ręce związać. einen anbinden an seinem Geburtstage, wiązać kogo, na dzień iego urodzenia, imienin. ein Buch binden, kfiążkę związać, oprawić. ein Faß binden, obręczami naczynie pobić.
Binder, *ob.* Küfer.
Bindfaden, *m.* sznureczek cieniuteńki, śmig.
Bindmesser, *n.* karmazyr bednarski.
Binnen, we, w, za. binnen Jahr und Tag, w rok y dzień, w roku.
Binsen, *pl.* sitowie, sit. aus Binsen gemacht, z sitowia zrobiony, upleciony.
Birken, *pl.* brzoza; Wasser davon, sok brzozowy.
Birkhenne, *f.* iarząbek.
Birkwurz, *n.* kurze ziele, połacinie, tormentilla.
Birn, *f.* gruszka owoc. Pfundbirn, *ob.* Pfundbirn-Baum, gruszka drzewo.
Birnschnitt, *m.* gruszka, w talarki krajana.
Birsch, *ob.* Pirsch.
Bis, *conj.* aż. zu, auf, oder an, aż dotąd, do tego. bis auf, poki. so lange daß, tak długo aż. bis gen, aż poty. bis gen Rom, aż do Rzymu; bis auf, aż na, aż na pewny czas; bisher, aż poty.
Bisherig, *adj.* aż dotąd, do tego czasu. bisherige Gewohnheit, aż dotąd zwyczay. bis hieher, aż dotąd, aż do tego mieysca. bisweilen, czasem, podczas, nie kiedy.
Biß, *m.* kąsek, ukąszenie, uderzenie. einen Biß geben, kąsek dać.
Bißlein, *n.* kąseczek smaczny, specyalna łakotka, specyalik.
Bissig, kąsaiący, do kąsania prędki.
Bischof, *m.* Biskup, naystarszy Dozorca Kościoła w iakiey Prowincyi. Bischof werden, Biskupem zostać. es sey Bischof oder Bader, so gilt mir es gleich, niech będzie Biskup, lub łaziebnik, wszystko mi to iedno.
Bischofshut, *m.* infuła Biskupia.
Bischofsstab, *m.* pastorał, laska Biskupia.
Bischöflich, *adj.* Biskupi, Biskupow.
Bischofswerda, miasto pewne w Niemczech.

Biscuit, *m.* Biscoten, sucharek, biszkokt, suchar.

Bisem, *m.* pirzmo. Bisemknopf, pirzmowa gałka. Bisemküchlein, pirzmowa trociczka do kadzenia, do zapalenia zapachu. Bisemnuß, gałka pirzmowa, orzech pirzmowy.

Bissen, *m.* kawałek, kąsek, bułeczka. den Bissen aus dem Munde nehmen, kawałek z gęby wziąć, wyiąć, wyrwać, *t. i.* co dobrego, czego iuż kto był prawie pewien, odebrać mu. der Bissen ist zu fett vor dich, ten kawałek iest zatłusty dla ciebie. Bißchen, Bißlein, gute Bißchen, łakotki, przysmaczki, specyaliki; odrobinki, okruszynki smaczne. ein Bißchen Geld, troszkę pieniędzy. ich weiß nicht ein Bißchen Rath, niewiem nic, iak sobie mam poradzić. nur ein Bißchen, tylko kawałeczek, odrobinkę, troszeczkę.

Bißthum, *n.* Biskupstwo, Biskupie Dostoieństwo.

Bißweilen, *ob.* Bis.

Bitten, prosić, uprasząć, napierać się. um etwas bitten, prosić, upraszać o co. hoch bitten, bardzo prosić, usilnie upraszać. vor einen bitten, prosić, upraszać kogo, za kim, *ob.* Vorbitte; um, wegen etwas bitten, prosić o co, przez co. ich bitte um unserer Freundschaft willen, proszę na przyiaźń naszę. ich will dich gebethen haben, chcę cię prosić, chcę cię mieć uproszonym. umsonst bitten, daremnie prosić, bez skutku prosić, nic nie uprosić.

Bitte, *f.* prożba, proszenie. auf meine Bitte, na moię prożbę. ohne meine Bitte, bez moiey prożby. der Bitte einen gewähren, przyiąć czyią prożbę, uczynić czyią prożbę, uczynić na czyią prożbę, zezwolić na czyią prożbę. seine Bitte erhalten, otrzymać swoię prożbę, uprosić. die Bitte abschlagen, odrzucić czyią prożbę, nie przyiąć, nie przyimować czyiey prożby, nie dać się uprosić.

Bitter, *m.* proszący, upraszaiący.

Bittlich, z prożbą, przez prożbę, prożbą, prosząc, upraszaiąc.

Bittselig *, ktory uprosił, ktorego się prożbie zadosyć stało; suplika, list upraszaiący.

Bitter, *adv.* gorzko. bitter werden, gorzknieć, gorzkim się stać, stawać.

Bitter, *adj.* gorzki, przykri. bitterer Haß, gorzka, *lepiey*, sroga nienawiść; Thränen, gorzkie łzy. bitter, böse, złośliwy, uprzykrzony; so viel als zornig, *tyle znaczy*, iak gniewliwy.

Bitterkeit, *f.* gorzkość, gorycz; des Gemüths, gorzkość serca, myśli; żal w sercu ciężki, zaiątrzone, zażalone, rozbolałe, serce.

Bitterlich, gorzkawy, *t. i.* ein wenig bitter, troszkę gorzki.

Bitterwurz, *f.* goryczka, *połacinie*, gentiana.

Bittschaft, *n.* pieczęć, pieczątka, *ob.* Petschaft.

Blachfeld, *n.* rownina, rownia, błonie, płaszczyzna, rowniny, stepy.

Blachfisch, *m.* sepia ryba, z ktorey czernidło robią.

Bläcken, *ob.* bleken.

Blähen, *ob.* blehen.

Blaich, *ob.* bleich.

Blank, lśknący się, lśnący się, połyskuiący się, łyszczący się; seyn, lśnąc się, połyskiwać się, szklić się; machen, blask, błyszczenie, połyskiwanie, czynić.

Blauke, *ob.* Blanke.

Blanket, *n.* papier nie pisany, tylko z podpisem ręki. leerer Brief mit unterschriebenen Namen, z podpisem imienia prożny list.

Blaß, blady, zbladły, wybladły; seyn, bladym być.

Blase, *f.* pęcherz; im Wasser, bańka na wodzie. Blase werfen, zwierać, bańki wyrzucać, iak gdy źrodło w gòrę biie, albo gdy na wodzie od deszczu padaiącego bańki wybiegaią; auf der Haut, bańka na skòrze zdęta. ein Bläschen, pęchorek.

Blasenstein, *m.* kamień w pęcherzu, na ktory wiele ludzi bywa chorych.

Blasen, dmuchać, dąć, nadymać; musiciren, grać na trąbie, na wałtorni; zur Tafel, do stołu; Marsch, trąbić do marszu. in ein Horn mit einem blasen, *Przysłowie:* w ieden rog z kim dąć, *t. i.* iedno z kim trzymać, iedney myśli być z kim, iedno z kim rozumieć. was dich nicht brennet, das blase nicht, co cię nie parzy, na to nie dmuchay, Przysłowie, *t. i.* co do ciebie nie należy w to się nie wtrącay.

Blasen, *n.* dęcie, nadymanie, wydęcie, wydymanie, dmuchanie.

Blasebalg, *m.* miech. den Blasebalg ziehen, miechem robić, miechem dąć.

Blatter,

Blatter, *f.* krosta, bolączka, bolak; im Wasser, bańka na wodzie.

Blätterlein, *n.* krostka, krosteczka, bolaczek. Blattern gehen, nogę sobie odgnieść chodząc. Blattern schaffen, skorę mieć na rękach odętą, od twardey pracy. Blattern ziehen, *vesicatoria* stawiać, plastrem skorę odąć, dla wyciągnienia złey materyi. eine böse Blatter, złe krosty. die Blattern, Pocken, krosty, ospa, albo kur.

Blatt, *n.* liść, list; einer Blume oder eines Baumes, iakiego kwiatu, iakiego drzewa. das Blatt hat sich gewendet, list się przewrocił, karta się przewrociła, *przysł. t. i.* rzeczy się odmieniły. das Blatt am Schlüssel, zęby, pioro u klucza; am Degengefäße, u rękoieści, u szabli, u szpady. ein Blatt Gold, listek złota. ein Blatt Silber, listek srebra. die Blätter fallen ab, liście opadaią. das Blättchen wendet sich bald, listek się prędko przewraca, *Przysłowie, znaczy,* fortuna iest niestateczna, prędko się odmienia. kein Blatt vor das Maul nehmen, niekłaść listka na ustach; *znaczy,* wolno co mowić, nic nie obwiiać w bawełnę; wymowić wszystko, należycie wyrazić. die Aederchen in dem Blatte, żyłeczki w listku.

Blättchen, *n.* Papier, kartka, karteczka, listek papieru. Blättchen von Blech, blaszka, blaszeczka. Blättchengold, listek, blaszka złota.

Blätterícht, liściasty, na ktorym liści pełno, wiele.

Blattwurz, *f.* kurze ziele, *połacinie,* nazywa się, tormentilla.

Blau, błękitny. die blaue Farbe, błękitna farba. dunkelblau, turkusowy, albo granatowy kolor. blau in den Wapen, błękitne pole na herbach. blau färben, błękitno farbować. blau werden, błękitnieć, błękitnym się stawać, robić. blau anlaufen lassen, dać nabiec błękitnym, dać błękitne, poszmelcować; żelazo, dać mu kolor wodny. blau geschlagene Augen, oko podbite, zasiniałe, sinem zaszłe. grünlicht blaue Augen, błękitno zielonawe oko. blau von Schlägen, zsiniały. blaufleckicht, sińcami centkowany. Blaufuß, białonoszka.

Blech, *n.* blacha; dünnes Metall, głownia. mit Blech beschlagen, blachą obity, w blachę okuty. blechern, blaszany, na blaszkę rozrobiony. Blech, Leisten, bramowanie, kray, brzeg, listwa. Blechlein, blaszka, blaszeczka. einem ein Blechlein anschlagen, błaszkę komu przybić, *t. i.* łatkę komu przypiąć, żartem, przycinki dawać, przymawiać, przegryzać słowami, dać po nosie komu.

Blecher, *m.* blacharz, ktory blaszany sprzęt robi.

Blehen, sich, nabrzmieć, nadąć się, zdąć się, odąć się; nabiec.

Blehen, das, nabrzmienie, nadęcie, odęcie, nabiegnienie.

Blehung, *f.* nabiegnienie, nadęcie, nabrzmienie.

Bleiben, zostawać, zostać, zabawić, zamieszkać, tkwić, zasiedzieć się; bey etwas, przy czym, *ob.* verharren, przetrwać. bey seiner Würde bleiben, zostać się przy swoiey godności; bey seiner Gewohnheit, przy swoim zwyczaiu. es bleibt dabey, niech tak będzie, niech tak rzecz zostanie. laß es bey dir bleiben, niech to przy tobie będzie, zostanie, *t. i.* nie powiaday tego nikomu, miey w sekrecie, nie wydaway się z tym. über etwas bleiben, bawić się nad czym, stanąć na czym. bleiben lassen, porzucić, zostawić, opuścić, minąć, przeyść co. es beym gleichen bleiben lassen, trzymać się rowney drogi, prostey, bitey; kontentować się szrzednią kondycyią. ich weiß vor Angst nicht, wo ich bleiben soll, z utrapienia nie wiem co czynić, nie wiem na ktorą stronę się obrocić w moim ucisku, utrapieniu. im Treffen bleiben, zginąć, paść w batalii.

Bleiben, *n.* zostanie, zamieszkanie, tkwienie, bawienie, zasiedzenie się, siedzenie, padnienie, zginienie w bitwie, na placu; mieszkanie. der seines Bleibens hat, ktory ma swoie mieszkanie, ktory ma gdzie mieszkać, ma swoie pomieszkanie. wir haben hier keine bleibende Stätte, nie mamy tu żadnych stałych miast do mieszkania.

Bleich, blady, zbladły; podsiniały; seyn, bladym być; werden, bledngć, bladym stać się, stawać się. bleichicht, wybladły, bladziuteńki.

Bleiche, *f.* blech; bladość. die Bleiche des Tuches, blech na płutno.

Bleicher, *m.* blecharz, co płutna blechuie, blech trzyma.

Bleichgelb, żołtawy, biało żołtawy, z biała żołty.

Bleichsucht, *f.* żołtaczka choroba.
Blenden, ćmić oczy, wzrok, źrżenicę, iak światło y promienie słoneczne zwykły czynić. *metaph.* ćmić rozum, w błąd wprowadzać.
Blenden, das, ćmienie, przyćmienie, zaćmienie, oczow, źrżenicy.
Blendniß, *f.* ćmienie, zaćmienie, przyćmienie, omamienie oczow.
Blessiren, ranić, okaliczyć, ranę zadać, rany pozadawać.
Bleumourant, błękitno umieraiący kolor, blemarantowy.
Bley, *n.* ołow. mit Bley vergießen, löten, ołowiem zanitować, zalać. voll Bley, pełny ołowiu, ołowisty.
Bleyicht, bleyern, Bleyerzt, kruszec ołowiany. Bleyfarbe, ołowiany kolor, siny. Bley seyn, sinym być. Bleygießer, *m.* ołowioley, ołowiotopnik.
Bleyhütte, *f.* huta ołowiana, gdzie ołow z kruszcu wytapiaią.
Bleykugel, *f.* kula ołowiana, z ołowiu topiona.
Bleyschweif, kruszec ołowiany, ruda ołowiana.
Bleystift, *m.* ołowek do rysowania, do pisania.
Bleywage, *f.* Bleyschnur, perpendykuł, ołowiana ważka, sznurek, z ołowkiem do mierzania; damit abmessen, mierzyć tym perpendykułem.
Bleyweiß, *n.* bleywas, białek z ołowiu, białek Hiszpański.
Bleywurf, *m.* miara w głąb, sinken, miarę w głąb spuścić.
Blaz, płatek, łata.
Blazen, naprawiać, łatać.
Blick, *m.* mgnienie, oka, mruganie. nur einen Blick auf etwas thun, tylko iedno mgnienie oka na co uczynić, iednym mrugnieniem oka rzucić. einem einen sauren Blick verleihen, krzywo na kogo spoźrżeć, krzywym okiem na kogo patrzać, *to iest*, nie lubić go.
Blicken, mrugać, migać oczami, na kogo, skinąć okiem. er läßt eine große Bescheidenheit von sich blicken, wielką skromność wydaie po sobie, na iego twarzy wielka skromność się pokazuie. er darf sich nicht blicken lassen, nie daie się widzieć, niechce się pokazać.
Blinken, łyskać, połyskować.
Blind, ślepy, ciemny, ciemny na oczy. blind seyn, ślepym być nie widzieć, ciemnym być. mit sehenden Augen patrzeć, a nie widzieć, *t.* być ślepym. blind machen, oślepić kogo, ociemnić, ślepym uczynić, wzrok odiąć. blind werden, ociemnieć, oślepnąć, wzrok ztracić. einen mit-sehenden Augen blind machen wollen, widzącego dobrze chcieć ślepym uczynić, t. i. aby się nie poznał na tym, na czym on się bardzo dobrze zna, y co wyśmienicie rozumie. wie ein blinder von der Sache urtheilen, sądzić o rzeczy, iak ślepy o kolorach. t. i. sądzić, a nie znać się. blind seyn in einer klaren Sache, ślepym być w iasney y oczywistey rzeczy, iasney rzeczy nie rozumieć, nie poymować. blinden Lerm machen, *ślepe strachy czynić*, to iest, darmo straszyć kogo tym, co nie iest straszne, zaiączą skorą straszyć. blind vom Schnee, olśnął, ślepy od blasku śniegowego. blindes Glück haben, mieć ślepe szczęście, kiedy się komu powodzi nie myślącemu o tym, y nie staraiącemu się o to. ein Blinder führt den andern, ślepy ślepego prowadzi, wodzi. Blinde führen in der Rechnung, podawać, y kłaść tych żołnierzy, w reiestrze, ktorych w kompanii nie masz. blindes Fenster, ślepe okno, na desce malowane, albo na murze. blindes Schloß, ślepy zamek, ślepa kłotka, ktora się tylko na pozor zamyka.
Blindheit, *f.* ślepota; des Gemüths, ślepota umysłu, rozumu. er ist mit Blindheit geschlagen, ślepotą iest uderzony, zaślepiony, ślepotą iest zaćmiony.
Blindlings, *adv.* ślepo, oczy zamrożywszy.
Blindschleiche, ślepy wąż.
Blindvoll, piianiuteńki, tak się zpił ze nic nie widzi. blachmalem mu oczy [illegible]y.
Blinzlen, oczy przymrużać, lsnąć. blinzelnde Augen, oczy mrugaiące.
Bliz, *m.* łyskawica, piorun, vom Bliz getroffen, piorunem, uderzony, rażony.
Blizen, łyskać się, piorun biie. es blizt von allen Seiten, łyska się ze wszystkich stron, obłoki się łyskaią, niebo się łyska, chmury w ogniu, zewsząd się łyska.
Blizen, *n.* łyskanie.
Blöcken, beczeć iak owca. Blöcken, das, beczenie iak owca.
Blöd, słaby; schwach, mdły, wątły, nie mocny, słabych sił, słabego zdrowia. to co. schamhaft, wstydliwy, boiaźliwy, nie śmiały. am Verstande, na umyśle słaby, tępego umysłu, dowcipu.

Blödig-

Blödigkeit, *f.* słabość, wątłość, krewkość, niemoc, chorowitość. blödes Gesicht, słaby wzrok. es macht blöde Augen, to tępi, psuie wzrok, źrźenicę.

Block, pień, Kloz, *to co* blöckische Arbeit, prosta, gruba, klocowata, robota, rzecz zrobiona grubo iak pniak.

Blockhaus, *n.* mieysce iakie, samym tylko drzewem obronne; więzienie drewnianym zamknięciem opatrzone.

Blokiren, bloquiren, drogi, przystępy zamknąć, pozamykąć pasy, do iakiego miasta, do iakiey fortecy.

Blond, an Haaren, włosow białawych, białożołtawych, konopiastych.

Bloß, sam tylko, goły, otwarty, odkryty, szczery, obnażony. bloß und arm seyn, być gołym y ubogim; nic mieć nic. sich bloß geben, odkryć się, wydać się ze swoiemi zamysłami, wydać, zdradzić siebie samego. auf der bloßen Erde stehen, stać na gołey ziemi, albo na samey ziemi. ein bloßer Degen, goła, dobyta, szpada. bloß, sam jeden tylko, bloß durch den Glauben, przez samą tylko wiarę. bloß ein wenig, bardzo mało, letko.

Blöße, *f.* nagość, blößen, obnażyć.

Blühen, kwitnąć, zakwitać, zakwitnąć, rozkwitać, rozkwitnąć. blühend, kwitnący; Alter, kwitnący wiek, młody, młodość, bliski pory. im blühenden Wohlstande seyn, być w kwitnącym stanie, być w dobrym bardzo mieniu. einen im blühenden Wohlstande erhalten, utrzymać kogo w kwitnącym szczęściu, y dobrym mieniu.

Blum, *f.* kwiat. Blumen auf dem Weine, pleśń na winie; der Weiber, miesiące białogłowskie. Blümlein, kwiatek, kwiateczek; der Kopf daran, głowka kwiatka. Blumen brechen, kwiatki urywać, zrywać. ein mit Blumen geziertes Feld, pole kwieciem zarosłe, ozdobione, od kwiatow rozlicznych prześliczne. Blumengarten, *m.* ogrod na kwiaty, kwiatami zasadzony, zasiany. Blumenkranz, *m.* wieniec, wianek z kwiecia, z kwiatow. Blumenband, *n.* kwiatera kwiatami nasadzona. Blumenreich, urodzayny, obfity w kwiaty.

Blumenwerk, *n.* kwietnia, kwiecista robota; in Bildschnitzer-Arbeit, w sznycerskim dziele, kwiaty wyrabiane na czym, po snycersku.

Blüthe, *f.* kwitnienie, kwiat, wysypowanie się w kwiat. in der besten Blüthe des Alters stehen, być w naylepszym, w naypięknieyszym kwiecie wieku. die Blüthe brechen, kwiatki zrywać.

Blunder, *m.* graty, tłomok; uprzykrzona y ciężka sprawa, verdrüßliche Sache.

Blut, *n.* krew, das Blut stillen, zatamować, zatrzymać krew. geronnenes, gestecktes Blut, zsiadła, zkrzepła krew. böses Geblüt, zła, zepsowana krew. von königlichem Geblüthe, z Krolewskiey krwi, Krolewskiego rodu. das giebt kein gut Geblüt, to nie daie dobrey krwi, nie naprawia krwi. t. i. to gniewa, to smuci, to psuie krew. Blut ausspeyen, krwią pluć, krew wypluwać; auswerfen, krew wyrzucać. das Blut gehet häufig darnach, bardzo krew leie się po tym, wychodzi, wybucha. Blut vergießen, krew przelewać, przelać, wylewać, wylać, krew rozlewać, rozlać. der Sieg hat viel Blut gekostet, zwycięstwo wiele krwi kosztowało. Blut weinen, krwią płakać, krwawemi łzami płakać. Blut regnen, deszcz krwawy pada. ein junges Blut, młoda krew. Blutader, *f.* arteryia, żyła. blutarm, ubożuchny.

Blutbad, *n.* rozlanie krwi.

Blutdürstig, blutgierig, krwi pragnący, krwi żądaiący, krwią nie nasycony, krwi rozlewca.

Bluteis, wrzod, *też samo znaczy co.* Geschwür.

Blutigel, *f.* piiawka. Blutfluß, *m.* złota żyła, die güldene Ader, hemorroidy. blutflüßig Weib, krwi płynienie cierpiąca niewiasta.

Blutgang, *m.* płynienie krwi, dyssenteryia krwawa; biegunka krwawa.

Blutgeld, *n.* krwawe pieniądze, fortuna z cudzą krzywdą nabyta, cudzą krwią zarobiona. *pospolicie nazywaią:* ludzka krew.

Blutgericht, *n.* sąd na życie y na śmierć, władzą życia y śmierci.

Bluthund, *m.* Tyran, okrutnik, krwirozlewca, krwi wylewca.

Blutig, krwawy, zkrwawiony, krwią zbroczony. blutig machen, krwią zbroczyć, zkrwawionym uczynić, pokrwawić. blutiger Krieg, krwawa woyna.

Blutreich, krwisty, krwi wiele maiący, w krew obfity, obfituiący.

Blutrichter, *m.* sędzia spraw na gardło, na głowę, na życie.

Blutroth, czerwony, zaczerwieniony od krwi, ktory się zaczerwienia.
Blutrünstig, krwawy, zakrwawiony, zkrwawiony, krwią zbroczony.
Blutsauer, praca krwawym potem nabyta, zkrwawym potem przychodząca. *pospolicie mowią:* krwawy pot.
Blutsauger, *m.* piiawka, co krew sie, wysysa, ciągnie z drugiego.
Blutschande, *f.* kazirostwo. eine Blutschande begehen, kazirodstwo popełnić.
Blutschänder, *m.* kazirodca, ten ktory z bliskiemi krewnemi grzech nieczysty popełnia.
Blutschänderin, *f.* kazirodnica, grzech z naybliższym krewnym popełniaiąca.
Blutschänderisch, kazirodny, kazirodstwem zmazany.
Blutschuld, *f.* występek, za ktory trzeba krew wylać, głowę dać. Blutsünde, *toż samo znaczy.* auf sich laden, zaboystwem się mazać, ręce krwawić.
Blutschwären, *m.* pęcher krwawny.
Blutsturz, *m.* krwi wybuchanie, wybieganie, wypadanie.
Bluttriefend, krwią zlany, zmoczony, zbroczony, oblany.
Blutwurst, *f.* kiszka, krwawnica.
Bluten, krwawić, krwią płynąć. die Nase blutet ihm. krew mu płynie z nosa. sich zu Tode bluten, krew go uszła, od upłynienia krwi umrzeć.
Blutsfreund, *m.* krewny, zpokrewniony; seyn krewnym być.
Blutsfreundschaft, *f.* pokrewieństwo, powinnowastwo, zpowinnowacenie.
Blutstein, *m.* krwawnik kamień, ieden z drogich kamieni.
Blutstropfen, *m.* krwawe krople. wenn du noch einen redlichen Blutstropfen in dir hast, ieżeli iesżcze masz w sobie, kroplę podściwey krwi.
Blutströpflein, *n. ziele,* włoska pimpinella.
Blutzeuge, *m.* męczennik, krwawy świadek, ktory krew wylał na świadestwo, ktory krwią prawdę zaświadczył.
Bluturtheil, *n.* sąd na garło, na głowę, na stracenie.
Bochen, pochen, srożyć się, zurzyć się, iunaczyć, iunakierować.
Bocher, Pocher, *m.* iunak, *siebiechwalca.*
Bock, *m.* kozioł, cap. den Bock zum Gärtner setzen, kozła ogrodnikiem zrobić. *znaczy:* rzecz powierzyć temu, ktory by ią rad sam mieć. sich auf jemanden verlassen, wie ein Bock auf seine Hörner, ufać w kogo iak kozioł w rogi, to iest, ufność swoię wcale w kim pokładać, y ztąd na harde brać. Böcklein, koziołek, koziołeczek.
Bockigt, *adj.* kozłowy, kozłowy łoy, kozłowa skòra.
Bocken, za kozłem biegać, o kozach mowa, ktore samca chcą. die Geiß bocket, koza samca chce, za kozłem biega.
Bockfell, *n.* kozłowa skòra.
Bockpfeife, *f.* multanki, dudy, instrument do grania muzycznego.
Bockpfeifer, *m.* duda, ten ktory na dudach umie grać.
Bocksprung, *m.* skok, skoczek, koziołek skakaiący.
Bockwurz, china, korzeń.
Boden, *m.* dno, tło, grunt, spòd, sam spòd, *tak się mowi:* na samym spodzie, u samego spodu, *to iest* na dnie. das unterste eines Dinges, naydolnieysza część iakiey rzeczy, iako to beczki, rzeki, samo dno; an einer Pastete, spodek pasztetowy. zu Boden schlagen oder drücken, na dno pogrążyć, na dno przycisnąć, albo też uderzyć o ziemię. einen Boden in ein Faß machen, dno w iakim naczyniu zrobić. den Boden ausschlagen, dno wybić. ein Boden in einem Gemach, der etwas erhaben ist, wzgorek, posadzka wyżey dana w pokoiu iakim. der Boden oder Platz eines Orts, plac ubity, wyrownany, płaski na iakim mieyscu, iakie bywaią boiowiska, podworka. ein Boden, welcher getäfelt ist, podłoga, posadzka, usłana wyścielana tafami, *w stoliki* robiona. zu Boden fallen, sinken, na dno na ziemię upaść, osieść na ziemi. bis auf den Boden, aż na dno. einen Boden legen, podłogę dawać, słać, układać. einen neuen Boden legen, nową podłogę dać, nowe dno, nowy grunt, t. i. rzecz na nowe zaczynać. er hat keinen Boden, dna nie ma żadnego, *to iest,* nie nasycony iest, ein Geiziger, łakomiec. er ist nicht werth, daß ihn der Boden trägt, nie godzien, aby go ziemia nosiła, aby po ziemi chodził. auf dem Boden wegbrechen lassen, kazać aż do samey ziemi rozrucić, zburzyć. bodenlos, bezdenny, beze dna, przepaścisty. ein bodenloser Weg, przepaścista, bezdenna droga. zu Boden gehen, na dno iść, do dna się zanurzyć.

zanurzyć. zu Boden stoßen, o ziemię uderzyć. der Boden oder obere Theil des Hauses unter dem Dache, gòra, gòrka, *to iest*, wyśnia część domu pod dachem samym. *krotko mowi się*, pod dachem, schowanie pod dachem, *możesz nazwać*, poddasze.

Boden-See, iezioro pod Konstancyią, miastem w Niemczech.

Bodenzins, *m.* czyńsz z gruntu, danina z pola, z roli.

Bögeln, biegeln, żelazem prasować gładzić, wyrownywać.

Bögeleisen, s. Biegeleisen.

Bogen, *m.* łuk. den Bogen spannen, łuk natężyć, naciągnąć, napiąć. wenn man den Bogen zu hoch spannt, so bricht er, łuk zbyt naciągniony rwie się. über das Böglein treten, wystąpić, z kolei, *to iest*, miarę w czym przebrać. Böglein, kładka, łuczek. bogenweise, w łuk, w arkadę; im Papier, co do papieru, znaczy, po arkuszu.

Bogen Papier, *m.* arkusz papieru.

Bogenreben, winorośle wiązane na prętach.

Bogenschütz, *m.* strzelec z łuku.

Böhmen, Czechy, imie kraiu, y Narodu Słowiańskiego.

Böhm, *m.* Czech, w Czeskiey ziemi, y z Czeskiego narodu.

Böhmisch, Czeski. das sind ihm Böhmische Dörfer, to dla niego są Czeskie dziedziny, *to iest*, dla niego to iest rzecz nie zwyczayna.

Bohne, *f.* bob, kleine Bohne, drobny bob, bobek, bobeczek.

Bohnengarten, *m.* ogrod na bob, ogrod gdzie bob bywa siany.

Bohnenkuchen, *m.* placek, ciasto, kołacz z bobu robiony.

Bohnenmehl, *n.* mąka, z bobu robiona, mielona.

Bohnenschale, *f.* strąk, strączek, w ktorym bob iest, łuszczka.

Bohnenstroh, *n.* badył, łodyga, z ktorey strącze bobu wyrastaią.

Bohren, wiercieć, przewiercieć, świdrować. nicht gern harte Breter bohren, *Przysłowie*, nie rad twarde deszczki wierci, *to iest*, nie rad pracuie, cięzki do roboty. ein Schiff in Grund bohren, okręt w spodzie przewiercieć.

Bohrer, *m.* świder, świderek. Hohlbohrer, świder żłobkowaty, nie zakręcony. Windelbohrer, świder stolarski, ktorym wierci rękoieść o piers opieraiąc. Nagelbohrer, Vorbohrer, świder mnieyszy do nawiercenia, dziur, w ktore większy potym świder wpuszczaią; niby, *nawiercień*. Zwickbohrer der Böttcher, wenn die Löcher zu den Queerdauben gebohret werden, świder ktorym bednarze wiercą dziury w dęgach poprzec idących na dnie przywierconych, aby dno trzymały; Pumpen- oder Rohrenbohrer, świder do pomp, do rur, długi bardzo, do wiercenia, do trąb pompowych, przez całe drzewo w dłuż, od końca do końca. Bohrer zu größern Löchern, świder ciesielski z piorem do wiercenia szerokiem.

Bohrenleim, *m.* świderek, świdereczek, świder mały, maleńki.

Bölken, ryczeć, gdy bydło ryczy. das Bölken, ryk, ryczenie bydła.

Bolch, ryba, iaz, mszowka, połacinie, Asellus.

Boldern, ciskać się, rzucać się, hałasować, burzyć, zabiiatyki, zamieszki robić. s. poltern.

Boll, prożny, *to co*, leer, kadłubowaty, wydrożony we śrzodku.

Bollwerk, *n.* einer Festung, u fortecy bastyon, baszta, narożnik, rog okopu. mit Bollwerk versehen, okopami narożniemi, opatrzyć, odciać obwieść, otoczyć, zmocnić, umocować, obwarować.

Bolz, *m.* strzała, *to co* Pfeil, dam t schießen, strzałami strzelać. einem den Bolzen vor die Stirne schießen, *słowo, w słowo*, strzałę komu przed czoło stawić, das ist, strzałę komu do czoła przyłożyć, *albo*, strzałą komu zmierzyć w czoło. *co znaczy*, ostatnim nieszczęściem, zgubą komu grozić, o zgubę go przyprawić. alles wollen zu Bolzen drehen, *słowo w słowo*, chcieć wszystko na strzałę nakręcać, *to iest*, bardzo ścisło, surowo, ostro rzeczy brać, rozumieć.

Bombe, *f.* kula ognista, prochem nabita armatnym.

Bombardiren, bomby rzucać, bombardować, bombami dobywać, strzelać, bomby puszczać do fortecy, miasta, zamku. einen bombardiren, usilną proźbą szturmować do serca.

Bombardement, *n.* dobywanie puszczaniem, rzucaniem bomb.

Bombardirer, *m.* bombrzutca, ten co bomby puszcza.

Bombardirung, *f.* bomb rzucanie, puszczanie, bombami strzelanie.

Bombasie, *m.* bombasin, materyia bawełniana.

Bomberuickel, Pompernickel, pewny chleb żytni,

żytni, arcy zdrowy, nazwany od imienia swoiego wynalazcy, bywa często w aptekach przedawany.
Boot, *n*. okręcik, łudka, bacik, stateczek.
Bootsknecht, *m*. przewoźnik, flis, maytek. Schiffsknecht, *toż. samo.*
Bootsleute eines Schiffs, czeladź okrętowa, maytki, flisy, czeladź wodna. służący ludzie na statkach, na okrętach.
Bord, *n*. kray, sam kray, brzeg, bok, okrętu, statku. an Bord gehen, d. i. zu Schiffe gehen, na okręt iść, wsiadać. über Bord werfen, z okrętu, ze statku wyrzucić.
Bordiren, okraiować, po kraiach, kraiami co dawać, obramować, obszyć, obrąbić.
Bordel, *n*. nierządne, kurewskie, domostwo.
Borgen, pożyczyć komu, *toż samo*, *co* leihen, *co* auf borg nehmen, na borg brać, pożyczać u kogo, na poczekanie do iakiego czasu. Borgen macht Sorgen, pożyczki sprawuią kłopot. lang geborgt ist nicht geschenkt, co się długo czeka, to nie iest darowane, co się odwlecze, to nie uciecze.
Born, *m*. studnia, źrzodło, *toż samo co* Brunnen.
Borraquen, buraki, burak, rodzay iarzyny pewney.
Borras, kley złotniczy, szefergryn, siarka zielona, chrysocolla.
Börse, *f*. dom, lub sala, mieysce publiczne, na ktore się kupcy zchodzą, na obrady, y ułożenie swoich kupieckich interesow.
Borste, *f*. szczeć. Sauborste, świnia szczeć. borstig, szczeciasty, poierzony, naierzony, zierzony. Borsten in den Schuhdrath machen, szczeć w dratwę wkręcić. Borsten an den Pferdeköpfen, czuby na głowach koni ubranych.
Borsten, rozpaść się, rozpadnąć się, pęknąć na dwoie.
Borten, pasamon, strefa, brenta, stroka, na szacie.
Bortenwürker, *m*. szmuklerz, pasamonik, tasiemnik. Bortenmacher, tasmorobnik, taśmodziey.
Bös, zły, lada co, niepodściwy, niecnota, zbrodzień, złośliwy, gniewliwy. böses thun, złe broić. böses mit bösem vertreiben, złe złym wypchnąć, klin klinem wybić. böse, zornig auf einen werden, być złym, na kogo, gniewać się na kogo, być na kogo zagniewanym. einen böse machen, gniewać, rozgniewać, drażnić, rozdraźnić kogo. böse seyn, złym być, srożyć się, rzucać się, zużyć się, ciskać się o co, z gniewem o co, hałasować, krzyczeć. von jedem böse reden, źle mowić, gadać, o kim. ein böses Maul haben, złą mieć gębę, wyparzoną, mieć pyszczek. böse Zeiten, złe czasy, ciężkie czasy. böse Hand, ręką chora. der böse Geist, zły duch. ein böser Mensch, zły, lado co człowiek. es giebt Böse und Gute unter einander, złe y dobre razem pospołu bywa. wer es nicht böse machet, machet es nicht gut, kto z początku źle rzemiesła nie robi, nie będzie go nigdy dobrze robił. auf das Böse abgericht, na złe ma rozum. das Böse lernt sich selber, złe się samo nauczy, to iest, złego się nie trzeba uczyć.
Bosheit, *f*. złość, niepodsciwość, ladaczeństwo, niecnotliwość, złośliwość. zur Bosheit helfen, pomagać do niecnoty.
Böslich, *adv*. złośliwie, niepodściwie. boshaftig, niecnotliwie, iak niepodściwy, niezbożny, złośliwy, niepodściwy.
Böswicht, *m*. człowiek ladaco, złoczyńca, przewrotny, zbrodzień, niecnotami okryty.
Bossen, Possen, żarty, śmieszki, śmiechy, fraszki, figielki.
Boßler, wzgardzony, podły, nikczemny.
Bot, (Gebot) *m*. auf die Waare, cena na towar. ein Bot (Gebot) darauf legen, cenę na towar włożyć, założyć towarow cenę, podawać za towar.
Bote, *m*. posłaniec, posianik. der hinkende Bote ist hernach gekommen, smutna, z tey radości, nowina, wiadomość zaszła. Botenbrod, Bodenlohn, *n*. posłańcowi, zapłata, niby posłane, *neutr*. listowne, odlistowne. [illegible] gute Botschaft, podarunek za wesołą wiadomość. böse Botschaft, nie dobra od posłańca wiadomość; umyślny.
Botenläufer, *m*. biegun, pieszy; seyn, biegunem być; abgeben, biegunem zostać, być.
Botenschild, *n*. naramienny znak u posłańca. ein Bote mit einem Schilde, posłaniec z naramiennym znakiem, tarczą.
Botschaft, *f*. posłanie, poselstwo, wiadomość. Botschaft bringen, poselstwo, wiadomość przynieść, dać znać, oznaymić komu. eigene gewisse Botschaft, umyślna, pewna, wiadomość.
Botmäßigkeit, *f*. zwierzchność, władza, starszeństwo, przełożeństwo. unter seine

ne Botmäßigkeit bringen, wziąć, zagarnąć, zabrać pod swoię moc, władzą; darunter behalten, pod swoią władzą trzymać. unter fremder Botmäßigkeit stehen, zostawać pod cudzą władzą, zwierzchnością.

Bourdeaux, Burdegala, Bordo, miasta we Francyi, Stadt in Frankreich.

Bouteille, f. butla, butel, butelka, flaszka, flaszka.

Boutique, f. sklep w ktorym towary przedaią.

Boy, m. sukuia gruba, z grubey wełny, z grubego sukna, gunia siermięga.

Boyar, Boiar, Słowiańskie y Ruskie nazwisko, znaczy, pan przednieyszy.

Boz! day go katu! zawołania y wykrzyknienia, słowko.

Botzen, Bocena, miasto pewne tak nazwane.

Brabant, Brabancyia, ziemia w Niskim Kraiu, czyli w Niederlandzie.

Brachacker, m. ugor, odłog, ugorzysko, pole, ktorego przez rok, przynaymniey nie sieią. brach liegen, gelassen werden, ugorem, odłogiem leżeć.

Brachen, ugory, nowiny pokładać.

Brachfeld, n. pokład, ugor, nowina.

Brachmonat, m. Czerwiec, ieden ze dwunastu miesięcy rocznych.

Bräck, Brytan, pies.

Braf, brav, waleczny, dzielny, odważny. ein braver Mann, człowiek waleczny, auch wielkiey cnoty. das ist brav! dobrze! to walnie! brav, *adv.* wird bisweilen vor sehr gebraucht, bierze się czasem za to; sehr, nader, bardzo.

Brand, m. głownia z ogniem zarzysta, ein brennend Holz, paląca się głownia.

Brand, m. an einem Glied, na iakim członku, ciała, szreżoga, zapalenie; hat darzu geschlagen, *inflammacyia*, zapalenie się wdało, przyrzuciło. der kalte Brand, rak, choroba; *inaczey*, faul Fleisch, zgniłe ciało. Ersterbung eines Gliedes an dem Menschen, obumarcie, zmartwienie członka iakiego w człowieku; także w zwierzęciu innym, y w drzewie nawet. Brand an Früchten, przypalenie na owocach, rdza; in Rüben und Bäumen, na winie y drzewach.

Brand, m. pożar. in Brand stecken, w pożarze, w ogniu być. jemanden einem Brand schüren, nieprzyiaźni komu narobić, pożar nieprzyiaźni, nienawiści zapalić. in Brand gerathen, zaiąć się od ognia.

Brand, m. ein Ofen voll Ziegel oder Kalk, so viel man auf einmal brennen kann, wypalenie, piec pełny cegły, albo wapna wypalonego tyle ile się na ieden raz zmieścić y wypalić może. *dla tego mowi się po Polsku:* dwa, trzy, cztery, etc. piece cegły, wapna.

Brand, m. im Getreide, rdza, przypalenie na zbożu, y urodzaiach, od ktorych czernieią, a raczey śnieć, iaka bywa w przenicy, gdy ziarna iak w popioł są obrocone.

Brandicht seyn, bydź spalony, śniecisty, spalonym, śniecistym. der Brand ist darinnen, śnieć iest w tym.

Brandbrief, m. list pogorzelny, o pogorzeniu świadectwo pogorzelcom dane.

Brandeisen, n. żelazo do wypalania cechy, cecha, piętno żelazne, żegadło.

Brandkorn, n. śnieć, ktora na żyto częstokroć pada, rdza na żyto.

Brandlettig, m. podbiał, grzybienie mnieysze, *ziele, inaczey*, Roßhuf.

Brandmahl, n. piętno wypalone, cecha wypalona złoczyńcy na czole, na znak, że iest bezecny. mit einem Brandmahl bezeichnen, piętnem wypalonym naznaczyć.

Brandmahlen, napiętnowac, nacechować, piętnem, cechą naznaczyć, piętno, cechę wypalić. bezeichnet, naznaczony, we Francyi, das Brandmarken, to piętno wypalone, nazywa się la fleur de lis. kwiat liliowy, bo wyraz tego kwiatu, złoczyńcom wypalaią.

Brandopfer, n. całopalenie, całopalona ofiara, kiedy rzecz ofiarowana cała się zpaliła y nic z niey nic zostało, tylko popioł.

Brandpfeil, m. łuczywo do podpalenia ognia, smolanki sosnowe.

Brandschade, m. szkoda, od pożaru ogniowego poczyniona, pogorzenie.

Brandschatzen, okup, odkup od ognia, pewna pieniędzy summa ugodzona y zapłacona, aby ogniem domow nie palono podczas woyny.

Brandschatzung, f. taksa okupu od ognia, pożaru.

Brander, m. oder Brandschiffe, zapał, okręcik zporządzony do zapalania innych.

Brandschlange, f. żmiia, niby palący wąż.

Brandsohle, f. podeszwa w śrzodku obuwia, trzewików.

Brandstäte, *f.* pogorzelisko, plac po zgorzałym domie, mieście.

Brandsteuer, *f.* pogorzelne, podatek dla pogozałych, zapomożenie pogorzelcow.

Brandwein, *m.* wodka, gorzałka, palonka. brennen, wodkę palić.

Brandzeichen, *n.* piętno wypalone, cycha wypalona.

Brandenburg, ziemia Brandenburska, albo imie miasta; starzy Słowacy, y Polacy, ten kray Pogorzelcem nazywali.

Brasem, *m.* leszcz ryba.

Brasilien, Brasylia, kray w Ameryce pomorski.

Brasilienholz, Brazylia drzewo.

Brasselet, naramiennik, *albo raczey*, narączek.

Brast, *m.* cała rzecz, treść rzeczy, cała sprawa. das ist der ganze Brast, to iest cała sprawa, cały interes.

Braten, piec, przy ogniu. gar zu sehr gebraten, bardzo nazbyt upieczone, przepieczone, wypieczone. ein Braten, *m.* pieczenia, pieczyste. einen Braten an den Spieß stecken, zatchnąć pieczenią, mięso na rożen do pieczenia; wenden, obracać pieczenią przy ogniu. den Braten schmecken, pieczenią smakować, to iest, domyślać się, co ma być. ein solcher Braten wird dir nicht leicht wieder aufstoßen, nie zaraz ci zatchną znowu taką pieczenią. *Przysłowie*, niebędziesz miał zaraz tak piękney okazyi, *albo*, nie zaraz znowu taka trafi się korzyść. ich möchte nicht da seyn, wenn man mir alle Tage Gebratenes gäbe, gdy by mie tam pieczenią dawano, nigdy bym tam nie był. *Polak zaś mowi:* gdyby mię niebieskiemi migdałami karmiono.

Brater, *m.* koło do obracania pieczeni y wszelkiego pieczystego.

Bratenwender, *m.* kołowrotek do obracania pieczystego na rożnie.

Bratfisch, *m.* płoć, biała ryba tylko do pieczenia zdatna.

Bratheering, *m.* śledź pieczony.

Bratpfanne, *f.* brytfanna, do pieczenia, do przypiekania.

Bratspieß, *m.* rożen do pieczenia. die Hölzer oder Eisen, wenn man einen Braten am Spieß fest macht, rożenki drewniane albo żelazne, lub też, szpile, szpinki, ktoremi pieczenia zpięta na rożnie, aby się mocno trzymała. einen Braten mit kleinen Spieslein fest machen, rożenkami, szpilami, szpinkami zpiąć pieczenią, aby mocno na rożnie siedziała.

Bratwurst, *f.* kiołbasa, zwłaszcza z wieprzowiny dziana.

Bravade, *f.* chluba, iunakostwo. das Braviren, prożna chluba z odwagi. viel Braviren ausmachen, wiele iunakeryi, stroić, dokazywać, wyieżdżać ze swoią iunakeryią. er hat sich brav gehalten, walecznie się trzymał, walecznie się popisał. das ist nicht brav, to nie piękna. er redet nicht wie ein braver Mann, nie mowi to, iak rozumny, iak grzeczny człowiek.

Brauch, *m.* zwyczay, używanie, *to co.* Gebrauch, obyczay, obrządek, ustawa zwyczaiowa. einen Brauch daraus machen, zwyczay z czego uczynić, zwyczay iaki czego wyprowadzić. fest an alten Bräuchen halten, trzymać się mocno dawnego zwyczaiu. es ist mein Brauch also, taki moy zwyczay, tak to ia zwykłem. der Brauch kömmt ab, zwyczay ustaie; iuż co ze zwyczaiu wychodzi. endlich macht man einen Brauch daraus, na koniec, zwyczay z tego robią, w zwyczay to idzie. der alte Brauch, stary, dawny zwyczay, od przodkow, od dawnych wprowadzony. es ist wider den alten Brauch, to iest przeciwko dawnemu zwyczaiowi. es ist insgemein der Gebrauch, to iest pospolicie ten zwyczay. es ist sonst sein Brauch nicht, daß er so lustig ist, inaczey, nie iest to iego zwyczay, tak być wesołym. einen Brauch einführen, zwyczay iaki wprowadzić. einen Brauch abschaffen, aufheben, znieść, zkasować, iaki zwyczay. nach altem Gebrauch, według dawnego zwyczaiu. ein böser Gebrauch, zły, zepsuty zwyczay.

Brauchbar, użyty, użyteczny, zdatny, wygodny, obrotny. ein brauchbarer Mann, człowiek sposobny, użyty do sprawunku. was gar nicht brauchbar ist, co się na nic nie zda, co nie iest użyteczne do niczego.

Brauchen, użyć, używać, zażyć, zażywać. etwas brauchen, *na przykład.* Arzneyen, zażywać czego, lekarstwa. einen Arzt brauchen, zażywać, lekarza, medyka. etwas zu seiner Nothdurft, zażyć czego na swoią potrzebę. Brauchen, znaczy także potrzebować. er braucht Bücher, książek potrzebuie. brauchen, zdać się. was brauchts fragen? na co się zda pytać? man braucht hierzu Kräfte, sił tu do tego potrzeba.

du

du brauchst nicht zu bitten, nie masz potrzeby prosić. er ist zu nichts zu gebrauchen, na nic się nie zda, na nic go nie można zażyć. man kann dieses Ding nicht gebrauchen, tey rzeczy nie można na nic zażyć, do niczego nie użyteczna iest. sich brauchen lassen, dać się użyć na co, do jakiey posługi, przysługi. sich tapfer brauchen, przyłożyć mocno pilności, mężnie siebie samego użyć. man braucht dich da nicht, nie potrzeba cię tu, idź precz.

Brauen, piwo robić, warzyć.

Brauer, *m.* piwowar.

Brauerinn, *f.* piwowarka, żona piwowara, piwowarowa.

Brauhaus, *n.* browar, piwowarnia.

Braukessel, *m.* kocieł do robienia y warzenia piwa.

Braun, brunatny. bräunlicht, *toż samo.* einen braun und blau schlagen, zbić kogo tak że aż posinieie, że aż sińcami okryty zostanie. ein braun Pferd, cisawey maści koń.

Bräune, *f.* zpieczenie, zpalenie ięzyka, iako to w gorączce.

Braunroth, wie Kastanien, kasztanowaty.

Braunschweig, Księstwo y miasto w Niemczech, Brunświk.

Bravoure, *f.* waleczność, dzielność, mężność, siła z odwagą, odwaga; zeigen, pokazać, waleczny umysł.

Brausen, bączeć, brzęczeć, szumieć, huczeć. die brausenden Winde, szumiące wiatry, świszczące wiatry.

Brausen, *n.* des Meeres, szum, szumienie morza, huk morski.

Braut, *f.* oblubienica, Panna Młoda. das ist die Braut, warum man tanzet, ta to iest Panna Młoda, o ktorą tańcuią. einem die Braut vor der Nase hinwegnehmen, wziąć komu przed nosem pannę młodą, odmowić pannę młodą komu. wer das Glück hat, führt die Braut heim, kto ma szczęście, ten żony dostanie.

Brautbett, *n.* łożko dla Państwa Młodego.

Brautführer, *m.* Dziewosłąb, drużba, swat. Brautführerin oder Brautjungfer, drużbina; *inaczey ieszcze po Niemiecku*, Brautleiterin

Bräutigam, *m.* Pan młody.

Brautkammer, *f.* łożnica, gdzie łożko dla państwa młodego.

Brautlied, *n.* piosnka weselna, dla Panny Młodey.

Brautring, *m.* ślubny pierścien, weselna, ślubna obrączka. Brautgeschenk, ślubny podarunek.

Brautschatz, posag, iako też zapis od męża dany żonie.

Brautwerbung, *f.* zalecanie się, staranie się o żonę.

Breche, Bresche, *f.* szczerba, wyłamek w murze, armatami wybity, wywalony. Oeffnung der Mauer durch das grobe Geschütz, otwarcie muru, wielkiemi działami. Bresche schießen, szczerbę, wyłam, wyłamek, armatami w murze wywalić.

Breche, *f.* cierlica, Flachsbreche, *toż samo*, cierlica, do tarcia lnu. Hanfbreche, miedlica do tarcia konopi.

Brechen, łamać, kruszyć, urywać, rozrywać. ein Bein brechen, złamać nogę. einen Bund, Treu und Glauben, związek, wierność y wiarę złamać. eines Frechheit, zuchwałość czyią złamać. brechen, znaczy także *passive, to co* gebrochen werden, złamanym być, albo *absolute in neutro, à w Polskim ze słowkiem* się: der Faden bricht, nic się rwie. es muß gehen oder brechen, albo wleść musi, albo się złamać, *to iest*, albo dokazać swoiego, albo stracić. brechen, sich erbrechen, żygać, womitować, wyrzucać przez wymioty, koty drzeć. Brechen machen, womity, wymioty sprawić, poruszyć. das Brechen einstellen, womity, wymioty zatrzymać, zatamować. das Brechen der Strahlen, łamanie pomieni.

Brechzaum, *m.* musztuk. einen Brechzaum anlegen, musztuk włożyć.

Breisgau, Bresgawa, miasto w Niemczech.

Breisach, Brysak, miasto w Alsacyi.

Breißnestel, łancuszek do sznurowania, wstęga do tegoż.

Breisch, miasto Niemieckie.

Breit, szeroki. breit werden, szerokim się stawać, szerzyć się. der Damm wird breiter, grobla się co raz szerzy, rozszerza się, szerzey idzie. den Damm breiter machen, groblą, tamę rozszerzyć. weit und breit, daleko y szeroko. sich breit machen, szerzyć się, szerszym się czynić.

Breite, *f.* szerokość, szerz. breitblättericht, szerokie liście maiący; z szerokiemi liściami.
Breitnase, *f.* szerokość nosa, szeroki nos.
Breme, *f.* bąk.
Bremen, miasto w Niemczech.
Bremse, *f.* dudki, *t. i.* żelaza, w ktore koniowi nozdrze uymuią; aby nie kąsał. ein Pferd bremsen, koniowi nozdrze dudkami uiąć. einen bremsen, prześladować kogo, na złość komu robić co.
Brennen, palić, palić się, goreć, *to co*, anzünden, podpalać, zapalać, *to co*, distilliren, przepalać; allerhand Wasser, rożne wodki. Oel brennen, oley palić, oleiem, oliwą świecić. Ziegel brennen, cegłę palić. sich an die Hand brennen, sparzyć się w rękę. vor Begierde brennen, palić się od pragnienia, od żądzy, żądzą, pragnieniem. das Haus brennt, dom gore. es brennet alles lichterloh im Lager, pali się wszystko świetnie, iasno w obozie. das Licht brennet, świeca się świeci. was gern brennt, co się prędko pali, albo od ognia zaymuie. ein gebranntes Kind fürchtet das Feuer, *przysłowie*, dziecię ktore się sparzyło, boi się ognia; *polskie przysłowie w innym sens:* kto się na ukropie sparzy, to potym y na zimną wodę dmucha.
Brennen, das, *n.* palenie, gorzenie, palenie się, parzenie, zparzenie. Brenner an Bäumen, przypalenie na drzewach.
Brennglas, *n.* szkło do palenia.
Brennhof, *m.* alembik do przepalania, y przepuszczania.
Brennholz, *n.* drewka suche do podpalenia y palenia.
Brennkolbe, *f.* alembik.
Brenn-Nessel, *f.* pokrzywa parząca.
Brennofen, *m.* piec.
Brennspiegel, *m.* zwierciadło do palenia.
Breslau, Wrocław, wiadome miasto w Sląsku.
Brest, port morski we Francyi, ein französischer Hafen.
Bretannien, Bretannia, francuskiego Krolestwa Prowincyia.
Brett, oder Bret, *n.* deszczka, tarcica, deska, dranica, tablica. er ist hoch am Brete, iest wysoko na tablicy, *to iest*, w wielkiey iest łasce u pana. nicht gern dicke Breter bohren, *przysłowie znaczy*, nie rad pracuie, ciężki do pracy, nie dbały, pracować się mu nie chce. hoch am Brete sitzen, wysoko na tablicy siedzieć, być na wysokim urzędzie, w wysokim honorze. hoch aufs Bret kommen, przychodzić do honorow.
Bretspiel, *n.* tablica do grania, warcabnica, albo szachownica. die Steine im Brete, warcaby. im Brete spielen, w warcaby grać; niektorzy rozeymuią to dwoie: Spielbret oder Bretspiel, pierwsze znaczy tablicę z warcabami, a drugie znaczy grą w warcaby.
Breve, *n.* list Papieski, ein Schreiben des Pabstes.
Brevier, *n.* Brewiarz, księża książka do modlenia.
Bretzel, *m.* obarzanek, z tego sam obwarzanek.
Brey, *m.* braia, zacior, zaciorka, zacierka, kleik, pamuła. Apfelbrey, pamuła z iabłek, iabczana. Brey im Maule haben, mieć bryię w gębie, *znaczy co do co sensu:* milczeć, nic nie mowić; *albo*, bardzo cicho mowić, szeptać. er gehet herum wie die Katze um den heissen Brey, chodzi iak kot około gorącey kaszy, *ma znaczyć*, chciał by, ale się boi, ale nie może.
Breypfanne, *f.* panewka do gotowania zacierki, pamuły.
Breyhan, *m. ob.* Weisbier.
Brief, *m.* list, pisanie, pismo. einen Brief schreiben, list pisać; an einen abgehen lassen, posłać do kogo list, z listem. Brief und Siegel, list y pieczęć, dokument pisany. einen Brief zusammen legen, list złożyć, składać; verpitschiren, zapięczętować, przypieczętować; überliefern, oddać, zanieść; dem Boten geben, posłańcowi dać list; aufbrechen, list zapięczętowany odpieczętować, otworzyć; unterschlagen, listu nie oddać. falsche Briefe machen, fałszywe listy porobić, zmyślić, pozmyślać. Briefe mit einander wechseln, *słowo w słowo*, list za list przemieniać, *to iest*, przez listy do siebie pisywać. Brief und Siegel aufweisen können, moc pokazać list y pięczeć. mit Briefen von einem beehret werden, *sens iest*, mieć honor list odebrać od kogo godnego. alles thun, was der Brief ausweiset, wszystko czynić, co list ukazuie, ten niemiecki wyraz znaczy, wszystko czynić co się podoba, *albo*, na wszystkie zbrodnie być rozpasanym. einen Brief nicht ans Fenster stecken,

stecken, listu w okno nie zatykać, *to ma sens*, list schować, ukryć, nie dać go nikomu czytać, ani powiadać co w nim iest.

Briefchen, *n.* listek, listeczek. ein Briefchen thut wohl dabey, iedna kartka, ieden listek wiele w tym może. du hast kein Briefchen dafür, ty nie masz na to żadnego listku, żadney kartki, *to iest*, rzecz nie pewna, ieszcze nie wiedzieć iak kostka padnie.

Brieflich, listowny.

Briefmahler, *m.* ten co karty maluie.

Briefträger, *m.* posłaniec z listami, z listem, ten co listy nosi.

Briefsteller, *m.* ein Buch, książka, nauka o pisaniu listow; sposob pisania listow.

Briefwechsel, *m.* *listow przemiana*, *t. i.* wzaiemne listow pisywanie, *korrespondencyia.*

Briefumschlag, *m.* koperta na list. Briefschaft, listy. Briefgeld, oder Lohn, pieniądze od listow, zapłata temu, co listy nosi.

Brigade, *f.* Brygada, orszak pewny żołnierzy, Pułk.

Brigadier, *m.* Pułkownik.

Bricken, *pl.* minog.

Brille, *n.* okulary. man braucht keine Brille, na to okularow nie trzeba, rzecz iasna. diese Festung ist den Feinden eine Brille, ta forteca, iest okularami dla nieprzyiaciela, stoi nad karkiem nieprzyiacielowi. einem eine Brille aufsetzen, okulary komu na nos włożyć; *znaczy*, w Niemieckim, zwodzić kogo, *albo też*, dać komu do pomiarkowania.

Brillenmacher, *m.* okularnik, ten co okulary robi.

Brillenfutter, *n.* puzderko do chowania okularow, na okulary.

Bringen, nosić, nieść, zanosić, zanieść. Ehre, Reichthum bringen, honor przynosić, bogactwa przynosić, przynieść. zu etwas bringen, przyprowadzić do czego. einen um das Seinige bringen, przyprawić kogo o zgubę swoiey fortuny; zgubić kogo na fortunie, na maiątku. mit sich bringen, z sobą przynosić, przynieść. das Alter bringt es so mit sich, lata to tak z sobą niosą, wiek to tak z sobą niesie. das Recht, die Gewohnheit bringt es so mit sich, prawo, zwyczay to z sobą niesie. ums Leben bringen, o życie przyprawić, zgubić na zyciu. man kann nichts in ihn bringen, nie można nic w niego wlać, nieuk z niego wielki, mozg twardy iak mur; nic sobie nie bierze w głowę: die Wahrheit aus einem bringen, prawdę z kogo wyciągnąć. es einem bringen, pić do kogo, za zdrowie czyie pić. etwas vor einen bringen, nieść, zanosić co przed kogo. unter die Leute bringen, wynieść, wynosić między ludzi, rozsiać, plotek narobić. es in einen bringen, wmowić co w kogo, nauczyć, namowić na co. an sich bringen, postarać się o co dla siebie, otrzymać, wyrobić co na siebie. einen drum bringen, wyrwać, wydrzeć co komu, wyzuć kogo z czego. einen in Händel bringen, narobić komu kłopotu, trudności. einen daraus bringen, przeszkodzić mowiącemu, przeszkodą swoią z pamięci mowiącemu wybić. er hat es so weit gebracht, tak daleko rzecz przywiodł, przyprowadził. er hat es hoch gebracht, wszystkiego, co naywiększego było dopiął. sein Leben hoch bringen, długo żyć, długie prowadzić zycie.

Britt, tarcica, *obacz wyżey*, Brett.

Brocart, *n.* materyia, złotem, lub srebrem tkana.

Brocken, *m.* bryła, kawał, kawalec. Brocke, *toż samo*; Brocken von geronnenem Blute oder Milche, kawałec zsiadłey krwi, lub zsiadłego mleka; *po francusku*, grumeau.

Brocken, bröckeln, kruszyć na kawałki, rozbiiać na bryły, bryłki; chleb drobić. Brod in die Milch brocken, chleb do mleka drobić.

Bröckelicht, kruchy, drobiony; ktory się na kawałki rozlatuie, drobi, kruszy.

Brod, *n.* chleb. ein rauhes Brod, chleb ościsty, gruby. altbacken Brod, czerstwy, nie świeży, dawno pieczony chleb; neugebacken, świeży, dopiero pieczony chleb; ungesäuert, nie kwaszony; gesäuert, kwaszony; geröstet, spalony chleb. einem vom Brode helfen, życie komu wziąć. das Brod einem vor dem Maule abschneiden, chleb komu od gęby odiąć. es ist überall gut Brod essen, wszędzie dobrze chleb ieść, wszędzie dobrze gdzie chleb iest. des Brod ich esse, des Lied ich singe, czyi chleb iem, tego piosnkę śpiewam. das ist mein täglich Brod, to iest moy powszedni chleb; tylko się tym zawsze bawię. sein Stück Brod gewinnen, chleba sobie zarabiać; na

chleb

chleb ſobie zarobić. nach Brode gehen, za chlebem chodzić, po iałmużnie. es einem aufs Brod ſtreichen, zarzucać co komu, zadawać iaką winę. es gehört mehr darzu als Brod eſſen, więcey to ieſt iak chleb ieść, więcey do tego potrzeba, iak chleb ieść. einen in ſeinem Brode haben, mieć kogo na ſwoim chlebie, trzymać, żywić kogo w domu ſwoim. das bringt kein Brod ins Haus, to chleba do domu nie przynieſie, *t. i.* z tego nie maſz żadnego pożytku, zarobku. geſtohlen Brod ſchmeckt gut, kradziony chleb dobrze ſmakuie. fremdes Brod ſchmeckt einem beſſer, cudzy chleb ſmakuie lepiey.

Brodkaſten, *m.* ſzafarnia na ikładanie y chowanie chleba; ktorą w śpiżarni ſtawiaią.

Brodkorb, *m.* koſz do noſzenia chleba. den Brodkorb höher hängen, koſz z chlebem przed kim wyſoko zawieſić, *to ieſt*, uiąć komu iadła.

Brodkammer, *f.* komora na chleb.

Brodſack, *m.* torba, worek na chleb.

Brodwaſſer, *n.* woda przeważana z chlebem, z *Niemieckiego*, ſznelka.

Brodſchätzer, *m.* Brodſchauer, ważnik chleba, ten do ktorego takſa chleba należy.

Brodſchüſſel, *f.* łopata do wſadzania chleba w piec.

Brodem, *m.* para, dym z wilgotnych rzeczy; *inaczey*, Dunſt, Dampf.

Brombeer, *f.* iagoda głogowa.

Brombeerſtaude, *f.* głog, krzak, drzewko; der Ort, wo viele ſtehen, głogowisko.

Broſame, *f.* ośrodka w chlebie. die Broſamen zerreiben, ośrodkę pokruſzyć.

Bruch, *m.* złamanie, zerwanie. Bruch am Unterleibe, wypuknienie, kiła. der einen Bruch hat, ktory kiłę ma, kiławy, kiłowaty; eines Bundes, zerwanie Związku; in der Rechenkunſt, w rachunku łamana liczba; połowki, cząſtki iedney liczby.

Bruchband, *n.* związka.

Bruchpflaſter, *n.* plaſter na kiłę.

Bruchſchneider, *m.* cyrulik kiłę liczący.

Bruchſilber, *n.* kawałki z połamanego ſrebra, lub z naczynia połamanego.

Bruchſtein, *m.* kruſzony kamien, lub, piaſek z wapnem mieſzany.

Brücke, *f.* moſt; aus Pfeilern, na słupach; bauen, machen, dać, kazać zbudować, wyſtawić; abwerfen, moſt zrucić; obalić, rozrucić. Brücken machen, in Schulden, płacić dług za kogo; eine hölzerne Brücke, drewniany moſt.

Brücklein, *f.* moſtek.

Brückenpfahl, *m.* słup pod moſtem albo pal na ktorym moſt ſtoi.

Brückenzoll, *m.* moſtowe, myto, od iechania przez moſt.

Brudeln, bańkami wybuchać, zwierać; bańkami wyskakiwać, iako woda.

Bruder, *m.* brat, rodzony, przyrodny. ein hungeriger Bruder, głodny brat.

Brüderchen, *n.* braciſzek, bratek, *vocat.* bratku.

Brüderlich, braterski. er iſt mir recht brüderlich an die Hand gegangen, braterskim ſercem, po bratersku mnie wſparł, rękę mi podał.

Brudermörder, *m.* brato boyca, brata zaboyca; bratomorderca.

Brudermord, *m.* bratoboyſtwo, brata zaboyſtwo, bratomorderſtwo.

Brüderſchaft, *f.* braſtwo, braterſtwo, rodzeńſtwo. Brüderſchaft machen, braterſtwo, przyiaźń zabierać, bratać ſię, pobratać ſię. auf Brüderſchaft trinken, na braterſtwo pić, bratać ſię przy kieliſzku.

Bruderskinder, *plur.* brata dzieci, względem ſtryia, nazywaią ſię, ſynowcowie, względem ciotki, bratunkowie.

Bruder- und Schweſterkinder, *plur.* od brata y od ſioſtry dzieci; ſtryieczni, cioteczni.

Bruders Sohn, *m.* ſyn brata, ſynowiec, bratunek.

Bruders Tochter, *f.* corka brata, ſynowica, bratunka.

Bruders Weib, *f.* bratowa, brata żona.

Brühe, *f.* polewka, barſzcz. eine Brühe, darein man etwas eintauchet, ſos, podlewa, w ktorey maczaią. mit Brühe, in eine Brühe eingemacht, ſoſem zaprawny, do podlewy. einen in der Brühe ſtecken laſſen, w niebezpieczeńſtwie, w biedzie porzucić kogo. einem ein Brühchen geben, poleweczki dać komu ſię napić, zadać; anmachen, zaprawić, *to ieſt*, truciznę komu zadać. alle zuſammen in eine Brühe werfen, wſzyſtkich wraz w iednę polewkę wrzucać, *t. i.* iedną miarą wſzyſtkich mierzyć; iednakowo o wſzyſtkich trzymać, mowić. mit Waſſer brühen, wodą kogo wrzącą oparzyć, oblać.

Brühwarm, wrzący. brühwarme Arbeit, wrząca, gorąca robota; prędko, na głowę robić.

Brüllen,

Brüllen, ryczeć; wie ein Ochs, iak woł; wie ein Löw, iak lew; grubym y ogromnym głoſem.

Brüllen, das, n. ryczenie, ryk, lwa, wołu; eines Ochſen, ryk wołowy.

Brummen, mruczeć, podmrukiwać, odmrukiwać; wie die Schweine, iak świnie rechać, reh reh wołać, o świniach mowią; brzęczeć; wie die Bienen, iak pſzczoły.

Brummen, das, n. mruczenie, odmrukiwanie, pomrukiwanie brzęczenie, bączenie.

Brunnen, m. źrzodło; ſtudnia, zdroy, krynica; graben, ſtudnią brać, wybrać. ein ſehr heller Brunnen, ſtudnia bardzo iaſna, zdroy bardzo przezroczyſty; *poet.* ſzklane, ſrebrne, wody. meine Hoffnung und Freude iſt in den Brunnen gefallen, moia nadzieia, radość, w ſtudnią wpadły, *ſens ieſt:* omyliła mie nadzieia, moia radość za nic; daremna nadzieia, daremna radość.

Brunnenader, f. żyła wodna, żyła wody, ſtrumyk, podziemny wody ponik, ktory wytryskuie y wybucha na koniec, na wierzch.

Brunnendeckel, m. nakrycie nad ſtudnią, pokrycie, okrycie ſtudni.

Brunnengräber, m. ſtudziennik, ſtudzianny, ſtudzienny; ſtudniarz, ſtudniobit, ſtudniokop, ſtudniobior.

Brunnenkaſten, m. cębrowina, cębrowanie, cębrzyna, cęber.

Brunnenkreſſe, f. naſturcyia wodna.

Brunnenloch, n. ſzyia w ſtudni, w zdroiu.

Brunnenmeiſter, m. rurmiſtrz, wodozbior, *połacinie,* aquilex; ktory wody, źrzodła, ſtudnie wynayduie, [illegible] łami prowadzi y pompami dodaie.

Brunnenröhrchen, n. rurka, wylot, wytrysk, ktorym woda ſkacze z fontany.

Brunnenſeil, n. lina ſtudzienna do ciągnienia wody.

Brunnenſtange, f. żuraw, wodociąg, maſzyna do ciągnienia wody.

Brunnenwaſſer, f. kryniczna, źrzodłowa, źrzodlana, zdroiowa, woda.

Brunſt, f. palenie, pieczenie; *to co,* Begierde, pragnienie, żądanie. Brunſt leiden, żądzą miłoſną ſię palić. der Hirſch gehet in der Brunſt, ieleń cięka ſię za ſamicą.

Brünſtig, *adj.* gorący, zapalony, palący ſię, goreiący.

Brünſtig, *adv.* gorąco, z upragnieniem. Brunſt im Hauſe, ogień zaięty w domu, pożar.

Brunzen, n. ſzczać, moczyć, mocz puſzczać.

Brunzkachel, f. urynał.

Brünzeln, przydymionym być, przyſwędzonym, ſpalizną śmierdzieć.

Brünzeln, n. ſwąd, zpalenie, przyſwędzenie, zpalenizna, przydymienie.

Brüſſel, Brukſella, miaſto, w Niskim Kraiu Auſtryackim, czyli, iak mowią, w Niderlandzie.

Bruſt, f. pierś, pierſi. an die Bruſt ſchlagen, bić w pierſi.

Bruſt, przed pierſi ubior białogłowski.

Brüſte, *pl.* pierſi, cycki. die Brüſte der Weiber, pierſi u kobiety. ſie hat ſchöne Brüſte, ona ma piękne pierſi, piękny gors.

Bruſtbeerlein, n. iuiuba owoc.

Bruſtbild, n. obraz do pierſi tylko robiony, w *pot.* pułoſobek, pułoſobka.

Bruſtfell, n. błona, poprzeczna między płucami y żołądkiem; oſierdzie, otoczyna, przegroda wnętrza.

Bruſtharniſch, m. kiryś na pierſi, blacha zbroyna na pierſi.

Bruſtkern, m. zwierzchnia część kiryſa.

Bruſtlatz, m. materacyk od ciepła na pierſi przykładany.

Bruſtriem, m. podpierſien dla konia, u kulbaki, u ſzoru.

Bruſtſchild, n. napierś; der jüdiſchen Prieſter, u żydowskich ſtarozakonnych Kapłanow.

Bruſttuch, n. chuſtka na ſzyię, iak kobiety zażywaią.

Brüſten, ſich, wynoſić ſię, nadymać ſię, dumę ſtroić.

Bruſtwehr, f. im Lager, zaſtawa przednia w obozie, ſzaniec na przodku obozu; parapet.

Brut, f. płod, wylęgnienie, wyſiedzenie iedno ptaſząt, kurcząt; die auf einmal ausgekrochen iſt, drob na raz wylęgniony. die Brut der Fiſche, narybek, drob rybny, drobiazg rybny, dla zarybienia ſtawow; ſonderlich von Karpfen, oſobliwie narybek karpi.

Brutfiſche, *plur.* die die Fiſcher wieder ins Waſſer werfen, drobiazg ktory rybacy nazad z ſieci wrzucaią do wody, aby roſł ieſzcze. einen Teich mit Brut beſetzen, ſtaw zarybić drobiazgiem, ſtaw narybkiem oſadzić; zarybić, ſtaw

staw narybkiem, narybek do stawu wsadzić.

Bruthenne oder Glucke, *f.* kura na iaiach siedząca; *też samo kfoka*: brütig; halb ausgebrütet stinkendes Ey, zapartek, wpoł wylęgnione iaie.

Brüten, siedzieć na iaiach.

Brüten, das, *n.* siedzenie na iaiach.

Brutal, nie ludzki, dziki, grubian. brutalisiren, srożyć się iak bestyia.

Buba, *m.* chłopiec. Bübchen, chłopczyk; chłopię, chłopeczek, pachole. ein böser Bube, lada co chłopiec; *to się mowi*: w Niemieckim y o starych, co w Polskim niesktadnie wychodzi. einem den Buben putzen, wyłaiać, zieździć, wyieździć słowami, wybesztać.

Buben, hulać, hultaić się. Huren und Buben, kurew patrzyć y hulać.

Bubenhaut, *n.* darinnen stecken, hultaystwo, hultaystwem się bawić.

Bubenstück, *n.* niepodściwość, niecnota, *t. i.* nie podściwy uczynek; złość, uczynek bezecny. ein Bubenstück begehen, złość, popełnić; złość wyrządzić, psikusa komu wyrządzić, zrobić.

Bübisch, *adv.* böslich, złośliwie, nie podściwie, ze złości, ze złością.

Büberey, *f.* złość, złośliwość, przewrotność, wykrętność, niecnota.

Buch, *n.* księga, książka, *knycha, knyszka*; Buch, libra papieru. ein Buch lassen ausgehen, książce dać wyiść, *to iest*, z druku na widok książkę wydać; do druku podać, wydać na swiatło; ohne Benennung des Autors, książka bez imienia Pismodawcy. ein Buch einbinden, książkę w wiązać, oprawić. über den Büchern liegen, nad książkami, w książkach siedzieć, *to iest*, ustawicznym się bawić czytaniem.

Büchlein, *n.* książeczka, książczynka.

Buchabschreiber, *m.* przepisoksiąg, ten co księgi przepisuie; *możesz, nazwać także, ksiąg przepis, ksiągpisarek.*

Buchbinder, *m.* wiązoksiąg, wiązoksiążnik; *introligator*, ksiąg oprawca. Bücherdieb, książkowy złodziey, ten co z książki kradnie, y za swoie czytelnikom udaie, pismokradca.

Buchdrucken, książkę drukować.

Buchdrucker, *m.* drukarz

Buchdruckerkunst, *f.* sztuka drukarska, sztuka drukowania książek.

Buchdruckerey, *f.* drukarnia, gdzie księgi bywaią drukowane.

Bücherstand, *m.* Bücherschrank, Bücherkasten, szafy, przegrody, przegrodki na książki.

Buchfunke, *m.* kleszczyki do przyciągania rzemykow, na grzbiecie u książki.

Buchführer oder Buchhändler, *m.* księgarz, kupiec z książkami, ktory księgami handluie; książkowy kupiec.

Buchhalter, *m.* *słowo w słowo, księgodzierżek*; rachmistrz, rejestrant, pisarz rachunkowy.

Buchladen, *m.* księgarnia, sklep na przedawanie ksiąg.

Buchstabe, *m.* litera, formy liter, w ktorych litery bywaią odlane, wyciśnione. der noch in den ersten Buchstaben begriffen ist, ktory dopiero pierwsze litery zna. Anfänger einer Kunst, poczynaiący w iakiey sztuce.

Buchstabiren, *n.* litery składać, składaniem czytać, sylabizować.

Buchsbaum, *m.* bukszpan, drzewo, buksz. Buchsbäumern, bukszpanowy.

Buche, *f.* ein Baum, buk, bukowe drzewo, buczyna.

Buchenwald, *m.* bukowy las, bukowina, buczyna.

Büchel, *f.* die Frucht, bukiew owoc z drzewa bukowego.

Büchen, bukowy.

Büchse, *f.* zum Schießen, strzelba, pistolet, rura, u fuzyi, u pistoletu; działo, armata, puszka. die Büchse laden, nabić, nabiiać fuzyią. die Ladung der Büchsen, nabicie, naboy strzelby. Pulver auf die Zündpfanne schütten, na p[illegible]wce prochu podsypać. die Büchse spannen, den Hahn aufziehen, odwieść strzelbę, odwieść *iednym słowem*; kurka odwieść. die Büchse anschlagen, przyłożyć się do strzelby mierząc; losdrücken, spuścić, zwieść kurek; losschiessen, wystrzelić, wypalić. das Absehen recht nehmen, wziąć cel dobrze, brać na cel dobrze. die Büchse wischen, przetrzeć, wychędożyć strzelbę; mit dem Wischer, wycirkiem na graycar okręconym. der Schafft an der Büchse, osada strzelby, der Kugelzieher, graycar; mit demselben die Kugel wieder ausziehen, graycarem w stempel wkręconym, kulę, *naboy*, wykręcić. mit silbernen Büchsen läßt sichs gut schiessen, ze srebrney strzelby, dobrze się strzela.

Büchsenkugel, *f.* kula do strzelania.
Büchsenmeister, *m.* puskarz.
Büchsenpulver, *n.* proch do strzelania.
Büchsenschäffter, *m.* płatnerz, ten co osadza strzelbę, strzelbosadnik.
Büchsenschmidt, *m.* ślusarz co strzelbę robi, płatnerz.
Büchsenschuß, *m.* strzelenie z fuzyi. einen Büchsenschuß weit, daleko na strzelenie z fuzyi.
Büchslein, *n.* pistolecik, pistolecie, krociczka, pułpistolecie.
Büchsenspanner, *m.* puskarz, arkebuśnik, sługa, co strzelbę nosi.
Büchsenstein, *m.* skałka, krzemień, do wkręcania w kurek u strzelby.
Büchse, *f.* puszka, darinn man etwas aufhebet, w ktorey co chowaią, co kładą, zamykaią; zur Arzney, słoiek na chowanie lekow.
Buckel, *m.* garb. Buckel an Büchern, pukiel z metalu, na śrzodku kompatury na wierzchu. Buckel an Gefässen vom Fallen, pukiel na naczyniu iakim, wygiętość od upadnienia albo też od trącenia. der Buckel juckt ihm, grzbiet go świerzbi: kiedy kto iak umyślnie na karę zarabia. den Buckel voll Schläge geben, guzy komu na grzbiecie powybiiać.
Bucklicht, garbaty. bucklicht gehen, garbato chodzić, krzywić się idąc.
Bücken, krzywić się, chylić się, nachylać się. sich vor einen aus Respect, kłaniać się przed kim, z uszanowania.
Bückling, *m.* śledź w dymie suszony, wędzony.
Bude, *f.* buda, szopa.
Budelhund, *m.* piesek, pudel, pudel, piesek kudłaty, kudełek. ein so genannter Haarputz vor Frauenzimmer, włosow u Dam zaczesanie.
Buff, *m.* uderzenie buchnienie. einem Büffe geben, buchnąć kogo, pięścią albo czym inszym. er kann schon einen Buff ausstehen, iuż może biedę wytrzymać iuż, dosyć wytrzymały iest.
Büffel, *m.* bawoł, *znaczy także.* ein Lümmel, *vulg.* głupiec, głupi, sadło.
Bügel, *m.* strzemie; antabka cynglowa u strzelby. Bügeleisen, Wäsche zu bügeln, żelazko do prasowania chust, żelazo krawieckie także. Bügelriemen, am Steigbügel, puślisko u strzemienia.
Buhler, *m.* miłośnik, miłośniczek, *konkurent.* Buhlerinn, *f.* miłośnica, miłośniczka, kochanka.
Buhlerisch, miłosny, zalotny, kobiecty lubiący.
Buhlerliedlein, *n.* piosnka miłosna, zalotna, o miłości piosnka.
Buhlen, kochać, miłować, zalecać się, zakochać się, rozmiłować się, lubieć kobietki. um etwas buhlen, starać się o co usilnie.
Bühne, *f.* suffit; erhabner Ort, wyższe mieysce.
Bulgarey, *f.* Bulgaryia, kray Słowiański po nad Donaiem.
Bulle, *f.* bulla, dyploma, List Krolewski, przywiley.
Bund, *m.* wiązka, Büschlein, bukiet, wiązeczka iakich rzeczy związanych w kupę. Bund Heu, wiązka siana. Bund an dem Buch, związanie książki. türkischer Bund, zawoy turecki.
Bund, *m.* związek, przymierze, spisek, *liga, toż samo co* Bündniß. Bund machen, zrobić, uczynić, związek. Bund mit dem Satan, porozumienie z diabłem. Bund brechen, złamać związek, przymierze zerwać, oderwać się, odstąpić od związku, od *ligi.* mit einem im Bund stehen, być z kim w związku, należeć do iakiego związku. den Bund halten, dotrzymywać związku, chować nienaruszony związek.
Bundbrief, *m.* związek pisany.
Bundeslade, *f.* skrzynia przymierza.
Bundriem, *m.* trok, rzemyk, rzemień do związania, do zpinania. es gehet an die Bundriemen, iuż za ostatnią zapina, iuż do ostatniey biedy przychodzi.
Bundbrüchig, związkołomny.
Bundsgenoß, *m.* związkowy, zprzymierzony.
Bündig, ważny. gültig, popłacaiący; związły, węzłowaty, wiążący. etwas mit bündigen Schlüssen beweisen, związłemi, węzłowatemi dowodami co pokazać, ztwierdzić.
Bunt, pstry, rożney maści, rożnego koloru. ein buntes Kleid, pstra suknia, nie iednego koloru, nie iedney barwy. der bunt gekleidet ist, ktory iest w pstrą suknią ustroiony. es geht alles bunt über Eck, na świecie wszystko się pomięszano dzieie. du machst es gar zu bunt, wcale swywolnie czynisz, rozpustnie sobie postępuiesz. bunte Schuhe, kurpiele, ciżmy, pewny kształt obuwia y butow.
Bündel, *m.* zawinięcie, węzołek, tłomok, tobół.

tobol. Bündlein, *n.* węzołeczek, tłomoczek, tobołek, zawiniątko.

Bürde, *f.* ciężar, brzemie. Würde, Bürde, godność, ciężar: honor, zawsze iest ciężarem. gleiche Bürde bricht niemand den Hals, rowny ciężar, nikomu szyi, nie łamie; lekszy ciężar każdemu, gdy go wszyscy zarowno dźwigaią; kędy rowny ciężar, tam lżey.

Burg, *f.* zamek obronny. festes Schloß, okopy, grod, forteczka. Burg, osada iaka na ksztalt miasta.

Burgvoigt, *m.* dozorca w zamku, ktory zamkiem zawiaduie; sędzia osady iakiey.

Burgfriede, *m.* pokoy domowy.

Burgraf, *m.* Burgrabia zamkowy.

Bürge, *m.* rękoymia, ręczący za drugim, ktory się pisze za drugiego, *to iest*, ręcząc że odda dług, albo uczyni co powinien.

Bürge werden, stać się, być, zostać rękoymią, ręczyć, pisać się za drugiego; rękę dać komu za innego; seyn, być rękoymią, rękoiemstwem być obowiązanym, być winnym odpowiedzieć za drugiego dla ręczenia. Bürgen stellen, geben, dać, stawić, rękoymią, *to iest*, tego, ktory by ręczył za kim. den Bürgen soll man würgen, *to iest*, kto ręczy powinien odpowiadać. sich an den Bürgen halten, rękoymi patrzeć, u rękoymi się upominać. wer wird mir Bürge dafür seyn? kto mi będzie za to rękoymią? kto mi będzie za to ręczył?

Bürgschaft, *f.* rękoiemstwo, ręczenie. leisten, uczynić.

Bürger, *m.* mieszczanin; seyn, mieszczaninem być; werden, zostać mieszczaninem, przyiąć mieyskie, być przyiętym do miasta. einen zum Bürger annehmen, za mieszczanina przyiąć kogo, mieyskie dać komu, przyiąć do miasta.

Bürger, *m.* obywatel, kraiu, ziemi, powiatu. *w tym znaczeniu*, rozumi się y szlachcic y mieszczanin y chłop. bürgerlicher Krieg, woyna domową, obywatelska.

Bürgerbuch, *n.* metryka, książka na wpisywanie imion mieszczan.

Bürgerinn, *f.* mieszczka, mieszczanka, obywatelka iakiego miasta.

Bürgerlich, mieyski, do miasta należący, do prawa mieyskiego.

Bürgerlich, *adv.* po mieysku, iak w mieście, iak mieszczanin.

Bürgerrecht, *n.* mieyskie prawo; einem geben, nadać komu mieyskie prawo przyiąć, zapisać do miasta, przyiąć do miasta; nehmen, odebrać komu mieyskie, prawo miasta.

Bürgermeister, *m.* Burmistrz, Prezydent; seyn, Burmistrzem, Prezydentem być; werden, Burmistrzem zostać; machen, uczynić Prezydentem, Burmistrzem.

Bürgermeister-Amt, *n.* Burmistrzostwo, prezydenstwo; abtreten, złożyć urząd Burmistrzowski, Prezydenski.

Bürgerschaft, *f.* mieszczanie, miasto, gdy się za same osoby, za ludzi bierze, obywatele miasta.

Burgis, *m.* ein Gebiethe in Frankreich, w Burgu urodzony, z Burgu rodem, iest to zaś Powiat we Francyi.

Burgund, Burgundyia. Burgunder, Burgunczyk, z Burgundyi rodem.

Bursch, *m.* towarzysz, spolnik w mieszkaniu, w służbie, spolsługa. ein Bursch auf einer Universität, społ academik, wpisany w liczbę akademikow. junger Mensch, młody człowiek. ein Stubenbursch, spolnik izby, razem z drugim w iedney izbie stoiący. Tischbursch, stołownik, razem, pospołu stoł maiący. Bursche, die einerley beneficium oder stipendium haben. spolnicy dochodu, lub zasług. Bursche, młodzi ludzie. Bursch, Gesell, kamrat, towarzysz. Burschenmanier, studencki zwyczay, po studencku.

Bürste, *f.* szczotka, co inszego zaś miotłka.

Bürsten, sich, włosy szczotką czesać, czesać się szczotką.

Bürstenbinder, *m.* szczotowiąz, szczotnik, co szczotki robi.

Bürsten das Wild, zwieża strzelać kulami.

Bürsten, *vulg.* kieliszkiem się zabawiać, kuflem, kielichy ścinać, *toż samo co* zechen.

Bürtig, gebürtig, rodak, rodem zkąd, z iakiego miasta, kraiu. bürtig seyn, herkommen, być rodem zkąd, pochodzić zkąd, od iakich przodkow.

Bürzeln, *n.* na łep lecieć, z gory na łep lecieć, toczyć się.

Busch, *m.* krzak, krzewina, krzaki. Strauch, Hecke, gaik, gay. kleiner Busch, gaik, knieyka. Busch, Strauch auf dem Kopfe, czub na głowie. Busch, Franzen, stążeczki u uszow białogłowskich według dawney mody. Quaste am Pferdezaum, kutas u uzdeczki.

Busch, *m.* wieniec wywieszony na znak gdzie wino na przedaż iest, Busch,

den man ausſhängt, wo Wein feil iſt.
Buſchblumen, bukiet, kwiecianek, kwiatniczek.
Buſchfeder, *f.* kita z pior, piora.
Buſch Haare, czub, kita z włoſow.
Buſchicht, *adj.* krzaczyſty, zaroſły, krzakami zaroſły.
Buſchwerk, *n.* gay.
Buſchklepper, *m.* rozboynik, rozbiiak w leſie, w krzakach.
Büſchel, *m.* wiązka, ſnop, garść, wiązań, wiązanka. in Büſchel binden, w ſnopki, w wiązanki, w wiązki wiązać. Büſchel, womit man etwas verſtopft oder damit man abreibt, wiązeczka do zatykania czego, albo do ścierania y odskrobania.
Büßen pokutować, pokutę za grzechy czynić. die Luſt büßen, naſycić chciwość, chęć.
Buſen, *m.* łono, zonadrze, pierſi przy ſzyi. die Hand in Buſen ſchieben, w zanadrze rękę włożyć. *znaczy to co:* müßig gehen, nie dbać o ſiebie, nie ſtarać ſię o ſiebie, aby ſię dobrze mieć. in ſeinen eigenen Buſen greifen, *znaczy*: patrzyć ſiebie ſamego, na ſiebie ſamego.
Buße, *f.* pokuta, poprawa, poprawienie, życia, żal za grzechy. Buße thun, pokutę czynić. nimmer thun iſt die beſte Buße, nigdy źle nie czynić, ieſt nay-

lepſza pokuta. Buße anthun, pokutę komu naznaczyć. ausſtehen, pokutę odprawić, wypełnić.
Bußfertig, pokutuiący, pokutnik, pokutę czyniący.
Bußfertigkeit, *f.* pokutowanie, pokuta, żal, żałowanie za grzechy.
Bußpredigt, *f.* kazanie o pokucie.
Bußtag, *m.* dzień pokutny, dzień na nabożeńſtwo pokutne naznaczony.
Büttner, *m.* bednarz, co beczki, y rożne z drewna naczynia robi.
Büttel, *m.* ceklarz, ſługa mieyski, pachołek mieyski dem Büttel zuſtändig, co należy do ceklarza.
Bütteley, *f.* ſtraż publiczna, ſłudzy mieyſcy.
Butter, *f.* masło. ausrühren, masło robić. auslaſſen, masło roſpuſcić, roztopić. mit Butter beſtreichen masłem naſmarować. Butter an das Eſſen thun, masła do iadła włożyć. Butterruß, ſzumowiny z masła.
Butterbrod, *n.* chleb z masłem.
Butterfaß, *n.* maśnica, w ktorey masło robią.
Buttermilch, *f.* maślonka.
Buxbaum, *m.* bukſzpan, drzewo; galant, wałek cienki u ſzewcow do gładzenia skòr.

C.

C oder c, der dritte Buchſtabe des deutſchen Alphabets, C albo c, trzecia litera Niemieckiego y Polskiego abécadła.
Cabale, *f.* taiemna, przewrotna rada y wykręt, ſpiſek, zpiknienie, na co, na kogo; wider eines Vermögen anſpinnen, ſpiknąć ſię taiemnie na zgubę cudzey fortuny; wider einen, przeciwko komu.
Cabale, *f.* ludzie, ktorzy ſpiſek uczynili. zuſammenrottirte Geſellſchaft, Towarzyſze ſpiskowi, ſtrona ſpiskowa. er iſt auch von der Cabbale, on także z tey fakcyi ieſt, z tego też ſpisku.
Cabbale, *f.* der Juden geheime Lehre und Auslegung der Schrift, Zydowska taiemnicza Umieiętność y Wykład Piſm, *po Polſku* Kabała.
Cabbaliſte, *m.* Kabaliſta. der die Cabbale verſteht, ktory Kabałę rozumi, umie, ktory ſię na Kabale zna Zydowskiey.

Cabbaliſtiſch, Kabalowy, Kabaliczny.
Cabel, lina, Art eines Schiffſeils, pewna lina do okrętow wielka; lina ktorą ciągną ſzkutę.
Cabes, miaſto w Afryce tak nazwane.
Cabinet, *n.* Pokoik oſobny. geheimes Zimmer, Pokoy taiemny.
Cablan, Königreich in Oſt-Indien, Kroleſtwo w Zachodniey Indyi.
Cabo oder Capo, ein Vorgebirge, Gòra w morze wychodząca, Pogorek.
Cabo blanco, Biała Gòra, Wmorek w Afryce.
Cabo de buona Eſperanza, Vorgebirge in Africa, Dobra Nadzieia, gòra morska, w Afrycè; Pogorek morski.
Cabo de Eſpichel, Vorgebirge in Portugall, Morski Pogorek w Portugalii.
Cabo de Finis Terre, Vorgebirge in Spanien, Morski Pogorek w Hiſzpanii.
Cabo di Rocca Sintra, Vorgebirge in Portu-

Portugall, Morski Pogorek w Portugalii, Pogorek Lisboński.
Cabo di S. Maria, Vorgebirge in Portugall, Pogorek S. Maryi w Portugalii.
Cabo di S. Vincente, Vorgebirge in Portugall, Pogorek S. Wincentego w Portugalii.
Cabo Verde, Vorgebirge in Africa, Pogorek Zielony w Afryce.
Cabrera, Nazwisko Wyſpy, przy Wyſpie Majorka.
Cadan, Stadt in Böhmen, Kadan, miaſto w Czechach.
Cadaguez, Stadt in Spanien, Kadakweza, miaſto w Hiſzpanii.
Cadenac, Stadt in Frankreich, Kadenaka, miaſto we Francyi.
Cadet, *m.* Młodſzy ſyn, in Anſehung des Vaters, względem Oyca; Brat młodſzy, in Anſehung des Erſtgebohrnen, względem ſtarſzego Brata. NB. to słowo Kadet, oſobliwiey ſię mowi o Dzieciach Szlacheckiego urodzenia. ein jeder junger Edelmann, ohne den Erſtgebohrnen.
Cadets, *plur.* Kadetowie, Szlachecka Młodź, ktora ſię do woyny ſpoſobi Cwiczeniem w tey Sztuce. junge Edelleute, welche zum Kriege auferzogen werden, Młody Szlachetny Lud, ktorego Dzieła woyennego uczą. Compagnie der Cadets, Kompania, Poczet Szlachetney Młodzi uczącey ſię Dzieła woyennego.
Cadillac, Stadt in Frankreich, Kadyllak, miaſto we Francyi.
Cadix, Stadt in Spanien, von oder zu Cadix gehörig, Kadyks, miaſto w Hiſzpanii, z Kadykſu, albo do Kadykſu należący; Kadykſanin, Kadykſański.
Cadſand, Inſel in Flandern, Kadſanda, wyſep we Flandryi.
Cadence, *f.* kadencya, wypadek podobnych ſylab, w wierſzach.
Cämmerer, *m.* Podkomorzy, Pokoiowy.
Caen (Can) Stadt in Frankreich, Kaena, miaſto we Francyi; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, Kanańczyk, do tego miaſta należący, Kanański. n. p. grunt.
Caerleton, Stadt in Engelland, Karleton, miaſto w Anglii; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, Karletończyk, Karletoński.
Caermarder, Stadt in Engelland, Karmarda, miaſto w Anglii; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, Karmarczyk, albo do tego miaſta należący, Karmarski.
Caernarvan, Stadt in Engelland, Karnarwana, miaſto w Anglii; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, Karnarwanczyk, albo do tego miaſta należący, Karnarwański.
Caerwent, Stadt in Engelland, Karwent, miaſto w Anglii; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, Karweńczyk, lub do tego miaſta należący, Karwentski.
Caffee, *m.* Kawa, Kafa, ein warmer Trank aus einer Art Bohnen, ciepły napoy z pewnego rodzaiu grochu; Kafowy napoy, to ieſt, z Kawy przypaloney, y mieloney zgotowany; trinken, Kafę pić, Kafę piiać.
Caffeebohne, *f.* ziarno kafy.
Caffeegaſt, *m.* Gość na kafę, na kafie.
Caffeehaus, *n.* Kafiarnia, dom, gdzie gotowaną *kafę* przedaią.
Caffeeſchenke, *m.* ten ktory gotowaną kafę przedaie; kafiarz, kafiarny.
Caffrerien, Kafrarya, kray w Afryce.
Caffres, *m.* Kafrowie, Narod Lud Kafrarski. die Einwohner der Landſchaft Caffrerien, Mieſzkańcy kraiu Kafrayiskiego.
Caftan, *m.* Kaftan, eigentlich ein Türkiſches Oberkleid, *właściwie:* zwierzchnia ſuknia Turecka, iaką daią tym, ktorzy idą na audyencyą do Ceſarza Tureckiego.
Cagli, Stadt in Italien, Kali, miaſto we Włoſzech.
Cagliari, Stadt in Sardinien, Kaliari, miaſto w Sardynii; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta rodem Kaliarczyk; do tego miaſta należący, Kaliarski.
Cahorle, Stadt auf einer Inſel gleiches Namens, im Golfo di Venetia, Kahorla, miaſto na wyſpie tegoż ſamego imienia na Wyberezeziu Weneckim.
Cahors, Stadt in Frankreich, Kahorſa, miaſto we Francyi; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta rodem, Kahorczyk, do tego miaſta należący, Kahorski.
Cajazzo, Stadt in Italien, Kajaza, miaſto we Włoſzech; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, Kajazanin, do tego miaſta należący, Kajazański.
Cain, *m.* Imie człowieka, męſzczyzny; ein Sohn Adams und Bruder Abels, Synem był Adama, a zaboycą Abela.
Cairo, Stadt in Aegypten, Kair, miaſto

sławne, przednie, y wielkie w Egipcie.
Cairvan, Stadt in Africa, Kaierana albo Cyrena dawna, miasto w Afryce.*
Cajüte, *f.* Ort auf einem Schiffe, mieysce pewne na okręcie; eigentlich, die Bettstelle vor die Bootsleute auf dem Schiffe, leża dla żeglarzow na okrętach do sypiania.
Calabrien, Landschaft in Italien, Kalabrya, kray we Włoszech, częścią znaczną iest Krolestwa Neapolitańskiego.
Calabrier, *m.* Kalabryiczyk, Kalabrytanin, t. i. z Kalabryi rodem.
Calabrisch, *adj.* Kalabryiski. ein Calabrischer Einwohner, Kalabrytański obywatel, Mieszkaniec. Calabrischer Oelbaum, oliwne drzewo Kalabryiskie.
Calahorra, Stadt in Spanien, Kalahora, miasto w Hiszpanii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta rodem, albo Mieszkaniec, Kalahorczyk, do tego miasta należący, Kalahorski.
Calais, Stadt in Frankreich, Kalet, miasto we Francyi; von oder zu Calais gehörig, z tego miasta rodem, Kaletańczyk; do tego miasta należący, Kaletański. die Caletanische Meerenge, Przesmyk Kaletański, Cieśnina Kaletańska.
Catalagirone, Stadt in Sicilien, Katalagirona, miasto w Sycylii.
Calatajud, Stadt in Spanien, Kalatajuda, miasto w Hiszpanii, mowią że to miasto iest dawne miasto Bilbilis, sławne w Historyach.
Calcedonia, Ort in Kleinasien, *także* Kalcedonia, mieysce w Małey Azyi, albo raczey miasto; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta r[illegible], albo Mieszkaniec Kalcedończyk; do tego miasta należący, Kalcedoński. das Calcedonische Concilium, Zbor, Sobor Kalcedoński.
Caldaunen, *pl.* Gedärme, trzewa, wnątrze.
Caleb, Imie człowieka męszczyzny, w Pismie świętym.
Calecut, Königreich in Asien, Kalekut, Krolestwo w Azyi.
Calecutischer Hahn, *m.* Indyk, Indor, wiadomy ptak domowy; czerwoną z błękitnym skorą, łeb, y szyię ma odzianą; ogon tak toczy iak y paw, ale się boczy y dmucha, puszy.
Calecutische Henne, *f.* Indyczka samica.
Calenberg, Gebirge in Oesterreich, Imię gory w Austryackim kraiu. Name einiger Schlösser, imię pewnych zamkow, Kalenberga. Herzogthum in Nieder-Sachsen, Xięstwo w Niskiey Saxonii; Księstwo Kalenberskie, z tego Księstwa człowiek; Kalenberczyk.
Calender, *m.* kalendarz.
Calenderkrämer, *m.* kramarz kalendarze przedaiący, ktory kalendarze nosi na przeday.
Calendermacher, *m.* kalendarzow pisarz, wydawca, ten co kalendarze pisze, układa, wydaie.
Calenderschreiber, *m. toż samo co* Calendermacher.
Calesche, *f.* kolaska, kształt pewnych poiazdow, poiazd odkryty letki.
Calfatern, naprawić, ponaprawiać, ein Schiff, okręt; *marynarskie słowo.*
Calfatrer, *m.* naprawiacz okrętow.
Calfonium, *n.* rodzay pewny żywicy, kolofonia, nazywaią pospolicie y w Polszcze.
Caliber, *f.* innere Weite eines Geschützes, przestroność działa. Größe, wielkość. von gleicher Caliber seyn, iednakowey być wielkości; rowney przestroności, szerokości. Calibre, możesz po Polsku nazwać, *in neutro gen.* przestrone, szerokie, t. i. działa, armaty.
Caliberstab, *m.* miara szerokości, lub szerokiego w armacie. Artillerie-Maaßstab, miara do dział mierzania.
Califfe, *m.* Kalif, Fürst der Saracenen, Kiążę Saraceńskie; *także* Kalifa, *można mowić.*
California, *f.* Kalifornia, kray w Ameryce; Meer dabey, morze Purpurowe, Kalifornitańskie.
Calmucken, *plur.* Kałmucy, Narod pewny Tatarski w Azyi, po większey części Cesarzom Rossyiskim poddany.
Calmus, *m.* ein Gewächs, Tatarskie ziele, ktore po stawach przy brzegach naybardziey rośnie; *po łacinie* Acorus.
Calumniant, *m.* potwarca. Lästerer, obmowca, szkalownik, ten ktory zmyśla co złego na drugiego y powiada.
Calumniren, potwarzać, schmähen, *toż samo*, obmawiać.
Cambray, Stadt in den Niederlanden, Kamerak, miasto w Niskim Kraiu; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta rodem, *także* Kamerak, do tego miasta należący, Kameracki.
Cambresis, Landschaft um Cambray, Włości Kamerackie, ziemia Kameracka; nazwać możesz *toż samo* miasto, Kambray, a ziemię, ziemia Kambrayska, *iak owo Polskie*, Bugay.

Cambridge, *f.* Stadt in Engelland, Kantabrya, miasto w Anglyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta rodem, lub, obywatel, Kantabryiczyk; do tego miasta należący, Kantabryiski.

Cameel, *n.* ein Thier, wielbłąd. von Cameelen, wielbłądowy.

Cameelfarbe, *f.* kolor wielbładowy, to iest taki, iakiey maści iest sierć wielbłądowa.

Cameelhaare, *pl.* kamelor.

Cameelheu, *n.* ein Kraut, Rayska trawa, ziele pewne tak nazwane.

Cameelstroh, *n.* ein Kraut, Plewa wielbłądowa, Wonna trawa, Trzcina wodna.

Cameeltreiber, *m.* wielbłądnik, co wielbłądy pogania.

Cameelwärter, *m.* wielbłądnik.

Camenz, Stadt in der Oberlausitz, Kamieniec, miasto w Wyśniey Lużacyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta rodem, albo obywatel, Kamieńczyk; do tego miasta należący, Kamieniecki.

Camerad, *m.* Gesell, towarzysz, spolnik. Camerad im Kriege, towarzysz na woynie. Camerad in der Knechtschaft, kamrad, towarzysz w służbie. Camerad im Fressen und Saufen, towarzysz do bochenka y do kufla. Camerad auf der Reise, towarzysz w drodze. Camerad in der Schule, wspołuczeń.

Cameradschaft, *f.* towarzystwo, społeczeństwo, spolkowanie; im Kriege, towarzystwo na woynie; gdy kto w obozie razem z drugim służy, lub w namiocie, stoi, razem żyie. Cameradschaft in der Schule, wspołuczeństwo.

Camerich, Kamerak. *s.* Cambray.

Camille, *f.* *ziele*, rumien, rumieniowe kwiecie, rumieniowe liście, rumieniowe nasienie; gemeine, rumien pospolity; Römische, Rzymski rumien pachnący; rumien pospolity, to co rumien polny, ktory w polu rośnie.

Camin, *n.* wodurch man ein Gemach erwärmet, kumin, w ktorym paląc pokoy ogrzywaią. damit es dich nicht friere, mußt du brav in das Camin feuern lassen, ażebyś nie uziąbł, musisz kazać na kuminie dobrze palić.

Caminfeger, *m.* kuminiarz, sadzwycior.

Caminfeger-Thal, Thal in der Schweiz, Dolina Talska, w Szwaycaryi pewny powiat mały, płaski pod gòrami, albo raczey między gòrami.

Caminiec, Kamieniec, miasto w Polszcze, y nie iedno tego imienia, naysławnieyszy Kamieniec Podolski forteca na Skale.

Camisol, *n.* kamiselka, pod zwierzchnią suknią, druga suknia krotsza od zwierzchniey; kroy pewny sukni, Art einer Kleidung.

Cammer, *n.* komora, część iakiego domu, izdebka do sypiania, lub do chowania sprzętu rożnego.

Cammer, *f.* kamera; fürstliches Collegium, książęcych dochodow komisarze lub krolewskich.

Cammerdiener, *m.* szatny, w ktorego dozorze suknie, bielizna y kleynoty pańskie.

Cammerfräulein, *n.* panna przy dworze służąca, *iednym słowem mowią:* panna.

Cammerfrau, *f.* pani starsza nad pannami w pokoiu panieńskim, *iednym słowem mowią*, pani.

Cammerfurir, *m.* stanowniczy, krolewski, książęcy, pański; ktory gospody w drodze zapisuie.

Cammergericht, *n.* zu Wetzlar, Sądowa izba Cesarska w mieście Weclar.

Cammergerichts-Assessor, *m.* assessor Sądowey izby Cesarskiey.

Cammergerichts-Advocat, *m.* patron w Sądowey izbie Cesarskiey.

Cammerherr, *m.* Podkomorzy, Szambelan.

Cammerjunker, *m.* pokoiowy.

Cammerlackey, *m.* lokay do usługi w pokoiu.

Cammermägdchen, *n.* pokoiowa, dziewczyna w pokoiu usługuiąca.

Cammermeister, *m.* Prezydent Kamery.

Cammermusikant, *m.* muzykant nakamerny.

Cammerpage, *m.* paź, młody szlachecki chłopiec do usługi w pokoiu.

Cammerpräsident, *m.* Prezydent Kamery.

Cammerprocurator, *m.* Plenipotent Kamery.

Cammerrath, *m.* Konsyliarz w Kamerze.

Cammerrichter, *m.* Sędzia w Kamerze; mianowicie w izbie Cesarskiey Weclarskiey.

Cammerschreiber, *m.* pisarz w kamerze, w sądowey izbie, pisarz prowentowy.

Cammersecretär, *m.* sekretarz kamery, izby sądowey, kamery prowentow.

Cammerzieler, *m.* płaca Sądowey Izbie Cesarskiey w Weclarze, od wszystkich Stanow Niemieckich dawana.

Campagna di Roma, eine Landschaft um Rom, Kampania Rzymska, Kray około Rzymu, tak się teraz nazywa.
Campagne, *f.* kampania, pole woienne, woyny prowadzenie przez iedno lato, Feldzug; die Campagne eröffnen, anfangen mit einer Belagerung, kampanią zacząć od oblężenia iakiego miasta mocnego. mit den Völkern in die Campagne gehen, wyprowadzić woysko na kampanią. Befehl geben, sich zur Campagne zu rüsten, dać ordinans, aby się na kampanią gotowano. mit einem, oder unter einem Campagne thun, z kim, albo pod kim kamapnią służyć.
Campesche, eine Stadt in America, Kampesza, miasto w Ameryce.
Campement, *n.* Feldlager, kampement, oboz polny, ćwiczenia polne żołnierzy.
Campen, eine Stadt in den Niederlanden, Kampena, miasto w Niskim Kraiu.
Campher, *m.* kamfora, Campfer, *toż samo*; mit Campfer angemacht, kamforą zaprawny.
Campidoglio, Pagorek, y Zamek na nim w Rzymie; Capitolium.
Campiren, obozować; an dem Retranchemente, pod okopami, pod wałem obozować. auf dem Berge campiren, na gorze obozować. dem feindlichen Lager gegen über campiren, na przeciwko samego obozu nieprzyiacielskiego mieć oboz swoy; oboz na przeciwko obozu mieć, *castra castris conferre*, łacinnicy mawiaią. wo die feindlichen Truppen campiren, gdzie nieprzyiacielskie woysko obozem leży.
Campo, eine Stadt im Genuesischen, Kampo, miasto w Genueńskim Państwie.
Campo Major, eine Stadt in Portugall, toż samo y popolsku, miasto w Portugallii.
Campo di St. Pietro, eine Stadt im Paduanischen, *iakoby*, Pole S. Piotra, miasto w Paduańskim Powiecie, w Weneckim Państwie.
Campredon, eine Stadt in Catalonien, Kampredona, miasto w Katalonii, w Hiszpanii; *iakoby*, Okrągłe Pole.
Camul, eine Stadt in der großen Tartarey, Kamuła, miasto w Wielkiey Tartaryi Azyatyckiey.
Canaan, ein Land in Asien, ziemia Chananeńska, w Azyi Wielkiey. aus oder zu solchem Lande gehörig, z tego kraiu rodem, albo obywatel, Chananenczyk, do tego kraiu należący, Chananeński; Chananeńska, *in fœm.*
Canaille, *f.* das geringste Volk an einem Orte, kanalia, naypodleysi ludzie na iakim mieyscu; liederlichste, niepodściwi ludzie, ostatniey podłości gmin, nikczemne mnostwo; sam stek pospolstwa; sama nic nie warta hołota.
Canal, *m.* Wassergang, odchod, wychod wodny, row, ktorym woda odchodzi lub przychodzi, lub w ktorym woda zawsze iest do spławu mnieyszych statkow. kleiner Canal, rowek, kanalik, nie wielki, mały. Meer zwischen Frankreich und England, morze, albo raczey cieśnina morska między Francyą y Anglią; Przesmyk.
Canarien-Insel, Kanarya, Wysep wielki, nie daleko brzegu zachodniego Afrykańskiego. auf oder zu solcher Insel gehörig, na tey Wyspie urodzony, lub mieszkaiący nazywa się Kanaryiczyk; do tey Wyspy należący, Kanaryiski.
Canarien-Inseln, *plur.* Wyspy Kanaryiskie, u Rzymian zwane: *Insulæ Fortunatæ.*
Canarienvogel, *m.* kanarek, ptaszek widomy.
Canarienzucker, *m.* cukier, kanar nazwany.
Canavese, eine Landschaft in Italien, Kanaweza, kray we Włoszech.
Cancellist, *m.* pisarz, pisarek, skrybent, w kancellaryi.
Candidat, *m.* kandydat; der um ein Amt anhält, ktorey się o iaki urząd, o iaką godność stara; um Bürgermeister-Amt, o urząd Burmistrza staraiący się; ums Stadtrichter-Amt, o urząd Sędziego mieyskiego staraiący się; sich dafür angeben, oświadczyć się kandydatem do iakiey godności; eines Pfarrdienstes, kandydatem na Plebana. was für oder zu einem Candidaten gehört, co do kandydata należy, *kandydacki*; deren Amt und Pflicht, ich powinność y obowiązek.
Candien, eine Insel, Kandya, Kreta, wyspa pewna; auf oder zu solcher Insel gehörig, na tey wyspie urodzony Kandyiczyk, Kreteńczyk, do tey wyspy należący, Kandyiski, Kreteński. das Haupt solcher Insel, stołeczne Miasto tey wyspy nazywa się Kandya.
Candiot, *m.* einer aus Candien, Kandiota, ieden z Kandyi, z Krety.

Canea, eine Stadt in Candien, Kanea, miasto na wyspie Kandyi, na wyspie Krecie; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta rodem, lub obywatel, Kaneyczyk, do tego miasta należący, Kaneyski.

Canes, eine Stadt in Frankreich, Kanesa, miasto we Francyi.

Caninchen, n. ein Thier, Krolik, zwierzątko; kleines, maleńkie.

Caninchenloch, n. da sie hinein hecken, iama, w ktorey kroliki siadaią. Caninchen in Häusern auferziehen, kroliki w domu chować. Hauscaninchen, die nicht so gut schmecken, als die andern, domowe kroliki, ktore nie tak smaczne są, iak inne.

Cannefaß, n. konew.

Canische, eine Stadt in Ungarn, Kanisza, miasto w Węgrzech.

Canistro, eine Stadt in Macedonien, Kanistro, miasto w Macedonii.

Canone, f. ein Geschütz, działo, armata, strzelba pewna. eiserne Canone, działo żelazne, armata żelazna. metallene Canone, działo śpiżowe, armata śpiżowa. die Canone laden, działo, armatę nabiiać, prochem, kulami. die Canone richten, pflanzen, działo, armatę ustawiać prosto w cel, zmierzać, celować z działa, z armaty. die Canone losbrennen, z działa, z armaty wystrzelić, wypalić. die Canone losschießen, toż samo; eine Stadt mit Canonen beschießen, bić z dział, z armat, do miasta iakiego obronnego.

Canonenkugel, f. armatna kula, do działa, kula do armaty.

Canonicat, n. Kanonia. Stelle eines Canonici, Dostoieństwo Kanonicze, Kanonickie.

Canonicus, m. Kanonik; zu Cracau, Krakowski; zu Warschau, Warszawski.

Canoniren, bić z armat. eine Stadt canoniren, bić z armat do miasta.

Canonirer, m. puszkarz, ktory z armat ognia daie, ktory z armat mierza, cyluie.

Canonirung, f. bicie z armat, ognia dawanie z armat, strzelanie z armat, huczenie z armat.

Canonisiren, kanonizować; unter die Heiligen setzen, miedzy świętych policzyć; einen, kogo, ktory żył świątobliwie; w poczet świętych włożyć, aby był publicznie czczony, y uszanowany; aby był za świętego uznany, przyięty, y miany; ogłosić świętym, y cześć mu publiczną naznaczyć iako świętemu. von einem canonisiret werden, bydź kanonizowanym, od kogo w poczet świętych policzonym, za świętego uznanym, przyiętym.

Canonisirung, f. kanonizacyia, policzenie w poczet świętych.

Canonissinn, f. Kanoniczka.

Canosa, f. eine Stadt im Neapolitanischen, Kanosa, miasto w Neapolitańskim krolestwie.

Canosso, ein Ort im Modenesischen, Kanosso, mieysce pewne w Modeńskim księstwie.

Cantelberg, oder Canterbury, eine Stadt in England, Kantelberga, miasto w Anglii; *inaczey to miasto zowie się pospolicie popolsku:* Kantuarya.

Canton, eine Stadt in China, Kantona, miasto w Chinach.

Cantoniren, sich mit den Truppen auf dem Felde aufhalten, w polu stać z woyskiem. das Volk cantoniren lassen, osadzić lud na gruntach.

Cantons, pl. in der Schweiz, Kantony czyli Powiaty Szwaycarskie.

Cantor, m. oder Sänger, śpiewak; unter den Canonicis. także też Kantor, Prałat; in einer Stadt, kantor mieyski.

Cantorey, f. śpiewactwo; eine Gesellschaft, welche die Musik in einer Kirche versehen hilft, towarzystwo śpiewackie, ktore muzykę w kościele trzyma. Charge unter den Canonicis an einer Stiftskirche, godność między Kanonikami w katedralnym kościele.

Canzel, f. Predigtstuhl, ambona, kazalnica, mieysce wysokie do mowienia. auf die Canzel steigen, wnicyść na ambonę, na kazalnicę. auf der Canzel stehen, na ambonie, na kazalnicy stać, na wysokim mieyscu. auf der Canzel reden, na ambonie, na kazalnicy mowić. von der Canzel reden, z ambony, z kazalnicy, z wysokiego mieysca mowić.

Canzler, m. Kanclerz, minister krolewski lub rzeczypospolitey do publicznych interesow w rządach.

Canzlerdienst, m. kanclerstwo, urząd kanclerski, godność kanclerska.

Canzley, f. kancellarya, gdzie publiczne w rządach, lub sądowe interesa, sprawy, odprawę maią, papiery, księgi chowane bywaią.

Canzleyschreiber, m. pisarz kanclerski.

Canzo, eine Stadt im Mayländischen, Kanca, miasto w Państwie Medyolańskim.

Capabel, fähig, zdolny, sprawny, sposobny, prędki do czego, *ob.* fähig, tüchtig.

Caparcio, eine Stadt in Italien, Kapacya, miasto we Włoszech.

Capacität, *f.* Fähigkeit, zdolność, pojętliwość, prędkość do czego, sposobność, sprawność. nach meiner Capacität, według moiey zdolności, sposobności, według moich sił y pojęcia, ile mogę mieć sposobności, *ob.* Fähigkeit.

Capaun, *m.* oder Kapphahn, kapłon, kur otrzebiony.

Capaunenstein, *m.* kamień kapłoni, ktory się czasem znayduie w kurach.

Capellan, *m.* kapelan, ksiądz u dworu, u pana służący aby w kaplicy dworskiey miewał mszą.

Capelle, *f.* kaplica; kleine Kirche, kościołek. eine Capelle in seinem Hause bauen, kaplicę w swoim domu wystawić; auch *dimin.* kapliczka, kościołeczek; bey den Gold- und Silberarbeitern, u robotnikow około złota y srebra, nazywa się kapella, naczynie, w ktorym fcynuią, srebro, lub złoto. Capelle, *znaczy także*, kapela, muzykanci; die Hofmusik, kapela nadworna, śpiewacy nadworni.

Capellknabe, *m.* śpiewaczek, chłopiec młody do śpiewania w kapeli.

Capellmeister, *m.* starszy w kapeli; *kapelmaister*, *senior*.

Caper, *m.* morski łapacz, morski chwytacz; privilegirter Seeräuber, uprzywileiowany morski rozboynik, na nieprzyiacioł pod czas woyny; *po-fran.* armateur; dessen Schiff, [illegible] okręt, heißt auch Caper, nazywa się także, Caper, łapacz; łodź rozboynicza na morzu, *toż samo imie*, Caper.

Caperey, *f.* łapastwo, chwytastwo, rozbiianie na morzu, nieprzyiacioł pod czas woyny. Caperey treiben, łapastwem, chwytastwem morskim się bawić.

Capern, łapać, chwytać, rozbiiać na morzu nieprzyiacielskie statki. Caperey treiben, *toż samo*.

Capern, *plur.* kapary, owoc.

Caperbaum, *m.* drzewo samo, kapar, albo kaparowe drzewo.

Capes, eine Stadt in Africa, Kapez, miasto w Afryce.

Capes, ein Fluß in Africa, Kapeza, rzeka w Afryce.

Capitain, *m.* Hauptmann, kapitan, rotmistrz, u konnych, setnik, staropolskie, ale prawdziwe y dobre słowo.

Capitain des Armes, dozorca oręża, dozorca chorych.

Capitain-General, naywyższy komendant woyska.

Capitain-Lieutenant, naywyższy namiestnik woysk.

Capitain von der Garde, pułkownik, straży, gwardyi nadworney.

Capital, *n.* kapitał, suma pieniężna, eine Summe Geldes. Gefahr laufen, sein Capital zu verlieren, wpaść w niebezpieczeństwo utracenia sumy. das Capital missen, und mit der Zinse zufrieden seyn, kapitału nie mieć, ale tylko prowizyą bydź kontent. vom Capital abziehen, was an Zinsen bezahlet worden, wytrącić z summy, z kapitału, co w prowizyi dawano. todes Capital, summa nieczyniąca nic, od ktorey żadnego nie masz prowentu. Capital ausleihen, kapitalną sumę dać na prowizyą. ein Mann von einem großen Capitale, człowiek pieniężny, kapitalista.

Capital, *n.* na kolumnie po polsku mowią także kapitel.

Capital, *adj.* etwas, worauf das Leben stehet, rzecz w ktorey o życie chodzi; dergleichen That, takowyż uczynek, głowny występek. Capital-Betrug, głowna zdrada, oszukanie; zły, zawzięty, sehr arg, als ein Capital-Feind, głowny nieprzyiaciel.

Capital-Linie, *f.* przednia linia, w fortyfikacyi.

Capitane, *f.* ein Schiff, okręt Admirała, albo komendanta floty.

Capitative, *f.* oder Kopfsteuer, pogłowne, podatek na głowy, to iest na każdego obywatela lub mieszkańca włożony.

Capitel, *n.* rozdział, część iakiey książki, na ktore bywa podzielona. ein Capitel nach dem andern, po rozdziale, *czytać lub pisać*.

Capitel, *n.* kapituła; Zusammenkunft der Stiftsherren, zgromadzenie kanonikow, kanonicy, gdy o wszystkich razem mowa.

Capitelhaus, *n.* dom kapitularny, kapitularz, wo die Canonici zusammen kommen, gdzie się kanonicy zwykli zgromadzać, zchodzić.

Capitier, *m.* Lastträger, drążnik, dźwigacz, ten co ciężary dźwiga, nosi.
Capitulat, *n.* kapitulacya pisana y podpisana.
Capitulation, *f.* kondycya, warunek; umowa, ugoda. sich auf eine Capitulation einlassen, wniyść w kapitulacyą, udać się do kapitulacyi. Capitulation halten, trzymać się kapitulacyi, dotrzymywać kapitulacyi. von keiner Capitulation hören wollen, nie chcieć słyszeć o żadney kapitulacyi, ugodzie woyskowey; nie przyimować kapitulacyi. Capitulation schließen, kapitulacią zamknąć, uczynić, podpisać; eingehen, kapitulacyą przyiąć.
Capituliren, kapitulować, kapitulacyą układać, umawiać kondycye wchodzące w kapitulacyą. über dem Capituliren, gdy się o kapitulacyą umawiają, gdy się o artykuły kapitulacyi godzą.
Capo de Goa, gòra Nadmorska, albo Wmorska, Goa że w morze wchodzi, możesz nazwać, *Wmorek.*
Capo d'Istria, eine Stadt in Istrien, Justinopol, miasto w Istryi.
Capo de St. Maria, ein Vorgebirge in Italien, Gora Nadmorska St. Maryi, Góra nad morzem w Włoszech.
Capo di Milazzo, ein Vorgebirge in Sicilien, Gòra Nadmorska w Sycylii Milazo, nazwana.
Capo di Passaro, ein Vorgebirge in Sicilien, Gòra Nadmorka w Sycylii.
Capo di Sportovento, ein Vorgebirge in Italien, Gòra Nadmorska we Włoszech.
Capo de Sette, ein Vorgebirge in Frankreich, Gòra Nadmorska we Francyi.
Cappadocien, eine Landschaft in Asien, Kapadocya, Kray w Azyi; einer daraus, Kapadoczanin; aus oder zu solchem Lande gehörig, Kapadocki, Kapadocka, Kapadockie, *adj.* do Kapadocyi, należący, albo z Kapadocyi pochodzący.
Capriole, *f.* wyskok w gòrę w tańcu. hoher Sprung im Tanzen, Capriolen schneiden, wyskoki w gòrę czynić.
Capua, eine Stadt in Italien, Kapua, miasto we Włoszech. von oder zu Capua gehörig, z Kapui pochodzący, albo do Kapui należący, Kapuański, z Kapui rodem, Obywatel, Kapuańczyk, Kapuanin.
Capuciner, *m.* Kapucyn, mnich.
Caput machen, zabić.
Caputiren, tod machen, zabić; einen, kogo.
Cappaum, musztuk, na konia.
Carabiner, *m.* Art eines Schießgewehrs, das die Reiter führen, karabin, kształt strzelby, iaką iazda nosi.
Caramin, Karamin, miasto w Diarbeku, w prowincyi Tureckiey w Azyi.
Caravane, *f.* ein Haufen reisender Leute in Asien, karawana, kupy podrożnych ludzi w Azyi.
Carbatsche, *f.* korbacz, batog do bicia.
Carbatschen, korbaczem bić; einen, kogo.
Carcasse, *f.* Art einer Feuerkugel, karkas, kształt pewney ognistey kuli, okutey obrączkami żelaznemi, y nabitey, rożnemi dobremi kulkami.
Carcassona, eine Stadt in Frankreich, Karkassona, miasto w Francyi, dawne.
Cardamome, *f.* ein Gewürz, korzenie pewne, z Indyi przywożone, Kardamon, *albo* Rayskie ziarka.
Cardobenedict, *n.* ziele kardybenedykty.
Cardinal, *m.* Kardynał, vornehmer Geistlicher bey den Catholischen, przednieyszy duchowny u Katolikow Rzymskich. einem Cardinale gehörig, do Kardynała należący, Kardynalski.
Cardinalat, *n.* Kardynalstwo, Kardynalskie Dostoieństwo.
Cardinalshut, m. Kardynalski kapelusz.
Cardinalswürde, *f.* Kardynalska Godność.
Carentone, ein Fluß in Frankreich, Karantona, rzeka we Francyi.
Caresse, *f.* Liebesbezeigung, zaloty, zalecanie, miłości oświadczenie, pieszczoty. einem das Geld durch Caressen abnehmen, pieszczotami, podchlebianiem wyłudzić od kogo pieniądze.
Caressiren, pieścić, zalecać się, podchlebiać, przymilać się; einen, komu, *dativ. w Polskim,* ein Frauenzimmer, zalecać się kobietom; auf weibische Art, pieścić się iak kobieta.
Carfagnana, eine Landschaft in Italien, Karfagnana, kray we Włoszech.
Carfreytag, *m.* wielki piątek.
Carfunkel, *m.* ein Edelgestein, Karbunkuł, kamień drogi; Art eines Geschwüres, wrzod pewny tak nazwany karbunkuł.
Caribes, eine Insel in America, Karyby, wyspy w Ameryce.
Carien, eine Landschaft in Asien, Karya, kraiu pewnego w Azyi niegdyś imię.

Cari-

Carigliano, ein Fluß in Italien, Cariliana, rzeka we Włoszech.
Carignano, eine Stadt in Savoyen, Karyniany, miasto w Sabaudyi.
Cariole, *f.* Art eines Fuhrwerks, karyolka, kształt, poiazdu leciuteńkiego, nie wielkiego.
Carl, ein Mannsnamen, Karol, imię męszczyzny.
Carlelle, eine Stadt in England, Karlilla, miasto w Anglii.
Carlowitz, ein Flecken in Ungern, Karłowica, miasto w Węgrzech.
Carlsbad, ein Flecken und Bad in Böhmen, Karlsbad, włość, y wody w Czechach.
Carlskron, eine Stadt in Schweden, Karlskrona, miasto w Szwecyi.
Carlshafen, eine Stadt in Schweden, Karlshafena, miasto w Szwecyi.
Carlstadt, ein Namen unterschiedener Städte, Karlsztad, imię rożnych miast.
Carmagnola, eine Stadt in Italien, Karmaniola, miasto w Włoszech.
Carmel, ein Berg in Asien, Karmel, gòra w Azyi.
Carmeliter, *m.* ein Mönch, Karmelita, bosy, lub trzewiczkowy, mnich.
Carmesin, *m.* eine Farbe, Karmazyn, kolor pewny.
Carmesinfarbe, *f.* karmazynowy; Kleid, karmazynowa suknia.
Carnaval, *n.* oder Carneval, Fastnachtslust, Karnawał, zapust, zapusty. Carneval halten, Karnawał odprawiać, zapustować.
Carniol, *m.* ein Edelgestein, Karniol, pewny kamień drogi; inaczy sardyk, kamień drogi.
Carpentras, eine Stadt in Frankreich, Karpentra, miasto we Francyi.
Carpiren, ganić; etwas, co.
Carrete, *f.* ein hangender Wagen, kareta, poiazd kryty cały y wiszący na pasach.
Carrosse, *f.* Art eines Wagens, kareta, kształt, poiazdu.
Carrussel, *n.* Art eines Ritterspiels, Karuzel; pewna Rycerska gra.
Cartel, *n.* pisane wyzywanie na poiedynek; pisana umowa o przemiane niewolnikow, wegen Auswechselung der Gefangenen, der Deserteurs, pisana wymiana niewolnikow, albo zbiegow do woyska.
Carthagena, eine Stadt in Spanien, Kartagena, miasto w Hiszpanii.
Carthaginenser, *m.* Kartagińczyk.
Carthaginensisch, zur Stadt gehörig, do miasta Kartaginy należący, Kartagiński.
Carthago, ehemalige Stadt in Africa, Kartagina, dawne miasto y Rzeczpospolita w Afryce.
Carthaune, *f.* Art groben Geschützes, kartan, kształt armaty.
Casal, eine Stadt in Italien, Kazala, miasto w Włoszech.
Casan, eine Stadt in Asien, Kazan, miasto w Azyi y Krolestwo.
Casbin, eine Stadt in Persien, Kazbin, miasto w Persyi.
Cascade, *f.* Wasserfall, wody spadek, z gòry, bystry.
Casemate, *f.* Mordkeller in der Fortification, skryty sklep w okopach, do strzelania, pod bokiem bastyonu; auch: mieysce przed flankiem obmurowane, wierzchem otwarte, z kąd po nad row kule wystrzelone lecą, albo też podkopow nie przyiacielskich dochodzą.
Caserne, *f.* Soldatenwohnung, koszar żołnierski.
Caspisch, *adj.* Kaspiyski. Caspische Meer, Kaspiyskie morze.
Casquet, *n.* oder Sturmhaube, przyłbica, szyszak, chełm.
Cassano, eine Stadt im Neapolitanischen, Kassano, miasto w Neapolitanskim Krolestwie.
Casse, *f.* Geldbehältniß, kassa, skład pieniężny. eine eigene Casse aufrichten, kassę własną postanowić. Casse erschöpfen, leer machen, kassę wyprzątnąć, wyproźnić, *to iest*, pieniądze z niey wszystkie wydać. Geld in die Casse legen, pieniądze do kassy złożyć. Casse einer Privatperson, kassa własna iakiey osoby. Geld, das in der Casse liegt, pieniądze w kassie leżące. fürstliche Casse, książęca kassa.
Cassel, eine Stadt in Hessen, Kasel, miasto w Haskim Margrabstwie. von oder zu Cassel gehörig, z Kaselu pochodzący, albo do Kaselu należący, Kaselski, z Kaselu rodem, Kaselczyk.
Cassiren, rozpuścić, zwinąć horągwie, *ob.* Abdanken, Abschaffen.
Cassirer, *m.* Geldeinnehmer, kassyier, skarbnik, ten ktory pieniądze wybiera.
Cassirt, rozpuszczony, *to iest*, z rozpuszczonych żołnierzy, odprawiony, zwinięty, *ob.* Abgedankt oder Abgeschaft.

Cassi-

Cassirung, *f.* odprawa, rozpuszczenie, podziękowanie, zwinięcie horągwi.

Cassuben, eine Landschaft im polnischen Preussen, Kaszuby, Ziemia w Prussach Polskich.

Castanie, *f.* eine Frucht, kasztan, owoc pewny. frische Castanie, świeże kasztany. große Castanie, wielkie kasztany. reife Castanie, dożrzałe kasztany. schadhafte Castanie, nie zdrowe kasztany. unschadhafte, gute Castanie, zdrowe, dobre kasztany. Castanie von rohem Geschmacke, przykrego smaku kasztany.

Castanienbaum, *m.* kasztan, drzewo.

Castanienbraun, kasztanowaty; brudno kasztanowaty.

Castanienhülse, *f.* vacat.

Castanienwald, *m.* kasztanowy lassek.

Castell, *n.* Schloß, zamek; *kasztel.* befestigtes Castell, obronny zamek; mäßiges, szrzedni, nie wielki. in der Höhe liegendes, na gòrze, na wysokim mieyscu stoiący; das auf einem festen Orte eines Berges liegt, ktory na mocnym mieyscu iakiey gòry leży; mit Werken und Geschütz wohl versehenes, wielkiemi okopami; y wielu armatami opatrzony; wohl gelegenes, w dobrym położeniu; geschleiftes, obalony, zburzony. Castell erobern, zamku dobyć, dostać, zamek podbić. Castell inne haben, zamek opanować. Castell defendiren, kasztelu bronić. von einem Castelle zu dem andern, od zamku do zamku. zu einem Castelle gehörig, zamkowy; der in demselben wohnet, ktory w zamku mieszka, heißet auch: nazywa się także zamkowy, zamkowi ludzie.

Castell, eine Graffschaft in Franken, Hrabstwo w Frankonii.

Castel a Mare, eine Stadt im Neapolitanischen, miasto w Neapolitańskim Krolestwie.

Castel Arragonese, eine Stadt in Sardinien, Kasztel Aragoński, miasto w Sardynii.

Castellan, *m.* Burgvoigt, Burgrabia zamkowy.

Castellnau d'Arry, ein Ort in Frankreich, włość we Francyi.

Casteyen, sich, postem się suszyć.

Castigiren, mit Ruthen schlagen, karać, chłostać, rozgą bić.

Castilien, ein Königreich in Spanien, Kastylia, Krolestwo w Hiszpanii. Neu-Castilien, Nowa Kastylia. Alt-Castilien, Stara Kastylia. aus oder zu Castilien gehörig, z Kastylii pochodzący, albo do Kastylii należący, Kastylczyk, Kastylski.

Castres, eine Stadt in Frankreich, Kastrez, miasto we Francyi.

Castriren, einen, otrzebić, okastrować; mowią: pokładać, wałaszyć.

Catalonien, eine Landschaft in Spanien, Katalonia, Kray w Hiszpanii. aus oder zu solchem Lande gehörig, z tego kraiu pochodzący, albo do tego kraiu należący, Katalończyk, Kataloński, Katalońska, Katalońskie; *Kobieta* Katalonka; z Katalonii rodem.

Catana, eine Stadt in Sicilien, Katana, miasto w Sycylii. von oder zu solcher Stadt gehorig, z tego miasta pochodzący, albo należący do tego miasta, Katański, Katanin.

Catana, ein Weibsnamen, Katana.

Catechisiren, katechizmu nauczać; początkow wiary Chrześciańskiey nauczać.

Catechismus, *m.* Katechizm, nauka Chrześciańska, początki wiary.

Catechismus-Lehre, *f.* katechizm, katechizmowa nauka, katechizmu nauczanie.

Catechismus-Lehrer, *m.* katechista, katechizmu uczyciel, mistrz nauki Chrześciańskiey.

Catechismus-Schüler, *m.* uczeń w katechizmie, ten ktory się katechizmu, nauki Chrześciańskiey uczy, początkow wiary.

Catharr, *m.* Fluß, katar, flus. er ist dergestalt mit einem Catharr befallen, daß er nicht reden kann, taki go katar wziął, napadł, że mowić nie może, *v.* Schnupffen.

Catheder, *f.* Lehrstuhl, katedra, z ktorey nauczyciel, Professor uczy. der auf dem Catheder stehet, ktory na katedrze stoi.

Cathedralkirche, *f.* kościoł katedralny.

Catholik, *m.* einer der catholischen Glaubens ist, Katolik, ktory katolickiey Rzymskiey wiary iest; z Rzymskim kościołem trzymaiący w wierze.

Catholisch, *adj.* katolicki; Glaube, katolicka Rzymska wiara. catholische Religion, katolicka religia. catholische Kirche, katolicki kościoł. der eifrig Catholisch ist, żarliwy katolik rzymski, gorliwy katolik. Catholisch werden, katolikiem zostawać, zostać; rzymską wiarę przyiąć.

Cattaro, eine Stadt in Dalmatien, Kataro, miasto w Dalmacyi.

Catzenellenbogen, Hrabstwo tego imienia. Graffschaft, Hrabstwo Kacellenbogenskie.

Cavaden, oder seltsame Gebärden, częste jestow rękami robienie.

Cavillon, eine Stadt in Frankreich, Kawillona, miasto we Francyi.

Cavalcade, *f.* solenner Ritt, assystencyia na koniech, w karytach, przed y za panem.

Cavalier, *m.* Ritter, kawaler, ieździec, konny, wierzchowy; bey Hofe, u dworu, dworzanin; ein Festungswerk, okop u fortecy wydatnieyszy w gòrę, nazywaią, *także*, kawalier.

Cavallerie, *f.* oder Cavalerie, Reuterey, Soldaten zu Pferde, kawalerya, iazda, raytarya, konni, *in plur.* konie, n. p. 2000 koni, *t. i.* dwa tysiące kawaleryi; żołnierze na koniech. gar gute Cavallerie, bardzo dobra kawalerya; die sich in gutem Stande befindet, ktora się w dobrym stanie znayduie. starke Cavallerie, mocna kawalerya. mäßige Cavallerie, nie zła kawalerya. unzählbare Cavallerie, niezliczona kawalerya. frische Cavallerie, nowa kawalerya, świeża. Cavallerie, mit der nichts zu thun ist, kawalerya, ladaco, z ktorą nie ma nic do czynienia. abgeschlagene Cavallerie, pobita kawalerya, zpędzona z placu. Cavallerie plötzlich in Confusion und Furcht bringen, nagłą trwogą, strachem, kawaleryą pomięszać. Cavallerie in die Flucht schlagen, kawaleryą do ucieczki przymusić; auf die Posten stellen, kawaleryą po stanowiskach rozstawić. aus dem Lager führen, z obozu wyprowadzić; zusammen bringen, kawaleryą zebrać, zaciągnąć; verlieren, kawaleryą stracić. Cavallerie abtreiben, abschlagen, zurückschlagen, repussiren, kawaleryą odpędzić, odegnać, odeprzeć, rozpędzić; voraus commandiren, kawaleryią przed sobą wysłać; in die Winterquartiere verlegen, na zimowych leżach rozłożyć. mehr Cavallerie als Infanterie brauchen, więcey kawaleryi iak piechoty zażywać. Cavallerie steht auf den Flügeln, kawalerya na skrzydłach. von der Cavallerie in Unordnung gebracht worden, od kawaleryi bydź pomieszanym: o piechotnym żołnierzu. Cavallerie auf einen los commandiren, wypuścić na kogo kawaleryą; auf beyde Flügel, Seiten stellen, na bokach kawaleryą postawić. Cavallerie postirt sich auf die Flügel, kawalerya stawa po skrzydłach. Cavallerie marschirt voran, kawalerya idzie przodkiem. mit der ganzen Cavallerie auf einen los gehen, z całą kawaleryą na kogo wpaść.

Cavent, *m.* der für einen gut saget, rękoymia, rękodawca, ręczący za kim, *ob.* Bürge werden.

Cause, *f.* sztuka, wykręt, zdrada, *ob.* Betrug.

Causenmacher, *m.* patron, *sprawomowca*; matacz, wykrętarz, pieniacz.

Causenmacherey, *f.* *sprawomowstwo*, spraw trzymanie; pieniactwo, matastwo.

Causiren, przyczyną być iakiey rzeczy, *ob.* verursachen.

Cautel, *f.* Versicht, ostrożność, baczenie.

Caution, *f.* Versicherung, caucya, assekuracya, ubezpieczenie, upewnienie pisane. Caution stellen, einem mit etwas, assekurować, ubezpieczyć co, komu, czym; wegen etwas, upewnić kogo w czym; für einen, ręczyć za kogo.

Caux, (Co) eine Landschaft in Frankreich, Włość we Francyi.

Cairo, eine Stadt in Egypten, Kair, miasto w Egipcie.

Cayroan, eine Stadt in Africa, Kayran, miasto w Afryce.

Ceder, *f.* Cedr, ein Baum, drzewo. von Cedern, z cedru, cedrowy.

Cedernbaum, *m.* Cedrowe drzewo.

Cedernfrucht, *f.* cedrowy owoc, cedrowy orzech.

Cedernharz, *n.* żywica cedrowa.

Cedernöl, *n.* cedrowy oleiek. mit Cedernöle bestreichen, cedrowym oleykiem nasmarować.

Cedernsaft, *m.* cedrowy sok.

Cediren, ustąpić, czego, albo z czego, ustąpić prawa, ustąpić z domu, *obacz* Ueberlassen.

Cedogna, eine Stadt im Neapolitanischen, Cedonia, miasto w Neapolitańskim Krolestwie.

Cefaledi, eine Stadt in Sicilien, Cefaleda, miasto w Sycylii.

Cefalonia, eine Insel, *także*, Cefalonia Wyspa.

Ceilon, eine Insel in Asien, Ceylona, Wyspa w Azyi.

Celadon grün, seledynowy kolor, przez ktory się zieloność nie co przebiia.

Celano,

Celano, eine Stadt im Neapolitanischen, Celana, miasto w Neapolitańskim Krolestwie.

Celebes, eine Insel in Asien, Celeby, Wyspy w Azyi; Celebskie Wyspy.

Celebriren, święcić, obchodzić; ein Fest, dzień święty; eines Geburtstag, obchodzić dzień narodzin czyich; Hochzeit, wesele mieć, *obacz* Begehen, Feyern.

Cell, ein Namen unterschiedener Oerter, imię rożnych mieysc.

Cellbruder, *m.* spolnik w iedney izbie.

Celenow, ein Ort in Polen, Celeiow, Włośc w Polszcze w Woiewodstwie Sendomirskim.

Ceneda, eine Stadt im Venetianischen, Ceneda, miasto w Państwie Weneckim.

Censiren, beurtheilen, sądzić, rozeznać; ein Buch, książkę, krytykować, wzorki z książki wybierać; durchziehen, śmiać się z książki.

Censur, *f.* Urtheil, sądzenie. von etwas ein Urtheil fällen, vacat.

Centifolien, eine Art Rosen, rodzay roży, roża stolistkowa.

Centner, *m.* cętnar, ein Gewicht 100 Pfund schwer, waga, co sto funtow cięży.

Cerdagna, eine Grafschaft in Catalonien, Cerdagna, Hrabstwo w Katalonii.

Ceremonie, *f.* ceremonia, obrządek; Weise und Gebrauch, sposob y zwyczay, czynią istotę ceremonii. gewöhnliche Ceremonie, zwyczayna ceremonia, zwyczayny obrządek. öffentliche Ceremonie, publiczna ceremonia; ernsthafte, poważna. die Ceremonie dirigiren, ceremoniami, obrządkiem zawiadywać. ein Opfer mit ganz sonderbaren Ceremonien verrichten, ofiarę czynić z nayuroczystszemi ceremoniami, obrządkami. gar zu viele Ceremonien machen, nazbyt wiele ceremonii, komplementow, czynić. ohne Ceremonien, poufale bez ceremonii.

Ceremonienkleid, *n.* stroy ceremonialny, ktorego pod czas ceremonii zażywaią.

Ceremonienmeister, *m.* przełożony nad obrządkami, obrządkow dozorca.

Cerenza, eine Stadt im Neapolitanischen, Cerenca, miasto w Neapolitańskim Krolestwie.

Cerigo, Wyspa w Morei.

Cerines, eine Stadt in Cypern, Cerynesa, miasto w Wyspie Cypryiskiey.

Certificat, *n.* ubezpieczenie pisane, na piśmie, upewnienie pisane, na piśmie.

Certiren, mit einem, walczyć, z kim.

Cession, *f.* cessya, ustąpienie.

Cessiren, przestać, ustać, aufhören; die Sorge cessirt, troskliwość ustaie, *ob.* Aufhören.

Cevennes, (Sevennes) ein Gebirge in Frankreich, Cewenny, gory w Francyi.

Ceuta, Ceuta, miasto w Afryce.

Chablais, (Schabld) eine Landschaft in Italien, Szableza, Ziemia w Włoszech.

Chablis, (Schabli) eine Stadt in Burgund, Szablisa, miasto w Burgundyi.

Chaise roulante, Art eines Wagens mit zwey Rädern, poiazd na dwoch kołach, bieda, taradayka; kształt, na dwoch kołach poiazdu.

Chalcedonier, ein Edelgestein, Kalcedon, kamien drogi.

Chalcedon, eine Stadt in Asien, Kalcedonia, miasto w Azyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta pochodzący, albo do tego miasta należący, mowi się; Kalcedoński, ska, skie; Męszczyzna rodem z tego miasta, Kalcedończyk; Białogłowa, Kalcedonka.

Chaldäa, ein Land in Asien, Kray w Azyi dawny Kaldea.

Chaldäer, *m.* einer aus Chaldäa, człowiek rodem z Kaldei, Kaldeyczyk.

Chaldäisch, *adv.* Kaldayski, po Kaldaysku.

Chalons, eine Stadt in Frankreich, Szalonsa, miasto we Francyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta pochodzący, albo do tego miasta należący; Szaloński, Męszczyzna Szalonczyk, Kobieta Szalonianka.

Chalons an der Saone, Szalonsa nad Sonem rzeką; *inaczey* Kabillona.

Chaluppe, *f.* Art eines Schiffes, szalupa, statek morski nie wielki; na towary.

Chan, *m.* Fürst der Tartern, Chan, Książe, w Polszczę mowiemy: Chan Tatarski.

Chamade, *f.* (Schamade) Zeichen der Uebergabe, znak poddania fortecy. Schamade schlagen, bić, uderzyć, w taraban znak poddania się.

Chamb, eine Stadt in der Grafschaft ihres Namens, Szambia, miasto y Hrabstwo tego imienia.

Chambery, eine Stadt in Savoyen, Szamberya, miasto w Sabaudyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, lub należący do tego miasta; Szam-

Szamberyiski, *adj.* Męszczyzna, Szamberczyk; Kobieta, Szamberyianka.
Chambor, (Schambor) ein Lustschloß in Frankreich, pewny pałac do uciech, we Francyi.
Chamerirt, szamerowany; mit Gold und Silber, złotem y srebrem.
Champagne, (Schampanie) eine Landschaft in Frankreich, Szampania, Ziemia we Francyi.
Changiren, verwechseln, odmienić; die Wohnung verwechseln, gospodę odmienić. seine Lebensart changiren, swoy sposob życia odmienić. in seiner Liebe changiren, odmienić miłość, *to iest*, porzucić pierwszego a w kim innym się zakochać.
Charfreytag, *ob.* Carfreytag.
Charge, Amt, *f.* urząd, służba. diese Charge bedienet er bey Hofe, ten urząd ma u Krola; w tey służbie iest u Dworu.
Chargiren, fechten, potykać się; mit dem Feinde, z nieprzyiacielem. die Cavallerie chargiren lassen, kazać się kawaleryi potykać; das Gewehr lösen, strzelać z ręczney strzelby; auf den Feind, na nieprzyiaciela.
Chargirung, *f.* strzelanie, potykanie się, ognia dawanie.
Charite, eine Stadt in Frankreich, Szaryta, miasto we Francyi.
Charlatan, *m.* oder Marktschreyer, kuglarz, biegas. Charlatan abgeben, agiren, kuglarzem być; biegasem być z ukazywaniem figlow.
Charlatanerie, *f.* obietnice, chwały w słowach, szarlataneryа.
Charlemont, eine Stadt in den Niederlanden, miasto w Niskim Kraiu, czyli w Olenderskim, Szarlemont.
Charleroy, eine Stadt in den Niederlanden, Szalroa, miasto w Niskim Kraiu.
Charleville, eine Stadt in Frankreich, Szarlewilla, miasto w Francyi.
Charlotte, ein Weibsnamen, Szarlota, białogłoskie imie.
Charmant, liebreizend, piękny, nadobny, powabny; Jungfer, piękna, nadobna, powabna panna; Schönheit, nadobna uroda, piękność.
Charmiren, łudzić, wabić oczami; einen, kogo, podobać się, einem etwas, komu co.
Charoles, eine Stadt in Frankreich, Szaroleza, miasto we Francyi.
Charte, *f.* oder Karte, karta; zum Spielen, karta do grania; in der Geographie, karta geograficzna Ziemopisna; *metaph.* es ist eine angestellte Karte, iest to ułożona karta, *to iest*, rzecz namowiona.
Charteke, *f.* Zettel, kartka, cedułka.
Chartres, eine Stadt in Frankreich, Szartra, miasto we Francyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta pochodzący Szartranczyk, Białogłowa Szartranka, do tego miasta należący, Szartrański.
Chartreuse, ein Berg und Kloster in Frankreich, gora y klasztor we Francyi.
Chatodun, eine Stadt in Frankreich, Szatodun, miasto we Francyi.
Chateau du Loir, ein Ort in Frankreich, Szatoloar, mieysce lub Włość we Francyi.
Chateau-Vaux, eine Stadt in Frankreich, Szatowoks, miasto we Francyi.
Chateau-Thierry, eine Stadt in Frankreich, miasto we Francyi.
Chateau en Cambresis, eine Stadt in den Niederlanden, miasto w Niskim Kraiu.
Chatulle, *f.* Schatulle, szkatuła, skrzynka na pieniądze. fürstliche Schatulle, Książeca szkatuła, Książęcy, krolewski skarb.
Chatullengelder, *plur.* dochody stołowe krolewskie, Książęce pańskie.
Chaumont, eine Stadt in Frankreich, Szomont, miasto we Francyi.
Chauni, eine Stadt in Frankreich, Szonia, miasto we Francyi.
Chavot, *n.* Szawota.
Chef, *m.* Głowa, Naystarszy, Naywyższy. General en Chef, Naywyższy Generał Woysk.
Cherasco, eine Stadt in Italien, Szerasko, miasto we Włoszoch.
Cherbury, eine Stadt in Frankreich, miasto we Francyi, Szerbura.
Chevalier, *m.* Ritter, Jeżdziec, Kawaler, Kawaler orderowy.
Chevaliergarde, *f.* Straż-Konna z szlachty samey.
Chiarenza, eine Stadt in Morea, Kiarenca, miasto w Morei, czyli w Peloponezie.
Chiavenna, Stadt in Graubündten, Kiawenna, miasto w Powiecie Graubind.
Chicane, *f.* Rechts-Intrigue, zawikłanie prawne, pieniastwo, wykręty prawnych.
Chicaniren, kręcić w prawie, wykręcać się wybiegami. einen chicaniren, kręcić kim, pieniać kogo.

Chicaneur, m. pieniacz, szczekacz, wykrętarz w prawie.
Chichester, eine Stadt in England, Kichestra, miasto w Anglii.
Chieri, eine Stadt in Savoyen, Kiery, miasto w Sabaudyi.
Chimere, f. närrisches Ding, głupiec rzecz, głupia myśl, nie rozumna; głupstwo, kimera.
Chimerisch, głupi, himeryczny, nie rozumny, zmyślony.
China, ein Land in Asien, China, Kray w Azyi. aus oder zu China gehörig, z Chiny pochodzący, rodem, Chińczyk, Białogłowa, Chinka, albo Chinianka; do Chin należący, Chiński, ska, skie.
Chinon, eine Stadt in Frankreich, miasto we Francyi, Szynona.
Chiny, eine Stadt in den Niederlanden, Szyni, miasto w Niskim Kraiu.
Chiozzi, eine Stadt im Venetianischen, Kioca, miasto w Państwie Weneckim.
Chiti, ein Ort in Cypern, miasto na Wyspie Cyprus.
Chiusa, ein Paß im Venetianischen, Przeiazd pewny w Panstwie Weneckim; Droga.
Chiusi, eine Stadt im Florentinischen, Kiuza, miasto w Wielkim Księstwie Florenckim.
Chocolate, f. Szokolata, Napoy z Kakao, z Cynamonu, y z Cukru.
Cholerisch, choleryk, gniewliwy; cholerisches Temperament, gniewliwy temperament, popędliwy. cholerische Feuchtigkeit, cholera, wilgoć, choleryczna w człowieku.
Chomotow, eine Stadt in Böhmen, Homotow, miasto w Czechach.
Chonad, Chonada, miasto w Węgrzech. Grafschaft, Hrabstwo tego imienia.
Choquiren, (Schockiren) urazić; einen, kogo.
Chor, n. Haufen, chor; singender, chor śpiewaiących; Ort, wo die Sänger in der Kirche stehen, mieysce, na ktorym śpiewaiący y graiący w kościele stoią. der heiligste Ort in der päbstlichen Kirche, nayświętsze mieysce, w Papieskich Kościołach.
Choralist, m. choralista, śpiewak.
Chor-Altar, m. wielki ołtarz.
Chor-Gericht, n. sąd w sprawach małżenskich.
Chorhemde, n. komża, ktorey księża zażywaią.
Chorherr, m. Kanonik.
Chor-Rock, m. alba, lub komża biała z płutna.
Chozim, eine Stadt in der Moldau, Chocim, miasto w Multanach za Dniestrem względem Polski.
Christ, m. Chrześcianin; Chrześcianską wiarę wyznawaiący. ein Christ werden, zostać Chrześcianinem, przyiąć Chrześciańską wiarę.
Christbescherung, f. kolenda, podarunek na pamiątkę narodzenia Chrystusowego.
Christenheit, f. Chrześciaństwo, Swiat Chrześciański, Rzeczpospolita Chrześciańska.
Christenthum, n. Chrześcianstwo, to iest, Chrześciańska wiara; Chrześciańskie wyznanie y obrządki.
Christian, ein Mannsnamen, Krystyan, imię męskie.
Christiansburg, eine Festung in Delmenhorst, forteca w Delmenhorstkim.
Christin, Krystyana, kobiece imie.
Christina, ein Weibsnamen, Krystyna.
Christlich, chrześciański. christliche Glaube, chrześciańska wiara.
Christlich, adv. po chrześciańsku.
Christmonat, m. Grudzień; miesiąc w roku.
Christnacht, f. Noc Narodzenia Pańskiego.
Christoph, ein Mannsnamen, Krzysztof, męskie imię.
Christtag, m. Dzien Narodzenia Pańskiego.
Christus, Amtsnamen unsers Heilandes, Imię Godności y Urzędu naszego Pana Zbawiciela.
Chronik, f. kronika, roczne dzieie, księgi roczne.
Chronikenschreiber, m. kronikarz, roczny dzieiopis.
Chronologie, f. chronologia, czasopisanie, czasow pisanie; czasow opis.
Chronologisch, adv. iak czasow opisanie chce.
Chronologist, m. Chronologienschreiber, czasopis, czaso-pisarz.
Chrudihm, eine Stadt in Böhmen, Chrudym, miasto w Czechach.
Chrysolit, m. ein Edelgestein, Chryzolit, kamien drogi, pewny.
Chrysopraß, m. ein Edelgestein, Chryzopras, pewny kamien drogi.
Chur, eine Stadt in Graubündten, Kura, miasto w Powiecie Graubindt.
Chur, f. Churfürsten-Würde, Elektorska Godność.

Churfürst,

Churfürst, *m.* Elektor Państwa Rzymskiego Niemieckiego, do obierania Cesarzow Rzymskich Niemieckich.
Churfürsten=Collegium, *n.* Elektorska Izba, Ziazd Elektorow; Elektorowie wraz zasiadaiący.
Churfürstenthum, *n.* Elektorstwo, Elektorska Godność.
Churfürstlich, Elektorski.
Churhut, *m.* Mitra Elektorska, iako Kiążęca.
Churmantel, *m.* Płaszcz, paludament Elektorski.
Churprinz, *m.* Kiąże Dziedziczny Elektorski.
Churschwerdter, *pl.* Miecze, Znaki Elektorstwa, albo Herb.
Churstadt, *f.* Stołeczne Miasto w Elektorstwie.
Chusistan, eine Provinz in Persien, Chuzystan, Prowincya w Persyi.
Chutaye, eine Stadt in Kleinasien, Chutaia, miasto w Małey Azyi.
Chimie, *f.* chymia, sposob robić złoto.
Chimisch, chymiczny, do robienia złota należący, wchodzący. Buch, das die chimischen Künste enthält, księga, ktora chymiczną sztukę, *to iest*, iak robić złoto, ma w sobie.
Chimiste, *m.* chymista, chymik, złotodziey, złotorob, złototwor.
Cilicien, eine Landschaft in Asien, Cylicya, Kray w Azyi. aus oder zu solcher Landschaft gehörig, z tego Kraiu idący, albo rodem, Cylyiczyk, Białogłowa, Cylyiczanka, albo Cylicyianka.
Cilicier, *m.* Cylyiczyk.
Cilicisch, Cylicyiski.
Cilley, Hauptstadt ihrer Grafschaft, Cyleja, stołeczne miasto Hrabstwa tak też nazwanego. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta pochodzacy, Cyleyczyk; Białogłowa Cylejanka; do tego miasta należący Cyleyski, ska, skie.
Cinnober, *m.* eine Farbe, Cynober, farba.
Cirenza, eine Stadt in Italien, Cyrenca, miasto w Włoszech.
Cirkel, *m.* ein Instrument, kompas, instrument do mierzania.
Cirkel, *m.* ein mit dem Cirkel gezogener Kreis oder runde Fläche, obręcz, obrączka, krąg, krążek, koło. als in einem Cirkel herum, iako by w koło, kołem, kręgiem; w okrąg.
Cirkularschreiben, *n.* listy okolne, w koło obsyłane, okoliczne; *Encyklika.* Cirkularschreiben ausgehen lassen, wydać listy okolne, okoliczne.
Cirkelweis, *adj.* okolny, okoliczny, w koło.
Cirkelweis, *adv.* okolnie, okolicznie, w koło.
Cirkumferenz, *f.* okolica, okoł, okrąg; okoł w okręgu, w kole.
Cirkumvallations=Linie, *f.* okop, *rozumie się*; wał z fossami; ziehen um etwas, okopy dać prowadzić około czego, okopami opasać, otoczyć; wałem y rowem, fossą okopać, umocnić; obronne mieysce zrobić.
Cisterne, *f.* Wasserbehältniß, studnia, chowanie wody. aus einer Cisterne, ze studni; dergleichen Wasser, woda studzienna, ze studni.
Cisteron, eine Stadt in Frankreich, Cysterona, miasto we Francyi.
Citadelle, *f.* Festung zum Schutz oder auch zur Bezäumung einer Stadt, zamek, obronny, grod dla obrony, albo utrzymania na wodzy miasta iakiego. Citadelle bauen, zamek obronny wystawić. Citadelle abgeben, zamek poddać.
Citation, *f.* Foderung vor Gericht, pozew, zapozwanie przed sąd. letzte Citation, ostatni pozew, ostatni raz pozew położony. Citation eines Autors, przytoczenie autora iakiego.
Cither, *f.* musikalisches Instrument. Cytara, instrument muzyczny. auf der Cither spielen, na cytarze grać.
Citherist, *m.* cytarysta. der die Cither allein spielt, co na cytarze tylko gra; welcher auch darzu singt, y ktory także przy cytarze śpiewa razem graiąc na niey.
Citiren, vor Gericht fodern, zapozwać, pozywać, do sądu, na sądy; einen, kogo zapozwać. einen Autor citiren, przywodzić auktora.
Citrone, *f.* eine Frucht, owoc cytryna. von Citronen, cytrynowy, z cytryn, z cytryny.
Citronenbaum, *m.* Cytryna, drzewo; Cytrynowe drzewo.
Citronenfarbe, *f.* kolor cytrynowy, barwa cytrynowa.
Citronenfärbig, cytrynowey barwy, cytrynowego koloru; dergleichen Kleid, suknie cytrynowe, *to iest*, cytrynowego koloru.
Citronengarten, *m.* cytrynowy ogrod, cytrynowe drzewa same, sad cytrynowy.

Citronenholz, *n.* cytrynowe drzewo; von dergleichen Holze, z cytrynowego drzewa. der Tisch vom Citronenholze, stoł cytrynowy, z cytrynowego drzewa.
Citta di Castello, eine Stadt in Italien, Czytta, miasto w Włoszech.
Civalu, eine Stadt in Sicilien, Cywalaw, miasto w Sycylii.
Cividadreal, eine Stadt in Spanien, Cywdareal, miasto w Hiszpanii.
Civda Rodrigo, eine Stadt in Spanien, Cywda Rodrygo, miasto w Hiszpanii.
Civil, ludzki, grzeczny, *ob.* höflich.
Civilisiren, höflich machen, ludzkim uczynić, grzeczności nauczyć; einen, kogo.
Civilität, *f.* Höflichkeit, ludzkość, grzeczność.
Civita-Busela, eine Stadt in Italien, Buzela, miasto w Włoszech.
Civita di Chiuti, eine Stadt in Italien, Kinta, miasto w Włoszech.
Civita Penna, eine Stadt in Italien, Penna, miasto w Włoszech.
Civita Veccia, eine Stadt in Italien, Wekia, miasto w Włoszech.
Clain, ein Fluß in Frankreich, Klain, rzeka we Francyi.
Clairon, *f.* eine Art Trompeten, klarynet, kształt, trąby, cieńszego głosu.
Clameci, eine Stadt in Frankreich, Klamezy, miasto w Francyi.
Clas, ein Mannsnamen, Klas, imię męszczyzny.
Classe, *f.* Ordnung, rząd, porządek. aus der ersten, andern, dritten Classe, z pierwszego, drugiego, trzeciego rzędu.
Clavessin, *n.* musikalisches Instrument, klawessyn, klawikord, muzyczny instrument.
Clavicordium, *n.* musikalisches Instrument, klawikord, muzyczny instrument.
Clavier, *n.* klawisze u organow.
Claus, ein Mannsnamen, imię męskie, Mikołay.
Clause, *f.* enger Paß, wąwoz, ciasny przeiazd.
Clausenburg, eine Stadt in Siebenbürgen, Klauzenburg, miasto w Siedmigrodzie.
Clausur, *f.* an einem Buche, zapinka u książki.
Clausurmacher, *m.* zapinnik, co zapinki robi.
Clemenz, *f.* Gütigkeit, łaskawość, dobroć.
Clerac, eine Stadt in Frankreich, Klerak, miasto we Francyi.
Clerisey, *f.* Geistlichkeit, Duchowny stan, Duchowieństwo.
Clermont, Klermont, imie miast rożnych.
Clervaux, eine Stadt in Frankreich, Klerwo, miasto we Francyi.
Cleve, eine Stadt in Deutschland, Klewa, Kliwia, miasto w Niemczech. von oder zu Cleve gehörig, z Kliwii, albo do Kliwii należący, Kliwski.
Cleve, ein Herzogthum, Księstwo Klewskie.
Client, *m.* Schutzbedürftiger, klient, obrony potrzebny, albo pod cudzą protekcyą zostaiący człowiek; guter, dobry; böser, zły; armer, ubogi; reicher, bogaty; alter und treuer, stary y wierny. eines Client seyn, bydź czyim klientem, bydź pod cudzą obroną. einen zum Clienten haben, mieć klientem kogo, mieć kogo w swoiey protekcyi, w swoiey obronie.
Clientinn, *f.* klientka, pod cudzą obroną zostaiąca białogłowa.
Clistir, *n.* klistera, lub kryſtera, enema. Clistier setzen, enemę, kryſterę dać.
Clistirsack, *m.* worek, pęcherz kryſterny, w ktorym enema iest.
Cloak, *n.* heimliches Gemach, wychod, priwet, haytuś.
Clugni, ein berühmtes Kloster in Frankreich, sławny klasztor we Francyi, Kluniak, klasztor Kluniacki.
Cluyd, ein Fluß in Schottland, Kluyd, rzeka w Szkocyi, *potac.* Glotta, æ.
Coblenz, eine Stadt im Trierischen, Koblencą, miasto w Trewirskim Elektorstwie w Niemczech.
Coburg, eine Stadt in Franken, Koburg, miasto we Frankonii w Niemczech.
Cöln am Rhein, eine Stadt in Deutschland, Kolno nad Renem, miasto w Niemczech, y Elektorstwo tegoż imienia; *pot.* Colonia Agrippina, Colonia Ubiorum. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący Koloński, rodem z tego miasta Kolończyk, *białogł.* Kolonka, *albo* Kolonianka.
Cöln an der Spree, Kolno nad rzeką Spre, czyli Sprowa, eine andere Stadt in Deutschland, drugie miasto w Niemczech, und ein Theil von Berlin, y część iedna Berlina, *pot.* Colonia ad Spreham, Colonia Marchica.
Cörper, *m.* ciało, rozumie się też każda rzecz materyalna, lubo *ciało* w tym sensie, nie iest wcale u polakow wzię-

wzięte; schwerer, ciężkie; ebener, płaskie, rowne, gładkie.

Cörperlein, n. ciałko, ciałeczko; rzecz materyalna każda drobna, maleńka, iakie są, proszek, piasek; albo Atomi Epicuri; leichtes, letkie; rundes, okrągłe; eckichtes, węgłowate, rogate, kątowate; kleines, małe.

Cörperlich, adj. cielesny, cielisty, *ciałowy*. alles was körperlich und sichtbar ist, hat seinen Ursprung, co kolwiek iest cieliste y widoczne, ma swoie zkąd-wyniknienie.

Cöslin, eine Stadt in Pommern, Kozlin, miasto w Pomeranii.

Coffee, m. groch Arabski, Kafa.

Coffer, m. Reise-Lade, podrożny kufer, sepet.

Cogni, eine Stadt in Klein-Asien, Kogny, miasto w małey Azyi, *potac.* Iconium.

Coimbra, eine Stadt in Portugall, Konimbra, miasto w Portugallii.

Colik, f. eine Krankheit, kolka, pewna choroba. die Colik haben, kolkę mieć, na kolkę chorować. der die Colike hat, chory na kolkę, na kolkę zapadaiący.

Colioure, eine Stadt in Roussillon, Koliur, miasto w Russylonie, we Francyi.

Collation, f. Essen und Trinken, kolacya, iedzenie y picie wieczorne, lub wieczerza.

Collationiren, zusammenhalten, przyrownywać, złożować, iedno do drugiego przykładać; etwas mit etwas, co z czym. ein Buch collationiren, książkę iaką, z drugą stosować razem, ieżli cała iest; czy iey co nie brak.

Collecte, f. Sammlung, zbior, zbiorek, zebranie. Collecte von einem eintreiben, einheben, wybierać od kogo zbiorek pieniężny, pieniądze; wie sie in der Kirche gesungen wird, modlitwa krotka, iakie w kościele śpiewaią.

College, m. Amtsgenosse, kolega, na urzędzie spolnik; vertrauter, wierny, nierozdzielny; der einem alle Ehre erweiset, ktory komu wszelką cześć świadczy; der die Partey mit hält, do iedney strony przywiązany; einen darzu in dem Stadtrichter-Amte haben, mieć kollegę na urzędzie sęskim mieyskim. einen Collegen im Reiche haben, mieć kolegę na krolestwie; z drugim pospołu krolować einen Collegen vom Amte verdringen, z urzędu kollegę złożyć. einen Collegen darzu annehmen, przybrać kolegę sobie do urzędu.

Collegium, n. Amtsgenossenschaft, spolność urzędu; urzędnicy spolni; ansehenes, nayzacnieysza, nayzacnieysi; altes, dawna, dawni; ehrwürdiges, godna, godni. mit ins Collegium nehmen, do spolności urzędu, lub powinności, lub stanu życia przyiąć. der Priester Collegium, zgromadzenie księży; der Stadtrichter, sędziowie mieyscy. Akademische Lection, czytania Akademickie nazywaią także collegium, collegia. Collegium besuchen, na collegium, na Akademickie czytania chodzić. aus dem Collegio gehen, z collegium z czytania Akademickiego wychodzić. aus eines Collegio kommen, z czyiego collegium, z czyiego czytania przyiść. einerley Collegium hören, halten, besuchen, razem z kim do iednego collegium, chodzić, iedno collegium nawiedzać, trzymać; *znaczy także szkoły*; *scholæ*. Collegium halten, andre darinnen lehren, otworzyć Akademickie szkoły. Collegium über die Historie lesen, Historyą czytać w collegium, uczyć Historyi; über die Retorik, czytać Retorykę, uczyć Retoryki w collegium; einzig und allein die juristischen besuchen, tylko Prawnego collegium słuchać, do Prawnego collegium chodzić na Prawo.

Colligiren, zusammenlesen, zbierać, etwas, co; colligiren aus Büchern, z książek co zebrać; von Wort zu Wort, słowo w słowo wyiąć, wypisać. aus eines Buche colligiren, z cudzey książki wybrać.

Colligiren, das, n. zebranie, zbior, zbieranie.

Colludiren, zusammenhalten, razem z sobą trzymać, a na pozor się nie zgadzać; z namowy co czynić, iako by przeciwnie.

Collusion, f. Zusammenhaltung, namowa, zwada z namowy.

Colocza, eine Stadt in Ungarn, miasto w Węgrach, Kolocza. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Koloczański, *rodem* Męszczyzna: Koloczanin: Białogłowa, Koloczanka.

Colonel, m. Pułkownik, *ob.* Oberster.

Colonie, f. Pfälz. Stadt, osada; starke, liczna; ansehnliche, sławna; blühende, kwitnąca; neue, nowa. Colonie wohin führen, osadę, słobodę dokąd zaprowadzić. Colonie wo anrichten, osadę gdzie osadzić, umieścić. Colonie

 wohin

wohin schicken, osadę dokąd posłać. Colonie erneuern, osadę, słobodę odnowić.

Colporteur, *m.* Tabletträger, kramarz, co na sobie nosi kram, *szyionośca*. Colporteur abgeben, bydź kramarzem *szyionośćą*, albo *karkonośćą*.

Comachio, eine Stadt in Italien, Komachia, miasto we Włoszech.

Comet, *m.* besonderer Stern, Kometa, osobliwsza gwiazda.

Comma, *n.* Abschnitt in der Rede, przecinek w mowie.

Commandant, *m.* Kriegsbefehlshaber, komendant; einer Stadt, komendant iakiego miasta; in einem Schlosse, komendant w iakim zamku, komendant zamkowy. Commandant in einer Stadt werden, zostać komendantem w iakim mieście, iakiego miasta. einen dergleichen Commandanten machen, komendantem kogo uczynić, rząd nad miastem dać komu, straż miasta komu poruczyć, y. t. d.

Commandiren, komenderować, rozkazywać, władnąć, rządzić, zawiadywać, vorstehen, darüber befehlen; die Cavallerie commandiren, komenderować kawaleryą; iazdę wodzić. die Flotte commandiren, komenderować flotę, okręty woienne, okręty do boiu. die halbe Flotte commandiren, połową floty komenderować, władnąć. ein Schiff commandiren, okręt komenderować, okręt prowadzić. die Armee commandiren, woyskiem władnąć, woysko komenderować, wodzić, prowadzić. in einem Lande commandiren, w iakim kraiu, prowincyi, mieć komendę, komenderować. einem eine Armee zu commandiren geben, dać komu woysko w komendę. die Cavallerie zum Treffen commandiren, kawalery do boiu postawić, prowadzić. en chef commandiren, als Generalissimus, mieć naywyższą komendę, być naywyższym Wodzem, Hetmanem. das Corps de Bataille commandiren, śrzedni szyk wodzić, komenderować. an eines andern Stelle commandiren, na drugiego mieyscu mieć poruczoną komendę, trzymać komendę. sich von einem commandiren lassen, poyść w cudzą komendę, bydź pod cudzą komendą, cudzych ordynansow słuchać. einer kann nicht überall commandiren, ieden nie może wszędzie rozkazywać, komenderować, dozrzeć. einen andern commandiren lassen, komendę, rząd, przywod, dać komu inszemu. den einen Flügel im Treffen commandiren, w boiu, w potyczce skrzydło iedno komenderować.

Commando, *n.* Befehlshaberschaft, komenda, rząd nad woyskiem, rząd, władza, przywod. blutiges und unglückliches Commando, krwawa y nieszczęśliwa komenda. ein emsiges und moderates Commando, pilna a powolna komenda, pilny a powolny rząd, przywod. außerordentliches Commando, nadpospolita, nadzwyczayna komenda; nadpospolity, nadzwyczayny rząd. honorables Commando, sławna, z chwałą, z honorem komenda, sławny, z honorem rząd; rühmliches, chwalebna komenda. beschwerliches Commando, ciężka komenda; ernsthaftes, surowa. oberstes Commando, naywyższa komenda. ungerechtes, glückliches, hochmüthiges Commando, niesprawiedliwa, szczęśliwa, harda komenda. unerträgliches Commando, nieznośna komenda, nieznośny rząd; elendes, mizerna. schlechtes Commando, da die Soldaten ihren Willen haben, wolna, rozwiozła komenda, gdy żołnierze maią wszelką wolność. einem ein Commando auftragen, włożyć na kogo komendę, rząd woysk - - - dać, poruczyć komu komendę. Commando führen, mieć komendę, prowadzić komendę. Commando bekommen, dostać, nabyć komendy. einem das Commando nehmen, einem des Commando entsetzen, wziąć, odebrać komu komendę, zsadzić, zrzucić kogo z komendy. Commando zu erhalten suchen, starać się o komendę, starać się, aby otrzymać komendę; sich darnach bestreben, zabiegać o nię. Commando niederlegen, komendę złożyć, oddać. scharfes Commando halten, ostro komendę trzymać. unter dessen Commando, pod tego komendą. unter dessen Commando ist man unglücklich gewesen, pod tamtego komendą nieszczęśliwi byli, *to iest*, przegrali bitwę - - -.

Commende, *f.* Commenthurey, Komenda; geistliches Rittergut, duchownych kawalerew dobra, iako to stanu krzyżackiego, *ordinis Teutonici*; inne także duchownych dobr komendy, opactw, plebaniy - -.

Com=

Commengen, *f.* miseczka, kleines Schüsselchen, mała miseczka.
Commercien, Handlung, *f.* handel, kupiestwo, nabywanie y zbywanie towarow.
Commercy, eine Stadt in Lothringen, Komersa, miasto w Lotaryngii.
Commiseration, *f.* Mitleiden, politowanie, miłosierdzie, zmiłowanie się, *kompassya*, nad kim.
Commissarius, *m.* komisarz; dem etwas auszurichten anbefohlen worden, ktoremu co do sprawunku, iest zlecono.
Commißbrod, *m.* żywności w woysku; *lat.* commeatus.
Commißhure, *f.* kurwa pospolita.
Commission, *f.* komissya, zlecenie, sprawunek, Sach-Verwaltung; Commission, einem geben, dać komu komissyą, zlecenie uczynić, zdać sprawunek. Commission ausrichten, sprawić, wypełnić komissyą, wykonać. Commission auf sich nehmen, wziąć, przyiąć na siebie komissyą, sprawunek interesu, interes do sprawienia.
Commißnickel, *m.* kurwa pospolita.
Committiren, zlecić, poruczyć, dać co do sprawienia, do czynienia; anbefehlen, *toż samo*, einem etwas, co komu zlecić.
Commode, bequem, wygody kochaiący, pieszczony, do pracy powolny. commoder Mensch, człowiek w pracy opieszały, do pracy ciężki.
Commodo, *adv.* wygodnie, bequemlich, *toż samo.*
Commodität, *f.* wygoda, Bequemlichkeit, *toż samo.*
Communication, *f.* powierzenie, poufanie, udzielenie, iako to wiadomości, Mittheilung.
Communications-Linie, *f.* droga rowem idąca, od iednego do drugiego bastyonu.
Communiciren, mittheilen, powierzyć, poufać, udzielić, einem etwas, co komu; uczestnikiem uczynić kogo iakiey rzeczy, wiadomości, gazet, sekretu. das heil. Abendmahl geniessen, Wieczerzy Pańskiey używać, do Wieczerzy Pańskiey przystępować.
Communität, *f.* sala publiczna Akademicka.
Como, eine Stadt in Italien, Komo, miasto we Włoszech.
Comödiant, *m.* komedyant. Comödienspieler, komedyi udawca, komedyi gracz. Comödiant seyn, być komedyantem; komedye udawać, wyprawiać.
Comödiantenhaftig, komedyancki, ucieszny.
Comödiantenlohn, *m.* płaca za komedye.
Comödianten-Principal, *m.* naypierwszy, naystarszy komedyant.
Comödianten-Schuhe, *pl.* komedyanckie obowie.
Comödiantisch, komedyancki, komiczny, *ob.* Comödiantenhaftig.
Comödie, *f.* komedya; lustiges Schauspiel, ucieszna do widzenia gra. Comödie spielen, komedyą grać, wyprawiać. lustige Comödie, śmieszna, pocieszna komedya, żartow, śmiechu pełna. Comödie ausspielen, komedyą wygrać, wyprawić; zkończyć. neue Comödie aufführen, nową komedyą nie widzianą grać, udawać; vor dem Volke, przed ludem. alte Comödie gern mit ansehen, starą komedyą rad widzieć. neue Comödie verfertigen, nową komedyą gotować, układać, wygotować, ułożyć. Comödie sich gefallen lassen, komedyą chwalić, gustować. Comödie verderben, komedyą pomięszać. Comödie ist wohl abgelaufen, komedya się dobrze udała. Comödie ist übel abgelaufen, komedya źle się udała. in die Comödie gehen, iść na komedyą, iść przypatrywać się komedyi.
Comödienhaus, *n.* komedyalny dom, teatrum, komedyalne widowisko; komedyalny widok.
Comödienschreiber, *m.* komedopis, komedotwor.
Comödienspieler, *m.* komedyant, komedyi gracz, komedyi udawca; udawacz.
Comorra, eine Stadt in Ungarn, Komorra, miasto w Węgrzech.
Compagnie, *f.* Gesellschaft, kompania, towarzystwo, społeczeństwo. Compagnie lieben, lubić kompanie, lubić na kompaniach bywać, kompanią zabawiać się, kochać się w kompanii. stets in Compagnie seyn, zawsze bywać po kompaniach. Compagnie machen, kompanią zrobić, zeyść się do kompanii. Compagnie der Soldaten, kompania żołnierzy; zu Fuß, piechoty kompania; zu Pferde, konnych kompania; *tamta połacinie, cohors*; ta połac. *Turma, Przestr.* bey den Römern bestund eine Cohors aus 600 Mann, eine Turma aber nur aus 30, daher denn Centuria wohl das beste Wort ist, also daß Centuria Equitum, eine Compagnie

pagnie zu Roß; Centuria peditum aber eine Compagnie zu Fuß heißet, *to iest*, u Rzymian *Cohors* miała w sobie 600 ludzi, iedna zaś *Turma*, tylko ze 30 ludzi składała się; dla tego to słowo Centuria iest lepsze słowo, tak że, Centuria Equitum, znaczy kompania konnych, Centuria peditum, kompania piechoty. leichte Reuter-Compagnie, lekka horągiew iazdy. er ist mit denen von seiner Compagnie davon gekommen, on ze swoią kompanią uszedł, ocalał. in Compagnien theilen, na kompanie dzielić.

Compagnieweise, po kompanii, na kompanie; das Volk auffordern, po kompanii lud przywoływać. Compagnieweise die Leute eintheilen, na kompanie lud dzielić.

Compagnon, *m.* Gesell, towarzysz, spolnik; auf der Reise, towarzysz w drodze. guter Compagnon, dobry towarzysz, wesoły, żartobliwy, rozweselaiący.

Compan, *m.* towarzysz, spolnik, *ob.* Compagnon.

Comparaison, *f.* porownanie, przyrownanie, Vergleichung, *toż samo.*

Compas, *m.* kompas, Büchse mit einer Magnetnadel, puszka z zeglarską skazowką, zeglarska strzałka magnesem nacierana; *metaph.* Compas einen verrücken, kompas komu cofnąć, *to iest*, szyki komu w iakiey sprawie pomięszać, dla przeszkody.

Compassion, *f.* politowanie, kompasya, *ob.* Mitleiden.

Compelliren, pobudzić, napędzić, einen, kogo, *ob.* antreiben.

Compendiös, kurz, krotki, krotko zebrany.

Competent, *m.* der mit um ein Amt anhält, razem z drugim proszący o ieden urząd.

Compiegne, eine Stadt in Frankreich, Kompień, miasto we Francyi. von oder zu solcher Stadt gehorig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; Kompieński: *rodem*, Męszczyzna, Kompieńczyk, *Białogł.* Kompienianka.

Complaisance, *f.* przymilenie, przypodobanie, przysługa, Gefälligkeit, *toż samo.*

Complaisant, przymiłony, przymilaiący się, przypodobany, przypodobaiący się, grzeczny, *przysłużny*, gefällig, *toż samo.* sich gegen einen complaisant erweisen, grzecznym się dla kogo pokazać, przysłużnym komu, przypodobaiącym się pokazać; ochotnym do przysługi, do wypełnienia cudzey woli.

Complet, völlig, pełny, dopełniony. die Summe ist complet, summa iest dopełniona. die Legion ist complet, pułk dopełniony, żadnego w nim żołnierza nie brakuie. das Jahr ist complet, rok z pełna, cały.

Complexion, *f.* Leibesbeschaffenheit, kompleksyia, przymiot wrodzony ciała; takie utworzenie ciała, złożenie.

Complices, *plur.* występku spolnicy, pomagacze, die Theil an einem Verbrechen haben, ktorzy się po części do iakiego występku przyłożyli.

Compliment, *n.* höflicher Gruß, komplement, dworne, grzeczne oświadczenie, pozdrowienie. ein Brief voller leerer Complimenten, list pełny prożnych oświadczeń. einem sein Compliment machen lassen, kazać kłaniać komu, pozdrowić kogo, ukłon od siebie uczynić przez kogo. einem ein garstiges Compliment machen, szpetny komu, niegrzeczny komplement uczynić, nie ludzki; nie ludzkiemi słowami kogo przyiąć, co komu powiedzieć.

Complimentirisch, grzeczny, ludzki, pełny oświadczenia w słowach, w usługach, przysłużny.

Complimentiren, winszować, einem wegen etwas, komu czego. Compliment machen, oświadczenie w słowach uczynić; pięknemi słowami chęci swoie wyrazić.

Complot, *n.* Zusammenrottirung, zpisek, zmowa, zpiknienie, zprzysiężenie. ein Complot machen, zpisek zrobić, zpiknąć się, zmowić się; wider einen, na kogo, przeciwko komu.

Complut, eine Stadt in Spanien, Komplut, miasto w Hiszpanii. von oder zu solchem Orte gehörig, z tego mieysca, albo do niego należący, Kompluteński; Męszczyzna, Kompluteńczyk, Białogłowa, Komplutenka.

Componiren, zkomponować; ein musikalisches Stück, sztukę w muzyce z nót zkomponować, złożyć.

Componist, *m.* ten co muzyczne sztuki, pienie składa, komponuie nuty; nutotwor.

Comportement, *n.* sprawowanie się, postępowanie. Art zu leben, sposob życia.

Com-

Comportiren, sich, sprawować się, postępować sobie.
Composition, *f.* składanka, in der Medicin, w Lekarstwach tego słowa zażywaią.
Compostel, eine Stadt in Spanien, Kompostella, miasto w Hiszpanii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego, albo do tego miasta należący, Kompostelski; Kompostellanin, Białogłowa, Kompostellanka.
Compromis, *n.* kompromis, sąd polubowny, dla tego że sobie strony same sędziow biorą y niby ich polubuią.
Comtesse, *f.* Gräfinn, Grafowa, Hrabina; *daw. Grabina.*
Conca, ein Fluß in Italien, Konka, rzeka we Włoszech.
Concarneau, eine Stadt in Frankreich, Konkarno, miasto we Francyi.
Concediren, pozwolić, zezwolić, ustąpić; zulassen, *toż samo*, einem etwas, co komu.
Concent, *m.* in der Musik, zgodny głos w muzyce.
Concept, *n.* pomyślenie, Einbildung, obraz, wyobrażenie, wzor. sich von einer Sache ein Concept machen, pomyślenie, obraz, iakiey rzeczy dowcipem wykryślic. Concept von einem ehrlichen Manne, wiadomość, albo wzor iakiego człowieka w myśli uroszczony; *powtore*; kurzen Entwurf und Begriff von etwas, wzor, krotkie poięcie, zbiorek czego, projekt, *to iest*, pierwszy rzut, pierwsze prążki iakiey rzeczy. *potrzecie*, Rathschläge, rady. das Concept einem verrücken, koncept komu, myśli pomięszać. Meynung, mniemanie, rozumienie. böses Concept sich von etwas machen, złą sobie myśl o czym uroić.
Conception, Namen einiger Städte, Koncepcyia, imie niektorych miast.
Concerniren, należeć, angehen, etwas, do czego.
Concert, *n.* Art der Musik, koncert, sztuka w muzyce.
Concession, *f.* pozwolenie, Zugestehung, *toż samo.*
Conches, eine Stadt in Frankreich, Konsza, miasto we Francyi.
Concilium, *n.* auf der Akademie, Zusammenkunft der Professoren, obrada, Sąd zgromadzenia Professorow Akademickich.
Concipiren, pomyśleć, proiektować; entwerfen, list pomyśleć, zacząć, układać; *powtore*, schwanger werden, począć w żywocie, brzemienną zostać.
Conclave, *n.* Ort, wo der Papst zu Rom erwählet wird, *Conclave*, Izba, w ktorey Papież w Rzymie bywa obierany. die darinne versammleten Cardinäle, die in dem Conclave sind, *znaczy także* Kardynałow zgromadzonych y zasiadaiących w tym *Conclave.*
Conclavist, *m.* ein Bedienter der Cardinäle, die in dem Conclave sind, Usługuiący w *Conclave.*
Concoction, *f.* rozgotowanie w żołądku, konkokcya. Verdauung, *toż samo.*
Concordanz, *f.* Zgadzanie się, zgodne głosy, pienie. Uebereinstimmung, *toż samo.* biblisches Register, Reiestr słow w Biblii będących, pospolicie nazywaią: *Concordantia.*
Concordat, *n.* Ugoda, umowa.
Concressant, Stadt in Frankreich, Konkresant, miasto we Francyi.
Concubine, *f.* Nałożnica. Beyschläferinn, nieżądnica; eines Ehemannes, żonatego kochanka.
Concurriren, zchodzić się, zbiegać się, ztykać się, zusammenkommen.
Concurs, *m.* konkurs, tłum, ciżba, ludzi. Zusammenlauf, *toż samo.*
Condemniren, osądzić na co, skazać, potępić. verdammen, *toż samo.* jemanden eines Verbrechens halber verdammen, osądzić kogo za iakie przestępstwo, grzech. einen in die Bergwerke condemniren, skazać kogo na karę do kopania kruszcow. zum Tode condemniren, na śmierć kogo skazać, potępić, osądzić; einen zu ewiger Gefängniß, skazać, osądzić na wieczne więzienie. zu einer Geldstrafe condemniren, na karę pieniężną osądzić.
Conde, Stadt im Hennegau, Konde, miasto w Hennegawskim; drugie nad Nerau rzeką. Conde sur Neroy.
Condescendiren, powolnym być dla kogo, ustępować komu. nachgeben, stosować się do czyiey woli, bydź dobrym w czym na kogo.
Condition, *f.* kondycya, warunek. Bedingung; stan, sposob. s. Zustand.
Conditionirt, *adj.* dobrze opatrzony, z kondycyą wymowiony. s beschaffen.
Condo, Stadt im Neapolitanischen, Kondo, miasto w Neapolitańskim Krolestwie.
Condolenz, *f.* pożałowanie. Beyleidsbezeugung, oświadczenie żalu z cudzego złego. Condolenz bey einem ablegen,

legen, oznaymić komu swoie pożałowanie, żal z iego niedobrego przypadku.

Condoliren, wspoł z kim ubolewać nad iego biedą; einem, z kim.

Condom, Stadt in Gasconien, Kondom, miasto w Gaskonii, we Francyi.

Condros, im Lüttichischen, Kondros, Ziemia, tym imieniem nazwana.

Conduite, Aufführung, f. sprawowanie się, postępowanie sobie, postępki; sposob życia.

Conduisiren, sprawować się, postępować sobie. auffühten, wohl, dobrze; übel, źle.

Confalonier, Wielki Horąży. oberster Regent zu Lucca, tak się nazywa naywyższy Rządca Rzeczypospolitey Lucenskiey.

Confect, m. Konfekt, Zuckerwerk, konfitury cukrowe, w cukrze smarzone. Confect auftragen, konfitury dać na stoł, albo na drugie danie; konfiturami drugie danie zastawić.

Conferenz m. Unterredung, rozmowa, rozmawianie się, konferencya. mit einem Conferenz halten, mieć z kim konferencyą, rozmowę. Conferenz abbrechen, konferencyą rozmowę przerwać, rozerwać, niechcąc daley o intersie traktować. in Conferenz treten, przyść do konferencyi, wniyść w konferencyą. geheime Conferenz halten, sekretną, taiemną mieć konferencyą.

Conferiren, rozmowiać się z drugim o czym. sich über etwas mit einander bereden, razem się umawiać w iakim interesie. 2) iedno do drugiego przyrownać, albo lepiey, iedno z drugim rownać, vergleichen.

Confession, f. Bekänntniß, wyznanie. die Augspurgische Confession, wyznanie Auszpurgskie, Augustańskie. Confessio Augustana.

Confident, konfident, poufały, wierny, przyiaciel, *w tym samym sensie*, dem man alles vertrauet, ktoremu się wszystkiego zwierzaią, nawet naysekretnieyszych rzeczy. Confident in Liebeshändeln, konfident amorow, miłości, kochania, z iaką.

Confidenz, f. Vertrauen, poufałość, wierzenie, zaufanie.

Confisciren, konfiszkować, einziehen, *toż samo.* eines Güter confisciren, konfiszkować czyie dobra: na krolewski skarb zabrać, do skarbu publicznego odebrać za dekretem, lub według ustawy. ein Buch confisciren, książkę iaką zkonfiszkować.

Confiscirt, zkonfiszkowany, zabrany na skarb krolewski, lub Rzeczypospolitey.

Confiscirung, f. zkonfiszkowanie, na skarb krolewski, lub publiczny dobra cudzego zabranie.

Confitiren, spowiadać się. s. beichten.

Confitur, f. Eingemachtes, konfitura w cukrze. iako to wiśnie, broskwinie.

Conflans, Nahme vieler Oerter, Imie wielu mieyść, Konflansa.

Conföderirte, *pl.* Vereinigte, Związkowi, skonfederowani, związani.

Conform, übereinkommend, przyzwoity, przystoyny. conform der Natur, przyzwoity naturze. sein Tod ist dem Leben conform gewesen, iego śmierć była przyzwoita iego życiu, iakie życie, taka śmierć.

Conformiren, sich, stosować się do czego, do praw, do czyiey woli. nach einem, do kogo, stosować się do czyiego zdania.

Confrontation, f. słuchanie w oczy, dwoch lub kilku osob. persönliches Verhör zwoer oder mehr Personen gegen einander, osobiste wysłuchanie dwoch albo więcey osob, iednych przeciwko drugim. Confrontation der Zeugen, zpuszczenie świadkow, t. i. ich świadestwa iedno z drugim roztrząśnienie, obaczenie.

Confrontiren, zestosować zprowadzić, aby sobie w oczy wymowili. es einander unter die Augen sagen.

Confus, verwirrt, pomięszany, ktory śmiałość lub przytomność umysłu stracił. sehr, bardzo. er ist sehr confus wegen seiner Unwissenheit, pomieszany bardzo iest wstydząc się swoiey nieumiejętności.

Confusion, f. Verwirrung, zakłocenie, pomieszanie, śmiałość zmięszana, ztracona, zawstydzenie się. alles in Confusion setzen, pomięszać y pokłucić wszystko.

Conjectur, f. domysł. Muthmaßung, *toż samo.* domniemanie, domyślanie się, dorozumiewanie się.

Connetable, hoher Bedienter in Frankreich, wysoki bardzo urzędnik we Francyi był przeszłych czasow. auch in Italien und Engeland, także we Włoszech, w Anglii, po polskiy także Konnetabl.

Connexion, f. Verbindung, związek, powiązanie, wiązanie.

Conniviren, durch die Finger sehen, pobłażać

błażać, przez ſpary lub przez palec na iakie złe patrzyć.
Connoiſſence, Kanntniß, wiadomość, znaiomość, poznanie.
Conquete, podbity kray woyną, im Kriege erobertes Land, zdobyty woyna orężem.
Conrector, *m.* wſpołrządca. in der Stadt-Schule, w ſzkole mieyskiey.
Conſcienz, *f.* ſumnienie. ſ. Gewiſſen.
Conſecration, *f.* Heiligung, poświęcenie, święcenie.
Conſecriren, heiligen, święcić, poświęcić, *konſekrować.*
Conſens, *m.* Beyſpiel, Einwilligung, zezwolenie, pozwolenie, zgoda. aller Stände, wſzyſtkich ſtanow.
Conſentiren, einwilligen, zezwolić, przyzwolić, pozwolić na co komu.
Conſequenz, *f.* Folgerung, naſtępſtwo, naſtąpienie, naſtępowanie, idzie-za-tym, *konſekwencia.*
Conſerviren, erhalten, chować, zachować, zchować co.
Conſiderable, Betrachtungswürdig, uwagi godny, znaczny.
Conſideration, *f.* Betrachtung, uważanie, uwaga. Hochachtung, poważanie, ſzacunek. ich weiß, in was für Conſideration er bey dir ſteht, wiem w iakim poważaniu, w iakiey powadze u ciebie on ieſt. etwas in Conſideration ziehen, wziąć, brać co na uwagę.
Conſideriren, betrachten, uważać co, rozważać.
Conſiſtorial-Rath, *m.* Radca, aſſeſſor w konſyſtorzu.
Conſiſtorium, *n.* geiſtlicher Rath, Konſyſtorz, rada duchowna.
Conſonanz, *f.* zgoda w brzmieniu. Zuſammenklang, *toż ſamo* zgoda w głoſach.
Conſtabler, *m.* Feuerwerker, altyleryſta, ſztucznych ogniow robotnik.
Conſtance, Konſtanca, Stadt in Frankreich, miaſto w Francyi.
Conſtantinopel, Stambuł, Konſtantynopol, Carogrod, Stadt in Thracien oder Romanien, miaſto w Tracyi albo w Romanii ſtolica Państwa Tureckiego teraz von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący ſtambulczyk, Konſtantynopolitańczyk, Carogrodzanin. kobieta, Stambulczanka, Konſtantynopolitanka, Carogrodzanka.
Conſtantinopolitaniſches Kayſerthum, Ceſarſtwo Konſtantynopolitanskie, Stambulskie.

Conſtellation, *f.* Stand der Sterne, położenie gwiazd.
Conſternation, *f.* Furcht und Schrecken, trwoga, zalęknienie, zatrwożenie. es iſt alles voller Conſternation, wſzędzie pełno trwogi.
Conſternirt, erſchrocken, zatrwożony, przelękniony. conſternirt seyn, przeląć ſię zatrwożyć ſię.
Conſtitution, *f.* Beſchaffenheit des Leibes, conſtytucya, rodowite ułożenie wrodzone zmiarkowanie ciała, wrodzone utworzenie ciała. gute Conſtitution, dobra konſtytucya, dobre utworzenie ciała. böſe, złe, niedobre, słabe. 2) Verordnung, uſtawa, uchwała, uſtanowienie.
Conſuegra, Konſwegra, Stadt in Spanien, miaſto w Hiſzpanii.
Conſulent, *m.* Rechtsgelehrter, prawny, w prawie biegły, uczony.
Conſuliren, um Rath fragen, radzić ſię, proſić o radę.
Conſumiren, verthun, ztrawić co, zniſzczyć.
Conſumirung, *f.* ztrawienie, zniſzczenie, zpotrzebowanie.
Contagiös, anſteckend, zaraźliwy. Fieber, zaraźliwa frebra. contagiöſe Krankheit, zaraźliwa choroba, ktorą ſię inſi prędko zarażaią y w nięż ſamę wpadaią.
Contagion, *f.* anſteckende Seuche. zaraza, zaraźliwa choroba.
Contang, (contang) zufrieden, kontent, uſpokoiony, ſtało ſię mu zadoſyć, rad; mit etwas, kontent z czego. content seyn, bydź kontent z czego, przeſtać na czym.
Contentement, *n.* (Contangtemang), ukontentowanie. Zufriedenheit, *toż ſamo.*
Contentiren, vergnügen, ukontentować kogo, zadoſyć uczynić iego chęci, dogodzić mu; uſpokoić; ſeine Gläubiger, uſpokoić, kredytorow, czyli Wierzycielow.
Conteſtation, *f.* Betheuerung, przyświadczanie, potwierdzanie.
Conteſtiren, betheuren, potwierdzać. hoch und theuer conteſtiren, głośno y należycie potwierdzać, przed Bogiem y przed ludźmi, publicznie.
Conti, Stadt in Frankreich, Konty, miaſto we Francyi. Prinz von Conti, Kſiąże Konty.
Contingent, Theil, welches einer geben muß, część ktora na kogo przypada do dania.
Continuation, *f.* Fortſetzung, daley robienie

bienie rzeczy, *iako to:* daley pisanie, daley czytanie.

Continuiren, fortsetzen, daley co czynić, iako to daley pisać, daley czytać. die Reise continuiren, daley iechać; angefangene Werke continuiren, zaczęte dzieła daley czynić, zaczętą robotę daley robić. in seiner Reise continuiren, swoią drogą iść daley, nie przestawać, nie porzucać tego, co począł.

Conto, *n.* Rechnung, rachunek, karb. sie zehren auf mein Conto, na moy karb, reiestr, iedzą.

Contoir, *n.* Kaufmanns-Schreibestube, rachownia, izba do rachunkow, kupieckich.

Contouche, *f.* kontusz, suknia dla dam, *także,* suknia Polska męska, z rękawami na wyloty.

Contreband, *m.* zakazany, wywołany.

Contract, *m.* Vergleich, ugoda, kontrakt. mit jemanden über etwas einen Contract schließen, kontrakt uczynić z kim o co. unverbrüchlich einen Contract halten, nie złamany, nie naruszony kontrakt dotrzymywać; umowę, ugodę całą nie naruszoną chować. eine Schrift, so von zweyen Partheyen aufgesetzet wird, pisino dane y podpisane od obudwoch stron. einen Contract abfassen, kontrakt ułożyć. einem auf den Contract etwas trauen, glauben, na kontrakt pisany co komu pożyczyć, wierzyć.

Contract, *adj.* lahm, skurczony w członkach; an Füssen, zkurczone nogi maiący; an Händen, zkurczony w rękach, zkurczone ręce maiący.

Contradiciren, widersprechen, przeciwnie mowić, przeciwko; sprzeciwiać się mową innemu komu; sich selbst, sobie samemu. Dinge, die sich contradiciren, rzeczy, ktore sobie są przeciwne.

Contrahiren, schließen, zgodzić się, umowić, zkontraktować; mit einem, z kim. s. Contract machen.

Contremandiren, pierwszemu rozkazowi drugi rozkaz przeciwny wydać.

Contrapart, *m.* Gegentheil, przeciwna strona, przeciwnik.

Contrair, entgegen, przeciwny.

Contrebande, verbotene Waare, zakazane towary. contreband machen, zakazane towary przedawać.

Contre-Batterie, *f.* baterya na przeciwko nieprzyiacielskiey postawiona.

Contrecarriren, rady, zamysły, czyie obalać, radom, zamysłom czyim przeszkodzić, aby do skutku nie przyszły.

Contrefait, Bild, obraz, portret, konterfekt.

Contregarde, *f.* Festungswerk, okop.

Contremandiren, przeciwny dać rozkaz. andern Befehl geben; die Soldaten contremandiren, przeciwny dać ordynans pierwszemu.

Contremarsch, *m.* Zurückmarsch, marsz na powrot, nazad.

Contremine, Gegenmine, *f.* podziemne rowy, miny, naprzeciw nieprzyiacielskim; poprzeczna mina.

Contreminiren, poprzeczną minę prowadzić y tak nieprzyiacielskiey przeszkodzić.

Contreordre, *f.* Ordynans pierwszemu przeciwny.

Contrescarpe, *f.* pochyły brzeg fossy. äußere Seite des Grabens, zedworna strona fossy.

Contrevallationslinie, *f.* okopy woyska od fortecy.

Contribuiren, zusammengeben, dać złożyć; Geld, pieniądze. Tribut geben, podatek dać. ein Land geben lassen, podatek nakazać iakiemu kraiowi, podatek wybierać w iakim kraiu.

Contribution, Abgabe, welche den Feinden geschiehet, podatek, kontrybucya, ktora się nieprzyiacielowi daie. in einem Lande Contribution ausschreiben, podatek rozpisać, naznaczyć po iakim kraiu. einer Stadt Contribution auflegen, na miasto iakie nałożyć kontrybucyą. Contribution entrichten, geben, podatek, kontrybucyą, płacić. Contribution einziehen, einnehmen, podatek, kontrybucyą wybierać. Contribution nicht geben wollen, kontrybucyi niechcieć płacić. Contribution erlassen, kontrybucyą darować, kontrybucyi, podatku, ustąpić. ein Land in Contribution setzen, podatek na kray narzucić. von einem große Contribution eintreiben, wielki podatek wyciągnąć z kogo, wybrać, wymoc na kim wielką kontrybucyą. jährliche Contribution geben, roczny podatek płacić. so große Contribution nimmt er daher, tak wielką daninę ztąd bierze. unter einer Contribution stehen, hołd komu płacić na znak podległości. sehr große Contribution fordern, wielkie nader kontrybucye wymagać, wyciągać.

Controlleur, *m.* Gegenschreiber, Dozorca reiestru, przeciwny Reiestrant.

Controvers, streitig, *adj.* zawiły, wątpliwy, sporny.
Controvertiren, streitig über etwas seyn, zprzeczać, być zprzecznym, spornym o co.
Contumaciren, osądzić kogo na kontumacyą, że się nie stawił przed sądem.
Convenable, sich schickend, przyzwoity, zdatny, przystoyny, zgodny; einem, komu. unsern Studiis convenable, przyzwoity naszym naukom.
Convenienz, *f.* Gleichförmigkeit, przyzwoitość, przystoyność.
Convent, *m.* Zusammenkunft, ziazd, zchadzka; konwent, klasztor.
Convention, *f.* Vergleich, ugoda, umowa.
Conventual-Klosterbruder, Brat, Braciszek klasztorny.
Conversable, mit dem es sich wohl umgehen läßt, oder der auch gern mit andern umgehet, dobry do konwersacyi, do społeczności, zabawny w konwersacyi, w posiedzeniu, rad konwersuie.
Conversation, *f.* Konwersacya, pomowienie z kim. Umgang mit einem, zabawa z kim.
Conversiren, konwersować, przestawać, rozmawiać z kim. mit einem umgehen, bywać u kogo, zabawiać się u kogo. der mit einem conversirt, kto się z drugim zabawia, kto z drugim przestaie, konwersuie. stets mit Leuten conversiren, zawsze bywać między ludzmi, w kompaniach ludzi godnych.
Convinciren, überweisen, dowieść co komu, przekonać kogo w czym.
Convolut, Paquet, pallet, pakiecik, zawiniątko, wiązka.
Convoy, *f.* prowadzenie z żołnierzami dla straży kogo. Begleitung zum Schutz. jemanden eine Convoy zugeben, dać komu konwoy, żołnierzy dla odprowadzenia bezpiecznego. jemanden eine Convoy schicken, posłać komu konwoy żołnierzy na prowadzenie w drodze dla obrony. Convoy von Proviant, żołnierze prowadzący żywności.
Convoyiren, begleiten, prowadzić, konwoiować, strzec dla obrony; einen, kogo; sicher nach Hause convoyiren lassen, bezpiecznie dać kogo odprowadzić do domu.
Conza, Stadt im Neapolitanischen, Konca, miasto w Krolestwie Neapolitańskim.
Copert, *n.* Koperta, nakrycie, obwinięcie.
Copey, *f.* Abschrift, kopia, przepis; eines Briefs, iakiego listu; einer Handschrift, iakiego ręcznego pisma; eines Gemähldes, przemalowanie iakiego obrazu, obraz przemalowany z inszego, pismo naypierwsze; obraz naypierwszey malowany.
Copeyen, abschreiben, przekopiować, przepisać. ein Buch copeyen, przepisać, przekopiować księgę; ein Bild, przekopiować, przemalować obraz.
Copist, *m.* Abschreiber eines Buchs. kopista, przepisek iakiey książki; einer jeden Schrift, każdego pisma; eines Gemähldes, przemalownik, iakiego obrazu, malowania.
Coppenhagen, Stadt in Dännemark, Kopenhaga, miasto w Danii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący; Kopenhaski.
Copuliren, zusammentrauen, ślub dać, pożenić; połączyć małżeńskim ślubem.
Coquette, *f.* Cokette, zalotnica. eine Courtesir-Schwester, *toż samo.*
Coralle, *f.* Meergewächs, koral, drzewko morskie.
Corallenfärbig, koralowey barwy, koralowego koloru.
Corbach, Stadt im Waldeckischen, Korbach, miasto w Hrabstwie Waldeckim.
Corbeil, Stadt in Frankreich, Korbela, miasto we Francyi.
Corbette, Stadt im Mayländischen, Korbeta, miasto w Medyolańskim.
Corbey, Stadt in Niedersachsen, Korbeia, miasto w Niskich Sasach.
Corke, Stadt in Irland, Korka, miasto w Irlandyi.
Cordat, szczery, s. Aufrichtig.
Cordial, etwas so das Herz stärket, serdeczny, serdeczna wodka, co serce słabe posila, ożywia.
Corduan, *m.* kordwan, gatunek skór wyprawnych. Art zugerichteten Leders, dünn gearbeitet oder zugerichtet, cienko wyprawny.
Corduanmacher, *m.* Kurdwanik.
Corduba, Stadt in Spanien, Korduba, miasto w Hiszpanii; von oder zu Corduba gehörig, z Korduby albo do Korduby należący, Kordubeński, Męszczyzna Kordubenczyk; białogłowa Kordubianka.
Corfu, Insel und Stadt in selbiger, Korfu, Wyspa

wyſpa y miaſto na niey tegoż ſamego imienia; *połacinie* Corcyra.
Coria, Stadt in Portugall, Koria, miaſto w Portugallii.
Coriander, *m.* ein Gewächs, krzewinka, drzewko pewne.
Coriandersaft, *m.* ſok koryandrowy.
Corinth, Stadt im Griechenlande, Korint, miaſto w Grecyi; von oder zu Corinth gehörig, z Koryntu, albo do Koryntu należący, Koryntyski.
Corinthen, *pl.* kleine Rosinen, drobne rodzenki.
Corlin, Stadt in Hinterpommern, Korlin, miaſto w dalſzey Pomeranii.
Cornegliano, Stadt im Mayländischen, Korneliano, miaſto w Medyolańskim.
Cornelkirschen *pl.* głog, głogowe iagody.
Cornelkirschenbaum, *m.* głog drzewo, głogowe drzewo.
Corneli-Münster, Abtey im Jülichischen, Kornelego klaſztor, opaſtwo w Juliyskim.
Cornet, *m.* Horąży u konnych. Fähndrich unter den Reutern.
Corneto, Stadt in Italien, Korneto, miaſto we Włoſzech.
Cornwall, Powiat Kornwalski w Anglii, Provinz in Engelland.
Coromandel, Küste in Asien, Koromandel, brzegi morskie w Azyi.
Coron, Stadt in Morea, Korona, miaſto w Morei, w Grecyi.
Corone, Fluß im Mayländischen, Korona, rzeka w Medyolańskim.
Corpo, *n.* hufiec, ein Haufen Saldaten, hufiec żołnierzy. Corpo von leichten Pferden, podiazd letkiey iazdy. Corpo formiren, podiazd ſkładać, czynić; hufiec czynić, ſkładać. viele Corpo auscommandiren, powyprawiać wiele hufcow, podiazdow. die Armee in zween Corpo theilen, woysko na dwa wielkie hufce rozdzielić. in drey Corpo fortgehen laſſen, trzema hufami woysko wyprawić.
In Corpore, ogołem, razem. der Rath in Corpore, ogołem, razem, wſzyſtek Senat.
Corporal, *m.* Kapral, Unteroficer.
Corporalschaft, *f.* liczba żołnierzy do kaprala iednego należąca. so viel Soldaten, als ein Corporal commandirt. *Przeſtr.* dieſer aber war bey den Römern eigentlich auf die hundert Mann ſtark, ale u Rzymian pod dozorem kaprala czyli Dzieſiętnika było właśnie ſto ludzi y nazywał ſię *Decanus*, to imie potym do kościoła przeſzło.
Corps, huf, podiazd, podiazdek. ſ. Corpo.
Corps de Bataille, (Cor de Bataille) ſrzedni ſzyk woyska. der mittlere Theil einer Schlachtordnung, ſzrzednia część ſzyku do Boiu. die Auxiliartruppen in das Corps de Bataille ſtellen, poſiłkowe woysko w śrzednim ſzyku poſtawić. das Corps de Bataille commandiren, śrzedni ſzyk przywodzić, śrzedniemu ſzykowi rozkazywać.
Corps de Garde, (Cor de Gard) ſtraż żołnierzy, ſzyk ſtrażniczy.
Corps de Reserve, huf na odwodzie. der Rückenhalt, ktory tyłu ſtrzeże. bey der Flotte Corps de Reserve formiren, odwod z okrętow zrobić, wydzielić; vor einen darinne commandiren, prowadzić odwod za kogo innego.
Corps volant, dywizya letkiego woyska. Theil einer Armee.
Corpulent, wohl bey Leibe, otyły, ciała wiele maiący na ſobie.
Correct, verbeſſert, poprawny, poprawiony, popoprawiany.
Correct, *adv.* poprawnie. correct abſchreiben, poprawnie przepiſać.
Corrector, *m.* poprawca, poprawnik.
Correctur, *f.* poprawa. einem die Correctur eines Buchs anvertrauen, komu poprawę kſiążki powierzyć.
Corregio, Stadt in Italien, Korregio, miaſto we Włoſzech.
Correſpondent, *m* Korreſpondent.
Correſpondenz, *f.* Koreſpondencya, wzaiemność liſtow, piſywanie do ſiebie liſtow. Briefwechſel. *toż ſamo.*
Corridor, verdeckter Weg, obchod, chod nakryty, iakie ſą podcienia, ganki, galerye.
Corrigiren, verbeſſern, poprawiać, poprawić. einen Fehler corrigiren, błąd iaki poprawić.
Corrival, der mit einem nach etwas ſtrebet, rywał, ktory ſię ſtara o co z drugim razem.
Corrumpiren, verderben, zepſuć, zkazić; etwas, co zgorſzyć.
Corrupt, verderbt, *adj.* zepſuty, ſkażony, zgorſzony.
Corruptel, Verderbung, *f.* zepſucie, zepſowanię, zgorſzenie.
Corſar, Seeräuber, *m.* Rozboynik morski.
Corſica, Inſel im mittelländ. Meere, Korſyka, Wyſpa na morzu Srzodziemnym; einer daraus, człek z Korſyki, Korſykanin; białogłowa Korſykanka; daraus oder darzu gehörig, z Korſyki

albo

albo do Korsyki należący, Korsykanski.

Corte, Stadt in Corsica, Korta, miasto na Korsyce.

Cortryck, Stadt in den Niederlanden, Kortryk, miasto w Niskim Kraiu, to iest, w Holandyi, czyli w Niderlandzie.

Corvey, Korweia, Opastwo.

Corunna, Stadt in Spanien, Korunna, miasto w Hiszpanii.

Cosacken, *plur.* ein Volk in Rußland und der Ukraine, Kozacy, Narod na Rusi, na Ukrainie y w Moskwie.

Cosnac, Stadt in Frankreich, Kosnak, miasto we Francyi.

Costnitz, Stadt in Schwaben, Kostnica albo Konstancya, miasto w Szwabach; von oder zu Costnitz gehörig, z Kostnicy albo do Kostnicy należący, Kostnicki albo Konstancyiski.

Cotbus, oder Cotwitz, Stadt in der Niederlausitz, Kotwica, miasto w Niżniey Luzacyi.

Covent, *m.* lura, żybura. schlecht Getränk, piwsko nie dobre.

Couleur, *f.* kolor, barwa, farba.

Cour, Hof, *f.* Dwor, dziedziniec, podworze. einem Cour machen, assystować komu; czyniąc mu honor, przez wzgląd na iego godność, starać się o czyią łaskę przez to.

Courage, *f.* Muth, Hertzhaftigkeit, odwaga, serce, ochota. große oder kleine Courage haben, bydź wielkiey odwagi, wielkiego serca, albo nie mieć wielkiey odwagi, wielkiego serca. einem Courage machen, dodać komu serca, odwagi. Courage fahren lassen, stracić serce, odwagę. einem Courage benehmen, stracić komu serce, odwagę, śmiałość.

Courage! wohlan! frisch drauf! dobrze! łepsko! zacnie! śmiało! dali! nuż!

Courant, gangbar, *adj.* pospolity, wzięty, używany, idący między ludźmi. courante Münze, pospolita moneta, ktora idzie w iakim kraiu. courant Geld, moneta zwyczayna, ktorą biorą wszędzie po kraiu.

Courir, *m.* (Curir) reutender außerordentlicher Bote, Goniec, Kuryer.

Cours, *m.* (Cur) Lauf, bieg. Cur des Geldes, bieg pieniędzy, monety.

Courtisan, *m.* Löffelhans, zalotnik. ein Narr, kurtzweilige Person, błazen śmieszny.

Courtisiren, verbotener Liebe nachgehen, zalecać się, za dziewkami biegać.

Courtisie, *f.* (Cartoisie) Höflichkeit, ludzkość. einem Höflichkeit erweisen, ludzkość komu wyświądczyć. Frauenvolk, zu der einer auf die Löffeley geht, Panna, Pani, do ktorey zalecać się chodzi kto.

Courtray, (Carträ) Kurtray miasto.

Courzola, Insel im Golfo di Venetia, Kurcola, wyspa na Odnodze Weneckiey. *połac.* Corcyra nigra.

Cousin, (Cuseng) Krewny, należący, stryieczny, cioteczny.

Cousine, *f.* (Cusine) Krewna, należąca, s. Muhme.

Constances, (Constangs) oder

Contang, (Cutansch) Stadt in Frankreich, Kutansza, miasto we Francyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; Kutanszański.

Couvert, (Cuvert) Umschlag, koperta, um einen Brief, na list.

Coyon, (Coyong) nichtswürdiger Mensch, ladaco człowiek, nic niewart, hultay, kostyra.

Coyonniren, einen, besztać, łaiać kogo; wyrzucać mu na oczy iego ladaczeństwo.

Crac, Stadt in Arabien, Krak, miasto w Arabii, Petra. *poł.* von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący; Krakoski, *poł.* Petraeus.

Cracau, Stadt und Woywodschaft in Kleinpohlen, Krakow, miasto y Woiewodztwo w Małey Polszcze; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący; Krakowski; rodem z miasta, Krakowczyk, rodem z Woiewodztwa, co znaczy zawsze Szlachcica; Krakowianin; białogłowa Krakowianka; ale z Krakowa miasta, Krakowczanka.

Craiburg, Ort in Bayern, Kraiburg, miasteczko w Bawaryi.

Craichort, Kraikort, Land in Schwaben, Włość albo Krainka w Szwabach.

Crain, Landschaft in Deutschland, Kraina, Ziemia w Niemczech; Karniola.

Crainburg, Stadt in Crain, miasto w Kraińskiey ziemi, czyli w Karnioli.

Craon, (Cran) Ort in Frankreich, Kran, Włość we Francyi.

Creatur, *f.* Geschöpf, Stworzenie, wystawienie, przyprowadzenie do fortuny y honoru; ztąd iak by Klient, czyi; eines Anhänger, obowiązany komu, przywiązany do kogo.

Crecy, (Cressi) Ort in Frankreich, Kressa, miasto we Francyi.

Credenzen, Vorherkosten, wprzod zkosztować podaiąc napoy Panu, Krolowi. einen Becher credenzen, z puharu z kielicha zkosztować podaiąc iak podczaszy czyni.
Credenzen, das, *n.* zkosztowanie.
Credenzer, *m.* podczaszy. der etwas vorher kostet, ktory wprzod napoy kosztuie, niżeli podaie.
Credenzschreiben, *n.* Patenta, listy powierne; ktore komu daią do sprawunku iakiego urzędu, interesu, iako to Posłom, Rezydentom.
Credenztisch, *m.* kredens, na szkło, y inne stołowe rzeczy.
Credenzung, Vorherkostung, *f.* zkosztowanie pierwey, albo wprzod zkosztowanie.
Credit, *m.* Glaube, wiara. der seinen Credit verlohren, ktory kredyt, wiarę utracił, Credit ist todt, wiara upadła, ztracony kredyt. auf Credit nehmen, kaufen, na kredyt, na wiarę brać, kupować, na borg. auf eines Credit verkaufen, na wiarę przedawać komu, na kredyt. Credit erhalten, wiarę, kredyt swoy utrzymować. Credit ist fast nirgends anzutreffen, prawie nie masz nigdzie kredytu, wiary. einem etwas auf Credit lassen, puścić, dać co komu na kredyt, na wiarę. 2) *znaczy:* Ansehen, powaga. der viel Credit hat, ktory ma wiele powagi u innych. mein Credit ist hin, moia powaga ustąpiła, zginęła. viel Credit bey einem haben, mieć wiele powagi, *wiary*, *wziętości* u kogo. sich viel Credit machen, wielką sobie powagę uczynić, na wielką sobie powagę zarobić. 3) *znaczy:* łaska, Gnade. in Credit bey einem stehen, bydź w łasce u kogo, mieć łaskę u kogo. eines Credit verringern, z łaski kogo rugować czyiey, kogo ruynować w łasce u kogo. s. Ansehen.
Creditivschreiben, *n.* listy powierne, listy dla wiary komu dane. s. Credenzschreiben.
Creil, Stadt in Frankreich, Kreila, miasto we Francyi.
Creiren, machen, uczynić. einen zum Bürgermeister creiren, uczynić kogo Burmistrzem. einen zum Dictator creiren, Dyktatorem kogo uczynić. einen zum Doctor creiren, Doktorem kogo uczynić.
Creis, *m.* okolica, koło, okoł. s. Kreis.
Crema, Stadt im Venetianischen, Krema, miasto w Państwie Weneckim; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Kremański.
Cremona, Stadt in Italien, Kremona, miasto we Włoszech; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; Kremoński.
Crems, Kremsa, Stadt in Oesterreich, miasto w Wyśniey Austryi.
Crems-Münster, Kremski, Klasztor, miasto w Austryi. *połać.* Cremisanum.
Crepiren, verderben, zdechnąć. vor Hunger, od głodu zdechnąć. in seiner Durstigkeit, od pragnienia zdechnąć, umrzeć.
Craqui, (Crekt,) Ort in Artois, krekwi, włość w Artesyskim Hrabstwie.
Crescentino, Krescentyno, Stadt in Italien, Miasto w Włoszech.
Crespin, Stadt in Hennegau, Krespin, Miasto w Hennegawskim Powiecie.
Crespy, Stadt in Frankreich, Krespy, Miasto we Francyi. von, oder zu Crespy gehörig, do Krespy należący, albo z Krespy, Krespyiski.
Crest, Kresta, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi.
Crevecœur, (Crevecör,) Stadt in Holland, miasto w Hollandyi.
Creise, (Crös,) Kreysa, Fluß in Frankreich, Rzeka we Francyi.
Creussen, Kreyssena, Stadt in Franken, miasto w Frankonii.
Creutz, *n.* krzyż, szubienica, Gerüste, woran ein Uebelthäter aufgehängt wurde, na ktorey złoczyńca bywa wieszany. einem ein Creutz aufrichten, szubienicę na kogo postawić. auf dem Markte ein Creutz aufrichten, na rynku szubienicę wystawić. einen ans Creutz schlagen, wbić kogo na krzyż, przybić kogo na krzyżu. einen vom Creutze abnehmen, z krzyża zdiąć, złożyć. einem ein Creutz androhen, grozić komu krzyżem, szubienicą. daß dich das Creutz plage! bodaieś na szubienicy wisiał; 2) Noth und Elend, potrzeba y bieda, utrapienie. viel Creutz haben, wiele mieć utrapienia. wiele biedy cierpieć. im Hause Creutz haben, w domu mieć utrapienie, krzyż. 3) Name einiger Oerter, imie iest niektorych mieysc. Grafschaft, Hrabstwo tego imienia.
Creutzband, *n.* kozioł. im bauen, w budowaniu, krokwa.
Creutzbeer, *f.* ein Gewächse, drzewko.
Creutzburg, Stadt in Preussen, miasto w Prussach,

Prussach, a drugie w Sląsku nad granicą wielkopolską.

Creutzen, auf der See hin und her fahren, po morzu tam y sam pływać, kręcić się, um solche sicher zu halten, dla uczynienia bezpieczeństwa na nim od rozboynikow. 2) um darauf zu capern, obieżdżać morze dla zachwycenia y zabrania nieprzyiacielskich okrętow, zwłaszcza kupieckich.

Creutzenach, Stadt in der Pfalz, miasto w Palatynacie; Kreycenach.

Creutzer, *m.* graicar, eine Münze, moneta pewna w Niemczech, dwa grosze miedziane Polskie.

Creutzfahrt, *f.* Kriegszug wider die Ungläubigen, woyna, wyprawa na woyne przeciwko niewiernym; Krucyata, krzyżacka woyna.

Creutzgang, *m.* obchod około kościoła.

Creutzigen, ukrzyżować. ans Creutz schlagen, na krzyż wbić. einen creutzigen, ukrzyżować go.

Creutzigen, das, *n.* krzyżowanie, ukrzyżowanie.

Creutziger, krzyżownik, ktory drugiego krzyżuie.

Creutzlein, *n.* krzyżyk.

Creutzsalbey, ein Gewächse, ziele pewne.

Creutzstein, *m.* kamien przy drodzę, auf dem Wege, na miarę długości.

Creutzweg, *m.* krzyżowa droga; da die Wege creutzweis gehen, gdy drogi na krzyż się dzielą, oder sonst zusammen laufen, albo się też zchodzą.

Creutzweise, na krzyż, krzyżową sztuką. creutzweis gemacht, gehend, na krzyż zrobiony, na krzyż idący. creutzweise etwas theilen, na krzyż co dzielić. 2) gemachte Theilung, krzyżowy podział, krzyżowe podzielenie, na krzyż podział, na krzyż podzielenie. 3) gegittert, w siatkę, w kratkę, w drabinkę robiony. creutzweise durchstreichen, na krzyż przekryślić. creutzweise auslöschen, na krzyż przemazać. creutzweise ein Testament auslöschen, testament iaki na krzyż przemazać.

Creutzzug, *m.* wyprawa na świętą woynę.

Criminel, głowny występek, garłowa sprawa. halsbrechend.

Criminalsache, *f.* garłowa sprawa, w ktorey o głowę, o życie idzie. sich in einer Criminalsache gerichtlich verantworten, garłową mieć sprawę, w garłowey sprawie odpowiadać.

Crimmisch, Krymski. Crimmische Tartarn, Krymscy Tatarowie.

Crimm, Tartarey, Krym, Krymska Tartarya. aus oder dazu gehörig, z Krymskiey Tartaryi, albo do Krymskiey Tartaryi należący, Krymski.

Crimmitschau, Krymiszow, Stadt in Meissen, miasto w Misnii.

Critisiren, wyśmiewać, auf eine nasenweise Art beurtheilen, sądzić o czym wyśmiewaiąc żartuiąc z czego.

Croate, einer von Croatien, Kroat, Hrwat, z Kroatyi, z Hrwatow rodem.

Croatien, Kroacya, Hrwaty. Landschaft in Ungarn, kray do Węgierskiego Krolestwa należący.

Crocodil, *m.* krokodyl, ungeheures Thier, poczwarny zwierz, straszny. von einem Crocodil, krokodylowy. Crocodills-Thränen, krokodylowe łzy, t. i. nieszczere, chytre, zabiiaiące.

Crönen, koronować. Crone aufsetzen, korone kłaść na głowę należytym obrządkiem.

Crönlein, *n.* koronka, wionek.

Crönung, *f.* koronacya, korony na głowę włożenie.

Croja, Kroja, Stadt in Albanien, miasto w Albanii.

Cronach, Kronach, Stadt in Bambergischen, miasto w Bambergskim.

Cronenburg, Stadt in Dännemark, Kronburg, miasto w Danii.

Crone, *f.* königliche Hauptzierde, krolewski znak na głowie krola; korona. güldene Crone, korona złota. Crone der morgenländischen Könige, korona krolow w południowych kraiach, wstęga w koło głowy. einem die Crone aufsetzen, koronę komu włożyć na głowę. Crone tragen, koronę nosić, t. i. być krolem. auf dem Kopfe eine Crone haben, na głowie mieć koronę, t. i. być krolem; ablegen, koronę zdiąć. 2) königliche Hoheit, *znaczy także:* krolewskie dostoieństwo, krolestwo. die Crone niederlegen, koronę złożyć, t. i. podziękować za krolestwo, przestać być krolem. sich wohl um die Crone verdienen, zasługiwać się dobrze krolestwu. es ist ein Krieg zwischen den Cronen Frankreich und England, woyna iest międzу krolestwami Francuskim y Angielskim. NB. Es sind dieses politische Arten zu reden, von denen die Alten nichts gewust, und daher die Dinge bey ihrem schlechten Namen genannt haben, denen man es denn auch nachthun kann, wenn das Latein alt

und gut klingen soll. NB. Są to te polityczne sposoby mowienia, o ktorych starzy nic nie wiedzieli, y dla tego rzeczy siła prostemi imionami nazwali. można ich przecie w tym naśladować, gdy łacina postaroświecku a dobrego co brzęczeć ma.

Cronprinz, *m.* dziedzic krolestwa. krolewicz. Cronprinzessin, *f.* dziedziczka Krolestwa, Krolewna.

Cronstadt, Kronsztad, Stadt in Siebenbürgen, miasto w Siedmigrodzie, *z łacińska nazywaią.* Coronostadium, Stephanopolis.

Cron-Weissenburg, Stadt im Elsaß, Kronweysenburg, miasto w Elsassyi w Niemczech, *od niektorych połacinie nazwane:* Weissenburgum Rhenanum, albo Sebusiana.

Cronwerk, *n.* Festungswerk, robota, na kształt korony w koło, okop, iak wieniec, iak korona, *wionek.*

Cropiere, Stadt in Frankreich, Kropiera, miasto we Francyi.

Crössen, Stadt in Schlesien, Krosno, miasto w Sląsku. die andere in Polen, drugie w Polszcze, w ziemi Sanockiey w gòrach, ku granicy Węgierskiey.

Crowland, Stadt in Engelland, Krowland, miasto w Anglii.

Crucifix, *n.* Obraz Chrystusa na krzyżu wiszącego.

Crüel, grausam, *adj.* okrutny, srogi, *wierutny.*

Crystall, *n.* kryształ. Bergglas, niby, gòrne szkło.

Crystallinen, von Crystall, *adj.* kryształowy, z kryształu.

Cuba, Insel in America, Kuba, wyspa w Ameryce.

Cuenza, Stadt in Spanien, Kuenca, miasto w Hiszpanii; *połac.* Concha.

Cujavien, Provinz in Polen, Kujawy, Prowincya w Polszcze, dwa Woiewodztwa w sobie zamyka, Brzeskie Kujawskie, y Inowrocławskie.

Cüstrin, Stadt im Brandenburgischen, Kistryn, miasto w Brandeburskim.

Culm, Chełmno, Stadt und Woywodschaft in poln. Preussen, miasto y Woiewodztwo w Prusach. połac. Culma, *albo*, Chelmum.

Culmbach, Kulmbach Stadt in Franken, miasto we Frankonii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Kulmbachenski.

Culmensee, Ort in polnisch Preussen, miasto w Prussach. Chełmińskie, w Ziemi Chełminskey.

Cultiviren, wyprawiać, polepszać. ein Land cultiviren, ziemię, rolę wyprawiać. die Sitten junger Leute, obyczaie młodych ludzi doskonalić, lepszyć.

Cultivirt, wyprawny, wydoskonalony, polepszony. cultivirter Kopf, wydoskonalony dowcip, wyprawna głowa.

Cumberland, Provinz in England, Kumberland, księstwo w Anglii.

Cunze, Konradek, *dimin.* Mannsname. Imie męszczyzny, pieszczone.

Cur, *f.* Heilung, leczenie, zdrowienie, opatrowanie, leki. Cur brauchen zu Conservirung der Gesundheit, lekow zażywać, do zachowania zdrowia. gefährliche Cur bey einer Krankheit gebrauchen, niebezpiecznego leczenia w iakiey chorobie zażywać. die Cur geht wohl von statten, leczenie, leki, kuracya udaie się, powodzi się. die Cur schlägt zur Gesundheit aus, leczenie wychodzi na zdrowie. sich zu einem in die Cur begeben, dać się komu w kuracyą, w leki, do leczenia.

Curatel, *f.* Pflege, kuratela, starunek. gdy kogo nie mogącego się samym sobą y dobrami rządzić, oddaią w starunek, albo w kuratelę inszemu, aby nim zawiadował.

Curnelien, sądowe kształty mowienia, układy w mowie. Dworskie słow złożenie, zpoienie.

Curiren, kurować, leczyć, zdrowić, *opatrywać*, heilen, gesund machen, toż samo. eines Wunde curiren, rany cudze leczyć, opatrywać, zagoić, wygoić. einen an den Füssen, uleczyć kogo na nogi, wygoić komu nogi, *wykurować.* sich ganz auscuriren, wcale się wyleczyć, wygoić, *wykurować* się; wyzdrowieć.

Curisch-Haf, *n.* Odnoga Kurlandska na morzu Baltyckm.

Curland, Landschaft, Kurlandia, Kuronia, Księstwo, część Inflant.

Currente, *f.* ubodzy żacy. studenci po ulicach chodzący, y śpiewaiący *Biegasy*, gdy są ladaco. Hause armer Schüler, kupy ubogich studentow.

Curt, Konrad, ein Mannsname, imie męszczyzny.

Cutaje, Kutea, Stadt in klein Asien, miasto w Małey Azyi.

Cutten-

Cuttenberg, Stadt in Böhmen, Kutna, oder Kutno, miasto w Czechach.
Cymbel, *f.* ein musikalisches Instrument, cymbał, muzyczny instrument. auf den Cymbeln spielen, na cymbałach grać, na cymbałach *brząkać.*
Cymbelschläger, *m.* cymbalista, ten co na cymbałach gra.
Cymbelschlägerinn, *f.* cymbalistka, ta co na cymbałach gra.
Cypern eine Insel, Cypr, Wyspa.
Cyprier, *m.* Cypryiczyk, rodem z Cypru, Cypryan; Kobieta: Cypryanka.
Cyprisch, Cypryiski. Cyprischer König, Krol Cypryiski. Cyprische Lobern, Cypryiski laur.
Cypresse, *f.* ein Baum, Cypris, drzewo. von Cypressen, z cypryśu. Cypressen-öl, *n.* oleiek cypryśowy. von Cypressen-holz, z cypryśowego drzewa. Cypressen-Statuen, ośoby cypryśowe.
Cypressen-Oel, *n.* oleiek cypryśowy.
Cypressenwald, *m.* cypryśowy lasek, gay.
Cyriaksburg, ein Schloß zu Erfurt, Zamek Cyriaka, w Erfurcie, tak nazwany.
Czaar, *m.* Regent in Rußland, Car, Samowładca, Hospodar, Cesarz Rossyiski, Moskiewski.
Czaarewitz, *m.* des Czaars Sohn, Carowic, Syn Cara, Hospodara, Cesarza Rossyiskiego.
Czackethurn, eine Stadt in Steyermark, Czaketurno, miasto w Styryi.
Czaslau, eine Stadt in Böhmen, Czesław, miasto w Czechach.
Czenstochow, eine Stadt und Kloster in Polen, Częstochowa, miasto y klasztor obronny, z garnizonem Rzeczyposp. w Polszcze, w Starostwie Olsztyńskim.
Czersko, eine Stadt in Polen, miasto w Polszcze, w Woiewodztwie Mazowieckim, Stołeczne Ziemi Czerskiey, ale imienia tego: miasto, nie godne; przed tym było piękne.
Czircassy, eine Stadt der Cosacken, Czyrkassy, Starostwo w Kiowskim Woiewodztwie nad Dnieprem; *potym.* Czyrkassy, Kozacki, a bardziey Tartarski kray.
Czirknitzer-See, Iezioro Czyrknickie.

D.

D, der vierte Buchstab des deutschen Alphabets, wie auch des polnischen. D, czwarta litera Niemieckiego abecadła iako też y Polskiego.
Da, als, gdy, kiedy, iak. es war eine Zeit, da die Leute meyneten, był nie iaki, czas, gdy, kiedy, ludzie myśleli. neulich, da wir meyneten du kämest, sind wir plötzlich = =, nie dawno, gdy my rozumieli że ty idziesz, nagleśmy się - - kiedy, to, co zaraz; to co prędzey. da ich dahin nicht kommen konnte, habe ich den Weg so fort nach Cracau genommen, kiedy tam nie mogłem przybyć, wziąłem się w drogę do Krakowa; gdy, tegoż samego czasu, gdy, kiedy, tym czasem, gdy aż o to. da ich dieses schrieb, siehe da kam Sebosius. da er den Hahn krähen gehört, gdy usłyszał, że Kur pieie. da es Tag geworden, gdy, iak się iuż rozedniało. da ich es gemerkt, habe ich angefangen, iak to postrzegłem, to zacząłem zaraz. da ich sie angesehen, habe ich sie alsbald erkannt, iakem ie obaczył, zaraz ie poznałem; *znaczy:* tam na tam tym mieyscu; Da, zeigt auch einen Orte an. du bist nicht da gewesen, ty nie byłeś tam. ich bin da, wo er pflegte die Zeit hinzubringen, tam iestem, gdzie on zwykł był czas przepędzać; *także:* tam, ktorędy, tam, zkąd: tam owo, da, wo der wilde große Feigenbaum ist, tam owo, gdzie, leśne figowe drzewo iest. weder da, noch anderswo, ani tam, ani gdzie indziey; *znaczy to* co, dieweil, bo: da die Natur nicht kann geändert werden, bo natura, rod rzeczy niemoże być odmieniona; *ponieważ.* da du es also haben willst, will ich mich bemühen, ponieważ ty tak chcesz, będę się starał; *kiedy, za ponieważ:* da uns nicht vergönnet ist lange zu leben, so lasset uns etwas zurück lassen, kiedy nam żyć długo nie pozwolono, zostawmy też co po nas. bald hier, bald da, to tu, to tam, to tędy, to tamtędy. ich laufe hier und da aus, biegnę tędy y tamtędy. da und dorthin laufen, tam y sam biegać. da und dorther macht man mir zu schaffen, y z tąd y z tam tąd trudność mi czynią. hier oder da lauf herum, tam y sam obiegniey; *znaczy:* zugegen, obecnie;

da seyn, być obecnym. Phädria ist da, Fedria iest przytomny, iest tu. nicht da seyn, nie być gdzie, na iakim mieyscu. du warest nicht da, nie byłeś tam, nie byłeś przytomnym. da ich herkam, war sie nicht da, gdy tam przyszedłem, nie było iey tam. Anmerk. Das Wörtlein da kann für die Constructiones mit, als, nach dem, potym iak, oft viel zierlicher beym Erfolg der vorigen Sache im Polnischen durch szy übersetzt werden; z. E. da ihm des Memnonis Tod hinterbracht worden, potym iak mu donieśli o śmierci Memnona, stało się - - da er sich lange mit zweifelhaften Gedanken geschlagen, napasowawszy się z wątpliwemi myślami. da der Tag anbrach, sind sie zu dem Passe gekommen, potym, gdy się już rozedniało, przyszli do drogi ciasney; *po Polsku Przestr.* to słowko Niemieckie da, może być użyte y pięknie w konstrukcyi z temi cząstkami, *potym iak, potym gdy iuż*; albo też gdy w Polskim Præteritum in *szy*; iest położone, co wszystko znaczy następuiącą rzecz po przeszłey, ktora się iuż stała, wie die oben angeführten Exempel zeigen, iak wyżey dane przykłady uczą, da er dieses gesagt, reichte er dem Philippo die rechte Hand, *to powiedziawszy*, podał Filipowi prawą rękę. da er bedachte, was Memnon gerathen, hat er beschlossen, zważywszy, to, co Memnon poradził, umyślił - - .

Dabey, darneben, beyan, przy tym. dabey setzen, przy tym położyć, posadzić. dabey stehen, przy tym stać, stanąć.

Dabey aufwachsen, przy tym wyr[illegible] wyrosnąć.

Dabey bleiben, beständig bejahen, przy tym obstawać, statecznie twierdzić. auf seiner Meynung bestehen, stać, trzymać się przy swoim zdaniu. nicht davon gehen, nie odstępować od czego, nie ustępować czego.

Dabey liegen, leżeć przy czym, przy kim.

Dabey pflanzen, zaszczepić przy czym.

Dabey seyn, być przy czym, bydź obecnym przy iakiey rzeczy. überall dabey seyn, wszędzie być przytomnym; wo es harte hergehet, gdzie niebezpieczno bywa. nicht dabey seyn, nie być przy iakiey rzeczy.

Dabey sitzen, siedzieć przy iakiey rzeczy.

Dabey thun, przyczynić się do iakiey rzeczy robiąc ią także. das Seinige dabey thun, swoiey też pracy do tego przyłożyć. ein jeder will das Seinige darbey gethan haben, kazdy mowi, że się do tego przyłożył, przyczynił.

Dabul, ein Königreich in Ostindien, Dabul, Krolestwo w Zchodnich Indyach.

Dach, *n.* dach, oberster Theil eines Hauses, naywyższa część od wierzchu, iakiego domu. ein marmornes Dach, marmorowy dach. von Gold und Elfenbein glänzendes Dach, złotem y słoniową kością święcący się dach, pokrycie. festes Dach, mocny dach; übergoldetes, pozłacany. sehr hohes, unbequemes Dach, nazbyt wysoki, nie wygodny dach; von Schindeln, dach z guntow. Dach, das im baulichem Wesen stehet, cały poprawny dach; w swoim należytym pobudowaniu stoiący. vierseitiges Dach, czworboczny dach. zweyseitiges Dach, dwochstronny dach; von Hohlziegeln, z dachowek dach. bis aufs Dach aufgeführt seyn, aż na dach bydź wyprowadzonym. Dach fertig machen, dach wystawić cały, skończyć. übergoldetes Dach auf seinem Meyerhofe machen lassen, pozłocony dach na swoim o worze dać robic. Aufführung der Dächer, wystawienie, wybudowanie dachow. Dach mit vielen Erkern oder Giebeln, dach, z kilku wierzchami. auf ein Haus ein Dach setzen, pokryć dachem dom, na domie dach dać. einen von dem Dache herunter stoßen, zepchnąć kogo z dachu na doł. das Wetter hat das Dach aufgedeckt, Wiatr dach zrzucił, zerwał. Rom hat erst nur Schindeldächer gehabt, Rzym miał zrazu tylko z guntow dachy. ein Haus in Dach und Fach erhalten, utrzymywać dom od zpustoszenia, od zepsucia. einem genau auf dem Dache seyn, bydź komu nałażycie na dachu, *Niemcy mowią: to iest*, postrzegać wszystkie iego sprawy y postępki.

Dachdecker, *m.* dacharz, ten co dachy daie, cieśla; eigentlich mit Ziegeln, właściwie ten co dachy daie z dachowki; u *Prawnych, act.* mit Schindeln, z guntow.

Dachfenster, *n.* okno w dachu.

Dachkähnlein, *n.* rynna, ktorą woda zcieka z dachu.

Dach=

Dachloch, *n.* wylot w dachu; wodurch der Regen fällt, ktorym deszcz spada.

Dachpfanne, *f.* dachowka.

Dachrinne, *f.* rynna w dachu.

Dachs, *m.* ein Thier, żbik, zwierz nie iaki. vom Dachse, żbikowy.

Dachsburg, eine Stadt in Elsaß, Dachsburg, miasto w Elsassyi; *poł.* Dagobertiburgum.

Dachsfell, *n.* żbikowa skora.

Dachskriecher, *m.* pies iamnik, iamniczek; Art eines Hundes, rodzay pewny psow.

Dachsloch, *n.* jama, leżysko żbikowe.

Dachschindel, *f.* gunt, szkudła. von Dachschindeln, z guntow, ze szkudeł robiony.

Dachsparre, *f.* łata, na krokwach dawana, na ktorey potym dachowka, albo gunty.

Dachspitze, *f.* wierzch dachu; sam grzbiet.

Dachstein, *m.* dachowka.

Dachstein, eine Stadt in Elsaß, Dachsztyn, miasto w Elsassyi.

Dacht, *m.* knot, do świecy, lub lampy, *ob.* Tacht.

Dachtraufe, *f.* okap, mieysce na ktore z dachu deszcz spada.

Dachziegel, *m.* dachowka. ganzer Dachziegel, cała dachowka. schadhafter Dachziegel, popsuta dachowka, nie całkowita. gevierter, viereckichter Dachziegel, czworgranna, czworkraina dachowka; vier Finger breiter, na cztery cale szeroka dachowka.

Dacien, eine alte Landschaft, Dacya, dawny Kray, gdzie teraz Wołochy, y Moldawa. aus oder zu solchem Lande gehörig, z tego kraiu, albo do tego kraiu należący Dacki. einer daraus, rodem kto z tamtąd, Dak, po starożytnemu mowiąc.

Dacier, *m.* Dak.

Dadurch, tędy. durch den Weg, przez tę drogę. dadurch kann ein Elephante gehen, tamtędy może słoń iść. dadurch seiner Wege gehen, tędy iść w swoię drogę. durch diese Sache hat er es erlanget, przez tę rzecz; dostał, dostąpił tego.

Dämisch, szalony, bez rozumu, *to co,* tumm.

Dämmen, tamą, groblą, zastawić. mit einem Damme verwahren, dać groblą w koło.

Dämmung, *f.* sypanie grobli, tamy.

Dämpfen, parować, więtrzeć. das Wasser dämpfen, unterdrücken, przytłumić. den Aufruhr dämpfen, rozruch, rozterk przytłumić, przycisnąć zrazu, aby nie wybuchnął. das Feuer dämpfen, ogien przycisnąć, przytłumić. den Feind dämpfen, nieprzyiaciela przytłumić, przycisnąć.

Däne, *m.* einer aus Dännemark, Duńczyk, z Danii rodem.

Dänisch oder Dännemärkisch, Duński, Duńska, Duńskie.

Dännemark, ein Königreich, Dania, Krolestwo Duńskie.

Dänig, do strawienia dobry; co się może prędko strawić.

Dänung, *f.* gotowanie, trawienie, ztrawienie.

Dänungssaft, *m.* chylus; mleczko, z rozgotowanego pokarmu w żołądku, to mleczko zaraz się w krew obraca.

Dafern, ieżeli. dafern du mich liebest, so mache, ieżeli mię kochasz, uczyń. dafern wir dieses thun wollen, ieżeli to czynić chcemy.

Dafür, prze to; za to.

Dafür einsetzen, zamiast drugiego czego, postawić - -; iednę rzecz zamiast drugiey.

Dafür halten, mieć za to; daß einer, że kto; dafür halten, daß ein Gott sey, że ieden Bog iest.

Dafür sorgen, mieć staranie koło czego, pilne, fleißig.

Dafür stehen, ręczyć za czym, przyrzekać. gut für etwas seyn, *toż samo znaczy.*

Dagegen, przeciwnie, *ob.* dargegen.

Daheim, w domu, bleiben, zostać. daheim seyn, w domu być. daheim auf einen warten, w domu na kogo czekać. daheim erzogen, w domu wychowany; bey mir, u mnie. daheim sich befinden, w domu się znaydować swoim. daheim haben, w do mu mieć. es ist nirgends besser als daheim, nigdzie nie iest tak dobrze, iak w domu. daheim in dem Vaterlande, u siebie w Oyczyznie.

Daher, ztamtąd. daher kommen, ztamtąd przychodzić. daher anfangen zu erzehlen, ztamtąd zacząć powiadać. du hast es meinem librario genommen, damit du jemanden ein Geschenk daher thätest, to wziąłeś moiemu pisarkowi, abyś komu z tego padarunek uczynił. daher den Anfang machen, wo es nöthig, ztąd początek uczynić,

 gdzie

gdzie tego trzeba. die daher kommen, ktorzy ztamtąd przychodzą. daher kommt das Uebel, ztamtąd złe pochodzi. daher wegreisen, ztąd odiechać. daher ist keine Wohlthat zu gewarten, ztamtąd nie trzeba żadnego dobrodzieystwa oczekiwać. ich erwarte einen daher, ia oczekiwam kogo ztamtąd.

Daher fliegen, ztamtąd wylecieć.

Daher fließen, ztamtąd płynąć.

Daher kriechen, ztąd wyleść, wyczołgać się.

Dahero, darum, dla tego. dahero sind die Kriege glücklich, weil sie gerecht sind, dla tego są woyny szczęśliwe, że sprawiedliwe. und dahero, y dla tego; tym. welches ich dahero desto öffters bezeuge, co tym częściey dla tego ukazuię. dahero habe ich es weitläufftiger geschrieben, dla tego tym więcey o tym pisałem; *dla tey rzeczy.* er fürchtet sich, und dahero fliehet er, boi się, y dla tey rzeczy ucieka; *z tey przyczyny.* es ist dahero nicht zu thun, weil es schändlich ist, z tey przyczyny, tego nie trzeba czynić, że to wstyd iest; *dla czego.* dahero der Rath gar wohl beschlossen, *dla czego* Rada dobrze uchwaliła. dahero wo ihr pfleget, *dla czego*, kiedy zwykliście - -, *ob.* weßwegen, darum.

Daher rauschen, hałasować, wrzeszczeć.

Daher scheinen, zaiaśnieć, zaświecić się.

Daher singen, wyśpiewywać.

Daher strecken, wyciągać.

Daher treten, wystepować, wychodzić.

Dahin, do tego. dahin die Sache bringen, daß, dotąd rzecz przyprowadzić, że - -. er ist dahin gekommen, wohin er gewollt, tam przyszedł, gdzie chciał. *na to,* dahin ist die Sache gekommen, *na to,* rzecz wyszła. bis dahin, aż poty, aż dotał. eben dahin, tam że zkąd, *na tamto mieysce,* dahin mehrere schicken, na tamto mieysce więcey posłać. *tam y sam,* hie und dahin sehen, tam y sam patrzyć. dahin zurück kehren, tam się nazad obracać. *to, dotąd, do tego mieysca,* dahin habe ich die Sache gebracht, do tego mieysca rzecz przyprowadziłem, dotąd. *na toż to,* dahin ist endlich alles gekommen, na toż to wszystko na koniec wyszło. *tak dalece,* dahin ist die Sache gediehen, gekommen, *tak dalece że,* aż do tego rzecz przyszła.

Dahin aus, tamtędy, tędy.

Dahin bringen, etwas, do tego co przywieść.

Dahinten, z tyłu, tyłem, w tyle. dahinten bleiben, w tyle zostać, *ob.* zurück.

Dahin fahren, przechodzić mimo, imo, miiać; als: die Zeit fähret dahin, czas miia, przechodzi. an bemeldeten Ort fahren, na przerzeczone mieysce iechać.

Dahin fallen, zpadać, upadać. an denselben Ort fallen, na to samo mieysce upaść. mit einander dahin fallen, razem upadać.

Dahin fliegen, mimo przelecieć. an den besagten Ort, na przerzeczone mieysce lecieć.

Dahin gebracht, do tego przywiedziony.

Dahin gehen, dokąd iść, przechodzić. an solchen Ort gehen, na to, a na to mieysce isć.

Dahin ist es gekommen, do tego rzecz przyszła.

Dahin laufen, odeyść, zbiec, zbiegać. an den Ort, von dem gesagt worden, na mieysce zbiec, pewne, o ktorym mowiono.

Dahin seyn, zginąć, przepaść, *to co,* verlohren seyn. umrzeć, gestorben seyn.

Dahin sinken, upadać, nachylać się, lecieć.

Dahin stellen, rzecz zostawić na szrzodku.

Dahinten, w tyle.

Dahinter kommen, poznać, etwas, co, zrozumieć co, doznać, doświadczyć czego. dahinter kommen wollen, chcieć co poznać, chcieć czego doświadczyć.

Dahinter stecken, taić się, ukrytym być. es steckt ein Schelmstück dahinter, iest tu iakieś kanalstwo w tym, ukryte.

Dahin trachten, to czynić, o tym myśleć, do tego dążyć.

Dahinwerts, tu we wnątrz, we szrzodek. hier von der Thüre treten, tu ode drzwi ustąpić; gehen, odeyść.

Dale, *f.* ein Vogel, Kawka.

Dalekarlen, eine Provinz in Schweden, Dalekarlia, Prowincya w Szwecyi.

Dalmatien, eine Landschaft, Dalmacya, Ziemia.

Dalmatier, einer aus Dalmatien, Dalmata, rodem z Dalmacyi.

Dalmatisch, Dalmacki.

Damals, w ten czas, w tedy. damals hat er mir vieles gesagt, w ten czas wiele mi powiedział; *na ten czas:* welche damals waren, ktorzy na ten czas byli; owego czasu. man hat es damals

mals erkannt, owego czasu poznano to; nawet na ow czas. auch damals, w ten czas, teraz. damals hatten wir große Hoffnung, nunmehr habe ich gar keine, w ten czas mieliśmy wielką nadzieię, teraz ia nie mam żadney; *w owey rzeczy:* damals hatten sie noch einige Entschuldigung, w owey rzeczy mieli iefzcze nie iaką wymowkę. schon damals, iefzcze owego czasu.

Damas, Damafzek, miasto.

Damasco, eine Stadt in Syrien, Damafzek, miasto w Syryi. von oder zu Damasco gehörig, z Damafzku, albo do Damafzku należący, Damafceński.

Damast, *m.* seidener Zeug, adamafzek, materya iedwabna.

Dame, *f.* Frau, Pani, Dama. Hof-Dame, Dama Nadworna.

Damiatte, eine Stadt in Egypten, Damiata, miasto w Egipcie.

Damit, aby. man muß Vorsehung thun, damit denen ein Gnüge geschehe, trzeba temu poradzić, aby się im zadosyć uczynienie stało; *ażeby nie:* damit ich nicht weiter gehe, abym daley się nie zapędzał, nie wchodził w rzecz. damit das Gesetz nicht gelte, aby prawo nie popłacało; *aby, tym:* damit er desto leichter erwiese, aby tym łatwiey to pokazał; *na to aby:* ihr pflegt dieses ihnen vorzustellen, damit sie sich nicht so viel heraus nehmen, zwykliście im to przed oczy stawiać na to, aby nie tak wiele sobie przyznawali; *żeby:* sie hat mich um die Versicherung gebethen, damit sie wisse, ich wolle sie nicht verlassen, ona mie o upewnienie prosiła, żeby wiedziała, że iey niechciałem porzucić; *aby nie:* damit nicht gar zu viel am Leben gestraft würden, aby nie nazbyt wielu było na życiu karanych; *żeby:* damit ich nichts härteres sage, żebym co gorszego nie wymowił; *aby nie wiele:* damit ich nicht viel Worte mache, abym nie wiele słow powiedział; *aby kto nie:* damit nicht jemand meyne, aby kto nie rozumiał; *aby kiedy nie:* damit wir nicht irgend einmal anfangen, abyśmy kiedy nie zaczęli; *tym sposobem, tak:* mit dem, damit hat er es zuwege gebracht, tym sposobem dokazał.

Damin, ein Mannsnamen, Damian, imię Męfzczyzny.

Damm, *m.* tama; das Wasser aufzuhalten, tamą do zatrzymania, do zastawienia wody. Damm aufwerfen, tamę wyfypać. dargegen Damm aufführen, przeciwko czemu tamę wyprowadzić. mit einem Damme verwahren, tamą iaką opatrzyć; *grobla:* Damm, 330 Fuß breit, 80 Fuß hoch, tama trzysta trzydzieści stop, fzeroka, ośmdziesiąt stop długa. Damm von Erde, tama z ziemi usypana. ein so hoher Damm, daß man nicht leicht darüber kommen kann, tak wysoka tama, że nie snadno można wyiść na nie. den Damm durchstechen, groblę, tamę przekopać. mit einem Damme umgeben, groblą opafać, groblą dać w koło; *Hak, piafzczysko płytkię w wodzie:* die Schiffe sind auf dem Damme sitzen geblieben, welcher unter dem Wasser war, okręty, albo statki ofchły, ofiadły na Haku na piafzczysku płytkim, ktory pod wodą był.

Dampf, *m.* Dunst, pára, zaduch; Rauch, dym, *ob.* Dunst.

Dampficht, párny, páruiący, zaduch pufzczaiący.

Dampfloch, *n.* okno, ktorym pára wychodzi, párownia, wylot; dymnik.

Damvilliers, eine Stadt im Luxemburgischen, Damwillia, miasto w Lukfemburskim.

Daneben, wedle, podle, przy, *ob.* darneben.

Danieden, na ziemi, *ob.* darnieden.

Daniel, ein Mannsnamen, Daniel, imie Męfzczyzny.

Dank, *m.* Danksagung, dzięki, podziękowanie, dziękczynienie; großer, wielkie; sonderbarer, ofobliwfze; billiger, zasłużone, sprawiedliwe; sehr viel, naywiększe. einem Dank sagen der Mutter wegen, za Matkę, lub od Matki, albo za wyświadczoną Matce przysługę podziękować komu. sehr großen Dank sagen, und noch größern wissen, wielkie czynić dzięki, a iefzcze mieć większą wdzięczność. sehr grossen Dank einem in seinem und seines Patrons Namen schriftlich abstatten, bardzo wielkie podziękowanie czynić, komu swoim y swoiego protektora imieniem; auf sonderbare Art, ofobliwym sposobem, *albo* w ofobliwfzych słowach; für die Wohlthat, za dobrodzieystwo. ob man ihm wohl so großen Dank nicht erwiedern kann, als man ihm schuldig ist, so muß man ihm doch so großen wissen, als man mit seinen Gedanken begreifen kann, lubo mu nie można tak wielkiego uczynić podziękowania, iak wielkie się mu nale

należy: iednak tak wielką mu trzeba mieć wdzięczność, iaką myśl tylko poiąć może. einem sonderbaren Dank erweisen, erwiedern, abstatten, osobliwszym sposobem odsłużyć komu łaskę, odwdzięczyć, oddać. Dank fordern, dopominać się odsługi, podziękowania. zu Dank etwas annehmen, mieć sobie za łaskę. großen Dank bey einem verdienen, na wielką łaskę sobie u kogo zasłużyć, zarobić, *to iest*, na wdzięczność. wider eines Dank, przeciwko czyiey woli. wider euren Willen und beyder Dank, przeciwko waszey woli, y wam obiema nie miło. mit Dank annehmen, z podziękowaniem przyiąć; erkennen, uznać, uznawać. giebst du mir diesen Dank? tak się mi wdzięcznie wypłacasz? odsługuiesz?

Dank-Abstattung, *f.* odsłużenie za łaskę, podziękowanie za łaskę.

Dankbar, wdzięczny. gegen einen dankbar seyn, być wdzięcznym komu. sich gegen wohl verdiente dankbar erweisen, wdzięcznym się pokazać dobrze u siebie zasłużonym; und der Wohlthat eingedenk, y dobrodzieystwa pamiętnym; und aufrichtiges Gemüth, y szczery umysł; in der That und Willen gegen seine Eltern, w samey rzeczy y sercem, wdzięczny Rodzicom. ein wohlverdientes, dankbares Gemüth erweisen, dobrze zasłużone y wdzięczne serce oświadczyć. gegen einen dankbar seyn, wdzięcznym bydź iakiey przysługi komu. so dankbar seyn, als man soll, tak bydź wdzięcznym, tak odsługiwać łaskę iak się należy. sich dankbar erweisen, wdzięcznym się pokazać.

Dankbarkeit, *f.* wdzięczność, wdzięczne serce, zawdzięczaiący umysł, pamiętny łaski, odsłużenie, odsługiwanie, zawdzięczanie.

Dankbarlich, wdzięcznie. dankbarlich sich erweisen, wdzięcznym się pokazać; sich eines erinnern, wdzięczną mieć pamięć; kogo.

Danken, dziękować, dzięki czynić; einem für etwas, komu za co. zu danken haben, mieć za co dziękować; einem etwas, komu. dieses alles habe ich deiner Güte zu danken, za to wszystko ia powinienem dobroci twoiey dziękować. seiner Tapferkeit viel zu danken haben, swoiemu męstwu mieć dziękować za wiele. einem viel zu danken haben, mieć komu wiele do odsłużenia. das hat man sonderlich dem Glücke zu danken, za to trzeba osobliwie szczęściu dziękować.

Dankfest, *n.* święto na podziękowanie, Nabożeństwo na podziękowanie; auf 15 Tage, na piętnaście dni; Gott für etwas anordnen, na podziękowanie Bogu za co naznaczyć; und Freudenfest in allen Kirchen feyern, y dzien radości, po wszystkich Kościołach, obchodzić, święcić.

Danklied, *n.* pieśń na podziękowanie.

Dankopfer, *n.* ofiara na podziekowanie.

Dankrede, *f.* podziękowanie w słowach, mowa na podziękowanie.

Danksagen, dzięki czynić.

Danksagung, *f.* dziękczynienie.

Dankschreibung, *f.* list na podziekowanie.

Dann, *præp.* bo, albowiem, bowiem, *ob.* denn. dann und wann einen auf einen andern Sinn bringen, podczas, kiedy kolwiek do inney myśli kogo przyprowadzić. es sey dann, chyba, ieżeli nie; daß ich mich gänzlich irre, chyba że się wcale mylę, ieżeli się wcale nie mylę. es sey dann, daß du glaubest, ich gehöre unter die, welche, chyba, że ty wierzysz, że ia należę do tych, ktory - -. *chyba przecie:* es sey dann, daß eine Quelle vorhanden, chyba przecie że iest iakie źrzodło naprędce. *chyba podobno:* es sey dann, daß wir deren Meynung folgen wollen, *chyba*, żebyśmy *podobno* chcieli iść za owych zdaniem. *chyba by:* daß ihr dafür haltet, że wy macie za to, *to iest*, trzymacie tak.

Danne, *f.* ein Baum, iodła, drzewo, *ob.* Tanne.

Dannenhero, dla czego, *ob.* dahero.

Danz, *m.* taniec, *ob.* Tanz.

Danzig, eine Stadt in polnisch Preussen, Gdańsk, miasto w Prussach. von oder zu Danzig gehörig, z Gdańska, albo do Gdańska należący, Gdański, rodem z Gdańska: Gdańszczanin, kobieta, Gdanka; Gdanianka.

Dapfer, mężny, *ob.* Tapfer.

Dappen, macać rękami, *ob.* Tappen.

Daran, wedle, podle, przy. daran stehen, podle stać, stanąć. an dem, na tym, sich begnügen lassen, na tym przestać, tym się ukontentować.

Daran binden, przywiązać co do czego.

Daran fließen, płynąć imo czego.

Daran

Daran gelegen, na tym zależący. einem daran gelegen seyn, na tym zależeć komu. es ist dir viel daran gelegen, tobie wiele na tym należy. es ist mir nichts daran gelegen, ob, nic mi do tego, czyli, ieżeli - -. es ist wenig daran gelegen, mało na tym zależy, mało co z tego - -. wie viel ist daran gelegen? iak wiele na tym zależy? was ist daran gelegen? coż na tym zależy? coż na tym? - einem großen Gemüthe, wielkiemu umysłowi? daß dieses geschehe, żeby się to stało; was er wolle, co by on chciał. *należy do czego*: zeigen, wie viel dem gemeinen Besten daran gelegen, daß zween Bürgermeister sind, pokazać, iak wiele to należy do pospolitego dobra, aby dwoch Burmistrzow było. es ist dir, mir, uns viel daran gelegen, wiele mnie, tobie, nam, na tym zależy; daß das sey, aby to było; zu etwas, do czego; in einer Sache, w rzeczy iakiey; mir und dem gemeinen Wesen, wiele na tym zależy mnie, y rzeczy pospolitey.

Daran gießen, przylać do czego.

Daran knüpfen, przypiąć do czego, przypiąć na czym, co, rzecz iaką.

Daran müssen, musieć co czynić, bydź przymuszonym do czego.

Daran ordnen, przydać komu.

Daran schütten, przylać, przyzbierać, nazgarnować, nasypać; Erde an einen Baum, nagarnąć ziemi około iakiego drzewa.

Daran setzen, łożyć na co; Geld an etwas, pieniądze na iaką rzecz. das Leben daran setzen, życie na to łożyć.

Daran seyn, na tym stać, *to iest*, naglić; etwas treiben, naglić o co, nastawać o co, na co. er ist übel daran, z nim się źle w tym dzieie. bey einem wohl dran seyn, być u kogo dobrze położonym; wiele mòc u kogo, mieć wielką u kogo łaskę.

Daran stoßen, przytykać, przypierać; an ein Land, do iakiey ziemi; an etwas, przylegać do czego, zchodzić się z czym, grunt z gruntem.

Daran strecken, natężać, wyciągać tego. alle Kräffte und Fleiß daran strecken, wszystkie siły na to, y starania natężyć. alles daran strecken, damit nicht, wszystko na to obrocić, natężyć, aby nie. allen Ernst, allen Fleiß dran strecken, wszelką powagę, wszelką pilność na to natężyć. das äußerste daran strecken, ostatnich sił na to dobyć.

Daranstreckung, *f.* natężenie, obrocenie, zawzięcie. Daranstreckung der Kräfte, sił natężenie, obrocenie.

Daran wagen, łożenie na to; Geld an etwas, pieniędzy na co. das äußerste daran wagen, ostatnie siły na to odważyć.

Darauf, potym; darnach, za tym. zwey Jahre darauf, we dwa roki potym. wenig Tage darauf, w kilka dni potym. ein Jahr darauf, w rok potym. bald darauf, w prędce potym. einige Zeit darauf, w nie iaki czas potym. nicht lange darauf, nie długo potym. als, darauf, potym, iak. den Tag darauf, als ich von dir weggegangen, w dzień potym, iak od ciebie odiechałem, erhub sich ein Geräusch, powstał rozruch; *pierwey, potym*: erst = = darauf nahmen sie die Flucht, pierwey - - a potym uciekli; *za tym*: darauf wird Gallien gelobet, potym chwalą Prowincyą Gallią. darauf allen Muth sinken lassen, za tym wszelka ochota upada. darauf haben sie sich ergeben, za tym poddali się. oben darüber, *znaczy*: wysoko na czym, etwas legen, co położyć na *co*; auf der Wolle legen, na wełnie położyć, eine Arzney, ein Mittel, lekarstwo.

Darauf bauen, budować na tym. einen Grund legen, und ein hölzernes Gebäude darauf bauen, fundament założyć, a na nim drewniany budynek stawiać.

Darauf biethen, targować; frisch, śmiało, podkupować. mehr als ein andrer darauf biethen, więcey dawać, iak drugi daie. besser oder mehr darauf biethen, lepiey targować, więcey dawać y tak podkupić, postąpić.

Darauf binden, przywiązać na to; Blätter, liście; auf einen Schaden, na ranę; dać na wierzch, przyłożyć. ein Pflaster darauf binden, przyłożyć, przywiązać plaster na to.

Darauf bleiben, trwać w tym; auf dem, was man meynet, w tym, co, myśli kto. etwas läugnen, und darauf bestehen, przeczyć co, y przy tym obstawać; trzymać się na czym; als ein Pflaster auf einer Wunde, iako to plaster na iakiey ranie.

Darauf decken, nakryć na czym. auf die Tafel decken, na stoł nakryć. mit Stroh auf etwas, słomą co nakryć.

Darauf denken, myśleć o tym, nad tym, myśl przenikać, dociekać, iakiey rzeczy

rzeczy, myślą co widzieć; myślą przypatrywać się czemu.

Darauf dringen, naglić o co, po prostemu, grob; mit fragen, nalegać o co pytaniem. heftig, begierig darauf dringen, żwawo y goraco o co nalegać.

Darauf essen, stark essen, ieść smacznie, z gustem wiele. auf etwas, das man vorher gegessen, po tym co iuż się pierwey iadło, ieść na czym; Kohlwurzel geröstet, brukiew przypiekaną. Rettig darauf essen heißen, kazać chrzan po tym ieść.

Darauf fahren, iechać na czym; als einen Wagen, iako to na wozie; als auf dem Meere, iako to na morzu, po morzu. sie nahmen Schiffe und fuhren darauf in Africam über, wzięli okręty, y popłynęli na nich do Asiyki.

Darauf fallen, napaść, przypaść; mit den Gedanken, myślą na co; mit der Rede, mową; przypaść nagle, als der Regen Wasser, iako to nawałnica z deszczu; zwalić się iedno na drugie.

Darauf fußen, stać na czym. mit dem Fuße darauf stehen, nogą na czym stać. mit seinen Gedanken oder Reden darauf fußen, swoiemi myślami, mowami stać na czym, *to iest*, upierać się przy czym, na swoich fundamentach. nicht fußen können, nie móc niczym podeprzeć swoiego zdania, swoiey mowy, nie na fundamencie mowić.

Darauf geben, przydać, naddać, wenn man sonst schon etwas gegeben, zwłaszcza, kiedy iuż przed tym co dano, y do tego ieszcze co więcey przydać. anhaltende Dinge darauf geben, lgnące, lipkie rzeczy, kleiące się, dawać na co. als zum Angelde, zadatek dać, na zadatek dać. ich gebe darauf, daię na to. nichts darauf geben, nie dać nic na to, nie trwać nic na to, za nic sobie mieć; nichts darnach fragen, nic się o to nie pytać, gardzić tym.

Darauf gehen, iść po czym, postępować po czym. darauf gehen lassen, iść na co, *o pieniądzach: o wydatku*; Geld gieng auf Wein, pieniądze poszły na wino; brave, tapfer darauf gehen.

Darauf gießen, wlać na co; Oel, oliwy.

Darauf halten, trzymać się mocno na czym; nicht ab oder los gehen, nie odchodzić, nie chwiać się, nie chodzić wolno, tęgo się trzymać. werth achten, szacować wysoko.

Darauf heften, przymalować na czym, przylepić; przybić, przyaftować.

Darauf hüpfen, wskoczyć, na co; als wie ein Vogel auf einer Stange, iako iaki ptak na żerdź. hinauf hüpfen, wskoczyć na co, na wierzch czego.

Darauf kommen, erfinden, napaść, natrafić na co, *to iest*, znaleść szukaiąc lub nie szukaiąc. darauf fallen in der Rede, przypaść na co w mowie.

Darauf legen, włożyć co na co; ein Pflaster, plaster na rękę; przyłożyć.

Darauf liegen, leżyć na czym, na wierzchu czego; als ein Pflaster, iako to plaster na niezdrowym mieyscu ciała.

Darauf richten, według tego się miarkować, sprawiać się. seine Gedanken darauf richten, myśli swoie według tego miarkować, kierować; seinen Weg, drogę swoię kierować. die Augen darauf richten, oczy na to obracać. Gemüth darauf richten, myśl do czego obrocić; seinen Sinn und Gedanken, swoie myśli y rozmyślania.

Darauf schmiden, kuć na czym, przykuć co do czego, kuiąc przydać.

Darauf schmieren, posmarować po czym. eine Salbe darauf schmieren, maścią po czym posmarować, co nasmarować.

Darauf schreiben, napisać na tym, na wierzchu czego; den Namen, swoie imie na wierzchu napisać.

Darauf schwimmen, pływać po czym, po wierzchu.

Darauf schütten, znosić, zsypować, zgarnować na co; einen Haufen Hülsenfrüchte, iarzynę na kupę znosić, składać, zgarnąć. Erde darauf schütten, ziemi na co nasypać, nagarnąć, nakłaść; ziemi na to narzucić.

Darauf sehen, die Augen auf etwas haben, patrzyć na to, na co, oko mieć na co, doglądać czego. Acht haben, mieć wzgląd na co, oglądać się na co.

Darauf setzen, położyć co na czym, stawiać co na czym; ein Gebäude, budynek stawiać na czym. biethen, etwas, targować, dawać za co; mehr, więcey; *w tym samym sensie mowi się:* poddać, postąpić, poddał dwa grosze, postąpił złoty.

Darauf sieben, potrząsnąć po czym przez sito; Erde, ziemię.

Darauf sitzen, siedzieć na tym, siedzieć, siadać na iakiey rzeczy.

Darauf sprengen, pokropić po czym, po wierzchu; Salz, solą po wierzchu potrząsnąć.

Darauf

Darauf springen, wskoczyć, wyskoczyć na co; na wierzch czego.
Darauf stehen, stać na czym.
Darauf streichen, namazać na czym, nasmarować, przylepić na czym; Vogelleim, lep, na ptaki.
Darauf träufeln, kapać na co, kroplami na co, puszczać co; Oel, oliwę.
Darauf treten, deptać po czym.
Darauf trinken, pić na co; nämlich auf etwas, das man zu sich genommen, mianowicie na to, co kto iuż pierwey iadł lub pił. tapfer oder stark hinter einander trinken, mocno, tęgo pić z drugiemi.
Darauf thun, przydać co do czego, naddać co na co.
Darauf umgehen, zamyślać co, myśleć o czym, knować co, roić sobie zamysł iaki w głowie.
Darauf wenden, obracać na co; die Zeit, czas; Geld, pieniądze. Unkosten darauf wenden, koszt na to łożyć, obracać.
Darauf zielen, do tego zmierzać, cylować; mit dem Bogen, łukiem; mit den Gedanken, myślami. auf eine Historie zielen, zmierzać do iakiey Historyi.
Daraus, aus dem, z tego; folget, następuie; z tamtąd. daraus entstehen alle böse Thaten, z tamtąd, z tamtey rzeczy wynikaią wszystkie złe uczynki; *ztąd tu, z tey rzeczy tu:* entstehet Mord und Giftmischerey, z tey tu rzeczy pochodzą zaboystwa, y trucizny, trucie. es wird nichts daraus, nic z tego nie będzie, *to iest*, geschicht nicht, to się nie dzieie, to się nie stanie; z tego nic nie będzie. man kann nicht daraus kommen, nie można z tego wyiść, wybrnąć.
Daraussen, na dworze, *wonki*; co iest za rzeczą, nie w rzeczy.
Darben potrzebować; sehr, nader bardzo; unanständig, nie przystoynie; eines Dinges, iakiey rzeczy, *ob.* arm seyn, Mangel leiden.
Darbey, przy, wedle, *ob.* dabey.
Darbieten, ofiarować, oświadczyć chęć, do uczynienia czego; sein Leben für die Gefahr des Vaterlandes, ofiarować życie swoie za niebezpieczeństwo Oyczyzny. sich zum Tode für das Vaterland darbieten, na śmierć ofiarować się za Oyczyznę. einem eine Wohlthat darbieten, łaskę swoię, dobrodzieystwo komu ofiarować; seinen Dienst, swoie usługi.

Darbieten, *n.* das, ofiarowanie, oświadczenie łaski, usługi.
Darbietung, *f.* ofiarowanie.
Darbringen, przynieść, etwas, co.
Dardanelle, *f.* Dardanella, dwie ich iest dawnych na Hellesponcie iedna na iednym, druga na drugim brzegu. Festung oder Schloß, zamek obronny, forteczka.
Darein, tam wewnątrz, do, *ob.* herein.
Darein gießen, wlać w co.
Darein legen, sich, wchodzić, w co, wtrącać się w co, wrażać się w co.
Darein reden, przemowić do co mowiącego.
Darein sehen, zaźrzeć w co, weźrzeć w co. Einsehen geben, dać baczenie na co.
Darein schlagen, bić kogo; mit Prügeln, kiimi; mit dem Blitze darein schlagen, piorunem w co uderzyć.
Darein schütten, wlać w co, sypać.
Dargeben, dać; etwas, co; pokazać, podać. sich der Gefahr dargeben, podać się na niebezpieczeństwo; złożyć się społem, etwas insgemein dargeben.
Dargebung, *f.* dawanie, ofiarowanie.
Dargeboten, ofiarowany, dawany.
Dargegen, wzaiemnie; einem etwas anders geben, wzaiemnie komu co inszego dać. dargegen einen hören, wzaiemnie kogo słuchać; *przeciwnie:* wie diese elend sind, also sind jene dargegen glückselig, iak ci są nie szczęśliwi, tak przeciwnie, tam ci są szczęśliwi; *tak też znowu:* dargegen trauete Cäsar den Soldaten nicht gnugsam, tak też znowu, nie wcale dowierzał Cezar żołnierzom; *a przeciwnie zaś:* bin ich dein Freund, a przeciwnie zaś iestem twoim przyiacielem, *ob.* entgegen.
Dargegen versprechen, wzaiemnie obiecać; einem etwas, co komu.
Dargegen-Versprechung, *f.* wzaiemne przyobiecanie.
Dargereicht, ofiarowany, dodany. s. darreichen.
Dargestellt, pokazany, stawiony, ukazany, *prezentowany.*
Darhalten, podać, einem die Hand, komu rękę.
Darinnen, wewnątrz, we, w szrzodku. wenn es aufgeschnitten wird, erscheinet darinnen ein grünes Fleisch, kiedy to naderznięte iest, pokazuie się zielone mięso, ciało. darinnen eingeschlossen seyn,

seyn, w srzodku w czym być zamkniętym. er hat gemerkt, daß er darinne sey, postrzegł że on tam w tymbył. was darinne im Hause ist, co w domu iest. darinne in der Welt, w szrżodku w świecie. 2) in dem. *na tym.* bestehet die Sache, zależy rzecz, na tym, na tey rzeczy cała sprawa. 3) darinne seyn, stecken, sich befinden, być tam, w tym, znaydować się, tkwić. es ist nichts als Noth und Elend darinne, niemasz tam nic tylko nędza y ubostwo. es kann keine Gottesfurcht darinne seyn, nie może tam być żadney boiaźni Bożey.

Darkommen, przyiść do tego.

Darkriechen, przyczołgać się.

Darlegen, przełożyć przed oczami położyć. 2) Strafe darlegen, grzywny dać.

Darlehn, *n.* pożyczane pieniądze. ein geliehenes Stück Geld, pieniądze komu pożyczanym sposobem, długiem dane.

Darlington, Stadt in England, Darlingtona, miasto w Anglii.

Darm, *m.* kiszka, Theil des Eingeweides, część trzewa. mittlerer, szrzodkowa. zarter, cieniutka. der feiste, kisica maciek. der große, wielka. die ganz untersten, spodnie kiszki. die Milchdärme, mleczne kiszki. Schneiden in den Därmen haben, rzniecie mieć w kiszkach.

Darmessen, rozmierzać.

Darmgicht, *f.* na kiszkę spodnią choroba. Darmgicht haben, na kiszkę, spodnią chorować. der die Darmgicht hat, kto na tę chorobę chory.

Darmgichtig, chorowity, na kiszki spodnie.

Darmkrankheit, *f.* na kiszki choroba.

Darmstadt, Stadt in Hessen, Darmsztad, miasto w Haskim Landhrabstwie. von oder zu Darmstadt gehörig, z Darmsztadu albo do Darmsztadu należący; Darmsztadski, adska, adskie.

Darnach, po tym. Briefe an einen schicken, po tym list do kogo posłać. darnach der Orion, sodann der Delphin, po tym Oryon, kosy, a po tym Delfin. darnach stehet im Gesetze, po tym stoi w prawie. darnach wird Polen gelobet, po tym Polskę chwalą. darnach was folget, po tym co następuie, co z tego idzie. darnach ließ die Rede nach, po tym mowa zwolniała, zwątlała. *od owego czasu.* darnach wird die Luft durch Tag und Nacht unterschieden, od owego czasu, powietrze, we dnie y w nocy rożne iest. 2) za. w. ein Jahr darnach, und sodann die folgenden Jahre, za rok po tym, w rok potym, y tak w następuiących latach. *w.* zwey Jahr darnach, we dwa roki potym. *po.* viel Secula darnach, po wielu wiekach. *w.* wenig Tage darnach, w niewiele dni potym. *mało co potym.* kurz oder ein wenig darnach, wkrotce albo mało co potym. etwas darnach, trochę potym. nicht lange darnach, nie długo potym. darnach, da; potym, iak; darnach, wenn, potym, ieżeli by; *w poźniey szym czasie.* darnach wollen wir das sehen, w poźnieyszym czasie chcemy to widzieć, obaczyć. wenn Thucydides gelebet hätte, gdy by był Tucydides w poźnieyszym czasie żył. *po tych rzeczach.* darnach hat er Gallien regieret, po tych rzeczach, rządził Gallią. *po owym mieyscu, urzędzie.* darnach ist er Bürgermeister gewesen, po owym mieyscu na ktorym był, znowu został Burmistrzem. hat er keine Ruhe gehabt, żadnego spoczynku nie miał. 3) nach solcher, solchen, *z; według, podług.* die Natur hat Gott zu ihrem Urheber, darnach soll man daher auch leben, rodzone rzeczy, maią Boga za Tworcę, podług nich tedy, czyli według natury, żyć trzeba. *po.* erst die Stimme, darnach das Gesicht, naypierwey głos, po tym twarz.

Darnach achten, sich, uważać na co, mieć wzgląd na co, oglądać się na co.

Darnach fragen, pytać się o co. 2) nichts darnach fragen, nie pytać się bynaymniey o nic, na nic nie dbać, na nic uważać, *ieden sens tego wszystkiego iest, synonyma.* ich frage nichts darnach, ia się o to nie pytam. nichts mehr nach einem Dinge fragen, więcey się nie pytać o rzecz, t. i. nie dbać o nię, nie mieć żadnego o nię starania.

Darnach streben, zabiegać o co, mit allem Fleiße, z wszelką pilnością, starać się o co. heftig darnach streben, żwawo się obracać staraiąc się o co. 2) pracować w czym, iednać sobie co.

Darnach trachten, iednać, daß man eines Gunst erlange, iednać sobie łaskę czyią, zarabiać sobie na łaskę, na przychylność.

Darneben, przy tym, u tego. darneben stehen, przytym stać, u tego stać, z. E. u drzewa. darneben eine Statuam setzen, osobę iaką przy czym postawić. darneben liegen, leżeć przy czym; darneben

den sitzen, siedzieć przy czym. 2) über dieses, nad to, oprocz tego.
Darneben bauen, budować przy czym, *przybudować:* ein neues Gebäude, nowy budynek przybudować do starego.
Darnieder auf die Erde, nisko na ziemię; werfen, rzucić; schlagen, obalić, zwalić na ziemię. darnieder liegen, na *ziemi* leżeć. *znaczy:* krank seyn, być chorym, w chorobie leżeć.
Darob, o ktore, zkąd o co, dla ktorego. ein Wort, darob jemand böse wird, słowo o ktore każdy się uraza. *ktorym.* s. darüber.
Daroben, zwyż, wyżey, wysoko. Droben.
Darre, *f.* suchoty. Schwindsucht.
Darreichen, podawać. einem die Hand, podać komu rękę; den Hals tapfer, muthig, szyię mężnie, wyciągnąć, podać. 2) geben, dać. den Unterhalt darreichen, wyżywienie komu dać, dawać; die Unkosten, pieniędzy na wydatek komu dodawać. einem einen großen Vorrath zu reden darreichen, komu wielkiego zbioru rzeczy y słow do mowienia, dodać; Speise, ieść komu dodawać, żywić kogo; einem das Geld, komu pieniędy dodać.
Darreichen, das, *n.* dodawanie.
Darreicher, *m.* dodawca. *Podtykacz, bo się mowi podetchnąć pieniędzy komu.*
Darreichung, *f.* dodanie, dodawanie, podtykanie, *pieniędzy.*
Darschiessen, dodawać, podetchnąć. s. herschiessen.
Darschuß, *m.* dodanie, podetchnięcie. s. Vorschuß.
Darstellen, stawić, sich einem, stawić się komu; przyprowadzić, przywieść. *to co y* stawić; dem Gerichte einen Zeugen, przyprowadzić, przywieść, stawić świadka przed sąd. etwas darstellen, stawić co komu przed oczy. t. i. ukazywać mu na oczy. sich einem zur Nachahmung darstellen, małpą się czyią pokazywać: *to iest*, naśladować innych w czym, a nie do rzeczy. sich zur leeren Bravade darstellen, darmo się śmiałym pokazywać iinakiem, *albo iak mowią:* darmo się nadstawiać. *co z Niemieckiego właściwiey wychodzi.*
Darstellen, das, *n.* pokazywanie, wystawianie przed.
Darsteller, *m.* pokazowca, wystawca, udawca.
Darstellig, *adj.* pokazany, wystawiany.
Darstellung, *f.* pokazywanie, wystawianie.
Darstrecken, podać; einem die Hand, komu rękę; wyciągnąć rękę podaiąc ią komu.
Darthun, pokazywać. eine Sache mit wenigem, rzecz pokazać w nie wielu słowach. vorsichtig darthun, ostrożnie, z ogrodką co pokazywać komu; mit Fleiß, z pilnością; klärlich, iasno. eine Sache darthun, dowodzić, dowieść iakiey sprawy; wohl, dobrze; kürzlich, krotko; sehr leicht, nader łatwo; herrlich, przedziwnie; völlig, zupełnie; recht, dobrze. ein so großes Verbrechen mit Briefen darthun, tak wielkiego prawołomstwa listami dowodzić; als wahr, iako prawdziwe. etwas mit etwas darthun, czym co pokazywać. wie wir oben dargethan, iakeśmy wyżey pokazali, mit Documenten, dokumentami. seine Treue in vielen Dingen darthun, swoię wierność, rzetelność w wielu rzeczach pokazać. darthun, daß einer sein Leben löblich angestellt hat, pokazać, że kto iest chwalebnie układnego życia.
Darthuung, *f.* pokazywanie, pokazanie.
Darüber, na wierzchu, und darunter seyn, bydź na wierzchu lub, na gorze y na spodzie; etwas legen, co na czym na wierzchu czego położyć. er ist so groß, daß nichts darüber seyn kann, tak iest wielki że nad niego nic większego nie może być. so accurat ausfertigen, daß nichts drüber seyn kann, tak dobrze tak doskonale zrobić, że nic nad to lepszego. *nad to.* es ist genung, und noch darüber wider ihn gesagt, dosyć y ieszcze nad to przeciwko niemu mowiono. es erscheinet darüber ein Theil Fleisch, pokazuie się na tym po części mięso. es ist Wolle darüber zu binden, trzeba na tym wełnę przywiązać. nichts darüber begehren, nic nad to więcey nie pragnąć. die Rede ist sehr zierlich geschrieben, so daß nichts darüber seyn kann, mowa iest prześlicznie napisana, że nic nad nię lepiey. was hat darüber geschehen können? coż się więcey nad to mogło stać? *Oprocz tego:* darüber waren ihnen auch die Gallier auf dem Halse, oprocz tego Gallowie mu byli nad karkiem. *krom tego:* darüber verursachet ihnen das Glück einen neuen Schrecken, okrom tego ieszcze inszy fortuna postrach czyni. *y co przeszło:* zwanzig Jahr und was noch darüber, dwadzieścia lat, y co ieszcze przeszło, t. i. dwadzieścia lat przeszło. *Więcey iak:* er ist sechzig Jahr alt

alt und noch darüber, więcey iak sześćdziesiąt lat maiący. die Hälfte darüber gelten werden, gegen vorigen Jahres, *połową więcey*, będą popłacać, iak przeszłego roku. sechsmal so viel darüber, als ausgesäet worden, sześć razy *tyle ile* wysiano: *albo słowo w słowo*, sześć razy tak wiele nad to, iak wysiano.

Darüber bauen, budować na czym co.

Darüber binden, przywiązać co na co.

Darüber bleiben, bawić się na czym; über dem Neste, na gniazdzie.

Darüber breiten, rozesłać, rozciągnąć na czym.

Darüber decken, pokryć, nakryć na wierzchu.

Darüber erheben, wynieść, wynosić co nad co, t. i. przenosić, przekładać.

Darüber fahren, iechać po czym, przez co, po górze, przez górę, po morzu.

Darüber fallen, spaść na co.

Darüber fliegen, latać po czym, po nad czym, wylecieć nad co wyżey.

Darüber fodern, upominać się ieszcze o co więcey nad to.

Darüber führen, wywieść nad co wyżey.

Darüber gehen, chodzić po czym. 2) darüber heraus ragen, wyższym być, przenosić inną rzecz wysokością. *poł. supereminere.* 3) darunter und darüber gehen, w górę y na doł chodzić.

Darüber haben, darauf haben, mieć na czym, na wierzchu, als ein Pflaster, iako to plaster. 2) *znaczy:* über die Zahl oder Maaß haben, nad liczbę albo nad miarę mieć. eines Fingers breit darüber haben, na palec mieć więcey szerokości. ich hab es tausendmal und darüber gehöret, więcey iak tysiąc razy to słyszałem.

Darüber halten, trzymać nad czym; die Hand über etwas, rękę nad czym wyciągnioną trzymać. 2) *znaczy:* hoch und werth halten, drogo y wysoko trzymać, cenić. *znaczy także:* mieć wzgląd na rzecz, mieć staranie o rzeczy. 3) nicht davon abgehen, nie odchodzić od rzeczy, trzymać się rzeczy, nie ustępować; chować. über die Gewohnheit halten, zwyczay chować, zwyczaiu się trzymać.

Darüber hangen, zawiesić na czym.

Darüber heben, podnieść na co, die Füsse, nogi.

Darüberher, od wierzchu, od góry.

Darüber herausgehen, wyiść nad co.

Darüber herauswachsen, wyrość nad co więcey.

Darüberher schmieren, posmarować po czym.

Darüber herthun, wypuszczać; Erbse, groch.

Darüber herziehen, nad to wyciągnąć. über den Hintertheil des Schiffs herziehen, nad tył okrętu wyciągnąć.

Darüber hinfahren, ieździć po czym. 2) eine Sache schlecht verrichten, interes powierzchownie letko traktować.

Darüber hinfallen, spaść na co.

Darüber hinfliegen, wlecieć na co.

Darüber hinfliessen, zpływać na co.

Darüber hinlaufen, lecieć po czym, nad czym, als wie die Kugel über etwas, iako to kula po czym.

Darüber laufen, przechodzić, als die Unkosten, iako to wydatki, intratę.

Darüber legen, przyłożyć na wierzch, als ein Pflaster, iako to plaster.

Darüber liegen, leżeć na czym, na kim, als ein Mensch auf den andern, iako to ieden człowiek na drugim.

Darüber mahlen, pomalować po czym, namalować na czym.

Darüber messen, mierzyć po czym, po tym, na tym, na czym.

Darüber ordnen, stanowić o czym.

Darüber schiffen, pływać po czym.

Darüber schlagen, bić na czym, na tym.

Darüber schmieren, powierzchu posmarować, als Butter, iako to masłem.

Darüber schreiben, powierzchu pisać na czym, na tym, pisać, als über etwas ausgelöschtes, iako to na czym wymazanym.

Darüber schütten, czego nakłaść, nasypać na co.

Darüber schwimmen, pływać po czym, po tym, als Butter, Oel u. d. g. über etwas, iako to masło, oliwa y podobne rzeczy pływaią po czym.

Darüber sehen, patrzyć na co.

Darüber sitzen, siedzieć na czym, na tym, nad czym, nad tym.

Darüber sprengen, po czym posypać, Salz, solą.

Darüber springen, skakać po czym.

Darüber stehen, stać na czym, na tym.

Darüber steigen, wstąpić na co, wleść na co.

Darüber sterben, umrzeć na czym, na tym, als über etwas zusammen getragenen, iako na rzeczach zniesionych na kupę; umrzeć nad czym, nad tym.

Darüber thun, nad to dodać, als Oel, oliwy; ein Pflaster, plaster.
Darüber wachsen, wyrość na czym, na tym, als eine Schwiele,
Darüber wälzen, taczać po czym, po tym, die Walze, *f.* wałek.
Darüber werfen, wrzucić na co, Sand, piasku na co, na to.
Darüber wundern, dziwić się nad czym.
Darüber ziehen, wdziać na co, na to, kontusz na żupan.
Darum, deswegen, *dla czego*, laßt uns das leiden, to znieśmy, znośmy. *dla ktorey rzeczy:* darum will ich mich des Schlusses bedienen, dla ktorey rzeczy, chcę tego wymknięcia (clausula) zażyć; *przez co.* laßt uns also gegen einander gesinnet seyn, bądźmy ieden ku drugiemu tego serca. *prze to.* darum hat es niemanden gerühret, prze to nikt się tego nie tchnął. darum habe ich seltener an dich geschrieben, prze to nie często do ciebie pisałem. *dla tego że.* dieses habe ich darum von mir gesagt, daß, to dla tego o mnie powiedziałem, że . . . *więc,* darum ist dieses eine Eigenschaft eines wohlgearteten Gemüths, więc to iest własność dobrze ułożonego umysłu. *tedy:* darum sehe ich, daß viele Ursachen sind, tedy ia widzę, że wiele iest przyczyn. *za tym:* darum kömmt die ganze Art darauf an, ten cały rodzay ztąd wychodzi. *z tey tedy przyczyny:* darum haben wenige sich mit der Flucht retten können, z tey tedy przyczyny mało się ich mogło ucieczką ratować.
Darum bitten, einen, o co prosić, kogo.
Darum bringen, oszukać w czym; einen um etwas, kogo w czym.
Darumher, około, seyn, być. die Berge, so darumher sind, gory, ktore są w koło, około. darumher sich aufhalten, trzymać, bawić się w iakim mieyscu, t. i. około iakiego miasta.
Darum kommen, utracić co. ich bin darum gekommen, utraciłem to.
Darunter, pod, seyn, być.
Darunter, nisko pod czym. über dem Monde ist alles ewig, darunter aber nichts, als was sterblich, nad Księżycem iest wszystko wieczne, pod nim zaś wszystko iest śmiertelne. darunter liegt Susiana, niżey leży Susyana, *kray. spodem:* darunter geht die Fistel gerade weg, spodem, prosto idzie fistuła; dołem pod czym chodzić, darunter gehen. darunter versteckt die Mauern umwerfen, spodem, dołem, potaiemnie mury podrywać, podkopywać.
Darunter bauen, budować pod czym, albo podbudować co, die Erde, budować pod ziemią.
Darunter fliessen, płynąć pod co, podpływać.
Darunter hinfliessen, podpływać, podchodzić.
Darunter hingehen, podchodzić pod co, pod to.
Darunter hinlaufen, podbiegać pod co, pod to.
Darunter hinschwimmen, podpłynąc pod co, pod to.
Darunter hinwälzen, podtoczyć, podtaczać pod co, pod to.
Darunter liegen, leżeć pod kim, podlegać komu, temu.
Darunter mengen, podmięszać spodem.
Darunter nähen, podszyć spodem pod co, pod to.
Darunter pflanzen, sadzić pod co, pod to.
Darunter rechnen, rachować, liczyć między czym, między tym.
Darunter reiben, podskrobać.
Darunter säen, podsiać; między iednym nasieniem y drugie posiać.
Darunter schreiben, podpisać.
Darunter seufzen, wzdychać pod czym, pod tym.
Darunter seyn, bydź pod czym, pod tym; zwischen der Haut, za skòrą.
Darunter stecken, taić się pod czym, im Grase, pod trawą.
Darunter träufeln, kruple pod co, pod to puszczać.
Darunter verstecken, ukryć pod czym, pod tym.
Darunter verstehen, dorozumiewać się pod tym, domyślać się pod tym.
Darunter wegfallen, wpadać pod co, pod to.
Darunter wegfliessen, płynąć pod czym, pod co, pod tym, pod to.
Darunter weglaufen, podbiegać pod co, pod to.
Darunter wirken, wpleść, wwić, między insze, Blumen, kwiatki między kwiatki.
Darunter zeichnen, pod tym naznaczyć, pod czym, ein Wort, słowo iakie.
Darvon, z tego. einem etwas aus dem Hause rauben, damit er darvon einem andern ein Geschenk machen könne, wziąć co komu z domu, aby drugiemu z tego podarunek dać. die Saiten

darvon

darvon nehmen, strony z tego zdiąć. *od tego:* davon zu erzählen anfangen, od tego opowiadać zacząć.
Darvon bleiben, wstrzymać się od iakiey rzeczy.
Darvon bringen, odnieść z tego, den Triumph aus einem Lande, tryumf z iakiego kraiu podbitego. den Zunamen darvon bringen, przezwisko odnieść z tego, z czego; den Sieg, Ruhm, zwycięstwo, sławę; Lob von etwas, chwałę z czego. Schimpf und Schande, wstyd y hańbę.
Darvonbringen, das, *n.* odniesienie, dostąpienie.
Darvon eilen, spieszyć się z czym, wylecieć; so bald, als das Glück sich wendet, iak tylko się fortuna obròci.
Darvoneilen, das, *n.* pośpiech, ucieczka.
Darvon fliegen, odlecieć ztąd.
Darvon fliehen, uciec ztąd, zkąd, aus Italien, z Włoch. z *czego.* aus Furcht, z boiaźni.
Darvonfliehen, das, *n.* ucieczka, uciekanie ztąd, zkąd.
Darvongehen, iść zkąd, ztąd; von etwas, od czego. *odstąpić od czego:* es stehet frey darvon zu gehen, wolno od tego odstąpić, zrzucić się z tego. z. E. z tey umowy.
Darvon gehen, das, *n.* odeyście, odstąpienie od czego, od tego.
Darvon hüpfen, odskoczyć od czego, od tego; von etwas, od czego kolwiek, od kogo kolwiek.
Darvon kommen, wymknąć się zkąd, aus der Schlacht, z bitwy; aus eines Händen, z rąk czyich; aus einer Krankheit, z iakiey choroby; mit dem Leben, z życiem.
Darvon lassen, poprzestać iakiey rzeczy. nicht darvon lassen, nie przestawać, owszem nalegać.
Darvon laufen, pobiec zkąd; w nogi pobieć, kopnąć się zkąd.
Darvon reiten, odiechać na koniu, nach Syracus, do Syrakusy.
Darvon schwimmen, odpłynąć zkąd, ztąd.
Darvon seyn, zbyć się czego. etwas gethan haben, co zrobiwszy, skończywszy. 2) frey und los von etwas seyn, bydź wolnym od czego.
Darvon tragen, nieść zkąd, ztąd, etwas, co.
Darvon ziehen, wyciągnąć, wyiechać, odiechać, odeyść z iakiego mieysca.
Darvor, przed tym, przed tą, przed tym, . . . darvor stellen, przed czym stawić. darvor sey Gott! niech Bog strzeże!
Darvon liegen, leżeć przed czym. es liegt eine See davor, przed tym leży staw. ein Lager, darvon ein Feld liegt, oboz przed ktorym leży pole.
Darvor seyn, być przed czym. 2) darabwenden, odwrocić od czego.
Darvon stehen, stać przed czym, przed tym.
Darvor stellen, stawić przed czym, przed tym, przed temi, przed ktoremi.
Darwägen, zważyć, das Geld, pieniądze.
Darweisen, pokazać, przed oczy costawić, przełożyć.
Darwider, przeciwko czemu, przeciwko temu, przeciwko ktoremu, przeciwko ktorych.
Darwider handeln, zprzeciwiać się czemu, als wider einen Bund, iako to zprzeciwiać się iakiemu związkowi.
Darwider helfen, przeciwko czemu pomagać, als eine Arzney, iako to iakie lekarstwo przeciwko rozmaitym chorobom.
Darwider legen, sich, opierać się iakiey rzeczy; przeciwnym się stawić, nie pozwalać.
Darwider protestiren, manifestować się przeciwko iakiey rzeczy, oświadczyć się przeciwko czemu publicznie przed urzędem - - -
Darwider reden, przeciwko czemu mowić; sehr frech, bardzo żwawo, popędliwie.
Darwider seyn, być przeciwnym czemu. s. Darwider legen.
Darwider thun, czynić przeciwko czemu, przeciwko prawu, to iest łamać ie. s. Darwider handeln.
Darwider wehren, sich, opierać się iakiey rzeczy; heftig mit Hand und Fuß, tęgo nogami y rękami.
Darzählen, rachować, liczyć do tego, do czego, między ktoremi; das Geld mit eigener Hand, pieniądze własnemi rękami do czego policzyć; von Pfennig zu Pfennig, od fenika do fenika.
Darzeigen, pokazać, einem etwas, co komu. s. Darweisen.
Darzu, über dieß, do tego, nad to; sind wir auch von unsern Alliirten verlassen worden, do tego porzuceni byliśmy od naszych związkowych. *przy tych rzeczach:* darzu wurden auch noch alle Arten des Geschützes vor dem Wagen hergeführet, przy tych rzeczach, nad to

to były ieszcze wszelkiego kształtu armaty przed wozem prowadzone. *nawet też.* darzu des gemeinen Volks Meynungen, nawet też pospolitego gminu zdania. *do tego,* darzu hab ich es gethan, hab ich die Sache gebracht, do tegom to uczynił, do tegom rzecz przyprowadził.

Darzu anführen, do tego przyprowadzić. s. Anführen zu etwas.

Darzu angewöhnen, do czego przyzwyczaić.

Darzu eilen, do czego się pośpieszyć; przybiec; willig, z chęcią, z ochotą; begierig, chciwie, z upragnieniem, śpieszyć do czego, darzu.

Darzu fordern, upominać się do tego; domagać się do tego więcey, ich fordere darzu mehr.

Darzu geben, przydać do czego. ihr gebet nichts darzu, wy nic do tego nie przydaiecie.

Darzu gewinnen, zarobić, zyskać co na czym. du hast darzu fast nichts gewonnen, prawie na tym nic nie zarobiłeś, nic nie zyskałeś.

Darzu gewöhnen, kogo do czego przyzwyczaić, przyuczyć. ich habe meinen Sohn darzu gewöhnet, daß er mir dergleichen nicht verschweiget, przyzwyczaiłem do tego moiego syna, ażeby on takich rzeczy przede mną nie tail.

Darzu kommen, przystąpić do czego, przychodzić. darzu kömmt, daß ꝛc. do tego przychodzi y to, że... wenn noch etwas darzu kömmt, a iak ieszcze co do tego przystąpi. das dritte Jahr ist noch zur Sache darzu gekommen, ieszcze do tego trzeci rok przybył do tego interesu. *Nadeyść,* es kömmt ein Fieber darzu, do tego, nadchodzi frebra, przyiść pod czas czego, zapaść; zur Rede, przyiść pod czas mowy, na mowę. wo nicht die Nacht darzu gekommen wäre, gdy by była noc nie zapadła. 2) anschlagen, gereichen, wyniknąc, wyiść na co. *potym:* darzu kommen lassen, dać do tego przyiść. nicht darzu kommen lassen przeszkodzić aby do tego nie przyszło. 3) przystępem być; darzu man nicht kommen kann, do tego przystęp nie może być. 4) otrzymać, dostąpić, erlangen.

Darzukunft, *f.* nadeyście, przyiście tym czasem, pod czas czego. durch dessen Darzukunft wurde die Schlacht aufgehoben, za iego przyiściem, przybyciem na iego przyiażd bitwa zwolniała, osłabła, ostygła.

Darzu malen, przymalować. male Vögel und Blumen und allerhand Früchte darzu, przymaluy ptaki y kwiatki y rozmaite owoce do tego.

Darzu murmeln, mruczeniem co podtakiwać, potwierdzać. das ganze Volk fing an darzu zu murmeln, wszytek lud zaczął to swoim podmruikiwaniem potwierdzać.

Darzu pflanzen, przysadzić. pflanze Birnbäume darzu, przysadź do tego, albo raczey wsadź przy tym gruszkowe drzewa.

Darzu rechnen, liczyć, rachować do tego. wir rechnen unsere Unkosten nicht darzu, nie rachuiemy do tego, w to, naszych wydatkow.

Darzu schreiben, przypisać do tego, do czego. sie hatten noch mehr darzu geschrieben, ieszcze by byli więcey do tego przypisali. man schreibe darzu, na dole przypisz do tego.

Darzu schweigen, milczeć na co. schweigst du darzu? milczysz na to? 2) durch die Finger sehen, przez palce, przez szpary patrzyć na co.

Darzuthun, przydać co do czego, przyłączyć iednę rzecz do drugiey.

Darzuzählen, liczyć, policzyć, rachować co do czego.

Darzu zwingen, przymusić, przynukać, przyniewolić kogo do czego. er hat mich darzu gezwungen, on mię do tego przyniewolił. Kinder sind darzu zu zwingen, dzieci trzeba do tego przyniewolić.

Darzwischen, między niemi, między, temi, między ktoremi. in der Mitten, w poszrzodku. etwas, so darzwischen ist, to, co między niemi iest, to, co w tym iest, co się w tym, w szrzodku zamyka. 2) unterdessen, tym czasem. darzwischen ist Munatius zu mir gekommen, tym czasem Munatius do mnie przyszedł. darzwischen gehet die Zeit, gdy się to dzieie czas uchodzi.

Darzwischen aufhören, tym czasem przestać.

Darzwischen ausschneiden, powyrzynać między czym; die Aeste an den Bäumen, powycinać mieyscami gałęzie na drzewach.

Darzwischen aussuchen, wybrać między czym, w czym. das beste ist darzwischen auszusuchen, co naylepszego trzeba w tym wybrać.

Darzwischen sich befinden, bydź przy czym, wchodzić w co, wiaką sprawę.
Darzwischen binden, powiązać między czym. binde das auch darzwischen, powiąż między temi y to.
Darzwischen bleiben, zostać między czym.
Darzwischen bringen, wnieść między co.
Darzwischen brummen, hałas czynić w czym, między czym, gdy się co dzieie.
Darzwischen durchfliessen, między temi rzeczami płynąć.
Darzwischen eindringen, przerwać miedzy czym, wpaść w co.
Darzwischen einkommend, przybyszowy, co między innemi pzybywa. darzwischen einkommender Monat, przybyszowy miesiąc.
Darzwischen einmengen, wmięszać w co, pomięszać między te, między ktore.
Darzwischen einschalten, einschieben, włożyć między co, wstawić między co. so darmit eingeschaltet wird, co między te rzeczy włożone, wstawione iest.
Darzwischen entstehen, wyniknąć z pomiędzy czym.
Darzwischen fallen, wpaść po między co.
Darzwischen fliegen, lecieć, latać po między co.
Darzwischen fliessen, płynąć po między co. fliessend, płynący po między co.
Darzwischen Fluß, płynienie pomiędzy co. przesmyk wodny. schmahler, wąski, ciasny.
Darzwischen fügen, kłaść, dawać, między. Balken, dawać balki między.
Darzwischen glänzen, świecić się między czym.
Darzwischen graben, kopać między czym.
Darzwischen heften, powiązać między czym, wiązać między co.
Darzwischen hervor treiben, wyrzucać między czym; co. süsse Wasser zwischen den salzigen, wyrzucać słodką wodę, między słonemi, to iest, kiedy słodka woda między słonemi wodami wybucha, wytryskuie.
Darzwischen kommen, na to nadeyść, als ein Unglück, iako nieszczęście, gdy w czym, w iakim interesie zapadnie. dem Manne ist ein wunderbarer Zufall darzwischen gekommen, w tym człowiekowi dziwny przypadek trafił się. zachodzić, wenn einige Uneinigkeit darzwischen gekommen, gdy między niemi iakaś niezgoda zaszła; przeszkadzać, nie dopuszczać. die Steine und Felsen kommen darzwischen, kamienie y skały przeszkadzaią, nie dopuszczaią, zawadzaią.
Darzwischenkunft, *f.* nadeyście, zayście, zapadnienie. der Nacht Darzwischenkunft, nocy nadeyście. Darzwischenkunft allerhand Unglücks, wszelkiego nieszczęścia tym czasem zayście. der Mond wird verfinstert durch die Darzwischenkunft der Erde, księżyc bywa zaćmiony pomiędzy zayściem ziemi. t. i. między słońcem y księżycem.
Darzwischen klaffen, rozpaść się między czym.
Darzwischenkönig, *m.* Interrex.
Darzwischen laufen, biegać pomiedzy. es wurde scharf gefochten, wir haben daher geschickt, welche darzwischen liefen, żwawo się bito, posłaliśmy dla tego ktorzyby wbiegli między nie, aby ich rozerwali; przebiegać pomiędzy, da die Meerstrudel darzwischen laufen, gdzie gopła morskie pomiędzy przebiegaią.
Darzwischenlauf, *m.* pomiędzy bieganie. durch den Darzwischenlauf der Frauen ist die Schlacht aufgehoben worden, bieganiem Pań po miedzy niemi, bitwa była rozerwana.
Darzwischen legen, włożyć po miedzy, etwas, co. sich darzwischen legen, wtrącać się między co.
Darzwischenlegung, *f.* włożenie się, wtrącenie się między; mit Worten, słowami.
Darzwischen leichten, świecić się po między.
Darzwischen ab- oder herauslesen, wybierać, przebierać po między; das Obst, so mangelhaft, owoc nadpsowany.
Darzwischen liegen, leżeć między.
Darzwischen liegend, leżący między. darzwischen liegendes Land, Ziemia między temi leżąca. darzwischen liegende Wand, między temi ściana *leżąca*, stoiąca.
Darzwischen machen, między temi czynić co.
Darzwischen mengen, mięszać pomiędzy co, zamięszać między co; przymięszać, mięszać; Verse in die Rede, wierze w mowę niewiązaną; wmięszać się; sich in anderer Gespräche, wmięszać się w rozmowę drugich.
Darzwischen mischen, wmięszać.
Darzwischen nisten, gnieździć się między.
Darzwischen offen oder frey seyn, być pomiędzy otwartym albo wolnym; sechs Fuß, sześć stop.
Darzwischen ordnen, w rzędzie iedne rzeczy między drugiemi pokłaść, postawiać;

Darzwischen pflanzen, wsadzić co w co.
Darzwischen plaudern, między tym, baiać co, pleść, prawić co.
Darzwischenraum, *m.* mieysce między; zwischen zwo Säulen, między dwiema kolumnami. Darzwischenraum der Zeit, przeciąg czasu między iedną sprawą y drugą; zwischen zwo Welten, między dwiema światami, mieysca rozległość; zwischen zween Knoten, między dwiema węzłami; zwischen zwo Reihen, między dwiema rzędami; zwischen zwo Ruderbänken, między dwiema ławami na statkach; zwischen zween Balken, między dwiema balkami; zwischen zwo Adern, między dwiema żyłami.
Darzwischen rauschen, hałasować między; gadać podczas, iako to kazania, lekcyi --
Darzwischenrede, *f.* między mowa; przemawianie.
Darzwischen reden, przemawiać po między; odezwać się do kogo mowiącego.
Darzwischen-Reich, *n.* Między-Krolewie.
Darzwischen reiten, ieździć po między.
Darzwischen rufen, wołać po między; wołaniem przeszkadać temu co się dzieie.
Darzwischen ruhen, po między tym, przy tym, iako to przy robocie zpocząć; ein wenig, trofzkę.
Darzwischen säen, siać po między.
Darzwischensatz, *m.* po między włożenie, pomiędzy wrzucenie; kurzer, krotkie.
Darzwischen schallen, brzęczeć pomiędzy, rozlegać się po między, *o głosie* mowiąc.
Darzwischen scheinen, błyszczyć się po między.
Darzwischen schieben, wkładać po między.
Darzwischen schimmern, lśnąć się, połyskować po między.
Darzwischen schlagen, sich, wkładać się wchodzić, wtrącać się w co, po między.
Darzwischen schnattern, hałasować, między czym, pod czas czego.
Darzwischen schreiben, pisać po między.
Darzwischen schreyen, wołać po między.
Darzwischen sagen, mowić co, między czym. nichts darzwischen sagen, nic nie mowić.
Darzwischen setzen, włożyć między co, posadzić między czym; einen Tag, włożyć dzień między inne dni.
Darzwischensetzung, *f.* między włożenie, między osadzenie. Darzwischensetzung der Erde, Położenie ziemi między -- eines Tages, dnia między inszemi dniami.
Darzwischen seyn, bydź między. ein Fluß, der darzwischen ist, rzeka ktora iest między temi; drey Tage, trzy dni są między temi dwiema rzeczami. ein Wald, der darzwischen ist, las ktory między temi iest.
Darzwischen singen, prześpiewywać, śpiewać po między.
Darzwischen sitzen, siedzieć po między.
Darzwischen spielen, grać po między, przegrywać.
Darzwischen stehen, stać między.
Darzwischen stehend, *w szrodku stoiący po między stoiący. darzwischen stehende Wand, po między stoiąca ściana.
Darzwischen stellen, włożyć, postawić między.
Darzwischenstellung, *f.* włożenie, postawienie, między.
Darzwischen streichen, kroplami po między, poznaczyć.
Darzwischen streuen, poprzekrapiać między.
Darzwischen stürmen, szaleć po między czym.
Darzwischen thun, wnieść po między.
Darzwischen trinken, popiiać, robiąc co, między robotą.
Darzwischen verborgen seyn, taić się między czym.
Darzwischen verflossen, przepłynęło między temi -- wenig Tage, kilka dni.
Darzwischen unterstreichen, podkryślony; mit allerhand Farben, pomalowany rożnemi farbami.
Darzwischen wachen, czuć, nie spać między tym, raczey przebudzać się, czasami nie spać.
Darzwischen wachsen, rodzić się po między. Gras darzwischen wachsen, trawa po między rośnie.
Darzwischenwerk, *n.* robota szrzednia, po między, und alles was zwischen etwas ist, y wszystko co iest między iakiemi rzeczami.
Darzwischen weiß seyn, białe cętki gdzie niegdzie mieć.
Darzwischen werfen, po przerzucać po między.
Darzwischen wohnen, mieszkać między.
Darzwischenzeit, *f.* czas między dwiema terminami; przeciąg czasu; von 6 Tagen, sześcio dniowy.

Das; der deutsche Artikel *neutrius generis*, wird im Polnischen nicht immer ausgedruckt. Denn also sagt man nicht, das Thier ist todt, ten zwierz zdechł, sondern nur, zwierz zdechł; *po Polsku:* das, Niemiecki artykuł, neutr gen. w Polskim nie zawsze bywa wyrażony; Ponieważ tak nie mowią w Polskim, das Thier ist todt, ten zwierz zdechł, ale tylko: zwierz zdechł. Ein Pronomen Demonstrativum und Relativum für dieses, ten, ta to, das Buch, ta książka; das Ding, ta rzecz; das Gebäude, ten budynek; hier ist es demonstrative gesetzt. Aber relative folgendes: das, scil. wovon ich geschrieben, laß dir recommandirt seyn, to o czym do ciebie pisałem, mi y sobie zalecone. *po Polsku:* das, iest także Zaimek Ukazuiący, albo Skazuiący, iako też odnośny; za to; ten, ta, to; *co przykłady wyżey położone uczą*; ale Zaimku odnośnego przykład iest; *trochę wyżey.*

2) Das, deutet auch das Pronomen dieser, diese, dieses an, alsdenn, wenn es nämlich zur andern Person gehört, oder wenn es eine Sache, die der zweyten Person näher ist, ausdrückt; ist eben dasjenige, was bey den Lateinern iste, ista, istud:

Ferner deutet das Pronomen das, dasselbige an, was im Lateinischen is, ea, id, im Polnischen aber, ow, owa, owo. Beyspiel des ersten: die das Ansehen haben, welches ihr habt, ktorzy tę tu maią powagę, co wy macie. das höchst löbliche Bemühen unterlassen, *tę tu* nader chwalebne starania porzucić. Beyspiel des andern: das ist der Mann, ow to iest mąż. und das insonderheit zur Winterszeit, a *owo* zwłaszcza w zimowym czasie.

3) tak to: das ist seine Art, tak to iego rod iest. das ist der Welt Gebrauch, tak to zwyczay na świecie. das ist meine Weise, tak to moy zwyczay. das ist gut, to dobrze. das da, eben das, toż, to samo, toż samo. das Auge da, to samo oko. das da? toż to? das da ist, der, welcher? ten że to iest? ktory? das da soll glaublich seyn? toż to ma być do wiary podobne?

Daselbst, tam że; mit einem Krieg geführet haben, tam że woynę z kim prowadzić było. daselbst-wo, tam że gdzie. daselbst wodurch, tam że, zkąd. daselbst-woher, tam że, dokąd. daselbst-wohin; er flohe nach Tarquinien, und ließ sich daselbst nieder, uciekł do Tarkwiniow, y tam że osiadł. eben daselbst, tam że. wohl verwahren, dobrze pilnować; tam że w tamtym że mieyscu: zu Capua, und eben daselbst scheinet der Hochmuth gebohren zu seyn, w Kapui, w tamtym że mieyscu pycha urodzona być zdaie się.

Daselbst hin, tam że, w owoż samo mieysce. sich wieder wenden, znowu się obrocić, wrocić; kommen, przyiść, w tam toż mieysce, gdzie, daselbst hin wo; eben daselbst hin, tam że w tam toż mieysce, geschickt werden, bydź posłanym. daselbst woher, tam że, zkąd. daselbst wohin, tam że, dokąd.

Da seyn, bydź przy tym.

Dasig, tamteyszy; von oder an dem Orte, z tamtego mieysca, albo na tamtym mieyscu. ein dasiger Bürger, tamteyszy obywatel.

Dasmal, teraz, w tym czasie.

Daß, wenn ein Verbum eines Sinnes, Wissens, Gemüthsbewegung, u. d. g. vorhergehet; item von vergangenenen Dingen geredet wird, że, mit dem Indicativo, auch im Polnischen; z. E. ich sehe, daß es sehr zugenommen, widzę, że wiele przybyło. er sagte, wie er sich wundere, daß er nicht lache, mowił, iak się dziwuie mocno, że on się nie śmieie. es erhellet, daß er mich lieb und werth halte, pokazuie się, że no mnie kocha y szacuie, *po Polsku taż sama reguła.* Daß, to słowko, kiedy iakie Verbum znaczące iaką myśl, mniemienia, umysłu poruszenie, pierwey idzie: albo, kiedy o przeszłych rzeczach mowa, to się kładzie czasem, cum Indicativo, czasem cum conjunctivo; iako wyżey dane przykłady uczą, y następuiący: ich entsinne mich, daß ich ihm niemals beschwerlich gewesen, pamiętam, że mu, w żadney rzeczy przykry nie byłem. Aber wenn es aby, ażeby, żeby, andeutet, znaczy; kładzie się, so wird es mit dem Conjunctivo gebraucht; w Polskim także; z. E. er muß zusehen, daß er ihnen Gnüge thue, trzeba mu się starać, aby onym zadosyć uczynił. wollen auch wünschen, daß einer oft fehle, będziemy nawet pragnąć, aby kto często błądził.

Daß also, tak, że; sie recht zu lehren scheinen, tak, że, zdaią się dobrze nauczać.

Dassel, eine Stadt in Niedersachsen, Dassel, miasto w Niskiey-Saxonii. von oder zu Dassel gehörig, z Dasselu, albo

do Daſſelu należący, Daſſelski, Daſſelſka, Daſſelskie.

Daß nehmlich, ażeby, mit dem Infinitivo. das iſt die ſchlimmſte Abſicht, daß nehmlich einer ſo hoch von ſeinen Freunden geachtet werde, ieſt to naygorſzy koniec, ażeby bydź tyle od przyiacioł ſzacowanym, iłe - -.

Daß nicht, aby nie. ich habe mir angelegen ſeyn laſſen, daß ich nicht dürfte dabey ſeyn, na to ſię uwziąłem, abym nie był przy tym.

Daß nicht einer, aby kto nie.

Daß nicht etwann einmal, aby kiedy nie; den Kindern der in die Acht erklärten, ihre Güter wiedergegeben würden, aby kiedy dzieciom wywołanych dobra nie były oddane.

Daß nicht etwann wo, aby gdzie nie; er ſich mit dem Feinde einließe, aby gdzie ze ſwoim nieprzyiacielem do bitwy nie przyſzedł.

Daß nicht etwann wodurch, aby ktorędy nie; eine Abführung geſchehe, aby ſię ktorędy wyprowadzenie nie ſtało.

Daß nicht etwann woher, aby zkąd nie; er geſehen würde, nie był widzianym.

Daß nicht etwas, aby co nie; du hiervon nicht wiſſeſt, aby ci co z tego nie było nie wiadomo.

Daß nicht irgend einmal, aby kędy nie.

Daß nicht irgend wodurch, aby ktorędy nie.

Daß nicht irgend woher, aby zkąd nie.

Dathan, Mannsnamen, Datan.

Datiren, den Tag zu einem Briefe ſchreiben, dzień przypiſać, ktorego liſt dan ieſt.

Dattel, *f.* Frucht der Palmbäume, owoc palmowego drzewa, Daktyl.

Dattelbaum, *m.* palma drzewo.

Dattelfrucht, *f.* daktyl.

Dattelgarten, *m.* palmowy ſad.

Dattelkern, *m.* koſtka daktylowa.

Datum, *m.* eines Briefes, data liſtu iakiego, dzień w nim że naznaczony, ktorego piſany był.

Daub, *ob.* Taub.

Daube, *f.* eines Faſſes, dęga, u naczynia, u faski.

Daube, *f.* ein Vogel, gołąb, ptak, *ob.* Taube.

Dauen, ztrawić, zwarzyć, zgotować w żołądku, *ob.* verdauen.

Dauerhaft, trwały. dauerhafte Eiche, trwały dąb; Saft, trwały ſok. dauerhafter Friede, trwały pokoy. kein Holz iſt alſo dauerhaft, żadne drewno nie ieſt tak mocne, trwałe.

Dauerhaftigkeit, *f.* trwałość; des Ruhms, chwały, długi czas, trwanie.

Dauern, währen, bleiben, trwać, wytrwać, zoſtać, zoſtać ſię; in dem Hauſe nicht können, nie moc zoſtać ſię, wytrwać w domu; eine kurze Zeit, przez krotki czas. zu hundert Jahren dauern, trwać na ſto lat; ſehr lange Zeit, na czas nader długi zoſtawać; ſtać. dieſe Dinge konnen nicht dauern, te rzeczy nie mogą trwać; bawić ſię; ciągnąć ſię. die Berathſchlagung hat etliche Tage gedauert, radzenie ciągnęło ſię kilka dni; zabierać. die Schlacht hat lange gedauert, potyczka długi czas zabrała; przebywać. die Ochſen dauern länger in dem Kornhauſe, wołki przebywaią dłużey w ſzpiklerzach.

Dauerung, *f.* trwanie.

David, ein Mannsnamen, Dawid, imie męſzczyzny.

Davis, Meerenge, *f.* imie Cieśniny Morſkiey w Ameryce.

Daum, *m.* erſter Finger an der Hand, wielki palec u ręki, pierwſzy palec u ręki. einen Daum abſchneiden, palec wielki komu urznąć.

Daumeln, chwiać ſię, zataczać ſię, *ob.* Taumeln.

Daumensdick, miąſny na palec, na cal, *rozumie ſię:* na palec wielki, gruby, lub ſzeroki.

Daumenſtock, *m.* pęta na ręce, kurek katowski na palce.

Davon, ztąd, ztamtąd.

Dauphin, *m.* (Dopfeng) Delfin, älteſter Prinz des Königs in Frankreich, Nayſtarſzy Syn Krola Francuskiego.

Dauphine, *f.* Dophine, Delfinat, eine Landſchaft in Frankreich, Prowincya, Ziemia we Francyi. einer aus ſolchem Lande, kto z tego kraiu, Delfinianin, Kobieta, Delfinianka.

Daurski, eine Stadt in Siberien, Daursko, miaſto w Syberyi.

Dauſſenau, eine Stadt im Naſſauiſchen, Doſſenawa, miaſto w Naſſawyi.

Dawider, przeciwnie.

Dax, eine Stadt in Frankreich, Dakſa, miaſto we Francyi.

Dazu, do tego, na co, *ob.* darzu, *cum Compoſitis, ze ſkładanemi.*

Dazumal, w tedy; ſo da waren, ktorzy w tedy byli. dazumal erſt, w tedy dopiero.

Dazwiſchen, między, *ob.* darzwiſchen, *cum Compoſitis, ze ſkładanemi.*

Debarquiren, aus den Schiffen ans Land setzen, z okrętu na ziemie wykładać. wyłożyć, wysadzić; die Truppen, woysko.

Debattiren, roziąć, rozwadzić, rozerwać, rozeznać; schlichten, beylegen, *toż samo*, den Streit, roziąć, rozeznać spor, pogodzić.

Debauche, *f.* Schwelgerey, hultaystwo, marnotrawstwo. Debosche machen, hulać, *to iest*, tracić, przepiiać - -.

Debauchiren, schwelgen, hulcaić się, hulać.

Debitiren, rozsiewać, rozrucać, ausbreiten, rozwłuczyć; etwas, co, rzecz iaką.

Decadenz, *f.* Verfall, upadnienie, upadanie; des Reichs, Krolestwa; in Decadenz gerathen oder kommen, upaść, przepaść, zaginąć, iść w zaginienie.

Decampiren, mit dem Lager aufbrechen, ruszyć oboz, oboz zwinąć, mieysce na ktorym oboz stał, zostawić.

Decanus, *m.* Dziekan; auf Universitäten, po Akademiach; der philosophischen Facultät, Filozofskich Umieiętności; albo Dziekan Koła Filozofow; der medicinischen Facultät, Dziekan Lekarskich Umieiętności, albo Koła Lekarskiego, *t. i.* Lekarzow - -

Decanat, *n.* Dziekaństwo w Kole Filozofskim, Lekarskim, Teologskim, lub Bohomowskim. Decanat ablegen, Dziekaństwo złożyć. Decanat verwalten, Dziekaństwo trzymać, Kołem rządzić, iako Dziekan.

December, *m.* der zwölfte Monat im Jahre, Grudzień, dwunasty miesiąc w roku.

Dechant, *m.* in einem Bischofthume, Dziekan, w iakim Biskupstwie.

Dechifriren, zgadnąć, dociec; verstellte Schrift entdecken, skryte pismo zgadnąć, dociec, odkryć.

Decidiren, osądzić, uchwalić; entscheiden, roziąć, rozsądzić; etwas, co. einen Streit decidiren, spor roziąć, rozsądzić. eine Frage decidiren, pytanie roziąć, dać na nie odpowiedź. Urtheil von einer Sache fällen, zdanie dać o iakiey rzeczy; osądzić rzecz.

Decision, *f.* Entscheid, osądzenie, uchwalenie, rozięcie, rozeznanie.

Decisiv, *n.* rozeymuiący, rozsądzaiący, stanowiący; das ein Ende an einem Dinge macht, co koniec rzeczy iakiey daie, rzecz swoim zdaniem zakończa.

Decisiv-Bataille, bitwa rozeymuiąca sprawę; *bitwa rozięta.*

Decize, eine Stadt in Frankreich, Deciza, miasto we Francyi.

Deckbette, *n.* kołdra na wierzch posłania, y do przykrywania siebie na łożku. kleines Deckbette, kołderka.

Deckbettchen, *n.* kołderka, kołdereczka.

Decke, *f.* Tuch u. d. g. womit man sich deckt, sukno, y co takiego, czym się przykrywaią, przykrycie. Decke des Leibes, przykrycie ciała; gewebte oder gewirkte, tkane, iak płutno; genähete, szyte; von Wieden, auf die Helme zu decken, przykrycie z wikliny, na wierzch szyszakow. dichte Decke, gęste, tęgie przykrycie. seidene, durchsichtige Decke, iedwabne, przezroczyste przykrycie; posłanie: ein Bette, das mit einer schönen Decke überlegt, łożko, wysłane pościelą naypięknieyszą, łożko, na ktorym naypięknieysze posłanie położone; mit herrlichen Figuren ausgezierte, ausgenähete, oder auch durchwirkte, na ktorym wspaniałe osoby dla ozdoby wyrabiane, wyszywane, albo na obie strony tkane. lederne Decke, skorzana pościel; von Rohr, Stroh, że trzciny, że słomy. wieko: über ein Gefäß, na iakim naczyniu; des Kessels, wieko na kotle. sufit, podsiebitka: eines Zimmers, und zwar eigentlich, wenn es vertiefte Felder hat, w iakim pokoiu, a w prawdzie właściwie powała. ein Schwerdt an einen Pferdeshaare von der Decke herunter hängen, miecz na końskim włosieniu, od sufitu zawiesić. sklepienie: gewölbte und gebogene, wygięte, w obłąk dane. metaph. mit einem unter der Decke liegen, pod iednym przykryciem z kim ligać, *to iest*, iedno z sobą potaiemnie rozumieć, trzymać; namowić się z kim na co - - Decken hoch springen, nämlich für Freuden, skakać w gorę od radości; pod niebo wyskakiwać.

Deckel, *m.* über ein Gefäß, wieko na fasę, na faskę; über einen Brunnen, na studni; das Licht damit auszulöschen, gasidło, do gaszenia światła, gawant.

Decken, nakryć, przykryć; den ganzen Meyerhof, przykryć cały dwor; eine Stadt mit Schindeln, miasto guntami przykryć, *to iest*, domostwa w nim guntami pobić. den Tisch decken, stoł nakryć, stoł nakrywać, do stołu nakrywać. den Wein, oder die Weinstö-

cke

cke decken, wino, albo winnicę nakryć; die Stelle mit Stroh, ftaynie, obory słomą pofzyć, snopkami.

Deckmantel, *m.* pokrywka, kolor, lis farbowany; *metaph.* Deckmantel suchen zu brauchen, fzukać koloru, pokrywki, farbowanych lisfow do zasłonienia się. Deckmantel für etwas suchen, pokrywki na co fzukać, pretextu, zasłony. Deckmantel der innerlichen Waffen ist dieses gewesen, pretext był wewnętrznego oręża, *to iest*, wewnętrzney, domowey między ftanami y obywatelami woyny. *tytuł.* seine ordinaire Aufwartung zum Deckmantel des heimlichen Schelmstücks brauchen, fwoiey zwyczayney przysługi używać na pokrycie, na tytuł, do wyrządzenia taiemney złości. pozor. seinen Haß mit dem Deckmantel der Ergebenheit verhüllen, fwoię zawziętość pozorem przychylności odziewać. der Götter Majestät zum Deckmantel seiner Bubenstücken brauchen, Bogow Dostoieństwem, fwoię przewrotność zasłaniać. unter dem Deckmantel, pod pretextem.

Deckung, *f.* eines Gebäudes mit Ziegeln, przykrycie z dachowek, lub dachowkami iakiego domu.

Deckwerk, *n.* pokrycie; womit man etwas zudecket, czym pokrywaią co.

Declaration, *f.* Erklärung, obiaśnienie, oświecenie; wykład.

Declariren, oświadczyć; sich erklären, odezwać się, ogłosić się, myśl fwoię otworzyć. declariren sich als Feind, oświadzyć się nieprzyiacielem, woynę komu wypowiedzieć, pokazać się przeciwnikiem komu. zum Beschützer der Provinzen sich declariren, oświadczyć się, ogłosić się za obrońcę Prowincyi. den Krieg wider einen declariren, woynę przeciwko komu ogłosić, *ob.* Erklären sich.

Declination, *f.* in der Grammatik, zchylanie fpadkow w imionach, czego Grammatyka uczy.

Decliniren, uchylić się, uchronić się, abwenden, eine Gefahr, niebezpieczeństwa; ein Wort, zchylać imie przez fpadki.

Decolliren, zciąć, gałkę zgolić; einem den Kopf abhauen, komu głowę uciąć; głowę wziąć; fzyię uciąć.

Decourtiren, abziehen, ukrocić, odtrącić, odciągnąć co od iakiey rzeczy.

Decret, *n.* Dekret, Wyrok; Schluß, uchwała, uradzenie.

Decretiren, zkazać, dekretować, dekret wydać, wyrok uczynić, Schluß fassen, *toż samo*: einem zum Besten, dekret wydać na czyią ftronę łaskawy.

Dedication, *f.* Widmung, poświęcenie, ofiarowanie, przypisanie; eines Buchs, iakiey książki.

Dediciren, widmen, ofiarować, przypisać, poświęcić; einem ein Buch, przypisać komu iaką książkę.

Debit, Zeichen, daß etwas bezahlet, znak, że co zapłacono ieft, tak się nazywa z łacinskiego; po Polsku możesz wyłożyć, y nazwać. *dał.* das Debit darzu setzen, znak dedit, dał, do tego przydać, położyć, napisać, tym znakiem naznaczyć.

Deduciren, wyprowadzać, völlig ausführen, obfzernie, pełno wywodzić fwoy interes, fwoiey fprawy treść y okoliczności należące.

Deduction, *f.* wywod, wywodzenie, wywiedzienie, (wywodzenia koniec ieft wywiedzienie.) vollständige Ausführung einer Sache, zupełne wywiedzienie, iakiego interesu, iakiey fprawy, iakiey rzeczy.

Dee, ein Fluß in Schottland, Rzeka w Szkocyi. Golfo de Dee, Wylew, Gopło, Wylewie rzeki Dee.

Deesa, ein Ort in Siebenbürgen, Deesa, mieysce w Siedmigrodzkim Państwie.

Defect, brak, niedostawanie, niedostatek; unvollkommen, niezupełny, nie zpełna; eines Buchs, brak w iakiey książce, gdy zpełna w niey arkufzy, albo kartek, ćwiartek niedostaie, co defektowemi książkami nazywaią po drukarniach y u introligatorow.

Defendiren, vertheidigen, bronić, nie dać, zrzucać, zakładać, w poiedynku.

Defension, *f.* Vertheidigung, bronienie. Defension führen, zbiiać zarzucony kryminał.

Defensioner, *m.* żołnierz na obronę famych tylko oyczystych granic zaciągniony.

Defensionslinie, *f.* wał zastawny, okopy zastawne, zastawy kopane, fypane, przeciwko nieprzyiacielowi.

Defensiv-Allianz, *f.* związek na obronę przeciwko nieprzyiacielowi. Defensiv-Allianz schließen, zawrzeć, uczynić, zpoić,

zpoić, związek na obronę; przymierze zamknąć na obronę.

Defensive gehen, obronno się tylko mieć; sich im Kriege nur wehren, na woynie tylko się bronić, tylko się składać, zrucać, zastawiać się; ale się nie porywać do nieprzyiaciela, nie rzucać się na niego.

Defensiv-Pflaster, *n.* plaster przeciwko iakiey chorobie.

Defensiv-Waffen, *plur.* broń, oręż na obronę tylko; zbroy.

Deferiren, poważać cudze zdanie, cudzą wolą, iść za nią, iako za wolą poważnieyszego y godnieyszego; uczynić co na czyią prozbę.

Defile, *n.* wąwoz, ciasny przechod, przeiazd; enger Paß oder Weg, ciasna droga, wąska.

Defiliren, krociuteńkiemi glitami, w ktorych po trzech po czterech tylko ludzi, maszerować; einer hinter dem andern gehen, a tak ieden za drugim iść: durch enge Wege marschiren, wąwozami, ciasnemi drogami ciągnąć.

Definiren, beschreiben, okryślić, opisać, wyłuszczyć treść rzeczy, istotę; bestimmen, wyznaczyć, naznaczyć co komu.

Defloriren, z kwiatu opaść; abblühen, odkwitnąć. eine Jungfrau schwächen, panieństwo odebrać.

Defraichiren, koszt wrocić; frey halten, na koszt dać komu pieniędzy. auf der Reise frey halten, w drodze koszt czyi zastąpić, płacić za kogo po gospodach.

Degen, *m.* ein Gewehr, miecz, pałasz. blutiger Degen, zkrwawiony, krwią zbroczony miecz, pałasz, we krwi zmaczany; blinkender, połyskuiący się; eingesteckter, w pachwach zchowany; bloßer, dobyty, goły; sehr langer und ohne Spitze, bardzo długi a niekończysty; kurzer und bequemer, krotki a wygodny. Geräusche der Degen, brzęk pałaszow, szczęk szabel. mit dem blutigen Degen ergriffen werden, poimanym być z pałaszem zkrwawionym. den Degen ausspariren, zrzucić, pałasz cudzy. den Degen ziehen, entblößen, dobyć pałasza, wyiąć pałasz z pachew. mein Degen ist weg, precz iest mi wzięty pałasz. einen mit dem bloßen Degen verfolgen, gonić za kim z dobytym pałaszem. den Degen einstecken, schować do pochew pałasz. einen mit dem Degen capitiren, głowę komu pałaszem uciąć. Degen schmiden und verkaufen, pałasze pławić y przedawać. einen Degen tragen, anhaben, chodzić przy pałaszu, z pałaszem, przy szpadzie, ze szpadą; einen Spanischen tragen, Hiszpański pałasz nosić. mehr mit Degen stechen, als hauen, więcey pchać, sztychać pałaszem, niżeli rąbać. den Degen abnehmen, pałasz odpasać. den Degen umgürten, pałasz przypasać. den Degen durchs Herz stoßen, serce komu przebić szpadą, pałaszem. mit dem Degen fechten, na szpady, na pałasze potykać się. einen mit dem Degen von unten hinauf durchstoßen, kogo od dołu do gory pałaszem przebić. Degen an der Seite tragen, pałasz, szpadę przy boku nosić. sich selbst mit dem Degen niederstoßen, siebie samego szpadą, pałaszem, przebić. einen mit dem Degen überfallen, porwać się do szpady, do pałasza na kogo.

Degengefäß, *n.* rękoieść u szpady, u szabli.

Degengehäng, *n.* paski, pas, u szpady, u pałasza; rapcie u pałasza.

Degenknopf, *m.* kapturek u pałasza, u szpady, gałka, głowka.

Degenschmid, *m.* Miecznik, szabelnik, pałasznik,

Degenstutzer, *m.* szabelta, iunak.

Degradiren, absetzen, ze stopnia urzędu, godności, zsadzić, kogo, odsadzić od sprawunku, rzeczypospolitey.

Degradirung, *f.* zsadzenie z urzędu, z godności.

Dehnen, wyciągnąć; etwas, co, s. Ausdehnen. sich dehnen, wyciągać się, przeciągać się; kiedy się kto ziewaiąc przeciąga to na tę, to na owę stronę.

Dehnen, *n.* das, przeciąganie, rozciąganie.

Deichsel, *f.* an Wagen u. d. g. dyszel u wozu, u poiazdu - -

Dein, twoy, twoia, twoie; Sohn, twoy Syn. deine Provinz, twoia Prowincya. dein Commando, twoia komenda, rząd, władza. ty, ciebie, tobie, cię: ich erwarte deiner, czekam na ciebie. es jammert mich deiner, żal mi cię. nach deiner Art, po twoiemu. mit deinem eigenen Rathe, z twoią własną radą. mit deinem eigenen Kopfe nützest

du dir, twoią własną głową sobie pomagasz.

Deinethalber, dla ciebie, z twoiey przyczyny; etwas thun, co uczynić; will ich, daß du wohl auf seyst, dla ciebie samego chcę, abyś się dobrze miał.

Deinetwegen, z twoiey przyczyny, dla ciebie, s. deinethalber.

Deinig, twoy, twoia, twoie. das Deinige, twoie. ich habe etwas von dem Deinigen angerühret, ia co z twoiego ruszyłem. du thust ihm von dem Deinigen Gutes, z twoiego mu dobrze czynisz. die Deinigen, twoi. von so viel der Deinigen, od tylu twoich.

Deinse, eine Stadt in Flandern, Deinsa, miasto we Flandryi.

Deistel, oder besser Deichsel, *f.* albo lepiey Dyszel.

Delfshafen, ein Ort in Holland, Delfsy, Delfhafa, mieysce w Hollandyi; po łacinie nazywaią go: Delforum Portus.

Delft, eine Stadt in Holland, Delfta, miasto w Hollandyi; *polac.* Delphi, Delphorum.

Deliberiren, berathschlagen, namyślać się, naradzać się; mit einem wovon, z kim o czym, o co; o iaki interes, y o iakim interesie, *wszelako dobrze.*

Deliberirung, *f.* namyślanie się, naradzanie się.

Delicat, gutschmeckend, *delikatny*, smaczny, specyalny, wyśmienity. delicat Essen, wyśmienite iedzenie. delicate Speise, wyśmienita potrawa. zärtlich, uprzeymy, pieszczony. delicate Jugend, pieszczona młodź.

Delicatessen, *pl.* Leckerbißchen, łakotki, przysmaki, przysmaczki, przyprawki, smaczne kąski, przypraweczki.

Delinquent, *m.* złoczyńca, winowayca; an den Hals, na szyię.

Delitsch, eine Stadt in Meissen, Delicza, miasto w Misnii.

Delmenhorst, eine Stadt in Westphalen, Delmenhorst, miasto w Westfalii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, lub do tego miasta należący Delmenhorski; Delmenhorska, Delmenhorskie; Męszczyzna z Delmenhorstu rodem, Delmenhorsztanin, Białogłowa z tegoż samego miasta rodem, Delmenhorsztanka.

Delphin, Delfin, s. Dauphin.

Delphinat, *n.* Delfinat, s. Dauphine.

Dem, s. der, *item* welcher; dem sey wie ihm wolle, niech będzie iak chce; iako kolwiek się rzecz ma. dem ist also, tak się zapewne rzecz ma.

Demant, *m.* Edelgestein, Dyament, drogi Kamień. von Demant, oder auch hart wie Demant, z dyamentu, albo tak twardy iak dyament.

Demanteliren, rozrzucić, zburzyć; eine Festung, iaką fortecę, okopy obronne.

Demant-fest, dyamentowy, mocny iak dyament, mocy dyamentowey.

Demant-hart, twardy iak dyament, twardości, hartowności, dyamentowey.

Demasquiren, die Larve abnehmen, odmaszkować, maszkę zdiąć; einen, komu. sich demasquiren, siebie demaszkować.

Demele, *n.* Streit, spor, zwada, sprzeczka; mit einem haben, spor, zwadę, sprzeczkę mieć, z kim.

Demmen, tamę, iaz, groblę zarzucić wodzie, dać, postawić, wysypać przeciwko wodzie, s. dämmen.

Demmericht, przed świtem, przed świtowy, co się przed świtaniem czyni, przed świtaniem, przede dniem zrobiony. da es noch demmericht ist, gdy nie ieszcze mrok, gdy ieszcze czas przed świtaniem, przede dniem.

Demmerung, *f.* des Abends, mrok z wieczora. sich bey der Demmerung des Abends begeben, trafić się mrokiem z wieczora; des Morgens, świt, świtanie, dnienie. früh bey noch angehender Demmerung kommen, rano tylko świt przyiść, przyiechać rowno ze dniem.

Demmin, eine Stadt in Pommern, Demmin, miasto w Pomorzu.

Demnach, dieweil, gdy, bo, ponieważ; deine Gewogenheit gegen mich bekannt ist, gdy twoia przychylność ku mnie wiadoma iest. demnach dich vergnüget, was wir schreiben, ponieważ cię to kontentuie co my piszemy; *znaczy:* derohalben, dla tego, dla czego.

Demoliren, niederreissen, zrzucić, zburzyć, obalić, znieść. ein Haus demoliren, dom iaki zburzyć, znieść. einen Wall demoliren, wał zburzyć, znieść, zkopać; zrownać; eine Mauer, mur podkopać, zwalić.

Demonstriren, erweisen, pokazać, dowieść, dowodzić.

Demonstrirung, *f.* pokazanie, dowodzenie.

Demüthig, skromny, układny, skłonny, pokorny. wegen des erlittenen Verlusts demüthiger seyn, przez poniesione utrapienie, skromnieyszym, skłonnieyszym, pokornieyszym być, stać się. demüthige Worte, demüthige Rede, skłonne, pokorne słowa, skłonna, pokorna mowa; powolny, nieuporny; nicht keck, nicht hartneckig, nie krnąbny, nieuwzięty. wie ist er so niederträchtig, so demüthig, iak skłonny, iak uniżony, iak pokorny. demüthig seyn, werden, być pokornym, stać się uniżonym; zpuścić z pychy, uniżyć się, skłonić się. demüthige Bitte, uniżona, pokorna prozba.

Demüthigen, uniżyć umysł; einen, kogo; hardość, dumę, wyniosłość czyią uniżyć. sich demüthigen, siebie uniżyć, upokorzyć, skłonić nisko; wie einer, der sich vor Gericht verantwortet, iak ten, ktory przed sądem się sprawuie, w skromności y unizoności; *znaczy także* złamać, przełamać cudzy upor, albo swoy właśny.

Demüthiglich, uniżenie, pokornie, skłonnie; antworten, uniżenie odpowiadać; bitten, pokornie prosić; etwas vortragen, skłonnie y pokornie co przełożyć, przekładać, *to iest*, z oświadczeniem uniżoności y skłonności.

Demüthigung, *f.* uniżenie, upokorzenie, pokorne y skromne ułożenie; sein selbst, siebie samego; eines andern, kogo drugiego.

Demuth, *f.* pokora; umysłu skłonienie.

Denken, myśleć; an etwas mit allem Ernste, o czym z wszelką należytością; mit aller Liebe an einen, z wszelką miłością o kim; von dar in das Tusculanum zu gehen, myśleć z tąd do Tuskulanu iść. so oft du an uns denken wirst, wirst du auch an deine Wohlthaten gedenken, ile razy będziesz o nas, myślał, tyle razy pomyślisz y o dobrodzieystwach twoich. auf eine Anklage denken, myślic o oskarżeniu, o pozywaniu. bey sich denken, z sobą samym myśleć. ich dachte, myślałem. gänzlich denken, bynaymniey nie wątpić. es hat niemand darauf gedacht, nikt o tym nie myślał.

Denkenswerth, godny pamięci, *s.* denkwürdig.

Denkmaal, *n.* pamiątka, wystawione co na pamiątkę; herrliches, sehr altes, wspaniała y nader dawna pamiątka; gewisses, berühmtes, pewna, sławna; öffentliches, sehr schönes, publiczna y nader piękna pamiątka; stets währendes, wieczna. marmornes Denkmaal, marmorowa pamiątka. Sachen, davon sichere Denkmaale vorhanden, rzeczy, ktorych pewne pamiątki w rękach mamy; der verrichteten Dinge, pamiątki rzeczy poczynionych. man hat noch bis itzo einige Denkmaale von ihm, ieszcze teraz maią pewne po nim pamiątki. Denkmaal aufrichten, damit es eine Anzeigung der Schande sey, wystawić pamiątkę, aby był znakiem wstydu. etwas mit öffentlichem Denkmaale bezeigen, publicznemi pamiątkami, co dowodzić, pokazywać; eines Tod mit einem immerwährenden beehren, czyią śmierć wieczną pamiątką uczcić. er will dafür ein Denkmaal stiften, chce tego pamiątkę zostawić, ufundować.

Denksäule, *f.* kamień na pamiątkę czego wystawiony z napisem rzeczy.

Denkspruch, *m.* przysłowie na pamiątkę.

Denkwürdig, godny pamięci. viele denkwürdige Dinge im Kriege verrichten, wiele rzeczy godnych pamięci na woynie poczynić. ihre Freundschaft ist sehr denkwürdig, wc pana przyiaźn, iest nader godna pamięci. denkwürdige Schlacht, bitwa godna pamięci. denkwürdige Thaten thun, godne pamięci dzieła czynić. denkwürdiges Gericht, godny pamięci sąd. viel denkwürdiges vorbringen können, wiele rzeczy godnych pamięci moc przyprowadzić, przywieść w mowie, *s.* Merkwürdig, znaczenia godny, uwagi godny.

Denkzeichen, *n.* in einem Buche u. d. g. znak dla pamięci w iakiey książce. aufgebauetes Denkzeichen, wybudowany znak pamięci, wystawiony.

Denkzettel, *m.* pamiętne, terminatka, notatka rzeczy, aby ie pamiętać, a nie zapomnieć. Denkzettel der Juden, Zydowskie znaczki czyli przykazania, ktore przy sobie noszą, albo pod czas modlitwy.

Dender, ein Fluß in Flandern, Dender, rzeka we Flandryi.

Dendermonde, eine Stadt in den Niederlanden, Dendermonda, miasto w Hollandyi, połacinie nazywane bywa, Teneramunda, albo Dendermonda. von oder zu Dendermonde gehörig, z Dendermondy, albo do Dendermondy należący, Dendermondski, Dendermondska, Dendermondskie, Męszczyzna, Dendermondczyk; Kobieta, Dendermondka.

Denegiren, odmowić nie pozwolić, nie uczynić, o co proszą; versagen, *toż samo*, einem etwas, co komu.

Denia, eine Stadt in Spanien, Denia, miasto w Hiszpanii.

Denn, bo [illegible] scheinet nicht, daß er verstehe, was er verspreche, bo się to nie wydaie, że on to rozumie, co obiecuie. denn was soll ich sagen, bo co mam mowić? denn daß du sie entschuldigest, bo co ich wymawiasz; *albowiem:* denn, betrachtet nur die Sache kürzlich, albowiem, rzecz tylko krotko zważcie. denn, wegen, albowiem, ieżeli. denn weil, albowiem ponieważ. denn, wenn es ein Fragwort ist, *czy, czyli.* kann denn einige Entschuldigung seyn? czy może być iaka wymowka? *czyli nie:* ist dir denn der Nutzen vom Rindviehe angenehmer, als von den Bienen? ich iey iest tobie pożytek z bydła przyiemnieyszy, niżeli ze pszczoł? czy, czy: soll ich denn nach Rom kommen, oder bleibe ich hier? czy mam do Rzymu przyiechać, czy się tu zostać? *co za:* er hat sie gefragt, was sie denn vor schöne Jungfern hätten? pytał się ich, co by to za, piękny panienke u siebie mieli; *to: conj.* wo sind wir denn? gdzieżmy to iesteś my? *iak:* ich bin mit andern Dingen beschäfftiget, denn du, ia inszemi rzeczami iestem zatrudniony, *iak ty,* s. annoch, dann, als.

Dennemärker, *m.* Duńczyk, rodem z Danii; z Krolestwa Duńskiego.

Dennemark, Dania, Krolestwo Duńskie za morzem, po większey części.

Dennoch, iednak, przecie, atoli; läßt du von deiner Schalkheit nicht ab, przecie twoiey złości nie odstępuiesz. ob er wohl keine Schuld hat, dennoch ist er nicht außer Verdacht, lubo żadney winy w nim nie ma, *przecie* nie iest bez podeźrzenia. die Sache ist reif, dennoch wollen die Bürgermeister nicht daran, rzecz iest w swoiey porze, atoli Konsulowie ociągaią się iesżcze. *interj.* dennoch willst du so alberne Dinge vertheidigen, *iesżcze* chcesz tak nie rozumnych rzeczy bronić. dennoch willst du in einer fremden Sache reden, *iesżcze* chcesz w cudzey sprawie mowić; *z tym wszystkim;* ob es wohl die Stoici verneinen, dennoch meynen sie, lubo to Stoikowie przeczą, *z tym wszystkim* rozumieią --- nie mniey iednak: dennoch können sie ausgemacht werden, wenn ich gleich nicht da bin, *nie mniey iednak* mogą bydź te rzeczy zrobione, choć mnie tam nie będzie.

Denominiren, mianować na co, na urząd, na godność, ernennen zu etwas; einen zum Bürgermeister, mianować kogo Konsulem, urząd mu ten naznaczyć, wybrać go na ten urząd.

Denominirt, mianowany.

Denominirung, *f.* mianowanie.

Denunterant, *m.* oskarżyciel, donosiciel.

Denunciiren, angeben, donieść; etwas von einem bey dem Richter, donieść kogo o co do Sędziego; etwas, co, występek, kryminał iaki, *ob.* Angeben.

Depechiren, abfertigen, einen, wyprawić, wysłać kogo.

Dependentien, prawa.

Dependiren, należeć do kogo, zawisnąć od czego; von einem, od kogo; bydź w rękach cudzych. dein Leben dependiret von ihm, życie twoie iest w iego rękach, od niego zawisło. das ganze Glück dependirt von einer einzigen Schlacht, całe szczęście zawisło od iedney potyczki. von niemand dependiren, do nikogo nie należeć, wolnym sobie być, sam sobie panem być.

Depense, *f.* Unkosten, Aufwand, koszt, nakład, wydatek. große Depense machen, wielkie wydatki czynić; oszczędzać kosztu, kleine oder wenig machen; große Depense aufgehen lassen, czynić, aby wielki koszt wychodził.

Depensiren, nazbyt wydawać. darauf gehen lassen, was man verdienet, wydać, rozprószyć, przemarnować, co się zarobi; über die maßen viel, nad miarę wiele wydawać.

Deponiren, złożyć; ablegen, ein Zeugniß, świadectwo *złożyć*, dać. einen deponiren, der studiren will, promowować kogo, pomknąć na stopień w Akademii.

Deposſediren, entſetzen, aus dem Beſitz treiben, z poſseſsyi, z oſiadłości z dobr wygnać kogo.

Depreciren, abbitten, was man einem zuwider gethan, przepraſzać, prosić o odpuſzczenie, o wybaczenie. durch Bitte abzuwehren ſuchen, wypraſzać ſię z czego, z urzędu, z podatku.

Deputat, *n.* ornaria, was einem geordnet, beſcheidener Theil, wydzielona część komu żywności, w służbie zoſtaiącemu, iako to zboża, ſiana, mąki, kur, gęſi.

Deputatholz, *n.* drwa, wyznaczone ſłużącemu.

Deputatkorn, *n.* zboże wyznaczone ſłużącemu.

Deputation, *f.* Poſelſtwo, abgeordnete Perſonen, wyznaczone, posłane oſoby.

Deputirte, *plur.* Posłowie, posłani.

Der, dieſer Artikel wird im Polniſchen nicht geſetzt, Niemiecki artykuł ktory w Polskim ſię nie kładzie. z. E. der Menſch, człowiek, a nie: ten człowiek; gdy by tak zawſze w Polskim przykładać ten artykuł, była by mowa nie do rzeczy. 2) der, ein deutſches Relativum und ſo viel, als welcher, ktory, ktora, ktore. ein Menſch, der nicht lange lebet, człowiek, ktory nie długo żyie. ein Baum, der bald verdorret, drzewo, ktore prędko ſchnie. ein Apfel, der gut ſchmeckt, iabłko ktore dobrże ſmakuie. 3) ein deutſches Demonſtrativum und ſo viel, als derſelbe, ow, owa, owo. der Menſch, ow człowiek, der Baum, owo drzewo. 4) der nicht, ktoby nie, es iſt niemand in Sicilien geweſen, der es nicht gehöret, nikt nie był w Sycylii, ktoby o tym nie słyſzał. ich habe nichts vorbey gelaſſen, daß ich nicht an dich geſchrieben, nic nie minąłem, o czym bym do ciebie był nie napiſał.

Derb, gęſty, derbes Kleid, gęſta ſuknia; Sand, piaſek gęſty. derber Regen, rzęſiſty deſzcz, twardy. derber Käſe, twardy ſyr. das Erdreich derb machen, ubiiać ziemię. einem eine derbe Maulſchelle geben, dać komu dobrze w pysk, t. i. mocno, ſilno. derbe Antwort geben, dziko komu odpowiedzieć.

Derb, *adv.* gęſto, rzęſiſto. die Kohlen derb treten, gęſto, węgle deptać.

Derbent, Stadt in Perſien, Derbenta, miaſto w Perſyi.

Dereinſt, kiedyś, ſ. dermaleinſt.

Derenthalben, dla czego, dla tego. ſ. derohalben.

Dergeſtalt, tak dalece, tym ſpoſobem; ſollte es gültig ſeyn, wenn ꝛc. tym ſpoſobem popłacało by to, gdy by . . . tak bardzo. ich bin dergeſtalt unglücklich, daß ꝛc. tak bardzo nieſzczęśliwym ieſtem, że; tak dalece że. dergeſtalt iſt er beweget worden, poruſzony był *tak dalece że* . . . tak. dergeſtalt unerfahren und rathlos bin ich, tak ieſtem nierozgarniony y bez żadney rady. dergeſtalt mitleidig bin ich, tak miłoſierny ieſtem.

Dergleichen, taki, damit wir auch für dergleichen angeſehen werden, die wir ſind, abyśmy też za takowych byli miani, iacy ieſteśmy, taki, t. i. tak wielki. ein Mann von dergleichen Anſehen, człowiek tak wielkiey powagi, taki, t. i. tak godny. ich unterſtehe mich nicht von dergleichen Männern zu reden, nie odważam ſię, nie podcymuię ſię, o *tak godnych* ludziach mowić co podobnego. dergleichen ſchrieb ich, co podobnego piſałem. auf dergleichen Art, takim że ſpoſobem. auf dergleichen Weiſe, podobnym ſpoſobem. Armuth, Schande und dergleichen, uboſtwo wſtyd y tym podobne rzeczy.

Derhalben, dla czego, dla tego. ſ. derohalben.

Derjenige, dieſenige, dasjenige, ten, ta, to.

Dermaleinſt, kiedykolwiek; wird es durch die Tugend wieder erlanget werden, kiedykolwiek to znowu przez cnotę odebrane będzie. wenn mich das Glück dermaleinſt in mein Vaterland wird kommen laſſen, ieżeli mi kiedykolwiek fortuna do moiey oyczyzny wrocić pozwoli; pewnego czaſu; daß der Rath dermaleinſt beſchloſſen, Geſandten dahin zu ſenden, tak dalece że Senat *pewnego czaſu* uchwalił Posłow tam wyprawić; przedtym: wie ſie dermaleinſt waren, iak oni *przedtym* byli, nie kiedy. weil du dermaleinſt wirſt unglücklich ſeyn, że nie kiedy maſz być nie ſzczęśliwym.

Dermaßen, tak dalece, że; ſind wir wunderlich, daß ꝛc. ieſteśmy nie dogodni, *tak dalece że*; poty: iſt er mit Ruthen geſtäupet worden, daß er unter den Schlägen ſtarb, był cięty rozgami *poty* poki pod tym ſieczeniem nie umarł.

umarł. *tak*, ein jeder Theil der Rede soll dermaßen lobenswerth seyn, daß kein Wort entfalle, każda cząstka mowy powinna być tak chwalebna, aby żadne słowko nie wypadło, ktoreby nie było piękne.

Dero, der Genitivus singularis, und auch wohl Pluralis des Pronominis feminini. die Frau, dero Mann gestorben, Pani, ktorey moż umarł. die Reden, dero Annehmlichkeit ist groß, mowy, ktorych wielka przyiemność iest. NB. dero, ist in deutschen Complimenten ebenfalls, als was in Polnischen, wc Pan, wc Pani, wc Panna. z. E. dero Mann ist da, wc Pani mąż iest tam. dero Mägde warten sie auf, wc Pani sługi czekaią na wc Panią.

Derohalben, dla czego, recommendire ich dir ihn also, dla czego oddaię ci go tak - - - więc. derohalben wird er sich aller dieser Dinge bedienen können, więc będzie mogł wszystkich tych rzeczy zażyć; tedy, derohalben laßt uns von den Sinnen anfangen, zaczniymy tedy od zmysłow; zaczym, habe guten Muth, bądź dobrego serca; zatym, mögen sie fortgehen oder stille sitzen, niech albo wyidą, albo cicho siedzą; a przeto. derohalben bitte ich dich, befreye mich von diesem Schmerze, a prze to proszę cię uwolniey mię od tego bolu.

Derowegen, dlaczego. s. derohalben.

Deroute, *f.* rozsypka.

Derpt, Stadt in Liefland, Derpt, miasto w Inflanciech.

Derselbe, ten sam, taż sama, to samo, on sam; ona sama, owo samo.

Desavantage, *f.* uszczerbek, szkoda, Nachtheil, *toż samo*. etwas zu eines Desavantage reden, mowić co z uszczerbkiem cudzym, na uszczerbek cudzy.

Descendenten, Nachkömmlinge, Następcy, potomkowie.

Descente, *f.* wyiscie z okrętu. Aussteigung aus den Schiffen. eine Descente thun, wyiść z okrętu.

Desenzano, Stadt im Venetianischen, Desenzano, miasto w Weneckim Państwie.

Deserteur, (Desertör) entlaufener Soldat, zbieg, zbiegły żołnierz. als ein Deserteur anlangen, przyiść w dobie zbiegłego żołnierza.

Desertiren, davon laufen, zbiec, uciec od żołnierzy, między ktoremi kto służył.

Desideriren, vermissen, pragnąć czego.

Desperiren, verzweifeln, rozpaczać, ztracić nadzieię; an etwas, o czym.

Dessau, Stadt im Anhaltischen, Dessawa, miasto w Księstwie Anhaltskim; von oder zu Dessau gehörig, z Dessawy, albo do Dessawy należący; Dessawski, Dessawska, Dessawskie, rodem z Dessawy, Dessawczyk; kobieta, Dessawka.

Dessein (Desseing,) Vorhaben, zamysł, große Desseine im Sinne haben, zamysły wielkie w mysli mieć. Dessein ausführen, zamysł wykonać, do końca, do skutku przyprowadzić. mit großem Dessein umgehen, wielkiemi zamysłami się bawić. Dessein zu Werke richten, zamysłow dokazać ostatecznie, nie uchybnie, trafić do końca w swoich zamysłach. s. Vorhaben, Anschlag. 2) Riß von einer Sache, abrys iakiey rzeczy, pierwszy, rzut, kład.

Deßgleichen, potym, znowu. ich habe den Gabinium zu mir gefodert, desgleichen wurde hernach auch Statilius herbey gerufen, Gabiniusza do mnie wezwałem, potym znowu Statylius był zprowadzony, y znowu. deßgleichen wenn du den hölzernen Hausrath bestreichest, wird er nicht faulen, kiedy sprzęt drewniany nasmaruiesz, nie będzie gnił, pruchniał; podobnież. deßgleichen kann ausgemacht werden, podobnież może być zrobione. deßgleichen ist mir heute wiederfahren, to się mi dzisiay podobnież trafiło. s. Ebenfalls.

Desselbengleichen, tegoż samego rodzaiu, gatunku. znowu. s. Dergleichen.

Dessen, der Genitivus des Pronominis der, tego. dessen ungeachtet, nie uważaiąc na to.

Dessenthalben, dla czego, prze co. s. Deßhalben.

Deßhalben, prze to, hat er vorgetragen, prze to przełożył. und deßhalben, y przeto. hat man zu den Waffen gegriffen? porwano się do oręża; y dlategoż? *interr.* hat er deßhalben abfallen müssen? miał że dla tego odstępować? dla tego. deßhalben hab ich es gethan, dla tego uczyniłem to.

Deßwegen, dla tego.

Desto, tym, mehr hatte er das Vertrauen, tym większe miał zaufanie. desto weniger, tym mniey. desto geschwinder, tym prędzey. desto mehr, tym więcey

desto

desto stärker schiesset er, tym tężey wybiega. desto lieber, z tym większą chęcią.

Detachement, (Detachemang) Haufe, zu etwas besonders commandirtes Volk, podiazd, dywizya, wysłana, na co osobliwego. Detachement Cavallerie; hufiec iazdy, Infanterie, hufiec pieszy, diwizya piechoty. drey Detachements auscommendiren, trzy dywizye kommenderować wyprawić.

Detachiren, (detaschiren) absondern, oddzielić, wyłączyć. einige Truppen von einer Armee wohin commendiren, część, dywizyią woyska wysłać, komenderować dokąd.

Deterioriren, verschlimmern, zepsuć, gorsze uczynić. etwas, cokolwiek.

Determiniren, bestimmen, co ustawić, ustanowić, oznaczyć, okryślić. etwas, cokolwiek. einen Tag determiniren, dzień naznaczyć, dzień umowić.

Dethmold, Detmolda, Stadt in Westphalen, miasto w Westfalii.

Dethronisiren, vom Königreich absetzen, z tronu zsadzić, krolestwo odebrać.

Detlev, Mannsname, Detlew, imie męszczyzny.

Detzen, dziesięcina, der zehende Theil von etwas, dziesiąta część od czego.

Devalviren, verringern, zmnieyszyć, zniżyć waloru, iako to w pieniądzach, w monecie.

Deuchten sich lassen, rozumieć, mniemać, es deuchtet mich, zdaie mi się, ich sehe die Stadt, zdaie mi się, że widzę miasto. es deucht mich, das Feld selbst betraure seinen Herrn, zdaie się mi, że same pole żałuie swoiego pana. s. Dünken.

Deventer, Stadt in den Niederlanden, Dewentra, miasto w Niderlandzie, czyli w Niskim Kraiu.

Devise, Ueberschrift, napis.

Devoir, (Devär,) Schuldigkeit, powinność, in acht nehmen, thun, uważać na powinność swoię, czynić powinność swoię. nicht thun, nie czynić swoiey powinności. s. Pflicht, Schuldigkeit.

Dervonshire, Derwonshira. Landschaft in England, ziemia w Anglii. z Łacinska nazywa się Dewonia.

Devot, andächtig, pobożny, bogoboyny.

Devotion, Andacht, *f.* pobożność, nabożeństwo, bogoboyność. 2) Ergebenheit, in einer Devotion seyn, przychylność, bydź do kogo przywiązanym.

Deute, *f.* obwinienie. s. Diete.

Deuten, auslegen, znaczyć, tłomaczyć, wyłożyć. was wohl gemeint ist, übel, co dobrze pomyślone na złe tłomaczyć, na złe brać. einen Traum deuten, sen tłumaczyć. etwas übel, brać sobie co na złe. ein jeder mags deuten, wie er will, niech iak kto chce rozumie. etwas auf zwo oder mehr Arten deuten, co dwoiako, albo troiako rozumieć. etwas für einen Hochmuth, brać co za hardość. für eine Tugend, za cnotę. auf allerley Art, rożnie, rozmaicie.

Deuten, das, *n.* tłumaczenie, branie, rozumienie.

Deutlich, *adj.* iasny, znaczny; Satz, propozycya iasna. deutlich einem vorkommen, iasno się komu zdawać. deutlich etwas machen, co iasnym uczynić, co nie było iasne. es ist deutlich und bekannt, to iest iasno y wiadomo. deutliche Stimme, iasny głos. deutliche Rede, iasna mowa. deutliche Erzählung, iasna powieść, iasne opowiedzenie, opowiadanie rzeczy. deutliche Dinge, iasne rzeczy. deutliche Worte brauchen, iasnych słow zażywać. deutliche Auslegung, iasne wyłożenie.

Deutlich, *adv.* iasno, znacznie, wyraźnie. deutlich reden, iasno mowić. deutlich etwas schreiben, iasno co pisać. an einen schreiben, do kogo pisać. *Oczywiście:* deutlich und offenbarlich etwas sagen, wyraźnie y oczywiście co mowić; etwas erklären, co wyłożyć. deutlich und kurz beschreiben, iasno a krotko opisać. das kömmt mir nicht recht deutlich vor, to się mi nie zdaie iasno. aufs deutlichste verbieten, nayiaśniey, naywyraźniey zakazać.

Deutlichkeit, *f.* iasność, wyraźność, znaczność; der Gedanken, myśli.

Deutsch, Niemiecki, Niemiecka, Niemieckie.

Deutschland, Niemcy, Niemiecki kray, ziemia.

Deutung, *f.* tłumaczenie, rozumienie, branie. des Rechts, tłumaczenie prawa. des Namens, branie imienia. eines Traumes, rozumienie snu.

Dexterität, Geschicklichkeit, *f.* sprawność, sposobność, obrot, obrotność.

Deule, Deula, Fluß in Niederlanden, Rzeka w Niderlandzie. po łacinie Dilia.

Diät, *f.* Dieta, Ordnung und Mäßigkeit im Essen und Trinken, porządek y pomierność, w iedzeniu y w napoiu. mit der Diät curiren, dietą kurować, leczyć.

Diarbeck,

Diarbeck, Diarbegnir, Diarbek, Landschaft in Asien, Kray w Azyi.
Diarrhöe, *f.* diarrea, biegunka, s. Bauchfluß.
Dicht, *adj.* gęsty, dychtowny; Unterkleid, dychtowna suknia; gęsty, dichter Wald, gęsty las. Ort, wo die Zäune dichte stehen, mieysce, gdzie gęste płoty stoią. dichte Schlachtordnung, rzęsisty, ścisły, nabity szyk. Oelgarten, da die Bäume sehr dichte stehen, oliwny sad, gdzie drzewa bardzo gęsto stoią. dichter Körper, twarde ciało. dicht aneinander, ściśło iedno na drugim. dicht stellen, zagęścić, gęsto ustawić. dicht werden, gęśnieć.
Dicht, [illegible] gęsto; ackern, gęsto orać, to iest, gęste zagony robić.
Dichte, die, *f.* gęstość, gąszcz, miąsność. Dichte des Goldes, miąsność złota.
Dichten, das, *n.* Dichtung, myślenie, wymyślenie, przemysł. 2) auf etwas Böses, eine List, na co złe, zdrada. 3) Erdichten, zmyślenie.
Dichten, denken, myśleć, rozmyślać, auf etwas, co o czym; auf etwas böses, myśleć co złego. 3) als ein Poet, zmyślać, iako zmyśla *Dziełotwor*, *Myślotwor*, t. i. Poeta.
Dichter, *m.* Myślotwor, t. i. Poeta.
Dichterin, *f.* *Myślotworka*, to iest, Poetria.
Dichterisch, po *Myślotworsku*, po *poetycku*.
Dichtkunst, *f.* Myślotworska sztuka; *Poesia*, *Poetyka*.
Dichtung, *f.* Myślenie, rozmyślanie. s. Dichten, das.
Dick, *adj.* gruby, miąsny. dicke Luft, grube powietrze. dicke Faden, grube nici. dickes Blut, gruba krew. Baum, welcher dicker als fünf Finger, drzewo miąsne, grubę na pięć palcow; dicke Mauer, gruby mur. dicker Mensch, gruby człowiek. wo die Feinde am dicksten stehen, gdzie nieprzyiaciele naygęściey stoią. dicke machen, grubym uczynić. dick werden, grubieć, von Fette, tyć. dick gerinnen, gęśnieć, niby grubieć. dick seyn oder gehen, als wie eine Schwangere, brzemienną być.
Dicker Backe, pucowaty, pucołowaty. einer der dicke Backen hat, ten co pucołowatą gębę, pucołowate pyski ma.
Dickbäckicht, *adj.* pucołowaty, puca.
Dickbäuchicht, *adj.* brzuchaty, brzuchal; Mensch, człowiek. dickbäuchichtes Faß, *brzuchate* naczynie, pękate.
Dicker Bauch, *m.* fetter Wanst, sadło.
Dicke, *f.* grubość powietrza; der Wände, ścian. in der Dicke acht Cubitos halten, na grubość ośm łokci trzymać, mieć. Pfähle in der Dicke des dicken Beins, pale w grubości, tyle iak gruba noga. die sich vom Wasser u. d. g. unten auf den Boden setzet, fusy, mąt ktory się na dole w wodzie albo w czym inszym ustawa. die Dicke über dem Knie, łudo nad kolanem.
Dickfleischicht, *adj.* cielisty, mięsisty; Bauch, brzuch; Olive, oliwna iagoda.
Dickfuß, *m.* grubych nog.
Dickhäutig, *adj.* odrętwiały.
Dickhäutigkeit, *f.* odrętwiałość.
Dickkopf, *m.* grubey głowy.
Dickmachung, *f.* gęszczenie.
Dickmaul, *n.* grubych warg.
Dickpaussig, *adj.* nadęty, bańkowaty, pękaty.
Dickwanst, *m.* sadło.
Dictam, ein Kraut, Dyktam, ziele. weisser Dictam, biały dyktam.
Dictator, *m.* oberster Befehlshaber zu Rom, Naywyższy Samowładca, na czas iaki w Rzymie, Dictator; dessen Amt, iego urząd, Dictatura; ihn angehend, do niego należący, Dictatorius; makaronicznem także też potrzebnym wymowisz: Dyktatorski.
Dictiren, vorsagen, dyktować, przepowiadać, daß es ein andrer nachschreibe, aby to drugi pisał, za dyktuiącym, czyli przepowiadaiącym. einen Brief dictiren, dyktować list iaki; einem etwas von Sylbe zu Sylbe, od sylaby do sylaby komu dyktować. einem eine schwere Strafe dictiren, ciężką na kogo karę podyktować. eine Geldstrafe dictiren, pieniężną karę podyktować.
Dictirung, *f.* dyktowanie, einer Strafe, dyktowanie iakiey kary.
Die, ona.
Dieb, *m.* złodziey. der bey der Nacht stiehlet, ktory w nocy kradnie. der bey Tage gemauset, ktory we dnie kradnie, zmyka; offenbarer, publiczny, iawny; künstlicher, sztuczny. die Hunde bellen, wenn ein Dieb kömmt, psy szczekaią, kiedy złodziey idzie. sich selbst zum Diebe machen, złodzieiem zostać.
Dieberey, *f.* złodzieystwo, kradzież; große gehet vor, wielkie złodzieystwo dzieie się.
Diebgen, *n.* złodzieiek.
Diebin, *f.* złodzieyka, die einen Mantel gestohlen, ktora płaszcz ukradła.
Diebs-Gesell, *m.* drab, włoczęga ze złodzieiami.

Diebisch,

Diebisch, *adj.* co lubi kraść, co magnes ma w rękach; Knecht, sługa złodziey. diebische Hände, złodzieyskie ręce.

Dieblein, *n.* złodzieiek, mały złodziey.

Diebs-Handwerk, *n.* złodzieyski kunszt.

Diebs-Henker, *m.* kat, co złodzieiow wiesza.

Diebs-Rotte, *f.* kupa złodzieiow.

Diebssack, *m.* złodzieyska torba.

Diebsschlüssel, *m.* wytrych, złodzieyski klucz.

Diebstahl, *m.* kradzież, offenbarer, publiczna, iawna; boshafter, niepodściwa; unverschämter, nie wstydliwa; sehr großer, nader wielka. kleiner, mała. Diebstahl zu Hause begehen, popełnić w domu kradzież. einen wegen Diebstahl anklagen, beschuldigen, obwinić, oskarżyć, pomowić kogo o kradzież, o złodzieystwo; verdammen, osądzić na złodzieystwo.

Diele, *f.* dil, z nie grubego drzewa, deszczka ciosana gruba, wąska. starkes Bret.

Dielen, mit Dielen belegen, dylami, deszczkami obić, wybić; mit eichenen Bretern, dębowemi tarcicami; den Boden mit eichenen Dielen, podłogę z dębowych dać tarcic; die Ställe, stáynie, obory, chlewy wydylować, dyle w nich dać na podłogę.

Dienen, służyć, einem, komu; fleißig, pilnie; länger, dłużey; umsonst, darmo. dem gemeinen Wesen dienen, Rzeczypospolitey służyć; geziemend, dobrze. einem worinne zu dienen schuldig seyn, bydź winnym komu w czym służyć; zu Tische, do stołu; als ein Soldat, służyć za żołnierza; unter einem, pod kim; um Sold, za pieniądze; für einen Obersten, Officier, za Pułkownika, albo raczey iak Pułkownik, iak Oficier, służyć w woysku, *połacinie*, merere ductorem, nazwał Tacitus; zu Fuße, u piechoty, piechotą, za pieszego żołnierza służyć; zu Pferde, na koniu służyć, konnym żołnierzem. 2) *znaczy:* nützlich und gut seyn, być dobrym y pożytecznym na co, zu etwas. *także:* zdać się, zur Bequemlichkeit des Lebens, zdać się do wygody życia. zu eines besten dienen, do czyiego dobra zdać się. zum Schaden dienen, służyć na szkodę. zum Beweise dienen, służyć za dowod. zum Essen und zum Trinken dienen, do iedzenia y do napoiu służyć. 3) *znaczy:* verehren, czcić, Gott, Boga.

Dienen, das, *n.* służba, służenie, posługa, usługiwanie, usłużenie, posłużenie.

Diener, *m.* sługa, służący, öffentlicher, publiczny sługa. ohngefehr angetroffener Diener, sługa, ktory się trefunkiem nawinął do usługiwania. einen worinne zum Diener haben, mieć kogo w czym za sługę. sich um Lohn für einen Diener von jemanden gebrauchen lassen, służyć komu za pieniądze.

Dienerin, *f.* sługa.

Dienlich, *adj.* zdatny, pożyteczny, dobry; do czego, zu etwas. dienlicher Rath, zdatna rada. für einen dienlich, zdatny dla kogo.

Dienst, *m.* Aufwartung, wysługa, posługa; schwerer, cięzka; ruhiger, spokoyna. Dienstbarkeit, służba; guten und erträglichen bey einem haben, mieć dobrą y znośną służbę u kogo. Dienst, in dem viel Unbilligkeiten vorgehen, służba, w ktorey wiele niesłużnych rzeczy się domagaią. über seinen Dienst klagen, skarżyć się na swoię służbę; bey einem nehmen, in einen Dienst treten, przyiąć u kogo służbę, przystać do kogo. 2) Verrichtung, *f.* sprawunek, usługa; einem auftragen, daß ... sprawunek komu zlecić, aby - - - zum knechtischen Dienst angewöhnen, do służebniczych posług kogo przyuczać. 3) *znaczy:* Amt, *n.* urząd, bürgerlicher Dienst, urząd mieyski. bürgermeisterlicher Dienst, Burmistrzoski urząd. angetretener Dienst, zaczęty urząd; öffentlicher, publiczny; höchster, naywyższy. jemanden einen Dienst auftragen, urząd na kogo włożyć. Dienst annehmen, urząd przyiąć. Dienst vorstehen, urząd trzymać, sprawować; verrichten, *toż samo.* seines Vaters Dienst hat er bekommen, dostał urzędu tego, ktory miał iego oyciec. 4) Bemühung, *f.* przysługa: Dienst einem erweisen, przysługę komu wyświadczyć; przysługę komu uczynić; einander erweisen, wzaiemne sobie przysługi czynić. sich eines Diensts bedienen, czyiey usługi zażyć. seinen Dienst zu allem anbieten, swoię przysługę komu we wszystkim ofiarować. mit seinem Dienst nicht bestehen, swoiey przysługi nie odmawiać. gute Dienste im Kriege thun, dobre y mężne przysługi na woynie czynić. der Republik einen tapfern Dienst erweisen, Rzeczypospolitey mężną przysługę iaką wyświa-

wyświadczyć; eines nicht mehr bedürfen, czyiey usługi więcey nie potrzebować. einem zu Dienste seyn, bydź gotowym do usług czyich. einem ganz und gar zu Dienste stehen, bydź wcale gotowym y ochotnym do usług czyich. sein Leben zu eines Dienste aufopfern, życie swoie na czyie usługi ofiarować; eines zu etwas gebrauchen, czyiey usługi do czego zażyć. eines Dienst oder Amt dem andern geben, cudzy urząd, komu inszemu dać.

Dienstag, *m.* Wtorek, dzień drugi po Niedzieli, czyli wtory, dla tego też nazywa się wtorek.

Dienstbar, *adj.* służebniczy, do sługi należący, posługę winien, służbę winien. dienstbare Güter, grunta służebnicze, ktore służyć powinny na co inszym, oprocz ich Pana. dienstbar werden, sługą się stać, sługą zostać. stets dienstbar seyn, na zawsze do służenia należeć, bydź obowiązanym do służby.

Dienstbarkeit, *f.* służba, albo niewola, iako u Rzymian y innych narodow bywała; langwierige, długa, przez długi czas; sehr harte, twarda, ciężka; schändliche, schnöde, bezecna, szpetna; grausame, okrutna; zur Ehre gereichende, na honor wychodząca; ungerechte, elende, freywillige, niesłuszna, nędzna, dobrowolna. in die Dienstbarkeit führen, bringen, w niewolą wziąć, zabrać, zaprowadzić. in der Dienstbarkeit stecken, w niewoli zostawać. in die Dienstbarkeit gerathen, wpaść w niewolą. sich der Dienstbarkeit entledigen, wybić się, wydobyć się z niewoli. aus der Dienstbarkeit losmachen, z niewoli oswobodzić, uwolnić. sich die Dienstbarkeit auf den Hals ziehen, niewolą sobie na kark ściągać, ściągnąć. einen von der langen Dienstbarkeit losmachen, kogo od długiey niewoli oswobodzić. die Dienstbarkeit ganz abschaffen, zrzucić wcale niewolą z siebie; sich davon befreyen, swobodnym się od niewoli uczynić. wegen Unbekanntschaft des Geschlechts lange Zeit in der Dienstbarkeit stecken, dla niewiadomości urodzenia, przez długi czas w niewoli zostawać,

Dienstbeflissen, *adj.* chętny do usług komu y ochotny; na usługi gotowy, prędki do przysłużenia się przez grzeczność y ludzkość.

Dienstbote, *m.* sługa, Knecht oder Magd, mężczyzna albo dziewka.

Dienstfertig, *adj.* prędki, gotowy do usług. s. Dienstbeflissen.

Dienstfertig, *adv.* z ludzkością, z chęcią do przysłużenia się. Dienstfertig sich bezeigen, ludzkim się pokazać, chętnym do przysługi, gegen einem, dla kogo, albo komu.

Dienstfertigkeit, *f.* gotowość, ochota do przysłużenia się, chęć do wyświadczenia komu przysługi, łaski.

Dienstfreundlich, po przyiacielsku, einem begegnen, szanować kogo, obchodzić się, postępować sobie z kim.

Dienstgeld, *n.* zasługi, pieniądze za służbe, na ćwierci, czyli też całkiem za rok płacone.

Diensthaftig, przysłużny, ludzki, ktory lubi w czym przysłużyć się komu, czy interes cudzy zprawiaiąc, czyli też pomoc daiąc. s. dienstbeflissen.

Dienstlein, *n.* przysłużka, mała nie wielka przysługa wyświadczona, w potocznym interesie.

Dienstleistung, *f.* usługiwanie.

Dienstlich, usłużnie, z ludzkością, kiedy owa grzeczna chęć do usłużenia w samey usłudze wydaie się. dienstlich einen grüssen lassen, z ludzkością dać kogo pozdrowić, kazać się komu pokłonić, kłaniać.

Dienstmagd, *f.* dziewka do usługi. Dienstmägdlein, *n.* dziewczyna do usługi,

Dienstwillig, ludzki, grzeczny.

Dienstzwang, powinność.

Dieselbe, taż sama.

Dieser, diese, dieses, ten, ta, to. es stehet im Gesetze dieses, daß, w prawie to iest, że; dieses, daß nicht, to, aby nie. dieser beklagt einen Bruder, jener einen Freund, ein anderer seine Eltern, ten żałuie brata, tam ten przyiaciela, drugi rodzicow; ten y tamten, dieser und jener; to y tam to. dieses und jenes. dieser da, tenże. diese da, taż, dieses da, toż. dieser eben, tenże. denn dieser, ten to? denn dieser Mann da? ten to człowiek iest.

Diesenhofen, Dizenhofena, Stadt in Türgow, miasto w Turgawie.

Dieß, Diesta, Stadt in den Niederlanden, miasto w Niederlandzie, w Niskim Kraju.

Diete, *f.* worein man Gewürze u. d. g. in dem Laden thut, korzennica, korzenniczka, gdzie korzenie chowaią w szufladkach. zu Pfeffer, do pieprzu.

Dietrich, Mannsname, Dieteryk, imię mężczyzny. 2) Nachschlüssel, wytrych

od

do otwierania zamkow, kłotek, fałszywy klucz.

Dierfurt, Stadt in Bayern, Dietzfurt, miasto w Bawaryi.

Dietz, Stadt im Nassauischen, Dieca, miasto w Nassawkim Hrabstwie. von oder zu solcher Stadt gehörig, z Diecy miasta, albo do Diecy należący, Dieceński.

Dieweil, bo.

Diffamiren, osławiać, szkalować, obmawiać, uwłaczać. źle o kim mowić, kłaść na kogo potwarzy, potwarzać.

Differenz, *f.* Unterschied, rożnica, rożność. der Köpfe, rożność głow. der Sinnen, rożnica myśli. der Sitten, rożność obyczaiow.

Differiren, aufschieben, odkładać, odwłoczyć, zwłoczyć. auf ein Jahr, odkładać, odłożyć na rok. 2) unterschieden seyn, rożnić się, od kogo, nie zgadzać się z czym.

Difficultät, Schwierigkeit, *f.* trudność, ciężkość. Difficultäten machen, wątpliwości czynić, rościć, einen auf ewig gefangen zu setzen, na wieki kogo do więzienia wsadzić. keine Difficultät machen etwas zu sagen, żadney nieczynić trudności w mowieniu czego.

Difficultiren, wątpić.

Diffidenz, *f.* niedowierzanie, nieufanie. Mißtrauen in einen setzen, nie ufać komu, nie dowierzać komu. nieufanie w kim mieć, *lepiey:* nie miec ufania w kim.

Diffitiren, leugnen, przeczyć, zapierać, nie pozwalać. etwas, czego, na co. s. Leugnen.

Digna, Stadt in Frankreich, Digna, albo, Dinia, miasto we Francyi.

Dignität, *f.* godność, dostoieństwo. s. Würde.

Dijon, Stadt in Burgund, Dyżon, miasto w Burgonii albo w Burgundyi. von oder zu solcher Stadt selbst gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Dyżoński, Dyżońska, Dyżońskie. mężczyzna, Dyżończyk, Białogłowa, Dyżonka, albo Dyżanka. aus oder zur Landschaft um solche Stadt gehörig, z ziemi albo do ziemi, do włości tego miasta należący, tak też po Polsku iak y wyżey, dla tego lepiey zawsze miasto, samo, kray ten sam, w mowie położyć, dla rozeznania.

Dile, *f.* deszczka, dyl, kładka.

Dille, ein Gewächs, ziele, *poł.* Anethum, Kopr. von Dille, koprowy. mit Dille gemacht, koprem przyprawiony. 2) Schnautze oder Rohre an manchem Gefäße, rury w prawnych naczyniach; insonderheit auf einem Leuchter, na lichtarzu osobliwie.

Dillenburg, Stadt im Nassauischen, Dylenburg, miasto w Nassawskim Hrabstwie; von oder zu solchem Orte gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; Dylenburski, Dylenburska, Dylenburskie; mężczyzna, Dylenburczyk; białogłowa, Dylenburka, albo Dylenburżanka; mężczyzna także Dylenburzanin.

Dillingen, Stadt in Schwaben, Dylinga, miasto w Szwabach.

Dinel, Dynel, Fluß im Waldeckischen, rzeka w Hrabstwie Waldeckim.

Dimittiren, entlassen, rozpuścić, odprawić; einen, kogo; rozpuścić, tylko się mowi o wielu, iako to rozpuścić żołnierzy.

Dimission, *f.* rozpuszczenie, odprawienie, odprawa, ze służby, z Reymentu.

Dinant, Stadt im Lüttichischen, Dinanta, miasto w Leodyiskim.

Dink, ein Fisch, ryba, tynka.

Dinkel oder Dinkelkorn, orkisz.

Dinkelspül, Reichsstadt in Schwaben, Dinkelszpila, miasto w Szwabach.

Ding, *n.* Sache, rzecz, das von Natur ist, co z urodzenia iest. NB. Dieses letztere Wort ist nur den Metaphysicis u. d. g. Philosophis zu überlassen, *Przes:* ten ostatni słowa Metafizykom y Filozofom zostawić trzeba wykład. 2) guter Dinge seyn, wesołey być myśli. für allen Dingen, przed wszystkim naypierwey, przed wszystkiemi rzeczami.

Dingen, miethen, bestellen, naiąć kogo; einem einen Mord zu vollbringen, kogo, aby zaboystwo iakie popełnił; Köchen und Musicanten, kucharzow y muzykantow naiąć; einen um Geld, kogo za pieniądze naiąć; naiemnik der etwas dinget, d i. über sich nimmt etwas zu machen, robotę iaką na siebie bierze, przyimuie; *połacinie* nazywa się, redemptor.

Dingle, Stadt in Irland, Dingla, miasto w Irlandyi.

Dingung, *f.* naięcie od kogo, albo kogo, lub czyie.

Dinow, Stadt in Polen. Dynow, miasto w Polszcze, w Woiewodztwie Ruskim.

Dinte, *f.* schwarze, czernidło, inkaust. Feder und Dinte zurecht machen, piora zatem-

zatemperować, a inkaust zaprawić dobrze. rothe Dinte, czerwony inkaust do pisania. grüne, gelbe, zielony, żołty inkaust.

Dintenfaß, *n.* kałamarz, w ktorym inkaust, bywa do pisania.

Dintenfäßlein, *n.* kałamarzyk.

Dintenfisch, *m.* sepia, ryba, z ktorey czernidło bywa.

Diöces, *f.* Diecesis, powiat, okolica Biskupia.

Dipfel, *m.* kolnienie.

Diptam, ziele, Diptam.

Direction, *f.* rządzenie, zawiadywanie, doglądanie, dozieranie. Regierung über etwas haben, doglądanie mieć czego, rządzenie mieć czego. unter eines Direction stehen, być pod cudzym Dozorem, rządzeniem. eines Direction über sich nehmen, wziąć kogo Rząd na siebie.

Dirigiren, regiren, verwalten, zawiadywać, doglądać, rządzić, pokazywać; etwas, co czym.

Dirne, *f.* Panna, s. Jungfrau, it. Magd.

Disarmiren*, broń komu odebrać, z broni, z oręża wyzuć. s. Entwaffnen.

Discant, *m.* Dyszkant, śpiewak głosem cienkim y wysokim. *item* Pienie głozu cienkiego y wysokiego. Discant singen, Dyszkantem śpiewać, cienkim y wysokim głosem.

Discantist, *m.* Dyszkant, śpiewak.

Discipel, *m.* Schüler, uczeń, żak. eines Discipel seyn, być czyim uczniem, chodzić na naukę, na słuchanie do kogo uczącego.

Disciplin, *f.* Zucht, karność. in eines Disciplin seyn, bydz u kogo w karności, pod czyią karnością; im Kriege, karność na woynie, w obozie, w woysku. ein Mann, der scharfe Disciplin hält, człowick, ktory ostrą ścisłą karność trzyma.

Discipliniren, züchtigen, w karności trzymać, karać, to iest ściśło trzymać, nie pozwalać złego; bić, chłostać.

Disciplinirt, *adj.* w karności wychowany; wohl, dobrze; ale Łacińskie, disciplina excultus. nie znaczy po Polsku karny, ale w naukach biegły; naukami obiaśniony.

Discouriren, reden, rozmawiać, dyszkurować; mit einem von etwas, z kim, o czym, mowę mieć z kim, o czym.

Discours, *m.* Dyskurs, Rede, mowa, mowienie, rozmawianie. Materie zum Discours bekommen, materyi do dyskursu dostać, złapać, znaleść, napaść materyą do rozmawiania, do mowienia. auf den Discours kommen, przyiść, przybyć, trafić na dyskurs, na mowę. Discours halten, mowę mieć.

Discret, höflich, *adj.* ludzki, przezorny. er ist sehr discret, iest bardzo przezorny.

Discretion, *f.* Geschenk, podarunek; łaska. einem Discretion geben, dać podarunek komu. sie fürchteten, daß, wenn sie sich auf Discretion ergeben, ihrer übel möchte gewartet werden, bali się, aby, zdawszy się na łaskę, co złego ich nie potkało; na wolą zwycięzcy dać się, sich auf Discretion ergeben.

Disgrace*, *f.* (Disgras) Ungnade, uraza, niełaska. bey einem in Disgrace seyn, być u kogo w niełasce. in Disgrace gerathen, wpaść w niełaskę.

Disgustiren, narazić się komu, zarobić, zasłużyć na niełaskę; einen, u kogo.

Disordre*, oder besser Desordre, Unordnung, *f.* Nierząd, nieporządek, pomięszanie, pokłocenie, poprzewracanie. in Desordre bringen, w nieporządek rzeczy wprowadzić, nieporządek w rzeczach zrobić, do nierządu rzeczy przywieść, zamięszanie porządku uczynić. da ich nicht bin daheim gewesen, ist alles bey mir in Desordre gesetzt, gdy ia nie byłem w domu, wszystko u mnie w wielki nieporządek poszło.

Dispensation, *f.* Erlaubniß, pozwolenie, uwolnienie, od czego, od iakiego obowiązku, od chowania iakiey ustawy; von einem Gesetze, od iakiego prawa. Dispensation geben, uwolnienie, pozwolenie dać; *Dyspensa.*

Dispensiren, lossprechen, Erlaubniß geben, uwolnić, pozwolenie dać, *dyspensować.*

Disponiren, verordnen, postanowić, nakazać, rozporządzić; mit seinen Sachen in einem Testamente, testamentem swoie rzeczy rozporządzić. 2) mit etwas nach seinem Gefallen disponiren, czym rozporządzić według swoiey woli, według swoiego upodobania.

Disponirt, *adj.* przychylny, życzliwy; wohl, bardzo. 2) willig zu etwas, ochotny, skłonny do uczynienia czego, prozby . . .

Disposition, *f.* Verordnung, rozporządzenie, *dyspozycya*; mit seinem Vermögen machen, rozporządzenie z swoiemi dobrami uczynić. 2) Zustand des

Leibes, pora ciała; gute, schlechte, schlimme, dobra, zła, ladaiaka. bey guter Disposition seyn, bydź przy dobrey dyspozycyi, dobrze się mieć na zdrowiu.

Disput, Streit, *m*. spor, zwada, sprzeczka. mit einem Disput haben, mieć sprzeczkę z kim; um eine Bagatelle, um ein wichtiges Ding, o fraszkę, o nikczemną rzecz; o koźlą wełnę, de lana caprina.

Disputat, *m*. sporka, spor, sprzeczka, umawianie się, swar, poswarki.

Disputation, *f*. rozmawianie, da man mit einem disputiret, gdy z kim o czym rozmawiamy przecząc, y potwierdzaiąc rzecz. 2) schriftlich entfassen, dergleichen auf Universitäten gedruckt werden, Dissertation, na piśmie ułożone, iakie po Akademiach piszą, nazywa się; Dissertatio. po Polsku możesz nazwać: Rozmowa, poki właściwsze wynalezione nie będzie.

Disputiren, rozmawiać, von etwas oder über etwas, o czym, *pro* und *contra*, heftig, żwawo; genau, dosadnie; scharfsinnig, przemyślnie, dowcipnie; kühne, śmiało. 2) verwehren, zabraniać, nie pozwalać. dem Feinde die Passage disputirlich machen, nieprzyiacielowi przeyścia, przechodu, bronić.

Disputiren, das, *n*. Rozmawianie, *dysputacya*, umawianie się za y przeciw.

Disputirer, *m*. Rozmawiaiący, der da disputirt, ktory rozmawia, *dysputuie*. 2) Zänker, Kłutnik, poswarny, sprzeczny.

Disputirkunst, *f*. Sztuka rozmawiania, *Rozmownia*; Dialectica. in der Disputirkunst erfahren, w Sztuce Rozmawiania być doświadczonym. sich in der Disputirkunst üben, ćwiczyć się, w Sztuce Rozmawiania, w Rozmowni.

Disputirlich, *adj*. rozmowny, rzecz o ktorey można wiele rozmawiać, na tę y na owę stronę, davon sich disputiren läßt. 2) einem etwas disputirlich machen, zbronną rzecz komu uczynić.

Diß, to. s. dieses, unter dieser.

Disseits, z tey strony, der Tiber angetroffen worden, z tey strony Tybru bydź potkanym. disseits der Donau seyn, bydź z tey strony Dunaiu. disseits der Stadt Leucadis 120 Stadia seyn, z tey strony miasta Leukady bydź na 120 stay. disseits des Flusses, z tey strony rzeki.

Disseitig, z tey strony. disseitige Gallien, z tey strony Gallia.

Dißfals, z tey strony, w tey rzeczy, dla tey rzeczy.

Dissident, ein Lutheraner oder Reformirter in Pohlen, Ewangelik, albo Reformat, w Polszcze.

Dissimuliren, nie pokazywać po sobie nie wydawać się z czym. seinen Verdruß dissimuliren, nie wydawać się ze swoim nieukontentowaniem, nie pokazywać po sobie urazy.

Dißmal, auf dißmal, für dißmal, teraz, na teraz, po teraźnieyszy raz, teraźnieyszym razem.

Dissolut, liederlich, chultay, ladaco, rozpustnik.

Dissuadiren, widerrathen, rozradzać, co komu, einem etwas, przeciwnie radzić, nie radzić.

Distanz, Weite, Entlegenheit, dalekość, odległość, przeciąg daleki mieysca. in gleicher Distanz, w rowney odległości.

Distel, ein Gewächs, oset, ziele kolące. Beet, wo viel Disteln stehen, mieysce, grządka, gdzie wiele iest ostu.

Distelblut, *n*. kwiat ostu. wenn solche dürre und stäubig geworden, kiedy także suchy y na proch starty będzie, tak się też po niemiecku nazywa; ale po Polsku trzeba mowić: proszek z kwiatu ostowego.

Distelbusch, *m*. krzak osetowy.

Distelfink, Vogel, *m*. zięba, ptak.

Distelkraut, *n*. oset ziele.

Distelplatz, *m*. mieysce, na ktorym oset rośnie.

Distilliren, z ziół wyciągać rożne wodki przez alembik.

Distillirer, *m*. ten ktory takie wodki przez alembik przepuszcza, robi, wyciąga.

Distillirglas, *n*. naczynie w ktore te wodki z alembika zciekaią.

Distillirhelm, *m*. toż samo naczynie.

Distillirkammer, *f*. palarnia do takowych wodek.

Distillirkunst, *f*. sztuka przepuszczania.

Distillirofen, *m*. piec, ognisko do przepuszczania.

Distillirzeug, *n*. diploma, pol.

Distillirung, *f.* przepuszczanie wodek wyciągnionych z ziół.

Distinction, *f.* Unterschied, rożność, rożnica, odmienność, godnieyszy rzęd, ein Mensch von Distinction, człowiek godnieyszego rzędu, wyższego stopnia, wyższey godności.

Distinguiren, unterscheiden, rozrożnić, rożność uczynić. was von etwas, czego od czego. sich distinguiren, siebie rozrożnić. durch seine Tapferkeit vor andern, przez swoię męstwo od drugich. mehr als andere, wohl leiden können, więcey się rożnić, iak insi znieść mogą.

District, *m.* powiat, Strich Landes, sztuka kraiu. einer Colonie schmählern, pomnieyszyć ziemi do iakiey osady słobody, należącey.

Ditmarsen, Provinz in Holstein, Ditmarsena, powiat w Holsztyńskim.

Divan, *m.* vornehmster Türkischer Rath, naywyższa Turecka rada.

Dive, Fluß in Franckreich, Diwa, rzeka we Francyi.

Divers, unterschieden rożny, odmienny, rozmaity, rozliczny.

Diversion, *f.* dem Feinde machen, zatrudnienie, zabawa, zabawę nieprzyiacielowi zrobić.

Divertiren, sich, cieszyć się, mit etwas, czym: rozrywać umysł, zażywać dobrego, czym uciechę sobie sprawiać, zabawiać się uciechami, weselić się, rozweselać umysł.

Divertissement, (Divertissemang) *n.* Vergnügung, Belustigung, cieszenie się, bawienie, rozrywanie, rozweselanie umysłu. zum Divertissement, dla rozweselenia umysłu.

Dividiren, dzielić, na części.

Division, *f.* Anzahl Soldaten, liczba żołnierzy pewna, dywizya. 2) Art der Rechnung, kształt rachunku.

S. Disier, (Säng Dissie) Diziera, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi. nazywaią go po Łacinie, Fanum S. Desiderii

Dnieper, Dniepr, Fluß in Pohlen, rzeka w Polszcze, w Kiiowskim zwłaszcza.

Dniester, *m.* Fluß in Pohlen, Dniestr, rzeka w Polszcze na Podolu.

Doch, iednak, da die übrige Stadt erobert war, haben sie doch das Schloß behalten, lubo miasto było wzięte, zamek iednak oni trzymali. doch daß, tak iednak, że: d. i. wenn nur dieses in acht genommen wird, *tak iednak* że to będzie uważane, to postaremu; wenn wir es ihm nicht nachthun können, so können wir doch sagen, wie es seyn soll, kiedy naśladować nie możemy, *to postaremu* możemy powiedzieć iaki być powinien, to przynaymniey; wenn nicht mit gleichem, doch mit angenehmen Geschenke, ieżeli nie rownym, *to przynaymniey* wdzięcznym upominkiem . . . doch aber, aber doch, ale iednak, iednakże. das ist schlecht, doch aber nicht unnütze, to rzecz niewielka, ale iednak nie bez pożytku, to przecie. wenn wir dieses thun, so bleibt doch das Abgekochte sitzen, chociażmy to zrobiemy, to przecie to co odgotowane iest, zostaie się y osiada na spodzie. *pewnie:* kiedy znaczy negacyą: *interr.* doch aus deinem Beutel? pewnie z twoiego worka; to przynaymniey. doch wenigstens, du hättest alles erlanget, wo nicht in der That, doch mit Worten, *to przynaymniey* był byś wszystkiego dostąpił, ieżeli nie rzeczą samą, *to przynaymniey*, słowami.

Dociren, lehren, uczyć, nauczać. die Philosophie dociren, Filozofii uczyć.

Docke, *f.* Puppe, pupka, obrazek, osobka; so eine Frau vorstellet, na ktorey iako Pani wydana. 2) Englischer großer Hund, Brytan, pies Angielski wielki.

Dockenkrämer, *m.* Figloprzeday.

Dockenmacher, *m.* Figlorob.

Dockenwerk, *n.* figle, fraszki.

Dockmäuser, *m.* człowiek skryty, człowiek nie zrozumiany.

Dockum, Stadt in Westfriesland, Dokum, miasto we Fryslandyi.

Doctor, *m.* der den obersten Ehrengrad in seiner Wissenschaft erlanget hat, Doctor, to iest, ktory na naywyższy honoru stopień w swoiey umieiętności wyszedł; in der Theologie, w Teologii; in beyden Rechten, Oboyga Prawa; in der Medicin, w Lekarskiey umieiętności.

Doctorat, *n.* Doktorat, Doctorwürde, Godność Doktorska, stopień Doktorski, Doktorstwo. das Doctorat erlangen, Doktorstwa dostąpić.

Doctormütze, *f.* Biret Doktorski.

Document, *n.* Dowod, Beweisthum.

Döbeln, Stadt in Meissen, Debelno, miasto w Misnii.

Dölpel, *m.* człowiek głuptawy.

Dörfgen, *n.* Dörflein, wioska, wioseczka.

Dörnlein, *n.* kolczyk, darnik.

Dörpt, Derpt, Stadt in Liefland, miasto w Inflantach.
Dörr, *adj.* suchy, sucha, suche, wyschły, uschły.
Dörre, *f.* suchość.
Dörren, suszyć, piec. durch die Sonnenhitze, przy gorącym słońcu. Getrayde, zboże. in der Sonne, na słońcu. Gerste, ięczmień.
Dörrofen, *m.* skorupa z kafla, z pieca.
Doge, (Dosche) Doża, Venetianischer Herzog, Kiąże Weneckiey Rzeczypospolitey.
Dogge, *f.* Fisch, ryba pewna. a) Englischer Hund, Brytan, Angielski pies wielki.
Dohle, *f.* kawka, ein Vogel, ptak. schreyen wie eine Dohle, krzyczeć, wołać, iak kawka. *pot.* frigulare.
Dohna, Stadt in Meissen, Dona, miasto w Misnii.
Doira, Doira, Fluß in Frankreich, rzeka we Francyi.
Dolin, miasto y Starostwo w Polszcze, Stadt und Starostey in Pohlen.
Dolch, *m.* puinał, sztylet. blutiger, zkrwawiony. bleyerner, ołowiany. triefender, z ktorego krople krwi kapią. bloßer, dobyty, goły. den Dolch hoch empor heben, wysoko w gorę puinał podnieść; halten, trzymać; vor sich haben, przed sobą mieć; von der Seite nehmen, odpasać od boku. mit dem Dolch einen erstechen, puinałem kogo przebić. schelmischer Dolch, szelmowski, niepodściwy puinał; bloßen, puinału dobyć; damit handthieren, z puinałem się uwiiać; aus der Hand drehen, z ręki wykręcić puinał komu. der Dolch ist ihm entfallen, puinał mu z ręki wypadł. der einen Dolch zum Morden träget, morderca, zaboyca, ktory nosi puinał na to, aby zabił kogo.
Dole, Stadt in Frankreich, Dola, miasto we Francyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący; Dolański, Dolańska, Dolańskie. *połacinie.* Dola sequanorum; dla rożności od tam tego drugiego Dol, o ktorym wyżey.
Doll, głupi, bez rozumu.
Dollart, Meerbusen bey Emden, Wylewa morska, pod miastem Emden, w Niemczech.
Dollmetschen, tłumaczyć, etwas, co.
Dollmetschen, das, *n.* tłumaczenie.
Dollmetscher, *m.* tłumacz.
Dollmetscherin, *f.* tłumaczka.
Dollmetschung, *f.* tłumaczenie. Auslegung, wyłożenie, przełożenie. Uebersetzung, *toż samo.*
Dom, *m.* Tum, Domkirche, *f.* Kościoł katedralny.
Domainen, (Domänen) *plur.* besondere Güter eines Fürsten, osobliwe, osobne dobra iakiego Księcia.
Dombes, (Domwe) Landschaft in Frankreich, Dombes, Ziemia we Francyi.
Dom-Capitel, *n.* Kanonicy Katedralni; Kapituła Kanonikow Katedralnych.
Dom-Dechant, *m.* Dziekan Katedralny.
Dome, rundes Dach auf einem Gebäude, Kopuła, dach okrągły, na iakim budynku.
Domestique, *m.* domowy, der mit zu einer Familie oder in ein Haus gehöret, ktory do familii albo do domu iakiego należy. eines Domestik seyn, przemieszkiwać w domu u kogo.
Domherr, *m.* Kanonik.
Domkirche, *f.* Kościoł Katedralny.
Dom-Probst, *m.* Proboszcz Katedralny.
Dom-Probstey, *f.* Dom, Mieszkanie Katedralnego Proboszcza.
Donau, *f.* Fluß, Donay, rzeka. jenseits der Donau gelegen, z tamtey strony Donaiu położony. disseits der Donau, z tey strony Donaiu.
Donauwerth, Stadt in Teutschland, Donawerta, miasto w Niemczech.
Doneschingen, Ort in Schwaben, Doneszynga, mieysce albo miasto w Szwabach.
Don gratuit, (Don gratui) freywilliges Geschenk, dobrowolny, z własney chęci nie należący, nie nakazany dar.
Donische Tartarn, Donscy Tatarowie za rzeką Doną, albo nad nią ku Azyi, y w samey Azyi.
Donner, *m.* grzmot. der Himmel erschüttert vom Donner, niebo się trzęsie od grzmotu. vom Donner gerühret werden, piorunem bydź uderzonym. vom Donner erschlagen, oder auch nur getroffen werden, piorunem bydź zabitym, albo tylko trafionym. vom Donner zerschmettert werden, piorunem być rozsadzonym, rozszarpanym.
Donner-Gebirge, *n.* piorunowe gory.
Donnerkeil, *m.* piorunowy kamień. s. Donnerstein.
Donnerknall, *m.* huk od grzmotu po niebie; kömmt einer auf den andern, idzie ieden za drugim.
Donnermaschine, *f.* Machina do wydawania grzmotu.
Donnern, grzmieć. wenn Jupiter donnert, gdy grzmi na powietrzu. es hat bey

bey gar heiterm Himmel gedonnert, grzmiało, lubo było pogodne niebo. es donnert plötzlich und stark, prędko y mocno grzmi. Gott donnert im Himmel, Bog grzmi po niebie. sich fürchten, wenn es donnert, bać się kiedy grzmi.

Donnersberg, ein Berg in der Pfalz, Piorunowa góra, w Palatynacie góra tym imieniem nazwana.

Donnerschlag, *m.* grzmot; folget einer auf den andern, bywa ieden po drugim.

Donnerstag, *m.* Czwartek. künftigen Donnerstag bey einem seyn, w przyszły Czwartek być u kogo.

Donnerstein, *m.* piorunowy kamień, piorunny.

Donnerstral, *m.* piorun, niby piorunowa strzałka, ponieważ się tak wydaie, gdy leci z nieba.

Donnerwetter, *n.* burza, nawałność z grzmotami; ist plötzlich entstanden, nagle powstała. bey großem Donnerwetter, da alles unter einander gehet, podczas wielkiey burzy, szargi, grzmotow, piorunow, gdy to razem, albo iedno po drugim przypada. es war an solchem Tage erschreckliches Donnerwetter, owego dnia była straszna burza z grzmotami.

Dopf, *m.* garnek, s. Topf.

Doppel-Ducat, *m.* podwoyny czerwony złoty.

Doppler, *m.* podwoyca; Spieler, gracz, szuler, kostera.

Doppelhaken, *m.* ein Schießgewehr, strzelba pewna, hakownica.

Doppellautend, dyftong, dwie litery głośne.

Doppeln, doppelt machen, podwoić, *t. i.* tyle dwoie. sehr spielen, w karty bardzo grać lubić.

Doppel-Panzer, *m.* podwoyny, dubeltowy pancerz.

Doppelsöldner, *m.* ein Soldat, der doppelten Sold bekömmt, żołnierz, ktory podwoyny żołd bierze.

Doppelt, podwoyny, dwoiaki; zweyfach, Doppelrock, podwoyna suknia. doppelt Gleichniß, podwoyne, dwoiakie podobieństwo. doppelte Brüste, podwoyna pierś. doppelt Licht in den Laternen, podwoyne światło w latarniach. doppelte Namen, podwoyne, dwoiakie imie. doppelte Sonne, dwoiakie, podwoyne słońce. doppelte Worte, podwoyne słowa. doppelte Weite, podwoyny przeciąg mieysca. doppelt so groß, tyle dwoie tak wielki. doppelt so hoch gestraft werden, tyle dwoie bydź karanym, na tyle dwoie grzywien być osądzonym. doppelt so viel bezahlen, tyle drugie zapłacić. doppelt größer, we dwoie większy.

Doppelt, *adv.* dwoiako; fallen die Scheltworte auf ihn zurück, dwoiako zpadaią na niego te zelżywe słowa; haben mich deine Briefe vergnüget, dwa razy się twoim listem ucieszyłem. doppelt eintheilen, na dwoie podzielić. doppelt einen loben, po dwa razy kogo chwalić. sie sind doppelt so gute Freunde, als sie zuvor gewesen, ieszcze dwa razy tyle są sobie dobremi przyiaciołmi, iak przed tym byli. doppelt ein Vater seyn, dwa razy być błaznem. doppelt giebt, der geschwind giebt, dwa razy daie, kto prędko daie.

Doppel-Thaler, *m.* podwoyny taler, w ktorym dwa talery proste.

Doppelung, *f.* podwoienie.

Dorat, eine Stadt in Frankreich, Dorata, miasto we Francyi; *potac.* Oratorium.

Dorchester, eine Stadt in England, Dorchestra, miasto w Anglii.

Dordogna ein Fluß in Frankreich, Dordonia, rzeka we Francyi.

Dordrecht, eine Stadt in Holland, Dordrecht, miasto w Hollandyi; *potac.* Dordracum. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Dordrechski.

Dorf, *n.* Wieś, dziedzina; nur von wenig Häusern ohne Gassen, tylko o kilku domach bez ulic, wioszczyna; gar kleines, wioska, wioseczka. von Dorf zu Dorf, ode wsi do wsi.

Dorfbengel, *m.* grober Kerl, parobek, parobczak.

Dorfhaft, wieyski.

Dorf-Kirchweihe, *f.* kiermasz.

Dorfküster, *m.* kościelny wieyski, wieyskiego kościoła.

Dorfmann, *m.* wieśniak.

Dorfmeyer, *m.* woyt, władarz we wsi.

Dorfpfarrer, *m.* Pleban, Farasz.

Dorfrichter, *m.* oder Dorfschulze, woyt sędzia na wsi.

Dorfschaft, *f.* Bauer, gromada chłopow na radę.

Dorfschulmeister, *m.* Bakalarz, Szkolnik, na wsi, co dzieci uczy.

Dorfweg, *m.* chłopska, wieyska droga, droga do wsi.

Dorn, *m.* ciernie, tarń. voller Dornen, pełny tarniny. einem ein Dorn in den Augen seyn, bydź komu tarniem w oku;

oku; albo solą w oku, iak mowią po polsku; *to iest*, dopiekać, dokuczać komu. sich einen Dorn aus dem Fuße ziehen, wyiąć sobie darń z nogi; *t. i. prov.* uwolnić się od iakiey przykrości; einem andern, drugiego kogo uwolnić. Dorn in einer Schnalle, kolczyk, w zprządce.

Dornbüschlein, *n.* krzaczek tarnowy, cierniowy.

Dornbusch, *m.* krzak tarniowy. Ort voller Dornbüsche, mieysce pełne tarni, tarnina.

Dorn, *m.* von Dornen, tarniowy, cierniowy.

Dorngesträuch, *n.* tarnina, ciernina.

Dornhecke, *f.* ciernina.

Dornicht, cierniowy. voll Dornen, pełny ciernia.

Dornick, eine Stadt in Flandern, Dornyk, miasto we Flandryi; *połac.* Tornacum.

Dornnäglein, *n.* polny gwoździk.

Dornock, eine Stadt in Schottland, Dornoka, miasto w Szkocyi.

Dornschwein, *n.* iż.

Dornstaude, *f.* ciernisko.

Dornsträuchlein, *n.* krzaczek cierniony.

Dornstrauch, *m.* krzaki cierniowe.

Dornzaun, *m.* płot z ciernia.

Dort, tam; lieber seyn wollen, woleć tam być.

Dort durch, tamtędy.

Dorther, z tamtąd; kommen, przyiść, przyiechać.

Dorthin, tam; gehen, chodzić; zurück gehen, nazad wracać; kommen, przychodzić.

Dorthin durch, tamtędy; sich machen, iść, wziąć się; fortgehen, odeyść.

Dorthinwerts, tamże; tritt, wnidź.

Dortmund, eine Reichsstadt in der Grafschaft Mark, Dortmunda, wolne miasto Cesarskie, w Hrabstwie Mark; *połac.* Tremonia.

Dose, *f.* dosis, danie zważone; według wagi lekarstwa.

Dotiren, aussteuern, wyposażyć; ein Frauenzimmer, panne.

Dotter, *m.* in einem Eye, żołtek w iaiu. die Jungen haben ihre Nahrung vom Dotter, kurczęta maią swoie iadło z żołtkow.

Dotterblume, *f.* żołty kwiatek.

Douay, eine Stadt in den Niederlanden, Duak; *połac.* Duacum. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Duacki, Duaceński.

Douceur, *n.* Schmeicheley, podchlebstwo; einem machen, podchlebstwo komu czynić, podchlebiać; Geschenk, podarunek komu czynić.

Douer, eine Stadt in England, Dowera, miasto w Anglii; *poł.* Dubris.

Douro, ein Fluß in Portugall, Dura, rzeka w Portugallii.

Douwne, eine Stadt in Irrland, Downe, miasto w Irlandyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego, albo do tego miasta należący Doweński.

Doux, ein Fluß in Frankreich, Duks, rzeka we Francyi; *poł.* Dulcis.

Doux, ein Fluß in der Franche Comte, Druga, w Franse Konte, też we Francyi; *poł.* Dubis.

Drache, *m.* ein Thier, Smok, zwierz. von einem Drachen, Smoczy.

Drachenkraut, *n.* smocze ziele.

Drachinn, *f.* smoczyca, smok samica.

Drängen, nacierać; die Feinde sehr, bardzo nacierać na nieprzyiaciela.

Dräuen, grozić.

Dräuung, *f.* groźba.

Drachant, *m.* Art Gummi, Draganta, rodzay gumy.

Draqoe, Ort auf der Insel Amack, Dragoa, miasto na wyspie Amaka.

Dragoner, *m.* Dragan, Dragonia; Art Soldaten, kształt żołnierzy na koniech, połacinie Dimacha, dla tego że y piechoty potykać się powinni umieć.

Dragonerpferd, *n.* koń pod Dragana.

Dragoner-Regiment, *n.* Reyment Dragonii.

Dran, przy, podle, s. daran.

Drath, *m.* drut; eiserner, żelazny; silberner, srebrny; goldener, złoty; messingener, mosiężny.

Dratzieher, *m.* druciarz, drutnik, co druty ciągnie, robi.

Drauf nad, s. darauf, mit samt den daher kommenden Compositis.

Draus, z tego, s. daraus.

Draußen, zewnątrz, na dworze; seyn, być.

Draußen her, ze dworu. von draußen her zu ihm gebracht, ze dworu tam, do niego przyniesione.

Draw, ein Fluß in Ungarn, Draw, Drawa, rzeka w Węgrzech

Drechselarbeit, *f.* tokarstwo, tokarska robota.

Drechselbank, f. tokarska ława, na ktorey tokarz robi.
Drechseleisen, n. tokarskie żelazka do toczenia; tokadło, toczydło.
Drechseln, toczyć, daß nichts runder seyn könne, tak, aby nic okręgley nie było. Gefäße drechseln, naczynia toczyć; Ringe aus Holze, obrączki z drzewa toczyć; Becher, puhary, kufle.
Drechsler, m. tokarz.
Drechter, m. nalewka.
Dreck, m. błoto, s. Koth.
Dreckicht, błotnisty, s. Kothigt.
Dreckkäfer, m. kantaryda, robak, ktorych do aptek zażywaią.
Drecksaue, f. świnia w błocie zwalana; człowieka ladaco, sprośnego, tak nazywaią.
Drehen, toczyć, s. drechseln. kręcić: die Rede läßt sich bringen, wohin du sie nur drehest, mowa idzie, tak iak ią kręcisz. die Erde drehet sich mit größter Geschwindigkeit um ihre Achse, ziemia kręci się z naywiększą żartkością około swoiey osi. die Augen und den Hals drehen, oczy y szyię kręcić. die Spindel, wrzeciona. das Recht drehen, prawem kręcić, *to iest*, nakręcać go do swoiey sprawy. die Armee drehet sich ein wenig auf die rechte Seite, woysko nakręca się trochę na prawą stronę. sich mit der Armee gegen den linken Flügel drehen, z woyskiem ku lewemu skrzydłu się nakręcić. die Welt wird mit solcher Geschwindigkeit gedrehet, daß, świat z taką prędkością się toczy, że - - obrocić się; sich zu einem, do kogo; sich mit der Armee, obrocić się z woyskiem. der Wind hat sich gegen Mitternacht gedrehet, Wiatr ku połnocy się obrocił. sich mit dem Pferde herum drehen, na koniu się w koło obracać. die Pferde werden nicht abgerichtet, daß sie sich so oft drehen können, als die unsrigen, konie nie są uczone, tak żeby się mogły tak często w koło obracać, iak nasze.* das Jahr drehet sich herum, Rok obraca się, toczy się w koło. sich nach dem Glücke drehen, za fortuną się obracać. das Rad drehet sich, koło się obraca.
Drehen, das, n. kręcenie się, obracanie.
Dreher, m. *obrotnik, w koło krętnik, t. i.* ten, ktory obraca, kręci co w koło, s. Drechsler, tokarz.
Drehhals, m. ein Vogel, ptak pewny, *kręci szyika.*
Drehkunst, f. tokarstwo.
Drehrad, n. koło do ciągnienia, kołko do toczenia.
Drehstuhl, m. stołeczek, do toczenia. Drechselbank, ława do toczenia.
Drehung, f. obracanie, kręcenie.
Drein, wewnątrz, s. darein, mit samt den Compositis.
Dreist, unerschrocken, nie zatrwożony, nie przelękniony.
Dreist, *adv.* bez przelęknienia, bez trwogi.
Dreistigkeit, f. ufność, zaufanie.
Drengen, przyciskać, einen, kogo. gedrenget werden, być przyciśnionym, ściśnionym; trapić kogo, w ciaśne napędzić; auf allen Seiten, na wszystkie strony obstąpić kogo; *albo raczey y właśnie po polsku:* ze wszystkich stron.
Dresch-Ebene, f. w gumnie bojowisko na ktorym młocą.
Dreschen, młocić, etwas, co; das Getraide, zboże; das Getraide auf der Tenne, zboże na bojowisku; das Getraide mit Stäben, zboże cepami.
Dreschen, das, młocka, młocenie.
Drescher, m. młocek.
Dreschflegel, m. cepy.
Dresch-Tenne, f. bojowisko, na ktorym młocą.
Dreschung, f. młocenie, młocka.
Dreschwagen, m. wozek do młocenia.
Dreßden, eine Stadt in Meissen, Drezno, miasto w Misnii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta Drezna, albo do Drezna należący, Dreznenski, Dreznenska, Dreznenskie; rodem z Drezna, Dreznenczyk; Kobieta, Dreznianka. Alt-Dreßden, stare Drezno.
Dreux, eine Stadt in Frankreich, Dreuksa, miasto we Francyi.
Drey, trzy, *neutr.* troie. drey Stunden schlafen, trzy godziny spać. drey Lügen verlieren, ze trzech obozow być wyzutym. einem drey Briefe einhändigen, trzy listy komu oddać. ie drey und drey, drey in einer Reihe oder Gliede, po trzech, w iednym rzędzie, albo w glicie, oder auf einmal, po trzech na raz. es reden ihrer drey zugleich, trzech ich razem mowi. drey Briefe auf einmal in einer Stunde abgehen lassen, po trzy listy na godzinę wysyłać.
Dreyäugig, o trzech pączkach. Schoß, pącze o trzech pączkach.
Dreybeinig, troy nogi, o trzech nogach; Maulefelinn, o trzech nogach mulica.

Dreyblätterichter Klee, *m.* ziele, *trifolium*.
Dreyeck, *n.* troykąt, troyrog.
Dreyeckicht, troykątny, troyrożny. dreyeckichte Figur eines Feldes, troykątny wzor iakiego pola.
Dreyeinig. troy iedyny.
Dreyeinigkeit, *f.* Troyca, Troyca iedyna.
Dreyer, *m.* Münze von drey Pfennigen, graycar, pieniądz, co trzy feniki wart.
Dreyerley, troiakiego rodzaiu; Obst, owoc troiakiego rodzaiu. dreyerley Art zu philosophiren, troiaki sposob, kształt filozofowania. auf dreyerley Art verändern, na troiaki kształt przemienić, albo troiakim kształtem.
Dreyfach, potroyny, troiaki. dreyfache Seele, potroyna, troiaka dusza. dreyfache Art zu philosophiren, troiaki kształt filozofowania. dreyfache Weiten, troiaka odległość. dreyfacher Sieg, troiakie zwycięstwo. dreyfach machen, troiako uczynić, robić.
Dreyfädig, o trzech niciach, *albo lepiey*, we trzy nici.
Dreyfahrig, potroyny, troiaki.
Dreyfaltigen, troić, tyle troie co robić, przyczynić - - .
Dreyfaltigkeit, *f.* Troyca.
Dreyförmig, troykształtowy, we trzy kształty.
Dreyfüßig, troynogi, o trzech nogach. drey Fuß lang, na trzy stopy długi.
Dreyfuß, *m.* ein Gefäß, tryfus, naczynie o trzech nogach, do umywania.
Dreygestaltig, troykształtowy, na trzy kształty.
Dreygliederig, o trzech członkach.
Dreyhäutig, o trzech skorach, troyskorny.
Dreyheller, *m.* po troyny heler, albo halerz; eine Münze, pieniążek - - einem nicht schuldig seyn, y trzech halerzow nie być winnym nikomu. ein Kerl, der nicht drey Heller werth ist, chłopak nie wart y trzech halerzow. nicht einem drey Heller werth schätzen, nie szacować ani trzech halerzy.
Dreyherr, *m.* ieden ze trzech przełożonym, obrigkeitliche Person.
Dreyherrn-Amt, *n.* urząd trzech przełożonych.
Dreyherrlich, den Dreyherren gehörig, do trzech przełożonych należący.
Dreyhörnicht, o trzech rogach.
Dreyhundert, trzysta, *adj.* dreyhundert Verse, trzysta wierszy. in dreyhundert, po trzysta, Soldaten, żołnierzy.
Dreyhunderste, trzechsetny. dreyhundertstes Jahr nach Erbauung der Stadt Rom, rok trzechsetny od założenia Rzymu.
Dreyhundert mal, trzysta razy.
Dreyjährig, trzechletni. dreyjährige Tochter, corka we trzech leciech. dreyjähriger Baum, drzewo ktoremu trzy lata. dreyjähriges Alter, trzechletni wiek.
Drey Jahr, trzy lata, die Provinz verwalten, trzy lata rządzić Prowincyą.
Dreyknoticht, o trzech sękach.
Dreyköpficht, o trzech głowach; Höllenhund, pies piekielny, cerber, o trzech łbach.
Dreyling, *m.* Drillich, eine Art Leinwand, drelich, kształt płotna. eines von drey Kindern, das zugleich gebohren worden, iedno ze trzech dzieci, ktore się iednym połogiem porodziły, troiaczek; ein Gefäß, naczynie w ktorey trzy beczki.
Dreylöthig, troy łotowy.
Dreymal, trzy razy; in einem Jahre, w ieden rok.
Dreymalig, trzy raźny, troy raźny.
Drey Männer, trzech mężowie; Amt oder Charge derselben, urząd trzech mężow; ihnen zugehörig, do trzech mężow należący; trzech mężowie rozumieią się zwierzchność maiący.
Drey Maas, trzy korce. nicht mit Maassen, oder drey Maaßen, sondern mit ganzen Scheunen, ani korcem, ani trzema korcami, ale całym szpiklerzem.
Drey Monat alt, trzy miesiące mu, trzy miesiące stary, dawny.
Drey Monat lang, iuż trzy miesiące; Zeit, trzech miesięczny czas.
Dreynächtig, troy nocny, co przez trzy nocy bywą.
Dreypfählig, o trzech palach.
Dreypfündig, trzech funtowy.
Drey Pfund, trzy funty.
Dreyruderich, o trzech wiosłach; Schiff, statek.
Dreyschlundig, o trzech paszczach, gardłach, gębach.
Dreyschuhig, na trzy stopy wielki.
Dreyseitig, troyścienny, troystronny, o trzech ścianach, o trzech stronach. dreyseitiges Feld, o trzech ścianach pole,

pole, ktore tylko trzy ściany, albo raczey we trzy ściany idzie y rogiem się kończy.
Dreyspaltig, troydzielny.
Dreyspännig, zaprząg o trzech. dreyspänniger Wagen, woz o trzech koniech. Ort, da man mit solchen Wagen rennet, mieysce, gdzie takiemi wozami wożą. Fuhrmann dergleichen Wagens, woźnica od takiego wozu.
Dreyspitz, *n.* troyząb, albo o trzech zębach, o trzech końcach.
Dreyspitzig, troykończysty.
Dreyßig, trzydzieści. dreyßig Tage verborgen liegen, trzydzieści dni kryć się.
Dreyßigjährig, ktoremu trzydzieści lat, trzydziesto letni. dreyßigjähriger Krieg, trzydziesto letnia woyna.
Dreyßigmal, trzydzieści razy.
Dreyßigste, trzydziesty. in den dreyßigsten Tag, co trzydziesty dzień.
Dreyßig und dreyßig, ie dreyßig mit einander, po trzydzieści.
Drey Stunden, trzy godziny, czas trzy godzinny.
Dreysylbig, o trzech sylabach.
Dreytägig, trzech dniowy, ktoremu trzy dni. dreytägiges Fieber, co trzeci dzień febra, *to iest*, ktora co trzeci dzień przypada.
Dreytheilig, *w troy dzielony*. auf drey Theile getheilt, na troie, na trzy części podzielony. dreytheilige Rede, mowa na trzy części dzielona. Dreytheilig, na trzy części. die Güter eintheilen, dobra podzielić.
Drey Viertheil eines Dinges, trzy ćwierci iakiey rzeczy; eines Feldes, iakiego pola.
Drey und achtzig, ośmdziesiąt trzy. ie drey und achtzig, po ośmdziesiąt trzy. der drey und achtzigste, ośmdziesiąty trzeci. drey und achtzig mal, ośmdziesiąt trzy razy.
Drey und dreyßig, trzydzieści trzy. ie drey und dreyßig, po trzydzieści po trzy. der drey und dreyßigste, trzydziesty trzeci. drey und dreyßig mal, trzydzieści y trzy razy.
Drey und funfzig, pięćdziesiąt y trzy. ie drey und funfzig, po pięćdziesiąt po trzy. der drey und funfzigste, pięćdziesiąty trzeci. drey und funfzig mal, pięćdziesiąt y trzy razy.
Drey und neunzig, dziewięćdziesiąt trzy. der drey und neunzigste, dziewiędziąty trzeci. ie drey und neunzig, po dziewięćdziesiąt po trzy. drey und neunzig mal, dziewięćdziesiąt y trzy razy.
Drey und sechzig, sześćdziesiąt trzy. ie drey und sechzig, po sześćdziesiąt po trzy. der drey und sechzigste, sześćdziesiąty trzeci. drey und sechzig mal, sześćdziesiąt y trzy razy.
Drey und siebenzig, siedmdziesiąt y trzy. ie drey und siebenzig, po siedmdziesiąt po trzy. der drey und siebenzigste, siedmdziesiąty trzeci. drey und siebenzig mal, siedmdziesiąt y trzy razy.
Drey und vierzig, czterdzieści trzy. ie drey und vierzig, po czterdzieści po trzy. der drey und vierzigste, czterdziesty trzeci. drey und vierzig mal, czterdzieści y trzy razy.
Drey und zwanzig, dwadzieścia trzy. ie drey und zwanzig, po dwadzieścia trzy. der drey und zwanzigste, dwudziesty trzeci. drey und zwanzig mal, dwadzieścia y trzy razy.
Drey Unzen, trzy łoty.
Dreyzacke, *f.* troyzębny, o trzech zębach; o trzech końcach.
Dreyzackicht, troy kończysty.
Dreyzehen, trzynaście; Schiffe erobern, trzy okrętow zabrać. dreyzehen Landgüter zurück lassen, trzynaście pol, rol, sztuk, porzucić, zostawić. ie dreyzehen, po trzynaście.
Dreyzehende, trzynasty.
Dreyzehen mal, trzynaście razy.
Dreyzollig, na trzy cale wielki.
Dreyzüngig, troyięzyczny, o trzech ięzykach.
Driesen, eine Stadt in der Mark Brandenburg, Drezenko, miasto w Brandenburgii.
Drillich, *m.* eine Art Leinwand, drelich, gatunek płutna pewney roboty.
Drin, eine Stadt in Servien, Dryn, miasto w Serwii; Rzeka w Węgrzech.
Dringen, przyciskać, nastawać, nacierać; einen mit Fragen, na kogo pytaniem. aufs Recht dringen, pieniać kogo prawem, aby wygrać. auf einen dringen, daß er, nalegać na kogo, aby on. heftig auf etwas, zwawie się dopominać, dopinać czego. die Noth dringet ihn, potrzeba go przyciska. da ich in ihn oder auf ihn los drung, gdy ia obces na niego szedłem, iechałem. sich zu etwas dringen, piąć się do czego wszystkiemi siłami.
Drinnen, wewnątrz.
Drischel, *m.* cepy, s. Dreschflegel.
Drissa, eine Stadt in Polen, Dryssa, miasto w Polszcze.

Dritter, trzeci; Ort, trzecie mieysce. zum dritten mal, po trzeci raz; hat er das Geld gegeben, dał pieniądze.
Drittehalb, puł trzecia.
Drittheil, *n.* trzecia część.
Dritt-ur-älter-Mutter, *f.* Pra pra babka.
Dritt-ur-älter-Vater, *m.* Pra pra dziad.
Droben, na gòrze, wyżey. von welchen ich droben gesagt, o czym ia wyżey mowiłem; droben habe ich geschrieben, wyżey pisałem. in dem Exempel, das wir droben angeführt, w przykładzie, wyżey przywiedzionym.
Drohen, grozić. sehr hefftig, grausam einem drohen, komu, bardzo, żwawo, srogo grozić. der Stadt Feuer und Schwerdt drohen, miastu ogniem y mieczem grozić. einem Galgen und Rad drohen, szubienicą y wpleceniem w koło komu grozić; schriftlich, na piśmie komu grozić.
Drohen, das, *n.* groźba, grożenie.
Drohbrief, *m.* groźny list.
Drohend, groźliwy, groźny.
Drohendlich, groźno; mit den Zähnen knirschen, groźno zębami zgrzytać. drohendlich reden, groźno mowić.
Drohung, *f.* groźba. große Drohung, wielka groźba; eitele, nic niewarta. Drohung ausstoßen gegen einen, groźby czynić przeciwko komu. ich frage wenig nach dessen Drohungen, ia mało dbam na iego groźby. durch eines Drohung bewegt werden, poruszonym być czyią groźbą.
Dromedar, *m.* Art eines Cameels, rodzay wielbłądow.
Drontheim, eine Stadt in Norwegen, Dronteyma, miasto w Norwegii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta Dronteymy, albo do niego należący, Dronteymski, Dronteymska, Dronteymskie, Męszczyzna z Dronteymy rodem Dronteymczyk, albo, Dronteymianin; Białogłowa, Dronteymka, albo Dronteymianka.
Droßbube, *m.* ciura, łapikura, s. Troßbube.
Drossel, *f.* ein Vogel, drozd, ptak.
Drosseln, zadusić.
Drost, *m.* Rządca Prowincyi iaki.
Druck, *m.* ciśnienie; der Gewichte, wagi ciążenie. erster Druck des Weins, pierwsze ciśnienie wina.
Drucken, *f.* cisnąć, naciskać, s. Drücken, und also auch die daher kommenden Derivata, *ob.* Drücken, y od tego pochodzące słowa.
Drüben, z tamtey strony; jenseits, toż samo, s. darüber, mit samt den Compositis.
Druckweise, cisnąc, naciskaiąc, z naciskiem.
Druha, eine Stadt in Polen, Drucha, miasto w Polszcze.
Drücken, cisnąć, einen, kogo. die Noth drückt ihn, potrzeba go przyciska. durch eines Haß und Neid gedrückt werden, czyią nienawiścią y zawziętością być przyciśnionym. wie in einer Buchdruckerey geschiehet, iak się w Drukarni dzieie, *to iest*, drukować; wycisnąć, z. E. das Siegel in Wachs, pieczęć wycisnąć na wosku. einen an sich drücken, kogo do siebie przycisnąć.
Drücken, das, *n.* ciśnienie, przyciśnienie, ściskanie.
Drücker, *m.* ciskacz, przyciskacz, sciskacz; Drukarz co książki drukuie.
Drückerey, *f.* wo die Bücher gedruckt werden, Drukarnia, gdzie się książki drukuią.
Drückerpresse, *f.* prassa drukarska.
Drückung, *f.* ciśnienie, przyciskanie.
Drum, więc, s. darum.
Drüse, *f.* gruzoł, gruzołka.
Drüsicht, gruzłowaty, ktory gruzły ma po szyi, na przykład.
Drunten, nisko na dole.
Drunten, niżey, s. darunter, mit samt den Compositis, *ob.* darunter, y z temi ktore się składaią z niego.
Du, ty, tak Męszczyznie, iak y białogłowie. du selbst hast mir es befohlen, ty sam mi to rozkazałeś. du hast es selbst gesagt, ty sam to powiedziałeś.
Dubiös, zweifelhaft, wątpliwy; Sache, wątpliwa rzecz; Dubiös seyn, powątpiwać, wątpieć.
Dubitiren, wątpieć, s. zweifeln.
Dubitz, eine Stadt in Böhmen, Dubica, miasto w Bośnii.
Dublin, eine Stadt in Irland, Dublin, miasto w Irlandyi, czyli w Hibernii.
Ducat, *m.* czerwony złoty, goldne Münze, złoty pieniądz.
Ducken, sich, nachylać się, schylać się.
Dudeln, pfeifen, und zwar oft und auf eine stümperichte Art, dudlić, piszczeć na piszczałce, drzeć się, *toż samo.*
Dudelsack, *m.* Sackpfeife, dudy. der auf dem Dudelsacke pfeift, dudziarz, co na dudach gra.
Duderstadt, eine Stadt in Deutschland, Dudersztad, miasto w Niemczech.
Duell, *m.* Zweykampf, poiedynek, potyczka dwoch. einen zum Duell aus-

ausfordern, wyzywać kogo na poiedynek.

Duelliren, poiedynkować. sich mit einem in einen Zweykampf einlassen, wyiść z kim na poiedynek, w poiedynku potykać się z kim.

Duft, Ausdünstung, *f.* para, parowanie, zaduch; Geruch, wonia.

Duften, parować, parę, zaduch, wonią, zapach puszczać, wydawać, Geruch von sich geben.

Duglas, eine Stadt in Irrland, Duglas, miasto w Irlandyi.

Düben, eine Stadt in Meissen, Dubna, miasto w Misnii.

Düna, ein Fluß in Liefland, Dźwina rzeka w Inflantach.

Dünamünderschanze, *f.* Dunamunda forteca, Dunemundańskie okopy.

Dünkel, *m.* eine Art Getreides, rodzay zboża; mniemanie; imaginacya, myśl wyobrażona, Einbildung; Hochmuth, wielkie rozumienie o sobie.

Dünkelspiel, eine Reichsstadt in Schwaben, Dunkelszpila, Wolne Cesarskie miasto w Szwabach.

Dünken, zdawać się. es dünkt ihm nützlich zu seyn, zdaie się mu pożyteczne być. wie mir dünkt, iak się mi zdaie. es dünket mich, daß du, zdaie się mi, że ty. es dünket ihnen, zdaie się im; sich lassen nichts ohne gewisse Ursache, myśleć sobie nie bez pewney przyczyny. dünken sich was zu seyn, myśleć sobie, że co iest. sich dünken keine Sau zu seyn, nie trzymać o sobie pokornie.

Düngen, gnoić, to iest gnoiem nawieść, omaścić.

Dünkirchen, eine Stadt in Flandern, Dunkerka, miasto Flandryi.

Dünne, nicht dicke, cienki; Luft, powietrze; Haut, skora. nicht dichte, einzeln, rzadki; Bäume, rzadkie drzewa, *t. i.* rzadko gdzie sadzone; Schlachtordnung, szyk woyska do boiu; Gewebe, tkana materia rzadka, y cienka; geschlang, cieniuteńki; Beine, cieniutenkie nogi; Faden, cienkie nici; Leder, cienkie skory; Brücke, cienki most. dünne machen, ciensczyć, das Papier, kartę, papir. das Buschwerk wird dünne, krzak rzedzieie. dünne Nase haben, mieć dobry węch.

Dünne, *adv.* cienko; zubereitetes Leder, cienko wyprawne skory, iako to zems.

Dünnhäricht, rzadkiego włosa, rzadkiey sierci.

Dünnigkeit, *f.* cienkość; rzadkość; der Bäume, da sie nicht dichte stehen, rzadkość drzew, gdy nie stoią gęsto; der Beine, cienkość nog.

Dünsten, parować.

Dünstig, voller Dunst, pełny pary, zaduchu.

Düren, eine Stadt in Jülich, Dyrna, miasto w Juliyskim Hrabstwie, *potac.* Marcodunum.

Dürfen, mòdz, mieć moc; etwas thun, co czynić. er darf alles Geld wegnehmen, może wszystkie pieniądze wziąć. er darf nach eigenem Belieben urtheilen, może według swoiego upodobania sądzić. machen, daß einer nicht mehr darf, uczynić, aby kto nic więcey nie mogł. nicht nachläßig darinnen seyn, nie moc bydź w tym niedbałym. dürfen nicht vergessen, nie moc zapomnieć; *mieć prawo:* man darf nicht, nie maią prawa na to; *godzi się:* ich darf, godzi mi się, mich deines Raths bedienen; die Schuldigen nicht vertheidigen, nie godzi mi się winnych bronić.

Dürftig, potrzebny, *to iest*, ubogi; potrzebny pieniędzy; aller Dinge, wszystkich rzeczy. höchst dürftige Leute, nayuboższi ludzie. dürftigen Leuten helfen, potrzebnych ludzi ratować.

Dürftig, *adv.* cienko, mizernie; Leben, mizernie, ubogo, żyć.

Dürftigkeit, *f.* ubostwo, potrzeba. in Dürftigkeit stecken, w ubostwie zostawać.

Dürre, trocken, suchy, sucha, suche. dürre Erde, sucha ziemia; Oerter, suche mieysca. sehr dürrer Boden, nader suchy grunt. dürrer Körper, suche ciała; Wiese, łąka; Weide, pastwiska; Mensch, człowiek; Zweige, gałęzie; Jahr, rok. dürre werden, schnąć; wie ein Baum, iako to drzewo. man hat damals ein dürres Jahr gehabt, w ten czas miano suchy rok. er ist ganz dürre am Leibe, on iest bardzo suchy na ciele.

Dürre, *adv.* sucho.

Dürre, die, *f.* suchość. bey sehr großer Dürre, przy wielkiey suchości.

Dürren, suszyć.

Dürrwurz, *f.* ein Gewächs, ziele pewne.

Duisburg, eine Stadt in Cleve, Duisburg, miasto w Kliwii.

Düsseldorf, eine Stadt in Bergen, Dusseldorf, miasto w Hrabstwie Bergen.

Düster,

Düster, ciemny, ciemnisty. düstere Luft, ciemne powietrze; Nacht, ciemna noc.

Düte, s. Diete.

Dulcigno, eine Stadt in Dalmatien, Dulciguo, miasto w Dalmacyi, *połac.* Olchinium.

Dulden, znosić; das Unglück, nieszczęście, niepomyślność. eines verkehrtes Wesen, czyią przewrotność; eines Gewalt, czyią potęgę; mit Unwillen, po niewoli, przykro; willig und gern, równym, wesołym umysłem; ungern, nie z chęcią; Böses und Gutes mit einem, dobre y złe z kim; Hunger, głod; Durst, pragnienie; Kälte, zimno.

Duldung, *f.* znoszenie, cierpienie.

Dum, Dumkirche, *f.* Katedralny Kościoł.

Dumm, zdumiały, grubian; dummer Mensch, głupi y grubian człowiek; Kopf, tępa głowa; im Nachsinnen, tępy w myśleniu; Verstand, dowcip; = etwas zu verstehen, tępy do zrozumienia czego, dummer Weise, głupie, po głupiemu. auf dumme Art, głupim sposobem.

Dummheit, *f.* głupstwo, zdumiałość; unglaubliche eines Menschen, nie podobne do wiary głupstwo człowieka; des Verstandes, dowcipu.

Dummkühn, letkomyślny, płochy; Rath, letkomyślna płocha rada, nie uważna, nie baczna.

Dummkühn, *adv.* płocho, letkomyślnie, nie uważnie, nie bacznie.

Dummkühnheit, *f.* płochość, letkomyślność; wunderbare, dziwna; rasende, szalona; höchst unbedachtsame und unsinnige, nie ostrożna, nie rozmyślna. etwas aus Dummkühnheit thun, co z płochości uczynić.

Dummel, *m.* pijany, szumek, wenn einem der Kopf vom Trinken schwer ist, gdy komu od pijaństwa głowa cięży.

Dummeln, s. Tummeln.

Dumpfig, ztęchły; Mehl, ztęchła mąka; Salz, sol; seyn, werden, ztęchłym być, stać się.

Dunke, *f.* bardzo. Senf giebt gute Dunke, gorczyca bardzo dobra.

Dunkel, etwas finster, przyciemny, nie iasny; undeutlich, nie wyraźny; Nacht, noc; Wahrsagungen, nie iasne proroctwa; Poet, nie iasny Poeta. das da sehr dunkel ist, co w tym ciemnego iest; trübe, pochmurny; Tag, dzień; Wetter, niebo; Stern, gwiazda. dunkel machen etwas, co ciemne, nie iasne, czynić; an Farbe, przyciemny kolor. das nicht wohl siehet, kto nie dobrze widzi; Augen, Gesicht, oczy, twarz, przez co nie dobrze widzieć; Fenster, okna.

Dunkel, ciemno, nie iasno, przyciemno; handeln, czynić w ciemności, lub nie znacznie; etwas abhandeln, wzmiankę o czym czynić nie znacznie.

Dunkelbraun, szary, smaglawy, czarniawy.

Dunkelfarbig, przyciemnego koloru.

Dunkelgelb, ciemno żoltawy.

Dunkelheit, *f.* ciemność; der Dinge macht, daß eine Rede nicht verstanden wird, ciemność rzeczy czyni, że mowa nie iest zrozumiana; worinnen sich eine große findet, gdzie się wielka ciemność znayduie; insonderheit der Augen, w szczegulności mowi się ciemność oczow. mit etwas Dunkelheit vertreiben, uzdrowić czym ciemność. aus Dunkelheit das Licht erblicken, z ciemności y mgły światło obaczyć.

Dunde, eine Stadt in Schottland, Dunda, miasto w Szkocyi; połacinie nazywa się Donum.

Dungall, eine Stadt in Irrland, Dungalla, miasto w Irlandyi.

Dunkel, eine Stadt in Schottland, Dunkel, miasto w Szkocyi.

Dun-le-Roi, eine Stadt in Frankreich, Dunleroa, miasto we Francyi, *połac.* Regiodunum.

Dunst, *m.* para, zaduch; großer, wielki; im Sommer, w lecie; feuriger, ognisty, gorący; steter, ustawiczny; der von der Sonne aus der erwärmten Erde und Wasser gezogen wird, ktory Słońce z rozegrzaney ziemi y wody wyciąga. Dunst der Erde, para ziemna, *to iest*, z ziemi wychodząca; der Bäder, z kąpieli, z łaźni; blaue, bilmo na oku; einem womit vor die Augen machen, bilmo komu zapuścić na oczy. voller Dunst, pełny pary, zaduchu.

Dunstafag, eine Stadt in Schottland, Dunstafag, miasto w Szkocyi.

Dunstig, parny, pełny pary, zaduchu, voller Dunst.

Duodez, dwunasty. ein Buch in Duodez, książka w dwanaście kartek, z arkusza.

Durance, ein Fluß in Frankreich, Duranca, rzeka we Francyi.

Duras, eine Stadt in Frankreich, Duraza, miasto we Francyi.

Durazzo,

Durazzo, Stadt in Albanien, Duraco, miasto w Albanii, *potacinie* Dyrrachium, Epidamnus; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący; Duraceński, Duraceńska, Duraceńskie; męszczyzna rodem, z Duracy, Duraceńczyk; kobieta Duracenka.

Durch, przez, Gewalt und Schelmerey viel vermögen, mocą y niepodściwością być mocnym. durch seine Schuld in Noth gerathen, przez swoię winę w ubostwo wpaść. durch eines andern Unglück groß werden, z cudzego nieszczęscia mieć się dobrze. einen durch Briefe trösten, cieszyć kogo przez list. diese Tage durch, przez owe dni. durch mich, przeże mnie. durch und durch, wskroś, na wylot.

Durchackern, przeorać.

Durchächten, wywołać z kraiu, einen, kogo.

Durcharbeiten, mięsić, drepcić, mięsić rękami, den Teig, ciasto.

Durcharbeitung, *f.* mięszenie, drepczenie, zarabianie mąki na chleb.

Durchaus, wcale, zupełnie. nichts verstehen, nic nie rozumieć; einen frey sprechen, uwolnić, wolnym uczynić kogo; beschwerlich seyn, wcale być komu przykrym; einen vertheidigen, wcale bronić kogo; eine Sache in Wind schlagen, wcale rzecz na wiatr puszczać, to iest, gardzić nią; nachlassen, porzucić; verbrennen, opalić. f. völlig, allerdings.

Durchbeissen, przegryść, etwas, co.

Durchbeissend, *adj.* gryzący, gryźliwy, wyżyraiący; Artzneyen, lekarstwa wyryżaiące.

Durchbeissung, *f.* gryzienie, żarcie.

Durchblasen, przedmuchiwać, przewiewać. die Winde das, was sehr hoch ist, wiatry przewiewaią to co bardzo wysokie iest, wysokie mieysca.

Durchblättern, przewracać w xiążce karty, przewracać xiążke, wartować. die Bücher, po xiążkach. die Autores, po Autorach.

Durchbohren, przewiercieć, przedziurawić. ein Schiff, okręt. von etwas an bis zu etwas, dziurę zrobić z czego do czego. als ein Degen, iako to pałasz, eine güldene Säule, złotą kolumnę. einen Stein, kamien. mit einem Bohrer, świdrem.

Durchbohrung, *f.* przewiercenie.

Durchbrechen, przełamać, złamać, wyłamać, das Eis mit Aexten, lod siekierami przerąbać. mit seiner Tapferkeit durch Schwerd und Spiese, swoim męstwem złamać y spisy. eine Mauer oder Wand, przełamać mur, ściane. mitten durch die Feinde, przebić się przez nieprzyiacioł, mit der Armee, z woyskiem.

Durchbrecher, *m.* łamacz, der Wände, ścian.

Durchbrechung, *f.* przełamanie, wyłamanie.

Durchbrennen, przepalać się, przegorzeć.

Durchbringen, strawić, zmarnować, das Geld, pieniądze. alle sein Vermögen mit Fressen und Sauffen, przeieść y przepić swoię fortunę. sein väterliches Erbgut, swoie po oycu dziedziczne dobra. mit Gastereyen, z gościami. durch Schwelgerey, przez rozpustę. das Seinige, swoie. es wird alles durchgebracht, wszystko się marnuie, tyra. przetyrać, *toż samo.* 2) sein Leben auf eine elende Weise durchbringen, życie mizernie prowadzić.

Durchbringen, das, *n.* marnowanie, rozrzutność.

Durchbringer, *m.* rozrzutny, marnotrawny, zbytkuiący, marnotrawca, utratnik, rozpustnik. Durchbringerinn, *f.* rozrzutna, utratna.

Durchbringung, *f.* marnowanie, zbytek, rozrzucenie.

Durchbruch, *m.* przełamanie, wyłamanie, der Wand, ściany.

Durchdringen, przebić się, przecisnąc się dokąd, in die Tempel, do kościoła, zu den Städten, do miast, in den Himmel, Luft, do nieba, na powietrze, in die Gemüther, przecisnąć się do serc czyich, durch eine Enge, przez cieśnine; *doiść*, in die Ohren, do uszow, durch die Gegend, rozeyść się po kraiu, auf die Sinne, rozeyść się po zmysłach, das Gift dringt durch die Adern und durch den ganzen Leib hindurch, trucizna przechodzi do żył, y przez całe ciało, in das Gemüth, do myśli, rozchodzić się. die Wärme dringt durch die ganze Welt, ciepło rozchodzi się po całym świecie; leść przez co. durch die Bresche oder niedergeworfene Mauer in die Stadt, przez rozwaliny, albo przez obalony mur wleść do miasta; przeymować. das Schrecken durchdringt Mark und Bein, strach przeymuie mi aż do kości y do szpiku. der Sonne Wirkung durchdringet die Beine, skutek słońca, to iest, ciepło, przeymuie iagody. dokazać. er meynet, er wolle überall mit

dem Gelde durchdringen, rozumie że pieniądzmi wſzędzie dopnie, t. i wſzyſtkiego dokaże.

Durchdringen, das, *n.* przebycie, doyście, dokazanie.

Durchdringend, przeymuiący, przebywaiący, rozchodzacy ſię. Gewehr, oręż na wylot przechodzący. Wein, wino ktore rozbiera po członkach. Kälte, przeięte zimno. Rede, przeięta mowa, doymuiąca.

Durchdringer, *m.* ten, ktory wſzędzie dotrze, wſzędzie ſię przebiie.

Durchdringlich, to przez co ſię można przeyść, przebyty.

Durchdringung, *f.* przebycie, przeięcie, doięcie.

Durcheilen, ſpieſzyć, przez co.

Durcheinander, pomięſzany, wſpolny. durcheinander heyrathen, wſpolne małżeńſtwa. durcheinander, pomięſzanie, wſpolnie, razem, bez rożnicy. die Dinge gebrauchen, rzeczy zażywać. aus einem Brunnen ſchöpfen, z iednego źrzodła czerpać. und ohne Unterſchied anmerken, y bez rożnicy znaczyć.

Durch einander mengen, iedno z drugim zmięſzać; den Troß und Soldaten, ciurow y żołnierzy. Wein und Waſſer, wodę y wino. alles, wſzyſtko.

Durchfächeln, przedymać, etwas, cokolwiek.

Durchfahren, przeieżdżac, przeiechać, durch den Fluß, przez rzekę. 2) przekopać. einen Berg, gorę iaką. wie die Bergleute, iak gornicy robią. 3) przegryść. wie die Maden einen Käſe, iak robaki ſer.

Durchfarth, *f.* brod. iſt nirgends keine, nigdzie brodu nie ma. geht durch den Fluß, brod idzie przez rzekę.

Durchfall, *m.* des Leibes, laxacya, puſzczenie żołądka, biegunka, przebieg. der den Durchfall hat, ktory na dyarreią, na przebieg brzucha chory. höret auf, uſtaie, verurſachen, dyarreią ſprawić, ſtillen, zaſtanowić. Durchfall haben, dyarreią mieć.

Durchfallen, przepaść przez co.

Durchfeilen, przepiłować pilnikiem, piłką, eine Thüre, drzwi iakie.

Durchfliegen, przelecieć przez co. ein Haus, przez dom.

Durchflieſſen, płynąć, przez co. durch etwas, dopłynąć do czego, zu etwas, przez ſrzodek czego. der Fluß fließt durch die Stadt, rzeka płynie przez miaſto. t. i. przez ſrzodek miaſta. durch Theile, płynąć po wſzyſtkich częściach.

Durchflieſſend, płynący przez.

Durchfluß, *m.* płynienie pomiędzy. die Inſeln werden durch einen ſchmahlen Durchfluß von einander getheilet, wyſpy przeſmykami pomiędzy płynącemi ſą oddzielone.

Durchforſchen, ſzukać, badać, przepytywać ſię.

Durchfreſſen, przeżreć, zpalić, als ein Gift ſelbſt das Eiſen, iako to iad żelazo; als ein Geſchwür den Leib, iako gdy wrzod przeżre, albo wyżre ciało.

Durchführen, przeprowadzić, das Waſſer, wodę.

Durchführung, *f.* przeprowadzenie. des Waſſers zu den Wohnungen, wod do domow.

Durchgänger, *m.* zbieg, zbiegły.

Durchgängig, *adj.* przeymuiaiący, przechodni; Haus, przechodni dom; Wald, przechodni las; kaum für einen Wagen, ledwie, dla iednego wozu.

Durchgängig, *adv.* przechodem, alle Winkel im Hauſe machen, po wſzyſtkich kątach przechody porobić, aby wſzyſtko przechodem było.

Durchgang, *m.* przechod, einem verwehren, przechodu komu bronić, nie dopuſzczać; einem darzu dienen, na przechod do czego służyć.

Durchgebohrt, *adj.* przewiercony.

Durchgegraben, *adj.* przekopany.

Durchgehen, przechodzić, na wylot, als ein Gewehr im Stechen, iak ſzpada, albo miecz w ſztychu. 2) darvon laufen, uciec zkąd, aus der Schlacht, z bitwy; zuerſt, naypierwey; mit vollem Laufe, iak nayprędſzym biegiem; über Hals und Kopf, na głowę y na ſzyię uciekać; häufig, kupami, churmem; im vollen Gallop, czwałem; ohne Ordnung, bez porządku.

Durchgehends, na wſzyſtkie ſtrony, we wſzyſtkim; beſchwerlich ſeyn, być ciężkim; den Zuſtand eines Menſchen überſteigen, we wſzyſtkim, ſtan, kondycyą człowieka przechodzić wcale; abſchaffen, oddalić; verachten, zgardzić; etwas meiden, czego ſię ſtrzec.

Durchgeleſen, *adj.* przeczytany. ſ. Durchleſen.

Durchgepflügt, *adj.* przeorany. ſ. Durchpflügen.

Durchgereiſet, *adj.* przeiechany. ſ. Durchreiſen.

Durchgeschlagen, *adj.* przecedzony. f. Durchschlagen.
Durchgeseiget, *adj.* przecedzony. f. Durchseigen.
Durchgesiebt, *adj.* przesiany, *przez przetak*, lub, *sito*. f. Durchsieben.
Durchgestochen, *adj.* przekłoty. f. Durchstechen, przekłoć.
Durchgestoßen, *adj.* przebity. f. Durchstoßen.
Durchgezogen, *adj.* przeciągniony. f. Durchziehen.
Durchgießen, przelać.
Durchgießung, *f.* przelanie.
Durchgraben, przekopać; eine Wand, ściany, *raczey*, podkopać; Berge, góry.
Durchgrabung, *f.* przekopanie.
Durchgrübeln, przeszperać, etwas, cokolwiek, alles, wszystko.
Durchgründen, wypytywać się. f. Durchforschen.
Durchhauen, rozciąć, rozcinać. 2) durch den Feind, drogę sobie otworzyć orężem przez nieprzyiaciela.
Durchhelfen, otworzyć komu drogę, poratować, zaratować kogo.
Durchhitzen, przegrzać, rozegrzać; die Erde mit seiner Hitze, rozegrzać ziemię swoim gorącem.
Durchhölen, przedziurawić.
Durchjagen, przegrać, przepędzić. 2) przepuścić, durch die Gurgel, przepuścić przez garło, t. i. przeieść, przepić, das Seinige, swoy maiątek. f. durchbringen.
Durchkochen, przeważyć, przegotować.
Durchkommen, przeyść, na wylot, z iednego końca, na drugi; wohin, dokąd. 2) umknąć niebezpieczeństwa, der Gefahr entgehen.
Durchkratzen, przeskrobać dziurę.
Durchkriechen, przeczołgać się, przewlec; die ganze Stadt, po całym mieście; fast die ganze Welt, prawie po całym świecie.
Durchlassen, przepuścić, przez co; die Armee, woysko, t. i. dać przeyść; die Feuchtigkeit, wilgoć, mokrość; einen, kogo przepuścić, pozwolić komu przeyść.
Durchlassung, *f.* przepuszczenie.
Durchlauchtig, Pogodny, wyiaśniony, Jasny. Durchlauchtigster Fürst, Nayiaśnieyszy Książe.
Durchlauchtigkeit, *f.* Wasza Książęca Mość; ein Fürstlicher Titel, Książęcy tytuł.
Durchlauf, *m.* Dyarrea, choroba. f. Durchfall.
Durchlaufen, przebiec, eilig in Gedanken, co prędko myślą; mit wenigem, w niewielu słowach; kürzlich, krotko; biec przez; finstre Gassen, przez ciemne uliczki. 2) entlaufen, uciec. f. Desertiren.
Durchläutern, przecedzić, etwas, cokolwiek. f. Läuterung.
Durchlesen, przeczytać, ein Buch, Książkę, einen Brief, list.
Durchlesung, *f.* czytanie, der Poeten, poetow.
Durchleucht, Jasny, Pogodny. f. Durchlauchtig.
Durchleuchten, durchscheinen, świecić przez co, świecić się przez co. die Farbe der Eyer leuchtet durch, color w iaiach świeci się przez skorupę. durch und durch helle machen, przezroczystym co uczynić.
Durchleuchtend, *adj.* przezroczysty.
Durchleuchtigkeit, *f.* Jasność, Pogoda, Wyiaśnienie. f. Durchlauchtigkeit.
Durchlöchern, przedziurawić, dziurę zrobić. f. Durchbohren.
Durchmarsch, *m.* przeyście, przemaszerowanie. f. Durchzug.
Durchmarschiren lassen, dać przeyść, przemaszerować.
Durchmengen, mięsić, gnieść, przegniatać. kneten, das Mehl, mąkę. 2) vermischen, umięszać, etwas mit etwas, co z czym.
Durchmessen, przemierzać, etwas mit der Meßruthe, co mierniczą laską.
Durchmesser, *m.* przemiernik, *połacinie* diameter. halber Durchmesser, połprzemiernik; *połacinie* radius.
Durchnächtig, przez noc, die Nacht durch währeud, przez noc będący.
Durchnässen, przemoczyć. durchaus naß machen, nad drugą stronę przemoczyć.
Durchnagen, przegryść, etwas, co.
Durchnehen, przeszywać; etwas mit Golde, co złotem.
Duachpassiren, przeyść, durch das Gebirge, przez góry.
Durchpflügen, pługiem letko przeorać, das Land, ziemię.
Duzchrädern, przesiać rzeszotem, przetakiem. f. Durchsieben.
Durchrechnen, przerachować, przeliczyć, etwas, co.
Durchregnen, przeciekać, deszczem, zaciekać. es regnet in die Speisestube durch, przecieka, zacieka do stołowey, do iadalney, izby.

Durch-

Durchreiben, przetrzeć, nasmarować, die Haut mit Salbe, skorę maścią.
Durchreichen, dostać do czego, auf etwas, durch geben, dać przez co; einem etwas durch ein Fenster, co komu przez okno.
Durchreise, f. odiazd, przeiazd.
Durchreisen, wodurch reisen, przeciekać, przez co, durch eine Stadt, przez miasto; durch einen Ort, przez iakie mieysce. 2) in die Creutz und die Queer alle Provinzen, tam y sam wszystkie kraie. s. Durchwandern.
Durchreisung, f. przeiechanie. Durchstreichung, f. toż samo.
Durchrennen, przebić, einen mit dem Spieße, kogo spisą.
Durchreuten, na koniu przeiechać, alles, wszystkie strony; durch einen Fluß, przez rzekę.
Durchreutern, przesiać sitem, przetakiem.
Durchriechen, zapach rozpuścić, rozpuszczać. überall gerochen werden, wszędzie woni, zapachu napuścić.
Durchrinnen, przeciekać na drugą stronę, hier und da, tam y sam; durch etwas, przez co.
Durchsalben, nasmarować, den Leib mit Oele, ciało nasmarować oliwą.
Durchschallen, brzmieć. s. Erschallen.
Durchschauen, przezierać, przeglądać, etwas, co, durch etwas, przez co.
Durchschauung, f. patrzenie, widzenie przez co, przeglądanie.
Durchscheinen, świecić się, przez co. die Haut der Frau scheinet durch die Kleider, skora na tey Pani świeci się przez suknie.
Durchscheinend, adj. przezroczysty. s. Durchsichtig.
Durchscheinung, f. przezroczystość. s. Durchsichtigkeit.
Durchschiessen, przestrzelić, einen mit einem Pfeile, kogo strzałą. 2) poprzekładać; ein Buch mit weissem Papier, książkę białym papirem.
Durchschiffen, przeżeglować, das Meer, morze.
Durchschimmern, świecić się przez co.
Durchschlag, m. Werkzeug, da man etwas durchseihet, sito do cedzenia czego.
Durchschlagen, durchseihen, przecedzić; Honig, miod; das Wachs durch Stroh, wosk przez słomę; durch ein Fleck Werg durch Binsen, przez kratkę z sitowia zrobioną; durch ein Sieb, przez sito. 2) przebić się przez co, przez kogo; durch die Feinde, przez nieprzyiaciela; mitten durch die Feinde, przez szrzodek nieprzyiacioł. 3) ein Loch wodurch machen, dziurę przez co zrobić. 4) przebiiać, wie die Dinte oder die Buchstaben, iako to inkaust, albo litery przebiiaią przez papir.
Durchschlagen, das, n. przecedzenie.
Durchschleichen, heimlich davon gehen, wymknąć się zkąd potaiemnie.
Durchschlupfen, wyśliznąc się, wie ein Aal, iak węgorz.
Durchschneiden, przekroić, przeżnąć, przeciąć.
Durchschnitt, m. przecięcie, sowohl sonst, als sonderlich in der Baukunst, tak pospolicie mowiąc, iako też osobliwie w budowaniu.
Durchschweifen, ziezdzić, zchodzić, Felder und Wälder, pola y lasy.
Durchschwimmen, przepłynąć.
Durchsehen, przeźrzeć, etwas, co; alle Theile, wszystkie części; die meisten Stellen, woher eine Erfindung zu nehmen, naywięcey mieysc gdzie można co znaleść.
Durchseigen, przecedzić, przepuścić.
Durchseihen, przecedzać, etwas durch etwas, co przez co; durch eine Leinwand, przez płotno iakie.
Durchseihung, f. przecedzenie.
Durchsetzen, przeprawić się, durch einen Fluß mitgehen oder reuten, przez iaką rzekę, idąc albo iadąc na koniu; mit Schwimmen, płynąc. 2) durchbrechen, przebić się, durch den Feind, przez nieprzyiaciela.
Durchsichtig, adj. przezroczysty; Haut der Augen, przezroczysta błonka na oczach; = = seyn, przezroczystym być, wie Glas, iak szkło. 2) durchlöchert, przedziurawiony, etwas machen, co przezroczyste uczynić.
Durchsichtigkeit, f. przezroczystość, des Glases, szkła.
Durchsieben, przesiać, przeczynić, etwas, co; durch ein Mehlsieb, przez sito do mąki; Kalk, wapno, durch ein enges Sieb, przez drobnieysze sito, rzeszoto; durch ein grobes Sieb, przez sito rzadkie z wielkiemi okami.
Durchsingen, prześpiewać, aż do końca, ein Lied, piosnkę.
Durchspicken, naszpikować słoniną, das Fleisch, mięso.
Durchspießen, spisą kogo przebić, dzidą.
Durchstankern *, przewracać, ein Buch, książkę.

Durch-

Durchstechen, zakłóć, przekłóć, einen, kogo; mit dem Degen durch die Brust, szpadą przez piersi; mit dem Spieße, dzidą; einem die Kehle, komu kark; mit der Schuhahle, szydłem; einen Theil des Augenliedes, część źrzenicy; einen rückwärts, z tyłu kogo przebić.

Durchstecken, przewlec, Schnürgen durch etwas, sznurek przez co.

Durchstoßen, przebić dziurę w czym. 2) durchstechen, przebić, ein Thier, zwieża; mit einem Jagdspieße, rohatyną. s. Durchstechen.

Durchstreichen, przekryślić, zakryślić, etwas, co. eines Schuldners Namen, iakiego dłużnika imie. Creutzweise, na krzyż, przekryślić. s. ausstreichen. przeiechać, zchodzić, ganz Asien, całą Azyą, błąkać się, wałęsać się, fast die ganze Welt, prawie po całym świecie. s. durchwandern. 2) durchwehen, przedymać, przewiewać. die Winde durchstreichen die höchsten Gegenden, wiatry przedymaią, przewiewaią naywyższe mieysca. Luft, die der Wind nicht durchstreicht, powietrze ktorego wiatr nie przedyma, po ktorym wiatr nie wieie, t. i. ktorego wiatr wianiem swoim nie rusza.

Durchstreichung, *f.* przekryślenie, zakryślenie. 2) Durchwanderung, przeiechanie, zchodzenie, przewędrowanie. Italiens, Włoskiey ziemi. 3) des Windes, przewianie, przedymanie, przewiewanie.

Durchstreifen, przebiegać, biegać, po czym. eines Gränzen, po czyich granicach. 2) biegiem mierzać. das ganze Feld, całe pole zmierzać bieżąc.

Durchstrich, *m.* przekryslenie, als eine distion, iako rozrożnienie, oder, dla rozrożnienia.

Durchstrichen, poprzekryślany, zakryślony. s. Durchstreichen.

Durchsuchen, szukać, przeszukiwać, szlakować, tropić. alles, wie die Spürhunde, iako ogary, wietrzyć; szpyraci. etwas aufs fleißigste, co iak naypilniey; przetrząść, trząść. die Böden, tych co z listami chodzą. Straßen, drog. die Schlafkammer und alle Betten, sypiany pokoy y wszystką pościel. *polować, metaph.* die ganze Stadt, po całym mieście.

Durchsuchen, das, *n.* szukanie, szperanie.

Durchsucher, *m.* szukacz, badacz, *szlakownik.*

Durchsuchung, *f.* szukanie, badanie.

Durchsüssen, przesłodzić, osłodzić, przysłodzić.

Durchthun, przewleć.

Durchtragen, przenieść, przenosić, nieść, nosić przez co.

Durchtreiben, przepędzać, przepędzić, pędzić przez co. 2) ausmachen, wykonać, do skutku, do końca przyprowadzić, eine Sache, iaką rzecz.

Durchtrieben, wykrętny, listiger Mensch, człowiek, przemyślny, dowcipny, przebiegły.

Durch und durch, wciąż, wskroś. siehe durchaus.

Durchwachen, czuć, nie spać; przez cały czas, die ganze Nacht, przez całą noc, in den Waffen, pod bronią.

Durchwaden, przebrnąć, w brod przeiechać, einen Fluß, rzekę iaką.

Durchwärmen, przegrzać, nad to zgrzać, die Steine, kamienie.

Durchwandeln, przechadzać się, etwas, po czym.

Durchwanderer, *m.* podrożny, bywały, bywalec.

Durchwandern, wędrować po czym, ieździć, chodzić, ganz Asien, po całey Azyi. die entlegensten Länder mit seinen Schritten, nayodleglеysze kraie swoiemi krokami. nach Art der Vögel eine fremde Welt, przelecieć iak ptak niewiadomy świat, albo latać iak ptak po niewiadomym świecie. die Städte, chodzić po miastach.

Durchwandern, das, *n.* Durchwanderung, wędrowanie po, przewędrowanie.

Durchwehen, przedymać. wo der Wind durchwehen kann, dokąd wiatr, dodąć może, dowiać.

Durchwehung, *f.* przewianie, przedymanie, przedęcie.

Durchweichen, przemiękczyć, etwas, co.

Durchwinden, sich, wydobyć się z trudności.

Durchwischen, wymknąć się, pokryiomo się wynieść.

Durchwühlen, kopać, die Erde, ziemię.

Durchziehen, ciągnąć, przeciągnąć. etwas durch ein Loch, co przez dziurę. eine Nadel mit einem doppelten Faden, podwoyną nicią *nawlec* igłę. 2) durchreisen, przeiechać, ein ganzes Land, całą ziemię. die äußersten Länder im Orient, ostatnie kraie na Wschodzie. Wasser und Land, wody y ziemię. durch eine Stadt, przeiechać przez iakie miasto. s. durchreisen, durchwandern. 3) aushöhnen, szkalować, kogo. einen mit harten

harten Worten, dociąć komu, docinać, twardemi słowami szczypać, etwas, co, einem, kogo. s. Aushöhnen.

Durchziehen, das, *n.* przewleczenie, przeciągnienie, *szkalowanie.*

Durchziehung, *f.* szczypanie, uwłaczanie,

Durchzogen, przeiechany, przebyty, przebieżony, przebiegany.

Durchzug, *m.* przeiazd, przechod, przeyście. einem verwehren, bronić komu przeiazdu, przechodu. der Armee verstatten, przechodu Woysku pozwolić; einem durch das Land verstatten, przez kray swoy komu przeiazdu pozwolić. im Durchzuge niemanden einigen Schaden, noch Unrecht zufügen, w przechodzie żadney szkody, ani krzywdy nikomu nie czynić. eines Armee den Durchzug vergönnen, zugestehen, woysku przechodu dopuścić, nie bronić.

Durham, Stadt in Engelland, Durhama, miasto w Anglii.

Durlach, Stadt im Badenschen, Durlach, miasto w Margrabstwie Badeńskim.

Durnholz, Stadt in Mähren, Durnholca, miasto w Morawie.

Durst, *m.* pragnienie, langwieriger, długie, długo trwaiące. den Durst stillen, pragnienie ugasić, durch Trinken, napoiem, piiąc, mit einem Trunk kühlen Wassers, piiąc zimną wodę. Durst zu haben trachten, pragnienia szukać, pragnienie sobie czynić. vor Durst sterben, z pragnienia umierać. ich habe großen Durst, wielkie pragnienie mam. Durst erwecken, verursachen, pragnienie wzbudzać, sprawować. fast für Durst vergehen, prawie ginąć od pragnienia. für Durst nicht bey sich selber seyn, od pragnienia nie czuć siebie samego. der Hals ist vor Durst recht trocken, garło suche od pragnienia. matt vom Durst, słaby od pragnienia. Löschung des Dursts, ugaszenie pragnienia.

Dursten, Durst haben, pragnąć, pragnienie mieć, t. i. *chcieć się pić. metaph.* nach eines Blute, pragnąć czyiey krwi; heftig nach etwas, pragnąć gorąco czego.

Durstig, *adj.* zpragniony. der Durst hat, ten co ma pragnienie. er ist niemals durstig gewesen, wenn er getrunken hat, pił, lubo nigdy nie pragnący; bey großer Menge Wein und Bieres, przy obfitości wina y piwa.

Durstig, *adv.* z pragnieniem, nach etwas trachten, z wielkim pragnieniem żądać czego.

Duseck, drewniany pałasz, Art eines Gewehrs.

Dutlingen, Stadt in Schwaben, Dutlinga, miasto w Szwabach.

Dutsbruder, *m.* Kamrat.

Dut, *m.* Dutte, *f.* brodawka u cycka. s. Zitze.

Dutzen, tykać, einen du heißen, nazywaiąc kogo, tykać komu.

Dutzend, *n.* zwölfe in der Summe, tuzin, dwanaście w sumie. ein Dutzend Knaben, tuzin chłopcow. sich ein Dutzend mal mit einem vergleichen, tuzin razy z kim umowę czynić. Dutzendweise, dwunastu sposobami. die Joch-Arten, Feld ꝛc. dutzendweise austheilen, po dwanaście stay gruntu każdemu wydzielić.

Dutzschwester, *f.* Kamratka.

Duveland, Stück in Seeland, Duvelandya, sztuka kraiu Zelandyi.

Duynkirchen, Dunkerka. s. Dünkirchen.

Duyne, Ort in England, Duyna, mieysce, miasto w Anglii, *po łacinie* Arenaria, Montes.

Duys, Stadt gegen Cölln, Duysa, miasto niedaleko Kolna. *po łacinie* Initium.

Dwina, Fluß in Moscau, Dzwina, rzeka w Moskwie.

Dymel, Fluß in Westphalen, Dymel, rzeka w Westfalii.

E.

E, der fünfte Buchstab des deutschen Alphabets, E, piąta litera, *tak* Niemieckiego Abecadła, *iaky Polskiego.*

Earne, See in Irrland, morze przy Irlandyi.

Eaton, Eatona, Stadt in England, miasto w Anglyi.

Ebbe, *f.* Zurückweichung des Meeres, ustęp morza, cofnienie się morza. Ebbe und Flut, przystęp y ustęp morza.

Ebedmelech, Ebedmelech, Mannsname, imie męszczyzny.

Eben, rowny, rowna, rowne. Ort, rowne. mieysce. Cörper, rowna y płaska rzecz materyalna. etwas eben machen, rownać. etwas mit den Füssen, co nogami rownać. die Berge eben machen, gory rownać. wie eine Tenne, iako to boiowiska, boyska, u. d. g. y tym podobne. das Estrich eben machen, podłogę

podłogę urownać, zrownać. um und um, w koło.

Eben, rowno, ſo traurig ſich bezeigen, rowno ſię żałoſnym, ubolewaiącym pokazać; eben ſo gern, z rowną chęcią. eben ſo ſich erfreuen, als du ſelbſt, rowno ſię tak cieſzyć iak y ty. eben ſo ſchwer dem Feldherrn, als den Soldaten, zarowno tak ciężki Hetmanowi, iak y żołnierzom. eben, als wie, rowno iak y; ſowohl wiſſen, als ich, tak dobrze wiedzieć, iak y ia. der Pferdekauf iſt faſt eben ſo bewandt, wie der Kauf der Rinder, kupno na konie, ieſt tak iak y na woły. eben ſo glückſelig, zarowno ſzczęśliwy.

Eben alſo, nie inaczey iak.

Eben da, tamże, na tamtym ſamym mieyſcu. eben da verwahren, na tamtym ſamym mieyſcu pilnować. = ſchlafen wollen, tamże chcieć ſpać.

Eben daher, z tamtądże, z tamtegoż ſamego mieyſca; von Cracau, z Krakowa. eben daher, tamże, na tamtoż ſamo mieyſce; kommen, przyiść, woher, zkąd.

Eben damals, tegoż ſamego czaſu. da, ktorego.

Eben daſelbſt, na tymże ſamym mieyſcu. ſ. Eben da.

Eben der, tenże ſam, taż ſama, toż ſamo.

Eben derſelbe, eben derjenige, ten też, tenże ſam.

Eben dieſer, tenże ſam, taż ſama, toż ſamo.

Eben ſo als, tak też iak y, nie mniey iak y.

Eben ſo groß, tyliż, tylaż, tyleż, tak też wielki, tak też wielka, tak też wielkie; Betrug, tak też wielkie oſzukanie; Theil, tak też wielka część.

Eben ſo viel, tyleż, tak wiele, etwas achten, tak wiele ſobie co ważyć, ſzacować; bekommen, als alle Erben, tak wiele doſtać iak wſzyſcy dziedzice. eben ſo viel gilt es mir, wſzyſtko to iedno u mnie; iedno to u mnie wſzyſtko waży. 2) an der Zahl, *w liczbie, znaczy także tak wiele: iakoby tak wielka liczba.* eben ſo viel Veränderungen der Stimmen ſind es, als der Gemüther, tyleż ieſt odmian w głoſach co w umysłach. er iſt mit eben ſo viel Schiffen wieder gekommen, als er weggegangen, z tak wielką liczbą okrętow powrocił z iak wielką wyſzedł.

Ebenbaum, *m.* hebanowe drzewo. ſ. Elbenbaum, heban.

Ebenbild, *n.* obraz, des Alterthums, ſtarożytności, dawności; eines Menſchen, człowieka; ſeiner ſelbſt, ſiebie ſamego.

Ebene, *f.* rownina, rownia, płaſzczyzna, błonie. Gleiche des Feldes, płaſka rowność pola. Ebene mit etwas erhabenen Gegenden umgeben, rownina, wydatnieyſzą okolicą otoczona. wüſte Ebene wegen Mangel des Waſſers, puſta rownina, dla niedoſtatku wody; kothigte, błotniſta, dreyhundert Schritte lange, na trzy tyſiące krokow długa; mit fruchtbarem Erdreiche und voller Flecken und Städte, rownina z żyznym gruntem, pełna kluczow y miaſt; ſehr gleiche, rowniuteńka, płaściuteńka; etwas abſchüſſige, nie co pochyła; die Ebene liegt unten an den Bergen, leży na dole pod gorami; erſtrecket ſich zwiſchen den Bergen, rozciąga ſię między gorami; in Moräſten hin, y między błotami. ein Feld, welches auf einer ſchnurgleichen und wagrechten Ebene liegt, pole, ktore iak płaſzczyzna iaka pod ſznur y wymiar leży. Ebene der Felder, płaſzczyzna pol. die Armee auf die Ebene hinab marſchiren laſſen, woyſku kazać maſzerować na rowninę, na płaſzczyznę.

Ebenen, rownać. ein Feld, pole, Berge, gory. ſ. Eben machen.

Ebenermaßen, rownym ſpoſobem, podobnymże ſpoſobem.

Ebenfalls, znowu, podobnież.

Ebenholz, *n.* drewno hebanowe. von Ebenholz, hebanowy.

Ebenmaaß, *n.* proporcya, rowność podobieńſtwo wymiaru.

Ebentheuer, *n.* beſſer Abentheuer, przypadek nieſpodziany.

Ebenweitig, *adj.* rowno odległy, parallelus. ebenweitige Linie, rownoodległa linia.

Eber, ein Mannsname, Eber, imie męſkie.

Eber, *m.* ein Schwein, kiernoz, jähriger, roczniak; halbjähriger, pułroczniak: vierjähriger, czteroletni, ktoremu cztery lata. mit einem ſtarken Nacken, z ſzerokiem y grubym karkiem. geſchnittener Eber, wieprz rznięty; gemäſteter, karmny; langbäuchiger, długiego brzucha; mit ſtarken Keulen, z mięſnemi poſladkami; mit kurzem Rüſſel, z krotkim ryiakiem; wilder, dziki.

Ebnen, rownać. s. Ebenen.

Eborach, Stadt im Würzburgischen, Eborach, miasto w Wirtzburskim.

Ebräer, *m.* Jude, Hebrayczyk, żyd.

Ebräisch, Hebrayski. po Hebraysku.

Ebro, Fluß in Spanien, Ebro, rzeka w Hiszpanii.

Echappiren, (eschappiren) entgehen, durchgehen, wymknąć się, umknąć. unter dem Schwarme, w tumulcie; durch eine heimliche Thüre, skrytą furtką, skrytemi drzwiami; einem, wymknąć się komu; heimlich den Wächtern, potaiemnie wymknąć się uciec strożom.

Echelles, Eszella, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi.

Echetz, Echec, Fluß in Schwaben, rzeka w Szwabach.

Echo, *n.* odgłos, Widerschall, echo. die Steine und Einöden geben ein Echo, skały y puszcze wydaią odgłos. sie antwortet der Tugend wie ein Echo, odpowiada cnocie, iak odgłos, iak echo. = geben die Berge und Wälder, echo wydaią gory y lasy. an vielen Orten ein Echo verursachen, na wielu mieyscach echo wydawać.

Echt, gut, probat, dobry. Silber, dobre srebro. echte Waare, dobry towar.

Ecija, Ecya, Stadt in Spanien, miasto w Hiszpanii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący: Ecyanski.

Ecbert, Ekbert, Mannsname, imie męszczyzny.

Ecke, *f.* kąt, węgieł, rog. von Ecke zu Ecke, od kąta, do kąta. das viele Ecken hat, kilko kątowy. 2) eine Ecke davon, przeciąg nieiaki, niewielki.

Eckel, *m.* zbrzydzenie, ztęschnienie. ungewöhnlicher, nie zwykłe, nie zwyczayne. sehr empfindlicher, nader delikatne. unangenehmer, nie przyiemne. vor der Speise durch etwas bitteres vermindern, nie smak do iedzenia, czym gorzkim zmnieyszyć. geschwind vor etwas bekommen, nie smak obrzydzenie prędko powziąć do czego. Eckel verursachen, nie smak, obrzydzenie sprawić. benehmen, obrzydzenie, niesmak ztracić. mehr einen Eckel als ein Verlangen nach etwas haben, bardziey mieć niesmak, niżeli gust do czego. = für etwas, do czego. insonderheit für Essen und Trinken und beym Schiffen, zwłaszcza w iedzeniu, w napoiu, y na okrętach, na morzu. der Eckel ist vergangen, obrzydzenie odeszło, zginęło, mit Eckel etwas ansehen, z obrzydzeniem na co patrzyć. für etwas haben, obrzydzenie, nie smak, mieć do czego.

Eckel, *adj.* brzydzący się. der einen Eckel hat, ktory ma iakie obrzydzenie. gegen etwas, do czego. das Gehör ist etwas eckeles, słuch iest troche delikatny, brzydzący się zaraz.

Eckelhaft, co obrzydzenie sprawuie, obrzydliwy. für den man einen Eckel hat, eckler Mensch, człowiek brzydzący się czym.

Eckeln, Eckel haben, brzydzić się, obrzydzenie mieć. es eckelt ihm dafür, brzydzi się tym. es eckelt uns für solchen Bürgern, brzydzemy się takiemi obywatelami.

Eckelnd, brzydzący się, ktory ma wstręt do czego.

Ecker, żołądź.

Eckardt, Ekard, Mannsname, imie męszczyzny.

Eckicht, kątowany, o wielu węgłach, węgłowany. Corpergen, węgłowane, graniaste *ciałka*.

Eckstein, *m.* kamień, węgłowy.

Eclatiren, wybuchnąć, bekannt werden, wiadomym się stać, rozeyść się po ludziach.

Edel, herrlich, szlachetny, przedni, wspaniały. = Geschlecht, szlachetne urodzenie. edle Stadt, zacne wolne miasto. edle Jungfer, zacnego urodzenia panna. Wein vom edlen Geschmack, wino przedniego smaku.

Edeldame, *f.* zacnego urodzenia, pani, dama.

Edelfrau, *f.* zacna, zacnie urodzona pani.

Edelgestein, *m.* drogi kamień. sehr grosser, nader wielki. glänzender, świecący. sehr heller, nader iasny. schöner, śliczny. güldener Becher mit schönen Edelgesteinen besetzt, złoty puhar, wysadzony drogiemi kamieniami. Edelgestein in Gold einfassen, drogi kamień w złoto oprawić. das Gold für Edelgesteine fremden Völkern zuwenden, pieniądze za drogie kamienie do obcych narodow wyprowadzać. von Edelgestein gemacht, z drogich kamieni robiony.

Edelknabe, *m.* Page, paź. bey einem Könige, u iakiego krola. bey einem Fürsten, u iakiego książęcia. die königlichen Edelknaben, Paziowie Krolewscy.

Edelhof,

Edelhof, *m.* szlachecki dwor.
Edelmann, *m.* szlachcic. Römischer, szlachcic Rzymski. Teutscher, Niemiecki, Sächsischer, Saski. Polnischer, Polski, Ungarischer, Węgierski. nichtswürdiger, nic niewart. von vornehmen Geschlechte, zacnego urodzenia. neuer Edelmann, nowy szlachcic. alter Edelmann, stary szlachcic. junger, młody szlachcic.
Edelmüthig, wspaniałego umysłu.
Edelmuth, *m.* wspaniałość umysłu.
Edelsteinern, z drogich kamieni.
Eden, Edena, Fluß in England, rzeka w Anglii.
Edenburg, Edenburg, Stadt in Schottland, miasto w Szkocyi. *połacinie*, Edenburgum, oder, Castra alata.
Eder, Edra, Fluß in Hessen, rzeka w Haskim Landhrabstwie.
Edict, *n.* Befehl, Ausschreiben, ukaz, uniwersał, zapowiedny list. ausgehen lassen, wydać edykt, uniwersał, ukaz. über etwas ergehen lassen, wydać na co uniwersał. nach dem Edict etwas besitzen, według uniwersału, ukazu co posiadać. durch ein Edict verbieten, ukazem, uniwersałem zakazać. durch ein Edict anbefehlen, edyktem, universałem, ukazem nakazać. ein Edict aufheben, znieść.
Ediren, wydać, wydawać. herausgeben, ein Buch, książkę wydać do druku, drukowaną.
Edition, *f.* Edycya, wydanie. die Herausgebung eines Buchs beschleinigen, przyspieszyć wydanie iakiey książki.
Education, *f.* Auferziehung, edukacya, wychowanie. s. Auferziehung.
Effect, *m.* Wirkung, skutek, robienie. der Medicin empfinden, skutku, lekarstwa, robienia, doznać.
Effecten, *pl.* towary.
Effective, wirklich, w samey rzeczy, w samym skutku, samym skutkiem.
Effectuiren, bewerkstelligen, uskutkować, skutkiem co uczynić, do skutku przyprowadzić.
Effort, usiłowanie. Anwendung der Kräfte, łożenie, obrocenie sił na co. das Aeusserste versuchen, ostatnich sił dostać, dobyć.
Egal, gleich, rowny, einem, komu.
Ege, *f.* brona, eiserne, żelazna.
Egel, *m.* piawka. s. Igel.
Egeln, Ort im Magdeburgischen, Egel, miasto w Magdeburgskim.
Egen, włoczyć.
Egen, *n.* włoczenie, włoczka. zum Egen gehörig, co należy do włoczenia.
Eger, *m.* der da eget, włocznik, co włoczy broną.
Eger, Stadt in Böhmen, Egra, miasto w Czechach. der Fluß Eger in Böhmen, rzeka w Czechach Egra.
Egypten, Egipt, kray w Afryce.
Egyptier, *m.* Egipcyanin.
Egyptisch, Egipski. Egyptische Flotte, Egipska flota; Ufer, Egipski brzeg.
Egyptisch, *adv.* po Egipsku. Egyptisch reden, po Egipsku mowić.
Ehe, *f.* Małżeństwo, die Verbindung eines Mannes und Weibes, związek męża y żony; keusche, czyste, rechtmäßige, prawe, beständige, stałe, und gewisse, y pewne. einem eine zur Ehe geben, w małżeństwo dać komu ktorą. eine zur Ehe haben, mieć za sobą, mieć w małżeństwie ktorą. durch die Ehe verbinden, ślubem małżeńskim związać, złączyć. in die Ehe treten, ożenić się, iść za mąż, w stan małżeński. eine zur Ehe nehmen, wziąć w małżeństwo ktorą. einen zur Ehe nehmen, iść za ktorego; zwischen einigen stiften, poswatać parę, małżeństwo. zur Ehe gehörig, małżeński, małżeńska, małżeńskie, do małżeństwa należący, tyczący się małżeństwa.
Ehe, *adv.* pierwey, auf die Würde als den Nutzen sehen, pierwey na godność niżeli na pożytek patrzyć. ehe einen sprechen, als er fortgehet, pierwey mowić z kim, niżeli odeydzie. ehe ich solches berühre, will ich erst kürzlich darthun, niżeli do tego przyidę, pierwey krotko przełożę. ehe du zu reden angefangen, habe ich es angemerkt, postrzegłem to pierwey, niżeli mowić zacząłeś. ehe ich gänzlich von dir vergessen werde, will ich dahin kommen, przyidę do ciebie pierwey, niżeli wcale od ciebie będę zapomnianym.
Eheband, *n.* związek małżeński.
Ehebette, *n.* łoże małżeńskie.
Ehebrechen, cudzołożyć, do cudzey żony chodzić; z cudzą żoną żyć iak ze swoią.
Ehebrecher, *m.* cudzołożnik.
Ehebrecherin, *f.* cudzołożnica, ktora z cudzym mężem żyie iak ze swoim.
Ehebrecherisch, *adj.* cudzołożny, cudzołożna, cudzołożne.
Ehebruch, *m.* cudzołostwo, begehen, cudzołostwo popełnić. im Ehebruche ergriffen werden, na cudzołostwie bydź zastanym, znalezionym.

Ehebündniß, *n.* związek małżeński, małżeństwo.
Ehe denn, pierwey, wprzod niżeli.
Ehedessen. kiedyś, przed tym; redeten sie also, przedtym tak mawiali; habe ich gehöret, przedtym to słyszałem.
Ehefrau, *f.* żona, nicht nur sehr geizige, sondern auch grausame, nie tylko skąpa, ale też okrutna; sehr treue und rechtschaffene, nader wierna y podściwa; angesehene, zacna, auserkohrne, dobrana, vorige, przeszła; von gutem Geschlechte, dobrego urodzenia; ziemlich alte, podeszła; die sich auf ihr Eingebrachtes viel herausnimmt, ktora się na swoim posagu, na swoiey fortunie, ktorą wniesła w dom mężowski, bardzo zasadza, bardzo w tym ufa; allzuschamhafte, nader wstydliwa, unverschämte, niewstydliwa.
Ehegabe, *f.* posag. s. Mitgift, wiano.
Ehegemahl, *m.* mąż, małżonek.
Ehegemahlin, *f.* żona, małżonka.
Ehefrau, *f.* małżonka, żona, zamężna.
Ehegestern, w onegday, onegdayszego; hast du es gesagt, to powiedziałeś. ehegestern sind es zehn Tage gewesen, onegdayszego dnia dziesięć dni minęło.
Ehehaft, małżeński, małżeńska, małżeńskie.
Ehehaften, *n.* przeszkody do małżeństwa.
Ehehaftung, *f.* złożenie małżeńskie, prawo, powinność małżeńska.
Eheleute, *plur.* Małżeństwo, żona y mąż, małżonkowie.
Ehelich, *adj.* małżeński, Häuser, małżeńskie domy. ehelicher Bund, oder eheliches Band, węzeł, związek małżeński. eheliche Rechte, małżeńskie prawa. ehelich werden, żenić się. wenn von einem Manne geredet wird, kiedy o mężu mowa. wenn aber die Rede von einer Frau ist, gdy zaś mowa o Pani, o Pannie, mowi się: iść za mąż: sich ehelich zuthun, po małżeńsku żyć, sypiać z żoną.
Ehelich, *adv.* prawnie, po małżeńsku, gebohren, urodzony.
Ehelichen, ożenić się, postanowić się, wziąć żonę. einen zum Manne nehmen, wziąć męża iść za mąż.
Ehelos, *adj.* bezżenny, = = seyn, bezżennym być; bleiben, bezżennym zostawać, nie żenić się; nach dem Tode der ersten Frau, po śmierci pierwszey żony. der stets ehelos geblieben, ktory się nie żenił, kawalerem był zawsze. ehelos leben, bezżenne życie.

Ehemals, kiedykolwiek, kiedyś, ist er mir nicht entgegen gewesen, nie odstąpił mnie.
Ehemann, *m.* mąż, małżonek; sehr guter, nader dobry, schädlicher, szkodliwy; eifersüchtiger, zelotyp, zazdrosny, ktory nie może cierpieć, kiedy żona iego z kim inszym konwersuie choć podściwie; posądny, co posądza ią o co; widriger, przeciwny; höchst unglücklicher, naynieszczęśliwszy. der seiner Frau gar zu sehr ergeben ist, ktory się bardzo kocha w swoiey żonie.
Ehepaar, *n.* Małżeńska para. Braut und Bräutigam, oblubieniec y oblubienica, Pan młody y Panna młoda, d. i. neuer Mann und Weib.
Ehepflicht, *f.* powinność małżenska, dług małżeński, obowiązek istotny małżeński.
Eher, pierwszy, pierwsze. = sich mit der Bezahlung einfinden, pierwszym się znaleść pokazać do zapłacenia. = reden, pierwszy mowić als, iak, ein wenig eher, trochę pierwey. etwas eher, cokolwiek pierwey. eher, lieber, pierwey, raczey. geschwinder, vielmehr, znaczy także: prędzey, raczey. dem Nachbar, als dem Bruder, helfen, prędzey, raczey sąsiada ratować, niż brata, je eher, je lieber, iak nayprędzey, co czynić.
Eherecht, *n.* prawo małżeńskie.
Eheschatz, *m.* żona, serce, mąż żonie mowi, y żona mężowi.
Ehern, miedziany, miedziana, miedziane, z miedzi robiony.
Ehescheidung, *f.* rozwod, plötzliche, nagły, prędki. mit einer vornehmen, rozwod uczynić z żoną, rozwieść się. mit einem, z mężem, geschiehet oft, rozwod często bywa, iść do rozwodu, wyrobić rozwod, przyiść do rozwodu, postarać się o rozwod.
Ehesegen, *m.* pociecha z małżeństwa, dzieci, Kinder.
Ehest, ehesten, ehester Zeit, iak nayprędzey, iak naywcześniey. etwas geschehen, gdy się co dzieię. ehesten Tages, naypierwszego ktorego kolwiek dnia. aufs eheste, iak nayprędzey. dem gemeinen Wesen beyspringen, rzeczypospolitey pomoc, rzeczpospolitą ratować. eheste Gelegenheit, naypierwsza okazya, sposobność.
Ehestand, *m.* małżeństwo, stan małżeński.
Ehesteuer, *f.* posag. s. Mitgift.
Ehestifter, *m.* drużba, swat.
Ehestiftung, *f.* swaty, swatanie, poswatanie.

tanie. 2) wie sie insonderheit schriftlich entworfen wird, intercyza, kontrakt małżeński napisany.
Eheteufel, *m.* diaboł w małżeństwie, ktory ich kłoci.
Eheverbindniß, *n.* związek małżeński.
Eheverlöbniß, *n.* zaręczyny; mit einem ausrichten, zaręczyny mieć z kim, zaręczyć się.
Eheweib, *n.* żona.
Ehewirt, *m.* mąż, pan, sam. Ehewirtin, *f.* żona, pani, sama.
Ehezeitig, ktora iuż może za mąż iść. Jungfer, panna.
Ehgenoß, *m.* małżonek albo małżonka.
Ehlich, małżeński.
Ehlichen, ożenić się, poiąć, wziąć żonę, iść za mąż, poiąć męża, wziąć męża. einander, pobrać się z sobą.
Ehrbar, uczciwy. von Natur, z urodzenia. ehrbarer Mann, uczciwy człowiek. Bürger, uczciwy obywatel. ehrbares Leben, uczciwe życie.
Ehrbarlich, uczciwie, sich aufführen, sprawować się. ehrbarlich und löblich geführtes Leben, uczciwie y chwalebnie prowadzone życie.
Ehrbarkeit, *f.* uczciwość. der Reden und Thaten, w mowie y w uczynkach.
Ehrbegierig, czści pragnący. Feldherr, hetman. allzusehr ehrbegierig, nazbyt chwały, sławy, pragnący.
Ehrbegierig, *adv.* z pragnieniem czści, chwały. etwas thun, co czynić.
Ehrbegierde, *f.* żądza chwały, urzędow, godności.
Ehrenbezeigung, *f.* czści oświadczenie, honor, uszanowanie.
Ehre, *f.* honor, cześć, große, wielki, wielka, neue, nowy, ausserordentliche niezwyczayny, anständige, przystoyny, przyzwoity, gemeine, pospolity, schimpfliche, honor wyrządzony komu na obelgę, na z niewagę, langwierige, długi, falsche, fałszywy, göttliche, boski. gewöhnliche, zwykły, verdiente, zasłużony, einem erweisen, beweisen, wyświadczyć, uczynić komu honor, für etwas, za co. nach Verdienst, według zasługi, sonderbare, osobliwy. göttliche Ehre geniessen, boskiego honoru zażywać, być czczonym iak Bog. sich göttliche anthun lassen, przywłaszczać sobie honor Boski. einem in Ehren halten, mieć w honorze kogo, t. i. szanować, czścić kogo. für eine Ehre halten, mieć sobie za honor. zur Ehre gereichen, na honor komu wyiść. Ehre erlangen, honoru dostąpić. in Ehren stehen, w honorze być. nach Ehre streben, trachten, starać się o honor. genug Ehre haben, mieć dosyć honorow. mehr und mehr Ehre erlangen, więcey a więcey honoru dostępować. mehr und mehr Ehre erweisen, więcey a więcey świadczyć honoru. = abschneiden, wziąć, umnieyszyć komu honoru. der Ehre einen berauben, odrzeć kogo, złupić, wyzuć z honorow; wegen etwas zu großen Ehren kommen, dla czego przyiść do wielkiego honoru. mit Ehren zu melden, uczciwszy uszy. ich habe es ihm zu Ehren gethan, uczyniłem to dla iego honoru, na iego honor. einem mit allen Ehren begegnen, z wielkim honorem kogo traktować. das ist solchem Alter eine Ehre, to iest honor dla takiego wieku. etwas für die größeste Ehre halten, co mieć sobie za naywiększy honor. zu Ehren erhoben werden, na wysoki honor być wyniesionym. einem die letzte Ehre anthun, komu ostatni honor uczynić, d. i. begraben, pogrzeb mu sprawić. es gereicht ihm zu Ehren, to mu wychodzi na honor. einen zu der größten bringen, do naywiększego honoru kogo przyprowadzić. es betrifft deine Ehre, to się tycze twoiego honoru. er hält nichts höher, als seine Ehre, nic tak wysoko nię szacuie, iak swoy honor.
Ehren, czścić, szanować, einem, kogo, sehr, nader. z wielkim uszanowaniem, z attencyą y pilnością.
Ehrenamt, *n.* godność, urząd, dostoieństwo. ansehnliches, zacny, przedni, przednia, godność, pierwszy urząd, zacne dostoieństwo. so immer bey einer Familie gewesen, urząd, ktory zawsze był w iedney familii. suchen, darnach streben, szukać godności, starać się o nię. einem anvertrauen, geben, komu urząd powierzyć, dać. zu einem Ehrenamt jemanden berufen, do godności, do urzędu kogo wzywać; sich darzu einschleichen, przyczołgać się, przysunąć się do godności; darzu gelangen, erhoben werden, wstąpić, być wyniesionym na godność; = bekommen, dostąpić; verwalten, urzędy sprawować; in großem sitzen, na wielkich być urzędach; = = fahren lassen, złożyć urząd, godność: wichtigste einem anvertrauen, nayważnieyszy urząd komu powierzyć; durch eines Recommendation erlangen, darzu befördert werden, za czyim zaleceniem dostać urzędu, bydź na urząd pomkniętym.

Ehrenbezeigung, *f.* honoru, czści oświadczenie.
Ehrenbreitstein, eine Festung bey Coblenz, Ehrenbreitsztyn, forteca przy Koblency.
Ehrendieb, *m.* potwarca, szkalownik, obmowca, wydzierca sławy y dobrego imienia.
Ehrendienst, *m.* urząd, godność. letzter Ehrendienst, ostatnia usługa, ostatni honor, *t. i.* pogrzeb.
Ehrenerklärung, *f.* obiecanie honoru.
Ehrengedächtniß, *n.* pamiątka na honor komu wystawiona; einem aufrichten, wystawić komu; poświęcić pamięć czyią, przez iakie wystawione dzieło, *s.* Denkmaal.
Ehrengepränge, *n.* parada, pompa; beschwerliches, przykra; machen in einer Sache, paradę, pompę, okazałość czynić w iakiey rzeczy. im Ehrengepränge etwas einher tragen, z pompą, z paradą co nieść. mit großem Ehrengepränge, paradnie, pompatycznie.
Ehrengesandten, *pl.* nazwisko posłow Szwaycarskich.
Ehrengeschenk, *n.* podarunek dla honoru.
Ehrengrab, *n.* nadgrobek, grobowa pamiątka.
Ehrenkleid, *n.* szaty godność iaką znaczące.
Ehrenlohn, *m.* pensya z urzędu, za sprawowanie urzędu.
Ehrenpforte, *f.* łuki, arkady, tryumfalne.
Ehrenpreis, *m.* ein Kraut, ziele, bukwica, weronika.
Ehrenreich, *n.* w honory obfituiący.
Ehrenrock, *m.* szata urząd znacząca, lub godność, iaki iest paludament krolewski.
Ehrenrührig, krzywdzący, z krzywdą, zelżywy, znieważaiący. ehrenrührige Rede, zelżywa mowa, z krzywdą, z niewagą, znieważaiąca. ehrenrühriger Brief, zelżywy, list, znieważaiący.
Ehrenrührig, *adv.* zelżywie, mit Worten, słowami.
Ehrenschänderisch, potwarny, potwarzaiący.
Ehrenschmuck, *m.* znaki iakiey godności, iakiego honoru.
Ehrensäule, *f.* posąg, osoba: eherne zu Roß, konna, na koniu; zu Fuß, piesza; vergoldete, wyzłacana, pozłacana; nackete, goła; sehr ähnliche, nader podobna; einen alten Mann vorstellende, starego człowieka wydaiąca; alte, stara, dawna, staroświecka; öffentliche, publiczna; gemeine, pospolita; von dichtem Golde, złotolita; sieben Fuß hohe, na siedm stop wysoka; die auf einem Postamente stehet, ktora na wysokim postumencie stoi; für das Leben, daß er gelassen, statua w nadgrodę za życie, ktore kto utracił; beschließen, daß eine solche soll gesetzt werden, uchwalić, aby komu na iego honor statua, osoba była wystawiona; verfertigen, statuę, posąg, osobę wygotować, zrobić; einem widmen, statuę komu poświęcić; niederreissen, umwerfen, zrzucić, obalić osobę, statuę; auf ein Grab setzen, komu na grobie iego postawić statuę; der Götter, von Holze oder Thone, drewniana, albo lepiona; von Ertze, miedziana.
Ehrenstaffel, *f.* stopień godności, honoru; höchste erlangt haben, wstąpić na naywyższy stopień honoru.
Ehrenstand, *m.* stan godności, dostoieństwa; godność, dostieństwo; ozdoba. des vorigen Ehrenstandes vergessen, przeszłey ozdoby, honoru, sławy zapomnieć; wieder erlangen, przeszły honor, przeszłą ozdobę znowu odzyskać; wieder in den vorigen setzen, znowu na przeszły wynieść honor, do przeszłey przywrocić godności, ozdob.
Ehrenstelle, *f.* honor, godność, godności mieysce, krzesło; einem nicht nehmen, godności mieysca nie brać, nie odbierać.
Ehrenthalben, dla honoru; einen nennen, kogo wspomnieć, wymienić po imieniu. das ehrenthalben geschiehet, co się dla honoru dzieie.
Ehrentag, *m.* weselny dzień, wenn einer geheurathet hat, kiedy się kto żeni; wenn einer promoviret, dzień, ktorego kto na godność wstępuie.
Ehrentitel, *m.* tytuł, nazwisko z honorem; iakie są; wielmożny, iaśnie wielmożny, iaśnie oświecony, etc. einem beylegen, komu tytuły przydać.
Ehrenverletzung, *f.* zniewaga, zelżenie.
Ehrenvest, zacny; Ehrenvester, ein Titel, także też tytuł.
Ehrenwerth, godny honoru, czści, godny uszanowania; des Alters halber, dla lat, dla wieku.
Ehrerbietig, honor czyniący, komu, z honorem dla kogo, gegen einen; Candidat gegen einen, Kandydat do honoru.

ru. ehrerbietige Rede gegen einen, mowa z honorem dla kogo, honor czyniąca komu. ehrerbietig gegen einen seyn, być z honorem z uszanowaniem dla kogo; als wie gegen seinen Vater, iako dla swoiego oyca.

Ehrerbietig, *adv.* z uszanowaniem; *adv.* einen anreden, do kogo mowić, z kim mowić; sein Glück haben, swoie szczęście szanować.

Ehrerbietigkeit, *f.* uszanowanie, czci świadczenie, *czołobitność*; gegen die Leute sehen lassen, mieć uszanowanie ku ludziom; den Eltern schuldig seyn, być winnym uszanowanie Rodzicom; einem erweisen, komu oświadczyć. meine Ehrerbietigkeit hat dir nicht entstanden, nigdy ci nie ubliżyłem moiego uszanowania.

Ehrerbietiglich, *adv.* z uszanowaniem.

Ehrerbietlich, *adv.* z uszanowaniem, z honorem.

Ehrerbietung, *f.* uszanowanie, uczczenie.

Ehrerweisung, *f.* uszanowania oświadczenie, s. Ehrerbietigkeit.

Ehrgeiz, *m.* chciwość honoru, ambicya, wyniosłość; leichtsinniger, letkomyślna; allzu großer, nazbyt wielka; furchtsamer, lękliwa; verwegener, płocha; schändlicher, nie wstydliwa; nach der Herrschaft, wyniosłość chciwa panowania; Raserey desselben, zawziętość ambicyi; in den Städten abschaffen, ambicyą po miastach, znieść, poskromić; in dem Rathe aufbringen, do Senatu ambicyą wnieść, wprowadzić. aus Ehrgeiz etwas thun, z ambicyi co czynić; z ambicyi zabiegać, starać się o godności.

Ehrgeizig, z ambicyą, wyniosły, honoru chciwy. ehrgeiziger General, Hetman chciwy honoru.

Ehrgeizig, *adv.* z ambicyi, z ambicyą, dla honoru; etwas thun, co czynić.

Ehrgeiziglich, *adv.* z ambicyi, z ambicyą.

Ehern, miedziany, von Erzt, z miedzi. eherner Nagel, miedziany gwoźdź. eherne Gefäße, miedziane naczynia. Leuchter, miedziane lichtarze. etwas ehernes machen, co z miedzi, co miedzianego zrobić.

Ehrlich, ehrenwerth, anständig, uczciwy, przystoyny. ehrlicher Mann, uczciwy mąż, uczciwy człowiek. man hat nach nichts zu streben, als was ehrlich ist, nie trzeba się starać, tylko o to, co uczciwe iest. redlich, aufrichtig, rzetelny, szczery. der so ehrlich, als irgend jemand, ktory tak uczciwy, rzetelny, szczery iest, iak żaden; cnotliwy, podściwy, pobożny. alle ehrliche Leute, wszyscy podściwi ludzie. ehrlicher Weise, cnotliwie, uczciwym sposobem. sich als ein ehrlicher Mann stellen, pokazać się podściwym, rzetelnym człowiekiem. ehrliche Namen, dobre imie, *to iest*, sława u ludzi dobra. einen ehrlich machen, der unehrlich gebohren ist, uczciwym kogo uczynić, ktory się nie uczciwie urodził.

Ehrlich, *adv.* uczciwie; sich aufführen, uczciwie się sprawować; das Leben hinbringen, uczciwe życie prowadzić.

Ehrlichkeit, *f.* Anständigkeit, uczciwość, przystoyność; eines Menschen, iakiego człowieka; der Reden und Thaten, mowy y uczynkow. Redlichkeit, Aufrichtigkeit, rzetelność, szczerość podściwość, duch cnotliwy.

Ehrlos, sławny, zawołany; na złą stronę, nie sławny; bezecny.

Ehrsam, godny poszanowania, ten ktorego trzeba szanować; honor czyniący, przynoszący.

Ehrsamkeit, *f.* godność.

Ehrsamlich, z honorem.

Ehrsüchtig, wyniosły, dumny, chciwy honoru, uszanowania, s. Ehrgeizig.

Ehrsucht, *f.* ambicya, wyniosłość, chciwość honoru, s. Ehrgeiz.

Ehrvergessen, *adj.* ktory nie pamięta, na swoy honor, ktory zapomniał o swoiey części, o swoiey sławie.

Ehrwürden, uszanowanie.

Ehrwürdig, godny czci, godny uszanowania.

Ei, oder ey! ei, ah! sey nicht böse, ei! nie bądź złym! hör einmal auf zu schmähen, ei, przestań zraz źle gadać!

Eibenbaum, *m.* hebanowe drzewo, heban.

Eibenbäumin, *adj.* hebanowy, hebanowa, hebanowe; Gift, hebanowa rękoieść.

Eibenstock, eine Stadt in Meissen, Eybenstoka, miasto w Misnii.

Eibisch, ein Gewächs, ziele; malva.

Eichapfel, *m.* gałka dębowa, Gallapfel, *toż samo.*

Eichbaum, *m.* dąb, s. Eiche.

Eiche, *f.* ein Baum, dąb, drzewo; die Eicheln trägt, ktory żołądź rodzi;

pflanzen, dąb sadzić. Eiche wächst, dąb rośnie. Eiche stehet noch, dąb ieszcze stoi. Eiche vergehet durchs Wetter, oder doch mit der Zeit, dąb ginie, z czasem.

Eichel, *f.* Frucht der Eichbäume, żołądź, owoc z dębu. von einer gemeinen Eiche, z pospolitego dębu. von einer Steineiche,

Eichen, dębowy. von Eichen, z dębu. Eichenkranz, dębowy wieniec. eine Statue u. d. g. von Holze machen, statuę, osobę z dębowego drzewa zrobić.

Eichenzweig, *m.* dębowa gałąź.

Eichenfüße, *plur.* eines Bettes, dębowe nogi u łożka.

Eichenbolen, *pl.* osi dębowe.

Eichen, messen, zpatrzyć miary czego, czy dobrze wymierzona rzecz, przemierzyć; w tym sensie.

Eichen, *n.* das, mierzanie.

Eichfahren, *n.* ein Gewächs an den alten Eichen, wilk na dębie starym.

Eichhorn, *n.* ein Thier, wiewior, wiewiorka, zwierzątko pewne.

Eichinn, dębowy, s. Eichen.

Eichschlange, *f.* wąż.

Eichsfeldt, ein Strich Landes an Thüringen, Eiksfeld, iakoby Dębowe Pole, powiacik w Turyngii.

Eichstadt, eine Stadt in Franken, Eikszta-da, miasto w Frankonii.

Eichwald, *m.* dębina, żołędziowy, żołędny las.

Eidechs, *f.* żmiia.

Eifer, *m.* oder Eifer, Hefftigkeit, żwawość, popędliwość, chęć; einem etwas nach zu thun, chęć tak czynić iak y drugi, *to iest*, emulacya, s. Nacheiferung.

Eiferer, *m.* gorliwy, żarliwy; Nacheiferer, emul.

Eiferig, gorący, gorąco kąpany, żwawy; Kopf, żwawa głowa. eiferige Art zu reden, żwawy, żarliwy sposob mowienia.

Eiferig, *adv.* żwawo, gorąco, gorliwie; begehren, gorąco pragnąć, żądać; z gniewem.

Eifern, rzucać się o co, *to iest*, gniew głosem, jestami, pokazywać; über etwas, o co; einem etwas nach zu thun, emulować z kim, naśladować drugiego, przeiąć kogo, w tym że prawie sensie.

Eifersüchtiger Mann, *m.* zelotyp, zazdrościwy.

Eifersüchtige Frau, *f.* zazdrościwa, żona, małżonka.

Eifersucht, *f.* zelotypia, zazdrość. für Eifersucht gegen einem sterben, z zazdrości przeciwko komu umrzeć.

Eiffel, eine Landschaft in Deutschland, kraina w Niemczech, Eyfela.

Eigen, własny. die Unbeständigkeit ist dem Glücke eigen, niestateczność iest własna fortunie; ist das Laster dem Alter, własna wada starości. einem die Güter zu eigen übergeben, własne komu oddać dobra. aus eigenen Kräften, własnemi siłami, swoią głową. mein eigen, moy własny, moia własna, moie własne. wenn es meine eigene Sache wäre, würde ich sie mir nicht so angelegen seyn lassen, gdy by moia własna rzecz była, to bym tak o nię nie dbał. was mein eigen war, co moie było własne. aus meiner eigenen Schuld, z moiey własney winy. aus meinem eigenen Kopfe habe ichs erfunden, z moiey własney głowy to wynalazłem. das alles ist mein eigen, wszystko to iest moie. die Gewohnheit ist dein allein eigen, zwyczay to tylko twoy własny iest. nach deinem eigenen Rathe, według własney twoiey rady. eigen Herd ist Goldes werth, swoy własny dom, naylepszy dom. eigenes Lob stinkt gern, własna chwała śmierdzi, *to iest*, prożna iest. Anmerk. Mit eigener Hand kann zwar gegeben werden własną ręką, besser aber ist doch moią ręką, twoią ręką, iego ręką - - den Brief habe ich mit eigener Hand geschrieben, własną ręką, oder moią ręką list pisałem.

Eigen-Gesuch, *m.* własny, osobisty, szczególny zysk, s. Eigennutz.

Eigenköpfig, nie dogodny, żrzędny, sktzęta, wykwinty, uporny, s. Eigensinnig.

Eigenhändig, *adv.* *własnoręcznie*, własną ręką; einem schreiben, do kogo pisać.

Eigenherr, *m.* sam sobie pan, s. Eigenmächtig.

Eigenliebe, *f.* własna miłość.

Eigenmächtig, sam sobie pan, ktory sam sobą władnie.

Eigenmächtig, *adv.* swoią władzą, swoią wolą, po swoiey woli, etwas thun, co czynić.

Eigennützig, swoiego zysku, tylko, dobra patrzący, sobek, wszystko sobie, wszystko dla siebie czyniący.

Eigennutz, *m.* osobisty, własny zysk.

Eigenschaft, *f.* własność, besondere, besonderer Dinge, osobliwe własności w szcze-

szczegulnych rzeczach; eines Redners, własność iakiego mowcy; eines Briefes, własność listu; der Thiere ist das, daß, zwierząt to iest - - osobliwość: andere und andere ist den Thieren von Natur gegeben, insza a insza własność, osobliwość zwierzętom z urodzenia dana iest, s. Naturbeschaffenheit.

Eigensinn, *m*. nie dogodność, skrzętność, żrędność, wykwint.

Eigensinnig, uporny, zacięty; in einem Dinge, w rzeczy iakiey. eigensinniger Mensch, uporny, zacięty człowiek; sind alte Leute, wszyscy ludzie są uporni, zacięci. der ist auch eigensinnig, hat seinen Kopf für sich, ten iest także zacięty, ma też głowę dla siebie, upornie co czyni, zacięty iest w swoim widzimi się, w swoim zdaniu.

Eigensinnig, *adv*. nie dogodnie, zacięto, upornie, z zaciętością, wykfintnie, z wykfintem.

Eigensinnigkeit, *f*. niedogodność, upor, krnąbrność, zaciętość, wykfint.

Eigensinniglich, nie dogodnie, skrzętnie, z uporem - -

Eigenthätiger Weise, w samey rzeczy, rzeczą samą.

Eigenthümlich, własny; eigenthümliche Güther, własne dobra; dem Alter, własna rzecz iest starości. einem einen Knecht als eigenthümlich übergeben, dać komu sługę, iako iego własnego. eigenthümliches Haus, własny dom. als eigenthümlich etwas fodern, upominać się o co, iak o własne. eigenthümlich nichts besitzen, własnością nic nie posiadać, nic własnego nie mieć, nic być niczego panem.

Eigenthümlich, *adv*. właśnie, właściwie. was eigenthümlich mein ist, co moie własne iest, co moiego własnego iest, co moie właściwe iest, czego ia iestem panem.

Eigenthum, *n*. własność, *to iest*, własny maiątek; eigentlich am Viehe, właściwie się mowi w niemieckim o bydle; nichts von dergleichen haben, nie mieć żadney własności, żadnego maiątku. etwas zu seinem Eigenthume fodern, upominać się iak o własny swoy maiątek; geben, za własne dać; bekommen, własnością dostać, nabyć; einen aus seinem treiben, wygnać, wypędzić kogo z swoiey własności; stoßen, wypchnąć, s. Güthrr, Vermögen.

Eigenthumsherr, *m*. pan własny rzeczy iakiey, ktorego własna rzecz iest; vieler Landgüther, panem być własnym wielu dobr.

Eigentlich, właściwy, własny. eigentliche Worte, właściwe słowa. eine Sache mit ihrem eigentlichen Namen benennen, iaką rzecz po własnym imieniu, własnym imieniem nazywać. das ist mein eigentliches Vaterland, to iest moia własna oyczyzna. eigentliche Meynung eines Autors, własne mniemanie iakiego Autora.

Eigentlich, *adv*. właśnie, właściwie; reden, mowić; aussprechen, wymowić; von etwas reden, mowić o czym. ich kann nichts eigentliches sagen, nie mogę nic właściwiey mowić. eigentlich von etwas schreiben, właściwie o czym pisać. eigentlich in Acht nehmen, daß nicht, właściwie uważać, aby nic - -

Eignen, przywłaszczać, za własne komu poczytać, przypisać.

Eil, *f*. pośpiech, śpieszenie. ein in Eil geschriebener Brief, list śpieszno w prędkości pisany. in aller, in höchster Eil sich wohin machen, ze wszystkim, z iak naywiększym pośpiechem, iść dokąd, pobiec. in der Eil, w prędkości, śpieszno. die Beute aus dem Lager zusammenführen, zdobycz iak nayśpieszniey z obozu wywozić. in der Eil etwas schreiben, w prędkości co pisać, napisać. in allzu großer Eil gemacht, z iak naywiększym pośpiechem zrobiony, s. eilends.

Eilen, śpieszyć, pośpieszać; die Sache vor Gericht anhängig zu machen, pośpieszyć się do prawa, do sądu, ze sprawą; aufs Feld, śpieszyć, biec w pole. eilen zu Schiffe aufs geschwindeste in sein Vaterland, śpieszyć iako by lotnym okrętem do swoiey oyczyzny. nicht mehr eilen, więcey się nie śpieszyć. man muß eilen, trzeba się śpieszyć. ich eile nach Hause, śpieszę się do domu; pflegen die Schiffleute ihres Gewinns halber, żeglarze zwykli się pośpieszać dla swoiego zarobku; mit eines Hinrichtung, pośpieszyć się z zaboystwem kogo; mit einem Werke, z iaką robotą; mit einer bösen That, z iakim złym uczynkiem. wennn sie werden eilen wollen, werden sie uns gegen den Abend einholen, kiedy się będą chcieć śpieszyć, to nas dogonią. auf der Reise eilen, śpieszyć się w drodze; herbey zu kommen, śpieszno iść, postępować. eilen etwas zu thun, śpieszyć

śpieszyć się co zrobić, śpieszyć się do zrobienia, śpieszyć się z robotą; mit dem Opfer, z ofiarą; mit dem, was man angefangen, śpieszyć się z tym co zaczęto. kann man nicht eilen, wo alles unter einander geht, nie można śpieszyć w tym, gdzie wszystko w zamięszaniu, y w trwodze iest. eile, śpiesz, prędko.

Eilend, śpieszny, prędki, szypki; gar zu, wcale nazbyt śpieszny.

Eilend, *adv.* śpieszno, prędko, szypko.

Eilen, das, *n.* śpieszenie, pośpieszanie, s. Eil.

Eilenburg, eine Stadt in Meissen, Eilenburg, miasto w Misnii; *łacin.* Ileburgum.

Eilends, śpieszno, prędko. gar zu sehr eilends etwas thun, nazbyt co śpieszno czynić. etwas merken, co prędko postrzeć, zwąchać; etwas ausrichten, co prędko sprawić. eilends fortgehen, prędko odeyść. eilends weiter gehen, śpieszno daley iść; anfangen, was man sich vorgenommen, śpieszno zacząć, co się zamyśliło. einen zu Tode eilends bringen, o śmierć kogo co prędzey przyprawić; die Thür aufmachen, drzwi co prędzey otworzyć; einem zu Hülfe kommen, co prędzey komu na pomoc pośpieszyć; sich nach seinem Vaterlande zu machen, do swoiey oyczyzny śpieszno iechać.

Eilf, iedenaście. von eilf Füßen, o iedenastu nogach. ie eilf und eilfe, po iedenastu, po iedenaście. eilfmal, iedenaście razy. der eilfte, iedenasty. eilfsylbig, wiersz w ktorym iednaście sylab.

Eilfertig, śpieszny, śpieszna, śpieszne, szypki, szypka, szypkie.

Eilfertigkeit, *f.* śpieszenie; blinde, ślepe; allzu große, nazbyt wielkie, okrutnie wielkie. mit aller Eilfertigkeit, z wszelką prędkością. eines Eilfertigkeit pardoniren, prędkość komu wybaczyć. ein Brief, der in aller Eilfertigkeit geschrieben, list, ktory z wszelką prędkością pisany. was bedeutet diese so große Eilfertigkeit? co znaczy ten tak wielki pośpiech? es dienet zu neuer Eilfertigkeit, to służy do nowey prędkości. etwas nicht völlig schreiben aus Schamhaftigkeit und Eilfertigkeit, co oszczędniey napisać dla wstydu y prędkości, s. Geschwindigkeit.

Eilfertiglich, śpieszno.

Eilig, śpieszny.

Eilsam, śpiesznie, śpieszno.

Eilung, *f.* śpieszenie.

Eimbeck, eine Stadt in Niedersachsen, Eimbeka, miasto w Niskich-Sasach.

Eimer, *m.* wiadro, zum Wasserschöpfen, do ciągnienia wody. mit Wassereimer bringen, z wodą wiadro przynieść; zum Feuerlöschen, do ugaszenia ognia; konew; worinnen u. d. g. aufgehoben wird, w ktorey wino, albo co takiego, iaki napoy noszą.

Eimerchen, *n.* wiaderko, s. Eimerlein.

Eimerlein, zum Schöpfen, wiaderko do ciągnienia wody.

Ein, deutscher Artikel, als ein Mann, eine Frau, ein Ding, wird im Polnischen gegeben, iaki, nie iaki, ieden, ieden człowiek, iedna pani, iedno miasto; deutsches Zählwort, niemieckie imie liczby, ieden, iedna, iedno. ein Gemüth aus zweyen machen, ieden umysł ze dwoch zrobić. zu einer Zeit zwey Dinge anhören, w iednym czasie dwie rzeczy słyszeć. eines habe ich zu wünschen, iednego mam życzyć. ein Brief, ieden list. eine Mauer, ieden mur. irgend einer, etwan einer, ieden a nic, to nic. ein oder der andere, ieden albo drugi. auf einen Brief habe ich geantwortet, nun komme ich auf den andern, na ieden list, odpowiedziałem, teraz idę do drugiego. ein, zwey, drey Jahr hat er geruhet, rok, dwa, trzy, spoczywał. einer, von, aus, oder unter, po polsku ieden ze dwoch, ieden między dwiema. einer von ihnen, ieden z nich. einer von vielen, ieden z wielu. einer wie der andere wollten sie nicht daran, tak ieden iak drugi, nie chcieli tego czynić. eines zu der, das andere zu einer andern Zeit, iedno iednego czasu, a drugie drugiego. eins da, das andre dort, iedno tam, drugie sam. einer fieng hier, der andre dort an, ieden ztąd zaczął, a drugi ztamtąd. auf eins nach dem andern denken, iedno po drugim myśleć, myśl za myślą idzie. es ist einer über den andern gefallen, ieden na drugiego padł.

Einander, wzaiemnie; alle Dienste erweisen, wzaiemnie sobie wszystkie przysługi świadczyć. wir haben einander zu allen Zeiten alle Dienste erwiesen, wzaiemnieśmy sobie każdego czasu wszystkie usługi świadczyli. einander lieben, wzaiemnie się kochać. einander schmeicheln, wzaiemnie sobie podchlebiać. ganze Tage bey einander seyn, całe dni u siebie bywać, przesiadywać;

dywać; beschuldigen, wzaiemnie sobie występki zadawać, zarzucać; begleiten, w kompanii z sobą chodzić; anklagen, wzaiemnie skarżyć na siebie; lästern, lżyć się, beszrać, wzaiemnie. einander heurathen, pobrać się, *to iest*, ożenić się y iść za mąż. einander umfassen, wzaiemnie razem się obłapić, ścisnąć. sich mit einander schlagen, pobić się z sobą. mit einander eins seyn, iedno być z sobą.

Einäschern, w popioł obrocić, etwas, co; eine Stadt, die Dörfer, miasto iakie, wsi.

Einäscherung, *f.* zpalenie, w popioł obrocenie.

Einäugig, iednooki, na iedno tylko oko widzący, ślepy na iedno oko.

Einätzen, wyrznąć etwas in etwas, co naczym, wyryć, wyrysować.

Einbalsamiren, nabalsamować; die Todten, umarłych.

Einbalsamirung, *f.* nabalsamowanie.

Einbeissen, nakąsić.

Einbeitzen, zmacerować, mit Saltze, solą.

Einbeitzung, *f.* zmacerowanie.

Einbekommen, dostać, nabyć, dopiąć rzeczy; eine Stadt, dostać iakiego miasta.

Einbeschließen, zamknąć w czym.

Einbetteln, sich, wprosić się; in den Besitz, w possessyą. sich in eine Charge eingebettelt haben, wprosić się na iaki urząd; ins Commando, na komendę. sich in ein Gut eingebettelt haben, w maiętność iaką, w dobra iakie.

Einbeugen, nagiąć; die Wurzeln in Knoten, korzenie, do sękow; zgiąć, zkrzywić; einen Stab, iaki palcat, kiy; zchylić, zwiesić, das Kinn, zwiesić, zchylić brodę.

Einbeugung, *f.* nagięcie, zgięcie; der Seiten, bokow.

Einbiegen, wgiąć, zgiąć, nagiąć.

Einbiegung, *f.* nagięcie, zgięcie, wgięcie.

Einbilden, ihm vorstellen, myślą, wyobrażać, sich etwas, sobie co; w myśli sobie wystawiać, przed oczy sobie kłaść stawiać, w myśli sobie co rościć, roić; sich, die Größe und die Vortrefflichkeit der Tugend, wyobrażać sobie wielkość y zacność cnoty; sich etwas, als etwas schreckliches, roić sobie w myśli, że co strasznego iest. er bildet sich das ein, to sobie on myśli, to sobie w myśli wyobraża, to mu na myśli zawsze; glauben, wierzyć; meynen, mniemać, rozumieć, *w tym że sensie*; sich viel falsches, rozumieć wiele falszu. wie er sich eingebildet, iak on sobie w myśli rości; namowić drugiego na co; sobie co wyperswadować; stolz seyn worauf, wynosić się, bydź hardym z czego. der sich was einbildet, ktory się nadyma z czego, pyszni się z czego. weil ihr was Geld bekommen, bildet ihr euch auch etwas ein, żeście trochę pieniędzy dostali, iuż się wynosicie.

Einbilden, das, *n.* wyobrażenie, *imaginacya*.

Einbildung, *f.* wyobrażenie, w myśli stawienie, Vorstellung in Gedanken, wystawienie w myślach; eines Dinges im Schlafe, wystawienie rzeczy we śnie; Meynung, mniemanie, rozumienie. stolze Einbildung, głupia wyniosłość, harde rozumienie o sobie. das in der Einbildung bestehet, co w wyobrażeniu myśli iest, rzecz tylko myślą wyobrażona, tylko w myśli iest. sich von etwas Einbildung machen, imaginacyą sobie o czym robić, rościć sobie, kryślić wyobrażenie czego w myśli.

Einbildungskraft, *f.* siła w duszy, ktorą się wyobrażenie dzieie, siła do wyobrażania; phantasia.

Einbinden, w wiązać. ein Buch einbinden, książkę w wiązać. in ein Bündlein einbinden, w wiązkę co związać. ein Buch in Pergament einbinden, książkę w pergamin oprawić; in Kalbleder, w cielęcą skorkę. zum Pathengeschenk geben, dać podarunek przy trzymaniu do ksztu; einschärfen, w biiać, w pamięć, w myśl, daß einer etwas wohl merken soll, aby kto co dobrze pamiętał.

Einbindung, *f.* wwiązanie; oprawienie; eines Buchs, oprawienie, oprawa książki; Einschärfung, wbiianie, w myśl, w pamięć, w głowę.

Einbläuen, wbiiać w myśl, etwas den Gemüthern, wbiiać co w umysły, nabić czym umysł; einem durch allerhand Kunstgriffe, rożnemi sztukami wbiiać co w umysł.

Einblasen, wdmuchać, wdmuchnąć, natchnąć; einem etwas, co komu, poddmuchnąć co komu, *to iest*, doradzić, pokazać sposob uczynienia czego; wenn einer nicht fort kann, sondern stecken bleibt, kiedy się kto zapomni w mowie, y nie może daley mowić. vorher einblasen, przestrzec

przestrzec kogo, einem, was er sagen soll, co ma mowić; damit er sich nicht verstolpere, aby się niepotchnął, aby nie pokawił, aby tego nie mowił, co nie trzeba.

Einblasen, das, *n.* wdmuchnienie, natchnienie, poddmuchnienie, podufzczenie, poddmuchanie.

Einbläser, *m.* poddmuchacz, natchniciel.

Einblasung, *f.* poddmuchnienie, natchnienie, podufzczenie.

Einblatt, ein Kraut, ziele, listek. *po-łacinie* unifolium.

Einblauen, nabiiać myśl, pamięć komu czym.

Einbohren, wwiercieć, einen Stamm, pień.

Einbrechen, wyłupić, t. i. podkopać ściane, y wykraść rzeczy zkąd. 2) wpaść, t. i. popędliwie wbiec; in ein fremdes Haus, do cudzego domu; wtargnąć; mit der Armee in Gallien, in Frankreich, wtargnąć z woyskiem do Gallii, do Francyi wlecieć; zu einem ins Haus, do kogo w dom wlecieć; in eines Schlafzimmer, do sypialnego pokoiu; uderzyć, auf den linken Flügel, uderzyć na lewe skrzydło, ins Lager, uderzyć na oboz; in die Flanke, z boku na kogo uderzyć, z boku go wziąć; nachodzić, wie die Nacht, zpękać się; als wie das Eis, ein Boden, iako to lod; zerwać się, iako to podłoga.

Einbrechen, das, *n.* podkopanie, przekopanie, przebicie ściany, wywalenie, wyważenie.

Einbrennen, wypalić, etwas mit dem Brenneisen, wypalić co gorącym żelazem; einem einen immerwährenden Fleck, wypalić komu wieczney hańby znak, piętno.

Einbrennen, das, *n.* wypalenie.

Einbringen, wnosić, wnieść, Getreide in eine Stadt, wnieść, wwieść, zboże przywieść do iakiego miasta. einmengen, wpleść iedno w drugie, etwas in etwas, co w co. 2) geben, abwerfen, dać, oddawać, przynosić. ein Held, der viel einbringet, Pole, ktore tak wiele przynosi; prowizyą przynosić. du hast befürchtet, es möchte dir dieses nichts einbringen, bałeś się, że ci to prowizyi, zarobku nie uczyni, nie przyniesie. einführen; zwozić, das Getreide, zwozić zboże do stodoły, do szpiklerza. eintreiben, zbierać, zbiiać na kupę. Geld eintreiben, pieniądze zbiiać, zbierać. wider etwas einbringen, znowu co czym nadgrodzić.

Einbringen, das, *n.* wnoszenie.

Einbringung, *f.* wnoszenie, wniesienie, zwożenie, przywożenie, nawiezienie. Einfuhre, *toż samo.*

Einbrocken, wkruszyć, wdrobić, Brod in Milch, chleba do mleka. hast du es gut eingebrockt, so magst du es gut ausessen, ty wkruszyłeś, ty masz wyieść. der schon einzubrocken hat, ktory się iuż czego dorobił, ktory ma żyć z czego. verzehren, zieść, przeieść, das Seinige, swoie, swoy maiątek.

Einbruch, *m.* podkopanie, wyważenie ścian, złodzieyskie; diebischer Einbruch in ein Haus, złodzieyskie wkradnienie się do iakiego domu; wtargnienie, feindlicher in ein Land, wtargnienie nieprzyiacielskie do iakiego kraiu.

Einbüßen, verlieren, zgubić, die Augen, oczy; das Leben, życie. kann man viel einbüßen? można wiele ztracić kiedy kto ma wiele? nichts von dem Seinigen, nic ze swoiego nie utracić. etwas von dem Seinigen einbüßen, co ze swoiego utracić, uronić.

Einbüßen, das, *n.* utrata, strata.

Einbuße, *f.* utrata, zguba.

Eindämmen, zastawę, tamę zrobić.

Eindingen, wymowić sobie; etwas, wymowić sobie co.

Eindorren, wyschnąć, zeschnąć, in einer langen Krankheit, w iakiey długiey chorobie.

Eindringen, wtrącać się, sich, przebić się dokąd; in die Stadt, do miasta. der Feind hat sich in das Lager eingedrungen, nieprzyiaciel przebił się do obozu. in den Hafen eindringen, przypaść do portu; sich in einen Dienst, wtrącać się do iakiego urzędu, wdawać się do cudzey powinności; zapędzić się; bis in das innerste des Landes, zapędzić się aż w śzrzod kraiu. mitten in Persien eindringen, wkroczyć w szrzodek Persyi. auf den Feind eindringen, natrzeć na nieprzyiaciela. f. Einbrechen.

Eindringung, *f.* wtargnienie, natarcie.

Eindrucken, wybić, wycisnąć w czym; hundert Siegel mit dem Ringe in Wachs, wybić, wycisnąc sto pieczątek sygnetem na wosku; die Spur seines Ganges in einem Beete, ślad wybić swoiego chodu w iakim zagonie. 2) derb machen, deptać, mit den Händen, rękami co wkładać. 3) eintauchen, zanurzyć,

nurzyć, in etwas, w czym; als in Wasser, iak to w wodę.

Eindrückung, *f.* wybicie, wyciśnienie, wyrażenie.

Eindruck, Nachdruck, *m.* wyciśnienie, wybicie, wyrażenie; haben die Reden gar nicht gehabt, żadnego wyciśnienia w umyśle mowy nie ſprawiły.

Einegen, zawlec, den Saamen, ſiew, pole zaſiane.

Einegen, das, *n.* zawleczenie broną.

Einer, eine, eines, kto, ktoś, ktokolwiek.

Einerley, ten ſam, ta ſama, tož ſamo; iſt nicht stets, nie zawſze to ieſt to ſamo. ich bin stets einerley, ia zawſze ten ſam ieſtem; = = laßt es seyn, kostbare Spiele halten und gar keine, niech to będzie wſzyſtko iedno y naykoſztownieyſze gry wyprawiać, y niiakie. dessen Gesicht war stets einerley, twarz iego była zawſze iednakowa. das ist einerley mit jenem, to ieſt to ſamo co y tamto to ieſt, wſzyſtko iedno z tamtym. redlicher Leute Sache ist einerley, ten ieſt ieden interes wſzyſtkich podściwych ludzi. zu einerley Zeit, iednegoż czaſu. nach einerley Sitten leben, iednakowe mieć obyczaie.

Einerndten, żąć, zbierać z pol, żniwo mieć.

Einerndter, *m.* żeńcarz.

Einerndtung, *f.* żniwo.

Einfach, iedyny, nieskładany, iednoſtayny, proſty. einfache Natur der Seele, proſta natura duſzy. einfacher Theil, iedna część. die Hauptbeschaffenheiten sind einfach, (einerley Art) przednieyſze iakości ſą proſte. einfache Wohnung, iedno pomieſzkanie. einfache Steuer u. d. gl. ansagen, verlangen, ieden podatek nałożyć, iednego podatku dopominać ſię.

Einfädeln, nawlec nić, nawlec igłę nicią, eine Nähnadel, nicią do ſzycia.

Einfältig, *adj.* proſty, alber, einfältiger Mensch, proſty człowiek, proſtak. 2) aufrichtig, ſzczery, niechytry.

Einfältig, po proſtu, po proſtemu.

Einfärbig, *adj.* iedney barwy, iednego koloru, iedney maści.

Einfahren, wiechać, in den Hafen, do portu; in die Schlacht, do ſzybu ſię ſpuścić; in das Bergwerk, do gòry na doł.

Einfahrt, *f.* wiazd, des Hafens, do portu; in das Bergwerk, ſpuſzczenie ſię do gòry. die Hinabfahrung, zſtąpienie do gòry, gdzie kruſzce kopią.

Einfall, *m.* upadek, des Zimmers hat ihn erschlagen, upadek pokoiu zabił go, *lepiey*, zawalenie pokoiu zabiło go; stehet bevor, upadek bliſki wiſi; darzu geneigt seyn, bydź ſkłonnym do upadku, do obalenia ſię; der Häuser, upadek budynkow. das zum Einfall geneigt ist, co upadkiem grozi. 2) feindlicher Einfall, nieprzyiacielski naiazd, nieprzyiacielska napaść. in der Feinde Land Einfall machen, naiechać nieprzyiacielskie kraie, napaść, na nieprzyiacielskie kraie. 3) Gedanke, myśl przypadła.

Einfallen, lecieć, walić ſię, upadać, können die Dinge nicht, upaść te rzeczy nie mogą. die Thürme sind mit großem Krachen eingefallen, wieże z wielkim trzaskiem, zwaliły ſię, upadły. weil das Fundament weg war, fiel das ganze Werk ein, że nie było fundamentu, że fundament uſzedł, cała robota zwaliła ſię; ſypać ſię, wie ein Wall u. d. g. so immer nach und nach einfällt, iak wał ſypany albo okop, ktory ſię powoli ſypie z gòry na doł, albo od dołu. das Haus ist vor Alter eingefallen, dom od ſtarości upadł. feindlich in ein Land einfallen, po nieprzyiacielſku napaść, na iaki kray, naiechać iaką ziemię. plötzlich in eine Wache einfallen, nieſpodzianie, nagle na czyie ſtraże, leże napaść. 3) kommen, trafić, auf eine gewisse Zeit, na pewny czas zapadać. die Nacht fällt ein, noc ſię zbliża, nadchodzi, naſtawać. die Kälte fällt ein, zimno naſtaie; der Sommer, lato naſtaie; der Sturm, wicher napada. 4) in die Gedanken oder in den Sinn kommen, na myśl, na pamięć przychodzić. es fällt mir ein, przypada mi na myśl, przychodzi mi na myśl; = = eines nach dem andern, iedno za drugim przypada; = = alles alte wieder, wſzyſtko znowu ſtare; sagen was einem einfällt, mowić co komu na ięzyk przydzie, co komu ślina do gęby przynieſie. 5) schwinden, opaść, die Backen sind ihm eingefallen, gęba mu opadła, pyski mu opadły.

Einfalt, *f.* proſtota, proſtość. sich eines Einfalt zu seinem Vortheil gebrauchen, czyiey proſtoty zażyć na ſwoie dobro.

Einfalten, zfałdować, in die Falten legen,

gen, w fałdy, fałdami ułożyć, etwas, co.
Einfassen, obwieść, obłożyć, osadzić, eine Stadt mit einem Graben, obwieść miasto okopem; etwas mit einem Gitter, co szrankami balasami opasać, obstawić; ein Kleid, suknią obłożyć taśmą - - szamerować; = = eine Thüre mit einem grünen Streife, drzwi obwieść, listwami, stresami zielonemi; ein Beet mit Buchsbaume, kwaterę w bukszpan osadzić; Smaragde im Gold, szmaragd we złoto, mit Silber, w srebro; etwas mit einer Gallerie, galeryą dać w koło. es fassen eine Reihe Berge das Land ein, rząd gór otacza kray; das Kleid mit einer güldenen Borte oder Tresse, suknia bramowana, złotym galonem, frandzlą, kampanką; mit einem Rähme ein Bild, w ramę oprawić obraz; die Hirnschale mit Golde, w złoto kalwaryą oprawić.
Einfassen, das, n. osadzenie, oprawienie.
Einfassung, f. obramowanie, szamerowanie. Kleid mit einer güldenen Einfassung, suknia złotym galonem obwiedziona; eines Bildes mit einem Rähme, oprawa obrazu w ramę; eines Beetes mit Buchsbaume, kwatery bukszpanem obsadzenie.
Einfesseln, okuć w kaydany, wsadzić w dyby, einen, kogo.
Einfinden, sich, stawić się, beym Gerichte, do sądu; zu gesetzter Stunde, na naznaczoną godzinę zasiadać; bey der gerichtlichen Untersuchung, na inkwizycyi.
Einfindung, f. stawienie się, zasiadanie.
Einflechten, wpleść, wwiązać, wkręcić, etwas in etwas, co w co. sich wohin, w jaką rzecz się wkręcić.
Einflechten, das, n. wplecienie się, w kręcenie, w co.
Einflechtung, f. wplecienie, wkręcenie.
Einflicken, wszyć, przyłatać, włatać, etwas in etwas, co w co. 2) sich bey einem mit Geschenken, *wszyć się lepiey*, wkręcić się do kogo przez podarunki.
Einflickung, f. włatanie, wszycie.
Einfließen, wpływać, wpłynąć. in das Meer, w morze. in die Gemüther, w umysły. etwas einfließen lassen, wlać co; wkładać. Schwänke in die Historie, żarty w historyą.
Einfliessung, f. wpłynienie, wpływanie.
Einflößen, kroplami wpuszczać. etwas in etwas, co w co. einem eine Lehre, naukę kroplami wpuszczać w kogo. t. i. powoli go uczyć zwolna.
Einflössung, f. kroplami wpuszczanie.
Einfluß, m. wpływanie, wpłynienie, in einen Cörper, w ciało, der Sterne, gwiazd.
Einfoderer, m. poborca.
Einfodern, pobierać, podatek wybierać.
Einfoderung, f. pobor, pobieranie, poboru wybieranie.
Einförmig, *adv.* iednym kształtem, iedną fozą.
Einförmigkeit, f. iednokształtność, ieden kształt, iedna robota, ieden kroy.
Einfressen, zeżreć, weniger Tage Verdruß, zeżreć, *lepiey*, połknąć utrapienie kilku dni. 2) durchnagen, przegryść.
Einfressung, f. zeżarcie.
Einfrieren, ściąć się, zmarznąć. der Wein pflegt nicht so leicht einzufrieren, wino zwykło marznąć nie tak łatwo. t. i. ścinać się lodem.
Einfrierung, f. zmarznienie, ścięcie się lodem.
Einführung, wprowadzić. Unglück einführen, nieszczęście wprowadzić. Getreyde einführen, zboże wprowadzić. eine neue Weise der Gerichte in die Republic, nowy sposob sprawiedliwości w rzeczpospolitą wprowadzić. ein neu Wort, iakie nowe słowo. eine sehr schädliche Sache in die Stadt, rzecz iaką szkodliwą do miasta wprowadzić. einen tapfern Mann als klagend, iakiego mężnego człowieka lamentującego wyprowadzić. eine Gewohnheit einführen, zwyczay wprowadzić; den Ehrgeiz in den Rath, ambicyą, staranie się o honory w senat wprowadzić, uwikłać. eine Person redend, mową iaką osobę uwikłać, lub wprowadzić w dyskurs. Laster in die Stadt, niecnoty do miasta wnosić, wprowadzać.
Einführen, das, n. die Einführung, wprowadzenie, des Wassers, wody, eines Irrthums, błędu. erdichtete Einführung der Personen, zmyślone wprowadzenie, udawanie osob. der Dinge in ein Land, deren wir nöthig haben, wprowadzenie rzeczy do kraiu, ktorych potrzebę mamy.
Einführer, m. wprowadca, der Seespeisen, morskich prowiantow. Einführerinn, f. wprowadczyna, wprowadzicielka, des Bösen, złego.
Einfüllung, wlać, wlewać. etwas in etwas, co w co. Wasser, wodę.
Einfüllung, f. wlanie, wlewanie.
Einfüttern, schować, etwas in ein Futteral, co do futerału.
Eingang, m. wchod, wstęp, zu einer Sache,

che, w iaką rzecz, haben, mieć, oder, przyſtęp, wſtęp, mieć do iakiey rzeczy, do izby, do mowienia. einem verbieten, przyſtępu, wſtępu komu bronić. an alle Eingänge bewaffnete Leute ſtellen, po wſzyſtkich przyſtępach, zbroynych ludzi poſtawić. an dem Eingange ſtehen, ſtać przy wſtępie, u wſtępu. neben dem Eingange des Hafens, przy wſtępie do portu. von dem Eingange des Marktes einem wegtreiben, od wſtępu, od weyścia na rynek, kogo odpędzić, albo, weyścia komu zabronić. 2) Thüre, drzwi, *także*, przyſionek, ſień, eines Tempels, przyſionku kościoła, Rathhauſes, ſień ratuſzna. 3) Anfang, początek. ſchwerer Eingang, cieżki początek, wſtęp. ſchlechter, lichy. waſchhafter, wykrętny. gemeiner, poſpolity, woher nehmen, wziąć zkąd. beym Anfang der Rede, na początku mowy, na wſtępie mowy. einer Comödie, początek komedyi. przemowa. ſeine Mühe unnöthiger Weiſe auf Eingang wenden müſſen, ſwoię pracą nie potrzebnie, na ułożenie przemowy łożyć. Eingang des Lebens, początek życia. ſo fort im Eingange ſtolpern, tak bardzo zaraz w początku potchnąć ſię. = zur Freundſchaft eröfnen, wſtęp do przyiaźni otworzyć. im Eingange habe ich es geſagt, z początku, to powiedziałem.

Eingeäſchert, zpalony, w popiół obrocony.

Eingeben, poddawać, dodawać, podtykać. einem etwas, co komu. einem, was er antworten ſoll, komu, co ma odpowiedzieć. einem neue Dinge, komu nowe rzeczy. = den Sinn, dodać myśli komu. = den Vorſatz, natchnąć kogo, aby przedſięwzięcie iakie uczynił. 2) Arzney eingeben, lekarſtwo dać, Gift, truciznę komu *zadać*. gieb ihr ein, ſo viel ich befohlen, zaday mu tyle, ilem ci rozkazał. 3) überliefern, oddać, einen Brief, liſt iaki. 4) überlaſſen, oddać komu dom iaki, darinnen zu wohnen, aby w nim mieſzkał.

Eingeben, das, inſtynkt.

Eingeber, *m.* poddawacz myśli.

Eingebildet, imaginowany, myślą wyobrażony. eingebildete Ehre, imaginowany honor, 2) Stolz, dumny, wynoſzący ſię nad inſzych.

Eingeblaſen, nadęty, napuſzony.

Eingebogen, nakrzywiony, nagięty, zakrzywiony. eingebogene Naſe, zakrzywiony nos. = Schnabel, zakrzywiony dziub.

Eingebohren, iednorodzony, Sohn, ſyn. 2) Landeskind, rodak, indigena. einem das Recht der Eingebohrnen geben, dać komu Indigenat; prawo rodowi tego obywatela.

Eingebracht, *adj.* wnieſiony, poſagowy. was zur Morgengabe mitgegeben worden iſt, co na poſag z panną dano. eingebrachte Güter, wnieſione, poſagowe dobra. eingebrachtes Haus, poſagowy dom. 2) vergolten, na prowizyą dany. eine Wohlthat, die doppelt eingebracht worden, dobrodzieyſtwo, na podwoyną dane prowizyą, wyświadczone, z podwoynym zarobkiem dła dobrze czyniącego.

Eingebrannt, *adj.* wypalany, eingebrannte Gemälde, malowania wypalane.

Eingebrockt, *adj.* wkruſzony, wdrobiony.

Eingebüßt, *adj.* ſtracony.

Eingebung, *f.* inſtynkt, natchnienie, göttliche, Boski, od Boga inſtynkt; des böſen Feindes, od złego nieprzyiaciela natchnienie; der geſunden Vernunft, zdrowego rozumu.

Eingedenk, *adj.* pamiętny, des Lobes, chwały. ein Gemüth, das der guten Verdienſte eines eingedenk iſt, umysł pamiętny na dobrze zasłużonych; eines Dienſtfertigkeit, pamiętny iakiey chęci w przysłużeniu ſię; = daß er mir geſagt habe, pamiętny ieſtem, że on mnie mowił. ich bin deſſen eingedenk, ieſtem tego pamiętny.

Eingedruckt, *adj.* wyrażony, wybity.

Eingeegt, *adj.* zawleczony.

Eingeerndtet, *adj.* zeżnięty, zeżnięte zboże. ſ. Einerndten.

Eingefallen, *adj.* upadły, Haus vor Alter, dom upadły od ſtarości. eingefallenes Geſicht, opadła twarz. eingefallene Augen, wpadłe oczy.

Eingefaßt, oſadzony, wyprawny, wſadzony.

Eingefeſſelt, w kaydany okuty. ſ. Einfeſſeln.

Eingefleiſcht, wcielony.

Eingeflochten, wpleciony.

Eingeflößt, kroplami wpuſzczony.

Eingefroren, zmarzły, zcięty lodem.

Eingeführt, wprowadzony, przyięty.

Eingefüllt, wlany.

Eingegoſſen, wlany.

Eingegraben, wyryty.

Eingehäckelt, zapięty, poſpinany.

Eingehaucht, natchnięty.

Eingehauen, narąbany, naſiękany.

Eigehen, weyść, in ein Haus, do iakiego domu; in eine Stadt, do iakiego miasta. annehmen, billigen, przyiąć, acceptować; einen Vorschlag, podaną propozycyą. den Frieden eingehen, pokoy przyiąć; Bündniß mit einem, przymierze z kim zamknąć, weyść z kim w związek. 2) baufällig werden, upadać, y zmieścić się, pomieścić się. es will mir nicht eingehen, nie może się mi to w głowie pomieścić, d. i. ich kann es nicht begreifen oder glauben, nie mogę tego poiąć, nie mogę temu wierzyć. 6) einlaufen, zbiec się, zstąpić się, wie ein Tuch, iako sukno gdy się ztępuie, zbiega.

Eingehüllt, obwinięty, obwinięta, obwinięte; zawiniony, zawiniona, zawinione.

Eingekauft, kupiony, kupiona, kupione, zakupiony, na, ne.

Eingekocht, wwarzony, wwarzona, wwarzone; wgotowany, na, ne.

Eingekrümelt, wkruszony, wkruszona, wkruszone; wdrobiony, na, ne.

Eingeladen, zaproszony, zaproszona, zaproszone; zapraszany, szana, szane.

Eingelassen, wpuszczony, wpuszczona, wpuszczone; wpuszczany, ana, ane.

Eingelegt, eingemacht, zaprawny, smarzony w czym. 2) ausgelegt, mit allerhand buntfärbigen Dingen, wykładany wszystkiemi rozmaitemi farbami.

Eingemacht, zaprawny, smarzony w czym. eingemachte Dinge, konfitury.

Eingemengt, wmięszany, na, ne; zarzucony między inszych iakich wielu rzeczy.

Eingemischt, wmięszany, na, ne; wkłucony, wkłucona, wkłucone.

Eingenäht, wszyty, wszyta, wszyte, wszywany, wszywana, wszywane.

Eingenommen, dobyty, wzięty, odebrany, mocą orężem.

Eingepackt, zapakowany, zapakowane, upakowany, wpakowany.

Eingepflanzt, wszczepiony, wszczepiona, wszczepione; in der Natur, w naturze; in den Gemüthern, w umysłach; in dem Menschen von Natur, w człowieku od natury wszczepiony, wrodzony. eingepflanzte Erkänntniß, zaszczepiona, wrodzona wiadomość. eingepflanzte Sparsamkeit der Familie, wrodzona oszczędność familii. eingepflanzte Kraft der Natur, wrodzona moc w naturze.

Eingepfropft, wszczepiony, als ein Baum, iako to drzewo zaszczepiony, na, ne.

Eingeprägt, wyryty, dem Gemüthe, w umyśle; in Gold, w złocie. s. Einprägen.

Eingepreßt, s. Einpressen.

Eingequetscht, s. Einquetschen.

Eingerammelt, s. Einrammeln.

Eingerichtet, s. Einrichten.

Eingerieben, s. Einreiben.

Eingerissen, s. Einreissen.

Eingerückt, s. Einrücken.

Eingesackt, s. Einsacken.

Eingesäet, s. Einsäen.

Eingesalbt, s. Einsalben.

Eingesalzen, nasolony, solony, Fisch, solona ryba, oder Fleischwerk, solone mięso; einwässern, zmacerować, zmoczyć. der mit dergleichen handelt, ktory takowemi solonemi y marynowanemi rzeczami handluie; maryniarz, zaprawca. s. Einsalzen.

Eingesammelt, zebrany, zebrana, zebrane.

Eingesäuert, zakwaszony, zakwaszona, zakwaszone.

Eingescharrt, zakopany, wkopany, wkopana, wkopane.

Eingeschenkt, wlany, wlana, wlane, wlewany, wlewana, wlewane. s. Einschenken.

Eingeschirrt, zaprzężony, zaprzężona, zaprzężone, s. Einschirren.

Eingeschläfert, uśpiony, uśpiona, uśpione. s. Einschläfern.

Eingeschlagen, wbity, wbiany. s. Einschlagen.

Eingeschlichen, wemknięty, podrzucony. 2) eingeschoben, podrzucony. eingeschobner Knabe, podrzucony chłopiec. s. Einschleichen.

Eingeschlossen, zamknięty w czym.

Eingeschluckt, połkniony, połykany. s. Einschlucken.

Eingeschnitzt, wyrżnięty, wyryty, wycięty na czym, na drzewie, na kamieniu. s. einschnitzen.

Eingeschnitten, wykroiony, wykroiona, wykroione. s. Einschneiden.

Eingeschnürt, wsznurowany, wsznurowane, wsznurowane, usznurowany, usznurowana, usznurowane.

Eingeschoben, podrzucony, podrzucona, podrzucone. eingeschobene Kinder, podrzucone dzieci, ułożony. eingeschobne Bücher, d. i. falsche, włożone, podłożone książki, to iest fałszywe, nie prawdziwe tego auktora, pod ktorego są imieniem, in eines Stelle, na czyie mieysce

mieyſce dany podſuniony, podſunięty. ſ. Einſchieben.
Eingeſchränkt, otoczony bałaſami, obwiedziony, obwiedziona, obwiedzione. ſ. Einſchränken.
Eingeſchrieben, wpiſany, wpiſana, wpiſane.
Eingeſchrumpft, gibki, gibka, gibkie, gięty.
Eingeſenkt, wpuſzczony w co, w ziemię. ſ. Einſenken.
Eingeſeſſener, rodak, tu rodzony, *indigena*.
Eingeſetzt, wſtawiony. ſ. Einſetzen.
Eingeſpannt, zaprzężony, - ona, - one.
Eingeſperrt, zamknięty, zawarty w czym wewnątrz. ſ. Einſperren.
Eingeſteckt, zaprawny, zaprawna, wne, zaprawiony, - wiona, - wione.
Eingeſtopft, nadziany, nadziana, nadziane, napchany, - ana, - ane.
Eingeſtreuet, poſypany, poſypana, poſypane, potrząśniony, - ona, - śnione. ſ. Einſtreuen.
Eingetaucht, powiedziony, powierzchu farbą, albo czym inſzym, zmaczany tylko wierzchem. ſ. Eintauchen.
Eingetheilt, podzielony na części, podzielona, podzielone; na cząſtki.
Eingetragen, znieſiony, znieſiona, znieſione. ſ. Eintragen.
Eingetrieben, przymuſzony, przyniewolony, - lona, - lone.
Eingetröpfelt, kroplami, wpuſzczany, wpuſzczana, wpuſzczane. ſ. Eintröpfeln.
Eingetunkt, powleczony, powiedziony, powierzchu. ſ. Eintunken.
Eingewebt, wrobiony, wtkany, *tkackim ſpoſobem*. ſ. Einweben.
Eingeweicht, zmiękczony, zmiękczona, zmiękczone.
Eingeweide, *n.* trzewa, wnętrzności, die ſich zuſammenziehen und wieder nachgeben, ktore ſię ściągaią y rozciągaią. in den Eingeweiden Schmerzen empfinden, we wnętrznościach bol czuć; alle ausſpeyen, wſzyſtko wypluć, wyrzucić; = = ausnehmen, wyiąć; ein Uebel, welches darinne ſteckt, choroba, ktora we wnętrznościach ieſt. dem das Eingeweide vom Hunger ganz ſchlaff oder welk iſt, ktoremu od głodu kiſzki ſię pokurczyły, powiędły. das Eingeweide ausnehmen, wyiąć wnętrzności, aus etwas, z czego; aus einem Haſen, z załąca, t. i. zaiąca wypaproſzyć, *po myśliwsku ſię mowi*.

Eingeweihet, poświęcony, poświęcona, poświęcone. ſ. Einweihen.
Eingewickelt, uwikłany. ſ. Einwickeln.
Eingewieſen, wprowadzony, - dzona, - ne.
Eingewilliget, aprobowany, przyięty.
Eingewindelt, w pieluchy, uwiniony. ſ. Einwindeln.
Eingewirkt, wpleciony, wetkany. ſ. Einwirken.
Eingeworfen, wrzucony.
Eingewurzelt, wkorzeniony; tief, głęboki. ſ. Einwurzeln.
Eingezeichnet, wpiſany.
Eingezogen, beſcheiden, ſkromny, ſkromna, ſkromne.
Eingezogen, *adv.* ſkromnie, pomiarkowanie.
Eingezogenheit, *f.* ſkromność, powściągliwość, umiarkowanie.
Eingießen, wlać, wlewać, etwas in ein Faß, co do naczynia; das Oel in einen Topf, oliwy nalać w garnek, oliwę wlać; Oel in die Lampe, oliwy do lampy. mit Bley eingießen, ołowiem wylać, oblać.
Eingießen, das, *n.* wylanie, oblanie.
Eingießer, *m.* wylewnik, odlewnik.
Eingießung, *f.* wylanie, oblanie.
Eingraben, vergraben, wkopać, zakopać, eine Leiche, trupa; eine Statua in die Erde, ſtatuę w ziemię. 2) einhauen, einſchneiden, wyrąbać, wyciąć, wyryć, wykroić; die Geſetze in Erzt, prawa na miedzi.
Eingraben, das, *n.* wykopanie, wyryſowanie, wyrycie.
Eingraber, *m.* wykownik, kopacz, wyrylnik na metalu.
Eingrabung, *f.* wykopanie, des ganzen Körpers, całego ciała. 2) Einhauung, wyrycie.
Eingreifen, zagrabić, przyareſztować, przytrzymać, in eine Sache, iaką rzecz.
Eingriff, *m.* zagrabienie, in etwas, czego, zaiechanie, zaiazd; in eines Güter, zaiechanie cudzych dobr; in fremde Dinge, zabranie, zagrabienie cudzych rzeczy.
Eingriff thun, zagrabić, zaiechać, in eines Güter, cudze dobra.
Eingürten, przypaſać, opaſać, mit den koſtbarſten Gürteln, koſztownemi paſami.
Einguß, *m.* wlanie, wylanie.
Einhäckeln, zawadzić na haku; zawadzić, zapiąć na haczyk.
Einhäckelung, *f.* zawadzenie, zapięcie.
Einhäfteln, zapiąć, założyć na haczyk.

Einhäften, założyć na haczyk, zapiąć na haftki.
Einhändigen, dać komu co w ręce, włożyć komu co w ręce; einem einen Brief, komu liſt do rąk oddać.
Einhängen, zahamować, das Rad, koło.
Einhängen, das, n. zahamowanie.
Einhalt, m. zatrzymanie, zatamowanie, der Ruderer, fliſow, gdy ſtatek zatrzymują: zakazanie, zakaz, der Bosheit, zakazanie y zatrzymanie niecnoty; des Betrübnisses, utrzymanie żalu; einer Sache thun, zatrzymanie iakiey rzeczy uczynić; dem Hochmuthe, wyniosłość, hardość wſtrzymać; seinem Hasse gegen einen, ſwoiey zawziętości na kogo, tamę położyć; einem durch die Gesetze, ukrocić kogo prawem, opiſać go prawem; den Begierden, chuci wſtrzymać, ukrocić; dem Muthe, umysł, krotko wziąć, krotko trzymać.
Einhalten, wſtrzymać, zatrzymać, im Laufe, bieg wſtrzymać, albo w biegu ſię zatrzymać; seine Begierden, wſtrzymać ſwoie chęci, chuci; eines Loben, uśmierzyć hałas gniew zaiadły; der Flucht, w ucieczce kogo *przytrzymać*.
Einhalten, das, zatrzymanie, wſtrzymanie.
Einhaltung, f. zatrzymanie, wſtrzymanie, przytrzymanie.
Einhandeln, zkupować, etwas, co.
Einhauchen, parą z gęby co odmuchnąć, ozionąć. einem etwas mit dem Maule, ozionąć co komu gębą. ſ. Einblasen.
Einhauchung, f. odmuchnienie, ozionienie. ſ. Einblasung.
Einhauen, wycinać, wyżynać w czym. Buchstaben in den Stein, litery na kamieniu, in eine Eiche, w iakim dębie, in eine Säule, w kolumnie. wpaść na kogo. mit dem Degen in die Feinde, wpaść na nieprzyiacioł z pałaſzem. przyciąć na kogo pałaſzem.
Einhauen, das, n. wycięcie, wyżnienie, przycięcie na kogo, napaść na kogo.
Einheften, wbić, wpiąć, zapiąć.
Einheimisch, domowy. einheimische Zucht, domowa karność, = Krieg, domowa woyna, = Exempel, domowy przykład, einheimisches Uebel, domowe złe, = Verbrechen, domowy wyſtępek, = und gemeine Dinge, codzienne, y powſzednie rzeczy. die einheimischen Künstler, domowi rzemieślnicy.
Einheitzen, zapalić, ogrzać. die Badstube, w łaźniach zapalić, w izbie zapalić, *phras.* ſzczegulna.
Einheitzen, das, n. zagrzanie, zapalenie w izbie, w łaźniach.
Einheitzer, m. palacz, zapalacz, podpalacz.
Einheitzung, f. ogrzanie, zagrzanie, der Bäder, łaźni, kąpieli.
Einhellig, zgodny. Ruf, zgodna wieść, iednoſtayna. einhellige Stadt in Beybehaltung der Freyheit, zgodne miaſto w utrzymywanu wolności. einhelliger Rath, zgodna rada, einhellige Stimme, Rufen aller, zgodny, głos, zgodna powieść wſzyſtkich. einhellige Meynung, zgodne, iedno, iedno ſtayne zdanie wſzyſtkich. einhellig in etwas seyn, być zgodnym, zgadzać ſię w czym. alle sind einhellig, wſzyſcy ſą zgodni, wſzyſcy ſię zgadzaią na to.
Einhellig, *adv.* zgodnie, z zgodą. sich widersetzen, opierać ſię, ſprzeciwiać ſię. einhellig beschliessen, zgodnie, zgodnym głoſem uſtanowić. = einen gewissen Tag erwehlen, zgodnie pewny dzień obrać.
Einhelligkeit, f. zgoda. brüderliche Einhelligkeit, braterska zgoda. ſ. Eintracht.
Einhemmen, zahamować.
Einherfahren, wieść ſię, auf einem Wagen, na wozie.
Einherfliegen, herzufliegen, przylecieć.
Einhergang, m. ſtąpienie, *ſtupanie.* R.
Einhergehen, ſtąpać. *ſtupać.* R. Schaarweise, kupami, trzodami. öffentlich mit dem Degen, publicznie ze ſzpadą, z pałaſzem chodzić.
Einhertreten, ſtąpać.
Einhertretung, f. ſtąpanie, wſtąpienie.
Einherzotteln, * langsam einhergehen, zedrżeniem, drżąc iść, poſtępować zwolna.
Einhörnigt, iednorogi, o iednym rogu. das nur ein Horn hat, co tylko ieden rog ma. = Thier, zwierz.
Einholen, dogonić, dopędzić, doścignąć. sie können uns gegen Abend einholen, możeſz nas ku wieczorowi dogonić. einem auf der Reise, kogo na drodze dopędzić. einen durch seine Geschwindigkeit, ſwoią prędkością. *owſzem ſzypkoſcią*, kogo doścignąć dopaść. 2) entgegen gehen und empfangen, wyiść przeciwko komu, y przyiąć go witaiąc.
Einhorn, n. iednoroziec, ein Thier, zwierz. dessen Horn, wie es in der Arzney gebraucht wird, iednorożcowy rog, ktorego w lekarſtwach zażywaią.
Einfüllen, obwinąć, etwas in einen Behältniß, co w ſo. obwieść, powlec.

Einhül-

Einhüllung, *f.* obwinięcie, obwinienie, uwinienie, powleczenie, powłoka, des Kopfs, obwinięcie, głowy.

Einjährig, roczny, roczniak. einjährige Tochter, roczna corka, ktorey tylko rok. einjähriger Stier, roczny wołek, byczek. Alter, roczna starość, roczny wiek.

Einjagen, wrzucić, nabawić. einem eine Furcht, nabawić kogo boiaźni. Schrecken, nabawić kogo strachu; przerazić kogo strachem, zatrwożyć kogo strachem, zastraszeniem.

Einjagen, das, *n.* der Furcht, nabawienie boiaźni, strachu, przerażenie boiaźnią, strachem.

Einig, iedyny, der allein ist, ktory tylko, sam ieden iest. einiger Sohn, iedyny syn, iedynak. einiger Trost, iedyna pociecha. Gott hat eine einige Welt erschaffen, Bog stworzył ieden tylko świat. einige Welt, iednorodzony, raczey iednostworzony świat. der einige aus dem ganzem Collegio, sam tylko ieden z całego Collegium. irgend einer, czyie nie iaki. einige Weltweise, niektorzy Filozofowie. eines Rath in einigem Stücke verbessern, czyią radę, w niektorych częściach poprawić. einige Dinge sind unter uns gemein, nie ktore rzeczy są między nami wspolne; *iaki*, einigen Theil der Freundschaft haben, mieć iaką część przyiaźni. einige von dem Hausvolke, ktoś z domowych, z domowych ludzi. einige der Seinigen erwarten, kogo ze swoich czekać. *Niektory.* einige fürchten sich vor dich, niektorzy boią cie się. einiger maßen, nie iakim sposobem. nur einiger maßen, tylko trochę. etwas wissen, cokolwiek wiedzieć. 3) Einträchtig, zgodny, ziednoczony; einige Amtsgenossen, zgodni Koledzy. einig seyn mit einem, zgodnym być z kim; einig seyn unter sich, zgodą być z sobą. einig leben mit einem, w iedności żyć z kim. wieder einig werden, znowu do iedności z kim przyiść. einig machen, poiednać iednego z drugim.

Einige, *plur.* niektorzy, nieiacy.

Einigkeit, *f.* in der Zahl, iedno, w liczbie. 2) Eintracht, zgoda. Einigkeit stiften, iedność uczynić, sprawić. Einigkeit bestätigen, zgodę, iedność utwierdzić; = wieder herstellen, iedność znowu przywrocić. brüderliche Einigkeit, braterska iedność. in sehr guter Einigkeit mit einem leben, w nader dobrey iedności żyć, zostawać z kim. s. Einträchtigkeit.

Einkähle, *f.* okap u domu, u kościoła.

Einkauen, pogryść pokarm wprzod niżeli dać. 2) einem etwas oft vorsagen, często komu co mowić, nabiiać głowę.

Einkauen, das, *n.* pogryzienie wprzod pokarmu, niżeli danie; częste mawianie komu czego.

Einkäufer, *m.* zkupień, der Speisen, zkupień żywności.

Einkäuferin, *f.* zkupienka, ktora zkupuie co, żywność.

Einkauf, *m.* zkupowanie, zkupienie, nakupienie.

Einkaufen, zkupować, nakupować, etwas, co; Speisen in die Küche, żywności do kuchni.

Einkaufung, *f.* zkupienie, nakupienie.

Einkehren, zkierować, wstąpić, wyboczyć; bey einem Schenken, do szynkarza; bey einem guten Freund, do dobrego przyiaciela; auf seinem Gute, do swoiey maiętności; zu Rom, do Rzymu; in eines Hause, do domu czyiego; in eines Meyerhof, do wioski czyiey.

Einkehrung, *f.* gospoda, wstęp, gościniec.

Einkleiden, ubrać w suknie, przyodziać; etwas womit, przyodziać co czym, ubrać co w co, lub kogo w co.

Einkleidung, *f.* ubranie, przyodzianie.

Einklemmen, ścieśnić.

Einklemmung, *f.* ścieśnienie.

Einknäten, gnieść, mięsić, miętosić. etwas recht einknäten, co dobrze ugnieść.

Einknüpfen, przywiązać, przypiąć, wpiąć, in etwas, w co.

Einkochen lassen, wywarzyć, dać się wygotować, den vierten Theil, czwartą część; die Helfte, połowę; bis auf den vierten Theil, aż do czwartey części.

Einkochung, *f.* wywarzenie, wygotowanie.

Einkömmling, *m.* s. Ankömmling, przychodzień, przybysz.

Einkommen, weyść, wiechać, in die Stadt, do miasta. 2) Nutzen geben, intratę czynić. das Geld, welches aus den Bergwerken einkömmt, pieniądze, ktore z gòr, z Bani, czyli z kopania kruszcow przychodzą. *prowent.* die Früchte oder Nutzung, welche von den Landgütern einkommen, dochody, prowenta, ktore z ziemskich dobr idą. 3) übergeben, *podać:* mit einer Supplik einkommen, supplikę iaką podać.

4) *zprze-*

4) *zprzeciwiać się:* wider etwas einkommen, sprzeciwiać się czemu.

Einkommen, das, *n.* intrata, prowent, dochod, am Gelde; reiches, aus den Weinbergen, prowent z winnic; geringes, cienki, mały; gewisses und beständiges, pewny y stały prowent; -geben von etwas, prowent, dochod z czego; kein gerechteres giebt der Himmel, die Erde und die Zeit, żadnego sprawiedliwszego dochodu nie daie niebo, ziemia, czas. auf etwas ein Einkommen setzen, dochod, intratę na czym fundować. Einkommen der Landgüter, intrata z dobr ziemskich, z gruntu, z roli. sein Einkommen von diesen Gütern sind zwey Talente, iego intrata z tych dobr dwa talenta. Einkommen an Früchten, w snopkach, w krescencyi, prowent.

Einkramen, nazkupować.

Einkriechen, wczołgać się, wemknąć się, wohin, dokąd.

Einkriechung, *f.* wczołganie się, wemknienie się, wsunienie się.

Einkrümmen, zkrzywić, wykrzywić.

Einkrümmung, *f.* zkrzywienie, wykrzywienie.

Einkünfte, *plur.* dochod, intrata. er hat jährlich so viel Einkünfte aus dem Lande, tak wiele ma ze wsi intraty co rok. er nimmt die Einkünfte bloß aus den Gütern der Stadt, ma intratę tylko z samych dobr, z osiadłości, mieyskich.

Einladen, bitten, zaprosić, zapraszać. einen in sein Haus, zaprosić kogo do swoiego domu. oft zur Abendmahlzeit einladen, często na wieczerzą zapraszać. einen schriftlich einladen, kogo listem zapraszać, daß er sein Quartir bey ihm nehmen soll, aby u niego stał. mit Belohnungen einladen etwas zu thun, podarunkami *zachęcać* do uczynienia czego; zu sich zur Mittagsmahlzeit, do siebie na obiad zaprosić; zu Tische, do stołu. *Pozywać:* zum Gerichte einladen, do sądu pozwać, do prawa; einen zu Gaste, na bankiet. zum Berathschlagen einladen, do rady na radę zaprosić; zum Abendessen, na wieczerzą, na kolacyą.

Einladen, das, *n.* zapraszanie, zaproszenie.

Einlader, *m.* zapraszaiący.

Einladerin, *f.* zapraszaiąca.

Einladung, *f.* zaproszenie, zapraszanie, gütige, angenehme und höfliche, łaskawe, przyiemne y ludzkie. auf eines Einladung auf das Rathhaus kommen, na czyie zaproszenie na Ratusz przybyć.

Einländisch, besser Inländisch, domowy, oyczysty, rodowity w kraiu.

Einläuten, wydzwonić, dzwonem co ogłosić, die Messe, jarmark; in die Kirche einläuten, dzwonić do Kościoła.

Einläuten, das, *n.* dzwonienie na co, in die Kirche, do Kościoła.

Einlaß, *m.* kryiome drzwi.

Einlassen, wpuścić, einen, kogo, zu einer, do ktorey; einen in das Land, wpuścić kogo do kraiu; zu sich ins Haus, do domu, w dom, do siebie; den Feind in die Stadt, nieprzyiaciela do miasta. es wird niemand eingelassen, nikt nie będzie wpuszczony. sich in eine Rechtssache einlassen, wdawać się w prawny interes; in eine Schlacht, przyść do bitwy, ztaczać bitwę; in einen Vertrag, mieć się do ugody, wdać się w ugodę; in ein Gespräch, wdać się w mowę; in eine Unterredung, w dysputę; in einen Krieg, w woynę.

Einlassen, das, *n.* wpuszczanie, wpuszczenie.

Einlasser, *m.* wpuściciel.

Einlassung, *f.* wpuszczenie.

Einlauf, *m.* wbieżenie, wbieg, in den Hafen, do portu.

Einlaufen, wbiec, dopaść, in den Hafen, wbiec do portu, dopaść portu. 2) überbracht werden, być przyniesionym. die Posten, die Nachrichten pflegen einzulaufen, poczty, wiadomości, zwykły przybiegać, przypadać.

Einlaufen, das, *n.* wbieżenie do portu.

Einlegen, wsadzić, einen Zweig in die Erde, wsadzić gałązkę w ziemię. *wprowadzić:* Besatzung in eine Stadt, garnizon do miasta; in das Schloß, do zamku. Gurken einlegen, ogorki wsadzić, powsadzać, ogorkow nasadzić, nawsadzać. ein gut Wort für einen bey einem einlegen, dobre słowo, za kim u kogo, wymowić, dać komu dobre słowo u kogo. Ehre mit etwas einlegen, honoru przez co dostąpić. Wein einlegen, wina naskładać, nakupować. Bier auf den Sommer einlegen, piwo na lato, złożyć do piwnicy. in das Becken einlegen, wrzucić pieniądz na tace, iak po Kościołach bywa; etwas in den Klingelbeutel, wrzucić co do woreczka ze dzwonkiem w Kościele. *Wysadzać, wykładać:* wie die Tischer mit allerhand

hand Holze, iak stolarze wysadzaią, rożnym drzewem swoie roboty. *pos-kładać, pozbierać.* die Waare, wie die Kramer, wenn sie feil gehabt, towar pozbierać iako kramarze czynią, ktory na przeday mieli. Ubogim być. einlegen, raczey lipagę, *ofiest.* w polskim w tym samym sensie.

Einlegen, das, *n.* wsadzenie, eines Zweigs, gałązki. 2) der Besatzung, wprowadzenia załogi, osadzenie załogą, Garnizonem. 3) des Lobs, dostąpienie chwały. des Weines, złożenie wina. 4) in den Klingelbeutel, włożenie pieniądza do woreczka ze dzwonkiem wkościele. 5) der Tischler, wykładanie, wygadzanie stolarskie. 6) der Waare, złożenie towarow, zkładanie.

Einleibig, iednego ciała, so nur einen Leib hat, ktory tylko iedno ma ciało.

Einleibung, *f.* wcielenie, inkorporacya, w iedno ciało ziednoczenie.

Einleiten, wprowadzić, wprowadzać. einen in etwas, kogo do czego. etwas wohin, co dokąd. zur Disputirkunst, wprowadzić do dyalektyki, to iest ułatwić mu pierwey iey zrozumienie. des Wassers Einleitung, wody wprowadzenie. zu einer Kunst, wprowadzenie do iakiey sztuki.

Einlenken, zkierować, im Lauffe, w biegu, mit dem Pferde, konia casnąć, z koniem się casnąć, mit dem Wagen, poiazdem zkierować. von seiner Gewohnheit ablassen, porzucić swoy zwyczay. mit dem Maule einlenken, wrucić się ze słowem zatrzymać. t. i. przestać mowić.

Einlenkung, *f.* w biegu zkierowanie.

Einlogiren, (einloschiren) gospodę komu naznaczyć, stancyą. einen irgendwo, komu gdzie. sich bey einem, gospodą u kogo stanąć.

Einlogirung, *f.* gospody naznaczenie.

Einlösen, odkupić. etwas für nichts weniger, als er es gekauft, za tyle odkupić za wiele on kupił. das Seinige einlösen, swoie odkupić. *wykupić.* etwas, das einer versetzt, wykupić to, co kto zastawił.

Einlösung, *f.* wykupienie, odkupienie.

Einmachen, zaprawić, usmarzyć w czym. Oliven, oliwki usmarzyć. etwas auslösen, daß man es einmache, wybrać co do smarzenia, do zaprawienia. dienlich, zdatnego, dobrego, daß man es einmachen kann, że to można smarzyć, zaprawić. Kalk einmachen, gasić wapno.

Einmachen, das, *n.* zaprawa, smarzenie.

Einmacher, *m.* zaprawnik.

Einmachung, *f.* zaprawa, zaprawienie, smarzenie w czym, iako to w cukrze. des Kalkes, gaszenie wapna.

Einmal, raz, hat er sich eingebildet, daß ihm alles frey stehe, was er nur wolle, urościł sobie raz w myśli, że mu wszystko wolno co zechce. wenn das Gemüthe einmal sich auf böse Dinge bringen läßt, kiedy się iuż raz umysł puścił na złe. ein oder das andre mal, raz y drugi. ein, zwey und mehrmal, haben sie müssen Geld geben, raz, drugi, y więcey musieli pieniądze dać. ein und mehrmal, raz y więcey. einmal nach dem andern, raz po razie, ieden za drugim, etwas sagen, co mowić. auf einmal etwas befehlen, na ieden raz, na raz, co nakazać. etwan einmal was gehöret haben, kiedyś co słyszeć. einmal so, das andremal so, raz tak, drugi raz tak. einmal glückselig, das andre mal elend seyn, raz być szczęśliwym, drugi raz mizernym. mehr als einmal, więcey iak raz. ein für allemal sey das gesagt, raz za wszystkie razy niech to będzie powiedziane. auf einmal austrinken, na raz wypić.

Einmahnen, upominać się, seine Schulden, o swoie długi. das Geld von einem, o pieniądze u kogo.

Einmahnen, das, *n.* upominanie się.

Einmahner, co się upomina.

Einmahnung, *f.* upominanie się, dopominanie się, swoiego, des Geldes, pieniędzy, der Schulden, długow.

Einmauern, murem opasać.

Einmengen, przymięszać, mięszać. Verse mit in die Rede, mięszać wiersze do mowy niewiązaney; mięszać się w co. sich mit in den Friedensschluß einmengen, mięszać się do uspokoienia, do uczynienia pokoiu. sich in anderer Unterredung, mięszać się do rozmowy drugich. einige unter andere einmengen, niektorych między inszych mięszać.

Einmengen, das, *n.* wmięszanie.

Einmenger, *m.* wmięszacz, ten co mięsza iedno z drugim.

Einmengung, *f.* przymięszanie, wmięszanie, gewisser Personen, pewnych osob.

Einmischen, wmięszać.

Einmischung, *f.* wmięszanie.

Einmüthig, iednomyślny. einmüthige Cameradinn, iednomyślna kamradka.

Einmüthig, iednomyślnie, iednym umysłem, iedną myślą.

Einmüthigkeit, *f.* iednomyślność. brüderliche, braterska iednomyślność.
Einmüthiglich, iednomyślnym zdaniem, beschließen, ustanowić, uchwalić.
Einnähen, wszyć, in einen Sack, w worek, zaszyć w co.
Einnähung, *f.* wszycie, zaszycie w co.
Einnahme, *f.* dochod, wziątek, = und Ausgabe trift überein, wziątek y wydatek rowno wychodzą, nic się nie zostaie. in die Einnahme bringen, w reiestr, to co się bierze wpisać.
Einnessen, zmoczyć, umoczyć, co w czym.
Einnehmen, erobern, wziąć, dobyć. eine Stadt mit dem ersten Sturme, dobyć miasta za pierwszym szturmem. *Uiąć.* einen mit seiner Höflichkeit, uiąć kogo swoią ludzkością. *Osadzić.* das Schloß mit Soldaten, osadzić zamek żołnierzami. eine Stadt durch Uebergabe, wziąć miasto przez poddanie się. Arzney einnehmen, lekarstwo wziąć. laß dich andrer Anschläge nicht einnehmen, nie day się cudzym radom *uwodzić*; *poiąć*, *przeiąć*. eine Kunst, sztukę.
Einnehmen, das, *n.* dobycie, wzięcie.
Einnehmer, *m.* poborca, co podatki odbiera, podatkowy, der Stadt, mieyski.
Einnehmerinn, *f.* ta ktora dobywa miast, fortec, dobywaczka.
Einnehmung, *f.* odebranie, zabranie, zastąpienie, dobycie, dobywanie. des Markts, zastąpienie rynku. der Städte, dobywanie miast, des Geldes, pobieranie pieniędzy.
Einnesteln, zpiąć, pozpinać.
Einnetzen, zmoczyć. etwas, co. die Hände mit eines Blute, ręce zmoczyć we krwi czyiey.
Einnetzung, *f* umoczenie, umaczanie.
Einnisten, gnieździć, gniazdo słać, usłać.
Einnistung, *f.* gniezdżenie, gniazda słanie.
Einöde, *f.* osobność, puszcza. wüste Gegend, pusta okolica. noch nicht in die rechten Einöden gekommen seyn, ieszcze nie przyiść do prawdziwych pustyń; *Pustynia.*
Einpacken, upakować, wpakować, zapakować. sein Wandergeräthe, swoie manatki, drobiazki, w tłomoczek włożyć. 2) stille schweigen müssen, musieć milczeć, cicho być, nic nie mowić.
Einpacken, das, *n.* upakowanie, ułożenie rzeczy.
Einpfälen, palami obić. mit Pfälen umgeben, palami otoczyć w koło.
Einpfarren, zu einer Pfarre mit rechnen, do iakiey parafii przyłączyć, policzyć.
Einpflanzen, wszczepić, etwas in etwas, co w co.
Einpflanzer, *m.* sadownik, co wsadza, wszczepia drzewka.
Einpflanzung, *f.* wszczepienie.
Einpflügen, worać, den Mist, gnoy worać, zaorać.
Einpflügung, *f.* woranie, zaoranie.
Einpfropfen, wszczepić, ein Reiß in den Baum, szczepek w drzewo.
Einpfropfer, *m.* sadownik, wszczepnik.
Einpfropfung, *f.* wszczepienie.
Einpredigen, wbiiać w myśl, co komu, einem etwas.
Einpredigung, *f.* wbiianie w myśl.
Einpregen, wycisnąć, wybić. die Kenntniß Gottes in die Gemüther der Menschen, wiadomość Boga w umysłach ludzkich wybiiać, wyciskać. eines Gestalt in das Gemüthe, czyią postać sobie, wybić w umyśle. *wbić w pamięć.*
Einprägen, das, *n.* wbicie w pamięć, w myśl.
Einprägung, *f.* wbicie, wbiianie w pamięć.
Einpressen, sciskać, pościskać, ścisnąć.
Einpressung, *f.* sciśnienie, pościskanie.
Einquartiren, umieścić, kwaterą, gospodą kogo postawić. einen in ein Haus, kogo w czyim domu. das Volk ins Land, *osadzić* lud po rolach. die Truppen in die Städte, woysko po miastach na kwatery, na leże rozstawić.
Einquartirung, *f.* postawienie kwaterą.
Einquetschen, cisnąć, przycisnąć, przyciskać, iako to palec drzwiami.
Einräumen, ustąpić, einem den Platz, komu mieysca. seine Bitte, uczynić co na czyią prożbę, einem sein Anfordern, ustąpić komu swoiey pretensyi. einem die erste Stelle, ustąpić komu pierwszego mieysca. ums Geld, za pieniądze. f. zueignen, przywłaszczać.
Einräumung, *f.* ustąpienie, des Rechts, prawa. nach aller Einräumung wird diesem Alter ein Spiel zugestanden, wszystkich zezwoleniem temu wiekowi iest iaka wesołość przyznana.
Einrammeln, ubiiać, ubiiać palicą co. den Schutt Fuß dicke, rum na stopę gruby. die Erde um die Wurzeln herum, ziemię ubiiać koło korzeni u drzewa.
Einrammeln, das, ubiianie.
Einrammelung *f.* ubiianie, ubicie.
Einrathen, radzić, einem etwas, co komu.
Einrathen, das, *m.* radzenie. eines Einrathen

rathen nicht zuwider seyn, nie być przeciwnym czyiemu radzeniu. eines Einrathen folgen, iść zà czyią radą.
Einrathung, *f.* radzenie, rada.
Einrede, *f.* przemowienie do mowiącego; Darzwischenrede. einem nicht einreden, nie przemawiać do mowiącego. 2) napomnieć, zureden, vermahnen.
Einregnen, deszcz zapada, zacieka, in den Hof, na podworze deszcz wpada. es regnet in die Speisestube hinein, zacieka deszcz do stołowey izby; durch das Dach, przez dach.
Einregnen, das, *n.* zaciekanie deszczu.
Einreiben, wkruszyć, Brod in Milch, chleb w mleko.
Einreiben, das, *n.* wkruszenie.
Einreibung, *f.* wkruszenie.
Einreissen, zburzyć, zwalić, ein Gebäude, budynek. 2) überhand nehmen, wzmagać się. die Krankheit reißt ein, choroba się wzmaga.
Einreissen, das, *n.* zburzenie, zwalenie.
Einreisser, *m.* burzyciel.
Einreissung, *f.* zburzenie, der Stadt, miasta.
Einreiten, wiechać na koniu; zaiechać.
Einrichten, ustanowić, rozporządzić, das Hauswesen, domowe gospodarstwo; das gemeine Wesen, Rzeczpospolitą. 2) einrenken, wprawić, nabić, ein verrenktes Glied, wprawić, wstawić, nabić na swoie mieysce wywichnięty członek.
Einrichten, das, *n.* ustawienie, ustanowienie, wprawienie.
Einrichtung, *f.* ustanowienie, des Gottesdienstes, obrządkow w służbie Boskiey; der Beweisthümer, ułożenie dowodow; des Instruments, testamentu. 2) Einrenkung, wprawienie, wstawienie na swoie mieysce, der Glieder in der Baukunst, części w budowaniu, *wrąb.*
Einritt, *m.* ieżdżenie na koniu.
Einrücken, woysko wprowadzić, in ein Land, w iaki kray; mit den Truppen wieder in das Lager, z woyskiem znowu do obozu wiechać, wciągnąć; wieder in die Glieder, znowu w szeregach stanąć.
Einrücken, das, *n.* wprowadzenie, wciągnienie, mit der Armee, z woyskiem.
Einrühren, mischen, gnieść, mięsić, das Mehl, mąkę na ciasto.
Einrührung, *f.* gniecienie, mięsienie, des Mehls, mąki na ciasto.

Einsacken, in einen Sack thun, do terby, do worka włożyć.
Einsäen, wsiać.
Einsämen, *wyrodzić.*
Einsäuern, zakwasić, das Brod, na chleb; do mąki na chleb kwasu dodać.
Einsalben, nasmarować, namaścić; etwas mit etwas, co czym.
Einsalbung, *f.* nasmarowanie, namaszczenie.
Einsalzen, nasolić, Schinken, Fleisch, szynki, mięso.
Einsalzung, *f.* nasolenie.
Einsam, sam, einsamer Ort, same osobne mieysce; Mensch, osobny człowiek. ein einsames Leben führen, osobne życie prowadzić.
Einsamkeit, *f.* osobność, sehr wüste, bardzo pusta; angenehme, przyiemna. sich in die Einsamkeit begeben, udać się na osobność. 2) *bezdzielność.* da man keine Kinder hat, gdy kto dzieci nie ma. 3) bezienność, bezmężny stan, da man den Mann oder die Frau verloren, gdy ktora męża, albo ktory żonę utracił.
Einsammeln, zbierać, etwas von einigen, co od ludzi niektorych. 2) zbierać z pola, einerndten, zżąć, zżynać zboże.
Einsammeln, das, *n.* zbieranie.
Einsammler, *m.* zbieracz.
Einsammlung, *f.* zbieranie, zebranie, an Gelde, w pieniądzach.
Einsatz, *m.* wpuszczenie, was in etwas anders hineingesetzt wird, darauf zu liegen, co w co drugiego włożyć, aby w tym było. 2) in eine Lotterie, na Loteryą, w Loteryą, włożenie.
Einsaugen, ssać, wyssać, den Irrthum mit der Ammenmilch, błąd z mlekiem.
Einschärfen, często przestrzegać, często powtarzać iaką maxymę, einem etwas, co komu.
Einschalten, wkładać, das, welches eingeschaltet wird, wkładany, włożony. eingeschalteter Tag, włożony, wkładany dzień; intercalaris dies, albo przybyszowy.
Einschalten, das, *n.* wkładanie.
Einschaltung, *f.* włożenie.
Einschanzen, das, włożenie.
Einschanzen, okopać. *Fortific.* eine Stadt, miasto; sich im Lager, okopać się, w obozie.
Einscharren, wkopać, zakopać, einen Schatz, skarb iaki; einen Todten, zakopać umarłego w dole.
Einscharrung, *f.* zakopanie, wkopanie.
Einschenken, wlać, nalać, einem einen großen

grossen Becher, nalać komu wielki puhar; einem Gift, nalać komu trucizny. 2) podczaszym być. bey einer Mahlzeit einen Einschenker abgeben, na bankiecie, na ochocie podczaszym być.

Einschenken, das, *n.* nalewanie.

Einschenker, *m.* podczaszy.

Einschenkung, *f.* nalanie.

Einschicken, przesłać, einen Brief, list iaki.

Einschieben, podrzucić, ein Testament, testament iaki, *zfabrykować, dać*, na mieysce czyie, kogo. einen an eines Stelle, *włożyć, przyczynić*. einen Tag, dzień włożyć w miesiąc.

Einschieben, das, *n.* podrzucenie, eines Testaments, testamentu. 2) włożenie. eines Tages, *intercalatio*. 3) słow włożenie, *parenthesis*, einige Worte in eine Rede, słow w mowę.

Einschicken, posłać, zasłać, eine Supplic, supplikę do pana.

Einschläfern, uśpić, mit etwas, czym.

Einschläferung, *f.* uśpienie, zaśnienie.

Einschlafen, zasnąć. mitten in seiner Lebensarbeit, w pośrzodku prac życia swoiego. hart und feste, twardo y tęgo. über etwas, nad czym zasnąć. 2) erstarren, ztruchleć. die Gliedmaßen schlafen ein, truchleią członki. der Fuß ist mir eingeschlafen, zdrętwiała mi noga.

Einschlafung, *f.* zaśnienie, zaspanie.

Einschlag, *m.* s. Anschlag. 2) in dem Wein, zaprawa wina, ipsymowanie.

Einschlagen, wbić, wbiiać, einen Pfal in die Erde, pal, koł w ziemię. 2) zagiąć, podwinąć sukni, ein Kleid. 3) uderzyć iak piorun, wie das Wetter: das Wetter hat in den Thurm eingeschlagen, piorun uderzył w wieżą. 4) nachfolgen, iść za czym, eben den Weg, za drogą iść. einschmeissen, trząść, die Fenster, oknem.

Einschleichen, wczołgać się, wsunąć się, wemknąć się, wleść. in ein Land, do iakiego kraiu. in der Menschen Gemüther, w umysły ludzkie. der Geitz und die Ueppigkeit schleichen sich in die Stadt ein, łakomstwo y zbytek wemknęły się do miasta.

Einschleichen, das, *n.* wczołganie się, wemknienie się.

Einschleichend, *adv.* nieznacznie, chyłkiem.

Einschleicher, *m.* ktory się wczołga nieznacznie.

Einschleichung, *f.* wczołganie, wemknienie się.

Einschliessen, zamknąć w czym. ins Gefängniß, do więzienia, ein Bild in einem Schilde, obraz w tarczy osadzić. 2) umgeben, obtoczyć. einem mit der Reuterey, kogo kawaleryą. eine Stadt mit einem Graben, miasto wałem. was in engen Gränzen ist, zamknąć co w szczupłych granicach.

Einschliessen, das, *n.* zamknięcie, zawarcie w czym.

Einschliesser, der, *m.* Victualien, szafarz, ktory za kluczem chowa żywności.

Einschliessung, *f.* zamknięcie w czym.

Einschlingen, połykać, połknąć. den Angel, wędkę połykać. 2) chlepać.

Einschlingung, *f.* połykanie, chlepanie.

Einschlucken, połykać, chlepać.

Einschluckung, *f.* połykanie, chlepanie.

Einschlummern, zasnąć.

Einschlurfen, połykać, chlepać.

Einschlurfen, das, *n.* połykanie, chlepanie.

Einschluß, *m.* an einer Rede, *parenthesis*, zamknięte znakami słowa w mowie. 2) Brief, so in einen andern mit eingeschlossen wird, list ktory w inszym liście zamknięty iest.

Einschmeicheln, sich bey einem, wlulić się do kogo podchlebstwem.

Einschmeichelung, *f.* podchlebianie, lulenie się.

Einschmeissen, połamać, einem die Lenden, komu lędźwie. 2) die Fenster, w okno pukać, kołatać, uderzać. 3) wyłamać, die Thüre, wyłamać drzwi.

Einschmeissung, *f.* połamanie, wyłamanie.

Einschnüren, nasmarować, etwas mit etwas, co czym.

Einschneiden, narznąć, nakroić, narysować. mit Glaß oder Stein, szkłem lub kamieniem. *wykroić*. Buchstaben in die Rinde eines Baumes, litery na skorze na drzewie wykroić. etwas in Ertzt, co na miedzi. Blumen, kwiatki. in die Säulen, wyżnąć na kolumnach.

Einschneiden, das, *n.* wyrzynanie, wykrawanie, wycinanie.

Einschnitt, *m.* wycięcie, wyrzniecie, wycięcie.

Einschüren, wsznurować, zasznurować. mit etwas, czym.

Einschöpfen, ciągnąć wodę zkąd. aus dem Brunnen, ze studni.

Einschränken, otoczyć w koło, mit Gittern, balasami, kratą. balasami, kratą. etwas in enge Gränzen, co okryślić ciasnemi granicami. 2) bloquiren, blokować

kować miasto, fortecę, t. i. zalec: zalec prystępy do nich.
Einschränkung, *f.* okryślenie, otoczenie, ograniczenie.
Einschreiben, wpisać, wypisać, ins Gemüth, na umyśle, etwas in die Bücher, co w książki, sich lassen als Soldaten, dać się wpisać za żołnierza, lub w kompanią iaką.
Einschreiber, *m.* pisarz, pisarek, co wpisuie.
Einschreibung, *f.* wpisanie, in die öffentlichen Bücher, w publiczne księgi.
Einschreiten, wstępować, wohin, dokąd.
Einschroten, zpuścić, Wein in den Keller, wino do piwnicy.
Einschrumpfen, zmarszczyć, die Olive schrumpft ein, skorka na oliwie się marszczy.
Einschub, *m.* dopełnienie, przyczynek.
Einschütten, wsypać, etwas in Sack, co w worek.
Einschustern, uszczerbek uczynić.
Einschwärzen, poczernić.
Einschwärzung, *f.* poczernienie.
Einschwatzen, namowić kogo na co, wmowić co w kogo, wypersfwadować, że wierzy.
Einschwatzung, *f.* namowienie, wypersfwadowanie.
Einsegnen, pobłogosławić, etwas, co.
Einsegnung, *f.* pobłogosławienie.
Einsehen, weźrzeć, zaglądać.
Einsehen, das, *n.* weźrzenie, zaglądanie. 2) Bestrafung, ukaranie, kara, auf die Laster, kara na niecnoty.
Einseher, *m.* ktory karze.
Einsehung, *f.* zaźrzenie, zaglądanie.
Einsenken, zpuścić, eine Leiche ins Grab, ciało do grobu; Wein, wino wsadzać w ziemię. 2) szczepić, einen Zweig einsenken, roszczkę, zaszczepić.
Einsenkung, *f.* zaszczepienie, wsadzenie, der Weinstöcke, gałązek winnych latorośli.
Einsenden, posłać co do kogo.
Einsetzen, wysadzić kogo, in ein Amt, na urząd. zum Erben einsetzen, dziedzicem kogo uczynić. 2) gefangen, wsadzić do więzienia. 3) zum Pfande einsetzen, zastawić. 4) etwas bey einem, depozyt złożyć u kogo. 5) einpflanzen, wszczepiać.
Einsetzung, *f.* an eines Stelle, wsadzenie na drugiego mieysce, urząd; eines Zweigs, roszczki zaszczepienie.
Einsicht, *f.* dozor.
Einsiedel, Abtey in der Schweiz, Opactwo w Szwaycarach.
Einsieden, uwarzyć, wywarzyć, bis auf den dritten Theil, aż do trzeciey części.
Einsieden, das, *n.* wygotowanie.
Einsiedler, *m.* Pustelnik.
Einsiedlerin, *f.* Pustelnica.
Einsiedlerisch, Pustelniczy.
Einsinken, osieść.
Einsitzen, siedzieć w czym, fest im Gedächtniß, tęgo w pamięci siedzieć.
Einspännig, o iednym iarzmie.
Einspänniger, *m.* zaprzęgacz.
Einspannen, zaprzęgać, die Pferde in den Wagen, konie do wozu, der Ochsen, woły.
Einspannung, *f.* zaprzeżenie.
Einsperren, zamknąć, einen in den Keller, kogo do piwnicy; in die Gefängnisse, do więzienia.
Einsperren, das, *n.* zamknięcie.
Einsperrung, *f.* zamknięcie.
Einsprechen, einem einen Muth, dodać komu ochoty, serca. bey einem einsprechen, nawiedzić kogo.
Einsprengen, potrząsnąć, Fleisch mit Salze, mięso solą.
Einsprengung, *f.* potrząśnienie.
Einspruch, *m.* przemowienie do mowiącego; = thun, przemowić; przeszkodzić; einem, damit er nicht heurathen dürfe, aby się, nie mogł ożenić.
Einst, przed tym, kiedyś. wie sie einst waren, iak przed tym byli.
Einstämmig, iednego pnia, als ein Baum, iako to drzewo iakie.
Einstampfen, szczepić.
Einstandsrecht, *n.*
Einstechen, wbić, etwas in etwas, co w co.
Einstecken den Degen, pałasz, szpadę do pochew zchować. 2) jemanden ins Gefängniß einstecken, do więzienia wrzącić. 3) Schimpf= und Scheltworte, zelżywe słowa połknąć, strawić.
Einsteckung, *f.* wbicie.
Einsteigen, wleść, weyść, in das Bette, w pościel; in das Schiff, w okręt.
Einsteigen, das, *n.* weyście w co, wchodzenie.
Einsteigung, *f.* weyście, in ein Schiff, do okrętu.
Einstellen, unterlassen, zaniechać, das Briefschreiben, pisania listow poprzestać; ein wenig die Schlacht, poprzestać trochę bitwy. 2) stawić się, sich einstellen, vor Gericht, do sądu, auf einen bestimmten Tag, na dzień naznaczony. 3) być przytomnym, bey dem Berathschlagen, przy radzie.

Einstellen, das, *n.* zaniechanie, poprzestanie.
Einstellung, *f.* zaniechanie, poprzestanie.
Einstimmen, brzmieć tak iak y drugie. 2) Beyfallen, zezwolić, zezwałać.
Einstimmig, zgodnego głosu; zgodny. Amtsgenossen, zgodni koledzy, einstimmig mit der Tugend, zgodny z cnotą.
Einstimmig, zgodnie.
Einstimmung, *f.* in der Musik, zgoda w muzyce. 2) Beyfall, zezwolenie. 3) in der Wahl, głos na elekcyi.
Einstopfen, natkać, nakłaść. etwas in etwas, co w co; tkać, einem die Speise mit Gewalt, komu pokarm do gęby gwałtem.
Einstoßen, wybić, die Thüre, drzwi. den Ofen, piec, das Fenster, okno.
Einstoßung, *f.* Wybicie.
Einstreichen, wkładać, kłaść w co, den Kindern die Speise in den Mund, dzieciom iadło w gębę kłaść; wpuścić. etwas in die Augen, wpuścić co w oczy. 2) in Empfang nehmen, wziąć, przyiąć. das baare Geld, gotowe odliczone pieniądze.
Einstreichen, das, *n.* wkładanie, wpuszczanie. 2) przyięcie, des Geldes, pieniędzy.
Einstreuen, przescielać, etwas, co; posypać, Salz auf etwas, soli po czym.
Einstreuen, das, *n.* posypanie, potrząśnienie.
Einstreuung, *f.* potrząśnienie, posypanie der Asche, popiołem.
Eins ums andere, wzaiemnie, reden, mowić do siebie, z sobą; koleią. gut und böse finden sich eines ums andere, złe y dobre, na przemiany, koleią bywało.
Einsylbig, o iedney sylabie.
Eintägig, iednodniowy, iednego dnia.
Eintauchen, zmaczać, etwas in Essig, co w occie. 2) zanurzyć co w czym. sich in das Wasser, siebie w wodzie.
Eintauchung, *f.* zanurzenie, zmoczenie w czym.
Eintheilen, dzielić, etwas in Theile, co na części. eine Rede in ihre Stücke, mowę na części dzielić.
Eintheilen, das, *n.* podzielenie, podział.
Eintheiler, *m.* Dzielnik, Dzielniczy.
Eintheilerin, *f.* Dzielniczka.
Eintheilung, *f.* Dzielenie, podzielenie, des Himmels, nieba. der Reiche, Krolestwa. der Länder, kraiow.
Einthun, einsperren, zamknąć. etwas in einen Ort, co w iakim mieyscu. das Vieh in den Stall, bydło w stayni w oborze.
Einthun, das, *n.* zamknięcie.
Eintracht, *f.* zgoda.
Einträchtig, zgodny. Zustand der Stadt, stan miasta. = Vieh, zgodna rada. Gemüther, zgodne umysły. einträchtige Rede, zgodna mowa. = seyn mit einem, zgodnym być, zgadzać się z kim, einträchtig werden.
Einträchtigkeit, *f.* zgoda, gemeine, sehr angenehme, pospolita, nader przyiemna. in bester Einträchtigkeit mit einem stehen, w naylepszey zgodzie z kim zostawać. = unter allen Ständen zur Behauptung der Freyheit stiften, zgodę między wszystkiemi stanami. = mit einem feste setzen, utwierdzić z kim zgodę.
Einträchtiglich, zgodnie. leben, żyć; widerstehen, sprzeciwiać się.
Einträglich, pożyteczny, zyskowny, nutzbar, = Handlung, = Güter, Haus, Ackerbau.
Eintränken, mścić się. rächen, einem das Unrecht, mścić się na kim krzywdy.
Einträufeln, kroplami wpuszczać, zakrapiać, zakropić. einem etwas, co komu.
Einträufelung, *f.* kroplami, wpuszczenie, zakropienie.
Eintrag, *f.* Queerfäden an einem Gewebe, osnowa w dłuż idąca na warsztacie tkackim. 2) Schaden, szkoda. Nachtheil, uszczerbek. einem in seinem Rechte thun, komu uczynić uszczerbek iego prawa.
Eintragen, nosić, nanosić, Wasser, wody. 2) Nutzen geben, intratę czynić, przynosić. die Weinberge tragen viel ein, wiele intraty winnice przynoszą. 3) einschreiben, wpisywać, die Schulden ins Schuldbuch, dług wpisać w kiążki dłużne. in die Rechnung, w regestr wpisywać.
Eintreffen, stosować się, sich schicken, mit etwas, z czym, *lepiey*, do czego. 2) von einem mit Recht können gesagt werden, słusznie się modz o kim mowić. 3) *zgadnąć.* meine Meynung ist von dir nicht eingetroffen, moiego zdania nie zgadłeś w moią myśl nie trafiłeś. 4) zgadzać się, deine Jugend, 5) nie omylić, seine Hoffnung ist nicht eingetroffen, omyliła go iego nadzieia.
Eintreiben, zganiać; die Schafe, owce do koszarow. 2) zbierać, zusammen bringen,

bringen, Geld, zbierać pieniądze. den Zuschuß von den Gästen, pieniądze od iedzących co od kogo należy. 3) das Maul stopfen, gębę zatkać, komu. 4) *wbiać*. einen Keil, klin. einen Nagel in den Baum, gwoźdź, kołek w drzewo. 5) nacierać, przyciskać. den Feind, nacierać na nieprzyiaciela, przyciskać nieprzyiaciela.

Eintreiben, das, *n.* zpędzanie. 2) zbieranie.

Eintreiber, *m.* der Schulden, zbieracz, wybieracz długow.

Eintreten, często, mawiać co komu, upominać kogo. 2) odeptywać, die Wurzel umher, korzenie drzewa w koło. 3) eingehen, weyść, wchodzić. ins Haus, do domu.

Eintreten, das, *n.* częste mawianie, napominanie.

Eintreugen, schnąć, wysychać; der Fluß treugt ein, rzeka, schnie, wysycha.

Eintrichtern, przypominać co komu często.

Eintrichtern, das, *n.* przypominanie, napominanie częste.

Eintrinken, wpiiać.

Eintritt, *m.* weyście, wchodzenie, wiazd. in die Stadt, do miasta. zaczęcie, początek; bey Eintritt des Jenners, na początku stycznia; des Sommers, na początku lata; des Frühlings, na początku wiosny; beym Eintritt des Jahres, w nowym roku.

Eintrocknen, wyschnąć, wschnąć, wsychać, wysychać.

Eintröpfeln, kroplami wpuszczać.

Eintunken, zmaczać w czym; in Essig, w occie; die Feder in etwas eintunken, pioro w czym zmaczać.

Eintunkung, *f.* zmaczanie w czym.

Einverleiben, wcielić; etwas einem Dinge, wcielić co w iaką rzecz; t. i. z iednoczyć w iednę obiedwie rzeczy.

Einverleibung, *f.* Wcielenie, ziednoczenie rzeczy iedney z drugą.

Ein und das andere, ieden y drugi.

Ein ander mal, inszego razu, drugiego razu.

Ein und achzig mal, ośmdziesiąt y ieden razy, y tak daley.

Einwachsen, wrość, wrosnąć; in die Rinde, w łyko. w skorę.

Einwärmen, zapalić izbę ogrzać, ocieplić.

Einwässern, w wodzie wymoczyć; das eingesalzene Fleisch, solone mięso wymoczyć. wässere den Schinken ein, wymocz szynkę.

Einwässerung, *f.* wymoczenie.

Einweben, wrobić po tkacku, wyszyć; Buchstaben in die Kleider, litery na sukniach wyszyć, wyrobić.

Einweichen, zmoczyć, zmiękczyć.

Einweichung, *f.* Zmoczenie, Zmiękczenie.

Einweisen, poświęcić.

Einweihen, wprowadzić; in ein Amt, na urząd; in die Güter, do dobr.

Einweisung, *f.* wprowadzenie.

Einwenden, stawić na przeciwko; einem etwas, co przeciwko komu.

Einwendung, *f.* stawienie na przeciwko. zarzucenie, zarzut.

Ein wenig, trochę; heilsamen Rathschlägen folgen, trochę zdrowszey rady słuchać. ein wenig mehr, trochę więcey. ein wenig gar zu viel, trochę nazbyt.

Einwerfen, kamieniami rzucać. über den Haufen werfen, na kupę zrucić, zwalić. ein Gebäude, die Dächer, budynek, duchy.

Einwerth, wewnątrz; na to pytanie gdzie.

Einwerth, wewnątrz; na to pytanie, dokąd; fünfhundert Schritte zurück gehen, pieć set krokow wewnątrz nazad iść.

Einweyhen, poświęcić; einen Tempel, kościoł; einen Altar, eine Capelle, ołtarz, kaplicę.

Einweyhen, das, *n.* Einweyhung, *f.* Poświęcenie.

Einweyher, *m.* Poświęciciel.

Einweyherin, *f.* Poświęcicielka.

Einwickeln, uwinąć, uwikłać; etwas in etwas, co w co.

Einwickelung, *f.* uwinienie, uwikłanie.

Einwilligen, zezwolić, pozwolić; etwas zu verkaufen, przedać to; in eine Sache, zezwolić na iaką rzecz.

Einwilligung, *f.* zezwolenie, pozwolenie. mit ihrer Einwilligung, za ich zezwoleniem.

Einwindeln, w pieluchy uwinąć, powić, powiiać.

Einwirken, wszyć, wrobić, wyszyć, wyrobić; Buchstaben in die Kleider, litery na sukniach.

Einwohnen, mieszkać.

Einwohner, *m.* mięszkaniec; eines Orts, oder an einem Orte, iakiego mieysca albo na iakim mieyscu. = annehmen, darzu nehmen, przyiąć mieszkańcow.

Einwohnerinn, *f.* Obywatelka, Mieszkanka.

Einwünschung, *f.* Przyſpoſobienie, *Lat.* adoptio.

Einwurf, *m.* zarzut, zarzucenie; widerlegen, odpowiedzieć na zarzut.

Einwurzeln, wkorzenić; im feuchten Erdreiche, w wilgotnym gruncie. der Baum iſt tief eingewurzelt, drzewo ieſt głęboko wkorzenione. die Meynung iſt eingewurzelt, zdanie ieſt wkorzenione.

Einzaumen, ochełznać. ein Pferd, konia.

Einzaumung, *f.* ochełznanie muſztukiem, wędżideł włożenie w pysk koniowi.

Einzaunen, ogrodzić. mit einem Zaum umgeben, płotem opaſać.

Einzaumung, *f.* ogrodzenie. 2) der Zaum ſelbſt, ſam płot.

Einzeichnen, naznaczyć. etwas wo, co na czym. ins Tageregiſter, w dziennym rejeſtrze. in das Regiſter, oder Rechnung, w Reieſtr, albo w Rachunek włożyć.

Einzeln, po iednemu. man muß ſie oft einzeln, insgemein zwey und zwey brauchen, trzeba ich po iednemu czgſto, a poſpolicie po dwuch zażywać. einzelne Worte, po iedyncze słowa po iednemu słowu.

Einzeln, *adv.* po iednemu, po iedynczo. einem jeden anvertrauen, po iednemu każdemu z osobna odpowiadać. einzeln ſammeln, po iednemu co zbierać.

Einziehen, zciągnąć wraz do kupy, skurczyć; die Glieder als ein Thier, skurczyć ſię, zkulić, iak zwierzęta czynią; den Hals, zkurczyć ſzyię. eine Rede, zebrać krotko mowę; die Segel, zwinąć żagle. 2) nehmen und zur Schatzkammer ſchlagen, confiſciren, zabrać, zkonfiſzkować na ſkarb. wiechać, weyść, wciągnąć, in die Stadt, do miaſta. zur Wohnung, na mieſzkanie, in ein Haus, do iakiego domu wprowadzić ſię, wnieść ſię. 3) gefangen nehmen, złapać kogo, y wſadzić do wieży. einziehen, wſtrzymać ſię, powściągnąć, gniew, chęć. zmarſzczyć.

Einziehen, das, *n.* zciąganie, skurczenie, zkulenie, zmarſzczenie.

Einziehung, *f.* zciągnienie, skurczenie, zkulenie. der Finger, skurczenie palcow; der Stirn, zmarſzczenie czoła. 2) zkonfiſzkowanie. der Güter, dobr.

Einzig, iedyny, iedyna, iedyne. einziger Sohn, iedyny ſyn. ſie nehmen den einzigen Jachzorn aus, wyimuią iedyną gniewliwość.

Einziſcheln, ſzeptać, podſzeptywać. einem etwas in die Ohren, komu co do uſzow.

Einziſchelung, *f.* ſzeptanie, poſzeptywanie.

Einzug, *m.* wiazd, weyście. heimlicher, potaiemny. in die Stadt, do miaſta.

Einzweigen, wſzczepić, einen Zweig, in einen Baum, gałązkę wdrzewo.

Einzweiger, *m.* Sadownik, Zaſzczepnik.

Einzweigung, *f.* Zaſzczepienie.

Einzwingen, zcieśnić, ſciſnąć. 2) machen, daß einer etwas wider ſeinen Willen annehmen muß, dokazać, aby kto co przeciwko ſwoiey woli przyiął.

Eis, *n.* od, gefroren Waſſer, zmarzła woda, zcięta od mrozu woda.

Eiſach, Fluß in Tyrol, Eyſach rzeka w Tyrolskim.

Eiſen, *n.* żelazo. aus der Erde hervorbringen, z ziemi wykopywać, dobywać, wynoſić. der Roſt verzehret das Eiſen, rdza pożera żelazo. in die Schmiedeeſſe ins Feuer legen, w ognisko, w ogien kłaść. mit Eiſen beſchlagen, żelazem okować. von Eiſen, zelazny. dem Feinde in Eiſen liegen, nieprzyiaciela tuż doganiać, dopędzać. einen in die Eiſen ſchmieden, kogo w żelaza, w kaydany, okować.

Eiſenach, Eiſenach, Stadt in Thüringen, miaſto w Turyngii.

Eiſen-Ader, *f.* żyła żelaża w ziemi.

Eiſenberg, Eizenberga, Namen unterſchiedener Oerter, imie rożnych miaſt.

Eiſen-Bergwerk, *n.* Gora żelazna, gdzie żelazo kopią.

Eiſendrat, *m.* drut żelazny.

Eiſenertzt, *n.* kruſzec żelazny.

Eiſenfarbe, *f.* żelazny, kolor, *podobno* ten ſam ſtalowy.

Eiſenfärbig, rdzawy.

Eiſenfreſſer, *m.* Prahler, junak, chlubny, ſiebiechwalca.

Eiſengreu, iaſno żelazny kolor.

Eiſengrimm, verdrießlicher Menſch, niedogodny, naprzykſzony człowiek.

Eiſengrube, *f.* ſzyb żelazny. gdzie żelazo kopią.

Eiſenhändler, *m.* kupiec od żelaza.

Eiſenhammer, *m.* Hamernia, kużnia, Ort wo man das Eiſen macht, mieyſce, gdzie żelazo, z kruſzczu chędożą, leią.

Eiſenhandel, *m.* żelazny handel, kupczenie żelazem.

Eiſenhütte, *f.* huta, gdzie żelazo robią.

Eiſenhut, *m.* przyłbica żelazna.

Eiſenkuchen, *m.* opłatek, andrut; ciaſto między dwiema żelazami pieczone.

Eisenmeister, *m.* żeleźnik, hutnik żelazny, ktory robieniem żelaza zawiaduie, iako biegły w tym rzemieśle.

Eisenrost, *m.* rdza z żelaza na żelezie.

Eisenschlacken, zędra od żelaza.

Eisenschmidt, *m.* kowal.

Eisenschmiede, *f.* kuźnia.

Eisenstadt, Eizenstad, Stadt in Ungarn, miasto w węgrach.

Eisenthor, żelazna brama, Paß aus der Wallachey in Siebenbürgen, przeyscie z Wołoch do Siedmigrodu.

Eisenwerk, *n.* Werkzeug, sprzęt żelazny, żelaza, glühendes, rozpalone; wieder zurecht gemachtes, znowu przekowane przerobione. dünnes, cienkie. stumpfes, tępe. in der Arbeit verderbtes, w pracy, w robocie zepsute. zum Gebrauch dienliches, do używania zdatne.

Eisern, żelazni; z żelaza, von Eisen; *metaph.* Brief, wodurch die Zahlung einer Schuld aufgehoben wird, list żelazny, ktorym wypłacenie długow, bywa odłożone, eiserner Brief. *not.* List żelazny w Polszcze, ktorym życie bywa darowane, albo, do czasu, salwowane, te listy od krola wychodzą.

Eisfeld, Eizfelda, Stadt im Coburgischen, miasto w Koburskim.

Eisleben, Eizlebena, Stadt im Mansfeldischen, miasto w kraiu Mansfeld.

Eis, *n.* lod, dickes, gruby lud, mit Eiß beleget werden, sciąć się w lod, lodem. zergehet, zerschmelzet, puszcza, taie, topnieie. mit Aexten anfhauen, siekierami wyrąbać.

Eisen, das Eis aufbrechen, przełamać lod.

Eisicht, lodowy, lodowaty.

Eiskalt, lodowaty.

Eismeer, *n.* Lodowate morze.

Eisscholle, *f.* kra lodu.

Eisvogel, *m.* zimorodek.

Eiszapfe, *m.* sopel lodu, u dachu, u wąsow, u włosow, u nosa.

Eitel, nichtig, nikczemny, czczy; prożny, letki, eitele Freude, nikczemna daremna radość. im Reden, prożny, w mowie. allein, tylko sam, reden von eitel Kriege, mowić tylko o samey woynie. eitel Wüsteney, szczera, sama tylko Puszcza, Pustynia. Narrenpossen, same figle, same fraszki. eitel Fleisch essen, eitel Butter essen, samo mięso ieść, samo masło ieść.

Eitel, pożno, essen, mięso bez chleba ieść.

Eitelkeit, *f.* prożność. der Meynungen, zdania. in der größten Eitelkeit stecken, w wielkiey prożności zostawać. im Reden, prożność w mowieniu.

Eiter, *n.* ropa, otok. dickes, gęsta, gęsty. unreines und stinkichtes, plugawa y smierdząca. zu Eiter werden, w ropę się obracać. Eiter ausdrücken, ropę, otok wycisnąć. Ausdrückung des Eiters, wyciśnienie ropy. voller Eiter, pełny ropy, otoku.

Eiterbeule, *f.* wrzod, haben, mieć; entstehet, wrzod się robi. mit etwas eröfnen, czym otworzyć. schneiden, da sie noch nicht reif ist, przeżnąć, gdy się ieszcze należycie nie obrał. drücken, wyciskać wrzod, bolączkę.

Eitricht, zropiały. Geschwür, wrzod, bolak.

Eiterstock, *m.* zropiałość.

Eierung, zebranie wrzodu, odchodzenie ropy.

Elaboriren, wypracować, siehe Ausarbeiten.

Elbe, *f.* Elba, Fluß in Deutschland, rzeka w Niemczech.

Elbingen, Elbląg, Stadt in Preussen, miasto w Prussach.

Elbauf, Ort in Frankreich, miasto we Francyi, Ebbefa.

Elche, Elcha, Stadt in Spanien, miasto w Hiszpanii.

Eleazar, Mannsnahme, Eleazar, imie męszczyzny.

Elegie, *f.* Art eines Terminis, Elegia, ksztalt, wierszu smutnego, lub w inney materyi.

Element, *n.* żywioł, element. erstes der Natur, pierwszy w naturze.

Elementarisch, żywiołowy, elementarny.

Elend, mizerny, ubogi, armselig, *toż samo.* Mensch, człowiek, Zustand, stangi. elender Ehrgeiz, mizerna ambicya, chciwość honorow, urzędu; elenden Leuten nicht abschlagen, nie odrzucać mizernych ludzi, t. i. wyrozumieć ich potrzebie, y ratować ich. es kan nichts elnders seyn, nie może być nic mizernieyszego

Elend, das, *n.* bieda, nędza, langwierige, długa, freywilliges, dobrowolna. in Elend gerathen, wpaść w biedę. im Elend stecken, w bidzie zostawać. die Größe eines Elendes ersehen, wielkość iakiey biedy przeźreć. erleichtern, lindern, ulżyć biedy komu, umnieyszyć, aus dem Elende helfen, reissen, erretten, z biedy wydobyć, wyratować, wyrwać. sich dessen entschlagen, wybić się z biedy. darinn vergehen, trapić się dla biedy.

dla biedy utyskować, na biedę. äusserstes, ostatnia bieda, in was für Elend ich stecke, w iakiey ia biedzie zostaię. in solch Elend bin ich gestürzt worden, w taką ia biedę wepechnięty, wtrącony iestem. 2) wygnanie, Vertreibung aus dem Lande, wygnanie z kraiu. einen ins Elend verweisen, treiben, kogo na wygnanie posłać, wypędzić, im Elende sich befinden, na wygnaniu być. aus dem Elende zurück rufen, z wygnania nazad przywrocić.

Elendiglich, nędznie, biednie, leben, żyć.

Elent, ein Thier, żubr, zwierz, do wołu podobny, łoś.

Elentsklau, kopyto żubrowe, łosie.

Elephant, *m.* słoń, ein Thier, zwierz. lange Zeit abgerichteter, przez długi czas, uczony. mit einer Elephantenhaut umgeben seyn, słoniową skorą bydź obwiedzionym. ist zehen ganze Jahre trächtig, słoń samica, nosi płod w sobie całe dziesięć lat. ergreift einen mit dem Rüssel, porywa kogo nosem długim, zakrzywionym. sich die Stärke eines Elephanten wünschen, życzyć sobie słoniowych sił.

Elephantenführer, *m.* ten co wodzi słonie, powodziciel słoniow.

Elephantengeschrey, *n.* ryk słoniowy.

Elephantenorden, *m.* order słonia, w krolestwie duńskim.

Elephantenrüssel, *m.* nozdrze słoniowe, nos u słonia.

Elephantenschnautze, *f.* nozdrze słoniowe.

Elias, Mannsname, Eliasz, imie męszczyzny.

Elieser, Mannsname, Eliezer, imie męszczyzny.

Elixir, *n.* Arzney, Elixyr, lekarstwo pewne, oleiek lekarski.

Elle, *f.* łokieć, ein Maaß, miara pewna. länger als zwey Ellen, dłuższy iak dwa łokcia. zwo Ellen hoch, dwa łokcie wysoki. eine Elle lang, hoch, ieden łokieć w szerz, w dłuż, w miąsz. eine halbe Elle groß, pułłokcia, gruby.

Ellenbogen, *m.* łokieć u ręki, nagiętek. sich darauf stemmen, wspierac się na łokciu, darauf liegen, leżeć na łokciu, rozwalić się. 2) Stadt in Böhmen, miasto w Czechach, Ellenboga.

Ellengroß, łokciowy, gruby, miąższy na łokieć. = hoch, wysoki na łokieć.

Elne, Elna, Stadt in Roussillon, miasto w Russyloński we Francyi.

Elsaß, Alsacya, Landschaft in Teutschland, kray w Niemczech. Elsassisch, Alsacki. Elsassische Historie, Alsacka historya.

Elsaß-Zabern, Elsaszaberna, Stadt im Elsaß, miasto w Alsacyi.

Elsen, ein Fisch, ryba pewna.

Elster, *f.* sroka, ptak. 2) ein paar Flüsse in Teutschland, dwie rzeki, w Niemczech. 2) Stadt im Paderbornischen, miasto w Paderborskim.

Elsteraugen, s. Hüneraugen.

Eltern, Elterna, Fluß in Spanien, rzeka w Hiszpanii.

Eltern, rodzice, Vater und Mutter, ociec y matka. alte, liebe, starzy, ukochani.

Elternmörder, oyoboyca, schändlicher, chaniebny, verwegner, zuchwały, gottloser, grausamer, niezbożny, okrutny.

Elternmord, *m.* oycoboystwo. begehen, oycoboystwo popełnić, co samo o zaboystwie matki mowi się.

Eltester, *m.* naystarszy.

Elva, Insel an Italien, wyspa we Włoszech Elwa. *Lat.* Ilva Ilvae.

Elwas, Eiwas, Stadt in Portugall, miasto w Portugallii. *Lat.* Helvae, Helvania.

Elvire, Stadt in Spanien, miasto w Hiszpanii, Elwira. *Lat.* Illiberis.

Elwangen, Elwangena, Stadt in Schwaben, miasto w Szwabach, *Lat.* Elbunga.

Ely, Ela, Stadt in England, miasto w Anglii. *Lat.* Elia.

Email, (Emly) Art einer Mahlerey, krztałt pewny w malowaniu. Emalia.

Emailliren, (Emallyren) emaliować. auf eine besondere Art im Feuer mahlen, na pewny ksztalt w ogniu malowany.

Emallirt, emaliowany, w ogniu malowany.

Emaus, Emaus, Stadt im gelobten Lande, miasto w Palestynie.

Embailliren, (amballiren) einpacken, zapakować, w pakę, w paki, ułożyć.

Embarquiren, (anparkiren) na okręt włożyć. s. einschiffen.

Embarras, (ambarra) przeszkoda, uwikłanie. in einen Embarra stürzen, wpędzić kogo w trudność, uwikłać kogo w iakim zawiłym interesie, w iakiey zawiłey sprawie. darinne stecken, w ambarasie, w zatrudnieniu być uwikłanym, zostawać. sich daraus los machen, uwolnić się z zatrudnienia, wymknąć z trudności, wywikłać się, wyplątać z nich.

Embden, Embda, Stadt in Ost-Frießland, miasto w Fryslandyi.

Eminenz, *f.* ein Titel, wysokość, tituł, kardynałom rzymskim dawany.

Emme, Fluß in der Schweitz, rzeka w Szwaycaryi, Emma, rzeka, we Szwaycarach.

Emmer, Fluß in Westphalen, rzeka w Westfalii. *połać.* Ambra, Emmera.

Emmerling, *m.* wywiełga, ptak pewny.

Empfängniß, *f.* zawiązanie, das Schwangerwerden, poczęcie płodu w żywocie. des Menschen und des Viehes, ludzi, y bydląt.

Empfang, *m.* wzięcie, odebranie, zu den Empfang bringen, schreiben, w reiestr odebranych rzeczy wpisać, włożyć.

Empfangen, odebrać, den Brief, list, die Rechnung von einem, rachunek od kogo. Befehl, rozkaz, einen freundlich, przyiąć, kogo po przyiacielsku. mit harten Worten, przykremi słowami kogo przyiąć, przywitać. die Gäste gar wohl, gości przyiąć, przyimować bardzo dobrze; wziąć, von einem einen Theil der Beute, wziąć część zdobyczy. 2) schwanger werden, począć, w żywocie. 3) als empfangen einschreiben, anrechnen, za wzięte, za odebrane, wpisać, porachować w reiestrze.

Empfehlen, zalecić, einem etwas, co komu, fleißig, pilnie, sehr nachdrücklich, nader wyraźnie, gewissenhaft, pod sumnieniem, einem einen aufs besonderste, kogo komu zalecić iak nayosobliwiey.

Empfehlung, die, *f.* zalecenie.

Empfehlungs-Schreiben, *n.* list zalecaiący.

Empfinden, czuć, uczuć, poczuć. die Annehmlichkeit der Speise, smak przyiemny w potrawie. den Hunger, głoddie die grausamsten Schmerzen, nayśrozsze boleści. eine Freude, wesołość. Vergnügen, kontentowanie. etwas hart empfinden, co cieżko przyiąć, przykro uczuć. sehr hoch, z urazą co poczuć.

Empfinden, das, *n.* czucie, uczucie.

Empfindlich, co się czuć daie, pod zmysły podpadaiacy. der Tod deines Bruders ist mir empfindlich gewesen, śmierć twoiego Brata bardzo się mi dała poczuć. 2) der leicht böse wird, dokliwy, ktory się prędko rozgniewa.

Empfindlich, *adv.* dokliwie, z uczuciem, żalu, boleści, gniewu.

Empfindung, *f.* czucie, uczucie, des Schmerzens, żalu, des Todes śmierci. 2) przeczuwanie, so von einem Dinge vorher entstehet, ktore bywa z iakiey rzeczy.

Emploiren, wysadzić na godności, na honory, kogo.

Empören, sich, zbuntować się, przeciwko komu, machen, daß sich eine Landschaft empöret, zrobić, aby się iaki kray zbuntował, wybił z pod władzy.

Empören, das, *n.* bunt, rokosz.

Empörer, *m.* buntownik, rokoszanin.

Empörung, *f.* bunt, rokosz. = anfangen, rokosz, bunt zacząć. anrichten, bunt wzruszyć, wzbudzić. = entsteht, bunt się wszczyna. = geht wieder an, znowu powstaie, znowu się odnawia. stillen, bunt uspokoić. rächen, bestrafen, ukarać rokosz, zemścić się za rokosz.

Empor, *adv.* in die Höhe, w gorę, wysoko.

Empor heben, w gorę podnosić, podnieść. etwas, co. auf die Mauer, na mur. sich empor heben, wydzwignąć się w gorę, z iakiego złego stanu von der Erde, od ziemi wysoko w gorę podnieść.

Empor heben, das, *n.* w gorę podniesienie. kommen, wypłynąć na wierzch, aus dem Wasser, z wody. aus der Knechtschaft, z niewoli. aus der Armuth, z ubostwa. ragen, bydź wystawionyn wyżey, über das Wasser, nad wodę. recken, w gorę pociągnąć. schwimmen, wypłynąć z wody na wierzch. sehen, w niebo patrzyć. springen, w gorę wyskakiwać zkąd, aus dem Bette. stehen, wyżey się wydawać między innemi rzeczami. steigen, w gorę wychodzić, wstępować. tragen, den Kopf, wysoko nosić głowę, zadzierać głowę, w gorę głowę podnosić. werfen, w gorę rzucać.

Ems, Emsa, ein Fluß in Teutschland, rzeka w Niemczech.

Emsig, fleißig, pilny, obrotny.

Emsigkeit, *f.* pilność.

Enkel, *m.* des Sohns oder Tochter Sohn, syn syna, albo corki, wnuk. Enkelin, *f.* syna, albo corki corka. Enkels-Frau, *f.* wnukowa.

Enkhuysen, Enkusa, Stadt in Holland, miasto w Hollandyi.

Enköping, Enkopinga, Stadt in Schweden, miasto w Szwecyi.

Encouragiren, ochoty, serca dodać. einen zu etwas, komu do czego. einen durch Geschenke und Verheissungen, kogo przez podarunki, y obietnice.

Einquartirung, *f.* zachęcenie, dodanie serca, ochoty.

[En]de, *n.* koniec, einer Rede machen, uczynić koniec mowy, seiner Bekümmerniß, swoim troskom., mit dem Schreiben, koniec pisaniu. dem Streite, uczynić koniec sporu, kłutni. etwas

was zu Ende bringen, co do końca przyprowadzić. zum Ende nicht gelangen können, nie móc do końca przyiść; = der Abhandlung machen, dissertacyi o czym koniec uczynić. zu Ende seyn, kończyć się. ein jämmerliches Ende nehmen, żałosny wziąć koniec; zu dem Ende, na ten koniec, tym końcem. an allen Orten und Enden, na każdym mieyscu, na wszystkich mieyscach.

Enden, skończyć, zakończyć, dokończyć. s Endigen.

Enderew, Stadt in Ungarn, Enderewa, miasto w Węgrzech.

Endigen, skończyć, zakończyć, das Leben durch Hunger, życie głodem, nic nie iedząc. das Regiment endigen, rządy skończyć; das Schreiben, pisanie skończyć. sich endigen, skończyć się.

Endigung, f. zakończenie, spadek. die eine gleiche Endigung haben, słowa, ktore maią iednakowe spadki, iednakowemi sylabami się kończą.

Endivien, Endywia, ein Gewächs, ziele nie iakie.

Endlich, na koniec, przecież kiedy, was ist das endlich für eine Prahlerey? cożto na koniec iest za chluba? daß sie es nun endlich gestehen, ażeby przecież kiedy wyznali.

Endlich, adj. zawity. *Lat.* peremtorius.

Endschaft, f. koniec.

Endung, f. zakończenie, zkończenie. s Endigung.

Endurtheil, n. ostatni wyrok, dekret, *sententia definitiva*.

Endzweck, m. koniec, cel, kres, des Hauses ist der Gebrauch, koniec budowania domu iest używanie iego. zu was für einem Endzwecke, na iaki koniec; = nicht erreichen, nie trafić do końca, do celu, do kresu.

Eng, adj. ciasny.

Engbrüstig, adj. ten ktory ma cieżki oddech, dla ciężkości na piersiach.

Engbrüstigkeit, f. ciężkość w oddychaniu, ciężkość na piersiach, choroba.

Enge, adj. ciasny, wąski. in einen engen Ort eingesperret werden, w ciasne mieysce bydź napędzonym. enger Weg, ciasna droga.

Enge, adv. ciasno, wąsko, einziehen, ciasno zciągnąć; = machen, ciasno co zrobić. das Lager in einen Kreis, in d. Runde zusammen ziehen, oboz w koło ścieśnić, zwęzić; ściśło, = aneinander stehen, ściśło stać, zbić się w kupę.

Enge, die, f. ciasność, wąskość, des Orts, mieysca; der Meere, morza; die Enge passiren, wąwozy, cieśniny drog przebyć. in die Enge gerathen, w cieśninę, w ciasność, w wąwozy wpaść. 2) des Meers zwischen zween Ländern, przesmyk morski, cieśnina morska; między dwiema ziemiami. 3) = der Erde zwischen zweyen Meeren, przesmyk ziemny, cieśnina ziemna, między dwiema morzami. 4) des Wegs zwischen zween Bergen, drogi między dużemi gorami; wąwoż.

Engel, m. Anioł, Posłaniec Boży z nieba.

Engeländer, m. Angielczyk, Anglik.

Engeländisch, Angielski, Angielska, Angielskie.

Engeland, n. Anglia, to, co, y Brytannia, Wielka Brytannia. nach Engeland reisen, do Anglii iechać.

Engelisch, von Engeln, Anielski, *od tego imienia:* Anioł. 2) aus Engeland, z Anglii, Angielski.

Engern, altes Herzogthum in Teutschland, dawne Księstwo w Niemczech; Engern.

Engiac, Insel bey Griechenland, Engiac, wyspa, przy Greckich brzegach. *po łacinie* Aegina.

Engnien, Stadt in Hennegau, Engwiena, miasto w Hennegawskim.

Enjed, Stadt in Siebenbürgen, Enjeda, miasto w Siedmigrodzie.

Enoch, Enoch, ein Mannsname, imie męszczyzny.

Enos, Enos, ein Mannsname, imie męszczyzny.

Enrolliren, einschreiben, wpisać, zpisywać, zaciągać żołnierzy. sich enrolliren lassen, zaciągnąć się pod Horągiew.

Ens, Fluß in Oesterreich, Ensa, rzeka w Austryi, czyli w Rakuskim kraiu. Land ob der Ens, kray nad Ensą. Land unter der Ens, kray poniżey Ensy.

Ensisheim, Stadt im Elsaß, Ensysheyma, miasto w Alsacyi.

Entäußern, oddalić, sich einer Sache, co, rzecz iaką, sich, siebie, oddalić się.

Entäußerung, f. oddalenie.

Entbehren, nie mieć. die Klugheit kann im Kriege niemand entbehren, nikt nie może nie mieć, rozropności na woynie; *iaśniey mowi się:* nikt nie może być bez roztropności na woynie. entbehren können, modz się obeyść, nie mieć.

Entbehr-

Entbehrlich, czego można nie mieć, bez czego się można obeyść.

Entbieten, oznaymić, dać znać, einem etwas, co komu; zastać, einem seinen Gruß, zasyłać komu swoie pozdrowienie, t. i. pozdrowić kogo przez kogo; zu sich einen, zapraszać kogo do siebie.

Entbietung, *f.* oznaymienie, oznaymowanie, einer Sache, rzeczy iakiey.

Entbinden, uwolnić, einen von den Gesetzen, kogo od praw; rozwiązać, puścić; einen von den Banden, puścić kogo z więzow, rozwiązać kogo.

Entbindung, *f.* uwolnienie, rozwiązanie, puszczenie.

Entblöden, sich nicht, nie rumienić się, nie czerwienić się, nie zaczerwienić się, iak bywa ze wstydu.

Entblödung, *f.* wstyd, rumieniec, zaczerwienienie się na twarzy od wstydu.

Entblößen, obnażyć, den Leib, ciało; ogołocić, einem des Schutzes, ogołocić kogo z obrony; das Haupt, głowę odkryć; um die Brust, od piersi; odkryć, einer Wunden, czyie rany; dobyć, den Degen, pałasza, szpady. 2) berauben, złupić, odrzeć, einen von dem Gelde, kogo ze srebra.

Entblößen, das, *n.* ogołocenie, obnażenie, złupienie, odkrycie.

Entblößt, *adj.* goły, obnażony, ogołocony, Stadt von Besatzung, miasto ogołocone z Garnizonu; = von Befreundten, niemaiący krewnych; von seinen Verhüllungen, odarty ze swoiego odzienia; = Haupt, odkryta głowa, nie nakryta; = Degen, dobyty pałasz, goła szpada.

Entblößung, *f.* ogołocenie, obnażenie, złupienie, odarcie.

Entbrannt, *adj.* zapalony, -na, -ne, von Zorn, gniewem, od gniewu; für Haß, nienawiścią; entbrannte Gemüther stillen, besänftigen, zapalone umysły, uspokoić, ugasić, ułagodzić.

Entbrennen, zapalić się, für Zorn, zapalić się gniewem.

Entbrennen, das, *n.* zapalenie się.

Entbunden, *adj.* rozwiązany, werden, der weiblichen Bürde, bydź rozwiązaną z brzemienia, wciąży, d. i. ein Kind bekommen, zlec, porodzić.

Entdecken, odkryć, pokazać, einem etwas, co komu; was einer will, co kto chce; die listige Nachstellung, zdradliwe załadzki; einem seine Meynung, komu swoie zdanie, swoie rozumienie; sein Vorhaben, swoie postanowienie, swoy zamysł.

Entdecken, das, *n.* odkrycie, ukazanie.

Entdecker, *m.* odkrywacz, ukazywacz.

Entdeckung, *f.* odkrycie, ukazanie, verrätherische, zdradzieckie; der Heimlichkeiten, skrytości.

Ente, *f.* kaczka, ein Vogel, ptak pewny; zahme, domowa, wilde, dzika.

Entehren, z honoru odrzeć, honor wziąć, einen, komu; eine Jungfrau, Panieństwo, wstyd, ktorey odebrać.

Entehrung, *f.* wzięcie honoru, dobrego imienia, odarcie zpodściwości, ze wstydu.

Enteneyer, *plur.* kacze mięso, kaczka sama zabita, surowa, lub gotowana.

Entenhaus, *n.* chlewek na kaczki, gdzie na noc wpędzone maią siadać, Entenstall.

Enterben, wydziedziczyć, den Sohn, syna, dzieci, z dziedzistwa wyzuć, do dziedzistwa nie przypuścić.

Enterbter, wydziedziczony, z dziedzistwa wyzuty, do dziedzistwa nie przypuszczony.

Enterbte, wydziedziczona, z dziedzistwa wyzuta, do dziedzistwa nie przypuszczona.

Enterbung, *f.* wydziedziczenie, z dziedzistwa wyzucie, do dziedzistwa, nieprzypuszczenie.

Enteußern, oddalić, dalekim, odległym uczynić. s. Entäußern.

Entfärben, sich, zaczerwienić się, zarumienić się, in einer Sache, w iakiey rzeczy, w iakim interesie; vor einem, przed kim; eines wegen, dla kogo, *albo* przy kim; er entfärbet sich darüber, wstydzi się tego, czerwieni się na to.

Entfärbung, *f.* zaczerwienienie się razem z pomięszaniem na twarzy.

Entfahren, wypaść, wymknąć się, kann einem leicht ein Wort, wymknąć się, wypaść, może komu łatwo iakie słowo.

Entfallen, wypaść, aus den Händen, z rąk. 2) vergessen werden, być zapomnianym. 3) odpaść, ist ihnen der Muth, odwaga, ochota ich odpadła.

Entfehlen, zalecić, dać zalecenie, uczynić zalecenie kogo.

Entfernen, odesłać, einen, kogo; weit, daleko; odsadzić, von etwas, od iakiey rzeczy; oddalić, einen von, oder aus einem Orte, kogo z iakiego, albo od iakiego mieysca. sich entfernen, oddalić się od czego, od kogo; ziechać

z drogi, von dem Wege, auf die rechte Hand, w prawą, na prawą rękę; von dem Vorhaben, od przedsięwzięcia, od zamysłow, odstąpić.
Entfernen, das, *n.* oddalenie.
Entfernt, *adj.* oddalony, odległy, Oerter, oddalone, odległe mieysca; Sitten, so weit entfernt von dergleichen Bosheit, obyczaie, ktore dalekie od podobney niezbożności; von eines Augen, oddalony od czyich oczow.
Entfernt, *adv.* daleko, odległo, opodal, von etwas, od czego; vom Hause, od domu; nicht weit entfernt von der Stadt, nie bardzo daleko, od miasta.
Entfernung, *f.* odległość, dalekość, der Oerter, mieysc, der Sonne, słońca, eines Lasters, występku.
Entfliegen, odlecieć, ulecieć, aus etwas, z czego; aus dem Zimmer, z pokoiu, z izby.
Entfliehen, uciec, aus einem Orte, z iakiego mieysca; um einen nicht zu sehen, aby kogo nie widzieć. eines Nachstellungen entfliehen, uniknąć czyich zasadzek; aus eines Händen aus der Schlacht, z rąk czyich, z bitwy uciec; auf die Dächer, na dachy.
Entfliehung, *f.* ucieczenie, uniknienie, uciekanie, unikanie.
Entflohen, ktory uciekł, uniknął z iakiego mieysca, przed czym, przed kim, od kogo.
Entfremden, oddalić. s. Abwendig machen.
Entfremdung, *f.* oddalenie, oddalanie.
Entführen, stellen, kraść, kradać, porywać, zmykać, złodzieyskim sposobem. 2) wydzierać, einem eine Jungfer, wydzierać, wydrzeć komu pannę. 3) wegtreiben, zaiąć, das Vieh, bydło, albo precz pognać, t. i. wziąć.
Entführer, *m.* wydzierca, porywacz.
Entführt, *adj.* porwany, wykradziony, entführte Jungfrau, porwana, wykradziona panna. weggetrieben, wykradzione, odpędzone.
Entführung, *f.* porwanie, zabranie, wykradzenie, lub gwałtem porwanie iakiey panny.
Entgangen, ktory się uchronił, ktory uszedł, ktory uniknął.
Entgegen, przeciwko, na przeciwko, gegenüber; sich einem stellen, stawić się przeciwko komu; dem Ort entgegen, wo nun rc. na przeciwko tego mieysca, gdzie. ist der Natur mehr entgegen, to iest, bardziey przeciwko naturze. den Kranken entgegen setzen, siedzieć na przeciwko chorego. eines Befehl entgegen handeln, przeciwko czyiemu rozkazowi czynić. einem in allen entgegen seyn, bydź komu we wszystkim przeciwnym; dem Mittage etwas entgegen stellen, co przeciwko południowi postawić.
Entgegen, przeciwny, przeciwna, przeciwne. Reden, die einander entgegen sind, mowy ktore sobie są przeciwne. Flüsse, die einander entgegen fließen, rzeki, ktore przeciwko sobie płyną.
Entgegen bellen, szczekać na kogo, gadać, mowic co złośliwie, z gniewu na kogo.
Entgegen blasen, dąć na przeciwko czego, budynku, miasta, okien, als Winde, iako to wiatr czyni.
Entgegen brüllen, także ryczeć przeciwko drugiemu, odrykiwać.
Entgegen eilen, spieszyć na przeciwko komu, wychodzić prędko ptzeciwko komu z przywitaniem.
Entgegen fliegen, lecieć przeciwko, einem, komu, przeciwko słońcu.
Entgegen gähnen, ziewać przeciwko komu; ziewać także, gdy inny pierwey ziewa.
Entgegen gehen, wyiść na przeciwko, einem sehr weit, przeciwko komu bardzo daleko.
Entgegengehung, *f.* wyiście przeciwko komu, zabieganie, zabieżenie komu.
Entgegen gekehrt, przeciwko obrocony.
Entgegen geschüttet, obsypany.
Entgegen gesetzt, przeciwko położony, Dämme den Fluten, tamy postawione przeciwko falom, przeciwko wodzie; Festung den Feinden, forteca przeciwko nieprzyiaciołom.
Entgegen gestellt, przeciwko postawiony, położony, posadzony.
Entgegen gießen, wylać co na kogo, oblać czym kogo.
Entgegen grölzen,* żygać, na kogo, einem.
Entgegen grunzen, rechać, einem, przeciwko komu.
Entgegen haben, mieć przeciwko, sobie, co, kogo, den Wind, wiatr. der den Wind entgegen hat, ktory ma wiatr przeciwko sobie.
Entgegen halten, trzymać przeciwko, einem ein Tuch, płotno, sukno przeciwko czemu trzymać, zasłaniaiąc; obrocić przeciwko, einem das Schild, obrocić, trzymać przeciwko komu tarczę, t. i. zasłaniać się, zastawiać się tarczą przeciwko komu. 2) vergleichen, porownywać, einem etwas, co z czym; przeciwne z przeciwnym.

Entgegenhaltung, *f.* trzymanie przeciwko, czemu, czego, zastawienie.
Entgegenkehren, obrocić przeciwko, die Hörner, rogi przeciwko czemu.
Entgegen kommen, na przeciwko przychodzić, wyieżdżać. zu Pferde, na koniu.
Entgegenlauffen, zabiegać, zabiec, wybiec, przeciwko komu, einen.
Entgegen lauffen, das, *n.* wybieżenie, wybieganie przeciwko komu, zabieżenie komu.
Entgegen liegen, leżeć przeciwko. von Mittag her, przeciwko południowi. Griechenland liegt dem Jonischen Meere entgegen, Grecya leży przeciwko Iońskiemu morzu.
Entgegenmurmeln, mruczeć przeciwko, einem, komu.
Entgegen rauschen, chałasować przeciwko, einem, komu, hałasem przeszkadzać.
Entgegen reden, mowić przeciwko. frech und keck, dziko y zuchwale. einem, komu.
Entgegen riechen, pachnąć, zapachnąć komu.
Entgegensatz, *m.* z przeciwienie, -wienia.
Entgegenschallen, brzmieć, przeciwko, einem, kogo.
Entschanzen, wałem otoczyć, okopać, opasać.
Entgegen schicken, wysłać przeciwko, na przeciwko.
Entgegen setzen, postawić na przeciwko, oprzeć się, opierać się, sich den Feinden, nieprzyiaciełom; der Gefahr, niebezpieczeństwu; den Meynungen, mniemaniom, zdaniom; *dawać, rzucać:* seinen Leib denen Bestien, swoie ciało bestyom; *sprzeciwiać się:* eines Anschlägen, czyim radom, zamysłom.
Entgegensetzung, *f.* postawienie, położenie przeciwko, opieranie się; stanie na przeciwko. Entgegensetzung des Mondes, stanie mieśiąca na przeciwko ziemi, słońca.
Entgegen singen, śpiewać na przeciwko.
Entgegen stellen, postawić, stawać na przeciwko.
Entgegenstellung, *f.* stawanie, postawienie na przeciwko.
Entgegen stossen, pchać przeciwko, einem etwas, co przeciwko komu. 2) entgegen liegen, przeciwko czemu leżeć. 3) mit dem Degen entgegen stossen, szpadą na przeciwko pchnąć.
Entgegenstossung, *f.* pchnięcie, zarzucenie, zasypowanie, eines Berges, gory.
Entgegen tragen, nieść, nosić na przeciwko.
Entgegen wehen, wiać na przeciwko. bey entgegen wehenden Winden, dla przeciwnie wieiących wiatrow.
Entgegen wenden, obrocić przeciwko, einem etwas, co komu.
Entgegen ziehen, wyiść, wychodzić, przeciwko komu, einem, na przeciw kogo.
Entgegenziehung, *f.* wyiście, wychodzenie na przeciwko, na przywitanie.
Entgegen zischen, syczeć, przeciwko syczącemu, syczeć na syczącego.
Entgehen, uciec, uyść, uchodzić, aus den Händen, z rąk. aus dem Feuer, z ognia, z pożaru. der Scheltung, uniknąć łaiania. dem Unfalle, uniknąć trefunku. der Tadelung, uniknąć nagany. dem man nicht entgehen kann, ktorego się uchronić nie można, nie uchronny.
Entgehen, das, *n.* Entgehung, *f.* chronienie się, unikanie, uniknienie, uchodzenie, der Ungelegenheiten, nie wygod przykrości, unikanie, uchodzenie przed przykrościami.
Entgeld, *n.* zapłata, ohne Entgeld, bez zapłaty. die Stimmen ohne Entgeld bekommen, głosy pozyskać, nie zakupuiąc ich. ohne Entgeld wohnen, darmo, z łaski, nie za pieniądze mieszkać. nicht ohne Entgeld, nie bez zapłaty.
Entgelten, przypłacić, t. i. bydź karanym, etwas, za co. sie haben es müssen entgelten, musieli oni tego przypłacić.
Entgeltung, *f.* przypłacenie, zapłacenie. 2) Nachtheil, uszczerbek.
Entgen, *n.* kaczeczka, kaczę, maleńka, młoda kaczka, kleine Ente.
Entgürten, odpasać, rozpasać, einen, kogo, z czego, z pasa.
Entgürtet, rozpasany, odpasany, z ktorego pas zdięty.
Enthalten, wstrzymać, sich des Selbstmords, ręce od zabicia siebie samego. des Essens, się, od iedzenia. von der Uebelthat, od złego uczynku. allerdings, od wszystkiego. des Antwortens, od odpowiedzi. des Weinens, od płaczu. des öffentlichen Ausgehens, od wychodzenia publicznego do ludzi, do panow. 2) begreiffen, obiąć, alles in seinem Begriffe, swoim obięciem zaiąć wszystko.
Enthalten, das, *n.* zaięcie, obięcie, wstrzymanie, von etwas, od czego.
Enthaltsam, wstrzemięźliwy, gar sehr, nader bardzo. sich erweisen, wstrzemięźliwym się pokazywać.

Enthaltsamkeit, f. wstrzemięźliwość, sehr große, bardzo wielka, vom Weine, od wina, vom Abendessen, od wieczerzy.
Enthaltung f. wstzymanie.
Enthaupten, toporem ściąć, einen, kogo, in zween Hieben, do drugiego razu.
Enthaupten, das, n. ścinanie, głowy, łba, karku.
Enthauptung, f. ścinanie, ścięcie.
Entheben, wyiąć, wyłączyć, wynieść. einen eines Dinges, kogo z iakiey rzeczy. 2) befreyen, uwolnić, oswobodzić.
Entheiligen, zprofanować, den Gottesdienst, świętości, święte obrządki, die Feyertäge, dni święte, den Tempel, kościoł.
Entheiliger, m. gwałciciel, profanuiący.
Entheiligerinn, f. gwałcicielka, profanuiąca święte rzeczy.
Entheiligung, f. zprofanowanie, znieważenie, zgwałcenie świętych rzeczy.
Enthufen, kopyto zdiąć, z kopyta wyzuć. wenn sie ein Vieh enthufen, gdy bydleciu kopyto z nog spadnie.
Enthülsen, wyłuszczyć z łupin, ze strączkow, groch, bob.
Enthusiast, m. duchem napuszony, duchem goreiący.
Entgehen, iarzmo zdiąć. das Joch abnehmen, z iarzma wyprząc, einem Ochsen, wołu.
Entkleiden, zdiąć suknią, rozebrać z sukien, einen, kogo, sich, siebie.
Entkleiden, das, n. rozebranie, zdięcie sukni.
Entkleidet, zdięty z sukien, rozebrany.
Entkleidung, f. zdięcie sukni, rozebranie z sukien, obnażenie, ogołocenie.
Entknüpfen, rozpiąć.
Entkommen, uyść, umknąć, uchodzić, umykać. den bösen Richtern, przed złemi sędziami. aus dem Gefängniß, z więzienia.
Entkräften, osłabić, einen, kogo, gänzlich, wcale. einen womit, kogo czym.
Entkräftet, wysilony, osłabiony. durch den langwierigen Krieg, przez długą woynę.
Entkräftung, f. wysilenie, osłabienie.
Entladen, ciężar zdiąć. einen eines Dinges, uwolnić od ciężaru iakiey rzeczy.
Entlarven, maszkę zdiąć, zerwać, einem, komu. 2) offenbar machen, iawno co uczynić, odkryć.
Entlassen, puścić, wypuścić, einen alsobald, kogo natych miast, toćczaś; aus den Händen, z rąk, aus dem Gefängnisse, z więzienia; rozpuścić. das versammlete Volk, lud zgromadzony; od urzędu uwolnić, kogo. einen des Dienstes, der Verwaltung, odstawić, odsadzić, od zawiadywania.
Entlassen, puszczony, wypuszczony, rozpuszczony, eine Versammlung, rozpuszczone zgromadzenie.
Entlassung, f. puszczenie, wypuszczenie, rozpuszczenie.
Entlaufen, uciec, lieber, als wieder dahin kehren, raczey, aniżeli tam powrocić. aus der Schlacht, z bitwy. unterm Schwarme, podczas tumultu rozruchu umknąć.
Entlaufung, f. ucieczka, umknięcie.
Entledigen, uwolnić, die Stadt von der eiteln Furcht, miasto, z prożney boiaźni. sich aller Schulden, siebie ze wszystkich długow; von den Verdrüßlichkeiten, z przykrości; einen von der Bekümmerniß, kogo z troski, ze skrupułu; des Jochs, z iarzma.
Entledigen, das, n. uwolnienie, uwalnianie.
Entlediger, m. uwolniciel.
Entlediget, uwolniony, von etwas, od iakiey rzeczy.
Entledigung, f. uwolnienie, von der Schuld, od winy, od grzechu; von allem Verdrusse, od wszelkiey przykrości; des Elendes, od biedy.
Entlegen, odległy, seyn, być; zwanzig tausend Schritte, na dwadzieścia tysięcy krokow.
Entlegenheit, f. odległość, dalekość, der Oerter, mieysc iakich od siebie.
Entlehnen, pożyczać, etwas von einem, co od kogo.
Entlehnen, das, n. pożyczenie od kogo.
Entlehnt, pożyczony, pożyczany, Licht von der Sonne, światło od słońca; Geld, pieniądze.
Entlehnung, f. pożyczenie, pożyczanie.
Entleiben, zabić, einen, kogo; sich selbst, siebie samego, życie wziąć, odebrać, zgładzić z tego świata.
Entleiben, das, n. zabicie, życia wzięcie, odebranie, zgładzenie z tego świata.
Entleiber, m. zaboyca, zabiiak, życia wydzierca, zgładziciel z tego świata.
Entleibet, zabity, z życia wyzuty, zgładzony z tego świata.
Entleibung, f. zaboystwo, życia wzięcie, odebranie, zgładzenie z tego świata.
Entleiden, obrzydzenie komu sprawić,

do iakiey rzeczy, obrzydzenia nabawić.

Entmannen, otrzebić, okaſtrować, trzebieńcem, ewnuchem zrobić; einen, kogo.

Entmannet, otrzebiony, okaſtrowany; trzebieniec, trzebiony, *ewnuchowany.*

Entmannung, *f.* otrzebienie, okaſtrowanie, wyrznięcie, *ewnuchowanie.*

Entnehmen, odiąć, einem etwas, co komu; einem den Muth, ſerce komu.

Entnommen, *adj.* odięty, odebrany.

Entpanzern, pancerz zdiąć, einen, z kogo.

Entrathen, nie mieć, etwas, czego, iakiey rzeczy.

Entreiſſen, wydrzeć, wyrwać, einem das Reich, komu Krolеſtwo; einen dem Tode, kogo od śmierci; aus dem Elende, z biedy; einem alles Geld, wyrwać, wydrzeć komu wſzyſtkie pieniądze; einen dem andern, oderwać iednego od drugiego.

Entreiſſer, *m.* wydzierca, oddzierca.

Entreiſſung, *f.* wydarcie, odarcie.

Entrepriſe, *f.* (Angterpris) kühne, gefährliche, zamysł, impreza śmiała, niebezpieczna.

Entrich, *m.* Hahn der Enten, kaczor, ſamiec między kaczkami ſamicami.

Entrichten, odwiązać. ſ. Abführen, Bezahlen.

Entrinnen, uciec, uyść, uciekać, uchodzić, umykać, umknąć; dem Tode, przed śmiercią.

Entrinnung, *f.* ucieczka, ucieknienie, uchodzenie, umknienie.

Entriſſen, wyrwany, dem Tode, od śmierci; zachowany, od niebezpieczeńſtwa.

Entronnen, ktory uſzed, uciekł, wymknął ſię, aus eines Händen, z czyich rąk.

Entrüſten, gniewać, do gniewu przyprowadzać, einen, kogo; ſich über etwas, gniewać ſię o co.

Entrüſtet, rozgniewany, -wana, -wane, über einen, na kogo.

Entſagen, odmowić, einem etwas, co komu, proſzącemu o iaką rzecz.

Entſatz, *m.* pomoc, poſiłek, ratunek, einem zuſchicken, komu posłać, einem zum Entſatz kommen, komu przyiść na ratunek; einem leiſten, komu poſiłki poſyłać, posłać.

Entſcheiden, rozſądzić, rozeznać, rozeprzeć, was recht oder unrecht, co ſprawiedliwa y nieſprawiedliwa; nicht nach der Billigkeit, nie według słuſzności; das Wahre von dem Falſchen, prawdę od nieprawdy, od fałſzu rozeznać, między prawdą y nieprawdą rozſądzić; eine Streitſache, ſpor rozſądzić, rozeprzeć.

Entſcheiden, das, *n.* rozſądzenie, rozeznanie, rozparcie.

Entſcheider, *m.* *niby*, *rozſędzia*, rozeznawca; rozſądny.

Entſcheiderin, *f.* rozſędzina, rozeznawczyna, rozſądna.

Entſcheidung, *f.* rozſądzenie, rozeznanie, rozparcie, einer Sache, iakiey ſprawy; oſądzenie, polubowny dekret; deſſen iſt die Sache überlaſſen worden, ktoremu ſprawa do oſądzenia oddana była.

Entſchieden, rozſądzony, na, ne, rozeznany, rozparty.

Entſchlafen, zaſpać. 2) ſterben, umrzeć, ſnem wiecznym zasnąć.

Entſchlagen, uwolnić, wybić, ſich der Sorge, uwolnić ſię z troski, z troskliwości; des Verdruſſes, z przykrości; unikać czego, der öffentlichen Aemter, publicznych urzędow.

Entſchlagung, *f.* ucieczka, uciekanie, umknienie, wybicie ſię, uwolnienie.

Entſchlieſſen ſich, namyślić ſię, rozmyślić ſię, mit einem zu leben, żyć z kim; = nach der Beſchaffenheit, według okoliczności rzeczy.

Entſchlieſſung, *f.* namyślenie ſię, na co, na uczynienie czego.

Entſchloſſen ſeyn, namyśleć ſię, bydź rezolwowanym, gotowym co uczynić; alles zu leiden, wſzyſtko cierpieć; das auszuführen, co do ſkutku przyprowadzić.

Entſchluß, *m.* wyrok, uradzenie, rada, zdanie. darbey bleiben, przy zdaniu zoſtawać. machen, daß einer ſeinen Entſchluß ändert, fahren läßt, uczynić, aby kto odſtąpił ſwoiego zdania, odmienił ſwoie zdanie. Entſchluß faſſen, uſtanowić ułożyć, umyślić.

Entſchuldigen, wymawiać, exkuzować. einen bey einem, kogo u kogo. ſich ſchriftlich, wymawiać ſię, exkuzować ſię piſmem, przez liſty. einer Sache wegen, w iakim intereſie. ſich mit der Unpäßlichkeit, wymawiać ſię słabością ſwoiego zdrowia. auf alle Art und Weiſe, wſzelkiemi ſpoſobami exkuzować ſię. die Noth entſchuldiget ihn, potrzeba go exkuzuie. etwas mit der Freundſchaft, exkuzować co przyiaźnią.

Entſchuldigen, das, *n.* exkuzowanie, wymawianie, wymowienie.

Entſchuldiget, exkuzowany, wymowiony 2) einen entſchuldiget halten, mieć kogo za wyexkuzowanego, za wymowionego.

Entſchuldigung, *f.* exkuza, exkuzowanie wymowienie. leichte, rechtmäßige, ſnadna, ſprawiedliwa. geſchickte, wygodna. wahrſcheinliche, podobna do prawdy. Entſchuldigung vorbringen, zanoſić exkuzę, czynić exkuzę, dawać exkuzę, wymowkę; vorwenden gegen einen zażywać exkuzy, wymowki u kogo. man muß die Entſchuldigung gelten laſſen, trzeba dać aby exkuza ważna była, t. i. trzeba ią ważną uczynić, za ważną przyiąć; wegen der Noth billigen annehmen dla potrzeby, przyiąć czyią exkuzę, uznać za słuſzną. in einer Sache Entſchuldigung anbringen, w iakiey rzeczy, exkuzę dawać, przynoſić. ſeiner Schuldigkeit mit Entſchuldigung ein Genüge thun, ſwoię powinność wymowkami tylko, exkuzami, wypełniać. es gilt keine Entſchuldigung, żadna exkuza, wymowka nieważy. das zielet auf deſſen Entſchuldigung, to zmierza do iego exkuzy; einer Sache wegen, exkuzować ſię, wymawiać w iakiey rzeczy.

Entſchütten ciężar złożyć, ſich der Furcht, *ciężar boiaźni* złożyć; ſich des Verdachts, oczyścić ſię z podeźrzenia.

Entſeelt, bez duſzy, z ktorego wcale, albo prawie duſza, wyszła; vor allzu großer Freude, z nazbyt wielkiey radości, zapomnieć ſię, iak ſię trafia w afektach

Entſetzen, ſich, zdumieć ſię, über eines Anblick, na czyie ſpoyźrzenie, na widzenie kogo; lękać ſię, für den Namen ſelbſt lękać ſię na ſamo imie; *zalęknąć ſię:* er hat ſich entſetzet, zaląkł ſię: *uwolnić od nieprzyiaciół:* eine Stadt entſetzen, uwolnić miaſto iakie z oblężenia. einen entſetzen na pomoc przyiść komu; zſadzić, abſetzen einen ſeines Amts, zſadzić kogo z urzędu, złożyć.

Entſetzen, das, *n.* ſtrach, hat ihn eingenommen, ſtrach go zdiął, wziął; befallen, ſtrach ſpadł na niego.

Entſetzlich, ſtraſzny; = Getöſe der Waffen, ſzczęk zbroi, oręża; ſtraſzliwy.

Entſetzlich, *adv.* ſtraſznie, ſtraſzliwie.

Entſetzlichkeit, *f.* ſtraſzliwość.

Entſetzung, *f.* ſtrach, hat ihn überfallen, padł na niego. 2) Entſetzung einer Stadt, uwolnienie miaſta, z oblężenia. 3) zſadzenie, von dem Amte, zſadzenie z urzędu.

Entſiegeln, odpieczętować, einen Brief, liſt iaki.

Entſiegelt, odpieczętowany, -ana, -ane.

Entſiegelung, *f.* odpieczętowanie.

Entſinnen, ſich, pamiętać, daß er es erzählet habe, co powiadał był kiedyś, przypominać ſobie.

Entſpinnen, ſich, ſtać ſię, wſzcząć ſię. es hat ſich ein großer Streit unter ihnen entſponnen, wielka kłutnia między niemi wſzczęła ſię, ſtała ſię. der Krieg hat ſich entſponnen, woyna ſię wſzczęła; das hat ſich alles von meiner Frau entſponnen, wſzyſtko ſię to zaczęło od moiey żony.

Entſpringen, wymknąć, wytryſnąć. der Brunnen entſpringet auf dem Berge, źrźodło wytryskuie na gorze; aus meinen vielen Sorgen iſt dieſes einige entſprungen, z moich wielu troskliwości y ta wyniknęła; właściwie, o źrźodle, inſonderheit als ein Brunnen oder Quell, w ſzczegulności, iak źrźrodło, albo krynica.

Entſpringung, *f.* wyniknienie, wytryſkanie, wytryśnienie.

Entſproſſen, wynikły, pochodzący od kogo, von ſich ſelbſt, z ſiebie ſamego; von den Urſachen, z przyczyn; = von ſchlechten Eltern, z podłych rodzicow zrodzony; von vornehmen Geſchlechte, zacnego urodzenia.

Entſprungen, wynikły, ktory wyniknął.

Entſtanden, wynikły, wſzczęty, pochodzący; = Gelächter, śmiech.

Entſtehen, werden, wyniknąć, ſtać ſię; in den Gemüthern große Abwechſelungen, ſtały ſię, wyniknęły w umysłach wielkie odmiany; große Zwiſtigkeiten, wielkie poróżnienia. es entſtehet ein Krieg, Gelächter, wſzczyna ſię woyna, śmiech; powstać, großer Sturm, powſtał wielki wicher; aus etwas, z czego; neue Redner, powſtali nowi mowcy; ein Geſchrey, krzyk; der Wind, wiatr. *zbywać, brakować na czym:* verlaſſen, mangeln, der Natur etwas, naturze zbywa na czym. der Troſt entſtehet mir, na pocieſze mi zbywa. was entſtehet ihm? na czym mu zbywa? czego mu brakuie? *nie doſtawać:* dem die Worte entſtehen, ktoremu słow nie doſtaie.

Entſtehung, *f.* wyniknienie, powſtanie, wſzczęcie. 2) Mangel, nie doſtatek, des Raths, rady.

Entsündigen, rozgrzeszyć, einen wegen seines Verbrechens, kogo z iego występku.

Entsündigung, *f.* rozgrzeszenie oczyszczenie z grzechu.

Entübrig seyn, obeyść się: der Reise entübrig seyn können, modz się obeyść bez drogi.

Entwachsen, wyrość z miary, wyrość z czego, dem Kleide, wyrość z sukni. er ist entwachsen der Ruthe, wyrosł z rozgi.

Entwafnen, odebrać oręż, wyzuć z broni. einen kogo.

Entwafnet, wyzuty z oręża, ze zbroi, z broni.

Entwaffnung, *f.* złupienie z oręża, odebranie oręża, broni, wyzucie ze zbroi.

Entweder, albo, ein Tadel, oder eine Verwunderung verdienen, albo na przyganę, albo na podziwienie zasłużyć. es sey nun entweder so, oder auf jene Art, albo tym, albo tamtym sposobem.

Entwehnen, odzwyczaić; s. Entwöhnen.

Entwehren, odpędzić. sich des Feinds, nieprzyiaciela. 2) der Waffen berauben, złupić z oręża, odebrać oręż.

Entweichen, umknąć, wynieść się, uchylić się.

Entweihen, zprofanować, zgwałcić, znieważyć święte, poświęcone rzeczy.

Entweihung, *f.* zprofanowanie, zgwałcenie, znieważenie świętych rzeczy.

Entwenden, zkręcić, das Geld, pieniądze, eines Erbschaft, czyie dziedzictwo; *Ukraść.* einen güldenen Becher, złoty iaki puhar.

Entwendung, *f.* zkręcenie, zemknienie.

Entwerfen, cień rzucić czego; prążkami odkryślić, prążkować, początek iakiey roboty; odprążkować wzor, iakiey rzeczy, słowami opisać. *projektować.* einen Brief in die Schreibtafel, iaki list, krotko naznaczyć go w pugillaresach. in Gedanken, w myśli.

Entwerfung, *f.* rzucenie pierwsze, odrysowanie prążkami, iakiey Roboty, Obrazu, Budynku.

Entwischen, wyrwać się. kaum der Händen der Soldaten, ledwie się wyrwać z rąk żołnierzom. durch eine heimliche Thüre, wyrwać się skrytemi drzwiami

Entwöhnen, odzwyczaić, einen von der Gewohnheit abführen, kogo zwyczaiu, przywyknienia iakiego oduczyć. 2) od cycka, od piersi odsadzić, dziecię, von der Muttermilch absetzen.

Entwöhnen, das, *n.* odzwyczaienie. 2) odsadzenie od cycka, od ssania dziecięcia.

Entwöhnt, odzwyczaiony; odsadzony od piersi, od ssania.

Entwöhnung, *f.* eines Kindes, odsadzenie dziecięcia od piersi.

Entwohnen, odzwyczaić się od czego, od kłamstwa, od nałogu.

Entwohnt, odzwyczaiony, co wyszło ze zwyczaiu. entwohnte Sache, rzecz wyszła ze zwyczaiu.

Entwohnung, *f.* wyiście ze zwyczaiu, zarzucenie.

Entworfen, rzucony, t. i. prążkami, rzuconemi odkryślony, pomyślony, poczęty.

Entwurf, *m.* odkryślenie, cień, wzor, wizerunek czego.

Entwurfsweise, przez odkryślenie, przez prążkami rzuconemi odrysowanie.

Entzäumen, wychełznać. ein Pferd. konia, t. i. muszłuk lub wędzidła mu z pyską wyiąć.

Entziehen, wyciągnąć, umknąć. die Ursache zur Raserey, przyczynę do zawziętości; uiąć, das Futter dem Pferde, obroku koniowi; etwas von eines Nutzen, uiąć komu wygody; sich von den Versammlungen, wynieść się z kompanii. sich von einer Affaire, umknąć się od iakiego interesu; odebrać, zabrać, einem alles, komu wszystko, unikać, sich der Arbeit entziehen, unikać pracy, zchodzić przed pracą.

Entziehung, *f.* Wyciągnienie, odciągnienie, uięcie, umknięcie, zabranie.

Entzogen, wyciągniony, odciągniony, uięty, umknięty, zabrany.

Entzücken, odrywać umysł od ciała, iść w zachwycenie, w zachwyceniu bywać, od zmysłow odchodzić.

Entzückt, zachwycony, - cona, - cone; ktory od zmysłow odszedł, ktory nie iest przy sobie.

Entzückung, *f.* zachwycenie, odeyście od zmysłow, niebytność przysobie.

Entzünden, zapalić, etwas, co, sich, zapalić się; zaiąć się.

Entzünder, *m.* Zapalacz.

Entzünderin, *f.* Zapalaczka.

Entzündung, *f.* zapalenie, inflammacya, eines Gliedes, iakiego członka.

Entzwey, zpękany na dwoie, rozbity, złamany, rozdarty na dwoie. ist das Band, rozerwane więzy na dwoie; ist das Schiff, połamany okręt; ist

das Bein, złamana noga. der Ring, pierścien, das Kleid, rozdarta suknia.
Entzwey bersten, zpękać się, ztrzaskać się, prysnąć. mitten von einander, na dwoie, na dwie połowy.
Entzwey brechen, złamać, przełamać na dwoie; die Beine, nogi złamać. die Finger, palce.
Entzwey drücken, ściskaiąc co na dwoie rozdzielić.
Entzwey gebrochen, na dwoie złamany.
Entzwey gehen, iść na dwoie, poszedł na dwoie, poydzie na dwoie, złamie się we dwoie.
Entzwey geschnitten, na dwoie, rozkroiony, przekroiony, rozeżnięty, przeżnięty.
Entzwey hauen, na dwoie rozciąć, rozpłatać.
Entzwey reissen, rozedrzeć na dwoie. einem das Kleid, komu suknię.
Entzwey schlagen, rozbić na dwoie.
Entzwey schneiden, rozkroić, rozeżnąć na dwoie. eine Perle, perłę iaką; die Adern, żyły po rozżynać na dwoie.
Entzwey spalten, rozszczepić na dwoie, roztrącić, mitten hin, przez środek. einen Stein, kamień iaki.
Entzwey springen, rozpaść się, zpadać się na dwoie.
Entzweyen sich, pokłocić się, powadzić się; sie haben sich entzweyet, pokłocili się, poroznili się.
Entzweyung, *f.* niezgoda, poroźnienie, pokłucenie się.
Epaulment, zastawa, Art eines Festungswerks, ksztalt, roboty pewney, okopu pewnego w fortyfikacyi.
Eperies, Eperyasz, Stadt in Ungarn, miasto w Węgrzech.
Ephesus, Efez, Stadt in Asien, miasto w Azyi.
Ephron, Efron, Manns-Name, imie męszczyzny.
Epicurisch, Epikureyski, t. i. według zdania Epikura sławnego filozofa.
Epilepsie, *f.* wielka choroba, kaduk. schwere Not.
Epinoy, Stadt in Artois, Epinoa, miasto w Artezyiskim Hrabstwie.
Epiro, Epir, Landschaft, kraina.
Epich, łopian, ziele.
Equipage, *f.* (Ekkipasch) Ekipaż; Porządek, im Kriege, na woynie, Porządek w oręż, w Broń. eines Schiffs, Porządek okrętowy, ludzie, Marynarze. zur Reise, do drogi.
Equippiren, oporządzić uzbroić. ein Schiff, okręt iaki; opatrzyć. einen mit aller Nothwendigkeit, oporządzić, opatrzyć kogo we wszystkie potrzeby.
Equivalent, (Ekivalang) tyleż ważący, tyleż wynoszący.
Equivoque, obosłowny. (Ekivok)
Er, on, zaimek.
Erachten, meynen, rozumieć, mniemać, dorozumiewać się, domyślać się. es stehet leicht zu erachten, łatwo się domyśleć, dorozumieć.
Erachten, das, *n.* dorozumiewanie się, domyślanie się; zdanie, meines Erachtens, moim zdaniem.
Erachtung, *f.* zdanie, Mniemanie, Rozumienie.
Erack, Erak, Provinz in Persien, Prowincya w Persyi.
Erarbeiten, wypracować, zarobić.
Erarmen, być zniszczonym, wniwecz obroconym.
Erarnen, nabyć, sich etwas, czego sobie.
Eraud, (Ero) Fluß in Frankreich, rzeka we Francyi.
Erbach, Erbach, Ort im Rheinigau, mieysce w Ryngawskim, w Szwabach.
Erbärmlich, godny pożałowania, żałosny. Anblick eines Dinges, żałosny widok iakiey rzeczy. Unfall, żałosny przypadek. auf eine erbärmliche Art hinrichten, żałosnym sposobem zamordować, zabić.
Erbärmlich, *adv.* żałośnie, etwas beweinen, co opłakiwać.
Erbamt, *n.* dziedziczny urząd, dziedzistwem spadaiący na potomkow.
Erbar, uczściwy; erbarer Mann, uczściwy mąż. erbares Kleid, uczściwa suknia; = Sitten, obyczaie uczściwe.
Erbar, *adv.* uczściwie, sich auffuhren, uczściwie się sprawować. erbar geführtes Leben, uczściwie prowadzone życie.
Erbarkeit, *f.* Uczściwość. der Reden und Thaten, w Mowie, y w Uczynkach. = zum Schein von sich spühren lassen, pokazywać po sobie uczściwość.
Erbarlich, *adv.* uczściwie.
Erbarmen sich, zmiłować się, zlitować się nad kim, pożałować kogo. endlich einmal der Bundsgenossen, zmiłować się przecież na koniec nad kollegami, spolnikami. wir erbarmen uns deren, żal nam ich; es barmet mich deiner, żal mie się; über eines Unglück, żałować czyiego nieszczęścia, zlitować się, zmiłować się nad czyim nieszczęściem.

Erbarmen, das, *n.* zmiłowanie się, politowanie, pożałowanie, miłosierdzie, żal.
Erbarmer, *m.* Załuiący, Lituiący się.
Erbarmerin, *f.* załuiąca, lituiąca się.
Erbarmung, *f.* miłosierdzie, politowanie, żal. Erbarmung suchen, begehren, bitten, szukać, pragnąć miłosierdzia, prosić o zlitowanie, o pożałowanie; zur Erbarmung bewegen, do miłosierdzia, do żalu, do zlitowania poruszyć. sich durch die Erbarmung einnehmen lassen, dać się uiąć miłosierdziem, pożałowaniem, gegen einen, przeciwko komu; Erbarmungswürdig seyn być godnym politowania.
Erbarmungswürdig godny politowania, pożałowania, żalu.
Erbauen, zbudować, wybudować. eine Gallerie, ganek, galeryą; ein Haus, dom; eine Stadt, miasto. 2) zum Guten bringen, durch sein Exempel, do dobrego naprowadzić, inszych, swoim przykładem; *zbudować*; *duchowne słowo*.
Erbauer, *m.* Budowniczy, Wystawca, Budowca, der Stadt, miasta.
Erbauerin, *f.* Budownicza, Wystawczyna.
Erbauet, wybudowany.
Erbaulich, nachdrücklich, beweglich, buduiący, pobudzaiący, poruszaiący. = Rede, buduiąca mowa, poruszaiąca.
Erbauung, *f.* zbudowanie, wybudowanie. der Häuser, domow.
Erbcämmerer, *m.* Podkomorzy dziedziczny, ktoremu się ta Godność, dziedzistwem dostaie.
Erbe, das, Dziedzistwo.
Erbe, der, *m.* Dziedzic. außerordentlicher, niezwyczayny, nad ustanowiony porządek. nächster, nayblizszy. rechter, prawdziwy. der ganzen Verlassenschaft, całey fortuny. einen zum Erben, nach seinem Sohne einsetzen, kogo po swoim synu dziedzicem naznaczyć; einen im Testamente verordnen, kogo w testamencie dziedzicem naznaczyć; einen öffentlich dafür angeben, kogo publicznie za dziedzica podawać. zum Erben benennen, dziedzicem mianować; zu Erben hinterlassen, dziedzicem zostawić.
Erbeben, trząść się; ganz, wszystek, cały. vom Donner, od grzmotu; am ganzen Leibe, w całym ciele; die Erde erbebet, ziemia się trzęsie.
Erbebung, *f.* trzęsienie. der Erde, ziemi.
Erbeinigung, *f.* iedność dziedziczna.
Erben, dziedziczyć, dziedzistwo brać. eines Güther, czyich dobr. zum Theil, część tylko dziedziczyć. der viel von einem erbet, ktory wiele po kim dziedziczy. nicht mit lassen, nie przypuścić do dziedzistwa.
Erbeten, uproszony, einer, der sich durch Bitten hat bewegen lassen, ten ktory się dał poruszyć, nakłonić prozbą do czego. Dinge, rzecz, die man durch Bitten erlanget hat, ktorą przez prozbę otrzymano. erbetener Weise, za uproszeniem.
Erbetteln, das, *n.* wyżebrać, was einer will, to, co kto chce. etwas von einem, co od kogo.
Erbettelt, wyżebrany, Geld, wyżebrane pieniądze.
Erbettelung, *f.* Wyżebranie.
Erbeuten, zdobyć, brać, zabierać, viel, wiele, groß und klein Vieh, wielkie y drobne bydło zabierać na zdobycz.
Erbeutet, zdobyty, ze zdobyczy, na zdobyczy dostany.
Erbfall, *m.* część dziedzistwem przypadaiąca.
Erbfeind, *m.* dziedziczny nieprzyiaciel.
Erbfürstenthum, *n.* dziedziczne księstwo.
Erbgang, *m.* spadek dziedziczny.
Erbgemächte, *n.* testament. ostatnia wola.
Erbgenosse, *m.* wspołdziedzic, do dziedzistwa należący.
Erbgesessener, *m.* Rodak, *Indigena.*
Erbgüthlein, *n.* maleńkie dobro dziedziczne, maiąteczek dziedziczny.
Erbguth, *n.* Dobro dziedziczne, Dobra dziedziczne. väterliches, po oycu, oyczyste. brüderliches, braterskie, po Bracie.
Erbhuldigung, *f.* hołd, hołdu oddanie, wyznanię, uczynienie.
Erbieten, ofiarować. sich für das Vaterland zu sterben, ofiarować się za oyczyznę umrzeć. sich zu eines Diensten, ofiarować się do czyich usług.
Erbietig, prędki, ochotny, ochoczy. zu etwas, do czego.
Erbietung, *f.* obiecywanie, zu einiger Hülfe, obiecywanie się komu na pomoc.
Erbin, *f.* dziedziczka.
Erbitten, uprosić, einen, kogo, daß, aby; etwas von einem, co od kogo, u kogo. was einer will, co kto chce. laß dich erbitten, day się uprosić. = will ich mich von dir lassen, dam, daię się tobie uprosić.

uprosić. = sich nicht lassen wollen, nie chcieć się dać uprosić.
Erbitten, das, n. uprafzanie, uprofzenie.
Erbitter, uprosiciel.
Erbittlich, snadny, kto, aby uprosić co od niego, mowi się, uprofzony. einen finden, uprofzonym kogo znaleść, snadnym do uprofzenia.
Erbittern, rozdraźnić, rozgniewać. eines Haß wider sich, czyią nienawiść przeciwko. eines Gemach, czyi umysł. einem durch seine Hartnäckigkeit, kogo przez swoy upor, przez swoię krnąbrność.
Erbittern, das, n. rozdraźnienie, roziątrzenie, rozgniewanie.
Erbittert, rozgniewany, rozdraźniony, roziątrzony.
Erbitterung, f. rozgniewanie, rozdraźnienie.
Erbkönigreich, n. Dziedziczne krolestwo. behaupten, sobie przywłaszczać.
Erblassen, blednąć, bledniec, wegen eines Versehens, dla iakiey winy. vor Furcht, z boiaźni. über dem Ausgange, widząc co, za koniec rzeczy.
Erblasset, blady, zbladły, dła, dłe.
Erblassung, f. zblednienie.
Erblehn, n. lenno dziedziczne, dziedzistwem spadaiące na potomstwo.
Erbleichen, zblednąć.
Erblich, dziedziczny. Zwistigkeit, dziedziczna kłutnia. Recht, dziedziczne prawo.
Erblich, adv. dziedzicznie, dziedzistwem.
Erblicken, spoźrzeć. einen, na kogo, obaczyć kogo, zoczyć, postrzec. in diesen Gegenden, w tych okolicach.
Erblickung, f. zpoźrzenie, obaczenie.
Erblickt, spoźrzany, obaczony.
Erblinden, oślepnąć, wzrok ztracić.
Erblos, wydziedziczony, od dziedzistwa odsądzony. einen erblos machen, wydziedziczyć kogo.
Erbmarschall, m. marszałek dziedziczny.
Erbname, m. dziedzic, ktory dziedzistwo bierze.
Erbnehmen, dziedzistwo brać.
Erborgen, pożyczać, Geld, pieniędzy.
Erborgung, f. pożyczanie, pożyczenie.
Erboßen, do gniewu przyprowadzić. einen, kogo, sich, siebie. über etwas, o co; z iakiey przyczyny.
Erboßt, rozgniewany, wana, wane; über einen, na kogo. sehr über einen seyn, bardzo być na kogo, przeciwko komu rozgniewanym.
Erbpflicht, f. przysięga na poddaństwo. u Prawnych, apud iurisc.
Erbprinz, m. Książe dziedziczny, na ktorego dziedzistwem Państwo zpada.
Erbprinzessin, f. Księżna dziedziczna, ktora następuie iako dziedziczka na Państwo.
Erbrechen, wyłamać. die Thüre, drzwi. die Hausthüre, do domu. 2) eröffnen, otworzyć, einen Brief, list iaki. sich erbrechen, speyen, womitować, żygać.
Erbrechung, f. wyłamanie.
Erbreich, n. dziedziczne krolestwo, dziedzistwem spadaiące.
Erbritter, m. Szlachcić Państwa niemieckiego dziedziczny.
Erbrochen, wyłamany, -mana, -mane. erbrochene Kisten, wyłamane skrzynie.
Erbsasse, m. Pan dziedziczny.
Erbsassin, f. Pani dziedziczna.
Erbschaft, f. dziedzistwo. gemeine, wspolne falsche, brüderliche, väterliche, fałszywe, braterskie, oycowskie, rechtmäßige, sprawiedliwe. in Erbschaft zufallen, dziedzistwem przypadać. Erbschaft des Vaters nicht antreten, nie brać dziedzistwa po oycu. nach dem Testamente, podług testamentu. einem einen Theil davon zustehen, część dziedzistwa naczanaczyć komu. einen davon ausschließen, od dziedzistwa kogo odsądzić. nach eines Erbschaft trachten, czekać pilnować, strzec na dziedzistwo po kim. der eine fette bekömmt, ktory tłustego dziedzistwa dostaie.
Erbschleicher, m. biorący się do dziedzistwa, odbieraiący dziedzistwo.
Erbschuld, f. dziedziczny dług, z dziedzistwem zostawiony wzięty.
Erbschatz, m. skarb dziedziczny.
Erbsen, groch, Gartenerbse, groch ogrodowy; Felderbse, proch polny. von Erbsen, grochowy, z grochu.
Erbsfarbe, f. grochowa barwa, grochowy kolor.
Erbstatthalterschaft, f. dziedziczne Wielkorządstwo.
Erbstreit, m. dziedziczny spor, dziedziczna kłutnia.
Erbsünde, f. pierworodny grzech, z Adama y z Ewy, pierwszych Rodzicow.
Erbtheil, n. część dziedzistwa. 2) Erbschaft, dziedzistwo.
Erbtheilung, f. dział dziedzistwa, podzielenie co na kogo przypada.
Erbverbrüderung, f. brastwo dziedziczne; umowa dziedziczna.
Erbvermächtniß, n. zapis testamentowy, co zapisano iest testamentem.

Erbverpachtung, *f.* kontrakt dziedziczny na dobra na polepszenie puszczone, Emphiteusis.
Erbvertrag, *m.* umowa dziedziczna, kontrakt dziedziczny.
Erbzinsguth, *n.* dobra kontraktem na Polepszenie puszczone, na czyńsz dane.
Erbzinsleute, *pl.* dzierżawcy dobr na Polepszenie z czyńszem puszczonych.
Erbzinsmann, *m.* dzierżawca dobr na Polepszenie z czyńszem puszczonych.
Erbzinsrecht, *n.* polepszenie dobr na to puszczonych, y czyńsz z nich; Prawo Emfiteuzy.
Erker, *m.* ganek, Wystawa.
Erdacht, zmyślony, wymyślony, uroszczony, uroiony w myśli, myślą udziałany.
Erdapfel, *m.* ziemne iabłko.
Erdbeben, *n.* trzęsienie ziemi. schreckliches, strasżne. = ereignen sich insonderheit an den Seeufern, trzęsienie ziemi powstaie naybardziey po brzegach morskich.
Erdbeere, *f.* poziomka, iagoda.
Erdbeerkraut, *n.* ziele poziomkowe.
Erdbeschreiber, *m.* ziemiopis. *Geograf.*
Erdbeschreibung, *f.* ziemopisanie.
Erdboden, *m.* trzęsięnie ziemi.
Erdboden, Erdreich, *n.* grunt, magerer, chudy, płonny. für sich gar tauglicher, sam przez się z urodzenia dobry. ungeschlüchter, niewyrobiony, fetter, buyny, tłusty, feuchter, wilgotny. fauler, zgniły. dichter, gęsty. so sich nicht arbeiten läßt, w ktorym się nie da dobrze robić, twardy. ausgezehrter, wypleniony, wychudzony. allzuhitziger, nazbyt gorący. sehr kalter, nader zimny. 2) Erdkugel, okrąg ziemi. aufm ganzen Erdboden seyn, na całey ziemi, na całym okręgu ziemskim być.
Erde, *f.* Erdreich, ziemia, feste, dichte, mocna, tęga, sandichte, piaszczysta, trockene, sucha, zpieczona, lockere, miałka. schwarze, czarna. gut zum Feldbauen, do urodzaiu dobra, mäßig gedünget, szrzednie gnoiem nawieziona. allzugeile, nazbyt buyna; fruchtbare, urodzayna; so sich leicht bauen läßt, ktora się daie łatwo uprawić daie. treuge, zpragniona, thonichte, glinka. dörre, wyschła. 2) Erdkugel, okrąg ziemski, so dem Himmel entgegen gesetzet wird, ktory przeciwko niebu postawiony iest, dichte und runde, twardy y okrągły. 3) auf der Erde liegen, na ziemi leżeć. auf die Erde legen, na ziemi położyć, kłaść. auf die Erde schmeißen, o ziemię uderzyć.
Erdenken, wymyślić, etwas, iako poeta czyli Dzieiotwor.
Erdenkung, *f.* wymyślenie, zmyślenie, wymyślanie, zmyślanie. s. Ausdenkung.
Erdenge, *f.* cieśnina ziemna; schmähler Strich Erde zwischen zweyen Wasser, wąski klin ziemi między dwiema wodami.
Erdenkloß, *m.* bryła, zerschlagener, rozbita, roztrącona. klebrichter, lipka co lgnie co się obiera po czym, po palcach. derber, tęga, twarda. ausgraben, wykopać, zerschlagen, rozbić, roztrącić. kleiner, bryłka.
Erdfahl, ztrupiały, Gesicht, ztrupiała twarz.
Erdfall, *m.* upadek, spadek, upadnienie.
Erdfrüchte, *pl.* wilgoć. etwas, so voll dergleichen ist, to, co iest pełne wilgoci, wilgotny.
Erdfeuer, *n.* podziemny ogień.
Erdfrüchte, *pl.* ziemne owoce, urodzaie, co ziemia rodzi, przynosi.
Erdgewächs, *n.* te wszystkie rzeczy co się z ziemi rodzą.
Erdhäuflein, *n.* kupka ziemi.
Erdhaufen, wie ihn die Maulwürfe aufwerfen, oder auch, wie sie zu Anmerkung der Gränzen dienen, kupka ziemi, iakie krety robią, wysypuią, kretowka; albo iakie na znaki graniczne sypią, kopiec.
Erdichten, zmyśleć. ein Verbrechen, występek; Worte mit großer Freyheit, zmyślać słowy z wielką wolnością; darzu erdichten, przydać co zmyślonego do czego; allerhand Ränke, zmyślać zdrady; knować.
Erdichten, das, *n.* zmyślenie; wymyślenie.
Erdichter, *m.* zmyślony, wymyślony; zmyślone bogi; erdichtete Fabel, zmyślona Bayka, Powiastka. Meynungen, zdania, Wesen, Dinge, rzeczy zmyślone.
Erdichtet, zmyślenie.
Erdichtung, *f.* zmyślona rzecz, zmyślenie, der Meynungen, zmyślenie zdań. Erdichtung des Poeten, zmyślenie Dzieiotworow. eines Verbrechens, zmyślenie występku.
Erdin, ziemski, ziemska, ziemskie, ziemny, ziemna, ziemne.

Erdkind,

Erdkind, *m.* ziemskie dziecie, ziemne dziecie, iako by z ziemi urodzone.
Erdkluft, *f.* jama, jaskinia w ziemi.
Erdkreis, *m.* okolica ziemska, ziemi. den ganzen Erdkreis durchwandert seyn, po całey ziemi wędrować. in einer andern Gegend des Erdkreises, w inszey stronie, okolicy, ziemskiey.
Erdkugel, *f.* kula ziemna, *t. i.* sama ziemia okrągła, tak iak iest.
Erdmann, ein Mannsnamen, Imie Męskie, Erdman.
Erdmesser, *m.* ziemmiernik, ziemmierniczy.
Erdmeß-Kunst, *f.* ziemmiara, sztuka mierzenia ziemi; ziempomiar; treiben, ziemmiarą bawić się, *t. i.* Geometrią; von einem lernen, uczyć się od kogo.
Erdmessung, *f.* ziempomiar, Geometria.
Erdmuth, ein Weibernamen, Erdmuta.
Erdrosseln, dusić; za gardło biorąc y ściskaiąc, czym oddech bywa odjęty.
Erdrosselung, *f.* duszenie, gardła mocne ściskanie, dla niewypuszczenia oddechu.
Erdrücken, przyciśnieniem zabić, eine Schlange, węża; rozetrzeć.
Erdrückt, przyciśnieniem zabity, roztarty.
Erdrückung, *f.* przyciśnieniem zabicie, roztarcie.
Erdsäfte, *plur.* kruszcowe soki w ziemi.
Erdscholle, *f.* bryła.
Erdschwamm, *m.* grzyb.
Erdschwefel, *m.* kley ziemny; w ziemi rodzący się y rosnący. Erdschwefelwasser, kleiowata woda. Erdschwefelbrunnen, kleiowate zrzodła, *połacin.* bitumen, aqua bituminosa, fontes bituminosi.
Erdstrich, *m.* strefa ziemna, einer der fünf Theile, in welche die Erde durch die Tropicos und Circulos Polares getheilet wird, iedna z pięciu części, na ktore ziemia, przez Zwrotne, y Polarne, albo Kołowrotne, Okoły podzielona iest. Erdstrich, nach Ab- und Zunehmen des Tages, strefa, według, przybywania y ubywania dnia, *Clima.*
Erdulden, wycierpieć, alles, wszystko; den Schmerz, bol; die Grausamkeit der Feinde, srogość nieprzyiacioł; den Winter, zimę.
Erdulden, das, *n.* wycierpienie.
Erduldet, wycierpiany, poniesiony.
Erduldung, *f.* wycierpienie, der menschlichen Dinge, ludzkich mizeryi.
Erdwurm, *m.* glista, robak, iak w żołądkach dziecęcych bywa.
Ereichern, sich, rozgniewać się, rozieść się, über etwas, o co.
Ereignen, sich, przypaść; przytrafić się; selten, rzadko; also daß, tak, że.
Ereilen, dogonić, einen, kogo; den Feind, nieprzyiaciela; einen durch seine Geschwindigkeit, kogo przez swoię prędkość.
Ererben, dziedziczyć, dziedzistwo brać.
Eresma, ein Fluß in Spanien, Eresma, rzeka w Hiszpanii.
Erfahren, znaleść, etwas heimlich, co skrycie; durch Nachforschen, badaniem, wypytywaniem, dowiedzieć się; daß man von keinem bewogen werde, że od kogo oszukanym iest.
Erfahren, *adj.* biegły, des bürgerlichen Rechts, w obywatelskim prawie; des Alterthums gar wohl, bydz bardzo dobrze biegłym w starożytnościach; den Krieg zu führen, biegły w toczeniu woyny; in Kriegs- und Staatsdingen, biegły w interesach woyny y pokoiu; im Rechte, w prawie.
Erfahrenheit, *f.* zwyczay, doświadczenie, używanie.
Erfahrner Weise, biegło, obrotnie, sich in einer Sache aufführen, sprawić się w iakim interesie.
Erfahrniß, *f.* doświadczenie, etwas zu thun, w czynieniu czego. ein Mann von großer Erfahrung, człowiek wielkiego doświadczenia. was die Erfahrung lehret, co doświadczenie uczy. der einige Erfahrung hat, ktory ma iakie doświadczenie. durch die Erfahrung gelernet, z doświadczenia wiadomy.
Erfaulen, gnić.
Erfinden, wynaleść, ein Mittel, szrzodek, sposob; neue Dinge, nowe rzeczy; mit seiner Klugheit etwas neues, swoią roztropnością co nowego.
Erfinden, das, *n.* wynalezienie.
Erfinder, *m.* wynalazca, der Wahrheit, prawdy; eines glückseligen Lebens, iakiego szczęśliwego życia; eines Bubenstücks, filuteryi, oszukaństwa; der Wissenschaften, nauk, wiadomości.
Erfinderinn, *f.* wynalazczyna; aller Wissenschaften, wszystkich umieiętności; der Gesetze, praw; der vierspännigen Wagen, poiazdow czterema końmi; der Künste, sztuk.
Erfindung, *f.* wynalazek, einer Kunst, iakiey sztuki; wahrscheinlicher Sache, rzeczy podobnych, do prawdy; etwas

was erfundenes, co wynalezionego, zmyślonego.

Erfischen, wyłowić, iak ryby, alles von einem, wszystko z kogo, *to iest*, dowiedzieć się wszystkiego od kogo; erlangen, dostąpić, dostać.

Erfodern, wymagać, domagać się; eine Beständigkeit des Gemüths, domagać się stateczności umysłu. wie es Sache und Zeit erfodert, iak rzeczy, czas, wymaga; wymagać. es wird erfodert, potrzeba. es werden viele Exempel erfodert, wiele przykładow potrzeba.

Erfodert, potrzebny, potrzebowany, wymagany.

Erfoderung, *f.* wymaganie, potrzebowanie; wyciąganie; *w tym samym sensie:* der alten Historien, potrzebowanie dawney Historyi, dawnych Dzieiow.

Erfolg, *m. nastąpiony*; przypadek z iakiey rzeczy; ungewisser, nie pewny; mannichfaltiger, rozmaity. einen Rath nach dem Erfolge schätzen, z udania się o radzie sądzić. etwas auf den ungewissen Erfolg ankommen lassen, spuszczać się na nie pewny koniec rzeczy; einer Rede befürchten, bać się tego iaki koniec będzie mowy, na co wyidzie. mit gutem Muthe ertragen, iaki kolwiek nastąpiony przypadek dobrym umysłem znieść.

Erfolgen, następować, nastąpić. die Strafe, die auf dergleichen Bubenstücke erfolget, kara, ktora, za takie oszukaństwo następuie.

Erfordern, wymagać, s. erfodern.

Erforderung, *f.* wymaganie, potrzebowanie, s. Erfoderung.

Erforschen, wypytawać się, badać, szukać; den Anfang des gemeinen Verderbens, szukać początków wspolney zguby; eines Willen, wypytywać się o cudzą wolą.

Erforschen, das, *n.* wypytywanie się, badanie, szukanie.

Erforscher, *m.* wypytywacz, badacz, ten co się wypytuie, bada, szuka; fleißiger der Natur, pilny badacz natury, rzeczy stworzonych, rodzonych.

Erforscherinn, *f.* badaczka, wypytywaczka, ta co się wypytuie, bada.

Erforschlich, o co się trzeba wypytywać, badać, czego trzeba szukać.

Erforschung, *f.* wypytywanie, badanie, szukanie; der Wahrheit, prawdy; einer bösen That, wypytywanie o iaki zły uczynek.

Erfragen, dopytywać się, etwas gewisses von einem, co pewnego od kogo.

Erfreuen, rozweselać, cieszyć; die Sinne, zmysły; durch seine Ankunft, swoim przybyciem rozweselić, ucieszyć; über etwas, z iakiey rzeczy; über eines Wohlseyn, z czyiego dobrego powodzenia.

Erfreuet, wesoły, wesoła, wesołe. einem mit erfreuetem Gesichte gratuliren, komu wesołą twarzą winszować. mit erfreutem Gemüthe, wesołym umysłem; seyn, być wesołym; über der Ehre, z honoru; über eines Wiederkunft, z powrotu czyiego; bey allgemeinem Trauren, wesołym być w smutku wszystkich; eines wegen, dla czego; über eines Tod, czyiey śmierci - - bin ich sehr, wenn ich sehe, wesoły bardzo iestem, gdy widzę - - mit einem seyn, cieszyć się razem z kim.

Erfreulich, przyiemny y wesoły razem; radosny; Briefe, przyiemne y wesołe listy. was ist bey solcher Sache erfreuliches? co iest w tey rzeczy wesołego, radosnego? Post bringen, wesołą pocztę, wiadomość przynieść.

Erfreulich, *adv.* wesoło, przyiemnie, radośnie, z radością.

Erfreulichkeit, *f.* wesołość, rozweselenie, radość.

Erfreuung, *f.* rozweselenie, rozradowanie.

Erfreyen, starać się, eine, o ktorą; ożenić się, pobrać się z ktorą.

Erfrieren, umarznąć, zmarznąć, zginąć od zimna.

Erfrischen, ochłodzić, pofolgować umysłowi; Soldaten, wytchnąć, wypocząć żołnierzom.

Erfrischer, *m.* ten ktory chłodzi.

Erfrischung, *f.* ochłodzenie; vergnügt im Sommer, kontentuie w lecie podczas upału. Erfrischung suchen, ochłodzenia szukać.

Erfrischungs-Quartier, *n.* leże żołnierzom na wypocznienie.

Erfroren, zmarzły, wymarzły; als ein Gewächs, iak iakie drzewko.

Erfüllen, napełnić, die Welt mit lauter Guten, świat napełnić wszystkiemi dobrami; alles mit seinem Lichte, napełnić wszystko swoim światłem; zpełnić, wypełnić; eines Wunsch, żądanie, życzenie, czyie.

Erfüllet, napełniony, zpełniony.

Erfüllung, *f.* napełnienie, zpełnienie; der Weissagung, proroctwa, przepowiedzenia.

Erfunden, wynaleziony.
Erfurt, eine Stadt in Thüringen, Erfurt, miasto w Turyngii.
Ergänzen, znowu co całe uczynić iak było; ein Buch, książkę; die Brücke, most; ein Gebäude, das schadhaft geworden, budynek, ktory się iuż był nadruynował; den Verlust, zgubę.
Ergänzt, dopełniony, do całości.
Ergänzung, *f.* dopełnienie do całości; naprawa, zporządzenie; *w tym samym sensie.*
Ergau, eine Landschaft in Deutschland, Ergawa, kraina w Niemczech.
Ergeben, poddać, się, sich eines Gewalt, czyiey władzy, pod czyią moc; zdać się; mit alle dem Seinigen auf Discretion, auf Gnade und Ungnade, ze wszystkiemi swoiemi, na dyskrecyą, na łaskę y na nie łaskę; udać się, wziąć się do czego; sich einer Sache, Kunst rc. do iakiey rzeczy, do iakiey sztuki; chwycić się; der Musik gänzlich, chwycić się wcale muzyki; udać się na co, puścić się; der Faulheit, na gnuśność, na niedbalstwo; wpaść; der Betrübniß, w smutek; dem Klagen, w narzekanie; ustąpić; dem Unglücke, przeciwney fortunie.
Ergeben, das, *n.* poddanie, zdanie się.
Ergeben, utopiony; den Künsten, w sztukach; der Geilheit, w lubieżności; den Wollüsten, w rozkoszach. einen zu seinem Ergebenen haben, mieć kogo sobie przychylnym. to, *adj. właściwie y dokładnie na polskie wyłożone być nie może.* dem Fressen und Saufen, tylko myśli o tym aby ieść y pić.
Ergebenheit, *f.* przychylność, chęci, *plur.* gegen einen, ku komu, ku oyczyznie, ku rodzicom.
Ergebung, *f.* poddanie się; einen darzu zwingen, przymusić kogo do poddania się; darzu auffordern, domagać się, poddania.
Ergehen, trafić się, przypaść; wohl und glücklich, dobrze y szczęśliwie; übel und schlecht, źle y nie pomyślnie. sich ergehen, chodzić się, *to iest,* zmordować się uchodząc. ergehen lassen, kazać wydać, Befehl an einen, rozkaz do kogo; ein Urtheil, dekret.
Ergern, s. Aergern.
Ergerniß, s. Aergerniß.
Ergetzen, cieszyć, pocieszać, pocieszyć, s. Ergötzen.
Ergetzlichkeit, *f.* cieszenie, rozweselenie, s. Ergötzlichkeit.
Ergötzung, s. Ergötzung.
Ergießen, wylać, sich über das Land, wylać z kraiu. der Fluß hatte sich ergossen, rzeka wylała. der Brunn ergießt sich, źrzodło wylewa; über das Ufer, z brzegow; wlewać się, wchodzić; in einen andern Fluß, do inney rzeki.
Ergießen, das, *n.* wylanie; der Flüsse, rzek.
Ergötzen, cieszyć, kontentować, rozweselać; sich mit den Büchern, cieszyć się książkami; sich an den Gedanken und der Hoffnung, cieszyć się myślami y nadzieią; an den Spielen, grami się rozweselać; sich an der Ehre, cieszyć się honorem.
Ergötzlichkeit, *f.* rozkosz, uciecha; cieszenie, rozweselanie, ukontentowanie; an etwas haben, mieć w czym, cieszyć się czym, rozweselać się czym.
Ergötzt, ucieszony, ukontentowany, rozweselony.
Ergötzung, *f.* ukontentowanie; große geben, uczynić ukontentowanie; wegen der vielen Verrichtungen keine haben, dla wielu interesow niemieć żadnego ukontentowania, żadnego rozweselenia; am Sehen haben, z widzenia mieć ukontentowanie.
Ergreifen, wziąć, uchwycić za co, einen bey der Hand, kogo za rękę; wziąć kogo za co; einen Knecht und wegführen, wziąć niewolnika y poprowadzić; das Regiment, obiąć rządy; mit der Hand, ręką wziąć; einen von hinten beym Mantel, wziąć kogo z tyłu za płaszcz; złapać; einen bey der Frau, złapać kogo u żony; in einer bösen That, na iakim złym uczynku; die Gelegenheit einem zu schaden, złapać okazyą, szkodzenia komu; die Zeit, czas złapać. die Flucht ergreifen, w nogi uciec. *przyiąć:* den Vorschlag, die Bedingung, propozycyą, kondycyą przyiąć; den Rath, radę; die Waffen, porwać się do oręża.
Ergreifung, *f.* wzięcie, uchwycenie, złapanie; postrzeżenie; des Gifts, postrzeżenie trucizny.
Ergriffen, wzięty, uchwycony, złapany.
Ergrimmen, rozgniewać się; über etwas, o co.
Ergrimmet, rozgniewany, gniewem uwiedziony, uniesiony.
Ergrübeln, szperać, szukać, die Wahrheit, szukać prawdy; die Ursachen der Dinge, szperać, szukać przyczyn rzeczy.

Ergrün-

Ergründen, szukać, szperać, badać, etwas, co, szlakować.
Ergründet, szlakowany, szukany.
Ergründung, *f.* szlakowanie, szukanie, szperanie.
Erhaben, wydany, wyżey, wydatny, *to iest*, wyższy. etwas erhabener Ort, nie co wydatnieysze mieysce; Oerter, mieysca. Gemüth, das über alle menschliche Dinge erhaben, umysł wyższy, wydatnieyszy nad wszystkie ludzkie rzeczy. erhabener Hügel, wydatna mogiła. Arbeit, robota. Art der Bildschnitzerey, kształt roboty sznicerskiey.
Erhänken, s. Erhenken.
Erhärten, hart werden, ztwardzieć, twardym się stać, zahartować się.
Erhärtet, ztwardziały, ła, łe, zahartowany, wana, wane.
Erhärtung, *f.* zatwardzenie, ztwardzenie, ztwardziałość, zahartowanie.
Erhalten, zachować, utrzymywać; die Bürger in gutem Wohlstande, obywatelow w dobrym stanie; das gemeine Wesen, Rzeczpospolitą; Hauswesen, domowe gospodarstwo, domowy porządek. erlangen, nabyć; zebrać; etwas durch seine Arbeit, co, przez swoię pracę; das Ansehen durch den Verstand, nabyć powagi rozumem. *wygrać:* eine Rechts-Sache, Proceß, wygrać sprawę, proces; den Sieg, zwycięstwo otrzymać; utrzymać przy czym; bey guter Gesundheit, utrzymywać przy dobrym zdrowiu. die Ehre erhält die Künste, honor utrzymuie nauki; otrzymać. der seine Bitte erhalten hat, ktory swoię prozbę otrzymał.
Erhalten, das, *n.* utrzymanie, zachowanie przy czym.
Erhalten, utrzymany, zachowany.
Erhalter, *m.* zbawiciel, zachowuiący, utrzymuiący; des gemeinen Wesens, utrzymuiący rzeczpospolitą.
Erhalterinn, *f.* zbawicielka, utrzymuiąca, zachowuiąca.
Erhaltung, *f.* zachowanie, utrzymanie; der Güther, dobr.
Erhaltungsmittel, *n.* pokarm; des Leibes, na utrzymywanie ciała.
Erhandeln, wytargować, nabyć, kupić; etwas von einem, nabyć co od kogo; für Geld, za pieniądze; sehr theuer, bardzo drogo; ein Landguth von seinem Mündel, wytargować od sieroty w opiece będącey; dobra. etwas wohlfeil erhandeln, tanio wytargować, utargować.
Erhangen, zawieszony, zawieszona, zawieszone.
Erhard, ein Mannsnamen, Erard, Imie Męszczyzny.
Erhaschen, złapać, einen bey einer Frau, kogo u żony; in einer bösen That, na iakim złym uczynku.
Erhascht, złapany.
Erhaschung, *f.* złapanie.
Erhauen, das, *n.* zabicie.
Erheben, wynosić, wynieść w gorę; etwas hoch mit Worten, co wysoko wynosić słowami; sich von der Erde, wynosić się w gorę od ziemi; ein Geschrey, krzyk zrobić; chwalić, wynieść pochwałami; einen durch sein Lob bis an den Himmel, aż pod niebo; einen durch alle Stufen bis zur höchsten Charge, stopniami, po stopniach kogo wynieść, aż do naywyższego urzędu. der sich erhebt, ktory się wynosi, pyszni. die Stimme erheben, głos wynieść; über der Ehre, z honoru się wynosić, powstawać. es erhebt sich ein Krieg, powstaie woyna; ein großes Ungewitter, wielka szarga powstaie; eine jähling Freude, osobliwa radość powstaie.
Erheben, das, *n.* wynoszenie.
Erheblich, rzecz ważna, ktora ma wagę.
Erheblichkeit, *f.* ważność, eines Dinges, iakiey rzeczy. dein Zeugniß ist von keiner Erheblichkeit, twoie świadectwo nie ma żadney ważności. das ist von sehr-großer Erheblichkeit, to iest rzecz nader wielkiey wagi.
Erhebung, *f.* wyniesienie, des Gemüths, umysłu; der Stimme, głosu.
Erheischen, wymagać, wyciągać.
Erhellen, pokazywać się, wydawać się; aus den Reden, z mowy; deutlich, iawnie.
Erhenken, zawiesić; einen an einen wilden Oelbaum, kogo na leśney oliwie; sich an eine Binde, powiesić się, na pasie.
Erhenken, das, *n.* powieszenie, zawieszenie.
Erhenkt, powieszony, zawieszony. einer, der sich selbst erhenkt hat, ten ktory się sam powiesił.
Erhenkung, *f.* powieszenie, zawieszenie.
Erheyrathen, s. Erfreyen.
Erhitzen, zagrzać, rozgrzać, alles durch die Stralen, wszystko promieniami; durch

durch den Wein, winem; durch die Bewegung, ruszaniem.
Erhitzen, das, n. zagrzewanie, rozgrzewanie.
Erhitzt, zagrzany, rozgrzany.
Erhitzung, f. zagrzanie, rozgrzanie.
Erhöhen, wywyższony, w gorę, wysoko, wyniesiony.
Erhöhen, wywyższyć, wywyższać, w gorę, wysoko, wynosić, podnosić; die Furchen, skiby potrosze; einen Thurm, wieżę w gorę wynosić.
Erhöhen, das, n. wywyższenie.
Erhöhung, f. wywyższenie.
Erhören, wysłuchać; przyiąć prożbę, ktora uszow dochodzi.
Erhörlich, godny wysłuchania, albo, ktorego można usłyszeć.
Erhört, adj. wysłuchany, usłyszany.
Erhörung, f. wysłuchanie, usłyszenie.
Erholen, sich, do sił znowu przychodzić, nach einer langen Krankheit, po iakiey długiey chorobie; sich von der Schwachheit, posilać się, w słabości; sich des Schadens, wetować szkody, nadgradzać sobie szkodę.
Erhungern, sich, umorzyć się, głodem sobie życie odiąć.
Erjagen, uszczwać, zabić na polowaniu, dostać; ein großes wildes Thier, iakiego, wielkiego, dzikiego zwierza.
Erjagt, uszczwany, na polowaniu zabity.
Erjagung, f. polowanie, łowy.
Erin, miedziany, von Erzt, z miedzi, zrobiony, ulany.
Erinnerer, m. przestrzegacz, napominacz; przypomniciel.
Erinnerinn, f. przypomnicielka, napomnicielka, przestrzeżycielka.
Erinnerlich seyn, pamiętać, eines Dinges, o iakiey rzeczy.
Erinnern, napominać, przypominać; eigentlich, właściwie; als ein guter Freund, po przyiacielsku; scharf, heftig, ostro, żwawie; einen wegen einer Sache, kogo o iednę rzecz; durch, oder mit etwas, przez co, albo czym. sich daran gedenken, przypominać, sobie, na myśl przywodzić. erinnert euch der vergangenen Furcht, przypomniycie sobie przeszłą boiaźń. ich erinnere mich dessen nicht mehr, nie pamiętam tego więcey; pamiętać na co; des alten Ruhms, na dawną sławę.
Erinnert, napomniony, przypomniany.
Erinnerung, f. napomnienie, przypomnienie, przypominanie; späte, nierychłe; heilsame, zbawienne. sich auf eines Erinnerung gründen, fundować się na czyim napominaniu, przestrzeganiu. auf deine Erinnerungen, za twoim napomnieniem, za twoiemi przestrogami. Andenken, przypominanie, eines Dinges, iakiey rzeczy.
Erivan, eine Stadt in Armenien, Eriwan, miasto w Ormiańskiey ziemi.
Erkalten, oziębić. kalt machen, zimnym uczynić.
Erkältung, f. z ziębnienie, wenn sich einer erkältet, kiedy kto z ziębnie.
Erkänntlich, ktorego można poznać. das zu erkennen ist, zrozumiany, ktorego można zrozumieć. dankbar, wdzięczny. erkenntlich sich erweisen, wdzięcznym się pokazać.
Erkänntlich, zrozumianie, do zrozumienia.
Erkänntlichkeit, f. wdzięczność, für große Wohlthaten, za odebrane dobrodzieystwa.
Erkänntniß, f. poznanie, wiadomość; leichte, unendliche, łatwa, nieskończona; schwere, trudna; der Staatsdinge, wiadomość rzeczy statystycznych; geben, dać; bekommen, nabyć wiadomości; dem Gemüthe eindrücken, wybić w umyśle.
Erkalten, z ziębnąć, uziębnąć.
Erkannt, wiadomy, poznany; znaiomy; einen gnugsam haben, mieć kogo sobie dobrze wiadomego; gänzlich, wcale; in der That, w samey rzeczy.
Erkargen, oszczędzać, zkąpić, żałować sobie samemu.
Erkaufen, kupić, etwas von einem, co od kogo; mit Gelde, za pieniądze; sich lassen, przekupić się dać.
Erkauft, kupiony, przekupiony.
Erkaufung, f. kupowanie.
Erkelens, eine Stadt in Jülich, Erkelensa, miasto w Juliackim Księstwie.
Erkennen, poznać, uznać; eines Höflichkeit, czyią ludzkość; Gott aus den Werken, Boga dzieła iego; einen für seinen Sohn, kogo za swoiego Syna; seine Fehler, swoie błędy; über eine Sache, rozeznać iaką sprawę. gerichtlich erkennen, rozsądzić; für oder als Recht billigen, za prawo uznać; kann man daraus, można z tego poznać.
Erkenntlich, ktorego można poznać.
Erkenntlichkeit, f. wdzięczność.
Erkenntniß, f. uznanie.
Erkiesen, wybrać, einen aus allen, iednego ze wszystkich; einige zu seinen Räthen, niektorych do swoiey rady.

Erkiesung,

Erkiesung, *f.* wybranie, wybor, der Worte, słow.
Erklären, obiaśnić, genau und eigentlich, właściwie y dokładnie; scharfsinnig, przemyślnie; deutlich, oczywiście; zierlich, ozdobnie; besonders ein jedes, zosobna każdą rzecz; die ganze Sache, całą rzecz; eine dunkele Sache, ciemną, nieiasną rzecz; die Mennung eines Gesetzes, myśl prawa iakiego. 2) erkennen, osądzić, einen für einen Feind, kogo za nieprzyiaciela. 3) ernennen, wymienić, mianować, einen zum Bürgermeister, kogo za Burmistrza.
Erklären, das, *n.* obiaśnienie.
Erklärer, *m.* obiaśniaiący, obiaśniciel, der Weissagungen, proroſtw, wieszczby, wrożek.
Erklärerin, *f.* obiaśniaiąca, obiaśnicielka.
Erklärt, obiaśniony.
Erklärung, *f.* obiaśnienie, deutliche, iaśne; dunkele, przyciemne; zweifelhafte, wątpliwe; scharfsinnige der Gesetze, subtelne praw.
Erklecklich, wystarczaiący.
Erklingen, brzmieć, vom Gesange, od śpiewania.
Erkochen, wygotować, przegotować, wywarzyć.
Erkranken, rozchorować się, zachorować, sehr von Kälte und Strapazzen, bardzo od zimna y pracy, ztrudzenia.
Erkühlen, oziębić.
Erkühnen, sich, ośmielić się, etwas zu wünschen, czego sobie życzyć. einen zu fragen, kogo się pytać; zu sagen, mowić; etwas weg zu nehmen, zabrać precz co.
Erkühnen, das, *n.* ośmielenie, odwaga.
Erkundigen, sich, wywiadywać się, der ganzen Sache wegen, o całey rzeczy; wegen der Flucht, o ucieczce; des Wegs, o drogę; bey den Gefangenen, z niewolnikow; *przeglądać:* eines Landes, iaki kray.
Erkundigen, das, *n.* dowiadywanie się, szpiegowanie.
Erkundiger, *m.* dowiadywacz, szpieg, ięzyk.
Erkundigung, *f.* dowiadywanie się, szpiegowanie.
Erla, Stadt in Ungarn, Erla, Agria, miasto w Węgrach; rzeka także, w tym samym kraiu.
Erlängern, przedłużyć, einem den Tag des Todes, komu czas śmierci. s. Verlängern.
Erlängerung, *f.* przedłużenie.
Erläutern, oświecić, obiaśnić, eine Sache, iaką rzecz, iaką sprawę.
Erläutern, das, *n.* oświecenie, obiaśnienie.
Erläutert, obiaśniony, oświecony.
Erläuterung, *f.* obiaśnienie, wykład.
Erlangbar, co można uprosić, Friede, pokoy.
Erlangen, dostąpić, nabyć, otrzymać, den Sieg, zwycięstwo; Wissenschaft von einer Sache, nabyć umieiętności; etwas, woher, nabyć co zkąd; mit Gewalt, przez moc, gwałtem; etwas durch einen ohne Unkosten, co przez kogo bez kosztu; *uprosić:* von einem, od kogo; dokazać, durch seine Tugend, daß nicht rc. swoią cnotą, aby nie; wykręcić, Geld von einem, pieniądze od kogo. kann ich mit allem meinen Bitten nichts erlangen? nie mogęż nic moią prośbą uprosić?
Erlangen, Stadt in Franken, Erlangena, miasto we Frankonii.
Erlanger, *m.* ten co uprosił co, co otrzymał co przez swoię prośbę, ten ktory co dokazał.
Erlangt, *adj.* uproszony, uproszona, uproszone; otrzymany.
Erlangung, *f.* uproszenie, otrzymanie, des Vergnügens, otrzymanie rozkoszy, uciechy.
Erlaß, *m.* ustąpienie, defalka.
Erlassen, ustąpić, defalkować; einem das ganze Wesen, ustąpić komu wszystkiego; darować, wybaczyć, einem alles, komu wszystko; einem sein Verbrechen, komu iego występek; einem seine Schuld, komu swoy dług.
Erlassen, *adj.* odpuszczony, ustąpiony, darowany.
Erlassener, rozpuszczony.
Erlasser, *m.* ten, co daruie, ustępuie, odpuszcza.
Erlaßjahr, *n.* Miłościwe Lato, Jubileusz.
Erlassung, *f.* darowanie, przepuszczenie, der Strafe, kary; an dem Pachtgelde, czynszu, raty, pieniędzy, ktore się maią płacić. Erlassung erlangen, odpuszczenia dostąpić.
Erlauben, pozwolić, einem etwas, co komu; zu reden, pozwolić mowić; etwas zu thun, pozwolić co czynić. wer hat dir es erlaubt? kto ci pozwolił? nicht erlauben, eine Rede zu halten, nie pozwalać głosu, mowy mieć. wenn es erlaubt wäre, gdy by się to godziło. das kann erlaubt werden, to może pozwolone być.
Erlauben, das, *n.* pozwolenie.

Erlaubt, pozwolony, pozwolona, pozwolone.
Erlaubniß, f. pozwolenie, des Bleibens, zostania, zostać się. auf dessen Erlaubniß, za iego pozwoleniem. du wirst hernach keine Erlaubniß haben, po tym nie będziesz miał żadnego pozwolenia; einem geben, dać komu pozwolenie. um Erlaubniß bitten, prosić o pozwolenie.
Erlaufen, dogonić, dostać, einen Dienst, Amt, urzędu, funkcyi.
Erle, f. olsza, ein Baum, drzewo nie iakie. von Erlen, z olszowego drzewa. Pfähle von Erlen, olszowe pale, koły. Ort, wo solche Bäume wachsen, olszyna.
Erleben, przeżyć, dożyć, das höchste Alter, do naystarszego wieku; diese Zeiten, dożyć do tych czasow. das funfzigste Jahr erlebt haben, pięćdziesiąt lat dożyć.
Erledigen, uwolnić się, sich eines Dinges, od iakiey rzeczy.
Erlegen, zabić, auf einmal sehr viel Feinde, na raz wiele nieprzyiacioł; pobić, aufs Haupt, na głowę. 2) bezahlen, zapłacić, das Geld, pieniądze, die Schuld, dług.
Erlegen, das, n. zabiianie.
Erlegt, zabity. 2) bezahlt, zapłacony, wypłacony.
Erlegung, f. zabicie, eines, kogo. 2) Bezahlung, zapłacenie.
Erleichtern, ulżyć, eines Schmerz, komu bolu; Armuth, nie dostatku; das Gemüth vom Verdrusse, ulżyć sercu, umysłowi, w troskach, w utrapieniu; das Gewissen, ciężar złożyć z sumnienia. 2) ułatwić, etwas, damit man es desto eher thun könne, aby się tym prędzey stać mogło.
Erleichtert, ulżony, zfołgowany.
Erleichterung, f. ulżenie, zfolgowanie, ulga, folga; der Lasten, ulżenie ciężarow, zfolgowanie pod ciężarami. einem Erleichterung geben, komu zfolgowanie, ulżenie uczynić; der Bekümmernisse haben, w troskach, w kłopotach, mieć folgę, ulgę, ulżenie, folgowanie; in etwas suchen, ulgi w czym szukać.
Erleiden, znieść, wycierpieć, so große Gewalt, tak wielki gwałt.
Erleidlich, to co można zcierpieć; to co trzeba zcierpieć.
Erleidlich, adv. znośnie.
Erleidung, f. zcierpienie, des Schmerzes, bolu.
Erlenbaum, olsza.
Erlenwald, m. olszyna, olszowy las.
Erlernen, nauczyć się, leicht, fleißig, łatwo, pilnie; etwas von dem Rechte, co z prawa; die Musik von einem, muzyki od kogo; an eines Geld, was des Geldes Nutzen sey, na czyich pieniądzach, iaki awantaż z pieniędzy; den Ackerbau, nauczyć się ziemiaństwa, rolnego gospodarstwa.
Erlernen, das, n. nauczenie się, poięcie, poymowanie.
Erlerner, m. ktory się czego naucza, ktory co poymuie.
Erlernt, to czego się kto nauczył, w czym się wyuczył.
Erlernung, f. nauczenie się, poięcie; gdy się kto czego nauczył, poiął, zrozumiał.
Erlesen, wybrać, obierać, wybierać.
Erlesung, f. obieranie, wybieranie.
Erleuchten, oświecić, etwas, co. die Sonne erleuchtet und erfüllet alles, słońce oświeca y napełnia wszystko, mit ihrem Lichte, swoim światłem.
Erleuchtet, oświecony, der Mond von der Sonne, księżyc od słońca; womit, czym.
Erleuchtung, f. oświecenie, der Sonne, od słońca.
Erliegen, polec, być pokonanym, zwyciężonym, unter dem Schmerze, żalem być zwyciężonym; unter dem Unglück, polec pod złą fortuną.
Erlöschen, zgasnąć, kiedy sam przez się ogień źle się paląc, zgaśnie.
Erlösen, odkupić, die Gefangenen von den Seeräubern, niewolnikow od rozboynikow morskich; mit seinem Leben, odkupić co życiem swoim. einen mit Gelde, kogo pieniądzmi; einen vom Tode, kogo od śmierci; aus den Händen und Rachen der Feinde, z rąk y zemsty nieprzyiacioł; einen von der Furcht, uwolnić kogo od boiaźni; aus dem Gefängnisse, z niewoli, z więzienia.
Erlösen, das, n. odkupienie, uwolnienie, wybawienie, z przytomnego nieszczęścia.
Erlöser, m. odkupiciel, uwolniciel, wybawca.
Erlöserin, f. odkupicielka, wybawicielka.
Erlöset, odkupiony, wybawiony, uwolniony.
Erlösung, f. odkupienie, wybawienie, uwolnienie; von allem Verdrusse, od wszelkiego kłopotu.

Erlogen,

Erlogen, skłamany, zełgany, das erlogen ist, co się skłamało, zełgało.

Erloschen, zgaszony, wygasły, wygaszony, zgasły; Feuer, ogień.

Erlügen, zkłamać, zełgać, zszalbierować, zmyślić; eine Gesandschaft, poselstwo.

Erlustigen, cieszyć, rozweselać, wesoło kogo zabawiać, albo siebie samego.

Erlustigung, f. cieszenie, rozweselanie.

Ermahnen, zachęcać, upominać, einen, kogo.

Ermahnt, zachęcony, zachęcany, upomniony, upominany.

Ermahnung, f. zachęcenie, upomnienie, zagrzanie do czego, dodanie chęci, ochoty.

Ermangeln, nie dostawać, zbywać. es ermangelt ihm nicht am Willen, nie zbywa mu na woli. es ermangeln mir die Kräfte, nie dostaie mi sił. es ermangelt mir am Troste, zbywa mi na pocieszeniu; an der Zeit, na czasie, nie dostaie mi czasu; *brak, brakuie*: es ermangelt ihm an der Klugheit, brak mu roztropności. dem es an Worten ermangelt, ktoremu zbywa na słowach, ktoremu słow nie dostaie, ktoremu brak słow, ktoremu słow brakuie.

Ermangelung, f. niedostatek, brak, eines Dinges, iakiey rzeczy.

Ermannen, zachęcić, einen Muth machen, ochoty, chęci dodać; einen ermannen, kogo zachęcić, ochoczym uczynić, sich, siebie.

Ermel, m. brasseletka.

Ermeland, Landschaft in Preussen, Warmia, Kray w Prussach.

Ermessen, schätzen, miarkować, mierzać, etwas nach etwas, co według czego; die Treue nach dem Gewissen, wierność według sumnienia; die Verbrechen nach der Größe, występek według wielkości. 2) szacować, weniges nach der Wahrheit, mało według prawdy. 3) errathen, domyślić się, zgadnąć; nach dem Schiffe, wie viel deren darinne seyn müssen, po okręcie, wiele na nim ludzi musi być.

Ermessung, f. domysł, domyślenie, zgadnienie, miarkowanie, pomiarkowanie.

Ermorden, zamordować, zabić, einen, kogo; schelmischer Weise, niepodściwym sposobem; mit eigener Hand, własną ręką; mit dem Degen, szpadą, pałaszem.

Ermorden, das, n. zabiianie, zamordowanie.

Ermordet, zabity, zamordowany.

Ermordung, f. zabicie, zamordowanie.

Ermüden, utrudzić, zfatygować, einen, kogo; durch stete Arbeit, ustawiczną pracą. müde werden, zfatygować się, vom Herumwandern, od chodzenia, chodzeniem.

Ermüden, das, n. zfatygowanie, ztrudzenie, zmordowanie, utrudzenie.

Ermüdet, ztrudzony, zfatygowany, utrudzony, zmordowany; von Reisen, drogą, iechaniem; durch die große Hitze, wielkim upałem. der ganz ermüdet ist, ktory wcale zfatygowany, zmordowany iest.

Ermüdung, f. zmordowanie, zfatygowanie, ztrudzenie, utrudzenie, der Pferde, koni; der beharrlichen Arbeit, od nieustanney pracy, albo w nieustanney pracy.

Ermuntern, obudzić, rozżyżwić, rozruchać; einen aus dem Schlafe, obudzić kogo ze spania, ze snu; zu etwas, do czego; sich, obudzić się, rozżyżwić się, rozruchać się.

Ermuntern, das, n. obudzenie, rozżyżwienie, rozruchanie.

Ermuntert, obudzony, oczucony, rozżyżwiony. 2) angemahnet, pobudzony, zachęcony.

Ermunterung, f. obudzenie, oczucenie; aus dem Schlafe, ze snu zachęcenie; zu etwas, do czego; rozżyżwienie.

Erndte, f. żniwo, heurige, tego rocznie; sehr gute, nader dobre; die angehet, ktore się poczyna, ktore nadchodzi.

Erndten, żnąć, das Getreide, zboże. wie du säest, so wirst du erndten, iak sieiesz, tak będziesz żął, tak będziesz zbierał.

Erndten, das, n. żęcie.

Erndter, m. żeńcarz.

Erndten-Zeit, f. żniwo, żniwa, czas do żniwa, do zbierania z pol.

Ernehren, żywić, einen reichlich womit, obficie kogo czym; einen mit Raub, kogo wydzierstwem; mit der Handarbeit, rękami, pracą swoich rąk; eine Schlange im Busen, węża w zanadrzu.

Ernehren, das, n. żywienie, karmienie.

Ernehrer, m. żywiciel, karmiciel.

Ernehrerin, f. żywicielka, karmicielka.

Ernehrt, adj. wyżywiony, wykarmiony.

Ernehrung, f. żywność, pokarm; żywienie, karmienie.

Ernennen, mianować, wymienić; einen zum Bürgermeister, mianować kogo Burmi-

Burmistrzem, t. i. naznaczyć, obrać; einen Tag, mianować dzień, naznaczyć na co.

Ernennen, das, n. mianowanie, wymienienie, naznaczenie, der Personen, osob.

Erneuerer, m. odnowiciel, der Wahrheit, odnowiciel prawdy.

Erneuern, odnowić, odnawiać, den Aufstand, bunt, rokosz; den Krieg, woynę; = sich, odnowić się, odnawiać się. das Unglück erneuert sich, nieszczęście się odnawia.

Erneuert, odnowiony, odnowiona, odnowione.

Erneuerung, f. odnowa, odnowienie, odnawianie.

Erniedern, zniżyć, uniżyć. s. Erniedrigen.

Erniedrigen, zniżyć, zrzucić nisko, sich bis zu dem Privatstande, uniżyć się, aż do prywatnego, partykularnego stanu; sich unter andere, uniżyć się, poniżać się niżey inszych. einen sehr erniedrigen, kogo nader poniżyć, uniżyć.

Erniedriget, poniżony, uniżony, -ona, -one, upokorzony, -ona, -one.

Erniedrigung, f. uniżenie, upokorzenie, des Gemüths, umysłu, niskość, pokora.

Ernst, ein Mannsname, Ernest, imię męszczyzny.

Ernst, der, m. surowość, der Gerichte, praw; der Strafe, kary. den Ernst worinne gebrauchen, surowości gdzie zażyć. die Armee mit großem Ernste commandiren, woysko rządzić z wielką surowością, z surową powagą. bey ihm ist Glimpf und Ernst beysammen, w nim iest razem łaskawość y surowość; aus einer Sache machen, poważną rzecz z iakieykolwiek uczynić. im Ernst, nie żartem, do prawdy. mit Ernst etwas thun, nie żartem, do prawdy co czynić; sagen, nie żartem co mowić. es geschehe im Ernste, to się *do prawdy* działo. sag ihm im Ernste, nie żartuy mow do prawdy. nicht im Ernst, żartem.

Ernst, surowy, poważny, prawdziwy. s. Ernsthaft.

Ernstbrunn, Ort in Oesterreich, Ernstbrunna, *połacinie:* Fons Ernesti.

Ernsthaft, poważny, ścisły, prawdziwy, surowy; = Richter wider böse Leute, sędzia przeciwko złym ludziom. ernsthaftes und verdrüßliches Gesicht, surowa y ponura twarz. ernsthafter und kluger Mann, poważny y roztropny człowiek.

Ernsthaft, surowo, poważnie do prawdy; reden, mowić; mit einem umgehen, obchodzić się z kim.

Ernsthaftigkeit, f. surowość, powaga, strenge, ostra; jedem angenehme, każdemu przyiemna; = besitzen, mieć; brauchen, zażywać; mäßigen, miarkować. einen mit Ernsthaftigkeit anhören, kogo z surowością słuchać; der Worte, surowość słow; der Gerichte, sądow; behalten, utrzymywać; etwas davon nachlassen, zpuścić z powagi trochę.

Ernsthaftiglich, surowo, poważnie.

Ernstlich, nie żartem do prawdy, należycie, eine Sache treiben, iaki interes traktować.

Ernstthal, Städtgen in Meissen, Ernstthala, miasteczko w Milnii.

Eroberer, m. ten co dobywa, dobywacz, einer Stadt, miasta; des Lagers, obozu.

Erobern, dobyć, eine Stadt, miasta; mit dem ersten Sturme, za pierwszym szturmem, attakiem; mit einem Generalsturme, wielkim attakiem; mit Accord, przez kapitulacyą wziąć; mit stürmender Hand, szturmuiącą ręką.

Erobert, dobyty, dobyta, dobyte.

Eroberung, f. dobycie, dobywanie, der Städte, miast.

Eröffnen, otworzyć, einen Brief, list iaki; einem den Rückweg zu den Seinigen, otworzyć powrot komu do swoich; eine Schule, szkołę otworzyć, zacząć uczyć; seine Gedanken, swoie myśli; den Weg zu einem Dinge, drogę do iakiey rzeczy; einem sein ganzes Herz, otworzyć komu swoie całe serce; das Haus, dom; einem sein Vorhaben, komu swoy zamysł, swoie przedsięwzięcie; eine Ader, żyłę otworzyć, krew puścić.

Eröffnet, otworzony, otworzona, otworzone, otwarty, otwarta, otwarte.

Eröffnung, f. otworzenie, otwarcie.

Erörtern, rozsądzić, etwas recht, co sprawiedliwie. der Billigkeit nach, według słuszności. s. Entscheiden.

Erörterung, f. rozsądzenie, rozeznanie sprawy.

Erpicht, pilny, baczny, auf etwas seyn, pilnym być w czym, bacznym być na co, lubieć co. aufs Saufen, lubieć się napiiać. der von Natur aufs Jagen erpicht ist, ktory z urodzenia lubi polowanie.

Erpressen, wykręcić, Geld von einem, pie-

pieniądze od kogo. etwas von armen Leuten, co od ubogich ludzi.

Erquäckeln*, ożywić, pokrzepić, einen, der halb todt ist, kogo, ktory wpoł umarłym iest.

Erquicken, ożywić, otrzyźwić, pokrzepić, das Gemüth, umysł. sich durch den langen Frieden, pokrzepić się przez długi pokoy. *poprawić się, w tym samym sensie.* mit der Gelehrsamkeit, pokrzepić umysł nauką. die abgematteten und verhungerten Truppen, pokrzepić, ztrudzone y zgłodzone woysko. einen mit Speise, pokrzepić kogo iedzeniem.

Erquicken, das, n. pokrzepienie, otrzyźwienie, poprawienie *w tym samym sensie.*

Erquickt, pokrzepiony, otrzyźwiony, ożywiony. von der Hitze, z gorąca.

Erquickung, f. pokrzepienie, otrzyźwienie, ożywienie, poprawienie po chorobie. des Gemüths, umysłu pokrzepienie, ożyźwienie, oder, umysłowi pofolgowanie, *w tym samym sensie.*

Errathen, zgadać, domyślać się, wrożyć. die Wahrheit, prawdę. den Ausgang, koniec rzeczy, daß einer es fodern werde, że kto się tego domagać będzie. zukünftige Dinge sehr geschickt, wyśmienicie, należycie, zgadać, wrożyć, przyszłe rzeczy. er hat es errathen, on to zgadł.

Errathen, das, n. zgadanie, domyślanie się, wywrożenie.

Errathung, f. zgadnienie, domyślenie się, wywrożenie.

Errathen, adj. zgadniony, domyślony, wrożony, wywrożony.

Erregen, podbudzać, podbudzić, podufzczyć, podburzyć, pobudzić, wzbudzić. das Mitleiden des Volks, compassyą politowanie ludu. ein Gelächter, pobudzić do śmiechu, narobić śmiechu. Aufruhr und Uneinigkeit, rozruch y niezgodę. einen Auflauf, konkurs ludzi zrobić, Krieg, woynę wzniecić, ein Geschrey, krzyk, wzbudzić, do krzyku pobudzić. die Soldaten wider einen, podburzyć żołnierzy przeciwko komu. zum Haß, wzbudzić nienawiść pobudzić do nienawiści, podufzczyć do zawziętości. einen zum Zorn, pobudzić kogo do gniewu. ein Frohlocken, wzbudzić, okrzyki y kleskania. Hader und Zank, do kłutni pobudzić. einem einen großen Schmerz, wzbudzić w kim wielki żal. Haß und Neid, zazdrość y nienawiść.

Erreger, m. podburzyciel, des Aufruhrs, rozruchu, des Krieges, woyny. Erregerinn, f. podburzycielka.

Erregt, podburzony, wzbudzony, podufzczony, pobudzony.

Erregung, f. pobudzenie, podufzczenie, podburzenie, wzbudzenie.

Erreichen, dotchnąć, dosiąc, dostać. bis an etwas langen, das Futter mit dem Rüssel, iadła dziubem, ztykać się. einander, z drugim. 2) erlangen, dostać, dopiąć, trafić, den vorgesetzten Zweck, założonego celu, do założonego celu, dostać się, dotwać się. den Hafen, do portu, przyiść, das Ende nach Wunsch, do końca pomyślnie. 3) einholen, dogonić, einen unter Weges, kogo w drodze.

Erreicht, dotknięty, trafiony, trafiona, trafione.

Erreichung, f. ztykanie się, trafienie, dotykanie się.

Erreiten, dogonić na koniu, durch Reiten erlangen, dognać wierzchem iadąc.

Erretten, wyratować, wyrwać, einen aus dem Elende, kogo z biedy, wyrwać kogo z biedy. vom Tode, od śmierci. aus der Gefahr, z niebezpieczeństwa. die Stadt vom Brande, miasto z pożaru, z ognia. einem vom Verderben, kogo wyrwać od zguby.

Erretter, m. ktory ratuie, albo wyratował, wybawca, uwolniciel, w tym samym sensie. Erretterin, f. wybawczyna, uwolnicielka.

Errettet, wyratowany, wyrwany, wybawiony, -ona, -one, obroniony, w tym samym sensie.

Errettung, f. wyratowanie, wyrwanie, wybawienie.

Errichten, ustawić, ustanowić.

Erringen, dorobić się przez swoie wielkie prace.

Erröthen, zaczerwienić się, zarumienić, ze wstydu. über etwas, o co. der weniger über etwas erröthet, ktory się czego wstydzi.

Erröthen, das, n. czerwienienie się, rumienienie się.

Ersättigen, nasycić. das Gemüthe mit etwas, umysł czym nasycić. den Haß, nienawiść nasycić.

Ersättiget, nasycony, nasycona, nasycone.

Ersättigung, f. nasycenie, des Bauchs, brzucha.

Ersaufen, zanurzyć w wodzie. in einem Tümpel, w topieli, utonąć. er ist im Flusse ersoffen, utonął w rzece. die

nicht schwimmen konnten, ersoffen, ktorzy nie umieią pływać, toną.

Erschaben, zeskrobywać w kupę, zgarnąć, zebrać. einem ein Geschenke, dla kogo podarunek.

Erschaffen, ztworzyć, die Welt, świat, aus nichts, z niczego. Gott hat den Menschen erschaffen, Bog stworzył człowieka.

Erschaffer, *m.* stworca, aller Dinge, wszech rzeczy, wszystkich rzeczy.

Erschaffung, *f.* stworzenie. von Erschaffung der Welt an, od stworzenia świata.

Erschallen, brzmieć. es erschallt ein Geschrey, krzyk brzmi. ein Singen im Hause, śpiewanie w domu. das Haus erschallt vom Singen, dom brzmi od śpiewania. alles vom Gelächter, wszystko od śmiechu. es ist eine Rede in der ganzen Stadt erschollen, rozeszła się mowa po całym mieście. in der ganzen Welt, po całym świecie.

Erschallung, *f.* brzmienie, tętnienie, szczęk, brzęczenie, łoskot.

Erscheinen, zaiaśnieć, rozświecić. der Tag wird endlich erscheinen, dzień na koniec zaświeci, zaiaśnieie. da der fröhliche Tag erschienen, gdy wesoły dzień zaiaśniał, wydawać się. es erscheinet an ihm nichts aufrichtiges, nic się po nim nie wydaie szczerego. stanąć, pokazać się. vor Gerichte, przed sądem. in der Versammlung, na schadzce, persönlich, osobiście.

Erscheinen, das, *m.* pokazanie się.

Erscheinung, *f.* pokazanie się. 2) Gesicht, wizerunek, wzrok, widowisko. 3) Gespenst, straszydło, poczwara. am Himmel, fenomenon na niebie.

Erschienen, który się pokazał; widziany, widziana, widziane.

Erschiessen, zastrzelić, einem mit einem Pfeile, kogo strzałą, mit einer Kugel, kulą.

Erschinden, zeskrobać, zebrać.

Erschlagen, uderzyć. von dem Blitze, Donner, piorunem, gromem iasnym. mit einer Keule, pałką. mit einer Stange, konicą.

Erschlagen, uderzony. vom Donner, piorunem.

Erschleichen, betrügen, zwieść, oszukać, oszukiwać. einen, kogo, podeyść kogo.

Erschleichung, *f.* zwiedzienie, oszukanie, podeyście.

Erschmeicheln, wyłudzić, die Vota, głosy, kreski.

Erschnappen, odebrać co, etwas von den Reisenden, co podrożnym.

Erschnappet, odebrany, odebrana, odebrane.

Erschollen, usłyszany, usłyszana, -ane. s. Erschallen.

Erschöpfen, wyczerpać, wyczerpnąć. die Schatzkammer gänzlich, wyczerpać wcale skarb. t. i. wyprożnić z pieniędzy. das Land mit Unkosten, kray kosztami. in kurzen ein sehr großes Vermögen, w krotkim czasie wielkie dostatki.

Erschöpft, wyczerpany, Städte, miasta wyniszczone z pieniędzy.

Erschrecken, zaurazyć, przestraszyć. Schrecken einjagen, strachu nabawić, einen, kogo, mit Drohungen, grożbami. mit Mord und Brand, morderstwem y ogniem. mit dem Gesichte, twarzą. mit dem Anblicke, spoźrzeniem, erschreckt werden, być przestraszonym, heftig über eines Brief, bardzo czyim listem, na czyi list. für jedem rauschenden Blatte, na każde ruszenie, szemrzenie listka.

Erschrecken, das, *n.* zastraszenie, przestraszenie.

Erschrecklich, straszny, straszliwy, einem, kogo. von Ansehen, z poźrzenia.

Erschrecklich, *adv.* strasznie, straszliwie, z wielkim, z haniebnym strachem, zastraszeniem.

Erschrecknüß, *f.* przestraszenie się, przelęknienie się, zastraszenie się. verursachen, przelęknienie sprawić, strachu nabawić, narobić.

Erschreckt, zastraszony, przestraszony.

Erschreckung, *f.* strach, zastraszenie, przestraszenie.

Erschrocken, zastraszony, przestraszony, über der neuen Sache, nową rzeczą; über den Traum, snem; über den Brief, listem. der so erschrocken, daß er das Maul nicht aufthun kann, tak iest przestraszony, że gęby nie może otworzyć. der ganz erschrocken aussiehet, cały przestraszony wygląda.

Erschütteln, trząść, zatrząnąć.

Erschüttern, zachwiać. durch stoßen bewegen, pchaiąc ruszać. die Erde wird erschüttert, chwieie się ziemia, trzęsie się; das gemeine Wesen, Rzeczpospolita; an seinem ganzen Leibe, trząść się, chwiać się cały.

Erschüttert, ztrząśniony, zatrząśniony.

Erschütterung, *f.* ztrząśnienie, zatrząśnienie, podtrząśnienie.

Erschwarzen, zczernieć. schwarz werden, czarnym się stać.

Erschwingen, zuwege bringen, ponosić, die

die Unkosten, koszt, expensę. 2) schwingen, trzepać, die Flügel, skrzydłami. s Schwingen.

Ersehen, poznać, eines Geflissenheit aus einem Briefe, czyią chęć, z iakiego listu; eines Liebe aus der Stirn, z czoła czyią miłość.

Ersehen, *adj.* poznany, przeźrżany, przeźrżana, przeźrżane.

Ersetzen, nadgrodzić, nadgradzać; odsłużyć, etwas mit seinen Diensten, nadgrodzić co swoiemi przysługami; Böses mit Guten, złe dobrym; den Schaden mit der Beute, szkodę zdobyczą, łupem; ein Geschenk mit einem gleichen, podarunek, podarunkiem; durch Fleiß, pilnością.

Ersetzer, *m.* nadgrodca.

Ersetzlich, co nadgrodzić można, czego powetować można, powetowany. *toż samo znaczy.*

Ersetzung, *f.* nadgrodzenie, powetowanie; dopełnienie, der Regimenter, Reymentow.

Erseufzen, wzdychać, westchnąć, ięczeć, über etwas, na co, na biedę.

Ersinnen, wynaleść, wymyślić; vieles von sich selbst, wiele przez siebie samego.

Ersinner, *m.* wynalazca, wymyśliciel.

Ersinnlich, co wynaleść, wymyślić można; rzecz do wymyślenia podobna, auf alle ersinnliche Weise, wszelkim pomyślonym sposobem.

Ersinnung, *f.* wymyślenie, wynalezienie.

Ersitzen, dawnością czasu co nabyć; *iakoby:* wysiedzieć; sich etwas, sobie co nabyć; etwas auf sich ersitzen lassen, przyiąć na siebie winę iaką, nie exkuzować się z niey.

Ersoffen, utoniony, utoniona, utonione, in der Wollust, w rozkoszy; in Lastern, w nałogach, w rozkoszach.

Ersonnen, wymyslony.

Ersparen, oszczędzać, von dem Seinigen, ze swoiego.

Ersparung, *f.* oszczędzanie, skąpienie, oszczędność. mit vieler Ersparung des Holzes etwas kochen, z wielkim oszczędzaniem drew co warzyć.

Ersprießlich, zdrowy, zbawienny; Rath, zdrowa, zbawienna rada.

Ersprießlichkeit, *f.* zdrowość, *zbawienność.*

Erst, zrazu, hat es der König nicht geglaubt, zrazu Krol tego niewierzył; zuerst, naypierwey, dopiero; lese ich deinen Brief, czytam twoy list. sich zuerst unter zweyen verantworten, naypierwszy ze dwoch odpowiedział. nun erst, teraz dopiero. nun verstehe ich es erst, teraz to dopiero rozumiem.

Erstarren, drętwieć, zdrętwieć, vor Kälte, Reife, od zimna, od szronu. 2) erstaunen, zdumieć się.

Erstarrt für Kälte, zdrętwieć od zimna.

Erstarrung, *f.* zdrętwienie. 2) Erstaunung, zdumienie się, ztruchlenie, der Sinne, zmysłow, des Herzens, serca.

Erstatten, ersetzen, oddać, nadgrodzić, einem etwas, co komu, womit, czym. 2) Bericht erstatten, wiadomość uczynić, einem von etwas, komu o czym.

Erstattet, nadgrodzony, powetowany.

Erstattung, *f.* nadgrodzenie, powetowanie. 2) eines Berichts, danie wiadomości.

Erstaunen, dumieć się, zdumieć się, über eines Anblick, na czyie spoźrzenie. die Nachkommen werden erstaunen, Potomkowie się zdumieią. es sind alle erstaunt, wszyscy się zdumieli. er war erstaunt und konnte kein Wort reden, zdumiany stał y nie mogł słowa powiedzieć; über eines Dinges Anblick, na widzenie iakiey rzeczy.

Erstaunen, das, *n.* zdumienie.

Erstaunt, zdumiany, zdumiały.

Erstaunung, *f.* zdumienie. der vor Erstaunung nicht reden kann, ktory od zdumienia mowić nie może.

Erste, pierwszy, deine ersten Meynungen, pierwsze twoie zdania. die ersten von allen, pierwsi ze wszystkich. die ersten fünfe wurden aufgerufen, pierwsi pięciu byli wywołani. die zehen ersten, dziesięciu pierwszych. er ist der erste gewesen, on był naypierwszym. in dem ersten Buche, w pierwszey księdze. in der ersten Schlachtordnung, w pierwszym szyku. in den ersten Gliedern der Bataille, w pierwszych gleytach szyku. der erste unter zweyen, naypierwszy między dwiema. der erste unter den Obersten, naypierwszy z Pułkownikow. es ist das erste wohl zu leben, to iest rzecz naypierwsza do szczęśliwego życia. und was das erste ist, einem guten Freunde, a co naypierwsza rzecz iest, że iednemu dobremu przyiacielowi.

Erste, naypierwey, vors erste, zum ersten, naypierwey, nayprzod, na sam przod; gratulire ich dir, wie ich soll, winszuię ci iak powinienem; fürs allererste, sollte ein geraumer Stall zurechte gemacht werden,

werden, naypierwey przed wszystkim ma być staynia należycie przestrona zrobiona.

Erstechen, przebić. einen mit dem Degen, kogo szpadą. mit einem Stosse, za iednym pchnięciem, sztychem, sich, siebie.

Erstecher, *m.* ten co przebiia, sztychem, co pchnie sztychem.

Erstechung, *f.* pchniecie, sztychnienie, zakłucie.

Erstehen, in einer Auction, nabyć czego na aukcyi.

Ersteigen, wyiść na wierzch, w gorę, wyleść. die Maueren, na mury. die Höhe, na wysokość. die oberste Höhe des Berges, na naywyższy wierzchołek gory wyleść. das Schloß ersteigen, na zamek wyiść. mit Leitern das Dach ersteigen, po drabinie na dach wyleść. den Wall, na wał się wydrapać.

Ersteigung, *f.* wstąpienie, wyiście, wyłezienie na wierzch.

Erster, naypierwszy, s. Erste.

Ersterben, umierać, umrzeć, wymierać wymrzeć, martwieć, zmartwieć. das Glied erstirbt, członek martwieie. das Lob kann nicht ersterben, chwała umrzeć nie może, obumierać.

Erstgebährende, *f.* pierworodzica, ktora piewszy raz rodzi.

Erstgebohrner, *m.* pierworodny. Sohn, syn.

Erstgeschafner, *adj.* pierwotworca.

Ersticken, udusić, einen Hahn, koguta, udawić. 2) nicht mehr Athen holen können, nie moc więcey oddychać, dech zamknąć.

Erstickt, zaduszony, udawiony, udawiona, udawione.

Erstickung, *f.* udawienie, zaduszenie.

Erstlich, naypierwey.

Erstlinge, *plur.* pierwiastki, von Früchten, urodzaiow, von Erzt, metalow, krużcow.

Erstochen, przebity, przebita, przebite, przekłuty.

Erstorben, obumarły.

Erstrecken sich, zasięgać, dostawać, bis zur Lunge, aż do płuc, weit ins Land hinein, daleko w kray zasięgać. das Laster erstreckt sich weit, niecnota daleko się rozciąga, daleko, zasięga, *zachodzi, w tym samym sensie.* das Alter erstreckt sich bis aufs achtzigste Jahr, starość dosiega aż do ośmdziesiąt lat. bis an die Gränzen eines Volks, aż do granic iednego narodu, sich, w gorę wychodzić. als ein Berg ins Meer, iak gora na morzu wybiegać, to co rozciągać się. gegen Mittag, ku południowi. gegen Morgen, ku wschodowi.

Erstreiten, prawem co odebrać, das Seinige, swoie.

Erstummen, oniemieć, niemym się stać, mowę zamknąć, nie moc mowić.

Erstürmen, dobywać, dobyć.

Ersuchen, potrzebować, szukać, einen öfters, kogo często. einen um etwas, kogo na co.

Ersucht, potrzebowany, szukany, proszony.

Ersuchung, *f.* prożba.

Ertappen, zdybać, przydybać, einen im Ehebruche, kogo na cudzołostwie. einen auf der Flucht, kogo uciekaiącego złapać.

Ertappet, złapany, zdybany, przydybany.

Ertappung, *f.* złapanie, zdybanie, przydybanie.

Ertheilen, dać, einem Befehl zu etwas, komu rozkaz na co, uczynić, sprawić co.

Ertheilet, dany, dana, dane; dawany, dawana, dawane.

Ertheilung, *f.* danie, dawanie.

Erthönen, brznieć, dzwonić, tętnić, brzęczeć.

Ertichten, zmyślić.

Ertödten, zabić, einen, kogo.

Ertödtet, zabity.

Ertödtung, *f.* zabicie.

Erträglich, znośny.

Erträglichkeit, *f.* znośność, znoszenie.

Ertränken, zalać wodą; gdy kto wpadnie w wodę, y wodą się zaleie.

Ertragen, znosić, znieść, eines Art und Weise, czyie obyczaie, czyi humor ponosić, die Unkosten, koszt ponosić.

Ertragung, *f.* znoszenie, ponoszenie. des Schmerzens, żalu, bolu, boleści.

Ertreten, przydeptać, zdeptać, *nadeptać*, rozdeptać. einen, kogo, mit den Füssen, nogami.

Ertrinken, utonąć, być w wodzie pochłonionym, zalanym.

Ertrunken, utoniony, ktory utonął, im Flusse, w rzece.

Erz, *n.* ein Teutsches Vorwort, welches so viel, als der Oberste, Vornehmste, u. d. g. bedeutet, z. E. Erzbischoff, Erzdieb, im Lateinischen, Archi, im Polnischen, Arcy; *po polsku.* niemiecki przedimek, ktory tak wiele znaczy, iak, naywyższy, nayprzednieyszy. *na przykład:* arcybiskup, arcy dobry, arcyzłodziey.

złodziey. 2) ein Substantivum, und so viel, als Metall, so aber alsdann besser zum Unterschied vom erstern, Erßt geschrieben wird. 2) iest takze substantivum, y znaczy tak wiele, iak metal, iak kruszec, ktore iednak słowo, dla rożności y rozeznania od pierwszego, lepiey pisze się na końcu przez te, ktore się mu przydaie.
Erz Apostel, m. Arcyapostoł.
Erz-Betrüger, m. arcyoszust, wierutny oszust; cały z szalbierstwa y z matastwa złożony, zlany, ulany.
Erzbischöflich, arcybiskupi, arcybiskupia, arcybiskupie.
Erzbischofthum, n. Erzbisthum, Arcybiskupstwo.
Erzbösewicht, m. hultay ostatni, nayniepodściwszy, wierutny niecnota.
Erzbube, m. niecnota, zbrodzień, ladaco.
Erzcämmerer, m. Arcy Podkomorzy.
Erzcanzler, m. Wielki Kanclerz.
Erzdieb, m. arcyzłodziey, ktory złodzieystwem wszystkich złodzieiow przechodzi.
Erzdiebin, f. arcyzłodzieyka, naywiększa ze wszystkich złodzieiek.
Erzengel, m. Archanioł, wyższy godnością y chorem, nad inszych Aniołow.
Erzgebirge, n. Stück von Meissen, Ertzgebirga, Krainka, w Misnii, iey część.
Erzgebürgische Kreis, Theil von Meissen, Ertzgebirski Powiacik, cząstka Misnii.
Erzherzog, m. Arcyksiąże.
Erzherzogin, f. Arcyksiężna.
Erzherzogthum, n. Arcyksięstwo.
Erzhexe, f. arcyczarownica, naygłownieysza naywiększa ze wszystkich czarownic.
Erz-Hexenmeister, m. arcyczarnoksiężnik, arcyczarownik, mistrz naywiększy w czarach.
Erzketzer, m. arcykacerz, arcyheretyk.
Erzlistig, m. arcywykrętarz, wykrętny, wykrętami wszystkich wykrętarzow przechodzący.
Erz-Marschall, m. Marszałek Wielki Państwa iakiego.
Erz-Mundschenk, m. Wielki Podczaszy.
Erznarr, m. arcygłupi, nąd ktorego głupszego niema.
Erz-Priester, m. Arcykapłan.
Erzschalk, m. człowiek nayniepodściwszy, naywierutnieyszy niecnota.
Erz-Schatzmeister, m. Wielki Podskarbi.
Erzschenk, m. Wielki Podczaszy.
Erzseeräuber, m. naystarszy nad rozboynikami morskiemi.
Erztruchses, m. wielki Stolnik.
Erzvater, m. Patryarcha.
Erzvogel, m. hultay nayniepodściwszy, naygłownieyszy, naypierwszy z hultaiow.
Erzverläumder, m. naywiększy potwarca.
Erzzauberer, m. arcyczarownik, naystarszy, naywiększy czarownik.
Erzzauberin, f. arcyczarownica, naystarsza, nayprzednieysza, czarownica.
Erzt, n. miedź, in Erzt eingraben, wyciąć, wyryć, wykroić, wyżnąć na miedzi. eine Statua von Erzt, statua z miedzi. aus Erzt machen, robić z miedzi. giessen, schmelzen, lać, topić z miedzi. von Erzt gemacht, z miedzi zrobiony, miedziany. Tiegel von Erzt, rynka z miedzi. Leuchter von Erzt, lichtarze z miedzi. voller Erzt, pełny miedzi. darinnen Erzt ist, miedzisty, w ktorym miedź iest przymięszana. mit Erzt beschlagen, miedzią obić, obiiać. mit Erzt beschlagene Bettstellen, miedzią obite łożka. dergleichen Schiffe, takież miedzią obite, w miedź okowane okręty. das Erzt wächst, miedź rośnie, miedź się rodzi. das Erzt hauen, graben, miedź ciąć, rąbać w skałach (kruszec miedziany). Erzt am Tage treffen, miedź zaraz na wierzchu pod darniem napaść, znaleść; - rösten, piec; - brennen, palić; - pochen, tłuc; - waschen, płukać. gediegen Erzt, miedź wyrobiona. Erzt mahlen, mleć, trzeć miedź.
Erztbruch, m. miedziane skały, miedziane żupy, rudnice.
Erztgießer, m. miedzioleynik.
Erztgraber, m. miedziogurnik, miedziokop.
Erztgrube, f. miedziany szyb.
Erzthaltend, co miedź ma w sobie. erzthaltende Steine, kamienie, w ktorych miedź iest.
Erzthütte, f. miedzipalarnia, topielnia.
Erztreich, w miedź obfity, miedź obficie rodzący; między w sobie wiele maiący.
Erztrost, śniedź na miedzi.
Erztschaum, zędra od miedzi, odrobiny.
Erztstein, m. miedzisty kamień.
Erztwäsche, f. miedzi wymywalnia; Ort, wo das Erzt gewaschen wird, mieysce, w ktorym miedź płuczą; płukalnia na miedź; miedzipłukalnia.
Erztwerk, n. miedziane naczynie, allerhand

hand Gefäße von Erzt, iakiekolwiek statki z miedzi robionę.
Erübrigen, zyskać, korzystać, etwas, co.
Erudition, f. nauka. s. Gelehrsamkeit.
Erwan, Stadt in Armenien, Erwan, miasto w Armenii.
Erwachen, obudzić się, oczucić się, occhnąć się, ze snu, ze spania letkiego lub głębokiego.
Erwacht, obudzony, oczucony, ktory się occhnął, obudził, oczucił.
Erwachsen, dorość, wyrość, allmählig, znacznie, dorastać, wyrastać; przybywać czego. nachdem er erwachsen, potym iak iuż wyrosł, iak dorozł, iak przyszedł do wzrostu.
Erwachsener, dorosły, wyrosły, Jungfer; dorosła panna, Knabe, dorosły chłopiec.
Erwägen, zważyć, die Beweisthümer; dowody, wie viel ein jeder vermöge, tak wiele każdy może, nach den Regeln der Wissenschaft, według reguł umieiętności, etwas nach Beschaffenheit der Stadt, co według okoliczności miasta, die Verbrechen nach ihrer Größe; zważyć występki według ich wielkości, etwas nicht nach dem Ausgange, sondern nach den Thaten; zważać co nie według tego iak się rzecz udała, ale według czynienia; etwas nach meiner Meynung, zważyć co moim zdaniem, etwas bey sich; u siebie co zważać, razem z sobą o rzeczy, o interesach zachodzących, o trudnościach y okolicznościach rozmyślać.
Erwägen, das n. zważanie, rozważanie.
Erwägen, m. zważyciel, ważnik, genauer alle Worte; dokładny wszystkich słow.
Erwägung, f. zważenie, rozważenie; der Pflichten, powinności; der vergangenen Zeit, przeszłego czasu, szacowanie: den Rath zu spät in Erwägung ziehen, za pozno brać na uwagę y szacować radę, ktorą dawano dobrą y zbawienną w sobie.
Erwärmen, ogrzać, rozgrzać, die Sonne erwärmet nicht nur, sondern verbrennet auch, słońce nie tylko ogrzewa, ale też y przepala; mit Miste erwärmen, gnoiem rozgrzać grunt, sich wieder bey dem Feuer, znowu się ogrzać przy ogniu.
Erwärmen, das n. ogrzanie, zagrzanie, rozgrzanie, ogrzewanie, zagrzewanie, rozgrzewanie.
Erwärmer, m. zagrzewacz, rozgrzewacz, ogrzewacz.
Erwärmerinn, f. zagrzewaczka, ogrzewaczka, rozgrzewaczka.
Erwärmet, ogrzany, rozgrzany, zagrzany. ogrzewany, zagrzewany, rozgrzewany.
Erwärmung, f. ogrzanie, ogrzewanie. zagrzanie, zagrzewanie, rozgrzanie, rozgrzewanie; eines Kranken, iakiego chorego. u. d. gl. einer Stube, izby iakiey, pokoiu; des Bads, łaźni, kąpieli.
Erwarmen, warm werden, letnieć, rozgrzewać się, zagrzewać się, von etwas, od czego, bey Zeiten, wcześnie. s. Warm werden.
Erwarten, czekać, oczekiwać, begierig, z upragnieniem, gar sehr, nader; schon längst, iuż długo, täglich, codziennie, etwas mit großer Hoffnung, czego z wielką nadzieią, die Zurückkunft in Hoffnung, powrotu do nadziei, einen auf den Jenner, kogo w miesiącu styczniu, mit größtem Verlangen, z wielkim upragnieniem, einen vor der Thüre, kogo przede drzwiami, einen zu Hause, kogo w domu, der Vater will auf den Vetter warten, oyciec będzie czekał na stryia, erwartet werden, być czekanym, man erwartet den Krieg, czekaią woyny, nicht erwarten können, nie móc czekać.
Erwarten, das n. czekanie, oczekiwanie.
Erwarter, m. czekaiący, oczekiwaiący, na iaką rzecz.
Erwarterinn, f. czekaiąca, oczekiwaiąca, na iaką rzecz.
Erwartung, f. czekanie, oczekiwanie. s. Warten das.
Erwecken, zbudzić, obudzić, einen vom Schlafe, kogo ze snu, ze spania, von den Todten, od umarłych wskrzesić. 2) Erregen, wzbudzić Aufruhr, rozruch, bunt.
Erwecken, das n. wzbudzenie, obudzenie.
Erweckt, obudzony, wzbudzony. s. Erwecken.
Erweckung, f. obudzenie, wzbudzenie, aus dem Schlafe, ze snu śpiącego.
Erwehlen, wybrać, aus vielen das bequemste, z wielu co naylepszego, von dreyen, welchen du willst, ze trzech, ktorego chcesz, aus bösen das geringste, ze złego co naymnieysze złe, eine Bedingung, kondycyą, diese zu Richtern, tych za sędziow, einen Priester, księdza iakiego, einen zu seinem Advoca-

Advocaten, kogo za patrona w sprawie, einen abwesend zu Collegen, kogo nie przytomnego za kollegę, Obrigkeitspersonen, urząd, urzędnika, einen aus allen, iednego ze wszystkich, einen zum General, kogo obrać generałem, sich zur Nachahme, siebie samego do naśladowania, aus dem ganzen Haufen, z całey kupy, z całey gromady, an eines andern Stelle, na mieysce kogo drugiego.

Erwehler, m. obieracz, ten co obiera.

Erwehlerinn, m. obieraczka.

Erwehle, obrany, obrana, obrane. 2) przysposobiony, erwehlter Sohn, przysposobiony syn, zu einem Amte, obrany na iaki urząd.

Erwehnung, f. obranie, wybor, der Worte, słow, der Richter, sędziow, an Kindes Stat, na mieyscę dziecięcia, wybranie.

Erwehnen, wzmiankę czynić, eines, o kim, oben, vorher, wyżey, wzwyż, bey einem, u kogo.

Erwehnen, das n. wzmianką, wspomnienie, wzmiankowanie.

Erwehnt, wzmiankowany, wspomniony, o ktorym była wzmianka.

Erwehnung, f. wzmiankowanie, wspomnienie, wspominanie, albere, głupie, rühmliche, sławne, z honorem, so ein groß Verlangen anzeiget, ktore wielkie pragnienie, żądanie, znaczy. nieprzystoyna, nieprzyzwoita wzmianka, nie przystoyne, nie przyzwoite wspomnienie, eines Dinges thun, o iakiey rzeczy czynić, thun unterlassen, zaniedbać uczynić.

Erwehren, odpędzić, sich eines, kogo od siebie, odeprzeć, des Feindes, nieprzyiaciela odeprzeć.

Erweichen, zmiękczyć, etwas hartes, co twardego, ein Pflaster, plaster, den Bauch, brzuch, einen der gar zu hart und wild ist, zemiękczyć kogo, ktory iest bardzo krnobrny y dziki einen dem Gemüth nach, na umyśle kogo zmiękczyć. ułagodzić. albo zaciętość przełamać.

Erweicht, zmiękczony, zmiękczona, zmiękczone.

Erweichung, f. in der Arzeney, zmiękczenie, rozpuszczenie; des Gemüths, umysłu. serca ułagodzenie.

Erweis, m. pokazanie, pokazywanie dowodem, dowod.

Erweisen, dowodzić, pokazywać: etwas, co, aus dem Verstande, z rzeczy iak się rozumie, aus Urkunden, dokumentami. 2) thun, uczynić, seine Schuldigkeit, swoię powinność. 3) anthun, oddać, einem eine Ehre, oddać komu honor, uczynić komu honor. wyświadczyć, Wohlthat, dobrodzieystwo, einem viel Gutes, komu wiele dobrego, einem Barmherzigkeit, komu miłosierdzie, bey eines Unglück, w iakim nieszczęsiu. zażyć, Ernst, surowości powagi, Fleiß, pilności. pokazać się, sich sehr gelinde, pokazać się bardzo łaskawym, łagodnym, versöhnlich gegen einem, łaskawym dla kogo, geduldig und verdrossen, cierpliwym y ztrapionym, sich, als einen billigen Richter, pokazać się komu słusznym sędzią.

Erweisen, das pokazanie, dowiedzienie, dowod.

Erweißlich, co można dowodzić, pokazać.

Erweißlich, podobnie do prawdy, z podobieństwem do prawdy.

Erweisung, f. pokazanie, dowodzenie, dowiedzienie, dowod.

Erweiterer, m. rozprzestrzeniciel, rozszerzyciel.

Erweitern, rozszerzyć, rozszerzać, rozpostrzeć, rozpościerać, rozbierać, eine Sache, rzecz iaką, eine Stadt, miasto rozszerzyć, die Wunde durch den Schnit, ranę przeżnięciem, eines Grundstücken, czyie grunta, einen Brief, list, das Reich, krolestwo, eine Schlachtordnung, krolestwo, die Gränzen eines Dinges, granice iakiey rzeczy.

Erweitern, das rozszerzenie, rozprzestrzenienie.

Erweitert, rozszerzony rozprzestrzeniony.

Erweiterung, f. rozszerzenie, rozprzestrzenienie, des Reichs, państwa, der Gränzen, granic, des Hauswesens, gospodarstwa, fortuny.

Erwerben, nabyć, zarobić, sich eine Wohlthat, zarobić sobie na iakie dobrodzieystwo, sich durch seine Arbeit ein Ansehen, przez pracę, zarobić sobie na powagę. dorobić się, Reichthum, bogastw, fortuny; der etwas mit Zancken und Streiten erworben, ktory się czego, pieniastwem, pienianiem inszych u prawa dorobił.

Erwerbung, f. nabycie, zyskanie, dorobienie się, zarobienie na co. korzyść.

Erwiedern, oddać, einem etwas, co komu. zapłacić, etwas mit etwas, co czym.

Erwei-

Erwiedert, nadgrodzony, oddany.
Erwiederung, *f.* nadgrodzenie, oddanie.
Erwiesen, pokazany, dowiedziony.
Erwilden, zdziczeć.
Erwieden lassen, opuścić się, an seinem Fleiße, w swoiey pilności, es an keinen Unkosten lassen, nie żałować, nie oszczędzać żadnego kosztu.
Erwischen, pochwycić, etwas, co, złapać, einen allein, kogo samego, einen auf offenbarer Lügen, złapać kogo na oczywistym kłamstwie.
Erwischt, złapany, zachwycony, pochwycony.
Erwogen, zważony, zważona, zważone.
Erworben, nabyty, nabyta, nabyte, nabywany, nabywana, nabywane.
Erwuchern, lichwę brać od czego.
Erwürgen, udawić, udusić, einen, kogo, mit dem Stricke, postronkiem, stryczkiem, ersticken an etwas, udawić się czym, an einem Bein, gruszką.
Erwürgen, das *n.* udawienie, uduszenie. zaduszenie, się.
Erwürger, *m.* dawiciel, dusiciel, udusiciel, zadusiciel.
Erwürgerinn, *f.* dawicielka, dusicielka, udusicielka, zadusicielka.
Erwürget, zaduszony, uduszony, zadawiony, udawiony.
Erwürgung, *f.* udawienie, zadawienie, uduszenie, zaduszenie.
Erzehlbar, co można powiadać. co można opowiedzieć, powiedzieć.
Erzehlen, powiadać, opowiedzieć, einem die ganze Sache nach der Reihe, całą rzecz porządkiem, iak iest, iak była, iak się dzieie, iak się stała. einem wie sich die Sache verhält, komu, iak się rzecz ma, ohne Umschweif, bez ogrodki, bez dalekiego obchodu, einem den Traum, opowiedzieć komu sen miany, dem Alten die ganze Sache, die Plünderung der Stadt, zrabowanie miasta, weitläuftig erzehlen, obszernie co opowiadać, auch den Lauf der Sache, bieg rzeczy, przypadku, sprawy, was man einem Gutes gethan, co komu dobego uczyniono, alles vorangegangene umständlich, z okolicznościami wszystkiemi, wszysto przeszłe, etwas nach einander, opowiadać iedno po drugim, einem die Anschläge, komu rady, zamysły, eines Thaten recht wohl, czyie uczynki powiadać należycie, powiadać o czyich uczynkach, was geschehen, co się stało. was einem geträumet, co się komu śniło. worauf die Sache ankomme, na co rzecz wychodzi.
Erzehlen, das *n.* opowiadanie, opowiedzenie.
Erzehler, *m.* opowiadacz.
Erzehlet, opowiedziany, powiadany, o ktorym powiadano. erzehlet lesen, czytać to co powiadano.
Erzehlung, *f.* powiadanie, relacya, powieść. deutliche, kurze, iasna, krotka. wahrscheinliche, podobna do prawdy. erdichtete, zmyślona. angenehme, przyiemna. vergangener, oder gegenwärtiger Dinge, przeszłych albo ninieyszych rzeczy. geschehener Dinge, rzeczy, ktore się stały. mit der Erzehlung zu thun haben, zabawiać się powiadaniem czego. mit vieler Erzehlung den Leser verdrießlich machen, opowiadaniem wielu rzeczy naprzykrzyć się czytelnikowi.
Erzeigen, świadczyć, wyświadczyć, einem alle Freundschafts-Dienste, świadczyć komu, wyświadczyć wszystkie przyiacielskie usługi. Liebe, miłość, afekt. einem seine Treue, komu swoię wierność świadczyć. seine Gewogenheit, swoię życzliwość. dem Eltern seine Schuldigkeit, rodzicom swoie powinność miłość y boiaźń z uszanowaniem; pokazać się. sich als einen billigen Richter, pokazać się słusznym sędzią. geduldig, pokazać się cierpliwym. sich dankbar, gegen wohlverdiente, wdzięcznym, dla dobrze zasłużonych, dobrze zasłużonym. sich erbar, pokazać się uczciwie z honorem. um so viel demüthiger, tym uniżeniey. einem viel Guts, wyświadczyć komu wiele dobrego.
Erzeigung, *f.* oświadczenie, uwiadomienie, s. Bezeigung.
Erzerum, Stadt in Armenien, Erzeruma. miasto w Georgiianskim kraiu. w armenii.
Erzeugen, płodzić, rodzić, einen, kogo. aus Saamen gezeuget werden, z plemienia z nasienia być zrodzonym, zpłodzonym. erwerben, zarobić, zyskać, sich etwas, co sobie, dorobić się, fortuny.
Erzeugung, *f.* rodzenie, płodzenie, zrodzenie, zpłodzenie.
Erzeuget, zrodzony, zpłodzony.
Erzeigen, das *n.* rodzenie, płodzenie.
Erziehen, chować, wychować, frey, uczściwie, swobodnie, in eines Händen, w czyich rękach. mit eines Nahrung, na czyim chlebie. bey einem,

nem, u kogo. auf was für Art, iakim sposobem. nach wessen Gutbefinden, według czyiego zdania.
Erziehen, das n. chowanie, wychowanie.
Erzieher, m. *wychowawca.*
Erzieherinn, f. wychowawczyna. der wilden Thiere, dzikich zwierząt.
Erziehlen, dostąpić.
Erziehlt, trafiony, getroffen, als das Ziel, iako to cel. *po polsku się lepiey mowi:* trafić w cel, trafić do celu, trafiono do celu.
Erzittern, drżeć. am ganzen Leibe, po całym ciele. zadrżeć, vom Donner, ad grzmotu. beym Anfange der Rede über und über, zadrżeć wszystek, po wszystkich członkach, na początku mowy, zaczynaiąc mowić. der ganze Leib erzittert, całe ciało drży. wenn ich anfange an die Thür zu klopfen, kiedy zaczynam do drzwi kołatać.
Erzogen, chowany, wychowany, wychowana, wychowane.
Erzürnen, rozgniewać, zaczepić, rozdraźnić, einen, kogo, do gniewu przyprowadzić, wzbudzić w kim gniew; wider sich, przeciwko siebie, na siebie rozgniewać; sehr über etwas, rozgniewać się, bardzo o co; leichtlich, prędko, łatwo; hefftig, żwawo, mocno; über einen, na kogo; rozdraźnić na kogo.
Erzürnen, das, n. rozgniewanie, rozdraźnienie.
Erzürnt, rozgniewany, rozgniewana, rozgniewane, rozdraźniony, zaczepiony; ktory wpadł, w gniew, ktory się uwiodł gniewem; urażony.
Erzürnung, f. rozgniewanie, rozdraźnienie; urażenie.
Erzwingen, wykręcić, Geld von einem, pieniądze od kogo.
Es, ist ein Wörtchen, das im Lateinischen insgemein übergangen wird, aber im Polnischen bleibt, to słowko Niemieckie w Łacińskim się nie wyraża, opuszcza się: w Polskim wyraża się przez słowko *to*; lubo nie zawsze, *na przykład:* es regnet, deszcz idzie, tu się w Polskim nie kładzie. aber, ich weiß es, ia wiem, *to.* es ist gut, to iest dobrze. Dann und wann heißt es so viel, als dieses, und sodann wird es mit to auch exprimirt, czasami znaczy: to ty; ale się wyraża w Polskim przez samo, *to*, ktore się pięknie powtarza: z. E. das ist es, was ich gesagt habe, y to to iest, co ia powiedziałem.
Escadre, f. Anzahl Schiffe, liczba pie wielka okrętow do boiu.
Escadron, n. Haufen Reuter, Szwadron, iazdy kompania albo dwie.
Eschappiren, umknąć, uciec, wymknąć się, s. entwischen.
Escorte, f. Begleitung, obrona, konwoy, *zastęp*, żołnierzy. mit einer guten Escorte abschicken, pod dobrym konwoiem, z dobrą obroną żołnierzy odesłać.
Escortiren, eskortować, prowadzić pod obroną, bydź na obronie komu, mit Soldaten begleiten, żołnierzy przydać do prowadzenia; die Bagage, bagaże, rzeczy; die Fouragirer, furażuiących bronić, zasłaniać.
Eschbaum, m. iaworowe drzewo, iawor.
Esche, f. ein Baum, drzewo pewne, iawor. von Eschen, z iaworu, iaworowy. Ort, da dergleichen Bäume stehen, mieysce gdzie te drzewo rosną, iaworzyna, lasek iaworowy.
Eschenwald, m. las iaworowy.
Eschin, von Eschen, iaworowy, z iaworu, robiony, ciosany, toczony.
Escurial, Kloster in Spanien, Eskurial, klasztor w Hiszpanii.
Esel, m. ein Thier, osieł, zwierz pewny, wilder, dziki; sehr guter, bardzo dobry; sehr großer, wielki; von rechtem Alter, mocno stary; großleibiger, niby rubego ciała; starkhalsiger, mocnego, tęgiego karku; von starken und breiten Ribben, żober mocnych y szyrokich; von fleischichter Brust, mięsistych piersi; lahmer, kulawy; fauler, leniwy; verhungerter, zgłodzony; Schlägefauler, obity, zbity; wohlbeleibter, w ciele; beißigter, kąsaiący; der vor den Wagen gespannet wird, wozowy, do wozu zaprzęgany; der in der Mühle ziehet, ktory w młynie ciągnie, obraca; gesattelter, okulbaczony. von einem Esel, oślę. Eselsmilch, ośle mleko, od oślicy. schreyen wie ein Esel, ryczeć iak osieł.
Eselchen, n. osiołek, geringes, nikczemny; das wohl hungern kann, do głodu dobry, wytrzymały na głod, und arbeiten, do pracy dobry.
Eselgeschrey, n. ryk ośli, ośle ryczenie.
Eselhaft, osłowaty, iak osieł. eselhafte Schamhaftigkeit, osłowata wstydliwość.
Eselinn, f. oślica.
Eselmist, m. ośli gnoy.

Esel=

Eselmühle, *f.* ośli młyn, w ktorym osieł robi, koło ciągnąc obracaiąc.
Eselreuter, *m.* ieździec na ośle.
Eselshaut, *f.* Art eines Pergaments, kształt pargaminu.
Eseltreiber, *m.* osłow poganiacz, ośłarz.
Espe, *f.* czarna topola, f. Aspe.
Espinal, Stadt in Lothringen, Espinal, miasto w Lotaryngii.
Eß, oder die Eins auf dem Würfel, es na kostce, iedno oko na niey. Dauß in der Karte, tus w kartach.
Essäer, *pl.* Secte bey den Juden, Esseusz, ieden z tey sekty u Zydow.
Esse, *f.* Feueresse, dymnik.
Essek, Stadt in Sclavonien, Esek, miasto w Słowiańskim kraiu.
Esselicht, co ieść można; co dobre, nie złe, do iedzenia.
Essen, speisen, ieść, aus einer Schüssel, z miski. viele Scheffel Salz mit einem, wiele szufel soli zieść z kim; mit einander, razem; seine eigene Kinder, swoie właśne dzieci. essens halber, dla iedzenia. nichts von Thieren, nie iadać zwierząt. zu Mittage, na obiad, Abends, na wieczerzą. essen, so viel, daß die Kräffte gestärket werden, ieść tak wiele, że się siły zmocnią, pokrzepią. der zu Hause nichts zu essen hat, ktory nie ma co w domu ieść. der bey der Gasterey nicht ißt, ktory w gościnę zaproszony. zu essen dienlich, dobry do iedzenia. einem zu essen geben, dać komu ieść. gern was Gutes essen, rad co dobrego ieść.
Essen, das, *n.* iadło, iedzenie. ohne Essen und Trinken, bez iedzenia y napoiu. das Essen schmeckt mir zu Hause nicht, wohl aber auswärts, iedzenie się mi nie podoba w domu, ale gdzie indziey, u kogo inszego. das Essen auffetzen, ieść dawać, iedzenie dać na stoł; wegnehmen, zebrać ze stołu, iedzenie wziąć ze stołu.
Essen, Stadt in Westphalen, Essen, miasto w Westfalii.
Essende Waaren, *plur.* żywności na przeday.
Essenfeger, *m.* kuminiarz, co kuminy chędoży, sadze z kuminow wyciera.
Essenwärmer, *m.* ciepliczka, ktorą na stole stawiaią do rozgrzewania potraw, bywa u panow ze srebra.
Esser, *m.* żarłok. schlechter Esser, zły, nie dobry żarłok. starker Esser, mocny wielki żarłok.
Essex, Provinz in England, Esseksa, Prowincya w Anglii.
Eß-Gemach, *n.* stołowa izba, izba, pokoy do iedzenia, sala.
Eßig, *m.* ocet; scharfer, tęgi; gepfefferter, z pieprzem, opieprzony; der nicht beschlägt, ktory nigdy niepleśnieie; weisser, biały; abstehender, der sich verbelßt, ktory się mieni, wolnieie. mit Eßig, beitzen, octem macerować, z macerować. zu Eßig werden, ocet się robić.
Eßigfäßchen, *n.* octowniczka; naczynie małe na ocet, karafinka.
Eßigkrämer, *m.* ten co ocet przedaie.
Eßigkrug, *m.* zban na ocet, octownica, octowniczka.
Eßignäpfchen, *n.* karafinka.
Eßigschälchen, *n.* karafinka.
Eßigschüsselchen, *n.* miseczka na ocet.
Eßigtopf, *m.* garnuszek na ocet.
Eß-Laube, *f.* izba, pokoy do iadania.
Eß-Saal, *m.* sala do iadania, stołowa izba.
Estampes, Stadt in Frankreich, Estampes, miasto we Francyi.
Estat, (Etat) stan, Państwo, stan Państwa y iego interesow.
Eß-Stube, *f.* izba do iedzenia.
Eß-Tisch, *m.* stolik do iedzenia.
Eßwaaren, *pl.* żywności, ktore przedaią, y maią na przeday; gekochte, warzone, gotowane.
Estella, Stadt in Spanien, Estella, miasto w Hiszpanii.
Esthen, ein Theil von Liefland, Estonia, część Inflant.
Estrecho de Gibraltar, Przesmyk morski między Hiszpanią y Afryką, Gibraltar nazwany.
Estremadura, eine Landschaft in Spanien, Estremadura, kray w Hiszpanii. in Portugall, w Portugallii.
Estrich, *m.* podłoga, posadzka, pawiment. Estricht schlagen, posadzkę dawać, podłogę; von etwas, z czego. mit einem Estrichtboden versehen, wysłany posadzką, wybity podłogą.
Etabliren, postanowić, eine Werkstatt, fabrykę iaką; sich wo, osieść gdzie w iakim kraiu, w iakim mieście.
Etliche, kilka. etliche Jahre sind es, kilka lat iest temu. etliche Briefe auf einmal von einem erhalten, kilka listow na raz od kogo odebrać. etliche hundert Jahre, kilka set lat. ein Weg von etlichen Tagen, droga kilku dni.
Etliche mal, kilka razy, eine Stelle berühren, iakiego mieysca dotchnąć, *to iest*, kilka razy o iakiey rzeczy wspomnieć; von einem etwas hören,

co

co od kogo słyszeć; sich mit einem schlagen, z kim się bić, potykać.

Etlicher maßen, kilku sposobami, nie iakim sposobem. eine prächtige Gestalt, wspaniała postać; *co kolwiek:* sich zufrieden geben, co kolwiek się uspokoić; abweichen, zstąpić, odstąpić; mit Blumen bestreuen, kwiatkami potrząsnąć.

Etsch, ein Fluß in Tyrol, Etsza, rzeka w Tyrolu.

Etschland, Landschaft in Tyrol, Etszland, kraina w Tyrolu.

Etwa, podobno. wenn sich einer etwa verwundert, gdy się kto cokolwiek dziwuie. wo nicht etwa einer mehr ein Vatermörder seyn wird, chyba że kto raczey oycoboycą będzie. etwa an einem Orte, podobno gdzie na iakim mieyscu; verborgen liegen, ukrytym leżeć. ärger, als etwa einer der vorhergehenden, gorszy, iak podobno, ktory z przeszłych. wenn er etwa mit einiger Gewalt wird ausgetrieben werden, kiedy podobno iaką mocą wypędzony będzie. wodurch, ktorędy, etwa erwischen, ktorędy uciec. wohin, dokąd, etwa in Krieg entlaufen, dokąd na woynę wybiec.

Etwas, cokolwiek, schaden, szkodzić; Böses darbey seyn, cokolwiek złego być w czym. etwas von seinen Schriften einem senden, cokolwiek ze swoich pism komu posłać. auch etwas seyn, także być cokolwiek. es hat etwas auf sich, iest tu co.

Etwas, *adv. trochę*, cokolwiek, *adv.* zuvor, cokolwiek przed tym. etwas weniger, cokolwiek mniey; hernach, cokolwiek potym; erschüttern, zatrząść, zachwiać; das Maul aufsperren, cokolwiek gębę otworzyć.

Etwas anreitzen, nie co nęcić.
Etwas aufgeblasen, nie co nadęty.
Etwas bäurisch, trochę wieyski.
Etwas besorgen, trochę się obawiać.
Etwas bitter, trochę gorzki, gorzkawy.
Etwas bleich, trochę blady, bladawy.
Etwas bleyfärbig, trochę siny, sinawy.
Etwas blutig, nie co krwawy.
Etwas braten, przypiec.
Etwas dünn, trochę cienki.
Etwas erquickt, trochę pokrzepiony ożyźwiony.
Etwas erzürnen, urazić trochę.
Etwas faul, trochę leniwy.
Etwas fett, trochę tłusty, tłustawy, przytłusty.
Etwas fäuster, trochę ciemny, przyciemny.
Etwas fürchten sich, trochę się bać.
Etwas garstig, troche szpetny.
Etwas gesauert, trochę zakwaszony.
Etwas geschwächt, trochę osłabiony.
Etwas gelblicht, trochę zsiniały, podsiniały.
Etwas groß, trochę wielki, za wielki.
Etwas heiß werden, trochę się rozgrzewać, trochę się gorącym stawać.
Etwas hell, trochę iasny.
Etwas heisch, trochę chrapliwy.
Etwas himmelblau, trochę niebieski.
Etwas hoch, trochę wysoki.
Etwas kalt, trochę zimny.
Etwas klein, trochę mały.
Etwas zerbrechen, nadłamać.
Etwas zieren, przystroić.
Etwas weiß, białawy.
Etwas zweifeln, powątpiewać.

Eu, eine Stadt in Frankreich, Eu, miasto we Francyi; *poł.* Augium.

Eu, ein Fluß in Spanien, Eu, rzeka w Hiszpanii.

Evacuiren, wyprożnić.
Evangelisch, Ewangelicki.
Evangeliste, *m.* Ewangelista.
Evangelium, *n.* Ewangelia.

Evaporiren, wyparować, wywaporować, parą wyiść na wiatr, wywietrzeć.

Eventualiter, trefunkiem, trefunkowym sposobem, zufälliger Weise, na wszelki przypadek.

Euer, wasz, wasza, wasze.

Eugubio, Stadt in Italien, Eugubio, miasto we Włoszech.

Evitiren, strzeć się, chronić się; ustrzeć się, uchronić się.

Evizza, Insel bey Spanien, Ewiza, albo Ewica, Wyspa przy Hiszpanii.

Eule, *f.* sowa, puhacz, *f.* Nachteule.

Eulenburg, eine Stadt in Meissen, Eulenburg, miasto w Misnii, *poł.* Ilenburgum.

Evora, Stadt in Portugall, Ewora, miasto w Portugallii.

Euphrat, Fluß in Asien, Eufrat, rzeka w Azyi.

Evreux, Stadt in Frankreich, Ewreuksa, Ebroicae, Ebroicarum.

Eurenthalben, dla was.
Eurentwegen, dla was.

Eurig, wasz, *waszyniec*; stare słowo, znaczące z waszych stron, z waszego rodu, narodu.

Eurige, das, wasze, *sub.*
Eurigen, die, wasi.

Europa, *n.* ein Theil der Welt, Europa, Część świata. aus oder darzu gehörig, z Europy, Europeyski, ska, skie, Męszczyzna, Europeyczyk, kobieta, Europeyka.

Eusserlich, s. äußerlich.

Europäer, *m.* Europeyczyk.

Eußern, sich, pokazać się, wydawać się. meiden, wystrzegać się; umknąć się od czego, od iakiey rzeczy, einer Sache, des Streits, unikać zwady, s. äußern sich.

Eußerst, ostatni; zwierzchu, zwierzchowny, s. äußerst.

Eußerung, *f.* strzeżenie się, unikanie, der Bösen, złego, s. Aeußerung.

Euter, *n.* wymię, von etwas strotzendes, napełnione; das viele Milch giebt, ktore wiele mleka daie; sehr großes, bardzo wielkie. voller Euter, pełnego wymienia.

Eutin, Ort in Holstein, Eutin, miasto w Holsztyńskim.

Eutlitz, Stadt in Böhmen, Eytlica, miasto w Czechach.

Ewig, wieczny, wiekuisty, das keinen Anfang und Ende hat, co iest bez początku, bez końca; kann das nicht seyn, was seinen Ursprung hat, to nie może być wieczne, co ma swoy początek. das zwar seinen Anfang, aber kein Ende hat, co ma swoy początek w prawdzie, ale nie ma końca, iakoby nie śmiertelny. ewige Lob, wieczna chwała. Lauf der Sterne, wieczny bieg gwiazd; eines Andenken machen, wieczną czyią pamięć uczynić. ewigen Ruhm zu erlangen suchen, pragnąć dostąpić wieczney chwały. machen, daß etwas ewig ist, uczynić, aby co wiecznego było.

Ewig, *adv.* wiecznie na wieki; sich durch seine Schriften machen, uczynić się wiecznym przez swoie pisma.

Ewigkeit, *f.* Wieczność, die keine Zeit umschreibt, ktorey żaden czas nie okryśla. das von Ewigkeit her ist, ktory od wieczności iest, od wiekow żyie.

Ewiglich, wiecznie, na wieki, od wiekow.

Ex, ein Fluß in England, Eksa, rzeka w Anglii; *pol.* Isca, æ.

Exaggeriren, rozszerzać, rozbierać, rozkładać rzecz na cząstki.

Examiniren, roztrząsać, ważyć, wypytawać się, zwiedzić; *examinować*, einen, und sehen was er gelernet, y obaczyć co się nauczył.

Examinirung, *f.* zwiedzenie, roztrząśnienie, ważenie; der Gelehrsamkeit eines, nauki czyiey; umienia czyiego, wiadomości czyich.

Excediren, zu viel thun, zbytkować w czym, nazbyt co czynić.

Excellent, przedni, przewyśmienity, s. Vortrefflich.

Excellenz, tytuł, ktory w Niemieckim ięzyku, Grafom, Ministrom, Generałom daią; na Polskie, Iaśnie wielmożny Pan, Panie, Pani, do Damy tegoż rangu.

Excelliren, celować, przechodzić, przednieyszym być. vortrefflich seyn in etwas, w czym.

Exceß, *m.* zbytek, nie utrzymanie, begehen, zbytek popełnić.

Excessiv, zbytni, zbyteczny, groß, zbyt, zbytecznie wielki; Unkosten, zbyt wielki koszt.

Execester, Stadt in England, Ekcestra, miasto w Anglii.

Excipiren, wyiąć, wyłączyć, s. Ausnehmen.

Excludiren, nie puścić kogo do drzwi, nie przypuścić do czego; nie kładąc, nie rachuiąc do czego.

Exclusive, mit Ausschluß, nie rachuiąc, nie kładąc.

Excoliren, ausüben, wyćwiczyć, wydoskonalić, vollkommen zu machen suchen, chcieć doskonalić. auszieren, przyozdobić. sein Gemüth womit, umysł swoy czym.

Excommunication, *f.* klątew, klątwa.

Excommuniciren, kląć, wyklinać, s. in Bann thun.

Exculpiren, wymawiać kogo z winy, exkuzować, nie winnym czynić, utrzymywać, że iest daleki od winy.

Excuse, *f.* exkuza; wymawianie, wymowka.

Excusiren, wymowić, wymawiać, exkuzować.

Execution, *f.* wykonanie, wypełnienie, exekucya, do skutku przyprowadzenie. Vollziehung einer Verrichtung, iakiego interesu. Vollstreckung der Todesstrafe an einem Verurtheilten, wykonanie dekretu na osądzonego na śmierć. an einem Execution vollziehen, wypełnić, wykonać na kim dekret, *ekzekwować kogo.*

Exempel, *n.* Beyspiel, przykład, hartes und unerträgliches, twardy y nieznośny; einheimisches, domowy; erdichtetes, zmyślony; in das gemeine Wesen eingeführtes, w Rzeczpospolitą wpro-

wprowadzony; einer Sache beyfügen, przykład dodać o iakiey rzeczy; nur eins einführen, tylko ieden przykład przytoczyć. zum Exempel, na przykład. eines Exempel folgen, iść za czyim przykładem. einen durch Exempel unterweisen, kogo przykładami przekonać. ohne Anführung der Exempel, bez przytoczenia; przykładow. Beybringung eines Exempels, przytoczenie przykładu iakiego. einem sich zum Exempel vorstellen, dać się komu na przykład;, der Leutseligkeit, ludzkości; für andern seyn, abgeben, bydź dla drugich przykładem, przykład komu dawać.

Exemplar, *n.* eines Buchs, Exemplarz, książki iakiey, etc.

Exemplarisch, przykładny, Frau, przykładna pani.

Exequien, *pl.* eksekwie, pogrzeb.

Exequiren, mit Gewalt eintreiben, exekucyą podatku uczynić, żołnierzy posłać, ktorzyby podatek wybierali.

Exequirer, *m.* ten co na exekucyą podatku posłany żołnierz.

Exerciren, üben, exercerować, ćwiczyć, exercytować; die Soldaten, żołnierzy; sich im Stylo, siebie w stylu, w pisaniu; sich im Laufen, w bieganiu.

Exercirung, *f.* der Soldaten, exercerowanie żołnierzy.

Exercitienmeister, *m.* ten co exercytuie, co ćwiczenia uczy.

Exherediren, wydziedziczyć.

Exmittiren, austreiben, z possessyi, z osiadłości wypędzić.

Exorbitiren, przebrać miarę, wystąpić z kolei, za koley.

Expedienz, środek, sposob.

Expediren, ausrichten, sprawić, etwas, co.

Expedit, prędki, gotowy, ausrichtsam.

Expedition, *f.* Ausrichtung, sprawienie interesu, zrobienie.

Expensen, *pl.* koszta, wydatki.

Experienz, *f.* doświadczenie.

Experiment, *m.* doświadczenie, doznanie.

Expliciren, obiaśnić, wyłożyć.

Expostuliren, upominać się, sprzeczać się; uskarżać się.

Expers, umyślnie; tą myślą, w tey myśli.

Expresser, *m.* umyślny, *subst.* besonderer Bote, posłaniec umyślnie wyprawiony dokąd.

Exprimiren, wyrazić.

Extendiren, wyciągnąć, rozciągnąć, *s.* Ausdehnen.

Extenuiren, wycieńczyć, wycieńczać, *s.* Verringern.

Exterieur, *n.* zwierzchowny, powierzchowny, äußerliches Wesen, powierzchowny pozor. ein Mensch von einem guten Exterieur, człowiek na pozor piękny, piękney postaci.

Extract, *m.* krotki wypis iakiey rzeczy.

Extraction, *f.* Geschlecht, urodzenie. von vornehmer Extraction, zacnego urodzenia.

Extrahiren, wyciągnąć, przewlec.

Extraordinair, nie zwyczayny, nad porządek rzeczy, außerordentlich.

Extra-Post, *f.* iazda nocna pocztą; iechanie nocne pocztą.

Exträmität, *f.* ostatnia bieda, hańba; leiden, ostatnią biędę cierpieć. zur Extremität kommen lassen, do ostatniey biedy przyprowadzić; einen dazu bringen, w ostatnią biędę wprawić.

Extremoza, Stadt in Portugall, Extremoza, miasto w Portugallii.

Exulant, *m.* Vertriebener, wygnaniec, wywołaniec, bannit, wygnany, *sub.* wywołany, *sub.*

Exulantinn, *f.* wygnanka, wywołanka.

Ey! ey! so taugt es nicht, ey, to nic niema! to nie wart nic! Ey, lieber! ey, proszę! Ey, nun wollen wir sehen, ey, chcemy to obaczyć; obaczemy! będziemy to widzieć, da się to widzieć.

Ey, *n.* das, iaie, iaio, rohes, surowe; frisches, świeże. von einer Henne, od kury, kurze. von einem Pfaue, pawie, od pawia. von Enten, od kaczki, kacze; hartes, twarde; weiches, miętkie; durchsichtiges, przezroczyste; neugelegtes, dopiero zniesione; längliches, podługowate, długawe; spitziges, kończyste; rundes, okrągłe; zerbrochenes, ztłuczone, rozbite; taubes, w ktorym się nie zalęgło nic; zapartek; in Kleyen oder Spreu aufheben, w otrębach, albo w plewach iaia chować. Eyer einer Henne unterlegen, iaia pod kurę podłożyć. Ey legen, iaie znieść. Ey, das der Henne unreif entgangen, iaie niewszczęśne; niewcześnie zniesione, gestößt worden, *toż samo*, das von der Wärme belebt wird, co się od ciepła zawięzuie; das mit zum Brüten ist, co iest dobre do wylągnienia; picken die Jungen mit den Schnäbelchen durch, ktore kurczątka dziubkiem kluią. über den Eyern sitzen, na iaiach siedzieć.

Eyd, *m.* przysięga; wahrhafter, prawdziwa; heiliger, święta; thun mit lauter Stimme, przysięgę czynić wielkim głosem, głośno bardzo; halten, chować. ein mit einem Eyde bestätigtes Zeugniß, świadectwo przysięgą ztwierdzone. einem ablegen, pozwolić komu przysięgę uczynić. körperlichen Eyd thun, przysięgę osobiscie uczynić, wider einen, przeciwko komu; erkaufen, przysięgę kupić. durch einen Eyd einem verbunden seyn, przysięgą być komu obowiązanym. mit einem Eyde betheuren, przysięgą ztwierdzać, popierać; der Treue ablegen, przysięgę wierności uczynić; der Treue von einer Stadt nehmen, wierności przysięgę od miasta odebrać.

Eydam, *m.* Tochter-Mann, zięć, syn corki.

Eyder, Fluß in Holstein, Eydra, rzeka w Holsztynskim.

Eyder, *f.* ein Wurm, zmiia, gadziny rodzay.

Eydgenossen, *plur.* Związkowi Szwaycarowie.

Eydgenossenschaft, *f.* Związek Szwaycarskich Kantonow.

Eydlich, pod przysięgą, za przysięgą, przysięgą; bestätigen, ztwierdzić; gehalten seyn, ściśnionym być; unter sich ausmachen, przysięgę sobie wzaiemnie uczynić; sich einen verbinden, sobie kogo przysięgą obowiązać; einem Versicherung geben, przez przysięgę kogo upewnić, ubezpieczyć.

Eydschwur, *m.* przysięga.

Eye, eine Stadt in England, Eia, miasto w Anglii.

Eyerdotter, *f.* żołtek w iaiu.

Eyerklar, białek w iaiu.

Eyerkuchen, *m.* iaiecznik.

Eyerlegung, *f.* der Hüner, siedzenie kur na iaiach.

Eyermilch, *f.* polewka z iaiec.

Eyerschale, *f.* skorupa z iaiec.

Eyerweiß, białek w iaiu.

Eyförmig, nakształt iaia, iaiowaty.

Eyfer, *m.* chęć, chęci do kogo, do czego.

Eyl, *f.* pośpiech, śpiefzenie.

Eyland, *n.* Wyspa.

Eylau, Stadt in Preussen, Elawa, miasto w Prussach.

Eymer, *m.* dzban, kufel.

Eys, *n.* lod, lodu, *gen.*

Eysach, ein Fluß in Tyrol, Eysach, rzeka w Tyrolu.

Eysenach, Stadt in Thüringen, Eysenach, miasto w Turyngii.

Eysmeer, *n.* Lodowate morze.

Ezechiel, ein Mannsnamen, Ezechiel, imie mężkie.

Ezelberg, ein Berg in der Schweiz, Gòra Ezel, gòra w Szwaycarach; *połacin:* Addula.

F.

F oder f, sechster Buchstab des Alphabets, szosta litera w Alfabecie, F, albo f.

Fabel, *f.* Mährlein, bayka, powiastka, gadka; falsche, erdichtete, fałszywa, zmyślona; unglaubliche, nie podobna do wiary; zotenhafte, szpełna, wszeteczna; alte, stara; gottlose, niezbożna; die sich wohl auf oder zu etwas schickt, ktora bardzo na to wychodzi, albo się do owego stosuie; wahrscheinliche, do wiary podobna; artige, piękna; zierliche, ładna; seine Freude daran haben, mieć upodobanie w baykach. seine Bücher mit läppischen Fabeln anfüllen, swoie książki śmiesznemi baykami napełnić. eines unter schnöden Fabeln vorstellen, w niezbożnyk baykach co zamknąć, uczyć w nich co. Aesopische, Ezopowe bayki.

Fabelchen, *n.* baieczki. voller Fabeln, pełny baiek.

Fabelhaft, baieczny. wie eine Fabel, iak bayka. fabelhafte Historie, baieczne historye, baieczne dzieie.

Fabelhaft, *adv.* baiecznie. viel von einem Dinge erzehlen, baiecznie wiele o iakiey rzeczy powiadać.

Fabelhans, *m.* baiarz, einer, der gern Fabeln erzehlt, ten ktory bayki prawi, powiada.

Fabeln, waschen, plaudern, baiać, bayki pleść.

Fabelschreiber, *m.* baiek pisarz, baiopis.

Fabrique, *f.* Werkstatt, fabryka na rozmaite roboty; wo man Eisen arbeitet, gdzie żelazo robią; wo man Tuch machet, gdzie sukna robią - -

Facade, *f.* Vorderseite, przednia strona, czoło; eines Gebäudes, iakiego budynku.

Face, *f.* eines Bollwerks, czoło bastionu.

Fach, *n.* przegrodka, zu Büchern, na książki. voller Fächer, pełny przegrodek. in Fächer getheilet, podzielony na przegrodki, przedgrodkowaty.

Facilitiren, ułatwić, etwas, co.

Facit, *f.* summa, machen, w summę zrachować, zebrać; herausbringen, summę wynosić; das ganze kommt darauf an, summa, summarum, *to iest*, summa wszystkiego, tyle wychodzi. auf ein Facit bringen, do iedney sumy, w iednę summę zrachować, policzyć.

Fackel, *f.* pochodnia, fakła; die zu Anzündung einer Stadt schon angebrannten wieder auslöschen, do podpalenia miasta zapalone pochodnie znowu zagasić; einem Rasenden die brennenden zu reichen, szalonemu pochodni dodawać; brennenden in der rechten Hand vortragen, nieść przed, pochodnią w prawey ręce; eine schwenken, die mehr Rauch als Licht giebt, ztrząść pochodnią albo o co uderzyć taką, od ktorey więcey dymu, niżeli światła. mit brennenden Fackeln herumtreten, biegać tam y sam z pochodniami zapalonemi.

Fackelträger, *m.* pochodnik, ten co pochodnie nosi zaświecone przed kim.

Facon, (Fasson) Art, forma, kształt, kroy, eines Kleides, sukni, sposob; etwas zu thun, czynienia czego; zu leben, sposob życia, do życia, iak mi się podoba. laß mich nach meiner Facon leben, niech żyię iak mi się podoba.

Factor, *m.* Faktor, eines, czyi, co czyie interesa sprawuie, trzyma, po sprawunkach chodzi.

Facultät, *f.* auf Universitäten, Facultas, po Akademiach; Philosophische, Filozofow, Theologische, Teologow.

Facultätschreiber, *m.* Facultatis pisarz.

Facultist, *m.* Assessor Facultatis.

Faden, *m.* nić, dicker, gruba, starker, mocna; dünner, zarter, cienka, słaba. an einem dünnen Faden hängen, na cienkiey nici wisieć; durch eine Nadel ziehen, przez igłę przewlec nić, albo nicią igłę nawlec. 2) Seemaaß, miara morska, do mierzania morza.

Fadenrecht, prosto z gory, prosto na doł, prosto, prościuteńko w gorę; eine Säule aufrichten, kolumnę postawić, w gorę prosto, aby nie krzywo, aby nie uchodziła na bok.

Fadenweise, po nitce, po nici, albo iak nici, z nitek.

Fächel, *m.* wachlarzyk, wieiaczek, damit man Wind machet, ktorym wiatr robią; nehmen und einen damit wedeln, wziąć wachlarzyk y nim powiewać na kogo.

Fädeln, wachlarzykiem powiewać, wietrzyk nim czynić.

Fächelgen, wachlarzyczek, kleines Fächel oder Wedel, mały wachlarzyk, wieiaczek. 2) kleines Fach, gołębniczek, worein eine Taube nistet, gdzie się gołębica ścicle; einer Biene, gdzie pszczoła miod robi.

Fächer, *m.* wachlarzyk, wieiaczek. s. Fächel.

Fähig, zdolny, sposobny, zdatny. eines Dinges, do iakiey rzeczy. der Lehre und Unterweisung, do nauki y informowania, aby był uczonym y informowanym. Verstand, dowcip, umysł. fähiger Knabe, zdolny, sposobny, chłopiec, der Zucht, do ćwiczenia się, do uczenia się.

Fähigkeit, *f.* zdolność, sposobność. ist im Gemüthe, iest w umyśle, zu lernen, do uczenia się.

Fähndrich, *m.* horąży, ten ktory horągiew nosi, w woysku.

Fähre, *f.* prom, womit man über einen Fluß fähret, ktorym się przez rzekę przewożą.

Fährgeld, *n.* pieniądze za przewoz, od przewozu. das man giebt, wenn man sich über einen Fluß fahren läßt, ktore daią ci, ktorzy się przewożą przez iaką rzekę.

Fährmann, *m.* furman, przewoźnik, der die Leute über einen Strom fähret, ktory kogo przez rzękę przewozi.

Fällen, rąbać, Bäume, drzewo, Holz, drwa. 2) strzelać. einen Hirsch, strzelać ielenia, zastrzelić, zabić.

Fällung, *f.* zastrzelenie, zabicie, zwalenie na ziemię, położenie, gdy się bierze za zabicie. 2) zpuszczenie, der Bäume, drzewa, t. i. ścięcie.

Fälschen, fałszować, zfałszować, das Recht, prawo. s. verfälschen.

Fälscher, *m.* fałszownik, ten co fałszuie. der Münze, pieniędzy.

Fälschlich, *adv.* fałszywie, einen anklagen, kogo oskarżyć. gemeldet werden, do pamięci podać.

Fälschung, *f.* fałszowanie, zfałszowanie. s. Verfälschung.

Fänger, *m.* łapacz, chwytacz.

Fängerin, łapaczka, chwytaczka.

Faenza, Stadt in Italien, Faenca, miasto we Włoszech.

Färbehaus, *n.* farbiarnia, izba, albo budynek, gdzie farbuią.

Färbekessel, *m.* kocioł farbiarny, w ktorym farby gotuią.
Färben, farbować, barwić. etwas mit eines Blute, farbować czyią krwią. die Kleider womit, suknie czym pofarbować, kolor zrobić. Himmel blau, błękitno-niebieski.
Färber, *m.* farbiarz, wollener Zeuge, wełnianych materyi.
Färberröthe, *f.* czerwona farba.
Färbung, *f.* farbowanie, der Wolle, wełny.
Fäsgen, von Wolle, u. d. g. kuczmer, kudły, kosmek. von den Kleidern lesen, kosmek z sukien zbierać.
Fäsigt, kudłaty, kosmaty.
Fäßgen, *n.* naczynko, faseczka, kleines Faß, niecki, niecułki, naczyneczko.
Fäule, Fäulniß, *f.* zgniłość, zpruchniałość.
Fäustlein, *n.* garżtka.
Fahlin, Stadt in Schweden, Falina, miasto we Szwecy.
Fahne, *f.* horągiew, aufstecken, fliegen lassen, zatchnąć, wystawić. führen, nieść. sich davon verlaufen, uciec od horągwi. sich wieder dabey einfinden, znowu się przy horągwi znaydować. der vor der Fahne hergehet, ktory przed horągwią idzie.
Fahnjunker, *m.* horąży, co horągiew nosi.
Fahren, iechać, wieść się, wozić się, auf einem Wagen na wozie. in einer Kutsche, w poieździe, w karecie. auf einem Schiffe, na okręcie. ins Lager, do obozu, auf den Markt, na rynek. über das Meer, za morze. den Fluß, za rzekę. den Strom abwärts, z wodą iechać. nahe am Lande hin, blisko brzegu, dem Strom hinauf, przeciwko wodzie, w gorę rzeką płynąć, iechać, wieść się. wohin fahren, dokąd iechać. mit den Schiffen ans Land fahren, do brzegu z okrętem przybić. einem in Haare fahren, za łeb, za czupryne, kogo brać, do łba, do czupryny brać się komu. a) fahren lassen, porzucić, puścić. den Zorn fahren lassen, porzucić gniew, t. i. przestać się gniewać. die Gelegenheit aus den Händen, okazyą z rąk puścić. die Sorge fahren lassen, porzucić troski, troskliwość, die Herrschaft, państwo porzucić, złożyć. die Traurigkeit, smutek porzucić, den Nutzen, den Rath, die Sorge, pożytek, radę, staranie, porzucić.
Fahrend, idący, wiozący się, ruchomy, Haab und Gut, ruchomy maiątek y dobro.

Fahrenkraut, *n.* paproć; Ort, wo dergleichen wächst, mieysce gdzie paproć rośnie; paprocina.
Fahrläßig, niedbały. s. Nachläßig.
Fahrläßigkeit, *f.* niedbalstwo, niedbałość.
Fahrläßiglich, niedbale, z niedbalstwem.
Fahrleiste, *f.* Wagengleis, koley.
Fahrniß, ruchome dobra, t. i. co przenieść, przewieść można.
Fahrt, *f.* ćwiczenie, wożenie, iazda, iechanie.
Fahrung, *f.* wiezienie, wożenie.
Fahrweg, *m.* fura. Fahrwerk, wożenie, furmanka.
Fahrzeug, *n.* okręty, statki wodne.
Falaise, (Faläse) Falesa, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Falezyiski.
Falbaliren, falbalą, albo felbonką obłożyć, obszyć.
Falbala, falbala.
Falbalirung, *f.* felbowanie, felbonkowanie; listewką falbowanie.
Falbelirt, falbowany, albo felbowany. Kleid, felbowana suknia.
Falke, *m.* krogulec, kleiner, krogulczyk.
Falkenet, działo, Art eines Geschützes, kształt, działa pewny.
Falkenier, *m.* ten co z iastrzębiem poluie.
Falkaune, *f.* działo, falkauna, musisz nazwać, Geschütz, armata.
Falkenau, Namen einiger Oerter, Falkenawa, imie niektorych mieysc.
Fall eines Menschen, oder Thiers, upadek, człowięka, albo zwierzęcia iakiego. Fall und Lauf eines Sees, przybieg, odbieg, morza iakiego do brzegow y od brzegow. einen warnen wegen des Falls seiner Verwegenheit, kogo strzec od upadku w iego letkomyślności. ein schlüpfriger Weg, auf dem man leicht zu Falle kommen kann, śliska droga, na ktorey można łatwo do upadku przyiść. ein Fall, ein Zufall, przypadek, trefunek; unglücklicher und betrübter, nieszczęśliwy, załosny; vielen gemeiner, wielu wspolny; blinder, slepy; ungewisser, niepewny; schwerer, ciężki; schrecklicher, straszny; unversehener, nieprzeźrzany; geringer, letki, großer, wielki, wunderbarer, dziwny; unumgänglicher, nieuchronny; gefährlicher, niebezpieczny, widriger, przeciwny; zweifelhafter,

ter, wątpliwy; menschlicher, ludzki; seltener, rzadki; von gleichem Ausgange, rowny koniec maiący; harter, twardy, plötzlicher, nagły; ungefehrer, nagły; über den man sich mehr zu erfreuen, als zu betrüben hat, z ktorego się trzeba bardziey cieszyć, niżeli smucić. dem Falle unterworfen seyn, przypadkowi być podległym; kömmt darzwischen, w tym się przypadek trafia; = begiebt sich, bywa; den Fall erleichtern, w upadku podnieść poddźwignąć; aushalten, padaiącą rzecz utrzymywać; eines Hauses, eines Vermögens, upadek domu, fortuny. 2) Schändung, wszeteczeństwo; eine zu Falle bringen, do upadku, ktorą przywieść. auf allen Fall, na wszelki przypadek. auf alle Fälle Rath schaffen, radę przygotować na wszystkie trefunki.

Fallbrücke, *f.* zwod, podnoszony most, zwodzony most.

Falle, *f.* łapka, etwas darinne zu fangen, do łapania czego w nię.

Falleköping, Stadt in Schweden, Fallekopinga, miasto w Szwecyi.

Fallen, upaść, zpaść, upadać, hoch, z wysoka; przypaść; anders, inaczey; geschickt, zdatnie, składnie; artig, ładnie; zierlich, ozdobnie, tapfer, mężnie paść; sehr bequem, vortrefflich, wygodnie, bardzo dobrze. wenn er einmal stehet, wird er nicht fallen, kiedy raz stoi, to nie upadnie. die Worte fallen besser auf lange Sylben, słowa lepiey spadaią na długie syllaby; trafić się. es hat mir nichts erwünschters fallen können, nic się mi pożądańszego trafić nie mogło. die Sache ist anders gefallen, als rc. rzecz inaczey padła, iak. vom Pferde fallen, z konia spaść; vom Feinde, od nieprzyiaciela paść. von der Höhe herunter fallen, z gory na doł spaść. die Aepfel fallen von den Bäumen, iabka spadaią z drzew; die Treppe herunter, po schodach spaść, ze schodow spaść, zlecieć. auf den Kopf fallen, na głowę spaść, zlecieć; vom Wagen, z wozu; zurück einer über den andern, wzad, w tył, w znak, ieden na drugiego paść; jähling in die Tiefe, na głowę w głębią wpaść; in den Fluß, w rzekę; in eine Krankheit, w chorobę wpaść; aufs Gesicht, na twarz; über den Haufen, na kupę. das Haus fällt über den Haufen, dom się wali na kupę; für lachen, prze śmiech upaść, vor sich hin, przed siebie upaść. einem zu Fusse, komu do nog. in die Augen, komu w oczy w paść. besser, w oczy przyiść. einem in die Hände fallen, w ręce komu wpaść. durchs Schwerdt, od miecza, od pałasza paść. in eines Ungenade, wpaść w niełaskę. bey einem in Haß, w nienawiść u kogo. auf die Rede, auf den Discours, przypaść na mowę, na na dyskurs. *opaść* wie ein Fluß, iak rzeka opada, ktorą zebrała. es fällt mir ein, to mi na myśl przypada. das Geld fällt, walor monety upada, moneta taniey, niżey idzie.

Fallend, upadaiący. fallende Sucht, wielka choroba, kaduk.

Fallgatter, zastawa wody, herunter lassen, zastawę zrzucić. mit Hebebäumen aufheben, na zwodzonych balkach zastawę podnosić. mit Seilen so hoch aufziehen, daß einer aufrechts darunter weggehen kann, linami tak podciągnąć w gorę, aby ludzie nieschylaiąc się mogli podeyść. fällt mit großem Getöse nieder, nachdem man das Seil, womit es aufgezogen worden, gehen lassen, z wielkim trzaskiem spada na doł, iak linę, ktora podniesiona była puszczą na doł.

Fallit werden, zbankretować, stracić. Banquerot machen.

Falliment, *n.* zbankretowanie.

Falls, ieżeli kiedy, es nöthig sey, tego potrzeba iest.

Fallstrick, *m.* stryczek. einen legen, stryczek komu zarzucić. entgehen, stryczka uchronić się. einen darinne haben, kogo na stryczek zchwytać, złapać, na stryczku mieć kogo.

Fallmuth, Fallmuta, Stadt in England, miasto w Anglii.

Falsch, fałszywy. Hoffnung, fałszywa nadzieia. falsche Post, fałszywa wiadomość. falsche Zeugen, fałszywi świadkowie. falsches Siegel, fałszywa pieczęć; falsch Geld, fałszywa moneta, pieniądze; = Waaren, towar fałszywy. die Beschuldigung war nicht ganz falsch, wymowka nie była wcale fałszywa. falsche Freundschaften, fałszywe przyiaźni; = Götter, fałszywi Bogowie. aus lauter falschen Dingen bestehen, z samych fałszow być złożonym. ohne falsch, bez fałszu, szczery.

Falsch benahmt, fałszywie nazwany.

Falsch gesinnet, farbowany. falsch gesinnter Freund, farbowany przyiaciel, t. i. zmyślony.

Falschgläubig, fałszywey wiary.

Falschheit, *f.* fałsz fałszywość, hat wenig Bestand, fałsz ma nie wiele mocy; = der Meynungen, fałsz zdania. ohne Falschheit und Betrug, bez fałszu y ołzukania.

Falsch vorgeben, zmyślać, udawać, etwas, co.

Falsch vorgebend, zmyślaiący, udaiący.

Falsch vorgegeben, zmyślony, udany.

Falster, Dänische Insel, Falstra, wyspa Duńska.

Falte, *f.* fałd, eines Kleids, sukni iakiey.

Falten, fałdować, ein Papier, kartę iaką, *it.* marszczyć, zusammenfalten, złożyć w iedno, einen Brief, iaki list.

Faltenmacher, *m.* fałdownik, ten co fałdy robi.

Faltenweis, w fałdy, z fałdami.

Faltung, *f.* fałdowanie, marszczenie.

Falz, auf einer Säule, fuga, wkładka, wsowka, w ktorą się co wsuwa; wkłada; fuga w słupie, w kolumnie, w ramach u okien.

Falzen, fugować, wsowki, wkładki, wyrabiać.

Falzbein, *n.* kościana wsowka.

Falzung, *f.* fugowanie, wsowek wyrabianie.

Falucke, *f.* feluka, Art eines Schiffs, kształt pewny statku morskiego.

Famagusta, Stadt in Cypern, Famagusta, miasto na Cyprze wyspie.

Familiar, familiarny, poufały, mit einem, z kim.

Familie, *f.* familia, dom, rod, Geschlecht; ansehnliche, zacna; berühmte, sławna, verachtete und unbekannte, podła y nieznaioma; ritterliche, szlachecka; blühende, kwitnąca; edle, szlachetna; ehrliche, uczciwa; rühmliche, sławna; alte und berühmte, dawna y wsławiona. Schandfleck einer Familie, ochyda, hańba, familii iakiey. 2) Weib, Kinder und Hausgesinde, familia nazywa się także: żona, dzieci y czeladź; so wider Kälte und Regen wohl verwahret, na zimno y deszcz dobrze opatrzona; zerrüttete, pomięszana. 3) zur Familie gehörig, (in erster Bedeutung, w pierwszym znaczeniu) do familii należący, do krwi; (in der andern, w drugim znaczeniu) domowy.

Fanal, latarnia, pochodnia.

Fang, łapanie, Vogel, ptakow. 2) Stich, einem wilden Thiere geben, przebicie, sztych, pchnięcie, sztych dać, iakiemu dzikiemu zwierzowi.

Fangeball, piłka do grania, chwytaiąc ią. mit dem Fangeball spielen, w piłkę grać.

Fangeisen, *n.* im Jagen, rohatyna, na polowaniu.

Fangen, łapać, zwey wilde Schweine im einem Busche, besser uszczwać dwie dzikie świnie w iedney knieii; = eine Holztaube, grzywacza; = einen in der Rede, podchwycić kogo w mowie; einen im Netze, złapać kogo w sieć; mit der Schlinge, Fallstricke, na stryczek złapać; einen mit dessen eigenen Worten, złapać kogo w iego własnych słowach, sich fangen lassen, dać się złapać.

Fano, Stadt in Italien, Fano, miasto we Włoszech.

Fantasey, *f.* fantazya, uroienie, uroszczenie w głowie.

Fantast, *m.* fantastyk, dziwak.

Farabant, Stadt in Hyrcanien, Farabanta, miasto w Hirkanii.

Farbe, *f.* farba, barwa, kolor, wohlanständige, bardzo przystoyny, piękny; angenehme, miły, frische, wesoły; fleckigte, plamisty, blakuiący, kothigte, zbrudzony; verschossene, zblakowany, zpełzły; weisse, biały, blaue, błękitny; Meer=grüne, morowy, purpur=rothe, purpurowy; grüne, zielony; röthlichte, czerwonawy, rothe, czerwony, braune, podżary, brunatny; feuerrothe, czerwonoognisty, ognisto-czerwony; gelbe, żołty; graue, siwy; aschgraue, popielaty; falbe oder fahle, płowy, weißlichte, białawy; saffrangelbe, szafranowy, goldgelbe, złoty; vermengt mit schwarz, pstry z czarnym; = durch die Leibesübungen erhalten, kolor, cerę utrzymywać, przez ćwiczenia y obroty ciała. etwas mit einer Farbe, aber mit seinem Pinsel mahlen, co cudzemi farbami, ale swoim pędzlem malować; nimmt die Wolle auf einmal an, wełna razem w siebie farbe bierze; nicht annehmen, koloru nie brać w siebie, nie przyimować; anstreichen, kolor, farbę dać na co, po wierzchu pomalować; einen mit lebendigen Farben abmahlen, kogo żywemi kolorami odmalować. 2) Vorwand, pozor, pretext, pokrywka.

Farbenhändler, *m.* kupiec od farb, ktory farby przedaie.

Farbicht, farbowany.

Farfa, Fluß in Italien, Farfa, rzeka we Włoszech.

Faro, Stadt in Algarbien, Faro, miasto w Algabryi.
Farr, *m.* byk.
Farrenkraut, *n.* paproć.
Fars, Landschaft in Persien, Farsa, ziemia w Persyi.
Farzen, pierdzieć.
Fasan, bażant, ein Vogel, ptak.
Fasanen-Insel zwischen Frankreich und Spanien, Fasana wyspa między Francyą y Hiszpanią.
Fasanenwärter, *m.* bażantarnik.
Fasanhaus, *n.* bażantarnia.
Faschine, *f.* Bund langes Reißholz, wiązań chrustu.
Faseln-Sau, Mutterschwein, *f.* świnia maciora, co prosięta miewa.
Fasen, żyła, an Wurzeln, u korzenią, od ktorego, inne takie drobne żyłki, y cieniutkie korzonki wiszą. vom Tuch, barwa, to iest włos na suknie. 2) an Saamen, Blumen, Wurzeln, na nasieniu, kwiatkach, korzeniach, cieniutkie włosy.
Fasicht, korzonkowaty, włosisty.
Faß, *n.* fasa, beczka, naczynie. zu Oel, na oliwę. zu Wein, na wino. gepichtes, smołą oblane. verschmiertes, oblepione. reines, czyste. trockenes, suche. volles von etwas, pełne czego. leeres, prożne. so von dem brausenden Moste zersprungen, ktore pękło od burzącego się wina. mit einem sehr weiten Sponde, z wielkim szpuntem bardzo. auf die Seite gewelztes, na bok przechylona. reingemachtes, wyczyszczone. löcherichtes, dziurawe. das ausläuft, ktore ciecze. Wein aus dem Fasse holen, zapfen, wino z beczki ciągnąć. anzapfen, zatkać, zabić beczkę. verschmieren, oblepić, osmarować. ausspülen, wypłukać, wymyć, omyć. abscheuren, wyszorować, wychędożyć. recht ausleeren, dobrze wyprożnić. auf die Seite welzen, stellen, na bok przechylić, postawić. binden, Reife daran legen, pobić, obręczami, obręcze na nie dać. auf den Kopf setzen, na głowie położyć. geschwind umstülpen, nagle przewrocić.
Faßbinder, *m.* bednarz.
Faßdaube, *f.* dęga, klepka, od naczynia.
Fassen, begreifen, poiąć, obiąć. kann das Gefängniß nicht alle, obiąć nie może wszystkich więzienie. kann dessen Hochmuth ganz Asien nicht, hardości iego cała Azya nie może obiąć, zaiąć, zaymować. alles mit einer Weite, swoią szerokością, zawierać, zamykać w sobie; als ein Buch eine ganze Lehre, iako to książka iaka czyią całą naukę. der äußere Cirkel faßt alle die andern in sich, zewnętrzne koło zawiera, zamyka, obeymuie wszystkie inne koła w sobie. das vorgelegte bald, poiąć prędko, rzecz, ktorey uczą. ins Gedächtniß, pamięcią obiąć. der Weisen Lehren wohl gefaßt haben, mądrych nauki dobrze mieć poięte. sich von der Furcht fassen, z boiaźni ochłonąć, wyiść. in ein Faß thun, do naczynia co kłaść, fassować.
Faßmesserkunst, *f.* miara, wymiar.
Faßnacht, *f.* post wielki.
Fasso, Faso, Stadt in Georgien, miasto w Georgii dawne, Phasis, idis. 2) Fluß daselbst, rzeka tamże.
Faßröhre, *f.* rurka u naczynia.
Faßspund, *m.* szpunt do zatykania.
Fassung, poięcie, obięcie, s. Begreifung, Ergreifung.
Fast, prawie. sich fast allezeit bey einem auf dem Lande befinden, prawie zawsze znaydować się z kim na wsi. - zu eben der Stunde kommen, prawie w iedną godzinę przyiść razem, fast nicht mehr können darzuthun, prawie nic więcey nie moc do tego przydać. meine Zeit ist fast dahin, moy czas, moie lata, iuż prawie przeszły. fast einen Schuh breit, prawie na iednę stopę szeroki. fast gar nicht, prawie nie można, ledwie nie można.
Fasten, pościć, nie ieść. bereits den fünften Tag, iuż piąty dzień. - so strenge, als kein Jude am Sabbathe, pościć tak ściśło, iak żyd w sabasz, suszyć.
Fasten, das, post, suchoty.
Fastenabend, *m.* zapust.
Fastnacht, *f.* die vierzig Tage von Ostern, czterdziec dni przed wielką nocą.
Fastnachtsbrüder, *plur.* bachusowi bracia, co podczas zapust szaleią.
Fastnachtsspiel, *n.* szalona uciecha podczas zapust.
Fast schon, prawie iuż, hat er die Stadt erobert, prawie iuż wziął miasto.
Fasttag, dzień postny, post. ansagen, anstellen, naznaczyć, postanowić. feyern, obchodzić.
Fatal, *wyroczny*, biedny z przeznaczenia, z wyrokow, nieszczęśliwy; z wyrokow. Ausgang, nieszczęśliwy koniec. auf eine fatale Weise, nieszczęśliwie z przeznaczenia.
Fatalität, *f.* potrzeba przeznaczona, nieuchybna, *wyroczna.*

Fatigiren, einen, zfatygować, ztrudzić kogo.
Fatigue, f. fatyga, Abmattung, zfatygowanie, ztrudzenie. zur Fatigue abgehärtet, do fatygi, do pracy, zahartowany, wprawiony.
Fatzbube, Spottvogel, potwarca, wyśmiewacz, wykrętarz, błazen.
Fatzen, spotten, drwić, wyśmiewać, szydzić.
Fatzenetlein, Schnupftuch, chustka do nosa.
Fatzmann, m. szyderca, wyśmiewacz.
Fatznarr, m. Fastnachtsnarr, bachusow brat pod czas zapust.
Fatzwerk, drwiny, szyderstwo, naśmiewisko, pośmiech, śmieszki.
Faveur, f. łaska, zprzyianie. s. Gunst, Gewogenheit.
Fauquemont, (Fockemong) Stadt im Limburgischen, Fokemont, miasto w Limburskim.
Faul, träge, leniwy, gnuśny, in einer Arbeit, w iakiey pracy; einen Brief zu schreiben, leniwy do pisania listow; zum Antworten machen, bydź leniwym do dania odpowiedzi; zu Hause sitzen, leniwym w domu siedzieć. der sehr faul ist, ktory iest bardzo leniwy. ein erzfauler Flegel, leniwiec ostatni, nad ktorego większego nie ma. 2) verfault, zgniły, przegniły. verfaulte Zähne, Aepfel, Pfahl, zgniłe, zęby, iabka, kałuża, iezioro. faul werden, gnić, zgniłym się stawać.
Faul, adv. gnuśnie, leniwo, etwas thun, co czynić.
Faulbette, n. łożko, kleines, łożeczko.
Faulbettlein, n. łożeczko.
Faulen, gnić, pruchnieć, vor Alter, od starości, od dawności.
Faulheit, f. lenistwo, gnusność. aus Faulheit etwas thun, z lenistwa co robić. durch die Faulheit verhindert werden, lenistwo mieć na przeszkodzie.
Faullenzen, prożnować, nic nie robić.
Faullenzer, m. prożniak, leniwiec, ospalec.
Faullenzerey, f. prożniarstwo, ospalstwo.
Favorable, (Faworawel) przyiazny; zuträglich, znośny, gewogen, przychylny.
Favorisiren, sprzyiać, günstig, behülflich seyn, być przyiaznym, sprzyiaiącym, przychylnym, pomocnym komu.
Favorit, m. Günstling, faworyt u kogo, w łasce u kogo, maiący łaskę u kogo.
Faussigny, Stadt in Savoyen, Fossynia, miasto w Sabaudyi.
Faust, f. pięść. einen mit Fäusten schlagen, obić kogo pięściami. einen mit Fäusten bezahlen, komu pięściami zapłacić. sich mit Fäusten unter einander schlagen, pięściami się z sobą bić. einen mit Fäusten schlagen und mit Füssen treten, pięściami y nogami kogo tłuc. mit der Faust in die Augen schlagen, pięścią w oczy uderzyć, bić; auf den Leib schlagen, pięścią w brzuch uderzyć. stärker in der Faust seyn, być mocnieyszym w pięściach. tapfer von der Faust, w rękach mocny, pachoł dobry. hurtig von der Faust, wybić się prędki. das Werk gehet wohl von der Faust, robota pod ręką bardzo dobrze idzie. mit Fäusten drein schlagen, w rękach, w pięściach co trzymać. mit der Faust gemacht, ręką zrobiony. so groß als eine Faust, tak wielki iak pięść.
Fausthammer, m. pałka, palica, obuch.
Faustrecht, n. ręczne prawo, gdy ręką, mocą o co trzeba się upominać.
Faute, Fote, f. błąd, omyłka, zmylenie.
Februarius, m. der andere Monat des Jahres, luty wtory miesiąc w roku.
Fechse, Senkrebe am Weinstocke, f. latorośl winna; einlegen, latorośl winną wsadzić.
Fechten, fechtować, zapasy iść, pasować się z kim; bić się, mit dem Degen, na pałasze; mit einander einer Sache wegen, bić się w pałasze ieden z drugim o iaką rzecz. die Infanterie hat scharf gefochten, piechota tęgo się potykała. zu Fuß fechten, piechoty się potykać. hitzig fechten, żwawo się potykać; fünf Stunden in einem fort, pięć godzin wciąż.
Fechten, das, potykanie się, passowanie, zapasy chodzenie, mit dem Degen, na szpady, na pałasze. das Fechten der Soldaten, potyczka żołnierzy.
Fechter, m. potykacz, woiak, ungeübter, wohl zerklopfter seufzet nicht einmal, niećwiczony, dobrze zbity, zbuchany, ani raz stęknie; giebt der Gegenpart eins, raz zadaie nieprzyiacielowi. die Fechter üben oder exerciren sich, woiacy, szermierze, potykacze; der auf Leib und Leben kämpfet, ktory się potyka o ciało y o życie; der viel mal den Preis erhalten, ktory wiele razy nadgrodę wygrał; im lernen, oder sich üben, ucząc się albo się ćwicząc; nach Fechterart, sztuką.

Fechter-Diät, *f.* iedzenie poiedynkuiących.
Fechter-Gang, *m.* potyczka poiedynkuiących.
Fechterisch, szermierski.
Fechter-Kampf, *m.* potyczka poiedynkuiących.
Fechter-Lohn, *m.* zapłata za poiedynek.
Fechter-Salbe, *f.* smarowidło do zapasu.
Fechter-Sprung, *m.* ruszenie poiedynkuiącego.
Fecht-Boden, *m.* plac do poiedynku.
Fecht-Kunst, *f.* sztuka poiedynku.
Fecht-Meister, *m.* uczyciel fechtu, poiedynku.
Fecht-Schule, *f.* szkoła do uczenia się poiedynków.
Fecht-Spiel, *n.* gra w poiedynek gdy żartem albo dla ćwiczenia poiedynkuią.
Fecht-Stange, *f.* laska darowana szermierzowi odprawionemu na znak odprawy, co u Rzymian bywało, dla tego połacinie taka laska nazywa się Rudis.
Fecht-Uebung, *f.* poiedynek dla ćwiczenia.
Feder, *f.* pioro, und zwar eigentlich der Kiel einer Feder, a w prawdzie właściwie koniec, dziub, nos u piòra. die ausgekrochenen Jungen mit den Federn decken und warm halten, wyklute ptaszęta piòrami pokrywać y grzać. einem die Federn beschneiden, piora komu obciąć. höher fliegen wollen, als die Federn gewachsen sind, chcieć wyżey wylecieć, iak piora urosły. das Weiche, Flockichte an einer Feder, puch. das sich leichter als eine Feder beweget, co się łatwiey iak pioro ruszyć może; bunte, pstre, iarzębate. 2) zum Schreiben, do pisania; schneiden, temporować pioro, zaciąć pioro; für eine gute halten und damit schreiben, wie sie in die Hände kommt, każde mieć za dobre y takim pisać, iakie do ręki przyidzie. voll Federn, pełny pierza, pierzasty; ein Küssen voll Federn, poduszka pełna pior pierza. Federn bekommen, pierzą nabywać. kleine Feder, piorki. an den Federn kennet man den Vogel, po piorach ptaka poznać. in die Feder dictiren, do piora dyktować; einen Brief, list.
Federbette, *n.* pierzyna, pierznik.
Federbüchse, *f.* taska na pierze.
Federbusch, *m.* kiść z pior.
Federfuß, *m.* pierzaste nogi.
Federicht, pierzasty.
Federkiel, *m.* pioro samo oprocz pierza, zur Zitter, pręt do brząkania na cyter.
Federlappen, *m.* straszydło na ptaki, welchen man wohin steckt die Vögel zu scheuchen, ktore stawiaią po ogrodach na odstraszenie ptakow.
Federleicht, puch, letkie pierze.
Federlos, goły, bezpierza.
Federmesser, *n.* scyzoryk, nożyk do zacinania pior, piorzacinek.
Federpfühl, *m.* pierznik, pierzyna.
Federschachtel, *f.* piornik, schowanie na piora.
Federschließer, *m.* odzieracz z pior, skubacz z pior.
Feder-See, See in Schwaben, Jezioro w Szwabii.
Federspiel, *n.* łowienie ptakow.
Federvieh, *n.* lotne bydło, ptastwo.
Federweiß, ein Erdgewächs, Amiant, kamień pewny.
Fegen, chędożyć, einen Ort von etwas, mieysce z czego.
Fege-Geld, *n.* pieniądze za wychędożenie odchodow.
Fegefeuer, *n.* czyściec.
Fegopfer, *n.* ofiara za grzechy.
Feger, *m.* ochędożnik.
Fegung, *f.* ochędożenie.
Fehdebrief, *m.* list wypowiadaiący woynę.
Fehde, Kriegs-Ankündigung, *f.* wypowiedzenie woyny.
Fehl, *m.* Anstoß, utchnienie, utykanie. Mangel, niedostatek.
Fehlbitte, *f.* odmowienie, thun, nieuprosić, odmowienie wziąć.
Fehlen, zbywać, nie dostawać, brakować. es hat ihnen nicht an Muthe, sondern an Kräften gefehlet, nie na odwadze, ale na siłach mu zbywało. es gegen einen an seiner Mühe fehlen lassen, umknąć komu swoiey przysługi, uczynić aby komu na czyiey przysłudze zbywało. dem es nicht an Worten fehlet, ktoremu na słowach nie zbywa. es fehlen weniger von den Feinden, mniey nieprzyiacioł nie dostaie. es fehlet ihm in dieser Sache an allen, zbywa mu w tym interesie na wszystkim. es hat nicht viel gefehlet, daß er nicht ums Leben kam, mało co nie dostawało do tego, aby życia postradał. es fehlet nicht an mir, na moiey ochocie nie zbywą. es fehlet allen an der Zeit, zbywa wszystkim na czasie, wszyscy czasu nie maią. es fehlet uns am Glücke, zbywa nam na szczęściu. 2) irren, błądzić, mylić, aus Unvorsichtigkeit,

sichtigkeit, z nieuwagi, z nieprzezerności, in einer Sache, w iakiey rzeczy. in einer Sylbe fehlen, iednę sylabę zmylić. wer ist, der nicht irgendwo einmal fehlet, kto iest, kto by y razu w czym nie zmylił. große Leute fehlen auch, y wielci ludzie błądzą.

Fehlen, das, *n.* błąd, omyłka. 2) Mangel, niedostatek.

Fehler, *m.* błąd, omyłka, zmylenie, omylenie się, seinen erkennen, błąd swoy wyznać; = vertheidigen, bronić swoiego błędu; = tadeln und verbessern, naganić y poprawić; zu verzeihen bitten, prosić o wybaczenie błędu; wegen eines Fehlers um Pardon bitten, *toż samo*; der Schreiber, pisarzow błąd; mit einem Kleck bedecken, przemazać kryśą błąd iaki: = ist bey der Armee vorgelaufen, stał się w woysku trafił się.

Fehlschlag, *m.* omylenie, daremna praca, zawod.

Fehlschlagen, zawieść, zawodzić, es hat mir fehl geschlagen, to mię zawiedło. die Hoffnung, nadzieia mię zawiedła.

Fehlschuß, *m.* chybienie, nietrafienie do celu.

Fehlstreich, *m.* daremny raz, daremne uderzenie, hat eines Hand, oder einer mit der Hand gethan, ręka czyia uczyniła, albo kto ręką uczynił.

Fehltritt, *m.* upadek, błąd, omyłka, thun, uczynić.

Fehrberlin, Ort in der Mark, miasto w Marchii, Ferberlin.

Fehre, prom.

Feig, furchtsam, boiaźliwy, lękliwy. Sinn, myśl, Herz, serce. feig werden, bać się, lękać się, strachać się.

Feige, *adv.* boiaźliwie. sich bezeigen, handeln, postępować, czynić, ukazywać się. feige reden, boiaźliwie mowić. etwas thun.

Feige, *f.* eine Frucht, figa, owoc. Korb voll Feigen, kosz pełny fig. dürre, sucha, zeschła; böse, zła fette, tłusta, alte und bleiche, stara y zbladła. die einen schlechten Geschmack hat, ktora mą zły smak. die sich hält, ktora się chowa, ktora się nie psuie. die zeitig reif wird, ktora zbyt wczas dożrzała, die späte reif wird, ktora się nierychło dostawa. reife, ranna, wczesna, späte, nierychła, frische, świeża, allzu treige, nazbyt sucha. unreife, niewczesna. welkende, zwiędła, auserlesene, wybrana. davon der Stiel abgemacht ist, od ktorey szypułka oderwana. die sich nicht hält, bis sie trocken wird, ktora się nie chowa poki nie uschnie. die Schale, Haut und Mark, oder Fleisch der Feigen, łupinka, albo skorka, mięso, albo treść figi. Ueberfluß an Feigen, urodzay, na figi, obfitość w figi. Feigen sammlen, abnehmen, figi zbierać, zrywać. kleine Feige, figeczka.

Feigenbaum, *m.* figowe drzewo. fruchtbarer, urodzayne. so nicht sehr milcht, ktore nie bardzo mleczy. der seine Früchte als krank abwirft, figa ktora porzuca owoc iak gdyby chorą była, so zweymal, dreymal seine Früchte in einem Jahre zeiget, ktora, dwa razy, trzy razy na rok swoy owoc rodzi. 2) wilder, dzika figa.

Feigenblätter, *plur.* liście figowe.

Feigenbohne, *f.* łupina, kleine, łupinka.

Feigengarten, *m.* figowy sad.

Feigenholz, *n.* figowe drewno.

Feigenkorb, *m.* figowy kosz, rogożka.

Feigenkörner, *plur.* ziarka, iondrka figowe.

Feigenkrämer, *m.* przedawacz fig.

Feigwarzen-Kraut, figowe ziele.

Feil, na przeday, seyn, stehen, być, stać. das Haus ist feil gewesen, dom był na przeday. feil bieten, na przeday dać. sie werden feil gebothen werden, byli by na przeday dani. die Anreizungen zur Ueppigkeit, ponęty do zbytkow na przeday. haben, mieć. feil werden, trzody na przeday. feil bieten, na przeday wyłożyć, wystawić.

Feilbietung, *f.* na przeday wyłożenie, wystawienie. eines Hauses, domu iakiego. der Wissenschaft, umieiętności.

Feile, *f.* pilnik. ein Werk mit der Feile ausputzen, pilnikiem robotę wypolerować, wygładzić, pod światło.

Feilen, piłować. etwas um so viel eigentlicher, co kształtniey opiłować, gładko y pod światło.

Feilgeboten, przdayny. feilgebotne Zunge, przedayny ięzyk.

Feil haben, na przeday mieć.

Feilschen, fragen, was etwas koste, pytać się co za cena, co warta rzecz.

Feilspäne, trociny z opiłowania.

Feilstaub, proch z opiłowania.

Feilträger, *m.* na przeday noszący.

Feulung, *f.* piłowanie.

Feimen, szumować, pianę zbierać. das Honig, szumować miod, z miodu pianę zbierać.

Feimlöffel, *m.* warzecha, łyża, lizica, do zbierania piany.

Fein, schön, piękny, ładny. feiner Mensch, ładny, piękny człowiek, szcze rysam przez się. fein Gold, szczere złoto, samo przez się złoto. fein Silber, szczere, samo przez się srebro.

Fein, pięknie, ładnie, gracko. feinreich, pieniężny, fein gelehrt, dobrze uczony, fein lang, dobrze długi. fein gesetzt seyn, dobrze być położonym, posadzonym. fein schreiben, pięknie pisać.

Feind, *m*. nieprzyiaciel. bitterer, gorżki ostry. heftiger, żwawy. thörichter und verruchter, głupi y niepodściwy. todtfeind, głowny. gemeiner, powszechny. grausamer, okrutny, einheimischer, domowy. auswärtiger, postronny. wilder, und unmenschlicher, dziki y nieludzki. gottloser, niezbożny. offenbarer, oczywisty, publiczny. arger und harter, złośliwy, y twardy; grimmiger, srogi. alle zu Feinden bekommen, nieprzyiacielami sobie wszystkich porobić. Hauptfeind, głowny nieprzyiaciel. sich als Feind bezeugen, nieprzyiacielem się, pokazywać, po nieprzyiacielsku się stawiać. einen zum Feinde haben, mieć kogo nieprzyiacielem. sich einen zum Feinde machen, nieprzyiaciela sobie z kogo uczynić. sie sind Feinde mit einander, nieprzyiacielami są sobie. sich für eines Feind erklären, oświadczyć się nieprzyiacielem czyim.

Feindlich, nieprzyiacielski. feindliches Land, nieprzyiacielska ziemia. handeln, czynić, postępować.

Feindschaft, nieprzyiaźń, nieprzyiacielstwo, öffentliche, publiczne, otwarte; schwere, ciężkie; angebohrne, wrodzone; rechtmäßige, sprawiedliwe; gefährliche, niebezpieczne; heimliche, taiemne. schwere Feindschaft auf sich laden, wielkiey się nieprzyiaźni podeymować; = fahren lassen, nieprzyiaźń złożyć; einem ohne Ursache ankündigen, komu nieprzyiaźń wypowiedzieć bez przyczyny; eine natürliche oder eingepflanzte gegen einen hegen, naturalną, zaszczepioną nieprzyiaźń mieć przeciwko komu; um des gemeinen Wesens willen ablegen, davon abstehen, dla Rzeczypospolitey nieprzyiaźń złożyć; der eine alte gegen einen trägt, ktory dawną nieprzyiaźń nosi przeciwko komu. = sich eines zuziehen, in eines gerathen, verfallen, zarobić sobie u kogo na nieprzyiaźń, narobić sobie nieprzyiaźni, nabawić się nieprzyiaźni, wpaść w nieprzyiaźń. in Vergessenheit stellen, w zapomnienie puścić. entgehen, uniknąć nieprzyiaźni.

Feindselig, nieprzyiacielski, nieprzyiazny. Gemüth gegen einen, nieprzyiacielski umysł przeciwko komu. auf feindselige Art und Weise, nieprzyiacielskim trybem y sposobem. etwas aus feindseligem Gemüthe reden, sagen, mowić z nieprzyiacielskiego serca. es erweiset sich alles feindselig gegen mich, wszystko się mi po nieprzyiacielsku stawia. mit feindseligem Gemüthe einen schelten, nieprzyiacielskim umysłem, łaiać kogo.

Feindselig, *adv*. nieprzyiaźnie, po nieprzyiacielsku. etwas gegen einen feindselig thun, po nieprzyiacielsku co przeciwko komu czynić. einem feindselig zuwider seyn, po nieprzyiacielsku być komu przeciwnym. etwas begehen, po nieprzyiacielsku co uczynić popełnić. einen feindselig verfolgen, po nieprzyiacielsku kogo prześladować. aufs feindseligste sich mit einem zanken, nader po nieprzyiacielsku wiechać, wsieść na kogo.

Feindseligkeit, *f*. nieprzyiacielstwo, nieprzyiaźń, nieludzkość, zły, postępek.

Feist, tłusty.

Feisten, einen feist machen, utłuścić, spaść, wypaść, tuczyć.

Feistigkeit, *f*. tłustość. s. Fettigkeit.

Feistmachung, *f*. tuczenie, utuczenie, wykarmienie.

Felbinger, Art einer Weide, rodzay wierzby, złota wierzba.

Feld, *n*. eine Ebene, pole, rownina. häßliches und wüstes, brzydkie puste. breites, sehr gutes, und fruchtbares, dobre, urodzayne. ebenes und von allen reines, rowne, y czyste od wszystkiego. so in einer wundersamen Ebene sich bis 1500 Schritt erstreckt, ktore się w rownią przedziwną na piętnaście tysięcy, krokow rozciąga. zu Getreyde, na zboże. grasigtes, trawiste. an der Sonne liegendes, na słońcu leżące. fettes, besäetes, tłuste, zasiane. trockenes, mageres, wyschłe, chude. feuchtes, dürres, wilgotne, suche. etwas jäh angehendes, nie co chyłkiem idące. eingebogenes, zapadłe, wyklęsłe. ebene Flächen derselben, rowne płaszczyzny tychże. unermeßliche Größe, niezmierna wielkość. 2) Gegend mit Aeckern und Dörfern, okolica, z rolami y wsiami. an der Stadt gelegenes, pod miastem leżąca. wohl angebautes, bardzo dobrze wyprawna, so keine

das keine Weide giebt, gdzie żadnego niemasz pastwiska. auf dem Felde seyn, na wsi być. vom Felden kommen, wieder kommen, ze wsi przyiechać, powracać. aufs Feld gehen, na wieś iść, iechać; jagen, pędzić. auf dem Felde arbeiten, na polu pracować. auf dem Felde etwas zu thun haben, mieć co na wsi do roboty; sandichtes, piasczyste; fettes, buyne; ausgeruhetes, przeugorowane. Feldwesen, polowe rzeczy. Krieg, zu Felde ziehen wider einen, na woynę ciągnąć przeciwko komu. zu Hause und zu Felde bekannt seyn, w domu y na woynie być znaiomym. den Feind aus dem Felde schlagen, nieprzyiaciela zbić, pobić. Feld behaupten, behalten, placu bronić, nie dać, otrzymać zwycięstwo. die Armee ins Feld stellen, woysko w pole wyprowadzić. recht ungern mit zu Felde gehen, nie rad na woynę iść.

Feldarbeit, *f.* robota polna, polowa, rolna.

Feldbau, *m.* rolnistwo, polowe gospodarstwo.

Feldbau-Kunst, *f.* ziemiaństwo.

Feldbinde, *f.* pas rycerski, szarpa.

Feldcypresse, *f.* cypres polny.

Feld-Equipage, *f.* sprzęt, porządek woienny.

Feldflüchtiger, *m.* zbieg, deserter.

Feldfrucht, *f.* zboże, aufgehobene, zprzątnione z pola, zebrane, zchowane; reife, dostałe; die durch die feindlichen Streifereyen verwüstet oder ruiniret worden, zepsute, wniwecz obrocone, przez nieprzyiacielskie inkursye. Einärndtung und Aufhebung derselben, zeżnięcie y sprzątnienie zboża; einsammlen, einärndten, zebrać, zżąć; bringet die Erde, zboże ziemia rodzi, przynosi.

Feldgeschäffte, *plur.* roboty rolne, zaprzątnienie polowe.

Feldgrund, *m.* rola, grunt.

Feldgütchen, *n.* polko, folwarczek, rolka.

Feldguth, *n.* wieś, dziedzina.

Feldhauptmann, *m.* Hetman, Naystarszy Wodz Woyska.

Feldherr, *m.* Hetman, Feldmarszałek. einen zum Feldherrn machen, uczynić kogo Hetmanem, Feldmarszałkiem.

Feldheyme, *f.* konik polny.

Feldhuhn, *n.* kuropatwa.

Feldhütten, *pl.* hałupy wieyskie.

Feldicht, polny, Landesgegend, pola w okolicy.

Feldkümmel, *m.* polny kmin.

Feldlager, *n.* oboz.

Feldleben, *n.* polowe, rolne, wieyskie życie; gospodorowanie w polu, w roli.

Feldlilien, *pl.* polna lilia.

Feldmann, *m.* oracz, rolnik.

Feldmark, *f.* miedza, schodzenie się, ztykanie się granic.

Feldmarschall, *m.* Feld-Marszałek, des Kaisers, Cesarski.

Feldmaus, *f.* polna mysz.

Feldmedicus, *m.* woyskowy lekarz.

Feldmesser, *m.* ziemmiernik.

Feldmeß-Kunst, *f.* ziemmiara. zur Feldmeß-Kunst gehörig, ziemmerniczy, ziemmierny.

Feldnachbar, *m.* sąsiad w polu, na wsi.

Feldobrister, *m.* Hetman.

Feld-Postmeister, *m.* woyskowy postmistrz; pocztmayster.

Feldprediger, *m.* kaznodzieia, kapelan woyskowy.

Feldprediger-Dienst, *m.* kapelania woyskowa, kaznodzieystwo woyskowe.

Feldrose, *f.* roża polna.

Feldrüstung, *f.* sprząt woyskowy.

Feldsaffran, *m.* polny szafran.

Feldsburg, ein Ort in Mähren, Feldsburg, miasto w Morawie.

Feldscheer, *m.* felczer, cyrulik woyskowy.

Feldschlacht, *f.* bitwa, potyczka.

Feldschlange, *f.* wężowka, armata tak zwana, ein Geschütz.

Feldschmuck, *m.* szaty woyskowe, żołnierskie.

Feldschoppen, *m.* szopa w polu, das Getraide in der Eil zusammen zu bringen, do złożenia zboża na prędce.

Feldstück, *n.* polne działo, polna armata.

Feldwache, *f.* straż woyskowa.

Feldwage, *f.* womit die Furchen u. d. g. gemessen werden, woyskowa waga, ktorą rożne rzeczy ważą.

Feldwasser, *n.* nawalnica, potok z deszczow.

Feldwebel, *m.* Feldfebel, Unteroficier w woysku.

Feldzeichen, *n.* hasło w woysku.

Feld-Zeugmeister, *m.* Generał Artyleryi.

Feldzug, *m.* wyprawa na woynę.

Felg, *f.* an einem Rade, zwono u koła, obwod ze zwon u koła.

Felicitiren, winszować.

Felln, Stadt in Liefland, Felin, miasto w Inflantach.

Fell, *n.* skóra, insonderheit eines Schafes mit der Wolle, osobliwie zaś skura owcza z wełną; eines größern Thieres, z wielkiego iakiego zwierzęcia; insgemein, iedoch sonderlich ohne die Haare, pospolicie, w szczególności przecie znaczy skórę, bez sierci. eine Wunde, die unter dem Felle ist, rana co pod skórą iest. einem ab oder über die Ohren ziehen, zedrzeć skórę z czego, przez uszy. dem Hasen abstreifen, z zaiąca skórę zdiąć.

Felleisen, *n.* sakiewka, torba.

Fellels, tłomoczek, na manatki.

Felonie, *f.* Meyneid, niewierność, przeniewierzenie się, zdradzenie.

Fels, *m.* opoka, głaz; gehet immer sachte, spitzig zu, zawsze co raz bardziey kończysto idzie; ist oben ganz spitzig, w gorze iest wcale kończysta, kończysty; wie hoch ist er? iak wysoka opoka? iak wysoki głaz? jäher und gleichsam abgerissener, urwana skała; rauher, chropowata; hohler, wydrożona; steiler und überall jäher, przykra, y urwana zewsząd; sehr hohe um sich herum haben, wysokie skały mieć koło siebie. nach großen Felsen auf eine Ebene kommen, z wielkich zkał zeyść, na iaką płaszczyznę, błonie. Fels im Meere, na morzu, w morzu. mit etwas an die Felsen anfahren, czym na skałę wiechać; glücklich vorbey fahren, szczęśliwie imo skały przeiechać. von Felsen herab springen, ze skał na doł skakać, zeskakiwać.

Felsicht, skalisty, voller Felsen, pełny skał, opoki, głazow; Oerter, skaliste mieysca; Meer, morza.

Feltre, Stadt in Italien, Feltra, miasto w Włoszech.

Femern, eine dänische Insel, Femerna, Duńska wyspa.

Fendrich, *m.* Horąży.

Fenoe, eine dänische Insel, Fenoa, Duńska wyspa.

Fenster, *n.* okno; drey Fuß breites, na trzy stopy szerokie; zugemauertes, zamurowane; mit einem Gitter verwahretes, z kratami. Engigkeit der Fenster, szczupłość okien. Fenster aufmachen, okno otworzyć; darein machen, okno w czym zrobić. mit Fenstern versehen, oknami opatrzyć.

Fenstergitter, *n.* krata u okien.

Fensterchen, *n.* okienko.

Fensterglas, *n.* szyba w oknie.

Fensterläden, *plur.* okienice; stehen offen, otwarte stoią; sind zu, są zamknięte. das Knarren derselben, wenn sie auf- oder zugemacht werden, skrzypienie okienic, kiedy ie zawieraią albo otwieraią. mit Fensterläden versehen, okienicami opatrzony.

Fenstermacher, *m.* szklarz, *błoniarz*, altes Wort.

Fensterrahm, *m.* ramy u okien.

Fensterscheibe, *f.* szyba w oknie.

Ferkel, *n.* prosię; das noch sauget, ktore dopiero ssie; abgesetztes, odsadzone od ssania.

Ferkelchen, *n.* prosiątko, prosiąteczko.

Ferkeln, oprosić się.

Ferdinand, ein Mannsnamen, Ferdinand, imie męszczyny.

Ferg, *m.* przewoźnik.

Ferggeld, *n.* pieniądze od przewozu.

Fermo, Stadt in Italien, Fermo, miasto w Włoszech.

Fern, daleko, opodal, von seinen Gränzen, daleko od swoich granic; von der Wahrheit, daleko od prawdy; von aller Furcht, od wszelkiey boiaźni; von dannen, z tamtąd. von fern etwas mit ansehen, zdaleka się czemu przypatrywać. fern genug von der Stadt, daleko dosyć od miasta. von fern, zdaleka. von fern sehen, zdaleka patrzyć. von ferne stehen, zdaleka stać. es sey fern, ah! boday by tego nie było. das ist fern von mir, to się mnie nie trzyma.

Ferne, die, *f.* odległość, dalekość; der Zeit, czasu; der Oerter, mieysc.

Fernambuco, Landschaft in America, Fernambuka, ziemia w Ameryce.

Ferner, daley, za tym. es folget ferner, daß den Göttern nichts unwissend sey, idzie za tym, że Bogom, nie iest nic nie wiadomo. sehet nun ferner das übrige, obaczcie daley ostatek. nach der Ermordung der Vornehmsten wurde ferner keines Menschen geschonet, pomordowawszy przednieyszych, daley żadnemu człowiekowi nie przepuszczono. was wollet ihr ferner? czego chcecie daley? einen nicht ferner leiden, kogo daley nie cierpieć.

Fernerweit, krom, okrom, oprocz, procz, hat er mir versprochen, oprocz tego, krom tego obiecał mi; nad to; wurde noch die Post gebracht, nad to wiadomość przyniesiona.

Fernglas, *n.* dalekowidz, nadaływidz.

Fernig, daleki.

Ferniß, *m.* pokost.

Ferais

Ferajo Porto, Haven in Italien, Feraio Porto, port we Włoszech.
Ferrara, Stadt in Italien, Ferrara, miasto we Włoszech.
Ferse, *f.* Theil des Fußes, pięta, część nogi w tyle. Fersengeld geben, d. i. fliehen, ausreissen, w nogi uciec, pobiec.
Ferte, Namen unterschiedener Städte in Frankreich, Ferte, imie rożnych mieysc we Francyi.
Fertig, gotowy, bereit zu etwas, gotowy do czego; zum letzten Gefechte, do ostatniey potyczki. ganz vollbracht, wcale skończony, wydoskonalony, ist das Werk noch nicht, ieszcze nie gotowa robota; machen, wygotować. ein angefangenes Buch fertig machen, zaczętą księgę wygotować, skończyć. werden bald mit einem Werke, gotowym być w krotce z iaką robotą.
Fertigen, fertig machen, wygotować, gotowe zrobić.
Fertigkeit, *f.* Hurtigkeit, gotowość, ochota, zu schreiben, do pisania, des Gemüths, umysłu.
Fertiglich, prędko, ochotnie, z chęcią, szybko.
Fessel, *f.* kaydany, Beinschelle, okowy, dyby; eiserne, żelazne; dicke, grube; getragen haben, w kaydanach być przed tym, dyby nosić przed tym; einem anzulegen drohen, grozić komu kaydanami; einem abnehmen, zdiąć komu kaydany; sein Lebtage darinnen gehen, w kaydanach wiek pędzić, pęta, metaf.
Fesseln, w kaydany wsadzić, einen, kogo; okować w kaydany, w kaydany okuć.
Fesseln, das, *n.* w kaydany okucie, okowanie.
Fest, mocny, tęgi; Freundschaft, mocna przyiaźn; Meynung, mocne zdanie; in seiner Meynung, w swoim zdaniu mocny. festes Band, mocne więzy; so daß es nicht bewegt noch geändert werden kann, tak tęgi, że ani się ruszyć, ani odmienić nie może; Entschluß, mocna, stała resolucya, postanowienie; Gut, dobro; Schluß, wyrok. fest, mehr durch die Kunst, als durch die Natur, mocny bardziey przez sztukę, niżeli z natury. einen fest halten, kogo mocno trzymać. fest setzen, osadzić mocno.
Fest, *adv.* mocno, tęgo, trwało; sich etwas eingebildet haben, mocno sobie co imaginować. fest und steif etwas behaupten, mocno y tego czego bronić, strzec, przestrzegać. fest schlafen, tęgo spać. ein Band fest zuziehen, wstęgę, związkę mocniey przyciągnąć. fest auf seinem Kopfe bestehen, mocno na swoiey głowie polegać. fest beschlossen, mocno postanowiony.
Fest, das, *n.* Festtag, święto, dzień święty, einem zu Ehren begehen, dzień święty na czyi honor obchodzić; jährliches feyern, roczne święto obchodzić; anordnen, naznaczyć; ansagen, opowiedzieć.
Festbegehung, *f.* obchodzenie święta.
Festigkeit, *f.* mocność, tęgość. für sich gar wenig Festigkeit haben, mało mieć mocy, tęgości, w sobie; der Freundschaft, moc, stałość przyiaźni; einer Stadt, mocna obrona miasta.
Festiglich, mocno, tęgo, trwało, sich widersetzen, opierać się, sprzeciwiać się. festiglich beschlossen haben, zu siegen oder zu sterben, mocno umyślić, albo zwyciężyć, albo umrzeć; auf einer Sache beharren, obstawać mocno przy iakiey rzeczy, trwać mocno w iakiey rzeczy.
Festin, *n.* Lustbarkeit, ochota, wesoła kompania. Gastgeboth, zproszenie gości, bankiet; herrliches, pański, geben, anstellen, dać.
Festtag, *m.* święto.
Festung, *f.* forteca, twierdza, wenn sie eine Citadelle oder Schloß ist, zamek iaki, albo grod, horod obronny; mässige, szrednia; natürliche, naturalna; hoch gelegene, wysoko leżąca; nahe am Meer liegende geschleifte, zburzona; bauen, fortecę robić, stawiać; vertheidigen, bronić; erobern, dobywać; einnehmen, wziąć; schleifen, demoliren, zburzyć, rozrzucić; errichten, um eine Garnison hinein legen zu können, fortecę wystawić, aby ią garnizonem osadzić; vortreffliche von Kunst und Natur, przednia tak co do sztuki, iak co do naturalnego położenia; mit Sümpfen und Wäldern umgebene, błotami y lasami otoczona; mit wunderbaren Werken versehene, przedziwnemi robotami opatrzona; ziemlich starke, pomiernie mocna; einem anvertrauen, fortecę komu powierzyć; einen zum Commendanten darinnen machen, Komendantem kogo w niey uczynić; die weder von Natur recht feste, noch mit genugsamer Besatzung versehen, ani rodowitym położeniem,

łożeniém, ani garnizonem dosyć opatrzona.

Festungsbau, *m.* fortecy robienie, sypanie, okopanie, ist bald fertig, w krotce będzie gotowe, skończone.

Festungswerke, *plur.* Mauern, Gräben, Wälle u. d. g. roboty forteczne, iakie są mury, fossy, wały, um einen Ort führen, około iakiego mieysca dać, podawać, porobić; mit unüberwindlichen umgeben, niezwyciężonemi, niedobytemi robotami oroczyć; niederreissen, zburzyć, rozrzucić.

Fett, feiste, tłusty, karmiony, buyny; Feld, pole; Haut der Henne, skura na kurze; Böckchen, koziołek tłusty. eine Henne fett machen, kurę ukarmić, utuczyć. fetter Bauch, tłusty brzuch. fette Rinder, zpasłe, karmne woły. fette Constitution des Leibes, tłuste utkanie ciała. fetter Erdboden, buyna ziemia. etwas, ein wenig fett, tłustawy, trochę tłusty. fett gemacht, als ein Essen, tłusto co zrobione, nagotowane, iako to iedzenie. einen Vogel mit Brode fett machen, ptaka chlebem utuczyć.

Fett, tłusto.

Fett, das, *n.* sadło, tłustość, von einem Schweine, ze świni, z wieprza.

Fettigkeit, *f.* tłustość; seine Beschwerlichkeit daher haben, ciężkość mieć, ociężeć z tłustośći; des Leibes, ciała; des Bauchs, brzucha.

Fettwanst, *m.* sadło.

Feucht, wilgotny, mokry; Holz, wilgotne drzewo; Winde, wilgotne lasy. ganz feucht vom Wasser, cały wilgotny od wody; mokrzysty. sumpficht, Feld, pole mokrzyste; zmoczony; Kleid, zmoczona suknia; werden, wilgotnieć. machen, wilgotnym uczynić.

Feuchte, die, *f.* wilgoć, wilgotność, des Winters, zimy. Winterfeuchte, mokrość zimy. genug Feuchte haben, mieć dosyć wilgości.

Feuchten, wilżyć, moczyć.

Feuchtigkeit, *f.* wilgoć.

Feuchtigung, *f.* wilżenie, zwilżenie.

Feuchtwangen, eine Stadt im Anspachischen, Feichtwangen, miasto w Anszpackim.

Feuer, *n.* ogień; leichtes, nie wielki; aufschlagen, ognia wskrzesić; fangen, fassen, zaiąć się od ognia; an etwas legen, ognia podłożyć. Feuer steiget gerade gegen den Himmel, ogień wstępuie prosto ku niebu; will seine Nahrung haben, potrzebuie podniety, iakoby pokarmu; kann nicht bestehen, wo es nicht unterhalten wird, nie może się zostać, gdzie nie bywa utrzymywany; verzehret alles, pożera wszystko; löschet aus, gaśnie; wieder anschüren, ogień znowu wskrzesić; brennet hell, ogień się iasno pali; großes machen lassen, kazać wielki ogień zrobić; einwerfen, ogień gdzie zarzucić; unterlegen, podłożyć; frißt um sich greift weiter, pożera, pali koło siebie, szerzy się, chwyta daley; mit Blasbälgen anblasen, mieszkiem dąć na ogień; Holz anlegen, drew na ogień nałożyć. ins Feuer werfen, w ogień wrzucić. sich ins Feuer stürzen, w ogień się wrzucić. einem sich an seinem Feuer auch Feuer anbrennen lassen, dać komu ogień zapalić u swoiego ognia; hefftiges, tęgi ogień; unter der Asche verborgenes, utaiony pod popiołem; setzet uns allenthalben sehr zu, zewsząd nas płomień straszy; damit umgeben seyn, ogniem być otoczonym. durchs Feuer laufen, przez ogień bieżeć. wider die Gewalt des Feuers in Sicherheit setzen, ubezpieczyć przeciwko ogniu; auf die Dächer und Häuser schmeißen, na dachy y domy ogień rzucać. Feuer erregen, ogień wzniecić. durch das Prasseln des Feuers aufgeweckt werden, łoskotem y trzaskiem ognia, być obudzonym. ans Feuer etwas setzen, na ogień co włożyć. es stehet alles in vollem Feuer, wszystko iest w ogniu. am Feuer sitzen, przy ogniu siedzieć. Feuer geben, losschießen, ognia dać, ogień wystrzelić.

Feuerballen, *m.* podpał, zurechte machen, die Stadt anzustecken, podpał zrobić, aby miasto podpalić.

Feuerbüchse, *f.* flinta, fuzya, rura do strzelania.

Feueresse, *f.* kumin.

Feuer-Eimer, *m.* gaszenka, Feuer zu löschen, do gaszenia ognia.

Feuerfarbe, *f.* ognisty kolor, farba.

Feuerflamme, *f.* płomień.

Feuergeschoß, *n.* strzelba.

Feuerglut, *f.* płomień.

Feuergott, *m.* Bożek ogniowy, Wulkan, Mulcyber.

Feuerhaken, *m.* hak, do rozrywania palących się domow.

Feuerherd, *m.* ognisko.

Feuerkugel, *f.* raca.

Feuerkunst, *f.* sztuka ogniowa.

Feuerleiter, *f.* drabina do ognia.
Feuermäuer, *f.* kumin.
Feuermäuer-Kehrer, *m.* kuminiarz, co kuminy chędoży; chędożnik.
Feuermörser, *m.* mozdzierz do strzelania.
Feuern, ogień palić. mit Stücken feuern, z armat palić; auf eine Stadt, do miasta iakiego.
Feuerofen, *m.* piec do palenia czego.
Feuerpfanne, *f.* faierka; ogniczka.
Feuerrohr, *n.* rura do strzelania.
Feuerroth, podżary, nadpalały, ognistoczerwony.
Feuersbrunst, *f.* pożar; grausame, srogi; unglückliche, nieszczęśliwy; plötzliche, nagły; macht der Wind stärker, wiatr czyni mocnieyszy pożar. die Stadt ist durch eine Feuersbrunst ruiniret worden, miasto przez pożar ogniowy iest zruynowane; davon befreyen, od ognia uwolnić; durch eines Hülfe steuern, czyią pomoc z ognia wyratować. in einer Feuersbrunst darauf gehen, pożarem zpłonąć; weiter ausbreiten, pożar rozszerzyć; ergreift die übrigen Werke, dosięga do ostatnich robot.
Feuerschaufel, *f.* szufla do ognia.
Feuerschwefel, *m.* siarczysty ogarek, do ognia.
Feuersäule, *f.* ognisty słup.
Feuersnoth, *n.* pożar ogniowy, pogorzenie, ogień.
Feuerspeyend, ogień wybuchaiący.
Feuerspritze, *f.* sikawka do ognia.
Feuerstäte, *f.* ognisko.
Feuerstein, *m.* krzemień, skałka.
Feuerstrahl, *m.* am Himmel, piorun.
Feuerwächter, *m.* stroż od ognia.
Feuerwerk, *n.* ogienne, ogniowe roboty.
Feuerwerker, *m.* ogniodziey, ogniorob.
Feuerwerfer, *m.* ogniorzut.
Feuerzange, *f.* ogniczka, ogniowka, *faierka.*
Feuerzeug, *n.* sprzęt do ognia.
Feurig, ognisty, werden, ognistym się stawać. der feurige Augen hat, ktory ma ogniste oczy.
Feurs, ein Ort in Frankreich, Feursa, miasto we Francyi.
Feyer, *f.* Begehung, obchodzenie, święcenie.
Feyerabend, *m.* zabawa wieczorna, machen, zakończyć prace dzienne. vor einem Feste, wilia przed iakim świętem. Feyerabend haben von etwas, mieć wolność od czego; spoczynek, wczas od czego. Feyerabend geben, wczas dać, spoczęcie.
Feyerkleid, *n.* suknia na święto.
Feyerlich, uroczysto, uroczyście; alles begehen, wszystko obchodzić.
Feyern, begehen, święcić, obchodzić; ein Fest, święto; einem zu Ehren, na czyi honor. nicht arbeiten, nic nie robić.
Feyertag, *m.* święto, dni wolne, in Gerichtsdingen, od sądow; öffentlicher, publiczne; powszechne; da man nichts zu essen bekömmt, wegen der Saatzeit, dni siewne, do siewu, siew; ansagen, ausschreiben, opowiedzieć, przepytać. so viel die Feyertage mir Zeit lassen, ile mi dni wolne, święta, czasu daią. halber Feyertag, puł święta.
Feyertags-Kleid, *n.* suknia na święto, od święta.
Feyerung, *f.* obchodzenie, des Gerichts, da kein Gericht gehalten wird, zachowanie dni wolnych od sądow, kiedy sądy nie bywaią; ankündigen, ogłosić; solche wieder aufheben, też same wolne dni od sądow, znieść, zkasować.
Fetz, Stadt in Africa, Feza, miasto w Afryce, y krolestwo. von oder zu solcher Stadt gehörig, Fezański, n. p. krol Fezański, rodem z tego miasta lub krolestwa, Fezańczyk; białogłowa, Fezanka.
Fiascone, Stadt in Italien, Fiaskona, miasto we Włoszech.
Fichte, *f.* sosna, sośnia. von Fichten, sosnowy. Kranz von Fichten, wieniec sosnowy; wilde, dzika sosna. Ort, wo Fichten stehen, sośnia, las sosnowy.
Fichtelberg, ein Gebieth in Deutschland, Sosnowa gora, kraina w Niemczech.
Fichtenwald, *m.* sosnowy las.
Fichtig, *adj* von Fichten, sosnowy.
Ficke, *f.* Schubsack, kieszeń. nichts in den Ficken haben, nie mieć nic w kieszeniach.
Fickfack, *m.* Intriguenmacher, intrygant, wykrętarz; matacz.
Fideicommiß, *n.* na wiarę poruczona rzecz.
Fidel, wierny.
Fieber, *n.* febra; tägliches, codzienna; hitziges, rozpalona; viertägiges, czwartodzienna; dreytägiges, troydzienna; abwechselndes, zmienna, rożna, ktora nie iednakowo przypada; langsames, wolna. das Fieber ist geschwind vergangen, gorączka prędko ustała. es los seyn und sich wohl befinden, być wolnym

od gorączki, y dobrze się mieć. die Krankheit hat sich in ein viertägiges Fieber verwandelt, choroba przemieniła się, w czwarto dniową frebrę. vom Fieber geschüttelt werden, trząść się od frebry. Paroxysmus des Fiebers ist darzu geschlagen, paroksysm frebry do tego przystąpił. Fieber bricht sich, frebra się przesila; vergehet, ustaie; nimmt zu, co raz większa bierze; hőret auf, ustaie. das Fieber bekommen, frebry dostać, frebrę złapać.

Fieberhaft, frebrowy; Krankheit, frebrowa, frebrzana choroba, na frebrę. fieberhafte Hitze, gorączka, frebrzana, po frebrze.

Fieberhaft, *adv.* z frebrą.

Fieberhaftigkeit, *f.* frebrowatość; ograżka.

Fieberchen oder Fieberlein, *n.* maleńka frebra, freberka. in ein Fieberchen gefallen, w maleńką frebrę wpaść, oder damit befallen seyn, freberka napadła.

Fiedel, *f.* bandura.

Fiedelbogen, *m.* smyczek.

Fiedeln, na bandurze grać.

Fiedern, mit Federn versehen, w piorka przybrać; einen Pfeil oder Bolzen, strzałę piorkami osadzić.

Fiedler, *m.* bandurzysta.

Fiesoli, Ort im Florentinischen, Fiesoli, mieysce we Florenckim.

Fiegnac, Stadt in Frankreich, Fieżak, miasto we Francyi.

Figena, Stadt in Kleinasien, Figena, miasto w Małey-Azyi.

Figur, *f.* figura, ksztalt, und Bildung eines Menschen, y postać iakiego człowieka; eines Ochsens, iakiego wołu. in runder Figur, w okręgłey figurze; der Rede, ksztalt, wzorek mowy. der eine gute Figur macht, ktory piękną figurę wydaie, piękną postać wydaie.

Figürlich, ksztaltowny, wzorowany, wzorkowany. figürlicher Weise, wzorami, wzorkami; reden, mowić.

Figuriren, nucić.

Filadelfi, Stadt in Natolien, Filadelfia, miasto w Natolii.

Filou, *m.* Spitzbube, filut, szalbierz.

Filutiren, filutować, spitzbübisch betrügen, po filutowsku oszukiwać.

Filtriren, durchseigen, cedzić, przepuszczać, etwas durch etwas, co przez co.

Filz, *m.* tkanka z wełny. karger Filz, kutwa, sknyra. Filz geben, łaiać na kogo.

Filzen, łaiać, einen aus, wyłaiać.

Filzigt, sehr karg, kutwa, sknyra, szperka, skąpiec.

Filzigt, *adv.* iak kutwa, iak sknera, pokutwosku.

Filzmantel, *m.* wełniana suknia, gunia.

Filzschuh, *m.* kurpiel.

Filzwerk, *n.* robota z wełny.

Final, das, *n.* koniec

Final, eine Stadt in Italien, Final, miasto we Włoszech.

Finanzen, *pl.* Einkünfte eines Fürsten, dochody iakiego pana udzielnego. schelmische Geldmacherey Unterschleif, fałszywey monety robienie, podrzucenie.

Finanzrath, *m.* Konsyliarz skarbowy.

Finanzwesen, *n.* skarbowe pieniądze.

Finanzerey, *f.* podrzucenie fałszywey monety.

Finke, *m.* ein Vogel, zięba.

Findelhaus, *n.* dom gdzie dzieci znalezione edukuią.

Findelkind, *n.* Knabe, Mädgdlein, podrzucone dziecie, chłopiec. dziewczę.

Finden, znaleść, wahre Ursachen, prawdziwe przyczyny; einen Ausgang, wyiście; ein Ende, koniec; eine bequeme Ursache, wygodną przyczynę; Gelegenheit, okazyą, kulkę. es kann nichts hőflichers gefunden werden, nie można nic bardziey ludzkiego znaleść.

Finden, das, *n.* wynalazek, wynalezienie.

Findling, *m.* znalezione dziecie.

Findung, *f.* znalazek, znalezienie.

Finger, *m.* palec. mit den äußersten mit der Spitze der Finger etwas anrühren, samemi koniuszkami palcow dotykać czego. nicht eines Fingers breit von etwas abgehen, ani na palec od czego nie odchodzić. die Fehler nach den Fingern abmessen, błędy na palcach liczyć. mit dem Finger zeigen, palcem na kogo skazywać, pokazywać. mit dem Finger an die Thüre klopfen, palcem do drzwi kołatać. die Finger lecken, palce lizać. Finger an den Händen haben, palce mieć u rąk. nicht eines Fingers breit überschreiten, nie przestąpić, y na palec. der Daumenfinger, wielki palec. der Zeigefinger, skazuiący palec. der Mittelfinger, szrzedni palec. der Goldfinger, serdeczny, pierścieniowy, palec, złoty palec. der kleine, mały palec. durch die Finger sehen, przez szpary patrzeć; bey einer Bosheit, na iaką nie-

niezbożność; einem gar sehr, pobłażać komu. aus den Fingern saugen, z palca wyssać, *to iest*, zmyślić sobie co. Fingers breit, na palec szeroki. halben Fingers breit, na puł palca szeroki. anderthalb Fingers breit, na pułtora palca szeroki; lang oder dicke, długi albo miąższy. mit den Fingern knacken, palcami trzeszczeć. das Knacken der Finger, trzaskanie łoskot palcow ściśnionych.

Fingerhut, *m.* napasztek, paluch.

Fingerreif, *m.* obrączka.

Fingerring, *m.* pierścień; goldener, złoty; eiserner, żelazny.

Finisterre, ein Vorgebirge in Spanien, Koniec Ziemi, gòra w morska, w Hiszpanii.

Finnen, *pl* gałka, żołądź.

Finnicht, żołędziowaty.

Finnland, Landschaft in Schweden, Finlandia, kray w Szwecyi.

Finster, ciemny. finstere Nacht, ciemna noc. Garküche, ciemna garkuchnia; gęsty; Wolken, geste chmury. finstere Luft, gęste powietrze. finster werden, ciemnieć. sie weiden, bis es finster wird, pasą poki ciemno nie zapadnie. finster hat es geschienen bey Tage zu werden, zaczęło ciemnieć w poszrzod dnia. es wurde plötzlich finster, nagle się ciemno zrobiło.

Finsterlich, ciemno.

Finsterniß, *f.* ciemność; ewige, wieczna; dicke, gruba; langwierige, długo trwaiąca; häßliche, szpetna; stete, nie ustanna; nächtliche, nocna; verursachen, ciemność sprawić.

Finsterwalde, Stadt in Niederlausitz, Finsterwalda, miasto w Niskiey-Luzacyi.

Finte, *f.* Betrug, oszukanie, zszalbierowanie; zamydlenie, einem machen, zamydlić komu oczy, zwieść kogo oszukać.

Fiorenzo, s. Florenz.

Firlefanz, *m.* tyre fere, ni to ni owo; figle.

Firmament, *f.* Feste, Moc, firmament, grunt, des Himmels, Niebieski firmament.

Firmung, *f.* bierzmowanie, Römisch-Catholische Ceremonie.

Firniß, *m.* pokost.

Firnissen, pokostować, pokost dać na co.

First oder Forst, *m.* des Hauses, wierzch domu.

Fiscal, *m.* skarbowy, in peinlichen und dergleichen Klagesachen, w sprawach karnych, y tym podobnych prokurator; einer Stadt, procurator, skarbowy iakiego miasta; ktory grzywny od osądzonych odbiera; skrzynkowy.

Fisch, *m.* ryba; frischer, świeża; theurer, droga; aus dem Meere oder See, z morza, albo z ieziora; aus einem Flusse, z rzeki; schuppichter, łuszczkowata; die zugeführt werden, przewoźne ryby; die ihre Magerkeit verräth, daß sie aus dem Hälter genommen, ktore ich chudość wydaie, że z sadzu były wzięte; mit der Angel fangen, na wędę łapać; einsetzen, wsadzać zaś do kąd; ein sehr delicater, bardzo wyśmienita. Fische platschern, ryby skakaią; aus dem Hälter haschen, w sadzu łapać ryby; schuppen, z łuski oskrobać. Fisch beißt an, ryba za wędę chwyta; kleine pflücken, siekaninę z ryb zrobić; reissen, rozpłatać rybę, grzbiet z niey wyiąć; die Gräten daraus nehmen, ości z niey powyimować; rein machen, ausnehmen, sprawić ryby, posprawiać. Fische spielen im Wasser, ryby igraią w wodzie. geringe Schneiderfischlein, rybięta drobne.

Fischangel, *f.* węda, kozulka.

Fischaren, *m.* ein Vogel, kobus, ptak.

Fischbach, Ort im Hennebergischen, Fisabach, miasto w Henneberskim.

Fischbein, *m.* wieloryb, żobro z wieloryba.

Fischbrühe, *f.* zapor z ryb; sauere, kwaśny; gesalzene, słony.

Fischen, ryby łowić, mit einem goldenen Netze, złotą siecią, złotym niewodem.

Fischer, *m.* rybołow.

Fischerey, *f.* łowienie ryb. von der Fischerey leben, łowieniem ryb żyć; unternehmen, łowienie ryb przedsięwziąć.

Fischergabel, *f.* widołki na ryby.

Fischergarn, *n.* sieć, niewod, włok.

Fischerinn, *f.* rybołowka.

Fischerisch, rybołowy; rybacki.

Fischerkahn, *m.* łodka rybołowa, rybacka.

Fischerkähnchen, *n.* czołno rybackie.

Fischerkorb, *m.* plecianka, rybacka, kosz.

Fischernetz, *n.* sieć rybacka. mit dem Netze etwas ans Ufer ziehen, siecią co na brzeg wyciągnąć.

Fischerruthe, *f.* pręt rybacki z wędką.

Fischerschnur, *f.* rybacki sznurek.

Fischfang, *m.* łowienie ryb.

Fischfeder, *f.* skrzydło.

Fischforscher, *m.* ryboiadek.

Fisch-

Fischgard, *f.* kość, paciera w grzbiecie ryby, f. Fischgräte.
Fischgeld, *n.* pieniądze, czynsz od ryb.
Fischgen, *n.* rybka, rybeczka.
Fischgräte, *f.* ość w rybie.
Fischhändler, *m.* rybak, kupiec.
Fischhalter, *m.* sadzawka, sadz. einen Fisch aus dem Fischhalter nehmen, wziąć rybę, z sadzawki.
Fischham, *m.* więcierz, sak.
Fischhausen, eine Stadt in Preussen, Fiszhausena, miasto w Prussach Brand.
Fischkasten, *m.* sadz na ryby.
Fischkram, *m.* iatka rybna.
Fischlake, *f.* rosoł z ryb.
Fischlaich, *n.* mlecz z ryby samca.
Fischlein, *n.* rybka; ganz kleines, maluczka, maleńka, maluteńka.
Fischmarkt, *m.* rybny rynek. es ist kein Fisch vom Fischmarkte, niemasz żadney ryby, z rybnego rynku.
Fischmelde, *f.* ziele pewne.
Fischmilch, *f.* mlecz z ryby samca.
Fischohren, *pl.* skrzele.
Fischotter, *f.* wydra.
Fischreich, rybny. fischreicher Fluß, rybna rzeka. fischreiche Oerter, rybne mieysca.
Fischreuße, *f.* matnia.
Fischrogen, *m.* ikry z ryby.
Fischteich, *m.* staw, kleiner, mały, stawek.
Fischthran, *m.* tron z wielorybiego sadła, tłuszcz wielorybi.
Fischverkaufer, *m.* ryb przedawacz.
Fischwerk, *n.* ryby rozmaitego rodzaiu, allerhand Fische.
Fischwentzer, *m.* nurek.
Fischzug, *m.* ryb łowienie, łapanie; połow. der einen guten Fischzug gethan hat, ktory dobry połow na rybach miał.
Fistel, *f.* Art eines Geschwürs, rodzay bolaka, fistuła; faule ist durch die Lenden ausgebrochen, zgniła wyrznęła się przez lędźwie, albo przez łudo.
Fistuliren, Art zu singen, fistułą śpiewać, cienkim głosem na kształt dyszkantu.
Fittig, *m.* skrzydło, f. Flügel.
Fitzen, marszczyć, die Stirne, czoło.
Fitzfaden, *m.* marszczek.
Fiume, Stadt in Dalmatien, Fiuma, miasto w Dalmacyi.
Fixstern, *m.* Gwiazda stoiąca na pozor, *połac.* Stella Fixa.
Fix und fertig, gotowy y prędki; prędki y szypki co się dobrze uwiia.
Flach, płaski; flacher Ort, płaskie mieysce bez dołow y pagorkow. flacher Cörper, płaskie ciało, lub rzecz materyalna.
Flach Feld, *n.* rownina, płaszczyzna.
Flachfüßig, płaskich nog.
Flachnäsig, płaskiego nosa.
Flachs, *m.* len; zarter, cieniutki. von Flachs, ze lnu, lniany. Feld, worauf Flachs wächst, pole na len. der den Flachs zurichtet, robotnik około lnu, lniarz. voller Flachs, pełny lnu, lnisty. Vorrath an Flachse, opatrzenie w len.
Flachsbereiter, *n.* robotnik około lnu.
Flachsdotter, *f.* ziele pewne.
Flachsfeld, *n.* pole na len, lnisko.
Flachsfinke, *f.* ein Vogel, makolągwa.
Flachsfruchtbarkeit, *f.* urodzay na len.
Flachsland, *n.* grunta, gdzie się lny rodzą.
Flachsmann, *m.* lennik, co się lnem bawi.
Flachsreich, lnisty, obfity w len.
Flachsstengel, *m.* lniany badylek.
Flachziegel, *f.* płaska dachowka.
Fladen, f. Kuchen.
Fläche, *f.* płaszczyzna, błonie, Ebene des Feldes, rownina pola. äußerliche eines Dinges, płaskość zwierzchowna iakiey rzeczy zwierżch.
Flächse, *f.* żyła, am Arme, w ramieniu, die Flächsen halten die Glieder zusammen, żyły trzymaią w kupie członki; laufen durch den ganzen Leib, rozchodzą się po całym ciele.
Flächsen, *adj.* lniany, von Flachse, ze lnu. flächsenes Kleid, lniana suknia.
Flämisch, Flamanski, Flanderski, z Flandryi. sauer, marsowaty, ponury. flämisches Gesicht, twarz marsowata, ponura, posępna twarzy postawa.
Flämmlein, *n.* płomyk.
Fläschlein, *n.* flaszeczka; kleines, maleńka, malenieczka.
Flagge, *f.* proporczyk, Schiffsahne, bandera, znaczek okrętowy, morski; sinken lassen, proporczyk, znaczek morski na doł spuścić.
Flamme, *f.* płomień; lodernde trzęsisty, migaiący się; ohne vielen Rauch, bez wielkiego dymu; tobende, strasżny, srogi; die etwas nachgelassen, ktory trochę zwolniał.
Flammicht, płomienisty, płomienista, płomieniste.
Flank, *f.* Theil einer Festung, flank, bok, część okopu.
Flandern, eine Landschaft in den Niederlanden, ziemia w Niskim Kraiu, Flaman. aus oder zu Flandern gehörig, z Flan-

Flandryi, czyli z Flamaniu, albo do Flamaniu, należący, czyli do Flandryi; Flamański, Flandryiski.

Flandrische Inseln, wyspy Flanderskie.

Flanell, m ein Gewebe, flanella, wełniana materya cienka.

Flanque, f Seite, bok, strona, ściana. die Cavallerie stund auf den Flanken, kawalerya stała po bokach. fürchten, daß der Feind nicht suche auf den Flanken einzubrechen, bać się aby nieprzyiaciel bokiem nie uderzył. den Feind auf den Flanken eingehen, weil er nicht geschlossen, z boku uderzyć na nieprzyiaciela; wpaść na bok otwarty nieprzyiaciela. in die Flanken gehen, z boku brać nieprzyiaciela; auf beyden ansetzen, auf den Feind losgehen, z obudwoch bokow na nieprzyiacielą uderzyć; an einer Festung, bok, skrzydło, u fortecy.

Flanquiren, herumschweifen, bokiem w koło zachodzić obchodzić. die Cavallerie überall herum flankiren lassen, kawaleryi kazać przeieżdżać się po wszystkich stronach.

Flasche, f. flasza; leere, prożna; volle, angefüllete, napełniona; die oben weit offen ist, ktora iest bardzo wierzchem otwarta. Flasche heimlich ausziehen, flaszkę potaiemnie wyciągnąć, t. i. wypić; aussaufen, wyłykać. gläserne Flasche zum Essig, szklana flasza, na ocet. kleine Flasche, mała flasza, flaszka. zu den Flaschen gehörig, flaszowy, flaszkowy.

Flaschenmacher, m. flaszorob.

Flaschenschraube, f. szruba u flaszy.

Flasern, wysadzany. flaserner Tisch, wysadzany stoł.

Flatterie, f. Schmeicheley, podchlebstwo; podchlebianie, nadskakiwanie.

Flattern, podlatować, skrzydełkami robić, ruszać, trzepać.

Flattiren, schmeicheln, podchlebiać, nadskakiwać; lizać się komu; sich, sobie podchlebiać, pobłażać; etwas zu erlangen, cieszyć się nadzieią czego dostąpienia; einem der wohl stehet, podchlebiać temu, co się dobrze ma.

Flattiren, das, n. podchlebianie.

Flattirer, m. podchlebca.

Flattirung, f. podchlebstwo.

Flechte, f. geflochtenes Ding, plecianka, pleciona rzecz; am Leibe, piegi.

Flechten, pleść, einen Zaun, płot; ein Körbchen, koszyk; etwas aus Ruthen, co z prętow. die Haare flechten, włosy pleść. sich weiter flechten, daley się wplatać. sich in fremde Händel flechten, wplatać się w cudze interesa.

Flechten, das, n. plecienie.

Flechter, m. pleciennik.

Flechterwagden, n. plecienniczka.

Flechtung, f. plecienie, pleć, der Haare, włosow, der Körbe, koszow.

Fleche, eine Stadt in Frankreich, Flesza, miasto we Francyi. von oder zu solchem Orte gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; Fleszański.

Fleck, m. plama, skaza, zmaza; ewiger, wieczna; schwarzer, czarna; blauer, błękitnawa; des Leibes, ciała; in etwas machen, w czym, na czym uczynić. Fleck auswaschen, plamę wymyć, wypłakać; wegmachen, wywabić, zgubić; vom Blute bekommen, ze krwi plamy dostać; der weder durch die Länge der Zeit vergehet, noch ausgewaschen werden kann, plama, ktora ani czasem długim nie ginie, ani wymyta być nie może. räudiger Fleck an der Haut, trąd po skorze; bläuer, sina plama. Stück, płatek. Fleck Tuch, płatek z sukna; auf die Schuhe, łatka, łata; na trzewiku.

Flecken, m. einen Fleck machen, plamić, plamę robić. der Weinfleck, plama od wina.

Flecken, klucz, to iest, wieś, lub miasteczko, z wielu lub kilku innemi wsiami y miasteczkami do siebie należącemi. Ort, der mehr als ein Dorf, und geringer als eine Stadt ist, włość, co więcey iak wieś a mniey iak miasto waży.

Fleckfieber, m. plama z gorączki, petocia.

Fleckicht, poplamiony. fleckichtes Kleid, poplamiona suknia. fleckicht machen, poplamić.

Fleckkugel, f. mydło, kula mydlana.

Fleckchen, n. plamka. Fleckchen machen, plamkę zrobić na czym. Stückchen, kawałeczek.

Fledermaus, f. eine geflügelte Maus, gacek, iako by lataiąca mysz, do ktorey bardzo podobny. gewisse Münze, pewny pieniądz.

Flederwisch, m. skrzydło, wichetek piorkowy, z pior gęsich, do zmiatania.

Flegel, m. Dreschflegel, cepy. grober Mensch, prosty człowiek, drąg, cepak.

Flegelhaft, prosty, niezgrabny, nie manierny, tłuk.
Flehen, supplikować, einen um etwas, komu, do kogo. s. anflehen.
Flehen, das, n. supplikowanie.
Flehentlich, adv. supplikuiąc, z supliką.
Flehnen, heimlich wegführen lassen, wykraść, potaiemnie wywieść.
Fleisch, n. mięso; müchzendes, cuchnące; faules, zgniłe; von einem wilden Thiere, z dzikiego zwierza; gebratenes, pieczone; wohlschmeckendes, smaczne; eingesalzenes von einem Rinde, z wołu, wołowe; von einem Kalbe, cielęce; von einem Schweine, wieprzowe, świnie; saftiges, soczyste; gekochtes, ważone; hartes, twarde; dürres, mageres, suche, chude; salzigtes, słone; in Pöckel gelegtes, pakowane; geräuchertes, wędzone; ohne Knochen, bez kości.
Fleischbank, f. iatka.
Fleischbrühe, f. rosoł.
Fleischer, m. mięsiar, rzeźnik.
Fleischern, z mięsa, mięsny.
Fleischeslust, f. lubość cielesna.
Fleischfarbig, cielisty kolor.
Fleischfressig, mięsożrący. fleischfressige Thiere, miesożrące zwierze.
Fleischhauer, m. mięsorąb.
Fleischicht, mięsisty, mięsny. fleischichter Bauch, mięsisty brzuch. fleischhafter Hals des Ochsen, mięsisty kark u wołu. fleischichte Theile eines Thieres, mięsiste części w zwierzu, w bydlęciu.
Fleischkammer, f. komora, śpiżarnia na trzymanie mięsa.
Fleischlich, cielesny; Sünden, cielesne grzechy. Gott mit fleischlichen Augen sehen, Boga cielesnemi oczami chcieć widzieć.
Fleischmade, f. robak w mięsie.
Fleischmaul, n. mięsożyr, wilk na mięso, der gern Fleisch ißt, ktory lubi mięso ieść.
Fleischmarkt, m. iatka mięsna, iatki.
Fleischpastete, f. pasztet.
Fleischwerdung, f. ciała rośnienie, nabieranie.
Fleiß, m. pilność; genauer, należyta, dokładna; besonderer, osobliwa; vortrefflicher, przednia; unglaublicher, nie podobna do wiary; kein geringer, nie poszrzednia; elender, mizerna; beschwerlicher, przykra; höchster, naywiększa. allen Fleiß in einer Sache anwenden, łożyć wszelkie staranie w iakiey rzeczy. etwas mit großem Fleiße schreiben, pisać co z wielką pilnością. das Sorge und Fleiß erfodert, co potrzebuie starania y pilności. sich durch Fleiß Rath schaffen, przez swoię pilność radę sobie dać. ich werde es in der Sache an meinem Fleiße nicht ermangeln lassen, nie dam w tey rzeczy zbywać na moiey pilności. mit Fleiß gebogen, umyślnie zgięte, nagięte. einen Fehler mit Fleiß begehen, błąd umyślnie popełnić. den Fleiß schärfen, pilność zaostrzyć. der Fleiß läßt nach, pilność ustaie, wolnieie. da gehört kein geringer Fleiß darzu, do tego potrzeba wielkiey pilności. großer Fleiß steckt in diesen Büchern, w tych książkach wydaie się wielka pilność; hefftiger, gorąca pilność; einen benehmen, odiąć komu pilnosć. mit Fleiß, vorsetzlich, umyślnie. mit Fleiß etwas ausrichten, z pilnością co zporządzić, zrobić. mit solchem Fleiße, daß nichts drüber seyn konnte, z takim staraniem, nad ktore większe być nie może.
Fleißig, pilny, in einer Sache, w iakiey sprawie; in allen Dienstbezeugungen, w świadczeniu iakich usług. fleißig durchaus, we wszystkim pilny; in Ausführung einer Sache, w robieniu iakiego interesu. sich eben so fleißig in einer Sache erweisen, zarowno się pilnym pokazać w iakim interesie.
Fleißig, adv. pilnie, etwas verrichten, co zrobić, sprawić. es geschieht fleißig, pilno się to dzieie; ein Buch lesen, pilno książkę czytać; besorgen, starać się o co strzec czego; einen anhören, wysłuchać kogo; verwalten, administrować, sprawować urząd. fleißig um die Bienenstöcke herumgehen, pilno chodzić około ulow. aufs fleißigste, iak naypilniey, sich bemühen, troskać się o co.
Flennen, płakać, szłochać, wyć.
Flenner, m. płaczek, szlochacz.
Flensburg, Stadt in Holstein, Flensburga, miasto w Holszteńskim Księstwie. von oder zu solchem Orte gehörig, z tego mieysca, lub do tego mieysca należący Flensburski, Męszczyzna, Flensburczyk; Kobieta, Flensburczanka.
St. Fleur, Ort in Frankreich, Senflora, miasto w Francyi.
Fleuri, Ort in den Niederlanden, Flera, miasto w Niskim-Kraiu. it. zweene in Frankreich, potym dwa takie mieysca we Francyi.
Flicke, pierzasty.

Flicken, łatać, naprawiać; zszywać, zusammen.
Flicken, das, *n.* łatanie.
Flicker, *m.* łatacz, naprawiacz.
Flickerinn, *f.* łataczka, naprawiaczka.
Flicklappe, *f.* łatka.
Flickung, *f.* łatanka, naprawka.
Flickwerk, *n.* łatanina.
Flickwörtchen, *n.* słowko, przyłatane, w mowie prożne, nie potrzebne.
Fliege, *f.* ein Ungeziefer, mucha. die Fliegen wegtreiben, wegschaffen, muchy odpędzać, odganiać przecz. es giebt anjetzo mehr Fliegen, als, teraz iest więcey much, iak. spanische Fliege, Kantaryda.
Fliegen, latać, lecieć; schnell, szypko; Heerdenweise, kupami; ohne Federn, bez pior; herum, w koło latać; davon, odlecieć; hinzu, przylecieć; herab, zlecieć na doł z gory; vom Himmel, z nieba; aufwärts, wylecieć; höher, wyżey; hinein, wlecieć, ins Nest, do gniazda; auf den nächsten Baum, na naybliższe drzewo; voran, przelecieć imo; vor einem her, przelecieć przed kim; hervor, przodkiem lecieć; zurück, nazad lecieć; in die Höhe, w gorę wylecieć; darüber, po nad co, przelecieć, latać; hoch und geschwind, wysoko, y prędko; hinüber, na drugą stronę przelatywać, przelecieć; über die Alpen, über das Meer, za Alpy, za morze. fliegen wollen, ehe die Federn gewachsen, chcieć latać pierwey niżeli piora wyrosną.
Fliegen, das, *n.* latanie, lot.
Fliegend, lataiący, lecący. fliegende Armee, szypkie letkie woysko. fliegende Haare, rozpuszczone włosy.
Fliegenwedel, *m.* oganka na muchy, von Pfaufedern, z pawich pior.
Fliehen, uciec, uciekać; mit Fleiß den Pöbel, umyślnie przed pospolstwem; sehr den Hochmuth, chronić się bardzo pychy; schändlicher Weise, szpetnym sposobem uciekać; sehr für der Stadt, od miasta uciekać bardzo; für der Arbeit, przed pracą. ich weiß nicht wo ich hinfliehen soll, daß ich sicher sey, nie wiem gdzie mam uciec, abym był bezpiecznym; ausreissen, wyrzeć się; über Hals und Kopf, na kark, na głowę wylecieć; zu einem fliehen, uciec, uciec się do kogo; als ein Ueberläufer, iako zbieg; zuerst, naypierwey; kann man nirgends hin; ztąd niemożna nigdzie uciec. einen weiten Weg fliehen, daleką drogę przebiec. fliehen wollen, chcieć uciec; nicht weiter, nie dalèy; wieder in die Stadt, znowu do miasta nazad; von Haus und Hof, z domu y ze dworu.
Fliehen, das, *n.* uciekanie, ucieczka.
Fliehung, *f.* uciekanie, zchodzenie z oczow, chronienie się, unikanie; der Gefahr, niebezpieczeństwa; vor einen, przed kim; vor dem Bösen, przed złym; der Arbeit, przed pracą.
Fließen, płynąć; frey, wolno; schneller, geschwinder, bystrzey, prędzey; weit und breit herum, daleko y szeroko wkoło; langsamer, bardziey powoli. einmal wie das andre, nicht geschwinder und auch nicht langsamer, płynąć wraz iednakowo, nie prędzey, ale też, nie bardziey powoli. die Flüsse sind zurück geflossen, rzeki w zad popłynęły, cafnęły się. der Fluß Eurotas fließt vor Lacedämon vorbey, rzeka Eurotas płynie imo Lacedemonu miasta. der Fluß ist mit Blute geflossen, rzeka krwią spłynęła. aus einer Quelle fließen, z iednego źrzodła płynąć. die Rede fließet frey, mowa płynie wolno. die Rede des Nestors floß süßer als Honig, mowa Nestora płynęła słodsza iak miod. es soll Honig aus einem Oelbaume geflossen seyn, miod miał popłynąć z oliwnego drzewa. des Herculis Bild ist mit vielem Blute geflossen, posąg Herkulesow zpłynął bardzo krwią. dieses fließt von den Lastern her, to wypływa z niecnot. in den Pontum Euxinum fließen, do Gościnnego Morza płynąć, *to iest*, do Czarnego Morza. das Blut fließt aus der Wunde, krew płynie z rany. der See fließt ins Meer, iezioro wpływa w morze. das Wasser fließt über die Klippen herunter, woda spływa na skały na doł. in den Fluß fließen, do rzeki płynąć. hin und wieder fließen große Ströme durch das Land, w przod y nazad płyną wielkie rzeki po ziemi.
Fließend, płynący. fließendes Wasser, płynąca woda. fließend werden, rozpływać się, rozpłynąć się iak wosk, ołow, als Wachs, Bley, wenn es schmelzt, gdy się topią. fließend machen, roztopić, rozpuścić.
Fließingen, Stadt in Seeland, Flissinga, miasto w Zelandyi.
Fließung, *f.* płynienie, der Wasser, wody.
Fließwasser, *n.* woda rzeczna, z rzeki, żywa rzeka; żywa woda.

Fliete,

Fliete, *f.* Aderlaß-Eisen, pufzczadło, żelazko do pufzczania krwi. dłutko; damit eine Querlinie einschneiden, dłutkiem pręgę na ukoś wykroić. Fliete trifft eine Nerve, pufzczadło trafiło w żyłę.

Flinte, *f.* Schießgewehr, flinta; broń do ftrzelania.

Flitte, *f.* dłutko, nożyczek do dłubania.

Flitzbogen, *m.* łuk.

Flistern, einem etwas ins Ohr sagen, fzeptać, mowić do ucha co komu.

Flisterer, *m.* fzeptacz.

Flocke, *f.* fiok, kleine, mały. voller Flocken, pełny fiokow.

Flockicht, fiokowaty, fiokow na fobie maiący pełno.

Flöckchen, *n.* fioczek.

Flöhig, wiele pcheł maiący; pchlarz. flöhiger Hund, pies pełny pcheł.

Flöße, *f.* tratwa.

Flößen, topić fię. flößen, wodą co fpufzczać, iako to drzewo, Holz.

Flösser, *m.* tratewnik.

Flößfahrer, *m.* tratwopłynca.

Flößhölzer, *pl.* tratwa.

Flöte, *f.* worauf man pfeift, flet, na ktorym graią, pifzczałka. auf der Flöte fpielen, pfeifen, na flecie grać, wygrywać.

Floh, *m.* ein beissend oder vielmehr stechend Ungeziefer, pchła, gryzący, albo raczey kolący gad. voller Flöhe, pełny pcheł.

Flor, *n.* flora, kwiatnik, ein Zeug, materya pewna. in gutem Flore stehen, w kwiecię być, kwitnąć, być w kwitnącym, *to iest*, w bardzo dobrym, pomyślnym ftanie.

Florenz, Stadt in Italien, Florencya, miafto we Włofzech, w Hetruryi.

Flöten, auf der Flöte pfeifen, grać na flecie, na pifzczałce.

Floriren, kwitnąć. die Musik florirt in Griechenland, muzyka kwitnie w Grecyi. unter den Juristen floriren, między Juryftami kwitnąć. die Pythagoreer haben so florirt, Pitagoreyfcy filozofowie, tak bardzo kwitnęli.

Florkappe, *f.* odzienie na głowę.

Floß, *m.* tratwa; ftatek wodny, z kładany z drzewa zbiianego iedno przy drugim; po rzece płynący.

Flotte, *f.* Menge Schiffe, wiele okrętow do boiu, boy okrętowy; ziemlich starke, nie bardzo mocny; schöne, piękny, große und wohl ausgerüstete, wielki y dobrze oporządzony, uzbroiony; die schön anzusehen, sonst aber an allem Mangel hat, ktory pozor ma piękny, ale nie doftatek wfzyftkiego w nim; schwache, słaby; sehr schöne, nader piękny; die mit allem versehen, opatrzony we wfzyftko; worauf keine Matrosen sind, na ktorym żadnych Marynarzow nie ma; starke und wohl equipirte, mocny, orężem y potrzebami obficie okryty; zu Lande führen, do lądu okrętowy boy, flotę przyprowadzić; mit allen Nothwendigkeiten versehen, oporządzić we wfzyftkie potrzeby; von hundert Schiffen ausrüsten, ze ftu okrętow boy, fto okrętowy boy wyftawić; wygotować. ist ausgelaufen, okrętowy boy wyfzedł na morze; damit anlanden, z okrętowym boiem do lądu przybyć. er liegt mit der Flotte bey der Insel, leży z okrętowym boiem przy wyfpie. sich der Flotte bemeistern, okrętowy boy, flotę zabrać; zusammen bringen, do kupy zgromadzić; wieder ausbessern, naprawić, oporządzić znowu okręty. die Flotte schlagen, zbić okrętowy boy; die vom Winde an Spanien ist angetrieben worden, co od wiatru do Hifzpanii zapędzona; die Proviant führt, ktora prowiant wiezie. die Flotte commandiren, flotę komenderować, okrętowym boiem władnąć, okrętowy boy wodzić, prowadzić; sehr große ausrüsten, wielki wodny boy wyftawić. mit der Flotte die Feinde schlagen, morskim boiem, nieprzyiaciela pobić; ist etwas vorgerückt, pomknąć fię naprzod. die Flotte versenken, morski boy zatopić, pogrążyć, na dno; ist von Sturm beschädigt worden, nadwerężony, fkołatany fzturmem; mit derselben in Italien landen, z morskim boiem do Włoch przybyć; allenthalben kreuzen lassen, po wfzyftkich ftronach krążyć kazać; mit Volk besetzen, ludem ofadzić; von tausend Segel ausrüsten, wyftawić tyfiąc żaglowy boy; nicht an der Hand haben, nie mieć na doręczu żaglowego boiu; auf dem ganzen Meere ausbreiten, po całym morzu rozpoftrzeć; ist zum Auslaufen fertig, ieft do wybiegu gotowy, do rufzenia; kleine, wodny boik, z kilku okrętow. zur Flotte gehörig, wodno boyowy.

Fluch, *m.* klęcie, przekleftwo, złorzeczenie.

Fluchen, kląć, przeklinać, einem, komu, kogo; einem die Pest an den Hals, zara-

zarazy komu,powietrza komu życzyć. einem alles Unglück an den Hals, na kark komu wszelkiego złego życzyć.

Fluchen, das, n. klęcie.

Flucher, m. klętnik, przeklinacz.

Fluchs, besser flugs, zaraz, tocczas, wskoki, wnet.

Flucht, f. ucieczka; allgemeine, ogolna; verzweifelte, z rozpaczy; schändliche, haniebna; elende, biedna; gefährliche, niebezpieczna; betrübte, dotkliwa; beschwerliche, ciężka; schnöde, niezbożna; plötzliche, nagła; heimliche, kryioma, taiemna; weite, daleka; heftige, mocna. voller Furcht und List, pełna boiaźni y wykrętow; freywillige, dobrowolna; schnelle, szypka; eilfertige, śpieszna; von der Stadt, z miasta. die Soldaten ergreifen die Flucht, w ucieczkę idą żołnierze, do ucieczki się maią; hat ergriffen, do ucieczki się udał, w ucieczkę poszedł, drapa dał. alle sind auf der Flucht, wszyscy są w ucieczce. die Flucht, die man vorhatte, ist aufgehalten worden, ucieczka, ktorą zamyslano, była zatrzymana. Flucht vorhaben, darauf umgehen, seine Gedanken darauf gerichtet haben, o ucieczce zamyślać, do ucieczki się brać, swoie myśli, do ucieczki obrocić. sich darnach umsehen, ucieczką sobie poradzić. in die Flucht schlagen, treiben, w ucieczkę, w ucieczkę puścić, kogo, do ucieczki przywieść przymusić. sich auf die Flucht begeben, puścić się w ucieczkę, wziąć się do ucieczki. die Flucht nehmen, benehmen, zastąpić komu od ucieczki, nie dać uciekać; nie dopuścić ucieczki, zabronić; schändliche aufhalten, bezecną ucieczkę zatrzymać; eine weite vorhaben, daleką przed się mieć ucieczkę. Flucht verursachen, ucieczkę sprawić. sein Leben dadurch zu erhalten, sich zu salviren suchen, przez ucieczkę życie zachować, wybawić chcieć; ucieczką życie ratować. die Flucht nehmen, wo das Loch offen ist, w ucieczce się przebierać tamtędy, gdzie otwarto iest. Flucht aus Furcht ergreifen, z boiaźni w ucieczkę się kopnąć. an einen Frey-Ort nehmen, na bezpieczne uciec. den Feind auf einmal in die Flucht schlagen, do razu nieprzyiaciela w ucieczkę wpędzić.

Flug, m. lot, lecenie.

Flugs, zaraz, co prędzey, s. alsbald.

Flüchten, uciec, pouciekać, geschwind aus Furcht, prędko z boiaźni.

Flüchtig, pierzchliwy, do ucieczki skory. flüchtige Füße, nogi do uciekania skore prędkie. ich halte diese Dinge für flüchtig, za znikomę, za uciekaiące miey te rzeczy; uciekaiący, zbiegły. flüchtiger Knecht, zbiegły, uciekaiący, człek. flüchtig werden, zbiegać.

Flüchtigkeit, f. szypkość, prędkość.

Flüchtling, m. zbieg, ucieczник, der im Kriege zu den Feinden übergeht, ktory na woynie do nieprzyiaciela zbiega.

Flüchtung, f. ucieczka.

Flücke, pierzasty, werden, pierzastym się stawać. in zwey Monaten werden deine Vögel flücke werden, za dwa miesiące, twoie ptaszki się piorami pokryią. mannbar, zgodna za mąż. Tochter, corka.

Flügel, m. eines Vogels, skrzydło ptasze, sehr großer, nader wielkie. Flügel aussperren, skrzydła rozciągnąć, rozpostrzeć; zusammenlegen, skrzydła złożyć do kupy. Flügel schwingen, trzepać, trzepotać skrzydłami; ausrupfen, skrzydełka poprzerywać; haben keine Federn, nie maią żadnych pior. Flügel einer Armee, skrzydło woyska; einen über den einen zum General setzen, skrzydła ktorego Generałem kogo uczynić; deren einen commandiren, skrzydło ktore prowadzić, komenderować, rozkazywać na ktorym skrzydle. den rechten Flügel commandiren, prawe skrzydło komenderować. den rechten in die Flucht schlagen, prawe skrzydło w ucieczkę wpędzić. auf dem linken Flügel stehen, na lewym skrzydle stać; schwenken, skrzydło zkierować. die Flügel stellen sich weiter auseinander, skrzydła szerzey się rozchodzą; auf den rechten stehen, na prawym skrzydle stać; mit dem rechten treffen, schlagen, prawem skrzydłem, potkać się, uderzyć. Vermögen, fortuna, dostatki. einen die Flügel beschneiden, skrzydła komu obciąć, t. i. fortunę komu odebrać.

Flügelmantel, m. płaszczyk.

Flüßig, płynny; Honig, płynny miod.

Flüßchen, n. rzeczka.

Flur, f. granica, pole; der Felder, wzor, pol, roli.

Fluß, m. rzeka; angenehmer, przyiemna, schneller, bystra; krummer, kręta, pokrzywiona; stiller, cicha, powolna; fließt von Europa her in das schwarze Meer, płynie od Europy, do czarnego morza; ist von Blute schwarz gefärbt, czarno od krwi zafarbowana;

gehet bey der Stadt vorbey, idzie przed miastem y imo miasta; ist so aufgelaufen, tak zebrała; zu Fuße darüber gehen, piechoty przez nię przeyść. den Fluß durchwaden, w brod rzekę przeyść. der Fluß läuft ganz sachte, płynie bardzo cicho y powoli; läuft stark, bieży, wali się mocno; sehr breiter, nader szeroka; sehr tiefer, nader głęboka; sehr schneller, reissender, bardzo bystra, rwiąca; enger, schmaler, wąska, wąsko idąca; mit hohen Ufern, z wysokiemi brzegami, und daher nicht wohl zu passiren, przez ktore nie dobrze przechodzić; der von seinen Ufern sehr zusammen gehalten wird, ktorą, ściśło trzymaią, ściskaią brzegi, ściśniona swoiemi brzegami; gehet oft Schlangenweise, często się kręci wężykiem; der so sachte gehet, daß man nicht sehen kann, wo er zugehet, ktora tak z wolna idzie, że nie można poznać dokąd, albo w ktorą stronę; heller, przezroczysta; 57 Fuß breiter, 57 stop szeroka; über den man über eine Brücke gehet, ktorą po moście przechodzą; schiffreicher, spławna; auf den Früchte und Waaren aus- und einführen kann, ktorą można zboża y owoce przywozić y wywozić. jenseit des Flusses seyn, na tamtey stronie być rzeki; fließt zurück, nazad płynie, wspak; ist plötzlich gewachsen, nagle zebrała; einhalten, bronić od rzeki. Fluß wohin führen, rzekę dokąd prowadzić; wohin zu lenken, dokąd obrocić. dem Flusse nach, z rzeką na doł; hat nirgends keinen Fuhrt, nie ma nigdzie brodu. dem Flusse entgegen, przeciwko rzece; läuft einen weiten Strich sehr schnell, bystro bieży przez długi przeciąg mieysc; ist da am seichtesten, am wenigsten tief, iest tu nay mnieyszey głębi; fließt mitten unten durch den Thal, przez srzod doliny płynie; abgraben, ableiten, rzekę odwrocić; läuft unten am Berge hin, dołem imo gory bierzy; durch Canäle ableiten, kanałami, rowami, odprowadzić; einen kein Wasser daraus holen lassen, nie pozwalać brać wody z rzeki; daran reichen, przytykać do rzeki; mit starken Schanzen sperren, rzekę zastawić mocnym razem; stiller, cicha rzeka; versieget, wysycha; hat einen andern Lauf genommen, bieg inszym mieyscem wziął. Lauf geht mitten durch die Stadt, idzie przez srzodek miasta; der zu oberst auf einem Berge entspringt, ktora na wierzchu gory ze zrzodła wybiega; darüber setzen, przeprawić się przez rzekę; der sehr lustige und schattigte Ufer hat, ktora ma wesołe y cieniste brzegi; fällt ins Meer, wpada w morze; der in einem schmalen Canale geht, ktora bardzo wąskim korytem idzie; geht ganz sachte und trägt schon Schiffe, idzie wolna, y statki nosi; der gleich Anfangs stark ist, ktora zaraz od źrzodła wielka iest; theilet sich in unterschiedene Aerme, dzieli się na rożne odnogi; der seiner Breite wegen schwer zu passiren ist, ktorą dla wielkiey swoiey szerokości iest ciężka do przeprawy; macht die Gränzen eines Landes, granicą iest kraiu. Schiffe, die an einem Flusse gehen, okręty, co po rzece iakiey idą. Krankheit, sonderlich des Haupts, rumatism, sapka, katar.

Fluth, *f.* nurt, wał. von den Fluthen bedeckt werden, nurtami, wałami być przykrytym; des Meeres, zebranie morza; kömmt aus dem Meere, z morza przychodzi; tritt wieder zurück, idzie znowu nazad.

Fochteln, pałaszem ciąć, einen, kogo.

Focke, *f.* ein Segel, przednia żagla.

Focker, *f.* Fechel, wieiaczka, wieiaczek.

Foderer, *m.* poborca, wybieracz, dopominacz.

Fodern, domagać się, wybierać, Geld von einem, domagać się pieniędzy od kogo; einen auf größere Humpen aus, wielkiemi kielichami kogo częstować; die Zeit fodert aus, czas każe, cząs wyciąga; etwas von einem, upominać się o co u kogo; was schriftliches von einem, listem się dopominać o co u kogo. etwas nach dem Vergleiche fodern, upominać się o co, podług umowy, und bitten von einem, daß, prosić kogo, aby; den Innhalt eines Buchs von einem, o sens iaki w kiążce pytać się kogo; eine Sache von der Obrigkeit, urzędu prosić o iaką rzecz. nicht nur nichts ausschlagen, sondern noch fodern und verlangen, nie tylko nie nieprzyiąć, ale też napierać się y pragnąć; rufen einen vor Gerichte, przed sąd kogo pozwać, do sądu.

Fodern, das, *n.* napieranie się, dopominanie się, domaganie się, wybieranie.

Foderung, *f.* napieranie się, dopomnienie się, domaganie się; unverschämte, nie wstydliwe; die mehr hinter sich hat,

hat, als man meynet, ktore więcey w sobie ma, iak kto myśli; sanftmüthige, dopominanie się łagodne. einem seine Foderung zugestehen, przyznać komu iego pretensyą. eines Foderung widerstehen, sprzeciwiać się czyiey pretensyi; sich widersetzen, opierać się; eine kleine anbringen, pretensyą nie wielką przynosić; ungewöhnliche Einrichtung derselben, nie zwyczayna forma, kształt, pretensyi.

Förder, przedni, z przodku. weiter, daley, gehen, iść, suchen, szukać.

Förderer, *m.* promotor, co innym pomaga do fortuny, do honoru.

Förderlich, o co się można upominać, s. Beförderlich. nützlich, użyteczny, potrzebny; behülflich, pomocny.

Fordern, pomykać, posuwać, machen, daß etwas fortgeht, uczynić aby się co na przod pomknęło; ein Werk, dzieło.

Förderung, *f.* pomoc, pomknienie, wyniesienie, einem leisten, pomoc komu dać.

Förmlich, formalny, Brief, formalny list.

Förmlich, *adv.* formalnie, rzeczywiście, według formy.

Förster, *m.* leśniczy, der über einen Wald bestellet ist, przełożony nad lasem.

Fohre, *m.* ein Fisch, ryba pewna, pstrąg.

Folge, *f.* Folgerung, nastąpienie, następstwo, następowanie, idzieza tym; der Krankheiten ist der Tod, następowanie za chorobą idzie śmierć; aus etwas, ein Schluß, wniesienie z czego. Folge der Zufälle, następowanie, przypadkow. Gehorsam, posłuszeństwa, słuchanie. Folge den Befehlen leisten, iść za rozkazami.

Folgemagd, *f.* sługa, ktora za panią chodzi.

Folgen, iść, za kim, iść, za czym, następować; eilig, śpieszno; leichtlich, snadno; fleißig, pilno; verwegentlich, płocho; nothwendig, koniecznie. die Strafe folgt auf die Bosheit, kara idzie za zbrodnią. eines Rathe folgen, iść za cudzą radą. es folgt daher, daß auch die Laster einander gleich sind, następuie z tego że grzechy wszystkie są sobie rowne. wenn das nicht wahr ist, so folget es, daß es falsch sey, kiedy to nie iest prawda, to następuie, że to fałsz iest. der Natur folgen, iść za naturą; einem von weiten, iść za kim z daleka. es ist auf dessen Leben die Unsterblichkeit erfolgt, po życiu nastąpiła nieśmiertelność; na mieysce czyie nastąpić, nastąpić po czym. auf eines Mitleiden folgt auch der Haß, nienawiść, następuie popolitowaniu. eines Fußtapfen folgen, sladem, torem iść czyim. daraus, daher folget, z tego, za tym następuie. der Neid folget auf die Ehre, zazdrość idzie za honorem. auf die Sünde folget die Strafe, po grzechach, następuie kara. es folget immer eine Schelmerey, ein Betrug auf den andern, zawsze, iedno szalbierstwo, iedno oszukanie idzie za drugim. folgen, gehorsam seyn, słuchać, być posłusznym. einem folgen, słuchać kogo; czynić co każe, co radzić.

Folgen, das, *n.* następowanie, iście za czym.

Folgend, następuiący. folgenden Tag bey einem bleiben, następuiącego dnia u kogo zostać. des folgenden Tages früh, następuiącego dnia rano. das folgende Jahr, następuiącego roku. auf den folgenden Tag aufschieben, na następuiący dzień odłożyć. auf den folgenden Krieg, na następuiący woynę. die folgenden Gedanken sind besser als die ersten, iak pierwsze, następuiące myśli są lepsze iak pierwsze.

Folgends, za tym, za czym, idzie za tym.

Folger, *m.* co za drugim idzie, chodzi.

Folglich, następuie.

Folgsam, posłuszny, słuchaiący.

Folgsamkeit, *f.* następność, posłuszeństwo, słuchanie.

Folgung, *f.* następność, nastąpienie.

Foliant, *m.* ein Buch von ganzen Bogen, książka, in folio, arkuszowa.

Foliiren, liczbować, karty, kart strony, karstrony.

Folter, *f.* męki, katownie; lange und scharfe, długie y srogie. aus Furcht für dem Tode ausstehen, z boiaźni śmierci wytrzymać; durch die Schärfe derselben bewogen werden, mękami, katowniami być poruszonym. einen mit Foltern zwingen, etwas zu gestehen, katowniami przymusić kogo, aby się przyznał do czego. gestehen, was einer durch die Folter will heraus gebracht wissen, przyznać się do tego, co kto chce, katownią się dowiedzieć. einen mit Foltern bedrohen, komu katowniami grozić; darunter crepiren, na katowniach umrzeć; durch die hefftigste erforschen, przez nasroższe katownie, dopytać się czego na kim. in Foltern beken-

bekennen, na mękach się przyznać. Anstalt zur Folter machen, na pozor gotować męki. durch die Folter die Wahrheit herausbringen, katowniami prawdę na wierzch wynieść, wyciągnąć. einen zur Folter übergeben, wydać kogo na katownie.

Folterbank, *f.* ława katowska do męczenia. einen auf die Folterbank legen, kogo na ławie katowskiey położyć. zur Folterbank gehen müssen, na katowską ławicę iść musieć.

Folterer, *m.* kat, morderca, mękar.

Foltern, męczyć, katować, etwas zu bekennen, aby się kto do czego przyznał.

Foltern-Seile, *plur.* sznury mękarne, katowne.

Fondi, Stadt in Italien, Fondy, miasto we Włoszech.

Fontaine, *f.* (Fontän) Fontana, Springbrunn, krynica wytryskuiąca.

Fontainebleau, (Fonteneblo) Lustschloß in Frankreich, Fonteneblo, Wesoły pałac we Francyi.

Fontanell, *n.* źrzodełko.

Fontarabien, Stadt in Spanien, Fontarabia, miasto w Hiszpanii.

Foppen, naśmiewać się. s. vexiren.

Force, Gewalt, moc, siła, in den Händen, w rękach.

Forciren, silić, siłą, gwałtem co robić, mit Gewalt zwingen, mocą przymusić; einen zu etwas, kogo do czego; eine Stadt, miasto iakie: die Passage eines Flusses, opanować mocą, przeprawy iakiey rzeki.

Fordern, pretendować, napierać się, upominać się.

Fore, ein Fisch, pstrąg.

Forelle, ein Fisch, pstrąg.

Forli, Stadt in Italien, Forlia, miasto w Włoszech. *pol.* Forum Livii.

Form, forma, kształt, prawidło, model, postawa rzeczy, wornach etwas gemacht wird, według ktorey co zrobione iest.

Formalien, gewöhnliche Arten zu reden, zwyczayności, pewne kształty w mowieniu.

Formaliter, *adv.* zwyczaynym, wziętym, porządkiem.

Format, *n.* Größe eines Buchs, wielkość iakiey księgi, z. E. in Folio, na przykład arkuszowey, in Quarto, ćwiartkowey, nazywa się w drukarni; format. in was für Format ist das Buch? iakiey wielkości książka? es ist in Folio, arkuszowa. es ist in Quarto, ćwiartkowa.

Formentera, Insel bey Spanien, wyspa przy Hiszpanii.

Formiren, formować, bilden, wyobrażać, etwas nach etwas, co według czego.

Formirer, *m.* Formownik, obraźnik.

Formirung, *f.* wyobrażanie, formowanie.

Formosa, Insel in Asien, Formosa, wyspa w Azyi.

Formschneider, *m.* formsnycerz, formokroynik.

Formschneidung, *f.* formokroystwo.

Formschnitt, *m.* model, kroy, formkroy.

Formular, *n.* Form-Schrift, forma, formuła, harynga, pierwszy wiersz.

Forn, ein Fisch, głowacz, ryba nie iaka.

Forn, na przod, na przodzie.

Forschen, badać, wypytywać się, nach etwas, o co; ob einer ein Gewehr gehabt, ieżeli kto broń miał przy sobie; warum? dla czego? nach eines Meynung, o czyie mniemanie; nach einer Sache, o iaką rzecz; schriftlich, listem; noch darnach, was für einer, sondern, wypytywać się, badać, dowiadywać się nie tego, co za ieden, ale; von einem, was geschehen soll, od kogo; co się ma dziać; bey allen und jeden, wszystkich y każdego; wie einer gesinnet sey, iak kto myśli.

Forschen, das, *n.* badanie, wypytywanie.

Forscher, *m.* badacz, wypytywacz, dowiadywacz; szpyracz.

Forscherinn, *f.* badaczka, wypytywaczka, dowiadywaczka.

Forschung, *f.* badanie, wypytywanie, dowiadywanie; szpyranie.

Forst, *m.* ein Wald, las. 2) First, oberster Zusammenlauf eines Dachs, wierzch albo złożenie o budwoch części dachu u wierzchu; dachu zbieg.

Forst, Stadt in der Niederlausitz, Forszta, miasto w Niskiey Luzacyi.

Forsthaus, *m.* leśniczy dom, mieszkanie.

Forstmeister, *m.* leśniczy.

Fort, *n.* feste Schanze, mocny okop, zamek, obronny.

Fort Louis, Festung in und am Rhein, Fortluis, forteca nad Renem y na Renie.

Fort, weiter, daley. das Vieh aus dem unsichern Orte fort treiben, daley z niebezpiecznego mieysca bydło pognać. fahre fort! iedź daley! weiter fort gehen, daley iechać. packe dich fort! precz! ztąd! zaraz umykay! fort für fort, fort und fort, nieustannie y zawsze. es will nicht fort mit der Sache, rzecz

rzecz niechce iść daley; = mit ihm, ne z nim. fort, fortan, na potym, na dalszy czas.

Fortarbeiten, robić daley, wciąż.

Fortbringen, pomknąć co daley. etwas nicht fortbringen können, nie moc czego pomknąć ruszyć daley. sich nicht wohl, oder leicht fortbringen lassen, nie daie się tak łatwo y dobrze wyprowadzić. zurück lassen, was nicht wohl fortzubringen, zostawić, z czym się nie można wywieść, wyprowadzić. sich nicht können fortbringen, nie moc się pomknąć, posunąć daley. alles, was man fortbringen kann, wszystko co można ruszyć daley.

Fortbringung, f. posunienie, pomknienie.

Forteilen, śpieszyć daley, auf der Reise; aus dem Lager, z obozu pośpieszyć; über Hals, über Kopf, na kark, na głowę.

Fortfahren, robić co wciąż, in einem Werke, iaką robotę; iść, iechać daley; auf dem Wege, drogą. einen zu besänftigen fortfahren, nie ustawać, mitygować, błagać kogo. in dem angefangenen fortfahren, w zaczętey rzeczy postępować daley. fahre fort, wie du thust, czyń tak daley iak czynisz. zu reden fortfahren, daley mowić. in einer Sache fortfahren, w rzeczy iakiey daleko postępować. zu kriegen fortfahren, nie przestawać woiować; in seinem Vorhaben, w swoim przedsięwzięciu trwać. mit der Flotte fortfahren, z Flotą poiechać daley. wegen der Kälte und starken Regen nicht können fortfahren, dla zimna y ustawicznych deszczow, nie moc daley iechać.

Fortfahrung, f. czynienie co daley.

Fortfließen, daley płynąć, nach dem Meere zu, po morzu.

Fortführen, pociągnąć. den Krieg weiter, daley woynę. einen fortführen, Beine machen, kogo popędzić śpieszno, kazać wziąć nogi za pas. 2) hinwegführen, wyprowadzić, zaprowadzić. in die Knechtschaft, w niewolą. die Armee auf einem Lande fortführen, woysko wyprowadzić. do czyiego kraiu.

Fortführen, poprowadzenie, poiechanie.

Fortgang, m. postępek, podeszłość. des Alters, wieku. in den Studiis haben, mieć postępek w naukach, im Lernen, w uczeniu. guten Fortgang haben, mieć dobry sukces.

Fortgehen, postąpić, posunąć się. mit der Armee bis zu einen, z woyskiem aż do iakiego mieysca. etwas, ein wenig, trochę postąpić. weiter, zu den übrigen, postąpmy do tego co się zostaie. laßt uns fortgehen, postępuymy, postąpmy daley. glücklich unglücklich, pomyślnie, nie pomyślnie. auf eben dem Wege fortgehen, tąż samą drogą postępować, iść. zu einem, do kogo iść.

Fortgehen, das, n postąpienie.

Fortgejagt, odpędzony, zpędzony.

Fortgepflanzt, rozkrzewiony szczepieniem.

Fortgeschlagen, pobity, zbity, zniesiony, porażony.

Fortgeschleppt, pociągniony, przeciągniony, gniona, gnione.

Fortgeschoben, popchnięty, f. ęta, n. etc.

Fortgestellt, ciągniony, wciąż dawany, robiony nieprzestaiąc.

Fortgetrieben, popędzony, wypędzony. s. fortreiben.

Fortgewelzet, potoczony, tokiem puszczany, nie iaki przeciąg czasu.

Forth, Fluß in Schottland, Forth, rzeka w Szkocyi.

Fortheben, podnieść na przodku.

Forthelfen, pomoc, pomagać komu. befördern, pomknąć kogo do honorow. eines Wohlfart befördern, sukces czyi pomknąć daley. einem zur Flucht beförderlich seyn, komu pomoc do uciekania, dać komu sposobność uciec.

Fortjagen, wygnać, wypędzić. einen aus der Stadt, kogo z miasta aus dem Hause, z domu. nackt und bloß, nago y goło. einen von einem Orte, kogo z iakiego mieysca. einem mit Gewalt von dem Felde, mocą kogo z pędzić z gruntu. einen von seinem Grund und Boden, ze swoiego gruntu y pola kogo zpędzić. einen als ein Schelm von der Armee, z infamią kogo, z woyska wypędzić.

Fortschaffen, wynieść, wynosić, alle das Seinige, wszystko swoie.

Fortification, f. fortyfikacya, umocnienie, umocowanie. Stadt, so wegen ihrer Fortification sicher, miasto, ktore dla swoich fortyfikacyi iest bezpieczne. keine so hohe haben, nie mieć żadnych tak wysokich fortyfikacyi. um eine Stadt führen, fortifikacye dać w koło iakiego miasta. mit einer unüberwindlichen versehen seyn, niezwyciężoną, nie dobytą fortyfikacyą być opatrzonym.

Fortificationswerke, pl. forteczne roboty. sind bald fertig, będą w krotce gotowe.

Fortificiren, fortyfikować. ein Schloß, zamek

zamek grod, hrod. mit einem Wall und Graben, wałem y fossą. einen Hügel, wierzch gory. das Lager mit einem Walle, oboz wałem ufortyfikować. einen Ort mit Werken, miasto iakie robotami twierdzowemi, und doppelten Graben, z podwoyna fossą.

Fortificirt, fortyfikowany, umocniony.

Fortkommen, postąpić, iść daley. desto besser auf dem Marsche, w marszu tym lepiey postępować. man kann nicht fortkommen, weil die Pässe gesperrt sind, nie można daley postąpić, bo pasy pozamykane. er kann vor Müdigkeit nicht fortkommen, dla fatygi nie można daley iść. es kommt da kein anderes Thier fort, nie rodzi się tam żaden inszy zwierz.

Fortkommen, das, n. postąpienie.

Fortkönnen, moc postąpić. nicht wohl fortkönnen, nie móc dobrze postąpić; in einer Sache, w iakiey rzeczy. er kann in einer Sache nicht fort, nie może daley w tey rzeczy. 2) frey seyn, być wolnym. du kannst fort, iesteś sobie wolny.

Fortlaufen, biec, der Fluß läuft schnell fort, rzeka bystro płynie.

Fortmachen, beschleinigen, śpieszyć, przyśpieszać; mit etwas, z czym. fortfahren, daley iechać, iść. davon laufen, gehen, iść zkąd, ustąpić; sich aus eines andern Reiche, z cudzego Krolestwa; mit dem Lager von einer Stadt, z obozem od miasta ustąpić. ich kann mich fortmachen, mogę uchodzić. sich aus der Schlacht fortmachen, z bitwy uchodzić. nach gehaltenem Gespräche sich mit einem fortmachen, po mianey rozmowie z kim odeyść.

Fortmarschiren, maszerować daley, drey Tage, trzy dni; mit großer Beschwerlichkeit, z wielką trudnością; mit der Armee, z woyskiem.

Fortmarschiren, das, n. maszerowanie daley, druga dalsza.

Fortpacken, sich, umknąć się, iść precz. pack dich fort, idź precz, eilends, co prędzey.

Fortpflanzen, rozkrzewić, einen Weinstock, winnicę; die Religion, Religią; den Ruhm, chwałę; etwas auf die Nachkommenschaft, co aż do potomkow; eine Familie, Familią rozkrzewić; eine Pflanze aus der Pflanzschule an einen andern Ort, szczep ze szkoły na inne mieyśce przesadzić.

Fortpflanzen, das, n. rozkrzewienie.

Fortpflanzer, m. rozkrzewnik, szczepnik.

Fortpflanzung, f. rozkrzewianie, szczepienie, der Weinstöcke, winnicy; des Namens, imienia.

Fortreisen, w drogę iechać, precz iechać, eiligst, śpieszno, nach Rom, do Rzymu. seines Wegs fortreisen, w swoię drogę iechać.

Fortresse, f. Forteca, an einen bequemen Ort anlegen, na sposobnym mieyscu fortecę postawić.

Fortrücken, ruszyć z mieysca, mit dem Lager, z obozem; mit der Armee, z woyskiem; mit der Flotte, z Flotą; schnell mit einer Maschine, prędko z iaką machiną. die Truppen fortrücken lassen, z woyskiem pomknąć, woysko pomknąć; auf der Ebene, po rowninie co pomknąć.

Fortrücken, das, n. ruszenie, pomknięcie.

Fortschaffen, odesłać, wyprawić, einen wohin, kogo dokąd. man hat das Kind aus den Augen fortgeschafft, dziecie z oczow odesłano, wysłano, wyprawiono.

Fortschaffung, f. odesłanie, wyprawienie, uprzątnienie.

Fortschieben, potoczyć, Steine auf einen, kamienie na kogo.

Fortschiebung, f. potoczenie.

Fortschlagen, pobić, einen, kogo.

Fortschlagen, das, n. pobicie, zbicie kogo.

Fortschleichen, czołgać się, poczołgać się, wlec się, powlec się.

Fortschleppen, porwać, einen an Galgen, na szubienicę; einen zur Marter, kogo na męki; einen zu seiner Hinrichtung, kogo do ukarania. einen bey den Füssen, za nogi pociągnąć; einen mit sich, kogo z sobą; einen ins Lager, kogo do obozu.

Fortschleppung, f. porwanie, oderwanie, odciągnienie.

Fortschreiten, postąpić, krokami się pomykać, zu etwas, do czego.

Fortschreitung, f. postąpienie, postępowanie.

Fortsetzen, versetzen, przenieść, eine Pflanze aus einem Orte in einen andern, szczep z iednego mieysca na drugie. 2) fortsetzen, continuiren, czynić co daley, wciąż; ein Werk Tag und Nacht, iaką robotę dniem y nocą; die Reise Tag und Nacht, iechać dniem y nocą w drodze; den vorgenommenen Marsch, ciągnąć wciąż daley w przedsiewziętym marsie; die Arbeit die ganze Nacht, robotę ciągnąć wciąż przez całą noc. sein einmal angefangenes Leben fortsetzen, prowadzić wciąż swoie zaczęte życie;

życię; das angefangene Werk, zaczętą robotę. die Feindschaft fortsetzen, nieprzyiaźń prowadzić. eilen den Weg fortzusetzen, spieszyć się w drodze; poieżdżać daley. die Freundschaft fortsetzen, przyiaźni nie przestawać; den Krieg, woynę ciągnąć.

Fortsetzung, *f.* czynienie wciąż, ciągnienie, der Worte słow.

Fortstellen, czynić wciąż daley, kontynuować. f. Fortsetzen.

Fortstossen, popchnąć, popychać, eine Walze, wał, wału.

Forttragen, wynieść co na wierzch, na widok; znieść, z czego.

Forttragung, *f.* wyniesienie, zniesienie.

Forttrauern, opłakiwać, obżałować, żałować.

Fortrecken, pociągnąć, pociągać. f. Fortziehen.

Forttreiben, popędzić, pogonić, den Feind vom Lager, nieprzyiaciela od obozu; einen von sich, odpędzić kogo od siebie; den Feind mit Steinen, nieprzyiaciela kamieńmi odpędzić; wypędzić, die faulen Bienen, leniwe pszczoły, prożniaczki wypędzić, wygnać; einen über Hals und Kopf, kogo na szyię y na łeb; mit Steinen von seinem Grund und Boden, kamieńmi ze swoiego gruntu y pola; aus der Provinz, z Prowincyi.

Forttreiben, das, *n.* popędzenie, wygnanie.

Forttreiber, *m.* popędzacz, poganiacz, wyganiacz.

Forttreibung, *f.* popędzenie, wygnanie.

Fortune, *f.* Fortuna. f. Glück.

Fortwälzen, potoczyć, powałować, powałkować, Steine, kamienie potoczyć.

Fortwälzung, *f.* potoczenie.

Fortwandern, poiechać, poieżdżać, iechać daley; iechać sobie wciąż swoię drogę.

Fortziehen, wyprowadzić się, wynieść się, eilig, co prędzey, śpieszno; an den Ort, na mieysce; aus den Städten, z miast; aus dem Hause, z domu. 2) fortschleppen, ein Schiffseil, ciągnąć liną, na linie statek.

Fortziehung, *f.* wyprowadzenie się, wyniesienie się, przeprowadzenie się.

Fortzug, *m.* processya; marsz, der Soldaten, żołnierzy.

Fossano, Stadt in Italien, Fossano, miasto we Włoszech. *poł.* Fons sanus.

Fossombrone, Fossombrona, Stadt in Italien, miasto we włoszech, *poł.* forum Sempronii.

Fougeres, (Foscher) Ort in Frankreich, miasto we Francyi, Fużer.

Fougo, terra del' Fougo, Land in America, Ziemia w Ameryce, Kray Ogniow.

Fourniren, dodać, dodawać, dowozić, podtykać, poddawać, donosić, w tym samym sensie. einem die Kosten, pieniędzy komu na koszt. f. Darreichen, Geben.

Fourrage, *f.* (Furasch) pasza. es giebt überflüßig, zbytnia pasza iest, na czyi paszy iest. keine haben können, nie moc mieć paszy. ist bald da, bald dort zu holen, ktory można sam y sam dostać. dem Feinde benehmen, nieprzyiacielowi paszy bronić. die Soldaten darnach ausschicken, żołnierzy po paszą wysyłać. auf die Fourage commandiren, na furaż rozkazać.

Fourragiren, (furaschiren) Futter holen, paszą brać, zabierać. an einem Orte, na iakim mieyscu; po paszą iechać.

Fourragiren, das, *n.* furażowanie, paszy zbieranie.

Fourragirer, *m.* paszą zbieraiący. durch die Cavallerie bedecken lassen, furażuiących, paszą zbieraiących, kawaleryą zasłonić, zastawić. da sie zerstreuet sind, überfallen, na rozproszonych furażuiących napaść. die auf den Feldern herum schweifen, ktorzy po wsiach ieżdżą, chodzą.

Fourragirung, *f.* (Furaschirung) furażowanie. verbringen, skończyć. das ist, paszą zebrać. verwehren, paszy, furażowania bronić ist nicht gar zu sicher, iest nie bardzo bezpieczne.

Fourrier, *m.* (Furier) furier, kwatermistrz, stanowniczy, do wyznaczania, gospod.

Fracht, *f.* was geladen ist, und geführt wird, ładunek, co iest naładowane na statku, y prowadzone. das Fuhrlohn davon, płaca za wiezienie, prowadzenie.

Fränkisch, aus Franken, Frankoński z Frankonii.

Fräßig, żarłok, żarłoczny, obżarty, ktory wiele bardzo ma zwyczay żreć.

Fräßigkeit, *f.* obżarstwo.

Fräulein, *n.* adeliche Jungfer, szlachecka, szlacheckiego urodzenia panna.

Frage, *f.* pytanie. sehr heftige, bardzo żwawe. erdichtete, zmyślone. weitläuftige, obszerne. unbillige, niesłuszne. gerichtliche, sądowe, urzędowne. gesetzmäßige, zgodne, z prawem, prawne. neue, nowe. dunkele, ciemne. sehr schwere und dunkele, ciężkie y zawiłe. gefährliche, niebezpieczne. von etwas,

etwas, o czym. vielfältige, wielorakie. so vor einen nicht gehört, ktore do kogo nie należy. wichtige, ważne. ungerechte, nie ſprawiedliwe. entſtehet hier, wynika z tego. wenn ſich einige darüber thun, anſtellen läßt, ieżeli o tym może ſię iakie uczynić pytanie. vorbringen, pytanie uczynić. aufwerfen, wrzucić. ergehen laſſen, pytanie puścić. beantworten, na pytanie odpowiedzieć, to ieſt ułatwić, rozwiązać. verfängliche, zdatne, zdradliwe, podchwytuiące. leichte, łatwe. ſehr närriſche, nader głupie. einen mit der Frage fangen, podchwycić kogo pytaniem, złapać kogo przez pytanie. nicht auflöſen können, nie móc pytania rozwiązać, na pytanie odpowiedzieć. eines Frage begegnen, zabiec czyiemu pytaniu. peinliche, ſądowe na mękach pytanie.

Fragen, pytać ſię. ſpitzig, przemyślnie, dowcipnie. kürzlich, krotko. betrüglich, verfänglich, zdradliwie, podchwytuiąc. ſtufenweiſe, po ſtopniach. griechiſch, po grecku. einem kleinen Knaben einige geometriſche Dinge von der Ausmeſſung eines Vierecks, małego chłopczyka pytać ſię, o ziemmierną rzecz, pytać ſię, o wymiar czterogranu. fragen, wer es ſey, pytać ſię, ktoby to był. einen hinwiederum von eben den Dingen, pytać ſię znowu kogo, o też ſamą rzecz. einem mit fragen zuſetzen, naſtępować na kogo pytaniem. fragen, was einer in einer Sache thun könne, pytać ſię co kto ma czynić w iakiey rzeczy. vieles fragen, o wiele ſię pytać. die Gegner fragen, przeciwnikow ſię pytać. das frage ich dich nicht, o to cię ſię nie pytam. einem von Gänſen antworten, da er von Enten fragt, o gęſiach komu odpowiadać, gdy ſię o kaczkach pyta, to ieſt, nie to odpowiadać na pytanie co trzeba. einen, was er wolle, pytać ſię, czego chce. nichts nach etwas, nie pytać ſię o nic.

Fragen, das, *n*. pytanie.

Fragſtück, *n*. pytanie, wypytywanie.

Fragweiſe, pytaniem, etwas ausſprechen, co wymawiać.

Franſch-Comte, (Franſche Conte) Provinz, die jetzo zu Frankreich gehört, Franſzkomte, prowincya, ktora teraz do Francyi należy.

Franke, *m*. einer aus Franken, Frankończyk, rodem z Frankonii.

Franken, oder Frankenland, Landſchaft in Teutſchland, Frankonia, Kray w Niemczech. aus, oder, zu ſolchem Lande gehörig, z tey krainy, albo do tey krainy należący; Frankończyk.

Frankfurt am Mayn, Frankfort nad Menem. Reichsſtadt, Ceſarskie miaſto. an der Oder, nad Odrą. von oder zu Frankfurt gehörig, z Frankfortu, albo do Frankfortu należący, Frankofurtski, Frankofurtska, Frankofurtskie.

Frankreich, *n*. Francya. Königreich in Europa, Kroleſtwo w Europie. aus oder zu Frankreich gehörig, z Francyi, albo do Francyi należący, Francuski, męſzczyzna, Francuz, Białogłowa, Francuzka.

Franecker, Stadt in Weſt-Frießland, Franekra, miaſto w Weſtfryslandyi.

Franz, ein Mannsnahme, męſzczyzny imie, Franciſzek.

Franzburg, Stadt in Pommern, Francburg, miaſto w Pomorskim.

Franze, *f*. franzla. mit Franzen verbrämt, frandzlą obramowany.

Franzöſicht, *adj*. francowaty.

Franzöſiſch, *adv*. po Francusku, z Francuska, iak Francuz.

Franzoſe, *m*. Francuz, z Francyi człowiek rodem, w Francyi urodzony.

Franzoſen, *plur*. Franca, choroba. der die Franzoſen hat, ktory na francę choruię.

Fraſcati, Stadt in Italien, Fraſzkaty, miaſto we Włoſzech. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta lub do tego miaſta należący, Fraſzkacki.

Fratzen, *plur*. fraſzki, eitele, prożne, ſzczere fraſzki. vorbringen, fraſzkami ſię bawić. fraſzki, pleść, pokazywać.

Fratzigt, figlarny, fraſzki w ſobie maiący.

Fratzig, *adv*. z fraſzkami.

Frau, *f*. Ehrennahme, pani, tytuł, ieſt, imie, honor świadczące, y znaczące. ſchmeichelhafte, podchlebna. herrſchſüchtige, rozkazuiąca, lubiąca rządzić, rozkazywać. im Hauſe, pani w domu. wie die Frau im Hauſe iſt, ſo iſt auch die Magd, iaka pani w domu, taka też y ſługa; ehrbare, uczściwa. reiche, bogata. vornehme, zacna. kluge, roztropna, abgelebte, zgrzybiała. verſoffene, piiaczka. die ſich ſchminkt, ktora ſię muska, gachuie, maluie. die vor Alter ganz krumm geht, ktora od ſtarości krzywo, pochyło chodzi. in alten Lumpen gehende, w ſtarych łatach chodząca. verſchlagene, wykrętna. verehlichte, zamężna.

X Frauen=

Frauendistel, oset biały, ein Kraut, ziele pewne.
Fraueneis, kamień, talk.
Frauenkloster, *n.* panieński klasztor.
Frauenknecht, *m.* żonie posłuszny, żony słuchaiący we wszystkim. der seiner Frauen unterthan ist, ktory swoiey żonie poddany iest.
Frauenmantel, *m.* płaszczyk białogłowski.
Frauenstand, *m.* płeć białogłowska.
Frauenvolk, *n.* białogłowy, kobiety.
Frauenzeit, *f.* miesiące.
Frauenzimmer, *n.* mieszkanie białogłoskie, pokoy białogłoski, panieński, Ort, wo sich das Frauensvolk aufhält, gdzie kobiety mieszkaią. 2) weibliche vornehme Person, kobieta iaka zacna, pani, panna. 3) ein ganzer Haufe derselben, cały orszak kobiet, nazywa się także tym imieniem.
Frech, srogi, dziki. einen desto mehr machen, kogo uczynić tym sroższym, dzikszym. frech und verwegen aus Unverstand seyn, dzikim y zuchwałym być z głupstwa.
Frech, *adv.* dziko, zuchwale. umher reiten, ieździć. reden, mowić. frech und heftig auf einen schmähen, dziko y żwawo na kogo łaiać. sich aufführen, sprawować się.
Frechheit, *f.* zuchwałość. eines zurück halten, srogość czyią zatrzymać. ungezähmte, nieugłaskana srogość. unerträgliche, nieznośna. unterdrücken, zuchwałość czyią przytłumić. es ist eine Frechheit bey ihm, taka iest w nim zuchwałość.
Fregatte, *f.* Art eines Schiffes, fregata, kształt statku morskiego.
Frejus, (Freschl) Freius, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi. *potac.* Forum Iulii.
Fremd, obcy, cudzoziemski, cudzy, Vogel, cudzoziemski ptak. fremde Völker, cudzoziemskie, obce, narody. Oerter, mieysca. fremder Mann, cudzoziemiec. fremde Frau, cudzoziemska pani. fremde Sache, Händel, obca rzecz, obce sprawy; cudzy. mit fremden Dingen freygebig seyn, z cudzego być hoynym. fremde Sprachen, und Sitten, cudzoziemskie ięzyki, y obyczaie. einführen in eine Stadt, wprowadzić do iakiego miasta; nie zwyczayny. dieses ist mir fremd, to iest rzecz dla mnie nie zwyczayna.
Fremde, *f.* ta, przychodnia, gość.
Fremde, die, *f.* obce, cudze kraie. in der Fremde leben, w cudzym kraiu żyć. in die Fremde gehen, w cudze kraye iechać. aus der Fremde wieder kommen, z cudzych kraiow powrocić. in der Fremde seyn, w cudzych kraiach być.
Fremder, *m.* cudzoziemiec. die Fremden aus der Stadt treiben, cudzoziemcow z miasta rugować. weder Bürger, noch Fremder, ani obywatel, ani cudzoziemiec.
Fremdgierig, lubiący cudzoziemskie rzeczy.
Fremdling, *m.* obcy, cudzoziemiec, gość, in einer Sache seyn, cudzoziemcem, gościem być w iakiey rzeczy; in einer Stadt seyn, w iakim mieście być. ein Fremdling genannt werden, cudzoziemcem być mianowanym.
Fremdlingin, *f.* cudzoziemka, obca, gość. von Corinth eine arme alte Frau, z Koryntu, uboga, stara, kobieta.
Frequenz, *f.* ludzi siła.
Frescarnolo, Stadt im Mayländischen, Freskarnola, miasto w Medyolańskim.
Freßbauch, *m.* kałdon, brzuszysko.
Freßbegierde, *f.* łaknienie, iakobyś mowił: o tym, ktory się nażrzeć nie może.
Fresse, *f.* Maul, *n.* gęba, paszczeka, pysk. einem in die Fresse, auf das Maul schlagen, komu w pysk dać, kogo w pysk uderzyć.
Fressen, żreć, etwas, co, mit vollem Maule, daß die Backen strotzen, żreć co całą gębą, że się aż wydmie, wytka. alles, wie es einem vor das Maul kömmt, żreć wszystko co przed gębę przydzie; die Stücke Brod, kawałki chleba żreć. das Wiesel hat die Maus hurtig gefressen, łaska prędko mysz ziadła. das Pferd frißt nicht gern, koń nie rad żre; fressen und saufen, żreć y żłopać, t. i. pić. die Kosten hergeben, daß einer fressen und saufen kann, kosztu dodawać drugiemu, aby żarł y żłopał. in sich fressen, pożreć w sobie, den Verdruß, utrapienie. nicht nur den Haß fressen, sondern auch verdauen, nie tylko pożreć w sobie nienawiść, ale też y strawić. um sich fressen, w koło siebie pożerać. das Feuer frißt um sich, ogien pożera koło siebie. das Geschwür frißt um sich in die Tiefe und Breite, wrzod pożera koło siebie w szerz y w głęb.
Fressen, das, *n.* żarcie, pożeranie.
Fresser, *m.* żarłok.

Fresserey, *f.* żarłostwo. 2) Schwelgerey, biesiadowanie iedząc y piiąc.
Fresserinn, *f.* żarłoczka.
Freßhaft, żarłoczny, obżarty, obżartuch, nienaiadek.
Freßhaftigkeit, *f.* żarłostwo, obżarstwo.
Fressig, żarłoczny, obżarty.
Freßkrankheit, *f.* obżarstwo, choroba taka żołądka, że człowiek na zbyt ieść chce.
Freßmaul, *n.* pysk, obżarty, co żre wiele.
Freßschwester, *f.* żarłoczka, obżarta, ktora wiele iada, albo biesiady przy iedzeniu do pomaga.
Freßwanst, *m.* kałdun obżarty, nie napchany, unersättlicher, nienasycony.
Freßwinkel, *m.* kąt do iedzenia.
Freude, *f.* radość, wesele, gemeine, powszechna, falsche, fałszywa; unersättliche, nienasycona; allzugroße, zbytnia; stete und volle, trwała y zupełna; unverhoffte, niespodziewana; jählinge, nagła. Freude haben, radość mieć. sich eine falsche Freude machen, czynić sobie fałszywą radość. einem die Freude verdoppeln, tyle dwoie komu radości przyczynić. der für Freude kaum bey sich selber ist, ktory od radości, prawie od siebie odszedł. dem für Freude die Augen übergehen, ktoremu łzy idą od radości. einem eine vergebliche Freude machen, daremną komu radość czynić. einem zur Freude seyn, bydź komu radością weselem; unmäßige, niezmierna radość; eitele, prożna; wunderbare, przedziwna; plötzliche, nagła. woher Freude empfinden, uczuć z czego radość. voller Freude seyn, być radości pełnym. seinen Feinden eine Freude verursachen, swoim nieprzyiacielom radość czynić. die Freude hat nicht lange gewähret, radość nie długo trwała. dem die Thränen für Freuden in die Augen treten, ktoremu łzy od radości płyną. die Freude entbehren müssen, musieć nie mieć radości. es haben alle über dessen Erhaltung ihre Freude empfunden, z iego zachowania wszyscy radość, wesele uczuli. für Freuden fast zerspringen, ledwie się nie rozpęknąć od radości. sich eine heimliche Freude machen, potaiemną radość sobie czynić, cieszyć się potaiemnie. Freude an den Pferden haben, ukontentowanie mieć w koniach; an dem Anschauen eines Dinges Freude haben, mieć ukontentowanie w patrzeniu na iaką rzecz, mieć radość z przypatrowania się iakiey rzeczy. 2) Freudenfest, *n.* wesołe dni; = anstellen, wesołe dni postanowić, naznaczyć.
Freudengeschrey, *n.* okrzyki radosne, wesołe.
Freudenlied, *n.* wesoła piosnka, radosna pieśń.
Freudenmahl, *n.* wesoła zabawa, ochota, bankiet.
Freudenreich, *adj.* wesoły, Tag, dzień.
Freudenspiel, *n.* komedya, *wesoła gra.*
Freudensprung, *m.* skakanie od radości, über etwas thun, skakać od radości z czego.
Freudenstadt, *f.* Ort im Würtembergischen, Freydenstat, miasto w Wirtemberskim.
Freudentag, *m.* dzień wesoły, einem bescheren, komu dzień wesoły uczynić.
Freudentanz, *m.* taniec wesoły; = halten, wesoły taniec sprawiać.
Freudentrunk, *m.* zpełnienie kielicha, z radości.
Freudenvoll, *adj.* pełny radości.
Freudenzeichen, wenn einer mit dem Maule schmatzt, posmuknienie, kiedy kto gębą posmukuie.
Freudig, *adj.* wesoły. er schweift freudig auf dem Markte herum, wesoły sobie chodzi po rynku. mit freudigem Gemüth den Krieg anfangen, wesołym sercem woynę zaczynać.
Freudig, *adv.* wesoło, radośnie.
Freudigkeit, *f.* wesołość, radość, ochota. große Freudigkeit einem machen, wielką ochotę w tym uczynić; sich des gemeinen Wesen annehmen, do bronienia albo do służenia Rzeczypospolitey. Freudigkeit der Hunde im Jagen, ochota psuw w polowaniu. man muß die Freudigkeit des Gemüths haben, trzeba mieć umysłu ochotę do czego. was für eine Freudigkeit fand sich bey dem Rathe? co za radość, co za ochota znaydowała się w Senacie?
Frevel, *m.* złość, krzywda, niesłuszność.
Flevler, *m.* krzywdzący, letkomyślny, złośliwy.
Frevelhaft, *adj.* złośliwie, z krzywdą.
Freveln, krzywdę czynić.
Freventlich, *adj.* krzywdzący. einen mit freventlichen Worten angreifen, kogo krzywdzącemi słowami zaczepić.
Freventlich, *adv.* z krzywdą, niesłusznie, płocho, letkomyślnie.
Freuen, sich, cieszyć się, radować się, gar sehr, ungemein, nader, niepospolicie; stets, unaufhörlich, statecznie, nieustannie. sich freuen, daß der Brief angenehm gewesen, cieszyć się, że list był

był przyiemny; über sein vortreffliches Gut, cieszyć się swoim przed nim dobrem; sehr über eines Wohlergehen, bardzo się cieszyć z cudzey pomyślności; sich ingeheim, skrycie się cieszyć; eines wegen in etwas, cieszyć się z czego dla kogo; über eines Verdruß, z cudzego żalu; bey dem Verdrusse, cieszyć się w kłopócie; offenbarlich, iawnie; über seine schönen Werke, swoiemi pięknemi dziełami, albo cieszyć się ze swoich pięknych dzieł; bey allem Seufzen, cieszyć się podczas ięczenia wszystkich; eines wegen, z czego; über aller Wohlfahrt, z powodzenia dobrego wszystkim; vergeblich, daremnie, prożno, się cieszyć. sie haben sich sehr darüber gefreuet, oni się bardzo z tego ucieszyli.

Freund, *m.* przyiaciel, dem Gemüthe nach, sercem, w sercu. geneigter, życzliwy. beständiger und treuer, wierny. untreuer, niewierny. dienstfertiger, do przysługi prędki. ergebener, kochaiący y szanuiący. aufrichtiger und redlicher, szczery y rzetelny. der nur mit einem essen und trinken will, przyiaciel na to aby iadł y pił. angenehmster, nayprzyiemnieyszy. vertrauter, nayściśley złączony. ich habe einen guten Freund an ihm, z niego mam dobrego przyiaciela. der Wohnung und Conversation nach, przyiaciel poufały co do mieszkania, iako y do konwersacyi. geheimer, naytaiemnieyszy. der Verwandschaft nach, według pokrewieństwa, krewny. dessen Betragen sich wohl schickt, ktorego postępki są przyzwoite przyiaźni. einem einen zum Freunde machen, komu kogo przyiacielem uczynić. einen Freund an einen bekommen, przyiaciela dostać w kim. eines seyn, bydź czyim przyiacielem. den Freund erwehlen, przyiaciela wybrać. darzu behalten, przyiaciela ochraniać. mein sehr guter Freund ist er, moy bardzo dobry przyiaciel on iest. er hält mich für seinen guten Freund, on mie ma za swoiego dobrego pryiaciela. wir sind alte Freunde mit einander, iesteśmy sobie dobrzy przyiaciele. mit einem wieder Freund werden, bydź znowu czyim przyiacielem, albo za przyiaciela mieć.

Freundgen, *n.* przyiaciołek, maleńki przyiaciel, przyiacielek.

Freundin, *f.* przyiaciołka.

Freundlich, ludzki. gegen alle, ku wszystkim. sich gegen einen in allen freundlich erweisen, ludzkim się we wszystkim pokazać dla kogo. freundliche Leute, ludzcy ludzie. freundliche Rede, ludzka mowa. freundlicher Wunsch, ludzki człowiek, im Reden, w mowie.

Freundlich, *adv.* ludzko, z ludzkością. einen aufs freundlichste anreden, z naywiększą ludkością mowić z kim. handeln, verfahren, traktować czynić. einen grüssen, kogo pozdrowić, komu kłaniać. einladen, zapraszać. sich erweisen, ludzko się pokazać przeciwko komu.

Freundlichkeit, *f.* ludzkość. findet sich bey einem, znayduie się w kim. die Leute durch seine Freundlichkeit gewinnen, iednać sobie, ludzi, przez swoię ludzkość. Freundlichkeit ist mit der Ernsthaftigkeit verknüpft, ludzkość z powagą zpięta. der Worte, ludzkość słow. an eines jungen Menschen Freundlichkeit sein Vergnügen haben, mieć ukontentowanie w przyiaźni iakiego młodego człowieka. Freundlichkeit gewinnet der Leute Liebe, ludzkość iedna miłość u ludzi.

Freundlos, der keinen Freund hat, bez przyiaciela, ten ktory żadnego przyiaciela nie ma.

Freundschaft, *f.* przyiaźń, dem Gemüthe nach, co do serca; angenehme, przyiemna; einträchtige, zgodna; feste, mocna, gute und vergnügliche, dobra y luba; besondere, osobliwa, alte, stara, dawna, wahre, prawdziwa; große, wielka; beschwerliche, przykra; beständige, stateczna; dienstfertige, prędka do przysługi; sehr geringe, uprzeyma; angenehme und liebesvolle, przyiemna y miłości pełna; unverbrüchliche, niezłamana, mäßige, śrzednia; vollkommene, doskonała, falsche, fałszywa, treue, wierna; sehr nützliche, nawet pożyteczna; stete, ewig währende, stała, wiecznie trwaiąca; unbeständige, niestateczna; verstellte, zmyślona; die von Jugend an sich entsponnen und mit den Jahren zugenommen, ktora się w młodości zaczęła y z laty urosła. eines Freundschaft suchen, verlangen, darnach streben, czyiey przyiaźni szukać, pragnąć, zabiegać o nię; sich zuwege bringen, erlangen, na przyiaźń sobie zarobić, przyiaźń sobie ziednać; stiften, machen, przyiaźń zabrać z kim, zpoić, zkleić; mit einem aufrichten, przyiaźnią się z kim złączyć. in Freundschaft mit einem gerathen, do przy-

przyiaźni swoiey przyiąć. in Freundschaft mit einem verwickelt werden, przyiaźnią być związanym z kim; poprzyiaźnić się, mit einem halten, hegen, trzymać z kim przyiaźń, zachowywać; in Freundschaft mit einem leben, w przyiaźni żyć z kim; anfangen, przyiaźń zacząć z kim; bestätigen, befestigen, fest setzen, utwierdzić, umocnić, ugruntować; unterhalten, utrzymywać; brechen, złamać przyiaźń; aufheben, zerreißen, znieść, rozerwać przyiaźń. einem die Freundschaft aufsagen, aufkündigen, komu wypowiedzieć przyiaźń, podziękować za przyiaźń; nicht eingehen wollen, niechcieć wchodzić w przyiaźń; sich deren entziehen, unikać od przyiaźni, umykać; fahren lassen, porzucić przyiaźń, zaniechać przyiaźni. die Freundschaft nimmt zu, przyiaźń rośnie, przyiaźni przybywa; breitet sich aus, rozszerza się; bestehet, bleibet, trwa, rozszerza się; vergehet, upada; entstehet, wynika. Freundschaft verursachen, przyiaźń sprawić; darzu Gelegenheit geben, okazyią do niey dać. mit einem in der Freundschaft stehen, bydź w przyiaźni z kim; vergrößern, przyiaźń powiększyć; trennen, przyiaźń rozerwać; nicht mehr hegen, więcey nie mieć z kim przyiaźni; eines beraubet werden, bydź pozbawionym przyiaźni czyiey; wieder mit einem erneuern, znowu z kim odnowić; beständig fortsetzen, statecznie dotrzymywać. wir hegen eine alte Freundschaft unter uns, mamy z sobą dawną przyiaźń. einen seiner Freundschaft würdigen, uraczyć kogo swoią przyiaźnią, godnym sądzić swoiey przyiaźni. der Freundschaft wahrnehmen, przyiaźń zachowywać; beybehalten, utrzymywać; verringern, umnieyszyć. s. Blutsfreundschaft.

Freundschaftlich, przyiacielski.

Frey, *adj.* wolny, Gemüth, umysł. frey von solcher Verspottung, wolny od takich żartow; von aller Gemüths-Zerrüttung, od wszelkiego w umyśle pomięszania. die Plünderung der Bundsgenossen hat ihm frey gestanden, zrabowanie Zprzymierzonych wolne mu było. es hat ihm frey gestanden, sich zu zeigen, wolno mu było pokazać się. wer von einer freyen Mutter gebohren worden, ist frey, kto się z wolney matki urodził, wolnym iest. frey von Begierden, wolny od żądz; im Reden, wolny w mowie. wenn mir alles frey stünde, gdyby mi było wszystko wolno; von dem Gesetze, wolny od prawa. freyes Gemüths seyn, bydź wolnego umysłu, wolnym umysłem; von allen Unkosten und Verrichtungen, od wszelkich kosztow y posług; von Abgaben, von allen Dingen, od podatku, od wszech rzeczy. freyes Volk, wolny Lud. was man ohne Entgeld hat oder thut, co kto bez zapłaty darmo ma, albo czyni. freye Herberge, wolna gospoda. freyer und sein eigener Herr, wolny y sam sobie Pan właśny. freye Künste, Wolne, Swobodne sztuki. freye Wohnung haben, mieć wolne mieszkanie, darmo. freyen Willen haben, mieć wolność, mieć wolną moc czynić. freyen Lauf lassen den Thränen, dać wolność łzom, pozwolić łzom. das Lager an einem freyen Orte aufschlagen, obozem stanąć na mieyscu otwartym. von freyen Stücken, dobrowolnie, hab ichs versprochen, to ia obiecałem. auf freyen Fuß stellen, na wolney nodze postawić kogo, t. i. uwolnić od czego. frey von der Sorge werden, być wolnym od starania, od troski; von dem Elende, od biedy; von der Straßenräuberey, od rozboiow po drogach, po gościncach; von einem schädlichen Frieden, od szkodliwego pokoiu. freye Reichs-Stadt, wolne Cesarskie miasto.

Frey, *adv.* wolno, leben, żyć. reden, mowić. das Maul gebrauchen, usta trzymać, ust zażywać. sich erweisen, pokazywać się. bewegt werden und mit grossem Muthe alles sagen, wolno być poruszonym, y z wielką odwagą wszystko wolno mowić. frey auf einen losziehen, wolno na kogo słowami w mowie wiechać, wsieść. er sagt frey, was er meynt, wolno mowi, co myśli. frey mit einander umgehen, wolno społem żyć, przestawać. frey stellen einem die Art des Todes, wolne dać obranie komu, sposobu śmierci. dem alles frey stehet, ktoremu wszystko wolno. frey sagt ein jeder von einem andern, wolno mowi każdy o drugim.

Freybeuter, wolny rabuś, drab.

Freyberg, Freyberga, Stadt in Meissen, miasto w Misnii.

Freyburg, Freyburg, Stadt im Brißgau, miasto w Brysgawskim w Szwabii.

Freyen, żenić się, ożenić się. so die Rede von einer Mannsperson ist, gdy mowią

wią o męſzczyznach, żonę poiąć, wziąć; wenn ſie von einer Frauensperſon iſt gdy zaś o kobietach, znaczy: iść za mąż. gern wollen freyen, chcieć ſię ożenić, oder, iść za mąż. keine Luſt zu freyen haben, nie mieć chęci do ożenienia ſię, oder, do iścia za mąż. um eine freyen, ſtarać ſię o ktorą.

Freyen, das, *n.* ożenienie, żenienie ſię, iście za mąż.

Freyer, *m.* der um eine zur Frau anhält, konkurrent, co ſię o ktorą ſtara. Freyers Gedanken haben, o ożenieniu myśleć.

Freyersmann, *m.* ſwat.

Freygeben, uwolnić. ſ. freylaſſen. 2) wolno puścić, zoſtawić. daß es nehmen mag, wer da will, aby mogł wziąć każdy, komu ſię podoba.

Freygebig, choyny, ſzczodrobliwy, datny. gegen einen, dla kogo. mit dem Gelde, w dawaniu pieniędzy. iſt er mit dem Maule, wenn es aber zur That kommt, iſt es nichts choyny w uſtach, w gębie, ale kiedy do uczynku przyidzie, to nie ma nic. er iſt allezeit ſehr freygebig geweſen, on był zawſze bardzo choynym. ſich erweiſen, choynym, datnym, ſzczodrobliwym ſię pokazać.

Freygebig, *adv.* ſzczodrobliwie, choynie.

Freygebigkeit, *f.* ſzczodrobliwość, datność, choyność. mit größter Freygebigkeit geben, z naywiękſzą ſzczodrobliwością dawać. beſonders große, oſobliwie wielka. merkwürdige, uważania godna. ſtete, nie uſtanna. geringe, ſkąpa. gütige, dobrotliwa. vorſichtige, opatrzna. mäßige, pomierna. von Natur zur Freygebigkeit geneigt ſeyn, z urodzenia do hoiności być skłonnym. dem gemeinen Volke erweiſen, ſzczodrobliwość poſpolſtwu wyświadczyć.

Freygebohren, wolno urodzony. Römiſche Bürger, Rzymski mieſzczanin. ein Weibſen zu Falle bringen, wolno urodzoną o upadek przyprawić. Knaben, wolno urodzeni młodzieńcy.

Freygebohrne, *f.* wolno urodzona.

Freygebohrner, *m.* wolno urodzony.

Freygehalten, cudzym koſztem trzymany, żywiony, karmiony.

Freygelaſſen, wolno puſzczony, wolnością darowany.

Freygelaſſene, wolno puſzczona, wolnością darowana.

Freygelaſſener, wolno puſzczony, uwolniony, wolnością darowany.

Freygeſprochen, wolnością darowany.

Freyhalten, na ſwoim koſzcie, kogo trzymać, ſwoim koſztem, kogo żywić, karmić.

Freyhaus, *n.* wolny dom, das keine Gaben geben darf, ktory nie powinien żadnego podatku płacić, żadney daniny dawać; dom bezpieczeńſtwa, darinne einer ſeine Sicherheit findet, w ktorym kto ſwoię bezpieczność znayduie.

Freyheit, *f.* wolność, ſwoboda, alte, dawna, ſichere, pewna; gemeine, poſpolita, ſüße, angenehme, słodka, przyiemna; unmäßige, nie pomiarkowana, allzugroße, zbytnia, ruhige, ſpokoyna; beſondere, herrliche, oſobliwa, przednia, einige, iedyna; von den Vorfahren ererbte, od przodkow dziedziczona; vorige, przeſzła, öffentliche, publiczna, gefährliche, niebezpieczna; einem eine größere geben, zugeſtehen, dawać komu większą wolność przyznawać; bekommen, nabyć wolności; wieder erhalten, odzyskać wolność; behalten, trzymać ſię przy wolności; benehmen, wolność komu odebrać; fahren laſſen, wolności odſtąpić; verlieren, utracić; wieder erlangen, znowu odzyskać; darein ſetzen, wolność dać; erhalten, utrzymywać. Beſchützer, Rächer der Freyheit, obrońca, zaſtępca wolności. Freyheit, wolność życia, von Verrichtungen, od intereſow, od zatrudnienia; von Kriegsdienſten, od woienney służby; von der Arbeit zuſtehen, wolność od pracy przyznawać komu; von öffentlichen Amtsverrichtungen haben, od publicznych urzędow wolność mieć; von Abgaben, wolność od podatkow; einem zugeſtehen, komu przyznać, nadać; von der Strafe, od kary; durch ſeine Verdienſte erlangen, wolność od kary ſwoiemi zasługami otrzymać; angebohrne, wrodzona wolność, angemaßte, niezmierna; unverſchämte, niewſtydliwa, bezwſtydna, unerträgliche, nieznośna; junger Leute, młodych ludzi, liederliche, ſwywolna, unmäßige, niezmierzona; den Knaben zu ſpielen verſtatten, dzieciom wolność dać do grania. von einem Freyheit haben zu dichten, mieć od kogo wolność zmyślania; er mißbraucht ſeine, źle zażywa wolności; wolne mieyſce, Ort, worinne man frey iſt, mieyſce, w ktorym kto ieſt wolnym y bezpiecznym; ſich dahin retiriren, flüchten, do tego mieyſca

ſię

się udać, uciec; anordnen, stiften, mieysce wolne, naznaczyć, postanowić; dahin seine Zuflucht nehmen, ucieczkę mieć do tego mieysca.

Freyheitsbrief, m. przywiley, swoboda, wolność.

Freyheitsort, m. mieysce bezpieczeństwa.

Freyherr, m. Baron.

Frey heraus, otwarcie, rzetelnie, wynurzonym sercem; etwas gestehen, co wyznawać; etwas sagen, co mowić, vor Gerichte, przed sądem.

Freyherrschaft, f. Baronat, Barońśtwo.

Freylassen, wolno puścić, na wolność puścić, uwolnić, seine Knechte, swoich niewolnikow. warum hat er sie aber frey gelassen? na co ią uwolnił.

Freylasser, m. uwalniacz, ten co uwalnia, co na wolność puszcza, wolnością daruie.

Freylassung, f. uwolnienie, na wolność puszczenie.

Freylich, zapewne, prawda.

Freymachen, wolnym uczynić, einen wovon, kogo od czego.

Freymüthig, adj. rzetelny, przy wrodzoney wolności.

Freymüthig, adv. z wrodzoną wolnością, bekennen, uznać; reden, mowić; von etwas, o czym.

Freymüthigkeit, f. wrodzona wolność, poufałość. sehet, mit was für Freymüthigkeit sie reden, patrzay z iaką poufałością, z iak wolnym wynurzeniem myśli oni mowią.

Freysingen, Stadt in Bayern, Freyzynga, miasto w Bawaryi.

Freysprechen, rozgrzeszyć, wolnym od grzechu oznaymić; einen vor dem Gerichte, u sądu niewinnym kogo osądzić, uznać.

Freystadt, freye Stadt, Wolne Miasto, des heiligen Römischen Reichs, Swiętego Pańśtwa Rzymskiego. Name einiger Oerter, imie niektorych mieysc, miast.

Freystatt, f. ucieczki mieysce, wolności mieysce.

Freystehen, wolno być, co komu, etwas einem.

Freystellen, wolno puścić, zostawić, daß es nehme, wer da will, aby to wziął kto chce.

Freystunden, plur. wolne godziny od czego, dopadkowe, w ktore dopadkiem można co robić.

Freytag, m. piątek.

Freyung, f. staranie się o Pannę w Małżeństwo, konkurencya.

Freywerber, m. swat, ktory swata kawalera z Panną, z Panią. f. Freyersmann.

Freywillig, adj. dobrowolny, Unsinnigkeit, f. dobrowolne szaleństwo; Tod, dobrowolna śmierć; That, dobrowolny uczynek; Soldat, żołnierz, *Wolonter*, ochotnik.

Freywillig, adv. dobrowolnie, z dobrey woli, nie z rozkazu, nie z musu; einem folgen, iść za kim; etwas thun, co czynić; thue ich es, z dobrey woli to ia czynię; zu einem kommen, do kogo przyiść; einem etwas versprechen, komu co obiecać; sich eine Krankheit zuziehen, choroby się iakiey nabawić; sich der Kinder berauben, dobrowolnie się dzieci pozbawić.

Freyzettel, m. list swobodny, wolności, od czego.

Friaul, Landschaft in Italien, Fryol, kraina we Włoszech. *potac.* Forum Iulii.

Fricento, Stadt im Neapolitanischen, Frycento, miasto w Neapolitańskim.

Friedbrüchig, pokoyłomca, przymierzołomca.

Friede, m. pokoy, gewisser, sicherer, pewny, bezpieczny; langwieriger, długotrwaiący; brüderlicher, braterski; noch nicht genugsam fester, nie dosyć ieszcze mocny; anständiger, uczciwy, przystoyny; unbilliger, ungerechter, niesłuszny, niesprawiedliwy. Friede zur See, pokoy na morzu, erwünschter, pożądany; gefährlicher, niebezpieczny; steter, nieprzerwany, ewiger, wieczny, stiller, cichy, beständiger, stały; schädlicher, bezecny, szpetny, nützlicher, pożyteczny; wieder erlangter, odzyskany; bestätigter, potwierdzony; verstellter, zmyślony; einmüthig geschlossener, iednomyślnie zawarty, uczyniony; mit einem machen, z kim uczynić; mit einem haben, z kim mieć; einem verschaffen, pokoy komu przynieść, dać. einen Frieden sicher und stille geniessen, pokoy pewnego y bezpiecznego używać; durch einen mit einem bestätigen, fest schließen, utwierdzić, umocnić przez kogo z kim; unter einigen stiften, pokoy zrobić, ustanowić między niektoremi; zur See zuwege bringen, pokoy na morzu uczynić. einen mit Frieden gehen lassen, z pokoiem, w pokoiu kogo odprawić, pożegnać, puścić; mit einem halten, pokoy z kim chować.

chować. des Friedens genießen, pokoiu używać, cieszyć się pokoiem. wieder Hoffnung zum Frieden bekommen, znowu mieć nadzieię pokoiu. etwas bey Friedenszeit und Ruhe erlangen, nabywać czego w pokoiu y spoczynku. Friede dem Gemüthe geben, die Gemüther zufrieden stellen, umysły uspokoić, do pokoiu umysły przyprowadzić. um Friede bitten, o pokoy prosić. seinen Sinn auf den Frieden richten, myśl, umysł do pokoiu obracać, obrocić; schließen, pokoy zawrzeć; auf einen gewissen Fuß, pokoy zrobić w pewne kondycye. im Frieden leben, w pokoiu żyć. den Frieden stören, pokoy mięszać; umstoßen, pokoy zerwać; zu Lande und Wasser herstellen, na ziemi y na wodzie pokoy zrobić; Vorschläge darzu thun, kondycye do pokoiu podać; auf keine Art eingehen wollen, żadną miarą niechcieć kondycyi do pokoiu przyiąć. laß mich mit Frieden, day mi pokoy, zostaw mię w pokoiu. zufrieden seyn, być kontent z czego, przestać na czym.

Friedberg, Name unterschiedener Oerter, Fridberga, imie rożnych mieysc.

Friedebringend, pokoy niosący.

Friedenmacher, *m.* pokoiuczyńca, pośrzednik. s. Friedensstifter.

Friedensbote, *m.* posłaniec o pokoy.

Friedenshandlung, *f.* traktowanie o pokoy, uspakaianie, poszrzodkowanie, *medyacya*; sich mit darein mengen, mieszać się do poszrzodkowania, do uspakaiania.

Friedensrock, *m.* szata, ktorey pod czas pokoiu zażywaią.

Friedensschluß, *m.* zawarcie pokoiu. 2) napisany pokoy, na piśmie zawarty, traktat, wie er zu Papier gebracht worden, jak iest na papierze napisany.

Friedensstab, *m.* laska, ktorą pokoyniosący trzyma.

Friedensstifter, *m.* poszrzednik, iednacz pokoiu.

Friedensstiftung, *f.* pokoiu iednanie.

Friedensstörer, *m.* kłutnik, pokoiu rozrywca, niespokoyny.

Friedensstörerin, *f.* kłutniczka, niespokoyna.

Friedensstörung, *f.* pokoiu zamięszanie, zkłucenie.

Friedenstractaten, *plur.* traktaty pokoiu. sich darauf einlassen, traktować o pokoy.

Friedensvorschläge, *plur.* kondycye do pokoiu. thun, podawać; annehmen, eingehen, przyiąć, przystać na. nie. verwerfen, odrzucać, nie przyimować.

Friedenszeit, *f.* czas pokoiu, kiedy woyny nie ma.

Friedenwalde, Fridenwalda, Stadt in Hessen, miasto w Haskim Landhrabstwie

Friedeschild, *m.* obrona pokoiu. ist er zwischen solchen Leuten, węzłem on iest pokoiu między takowemi ludźmi.

Friedfertig, prędki, skłonny do pokoiu, spokoynie.

Friedfertigkeit, *f.* prędkość, chęć do pokoiu, prędkość do dania się przeprosić.

Friedland, Nahme unterschiedner Oerter, Fridland, imie rożnych mieysc.

Friedlich, ruhig, spokoyny, cichy. friedliches Volk, spokoyny lud. friedliche Rede, spokoyna mowa.

Friedlich, *adv.* spokoynie. durch ein Land reisen, przez iaki kray iechać. friedlich und verträglich mit den Seinigen leben, spokoynie y zgodnie ze swoiemi żyć.

Friedliebend, pokoy kochaiący.

Friedlingen, Ort im Badenschen, Fridlinga, miasto w Badeńskim.

Friedrichsburg, Ort in Dännemark, miasto w Danii.

Friedrichsöde, Ort in Jütland, Fridchseda, miasto w Iutlandyi.

Friedrichsstadt, *f.* Frydensstad, miasto Frydrysztada, Stadt in Schleßwig, miasto w Szleszwickim.

Frieren, ziębnąć. heftig in den Winterquartiren, mocno na zimowych leżach. zusehen, daß das Gesinde nicht friere, dozrzeć, aby czeladź nie ziębła.

Friesländer, *plur.* Fryzyiczyk, z Fryzyi rodem.

Friesländisch, Fryzyiski.

Friesland, Fryzya, Ost-Friesland, Fryzya Wschodnia. West-Friesland, Fryzya Zachodnia.

Frisch, chłodny. etwas kalt, trochę zimny. frische Luft schöpfen, chłodzić się na dworze, chłodnego powietrza zażywać. Trunk, chłodny trunek. neu, jung, nowy, świeży. Andenken, świeża, pamięć. Obst, świeży owoc. Schmerz, nowy bol, nowa choroba. frisches Pferd, świeże konie. Butter, świeże masło. Wasser, świeża woda. auf frischer That, na świeżym uczynku. frische Armee, świeże woysko. es lösen frische die abgematteten ab, świeżi luzuią zfatygowanych. von frischen,

von forn an, za świeża, z razu. frisch und gesund, czerstwy y zdrowy. ist er wieder gekommen, zdrowy, czerstwy powrocił. einen frischen erhalten, kogo zdrowo zachować. wünschen, daß einer frisch sey, życzyć, aby kto był zdrow. znaczy też hurtig, munter, żyźwo, żartko. frischer Muth, żyźwy umysł. Pferd, żeźwy koń. und munter traben die Bestien reicher Leute, żeźwo, y zadarto idą bestye. desto frischer ist er geworden, tym żyźwieyszym się stał. frisch und munter sich zu etwas finden lassen, żeźwym y skorym znaleść się do czego. = und gesunden Leib haben, mieć żeźwe y zdrowe ciało. frische Kräuter vom Thaue, żeźwe ziela, trawy od rosy. frisches Alter, świeża starość. mit einem desto frischerm Volke fechten, potykać się z woyskiem tym żyźwieyszym. Rinde, Wunde, zielona skora, świeża rana. frisch sind die Wurzeln, korzenie są żywe.

Frisch, żywo, żyźwo. einen anreden, do kogo mowić. den Streit wieder anfangen, bitwę znowu zacząć. vertheigen, obronić. ansehen, przypatrywać się. gewagt ist halb gewonnen, żyźwo śmiało odważona, w połowę wygrana. frisch auf! daley co żywo!

Frischhaf, Meerbusen in der Ost = See, Gopło Morskie.

Frist, *f.* czas, fryszt, czasu przeciąg. nach einer langen Frist ist alles geändert worden, długim przeciągiem czasu wszystko się odmieniło; = ist die Freundschaft aufgehoben worden, przyiaźń zniesiona iest; = von 30 Tagen sich zu bedenken haben, trzydzieści dni mieć frysztu, do namyślenia się; = wird nicht zugestanden, nie będą pozwolone. 2) in Gerichtsdingen, w sprawach sądowych, przedłużenie, odłożenie do iakiego czasu; keine geben, żadnego nie pozwolić. ein Tag darzwischen, als einige Frist, dzień ieden w tym, iedyny fryszt; einem zugestehen, komu pozwolić; einem Beklagten, obwinionemu, pozwanemu.

Fristen, przedłużyć czas, einem das Leben, komu życie.

Fristung, *f.* przedłużenie, przeciągnienie czasu.

Fritz, ein Manns = Name, Fridrik, imie męskie.

Fritzlar, Stadt in Hessen, Frizlara, miasto w Haskim Landhrabstwie.

Fröhlich, *adj.* wesoły, Leben, życie. mit fröhlichen Augen ansehen, patrzyć wesołym okiem; = Gastgebot, wesoła ochota, kompania, zaproszenie, zabawa, gości; = fröhlicher Tag, wesoły dzień; = Gemüth, wesoły umysł; = Brief, list. mit fröhlichem Gesicht einem gratuliren, wesołą twarzą komu winszować. fröhlich und mit Courage herumschwärmen, wesołym y ochotnym biegać wszędzie, obiegać.

Fröhlich, *adv.* wesoło, leben, żyć; essen und trinken, ieść y pić.

Fröhlichkeit, *f.* wesołość, große, wielka. wunderbare, dziwna. voller Fröhlichkeit, pełny wesołości. fahren lassen, verlieren, opuścić wesołość, utracić. die betrübten Zeiten damit versüssen, smutne czasy wesołością osłodzić. einen derselben berauben, kogo pozbawić wesołości. = erwecken, do wesołości pobudzić. sich der Fröhlichkeit ergeben, rozweselić się, iąć się wesołości. verursachen, sprawić wesołość. etwas darzuthun, do wesołości, dopomoc. woher empfinden, wesołości doznać zkąd. der Augen, oczow. ein Hertz voller Fröhlichkeit haben, mieć serce pełne wesołości.

Fröhnen, robić na kogo, dla kogo.

Fröhner, *m.* robotnik, naiemnik.

Fröhnung, *f.* robota, robienie, dla kogo, na kogo.

Frömmigkeit, *f.* pobożność, angenehme, przyiemna, merkwürdige, uwagi godna, besondere, osobliwa; unüberwindliche, nie przezwyciężona; gegen Gott, ku Bogu; vollkommene, zupełna. 2) Enthaltung vom Zorne, łagodność utrzymanie się od gniewu.

Fröschlein, *n.* żabka.

Fröstlein, *n.* zimneczko.

Froh, wesoły, Angesicht, wesoła twarz; seyn, być wesołym; über etwas, z iakiey rzeczy; werden, wesołym stać się; machen, wesołym uczynić.

Frohlocken, cieszyć się, radować się, wegen des Siegs, ze zwycięstwa.

Frohlocken, das, *n.* cieszenie się.

Frohlocker, *m.* cieszący się, weselnik, radośnik.

Frohlockerin, *f.* weselniczka, radośniczka.

Frohlockung, *f.* radowanie się, cieszenie się.

Fromm, *adj.* pobożny, gegen Gott, ku Bogu; tugendhaft, cnotliwy; = Knecht, sługa; fromm seyn, być; = werden, stać się pobożnym. wieder fromm werden, znowu się stać pobożnym. 2) ohne Zorn, bez gniewu, człowiek łagodny, łaskawy,

łaskawy, gegen einen, na kogo; sehr frommer, nader łaskawy, dobry, powolny.
Fromm, *adv.* pobożnie, handeln, czynić; sich aufführen, sprawować się.
Frommen, das, *n.* wygoda, schaffen, wygodę czynić.
Fron, *m.* Büttel, sługa mieyski, ceklarz.
Fron, Frone, *f.* Frondienst, *m.* robocizna, pańszczyzna, robota na pańskim, in etwas zu tragen, robociznę odrabiać w czym; so ein Lehnherr von einem Hause bekömmt, ktorą Pan od puszczenia domu, nabywa; mit Pferden und Wagen, fury, podwody, za powinność.
Fronbar, zu Frondiensten verbunden, co pańszczyznę, robociznę, posługę, z powinności odrabia.
Fronen, pańszczyznę, robociznę robić, posługi powinne z gruntu, z domu odbywać.
Fronleichnam, Boże Ciało.
Fronleichnams-Fest, *m.* Swięto Bożego Ciała.
Fronsac, Stadt in Frankreich, Fronsaka, miasto w Francyi.
Fronte, *f.* Czoło, pierwszy ogień, der erste Theil einer Schlachtordnung, naypierwsza część, szyku, Boiu. acht Bataillons auf die Fronte stellen, ośm Batalionow na czole, na pierwszy ogień postawić. die Cürassiers auf die Fronte stellen, Kiryssierow, Hussarzow na czele na pierwszym ogniu postawić. die Trouppen auf der Fronte weiter aus einander stellen, woysko na czole, na pierwszym ogniu, szerzey postawić. den Feind auf der Fronte angreifen, na czole naypierwey zpotkać się z nieprzyiacielem, na czoło nieprzyiaciela uderzyć.
Frontier, Gränze, granice, die Legion auf die Trierischen Frontieren in die Winterquartiere gehen lassen, Połki na zimowe leże wysłać na granice Trewirskie; - wohl verwahren, strzec granic.
Frontignan, (Frontingnang) Stadt in Frankreich, Frontygnana, miasto we Francyi.
Frontiniac, ein Wein von Frontignan aus Frankreich, Fronryniak, wino z Frontyniana z Francyi.
Frontir-Stadt, *f.* przygraniczne miasto obronne.
Fronton, (Frontong) Giebel, wierzch domu.
Frosch, *m.* gad, żaba, quacket, skrzeczy, kruczy, in Teichen, w stawach; grüner, zielona; röthlicher oder brauner, czerwonawa albo brunatna; wie sie sich in den Gärten befinden, iak się w ogrodach znayduią.
Froschlaich, *n.* miecz żabi.
Froschmäusler, *m.* ein Gedicht von dem Kriege der Frösche mit den Mäusen, bayka o woynie żab z myszami.
Froschpfeffer, *niby*, żabi pieprz, ein Kraut, ziele.
Frost, *m.* marżnienie, starker ist darauf gekommen, mocne za tym nastąpiło. Schaden vom Froste leiden, szkodę ponieść od zmarznienia. vom Froste starren, zdrętwieć. Körper, der Frost und Hunger ertragen kann, ciało, ktore może nieść zimno y głod, wytrzymałe na zimno y na głod.
Frostig, *adj.* zimny, zzięblły, niecierpliwy na zimno.
Frucht, *f.* owoc, sehr reichliche, obfity; gewisse, pewny, langwierige, trwały, geringe, drobny, heurige, tegoroczni; angenehme, miły, mürbe, łagodny; jährliche, roczny; neue, zeitige, nowy, wczesny; auserlesene, ungewisse, wyborny, brakowany, niepewny; außerordentliche, nadzwyczayny, nicht geringe, niepośrzedni; reife, dostały, dożrzały, späte, pożny, nierychły; frühzeitige, bardzo prędki, niewczesny; wilde, dziki, grüne, zielony; wohlschmeckende, smaczny; dürre, suchy, süße, słodki; der die Vögel nachgehen, ktory ptaki rady iedzą; za ktorym ptaki lataią; inländische, swoyski; von den neuen einem etwas wieder erstatten, z nowego, z nowych owocow, urodzaiow oddać co komu; - erndten, żąć urodzaie, zu rechter Zeit erndten und einbringen, na swoy czas pożąć y zebrać; reiche von einer Arbeit haben, mieć ofity owoc ze swoiey pracy; die Einsammlung und Verwahrung derselben, zebranie, zgarnienie, zgromadzenie y schowanie owocow; ein Jahr ums andere bringen, co drugi rok rodzić, owoc przynosić. 2) der Thiere, płod zwierząt, auch anderer Dinge, także y innych rzeczy, *mowi się*; die Thiere bringen allerley, rożne płody zwierzęta rodzą; - giebt der Acker, das Feld, daie rola, pole; zur Welt bringen, *owoc*, płod na świat przynieść; im Mutterleibe, płod, owoc w żywocie matki; unzeitige gebähren, niewczesny porodzić, poronić, porzucić; - abzutreiben suchen, szukać aby porzucić, zpędzić; die ersten, Erstlin-

Erstlinge derselben, pierworodny owoc, pierwiastki; des Weinstocks, winnicy.
Fruchtbar, *adj.* płodny, urodzayny, żyzny, buyny, Acker, rola, Baum, drzewo; Feld, pole, Ort, mieysce. fruchtbar machen, urodzaynym, żyznym uczynić.
Fruchtbar, *adv.* urodzaynie, żyzno. s. Fruchtbarlich
Fruchtbarkeit, *f.* urodzayność, płodność, żyzność, heuerige, przednia, pańska; stete, nieustanna; der Erde durch Einleitung des Wassers geben, urodzayność, żyzność sprawić w ziemi przez zprowadzenie wod. o elende Fruchtbarkeit der Frau! o mizerna, o biedna płodność tey Pani! eingepflanzte, wrodzona; der Felder, des Landes, des Erdbodens, pol, ziemi, gruntu.
Fruchtbarlich, *adv.* płodno, żyzno, urodzaynie.
Fruchtbringend, *adj.* urodzayny, żyzny; co rodzi dobrze y wiele; co obradza bardzo.
Fruchtlos, *adj.* płonny, nieurodzayny. s. Unfruchtbar. 2) vergebens seyn, daremnym być, *znaczy:* = machen, daremnym, nieurodzaynym uczynić. fruchtlos ablaufen, w niwecz się obrocić, wygnać; nie urodzić się.
Fruchtmangel, *m.* niedostatek zboża.
Früh, rano. heute früh, dzisiay rano. Morgen früh, iutro rano. sehr früh hab ich dieß geschrieben, bardzo rano ia to napisałem; = selbigen Tages, rano tegoż samego dnia. früh, da es noch dunkel war, rano, gdy ieszcze ciemno było. früh Morgens das Werk angreifen, bardzo rano, zaraz z rana wziąć się do roboty. von früh an bis auf den Abend, od rana aż do wieczora; so bald es nur Tag wird, iak tylko dnieie; vor Tage, przede dniem, nade dniem; przed świtaniem.
Frühjahr, *n.* wiosna. im Frühjahr, na wiosnę pod czas wiosny.
Frühling, *m.* angehender, wiosna, zaczynaiąca się; mittler, śrzod wiosny; kończąca się; zu Ende laufender, ku końcu się maiąca; regnichter, mokra, deszczysta; verstrichener, przeszła. bey angehendem Frühlinge, na wiosnę, z początku wiosny. Frühlings Anfang, początek wiosny; = ist bald da, wiosna się zbliża; ist angegangen, wiosna się zaczęła, nadeszła. die Annehmlichkeit desselben ist vorbey, przyiemność wiosny przeszła.
Frühlingszeit, *f.* wiosienny czas.
Früh morgens, rano.
Frühpredigt, *f.* ranne kazanie.
Frühstück, *n.* Morgenbrodt, śniadanie; halten, śniadanie ieść.
Frühstücken, śniadać, ieść, śniadanie.
Frühstücken, das, śniadanie.
Frühstunde, *f.* ranna godzina, poranek, rano.
Frühzeitig, niewczesny, das ist, nazbyt wczesny; Frucht, owoc. Weintraube, winna iagoda; Verstand, rozum; Todt, śmierć; Untergang, zeyście, z tego świata.
Frühzeitig, niewcześnie, nazbyt wczas; sterben, umrzeć; zu frühzeitig, prędko nazbyt przed czasem; Bürgermeister werden, Burmistrzem zostać.
Fuchs, *m.* ein Thier, lis, liszka, zwierz; schlauer, listiger, chytra, frant; kleiner oder junger, młoda. von einem Fuchse, lisi; dergleichen Leber, wątroba lisia z lisa; = Zunge, lisi ozor; listig, wie ein Fuchs, frant iak lis. Fuchs-Liebhaber, w lisach się kochaiący. es wohl leiden können, wenn ihm der Fuchs gestrichen wird, lubieć, kiedy się lis łasi koło niego, das ist, lubieć podchlebstwo.
Fuchsbalg, *m.* lisia skora.
Fuchsbelz, *m.* futro lisie, lis, lisy. ein Kleid mit Fuchsbelze gefüttert, suknia lisami podszyta, podbita.
Fuchsgrube, *f.* iama lisia.
Fuchsroth, lisawy, czerwonawy iak lis.
Fuchsschwanz, *m.* lisi ogon; den Fuchsschwanz streichen, łasić się, lisim ogonem potrącać; oder den Fuchsschwanz verkaufen, lisi ogon przedawać; das ist, podchlebiać. damit darüber hinfahren, głaskać, potrącać ogonem lisim, łasząc się.
Fuchsschwänzen, podchlebiać, łasić się. einem, komu. s. Schmeicheln.
Fuchsschwänzer, *m.* podchlebca; gerne hören, podchlebcow lubieć słuchać.
Fuchsschwänzerin, *f.* podchlebca, kobieta.
Fuchsschwänzerey, *f.* podchlebstwo. sich damit bey einem beliebt machen, uczynić się miłym komu przez podchlebstwo.
Fuder, *n.* fura; Heu, siana; Mist, gnoiu.
Fuentarabia, Fuentarabia, Stadt in Spanien, miasto w Hiszpanii, *poł.* Fons rapidus.
Fug und Recht, prawo, ist es, iest to. mit Fug und Recht nicht länger wo seyn können, według prawa swoiego nie móc gdzie dłużey mieszkać. hab ich, mam prawo, mam sprawiedliwą przyczynę.
Fuge, *f.* zpoienie, fuga, do zpoienia. przytwierdzenie

des

des Balken, belek; der Steine, kamieni; wunderbare haben, zpoienie mieć dziwnie delikatne.

Fuhre, *f.* fura, podwoda, wożenie. die Fuhren des Korns den Städten anbefehlen, zwożenie zboża nakazać miastom; Heues, siana.

Fuhrlohn, *n.* zapłata za fury.

Fuhrmann, *m.* furman, woźnica, woziciel, powoziciel, poganiacz; am Himmel, na niebie, gwiazd grono, woźnica, woz niebieski.

Fuhrmanns=Stern, *m.* gwiazda na wozie niebieskim.

Fuhrt, brod na wodzie, na rzece.

Fuhrwagen, *m.* woz, powoz, podwoda.

Fuhrweg, *m.* powoz.

Fuhrwerk, *n.* wozek.

Füchse, *plur.* lisy. von Füchsen, z lisa, z liszki.

Füchslein, *n.* lisek, lisеczka.

Fügen, zpaiać, poić, złączać, etwas an etwas, co z czym. sich fügen, sich schicken, ztosować się, przystać, przystawać do czego, deszczka do deszczki nie przystaie. sich begeben, trafiać się, nachdem es sich füget, iak się rzecz daie, podaie iak się trafi.

Fügen, das, *n.* zpoienie, złączenie.

Füglich, *adj.* zdatny, Gelegenheit, zdatna okazya, sposobność; Wetter zu etwas, czas do czego; Erklärung, zdatny wykład; Ursache, zdatna przyczyna.

Füglich, *adv.* zdatnie, wygodnie, sposobnie, reden, mowić; sich etwas schicken, do czego się stosować. füglich nach der Zeit reden, zdatnie do czasu mowić.

Füglichkeit, *f.* zdatność; przydanie się do czego, der Theile, przydanie się części, iedney do drugiey.

Fügung, *f.* zpoienie, zpaianie, złożenie.

Fühlbar, *adj.* dotkliwy, t. i. co dotknąć można, mit der Hand, ręką.

Fühlen, empfinden, czuć, macać; etwas, co; den Schmerz, boleść. 2) greifen, dotchnąć, an etwas, czego; einem an den Puls, pulsu macać, iak biie; einem auf den Zahn, Wort für Wort, zębow komu macać, das ist, ihn ausforschen, dociekać go, myśli iego.

Führen, wieść, wozić, prowadzić, einen auf dem Wagen, kogo na wozie; einen auf etwas über das Wasser, wieść kogo na czym po wodzie; einen in die entlegensten Länder, zawieść kogo w naydalsze kraie. 2) Krieg führen, woynę prowadzić, wider einen, przeciwko komu; = einen Proceß, prawować się, = mieć sprawę, prawo; das Regiment, Rząd, in einem Lande, w kraiu iakim prowadzić. einen zum Tode führen, wyprowadzić kogo na śmierć; einen zum Tanzen =, wyprowadzić ktorą w taniec; sich selber zu Gemüthe, myśleć w sobie samym; einem andern, przywieść co na myśl drugiemu; = den Namen, mieć imie; von etwas, od czego. ein Leben führen, życie prowadzić, elendes, nędzne, glückseliges, szczęśliwe, üppiges, lubieżne. einen in die Schule führen, kogo do szkoły poprowadzić; eine Armee, woysko prowadzić; einen Haufen, hufce prowadzić; den Krieg sehr langweilig, woynę bardzo długo prowadzić. den Ursprung woher führen, prowadzić początek, rod, zkąd; einen Graben, fossę prowadzić; eine Mauer, mur prowadzić, einen Graben queer davor, fossę przykopę słuzem poprowadzić; Wall um eine Stadt, wał w koło miasta. Graben und andere Festungswerke um einen Hügel führen, przekopą y innemi obronnemi robotami obwieść wierzch gory; einen Graben und Leimen=Wand sechs Fuß hoch, przekopę y ziemną ścianę wyprowadzić wysoką na sześć stop.

Führer, *m.* auf einem Wagen, Schiffe u. d. gl. woziciel na wozie, na statku wodnym. 2) Vorgänger, przewodnik, prowadca. sich zum Führer brauchen lassen, dać się zażyć za przewodnika. einen zum Führer haben, mieć kogo za prowadcę, za wodcę. keinen Führer haben, nikogo nie mieć za przewodnika, za prowadcę.

Führerin, *f.* przewodniczka, prowadczyna.

Führung, *f.* prowadzenie, des Wassers, wody. sich unter eines Führung bequemen, stosować się do prowadzenia cudzego; auf einem Wege oder Schiffe, prowadzenie na wozie albo na statku iakim wodnym.

Fülle, *f.* pełność, etwas die Fülle haben, mieć pełność czego.

Füllen, ein junges Pferd, źrobek, źrebczyk.

Füllen, napełnić. einen Graben, przekopę, fossę. eine Lücke, doł iaki. den Magen mit einer Abendmahlzeit, brzuch wieczerzą. bis oben an, aż do wierzchu. ein Küssen mit Rosen, poduszkę rożą napełnić. den Zwischenraum mit großen Steinen, mieysca między dwiema rzeczami, wielkiemi kamieńmi.

Füllen, das, n. napełnienie.
Füllerey, f. Schwelgerey, zbytek, zbytkowanie. in aller leben, w całym życiu.
Füllung, f. napełnienie.
Fünkgen, n. iskierka; der Tugend in einem Knaben sehen, iskierkę cnoty widzieć w iakim młodym chłopczyku; in welchem sich noch ein Fünkgen der Ehrbarkeit spüren läßt, w ktorym się iefzcze iskierka uczściwości pokazuie.
Fünklein, n. iskiereczka.
Fündling, m. podrzucone, znalezione gdzie dziecie.
Fünen, Dänische Insel, Finna, Duńska wyspa.
Fünf, pięć, Gestalten, form; fünftausend Mann zu Fuß, pięć tysięcy piechoty. je fünf und fünf, po pięciu; in einem jeden Bette, na iednym łożku.
Fünf Aeltesten, pięciu Nayſtarſzych.
Fünfblätterícht, o pięciu liſtkach.
Fünf Bücher Mosis, pięć kśiąg Moyżeſza,
Fünfeck, pięciokąt, pięciorog, o pięciu kątach, lub rogach.
Fünfeckigt, piąciokątny, pięciorożny.
Fünffach, pięcioraki, machen, pięciorako co uczynić.
Fünffältiges, pięcioraki,
Fünffüßig Maaß, pięć ſtop miara.
Fünfherr, m. ieden z pięciu przednieyſzych, z pięciu urzędnikow.
Fünfherren-Amt, urząd piąciu przednieyſzych.
Fünfhundert, pięćſet. je fünf hundert, po pięć ſet. aus fünf hundert bestehen, z pięciu ſet, być złożonym.
Fünfhundert mal, pięć ſet razy.
Fünfhunderste, pięćſetny.
Fünfjährig, pięcioletni. fünfjährige Tochter, pięcioletnia corka. *także*, co pięć lat przypadaiący. das alle fünf Jahre wiederkömmt, co ſię wraca y przypada co pięć lat. fünfjährige Zeit, pięcioletni czas.
Fünfmal, pięć razy, pięć kroć, ist er frey gesprochen worden, pięćkroć był wolnym y niewinnym oſądzony.
Fünfmänner-Amt, n. urząd pięciu mężow, pięciu panow.
Fünfmann, piąty mąż, piąty pan, ieden z pięciu mężow, panow.
Fünfmonathlich, pięciomieſięczny. fünfmonathliche Junge, pięciomięſięczne kurczęta.
Fünfpfündig, pięciofuntowy, pięć funtow ważący, maiący w ſobie. fünfpfündige Gewichte, pieciofuntowa waga.
Fünfruderícht, pięciowiosłowy. fünfruderichtes Schiff, pięciowiosłowy ſtatek.
Fünfschichtig, ſzachowany, w koſtkę ſadzony, w ſzachownicę robiony.
Fünftägig, pięciodniowy, ktoremu pięć dni ieſt.
Fünftausend, pięć tyſięcy. je fünftausend, po pięć tyſięcy. der fünftausende, pięć tyſiączny. fünftausend mal, pięć tyſięcy kroć, pięć tyſięcy razy. *a co inſzego ieſt:* pięć kroć tyſięcy, *bo to znaczy:* pięć razy tyſiąc, albo pięć tyſięcy.
Fünfte, piąty, piąta, piątę, Gesetz, piąta uſtawa. zum fünftenmal, po piąty raz, Bürgermeister werden, Burmiſtrzem być. fünfte Zahl, piąta liczba.
Fünftens, po piąte.
Fünftheil, piąta część. einer, der so viel von einer Erbschaft bekommt, piąty części dziedzic.
Fünftheilig, pięcioczęſny, pięciocześciowy. d. i. in fünf Theile getheilet, *to ieſt*, na pięć części podzielony.
Fünftheilig, *adv.* po pięć części, w pięć części, na pięć części.
Fünf und achtzig, ośmdzieſiąt pięć. je fünf und achtzig, po ośmdzieſiąt pięć. der fünf und achtzigste, ośmdzieſiąty piąty. fünf und achtzig mal, ośmdzieſiąt y pięć razy.
Fünf und dreyßig, trzydzieści pięć. je fünf und dreyßig, po trzydzieści pięć. der fünf und dreyßigste, trzydzieſty piąty. fünf und dreyßig mal, trzydzieści pięć razy.
Fünfzöllig, ſzachowany, koſtkowany, w koſtkę, w ſzachownicę ſtawiany.
Für, *praep.* prze, nad, za, z. für Weinen das übrige nicht schreiben können, dla płaczu nie moc oſtatka dopiſać. für Betrübniß kein Wort sagen könne, prze żal, z żalu nie moc słowa przemowić. für Begierde, prze pragnienie, z pragnienia, für andern berühmt gewesen, nad inſzych być sławnieyſzym. keinen für sich für voll ansehen, nikogo prze ſiebie za człowieka nie mieć. für nichts achten, za nic mieć. für sich brachte ein jeder, za ſiebie przyniosł każdy. etwas geschehenes für etwas ungeschehenes halten, co uczynione nie mieć za uczynione. etwas für gewiß an einen schreiben, piſać za rzecz pewną o czym do kogo. sich für einen Bürger aufführen, udawać ſię za obywatela. sich für seine böse Thaten der Strafe befürchten, bać ſię kary za ſwoie złe uczynki. einem für die Wohlthaten danken, komu za dobrodzieyſtwa

stwa dziękować. für allen, przed wszystkim, na de wszystko. für und für, wciąż nie ustannie. für sich nicht schuldig seyn, za siebie nic nie być winnym. für sich selbst, sam z siebie, *to co*, freywillig, dobrowolnie. für sich seyn, dla siebie tylko być, żyć, o nikogo więcey nie dbać.

Fürbaß, daley, potym, *to co* hinführo, *to co* weiter.

Fürbeten, fürsagen, wie einer beten soll, mowić z kim pacierz, wprzod słowa wymawiaiąc, aby drugi potym wymawiał, y wiedział iak się ma modlić: wprzod mowić, wprzod się modlić.

Fürbey, mimo, prze; *obacz na swoim mieyscu* vorbey, y z niego złożone słowa.

Fürbild, *n.* wzor, naypierwsze wyobrażenie; in Thon drücken, w glinie wycisnąć. einem ein Fürbild zur Nachahmung vorstellen, przed kim wzor do naśladowania go postawić, komu naypierwsze wyobrażenie przełożyć, do potrafienia go. Fürbild eines Dinges seyn, wzorem być iakiey rzeczy; im Sinne, wzor w myśli, wzor myślny rzeczy, *poł.* idea.

Fürbilden, wydawać, udawać, pokazywać, wyrażać, etwas, co, postać, lub postawę iakiey rzeczy, odkryślić, iakoby cieniem iakim wyrazić; *odcienić.*

Fürbilden, das, *n.* wydanie, odkryślenie, wyraz, *odcienienie*, rzeczy.

Fürbildung, *f.* wydanie, odkryślenie, wyobrażenie, wie man sie sich im Kopfe macht, iakie sobie ludzie w głowach wyobrażenia czynią.

Fürbinden, *obacz na swoim mieyscu* vorbinden.

Fürbitte, *f.* przepraszanie, prożba, wenn einer etwas Böses gethan hat, kiedy kto co złego uczynił. auf eines Fürbitte etwas erlangen, na prożbę czyią co otrzymać. für einen eine Fürbitte einlegen, prożbę za kim wnosić, prosić za kim. auf eines Fürbitte einem den Fehler vergeben, na czyią prożbę darować komu winę.

Fürbitten, przepraszać, prosić, für einen, za kim; für eines Leben bey einem, prosić kogo za czyim życiem; przyczyniać się za kim.

Fürbitter, *m.* przyczyńca, orędownik. seinen Sohn als Fürbitter für sich zu einem schicken, swoiego syna, iako przyczyńcę za sobą w iego niebezpieczeństwie być przyczyńcą. sich für einen Fürbitter angeben, stać się przyczyńcą. sich einen Fürbitter verschaffen, przyczyńcy za sobą dostać.

Fürbitterinn, *f.* przyczynicielka, orędowniczka.

Fürbringen, wynieść przed, na, *obacz na swoim mieyscu* vorbringen.

Fürchten, bać się; offenbarlich, oczywiście; hefftig, mocno; sich für einem, bać się czego od kogo; wegen etwas, bać się o co; seiner Ehre wegen, o swoy honor; alles von einem, wszystkiego od kogo. sich für eines Nachstellung fürchten, bać się przed czyią zasadzką, *właściwą zaś Polszczyzną*: bać się czyiey zasadzki; seines Lebens halber, o swoie życie; sich selnetwegen, bać się o siebie; für eines Ankunft, bać się przybycia czyiego; für dem Tode, śmierci. der sich für einem rauschenden Blatte fürchtet, ktory się szemrzącego listka boi.

Fürchten, das, *n.* banie się, obawianie się, lękanie się.

Fürchterlich, *adj.* strasźliwy, straszny. fürchterlicher Krieg, strasźliwa woyna. fürchterliche Zeiten, strasźliwe, straszne, czasy.

Fürchterlich, *adv.* strasźliwie, strasznie, z strachem, z postrachem.

Fürdecken, zasłaniać, zastępować kogo, zastawiać, obraniać, bronić kogo.

Fürdecken, das, *n.* zasłanianie, zasłonienie, zastępowanie, zastawienie, bronienie, obranianie kogo, protekcyia, *obacz niżey* vordecken.

Fürdern, posuwać, posunąć, wynieść, wynosić kogo, do urzędu, *s.* Fördern.

Fürdern, das, *n.* posuwanie, posunienie, posunięcie, wyniesienie, wynoszenie na godność, na urząd.

Fürfallen, przypadać, przypaść, *obacz na swoim mieyscu* vorfallen.

Fürfallen, das, *n.* przypadanie, przypadnienie.

Fürgänger, *m.* na przod idący, przewodnik, wodz, *s.* Vorgänger.

Fürgeben, oder Vorgeben, powiadać, *poł.* tradere; daß einer ein gelehrter Mann gewesen, że kto był uczonym człowiekiem. zum Schein fürgeben, na pozor udawać; als ob man wegreise, iako gdy by kto precz odieżdżał. mit allem Ernste fürgeben, daß er etwas thun wolle, do prawdy udawać, że on to chce uczynić,

Fürgeben, das, *n.* powiadanie, mowienie, udawanie na pozor, do prawdy.
Fürgebildet, przedwyobrażony, przed odcieniony.
Fürgebracht, przed wynieſiony, na oczy przed kogo, przed co wynieſiony, ſ. vorgebracht.
Fürgegeben, powiadany, mowiony, udawany, udany; ſamym powiadaniem do wiadomości podany.
Fürgehalten, *adj.* przed trzymany, ſ. vorgehalten.
Fürgehen, iść wprzod, iść pierwey, iść, chodzić przodkiem, ſ. vorgehen.
Fürgenommen, *adj.* przedſięwzięty, przedſięwzięta, przedſięwzięte.
Fürgeſagt, wprzod powiadany, powiedziany, mowiony, *dyktowany*; przepowiedziany.
Fürgeſchrieben, przepiſany, ſ. vorgeſchrieben.
Fürgeſetzt, przełożony, na przodku, na przod położony.
Fürgeſtellt, przed ſtawiony, przed położony, *na przykład* przed oczami.
Fürgeſtreckt, pożyczony, na pożyczki, pożyczaniem, dany, ſ. geliehen, y potym vorgeſtreckt.
Fürgewandt, na pozor dany, przed iaką rzeczą zaciągniony, na pretext, przyprowadzony, ſ. Vorwenden.
Fürgezogen, przenieſiony, przełożony, na przod przeciągniony, ſ. Vorgezogen.
Fürgreifen, wprzod wziąć, wprzod zachwycić, załapić, uprzedzić.
Fürgreifen, das, *n.* wprzod wzięcie, wprzod zabranie, wprzod zachwycenie.
Fürhaben, przed ſobą mieć, przed ſię brać, przed ſię wziąć, zamyślać, zbierać ſię; thun oder machen wollen, robić, albo czynić chcieć co; etwas Böſes, co złego; etwas größers, co większego. eine Klage wider einen fürhaben, mieć skargę na kogo. einen Krieg, eine Reiſe fürhaben, mieć woynę, drogę przed ſobą.
Fürhaben, das, *n.* przedſięwzięcie, poſtanowienie, zamyślanie, zbieranie ſię; einen Wall zu führen, zbieranie ſię na prowadzenie wału. von ſeinem Fürhaben abgehen, odeyść, odchodzić, odſtępować od ſwoiego przedſięwzięcia, zamyślania; ſich wieder zu ſelbigem wenden, znowu ſię do tegoż ſamego poſtanowienia powrocić. durch nichts von ſeinem Fürhaben abgeſchreckt werden, nie być odſtraſzonym niczym od przedſięwzięcia.
Fürhalten, przed trzymać, udawać.
Fürhang, *m.* zasłona, firanka, opona; do zasłaniania okien, drzwi, etc.
Fürheften, przybić przed czym, na przodku, czego, co.
Fürhängen, zawieſzać, zawieſić, co przed czym, na przodku czego; rozciągnąć co przed czym.
Fürhinfliegen, wprzod lecieć, latać, na przod lecieć, przodkiem, pierwey lecieć.
Fürkehren, uprzedzać, uprzedzić, ubiegać, ubiec, ſ. vorkehren.
Fürkehren, das, *n* uprzedzanie, uprzedzenie, ubieganie, ubieżenie.
Fürkommen, zdawać ſię, widzieć ſię; es kommt für, zdaie ſię, widzi ſię; *to ſamo*, co, vorkommen.
Fürlegen, przekładać, przełożyć, wprzod kłaść, pierwey kłaść, zakładać założyć.
Fürlegen, das, *n.* przekładanie, przełożenie, wprzod kładzenie, nakładanie, założenie.
Fürleſen, wprzod czytać, pierwey czytać, czytywać; przeczytać, komu.
Fürleſen, das, *n.* wprzod czytanie, pierwey czytanie, czytywanie; przeczytanie.
Fürleuchten, świecić przed kim, świecić komu, albo na przodku iego.
Fürleuchten, das, *n.* świecenie przed kim, świecenie komu.
Fürmachen, budować przed, wprzod, naprzod; co wprzod udziałać, uczynić.
Fürmahlen, przed oczy przełożyć, ſtawić, przed oczami poſtawić, położyć.
Fürmahlen, das, *n.* przed oczy przełożenie, ſtawienie, przed oczami poſtawić, położenie, ſ. vormahlen.
Fürnehm oder Vornehm, przedni, pierwſzy. fürnehmer Mann, przedni mąż. fürnehmer Jüngling, przedni, pierwſzy młodzieniec, *t. i.* zacnieyſzy, godnieyſzy. fürnehme Frau, Stadt, zacnieyſza, przednieyſza pani, zacnieyſze, przednieyſze, pierwſze miaſto.
Fürnehmen oder vornehmen, przed ſię brać, poczynać, etwas, co; Muſterung zu halten, zaciąg żołnierzy. ſich fürnehmen, zakładać ſobie zamyślać.
Fürnehmen, das, *n.* przedſiębranie, zamyślanie, zakładanie, ſobie. von ſeinem Fürnehmen abſtehen, odſtąpić od zamy-

zamyślania, od przedśiębrania, od zakładania.

Fürnehmlich, *adv.* zwłaszcza, naypierwey, osobliwie, naybardziey; worinnen getadelt werden, być w czym ganionym. und das zwar fürnehmlich im Winter, a to wprawdzie naybardziey w zimie. worunter ich dich fürnehmlich um das bitte, gdzie, osobliwie cię o to proszę. fürnehmlich ist die Sache von Gott anzufangen, naypierwey trzeba rzecz od Boga zaczynać. welchen wir fürnehmlich lieben und werth halten, ktorego my osobliwie kochamy, y za godnego mamy. fürnehmlich, da ich die Sache unberührt gelassen, zwłaszcza, gdy ia rzecz nie tknioną zostawiłem. du thust unrecht, fürnehmlich da es durch deine Nachläßigkeit geschehen, czynisz nie sprawiedliwie, zwłaszcza że się to przez twoie niedbalstwo stało.

Fürnehmster, przedni, nayprzednieyszy, naypierwszy. fürnehmste Stelle, nayprzednieysze, naypierwsze mieysce. fürnehmster unter den Helden, nayprzednieyszy z Bohatyrow. er ist der Fürnehmste bey den öffentlichen Rathschlägen gewesen, on był naypierwszym przy tych publicznych obradach. die drey Fürnehmsten dreyer Wissenschaften, trzy nayprzednieysze ze trzech umieiętności. die Fürnehmsten des Volks, przednieysi z ludu. meine fürnehmste Sorge ist diese, nayprzednieysze moie staranie iest ta. dieses geschieht von den Fürnehmsten, Mittlern, und Geringsten, to się dzieie, od nayprzednieyszych, średnich, y nayniższych.

Fürnes, eine Stadt in Flandern, Firnesa, miasto we Flandryi; *połacinie:* Farnae.

Fürreissen, odkryślić, prążkami samemi, odcienić, *poł.* adumbrare.

Fürreissen, das, *n.* odkryślanie, odkryślenie, *odprążkowanie*, *odcienienie*; odrysowanie z prosta, po prostemu, kryskami.

Fürrücken, zarzucać, zarzucić, s. vorrücken.

Fürrücken, das, *n.* zarzucanie, zarzucenie.

Fürsagen, mowić wprzod, przepowiadać; pierwey mowić.

Fürsagen, das, *n.* mowienie wprzod, przepowiadanie, pierwey mowienie.

Fürsatz, *m.* przedsięwzięcie, postanowienie, zakładanie, ułożenie u siebie.

Fürschieben, założyć, *naprzykład*, zaporą.

Fürschießen, poddawać, dodawać, podtykać, podsycać, s. vorschießen.

Fürschlag, *m.* zamysł, proiekt, *przeżut*, pierwsze rzucenie.

Fürschreiben, przepisować, przepisywać, przepisać, *to iest*, stanowić prawa, albo uchwały, według, ktorych co trzeba czynić.

Fürschub, *m.* pomoc, ratunek, s. Vorschub.

Fürsehen, widzieć przed sobą, przewidzieć, co na przodzie iest.

Fürsehen, das, *n.* widzenie przed sobą, przewidzenie tego co przed nami iest.

Fürsetzen, przekładać, przełożyć, kłaść przed, na przodku.

Fürsichtig, widzący, opatrzny, przewidzący, iakoby przed sobą widzący.

Fürsichtigkeit, *f.* widzenie przed, opatrzność, s. Vorsichtigkeit.

Fürsorge, *f.* opatrzność, opatrzenie, staranie o rzeczach, ktore przed nami są.

Fürsprechen, prosić, uprašzać, przyczyniać się, mowić; für einen, za kim.

Fürsprecher, *m.* proszący, upraszaiący, mowiący, przyczyńca za kim; orędownik.

Fürspruch, *m.* prożba, upraszanie, przyczyna, przyczynienie się, za kim.

Fürst, *m.* Książe. das steht einem Fürsten nicht wohl an, to nie przystoi na Książęcia, to nie przystoi Książęciu.

Fürstecken, zatchnąć przed, na przodzie, na przodku, naypierwey.

Fürstehen, być przełożonym, zawiadywać, władnąć, władać.

Fürstellen, kłaść, stawiać, postawić, położyć przed, na przodku.

Fürstenau, ein Namen unterschiedener Oerter, Firstenawa, imie rożnych mieysc.

Fürstengabe, *f.* od Książęcia dla ludu podarunek, dar Książęcy; die dem Volke gegeben wird, ktory ludowi bywa dawany.

Fürstenhaus, *n.* Książęcy dom, pałac.

Fürstenhof, *m.* Książęcy dwor.

Fürstenschule, *f.* Książęca szkoła.

Fürstenstaat, *m.* Książęca godność, Książęce dostoieństwo.

Fürstenstand, *m.* Książęca godność, Książęca dostoyność.

Fürstenthum, *n.* Księstwo, kray iaki tym tytułem ozdobiony.

Fürstenzimmer, *n.* Książęcy pokoy; Książęcia pokoy.

Fürstinn, *f.* Księżna, kiedy zamężna, lub wdowa, Księżniczka, kiedy niezameżna.
Fürstlich, Książęcy. fürstliche Bibliothek, Książęca Biblioteka.
Fürstrecken, poddawać, dodawać, podsycać, podtykać, pieniędzy etc.
Fürtragen, wynosić, przed, wynieść, przed, na przodek.
Fürtrefflich, przedni, wyśmienity, przewyśmienity; árcy dobry.
Fürtuch, *n.* fartuch, ktorym się przed sobą zasłaniaią.
Fürüber, oprocz, krom, s. vorüber, und also auch die daher kommenden Composita.
Fürwahr, *adv.* zapewne, es wird geschehen, stanie się, będzie. fürwahr, ein scharfsinniger Mensch, zapewne, bystro myślny, płytko myślący człowiek. fürwahr ich bin bestürzt, zapewne zafrasowany iestem. fürwahr ich bin unvorsichtig, zapewne nie baczny, nie ostrożny iestem.
Fürwenden, przeciągnąć przed czym co, przepleść; pozor czynić.
Fürwerfen, zarzucać, zarzucić, co, komu, przeciwko czemu, przeciwko, komu.
Fürwitz, *m.* lubieżność.
Fürwurf, *m.* wymawianie, wymowienie, wyrzucanie, wyrzucenie na oczy.
Fürziehen, nieść przed, ciągnąć przed, przenosić, przekładać nad co rzecz iaką.
Fürzug, *m.* przedniość, zacność nad inne, gurowanie, celowanie.
Füßchen, **Füßlein**, *n.* noga maleńka, nożka, nożeczka.
Füttern, karmić, zu fressen geben, ieść dawać; etwas mit seiner Hand, karmić co swoią ręką. die Schwalbe füttert die Jungen, iaskołka, karmi młode. das Rindvieh füttern, woły karmić. ein Kleid füttern, suknią podszyć, podbić; mit etwas, czym, iako to płotnem, kuczbaią, etc.
Füttern, das, *n.* karmienie, paszenie, ieść dawanie; podszycie.
Futter, *n.* karmia, pasza.
Fütterung, *f.* karmienie, wenn man einem Thiere das Futter fürgiebt, kiedy iakiemu zwierzęciu karmię daią; pasza w polu, wenn man es auf die Weide treibt, kiedy ie na łąkę pędzą.
Funke, *m.* iskra, skra. nicht einen Funken von etwas übrig lassen, ani iedney iskierki z czego nie zostawić; *ale po Polsku właściwie*, ani odrobiny, ani szczętu nie zostawić, z czego. es ist kein Funke mehr von dem Feuer zu sehen, żadney iskierki ognia więcey nie widać. aus einem kleinen Funken ist oft ein großes Feuer entstanden, z małey iskierki często wielki ogień powstał.
Funkeln, skrzyć, iskrzyć, iskry dawać, sypać. die Augen funkeln ihm im Kopfe, iskrzą się mu oczy w głowie.
Funkeln, das, *n.* skrzenie, iskrzenie, der Augen, oczow.
Funkelung, *f.* skrzenie, iskrzenie.
Function, *f.* funkcya, urząd, powinność, s. Amt, Verrichtung.
Fund, *m.* wmyślona rzecz, wmyślenie; wynalazek, wynalezienie. den Fund habe ich zuerst erdacht, ten wynalazek ia pierwszy wymyśliłem, s. Erfindung.
Fundament, *n.* fundament, grunt, założenie, na ktorym co potym stawiaią, buduią.
Fundgrube, *f.* kopanina.
Funfzehen, piętnaście. einen mit funfzehen Spießen durchstoßen, pietnastu spisami przebić kogo. ein ieder hat funfzehen Morgen Landes bekommen, po pietnaście stay pola każdy dostał. ie funfzehen und funfzehen, po pietnastu. der funfzehende, pietnasty. funfzehen mal, piętnaście razy.
Funfzehener, ieden z pietnastu mężow, radcow, etc.
Funfzehen hundert, piętnaście set, od tego: sto, *iakoby* piętnaście sto. der funfzehenhunderte, pietnaście setny, albo pietnastosetny. funfzehen hundert tausend, cztery kroć sto tysięcy. der funfzehen hundert tausende, cztero kroć sto tysiączny.
Funfzehen tausend, piętnaście tysięcy. der funfzehen tausende, pietnasto tysiączny.
Funfzig, pięć dziesiąt. funfzig Bürgen stellen, stawić pięć dziesiąt rękoymiow. ie funfzig, po pięć dziesiąt. der funfzigste, pięć dziesiąty. im funfzigsten Jahre ist er gestorben, w pięćdziesiątym roku umarł. der funfzigste Theil von etwas, pięćdziesiąta część z czego. funfzig mal, piętnaście razy, piętnaście kroć. aus funfzig bestehend, z pięćdziesiąt złożony. eine Heerde aus funfzig Stücken bestehend, trzoda z pięćdziesiąt, sztuk złożona. funfzig tausend, pięćdziesiąt tysięcy. funfzig tausend mal tausend, pięćdziesiąt tysięcy razy tysięcy.

Furche, *f.* bruzda; tiefe, głęboka; drey Fuß tiefe, na trzy stopy głęboka; zu Ableitung des Wassers, do odprowadzenia wody. dicht gezogene, gęsta, częsta bruzda; in die quer gezogene, quer über gehende, na poprzec pociągniona, na poprzec idąca; einen Fuß weit von einander gehende, na iednę stopę szeroko iedna od drugiey idąca; tiefe ziehen, bruzdy głęboko brać, kleine Furche, mała bruzda, brudzka. Furche ziehen durch ein Feld, bruzdę prowadzić przez iakie pole. Furchenweise, bruzdami.

Furcht, *f.* boiaźń, für dem Tode, przed śmiercią, ale po polsku lepiey się drugi spadek daie, śmierci; plötzliche, nagły; für dem Feinde, boiaźń nieprzyiaciela. einem Furcht machen, verursachen, einjagen, komu boiaźni narobić, komu boiaźń sprawić, kogo boiaźni nabawić. in Furcht stehen, seyn, w boiaźni stać, być. in sehr großer Furcht seyn, w bardzo wielkiey być boiaźni. sich davon wieder erholen, ochłonąć z boiaźni, wyiść z boiaźni. einem die Furcht benehmen, odiąć boiaźni kogo, *to iest*, wybawić kogo z boiaźni. einen von der Furcht befreyen, uwolnić kogo od boiaźni. ohne Furcht, bez boiaźni. der Furcht unterworfen seyn, być podległym boiaźni. voller Furcht seyn, być pełnym boiaźni. der für Furcht ganz blaß wird, ktory wcale blady od boiaźni. ohne Furcht und Sorgen leben, bez boiaźni y troski żyć. diese Furcht quält mich, ta boiaźń dręczy mie. sie thun es aus Furcht, oni to czynią z boiaźni. ich bin für Furcht kaum bey mir selbst, z boiaźni ledwie przy sobie iestem. sich von keiner Furcht einnehmen lassen, nie dać się wziąć boiaźni. aus Furcht geschehen, z boiaźni stać się. eitele, falsche, tägliche, nichtige, nächtliche, wahre, natürliche, ungewöhnliche Furcht, prożna, fałszywa, dzienna, daremna, nocna, prawdziwa, naturalna, niezwyczayna boiaźń. das Gemüth in eine desto grössere Furcht setzen, serce w iakąś tym większą boiaźń wprawić. einen Muth fassen und die Furcht fahren lassen, ośmielić się, nabrać serca, y otrząsnąć się z boiaźni. für Furcht zittern und beben, z boiaźni drżeć y dygotać. er weiß für Furcht nicht was er thut, nie wie z boiaźni co robi. man ist in großer Furcht für den künftigen Sommer, w wielkiey boiaźni zostaią, o przyszłe lato. ich stehe in großer Furcht, zostaię w wielkiey boiaźni. hierzu kommt die große Furcht, do tego przystępuie wielka boiaźń. für Furcht eines Dinges ganz außer sich seyn, z boiaźni iakiey rzeczy wcale odeyść od siebie. in Furcht gerathen, wpaść w boiaźń. dem etwas für Furcht einfället, komu z boiaźni co z pamięci wypada. der voller Furcht steckt, ktory pełny zostaie boiaźni. die Furcht entstehet aus etwas, boiaźń bywa z czego.

Fürchterlich, *adj.* straszny, straszliwy, boiaźń czyniący, sprawuiący.

Furchtsam, boiaźliwy, lękliwy, nieśmiały; von Natur, z urodzenia; im Kriege, na woynie. das aus furchtsamen Gemüthe geschiehet, co się z boiaźliwego umysłu, serca dzieie. furchtsam machen, boiaźliwym kogo uczynić.

Furchtsam, *adv.* boiaźliwie z boiaźnią. furchtsam und sachte an etwas gehen, boiaźliwie y powoli przystępować do czynienia czego. furchtsam verlassen, boiaźliwie co porzucić, *to iest*, z boiaźni.

Furchtsamkeit, *f.* boiaźliwość; anständige, przystoyna. für Furchtsamkeit nicht mit in den Krieg gehen, z boiaźliwości, na woynę z drugiemi nie iść. besondere Furchtsamkeit, osobliwa boiaźliwość.

Furchtsamlich, *adv.* boiaźliwie, z boiaźliwością.

Furie, *f.* ein Plageteufel, iędza, złośnica. von den Furien geplagt, getrieben werden, od iędz być miotanym, rzucanym. die Furien peinigen und verfolgen die Gottlosen mit ihren brennenden Fackeln, iędze chłoszczą nie zbożnych, y gonią za niemi, z pochodniami goraiącemi.

Furiös, złośliwy, gniewliwy, zapalczywy. furiöse Anfälle, zapalczywe napaści.

Furiös, *adv.* zapalczywie, gniewliwie, złośliwie, w gniewie, w zapalczywości, handeln, co czynić.

Furth, *f.* brod, wo man durch einen Fluß kommen kann, gdzie przez iaką rzekę przyiść można. Furth im Flusse finden, brod na rzece znaleść; dessen sich erkundigen, sie probiren, zpatrzyć brodu, zwiedzieć brod.

Furz, *m.* piernienie, pierdzenie, lassen, piernąć.

Fusilier, *m.* żołnierz z flintą, Soldat der eine Flinte führt, żołnierz ktory flintę nosi.

Fuß, *m.* noga, eines Menschen oder Thieres, człowieka, albo zwierzęcia; bloßer, goła, bosa; woran einer das Podagra hat, w ktorey kto podagrę ma; lahmer, chroma, kulawa; vorderer, przednia; hinterer, zadnia; linker, lewa; breiter, szeroka. zu Fuße gehen und wieder kommen, piechoty iść y znowu powrocić. die Reise zu Fuße antreten, piechoty albo pieszo się puścić w drogę. die Reise zu Fuße verrichten, drogę piechoty odprawić. nicht sehen was vor den Füßen liegt, nie widzieć co przed nogami leży. einen Fuß in das Landguth setzen, nogą stąpić na pole. sich einem zu den Füßen werfen, rzucić się komu do nog. einem zu Füßen fallen, paść, padać, komu do nog. einem zu Füßen liegen, leżeć komu u nog. einen bey den Füßen schleppen, za nogi kogo ciągnąć. an den Füßen krank seyn, na nogi być chorym. etwas an den Füßen haben, mieć iaką chorobę, iaki szwank w nogach. zu Fuße durchwaden, przeyść w brod piechoty. zu Fuße dienen, piechoty służyć w woysku. zu Fuße wohin kommen, piechoty, pieszo przyiść dokąd. Alters halber nicht mehr wohl zu Fuße seyn, dla starości, nie być mocnym w nogach. sich auf die Füße machen und davon laufen, porwać się na nogi y pobieżeć. einem mit dem Fuße auf den Hals treten, nogą komu na karku stanąć. auf dem Fuße zu stehen kommen, stanąć na nogach, powstać na nogi. einem auf den Fuß treten, nadeptać komu na nogę, przydeptać komu nogę. einen mit dem Fuße vor die Brust, auf das Herz stoßen, nogą kogo uderzyć, kopnąć w piersi. der hurtig auf den Füßen ist, ktory iest prędki w nogach. unter den Fuß treten, bringen, pod nogi włożyć, wrzucić. mit dem Fuße auf die Erde stampfen, nogą tupać w ziemię. Anstoßung mit dem Fuße, utchnięcie, potchnięcie się nogą. mit den Füßen treten, deptać, kopać nogami. wechselsweise bald auf einen, bald auf dem andern Fuße stehen, na przemiany raz na iedney, drugi raz na drugiey nodze stać, stawać, stanąć. den Fuß aus dem Hause setzen, nogą z domu ruszyć. mit den Füßen aufgehenget seyn, za nogi być powieszonym. den Feind auf flüchtigen Fuß bringen, nieprzyiaciele w ucieczkę podać. den Fuß nicht weiter setzen, nogą daley nie ruszyć. den einen Fuß im Grabe haben, iednę nogę mieć w grobie. der Fuß ist mir ausgeglitschet, noga się mi pośliznęła. Fuß für Fuß, noga za nogą. auf freyen Fuß stellen, wypuścić, uwolnić kogo z więzow. vom Fuße an bis auf die Scheitel, od stop do głow. nicht auf gar festem Fuße stehen, nie na bardzo mocnych nogach stać, *to iest*, nie mieć się dobrze. einem auf den Fuß treten, *metaph.* urazić, rozgniewać, erzürnen. Fuß eines Bettes, noga u łożka, od łożka. Fuß eines Berges, doł, spod, gory; ein Maaß, miara, y znaczy w ten czas, *stopa*. keinen Fuß breit von einem weichen, na stopę kogo nie odstępować. zween Fuß hoch, na dwie stopy wysoki. fünf Fuß breit, pięć stop szeroki. sechs Fuß in der Breite, sześć stop w szerz. eines Fußes groß, na stopę wielki. halben Fuß groß, puł stopy wielki. anderthalben Fuß groß, puł tory stopy wielki. Fuß einer Säule, postument, podstaw kolumny.

Fußbank, *f.* podnożek, ławeczka, na ktorey nogi wspieraią, worauf man die Füße setzet.

Fußbecken, *n.* wanienka na nogi, woraus man die Füße wäscht, w ktorey nogi umywaią.

Fußblatt, *n.* Theil des Fußes, podeszwa, część nogi.

Fußboden, *m.* worauf man gehet, podłoga, po ktorey chodzą.

Fußeisen, *n.* das man einem anleget, kaydany, ktore komu na nogi kładą. Fußeisen einem anlegen, kaydany na kogo włożyć; abnehmen, zdiąć z kogo kaydany. sein Leben in Fußeisen zubringen, w kaydanach życie przeżyć.

Fußen, wspierać się, auf etwas, na czym.

Fußfällig, uniżony, skłonny, vor einem werden, uniżonym stać się przed kim; *plackiem*, stać się przed kim.

Fußfällig, *adv.* uniżenie, z upadnieniem do nog, einem danken, komu dziękować.

Fußfall, *m.* thun, upadanie do nog czynić komu, padać do nog.

Fuß-festes Land, część wielka y rozległa ziemi, iaka iest Europa, Asia, etc.

Fußgänger, *m.* piechotny, pieszy, co piechoty chodzi.

Fußgeschwulst, *f.* nabrzmienie nogi.
Fußhader, *m.* ścierka do ocierania nog.
Fußknecht, *m.* pieszy żołnierz.
Fußkrankheit, *f.* podagra, choroba w nogach z bolem.
Fußmaas, *n.* stopa, miara.
Fußpfad, *m.* szlad, trop, *obacz na swoim mieyscu* Fußsteig.
Fußschemel, *m.* podnożek, ławeczka pod nogi kładziona.
Fußsohle, *f.* podeszwa u nogi. von der Fußsohle an bis auf den Scheitel, od stop do głow.
Fußstapfe, *f.* strzemię, szlad, trop, neue, nowy; Fußstapfe zurück lassen, szlad, trop za sobą zostawiać. in eines Fußstapfen treten, w czyi ślad wstępować. in eines Fußstapfen getreten seyn, stać w czyim śladzie. eines Fußstapfen nachfolgen, iść czyim śladem. eines Fußstapfen führen einen dahin, czyie ślady prowadzą kogo dokąd. die Fußstapfen sind noch zu sehen, ieszcze znać, widać ślady. den Fußstapfen der Vorfahren folgen, iść śladem przodkow.
Fußsteig, *m.* ścieszka, chodnik; sehr schmaler, bardzo wąska; holperichter, chropowata, grudna; auf ebenem Felde, po rownym polu; sehr enger und beschwerlicher, ciasna, y trudna; kothigter, błotnista. dem Fußsteige nachgehen, ścieszką iść, ścieski się trzymać. engen und jähen Fußsteig aus der Stadt ins Schloß weisen, ciasną y przykrą ścieszkę z miasta do zamku pokazać; unwegsamer, nie przebyta, ktorą przeyść nie można; unbekannter, nie wiadoma; abwegsamer zdrożna.
Fußstrick, *m.* pęto.
Fußtapfen, *plur.* ślady, tropy, sind hiervon geblieben, ślady, tropy, się zostały, *s.* Fußstapfe.
Fußtritt, *m.* ławeczka.
Fußvolk, *n.* piechota, żołnierze; auserlesenes, wybrana, wyborna; leicht gerüstetes, letko uzbroiona; tapferes, mocna, waleczna; auf den Beinen haben, gotową mieć piechotę. einen mit Fußvolke versehen, kogo piechotą opatrzyć.
Fußwasser, *n.* woda na nogi, woda do umywania nog.
Fußweg, *m.* ścieszka, chodnik, dla samych piechoty idących.
Futter, *n.* pasza, strawa, karmia, Speise für das Vieh, iadło dla dobytku; auf den Winter, na zimę; reifes, dożrzała; dürres, trockenes, sucha, wyschła; häufiges, obfita; nicht einerley, nie iedna; frisches, świeża; grünes, zielona; schlammichtes, zmulona; zartes, krucha; weiches, miętka; reichliches, obfita; den Kälbern in der Krippe vorgeben, cielętom paszę w żłobie dawać. Futter anschaffen, paszy nagotować, przysposobić. Futter einem entziehen, paszy uiąć. Futter unter ein Kleid, podszewka pod suknią; worein man etwas steckt, futerał, puzderko, w ktore co chowaią.
Futterage, *f.* pasza, paszy zbieranie.
Futteral, *n.* futerał, puzdro na chowanie czego.
Futterhemd, *n.* koszula.
Futterkasten, *m.* schowanie na paszą.
Futterklinge, *f.* kosa.
Futterkorb, *m.* kosz na paszą, opałka, w ktorey paszę noszą.
Futterschneider, *m.* kosiarz.
Futterschwinge, *f.* opałka.
Futtertuch, *n.* podszywka, podszycie.
Futterwanne, *f.* opałka.
Futter, *m.* wie man ihn unter ein Kleid füttert, materyia na podszewkę służąca, iako ią pod suknią podszywaią.

G.

G, oder g, siebender Buchstab des Alphabets, G, albo g, siodma litera w alfabecie.
Gabe, *f.* dar, podarunek, upominek; göttliche, ausnehmende, vortreffliche, Boski, przedni, wyśmienity; sehr schöne, nader piękny; königliche, krolewski; herrliche, pański; angenehme, przyiemny; verhaßte, niemiły, nienawisny; artige, śmieszny; bekommen, annehmen, podarunek odebrać, podarunek przyiąć, podarunku dostać; begehren, podarunku pragnąć. Gaben der Natur, dary wrodzone, od natury dane; des Gemüths, dary umysłu. er hat schöne Gaben des Gemüths, ma piękne umysłu dary; Herrengefälle, daniny.
Gabel, *f.* widły, widelce; eiserne, żelazne; kleine, widołki, widołeczki; mit zwo Zacken, ze dwiema zębami; mit drey Zacken, ze trzema zębami;

an einem Weinstocke, widołki na winnym drzewku, do przywięzywania; wie man in der Küche zum Fleischausnehmen braucht, widelce, iakich w kuchni do wyimowania mięsa zażywaią; *także*, widelce; wie man bey dem Messer zum Essen hat, *także*, widelce.

Gaben, *pl.* Steuer und Schoß, podatki, daniny; unerträgliche, nie znośne; öffentliche, gemeine, publiczne, pospolite. Gaben anlegen, podatki nałożyć. Gaben ausschreiben, fodern, podatki nakazać, wybierać. Gaben abtragen, odnosić, oddawać. von Gaben befreyen, od podatkow uwolnić, oswobodzić.

Gabenfresser, *m.* darow pożerca.

Gabenfresserey, *f.* darow pożerstwo.

Gabriel, ein Mannsnamen, Gabriel, imie męskie.

Gad, ein Mannsnamen, Gad, imie mefzczyzny.

Gadebusch, ein Ort im Meklenburgischen, Gadebusz, mieysce pewne w Meklenburskim.

Gäck, *m.* oder Geck, wesołek, kurzweiliger Mensch, człowiek wesoły, żartobliwy. sey kein Gäck, nie bądź tak bardzo wesołym, niech cie się żarty nie trzymaią.

Gäh, przykro na doł idący, spadaiący, iako to brzeg, gòra.

Gähling, *adj.* nagły, na co się nie wiele y nie długo zbiera.

Gähnaffen, *pl.* ziewanie. Gähnaffen feil haben, ziewanie przedawać. einem über den Hals kommen, da er Gähnaffen feil hat, na kark komu nastąpić, napaść, gdy on tym czasem ziewa, *to iest*, ociąga się do roboty, do interesu.

Gähnen, ziewać, *właściwie*; *ale w przeniesionym znaczeniu*; ociągać się, być opieszałym do pracy; vom gestrigen Trinken, ziewać od wczorayszego piiaństwa. laut gähnen, głośno ziewać.

Gähnen, das, *n.* ziewanie, ociąganie się.

Gähnsucht, *f.* ziewaczka. Gähnsucht haben, ziewaczkę mieć.

Gähre, *f.* kwas, was man in etwas thut, daß es gähren soll, kiedy co kładą takiego, aby rzecz zakiśniała.

Gähren, kwasić się, kisieć, rozkisać, rufzać się, robić, w tym samym sensie ciasto się rusza, piwo robi.

Gähren, das, *n.* kwaszenie się, ruszanie się, kiszenie, robienie.

Gährung, *f.* kwaszenie się, kiszenie, ruszenie się, robienie.

Gähzornig, kwaśny, gniewliwy, s. Jachzornig.

Gänglein, *n.* drzwiczki, kleiner Spazierweg, przechadzka, uliczką do przechadzania się.

Gänsefett, *n.* sadło z gęsi, tłustość gęsia, smalec gęsi.

Gänseflügel, *m.* skrzydło z gęsi, nie z pior ale samo mięso, niby łopatka.

Gänsegegacker, *n.* gęsie gęganie, krzyczenie.

Gänsehalter, *m.* gęsio-pas, gęsi stroż; co gęsi strzeże, pilnuie.

Gänsemägdchen, *n.* dziewczyna gęsi doglądaiąca, pasąca, pilnuiąca.

Gänsejunge, *m.* gęsi pastuch.

Gänserich, *m.* der Hahn unter den Gänsen, gąsior samiec między gęsiami.

Gänsespiel, *n.* gęsie sadło, gęsia tłustość, gęsi smalec.

Gänsestall, *m.* chlew gęsi, gdzie gęsi zamykaią y trzymaią.

Gänzlich, wcale, einen alles Verdachts entlassen, wcale kogo od podeźrzenia jakiego uwolnić. gänzlich Beyfall geben, dać wcale przyzwolenie. wir sind gänzlich um die Gewohnheit gekommen, wcaleśmy utracili zwyczay. gänzlich etwas verstehen, wcale co rozumieć, zrozumieć.

Gärtchen, *n.* Gärtlein, ogrodek, ogrodeczek, maleńki ogrodek.

Gärtner, *m.* ogrodnik; der mit Bäumen umgehet, sadownik; der mit Küchenkräutern zu thun hat, ktory około kuchennych ziół, około włoszczyzny chodzi; ogrodnik do włoszczyzny; der mit Blumen umgehet, ein Lustgärtner, ktory około kwiatow chodzi, kwietni ogrodnik.

Gärtnerisch, ogrodny, ogrodniczy, do ogrodu należący.

Gäßlein, *n.* Gäßchen, uliczka, wąska, uliczka maleńka na szerz.

Gaeta, eine Stadt in Italien, Kajeta, miasto w Włoszech. daher oder darzu gehörig, z Kajety, albo do Kajety należący, Kajetanin, Kajetańczyk, Kajetański, Białogłowa, Kajetanka.

Gauckler, s. Gauckler.

Gaffen, oczami rzucać, po wszystkich stronach.

Gage, *f.* Lohn der Soldaten, zasługi, płaca żołnierska; eines, der in einem Amte

Amte ist, kogo, ktory na urzędzie iest. eines Knechtes, sługi.

Galan, *m.* Liebhaber, zalotnik, miłośnik, gach.

Galant, ładny, grzeczny. Leute aus galanten Städten sind auch für andern galant, ludzie z grzecznych miast, są nad innych grzeczniey ſi.

Galant, *adv.* grzecznie, ładnie, pięknie, sich aufführen, ſprawować ſię grzecznie.

Galanterie, *f.* grzeczność, ładność, piękność. verliebte Possen, miłoſne słowa, mowy y żarty, zaloty.

Galater, *pl.* Galatowie, ein Volk, lud, dawny, w wielkiey Azyi.

Galeaze, *f.* Art eines Schiffes, galeaza, kſztałt okrętu przydłużſzego ale z kraiami niskiemi.

Galee, *f.* okręcik, o trzech wiosłach.

Galeere, *f.* Art eines Schiffes, kſztałt okrętu, galera. auf die Galeeren schicken, verdammen, na galery posłać, skazać.

Galeeren-Capitain, *m.* kapitan galery.

Galgan, *m.* gałgan, korzeń pewny, eine Wurzel, *połac.* galanga, *albo inaczy* radix gentiana.

Galgen, *m.* ſzubienica, woran man einen henkt, na ktorey kogo wieſzaią. an den Galgen hängen, na ſzubienicy wiſieć. an den Galgen kommen, na ſzubienicę poyść. der den Galgen vielmal verdienet, ktory wiele razy na ſzubienicę zasłużył. geh an den Galgen! idź na ſzubienicę!

Galgenfrist, *f.* odłożenie skaźni na ſzubienicę, winowaycy; einem bösen Menschen zugestehen, odłożenia skaźni na ſzubienicę iakiemu złoczyńcy pozwolić.

Galgenschwengel, *m.* obwieś, ſzubienicznik, ſzubienicą napiętnowany. Erz-Galgenschwengel, arcy wielki ſzubienicznik.

Galgenvogel, *m.* ſzubienicznik, ſzubienicą wypalony.

Galiläa, Land in Palestina, Galilea, ziemia w Paleſtynie.

Galiläer, *m.* Galileyczyk, ktory ſię w Galilei rodził; *Białogłowa*, Galileyka.

Galiläisch, *adj.* Galileyski, galileyska, galileyskie.

Galitzstein, *m.* koperwas biały.

St. Gall, Stadt in der Schweiz, S. Gall, miasto y opaſtwo w Szwaycarach.

Gala, feyerlicher Aufzug, uroczyſta ochota, uroczyſty dzień. eines Geburtstag in Gala begehen, dzień czyiego narodzenia an gala obchodzić.

Galle, *f.* żołć; von einem Rinde, z iakiego wołu; bittere, gorzka. einer der voll bitterer Galle ist, ten ktory, pełny ieſt gorzkiey żołci, zagniewany; schwarze, czarna żołć. dem die Galle überläuft, ktory ma nad to żołci, *t. i.* gniewliwy. wenn solches macht, daß die Galle überläuft, kiedy to zbyt wiele żołci ſprawuie, *to ieſt*, kiedy to bardzo gniewa. der voller Gift und Galle ist, ktorey ieſt pełny iadu y żołci.

Gallapfel, *m.* ein Gewächs, galas, gałki dębowe.

Gallaune, *f.* galon, ze ſrebra, albo ze złota robiony.

Gallblase, *f.* pęcherz żołciowa, w ktorey żołć bywa.

Gallerie, *f.* galerya, erbauter Gang, wyſtawiony ganek do chodzenia, do przechodzenia; hohe und sehr lange, wyſoka, y bardzo długa; mit zwey Reihen Säulen oder Pfeilern, ze dwiema rzędami kolumn. etwas mit einer Gallerie umgeben, galeryią dać w koło czego. in die Gallerie spazieren gehen, iść, przechodzić ſię po galeryi. kleine Gallerie, mała galeryia, galeryika; die oben offen ist, ktora wierzchem ieſt otwarta, nie nakryta. die herum und wieder zusammen geht, ktora idzie w koło, y znowu ſię z chodzi; die auf allen Seiten zugemacht ist, ktora ieſt ze wſzyſtkich ſtron zamknięta; bey einer Belagerung, um damit über den Graben zu kommen, przy oblężeniu przechod nakryty do foſſy.

Gallerte, *f.* galereta, robiona z rozważonych mięs, albo z wołowych nog, lub z wieprzowych.

Gallflüßig, żołcią płynący, żołcio płynny, co żołcią płynie.

Galloway, Stadt in Irrland, Galloway, miasto w Irlandyi, rodem z tego miaſta, Gallowayanin, Białogłowa, Gallowayanka, z tego miaſta lub do niego nalężący, Gallowayski.

Gallicien, Provinz in Spanien, Gallecyia, Prowincyia w Hiſzpanii. einer der daraus ist, ten kto z niey ieſt, nazywa ſię Galleczanin, Białogłowa, Galleczanka; należący do tey ziemi, Gallecyiski.

Gallsucht, *f.* cholera, gniew, krew gniewliwa, żołć.

Gallsüchtig, żołciſty, żołci bardzo wiele w ſobie maiący.

Gallmey, *m.* ein Mineral, kruszec pewny, minera, w ktorey wiele miedzi.
Galone, *f.* Borte, galon; goldene, silberne, złoty, srebrny. mit Galonen verbrähmen, galonami obramować, obłożyć. ein mit Galonen bordirtes Kleid, galonami obramowana suknia.
Galop, *m.* geschwinder Ritt, czwał, pośpieszna, czwałowa iazda. in vollem Galope auf einen zu reiten, czwałem do kogo przybieć. im Galope auf den Feind losgehen, galopem na nieprzyiaciela obces iechać.
Gamachen *pl.* kamasze z płutna zwłaszcza białego robione.
Gandersheim, eine Abtey in Niedersachsen, Ganderseyma, Opaſtwo w Niskiey Sakſonii.
Gandia, Stadt in Spanien, Gandia, miaſto w Hiſzpanii.
Gang, *m.* chod, chodzenie, ſtąpanie; wie ihn einer hat im Gehen, iaki kto ma w ſtąpaniu, w chodzeniu, w ſtupaniu; bald geschwinder, bald langsamer, to prędki, to wolny; freudiger, wesoły. sich einen Gang angewöhnen, przyzwyczaić ſię do iakiego ſtąpania, do iakiego chodu; wie die Weiber haben, iak kobiety zwyczay maią. einen allzu langsamen Gang haben, mieć nazbyt powolny chod. der Ort worinnen oder auch worauf man geht, mieysce w ktorym ſię przechadzaią, albo po ktorym chodzą. verborgener Gang, kryty ganek; in einem Garten, Lustwalde, w iakim ogrodzie, albo w gaiu wesołym. Gang zur Schatzkammer machen, chod zrobić podziemny do skarbnicy. Ader in Bergwerken, żyła, ponik, w gòrach, w rudach; von Gold und Silber, srebra, złota; von Wasser, wody.
Gangbar, przechodni, chodni, da man darauf gehen kann, po czym można chodzić. gangbarer Weg, chodnia droga, bita droga. gangbare Straße, bita droga, bity gościniec, *to co* gebräuchlich, używany, co idzie, co ſię bierze między ludźmi; *iako to* Münze, pieniądze.
Gans, *f.* gęś, hus, ein Vogel, ptak wiadomy; starke von Leibe, wielka, ſpora; weisse, biała; zahme, łaskawa; gefräßige, obżarta, wiele iedząca; fette, tłuſta; den besäeten Oertern schädliche, ſzkodliwa zaſianym polom; schäckichte, pſtra; dunkelfarbige, ſiodłata; wohlgemästete, dobrze wytuczona; wilde, dzika. die Sie, oder eigentlich sogenannte Gans, ſamica, nazywa ſię właśnie gęś; gąſior właśnie, der Hahn, der Gänserich; die nicht leget, ktora iay nie nieſie, gute Leg-Gans, dobra gęś do noſzenia iay. Gänse vom Getraide scheuchen, gęſi ze zboża wygnać, wypędzić; nicht sehr herumschweifen lassen, nie dać ſię im włoczyć, chodzić; in einen finstern Ort stecken, w iakim ciemnym mieyſcu zamknąć.
Ganz, cały, cała, całe. ganze Rede, cała mowa. ganze Erde, cała ziemia. ganzes Jahr, cały rok. von ganzem Herzen lieben, z całego ſerca kochać. sich ganz einem ergeben, wcale być komu przychylnym, życzliwym. der ganz aus Schelmerey zusammen gesetzt ist, ktory cały z ſzelmoſtwa ieſt złożony. ganze Tage schreiben, całe dni piſać. die ganze Welt, cały świat. ganze Sache in Theile theilen, całą rzecz podzielić na części. ganzes Siegel, cała pieczęć, nietchnięta, nie naruſzona. einem jeden das Seinige ganz bezahlen, każdemu ſwoie całe wypłacić.
Ganz, *adv.* wcale. ein Mann, der ganz nichts gelernet, człowiek, ktory ſię wcale niczego nie uczył. nicht eben ganz, doch größtentheils etwas fahren lassen, wcale nie wſzyſtko, ale przecie wielką część zoſtawić. ganz mäßig, wcale miernie. ganz verborgen hinterlistig, wcale, ukryta zaſadzka. ganz etwas verderben, wcale co zepſuć. nicht ganz ungelehrt, nie wcale nie uczony. ganz und gar, wcale a wcale, wcale y wcale; einem entstehen, zbywać na czym komu. es ist die Weise ganz abgekommen, zwyczay wcale uſtał.
Gap, Stadt in Frankreich, Gap, miaſto we Francyi.
Gar, nader bardzo. gar wenigen ersprießlich, nader bardzo nie wielu pomocny, zdrowy. gar viel dem Glücke zuschreiben, nader wiele ſzczęściu przypiſywać. gar sehr einem vergnügen, nader bardzo kogo ukontentować, ucieſzyć. gar anders ausschlagen, co innego ſię wcale ſtać. nicht gar lange hernach, nie nader bardzo długo po tym. gar kurz etwas berühren, nader krotko czego dotchnąć. gar nicht, wcale nie. ein nicht gar zu kluger Mensch, nie nader bardzo roztropny człowiek. gar zu lange Zeit, nazbyt długi czas. gar aus, wcale wyſzło wſzyſtko, skończyło ſię wſzyſtko.

Gar, mürbe gekocht, przegotowany, przewarzony. halb gar, w poł przewarzony. gar kochen, przewarzyć, przegotować.

Garaus, z gruntu, do szczętu. den Garaus mit einer Stadt spielen, miasto zgubić, zatracić; mit dem Feinde, nieprzyiaciela. es ist gar aus mit mir, zginąłem, przepadłem.

Garant, m. der für etwas Gewähr thut, obrońca, *stroż*, traktatow, ktory o zachowanie ich może się orężem upomnieć.

Garantie, f. strzeżenie, ręczenie, traktatow.

Garantiren, strzec, strzeżenie przyrzec, bronić nawet woyną. ręczyć; für etwas, za co.

Garbe, f. Bund Getreyde, snopek, wiązka zboża. ein Kraut, wovon der Same in den Küchen gebraucht wird, *ziele nazwane* polny kmin, ktorego w kuchniach do potraw zażywaią. *po łacinie* millefolium.

Garde, f. straż, gwardyia, Wache. einem Garde zu geben versprechen, komu straż obiecać, dać. einem setzen, straż komu przystawić, przydać. Garde vor die Thüre stellen, straż przede drzwiami postawić. fürstliche oder königliche, książęca albo krolewska straż.

Garde du Corps, Trabant, strażny żołnierz, drabant.

Garderobe, f. schowanie na suknie, szatnia, garderoba. Kleiderkammer, der, so darüber gesetzt ist, nad szatnią przełożony, szatny, szat dozorca.

Gardine, f. zasłona, zapona.

Garkoch, m. traktyer, obiadnik; stołownik, co ieść przedaie.

Garküche, f. garkuchnia, gdzie ieść przedaią.

Garn, n. nici, przędza, woraus Leinwand und dergleichen gewebet wird, z ktorych płotno y co podobnego robią, tkaią. *to co*, Netze, sieć, zum Vogelfange, do łapania ptakow. zum Fischen, do łowienia ryb; zum Jagen, do łowienia zwierza.

Garniren, auszieren, ustroić, wystroić, ein Kleid mit Galonen, galonami suknią uszamerować; etwas mit Edelgesteinen, co drogiemi kamieniami wysadzić.

Garnison, f. Besatzung, załoga. starke Garnison in eine Stadt legen, werfen, załogę mocną w iakim mieście osadzić, postawić.

Garnitur, f. garnitur, Ausstaffirung, stroy iednakowego kształtu, mit Edelgesteinen, z drogich kamieni.

Garnstricker, m. siatnik, sieciowiąz.

Garnwinde, f. motowidło.

Garonne, f. Garonna, Fluß in Frankreich, rzeka we Francyi.

Garstig, *adj.* plugawy, szpetny. garstiges Ungeheuer, szpetna, brzydka, poczwara; garstiges Gesicht, szpetna twarz, garstiger Mensch, szpetny, brzydki człowiek. es kann nichts garstigeres erdacht werden, nie może być nad to nic szpetnieyszego wymyślone. so garstige Dinge, daß man sie auch nicht gerne nennt, tak plugawe rzeczy, że ich nawet nie radzi wymawiaią.

Garstig, *adv.* szpetnie, plugawie garstig aussehen, szpetnie wyglądać. alten Leuten garstig anstehen, starym ludziom plugawie przystoić. garstig stehen, szpetnie być.

Garstigkeit, f. szpetność, plugawość.

Garten, m. ogrod, der an der Sonne liegt, na słońcu leżący; in dem viel hohe und schattigte Bäume stehen, w ktorym wiele wysokich y cienistych drzew stoi; feuchter, wilgotny, wodę maiący; der unter einer guten Himmelsgegend liegt, ktory pod dobrą nieba okolicą leży; welcher nahe am Hause liegt, ktory blisko domu zaraz leży. einen Garten anlegen, ogrod zakładać, założyć. Garten bauen, ogrod sprawiać, zasadzać, zasiewać. einen Hüter in den Garten setzen, stroża w ogrodzie postawić. Garten umgraben, ogrod okopać, obryć. in den Garten kommen, ein Gespräch da zu halten, przyiść do ogrodu, aby tam mieć rozmowę.

Gartenarbeit, f. ogrodnicza robota, künstliche Anlegung desselben, sztuczne iego założenie.

Gartenbau, m. uprawa, uprawianie ogrodu, kopanie y sianie.

Gartenbeet, n. grzęda, liszka, kleines, mała grzęda, grządka.

Gartenbeetlein, n. grządeczka, liseczka.

Gartencypressen, pl. ogrodowy cyprys.

Gartengewächse, pl. ogrodowe zioła, drzewka, krzewia.

Gartenhaue, f. graca do gracowania y chędożenia ogrodu z chwastu.

Gartenhaus, n. altana w ogrodzie, dla bawienia się.

Garten-Isop, czabr, ziele.

Gartenkraut, n. iarzyna, w ogrodzie siana y rosnąca.

Gartenkunst, f. sztuka zakładania y utrzymywania ogrodow; ogrodowa sztuka,

sztuka, Gartenkunst treiben, ogrodową sztukę robić.

Gartenmesser, *m.* noż ogrodniczy.

Gartenmünze, *f.* mięta, miętka ziele.

Gartenrapunzel, rolnik ogrodowy, ziele.

Gartenwerk, *n.* dzieło ogrodowe.

Gartenzierde, *f.* ogrodowe przyozdobienia, przypięknienia.

Gartz, Ort in Pommern, Garc, mieysce, lub miasto w Pomeranii.

Garwolin, Stadt in Pohlen, Garwolin, miasto w Polszcze.

Gasconien, Landschaft in Frankreich, Gaskonia, ziemia we Francyi.

Gasconier, einer aus Gasconien, Gaskończyk, ieden z Gaskonii; to co Prahlhans, iunak, samochwalca.

Gasconisch, *adj.* Gaskoński.

Gasconade, eitele Prahlerey, iunakieryia, prożna chluba.

Gasse, *f.* ulica, gerade, prosta, prościuteńka; volkreiche, ludna. in einer Gasse wohnen, na iakiey ulicy mieszkać. eine Gasse, durch die man nicht hinweg kann, ulica, ktora wyiścia nie ma. von Gasse zu Gasse, od ulicy do ulicy. Gassenweise, ulicami, po ulicach.

Gassengeschrey, *n.* wrzask na ulicy.

Gassenmeister, *m.* starszy uliczny, przełożony uliczny.

Gassentreter, *m.* włoczęga po ulicach, co się ustawicznie po ulicach włoczy.

Gassentreterin, *f.* włoczęga po ulicach; co się zawsze po ulicach włoczy.

Gast, *m.* gość, der viel isset, ktory wiele ie. einen Gast aufnehmen, gościa przyiąć. viel Gäste haben, wiele mieć gości, bey einem Gastgebot, gość zaproszony do iedzenia; fröhlicher, wesoły gość, bequemer, wygodny. den Gästen nicht nur den Bauch füllen, sondern auch das Gemüth ergötzen, nie tylko nakarmić gości, ale też umysły ich rozweselić; ungebetener, nieproszony gość. zu Gaste gehen, w gościnne iść na bankiet. einen zu Gaste bitten, zaprosić kogo na bankiet. einen mit zu Gaste nehmen, wziąć kogo z sobą w gościnne na ochotę. versprechen zu einem zu Gaste zu kommen, obiecać się gościem do kogo przybyć. bey seinem Nachbar zu Gaste gehen, do swoich samsiadow na bankiet w gościnne chodzić.

Gastein, Stadt im Salzburgischen, Gastein, miasto w Saltzburskim.

Gasterey, *f.* bankiet, uczta, ochota, traktament, angenehme und lustige, przyiemny y wesoły; herrliche, pański traktament; nicht wohl angegebene nie bardzo dobrze sporządzony; hungerleidende, głodny. Gasterey anstellen, bankiet sprawiać. sich bey der Gasterey mit einfinden, na bankiecie się z kim znaydować. die Gasterey halten, bankiet dawać. herrliche Gasterey angeben, sprawić pański bankiet. den Tag mit der Gasterey zubringen, dzień na bankiecie przepędzić. die Rede ist bey der Gasterey gegangen, mowa się przy bankiecie rozeszła.

Gastfrey, *adj.* gościnny, goście z ochotą przyimuiący, sehr gastfreyer Mann, bardzo ludzki dla gości człowiek.

Gastfreyheit, *f.* gościnność, ludzkość y ochota w przyimowaniu gości.

Gastgeber, *m.* gospodarz bankiet sprawuiący.

Gastgebot, *n.* bankiet, ochota; zproszenie, zaproszenie gości.

Gastgeschenk, *n.* podarunek dla gościa, ktory gościowi gospodarz daie.

Gastgespräch, *n.* rozmowa między gościami, z gościami na bankiecie.

Gasthalter, *m.* gospodarz bankietuiący, pan bankiet daiący, sprawuiący. der ein Gastgebot giebt, ktory bankiet daie, sprawuie. *znaczy także to co* Gastwirt, gościnny, gazda.

Gasthaus, *n.* gościnieć, gospoda, gdzie goście stawaią, iedzą, piią.

Gastherr, *m.* gospodarz bankietu, pan bankiet sprawuiący.

Gasthof, *m.* gościniec, gospoda. im Gasthof einkehren, do gospody, do gościńca wstąpić.

Gastiren, na bankiet gości przyimować, traktować, częstować.

Gastkammer, *f.* gościnna izba, stancyia gościnna, dla gości.

Gastkleid, *n.* suknia pięknieysza y lepsza dla ubierania się na bankiet.

Gastmahl, *n.* bankiet, częstowanie u stołu, przy stołach otwartych.

Gastmeider, *m.* gościoboyca, ktory gości swoich zabiia.

Gastrecht, *n.* prawo gościnności, ktore względem gości ma być chowane.

Gaststube, *f.* gościnna izba, stancyia do gości przyimowania.

Gasttag, *m.* dzień bankietu, dzień do częstowania gości naznaczony.

Gastung, *f.* bankiet, uczta, y częstowanie gości przy ochocie. *znaczy także* Gastwirtschaft, gościnnego w gościńcu gospodarstwo. Gastung halten, bankiet dawać, trzymać.

Gastwirth, *m.* gościnny, gospodarz w gościńcu, kaczmarz.
Gastwirthin, *f.* gościnna, gospodyni w gościńcu, kaczmarka.
Gatter, *n.* krata, żelazna lub z drewna robiona.
Gattung, *f.* rodzay, kształt, gatunek.
Gau, *m.* Strich Landes, kraina, ziemia, sztuka kraiu.
Gauche, *f.* plugawy likwor.
Gauchhaar, *n.* mech u młodego człowieka na brodzie. erste Barthaare, pierwsze zarastanie brody.
Gauckeley, *f.* grymas, ruszanie siebie y rąk śmieszne. Gauckeley treiben, grymasy stroić, ruszenia śmieszne sobą y rękoma robić.
Gauckelmann, *m.* grymaśnik, grymasy śmieszne stroiący.
Gauckeln, grymasić, grymasy śmieszne y przysadne stroić, wyrabiać.
Gauckeln, das, *n.* grymasowanie, grymasow śmiesznych stroienie.
Gauckelspiel, *n.* kuglarstwo, kuglarskie gry, zamomienia, oszukania.
Gauckelspieler, *m.* gracz kuglarz, kuglarskich sztuk dokazuiący.
Gauckelwerk, *n.* kuglarskie sztuki, dziwy, ktorych kuglarze dokazuią, z omamieniem wzroku y oczow.
Gauckler, *m* kuglarz, dziwostroy, omamieniec, sztukokazca.
Gaucklerin, *f.* kuglarka, dziwostroyka, ktora sztuki pokazuie kuglarskie.
Gauckleriſch, *adj.* kuglarski, Geberden, rąk y ciała ruszenia kuglarskie.
Gaucklerzeug, *n.* sprzęt kuglarski, naczynie kuglarskie.
Gaul, *m.* koń, ładny, dzielny, chodu dobrego y składu.
Gaum, *m.* podniebienie, innere Obertheil des Mundes, wewnętrzna odwierzchnia część ust.
Gaumen, ziewać, gębę otworzywszy, iak gdy się komu spać chce.
Gaumen, das, *n.* ziewanie z otwarciem gęby, gdy sen zwłaszcza bierze.
Gaxen, gdakać, wie die Hüner, iako gdy kury gdakaią. *także*, bełkotać, wie ein Mensch, iak więc niektorzy ludzie bełkoczą.
Gazetten, *pl.* nowiny, gazety, nowe wiadomości tego co się gdzie dzieie. *obacz na swoim mieyscu imie* Zeitungen.
Geachtet, *adj.* szacowany, szacowny. hoch geachtet, wysoko szacowany.
Geadelt, nobilitowany, Szlachestwem darowany, Szlachicem uczyniony.

Geändert, odmieniony, zmieniony, odmieniany, zmieniany.
Geängstiget, strapiony, utrapiony, zdręczony, zbolały, zciśniony.
Geärgert, zgorszony, zepsowany, zły y ladaco uczyniony.
Geäzet, zwabiony, wabiony, nęcony, przynęcony, przyłudzony.
Geahndet, skarany, pomszczony, co skarane iest, czego się zemszczono.
Geahnet, przeczuwany, przeczuty, co kto pierwey przeczuwał.
Geartet, trefnie, przednie urobiony, ukształcony, wrodzony. ganz anders geartet seyn, wcale inaczey być sporzadzonym, urodzonym.
Gebacken, upieczony, gdy się tak co upiekło, iak potrzeba.
Gebackenes, *n.* ciasto pieczone, iakie są placki, kołacze, pierogi.
Gebadet, kąpany, zkąpany, wykąpany, wymyty w kąpieli.
Gebäet, zpalony, letkim ogniem tak wysuszony, ze się rozsypuie.
Gebähren, rodzić, urodzić. von einem Kinder gebähren, dzieci z kogo mieć, urodzić. Zwillinge gebähren, bliźnięta urodzić; zweene Knaben auf einmal, dwoch chłopcow na raz porodzic. zur Unzeit, zu früh, gar hart und schwer, w czas nazbyt, y ciężko porodzić.
Gebähren, das, *m.* porodzenie, urodzenie, rodzenie.
Gebähren, *f.* rodzica, położnica, rodząca.
Gebährmutter, *f.* worinne ein Kind im Mutterleibe liegt, żywot, w ktorym dziecie w matce zostaiąc leży.
Gebährung, *f.* rodzenie.
Gebändiget, uskromiony, uieżdżony, ktorego krnobrność y dzikość złamano.
Gebäude, *n.* budynek; herrliches, öffentliches, pański, publiczny. heiliges, weltliches, święty, światowy albo świecki. königlich ausgepuztes, po krolewsku wystroiony. geborstenes, porozpadany. voller Ritzen, szpar pełny. zur Noth erbautes, na potrzebę wystawiony. den schöne Gebäude vergnügen, ktoremu się piękne budynki podobaią. er ändert nichts am Gebäude, wo nicht was baufällig geworden, nie odmienia nic w budynkach, gdzie co niebyło do upadku nakłonione. auf fremden Grunde aufführen, na cudzym gruncie budynek wystawiać. Gebäude niederreissen, budynek obalić, zburzyć. bauen und einreissen, budynek obalić y wy-

y wystawić. großes und prächtiges, wielki y wspaniały budynek. errichten, wystawić. ein gutes für Kälte und Hitze zu seyn, dobry budynek, aby od zimna y upału być zakrytym. Aufführung eines Gebäudes, wystawienie, wyprowadzenie iakiego budynku. Ort, da keine Gebäude stehen, mieysce, na ktorym żadne budynki nie stoią.

Gebaut, bity, utorowany, ubity. gebauter Weg, bita, ubita, utorowana droga.

Geballt, zwiniony, złożony okrągło. geballte Hand, ręka, w pięść zwinięta, złożona, pięść. einen mit der geballten Hand schlagen, kogo pięścią obić, otłuc.

Gebaut, wybudowany, wystawiony, zbudowany, postawiony.

Gebausche, zwinięcie, albo poła w sukni, des Kleides.

Gebeine, *plur.* kości. *obacz wyżey na swoim mieyscu imie* Bein.

Gebeisse, zwada, sprzeczka, gdy się ieden z drugim wadzi, sprzecza.

Gebeitzt, zmacerowany, zniszczony, wyiedzony, od iakiey ostrey materyi.

Gebelfre, *n.* szczekanie psow, hałas, krzyk ludzi krzyczących, sprzeczaiących się.

Gebelle, *n.* szczekanie, der Hunde, psow. nie to co wycie, lub wyrczenie.

Geben, dać; einem etwas, co komu. mit aller Freundlichkeit, z wszelką przyiaźnią. reichlich, bogato. offenbarlich, oczywiście y iawnie, skrycie y potaiemnie, häufig, kopiasto, z czubem. umsonst, darmo; stets, na zawsze; zur erwünschten Zeit, w pożądanym czasie. hin und wieder, wzaiemnie dawać. sich den Leuten in die Mäuler geben, *słowo w słowo znaczy:* dać się ludziom w usta, *to iest*, właściwie po Polsku; podać się na ięzyk, y na obmowy ludzkie. einen Befehl wegen einer Sache geben, dać rozkaz gwoli iakiey rzeczy. die Wahl geben, dać na wolą do wybrania sobie iednę rzecz z wielu. wie sich die Sachen geben, iak sie rzeczy daią, podaią. von dem Seinigen geben, ze swoiego dać. einem etwas mit auf den Weg geben, dać co komu na drogę. nichts auf eines Drohungen, nie dać nic na czyią groźbę. was giebt es da? co to tam? co to iest? man giebt nichts auf ihn, nic na niego nie daią. etwas wieder von sich geben, znowu co z siebie dać, *to iest*, wywomitować, wyrzucić. ein Gesetz geben, prawo wydać. Gott gebe es! day Boże! niech Bog da! dał by Bog! giebts was neues? iest tam co nowego? giebts noch etwas mehr von der Sache? zostaie się tam ieszcze co z tey rzeczy? kein Wort von sich geben können, nie moc żadnego słowa wymowić. es giebt ihrer wenige, die, mało takich bywa, znayduie się, ktorzy, etc. sollte es einige geben, a ieżeli by byli nie ktorzy.

Geben, das, *n.* danie, dawanie, wydawanie, wydanie, des Gesetzes, prawa.

Geber, *m.* dawca, wydawca, der Frölichkeit, dawca radości, wesołości.

Geberde, *f.* iest, robienie rękami; artige, beständige, śliczny, iednakowy. in der Geberde verstoßen, w ieście, grzeszyć, błąd popełniać. keine Geberde zu machen wissen, nie umieć żadnego iestu zrobić. die nicht ohne Einfalt ist, ktory nie iest bez prostoty. mit dem ausgereckten Arme etwas mit zur Geberde machen, wyciągnioną nie co ręką przydawać do iestu, *to iest*, lepszy iest czynić. die Geberde der Hände, iest rąk. etwas mit der Geberde vorbringen, udawać co iestem. sich für unanständigen Geberden hüten, strzec się nie przystoynego, nie grzecznego iestu. lächerliche Geberde, śmieszny iest.

Geberden sich, iesta, czynić, udawać, iesta robić ruszeniem rąk y ciała.

Geberin, *f.* dawczyna.

Gebessert, poprawny, poprawiony, polepszony, poprawiany.

Gebet, *n.* modlitwa, prozba, demüthiges, langes, pokorna, długa, elendes und trauriges, biedna y żałosna. das Gebet erhören, modlitwy, prozby, wysłuchać. demüthiges ablegen, pokorną prozbę zanosić. einem vorsagen, modlitwę wprzod z kim mowić.

Gebetbuch, *n.* książka modlitew, z modlitwami, do modlenia.

Gebeten, *adj.* proszony, uproszony, zaproszony.

Gebetgen, Gebetlein, das, *n* modlitewka, maleńka, krociutka modlitwa.

Gebettelt, *adj.* wyżebrany, wyproszony, wymodlony.

Gebeuget, *adj.* nagięty, nagniony, zgięty, zginany, gięty.

Gebhardt, Gebard, Mannsname, imie męszczyzny.

Gebiete, *n.* kraina, ziemia, powiat. worüber einer zu gebieten hat, w ktorym ma kto co do rozkazywania. einer Colonie Gebiete verweigern, iakiey osadzie ziemi nie pozwolić.

eines

eines Gebiete betreten, w kroczyć w czyią krainę. das Gebiete etwas sehr erweitern, ziemię nie co bardzo wiele szerzyć, rozszerzać.

Gebieten, rozkazywać, einem, komu, daß er Geld zu etwas geben soll, aby pieniędzy dał na co.

Gebieten, das, rozkazywanie, rozkazanie, rozkazow wydanie.

Gebieter, *m.* rozkazuiący pan, władzą rozkazania maiący.

Gebieterin, *f.* rozkazuiąca pani, władzę do rozkazywania maiąca; strenge und scharfe, surowa y ostra.

Gebildet, *adj.* wyobrażony, wymyślony, ulepiony, s. Bilden.

Gebilliget, *approbowany*, pochwalony, pozwolony, przyzwolony.

Gebirge, *n.* góry, *to iest* kray górny, w górach leżący. Gegend voller hohen Berge, kraina pełna wysokich gór. von oder aus dem Gebirge, od gór, albo z gór. ins Gebirge hinein marschiren, w góry iść, pomaszerować. hohes und rauhes, wysokie, y chropowate góry.

Gebirgig, *adj.* górzysty, górny. gebirgiges Land, górny kray, górna kraina.

Gebiß, *n.* musztuk, wędzidła. so den Pferden ins Maul gemacht wird, ktore w pysk koniowi kładą.

Gebissen, ukąszony, użarty, kąsany, przykąszony.

Geblasen, nadęty, nadmuchniony, wydęty, napuszony.

Gebleichet, bielony, wybielony, wybielały, ubielony.

Geblendet, oślepiony, zaślepiony, ktory moc widzenia utracił.

Geblieben, zostały, padły, zabity, gdy kto zabity padnie y zostanie na placu.

Geblöcke, *n.* ryk, ryczenie; der Rinder, wołow, beczenie, der Schafe und Ziegen, owiec y koz. owczy, kozi bek.

Geblößt, ogołocony, obnażony, odarty aż do gołego ciała.

Geblümt, ukwieciony, ukwiatkowany, kwiatami przerabiany, przeplatany.

Geblüt, *n.* krew, unverderbtes, gutes, nie zepsowana, dobra, böses, zła. vom Patriarchen-Geblüte, z Senatorskiey krwi. einem nach dem Geblüte verwandt seyn, krwią do kogo należeć, być czyim krewnym. von Teutschen, Pohlnischen Geblüte seyn, być z Niemieckiey, z Polskiey krwi. geronnenes Geblüt, zsiadła, skrzepła krew, sucha; ganz frisches, świerzuteńka, wcale świeża.

Gebogen, zgięty, zginany, gięty, *od tego słowa* Biegen.

Gebohren, rodzony, urodzony, von ehrlichen Eltern, z uczciwych rodzicow; zu lauter großen Dingen, wcale do wielkich rzeczy; in aller Würde und Glücke, urodzony w dawney godności y szczęściu, dazu gebohren seyn, być do tego urodzonym; aus gleichem Stande, z rownego stanu.

Gebohrt, wiercony, przewiercony, *od tego słowa* Bohren.

Geborgen, schowany, zachowany, chowany, uchowany.

Geborgt, pożyczony, pożyczany, pożyczanym sposobem wzięty, brany.

Geborsten, rozpadły, rozpadniony, napadły, napadniony, rozpękniony.

Gebot, *n.* przykazanie, ukaz, rozkaz, nakaz. einem zu Gebote stehen, być pod czyią władzą, rządem. die zehen Gebote, Dziesięcioro Przykazania. Gebot auf etwas im Kaufe, targ, targowanie się, dawanie, cenienie w kupowaniu y przedawaniu. Gebot thun, podawać, targować się. eines Gebot wider einen andern auf etwas thun, poddawać na co w kupowaniu przeciwko drugiemu więcey dawać, cenić.

Geboten, rozkazany, nakazany, rozkazywany.

Gebot-Verächter, *m.* Uebertreter, prawołomca, przykazaniałomca, przestępca.

Gebracht, niesiony, noszony, przyniesiony, przynoszony.

Gebräme, das, *n.* taśma do obramowania, brzeg sukni, taśmą sznurkiem obramowany.

Gebrämt, obramowany, bramowany, taśmą, sznurkiem obłożony.

Gebräuchlich, *adj.* używany: gebräuchliche Weise, używany sposob. gebräuchliche Art der Briefe, używany kształt listow. Sache, die bey wenigen gebräuchlich, rzecz u niewielu używana; von langen Zeiten her, od dawnych czasow. wie es gebräuchlich, iak zwyczay. wie es in dem Vaterlande gebräuchlich, iak w oyczyznie zwyczay.

Gebräuchlich, *adv.* zwyczaynie, podług zwyczaiu, podług używania.

Gebrandmahlet, wypiętnowany, piętnowany, piętnem wypalony.

Gebrandmarket, wypalonym piętnem naznaczony, palono-znaczony.

Gebrandt,

Gebrandt, palony, zpalony, wypalony. gebrandter Ziegel, wypalona cegła.

Gebraten, upieczony, pieczony, dopieczony, wypieczony; Rindfleisch, pieczone wołowe mięso, pieczenia wołowa. gebratene Speise, pieczyste, pieczona potrawa. halb gebraten, wpoł upieczony. etwas, ein wenig gebraten, trochę upieczony, tylko przypieczony.

Gebrauch, *m.* zwyczay, *to co*, Sitte, obyczay, neuer, nowy, alter, dawny; üblicher, używany, wzięty; verkehrter, przewrotny, zły; lasterhafter, niecnotliwy, rühmlicher, chwalebny, sławny; angenommener, przyięty. Kriegs-Gebrauch, woienny zwyczay, beschwerlicher, uprzykrzony, przyciężki; grausamer, okrutny, bekannter, wiadomy. wie es der Gebrauch ist, iak to zwyczay, obyczay iest. der Gebrauch ist es also zu machen, zwyczay iest tak czynić, tak robić. sie gehen des Aristotelis Gebrauche nach, oni postępuią według zwyczaiu Arystotelesa. nach unserm Gebrauch, podług naszego obyczaiu. nach dem Gebrauch der Vorfahren, według obyczaiu Przodkow. der alte Gebrauch ist bey uns, stary zwyczay iest u nas. fremde Gebräuche mit den seinigen vermengen, cudze obyczaie ze swoiemi mięszać. den Gebrauch behalten, tego się zwyczaiu trzymać. vom Gebrauche abgehen, od zwyczaiu odstąpić. einen Gebrauch einführen, zwyczay iaki wyprowadzić. erfundener Gebrauch, wymyślony zwyczay; gottloser und unerhörter, niezbożny y niesłychany. den Gebrauch in Acht nehmen, zwyczay chować, zachować, zwyczaiu przestrzegać. eben den Gebrauch haben, takiż mieć zwyczay. nach den Gebräuchen der Vorfahren beurtheilen, według zwyczaiu, obyczaiem Przodkow sądzić. wider den Gebrauch handeln, przeciwko zwyczaiowi czynić. die Sache nach eingeführtem Gebrauche vertheidigen, rzeczy wyprowadzonym zwyczaiem bronić. wider den Landes-Gebrauch, przeciwko zwyczaiowi kraiu. *znaczy także* Nutzung, używanie. das Vieh ist zum Gebrauch der Menschen geschaffen, bydło stworzone iest, na używanie dla ludzi. einem Freunde den Gebrauch seines Vermögens nicht vergönnen, przyiacielowi używania swoiego maiątku nie pozwalać. Gebrauch der Wörter, używanie słow. im Gebrauche haben zu lügen, mieć we zwyczaiu kłamać. nach dem bösen Gebrauch der Zeiten, według złego zwyczaiu czasow.

Gebrauchen, zażywać, zażyć, używać, użyć; etwas, czego; stets, zawsze; in der Nähe, w bliskości; mit Schmerz und Bekümmerniß gebrauchen, z żalem, y troskliwością zażywać; heimlich, potaiemnie; rühmlich, sławnie, chwalebnie; unmäßig, nie pomiarkowanie. gern gebrauchen, rad zażywać. einen zu allen Dingen, kogo do wszystkich rzeczy. zu seinem Nutzen, na swóy pożytek. sein Recht jährlich gebrauchen, swoiego prawa co rok zażywać. allen Fleiß und Sorge in einer Sache, wszelkiey pilności y starania iakiey rzeczy. die Sporn an einem, ostrog na kogo zażyć. einen Arzt, lekarza zażyć. Vorsichtigkeit in seinen Dingen, ostrożności w swoich rzeczach. so wohl zu gebrauchen ist, co iest bardzo pożyteczne. do używania dobre. er kann ihn in dem, das er vorhat, gar wohl gebrauchen, może go w tym, co zamyśla, bardzo dobrze zażyć.

Gebraucht, zażywany, używany, zażyty, użyty.

Gebrechen, nie dostawać, zbywać, brakować, nie stawać. *to co* fehlen; es gebricht ihm nicht am Willen, nie zbywa mu na woli, na chceniu. es wird dir eher an der Zeit, als an Worten gebrechen, pierwey ci na czasie zbywać będzie, niżeli na słowach. prędzey ci czasu nie stanie niżeli słow: rychley ci czasu brakować będzie, niżeli mowy. dem es an allen gebricht, ktoremu na wszystkim zbywa, ktoremu wszystkiego nie dostaie, ktoremu brakuie wszystkiego.

Gebrechen, das, *n.* wada, narow, skaza. des Leibes mit Schmünke verbergen, wadę ciała, farbą, zakryć, zamalować. das Gebrechen der Zunge, wada, narow języka. des Mundes, ust. natürliches, przyrodzona wada.

Gebrechlich, ułomny, niedołęga, kaleka, *iako to* lahm, chromy; bucklicht, garbaty; am ganzen Leibe gebrechlich, na wszystkim ciele ułomny, niedołężny, kalestwo y nie moc maiący.

Gebrechlich, *adv.* ułomnie, niedołężnie, iak kaleka, iak niedołęgą.

Gebrechlichkeit, *f.* ułomność, niedołęstwo, niemoc, kalestwo.

Gebrochen, łamany, złamany, wyłamany, przełamany.

Gebröckelt,

Gebröckelt, zkruszony, kruszony, drobiony, rozdrobiony. *ob.* Bröckeln.
Gebrudel, *n.* war, wrzenie, des Wassers, wody.
Gebrüder, *plur.* bracia.
Gebrühet, oparzony, obwarzony, obwarzany, parzony, prażony.
Gebrülle, *n.* ryk, ryczenie, eines Rindviehes, bydła rogatego, krow; der Löwen, ryk lwi, eines Esels, ryk ośli.
Gebrüstet, cyckowaty, wielkie cycki maiący, cycowaty.
Gebückt, nachylony, nakłoniony, przed siebie, przed sobą schylony; vor sich gebogen, przed siebie zgięty, skrzywiony, zgarbiony.
Gebühr, *f.* powinność, *to co* Pflicht, obowiązek, prawo, *w tym samym sensie.* die Gebühr in Acht nehmen, chować swoię powinność, przestrzegać swoiego obowiązku. nichts wider die Gebühr thun, nie czynić nic przeciwko powinności. der Gebühr nach, według zasługi. *znaczy także:* Belohnung von Amtsverrichtungen, zapłata, za sprawowanie urzędu; einem abstatten, komu dać.
Gebühren, sich, przystać, przystoić, przynależeć. das gebührt sich, daß ꝛc. przystoi, przynależy się aby, zdobi.
Gebührend, przystoyny, przystoiący, przynależyty, zdobiacy.
Gebührlich, *adj.* przystoyny, zdobiący. gebührliche Geschenke, przystoyne podarunki, zdobiące upominki, czyią godność, daiącego y odbieraiącego.
Gebührlich, *adv.* przystoynie, zdobiącym kształtem, zgodnie. gebührlich genug etwas loben, przystoynie, iak się godzi, chwalić co.
Gebührlichkeit, *f.* przystoyność, przynależytość, *zdobność,* zgodność.
Gebunden, wiązany, związany, *obacz słowo* Binden.
Gebung, *f.* danie, dawanie, toż samo co, das Geben. Gebung der Gesetze, dawanie praw, to iest stanowienie.
Gebürtig, urodzony, zrodzony, von Freygebohrnen, zrodzony z wolnych rodzicow; rodem, mit einem aus einer Stadt, z kim z iednego miasta.
Gebüsche, *n.* krzaki, zaroślina, krzaczyczyny, chrust, manowce; krzak, wildes, leśny; knospentreibendes, pąkaiący się, pącze puszczaiący.
Geburt, *f. to iest* die Zeit der Geburt, czas narodzenia, narodzenie. *znaczy także:* das Gebähren, rodzenie, porodzenie; erste, pierwsze, frühzeitige, przed czasem, niewczesne, die zu gelegener Zeit geschehen, ktore w swoim czasie było. zur Geburt brauchen, do rodzenia zażywać. Geburt verursachen, befördern, porodzenie sprawić, pomoc do rodzenia. *znaczy także:* Geschlecht, rod, Geburtsort, mieysce gdzie się kto urodził, oyczyzna. der Geburt nach ein Crackauer, rodem z Krakowa. von Geburt ein Edelmann, z urodzenia Szlachcic. *także:* urodzeniem, wiek urodzenia, Geburts-Alter. der Geburt nach der Aelteste, urodzeniem naystarszy, der Jüngste, naymłodszy, unzeitige Geburt, poronienie.
Geburtsarbeit, *f.* rodzenie.
Geburtsbrief, *m.* świadectwo o oyczyznie, z ktorey kto rodem.
Geburtsfest, *n.* dzień narodzenia, w ktory się kto urodził.
Geburtsgedicht, *f.* wiersze na czyie narodzenie zrobione.
Geburtskleid, *n.* die Haut, welche ein kleines Kind umgiebt, błona, w ktorey dziecie iest obwinięte rodząc się.
Geburtslied, *n.* pieśń na czyie narodzenie do śpiewania wymyślona.
Geburtsort, *m.* mieysce narodzenia, oyczyzna, gdzie się kto rodzi.
Geburtstag, *m.* dzień narodzenia. mit einem Schmause den Geburtstag begehen, bankietem dzień narodzenia obchodzić.
Geburtszeit, *f.* czas połogu, rodzenia, rozwiązania, zlężenia.
Gecreuziget, ukrzyżowany, krzyżowany, na krzyż wbity.
Gecrönet, koronowany, ukoronowany, ktoremu koronę na głowę dano.
Gedächtniß, *n.* pamięć, Fähigkeit etwas zu merken, sposobność do naznaczenia y zatrzymania w umyśle czego; betrübtes, smutna, scharfes, bystra; gutes, ewiges, dobra, wieczna; berühmtes, sławna, langwieriges, trwaiąca; vortreffliches, przednia, werthes, godna; unsterbliches, nieśmiertelna, vergangenes, przeszła. etwas im Gedächtniß behalten, w pamięci co mieć, chować, trzymać; hängen bleiben, utkwić, tkwić w pamięci. etwas ins Gedächtniß fassen, pamięcią obiąć, ogarnąć. das Gedächtniß eines Dinges bey einem erneuern, pamięć u kogo iakiey rzeczy odnowić. aus dem Gedächtnisse schaffen, z pamięci wybić, wyiąć, pamięć odiąć. Gedächtniß vernichten,

ten, pamięć zniſzczyć, zgładzić, zagładzić; zu ſchärfen, zu erhalten trachten, ſtarać ſię zaoſtrzyć pamięć, nabyć pamięci. einen nie aus dem Gedächtniſſe laſſen, kogo z pamięci nigdy nie wypuſzczać. er kömmt mir nie aus dem Gedächtniſſe, nigdy mi z pamięci nie wychodzi. aus dem Gedächtniſſe entfallen, z pamięci wypaść; gewiß machen, pamięć ſobie upewnić. mit dem Gedächtniſſe fehlen, mylić ſię w pamięci. das Gedächtniß verſagt mir, verläßt mich, pamięć mię odſtępuie, opuſzcza. eines Gedächtniß feyern, obchodzić czyią pamięć; eines ausrotten, znieść, zagubić czyią pamięć. Thaten, die bey der Nachwelt im friſchen Gedächtniſſe bleiben, czyny, ktore u potomności w świeżey pamięci trwaią. ſein Gedächtniß ſtiften, ſwoią pamięć na potym ufundować. ſeligen Gedächtniſſes, świętey pamięci. kleines, ſchlechtes Gedächtniß, mała, krotka, zła, pamięć. dem Gedächtniſſe dienlich, służący do pamięci.

Gedächtnißkunſt, *f.* ſztuka nabycia y doſtąpienia pamięci.

Gedächtnißmünze, *f.* medal na pamiątkę, dla pamięci robiony.

Gedächtnißſäule, *f.* kolumna, dla pamięci, na pamiątkę poſtawiona.

Gedämpft, wygasły, wygaſzony, zagaſzony, przygaſzony.

Gedärme, *pl.* krzewa, flaki, kiſzki. dem die Gedärme für Hunger knurren, ktoremu, w kiſzkach turczy z głodu. das Reiſſen in den Gedärmen haben, mieć rzniecie w kiſzkach; ziehen ſich zuſammen und laſſen wieder nach, ktore ſię kurczą y znowu ſię rozciągaią.

Gedanke, *m.* myśl; ſcharfe und genaue, byſtra y uważna; langwierige, trwała; eitele, prożna; ſtille, heimliche, cicha, taiemna; betrübte, żałoſna; ſehr zärtliche, pieſzczona; wichtige, ernſthafte, poważna; ruhige, ſpokoyna; thörichte, ſzalona; alberne, nie do rzeczy. einem alle ſeine Gedanken eröfnen, otworzyć komu wſzyſtkie ſwoie myśli. faſſe die Gedanken, die deiner Tapferkeit gemäß ſind, daß du, miey ſię do myśli godney twoiey mężności. einige Zeit auf die Gedanken wenden, iaki czas obrocić na myślenie. mit den Gedanken umgehen, w tych myślach być, temi ſię myślami zabawiać. ſeine Gedanken auf etwas wenden, ſwoie myśli na co obrocić. ſich in ſeinen Gedanken etwas vorſtellen, co w ſwoiey myśli przed ſobą wyſtawiać. in Gedanken ſtehen, ſeine Gedanken auf etwas gerichtet haben, w myślach być, myśli ſwoię w czym utopić. durch die Gedanken auf etwas gebracht werden, przez co na tę myśl być naprowadzonym. ſich die Gedanken niemals aus dem Sinne kommen laſſen, nie wypuſzczać z umysłu nigdy tey myśli. wo du dich nur mit deinen Gedanken hinwenden wirſt, dokąd kolwiek ſię twoią myślą obrociſz; vieles mit den Gedanken durchlaufen, wiele myślą przebiec. im Gemüthe etwas mit den Gedanken abſondern, w umyśle, co myślą odtrącić, odiąć, oddzielić, oderwać. auf die Gedanken kommen, przyiść na iaką myśl. in die Gedanken etwas kommen, na myśl przyiść. was machſt du dir für Gedanken? co ty ſobie za myśli roſciſz? die Gedanken wohl von ſich geben, myśli ſwoie dobrze wykładać, wymawiać. die ärgſten Gedanken von einem hegen, naygorſze myśli o kim mieć. verkehrte Gedanken, przewrotne myśli. meine erſten Gedanken haben zugetroffen, naypierwſze moie myśli ziściły ſię. zu beſſern Gedanken kommen, do lepſzych myśli przychodzić. die ganze Welt mit ſeinen Gedanken durchwandern, po całym świecie ſwoiemi myślami wędrować.

Gedeckt, przykryty, nakryty, pokryty, przykrywany, nakrywany.

Gedehnet, wyciągniony, rozciągniony, wyciągany, rozciągany.

Gedemüthiget, unizony, poniżony, zniżony, ſ. Demüthigen.

Gedenken, myśleć, an etwas, o czym. nachforſchen, was einer gedenke, badać, co kto myśli. etwas bey ſich gedenken, co u ſiebie myśleć. es hat kein Menſch daran gedacht, żaden człowiek o tym nie myślił; *znaczy także*, Meldung thun, wzmiankę uczynić, wſpomnieć. eines mit allen Ehren gedenken, wzmiankę czynić o kim, z wſzelkim honorem; *także*, ſich erinnern, przypominać ſobie, pamiętać; eines Raths, czyią radę. daran gedenkt er ſein Leben lang, to on pamięta przez całe życie ſwoie. du ſollſt meiner ſtets gedenken, ty maſz ſtatecznie o mnie pamiętać. daran gedenkt man nicht, o tym nie pamiętaią.

Gedenken, das, *n.* myślenie, wzmiankowanie, pamiętanie, wſpominanie, przypomnianie, pamięć. bey Men-

ſchen

schen Gedenken, ludzie nie zapamiętaią.

Gedenkmaal, *n.* pamiątka, wystawiona rzecz iaka lub zrobiona na pamiątkę, aby pamięć iakiey rzeczy nie zginęła.

Gedenk-Register, *n.* rejestrzyk dla pamięci, aby nie zapomnieć czego.

Gedenkspruch, *m.* przysłowie na pamiątkę, dla pamięci łepszey.

Gedenkzeichen, *n.* znak dla pamięci, na pamiątke czego, kogo.

Gedenkzettel, *m.* kartka na pamiątkę, wie ihn die Juden tragen, iaką Zydzi noszą; *połacinie nazywa się:* phylacterium.

Gedeutet, wzięty, przyięty.

Gedeyen, być na zdrowie, einem, komu, zdrowie przynosić, być zdrowo, rośnienie sprawiać. das Essen gedeyet ihm, z iedzenia rośnie. zur Schande, zum Spotte gedeyen, wychodzić na wstyd, na pośmiewisko; zur Ehre, na honor. es gedeyet mit der Sache aufs äußerste, z tą rzeczą dzieie się, bardzo źle, nie bezpiecznie.

Gedeylich, zdrowy, posilny, karmiący, das gute Nahrung giebt, co dobre karmienie daie; pokarmny.

Gedicht, *n.* wiersz, poema; myślo-tworne dzieło; *znaczy także*, Lügen, zmyślenienie, zmyślona rzecz; eiteles, nichtiges, prożna, nikczemna.

Gediegen, *adj.* szczery, czysty, sam przez się, das sofort rein und gut aus der Erde kömmt, to co czyste y szczere samo przez się, w ziemi bywa kopane, y z ziemi dobywane. gediegenes Gold, czyste, samo przez się wykopane, dobyte złoto. gediegenes Silber, szczere, samo przez się, wykopane srebro.

Gediehen, *adj.* przyszło, przywiedziony, przyprowadzony. es ist mit der Sache dahin gediehen, do tego rzecz iest przyprowadzona, przywiedziona. es ist mit der Sache aufs äußerste gediehen, przyszła rzecz do ostatni; przywiedziona, w naywiększe niebezpieczeństwo.

Gedinge, *n.* kondycyia, warunek. Gedinge eingehen, kondycyie, warunki, przyiąć. Gedinge machen, kondycyie podawać, zakładać, założyć; halten, kondycyie chować, kondycyi, warunkow dotrzymywać das Gedinge nicht annehmen, kondycyi, warunkow nie przyimować, nie przyiąć. mit dem Gedinge, z tą kondycyią. die Gedinge nicht halten, kondycyi, warunkow nie chować. dem Gedinge nach, według kondycyi, według umowy. Gedinge mit einem machen, kondycyie, z kim, umowę, uczynić; worüber, względem czego; des Lohns halber, gwoli zapłaty, oder für etwas ums Lohn, kondycyie gwoli czego zawrzeć, za płacą.

Gedinget, *adj.* naięty, ums Lohn, za zapłatę, za pieniądze.

Gedoppelt, dwoiaki, dwoyny, podwoyny, dwoiony. gedoppeltes Kleid, podwoyna suknia. gedoppeltes Gleichniß, dwoiakie, podwoyne rownanie. mit gedoppelter Ehre davon kommen, z dwoiakim honorem wyiść z czego. gedoppelte Worte, dwoiakie, podwoyne słowa. gedoppelt machen, dwoiako co czynić, podwoyno; die Anzahl der Augen, podwoić liczbę dni. gedoppelt so viel, so groß, dwa razy tyle, dwa razy tak wielki. doppelt so viel Strafe geben, oder leiden müssen, tyle dwoie kary ponieść, cierpieć musieć. gedoppelte Zwischenweiten, podwoyne odległości. gedoppelte Theil, podwoyna, podwoiona część.

Gedoppelt, dwoiako, podwoynie, über eines Briefe vergnüget werden, dwoiako się cieszyć z czyiego listu.

Gedörret, *adj.* ususzony, wysuszony, suszony, przesuszony.

Gedränge, *n.* ciżba, nacisk, tłum, der Leute, ludzi. in einem großen Gedränge leben, żyć w ciżbie, w tłumie; stecken, zostawać; *znaczy także:* ucisk, ścisnienie. ein Volk ins Gedränge bringen, w prawić lud iaki w ucisk.

Gedränge, *adj.* enge, ciasny, wąski, ścisły. Gastgebot, dabey es gedränge hergeht, ciasny bankiet, na ktorym wielka ciżba gości. gedränger Ort, ciasne mieysce.

Gedrechselt, toczony, utoczony, tokiem zrobiony, wyrobiony.

Gedrehet, kręcony, od słowa, kręcić, s. drehen.

Gedrittes, potroyny, Zahl, liczba, potroyna liczba, troiak, troyca; troie.

Gedroschen, młocony, wymłocony, przemłocony, odmłocony.

Gedrosselt, duszony, uduszony, zaduszony, przyduszony.

Gedrückt, ciśniony, przyciśniony, uciśniony, ściśniony, przyciśniony.

Gezwungen, muszony, przymuszony, zmuszony, przyniewolony, przynukany.

Geduckt,

Geduckt, z pochyloną szyią. mit geducktem Kopfe, z pochyloną głową.
Geduld, *f.* cierpliwość; unglaubliche, nie podobna do wiary; sonderbare, osobliwa; vortreffliche, przednia; in Frost und Hunger, w zimnie y w głodzie. einer der Geduld bey seiner Armuth hat, ten ktory ma cierpliwość, w swoim ubostwie. in Entstehung der Güther, w nie dostatku maiątku, dobra. einen mit seiner Geduld besänftigen, kogo cierpliwością swoią ułagodzić. große Geduld erweisen, wielką cierpliwość pokazać. durch die lange Geduld etwas gewohnt werden, przez długą cierpliwość przyzwyczaić się do czego. mit Geduld ertragen, z cierpliwością znosić, ponosić. nicht viel Geduld haben, nie mieć wiele cierpliwości.
Gedulden, sich, wytrzymywać, oczekiwać, bis das Wetter vorüber gegangen, aż niepogoda minie, und auf ein besser Glück sparen, y ochraniać się na lepsze szczęście.
Geduldig, cierpliwy, Gemüth, umysł. geduldig sich erweisen, cierpliwym się pokazać, bey dem Unrechte, przy krzywdzie.
Geduldig, *adv.* cierpliwie, etwas annehmen, co przyiąć; ertragen, znosić, den Schmerz, boł; ausstehen, wytrzymać.
Gedungen, naięty, od słowa naiąć, naymowany, *od słowa*, naymować.
Geehlichet, ożeniony, postanowiony, zamężny.
Geehrt, uczczony, uszanowany, in seiner Heimath, w swoiey oyczyznie; vor allen, prze wszytkich, nad wszytkich.
Geel, żołty; *toż samo znaczy*, co gelb, żołtą farbę.
Geelschnabel, *m.* wypustek, ktore mu się dopiero włos na brodzie sypie, Schimpfnamen eines jungen Menschen, zelżywe nazwisko iakiego młodego człowieka.
Geendet, skończony, zakończony, kończony, dokończony.
Geerbet, dziedziczony, odziedziczony, dziedzistwem posiadły, zabrany.
Geerndtet, żęty, pożęty, wyżęty, od słowa żnąć, w polu zboże, y zbierać.
Gefährde, *f.* zdrada, niewierność. ohne Gefährde, bez zdrady, bez oszukania.
Gefähren, zdradzać, zdradzić, oszukiwać, oszukać, einen, kogo. ich bin gefährt worden, zdradzony, oszukany, zwiedziony iestem.
Gefährlich, niebezpieczny. gefährliche Weise die Sache ausrichten, niebezpieczny sposob, sprawienia y dokazania rzeczy. gefährlicher Krieg, niebezpieczna woyna. an gefährlichen Oertern stehen, być w mieyscach niebezpiecznych.
Gefährlich, *adv.* niebezpiecznie. es hat niemals mit ihm so gefährlich ausgesehen, nigdy z nim nie było tak niebezpiecznie.
Gefährlichkeit, *f.* niebezpieczeństwo, niebezpieczność, zgubność.
Gefährte, *m.* towarzysz w drodze, ktory z kim idzie, albo iedzie.
Gefälle, *pl.* Steuern und Gaben, podatki, myta, dań, daniny; *znaczy także*, Einkünfte, dochody, intraty, datki; podatkowania.
Gefällig, wdzięczny, podobaiący się, einem, komu, przyiemny, miły, luby; *także znaczy*, przypadaiący do zapłacenia; auf einen gewissen Tag, na iaki pewny dzień; *znaczy też to samo słowo:* przypadaiący. das Fest ist morgen gefällig, święto iest przypadaiące iutro, *ale po Polsku właściwiey*, święto przypada iutro.
Gefälligkeit, *f.* ludzkość, przysługa, łaska, przypodobanie się. die Gefälligkeit einem erweisen, ludzkość, łaskę komu, przysługę wyświadczyć.
Gefällt, *adj.* spadły, upadły, zrucony, gdy co spadło, lub zrucone iest.
Gefälscht, zfałszowany, gdy do rzeczy samey przez się, co bywa przydane na oszukanie, iako do złota miedź.
Gefängliche Haft, *f.* więzienie, turma, wieża, gdy znaczy więzienie. einen zur gefänglichen Haft bringen, wsadzić kogo do więzienia, do wierzy.
Gefängniß, *n.* więzienie, turma, wieża, Ort, wo einer gefangen sitzt, mieysce w ktorym kto więziony iest. einen ins Gefängniß stecken, legen, werfen, do więzienia kogo wtrącić, wsadzić, wrzucić; führen, do więzienia prowadzić. aus dem Gefängnisse lassen, z więzienia puścić; heraus führen, z więzienia wyprowadzić. in dem Gefängnisse stecken, w więzieniu siedzieć, ślęczeć. des Gefängnisses einen entlassen, z więzienia kogo wypuścić. ins Gefängniß schleppen, do więzienia dać.

dać. auf ewig ins Gefängniß kriechen lassen, dać komu na wieki gnić w więzieniu. sich aus dem Gefängnisse losbrechen, wyłamać się, dobyć się z więzienia; daraus losmachen, toż samo.

Gefärbt, farbowany, ufarbowany, pofarbowany, barwiony.

Gefäß, n. Faß, naczynie, zum Weine, na wino; von corinthischen Erzte, z Koryntyiskiego metalu; hölzernes, drewniane; gläsernes, szklane; mit einer weiten Oeffnung, z szerokim otwarciem; bis oben an gleich aus, od spodu aż do gory rowne; zum Oele, na oliwę; zum Salzwerke, na solone rzeczy; wohlgemachtes von Silber und Erzte, dobre zrobione, ze srebra, y z miedzi; ausgearbeitetes, durchstochenes, durchbrochenes, wyrabiane, wyginane, wyłemywane; poł. vas cælatum; von purem Golde, ze szczerego złota.

Gefäßlein, n. naczyńko; naczyneczko, maleńkie, malenieczkie naczynie.

Gefahr, f. niebezpieczeństwo, niebezpieczność; bevorstehende, przed stoiące; stetswährende, ustawiczne, nie ustaiące; offenbare, oczywiste; unversehene, nie przewidziane, nie przeźrzane; äußerste, ostatnie; schwere, ciężkie; halsbrechende, das Leben angehende, szyię łamiące, rozumiey, komu, w ktorym o życie idzie; des Todes, niebezpieczeństo śmierci. einem die Gefahr verkündigen, komu niebezpieczeństwo oznaymić. einen in Gefahr bringen, führen, stürzen, wprawić, wprowadzić, wepchnąć kogo w niebezpieczeństwo. mit Gefahr umgeben, niebezpieczeństwem otoczyć. woher Gefahr zu befahren haben, obawiać się zkąd niebezpieczeństwa. Gefahr stehet einem bevor, schwebet einem über dem Halse, stoi przed kim niebezpieczeństwo, nad karkiem komu wisi. sich in Gefahr begeben, podawać się w niebezpieczeństwo. in Gefahr gerathen, w niebezpieczeństwo wpaść. in Gefahr stecken, w niebezpieczeństwie być. Gefahr überstehen, niebezpieczeństwo przebyć; abwenden, odwrocić. der Gefahr entgehen, uyść niebezpieczeństwa. für der Gefahr in Sicherheit stellen, przed niebezpieczeństwem na bezpiecznym postawić. aus der Gefahr entreißen, z niebezpieczeństwa wyrwać. außer Gefahr seyn, nie być w niebezpieczeństwie. auf Gefahr, na niebezpieczeństwo. in sehr großer Gefahr stehen, w bardzo wielkim być niebezpieczeństwie. er wird mit mir Gefahr laufen, do niebezpieczeństwa on ze mną przyidzie. sich in Gefahr wagen, podawać się w niebezpieczeństwo. in eben der Gefahr schweben, w tym że samym zostawać niebezpieczeństwie. dem gemeinen Wesen ist große Gefahr zugezogen worden, na rzeczpospolitą wielkie zciągnięte iest niebezpieczeństwo; die erste aushalten, pierwsze niebezpieczeństwo wytrzymać. in Gefahr geben, w niebezpieczeństwo podać. sein Vermögen in Gefahr setzen, swoię fortunę w niebezpieczeństwo wprawić. sich aus der Sicherheit in die Gefahr machen, z bezpiecznego, na niebezpieczne się puszczać.

Gefallen, podobać się; durchaus, wcale. das hat mir an dir gefallen, to się mi w tobie podobało. wenn es dir gefällt, kiedy ci się tak podoba. deine Dienste haben ihm gefallen, twoie usługi podobały się iemu.

Gefallen, der, m. podobanie, wola, podoba się, upodobanie. nach seinem Gefallen thun, czynić według swoiego upodobania. einem nach Gefallen reden, do upodobania komu mowić. unsers Gefallens, podług naszego upodobania. nach eigenem Gefallen, według własnego upodobania. einem zu Gefallen seyn, być komu do upodobania. thue mir dieses zu Gefallen, uczyń to dla mnie. einem einen Gefallen erweisen, łaskę komu wyświadczyć.

Gefalten, adj. fałdowany, z fałdowany, marszczony, zmarszczony.

Gefangen, niewolnik, więzień, ieńc. einen gefangen nehmen, złapać kogo. einen Gefangenen auf freyen Fuß stellen, więźnia, niewolnika na wolney nodze postawić, to iest, wolno puścić, wolnością darować.

Gefangenschaft, f. niewola, niewolnistwo, więzienie, więźniostwo; langwierige, długo trwaiące, nie ustaiące, przez długi czas.

Gefaßt, poięty, wzięty; Rathschlag, wzięta rada. sich auf alle Fälle gefaßt machen, przygotować się na wszystkie trefunki; zum Kriege, zur Reise, na woynę, w drogę. sich zum Schmause gefaßt machen, gotować się. mit etwas nicht gefaßt seyn, nie być gotowym z czym.

Gefecht, *n.* bitwa, walka, utarczka, potyczka, zpotkana, *subst.* im Kriege, na woynie. das Gefechte für etwas ausschlagen, chronić się bitwy, potyczki za iaką rzecz. sich in ein Gefechte einlassen, w dać się w iaką potyczkę, przyiść do spotkany; hartes und scharfes, trudna, y żwawa. das Gefecht aufgeben, nie przychodzić do utarczki, do walki. hitziges Gefechte, gorąca walka.

Gefeget, wychędożony, ochędożony, przechędożony, chędogi, *obacz słowo* Fegen.

Gefährte, *m.* towarzysz, drogi, w drodze; lieber und angenehmer, ukochany y wdzięczny; ungestümer, naprzykrzony, natrętny; geschwätziger, rozmowny, zabawny, gadatliwy; treuer, wierny; eines werden, sich einem zum Gefährten zugesellen, stać się czyim podrożnym towarzyszem, za towarzysza się przyłączyć do kogo w drodze. einen zum Gefährten haben, mieć kogo towarzyszem w drodze; einen zugeben, towarzysza podroży komu przydać. der geschwätzige Gefährte ist so gut als ein Wagen, rozmowny w podroży towarzysz, za poiazd stanie. einen in allen seinen Dingen zum Gefährten haben, mieć kogo we wszystkich interesach swoich za towarzysza.

Gefeilet, opiłowany, wypiłowany, zpiłowany, s. Feilen.

Gefesselt, w kaydany okuty, okowany, w sadzony, w kaydanach zostaiący.

Gefeuchtet, zwilgotniały, zwilgocony, zmokły, zmoczony.

Gefiedert, pierzysty, pierzasty, opierzony, zpierzony; das Federn hat, co ma pierze, co pierzem porośnione, pokryte, odziane iest.

Gefilde, *n.* Felder, pola, grunta, wzory, role, stepy.

Geflechte, pleciony, upleciony, zpleciony, zapleciony, z czego w kilkoro.

Geflickt, łatany, załatany, połatany, naprawny, naprawiony, złatany, wyłatany.

Geflissen, pilny, przychylny, życzliwy. sie sind gar geflissen gegen mich, oni mi są bardzo przychylni, albo, bardzo pilni są koło mnie.

Geflissen, der Beredsamkeit, pilny w uczeniu się wymowy, der guten Wissenschaften, pilny w dobrych wiadomościach.

Geflissenheit, *f.* pilność, życzliwość, przychylność, chęć, gegen einen, do kogo. einem die Geflissenheit erweisen, oświadczyć, pokazać komu, chęć, przychylność swoię. einem seine sonderbare Geflissenheit versprechen, komu osobliwą swoię chęć przyobiecać.

Geflissentlich, *adv.* pilnie, chętnie, ochotnie, przychylnie, życzliwie, z pilnością, z chęcią, z ochotą, z przychylnością, z życzliwością.

Geflochten, pleciony, upleciony; zpleciony; von Weiden, z wiżby; von Binsen, z sitowia; Korb, koszyk.

Geflügel, *n.* ptastwo, ogołem, od skrzydeł tak nazwane, *niby*, skrzydła.

Geflügelt, skrzydlasty, skrzydła maiący, ze skrzydłami.

Gefodert, wymagany, dopominany, wymuszany, wyciągany.

Gefördert, pomknięty, posunięty, pomykany, posuwany.

Gefolg, *n.* iście za kim, iako to, gdy słudzy, dworzanie idą za panem, ztąd nazywaią się, słudzy, dworzanie, dwor. mit einem großen Gefolge kommen, przyiść z wielkim dworem, z wielkim kołem ludzi przy sobie.

Gefolgig, za kim idący, chodzący, lubiący za kim iść, chodzić, trzymać się kogo.

Geformirt, formowany, uformowany, utworzony, wytworzony, wytwarzony.

Gefragt, pytany, spytany, wypytywany, opytany, wypytany, wybadany.

Gefressen, pożarty, zżarty, wyżarty, pożyrany, ziedzony.

Gefressig, żarliwy, żarłoczny, obżartuch, wiele żrący, obżarty.

Gefressigkeit, *f.* żarłoczność, obżartostwo, obżarcie, obżartuchostwo.

Gefreundet, krewny, z pokrewniony, z powinnowacony, krwią złączony.

Gefrieren, zmarznąć, zlodowacieć, ściąć się lodem. das Oel pflegt zu gefrieren, oliwa zwykła ścinać się od mrozu, w lod. von der Kälte gefriert die Feuchtigkeit, od zimna marznie, ścina się wilgoć. das Eis ist gefroren, lod się ściął, na czym. die Donau gefrieret zu, Donay, staie, ścina się.

Gefrieren, das, *n.* zmarznienie, zcięcie, stanięcie, lodem, od mrozow.

Gefrierung, *f.* zcinanie się, marznienie, zmarznienie.

Gefristet, czas przyczyniony, odłożony, *to iest*, na inszy czas, czas pozwolony.

zwolony dłuższy, iak bywa w sprawach.

Gefroren, zmarznięty, zmarzły, zmarzniony, ścięty lodem, zlodowaciały. gefrorene Flüsse, zcięte rzeki, ktore stanęły od mrozow lodem.

Gefüge, przybitny, przykładny, przyłożony, zpoiony, to co się daie przybić, przyłożyć, spoić, zbić do kupy razem w iedno, das sich wohl fügen läßt.

Gefügig, gefüglich, zkładny, spoiony, zbitny, złożny, co się daie złożyć.

Geführt, prowadzony, wiedziony, poprowadzony, powiedziony, zaprowadzony.

Gefüllet, napełniony, zpełniony, dopełniony, napełniany, dopełniany, zpełniany, wypełniony, wypełniany.

Gefünfte Zahl, pięć, liczba, samą przez się biorąc, ile tylko słowem iest.

Gefürchtet, obawiany, bany, ktorego się obawiaią, boią, ktory boiaźń sprawuie.

Gefürstet, *uksiążęcony, słowo w słowo*; *to iest*, książęcą godnością ozdobiony. gefürsteter Abt, Opat z książęcia tytułem.

Gefüttert, mit Fressen, nakarmiony. gefüttert mit Zeuge oder Unterfutter, podszyty materyią, podbity podszywką. gefüttertes Kleid, podszyta, podszywką podbita suknia.

Gefunden, naleziony, znaleziony, wynaleziony, znaydowany, wynaydowany.

Gegabelt, rozsochaty, widłowaty, widłaty, widłasty, widołkowaty.

Gegeben, dawany, dany, datowany; ein Brief, list iaki. so gegeben den 31 May, dan, datowany, 31go Maia.

Gegeißelt, bity, obity, wybity, biczowany, wybiczowany, ochłostany.

Gegen, ku, przeciwko, dla. göttliche Güte gegen die Menschen, boska dobroć ku ludziom, dla ludzi, przeciwko ludziom. also gegen einen Freund gesinnet seyn, tak być dobrym dla przyiaciela. die Gerechtigkeit gegen Gott, sprawiedliwość ku Bogu. Ehrerbietung gegen die Menschen, poszanowanie ku ludziom. gegen den Ort, przeciwko, albo na przeciwko tego mieysca; *znaczy także*, prze. Rom gegen sein Capuam verlachen, Rzym wyśmiewać prze swoię Kapuę. gegen sich alle Leute für Katzen halten, prze siebie ludzi za koty mieć, *to iest*, za nic mieć. im dritten Buche gegen das Ende, w trzeciey książce, ku końcowi; *także znaczy*, pod. gegen eben dieselbe Zeit, pod tenże sam czas. gegen Abend, pod wieczor. gegen die Nacht, pod noc; *także to co*: względem, lub w porownaniu. er ist gegen ihn gar nichts zu achten, on w porownaniu z nim, nie ma być nic szacowany.

Gegenbeweis, *m.* przeciwny dowod, iakoby, odwod, zbiiaiąc to co dowodzą.

Gegenbild, *n.* przeciwny obraz, przeciwny, model.

Gegend, *f.* kray, strona, okolica; des Himmels, nieba. unter eben der Gegend des Himmels, pod tąż samą okolicą nieba. die vier Gegenden des Himmels, cztery strony nieba. die sich in allen Gegenden finden, ktorzy się po wszystkich karaiach znayduią. die annehmlichen Gegenden, przyiemne, okolice, strony, kraie, krainy.

Gegendienst, *m.* wzaiemna przysługa, usługa, wzaiemne przysłużenie się, wzaiemne przysługiwanie się, usłużenie, y usługiwanie.

Gegen einander, wzaiemny. ein einandere Dienste, wzaiemne przysługi. gegen eine andere Gewohnheit, wzaiemna życzliwość, przychylność; Liebe, wzaiemna miłość, wzaiemne kochanie, y serce.

Gegen einander, *adv.* wzaiemnie, sich lieben, siebie kochać. es hat sich iederzeit eine Dienstgeflissenheit gegen einander unter uns gefunden, każdego czasu pilność usług bywała wzaiemnie między nami.

Gegen einander halten, stosować, przyrownywać, iedno do drugiego, rownać iedno z drugim, przykładać iedno do drugiego; die Ursachen, przyczyny. das kleine gegen das große, przykładać małe do wielkiego, rownać, stosować, małe z wielkim; Italien und Deutschland, Włochy przykładać do Niemiec, rownać z Niemcami Włochy.

Gegeneinanderhaltung, *f.* stosowanie, rownanie, przystosowanie, przyrownanie, przyrownywanie, porownanie, porownywanie.

Gegen einander stehen, stanąć na przeciwko, stać na przeciw kogo, czego.

Gegen einander stellen, na przeciw, na przeciwko co położyć, postawić.

Gegenfüßler, *m.* ktory nogami obroconemi przeciw komu stoi; *poł.* antipodes, *po Polsku możesz nazwać*, przeciwnoga; *słowo w słowo* z Greckiego.

Gegen=

Gegengabe, *f.* wzaiemny podarunek, dar, upominek, darunek.

Gegengeschenck, *m.* wzaiemny podarek, podarunek, wzaiemne podarowanie, upominki wet zawet oddane, oddarowane, oddarowanie się.

Gegengruß, *m.* wzaiemne pozdrowienie, kłanianie się. einem den Gegengruß ertheilen, kłaniać się komu wzaiemnie, pokłon za pokłon, pozdrowienie, za pozdrowienie oświadczyć, oddać.

Gegengunst, *f.* wzaiemna życzliwość, przychylność, dobroć serca zobopolna.

Gegenhaltung, *f.* porownanie, przystosowanie, der Beweise, Gründe, grunt dowodow. Gegenhaltung der Leute machen, czynić porownanie ludzi między sobą. Gegenhaltung anderer Thaten mit seinen, porownanie cudzych czynow ze swoiemi; des Nutzens, pożytkow, korzyści; einiger Dinge gegen einander, przystosowanie iednych rzeczy do drugich, porownanie iednych rzeczy z drugiemi. Gegenhaltung wird angestellet, porownanie y przystosowanie się dzieie. in Gegenhaltung dessen heißt er so viel als nichts, w porownaniu do tego, tak wiele waży iak nic.

Gegenklage, *f.* wzaiemne oskarżanie, oskarżenie, obżałowanie, wzaiemne ze swoiey strony żalenie się na kogo, pozywanie. Gegenklage anstellen, wzaiemne obżałowanie uczynić, przeciwko komu, *albo*, kogo.

Gegenliebe, *f.* wzaiemna, zobopolna, miłość, wzaiemne zobopolne kochanie.

Gegenpart, *f.* przeciwna strona, sprzeciwiaiąca się, przeciwnicy, przeciw obstawaiąca strona, przeciwnie trzymaiąca, przeciw obstawaiący, przeciwnie trzymaiący, sprzeciwiaiący się.

Gegenrechnung, *f.* przeciwny reiestr, reiestr na drugą rękę pisany, przepisany. Gegenrechnung führen, przeciwny reiestr prowadzić, reiestra na drugą rękę pisać, trzymać.

Gegensatz, *m.* przeciwne założenie, przeciwne zakładanie w mowie, na przeciwko położenie czego w mowie, *na przykład*, dwoch myśli.

Gegenschein, *m.* odbiianie, odbite światło; der Sonnen, odbiianie, odbicie słońca, *albo raczey* promieni słonecznych. Gegenschein der Gestirne, odbiiane, albo odbite promienie, gwiazd, lub promieni gwiazdowych, odbite promienie.

Gegenschreiber, *m.* przeciwny pisarz, drugi pisarz, piszący przeciw drugiemu.

Gegenschrift, *f.* przeciwne pismo, przeciw pisanie, przeciwko pisanie.

Gegenschwäger, *m.* Teść drugi; albo Teść wspolny.

Gegenschwieger, *f.* Teściowa druga.

Gegenspiel, *n.* przeciwne, przeciwność, przeciwna rzecz. Gegenspiel einem rathen, przeciwne, przeciwną rzecz komu radzić; durchaus ergreifen, wcale przeciwnych się rzeczy chwytać. Gegenspiel behaupten, przeciwną rzecz utrzymywać, przeciwney rzeczy bronić, utrzymywać rzecz przeciw komu.

Gegenspruch, *m.* przeciw mowienie, przeciwko mowienie.

Gegenstand, *m.* zawada, przeszkoda, zastępowanie, zawadzanie, przeszkadzanie.

Gegentheil, *n.* przeciwna strona. im Gegentheil, przeciwnie, na przeciwko. das Gegentheil geschiehet von den meisten, przeciwnie się od naywięcey dzieie.

Gegenüber, na przeciwko. die Insel die dem Hafen zu Brundisec gegen über liegt, wyspa ktora na przeciwko portu Brundusyńskiego leży. der Stadt gegen über vor Anker liegen, na przeciwko miasta na kotwicach leżeć. den Advocaten gegen über sitzen, na przeciwko patronow siedzieć. die Flotte der Stadt gegen über stellen, wodny boy na przeciwko miasta postawić. gegen über der Brücke, na przeciwko mostu. gegen über demselben Werke, na przeciwko tey samey roboty. gegen über dem Feinde die Bataille stellen, na przeciwko nieprzyiaciela szyk woyska postawić. gegen über ist eine Schmiede, na przeciwko iest kuźnica.

Gegenverehrung, *f.* podarunek za podarunek, dar za dar, upominek za upominek; wzaiemne oddarowanie się.

Gegenversprechung, *f.* wzaiemne obiecanie, wzaiemne przyobiecanie.

Gegenwärtig, przytomny, obecny. einen gegenwärtig sehen, obecnym kogo widzieć. dabey seyn und es gegenwärtig mit ansehen, być przy tym y obecnie na to patrzyć. gegenwärtig seyn, być obecnym, przytomnym.

Gegenwart, *f.* obecność, przytomność; seine zu erkennen geben, obecność swoię dać poznać. eines Gegenwart meiden, czyiey przytomności się chronić. das Verlangen nach eines Gegenwart mindern, umnieyszyć pragnienia czyiey przytomności. was in Gegenwart von Kleidern da war, hat er ergriffen, co obecnie tam było sukien, *to wszystko* porwał. nicht allein in Gegenwart vergnügen, sondern auch folgenden Tag angenehm seyn, nie tylko w przytomności kontentować, ale też y nazaiutrz być wdzięcznym. in Gegenwart der Zeugen, w przytomności świadkow. in seiner Gegenwart, w iego przytomności, w iego oczach. in Gegenwart des Volks, w przytomności, w oczach pospolstwa, ludu.

Gegenwehr, *f.* bronienie, obronienie, obrona. keine Gegenwehr mehr thun, żadnego bronienia, zadney obrony nie czynić więcey. einige Gegenwehr gegen den Feind thun, czynić nie iaką obronę przeciwko nieprzyiacielowi. sich rings herum zur Gegenwehr setzen, w koło stanąć, kołem się uszykować, dla bronienia się. die Seinigen zur Gegenwehr rüsten, swoich do obrony zporządzić, przygotować.

Gegenwind, *m.* przeciwny wiatr, przeciwko wieiący, przeciwko niosący.

Gegenwurf, *m.* przedżut, predżut, *łac.* objectum, filozoficzne nazwisko; przedcisk, przecisk, precisk.

Gegenzusage, *f.* wzaiemne, obiecanie, przyobiecanie, przyobiecywanie, obiecywanie, wzaiemne przyrzekanie, przyrzeczenie.

Gegen zugesagt, wzaiemnie, z drugiey strony, przyobiecany, obiecany, obiecywany, przyobiecywany, przyrzekany, przyrzeczony.

Gegessen, *adj.* ziedzony, ziedzona, ziedzone; *od słowa,* ziadam.

Gegitter, *n.* szranki, balasy, krata, kraty, żelazne, drewniane.

Gegittert, *adj.* szrankowany, balasami otoczony, przegrodzony, zagrodzony; *znaczy także:* w kratkę robiony, kratkowany, siatkowy. gegittertes Werk, kratkowana, siatkowa, siatkowana robota.

Gegittert, *adv.* w szranki, nakształt balasow, w siatkę, w kratkę.

Geglättet, wygładzony, gładzony, zgładzony, pogładzony.

Geglaubet, wierzony, wierzona, wierzone, *od słowa,* wierzyć, powierzony.

Gegner, *m.* przeciwnik, przeciwiaiący się, przeciwiący się, przekora; mächtiger Gegner, mocny, tęgi, przeciwnik; potężnie się przeciwiący.

Gegnerinn, *f.* przeciwniczka, przeciwiąca się, sprzeciwiaiąca się. hefftige Gegnerinn, żwawa przeciwniczka, żwawo się sprzeciwiaiąca.

Gegossen, lany, lewany, odlewany, odlewana, odlewane.

Gegraben, kopany, wykopany, przekopany; *od słow,* kopać, wykopać, przekopać.

Gegründet, gruntowany, ugruntowany, ugruntowana, ugruntowane.

Gegrüßet, pozdrawiany, pozdrowiony, witany, powitany, przywitany.

Gegürtet, opasany, opasywany; *od słow,* opasać, opasywać.

Gegypset, gypsowany, z gypsu robiony, gipsowy.

Gehaben, sich, mieć się, zdrowym być, wohl, dobrze. nicht gar zu wohl sich gehaben, nie bardzo się mieć dobrze, nie być zdrowym. etwas schlechter sich gehaben, trochę się gorzey mieć; bald gut, bald böse, raz źle, drugi raz dobrze się mieć. übel sich haben, źle się mieć, nie być bardzo dobrze zdrowym.

Gehabt, miany, miewany, *od słow,* mam, miewam.

Gehackt, pokopany, poryty, zkopany, zryty, wie der Erdboden; wie Holz, porąbany, poszczepany.

Gehäftelt, pozapinany, pozpinany, zpięty, zpinany, *od słowa,* spinam.

Gehäge, *n.* płot, ogrodzenie, płoty, parkan, oparkanienie.

Gehämmert, klepany, rozklepany, młotowany, rozmłotowany, młotem bity.

Gehärtet, zaartowany, artowany, artowny, zatwardzony, *twardowany.*

Gehäßig, *adj.* nienawisny, nieprzyiazny, einem, komu. gehäßig einem seyn, nienawisnym, nieprzyiaznym być komu. gehäßig einem werden, stać się nienawisnym komu.

Gehäuft, kopiasty, kopiasto sypany, kupą nasypany, nałożony, nakładziony.

Gehalten, miany, obowiązany. gehalten seyn, mianym być: obowiązanym być. an die Gesetze gehalten seyn, obowiązanym być prawami. gehalten ist

dieses

dieses sonst so geworden, tak to iuż było y przed na mi za inszych czasow chowane.

Gehandelt, traktowany, czyniony, umawiany, umowiony, układany.

Geharnischt, uzbroiony, w zbroię przybrany, przystroiony, przyodziany.

Gehasi, Gehazy, Mannsname, imię męszczyzny.

Gehaupt, w czapeczkę, w kornecik, w duecik sypialny, ubrany.

Gehäuft, chuchany, wychuchany, wyziewany, wyzioniony.

Gehechelt, wyczesany, wyczosany, z pazdzierzy, ze zgrzebia.

Gehecke, *n.* młode dzieci, młody, nowy płod, przychowek, junge Bruth oder Zucht; 2) von Dornen, tarnina, ciernie, ciernina, ciernisko.

Geheftet, wbity, przybity, wbiiany, przybiiany, przyszyty, zpięty.

Gehegt, chowany, utrzymywany, pieszczony, karmiony, broniony.

Geheilt, uzdrowiony, uzdrawiany, leczony, uleczony, zleczony, wyleczony.

Geheiliget, święcony, poświęcony, oświęcony, poświęcany.

Geheim, taiemny, tayny, potaiemny, skryty. geheime Bubenstücke, potaiemna złość. einem alle geheime Dinge ablocken, wszystkie taiemnice, taiemne wiadomości, zamysły, wywabić, wyłudzić. eines geheimen Dinge ganz heilig verschweigen, czyie taiemnice, wiernie w cichości, w milczeniu chować y trzymać. geheimes Verlangen, taiemne pragnienie, skryta żądza. geheime Gemüthsbekränkung, taiemna umysłu zgryzota. geheim mit einem reden, taiemnie, sekretnie z kim mowić, rozmawiać. geheim halten, w sekrecie trzymać. der etwas geheim hält, ktory co w milczeniu, w sekrecie trzyma.

Geheim, *adv.* potaiemnie, taiemnie, skrycie, milczkiem, sekretnie.

Geheimte, *plur.* naypoufalszy, geheimte Rath, naypoufalszy radca, konsyliarz.

Geheimter Rath, das Collegium der geheimen Räthe, koło, naypoufalszych rad, radcow, konsiliarzow. hochansehnliche geheime Rathscollegium, naypoważnieysze, naypoufalszych, nayskrytszych konsyliarzow koło.

Geheimter, Rathsdirector, przeydent koła, naypoufalszych konsyliarzow koło.

Geheimter Staatsminister, naypierwszy, naypoufalszy stanu minister.

Geheimniß, *f.* taiemnica, das Geheimniß verschwiegen halten, iak taiemnicę w milczeniu chować. die Briefe enthalten so viel Geheimnisse, daß 2c. listy maią sobie tak wiele teiemnic, że etc. Geheimniß offenbaren, taiemnicę otworzyć. sein Geheimniß jemanden anvertrauen, swoich taiemnic powierzyć komu.

Geheiß *n.* rozkaz, nakaz, rozkazanie, nakazanie, przykaz, przykazanie. ist gültig, rozkaz jest ważny, rozkazanie ważne. unrechte und schädliche an das Volk ergehen lassen; nie sprawiedliwe y bezwstydne rozkazy do Ludu wydawać. eines Geheiß billigen, chwalić, pochwalać cudzy rozkaz. auf eines Geheiß etwas thun, na czyi rozkaz co uczynic; ohne Geheiß. bez rozkazu, des Richters senden, bez rozkazu sędziego posyłać; ohne mein Geheiß, bez moiego rozkazu, ohne euer Geheiß, bez waszego rozkazu.

Geheissen, rozkazany, kazany, nakazany, przykazany, rozkazywany, nakazywany, przykazywany.

Gehen, iść, chodzić, sehr früh, bardzo wczas, bardzo zawczasu, bardzo rano. wohin gehen, dokąd iść, dokąd chodzić. einem entgegen gehen, iść chodzić na przeciwko komu. in der Ordnung gehen, w porządku iść, chodzić. Schritt vor Schritt, krok za krokiem, noga za nogą. langsam gehen, powoli chodzić. leise und auf den Zähen zur Thüre gehen, powoli y na palcach do drzwi iść, die Sache gehet besser, rzecz lepiey idzie, lepiey się powodzi. wollet ihr gehen, so gehet, chcecie wy iść to idźcie. zu Fusse gehen, piechoty iść. zu einem bey gutem Morgen gehen, iść do kogo bardzo rano, zum Abendessen, na wieczerzą iść; geradem Wegs zum Könige gehen, prostą drogą iść do krola. nach Hause gehen, do domu iść, do siebie iść. in die Schule gehen, do szkoły chodzić. aus dem Wege gehen, z drogi ustąpić. der Haufen gehet kaum in unser Haus, ciżba ledwie się może zmieścić, w naszym domu. wo gehest du hin? dokąd idziesz. etwas bey Seite gehen, nie co iść na bok. hinzu przystąpić, nahe, blisko. hinein gehen, wniść, zum Thore hinein, wniść w bramę; heraus gehen, na dwor iść.

 auf

auf den Markt vor, na rynek iść; entgegen gehen, iść przeciwko komu; nicht einen Fuß breit, ani na iedną stopę szeroko, nie iść. einem zu Herzen gehen, *słowo w słowo*; iść do serca, *ale znaczy*; o to mi chodzi, o to mam staranie. den Neid über sich gehen lassen. nienawiść, wziąć, przyiąć na siebie. es gehet gegen Abend, ku wieczorowi się ma. es gehet gegen den Tag, ku dniowi się ma. der Fluß gehet mitten durch die Stadt, rzeka idzie szrzodkiem przez miasto. der Wind gehet, wiatr iest. der Graben gehet um die Stadt, fossa idzie około miasta. der Berg gehet bis in die Wolken, góra idzie aż w obłoki. es gehet in den siebenten Monat, idzie na siodmy miesiąc.

Gehenk, *n.* zum Degen, pas do szpady, pendent.

Gehenkelt, uchaty, z uchami, z uchem. gehenkeltes Faß, uchate na czynie, *to iest*, z uchami, albo z uchem do trzymania, do niesienia.

Gehenkt, zawieszony, powieszany, zawieszany.

Geherzt, całowany, ucałowany, uściskany y ucałowany.

Gehetzt, szczwany, mit allen Hunden, wszystkiemi psami. metafora znaczy: biegły, we wszystkich rzeczach, umieiący się w nich obrocić, y poradzić sobie.

Geheule, *n.* wycie. erheben, anfangen, zawyć, począć wyć. es erschallet alles von dem Geheule der Weiber, wszędzie się rozlega wycie kobiet.

Gehindert, przeszkodzony, zatrudniony.

Gehirn, *m.* mozg, der kein Gehirn im Kopfe hat, ktory nie ma nic muzgu, we łbie. d. i. ein dummer Mensch, głupi człowiek; der im Gehirn nicht wohl verwahret ist, ktory na mozg szwankuie.

Gehirnlein, n. mużdżek.

Gehling, nagły.

Gehnen, ziewać.

Gehobelt, chyblowany, wychyblowany.

Gehöhlet, wydrożony we szrzodku.

Gehöhne, *n.* szydzenie, pośmiech, wykręcanie.

Gehölze, *n.* las, bor, borek.

Gehör, *n.* słuch, der Sinn zu hören, zmysł do słuchania. durchs Gehör vernommen werden, przez słuch być powziętym. ist allezeit offen, słuch zawsze iest otwarty. 2) Hörung, słuchanie. etwas durchs Gehör erfahren, słuchaniem czego się dowiedzieć. 3) *znaczy*: Anhörung, słuchanie, audyencya. einem das Gehör geben, dać komu audiencyią, przyiąć do słuchania. kein Gehör erlangen können, nie moc otrzymać żadnego słuchania. der kein gut Gehör hat, ktory nie ma dobrego słuchu, głuchawy, głuchy.

Gehören, należeć, zum Reden, do mowienia. für einem, komu. einem rechtschaffenen Manne gehoren, do podściwego człowieka należeć, d. i. podściwego człowieka powinnością być. auf die Uebelthat gehöret die Strafe, za zły uczynek należy się kara.

Gehörig, przystoyny, przyzwoity, przynależyty. für einen komu. gehörige Strafe leiden, przynależytą karę odbierać.

Gehörig, *adv.* przystoynie, przyzwoicie, przynależycie. die Rechte abfassen, prawa ułożyć, opisać. niemahls gehörig gelobt werden können, nie moc być nigdy należycie wychwalonym.

Gehörloß, głuchy, głuchota.

Gehörnt, rogaty, z rogami.

Gehört, słuchany, słyszany.

Gehoft, spodziewany.

Geholet, brany, niesiony.

Geholfen, wspomagany, wspomożony.

Gehorchen, słuchać, posłusznym być. fleißig, iak naypilniey. ungern, poniewoli. eines Raths, rady czyiey, radzie czyiey. der Obrigkeit, zwierzchności. dem Willen Gottes, woli Bożey. in allen Dingen, we wszystkich rzeczach.

Gehorchen, das, słuchanie, posłuszeństwo.

Gehorcher, *m.* posłuszny, ktory prędki y gotowy do usłuchania.

Gehorchung, *f.* słuchanie, usłuchanie, posłuszeństwo, posłuszność.

Gehorsam, *m.* posłuszeństwo. bey Seite setzen, na stronę odłożyć. einen in dem Gehorsam erhalten, w posłuszeństwie kogo utrzymywać. in dem Gehorsam verharren, bleiben, w posłuszeństwie trwać, zostawać. allen Gehorsam aufsagen, wszelkie posłuszeństwo wypowiedzieć. einen wieder zum Gehorsam bringen, do posłuszeństwa kogo znowu przyprowadzić.

Gehorsam, *adj.* posłuszny, einem, komu.

Gehorsamlich, *adv.* posłusznie, z posłuszeństwem. dem Befehl nachkommen, rozkazy czynić, wypełniać. etwas ver-

verrichten, z posłuszeństwem co sprawić.
Gehuckt, na kark wzięty, na karku dźwigany.
Gehülfe, *m.* pomocnik, pomagacz. ist er ihm in der Sache, pomocnikiem mu iest.
Gehülfin, *f.* pomocniczka, pomagaczka. eine zur Gehülfin in etwas annehmen, wziąć ktorą za pomocniczkę w czym.
Gehülfschaft, *f.* pomoc, pomocnistwo.
Gehüpfe, *n.* wyskakiwanie, skakanie, der Affen, małp; der Kälber, cieląt.
Gehagt, wypędzony, w ucieczkę podany.
Geifer, *m.* ślina.
Geifericht, ślinisty,ześliniony, ślin maiący wiele.
Geifern, ślinić się.
Geifern, das, ślinienie się.
Geiferung, *f.* ślinienie się.
Geige, *f.* skrzypce, bandura.
Geigenbogen, *m.* Fiedelbogen, smyczek.
Geigen, grać na skrzypcach, na lutni.
Geigenmacher, *m.* skrzypko-rob.
Geiger, *m.* skrzypek, skrzypiciel.
Geil, lubieżny. geile Jugend, lubieżna młodź.
Geil, *adv.* lubieżnie, z lubieżnością. handeln, czynić, żyć.
Geilen, zalicać się.
Geilheit, *f.* lubieżność; schändliche, bezwstydna; ungezähmte, wyuzdana. Geilheit im Zaum halten, na musztuku, lubieżność trzymać. die Geilheit bändigen, lubieżność uskromić. den die Geilheit reitzet, ktorego lubieżność nęci.
Geinen, ziewać.
Geirret, zbłądzony.
Geissel, *m.* Bürge, rękoymia, zakład; fordern, o zakłady się upominać; einem geben, zakłady komu dać. eines Sohn zum Geissel bekommen, czyiego syna na zakład dostać, wziąć. einander zur Versicherung der Treue geben, wzaiemnie dla ubezpieczenia rzetelności, wiary, zakłady dać.
Geiß, *f.* koza.
Geißbock, *m.* kozioł, cap.
Geißeln, bicz; einen damit schlagen, biczem kogo dobrze wybić. Geissel bekommen, damit geschlagen werden, biczem dostać, być obitym. Geissel nehmen um einen damit zu schlagen, wziąć bicza, y kogo nim oćwiczyć.
Geisseln, bić, ciąć, ćwiczyć, biczować, einen, kogo.
Geisseln, das, bicie, biczowanie.
Geisseler, biczownik.
Geisselung, *f.* biczowanie.
Geiß-Fell, kozłowa skora.
Geißhirt, *m.* koziarz, pastuch od koz, co kozy pasa.
Geißstall, *m.* kozłownia, koziarnia.
Geist, *m.* duch. göttlicher, boski; himmlischer, niebieski; grosser, wielki; heiliger, święty; der verstorbenen, umarłych; böser, zły. er hat den Geist aufgegeben, ducha oddał, umarł. viel Geist haben, mieć wiele dowcipu. einen lustigen Geist haben, mieć wesoły, żartobliwy umysł.
Geistlich, dem Wesen nach, co do istoty, duchowny, niemateryalny; dem Stande nach, co do stanu, znaczy kościelny. geistliche Güter, kościelne dobra. geistliche Leute, duchowni ludzie. geistlicher Mensch, duchowny człowiek. geistliches Recht, duchowne, kościelne prawo.
Geistlich, *adv.* duchownie, po duchownemu, według ducha.
Geistlichkeit, *f.* Klerisey, duchowieństwo, księża, duchowny stan. Duchowni.
Geistreich, pełny ducha, dowcipny, przemyślny.
Geithen, Stadt in Meißen, Geitena miasto w Misniy.
Geitz, *m.* łakomstwo; grosser, wielkie; blinder, ślepe; schnöder, szpetne, sromotne; ungestümer, naprzykrzone; unglaublicher, nie podobne do wiary; unmenschlicher, nie ludzkie; unersättlicher, nie nasycone; unmäßiger, nie pomiarkowane; äußerster, ostatnie. von einem heftigen Geitz getrieben werden, mocnym łakomstwem być przywiedzionym do czego. aus unersättlichem Geitz nach allem greifen, z nienasyconego łakomstwa za wszystko chwytać. der Geitz will immer mehr haben, ist nie zu ersätigen, łakomstwo chce zawsze więcey mieć, iest nigdy nie nasycone.
Geitzen, łakomić się, na co, *to co.* geitzig seyn, łakomiec, człowiek łakomy. *przestr.* łakomstwo y łakomy, nie bierze się tu, za obżarstwo, ani za obżarty, ale właściwie, za chciwość, y za chciwy bogastw.
Geitzig, łakomy. geitziger Mensch, łakomy człowiek.
Geitzig, *adv.* łakomo, po łakomemu, in vielen handeln, w wielu rzeczach czynić. nach etwas thun, żądać czego. geitzig fressen, łakomo żreć.

Geitzigkeit, *f.* łakomstwo, chciwość niezbędna dostatkow, a zwłaszcza pieniędzy.
Geitziglich, *adv.* łakomo, łakomie, po łakomemu, jak łakomy.
Geitzwanst, krogulzyk.
Gekämmet, czesany, zczesany, wyczesany, zaczesany.
Gekämpfe, *n.* walka, utarczka, bitwa, poiedynek.
Gekämpft, walczony, o ktorego walczono.
Gekälchet, powapniony, wapnem narzucony, pociągniony.
Gekauet, iedzony, ziedzony, ziedzona, ziedzone.
Gekauft, kupiony, rzecz ktora kupiona iest.
Gekehrt, obrocony, przewrocony, wywrocony, nawrocony; wymieciony, mit dem Besen gekehrt, miotłą wymieciony.
Gekeilt, zakliniony. das ist, nakształt klinu zrobiony.
Gekeltert, powapniony, wapnem powleczony, wapnem wyprawiony.
Gekerbt, karbowany, nakarbowany, karbem naznaczony.
Geklappere, *n.* zgrzytanie, szczęk; der Zähne, zębow. der Waffen, zbroi.
Geklatsche, *n.* klaskanie, klask, mit den Händen, rękami. machen, robić. mit der Peitsche, harapem, biczem. Geklatsche der Weiber mit einander, szczebiotanie, gadanie kobiet między sobą.
Gekleidet, ubrany w suknie, przybrany; przyodziany w suknie.
Geklingele, *n.* brzęczenie, brzęk. mit einem ehernen Gefässe, w iakie w miedziane, albo iakim miedzianym naczyniem.
Geklüre, *n.* brzęczenie, brzęk, dzwonienie, in den Ohren seyn, w uszach. der Waffen, szczęk korężą.
Geklitsche mit den Händen, klaskanie rękoma.
Geklopfe, *n.* kołatanie, stukanie. an eine Thüre, do drzwi.
Gekneten, *adj.* gnięciony, ugnieciony.
Gekneult, w kłąbek zwiiany, zwiniony, złożony.
Geknüpft, zpięty, zwiazany.
Gekocht, zwarzony, warzony, gotowany, zgotowany.
Gekockt, żygany, wyżegany, wymiotami wyrzucony.
Geköpft, zcięty, *to iest*, ten komu głowę ucięto, albo czemu.
Gekostet, kosztowany, zkosztowany, zakosztowany.
Gekratzet, zdrapany, odrapany, drapany, podrapany.
Gekräuselt, fryzowany, kędziorowany, kędzierzawy.
Gekritzele, *n.* pismo poucinane, w ktorym słowa są poucinane, pourywane.
Gekrönet, wieńczony, uwieńczony, koronowany, ukoronowany.
Gekröse, *n.* kruszki flaki. von einem Lamme, z barana.
Gekrümmet, zkrzywiony, wykrzywiony, nakrzywiony,
Gekugelt, w kulę zrobiony, utoczony, okregło iak kula kształtowany.
Gekühlt, chłodzony, ochłodzony, studzony, wystudzony, przestudzony.
Gekünstelt, wyształtowany, sztucznie wyrobiony, zporządzony.
Geküsset, całowany, pocałowany, ucałowany.
Gekützele, *n.* łaskotanie, łechtanie, na mieyscach łaskotliwych.
Gekützelt, łechtany, łechtaniem macany, wzruszony.
Gelabet, ożyżwiony, ze słabości do władzy przyprowadzony.
Gelach, bankiet, traktament, biesiada, ochota.
Geladen, zaproszony, na co, albo, do czego, na obiad, do rady.
Gelächle, *n.* uśmiechanie się, śmianie się przy czym, na co.
Gelächter, *n.* śmiech; wunderbares, dziwny; mäßiges, pomiérny; fröliches, wesoły; boshaftes, złośliwy; bäurisches, lautes, chłopski, nie obyczayny, głośny; unanständiges, nieprzystoyny. der Leute ist darüber, ludzi iest śmiech na co. nach einer Sache machen, śmiech z iakiey rzeczy robić. Sache, die ein Gelächter macht, rzecz ktora śmiech czyni, sprawuie. das Gelächter hat sich erhoben, śmiech się podniosł, *lepiey w polskim*, śmiech powstał. einen zum Gelächter bewegen, kogo do śmiechu poruszyć, pobudzić. was wollte ich nicht für ein Gelächter gemacht haben, cobym iabył za śmiech czynił. das Seufzen in ein Gelächter verwandeln, wzdychania w śmiech przemieniać. = erheben, erregen, śmiech podnieść, śmiechu narobić.
Gelähmt, okulawiony, ochromiony, ktory okulawiał, ochromał.

Geländer, *f. n.* an einer Treppe, einem Gange, an einem Alkofen, chor, krata, przy schodach, balustrada, balasy, na schodach, w ganku, przed alkową, przed chorem. Geländerdocke, Geländersäule, kraty, balasy. Geländermauer, mur do podpierania. Spalier, an der Wand ausgebreitete Bäume im Garten, szpaler, na ścienie rozpostarte drzewa w ogrodach, iak wino po ścianach się rozrasta. *obacz*, Lehne.

Geläufte, *n.* bieganie, rozbiegnienie się tam y sam.

Geläuftig, hurtig, prędki, szypki, obrotny; geläuftige Zunge, prędki, obrotny ięzyk, bystry. 2) Was einem wohl von statten geht, w czym się komu powodzi.

Geläuftigkeit, *f.* ochota.

Geläute, *n.* Glocken, dzwony. 2) Klang derselben, głos dzwonow.

Geläutert, wyklarowany, ustały, czysty, od mętu, od drożdży, od fusow.

Gelag, *n.* bankiet, ochota, obiad, gościom dany, sprawiony, lub wieczerza.

Gelahrt, uczony; naukę maiący, nauką obiaśniony.

Gelahrtheit, *f.* nauka; wiadomość rzeczy uczonych.

Gelangen, dostąpić, otrzymać, nabyć; auf eine andere Art zu eben dem Lobe, inszym sposobem nabyć, tęyże samey chwały. 2) przyiść; zu dem Seinigen, do swoiego; zu dem Gelde, do pieniędzy. 3) gelangen lassen, dać doyść, *to iest*, donieść; etwas an den Rath, co, do Rady, czyli do Senatu, iaką rzecz, o iakiey rzeczy.

Gelangung, *f.* przystęp, przyiazd, przybycie; in die Stadt, do miasta.

Gelassen, spokoyny, cichy; gelassenes Gemüth, spokoyny umysł, spokoyna myśl; etwas mit gelassenem Gemüthe thun, co spokoynym, niepomieszanym, nieporuszonym umysłem, sercem czynić.

Gelassenheit, *f.* spokoyność, cichość; des Gemüths, umysłu, myśli, serca.

Gelb, żołty; gelbes Haar, żołty włos; gelbe Violen, żołte fiałki; gelbes Brodt, gelbe Kuchen, żołty chleb, żołte ciasto. gelb wie Safran, szafranowy; etwas gelb, żołtawy. gelb werden, żołknąć. die Gerste ist reif, wenn sie gelb wird, ięczmień iest dozrzały kiedy żołknieie; gelb seyn, być żołtym.

Gelbe Erde, *f.* żołta ziemia, żołta farba; mit der gelben Erde malen, żołtą ziemią, farbą, malować.

Gelbe Farbe, wie etwas aussieht, żołtość, żołte, żołtawość, ktora się na czym pokazuie, wydaie.

Gelbe Sucht, *f.* żołtaczka, choroba.

Gelbigt, żołtawy, podżołty.

Gelbsüchtig, na żołtaczkę chory, żołtaczkę maiący.

Geld, *n.* pieniądze, *pl.* überflüßiges, zbytnie; fremdes, cudze; ererbtes, dziedziczne; ungewisses, nie pewne; unzählicnes, niezliczone; baares, gotowe; geprägtes, bite, znaczone, stemplowane. das nichts erwirbt, ktore nic nie zarabiaią, darmo leżą; gemeines, publiczne; schuldiges, należące się długiem; geborgtes, pożyczone. er hat sehr große Summen Geld aufgenommen, bardzo wielkich sum pieniędzy zaciągnął, pożyczył. einem Geld vorstrecken, pieniędzy komu dodać, podetchnąć. einen ums Geld bringen, wykręcić na kim pieniądze, wyłowić pieniądze komu. einem Geld leihen, geben, zukommen lassen, komu pieniędzy, pożyczyć, dać, dostać dla kogo pieniędzy. von einem auf Zinse nehmen, wziąć na czynsz, na prowizyą od kogo pieniędzy. einem Geld aufzuheben geben, komu dać pieniądze do schowania, dać w depozyt, złożyć u kogo pieniądze, do odebrania ich znowu. Geld steckt im Beutel, pieniądze siedzą w worku. nicht mit Gelde zu bezahlen seyn, nie być przy pieniądzach do zapłacenia. Geld ist die Losung, pieniądze naylepszy los, naylepsze szczęście. ums Geld etwas machen, za pieniądze co czynić. an etwas Geld legen, pieniądze na co łożyć. es muß volles Geld seyn, muszą być z pełna pieniądze, wszystkie. von einem Geld erpressen, erzwingen, wymoc, wymusić, wycisnąć na kim pieniądze. zu etwas Geld bestimmen, pieniądze na co naznaczyć. Geld, das stumm ist, macht recht, was krumm ist, pieniadze, ktore są nieme, z krzywego czynią proste. bey dem für Geld alles zu haben, zu erlangen ist, u kogo można wszystko za pieniądze mieć, dostać. Geld betreffend, do pieniędzy należący. Rechtssache, die Geld anbetrifft, sprawa gwoli pieniędzy. der Geld ausleihet, ein Wechsler, ten co pieniędzy pożyczaniem, żyie, nazywa się Bankier, Wechsler, *słowo, w słowo*; *znaczy:* Miennik, Mienniczy.

Geldbeute,

Geldbeute, *f.* pieniądze zdobyte, pieniądze ze zdobyczy.

Geldbeutel, *m.* worek na pieniądze, z pieniędzy, do chowania pieniędzy; wohl gespickter, dobrze naszpikowany, napchany.

Gedlbüchse, *f.* puszka na pieniądze, skrzynka, karbonka na pieniądze.

Geldbuße, *f.* pokuta pieniężna, kara pieniężna, grzywny za karę naznaczone. einem eine Geldbuße auftragen, włożyć na kogo pienieżną karę, obłożyć kogo pieniężną karą.

Geldcasse, *f.* skrzynka na pieniądze, kassa.

Geldeinnahme, *f.* intrata pieniężna, w. gotowiznie, gotowizna, dochod pieniężny.

Geldeinnehmer, *m.* poborca, deputat, pisarz prowentowy.

Geldenacken, Geldenaka, Ort in Brabant, miasto w Brabancyi..

Geldern, Geldra, Stadt und Landschaft in den Niederlanden, miasto y ziemia w Niderlandzie. österreichisches, Austryacka. vereinigtes, Związkowa, do Stanow Związkowych Olenderskich należąca.

Geldgeiz, *m.* łakomstwo na pieniądze, chciwość na pieniądze.

Geldgeizig, łakomy na pieniądze, chciwy na pieniądze.

Geldgierig, pragnący pieniędzy, chciwy pieniędzy. geldgierig seyn, być pragnącym pieniędzy.

Geldhandel, *m.* kupczenie pieniądzmi, handlowanie pieniądzmi.

Geldhülfe, *f.* pomoc pieniężna, ratunek pieniężny.

Geldhungerig, głodny na pieniądze.

Geldkasten, *m.* szkatuła na pieniądze, schowanie na pieniądze.

Geldmangel, *m.* niedostatek pieniędzy; öffentlicher, publiczny niedostatek pieniędzy.

Geldmünzer, *m.* mincarz, pieniężnik; *pieniądzobit.*

Geldnoth, *f.* potrzeba pieniędzy, niedostatek pieniędzy.

Geldposten, *m.* sumy pieniężne.

Geldrechnung, *f.* rachunek pieniężny.

Geldreich, pieniężny, bogaty w pieniądze, obfituiący w pieniądze.

Geldsack, *m.* worek pieniężny, do trzymania pieniędzy w nim.

Geldsorge, *f.* zawiadywanie pieniądzmi. einem die Geldsorge benehmen, pieniądzmi zawiadywanie komu odebrać.

Geldstrafe, *f.* kara pieniężna, kara na pieniądzach, kara na pieniądze. von einem Geldstrafe fodern, domagać się od kogo pieniężney kary, grzywien. = = einem auferlegen, skarać kogo na pieniężną karę, obłożyć kogo pieniężną karą. von einem abwenden, odwrocić od kogo pieniężną karę. etwas von Geldstrafe erlassen, ustąpić, uiąć, opuścić z pieniężney kary. Geldstrafe abführen, grzywny dać, pieniężną karę zapłacić.

Geldsummen, *pl.* pieniężne summy; von einem fodern, od kogo wybierać, wymagać. = = aufnehmen, pieniężnych sum, zapożyczyć. = = ausschlagen, nie przyiąć pieniężnych sum, odrzucić ie.

Geldverächter, *m.* pieniędzy nie lubiący, nie stoiący, niedbaiący o pieniądze.

Geldwechsel, *m.* weksel; *właściwie po Polsku* powinnoby się mowić, miano, mianno, mienno pieniężne.

Geldwechsler, *m.* pieniężny miennik.

Gelecke, *n.* lizanie.

Gelegen, położony. der Ort ist mitten in der Insel gelegen, położone iest miasto w szrzodku wyspy. die Dinge sind vor den Augen gelegen, rzeczy są położone przed oczyma. Rom ist auf Bergen gelegen, Rzym iest położony na gorach. die Insel Delos ist im Aegeischen Meere gelegen, wyspa Delos iest na morzu Egeyskim położona. gegen Morgen gelegen, ku wschodowi położony. gegen Morgen gelegene Reiche, ku wschodowi, na wschod położone krolestwa. = = gegen Abend, ku zachodowi, na zachod położony. gegen Mittag, ku południowi, na południe położony. gegen Mitternacht, na pułnoc, ku pułnocy położony. 2) *znaczy to co* bequem, wygodny. die gelegene Zeit des Jahres, wygodny czas roku. wenn es dir gelegen, bitte ich, daß du sorgest, ieżli to możesz, ieżli masz łatwość, proszę cię, staray się o to. gelegener Ort zu etwas, wygodne mieysce do czego. der Ort könnte uns nicht gelegener seyn, mieysce nie mogło by nam być wygodnieysze, zdatnieysze. 3) znaczy, wiele zależy, należy. eine Sache, daran viel gelegen ist, rzecz na ktorey wiele zależy. woran insonderheit dem gemeinen Wesen gelegen, na czym osobliwie pospolitey rzeczy wiele zależy. woran dir nichts gelegen, darnach laß ungefragt, co do ciebie nie należy

ży o to się nie pytay. die Frau ist gelegen, żona zległa.

Gelegen, *adv.* wygodnie, sposobnie, w sam czas, prawie, dobrze. kömmst du, w sam czas, prawie, przychodzisz.

Gelegenheit, *f.* okazyia, sposobność, łatwość. gute, dobra. schöne, piękna. verscherzete, opuszczona, utracona. an die Hand gegebene, w ręce dana. so bald mir die Gelegenheit gegeben worden, habe ich es gethan, iak prędko mi okazyia dana, *tak zaraz* to uczyniłem. die Gelegenheit bekommen, okazyi dostać, dopaść, okazyią złapać. zu etwas geben, okazyią dać do czego. wünschen, życzyć sobie okazyi. aus den Händen lassen, verabsäumen, z rąk okazyią wypuścić. verabsäumen, utracić. zu erlangen suchen, okazyi szukać. bey gegebener Gelegenheit seinen Feind umbringen, przy podaney okazyi zabić, zgładzić swoiego nieprzyiaciela. einem die Gelegenheit berauben, ein großes Lob zu erlangen, wydrzeć komu okazyią do dostąpienia wielkiey chwały. eine Gelegenheit ergreifen, chwycić się iakiey okazyi. wenn es die Gelegenheit giebt, ieżeli się okazyia poda. sich der Gelegenheit den Feind zu besiegen, wohl bedienen, dobrze zażyć okazyi do zwyciężenia nieprzyiaciela. sich nach der Gelegenheit umsehen, upatrywać okazyi. die Gelegenheit finden, okazyią znaleść. fahren lassen, upuścić okazyią, dać upłynąć okazyi. die Gelegenheit zum Kriege fehlet, nie dostaie okazyi do woyny, zbywa na okazyi do woyny. nach Gelegenheit der Sache, według okazyi rzeczy. wenn es die Gelegenheit leidet, ieżeli tylko okazyia do tego iest. die Gelegenheit bringt es so mit, tak czas każe.

Gelegentlich, *adv.* w sam czas, na sam czas, w samym czasie prawie kiedy trzeba.

Gelegt, położony, kładziony, kładziona, kładzione.

Gelehnt, nachylony, pochylony, schylony, skłoniony.

Gelehrig, nauczony, *to iest*, ktory się da łatwo nauczyć. sich erweisen zu etwas, nauczonym, się pokazać, to iest łatwym do uczenia, do nauczenia. du bist hierzu gar zu gelehrig, bardzo w tym nauczony iesteś, nazbyt łatwy do nauczenia.

Gelehrigkeit, *f.* nauczoność, łatwość do nauczenia się, albo być nauczonym. menschliche, ludzka.

Gelehrlich, nauczony, prędki do dania nauczyć się.

Gelehrsam, nauczony, uczenny, prędki do dania nauczyć się.

Gelehrsamkeit, *f.* nauka, uczoność. schöne, piękna, śliczna. besondere, osobliwa. auserlesene, wyborna. ausgekernte, wyśmienita. nette, gładka, czysta. fremde, cudzoziemska. reichere, obfita. gemeine, pospolita. freyen Leuten anständige, wolnym ludziom, przystoyna, wolnych ludzi zdobiąca. etwas rauhe und widrige, nie co, niezgrabna, y nieprzyiemna. ein Mensch von guter Gelehrsamkeit, człowiek wielkiey nauki. sich die Gelehrsamkeit zu erlangen bemühen, starać się nabyć nauki. sich mit der Gelehrsamkeit ergötzen, cieszyć się, rozweselać się nauką. sein Gemüth mit der Gelehrsamkeit auszieren, nauką, uczonością umysł przyozdobić, przystroić. große und einem Edelmanne wohlanständige, wielka uczoność, szlachcica, y człowieka zacnego imienia, bardzo dobrze zdobiąca. nach einer kindischen Gelehrsamkeit schmecken, smak mieć dziecinney nauki. ein Mensch ohne alle Gelehrsamkeit, człowiek bez wszelkiey nauki.

Gelehrt, uczony; in allen Wissenschaften, we wszystkich umieiętnościach. in der Weltweisheit, w filozofii. die gelehrte Rede, uczona mowa. die Gelehrten lieb und werth halten, uczonych kochać y poważać. großer gelehrter Mann, bardzo wielce uczony człowiek.

Gelehrt, *adv.* uczenie, uczono; handeln, traktować, pisać, myśleć o iakiey rzeczy. untersuchen, rozmawiać, rozprawiać, *dysputować.*

Geleichtert, ulżony, pofolgowany, zfolgowany.

Geleis, *n.* koley, koley zrobiona, wyieżdżona w drodze.

Geleite, *n.* towarzystwo; kompaniia. von Weibern, kobiet. von vielen Leuten, wielu ludzi. einem sicheres und öffentliches Geleite geben, dać komu bezpieczne, y publiczne towarzystwo, do odprowadzenia go. 2) znaczy: Geld, welches die Fuhrleute und andere bezahlen müssen, pieniądze, myto, ktore furmani y inni płacić muszą. das Geleite von einem fordern,

brać od kogo myto. das Geleite bezahlen, myto płacić, zapłacić.
Geleiten, w towarzystwie, w kompanii iść z kim, prowadzić go, prowadzić się z kim.
Geleitet, prowadzony, wyprowadzony, zkąd, od czego, poprowadzony, *naprzykład*, strumień od rzeki.
Geleitsbrief, *m.* paszport, list bezpieczeństwa. einem geben, dać komu.
Geleitsgeld, *n.* cło, myto.
Geleitshaus, *n.* dom celny, mytny, komora.
Geleitsmann, *m.* celnik, mytnik, myto odbieraiący, wybieraiący. 2) der einen begleitet, ktory w towarzystwie prowadzi drugiego.
Gelenke, *n.* am Leibe, członek w ciele. im Rücken, pacierz w grzbiecie, krzyż. an der Hand, staw u ręki niżey dłoni.
Gelenket, zgięty, zchylony, pochylony, pochyły.
Gelenkig, obrotny, co się snadno obracać może. gelenkiger Kopf, obrotna głowa. Schlachtordnung, szyk obrotny, łatwy do obrocenia się. 2) *znaczy:* gibki. gelenkige Aeste, gibkie gałązki.
Gelenksucht, *f.* choroba w członkach, iaka bywa łamanie, darcie.
Geleschet, zgaszony, zagaszony, zgasły, przygaszony.
Gelesen, *adj.* czytany, przeczytany, co iuż czytano y przeczytano.
Gelichter, *n.* Art, rodzay. eines Gelichters, tegoż samego, iednegoż rodzaiu.
Geliden, poniesiony, wycierpiany, zniesiony, cierpiany, znoszony.
Gelieben, podobać się, gdy co komu miłe iest, co podoba się.
Geliebt, kochany, ukochany, miły. *także:* podoba się. geliebt es Gott, to się Bogu podoba.
Geliebter, *m.* ukochany, umiłowany.
Geliefern, zsiadać się, ścinać się, krzepnąć. das Blut geliefert, krew się zsiada, ścina, krzepnie. 2) lodowacieć.
Geliefert, zsiadły, zkrzepły, ścięty. geliefertes Blut, skrzepła krew.
Geliehet, pożyczony komu, pożyczanym sposobem, na pożyczki dany.
Gelinde, łagodny, dobry, łaskawy, powolny, wolny. den Schmerz gelinder machen, żal czynić lżeyszy, wolnieyszy. gelinde Luft, miłe, miętkie powietrze. gelinder Mensch, łagodny, łaskawy człowiek. gelinder Südwind, miły południowy wiatr. gelinde Strafe, łagodna, łaskawa kara. -- Richter, łaskawy, miłosierny sędzia. Wetter, miły, miętki czas. gelind seyn, być łaskawym, powolnym. gegen die Kinder, dla dzieci, na dzieci. gegen einen, na kogo, dla kogo. einem gelinde Schläge geben, łaskawe plagi dać komu.
Gelinde, *adv.* łaskawie, łagodnie, powolnie.
Gelindert, zmiękczony, zwolniony, zwolniały, ułagodzony.
Gelindigkeit, *f.* powolność, łaskawość, łagodność, miętkość. angenehme, przyiemna. stete, nie ustanna. vorige, przeszła. übermäßige, nad miarę, zbytnia. höchste, größte, naywiększa. der Gesetze, łaskawość praw. der Stimme, głosu. des Gemüths, umysłu. die Gelindigkeit findet anitzo nicht Staat, łaskawość teraz nie znayduie mieysca. einen wieder zur Gelindigkeit bringen, kogo znowu do łaskawości, do dobroci przyprowadzić. zur Gelindigkeit geneigt seyn, do łaskawości być skłonnym. der Rede, łaskawość, łagodność mowy. gereichet ihm zu seinem Nachtheile, wychodzi mu na iego złe, na iego szkodę. ist überall zu sparen, łaskawość wszędzie znać, wszędzie się pokazuie, wszędzie się wydaie.
Gelingen, trafiać się, przypadać, udawać. wohl und glücklich, dobrze y szczęśliwie, pomyślnie, po myśli. übel, źle. nach Wunsche, według życzenia. es gelingt wohl, dobrze się udaie.
Gelispele, *n.* szemranie, szeptanie.
Gelitten, znoszony, cierpiany, cierpiony, zniesiony.
Gelnhausen, Reichsstadt in Franken, Gelnhusa, Cesarskie miasto we Frankonii.
Geloben, ślubić, ślubować, ślubem przyrzec, przyobiecać. sein Leben für die Wohlfahrt des Vaterlandes geloben, życie swoie ślubować, poślubić, za pomyślność oyczyzny.
Geloben, *n.* das, ślubowanie, ślubienie, poślubienie.
Gelobet, ślubiony, ślubowany, poślubiony, ślubem poświęcony. 2) *znaczy:* chwalony, pochwalony, zachwalony.
Gelobung, *f.* ślubienie, poślubienie, ślubowanie, ślubem obiecanie.
Gelockt, wabiony, zwabiony, nęcony, przynęcony.
Gelöbniß, *n.* ślubow, ślubu, uczynienie, ślubowanie, *bierze się także za to słowo:* ślub.

Gelohnt, nadgrodzono, zapłacono, *to iest*, nadgrodę, zapłatę dano. wo er dem Vater nicht gehorchet, soll ihm übel gelohnet werden, ieżeli oyca nie usłuchnie, będzie mu źle zapłacono.

Gelte, *f.* faska; ein Gefäß, naczynie pewne.

Gelten, popłacać, ważyć. viel bey einem, wiele u kogo. kömmt der eine am Hofe ans Bret, so gilt der andere nichts, gdy ieden iest w naypierwszey łasce u dworu, to drugi przeciwko niemu nic nie waży. die Sache gilt viel bey ihm, ta rzecz wiele popłaca u niego. etwas gelten, ważyć co kolwiek. dessen Namen gilt sehr viel bey ihnen, iego imie waży bardzo wiele u nich. dein Wort, Ansehen wird da viel gelten, twoie słowo, powaga, będzie tam wiele popłacało, ważyło. sie gelten gegen ihn alle wenig, na przeciwko niego oni wszyscy nic nie popłacaią. die Entschuldigung gelten lassen, dać aby wymowka iego ważyła. es gilt dir, *słowo w słowo*, tobie to popłaca, *sens zaś iest:* o ciebie, o twoię rzecz chodzi, twoy w tym interes. es gilt gleich, wszystko to iedno, na iedno to. wie du es bekömmst, iakimkolwiek sposobem ty tego dostaniesz. es gilt mir eben das, mnie to tyleż z tego. was gilt es? o co? *to iest*, zakładasz się ze mną? ich sehe, daß es mir gelte, ia widzę, że to na mnie biią. *znaczy także:* werth seyn, wart być. um einen Preis verkauft werden, ceną iaką być przedawanym, *iednym słowem:* płacić, *albo* po czemu być, iść. was gelten hier die Schweine? pocze mu tu są, idą świnie? die Güter gelten gar nichts, dobra teraz nie płacą. *to iest*, nie popłacaią. das Getraide gilt nichts, zboże nic nie płaci.

Geltung, *f.* wartość, *walor*; cena rzeczy.

Gelübde, *n.* ślub, thun, czynić, uczynić. für das Reich, za państwo, für einen Kranken, za chorego. Gelübde bezahlen, abführen, ślub wypełnić, ze ślubu się wypłacić. daran gebunden seyn, ślubem być obowiązanym. der das Gelübde zu bezahlen schuldig oder gehalten ist, ktory winien, albo obowiązany iest ślub wypełnić. einen eines Gelübdes entlassen, uwolnić kogo od ślubu.

Gelüftet, rozwolniony, popuszczony, pofolgowany.

Gelüsten, podobać się. einem, etwas zu thun, komu co czynić. nachdem es ihm gelüstet hat, iak się muspodobało. sich nach etwas gelüsten lassen, żądać czego.

Gelüstung, *f.* żądza, żądanie, pożądliwość.

Gemach, *n.* izba, pokoy. sehr hohes, bardzo wysoki. in dem hintersten Theile des Hauses, w tylney części domu.

Gemach, *adv.* powoli, pomału, z wolna, pomaluczku.

Gemachsam, *adv.* powoli, pomaluczku, pomału, z wolna, pomaleńku.

Gemacht, robiony, zrobiony, porobiony, czyniony, uczyniony, po czyniony.

Gemächlich, zwolna nieznacznie, *iakoby* noga za nogą, *albo*, na palcach.

Gemächlichkeit, *f.* wygoda.

Gemächen, dzieło, uczynek. 2) męski wstydliwy członek.

Gemälde, *f.* malowanie. gewürktes, na tkanym tle. wunderbares, dziwne. schönes, śliczne. eine Kirche mit dem Gemälde ausstaffiren, kościoł malowaniem, *a lepiey*, malowaniami wystroić. das Gemälde vergnügt die Augen, malowanie kontentuie oczy. von einerley Farbe, iedną farbą malowanie.

Gemäß, przyzwoity, przystoyny. einem Weltweisen, iakiemu filozofowi. den Tugenden, cnotom. den Schlüssen, ustawom, uchwałom. der menschlichen Vortrefflichkeit, ludzkiey przezacności.

Gemäß, przyzwoicie, przystoynie. der Natur leben, przyzwoicie do rozumu y do temperamentu żyć.

Gemäßiget, umiarkowany, mierny, nieprzebrany, nie przeładzony.

Gemästet, tuczony, utuczony, wytuczony, karmiony, ukarmiony, wykarmiony, zpasły, opasły, wypasły.

Gemahlen, mielony, zmielony, mełty, zmełty, melony, zmelony.

Gemahlt, malowany, namalowany, odmalowany, wymalowany.

Gemartert, męczony, zmęczony, umęczony, katowany, zkatowany.

Gemauert, murowany. = = Bau, murowany budynek, kamienica.

Gemein, pospolity, powszechny, ogolny, wspolny. er hat das gemeine Lob mit mir, on ma wspolną chwałę ze mną. diese Dinge sind den Reichen mit den Armen gemein, te rzeczy są wspolne boga-

bogatym z ubogiemi. die gemeine Rede, pospolita wieść, powszechna mowa. die gemeine Sache, pospolita sprawa. das gemeine Wesen, Rzeczpospolita. alle Ufer sollen gemein seyn, wszystkie brzegi powinny być pospolite; *znáczy także:* powszedni, *to iest,* podły, albo pospolstwu, gminowi zwyczayny, prosty. gemeine Art zu reden, powszedni, podły, gminny sposob mowienia. gemeine Meynung, pospolstwa zdanie. gemeiner Gebrauch, pospolity zwyczay. gemeiner Verstand, pospolity rozum. einem die gemeinen Lehren vorplaudern, otrzaskane nauki, zpowszedniałe nauki komu dawać; *znaczy także,* prosty żołnierz; *także,* pospolstwo, gmin. Pöbel, gemeines Volk, pospolity lud. gemeiner Haufe, pospolstwo, kupy. das gemeine Beste, dobro pospolite. der es mit dem gemeinen Volke hält, ktory z pospolstwem, z pospolitym ludem trzyma. gemein machen, pospolitym uczynić, z pospolitować; rozgłosić roztrząść, rozsiać, rzecz iaką między ludźmi. gemein haben, wspolne mieć, uczestnikiem być czego wraz z drugim. insgemein, pospolicie, powszechnie, pflegt es zu geschehen, zwykło to bywać, *albo* za zwyczay to bywa.

Gemein, *adv.* pospolicie, społem, razem, einen trösten, cieszyć kogo.

Gemeine, *f.* zgromadzenie, gmin, pospolstwo, gromada, *to co* Versammlung des Volks, zgromadzenie ludu; zusammen rufen, zgromadzenie zwołać; pospolstwo, lud zgromadzić. mit gutem Willen der Gemeine, z wolą zgromadzenia, pospolstwa. die Gemeine bestehet aus unerfahrnen Leuten, zgromadzenie składa się, z ludzi prostych, nie wiadomych. die christliche Gemeine, Kościoł Chrześciański.

Gemeiniglich, *adv.* pospolicie prawie, nayprędzey; nicht stets geschehen, nie zawsze dziać się, trafiać się. es pflegt gemeiniglich so herzugehen, zwykło to pospolicie prawie tak się dziać. dieses geschieht gemeiniglich im Barte, selten den Haaren, to trafia się pospolicie prawie na brodzie, rzadko na włosach. es wird gemeiniglich nicht beschlossen, wo nicht, pospolicie prawie to nie bywa stanowione, tylko.

Gemeinlich, pospolicie.

Gemeinsam, pospolicie.

Gemeinschaft, *f.* wspolność, wspołkowanie, obcowanie; des Rechts findet sich zwischen ihnen, wspolność prawa znayduie się między niemi. die Gemeinschaft der Wohlthaten, wspolność dobrodzieystw. ist unter ihnen in allen Dingen, wspolność iest między niemi we wszystkich rzeczach. des menschlichen Geschlechtes, wspolność ludzkiego rodzaiu. die menschliche Gemeinschaft, ludzka społeczność. die Wollust hat keine Gemeinschaft mit der Tugend, rozkosz nie ma żadney społeczności z cnotą. s. Freundschaft, Umgang.

Gemeinschaftlich, społecznością złączony; mit einem, zkim.

Gemeinschaftlich, *adv.* pospolicie, społecznie, ogolnie, pospołu; einen Schluß wegen dessen Zurückkunft fassen, pospolicie, wspołem uczynić uchwałę względem czyiego powrotu z wygnania; etwas mit einem besitzen, wspolnie co z drugim posiadać; verrichtete Dinge, wspolnie poczynione rzeczy; eines Dings sich bedienen, wspolnie zażywać iekiey rzeczy; das Wasser aus einem Brunnen holen, wspolnie wodę brać z iedney studni.

Gemelke, *n.* doienie.

Gemenge, *n.* mięszanina, zmięszanie, pomięszanie; der Religionen, wiar; der Wahlstimmen, głosow obieralnych.

Gemengt, pomięszany, zmięszany, zkłucony, pokłucony.

Gemerkt, *adv.* znak, piętno, godło, znaczenie, naznaczenie, pamiątka.

Gemerkt, *adj.* znaczony, naznaczony, piętnowany. s. Merken.

Gemesse, *n.* mierzanie, mierzenie, pomierzanie, miarkowanie.

Gemessen, mierzony, mierzany, pomierzany, miarkowany.

Gemeynt, *adj.* mniemany, domniemany, rozumiany, domyślany, myślano. es ist auf ihn gemeynt, o nim to myślano.

Gemiethet, naięty, naymowany. siehe Miethen.

Gemildert, umiarkowany, pomierny, zmiarkowany.

Gemindert, umnieyszony, zmnieyszony, pomnieyszony, pomnieyszany.

Gemischt, mięszany, zmięszany, pomięszany, zkłucony, pokłucony.

Gemse, *f.* koza dzika, co po skałach, po gorach skacze.

Gemünd, Gemunda, Reichsstadt in Schwaben, miasto Cesarskie w Szwabii.

Gemünzt, ztęplowany, bity, Geld, ztemplowane, bite, pieniądze.
Gemüse, n. iarzyna, legumina. von Gemüse leben, sich damit behelfen, iarzyną żyć, iarzyną się, ratować. mit Honig gemachtes, miodem zaprawna; gut schmeckendes, smaczna. Gemüse kochen, iarzynę gotować.
Gemüßiget, przymuszony, przyniewolony, przynukany.
Gemüth, n. umysł; niedergeschlagenes, niederträchtiges, podły, nikczemny, błahy, lichy; hurtiges und grosses, prędki y wielki; scharfsinniges und verschlagenes, bystry, przebiegły, y obrotny; aufmerksames, uważny, uważaiacy; billiges, słuszny. fertiges, gotowy; bekümmertes und kleinmüthiges, troskliwy, y niski; baurisches und hartes, chłopski y twardy; aufgewecktes, obudżony, ocucony; nicht gar zu aufrichtiges, nie na zbyt szczery; männliches, męski; freches, uziki, srogi. voller bösen Ränke, pełny złych sztuk; voller bösen Begierden, pełny złych żądz; das stets zu hoch hinaus will, ktory zawsze chce się wysoko piąć, wysoko gorować. sein Gemüth auf etwas richten, swoy umysł do czego obrocić, aplikować. aus dem Gemüthe entfallen, kommen, wypaść z umysłu, z myśli. mit freyem Gemüthe etwas schreiben, wolnym umysłem co pisać. eines Gemüth erkennen, czyi umysł poznać, poznać się na czyim umyśle. keine Unruhe in dem Gemüthe haben, żadnego niepokoiu nie mieć w umyśle; = ist mit sich selbst vergnügt, iest sam sobą kontent. auf etwas das Gemüth wenden, umysł do czego obrocić. mit ganzem Gemüthe sich auf etwas legen, całym umysłem, myślą udać się do czego. zu Gemüthe führen, przełożyć.
Gemüthsbeständigkeit, f. umysłu stateczność, moc, mężność.
Gemüthsbewegung, f. umysłu poruszenie, afekt, namiętność, pasyia. grosse entstehet bey ihm, wielkie ruszenia w umyśle powstaią. = dämpfen, poruszenia umysłu poskromić, uśmierzyć.
Gemüthsgaben, pl. dary umysłu, przymioty, talenta.
Gemüthskrankheit, f. umysłu choroba, słabość.
Gemüthsneigung, f. umysłu skłonność.
Gemüthsruhe, f. umysłu pokoy, spokoyność, umysł spokoyny, uspokoiony.
Gemüthsvergnügung, f. umysłu pociecha, rozkosz, ukontentowanie.
Gemurmel, n. mruczenie. odmrukiwanie. machen, mruczenie czynić, mruczeć.
Gemurre, n. mruczenie. ohne Gemurre einem folgen, bez mruczenia, bez odmrukiwania być komu posłusznym, słuchać kogo.
Gemustert, okazany, okazywany, popisywany.
Genad, f. łaskawość, łaska, łaskawe, dobre serce.
Genähet, szyty, uszyty.
Genährt, karmiony, żywiony, ten co go żywiono, co mu ieść dawano.
Genässet, moczony, umoczony, namokły, zmokły.
Genap, Genapa, Stadt im Clevischen, miasto w Kliwskim.
Genau, oszczędny. przyskąpy, genauer Vater, oszczędny, przyskąpy oyciec. Mann, przyskąpszy mąż. 2) przytrudny. mit genauer Noth sich von etwas enthalten, trudno, ledwie się utrzymać od czego. etwas merken, ledwie co poczuć, postrzec. sich erholen, przyiść do uwagi.
Genau, adv. oszczędnie. skąpo, przyskąpo; leben, żyć; einen halten, kogo trzymać. sich genau hin behelfen, oszczędnie się obchodzić, trzęską. 2) znaczy, to, co eigentlich, umständlich właściwie, z okolicznościami, okolicznie: einem seine Meynung überschreiben, okolicznie komu swoie zdanie opisać. genau etwas abwandeln, okolicznie, należycie oczym traktować. aufs genauste, iak naynależyciey, iak naywłaściwiey. etwas untersuchen, czego szukać, o co się wypytywać, badać.
Genaulich, oszczędnie, skąpo, przyskąpo, przyskąpiey.
Gendarmerie, f. krolewska, ciężko uzbroiona Iazda.
Genealogie, f. Geschlechtsregister, genealogia, rodu, rodzaiu wyprowadzenie. Wissenschaft, davon, wiadomość genealogii.
Genealogisch, genealogiczny.
Genehet, szyty, uszyty.
Genehmhalten, pochwalić, approbować, mile przyiąć. eines Meinung, czyie zdanie.
Genehmhaltung, f. approbowanie, pochwa-

pochwalenie, miłe przyięcie, za dobre uznanie.
Geneidet, nienawidzony, w nienawiści będący.
Geneigt, przychylny, skłonny; Gemüther zum Frieden, przychylne pokoiowi umysły, *albo* skłonne do pokoiu umysły. geneigter Tag gegen die Nachmittagszeit, nachylony dzień, z południa. = zur Freundlichkeit, skłonny do przyiaźni. geneigte Güte gegen Arme, przychylna dobroć ku ubogim. die geneigte Jugend zu den Lastern, skłonna młodź do niecnot. zum Zorn, do gniewu. mit geneigten Ohren anhören, łaskawym słuchać uchem. *to co* gewogen, co znaczy także przychylny komu, albo łaskawy, dobry na kogo, gegen einen, geneigt einem seyn, być przychylnym komu. zum Aufruhr geneigt seyn, do rozruchow, do buntu, być skłonnym.
Geneigtwilligkeit, *f.* przychylność, dobroć, życzliwość. einen besonders gegen sich zu erkennen geben, czyią osobliwą przychylność ku sobie uznawać.
Genennet, mianowany, nazwany, nazywany.
Generalaccise, *f.* accciſa, myto, od rzeczy przedaynych.
Generalaccise-Director, *m.* Naystarszy Akcyzy Rządca.
Generalacciserath, *m.* Konsyliarz całey Akcyzy.
Generaladjutant, *m.* Generał Adjutant.
Generalat, *m.* generalstwo, Urząd generała. den Krieg in seinem Generalat gar wohl führen, woynę dobrze prowadzić, swoią Komendą.
Generalauditeur, *m.* sędzia Woyskowy.
Generalcapitain der Venetianer, Admirał okrętow Weneckich.
Generalcommissarius, *m.* ProwiantowNaystarszy Dozorca.
General en Chef, *m.* Generał-an-szef. Naypierwszy Wodz, Pułkownik, woyska.
Generalfeldmarschall, Wielki Hetman.
Generalfeldmarschall-Lieutenant, *m.* Generał Lieutenant, Reymentarz.
Generalfeldzeugmeister, *m.* Generał Artilleryi.
Generalißimus, *m.* Oberfeldherr, Naywyższy Hetman, Naypierwszy.
Generalität, *f.* Wodzowie Woysk.
Generalmajor, *m.* Generał Major.
Generalmusterung, *f.* generalne okazywanie, generalny popis Woysk.
Generalquartiermeister, *m.* WielkiOboźny.
Generalstaaten in Holland, *pl.* Generalne stany Holenderskie.
Generalwachtmeister, *m.* Strażnik-Wielki.
Genesen, ozdrowieć, z choroby; przyść, przychodzić do zdrowia. eines Kindes, zlec, porodzić.
Genesung, *f.* ozdrowienie, przyiście, przychodzenie do zdrowia.
Genetzet, moczony, zmoczony, umoczony, zmokły.
Geneundes, dziewięć liczba.
Geneidet, nienawidzony, ktorego nienawidzą, nielubią.
Genf, Stadt, Genewa, miasto. von oder zu solcher Stadt gehörig, Genewenski.
Genfergebieth, *n.* PowiatGenewenski, ziemia Genewenska.
Genfer See, Jezioro Genewenskie, *poł.* Lacus Lemanus.
Gengenbach, Gengenbach. Reichsstadt, cesarskie miasto.
Genick, *n.* kark, einem brechen, kark komu złamać.
Genieß, *n.* używanie.
Geniessen, używać; begierig, z upragnieniem, chciwie; heimlich, potaiemnie, skrycie; gern geniessen, rad używać. frey und öffentlich, wolno y iawnie. des Lichts, światła, des Friedens, pokoiu. der Freude, radości. der Ruhe, spoczynku y wczasu. alles Guten, wszystkiego dobrego. reichlich, obficie. davon genieße ich nichts, z tego ia nic nie używam. Speiß und Tranks genießen, iadła y napoiu używać.
Genießen, *n.* zarobeczek, zarobek malenki, zysk malenki.
Genießung, *f.* branie; der Früchte, owocow, urodzaiow, używanie. einer eigenen Stunde, zum Leben zustehen, użyć kilka godzin życia komu pozwolić.
Geniste, *n.* śmieci, wymioty; rzeczy wymiecione, prochy, błoto.
Genöthiget, przymuszony, potrzebą przyciśniony.
Genommen, wzięty, brany, zabrany.
Genuß, *m.* użycie, używanie.
Genosse, *m.* Mitgeselle, wspolnicy, towarzysze. an einem Dinge, w iakiey iedney rzeczy; im Amte, na urzędzie.
Genossen, użyty, używany, na używanie brany.
Genossenschaft, *f.* towarzystwo, towarzyszenie, spolność, społeczność. im Guten und Bösen, w dobrym y złym szczęściu.
Genoßin, *f.* towarzyszka, spolniczka; in

in der Ehe, w małżeństwie; an Glück und Unglück, w szczęściu y w nieszczęściu.

Genothzüchtiget, mocą, gwałtem przyciśniony.

Gent, Stadt in Flandern, Genta, Gandaw, miasto we Flandryi. von oder zu Gent gehörig, z Gandawu, albo do Gandawu należący, Gandawski.

Genua, Genua, Stadt in Italien, miasto we Włoszech; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasto albo do tego miasta należący, Genueński. die Republic Genua, Rzeczpospolita Genueńska.

Genueser, m. Genueńczyk, z Genui rodem, w Genui rodzony.

Genuesisch, Genueński, Genueńska, Genueńskie.

Genüge mit einem Eckel, nasycenie, sytość, z obrzydzeniem. hat er in der Sache bekommen, iuż przyszedł do sytości w tey rzeczy; = habe ich an den Dingen, syt iestem tych rzeczy. *znaczy także to co.* Ueberfluß, obfitość; an allen Dingen, we wszystkich rzeczach. einem überflüßig genüge thun, zadosyc uczynić komu obficie. geziemend, anständig, nayprzystoyniey, nayuczściwiey. seinem Gemüthe mit etwas genüge thun, swoy umysł nasycić czym. dem Hasse mit Worten und Werken, nasycić nienawiść słowami y uczynkami. seiner Grausamkeit mit so grosser Gefahr, swoie okrucieństwo, nasycić z tak wielkim niebezpieczeństwem.

Genügen, sich lassen, miec dosyć, przestać na czym. niemand läßt sich an seinem Zustande genügen, nikt nie iest kontent ze swoiey fortuny, że swoiego stanu. der sich an seinem Zustande wohl genügen läßt, ktory ma dosyć na swoim stanie, *to iest*, ktory z niego kontent iest.

Genüglich, kontent, syt. dosyć ma.

Genügsam, kontent, ukontentowany, nasycony, syty. 2) *znaczy*: oszczędny. genügsamer Mensch, oszczędny człowiek.

Genügsam, oszczędnie, kontent, żyć. *to iest*, y z niewiela kontent być.

Genügsamkeit, f. ukontentowanie, kiedy kto umysł ma kontent ze wszystkiego.

Genug, dosyć.

Genung, dosyć = hiervon, dosyć tego, nicht sehen was genung ist, nie widzieć co dosyć iest. nicht genung verstehen, Lehren zu geben, nie mieć dosyć na tym. nauki dawać. so viel Geld als genung ist, tyle pieniędzy ile dosyć. ich weiß es gewiß genung, ia to dosyć zapewnie wiem. es ist Zeit genung zu lernen, iest dosyć czasu do uczenia się. er ist gelehrt genung, on dosyć iest uczony. es sind Worte genung, dosyć iest słow. so viel bis es genung ist, tyle ile dosyć iest. er hat nicht genung gehabt, ihm angereitzt zu haben, nie dosyć miał że go przynęcił. lange genung, długo dosyć, kiedy. geschwind genung, wenn es nur gut genung ist, dosyć prędko, kiedy dobrze. es sind Leute genung, dosyć iest ludzi. genung thun, za dosyć uczynić; einem, komu. genung gethan zu haben, mieć dosyć do czynienia; mit seinen Dingen, ze swoiemi rzeczami.

Genugsam, wystarczaiący, ktory dosyć iest. genungsamer Zeuge, wystarczaiący świadek; w ktorym dosyć iest zdolności do świadectwa. genungsam einem Dinge seyn, wystarczyć iakiey rzeczy.

Genungsam, *adv.* dostatecznie; co dosyć iest.

Genugthuung, f. zadosyć uczynienie.

Genuß, m. wygoda; wovon haben, mieć z czego wygodę.

Geöfnet, otwarty, otworzony; po otwierany, otworem stoiący.

Geölt, oleiem, albo oliwą nasmarowany, napuszczony, niby *oleiowany*.

Geoffenbaret, obiawiony, obiawiany, obiawiana, obiawiane.

Geographie, f. ziemi opis, ziemi opisanie; ziemskiego okręgu zpisanie.

Geographisch, ziem opisny.

Geometrie, f. geometrya, ziemimiara, ziemipomiar; umienie mierzenia każdey wielkości.

Geopfert, ofiarowany.

Geordnet, nakazany, ustanowiony, rozkazany, postanowiony.

St. Georg, Swięty Jeży, Stadt in Croatien, miasto w Hrwackiey ziemi.

Gepaart, złączony, zpàrzony, małżeństwem.

Gepanzert, w pancerz ubrany, przybrany, w pancerz uzbroiony.

Gepausche, puklerz, tarcz wygięta, wypukła.

Gepeiniget, męczony, umęczony, katowany, ukatowany.

Gepeitschet, biczowany, ubiczowany, osieczony, obity, ocięty.

Gepfeffert, pieprzony, opieprzony, pieprzem przyprawiony, posypany.

Gepfeiffe, *n.* wygrywanie, granie, grywanie na piszczałce.

Gepflanzet, szczepiony, wszczepiony; zaszczepiony.

Gepflastert, słany, wysłany, brukowany.

Gepflückt, urwany, urywany, zerwany, zrywany.

Gepflügt, orany, zorany, zaorany, przyorany.

Gepicht, osmolony, smolą osmarowany, obłożony, oblany, zwalany.

Geplagt, źle traktowany, nagabany, prześladowany.

Geplerre, *n.* krzyk okrutny, krzyk srogi, wrzeszczenie przeraźliwe. im Singen machen, w śpiewaniu czynić. der Elephanten, ryczenie słoniow.

Geplündert, rabowany, zrabowany, wyrabowany, złupiony, odarty.

Gepolter, *n.* wybicie, wybiianie, ztemplowanie, wyrażenie; des Geldes, ztemplowanie pieniędzy.

Gepränge, *n.* Aufzug, parada, pompa, okazałość; öffentlicher, publiczna. mit grossem Gepränge sich sehen lassen, z wielką okazałością dać się widzieć.

Geprassele, *n.* szeleśt, szczęk; der Waffen, oręża, zbroi. grausames Geprassele machen, straszny szczęk, szeleśt czynić.

Gepreßt, ciśniony, ściskany, naciśniony, ściśniony.

Geprüfet, probowany, doznany, doznawany, doświadczony.

Geprügelt, bity, kiimi ktoremu kiimi dano, ktory kiimi wziął.

Geputzt, ustroiony, wystroiony, wysmukany, ubrany, zestroiony.

Gequälet, trapiony, ztrapiony, utrapiony, udręczony.

Gequetscht, ściśniony, ściskany, przyciśniony, naciśniony.

Gera, Geta, Stadt im Voigtlande, miasto w Wogtlandzie.

Gerade, gleich, prosty, rowny. gerade Linie, prosta, rowna linia. = Weg, prosta, rowna droga. geraden Weges ins Elend wandern, prostą drogą na wygnanie iść, powędrować. Berg von einer geraden und gleichen Höhe, gora, prostey y rowney wysokości. *znaczy to co,* gleichtheilig, parzysty, do pary. gerade Zahl, parzysta liczba, do pary, cetno. gerade machen, wyprostować, poprawić, naprostować.

Gerade, *adv.* prosto; zur Armee gehen, do woyska iść; zum Ende laufen, do końca biec. gerade gegen über, prosto na przeciwko. es sind gerade dreißig Tage, trzydzieści dni prawie, iak w koł. der niemals gerade zu sagt, ktory nigdy prosto, szczerze nie mowi.

Gerade, die, *f.* rzeczy ruchome, ruchomizna, graty, manatki. zur Gerade gehörig, do ruchomizny należący porządek.

Gerädert, kołem roztrącony, potłuczony, kołem przeiechany.

Geräth, *n.* sprzęt; mäßiges, pomierny, *to iest,* mały, nie wielki; porządek, domowy, *toż samo co,* ruchomizna, = einpacken, zapakować, ułożyć, poukładać; weisses, leinenes, biała ruchomizna, lniana. *to iest,* porządek w bieliznie.

Geräthschaft, *f.* sprzęty; manatki, porządek, rzeczy.

Geräuchert, dymiony, kadzony, odymiony, zakadzony, okadzony.

Geräumig, rozległy, obszerny, przestrony, rozwlokły. geräumige Gebäude, zur Zusammenkunft der Leute, przestrone budynki, dla ludzi do schadzek.

Geräumlich, *adv.* przestrono, rozległo, rozwlokło, obszernie.

Geräusche, *n.* hałas, szeleśt, zgiełk; grosses, wielki; vergebenes, prożny, daremny; öfteres, częsty; etwas damit wollen, przez zgiełk, wrzask co znaczyć; der Waffen, szeleśt oręża. = mit den Füssen machen, hałas nogami czynić.

Gerathen, udawać się; einem wohl, co komu dobrze; glücklich, szczęśliwie; nicht wohl, nie dobrze, übel, źle; wie man gedacht, iak rozumiano, myślano. *znaczy także.* wpaść, in einen schweren Zustand, w iaki ciężki stan; in Noth, w potrzebę, auf die Rede, w mowę, w dyskurs. = in Verderben, w zgubę; in Gefahr, w niebezpieczeństwo; an einen, wpaść, napaść na kogo; an der Feinde Läger, na oboz nieprzyiacioł; in der Feinde Hände, w nieprzyiacioł ręce; wohin, dokąd.

Geraubt, porwany; zabrany, zdarty, odarty, zrabowany, złupiony.

Geraum, obszerny, przestrony, rozległy. = Ort, mieysce; = Hauß, dom. du bist schon vor geraumer Zeit von Hause weggegangen, tyś iuż przed dawnym czasem, *lepiey,* od dawnego czasu, z domu precz był poszedł.

Gerau=

Geraumigkeit, *f.* obszerność, rozległość, rozwlokłość.
Gerbehauß, *n.* dom garbarski, dom do garbowania, wyprawiania skòr.
Gerben, *f.* garbować; wyprawiać; das Leder, skorę. einem das Fell gerben, skòrę komu wygarbować, *to iest.* obić go dobrze.
Gerber, *m.* garbarz, skòrnik, skòrwyprawnik.
Gerechnet, porachowany, rachowány, liczony, policzony, zliczony, zrachowany.
Gerecht, sprawiedliwy. gerechter Mann, sprawiedliwy człowiek. gegen einen, dla kogo. gerechte Sache, sprawiedliwa sprawa; prawy, co prawie, w sam raz iest. das nicht zu groß oder zu klein ist, co nie iest, ani na zbyt wielki, ani na zbyt mały. der Schuh ist gerecht, suknia iest prawie.
Gerecht, *adv.* sprawiedliwie; handeln, czynić; prawnie, według prawa postępować sobie. gerecht leben, sprawiedliwie według praw żyć. regieren, podług praw y ustaw rządzić.
Gerechtfertiget, usprawiedliwiony, ktory sprawiedliwość swoię pokazał.
Gerechtfertigung, *f.* usprawiedliwienie. sprawiedliwości pokazanie.
Gerechtigkeit, *f.* sprawiedliwość. in acht nehmen, uważać y zachować; beobachten, sprawiedliwości przestrzegać; na sprawiedliwość uważać; nicht beobachten, na sprawiedliwość nie uważać.
Gerechtsame Rechte, *pl.* prawá; ustawy, postanowienia.
Gerechtsamkeit, *f.* prawo, prawność.
Gereichen, być, wyiść, wychodzić, bywać. einem zur grossen Ehre, być komu na honor, wyiść, wychodzić komu na honor. zu einem Sprichworte, wychodzić na przysłowie. zu eines Lobe, na czyią chwałe. die Wohlthat gereichet mir zur Gefahr, dobroczynność wychodzi mi na niebezpieczeństwo. was zu dessen Verderben ausgedacht worden, gereichet zu dessen Glück bestens, co na iego zgubę wymyślone było, to wychodzi na iego szczęście y dobro.
Gereicht, dany, ofiarowany, podany.
Gereiniget, oczyszczony, wyczyszczony, wymyty. wychędożony.
Gereizet, rozdrażniony, zaczepiony, roziątrzony, roziadły.
Gerettet, ratowany, wyratowany, uwolniony, oswobodzony, wybawiony.
Gereuen, żałować; żal mi. es gereuet mich meines Raths von der Sache, żal mi moiey rady o tey rzeczy. heftig, sehr, mocno bardzo; daß ich solches gethan habe, żal mi, że takową rzecz uczyniłem. nichts thun, was ihm gereuen könne, nic nie czynić czego by mogło żal być. es gereuet mich meiner Thorheit, żal mi moiego głupstwa.
Gergenti, Gergentina, Stadt in Sicilien, miasto w Sycylii. *poł.* Agrigentum. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego, albo do tego miasta należący, Gergentynski.
Gericht, *n.* sąd, sądy, roki, roczki, wieca, da man Recht spricht, gdzie sprawiedliwość czynią. strenges, surowy, surowe; öffentliches, publiczny, publiczne. in dem Gerichte zu kurz kommen, na sądach nie wygrać sprawy. das Gericht halten, sądy mieć. eine Sache vor Gericht bringen, sprawę iaką przed sąd zanieść. einen vor Gericht führen, kogo do sądu pozwać. einem das Gericht zu halten auftragen, komu zlecić, moc dać, aby sądy miał. einen vor Gericht fordern, na sądy kogo pozywać. vor Gerichte kommen, erscheinen, sich stellen, stanąć przed sądem, stawić się przytomnym. sich mit einen vor Gericht zanken, przed sądem się z kim rozpierać, sprawiać. einen bey den Haaren vor Gericht schleppen, kogo za łep do sądu przywlec, przyprowadzić. das, gehört nicht für dessen Gericht, to nie należy do iego sądu. viel vor Gericht zu thun haben, mieć wiele przed sądem, u sądu, do czynienia, *to iest* mieć wiele spraw. seiner eigenen Sache wegen vor Gericht kommen, w swoiey własney sprawie, do sądu przybyć. aufheben, znieść sądy, rozegnać, rozpędzić. mit einem blauen Auge daraus weggekommen, z siniałym okiem odeyść, *to iest*, ledwie się wykręcić, z wielką trudnością sprawę wygrać. mit Schimpf und Schande abziehen, z hańbą y ze wstydem, odeyść od sądu. sich vor Gericht machen, przyiść przed sąd. vor Gericht gehen, przed sąd iść. im Gerichte, vor dem Gerichte, weitläuftig abhandeln, u sądu przed sądem, obszernie mowić. sich vor Gerichte anfangen zu üben, zacząć się przed sądem ćwiczyć. es wird nichts vor Gerichte gethan, u sądu nic się nie będzie działo. *to iest*, sądu, sądow nie będzie, nie będą sądzić. wollen, daß einer

einer sich vor Gericht einfältig anstellen soll, chcieć, aby kto niewinny stanął u sądu, przed sąd. vor Gericht gefordert, oder citirt worden, przed sąd być pozwanym zapozwanym; do sądu być wołanym. über einen das Gericht halten, sądzić kogo.

Gerichte, *n.* Essen, potrawa, iedzenie, pułmisek, *gdy się za samą potrawę bierze.* einen mit vielen Gerichten tractiren, wielu potrawami kogo traktować; zastawić wiele pułmiskow przed kim.

Gerichtet, sądzony, osądzony. 2) *znaczy to co:* gewendet, obrocony. przewrocony; wywrocony, obracany, przewracany, wywracany.

Gerichtlich, sądowy; gerichtliche Gewohnheit, sądowy zwyczay. gerichtliche Schärfe, sądowa ostrość. = Streitigkeit, sądowy spor. = Gewinnst, sądowy zysk, sądowa gratka. die gerichtliche Art zu reden, sądowy ksztalt mowienia; Rede, sądowa mowa. = Ausspruch, dekret, sądowa kaźń, wyrok.

Gerichtlich, *adv.* sądownie, po sądowemu. über etwas erkennen, co uznawać, co rozeznawać. einen belangen, gerichtlich vornehmen, kogo do sądu pozywać, zapozwać.

Gerichtsbestellung, *f.* jurisdykcyia.

Gerichtsbuch, *n.* protokoł, w ktorym sprawy publiczne zapisuią.

Gerichtsdiener, *m.* woźny, sługa sądowy.

Gerichtshalter, *m.* sądowy, subdelegat, ktory ma od kogo inszego zlecony sąd.

Gerichtshaltung, *f.* jurisdykcyia, sądy, sądzenie. die Wintermonathe, darzu aussetzen, zimowe miesiące na sądzenie obrocić: w zimie sądzić.

Gerichtsherr, *m.* Pan maiący swoie sądy, władzą sądzenia.

Gerichtsordnung, *f.* porządek sądowy. man hat Rechte und Gerichtsordnungen von allen Dingen, maią prawa, y Porządki sądowe owszystkich rzeczach.

Gerichtssachen, *plur.* sprawy sądowe.

Gerichtsschreiber, *m.* Pisarz sądowy, ktory przy sądzie dekreta pisze.

Gerichtsstatt, *f.* sąd, mieysce sądowe, izba sądowa. daraus entlaufen, z izby sądowy wybiec.

Gerichtstag, *m.* dzień sądowy. Gerichtstag abwarten, daran erscheinen, stanąć, stawić się na dzień sądowy, na termin. einem die Erscheinung daran erlassen, pozwolić komu aby na termin nie stanął. den Gerichtstag aussetzen, aufhören lassen, termin sądow, dzień sądow odłożyć; sądy odwołać. wieder angehen lassen, sądy mieć, przywołać na swoy termin.

Gerichtszwang, *m.* zwierzchność, jurisdykcya, sąd; Prawo. unter den seinigen bringen, wziąć kogo pod swoią zwierzchność, pod swoią Jurisdykcyią.

Gerieben, tarty, ztarty, natarty, nacierany, otarty, zcierany.

Gering, mały, nikły. = Anzahl der Redner, mała liczba mowcow. geringer Lob, mała chwała. geringe und magere Erde, mały y płony grunt, das geringe Ansehen, mała powaga. sehr geringes Vermögen hinterlassen, bardzo mały maiątek zostawić. geringe Freunde, mali, niewielcy przyiaciele. geringe Leute, podli ludzie, nikczemni. das sind bey ihnen geringe Dinge, to u nich są małe rzeczy. das werden bey ihnen für geringe Sachen geachtet, to u nich będzie miano za małą rzecz. geringe Rechtshändel, małe sądowe sprawy. geringer Redner, mały mowca. nicht der geringste Zweifel, ani naymnieysze powątpienie. in den geringsten Dingen stolpern, w naymnieyszych rzeczach potchnąć się. einer der geringsten seyn, być iednym z naypodleyszych. im geringsten, w naymnieyszey rzeczy. nicht das geringste, ani tyle; bynaymniey; bewogen werden, być poruszonym. nicht das geringste von etwas abgehen, bynaymniey od czego nie odstąpić, nie ustąpić. geringe achte, za mało mieć, szacować ważyć. gering werden, tanieć. meine Hofnung wird gering, moia nadzieia maleie, małą się staie.

Geringert, zmnieyszony, umnieyszony, pomnieyszony.

Geringerung, *f.* zmnieyszenie, pomnieyszenie, umnieyszenie.

Geringheit, *f.* taniość, małość, nikłość, nikczemność.

Gering machen, wycieńczać, małym, mnieyszym, maleńkim, czynić.

Geringschätzig, mało szacowny, mało szacowany. Geschenkgen, podaruneczek.

Geringschätzigkeit, *f.* mało szacowanie, mało ważenie, niedrogość.

Geringste, naymnieyszy.

Gerinnen, gęśnieć, gęsnąć, zsiadać się.

die

die Milch gerinnet am Feuer, mleko gęśnieie przy ogniu.

Gerippe, n. Gebeine eines Cörpers, kości, śmierć; z trupa.

Grillen kommen, na koniu przyiechać, przyieżdżać.

Geritzt, rozpadły, rozłupany, rozszczepiony, przełupany.

S. Germainen Laye, Sen Zermene an Le. Ort in Frankreich, mieysce we Francyi.

Gern, rad, z chęcią, z ochotą. etwas thun, co czynić. gern und fleißig zuhören, rad y pilno słuchać przysłuchiwać się. gern kommen, z chęcią przyiść. etwas annehmen, czego się podiąć, co przyiąć na siebie. ich möchte gern essen, rad bym iadł, ieść mi się chce. das hab ich gern, to rad mam, to mi przyiemne iest. etwas nicht gern sehen, czego nie rad widzieć.

Gerochen, wąchany, powąchany, przewąchany. 2) mszczony; zemszczony, czego się pomszczono. *obacz*, rächen.

Geroldseck, Geroldseka. Graffschaft in Schwaben, Hrabstwo w Szwabii.

Geronnen, zgęśniały, zsiadły. geronnenes Blut, zgęśniała, zsiadła krew. geronnene Milch, twarog, siadłe mleko. także ktore się zewrzało.

Gerste, *f.* ięczmień, zboże. Sommergerste, iary ięczmień. Wintergerste, ozimy ieczmień, gdzie bywa, von Gersten, z ięczmienia. mit Gersten gefüttert, ięczmieniem karmiony, pasiony.

Gerstenähre, *f.* ięczmiennny kłos, kłos ięczmienia.

Gerstenbrod, *n.* ięczmienny chleb, chleb z ięczmienia.

Gerstengraupe, *f.* ptyzanna, napoy z ięczmienia gotowany.

Gerstenkleyen, otręby ięczmienne, z ięczmienia.

Gerstenkorn, *n.* Geschwür an den Augenliedern, ięczmień, krosteczka na powiece u oka.

Gerstensaft, *m.* ptyzanna, należycie z ięczmienia wygotowana. *niby* ięczmienny sok.

Gerstenspreu, *m.* ięczmienne plewy, zgoniny.

Gerte, *f.* *to co:* Ruthe, rozga, palcat, pręcik.

Gertrudenburg, Getrudenburga, Stadt in Holland, miasto w Hollandyi.

Geruch, *m.* zapach, wonia. den man riechet, ktory wąchaią. angenehmer, lieblicher, przyiemny, miły. (cuchnienie, smrod. häßlicher des Mundes, szpetne cuchnienie, smrod, z ust.) nach Mürren, mirry zapach. widriger, przeciwny. giftiger, schädlicher, zaraźliwy, szkodliwy. = der Salben, maści; die Annehmlichkeiten desselben, so aus den Blumen duften, przyiemność zapachu, ktory z kwiatow wychodzi. vom Essen, z iedzenia, z potraw zapach; von altem Weine, od starego wina zapach, wonia; ist mir in die Nase gekommen, wleciał mi w nos.

Gerufen, wołany; zawołany, powołany, przywołany.

Geruhen, chcieć, raczyć. ich bitte sie wollen geruhen, mir dieses zu vergeben, proszę chciey, racz mi to darować.

Geruhig, spokoyny umysł. = Leben, spokoyne życie. = Land, spokoyny kray.

Geruhig, *adv.* spokoynie.

Geruhigkeit, *f.* spokoyność, pokoy. des Gemüths, spokoyność umysłu.

Gerücht, *n.* *to co.* Ruf, Rede, wieść, mowa, powieść; sława. beständiges, iednostayna, nie ustaiąca; gemeines, pospolita; falsches, fałszywa. das Gerücht ausstreuen, wieść rozsiać, rozrucić, roznieść. = entstehet, wieść powstaie, gehet, idzie. nimmt überhand, breitet sich aus, wieść przybiera, wieści rozszerza się; erschallet, rozlega się. = unterdrücken, stillen, przytłumić, ucifzyć sławę, wieść. verschwindet, verlieret sich, ustaie, ginie; weggefallenes, wygasła; ohne Urheber, bez autora, gdy nie wiadomo, kto ią pierwszy począł; ausbringen, wynieść; erhebt sich, powstaie, vergehet, miia, przechodzi; läßt nach, ustaie. gutes Gerücht haben, dobrą mieć sławę, dobre imie.

Gerückt, ruszony, umknięty, wytrącony. aus den Zähnen, z zębow.

Gerührt, dotchniony, dotchniona, dotchnione.

Gerümpel, *n.* trzask, łoskot, zgiełk, hałas; alter hölzerner Haußrath, dawny drewniany sprzęt domowy, stare drewniane graty; von Eisen, zelaza, żelazne graty.

Gerüste, *n.* etwas damit zu heben, oder sonst zu bewegen, machina, do podniesienia lub ruszenia czego. das sich auf und nieder hebet, ktora się nadoł y w gòrę podnosi, in Comödien, iak na komedyach, y tym podobnych

bnych, rusztowanie. worauf einer aufgestellet, oder auch hingerichtet wird, na ktorym kto wystawiony, albo y stracony bywa. także rusztowienie do murowania. Aufrichtung der Gerüste bey einem Bau, wystawone, rusztowanie, przy iakim budowaniu. Gerüste zum Bau aufrichten, rusztowanie do budowania wystawić. aufführen, wyprowadzić.
Gerüstet, uzbroiony, obronny, zbroyny, w oręż opatrzony.
Gerüttele, n. trzęsienie.
Gerüttelet, trzęśniony.
Gerunzelt, marszczony, zmarszczony, marszczkowany.
Gerupft, skubany, oskubany, zeskubany, wyskubany, z pierza.
Gesäet, siany, zasiany. w tym samym sensie mowią. wrzucony w ziemię.
Gesäß, n. siedzenie, to co; Bank, ława. to co, der Steiß, zadek.
Gesättiget, nasycony, syty, do nasycenia pełny, napchany.
Gesäuert, zakwaszony, ktoremu, kwasu, drożdży zadano, zakiszony.
Gesäuffe, n. piiaryka, żłopanie. unmäßiges, nie pomiarkowana, nie pomiarkowane. so rings herum gehet, ktora w koło chodzi.
Gesäugt, mlekiem karmiony, przy piersiach, oder piersi saniem karmiony.
Gesagt, powiedziany, mowiony; zmowiony, rzeczony.
Gesalbt, smarowany, nasmarowany maściami, posolony.
Gesalpetert, saletrowany, saletrą zaprawny, posolony.
Gesalzet, solony, posolony, osolony, nasolony, solą zaprawny.
Gesammlet, zebrany, zbierany, pozbierany, zgarniony, zgromadzony.
Gesammt, wszystek, to co, ganz, cały. Gestirne, wszystkie gwiazdy. gesammtes Volk, wszystek lud. mit gesammter Macht, całą wszystką, mocą.
Gesandt, posłany, wysłany, wyprawiony, zasłany.
Gesandter, m. Poseł. königlicher, krolewski. einen Gesandten an den König senden, Posła wyprawić do krola. einer Sache wegen, w iakim interesie. einen zum Gesandten ernennen, obrać Posła, Posłem, za Posła, kogo. als Gesandter wohin kommen, iako Poseł przyiechać, Posłem uczynić, naznaczyć. den Gesandten Audienz geben, Posłom audyencyią dać, Posłow słuchać. allenthalben die Gesandten hingehen lassen, wszędzie Posłow porozsyłać. er ist als Gesandter dahin gegangen, Posłem tam poiechał. den Gesandten den Abschied ertheilen, Posłow odprawić, pożegnać. so des Friedens wegen gesandt wird, poseł o pokoy. die Gesandten abfertigen, ihnen Antwort, oder Bescheid ertheilen, Posłow odprawić, dać im odpowiedź, rezolucyią. sich darzu gebrauchen lassen, dać się za Posła zażyć, do poselstwa.
Gesandschaft, f. poselstwo. fremde, obce, ansehnliche, poważne, anständige, uczściwe, zahlreiche, liczne, mocne, gemeinschaftliche, wspolne. ungelegene, niemiłe, przykre. ums Friedens Willen geschickte, o pokoy wyprawione. freywillig und von sich selbst geschickte, dobrowolnie wysłane. von einem nicht annehmen, od kogo poselstwa nie przyiąć. sich nicht zur Gesandschaft gebrauchen lassen, nie dać się na poselstwo zażyć. er wird zu den wichtigsten Gesandschaften gebraucht, on iest na nayważnieysze poselstwa zażywany. die Gesandschaft hat bey allen Völkern ein grosses Recht, poselstwo ma u wszystkich narodow wielkie prawo. verrichten, verwalten, poselstwo sprawiać, sprawić. bis zum Ende versehen, aż do końca, zkończyć. davon Rapport thun, sprawę z poselstwa dać. die Gesandschaft vor sich lassen, posłow przypuścić, dać im audyencyią, słuchać ich.
Gesang, m. śpiewanie, der Vögel, ptakow; der Stimmen, głosow, der Sänger, śpiewakow. artiger, angenehmer, lieblicher, śliczne przyiemne, miłe. zum Lobe Gottes, na chwałę Boga.
Gesangbuch, n. książka zpieśniami, książka do śpiewania.
Gesangvogel, m. ptak śpiewaiący, z głosem do śpiewania.
Gesangweise, gemacht, nakształt pieśni zrobiony, iak pieśń.
Gesattelt, kulbaczony, okulbaczony, siodłany, osiodłany.
Gesatz, prawo, ustawa, uchwała, statut, konstytucyia, nakaz.
Gesaubert, wyczyszczony, wychędożony, chędozony, uchędożony.
Geschabt, ogolony, ogolona, ogolone, *simpl.* golony.
Geschäfte, n. interes, sprawunek, sprawa, sprawunki; fremdes, obcy, schweres,

res, ciężki; eigenes, häusliches, własny, domowy; beschwerliches und mühsames, przykry y pracowity; gemeines, öffentliches, pospolity, publiczny; lustiges, śmieszny, pocieszny; auf sich nehmen, na siebie wziąć. durch die Geschäffte verhindert werden, interesami być zatrudnionym; besorgen, verrichten, interes sprawować, sprawiać, robić; ausmachen, wyrobić, dokazać. wegen seiner allzuvielen Geschäffte kann er ihn nicht so oft, als er will, bey sich haben, dla swoich nazbyt wielu interesow, niemoże on go tak często, iak chce, mieć u siebie. von seinen Geschäfften abgehalten werden, od swoich interesow być oderwanym. 2) *znaczy:* männliches Glied, męski wstydliwy członek.

Geschäfftig, sprawny, obrotny, przemyślny. geschäfftiger Mensch, sprawny, obrotny człowiek. geschäfftig seyn, sprawnym, obrotnym być.

Geschäfftigkeit, *f.* zatrudnienie, zainteressowanie.

Geschält, ze skory odarty, obłupiony ze skory, ostrugany ze skorky.

Geschändet, zgwałcony, ktoremu, ktorey, wstyd wzięto.

Geschätzt, szacowany, oszacowany, ktorego, co, szacowano, oszacowano.

Geschafft, stworzony, co stworzone iest, ktorego ztworzono.

Geschehen, dziać się; hurtig, prędko; mit großer Hitze, z wielką gorącością; geschickt, składnie; fleißig, emsig, pilnie, z pilnością; bescheidentlich, skromnie; in der That, w samey rzeczy dziać się. was ich gesagt, das geschieht, co ia powiedziałem, to się dzieie. was er wolle, daß mit ihm geschehen solle, co by chciał, aby się z nim działo. es geschieht alles nach dem Schicksale, wszystko się według wyroku, według przeznaczenia dzieie. wie es zu geschehen pfleget, iako się dziać zwykło; nach Wunsche, według życzenia po myśli. es kann nichts geschehen, nic się dziać nie może. wider verhoffen geschehen, przeciwko nadziei dziać się. was geschehen, wieder geändert wissen wollen, co się stało, to znowu chcieć odmienić. indem es geschahe, gdy się to działo. wollte Gott, es würde geschehen, dał by Bog, aby się to stało.

Gescheid, roztropny, rozeznany, ktory rozeznać y roztropić umie, rozenawaiący.

Gescheidigkeit, *f.* roztropność, rozeznanie, rozeim, *z czego*, rozum.

Gescheidiglich, roztropnie, rozeznanie, rozeimnie, z roztropnością.

Gescheitert, łamany, złamany, połamany, potrzaskany.

Geschenk, *n.* dar, podarunek, upominek; göttliches, boski; herrliches, pański, wspaniały; hochzeitliches, weselny. einen mit Geschenken versuchen, tentować kogo podarunkami. zum Geschenke geben, na podarunek dać; mit Worten herausstreichen, podarunek słowami przyozdobić; für einen zusammen scharren, dla kogo podarunek zebrać, zgarnąć. einem etwas zum Geschenke schicken, komu co na podarunek posłać; er hat keine behalten, wenn ihm auch gleich die größten angeboten worden, żadnego podarunku nie wziął, lubo mu naywiększe były ofiarowane. sich durch Geschenke bey einem beliebt machen, podarunkami miłym się komu uczynić; einen damit an sich ziehen, podarunkiem kogo do siebie przyciągnąć.

Geschenkgen, *n.* podarek, daruneczek, podaruneczek, upamneczek.

Geschenkt, darowany, podarowany, na podarunek dany.

Gescheuert, wytarty, ztarty, otarty; wycierany, zcierany.

Gescheuet, bany, obawiany, *niezwyczaynie*; *to iest*, ktorego się boią.

Geschichte, *f.* geschehene Sache, dzieło, dzieie, rzecz udziałana, historya. ein Liebhaber alter Geschichte seyn, ciekawym być starych dzieiow. dem die alten Geschichte gar wohl bekannt sind, ktore mu stare dzieie bardzo dobrze są wiadome. 2) *znaczy*; Erzehlung derselben, opowiadanie, opisanie tychże dzieiow.

Geschichtschreiber, *m.* dzieiopis; ktory dzieie opisuie.

Geschicke, *n.* wyrok, przeznaczenie. 2) znaczy, zdatność, sposobność, porządek. ins Geschicke bringen, w porządek wprawić, porządnie ułożyć. das kein Geschicke hat, co składu żadnego niema, niesmaczny, niezgrabny; dergleichen Mensch, niezgrabny, niesposobny człowiek.

Geschicklich, składny, zdatny, przydatny, wygodny, sposobny.

Geschicklich, *adverb.* składnie, zdatnie, przydatnie, wygodnie, sposobnie.

Geschicklichkeit, *f.* etwas zu thun, sprawność, obrot, sposobność, zdatność,

 przydatność,

przydatność, wygodność, zdolność, prędkość do sprawunku. die natürliche Geschicklichkeit des Verstandes zu allen Dingen, wrodzona zdatność rozumu, do wszystkich rzeczy. des Leibes, ciała. Geschicklichkeit etwas zu lernen, sposobność, do nauczenia się czego. 2) *znaczy to co*; Füglichkeit, składność, układność

Geschickt, sprawny, zdatny, sposobny, obrotny, wygodny. geschickter Mensch, sprawny, sposobny człowiek. geschickte Sache zu etwas, wygodna zdatna rzecz do czego; zum Reden, do mowienia. geschickte Worte zu etwas, zdatne słowa do czego. dieses ist geschickt, insonderheit für das Alter, to iest wygodne, zdatne, osobliwie dla tego wieku. einen zu etwas geschickt befinden, kogo do czego sposobnym znaydować. Bilder, welche geschickt sind, eine Erinnerung zu geben, obrazy zdatne, do przypominania. die geschickte Rede, jemanden zu überreden, zdatna mowa do namowienia do wmowienia. ich bin nicht geschickt, dich zu trösten, nie iestem zdatny, do cieszenia, do pocieszenia ciebie. der geschickte Redner, etwas zu beweisen, zdatny mowca, do dowodzenia, do pokazania rzeczy. der wohl geschickt ist nach einer Kühnheit, ktory zdatny iest do czyiey śmiałości. geschickt seyn zu etwas, sposobnym być do czego; sein Amt zu verwalten, do sprawowania swoiego urzędu. geschickt machen, sposobnym uczynić; das Gemüth zu etwas, umysł do czego. die Natur hat dem Menschen zu dessen Verstande die geschickte Gestalt gegeben, natura człowiekowi zdatną postać do iego rozumu dała. mache dich hierzu geschickt, gotuy się na to, do tego się sposob.

Geschickt, *adv.* zdatnie, gładko, sposobnie; etwas beschreiben, co opisać; reden, einen etwas zu bereden, mowić komu do namowienia go. geschickt nach der Zeit, zdatnie do czasu, według czasu. geschickt nach Würden der Dinge, iak rzecz godna, warta.

Geschieden, rozłączony, z ktorym się rozstano, rozbrat uczyniono.

Geschildert, tarczą uzbroiony, zasłoniony, zastawiony.

Geschimpft, łżony, zelżony, obelżony, obelgą nakarmiony.

Geschirr, *n.* Gefäß, naczynie, statek, statki; irdenes, gliniane; gläsernes, szklane; silbernes, ehernes, srebrne, miedziane. 2) *znaczy* wszelki sprzęt ogołem, als Wagen, Ackerzeug, ꝛc. iako to wozy, rolne narzędia etc. zum Jagen, do myślistwa; zum Pferden, na konie szory, humunty, rzędy.

Geschirrlein, *n.* naczynko, naczyneczko, stateczek, stateczki.

Geschirrmeister, *m.* rymarz do robienia szorow, *szorofszyi.*

Geschlachtet, rzezany, zarzezany, na rzeź bity, zabity.

Geschlagen, bity, obity, zbity, suchemi razami, kiiem, etc.

Geschlank, cienki, cieniuteńki, suptelny. geschlanke Jungfer, cieniuteńka, suptelna panna.

Geschlecht, *n.* rod, krew; Herkommen, rodzay; verächtliches, wzgardzony; menschliches, ludzki; berühmtes, sławny; ehrliches, uczściwy; edles, szlachetny. von edlem Geschlechte gebohren, z ślacheckiey krwi, być urodzonym. den Anfang seines Geschlechts und Namens von sich wollen hergeleitet wissen, chcieć początek, swoiego rodzaiu y imienia od siebie prowadzić. von altem Geschlechte entsprossen, od dawnego rodu, od starych przodkow pochodzący. die von einerley Geschlechte sind, ktorzy są iednego rodu, iedney krwi, pokolenie; bis auf das dritte kommen, aż do trzeciego pokolenia przyiść. von vornehmen Geschlechte gebohren, z zacney krwi urodzony. berühmter Leute Geschlechte untersuchen, godnych ludzi rod wywodzić, wyprowadzać.

Geschlechtsnamen, *m.* imie, rodu, familii, krwi.

Geschlechtsstamm, *m.* naypierwszy przodek rodu y krwi.

Geschliffen, wyostrzony, zaostrzony, ostrzony.

Geschlinke, *n.* wnętrze, wnętrzności, trzewo.

Geschlitzt, złupany, rozłupany, przełupany, rozpadły.

Geschlossen, zamknięty, zawarty, zaparty, zamykany, zawierany, zapierany.

Geschlurfe, *n.* polewka, napoy.

Geschmack, *m.* smak. die Fähigkeit zu schmecken, moc do smakowania. 2) das Schmecken eines Essens, smak iakiego iadła; herber, przykry, cierpki. dem Geschmacke sehr herbe seyn, do smaku być bardzo przykrym. keinen Geschmack von dem wahren Lobe haben, nie

nie mieć żadnego smaku w prawdziwey chwale. durch den Geschmack eines Dinges Güte probiren, smakiem, dobroci, iakiey rzeczy, doznawać, probować; befindet sich im Munde, znayduie się w ustach; süßer, słodki; angenehmer, przyiemny; böser, zły; herrlicher, przedni; durchdringender, przenikaiacy; verderbter, zepsowany; strenger, cierpki.
Geschmacklich, smakowity, smaczny. noch geschmacklicher machen, ieszcze smacznieyszym, smakowitszym uczynić. geschmackliche Speise, smakowita, smaczna potrawa.
Geschmähet, zelżony, obelżony, złaiany, zbesztany, z błotem zmięszany.
Geschmählert, umnieyszony, pomnieyszony, ubyty, ktorego, czego, ubyło.
Geschmaucht, przypalony, napalony, w poł, w połowę, opalony, spalony.
Geschmalgere, *n.* bazgranina, bazgranie; schlechte Schrift, złe pisanie.
Geschmalgert, bazgrany, plugawie, szpetnemi, nic do rzeczy literami pisany.
Geschmeide, *n.* Putz, ubior, stroy, suknie; der Weiber, białogłowski.
Geschmeidekästgen, *n.* szuflada, pudło, skrzynka, na ubior takowy.
Geschmeidig, ciągniony; das sich wohl ziehen und tractiren läßt, co się daie łatwo ciągnąć, rozklepać, rozciągać. geschmeidiges Ertzt, ciągniona miedź, ktora sie pod młotem ciągnie, rozciaga.
Geschmeidig, ciągło.
Geschmeidigkeit, *f.* ciągłość.
Geschmeiß, *n.* stek; Haufen nichtswürdiger Leute, kupa nic niewartych ludzi. 2) *znaczy* Haufen Ungeziefer, Würmer, kupy gadu, robakow.
Geschmeltzt, topiony, ztopiony, ktory ztopniał, co ztopniało.
Geschmeltzte Arbeit, *f.* blachmalowa robota, szmelcowana robota, napalana.
Geschmieget, zagięty, zakrzywiony, wykrzywiony, skrzywiony.
Geschmiere, *n.* mazanina, mazanie, zmazanie, zkryślenie.
Geschmiert, nasmarowany, posmarowany, smarowany.
Geschminkt, umalowany, ufarbowany.
Geschmoltzen, ztopiony.
Geschmuck, *m.* stroy, ubior, do stroienia się, do ubrania się.
Geschmückt, stroy, ubior.
Geschnäbelt, dziubaty, z dziubem.
Geschnellt, zwiedziony, oszukany, na ktorym pieniądze wykręcono.
Geschneutzt, wysiąkany.
Geschnitzelt, żnięty po sznicersku.
Geschnitzt, wyrzynany po sznicersku.
Gescholten, łaiany, złaiany, wyłaiany, połaiany.
Geschöpf, *n.* stworzenie. des Menschen Herrschaft über alle Geschöpfe, człowieka władza nad wszelkim stworzeniem.
Geschöpft, czerpany, brany, iako to woda ze studni.
Geschoren, strzyżony, ostrzyżony, wystrzyżony.
Geschoß, *n.* armata, strzelba. Art eines Gewehrs, kształt działa. 2) *znaczy:* Stockwerk eines Gebäudes, piętro budynku. bis in das dritte Geschoß ist ein Ochse gestiegen, aż na trzecie piętro woł wylazł.
Geschossen, postrzelony, postrzałem rażony, trafiony; mit einem vergifteten Pfeile, iadem, napuszczoną strzałą. geschossen seyn, w łeb być postrzelonym, *to iest*, głupim być.
Geschreckt, postraszony, zastraszony, przestraszony.
Geschröpft, zpruchniały, wypruchniały, w pruchno obrocony.
Geschrey, *n.* krzyk; helles, głośny, przeraźliwy; wildes, wüstes, dziki; trauriges, żałosny; wie das versammlete Volk macht, iaki pospolstwo, gdy się zbiegnie, czyni; mit Seufzen vermengtes, ze wzdychaniem zmięszany; allenthalben erhobenes, ze wszystkich stron podniesiony; erhebt sich, podnosi się; 2) znaczy, powieści, mowy ludzkie; Rede der Leute voller Furcht, mowy ludzkie pełne, trwogi. durch ein Geschrey erschreckt werden, krzykiem być przestraszonym. das kleine Geschrey von etwas vernehmen, hören, mowę iaką o czym, powziąć, słyszeć.
Geschrieben, pisany, napisany, pisywany, co pisano, napisano iest.
Geschroten, pokruszony, kruszony, zkruszony. geschrotenes Getraide, pokruszone zboże.
Gesch, *m.* piana.
Geschürzet, podpasany, podkasany.
Geschütt, grobla.
Geschütz, *n.* działo, armata. groß Schießzeug, wielka strzelba; von allerhand Art, wszelakiego kształtu. eine Stadt mit Geschütze angreifen, beschießen, do miasta z armat bić, strzelać; auf die Mauern stellen, na murach postawiać; damit an die Mauer rücken, z armatą pod mury podstąpić.

Geschenk-

Geschützt, broniony, ktorego kto broni, obronę daie.
Geschwader, *n.* szwadron; Haufen Reuter, poczet iazdy. dicht gestelleter, gęsto ustawiony, uszykowany; schlagen, pobić, zbić.
Geschwächt, osłabiony. zwątlony, osłabiały, zesłabiały, zwątlały.
Geschwängert, brzemienny.
Geschwänzt, ogoniasty.
Geschwär, *n.* wrzod, bolak.
Geschwärich, wrzodowaty, wrzodaty, zwrzodowaciały.
Geschwärzt, czerniony, oczerniony, poczerniony, czarno ufarbowany, umalowany.
Geschwätz, *n.* mowy, rozmowy, gadki. z kim mieć, czynić; viele Stunden damit zubringen, wiele godzin na gadkach przepędzać; albertes, nichtiges, głupie, nikczemne, ni to ni owo; unnützes, co się na nic nie zdadzą. das ist ein Geschwätz unbedachtsamer Leute, to są gadki, nie uważnych y niebacznych ludzi.
Geschwätzig, gadatliwy, szczebietliwy, długiego ięzyka. geschwätziger Mensch, gadatliwy człowiek.
Geschwefelt, siarkowany, siarką zaprawny, oblany, polany, napuszczony.
Geschweige, nie tylko, nie dopiero, coż dopiero. man kann sich kaum in den Gebäuden, der Kälte erwehren, geschweige denn auf den Wege, ledwie się można odiąć zimnu w budynkach, nie tylko w drodze, a dopiero, w drodze. *to iest*, że się nie można przed zimnem uchronić w drodze. solche Menge kan schwerlich unbewafnet aufgehalten werden, geschweige dann, da sie gewafnet ist, taki tłum nie zbroyny cieżko można utrzymać, nie dopiero kiedy zbroyny iest.
Geschweigen, milczeć, cicho być, nic nie mowić, cicho siedzieć, cicho stać.
Geschwellen, nabrzmieć, nabiec; zebrać. die Brust geschwillt ihm, piersi mu nabrzmiały, nabiegły.
Geschwenkt, wietrzony, przewietrzony, wywietrzony, przewiany.
Geschweg, Manns Schwester, siostra mężowa. 2) *znaczy:* Brudersfrau, bratowa, brata żona.
Geschwind, prędki. Zurückkunft, powrot. geschwinde Veränderung, prędka odmiana. aus Hofnung eines geschwindem Sieges, w nadziei prędkiego zwycięstwa. dergleichen geschwinde That, liest man nirgend, tak prędkiego dzieła nigdzie nie czytamy. geschwinder Gang, prędki chod, prędkie chodzenie. geschwinde Soldaten, prędcy żołnierze. das geschwindeste unter allen Thieren, nayprędsze między wszystkiemi zwierzętami. geschwindes Unglück, prędkie nieszczęście. geschwinde Antwort, prędka odpowiedź. geschwinder zu antworten, prędki do odpowiadania. = in Ausführung des Dinge, prędki w sprawieniu, w sprawowaniu rzeczy. er ist mir zu geschwind gewesen, nazbyt był prędki na mnie, prędko mię nad to ubiegł. er ist sehr geschwinde im Ausfinden, bardzo iest prędki do wynalazku, do wymyślenia, geschwind von Anschlägen und in der Ausführung, prędki do wymyślenia proiektow y do zrobienia ich.
Geschwind, *adv.* prędko, szypko, chudko. zu einem kommen, do kogo przyść; einem etwas hinterbringen, co komu prędko donieść. so geschwinde du kannst, iak prędko, iak nayprędzey możesz. sich auf die Beine machen, prędko się na nogi porwać. = etwas merken, prędko co pomiarkować. geschwind herzukommen, prędko przybyć, przystąpić; = geschehen werden, stać się. so geschwind gewachsen seyn, tak prędko urość. ich machte mich geschwind auf meine Herberge, pobiegłem prędko do moiey gospody.
Geschwindigkeit, *f.* prędkość, szypkość; wunderbare, dziwna, cudowna; göttliche des Verstandes, boska prędkość dowcipu. fertige, gotowa. wundernswürdige, godna podziwienia; der Worte, prędkość słow, w słowach. im Reden, w mowie; im thun, w czynieniu, w działaniu. die Augen mit größter Geschwindigkeit, zu und auf thun, oczy z naywiększą prędkością oworzyć y zamknąć. die Geschwindigkeit muß man anwenden, prędkości trzeba zażyć, dołożyć. in einem Dinge brauchen, w iakiey rzeczy zażywać. sich der Geschwindigkeit bedienen, prędkości użyć, prędkością nadrobić. sich mit größter Geschwindigkeit nur etwas herum drehen, z naywiększą prędkością około czego kręcić się, obracać. er ist mir mit Geschwindigkeit zuvor gekommen, prędkością mi zabiegł; zum lauffen haben, prędkość mieć do biegania. sich nicht sowohl der Stärke, als der Geschwindigkeit befleißigen, nie tak o siłę, iak

o prędkość dbać. thue auch noch die Geschwindigkeit hinzu, przyday do tego szypkość.

Geschwister von einem Vater, dzieci rodzone iednego oycą, rodzeństwo. von einer Mutter, dzieci przyrodnie, iakoby, *przyrodzeństwo*.

Geschwisterkinder, männlichen und weiblichen Geschlechts, von zweyen Brüdern, dzieci, tak męskiey iak y białey płci, od dwoch braci, stryieczne dzieci, stryieczni. männlichen Geschlechts von zwey Schwestern, męskiey płci od dwoch sioftr, cioteczni. weiblichen Geschlechts, białey płci, cioteczne. von Bruder und Schwester männlichen Geschlechts, od brata y siostry męskiey płci, cioteczni wuieczni, weiblichen Geschlechts, białey płci, cioteczne wuieczne.

Geschwitzt, pocony, wypocony, co potem, potami wyszło.

Geschwollen, nabrzmiały, nadęty, nabiegły, von Gifte, od trucizny. geschwollene Augen, nabrzmiałe, podpuchłe oczy. geschwollenes Glied, nabrzmiały członek. geschwollen seyn, nabrzmiałym być.

Geschworen, przysięzny; geschworener Rath, przysięzna Rada. geschworener Richter, przysięzny Sędzia.

Geschwür, *n.* szpar, zaduch; warm ohne alle Luft, kędy ciepło albo gorąco iest. bez żadnego oddechu dla powietrza. Geschwülltäge parne dni.

Geschwür, *n.* wrzod, bolak, bolączka, häßliches, szpetny; voller Würme, pełny robakow. schädliches, szkodliwy; frißt um sich, obżyra około siebie; verursachen, erregen, sprawiać, robić wrzody. machen daß es eine Rinde bekömmt, sprawić, aby skorką porastał; heilt nicht leicht, nie snadno się goi; entstehet, schließt auf, wrzod się robi, wybiega. das Geschwür öffnen, wrzod otworzyć, przeciąć.

Geschwürig, wrzodaty, wrzodowaty.

Geschwulst, *f.* nabrzmienie, nabiegnienie, puchlina; kommt darzu, przystępuie do kogo; der Beine, nabrzmienie, nabrzmiałość nog; ist hart geworden, ztwardniało; findet sich an der Hand, nabrzmiałość pokazuie się na ręce, w ręce. die Geschwulst setzet sich, puchlina, nabrzmiałość, tęchnieie, klęśnieie, zchodzi.

Geschwunden, uschły, wyschły, wysuszony, (co mowią) iak szczepa.

Geschwungen, prosto w gorę wybity, wyniesiony, iak z wagą bywa.

Gesechst, poszostny, aus sechsen bestehend, z sześciu złożony. ein Vers so sechs *pedes* hat, wiersz, ktory ma sześć stop, miar, sześcio stopny; w Łacińskim y w Greckim.

Gesegnen, błogosławić, einen, komu. błogosławić, co, obiad, iedzenie.

Gesegnet, błogosławiony, co pobłogosławione iest od kogo.

Gesehen, widziany; = seyn, widzianym być; poważanym być. er ist gesehen bey ihm, on iest poważanym od niego. gesehen seyn wollen, chcieć być widzianym; chcieć się pokazać, popisać przed ludźmi.

Gesell, *m.* towarzysz, wspolnik; der Theil an einer Verrichtung hat, ktory ma część iaką z drugim w iedneyże rzeczy, w iednym interesie; getreuster und gewogener, naywiernieyszy y nayżyczliwszy. einen in allen seinen Handlungen zum Gesellen haben, mieć kogo we wszystkich swoich sprawach towarzyszem, *y spolnikiem*. den Gesell sich beyfügen, towarzysza, spolnika przybrać do siebie; sich dafür angeben, spolnikiem, Towarzyszem się czynić. an einem den Gesell haben, mieć z kogo towarzysza. 2) eines Handwerkers, iakiego rzemieśnika, eines Sellers, towarzysz powroźnikow; eines Schneiders, towarzysz krawcow. 3) Mensch, człowiek, człeczek, treuloser, bez wiary, bez rzetelności, undankbarer, niewdzięczny, fauler, gnuśny.

Gesellen, *m.* towarzyszyć, spolkować. ztowarzyszyć, einen zu einem, kogo z kim.

Gesellet, ztowarzyszony, zespołkowany; towarzysztwem złączony.

Gesellig, snadny do ztowarzyszenia, skłonny do towarzyszenia z kim.

Geselligkeit, *f.* snadność, skłonność do towarzyszenia, do ztowarzyszenia się, *albo* właśniey, samo towarzyszenie.

Gesellin, *f.* towarzyszka, wspolniczka, des Lebens, życia; der Ruhe, spokoynych czasow; in der Ehe, w małżeństwie.

Gesellschaft, *f.* towarzystwo, spolność, społeczeństwo; Vereinigung zweyer oder mehr Personen, ziednoczenie dwoch, albo więcey osob, *potym*, die auf solche Art vereinigte Menschen selbst, ludzie sami tymże sposobem ziednoczeni, zebrani; genaue, należyte, feste, mocne; angenehme und liebe, przyie-

przyiemne y miłe; genauere und vertrautere, ściśleyſze y wiernieyſze. öffentliche des Amts, publiczna ſpolność urzędu; publiczne towarzyſtwo urzędu. unverbrüchliche, nie przełamane; freywillige, dobrowolne, ehrliche und nützliche, uczściwe y pożyteczne, aller Dinge, wſzyſtkich rzeczy. auf Gefahr und Leben, niebezpieczeńſtwa y życia. zur Geſellſchaft berufen, fordern und einladen, do towarzyſtwa wzywać, powoływać, zapraſzać. ſich in die Geſellſchaft begeben, wdać ſię, wniyść w towarzyſtwo. = findet ſich unter ihnen, ſie ſtehen mit einander darinnen, towarzyſtwo, ſpołeczeńſtwo znayduie ſię między niemi; w towarzyſtwie, w ſpołeczeńſtwie razem zoſtaią. zerreiſſen, zertrennen, aufheben, towarzyſtwo, ſpołeczeńſtwo rozerwać, zerwać, rozdzielić, znieść; = hegen, unterhalten, beſchützen, towarzyſtwo chować; ſpołeczeńſtwa dotrzymywać, bronić. 2) *znaczy*: Zunft, cech, Haufen vergeſellſchafteter Leute, kupę ztowarzyſzonych y połączonych ludzi. die Geſellſchaft der Werkleute anſtellen, anordnen, ſtiften, towarzyſtwo, cech, rzemieślnikow poſtanowić, nakazać, uczynić; einen darein nehmen, kogo przyiąć do niego, einer von der Geſellſchaft, ieden z cechu, z towarzyſtwa. einen aus der Geſellſchaft, der ehrlichſten Leute ſtoſſen, wypchnąć kogo, rugować z towarzyſtwa nayuczſciwſzych ludzi.

Geſellſchaftlich, przyiacielſki, dobry do towarzyſzenia, lubiący towarzyſzenie.

Geſellſchaftlich, *adv.* po towarzyſku, po przyiacielſku.

Geſenk, latorośl ſadzona; = einlegen, latorośl wſadzić, zaſadzić.

Geſendet, słany, posłany, wysłany, poſyłany, wyſyłany.

Geſengt, przypalony, przypalany, co przypalane, rozpalone, przypalone ieſt.

Geſetz, *n.* prawo, uſtawa, uchwała, uſtanowienie, konſtytucyia; ſtrenges, ściſła; ſcharfes, oſtra; billiges, słuſzna; öffentliches und gemeines, publiczna y poſpolita; menſchliches, ludzkie prawo; unbilliges, nieſłuſzne; und unnützliches, y niepożyteczne; ſtets beſtehendes, wieczne na zawſzé; unverbrüchliches, nieprzeſtępne; von Gerichten, o ſądach; von Gelde, o pieniądzach; von etwas geben, ſtellen, ordnen, o czym prawo wydać, nadać; poſtanowić; abfaſſen, ułożyć, uchwalić; publiciren, obwołać, ogłoſić; einen damit verbinden, kogo nim obowiązać, einen dem Geſetz unterwerfen, kogo pod prawo poddać. das Geſetz annehmen, prawo to przyiąć. auf ein Geſetz ſchwören, przyſiąć, przyſięgać na prawo; daran gebunden ſeyn, prawem być, obowiązanym. von dem Geſetz abgehen, od prawa odſtąpić; ungültig machen, nieważne uczynić. nicht halten, überſtreben, prawa nietrzymać, nie chować, prawo przeſtąpić, przeſtępować. das Geſetz abſchaffen, prawo znieść; verkehren, prawo przekręcić, przewrocić, przenicować. von dem Geſetze losſprechen, od prawa wolnym uczynić; läßt nicht zu, das zu thun, prawo nie pozwala tego czynić. ſo lautet unſer Geſetz, tak opiſuie, tak opiewa naſze prawo. die Sitten gelten mehr, als die Geſetze, obyczaie więcey popłacaią, iak prawa y uſtawy. nach dem Geſetz mit einem handeln, verfahren, podług prawa, z kim obchodzić ſię, traktować, poſtępować. nach den Geſetzen geſchehen, gethan werden, według praw dziać ſię, ſtać ſię. das Geſetz hat geordnet, prawo uchwaliło, nakazało; will daß nicht, chce, aby nie. das iſt nach den Geſetzen wohl verordnet, to ieſt podług praw dobrze uſtanowiono, aby. im Geſetze verordnet haben, w prawie, *lepiey* prawem poſtanowić.

Geſetzgeber, *m.* prawodawca, prawochwalca, prawſtanowca, ſtanowiciel.

Geſetzgebung, *f.* praw dawanie, nadawanie, ſtanowienie, uchwalenie.

Geſetzlich, prawny, według prawa, iak prawo nieſie, iak opiſało.

Geſetztes, wolny od prawa, wyięty od prawa, nie podległy prawu. geſetzlos ſeyn, być wolnym, wyiętym od prawa.

Geſetzmäßig, prawny, podług prawa. geſetzmäßiges Commando, prawna komenda. geſetzmäßige Frage, pytanie podług prawa. geſetzmäßiger Tag, die Comitia zu halten, prawny dzień do odprawiania Seymu, *to ieſt*, prawem wyznaczony.

Geſetzmäßig, prawnie, podług prawa, iſt darinnen nichts geſchehen, w tym ſię nic nie ſtało. geſetzmäßig leben, podług prawa żyć.

Geſetzt, ułożony, uſtawiony, układny. wohlgeſetztes Gemüthe, dobrze ułożony,

ny, ustawiony umysł. 2) *znaczy* ge-
setzt, daymy, położmy. daß, że. in
ihm Geschicke genug gewesen, że dosyć
było w nim sposobności, rozumu.
gesetzt, du seyest der, położmy, że ty
ieśteś nim. gesetzt ich sey furchtsam,
daymy że ia lękliwy *y boiaźliwy*, ie-
stem; = es sey was, że to ieśt prawda.

Gesetztafel, *f.* tablicę praw, na ktorych
prawa są wypisane.

Geseelt, kolumnami przyozdobiony, w
kolumny budowany, dawany.

Gesichert, okryty, przykryty, zasłonio-
ny, zastawiony, bezpieczny.

Gesicht, *n.* twarz, wie es der Mensch
von Natur hat, iaką człowiek z uro-
dzenia ma; besonders, schönes, oso-
bliwa, piękna; fürchterliches, strasżna,
okropna; verändertes, odmieniona;
häßliches, szpetna; ungewöhnliches,
niezwyczayna; erbärmliches, litości
godna; wohlanständiges, przystoyna;
gräßliches, marsowata; ehrliches,
uczściwa; grimmiges, sroga, okru-
tna; fröhliches, wesoła; rothes, kupfe-
rigtes, vom Weine, czerwona, mie-
dzianey farby od wina. ein Mensch
vom schrecklichen Gesichte, człowiek
strasżney twarzy. sage was er für ein
gehabt, *powiedz*, co miał za twarz.
eines Gesicht ansehen, na czyią twarz
patrzyć. der Richter das Gesicht anse-
hen, patrzyć na twarz sędziow.
Schamhaftigkeit des Gesichts, wstydli-
wość twarzy; munteres, żywa, ży-
żwa; ernsthaftes, poważna; zweifel-
haftes, niepewność y wątpliwość po
sobie pokazuiąca; verstelltes, zmyślo-
na, udana; zerrüttetes, pomięszana;
niedergeschlagenes, zniżona, uniżona;
hurenhaftes, kurewska; feindseliges,
nieprzyiacielska. der mit dem Gesichte
stets einerley siehet, u ktorego zawsze
iedna postawa iedna doba twarzy.
das Gesicht nach etwas anschicken,
twarz do czego stosować, stroić, albo
według czego. eben die Lebhaftigkeit
im Gesicht ersehen, rowną żywość na
twarzy widzieć. dessen Gesicht ein
grosses Unglück zu erkennen giebt, iego
twarz daie poznać wielkie nieszczę-
ście. die Verzweifelung läßt sich in alle
Gesichter verspüren, rozpacz na twarzy
wszystkich daie się widzieć. einem
mit dem Gesichte schmeicheln, komu
twarzą podchlebiać. 2) *znaczy:* Fä-
higkeit zu sehen, moc widzenia, albo
wzrok; scharfes, ostry; wird ge-
schwächt, słabieie, wądeie; blödes, tę-
py wzrok. wo mich mein Gesicht nicht
betrügt, ieżeli mnie moy wzrok nie
zwodzi. da er befürchte es möchte ihm
das Gesicht betrügen, gdy się bał: aby
go wzrok nie zwodził. um sein Ge-
sicht kommen, stracić wzrok. einem
wieder zu dem Gesicht verhelfen, komu
znowu do wzroku pomoc. *to ieśt:*
przywrocić komu wzrok. das Gesicht
ist mir vergangen, wzrok mi zaszedł
ciemnością. einem das Gesicht beneh-
men, odebrać komu wzrok; verlieh-
ren, utracić. 3) *znaczy:* widowisko,
albo widzenie; das einem erscheinet,
co się komu pokazuie. durch ein fal-
sches Gesicht bewegt werden, przez
fałszywe widzenie być poruszonym.
er hat ein Gesicht gesehen, widowisko
widział, miał widzenie; nächtliches,
nocne widzenie. einem vor das Ge-
sicht kommen, przyiść komu przed o-
czy, stanąć przed kim. aus dem Gesicht
verliehren, zgubić z oczow, to ieśt
nie wiedzieć więcey kogo czego. ei-
nem das Gesicht vergönnen, w oglą-
daniu się zoczyć kogo. dem Gesicht
ist nichts zu vertrauen, wzrokowi,
oczom nie trzeba wierzyć.

Gesichtlein, *n.* twarzyczka mała, bardzo
mała, maleńka twarz.

Gesichtsschärfe, *f.* bystrość wzroku; gdy
dobrze prędko y daleko kto widzi.

Gesichtsehne, *f.* żyłka widzialna w gło-
wie y w oku.

Gesiebendes, siedm, Zahl, liczba; cała
w sobie siedm.

Gesiebschaft, *f.* plemie, krew, rod, po-
kolenie.

Gesiebet, przesiewany, przetakiem, chę-
dorzony, przeczyniony.

Gesiegelt, pieczętowany, zapieczętowa-
ny, przypieczętowany.

Gesims, *n.* gzyms.

Gesind, *n.* czeladź, słudzy, ludzie, słu-
żący ludzie. die Leute heben das Ge-
treyde auf, um ihrer Weiber, Kinder
Gesindes Wiben, ludzie chowaią zbo-
że dla ich żon, dzieci, czeladzi.

Gesindel, *n.* schadzka, diebisches, zło-
dzieiow. 2) rodzay, gottloses und
schändliches ausrotten, rodzay niezbo-
żny, y haniebny wykorzenić.

Gesindelohn, *m.* zapłata czeladzi, ludziom,
zasługi.

Gesinnen, prosić u kogo, napierać się,
u kogo, od kogo.

Gesinnet, dobrey woli, dobrego serca;
wohl gegen einen, mieć dobre serce
do kogo; = seyn eben so gegen einen
Freund,

Freund, wie gegen mich selbst, być z tak dobrym sercem dla przyiaciela, iak dla siebie samego. gut gegen einen gesinnet seyn, dobrze komu myśleć, chcieć. eben so gesinnet seyn, toż samo myśleć, tak też myśleć. nicht so gesinnet seyn, wie ein ander, nie tak myśleć iak drugi. ganz anders gesinnet seyn, wcale inaczey myśleć. gesinnet bin ich so, tak myślę, tak umyśliłem. so gesinnet bleiben, w swoiey myśli przestawać. redlich und gut gesinnet seyn, być rzetelnych y podściwych myśli. wie bist du gegen mich gesinnet? z iakim sercem iesteś ty dla mnie? iak myślisz o mnie? er läßt sich nicht merken, wie er gesinnet sey, on się nie daie poznać, albo nie wydaie się, iak myśli.

Gesippschaft, f. rodzay, rod, pokolenie, krew, familiia.

Gesittet, obyczayny, stateczny, układny. wohlgesittete und eingerichtete Stadt, bardzo dobrych obyczaiow, y dobrze urządzone miasto. ein wohlgesitteter Mensch, człowiek bardzo obyczayny, dobrych obyczaiow.

Gesonnet, na słońce wyłożony, na słońcu wygrzany.

Gesoffen, upoiony, opiły. wypity, wypoiony; piiąc wyprożniony.

Gesotten, warzony, gotowany, zwarzony, zgotowany.

Gespalten, fzczepany, rozszczepany, łupany, rozłupany; Holz, drewno.

Gespann, n. sprawa, spor u sądow, prawna sprawa.

Gespann, n. towarzysz, społecznik, społ towarzysz; społkuiący, koń zaprzężony.

Gespannschaft, f. towarzystwo, spolnistwo, społ towarzystwo. 2) Grafschaft in Ungarn, Hrabstwo w Węgrach tak się nazywa.

Gespannt, naciągniony, natężony, wytężony, wyciągniony, zaprzężony.

Gesparre, n. piętro, domu, budowania, na ktore się budynek dzieli.

Gespeiset, nakarmiony, niby naiedzony, ktory iadł, ktoremu ieść dano.

Gespellt, szczypany, rozszczypany, przeszczypany, rozłupany.

Gespenst, n. widowisko, straszydło, strach, poczwara. ließ sich sehen in Gestalt eines alten Mannes, dało się widzieć w postaci; iakiegoś starego wychudłego człowieka; war verschwunden, odeszło. schreckliche Gespenster lassen sich in dem Hause sehen, straszliwe widowiska daią się widzieć, pokazują się w domu. die Gespenster plagen den Alten, straszydła, strachy nagabaią starego. voller Gespenster, pełny straszydeł.

Gesperre, n. Verhinderung, przeszkoda. 2) Decke über einen Wagen, przykrycie nad iakim wozem. das Sparrwerk auf einem Hause, piętro w iakim domu. 3) znaczy także: die Klausuren an einem Buche, klauzurki, zamykaczki u iakiey książki.

Gespickt, naszpikowany słoniną. gespickter Beutel, worek naszpikowany, to iest, pieniądzmi napchany.

Gespien, wyżygany, wymiotem wyrzucony, powrocony.

Gespiel, kamrat, spolnik, towarzysz.

Gespielin, f. towarzyska, kamratka, spolniczka.

Gespinnst, n. płotno.

Gespitzt, kończysto, zastrugany, zaciosany, kończysto dany, kowany.

Gespötte, n. śmiech, igrzysko, pośmiewisko. einem zum Gespötte dienen, śmiechem, pośmiewiskiem, igrzyskiem być komu. zum Gespötte ausstellen, na posmiewisko, na igrzysko wystawić kogo. sein Gespott mit einem treiben, igrzysko sobie śmiech stroić, czynić z kogo. ein Gespött aus etwas machen, śmiech, igrzysko, pośmiewisko z czego czynić.

Gesponnen, przędzony; uprzędzony, wyprzędzony.

Gesponnenes, oblubienica, zaręczona, panna młoda.

Gespräch, n. rozmowa; heimliches, taiemna; ungelegenes, nie miła; mit einem, z kim, mit niemand keines halten können, niemoc z nikim żadney rozmowy mieć. sich nicht darauf einlassen wollen, nie chcieć się w rozmowy wdawać. sich mit einem im Gespräch einlassen, wdać się, wdawać się w rozmowę z kim; sehr vertrautes erfolgete mit ihm, poufała bardzo rozmowa nastąpiła z nim; über etwas, o czym; mit einem haben, anstellen, uczynić z kim rozmowę; abbrechen, rozerwac, przerwać rozmowę.

Gesprächig, rozmowny, do rozmowienia się łatwy, dobry.

Gesprengt, rozsypany, rozpierzchniony, gdy się rozpierzchnie po stronach.

Gesprochen, mowiony, mowiono.

Gesprützt, rozsypany, rozsypano, co się rozsypało, rozpierzchło.

Gespunst, n. płotno, iako by tkanka, bo tkane iest z przędzy.

Gespur.

Gespur, ślad, ślady, trop, tropy, znaki na drodze od nog wybite.

Gestade, *n.* brzeg morſki. *obacz.* Ufer.

Gestämmet, podparty, podpierany, wſpierany, wſparty.

Gestänkere, *n.* ſmrod, zapach nie miły, cuchnienie.

Geständig, wyznaiący, ten co wyznaie; geständig seyn, być wyznaiącym, *to ieſt*, wyznawać. das Versehen, grzech, przeſtępſtwo.

Geständniß, *n.* wyznanie, przyznanie ſię, aus einem bringen, do przyznania ſię kogo przywieść, do wyznania przyprowadzić.

Gestärkt, utwierdzony, ztwierdzony, umocniony, zmocniony.

Gestäude, krzaki, chruſty, krzewina, krzak, chruſt.

Gestäupt, rozgami ocięty, ścięty, ſieczony, oſieczony.

Gestalt, *f.* poſtać, poſtawa, wzor; eines Dinges verliehren, poſtać iakiey rzeczy zgubić; des Mundes hat die Natur also gebildet, poſtać twarzy, natura tak ukſztaltowała; ist geschickt ein Ansehen zu geben, poſtać ieſt zdatna do dodania powagi. eines Gestalt annehmen, wziąć poſtać czyią na ſiebie; schöne, ehrliche, vortrefliche, schreckliche, annehmliche, menschliche, piękna, uczściwa, przednia, ſtrafzna, przyiemna, ludzka, człowiecza. die Gestalt eines Löwens, in den Wolken sehen, poſtać lwa, na obłokach widzieć. Knabe von schöner Gestalt, chłopiec piękney poſtaci; eines Feldherrn haben, mieć poſtać Hetmańſką. in Gestalt eines Knechts, w poſtaci sługi. er ist von ansehnlicher Gestalt gewesen, on był poważney poſtaci. es fehlet ihm nicht an einer ansehnlichen Gestalt, nie zbywa mu na poważney poſtaci. 2) *znaczy*; ſpoſob, kſztałt, welcher Gestalt es zu machen sey, iakim ſpoſobem to trzeba czynić, iakim kſztałtem. solcher Gestalt, verhält sich die Sache, takim ſpoſobem ma ſię rzecz. solcher Gestalt ist das menschliche Leben bewandt, takim ſpoſobem życie ludzkie ieſt zporządzone. gestalten Sachen nach, podług rzeczy tak ſię maiących. gleicher Gestalt, podobnym ſpoſobem, rownym ſpoſobem, rownym kſztałtem.

Gestalt, *conj.* ponieważ, albowiem. er wuste nicht wo er sich hinwenden solte, Gestalt gesagt wurde, nie wiedział dokąd ſię miał obrocić; albowiem mowiono.

Gestalten, kſztałtować, formować, wykſztałtować, uformować.

Gestallet, wykrzałtowany, wyobrażony, czemu poſtać iaka dana.

Gestampft, tłuczony, potłuczony, utłuczony, ztłuczony.

Gestank, *m.* ſmrod, fetor, nie dobry zapach. häßlicher Geruch, in seinem Gestank liegen, w ſwoim ſmrodzie leżeć; unerträglicher, nieznośny; des Mundes, ust, gęby, z gęby; von todten Cörpern, z trupow, z umarłych ciał. unter den Armen, pod pachami.

Gestatten, cierpieć; dopuścić, dopuſzczać, pobłażać, dawać, dać.

Gestattung, *f.* cierpienie, dopuſzczenie, dopuſzczanie, pozwalanie.

Gesteckt, wrzucony, wſadzony, wepchnięty; ins Gefängniß, do więzienia.

Gestehen, wyznać, wyznawać, przyznać, przyznawać; etwas, co. man muß es gestehen, muſzą to wyznać, przyznać.

Gesteiniget, ukamienowany, kamieńmi okryty, przywalony.

Gestelle, *n.* nogi, eines Tisches, u ſtołu iakiego.

Gestellet, uſtawiony, poſtawiony, przywiązany; an den Pfahl, do palu. auf die Probe gestellet, na probę wyſtawiony; auf freyen Fuß, na wolney nodze poſtawiony, *to ieſt*, na wolność puſzczony. an seinen Ort gestellet seyn lassen, na ſwoim mieyſcu poſtawione zoſtawić.

Gesterig, wczorayſzy. *obacz na ſwoim mieyſcu*, gestrig.

Gestern, wczora. sind wir alle zusammen gekommen, wczora zeſzliśmy ſię wſzyſcy razem. gestern Abends ist er bey mir gewesen, wczora w wieczor był u mnie.

Gesteuert, zatrzymany, przeſzkodzony, ktoremu, czemu, przeſzkodzono.

Gestickt, wyſzywany, haftowany; ſzwem wyrabiany.

Gestiftet, uſtanowiony, poſtanowiony, fundowany, wyfundowany.

Gestillet, uciſzony, uſpokoiony; ktorego uciſzono, co cicho ieſt.

Gestirn, *n.* gwiazda; hitziges, gorąca; feuriges, ognista; himmlisches, niebieſka; dunkeles, ciemna. unzählige Gestirne, an den Himmel, stehen sehen, widzieć niezliczone gwiazdy na niebie; halten ihren Lauf, trzymaią ſwoy bieg; sind sehr in ihrer Höhe und Niedrigkeit

keit unterschieden, bardzo rożne wysokością y niskością między sobą; die Herumdrehung derselben, obrot ich; Grösse, Weite, Läuffe derselben, wielkości, dalekości, biegi ich; haben ihren alten Glanz noch, maią swoią dawną iasność; drehen sich um Himmel herum, obracaią się na niebie w koło. Bewegungen der Gestirne, ruszenia, obroty, gwiazd.

Gestirnerfahrner, *m*. Astronom, gwiazdarz.

Gestirnkunst, *f*. astronomia, gwiazdarska nauka.

Gestirnt, gwiazdami przybrany, *słowo w słowo*, gwiazdowany.

Gestochen, kolniony, zakłuty, *od słow* kolę, kłuię.

Gestöhrt, kłucony, inkommodowany, ktoremu się naprzykrzaią czym.

Gestohlen, porwany, ukradziony, kradziony, ukradkiem wzięty.

Gestopft, napchany, napychany, napełniony.

Gesträuch, *n*. krzewina, krzak, manowiec.

Gestraft, karany, zkarany, ukarany, pokarany.

Gestrampel, *n*. wierżganie, zadniemi nogami kopanie, bicie, wierżgnienie.

Gestreckt, rozciągniony, wyciągniony, rozciągniony, wyciągany.

Gestreichelt, macany, pomacany, zmacany, *od słowa*, macać.

Gestreng, tapfer, waleczny, mężny, dzielny. 2) *to co*: herbe, surowy, przykry.

Gestrengigkeit, *f*. surowość, ostrość, przykrość.

Gestreuet, rozprószony, rozpierzchniony, rozsypany.

Gestrichen, zrownany, porownany, wyrownany.

Gestrickt, dziany dziergany, na iglicach, na drutach.

Gestrig, wczorayszy, gestriger Tag, wczorayszy dzień; gestrige Rede, wczorayszа mowa.

Gestühle, *n*. ławy, ławki, siedzenia, stołki.

Gestümmelt, ucięty, obcięty, poobcinany, obcinany.

Gestürzt, zepchnięty, pchnięty, popchnięty; *od słowa*, pchnąć.

Gestützt, podparty, podpierany, wsparty, wspierany.

Gestutzt, utrącony, po otrącany, obcięty, obcinany, ucięty.

Gestunden, Aufschub geben, czas dać, czasu dłuższego pozwolić; odłożyć.

Gestundung, *f*. odłożenie na inszy czas, czasu dłuższego pozwolenie.

Gesuch, *m*. prozba, proszenie, upraszanie, napieranie się.

Gesucht, szukany, poszukany, czego szukaią lub szukano.

Gesumme, *n*. brzęczenie. der Bienen, pszczoł. machen die Bienen, pszczoły robią brzęczenie, *to iest*, brzęczą.

Gesunken, pogrążony, utoniony, ktory na dno poszedł, utonął.

Gesund, zdrow, zdrowy. der die Gesundheit besitzet, ktory zdrowie ma. gesunder Theil des Leibes, zdrowa część ciała. gesunder Verstand, zdrowy rozum. einen gesund machen, kogo zdrowym uczynić. einen frisch und gesund wo sehen, kogo żywego y zdrowego gdzie widzieć. er ist gesund zu Fusse wieder gekommen, piechoty powrocił zdrowy. gesund seyn, zdrowym być; werden, stać się. er ist so gesund, daß er keiner Arzeney und keines Doctors nöthig hat, iest tak zdrow, że żadnego lekarstwa, żadnego Doktora nie potrzebuie. ungesundes Jahr, nie zdrowy rok. die gesunde Luft, zdrowe powietrze.

Gesund, *adv*. zdrowo; nirgends leben, nigdzie zdrowo nie żyć.

Gesundbrunnen, *m*. zdroy zdrowy, wody zdrowe, wody leczące.

Gesundheit, *f*. zdrowie; da einer nicht krank ist, gdy kto chorym nie iest. die unverderbte Gesundheit haben, nie zepsute mieć zdrowie; schwache, słabe, völlige, zupełne; lange, kurze, długie, krotkie; verlohrne, stracone; schlechte, złe. zur Gesundheit dienlich, do zdrowia służący, zdrowiu pomocny. die Gesundheit nicht schonen, zdrowia nie ochraniać. von guter Gesundheit seyn, dobrego być zdrowia. der Gesundheit wegen an einen Ort kommen, dla zdrowia przybyć na iakie mieysce. Gesundheit der Luft, zdrowość powietrza; des Orts, mieysca; des Weins, wina. über Tische eines die Gesundheit trinken, u stołu pić zdrowie czyie.

Gesundmachen, zdrowym czynić, zdrowić, do zdrowia przyprowadzać.

Gesundmachung, *f*. zdrowym czynienie, zdrowienie.

Gesungen, śpiewany, prześpiewany, odśpiewany, wyśpiewany.

Getadelt, ganiony, zganiony, naganiony, przyganiony.

Getaufte, chrzczony, ochrzczony.

Gethan,

Gethan, czyniony, uczyniony. gleich als ob es wohlgethan wäre, właśnie iak by to było dobrze uczynione.
Getheilt, dzielony, podzielony, przedzielony, *od słowa* dzielić.
Gethöne, *n.* brzęk, brzmienie, dzwonienie, brzęczenie.
Getilgt, zmazany, zamazany, zgładzony, zagładzony.
Getödtet, zabity.
Getöse, *n.* zgiełk, hałas, wrzaśk; szczęk, der Waffen, zbroi, oręża.
Getragen, noszony.
Getrauen sich, ośmielić się, śmieć: zu gestehen, ośmielić się wyznać. einem etwas wieder zu versprechen, ośmielić się znowu co komu obiecać. etwas zu sagen, co mowić, co powiedzieć.
Getrennet, oddzielony, odpadniony, co oddzielone iest od drugiego, lub odpadłe.
Getreten, deptany, zdeptany, podeptany; od deptania.
Getreu, wierny. getreuer Freund, wierny przyiaciel. getreuer Knecht, wierny sługa; gegen dieses Reich, wierny temu kroleſtwu. er hat sich getreu an vielen erwiesen, wiernym się w wielu rzeczach pokazał. getreue Freunde, wierni przyiaciele. getreue Frau, wierna żona. einem getreu verbleiben, wiernym komu zostawać. sehen, daß einer sehr getreu sey, widzieć że kto bardzo wiernym ieſt.
Getreulich, wiernie; einem dienen, komu służyć. einen den Pacht von den Gütern besorgen, wiernie komu arendy dobr doglądać, einem etwas getreulich und wohlmeinend vorstellen, komu co naywierniey, y nayżyczliwiey przełożyć.
Getreugt, suszony, wysuszony, uschły, wyschły.
Getreyde, *n.* zboże; häufiges, obfite; reichliches, plenie; geringes, nikłe; reines, czyste; schweres, ciężkie; heuriges, łatosie, tego rocznie; das erfriehret, ktore wymarza; wird von den Würmen ausgefressen, od robaſtwa bywa ziedzone; auf den Boden bringen, schütten, do szpiklerza zboże znieść, zsypać; mit Spreu vermengtes, z plewami pomięszane; fängt an zu schossen, zaczyna się wysypować. blühet, kwitnie; wird dürre, schnie; ist reif, dożrzałe; hat abgeblühet, okwitnęło, okwitło. abgehauenes Getreyde, zżęte zboże; in die Stadt zusammen führen, do miasta zwozić; ist reif zur Erndte, godzi się żąć, sierpa woła. das Getreyde anstecken, zboże zapalić, zapalać. nachdem das Getreyde gerathen, nachdem gilt oder fällt auch der Metzen, iak się zboże udało, tak też popłaca, albo upada, dzieſięcina; säen, siać; einerndten, zżąć, pozżynać. die Erde bringt das Getreyde, ziemia przynosi, rodzi zboże; bis auf die Aehren treiben, zboże aż do kłosu przyprowadzić; schlägt auf, rośnie, idzie w gorę; ist der Scheffel bis 50 Gulden gestiegen, korzec zboża do pięćdzieſiąt złotych zkoczył; wird theuer, drożeie; schlägt ab, wird wohlfeiler, idzie na doł tanieie.
Getreydefeld, *n.* pole na zboże, grunt na zboże.
Getreydemangel, *m.* niedostatek na zboże, zbywanie na zbożu.
Getreydemarkt, *m.* rynek na zboże, targowisko na zboże.
Getrocknet, suszony, ususzony, wysuszony, uschły, suchy.
Getröpfelt, kroplami puszczany, co kroplami padało, puszczano.
Getrösten sich, spodziewać się; alles guten, wszystkiego dobrego.
Getröstet, cieszony, ucieszony, pocieszony, ktory się pocieszył.
Getroffen, trafiony, uderzony; zastany, ktorego, kto przyszedłszy, zastał.
Getrunken, poiony; co wypił kto.
Getümmel, *n.* ciżba; viel Volk, wiele ludzi. sich aus dem Getümmel wegmachen, z ciżby się wydobyć. 2) *to co:* Getöse, szeleſt, zgiełk, szczęk; erhebt sich, powstaie; entstehet, wszczyna się.
Gedüncht, potynkowany, otynkowany, wapnem narzucony, wyprawiony.
Gedüngt, gnoiony, gnoiem, nawozem zwieziony, omaszczony.
Gefäß, naczynie, naczynia, statek, statki.
Gevatter, *m.* kmotr, in Ansehung der Eltern, względem rodzicow; in Ansehung des Kindes, chrzeſny oyciec. einen zu Gevatter bitten, kogo w kumy, kogo za kmotra prosić. zu Gevatter stehen, kmotrem być.
Gevatterin, *f.* kuma, kumoszka, kumosia, kumka; in Ansehung des Kindes, chrzeſna matka.
Gevatterschaft, *f.* kumy, kmotrostwo, komotry, kumoſtwo.
Gevaudan, żewodan, Provinz in Frankreich, ziemia we Francyi; die Einwohner

ner dariunen, mieszkańcy w niey, żewodanie, *poł.* Gabali.

Geübt, ćwiczony, bywały, wiadomy; im Kriege, w woynie; in Reden, w mowieniu. geübter Kopf, ćwiczona głowa. sehr geübt in den Waffen seyn, być ćwiczonym w orężu. geübter als andere seyn, ćwiczeńszym być iak insi.

Geuden, marnować, tracić; obacz, verschwenden.

Geudig, marnotrawny, utratny, marnotrawca, marnik, rozrutny.

Geudigkeit, *f.* marnotrawność, marnotrawstwo, rozrutność, utratność.

Geviert, czterogranny, czworogranny, czterościenny, czworościenny.

Gevierte *n.* das, czworogran. ins Gevierte hobeln, w czworogran odhyblować.

Geviertheilet, ćwiertowany, na cztery ćwierci podzielony.

Gevollmächtiget, upełnomocniony, upełnomocowany, komu pełna moc dana.

Geurtheilt, sądzony, osądzony. *od słowa* sądzić, ktorego, albo co sądzono.

Gewachsen, rodowity, urodzony. das von sich selbst gewachsen, co przez się rośnie, urosło. gewachsenes Salz, rodowita sol, urodzona, ktora w ziemi urosła. 2) *znaczy co* gleich, rowny. gewachsen einem seyn, być komu rownym, *niby* być iednego wzrostu z nim. der feindlichen Gewalt nicht mehr gewachsen seyn, nieprzyiacielskiey sile nie być więcey rownym.

Gewächs, *n.* drzewko, szczep; ziele. junges, młody, młode; unbeschädigtes, nienaruszone; heuriges, latosie, tegorocznie; unzeitiges, niewczesne; das langsam wurzelt, ktore się powoli przyimuie, powoli korzonki puszcza; in ein ander Pflanzbeet setzen, szczep, na insze do szczepienia mieysce przesadzić; mit Fleiß ausheben, z pilnością z ziemi wyiąć; hat keine Nahrung, nie ma żadney karmi; mit Befeuchtung erquicken, szczepy podlewaniem ożyżwić, pokrzepić; von dem alten Stocke ablösen, ze starego drzewa, pnia szczep wziąć, zebrać; aller Zweige benehmen, obrać szczep ze wszystkich gałązek; schießet geschwind, prędko w pień wyrasta; im Mistbeete aufbringen, na gnoiowey grządce szczep karmić, żywić. das Gewächs einsetzen, szczep wsądzić, zasadzić; pflanzen, szczep wszczepić; aus magerm Erdreich in gutes versetzen, z płonego gruntu na dobry przesadzić.

Gewähre, Gewährschaft, *f.* assekuracyia, ubezpieczenie, *to co*; Verwahrung, chowanie, strzeżenie pilnowanie. *to co:* Bürgschaft, kaucya, ostrzężenie, gwarancya, ręczenie. die Gewähre leisten, dać kaucyią, *czyli* ostrzeżenie, dać kartę na siebie; gwarantować, *czyli*, ręczyć, przyrzec za kogo. Gewährleistung, gwarancyia, strzeżenie, ręczenie, przyrzeczenie za co, za kogo. der die Gewähr leistet, ktory gwarancyią daie, zapisuie, przyrzeka, za kogo, za co; guarant, rękodawca.

Gewähren eines Dinges, użyczyć, dać, wyświadczyć, dać mieć, otrzymać, eines Dinges, iaką rzecz. seines Wunsches, seiner Bitte gewähret seyn, otrzymać swoie pragnienie, swoią prożbę, uprosić; uczynić, ziścić się; was er hat versprochen, w tym, co obiecał. einem seine Treue, dotrzymać słowa; Sicherheit, bezpieczeństwo dać. einem Schaden gewähren, za szkodę komu ręczyć, szkodę przyiąć na siebie.

Gewähret seines Wunsches werden, otrzymać swoie żądanie. der seines Wunsches gewähret worden, ktory otrzymał to co sobie życzył.

Gewahrsam, strzeżenie, pilnowanie, *to co:* chowanie; Verwahrung; *to co:* sicherer Ort, bezpieczne mieysce; straż, areszt.

Gewährung, *f.* zpełnienie; eines Wunsches, czyiego żądania, życzenia. er hat die Gewährung seiner Bitte bekommen, on otrzymał spełnienie swoiey prożby, *albo właściwiey po Polsku:* skutek swoiey prożby. 2) *znaczy* ręczenie, przyrzeczenie, bezpieczeństwo; wegen eines Dinges, iakiey rzeczy; ewikcyia, u prawnych.

Gewalzt, taczany, przewiiany.

Gewärmet, grzany, ogrzany, zgrzany, wygrzany.

Gewärtig, czekaiący, = seyn, czekaiącym być; eines bessern Glücks, lepszego iakiego szczęścia; = ist man des Krieges, czekaiącemi są woyny, oczekuią woyny. einen zu Hause gewärtig seyn, być czekaiącym kogo w domu, *to iest*, czekać kogo u siebie, albo do siebie.

Gewäsche, *n.* fraszki, brydnie, figle, bayki, baieczne rzeczy, plotki.

Gewäschig,

Gewäschig, gadatliwy. gewäschiger Mensch, gadatliwy człowiek.
Gewässer, n. wody, potop, wylanie wod; grosses, wielki potop; schnelles, geschwindes, nagły, prędki.
Gewässert, polany, zlany, wodą, skrópiony, skrapiany. 2) *znaczy*: w wódę dawany, iak materyie bywaią takie. gewässerter Taffet, tabin, w morę, kiedy się po materyi kolor, iako wodne nurty przewiiaią. *pofr.* onde. gewässert, niby zwodniony. *to iest*, do czego wody przylano; mit Wasser vermischt, als Wein, z wodą zmięszany iak wino bywa; wodą rozpuszczony, *mawiaią także w tymże sensie*: chrzczony, gewässert, moczony w wodzie. es ist in Wasser gelegt gewesen, co było w wodę włożone; um das Salz auszuziehen, aby sol wyciągnąć; als bey den Heringen, iak z śledziami czynią. *pofr.* dessalé.
Gewaffnet, uzbroiony, zbroyny, obronny, orężem opatrzony.
Gewahr werden, postrzec, pomiarkować, poznać, domyśleć się; etwas leicht, co, czego łatwo; spät, nie rychło; schon vorher, daß man darauf umgehe, iuż przedtym, pierwey postrzec, że na to godzono; etwas aus etwas, pomiarkować co z czego.
Gewalgert, taczany, ręką przewracany, przetaczany, przewiiany.
Gewalkt, przysilony, przyniewolony.
Gewalt, *f.* gwałt, siła, moc; heftige, tęga. fremde, obca, cudza; offenbare, oczywista; sonderbare, osobliwa; rasende, szalona; sehr schwache, nader słaba; feindliche, nieprzyiacielska, mit Gewalt die Gewalt abtreiben, siłę siłą odbić, odeprzeć. einem die Gewalt anthun, komu gwałt czynić, silić kogo. mit Gewalt eine Stadt erobern, mocą miasta dostać, dobyć. alles durch Gewalt thun, wszytko mocą, gwałtem robić. zur Gewalt anreitzen, do gwałtu pobudzać. mit Gewalt anpacken, gwałtem napastować, zaczepiać. mit Gewalt anzugreiffen suchen, szukać, aby mocą kogo zaczepić. es scheinet mit der Sache auf Gewalt ankommen zu wollen, zdaie się iż rzecz do gwałtu się ma, przyidzie. *także to co*: Herrschaft, panowanie, władza; königliche, krolewska; väterliche, oycowska; rechtmäßige, sprawiedliwa, prawna. in einer Gewalt gerathen, wpaść w cudzą władzą. in seine Gewalt bringen, pod swoią władzą podbić, wziąć. in seiner Gewalt haben, w swoiey mocy mieć. in eines Gewalt stehen, w czyiey mocy być; über etwas haben, władzą mieć nad czym. einem die Gewalt benehmen, komu władzą, panowanie odiąć. unter die Gewalt bringen, pod swoie panowanie, pod swoię władzą wziąć. unter die Gewalt gerathen, pod cudzą władzą wpaść. es ist, es stehet in meiner Gewalt, to nie iest, w moiey władzy, w moiey mocy. Gewalt leiden, gwałt cierpieć. mit ganzer Gewalt, całą siłą.
Gewalthaber, *m.* władca; władzę maiący, władarz, pan.
Gewalthaberin, *f.* pani, władczyna. władarka, władzę maiąca.
Gewaltig, mocny, silny, władny, władnący, potężny.
Gewaltig, *adv.* mocno, silnie, władnie, z władzą, potężnie, gwałtownie, gwałtem.
Gewaltsam, gwałtowny. gewaltsamer Tod, gwałtowna śmierć.
Gewaltiglich, *adv.* tęgo, mocno, gwałtownie, władnie, potężnie.
Gewaltsam, *adv.* gwałtownie; die Hand an einen legen, rzucić się do kogo; etwas anpacken, uderzyć na co; sein Bürgermeisteramt führen, swoy Burmistrzoski urząd gwałtownie sprawować; = erobern, dobyć; schänden, zgwałcić.
Gewaltsamkeit, *f.* gwałtowność, gwałt; ungezähmte, wyuzdana, nie ochełznana. durch eines Gewaltsamkeit unterdrücket werden, przez gwałtowność czyię, albo gwałtownością czyią być obarczonym, przyciśnionym.
Gewaltsamlich, *adv.* gwałtownie, z gwałtem, gwałtem, etwas thun, co czynić.
Gewaltthätig, gwałtowny. gewaltiger Weise etwas thun, gwałtownym sposobem co czynić, gewaltthätig sich erweisen, gwałtownym się pokazać.
Gewaltthätigkeit, *f.* gwałtowność, gwałt, gwałtu czynność.
Gewaltthätiglich, *adv.* gwałtownie, z gwałtem, gwałtem, gwałtowną.
Gewand, *m.* suknia, szata, odzienie, przyodzienie.
Gewandert, ktory wędrował, po rożnych kraiach; weit und breit, szeroko y daleko.
Gewandt, przewrocony; verschlagen, przewrotny, wykrętny, chytry.
Gewandt, *adv.* przewrotnie, wykrętnie, chytro, po matacku.

 Gewapnet,

Gewapnet, uzbroiony, zbroyny, zbroią, bronią, orężem opatrzony.
Gewarnet, napomniony, upomniony, napominany, upominany, przestrzeżony, przestrzegany.
Gewartet, starany, wystarany, o co się starano, postarano.
Gewaschet, myty, umywany, umyty, omyty; prany, wyprany, *o chustach.*
Gewebde, *n.* płotno, *iakoby* tkanka, bo tkane iest od tkacza.
Gewebe, *n.* tkanka; gewirktes Zeug, tkana na warsztacie materyia; der Spinnen, paięczyna, płotno paięcze.
Gewegert, odmowiony, nie pozwolony, nie dopuszczony.
Gewehet, wiany, zwiany, owiany, nawiany.
Gewehnen, przyzwyczaić, zwyczaynym czego uczynić, przywyknąć.
Gewehnet, przyzwyczaiony, przywykły, przywykniony.
Gewehr, *n.* broń, oręż *to co:* Waffen, womit man sich wehrt, ktorym się bronią; blutiges, krwawy; stumpfes, tępy oręż, tępa broń; vergiftetes, iadem, trucizną zarażony; tragen, nosić; einem aus der Hand reissen, z czyiey ręki wyrwać, wydrzeć. den das Gewehr ganz in den Leib gestossen worden, w ktorego ciało oręż cały wepchnięty był, *lepiey po polsku,* w ktorego ciele cały oręż był utopiony; es fleugt aus der Hand, wypada, wymyka się z ręki; abhalten, abwenden, zatrzymać, odwrocić; zrzucić się, zastawić się. mit Gewehr versehen, orężem, bronią opatrzyć. das Gewehr ergreiffen, zum Gewehr greiffen, porwać broń, porwać się do broni, do oręża. strecken, wegwerfen, broń złożyć, porzucić. die Soldaten ins Gewehr kommen lassen, żołnierzom do broni, do oręża kazać; putzen, broń chędożyć, polerować; mit Gold und Silber einlegen, złotem y srebrem nabić, nabiiać, nasadzać. im Gewehr stehen, pod bronią stać; bleiben, zostawać; einem abnehmen, broń komu odebrać; sich darein stellen, pod bronią stanąć; noch mehr Volk darein bringen, ieszcze więcey ludzi orężem uzbroić.
Gewehret, zakazany, zabroniony, *czego,* zakazano, zabroniono.
Geweidet, paszony, ktorego, co, paszono, passany, co passano.
Geweigert, odmowiony, niepozwolony, niedopuszczony.
Geweihet, święcony, poświęcony, co święcono, poświęcono.
Geweissaget, przepowiedziany, prorokowany, zapowiedziany.
Geweißt, bielony, pobielony, pobielany, wybielony.
Gewölb, *n.* sklepienie, *obacz na swoim mieyscu,* Gewölbe.
Gewerbe, *n.* interes, rzemiesło, kupiestwo, handel; altes, dawny; habe ich nicht mit ihm, nie mam żadnego interesu z nim; zarobek. nützliches, austräglich es, intratny, wiele wynoszący; anständiges und erlaubtes, przystoyny y pozwolony; mäßiges, pomierny; schändliches, szpetny. mit dem gemeinen Wesen, Gewerbe treiben, rzeczą pospolitą handlować, kupczyć, na rzeczypospolitey zarabiać. mit dem Ackerbau das Gewerbe treiben, gruntami, rolą handlować, na gruncie, na roli, na gospodarstwie rolnym zarabiać; mit der Schiffahrt, fruchtarstwem zarabiać, bawić się, dorabiać się.
Gewerbhaftig, intratny, zarobek przynoszący, zyskowny.
Gewerblein, *n.* zarobeczek, mały, maleńki zarobek.
Gewerbschaft, *f.* kupczenie, handlowanie, zarabianie.
Gewerbstatt, *f.* skład towarow, rzeczy na kupno y na przeday. *słowo w słowo:* składne, składowe miasto.
Gewershausen, Gewershausena, Stadt am Rhein, miasto nad Renem.
Gewesen, przeszły, przeszło, co iuż był, co iuż było.
Geweth, sprzęt, porządek, sprzęty, porządki.
Gewetzt, wecowany, wywecowany, ostrzony, wyostrzony.
Gewenhet, święcony, poświęcony, co poświęcono.
Gewichst, woskowany.
Gewicht, *n.* waga; wornach man was wäget, ktorą co ważą. Nachdruck, ciężkość, ważenie. *to co:* Wichtigkeit, ważność. ein güldenes Kleid, von grossem Gewichte, złota suknia, wielkiey wagi. nach gleichem Gewicht abwägen, rowną wagą odważyć. nach einem gewissen Gewichte etwas machen, według iakiey pewney wagi co ważyć. nicht nach der Zahl, sondern nach dem Gewicht, etwas urtheilen; nie według liczby, ale według wagi o czym sądzić. dessen Ansehen nicht Gewicht genung, bey einem, in der Sache hat,

hat, ktorego powaga nie ma dosyć wagi u kogo, w iakiey rzeczy. die Sache ist von grossem Gewicht und Nachdruck, rzecz wielkiey wagi y ciężkości, ciężaru. das Gewicht von 100 Pfunden, waga stofuntowa, centnar; ciężar stofuntowy, ważenie stofuntowe. das Fleisch nach dem Gewicht verkauffen, mięso według wagi, *lepiey*, na wagę, wagą przedawać. NB. Waga tu się nie rozumieią szalki, ale sam gwicht. Unter dem pohlnischen Wort Waga, sind nicht die Schaalen, sondern selbst die Gewichte, zu verstehn.

Gewichtig, ważny, ciężki, wagę maiący.

Gewichtkunst, *f.* nauka o wadze.

Gewichtlein, *n.* ważka, ważeczka, *z niemieckiego*, gwichtek.

Gewickelt, uwiniony, obwiniony, okręcony, powiiany, powity.

Gewidmet, poświęcony, ofiarowany, oddany.

Gewiesen, pokazany, ukazany, pokazywany, ukazywany.

Gewild, zwierz dziki.

Gewilliget, pozwolony, dopuszczony,

Gewimmel *n.* der Leute, ciżba, nacisk, tłum, ludzi, mnostwo, mnogość; anderer Dinge, inszych rzeczy. sehr grosses der Frösche, nader wielkie mnostwo żab.

Gewimmer, *n.* narzekanie, płakanie płacz z krzykiem, lament, ięczenie.

Gewinn, *m.* zysk, zarobek; unermeßlicher, niezmierny; kein grosser, nie wielki; herrlicher, pański; gewisser, pewny; aus dem Getreyde, na zbożu. boshafter, niezbożny; steter, nie ustanny; ziehen aus den Zöllen, mieć, z ceł, z komor. vom Gewinn leben, zarobkiem żyć. für Gewinn rechnen, achten, w zarobku liczyć, za zarobek mieć. Gott hat ihn den Gewinn bescheret, Bog go zyskiem, zarobkiem obdarzył. grosser ist bey der Sache zu machen, wielki zarobek można mieć przy tey rzeczy, *to iest*, z tey rzeczy. der Gewinn macht reich, ansehnlich, zysk zarobek komu przynosić. dafür weder ruhen noch schlafen können, dla zarobku, dla zysku, nie moc ani spać, ani spoczywać. es gereicht ihm zum Gewinn, wychodzi mu to na zarobek. von Gerichtsdingen, zysk, z sądowych rzeczy, spraw. von Getreyde, ze zboża; unvergänglicher, nie przebrany; täglicher, codzienny; schändlicher, bezwstydny, mäßiger, mierny. mit dem gemeinen Wesen seinen Gewinn treiben, na rzeczy pospolitey zarabiać. etwas seines Gewinns halber thun, czynić co dla swoiego zysku, zarobku. mit dem Maule seinen Gewinn suchen, gębą swoiego zysku szukać. mit einem grossen Gewinn davon gehen, z wielkim zyskiem, zkąd odeyść, wyiechać; sich dessen befleißigen, starać się, zabiegać o zarobek, o zysk. zu machen suchen, szukać zarobku. diese Sache bringet keinen Gewinn, ta rzecz nie przynosi żadnego zysku, żadnego zarobku. klug auf seinen Gewinn seyn, być rostropnym, dla swoiego zysku. mit dem Regimente, den Gewinn treiben, z rządow szukać zysku, na rządach zarabiać. hier ist kein Gewinn für die Diebe zu machen, tu dla złodzieiow nie masz żadnego zarobku. einer, der diesen Gewinn treibet, ieden, ktory się tym zarobkiem bawi. um Gewinns Willen, sich auf böse Dinge legen, dla zysku, udać się do złych sztuk. etwas für den grösten Gewinn achten, mieć sobie co za naywiększy zysk. alles nur Gewinns halber thun, wszystko tylko dla zysku robić. der keinen Gewinn suchet, ktory żadnego zysku, ani zarobku nie szuka.

Gewinnbringend, zyskowny, zarobny; gewinnbringende Kaufmannschaft, zyskowne, zarobne kupiestwo. gewinnbringender Schade, zysk przynoszący, zyskowna szkoda. gewinnbringendes Jahr, zyskowny, zarobny rok.

Gewinnen, als einen Gewinn davon tragen, zarabiać, zyskować, iakoby, zysk, zarobek, z czego odnosić; viel an einer Sache, wiele na iakiey rzeczy. bey einer Sache, przy iakiey rzeczy; heute zwey Brodte, dziśiay dwoie chleba zarobić; 2) *znaczy*, to co, überwinden, przekonać, pokonać, przezwyciężyć, nabyć, odnieść; den Sieg, zwycięstwo, *to co*: erhalten, otrzymać, wygrać. die Schlacht gewinnen, bitwę wygrać. eine Stadt gewinnen, miasta dostać. ein Land durchs Schwerdt gewinnen, kray orężem nabyć, kray orężem otrzymać. einen mit guten Worten gewinnen, kogo dobremi słowami sobie pozyskać.

Gewinnlein, *n.* zarobeczek, zysk nie wielki, mały, malenki zysteczek.

Gewinnreich, zyskowny, zarobny, w zarobek obfity.

Gewinnsüchtig, zysku, zarobku chciwy, na zarobek pilnuiący, czyhaiący.

Gewinnst, *m.* zysk, wygrana; co zyskane, wygrane iest.
Gewirbelt, w koło obracany, kręcony, puszczany, iak bąk
Gewirkt, tkany, robiony, *gdy to znaczy co*, tkany, dziany, dziergany.
Gewirre, *n.* fraszki, brydnie, rzeczy ni to ni owo; co nic nie warto.
Gewischt, wytarty, wycierany, otarty, ocierany, wyszorowany.
Gewiß, *adj.* pewny. gewisse Post, Bote, pewna poczta, pewna wiadomość. gewisse Zeichen der Liebe, pewne znaki, oznaczenia, miłości. ein gewisser Ort ist am Himmel, pewne mieysce iest na niebie. gewisse Leute, haben unsere Freundschaft getrennet, pewni ludzie naszą przyiaźń rozerwali. gewisser Ursachen halber anders dafür halten, dla pewnych przyczyn, inaczey o tym trzymać. zu gewisser Zeit geschehen, w pewny czas, pewnego czasu dziać się, stać się. nichts gewisser wissen, nic pewnego nie wiedzieć. für was gewisses halten, za co pewnego trzymać. für gewiß sagen. za pewne mowić. es betrift die gewissesten Einkünfte des Römischen Volks, to się tycze naypewnieyszych dochodow y intrat Ludu Rzymskiego. für, oder als gewiß versprechen, za pewne, albo iak za pewne obiecać. es ist nichts gewissers als das, nie masz nic pewniey szego iak to. die gewisse Hofnung, pewna nadzieia. alles was gewiß ist an einem Schreiben, o wszytkim, co pewnego iest, do kogo pisać. gewiß wissen, daß nichts ohne Ursache geschehe, za pewne wiedzieć, że się nic bez przyczyny nie dzieie. als gewiß etwas wissen, iak pewną rzecz co wiedzieć. gewisse Zeuge, pewni świadkowie. gewisses Arzeneymittel, pewne lekarstwo, pewny lekarny sposob. gewisser Tod, pewna śmierć. gewiß machen, pewnym uczynić, upewnić. gewiß seyn, pewnym być. nachdem man dieses gewiß ist, ponieważ to pewna iest.
Gewiß, zapewne, *to co:* unfehlbar, nieomylnie. etwas wissen, co wiedzieć. geschehen werden, mieć się stać na potym. eine Sache gewiß auf sich nehmen, rzecz iaką za pewne wziąć, przyiąć na siebie. gewiß verkauffen wollen, za pewne chcieć przedać. gewiß wissen, daß einer Lust habe, za pewne wiedzieć, że kto ma ochotę. gewiß beschlossen haben, za pewne, umyślić, postanowić. die Helvetier, haben das Gewehr ergriffen, Szwaycarowie za pewne się do oręża porwali. er ist gewiß ein verschlagener Mann, on iest za pewne przewrotny człowiek. gewiß bekannt seyn, za pewne być wiadomym, znaiomym. gewiß etwas wissen, za pewne co wiedzieć.
Gewissen, *n.* sumnienie; gutes, dobre; böses, złe; fröhliches wegen des wohlgeführten Lebens, wesołe dla dobrze prowadzonego życia. das Gewissen vermag viel, sumnienie może wiele. das Gewissen, tröstet mich wieder aller böse Leute Mäuler, sumnienie cieszy mnie przeciwko złym gębom wszystkich ludzi. durch sein böses Gewissen, zum Stillschweigen gezwungen werden, przez swoie złe sumnienie do milczenia być przymuszonym. den sein böses Gewissen plaget, ktorego iego złe sumnienie dręczy y katuie, ktoremu złe iego sumnienie katem iest; ktorego niezbożne iego sumnienie bez przestanku męczy. das böse Gewissen läßt einen nicht schlafen, złe, y zbrodniami okryte sumnienie, nie daie komu zasypiać; ängstiget, trapi, uciska go. gut Gewissen ist ein sanftes Hauptküssen, dobre sumnienie iest miętką poduszką pod głowy, stanie za miętką poduszkę pod głowami. ein böses Gewissen haben, ladaco mieć sumnienie. der von seinem Gewissen gerühret worden, ktory był swoim sumnieniem tchnięty. das böse Gewissen, ist die gröste Plage, złe sumnienie iest naywiększą nędzą. Gewissens halber, nicht dürfen, dla sumnienia nic nie śmieć. das Gewissen, mache ich mir; sumnienie mam w tym; za skrupuł to sobie mam. das ist mir auf mein Gewissen gebunden, to mi iest na moie sumnienie przywiązane. das ist, *to iest:* na moie sumnienie dane, włożone. mit gutem Gewissen, kann man das nicht thun, z dobrym sumnieniem, albo dobre sumnienie maiąc tego nie można czynić.
Gewissenhaft, sumienny, dobrego sumienia, pobożny; in Abstattung der Zeugnisse, w dawaniu świadectwa. gewissenhaft seyn, sumiennym być, dobrego sumnienia być. gewissenhafter Mann, sumieny, podściwego, dobrego sumnienia człowiek.
Gewissenhaft, *adv.* sumiennie, po sumiennemu, według sumienia; einen recommandiren, kogo zalecić, zalecać; einen etwas bezeugen, świadczyć. gewissenhaft

wissenhaft in allen Verfahren, sumiennie, po sumiennemu *sobie* we wszystkim postępować.

Gewissenhaftiglich, *adv.* sumiennie, dobrym sumieniem, podściwie.

Gewissenhaftigkeit, *f.* sumienność; dobrego sumienia dar, przymiot.

Gewissensangst, *f.* zgryzoty sumienia, zgryzoty na sumieniu; robak w sumieniu.

Gewissensscrupel, *m.* skrupuł na sumieniu, oskarżanie sumienia.

Gewißheit, *f.* pewność. wenn sich einige Gewißheit findet, ieżeli się iaka pewność znayduie; ieżeli iest co pewnego, ieżeli pewna; von einem erfahren, daß er sie nehmlich selbst sagt, od kogo się dowiedzieć; że on te rzeczy mianowicie sam powiada. die Gewißheit von etwas haben, pewność mieć o czym. man hat die Gewißheit von etwas bekommen, pewności o czym dostali, pewność o czym maią.

Gewißlich, *adv.* za pewne, pewnie, pewnikiem. die Erde ist gewißlich ein Theil der Welt, ziemia iest za pewne iedną częścią świata. ich bin gewißlich ein unglückseeliger Mensch, iestem zapewne ieden nie szczęśliwy człowiek. gewißlich, sie irren sehr, za pewne, oni bardzo błądzą. gewißlich, es ist besser nicht wissen, lepiey iest zapewne nie wiedzieć. gewißlich kann das eine geschehen, das andere aber nicht, za pewne, pewnikiem, może się iedno ßtać, a drugie zaś nie.

Gewitter, *n.* niepogoda, słota; niepogodny czas, nie piękny czas.

Gewitziget, wyuczony, ktory nabrał dowcipu, rozumu; durch den Schaden, przez szkodę. *obacz:* witzigen.

Gewöhnen, przyzwyczaić, przyuczyć; włożyć, nałożyć, wprawić; sich an die Waffen, przyzwyczaić się do oręża, przyuczyć się do broni. die Völker, den Römern zu gehorchen, włożyć, nałożyć Narody do posłuszeństwa Rzymianom; wprawić w posłuszeństwo. an einer Rede gewöhnen, przyzwyczaić do mowy czyiey, włożyć, wprawić do słuchania mowy czyiey. an alle Rechte, przyuczyć do wszystkich praw y ustaw. die Soldaten, des Siegs zu geniessen gewöhnen, żołnierza przyuczyć do użycia zwycięstwa. das Vieh, an das Wasser, bydle do wody przyzwyczaić, wprawić; den Ochsen, an den Wagen; wprawić wołu do wozu, zaprzęganiem go nauczyć, chodzić w wozie; an den Pflug, do pługa; an die Arbeit, włożyć kogo, nałożyć kogo w prace, wprawić w pracę, przyuczyć, przyzwyczaić do pracy; den Leib zu etwas, ciało tak wprawić, nałożyć, przyuczyć, przyzwyczaić, aby. sich an einen gewöhnen, przyzwyczaić się do kogo; przywyknąć do kogo.

Gewöhnlich, *adj.* używany, zwyczayny, pospolity. gewöhnliche Weise, używany, pospolity sposob. gewöhnliche Ehre, zwyczayny, honor; in vielen, in wenigen Dingen, w wielu, w niewielu rzeczach. gewöhnliches Wort, pospolite, używane słowo. gewöhnlicher Weg, zwyczayna droga; Opfer, zwyczayna y pospolita ofiara; gewöhnliche Spiele, zwyczayne gry, widoki, igrzyska. gewöhnliches und altes Sprüchwort, pospolite y stare przysłowie. gewöhnliche Ceremonien, zwyczayne ceremonie.

Gewöhnlich, *adv.* zwyczaynie, pospolicie, *używanie*, reden, mowić. ist die Comödie geschrieben, zwyczaynie, zwyczaynym trybem Komedyia iest napisana.

Gewöhnung, *f.* przyzwyczaienie, przyuczenie; wprawienie, włożenie, nałożenie.

Gewölbe, *n.* sklep, sklepienie; gemauerte Decke, murowana powała. 2) *znaczy:* gewölbtes Behältniß, etwas insonderheit für den Feuer, darinnen zu verwahren, sklepione schowanie, lamus, do uchowania tam co przed ogniem.

Gewölbebogen, *m.* oder gewölbter Bogen, arkada, *iakoby słowo w słowo*, łuk sklepiony.

Gewölbt, sklepiony, zasklepiony, *obacz*, wölben.

Gewölke, *n.* obłoki, obłok; dieses ziehet sich auf, gęste obłoki rozciągaią się, ściągaią się, gęste chmury.

Gewölkig, pochmurzony, zachmurzony, pochmurny; chmurami, obłokiem zaszły. gewölkiger Tag, pochmurny dzień, *mowi się także*, ponury, posępny dzień.

Gewogen, przychylny, życzliwy; sich einen machen, przychylnym, życzliwym sobie kogo uczynić. ich kann dir nicht gewogener seyn, nie mogę ci być przychylnieyszym, życzliwszym; als ich stets gewesen, iak zawsze y nieustannie byłem. er ist gewogen dem Feind, on iest przychylnym, życzliwym, nieprzyiacielowi. die

gewogenen Leute, habe ich an ihnen, przychylnych, życzliwych ludzi mam w nich. gegen uns, przychylny, ku nam, *albo także*, nam. *iako też*, życzliwy nam. Hortensius ist dir sehr gewogen, Hortensius iest ci bardzo przychylnym, życzliwym. er ist gewogen gegen uns beyde, on iest obiema nam, ku nam obydwom przychylny, życzliwy nam obiema. du hast niemand, der dir gewogener sey, ty niemasz nikogo, ktory by ci był życzliwszym, przychylnieyszym, *w tym samym sensie*, lepszym na ciebie. sich die Soldaten, mit Spendagen gewogen machen, żołnierzy uczynić sobie przychylnych, hoynością, datkiem. 2) *znaczy*, ważony, mit der Wage, na wadze, zważony.

Gewogen, *adv.* życzliwie, przychylnie.

Gewogenheit, *f.* Gunst, życzliwość, przychylność, *także w tym że samym sensie*, łaska, dobroć, dobre serce; gute, dobra; treue, wierna; beständige, feste, stateczna, mocna; angenehme, przyiemna; unglaubliche, sehr grosse, nie podobna do wiary, nader wielka; gegen, ku komu, do kogo, komu; sonderbare, osobliwa; mäßige, rzednia; gegeneinander, wzaiemna; gleiche, rowna; stete, und gröste, stała y nawiększa; vollkommen, erkannte, doskonale poznana, doznana, doświadczona; beharrliche, trwała; höchste gegen einen, nawiększa do kogo; gegen einen tragen, mieć da kogo dobre serce. seine Hofnung auf eines Gewogenheit gegen sich setzen, swoię nadzieię na czyiey przychylności ku sobie zakładać, założyć. die Gewogenheit von einen, sich zuziehen, zu wege bringen, erwerben, sobie czyię przychylność, dobre serce, życzliwość, łaskę, ziednać, pozyskać, otrzymać; zarobić sobie na czyię życzliwość y dobre serce. einen die Gewogenheit erkennen zu geben, czyię życzliwość y dobroć uznać, uznawać; erfahren, czyiey życzliwości dobrego serca, przychylności y dobroci doznać, doświadczyć. erhalten, utrzymywać; vergrössern, przychylności powiększać, przyczyniać; zu erlangen suchen, sich darum bewerben, szukać otrzymania cudzey życzliwości, starać się o życzliwość, o przychylność, o dobre serce, o łaskę. durch eines Verläumdung, iednać sobie przychylność, przez potwarzanie, potwarzaiąc kogo innego. durch Wohlthaten erlangen, przez dobrodzieystwa przychylność y dobroć sobie ziednać; durch den guten Willen erregen, dobrą wolą przychylność ku sobie wzbudzić, *albo*, do przychylności ku sobie pobudzić, poruszyć, nakłonić. der Tod, hat die Gewogenheit aufgehoben, śmierć, życzliwość, przychylność, dobre serce y łaskę odebrała, odięła. *obacz:* Gunst, Geflissenheit, Ergebenheit.

Gewohnen, gewohnt werden, przywykać, przywyknąć, nawyknąć; przyzwyczaić się; gern zu versprechen, co z chęcią, z ochotą obiecywać. was du gewohnt bist, do czegoś przywykł, czegoś nawykł, do czego się przyzwyczaiłeś. des Soldaten Lebens gewohnen, przywyknąć, do żołnierskiego życia, nawyknąć żołnierskiego życia. wenn du es wirst gewohnt seyn, iak do tego przywykniesz, przyzwyczaionym będziesz. etwas zu überwinden, do przekonywania, do zwyciężania czego. eines Dinges, nawyknąć iakiey rzeczy, przywyknąć do iakiey rzeczy. man wird es mit der Zeit gewohnet, z czasem się do tego przyzwyczaią; przywykną. gewohnt werden andern zu gehorchem, przyzwyczaionym być drugiego słuchać; drugiemu być posłusznym; des Schmerzens, do bolu, do żalu się przyzwyczaić. durch etwas an etwas, przez co do czego przywyknąć, nałożyć się; allmählig das Licht zu leiden, powoli światło cierpieć, *czyli raczey*, na światło moc patrzyć; auswärts zu fressen, nie w domu, gdzie indziey iadać.

Gewohnheit, *f.* zwyczay, przyzwyczaienie, nawyknienie, przywyknienie, nałog; gute, dobry; gemeine, pospolity; liederliche, rozpustny, hultayski; feine, przedni; grausame und barbarische, prosty, y grubiański; sehr unanständige, bardzo nie przystoyny; angenehme, przyiemny; üppige, swawolny, zalotny, freye, böse und gottlose, wolny, zły, y niezbożny; beschwerliche, wundersame, uciążliwy, dziwny, podziwienie sprawuiący; neue gefährliche, stete, nowy, niebezpieczny, nieustanny; alte, kleingläubige, stary, mały, powszedni codzienny; lasterhafte und verderbte, nałożny, y zepsuty; gebräuchliche, używany; königliche, krolewski; der Soldaten, żołnierski; der Bürgermeister, Burmistrzoski, Prezydencki; beständige,

Dige, stały, nieustany, nie przerwany; die schon bey den Vorfahren gebräuchlich gewesen, ktory iuż był używany od przodkow. die alte Gewohnheit geht der Natur gleich, stary zwyczay idzie rowno z naturą, rowna się naturze, tak dobrze iak gdy by był wrodzony. die gemeine Gewohnheit, zu reden, mißbrauchen; pospolitego zwyczaiu mowienia na złe używać. die alte Gewohnheit, der Gerichte, ist geändert, stary sądow y sprawiedliwości zwyczay iest odmieniony. böse ist es, wider die Götter zu disputiren, zły to zwyczay iest przeciwko Bogom mowić, rozprawiać. die Gewohnheit, ist daher eingeführet worden, zwyczay ztąd był wprowadzony. der vorigen Richter, ist diese gewesen, przeszłych Sędziow ten był zwyczay. die alte Gewohnheit, nach alter Zeit, wieder einführen, stary zwyczay po długim czasie znowu wprowadzić. seine Gewohnheit, in einer Sache, behalten; swoy zwyczay w iakiey rzeczy utrzymywać, swoiego w iakiey rzeczy zwyczaiu trzymać się. auf die Gewohnheit kommen, do tego zwyczaiu przyiść. einige Dinge werden zu einer Gewohnheit, nie ktore rzeczy staią się zwyczaiem, idą w zwyczay; woher eine entstehet, zkąd się iaki zwyczay bierze, powstaie. der Griechen Gewohnheit, zu disputiren, podług zwyczaiu Grekow, *albo*, zwyczaiem Greckim rozmawiać. das ist, der Gewohnheit gemäß, to się stosuie do zwyczaiu, to się zgadza ze zwyczaiem. es ist meine Gewohnheit nicht, zu sagen, nie iest to moy zwyczay mowić. wie es die Gewohnheit mit sich bringet, iak to zwyczay z sobą niesie. nach dessen Gewohnheit, według iego zwyczaiu. auf seine alte Gewohnheit kommen, wrocić się do swoiego starego y dawnego zwyczaiu. von der Gewohnheit abgehen, odeyść, odchodzić od zwyczaiu, porzucić zwyczay. wider die Gewohnheit, przeciwko zwyczaiowi. die Gewohnheit annehmen, zwyczay przyiąć; einführen, wprowadzić. die Gewohnheit greift um sich, nimmt überhand, reißt ein, zwyczay się przyimuie, chwyta się, zagęszcza się, zmacnia się. eines Gewohnheit nachthun, według czyiego zwyczaiu czynić, czyiego zwyczaiu naśladować. bey seiner Gewohnheit bleiben, przy swoim zwyczaiu zostać, zostawać. laßt uns unsere Gewohnheit halten, daß, daymy nam, niech trzymamy nasz zwyczay, aby. die Gewohnheit, haben sie vor Zeiten schon gehabt, iuż przed tym mieli oni ten zwyczay. nach der bösen Gewohnheit der Zeiten, według złego zwyczaiu tych czasow.

Gewohnt, zwyczayny, przywykły, nawykły, przyzwyczaiony; an etwas, do czego; an die Arbeit, do pracy przywykł, nawykł; an die Kälte, do zimna; etwas zu thun, do czynienia czego; zu geben, do dawania. er ist es so gewohnt, on tak przywykł, tak się przyzwyczaił, tak przyzwyczaiony iest. er ist nicht gewohnt, sich übel nachreden zu lassen, on nie zwyczayny iest, nie przyzwyczaił się pozwalać źle o sobie mowić.

Gewonnen, dobyty, nabyty, dostany, wygrany, zarobiony. *to co:* erobert, die gewonnene Stadt, dobyte, dostane miasto; als ein Gewinnst, iako to zysk zarobiony.

Geworben, naięty, przyięty, zaciągniony. die geworbene Armee, zaciągnione woysko. geworbene Soldaten, zaciągnieni, zwerbowani żołnierze.

Geworfen, rzucony, porzucony, co rzucono, ciśniony, ciskany, rzucany.

Gewünscht, życzony, czego życzono, pragniony, żądany, pożądany.

Gewürdiget, za godnego miany, uraczony; iako godny przyięty.

Gewürfelt, w kostkę robiony, w kostkę dany. *niby*; kostkowany. gewürfelter Boden, w kostkę dawana posadzka.

Gewürget, dławiony, zadławiony, duszony, uduszony, zaduszony.

Gewürme, *n.* robactwo, gad, robaki, gadzina, owad.

Gewürmelt, wysadzony. gewürmelte Arbeit, wysadzana robota.

Gewürz, *n.* korzenie.

Gewürzkrämer, *m.* korzenny kramarz, co korzenie przedaie.

Gewürzladen, *m.* korzenny kram, korzenna kramnica. *korzenna.*

Gewürzt, korzenny, korzeniami przyprawiony, zaprawny.

Gewunden, kręty, kręcony. *obacz* winden.

Gewurzelt, wkorzeniony, zakorzeniony.

Geyer, *m.* Sęp; Vogel, ptak. der Geyer hat mehr Leutseligkeit, Sęp ma więcey ludzkości. vom Geyer, sępowy.

Gex, Zeksa, Landschaft in Frankreich, krainka we Francyi.

Gezähmt,

Gezähmt, uśmierzony, poſkromiony, uieżdżony, chowany.
Gezänk, n. zwada, ſpor, zwadka, wadzenie ſię, ſprzeczanie ſię.
Gezäumt, zauzdany, ochełznany, zahełznany, ktoremu wędzidło w pyſk włożono.
Gezahlt, płacony, zapłacony; wypłacony. *obacz:* zahlen.
Gezehend, dzieſiąty, dzieſiątkowy.
Gezählt, rachowany, porachowany, zrachowany, liczony, policzony, zliczony.
Gezeichnet, znaczony, naznaczony, poznaczony, piętnowany, cychowany.
Gezeigt, pokazany, ukazany, pokazywany, ukazywany.
Gezelt, n. namiot; prächtig auszieren, wſpaniale namiot, wyſtroić, przybrać; = aufſchlagen, daß man überall ſehen kann, rozbić tak namiot, ażeby wſzędzie można go było widzieć. das Gezelt aufgeſchlagen, am Ufer, na brzegi rozbić namiot. vor dem Gezelt, przed namiotem. in dem Gezelte bleiben, w namiocie zoſtać. das Gezelt wieder wegnehmen, namiot znowu zwinąć, zebrać.
Gezeug, n. materyia, z wełny, etc.
Gezeuget, zrodzony, urodzony, zpłodzony. *obacz:* Zeugen.
Geziemen ſich, godzić ſię, zdobić, przyſtać, przyſtoić. thun, was ſich nicht geziemet, czynić co ſię nie godzi, co nie przyſtoi, co nie zdobi. es gezieme ſich nicht, daß etwas daran fehle, nie przyſtoi aby co na tym zbywało. es geziemt ſich wichtigere Exempel, zu gebrauchen, przyſtoi ważnieyſzych przykładow zażywać. das geziemet ihm, to mu przyſtoi, to go zdobi. es geziemet ſich, alſo zu machen, zdobi tak czynić, przyſtoi tak czynić. es geziemt euch dieſen abzuhelfen, zdobi was temu złemu poradzić; to złe znieść. = vieles vorher zu thun, wiele pierwey po czynić. es geziemet ſich, daß er ſelbſt gut ſey, przyſtoi, aby on ſam był dobrym. = alſo mit Mitbürgern umzugehen, przyſtoi tak ſię ze ſpołobywatelami obchodzić. du haſt ihnen, wie es ſich geziemet, widerſtanden, tyś ſię im, iak przyſtało, oparł, co by mnie zdobiło uczynić. einem, co by komu przyſtało czynić.
Geziement, przyzwoity, przyſtoyny, zdobiący; co przyſtoi, co przyzwoito.
Gezierte, ſtroy, ubior, ſtroienie, ubieranie, przybieranie.
Geziert, przyozdobiony, przyſtroiony, wyſtroiony, przybrany, ubrany.
Gezimmert, cioſany, cieſany, ocieſany, ocioſany, po cieſielſku.
Geziſche, n. ſyk, ſyczenie, iak gdy wąż ſyczy.
Geziſchle, n. ſzmyr, ſzemranie, ſzemrzenie.
Gezogen, ciągniony, ciągnięty, prowadzony; co ciągnięto, prowadzono.
Gezüchtiget, wykorczony, wykarany, ukarany, wychłoſtany.
Gezuckert, pocukrowany, ocukrowany, z cukrem, cukrem przyprawiony.
Gezuckt, ruſzany, podnoſzony w gorę, konwulſyami miotany, rzucany.
Gezupft, targany, ſzczypany.
Gezweifelt, zwątpiony, powątpiwany, o ktorym wątpiono.
Gezwickt, ſzczypany, uſzczypniony, targany, urwany.
Gezwirnt, na nici zrobiony, albo z nici zrobiony, kręcony.
Gezwölft, dwanaście liczba.
Gezwungen, przymuſzony, przyciśniony, przyniewolony; przyſilony, ſilony; redet er von ſich, przymuſzony mowi on ſobie. thut einen gezwungener Weiſe nichts, przyniewolony mądry człowiek nic nie czyni; das iſt: z przyniewolenia. 2) *znaczy:* wytworny, przeſadzony, z przyſadą. allzuſehr gekünſtelt, gezwungene Rede, przymuſzona mowa. das iſt: wytworna, przeſadzona, z przyſadą, nie naturalna mowa; Weiſe, Art, ſpoſob, kſztałt; in Worten, w słowach.
Gezwungen, *adv.* poniewoli, z muſu, z przymuſzenia, z przyſilenia. etwas thun, co czynić. geſchehen ſeyn, ſtało ſię. gezwungen annehmen, po niewoli przyiąć.
Ghör, Gera, Stadt in Oberiſſel, miaſto, ziemia nad iſalą rzeką, w Holenderſkimkraiu.
Gibichenſtein, Gibichenſztein, Schloß bey Halle, zamek pod Halą; von oder dazu gehörig, z tego mieyſca, albo do niego należący, Gibichenſzteński.
Gibletto, Zybleta, Stadt in Syrien, miaſto w Syryi.
Gibraltar, żybraltar, Stadt in Spanien, miaſto obronne w Hiſzpanii.
Gicheln, chychotać, lachen, śmiać ſię pokątnie, *niby* po cichu, a słychać.
Gicht, f. łamanie po członkach. reiſſen in den Gliedern, darcie w członkach; haben, mieć; an den Händen, w rękach, chiragra; an den Füſſen, podagra.

gra. der die Gicht hat, ktory ma łamanie, darcie, po członkach, w członkach.
Gichtbrüchig, paralityk, paraliżem zarażony, porwany.
Gichtrübe, f. ein Gewächs, krzew, piwonia, ziele y kwiat; *także*, wino białe.
Gickern, lachen, śmiać się, chychotać.
Gickern, das, n. śmianie się, chychotanie.
Gickerer, m. śmieszek.
Gideon, ein Mannsnamen, Gedeon, imie męszczyzny.
Giebel, m. wierzch, wierzchołek; vorderer, przedni, z przodku, na przodku. Spitze des Giebels, kończystość, sam grzbiet wierzchu; szczyt, u budynku.
Giebelfeld, n. tympan, *czyli* daszek troykątny na de drzwiami; lub nad oknami.
Giebelseite, f. facyata, przednia strona budynku.
Giebelicht, szczytowaty, ze szczytem u gory.
Giebsen, piszczeć, wie die jungen Vögel, iak młode ptaszęta; schwerlich Athemholen, ciężko oddychać. er giebset nur noch, ieszcze co tylko piszczy, duch w garle.
Giehun, Fluß in Asien, Gihun, rzeka w Azyi; *poł.* Oxus.
Gien, Stadt in Frankreich, Ziena, miasto we Francyi.
Giengen, Reichsstadt in Schwaben, Gingena, cesarskie miasto w Szwabii.
Gießbach, m. potok z nawalnicą.
Gießbecken, n. miednica; do zlewania wody, *zwłaszcza* przy umywaniu.
Gießen, lać, nalewać, auf etwas, na co; einem Wasser auf die Hände, lać komu wodę na ręce, nalewać komu na ręce wody. um etwas herum gießen, w koło czego lać, oblewać co w koło. in andere Gefäße gießen, w insze naczynia, przelać, przelewać. *znaczy*: schmelzen, odlewać; *toż samo Polskie*, lać; Statuen von Silber, posągi, osoby ze srebra.
Gießen, das, n. lanie, polewanie; das Schmelzen, odlewanie, odlanie, topienie; des Bleyes, ołowiu; des Erztes, miedzi; des Goldes, złota.
Giessen, eine Stadt in Ober-Hessen, Giessena, Giessa, miasto w wyżniey Hassyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; Giesseński.

Gießer, m. topnik, odlewnik, kruszcoley; *toż samo*, co, Schmelzer.
Gießfaß, n. naczynie do nalewania wody, na co, na ręce.
Gießkanne, f. nalewka, do nalewania wody, na umycie.
Gießrinne, f. Gosse, rynna, do zlewania, lub wylewania; in einer Küche, w kuchni; in einer Badstube, w izbie kąpielney.
Gießung, f. lanie, odlewanie, odlanie, topienie.
Gifhorn, eine Stadt im Lüneburgischen, Gifhorna, miasto w Luneburskim.
Gift, m. trucizna; schneller und hefftiger, der einen so fort tödtet, prędka y tęga, ktora kogo zaraz zabiia; langsamer, wolna, powolna. einen mit Gift aus dem Wege räumen, trucizną kogo z drogi uprzątnąć, *to iest*, zabić. einem Gift im Brode geben, komu trucizny w chlebie zadać. Gift nehmen, trucizny się napić; trucizny zażyć; von selbst, dobrowolny; einem nicht so wohl eingeben, als eingießen, komu nie tak dać trucizny, iak wlać truciznę; sich gar gelindes bedienen, wolney nie tęgiey trucizny zażyć. das Gift mischen, truciznę zrobić; truciznę zmięszać. Gewalt des Giftes, moc trucizny. Geschwindigkeit desselben, einen ums Leben zu bringen, prędkość trucizny do odięcia komu życia, do zgładzenia z tego świata. Büchse mit Gifte, puszka z trucizną. die Degen mit Gifte bestreichen, pałasze, szpady, kordy, trucizną nasmarować, napuścić. Gift aussaugen, truciznę wyssać. einem mit Gifte nachstellen, trucizną na kogo zachodzić. die Wirkung des Giftes verhindern, mocy, skutkowaniu, robieniu, trucizny przeszkodzić; auflösen, zum Trinken bequem machen, rozpuścić truciznę, y do wypicia wygodną uczynić, przygotować; ins Essen und Trinken thun, trucizny w iedzenie y w napoy włożyć. einem einen langsamen Gift beybringen, komu wolney y nietęgiey trucizny zadać. das Gift wirket, trucizna skutkuie, robi, *operuie*; ist keiner schädlicher, żadney szkodliwszey trucizny nie masz. das Gift mischen, daß es so fort seine Wirkung thut, nagotować, zaprawić, *taką* truciznę, ktora, zaraz na tych miast swoie skutkowanie robi; auslassen wider einen, iad swoiey złości wywrzeć przeciwko komu; *za tym* Gift, znaczy *to co* gniew; złość; także *to co*: Schwulst

Schimpfreden, beſztanie, zelżywe słowa, *to co:* Verleumdung, ſzkalowanie, potwarzanie, *a ieſzcze właściwiey* złorzeczenie. dem Gifte widerſtehend, przeciwne co truciznie. Gegengift, *antidotum*, lekarſtwo na truciznę, lekarſtwo przeciwko truciznie; Buch, das ſolche Medicamente in ſich hält, kſiążka, ktora na takowe lekarſtwa w ſobie zawiera. mit Gift vergeben, otruć, trucizny zadać, trucizną zgładzić. mit Gift vermiſchter Biſſen, Trunk, trucizną zaprawny kąſek, napoy. Gift und Galle ſpeyen, iad y żołć wywrzeć, wyrzucić; łaiąc, chałaſuiąc wygniewać ſię.

Gift, *f. to co* Gabe, dar, darunek, upominek, podarunek.

Giftarzney, *f.* lekarſtwo przeciwko truciznie, ſpoſob na truciznę; *to co* Arzney wider den Gift.

Gifthändler, *m.* ten co trucizny przedaie, trucizną kupczy.

Giftig, iadowity, otruty, *to ieſt*, truciznę w ſobie maiący. giftige Otter, iadowita iaſzczurka. giftige Schlangen, iadowite węże; *także to co:* mit Gift vermiſcht, trucizną zaprawny, albo iadem napuſzczony; von der Peſt inficirt, powietrzem zarażony, ktory ſię powietrzem zaraził; *to co* anſteckend, zaraźliwy, als eine Krankheit, iako to choroba iaka; *także to co:* bös, ſchlimm, als eine Zunge, złośliwy, zły; iako to ięzyk. giftige Zunge, iadowity ięzyk; *także to co* zornig, gniewliwy; giftiger Menſch, gniewliwy człowiek; *także to co:* verleumderiſch, złorzeczący, złorzeczliwy, potwarca; *także to co:* neidiſch, zazdroſny; *to co* boshaft, niepodściwy, niezbożny; voll Galle, pełny żołci, voll Gift, Verbitterung, pełny iadu, goryczy, gorzkości.

Giftig, *adv.* iadowicie; ſpoſobem złośliwym, gniewliwie, złośliwie.

Gifttrunk, *m.* napoy z trucizną, kielich trucizną zaprawny.

Gilan, Provinz von Perſien, Gilan, Prowincyia w Perſyi.

Gilbicht, żułtawy, nie zupełnie żułty, płowo żołtawy.

Gilde, *f.* towarzyſtwo, społeczność, społeczeńſtwo, *kompania*.

Gilolo, eine Inſel in Aſien, Gilola, Wyſpa w Azyi.

Giloven, Stadt in Böhmen, Gilowo, miaſto w Czechach.

Giltig, ważny, popłacaiący, co popłaca, co idzie. eines abgehandelte Dinge für gültig erkennen, czyie poczynione ſprawy, za ważne uznać. gültiger Kauf, ważne kupno. gültiges Teſtament, ważny teſtament, ważna oſtatnia wola. das iſt nicht gültig, was mit Gewalt geſchehen iſt, to nie ważne ieſt, co ſię mocą y gwałtem ſtało. der Schluß ſoll gültig ſeyn, dekret ma być ważny, uchwała, ſkazń, ma być ważna. gültig ſeyn, być ważnym.

Gültigkeit, *f.* ważność, waga, ważenie, toż ſamo co ważność.

Gionevazzo, Stadt in Italien, Dzionewaco, miaſto we Włoſzech.

Gipfel, *m.* wierzchołek, ſam wierzchołek, oberſte Spitze, naywyżſzy koniec wierzchołku; der Bäume, drzew; freſſen das Vieh ab, bydło ſame wierzchołki pożera; abhauen, wierzchołki pościnać, poucinać. der Gipfel geht aus der Mitten des Baums hervor, wierzchołek wychodzi z pośrżodku drzewa; eines Berges, gòry; Thurms, wieży; Hauſes, domu; Höhe, wyſokość; oberſter Theil, naywyżſza część; höchſte Spitze, Stufe, naywyżſzy koniec, koniuſzek, oſtatnia końcżyſtość, iakiey wyſokości, *czyli*, czego wyſokiego. höchſter Gipfel der Ehren, naywyżſzy wierzchł honorow y godności.

Gips, *m.* gips, gatunek kamienia kruchego y na tafelki ſię łupiącego, ſe Gyps.

Girona, Stadt in Spanien, Girona, miaſto w Hiſzpanii.

Girren, turczeć, gruchotać, als wie eine Taube, iako gołąb, ięczeć, als wie eine Turteltaube, iako ſynogarlica ięczy.

Giſchen, ſzumować, pianę po wierzchu zbierać, ſzumowiny zdeymować.

Gitter, *n.* balaſy, kraty, ſzranki; vor Fenſter, przed oknami; rama malarſka na kratki czworścienne podzielona; womit die Maler vom großen ins kleine und vom kleinen ins große abcopiren, na ktorey, malarze, co z wielkiego na małe, y z małego na wielkie przemaluią; *także:* Gitter oder eiſerne Stange, die vor einem Kamine iſt, krata, albo żelazne pręty, przy kuminie, damit die Kinder ſich nicht verbrennen, aby ſię dzieci nie popaliły.

Gitterfenſter, *f.* kraty okienne, u okien.

Gitterſtange, *f.* pręt, balas.

Gitterwerk, *n.* krata. mit Gittern verſehen, kratami opatrzyć. gitterweiſe gemachte

machte Bögen über einem Spaziergange, sklepiony wierzch w kratkę, nad iaką ulicą do przechodzenia się iak bywa po ogrodach.

Giula, Stadt in Ungarn, Zula, albo Julia, miasto w Węgrach.

Glacis, *n.* zastawa, Brustwehr des bedeckten Weges an einer Festung, zastawa zasłonioney drogi, w szańcu.

Glanz, *m.* iasność, glanc, *potym to co* Ansehen, Pracht, co powaga, okazałość, lustr; der da schimmert, funkelt, co się połyskuie, iskrzy; *potym to co* Lebhaftigkeit, żywość; *to co* Schein, Licht, świecenie, światło; der polirten Sachen, polerowanych y gładzonych rzeczy polor, świecąca się gładkość, iasne wygładzenie; starker Wiederschein, mocne odbiianie się światła, płomienistość; *to co* Strahl, Blick, promień; *to co* Vortrefflichkeit, zacność, przedniość, wyśmienitość; der Waaren oder Edelgesteine, towarow albo drogich kamieni; der Perle, pereł; den man dem Tuche und Hüthen giebt, iasność ktora na suknie, y na kapluszach bywa dawana; *także:* glänzender Kreis um die Köpfe der Heiligen, koło iasne około głow świętych na obrazach. den Glanz geben, dać glanc, lustr; dodać światła, iasności. einen Glanz haben, mieć glans, iasności. den Glanz benehmen, glans, iasność odiąć, zgubić; *także to co*, den Ruhm verdunkeln, czyią sławę, głośne y iasne imie, przyćmić, przyciemnić. den Glanz verlieren, iasność, polor, zgubić, ztracić. dieser Stein hat den Glanz verloren, ten kamień światło, iasność stracił. den Glanz seiner Geburt durch die Tugend erhöhen, iasność swoiego urodzenia cnotą podwyższyć.

Glänzen, świecić się, iaśnieć, błyszczyć się; allezeit für sich selbst, zawsze się sam przez się świecić, *to iest*, swoie własne mieć światło; die Degen, pałasze, szpady się błyszczą; wie Feuer, iak ogień się błyszczeć; wie Gold, iak złoto się świecić. es ist nicht alles Gold was glänzet, nie wszystko złoto, co się świeci.

Glänzen, das, *n.* świecenie, iaśnienie, błyszczenie się.

Glänzend, iaśnieiący, świecący. glänzende Sonne, iaśnieiące, świecące słońce. glänzende Weisse, iaśnieiąca, świecąca, połyskuiąca się, błyszcząca się białość, *pol.* candor.

Glänzend, *adv.* iasno, świecąco, iaśnieiąco, błyszcząco, połyskuiąco.

Glänzung, *f.* iaśnienie, świecenie, błyszczenie, połyskiwanie, się.

Glas, *n.* szkło; samo w sobie, *potym* gläsernes Geschirr, szklane naczynie; daraus man trinkt, z ktorego piią; *także*, Glas vor einer Sackuhr, szkło przed zegarem; vor einem Bilde, przed obrazem; das auf beyden Seiten erhaben, geschliffen, ktore z obudwoch stron iest polerowane, gładzone, szlufowane. Apothekerglas, szkło aptekarskie. gläserne Flasche, szklane flasze. Glas, sklenica, szklanka, kielich, łampeczka.

Gläsern, szklany. gläserne Gefäße, szklane naczynia.

Gläschen, *n.* szkiełko, szklanka, szklaneczka, kieliszek, kieliszeczek; małe iakie szklane naczynko.

Glästen, gładzić, polerować, gładkość, polor dawać.

Glästen, das, *n.* gładzenie, polerowanie, gładkości, poloru dawanie.

Glatschicht, *adj.* gadatliwy, szczebiotliwy, *papla*, *baia*, plotka.

Glätte, *f.* gładkość, śliskość. 2) *znaczy:* gleyta, albo szkło, wie sie die Töpfer und andere brauchen, iakiey gancarze do polewania garkow, y inni zażywaią.

Glätten, gładzić, wygładzać, das Papier mit einem Zahne, papir zębem gładzić; etwas mit etwas, co czym gładzić.

Glätten, das, *n.* gładzenie, wygładzanie, wygładzenie, *gładkowanie.*

Glättung, *f.* gładzenie, wygładzenie, wygładzanie, gładkowanie.

Glättzahn, *m.* ząb do gładzenia, do wygładzenia, do gładkowania.

Gläubig, wierny, dobrą wiarę maiący.

Gläubiger, *m.* powierzyciel; pożyczyciel; *kreditor:* dem man schuldig ist, ktoremu, co kto winien. *znaczy:* der den rechten Glauben hat, ktory ma dobrą wiarę prawdziwą, wierny.

Glaris, eine Stadt in der Schweiz, Glarysa, miasto w Szwaycaryi, razem y Kanton.

Glasco, Stadt in Schottland, Glasko, miasto w Szkocyi.

Glaser, *m.* szklarz, błoniarz, okiennik, co okna szklane robi.

Glasfenster, *n.* tafla, szyba szklana w oknie.

Glasgeschirr, *n.* szklane naczynie, szklany statek, szkło, *ogołem mowiąc.*

Glas-

Glashütte, *f.* huta szklana, *po słowiańsku*, szklenno.
Glasmacher, *m.* szklennik, szkłorob, szkłodęć, bo dmie szkło z popiołu roztopionego.
Glasmacherkunst, *f.* szklarstwo, szkleństwo, szkła robienia, dęcia, sztuka.
Glasmaler, *m.* na-szkle-malarz.
Glasmalerkunst, *f.* na-szkle-malarstwo, sztuka malowania na szkle.
Glasscheibe, *f.* szyba szklana, okrągła lub okrągława.
Glasten, połyskiwać się, świecić się, s. glänzen.
Glasuren, glasiren, pokostować, pod pokost dawać; mit Firniß anstreichen, pokostem pociągnąć, pokost dać po wierzchu. irdene Gefäße glasiren, gliniane naczynie pokostować; szkłem oblać, wie die Töpfer machen, iak gancarze robią.
Glasur, *f.* pokost, *to co* Firniß, *potym* Schmelzwerk, emalia. blaue Glasur der Töpfer, modry pokost gancarski.
Glasurarbeit, *f.* pokostowa robota, pokostowanie.
Glasurt, pokostowanie, pod pokost dany, polewany.
Glatscher, *m.* gaduła, gadacz, bardzo gadatliwy człowiek.
Glatt, gładki, ohne Haare, bez włosow, bez sierci. glatt gemacht, gładzony; gładkim uczyniony; mit dem Glättzahne, zębem do gładzenia. *znaczy*, podchlebny, schmeichelnd, glatte Worte, gładkie y podchlebne słowa; einem geben, gładkiemi y podchlebnemi słowami do kogo mowić. mit glatten Worten etwas erhalten, gładkiemi y podchlebnemi słowami co uprosić, otrzymać; heraus bringen, wyprosić. der glatte Worte giebt, ktory gładkie y podchlebne słowa mowi; gładko, podchlebno mowiący, nazywa się.
Glatticht, śliski, na ktorym się ślizgać, można. glattichter Weg, śliska droga.
Glatze, *f.* kahler Kopf, gładko łysa głowa, świecąco łysy łep.
Glatzicht, iasno gładki, świecąco gładki, świecąco-gładko-łysy.
Glatzkopf, *m.* łysa głowa, goły bez włosow łep.
Glaubbrüchig, *adj.* wiarołomny, wiarołomca, wiary nie dotrzymuiący.
Glaube, *m.* wiara; guter, dobra; gewisser, pewna; gemeiner, pospolita; besonderer und ungemeiner, osobliwa y nie pospolita; sehr großer, bardzo wielka; wundersamer, dziwna, cudowna; sehr herrlicher, bardzo przednia; schlechter, schlimmer, zła, nie dobra, ladaiaka; unverletzlicher, nieskażytelna, nieskażona, nie naruszona, und heiliger, y święta; unbeständiger, niestateczna; unsicherer, niebezpieczna; kleiner, mała; gebrochener, złamana, przełamana, nie dotrzymana; verkehrter, przekręcona; menschlicher, ludzka. einem den Glauben zustellen, mieć, dawać, komu wiarę; halten, dotrzymać, dotrzymywać komu wiary. den Glauben brechen, wiarę złamać, łamać, połamać; übertreten, przestąpić, przestępować; verlieren, stracić. den Glauben schwächen, osłabić. den Glauben nicht mehr zustellen, wiary więcey nie dawać. auf meinen Glauben, na moię wiarę, na moie słowo. auf deinen guten Glauben will ich es senden, na twoią podściwą wiarę zechcę to posłać. auf seinen guten Glauben versprechen, na swoię podściwą y dobrą wiarę przyobiecać; der einem in die Hand kommt, doświadczenie, wiara doświadczona, ktora *niby* do rąk przyszła.
Glauben, wierzyć, uwierzyć, etwas bald, co prędko, zaraz, w krotce, uwierzyć; leicht, łatwo, snadno bez trudności wierzyć; feste, mocno; gänzlich, wcale; alberner Weise, głupim sposobem, głupie; unbedachtsam, nie ostrożnie, nie uważnie; alles mit einer abergläubischen Bekümmerniß, wszystko wierzyć z iakąś zabobonną troskliwością. von einem glauben, o kim wierzyć. ich höre nicht auf, glaube mir, an dich zu denken, ia nie przestaię, wierz mi, o tobie myśleć; eine Sache unbekannten Knechten, wierzyć iaką rzecz nieznaiomym ludziom. mag es ein andrer glauben, niech to kto inszy wierzy, nie ia. ich kann das nicht glauben, ia tego nie mogę wierzyć. einem glauben, wierzyć komu, dawać wiarę komu. etwas glauben, wierzyć co, wierzyć czemu, dać, dawać wiarę czemu. etwas nicht leicht glauben, nie łatwo czemu wierzyć, uwierzyć. eher zu glauben seyn, prędszym być do wierzenia, do wiary, co prędze iest, do uwierzenia. einem nicht glauben, komu nie wierzyć. der leicht das Aergste glaubt, ktory łatwo, co naygorszego wierzy. Sache, die nicht zu glauben, rzeczy, ktorey wierzyć nie trzeba. etwas ganz gewiß glauben, co wcale za pewne wierzyć. wer glaubet dieses? kto

kto to wierzy? daß viele seyn werden, że wielu będzie. er hat es nicht glauben wollen, on tego niechciał wierzyć.

Glaubensarticel, *m.* artykuł wiary, artykuł do wierzenia.

Glaubensbekänntniß, *n.* wiary wyznanie, wiary wyznawanie.

Glaubensgenoß, *m.* wspolnik wiary, społecznik w wierze.

Glaubhaft, *adj.* godny wiary, godny uwierzenia.

Glaubhaftigkeit, *f.* do wiary podobieństwo, ale iefzcze nie sama prawda.

Glaublich, do wiary podobny. glaubliche Erzehlungen, relacyie, powieści podobne do wiary. kaum glaublich zu sagen, wymowić nie podobna. es ist nicht glaublich, daß, do wiary to iest nie podobna, że. es ist nicht glaublich, daß beyde betrogen werden, nie iest to podobna do wiary, aby obadwa byli oszukani y zwiedzieni. durch die Beredsamkeit ein Ding glaublich machen, przez wymowę uczynić rzecz podobną do wiary. glaublicher, podobnieyszy do wiary. glaublicher machen, podobnieyszym do wiary uczynić. nicht glaublich seyn, nie być podobnym do wiary.

Glaublich, *adv.* podobny do wiary, z podobieństwem do wiary.

Glaubwürdig, godny wiary, zasługuiący na wiarę.

Glauche, eine Stadt in Meissen, Glaucha, miasto w Misnii. von oder darzu gehörig, z Glauchy, albo do Glauchy należący, Glaucheński.

Glaz, eine Stadt in Böhmen, Glac, miasto w Czechach. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Glacki, Glaceński.

Gleich, podobny. ganz nicht gleich, wcale nie podobny, by naymniey nie podobny. ganz und gar gleich, wcale a wcale podobny. die Zähne sind den Saiten gleich, zęby podobne są stronom, albo, do stron. sich selbst gleich, podobny sobie samemu, *albo*, do siebie samego. die Rhodier sind den Atticis gleich, Rodyiowie, podobni są Ateniańom. der Sohn ist dem Vater gleich, Syn iest podobny do Oyca; der Wahrheit, podobny do prawdy. einem dem Gesichte nach, twarzą podobny do kogo. seines gleichen suchen, sobie podobnego szukać. die Natur sucht ihres gleichen, Natura szuka rzeczy podobnych sobie. die Menschen sind einander an der Gestalt gleich, ludzie są sobie w postaci podobni iedni do drugich. der Brief hat nichts, das einer Rede gleich sey, list nie ma nic takiego, co by do mowy było podobne. der Hund ist dem Wolfe gleich, pies iest podobny do wilka. die Sitten sind der Gestalt gleich, obyczaie są podobne do postaci, takie obyczaie, iaka postać. *znaczy*, rowny; im Geize wird ihm niemand gleich geachtet, w łakomstwie, nikogo rownego mu nie widzą. Rede, die den Sachen gleich, mowa, ktora rzeczom rowna iest. das Ende soll dem Anfange gleich seyn, koniec ma być rowny początkowi. gleiches mit gleichen vergelten, wet za wet oddać, piękne za nadobne. alles ist in diesem und jenem gleich gewesen, wszystko było w tym y w tamtym rowne. einige Dinge sind zwischen mir und ihm gleich, nie ktore rzeczy są między mną y nim rowne. gleiche Dienstgeflissenheiten, rowne przysługi, rowne w przysłużeniu się chęci. den andern an der Freyheit gleich seyn, innym być wolnością rownym. die Könige sind einander gleich, Krolowie są sobie rowni między sobą. gleiche Unverschämtheit, rowny niewstyd, rowna bezwstydność. gleiche Kühnheit, rowna śmiałość. einem im Gesichte gleich seyn, na twarzy być rownym komu; an Jahren, Zeiten, Größe, w latach, w czasach, być rownym, w wielkości. gleiche Weiten, rowne dalekości, rowne odległości. sie haben zu gleicher Zeit mit ihm gelebt, oni za rowno tegoż samego czasu z nim żyli. gleich an Theilen, rowny w częściach. gleiche Theilung an Beute, rowny podział zdobyczy. einem an Würden gleich seyn, być komu rownym w godności. einem an Thaten und Sitten nicht gleich seyn, nie być komu rownym w sprawach y obyczaiach. der mit einem gleiche Sitten hat, ktory z kim ma rowne obyczaie. gleiche Sitten thun viel zur Freundschaft, rowne obyczaie wiele pomagaią do przyiaźni. gleich und gleich gesellet sich gern, rowny z rownym prędko się ztowarzyszy.

Gleich, *adv.* rowno, rownie; etwas eintheilen, co podzielić; die Beute austheilen, zdobycz rozdzielić; das Recht sprechen, sprawiedliwość czynić. *znaczy także:* podobnie, podobnież;

ausgehen, sich endigen, wychodzić, kończyć się.
Gleich als, właśnie iakoby. was niemals geschehen, behaupten, gleich als ob es geschehen sey, co się nigdy nie stało, udawać, właśnie iak gdy by się stało. gleich als ob sie schon überwunden, właśnie iak gdy by iuż zwyciężyli. ich will die Sache so vorstellen, gleich als ob sie gethan worden, rzecz tak przełożę, tak opowiem właśnie iak gdy by się stała. gleich als wenn sie ihre Tochter wäre, właśnie iak gdy by iey corka była. gleich als ob um das Reich gefochten werde, właśnie iak gdy by o krolestwo woiowano. gleich als wenn er Bürgermeister wäre, właśnie iak gdy by Burmistrzem, Prezydentem mieyskim był.
Gleich also, tak też, podobnież, zarowno, podobnym że sposobem.
Gleich beschaffen, podobny; podobnie urodzony; uformowany.
Gleich daher, z tegoż samego mieysca.
Gleich durch, zarowno, empfinden, poczuć, czuć; nicht leiden wollen, niechcieć za rowno cierpieć.
Gleichen, rownać, rownać się; gleich seyn, rownym być; einem am Gemüthe, rownać kogo umysłem, rownym komu być umysłem; am Leibe, wzrostem, ogromnością ciała.
Gleicher gestalt, rownym sposobem, wirst du nun auch den Freund bitten, będziesz teraz nawet przyiaciela prosił. *znaczy: także też*, ich habe den Gabinium also bald fordern lassen, hernach wurde gleicher gestalt auch der Statilius gefordert, kazałem zaraz Gabiniusza przyzwać, potym także też Statilius był przyzwany; der Saturnus ist gleicher gestalt von dem Sohne gebunden worden, Saturnus także też był od Syna związanym.
Gleich-ewig, rowno-wieczny, rowno-wiekuisty.
Gleich-Ewigkeit, *f.* rowno-wieczność, rowno-wiekuistość.
Gleichfällig, zarowny.
Gleichfalls, podobnież, zarowno; *to co*, gleichergestalt.
Gleichfarbig, rowney farby, rownego, iednegoż, tegoż samego, koloru.
Gleichförmig, formą rowny, podobny. gleichförmig machen, podobnym że uformować, podobnąż formą urobić, znaczy także, iednakowy.
Gleichförmigkeit, *f.* iednakowość, iednostayność, w formie rowność.
Gleichgelten, za iedno uczynić, rowno ważyć, rowno popłacać.
Gleichgeltung, *f.* za iedno uczynienie, wszystko iedno, rowno ważenie.
Gleichgemacht, rownany, zrownany, wyrownany, porownany.
Gleichgesinnet, rownomyślny, iednomyślny, zgodny, seyn, iednomyślnym, rownomyślnym, zgodnym być; mit einem, iednomyśleć z kim, rozumieć się z kim. gegen alle gleichgesinnt seyn, ku wszystkim być iedno myślnym, iedney myśli.
Gleichgestaltet, iednakowo ukształtowany, *iedno formny*.
Gleichgetheilt, rowno-dzielony, rowno-podzielony; na rowne części.
Gleichgewicht, *n.* rowno-waga, rowna waga, iedna drugiey nie przeważa.
Gleichgültig, iedno wszystko czyniący, wynoszący, oboiętny; das weder gut noch böse, co ani złego, ani dobrego. sich gleichgültig erweisen, obiętnym obostronnym się pokazać, czynić.
Gleichgültigkeit, *f.* oboiętność, obostronność, *albo*, bezstronność, wszystko-iedność; da man weder frölich, noch betrübt über etwas ist, gdy kto ani wesoły ani smutny iest z czego, das ist eigentlich, oboiętność, und wszystko-iedność.
Gleichhalten, rownać, za rowne trzymać, rownym czynić, etwas dem andern, co drugiemu, iedno drugiemu, iedno do drugiego przyrownywać.
Gleichhaltung, *f.* rownanie, przyrownywanie, za rowne trzymanie; przyrownanie.
Gleichheit, *f.* podobieństwo, in den Beschaffenheiten oder Eigenschaften, podobieństwo, w przymiotach lub w własnościach; besondere, osobliwe; sehr große, nader wielkie; gegen einander wzaiemne. die Gleichheit findet sich zwischen euch und ihnen, podobieństwo znayduie się między wami y niemi. sie haben die Gleichheit mit einander, oni maią podobieństwo wzaiemne między sobą. eine Gleichheit mit weisen Leuten haben, podobieństwo mieć y pozor mądrych ludzi. die Gleichheit der Studien hat große Kraft die Freundschaft zu stiften, podobieństwo nauk ma wielką moc do założenia y ugruntowania przyiaźni; in der Größe, Nachdruck und dergleichen, w wielkości, w wadze y ciężeniu, y w tym podobnych, Gleichheit, *znaczy*, rowność. Dinge auf eine gleiche Größe setzen,

ſetzen, rzeczy rowność poczynić, rzeczy w rowności położyć, poſtawić; in Fällung der Urtheile, w przypadku oſądzenia; *także mowi ſię:* rowność. die Gleichheit iſt in den bürgerlichen Dingen, rowność ieſt w obywatelnych rzeczach; in Eintheilung, w podziale, *także*, rowność, des Rechts, rowność praw; des ganzen Lebens, całego życia, *ale tu mowi ſię lepiey:* iednoſtayność całego życia; der Rede, rowno y iednoſtayność mowy. die Gleichheit iſt rühmlich in dem ganzen Leben, iednoſtayność y rowność ieſt chwalebna w całym życiu; *znaczy także niby obraz*, die Gleichheit ſeiner Zeiten ſehen, obraz ſwoich czaſow widzieć, *to ieſt*, rowne czaſy ſwoim czaſom. *znaczy to co:* Ebene, rownia, rownina; des Feldes, pola, *to co*, płaſzczyzna. die Gleichheit des Tages und Nachts, porownanie dnia z nocą; *Aequinoctium*, herbſtliche, ieſienne; im Frühlinge, na wioſnę.

Gleichjährig, rowienny, rownych lat, rowno letni, rowiennik; mit einem, z kim; mit vielen ſeyn, rowiennikiem, rownych lat, rownego wieku być z wielu.

Gleichlauten, zgadzać ſię w głoſie, w dźwięku, w dzwonieniu.

Gleichlautend, zgodny w głoſie; zgodno brzmiący, *zgodnodzwonny*.

Gleichlautung, *f.* zgodny głos, zgodne brząkanie, zgodne brzmienie.

Gleichmachen, den Qualitäten nach, co do iakości, podobne, podobnym, uczynić; etwas einem, co czemu; gerade machen, proſte, proſtym uczynić, proſtować, wyproſtować. die Höhe des Berges mit etwas gleich machen, wyſokość góry z czym zrownać; eine Stadt der Erde, miaſto z ziemią zrownać. alles einander nach ſeiner Willkühr, wſzyſtko poſpołu rownać, według ſwoiego upodobania; znaczy także: erſetzen, nadgrodzić, odsłużyć, odwdzięczyć; einem ſeine Wohlthat, komu iego dobrodzieyſtwo odsłużyć.

Gleichmachen, das, *n.* rownanie, porownanie, zrownanie, rowności czynienie.

Gleichmachung, *f.* przyrownanie, porownanie, porownywanie.

Gleichmüthig, rownomyślny, rownego umysłu, rowney myśli.

Gleichmüthigkeit, *f.* rownomyślność, umysłu rowność, iednakowość.

Gleichniß, *n.* podobieńſtwo; iſt unrecht, wenn es einigermaßen ungleich iſt, nie dobre ieſt, gdy ieſt nie iakim ſpoſobem nie rowne. die Beweisgründe von dem Gleichniſſe hernehmen, dowody brać od podobieńſtwa. auch erdichtete Exempel dienen zu Gleichniſſen, nawet zmyślone przykłady służą do podobieńſtwa; *znaczy także:* przyrownanie.

Gleichnißweiſe, na podobieńſtwo, przez przyrownanie.

Gleichrichten, rowno proſtować, etwas, co, wyproſtować.

Gleichſam, iakoby, mit blutigen Tropfen, iakoby krwawemi kroplami; ſpielend zu Ehren gelangen, niby igraiąc, doſtąpić godności, urzędow.

Gleichſchätzen, rowno ſzacować; etwas einem andern Dinge, co z drugą iaką rzeczą; ſich den geringen Leuten, ſzacować ſię rowno z podłemi ludzmi.

Gleichſchätzen, das, *n.* rowno ſzacowanie, rowny ſzacunek.

Gleichſchätzig, co można rowno ſzacować z czym inſzym, rowno ſzacowny.

Gleichſchlagen, rozbić rowno, rozklepać rowno; mit dem Schlägel, młotkiem, tłukiem, babą.

Gleichſeitig, rowno boczny, rownościenny, z rownemi bokami, ścianami; Triangel, troykąt.

Gleich ſo, rownym że ſpoſobem, zarowno, tym też ſpoſobem.

Gleich ſo viel, zarowno tak wiele, tyleż, Jahre leben, zarowno tak wiele, tyleż lat żyć. mit gleich ſo viel Worten überſetzen, zarowno w tak wielu słowach przetłomaczyć, tyleż słowami przełożyć. gleich ſo viel eines Gewogenheit achten, als ſeine Treue, tyle ſobie ważyć czyią przychylność ile ſwoię wierność; iſt dem Volke zu geben, tyleż trzeba ludowi pozwolić. gleich ſo viel nehmen, als, zarowno tak wiele, tyle wziąć, iak.

Gleichſtellen, rownać, ſich gleichſtellen, ſtoſować ſię do kogo, do iego obyczaiow; *co mowią akomodawać* ſię komu.

Gleichſtellung, *f.* rownanie ſtoſowanie ſię do czyiey woli, do czyich ſpraw.

Gleichſtimmig, iednakowego głoſu, albo zgodnego głoſu.

Gleichſtimmig, *adv.* iednakowym głoſem, zgodnym głoſem, zgodnie, ſtroionie.

Gleichtheilen, rowno dzielić, na rowne części dzielić.
Gleichviel, tyleż, achten, Leben und Tod, szacować życie y śmierć.
Gleichung, *f.* przyrownanie, przypodobanie, przystosowanie.
Gleich weit, rowno-odległy, rowno-daleki.
Gleich werden, podobnym się stać. *to go*, eben werden, rownym, płaskim stać się, robić się, zrobić się.
Gleichwichtig, rowney wagi, rowno ważny, rownie ważący. gleichwichtiger Beweis, rowno ważny dowod.
Gleichwichtigkeit, *f.* rowno ważność; rowne ważenie.
Gleichwie, zarownie iako, die Steuerleute die Stürme, also können sie den Unfall des Glücks aushalten, iak styrnicy nawałność, tak oni mogą cios szczęścia wytrzymać. gleichwie du gewünschet hast, also ist es, iak żądałeś, tak iest.
Gleichwohl, przecie, iednak, atoli. die Sache stund gut, gleichwohl wollten die Bürgermeister nicht daran, rzecz działa się dobrze, Konsulowie iednak ociągali się. es hat mich nicht wenig bewegt, gleichwohl habe ich es nicht geglaubt, nie mało byłem poruszony; iednak temu nie wierzyłem. gleichwohl ist dessen Tod darauf erfolget, przecie iego śmierć za tym nastąpiła. gleichwohl hat man eine Stimme bald darauf gehöret, przecież w krotce potym głos iakiś słyszano.
Gleich zu, prosto, prosto zaraz, nach der Armee gehen, do woyska iść.
Gleis, *n.* koley, Wagengleis, wozowa koley. aus dem Gleise fahren, z koley wyiechać, wybiec.
Gleissen, lśnąć się, von Salbe, od maści; als mit Salbe gestrichen, iak gdy by maścią wysmarowane.
Gleißner, *m.* zmyślony, zmyślacz, udawca, ten co zmyśla, co udaie.
Gleißnerinn, *f.* zmyślona, zmyślaczka, udanka, ta co zmyśla, udaie.
Gleißnerey, *f.* zmyślanie, zmyślenie, udanie, udawanie.
Gleit, *n.* assystencyia, poczet przyiacioł, ludzi assystuiących.
Gleiten, ślizgać się, mit dem Fuße ausfahren, nogą iechać; nogami się ślizgać. er gleitete auf den schlüpfrigen Steinen, ślizgał się po śliskich kamieniach. gleiten und fallen, ślizgać się y upaść, wywrocić się.

Glied, *n.* członek, Theil des Leibes u. d. g. cząstka ciała, y innych rzeczy; menschliches, ludzki; schwaches, słaby; kleines, mały; geschwollenes, nabrzmiały, zdęty; starkes, mocny; gesundes, zdrowy; Zusammenfügung derselben, spoienie członkow. die Glieder haben wieder einige Kraft bekommen, członki znowu nabyły nieiakiey mocy. geschickte und gesunde Glieder, składne y zdrowe członki. mit allen Gliedern erzittern, wszystkiemi członkami drzeć. einem alle Glieder mit einem Stecken entzwey schlagen, komu wszystkie członki lagą poprzetrącać. Einrichtung der Glieder, ułożenie członkow. *znaczy:* szereg, glit; einer Compagnie, iakiey kompanii, horągwi; regimentu. die Glieder öffnen, szeregi, glity, rozciągnąć, *niby*, otworzyć. mit geschlossenen Gliedern den Feind empfangen, ze ściśnionemi, tęgoześlusowanemi szeregami nieprzyiaciela przyiąć. in geschlossenen Gliedern stehen, w ściśnionych, w ślusowanych szeregach, glitach, stać; damit auseinander rücken, szeregi rozpuścić. *znaczy:* kolanko; an einem Gewächse, nämlich was zwischen zween Knoten ist, na krzewiu, na drzewku, część między dwiema sękami. kurze Glieder haben, krotke mieć kolanka. *znaczy:* ogniwo, einer Kette, u łancucha.
Gliedergicht, *f.* choroba w członkach, niemoc członkow. Gliedergicht haben, mieć chorobę w członkach, łamanie, darcie.
Gliederweh, *n.* choroba członkowa, choroba na członki, niemoc w członkach.
Gliedlein, *n.* członeczek, mały, maleńki, drobny członek.
Gliedmaß, *n.* człon, członek.
Gliedslang, na członek ieden palca długi, przydłuższy.
Gliedwasser, *n.* woda z siadła w członkach.
Gliedweise, na członki, członkami, na sztuki, sztukami. einen umbringen und Gliedweise zerhauen, zabić kogo y na sztuki rozsiekać. sich selbst Gliedweise zerlästern, siebie samego na sztuki poszarpać.
Glimmen, zarzyć się.
Glimpf, *m.* skromność, powolność, niekrobrność; pomiarkowanie, wstrzemięźliwość.
Glimpflich, *adj.* skromny, powolny, wstrzemięźliwy, pomiarkowany.

Glimpflich, *adv.* skromnie, powolno, w skromności, wstrzemięźliwie.
Glinzen, lśnąć się.
Glitschen, poślizgnąć się, chwiać się, s. Gleiten.
Glocester, eine Stadt in England, Glocestra, miasto w Anglii. von oder zu solchem Orte gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Glocestryski. Herzog von Glocester, Książe z Glocestru.
Glocke, *f.* dzwon, womit man läutet, ktorym dzwonią.
Glockengießer, *m.* dzwonoley, dzwonolewnik.
Glockenspeis, *n.* Erzt, woraus die Glocken gegossen werden, dzwonna śpiża, mosiądz, z ktorego dzwony bywaią lane.
Glöcklein, *n.* dzwonek, dzwoneczek; klinget, brzęczy, dźwięczy, dzwoni, dźwięka, brzęka. das Glöcklein lauten, w dzwonek, dzwonkiem dzwonić.
Glöckner, *m.* dzwonnik, der die Glocken lautet, ktory we dzwony dzwoni; *znaczy:* Kirchner, kościelny.
Glogau, Stadt in Schlesien und andere in Polen, Głogow, miasto w Slązku, a drugie w Polszcze. von oder zu solcher Stadt gehorig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Głogowski. Fürstinn von Glogau, Księżna Głogowska.
Glorios, chwalebny, chlubny, chełpliwy.
Glorwürdig, chwalebny, einem seyn, chwalebnym, chwalebna być komu. glorwürdiger Tod, chwalebna śmierć; *znaczy:* godny chwały.
Glosse, *f.* wykład, *to co*, Auslegung, wyłożenie, tłumaczenie.
Glossiren, mit Glossen erläutern, wykładami obiaśnić, krotko przełożyć.
Glucken, kwokać, wie die Hühner, iak kwoki y kury.
Gluckhenne, *f.* kwoka, kura kwokaiąca, gdakaiąca, co kwoka, gdaka.
Glucksen, łkać, co w płakaniu dzieie się.
Glucksen, das, *n.* łkanie, płacz z łkaniem y szlochaniem.
Gluf, *f.* szpilka, Stecknadel, do zapinania.
Glück, *n.* szczęście, fortuna; widriges, przeciwna; schlechtes, zła; fremdes, obca; großes, wielka; zweifelhaftes des Kriegs, wątpliwa y niepewna fortuna woyny; im Kriege, wątpliwe szczęście na woynie; gutes, blindes, dobra, ślepa; gemeines, ungleiches, pospolita, nie rowna; langwieriges, ungewisses, stateczna, niepewna; hartes und grausames, sroga y okrutna; herrliches, ausnehmendes, vortreffliches, pańska, przednia, przewyśmienita; geringes, falsches, nikczemna, fałszywa; blühendes, unbeständiges, kwitnąca, niestateczna; schweres und herbes, ciężka y przykra; sich neigendes, pochylaiąca się y na doł lecąca; unversehrtes, nienaruszona; feindseliges, zu schlechtes für einen, nieprzyiazna, nazbyt zła dla kogo; mittelmäßiges, besseres, elendes, śrzednia, lepsza, biedna y nędzna; erwünschtes, gleiches, pożądana, rowna; voriges, przeszła; beständiges, unbeständiges, stateczna, niestateczna, nietrwała; altes, neues, stara, nowa; veränderliches, odmienna; herrschet in allen Dingen, panuie we wszystkich rzeczach; vermag viel so wohl in andern Dingen, als insonderheit im Kriege spielt es den Meister, wiele może iak w innych rzeczach, tak osobliwie na woynie, wszystkim władnie; sparet die, welche es erhoben, zu harten Fällen, ochrania tych, ktorych wyniosła, chowaiąc ich na srogie przypadki. sich dem Glücke überlassen, spuścić się, zdać się na fortunę, powierzyć się fortunie. sich in gutes und böses Glück sehr wohl schicken, w złym y dobrym szczęściu dobrze się zachować. bey seinem Glücke sich stolz erweisen, przy swoim szczęściu, *albo lepiey*, w swoim szczęściu, dumnym, hardym się pokazać. die einerley Glück haben, ktorzy wspolne y iedno maią szczęście. aufs Glück ankommen, do szczęścia przyiść. aufs Glück ankommen lassen, szczęścia probować. das Glück falle wie es wolle, niech szczęście padnie iak chce. dem Ausschlage des Glücks alles überlassen, na raz y los szczęścia wszystko zdać. wie es einer macht, hat er das Glück, iak kto czyni, takie ma szczęście. aus einem guten in ein schlechtes Glück gerathen, z dobrego szczęścia wypaść, a w złe wpaść. das ist ein großes Glück, to iest wielkie szczęście. das Glück auf seiner Seite haben, na swoiey stronie mieć szczęście, po sobie mieć fortunę. anderswo das Glück suchen, gdzie indziey szczęścia szukać. sich in sein Glück nicht schicken können, nie umieć się obchodzić z swoim szczęściem, nie umieć sobie postąpić z swoią fortuną. auf

ein besseres Glück warten, na lepsze szczęście czekać, lepszey czekać fortuny; sich dessen gewiß versichern, ubezpieczyć sobie, upewnić, pewne y bezpieczne uczynić swoie szczęście; wann es nicht will, kann man es nicht zwingen, kiedy fortuna niechce, to ią nie można przyniewolić; läßt sich wohl an, fortuna sprzyia, podaie się. sich in Glück und Unglück schicken, iednakowo sobie postępować y w szczęściu y w nieszczęściu. aber darinnen wird das Glück Rath schaffen, welches in dergleichen Dingen mehr vermag, als die Vernunft, ale w tym szczęście rady doda, ktora w takowych rzeczach, więcey może iak rozum y przemysł. das Glück komme wie es wolle, niech iakie chce szczęście będzie. was einem ieden das Glück an die Hand giebt, co każdemu szczęście na rękę daie. dem Glücke etwas überlassen, szczęściu cokolwiek zostawić. viel Glück darzu! szczęścia y pomyślności w tym życzę! Gott gebe gut Glück zur Sache, niech Bog da dobre szczęście w tey rzeczy. sie können das größte Glück von der Welt haben, oni mogą mieć naywiększe szczęście na świecie. das Glück will ihm wohl, fortuna mu iest życzliwa; sich dessen mit Verstande bedienen, szczęścia rozumnie zażywać. das ist mein Glück gewesen, to było moie szczęście. sein Glück versuchen, probiren, swoiego szczęścia tentować, probować.

Glücken, szczęścić się, powodzić się, udawać się; einem nach Wunsche, komu według żądania, po myśli, według iego chęci. hat nirgends etwas glücken wollen, w niczym się mu nie chciało szczęścić, powodzić, nic się mu niechciało wieść, udawać. wenn es glückt, ieżeli się powiedzie, byle się tylko powiodło. es ist ihm geglückt, was sonst keinem, tak się mu poszczęściło, powiodło, iak nikomu bardziey y lepiey.

Glückhaft, szczęśliwy, szczęście maiący; kto ma szczęście; szczęsny.

Glückhaftigkeit, *f.* szczęśliwość, szczęsność.

Glücklich, szczęśliwy; den Tag für sich achten, za szczęśliwy mieć dzień dla siebie. o! glückliche Nacht für diese Stadt, o! szczęśliwa noc dla tego miasta. glücklicher Mensch, szczęśliwy człowiek. glücklicher Ausgang, szczęśliwy koniec; Zustand, szczęśliwy stan. glücklichen Ausgang haben, mieć szczęśliwy koniec. glückliche Schlacht thun, halten, szczęśliwą potyczkę otrzymać. glückliche Winde haben, mieć pomyślne wiatry. das Vaterland ist glücklich dich zu behalten, Oyczyzna iest szczęśliwa, że cię trzyma u siebie. stets glücklich seyn, zawsze być szczęśliwym. der glücklich in einer Sache ist, ktory szczęśliwym iest w iakiey rzeczy; ist er in allen, szczęśliwym iest we wszystkim. ich bin heute in dem Werke glücklich gewesen, ia byłem dzisiay szczęśliwym w moim dziele; überaus in einer Sache seyn, nader być w iakiey rzeczy szczęśliwym. er ist überall glücklich, on iest wszędzie szczęśliwym, wszędzie mu po myśli idzie. der so tapfer als glücklich ist, ktory tak walecznym iak y szczęśliwym iest. glücklich machen, szczęścić, szczęśliwym czynić; die Rathschläge für das gemeine Beste, szczęśliwe czynić zamysły, dla publicznego dobra.

Glücklich, *adv.* szczęśliwie, ausschlagen, udać się; powieść się, powodzić się; seine Schiffahrt verrichten, swoią żeglugę odprawiać. das gemeine Wesen wohl und glücklich verwalten, rzecz pospolitą dobrze y szczęśliwie sprawować. glücklich leben, szczęśliwie żyć. glücklich von statten gehen, szczęśliwie się powodzić. glücklich alles Unglück überstehen, szczęśliwie wszystko nieszczęście wytrzymać. da alles glücklich von statten geht, gdy się wszystko szczęśliwie powodzi, po myśli idzie.

Glücksburg, Stadt in Schleswig, Gliksburg, miasto w Szleszwickim.

Glückselig, błogosławiony, uszczęśliwiony. niemand kann ohne die Tugend glückselig seyn, nikt nie może bez cnoty być błogosławionym. glückseliges Leben, błogosławione życie. glückselige Stadt, błogosławione miasto. glückselig für einem andern seyn, szczęśliwszym być od kogo inszego. sich glückselig schätzen, za szczęśliwego się mieć, szczęśliwym się szacować; einen achten, mieć kogo za szczęśliwego. wer wird so glückselig in der Welt seyn, als ich? kto będzie, tak szczęśliwym na świecie iak ia? wie glückselig wäre ich nicht im übrigen, wenn dieses nicht wäre, iak bym był szczęśliwym w innych rzeczach, gdy by to nie było! glückselig seyn, błogosławio-

sławionym być w niebie; zu seyn glauben, wenn, błogosławionym się wierzyć; ieżeli, etc.

Glückseelig, *adv.* błogosławienie, z uszczęśliwieniem; leben, żyć.

Glückseeligkeit, *f.* błogosławieństwo, uszczęśliwienie, szczęśliwość; unglaubliche, do wiary nie podobne; gleiche, rowne; stete, trwałe y stateczne. größte, naywiększe; findet sich in der Sache, znayduie się w rzeczy tey. in steter Glückseligkeit leben, w nieustanney życie prowadzić szczęśliwości. Glückseeligkeit des Lebens, szczęśliwość życia.

Glücksfall, *m.* przypadek; widriger, przeciwny; schwerer, ciężki, schrecklicher, strasżny; harter, przykry, niepociesżny; blinder, ślepy; schädlicher und vielen Unschuldigen nachtheiliger, szkodliwy, y wielu niewinnym szkodzący; gemeiner, pospolity, fataler, przeznaczony z wyroków; plötzlicher, nagły; unversehener, nie przeżrżany; leichter, grosser, letki, wielki, elender, wunderbarer, biedny, dziwny, gefährlicher, trauriger, niebezpieczny, żałosny. was durch einen blinden Glücksfall geschiehet, co się ślepym szczęścia przypadkiem dzieie. eines Dinges befürchten, obawiać się trefunku iakiey rzeczy. alle widrige Glücksfälle, weißlich ertragen, wszystkie przeciwne szczęścia trefunki y przypadki mądrze znosić. seine Maaßregeln auf alle neue Glücksfälle nehmen, przygotować się na wszystkie nowe szczęścia przypadki. den Glücksfällen unterworfen seyn, przypadkom być podległym. sich nicht durch einen Glücksfall betrügen, nie iakim szczęścia przypadkiem trafiać się. wundersamer Glücksfall, hat sich dabey ereignet, dziwny trafunek przy tym stał się, trafił się, przypadł.

Glücksgöttin, *f.* szczęścia Bogini, Fortuna, Bogini pomyślności y szczęśliwości.

Glückskind, *n.* fortuny y szczęścia dziecie, chowanek, kochanek y pieszczoch fortuny.

Glücksruthe, *f.* pręt do wrożenia, rószczka do zgadania gdzie są pieniądze.

Glücksspiel, *n.* gra na szczeście, na los szczęścia, gra w losy.

Glückstadt, Glikstad, Stadt in Hollstein, miasto w Holsztyńskim,

Glückwunsch, *m.* szczęścia winszowanie, langsamer, pozne, nie rychłe. aus Nachläßigkeit, den Glückwunsch unterlassen, z nied bałstwa opuścić powinszowanie, nie czynić powinszowania. gesammter Glückwunsch, wspolne powinszowanie, gdy wraz inni winszuią.

Glückwünschen, winszować; einem, komu; zu, oder wegen dessen Zurückkunft, powrotu komu, powrocenia zkąd, z drogi; zu wiedererlangter Gesundheit, powinszowanie znowu odzyskanego y przywroconego zdrowia; einem, daß komu winszować, że. darinnen glückwünschen, w tym winszować. von eines wegen, czyim imieniem. etwas späte nicht aus Nachläßigkeit, sondern weil man von nichts einige Nachricht gehabt, nie co nie rychło winszować nie prze niedbalstwo, ale że o niczym wiadomości nie miano. mit andern glückwünschen, z drugiemi pospołu y razem powinszować, powinszowanie czynić.

Glückwünschen, das, *n.* winszowanie, powinszowanie, winszowanie y życzenie.

Glückwünscher, *m.* winszuiący, winszownik, powinszowanie czyniący.

Glückwünscherin, *f.* winszuiąca, winszowniczka, powinszowanie czyniąca.

Glückwünschung, *f.* winszowanie, powinszowanie, radości y życzenia oświadczenie.

Glüen, zarzyć się. die Kohle glüet, węgieł się zarzy. das Eisen glüet, żelazo rozpalone iak ogień zarzy się czerwono y niby przezroczysto.

Glüend, zarzący, zarzysty, ognisto-rozpalony; rozzarzony. glüendes Eisen, zarzące, zarzyste, ognisto-rozpalone, rozzarzone żelazo. glüende Kohle, ognisto rozpalone, rozzarzone, zarzyste, zarzące, węgle. glüend machen, żarzącym, zarzystym, co uczynić, rozzarzyć, auch: rozdmuchać ogień. glüend werden, zarzyć się, zarzącym się czynić, ognisto y czerwono się rozpalać.

Glurens, Glurensa, Stadt in Graubündten, miasto w Graubundskim.

Gluthpfanne, *f.* patelka, *także*: ognisko maleńkie; das Essen darauf warm halten, aby iedzenie, na nim ciepło trzymać; iedzenie na tym przygrzywać.

Gluxen, łkać, łkanie robić, ze łkaniem szlochać y płakać.

Gemünd, Gmunda, Stadt in Schwaben, miasto w Szwabii.

Gnade, *f.* łaſka, łaſkawość, przychylność, dobre ſerce. *to co:* eines Gnade ſuchen, łaſki czyiey ſzukać. erlangen, łaſkę czyią otrzymać, przyiść do łaſki u kogo, łaſkę ſobie u kogo ziednać. zu Gnaden einen annehmen, przypuścić kogo do ſwoiey łaſki, przyiąć kogo do ſwoiey łaſki; eines beſitzen, czyią łaſkę mieć, poſiadać, mieć łaſkę u kogo. in der Gnade bey einem ſtehen, w łaſce być u kogo, być w czyiey łaſce dobrze położonym. eines ſeiner Gnade verſchütten, z łaſki czyiey wypaść, ſtracić łaſkę u kogo; wieder dazu verhelfen, znowu kogo do czyiey łaſki przyprowadzić; znowu komu czyią łaſkę ziednać, znowu kogo u kogo do łaſki przyprowadzić. bey einem wieder in Gnade kommen, u kogo znowu do łaſki przyiść, znowu prwrocić, powrot otrzymać do czyiey łaſki. die Gnade wird nicht lange wären, ta łaſka nie długo trwać będzie. blos zu Abwendung der Gefahr guter Freunde, die Gnade brauchen, łaſki zażywać tylko ſzczegulnie na odwrocenie niebezpieczeńſtwa od dobrych przyiacioł; einem alle verſagen, łaſkę komu wypowiedzieć; umknąć, uchylić komu, ubliżyć ſwoiey łaſki. *to co:* Gütigkeit, dobroć; iſt überall zu ſpüren, dobroć y łaſkawość, wſzędzie znać, wſzędzie ſię wydaie; einem finden laſſen, dać komu znaleść łaſkę u kogo, *znaczy także to co:* Vergebung, wybaczenie. die Gnade ſuchen, wybaczenia, odpuſzczenia ſzukać. wegen, otrzymać; wegen ſeines Abfalls, ſwoiego odpadnienia. die Gnade iſt nicht zu hoffen, odpuſzczenia, darowania, wybaczenia nie trzeba ſię ſpodziewać; wiederfahren laſſen, dać uczynić wybaczenie komu. durch Gottes Gnade, z łaſki Bożey; za łaſką Boga, za pomocą Boga! von eines Gnade leben, z czyiey łaſki żyć, czyią żyć łaſką. um eines Gnade bitten, proſić o czyią łaſkę, dopraſzać ſię łaſki u kogo. ſeine Zuſlucht zu eines Gnade nehmen, ucieczkę uczynić do czyiey łaſki, ucieczki ſzukać w czyiey łaſce; einen vor ſeinen Augen finden laſſen, dać komu, pozwolić komu znaleść łaſkę przed ſwoim obliczem.

Gnadenbezeugung, *f.* łaſki oświadczenie, wyświadczenie, uczynienie. in Erweiſung einer Wohlthat, w wyświadczeniu iakiego dobrodzieyſtwa.

Gnadenbild, *n.* der Jungfer Maria, obraz łaſkawy Maryi Panny, cudowny.

Gnadenbrodt, *n.* chleb z łaſki, chleb uproſzony. Gnadenbrodt eſſen, ieść chleb z łaſki, wyproſzonym żyć chlebem.

Gnadengabe, *f.* in geiſtlichen Dingen, dary łaſki, w duchownych rzeczach. in leiblichen Dingen, w świeckich rzeczach, darunek z łaſki dany.

Gnadengeld, *n.* pieniądze z łaſki, dane, na podarunek, z dobroczynności.

Gnadenglanz, *m.* światło łaſki; in geiſtlichen Dingen, w duchownych rzeczach.

Gnadenkönig, *m.* der aus Gnaden regiert, Krol z łaſki, ktory z ſamey ſzczegulnie łaſki narodu, albo czyiey, panuie.

Gnadenlicht, *n.* światło łaſki Bożey, oświecenie z łaſki Boga.

Gnadenlohn, *m.* zapłata, nadgroda z ſamey łaſki, nie z powinności, czynioną.

Gnadenreich, *n.* obfituiący w łaſkę, bogaty w łaſkę.

Gnadenwahl, *f.* z łaſki wybranie, przeznaczenie, wyznaczenie.

Gnädig, łaſkawy gnädige Strafe, łaſkawa kara; und mitleidiger Richter, y miłoſierny Sędzia. gnädiger Wille, łaſkawa wola. gar gnädig gegen einen ſeyn, być w cale łaſkawym na kogo. gnädigſter Kayſer, Nayłaſkawſzy, Naymiłościwſzy Ceſarzu.

Gnädig, *adv.* łaſkawie; einen hören, kogo ſłuchać; annehmen, kogo przyiąć.

Gnätzig, świerzbowaty; świerzb maiący, na świerzby chory.

Gneſen, Stadt in Pohlen, Gniezno, miaſto w Polſzcze.

Gnung, doſyć, zadoſyć. der an etwas genung hat, ktory ma na czym doſyć.

Goa, Stadt in Oſtindien, Goa, miaſto w Wſchodniey Indyi.

Gönnen, życzyć. gern ſehen, rad widzieć; daß einer etwas habe, że kto co ma, nie zazdrościć; einem etwas, czego komu. einem die Ehre gönnen, ſprzyiać czyiemu honorowi, cieſzyć ſię czyim honorem, nie zazdrościć mu. einem ſein Glück, życzyć komu ſzczęścia, cieſzyć ſię cudzym ſzczęściem, z cudzego ſzczęścia. wenn es uns nur gegönnet wird, ieżeli nam tylko zazdrościć nie będą, iezeli ſię tylko zazdroſnym okiem na to patrzyć nie będą.

dą. man gönne es mir, nie zazdroszczą mi, cięszą się z tego.

Gönner, m. łaskawca, sprzyiaiący; eines Lobs, czyiey chwale; des Adels, sprzyiaiący szlachcie, łaskawca szlachty. eines von Jugend an seyn, być czyim łaskawcą, od samey młodości, sprzyiaiącym być komu, ieszcze od młodych lat. einen Gonner an einem haben, łaskawcę mieć w kim, z kogo. grosser, sonderbarer Gönner, wielki, osobliwszy, łaskawca.

Gönnerin, f. łaskawczyna, dobrodzieyka; sprzyiaiąca, łaskawa.

Görlitz, Gerlica, Stadt in der Oberlausnitz, miasto w Wyśniey Lusacyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Gerlicki, Gorlicki.

Görz, Gerca, miasto w Fryoulskim.

Götter, pl. bogowie, bożki, bożyszcza, u pogan; y bałwochwalcow.

Götterantwort, f. Bogow, bożkow odpowiedź, wyrok. Götterantwort suchen, odpowiedzi wyroku Bogow szukać. geben, odpowiedź, wyrok, dać.

Göttin, f. Bogini; gute, dobra; weiseste, naymędrsza; heiligste, nayświętsza, unsterbliche, nieśmiertelna; gnädige, łaskawa; sehr gütige, nader dobrotliwa. Erhalterin des menschlichen Geschlechts, Chowawczyna rodzaiu ludzkiego. die unsterbliche Götter und Göttinnen, um Gnade bitten, nieśmiertelnych bogow y bogiń o łaskę prosić.

Göttlich, adj. boski, boży. göttliche Güte gegen die Menschen, Boska, boża dobroć, dobrotliwość, ku ludziom, na ludzi. göttlicher Rathschlag, boża, boska rada. göttliche Natur, boska natura, boska istność. göttlicher Verstand, boski rozum; das ist auch: przedni, do Boskiego podobny.

Göttlich, adv. po bożemu, po bosku, iak bog. göttlich gedenken, po bożemu, myśleć, iak Bog myśleć; reden, po bosku mowić; erfunden, und eingeführt, rzecz boskim umysłem wynaleziona, y wprowadzona. sich um einen verdient machen, iak Bog zasłużonym być, zasłużonym zostać, stać się u kogo. göttlich von dem Platone abgehandelt, po bosku, boskim rozumem rzeczy od Platona rozprawione y traktowane.

Göttlichkeit, f. bostwo, istota Boga, to czym Bog iest. s. Gottheit.

Götze, m. bałwan, bożyszcze, wyobrażenie bałwana, bożyszcza, posąg za boga czczony. falscher Gott, irrdischer Gott, zremny, fałszywy bog, zmyślony, wymyślony, baieczny Bog.

Götzendiener, m. bałwochwalca, bałwoczciciel, bałwanom służący, bałwopokłonca.

Götzendienerin, f. bałwochwalczyna, bałwoczcicielka, bałwanom służąca, kłaniaiąca się.

Götzendienst, m. bałwochwalstwo, bałwoczcicielstwo, bałwocześć, bałwopokłon. darzu gehörig, do tego należący, bałwochwalski, bałwoczcicielski, bałwo-pokłonny.

Götzenhauß, n. dom bałwochwalny, bałwochwalnia, kościoł, meczet bałwański.

Götzenopfer, n. bałwochwalna ofiara, bałwanna ofiara, bałwanom czyniona.

Götzentempel, m. bałwański kościoł, bałwochwalna bożnica; bałwo-bużnica.

Goxen, żygać, żyganiem, wymiotać, wymiotami, wrocić, wyrzucić. siehe Köcken.

Gold, n. złoto; herrliches, przednie, bessers, lepsze; vieles, wiele; feines, czyste, szczere, przez-się-samo; unverarbeitetes, nie robione, w sztukach. verarbeitetes, robione, to iest: sprzęt złoty; vermünztes, bitę, stęplowane złoto, pieniądze złote, iakie są czerwone złote wielkie y małe. so man nicht mit Golde bezahlen kann, co złotem opłacić nie można. um Gold verkauft werden, za złoto przedawanym być. oder: rowno ze złotem. mit Golde übermachen, pozłacać, pozłocić. ein Schmuck, so reich von Golde und Edelgesteinen, stroy bogaty w złoto y w kleynoty. Gold, ist der Tugend, nicht gleich zu achten, złota nie można rowno z cnotą szacować. von Golde, ze złota. von Golde Münze, złoty pieniądz. mit Golde überzogen, oder beschlagen, złotem powleczony, złoto dane po wierzchu, w złoto oprawny, oprawiony, złotem, w złoto okuty. ein mit Golde, beschlagener Wagen, złotem okuty, okowany, woz, poiazd. mit Golde überzogene Dächer, złotem pobite dachy. dem Golde ähnlich, oder gleich; do złota podobny, złotu się rownaiący. zu Golde werden, w złoto się obracać, złotem się stawać.

Goldader, *f.* in Bergwerken, złoty ponik, w Gorach, w rudnicach złotych.
Goldarbeit, *f.* robota od złota, robienie koło złota, złotnicze rzemiesło.
Goldarbeiter, *m.* robotnik od złota, robotnik koło złota, złotnik, złotoley.
Goldbach, ſtrumień złoty, płynący ſtrumień złotem. 2) Stadt in Schwaben, Goldbacha, miaſto w Szwabii.
Goldbergwerk, *n.* złota gòra, złota ruda, złota rudnica, złoty rudnik.
Goldblättlein, *n.* złoty liſtek, złociſty liſtek, złotolity liſtek, liſtek ze złota; damit überziehen, belegen, złotemi liſtkami powlec, obłożyć, pozłocić.
Goldbletter, *m.* złoto-liſty, ktory na liſtki złoto ciągnie; ciągo-złotnik.
Goldblech, *n.* blaſzka złota, blaſzka ze złota, ukowana, uklepana, ukuta.
Goldbruch, *m.* złota ruda, złota gòra, złoty rudnik, złota rudnica; złota kopanie.
Golddrath, *m.* drut złoty, drut ze złota ciągniony, robiony, wleczony.
Golderzt, *n.* metal złoty, złociſty, złoto w ſobie maiący.
Goldfarbe, *f.* auripigment, *słowo w słowo*: złota farba, złociſta barwa.
Goldfarbig, złotey farby, złociſty, złociſtego koloru.
Goldfinger, *m.* złoty palec, *to ieſt*, palec na ktory pierścien kładą.
Goldflimmern, *pl.* odrobiny ze złota, okruſzyny złote, opadki, opadki od złota.
Goldfluß, *m.* złota rzeka, złotem płynąca, ktora ma złoto w ſobie.
Goldgang, *m.* złoty ponik; in der Erde, w ziemi, do ſamey rudy złotey prowadzący.
Goldgelb, złoto-żołty, żołto-złoty, złotawy, iaſno-żołty, iak złoto.
Goldgeſchirr, *n.* naczynie złote, ze złota robione, lane, odlewane, złotolite.
Goldgeſtickt, złotem haftowany, złotem wyſzywany, złotem wyrabiany.
Goldgrube, *f.* złoty ſzyb, złota gòra, złota w ziemi kopanina, złote doły.
Goldgülden, *m.* złoty pieniądz, czerwony złoty. *iednym słowem*: złoty.
Goldhandel, *m.* złoty handel, złotem kupczenie, handlowanie, złota przedawanie.
Goldkäfer, *m.* kantaryda robak, złota krowka, ze złotemi ſkrzydełkami.
Goldkloß, *m.* bryła złota nierobionego, odlewana grubo.
Goldklumpen, *m.* bryła złota, kawał odlewany złota nie robionego.
Goldküſte, *f.* złoty brzeg, Land in Africa, ziemia w Afryce tak nazwana.
Goldleim, *m.* chryzokolla z greckiego; złoty kley.
Goldmacher, *m.* złotodziey, chymik, złoto-czyńca, złotorobca; złotoczyn.
Goldmacherkunſt, *f. alchymia*, złotodzieyſtwo, złotoczyńſtwo, złotorobſtwo; złotorobnia, złoto-czynia; złota działanie, robienie, złotoczynno.
Goldprobe, *f.* proba złota; kamień do probowania złota, czy złoto ieſt y iakie.
Goldſand, *m.* złoty piaſek; złote piaſkowe ziarna; złociſty piaſek.
Goldſchaum, *m.* złota piana; złocizna, po Grecku Chryſitis.
Goldſcheider, *m.* złotodęt, ktory ze złota rzeczy wydyma, dmie.
Goldſchlacken, *plur.* odchodek od złota, zędra od złota; odchodki złote.
Goldſchläger, *m.* złotobit, złotoklep, co złoto biie, klepie na blaſzki.
Goldſchmidt, *m.* złotnik, złoto kowal; co koło złota robi, wyrabiaiąc co z niego.
Goldſchmidtsladen, *m.* złotarnia, złotownia, gdzie złotnik od złota robi.
Goldſchmidtswerkſtatt, *f.* złotniczy warſztat, złotnikow warſztat.
Goldſpinner, *m.* złotoprządek, ktory nici złote wyrabia, *y niby* przędzie.
Goldſticker, *m.* haftarz, co złotem haftuie, wyrabia, wyſzywa.
Goldſtück, *n.* złota ſztuka, güldene Münze, złoty pieniądz.
Goldwäſche, *f.* złota mycie, złota płukanie, złota wymywanie, wybieranie.
Goldwäſcher, *m.* złotomyi, złotopłuk, złotobracz, co złoto myie, z wody wybiera.
Goldwaage, *f.* waga, ſzalki, ważka, ważki na złoto, do ważenia złota. etwas auf die Goldwaage legen, co na złotą wagę włożyć. das iſt: ważyć tą wagą co złoto nią ważą. der alle Worte, auf die Goldwaage legt, ktory wſzyſtkie słowa na złote ważki kładzie, *to ieſt*. ważkami od złota waży. dobiera słow iak nayważnieyſzych, nayciężſze wyrazy y naylepſze maiących.

Gold=

Goldwerth, złota godny, godny być złotem odlany, równo z złotem szacowany.

Goldwitterung, *f.* złota się zawadzanie, złoty. wenn sich dasselbe irgendwo, in der Erde spüren läßt, kiedy się złoto w ziemi pokazuie.

Golfo, Meerbusen, Gopło, łona morska, wylewie morskie ku brzegom cichę, y stoiące.

Golfo de Caper, Gopło, *albo* Wylewie, *albo* Łona Capes.

Golfo di Cattaro, Gopło, *albo* Wylewie, *albo* Łona Kattaro.

Golfo de Colochina, Gopło, *albo* Wylewie, *albo* Łona Colochina.

Golfo d'Edenburg, Gopło, *albo* Wylewie, *albo* Łona Edenburska.

Golfo di Engia, Gopło, *albo* Wylewie, *albo* Łona Engia.

Golfo di Lepanto, Gopło, *albo* Wylewie, *albo* Łona Lepanto.

Golfo de Lyon, Gopło, *albo* Wylewie, *albo* Łona Lugduńska.

Golfo de Salonichi, Gopło, *albo* Wylewie, *albo* Łona Tessalonicka.

Gomorra, Gomorra, ehemahlige Stadt, niegdyś miasto. von oder dazu gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Gomorski.

Gondol, gondola, gonduł, gonduła. Schiff oder Kahn, wie zu Venedig gebräuchlich, statek wodny, albo łódź kryta, z siedzeniem wygodnym, iakich, po wodnych Ulicach Weneckich do wożenia się zażywaią.

Gondolier, *m.* Gondolny, Gondolnik, przewoźnik gondołą.

Gonfalonier, *m.* Horąży, albo Wielki Horąży; oberster Befehlshaber zu Lucca, naywyższy Rządca Lukański, Wielki Horąży Lukański.

Gork, korek, Art eines Holzes, rodzay pewnego drzewa; Pantoffelholz, korek u pantofłów; Stöpsel auf eine Flasche, zatyczka korkowa, z korku strugana, do zatykania flasz, *iednym słowem także*, korek.

Goslar, Goslar, Reichsstadt in Niedersachsen, miasto Cesarskie w Niskich Sasach. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Goslarski, Goslarska, Goslarskie.

Gosse, *f.* ściek; wodurch das weggegossene Wasser abläufft, którędy precz wylana woda ścieka, odchodzi; bey einer Küche, przy kuchni.

Gotha, Stadt in Thüringen, Gota, miasto w Turyngii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Gotański, Gotańska, Gotańskie; Gotski, Gotska, Gotskie.

Gothen, altes Volk, Gotowie, dawny Lud, *połacinie* Gothi, orum.

Gotsenburg, Gotenburga, Stadt in Schweden, miasto w Szwecyi.

Gothisch, *adj.* Gotski, Gotska, Gotskie, *od Jmienia* Got, Gotowie.

Gothisch, *adv.* po Gotsku, sposobem Gotskim, smakiem y sztuką Gotow.

Gothland, Gotlandia, Gotska ziemia, Provinz in Schweden, w Szwecyi.

Gott, Bog; ewiger, wieczny; starker, mocny; unsterblicher, nieśmiertelny; mächtiger, możny, przemożny, potężny; gegenwärtiger, przytomny, obecny; heiligster, nayświętszy; höchster, naywyższy; guter, gütiger, dobry, dobrotliwy; gnädiger, łaskawy; gütigster und gröster, naylepszy, y naywiększy; der Schöpfer der Welt, stworca świata; wszech rzeczy Tworca y Czyńca. der Beherrscher und Regierer der Welt, Pan y Rządca świata; der mächtige über alles, moc maiący nad wszystkim; der Himmel und Erde regieret, ktory niebem y ziemią rządzi; krol wszech rzeczy Jedynowładca świata. wills Gott! wenn Gott will, ieżeli Bog chce, ieżeli się Bogu podoba; da li Bog, iezeli Bog da! za Boską pomocą! przy Bożey łasce! ieźli Bog dopomoże! niech Bog da! dałby Bog! ieźli Bog zdarzy! hilf ewiger Gott! niech Bog dopomaga! Boże wspomoż! pomaga Bog! so wahr, mir Gott helfe! niech mi tak Bog dopomaga! Gott strafe mich! wo ich dir was genommen habe, mię Bog zkarze, ieżeli ia to wziąłem tobie. Gott wirds wohl machen! Bog da! Bog to uczyni! Bog to zdarzy! Gott seyn wollen, chcieć być Bogiem, to iest nie kontentować się ludzkim stanem, chcieć być co więcey nad ludzi; chcieć z Bogiem rownać, chcieć być nieśmiertelnym; einen dafür annehmen, za Boga kogo przyiąć. Gott vergelte dir dieses! niech ci to Bog płaci! niechay ci to Bog odda! zapłaci!

Gottesacker, *m.* boża rola, smentarz, gdzie ciała zmarłych ludzi chowaią.

Gottesdienst,

Gottesdienst, *m.* służba Boża; jährlicher, doroczna, coroczna; öffentlicher, publiczna; besonderer, prywatna, osobna; mit grosser Andacht, oder Heiligkeit, verrichten, z wielką pobożnością y świątobliwością służbę bożą odprawiać, obchodzić; = erhalten, służbę bożą, chwałę bożą utrzymywać. der Gottesdienst hören auf, służba boża ustaie. den Gottesdienst einführen, służbę bożą wprowadzić; = einrichten, ustanowić, rozporządzić. der Gottesdienst, ist Gott nicht angenehm, służba boża Bogu nie iest przyiemna. den Gottesdienst entheiligen, służbę bożą zprofanować, zelżyć, znieważyć, nieuczcić; bey Seite setzen, na bok, na stronę odłożyć, *to iest:* o służbę bożą niedbać, służby bożey zaniedbać. den Gottesdienst abwarten, służbę bożą czynić, odprawiać; geziement, przystoinie, przyzwoitym sposobem, iak się należy, uczciwie.

Gottesfürchtig, bogoboyny, zbożny, pobożny. auf die Gottesfürchtigen siehet Gott, na bogo-boynych y pobożnych, Bog patrzy, ma wzgląd y oko. gottesfürchtiger Mensch, bogoboyny człowiek. sehr gottesfürchtig, nader bogoboyny, Boga się boiący.

Gottesfürchtig, *adv.* bogoboynie, pobożnie, z boiaźnią Boga, przy boiaźni bożey.

Gottesfürchtigkeit, *f.* Boża baiaźń, boga boiaźń, pobożność, boga boiaźliwość.

Gottesfürchtiglich, *adv.* z boga boiaźnią, bogoboynie, biaźliwie przed Bogiem, pobożnie.

Gottesfurcht, *f.* boiaźń boża, zbożność, pobożność; grosse, erdichtete, falsche, wielka, zmyślona, fałszywa. die Gottesfurcht, ist der Grund aller Tugenden, boiaźń boska, iest gruntem wszystkich cnot. Gottesfurcht gegen Gott, boiaźń Boga; pobożność ku Bogu; die fromme Leute gegen Gott tragen, ktorą pobożni ludzie ku Bogu maią. die Gottesfurcht versöhnet Gott, boiaźń Boża, pobożność, iedna, błaga, Boga. seine Gottesfurcht, Gott erweisen, pobożność *swoię*, boiaźń, Bogu okazać. Gott billiget unsere Gottesfurcht, läßt sie sich gefallen, und belohnet sie, Bog pochwala y przyimuie naszę pobożność, podoba się mu y nadgradzaią, daie nadgrodę za nię.

Gottesgebärerin, *f.* Boga rodzica, Boga matka, ktora Boga porodziła.

Gottesgelehrter, *m.* teolog; bogo uczony, o bogu naukę rozumieiący, umięiący.

Gottesgelahrheit, *f.* teologia, o Bogu nauka, Bogo-umieiętność.

Gotteshauß, *n.* boży dom, kościoł, zbor, świątnica, przybytek, bogochwalnia.

Gotteskasten, *m.* skarb boży, skarb kościelny rzeczy bogu na chwałę ofiarowanych.

Gotteskastenvorsteher, *m.* podskarbi Bożego skarbu, kościelny skarbnicy.

Gotteslästerer, *m.* Bogo-bluźnierca; bluźnierca, złorzecznik, przeciwko Bogu.

Gotteslästerlich, bogo-bluźnierski, boga bluźniący, złorzeczący przeciwko Bogu.

Gotteslästerlich, *adv.* po bluźniersku, bluźniąc; z bluźnieniem, z bluźnierstwem

Gotteslästerung, *f.* bluźnierstwo, bogobluźnienie; ausstossen, bluźnierstwo wywrzeć, wywierać, bluźnierstwo wyzionąć; Boga bluźnić, Bogu złorzeczyć.

Gottesmacht, *f.* boska moc, boska władza, boska potęga; Boga możność.

Gottesschickung, *f.* boski wyrok; boskie przeznaczenie, przeźrzenie. schwere, ciężkie; heilsame, zbawienne; allgemeine, ogolne, besondere, osobliwe.

Gottesverächter, *m.* niezbożny Boga pogardca, Bogiem gardziciel.

Gottesvergessen, świętokradzki, o Bogu zapomniał, na Boga nie pamiętny.

Gottesvergessenerweise, świętokradzkim sposobem.

Gottesvergessenheit, *f.* świętokrastwo, świętokradzka myśl, wola, świętokradski czyn; bezbożność, bezbożny umysł.

Gottesvorsehung, *f.* przeźrzenie boskie, wyrok boski, naznaczenie boskie, opatrzność boska; kann verrichten was sie will, może wszystko dokazać co chce. durch die Gottesvorsehung, ist die Welt, geschaffen, przez boską opatrzność iest ten świat stworzony; *znaczy także:* boskie rządy.

Gottfried, Mannsnamen, Gotfrid, imię męszczyzny.

Gottgefällig, Bogu upodobany, Bogu się podobaiący, bogu przyiemny, miły.

Gotthard,

Gotthard, Mannsnamen, Gotard, imie, ktorym ſię iaki męſzczyzna nazywa.

Gottheit, *f.* boſtwo; einem zu eignen, komu przywłaſzczać, przyznawać. durch ſeiner Gottheit, hat Gott die Seele geſchaffen, ze ſwoiego boſtwa, Bog duſzę ſporządził, Boſka iſtota, boſka iſtność.

Gotthelf, Gotelf, Mannsnamen, imie, ktorym ſię iaki męſczyzna nazywa.

Gottlieb, Bogumił, Gotlib, Mannsnamen, męſzczyzny iakiego imie.

Gottlob, Boguchwał, Bohusław, Mannsnamen, imie do nazwania męſzczyzny.

Gottloß, bezbożny; Gott ſiehet auf die Frommen und Gottloſen, Bog patrzy na pobożnych y bezbożnych. dieſes ſind der Gottloſen, ſtäte Plagen, ſą to, niezbożnych uſtawiczne kary; nie pobożny, bez Boga, niezbożny, niezbożnością przyodziany, niezbożności pełny.

Gottlos, *adv.* bezbożnie, nie zbożnie; gottlos handelt der, ſo Gott läugnet, czyni ten, ktory Boga zapiera, ktory mowi że Boga nie ma, ktory przeczy że Bog ieſt. gottlos handeln, bezbożnie czynić, poſtępować,

Gottloſigkeit, *f.* bezbożność, niezbożność; niezbożne myśli, niezbożny duch.

Gottorf, Gottorp, Gotorfa; Schloß in Schleßwig, zamek w Szleſzwickim; von, oder zu ſolchem Orte gehörig, z tego zamku albo do tego mieyſca należący, Gottorfſki, Gottorpſki. der Herzog von Gottorp, Kśiążę Gotorpſki.

Gottſchalk, Gotſzalk, Godeſkalk; Mannsnamen, Imie męſzczyzny.

Gottſeelig, pobożny, zbożny. *to co znaczy wyżey:* gottesfürchtig.

Gottſeeligkeit, *f.* pobożność, zbożność, nabożność, nabożeństwo.

Gouda, Gouda, Stadt in Holland, miaſto w Hollandyi, Olenderſkie.

Gout, *m.* (Gu.) guſt, ſmak. das iſt nicht nach dem allgemeinen Gout, to nie ieſt według powſzechnego guſtu, nie według wſzyſtkich guſtu, ſmaku. das iſt nicht nach meinen Gout, to nie ieſt według moiego guſtu.

Gouvernantin, *f.* Rządczyna, Dozorczyna; Pani rządząca, zawiaduiąca.

Gouverneur, *m.* Rządca, Dozorca; der Republic, Rządca Rzeczypoſpolitey; eines Landes, iakiego kraiu, iakiey ziemi; einer Stadt, iakiego miaſta. eines Landes ſeyn, iakiey krainy być rządcą, dozorcą, rządzić kraiem.

Gozo, Goza, Inſel bey Maltha, Wyſpa przy Malcie *także* Wyſpie.

Grab, *n.* grob; fremdes, obcy; mit Blumen geziertes, kwiatami przyſtroiony; väterliches, oyczyſty; ſo allenthalben umgeben, und mit Dornen bewachſen, ktory zewſząd otoczony, y tarniną zarośniony. das Grab hoch aufbauen, wyſoko grob wyſtawić. Denkmähler des Grabes, pamiątki grobow, pamiątki grobowe; groſſes, wielki; Unverletzlichkeit, nienaruſzoność, nietykaność, iakoby świętość grobow. Pracht der Gräber, wſpaniałość grobow; mit einander gemein haben, mieć wſpolny grob z drugiemi; einem darein bringen, kogo do grobu wniść; etwas oben darauf ſetzen, na wierzchu grobu co poſtawić; die Erſchlagenen darein bringen, pozabiianych, w grobie pochować, do grobu wnieść; ſie in eins legen, w iednym ich grobie złożyć. mit einem niedrigen Grabe bedecken, niſkim iakim nagrobkiem przykryć. prächtiges Grab, wſpaniały grob. zum Grabe gehörig, grobowy einen Fuß ſchon im Grabe haben, iednę nogę iuż mieć w grobie, iedną nogą być iuż w grobie. einen zu Grabe tragen, kogo do grobu nieść. zu Grabe beſtatten, do grobu włożyć, w grobie pochować, pogrzebać, pogrzeb ſprawić. mit einem zu Grabe gehen, iść z kim do grobu, *to ieſt:* prowadzić ciało umarłego do grobu. einer der die Gräber beſtiehlt, ten co groby okrada, grobowy złodziey.

Grabeiſen, *n.* dłuto, do dłutowania, żelazko do wycinania dziur, ſtolarſkie.

Graben, kopać. und das vergrabene Geld finden, y zakopane pieniądze znaleść. die Gruben, drey Fuß tief, graben, bruzdę wyorać. eine Grube, doł wykopać. einen Brunn graben, ſtudnią wykopać. das Eiſen aus der Erde, żelazo z ziemi wykopać, wydobyć mit dem Grabeſcheide, motyką wykopać. 2) *znaczy:* ſtechen, wyrzynać, ſztychować ein Bild in Silber graben, obraz odſztychować na ſrebrze.

Graben das, in Gold oder Silber, ſztychowanie, wycinanie, wykrawanie na złocie, albo na ſrebrze. *znaczy:* kopanie; mit den Grabſcheid in der Erde, kopaczem, młotyką, kilofem, w ziemi,

ziemi, Greben des Landes, kopanie ziemi, roli, gruntu.

Graben, *m.* fossa row, struga; um eine Stadt führen, fossę, row około, iakiego miasta prowadzić, fossą miasto obwieść, obwodzić. der Graben ist ist unten so breit, als oben, fossa tak iest szeroka na dole iak y na gòrze, tak szeroka u dołu, iak y u gòry. mit dem Walle den Graben füllen, wałem fossę zasypać, napełnić; hölzerne Brücke drüber schlagen, machen, drewniane mosty, na niey stawiać, robić. grossen Graben führen, wielką fossę bić, prowadzić; es unterschneiden, tiefe und schnelle Gräben den Weg, przerywaią, przecinaią głębokie y wysokie rowy, parowy, drogę; Wiesen und Gärten damit zu befeuchten, łąki y ogrody rowami odwilżać, wilżyć, wilgocić. den Graben machen, um das schlammigte Wasser, an den Stamm zu führen, row zrobić, ktory by błotną wodę pod korzenie prowadził. muß man viel führen, trzeba wiele rowow prowadzić; auf den Feldern das Wasser, darein zu leiten, na pola do prowadzenia wody niemi. noch nicht über den Graben seyn, nie być iesz
cze za rowem, za fossą, nie przeskoczyć ieszcze fossy; to iest, die Gefahr noch nicht überstanden haben, niebezpieczeństwa ieszcze nie uniknąć; ieszcze w niebezpieczeństwie zostawać.

Grabgesang, *m.* piosnka pogrzebowa, pieśń iaką śpiewaią na pogrzebach.

Grabmahl, *n.* pamiątka grobowa, nagrobek na pamiątkę wystawiony; einem damit beehren, nadgrobkiem, pamiątką grobową, kogo uczcić, uszanować, honor mu pamiętnym nadgrobkiem uczynić.

Grabmeissel, *m.* dłuto, dłutko, do wycinania w drzewie, lub, w kamieniu.

Grabow, Stadt im Mecklenburgischen, Grabow miasto w Meklenburskim. Grabowski.

Grabpredigt, *f.* pogrzebowe kazanie; co na po grzebach bywa.

Grabscheid, *n.* młotyka, kopacz, do kopania y wykopywania, kilof.

Grabschrift, *f.* nadgrobek napisany, nadgrobkowy, nadgrobny napis.

Grabschriftmacher, *m.* nadgrobkow pisarz, nadgrobkopis.

Grabstätte, *f.* grob, grobowe mieysce, pogrzebu y pochowania mieysce.

Grabstein, *m.* grobowy kamień, ktorym grob bywa, zamknięty, przywalony.

Grabstichel, *m.* dłoto, dłotko do wycinania y wyrzynania, w drzewie w metalu, w kamieniu, y na kamieniu.

Grabstickel, *m.* młotyka, kopacz o dwoch zębach, kilof dwoy-zębny.

Grabtuch, *n.* kir, sukno pogrzebne, na pogrzebie, na pogrzebach zażywane, *inaczey*, całun.

Grace, Grasa, Stadt in Frankreich, miasto, we Francyi; von, oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący, Graski, Grasłanki; Mann, męszczyzna, Grasańczyk; Weibsbild, białogłowa, Grasanka, z Grasy rodem, co się w Grasie rodził, zu Grace geboren.

Grackeel, *m.* sprzeczka, zwada, krzyk, hałas, w wadzeniu się y zprzeczaniu.

Grad, *m.* stopień; Stuffe, einer, der 360 Theile eines Cirkels, u. d. g. ktory iest trzechsetną sześćdziesiątą częścią, iakiego koła obwodu.

Graduirt, graduowany, na stopień Akademickiego honoru wyniesiony.

Gräfentonna, Ort in Thüringen, Grefentonna, mieysce w Turyngii.

Gräfin, *f.* Grafowa, Hrabina; po mężu, lub z urodzenia.

Gräflich, Grafow; co do Grafa należy, czego Graf panem iest.

Grämen sich, smucić się, smęcić się, gryść się, w zgryzotach y smętku zostawać. zu Tode, na śmierć. machen, daß sich einer nicht mehr grämet, uczynić, aby się kto więcey, nie trapił smutkiem.

Grämen, das, smucenie się, smęcenie się, gryzienie się, trapienie się.

Grämung, *f.* zgryzoty, zgryzota, utrapienie, gryzienie się, smutek.

Gränitzer, Gränzsoldaten, Graniczny żołnierz, graniczni żołnierze, granic pilnuiący, broniący, strzegący; granic doglądaiący ludzie.

Gränze, *f.* Granica, granice, *plur. obacz niżey* Gränze.

Grässerey, *f.* trawnik, trawnina, mieysce trawą zarosłe.

Grasera, von Gras, trawniany, trawisty, *od tego słowa*: trawa. gräserner Kranz, wieniec z trawy, trawniany.

Gräslein, *n.* trawka, mała, maleńka trawa; traweczka, trawuchna.

Gräte, *f.* ość; der Fische, rybna, w rybie; aus den Fischen nehmen, ości z ryb wyimować. die Ausnehmung der Gräten, wyimowanie, wyięcie ości z ryb.

Grätz, Grac, Städte, miasta, die eine in Steyermark, iedno w Styryi; die andere im Vogtlande, a drugie w Fogtlandzie.

Grätscheln, rozkraczyć. die Beine aus einander sperren, weit von einander setzen, nogi rozkraczyć, roztawić, iednę od drugiey. langsam gehen, und die Füße weit von einander setzen, okrakiem chodzić, nogi rozkraczywszy szeroko stąpać.

Grätschen, *n.* das, nog rozkraczanie, rozkraczonemi nogami, stąpanie.

Graf, *m.* Hrabia, Graf, tytuł y godność, *mowi się też po dawnemu,* Grabia.

Grafenhag, Grafenhaga, Stadt in Holland, miasto w Hollandyi, Haga.

Grafschaft, *f.* Hrabstwo, Grafostwo, tytuł y kray lub ziemia.

Gram, nienawidzący, nieprzychylny, zły na kogo, *to co* gehäßig einem, *na kogo zły*, *komu* nieprzychylny, *kogo* nienawidzący. einem gram seyn, być komu nieprzychylnym, być na kogo złym, nienawidzącym kogo. einem gram werden, stać się nieprzyiaznym komu. sie sind ihm gram geworden, oni się mu stali nieprzychylnemi, nieprzyiaznemi. die Leute sind ihm deswegen gram geworden, dla tego ludzie stali się mu nieprzychylnemi. sie sind einander nicht mehr gram, oni sobie iuż nie są więcey nieprzychylnemi. es ist einer dem andern gram, ieden na drugiego iest zły, ieden drugiego nie lubi, ieden na drugiego iest zawzięty, ieden drugiego iest nienawidzący.

Gram, *subst. m.* przykrość, smutek, żal; einem verursachen, przykrość komu uczynić, smutku, żalu, kogo nabawić. sich den Gram einnehmen lassen, dać się smutkowi wziąć, dać się żalowi opanować. den Gram lindern, żal, smutek ukoić utrapienie uspokoić. den Gram benehmen, smutek, żal, odiąć; keinen haben, davon frey seyn, nie mieć żadnego smutku, żalu, być od *tego wszystkiego* wolnym. den Gram fahren lassen, porzucić żal, smutek.

Grammatik, *f.* Sprachkunst, Grammatika, sztuka mowienia, nauka o mowieniu, o ięzyku iakim.

Grammatikus. *m.* Grammatyk. einer, der die Grammatik lehret, ten co grammatyki, sztuki mowienia iakim ięzykiem uczy.

Grammatikalisch, grammatyczny, co do grammatyki, do mowienia iakim ięzykiem należy.

Grammatikalisch, *adv.* pogrammatycznemu, według sztuki mowienia.

Grammont, Grammonta, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi.

Gran, *m.* ein Gewicht, waga pewna maleniczka.

Gran, Strygoń, Stadt in Ungarn, miasto w Węgrach; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego albo do tego miasta należący. Strygoński. 2) Fluß in Ungarn, rzeka w Węgrzech; Gran, tegoż samego imienia.

Granada, Granada, Stadt in Spanien, miasto w Hiszpanii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący, Granateski.

Granade, *f.* dęta kula, albo inney formy granat; hohle, mit Pulver gefüllte Kugel, dęta kula prochem napełniona, do strzelania. Granade werfen, granaty rzucać.

Granadirer, *m.* granadier, żołnierz do rzucania granatow.

Granatapfel, *m.* granatowe iabłko, rodzay pewny iabłek.

Granatapfelbaum, *m.* granatowa iabłoń, rodzay pewny iabłoni.

Granatapfelwein, *m.* iabłecznik zrobiony z soku granatowych iabłek.

Granate, *f.* granat, ein Edelgestein, ieden z drogich kamieni.

Granatrind, *n.* skorka z iabka granatowego.

Grand d'Espagne, Grand Hiszpański, ieden z liczby nayprzednieyszych Panow Hiszpańskich.

Grandat, höchste Adelswürde in Spanien, Grandat, nayważsze dostoieństwo szlacheckie w Hiszpanii.

Grand-Mousquetaires, *m.* grand muskieter, żołnierz.

Granzau, Granzow, Stadt in der Mark Brandenburg, miasto w Marchii Brandeburskiey.

Gras, *n.* trawa; grünes, zielona; schlechtes, niedobra; zartes, junges, miękka, młoda. das Gras ausjäten, trawę wykorzenić, z korzeniem wygubić. sich ins Gras niederlegen, na trawie się położyć, porzucić. von Grase, z trawy. Kranz von Grase, wieniec z trawy. voll Gras, pełny trawy. Feld voll Gras, pole pełne trawy, trawą zarosłe, po polu pełno trawy. das Gras wachsen hören, słyszeć iak trawa rośnie; sich sehr klug dünken lassen,

sen, ostropnie wszystkiego domyślać się. ins Gras beißen, trawę kąsać, *to iest*, in der Schlacht bleiben, w bitwie paść, zostać na placu, polec w potyczce, zginąć.

Grasblume, *f.* Nelke, gwoździki, kwiatki.

Grasbusch, *m.* darń, murawa, murawy sztuka, darniu zielonego sztuka.

Grasen, trawę zbierać. 2) *żądać*, einem nach dem Leben grasen, na czyie życie czyhać, czyiego życia pragnąć. nach dem Reiche grasen, żądać krolestwa; einem nach dem Halse, stać komu na życiu, chcieć mu życie wziąć.

Grasegrün, zielono-trawisty, trawo zielony, trawney zieloności.

Grasicht, trawisty. grasichtes Feld, trawiste pole.

Grasschnepf, *m.* śmieciuszka, ein Vogel, ptak pewny, szarych pior.

Grassichel, *f.* sierp; kosa.

Grassiren, toben, grassować, pustoszyć. die Krankheit grassirt stark, choroba, bardzo grasuie, szerzy się, panuie, choroby panuią, *tak się mowi właściwie y pięknie po Polsku*; auf dem Lande und in der Stadt, po wsiach y w mieście, choroby się wzmagaią; fängt an zu grassiren, choroba zaczyna się wzmagać.

Grasung, *f.* der Soldaten, pasza żołnierska, gdy z końmi są na paszy.

Graswurm, *m.* robak, ktory zbożę pożera, toczy y wyiada.

Gratial, *n.* Belohnung, *f.* nadgroda, łaska, odwzięczenie, zawdzięczenie.

Gratuliren, Glückwünschen, winszować, oświadczać swoię radość y życzenie, słowami, mową, pismem; zu etwas, winszować czego, pomyślności.

Grau, siwy. sehr grau, bardzo siwy. grauer Kopf, siwa głowa. grau werden, siwieć. der Kopf wird grau, głowa siwieie. graues Haar, siwy włos. er ist ein Narr, wenn er gleich noch so einen grauen Kopf hätte, on iest głupi, chociaż ma tak bardzo siwą głowę. der einen grauen Kopf bekömmt, ktory siwey głowy dostaie, *mowi się o nim* siwieie.

Grau gekleidet, w siwy kolor, w siwego koloru suknie przybrany.

Graubündten, Graubundt, z Łacińskiego Retia wyśnia, *także* Gryzonia, kray przy Szwaycarach.

Graubündter, *pl.* Graubundtowie, Gryzonowie; ein Volk, lud ykray pewny.

Grauen, *n.* das, strach; kömmt ihm an, strach zdeymuie go, strach go ogarnuie, strach go bierze, *także*, obrzydzenie; für dem Essen, do iedzenia obrzydzenie.

Grauen, bać się, lękać się, strasznoo być. es grauet mir, wenn ich ihn nennen höre, straszno mi, boię się, lękam się, strach mie bierze, kiedy słyszę wspomnienie o nim. für etwas grauen, lękać się czego.

Gravesand, Grawesanda, Stadt in England, miasto w Anglii.

Gravität, *f.* Ernsthaftigkeit, *f.* poważność, statek, powaga, stateczność.

Graupen, *pl.* prizanna; weizene, przeniczna, z przenicy warzona.

Graupenmus, *n.* gąszcz z pryzanny zrobiony.

Graupünten, Graupunty, Gryzonia, ziemia y Lud przy Szwaycarach leżący.

Graus, *m.* strach. aus dem Grause, ze strachu. Graus entstehet, strach powstaie.

Grausam, okrutny, srogi; gegen die Kinder, na dzieci. grausamer Krieg, okrutna woyna. von Natur grausam, z urodzenia okrutny. grausames Gemüth, okrutny umysł, srogi nieludzki grausamer Feind, okrutny, srogi nieprzyiaciel. grausam seyn, okrutnym być. grausam werden, okrutnym się stać. grausam sich erzeigen, okrutnym się pokazać; wider einen, przeciwko komu. grausames Volk, okrutny narod. in der Gestalt eines Menschen, grausamer als ein Thier seyn, w postaci ludzkiey okrutnieyszym być iak zwierz; gegen seine Bedienten, na swoich ludzi. der gar nicht grausam ist, ktory wcale nie iest okrutnym. das ist grausam, to iest okrutna rzecz, to okrutna.

Grausam, *adv.* okrutnie, srogo; einen strafen, kogo karać; sich erweisen, okrutnie się, y srogo pokazać. wider einen grausam toben, wüten, przeciwko komu, okrutnie się rozieść, rzucać. grausam handeln, czynić co srogo y okrutnie. man ist grausam mit den Bürgern umgegangen, okrutnie się obchodzono z obywatelami.

Grausamkeit, *f.* okrucieństwo, srogość, okrutność; unmenschliche, nieludzka; unerhörte, niesłychana; unglaubliche, niepodobna do wiary; unersättliche, nienasycona; sonderliche, osobliwa; größte, naywiększa; abscheulichste, naysromotnieysza; welche der menschlichen Natur insonderheit zuwider, ktora osobliwie

oſobliwie naturze ludzkiey przeciwna ieſt. ſeine Grauſamkeit durch anderer Elend ſättigen, ſwoię okrucieńſtwo cudzą nędzą naſycić; kann durch unſer Blut nicht geſtillet werden, nie może ſię naſzą krwią uſpokoić. auch gegen einen Todten die Grauſamkeit ausüben, nawet przeciwko komu umarłemu, ſwoie okrucieńſtwo wywierać, paſtwić ſię nad umarłym, ſrożyć ſię nad nieżywym. einen mit aller Grauſamkeit plagen, prześladować kogo z wſzelkim okrucieńſtwem y ſrogością. nichts als Grauſamkeit im Herzen haben, niemieć nic w ſercu tylko ſamo okrucieńſtwo. einen mit ganz neu erdachter Grauſamkeit hinrichten, kogo wcale nowo wymyślonym okrucieńſtwem zamęczyć, zabić. gegen einen die Grauſamkeit erweiſen, przeciwko komu okrucieńſtwo pokazać. deſſen Grauſamkeit inſonderheit bekannt iſt, ktorego ſrogość y okrucieńſtwo, oſobliwie ieſt wiadome. wider ſeine Bedienten Grauſamkeit brauchen, przeciwko ſwoim ſłużącym okrucieńſtwa zażywać, z okrucieńſtwem przeciwko nim poſtępować. barbariſche Grauſamkeit, grubiańskie okrucieńſtwo; abſcheuliche, bezecne obrzydliwe. eines Grauſamkeit befürchten, bać ſię czyiego okrucieńſtwa.

Grauſamlich, *adv.* okrutnie, z okrucieńſtwem, ſrogo, ze ſrogością.

Grauſen, *n.* lękać ſię, ſtrachać ſię, *obacz wyżey* Grauen, Schrecken.

Gray, Stadt in Frankreich, Gray, miaſto we Francyi.

Greif, *m.* ein erdichtetes Thier, gryf, wymyślony y zmyślony zwierz.

Greifen, dotkać dotknąć; einem an das Geſchwür, kogo we wrzod; pochwycić, porwać einen, kogo; und ins Loch ſtecken, y do dołu wtrącić, wrzucić. nach anderer Leute Guth greifen, za dobra drugich ludzi chwytać. zum Gewehr greifen, chwycić ſię broni, za broń; pomykać ſię. das Feuer greift um ſich, ogień pomyka ſię około ſiebie, zaymuie wſzyſtko w koło ſiebie. das Geſchwür greift, wrzod ſię ſzerzy, pomyka w koło. einem unter die Armen greifen, wziąć kogo pod pachy pod rękę y podpierać. dem gemeinen Weſen greifen, rzecz poſpolitą podpierać, wſpierać. zum Schwerdte und gewaltthätigen Mitteln greifen, do pałaſza y do gwałtownych śrzodkow wziąć ſię. wieder zum Degen greifen, znowu ſię wziąć do korda, porwać ſię do ſzpady.

Greifenberg, Greiffenberga, Stadt in Pommern, miaſto w Pomeranii.

Greifenſtein, Greiffenſztin, Ort in der Wetterau, mieyſce w Weterawii, w Niemczech.

Greiflich, dotykalny, chwytalny, ięty; mit der Hand, czego ręką tknąć ſię można.

Greifung, *f.* dotykanie, chwycenie, ięcie, więcie. *to co* Gefangennehmung, złapanie, w niewolą zabranie, wzięcie do więzienia.

Greinen, płakać. oft greinen, często płakiwać, opłakiwać.

Greiner, *m.* płaczek, co uſtawicznie płacze, co ſię prędko rozpłacze.

Greiſen, ſiwieć, oſiwieć, ſiwym zoſtać, ſiwego włoſa, ſiwizny nabyć.

Greiß, *m.* ſtarzec; ſehr alter Mann, nader ſtary człowiek, ſędziwych lat ſtaruſzek, zgrzybiały, nazbyt podeſzły w leciech, zeſtarzały, pięknych lat, *o ſtarym ſię także mowi*, na ſchyłku lat y wieku ſwego, wielkich lat człowiek, ktory dla ſtarości wielkiey na tamten świat patrzy, iuż iedną nogą ieſt na tamtym świecie.

Grempeler, *m.* gremplarz, wełnoczoſnik, co wełnę grempluie, czeſze.

Grempelkamm, *m.* grempla, ſzczotka albo grzebień, do gremplowania wełny.

Grempelmagd, *f.* dziewka do czeſania, do gremplowania, wełny.

Grempeln, czeſać, gremplować; Wolle, wełnę. einen unter die Mägde ſetzen, und Wolle grämpeln laſſen, kazać komu ſiąść między dziewkami y wełnę czeſać, oczeſywać.

Grenoble, Grenobla, Stadt in Frankreich, miaſto we Francyi. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego albo do tego miaſta należący, Grenoblski.

Grenze, *f.* granice, *plur.* granica, *ſing.* äußerſte, oſtatnie; fremde, cudze; ſich weit erſtreckende, ſzeroko ſię rozciągaiące; verwüſtete, ſpuſtoſzone; unverſehrte, nienaruszone. die Erweiterung der Grenzen des Reichs, pomkniecie, rozſzerzenie granic kroleſtwa. ein Land mit erweiterten Grenzen bekommen, kraiu z rozprzeſtrzenionemi granicami doſtać; wider die Streifereyen der Heide verwahren, przeciwko naiazdom y napaściom nieprzyiacielskim granic ſtrzec, bronić. die Grenzen erweitern, granice rozprze-

ſtrzeniać, granic pomykać; durch ſeine Thaten, przez ſwoie czyny. kaum die Grenzen vertheidigen können, ledwie moc granic obronić. in engen Grenzen enthalten ſeyn, w ciasnych y ſzczupłych granicach być trzymanym. an die Grenzen eines Ortes kommen, na granice przyiść iakiego mieyſca. die Grenzen der Stadt bewohnen, ktorzy w granicach miaſta mieſzkaią. die Grenzen eines Ortes ſetzen, granice iakiego mieyſca założyć. von ſeinen Grenzen abhalten, od ſwoich granic odpędzać, do ſwoich granic niedopuſzczać, do granic nieprzypuſzczać. ſeinem Rechte keine Grenzen ſetzen, ſwoiemu prawu żadnych granic nie zakładać. ſie haben eben die Grenzen, oni maią także granice też ſame. dem Römiſchen Reiche die Grenzen ſetzen, welche der Erdboden ſelbſt hat, Rzymſkiemu państwu te granice założyć ktore ſam świat albo okrąg ziemſki ma. enge Grenzen haben, ciasne mieć granice. ſich gewiſſe Grenzen ſetzen, pewne ſobie granice założyć. die Grenzen überſchreiten, granice przeſtąpić, za granice przeyść, wykroczyć. mit mäßigen Grenzen umgeben ſeyn, pomiernemi granicami być otoczonym.

Grenzen, graniczyć; das iſt, granice wſpolne mieć; mit einem, z kim. an ein Land grenzen, z iakim kraiem graniczyć, być pogranicznym, przygranicznym; mit den Franzoſen, z francuzami, francuzom być pogranicznym. zunächſt grenzen, nàybliżey graniczyć; an Deutſchland, z Niemcami.

Grenzen, n. das, graniczenie, iednych y wſpolnych granic mienie.

Grenzfeſtung, f. graniczna forteca, na granicach kraiu y państwa dla odparcia nieprzyiacioł wyſtawiona, graniczna obrona, zasłona kraiu.

Grenznachbarn, pl. ſąſiedzi, iedne granice maiący, wſpoł graniczący, pograniczni.

Grenzſcheider, m. podkomorzy, graniczny ſędzia, ktorego urząd ieſt graniczyć, rozgraniczać, o granicach ſądzić.

Grenzſcheidung, f. graniczenie, rozgraniczenie, rozgraniczanie, granic prowadzenie.

Grenzſoldaten, pl. żołnierze graniczni, na granicach dla obrony ich ſtoiący.

Grenzſtein, m. graniczny kamień, kopiec na znak granic wyſypany.

Grenzung, f. graniczenie, rozgraniczenie, granic rozmierzanie, prowadzenie.

Greßlich, marſowaty, ponury. greßliches Geſicht, marſowata twarz, ponura.

Greßlich, *adverb.* marſowato, ponuro, zmarſzczonym czołem.

Greßlichkeit, f. marſowatość, ponurość, gniewliwość, twarzy, y zmarſzczonego czoła.

Gretchen, n. *dimin.* od imienia Margarita, *na Polſkie słowo w słowo* małgorzatka, margoſia, *od Polſkiego*, małgorzata.

Gretſcheln, nogi rozkraczać ſzeroko, nogi okrakiem ſtawiać.

Greuel, m. obrzydzenie, *to co* Greulichkeit, *potym to co*, Ungeheuer, poczwara. den Greuel für etwas haben, obrzydzenie mieć do czego; der ein Laſter im höchſten Grade beſitzet, ktory nałog iaki w naywyżſzym ſtopniu poſiada; *nazywa ſię także*, Greuel, *to co* Verabſcheuung, obrzydliwość; Abſcheu, brzydzenie ſię. großer Schrecken, Entſetzung, ſtarkes Grauen, ſtrach, zlęknienie ſię, przelęknienie, przeſtraſzenie; große Furcht, Entſetzen, wielka boiazń, przeſtrach, *także to co* Unbarmherzigkeit, niemiłoſierdzie, nielitościwość, nieludzkość, *to co* Grauſamkeit, okrucieństwo, ſrogość, *także to co* Häßlichkeit, ſzpetność, brzydkość, brzydota; *to co* Ekel, przyiedzenie ſię, wſtręt. einen Greuel an und vor etwas haben, mieć wſtręt y obrzydzenie do czego.

Greulich, obrzydliwy, ſromotny. greuliches Bubenſtück, obrzydliwy zbrodnia, poczwarny, obrzydły, ſtraſzny, okropny, nieludzki, okrutny, ſrogi, ſzpetny, plugawy, obrzydliwość ſprawuiący, ſmak tracący, *znowu to co*, groß, ſtark, wielki, mocny, oſtatni, zbytni; außerordentlich, niezwyczayny, nad zwyczay, nad porządek rzeczy, *to co*, fürchterlich, erſchrecklich, ſtraſzliwy, przeſtraſzaiący, *to co* ſzpetny, śmierdzący, *to co*, ſcharf, oſtry, ſurowy, popędliwy.

Greulich, *adv.* poczwarno, iak poczwara, obrzydliwie, z obrzydzeniem, ſtraſznie, nieludzko, nie po ludzku, okrutnie, ſrogo, z okrucieństwem, ze ſrogością, brzydko, ſzpetnym ſpoſobem, na niepiękny kſztałt, ſpoſobem ſmak tracącym, zbytecznie, zbytnie, oſtatnim ſpoſobem, niezwyczaynie, nad zwyczay, okropnie, dziko,

dziko, plugawie, bardzo podło, śmierdząco, ſurowo, oſtro, popędliwie.

Greulichkeit, *f.* obrzydzenie, nieznośność, czego dla ſzpetności znieść nie można.

Greuſſen, Greuſſena, Stadt in Thüringen, miaſto w Turyngii.

Grieche, *m.* Grek, Greczyn. einer aus Griechenland, ieden z Grecyi rodem, Grek rodem.

Griechenland, *n.* Grecka ziemia, Grecya, Grecka kraina, Grecki kray.

Griechinn, *f.* Greczynka, biało głowa, Greckiego rodu, z Grecyi rodem.

Griechiſch, grecki, grecka, greckie. griechiſcher Vers, grecki wierſz. griechiſcher Redner, grecki mowca. griechiſche Sprache, grecki ięzyk. Griechiſch und Latein zugleich lernen, po grecku y po łacinie ſię razem uczyć, greczyzny y łaciny ſię razem uczyć, do greckiego y łacińskiego ięzyka razem ſię applikować. griechiſches Buch, grecka kſiążka. kein Griechiſch können, nie umieć nic po grecku, nie umieć nic greckiego ięzyka. griechiſche Redensart, grecki kſztałt mowienia. griechiſches Feuer, das im Waſſer brennet, grecki ogień, ktory ſię w wodzie pali, *poſr.* feu gregeois. griechiſche Ordnungen, greckie rzędy. (in der Baukunſt, w architekturze) griechiſch Heu, koniczyna. griechiſch Pech, grecka żywica, kolofonia.

Griechiſch, *adv.* po grecku, iak grek, greckim ſpoſobem, zwyczaiem. griechiſch ſchreiben, po grecku piſać; reden, mowić; verſtehen, po grecku rozumieć. die römiſche Geſchichte griechiſch beſchreiben, rzymskie dzieie po grecku, greckim ięzykiem opiſać.

Griechiſchweiſſenburg, Belgrad, Stadt in Servien, miaſto w Serwii, *połac*, Alba Graeca, *albo* Taurunum.

Grieß, Gries, *m.* Art eines Sandes, rodzay pewnego piasku. grober Sand, gruby piaſek, grube ziarna maiący, *po tym*, Gries, Sand, welcher ſich in der Urinblaſe ſetzet, piaſek, muł, ktory ſię w pęcherzu, w ktorym uryna, uſiada; von Mehle, o mące, *obacz*, ſ. Grütze, *po tym*; abgefallene Stücke, in Behauung der Steine, odrobiny, odpadłe kawałeczki, trociny, w obcinaniu, w ciosaniu kamieni. Nierengries, eine Art Steinkrankheit, piaſek w nyrkach, gatunek choroby, *ktorą poſpolicie nazywaią*, kamień. mit Lendengries behaftet, *potym*, voll Gries, na kamień chory, kamień cierpiący, kamienia rznięcie maiący.

Grieſicht, piaszczyſty, piaskowaty. ſiehe Sandicht.

Griet, Grieta, Stadt im Cleviſchen, miaſto w Kliwiyskim.

Griff, *m.* an einem Werkzeuge, u iakiego, inſtrumentu, trzonek, toporzysko; am Degen, Schwerdte, u ſzpady pałaſza, rękoieść, krzyż. 2) Ranck, Griff, Betrug, ſztuka, wykręt, wybieg. am Griffe haben, mieć na do ręczu, na porwaniu, na prędkości, *potym znaczy*, garżść. ſo viel, als man auf einmal mit der Hand ergreifen kann, tak wiele iak, kto w rękę na raz wziąć może, *znaczy także*, das Greiffen, Berühren, Antaſten, dotykanie, dotknięcie, macanie. unzüchtiger Griff, niewſtydliwe dotykanie; vom Schnupftoback, ſzczypta, we dwoch palcach tabaki; Hieb mit den Krauen, Klauen, uięcie raz, ſzponami, pazurami, *znaczy także*, Handhabe an einer Schale, an einer Scheere, Lichtputze, ucho, uſzko, u filiżanki, u nożyczek, u ſzczypcow; woran man etwas hält, als an einer Theekanne, Kruge, za co trzymaią y biorą, ucho, u imbryczka, u kufla, *potym znaczy*: Hals an muſikaliſchen Inſtrumenten, ſzyia, u inſtrumentu muzycznego, *także*, an einem Korbe, Eimer, Topfe, Keſſel, u koſza, u wiadra, u garka, u kotła, ucha. Handhabe an einer Thüre, antaba u drzwi. Handhabe an einem Kuffer, Küſte, u kufra, u ſepeta: am Bratenwender, rączka u rożna, *znaczy także to co*, liſtiger Streich, Poſſen, co ſzalbierski, wykręt, mataſtwo, *to co*, Liſt, Argliſt, ſztuka, wybieg, *to co*, Betrug, oſzukanie, *to co*, Kunſtgriff, delikatność w ſztuce, *to co*, unnütze und betrügliche Streitigkeit in Rechtsſachen, prożne, y zdradliwe ſpory, pieniaſtwa, w ſprawach ſądowych, *także*, im Spiele, unter Gelehrten, auch in gemeinen Reden, w grze, między uczonemi, także w poſpolitey mowie, przytyk, przycinek, obracanie kogo, przymawianie komu, przymowka. im Griffe haben, macaiąc znaleść, napaść, mieć.

Griffel, *m.* ſkazowka; womit man den Kindern die Buchſtaben zeiget, ktorą dzieciom ſkazuią, litery, *to co*, Nadel, igła; *to co*, ſtyl do piſania na wosku.

Grille, *f.* świercz; ein Ungeziefer, owad, robak. schreyen, wie eine Grille, krzyczeć, iak iaki świerczek. 2) im Kopfe, w głowie, staranie, troska, dolegliwość. einem die Grille in den Kopf setzen, *słowo w słowo*, komu świercza w głowę wsadzić, *to iest*, komu prożnemi y troskliwemi myślami głowę nabić. die Grille vertreiben, *słowo w słowo*, świercza wygnać z głowy, *to iest*, smutek, troski porzucić. Grillen, vertiefen, närrische Einbildungen, Träumereyen, głębokie, głupie, imaginacyie, myślenia, *także*, eitele und falsche Einbildungen, prożne, y fałszywe roienia w głowie, rosczczenia w myśli, *także to co*, Eigensinn, Starrkopf, zacięty, uporny. Grillen fangen, *słowo w słowo*, świercze łapać, *to iest*, troskać się, smucić się, niebyć kontent z czego. Grillen im Kopfe haben, *słowo w słowo*, świerczki mieć w głowie, *to iest*: turbować się, *albo co mowią*, mieć klin w głowie.

Grillenfänger, *m.* niepotrzebnie się turbuiący; der sich unnöthige Sorge macht, ktory niepotrzebnym frasunkiem głowę sobie nabiia. 2) der auf seinem Kopfe bestehet, ktory tylko na swoiey głowie polega; eigensinniger Mensch, człowiek uporny, zacięty, ktorego przeprzeć nie można.

Grimm, *m.* srogość, okrutność; gegen oder über einen auslassen, srogość, okrucieństwo wywrzeć na kogo, przeciwko komu, rozieść się na kogo.

Grimme, Stadt in Meissen, Grimma, miasto w Misnii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Grymski; in solcher Stadt gebohrner Mann, Męszczyzna, Grymczyk; Weibsbild, białogłowa, Grymka, Grymianka.

Grimmen, *n.* das, im Leibe, gryzienie, rzniecie, torsyie w żołądku. der das Grimmen hat, ktory rzniecie, gryzienie w żołądku, cierpi. am Grimmen krank seyn, na rzniecie być chorym. sich empfindlich bey dem Grimmen erweisen, nię czułym się pokazać na rzniecie y bole.

Grimmig, srogi, okrutny, dziki, zapalczywy, srożeiący. grimmiger Löwe, srogi, srożeiący lew. grimmig seyn, być srogim, okrutnym, srożyć się, pastwić się.

Grimmig, *adv.* srogo, okrutnie, z okrucieństwem, ze srogością. es ist grimmig kalt, zimno okrutnie, okrutnie zimno.

Grimmigkeit, *f.* srogość, okrucieństwo, dzikość, zapalczywość.

Grimmiglich, okrutnie, srogo. s. Grausam, *adv.*

Grind, *m.* auf einem Geschwüre, skorupa na iakim wrzodzie, gdy wrzod ropą zeschłą zaskorupieie; auf dem Kopfe, na głowie; zumal der Kinder, krosty zeskorupiałe, strupy.

Grindau, Grindawa, Stadt in Jutland, miasto w Iutlandyi.

Grindicht, wrzodawy, strupami zaskorupiały. grindichter Kopf, strupami zaskorupiała głowa. grätzicht und grindicht, świerzby y strupy maiący.

Grinsen, chychotać, *to co*, lachen, śmiać się, śmiechy, śmiszki stroić. 2) *znowu przeciwnie*, weinen, płakać.

Gripsholm, Grypsholm, Ort in Schweden, miasto w Szwecyi.

Gripswalde, Gripswalda, Stadt in Pommern, miasto w Pomeranii; von oder zu solchem Orte gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Grypswaldski, Grypswaldska, Grypswaldskie.

Gritze, *m.* oder Grütze, kasza, kleick z kaszy wygotowany.

Grob, gruby, *to co*, dicke, krępy. grober Faden, gruba nić. 2) *znaczy*: rauh, hart, ostry, twardy. grobe Speise, gruba, prosta potrawa. 3) derb, twardy przytwardy; niegładki. grobe Sprache, niegładka mowa. grobe Stimme, gruby głos; unhöflich, bäurisch, nieobyczayny, niemanierny, niegrzeczny chłopski. grober Mensch, prosty nieobyczayny człowiek. grobes Leben, grube, niobyczayne, chłopskie życie. grobe Art Leute, gruby, prosty rodzay ludzi. grober Kerl, gruby nieobyczayny chłop. grobe Sitten, chłopskie, niemanierne obyczaie, nieludzkie, niezgrabne. grober Scherz, gruby żart. grobe Art zu scherzen, gruby sposob żartowania. grober Kerl, Knoll, Hautze, gruby, drąg, niezgrabne chłopisko. das Gröbste ausarbeiten, etwas aus dem Gröbsten bringen, z naygrubszego, co z grubszego obrobić, co ociosać, obrąbać, ostrugać.

Grob, *adv.* grubo, z prosta, po prostemu, prosto, po prostacku; den Sitten nach, co do obyczaiow; handeln, czynić, postępować sobie, sprawiać się.

Gröbheit,

Grobheit, *f.* grubość, proſtota, nieobyczayność, niemaniera, niepolerowność.

Grobian, *m.* grubian, proſtak, nieludzki, niegrzeczny, nieobyczayny, nieznaiący ſię na rzeczach, na dobrey y piękney manierze, na ludzkości, człowiek bez grzeczności, bez obyczayności, bez ludzkości.

Grobſchmied, *m.* kowal, od grubſzych ſztuk kowania y robienia.

Grodno, Grodno, Stadt in Littauen, miaſto w Litwie; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należacy, Grodziński. Staroſt von Grodno, Staroſta Grodziński. Staroſtey von Grodno, Staroſtwo Grodzińskie. Reichstag von Grodno, Seym Grodziński. das Geſetz von Grodno, Konſtytucya Grodzińska.

Gröblich, grubo, po chłopsku, nieludzko, niezgrabnie, niegrzecznie po wieyſku. ſehr grob, bardzo grubo. ſehr grob fehlen, bardzo grubo błądzić.

Grölzen, żygać, odżygiwać; einem ins Geſicht, komu na twarz.

Grölzer, *m.* żyganie, odżygiwanie. ſ. Rülps.

Grönesund, *m.* Greneſund, Meerenge, PrzeſmykGreneſundski, cieśnina morska Greneſundska.

Grönland, Landſchaft, Grenlandia, ziemia; einer daraus, Grenlandczyk; darzu gehörig, do tego kraiu należacy, albo z tego kraiu, Grenlandski.

Größe, *f.* wielkość; wunderſame, dziwna; vortreffliche, przednia; beſondere, oſobliwa, oſobliwſza; unermeßliche, niezmierna; unumſchränkte, nie okryślona; unglaubliche, niepodobna do wiary; ungewöhnliche, niezwyczayna; unmenſchliche, nieludzka; höchſte, naywyżſza; wahre, prawdziwą; mäßige, mierna; nicht rechte, nie w miarę. die Größe der Welt ausmeſſen, wielkość świata wymierzyć. die Größe der Länder, wielkość kraiow. die Größe des Gemüths, wielkość umysłu. Größe und Gewalt der Liebe, wielkość y moc miłości; der Kälte, wielkość zimna. Geſtirne von unermeßlicher Größe, gwiazdy niezmierney wielkości, ktorych niezmierna ieſt wielkość. von beſonderer Größe des Leibes, oſobliwey wielkości ciała. an Größe etwas übertreffen, w wielkości co kolwiek przechodzić, wielkością co kolwiek celować, wielkości być co kolwiek większey. ein Körper von ſeltener Größe, ciało rzadkiey wielkości. einen Feind von unmenſchlicher Größe erlegen, nieprzyiaciela nie ludzkiey wielkości położyć, *to ieſt*, zabić. der noch nicht zu ſeiner vollkommenen Größe gekommen, ktory ieſzcze do ſwoiey zupełney y doſkonałey wielkości nieprzyſzedł. Größe des Namens, wielkość imienia. ein Bild aus Erzt von mäßiger Größe, obraz moſiężny, pomierney wielkości. Größe der Hörner, wielkość rogow. beſondere Größe der Statur, oſobliwa wielkość wzroſtu, ſtatury. Größe der Fußſohle des Herculis, wielkość ſtopy Herkuleſowey. die Größe des Leibes macht ein Anſehn, wielkość ciała, powagę czyni.

Größer, większy, przywiękſzy, ſtarſzy. größere Sache, przywiękſza rzecz. größerer Bruder, ſtarſzy brat. größerer Fleiß, większa pilność. alles ſcheint größer zu ſeyn, als es iſt, wſzyſtko ſię zdaie większe być iak to ieſt. ein größeres Bild machen, większy obraz zrobić. einem größere Ehre erweiſen, większy honor komu świadczyć. mit größerm Fleiße, z większą pilnością, y pracą. größere Noth, większa potrzeba. größere Strafe verdienen, większą karę zasłużyć. größer werden, powiękſzać ſię, wzmagać ſię, większym ſię ſtawać. das Unheil wird täglich größer, złe codziennie ſię powiękſza, wzmaga ſię, co raz ſię większe ſtaie. der Fleiß wird größer, pilność ſię powiękſza, pilności przybywa. die Menge der Dinge wird größer, mnoſtwo rzeczy, co raz to większe, większe a większe. der Aufruhr wird größer, rozruch, bunt, większy a większy powſtaie. die Zwietracht wird größer, niezgoda większa a większa, co raz większa. die Weintrauben werden durch die Sonnenwärme größer, winne iagody większe roſną od ciepła słonecznego, ſ. wachſen, zunehmen. größer machen, przyczyniać, przyczynić. ſeine Uebelthaten mit etwas größer machen, ſwoich złych uczynkow czym przyczyniać, przymnażać, ſwoie złe uczynki powiękſzać. ſeine Wohlthaten mit Worten größer machen, ſwoie dobrodzieyſtwa słowami powiękſzać, ſwoich dobrodzieſtw słowami przyczyniać. die Theurung größer machen, drogość większą

większą uczynić. größer seyn als es soll, być większym, iak trzeba. dessen Tugend ist größer als des andern, tego cnota iest większa iak drugiego, ten drugiego przechodzi, celuie cnotą. ein wenig größer seyn, troszkę być większym, być przywiększym, zawiększym.

Groll, m niezgoda, zwada, gniew, nieprzyiaźń, nienawiść; alter, dawna. in Groll und Feindschaft mit einem leben, w gniewie, w nienawiści, w niezgodzie żyć z kim. den Groll fahren lassen, złożyć nieprzyiaźń, porzucić nienawiść. wider einen Groll fassen, znowu powziąć nienawiść, znowu przyiść do niezgody, do nieprzyiaźni. so hat sich ihr Groll angefangen, tak się ich nienawiść y nieprzyiaźń zaczęła. sich eines Groll zuziehen, ściągnąć na siebie czyią nienawiść, zciągnąć na siebie czyi gniew; na nienawiść, na nieprzyiaźń, na gniew czyi, lub u kogo, zasłużyć, zarobić. einen unversöhnlichen Groll im Herzen wider einen haben, mieć przeciwko komu nie ubłagany w sercu gniew; zawziętość mieć przeciwko komu; zawziętym być na kogo, zawziąć się na kogo. er hat den Groll mit ins Grab genommen, on nienawiść z sobą do grobu wziął, do śmierci się gniewał, przebłagać się, poki żył, nie dał, s. Haß, Feindschaft.

Groschen, m. eine Münze, grosz. einen Groschen werth, grosza wart. wöchentlich dreyßig Groschen für den Tisch bezahlen, po trzydzieści groszy za stoł na tydzień płacić. silberner Groschen, srebrny grosz; kupferner, miedziany grosz.

Groß, wielki. großes Werk, wielkie dzieło, wielka robota. große Freundschaft, wielka przyiaźń. große Beredsamkeit, wielka wymowa. groß von Leibe und Gemüthe seyn, być wielkiego y umysłu y ciała. er ist ein großer Mann, so wohl zu Kriegs- als Friedenszeiten, on iest wielkim człowiekiem, tak podczas woyny, czyli na woynie, iak y podczas pokoiu, albo w pokoiu. seine Tugenden sind sehr groß, iego cnoty są bardzo wielkie. etwas großes thun, wielkiego co uczynić. großer Platz, wielkie mieysce. großer Mann, wielki człowiek, wielki mąż. großer Verstand, wielki rozum, wielki dowcip. großes Geld, wielkie pieniądze. es ist was großes zu machen, daß, iest to wielka rzecz, dokazać, aby. großes Laster, wielki nałog, wielka niecnota. große Statue, wielka statua. großes Haus, wielki dom. großes Thier, wielki zwierz. große Beute, bardzo wielka zdobycz. großes Feld, wielkie pole. großes Weingefäß, wielkie winne naczynie. große Ohren, wielkie uszy. etwas groß, trochę wielki, za wielki. wie groß? iak wielki? eine so große Menge als unsere Stadt begreift, tak wielkie mnoństwo, iak wielkie nasze miasto obiąć może. so groß nur, tak wielki tylko. so große Siege nur erhalten werden, tak wielkie zwycięstwa otrzymać. derer Güter, so groß sie waren, ktorych dobra, lubo tak wielkie były. in so großer Menge, als sie nur gewesen, w tak wielkiey wielości, iak oni byli. ein Hafen der eine Flotte halten kann, sie sey so groß als sie wolle, port, ktory może całą flotę pomieścić, niech będzie iak chce wielka. so groß, tak wielki. so große Mühe auf sich nehmen, tak wielką prace, fatygę na siebie przyiąć. zu groß seyn, zbyt wielkim, nazbyt wielkim być. groß machen, wielkim czynić. etwas groß machen, co wielkiego czynić. große Schritte machen, wielkie kroki czynić, *inaczey*; szeroko stąpać. groß werden bey zunehmenden Monden, wielkim się stawać, gdy mieśiąc ku pełni się ma. etwas gar zu groß in seiner Erzehlung machen, co nazbyt wielkim czynić w swoim powiadaniu, w swoiey powieści. nur halb so groß, tylko połową tak wielki. größten theils, po wielkiey części. dieser Baum ist so groß als jener, to drzewo iest tak wielkie, iak tamto. sehr groß seyn, nazbyt wielkim być. das ist weit größer, als, to iest daleko większe iak.

Großachtbar, zacny, przezacny, wielki zacny, wielkiey zacności, przezacności.

Großachtbarkeit, f. zacność, przezacność, powaga, wielka zacność, wielka powaga.

Groß achten, wiele poważać, wiele ważyć, wiele cenić, wiele szacować, etwas, co. etwas nicht groß achten, co nie wiele szacować, nie wiele ważyć.

Großälter-Vater, m. pradziad, oyciec dziada; z *niemieckiego słowo w słowo*, wielki starszy ociec, albo wielki dziad.

Groß-

Großälter-Mutter, *f.* prababa; matka babki, albo dziada; niemcy mowią, *wielka stara matka.*

Großälter-Mutter-Schwester, *f.* siostra prababki; siostra prababczyna.

Großbacke, *f.* puca, pucek, ein Mensch mit großen Backen, człowiek z pucołowatemi licami.

Großbäckicht, pucołowaty; pucołowatą gębę, pucołowate pułgębki maiący.

Großbritannien, England und Schottland zusammen, Wielka Britannia, to iest, Anglia y Szkocya razem.

Großkämmerer, *m.* Wielki Podkomorzy, na Dworze krolewskim, Cesarskim.

Großkanzler, *m.* Wielki Kanclerz; Wielki Pieczętarz.

Groß-Kron-Feldherr, *m.* Hetman Wielki Koronny.

Großeltern, *plur.* dziadowie; dziad y babka pospołu.

Großenhayn, Stadt in Meissen, Grossenhayna, Hayna, miasto w Misnii; *pot.* Hayna Marchionum. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; Haynski, Hayneński, Grossenhayneński.

Grossetto, Stadt in Italien, Grossetto, miasto we Włoszech.

Groß-Feldherr, *m.* Wielki-Hetman.

Groß-Frau, *f.* Wielka Pani; *tytuł nayſtarszey corki Cesarza Rzymskiego,* ein Titel der ältesten Prinzessinn des römischen Kaisers.

Großfürst, *m.* Wielki Książe. Großfürst von Litthauen, Wielki Książe Litewski.

Großgünstig, wielce życzliwy, wielce przychylny, wielkiey życzliwości.

Großhaf, *f.* See in Pommern, Wielkie Wylewie, Wielka Łona morska, w Pomeranii.

Großherzog, *m.* Wielki Książe, von Litthauen, Wielki Książe Litewski.

Groß-Hofmeister, *m.* Wielki Marszałek, Krolewski, Cesarski, Książęcy.

Großkopf, *m.* głowacz, wielka głowa. Mensch mit einem großen Kopfe, człowiek wielką głowę maiący, człowiek z wielką głową.

Großmächtig, wielemożny, wielmożny, wielemogący, wielowładny.

Großmachung, *f.* wielkoczynienie, rozszerzenie, przyczynienie.

Großmarschall, *m.* Wielki Marszałek, Rzeczypospolitey, Krolow, Cesarzow.

Großmaul, *n.* wargacz, ein Mensch, der große Lippen hat, człowiek wielkie wargi maiący, człowiek z wielkiemi wargami, ktoremu wargi wiszą.

Großmäulicht, wargaty, u ktorego usta są z wielkiemi, y grubemi wargami.

Großmeister, *m.* eines Standes oder eines Ritterordens, Wielki Mistrz, stanu iakiego, albo orderu kawalerskiego.

Großmüthig, wielkiego umysłu, wspaniałego umysłu. großmüthiger und tapferer Mann, wielkiego umysłu, wielkiego serca y mężny człowiek; w ktorym wielki umysł, wielkomyślny. ie großmüthiger einer ist, im kto, większego umysłu iest, im kto wspanialszey myśli, wspanialszego serca. ich verwundere mich, wie er so großmüthig ist, ia się dziwuię, że on tak wielkiego umysłu iest. sich bemühen großmüthig zu seyn, starać się być wielkomyślnym, być wielkiego umysłu, wielkiey duszę, wspaniałego ducha.

Großmüthigkeit, *f.* wielkomyślność, wielki umysł, wspaniały umysł, wspaniała myśl; zacność y wysokość umysłu; wyniosłość myśli, umysłu, serca, ktora się wydaie w niebezpieczeństwie y przeciwności; umysł wysoki y wyniosły, wspaniały duch, wyniosła serca wspaniałość. gegen andere die Großmüthigkeit sehen lassen, przeciwko drugim wielki y wspaniały umysł pokazywać.

Großmutter, *f.* babka, matka matki, matka oyca, a babka wnukowi.

Großmutter Bruder, *m.* brat babczyn, dziadek wuieczny.

Großmutter Großmutter Bruder, *m.* babka babczynego brata.

Großmutter Großmutter Schwester, *f.* prababczyna siostra.

Großmutter Schwester, *f.* babczyna siostra.

Großnasicht, wielkiego nosa, z wielkim nosem, nosaty, nosacz, nosal.

Großnase, *f.* nosacz, nosal, wielko nos, z wielkim nosem.

Großöhricht, z wielkiemie uszami, wielkich uszow, wielkie uszy maiący.

Großpolen, *n.* Wielka Polska, in Ansehung des Kleinpolen, względem Małey Polski. von Großpolen an, z Wielkiey Polski, Wielko Polanin.

Groß-Senechal, *m.* Wielki Rządca, Wielki Sędzia, iakiey ziemi.

Groß-Schwäher, *m.* oyciec teściow, oyciec świekrow.

Groß-Schwiegervater, *m.* der Frauen Großvater, dziad żony.

Groß-Schwiegermutter, *f.* der Frauen Großmutter, babka żony.

Großsprecher, *m.* iunak, pływacz, wiele mowca, co wielkie rzeczy o sobie rad mowi, rad się chwali, rad swoie sprawy wynosi.

Großsprecherisch, wielemowny, chełpliwy, chlubny, siebie chwalny. großsprecherisches Lügen, wielemowne, chełpliwe, chlubne, iunackie kłamstwo.

Großsprecherey, *f.* wielemowność o sobie, iunakierya, chluba, chełpliwość, własna chwała, *siebie chwalność.* die Großsprecherey des Gesandten hatte kaum im Rathhause Raum, chlubna y napuszona mowa posłow ledwie się w Izbie senatorskiey zmieścić mogła; Izba senatorska chlubną y wyniosłą posłow mowę ledwie obiąć mogła.

Groß-Sultan, *m.* Wielki Sułtan, Cesarz Turecki, Stambulski.

Großthun, hardo, gòrno się nosić, wyniosło, wysoko patrzeć.

Großthuer, *m.* iunak, siebie chwalca, wiele o sobie mowiący; trzymaiący.

Großväterlich, dziadowski, co od dziadow ieszcze iest, albo za dziadow było.

Großvater, *m.* dziad, väterlicher, od oyca, oder des Vaters Vater, albo oyciec oyca; mütterlicher, macierzysty, po matce dziad, oder Mutters Vater, albo oyciec matki; des Vaters, pradziad; des Großvaters-Großvater, dziada dziad prapra dziad. der Großvater, des Großvaters, seines Vaters, pra pradziad. Großvater des Großvaters seines Großvaters, prapra-pradziad.

Großvaters-Bruder, *m.* brat dziadow, a stryi oyca.

Großvaters-Großmutter, *f.* babka dziada, albo, praprababka.

Großvaters-Großvater, *m.* dziad dziada, albo prapradziad.

Großvaters Schwester, *f.* siostra dziada.

Großvaters Mutter, *f.* matką dziada, albo prababka.

Großvaters Vater, *m.* ociec dziada, albo pradziad.

Großvezier, *m.* Wielki Wezyr, naypierwszy Minister y Hetman Turecki.

Großwaradein, Stadt in Ungarn, Wielki Waradin, miasto w Węgrach; *połacin.* Varadinum majus, *albo tylko* Varadinum.

Groteske, Art der Gemälde, kształt malowania śmieszny, dziwacki od malarzow wymyślony, iako to ptak z rękami, człowiek na niedźwiedzich łapach.

Grotkau, Stadt in Schlesien, Grodkow, miasto w Śląsku. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Grodkowski.

Grotte, *f.* iaskinia, w skale albo z urodzenia, albo wyrobiona.

Grube, *f.* doł. in eine Grube fallen, w doł iaki wpaść. betrüglicher Weise einen in die Grube locken, zdradliwym sposobem kogo w doł zwabić; *krotko,* zdradzić kogo; etwas darein zu pflanzen, do wsadzania czego, iako to drzewka, także nazywa się doł. die Grube muß breiter gegraben werden, doł wykopać. er ist selbst in die Grube gefallen, on sam w doł wpadł, die er einem andern gegraben, ktory dla kogo inszego wykopał; *według owego:* kto pod kim doł kopie, tam w niego wpada. der auf der Grube geht, ktory po dole chodzi, *to iest,* człowiek zgrzybiały, zestarzały, bliski śmierci.

Gruft, *f.* iaskinia. es soll sich aus der tiefsten Gruft eine Stimme hören lassen, miał się głos dać słyszeć, z głębokości iaskini. durch verborgene heimliche Grüfte, przez skryte y taiemne doły.

Grübeler, *m.* szperacz, badacz, wypytywacz, ten co szpera, bada, wypytuie się.

Grübeln, szukać, szperać, wyszukiwać, wypytywać się. grübeln, da nichts zu grübeln ist, szperać, szukać tam, gdzie nic nie trzeba szperać, szukać południa w południe; szukać tego, co iest przed oczyma. griebeln und wiebeln, sehr voll seyn von Fischen, von ungeheuren Thieren, być pełnym ryb, być pełnym strasznego zwierza; *potym,* kritisiren, tadeln, ganić, przyganiać; etwas wollen besser machen, chcieć czego lepszego dokazać. grüblicht seyn, uszczypliwym, kolącym być; *potym znaczy:* sorgen, być troskliwym o co.

Grübchen, *n.* dołek. Grübchen machen, dołek robić, dołek kopać.

Grün, zielony. grünes Ufer, zielony brzeg. grünes und nasses Holz, zielone y mokre drzewo. grün seyn, zielenieć, zielenieć się. stets grün seyn, zawsze się zielenieć, zawsze być zielonym. grün werden, rozzieleniać się. grüne lustige Oerter, zielone y wesołe mieysca. grüne Farbe, zielone, *subst. neutr.* zieloność. grüne Farbe der Wiesen, zieloność łąk. sehr grün, bardzo zie-

zielony. grünes Feld, zielone pole. etwas grün, zielonawy. grüne Blätter, zielonawe liście. wieder grün werden, znowu się rozzieleniać.

Gründel, *m.* kiołbik, śliż. kleine Gründel, małe śliże, małe kiołbiki. Fische, ryby.

Gründen, gruntować, fundować, ein Reich, krolestwo, zakładać krolestwo. sich auf etwas gründen, gruntować się na czym, fundować się, na czym; *to co*, auf den Grund kommen, na dno przyiść, dna dostać, zgruntować, gruntować. eine Leinwand gründen, na płutnie grunt dać, iak malarze czynią, um darauf zu malen, do malowania na nim.

Gründlich, gruntowny, mocny, tęgi, tęgo zasadzony, gründlicher Beweis, gruntowny, mocny, dowod. gründliche Wahrheit, gruntowna, mocna, nie zawodna prawda.

Gründlich, *adv.* gruntownie, mocno, tęgo; etwas wissen, co umieć, co wiedzieć. gründlich erlernen, gruntownie się rzeczy nauczyć, gruntownie się o rzeczy wywiedzieć.

Gründling, *m.* ein Fisch, ryba; kiołbik, śliż, śliżyk, kiełb.

Gründung, *f.* gruntowanie, fundowanie, zakładanie, utwierdzanie.

Grünen, zielenić się, *to iest*, do zieloności przychodzić, *potym* zielenić się, zieloną farbę mieć na sobie, zielono się wydawać.

Grünfink, *m.* wywielga, ptak.

Grünlich, zielony, zielono się wydaiący, zieloną farbę maiący po sobie.

Grünspan, *m.* zielony frokosz, albo zielony dzięcioł, *słowem*, żołna.

Grünung, *f.* zieloność, zielenienie się, des Grases, trawy.

Grüßen, pozdrawiać, kłaniać. einen gütig grüßen, kogo łaskawie pozdrawiać, pozdrowić; freundlich, po przyiacielsku; nachläßig, niedbale; unser ganzes Haus läßt sie grüßen, cały nasz dom kazał cię pozdrowić, pozdrawia cię. einen von eines wegen grüßen, kogo od kogo pozdrowić; freundlichst, z nayprzyiaźnieyszym oświadczeniem. einander grüßen, wzaiemnie się pozdrawiać. Cicero läßt dich grüßen, Cycero cię pozdrawia. einen wieder grüßen, kogo wzaiemnie pozdrowić. Gott grüße dich! niech ci Bog da zdrowie! sey gegrüßet, bądź zdrow.

Grütze, *f.* kasza, kleyek z kaszy rozgotowaney zporządzony.

Grund, *m.* Boden, worauf etwas steht, grunt, pole, dno, na ktorym co stoi. seinen Grund und Boden begehen, swoie grunta y pola obieżdżać, obchodzić. 2) *znaczy*: Grundbau, worauf ein ander Gebäude zu stehen kommt, fundament, przycieś na ktorym, albo na ktorey budynek stoi; fester, mocny; tiefer, głęboki; guter, dobry. den Grund eines so großen Gebäudes auf einen unsichern Ort legen, fundament tak wielkiego budynku, na niebezpiecznym mieyscu zakładać. der Grund aller Tugenden ist die Gottesfurcht, fundament wszystkich cnot iest boiaźń boża. der Grund der Weltweisheit stehet darauf, fundament Filozofii na tym stoi. den Grund zum Frieden legen, fundament pokoiu założyć; zu eines Wohlfahrt, czyiey pomyślności. auf diesem Grunde ruhet das ganze Haus, na tym fundamencie, leży cały dom. auf dieses beruhet dieses so große Lob, na tym fundamencie polega tak wielka chwała. etwas auf einen Grund bauen, co na fundamencie budować, stawiać. der Grund eines Berges, spod, doł gory. *znaczy także*: Beweis, dowod; mit vielen und wichtigen Gründen erweisen, daß ein Gott sey, wielu y ważnemi dowodami pokazać, że ieden Bog iest. alle Gründe beybringen, wszystkie dowody znieść wraz, do kupy zgarnąć. es hat einigen Grund, to ma nię iaki fundament. es hat keinen Grund, to nie ma żadnego fundamentu, was er sagt, co on mowi. man kann auf keinen gewissen Grund kommen, nie można do żadnego pewnego przyiść fundamentu. von Grund aus, z gruntu, etwas umkehren, co przewrocić. von Grund aus eine Stadt verheeren, z gruntu iakie miasto obalić, wywrocić; eine Mauer umwerfen, mur iaki obalić, poderwać; eine Stadt zerstöhren, miasto iakie zburzyć. zu Grunde gehen, z gruntu ginąć, niszczeć, psuć się. die Schiffe in Grund bohren, okręty na dno pogrążyć.

Grundböse, z gruntu niezbożny, cały niezbożnik; sehr gottlos, bardzo bezbożny.

Grundeis, *n.* spodny lod, ktory się na spodzie, albo na samey ziemi zostaie.

Grundfarbe, *f.* grunt, na ktorym farba bywa dawana.

Grundfeste, *f.* fundament, na ktorym co mocno utwierdzone ieſt.
Grundfuß, *m.* podſtawek, *baſis*, na ktorym co ſtoi.
Grundgelehrt, gruntownie, głęboko, uczony, umieiętny.
Grund legen, fundament dawać, fundamenta dać, zakładać.
Grundleger, *m.* fundamentu dawca, fundament daiący, zakładaiący.
Grundlegung, *f.* fundamentow danie, założenie, zakładanie, dawanie.
Grundlos, bez denny, beze dna, bez dna, co dna nie ma.
Grundregel, *f.* naypierwſza reguła, ktora gruntem ieſt inſzych, prawidło.
Grundriß, *m.* odryſowanie mieyſca, placu, albo budynku założonego.
Grundſatz, *m.* naypierwſza propozycya, za grunt y fundament założona.
Grundſprache, *f.* ięzyk naypierwſzy, początkowy, od ktorego inſzy pochodzi.
Grundſtütze, *f.* podpora w gruncie dana w fundamencie.
Grundſuppe, *f.* ſtek, kał, błoto, die Stadt davon reinigen, miaſto z kału, ze ſteku, z błota, wychędożyć; im Schiffe, *na okręcie także ſię nazywa* ſtek, woda ktorey w okręt naſzło.
Grundveſte, *f.* fundament, grunt do budowania y murowania założony.
Grundzins, *m.* czynſz, pieniądze z gruntu, z roli płacone.
Grunzen, rechać, iak świnie rechaią, rech.
Grunzen, das, *n.* rechanie świń, głos, ktorym świnie rechaią; *łac.* grunnitus.
Gruß, *m.* pozdrowienie, pozdrawianie. einem den Gruß vermelden, pozdrowienie komu oznaymić, donieść, pozdrowić; in eines Namen, czyim imieniem, od kogo. der einen Gruß überbringet, ktory pozdrowienie przynoſi, z pozdrowieniem przychodzi.
Greyfswalde, eine Stadt in Pommern, Grypswalda, miaſto w Pomorſkim.
Guadalquivir, Fluß in Spanien, Gwadalkwiwir, rzeka w Hiſzpanii.
Guadiana, Fluß in Portugall, Gwadiana, rzeka w Portugallii.
Gucken, wyglądać, zaglądać, patrzyć, zazierać; zu dem Fenſter heraus, oknem patrzyć na dwor. 2) *znaczy*, widać co, albo część czego; übers Waſſer hervor, z wody, widać co, nad wierzch wody wychodzić.
Guckguck, *m.* kukułka, ptak wiadomy wołaiący kuku! kuku! ſchreyen wie ein Guckguck, wołać iak kukułka.
Gueret, Stadt in Frankreich, Geret, miaſto we Francyi.
Guienne, Provinz in Frankreich, Gwienna, prowincya we Francyi.
Guilain, Ort in Hennegau, Gilena, mieyſce w Hennegawſkim.
Gülden, złoty, złotolity, von Golde, ze złota, ze złota lany. güldener Stuhl, złote krzeſzło. güldene Münze, złoty pieniądz, czerwony złoty.
Gülden, *m.* eine Münze, pieniądz pewny, albo tylko walor iego, złoty w Niemczech dwadzieścia groſzy maiący.
Güldene Ader, *f.* złota żyła, hemorroida, eine Krankheit, choroba pewna; der ſolche hat, ktory ma taką chorobę, na hemorroidy chory.
Güldene Au, Gegend in Thüringen, Gildenawa, kraik w Turyngii.
Güldenſtück, *n.* złoto głow; materyia ze złota tkana, lama.
Gültig, ważny, popłacaiący, co idzie, co go biorą.
Gültigkeit, *f.* ważność, popłacanie, iście, chodzenie, pieniędzy; *walor.*
Guimaranes, Ort in Portugall, Guimaranez, mieyſce w Portugalli.
Guinee, Land in Afrika, Gwina, Gwinea, kray w Afryce.
Günſtig, życzliwy, dobro życzliwy, einem, oder gegen einen; im Polniſchen aber wird es mit dem Dativo conſtruiret, komu, er iſt mir günſtig, on mnie ieſt życzliwy. einem günſtig ſeyn, być komu życzliwym, przyiaznym być czyiey ſtronie.
Günſtiglich, *adv.* życzliwie, życzliwością, przychylnie, życzliwym ſercem.
Günſtling, *m.* faworyt, der bey einem in Gunſt ſteht, ktory u kogo w łaſce ieſt; ktory ma łaſkę u kogo, na ktorego kto łaſkaw ieſt.
Günther, ein Mannsnamen, Gunter, męſzczyzny imie.
Günzburg, Stadt in Schwaben, Gunzburga, miaſto w Szwabii.
Günzhauſen, Stadt in Franken, Gunzhauſen, miaſto w Frankonii.
Guipuſcoa, Landſchaft in Spanien, Gwipuſka, kray w Hiſzpanii.
Gürtel, *m.* pas. einen Gürtel umlegen, paſem opaſać, przepaſać, otoczyć; worinnen man das Geld trägt, trzos, ktorym ſię opaſuią y pieniądze w nim noſzą.

noszą. kleiner Gürtel, mały pasek, maleński, maleniećzki pas.
Gürtelchen, *n.* pasek, paseczek, maleński, maluchny pasek.
Gürten, opasać, opasować, opasywać; mit einem Degen, szpadę przypasać; sich, do szpady się przypasać, do korda. sich mit den kostbarsten Gürteln gürten, naydroższym, naykosztownieyszym pasem, opasać się, przepasać się, opasywać się, przepasywać się, sich mit etwas, czym.
Gürtler, *m.* pasiarz, pasotkacz, pasnik, *pasodzierg*; ten co pasy dzierga.
Guise, Ort in Frankreich, Gwisa, miasto we Francyi. von oder zu solchem Orte gehörig, z tego mieyśca, albo do tego mieyśca należący, Gwizyiski.
Güte, *f.* dobroć; göttliche, boska; ungewöhnliche, niezwyczayna; besondere, osobliwa; höchste, naywiększa; wahre, prawdziwa; vorige, alte, przeszła, dawna. es geschieht nicht ohne die göttliche Güte gegen die Menschen, nie dzieie się to bez boskiey dobroci ku ludziom. dessen Güther eines Gerechtigkeit und Güte anbefehlen, czyie dobra, sprawiedliwości czyiey y dobroci oddać. dessen Güte so groß ist, daß, ktorego dobroć tak wielka iest, że. einem etwas nach seiner Güte zugestehen, komu co pozwolić, komu czego pozwalać z dobroci swoiey. ein Mann von sonderbarer Güte, człowiek osobliwszey dobroci. die Güte der Natur, dobroć natury. die Güte der Stimme, dobroć głosu; unglaubliche, nie podobna do wiary. die geneigte Güte gegen elende Leute, przychylna dobroć ku nędznym ludziom. sehr große Güte, nader wielka dobroć; einem nützliche, pożyteczna komu. durch die Güte des unsterblichen Gottes, przez dobroć, z dobroci nieśmiertelnych Bogow, stehet aller Vermögen in Sicherheit, wszystkich dobro zostaie w niebezpieczeństwie. pflegen, in der Güte eine Sache beyzulegen suchen, szukać w dobroci interes ułożyć, uspokoić, po przyiacielsku.
Güter, *pl.* dobra, maiątek, maiętność. fremde Güter, cudze dobra; besondere, osobliwsze, przednieysze; väterliche und großväterliche, oycowskie y dziadowskie; sehr geringe, bardzo szczupłe; des Gemüths, dobra umysłu; des Leibes, dobra ciała; des Glücks, dobra fortuny, szczęścia. Güter erwerben, dobr, maiątku, maiętności nabywać. Güter confisciren, dobra konfiskować, na skarb obrocić. einem die Güter nehmen, dobra wziąć, odebrać, zabrać komu. die Güter verfressen, dobra przeieść, przepić, przechulać. große Güter, wielkie dobra. gewisse gemeine Güter, pewne, pospolite dobra. einen mit den Gütern versehen, kogo dobrami opatrzyć, dobra komu nadać. die Güter besitzen, dobra posiadać; genießen, dobr, zażywać. um die Güter kommen, verlieren, dobra utracić, zgubić. eines Güter anpacken, dobra czyie zaiechać, na dobra czyie napaść, dobra czyie zabrać. viele Güter, wiele dobr, besitzen, haben, wiele dobr mieć, posieść, trzymać. die Güter vermehren, dobr przyczyniać, powiększać. beständigere Güter, trwalsze dobra; große, mäßige, wielkie, pomierne; vortreffliche, przednie; in der Stadt, auf dem Lande, w mieście, w kraiu; liegende, leżące; bewegliche, ruchome.
Gütig, dobroczynny, dobrotliwy. mehr gütig seyn wollen, als es das Vermögen leidet, być dobroczynnieyszym, iak dostatki pozwalaią. gütige Rede, dobrotliwa mowa. gütig zu etwas, dobry w czym. gütiger Wille, dobra, dobrowolna mowa. Gott ist gütig gegen die Menschen, Bog iest dobry na ludzi; łaskaw na ludzi; szczodrobliwy, choyny, na ludzi. gütig, *także znaczy:* ludzki, nie gniewliwy, bez gniewu, przyiemny, łagodny, gniewać się nie umieiący.
Gütig, *adv.* dobrze, dobrotliwie, dobroczynnie; łaskawie; eingeladen werden, być zaproszonym; einen grüßen, kogo pozdrawiać. einem gütig thun, dobrze komu czynić. sich gegen einen gütig bezeigen, dobrze się pokazywać przeciwko komu; etwas versprechen, dobrotliwie co obiecać. mit einem gütig verfahren, dobrze się z kim obchodzić. einen gütig anreden, łaskawie do kogo mowić.
Gütigkeit, *f.* dobroć, dobrotliwość; dobroczynność. die Gütigkeit der Natur, dobroć natury. die Gütigkeit soll nicht größer als das Vermögen seyn, dobroczynność nie powinna być większa iak fortuna; nie powinna przechodzić fortuny. so viel von guten Freunden genießen, daß sie auch nicht mehr thun können, tyle łask od przyiacioł odbierać, tyle dobroczynności przyiacioł doznawać, że iuż

więcey

więcey czynić nie mogą, iak czynią. auf einige Gütigkeit ankommen, na dobrotliwości nie iakiey zależy, od szczodrobliwości rzecz zawisła. *obacz:* Freygebigkeit, szczodrobliwość.

Gütlein, *n.* wioseczka, folwarczek, kawałek, possessyika, maiąteczek. auf dem Lande, w polach.

Gütiglich, dobrze, dobrotliwie, z dobrocią, szczodrobliwie, dobrotliwym sercem.

Gütlich, przyiacielski. gütlichen Vergleich treffen, przyiacielką ugodę zrobić, zawrzeć.

Gütlich, *adv.* dobrotliwie, dobroczynnie, z dobrocią, dobrze; einen thun, dobrze, komu czynić. sich selbst gütlich thun, sobie samemu dobrze czynić; używać; dogadzać sobie.

Gulette, Guletta, Festung in Africa, Forteca w Afryce.

Gummi, *n.* guma; żywicy rodzay; das beste, naylepsza; fliessendes, weiches, płynna, płynąca, miętka. Gummi von sich geben, gumę wydawać z siebie, rodzić gumę, żywicę. voller Gummi, pełny żywicy.

Gummicht, *adj.* żywiczny, żywicę w sobie maiący; co żywicą przeszedł.

Gumpricht, Gumpret, Mannsnamen, imie męszczyzny.

Gundacker, Gundaker, Mannsnamen, imię, ktorym się Męszczyzna iaki zowie.

Gunst, *f.* łaska, chęć, przychylność, łaskawość, dobra wola; billige und geziemende, słuszna y przyzwoita; gehörige, przynależyta; grosse, wielka; besondere, osobliwa; alte, dawna, stara; gleiche, rowna; sehr grosse, nader wielka. die Gunst zu erlangen suchen, starać się dostąpić łaski, pozyskać łaskę; erlangen, sich erwerben, zu Wege bringen, starać się o czyią łaskę, iednać sobie czyią łaskę. zu Wege bringen, zarobić sobie czyią łaskę. einen, bey einem, sich in Gunst setzen, komu łaskę u kogo ziednać. sich in noch grösserer Gunst, bey den Leuten, setzen, ieszcze do większey łaski przyiść u ludzi. einen seiner Gunst würdigen, kogo uczcić uraczyć swoią łaską. in der Gunst aufnehmen, do łaski przyiąć. bey einem in der Gunst stehen, być u kogo w łasce, łaskę mieć u kogo. einen seine Gunst beybehalten, w łasce się czyiey trzymać, utrzymywać. die Gunst verschütten, łaskę sobie zepsuć. wieder die Gunst erlangen, znowu łaskę odzyskać; einen andern, łaskę znowu drugiemu ziednać, kogo znowu łaskawym na kogo uczynić; przeprosić, przeiednać kogo, komu. die Gunst der Leute, bis ins Alter behalten, w łasce u ludu utrzymać, aż do starości. die Gunst des gemeinen Volks, łaska, wziętość u pospolitego ludu; der sich nach dieser bestrebt, ktory się o wziętość publiczną u narodu stara; ktory się stara serca braterskie pozyskać y mieć dla siebie. mit Gunst zu sagen, z przeproszeniem, że powiem, uczciwszy uszy; proszę wybaczyć, że tak mowię, że tak powiadam, przepraszam że tak muszę powiedzieć, wymowić.

Gurk, Gurka, Stadt in Kärnthen, miasto w Karyntyi leżące.

Gurke, *f.* ogorek, do iedzenia; sauere, kwaśny, kwaszony. sich eine Gurke herausnehmen, *przysłowie znaczy:* na Polskie; wiele sobie przypiłować.

Gurgel, *f.* szyia, kark, gardziel, garło. die Gurgel abstechen, szyię uciąć, kark uciąć; garło wziąć komu, *to iest:* sciąć go, głowę mu uciąć. durch die Gurgel jagen, przez garło przepuścić, przepić, przehulać; sein Vermögen, swoię maiętność y dobra y fortunę, przeieść swoie dostatki.

Gurgeln, garło płukać, myć, przepłukiwać, przemywać.

Gurgeln, das, garła płukanie, przemywanie, przepłukiwanie mycie. das Gurgeln, mit Schaafmilch, hilft dem bösen Halse, płukanie owczym mlikiem pomaga na garło.

Gurgelwasser brauchen, wody do płukania zgotowaney zażywać.

Gurren, turkoczeć, turczeć. der Bauch gurret mir, brzuch mi turczy, turkocze, w brzuchu mi turczy.

Gurt, *m.* popręg; des Pferdes, na konia, do podpinania siodła na koniu.

Guß, *m.* lanie, odlanie, odlewanie, sama sprawa odlewania, robota odlewana.

Gusse, *f.* statek, naczynie do odlewania, w ktorym odlewaią.

Gustav, Gustaw, Mannsnamen, Jmie Męszczyzny.

Gut, dobry. guter Herr, dobry pan. guter Poet, dobry Poeta. gute Sache, gute Schuld, dobra rzecz, dobry dług. gute Zeiten, dobre czasy. gut gegen einen, dobry na kogo. gut im Kriege, dobry do woyny, dobry na woynie. *znaczy także to co:* cnotliwy. guter

König,

König, cnotliwy Krol. guter Mann, cnotliwy mąż; dobrze zrobiony, gutes Schif, dobrze zrobiony okręt; *to co, podściwy:* guter Knecht, podściwy, dobry sługa. *to co, cały:* guter Zuſtand, cały nienaruſzony ſtan. gutes Zeichen, dobry znak. im Guten, ſzczęść boże, z panem bogiem. es iſt gut, dobrze to ieſt. es wäre gut, dobra by to była rzecz. es iſt gut, dobrze tak, dobrze ſię ſtało. guter Dinge ſeyn, być myśli ſpokoyney, nie zatrudnioney. ſich was zu gute thun, pozwolić ſobie, zażyć dobrze, używać dobrze. ich will dir dafür gut ſeyn, ia tobie za to ręczę, ia w tym, ia chcę tobie za to przyrzec. einem wieder gut werden, być znowu na kogo dobrym, łaſkawym, nie gniewać ſię na niego. einem gut ſeyn, ſprzyiać komu; dobrze komu życzyć, bydź komu życzliwym. einem gut thun, dobrze komu czynić. einem Güte erweiſen, dobrodzieyſtwo komu uczynić; świadczyć komu wiele; wyświadczyć komu, wiele łaſk świadczyć, iakie dobrodzieyſtwo wyświadczyć. einem Gutes vergelten, dobre za dobre oddać komu, dobrodzieyſtwo uczynić, łaſkę za łaſkę wyświadczyć; łaskę odsłużyć, dobrodzieyſtwo odwdzięczyć. gut ſeyn laſſen, przyſtać na co, przeſtać na czym, zgodzić ſię na co, przyiąć co. zu gute halten, nie mieć za złe, za dobre przyiąć, nie brać na złą ſtronę, nie urażać ſię o co; darować, wybaczyć komu, nie uważać iakiey urazy. gut befinden, widzieć że co dobre, pochwalić co, za dobre uznać. ich befinde es gut, ia trzymam że to dobre, mnie ſię zdaie że to dobre, ia nie widzę żeby to złe było. Gutes für Böſes erweiſen, dobre za złe oddać. dobrym złe nadgrodzić, nadgradzać, za złe dobre świadczyć; za złe dobrym ſię odsługiwać; płacić złe dobrym, za złe dobrze płacić. gut, *ieſzczę znaczy to co:* vortreflich, przedni, wyśmienity. *to co:* gütig, gnädig, powolny, łaſkawy. *to co:* ſtark, mocny; *to co:* einfältig, proſty, proſtak. *to co:* koſtbar, drogi, koſztowny. *to co:* reichlich, obfity. *to co:* glücklich, ſzczęśliwy. *to co:* günſtig, przyiazny, dobrotliwy. *to co:* gelind, powolny, łagodny, łaſkawy; *to ieſt:* nie gniewliwy, nie zły, *to co:* groß, wielki. *to co:* darzu tüchtig, zdatny, wygodny, do czego, dobry do czego. *to co:* fein, ſzczery, czyſty, ſam przez ſię. als Metall: dobry metal. das iſt: ſam przez ſię, ſzczery; nie mięſzany. *to co:* hinlänglich, doſtateczny, co wyſtarcza; *to co:* gnugſam, co doſyć. *to co:* ruhig, ſpokoyny. *to co:* reif, dozrzały, doſtały. *to co:* geſund, zdrowy, *albo,* der Geſundheit dienlich, *albo,* zdrowiu służący. *to co:* heilſam, uzdrawiaiący. guter Freund, dobry przyiaciel. guter Morgen, dobry dzień, dobre rano. guter Abend, dobry wieczor. ein ſo gut, als das andre, iedno tak dobre iak y drugie; tak to iak y to dobre; iedno ſtanie za drugie; wſzyſtko to iedno, czy ſunt ſig, czy ſig ſunt. ein gut Ding, will eine gute Weile haben, kto chce co ſprawić, trzeba ſię zabawić, dobrey rzeczy, zawſze trzeba po czekać.

Gut, *adv.* dobrze. gut gekleidet, dobrze przyodziany, dobrze ubrany, dobre ma ſuknie na ſobie, w dobrych ſukniach. gut geſittet, dobrych obyczaiow, dobrego ułożenia, ſtateczny, układ w nim piękny. gutriechend, pięknie pachnący, pięknie wonieiący. wenn du wohl auf biſt, iſt es gut, ieżeliś zdrow, to dobrze. es ſtehet gut bey uns, wſzyſtko u nas dobrze, u nas ſię wſzyſtko dobrze dzieie. die Statua iſt ſehr gut geſetzt, ſtatua tak dobrze poſtawiona ieſt. etwas gut inne haben, co dobrze wiedzieć, dobrze rozumieć. mit den Hülfstruppen gut verſehen, poſiłkowym woyſkiem dobrze opatrzyć. etwas gut beſchreiben, co dobrze opiſać, dobrze wyłuſzczyć rzecz. alles ſtehet gut bey dir, wſzyſtko maſz w twoich rękach. es war gut gethan, dobrze ſię ſtało, es wird gut gehandelt, dobrze rzecz idzie. die Sache ſtehet gut, rzecz ſię ma dobrze. da alles gut mit ihm ſtehet, gdy wſzyſtko ſię z nim dobrze dzieie, gdy wſzyſtko mu dobrze, gdy mu wſzyſtko, pomyślnie idzie. gut! gut! er mag ſie immer hinnehmen, dobrze! dobrze! niech ią weźmie, niech ſię z nią żeni. gut, es ſey ſo geſchehen, dobrze! niech y tak będzie! dobrze choć y tak ieſt, dobrze! choć by ſię y tak ſtało! eben ſo gut, als, tak dobrze, iak y. kurz und gut, krotko a dobrze. es iſt gut, to dobrze! dobrze! es mag darum ſeyn, bardzo dobrze, niech. es wäre eben ſo gut geweſen, y tak by też było dobrze.

brze. sich viel zu gut achten, na zbyt się wiele szacować, zbyt siebie cenić; zbyt wiele u siebie samego kosztować. gut, wohl aufnehmen, dobrze przyiąć, nie mięć za złe, nie mieć, nie brać za urazę. = heissen, sprechen, billigen, pochwalić, chwalić, approbować, sądzić że dobrze. nicht gut heissen, nicht billigen, was in einen seinen Namen geschehen, nie chwalić, nie approbować tego, co się cudzym imieniem stało.

Gutachten, das, sąd, rozsądek, zdanie. von einer Sache geben, fällen, dać zdanie o iakiey rzeczy, rozsądek iakiey rzeczy uczynić. auf eines Gutachten ankommen lassen, zdać się na czyi sąd, na czyi rozsądek, na czyie zdanie. der seinem eigenen Gutachten folget, ktory tylko za swoim zdaniem idzie, ktory się tylko swoiego zdania trzyma, ktory zacięty przy swoim zdaniu, ktory uporny w swoim zdaniu. nach eines Gutachten, według cudzego zdania, rozsądku. nach meinem Gutachten, według moiego zdania, iak ia sądzę, iak ia myślę, iak ia trzymam, iak ia sądzę. alles eines Gutachten überlassen, wszystko co na czyie zdanie zdać, ze wszystkim się zpuścić na czyi rozsądek; na czyim zdaniu przestać. er hat es nach seinem Gutachten gethan, on to według swoiego zdania, podług swoiego rozsądku y rozumienia uczynił.

Gutartig, z urodzenia dobry, maiący wrodzone dobre przymioty, z urodzenia do dobrego skłonny.

Gutbefinden, das, n. zdanie, rozsądek, rozumienie. eines Gutbefinden, etwas heim stellen, na czyie to zdanie oddać, zdać na czyi rozsądek, na czyie rozumienie, iak on trzyma, sądzi y rozumi o tey rzeczy.

Gutdünken, n, sąd, zdanie, rozumienie, uznanie, *to co:* Gutachten.

Gutenzell, Reichsabtey in Schwaben, Gutencella, Opastwo Cesarskie w Szwabskim. von oder zu solcher Abtey gehörig, z tego opastwa, albo do tego opastwa należący, Gutencelleński.

Guth, *n.* Landguth, wieś, wioska, dziedzina, folwark, klucz; geerbtes, dziedziczna wieś, dziedziczne dobra; freyes, wolne dobra, od podatku, od stanowiska; mit diesen beschwertes, uciążone posługami. kleines Guth, wioseczka, kawałeczek, folwarczek.

Gutheissen, approbować, pochwalić, chwalić. etwas weder gut heissen, noch verwerfen, ani co approbować, ani nie approbować, ani chwalić, ani nie chwalić, ani ganić, ani nie ganić. eines Meynung gut heissen, czyie zdanie approbować, pochwalić, czyiego zdania nie ganić, czyiemu zdaniu nie przyganiać.

Gut heissen, das, pochwalenie, approbacyia, chwalenie; pochwała.

Gutheit, *f.* dobroć, dobrotliwość, łaska, łaskawość, *obacz,* Güte.

Gutherzig, dobrego serca, ktory ma dobre serce, uczynne, powolne, nięgniewliwe.

Gutherzigkeit, *f.* dobre serce, dobroć serca; zacność, powolność serca; *obacz:* gütig.

Gutmeynen, dobrze myśleć, w dobry sposob; mit einem o kim.

Gutsagen, ręczyć za kogo, rękoymią być za kogo, być w tym, ia w tym iestem. das ist; ia ręczę za to, ia w tym, *toż samo*; przyrzekać za kogo; wziąć kogo na swoie słowe; przyiąć co na siebie, obiecać odpowiedzieć za co, za kogo; rękę dać za kogo; przyrzec za kogo.

Gutsche, *f.* kareta, wozek, poiazd, *obacz:* Kutsche.

Gutstadt, Gutsztad, Stadt in Preussen, miasto w Prussach.

Gutskow, Stadt in Pommern, Guckow, miasto w Pomeranii.

Gutthat, *f.* dobrodzieystwo; einem erweisen, komu wyświadczyć; dobrodzieystwem się komu przysłużyć; dawać wiele dobrodzieystw, wiele łask. die Gutthat anwenden, dobrodzieystwo dobrze położyć, pomieścić u kogo, żeby na dobre wyszło dobrze czyniącemu. sich einen mit der Gutthat verbinden, kogo sobie dobrodzieystwem obowiązać, zobligować. eine Gutthat bekommen, dobrodzieystwo odebrać. für die Gutthat annehmen, za dobrodzieystwo przyiąć. die Gutthat vergelten, dobrodzieystwa nadgradzać, płacić, za dobrodzieystwa płacić; dobrodzieystwa odsłużyć, odsługiwać. = übel anlegen, źle dobrodzieystwa swoie łożyć, składać. das ist: dobrze czynić nie wdzięcznemu.

Gutthäter, *m.* dobrodziey, dobroczyńca, dobrze czyniący, dobrodzieystwa świadczący.

Gutthätig, dobroczynny, łaſkawy, ſzczodrobliwy; choyny na kogo; łaſkami ſwoiemi kogo opatruiący, wſpomagaiący. gutthätiger König, ſzczodrobliwy, choyny, Krol.

Gutthätig, *adv.* dobrotliwie, choynie. ſzczodrobliwie, dobroczynnie.

Gutthätigkeit, *f.* dobroczynność, iakoby, dobrodzieyność, ſzczodrobliwość. mit der Gerechtigkeit ist verknüpft: die Gutthätigkeit, welche man auch eine Gütigkeit, oder Freygebigkeit, nennen kann; ze ſprawiedliwością złączona ieſt dobroczynność, ktorą można dobrotliwością, albo ſzczodrobliwością nazwać.

Gut seyn, być dobrym na kogo; einem geneigt, gewogen seyn, być komu przychylnym, życzliwym, chcieć, życzyć, komu dobrze; mieć dobre ſerce do kogo, zprzyiać komu; wohl stehen, dobrze ſię mieć, dobrze ſię powodzić; sich schicken, passen, zdać ſię, wygodnym, dobrym być do czego. *to co:* anstehen, podobać ſię: so gut seyn, als einer, als etwas, tak być dobrym, iak y kto, iak y co. für etwas gut seyn, stehen, ręczyć, przyrzekać za co, brać co na ſiebie, wziąć co na ſiebie, *w tymże ſamym ſenſie*; bald wieder gut seyn, znowu ſię uſpokoić, znowu być dobrym, w krotce. so gut seyn, und sagen, raczyć, chcieć, zechcieć, pozwolić, czynić łaſkę mowiąc. gut seyn lassen, zu geben, pozwolić, nie bronić, dać. *w tymże ſamym ſenſie* pobłażać, nic nie mowić o co, co ſię dzieie. *to co:* nichts achten, nie ſzacować, nie dbać, nie ſtać nie ſtarać ſię o co. guter Dinge seyn, lustig, aufgeräumt, być dobrey myśli, dobrego humoru, weſoł. *to co:* sich erlustigen, cieſzyć ſię, weſelić ſię. *to co:* sich gut tractiren, używać, żyć ſobie dobrze, nie żałować ſobie.

Gut thun, nadgrodzić. *to co:* einem etwas ersetzen, co komu, odsłużyć co komu, oddać, wrocić co za co. 2) sich wohl verhalten, dobrze ſię trzymać, powinności ſwoiey zadoſyć czynić. *to co:* sich wohl aufführen, dobrze ſię ſprawować, dobrze ſobie y ſtatecznie poſtępować; czynić ſwoię powinność czynić to co czyie prawo każe. *to co:* wohl aufkommen, przyiąć ſię, ſię udać, profit przynośić; als Pflanzen, 2c. iako to ſzczepy przyimuią ſię. es thut kein Gut, to ſię na nic nie zda; to nic nie warto, to tyle iak nic.

Gutwillig, dobrowolny; chętny, chęć maiący, ochotny, ochoczy, prędki, prętki, ochotę maiący. etwas mit gutwilligen Gemüths thun, co chętnym y ochotnym umysłem czynić; z chęcią co robić. gutwilliges Verderben, dobrowolna zguba. er ist da gutwillig, on tam ieſt dobrowolnie, z dobreywoli, z właſney chęci. gutwillige Unsinnigkeit, dobrowolne ſzaleńſtwo, dobrowolna nierozmyślność. gutwillig seyn, być dobrowolnym; ſkłonnym, łatwym do dobroci.

Gutwillig, *adv.* dobrowolnie, z ſwoiey woli, rad, z chęcią, z ochotą, prętko, chętnie.

Gutwilligkeit, *f.* dobrowolność, łatwość, powolność. nach seiner Gutwilligkeit, według ſwoiey powolności, dobrowolności, łatwości. einen seine Gutwilligkeit, sehr mißbrauchen, źle zażywać, na złe zażyć czyiey dobroci, czyiey łatwości, dobrowolności. der Gutwilligkeit, will ich nicht vergessen, tey chęci y łatwości ia niezapomnę, zapominać nie chcę.

Gyps, *m.* gips. Art eines Kalks, rodzay pewnego wapna. Gypsbruch, Grube, gipſowina, gdzie ſię gips rodzi. wo er zubereitet wird.

Gypsstein, *m.* gipſowy kamień, gips ſurowy, nie palony.

Gypsen, gipſować, z gipſu co dawać. von dickem Gyps machen, całkowito z gipſu wyrabiać.

Gypsen das, *n.* gipſowanie, z gipſu ſamego wyrabianie.

Gypsen, *adj.* gipſowy, z gipſu wyrabiany, cały z ſamego gipſu.

Gypser, *m.* gipſer, gipſodziey. Gypsarbeiter, gipſorobotnik.

Gypserkelle, *f.* kielnia do gipſu, do robienia, do narzucania gipſem.

Gypsern, *pl.* gipſowy, z gipſu robiony lepiony, dawany.

H.

H oder h, achter Buchstabe, des teutschen Alphabets, osma litera Niemieckiego Abecadła. auch des pohlnischen, także Polskiego. subst. *gen. neutr.* im teutschen sowohl, als im pohlnischen, tak w niemieckim iak y w Polskim. das H, to H.

Haab, *n.* Gut, *n.* maiętność, dobro. einen um Haab und Guth bringen, przyprawić kogo o zgubę maiętności y dobr. in Gefahr setzen, dobra y maiętność w niebezpieczeństwo podać. Haab und Guth, an etwas wenden, fortunę y maiątek na co obrocić. sein Leben zu erhalten, Haab und Guth in die Schanze schlagen, dla zachowania y ocalenia życia, swoie dobra y fortunę, na szanec wystawić, odżałować swoich dobr y fortuny.

Hacken, *m.* hak; eiserner, żelazny; einschlagen in etwas, wbić w co hak; kleiner wie an einer Angel, mały, iako to wędka, kozulka. grosse Schiffe damit anzuhalten, Eymer aus dem Brunnen zu ziehen, rc. wielki hak, haczysko; do przytrzymywania okrętow, albo do wyciągania wiadra ze studni. *z łacińskiego, ręka żelazna.* an ein Schif schlagen, es damit anpacken, zarzucić na okręt taki hak, taką rękę żelazną, do złapania go.

Haag, Stadt in Holland, Haga, miasto w Hollandyi, poł. Haga Comitum.

Haar, überhaupt, ogolnie, włos. der nicht ein Haar, von einem ehrlichen Manne hat, ktory y iednego włosku podściwego człowieka na sobie nie ma. die Augenwimpern, sind mit den Haaren, als mit einem Walle umgeben, powieki są włosami iakoby wałem iakim obwiedzione. ich liebe dich nicht um ein Haar weniger, na włosek ście mniey nie kocham długie włosy nosić, włosy zapuscić dać aby długo rosły. struppichtes Haar, naierzony włos; etwas kräuser, nie co kędzierzawy; weisses, biały; gekämtes, czesany, zaczesany; gleissendes, szklący się. dichtes, gęsty; langes, długi, zapuszczony. zu Felde geschlagenes, rozpuszczony, rozczochrany włos; um den Kopf herum hängendes, o koło głowy wiszący; ungekämmtes, nie zaczesany; grämliches, siwawy; dummes, rzadki; gelbes, żołty; bleichgelbes, żołtawy; płowy; Kohl schwarzes, czarny; ein pordirtes, pomadowany, pomadą nasmarowany. zierliches Haar eines Mannes, śliczny włos iakiego męszczyzny; in Buckel legen, w kędziory włos zwiiać. die Haare kräusseln, włosy tryzować. einem, die schönen ausgeputzten Haare, aus dem Kopfe reissen, piękne y wyczesane włosy komu z głowy drzeć. einen bey den Haaren zausen, wytargać kogo za łep, za włosy, za czupryne. bey den Haaren auf die Strasse schleppen, za włosy, za czupryne kogo na ulice wyciągnąć. es soll dir kein Haar gekrümmet werden, ieden włosek nie będzie ci skrzywiony. *Polskim sposobem mowienia.* włosek ci z głowy nie spadnie; *znaczy także:* Fasern der Wurzeln, włos u korzenia w ziemi; am Leibe des Viehes, sierć; Farbe der Pferde, maść; an der Mähne und dem Schweife der Pferde, na grzywie y ogonie końskim; heisset, włosie; am Halse der Löwen, grzywa. grobe und garstige Kopfhaare des Menschen, grube, y szpetne włosy ludzkie; heissen, włosiska, sing. włosisko, potym. Haare am Fiedelbogen, włosy na smyczku, włosie, włosienie. Milchhaare am Bart, mleko na brodzie, mech dopiero się wysypuiący. zartes Bieberhaar, sierć miętka bobrowa, inaczey wełna Moskiewska. Haar vom Rehen, sarnia sierć; etwas auszustopfen, do wypchania czego. zarte Fäserlein an Würzen, włosiny u korzenia drzew etc; vom Schimmel, pleśn kudłata. Haarfarbe der Pferde, maść na koniu, koń siwey maści; an Pferden und Kühen, sierć, na koniach y krowach gegen die Haare aufwärts, pod włos w górę. das Ausfallen der Haare, wypadanie włosow, wylazywanie włosow; solches verursachen, toż sprawić. so die Haare ausfallend macht, od czego włosy wylazuią, oblazuią. ausgekrmmtes Haar, Haare, so beym kämmen ausgehen, wyczesany włos, włosy, ktore przy czesaniu wylazuią, wychodzą. ein Haar nach dem andern, po włosie ieden za drugim. die Haare abschneiden, oder verschneiden, włosy odstrzyć. die Gelegenheit, bey den Haaren, ergreiffen, okazyią za włosy, za czupryne, porwać. sich bey den Haaren raufen; sich in die Haare fallen, za włosy się targać, za włosy się pochwycić. er wird Haare dabey lassen müssen,

müssen, musi przy tym włosy zostawić. das ist: musi mieć przy tym szkodę. ein Haar breit, na włos szeroko. nicht ein Haar, ani włoska. im geringsten nicht, bynaymniey nic. so wenig, als nichts, tak mało iak nic. *znaczy:* um ein Haar, um ein weniges, o włos, o trochę. es fehlt wenig, es hat wenig gefehlet, mało niedostaie, mało nie dostawało, o mało chodziło. es stehen mir die Haare zu Berge, włosy mi stoią, do góry, włosy się mi poieżyły. einen bey den Haaren zu etwas ziehen, kogo za włosy do czego ciągnąć. das ist: przymuszać, przyniewalać. eine Sache bey den Haaren zu etwas ziehen, rzecz iaką za włosy przyciągnąć do czego. das ist: rzecz nakręcić do czego z przymusem, krora się do drugiey nie stosuie, źle ią aplikować, sie sind um alle ein Haar, oni są iedney maści, iedney sierci, tò iest, podobni są sobie; iedno obadwa warci. mit Haut und Haar, ze skorą y z siercią, *albo* y z włosami, *to iest*: ze wszystkim wcale. es ist kein gutes Haar an ihm, żadnego dobrego włoska nie ma na nim.

Haarkraut, *n.* włoski panny maryi, *ziele.*

Haarausbeitzen, *n.* włosy wygryść, wyżreć, wygryzać, wyżyrać.

Haar ausbeitzende Salbe, *f.* maść włosy wyżyraiąca, wygryzaiąca.

Haarausfallen, das, włosow wylazywanie, wypadanie. die Haare fallen aus, włosy wylazuią, wypadaią.

Haarband, *m.* związka do włosow, do zawiężywania, podwiężywania włosow.

Haarbeutel, *m.* worek na włosy. Haarflechte, warkocz, kosa. Haarhemde, włosiennica. Haarlocke, kędziory.

Haarbogen, *m.* peruka; *obacz na swoim mieysçu*; Peruque.

Haar breits, szerokość na włos; nicht abweichen, na włos nie ustąpić, nie ustępować.

Haarbusch, *m.* czub z włosow na głowie, włosy w czub idące.

Haareisen, *n.* die Haare zu krausen, żelazko do fryzowania włosow. Haareisen brauchen, żelazka do włosow zażywać.

Haarfalle, *f.* wypadanie, wylazywanie włosow, gdy wylazuią z głowy.

Haarflechterin, *f.* panna do ubierania, do stroienia włosow.

Haarhaube, *f.* duecik, czapeczka.

Haaricht, włosisty, kosmaty, kudłaty, zarosły. haarichte Backen, zarosłe lice. haarichte Blätter, kosmate liście.

Haarkamm, *m.* grzebień do czesania włosow.

Haarklein, iak nayłatwiey, *ale słowo w słowo prawie znaczy.* pod niski włos; etwas vorstellen, co przełożyć, dokładny wykład, dostateczny, czego uczynić.

Haarlocke, *f.* kędzior, gemachte kędziory, pierścionki robione fryzowaniem, auch, fryzura, fryzowanie.

Haarnadel, *f.* iglica do włosow, śpilà wielka do zapinania włosow.

Haarputz, *m.* włosow zaczesanie w górę, w tupet zawinienie

Haarscheere, *f.* nożyczki do włosow, do strzyżenia włosow, osobne.

Haarscheitel, *m.* włosow podział na głowie zaczesaniem zrobiony.

Haarschmuck, *m.* stroy włosow na głowie, ustroienie, ubranie włosow.

Haarschmucker, *m.* człek do zaczesywania y stroienia włosow.

Haarschmückerin, *f.* panna, pokoiowa do stroienia y muskania włosow.

Haarstirn, *f.* tupet, włosy wysoko zaczesane na czole.

Haartuch, *n.* podwłośnik, do przyodziania się, do fryzury.

Haarwachs, *n.* żyła arteria.

Haarzierde, *f.* stroy włosow, przystroienie, przybranie włosow.

Haarzopf, *m.* warkocz, włos zaplatany, we dwoie, lub w kilkoro, długi.

Haarzotten, *pl.* kudły, kosmy, kosmek. so Haarzotten hat, kudłaty, kosmaty.

Haase, *m.* zaiąc; obacz na swoim mieyscu niżey, Hase.

Habacuc, Habakuk, Mannsnamen, imie męskie.

Haben, mieć; eine Sache mit einem gemein, mieć wspolną sprawę z kim. viel zu thun haben, mieć wiele do czynienia. die Weißheit mit der Beredsamkeit verknüpft haben, mądrość z wymową złączoną mieć. einen zärtlichen Sohn haben, mieć pieszczonego syna. einen berühmten Vater haben, mieć sławnego Oyca. etwas in den Händen haben, mieć co w rękach. einen um sich haben, mieć kogo przy sobie, *kiedy wielu*, koło siebie. einen bey der Hand, miec kogo na do ręczu, kiedy trzeba, na pogotowiu. ein Ende haben, koniec mieć. den Sieg fast in den Händen haben, zwycięstwo mieć prawie w rękach. die Zeit zu verwalten haben, czas mieć do zabawie-

nia się. einen guten Muth und Hofnung haben, mieć dobre serce, y nadzieię. etwas nöthig zu sagen haben, miec co potrzebnego powiedzieć, do mowienia. ein Landgut in der Gegend von Warschau haben, mieć wieś, w ziemi, w okolicy Warszawskiey. viel Schüler haben, wiele mieć żakow. einen in seiner Gewalt haben, mieć kogo w swoiey mocy. etwas im Sinne haben, mieć co w myśli. einen lieb haben mieć kogo ukochanym, miłym, lubieć kogo. alles aufgeschrieben haben, wszystko mieć napisane, popisane, na pismie. nichts an einen zu schreiben haben, nie mieć nic do kogo pisać. nichts zu sagen haben, nie mieć nic do mowienia. ein unverschämtes Gemüth haben. mieć bezwstydny umysł. die Absicht haben, mieć kres, koniec iakiey rzeczy, celu w iakiey rzeczy upatrywać. einen noch bey sich haben, mieć ieszcze kogo u siebie. diese Meinung haben, mieć to zdanie. den Giftbecher in die Hand haben, trucizny puhar mieć w ręce; ein Buch in den Händen, książkę mieć w ręku: die Gemüthsbewegungen in seiner Gewalt haben, affekty, namiętności y ich poruszenia mieć w swoiey mocy; die Zuversicht, ufność, zaufanie mieć; den Trost, in seinem grossen Betrübnisse, pociechę mieć w swoim wielkim utrapieniu. die grösten Ehrenstellen in einem Reiche haben, naywiększe mieć godności w iakim Krolestwie. allezeit einen geschornen Kopf haben, mieć zawsze gładko wygoloną głowę. besonderes Schicksal in einer Sache haben, mieć osobliwszy los w iakiey rzeczy. grosse Bekümmerniß haben, mieć wielką troskliwość. gutes Gemüth gegen einander haben, być z dobrym sercem dla siebie wzaiemnie. die Gelegenheit zu Gelde haben, mieć okazyią do nabycia pieniędzy. alles, was zu einem grossen Lobe gehöret, haben, wszystko co do iakiey wielkiey pochwały należy mieć. ein grosses Ansehen haben, mieć wielką powagę; einen hohen Sinn, mieć wysokie myśli. eine grosse Klugheit haben, mieć wielką roztropność. grosse Gewalt haben, mieć wielką moc. ein grosses Vermögen haben, mieć wielką fortunę. in der linken Hand einen Bogen haben, w lewey ręce, w ręce lewey, mieć łuk, einen solchen Sinn, mieć, *iednę taką*, myśl. nichts weibisches an sich haben, nie mieć nic niewieściego w sobie. nichts als den Namen haben, nie mieć nic tylko same imie. guten Muth, in der Gefahr haben, mieć dobry, niezmięszany umysł w niebezpieczeństwie. ich habe keine Zeit, nie mam nic czasu. ich habe keine Hofnung, nię mam żadney nadziei. keine Musse haben, nie mam czasu wolnego; ich habe nicht den Willen, dich zu befördern, nie mam woli pomknąć się, wynieść do fortuny, do honoru. ich habe einen Streit mit ihm, mam kłutnią z nim. das habe ich vor meine Mühe von ihm, to mam za moię pracę od niego. nicht haben, nie mieć; etwas, czego; keinen Profit, żadnych żywności. das hat was auf sich, daß, to ma co w sobie, że. die Forderung hat mehr auf sich, als man meint, to upominanie się ma co więcey w sobie, iak ludzie myślą. was man immer haben kann, co zawsze mieć można. nicht allezeit Steine zum Feueranschlagen haben, nie mieć zawsze skałki do krzesenia ognia. man hat Leute, są ludzie. alles vollauf haben, wszystkich rzeczy mieć po dostatkiem, opływać we wszystko, obfitować we wszystko; mieć dostatek wszystkiego. haben wollen, chcieć, pragnąć mieć, nabyć, żądać, *to co:* begehren, verlangen, wieder haben wollen, znowu chcieć rzecz odebrać. haben müssen, trzeba mieć. als: ich muß haben, mnie to trzeba mieć *to co:* empfangen, odebrać; *to co:* halten, trzymać; *to co:* besitzen, posiadać. feil haben, na przedaż mieć. o da hast du es! oto masz! da habet ihr es! oto macie! gern haben, rad mieć. die Sache hat nichts auf sich, rzecz nie ma nic w sobie, nic nie znaczy. so etwas auf sich hat, *to co:* wichtig, rzecz wielkiey wagi. seine Gedanken, auf etwas haben, zamyślać co, myśleć o czym, myślą zmierzać, dążyć do czego. in sich haben, mieć w sobie. zu danken haben, mieć podziękować. ich habe zu danken, mam podziękować. zu gewarten haben, spodziewać się. es hat, iest. es hat sich wohl, trzeba wiele do tego; daleko od tego. einen Rausch haben. być piianym, mieć w głowie, mieć ciepłą głowę. einen Eckel haben, mieć obrzydzenie, obrzydzić sobie, co. auf dem Halse haben, mieć na karku. er hats auf dem Leibe, dostał, tego właśnie mu potrzeba było.

Habend,

Habend, part. maiący. wohlhabend, dobrze się maiący, bogaty, maiętny.
Haber, m. owies; tauber, nie pleni. von Haber, z owsa, owsiany. Mehl von Haber, mąka owsiana. das im Haber ist, co w owsie iest, co w owsie bywa, co w owsie siada, Heuschrecke, iako to konik. wilder Haber, dziki owies, owsik. Haberkley, polewka owsiana. Habergrütze, kasza owsiana gruca. Habergrützsuppe, owsiany kleiek, gruca, *także*. Haberzins, osep owsiany. der Haber sticht ihn, owies go kole, *to iest*: iurny iest bardzo.
Haberecht, *adj.* przeciwnie mowiący, przeciwnie trzymaiący, przeciwne zdanie utrzymuiący.
Habhaft, maiętny. der da hat, besitzt, ktory ma, trzyma, posiada, kto dostał, nabył. habhaft seyn, mieć, trzymać. habhaft werden, nabywać, dostawać. einen seines Wunsches habhaft machen, uczestnikiem kogo uczynić iego życzenia. wenn mich das Glück, wird euer habhaft machen, gdy mnie fortuna da was mieć. eines Dinges habhaft seyn, być uczestnikiem iakiey rzeczy.
Habicht, m. iastrząb; der solche abrichtet, ktory iastrzębia układa, nosi, myśliwiec do tego. Kunst die Habichte abzurichten, sztuka iastrzebiow układania. Habichtsnase, iastrzębi nos, z tylcem iak u brzytwy.
Habilitiren, sposobnym uczynić; einen zu etwas, kogo do czego. sich habilitiren, siebie zdolnym, sposobnym uczynić, pokazać się; wie auf Universitäten geschiehet, iak się po Akademiach dzieie, daiąc dowod swoiey nauki, moc odebrać uczenia publicznie.
Habit, m. z *Francuskiego*, stroy, szata, suknia, suknie.
Habspurg, Ort in der Schweitz, mieysce w Swaycaryi. Hrabstwo.
Hacke, f. socha. Werkzeug die Erde damit umzuarbeiten, do hakowania ziemi sprzęt. mit zwo Hacken, ze dwiema zębami, także kilof, albo młotyczka o iednym zębie; etwas damit auszurotten, oder auszuhauen, co takim kilofem, taką motyczką, wykopać, wykorzenić, wykarczyć, wyciąć; am Schuhe, u trzewika korek. *to co:* Steinhacke, Spitzhacke der Maurer, kilof, mularski, kamieniarski. Hackemesser, noż do obcinania. Hackbrett, Hackbock, stolica do siekania.
Hacken, kopać, ryć; die Erde um, ziemię; aufs neue, znowu powtornie na nowe pokopać. Fleisch hacken, mięso siekać; mit dem Schnabel, dziubem dziubać; dziubem porozrywać, porozcinać, podrzeć, porozdzierać.
Hacken das, kopanie, pokopanie, rycie, porycie. das anderweitige Hacken, powtorne kopanie.
Hacker, m. kopacz, ten co kopie, ryie.
Häckerling, m. sieczka. Häckerlingsbank, Futterbank [, skrzynka] do rzniecia sieczki, w ktoreysłomę na sieczkę rzną.
Hadelerland, Hadelerlanda, Landschaft im Bremischen, ziemia w Bremińskim,
Hader, m. zwada, zwadka, sprzeczka; wadzenie się. *to co:* Zank und Streit, *potym to co:* alter Lappen, stara chusta. Haderlumpen, alte Lumpen, szmaty, szmaciska stare, gałgany. *to co:* Scheuerwisch, scierka; der alte Lumpen aufsucht, ktory stare szmaty, chusty zbiera y wykupuie, szmaciarz szmatuch.
Haderhaft, *adj.* kłutliwy, zwadliwy, sprzeczny, niezgodny, maruda, skrzętny.
Hadern, wadzić się, sprzeczać się, kłucić się. *to co:* zanken, streiten, mit einem worüber hadern, wadzić się, kłucić się o co z kim.
Haderlump, m. ten co stare szmaty zbiera y przedaie.
Hädig, skąpy, kutwa; ktory węża ma w kieszeni.
Häcke, f. ten co rozmaitego rodzaiu drobiazgi przedaie; przekupień.
Häckeln, na hak brać, chwytać, hakiem zaczepić, zawadzić, zachwycić wędką.
Häckelung, f. na hak branie, chwytanie, hakiem zaczepienie, zachwycenie wędką.
Häckern, n. haczyk, wędeczka, maleńka wędka, haczek nie wielki.
Häckicht, hakowaty, haczysty; hak maiący, z hakiem.
Häfen, m. stek, drożdże, męty, mąty, fusy, to co się usiada od czego na spodzie.
Häfen, garnek, garczek. *to co:* Topf, grosser, wielki. eiserner Häfen, żelazny garnek.
Häfner, m. Töpfer, m. garncarz, zdun, ten co garki, robi, pali.
Haft, f. Einsetzung ins Gefängniß, wsadzenie do więzienia, wzięcie do więzienia. *to co:* Verhaft, Arreß, aresztprzy-

przytrzymanie. *to co*: Gefängniß, więzienie. ehehaft, przeszkoda do małżeństwa; rechtmäßige Verhinderniß, prawna przeszkoda do ślubu.

Häft, *m.* Häftel, *m.* hafska, zapinka, zpinka; Häft einer Wunde, haftowanie, zahaftowanie iakiey rany, zaszycie rany.

Häft, *f.* zapinka, zpinka, do zapinania, do zpinania.

Haften, przypiąć, zpiąć, zapiąć; an etwas fest machen, zpiąć z czym, przypiąć na czym. mit Hacken, haften, na hak, na haczyk, zapiąć założyć; mit Stecknadeln, szpilkami zpiąć. *to co*: gefangen setzen, do więzienia wsadzić, aresztować, zatrzymać. an etwas fest seyn, halten, trzymać się mocno na czym, bydź dobrze zpiętym, zapiętym, zawieszonym. für etwas stehen, caviren, ręczyć za co, przyrzec za co, obiecać odpowiedzieć, bydź w tym. da steckts, da hafts, to tu sęk, to sęk; to tu węzeł, to na tym wszystko, to cała trudność.

Haftgeld, *n.* zadarek, pieniądze dane na zadatek, pieniądze zadane.

Häften, zpiąć, zpinać, zapiąć, zapinać, upinać, poupinać.

Hafter, *m.* rękoymia, rękodawca, przyrzekaiący za co, obiecuiący za kogo odpowiedzieć.

Haftung, *f.* rękoymowanie, rękodanie, rękodaystwo, rękoiemstwo, przyrzeczenie za co, za kogo; obiecanie odpowiedzieć za kogo. przyięcie na siebie. *to co*: Bürgschaft, *ktore słowo także znaczy*: ręczenie, rękoiemstwo.

Häher, *m.* kawka, ptak niewielki w czarnym pierzu.

Häl, *f.* krycie, taienie, ukrywanie, ukrycie, utaienie.

Hälen, kryć, ukrywać, taić, kryć się z czym, taić się, chować się z czym.

Häler, *m.* ukrywacz, ukrywaiący, kryiący, taiący. *znaczy także to co*: der Strassenräuber, drab, rabuś, po drogach rabuiący, odzieraiący, zboyca.

Hälung, *f.* zdabło; słomka maleńka, nie wielka, plewka, ość z plewy. *inaczey*: Hälmlein.

Hälsgen, *n.* szyika. kleiner Hals, mała szyia; wie die Geistlichen, statt der Krausen tragen, iak duchowni za miast, kołmierzow szerokich fryszowanych noszą, oboyczyk.

Hämisch, krzywy, na ukoś, złośliwy. hämische Verfolgung, złośliwe prześladowanie; gegen einen, kogo, na kogo, przeciwko komu.

Hämmerer, *m.* młotnik, ten co młotem kuie, robi, hamernik.

Hämmerern, młotem kuć, robić, bić rozbiiać, klepać, kować.

Händel, *m.* spor, sprzeczka. *to co*: Zänkereyen, zwada. Händel verursachen, zwady, sprzeczki robić; aus einer Sache entstehen, sprzeczki z rzeczy iakiey bywaią, powstaią. mit einem Händel haben, mieć z kim sprzeczkę, zwadę; sich deren enthalten, od sprzeczki się utrzymywać, zwady się strzec, chronić. gerichtliche Händel, spory prawne. in fremde Händel sich mengen, mięszać się do cudzych spraw, do cudzych interesow. was hast du für Händel mit ihm gehabt? coś ty miał za sprawę z nim, coś ty miał do czynienia z nim? co to było między wami? o co to między wami chodziło? neue Händel anfangen, nowe sprawy, nowe rzeczy zaczynać, poczynać.

Händgen, *n.* rączka, maleńka ręka, malenieczka rączka.

Hänfig, konopny, z konopi, robiony, kręcony, pleciony z konopi. hänfenes Seil, konopna lina, z konopi kręcona, robiona.

Hänfling, *m.* dzwoniec ptak, w konopiach siadaiący, ztąd zowie się też, konopnik.

Hängig, wiszący, zawiesisty, pochylony, pochyły.

Häricht, włosisty, siercisty, kudłaty, kosmaty.

Härin, *f.* włosiany, z włosow robiony. härinnene Gezelte, włosiane namioty, z włosow, z włosia wyrabiane tkane.

Härlein, *n.* kędziorek, kutas, kutasek; z iedwabiu, albo z włoczki, etc.

Härmen sich, frasować się, smutkiem się trapić; w smutku być, w żalach się zanurzyć, w żalach być utopionym. sich zu Tode härmen, na śmierć się smucić; frasunkiem trapić, dręczyć; eines Dinges halber, dla iakiey rzeczy.

Härte, *f.* twardość; steinnerne, kamienna; grosse findet sich am Stachel, wielka twardość znayduie się w żądle. Härte des Gemüths, twardość umysłu; der Augenlieder, twardość, odrętwiałość powiek. in den Händen oder an den Füssen, harte Haut, na rękach, albo

albo na nogach twarda ſkóra, odrętwiała, ztwardniała.

Härten, hartować, zatwardzić, twardym zrobić, hartownym; die Huffe, kopyta zahartować, twarde uczynić, hartowne.

Härten das, hartowanie, twardzenie, twardowanie, twardym robienie.

Härtigkeit, *f.* twardość, hartowność; des Eiſens, żelaza; des Steins, kamienia.

Härtling, *m.* poźna iagoda winna; ſpäte Weintraube, ſo nicht reiff wird, nierychła iagoda na gronie winnym, ktora ſię nie doſtaie.

Häſcher, *m.* łapacz, chwytacz; ſtarker, mocny; beſchwerlicher, naprzykrzony; unvorſichtiger, nie baczny, nie oſtrozny.

Häſelein, *n.* laſkowy; von einem Haſelſtrauche, z leſzczyny, albo z laſkowego krzaka.

Häsgen, *n.* zaiączek, mały, maleńki zaiąc, zaiączątko.

Häßlich, ſzpetny, brzydki, nie piękny. häßliches Ungeheuer, brzydka poczwara. häßliches Thier, ſzpetne zwierze. häßlichere Leute giebt es nicht, ſzpetnieyſzych ludzi nie maſz. häßliche Frau, brzydka, nie piękna, nieurodziwa kobieta. *to co*: garſtig, ſchändlich.

Häßlich, ſzpetnie, brzydko; befleckt, zwalany, zplamiony, zpaſkudzony.

Häßlichkeit, *f.* brzydkość, ſzpetność, nie piękność; des Geruchs, zapachu ſzpetność, woni nie piękność; der Tracht, ſtroienia ſię, noſzenia ſię niepiękność; des Leibes, ciała brzydkość; der Flucht, ucieczki. die Häßlichkeit verurſachen, brzydkość, ſzpetność czynić, ſprawować. Häßlichkeit der Worte, ſzpetność słow.

Hätſcheln, *n.* pobłażać, pozwalać, to ieſt, nie trzymać w karności; der Kinder, dzieci.

Hätſchelung, *f.* pobłażanie, pozwalanie nie trzymanie w karności.

Häubellerche, *f.* dzierlatka, ptaſzek z czubem na głowce.

Häubelmeiſe, *f.* ſikora, z czubem, ſikora czubata.

Haubgen, *n.* duecik, czapeczka, czepczyk; geſtricktes, dziergany.

Häuffen, na kupę ſkładać, walić, kłaść, kupić; Bosheit mit Bosheit, nie zbożność z niebożnością. er häufft ſeine Wohlthaten, on ſkłada na kupę ſwoie dobrodzieyſtwa, to ieſt, dobrodzieyſtwo przydaie. das Geld häuffen, pieniądze zbierać do kupy, na kupę pieniądze ſkładać; mehrere von allen Seiten her, więcey ze wſzyſtkich ſtron zgarnować do kupy. die Erde iſt um die Bäume zu häuffen, ziemię trzeba na kupę kłaść około drzew. das Heu häuffen, ſiano w kopy układać, walić.

Häufig, kopiaſty, kopny, obfity, podoſtatkiem.

Häuffig, *adv.* obficie, kopiaſto, po doſtatkiem; da ſeyn być. es iſt alles häuffig, wſzyſtkiego ieſt kupa, obficie. einem Dinge, häuffig Genüge thun, uczynić iakiey rzeczy obficie zadoſyć. einem häuffig danken, komu bardzo dziękować. etwas häuffig vermehren, czego kupą powiękſzyć. häuffig zuſammen kommen, kupami ſię zchodzić; zu Athen, do Aten. häuffig allenthalben herlauffen, kupami ſię ze wſzyſtkich ſtron zbiegać.

Häufflein, *n.* kupka; Salz, ſoli, Erde, ziemi.

Häuffung, *f.* kupienie, do kupy ſkładanie, do kupy zbieranie, na kupę walenie, w kopy kładzenie, w kopy układanie, w kopy ſkładanie, złożenie; der Beweißthümer, dowodow zbieranie, kupami przyprowadzanie; der Erde, ziemi na kupę ſypanie.

Häusgen, *n.* domek, domeczek, dworek, dworeczek, maleńki domek; kleines Hauß, auf dem Dorfe, na wſi, chałupka, chałupeczka.

Häußler, *m.* chałupnik; Art eines Bauers, gatunek chłopow, co hałupę bez gruntu maią.

Häußlich, goſpodarny; pracowity, robotny, nie prożnuiący, wysłużny. häußlicher Mann, pracowity, robotny człowiek, goſpodarny. häußliche Frau, goſpodarna pani, ktora w domu dobrze rządzi, dobre goſpodarſtwo prowadzi. *to co*: wirthlich, häußlich ſich wo niederlaſſen, oſieść gdzie, mieſzkanie ſobie gdzie założyć; oſieść na mieſzkanie. ſich häußlich wo nieder gelaſſen haben, gdzie kto oſiadł, mieſzkanie założył, oſiadł na mieſzkanie, mieſzkaniem.

Häutlein, *n.* ſkórka, ſkoreczka; abgezogenes, zciągniona. noch an dem Leibe, ieſzcze na ciele; ſkorka także.

Häuticht, ſkorzany, ſkorkowy co nakſztał ſkorki ieſt.

Hafen, *m.* wo die Schiffe einlauffen, port, dokąd okręty, wchodzą, wbiegaią; berühmter und voller Schiffe, sławny

sławny y pełny okrętow; sehr gutes, dobry bardzo; stiller und sicherer, cichy y bezpieczny, w ktorym fale nie bywaią, w ktorym nawałność niepowstaie; verschlossener, zamknięty; gegrabener, kopany, ręką robiony, nie rodowity; befestigter, obronny; bequemer, wygodny. den Hafen erreichen, dopaść portu, dorwać się do portu, dostać się do portu; in denselben einfahren, wpłynąć do portu, przypłynąć do portu; przybiec, przylecieć do portu. die Einfahrt des Hafens, wiazd, wstęp do portu; sehr enge Einfahrt desselben, ciasny wiazd do niego, nie szeroki. ein Land so viel Häfen hat, kray, ktory ma wiele portow; nach einer langen Schiffahrt in dieselben einlauffen, po długim krążeniu, po długiey podroży morskiey, do portu wbiec, wpłynąć, przybić, przybyć. von beyden Ecken des Hafens, einen Damm legen, po obudwoch rogach portu, tamy, iazy groble podawać. der Hafen für die Völker, port dla narodow. sich in den Hafen retiriren, cafnąć się do portu. ohne Furcht in den Hafen einlaufen, bez boiaźni śmiało do portu wbiec. aus dem Hafen auslauffen, z portu wybiec, wyiechać, poiechać, popłynąć. Stadt so einen Hafen hat, miasto portowe, miasto przy porcie, miasto portem opatrzone. einen nicht in den Hafen lassen, nie puszczać kogo do portu, zamknąć komu port, nie pozwalać portu, bronić stanowiska w porcie, zakazywać komu przybywać przyieżdżać do portu, stawać w porcie. in den Hafen zusammen treiben, do portu w raz, w iedno zprowadzać, zgromadzać. den Hafen bauen, port robić, budować. weder einen grossen, noch guten Hafen haben, niemieć ani wielkiego, ani dobrego portu. im Hafen noch Schiffbruch leiden, w porcie rozbicie okrętu ponieść, w porcie rozbić się z okrętem. in den Hafen gelassen werden, do portu być puszczonym, być wpuszczonym; do portu być przyiętym, odebrać pozwolenie wolnego wiechania do portu, wolno, bez zakazu, bez bronienia stanąć w porcie; machen, daß man nicht aus demselben kommen kann, sprawić, że z portu nikt wyiść nie może, żeby nikt niemogł ruszyć się z portu, żeby nikt nie mogł popłynąć y wybiec z portu; verwahren, daß nichts aus oder ein kann, strzec, pilnować, przestrzegać, żeby nic ani nie przyszło do portu, ani nie wyszło z portu, ani nię ruszyło z portu; mit einem Schiffe versenken, verstopfen, pogrążonym na dno okrętem, port, zapchać, zastawić, aby nie można było wpłynąć. vor des Hafens Einfahrt kommen, podeyść pod sam wiazd do portu, pod to samo mieysce, gdzie się port na morzu zaczyna. die Schiffe am Rand, des Hafens, anlegen, okręty do brzegu portowego przystawić, przypchnąć, okręty przy brzegu portowym postawić, okręty do brzegu portowego przytulić. der in den Hafen einlauffen darf, ktory do portu wbiec, wiechać może. wir sind in einem sichern Hafen gekommen, przybyliśmy do bezpiecznego portu, stanęliśmy w bezpiecznym porcie, wbiegliśmy w bezpieczny port, dopadliśmy bezpiecznego portu, dostaliśmy się do bezpiecznego portu. Land das viel Häfen hat, kray, ktory ma wiele portow, kray bogaty w porty, porządny w porty. das keinen Hafen hat, co nie ma żadnego portu, nie portowy, bez portu: dergleichen Insel, nie portowa wyspa, bez portu, niemaiąca portowego wstępu y przystępu, w ktorym żadnego portu niemasz. 2) *znaczy także to słowo*, Hafen, ein irden Gefäß, gliniane naczynie gliniany statek ogołem, iakie są garki, rynki, ryneczki, tygle, miski, pokrywki gliniane, to wszystko iednym słowem nazywa się, Hafen.

Hafenmeister, *m.* starosta portowy, rządca portowy, dozorca portu.

Hag, płot, z żerdzi, z chrustu. *to co:* Zaun.

Hagapfel, *m.* ieżowka, drzewo, inaczey nazywa się leśna iabłoń; von solchem Baume, z takiego drzewa, ieżowkowy, z leśney iabłoni.

Hagbuche, *f.* grabina. *to co:* Haynbusche, junge Hagbuche zu Hecken, młoda grabina do sadzenia y rozkrzewienia.

Hagbuttenstrauch, *m.* krzak głogowy, głogowina. *poł.* cynosbatus. *f.*

Hagdorn, głog biały; *to co:* Weißdorn, *słowo w słowo:* die Frucht solches Strauchs, Mehlhasgen, także, głog, głogowa iagoda. so von Hagedorne ist, co z głogu iest, adj. głogowy. Büchse von Hagedorn, puszka głogowa.

Hagdrüse, *f.* gruzoł, bolak twardy; Gewächs am Halse, co wyrasta na szyi, plur.

plur. gruzoły, guzy po szyi rosnące y robiące się.

Hageiche, *f.* buk, buczyna, drzewo. von Hageiche, z bukowego drzewa, bukowy. Achse von Hageiche, oś bukowa, z buczyny, z drzewa bukowego.

Hageichin, *f.* bukowy, bukowa, bukowe, co z buku, z buczyny robione.

Hagel, *m.* Schlossen, grad; prasselt auf den Dächern und zerschmelzt, praży, puka po dachu, y topnieie. wie Hagel von einander springen, iak grad rozkakiwać się iedno od drugiego. der Hagel trift die Weinberge, grad tłucze winnice; hat getroffen, wytłukł winnicę. Hagel, Schrot zu schiessen, śzrut, do strzelania.

Hageln, grad padać. es hagelt, grad pada. es hagelt erschrecklich, straszny grad pada, biie, tłucze.

Hagelicht, *n.* gradowy, na kształt gradu, *niby*, istotę gradu maiący.

Hagen, *m.* grodzić, ogrodzić. mit einem Hag oder Zaun umgeben, płotem otoczyć, opasać, dać płot, płotem ogrodzić, parkanem oparkanić.

Hagenau, Hagenawa, Stadt im Elsas, miasto w Alsacyi.

Hager, chudy, nietłusty, wyschły iak szczypa.

Hagerkeit, *f.* chudość, nietłustość, bez mięsa, bez ciała, skòra à kości.

Hagmesser, *n.* noż ogrodniczy do okrawania drzew.

Hagrosen, *pl.* głog, głodzina, głogowy krzak; głogowy krzew,

Hahn, *m.* kur, kogut. Haußhahn, domowy kogut; ein Vogel, ptak w domu chowany; geiler, gorący; mit rothen Kamme, z czerwonym grzebieniem; mit kurzen und spitzigen Schnabel, z krotkim a kończystym dziubem; mit roth und weiß untermengten Barthe, z czerwoną y białawą brodą; mit sprenglichtem Halse, ze pstrą szyią; mit rauchen Keulen, z kosmatemi noszkami; mit kurzen Beinen, z krotkiemi nogami; mit langen Krallen, z długiemi pazurami; mit grossem, langen und breitem Schwanze, z wielkim, długim y szerokim ogonem; der den Kopf in die Höhe trägt, ktory głowę wysoko nosi, łep zadziera do gory; der oft krehet, ktory często pieie; der im Kampfe nicht weicht, ktory w potyczce z drugim nie ustępuie; der für seine Hüner kämpft, ktory się biie o swoie kury; schöner, piękny; geschickt zum Kämpfe, sposobny, zdolny, do walki, do potyczki: mit grossen und weissen Ohren, z wielkiemi y białemi uszami; mit breiter und starker Brust, z szerokiemi z mocnemi piersiami; mit langen Flügeln, z długiemi skrzydłami; großmüthiger, wysoko patrzący: munterer, żyżwy; wachsamer, czuyny; der sich nicht leicht fürchtet, ktory się nie zaraz zlęknie; krehet nicht, wenn er im kämpfen verspielt, wohl aber, wenn er den andern überwindet, nie pieie, gdy potyczkę przegra, pieie zaś mocno gdy drugiego pokona; krehet stets, ustawicznie pieie; ist die Nacht über stille, w nocy iest cicho; wird zu krehen bewegt, do piania bywa poruszony. gilt oder vermag auf seinem Miste am meisten, naywięcey może, naywięcey dokazuie na swoich śmieciach; einen recht rein rupfen, koguta, dobrze czysto oskubać, wyskubać. der Hahn scharret mit den Füssen, grzebie nogami. dehnet sich auf den fordern Grallen in die Höhe, wyciąga się na przednich pazurach w gorę. 2) im Fasse, wodurch das, so darinnen ist, abgelassen wird, w naczyniu, kurek, rurka, leiek; do wylewania y wytoczenia co w naczyniu iest. das Wasser läufft aus silbernen Hähnen, woda biegnie, srebrnemi kurkami, leykami. 3) auf den Thürmen, na wierzach; statt der Fahne, zamiast horągiewki, kurek, kogutek, nazywa się. *także*: von allem Gevögel, u wszystkiego ptastwa, samiec nazywa się. Hahn.

Hahnbutte, *f.* głog, toż samo znaczy co: Hahnbutte.

Hahnenbarth, *m.* brodka kogucia; rother mit weiß vermenget, czerwona z białawym.

Hahnenfuß, *m.* renunkuł, ein Gewächs, krzak zielny.

Hahnenkamm, *m.* grzebien kogutowy na wierzchu głowy.

Hahnengeschrey, *n.* pienie kura, gdy kur cienkim y wysokim głosem pieie.

Hahnrey, *m.* ten ktorego żona z inszym przestawa zwyczay ma. einen zum Hahnrey machen, rogi komu przyprawić; gdy żona z innym zwykła; gutwilliger, wissentlicher, dobrowolny, wiedzący o takim postępku żony.

Heilsbrunn, Hailsbrunna, Ort im Anspachischen, miasto w Anszpackim.

Haimburg, Haimburga, Stadt in Oeſterreich, miaſto w Auſtryi leżące.

Hain, *m.* ein Wald, gay, borek, knieia, *obacz na swoim mieyſcu*, Hayn, 2) Namen vieler Städte, imie wielu miaſt, u. a. Oerter, y inszych mieysc.

Hainbuche, *f.* głog; von dergleichem Baume, z tego drzewa, głogowy.

Hainbuchen, głogowy. hainbuchener Zweig, głogowa gałązka. 2) *znaczy:* proſtak, gruby. recht grob und tölpiſch; ein hainbüchener Kerl, proſty, gruby, człowiek niezgrabny, drąg.

Halb, połowa. halber Theil, połowa, połowka. halbes Uebel, połowę złego. halbe That, połowę uczynku. halbe Verrichtung, połowę ſprawunku. halb ſo groß, połową tak wielki. ein Haus noch halb ſo theuer kaufen, als es einer ſchätzet, dom ieſzcze połową tak drogo kupić iak kto ſzacuie. einen noch halb ſo närriſch machen, als er geweſen, ieſzcze raz kogo połowę głupſzym uczynić iak był. einen halben Monat aus dem Jahre wegthun, połowę miesiąca, z roku wyiąć. halbe Verſe, połowki wierſzow. ſich halb über den Tiſch hinüber legen, rozwalić ſię, położyć ſię, połową ſiebie, na ſtole. was halb getheilet wird, co na dwie połowy rozdzielone ieſt; połowa, heißt eigentlich die eine Hälfte deſſen, was ſo getheilet worden, część tego co na dwie części, połowki podzielone. eine Höhe von zween und einem halben Fuße, wyſokość na pułtrzeciey ſtopy. auf halbem Wege, na połowie drogi, *ale lepiey y zwyczayniey*, w puł drogi. als ſie den halben Trunk gethan, ſchrie ſie, gdy połowę wypiła, wołać poczęła. mehr, als den halben Theil einer Sache ausmachen, więcey iak połowę iakiey rzeczy zrobić. auf zween Fuß und einen halben, na dwie ſtopy, y połowę. Siehe die nachfolgenden Artikel.

Halb abgehauen, w połowę, obcięty, okrzeſany, obrąbany.

Halbealter, *n.* wpołſtary, ſzrzednich lat, ſzrzedniego wieku, wpołowie wieku.

Halb auf dem Rücken liegend, w połowę na grzbiecie leżący, wpuł na znak położony.

Halb aus dem Meere ſeyn, połmorski, niby w połowę z morza będący.

Halb ausgeführt, wpoł zrobiony, wpoł dokazany.

Halb ausländiſch, wpoł cudzoziemski, w połowę cudzoziemski.

Halb bäueriſch, wpoł chłopski, wpoł wieyski.

Halb bedeckt, puł kryty, wpuł nakryty, w połowę nakrywany.

Halb begraben, wpoł pogrzebiony, wpoł pochowany.

Halb bekleidet, wpoł ubrany, wpoł przyodziany, w połowę odziany.

Halb benetzet, wpołogryziony, wpoł obiedzony, wpołokąſany.

Halb beſchnitten, wpołobrzezany, wpoł okroiony, wpołokrawany.

Halb beſchoren, wpołogolony, wpoł oſtrzyżony, w połowę ſtrzyżony.

Halb blind, wpoł ślepy, wpoł ciemny, w połowę niewidomy.

Halb bloß, wpoł nagi, wpoł obnażony, w połowe obnażony.

Halb cirkelrund, wpoł okręgły, połkoła maiący. halb cirkelrunde Geſtalt eines Feldes, pola iakiego wzor, wpołkoła idący.

Halb cörperlich, wpoł cielesny, w połowe cielesny, w połowe z ciała złożony.

Halb ein Bock, puł kozioł, puł cap, w połowę kozioł, w połowę cap.

Halb ein Thier, wpołowe zwierz, połową zwierz, poł zwierza.

Halbe Faſten, połowę poſtu, wpoł poſtu, wpoł pościć, wpoł poſt.

Halbe Hufe Land, puł ſtaia roli, pola grunta.

Halb eingeriſſen, wpuł obalony, wpuł rozwalony, wpuł zrucony, wpuł rozrucony.

Halbe Kugel, *f.* puł kuli, puł bani, puł okręgu, naprzykład ziemskiego.

Halb Ellengroß, puł łokcia wielki, na puł łokcia wielki

Halbe Metze, *f.* pułmiarek; eines Dinges, pułmiarek, pułmiara iakiey rzeczy. halbe Metze haltend, pułmiarek maiący, trzymaiący w ſobie.

Halben, dla, za, gwoli. dieſer Sache halben, dla tey rzeczy, gwoli tey rzeczy. ich wünſche, daß er mehr ſeiner Höflichkeit halben; als meines Nutzens wegen geſund ſey, ia życzę, aby on, raczey dla swoiey ludzkości, iak dla moiego pożytku był zdrow. eines Verbrechens halben einen ſtrafen, za grzech kogo karać. eines Ehre halben, dla honoru czyiego. meinethalben, dla mnie, za mnie, gwoli mnie. deinethalben freue ich mich, dla ciebie, cieszę ſię. dieſes Geſetzes halben geſchehen, dla tego prawa, gwoli tego prawa ſtało ſię. der Tugend halben beſchenkt werden, dla cnoty, za cnotę być udarowanym.

der

der Menschen halben sind die Thiere gezeugt, dla ludzi, zwierzęta są stworzone. Anklagens halben, dla oskarżenia, dla obżałowania, dla skarzenia, dla skargi. meinethalben darfst du ihm nicht feind seyn, dla mnie możesz mu nie być, niechciey być iego nieprzyiacielem. der Nachlässigkeit halben bey einem im Verdacht stehen, dla niedbalstwa, u kogo być w pogardzeniu. der Gesundheit halben, dla zdrowia.]

Halben Fingers breit, na puł palca szeroki. halben Fingers breite Locken, na puł palca szerokie dziury.

Halben Schuh lang, na puł stopy, puł-stopy. halben Schuh langer Klotz, na puł stopy długi pniak.

Halber, z łaski, dla, gwoli. dessen halber, dla tego, gwoli temu. der Bekanntschaft halber, dla znaiomości, po znaiomości. beyder halber etwas thun, dla obudwoch co uczynić, z łaski dla obudwoch.

Halber Cirkel, m. puł koła, puł okręgu, puł obodu, obwodu, puł obwodki.

Halber Eymer, m. puł wiadra, połowę wiadra, połowa wiadra.

Halber Feyertag, m. puł święta, połowa święta, w połowę święto.

Halber Giebel, m. puł wierzchołka, połowa wierzchołka, puł wierzchołek, wierzch.

Halber Heller, m. puł chalerza, puł chalerz, połowa chalerza.

Halber Mann, m. puł męszczyzna, puł męszczyzny, w połowę męszczyzna. *to co*, Zwitter, *f.* hermafrodyt, męszczyzna, puł białogłowa razem.

Halber Mensch, m. puł człowiek, w połowę człowiek, połowa człowieka.

Halber Mond, m. puł księżyc; Festungswerk, robota pewna forteczna.

Halber Ochs, m. puł wołu, puł wołek, puł cielec.

Halber Schlag, m. puł apopleksyi, paroksyzm apopleksyi niezupełney.

Halb erschrocken, wpoł boiaźliwy, wpoł przelękniony, wpoł przestraszony.

Halber Schuh, m. puł stopy. länger als ein halber Schuh, dłuższy iak na puł stopy.

Halberstadt, Halbersztada, Stadt im Halberstädtischen, miasto w Halbersztadskim. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Halbersztadski, *pol*, Hemipolis.

Halb erstorben, wpoł umarły, na poły umarły.

Halber Sudelkoch, m. puł kuchty, połciory, połkuchcik, połciorek.

Halber Tag, m. puł dnia, połowa dnia, połowę dnia.

Halber Theil, m. połowa, połowka, część iedna rzeczy na dwoie dzieloney.

Halber Vers, m. puł wiersza, połowa wiersza, połowka wiersza.

Halber Weg, m. puł drogi, połowa drogi, połowka drogi. wir haben erst den halben Weg zurück gelegt, dopierośmy połowę drogi odbyli, przeiechali.

Halbe Stunde, *f.* puł godziny, połowa godziny, puł godzinek.

Halb fertig, wpuł gotowy, wpuł zrobiony, wpuł wygotowany. halb fertige Werke, wpuł wygotowane, wpuł zrobione, wpułgotowe roboty.

Halb frey, wpoł wolny, w połowę wolny, połową wolny.

Halb gähnend, wpuł rozpadły, wpoł rozpadniony, w połowę rozpadły.

Halb gebraten, wpoł pieczony, wpoł upieczony. Ueberbleibsel des gebratenen Fleisches, ostatek wpuł upieczonego mięsa.

Halb gegessen, wpoł ziedzony, do połowy uiedzony, w połowkę uiedzony. halb gegessene Speisen von vorigem Tage, wpołziedzone potrawy zprzeszłego dnia, wpoł uiedzone potrawy z wczorayszego dnia.

Halb gekocht, wpoł ugotowany, wpoł uwarzony, wpoł warzony.

Halb gelehrt, wpoł uczony, połowę nie do uczony.

Halb gemacht, wpoł zrobiony, wpoł uczyniony. halb gemachte Werke, wpoł porobione, poczynione, powyprowadzane, wpoł poodbywane roboty.

Halb geöffnet, w poł otwarty, wpoł otworzony, w połowę otworzony, w połowę nieotwarty. halb geöffnete Thüren, wpoł otwarte, wpoł nie dowarte, nieotwarte drzwi.

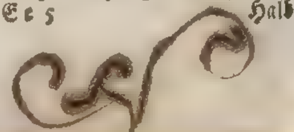
Halb geschlossen, wpoł zamknięty, wpoł zaparty, wpoł zawarty, w połowę nie zamknięty.

Halb geschoren, wpołogolony, w połowę ogolony, w połowę niedogolony.

Halb gespalten, wpoł łupany, wpoł nałupany, w połowę rozłupany.

Halb gestalten, wpoł kształtowny, wpoł wykształtowany, w połowę odkształtowany.

Halb gestillet, wpoł uciszony, wpoł uśpiony, w połowę uspokoiony.



Halb gestützet, wpoł podparty, wpoł sparty, połową wsparty, w połowę podparty.
Halb getheilet, wpoł zielony, na połowy podzielony.
Halb gewaffnet, wpoł uzbroiony, wpołowę obronny. halb gewaffnete Armee, w połowe uzbroione, woysko. halb gewaffneter Haufen Landvolk, wpoł uzbroiona kupa wieśniakow.
Halb gewaschen, wpoł omyty, wpoł opłukany, wpoł wyprany.
Halb Gott, m. poł bog, połowę boga, w połowę bog.
Halb göttlich, puł boski, puł boży, w połowę boży.
Halb griechisch, wpoł po grecku, w połowę po grecku.
Halb grau, wpoł siwy, w połowę osiwiały.
Halb herumgezogen, wpoł wciągniony, w połowę wciągniony.
Halb jährig, puł roczny, puł roku maiący, w połowę roku, przez połowę roku. halb jährige Regierung, poł roczny rząd, przez połowę roku rzad. halb jähriges Leben, puł roczne życie, przez puł roka trwaiące.
Halb Insel, f. puł wysep, połową wysep, w połowe wysep.
Halbiren, słowo w słowo, połować, na dwoie, na dwie połowy dzielić.
Halbiret, słowo w słowo, połowany, na dwoie dzielony.
Halb klaffend, na dwoie rozpadły, w połowę rozpadły, wpoł rozpadniony.
Halb Kniestiefel, m. ciżmy krotkie, z cholewkami do połowy goleni.
Halb lautend, wpoł brzmiący, w połowę brzmiący, w połowę dzwoniący.
Halb lautstimmig, wpoł głośny, w połowę głośny.
Halb lebendig, wpoł żywy, w połowę żyiący.
Halb leer, wpoł prożny, w połowę prożny.
Halb leiblich, wpoł cielesny, w połowę ciało maiący.
Halb Mann, poł męszczyzny, hermafrodyt, rązem męszczyzna y baba.
Halb nackend, wpoł nagi, w połowę obnażony, wpoł obnażony.
Halb naß, wpoł mokry, wpoł zmoczony, w połowę mokry, w połowę zmoczony.
Halb niedergerissen, wpoł obalony, wpoł zwalony, wpoł rozwalony, wpoł rozrucony.
Halb offen, wpoł otwarty, w połowę otwarty, w połowę niezamknięty.
Halb offen stehend, wpoł otwarty stoiący, w połowę niezamknięty stoiący.
Halb Pfund, n. puł funta. halb Pfund Mehl, puł funta mąki.
Halb rauchend, wpuł dymiący, w połowę dymiący.
Halb roh, wpuł surowy, w połowę surowy, na poł surowy. halb rohe Lupine, na puł surowe łupiny.
Halb rund, wpoł okręgły, w połowę okręgły, na poł okręgły.
Halb schallend, wpoł brzęczący, wpoł rozlegaiący się brzmiąc.
Halb scheinbar, wpoł widomy, ktorego w połowe widzieć można.
Halb schlafend, wpoł spiący, wpoł uspiony, wpołowę spiący. er ist aus dem Gastgebote halb schlafend weggenommen worden, z bankietu wpoł spiący był wzięty precz. halb schlafende Feinde niedermachen, wpoł spiących nieprzyiacioł wyciąć.
Halb schläfrig, wpuł drzymiący, w połowę drzymiący, na poły drzymiący. halb schläfrig saufen, wpoł drzymiąc pić.
Halb schuhig, puł stopy, miara puł stopy maiąca wsobie.
Halb schwarz bekleidet, wpuł czarno ubrany, ustroiony.
Halb Stiefel, m. ciżmy, iakoby połsztybelki, dla krotkich cholewek.
Halb Teutsch, wpoł Niemiec, w połowę Niemiec, na poł Niemiec. halb teutsche Völker, wpoł Niemieckie narody.
Halb Theil, połowa, połowka, część rzeczy rozdzieloney na dwie.
Halb theilen, na poł dzielić, na połowy dzielić, na dwoie.
Halb thönend, wpoł brzęczący, do połowy dzwoniący, na poły brzęczący.
Halb todt, wpoł umarły. halb todter Mensch, wpoł umarły człowiek. einen halb todt aus dem Tempel tragen, kogo wpoł umarłego z kościoła nieść. halb todte Schlange, wpoł zdechły, wpoł zabity wąż. für Furcht halb todt, z boiażni na poły umarły. um den halb todten König, około wpoł zabitego Krola. aus der Schlacht halb todt tragen, z bitwy, wpoł zabitego wynieść.
Halb trunken, wpoł upoiony, wpoł piiany, na połowę piiany.
Halb verbrannt, wpoł zpalony, wpoł przepalony, w połowę palony.

Halb verfertiget, wpoł zrobiony, do połowy zrobiony, do połowy gotowy. halb verfertigte Werke vollends vollführen, wpoł wygotowane roboty, zupełnie dokończyć, ze wszystkim wygotować.

Halb verscharrt, wpoł przywalony, wpołowę przywalony.

Halb viehisch, wpoł bydlęcy, na poły bydlęcy, w połowę iak bydlę.

Halb umgebracht, wpoł zabity, w połowę zabity, na poły zabity.

Halb untergestützt, w połowę podpierany, wpoł podparty.

Halb Vogel, *m.* wpoł ptak, w połowę ptak, na poły ptak.

Halb voll, wpoł pełny, wpoł niepełny, do połowy niepełny. halb volle Schiffe, wpoł pełne, w połowę niedopełnione okręty.

Halb vollbracht, w połowę odbyty, zrobiony. halb vollbrachte Werke, w połowę odbyte, w połowę skończone roboty.

Halb Wegs, iako kolwiek; mag der Wind auf der See seyn, mieć iako kolwiek, *lepiey,* iaki kolwiek, wiatr na morzu będzie. 2) auf dem halben Wege, na połowie drogi.

Halb welk, wpoł zwiędły, w połowę zwiędły. halb welke Trauben, wpoł zwiędłe iagody. halb welke Blumen, wpoł zwiędłe kwiaty.

Halb wieder gemacht, wpoł znowu narządzony, wpoł znowu poprawny.

Halb wild, wpoł dziki, na połowę dziki, na poły dziki.

Halb zerfleischt, na poł podarty, w poł podarty, w połowę porozdzierany.

Halb zermalmet, w połowę roztarty, w połowę porozcierany.

Halb zerrissen, w połowę rozdarty, na poł porozdzierany.

Halb zerstoßen, w połowę roztarty, na poły roztarty.

Halb Ziegel, *m.* na połowę cegła, w poł cegła, w połowę cegła.

Halb zugeschlossen, w poł zamknięty, w poł zawarty, w połowę zawarty. halb zugeschlossene Augen, w poł zamknięte, w połowę zawarte oczy.

Halb zu verbrennen, w poł maiąc być palony, na poły maiący być z palony.

Halfter, *f.* uzdzienica. Halfter anlegen, uzdę włożyć. die Halfter dem Pferde anlegen, uzdę na konia włożyć; einem Thiere anlegen, bydlęciu uzdzienicę założyć na łep; abthun, uzdzienicę zdiąć.

Halftern, uzdać, ouzdać, uzdzienicę włożyć. auf der Reitbahne von Pferden, die ihre Halfter oft abstoßen, na konney szkole, o koniach ktore się często zdeymuią z uzdzienic, *mowi się,* zdiąć się z uzdzienicy.

Hall, *m.* głos, dzwięk, *obacz na swoim mieyscu,* Schall.

Halle, *f.* tassy; bedeckter öffentlicher Platz, darunter man meistens etwas feil hat, nakryty publiczny plac, na ktorym naywięcey rzeczy na przeday maią. 2) Halle, gewölbter Gang, mit und ohne Säulen, sklepiony chodnik, albo z kolumnami, albo bez kolumn, *albo raczey,* albo na kolumnach, albo nie na kolumnach; Vorhof einer Kirche oder Tempels, dziedziniec, plac przed kościołem; Eingang in einer Kirche, wchodzenie do kościoła, babiniec, kruczganek. prächtige Halle, wspaniały babiniec, wspaniały przed kościołem dziedziniec; pyszne tassy.

Hale, Namen unterschiedener Städte, Hala, imie rożnych miast; von oder zu selbigen gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta, należący Halski; Mann, męszczyzna Halanin; Frauenzimmer, Halanka. Halle in Sachsen, Hala Saska; oder auch Hala Magdeburska. Halle in Schwaben, Hala Szwabska. Hall im Innthal, Hala Tyrolska, albo w Tyrolskim.

Hallebarte, *f.* halabarda, berdysz obosieczny.

Hallebartirer, *m.* człowiek berdyszem uzbroiony, przy berdyszu, z berdyszem.

Hallein, Stadt im Salzburgischen, Halleina, miasto w Salzburskim.

Halm, *m.* zdźbło, słoma; knotigter, z kolankami; dürrer, sucha; zerbrechlicher, krucha.

Halmstadt, Halmsztadt, Stadt in Schweden, miasto w Szwecyi.

Hals, *m.* szyia; langer, długa; und dünner, y cienka; zarter, miętka; verdreheter, okręcona; sehr schwacher, słaba; steifer, tęga, twarda. die Strafe auf dem Halse haben, być karanym na szyi, *lepiey po Polsku mowi się,* być karanym na garle, albo garłem, *także,* szyię dać. einem um den Hals fallen, na szyię komu paść, rzucić się na szyię. der einen langen Hals hat, który ma długą szyię. einen Kranz um

um den Hals haben, mieć wieniec na szyi, wieniec nosić. einem den Hals abschneiden, komu szyię uciąć. bey dem Halse nehmen und zurück führen, za szyie wziąć y nazad poprowadzić. einen auf den Hals treten, wziąć kogo na szyię. es ist um meinen Hals geschehen, iuż po moiey szyi, iuż moia szyia przepadła, dam garło, głowę, ścięty będę. den Kopf vom Halse trennen, głowę od szyi, od karku, odciąć. einem einen Herrn auf den Hals setzen, komu pana na kark włożyć. einem den andern vom Halse schaffen, kogo komu z karku zdiąć, z pędzić, zrzucić. einem den Hals darbieten, kark komu, szyię podać. einem über dem Halse schweben, komu nad karkiem wisieć. einem die Legionen auf den Hals legen, komu pułki żołnierzy, na karku postawić. so große Aemter, Verrichtungen auf dem Halse haben, tak wielkie urzędy, sprawy, sprawunki, funkcye na karku mieć. einem den Hals brechen, komu szyię złamać. den Hals recken, rzucać karkiem. einem den Hals mit dem Stricke zuschnüren, komu postronkiem szyię zesznurować, ścisnąć, *właśnie co do sensu*, sznurkiem, stryczkiem kogo udusić. über Hals, über Kopf, na szyię, na głowę; eilen, śpieszyć się; nach Hause laufen, do domu biec; etwas thun, na szyię, na głowę co czynić, *to iest*, bardzo prędko y śpieszno; die Flucht ergreifen, na głowę, na szyię co prędzey uciekać, poyść w nogi; nach der Stadt zurück laufen, do miasta nazad biec. über Hals, über Kopf hat er sich mit der Armee davon gemacht, na szyię, na głowę on z tamtąd z woyskiem wyleciał, porwał się ztamtąd, pobiegł iak nayprędzey; mit vollem Halse, głośno, całą gębą; im Reden schreyen, w mowieniu krzyczeć, wołać. das hat ihm den Hals gebrochen, gekostet, to mu szyię złamało, to mu iego szyię kosztowało. einem sehr auf dem Halse seyn, stać komu nad karkiem. sich Feindschaft auf den Hals laden, nieprzyiacioł sobie na kark nasadzić. einem über den Hals kommen, na kark komu przyiść, to iest w ten czas, kiedy zatrudniony iest; unversehens, niespodzianie, kiedy się niespodziewał. einem immer über dem Halse liegen, zawsze komu na karku leżeć, nie dać mu pokoiu, przykrzyć się mu o co. einem einen Proceß an den Hals werfen, kogo pozwać do sądu, pozwy do prawa wydać, postępkiem prawnym obarczyć kogo.

Halsadern, *plur.* żyły w szyi, żyły szyine.

Halsband, *n.* halsztuch, zawitka na szyię; zur Zierath, do ubrania się, kołmierz; von Perlen und Edelgesteinen, z pereł y z drogich kamieni. Halsband zur Strafe, kuna, do ktorey za karę wsadzaią; oder auch schlechtes, eines Hundes, albo też prosta obroż psu na szyię; der keines am Halse hat, ktory halsztucha, kołmierza na szyi niema; der Hunde mit Stacheln, psia obroż z kolcami, iaką brytanom daią.

Halsbinde, *f.* związka, zawitka na szyię, halsztuch, kołmierzyk.

Halsbrüchig, *słowo w słowo*, szyię łamiący, garłowy. halsbrüchige That, garłowa sprawa. halsbrüchige Sache, garłowa rzecz, w ktorey o garło, o szyię, *to iest*, o życie idzie.

Halsbürge, *m.* rękoymia. rękodawca. er ist Halsbürge für den andern geworden, daß er sich stellen werde, on był rękoymią za drugiego, że się stawi; für einen Freund auf den Tod werden, ręczyć za przyiaciela że się na śmierć stawi.

Halseisen, *n.* blaszka na szyię.

Halsen, za szyię kogo obłapić, za szyię kogo ścisnąć, ściskać.

Halsfluß, *m.* flus, w szyi; eine Krankheit, choroba pewna.

Halsgehenk, *n.* wiszadło na szyi; wider Krankheiten, przeciwko chorobom.

Halsgericht, *n.* garłowy sąd, na głowę sąd, *kryminalny* sąd, ktory *kryminały* sądzi. mit großem Ruhme vom Halsgerichte wegkommen, od sądu, z wielkim honorem odeyść.

Halsgeschwür, *n.* wrzod na szyi, bolączka na szyi.

Halsgrüblein, *n.* oboyczyk, w karku kostka od pacierza.

Halshaare, *plur.* grzywa, *iakoby*, szyine włosy, albo włosy na szyi.

Halskappe, *f.* kaptur, do zawdziewania y na kark, y na głowę.

Halskette, *f.* łancuszek na szyię; güldene, złoty. einen mit der Halskette beschenken, kogo łancuchem na szyię udarować; einem abnehmen, komu łancuszek, z szyi zdiąć; einem umhängen, komu łancuch na szyi zawiesić.

Halskettlein, *n.* łancuszek.

Halsknebel, *m.* blaszka do zamykania gęby.
Halskragen, *m.* kołmierz. Halskragen tragen, kołmierz nosić.
Halskrause, *f.* kryzy, kołmierz szeroki marszczony z Hiszpańska.
Halsmantel, *m.* płaszczyk krotki.
Halsschmuck, *m.* stroy na szyię, łancuszek na szyię.
Halsstarrig, uporny, krnobrny, niepos łuszny; wider die Obern, starszym. er ist sehr halsstarrig, on iest bardzo uporny, *słowo w słowo*, twardego karku. halsstarriger Sinn, knorbny umysł, zacięty umysł; im Stillschweigen, w milczeniu. in etwas halsstarrig seyn, być zacięty w czym; wider einen, przeciwko komu; etwas zu verheelen, zacięty w taieniu, w ukrywaniu, iakiey rzeczy.
Halsstarrig, *adv.* upornie, krnobrno, nieposłusznie, zacięto; fortgehen, upornie rzecz iaką prowadzić. sich halsstarrig erweisen, upornie się, y zacięto w czym stawić. halsstarrig vertheidigen, upornie, zacięto, do upadły bronić.
Halsstarrigkeit, *f.* zaciętość, upor, krnobrność, nieposłuszeństwo. durch die Halsstarrigkeit um sein Leben kommen, przez zaciętość, przyprawić się, o niebezpieczeństwo życia; die gar nicht nachgiebt, , ktora się w cale, nieda nakłonić, auch hardość.
Halsstarriglich, *adv.* upornie, z uporem, zacięto, z zaciętością, krnobrnie.
Halstuch, *n.* der Weiber, chustka na szyię, ktorey kobiety zażywaią.
Halswehe, *n.* bol w szyi.
Halswunde, *f.* rana w szyi.
Halszierde, *f.* stroy na szyię, stroy do ubierania szyi.
Halt, walor, co warta rzecz, cena. 2) halt! staniey! zatrzymay się! czekay!
Halte machen, stanąć, zatrzymać się; mit der Armee, z woyskiem.
Halten, trzymać; etwas im Munde, co w ustach, w gębie, w pysku. die Sache in oder mit der Hand halten, rzecz w ręce, albo ręką trzymać. sich nach den Gesetzen halten, trzymać się, sprawować się według praw. sich zu Hause halten, w domu się trzymać, nie wychodzić z domu. sich nicht halten können, nie moc się trzymać, utrzymać; in öffentlicher Verwahrung, pod publiczną strażą trzymać; eine Nadel in der rechten Hand, igłę w prawey ręce trzymać. sich einen halten lassen, dać się komu trzymać. der dritte Brief hält in sich, trzeci list ma, zamyka w sobie. einen halten, daß er nicht entlaufe, trzymać kogo, aby się niewymknął, aby nie uciekł; in der linken Hand einen Bogen, w lewey ręce łuk trzymać. mit einem Frieden halten, pokoy z kim trzymać, utrzymywać; mit einem Freundschaft ehrlich und redlich, przyiaźni z honorem y rzetelnie do trzymywać; sein Versprechen, trzymać, dotrzymywać obietnicy. sein Wort halten, słowa dotrzymywać. das Gesetz halten, prawa się trzymać. einen wohl halten, trzymać kogo dobrze pięknie. einen hart halten, ostro twardo, krotko kogo trzymać, *to co*, erweisen sich, sprawować się, *w tym samym sensie*, trzymać się dobrze. sich sehr wohl in dem gemeinen Wesen halten, sprawować sie dobrze gwoli rzeczy pospolitey. sich sehr schändlich halten, nie pięknie, z wielką hańbą się trzymać, sprawować; wohl im Kriege, na woynie się dobrze trzymać, mężnie się popisywać; in seinen Verrichtungen, w swoich interesach. sich schlecht halten, źle się utrzymywać; tapfer, wie ein braver Mann, mężnym się pokazać, iak przystoi, na zacnego męża. sie halten es seinen Vorfahren anständig, iak przystoi na przodkow iego. sich schlecht halten, nicht wie man soll, źle się sprawować, źle się trzymać, nie tak iak należy, iak by powinno; ehrlich und löblich, z honorem y chwalebnie; prächtig, wspaniale; unsträflich, nie nagannie, *to co*, zahlen, schätzen, meynen, trzymać, rozumieć, szacować, mniemać. einen für mehr halten, als jene alle, więcey sobie kogo szacować, niżeli tamtych w szystkich. etwas für ein Verbrechen halten, mieć co, trzymać co za przestępstwo, za występek. einen für nichts halten, kogo za nic mieć; einen für einen weisen Mann, mieć kogo za mądrego człowieka; einen für redlicher, mieć kogo za rzetelnego, trzymać o kim że rzetelny iest; etwas für was sehr geringes, mieć co za rzecz bardzo nikczemną. den Tod für etwas böses halten, śmierć trzymać za co złego. viel auf etwas halten, trzymać wiele o iakiey rzeczy. etwas für eine Wohlthat halten, mieć co za dobrodzieystwo; einen für einen Feind, mieć kogo za nieprzyiaciela; für ungereimt,

zu einer Würde, za nieprzystoyną rzecz do iego godności. sich etwas für eine Ehre halten, mieć sobie co za honor; alle menschliche Dinge für geringer als sich, mieć wszystkie rzeczy ludzkie za podleysze od siebie; niemand für einen gegen sich, nie mieć nikogo za człowieka w porownaniu do siebie. etwas sehr hoch halten, co wysoko szacować, wysoko o czym trzymać. für besser halten, za lepsze mieć. einen täglich höher halten, o kim co dzień wyżey trzymać, kogo co dzień wyżey, *y więcey*, szacować; einen für untreu, mieć kogo za wiernego. etwas so hoch als sein Leben halten, co tak wysoko szacować iak swoie życie, rowno z swoim życiem kłaść; als für verloren, mieć za rzecz straconą, za rzecz zgubioną. *to co*, begehen, obchodzić. ein Fest halten, święto obchodzić. Gastereyen halten, bankiety, stoły dawać, stoły trzymać. sich zu einem halten, trzymać się z kim, trzymać się kogo. mit einem halten, trzymać z kim, trzymać czyię stronę. mit keiner Partey halten, z żadną stroną nie trzymać, za żadną stroną nie trzymać, nie być z żadney strony. viel von sich halten, wiele o sobie trzymać. auf Reputation, Ehre halten, starać się o honor, utrzymywać swoy honor, utrzymywać swoię sławę, swoie dobre imie. an sich halten, utrzymywać się, wstrzymywać się; mit den Lügen, od kłamstwa. sich nicht können halten, nie moc się utrzymać, nie być utrzymałym, w namiętnościach, w żądzach. das Seinige zu rathe halten, oszczędnie, y z małym wydatkiem żyć. gegen einander etwas halten, znosić się w czym, rozmawiać o czym; rzeczy stosować y rownać między sobą. zu gute halten, wybaczyć, nie mieć za złe, einem, komu. halte mir es zu gute, daß ich es sage, wybacz mi, nie miey mi za złe, że to mowię. einem seine Thorheit zu gute halten, przepuścić, albo darować komu iego głupstwo. zu etwas halten, napędzić do czego. einen zur Arbeit halten, napędzić, nagnać kogo do pracy. etwas sehr geheim halten, co w wielkim sekrecie trzymać, nie wydawać nic z sekretu. gar weislich geheim halten, mądrze co wskrytości trzymać, nie wydawać z czym. fest über seine Sitten halten, mocno się swoich obyczaiow trzymać. so hat man es vor diesem gehalten, tak to przed tym trzymano, taki był dawny zwyczay. das Maul halten, gębę ztulić; milczeć, zamilknąć, nic nie mowić, cicho być. halte das Maul! cicho, ztul gębę! zamkniey gębę! das Obst hält sich nicht, owoc się niechce trzymać, niechce się chować, psuie się prędko. der Wein hält sich nicht, wino się nie trzyma, nie konserwuie się, psuie się, na schowanie nie trwałe, na chowanie się nie zda, na chowanie nie dobre.

Halten, das, *n.* chowanie, schowanie; gdy się co chowa.

Halter, *m.* zwierzyniec, Ort, wo Thiere aufbehalten werden, mieysce, gdzie zwierz dziki bywa chowany y trzymany; znaczy także hamulec, womit etwas auf- oder angehalten wird, y rzecz ktorą, albo na ktorey co bywa trzymane, trzymanie.

Haltung, *f.* zachowanie, uważanie; der Zeit, czasu, na czas, obchodzenie; der Spiele, igrzysk; der Gasterey, sprawowanie ochoty, bankietow.

Hahm, *m.* pocisk ryby, ości, womit man Fische fängt, ktoremi ryby biią, łapaią.

Ham, Stadt in Westphalen, Ham, miasto w Westfalii.

Ham, Stadt in der Picardie in Frankreich, Ham, miasto w Pikardyi we Francyi.

Hamamet, Stadt in Africa, Hamamet, miasto w Afryce, według niektorych starożytne miasto Adrumetum.

Hamburg, Stadt in Deutschland, Hamburg, miasto w Niemczech; *połacin.* Augusta Cimbrorum; *zwyczayniey,* Hamburgum. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Hamburski, rodem Mężczyzna, Hamburczyk, niewiasta, Hamburczanka.

Hameln, Stadt in Niedersachsen, Hameln, miasto w Niżniey-Saksonii. von oder darzu gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Hamelski, Mężczyzna, Hamelnianin; *kobieta,* Hamelnianka.

Hammel, *m.* skop, baran. was von einem Hammel ist, skopowy, barani.

Hammer, *m.* młot, tłuk, ein Werkzeug, instrument. 2) wo man das Eisen bereitet, kuźnica, kuźnia, gdzie żelazo robią, hamernia.

Hammerschlag, *m.* zędra, odrobiny od żelaza; odchodki.

Hanbutte,

Hanbutte, *f.* iagoda, głogowa, s. auch Haynbutte.
Hand, *f.* ręka, Glied des menschlichen Leibes, członek ludzkiego ciała; geschickt zu etwas, sposobna, sprawna do czego; zerbrochene, złamana; besudelte, zesmorukana, zabrudzona; blutige, krwią zbroczona; rechte, prawa; linke, lewa; geübte, wprawna, ćwiczona; feste, mocna, tęga; gottlose, niezbożna; sieghafte, zwycięska; enthaltsame, wstrzemięźliwa; grausame, okrutna; diebische, złodzieyska; demüthig flehende, pokornie suppliknięca; eiserne, żelazna; ungewaschene, nieumyta; geschwinde, prędka; weisse, biała; glückliche, szczęśliwa. die Hände waschen, ręce umyć, umywać, ręce obmyć, obmywać. etwas in die Hände nehmen, wziąć co w ręce brać co do rąk. eine Büchse in der Hand haben, mieć fuzyią w ręku. den Dolch einem aus den Händen winden, puinał z rąk wykręcić. die Hoffnung in den Händen haben, nadzieię mieć w rękach. ein großes Werk unter den Händen haben, mieć wielką robotę pod ręką, *zwyczayniey się mowi*, pod ręką, albo w rękach. die Hände aufheben, ręce podnieść, ręce podnosić. die Hände an sich halten, *słowo w słowo*, ręce przy sobie trzymać, *sens* zaś ma ten kształt mowienia, wstrzymywać się od czego, nie być prędkim do brania, do wydzierania. das Werk geht wohl von der Hand, robota idzie od ręki dobrze. in eines Händen stehen, być w czyich rękach, *to iest*, kiedy kto ma moc co czynić, kiedy ma wolno co czynić. die Bücher sind in aller Händen, te książki są w rękach u wszystkich, *t. i.* wszyscy te książki czytaią. etwas nicht aus den Händen lassen, nie wypuszczać czego z rąk, trzymać co kto ma. etwas aus den Händen legen, co z rąk wypuścić, położyć. die letzte Hand ist noch nicht an das Werk gelegt worden, ieszcze ostatniey ręki do roboty nie przyłożono, *to iest*, ieszcze robota nie iest wcale y zupełnie dokończona, wydoskonalona. den Feinden in die Hände gerathen, wpaść w ręce nieprzyiacioł. die Feder ist mir in die Hand gekommen, pioro przyszło do moich rąk. das Buch ist den Leuten in die Hände gekommen, książka przyszła do rąk ludzkich. aus den Händen fallen, z rąk wypaść. einen aus den Händen lassen, puścić kogo z rąk. mit vollen Händen, pełnemi rękami. mit Hand und Fuß, nogami y rękami; in den Schubsacke stecken, haben, mieć ręce w kieszeni. einer Sache wegen nicht eine Hand umwenden, dla iakiey rzeczy ani ręką, ruszyć. einem das Gewehr aus den Händen reissen, broń komu z rąk wyrwać. der nichts in den Händen hat, arm, ktory nie ma nic w rękach, ubogi; *w Polskim lepiey y krocey się mowi:* ktory nie ma nic. Finger an den Händen haben, mieć palce u rąk. mit den Händen klatschen, die Hände zusammenschlagen für Freuden, klaskac rękami, rękę w rękę bić, z radości. eine Hand wäscht die andere, ręka rękę umywa; *Przysłowie* znaczy, ieden drugiego ma wspierać, ieden drugiemu ma pomagać. mit Menschenhänden gemacht, ludzkiemi rękami zrobiony. in der rechten Hand eine Fackel vortragen, w prawey ręce nieść przed sobą pochodnię. an sich selbst die Hände legen, siebie samego zabić. mit eigener Hand schreiben, własną ręką pisać. einen bey der Hand haben, mieć kogo na doręczu, na zawołaniu, na prędkości. zu einem die Hand ausstrecken, rękę wyciągać do kogo; an einen legen, rękami kogo pochwycić, uderzyć. die Hände voll haben, nicht gebrauchen, ręce mieć pełne, rąk nie môc zażyć; in eines Blute waschen, ręce omyć w czyiey krwi. einem etwas in die Hände spielen, włożyć co komu w ręce. einem die Hand vor den Mund halten, ręką komu gębę zatkać. einem die Hand geben, rękę komu dać. gieb mir die Hand, day mi rękę. die Hand vorwerfen, rękę zarzucić, ręką się zarzucić, zastawić; ausschlagen, rękę odbić, odepchnąć; hinrecken, ausstrecken, rękę wyciągnąć. etwas aus der rechten Hand in die linke nehmen, co z prawey ręki, do lewey wziąć. einander die Hände geben, dać w sobie wzaiemnie ręce. mit ausgestreckten Händen einen um Frieden bitten, z wyciągnionemi rękami kogo o pokoy prosić. ein Pferd nach der Hand streicheln, konia ręką tłuc w grzbiet. der geschwind mit den Händen ist, ktory iest prętki w rękach. in eines Händen seyn, być w czyich rękach. einem in die Hände gerathen, wpaść komu w ręce. die Hände sinken lassen,

lassen, opuścić ręce, nic nie robić. einen in seine Hände bekommen, dostać kogo w swoię ręce. einen lebendig den Feinden in die Hände liefern, kogo żywcem nieprzyiacielowi w ręce wydać. einem die Hand darbieten, komu rękę podać. einem die Hand küssen, komu ręce, rękę całować, ucałować. einen bey der Hand nehmen, kogo za rękę wziąć. sein Leben in eines Hände stellen, swoie życie w czyie ręce oddać, powierzyć; in den Schooß legen, in den Schubsack stecken, ręce do kieszeni włożyć, *to iest*, nic nie robić; an ein Werk legen, ręce do roboty przyłożyć. freye Hände haben, mieć wolne ręce, *to iest*, mieć wolność czynić co chcieć. einem zur Hand gehen, pomagać, usługiwać, nasługiwać komu. es hat Hände und Füße, to ma ręce y nogi, *to iest*, to nie iest nic. die Gewohnheit nimmt überhand, zwyczay się wzmaga. die Krankheit nimmt überhand, choroba się wzmaga. einem etwas zu Handen stellen, włożyć co komu w ręce. es gehet alles durch dessen Hand, wszystko idzie przez iego ręce. was bey der Hand ist, für die Hand sich schickt, co do ręki przypada, co do ręki zdatne wygodne iest. Steine, die man mit der Hand werfen kann, kamienie, ktore ręką można ciskać. Bündel, das man mit der Hand fassen kann, wiązka, ktorą można ręką obiąć. Geld, das man auf die Hand bekömmt, pieniądze na ręke dane, ktorych kto na rękę dostaie. mit Händen gerafft, rękami zdarty, odarty, und auf Haufen gethan, y na kupę zwalony. mit der Hand gemacht, ręką zrobiony. mit der Hand gemachte Werke, ręką udziałane roboty. mit den Händen gewolgert, geformt, rękami ulepiony uformowany, uciskany, tworzony. mit den Händen gewolgerter Käse, rękami tworzony syr. der eine Hand hat, kikut, bez iedney ręki. der vier Hände hat, cztero ręczny. der hundert Hände hat, sto ręczny. hole Hand, dłon. flache Hand, ręka sama iak iest płaska. geballte Hand, złożona ręka, pięść. Gottes Hand, der Schlag, apopleksyia choroba, hat ihn gerührt, porwała go, hat ihn getroffen, gerührt, dotchnęła, wzięła go apopleksyia.

Handarbeit, *f.* ręczna praca, ręczna robota.

Handarbeiter, *m.* ręczny robotnik, ktory ręką wyrabia.

Handball, *m.* piła, piłka do ręki, do grania.

Handbecken, *n.* miednica do umywania, do zlewania wody w umywaniu.

Handbeil, *n.* siekierka, do ręki letka, nie ciężka, toporek mały.

Hand bieten, rękę podać, podawać, rękę wyciągnąć, wyciągać, *s.* reichen.

Handbietung, *f.* ręki podanie, przysłużenie się, poratowanie.

Handblätter, *pl.* stroy na ręce z płotna robiony, mankięty, angażanty.

Handbogen, *m.* łuk ręczny łąk, do strzelania.

Handbreit, piądź, *iakoby*, szerokość ręczna, szerokość ręki.

Handbuch, *n.* ręczna książka, mała książeczka, nie cieżka do noszenia; także, pugillares, do naznaczenia czego w nim, do nanotowania dla pamięci.

Handbüchlein, *n.* książeczka do ręki, wygodna do trzymania, y do noszenia w ręce.

Handbüchse, *f.* pistolet, ein Schießgewehr, strzelba ręczna, do ręki strzelba.

Handeisen, *n.* rękawica żelazna na rękę, do uzbroienia ręki.

Handel, *m.* Verrichtung, sprawa, sprawunek, interes; großer, wielki; offentlicher, publiczny; leichter, łatwy, snadny, do zrobienia, do wyrobienia; garstiger, szpetna sprawa, szpetny, nie piękny interes; grausamer, okrutny; auf dem Flusse, handel na rzece; zur See, na morzu, handel rzeczny, handel morski; wohl berathschlagter, dobrze ułożony; toller, nierozumny. einem einen Handel anbefehlen, komu interes iaki do sprawienia zlecić; dać do sprawienia komu iaki sprawunek. einen Handel auf sich nehmen, wziąć na siebie iaką sprawę, iaki interes. den Handel angreifen, chwycić się handlu, sprawunkow, interesu. mit einem den Handel haben, mieć z kim iaki interes. mit einem Handel beschäfftiget seyn, interesem być zabawnym, zatrudnionym, interes mieć w swoim staraniu, zawiadywać interesem, interes sprawić, sprawiać, sprawować, interes wyrabiać, wyrobić. aus einem Handel kommen, wyiść z iakiego interesu, zbyć się iakiego interesu z głowy. sich von dem Handel losmachen, wolnym się uczynić od interesu, oddalić się od interesu, dalekim się uczynić od interesu. den Handel

fahren lassen, interes złożyć; *to co*, rzecz. der Handel ist gefährlich, rzecz iest niebezpieczna; vor Gerichte, *przed sądem*, sprawa, prawo; angeben, anzetteln, anfangen, sprawę zacząć, zapisać, prawo zacząć; mit einem sich darauf einlassen, wdać się w prawo z kim. vor Gericht den Handel führen, przed sąd sprawę wyprowadzić, do sądu sprawę wynieść, wytoczyć. mit dem Handel zu kurz kommen, verlieren, sprawę przegrać, utracić. *to co*, Kaufmannschaft, kupiestwo, handel, kupczenie; starker, mocne; guter, vortheilhafter, dobry, zarobny, zyskowny handel; schnöder, geringer, schändlicher, szpetny, nikczemny, bezwstydny; unanständiger, nieprzystoyny. den Handel treiben, handel prowadzić, wieść. mit Handel und Wandel ehrlicher Weise etwas vor sich zu bringen suchen, handlem y frymarkiem, uczściwym sposobem szukać zarobku, zysku, dorabiać się fortuny, kawałka chleba, zarabiać; nur seinen Nutzen zu schaffen, handel prowadzić tylko dla swoiey potrzeby. der Handel, der vieles dabey schaffet, handel ktory, tak wiele z sobą zysku y zarobku przynosi. in Asien den Handel treiben, w Azyi handel prowadzić, trzymać. auf eine andre Art, inszym sposobem.

Handeln, traktować, von wichtigen Stellen aus der Philosophie, ważne mieysca z Filozofii; von einer Materie, o iakiey materyi; von Sachen, die der Erlernung würdig sind, o rzeczach, ktore godne są, aby się ich nauczyć; eigentlich und klüglich von einer Sache, właściwie y roztropnie o iakiey rzeczy traktować. mit einem oft von einer Sache handeln, z kim często o iakiey rzeczy handlować; mit einem, daß, z kim, aby. von etwas scharfsinnig handeln, o czym dowcipnie, suptelnie traktować; übel und ungerecht, źle y nie sprawiedliwie. *to co*, sich bezeigen, sprawować się. sehr ehrlich handeln, z honorem, z chwałą, uczściwie się sprawować; klüglich, rostropnie sobie postępować; schändlich, szpetnie, nie pieknie, niestatkować. als ein Ueberwinder handeln, po zwycięsku postępować, czynić iak zwycięzca; als ein Bürger, za obywatela się udawać. hart mit einem handeln, twardo, ostro sobie z kim postępować; wie ein tapferer Mann, sprawować się, iak mężny człowiek; als ein kluger Mann, iako roztropny człowiek; stolz, hardo, pyszno. dankbar gegen einen handeln, wdzięcznie, z wdzięcznością postąpić sobie przeciwko komu, gwoli komu. in einer Sache verschlagen handeln, w iakiey rzeczy obrotnie się sprawić; wider seine Pflicht, przeciwko swoiey powinności. wie es seine Pflicht erfodert, handeln, postąpić sobie, iak powinność każe; ohne Ursache wider die Gebühr, bez przyczyny przeciwko swoiey powinności postępować. *znaczy także to co:* Kaufmannschaft treiben, handel prowadzić, kupiestwem się bawić; in Polen zu Warschau und in andern polnischen, littauischen und russischen Städten, handlować w Polszcze, w Warszawie, y w inszych Polskich, Litewskich y Ruskich miastach. mit einem handeln, handlować z kim; mit Weyrauch, kadzidłem handlować; zu Schiffe, naymowaniem okrętu handlować; mit Kohlen, węglami kupczyć, węgle przedawać; mit Kleidern, sukniami handlować; um baares Geld, za gotowe pieniądze, gotowizną.

Handelschaft, *f.* kupiestwo, handel. Handelschaft treiben, kupiestwo prowadzić.

Handelsfrau, *f.* kupcowa, kupczyna, kupiestwem się bawiąca pani, handel trzymaiąca, handel prowadząca pani, kupcząca, handluiąca pani.

Handelsleute, *plur.* kupcy, handluiący, kupczący ludzie, handlami się bawiący; handlami y kupczeniem zarabiaiący.

Handelsmann, *m.* kupiec; ämsiger, obrotny, zabiegły; der etwas zu erwerben sucht, ktory się stara, aby co zyskał, zarobił, ktory nigdy nie zaśpi swoiego zarobku, ktory pilno chodzi około handlu swoiego.

Handelsrecht, *n.* prawo kupieckie, prawo o handlach, prawo handluiących.

Handelsstadt, *f.* składne, składowe miasto, w ktorym są składy towarow.

Handfaß, *n.* nalewka do umywania rąk; mit Wasser, z wodą.

Handfessel, *f.* dyby na ręce, kaydanki na ręce, dla złoczyńcow.

Handfest, tęgi, mocny, w rękach, dobry pachoł.

Handgeld, *n.* zadatek, zadatne pieniądze, zadatkowe pieniądze na rzecz iaką umowioną y ztargowaną, dla pewności dane.

Handgelöbniß, *n.* ręczne przyrzeczenie, ręczna umowa, przez danie sobie rąk z obudwoch stron. Zusage mit der Hand, die einer thun muß, der etwas geben soll, umowa daniem sobie rąk potwierdzona, ktorą uczynić musi ten, ktory ma co dać; einen damit verbindlich machen, kogo taką ręczną umową obowiązać. einem ohne Handgelöbniß Geld vorschießen, komu dać wprzod pieniądze bez żadney umowy danemi rękami ztwierdzoney. Handgelöbniß, vor Gerichte zu erscheinen, ręczna umowa stawienia się do sądu, obietnica daną ręką potwierdzona stawienia się u sądu.

Handgelübde, *n.* *to co*, Handgelöbniß, ręczna obietnica, ręczna umowa.

Handgemein, blisko, werden, przystąpić; mit einander werden, bić się z sobą.

Handgemenge, *n.* potyczka, walka, poiedynek. mit einem ins Handgemenge gerathen, z kim przyiść do potyczki.

Handgift, *f.* oder erstes Geld, das ein Kaufmann oder Krämer auf einem Jahrmarkte u. s. f. löset, pierwsze pieniądze, pierwszy zarobek, ktory ma, kupiec, albo kramarz, na iarmarku. Handgift geben, naypierwey zacząć kupować u kupca, kupcowi naypierwey pieniądze dać. Handgift lösen, naypierwey utargować pieniądze iakie.

Handgranade, *f.* granat ręczny, ręką rzucany.

Handgreiflich, oczywisty, *niby*, ktory ręką można wziąć, uchwycić. die Gesetze strafen nur die Laster, welche handgreiflich sind, prawa karzą tylko te występki, ktore oczywiste, *s.* greiflich, öffentlich.

Handgriff, *m.* ucho, wobey man etwas fassen kann, za ktore co można uchwycić; rękoieść. *znaczy także:* Kunststück, sztuka; sztukczynność. schöne Handgriffe haben, umieć piękne sztuki, roboty.

Handhabe, *f.* antaba, rączka. das die Handhabe hat, co ucho ma, *mowi się*, z antabą, z uchem, z rączką.

Handhaben, befördern, vertheidigen, bronić, utrzymywać; der Menschen Glück, ludzkie dobro. einen handhaben, utrzymywać, trzymać, bronić kogo. einen Stand handhaben, stan iaki utrzymywać; die Freyheit, wolność; eines Schriften, cudzych pism bronić.

Handhabung, *f.* obrona, bronienie, utrzymywanie; eines Dinges, rzeczy iakiey.

Handklitschen, *n.* rękami klaskanie, klaskanie rąk, rękę w rękę.

Handkorb, *m.* koszyk do ręki, na ręce, ktory na ręce można nosić; koszyczek.

Handkuß, *m.* całowanie ręki; einen dazu lassen, kogo do pocałowania ręki przypuścić. einen zum Handkusse beym Könige führen, kogo prowadzić do pocałowania ręki Krolewskiey.

Handlangen, poddawać, dodawać, podtykać, einem, komu.

Handlangen, das, *n.* poddawanie, dodawanie, podtykanie w rękę, pieniędzy, etc.

Handlanger, *m.* poddawca, dodawca, poddawacz, dodawacz, podtykacz.

Handlangerinn, *f.* poddawczyna, dodawczyna, podtykaczka.

Handlangung, *f.* dodawanie, poddawanie, podtykanie.

Handleiter, *m.* rękowodz, rękoprowadźca; ktory za rękę kogo prowadzi.

Handleiterinn, *f.* rękowodzicielka, rękoprowadczyna, ktora za rękę prowadzi.

Handleitung, *f.* ręką prowadzenie, za rękę prowadzenie, wiedzienie.

Handlohn, *m.* zapłata za ręczną robotę, od rąk, za pracę rękami robioną.

Handlung, *f.* Abhandlung, traktowanie. *znaczy także:* Kaufmannschaft, handel, handlowanie, kupiestwo, kupczenie.

Handmühle, *f.* żarna, w ktorych kamień ręką obracany miele, ręczny młynek.

Handpferd, *n.* koń na powodzie; von einem Gespann, *gdy o zaprzężonym koniu mowa*, nazywa się w ten czas, na ręczny koń, ktory na ręce chodzi.

Handquehle, *f.* ręcznik, do ucierania rąk, gęby.

Handreichung, *f.* poddawanie, dodawanie, podtykanie. Handreichung thun, poddawanie, dodawanie czynić, *lepiey iednym słowem*, poddawać, dodawać; podtykać; podawać; wspomaganie, ratowanie.

Handschelle, *f.* kaydanki, dybki na ręce, w ktore ręce bywaią złoczyncy okowane.

Handschlag, *m.* rąk uderzenie, rąk bicie, przy umowie, *a ztąd mowi się*, umowa ręczna. Handschlag thun, rąk bicie,

cie, rąk uderzenie czynić, rąk uderzeniem umowę czynić. den Handschlag von sich geben, obietnicę z uderzeniem ręki ze swoiey strony uczynić. einem Geld ohne den Handschlag geben, vorstrecken, dać pieniędzy komu, bez takowey ręczney umowy. *znaczy także*, Handschlag, danie ręki, na znak wiary, rzetelności y prawdy w dotrzymaniu słowa. Handschlag von sich geben, daß man einen in Schutz nehme, dać rękę ze swoiey strony, że kogo kto pod protekcyią bierze.

Handschraube, *f.* dybki, śruby na ręce, do wiązania y ściśnienia rąk.

Handschrift, *f.* ręczne pismo, piorem y ręką pisane. eines Handschrift vertheidigen, czyiego ręcznego pisma bronić. einen mit den Handschriften überweisen, kogo ręcznemi pismami pokonać, komu ręcznemi pismami dowodzić, dowieść. eines Handschrift nachmachen, czyiey ręki naśladować, czyią rękę potrafić, udać czyie ręczne pisanie; zmyślić rękę. eines Handschrift trauen, czyiemu ręcznemu pismu wierzyć, dać wiarę. eine Copie, Abschrift einem von der Handschrift geben, kopiią, przepis, przepisanie, iakiego ręcznego pisma, *manuskryptu*, komu dać. ein Ort, wo man falsche Handschriften macht, mieysce w ktorym, fałszywe pisma ręczne robią. Handschrift auffetzen, podpisać, rękę swoię położyć; aufweisen, vorzeigen, die du an ihn ausgestellet hast, pokazać podpis, albo pisanie od siebie dane na świadectwo dla pewności. falsche Handschrift, fałszywy podpis. die versiegelte Handschrift einem bringen, z podpisem ręki pismo pieczętowane przynieść; *to co*, eigenhändige Unterschrift, własney ręki podpis. unterschriebene Handschrift, podpis; schriftliche Versicherung, pisana pewność, *assekuracyia*, karta, pisane upewnienie, ubezpieczenie. die Handschrift bekommen, kartę, obligacyią, assekuracyią, bezpieczeństwo pisane odebrać. *to co*, Hand, Art zu schreiben, ręka, sztuka pisania, pismo, charakter, litery.

Handschriftlich, *adv.* na piśmie, pismem, pisano; z podpisem własnym.

Handschuh, *m.* rękawica, rękawiczka. mit Handschuhen im Winter die Hände verwahren, w zimie ręce w rękawicach chować, *zwyczayny sposob tak samo po Polsku wymowienia iest*: w rękawicach chodzić, rękawice, rękawiczki, wdziewać, nosić, w rękawiczkach iść; *krotko*, w rękawicach, w rękawiczkach. Handschuh anziehen, rękawice wdziać, wdziewać; ausziehen, rękawice, rękawiczki, zdiąć. behaltet nur eure Handschuh an, unter Freunden nimmt man es so genau nicht, mieyna ręce rękawice, nie zdyimuy z rąk rękawic, między przyiaciołami tego nie uważaią, nie wystrzegaią się.

Handschuhmacher, *m.* rękawicznik, ten co rękawice robi.

Handthieren, handlować, kupczyć, zarabiać, mit etwas, czym; mit dem Gelde, pieniądzmi handlować. du wirst damit handthieren, wie es dir gefällt, ty będziesz tym handlował, iak ci się podoba. mit einem allzu hart handthieren, kogo ostro traktować, dziko się z kim obchodzić nazbyt; mit einem nicht, als mit einem ehrlichen Manne, nie obchodzić się tak z kim, iak z zacnym człowiekiem.

Handthieren, das. *n.* handlowanie, traktowanie, kupczenie, pisanie o czym.

Handthierer, *m.* kupiec, handlarz, handel trzymaiący, kupiestwo maiący.

Handthiererinn, *f.* kupcowa, kupczyna, handlarka, handluiąca, kupcząca.

Handthierung, *f.* kupczenie, handlowanie, zarabianie; ehrliche, uczciwe; mit etwas treiben, handel czym prowadzić.

Handtuch, *n.* ręcznik, do ucierania rąk.

Handvoll, garżść, Heu, siana. Handvoll Korn, garżść zboża. Handvoll Wolle, garżść wełny.

Handwahrsager, *m.* wrożek z ręki, rękowieszcz, co ze znakow na ręce czyiey poznaie przyszłe rzeczy, albo przeszłe, złe albo dobre.

Handwahrsagerey, *f.* wrożenie z rąk, rękowieszczenie; poznawanie z rąk.

Handwahrsagerkunst, *f.* sztuka wrożenia, wieszczenia, zgadania y poznawania z rąk, co się z kim działo, albo się będzie działo.

Handwasser, *n.* woda na ręce, do umywania y płukania rąk. Handwasser fodern, wody chcieć, wołać wody na ręce, mowić o wodę na ręce. Handwasser geben, dać, przynieść, podać wody na ręce.

Handwerk, *n.* rzemiesło. ręczna robota, ręczne dzieło. Handwerk aus etwas machen, ręczną robotę z czego robić, rzemiesłem się iakim bawić.

Handwerker, *m.* rzemieśnik, robotnik, rzemiesło robiący.

Handwerksleute, *pl.* rzemieśnicy, robotnicy, rzemiesło robiący, umieiący, ludzie. es giebt viele Handwerksleute in der Stadt, iest wiele, znayduie się wiele robotnikow w mieście, ludzi ktorzy rzemiesło robią, rzemiesła pilnuią.

Handwerksmann, *m.* rzemieślnik, robotnik, rzemiesło umieiący.

Hanf, *m.* ein Gewächs, konopie, rodzay pewny przędziwa. vom Hanfe, konopny; z konopi, konopiany. das Seil vom Hanfe, lina konopna, z konopi kręcona.

Hanfacker, *m.* konopna rola, rola na konopie, gdzie się konopie rady rodzą.

Hanffeld, *n.* pole na konopie, na ktorym się konopie rodzą, konopisko.

Hanfland, *n.* ziemia pod konopie, grunt pod konopie; konopny grunt.

Hanfsaamen, *m.* ziarno konopne, *iednym słowem nazywa się*, siemie.

Hanfseil, *n.* lina konopna, robiona z konopi.

Hanfstengel, *m.* badyl, pieniek, konopny, posłkonka.

Hang, *m.* pochyłość, pagorek pochyło idący na doł, mieysce pochyło spadaiące; pochyłość mieysca spadzisto leżącego.

Hangen, wisieć; an einer Binde, na uwiąsce iakiey, na uwiązaniu iakim; an einem Baume, na drzewie; von der Schulter, z ramienia, od ramienia wisieć. aller Leben hanget an deinem, wszystkich życie zawisło od twoiego życia. unsere Wohlfahrt hanget an einer gar kleinen Hoffnung, nasza pomyślność wisi na bardzo małey nadziei. ungefehr am Thurme hangen bleiben, trefunkiem się uwieśić na wieży, utkwić w wieży. an einem Steine hangen, uczepić się na iakim kamieniu. in dem Ohre, Schmalz, als im Vogelleime, zawiesić się, *lecz lepiey* uwięznąć w gnoiu, w uszach, iak na lepie; an einem Stricke, wisieć na postronku. hangen und fallen wollen, chwiać się y chcieć upaść. auf einer Seite hangen, czyiey stronie być przychylnieyszym.

Hangeleuchter, *m.* świecznik wielki wiszący od sufitu, o kilku lichtarzach.

Hangemaul, *n.* obwisłe wargi, komu wargi od gęby wiszą, komu wargi obwisły.

Hangend, wiszący, obwisły, zawisły. hangende Ohren, wiszące uszy. hangende Blätter, wiszące obwisłe, liście, bez mocy.

Hangeohr, *n.* kłapouch, ktoremu uszy wiszą, obwisłych uszow.

Hanau, Stadt am Rhein, Hanawa, miasto nad Renem. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; Hanawski.

Hannover, Stadt in Niedersachsen, Hannower, miasto w Niźniey-Saksonii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Hannowerski; Hannowerska, Hannowerskie.

Hans, ein Mannsnamen, Jan, imie, ktorym się iaki męszczyzna nazywa. was Hänschen nicht lernt, wird Hans nimmermehr lernen, czego się Jaś nie uczy, tego się Jan potym nigdy nie nauczy więcey. Hans in allen Gassen, Natręt, biegaiący, tłukący się ustawicznie po ulicach.

Hansee, anseatyczny, Hanseestadt, anseatyczne miasto, do przymierza handlow należące, przymierze y społeczeństwo handlow z drugiemi miastami trzymaiące; zprzymierzone w handlu miasto; znaczy także pomorski, pomorskie miasto, nad morzem leżące.

Hanthieren, *s.* Handthieren.

Hapern, uwięznąć, ulgnąć, nicht fort wollen, niechcieć daley iść, postąpić, co robić. hier hapert es, tu daley nie można, tu, ztąd więcey ruszyć nie można.

Hapsal, Stadt in Liefland, Hapsal, miasto w Inflantach.

Harburg, Stadt im Lüneburgischen, Harburg, miasto w Luneburskim.

Harke, *f.* grabie, do zgarnowania, do grabania.

Harkstroh, *n.* barłok, mierzwa, słoma potłuczona, pomierzwiona.

Harcourt, Ort in der Normandie, Harcurt, mieysce w Normandyi.

Harfe, *f.* arfa, musikalisches Instrument, muzyczny instrument wiadomy. auf der Harfe spielen, na arfie grać.

Harfenspieler, *m.* gracz na arfie, arfista, ten co na arfie umie grać.

Harfenspielerinn, *f.* arfistka, graczka na arfie, ta co na arfie umie grać.

Harlem,

Harlem, Stadt in Holland, Harlema, miasto w Hollandyi.

Harm, m. frasunek, smutek, smętek, żałość, żal; ztrapienie umysłu, zażalenie serca; entstehet, żal, frasunek się poczyna. den Harm verursachen, smutek sprawić. sich dem Harme ergeben, überlassen, zanurzyć się w smutku, w żalach. den Harm mindern, lindern, żalu umnieyszyć, żal ukoić, smutek uspokoić. den großen Harm stillen, wielki żal ucisżyć; benehmen, odiąć żal. keinen Harm haben, niemieć żadnego smutku, frasunku. von dem Harme befreyen, od smutku uwolnić. für Harm vergehen, od smutku umierać, ginąć. den Harm fahren lassen, smutek porzucić, o smutku zapomnieć, s. Betrübniß, it. Härmen.

Harmonie, f. in der Musik, harmonia, zgodność głosu, brzęku y dźwięku w muzyce; im Leben und in der Conversation, w życiu y w konwersacyi zgodna iedność.

Harn, m. mocz, uryna.

Harnen, moczyć, mocz puszczać, wypuścić z siebie.

Harnäderlein, n. żyły ktoremi uryna odchodzi.

Harnblase, f. pęcherz w ktorym się uryna zatrzymuie.

Harnblatter, f. pęcherz, pęcherzyna, w ktorym, w ktorey, mocz przebywa.

Harnen, das, n. moczenie, moczu puszczanie, puszczenie.

Harnglas, n. szklane naczynie na mocz, urynał szklany.

Harnisch, m. zbroy, zbroia. den Harnisch anlegen, zbroię włożyć, wdziać zbroię, wziąć na siebie. einen leicht in den Harnisch jagen, łatwo kogo do zbroi napędzić, *to iest*, łatwo kogo rozgniewać, do gniewu przyprowadzić, pobudzić.

Harnischfeger, m. zbroi polerownik, zbroy poleruiący.

Harnischkammer, f. zbroiownia, budynek w ktorym zbroy złożona, chowana iest.

Harnischmacher, m. zbroiownik, płatnerz, zbroiodziey, ten co zbroię robi.

Harnröhre, f. żyły rurkowate, ktoremi uryna przechodzi; przechod uryny.

Harnstrenge, f. gorącość, rozpalenie moczu, *połac.* stranguria. der an diesem Uebel laboriret, ktory na to złe choruie; *iednym słowem się w Polskim nie nazywa, powiedzieć trzeba*, na rozpalenie moczu chory; na rozpaloną urynę.

Harnverstopfung, f. zatkanie, zatrzymanie uryny, że nie może odchodzić.

Harnwinde, pl. rozpalona uryna, parząca uryna, parzący mocz, choroba.

Harpfe, s. Harfe.

Harren, trwać, zostawać, przetrwać; *to co*, czekać, oczekiwać, poczekać.

Harschen, skorupieć, skorupą zachodzić, wie eine Wunde, Geschwür, iako to gdy rana, wrzod, skorupieie; *toż samo*, zaskorupieć.

Hart, twardy. harte Steine, twarde kamienie. harte Leute, twardzi ludzie, nieużyty lud. hart und grob, niezgrabny y prostak, unhöflich, nieludzki, rauh, przykry, niegrzeczny; unerbittlich, nie ubłagany, nie uprosżony. hartes Gemüth, twardy umysł. harte Knechtschaft, twarda niewola. harte Bedingung, twarda kondycyia. hartes Wort, twarde słowo. sich gegen einen hart erweisen, pokazać się dla kogo twardym, nie użytego serca, z nieludzkim umysłem. einen harten Kopf haben, mieć twardą głowę. harter Mensch, żelazny człowiek, kamiennego serca. sehr hart, nader twardy. ein wenig hart, przytwardy, trochę twardy, trochę nieludzki, nie maiący prawie ludzkości. hartes Herz, twarde, żelazne, skaliste, nie czułe, nie poruszone serce. hart werden, twardnąć, stać, stawać się twardym. der Leim wird hart, glina twardnieie, twardą się staie, twardości nabiera. das Wasser wird hart, wenn es gefrieret, woda, gdy marznie, staie się twardą; als der Leib, gdy ciało twardnieie, drętwieie. im Leiden hart werden, w cierpieniu, ztwardnąć, *to iest*, stać się nie czułym y nie żywym na wszystko złe od bolu y żalu, nie czuć już nic przeciwnego; durch die Gewohnheit, przez przywyknienie, przez przyzwyczaienie się, twardego serca y umysłu stać się, nie czuć iuż nic tego co cierpisz. etwas zu hart werden, stać się nie czułym. wieder hart werden, als das Eisen, wenn es glüend ins kalte Wasser getunkt wird, znowu ztwardnieć, iak żelazo, kiedy rozpalone iak ogień, w wodę bywa włożone, *to iest*, zahartować się, stać się zahartowanym. hart machen, hartować, czynić twardym, hartowanym;

 die

die jungen Leute durch die Arbeit, młodych ludzi przez pracę zahartować.

Hart, *adv.* twardo, tęgo, nieludzko, mocno, cieżko, przykro, reden, mowić. etwas härter vortragen, als es geschehen, co gorzey powiadać, powiedzieć, jak się w samey rzeczy stało. einen hart anreden, do kogo twardo, uraźliwie mowić. einen hart begegnen, obchodzić się z kim twardo, ostro. einen hart anklagen, kogo okrutnie y ciężko oskarżyć. an einer Krankheit hart darnieder liegen, na iaką chorobę mocno, ciężko, chorować. mit einem hart handeln, surowo sobie z kim postępować. gar zu hart gegen einen seyn, bardzo być, surowym, nie ludzkim, ciężkim na kogo. hart an, naybliżey, przy, zaraz przy, an der Straße, zaraz przy drodze, tuż przy drodze.

Hart gebunden, tęgo związany, mocno związany, twardo związany.

Hart gemacht, zahartowany, zatwardzony, ztwardniały, twardy uczyniony.

Harthäutig, odrętwiały, na ktorym skora odrętwiała, ztwardniała.

Harthäutigkeit, *f.* skory twardość, ztwardniałość, odrętwiałość.

Hartherzig, twardego serca, nieużytego serca, *słowo w słowo*, twardo serdeczny; *to co* unbarmherzig, niemiłosierny, nielitościwy.

Hartleibig, zatwardzenie żołądka maiący, konstupacyią maiący.

Hartleibigkeit, *f.* zatwardzenie żołądka, konstupacyia; niemienie stolca.

Hartmann, Mannsnamen, Hartman, imie męszczyzny.

Hartmäulig, twardo-usty, twardych ust, twardego pyska, *o koniu gdy się mowi.*

Hartnäckig, zacięty, zaderewisty, nieprzeparty, uparty, uporny; krnobrny; nie ustępuiący; nie posłuszny, wielkiey zaciętości, wielkiego uporu.

Hartnäckig, *adv.* upornie, zacięto, z uporem, z zaciętością, nie posłusznie.

Hartnäckigkeit, *f.* zaciętość, uporność, upartość, nie przepartość, krnobrność, zacięty, uporny, umysł, zacięta, y nieustępuiąca wola; zacięte y nieprzeparte serce. die Hartnäckigkeit haben, mieć upor, zaciętość, zostawać w uporze, w zaciętości. die Hartnäckigkeit etwas zu thun, zaciętość, upor w czynieniu czego.

Hartnäckiglich, *adv.* upornie, zacięto; einem allen Tort thun, czynić komu krzywdę; sich mit einem zanken, ząb za ząb wadzić się z kim, nie ustępować nic; einen anpacken, wsieść, wiechać na kogo. sich hartnäckiglich widersetzen, upornie się sprzeciwiać, obstawać przeciwko czemu, z zaciętością przeszkadzać czemu; etwas verwerfen, upornie co odrzucać, z uporem czego niechcieć, nie pozwalać na co.

Hartschierer, *m.* halabartnik, z halabardą chodzący, berdysz noszący.

Hartsinnig, uporno myślący, w uporze trwaiący, z uporu nic niespuszczaiący.

Hartsinnigkeit, *f.* w uporze zaciętość, w uporze trwanie, z uporu niespuszczanie.

Harz, *n.* żywica; entsteht aus den Fichten, rodzi się na sosnach. wie Harz, iak żywica, żywiczny. voll Harz, pełny żywicy, pełno w nim żywicy.

Harzbaum, *m.* sosna, *słowo w słowo z Niemieckiego*, żywiczne drzewo.

Harzicht, żywiczny, żywicy wiele, albo pełno maiący; auch smolny, smolna, smolne.

Harzwald, *m.* smolny las, żywiczny las, *słowo w słowo*; Gebirge in Niedersachsen, gory w Niżniey-Saksonii; *połacinie:* Hercynia sylva, Hercynius saltus.

Harwich, eine Stadt in Engelland, Harwich, miasto w Anglii; *połacin.* Harvicum.

Haschen, łapać, złapać, einen jungen Hasen, młodego zaiąca, zaiączka.

Hase, *m.* zaiąc, Thier, zwierz; großer, wielki zaiąc; fett gewordener, skromny, *to iest*, tłusty, wypasły; sehr großer, bardzo wielki; mittelmäßiger, szrzedni, pomierny; weisser, biały. der Hase hat vornen kurze Beine, przednie nogi ma krotkie; hat hinten längere Beine, zadnie nogi ma dłuższe, z krotszemi przedniemi nogami, a z zadniemi nogami dłuższemi; hat einen weissen Bauch, ma biały brzuch, pod brzuchem iest biały; hat lange Ohren, ma wysokie uszy, słuchy; siehet auf dem Rücken grau, na grzbiecie wygląda szaro, ma szary grzbiet; hat Junge, zaiąc samica okociła się; ist trächtig, kotna. Hasen hetzen, zaiące szczwać, na zaiące polować. du bist selbst ein Hase, und willst doch Hasenfleisch essen, tyś sam zaiąc a zaiąca

chcesz ieść; tyś sam winien, a na innego składasz; kleiner oder junger, mały, młody zaiąc. vom Hasen, zaięczy.

Haselbusch, *m.* leszczyna, laskowy krzak. Ort, da deren viele stehen, mieysce w ktorym wiele tego drzewa rośnie, auch, laszczyna, laskowe krzaki.

Haselhuhn, *n.* iarząbek, ptak cały po sobie pstrego pierza.

Haseliren, figlować, figle prawić, śmiechy, śmieszki, żarty stroić, śmiesznego co powiadać.

Haselmaus, *f.* szczur, *genit.* szczura. von Haselmause, szczurowy, szczurzy.

Haselnuß, *f.* laskowy orzech, co na leszczynie rośnie.

Haselstauden-Busch, *m.* leszczyna, laskowy krzak, laskowe krzaki, drzewka.

Haselstaude, *f.* leszczyna, drzewko, na ktorym się laskowe orzechy rodzą.

Haselwurz, *f.* laskowy korzeń. von Haselwurz, z laskowego korzenia.

Hasenbalg, *m.* zaiącza skórka. von Hasenbalge, z zaiączey skórki.

Hasengehege, *n.* zwierzyniec na zaiące, gdzie zaiące bywaią trzymane.

Hasenkohl, *m.* zaiącza kapusta. von Hasenkohle, z zaiączey kapusty.

Hasenpanier, *n.* ucieczka; aufwerfen, uciec, wyinknąć się.

Hasenschwarz, *n.* natoki zaiącze gotowane, szaro przyprawne.

Haspel, *f.* motowidło; do nawiiania nici. Maschine, etwas in die Höhe zu winden, kołowrot, machina do ciągnienia iakiego ciężaru w górę. Kreuz, das sich umdrehet, an den Fußstegen, um zu verhindern, daß niemand fahren oder reiten könne, krzyż na drodze ktory się obraca na stopie dla przeszkodzenia, aby przez nię nikt niemogł ani wozem, ani konno przeiechać.

Haspeler, *m.* ten co na motowidła nawiia nici.

Haspelerinn, *f.* ta co na motowidło nici nawiia.

Haspeln, na motowidło nici nawiiać; *znaczy także*: eine Last in die Höhe ziehen, ciężar w górę windować, ciągnąć.

Haß, *m.* nienawiść; bitterer, gorzka; hefftiger, żwawa, żywa; popędliwa; offenbarer, oczywista, iasna; tödlicher, śmiertelna, głowna; langwieriger und eingewurzelter, długa, y wkorzeniona; gemeiner, schwerer, pospolita, ciężka; wundersamer, dziwna; ewiger, wieczna; unversöhnlicher, niewybaczona; unmenschlicher und grausamer, nie ludzka, y sroga; unglaublicher, nie podobna do wiary; ungerechter, nie sprawiedliwa; unendlicher, nieskończona; ausnehmender, znakomita; großer, wielka; innerster, wewnętrzna; eingesessener, zaszczepiona; gerechter, sprawiedliwa, und verdienter, y zasłużona; mäßiger, srzednia; heimlicher, taiemna, skryta, kryioma; alter, staro-dawna, dawna; größter, nayważsza; ganzer, cała; äußerster, ostatnia. einen in Haß bringen, nienawiści komu narobić. den Haß wider einen erregen, pobudzić do nienawiści przeciwko komu, nienawiść wzbudzić, w nienawiść kogo wprawić u kogo, o nienawiść kogo przyprawić, nienawiści nabawić. der einen Haß wider etwas gefasset, ktory nienawiść powziął przeciwko czemu. in eines Haß gerathen, verfallen, eines Haß auf sich laden, wpaść w nienawiść u kogo; zaciągnąć na siebie nienawiść, nabawić się nienawiści. in eines Hasse stehen, von einem mit Hasse verfolget werden, bydź w nienawiści u kogo, z nienawiści być od kogo prześladowanym; gedrückt werden, przez nienawiść, być od kogo uciążonym, uciśnionym, obarczonym; gegen einen haben, hegen, mieć przeciwko komu nienawiść, unosić się przeciwko komu nienawiścią. gegen einen den Haß zu erkennen geben, przeciwko komu dać poznać nienawiść. den Haß auslassen, nienawiść wywrzeć. den Haß stillen, vermindern, nienawiść uciszyć, nienawiści umnieyszyć; uśmierzyć nienawiść, uspokoić, ubłagać, ugasić, przytłumić. den Haß einschlucken, nienawiść połknąć. den Haß verdauen, nienawiść strawić; fahren lassen, ablegen, nienawiść złożyć, nienawiści poprzestać, porzucić nienawiść, nienawiści zaniechać. den Haß erneuern, nienawiść odnowić. der Haß bricht aus gegen die rechtschaffensten Leute, nienawiść wybucha, przeciwko naypodściwszym ludziom. den Haß gegen einen verbergen, powziętą przeciwko komu nienawiść taić, kryć. einen alten Haß wider redliche Leute haben, mieć starą nienawiść przeciwko podściwym ludziom. seinem Hasse ein Gnügen thun, swoią nienawiść nasycić, swoiey zawziętości zadosyć uczynić. um des gemeinen Besten willen den Haß fahren lassen,

lassen, dla dobra pospolitego nienawiści złożyć. bey so großem Hasse aller Leute, o tak wielkiez nienawiści, u wszystkich ludzi. durch sein gutes Glück den Haß vergrössern, przez swoie dobre szczęście przyczynić sobie nienawiści. des Hasses werth seyn, być godnym nienawiści. aus Haß thun, daß, z nienawiści uczynić, aby. durch seinen alten Haß gereitzet werden, swoią dawną nienawiścią być zapalonym. den Haß, der sich gelegt, wieder aufs neue gegen sich erregen, nienawiść, ktora iuz była ustała, znowu na nowe przeciwko sobie pobudzać. gar zu grossen Haß gegen einen haben, mieć nazbyt wielką nienawiść przeciwko komu unter dem Vorwande der Treue den Haß verbergen, pod płaszczykiem wierności nienawiść y zawziętość taić. einem in dem gefaßten Hasse bestärken, kogo w powziętey nienawiści umocnić. *znaczy także to co:* uraza.

Hasse, Hassa, Fluß in Westphalen, rzeka w Westfalii.

Hasselt, Hasselt, Stadt im Lüttichschen, miasto w Leodyiskim.

Hassen, nienawidzić; einen oder etwas offenbarlich, kogo, albo co, oczywiście; heftig, srogo, zapalczywie, zawzięcie. einen hassen als eine Schlange, nie nawidzić kogo iak węża. heimlich hassen, potaiemnie nienawidzić. sehr hassen, nader nienawidzić; etwas mehr, als alle andere Uebel, bardziey co nienawidzić, iak wszystkie inne rzeczy. die Betrüger hassen, zwodzicielow nienawidzić. die bösen Leute hassen, złych ludzi nienawidzić. die Bösen hassen die Tugendhaften, źli nienawidzą dobrych, cnotliwych. der die Laster hasset, ktory nałogi y niecnoty nienawidzi, ktory nie podściwości cierpieć niemoże. hassen, kłucić się z kim, w niezgodzie być z kim, nie lubić kogo, czego.

Hassen, das, nienawiść, zawziętość, nienawistne serce, zawzięte serce.

Hasser, *m.* nienawisnik, nienawidzący, nienawiścią zapalony, zawzięty.

Hastig, spieszny, spieszący, spieszący się, er hat dieses hastig geschrieben, on to śpieszący się pisał. *to co znaczy:* eilfertig, prędko pośpieszaiący.

Hastig, *adv.* śpieszno, z pośpiechem, spiesząc się, co prędzey.

Hastigkeit, *f.* spieszność, predkość, pośpieszanie, pośpiech, *to co:* Eilfertigkeit.

Hatschir, halabardnik, berdyszonos, człowiek z berdyszem, z berdyszem chodzący.

Hatze, *f.* polowanie, łowy, *toż samo znaczy co:* Jagd.

Haube, *f.* kornet; der Weiber, kobiecy. die Haube aufsetzen, czepiec, kornet, włożyć, wdziać na głowę, w czepiec, w kornet, się ustroić. gestrickte Haube, dziergany czepiec, iaki proste kobiety na wsi noszą.

Haubenstricker, *m.* czepcodzierg, ten co czepce dzierga.

Haubitz, *f.* armatka przykrotsza, działko przykrotsze, świnka; Art eines Geschützes, ksztalt pewny dział y armat niewielkich y krotkich.

Haubt, *n.* głowa, łep. *obacz lepsze y zwyczayne słowo:* Haupt.

Hauch, *m.* oddech, duch, dech. den letzten Hauch von sich geben, ostatniego ducha z siebie wypuścić, *to iest:* umrzeć.

Hauchen, oddychać, chuchać, oddech wypuszczać, dychać, tchnąć, tchnąć duchem.

Haudegen, *m.* miecz do ścinania, do ucinania głow.

Havel, Hawel. Fluß in Teutschland, rzeka w Niemczech.

Hauen, bić, iąć, siec; einen mit Ruthen, kogo rozgami; rąbać. Holz hauen, drwa rąbać, drzewo rąbać. einen zu öfftern mit dem Degen hauen, kogo często pałaszem rąbąć. nach einem hauen, zamierzyć się na kogo, aby go ciąć. einem nach dem Kopfe hauen, zamierzyć się na kogo aby go w głowę ciąć. einen zur Bank hauen, beszrać kogo, zelżywemi słowami kogo łaiać, szpetnemi słowami komu złorzeczyć, szkalować kogo obmawiaiąc go, źle o nim mowić między ludźmi. über die Schnur hauen, *słowo w słowo:* ciąć za sznur, *znaczy co do sensu:* miarę przebrać, z miary wystąpić, nad miarę co zrobić.

Hauen, das, cięcie, bicie, sieczenie, rąbanie, rąbnienie, zamierzenie się.

Hauer, *m.* rąbacz, ten co drwa rąbie, drzeworąb. *znaczy także, to co:* ein wild Schwein, dzik, odyniec.

Hauung, *f.* cięcie, bicie, sieczenie, rąbanie, rąbnienie. starke Hauung, mocne rąbanie.

Hauffe, *m.* kupa; mäßiger, mierna, pomierna. Holz- und Reisighauffe, drzewa y gałęzi kupa. einen Hauffen Geldes, kaum fassen können, kupy pieniędzy

nędzy ledwie pomieścić można. ein Hauffen Todtenköpfe, kupy głow umarłych. so grosse Hauffen Geldes, werden zusammen gebracht, tak wielkie pieniędzy kupy wraz znoszą, składaią. ein Hauffen böser Thaten, złych uczynkow kupa. Weitzenhauffen, przenicy kupa. die Bündel auf einen Hauffen zusammen werfen, zawiniątka, tobołki, na kupę wraz powrzucać. *to co:* kopa. grosser Hauffe, wielka kopa; aufgeführter, postawiona, ułożona. grosser Hauffe kömmt dazu, wielka kopa przybywa do tego. Tagehauffen, kupa dni; der Belohnungen, zapłaty nadgrody kupa; Freude, radości, uciechy, wesela kupa; grosser Hauffen der Weiber, wielka kupa kobiet. ein verjaater Hauffen Leute, obwinionych ludzi kupa. ein Hauffen ehrbarer Frauen, zacnych paní kupa, so grossen Hauffen tapferer Leute haben, mieć tak wielką kupę mężnych ludzi; Zeugen, świadkow kupa. Hauffen Bücher, ksiąg kupa. Hauffe Feinde, nieprzyiacioł kupa. Hauffen Leute, welcher aus Knechten zusammen gebracht werden, kupa ludzi, z samych służących zgarniona, ein Hauffen Wohlthaten, dobrodzieystw kupa. grosser Hauffen Elfenbein, wielka kupa słoniowey kości. ein Hauffen Thränen vergiessen, wylać kupę łez. ein Hauffen Gold und Silber tragen, złota y srebra kupę nosić. Wasser Hauffe kupa wody. corinthischer Gefässe Hauffe, koryntyiskiego naczynia kupa. ein unzähliger Hauffen Knechte, welche aus allen Flecken zusammen gebracht worden, niezliczoną kupa niewolnikow, ktorych ze wszystkich wiosek pozbierano. Hauffe Frösche, żabek kupa; der Weltweisen, filozofow kupa. Hauffen Pferde, koni kupa. Tugenden und Laster Hauffe, cnot y niecnot kupa. ein Hauffen Anmerkungen, przestrog, uwag kupa. was für ein grosser Hauffe Unglücks stehet uns bevor, co za wielka kupa nieszczęścia, stoi przed nami, czeka nas. vergeblicher Wörter Hauffe, prożna nic nieznacząca kupa słow. Volk Hauffe, ludzi, ludu kupa; zusammen verschworner, zprzysiężonych ludzi kupa. spitziger Hauffen, kopa. Heuhauffen, siana. zu hauffen bringen, na kupę znosić, w kopy układać.

Hauffenweise, kupą, kupami, kopami, w kopach; sich von dem Walle hinab stürzen, kupami na głowę się z wału na doł zrucać. hauffenweise fliegen die Staare, kupami, stadami uciekaią szpaki. hauffenweise zu lauffen, kupami się zbiegać.

Haupt, *n.* głowa; Erlegung bis aufs Haupt, porażenie na głowę, w pień wycięcie. bis aufs Haupt erlegen, na głowę porazić, w pień wyciąć. Haupt in einer Sache, głowa, pryncypał w iakiey rzeczy. Haupt seyn, głową być, naypierwszym być w czym; unter einigen, między niektoremi. vorther Theil des Haupts, przodek głowy, przednia część głowy. Hintertheil des Kopfs, tył głowy, tylna część głowy. was das Haupt angehet, co na głowę wchodzi, głowny; oder: na głowę; dergleichen Pflaster, plaster na głowę. vom Haupt bis auf die Füsse, od głow do nog. od wierzchu, do spodu. *p. zestr.* es wird dieses Wort zu vielen teutschen Substantivis gesetzet, und bedeutet so viel, als der vornehmste unter seiner Art, z. E. Hauptschelm, Hauptdieb, Hauptort, Hauptkirche, und dergleichen; es kann im polnischen, mit głowny, naypierwszy, arcy, gegeben werden, po polsku, *to słowo:* Haupt, przydaie się do wielu Niemieckich imion, y znaczy tak wiele, iako nayprzednieyszy w swoim gatunku, w swoim rodzaiu; na przykład. Hauptschelm, Hauptdieb, Hauptort, Hauptkirche rc. rc. co w polskim temi słowami, głowny, naypierwszy, arcy, ma być wykładane; głowny, hultay, głowny złodziey; nayprzednieysze mieysce, naypierwszy kościoł, Jedoch sind auch nachfolgende Artickel besonders zu sehen, iednak następuiące artykuły osobliwie trzeba widzieć.

Hauptader, *f.* głowna żyła, od głowy idąca.

Hauptartickel, *m.* naypierwszy artykuł, naypierwsza część na ktorey wszystko.

Hauptbalsam, *m.* głowny balsam, balsam na głowę; do leczenia głowy.

Hauptbinde, *f.* związka na głowę; zum Putze, wstęga, stążka, do ubierania głowy. königliche Hauptbinde, krolewska korona, *gdy o dawnych koronach mowa.* eine Hauptbinde auffetzen, komu koronę na głowę włożyć. Hauptbinde weglegen, koronę z głowy złożyć. sich selbst eine Hauptbinde umthun, samemu sobie głowę związką, wstęgą, stążką obwiązać, wstążkę się ustroić na głowie.

Hauptfeind, m. głowny nieprzyiaciel, zawzięty do ostatniey.

Hauptfluß, m. katar, ściek z głowy; alter und steter verursachet die Schwindsucht, stary y nieustanny katar, sprawuie suchoty, do suchot przyprowadza.

Hauptgeschwulst, m. napuchnienie, naywiększe napuchnienie, puchlina naywiększa, naygłownieysza.

Hauptgrind, m. parch, otręby w głowie.

Hauptgut, n. kapitał, kapitalna summa, gdy o pieniądzach mowa.

Haupthaar, n. włos na głowie, włos z głowy.

Haupthandel, m. nayprzednieysza, naygłownieysza sprawa; naywiększa rzecz.

Hauptkirche, f. naypierwszy kościoł; nayprzednieyszy, do ktorego inne należą.

Hauptkrankheit, f. głowna choroba, chorowanie na głowę.

Hauptküssen, n. poduszka pod głowy, pod głowę, do położenia głowy na niey; etwas darunter stecken, co pod poduszkę włożyć, mowi się toż samo pod głowy włożyć, pod głowy podłożyć.

Hauptleute, plur. Kapitanowie w Woysku.

Hauptlinie, f. głowny okop, nayprzednieyszy, naypierwszy szaniec; an einer Festung, przy fortecy, przy zamku obronnym.

Hauptmann, m. Kapitan; einer Compagnie Soldaten, iakiey kompanii albo Horągwi żołnierzy; einer ganzen Armee, całego woyska iakiego Wodz, Hetman; einer Landschaft, iakiego kraiu Starosta, Rządca.

Hauptmannschaft, f. Kapitański urząd, Kapitaństwo.

Hauptmannscharge, f. Urząd Kapitański, Kapitaństwo.

Hauptperson, f. herszt, pierwszy do wszystkiego, pryncypał.

Hauptpillen, plur. pigułki na głowę, na leczenie bolenia głowy.

Hauptpunkt, m. treść rzeczy, nayprzednieyszy punkt na ktorym wszystka rzecz. Hauptpunkt kommt darauf an, wszystka rzecz na tym zależy, zawisła.

Hauptquartier, n. kwatera generalna. Hetmańska; des Königs, Krolewska.

Hauptsächlich, co iest nayprzednieyszy w rzeczy; sich einen wünschen, co nayprzednieyszego sobie życzyć, co naylepszego, co nayosobliwszego.

Hauptsächlich, adv. nayosobliwiey, naypierwey, naybardziey.

Hauptsatz, m. nayprzednieysza propozycyia, naygłownieysze, naypierwsze założenie.

Hauptscheitel, m. wierzch głowy, auf dem Hauptscheitel, na wierzchu głowy.

Hauptschiff, n. okręt Amiralski, na ktorym sam Admirał płynie.

Hauptschlacht, f. generalna batalia. Hauptschlacht gewinnen, generalną batalią wygrać.

Hauptschmerz, m. bol głowy. Hauptschmerz leiden, bolenie głowy, boł głowy cierpieć. wegen Hauptschmerzen schreien, z bolu głowy krzyczeć.

Hauptschmuck, m. stroy na głowę, ubranie głowy, ubior na głowę. königlicher Hauptschmuck, Krolewski stroy na głowę.

Hauptschule, f. nayprzednieysza szkoła, naygłownieysza, naypierwsza szkoła.

Hauptschwere, pl. sapka. grosse und stete Hauptschwere haben, wielką y nieustauną, sapkę mieć; obacz Schnupfen.

Hauptschwindel, m. zawrot głowy. der einen Hauptschwindel hat, ktory zawrot głowy ma.

Hauptspruch, m. naypierwsza prawda, *axioma*. in Procesſachen, w sądowych sprawach, dekret decyduiący y kończący sprawę.

Hauptstadt, f. stołeczne miasto, stolica, iakiego kraiu, krolestwa; Griechenlands, stolica Greckiego kraiu.

Hauptstamm, m. kapitał, summa kapitalna, od ktorey prowizyia idzie, y interes.

Hauptstände, f. głowne stany, przednieysze stany w iakim państwie.

Hauptstrasse, f. walny gościniec, droga, przechod żołnierski.

Hauptstück, n. przednieysza część; des Briefs, listu; in einer Sache, w iakiey rzeczy; punkt, na ktorey cała rzecz obraca się.

Hauptsüchtig, na głowę chory; so, daß ihm das Haar ausgehet, tak ciężko że mu włosy z głowy wylazuią.

Hauptsucht, f. bol, bolenie głowy; davon das Haar ausgehet, od ktorego włos wylazuie.

Hauptsumma, f. Summa aller Summen, summa summarum, summa z inszych sum złożona, zrachowana, zliczona.

Haupttreffen, n. bitwa, batalia, ktora o wszystkim decyduie, ktora wszystko wygraie albo przegraie.

Hauptdächlein,

Hauptttüchlein, n. chustka na głowę, albo poszewka na poduszkę.
Hauptverbrechen, n. głowny występek, ekſces, kryminał; einen darauf anklagen, o głowny występek, o kryminał kogo oſkarżyć, obwinić.
Hauptverräther, m. głowny, naypierwszy, nayprzednieyszy zdrayca.
Hauptversehen, n. naypierwszy, nayglownieyszy błąd, to co: sehr grosses Versehen, nader wielki błąd.
Hauptursache, f. głowna przyczyna, naycięższa, nayważnieysza przyczyna.
Hauptwache, f. bey dem vornehmsten Officier, przednia straż, przed nayſtarszym Officerem. *powtornie znaczy*: Cour de Garde, Cordegarda, stanowisko żołnierzy na warcie będących. auf der Hauptwache seyn, być na warcie przednieyszey, na wielkiey warcie.
Hauptweh, n. bol głowy; vom trinken, od piiaństwa; vom denken, od myślenia.
Hauptwerk, n. nayznacznieysze dzieło, nayznacznieyszy uczynek; treść rzeczy, rzecz sama. zum Hauptwerke schreiten, do samey rzeczy przystąpić, do tego, co rzecz ieſt.
Hauptwesen, n. iſtota rzeczy; zawiasa rzeczy, na ktorey się cała rzecz obraca.
Hauptwinde, pl. głowne wiatry, po czterech stronach świata wiatry.
Hauptwirbel, m. wierzch głowy. auf dem Hauptwirbel, na wierzchu głowy.
Hauptzierde, f. głowy stroy, ubior, strojenie głowy, ubieranie głowy.
Hauptzweck, m. cel, koniec, ktorego kto w czym uparruie, do ktorego kto dąży, dieß iſt der einzige Hauptzweck der Sache, ten ieſt iedyny cel rzeczy.
Haura, Haura, Stadt in Arabien, miaſto w Arabii.
Havre, Ort in den Niederlanden, Hawre, miaſto w Niſkim-Kraiu.
Havre de Grace, Hawr de Gras, port Francuſki.
Hauß, n. dom, mieszkanie, pomieszkanie. *potym znaczy to co*: Familia; weites, obszerny; enges, szczupły, ciasny; altes, dawny, stary; himmlisches und göttliches, niebieski y boski; sehr keusches, bardzo czysty; gemeines, pospolity; herrliches, przedni, pański; ausgeziertes und meublirtes, wystroiony y umeblowany, pięknym sprzętem opatrzony, porządny, w ktorym porządek, to ieſt, sprzęt ieſt dostateczny; leeres und unausmeublirtes, prożny, bez porządku, nie porządny, bez sprzętu; glückseeliges, szczęśliwy; angenehmes, miły; ehrliches, uczściwy; feindseeliges, nieprzyiacielski, nieprzyiazny; reiches und volles, bogaty y pełny wszyſtkiego; grosses und schönes, wielki y piękny; wohlgebautes, dobrze zbudowany, wystawiony, stawiany; natürliches, naturalny; bekanntes, znaiomy, wiadomy; arbeitsames, pracowity; das vielfältig offen stehet, und Leute gerne beherberget, ktory często otwarty stoi, y ludzi przyimuie; kleines, mały dom; väterliches, oycowski; voller Zierrathen, pełny przyſtroienia, przyozdobienia; voller schönen Statüen, pełny, pięknych osob, posągow; voller Schand und Laster, pełny chańby y niecnot; ruhmvolles und ansehnliches, sławy pełny y poważny; züchtiges, wstydliwy; königliches, krolewski; gottesfürchtiges, bogoboyny; voller Spieler und Säuffer, pełny graczow y opoiow; beständiges, trwały; ein sehr geflissenes, bardzo przyiazny y przychylny komu; ganzes, leeres, cały, prożny; feiles, przedayny, na przedaż stoiący; altes, neues, starodawny, nowy; edeles, szlachetny; worinnen weder Statue noch Bild iſt, gdzie niema ani statuł, ani obrazu; nahe am Markte stehendes, blisko rynku stoiący; wohlausgebauetes, dobrze wybudowany; so gegen Morgen stehet, ktory ku południowi stoi; voller Kranken, pełny chorych; fremdes, cudzy, obcy; kostbares, darinnen viel aufgehet, drogi, kosztowny, w ktorym wiele wychodzi; steinernes, kamienny, z kamienia murowany, *ztąd nazywa się*: kamienica; güldenes, złoty; so nicht mit Menschen, sondern selbst, mit Götter Händen gemacht, ktory nie ludzkiemi, ale samych Bogow rękami zrobiony; mit Bäume besetztes, drzewami obsadzony. der sein Ansehen, vom Hause, haben will, ktory swoiey powagi z domu swoiego szuka. das Hauß muß nicht den Herrn, sondern der Herr das Hauß zieren, nie dom pana, ale pan ma zdobić swoy dom; das allen zur Retirade, Zuflucht, dienet, ktory wszyſtkim ieſt przytułeniem y ucieczką. einen aus seinem Hause treiben, kogo ze swoiego domu wypchnąć. aus dem Hause gehen, z domu wyiść. in eines Hause seyn, w czyim domu być. in eines Hause ergriffen werden, w czyim domu

domu być wziętym, złapanym. einen in sein Hauß treiben, kogo do domu swoiego pędzić. zu einem ins Hauß kommen, do kogo do domu przyiść. er ist zu Hause bey mir, on iest w domu u mnie. sich zu Hause halten, w domu się trzymać, w domu siedzieć. zu Hause bleiben, w domu zostać. in eines Haus kommen, do czyiego domu przyiść. er hat in unsern Hause viel Jahre gelebt, on w naszym domu wiele lat żył. ich besitze dies Haus schon viele Jahre, ia trzymam, posiadam ten dom już wiele lat. komm nur nach Hause, przydź tylko do domu. in ein fremdes Hauß gehen, do obcego domu iść. einen nicht ins Hauß lassen, nie puścić, nie puszczać kogo do domu. was hast du in unserm Hause zu schaffen, co tu masz za sprawę w naszym domu. ein ansehnliches Haus aufführen, okazały dom wystawić. das Haus räumlich bauen, przestrony dom budować. bey dem ich in dem Hause wohne, u ktorego ia w domu mieszkam. einer aus meinem Hause, ieden z moiego domu. das ganze obere Haus (Geschoß) ist ledig, całe wyśnie piętro domu iest prożne, nikt w nim nie mieszka. einen nach Hause begleiten, kogo do domu prowadzić, poprowadzić. nach Hause sagen, do domu dać znać, w domu powiedzieć. Briefe nach Hause geben, list do domu dać. nach Hause rufen, do domu wołać. einen in sein Haus annehmen, kogo do domu swoiego przyiąć. eines Haus beschädigen, czyiemu domowi szkodzić; niederreissen, dom czyi obalić; wieder bauen, znowu postawić. aus dem Hause ziehen, z domu wyciągnąć, wyprowadzić się. von Hause weg seyn, nie być w domu. wieder nach Hause kommen, znowu do domu przybyć. ein Haus miethen, dom naiąć. in ein Haus ziehen, do iakiego domu wciągnąć, wprowadzić się. hinten zum Hause hinaus, tyłem, zatyłkiem domu, wyiść. zwey und mehr Häuser aneinander bauen, dwa domy albo więcey razem stawiać wciąż. erlauben nach Hause zu gehen, pozwolić do domu poyść. sich wieder nach Hause zu begeben, znowu się do domu udać. *to co:* dwor; fremdes, obcy; angenehmes, lustiges, wesoły; vergüldetes, pozłacany; von schlechten Materialien, ze złych materyałow; baufälliges, nadruinowany, ruynuiący się; reiches, bogaty; ungesundes, niezdrowy; gesundes, zdrowy; in dem innersten, w śrzodku, wewnątrz dworu. mitten im Hause, w pośrzodku dworu; anstecken, dwor zapalić. etwas an dem Hause anbauen, co do dworu przybudować, część iaką przystawić; in dem innersten Theile desselben wohnen, w śrzedniey części głębiey w nim mieszkać. in einem Hause, w iednym domu, w iednym dworze. vor dem Hause, przed do memy przede dworem. hinten im Hause, na tyle w domu; das siebente vom Thor, siodmy dom od bramy; in diesem wohnen, w tym mieszkać; in sein Haus zurück gehen, do domu swoiego nazad iść. der nirgends kein Haus hat, ktory nigdzie nie ma żadnego domu. vor seinem Hause, przed iego domem. das Haus einreissen, dom obalić, zburzyć. gehet nach Hause, idźcie do domu. aus seinem Hause gehen, ze swoiego domu iść; und es verlassen, y dom swoy porzucić. einen in sein Haus nehmen, wziąć kogo do domu swoiego. das Erdbeben hat das Haus über den Hauffen geworfen, trzęsienie ziemi dom na kupę zwaliło, obaliło. aus seinem Hause treiben, ze swoiego domu, wypędzić, wygnać. sich mitten in sein Haus retiriren, begeben, ustąpić do swoiego domu. aus seinem Hause kommen, ze swoiego domu przychodzić. von Haus zu Haus eine Stadt ausplündern, od domu do domu miasto iakie zrabować. einem von Haus und Hof verjagen, kogo z domu i ze wsi wygnać. Haus und Hof verlassen, dwor dom y maiętność porzucić. Haus und Hof vertheidigen, domu y maiętności bronić. er wird wider zu Haus und Hof kommen, wszystko to znowu do twoiego domu y na twoy grunt przyidzie, to iest, wszystko na ciebie, spadnie, wszystko się o ciebie oprze. zu Hause seyn, w domu być. eine Reyhe Häuser, rząd domow, pokać. ein frey stehendes Haus, osobno stoiący dom, iednę isolę zabieraiący; grosses und prächtiges, wielki y wspaniały pałac; kleines, domeczek. Familia, Rod, Krew. unser ganzes Haus läßt dich grüssen, cały nasz dom, wszystka nasza krew pozdrawia się. königliches Haus, krolewski dom, krolewska familia, krolewska krew.

Hausarm,

Hausarm, ubogi, ktory ſię ubogo ma. ktory w domu nic, albo bardzo mało ma.

Hausbacken Brod, *n.* obroczny, czeladny, chleb, dla czeladzi, dla ludzi pieczony.

Hausbrod, *n.* chleb na rozchod, rozchodni. *toż ſamo*, co czeladny, obroczny chleb.

Hausbüffel, *m.* posługuiący w domu, od posługi, parobek, służalec, służały.

Hauscapelle, *eines Chriſten*, *f.* kaplica domowa iakiego chrześcianina.

Hauscreutz, *n.* domowe złe, krzyż domowy, domowe utrapienie. Hauscreutz haben, mieć krzyż w domu, utrapienie, kłopot y biedę z kim w domu.

Hauſen, przyiąć goſpodą kogo, *słowo w słowo, domować, goſpodować kogo, powtornie znaczy.* übel verfahren, puſtoſzyć, rabować; auf den Dörfern, po wſiach; unmenſchlich, nie ludzko, z nieludzką ſrogością. mit einem hauſen, źle ſię z kim obchodzić, zle kogo traktować.

Hauſen, ein Fiſch. wyż, ryba.

Hausengel, *m.* domowy anioł, iakoby, do ſtraży y pilnowania domu dany.

Hausfrau, *f.* pani, pani w domu, pani ktorey dom ieſt, ktora w dom urządzi.

Hausfriede, *m.* pokoy domowy, w domu, ſpokoyność domowa.

Hausgenoſſe, *m.* der in einem Hauſe ums Geld wohnet, domownik, naiemnik, ſpoł mieſzkaniec ktory, w iednym domu za pieniądze mieſzka. der mit zu der Familie des Haußwirths gehöret, ktory do familii goſpodarza należy, domowy, *iednym słowem.* der mit einem in einem Hauſe wohnet, da beyde gleiches Recht haben, ktory, z kim w iednym domu mieſzka, rowne z nim prawo do niego maiący.

Hausgeräthe, *n.* porządek domowy, porządek w domu, ſprzęt domowy, ſprzęt w domu.

Hausgeſchäfte, *n.* domowe intereſa, zatrudnienia, domowe ſprawunki.

Hausgeſinde, *n.* czeladź; das mit ſeiner Arbeit, das Feld fruchtbarer macht, ktora ſwoią robotą pola intratne czyni; das ſich durch Kinder vermehret, ktora ſię płodzeniem dziatek rozmnaża, pomnaża; nützlich gekleidet, dobrze przyodziana; das wider Regen und Kälte wohl verwahret iſt, ktora przeciwko deſzczom y zimnu, dobrze ieſt opatrzona; faules, leniwa. ein Hausgeſinde confus machen, czyią czeladź pokłucić. Hausgeſinde verſorgen, unterhalten, o czeladzi mieć ſtaranie, czeladź opatrywać, utrzymywać. der Hausgeſinde viel hat, ktory wiele czeladzi trzyma.

Hausgitter der alten Römer, *n.* domowi bożkowie ſtarych Rzymian. Lares.

Hausgötzen, *pl.* domowi bożkowie u pogan, ktorych oni w domach czcili.

Haushalter, *m.* ekonom, podſtarości, goſpodarz, goſpodarſtwa dozorca, dwornik.

Haushälterin, *f.* ekonomka, podſtarościna, goſpodyni, dworniczka, dozorczyna.

Haushälteriſch, ekonomiczny, goſpodarſki, do goſpodarſtwa, do ekonomii należący.

Haushältig, dobry goſpodarz, dobrze goſpodaruiący, goſpodarny, nieutratny.

Haushältigkeit, *f.* goſpodarſtwo, goſpodarność, goſpodarſtwa trzymanie, prowadzenie. ſein Guth durch die Haushältigkeit vermehren, ſwoiego maiątku, przyſporzyć, przyczynić, przez goſpodarność, goſpodarſtwem, goſpodarſtwa prowadzeniem.

Haushahn, *m.* kur, kogut, domowy, w domu chowany.

Haushalt, *m.* goſpodarſtwo, goſpodarowanie, goſpodarſtwa wiedzenie.

Haushalten, goſpodarować, goſpodarſtwo prowadzić. gut haushalten, dobrze goſpodarować. übel haushalten, źle goſpodarować. ſo haushalten, daß er zunimmt, tak goſpodarować, aby maiątku przybywało y przyraſtało; daß alles zerſtäubet, że wſzyſtko upada; ſeine Dinge überhaupt ſchlecht verſehen, źle ſwoich interesow ogolnie pilnować, patrzyć. ſcharf haushalten, oſtro, ſurowo goſpodarować, rządzić w domu.

Haushaltung, *f.* goſpodarowanie, goſpodarſtwo. die Haushaltung vergrößern, goſpodarſtwo powiękſzyć. ſeine Luſt an der Haushaltung haben, mieć ukontentowanie, upodobanie w goſpodarſtwie; mieć chęć, ochotę do goſpodarſtwa. die Haushaltung in Acht nehmen, doglądać, pilnować goſpodarſtwa. es in der Haushaltung gehen laſſen, wie es gehet, niedbać o goſpodarſtwo, dać mu iść, iak idzie. das iſt der Haushaltung nachtheilig, to ieſt ze ſzodą goſpodarſtwa. die Haushaltung verſtärken, goſpodarſtwo zmocnić, ugruntować. die Haushaltung verringern, goſpodarſtwa umnieyſzyć;

szyć; ruiniren, gospodarstwo zruynować, stracić. in der Haushaltung will dieses seyn, to w gospodarstwie, ma być. zur Haushaltung gehörig, do gospodarstwa należący, gospodarski, ekonomiczny. dergleichen Bücher oder Schriften, von der Haushaltung, podobne książki albo pisma o gospodarstwie.

Haushaltungsbücher, *plur.* książki ekonomiczne, gospodarskie, do gospodarstwa należące.

Haushaltungssorge, *f.* staranie o gospodarstwie, pilnowanie gospodarstwa.

Hausherr, *m.* pan domu, pan w domu; neuer, nowy; elender, nędzny; scharfer, ostry, biedny; erwünschter, pożądany; sehr guter, nader dobry; böser, zły; harter, twardy, popędliwy, zrzędny, skrzętny; alberner, głupi; dickhäutiger, twardey skóry; der nicht nach etwas fraget, ktory się o nic nie pyta; gütiger, szczodrobliwy; der keine Lust an Zänkereyen hat, ktory nie ma żadnego upodobania w kłutniach. der Hausherr muß seine Kinder scharf halten, pan, gospodarz, musi swoie dzieci surowo trzymać. auch seine Knechte, także swoią czeladź.

Haushund, *m.* pies, stroż koło domu, domu pilnuiący pies.

Hausiren, toben, schwärmen, rabować, plądrować, nachodzić domy; gehen, po domach chodzić z towarami; od domu do domu chodząc przedawać.

Hausirer, *m.* domo-krążnik; Art der Krämer, die ihre Waare von Haus zu Haus tragen, gatunek kramarzow ktorzy krążą po domach z towarami.

Hausjungfer, *f.* panna, cora gospodarska; Tochter im Hause, corka w domu; honette Bedientin, także panna służąca; Aufseherin, panna do dozoru domowego.

Hauskirche, *f.* domowy kościoł, w domu założony.

Hausknecht, *m.* służalec, służały, służący w domu, parobek; człowiek do posługi w domu.

Hausmagd, *f.* służała, służąca, dziewka do posługi w domu.

Hausmahlzeit, *f.* domowa wieczerza, iaka się może w domu znaleść; okrągła wieczerza.

Hausmann, *m.* Hausgenosse, komornik, komorą, u kogo w czyim domu, mieszkaiący. *powtornie znaczy także:* Thürmer, Wächter auf dem Thurme, *wieżyc*, albo stroż na wieży pilnuiący.

Hausmannskost, *f.* okrągłe, oszczędne, skąpe iedzenie; damit für lieb nehmen, być kontent okrągłym, szczupłym, oszczędnym, skąpym iędzeniem.

Hausmittel, *n.* domowe lekarstwo, w domu sporządzone, nagotowane.

Hausmutter, *f* gospodyni, pani w domu, ktora w domu rządzi, domem władnie.

Hausrath, *m.* sprzęt domowy; reinlicher, czysty, chędogi; vieler, ktorego wiele; herrlicher, prächtiger, pański, wspaniały. sehr schöner, bardzo piękny; unflätiger, brudny; genugsamer, dostateczny; zerbrechlicher, prędki do zepsowania się, nietrwały; zierlicher, von Erzte, ozdobny, z miedzi; brauchbares, użyty, zgodny do używania; bäurischer, chłopski, wieyski; kostbarer, drogi, kosztowny; etwas damit ausputzen, co przyozdobić pięknym sprzętem. weder zu viel noch zu wenig Hausrath, ani nazbyt wiele, ani nazbyt mało sprzętu domowego; nichtswürdiger, ktory nic nie wart, na nie wiele się zda, mało co po nim.

Hausrecht, *n.* gościnności prawo, gościnne, gościnności powinność, obowiązek.

Hausregiment, *n.* rządzenie domu, w domu, rządzenie domowe.

Haussachen, *pl.* domowe interesa, domowe sprawy, domowe sprawunki, domowe zabawy.

Haussäßig, osiadły, ktory osiadł gdzie na mieszkanie, aby tam mieszkał.

Hausschule, *f.* szkoła domowa, w domu założona, nauka domowa, edukacyia takaż.

Hausschwelle, *f.* prog we drzwiach. *obacz na swoim mieyscu:* Schwelle.

Haussohn, *m.* syn gospodarski, syn pański, u godnych ludzi, panicz, panię, młody pan.

Haussorge, *f.* zakręt gospodarski, zakrzątnienie gospodarskie, zatrudnienie gospodarskie.

Hausspeise, *f.* domowe iadło, powszedni chleb, domowe iedzenie.

Hausstand, *m.* stan domowy, stan gospodarski, stan gospodarstwa, ekonomiczny.

Hausstürmer, *m.* naieźnik domow, nachodzący domy, napaśnik, domy wybiiaiący.

Haussuchung,

Hausſuchung, *f.* inkwizycyia w domu uczyniona, pytanie ſię, badanie domowe.
Haustafel, *f.* domowa tablica, ma znaczyć, einen Theil des Catechismi, część katechiſmu.
Hausthür, *f.* drzwi do domu; fremde, ze dworu, hintere, tylne; ſchöne, piękne; enge, ciaſne; niedrige, niſkie. Hausthür aufmachen, drzwi do domu otworzyć. vor der Hausthüre ſtehen, przede drzwiami ſtać. die Hausthür knarret, drzwi ſkrzypią. an der Thüre klopfen, do drzwi kołatać. die Hausthür zuſchlieſſen, drzwi do domu zamknąć. zu eines Hausthür hinein gehen, wniść do drzwi czyich, we drzwi czyie, za drzwi. die Hausthür iſt beſetzt, drzwi do domu ſą zaſtąpione, oſadzone.
Haustruppen, *pl.* woyſko domowe nadworne, horągwie domowe nadworne, nadworni domu iakiego, pana iakiego wielkiego żołnierze, nadworni ludzie.
Hausvater, *m.* goſpodarz; fleiſſiger, pilny, ſtaranny; kluger und aufmerkſamer, roztropny y uważny. er iſt ein guter Hausvater, dobry goſpodarz. die Pflicht des guten Hausvaters thun, powinność dobrego goſpodarza czynić. den Hausvater abgeben, goſpodarzem ſię czynić, być goſpodarzem.
Hausverwalter, *m.* ekonom, podſtaroſci, rządca, władarz y Adminiſtrator. treuer Hausverwalter, wierny, podściwy rządca, ekonom.
Hausverwaltung, *f.* trzymanie goſpodarſtwa, rządzenie, zawiadywanie goſpodarſtwem, doglądanie goſpodarſtwa, goſpodarowanie, dozor w goſpodarowaniu.
Haus und Hof, fortuna, maiątek, dobra. Haus und Hof verlaſſen, fortunę, dobra porzucić.
Hausvoigt, *m.* ekonom, władarz, goſpodarſtwa dozorca, rządca, goſpodarſtwem zawiaduiący.
Hausweſen, *n.* goſpodarſtwo, maiątek; ſich deſſen annehmen, darauf legen, iąć ſię goſpodarſtwa, na goſpodarſtwo łożyć. Hausweſen verſtärken, goſpodarſtwo zmocnić, goſpodarſtwa, maiątku przyczynić. Hausweſen verringern, goſpodarſtwa umnieyſzyć; ruiniren, zruynować, zmarnować; einrichten, goſpodarſtwo założyć; nicht achten, gehen laſſen, wie es gehet, zaniedbać goſpodarſtwa, niedbać o goſpodarſtwo, zarzucić goſpodarſtwo, nie doglądać goſpodarſtwa, dać mu iść iak chce. Schaden des Hausweſens, ſzkoda w goſpodarſtwie. ſehr wohl das Hausweſen beſorgen, doglądać bardzo dobrze goſpodarſtwa. der ſich des Hausweſens fleiſſig annimmt, ktory ſię pilno chwyta goſpodarſtwa, prowadzi. wir ſind in dem Hausweſen ſehr zurück gekommen, bardzośmy w goſpodarſtwie upadli, w goſpodarſtwie zniſzczeli; ſtraciliśmy wiele na goſpodarſtwie, goſpodarſtwo ſię nie powiedło.
Hauswirth, *m.* pan, goſpodarz, pan domu ſwoiego, pan goſpodarſtwa ſwoiego. er iſt ein fleiſſiger Hauswirth, on ieſt pilny goſpodarz, dobry z niego y ſtaranny goſpodarz.
Hauswirthlich, goſpodarny, goſpodarſtwo dobrze prowadzący, dobry do goſpodarſtwa.
Hauszins, *f.* czynſz z domu, komorne, naiemne, za ſtancyie, za izby. den Hausgenoſſen, einen jährlichen Hauszins ſchenken, komornikom, naiemnikom roczny za ſtancyie czynſz darować. jährlichen Hauszins auf 500 Thaler zurück ſetzen, roczne mieſzkanie, aż do pięci ſet talerow zniżyć. wie viel muſt du Hauszins geben? wiele ty muſiſz za mieſzkanie czynſzu dawać?
Hauszucht, *f.* karność domowa; ernſthafte und beſtändige, ſurowa y nieuſtanna, ściſła y dozorna, trzymanie ludzi w nalezytey ryzie.
Haut, *f.* ſkòra; inſonderheit eines Menſchen, was noch auf dem Fleiſche liegt, oſobliwie ſkòra na człowieku, ktora na ciele ieſzcze ieſt; oberſte, zwierzchnia; friſche, żywa; dicke, gruba; federweiche, miętka iak puch, pulchna; milchweiſſe, iak mleko biała. eine Wunde über der Haut haben, mieć ranę za ſkòrą. ſie hat ſehr weiche Haut, ona ma bardzo miętką ſkòrę, także; der Thiere, zwierząt, ſkòra ſię nazywa. die Thiere haben die Haut, zwierzęta maią ſkòrę. aus der Haut eines andern Riemen ſchneiden, z cudzey ſkòry rzemien kraiać. die Haut gerben, ſkorę garbować, wyprawiać. einem die Haut gerben, ihn abſchlagen, ſkòrę komu wygarbować, *to ieſt:* obić mu ſkòrę dobrze, należycie einen die Haut über die Ohren ziehen, komu na uſzy ſkorę zciągnąć; der Menſchen und Thiere, wenn ſie abgezogen werden, z ludzi y ze zwierząt ſkora; zciągniona, nazywa ſię także ſkora. von einer Ziege, z kozy, kozia ſkora. die

die Natur hat die Augen, mit sehr dünnen Häuten überzogen, natura pokryła oczy bardzo cienkiemi skorami, *mocniey się wyraża.* cieniuteńkiemi skoreczkami. in was für eine Haut stecke ich, w iakiey ia skorze chodzę! da wir noch in dieser Haut stecken, gdy my ieszcze w tey skorze iesteśmy. harte von der Arbeit, ztwardniała od pracy. die abgelegte Häute einer Schlange und dergleichen, zdięta skora z węża y z inszych podobnych. dem die Haut jucket, der gern einen Buckel voll Schläge haben will, kogo grzbiet świerzbi, ten chce mieć go razami dobrze obłożonym. einem die Haut voll schlagen, grzbiet komu dobrze obić, otrzepać kogo należycie. mit der Haut bezahlen, skorą zapłacić, krwią, życiem przypłacić. seine Haut theuer genug verkauffen, swoię skorę dosyć drogo przedać, *to iest:* zginąć ale nie bez zemsty.

Hautbois, *f.* oboy, *drugi spadek,* oboi. französische Schallmey, francuska piszczałka. auf der Oboy spielen, na oboi grać, wygrawać.

Hautecombe, Hotecombe, Ort in Savoyen, mieysce w Sabaudyi.

Hautschauer, *m.* naierzenie, strach, mory, mrowie, ktore ze strachu człowieka przechodzą.

Hauwald. *m.* las do rąbana, w ktorym drzewo wolno y można rąbać.

Hauzahn, *m.* kieł, ząb długi, krzywy iak kosa, iaki u dzika y świni bywa.

Hayn, *m.* Wald, bor, las, gay, *powtore,* Namen unterschiedener Städte, imie rożnych miast. von oder zu einer solchen Stadt gehörig, z ktorego albo do ktorego z tych miast należący. Haynski, Haynska, Haynskie.

Hazard, *m.* Glücksfall, hazard, trefunek, par Hassard, trefunkiem, szczęściem, przypadkiem. *to co znaczy:* Wagniß, odważenie się niebezpieczne. es ist ein grosser Hassard, *to iest:* wielki hazard, to iest niebezpieczna odwaga, śmiałość.

Hazardiren, ośmielić się, odważyć się na co z niebezpieczeństwem. eine Schlacht hazardiren, odważyć się na bitwę. eine Sache hazardiren, rzecz iaką odważyć na zysk lub na zgubę.

Hebamme, *f.* baba; bey einer seyn, babić u ktorey, dziecię od ktorey odbierać.

Hebammenamt, *n.* posługa, wiadomość, sztuka babienia, odbierania dzieci od położnicy.

Hebammenlohn, *m.* płaca za babienie, za odbieranie dzieci od położnic.

Hebebaum, *m.* drąg do wyważania y podnoszenia, *wyważ, podnosz, ważnik,* einen Stein damit fortweltzen, ważnikiem, kamień daley pomykać; eine Statue damit los zu brechen, posąg takowym drągiem roztrącić. ein Schiff mit dem Hebebaume, fortschieben, tym ważnikiem okręt podważać y posuwać.

Hebel, *m.* drąg, ważnik, drąg ważnik podważnik, drąg do podważania.

Heben, podnosić, podważać; die Hände in die Höhe, ręce w gorę podnosić; etwas, co. einen bis in den Himmel heben, wynosić kogo aż pod niebo. *obacz:* aufheben, erheben, hebe dich weg! umykay! precz ztąd! umkniy się! precz. hebet euch weg von hinnen, idźcie precz ztąd, ustąpcie się; ein Kind aus der Tauffe, dziecię podnieść. ze chrztu, *właśnie po Polsku.* dziecie trzymać do chrztu.

Heber, *m.* krzywa rura do lania, do przelewania.

Hebig, skąpy, kutwa; nielubiący nic dać, obacz: karg.

Hebräer, *m.* żyd, Jude, Hebrayczyk, Hebrayskiego narodu człowiek.

Hebräisch, hebrayski, żydowski. hebräisches Land, Hebrayska ziemia.

Hebräisch, po hebraysku; hebrayskim trybem, sposobem.

Hebzeug, *n.* lewar, do podnoszenia, machina, *to co:* Hebbaum, Erdwinde, Windspille, *to co,* Winde.

Hechel, *f.* żelazny grzebień. einen durch die Hechel ziehen, ciągnąć kogo po żelaznym grzebieniu, to iest przymawiać komu, przytyki, przycinki dawać, ugryzać, przymowkami przegryzać, dokuczać słowami aż do żywego.

Hechelkamm, *m.* grzebień żelazny, do czesania do oczesywania, szczeć.

Hecheln, oczesywać, czesać; den Hanf, oder Flachs, konopie albo len.

Hecheln, das, czesanie, oczesywanie, lnu, konopi, przędziwa.

Hechelung, *f.* czesanie, oczesywanie, czesaniem przędziwa chędożenie.

Hechler, *m.* czesalnik, paczesnik, zgrzebnik, ktory przędziwo oczesuie.

Hechsel,

Hechsel, *m.* sieczka, słoma pocięta drobno na sieczkę, *toż samo co*, Häckerling.

Hecht, *m.* ein Fisch, szczupak, szczuka, ryba. die Lembergischen Hechte in Polen sind die besten, sie haben ein hartes Fleisch, welches schülbrig ist, Lwowskie Polskie szczupaki, są naylepsze, mięso iest w nich, twarde y ktore się łupie. die Hechte sind mit langen Zähnen, szczupaki są z długiemi zębami.

Hecke, *f.* lebendiger Zaun, żywy płot, zarośliny iakich krzakow, *to co* Dornbusch, tarnina; krzaki cierniowe, tarniowe, ktoremi mieysce obrasta.

Hecken, wylęgnąć, porodzić, wydać płod.

Heckerling, *m.* sieczka, ze słomy drobno porznięty.

Heckezeit, *f.* czas płodzenia, przychowku, przychowania.

Heckicht, ciernisty, tarnisty, co ma cierni y tarni wiele.

Heckenschlehe, *f.* iagoda, na tarni, tarka, śliwka na tarninie rodząca się.

Hedwig, Frauennamen, Jadwiga, imie białogłowskie.

Heer, *n.* woysko; żołnierz, *collective*, za woysko, wzięte to imie.

Heerd, *m.* towarzysz, spolnik, społecznik, społtowarzysz.

Heerde, *f.* trzoda, czerńda; vornehmlich zwar kleinen, doch auch großen Viehes, wprawdzie mowi się to osobliwiey o małym dobytku, ale też czasem y o bydle, tylko niemieckie. ausgemergelte Heerde, wyrodzona; große, wielka; von 25 Stücken, od dwudziestu piąciu sztuk. ganze Heerde, cała trzoda; von tausend Stücken, od tysiąca sztuk; von sieben hundert Stücken, w ktorey siedm set sztuk; die aus an einander gewohnten Viehe besteht, w ktorey wszystkie sztuki razem zawsze z sobą chodzą, bywaią; von gutem Alter, dobrych lat, w ktorey sztuki nie są stare; welche gut aussieht, ktora dobrze wygląda, ktora się pokazuie być dobrą, piękną. Heerde der Gänse, stado gęsi, und nicht mehr, trzoda; Hüner, kupa, stado kur. Heerde der wilden Schweine, stado dzikow. Heerde der Pferde, stado koni. Heerde der Tauben, stado gołębi; großes Viehes, stado wielkiego dobytku, stado wołow. Heerde der Seeräuber, stado rozboynikow morskich, lepiey, kupa. Heerde der Freunde, grono, koło; przyiacioł. Heerde der Weiber, trzoda bab. Heerde der Jungen, stado młodzi. die Heerde wegtreiben, trzodę popędzić. mit der Heerde umgeben seyn, trzodą być otoczonym; mit darunter rechnen, do trzody policzyć, w trzodzie rachować. Heerde Mägde bey sich haben, mit sich schleppen, trzodę służebnic mieć przy sobie, z sobą włoczyć. der von der Heerde ist, z trzody, od trzody, ze stada, od stada, stadny. wo es viele Heerden größer Vieh giebt, gdzie się wiele trzod, stad znayduie, o tym mieyscu mowi się, obfituie w trzody, w stada.

Heerfahrt, *f.* wyprawa woyska, ruszenie woyska na nieprzyiaciela.

Heerführer, *m.* woyska wodz, woiewoda, w dawnym swoim znaczeniu.

Heergeräthe, *n.* porządek woyskowy, rzeczy woyskowe, sprzęt woyskowy, sprzęty żołnierskie, rzeczy do wyprawy woyskowey należące y potrzebne, woienne porządki.

Heergewette, *n.* sprzęt na wyprawę woyska, porządek, do wyprawy żołnierza potrzebny.

Heerhalten, wiele ważyć, wiele szacować, za wielką sobie rzecz mieć.

Heerling, *m.* dzikie wino, dzikie winne drzewko, dzika winna iagoda.

Heermeister, *m.* stanu iakiego naystarszy mistrz, wielki mistrz.

Heermeisterthum, *n.* wielkiego mistrza, godność, dostoieństwo

Heerpauke, *f.* kotły do bębnienia, z miedzi robione.

Heerpauker, *m.* dobosz, ktory w kotły biie, bębni.

Heerschaar, *f.* woysko, *toż samo znaczy co*, Heer.

Heersfolge, *f.* wyprawa woyskowa, wyprawa woienna, wyprawa na woynę.

Heerskraft, *f.* moc, siła woyska, *także bierze się za to samo*, Heer, woysko.

Heerstraße, *f.* droga woyskowa, przechod woyskowy, ktorym woysko maszeruie.

Heerwagen, *m.* żołnierski woz, obozowy woz, obozowy skarbnik.

Heerzog, *m.* książe. berühmter Herzog, sławny książe.

Hefen, *pl.* stek, męty, mąty, męt, fus, fusy; unterste, nayniższe, na samym spodzie; fließende, rzadkie; alte, stare; neue, nowe; frische, świeże. zum Hefen gehörig, do mętow, do mętu należący, mętowy, fussowy. voller

Hefen, pełny mętow, drożdży. Wein voll Hefen, wino pełne lagru, mętu.

Hefficht, mętny, drożdżysty, z drożdżami zmącony. hefichter Wein, z drożdżami zmącone wino.

Heft, *n.* haftka; etwas damit zuzumachen, do zapinania, spinka, *powtornie znaczy*, Handgriff an einem Messer, trzonek u noża.

Heftelmacher, *m.* haftkarz, haftkorobnik, ten co haftki, spinki wyrabia.

Heften, mit einem Hefte, zapinać haftką, spinać, spinką zapiąć. mit der Nehnadel heften, haftować, wyszywać, igłą, zszywać, szyć, *to co*, anbinden, przywiązać. die Weinreben heften, latorośle, winne gałązki przywięzywać. eine Wunde heften, ranę zahaftować. einem etwas auf den Ermel heften, co komu na ramieniu przypiąć, *metaph.* co przypisać, przyczytać komu, łatkę przypiąć.

Heftgen, *n.* das, haczyk, konik do zapinania, iaki bywa w parze haftek.

Heftig, żwawy, popędliwy. heftiger Zorn, żwawy gniew. heftige Natur, żwawa natura. in etwas heftig seyn, być w czym popędliwym, żwawym. heftiger Eingang, żwawy początek mowy. heftige Rede, popędliwa mowa; im Disputiren, w dysputowaniu. heftiger Mensch, żwawy, popędliwy człowiek. heftige Kälte, przykre, przeięte, tęgie zimno.

Heftig, *adv.* żwawo, popędliwie, tęgo; zuwider seyn, sprzeciwiać się, opierać się. einen heftig anklagen, kogo żwawo obwiniać, na kogo żwawo skarżyć. sich heftig bemühen, tęgo się obracać, starać się. sich heftig breit machen, żwawo się rozpościerać, z czym. es ist heftig im Rathe darüber gestritten worden, żwawo się o tey materyi w senacie umawiano. die Gemüther sind heftig entbrannt, umysły się żwawo rozpaliły. er hat die Seinigen heftig erschreckt, mocno swoich nastraszył. heftig für die Seinigen fechten, żwawo bić się, walczyć o swoich, za swoiemi.

Heftigkeit, *f.* żwawość, popędliwość, tęgość; des Geruchs, tęgość zapachu. mit großer Heftigkeit heften, z wielką tęgością y żwawością potykać się. die Heftigkeit einer Handlung, żwawość, tęgość, w traktowaniu, w mowieniu. davon ist mit großer Heftigkeit im Rathe gehandelt worden, z wielką żwawością o tym w senacie traktowano. Heftigkeit der Rede, żwawość y tęgość mowy. mit großer Heftigkeit schlagen, z wielką żwawością bić się.

Heftiglich, *adv.* tęgo, żwawo, popędliwie, zapalczywie, *to co*, Heftig, *adv.*

Heftlein, *n.* konik, haczyk, do zapinania haftki, na haftkę.

Heftung, *f.* zapinanie, zpinanie, haftkami, *powtornie znaczy*. mit Nägeln, gwoździami, gwoździkami zbiianie. mit Weiden heften, przywiązanie, przywięzywanie witkami. Heftung der jungen Bäume, związanie młodych drzewek. die Heftung muß an den Weinstöcken nicht an einem Orte geschehen, zwięzywanie na winnych drzewkach nie ma być zawsze, na iednym mieyscu, *znaczy także*, szycie, zszywanie; mit einer Nehnadel und einem Faden, igłą y nicią.

Hegen, utrzymywać; seinen Schmertz, swoy żal; die Krankheit, chorobę. Hoffnung, nadzieię. einen wider sich hegen, kogo przeciwko sobie utrzymywać. sie hegen Zorn mit einander, gniewaią się na siebie. gegen einen den Haß hegen, przeciwko komu nienawiść w sobie chować.

Heger, *m.* ein Vogel, kawka, ptak czarny. schwarzer Heger, czarna kawka.

Hegow, Landschaft in Schwaben, Hegowa, kraina w Szwabskim.

Hegung, *f.* utrzymywanie, chowanie, pielęgnowanie, noszenie w sercu.

Hehlen, kryć, ukrywać, taić; einen bey sich, kogo u siebie.

Hehler, *m.* przewodnia; der Straßenräuber, przewodnia, przechowuiący zboycow.

Heide, *f.* Wald, *m.* bor, las, gay. a) znaczy wrzos, *ziele*, ein niedrig wildes Gewächs, niski, dziki kiersz. was von dieser leztern Heide ist, oder herkömmt, co z tego ziołka iest, albo pochodzi, wrzosowy; Honig, das davon gesammlet wird, miod, ktory u niego bywa zbierany, wrzośnik; Ort, wo sie steht, mieysce, na ktorym wrzos rośnie, wrzosina, *znaczy także* poganin, bałwochwalca.

Heidekorn, *n.* tatarka gryka. Mehl von Heidekorne, mąka z tatarki; *obacz*, Heyde, weil solches den Namen von den Heyden führet, ponieważ toż zboże, od tego imienia nazywa się, iako by pogańskie zboże.

Heidelbeer, *f.* mirtowa iagoda.

Heidel-

Heidelbeerſtaude, *f.* mirt drzewko, mirtowy kierſz.

Heidelberg, Heidelberga, Stadt in der Pfalz, miaſto w Palatynacie Ryńſkim.

Heidelerche, *f.* ſkowronek większy iak zwyczayne ſkowronki bywaią.

Heidenheim, Ort im Würtembergiſchen, Heidenheima, mieyſce w Witemberſkim.

Heidersheim, Heidersheima, Ort in Brißgau, mieyſce w Bryzgawſkim.

Heidechs, *f.* żmiia, *obacz* na ſwoim mieyſcu, Heydechs.

Heil, *n.* zbawienie, ſzczęście, pomyślność, *obacz* Glück, Wohlfahrt.

Heil, *adj.* uzdrowiony, *obacz* geheilet.

Heiland, *m.* zbawiciel, uwolniciel. Heiland der Welt, zbawiciel świata.

Heilbar, uzdrowiony, co ſię ieſzcze może uzdrowić; durch eine geringe Cur, leczeniem letkim y niewielkim.

Heilbar, *adv.* z możnością uzdrowienia.

Heilbrunn, Heilbrunna, Reichsſtadt in Schwaben, Ceſarskie miaſto w Szwabſkim.

Heilbrunn, *m.* Geſundbrunn, źrźodło leczące, zdrowiące.

Heilen, uzdrawiać, leczyć, goić; eines Geſchwür, czyi wrzod. die Wunden heilen, goić rany. einen heilen, leczyć kogo. die kranke Republik heilen, leczyć chorą rzecz poſpolitą; eine Krankheit, leczyć chorobę. heil werden, zdrowieć, goić ſię; die Wunden, rany ſię goią. er hat die Hüfte gebrochen, welche nicht recht wieder eingerichtet worden, und daher ſchlecht geheilet iſt, żobro złomał, ktore źle ułożone, źle ſię zrosło dla tego, źle ſię z goiło.

Heilig, święty. heilige Bilder, święte obrazy. heilige Ceremonien, święte ceremonie. heilige Gebäude, święte kościoły. heilige Altäre, święte ołtarze. heiliger Ort, święte mieyſce. heiliger Brunnen, święte źrźodło. heiliger Tag, święty dźień. heilig halten, za święte mieć, z wielkim nabożeńſtwem czćić, ſzanować.

Heilig, *adv.* świątobliwie; leben, żyć; Gott verehren, Boga świątobliwie czćić. etwas heilig begehen, świątobliwie co obchodzić. heilig halten, was er geſchworen, świątobliwie do trzymywać, co przyſiągł.

Heilige, *pl.* święci; im Himmel, w niebie.

Heiligen, święcić, poświęcić, świętym czynić, uczynić. den Namen Gottes heiligen, święcić Boskie imie; Gott einen Tempel, Bogu kościoł poświęcić; Gott eine Capelle, Bogu kaplicę poświęcić; einen Ort, mieyſce iakie poświęcić.

Heilige Land, *n.* Inſel, święta ziemia, wyſpa pewna tak nazwana.

Heiliger, święty, w niebie ieden ze świętych ludzi.

Heiligkeit, *f.* świętość, świątobliwość; Gottes, Boſka; des Pabſtes, papieska. Eure Heiligkeit, Waſza Świątobliwość; iſt der ordentliche Titel des Römiſchen Pabſtes, ieſt zwyczayny tytuł Rzymſkiego Papieża; einer Sache, świętość iakiey rzeczy; der Ehe, świętość małżeńſtwa.

Heiligmacher, *m.* świętoczynca, świętodziey, poświęciciel, co świętym czyni.

Heiligmachung, *f.* poświęcenie, świętym uczynienie, udziałanie.

Heiligthum, *n.* świątnica. heiliger Ort, święte mieyſce. heiliges Ding, rzecz święta. Ueberbleibſel der Heiligen, relikwie, kości, zwłoki świętych.

Heiligung, *f.* Heiligmachung, *f.* święcenie, świętym czynienie, poświęcenie *to co* Weihung, *także*, poświęcenie mieyſca, ołtarza.

Heillos, niezbożny, przeklęty, zbrodzień, niecnota.

Heillos, *adv.* niezbożnie, bezſumiennie, bezbożnym ſercem, bezbożną myślą.

Heilſam, zdrowy, zbawienny. es iſt dem ganzen menſchlichen Geſchlechte heilſam, to ieſt zbawienne całemu narodowi ludzkiemu. der Stern iſt heilſam für die Leiber der Kinder, gwiazda ieſt zdrowa dla ciał dziecięcych; Mittel, zbawienny śrźodek, ſpoſob; Rath, zbawienna rada; Ernſthaftigkeit, zbawienna ſurowość. heilſame Meynung für das gemeine Weſen, zbawienne zdanie dla rzeczy poſpolitey. heilſame Hände für einen, zbawienne ręce dla kogo. heilſame Kraft ſteckt darinnen, zbawienna moc z nayduie ſię w tym. heilſame Worte, zbawienne słowa.

Heilſam, *adv.* zbawiennie, zdrowo; etwas gebrauchen, czego zbawiennie zażywać; reden, zbawiennie mowić; heilſam denken, zbawiennie myśleć.

Heilſamkeit, *f.* zdrowość, zbawienność; wunderbare Heilſamkeit, dziwna zdrowość.

Heilsamlich, zbawiennie, zdrowo; rathen, zbawiennie radzić.

Heilsberg, Heilsberga, Ort in Preußen, miasto w Prussach, w Warmii.

Heilung, f. zdrowienie, uzdrowienie; einige und gewisse, iedyne y pewne. zu Heilung des Leibes viel helfen, do zdrowienia ciał, wiele pomagać; geschwinde, prędkie zdrowienie. langwierige Heilung, powolne.

Heim, do domu, do siebie, w domu, u siebie. heim gehen, do domu iść, ku domowi się mieć, do domu się zabierać. heim führen, do domu prowadzić, wodzić poprowadzić. alles gehet heim, wszyscy idźcie do domu, do domow waszych. laßt uns heim zu mir gehen; podźmy do domu moiego, idźmy do domu do mnie. heim seyn, w domu być. ich habe es heim geschrieben, ia to w domu u mnie pisałem; siehe die nachfolgenden Artikel, *obacz*, następuiące artykuły.

Heimath, f. oyczyzna, mieysce, w ktorym się kto rodził, *obacz*, Vaterland, liebe Heimath, kochana, miła oyczyzna. seine Heimath vertheidigen, swoiey oyczyzny bronić.

Heim bringen, do domu przynieść. wir haben es heim gebracht, my to do domu przynieśli. ist es heim zu bringen? trzebaż to domu przynieść. NB. das Wort heim kann allein, oder in der Zusammensetzung vieler Wörter gebraucht werden.

Heime, f. ein Ungeziefer in den Häusern, gad, robak w domach, *po polsku*, stonog; auf dem Felde, w polu, skoczek, konik, świerczyk polny. ein Haufen Heimen, kupa świerczow, konikow, skoczkow, świerczykow polnych.

Heimfahren, do domu przyiechać na powrot, powrocić, powracać; auf einem Wagen, na wozie, na poieździe, w poieździe; mit der Kutsche, wozkiem krytym. auf dem Schiffe heimfahren, na okręcie do domu powrocić, na powrot przypłynąć. aus Indien heimfahren, z Indyi do domu powracać.

Heimfallen, spadać, trafić się, przypaść, dostać się; einem durchs Loos, komu losem. ich hoffe, es ist mir durchs Loos heimgefallen, ia się spodziewam, że się mi to losem dostało, że to losem na mnie przypadło. den Dienst, welcher mir heimgefallen, will ich nicht verlassen, ia nie odrzucę tego urzędu, ktory się mi trafił. es ist ihm eine Erbschaft heimgefallen, dziedzistwo na nie go przypadło, spadło. dieses ist mir heimgefallen, to mi się dostało, to się mi szczęściem trafiło.

Heimfahrt, f. do domu iście, odprowadzenie; einer, in das Haus ihres Mannes, ktorey, do domu iey męża; der Schmaus, welcher dabey gegeben worden, ochota, ktora przy odprowadzeniu takim panny młodey bywa, *nazywa się*, przenosiny.

Heimführen, do domu prowadzić, odprowadzić. einen heimführen, do domu kogo odprowadzić; die Braut, panią młodą.

Heimführen, n. das, do domu prowadzenie, odprowadzenie, przenosiny.

Heimführer, m. prowadca, odprowadca; gewisser, ehrlicher, pewny, godny, zacny.

Heimführung, f. do domu prowadzenie, odprowadzenie; prächtige, wspaniałe odprowadzenie; mit großer Freude und Lust, z wielką radością y uciechą.

Heimgang, m. do domu iście. seinen Heimgang eilen, swoie iście do domu przyśpieszyć.

Heimgeben, zostawić co czyiemu zdaniu, zdać na czyie zdanie. ich gebe dir es heim, ob du die Rede willst inne behalten, oder an den Tag kommen lassen, ia to twoiemu zdaniu zostawiam, czyli mowę masz w domu chować y zatrzymać, czyli ią też wydać na widok. gebet mir es heim, zday to na mnie, zostaw to moiemu zdaniu.

Heim gedenken, ku domowi się mieć, wybierać, pragnąć do swoich powrocić. du gedenkest heim, ty do domu myślisz. laßt uns heim gedenken, puść nas do domu naszego.

Heim gehen, do domu powracać. wir werden bald heim gehen, zaraz do domu powrocemy.

Heimgehen, n. das, do domu powrocenie, powracanie. das geschwinde Heimgehen, prędki powrot.

Heimholen, do domu odprowadzić. hole meine Tochter heim, odprowadź moię corkę do domu.

Heimkehren, do domu powrocić. wollet ihr schon heimkehren? chcecie wy do domu iuż?

Heimkehren, n. das, powrocenie, powracanie do domu. die Hoffnung des Heimkehrens, nadzieia powrotu do domu. das Heimkehren des Hausherrn ist zu verlangen,

langen, pańskiego powrotu trzeba pragnąć.

Heimkehrung, *f.* powrot do domu. einem die Hoffnung zur Heimkehrung benehmen, komu nadzieię powrocenia do domu odiąć. ohne Heimkehrung, bez powrotu.

Heimkommen, do domu przyiść, przychodzić, do swoich się dostać, dorwać. nach Rom heimkommen, do Rzymu powrocić. wollen, daß einer wieder heimkomme, chcieć, aby kto znowu do domu powrocił. nicht dürfen heimkommen, nie moc powrocić.

Heimkommen, *n.* das, do domu powrocenie, powracanie; erwünschtes, pożądane.

Heimkunft, *f.* powrot do domu; heimliche, taiemny; öffentliche, iawny, oczywisty. an die Heimkunft gedenken, o powrocie, o powroceniu do domu myśleć.

Heimlich, tayny, taiemny, skryty. heimliche Dinge, taiemna rzecz. heimliche Nachstellungen, taiemne zasadzki, skryte, ukryte. heimlicher Ort, taiemne mieysce, skryte. heimliche Begierden, taiemne żądze, utaione, ukrywane. heimlich in seinem Thun, skryty w swoich sprawach, w swoich uczynkach. heimlicher Groll, skryta, ukryta nienawiść, zawziętość. heimliche Rathschläge, taiemne zamysły. heimliches Gemach, prywet, haytuś.

Heimlich, *adv.* taiemnie; daß es einer nicht merkt, einen sehen, taiemnie, żeby kto nie postrzegł, widzieć się z kim; = = vieles wegschaffen, taiemnie wiele zabrać, pobrać. sich heimlich davon machen, taiemnie się z kąd wymknąć. die Flaschen sind heimlich ausgeleeret worden, flaszki były skrycie wyprożnione. etwas heimlich thun, co potaiemnie czynić. zu einem heimlich kommen, do kogo taiemnie przyiść; verborgen liegen, taiemnie ukrytym leżeć; gethan werden, skrycie stać się. heimlich sagen, taiemnie, sekretnie co mowić, co powiedzieć; den Gottesdienst verrichten, służbę bożą odprawiać; darzwischen kommen, mie znacznie przyiść na co, na diskurs, *to co*, ohne jemandes Beyseyn, bez czyiey przytomności. heimlich allerhand Rathschläge fassen, potaiemnie wszystkie zamysły knować, układać. heimlich danken, sekretnie dziękować. er ist heimlich zu ihm gekommen, sekretnie, skrycie do niego przyszedł; sich mit ihm zu bereden, aby się z nim rozmowił. etwas heimlich vor dem Vater thun, daß es der Vater nicht merke, potaiemnie co przed oycem czynić, aby oyciec tego nie postrzegł. sich heimlich freuen, skrycie, w sercu się cieszyć. sich heimlich in einer Stadt niederlassen, taiemnie w iakim mieście osieść. heimlich eine Sache verrichten, taiemnie iaki interes sprawić. heimlich halten, w sekrecie, w skrytości trzymać; vor einem, przed kim. heimlich über etwas lachen, taiemnie śmiać się z czego.

Heimlichhaltung, *f.* krycie, skrycie, ukrycie, ukrywanie, taienie, zataienie.

Heimlichkeit, *f.* taiemnica, sekret, rzecz skryta, rzecz taiemna, skrytość. einem alle Heimlichkeiten entdecken, komu wszystkie skrytości otworzyć, odkryć, obiawić.

Heimreise, *f.* do domu odiazd. fertig zur Heimreise seyn, być gotowym iechać do domu.

Heimreisen, iechać, poiechać, odiechać do domu. heimreisen wollen, mieć iechać do domu.

Heimsetzen, zdać na czyie zdanie, zostawić czyiemu zdaniu. ich setze mich heim, wam to zostawiam, na was to zdaię, do waszey woli to zostawuię. setze mir es heim, na mnie zday.

Heimstellen, poruczyć, oddać zdaniu czyiemu. ich will es niemanden heimstellen, ia tego niczyiey woli niechcę poruczyć, niechcę na niczyie zdanie tego zdawać.

Heimsteuer, *f.* posag; geben, dać; der Tochter, corce; haben, mieć.

Heimsuchen, nawiedzić; einen, kogo, w domu iego. 2) mit Unglücke heimsuchen, nieszczęściem kogo nawiedzić, utrapieniem; mit Krankheit, chorobą; mit Kriege, woyną. Gott hat uns mit vielem Uebel heimgesucht, Bog nas wielu złym nawiedził.

Heimsuchen, *n.* das, nawiedzenie; verdrüßliches, uprzykrzone.

Heimsuchung, *f.* nawiedzenie; unangenehme, nie miłe. 2) Heimsuchung Mariä, święto nawiedzenia Panny Maryi.

Heimtragen, do domu zanieść. trage diese Bücher heim, zanieś te książki do domu.

Heimtragen, *n.* das, do domu noszenie, zaniesienie; eines Geschirres, iakiego sprzętu.

Heimtreiben, do domu napędzać, pędzić, popędzić. treibe die Kinder heim, napędź dzieci do domu. sie sind schon heim getrieben, iuż są do domu popędzone.

Heimtreiben, *n.* das, do domu pędzenie, napędzenie, popędzenie; eines, kogo.

Heimtückisch, *adj.* wykrętny, zdradliwy, chytry. heimtückisches Frauenzimmer, chytra kobieta. heimtückische Juden, wykrętni, zdradliwi żydzi.

Heimtückisch, *adv.* chytrze, wykrętnie, zdradliwie: einem schmeicheln, komu podchlebiać.

Heimweg, *m.* powrot do domu. 2) Verlangen nach dem Vaterlande, teschnienie do domu, żądanie powrotu, powrocić się do domu. verlangter Heimweg, pożądany powrot.

Heimwärts, ku domowi. heimwärts gehen, ku domowi iść, wybierać się.

Heimziehen, do domu się prowadzić; wieder nach Rom, znowu do Rzymu.

Heinrich, Henryk, Mannsnamen, imie męszczyzny, męskie.

Heinz, Mannsnamen, so viel als Heinrich, tak wiele, iak Henryk.

Heisch, chrapliwy, chrapliwa, chrapliwe, einen, der heisch ist, dennoch aufmerksam mit anhören, kogo, ktory chrapliwy ma głos, przecie z uwgą słuchać. von vielem Fragen heisch werden, od wielu pytania, ochrapieć. etwas heisch, trochę chrapliwy. etwas heische Stimme, trochę chrapliwy głos. heisch werden, chrapieć, ochrapieć. heisch seyn, być chrapliwym, chrapliwy mieć głos. schreyen, bis man heisch wird, krzyczeć, aż ochrapieć od krzyczenia. fodern, bis man heisch wird, napierać się, aż ochrapieć od napierania się.

Heischen, napierać się z krzykiem; etwas von einem, czego od kogo.

Heischen, *n.* das, napieranie się. starkes, mocne; großes, wielkie.

Heischerkeit, *f.* chrapliwość, chrapka; der Stimme, głosu.

Heischklingend, chrapliwo brzęczący.

Heischung, *f.* napieranie się. mit großer Heischung, z wielkim napieraniem się.

Heiser, chrapliwy. heiseres Singen, chrapliwe śpiewanie; Schreyen, wołanie.

Heiserkeit, *f.* chrapka, chrapliwość; im Sprechen, w mowieniu.

Heiß, gorący, wrzący. heißes Wasser, wrząca woda. heißer Trank, gorący, wrzący napoy. heißer und staubichter Weg, z upałem y z kurzawą droga. die heißesten Tage sind gegen den Anfang des Hundssterns, naygorętsze dni są, ku kanikule, gdy gwiazda *piejek* nazwana, wschodzi. die Schweine im heißen Wasser abbrühen, świnie, wieprze, we wrzącey wodzie parzyć. heißes Inselt in eine Wunde tröpfeln, wrzący łoy w ranę kroplami wpuszczać. mit heißem Wasser begießen, gorącą, wrzącą wodą oblać. in den heißesten Sommertagen, w naygorętszych pod czas lata dniach. heiß seyn, wrzeć, wrzącym być. der Ort ist sehr heiß, oder es ist sehr heiß an dem Orte, mieysce iest bardzo gorące, albo bardzo iest gorąco na tym mieyscu. wenn es am heißesten ist, kiedy naywiększe gorąco. sehr heiß seyn, bardzo gorąco być. heiß werden, rozpalać się, zwierać; vom Feuer, od ognia; von untergemachtem Feuer, od podłożonego spodem ognia. heiß machen, co gorącym uczynić, sprawić aby co było gorące, aby wrzało.

Heißen, rozkazywać, kazać; einem etwas, co komu; daß einer eines Knecht seyn soll, aby kto był czyim sługą; einem ohne Sorge seyn, kazać być komu bez troski, nie turbować się. einem die Abendmahlzeit fertig machen, kazać komu aby wieczerzą zgotował. einen heißen, daß er nicht, zakazać komu, aby nie, *powtornie znaczy*, genennet worden, nazywać się, być mianowanym. er heißt Titus; so heißt es, tak się to zowie. oder wie es sonst heißt, albo iak się inaczey nazywa. so heißt es bey uns, to się tak u nas zowie. der Tanz heißt Titius, taniec nazywa się Titius. der Ort heißt Troia, mieysce nazywa się Troia. er heißt mit dem Zunamen Clodianus, on się przezwiskiem nazywa Klodyan. der Fluß heißt die Donau, rzeka nazywa się donay. ich heiße Menechmus, ia nazywam się Menechm. wie heißt du? iak się ty nazywasz? wie hieß unsere Mutter? iak się nazywała matka nasza? der Großvater hat auch so geheißen, dziad tak się też nazywał. sie heißt nicht so, ona się tak nie nazywa. der Vater hat anders geheißen, oyciec inaczey się nazywał. von meinen Freunden hat keiner so geheißen, z moich przyiacioł żaden się tak nie nazywał. ich heiße nicht so, ia się tak nie nazywam, *to co*, seyn sollen, mieć być, *to co*, bedürfen, *znaczyć*, was heißt das? co to ma być? co to znaczy?

was heißt es mit den Statuen zu Pferde? co to znaczą te posągi konne, te osoby na koniech? heißt das Rechnung ablegen? ma to być rachunki oddawać, rachować się? heißt das dem Volke helfen? ma to być lud ratować, wspomagać?

Heiß gemacht, rozparzony, rozpalony.

Heißhungerig, głodny, ktoremu się bardzo chce ieść. heißhungerige Leute, głodni ludzie.

Heiter, pogodny. heiterer Himmel, pogodne niebo. heitere Luft, pogodne powietrze. heitere Wolken, pogodne obłoki. heiteres Wetter, czas pogodny. es hatte bey heiterem Himmel gedonnert, pod czas pogodny, gdy pogodne y niepochmurne było niebo, zagrzmiało. es wird von allen Ecken her heiter, ze wszystkich się stron wypogadza. bey den heitern Sommertagen, przy pogodnych w lecie dniach.

Heiterkeit, *f.* pogoda; des Himmels, nieba; der Luft, powietrza.

Heitzen, zapalić; eine Stube, w izbie; ein Zimmer, w pokoiu, *to iest*, ogrzać, zagrzać.

Heitzen, das, *n.* zapalenie, ogrzanie; der Stube, w izbie, izby; des Zimmers, w pokoiu, pokoiu.

Heitzer, *m.* palacz, co w piecach pali, co w izbach, w pokoiach pali.

Held, *m.* bohatyr, rycerz. jener unser Held, der Cato, ow nasz bohatyr Kato. der nicht weiß, was in dem Helden vor ein Muth steckt, ktory nie wie, co za odwaga w tym bohatyrze się znayduie. tapferer Held, waleczny bohatyr; im Saufen, głowny piiak, opoy należyty. wer von beyden der beste Held im Saufen seyn wird, ktory z obudwoch naylepszym bohatyrem w wypiianiu będzie.

Heldenhaft, heroiczny, bohatyrski. heldenmüthig, bohatyrskiego serca.

Heldenherz, *n.* bohatyrskie serce, bohatyrski umysł.

Heldenmäßig, bohatyrski, iak na bohatyra przystoi, bohatyrowi przystoyny.

Heldenmuth, *m.* bohatyrski umysł, bohatyrskie serce; unglaublicher, niepodobne do wiary.

Heldenthat, *f.* bohatyrskie dzieło, waleczne, mężne, nieśmiertelney sławy, wieczney pamięci godne. Heldenthat verrichten, bohatyrskiego dzieła dokazać, bohatyrskich dzieł dokazywać.

Heldinn, *f.* heroina, bohatyrka. seltsame Heldinn, rzadka bohatyrka.

Helen, kryć, taić, ukrywać. das ist zu helen, z tym się trzeba kryć, chować.

Helebart, *f.* halabarda, berdysz. mit Helebarten gehen, z berdyszem chodzić.

Helfant, *m.* słon; großer, wielki; erschrecklicher, straszny; starker, mocny.

Helfen, pomagać, ratować; einem, komu; nichts helfen, nic nie pomagać. einem viel bey einem helfen, komu u kogo pomagać. einem mit einem Dinge helfen, komu iaką rzeczą pomoc. einem in einer Sache mit allem Fleiße helfen, z wszelką chęcią komu w iakim interesie pomagać. zu einem glückseligen Leben helfen, do szczęśliwego życia pomoc. die Sache hilft im Kriege viel, rzecz na woynie wiele pomaga. darinnen helfen, w czym pomagać. der erlangte Ruhm hilft in Verwaltung wichtiger Dinge viel, nabyty honor pomaga wiele w sprawowaniu ważnych y wielkich rzeczy. einem nichts helfen können, nie moc nic komu pomoc. zum Reden helfen, do mowienia pomagać; dem Vaterlande, oyczyznie pomagać; in seiner Bekümmerniß, w troskach iego, *to co*, ratować. sich selbst helfen, siebie samego ratować. er kann nicht helfen, on nie może ratować, niemoże żadnego dać ratunku. einem in Krankheit helfen, komu w chorobie pomagać; zu etwas, do czego. die Mittel helfen wider die Krankheit, lekarstwa pomagaią przeciwko tey chorobie. wider das nichts hilft, przeciwko czemu nic nie pomaga. das Bad hilft nichts, kąpiel nic nie pomaga; wider den Schmerz, przeciwko boleści; wider den Krebs, na raka. zerriebene Raute hilft, roztarta ruta pomaga. das Schröpfen hilft, bańki pomagaią. in diesem Zufalle hilft starkes Reiben, w tym trefunku pomaga mocne ścieranie. einem aus der Gewalt helfen, kogo z niebezpieczeństwa wyratować; aus der Noth, z biedy kogo wyciągnąć. das hilft mir nichts, to mi nic nie pomaga. was hat er geholfen? coż wskorał? sich helfen, so gut man kann, tak się ratować, iak można.

Helfen, das, *n.* ratowanie, pomaganie.

 bestän-

beständiges Helfen, nieustanne pomaganie.

Helfenbein, *n.* kość słoniowa; das von dergleichen glanzet, co się świeci od słoniowey kości. der Minerva sehr schöne Statue von Helfenbeine, nader piękny ze słoniowey kości posąg Minerwy. mit Helfenbeine belegt, słoniową kością wykładany. Bette von Helfenbeine, łoże ze słoniowey kości.

Helfenbeindrechsler, *m.* robotnik, sztukaterz od słoniowey kości, słoniowy tokarz.

Helfenbeinern, słoniowy. helfenbeinernes Bild, słoniowa osoba. helfenbeinerne Krippe, słoniowy żłob. helfenbeinernes Bette, słoniowe łoże.

Helfer, *m.* pomagacz, pomocnik; in einer Sache, w iakim interesie; in der Gefahr, w niebezpieczeństwie.

Helferinn, *f.* pomocniczka, pomagaczka. eines Helferinn in der Sache seyn, być czyią w iakim interesie pomocniczką.

Helfte, *f.* połowa; des Unglücks, nieszczęścia. um die Helfte mehr schreiben, połowę więcey napisać. um die Helfte weniger kosten, połową więcey kosztować. einem die Helfte des Geldes verschaffen, komu połowę pieniędzy przystawić. Helfte des Weges zurücke legen, połowę drogi przebyć. ein Erbe zur Helfte, dziedzic połowy. der Mond ist großer, als die Helfte der Erde, księżyc iest większy iak połowa ziemi.

Helfung, *f.* pomaganie, pomoc. durch deine Helfung kann ich erhalten, za twoią pomocą mogę otrzymać. ohne seine Helfung kann ich nichts ausmachen, bez iego pomocy nie mogę nic dokazać. die Helfung vieler Leute, pomoc wielu ludzi.

Helle, *f.* iasny, iasna, iasne. heller Stern, iasna gwiazda. helle Stimme, iasny głos. helle Tageslicht, iasne dnia światło. es ist noch nicht recht helle, ieszcze dzien nie iest dobrze iasny. heller als das Licht, iaśnieysze nad światło; als die Sonne, od słońca. Glanz, der heller, als die Sonnenstrahlen, wenn es heiterer Tag ist, iasność świetnieysza iak promienie słoneczne, kiedy iest pogoda. heller Ort, iasne mieysce. helles Zimmer, iasny pokoy. helle Sonne, iasne słońce. heller Spiegel, iasne zwierciadło. heller Tag, iasny, pogodny dzień. helles Wasser, przezroczysta woda. heller Brunnen, przezroczysty zdroy. heller als Glas, przezroczystszy, iak szkło. helle machen, obiaśnić, oświecić. die Sonne macht alles helle mit ihrem Lichte, słońce, czyni wszystko iasno swoim światłem. hell seyn, iasno być. es ist über der ganzen Armee vom Feuer helle, iest iasno od ognia po całym woysku; ich glaubete, das Haus stünde im Feuer, ia rozumiałem że cały dom był w ogniu, so helle war es, tak było iasno. helle werden, wyiaśniać się, iaśnieć; von Lichtern, od światła.

Helle, *adv.* iasno; leuchten, świecić. helle zu ersehen seyn, iasno widać, że można widzieć.

Hellebarte, *f.* halabarda, berdysz; ein Gewehr, pewna broń.

Hellebartirer, *m.* halabardnik, z berdyszem, z halabardą chodzący.

Hellepart, *m.* halabarda, berdysz, *obacz tuż wyżey*, Hellebarte.

Hellespont, *m.* Hellespont, Meerenge, cieśnina morska. von oder zum Hellespont gehörig, od Hellespontu, albo do Hellespontu należący, Hellespoński, Hellespontyński, Hellespontyńska, Hellespontyńskie.

Hellgemacht, iasnym uczyniony, obiaśniony, oświecony.

Hellglänzend, święcący się iasno. hellglänzende Edelgesteine, świecące się kamienie.

Hellklingend, iasno brzmiący, iasno głośny. hellklingende Stimme, iasno brzmiący głos, iak dzwonek, iasny y czysty głos, bez chrapki, nie ciemny.

Hellautend, śpiewalny. hellautende Stimme, śpiewalny głos.

Hellleuchtend, iasno świecący. hellleuchtender Stern, iasno świecąca gwiazda.

Hellmachen, oświecić, obiaśnić; die Augen, oczy oświecić, obiaśnić.

Hellschallend, iasno brzmiący, iasno dźwięk maiący iak dzwonek.

Hellscheinend, iasno świecący, iasno się połyskuiący, błyszczący.

Hellsehend, iasno widzący, iasny wzrok maiący.

Helm, *m.* hełm, szyszak, przyłbica, misiurka, zbroy na głowę; mit Federn, z piorami; eherner, miedziana. glänzender Helm, świecący się hełm, świecąca się przyłbica. offener Helm, otwarty hełm, otwarta misiurka; geschlossener, zamknięty, zamknięta; mit

mit Reiffen, z prętami. den Helm aufſetzen, hełm, przyłbicę, miſiurkę wdziać. der einen Helm auf hat, ktory ma hełm, ſzyſzak, na głowie. mit einem Helme verwahren, w hełm, w ſzyſzak uzbroić; die Soldaten, żołnierzy; *powtornie znaczy*, Stiel einer Art, topoızysko u siekiery; auf einer Brennkolbe, na alembiku pokrywa.

Helmbinde, *f.* związka, zſtęga, do związowania ſzyſzaka.

Helmreiffe, *f.* pręty w ſzyſzaku; von Eiſen, żelazne.

Helmroſt, *m.* toż samo, kratka z prętow w ſzyſzaku.

Helmſtädt, Stadt in Niederſachſen, Helmſztad, miaſto w Niskich Saſach; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, Helmſztadski.

Helmſtädtiſch, Helmſtadski. Helmſtädtiſche Univerſität, Akademia Helmſztadſka.

Hemd, *n.* koſzula. Hemd anziehen, koſzulę wdziać; der eines an hat, w koſzuli. das Hemde iſt mir näher als der Rock, bliżſza koſzula ciała, niż ſuknia.

Hemdmacher, *m.* koſzulnik, ſzwacz, co koſzule robi, ſzyie.

Hemid, Hemida, Stadt in klein Aſien, miaſto w małey Azyi, Amida.

Hemmen, zahamować; ein Rad, koło. einen hemmen, zahamować kogo. den Krieg hemmen, woynę zahamować, zatrzymać. einen Wagen hemmen, woz zahamować; den Anfall, impet zahamować. den Frieden hemmen, pokoy zahamować, że do niego zaraz przyiść nie można. einen hemmen, zatrzymać, zabawić kogo.

Hemmkette, *f.* łancuch do hamowania koł, zwłaſzcza, z gory.

Hemmſchuh, *m.* łancuch do hamowania z gory koła.

Hemmung, *f.* hamowanie, zachamowanie, zatrzymanie; verurſachen, ſprawić.

Henckel, *m.* ucho. die Kanne hängt an dem Henckel, puhar wisi na uchu. ein Becher mit vier Henckeln, puhar o czterech uchach. ein Gefäß mit drey Henckeln, naczynie ze trzema uchami; an allerhand Maſchinen, u każdey machiny rękoieść, do chwycenia, do obracania.

Henckeltopf, *m.* zban z uchem; von Corintiſchem Ertze, z koryntyiskiego metalu.

Hencken, zawieſić; einen an einen wilden Oelbaum, kogo powieſić na leśney oliwie; an einen Baum, na drzewie; an den Galgen, na ſzubienicy; einen, oder auch ſich ſelbſt, kogo albo ſiebie, na ſtryczku życie ſkończyć, ſtryczek zadziergnąć na ſzyię komu y uduſić powieſiwſzy go.

Hencken, das, *n.* zawieſzenie, powieſzenie, obwieſzenie.

Henckenswürdig, ſzubienicy godny. henckenswürdige That, uczynek godny ſzubienicy. henckenswürdiger Menſch, godny powieſzenia człowiek.

Hencker, *m.* kat; grauſamer, okrutny; der einem auch nur mit ſeinem Geſichte ein Schrecken einiagen kann, okrutny, ktory swoią twarzą przeſtraſzyć kogo może. dem Hencker ins Handwerk fallen, katowi wpaść w ręce. Hencker seyn, abgeben, katem być, za kata być. packe dich zum Henker! idź do kata! was zum Hencker fängſt du für ein Gewäſche an? co mie ty ukata za gadki znowu zaczynaſz mowić? wer der Hencker hat dir das weiß gemacht? z kąd u kata do tey przyſzedłeś nadziei.

Henckerbube, *m.* kat.

Henckermäßig, po katowsku; einen tractiren, kogo traktować, z kim ſię obchodzić, okrutnym być na kogo, okrucieństwo y ſrogość wywierać przeciwko komu.

Henckersknecht, *m.* hycel.

Henckersſeil, *n.* ſznury katowskie do ciągnienia winowaycy.

Henckersſtock, *m.* zaiączek katowski do ciągnienia złoczyncow.

Hengſt, *m.* ogier, koń, do rozmnożenia ſtada.

Henne, *f.* kura; röthliche, czerwonawa; ſchwarze, czarna; weiſſe, biała; die wohl legt, ktora iay wiele znosi; die zu erſt legt, ktora pierwſzy raz iaie zniesła.; die ſich im Staube badet, ktora ſię w prochu wala; alte, ſtara; die bald legt, ktora prędko iaia znoſi; die junge führt, ktora młode, wodzi kurczęta, kwoka; zahme, łaskawa, niedzika; fette, tłuſta; großköpfigte, z wielką głową; mit aufrechtsſtehendem Kamme, z grzebieniem w gorę ſtoiącym; ſtarkleibigte, mocna w sobie, mocnego ciała; mit weiſſen Ohren, z białemi uszami; mit gleichen Krallen, z pazurami rownemi; die fünf Krallen hat, ktora ma pięć pazurkow; die über drey Jahre alt iſt, ktora więcey iak trzy lata ma; die

nicht gut zum brüten ist, ktora do wylęgńienia kurcząt nie dobra iest; die ihre eigene Eyer frißt, ktora swoie własne iaia ziada; die wie ein Hahn krähet, ktora pieie iak kogut; die andere tritt, ktora po inszych kurach depcze; die sich nicht gern treten läßt, ktora nie da po sobie kogutowi deptać; die da gluckt, ktora kwoka; die eine rothe Koppe und Kamm hat, ktora czerwoną głowę y grzebień ma; die nicht gern brütet, ktora nie rada na iaiach siedzi; herumlaufende, ktora rada biega, włoczy się; einheimische, domowego chowania, swoiego chowania, nie kupna; die den Pips hat, ktora ma pypeć; leget Eyer, iaia niesie; brütet, siedzi na iaiach, wysiada kurczęta.

Henneberg, gefürstete Grafschaft in Franken, Henneberga, uksiążecone, *to iest*, z książęcym tytułem Hrabstwo w Frankonii. aus oder zu solcher Grafschaft gehörig, z tego albo do tego Hrabstwa należący; Henneberski, Henneberska, Henneberskie.

Hennegau, Provinz in den Niederlanden, Hennegawa, prowincyia w Niskim-Kraiu.

Henrich, s. Heinrich.

Henrich, kleine Landschaft am Rhein, Henrik, mała krainka nad Renem.

Henriette, ein Frauennamen, Henrietta, imie białogłowskie.

Her, tu, bin ich gekommen, przyszedłem. da ich hergekommen, gdy ia tu przyszedłem.

Herab, na doł; z gòry na doł. *adv.* z gory, *subst.* na doł. die Schultern herab hängen, wisieć z ramion; na ramionach wisieć.

Herabbeugen, na doł zgiąć, przygiąć; einen Ast, gałęź.

Herabbeugung, *f.* zgięcie, zginanie, przyginanie, przygięcie na doł.

Herabblitzen, łyskać się z nieba na ziemie, gdy na doł łyskawica leci.

Herabfahren, na doł zchodzić, zieżdżać z gory; aus dem Himmel, z nieba.

Herabfahren, das, *n.* ztępowanie, zstąpienie na doł, ziechanie na doł.

Herabfallen, zpaść, z gory; von dem Dache, z dachu; vom Pferde, z konia; vom Himmel, z nieba; vom Fenster, z okna.

Herabfallen, das, *n.* zpadnienie, zpadek, z gory; von den Bergen, zpadek z gor.

Herabfliegen, zlecieć z gory; vom Himmel, z nieba. herabfliegen von dem Giebel des Hauses, zlecieć z wierzchu domu.

Herabfliegen, das, *n.* zlecenie, zlatywanie, zlatanie z gory.

Herabfließen, zpływać, zpłynąć, von den Bäumen, z drzew.

Herabfließung, zpływanie, zpłynienie; des Wassers, wody.

Herabfodern, zwołać z gory, zwoływać z gory; einen von dem Himmel, kogo z nieba.

Herabführen, zprowadzać z gory; einen von der Höhe, kogo z wysoka.

Herabführen, das, *n.* zprowadzanie z gory, zprowadzenie z gory.

Herabführung, *f.* zprowadzany z gory, zprowadzenie z gory.

Herabgehen, zstępować; die Treppe, po schodach; woher, z iakiego mieysca.

Herabgehen, das, *n.* zstępowanie, zstąpienie, zchodzenie z gory.

Herabgestoßen, zepchnięty z gory, zepchniony z gory.

Herabgetrieben, ztrącany z gory, ztrącony z gory.

Herabhangen, wisieć z gory. das hängt herab, to wisi z gory na doł.

Herabhangen, das, *n.* wiszenie z gory. das herabhangen des Obstes, wiszenie owocu z gory, z gałęzi na drzewie.

Herabhangung, *f.* wiszenie; der Aeste von den Bäumen, gałęzi z drzew.

Herabkämmen, zczesywać, etwas, co, die Haare, włosy.

Herabkämmen, das, *n.* zczesywanie, z gory, der Haare, włosow.

Herabkollern, toczyć się z gory, ztaczać się z gory.

Herabkollern, das, *n.* toczenie z gòry, ztaczanie z gòry.

Herabkommen, zchodzić z gòry, zeyść z gòry; auf den Markt, na rynek.

Herabkommung, *f.* zchodzenie, zstępowanie z gòry.

Herabkriechen, zwieść się, zwozić się; zczołgać się, zwlec się, z gòry; einen Baum rückwärts, po drzewie tyłem.

Herabkunft, *f.* zchodzenie, zeyście z gòry, zstąpienie z gòry.

Herablassen, zpuścić, puścić, upuścić, z gòry; Regen von dem Himmel, deszcz z nieba.

Herablassen, das, *n.* zpuszczenie, puszczenie, upuszczenie, z gòry.

Herablassung, *f.* zpuszczenie, puszczenie, zpuszczanie, puszczanie z góry.
Herablaufen, zbiegać z góry, zbiec z góry, vom Schlosse, z zamku.
Herablaufen, das, *n.* zbieganie, zbieżenie z góry.
Herablaufung, *f.* zbieganie, zbieżenie, bieganie, bieżenie z góry.
Herablenken, odgiąć, uchylić na bok, einen Ast, gałąź iaką.
Herablenken, das, *n.* odgięcie, odginanie, uchylanie, uchylenie na bok y na doł.
Herablenkung, *f.* odchylenie, uchylenie, odgiecię, ugiecie na bok y na doł.
Herabmachen, sich, zprowadzić się, zwozić się z góry na doł y na bok.
Herabnehmen, zrywać, zerwać, eine Traube, iagodę winną.
Herabnehmen, das, *n.* zrywanie, zerwanie, urwanie, urywanie z góry ciągnąc.
Herabnehmung, *f.* zrywanie, zerwanie, urwanie, urywanie z góry.
Herabregnen, deszcz padać z góry, auf die Erde, na ziemię.
Herabregnen, das, *n.* deszczu padanie, zpadanie, zpadnienie z góry.
Herabrinnen, ziekać, ciec z góry, auf den Kopf, na głowę.
Herabrinnen, das, *n.* ziekanie, cieczenie z góry, auf die Steine, na kamienie.
Herabrinnung, *f.* ziekanie, cieczenie, zlewanie się, in die Grube, w row, w fossę.
Herabschauen, patrzeć z góry, poglądać z gory, aus dem Himmel auf die Erde, z nieba na ziemię; aus dem Palaste auf den Fluß, z pałacu na rzekę.
Herabschauen, das, *n.* patrzenie z gory, poglądanie z gory, auf das Thal, na dolinę.
Herabschauung, *f.* patrzenie z gory, poglądanie z gory, auf die Leute, na ludzi.
Herabschlagen, zbiiać, z gory na doł, etwas mit einem Stabe, co iaką tyką, kiiem.
Herabschlagen, das, *n.* zbiianie z gory na doł, der Aepfel, iabłek.
Herabschlagung, *f.* zbiianie, z gory na doł, der Birnen, gruszek.
Herabschießen, zrucić, zrucać, z gory, den Vogel mit dem Pfeile, ptaka strzałą.
Herabschießen, das, *n.* zrucenie, zrucanie z gory, des Vogels, ptaka.
Herabschießung, *f.* zrucenie, zrucanie z gory, zastrzelenie w gorze, der Taube, gołębia.
Herabsehen, patrzeć z gory na doł, von der Höhe in das Thal, z wysoka na dolinę.
Herabsehen, das, *n.* patrzenie z gory na doł, pozieranie, poglądanie z gory na doł.
Herabsehung, *f.* patrzenie, pozieranie, poglądanie z gory na doł.
Herabspringen, zeskoczyć, skoczyć z czego, von dem Pferde, z konia; vom Wagen, z wozu.
Herabspringen, das, *n.* zeskoczenie, skoczenie z czego na doł.
Herabspringer, *m.* skoczek, zskakuiący, z gory, vom Pferde, z konia.
Herabspringung, *f.* skoczenie, zeskoczenie, z gory, von dem Dache, z dachu.
Herabsteigen, zstąpić, zsieść, vom Pferde, z konia.
Herabsteigen, das, *n.* zstąpienie, zsiecie.
Herabsteigung, *f.* zstąpienie, zsieście, von dem dritten Stockwerke, z trzeciego piętra.
Herabstoßen, zepchnąć z gory. stoße ihn herab, zepchnii go z gory.
Herabstoßen, das, *n.* zepchnięcie, zpychanie z gory.
Herabstoßung, *f.* zepchnięcie, zpychanie, eines Menschens, iakiego człowieka.
Herabstürzen, zrucić, von der Brücke in den Tiber, z mostu, w rzękę Tyber. sich von der Mauer herabstürzen, zrucić się z muru na doł. sich vom ersten Geschos zu tode herabstürzen, siebie z naywyższego piętra zrucić, na śmierć. von der Höhe, z wysoka. einen vom Felsen herabstürzen, kogo ze skał zrucić.
Herabstürzen, das, *n.* zrucenie, zrucanie, na doł, der Steine, kamieni, der Erde, ziemi.
Herabstürzung, *f.* zrucenie, zrucanie na doł, des Schnees, śniegu.
Herabschwimmen, zpłynąć, zpływać. den Fluß herabschwimmen, z rzeką płynąć.
Herabschwimmen, das, *n.* zpływanie, zpłynienie, dem Wasser, z wodą.
Herabtreiben, zepchnąć, zpychać, z góry, von etwas, z czego.
Herabtreiben, das, *n.* zepchnienie, zpychanie na doł, von dem Walle, z wału.

Herabtreibung, *f.* zepchnięcie, zpychanie na doł, von dem Thurme, z wieży.

Herabtriefen, kapać z gory, aus dem Kopfe in die Nase, z głowy do nosa.

Herabtriefen, das, *n.* kapanie z gòry, in die Stube, do izby.

Herabtriefung, *f.* kapanie z gory, aus der Flasche ins Glas, z flaszy do szklonki.

Herabtropfen, kapać z gory. Wasser tropft herab, woda z gory kapie.

Herabtropfen, das, *n.* kapanie z gory, des Weins auf den Boden, wina na ziemię.

Herabwelzen, toczyć z gory, ztaczać z gory, aus der Höhe, z wysoka.

Herabwelzung, *f.* toczenie, taczanie z gory, ztoczenie z gory.

Herabwerfen, zrucić, zrucać z gory, einen vom Pferde, kogo z konia zrucić.

Herabwerfen, das, *n.* zrucanie, zrucenie z gory, der Bäume, drzew.

Herabwerfung, *f.* zrucenie, zrucanie z gory, vom Dache, z dachow.

Herabwerts, na doł, ku dołowi, gehen, iść, dążyć.

Herabziehen, zciągać, zciągnąć czego, einem die Haut, z kogo skorę.

Herabziehen, das, *n.* zciąganie, zciągnienie czego, der Haut, skory.

Herabziehung, *f.* zciągnienie, zciąganie, der Kleider, sukien.

Herac, Stadt in Arabien, Herak, miasto w Arabii, *poł.* Petra.

Heraclea, Namen vieler alten Städte, Heraklea, imie wielu dawnych miast. von oder zu dergleichen gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta, należący, Herakleyski, Herakleyska, Herakleyskie.

Heraldic, *f.* heraldyka, Wissenschaft, wiadomość o herbach. zur Heraldic gehörig, do heraldyki należący, heraldyczny.

Heran, do, s. folgende Artikel.

Heran, tu bliżey. kommet heran! przydź tu bliżey!

Heraneilen, śpieszyć dokąd, śpieszyć tu. eile heran, pośpieszay tu.

Heranfließen, płynąć tu bliżey. laß das Wasser heranfließen, day niech tu woda bliżey tego mieysca płynie.

Herankommen, nadchodzić. die Zeit kömmt heran, czas nadchodzi.

Herankommen, das, *n.* nadchodzenie, nadeyście, der Zeit, czasu.

Herannahen, zbliżać się, przybliżać się. es nahet heran der Tod, śmierć się przybliża. der Untergang der Stadt nahet heran, upadek miasta przybliża się. der Winter nahet heran, zima się przybliża; der Reichstag, Seim się przybliża.

Herannahung, *f.* przybliżanie się, przybliżenie się, zbliżanie się, zbliżenie się.

Heranrücken, nadchodzić, przychodzić, przybliżać się. der Feind rücket heran, nieprzyiaciel nadchodzi. die Soldaten haben herangerückt, żołnierze nadeszli.

Heranwachsen, przyrastać, rość. die Pflanze wächst heran, szczepu przyrasta.

Heranwachsen, das, *n.* przyrastanie, rośnienie, der Pflanzen, szczepow.

Herauf, wysoko do gory. komme herauf, podź do gory. ziehe herauf, ciąg do gory.

Heraufkommen, na gorę wyiść, wychodzić. er ist heraufgekommen, na gorę wyszedł, przyszedł. sie sollen heraufkommen, maią na gorę przyść.

Heraufsteigen, na gorę wstępować, wysoko. steige herauf, wstąp wysoko.

Heraus, na dwor, ztąd. gehe heraus, idź na dwor, idź ztąd. komme heraus, wychodź. ich will es lassen heraussringen, ia to chcę kazać wynieść, powynosić.

Herausackern, wyorać; ein Kästchen, skrzyneczkę; einen Schatz, skarb iaki.

Herausackern, das, *n.* wyoranie, wyorywanie; eines Kästchens, iakiey skrzyneczki.

Herausackerung, *f.* wyoranie; des Schatzes, skarbu; des Geldes, pieniędzy.

Herausberufen, wywołać, wywoływać. berufe ihn heraus, wywołay go. wir wollen ihn herausberufen, my go chcemy wywołać.

Herausberufen, das, *n.* wywołanie, unserer Freunde, naszych przyiacioł.

Herausberufung, *f.* wywołanie; der Knechte, sług; eines Secretairs, sekretarza.

Herausblasen, wydąć, wydmuchnąć, wyzionąć; die Seele, wyzionąć duszę; den letzten Athem, wypuścić ostatni dech.

Herausblinken, iskrzyć się; aus dem Feuer, z ognia. die Funken herausblinken, iskry się pokazuią, wypadaią z ognia.

Heraus=

Herausblinken, das, n. połyskiwanie się, wypadanie; der Funken aus dem Feuer, iskier z ognia. ich sehe schon nichts mehr herausblinken, iuż nie widzę aby się co z ognia skrzyło, aby iskry, albo płomień wypadał.

Herausbrechen, wypadać, wybuchnąć; aus dem Gipfel des Aetna, z wierzchu Etny. einem die Zähne herausbrechen, zęby komu wybić.

Herausbrechen, das, n. wypadanie, wybuchanie, wybiianie; des Feuers, ognia; der Zähne, wybicie, wybiianie zębow.

Herausbrechung, f. wypadnienie, wybuchnienie, wybicie; eines Zahnes, zębu.

Herausbringen, wycisnąć, wymoc, Geld von einem, pieniądze na kim. etwas mit Gewalt, co mocą, gwałtem; dopytać się; etwas durch Nachfragen, czego przez pytania, pytaniem; dowiedzieć się; die Wahrheit aus einem, prawdy z kogo.

Herausbrudeln, wykipieć, wybiec, wrząc. das Wasser brudelt heraus, woda kipi, wybiega wrząc. die Suppe ist herausgebrudelt, supa wykipiała, wybiegła.

Herausbrudeln, das, n. wykipienie, kipienie, wybieżenie.

Herausbrüllen, zaryczeć zkąd, *wyryczeć*, etwas, co.

Herausdampfen, wyparować; selbst heraussteigen, parą wyiść, wychodzić; herausstoßen, wywiętrzeć, z wiatrem wyiść, wywiędnąć.

Herausdampfen, das, n. wyparowanie; des Weins, wina; der Rose, roży.

Herausdampfung, f. wywietrzenie, wyparowanie, wywiędnienie; der Blumen, kwiatow.

Herausdringen, wyskoczyć, wyskakiwać. laß es herausdringen, niech wyskoczy.

Herausdringen, das, n. wyskakiwanie, wyskoczenie; des Stöpsels, zatyczki.

Herausdringung, f. wyskoczenie, wybuchnienie; des Blutes aus einem Orte, wybuchnienie krwi z iakiego mieysca.

Herausdrücken, wyciśnąć, etwas von einem, co od kogo, co na kim, co z kogo.

Herausdrücken, das, n. wyciśnienie, wyciskanie, co od kogo, co z kogo, co na kim.

Herausdrückung, f. wyciśnienie, wyciskanie; des Blutes, krwi; des Saftes, soku.

Herauseilen, porwać się, pośpieszyć się; aus einem Orte, porwać się z iakiego mieysca.

Herausfallen, wypaść, wypadnąć, wypadać, aus etwas, z czego.

Herausfallen, das, n. wypadnienie, wypadanie; aus dem Korbe, z koszyka.

Herausfließen, wypływać, wypłynąć; aus dem Brunnen, że studni, ze źrzodła.

Herausfließung, f. wypłynienie, wypływanie; aus dem Gefäße, z naczynia.

Herausfodern, wyzywać; einen mit den schimpflichsten Worten zum Gefechte, kogo zelżywemi słowami na poiedynek; einen zum Kampfe, kogo do potyczki; auf ein Bretspiel, w warcaby. mit Scheltworten herausfodern, niepodściwemi słowami wyzywać; einen, kogo. seinen Bruder wohin herausfodern, swego brata dokąd wyzywać, wywoływać.

Herausfodern, das, n. wyzywanie, wywoływanie, des Feindes, nieprzyiaciela wyzywanie.

Herausfoderer, m. wyzywacz, wywoływacz; ten co wyzywa, wywołuie.

Herausfoderung, f. wyzywanie, wywoływanie; zum Kampfe, do potyczki.

Herausführen, wyprowadzać, wyprowadzić, wywozić; die Waaren, towarow. alles mit Wägen aus dem Tempel herausführen, wszystko wozami z kościoła powywozić. einen aus dem Gefängnisse herausführen, kogo z więzienia wyprowadzić.

Herausführen, das, n. wyprowadzenie, wyprowadzanie, wywożenie, der Waaren, towarow.

Herausführung, f. wyprowadzanie, wywożenie, aus dem Lager, z obozu.

Herausgeben, wydać, ein Buch, książkę; etwas ihm anständiges, wydać co sobie, swoiemu honorowi przystoynego. ein Buch unter seinem Namen herausgeben, książkę pod swoim imieniem wydać. ein Werk herausgeben, dzieło iakie wydać; Geld aus der Schatzkammer, pieniądze ze skarbu; Ducaten aus dem Schranke, czerwone złote z szafy; Bücher aus der Bibliothek, książki z biblioteki; etwas aus dem Kasten, co ze skrzynie wydać; aus dem Zimmer, z pokoiu.

Herausgeben, das, *n.* wydanie, wydawanie; des Buchs, kśiążki; des Geldes, pieniędzy.
Herausgeber, *m.* wydawca, wydawacz; eines Buchs, iakiey kśiążki, *to co,* autor.
Herausgeblasen, wydęty, wydymany; wyźiomony, wypuszczony.
Herausgebung *f.* wydanie, wydawanie; der Bücher, kśiążek; der Schriften, pism.
Herausgetrunken, wybuchniony, ktory wybuchnął, *wyskoczony*, ktory wyskoczył.
Herausgefordert, wyzywany, wyzwany, s. herausfodern.
Herausgeführt, wyprowadzony, wywiedziony, wyprowadzany.
Herausgegangen, ten co wychodził, ten co wyszedł; aus den Schiffen, z okrętow.
Herausgegraben, wykopany, wykopywany; aus der Erde, z ziemi.
Herausgehauen, wyrąbany, wycięty; wyrębywany, wycinany.
Herausgehen, wyiść, wychodzić; aus dem Hause, z domu; aus dem Bade, z łaźni; aus dem Schlafgemache, z sypialnego pokoiu; aus dem Munde, z ust; aus der Stadt, z miasta; aus dem Vaterlande, z oyczyzny; aus dem Schiffe, z okrętu; aus den Schranken, za przegrodę; aus dem Hafen, z portu; nicht einen Fuß breit aus dem Meyerhofe, ani na stopę nie wyiść, ze dworu. Bücher herausgehen lassen, sprawić, aby kśiążki wychodziły z druku.
Herausgehung, *f.* wyiście wychodzenie, der Bücher, kśiążek; der Leute, ludzi; aus einem Orte, z iakiego mieysca; aus der Kirche, z kościoła; aus dem Rathhause, z ratusza; aus dem Thore, z bramy.
Herausgekratzt, wydrapany, wyskrobany, aus dem Topfe, z garka.
Herausgeküssert, wyżygany, wymiotami, wymiotem, wyrzucony.
Herausgelangt, dobyty, dobywany; *od słowa* dobywać.
Herausgelassen, wypuszczony, wypuszczany, puszczony, puszczany.
Herausgelockt, wywabiony. herausgelockter Vogel, wywabiony ptaszek.
Herausgepreßt, wyciśniony, wyciskany, co wyciśnione, wyciskane iest.
Herausgenommen, wyięty, wyimowany, co wyięte, wyimowane iest.
Herausgerissen, wyrwany, wyrywany, wydarty, wydzierany, co wydarte iest, było.
Herausgesagt, wymowiony, wypowiedziany, co wymowione, wypowiedziane iest.
Herausgescharret, wydarty, dobyty, co wydarte, co dobyte iest, było.
Herausgeschlagen, wybity, wytrącony, co wybite, wytrącone iest było.
Herausgeschnitten, wyrznięty, wyżynany; co wyrznięte, wyżynane iest.
Herausgeschüttelt, wytrząśniony, wytrącony, co wytrząśnione, wytrącone iest.
Herausgestreckt, wyciągniony, wystawiony, co wycignione, wystawione iest, było.
Herausgestrichen, wychwalony, wychwalany, co wychwalone, wychwalane iest.
Herausgesucht, wyszukany, wyszukiwany, co wyszukane, wyszukiwane iest.
Herausgethan, wyrzucony, wyrzucany, co wyrzucone iest, wyrzucane.
Herausgetragen, wyniesiony, wynoszony, co wynoszone, wyniesione iest.
Herausgetreten, *iakoby,* wypadły, wypadniony, co wypadło, co wypadłe iest.
Herausgetrieben, wypędzony, wygnany, co iest wygnane, wypędzone.
Herausgewachsen, wyrośniony, wyrosły, co wyrosło, co iest wyrosłe, wyrośnione.
Herausgeworfen, wyrzucony, wyrzucany, co wyrzucone iest, wyrzucane.
Herausgezogen, wyciągniony, wyciągany, co wyciągnięto, co wyciągnione iest.
Herausgraben, wykopać, wykopywać; das versteckte Geld, zakopane, zachowane, pieniądze.
Herausgraben, das, *n.* wykopanie, wykopywanie; des versteckten Geldes, pieniędzy zakopanych, zachowanych, wkopanych w ziemię.
Heraushauen, wyciąć, wyrąbać, den Wald, las, die Bäume, drzewa.
Heraushauen, das, *n.* wyrąbanie, wyrębowanie, wycinanie, wycięcie.
Heraushauung, *f.* wycinanie; des Holzes, drzew, wyrębywanie, wyrąbanie.
Herausheißen, wywoływać, wywołać; wyzywać. heiße ihn heraus, wyzwiigo.

Heraushelfen, wyratować, wydobyć, einem, kogo; sich aus dem Schnee, wydobyć się ze śniegu; einen unbeschädigt, nie uszkodzonego kogo wydobyć zkąd.

Heraushusten, wykaszlec, wykasłać; eiterichtes Wesen, zropiałą flegmę.

Herausjagen, wygnać; aus der Stadt, z miasta; aus dem Lande, z kraiu.

Herausjagen, das, *n.* wygnanie, wyganianie; aus dem Reiche, z krolestwa.

Herausjagung, *f.* wygnanie, wypędzenie; aus dem Vaterlande, z oyczyzny.

Herausklauben, powyrywać, wyrywać; etwas aus etwas, co z czego.

Herausklauben, das, *n.* wyrywanie, powyrywanie; wyrwanie.

Herausklaubung, *f.* wyrwanie, wytywanie, powyrywanie.

Herausköken, odżygiwać; etwas, co. köke nicht heraus, nie odżyguy.

Herausköкung, *f.* wyżyganie, wyżygnienie; aus dem Maule, z gęby.

Herauskommen, wyiść, wychodzić; aus dem Hause, z domu; aus der Noth, ze złego, z potrzeby; *to co także*, wydobyć się.

Herauskratzen, wydłubać, wyryć, wydrapać; einen Vers, wiersz iaki; aus etwas, z czego; wyskrobać, z czego.

Herauskratzung, *f.* wyskrobywanie, wyskrobanie, der Buchstaben, liter.

Herauskriechen, wyczołgać się, wyleść, wylazywać; aus dem Loche, z dołu; aus den Hölen der Erde, z iam pod ziemnych.

Herauskriechung, *f.* wyczołganie się, wylezienie, wylazywanie.

Herauslangen, dobyć, dobywać, dostać, dostawać, wydawać, przynosić.

Herauslassen, wypuścić, wypuszczać; aus dem Gefängnisse, z więzienia.

Herauslassung, *f.* wypuszczenie, puszczenie; einer Schlange, iakiego węża.

Herauslaufen, wybiegać; aus dem Hause, z kupy, z gminu; wypływać, wypłynąć; als etwas fließendes, iako co płynącego; aus etwas, z czego, zkąd; über Hals und über Kopf, aus dem Hause, na szyię, y na głowę z domu; lać się.

Herauslaufung, *f.* wybieg, wybieganie, wybieżenie; auf die Straße, na ulicę.

Herauslegen, wyłożyć, wykładać. lege es heraus, wyłoż to.

Herausleiten, wyprowadzać, zpuszczać; das Regenwasser, wodę z deszczu.

Herausleiten, das, *n.* wyprowadzanie, zciągnienie, zprowadzenie, wody.

Herauslesen, wybierać, wybrać, das Beste aus vielen, naylepsze z wielu.

Herauslesen, das, *n.* wybieranie, wybranie; der besten Exempel, naylepszych przykładow.

Herauslesung, *f.* wybranie, wybieranie; des Besten, naylepszego.

Herauslocken, wywabiać, wywabić; Arme durch seine Gütigkeit, ubogich przez swoię dobroć; einen mit falschen Reden, kogo fałszywemi mowami; einen ins Freye, wywabić kogo na widok; alles von einem, wyłudzić, wszystko na kim; wywiedzieć się wszystkiego z kogo.

Herauslocken, wywabienie, na słowko wywabienie; eines, kogo.

Herausnehmen, wyiąć, wyimować; die Hechte aus dem Fischhalter, szczupaki z sadzu; einem etwas, co komu. das sich herausnehmen läßt, co się da wyiąć, wyimować. sich so große Gurken herausnehmen, sobie tak wielkie ogurki wymować, *t. i.* lepiey o sobie nad inszych trzymać.

Herausnehmen, das, *n.* wyięcie, wyimowanie; der Gurken aus der Erde, ogorkow z ziemi.

Herausnehmung, *f.* wyięcie, wyimowanie. bey der Herausnehmung eine Pflanze u. d. g. zerbrechen, przy wyimowaniu, szczep, albo co podobnego złamać.

Herauspoltern, wybuchnąć z gniewem, zurzyć się, rozzurzyć się.

Herauspressen, wycisnąć, wyciskać, Geld von einem, pieniądze od kogo.

Herauspressen, das, *n.* wyciśnienie, wyciskanie; des Geldes, pieniędzy, na kim, od kogo.

Herauspressung, *f.* wyciśnienie, wyciskanie, wyciskiwanie z czego.

Herausquellen, wyciekać; ciec; etwas, das herausquillet, co ciecze; Wasser, das herausquillet, woda ktora wycieka.

Herausragen, wydać się wyżey nad co; ein wenig über das Wasser, wydawać się wyżey, trochę nad wodę; das Holz so herausraget, drewno z wody widać.

Herausragung, *f.* wydatność, wydanie, widanie, z czego.

Heraus=

Herausrecken, wyciągnąć, wyciągać; etwas, co: die Zunge, ięzyk wyciągać, wystawiać.

Herausreckung, f. wyciąganie, wyciągnienie; der Zunge, ięzyka.

Herausreden, wymowić, wymawiać, was man gedenkt, co kto myśli; sich heraus reden, wymawiać się; bey einem wegen etwas, u kogo z czego.

Herausreden, das, n. wymawianie się, wymowienie się, wymowka.

Herausredung, f. wymawianie, wymowienie. freye Herausredung, wolne wymowienie.

Herausreissen, wyrwać, wyrywać, einem aus dem Hause, kogo z domu; aus dem Uebel, ze złego; sich aus der Gefahr, siebie z niebezpieczeństwa; sich aus der Noth, siebie z potrzeby. ich würde noch stecken, wenn du mich nicht herausgerissen hättest, iesczem bym się był, nie wydobył, gdy byś mnie był niewyrwał.

Herausrücken, wyiść, wychodzić, zkąd, przed co; vor das Retranchement, przed wał; aus dem Treffen, wyiść, wychodzić z potyczki.

Herausrufen, wywołać, wywoływać, einen hieher, kogo tu; einen der im Hause ist, kogo, kto w domu iest.

Herausrufung, f. wywołanie, wywoływanie, zawołanie; des Bedientens, sługi.

Herausrütteln, wytrącić, wytrząść. rüttele es nicht heraus, nie wytrząsay tego.

Heraussagen, wymowić, wypowiedzieć; was man gedenket, co kto myśli; etwas unerschrocken, co śmiało nieprzestraszonym sercem y głosem; etwas laut, co głośno. du hast es laut herausgesagt, tyś to głośno wymowił, powiedział.

Herausschäumen, iak piana wychodzić. es schäumet eine Feuchtigkeit heraus, iak piana się dobywa na wierzch iakaś wilgoć.

Herausscharren, wygrzebać, einen Toden, iakiego umarłego.

Herausschauen, wyglądać zkąd. ihr schauet heraus, wy wyglądacie.

Herausscheinen, świecić się zkąd, gdy się światło zkąd pokazuie.

Herausschiffen, okrętem, zkąd, wypłynąć. die Russen aus seinem Hafen herausschiffen, Ruś, ze swoich portow, żegluią, zaczynaią się ruszać.

Herausschiffen, das, n. wypływanie, wypłynienie, ruszenie z portu.

Herausschiffung, f. wypływanie, pożegłowanie, ruszenie z mieysca, z portu.

Herausschimmern, migać się, świecić się zkąd; aus etwas, z czego.

Herausschlagen, krzesać, wybiiać, wytrącać. Feuer herausschlagen, ognia zkrzesać; aus den Händen, z rąk wytrącić, wytrącać.

Herausschlagen, das, n. wytrącenie, wytrącanie, krzeszenie, krzesanie.

Herausschlagung, f. wytrzęśnienie, wytrącenie, wytrącanie, wytrząsanie.

Herausschleichen, wymykać się cichaczem zkąd; aus dem Hause, z domu cicho wymknąć się, wynieść się nieznacznie; wyprowadzić się, tak że nikt nie postrzeże.

Herausschleichen, das, n. wymykanie się, nieznaczne, wymknienie się ciche.

Herausschneiden, wyrznąć, wykroić, wyrzynać, wykrawać; die Zunge, ięzyk, urznąć.

Herausschleppen, wywlec, wywłoczyć; einen mit Gewalt aus dem Hause, kogo gwałtem z domu, die todten Bienen, pszczoły, ktore posnęły.

Herausschleppen, das, n. wywleczenie, wywłoczenie; aus dem Wasser, z wody.

Herausschleppung, f. wywłoczenie, wywleczenie; der Gefangenen, więznia, z więzienia.

Herausschneidung, f. wyrznięcie, wykroienie, wyrzynanie, wykrawanie.

Herausschreyen, wywołać, obwołać, wykrzyczeć; aus dem Hause, z domu wywołać kogo.

Herausschütteln, wytrząsnąć, wytrząść; etwas, co; aus dem Beutel, z worka.

Herausschütteln, das, n. wytrząśnienie, wytrząsanie; aus der Tasche, z kieszeni.

Herausschüttelung, f. wytrząśnienie, wytrząsanie, wytrącenie; aus der Hand, z ręki.

Herausschwimmen, wypłynąć. er ist aus etwas herausgeschwommen, to wypłynęło.

Herausschwimmen, das, n. wypłynienie; aus dem Strome, z rzeki.

Herausschwimmung, f. wypłynienie na wierzch. künstliche Herausschwimmung, sztuczne wypłynienie.

Herausschwingen, sich, wyrwać się, aus der unangenehmen Gesellschaft, z niemiłey kompanii. er hat sich herausgeschwungen, on się wydarł, wyrwał.

Heraus-

Herausschwitzen, wypocić, pocić się, kroplami wydawać na wierzch, Gummi, żywicę.

Herausschwitzung, f. wypocenie, pocenie, się, kroplami wydawanie; des Saftes, soku.

Heraussehen, wyglądać; patrzyć; aus den Fenstern, z okien, oknami patrzyć.

Heraussehen, das, n. wyglądanie, patrzenie; to znaczy także co, czekanie.

Herausspaziren, na spacyr iść, na przechadzkę, spacyrować, przechodzić się.

Herausspeyen, wypluć, etwas, co. er speyet alles heraus, on wszystko wypluwa.

Herausspringen, wyskoczyć, wyskakiwać; aus dem Zelte, z namiotu, wyskoczyć. das Blut sprung hoch aus dem Leibe heraus, krew wyskoczyła wysoko z ciała.

Heraussprossen, pąkać się, pącze puszczać.

Herausstehen, widać, styrczeć; allein mit dem Kopfe aus dem Wasser, tylko mu głowę z wody widać; etwas über das Wasser, co styrczy z wody, widać z wody.

Herausstehung, f. widanie, styrczenie; aus dem Fenster, z okna.

Herausstehlen, sich, wyprowadzić, się, wynieść, się, zkąd.

Aussteigen, wystąpić, aus den Schiffen, z okrętow.

Herausstoßen, wypchnąć, wytrącić; aus dem Hause, z domu; aus der Stube, z izby; wygnać, wypędzić; znaczy także to co: wyzionąć, wywrzeć; die giftigsten Reden bey einem, wywrzeć nayiadowitsze mowy u kogo. die Worte über einander herausstoßen, spychać słowa na kupę wymawiaiąc.

Herausstoßung, f. wypchnięcie, wypchanie, wywarcie, wyzionienie.

Herausstrecken, wyciągnąć, wystawić; die Hand, rękę; die Zunge, ięzyk wyciągnąć; sich wie eine Schnecke aus dem Hause, wywlec się iak ślimak z domu.

Herausstreichen, wychwalać, wynosić, w tym samym sensie co wychwalać: sein Geschenk herausstreichen, swoy podarunek wychwalać, wynosić; etwas gar zu sehr, co wychwalać nazbyt, wynosić nazbyt.

Herausstreichen, das, n. wychwalanie, wychwalenie, wynoszenie, wyniesienie.

Heraussuchen, wyszukać, wydobyć, szukaniem; etwas aus den alten Jahrbüchern, co w starych księgach wyszukać, wynaleść, wywlec co ze starych ksiąg, szpargałow.

Herausthun, wziąć, co z czego, etwas aus etwas, wyrzucić. thue es heraus, wyrzuć to.

Heraustragen, wynieść, etwas aus einem Orte, co z iakiego mieysca; aus der Stadt, z miasta; die Beute aus der Feinde Häusern, z dobycz z nieprzyiacielskich domow.

Heraustragen, das, n. wyniesienie, wynoszenie; der Kleider, sukien.

Heraustragung, f. wyniesienie, wynoszenie; der Waaren, towarow

Heraustreiben, wygnać, wypędzić, wyganiać, wypędzać; aus dem Vaterlande, z oyczyzny; einen aus der Stadt, wygnać, wypędzić kogo z miasta.

Heraustreiben, das, n. wygnanie, wypędzenie, wyganianie, wypędzanie.

Heraustreibung, f. wypędzanie, wygnanie, wyganianie, wypędzenie.

Heraustreten, wyiść, wychodzić, występować, aus etwas, z czego.

Heraustreten, das, n. wyiście, wychodzenie, występowanie, wystąpienie.

Heraustretung, f. wyiście, wypadnienie, wychodzenie; der Augen, oczow, des Mastdarms, kiszki stolcem; der Mutter, macicy.

Heraustriefen, wykąpać, wysączyć, kapkami kroplami wycedzić; etwas, co.

Herauswachsen, wyrastać, wyrość, wyrosnąć; als ein Zweig, iak młodziuchna gałązka; aus etwas, z czego; als ein Gewächs oder Geschwür am Leibe, iak wrzod, bolak wyrasta na ciele. es wächset nichts heraus, nic nie wyrasta.

Herauswachsen, das, n. wyrastanie, wyrośnienie, robienie się, des Geschwürs, wrzodu.

Herauswachsung, f. wyrastanie, rośnienie, wyrośnienie, robienie się, zrobienie się.

Herauswagen, wyiść, wychodzić, wyłazić, ruszyć się. es hat sich niemand außerhalb den Wall gewagt, nikt nie wyszedł, nikt nie ruszył się za wał.

Herauswagen, das, n. wyiście, wychodzenie, ruszenie się.

Herauswallen, dobywać się. das Blut wallet heraus, krew się z żył dobywa, chce wychodzić.

Herauswallen, das, *n.* dobywanie się, wychodzenie, albo chcenie wychodzić.

Herauswalzen, wytoczyć. er muß das herauswalzen, on to musi wytoczyć.

Herauswerfen, wyrzucać; Blut aus dem Munde, krew, z ust, krew z gęby wyrzucać; Tobak aus der Dose, tabakę z tabakierki. ich werfe es heraus, ia to wyrzucam; die Worte, słowa, gdy płyną z ust razem; iedno za drugiem.

Herauswerfen, das, *n.* wyrzucenie, wyrzucanie; der schlechten Dinge, złych rzeczy.

Herauswerfung, *f.* wyrzucanie, wyrzucenie; des Blutes, krwi; der Worte, słow.

Herauswerts, ze dworu. herauswerts seyn, być na dworze, nie być w domu.

Herauswickeln, wywinąć, odwinąć; das eingewickelte, co było zawinięte; aus der Noth, z biedy, z nędzy, wywikłać, wydobyć; aus dem Unglücke, z nieszczęścia; aus der Verwirrung, z uwikłania; aus den Trubeln, z zamięszania. ich weiß nicht, wie ich mich soll herauswickeln, iak się mam wywikłać, wykręcić, sam nie wiem; durch seine Vertheidigung aus der Gefahr, przez swoie bronienie się, broniąc się, wywikłać się, wydobyć się z niebezpieczeństwa.

Herauswickeln, das, *n.* wywinięcie, wywikłanie, wydobycie, wykręcenie się.

Herauswürzen, odżygać. er würzt heraus, on wyrzuca wymiotem.

Herauswürzen, das, *n.* wyżyganie, wymiotem, wymiotami, wyrzucanie.

Herausziehen, wyciągnąć; den Pfeil aus dem Leibe, strzałę z ciała; die Besatzung, załogę, aus der Stadt, z miasta; den Spieß, spissę. die Fahne nicht können herausziehen, nie moc horągwi wyciągnąć, wyrwać; den Dorn, der einem in dem Fuße steckt, darń, ktory, komu, w nodze tkwi.

Herausziehen, das, *n.* wyciągnienie, wyciąganie; der Besatzung, załogi z fortecy.

Herausziehung, *f.* wyciągnienie, wyciąganie; der Wurzeln, korzeni z ziemie; eines Zahns, wyciągnienie, *zwyczayniey się mowi*, wyrwanie iakiego zębu.

Herauszwingen, wycisnąć; Geld von einem, pieniądze z kogo, wykręcić od kogo.

Herauszwingen, das, *n.* wyciśnienie, wykręcenie; des Geldes, pieniędzy.

Herb, cierpki, oskominę sprawuiący. herbes Obst, cierpki owoc. herbe Traube im Geschmacke, cierpka iagoda w smaku. herbe Sache, przykra rzecz. herbe Worte, przykre słowa. herber Tod, przykra śmierć. herber Wein, cierpkie wino. herber Geschmack, cierpki, przykry smak.

Herb, *adv.* przykro, cierpko; schmecken, cierpko, przykro smakować.

Herberg, *f.* gospoda, karczma, gościniec; auf dem Lande, na wsi; gute, dobra gospoda, dobra karczma, dobry gościniec. herrliche Herberge, wspaniały pański gościniec; öffentliche, publiczny; alte, stary, dawny; stete, ustawiczny; lustige, wesoły; geringe, wo es weder zu brocken noch zu beißen giebt, wo es nichts als kalte Küche setzt, nikczemna, gdzie niemasz y kąska do iedzenia, gdzie kuchnia zimna. er findet allemal eine Herberge für sich, on znayduie zawsze iaką gospodę dla siebie. einen prächtig in der Herberge aufnehmen, kogo wspaniale w gospodzie przyiąć. einem die Herberge aufsagen und ausziehen, komu gospodę wypowiedzieć, y wyciągnąć. bey einem die Herberge nehmen, u kogo gospodą stanąć; nicht wo nehmen wollen, niechcieć gdzie gospodą stanąć. eine sehr gelegene Herberge, bardzo wygodna gospoda. in der Herberge ausruhen, w gospodzie wypocząć, spoczywać, wczasować się. in der Herberge speisen, w gospodzie iadać. Herberge aller Bübereyen, gospoda wszyskich nie podściwości. kleine Herberge, gospodka.

Herberggeld, *n.* pieniądze za gospodę; auszahlen, wypłacić.

Herbergen, gospodą stanąć, gospodę mieć, *metaph.* in einem menschlichen Körper, w ludzkim ciele. bey einem Schenken herbergen, u szynkarza, u kaczmarza gospodę mieć; bey einem guten Freunde, u iakiego dobrego przyiaciela. so lange in diesem Hause herbergen, tak długo w tym domu gospodą być; zu Athen bey dem Aristone, w Atenach, u Arystona; *znaczy także*: zur Herberge einnehmen, gospodą przyiąć.

Herbey, zu. *obs.* Dieses Wörtchen wird meistens in den Compositis gefunden, und im Polnischen insgemein mit *przy* gegeben, wie in folgenden Artikeln zu sehen,

po

po Polsku: to słowko, vorbey, nay więcey się w składanych słowkach znayduie, y w nich znaczy to słowko Polskie *przy*, iako w następuiących artykułach można widzieć.

Herbey bringen, przynieść; Beute, zdobycz; Getreyde, zboże.

Herbey bringen, das, przyniesienie; der Beute, zdobyczy; des Getreydes, zboża.

Herbey eilen, przyspieszać, dokąd; przyspieszyć. wir eilten herbey, my przyspieszamy,

Herbeyeilen, das, *n.* przyśpieszenie, przyśpieszanie, przybieżenie, das herbeyeilen, etwas zu sehen und zu hören, przyśpieszenie do widzenia y do słuchania.

Herbeyfahren, przyiechać, przypłynąć; zu Schiffe, okrętem; auf einem Wagen, na wozie.

Herbeyfahren, das, przyiechanie, przypłynienie; auf einem Wagen, na wozie.

Herbeyfliegen, przylecieć, przylatywać. die Vogel werden gewiß herbey fliegen, ptaki zapewne będą przylatywać. er fliegt herbey, on leci, przylatuie.

Herbeyfliegen, das, przylatywanie, przylatanie, przylecenie; der Vögel Haber zu fressen, ptakow do iedzenia owsa.

Herbeyfliessen, przypływać, przypłynąć. viele Schiffe sollen bald herbey fliessen, wiele okrętow maią w krotce przypłynąć, przybyć.

Herbeyfliessen, das, *n.* przypłynienie, przypływanie; der Schiffe, okrętow.

Herbey führen, przywozić, przywieść; grosse Menge Getreyde, wielką kupę zboża; zur See, morzem. eine nach der Stadt herbey führen, kogo do miasta przywieść. sie wollen ihn dir, vor die Augen, herbey führen, oni ci go przed oczy przyprowadzą. du hast mich selbst herbey geführt, tyś mnie sam przyprowadził. solche bose Leute sind nicht herbey zu führen, tak złych ludzi nie trzeba przyprowadzać; in ehrliche Gesellschaft, do uczciwey kompanii.

Herbeyführen, das, ptzywożenie, przywiezienie, przyprowadzenie. das Herbeyführen der Fische und des Getreydes, przywiezienie ryb y zboża. Herbeyführen der Gefangenen, przyprowadzenie niewolnikow, więźniow.

Herbeyführung, *f.* przywiezienie, przywożenie. des Korns, żyta.

Herbey gehen, przyiść, przystąpić, przybyć; zu etwas, do czego; zu Tische, do stołu.

Herbey holen, przywołać, przyzywać; einem von dem Pfluge, zum Bürgermeisteramte, kogo od pługu, na urząd Konsula.

Herbeyholen, das, przywołanie, zawołanie, przyzwanie; seines Schneiders, krawca.

Herbeyholung, *f.* przywołanie, zawołanie, przywoływanie; eines Goldschmidts, złotnika.

Herbey kommen, przybliżać się. der Stadt Untergang kömmt herbey, miasta upadek przybliza się. die Nacht kömmt herbey, noc się zbliża. die Zeit des Gerichts, kömmt herbey, czas sądu zbliża się. das Alter ist herbey gekommen, starość się zbliżyła, przyszła.

Herbey kommen, das, przybliżanie się, zbliżanie się; des Todes, śmierci; der glücklichen Zeit, szczęśliwego czasu; des Unglücks, nieszczęścia.

Herbeykunft. *f.* zbliżanie się, zbliżenie się, przybliżenie się. die plötzliche Herbeykunft der Seeräuber, nagłe zbliżenie się rozboynikow morskich.

Herbey lauffen, przybiec, przybiegać; zu einem, do kogo. alle zum Könige herbey lauffen, wszyscy do Krola przybiegaią; zum Bürgermeister, do Konsula.

Herbey locken, przywabić; zu sich, do siebie. die Tugend, lockt die jungen Leute herbey, cnota przywabia młodych ludzi.

Herbey locken, das, przywabianie, przywabienie. der jungen Leute, młodych ludzi.

Herbey nahen, przybliżać się. die Ankunft derselben nahet herbey, przybycie y przyiazd ich zbliża się. komm nicht herbey, nie zbliżay się.

Herbey nahen, das, przybliżanie się, przybliżenie się, zbliżenie się; des Feinds, nieprzyiaciela; des Feyertags, święta; des Feuers, ognia.

Herbeynahung, *f.* zbliżenie się, przybliżenie się, zbliżanie się, der Hochzeit, wesela; des Königs mit der starken Armee, Krola z mocnym woyskiem.

Herbey reiten, przyieżdżać, przyiechać na koniu; zum Thore, do bramy; zu einen, do kogo; er ist zu mir herbey geritten, on do mnie na koniu przyiechał.

Herbey reiten, das, przyieżdżanie, przyiechanie na koniu. herbey reiten, des Krongroßfeldherrn von Pohlen,

przyiechanie Wielkiego Hetmana Koronnego.

Herbey rennen, przybiec, przybiegać. die Leute von allen Gegenden rennen herbey, ludzie ze wszystkich stron przybiegaią, zbiegaią się, zlaruią się.

Herbey ruffen, przywołać; einen, kogo; zu etwas, do czego; die Knaben, chłopcow; wzywać, einen Fürsten zum Reiche, iakiego Xiążęcia na Krolestwo; einen vom Pfluge, kogo od pługu, das gemeine Wesen zu regieren, do rządzenia rzeczypospolitey. einen gelehrten Mann zu lehren herbey ruffen, uczonego człeka, do uczenia przyzwać; zprowadzić, *w tym samym sensie.*

Herbey ruffen, das, przywołanie, przyzwanie, zprowadzenie; der gelehrten Leute, zur Universität von Cracau, uczonych ludzi do Akademii Krakowskiey.

Herbeyruffung, *f.* przyzwanie, zprowadzenie; der Kaufleute, kupcow.

Herbey rücken, zbliżać się, przybliżyć się.

Herbeyrückung, *f.* zbliżanie się, zbliżenie się; der Soldaten, żołnierzy.

Herbey schaffen, przywołać, zawołać; einen Arzt, ktorego Medyka, *powtornie.* znaczy dodać co komu. einem etwas, das Gewehr, broni, oręża.

Herbeyschaffen, das, przyzwanie, zawołanie, dodanie, dodawanie.

Herbeyschaffung, *f.* przyzwanie, zprowadzenie, zwołanie, dodanie.

Herbey schiffen, przypłynąć okrętem; nach Constantinopel, do Stambułu.

Herbey schiffen, das, przypłynienie, okrętem, na okręcie; nach Danzig, do Gdańska.

Herbeyschiffung, *f.* przypłynienienie okrętem, na okręcie; der Franzosen, Francuzow.

Herbey schleichen, przyczołgać się, przywlec; zu etwas, do czego; zum Bette, do łożka, do brzegu.

Herbey treiben, przypędzić, przygnać; das Vieh zum Wasser, bydło do wody.

Herbeytreten, przystąpić. zu einem Bündniß herbey treten, do związku przystąpić.

Herbey wälzen, przytoczyć, przytaczać co. den Stein herbey wälzen, przytoczyć kamień.

Herbey ziehen, przyciągnąć, przyciągać; einen zu etwas, kogo do czego.

Heerborn, Herborna, Stadt im Nassauischen, miasto w Nassawskim.

Herbringen, przynieść, przynosić, przyprowadzić. bringe das Buch her, przynieś xiążkę.

Herbst, *m.* iesień; dritte Jahreszeit, trzecia część roku; feuchter, nasser, wilgotna, mokra; ungesunder, niezdrowa; ausgehender, na schyłku; angehender, zaczynaiąca się iesień; mittlerer, iesień iuż należyta, wpoł; räumt, rafft viel Leute weg, zabiera, zbiera precz wiele ludzi; zeiget überall die schönsten mannigfarbige Aepfel, pokazuie wszędzie, naypięknieysze, y rozmaitey barwy iabka. bey angehenden Herbste, na początku iesieni, gdy się iesień poczyna, gdy się iesień poczynała, zaraz z iesieni, zaraz na iesień.

Herbstbirn, *f.* gruszka iesienna, ktora dopiero w iesieni dostaie.

Herbsterndte, *f.* iesienne żniwo, ktore w iesieni bywa.

Herbstfrüchte, *pl.* iesienne owoce; w iesieni dopiero doźrzałe.

Herbstlich, iesienny. herbstliche Tag und Nachtlänge, iesienne porownanie dnia z nocą. herbstliches Wetter, iesienny czas.

Herbstmonat, *m.* wrzesień. den dritten des Herbstmonats, trzeciego dnia września.

Herbsttage, *pl.* iesienne dni; schöne, nicht kalte, piękne, pogodne, nie zimne.

Herbstwetter, *n.* czas iesienny; schlechtes, garstiges, zły, szpetny, słotnisty.

Herbstzeit, *f.* iesienny czas; angenehme, przyiemny; nicht angenehme, nie przyiemny.

Herkules, Mannsnamen, Herkules, imie męszczyzny. den Herculem auf einige Art angehend, Herkulesa iakim sposobem tyczący się. *adj.* Herkulesowy; dergleichen Kühnheit, Herkulesowa śmiałość. dergleichen Arbeit, Herkulesowa praca.

Herd, *m.* ognisko; worauf man in der Küche kochet, na ktorym w kuchni gotuią. beym oder an dem Herde sitzen, przy ognisku, albo na ognisku siedzieć.

Heerde, *f.* stado, trzoda, obora; Menge Vieh, mnostwo bydła.

Hererzählen, opowiedzieć; einen die ganze Sache nach ihrer Ordnung, komu całą rzecz według iego porządku;

nach

nach der Reihe, porządkiem, iakiem była.
Herein, tu do, tu w. er ist zu mir herein gekommen, on tu do mnie wszedł.
Herein brechen, następować, nadchodzić. die Kälte bricht herein, zimno nadchodzi. die Krankheiten brechen herein, choroby się wszczynaią, poczynaią.
Hereinbringen, wnośić, wnieść; etwas in die Stadt, co do miasta. leere Hände herein zu uns, prożnę ręce tu do nas, to iest, z prożnemi rękami przyiść, nic nie przynieść alle Sachen sind herein gebracht, wszystkie rzeczy są wniesione.
Hereindringen, wpaść, w co, dokąd. sie sind hier hurtig herein gedrungen, oni tu z impetem, wpadli, przypadli.
Herein führen, wprowadzić, wprowadzać. führe die Gäste herein, wprowadź gości.
Hereinführen, das, wprowadzanie, wprowadzenie; der Gäste, gości.
Herein gehen, weyść, wchodzić. ihr seyd herein gegangen, wyście weszli.
Herein kommen, weyść, przyiść, do, w. in die Kirche herein kommen, do kościoła weyść.
Herein kommen, das, weyście, wchodzenie; in die Stube, do izby.
Herein kriechen, wczołgać się; in ein Loch, do iakiego dołu.
Herein lassen, wpuścić, wpuszczać. ich will ihn herein lassen, ia go tu chcę, wpuścić.
Herein rufen, zawołać dokąd. ruf die Kinder herein, zawołay tu dzieci.
Herein spatzieren, na spacyr iść dokąd; im Garten, do ogrodu.
Hereintreten, wstąpić, weyść w co. in die Stadt prächtig hereintreten, w miasto wspaniale wchodzić, wieżdżać.
Herfliessen, płynąć naprzod, imo; an etwas, imo czego; an der Stadt, imo miasta.
Herfordt, Herforda, Stadt und Abtey in Westphalen, miasto y Opastwo w Westfalii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący, Herfordski, Herfordska, Herfordskie.
Herführen, przyprowadzić; einen, kogo; etwas, co; das Wasser aus dem Flusse, wodę z rzeki. ein Wort von dem andern herführen, iedno słowo z drugiego wyprowadzać. ein Wort aus dem griechischen herführen, słowo iakie z Greckiego wyprowadzać, robić, przerabiać.
Herfür, przed; siehe, *obacz na swoim mieyscu*, hervor, und also auch mit zusammengesetzten Wörtern, razem ze słowami z niego złożonemi.
Hergeben, dodawać, poddawać; die Kosten zu etwas, kosztu na co, podawać. die Hand hergeben, rękę podawać, wydawać; Geld aus der Schatzkammer, pieniądze ze skarbu; zu etwas, na co. gieb her, day tu. die Gesetze hergeben, prawa dawać, wydawać. gebet ihr her, daycie tu. die Hände, ręce.
Hergebracht, wniesiony, przyniesiony, od przodkow podany. die hergebrachte Gewohnheit, od przodkow podany zwyczay. *to co:* zwyczayny, zwyczayna, zwyczayne, używany. hergebrachte Weise, zwyczayny, używany, sposob, zwyczay.
Hingegen, przeciwnie. *obacz:* dargegen, hingegen,
Hergehen, żyć. es gehet lustig her, tu dobrze żyią, bywać. wie es pfleget herzugehen, iak to zwykło bywać. es gehet gut her, dobrze się dzieie. unter redlichen Leuten, gehet es redlich her, między rzetelnemi ludźmi, wszystko się rzetelnie dzieie. es gehet schändlich her, szpetnie, nie pięknie, ze wstydem się dzieie. es gehet gottlos her, niezbożnie się dzieie. gehe her, podź tu.
Hergeholet, przywołany, przyzwany, co przyzwane, przywołane iest.
Hergeleitet, wyprowadzony, wywiedziony, co wyprowadzone, wywiedzione iest.
Hergelesen, przeczytany, co przeczytane iest, było.
Hergenommen, wzięty, brany, co wzięte, co brane iest, było.
Hergerechnet, rachowany, przerachowany, odrachowany, liczony, przeliczony.
Hergereichet, podany, podawany, co było, iest, podawane, podane.
Hergesagt, odmowiony, zmowiony, co odmowione iest, co było zmowione.
Hergeschaft, poddany, dodany, dodawany, co poddano, dodano, co dodane iest.
Hergeschossen, poddany, dodany, co dodano, dodawano, co dodane iest, co poddane.

Hergeschnattert, rozniesiony, rozgadany, rozsiany, mową, co rozniesione, rozsiane.

Hergeschnatt, rozniesiony, rozgłoszony, co się rozniesło, rozgłosiło, co rozsiano.

Hergesungen, śpiewany, prześpiewany, co śpiewane było, co prześpiewane.

Hergestellt, założony, podany, co założone, co podane, co założono, podano.

Hergetragen, przyniesiony, przynoszony, co przyniesione, przynoszone.

Hergewendet, przodkiem obrocony, co przodkiem obrocone iest.

Hergezehlt, odrachowany, odliczony, co odrachowano, odliczono, co iest rachowane.

Herhalten, podać, podawać; einem die Hand, komu rękę; einem den Hals, komu szyię. halte die Hand her, poday rękę. er hat den Hals hergehalten, podał szyię.

Herholen, przyzwać, zawołać; einen, kogo; zprowadzić; zu dienen, do służenia.

Herholen das, przyzwanie, przywołanie, zprowadzenie; zu schreiben, do pisania.

Herholung, f. przyzwanie, przywołanie; einer, kogo; zu arbeiten, do robienia.

Hering, m. śledź; ein Fisch, ryba pewna; einen mit Eßig vorsetzen, śledzia komu dać octem zaprawnego. Tonne Heringe, beczka śledzi. kleiner Hering, mały śledź, śledzik. von Heringen bereitet, ze śledzi gotowany. Brühe von Heringen, polewka ze śledzi.

Hering, Herynga, Ort in Thüringen, mieysce pewne w Turyngii.

Heringsbrühe, f. śledziowa polewka, śledziowy rosoł.

Heringsfang, m. łowienie śledzi; ist glücklich gerathen, szczęśliwie się udało.

Heringsfischerey, f. łowienie śledzi, połow śledzi; in der See, w morzu.

Heringskrämer, m. kramarz śledziami handluiący.

Heringslacke, f. rosoł ze śledzi solonych, łaka.

Heringstonne, f. beczka na śledzie.

Herkommen, pochodzić, poczynać się. das kommt alles von meiner Frau her, to wszystko pochodzi, poczyna się od moiey żony. die Furcht kommt von dem bösen Gewissen her, boiaźń pochodzi ze złego sumnienia; von einem, od kogo pochodzić. ihr, die ihr von den Göttern herkommt, wy ktorzy od bogow pochodzicie; von seinen Ursachen, pochodzić ze swoych przyczyn. die Wohlthaten kommen von ihnen her, dobrodzieystwa od nich pochodzą. von der Medicin, z lekarstwa. diese kommen von dem Aristotele her, ci pochodzą od Arystotelesa; von dem Monden, od księżyca, od miesiąca. alle Anständigkeit kommt aus vier Stücke her, wszystka przystoyność pochodzi ze czterech sztuk. die Sünden kommen von den Mängeln her, grzechy pochodzą z nałogow. wie viel Tage sind es, daß du bist hergekommen? wiele to dni iest, iakeś ty tu przybył? wo kömmst du her? zkąd ty przychodzisz? *to co*: abstammen, rodem pochodzić; von einem, od kogo.

Herkommen, das, Geschlecht, rod, rodzay; altes, dawny, starożytny; schlechtes, podły, prosty. der von schlechten Herkommen ist, ktory iest podłego prostegu rodu. *powtore znaczy to co*: Gewohnheit, zwyczay. es ist ein altes Herkommen bey uns, to iest dawny zwyczay u nas. Herkommen seyn, być we zwyczaiu.

Herkunft, f. przychod, przyiazd, przybycie, przyiście. *powtornie znaczy*: Abstammung, pochodzenie, urodzenie, imie. von hoher Herkunft, wysokiego urodzenia, znacznego imienia, przezacney y wysokiey krwi; zacnego rodu.

Herlallen, szeplenić, bełkotać. das Kind lallet etwas her, dziecie szepleni, bełkota.

Herlangen, dobyć, dobywać, dostać, dostawać; das Geld aus der Schatzkammer, pieniędzy, ze skarbu. man hat viel Geld aus der Schatzkammer hergelangt, dobywano, dostano, ze skarbu wiele pieniędzy.

Herleiten, zprowadzać, prowadzić; das Wasser aus dem Flusse, wodę z rzeki; ein Wort von einem andern, iedno słowo od drugiego wyprowadzać; etwas aus dem Griechischen, z Greckiego zrobić, przerobić.

Herleiter, m. prowadca, co zkąd prowadzi, wyprowadca, zprowadca.

Herleitung, f. prowadzenie, wyprowadzanie, zprowadzenie. słow, des Wassers aus dem Brunnen, wody od zdroiu.

Herlesen,

Herlesen, przeczytać; einen Brief im Rathe, list iaki w Senacie.
Herlesen, das, przeczytanie; des Briefs, listu.
Herlesung, *f.* przeczytanie; der alten Zeitung, starey gazety;
Herrmann, Herman, Mannsnamen, imię Męszczyzny.
Hermanstadt, Hermanszstad, Stadt in Siebenbürgen, miasto w Siedmigrodzie; lateinisch heisset, po łacinie nazywa się, Libinium, Hermanstadium.
Hermannstein, Hermanszstein, Festung an der Mosel, forteca nad Mozelą. *połacinie*: Saxum Ereberti; Hermanstadium.
Hermelin, *m.* gronostay; ein Thierlein, zwierzątko. *połacinie:* mus ponticus. das Fell davon, futro z niego; auch: gronostay; in der vielfachen Zahl, gronostaie.
Hermen, smucić się. er hermet sich, on się smuci. herme dich nicht, nie smuć się.
Hermurmeln, mruczeć, boruczeć.
Hermurmelung, *f.* mruczenie, boruczenie.
Hernach, potym; wollen wir dir schreiben, będziemy do ciebie pisać. hernach stehet es in dem Gesetze, potym to w prawie iest. die Dinge, welche Cesar das Jahr darauf und hernach die folgenden Jahre gethan hat, rzeczy, ktore Cezar w rok potym y daley następuiących lat poczynił. wer zum ersten, wer zum andern, und wer hernach sterben wird, ktory pierwszy, ktory drugi, y ktory potym umierać będzie. erst von mir selbst, hernach auf dein Ansuchen, z początku, dobrowolnie ia sam, potym na twoię prożbę. kurz hernach, w krotce potym. ein Jahr hernach, w rok potym. etliche Monat hernach, w kilka miesięcy potym. viele Jahre hernach, wiele lat potym. wenn er hernach gewesen, gdy on tu był potym, einige Tage hernach, w kilka dni potym. einige Stunden hernach, w kilka godzin potym.
Hernach kommen, następować, po kim po czym, iść po kim, po czym.
Hernach kommen, das, następowanie, po kim, po czym, iście po kim, po czym.
Hernachmahls, potym; wenn es anfängt zu sieden, gdy zaczyna zwierać; da sie zum öftern vorgeführet wurden, gdy po tymo ni częściey przyprowadzani byli; sind viel glückliche Dinge erfolget, wiele szczęśliwych rzeczy nastąpiło. einen hernachmals wieder zu sich kommen heissen, kazać komu potym znowu przyść do siebie. hernach das wieder sehen wollen, potym to obaczemy, potym to będziemy widzieć.
Hernach pflanzen, potym szczepić. er hat hernach gepflanzet, on potym szczepił.
Hernach wachsen, po tym, rość, rosnąć; nach etwas, po czym.
Hernehmen, brać; den Anfang von etwas, początek z czego; einen Beweisgrund, dowod gruntowny. die Sache, hat ihren Anfang von zanken bergenommen, rzecz wzięła swoy początek od zwady, *powtore znaczy*: herumnehmen, prześladować kogo, dokuczać komu, wekśować kogo.
Hernennen, mianować, nazwać; etwas von etwas, co z czego. von dem grössern Hauffen, die Sache hernennen, po większey części rzeczy wymienić, nazwać. sich hernennen, nazywać się, przezwać się; von etwas, od czego.
Hernieder, z wierzchu, z gory. die Steine fallen hernieder, kamienie z gory lecą.
Hernieder fahren, ztępować, zchodzić z gory; vom Himmel, z nieba. die Heiligen fahren vom Himmel nicht her nieder, święci nie ztępuią z gory, z nieba.
Herodes, *m.* Mannsnamen, imie męskie. ein König, hieß Herodes, ieden Krol nazywał się Herod, Herodes. der grausame Herodes, okrutny Herod.
Herodianer, Herodowy, herodowa, herodowe; auch: herodow, herodowa, herodowe.
Herodias, Herodias, Herodiada, Weibsnamen, imie białogłowskie.
Heroisch, bohatyrski, bohatyrowy, heroiczny. heroische Person, bohatyrska, heroiczna osoba. heroisch Gedicht, bohatyrski, heroiczny wiersz,
Herold, *m.* in Kriegs- und Friedenssachen, pokoy zawieraiący; in Friedensdingen, w interesach o pokoiu zachodzących; pokoy ogłaszaiący; in gemeinen Dingen, w pospolitych interesach, woźny.
Herolde Kunst, Heraldika, sztuka y wiadomość rysowania y układania herbow, zur Herolde Kunst gehörig, do heraldyki należący, heraldyczny, herbowny. die selbige Herolde Kunst kan man heissen, Herbownia, samę heraldiczną

diczną sztukę można nazwać po polsku Herbowuia.

Heroldsrecht, *n.* prawo o pokoy traktuiący.

Heroldsstab, *m.* laska pokoy ogłaszaiącego, obwołuiącego

Herplaudern, rozbaiać; etwas allen Nachbarn, co przed wszystkiemi sąsiadami.

Herr, *m.* pan; grober, nie obyczayny, prosty; toller, zapalczywy; guter, dobry; und fleißiger, y pilny; berühmter, sławny; ungleicher, nie rowny, nie taki; der seinen Schaden nicht weiß, ktory o swoiey szkodzie nie wie; neuer und grausamer, nowy y okrutny; verdrießlicher, uprzykrzony; beschwerlicher, ciężki; alter und gütiger, stary y dobrotliwy; oberster, harter, surowy, żrzędny; sehr böser, bardzo ladaco; gerechter, sprawiedliwy; unfleißiger, fauler, nie pilny; gnuśny, leniwy; ungestümer, naprzykrzony; armer, ubogi; elender, nędzny; reicher, bogaty; sehr reicher, nader bogaty; zorniger, böser, gniewliwy, zły; rechtmäßiger, prawy; aller Völker, wszystkich narodow. einen zum Herrn aller Dinge haben, mieć kogo za pana wszystkich rzeczy. seiner eigenen Dinge Herr seyn, być nad swoiemi panem, być panem swoich. in seinem Hause Herr seyn, w swoim domu panem być. einem einen Herrn auf den Hals setzen, komu iakiego pana na kark włożyć. o! was für einen andern Herrn hast du, co za rożnego bardzo masz pana, *od przeszłych!* die Hunde behüten ihre Herrn getreulich, psy wiernie pilnuią swoich panow. der Herr ist nicht mit dem Hause, sondern das Haus mit dem Herrn zu zieren, nie pana trzeba domem, ale dom panem przyozdabiać. reiche Herren der Landgüter, bogaci panowie dobr, maiętności, kluczow. ein Herr, der viel Knechte hat, pan ktory ma wiele czeladzi, robotnikow. Herr des Hauses, pan domu. der alte Herr, der Väter im Hause, starszy pan, ociec w domu. der junge Herr, młody pan, der Sohn im Hause, syn w domu, syn pański. des Herrn Sohn, pański syn. des Herrn Tochter, pani młodsza, corka pańska. grosser Herr, wielki pan. der ganzen Welt will er Herr seyn, całego świata chce być panem. grosse vornehme Herren in einer Stadt, wielcy, przedni panowie, w iakim mieście. die Herren bey einem Könige oder Fürsten, panowie u Krola albo Książęcia iakiego, przyiaciele Krolewscy, Książęcy. gewaltiger, gewaltsamer Herr, gwałtowny, pan. oberster Herr über alles, naywyższy pan nad wszystkim, przy ktorym cała władza y moc ktory wszystko trzyma, przy ktorym wszystko, przy ktorym rzecz pospolita; w ktorego mocy wszystkich dobra y życie; w ktorego rękach wszystko. Herr der See, pan morza, pan na morzu. sein eigener Herr seyn, być sobie samemu panem. er ist sein eigener Herr, on sobie sam pan, on sobie sam panem iest. Herr seiner Begierden seyn, być panem swoich żądz. aus Wankelmuth, einen neuen Herrn haben wollen, przez niestateczność umysłu chcieć mieć nowego pana. einen für seinen Herrn erkennen, kogo za swoiego pana uznać, uznawać. in einem ganzen Lande Herr seyn, w całym kraiu panem być. den neuen Herrn, nicht erkennen wollen, nowego pana niechcieć uznać. zum Herrn über etwas machen, panem nad czym uczynić. dem, oder für einen Herrn gehörig, do pana należący, albo co na pana przystoi, pański. Wein des Herrns, pańskie wino, Wohnung des Herrn, pańskie mieszkanie.

Herrechnen, wyliczać, rachować; etwas, co; viele Sachen sind herzurechnen, wiele rzeczy trzeba rachować, wiele rzeczy iest do rachowania. er hat nicht alles hergerechnet, on nie wszystko wyliczył. herrechne alles, wyliczay wszystko. wollet ihr alles herrechnen? chcecie wy wszystko wyliczać?

Herrechnen, das, wyliczanie, rachowanie; aller Güter, wszystkich dobr.

Herrechnung, *f.* wyliczenie, wyrachowanie; aller Unkosten, wszystkich kosztow.

Herreise, *f. niby* tu przyiazd, tu przyiechanie, tu przyieżdżanie.

Herrin, *f.* pani; fleißige, pilna; nicht böse, nie zła; des Hauses, domu.

Herrisch, rozkazuiący iaki pan. herrischer Weltweise, rozkazuiący iak pan, Filozof, chcący aby go słuchano, aby mu posłusznym być.

Herrisch, *adv.* po pańsku, z pańska. herrisch befehlen, po pańsku rozkazywać.

Herrlein, *n.* panek, panie. elendes Herrlein, mizerny, biedny panek.

Herrlich, pański. *to co*: wspaniały. herrlicher Zierrath, pańskie przyozdobienie,

nie, przystroienie. herrliche Geschenke, pańskie, wspaniałe podarunki. herrliche That, pańskie dzieło, wspaniały czyn. herrliche Schönheit, pańska, wspaniała piękność. herrliches Werk, pańska, wspaniała robota. *to co:* kosztowny, wielkim kosztem robiony, sprawiany, przedni.

Herrlich, *adv.* po pańsku, *to co:* wspaniało. einen loben, kogo chwalić. herrlich leben, po pańsku żyć; einen tractiren, kogo traktować. sich nicht herrlich halten, nie po pańsku, nie wspaniało się trzymać, nosić. herrlich ein Gastgeboth anstellen, po pańsku ochotę sprawić. herrlich ein Zimmer ausputzen, po pańsku, wspaniało, pokoy wystroić. sich herrlich im Tisch und Staate halten, po pańsku ieść y nosić się, pańskie, wspaniałe życie prowadzić.

Herrnbefehl, *m.* pański rozkaz, harter Herrn Befehl, surowy, pański rozkaz, pańskie rozkazanie, pański nakaz, pańska wola.

Herrngabe, *f.* od pana podarunek; so ein Rath oder Fürst dem Volke austheilet, co Senat, albo Kiążę ludowi daie.

Herrngefälle, *pl.* podatki, daniny, czynsze, ktore na pana idą.

Herrnhof, *m.* dwor, w ktorym pan mieszka, dwor pański.

Herrnknecht, *m.* pachołek, stoiak, co za panem stoi, służały.

Herrnlos, bez pana; der keinen Herrn hat, ktory nie ma żadnego pana.

Herrnsitz, *m.* pańskie siedzenie; wo die Rathsherren in den Schauspielen sitzen, gdzie Senatorowie na Grach y Widokach siadali.

Herrnstand, *m.* państwo, pański stan, pana stan. in dem Herrnstande, w państwie.

Herrschaft, *f.* państwo, rząd. jährliche Herrschaft, roczny rząd; gemeinschaftliche, wspolny; blutige und traurige, krwawy y smutny; emsige und gemäßige, pilny y umiarkowany; häusliche, domowy; ausserordentliche, nadzwyczayny; rühmliche, sławny, z honorem; gerechte, sprawiedliwy; gesetzmäßige, prawy, według praw; grosse, wielki; zur See, na morzu, morski; beschwerliche, ciężki; neue, nowy; königliche, ernsthafte, oberste, Krolewski, surowy, naywyższy; alte, stary; ungerechte, beständige, gewisse, niesprawiedliwy, iednostayny, pewny; billige, harte, glückliche, słuszny, ścisły, szczęśliwy; bescheidene, langwierige, hochmüthige, skromny, trwały, pyszny; grausame, unerträgliche, strenge, okrutny, nieznośny, żrzędny. eine Herrschaft suchen, haben wollen, szukać iakiego rządu, chcieć mieć iaki rząd. die Herrschaft annehmen, rząd przyiąć. unter einer Herrschaft gerathen, verfallen, dostać się pod czyi rząd, wpaść pod cudze państwo. die Herrschaft einem zustehen, rząd, państwo komu przyznać, dać. die Herrschaft über einen haben, mieć rząd nad kim. die höchste Herrschaft in einer Stadt haben, naywyższy rząd mieć w iakim mieście. die Herrschaft ist an ihn gekommen, rząd na niego przyszedł. ein jeder will gern die Herrschaft haben, każdy chce mieć rząd, chce rządzić. einen wieder in die Herrschaft setzen, wsadzić kogo znowu na państwo, oddać komu znowu rząd. einem eine grössere Herrschaft geben, komu większe iakie państwo dać. auf die Griechen, die Herrschaft bringen, do Grekow rząd, państwo wnieść; sich nicht unter die neue bequemen wollen, pod nowym rządem y państwem nie być kontent, z nowego rządu y państwa nie być kontent. die obere Herrschaft haben, naywyższy mieć rząd, naywyższe mieć państwo. die Herrschaft nicht haben wollen, nie chcieć mieć rządu, państwa. die Herrschaft führen, rząd prowadzić, rządzić; unter eines stehen, pod czyim państwem y rządem być. die Herrschaft gründen, stiften, państwo ugruntować, ufundować, założyć. die Herrschaft erweitern, państwo rozszerzyć, rozprzestrzenić. sich um die Herrschaft schlagen, o państwo woiować; einen mit Willen der Vornehmsten darein setzen, kogo z wolą Nayprzednieyszych na państwo wsadzić. die schickt sich wohl für einen, państwo y rząd komu bardzo przystoi. unter eines Herrschaft stehen, zostawać pod czyim rządem, państwem. ein Land unter eines Herrschaft bringen, kray oddać pod czyie państwo, dać państwo komu w iakim kraiu; rządy oddać komu w iakiey ziemi. eine Herrschaft bekommen, erlangen, dostać, nabyć państwa, rządow. zur Herrschaft gelangen, do państwa przyść, do rządow przyiść. geschwind zur Herrschaft kommen, do państwa w prędce przyiść.

iść. die Herrschaft zur See einen überlassen, państwo y rządy na morzu komu zostawić. gewaltsame und sauveraine, gwałtowny, y naywyższy rząd; schimpfliche und lasterhafte, zelżywy y niecnotliwy rząd. sich eine Herrschaft zuwege bringen, nabyć, dostąpić rządow y państwa. die Herrschaft zu erlangen suchen, starać się o państwo. die Herrschaft der Begierden, rząd, państwo, nad żądzami, nad namiętnościami, mieć. von der königlichen Herrschaft einen befreyen, od krolewskiego rządu kogo uwolnić, wolnym uczynić. einen die Herrschaft geben, dać komu rząd, państwo; sich derselben bemächtigen, rząd, państwo opanować. einen der Herrschaft entsetzen, kogo z państwa zsadzić, komu państwo y rząd odebrać, kogo z państwa y rządow wyzuć, kogo wysadzić z państwa y rządow.

Herrschaftlich, pański, do państwa iakiego; to iest, do rządow należący.

Herrschen, panować; in eines Gütern, w czyich dobrach; in der Stadt, w mieście. über die seinigen herrschen, nad swoiemi panować. in den Gerichten herrschen, w sądach panować. allein herrschen, sam tylko panować. über Frankreich herrschen, panować we Francyi; in der Stadt, w mieście; über Teutschland, w Niemcach; über sein Vaterland, w swoiey oyczyznie. im Himmel herrschen, w niebie panować; über die andern Völker, nad inszemi, nad drugiemi narodami panować.

Herrschen, n. das, panowanie. dein herrschen ist hart gewesen, twoie panowanie było twarde.

Herrscher, m. panuiący, pan; der Dinge, pan rzeczy. Herrscher aller Völker, wszystkich narodow; über die Könige, pan nad Krolmi. Herrscher aller Welt, pan całego świata, panuiący nad całym światem, całemu światu.

Herrscherinn, f. pani, panuiąca; des Gemüths ist die Begierde, pani umysłu iest chiwość.

Herrschsucht, f. chciwość panowania. sich durch die Herrschsucht bewegen lassen, dać się uwodzić chciwości panowania, unosić się panowania żądzą.

Herrschsüchtig, panowania chciwy, rządow y panowania pragnący. einen herrschsüchtig machen, kogo chciwym y pragnącym panowania uczynić. herrschsüchtig seyn, być panowania chciwym pragnącym rządow, chcieć pragnąć rządow.

Herrschung, f. panowanie, rządy; der guten und weisen Königen, dobrych y mądrych Krolow.

Herrühren, wypływać, pochodzić. alle Bosheiten, rühren aus einem Ursprunge her, wszystkie niepodściwości, wypływaią, pochodzą z iedneyże przyczyny. diese Wohlthat rühret aus der Gütigkeit her, to dobrodzieystwo pochodzi z dobroci. aus der Liebe herrühren, z miłości pochodzić.

Herrühren, n. das, pochodzenie, początek; eines Dinges, iakiey rzeczy.

Herrührend, pochodzący, wypływaiący, poczynaiący się; von etwas, od czego.

Hersagen, opowiadać; die Gesetze, prawą. er hat es hergesagt, on to opowiedział, odmowił.

Hersagen, n. das, opowiedzenie, opowiadanie; der Gesetzen, praw opowiedzenię.

Hersagung, f. opowiedzenie, odmowienie, wypowiedzenie.

Herschaffen, przywołać, przyzwać; einen, kogo. schaffe einen Knecht her, przywołay sługi.

Herschfeld, Herszfelda, Stadt in Hessen, miasto, w Haskim kraiu.

Herschicken, przysłać, posłać. laß ihm mir einen Zimmermann herschicken, mow mu, niech mi iakiego stolarza przyśle.

Herschicken, n. das, przysłanie, posłanie, der Wäscherinn, praczki.

Herschickung, f. przysłanie posłanie; eines geschickten Menschens, iakiego sprawnego człowieka.

Herschiessen, dodawać; die Unkosten, kosztu, pieniedzy na koszt dodawać.

Herschiessen, n. das, dodawanie, dodanie; der Unkosten, pieniędzy na wydatek.

Herschiessung, f. dodanie, dodawanie; alles was nöthig ist, wszystkiego co trzeba.

Herschnattern, wybaiać, rozbaiać; etwas einem, co przed kim. die Weiber, schnattern alle heimliche Sachen her, baby wszystkie taiemne rzeczy, rozbaią rozniesą.

Herschnattern, n. das, rozbaianie, wybaianie; einem, przed kim.

Herschwätzen, przymawiać się, przyszeptywać, gadać z drugim.

Her

Her seyn, to czynić. über einen her seyn, napaść na kogo. es ist einer über den andern her, ieden na drugiego napada, ieden drugiego nachodzi, napastuie.

Herstammen, pochodzić, rod swoy brać; woher, zkąd, rodzić się od kogo. vom königlichen Stamme, z krolewskiego rodu. vom kaiserlichen Stamme, z cesarskiey krwi. von einen herstammen, od kogo pochodzić; von den albanischen Königen, od Albańskich Krolow. von den Jagellonen, od Jagellonow.

Herstammen, n. das, pochodzenie, rodu prowadzenie, poczynanie się.

Herstammen, pochodzący, rod prowadzący, rodzący się.

Herstammung, f. pochodzenie, początek, rodzenie się; eines Worts, pochodzenie słowa.

Heerstall, Hersztalla, Ort im Paderbornischen, mieysce w Paderborskim.

Herstellen, przed oczy stawić, wystawić, stawiać, wystawiać.

Herstellen, n. das, przed oczy stawianie, wystawianie, stawienie, wystawienie.

Hertragen, przynosić, przynieść; vor sich, przed siebie.

Herz, n, serce; williges, chętne; nüchternes, wstrzemięźliwe; für Furcht erstorbenes, od strachu, ze strachu obumarłe; freyes, vergalletes, wolne, żołcią zaszłe, napoione; hartes, widersetzliches, twarde, uporne y przeciwne; furchtsames, lękliwe. keines Herz haben, nie mieć serca. dem das Herz wackelt, ktoremu drży serce. einem zu Herzen gehen, ans Herz gewachsen seyn, komu do serca przenikać, na sercu wyrość. das heisset pohlnisch, troskliwym być w sercu o co, mieć mocne y troskliwe o czym staranie. sich selbst das Herz abfressen, sobie samemu serce żreć; das ist: gryść się w sobie samym, *albo*, samemu sobie być zgryzot przyczyną. ausgerissenes Herz zappelt, wyrwane serce drży, dygota, drga. im Leibe das Herz haben, w ciele mieć serce. das Herz zerschmelzet mir im Leibe, serce topnieie we mnie. das Herz vergehet mir im Leibe, serce mi ginie, niszczeie. einen von ganzen Herzen lieben, kogo z całego serca kochać. ein offenes Herz sehen und das seinige dargegen zeigen, czyie otwarte serce widzieć, y wzaiemnie swoie serce otwarte pokazywać. sein Herz und Gedanken auf etwas richten, całym sercem y umysłem o czym myśleć. aller Herzen, so rühren, daß sie seufzen müssen, wszystkich serca tak dotknąć, lepiey po Polsku, przerazić, że wzdychać muszą. dessen Andenken, giebt mir einen Stich ins Herz, pamięć o nim, przebiia serce moie. *znaczy także to co:* Muth, odwaga; grosses, wielkie serce; tapferes, mężne; ruhiges, spokoyne; männliches, mężkie; muthiges, odważne; das nach keinem Verdrusse fräget, ktore się o żadną przykrość nie pyta. *właściwiey, po Polsku.* na żadną przykrość niedba. festes und steifes Herz, mocne y stateczne serce; feiges, wątłe, małe. einem das Herz machen, komu serca dodać, w kim serce sprawić; wieder machen, znowu komu serce przywrocić. Herze bekommen, serca nabrać. Herz haben, mieć serce. einem das Herz benehmen, komu stracić serce. er hat kein Herz mich anzupacken, nie ma serca, do porwania się na mnie. sich mit allerhand Gedanken das Herz abfressen, serce sobie suszyć, wszelkiemi myślami. etwas aus Herzensgrund versprechen, so, z serca obiecać. er hat noch wohl das Herz, on ma ieszcze dobre serce, *zwyczayniey się mowi:* on ieszcze iest dobrego serca. Herz und Mund stimmen nicht mit einander überein, serce y usta, niezgadzaią się z sobą. sein ganzes Herz einem eröffnen, entdecken, swoie całe serce komu, otworzyć odkryć. das Herz haben einem vor den Augen, stehen zu bleiben, mieć dobre serce stać komu przed oczyma, śmiało się y z dobrym sercem przed kim stawić. sein ganzes Herz von einen abwenden, całe swoie serce od kogo odwrocić. sein ganzes Herz ausleeren, swoie serce wyprożnić; *to iest*: rugować z serca swoiego, afekt iaki, myśli iakie. gegen einen, in einem Briefe, sein Herz ausleeren, przeciwko komu, swoie myśli w liście wynurzyć, wszystkie odkryć. allein an einem hangen, tylko do iednego swoie serce przywiązać. das ist ihm so zu Herzen gegangen, daß er lieber sterben wollen, tak mu to do serca doięło, że by był wolał umrzeć. sichs sehr zu Herzen fassen, bardzo co brać do serca, bardzo co uważać, aprehendować, smucić się z czego. eines Herz einnehmen, uiąć sobie czyie serce, uiąć kogo za serce. einem Herz machen, odwagę śmiałość, w kim sprawić,

ſprawić, dodać mu ſerca, do czynienia czego. ein Herz im Leibe haben, mieć ſerce. nicht übers Herze bringen können, nie moc znieść na ſercu. reden, wie es ums Herze iſt, mowić co w ſercu mieć, to co w ſercu ieſt. kleines Herz, ſerduſzko. die ein Herz und Sinn haben, ktorzy, iednę myśl y iedno ſerce maią, ktorzy ſą iedney myśli y iednego ſerca.

Herzbändel, *n.* błona ſercowa, w ktorey ſerce ieſt włożone.

Herzberg, Stadt im Sächſiſchen Churkreiſe, Hertzberga, miaſto w Elektoracie Saskim.

Herzblatt, *n.* zapona pod płucami poprzecznia, albo poprzecz idąca.

Herzeleid, *n.* żal ſerca, boleść ſerca; einem klagen, żal ſerca otworzyć komu, wynurzyć przed kim. Herzeleid haben, empfinden, mieć żal ſerca, czuć żal ſerca. einem Herzeleid verurſachen, einen darein bringen, w kim żal ſerca ſprawić, żalu ſerca kogo nabawić; woher entſtehen, zkąd ſię wziąć, zkąd że ſię wziął ten żal ſerca. woher Herzeleid empfinden, uczuć z czego żal ſerca.

Herzen, całować; einen, kogo. die Mutter herzet ihre Kinder, matka całuie ściska swoie dzieci.

Herzen, das, *n.* całowanie; der guten Freunde, dobrych przyiacioł.

Herzenskündiger, *m.* poznawca ſerc, ktory widzi co ſię w ſercu ludzkim dzieie.

Herzensangſt, *f.* ściśnienie ſerca. der mit der Herzensangſt beladen iſt, ten ktory na ściśnienie ſerca chory, ktory ściśnienie ſerca cierpi.

Herzensbangigkeit, *f.* ściśnienie ſerca, choroba na ściśnienie ſerca.

Herzensfreund, *m.* ſerdeczny przyiaciel, przyiaciel od ſerca.

Herzensgedanke, *m.* myśl w ſercu, myśl ſerdeczna, ktora ſię w ſercu dzieie.

Herzensgrund, *m. słowo w słowo, grunt ſerca, po Polsku,* całe ſerce. aus Herzensgrunde etwas ſagen, z gruntu ſerca co mowić; auch, z ſerca co mowić.

Herzensluſt, *f.* pociecha ſerca, radość ſerca, weſela ſerca.

Herzenswunſch, *m.* życzenie ſerdeczne, życzenie z ſerca. nach Herzenswunſche, podług życzenia ſerca; geht alles, wſzyſtko idzie. nach Herzenswunſche eine Frau haben, według życzenia ſerca, mieć żonę.

Herzensfieber, *n.* hektyka, ſuchoty, czyli gorączka ſkryta, ktora ſuſzy człowieka aż na śmierć. ſtarkes und langwieriges Herzensfieber, tęga y długo trwaiąca ſkryta gorączka.

Herzfreſſend, ſerce gryzący, ſerce ſuſzący.

Herzgen, *n.* ſerduſzko. mein Herzgen, moie ſerduſzko, małeńkie ſerce.

Herzgeſpann, *n.* ściśnienie ſerca; der ſolches hat, ktory na ściśnienie ſerca choruie, na ktorego ściśnienie ſerca napada, *mowi też:* choroba na ſerca.

Herzhaft, odważny, śmiały. herzhafter Mann, odważny, śmiały człowiek, wielkiego y nie zatrwożonego ſerca mąż. *obacz* Tapfer.

Herzhaft, *adv.* odważnie, śmiało, mężnie. etwas herzhaft thun, odważnie y śmiało co czynić.

Herzhaftigkeit, *f.* odwaga, śmiałość, wielkość umysłu. beſondere Herzhaftigkeit, oſobliwſza odwaga, śmiałość.

Herzhaftiglich, odważnie, śmiało, mężnie, ſerdecznie, niezatrwożonym umysłem.

Herzhäuslein, *n.* błona w ktorey ſerce zoſtaie, *iako by* ſchowane, *domek ſerca.*

Herzhäutlein, *n. słowo w słowo,* ſkoreczka ſerca, w ktorey ſerce iak w pokrowcu ieſt.

Herzinniglich, z ſerca, ſerdecznie, ſzczerze, ſzczerze y uprzeymie; einen lieben, kogo ſerdecznie uprzeymie y z ſerca kochać.

Herzkammer, *f. słowo w słowo y dobrze,* komorka ſerca, *z łaciń.* brzuſzek ſercowy.

Herzklopfen, *n.* trzęſienie, dygotanie, ſerca, palpitacyia ſerca.

Herzlein, *n.* ſerduſzko, małe ſerce, maleńkie, maluczkie ſerduſzko.

Herzlich, ſerdeczny, ſzczery, uprzeymy. herzliche Liebe, uprzeyma miłość.

Herzlich, *adverb.* ſzczerze, ſerdecznie, uprzeymie, z ſerca, z chęcią, chętnie.

Herzlich gern, z ſerca rad; einem behülflich ſeyn, dienen, komu być pomocnym, komu, pomoc, przysłużyć ſię, z ſerca rad przysługę uczynić; etwas thun, z chęcią co uczynić, z ſerca rad przysługę iaką wyświadczyć.

Herzog, *m.* kſiążę. dem Herzoge gehörig, kſiążęcy.

Herzogen-Aurach, Ort im Bambergiſchen, Kſiążęcy Aurach, miaſto w Bamberg-

ſkim; *można mowić także całe Niemieckie słowo*, Hercogenaurach.

Herzogenbuſch, Hercogenbuſz, Stadt in Brabant, miaſto w Brabancyi.

Herzogenrode, Hercogenroda, Stadt im Jülischen, miaſto w Iuliiskim.

Herzoginn, *f.* kſiężna. zu der Herzoginn gehörig, kſiężnin.

Herzoglich, kſiążęcy. herzogliche Güter, kſiążęce dobra, *adv.* po kſiążęcu.

Herzogthum, *n.* kſięſtwo; – Sachſen, Saskie; Brabant, Brabantskie; Mayland, Medyolanskie; Magdeburg, Magdeburskie.

Herzpochen, *n.* trzęſienie, dygotanie ſerca, choroba na trzęſienie ſerca.

Herzschlechtig, na ściśnienie ſerca choruiący, ściśnienie ſerca miewaiący.

Herzſchneiden, doymuiący do ſerca, przeymuiący ſerce.

Herzſtoß, *m.* Stoß auf das Herz, uderzenie w ſerce.

Herzwaſſer, *f.* żołć.

Herzwehe, *n.* bol ſerca, ściśnienie ſerca; der damit beladen iſt, na ściśnienie ſerca chory.

Herüber, na tey ſtronie. die Armee über den Fluß führen, na tę ſtronę rzeki woysko przeprowadzić. einen über den Fluß herüber locken, kogo na tę ſtronę rzeki przewabić.

Herüber bringen, przewozić, przewieść, przenieść, przenoſić.

Herüber hangen, wiſieć nad czym. es hängt ein hoher Berg herüber, gòra wyſoka wiſi nad tym.

Herüber kommen, prześć na ktorą ſtronę, na drugą ſtronę.

Herum, koło, około. um die Oerter herum, około tich mieyść. um einen herum ſeyn, być około kogo. um die Meyerhöfe herum ſchweifen, włoczyć ſię po wsiach. die Städte um Capuam herum, miaſta około Kapuy. um alle Thore herum ſchicken, po wſzyſtkich bramach rozesłać. allenthalben herum, wſzędzie w koło; die Länder betrachten, kraie uważać, koniom ſię przypatrywać; in Kreis, w okolicę. rings herum, w koło, na koło.

Herum abſchelen, ſkorę w koło odiąć, odeymować, zdiąć, zwierzchu okroić.

Herum anſehen, poglądać w koło, patrzyć w koło na wſzyſtkich ſtrony.

Herum aufrichten, w koło obkładać, w koło obłożyć, w koło nakłaść, około; Miſt an die Wurzel, gnoiu w koło nakłaść na korzenie, obłożyć gnoiem korzenie.

Herum bauen, obudować, obmurować; allenthalben Steine, zewſząd kamieniami.

Herum bedecken, w koło okryć, w koło nakryć, w koło pookrywać. etwas mit Leder herum bedecken, co w koło okryć, nakryć ſkòrami.

Herum befeſtigen, wkoło umocnić, zmocnić; einen Ort mit einem Graben, mieyſce, iaką foſſą; mit etwas, czym, na koło, obronne co uczynić, fortecę *etc.*

Herum behobeln, ochyblować w koło. das Holz herum behobeln, ochybluy to drewno w koło.

Herumbeißen ſich, ogryzać ſię; mit einem, z kim; *to ieſt*, wadzić ſię, odcinać ſię.

Herum benagen, ogryść w koło, obieść w koło: eine Speiſe, potrawę iaką.

Herum beſchaben, oskrobać; ein Reiß etwas wenig, oskrobać w koło gałązkę.

Herum beſchneiden, obeżnąć w koło, obżynać w koło; etwas mit dem Meſſer, co nożem; vorſichtig, oſtrożnie. beſchneide es vorſichtig herum, okroy to oſtrożnie w koło.

Herum beſchreiben, opiſać, odkryślić; einen Kreiß, koło iakie, okrąg iaki.

Herum beſtreichen, beſchmieren, osmarować, oblepić; die Bienenſtöcke mit Miſte, ule gnoiem oblepić, osmarować.

Herum bezeichnen, oznaczyć w koło; mit den Fingern, palcami.

Herumbezeichnen, das, *n.* oznaczenie w koło; mit dem Stocke, palcatem.

Herumbeugen, zgiąć w koło. er hat es herum gebogen, on to zgiął w koło.

Herumbeugen, das, *n.* zgięcie w koło, zginanie w koło, wygięcie w koło.

Herumbeugung, *f.* zgięcie w koło, zginanie w koło.

Herum binden, w koło obwiązać, opaſać w koło. ihr bindet Werg ums Glas herum, wy obwięzuiecie ſkło kłakami w koło. eine Schlange bindet ſich um den Baum herum, wąż w koło drzewa ſię obwięzuie, drzewo opaſał.

Herum drehen, kręcić w koło, obracać w koło; etwas, co; das Jahr drehet ſich herum, rok w koło ſię obraca. einem den Hals herum drehen, ſzyię komu na koło wykręcić. ſich herum drehen, wałęsać ſię; błąkać ſię, kręcić ſię po kraiu; in ganz Griechenland, w całey Grecyi.

Herum-

Herumdrehen, das, *n.* kręcenie w koło, obracanie w koło, obrocenie w koło, obrot; des Himmels, nieba w koło obracanie; der Hand, ręki obracanie w koło; der Räder, kół.

Herumfahren, w koło obieżdżać, ieździć; in den Städten, wkoło obieżdżać miasta, ieździć w koło po miastach; um den Peloponesum, około Peloponezu; mit der Flotte, z flotą, z wodnym boiem.

Herumfahren, das, *n.* obieżdżanie w koło, ieżdżenie w koło.

Herumfliegen, w koło latać; wo, um etwas, gdzie, albo koło czego.

Herumfließen, płynąć około; um eine Stadt, około miasta.

Herumfließen, das, *n.* płynienie około; um ein Schloß, około zamku; des Flusses, rzeki.

Herumfließend, około płynący. die Erde ist mit dem um sie herumfließenden Meere umgeben, ziemia iest otoczona, w około płynącym morzem.

Herumführen, obwozić, wozić po; in die einsamsten und entlegensten Länder, w naypustszych y naydalszych ziemich; einen in dem Hause, kogo po domu; bey der Nase, za nos kogo wodzić, to iest, *w Niemieckim zwłaszcza*, zdradzać, zwodzić, oszukiwać, kogo. einen Wall um die Stadt herum führen, poprowadzić wał około miasta, obwieść, obwodzić wałem miasto. Wall und Graben herum führen, wał y fossę w koło prowadzić.

Herumführen, das, *n.* obwożenie, wożenie po-, prowadzenie po-, oprowadzenie.

Herumführer, *m.* wkoło prowadca, oprowadca, prowadca po - -

Herumführung, *f.* prowadzenie, oprowadzenie, obwożenie; bey der Nase, zwodzenie.

Herumgaffen, oglądać, opatrywać, wkoło oglądać, wkoło opatrywać.

Herumgebauet, obudowany wkoło, obudowany, wkoło zabudowany.

Herumgebogen, wygięty w koło, w koło zgięty, w koło zginany.

Herumgedrehet, w koło kręcony, w koło obrocony, w koło obracany.

Herumgeführt, oprowadzony, w koło prowadzony, w koło wiedziony.

Herumgehen, w koło, na koło chodzić; in dem Garten, po ogrodzie; auf den Landgütern, po wsiach, po dziedzinach; in ganz Griechenland, w koło chodzić po całey Grecyi; vor den Thoren, w koło przed bramami, mimo bramy chodzić. der Graben geht um die Stadt herum, fossa idzie około miasta. die Luft geht um die Erde herum, powietrze idzie w koło ziemi. der Kranz geht um den Kopf herum, wieniec idzie w koło głowy, wieniec otacza głowę. die Gesundheit herumgehen lassen, w koło w kompanii czyie zdrowie pić. das Glas, den Krug herum gehen lassen, kielich, kufel aby w koło szedł, od osoby do osoby w kompanii.

Herumgelegt, obłożony, obkładany, okładany, w koło obłożony.

Herumgesandt, wkoło obesłany, obsyłany, wkoło posłany, posyłany.

Herumgeschlungen, w koło zwinięty, w koło zwiniony.

Herumgetheilet, podzielony, na koło między biorących, etc.

Herumgetragen, w koło noszony, obniesiony, w koło obniesiony.

Herumgetrieben, w koło obrocony, w koło obracany.

Herumgewälzt, w koło toczony, taczany, przetaczany.

Herumhangen, w koło wisieć. die Haare hangen ihm um den Kopf herum, włosy mu wiszą w koło, około, głowy.

Herumhüpfen, w koło obskakiwać, w koło powskakiwać.

Herumkehren, w koło obracać, w koło, na koło, obrocić; 2) *znaczy*, pozamiatać, poumiatać; überall in dem Hause, wszędzie po domu, po domie.

Herumkommen, schodzić się, wracać się, wrocić się, na koło, do tego punktu, z ktorego się co zaczyna. hier kommt der Graben um die Stadt herum, tu się schodzi fossa około miasta, tu się wraca do tego punktu, z ktorego zaczęta. mit der Arbeit herumkommen, pracę pokończyć, z pracą przyść do końca, pracę zakończyć. nicht herumkommen können, nicht fertig werden können, nie moc pokończyć, roboty, nie moc wygotować, roboty, nie moc dokazać iakiego dzieła.

Herumkriechen, w koło się czołgać, włoczyć; in dem ganzen Hause, po całym domu. die Schnecken kriechen überall herum, ślimaki łażą, włoczą się, wszędzie po ogrodzie.

Herumlaufen, rozbiegać się, rozbieżeć się, biegać po; auf den Bergen, biegać po gorach, rozbieżeć się po gorach. fast in der ganzen Welt herum laufen,

laufen, prawie po całym świecie biegać; in den Häusern, po domach; in ganz Griechenland, po całey Grecyi biegać, rozbieżeć się. 2) *znaczy iescze*, zbiegać; allenthalben, wszystko; im ganzen Lande, wszystek kray.

Herumlaufer, *m.* biegacz, biegun, biegas, ktory się wałęsa, biega, włoczęga.

Herumlauferinn, *f.* biegaczka, biegaska, włoczęga, ktora się włoczy, biega, lata.

Herumlaufung, *f.* włoczenie się, bieganie, wałęsanie się; latanie. 2) *znaczy*, obracanie się, bieganie w koło; der Räder, kol w koło bieganie, około osi.

Herumlegen, w koło okładać, w koło obkładać; Schienen, welche die Beine in ihrer Lage halten, żelazka, ktore kości w swoich mieyscach trzymaią. sich um eine Stadt herum legen, położyć się około miasta, *to iest*, oblec miasto.

Herumlegen, das, *n.* okładanie w koło, obłożenie w koło, w koło obłożenie. położenie.

Herumlegung, *f.* obłożenie, obkładanie, w koło, położenie, obłożenie, obkładanie.

Herumlenken, w koło zgiąć, ogiąć, oginać, w koło zginać, obrocić, zkierować w koło. den Lauf herum lenken, bieg obrocić w koło, *iakoby*, obiegać w koło, wykierować na koło.

Herumlenken, das, *n.* w koło wykierowanie, wyboczenie, obrocenie, nawrocenie.

Herumliegen, w koło leżeć, na koło leżeć, koło *czego* leżeć; um Europa, koło, w koło, na koło, Europy leżeć.

Herummessen, w koło mierzać, wymierzać; eine Säule, kolumnę, słup.

Herumnehmen, wziąć, wkoło, obwinąć się w koło, odziać się w koło. den Mantel herum nehmen, obwinąć się, odziać się płaszczem w koło. 2) *znaczy*, też, aushohnecken, prześladować; einen, kogo, weksować.

Herumnehmen, das, *n.* wzięcie w koło, odzianie się, obwinięcie się w koło.

Herumprügeln, obić, w koło obić, zbić; einen bis auf den Tod, kogo na śmierć, zbić, obić.

Herumrauschen, chałasować, zgiełk czynić koło; in etwas, w czym.

Herumreiten, w koło ieździć, obieżdżać, na koniu; um der Feinde Esquadronen, obieżdżać, obiechać na koniu nieprzyiacielskie szwadrony. um die Armee herumreiten, około woyska, ieździć konno, na koniu; um die Mauer, koło murow.

Herumrennen, rozbiegać się, biegać, po czym; auf den Bergen, po gorach.

Herumrennen, das, *n.* bieganie, obieganie, rozbieżenie się.

Herumrühren, poruszać, tykać się w koło; etwas, czego.

Herumrühren, das, *n.* poruszanie, tykanie się, w koło, czego.

Herumrütteln, poruszać, poruszyć, ztrząsać, ztrząść w koło; etwas, co.

Herumrütteln, das, *n.* poruszanie, poruszenie, ztrząsanie, strząśnienie, w koło.

Herumsausen, szemrzeć, szemrać; um etwas, około czego, zgiełk czynić.

Herumschallen, w koło się rozlegać. das Geheule schallt in dem ganzen Orte herum, wycie rozlega się po całym mieyscu w koło. das Geschrey schallt um die Feinde herum, krzyk rozlega się w koło nieprzyiaciela.

Herumschallen, das, *n.* w koło rozleganie się; der Stimmen, głosow.

Herabschicken, w koło posłać, porozsyłać; allenthalben, po wszystkich stronach.

Herumschiffen, w koło żeglować, krążyć po morzu; in dem Meerbusen Oceani, po łunach morskich.

Herumschlagen, zarzucić w koło; den Mantel, płaszcz zarzucić w koło na siebie, w koło siebie; 2) *znaczy*, bić się, potykać się; mit einem, z kim; 3) *znaczy*, *to co*, obłapić; einem die Armee um den Hals, zarzucić komu ręce na szyię, *to iest*, obłapić kogo za szyię.

Herumschlagen, das, *n.* zarzucenie w koło; der Armee, rąk obłapienie.

Herumschleichen, w koło łazić, czołgać się koło, czołgać się po *czym*, wszędzie.

Herumschleichen, das, *n.* łażenie w koło, czołganie się w koło, po *czym*, wszędzie.

Herumschlingen, pozawiiać co w koło, pozwiiać co w koło, pozaplatać, pozawięzywać.

Herumschlingen, das, *n.* pozawiianie, *czego*, w koło, pozwiianie, pozaplatanie.

Herumschwermen, wić się, kręcić się, suć się w koło; auch o ludziach y zwierzętach;

rzętach; allenthalben, wszędzie, po wszystkich mieyscach.

Herumschweifen, błąkać się, wałęsać się, kręcić się; im Hause, po domu.

Herumschweifen, das, n. błąkanie się, wasęsanie się, kręcenie się.

Herumschweifung, f. kręcenie się, bieganie, wałęsanie się; in der Stadt, po mieście.

Herumschwingen, mierzyć, zmierzać do czego, obracać zmierzaiąc; den Spieß, spisę.

Herumschwingen, das, n. obracanie, zmierzanie do czego, obracanie zmierzaiąc; des Spießes, spisy, dzidy.

Herumschwingung, f. obracanie, zmierzanie do czego, obracanie, zmierzaiąc.

Herumsehen, obaczyć, oglądać, oględywać, opatrywać; allenthalben, po wszystkich stronach. man kann sich da weit und breit herumsehen, można się tam szeroko y daleko na koło oglądać, na koło widzieć.

Herumsehen, das, n. oglądanie, widzenie, patrzenie na koło, przypatrywanie się na koło.

Herumsenden, porozsyłać w koło, poposyłać, powyprawiać na koło, wszędzie.

Herumsenden, das, n. porozsyłanie, poposyłanie, powyprawianie na koło.

Herumsetzen, obłożyć, obkładać, poobkładać; 2) *znaczy:* siąść, zasiąść w koło. sich am Tische herumsetzen, sieść około stołu, obsieść stoł.

Herumsetzen, das, n. obłożenie, obkładanie, pookładanie, obsieście, zasieście w koło.

Herumseyn, obstąpić w koło, w koło, na koło obstąpić, na koło być, koło czego być. es war um uns eine Menge Hirsche herum, obstąpiła nas w koło kupa ieleni, była koło nas kupa ieleni. um einen herumseyn, być w koło kogo.

Herumsitzen, siedzieć około; am Tische, in einem Gastgebothe, siedzieć na bankiecie, przy stole, w koło stołu. um einen herumsitzen, około kogo siedzieć.

Herumsitzen, das, n. siedzenie około; am Tische, u stołu w koło siedzenie.

Herumspatzieren, chodzić, przechadzać się tam y sam w koło; in der Stadt, po mieście; vor dem Thore, przechadzać się przed bramą; auf der Mauer, po murze.

Herumspatzieren, das, n. chodzenie, przechadzanie się, przechodzenie się.

Herumspringen, skakać około, około skakać; um etwas, około czego, obskoczyć.

Herumspringen, das, n. skakanie, około, obskoczenie, obskakiwanie w koło.

Herumstehen, obstąpić; um einen, kogo; um den Rath, obstąpić senat.

Herumstehen, das, n obstąpienie, otoczenie, *w tym samym sensie*, der Soldaten, żołnierzy

Herumscheinen, świecić w koło, iaśnieć w koło, w koło świecić się. um eines Kopf herumscheinen, około czyiey głowy się świecić, iaśnieć.

Herumscheinen, das, n. świecenie w koło, iaśnienie w koło, w koło się świecenie.

Herumstreichen, wałęsać się, kręcić się, przechodzić się, przechodzić; in ganz Pohlen und Litthauen, po całey Polszcze y Litwie.

Herumstreichen, das, n. wałęsanie się, kręcenie się, chodzenie, przewiianie się.

Herumstreicher, m. ten co się wałęsa, co się kręci tam y sam, co się przechodzi, tu y owdzie.

Herumstreifen, przechodzić się, przeieżdżać się tu y owdzie; nicht weit, nie daleko. nach seinem Gefallen herumstreifen dürfen, moc się przechodzić, kręcić się, według swoiego upodobania; weit und breit, daleko y szeroko się przechodzić. die Reitterey allenthalben herumstreifen lassen, kazać kawaleryi albo dopuścić, ieździć, przeieżdżać się, przechodzić się wszędzie; auf dem Lande herum, po kraiu w koło, biegać, latać, kręcić się.

Herumstreifen, das, n. przeieżdżanie się, chodzenie, przechodzenie się, kręcenie się.

Herumstreuen, obsypać w koło, potrząść, potrząsnąć w koło; etwas um die Bäume, co koło drzew, drzewa czym, w koło otrząść, obsypać.

Herumstreuen, das, n. obsypanie w koło, potrząśnienie w koło, otrząśnienie w koło.

Herumtragen, nosić tu y owdzie, nosić w koło, obnosić; einen Brief, list iaki.

Herumtragen, das, n. noszenie tu y owdzie, w koło noszenie, obnoszenie.

Herumtragung, f. noszenie, obnoszenie, w koło noszenie, noszenie tu y owdzie.

Herum-

Herumtreiben, pędzić obracać w koło, około pchać. ein Pferd herumtreiben, konia obracać w koło.
Herumtreiben, das, n. obracanie w koło, obrocenie; eines Pferdes, konia.
Herumtrinken, piiać, tam y sam, pić tam y owdzie, po mieyscach.
Herumtrinken, das, n. piianie, tam y sam, tam y owdzie.
Herumtummeln, prześladować, nagabać, weksować; einen, kogo; sich herumtummeln, latać, kręcić się, to co, ein Werk mit Ernst treiben; należycie pilnować iakiey roboty, robić pilno iaką robotę.
Herumvagirend, tułacz, krążnik, krążący, chodzący z czym. herumvagirender Arzneykrämer, chodzący wszędzie, kramarz z lekami, z oleykami, z proszkami.
Herumvexiren, nagabać, prześladować, weksować; einen, kogo.
Herumwachsen, rość w koło, obrosnąć, obrastać w koło.
Herumzaunen, ogrodzić płotem, oparkanić w koło, dać parkan w koło.
Herumwälzen, taczać w koło; sich, się. das Thier wälzet sich herum, indem es schmeichelt, zwierz tacza się, gdy się przypodchlebia. 2) znaczy: obracać w koło; etwas, co.
Herumwälzen, das, n. obracanie, taczanie w koło, toczenie w koło.
Herumwälzung, f. taczanie, toczenie w koło; des Himmels, nieba, obracanie.
Herumwandern, włoczyć się, wałęsać się, tu y owdzie, wędrować po rożnych mieyscach; auf dem Lande, po wsiach, po wioskach.
Herumweben, obrobić w koło tkaiąc, tkackim sposobem.
Herumwenden, w koło obracać, obrocić. das Rad wendet sich herum, koło obraca się.
Herumwenden, das, n. obracanie, obrocenie; des Rades, koła.
Herumwendung, f. obracanie, obrocenie w koło, obrot, obrot w koło.
Herumwerfen, narzucić w koło, rzucić w koło, na koło.
Herumwerfen, das, n. narzucenie, rzucenie w koło, rzucanie w koło, w koło zarzucenie.
Herumwickeln, obwinąć, uwinąć; sich um die Bäume, się około drzewa. 2) znaczy: zwinąć w koło; die Schlange, węża zwinąć w koło.
Herumwickeln, das, n. obwinienię, uwinienie, zwinienienie w koło, obwiianie, uwiianie.
Herumwinden, zkręcić, kręcić w koło, zkręcać w koło.
Herumwinden, das, n. zkręcanie, zkręcenie, kręcenie w koło.
Herumwindung, f. zkręcenie, zkręcanie, kręcenie w koło
Herumwohnen, mieszkać w około; um eine Stadt, około miasta.
Herumwohnen, das, n. w koło mieszkanie, na koło mieszkanie.
Herumzerren, ociągać w koło, zciągać w koło, na koło zciągnąć, ociągnąć.
Herumzerren, das, n. ociąganie w koło, zciągnienię w koło, na koło zciągnienie.
Herumzertreten, odeptać w koło, na koło odeptywać.
Herumzertreten, das, n. odeptanie w koło, odeptywanie na koło.
Herumziehen, włoczyć się, tłuc się, poniewierać się; im ganzen Niederlande, po całym Niżnim Kraiu. 2) znaczy: opisać, okryślić, odkryślić; einen Cirkel, koło iakie, okrąg iaki.
Herunter, ztąd na doł, to co, von oben, z gory, z gory na doł.
Herunter bringen, na doł spychać, zepchnąć na doł; einen von alle dem Seinigen, kogo ze wszystkich swoich fortun zepchnąć, lepiey po Polsku wyzuć; von dessen Vorsatze oder hohen Gedanken, zbić kogo, z iego przed się wzięcia, z iego wysokich myśli. to co, arm machen, ubogim uczynić do ubostwa przyprowadzić, zgubić kogo na fortunie.
Herunterbringen, das, n. zepchnięcie, zpychanie, zbicie z czego, zgubienie na czym.
Herunter fallen, spaść na doł, spadać na doł, opaść, opadać; wie eine Blüte, iak kwiatek; von dem Hause, von dem Dache, z domu, z dachu; von dem Pferde, z konia; von den Sternen, z gwiazd; vom Himmel, z nieba; von oben, von der Höhe, z gory, z wysoka. sachte, allmählich herunterfallen, powoli, z wolna, upadać, zsuwać się; vom Pferde auf die Erde, z konia na ziemię.
Herunterfallen, das, n. zpadanie, zpadnienie, zsuwanie się, zsunienie się, zemknienie się.
Herunterfliegen, lecieć na doł, zlecieć na doł; vom Himmel, z nieba, zlatywać.

Herumfliegen, das, *n.* lecenie na doł, zlecenie na doł, zlatywanie na doł.
Herunterführen, zwodzić, zprowadzać na doł; einen von dem Giebel, kogo z wierzchu.
Herunterführen, das, *n.* zwiedzienie, zprowadzanie, zprowadzenie na doł.
Herunter gefallen, co spadł, co spadła, co spadło.
Herunter gehen, zeyść, zstąpić na doł; die Treppe, po wschodach.
Herunter geschlagen, zbity na doł, zrucony na doł, co zrucono na doł.
Herunter gesetzt, zsadzony na doł, co zsadzone iest z góry na doł.
Herunter gestoßen, zepchnięty, zepchniony, zpychany, ztrącony na doł.
Herunter gestürzt, ztrącony, ztrącany na doł, na doł zepchniony.
Herunter hangend, wisieć na doł, na doł obwisnąć; von dem Halse auf die Brust, z szyi na piersiach wisieć; die Weintrauben von den Ranken, winnego grona z gałązki, *lepiey* na gałązce.
Herunter kommen, zchodzić, zeyść na doł, na doł zstąpić, zstępować; vom Himmel, z nieba. 2) zubożeć, do ubostwa przyiść; upaść, znifzczeć, *w tym że samym sensie*, sie sind sehr herunter gekommen, bardzo upadli, zubożeli, znifzczeli, do ubostwa przyszli.
Herunter lassen, na doł spuszczać, na doł spuścić, na doł puścić, na doł upuścić.
Herunter laufen, biegać na doł, zbiegać na doł, na doł biec, na doł zbiec.
Herunter locken, wabić na doł, zwabiać na doł, zwabić na doł; einen Vogel aus der Luft, ptaka z powietrza zwabić na doł.
Herunterlocken, das, *n.* na doł wabienie, na doł zwabianie, na doł zwabienie.
Heruntermachen, ucinać, przycinać; einen, kogo, komu. einen bey allen Gastgebothen heruntermachen, kogo w kompanii przy gościach, ucinać, komu przycinać słowami; einen bey allen Zusammenkünften des gemeinen Volkes, komu przycinać, we wszystkich schadzkach y posiedzeniach. einen heruntermachen, uwłaczać komu, nienawiści komu narobić, pogniewać drugich na niego. etwas von etwas heruntermachen, co od czego odiąć, odeymować, oderwać, odrywać.
Heruntermachen, das, *n.* ucinanie, przycinanie, uwłaczanie, pognie wanie, odrywanie, oderwanie.
Herunterreißen, zrywać, zciągać; einen bey den Haaren von dem Wagen, kogo za włosy, z wozu.
Herunterreißen, das, *n.* zrywanie, zciąganie, zerwanie, zciągnienie, zwleczenie na doł.
Herunterruffen, zwołać, zwoływać na doł; einen von einem Orte, kogo z iakiego mieysca.
Herunterschlagen, zbić, ztrącić na doł; mit einem Stecken die Mohnköpfe, laską makowki ztrącić, postrącać.
Herunterschneiden, pozżynać, zeżnąć; etwas mit einer Säge, co piłą.
Heruntersehen, patrzać na doł; von der Höhe in das Thal, z wysoka na dolinę.
Heruntersehen, das, *n.* patrzanie, patrzenie, poglądanie, z wysoka na doł.
Heruntersetzen, zskładać, zzłożyć, zsadzić; vom Amte, z urzędu.
Herunterspringen, zskoczyć, zeskoczyć, zeskakiwać; vom Pferde, z konia.
Herunterspringen, das, *n.* zeskoczenie, zeskakiwanie; vom Wagen, z wozu.
Heruntersteigen, zsiadać, zstępować, zsieść. vom Pferde heruntersteigen, z konia zsieść, zsiadać; zstępować po czym, iść po czym, z czego na doł; die Treppe, die Stufen, ztępować, iść, po stopniach na doł, po schodach; ze schodow na doł; in den untern Spaziergang, na niżni, na niższy plac do przechadzki.
Heruntersteigen, das, *n.* zstępowanie, zstąpienie, zsiadanie, zsieście; vom Pferde, z konia.
Herunterstoßen, zepchnąć na doł, zpychać na doł; einen zu etwas, kogo w co, do czego.
Herunterstoßen, das, *n.* zepchnienie, zpychanie, ztrącanie, ztrącenie na doł.
Herunterstürzen, zepchnąć, ztrącić, zwalić; zrucić; vom Pferde, z konia; von der Brücke in die Tiber, z mostu, do Tybru, w Tyber rzekę. sich von den hohen Bergen herunterstürzen, zepchnąć się, zrucić się, z wysokich gór; in den Fluß, w rzekę. 2) *znaczy; to co*, herunterfallen, zpaść; vom Pferde, z konia, na łep zleciec.
Herunterstürzen, das, *n.* zepchnienie, ztrącenie, zlecenie, zpadnienie na głowę.
Heruntertriefen, kapkami, kroplami padać

dać na doł, apać na doł; aus dem Kopfe in die Nase, z głowy do nosa.

Herunterriefen, das, n. kapkami, kroplami zpadanie na doł, kapanie na doł.

Heruntertröpfeln, na doł kapać, kroplami padać z gory na doł.

Heruntertropfeln, das, n. na doł kroplami, kapkami padanie, kapanie.

Herunterwerfen, zrzucać, zrzucić na doł, einen vom Fenster, kogo z okna.

Herunterwerfen, das, n. zrzucanie, zrzucenie na doł.

Herunterwerts, na doł; ku dołowi, na ziemię, ku ziemi.

Herunterziehen, zciągać, zciągnąć na doł, zdeymować, zdiąć, den Ring vom Finger, pierścień z palca.

Herunterziehen, das, n. zciąganie, zciągnienie, zdeymowanie, zdięcie na doł.

Hervor, z, aus der Höhle, z iaskini, aus dem Glase, z iaskini.

Hervorbauen, budować przed czym, na przodku czego.

Hervorblicken, połyskować, zaświecać się z czego; aus dem Feuer, z ognia.

Hervorblicken, das, n. połyskowanie, wypadanie, światła zkąd.

Hervorblühen, wykwitnąć, wykwitać, zakwitnąć zkąd, wykwitnąć w gorę.

Hervorbrechen, wypaść, wypadać; in die Schlacht, do bitwy; aus dem Hinterhalte, wypaść, porwać się z zasadzek.

Hervorbrechen, das, n. wypadanie, wypadnienie, wypaście, porwanie się.

Hervorbringen, wynosić, wyprowadzić, przyprowadzić, przed co, przed kogo; zrodzić; einen seines gleichen, kogo sobie podobnego; aus den Briefen an das Licht, z listu, co na widok pokazać, rozgłosić. aus dem Kasten Geld hervorbringen, ze szkatuł pieniądze powynosić; aus den kleinsten Saamen so große Stämme und Aeste, z naymnieyszego nasionka, wydać, tak wielkie pnie, y gałęzie. das Licht hervorbringen, światło wynieść, wynosić, wydawać z siebie; aus etwas, z czego; etwas von sich, z siebie wydawać co.

Hervorden, Stadt in Westphalen, Herforda, miasto w Westfalii.

Hervordringen, wyskoczyć, wyrwać się, wypadać, wypaść zkąd.

Hervordringen, das, n. wyskoczenie, wyrwanie się, wypadnienie, wypaście.

Hervordringung, f. wyskakiwanie, wyskoczenie, wyrwanie się, wypadnienie.

Hervorfahren, wyiechać, wyieżdżać, zkąd na co, z domu na plac.

Hervorfahren, das, n. wyiechanie, wyieżdżanie, zkąd, na co.

Hervorfließen, wypływać, wypłynąć, aus der Wunde, z rany; aus den Augen, z oczow.

Hervorfließen, das, n. wypływanie, wypłynienie, płynienie zkąd.

Hervorführen, wyprowadzać, wyprowadzić; einen wohin, kogo dokąd.

Hervorführen, das, n. wyprowadzanie, wyprowadzenie, zkąd, dokąd.

Hervorgeben, wydawać, wydać, etwas woher, co z czego, dobywać, co z czego.

Hervorgeben, das, n. wydawanie, wydanie, co z czego, dobywanie zkąd.

Hervorgehen, wychodzić, wyiść, auf das Theater, na teatrum, na widok. *znaczy:* hervorreichen, styrczeć, widać, wychodzić, z czego; aus dem Wasser, z wody wydać, sterczeć, wychodzić; allein mit dem Kopfe aus dem Wasser, tylko głową z wody.

Hervorgehen, das, n wychodzenie, wypadanie; der Eingeweide, wnętrzności.

Hervorgrünen, zazielenić się, rozzielenić się, zazieleniać się.

Hervorgrünen, das, n. zazielenienie się, rozzielenienie się.

Hervorkeimen, puszczać się, wschodzić, aus etwas, z czego.

Hervorkommen, wychodzić, wyiść; auf das Theater, na teatrum, na widok; aus dem Wasser, z wody; aus den Höhlen, z dołow, z dziur. *znaczy także toż samo, co:* sich empor thun, wynieść się, wsławić się, przez co; pokazywać się. die Ueppigkeit fängt an hervorzukommen, rozkosz zaczyna pokazywać się.

Hervorkriechen, wylazować, wyłazić, wywłoczyć się. das Kraut kriecht hervor, ziele wyłazi, wychodzi, na wierzch. aus den Höhlen hervorkriechen, z dołow wyłazić, wywłoczyć się, wywleć się; aus der Erde, z ziemi.

Hervorkriechen, das, n. wyłażenie, wylazowanie, wywłoczenie się.

Hervorlangen, dobyć, dobywać; Gold aus der Schatzkammer, złota, ze skarbu; Geld aus dem Kasten, pieniędzy ze szkatuły.

Hervorlangen, das, n. dobycie, dobywanie, wynoſzenie, wynieſienie.

Hervorlaufen, wybiec, wybiegać, biec, biegać, pobiec; zum Gefechte, wybiec na poiedynek.

Hervorleuchten, zaświecić ſię, załyſnąć ſię; woher, zkąd. die Gemüthsgaben leuchten in dem Knaben hervor, świecą ſię, *lepiey*, pokazuią ſię, przymioty umysłu, w dziecięciu. aus dem Gemüthe hervorleuchten, z umysłu ſię wydawać, pokazywać ſię; bey Nachte, w nocy.

Hervorleuchten, das, n. świecenie ſię, zaświecenie ſię, pokazywanie ſię.

Hervorlocken, wywabiać, wywabić, einen, kogo; womit, czym; einen wohin, kogo dokąd.

Hervorquellen, ciec, wytryſkiwać, zkąd; wypływać zkąd.

Hervorragen, widać, ſtyrczeć, wychodzić; mit dem Kopfe aus dem Waſſer, głową z wody; wyżey być; ein wenig über das Waſſer, wyżey być trochę nad wodę. unter einigen hervorragen, wydawać ſię między niektoremi. die Zähne ragen hervor, zęby mu wychodzą nad inne. vor der Stirne hervorragen, przed czołem ſtyrczeć, przed czoło wychodzić.

Hervorragen, das, n. wydanie, wydawanie ſię, ſterczenie dłużey, wyżey wychodzenie.

Hervorragung, f. widanie, wydawanie ſię, ſterczenie, dłużey, wyżey wychodzenie.

Hervorrecken, wyciągnąć, wyciągać, wyſtawiać, wyſtawić; die Hand, rękę; etwas, co.

Hervorreichen, dobywać, dobyć; etwas woher, czego zkąd.

Hervorreichen, das, n. dobywanie, dobycie, wydobywanie, wydobycie.

Hervorrücken, powſtać, porwać ſię, aus dem Hinterhalte, z zaſadzek.

Hervorſcheinen, zaświecać ſię, świecić ſię zkąd. es ſcheinet hervor, to ſię świeci.

Hervorſchimmern, ſkrzyć ſię, płomieniem ſię zaświecać; woher, zkąd.

Hervorſehen, wyglądać, poglądać, wyzierać; woher, zkąd.

Hervorſehen, das, n. wyglądanie, poglądanie, wyzieranie; aus dem Fenſter, z okna.

Hervorſprieſſen, puſzczać ſię, pąkać ſię, pukać ſię; aus dem Baume, z drzewa.

Hervorſpringen, wyſkakiwać, wyſkoczyć; aus dem Gezelte, z namiotu. plötzlich hervorſpringen, nagle wyſkoczyć, wyſkakiwać.

Hervorſpringen, das, n. nagłe wyſkoczenie, wyſkakiwanie.

Hervorſproſſen, puſzczać ſię, pąkać ſię, pukać ſię, wychodzić, wſchodzić, woher, zkąd.

Hervorſproſſen, das, n. puſzczanie ſię, pąkanie ſię, pukanie ſię, wychodzenie, wſchodzenie.

Hervorſtehen, ſtercaeć, widać, aus dem Waſſer, z wody.

Hervorſtrecken, wyciągać, wyciągnąć, wyſtawiać, wyſtawić.

Hervorſtrecken, das, n. wyciąganie, wyciągnienie, wyſtawianie, wyſtawienie.

Hervorſuchen, wyſzukiwać, wyſzukać; alles, wſzyſtko; alle Mittel, wſzyſtkich ſpoſobow.

Hervorſuchen, das, n. wyſzukiwanie, wyſzukanie; in allen Orten, we wſzyſtkich mieyſcach.

Hervorthun, wyciągnąć, wyciągać, podawać, wyſtawiać; die Hand, rękę; ſich, wynoſić ſię; unter ſeines gleichen, między ſobie rownemi.

Hervortragen, wynieść na widok, wnieść do ſpolności, etwas, co.

Hervortragen, das, n. wynieſienie na widok, wnieſienie do ſpolności.

Hervortreiben, popędzać, popędzić, poganiać, popychać, popchnąć.

Hervortreiben, das, n. popędzanie, popędzenie, poganianie, popychanie.

Hervortreten, wychodzić, wyiść, wyſtąpić na przod; mit einem Kranze auf dem Kopfe, z wieńcem na głowie.

Hervortreten, das, n. wychodzenie, wyiście, wyſtępowanie, wyſtąpienie.

Hervorwachſen, wyraſtać, wyrość; wſchodzić; iść w gorę, *toż ſamo czeſto znaczy*.

Hervorwachſen, das, n. wyraſtanie, wyrośnienie; wyiście w gorę, wybuianie.

Hervorwiſchen, wylecieć, wyiść prędko; mit der ganzen Macht, z całą mocą; allenthalben aus dem Walde, ze wſzyſtkich ſtron z laſſa; plötzlich aus dem Gebüſche, nagle wypaść z boru.

Hervorwiſchen, das, n. wylecenie, wybieżenie, wypadnienie nagłe, wyrwanie ſię.

Hervorziehen, wyciągnąć, ciągnąć, pociągać, pociągnąć; vor Gerichte, przed ſąd;

ſąd; aus dem Gefängniſſe, wyciągnąć z więzienia.
Hervorziehen, das, *n.* wyciąganie, wyciągnienie, pociąganie, pociągnienie, przyciągnienie.
Herwenden, obracać, obrocić tu, naprzod, ſich, ſiebie. wende dich her, obroć ſię.
Herwenden, das, *n.* obracanie, obrocenie, tu naprzod, obrocenie ſię.
Herwertig, z tey ſtrony, na tey ſtronie, po tey ſtronie. herwertige Spanien, z tey ſtrony Hiſzpania, po tey ſtronie Hiſzpania.
Herwerts, z tey ſtrony, po tey ſtronie, na tey ſtronie.
Herwieder, *adv.* na przeciwko, przeciwnie, z przeciwney ſtrony.
Herzählen, liczyć, wyliczać, rachować; ſeine Wunden, ſwoie rany; das Geld, pieniądze.
Herziehen, tu ſię ſprowadzić, ſprowadzać, tu ſię przenoſić, tu ſię przenieść; wyprowadzać; etwas woher, co zkąd.
Herziehen, das, *n.* tu ſię ſprowadzenie, przenoſzenie ſię, przenieſienie ſię.
Herzu, tu na to mieyſce, do tego mieyſca.
Hesdin, Stadt in Artois, Hesdin, miaſto w Artezyiſkim Hrabſtwie.
Heſſe, *m.* Haſſ. einer aus Heſſen, ieden z Haſſyi.
Heſſen, Landſchaft in Deutſchland, Haſſyia, Landhrabſtwo w Niemczech.
Heſſencaſſeliſch, Haſſo-Kaſſelanſki, Haſſo-Kaſſelſki. ein Heſſencaſſeler, *ſubſt.* Heſſo-Kaſſelan, Heſſo-Kaſſelczyk.
Heſſendarmſtädtiſch, Heſſo-Darmſztadſki, Heſſo-Darmſtadſka, Heſſo-Darmſztadſkie.
Heſſiſch, *adj.* Haſki, Haſka, Haſkie, *od* Haſſyia.
Heßlicht, *adv.* ſzpetnie, plugawie, nie pięknie, brzydko.
Heſton, Stadt in England, Heſtonia, miaſto w Anglii.
Hethiter, *pl.* altes Volk, Hetei, dawny narod.
Hetmann, *m.* Hetman; Hetman Kozacki, naypierwſzą komendę maiący nad Kozakami.
Hetzen, ſzczwać, polować; Haſen, ſzczwać zaiące, polować na zaiące. *znaczy*: wekſować, prześladować; einen, kogo, żartować, naśmiewać ſię z kogo, *znaczy*: poduſzczać, podſzczuwać, podżegać; einen heftig, kogo mocno; einen wider einen, kogo przeciwko komu; podbudzić, kogo na kogo oburzyć, kogo na kogo rozgniewać; kogo przeciwko komu gniewać.
Hetzen, das, *n.* ſzczwanie, polowanie; wekſowanie, prześladowanie, podſzczuwanie, poduſzczanie, poduſzczenie, podbudzanie, podbudzenie, oburzenie, gniewanie, rozgniewanie.
Heu, *n.* ſiano, dürres Gras, trawa ſuſzona; weiches, miętkie; von Wieſen, z łąk, łączne; recht trockenes, ſuche, wyſuſzone należycie; ſehr gutes, bardzo dobre; ſehr rauches, oſtre; grünes, zielone; feuchtes, wilgotne, mokre; unnützes, ladaco ſieniko; altes, ſtare; herbſtliches, ieſienne, potraw; gutſchmeckendes, ſmaczne, zeitiges, z doſtałey trawy. Heu hauen, ſiano koſić. das Heu wird dürre, ſiano ſchnie, ſuſzy ſię; iſt dem Viehe ein angenehmes Futter, paſzą daie bydłu dobrą, lepiey, ieſt dobrą dla bydła paſzą; iſt ganz trocken, ieſt w całe ſuche; iſt noch zu grün, ieſzcze ieſt zielone; dienet ſtatt des Strohes, ſtanie za słomę; iſt erhitzt, zagrzało ſię; iſt naß geworden, ktore było zmokło; auf Wetterhaufen ſchlagen, w kopy ſiano składać, poſkładać; einführen, zwieść, pozwozić; auf die Böden bringen, na piętra pownoſić. Heu in Bunde binden, w wiązanki, w wiązania ſiano powiązać; wächſt von ſich ſelbſt, rośnie ſamo z ſiebie; beſonders aufheben, ſiano oſobno, ſkładać, złożyć. Heu freſſen, ſiano żreć. Wagen voll Heu, woz pełny ſiana. von Heue, z ſiana, ſienny. zum Heue gehörig, do ſiana należący, *także* ſienny. zum Heue gehörige Senſen, koſy do ſiana, do koſzenia ſiana. wo das Heu wächſt, gdzie ſiano rośnie, ſienny; ein ſolches Feld, pole na ſiano dobre.
Heubellerche, *f.* ein Vogel, dzierlatka, ptak; ſingt nicht, nie śpiewa.
Heuboden, *m.* brog, ſtodoła na ſiano, piętro do wkładania nań ſiana.
Heucheley, *f.* obłuda, zmyślenie, zmyślanie, udawanie, udanie, pokazywanie ſię; zmyślona cnota, świętość, farbowana pobożność. die wahre Freundſchaft leidet keine Heucheley, prawdziwa przyiaźń nie cierpi cherchelow, zmyślania, udania, udawania, obłudnego pokazywania ſię, obłudy, obłudności.

Heucheln, podchlebiać, podchlebić, lizać się, przypodchlebiać się, przypodchlebić się: einem, komu, *powtore znaczy*, sich fromm stellen, pobożnym się pokazywać, powierzchownie, zmyślać się pobożnym, obłudnie udawać pobożność.

Heucheln, das, *n.* podchlebianie, podchlebienie, lizanie się, przypodchlebianie się, przypodchlebienie się; zmyślenie, pobożności, udanie pobożności, świętości.

Heuchelworte, *pl.* podchlebne, obłudne, słowa. einem Heuchelworte geben, słowami kogo podchlebnemi, obłudnemi łudzić. sich mit Heuchelworten einnehmen lassen, dać się uiąć, ułudzić, podchlebnemi, obłudnemi, słowami.

Heuchler, *m.* podchlebca, podchlebnik, zmyślacz, udawca, obłudnik, świętoszek, zmyślony święty, na pozor święty, powierzchownie święty.

Heuchlerinn, *f.* podchlebniczka, podchlebca, obłudniczka, zmyślaczka, udawczyna, obłudna święta, zmyślona święta, na pozor święta, powierzchownie święta.

Heuchlerisch, *adj.* podchlebny, obłudny, zmyślony, podchlebniczy, udany, obłudniczy.

Heudrüsen, *pl.* Geschwür im Halse, wrzod na szyi.

Heuer, *adv.* latoś, tego roku, co się w tym roku dzieie.

Heuerig, latosi, tego roczni, co się tego roku zrodziło, urodziło. heurige Ernte, latosie żniwo, tego rocznie żniwo. heuriger Wein, latosie, tego rocznie wino. heuriges Getreyde, tego rocznie zboże. heurige Nüsse, tego rocznie orzechy.

Heufriem, *m.* koszenie siana, robienie koło siana, zbieranie siana, ogołem mowiąc.

Heugabel, *f.* widły do siana, ktoremi siano kładą, biorą.

Heuboden, *m.* brog na siana, stodoła na siano.

Heviter, *pl.* altes Volk, Hewitowie, staroświecki narod.

Heulen, wyć, skowyczeć, insonderheit wie die Hunde und Wölfe, zwłaszcza iak psy y wilcy wyią; wie die Weiber, iak kobiety, płaczą, szlochaią, narzekaią; vor Schmerzen, od żalu; wie die Pantherthiere, iak lamparty płaczą, albo wyią żałosnym y płaczliwym głosem.

Heulen, das, *n.* wycie; erheben, wycie uczynić, zawyć, począć wyć; trauriges, smutne, żałosne. das Schloß ist voller Heulen und Wehklagen, zamek iest pełny narzekania, płaczu, lamentow; narzekanie głośne czynić, krzyczeć z płaczem, opłakuiąc.

Heumagazin, *n.* magazin na siano, lamus na siano.

Heumonat, *m.* *słowo w słowo*, sienny miesiąc, lipiec miesiąc w roku.

Heuraufe, *f.* drabina do zakładania siana, *pofr.* ratêlier.

Heuschober, *m* kopa siana, siano w kopę złożone, ułożone.

Heuschrecke, *f.* ein Ungeziefer, szarańcza, owad pewny. die sich gefundene Menge Heuschrecken hat alles verzehret was grün gewesen, znayduiące się mnostwo szarańczy, ziadło, wszystko, cokolwiek było zielone w polu. zwitschernde Heuschrecke, graiący, świerczący konik.

Heusden, Stadt in Holland, Heyzdena, miasto w Hollandyi.

Heusense, *f.* kosa do koszenia siana, ktorą siano koszą.

Heute, dzisiay. der Tag ist heute, ten dzień iest dzisiay. heute früh, dzisiay rano.

Heutig, dzisieyszy, dzisieysza, dzisieysze. heutiger Tag, dzisieyszy dzień. heutiges Edict, dzisieyszy ukaz, dzisieysza ustawa, dzisieyszy uniwersał. noch heutiges Tages, ieszcze po dziś dzień. ist solches Recht üblich, iest to prawo w używaniu, chowa się, iest zachowane po dziś dzień aż do dzisieyszego dnia. bis an den heutigen Tag regieret er, aż do dzisieyszego dnia on rządzi, kroluie do dziś dnia, po dziś dzień.

Heuwagen, *m.* woz do siana, iakim siano wożą, *krotko*, woz drabiniasty.

Hexam, Stadt in England, Heksam, miasto w Anglii.

Hexe, *f.* czarownica, *to co* Zauberinn, ktora czaruie, ktora czarami omamia, czarno księżnica, ktory *uczynek* iaki robi.

Hexen, czarować, uczynić, czarami się bawić, czarowniczą sztukę umieć.

Hexenmeister, *m.* czarownik, czarnoksiężnik. Erzhexenmeister, arcy czarnoksiężnik; arcy czarownik, głowny czarownik; wierutny czarownik.

Hexenwerk, *n.* czary, czarowanie, zczarowanie, oczarowanie, uczynek.

Hexerey

Hexerey, *f.* czarostwo, uczynek, czary, zamowienię, czarowanie, występek czarow, występek uczynku, zamowienia.

Heyde, *m.* poganin, bałwochwalca; *to co,* Ungläubiger, nie wierny; Niechrześcianin, bałwochwalnik; bałwoczciciel.

Heydechs, f. Eydechs.

Heydekorn, *n.* tatarka, gryka, reczka; *poł.* panicum.

Heidenschaft, *f.* pogaństwo, błędy pogaństwa, narodstwo, błędy narodow pogańskich.

Heidenthum, *n.* pogaństwo, bałwochwalstwo, bałwocześć, bałwobłąd, bałwochwała.

Heydnisch, pogański, bałwochwalniczy, bałwochwalski, bałwochwalny.

Heidnisch, *adv.* po pogańsku, po bałwochwalsku, po bałwochwalnemu.

Heyduck, *m.* Hayduk, pieszy żołnierz Węgierski.

Heyl, *n.* zbawienie, szczęśliwość, szczęście, błogosławieństwo.

Heyland, *m.* Zbawiciel, Wybawiciel, Uwolniciel.

Heyrath, *f.* wesele, iście za mąż y ożenienie się kobiety y męszczyzny.

Heyrathen, ożenić się, żonę poiąć, wziąć żonę. eine heyrathen, ożenić się z ktorą, za żonę poiąć ktorą; eine Bürgerstochter, mieszczanina corkę, mieyską pannę; poiąć w małżeński stan, zaślubić sobie. einen heyrathen, poyść za mąż, iść za mąż, chodzić za mąż. in eine Familie heyrathen, poyść za mąż w iaką familią; aus einem Stande, z iakiego stanu; aus dem Patricienstande, ze stanu Patrycyuszow, albo Senatorow urodzonych. er kann heyrathen welche er will, on może się ożenić z ktorą chce, może poiąć, wziąć ktorą chce.

Heyrathsgut, *n.* posag, ślubne dobra, z żoną wzięte.

Heyrathsstifter, *m.* swat, co swata, w małżeństwo, co wesele sprawuie.

Heyrathsstiftung, *f.* wesele; ślub, wesela sprawienie.

Heysant, Insel in Frankreich, Heysant, wyspa we Francyi.

Hie, tu. er ist hie, on tu iest. er ist hie gestanden, on tu stał.

Hieb, *m.* raz, rana, *to co,* Wunde, die gehauen worden, ktora iest rąbnieniem, cięciem zadana. von einem etliche Hiebe bekommen, dostać ran od kogo, wziąć, mowi się w głowę, w rękę, *to iest,* być ciętym, *tok samo,* dostać w gębę, w czoło, *to iest,* być ranionym, odebrać raz, ranę; *powtore znaczy to co,* rąbnienie, *cięcie co,* das Hauen, aus den Hieb, durch den Hieb, rąbaniem, rąbnieniem, cięciem. einem einen Hieb in das Genicke geben, komu zadać raz w kark, ciąć, rąbnąć w kark, ranić, ranę zadać w kark. mit dem Hiebe auf einen losgehen, przyciąć na kogo, chcąc go rąbnąć, przycinać na kogo, obciąć kogo. einem einen starken Hieb in den Kopf beybringen, komu mocną ranę w głowę zadać.

Hiebevor, *adv.* kiedyś, nie kiedyś, przed tym, za przeszłych czasow. hub er uns auf, dzwigał nas, podnosił nas. er hat mich hiebevor fast selbst betrogen, da er nur ein ehrlicher Mann zu seyn schien, nie kiedy mnie samego zwiodł, zdaiąc się mi być uczciwym człowiekiem. hiebevor, *znaczy też, to co,* przeszłemi czasami.

Hiedurch, tędy, durch diesen Ort oder Weg, przez to mieysce, po tym mieyscu; tą drogą; hat er die Truppen geführt, woysko przeprowadził; *powtore znaczy:* durch diese Sache, przez tę rzecz, hat er es zuwege gebracht, dokazał, dopiął swoiego, wyrobił; *to co, przez to:* hiedurch ist es geschehen, przez to się to stało.

Hieher, tu, bald hieher, bald dorthin, dopiero tu, dopiero tam; einen zerren, kogo ciągnąć, porywać, szarpać; to tam, to sam.

Hieherwerts, tu, einen treiben, kogo napędzać, napędzić. hieherwerts liegt der Ort, von Leucas 120 Roßläufte, to mieysce leży na sto dwadzieścia stay od Leukady.

Hier, tu, bin ich, iestem. hier wunderst du dich, ty się tu dziwuiesz. du wirst uns eher hier, als wir dich dort sehen, ty nas tu pierwey widzieć będziesz iak my cię tam. hier frage ich nun, tu ia się pytam teraz. bald hier, bald da, dopiero tu, dopiero tam, iuż tu, iuż tam, to tu, to tam. hier und da, tu y tam, herumfliegende Vögel, tam y sam wszędzie lataiące ptaki. hier und dahin, tam y sam.

Hierauf, potym; als er war losgesprochen worden, hat er gemeynet, potym, iak był za niewinnego osądzony, rozumiał. hierauf muß er ein wenig ruhen, potym musi trochę spocząć; muß man die Deckel wieder drauf thun, trzeba znowu wieka na wierzch pokłaść,

 hierauf

hierauf haben sie im Kriege die Oberhand bekommen, po czym, zaczęli na woynie górę brać.

Hieraus, ztąd, bildest du alles, w myśli sobie wyobrażasz wszystko. hieraus sehet ihr, ztąd widzicie, poznaiecie.

Hieres, Stadt in Frankreich, Hieresa, miasto we Francyi.

Hierinnen, tu, w tey rzeczy, w tym; w tym samym; w tey samey rzeczy.

Hierische Inseln, Hieryskie wyspy, Inseln an Frankreich, wyspy we Francyi. *pot.* Insulae Stoechades; wyspy Stechady.

Hiermit, tak, tym sposobem, w ten sposob, takowym, takim sposobem.

Hiernächst, do tego, warfen sie ihm so wohl viele falsche als wahre Dinge seines neuen Geschlechts wegen vor, do tego zarzucali mu, tak wiele fałszywego, jako prawdziwych rzeczy, o iego nowym urodzeniu. hiernächst sind wir von unsern Alliirten verlassen, do tego od naszych związkowych opuszczeni byliśmy. das Regenwasser ist das leichteste, sodann das Brunnenwasser, hiernächst das Flußwasser, ferner, woda deszczowa iest naylekśza, potym woda studzienna, potym woda rzeczna. potym. Man kann das Wörtchen *potym* vielmal wiederholen, indem man einige Sachen erzehlet, można powtorzyć wiele razy to słowko *potym*, wyliczaiąc rzeczy iedna po drugiey.

Hierüber, dla tego, prze to, dla tey rzeczy. hierüber kann ich nicht kommen, prze to nie mogę przyiść. hierüber sollst du es nicht sagen, dla tego nie masz tego mowić.

Hierunter, pod tym, liegt nicht wenig verborgen, leży niemało ukrytego.

Hiervon, o tym, will ich reden, będę mowił, o tey rzeczy.

Hierzu, do tego, kommt noch, iesżcze przychodzi. hierzu thaten sich noch viele kleine Schiffe, do tego przybyło iesżcze wiele pomnieyszych statkow, na to. hierzu ist das Pflaster gut, na to, iest plaster dobry.

Hiesig, tuteyszy, tuteysza, tuteysze. hiesige Waaren, tuteysze towary.

Hildesheim, Stadt in Deutschland, Hildeseima, miasto w Niemczech. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Hildeseimski, Hildeseimska, Hildeseimskie.

Hilpershausen, Stadt im Coburgischen, Hilpershausen, miasto w Koburskim. von oder darzu gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Hilpershauseński. aber von Hilpershusa kommt Hilpershusański.

Himbeer, *f.* ein Gewächs, drzewko, malina, iagoda malinowa.

Himbeerstrauch, *m.* Kierz malinowy, krzak malinowy.

Himmel, *m.* niebo; äußerster, nayostatnieysze; freyer, wolne; runder, okrągłe; gestirnter, gwiazdy noszące, gwiazdy maiące; ganzer, całe, wszystko; heiterer, pogodne, wyiaśnione; mit Wolken bedeckter, obłokami okryte; glänzender, iaśnieiące. vom Himmel herunter kommen, z nieba na doł przychodzić. der Himmel trennet sich, niebo dzieli się. den Himmel ansehen, na niebo patrzyć, w niebo patrzyć. in den Himmel erheben, do nieba wynieść, wynosić. in den Himmel steigen, do nieba wstąpić. bis an den Himmel erheben, aż pod niebo wynieść, albo, na niebo, pod niebiosa. einem den Weg oder Zutritt in den Himmel bahnen, komu drogę, albo przystęp do nieba utorować. dem seine Verdienste den Himmel erworben, ktorego iego *własne* zasługi, do nieba, do niebios wezwały. in den Himmel kommen, do nieba przyiść. der Himmel fällt ganz ein, całe niebo upada. vom Himmel herunter ziehen, z nieba na doł zciągnąć. der Himmel steht des Nachts voller Sterne, niebo stoi w nocy pełne gwiazd. der Lauf des Himmels, bieg nieba, bieg niebieski. die Herumdrehung des Himmels, obracanie się, obrocenie się nieba, obrot nieba, obrot niebieski. wenn der Himmel einfiele, gdy by niebo leciało. der Himmel ist allenthalben voller Feuer, die Blitze fahren an denselben hin und her, niebo iest po wszystkich stronach, błyskawice po nim, idą tam y sam. der Himmel wird ganz von finstern Wolken überzogen, niebo iest ciemnemi chmurami powleczone. dem sein Ort schon im Himmel bereitet ist, ktoremu iego mieysce iuż w niebie zgotowane iest. die frommen Seelen kommen nach dem Tode wieder in den Himmel, pobożne dusze po śmierci przychodzą znowu do nieba. vom Himmel herab, z nieba. unter dem freyen Himmel, pod gołym niebem, pod niebem; sterben, umierać;

rać; liegen, leżeć. Himmel von Zeuge über einem Bette, kotara, z materyi nad łożkiem; Obertheil einer Kutsche, zwierzchnia część wozka krytego. Feuerhimmel, niebo empireyskie, *słowo w słowo*, niebo ogniste. der erste Himmel, der alle andern bewegt, naypierwsze niebo, ktore, wszystkie inne z sobą obraca. Sternenhimmel, firmament, na ktorym gwiazdy są. Himmel der Altväter, niebo starych oycow, otchłań, w ktorym dusze świętych ludzi przed przyiściem Chrystusa zatrzymane były. Himmel der Seligen, niebo błogosławionych, świętych, w ktorym są iuż błogosławieni święci. der Himmel hängt voller Geigen; niebo wisi pełne skrzypcow, *przysłowie to znaczy*; wszystko się mu powodzi, wszystko po myśli idzie; wszystko pomyślnie. das Blaue vom Himmel, błękitne na niebie, to także przysłowie znaczy, nie wielka rzecz, fraszka, bagatela.

Himmel-an, auf, na niebie, ku niebu, do nieba.

Himmelsberg, *m.* niebieska gora, olimp.

Himmelblau, *n.* niebieski. himmelblaue Augen, niebieskie oczy, niebieskiego koloru.

Himmelbrod, *n.* manna; *iakoby* niebieski chleb.

Himmelfahrt, *f.* Wniebowstąpienie, Christi, Chrystusowe. Himmelfahrt Mariä, Wniebowzięcie Maryi Panny.

Himmelfahrts-Fest, *f.* święto w niebowstąpienia.

Himmelfarbe, *f.* niebieska farba, niebieski kolor; niebieskie, *subst.*

Himmelfärbig, niebieskiey farby, niebieskiego koloru, niebieski.

Himmelhonig, *m.* miod niebieski, z nieba spadaiący.

Himmelreich, *n.* krolestwo niebieskie.

Himmelsangel, *f.* biegun niebieski, obrot niebieski.

Himmelsachse, *f.* oś niebieska, na ktorey się ma niebo obracać.

Himmelsbürger, *m.* obywatele, mieszkańcy niebiescy.

Himmelsschlüssel, *m.* eine Blume, kwiatek pewny, bukwica biała; pierwiasnka polna.

Himmelsgegend, *f.* okolica niebieska; strona iaka nieba.

Himmelskost, *f.* napoy niebieski, ambrosyia.

Himmelskreis, *m.* okoł niebieski, obłąg niebieski, obwod niebieski.

Himmelskugel, *f.* kula niebieska, ukazuiąca niebo.

Himmelslauf, *m.* bieg niebieski, obrot niebieski. sich wohl auf den Himmelslauf verstehen, rozumieć się dobrze na biegu niebieskim, na biegach niebieskich.

Himmelswagen, *m.* woz niebieski gwiazda, *pol.* arctos.

Himmelszeichen, *n.* znak niebieski, iakie na zodyaku.

Himmelstraud, ein Weibsnamen, Himmelstruda, imie białogłowskie.

Himmlisch, niebieski. himmlischer Kreis, niebieski okrąg. himmlische Sache, niebieska rzecz. himmlische Kraft, niebieska moc. himmlischer Mund des Ciceronis, niebieskie usta Cycerona. himmlische Werke des Tiberii, niebieskie dzieła Tyberyusza.

Hin, tam, kommen, przeiść, przechodzić. die Hoffnung ist hin, nadzieia poszła, przepadła, nadzieia zpełzła. der Tag ist hin, dzień przeszedł, minął. hin und her, tam y sam, schiffen, żeglować. die Fische schwimmen hin und her, ryby pływaią tam y sam. hin und her gehen, tam y sam chodzić. hin und her laufen, tam y sam biegać. einen hin und her zerren, kogo tam y sam włoczyć, targać, to tu to sam. hin ist hin, co przepadło, to przepadło, to się niewroci.

Hinab, na doł, ku dołowi, sehen, na doł patrzyć, ku dołowi patrzyć.

Hinabfahren, zwozić się na doł, zpłynąć; auf der Weichsel nach Thorn, nach Danzig, Wisłą do Torunia, do Gdańska. den Strom hinab fahren, z rzeką spłynąć, *to co*, fortgehen, z wodą popłynąć.

Hinabfahren, das, *n.* zwożenie się, ziechanie, zpłynienie, z wodą, rzeką na doł.

Hinabfahrt, *f.* ziechanie, zpłynienie, *to co*, Gang, durch den man hinab kommt, schod, ktorym na doł schodzą.

Hinabfallen, spadać, spaść, zlecieć; vom Himmel, z nieba; vom Felsen, ze skały.

Hinabfallen, das, *n.* spadanie, spadnienie, vom Tische, ze stołu.

Hinabfliegen, zlatywać, zlecieć, von dem Baume, z drzewa.

Hinabfliegen, das, *n.* zlatywanie, zlecenie, von dem Aeste, z gałęzi.

Herabfließen, zpływać, zpłynąć, von dem Berge, z gory.

Hinabfließen, das, n. zpływanie, zpłynienie, von den Bergen, z gory.
Hinabführen, zwozić na doł, Proviant auf der Weichsel, żywności wisłą.
Hinabführen, das, n. zwożenie, zwiezienie, zprowadzanie, zprowadzenie.
Hinabgehen, zeyść, zstąpić, zchodzić, zstępować, auf den Markt, na rynek.
Hinabgehen, das, n. zeyście, zstąpienie, zchodzenie, zstępowanie.
Hinabhangen, wisieć na doł, auf der Schulter, na ramieniu, z ramienia.
Hinabhangen, das, n. wiszenie na doł, von dem Kopfe, z głowy.
Hinabkriechen, zwieść się, zwozić się, zwieść się, zwłoczyć się, zczołgać się.
Hinablassen, zpuszczać, zpuścić na doł, einen ins Gefängniß, kogo do więzienia.
Hinablassen, das, n. zpuszczanie, zpuszczenie na doł, głęboko.
Hinablaufen, zbiegać, zbiec, aus dem Brunnen, ze źrzodła, od źrzodła.
Hinablaufen, das, n. zbieganie, zbieżenie, aus dem Brunnen, ze zdroiu.
Hinabrinnen, das, n. zpływać, zpłynąć, zchodzić, vom Berge, z gory.
Hinabsehen, patrzać, poglądać na doł z gory, von den Hügeln auf die unten liegende Stadt, z pagorkow patrzyć na miasto leżące na dole.
Hinabsehen, das, n. patrzenie, poglądanie na doł, z gory, auf die Dörfer, na wsi.
Hinabspringen, zeskoczyć, zkoczyć na doł, aus dem Fenster, z okna.
Hinabspringen, das, n. zeskoczenie, zeskoczenie na doł, von dem Stuhle, ze stołka.
Hinabsteigen, zstępować, zstąpić na doł. steige hinab, zstąp na doł.
Hinabsteigen, das, n. zstępowanie, zstąpienie na doł, po czym, zkąd.
Hinabstoßen, zpychać, zepchnąć, zrzucić na doł; ztrącić na doł, von der Brücke in die Tiber, z mostu w Tyber rzękę, ins Wasser, w wodę.
Hinabstoßen, das, n. zpychanie, zepchnienie, ztrącanie, ztrącenie na doł.
Hinabstürzen, zpychać, zepchnąć, von etwas, z czego na doł.
Hinabstürzen, das, n. zpychanie, zepchnienie, zepchnięcie, popchnięcie na doł.
Hinabtreiben, zpędzać, zpędzić, zganiać, zgonić. treibe ihn hinab, zpądź go na doł.
Hinabtreiben, das, n. zpędzanie, zpędzenie, zganianie, zgonienie.
Hinabwerfen, zrzucać, zrzucić, einen von etwas, kogo na doł, zkąd.
Hinabwerfen, das, n. zrzucanie, zrzucenie, rzucanie, rzucenie na doł.
Hinabwerts, na doł, ku dołowi. er lenket sich hinabwerts, ta zchylą się ku dołowi.
Hinan, w gòrę. die Gasse gerade hinan, ulica prosto w gorę. hinan ans Bret kommen, w gorę na tablicę przyiść, znaczy, przyiść do honorow, do godności, hinzu, do.
Hinanbinden, podwiązać, podwięzywać, den Kopf mit Riemen, głowę rzemieniami.
Hinanbinden, das, n. podwięzywanie, podwiązanie, des Kopfs, głowy.
Hinanheben, w gorę wynieść, bis an den Himmel, aż do nieba.
Hinanheben, das, n. wyniesienie, podniesienie, podnoszenie, wynoszenie w gorę.
Hinankommen, wstępować, wstąpić, hoch ans Bret, zu Ehren, wysoko na godności; höher, wyżey wstąpić, na wyższy stopień.
Hinankommen, das, n. wstępowanie, wstąpienie, wyiście, wychodzenie w gorę.
Hinanreichen, dosięgać, dosiąc, dostawać, dostać, bis an etwas, aż do czego.
Hinanreichen, das, n. dosięganie, dosiągnienie, dostawanie, dostanie, do czego.
Hinanrücken, przymknąć, przysunąć, przymykać, przysuwać, przystawiać, etwas an etwas, co do czego; *powtornie znaczy:* weiter befördert werden, daley być, wyżey posuniętym na honory, posunąć się, pomknąć się wyżey.
Hinanrücken, das, n. pomykanie, posuwanie, pomknięcie, posunięcie się wyżey na honor.
Hinanschütten, na kupę nazgarnować, nastrząsać, Erde um den Baum, ziemie około drzewa, ziemi około drzewa na kupę nasypać wysoko.
Hinanschütten, das, n. nazgarnowanie, zgarnienie, nasypanie, kupę wysoko.
Hinanspringen, przyskakiwać, przyskoczyć, skakać do czego, an etwas.
Hinanspringen, das, n. przyskakiwanie, przyskoczenie, skakanie do czego.

Hinauf, w gorę. die Gasse gerade hinauf, ulica prosto w gorę idąca. den Strom hinauf, przeciwko rzece, pod rzekę w gorę.

Hinaufbinden, podwięzywać, podwiązać, podkasać, das Kleid, suknią.

Hinaufbinden, das, *n.* podwięzywanie, podwiązanie, podkasanie, des Kleides, sukni.

Hinauffliegen, podlatywać, podlecieć w gorę, in den Himmel, do nieba.

Hinaufheben, podnieść w gorę, einen auf die Mauer, kogo na mur.

Hinaufheben, das, *n.* podniesienie, podnoszenie, eines, kogo, auf etwas, na co.

Hinaufkommen, wyiść w gorę, wyleść w gorę, auf den Wall, na wał.

Hinaufkommen, das, *n.* wyiście w gorę, wylezienie w gorę, wychodzenie na gorę.

Hinauflaufen, wybiegać, wybiec w gorę. den jähen Berg hinauflaufen, na przykrą gorę wybiec, wylecieć.

Hinauflaufen, das, *n.* wybieganie, wybieżenie, wylecenie na gorę, w gorę, do gory.

Hinaufspringen, podskakiwać, podskoczyć, wskoczyć na noc, skakać na co. auf das Pferd hinaufspringen, na konia wskoczyć; auf den Ochsen, na wołu; auf das Holz, na drzewo wskakiwać, wskoczyć.

Hinaufsteigen, do gory wstąpić, na gorę wstąpić, wchodzić, wsiadać, wsieść, na co; aufs Pferd, na konia; auf den Wagen, wsieść, wsiadać, na woz, do poiazdu.

Hinaufsteigen, das, *n.* wsiadanie, wsieście, wstąpienie na co, na gorę.

Hinaufwälzen, podtoczyć, podtaczać, w gorę wytaczać, wytoczyć na gorę.

Hinaufwälzen, das, *n.* podtoczenie, podtaczanie w gorę, wytaczanie w gorę.

Hinaufwerts, ku gorzę, w gorę, führen, prowadzić w gorę, wyprowadzać. der Weinstock wächst hinaufwerts, drzewko winne rośnie do gory. hinaufwerts steigen, do gory, w gorę, wstępować w gorę. der Klang steigt hinaufwerts, głos, dźwiek idzie w gorę.

Hinaus, na dwor. gehe hinaus, idź na dwor. hinaus tragen, wynosić co, wynieść co na widok. hinausstoßen, wypchnąć na dwor.

Hinausbauen, budować, wybudować przed czym.

Hinausbauen das, *n.* budowanie, wybudowanie przed czym.

Hinausbeissen, wygryść zkąd, z iakiego mieysca, przez zawziętość, einen, kogo.

Hinausbringen, wynieść na światło, na dwor wynosić.

Hinausbringen, das, *n.* wyniesienie na światło, na dwor wyniesienie, wynoszenie.

Hinausfodern, wyzywać, wyzwać, na poiedynek, einen, kogo.

Hinausfodern, das, *n.* wyzywanie, wyzwanie, eines, kogo.

Hinausführen, wyprowadzać, wyprowadzić, wywozić; auf Wägen oder Schiffen, na wozach, na okrętach, wozami, okrętami; mit der Hand, rękę wyprowadzić kogo, oder indem man vorhergehet, albo kiedy kto wprzod idzie a za sobą drugiego prowadzi. die Magd hat ihn bey der Hand hinausgeführt, służebna go wyprowadziła za rękę. einen aus dem Rathe hinausführen, kogo z Senatu wyprowadzić; *powtornie znaczy to co:* vollführen, dokończyć, do końca przyprowadzić. eine Sache, iaką rzecz; etwas, wie er es angefangen, co tak iak zaczął. nicht gänzlich viele rühmlich angefangene Dinge, nie wcale bardzo chwalebnie pozaczynane tak wiele rzeczy. hinausführen, dokończyć. was er angefangen, hinausführen, co on zaczął, dokończyć. was der Großvater angefangen, hinausführen, co dziad był zaczął, kończyć. was wir selbst nicht hinausführen können, den andern überlassen, czego my sami nie możemy do końca przyprowadzić, te drugim zostawić.

Hinausgehen, wychodzić, wyiść na dwor. aus der Stadt hinausgehen, z miasta wychodzić, za miasto; aus dem Speisezimmer, ze stołowey izby; aus dem Hause zur Thüre, z domu drzwiami. hinausgehen, wyiść; aus dem Schlosse, z zamku; aus dem Cabinette, z pokoiu, z gabinetu. zum Thore hinausgehen, bramą wychodzić, wyiść. aus der Herberge, wyiść, z gościńca.

Hinausgehen, das, *n.* wychodzenie, wyiście, zkąd na dwor, eines, czyie, kogo.

Hinausjagen, wypędzać, wyganiać, wypędzić, wygnać; die Leute aus ihren Gütern, ludzi z ich dobr. einen aus der Stadt hinausjagen, kogo z miasta wygnać;

wygnać; mit Steinen, kamieńmi. aus dem Landguthe, hinausjagen, ze wsi wypędzić kogo, wyrzucić, wyrugować.

Hinausjagen, das, wypędzanie, wyganianie, wypędzenie, wygnanie, wyrzucenie, wyrzucanie, rugowanie, wyrugowanie.

Hinauslassen, wypuszczać, wypuścić na dwor. einen aus dem Gefängnisse heraus lassen, kogo z więzienia wypuścić.

Hinauslassen, das, wypuszczanie, wypuszczenie, puszczanie, puszczenie.

Hinauslauffen, wybiec zkąd, nadwor, dokąd; aus dem Hause, z domu się porwać; aus der Stube, z izby. ist er hinausgelauffen, wyleciał, wybiegł.

Hinauslauffen, das, wybiegnienie, wybieganie, porwanie się zkąd.

Hinauslegen, powykładać, wyłożyć, etwas, co. lege es hinaus, powykładay to.

Hinauslegen, das, wykładanie, wyłożenie powykładanie; der Dingen, rzeczy.

Hinauslesen, przeczytać, wyczytać wszystko. *to co:* bis zu Ende lesen, aż do konca przeczytać. ich kann deinen Brief jetzt nicht hinauslesen, ia nie mogę twoiego listu teraz do końca przeczytać. ein ganzes Buch, habe ich mit grossem Vergnügen, hinausgelesen, całą książkę z wielkim ukontentowaniem do końca przeczytałem.

Hinauslesen, das, czytanie, przeczytanie aż do końca; eines Buches, książki.

Hinausrücken, wynieść się, przenieść się, wynosić, przenosić; mit dem Lager etwas über einen Ort, z obozem, co na iakie mieysce.

Hinausrufen, wywołać, wywoływać; einen, kogo; aus der Gesellschaft, z kompanii.

Herausruffen, das, wywołanie, wywoływanie; eines, kogo.

Hinausschaffen, umknąć, uprzątnąć ze śrzodka; den Pöbel, pospolstwo; einen aus der Stadt, kogo z miasta wyrugować.

Hinausschaffen, das, umknienie, uprzątnienie, rugowanie, umykanie.

Hinausschicken, wysyłać, wysłać, wyprawić; einen in die Fremde, kogo do cudzych kraiow, do obcey ziemi. wollen wir dich ausschicken, chcemy ciebie do obcych narodow wyprawić. schicke ihn aus, wyśliy go.

Hinausschicken, das, wysyłanie, wysłanie, wyprawianie, wyprawienie. aus dem Vaterlande, z oyczyzny; aus dem Großpohlen, z wielkiey Polski.

Hinausschieben, odłożyć, odkładać; etwas auf eine andere Zeit, co na iaki inszy czas; auf einer Ankunft, do czyiego przybycia, przyiazdu. eine Sache bis an den Januarium, rzecz iaką aż do miesiąca stycznia. du willst diese Sache nicht hinausschieben, niechcesz tey odłożyć; an künftiges Jahr, do przyszłego roku. soll ich es bis zum Montag hinausschieben, mam ia to na poniedziałek odłożyć. schiebe es hinaus, wenn du kannst, odłoż to ieżeli możesz. ich hab es schon hinausgeschoben, iużem to odłożył, iużem to odłożyła.

Hinausschieben, das, odkładanie, odłożenie; der Sache, rzeczy; der Rede, mowy.

Hinaussehen, wyglądać, wyzierać, zkąd; zu dem Fenster, z okna, oknem; zur Thüre, drzwiami; weit aufs künftige, wyglądać, poglądać daleko na przyszłe rzeczy. sehe hinaus, wyźrzyi. die Kinder sehen hinaus, dzieci wyglądaią. er hat lange hinausgesehen, on długo wyglądał. der kluge Mensch, siehet immer auf das künftige hinaus, roztropny człowiek wygląda zawsze na przyszłe rzeczy, albo ogląda się na przyszłe.

Hinaussehen, das, wyglądanie, patrzenie, wyzieranie zkąd.

Hinausseyn, nie być, nie znaydować się. die Jungfer soll hinaus seyn, panna ma tu nie być, nie znaydować się.

Hinausstossen, wypychać, wypchnąć na dwor, wytrącić zkąd; einen aus dem Hause, kogo z domu. stosse die arme Leute niemahls hinaus, nigdy ubogich ludzi nie wypychay. ein Fremder ist aus der Herberge nicht hinaus zu stossen, obcy nie ma być nigdy wypychany z gospody. die elenden Leute, sind hinausgestossen, mizerni ludzie byli powypychani. stoß den Hund aus dem Zimmer hinaus, wypchniey psa z izby na dwor.

Hinausstossen, das, wypychanie, wypchnięcie; der Leute, ludzi; des Hunds, psa.

Hinaustragen, wynieść, wynosić; eine Leiche, umarłego, ciało umarłe. schwere Hände hinaus tragen, ciężkie ręce wynieść. das ist, was gestohlen haben, gdy co ukradły. etwas aus der Stadt heraus

heraus tragen, co z miasta wynieść. etwas aus den Häusern heraus tragen, co z domow powynosić. ich habe sie es heraus tragen gesehen, ia widziałem że oni to wynosili. alles ist heraus getragen, wszystko iest wyniesione, wszystko powynoszono. man muß der Feuchtigkeit wegen, alle Bücher aus der Bibliotheck heraus tragen, muszą dla wilgoci wszystkie książki z biblioteki powynosić. trage meine Kleider heraus, wynieś, powynoś moie suknie; in die Sonne, na słońce; auf den trockenen Ort, na suche mieysce.

Heraustragen, das, wynoszenie, wyniesienie; der Sachen, rzeczy.

Hinaustreiben, wypędzić, wygnać, wypędzać, wyganiać; aus einem Orte, z iakiego mieysca; aus dem Hause, z domu. man treibet die arme Leute aus der Stadt heraus, wypędzaią ubogich ludzi z miasta. die Pferde sind aus dem Stall hinaus getrieben worden, konie ze stayni były wypędzone powypędzane. die falschen Leute, sind aus der Gesellschaft hinaus zu treiben, nieszczerych ludzi trzeba wyganiać ze społeczności.

Hinaustreiben, das, wypędzanie, powypędzanie, wypędzenie, wygnanie, wyganianie; der bösen Leute, złych ludzi.

Hinauswerfen, wyrzucać, wyrzucić, na dwor wyrzucić. werfe es hinaus, wyrzuć to na dwor. man muß es nicht hinaus werfen, nie trzeba tego wyrzucać. alles muß hinausgeworfen seyn, wszystko musi być wyrzucone. ich werfe was unnütz ist hinaus, ia to co się na nic nie zda wyrzucam. wer hat es hinaus geworfen? kto to wyrzucał? wyrzucił?

Hinauswerfen, das, wyrzucanie, wyrzucenie na dwor; aus der Stube, z izby.

Hinaus wollen, chcieć wyiść, wychodzić, chcieć iść zkąd, *powtore znaczy to co:* hoch wollen, wysoko chcieć wychodzić. einer will da, der andere dort hinaus, ieden chce tam, a drugi chce precz. *to znaczy:* że ieden tego chce a drugi owego, niezgodne zdania, niezgodnę chęci, niezgodna wola. mache die Thüre auf, er will hinaus, otworz drzwi on chce wyiść. die klugen Leute, wollen sachte hinaus, roztropni ludzie, powoli chcą wysoko wyiść. willst du hinaus? habe eher die guten Freuden, chcesz ty wysoko wyiść, miey pierwey przyiacioł. durch diese soll man hinaus wollen, przez tych trzeba chcieć mieć się w w gorę, wysoko wychodzić.

Hinaus wollen, das, chcenie wyiść zkąd dokąd, chcenie wyiść wysoko.

Hinbringen, przenieść, przeprowadzić, przewozić, przewieść. etwas in Asien hinbringen, co do Azyi przenosić, przeprowadzać. sich hinbringen, sein Leben hinbringen, żyć, życie prowadzić; in grosser Armuth, w wielkim ubostwie; unter den wilden Thieren, miedzy dzikiemi zwierzętami; ohne Verdruß, bez przykrości, zycie pędzić, miłe zycie prowadzić. in Ruhe sich hinbringen, w spokoyności dni swoie przepędzać. das Jahr hinbringen, rok przepędzić. die Zeit hinbringen, czas przepędzić.

Hinbringen, das, przepędzanie, przepędzenie, życia, życie, przeżycie.

Hinken, kulawieć, chromać, kulać. der Mensch hinkt, człek chramie. das ist staby iest. von empfangener Wunde hinken, od wziętey rany chromać, kulać, kulawieć. im Gehen hinken, chromać w chodzemu. mit dem einen Fusse, w chodzeniu chramać, upadać na nogę. das Hündlein hinkt mit dem linken Fusse, piesek chramie na lewą nogę.

Hinken, das, kulanie, chromanie, upadanie na nogi, na nogę. das Hinken verursachen, chramienie sprawić, chromania być przyczyną, okulawić kogo, chramania, kulania nabawić kogo.

Hinkend, chromy, kulawy nachremuiący, kuleiący. mit dem einen Fusse, na iednę nogę. der hinkende Bothe kömmt hinten nach, kulawy posłaniec na ostatek przychodzi, *to iest:* po wesołey nowinie bywa smutna.

Hindan, z tyłu, w tyle. er kommt mir hindan, on do mnie z tyłu idzie.

Hinden, z tyłu, hinter, w tyle obacz. hinden, hinter.

Hindere, *m.* przeszkodnik, przeszkadzaiący. des gemeinen Nutzens, pospolitemu.

Hinderhalt, *m.* posiłek, utrzymywanie, obacz Hinterhalt.

Hinderlich, przeszkodliwy, przeszkadzaiący, co przeszkadza, co przeszkodą iest; einem, komu. hinderlich seyn, przeszkodliwym być, przeszkadzaiącym być, zawadzaiącym komu; an der Flucht, w ucieczce; an der Reise, w drodze. er ist hinderlich meinen Nutzen,

Nutzen, on iest zawadzaiącym, on zawadza, przeszkadza, na przeszkodzie iest moiemu dobru.

Hinderlist, *f.* zasadzka, zachodzenie zdradą na kogo; geheime, taiemna, skryta.

Hindern, przeszkadzać, zawadzać; einen an seiner Reise, zawadzać komu w drodze, przeszkadzać czyiey drodze, żeby nie poiechał. das hindert nicht, daß nicht, to nie przeszkadza, to nie zawadza, aby nie. einen hindern, komu przeszkadzać, przeszkodzić; im Reden, przeszkadzać komu, w mowieniu; einem gar nicht, sondern vielmehr noch encouragiren, nie przeszkadzać nikomu, ale go owszem zachęcać, zachęcić. einen gar sehr hindern, komu bardzo przeszkadzać. den Sieg des Vaterlandes hindern, przeszkadzać, przeszkodzić do zwycięstwa oyczyzny. des Volks Nutzen hindern, zawadzać, przeszkadzać pożytkowi pospolstwa. einen an einem wichtigern Vornehmen hindern, komu przeszkadzać w iego ważnieyszych zamysłach, przedsięwzięciach. ich werde die Sache nicht hindern, ia tey rzeczy przeszkadzać nie będę, nie przeszkodzę. hindere mich nicht im Schreiben, nie przeszkadzay mi w pisaniu, nie przeszkadzay mi pisać, ihr hindert mich am meisten, wy mi naybardziey zawadzacie.

Hindern, das, przeszkadzanie, przeszkodzenie, zawadzanie, zawadzenie.

Hinderniß, *f.* przeszkoda, zawada. Hinderniß verursachen, przeszkodę uczynić, zawadę uczynić. zur Hinderniß dienen, do przeszkody, do przeszkadzania służyć, do zawadzania, do zawadzenia, do przeszkodzenia być dobrym. durch Fleiß die Hinderniß aus dem Wege schaffen, überwinden, z pilnością przeszkodę, zawadę z drogi umknąć, uprzątnąć, oddalić, przeszkodę zwyciężyć, przebyć. einem grosse Hinderniß in den Weg legen, komu wielką przeszkodę, zawadę na drodze położyć, trudności wielkie komu w czym poczynić. in wichtigen Dingen Hinderniß machen, w rzeczach ważnych przeszkodę czynić. um der Hochzeit Hinderniß machen, weselu, ślubowi czyiemu przeszkadzać, nie dopuszczać wesela, ślubu. einem Hinderniß machen, komu przeszkodę czynić; im lesen und hören, w czytaniu y słuchaniu; im predigen, w kazaniu.

Hinderung, *f.* przeszkoda, zawada, przeszkadzanie, zawadzanie.

Hindin, *f.* łan, łani, łania, Hirschkuh, *słowo w słowo, ielenia krowa.*

Hindurch, przez. dieselbe Tage hindurch, przez te dni. diese Jahre hindurch, przez te lata. das Jahr hindurch, sechs mal erndten, przez rok sześć razy żąć zboże, żniwo mieć.

Hinein, wewnątrz, do, we, w; gehen, iść, weyść. etwas hinein tragen, wnieść co dokąd. eine hinein führen, ktorą wprowadzić dokąd. einen hinein nehmen, kogo dokąd wziąć, przyiąć, przyimować.

Hineinackern, worać, przyorać; den Mist, nawoz.

Hineinackern, das, woranie, przyoranie, des Mistes, nawozu.

Hineinackerung, *f.* woranie, przyoranie; des Grases, trawy; der Kräuter, zielska.

Hineingeben, sich, udać się dokąd, weyść wiechać dokąd; in die Stadt, do miasta; zu Warschau, do Warszawy. in das Haus sich hinein begeben, do domu się udać; in die Vorstadt, na przedmieście się udać.

Hineinblasen, dąć w co, nadymać co. die Luft hinein blasen, powietrze dąć w co, powietrzem nadąć co.

Hinein blasen, das, nadymanie, nadęcie, wdęcie, nadmuchnienie, wdmuchnienie.

Hineinbohren, w wiercieć, wywiercieć; ein Loch in den Stamm, dziurę we pniu.

Hineinbrennen, wypalić; einen Fleck in etwas, znamie w czym; ein Schandmahl an der Stirn, piętno bezecne, na czole, w czole wypalić, wypalać.

Hineinbrennen, das, wypalanie, wypalenie, wypiekanie, wypieczenie.

Hineinbrennung, *f.* wypalenie, wypalanie, wypieczenie, wypiekanie.

Hineinbringen, wnieść, wnosić dokąd; etwas in die Stadt, co do miasta. Getreyde in die Stadt hinein bringen, zboża do miasta wnieść, przywieść. so viel Geld, in die Schatzkammer, hinein bringen, tak wiele pieniędzy do skarbu wnosić. bringe alles Geld hinein, wnieś tu, pownoś tu, wszystkie pieniądze. er hat viel Kleider hinein gebracht, on wiele tu sukien, pownosił. ich will mein Gold hinein bringen, ia tu chcę wnieść moie złoto.

Hinein=

Hineinbringen, das, wnieśienie, wnoszenie do kąd; ins Zimmer, do pokoiu.

Hineinbringung, *f.* wnoszenie, wnieśienie; des Geldes, pieniędzy; des Goldes, złota; in die Kasten, do szkatuł, do skrzyń; des Getreydes, zboża.

Hineindringen, dobyć się, przebić się dokąd, dorwać się dokąd, przeniknąć. in die Gemüther hineindringen, przeniknąć cudze umysły; in eines Stätte, przebić się do czyich miast. in eines Lager hinein dringen, wpaść, dobyć się, dorwać się do czyiego obozu; in die Schatzkammer, do skarbu dorwać się, dostać się. mit verhängten Zügel. in der Feinde Schlachtordnung, hinein dringen, puszczonemi cuglami, przebić się do szyku nieprzyiacielskiego, wpaść, przypuściwszy koniowi w nieprzyiacielski szyk.

Hineindringen, das, wpadnienie, wskoczenie, przebicie się dokąd, dorwanie się.

Hineindrücken, wycisnąć w czym co; mit dem Ringe ein Siegel in das Wachs, sygnetem wycisnąć pieczęć w wosku; wybić, *znaczy toż samo co*: wycisnąć.

Hineindrücken, das, wyciśnienie, wyciskanie, wybicie, wybiianie.

Hineindrückung, *f.* wyciśnienie, wybicie, wybiianie, wyciskanie.

Hineineilen, śpieszyć dokąd, pośpieszać dokąd. eile hinein, śpiesz tu, pośpieszay.

Hineineilen, das, śpieszenie dokąd, pośpieszanie; in die Herberge, do gościńca.

Hineinfahren, wieżdżać, wiechać; auf dem Wagen in die Stadt, na wozie do miasta, poiazdem, lub wozem, wozkiem, wiechać, wieżdżać, do miasta.

Hineinfahren, das, wwożenie, przywożenie dokąd, wieżdżanie, wiechanie.

Hineinfallen, wpadać w co, we środek, wewnątrz; in etwas, w co wewnątrz; ins Lager, w oboz; ins Gefäße, w naczynia. Heu fällt in die Krippe hinein, siano w pada w żłob. die Fliegen fallen in die Speisen hinein, muchy wpadaią w potrawy. der Feind ist in die Festung hinein gefallen, nie przyiaciel wpadł do fortecy. den Feind hindern in die Stadt hinein zu fallen, przeszkadzać nie przyiacielowi, aby nie wpadł w miasto. nehme dich in acht darinn hinein zu fallen, strzeż się tam w paść, day baczenie abyś tam nie wpadł. in den Brunnen hinein fallen, w studnią w paść.

Hineinfallen, das, wpadanie, wpadnienie wewnątrz, w co, dokąd.

Hineinfliegen, wlecieć, wlatywać, dokąd, w co. die Vögel durchs Fenster, ins Zimmer hinein fliegen, ptaki przez okno do pokoiu wlatuią; in die Nester, do gniazd. laß meinen Canarienvogel, in sein Vogelgebauer hinein fliegen, day pokoy, niech moy kanarek do swoiey klatki wleci. er ist schon darinn hinein geflogen, on już tam wleciał.

Hineinfliegen, das, wlatywanie, wlatowanie, wlecenie; im Vogelbauer, do klatki.

Hineinfliehen, uciec dokąd, uciekać dokąd, wewnątrz; in die Stadt Beroen, do miasta Beroi. er ist ins Schloß hinein geflohen, on do zamku uciekł. es ist uns ohnmöglich hinein zu fliehen, niepodobna nam tu uciec, schronić się. fliehe hinein ins Thor, uciekay do bramy, w bramę.

Hineinfliehen, das, uciekanie, ucieczenie, dokąd; in die Festung, do fortecy.

Hineinfliessen, wpływać, wchodzić, *w tymże samym sensie co*: wpływać. in den Pontum, von der Seite, gegen Europa, do Pontu, do morza czarnego z tey strony od Europy. ins Meer hineinfliessen, do morza wpływać, wchodzić. die Weichsel fließt ins baltische Meer hinein, Wisła wpływa, wchodzi, wpada, do morza Baltyckiego. die Flüsse Raba und Dunaiec, fliessen in die Weichsel hinein, rzeki Raba, Donaiec wpadaią do wisły. durch die Ader, in die Herzkammer, hinein fliessen, przez żyły do serca, do brzuszka sercowego wpływać, wchodzić, wpadać. NB. das Wort *wpadać* heisset hier so viel, als *wpływać*; *słowo* wpadać, *znaczy tu tak wiele, iak wpływać.*

Hineinfliessen, das, wpływanie, wpłynienie, wpadanie, wpadnienie.

Hineinführen, wprowadzać, wwozić, przywozić; etwas in etwas, co w co. Besatzung in die Stadt Cracau hinein führen, załogę wprowadzić do miasta Krakowa. etliche tausend Recruten ins Lager hinein führen, kilka tysięcy rekrutow, do obozu wprowadzić.

Hineinführen, das, wprowadzanie, wprowadzenie; der Soldaten, żołnierzy.

Hineinfüh-

Hineinführung, *f.* wprowadzanie, wprowadzenie, przyprowadzenie, wwożenie. Hineinführung einer starken Besatzung, in eine Festung, wprowadzenie iakiey mocny załogi, iakiego mocnego y potężnego garnizonu, do iakiey fortecy; einer grossen Menge Getreyde, in die Stadt, wprowadzenie bardzo wiele zboża do miasta; des Heus, in den Heuboden, siana, do stodoły.

Hineingebauet, we środku, budowany, wybudowany. siehe hinein bauen und also auch die übrigen Participia, so mit hinein zusammen gesetzet wird, unter ihren Verbis, *obacz, słowo:* hineinbauen, y także inne, Przyrzucone Jmiona od Uczestnistw pochodzące, ktore są złożone z tym słowem. hinein. pod ich słowami.

Hineingehen, wchodzić, weyść, wchodzić dokąd, w co, we; in den Rath, do Senatu, do Rady. in eines Haus hinein gehen, do czyiego domu wchodzić, weyść; in sein Haus, do domu swoiego; sehenshalber, dla widzenia, dla obaczenia. in die Vorstadt hinein gehen, na przedmieście wniść, wchodzić. in die Stube hinein gehen, do izby weyść; ins Capitolium, do Kapitolium. in die Kirche hinein gehen, do kościoła, weyść, w kościoł weyść; in ein Haus, do iakiego domu; in die Stadt, do miasta. sie gehen nicht alle in das Gefängniß hinein, sie haben nicht alle Raum darinnen, nie wszyscy wchodzą do więzienia, nie wszyscy tam maią mieysce, *albo iaśniey,* nie dla wszystkich tam iest mieysce.

Hineingehen, das, weyście, wchodzenie.

Hineingiessen, wlewać, wlać w co wewnątrz, do czego. etwas in den Hals hinein giessen, w gardło wlać; in ein Faß, w naczynie. sie hat viel Bier in's Faß hinein gegossen, ona wiele piewa nalała w to naczynie. giesse alles hinein, wley wszystko.

Hineingiessen, das, wlewanie, wlanie; des Weins, wina; des Wassers, wody; in ein Glas, do iakiey szklenicy.

Hineingiessung, *f.* wlanie, wlewanie; des Gifts in den Trunk, trucizny w napoy.

Hineingraben, wyżynać, wyżnąć, wyrysować, wyryć; in eine Säule, w kolumnie; etwas in Erzt, w miedzi; in die Steine, w kamieniach. die Verse, sind in die Säule, hineingegraben worden, wiersze były w kolumnie, w słupie, wyryte, wyrysowane. laß diese zärtlichen Worte, in den Stein, hinein graben, każ te uprzeymie słowa, w kamieniu wyryć, wyrysować. das Sprichwort verdient, in Silber gegraben zu werden, przysłowie to warto, zasługuie być, wyrysowane, wyżnięte, wyryte w srebrze.

Hineingraben, das, wyżynanie w czym, wyżniecie w czym, rycie, wyrycie rysowanie, wyrysowanie w czym; der Buchstaben, liter; der Namen, imion.

Hineingucken, zazierać w co, dokąd. er gucket ins Zimmer hinein, on zagląda zaziera do pokoiu. sie hat hinein geguckt, ona zaźrała.

Hineinharnen, mocz w co puścić, wypuścić.

Hinein holen, wnieść, wnosić dokąd w co. hole die Wanduhr hinein, wnieś tu ścienny zegarek. ich will das Bette hinein holen lassen, ia chce tu, kazać łożko wnieść. man hat alle Geräthe herein geholet, wszystkie sprzęty wnieśli. das kann nicht hinein geholet seyn, to nie może być tu wniesione.

Hineinholen, das, wnoszenie, wniesienie; des Kindes ins Zimmer, dziecięcia do pokoiu.

Hineinjagen, wpędzić, wegnać, wpędzać, wganiać, dokąd; einen mit Gewalt ins Haus, kogo gwałtem do domu. er ist ins Haus hinein zu jagen, trzeba go tu wpędzić do domu. jage die Gänse hier hinein, wpądź tu gęsi. er hat ganze feindliche Armeen, ins Lager hinein gejaget, on wszystko nieprzyiacielskie woysko do obozu wpędził.

Hineinjagen, das, wpędzanie, wpędzenie, wganianie, wegnanie.

Hineinjagung, *f.* wpędzanie, wegnanie wganianie, wpędzenie dokąd.

Hineinkönnen, móc weyść. sie können hinein, mogą oni tu weyść.

Hineinkommen, przyiść, przychodzić, wchodzić dokąd, wedrzeć się dokąd. die vornehmsten Gäste, sind gerade im Pallast hinein gekommen, nayprzednieysi goście, prosto do pałacu przyszli, przybyli. kommen sie alle hinein? podźcie tu wszyscy? lassen sie den guten Freund bitten, hinein zu kommen, każcie prosić tego dobrego przyiaciela aby tu wszedł.

Hineinkriechen, wczołgać się, wleść. die Schlange ins Zimmer hineinkreucht, wąż

wąż do pokoiu się wczołga. er kroch wie eine Schlange, in die Stube hinein, wczołgał się iak wąż do izby.

Hinein kriechen, das, czołganie się, w czołganie się dokąd; in den Busen, do zanadrza.

Hinein lassen, wpuszczać, wpuścić; einen zu einem, kogo do kogo; in etwas, w co; einen Bedienten zu den Herrn, sługę do pana. den Sohn zu seine Eltern hinein lassen, syna do swoich rodzicow wpuścić.

Hinein lassen, das, wpuszczanie, wpuszczenie; eines zu einem, kogo do kogo,

Hineinlassung, *f.* wpuszczanie, wpuszczenie; in etwas, dokąd, do czego.

Hineinmelken, doić w co; ins Maul, w gębę.

Hineinmurmeln, mruczeć w co; in den Wald, w las, *po polsku lepiey, w lesie.*

Hineinnähen, wszywać, wszyć, zaszyć zaszywać w co; in einen ledernen Sack, w skorzany wor.

Hineinpfropfen, natkać; Salz in etwas, soli w co. *powtore znaczy*: wszczepić; ein Reiß in einen Baum, gałązkę, latorośl w drzewo.

Hineinpfropfung, *f.* szczepienie, wszczepienie, zaszczepienie.

Hinein prägen, wybić, wycisnąć; die Kenntniß Gottes in eines Herz, wybić, wycisnąć wiadomość Boga w czyim sercu. einen die Begierde hinein prägen, chciwości zaszczepić w kim; einen etwas ins Gemüth, komu w umyśle co wybić wycisnąć; w umysł wbić, *zwyczayniey mowi się po Polsku.*

Hineinprägen, das, wybicie, wyciśnienie w czym, wbicie w co.

Hineinprägung, *f.* wyciśnienie, wybicie, w czym, wbicie w co.

Hineinregnen, *o deszczu*, gdy deszcz wpada, deszcz wpadać; in einen Ort, w iakie mieysce. es regnet ins Haus hinein, deszcz pada, deszcz się leie do domu. er regnet in die Kirche hinein, deszcz pada do kościoła.

Hineinreiben, wkruszyć; ein wenig Salz in die Wunden, trochę soli w rany.

Hineinrennen, wciekać, zaciekać. *powtornie znaczy:* podawać się. in die Gefahr hineinrennen, w niebezpieczeństwo się podawać.

Hineinrufen, wołać dokąd; zu einem, do kogo; den Bedienten zum Herrn, sługi do pana. ruffe ihn hinein, wołay go tu. laßt ihn rufen, każ go zawołać.

Hineinschauen, patrzyć dokąd; in etwas, w co. schaue hinein, spoyrzey do tego. ich gehe selbst, in das Hole hinein zu schauen, ia idę sam, w doł zaźryć.

Hineinschicken, posłać dokąd. ihr habet ins Haus hinein geschickt, wyście do domu posłali. schicke bald zu mir hinein, przysyłay w krotce do mnie.

Hineinschiffen, wżeglować, wpłynąć, wbiec; in den Hafen, do portu. die Schiffer wollen in den Hafen hineinschiffen, szyprowie chcą do portu wżeglować.

Hineinschlagen, wbić.

Hineinschleichen, wczołgać się, wlulić się; in eines Sinn, w czyi umysł. er hat sich in meinen Sinn hineingeschlichen, on się mi w moy umysł wlulił.

Hineinschlucken, połknąć, połykać. den Angel bis an den dünnen Faden, połknąć wędkę aż do tego mieysca, gdzie słaba nić iest. das Essen hinein schlucken, iedzenie połykać. schlucke Bißgen Fleisch hinein, połkniey kawałeczek mięsa.

Hineinsehen, patrzyć dokąd wewnątrz; in ein Haus, do domu; in den Spiegel, w zwierciadło; in den Wald, w las; in das Buch, w książkę.

Hineinsehen, das, patrzenie, zazieranie w co; in die Dose, w tabakierkę.

Hineinsetzen, włożyć, wsadzić, wsadzać; etwas in etwas, co w co. powtornie znaczy to co, hinein rennen, wdawać się, wpadać; mitten unter den Hauffen, we środek po między Pułki, wpaść w środek nieprzyiaciela. unter die Cavallerie sich hinein setzen, wpaść między kawaleryią.

Hineinspeyen, pluć w co; einem ins Gesicht, komu w twarz; in die Augen, w oczy. speye nicht ins Schnupftuch hinein, nie pluy w chustkę.

Hinausspringen, wskoczyć, wskakiwać, dokąd, skakać; in den Kahn, w łodkę.

Hineinstechen, wbić; einem den Degen in die Brust, komu szpadę w piersi.

Hineinstecken, włożyć; ein Ey in den Hals, iaio w garło; den Kindern die Speise ins Maul, dzieciom iadło w gębę. den Hals in die Schlinge hinein stecken, garło włożyć w stryczek; *po polsku*, stryczek na garło, na szyię założyć; das Beil in die Spalte, siekierę w szparę włożyć.

Hineinstecken, das, wkładanie, włożenie; der Speise ins Maul, iadła w gębę.
Hineinsteckung, f. wkładanie, włożenie, w co, in etwas.
Hineinsteigen, wstąpić, w łożko; insSchiff, w okręt. steige ins Bette hinein, wstąp, wleź w łożko. er ist ins Schiff gestiegen, wszedł w okręt.
Hineinsteigung, f. wstępowanie, wstąpienie; in das Schiff, w okręt, do okrętu.
Hineinstopfen, wpychać, wepchać; das Essen, in das, mit Gewalt aufgebrochene Maul, iadło w gębę gwałtem rozdartą, gwałtem otworzoną. die Feder ins Bett hineinstopfen, pierze w pierżnik tkać, pchać.
Hineinstoßen, wtrącić, wbić; einem den Degen, in das Herz, komu szpadę w serce.
Hineinstoßen, das, wtrącenie, wepchnienie, wbicie, wbiianie.
Hineinstoßung, f. wbicie, wbiianie, wepchnienie, wpychanie.
Hineinstreiffen, wpadać, wtargnąć, naieżdżać, inkursyie, czynić; in ein Land, w iaki kray. der Feind streifft jetzt nicht hinein, nieprzyiaciel, nie naieżdża teraz.
Hineinstreiffung, f. wpadanie, wtargnienie, naieżdżanie, inkursyia.
Hinein thun, kłaść, włożyć w co; Gift in den Trunk, trucizny do napoiu; einen Brief in einem ausgenommenen Haasen, list iaki włożyć w zaiąca wypaproszonego. das Geld in den Beutel hinein thun, pieniądze do worka włożyć.
Hineinthuung, f. wkładanie, włożenie; des Geldes in Beutel, pieniędzy do worka.
Hineintragen, wnieść, wnosić; etwas, co, wynieść co dokąd, przynieść; einem Essen, komu iedzenie wnieść, przynieść. etwas in die Stadt hinein tragen, co do miasta wnieść, wnosić.
Hineintragung, f. wniesienie, wnoszenie; des Getreydes in die Stadt, zboża do miasta.
Hineintreiben, wpędzać, wpędzić, zapędzać, zapędzić dokąd; einen, kogo; etwas, co. die Arzeney hinein treiben, lekarstwa wpędzać, wpędzić.
Hineintreibung, f. wpędzanie, wpędzenie; der Arzeney, lekarstwa.
Hineintreten, wstąpić; in ein Haus, do domu iakiego.
Hineintreten, das, wstąpienie, wstępowanie; in ein Haus, do domu iakiego.
Hinein trinken, wpić, wpiiać, brać w siebie; etwas durch einen Trichter, co przez iaki leiek.
Hineintunken, zanurzać, zatapiać, zanurzyć, zatopić. etwas im Wasser, co w wodzie.
Hineintunkung, zanurzanie, zanurzenie, zatapianie, zatopienie.
Hineinwerfen, wrzucać, wrzucić; etwas in etwas, co w co. die Fahne über den Wall, Horągiew za wał.
Hineinwerts, wewnątrz, w śrzodek. der Meerbusen gehet hineinwerts, 500 Schritt, wylewie morskie, wchodzi piećset krokow we śrzodek.
Hineinwirken, wyrabiać, wyszywać; Buchstaben in die Kleider, litery na sukniach.
Hineinwischen, werwać się; in das Haus, do domu, wemknąć się.
Hineinziehen, wprowadzać się, wprowadzić się; in ein Haus, do domu iakiego. er ist in sein neues Haus hineingezogen, on się w swoy nowy dom wprowadził.
Hineinziehung, f. wprowadzanie się, wprowadzenie się; ins Haus, do domu.
Hinfällig, upadły. unter dem Monde, ist alles hinfällig und sterblich, pod księżycem, *albo*, miesiącem wszystko iest upadłe, znikome, y śmiertelne, die menschlichen Dinge sind hinfällig, ludzkie rzeczy są upadłe y znikome. hinfälliger Leib, upadłe znikome ciało. hinfällig seyn, upadłym znikomym być. verachten alles was hinfällig ist, gardzić wszystkim, co upadłe y znikome iest. alle Ehren und selbst der Ruhm, sind hinfällig, wszystkie honory y sama chwała są upadłe y znikome. alle Güter auf der Welt, für hinfällig halten, wszystkie dobra na świecie mieć za znikome y upadłe, ktore upadaią, y niszczeią.
Hinfälligkeit, f. upadłość, znikomość; der menschlichen Dinge, ludzkich rzeczy.
Hinfahren, odieżdżać, odiechać; auf einem alten Schiffe, in alle Welt, odiechać na iednym starym okręcie, na cały świat. am Ufer Italiens hinfahren, do brzegu Włoskiego poiechać. am Ufer eines Flusses, imo brzegu iakiey rzeki, *powtore*, *znaczy to co:* sterben, umrzeć,

umrzeć, zeyść z tego świata. fahre hin mit ihr, byway zdrow y z nią.
Hinfahrt, zeyście z tego świata, śmierć, pożegnanie się z tym światem.
Hinfallen, upadać; der Rath den ich gewiß gefasset hatte, fällt hin, rada ktorym ia się iak pewney chwycił, upada.
Hinfallend, upadaiący. hinfallende Dinge, upadaiące rzeczy. hinfallende Sucht, wielka choroba.
Hinfallung, f. upadnienie, upadanie, upadek. grosse Hinfallung, wielki upadek.
Hinfliegen, odlatywać, odlecieć. der Adler ist hingeflogen, orzeł odleciał.
Hinfort, na potym, na dalszy czas; wollen wir vorsichtiger seyn, będziem baczniey na dalszy czas. er wolle hinfort nichts mit ihr zu thun haben, na potym nie chciał mieć nic z nią do czynienia.
Hinführen, odprowadzać, odprowadzić. ihr wollet ihn hinführen, wy go chcecie odprowadzić.
Hinführo, na potym; einer königlichen Gewalt, komu przyznać krolewską władzę na potym. du wirst hinführo dergleichen thun, na potym podobneż rzeczy czynić będziesz. daß solches hinführo niemahls mehr geschehe, ist Vorsehung zu gebrauchen, aby się takowa rzecz na potym nie działa, trzeba uczynić opatrzenie, trzeba zabiec.
Hingang, m. odeście, odiazd, *powtornie znaczy* śmierć; zeyście z tego świaata.
Hingeben, dać; das Geld, pieniądze. *potym to co:* poddawać, podtykać; die Kosten, koszt. die Mutter die ihren Sohn, die Kosten hingiebt, matka synowi pieniędzy na koszt dodaie.
Hingebracht, odniesiony, zaniesiony; an einen Ort, na iakie mieysce, *znaczy także to co*: przepędzony. hingebrachte Jugend, przepędzony młody wiek.
Hingedenken, myśleć, ztąd; nach Constantinopel, do Stambułu; nach Venetien, do Wenecyi. wo gedenkest du hin? dokąd myślisz, dokąd się wybierasz? er gedenket nach Hamburg, on myśli, wybiera się do Hamburga.
Hingegen, przeciwnie. was gut ist halten sie für böse, und was hingegen böse ist, halten sie für gut, co dobrego iest masz za złe, a co przeciwnie złego iest, masz za dobre. wie diese elend, so sind jene hingegen glückseelig, iak ci nędzni, tak przeciwnie, tam ci są szczęśliwi. Cesar hingegen, trauete den Soldaten nicht gar recht, przeciwnie, nie bardzo dowierzał Cezar żołnierzom. ein Vertheidiger wird hingegen erst sagen, obrońca, przeciwnie naypierwey mowić będzie. ich habe niemanden beleidiget, hingegen viele geholfen, nikogom nie uraził, przeciwnie wielu dopomogłem. hingegen, z przeciwney strony.
Hingehen, odchodzić, odeyść, przeyść, minąć. die Zeit ist hingegangen, czas minął, przeszedł. das kann nicht so hingehen, to nie może tak przeyść. geh hin in Friede, idź ztąd w pokoiu. die Zeit gehet hin, czas przechodzi miia. die Nacht gehet mit Schmausen hin, noc na bankietach przechodzi. *powtornie znaczy:* nicht gestraft werden, bez kary minąć, *po Polsku mowi się w tym sensie.* minie to, przeydzie to, minęło to, przeszło to. er meynet nicht, daß es ihm ungestraft hingehen werde, on rozumie, że mu to tak bez kary minie, przeydzie, *w tym że samym sensie*, uchodzi. es mag ohne Strafe hingehen, niech to bez kary uydzie, uchodzi. hingehen lassen, puścic bez kary; das Unrecht, krzywdę. es ist ihm, vieler Bürger Tod, ungestraft und frey hingegangen, wielu obywatelow śmierć, uszła mu bez kary y wolno. dieses, sein so grosses Unrecht, ist ihm ungestraft hingegangen, ta iego wielka niesprawiedliwość uszła mu, nie był skarany za nię. eines Bosheiten ungestraft hingehen lassen, czyie niezbożności bez kary puścić. *także znaczy to co:* nicht achten, niedbać, niestać o co; ein Ding zum Theil, niedbać, niestać po części o iaką rzecz.
Hingelegt, odłożony. hingelegte Bücher, odłożone książki.
Hingenommen, wzięty, ztąd zabrany, zabrana, zabrane.
Hinhangen, być zaniedbanym, gdy o co niedbaią. die Sache hänget hin, o rzecz niedbaią, rzecz, zaniedbana tak iest. etwas hinhangen lassen, nie dbać o rzecz, zaniedbać iaką rzecz. *powtornie znaczy:* zwiędnąć; als ein welkes Gewächs, iak zwiędłe iakie ziele.
Hinkommen, doyść, dochodzić, przychodzić; in das Lager, do obozu. er ist zeitig mit der Armee hingekommen, wcześnie z woyskiem, przyszedł; wo er hingedacht, dokąd zamyślał.

wo das Geld hingekommen, dokąd pieniądze przyszły: *to co:* dosięgać. zum Monden hin, aż do miesiąca dosięgać. zu etwas nicht hinkommen können, nie móc do czego przystąpić.

Hinlänglich, dosyć; seyn, dosyć być, co wystarcza. das Geld ist hinlänglich, diese Sache zu schaffen, pieniędzy dosyć iest, pieniądze wystarczaią do dostania tey rzeczy. das Brod ist hinlänglich, den Menschen, zu ersättigen, chleba iest dosyć, chleb wystarcza do nasycenia człowieka.

Hinläßig, mdły, wątły, gnuśny, opieszały, hinläßiges Kind, mdłe, leniwe dziecie. hinläßiger Mensch, mdły, gnuśny człowiek. hinläßige Jungfer, gnuśna, opieszała, mdła panna. hinläßiger Bedienter, opieszały sługa.

Hinläßigkeit, *f.* opieszałość, gnuśność, omdlałość, leniwość; grosse, wielka; der Menschen, ludzi; schadet den jungen Leuten, szkodzi młodym ludziom.

Hinläßlich, opieszało, leniwie, mdło, niedbale; lernen, uczyć się.

Hinlassen, puścić; einen, kogo. lasse ihn nicht hin, nie puszczay go ztąd.

Hinlauffen, biec, biegać, pobiec. die Kinder sind hingelauffen, dzieci pobiegły.

Hinleben, żyć; mit der wilden Gans in die Wette, z dziką gęsią na powietrzu, *przysłowie znaczy:* niepewność długości życia.

Hinlegen, złożyć; das Trauern, smutek, żal; die Sorgen, troski y starania. das Amt hinlegen, urząd złożyć; auf den Nothfall, zum Bedürfniß, iak potrzeba przypadnie, na przyszłą potrzebę, zachować; Geld, pieniądze; Vorrath an Essen und Trinken, opatrzenie się w iadło y napoy, albo raczey, zebranie iadła y napoiu.

Hinlegung, odłożenie, zachowanie; des Geldes, pieniędzy.

Hinlenken, zkierować; den Weg worrnach, drogę dokąd. das Schiff hinlenken, okrętem, statkiem wodnym zkierować; das Wasser, wodę obrocić.

Hinlenkung, *f.* zkierowanie, wody obrocenie, innym mieyscem.

Hinliefern, znieść, znosić; das Geld aus den Landschaften nach Wien, pieniądze poznosić, z kraiow do Widnia. etwas nach Cadix hinliefern, co do Kadiksu, poznosić, posprowadzać.

Hinlieferung, *f.* poznoszenie, pozprowadzanie; der Dingen, rzeczy.

Hinmetzeln, pomordować, zamordować; die unschuldigen Leute, niewinnych ludzi.

Hinmetzelung, *f.* zamordowanie, pomordowanie, pozabiianie.

Hinnehmen, wziąć, brać, etwas von einem, co od kogo.

Hinrecken, wyciągać, podstawiać, podawać; einem die Hand, komu wyciągać, podawać, podstawiać rękę, nadstawiać ręki. das Ohr hinrecken, ucha nadstawiać; zu hören, do słuchania.

Hinreckung, *f.* wyciąganie, wyciągnienie, podstawianie, nadstawianie ręki.

Hinreichen, dosięgnąć, dosięgać, tykać, *w tym samym sensie:* von den Augen bis an das Gehirn, od oczow aż do mozgu; bis an die Leber, aż do wątroby. einem die Hand hinreichen, komu rękę podawać.

Hinreissen, porywać, odrywać, oderwać, porwać; einen ins Gefängniß, kogo do więzienia; einen, aus eines Arms zu dem Tode, kogo, z czyich rąk wyrwać na śmierć. durch die Begierden, hingerissen werden, chciwościami być rozerwanym. im Irrthum hingerissen werden, w błąd być porwanym, *lepiey*, wciągnionym.

Hinreissung, *f.* porywanie, porwanie, oderwanie, odrywanie, wciągnienie.

Hinrichten, ztracić, tracić, das ist: śmiercią zkarać. einen, durch einen hinrichten lassen, kogo przez kogo ztracić kazać. einen mit Gift hinrichten, kogo trucizną ztracić, zgładzić, trucizną kogo zabić.

Hinrichtung, *f.* tracenie, ztracenie, zgładzenie, zabicie; gänzliche, wygładzenie, wybicie, do szczętu, do iednego.

Hinschicken, posłać, odesłać, wyprawić; einen zu einem, kogo do kogo; Abgesandte zum Könige, Posłow do Krola; nach Warschau, do Warszawy.

Hinschickung, *f.* posłanie, wysłanie, wyprawienie; wyprawa w tymże sensie.

Hinschiffen, popłynąć z portu. die Russen schiffen, aus den Hafen hin, Ruś płynie z portow, wychodzi z portow. laß ihn hinschiffen, niech popłynie.

Hinschleichen, przyczołgać się, przywlec się; zu etwas, do czego. darvon schleichen, wyśliznąć się, umknąć od czego.

Hinschleppen, porwać, powlec; einen zum Tode, kogo na śmierć; einem ins

ins Gefängniß, kogo do więzienia; einen mit sich, kogo z sobą porwać.
Hinschmeissen, porzucić; etwas, co. sie haben es hingeschmissen, oni to porzucili. *także znaczy to co:* hinfallen, upadać, obalić się, walić się. Gebäude fällt hin, budynek upada, wali się.
Hinsenden, posyłać, posłać dokąd. ich will gewisse Leute hinsenden, ia poślę tam pewnych ludzi. ich sende ihn in die Stadt hin, ia posyłam go do miasta.
Hinsendung, posyłanie, posłanie, dokąd, wysyłanie dokąd, odesłanie, odsyłanie.
Hinsinken, upadać, pochylać się, obalić się; unter eines Hände, w czyie ręce.
Hinstellen, położyć, postawić, etwas neben etwas, co przy czym, *iakoby* przystawić; ein ehernes Siegszeichen, auf die Gränze, postawić przy granicy pamiętny znak zwycięstwa.
Hinsterben, umierać, umrzeć, poumierać, pomrzeć, powymierać, wymrzeć. unsere gute Freunde, sind fast alle hingestorben, nasi dobrzy przyiaciele, prawie wszyscy poumierali, wymarli.
Hinstrecken, wyciągać; die Hand, rękę. *znaczy:* wyciągnąć się, rozciągnąć się, rozciągać się.
Hinstreckung, *f.* wyciąganie, wyciągnienie, rozciągnienie, rozciąganie.
Hinstreichen umykać, miiać co prędzey. die Zeit streicht geschwinde hin, czas umyka, prędko, *w tym samym sensie:* uchodzić, czas uchodzi prędko. die Stunden streichen geschwind hin, godziny, minęły, uszły, upłynęły prędko.
Hintan, w tył, za. tritt an uns hintan, idź w tył za nas. hintan sich stellen, w tyle stanąć, w tyle się, za czym położyć, *znaczy także to co,* po.
Hintansetzen, kłaść za czym, po czym. alles hintansetzen, wszystko kłaść po czym. sein Vermögen, gegen einer Freyheit, hintansetzen, po czyiey wolności kłaść swoię fortunę. das ist eigentlich polnisch, czyią wolność przekładać nad swoię fortunę. keinem jungen Menschen, an Stärke, sich hintansetzen lassen, nie dać się kłaść po żadnym młodym człowieku w siłach. das ist: nie dać się żadnemu młodemu człowiekowi siłą przechodzić. alles gegen etwas hintansetzen, wszystko kłaść po czym, wszystkim pogardzać prze iaką rzecz. *znaczy także:* niedbać niestać, etwas, o co.

Hintansetzung, *f.* niedbanie; eines Dinges, o iaką rzecz; der Freunde, niedbanie o przyiaciół, zaniedbanie przyiaciół, porzucenie przyiaciół.
Hinten, w tyle. *toż samo co:* von hinten, z tyłu. im Hinterhause, na tyle domu, w tyle domu. einen hinten, oder von hinten anhalten, uderzyć z tyłu na kogo, napaść na kogo z tyłu. sich nicht bekümmern, was hinten, oder von hinten geschiehet, niedbać o to co się w tyle, albo z tyłu dzieie. die Hände hinten zusammen binden, ręce z tyłu związać.
Hinten an sich schliessen, na końcu, na ostatku, przyłączyć się, do kogo.
Hinten ausschlagen, wierzgać, nogą zadnią, w tył kopać, kopnąć. das Pferd, das hinten ausschlägt, koń, kory nogą z tyłu biie, koń kopie.
Hinten einlassen, tyłem kogo wpuścić; ins Lager, do obozu.
Hinten her, za, w tyle; folgen, iść. folge mir hinter her, podź za mną, podź w tyle.
Hinten nach, z tyłu. weit hinten nach schleichen, daleko z tyłu, iść za kim.
Hinter, za; dem Rücken, den Feind erblicken, za sobą nieprzyiaciela zpostrzec zoczyć. sich hinter den Berg verstecken, za gorą się kryć. gehet ihr hinter mir her? wy za mną idziecie? die Hände hinter den Rücken binden, ręce w tyle związać. gehe hinter uns, idź za nami. hinter das Lager fouragiren gehen, za oboz iść furażować, paszę wybierać. hinter den Ohren etwas suchen, za uchem czego szukać, skrobać się za uchem. sich etwas hinter das Ohr schreiben, napisać sobie co za uchem, pamiętać urazę. den Schalk hinter den Ohren haben, mieć franta za uchem. hinter dem Berge mit etwas halten, trzymać się z czym za gorą, *to iest:* milczeć o czym, nic nie powiadać, nie pokazywać nic po sobie, czołem, twarzą, y oczyma utaić; gegen fremde Leute, co przed obcemi ludzmi. mehr hinter sich haben, als man meynet, więcey mieć za sobą iak rozumieią. to iest mocnieyszym być, więcey móc, iak ludzie myślą. er kann weder hinter noch vor sich, uwiązł, niemoże się ruszyć, ani w tył, ani w przod, nie wie na ktorą stronę ma się obrócić.
Hinter, *adj.* tylny. hinterer Theil des Pallasts, tylna część pałacu; des Hauses, domu. hintere Füsse, zadnie nogi.

hintere Thüre des Hauses, tylne drzwi domu. hinterer Theil des Haupts, tylna część głowy, tył głowy.

Hinterbeine, *pl.* zadnie nogi, *tylne nogi, dobrze ale niezwyczaynie się mowi.* auf die Hinterbeine treten, umkehren, na zadnie nogi stawać.

Hinterbringen, donosić, donieść; einem etwas, co komu, oznaymić, wiadomo czynić. etwas der Obrigkeit hinterbringen, donieść co do urzędu, oznaymić urzędowi dać znać do urzędu, uwiadomić o czym urząd. einem den Befehl hinterbringen, komu rozkaz donieść, oznaymić, o rozkazie uwiadomić. ich will alle deine Vorschläge, deinen Vater, hinterbringen, ia doniesę wszystkie twoie zamysły oycu twoiemu. er hat mir, alles hinterbracht, on mi wszystko doniosł.

Hintern, zad, tył.

Hinterfüsse, *pl.* zadnie nogi. auf den Hinterfüssen stehen, na zadnich nogach stać.

Hintergangen, podchodzony, ktorego, kto podszedł, zdradził, zwiedziony; mit verfänglichen Fragen, podchwytuiącym pytaniem, albo przez podchwytuiące pytania.

Hintergebäude, *n.* tylny domek, budynek, tylne budynki.

Hintergehen, podchodzić, podeyść, einem womit, kogo w czym; durch List, zdradą podeyść, przez zdradę podeyść. der Schalk hat ihn hintergangen, Frant podszedł go, zwiodł go. lasse dich nicht hintergehen, nie day się oszukać.

Hintergehung, *f.* podeyście, podchodzenie, zwiedzienie, oszukanie, offenbare, oczywiste. häßliche Hintergehung, szpetna zdrada, nie piękne podeyście; listige, zdradliwe.

Hinterhalt, *m.* zasadzka, zasadzki. den Feind zu betriegen, na zwiedzienie nieprzyiaciela. die Cavallerie, zum Hinterhalt in einen Thal legen, Jazdę na zasadzkach, w iakiey dolinie postawić. in einem Gesträuche Hinterhalt machen, w krzewinach, w manowcach, w krzakach, zasadzki poczynić. von den Reutern Hinterhalt anordnen, zasadzki z Kawaleryi porobić, kawaleryi na zasadzce kazać stanąć. aus dem Hinterhalt hervorwischen, z zasadzki wypaść, na kogo. im Hinterhalt verfallen, na zasadzkę wpaść. in Hinterhalte liegen, na zasadzkach leżeć, stać, na zasadzce być, czatować, na zasadzce pilnować. einen in den Hinterhalt werfen, kogo na zasadzkę zwabić, naprowadzić, na mieysce zasadzki kogo wprowadzić, *potym* posiłek. denen Abgematteten, ist Hinterhalt zu Hülfe gekommen, zfatygowanym posiłek na pomoc przyszedł. den Hinterhalt stellen, posiłek nagotować. sich auf den Hinterhalt verlassen, spuścić się na posiłek. im Hinterhalte liegen, na posiłku, na odwodzie być, stać. zum Hinterhalt gehörig, oder bestellet, do posiłku, do odwodu należący, na posiłek, na odwod naznaczony.

Hinterhalten, zatrzymać, przytrzymać, *powtore znaczy:* ukryć, utaić, etwas, co.

Hinterhaus, *n.* dom tylny, dom na tyle, część domu tylna.

Hinterkäule, *f.* kuper.

Hinterkäulchen, *n.* kuperek, kupereczek.

Hinterlassen, porzucić, zarzucić. sein Andenken, pamięć iego. *powtore znaczy:* naznaczyć; einem in Testamente, zu seinen Erben, naznaczyć kogo w testamencie swoiem dziedzicem; einem zur Verwahrung, des Lagers, zostawić kogo do pilnowania y bronienia obozu. zur Verwahrung der Brücke, do strzeżenia y pilnowania mostu, kogo zostawić.

Hinterlassen, das, postawienie, porzucenie, zarzucenie, naznaczenie.

Hinterlassung, *f.* porzucenie, zostawienie, zarzucenie, naznaczenie.

Hinterlegen, położyć, poukładać. an seinen Ort, na swoim mieyscu. etwas allein, co osobno odłożyć.

Hinterlegen, das, położenie, odłożenie, odkładanie, poukładanie.

Hinterlich, przeszkodliwy, ktory przeszkodą iest, na przeszkodzie iest.

Hinterlist, *f.* zasadzka, zasadzki. sich von einem Freunde nicht Hinterlist versehen, nie bać się żadnych zasadzek, od przyiaciela. so lange einer lebt, stets Hinterlist erfahren müssen, iak długo kto żyie, zawsze się trzeba, *od niego* zasadzek obawiać. eines Hinterlist entgegen, uchronić czyich zasadzek, ustrzec się czyich zasadzek.

Hinterlistig, zdradliwy, zasadny. hinterlistige Gütigkeit, zdradliwa, zasadna dobroć. hinterlistige Freunde, zdradliwi zasadni przyiaciele. hinterlistige Stellungen, zdradliwe zasadne udanie, mina.

Hinterlistig, *adv.* zdradliwie, chytrze, zasadnię. etwas erdichten, co zmyślić. sich mit einen hinterlistig vertragen, zdradliwie

dliwie chytrze z kim się poiednać. einen hinterlistig tractiren, zdradliwie, zasadnie z kim się obchodzić, chytrze sobie z kim postępować. hinterlistig handeln, zdradliwie traktować. einem hinterlistig nachstellen, chytrze się na kogo zasadzać; aus dem Wege räumen, umbringen, kogo z drogi uprzątnąć, *to iest*, zabić, zgładzić z tego świata. einem nach dem Leben hinterlistig trachten, o czyim życiu zdradliwie zamyślać, na czyie życie przez zasadzki godzić, na czyie życie zdradliwie y zasadnie zachodzić. hinterlistig umgebracht werden, zdradliwie być zabitym, zprzątnionym, zgładzonym z tego świata. hinterlistig gefangen werden, zdradliwie być złapanym, zchwytanym.

Hinterrücks, w tyle, z tyłu; geschehen, dziać się, stać się. hinterrücks die Feinde angreifen, z tyłu wziąć nieprzyiaciela, z tyłu uderzyć na niego. keinen Feind hinterrücks lassen, żadnego nieprzyiaciela w tyle za sobą nie zostawiać. einen hinterrücks bey dem Mantel kriegen, kogo z tyłu za płaszcz dostać, uchwycić.

Hinterschlingen, połykać; etwas, co.

Hintersegel, *n.* tylnia żagiel, od tyłu okrętu.

Hinter sich, za sobą; legen, położyć. hinter sich gehen, wspak iść, cafać się.

Hinterste, nayposlednieyszy, ktory na samym ostatku w tyle iest.

Hinterste, der, *m.* posladek. der Unrath vom Essen, welcher durch den Hintersten weggeht, plugastwa z iedzenia, ktore posladkiem wychodzą.

Hinterst zu vorderst, ni tak ni sak; die Dinge kehren, rzeczy obracać, kierować. hinterst zu vorderst gekehrt, ni tak ni sak zrobiony, obrocony, sprawiony. hinterst zu vörderste Worte, ni to ni owo słowa.

Hinterstellig, pozostały, co się zostaie. das hinterstellige Geld bezahlen, pozostałe pieniądze zapłacić. hinterstellig seyn, pozostałym być, zostać się, zostawać się.

Hintertheil, *n.* tylna część, poślednia część, posladek; des Hauses, tylna część domu; des Schiffes, tył, tylec okrętu; des Hauptes, tył głowy, tylna część głowy.

Hinterthüre, *f.* drzwi tylne, na tyle domu, na tył domu wychodzące. durch die Hinterthüre zu einem gehen, drzwiami tylnemi do kogo chodzić. durch den Hintertheil des Lagers eingelassen werden, tyłem być do obozu wpuszczonym.

Hinterthürlein, *n.* drzwiczki tylne, ktoremi na tył z domu wychodzą.

Hintertreiben, przeszkadzać, przeszkodzić; etwas, czemu, aby się nie działo, *powtore znaczy*, przełamać co, *potrzecie*, odeprzeć co, zatamować, *potym*, zagrodzić, zastąpić drogę do czego; den Aufstand, buntowi przeszkodzić, zabiec. die Gefahr mit gutem Rathe hintertreiben, niebezpieczeństwu dobrą radą zabiec. eine Sache hintertreiben, rzeczy iakiey przeszkodzić. er hat meine Vorschläge hintertrieben, przeszkodził moim zamysłom. der König soll den Aufstand hintertreiben, krol ma zabiec rozruchowi y buntowi. er hintertreibt mein Glück, on przeszkadza moiemu szczęściu.

Hinterwärtig, tylny, na tył idący, na tyle będący, na tył podany, obrocony.

Hinterwärts, w tył, w zad, w spak; gehen, iść, cafać się, *to co*, z tyłu, w tyle; geschehen, dziać się.

Hintragen, wziąć, ponieść zkąd; etwas, co; von einem an einen andern Ort, z iednego na drugie mieysce.

Hintreiben, popędzić, pognać; das Vieh auf die Weide, bydło na paszą; das Rindvieh wohin, woły popędzić, pognać dokąd.

Hintreten, przystępować, przystąpić; zu etwas, do czego.

Hintreten, das, *n.* przystępowanie, przystąpienie; eines, kogo; zu etwas, do czego.

Hintritt, *m.* zeyście, z tego świata; tödtlicher, śmiertelne, pożegnanie się ze światem, iście na tamten świat. nach des Vaters tödtlichen Hintritte, po śmiertelnym zeyściu oyca.

Hinüber, za, na tamtę stronę. bis über die Alpen gebracht werden, aż za Alpy na tamtę stronę gor Alp być zaniesionym. über etwas hinübergehen, przechodzić, za co, na drugą stronę, na tamtą stronę czego.

Hinüber bringen, przenieść, na tamtę stronę; über das Gebirge, za gorę; die Knaben in Griechenland, dzieci do Grecyi.

Hinüber eilen, przebiec; ins Schloß, do zamku. eile ins Haus hinüber, przebież do domu.

Hinüberfahren, przewieść się; mit Schiffen in Africam, okrętami do Afryki; auf Flößen, na tratwach, tratwami; von Podolin über die Donaietz und Weichsel nach Warschau, z Podolenca poprodem, donaycem, wisłą do Warszawy przepłynąć.

Hinüberfahren, das, n. przepłynienie na drugą stronę na tamtę stronę, za rzękę.

Hinüberfliegen, przelatywać, przelecieć; über die Alpen, za góry Alpy; über den Ocean, za Ocean. die Kraniche fliegen hinüber über die See, żorawie lecą, przelatuią za morze. nicht alle Vögel fliegen über die See hinüber, nie wszystkie ptaki za morze lecą. sie sind über die See hinüber geflogen, fliegen wieder zurück, ktore przeleciały za morze wracaią się znowu nazad.

Hinüberfliegen, das, n. przelatywanie, przelatanie, przelecenie, lecenie za -

Hinüberfliehen, zbiec, uciec na drugą stronę; zu den Feinden, do nieprzyiaciela. viele türkische Deserteurs fliehen zu der rußischen Armee hinüber, wiele zbiegow, zmiennikow tureckich zbiegaią do woyska Rossyiskiego.

Hinüberfliehen, das, n. zbieganie, zbieżenie, ucieczenie, na drugą stronę.

Hinüberführen, przeprawić, przewozić, przeprowadzać; auf Schiffen in ein Land, na okrętach do iakiego kraiu; in Africam, do Afryki; über die Meere, za morza; die Truppen über die Donau, przeprawić woysko, za Dunay. die Armee in Silistrien hinüberführen, woysko do Sylistryi za Dunay przeprawić; über den Dniester, za Dniestr.

Hinüberführen, das, n. przeprawienie, przeprawianie, przewożenie, przeprowadzenie na tamtę stronę, na drugą stronę.

Hinüberführung, f. przeprawa, przeprawienie, przewoz, przewożenie, na tamtę stronę.

Hinübergeben, podać na drugą stronę; in etwas, do czego. gebe das Buch hinüber, poday książkę. er hat dir dein Schnupftuch hinübergegeben, on ci podał twoią chustkę. nicht hinübergegeben, nie podał.

Hinübergeben, das, n. podawanie, podanie; eines Buches, iakiey książki.

Hinübergehen, przechodzić, przeyść; über die See im Winter, przeyść na morze w zimie. *to co*, przebyć, *w tym samym sensie*, przebyć morze. über einen Fluß hinübergehen, za iaką rzekę przeyść, przebyć iaką rzekę; über das carpatische Gebürge, za góry tatry, za krępak.

Hinübergehen, das, n. przechodzenie, przeyście, przebycie, przez góry, za morze.

Hinübergehung, f. przeyście, przebycie, przechodzenie, przeprawa; zu einem, do kogo; über den Graben, za fossę, za row, za strugę.

Hinüberhangen, wisieć na drugą stronę.

Hinüberkehren, na drugą stronę zkierować, przekierować, przewrocić na drugą stronę.

Hinüberlaufen, przebiec, przebiegnąć; auf den Markt, na rynek.

Hinübermachen sich, przebierać się, *w tym samym sensie*, *co*, przechodzić; über den Taurum, za górę Taurus, przebyć; über die Alpen, góry Alpy.

Hinüberschicken, przesłać; in Africam, do Afryki.

Hinüberschiffen, przepłynąć, przeżeglować; so viel Meere, tak wiele morza żeglować, po tak wielu morzach; mit Rudern über die Meerenge, wiosłami, po przesmykach morskich, po cieśnikach morskich.

Hinüberschiffung, f. przeżeglowanie, przebycie; über die baltische See, za baltyckie morze.

Hinüberschreiten, przekroczyć, przeleść, przestąpić; über etwas, za co, przez co.

Hinüberschwimmen, przepływać, przepłynąć; über einen Fluß, za iaką rzekę.

Herüberschwimmen, das, n. przepływanie, przepłynienie, za rzekę iaką.

Hinübersegeln, przeżeglowanie, przeprawienie się, za wodę.

Hinübersetzen, przeprawić się; in Africam, do Afryki; von Brundiß, od Brundusium; mit erster Fahrt, za pierwszym pożeglowaniem, popłynieniem. von Danzig in Schweden hinübersetzen, z Gdanska do Szwecyi przeprawić się.

Hinübersetzen, das, n. przeprawianie się, przeprawienie się, przepłynienie.

Hinübersetzung, f. przeprawienie się, przepłynienie, przeprawa.

Hinüberspringen, przeskakiwać, przeskoczyć; über etwas, przez co, za co. schwer auf etwas, zkąd, na co.

Hinüberspringen, das, n. przeskakiwanie, przeskoczenie, przez co, za co, na co.

Hinübersteigen, przestąpić, przeleść, przełazić; über etwas, in die Schiffe

der Feinde, do okrętow nieprzyiacielskich, na okręty nieprzyiacielskie.

Hinübertragen, przenosić; przenieść; etwas wohin, co dokąd; etwas woher, co zkąd. man trägt die Waaren von den Gewölben in die Wagen hinüber, przenoszą ze sklepow na wozy towary.

Hinübertragen, das, n. przenaszanie, przenoszenie, przeniesienie.

Hinüberwälzen, przetaczać, przetoczyć, przewalać.

Hinüberwerfen, przerzucać, przerzucić; über etwas, przez co, za co. die Kinder werfen kleine Steine über das Dach hinüber, dzieci przerzucaią małe kamyczki przez dach, na tamtę stronę dachu.

Hinüberwerfen, das, n. przerzucanie, przerzucenie; der kleinen Steine, kamyczkow.

Hinüberziehen, przenosić się, przenieść się, przeprowadzać się, przeprowadzić się; nach Lemberg, do Lwowa; in den Garten, do ogrodu; wo hinüber die Störche ziehen, tam gdzie bociany, przelatuią.

Hin und her, tam y sam; bey so bösem Wege laufen, biegać tak złą drogą, gdy tak zła droga iest, pod czas tak złey drogi. hin und her gehen, tam y sam iść, tam y sam chodzić, tam y sam bywać. hin und her fliegen, tam y sam latać, przelatywać się. hin und her zu laufen nicht aufhören, tam y sam, biegać nie przestawać, *albo* nie przestawać tam y sam biegać. die Fische schwimmen hin und her, ryby pływaią tam y sam. hin und her laufen, tam y sam biegać, przebiegać się, latać, *w tym samym sensie co*, biegać.

Hin und her bewegen, tam y sam ruszać; die Fahnen, horągwiami.

Hin und her fahren, tam y sam przelatywać; wie der Bliz am Himmel, iak łyskawica na niebie.

Hin und her fliegen, oblecieć, oblatywać tam y sam, to tu to tam latać.

Hin und her fließen, tam y sam płynąć, pływać, tu y owdzie płynąć.

Hin und her gehen, przechadzać się, przechodzić się, tam y sam.

Hin und her laufen, tam y sam biegać, latać; oft, często.

Hin und her offen seyn, tam y sam być otwartym, być po otwieranym po stronach.

Hin und her Reise, f. ieżdżenie, przeieżdżanie się tam y sam, tam y na powrot.

Hin und her reisen, iechać tam y sam, tu y owdzie ieździć, tam y na powrot; in einem Lande, w iakım kraiu.

Hin und her reissen, rwać tam y sam, szarpać tam y sam, targać tam y sam; einen, kogo: den Hektor, Hektora.

Hin und her rütteln, trząść na tę y na owę stronę, chwiać to tu to tam; etwas, co.

Hin und her säen, rozsiewać tam y sam; etwas wohin, co po czym roztrząsać; etwas in die Beete, co po zagonach, po grzędach.

Hin und her schiffen, tam y sam żeglować, pływać, płynąć, na tę y na owę stronę.

Hin und her schlagen, tam y sam porozciskować, porozbiiać.

Hin und her schütteln, tam y sam poroztrząsać, roztrząsnąć.

Hin und her schweifen, tam y sam przebiegać się, kręcić się, przewiiać się; auf dem Lande, po kraiu, włoczyć od mieysca, do mieysca.

Hin und her sehen, tam y sam patrzyć, pogląda, przypatrywać się.

Hin und her spatzieren, tam y sam spacyrować, przechodzić się, przechadzać się; in dem Gange, po ganku, po mieyscu przechadzki, po przechadce.

Hin und her streichen, wałęsać się tam y sam, błąkać się tam y sam.

Hin und her streuen, tam y sam rozciskać, rozsypać, porozsypywać; auf dem Felde, po polu. streue alles hin und her, roztrzuć wszystko tam y sam.

Hin und her tragen, tam y sam nosić, tam y sam poroznosić; etwas, co; ihr traget eure Sachen hin und her, wy roznosicie wasze rzeczy tam y sam. es ist besser, diese Sachen nicht hin und her tragen, lepiey iest tych rzeczy tam y sam nie roznosić. ich trage es hin und her, ia to noszę tam y sam.

Hin und her treiben, tam y sam gonić, pędzić, popychać; einen, kogo; der eine treibt den andern hin und her, ieden drugiego popycha tam y sam.

Hin und her verschenken, tam y sam rozdać, rozdarować; etwas, co; der junge Mensch hat Kleider, Edelgesteine und alles Geld hin und her verschenket, ten młody człowiek, suknie, drogie kamienie y wszystkie, swoie pieniądze tam y sam rozdał, rozdarował.

Hin und her schwimmen, tam y sam pływać.

Hin und her wanken, chwiać się y na tę y na owę stronę; mit dem ganzen Leibe auf beyden Seiten, całym ciałem, całym sobą chwiać się na obie strony. von wegen des Weinrausches hin und her wanken, od wina, upiwszy się winem, tam y sam się chwiać, zataczać.

Hin und her wehen, tam y sam rozwiać. der Wind hat die Streu hin und her gewehet, wiatr plewy tam y sam rozwiał, porozwiewał.

Hin und her wenden, tam y sam obracać; sich, siebie; in dieser Rechtssache wendet er sich hin und her, w tey prawney sprawie on się obraca tam y sam. wende es hin und her, du wirst nichts zuwege bringen, obracay tam y sam, nic nie dokażesz.

Hin und her werfen, rozrucić, rozrucać, porozrzucać tam y sam. du wirfst alles hin und her, ty rozrucasz wszystko tam y sam.

Hin und her zertheilen, tam y sam podzielić, tam y sam porozdzielać; etwas in unendliche Theile hin und her zertheilen, co na niezliczone części podzielić.

Hin und her zerren, rozciągnąć, rozerwać rozrywać tam y sam; einen, kogo.

Hin und her ziehen, ciągnąć tam y sam, rozciągać tam y sam.

Hin und her Ziehung, *f.* rozciąganie tam y sam, rozrywanie tam y sam.

Hin und wieder, tam y nazad, na powrot tam y sam.

Hin und wieder ausstreuen, tam y sam porozrzucać, rozsiać; eine Rede, mowę iaką. ihr streuet diese Rede hin und wieder aus, wy rozsiewacie tę mowę tam y sam. höre auf das hin und wieder ausstreuen, przestań to tam y sam rozsiewać, rozrucać. sie soll es nicht hin und wieder ausstreuen, ona tego niema rozsiewać tam y sam. das ist nicht hin und wieder auszustreuen, tego nie trzeba rozsiewać.

Hin und wieder bedenken, wiele y rożnie to y owo myśleć, o czym.

Hin und wieder Bothschaft thun, poselstwo, odprawiać, od strony, do strony. der Graf thut oft die Bothschaft hin und wieder, ten Hrabia odprawuie częste poselstwo tam y na powrot od strony, do strony, między stronami.

Hin und wieder fliegen, tam y nazad, na powrot latać, lecieć, to tam, to sam, latać. unser Rabe fliegt hin und wieder, nasz kruk, tam leci y nazad przylatuie.

Hin und wieder gehen, tam y sam, tam y nazad, iść, chodzić. er geht umsonst hin und wieder, on chodzi daremnie, tam y sam na powrot.

Hin und wieder kehren, tam y sam obracać, nawracać; etwas, co. er kann es hin und wieder kehren, on to może tam y sam skierować, obrocić. ihr habt es hin und wieder gekehrt, wyście to tam y sam obracali.

Hin und wieder laufen, tam y sam na powrot latać, biegać. lauf geschwind hin und wieder, biegay co prędzey tam y nazad.

Hin und wieder säen, rozsiewać tam y sam, siać tam y na powrot; Korn, żyto.

Hin und wieder schweifen, tam y sam nazad kręcić się, przechodzić się. die auf der See zerstreuten Trojaner schweifen hin und wieder, rozpierzchnieni po morzu Troianie, kręcą się, błąkaią się tam y sam.

Hin und wieder suchen, tam y nazad szukać; suche ihn hin und wieder, szukay go tam y nazad. er suchet sie hin und wieder, on iey szuka tam y nazad.

Hin und wieder tragen, tam y nazad nieść, nosić; etwas, co.

Hin und wieder treiben, tam y nazad gnać, pędzić, pchać, popychać.

Hin und wieder verjagen, rozegnać tam y sam, tam y nazad; auf dem ganzen Meere, po całym morzu.

Hin und wieder verwickelt werden, tam y sam tu y owdzie uwikłanym być.

Hin und wieder wenden, tam y sam, tam y nazad obrocić, obracić, obracać.

Hin und wieder zerstreuen, tam y sam rozproszyć, rozegnać, rozpierzchnąć auf dem ganzen Meere, po całym morzu; auf dem Lande, po kraiu.

Hin und wieder ziehen, tam y nazad ciągnąć, tam y nazad pociągać. du ziehest mich hin und wieder, ty mnie ztąd tam y sam nazad ciągniesz. er hat den Strick hin und wieder gezogen, on sznur tam y nazad ciągnął.

Hinunter, na doł; gehen, iść, *toż samo także co,* ku dołowi, pod.

Hinunter bringen, mieśić; das Mehl beym Einteigen, mąkę przy zaczynianiu. der Becker hat das Mehl im Einteigen sehr schlecht hinunter gebracht,

bracht, ten piekarz bardzo źle mąkę umięſił, zaczyniaiąc na ciaſto.

Hinunterdrücken, przycisnąć na doł, ku dołowi; etwas, co.

Hinunterfahren, ztępować na doł, zieżdżać na doł; zpuſzczać na doł, *w tym ſamym ſenſie co*, na doł zieżdżać; in die Hölle, do piekłow.

Hinunterfahrt, *f.* ſtępowanie na doł, zſtęp na doł, zſtąpienie, zpuſzczenie ſię na doł.

Hinunterfallen, ſpadać, ſpaść, upadać, upaść na doł. Aepfel fallen vom Baume hinunter, iabka ſpadaią z drzewa na doł. viele Birnen ſind hinunter gefallen, wiele gruszek na doł, naſpadało, na ziemię.

Hinunterfallen, das, *n.* ſpadanie, upadanie, ſpadnienie na doł, na ziemię.

Hinuntergang, *m.* ſchod, zſtęp na doł, *potym znaczy powtore*, zachod; der Sonne, słońca, zachod słoneczny. Hinuntergang der Sonne iſt zu erwarten, zachodu słońca trzeba oczekiwać.

Hinuntergehen, iść na doł, zchodzić na doł, chodzić na doł; unter die Erde, pod ziemię; in die Hölle, do otchłani. Telemak iſt unter die Erde und in die Hölle, um ſeinen Vater ſehen zu können, hinunter gegangen, Telemak pod ziemię y do piękłow zſtąpił, aby był mogł widziec oyca ſwoiego. gehe hinunter und ruffe ihn, idź na doł y woław go.

Hinuntergeſtoßen, na doł zepchnięty, na doł popchnięty, na doł ſtrącony. von dem Thurme hinunter geſtoßener Soldat, z wierzy na doł ztrącony żołnierz, *obacz niżey na ſwoim mieyſcu*, hinunterſtoßen, na doł ſpychać.

Hinuntergetrieben, zepchnięty. von dem Berge hinunter getriebener Hirt, z gory na doł zepchnięty paſterz.

Hinuntergraben, na dole zakopać; in die Erde, w ziemię.

Hinunterkriechen, na doł ſię czołgać, na doł ſię zwłoczyć. die Schlange kreucht von dem Felſen hinunter, wąż czołga ſię ze ſkały na doł.

Hinunterlaſſen, ſpuścić, ſpuſzczać na doł, poſpuſzczać na doł; etwas, co. er ließ große Steine hinunter, kazał wielkie kamienie na doł ſpuſzczać. laſſe dich nicht hinunter, nie ſpuſzczay ſię na doł.

Hinunterſenken, zanurżyć, zatopić, zanurzać, załamać, pogrążać, pogrążyć na doł; etwas, co. man ſenket viele Schiffe ins Meer hinunter, pogrążaią na doł w morze wiele okrętow. in einen tiefen Pfuhl hinunter ſenken, w głęboką przepaść, pogrążyć, zatopić.

Hinunterſpringen, zeskoczyć, zskoczyć na doł; vom Pferde, z konia; vom Wagen, z poiazdu; ins Schiff, w okręt. der Feldmarſchall iſt vor dem Kaiſer vom Pferde hinunter geſprungen, Feldmarszałek przed Ceſarzem, ſkoczył z konia. er hat das Bein gebrochen, indem er vom Wagen hinunter ſprung, nogę złamał, gdy zkoczył, z woza na ziemię.

Hinunterſteigen, zſtępować, zſtąpić; an einen Ort, na iakie mieyſce; auf den Stufen, po ſtopniach, po ſchodach. er iſt von der zweyten Etage hinunter geſtiegen, on z drugiego piętra zſzedł, zſtąpił na doł.

Herunterſteigen, das, *n.* zſtępowanie, zſtąpienie na doł, zchodzenie, zeyście na doł.

Hinunterſteigung, *f.* zſtępowanie, zſtąpienie na doł, zeyście na doł.

Hinunterſtürzen, zepchnąć, zrzucić na doł; einen von der Brücke in die Tiber, kogo z moſtu, zepchnąć w rzekę Tyber.

Hinunterthun, poddać, podſtawiać, podſtawić, podkładać, podłożyć, dać pod; etwas unter etwas, co pod co. thue die Flaſche mit Weine unter den Tiſch hinunter, poſtaw flaſze z winem pod ſtołem.

Hinunterwerfen, zrzucać na doł, zrzucić na doł, pozrzucać na doł; von etwas, zrzucić zkąd. der ſtarke Wind hat das Dach von dem Gebäude hinunter geworfen, mocny wiatr z budynku zrzucił dach na ziemię.

Hinunterwerts, ku dołowi, na doł. gehe hinunterwerts, idź ku dołowi.

Hinunterwelzen, ztaczać, ztoczyć na doł; etwas zu etwas, co do czego przytoczyć. den runden Stein hinunter welzen, okrągły kamień ztoczyć na doł.

Hinweg, daleko, zdaleka; von etwas, od czego; vom Himmel, od nieba. NB. Siehe die nachfolgenden Compoſita, weil ſich dieſes deutſche Wörtgen allein nicht leicht findet.

Hinweg begeben ſich, odeyść, wynieść ſię, iść precz; von der Armee, od woyſka; von einem nachtheiligen Orte, odeyść, z iakiego ſzkodliwego mieyſca. ihr begebet euch von dieſer Geſellſchaft hinweg, wy odchodzicie

precz

precz od tey kompanii. warum begiebst du dich von mir hinweg? czemu precz ode mnie idziesz? czemu się precz ode mnie wynosisz? czemu precz ode mnie odchodzisz? laß ihn sich hinweg begeben, day pokoy niech idzie precz, niech się wyniesie, niech odeydzie precz.

Hinweg bringen, umykać, umknąć, odemknąć, uprzątać, uprzątnąć, sprzątać, sprzątnąć; alles aus dem Wege, wszystko z drogi; einen aus einem Orte, kogo z iakiego mieysca. man hat alle Bücher von dem Tische hinweg gebracht, wszystkie książki ze stołu zprzątnęli. der Vater hat seinen Sohn von der Universität hinweg gebracht, oyciec wziął precz swoiego syna z Akademii.

Hinweg eilen, wylecieć, wybiec, polecieć, pobiec. aus Furcht ist er hinweg geeilet, z boiaźni, poleciał precz. eile hinweg, spiesz ztąd.

Hinweg fahren, odiechać ztąd precz, poiechać; von einem Orte auf einem guten Schiffe nach Cairo, z iakiego mieysca na dobrym okręcie, do Kairu. du fährst hinweg, ty odieżdżasz ztąd precz. man wird mir nicht erlauben, hinweg zu fahren, nie pozwolą mi ztąd odieżdżać.

Hinwegfahren, das, n. odieżdżanie ztąd precz, odiechanie, poiechanie ztąd precz.

Hinwegfliegen, odlecieć, polecieć ztąd precz; ich weiß nicht, wohin, niewiem dokąd. die Kraniche sind hinweg geflogen, żurawie poleciały ztąd precz. die Störche wollen auch hinweg fliegen, bociany, *także*, maią ztąd precz, *w krotce*, odlecieć.

Hinwegfliehen, uciekać ztąd precz, uciec ztąd precz. die Feinde fliehen hinweg, nieprzyiaciele uciekaią precz ztąd. fliehe nicht hinweg, nie uciekay ztąd. wollet ihr hinweg fliehen? chcecie wy ztąd precz uciec?

Hinwegfressen, obieść, poobiadać, obeżrżeć, poobżerać. die Menge Heuschrecken hatte alles, was grün war, hinweg gefressen, mnostwo, chmara szarańczy wszystko co było zielone, pożarła. die Hunde haben das ganze Rindfleisch hinweg gefressen, psy wszystko wołowe mięso pożarły.

Hinwegführen, wywozić, wywieść ztąd precz; einen aus seinem Vaterlande, kogo ze swoiey oyczyzny; mit sich, z sobą, *także to co wywieść*. die Statuen auf Wagen hinweg führen, statuy, posągi na wozie ztąd precz wywieść.

Hinwegführen, das, n. wywiezienie, wyprowadzenie, wywożenie precz; der Völker, ludzi; aus einem Lande in das andere, z iednego kraiu do drugiego. führe diese bösen Leute hinweg, wywież tych złych ludzi precz ztąd.

Hinweggeben, wydawać, wydać precz; einem etwas, co komu. gieb nichts hinweg, nie wydaway nic ztąd; weder Kleider noch Wäsche, ani sukien, ani bielizny. ihr gebt immer alles hinweg, wy zawsze wszystko ztąd wydaiecie.

Hinweggehen, iść precz ztąd, poiść precz ztąd; aus der Provinz, z Prowincyi; vom Theatro, z teatrum poyść, wynieść się precz; aus dem Mittel, z pośrzodku. gehe hinweg, idź precz ztąd. ihr Bruder ist gleich hinweg gegangen, iey brat poszedł zaraz ztąd precz. ich kann noch nicht hinweg gehen, ia nie mogę ieszcze ztąd odeyść; ich muß bleiben, muszę zostać. willst du nicht hinweg gehen? niechcesz ty ztąd iść precz?

Hinweggenommen, ztąd precz wzięty, ztąd precz zabrany. hinweggenommene Bücher, ztąd precz zabrane książki. hinweggenommenes Geld, ztąd precz zabrane pieniądze; wieder erlangen, znowu otrzymać.

Hinweggerissen, ztąd precz porwany. das Feld, welches durch das Wasser hinweggerissen ist, pole, ktore przez wodę było precz ztąd oderwane.

Hinweggerückt, umknięty, odstawiony, uprzątniony. hinweggerückte Stühle, ztąd precz umknięte odstawione krzesołka.

Hinweggethan, umknięty, uprzątniony. hinweggethane Gläser, ztąd umknięte, uprzątnione kielichy.

Hinweggetragen, ztąd precz wyniesiony, poniesiony. hinweggetragenes Silber, ztąd precz wyniesione srebro; ist wiedergeholt worden, znowu było przyniesione. hinweggetragene Hüte, ztąd precz wyniesione kapelusze.

Hinwegkratzen, wyskrobać precz; diese Verse, te wiersze; die schimpflichen Worte, zelżywe słowa. die Buchstaben hinwegkratzen, wyskrobać te słowa. die schönen Verse sind nicht hinweg zu kratzen, pięknych wierszy nie trzeba wyskrobywać.

Hinweg=

Hinweglassen, opuszczać, opuścić, minąć, minąć. lasse nichts weg, was zur Sache gehöret, nie opuszczay nic, nie miiay nic tego, co do rzeczy należy. ich lasse das hinweg, was man nicht gerne höret, ia opuszczam to wszystko czego nie radzi słuchaią *ludzie*. einen von sich hinweglassen, kogo od siebie puścić. man soll nicht so bald einen guten Freund von sich hinweglassen, nie trzeba tak prędko dobrego przyiaciela od siebie puszczać. laß den guten Mann nicht von dir hinweg, nie puszczay dobrego człowieka od siebie.

Hinweglaufen, ztąd precz pobiec, polecieć, uciec, porwać się. laufe hinweg, uciekay ztąd precz. so bald ich kam, so bald lief er hinweg, iak tylko przyszedłem, tak zaraz on ztąd porwał się, y precz pobiegł.

Hinwegmachen, wziąć ztąd precz; etwas von etwas, co z czego. mache das Licht hinweg, weś tę świecę ztąd precz. sich hinwegmachen, poyść ztąd precz, wynieść się. er hat sich heimlich hinweggemacht, on się cicho ztąd wyniosł. ich will mich von der Versammlung hinwegmachen, ia się z tego zgromadzenia, z tey kompanii chcę precz wynieść. machet ihr euch schon hinweg? iuż się ztąd wynosicie precz? viele deutsche Leute haben sich von Krackau hinweggemacht, wiele Niemcow wyniesło się precz z Krakowa. sich eilend aus den Augen hinwegmachen, komu co prędzey zeyść z oczow. mache dich mir aus den Augen hinweg, idź mi precz z oczow.

Hinwegmähen, zeżnąć precz; das Getraide, zboże. das Korn muß hinweg gemähet werden, żyto musi być precz zeżnięte. man mähet die Gerste nicht so spät, nie żną nigdy tak pozno ięczmienia.

Hinwegnehmen, wziąć ztąd precz, zabrać; einem etwas, co komu; einem alle Truppen, zabrać komu wszystko woysko. sie haben mir alles, was ich hatte, hinweggenommen, oni mi wszystko co miałem precz zabrali. die Räuber haben ihm in dem Walde Geld und das Pferd hinweggenommen, zboycy mu, w lesie pieniądze y konia wzięli. nimm mir von dem Tische nichts weg, nie bierz mi nic ze stołu. will er mir mein Vermögen hinwegnehmen? chce on mi moię fortunę zabrać? vor dem Maule hinwegnehmen, przed gębą co wziąć, co ktο iuż miał za pewne. er nimmt mir mein Brodt vor dem Maule hinweg, moy chleb mi przed gębą bierze, ktorego ia byłem nie iako iuż pewny, albo ktory się mi należy. Hercules hat dem Cajus das Vieh hinweggenommen, Hercules, bydło zabrał zaiął precz Kakusowi. die Fremden haben euch mit ihrer Rede alle Furcht hinweggenommen, goście, swoią mową wszystką wam boiaźń odięli. ich kann mir durch keine Hoffnung die Furcht hinwegnehmen, nie mogę się przez żadną nadzieię pozbawić boiaźni.

Hinwegnehmen, das, *n.* precz ztąd wziecie, zabranie, odięcie, zaięcie.

Hinwegnehmung, *f.* wzięcie, zabranie, odięcie, zaięcie ztąd precz. die gewisse Hinwegnehmung dieses Dinges, pewne zabranie tey rzeczy.

Hinwegräumen, uprzątnąć, umknąć, poumykać precz; etwas, co. alle Hindernisse sind eher hinweg zu räumen, wszystkie przeszkody mogą być pierwey uprzątnione.

Hinwegräumen, das, *n.* uprzątnienie, umknienie, pouprzątanie, poumykanie.

Hinwegräumung, *f.* uprząranie, uprzątnienie, pouprzątanie, umykanie, umknienie, umknięcie, poumykanie.

Hinwegreisen, odieżdżać, odiechać; von einem Orte, z iakiego mieysca; in Griechenland, do Grecyi. ein gewisser gelehrter Mann ist von Rom nach Frankreich hinweggereiset, pewny uczony człowiek poiechał precz z Rzymu do Francyi. die Kaufleute reisen von der Messe hinweg, kupcy z iarmarku precz odieżdżaią.

Hinwegreisen, das, *n.* odieżdżanie, odiechanie; von Milan, z Mediolanu.

Hinwegreissen, wydrzeć, odrywać, oderwać, wyrwać; einen der Mutter aus den Armen, kogo matce z rąk wyrwać. der grausame Feind hat dem Vater sein Kind aus den Armen hinweggerissen, okrutny nieprzyiaciel z rąk wyrwał oycu dziecie. er will dem Manne seine Frau hinwegreissen, on chce mężowi żonę wyrwać, *lepiey się w Polskim mowi*, wydrzeć.

Hinwegreiten, odiechać ztąd precz na koniu; nach Stockholm, do Szokolmu. mein Bruder reitet hinweg, aber er kommt wieder, moy brat konno ztad odieżdża, ale powroci znowu wkrotce.

w krotce. reite hinweg, iedź precz konno.

Hinwegrücken, umknąć, odemknąć, odsunąć; einen Stein von einem Orte, odemknąć kamień z iakiego mieysca. rücke alle Stühle hinweg, poumykay wszystkie stołki ztąd precz. er kann den Tisch nicht hinwegrücken, on nie może stołu ztąd umknąć. rücke dich selbst hinweg, umkniey się ty sam precz. alles ist hinweg gerückt worden, wszystko było umknięte.

Hinwegrücken, das, n. umykanie, umkniecie, poumykanie, pousuwanie.

Hinwegruffen, zawołać, wywołać; einen aus der Schlacht, kogo z bitwy.

Hinwegruffen, das, n. zawołanie, wywołanie; eines, kogo; aus der Stube, z izby.

Hinwegruffung, f. wywołanie, zawołanie; der Kinder, dzieci; vom Markte, z rynku.

Hinwegschaffen, oddalić, umknąć precz, odsunąć, usunąć; einen von etwas, kogo od czego, z pośrodka co umknąć. schaffe den Spiegel hinweg, umkniey, odsuń, zwierciadło ztąd precz. wir haben alle Speise hinweg schaffen lassen, kazaliśmy wszystkie potrawy precz pobrać, poumykać.

Hinwegschaffen, das, n. pobranie, umknięcie, wzięcie, umknienie, odsunienie.

Hinwegschaffung, f. pobranie, pozabieranie, poumykanie, poodsuwanie.

Hinwegschicken, odesłać, odsyłać, poodsyłać, rozesłać, posłać; einen auf die Jagd, kogo na łowy, na polowanie; irgend wohin von hier, gdzie dokąd ztąd; den Mann nach Paris, człowieka do Paryża; in Deutschland, do Niemiec. ich will die Leute, die ich stets brauche, nicht hinwegschicken, ia niechcę tych ludzi, ktorych zawsze potrzebuię precz odsyłać. der Fürst schickt alle seine Soldaten nach Großpolen hinweg, Książe odsyła wszystkich swoich żołnierzy do Wielkiey Polski. ihr schickt euren guten Freund hinweg, wy waszego dobrego przyiaciela odsyłacie. sie sollen ihn nicht hinwegschicken, nie macie go ztąd odsyłać.

Hinwegschicken, das, n. odsyłanie, odesłanie, poodsyłanie; der Leute, ludzi.

Hinwegschickung, f. odsyłanie, odesłanie, poodsyłanie.

Hinwegschlagen, odbiiać; odbić, odpędzić, odeprzeć; den Feind von der Belagerung, nieprzyiaciela od oblężenia. der Feind ist von der Festung hinweg geschlagen worden, nieprzyiaciel był odbity, odparty odpędzony; od fortecy.

Hinwegschlagen, das, n. odpędzenie, odparcie, odegnanie, odbicie.

Hinwegschlagung, f. odpędzenie, odpieranie, odparcie, odbicie, odegnanie.

Hinwegschleichen sich, wymknąć się precz; von den Leuten, od ludzi; vom Bette, z łożka. der beschämte Prahler ist von den klugen Leuten hinweg geschlichen, zawstydzony, iunak y siebiechwalca, wymknął się precz z kompanii rozeznanych ludzi. schleiche dich bey dieser Gelegenheit hinweg, umykay precz przy tey okazyi.

Hinwegsenden, odesłać, posłać. sende von dir jene Leute hinweg, odeśliy od ciebie tamtych ludzi precz. ich habe alle Schmeichler von mir hinweggesandt, wszystkich ode mnie podchlebcow precz odesłałem.

Hinwegsenden, das, n. odsyłanie, odesłanie, posyłanie, posłanie.

Hinwegsendung, f. odesłanie, posłanie, odsyłanie, posyłanie, wyprawienie.

Hinwegseyn, tu nie być. lange von den Seinigen hinweg seyn, długi czas nie być u swoich. ich bin lange von den Meinigen hinweg gewesen, ia długo nie byłem u moich. er wird drey Jahre vom Hause hinweg seyn, iego nie będzie trzy lata w domu. er ist zwey Monate von der Stadt hinweg, iego dwa miesiące niemasz w mieście. ich will von dieser unehrlichen Gesellschaft hinweg seyn, ia nie chcę być w tey nieuczciwey społeczności, ia chcę być daleko od nieuczciwey kompanii, ia się nie chcę znaydować, w tym nieuczciwym społeczeństwie.

Hinwegstehlen, kraść, kradać, taiemnie brać. das gemeine Geld, publiczne pieniądze. die bösen Bürger haben alles gemeine Geld hinweg gestohlen, niecnotliwi obywatele, pokradli publiczne pieniądze. ein Dieb hat meinem Herrn einen güldenen Becher hinweg gestohlen, złodziey iakiś, panu moiemu ukradł ieden złoty puhar. mein Bedienter stiehlt mir aus dem Beutel viele Ducaten hinweg, moy sługa wykrada mi z worka wiele czerwonych złotych.

Hinwegstehlen, das, n. kradnienie, kradanie, wykradanie, ukradnienie.

Hinwegthun, umknąć, oddalić, wziąć precz. thue hinweg die Schüssel, weź pułmisek.

Hinwegtragen, odnieść, ponieść precz; vieles von den Seinigen, wiele od swoich. du trägst von dem Deinen nicht viel hinweg, ty od swoich nie wiele niesiesz. jener Mensch trägt von dem Seinen mehr hinweg, tam ten człowiek więcey od swoich niesie, wynosi.

Hinwegtragen, das, *n.* odniesienie, poniesienie, wyniesienie, niesienie.

Hinwegtragung, *f.* odnoszenie, poniesienie, wynoszenie, wyniesienie.

Hinwegtreiben, pognać, popędzić; das Vieh, bydło; *to co*, odpędzić; einen von dem Hause, kogo od domu; *to co*, odwrocić; etwas von eines Hause, co od czyiego karku, iakie nieszczęście.

Hinwegtreiben, das, *n.* odpędzenie, popędzenie, pognanie, odwrocenie.

Hinwegtreibung, *f.* odpędzenie, popędzenie, pognanie, odwrocenie.

Hinwegweichen, ustąpić, odstąpić, ustępować, odstępować; von etwas, od czego.

Hinwegweichen, das, *n.* ustąpienie, odstąpienie, ustępowanie, odstępowanie.

Hinwegweichung, *f.* ustąpienie, odstąpienie, ustępowanie, odstępowanie.

Hinwegwenden, odwracać, odwrocić; etwas von eines Halse, co od czyiego karku. sich ganz hinwegwenden, całego się odwrocić. das Unglück hinwegwenden, nieszczęście odwrocić. er will das Unglück, das mir bevorstehet, nicht hinwegwenden, on niechce nieszczęścia ktore na mnie nadchodzi, odemnie odwrocić. wende das Uebel von ihm hinweg, odwroć od niego to złe. wir haben den Tod von deinem Halse hinweggewendet, my śmierć od twoiego karku odwrocili.

Hinwegwenden, das, *n.* odwracanie, odwrocenie; des Uebels, złego; Unglücks, nieszczęścia.

Hinwegwendung, *f.* odwracanie, odwrocenie; der Gefahr, niebezpieczeństwa.

Hinwegwerfen, odrzucać, odrzucić, rzucić na co, etwas, co, ins Gras, na trawę. wirf ein so heßlich Ding hinweg, rzuć, porzuć tak szpetną rzecz precz. er hat seine schlechte Wäsche hinweggeworfen, on rzucił cisnął precz swoię złą bieliznę.

Hinwegwerfen, das, *n.* odrzucanie, porzucanie, ciskanie, ciśnienie, porzucenie.

Hinwegwerfung, *f.* odrzucenie, porzucenie, rzucenie, ciśnienie.

Hinwegziehen, odstąpić, odciągnąć; von Bender, od Benderu; aus der Stadt, z miasta; zu seinen guten Cameraden, do swoiego dobrego kamarata; aus der Provinz, z Prowincyi, *to co*, wyprowadzić się. viele Leute ziehen aus der Stadt hinweg, wiele ludzi wyprowadza się z miasta. viele sind schon aus ihren Häusern ausgezogen, iuż wielu ze swoich domow powyprowadzali się. ziehe aus deinem Hause nicht hinweg, nie wyprowadzay się, nie wynoś się z twoiego domu.

Hinwegziehen, das, *n.* odstąpienie, odciągnienie, wyprowadzenie się, wyniesienie się; aus einem Orte, z iakiego mieysca.

Hinwegziehung, *f.* wyprowadzanie się, wyprowadzenie się, przenoszenie się.

Hinwehen, przewiewać. der Wind wehet hin, wiatr przewiewa.

Hinweisen, pokazywać, pokazać, und mit dem Finger anzeigen, y palcem wytchnąć; zu einem andern, do kogo inszego pokazać. man hat ihm die Wahrheit hingewiesen und mit dem Finger angezeigt, prawdę mu pokaali y palcem wytchnęli. so großes Laster ist nicht hinzuweisen, tak wielkiego nałogu nie trzeba pokazywać; es ist offenbar, iest oczywisty. er will dir den Fehler, den du begangen hast, hinweisen, on ci chce błąd, ktoryś popadł, pokazać. alles ist euch schon hingewiesen, niż wam wszystko pokazane iest. weise nichts mehr hin, nie pokazuy nic więcey.

Hinweisen, das, *n.* pokazanie, ukazanie, pokazywanie, ukazywanie; vieler schönen Sachen, wielu pięknych rzeczy; der Fehler, błędow.

Hinwenden, obrocić; sich zu einem, się do kogo; zu etwas, do czego. ihr sollet euch zu euren Freunden hinwenden, wy macie się do waszych przyiacioł obrocić. er wendet sich zu uns hin, on się do nas obraca. wende dich zum Fenster hin, obroć się do okna.

Hinwenden, das, *n.* obracanie, obrocenie; eines Dinges, iakiey rzeczy.

Hinwendung, *f.* obracanie, obrocenie; der Hand, ręki; der Augen, oczow.

Hinwerfen, porzucić, cisnąć, zrzucić; etwas vom Kopfe, co z głowy; ins Meer,

Meer, w morze. die Waffen hinwerfen, oręż, broń porzucić; cisnąć w co; in die See, w morze. wirf die Waffen hin, porzuć oręż. wir müssen unsere Waare ins Meer hinwerfen, my musżemy nasze towary do morza powrzucać. die Knaben haben so viele Aeste und Steine in den Teich hingeworfen, chłopcy tak wiele gałęzi y kamieni do stawu nawrzucali. der Soldat hat die Waffen nicht hinwerfen wollen, żołnierz niechciał porzucić broni.

Hinwerfen, das, *n.* porzucenie, wrzucanie, wrzucenie, nawrzucanie.

Hinwerfung, *f.* porzucanie, ciskanie, wrzucenie, naciskanie, nawrzucanie.

Hinwieder, wzaiemnie. ich besuche dich hinwieder, wzaiemnie cię nawiedzam.

Hinwiederum, wzaiemnie. ihr werdet von ihm ausgelacht, und ihr lacht hinwiederum ihn aus, wy od niego wyśmiani iesteście, a wy też wzaiemnie także z niego się śmieiecie. er liebet die ehrlichen Leute, und diese lieben ihn hinwiederum, on kocha uczciwych ludzi, a ci też kochaią go wzaiemnie. du fragest mich nach deiner Sache, und ich frage dich nach meiner hinwiederum, ty się mnie pytasz o twoią rzecz, ia cię się także wzaiemnie pytam o moią.

Hinziehen, wyprowadzić się; an einen Ort, na iakie mieysce. er ziehet nach Tauche hin, on się wyprowadza do Tauchy. von Bielin ist er nach Leschno hingezogen, z Bielina wyprowadził się na Leszno.

Hinzu, do, przy. Siehe die nachfolgenden mit solchen Particulis zusammengesetzten Wörter.

Hinzubauen, przybudować; ein neues Gebäude an das alte, nowy budynek do starego. der Herr läßt vier Zimmer an sein Haus hinzubauen, pan rozkazuie cztery pokoie do swoiego dworu przybudować. das Gebäude wird prächtig werden, wenn etwas mehr Gemächer hinzugebauet werden, budynek, będzie okazały, iak więcey do niego pokoiow przybuduią. es ist nichts mehr hinzuzubauen, iuż nie trzeba więcey nic przybudować. baue einen Erker hinzu, wystawę przybuduy.

Hinzubauen, das, *n.* przybudowanie; eines Saals, iedney sali.

Hinzubringen, przynieść; etwas zu etwas, co do czego. bringe die Kleider hinzu, die zu verkaufen sind, przynieś suknie, ktore są do zprzedania. alles was du hinzugebracht hast, taugt nichts, wszystko coś przyniosł, nic nie warto.

Hinzubringen, das, *n.* przynoszenie, przyniesienie; des Holzes, drew.

Hinzubringung, *f.* przynoszenie, przyniesienie; des Geldes, pieniędzy.

Hinzucken, rwać, szarpać, ruszać. er zuckt die Achsel hin, on rusza ramionami. er zuckt die Glieder hin, ma, cierpi konvulsyie.

Hinzueilen, pośpieszać, przyśpieszać, zu etwas, do czego. der Knabe eilet nicht zum Lesen hinzu, chłopiec nie przyśpiesza do czytania. die Bettelleute eilen hinzu Almosen zu nehmen, żebracy pośpieszaią do brania iałmużny.

Hinzueilen, das, *n.* przyśpieszanie, pośpieszanie, der Soldaten, żołnierzy.

Hinzufallen, paść do, padać do, zu eines Füßen, komu do nog. vor Furcht ist er zu den Füßen des Hauptmanns hinzugefallen, z boiaźni upadł kapitanowi do nog.

Hinzufliegen, przylatywać, przylecieć, zu etwas, do czego. die Sperlinge fliegen zum Haber hinzu, wroble przylatuią do owsa.

Hinzufliegen, das, *n.* przylatywanie, przylatanie, przylecenie, zu etwas, do czego.

Herzufliegung, *f.* przylecenie, przylatywanie, der Sperlinge zum Haber, wrobli do owsa.

Hinzufließen, przypływać, przypłynąć. das Wasser fließt hinzu, woda tu przypływa, przychodzi.

Hinzufließen, das, *n.* przypływanie, przypłynienie, przychodzenie, des Wassers, wody.

Hinzufügen, przyłączyć, przydać do drugiego, złożyć iedno z drugim, etwas zu etwas.

Hinzufügen, das, *n.* przyłączenie, przydanie, czego do czego, złożenie, iednego z drugim.

Hinzufügung, *f.* przydanie, przyłączenie, złożenie, przyłożenie, czego do czego.

Hinzuführen, przyprowadzać, przyprowadzić, przywodzić, przywieść, einen vor eines Augen, kogo przed oczy komu; *to co*, przywozić, przywieść; die Waare zum Schiffe, towar na okręcie. führe vor mir das Pferd hinzu, przyprowadź tego konia przedemnie.

Hinzuführen, das, n. przyprowadzanie, przyprowadzenie, przywodzenie, przywiedzienie.

Hinzuführung, f. przyprowadzanie, przywiedzienie, przywodzenie, przyprowadzenie.

Hinzug, odeyście, odiazd. ich verlange den Hinzug, pragnę twego odeyścia, odiazdu.

Hinzugang, m. przychod, przystęp. er hat keinen Hinzugang, nie ma żadnego przychodu.

Hinzugebracht, przyprowadzony, przyniesiony. hinzugebrachtes Buch, przyniesiona ksiąžka.

Hinzugeführt, przywieziony. das hinzugeführte Getraide, przywiezione tu zboże.

Hinzugehen, przychodzić, przyiść, przystąpić, zu etwas, do czego; zu einem, do kogo; an einen Ort, do iakiego mieysca; zu dem Berge, do gory przystąpić.

Hinzugehen, das, n. przychodzenie, przyiście, przystąpienie, zu der Wand, do ściany.

Hinzugehung, f. przychodzenie, przyiście, przystąpienie; der Leute, ludzi.

Hinzugehören, tu należeć, zu etwas, do czego. das gehöret hinzu, to do tego tu należy. das hat nicht hinzu gehöret, to do tego nie należało.

Hinzugekehret, nawrocony, nakierowany. hinzugekehrter Rücken, tył podany.

Hinzugerechnet, policzony, porachowany. das hinzugerechnete Geld, porachowane do tego pieniądze; przyrachowany. hinzugerechnete Ducaten, przyrachowane do tego czerwone złote.

Hinzugesetzt, przydany, przyłożony. hinzugesetzte Wörter, przydane do tego słowa.

Hinzugethan, przydany. hinzugethane Speise, przydane do tego iedzenie.

Hinzugewälzt, przytoczony. hinzugewälzte Tonne, przytoczone beczki, beczułki.

Hinzugeworfen, przyrzucony. hinzugeworfene vier Groschen, przyrzucone cztery grosze.

Hinzugezählt, przyrachowany, porachowany, policzony. hinzugezählte Tage, przyrachowane dni.

Hinzugezwungen, przymuszony, przyniewolony, przynukany; Mensch, człowiek.

Hinzuhalten, przymknąć, nadstawić. halte das Ohr hinzu, przymkniy, nadstaw ucha.

Hinzukehren, nawrocić tu, zkierować tu, etwas zu etwas, co do czego. kehre die Pferde hinzu, nakieruy tu koni, nawroć tu konie; den Wagen, woz.

Hinzukehren, das, n. nawrocenie, nakierowanie; zu diesem Orte, do tego mieysca.

Hinzukehrung, f. nawrocenie, nawracanie, zkierowanie.

Hinzukommen, przychodzić, przyiść; zu den Spielen, na gry; zur Stadt Syracus, do miasta Syrakuzy; zur Thüre, do drzwi. komm zur Thüre hinzu, podź tu do drzwi. er ist zu rechter Zeit hinzugekommen, on tu na czas sam przyszedł.

Hinzukommen, das, n. przyście, przychodzenie, przystąpienie. dein Hinzukommen, twoie przyiście.

Hinzukriechen, przywleć się, przyczołgać się. er kann kaum hinzukriechen, ledwie się tu może przywlec. die grosse Schlange kreucht hinzu, wąż wielki czołga się tu.

Hinzulassen, przypuszczać, przypuścić; einen zu etwas, kogo do czego. man will ihn in der Versammlung nicht hinzulassen, niechcą go do zgromadzenia przypuścić. einen Widder zu den Schaafen, barana do owiec puścić.

Hinzulassen, das, n. puszczenie, przypuszczenie, przypuszczanie.

Hinzulassung, f. przypuszczenie, przypuszczanie, wpuszczenie, puszczenie.

Hinzulaufen, przybiec, przybiegać; zu einem, do kogo. laufe hinzu, przybiegay tu. er lief hinzu, on tu przybiegał; zu seinem Feinde, do swoiego przyiaciela.

Hinzulaufen, das, n. przybieganie, przybieżenie, zum Vater, do oyca.

Hinzulaufung, f. przybieganie, przybieżenie; des Volks, ludzi.

Hinzulegen, przydać, przydawać, przykładać, przyłożyć. lege mehr hinzu, przyłoż więcey.

Hinzuleuchten, przyświecać, przyświecić. die Sonne leuchtet hinzu, słońce przyświeca.

Hinzulocken, przynęcać, przywabiać, einen zu etwas, kogo do czego; das Kind mit einem Geschenke zum Lesen, dziecie podarunkiem do czytania. locke ihn hinzu, wab go tu, przynęcay go tu, przywabiay go tu.

Hinzulocken, das, *n.* przynęcanie, przynęcenie, przywabianie, przywabienie.

Hinzunahen, przybliżać, zbliżać, przybliżyć, zbliżyć; zu etwas, do czego.

Hinzunahung, *f.* przybliżanie się, zbliżanie się, przybliżenie się, zbliżenie się.

Hinzurecken, wystawiać, wyciągać. recke die Hand hinzu, wystaw, wyciągniy, rękę.

Hinzurecken, das, *n.* wystawianie, wyciąganie; der Hand, ręki.

Hinzureiten, przyieżdżać na koniu; zu dem Thore, do bramy.

Hinzurücken, przymknąć, przysunąć, przymykać, przysuwać; von Buch zu Buch, książkę do książki; von Stuhl zu Stuhl, krzesołka do krzesołka; *znaczy także to co:* hinzunahen, przybliżać, przybliżyć. er hat das Licht hinzugerückt, on tu świecę przybliżył. rücke die Bücher nicht zum Lichte hinzu, nie przybliżay książek do świecy. ich muß mich selbst hinzurücken, muszę się sam przybliżyć.

Hinzurudern, przyżeglować, przypłynąć wiosłami robiąc; zu den Hafen, do portow.

Hinzuschiffen, przypłynąć; an Rhodus, do Rodu; an eine Insel, do iakiey wyspy.

Hinzuschiffung, *f.* przypłynienie, przybicie; zum Lande, do ziemi.

Hinzuschleichen, przywlec się, przyczołgać się, zu etwas, do czego. er schleicht zu dem Hofe hinzu, on się czołga, on się wlecze do dworu; *znaczy także, to co:* cicho przychodzić. sein Bedienter ist hinzugeschlichen, iego sługa cicho przedł.

Hinzuschleichen, das, *n.* przyczołganie się, przywleczenie się, ciche przychodzenie.

Hinzuschwimmen, przypływać, przypłynąć; ans Land, do ziemi, do lądu; an eine Insel, do iakiey wyspy. er schwimmt zum Ufer hinzu, on płynie do brzegu.

Hinzusetzen, przydać, przyłożyć, przykładać, *w tym samym sensie:* przyrzucić; *potym znaczy to co:* odmieniać, *także to co,* precz wziąć, precz brać. sie sollen noch einen Thaler hinzusetzen, oni maią ieszcze ieden taler do tego przydać. setze die Uhr von dem Tische hinzu, weś zegarek ze stołu. er hat alles hinzugesetzt, on to wszystko odmienił. ihr setzt zu einer Rede die andere hinzu, wy iednę mowę do drugiey przydaiecie. man setzt viel Falsches zu der gemeinen Rede, wiele fałszywego przydaią do pospolitey mowy; *znaczy także to co:* usiąść przy czym, przy kim. sich hinzusetzen, usiąść, przysieść się do czego. setze dich zu Speisen hinzu, przysiądź się do miski.

Hinzusetzen, das, *n.* przydanie, przyłożenie, przyrzucenie, *w tym samym sensie co,* przydanie, przysieście się.

Hinzusetzung, *f.* przydanie, przyłączenie; der Exempel, przykładow, przyłożenie.

Hinzuspringen, przyskakiwać, przyskoczyć, zu etwas, do czego. er ist zu der Thüre hinzugesprungen, on do drzwi przyskoczył, przyskakiwał.

Hinzuthun, przydać, przyłączyć. wenn ich nur dieses einige werde hinzu gethan haben, iak tylko to iedno ieszcze przydam, przyłączę. zu guter letzt hinzuthun, na koniec, na wety co przydać.

Hinzuthuung, *f.* przydanie, przyłączenie; des größten Theils, naywiększey części.

Hinzutragen, przynosić, przynieść, etwas, co. trage es hinzu, przynieść to tu.

Hinzutreiben, przypędzić, przyganiać, przygnać; etwas zu etwas, co do czego. treibe ihn zum arbeiten oder Holz zu hauen hinzu, przypądź go do roboty, albo do drew rąbania. du hast mich hinzugetrieben, tyś mnie tu przypędził.

Hinzutreiben, das, *n.* przypędzanie, przypędzenie, przyganianie, przygnanie.

Hinzutreibung, *f.* przypędzanie, przypędzenie, przyganianie, przygnanie.

Hinzutreten, przystępować, przystąpić; zu einem Tractate, do iakiego traktato; zu einem, do kogo, wstąpić; die Gäste treten oft zu mir hinzu, goście często wstępuią do mnie.

Hinzuwachsen, przyrość, przyrastać. das Gewächs wächset hinzu, drzewka przyrasta.

Hinzuwandern, przywędrować, przyprowadzić się. viele Leute wandern hinzu, wielu ludzi tu wędruie. hinzugewandert haben, przywędrowało.

Hinzuwälzen, przytaczać, przytoczyć; etwas zu etwas, co do czego.

Hinzuwälzung, *f.* przytaczanie, przytoczenie; des Tönnleins, baryłki.

Hinzuweben, przyrobić, po tkacku, przydziergać; etwas an etwas, co do czego.

Hinzuwerfen, przyrzucać, przyrzucić; etwas zu etwas, co do czego.

Hinzuwerfen, das, n. przyrzucenie, przyrzucanie; eines Dinges, iakiey rzeczy.

Hinzuwerfung, f. przyrzucanie, przyrzucenie; des Falschen, fałszu.

Hinzuzählen, przyrachować, rachować do czego; einem etwas mit eigener Hand, przyrachować, policzyć co komu, własną ręką.

Hinzuzählen, das, n. przyrachowanie, policzenie, porachowanie do czego.

Hippe, f. Messer der Winzer, noż winniczny, do obżynania drzewek w winnicy.

Hipplein, n. ciasteczko pieczone. gieb dem Kinde das Hipplein, day ciasteczko dziecięciu. sie hat sich Hipplein gekauft, ona kupiła sobie ciasteczko.

Hippelträger oder Hippeljunge, m. chłopiec ciasteczka roznoszący na przeday.

Hippocras, m. wino korzenne.
Hippolstein, Stadt in der Pfalz, Hippolsztein, miasto w Palatynacie.

Hiram, Mannsnamen, Hiram, imie męskie.
Hirn, s. Gehirn.
Hirnbedeckung, f. mozgu nakrycie.
Hirnhäutlein, n. błonka cieniuteńka na mozgu, ktorą mozg iest przyobleczony.

Hirnlein, n. muździek, ciemię. ungesundes Hirnlein, ciemie niezdrowe.

Hirnlos, bez muzgu, to iest, bez rozumu, szalony, głupi, co rozumu nie ma, tępego umysłu, co nie może zaraz poiąć y zrozumieć.

Hirnschale, f. kalwaryia, część głowy, w ktorey mozg iest.

Hirnschedel, m. kalwaryia, czaszka, w ktorey mozg iest.

Hirsch, m. ein Thier, ieleń, zwierz pewny. großer Hirsch, wielki ieleń. vom Hirsche, ieleni, ielenia, ielenie. Gift oder Arzney vom Hirsche, trucizna albo lekarstwo z ielenia, ielenia trucizna, ielenie lekarstwo. Horn vom Hirsche, ieleni rog; ist gesund im Caffee, iest zdrowy w kawie. Haut vom Hirsche, ielenia skòra, skòra z ielenia.

Hirschberg, Stadt in Schlesien, Hirszberga, miasto w Sląsku. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Hirszberski, Hirszberska, Hirszberskie, Hirszberżanin, Hirszberżanka.

Hirschfänger, m. kordylas, noż myśliwski, spitzer, kończysty.

Hirschfeld, Stadt im Fürstenthume dieses Namens, Hirszfelda, miasto w Księstwie tegoż samego imienia, w Księstwie Hirszfeldskim.

Hirschgeweih, n. rogi ielenie, ztąd ieleń samiec, nazywa się, rogacz.

Hirschhaut, f. skòra ielenia, skòra z ielenia; starke und dicke, mocna y miąsna.

Hirschhorn, n. rog ieleni; abreiben und in Caffee thun, naskrobać rogu ieleniego y do kawy włożyć, wypać; verbessert den Geschmack, naprawia w kawie smak.

Hirse, m. Art Getraide, proso, gatunek pewnego zboża.

Hirsenfinke, m. zięba, albo trznadel, co w prosie siada.

Hirte, m. pasterz, pastuch, owcarz, sorgfältiger, staranny; fleißiger, pilny; starker, mocny; geschwinder, prędki, szypki, szypko biegaiący, rączy; fauler, leniwy, gnuśny, nie pilny, niedbały; unwissender, niewiadomy, nieznaiący się; kluger, roztropny, baczny; guter, dobry; über kleines Vieh, drobnego dobytku; über Ziegen, pastuch co kozy pasie, koziarz. Hirte der Esel, pastuch osłow, co osły pasie. Hirte der Schaafe, owiec pasterz, co owce pasa; der Kühe, pastuch co krowy pasa; der Schweine, świniarz, co świnie pasa.

Hirtenamt, n. pasterstwo, pastuchostwo, pasterska posługa.

Hirtenart, f. zwyczay pasterski, obyczay pasterski, pastuszy, sposob pastuszy.

Hirtengespräch, n. ekloga, pasterska rozmowa, pastuszy wiersz.

Hirtenhabit, m. pasterska suknia, pasterskie odzienie, pastusza sukmana.

Hirtenhaus, n. pasterski dom, pastuszy dom, koszar, pastusza hata.

Hirtenhäuschen, n. pasterski domek, pastuszy domek, pastusza hacka.

Hirtenhorn, n. pasterski rog, do trąbienia, pastuszy rog, pastuszy rożek.

Hirtenhund, m. pasterski pies, pies do owiec, pies do bydła, pastuszy pies, kondel.

Hirtenlied, *n.* pasterska pieśń, pasterska piosnka, pastusza piosnka.

Hirtenpfeife, *f.* pasterska piszczałka, pastusza piszczałka, fuiara, multanki.

Hirtenstab, *m.* pasterska laska, pasterski kiy, pastusza laska, pastuszy kiy.

Hirtentasche, *f.* pasterska torba, pastusza torba, pastuchowa torba.

Hispanien, Hiszpania. von Spanien wiederkommen, z Hiszpanii powracać.

Histörchen, *n.* historyika, historyieczka; ist geschehen, stała się.

Historie, *f.* historyia, dzieie; lügenhafte, kłamliwa, zmyślona; aneinander hangende, dobrze powiązana, zgadzaiąca się z sobą; richtige und schöne, rzetelna y piękna; voller Exempel, pełna przykładow; alte, staroświecka, stara, dawna, starodawna; neue, nowa, światło prawdy, życie pamięci, mistrzyni życia, oznaymicielka prawdy. die Historie schreiben, historyią pisać. in die Historie bringen, w historyią włożyć. der Aufruhr wird in die Historie gebracht werden, ten rokosz będzie pisany w historyi, będzie w historyią włożony, historyie o nim będą mowić. Historie lesen, historyie czytać, historyie wartować. er liest stets die alte Historie des Vaterlandes, on ustawicznie czyta staroświecką historyią swoiey oyczyzny. die Historie abfassen, historyią układać, ułożyć, dzieie układać, ułożyć do pisania. Kromer hat vortrefflich die Historie der Herzoge und Könige von Polen abgefasset, Kromer przednie ułożył, napisał historyią Książąt y Krolow Polskich. die römische und griechische Historie sind zu wissen nöthig, Rzymską y Grecką historyią trzeba umieć; Rzymskie y Greckie dzieie trzeba wiedzieć.

Historienbuch, *n.* księga dzieiow, księga historyi; księga historyczna.

Historienschreiber, *m.* dzieiopis, dzieiopisarz, historyk. römischer Historienschreiber, Rzymski dzieiopis, Rzymski historyk. die vornehmsten polnischen Historienschreiber sind Dlugoß, Kromer und Bielski, nayprzednieysi dzieiopisowie, historycy Polscy, są Długosz, Kromer, Bielski. königlicher Historienschreiber, Krolewski historyk, Krolewski dzieiopis.

Historisch, *adj.* historyczny, dzieiopisowny, do historyi, do dzieiow należący.

Historisch, *adv.* po historycznemu, iak dzieie, iak historyia. einen etwas historisch bilden, oder vorstellen, po historycznemu, dzieiopisownym sposobem, w myśli sobie kogo wystawiać. du bildest mich historisch, ty o mnie myślisz po historycznemu.

Hitland, Inseln, Hitlandy, wyspy, Hitlandskie wyspy, Szetlandskie.

Hitzblatter, *f.* krosta z gorąca; rothe, czerwona.

Hitze, *f.* upał, gorąco. *subst. n.* große, wielki upał, wielkie gorąco; neblichte, pochmurne gorąco, pochmurny upał, par; parny upał. im Fieber starke Hitze haben, we frebrze cierpieć wielkie gorąco. bey größter Hitze, w naywiększym gorącu, pod czas naywiększego upału, podczas naywiększego gorąca. die Hitze nimmt zu, gorąco co raz większe, upał co raz większy, gorąca, upału, co raz przybywa, co raz większy upał, większe gorąco nastaie. sehr große Hitze, nader wielkie gorąco, nader wielki upał. allzu große Hitze, nader zbyteczny upał, nader zbyteczne gorąco. so heftige, daß man die Hand nicht daran halten kann, tak tęgie gorąco, że ręki nie można na tym wstrzymać. die Hitze der Jugend, gorącość młodości. der Hitze zu entgehen, drey Stunden wo bleiben, aby się uchronić upału, gorąca, trzy godziny gdzie, zatrzymać się. die Hitze wird durch die kühlen Lüfte in den Hundstagen gemäßigt, gorąco, przez chłodne wietrzyki, podczas dni kanikularnych będzie miarkowane. bis sich die Hitze leget, aż gorąco zwolnieie, aż upał z folguie. die Hitze ist am größten, upał iest naywiększy, gorąco naywiększe, teraz naywiększe są gorąca, naywiększe upały. die Hitze nimmt sehr ab, upał wolnieie, gorąco wolnieie. bey größter Hitze im Jahre, w naywiększych upałach roku, podczas naywiększego gorąca w roku. die Hitze der Sonnen, und die Kälte ausstehen, gorącość słońca, y zimno wytrzymać. sich auf die größte Hitze, auf dergleichen man sich nicht besinnen kann, wieder erholen, z naywiększego gorąca, iakiego zapamiętać nie można, ochłodzić się. durch die Hitze der Sonnen gedrückt werden, piec się na upale słonecznym. in der größten Hitze des Gemüths, w naywiększym upale umysłu. von der Mittagshitze gestochen werden, zpiec się na upale południowym.

ungewöhnliche Hitze, niezwyczayne gorąca, niezwyczayny upał, niezwyczayne gorąca, nie zwyczayne upały. die Hitze erträglich machen, upał, znośnym uczynić, gorąco znośne, znośnieysze uczynić. die Hitze der Soldaten nicht verfliegen lassen, nie dać żołnierzowi ochłonąć z impetu, zażyć iego ochoty y żwawości.

Hitzen, palić, piec, grzać. das hitzet die Brust, to rozpala piersi.

Hitzig, gorący, żwawy. die Natur des Feuers ist hitzig, natura ognia iest gorąca. hitzige Rede, żwawa, gorąca mowa. hitzige Köpfe, żwawe porywcze głowy. das Gemüth ist hitziger als, umysł iest goręcszy, iak. hitziges Fieber, gorączka sroga. junger hitziger Pursch, młody żwawy młokos, chłopczyk. hitziger Kopf, prędka, dobra głowa. hitzig werden, rozpalać się, żwawym się stawać; gorącym się stać, rozpalić się.

Hitzig, *adv.* gorąco, żwawo; von einer Sache reden, mowić o iakiey rzeczy. hitzig verfahren, gorąco, prędko sobie postępować co czynić. hitzig auf den Feind losgehen, żwawo na nieprzyiaciela wpaść, wsieść, wiechać, porwać się. hitzig nach etwas trachten, gorąco czego pragnąć, żądać, chcieć.

Hitziglich, *adv.* ostro, żwawo, gorąco; verlangen, pragnąć; reden, mowić.

Hobel, *f.* ein Werkzeug, hybel, instrument; großer, hybel wielki; kleiner, hybiik.

Hobeln, hyblować; einen Baumast, hyblować drzewo, gałąź.

Hobelspäne, *pl.* wiory z hyblowania iak listki cienkie.

Hoch, wysoki. hoher Thurm, wysoka wierza. neun Fuß hoher Baum, na dziewięć stop wysokie drzewo. hohes Gemüth, wysoki, wyniosły umysł. hoher Hügel, wysoki pagorek, wysoka mogiła. zu höhern Dingen gebohren seyn, do wysokich rzeczy być urodzonym. nach höhern Dingen trachten, wysokich rzeczy chcieć, pragnąć, do wysokich rzeczy piąć się. ein Säulchen, das nicht höher als drey Ellen ist, auf das Grab setzen, słupek, kolumneczkę nie wyższą nad trzy łokcie, na grobie postawić. zu einer höhern Ehrenstaffel gelangen, na wyższy stopień godności postąpić, wyższego stopnia godności dostąpić. hohe Galerie, wysoka galeryia. hoher Untersatz, wysoki podstawek, postument. hohe Hügel, wysokie mogiły, wysokie pagorki. hoher Vogel, wysoki ptak. hoher Redner, wysoki mowca. hohe Wohnung, wysokie mieszkanie. hoher Ort, wysokie mieysce. auf den hohen Orten, na wysokich mieyscach. hoher Berg, wysoka gòra. hohes Alter, wysoki wiek, wysokie wielkie lata; *lecz Polacy przeciwnie mowią:* aber die Polen hingegen sagen, pochyły wiek, nachylony wiek, nachylone lata. sehr hohes Alter, bardzo wysoka starość, po Polsku, bardzo nachylone lata. hohe Farbe, wysoki kolor, iasny kolor, iasna farba, wysoka barwa, iasna barwa. sehr hoch, nader wysoki. sehr hoher Ort, nader wysokie mieysce. sehr hoch seyn, nader być wysokim. so hoch seyn als die Mauern, być tak wysokim iak mury. Siehe auch die folgenden Artikel.

Hoch, wysoko; etwas setzen, położyć, posadzić, postawić co. sehr hoch steigen, wysoko postąpić. die Hand hoch empor heben, rękę wysoko w gorę podnieść. von der Erde sich hoch empor heben, od ziemi się wysoko w gorę podnieść. hoch fallen, z wysoka zpaść. höher steigen, wyżey postąpić. hoch reden, wysoko mowić. hoch fliegen, wysoko latać, wylecieć, wybuiać. hoch gezogen werden, wysoko być wyciągnionym. höher reden, wyżey mowić. hoch am Brete stehen, *wysoko na tablicy stać*, być na wysokich godnościach. hoch hinauf kommen, wysoko wychodzić. hoch hinaus wollen, wysoko sięgać, wysoko chcieć, wysoko patrzyć. es durch seine Thaten sehr hoch bringen, przez swoie czyny wysoko wynieść, się; *to co*, heilig, świętobliwie. hoch und theuer schwören, wysoko y drogo przysięgać, *t.i.* świątobliwie przysięgać. Siehe auch noch die folgenden Artikel.

Hochachtbar, przezacny. hochachtbarer Mann, przezacny mąż.

Hochachten, wiele szacować, wiele poważać; einen, kogo, etwas, co. es achten ihn alle hoch, wszyscy go wielce szacuią, wielce poważaią. ich achte seine Gelehrsamkeit hoch, ia wielce sobie poważam, iego naukę, iego uczoność. die bösen Leute achten die Tugend nicht hoch, źli ludzie nie wiele szacuią cnotę. es so, hoch achten als den größten Sieg, to tak wysoko szacować, iak naywiększe zwycięstwo. den Vater höher achten als die Mutter.

oyca więcey poważać niż matkę. das achten alle hoch, to wszyscy wysoko poważaią. was die meisten hoch achten, co naywięcey ludzi poważa. etwas höher als alle andere achten, co więcey iak drugich szacować, co wyżey iak drugich sobie poważać.

Hochachtung, *f.* wysoki szacunek, wysokie szacowanie, wysokie poważanie.

Hochangelegen, wielkiey wagi, wielkiego poważania, ważny.

Hochangesehen, wysoce znakomity. hochangesehene Frau, zacna, godna Pani, wysoce znakomita pani, żona, und geehrter Mann, zacny mąż.

Hochansehnlich, *adj.* znakomity, zacny, wysoce znakomity, auch: godny, wysoce godny.

Hochansehnlich, *adv.* zacnie, godnie. znakomito, znakomicie.

Hochaufmußen, rozszerzać, przyczyniać; ein Unrecht, rozszerzać iaką niesprawiedliwość.

Hoch belobt, chwalebny, arcy chwalebny, wysoce chwalebny, przechwalebny.

Hochburg, Ort im Baadnischen, Hochberga, mieysce w Badeńskim; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący, Hochbergski.

Hoch berühmt, sławny, głośny, zasłużony; in einer Kunst, w iakiey sztuce. hochberühmter General, sławny bardzo Generał.

Hochbetagt, sehr alt, bardzo stary, zgrzybiały, nader zestarzały, na schyłku dni y lat, nazbyt podeszłego wieku, nazbyt podeszły w latach, w wieku.

Hoch bringen, wysoko wyiść, na wysoką godność, przyiść do wysokiego honoru. in Ehren hoch bringen, do wysokich przychodzić honorow, na wysokim stopniu stanąć, dopiąć naywyższego stopnia godności.

Hochwürdig, przewielebny, wielce, wysoko wielebny.

Hocherhaben, wysoko wyniesiony. hocherhabne Tugend, wysoko wyniesiona cnota.

Hocherheben, wysoko wynosić, chwalić, *to co:* sehr loben, nader chwalić, pod niebo wynosić, do nieba wynieść, z niebem rownać, wysokiemi kogo pochwałami wynosić, *powtore znaczy:* zu großen Ehren bringen do wysokich honorow wynieść, na wysokie godności wyprowadzić. einem hoch erheben, kogo na honor, na godność wynieść.

Hochfeyerlich, uroczysty, przeuroczysty, przeuroczysta, przeuroczyste.

Hochfliegend, wysoko lataiący, wysoko wylatuiący. hochfliegende Vögel, wysoko wylatuiące ptaki.

Hochgebracht, wysoko szacowany, wysoko poważany.

Hochgegossen, wysoko urodżony, zacnie urodzony, wysokiego urodzenia zacnego urodzenia.

Hochgeehrt, przezacny. hochgeehrter Herr, przezacny panie, mieyski tytuł.

Hochgelahrt, wysoko uczony, bardzo wysoko uczony, nader wysoko uczony.

Hochgelehrt, wysoko uczony, bardzo uczony, w całe uczony. należycie uczony, wyuczony, doskonale uczony, doskonałey nauki, wielkiey nauki, zupełnie uczony. ozdobiony nauką, w naukach y umieiętności biegły. wiadomy uczonych rzeczy.

Hochgeschätzt, wysoko szacowany, wysoko szacowny.

Hochgesegnet, błogosławiony, nader błogosławiony, wielce błogosławiony.

Hochhalten, wysoko o kim trzymać, wysoko szacować; einen, kogo; etwas, co. ich halte diesen geehrten Mann hoch, ia wysoko szacuię tego uczciwego człowieka; *powtore znaczy:* in die Höhe halten, w gorę trzymać; die Hand, rękę. halte die Hand hoch, trzymay w gorę, wysoko rękę.

Hochhalten, das, wysokie szacowanie, wysokie trzymanie o czym.

Hochheben, wysoko wynosić; etwas, co. er hebet seine Gelehrsamkeit hoch, swoię naukę albo uczoność wysoko wynosi.

Hochheilig, święty, przeświętny. hochheilige Ceremonien, święte ceremonie.

Hochheim, Hochheima, Stadt im Maynzischen, miasto w Moguncki Elektorstwie.

Hochloben, wysoko chwalić, wysoko wychwalać, einen, kogo.

Hochmächtig, przemożny, wiele możny, wielmożny.

Hochmögen, przemożny. hochmögende Stadt, przemożne miasto. *Przestr.* Ersteres von diesen Wörtern, ist der Titel, womit Jhro Hochmögende die Generalstaaten, gegeben wird, pierwsze słowo, hochmögend, iest tytuł ktory się stanom Olenderskim daie, Przemożne Stany.

Hochmüthig, wyniosły, pyszny, hardy, dumny. über etwas hochmüthig werden,

ben, być z czego wyniosłym, pyſz-nym, dumnym, hardym. hochmüthig machen, wyniosłym, dumnym, hardym, pyſznym uczynić. hochmüthig ſeyn, być wyniosłym, hardym. hochmüthiger Menſch, wyniosły, pyſzny, człowiek. hochmüthiges Frauenzimmer, wyniosła, pyſzna pani.

Hochmüthig, *adv.* pyſzno, hardo, wyniosło, dumno, antworten, odpowiadać, odpowiedzieć. einen hochmüthig anreden, do kogo hardo mowić. hochmüthig ſchreiben, wyniosło, pyſzno, piſać. hochmüthig einhertreten, wyniosło wchodzić dokąd. ſich hochmüthig erweiſen, chardo, pyſzno, wyniosło ſię, pokazywać, bardzo zawiele o ſobie trzymać, nazbyt wiele o ſobie rozumieć.

Hochmuth, *m.* wyniosły umysł, wyniosłość, hardość, duma. von ſich Hochmuth blücken laſſen, pokazywać hardość y wyniosłość po ſobie. eines Hochmuth nicht ertragen können, nie moc czyiey wyniosłości y hardości znieść, cierpieć.

Hochpflaſter, bruk, brukowanie mozg, poſadzka tafelkową robotą.

Hochreden, wyſoko mowić, bardzo wyſokie rzeczy mowić o ſobie.

Hochſchallend, wyſoko ſię rozlegaiący, wyſoko brzmiący.

Hochſchätzen, wyſoko ſzacować, etwas, co. ein jeder der ein Kenner iſt, muß die Beredſamkeit des Ciceronis, hochſchätzen, każdy, kto tylko zna ſię na rzeczach muſi wyſoko ſzacować wymowę Cycerona. viele Leute, ſchätzen die Wiſſenſchaften, nicht hoch, wiele ludzi nie ſzacuią wyſoko umieiętności. ſchätze die Tugend immer hoch, ſzacuy zawſze cnotę wyſoko. dieſe Kleinigkeiten, ſind nicht ſo hoch zu ſchätzen, tych fraſzek nie trzeba tak wyſoko ſzacować. die tugendhafte Jugend, wird immer hoch geſchätzt, cnotliwa młodź bywa zawſze wyſoko ſzacowana.

Hochſchwingen ſich, unoſić ſię w gorę. hochmüthige Gemüther, ſchwingen ſich immer hoch, wyniosłe umysły zawſze ſię wyſoko w gorę unoſzą.

Hochſchwülſtig, nabrzmiały, napuchły, nabiegły, nadęty, zdęty. hochſchwülſtiger Sinn, nadęta nabrzmiała myśl. hochſchwülſtige Worte, nadęte, odęte słowa. hochſchwülſtige Rede, nadęta, napuſzona mowa. einen hochſchwülſtig machen, kogo nadętym, napuſzonym to iest, pyſznym uczynić.

Hochſprecher, *m.* Junak, co wyſoko o ſobie mowi.

Hoch ſpringen, wyſoko ſkakać, w gorę ſkakać. für Freuden, od radości, od uciechy.

Hochſtadt, Hochſztad, Name einiger Oerter, imie niektorych mieyſc.

Hochſteigen, wyſoko poſtąpić, wyſoko wchodzić, *to ieſt*, zu hohen Ehren kommen, do wyſokich honorow przychodzić.

Hochteutſchmeiſter, Wielki Miſtrz Niemieckiego Krzyżackiego ſtanu.

Hochtrabend, wynieſiony, wyniosły, *wielko mowny*, to ieſt, wielkie, rzeczy o ſobie mowiący. hochtrabende Worte gebrauchen, wyſokich, wielkomownych słow zażywać, wyniosłemi, nadętemi słowami mowić.

Hochvermögend, wyſoko przemożny, wyſoko przeporężny.

Hochvernünftig, bardzo rozumny, wyſoko rozumny, wyſokiego y wielkiego rozumu.

Hochverrath, *m.* głowny zdraycá. der des Hochverraths ſchuldig iſt, ktory głownego publicznego zdradzieſtwa winnym ieſt. einen auf das Hochverrath anklagen, kogo o publiczne y głowne zdradzieſtwo, obwinić, oſkarżyć.

Hochwohledler, ſzlachetny, przeſzlachetny. *tytuł ieſt, mieyski.*

Hochwürdig, przewielebny, tytuł *duchownym ſię daie.*

Hochzeit, *f.* weſele; rechtmäßige, prawne według prawa; langwierige, długo trwaiące, długo ſię ciągnące; anſehnliche, okazałe, gottloſe, niezbożne, rechte, wahre, prawdziwe, falſche, fałſzywe, doppelte, dwoiakie, ungewiſſe, nie pewne, fertige, gotowe, beſchwerliche, przykre, heimliche, potaiemne, glückliche, ſzczęśliwe, herbe, nie miłe, gorzkie. eine Hochzeit anſtellen, weſele gotować, bey einem, u kogo, für einen, dla kogo. was zur Tochter Hochzeit nöthig iſt, anſchaffen, przygotować co potrzeba na weſele corki, na weſele corczyne. ſich mehr Mühe bey Veranſtaltung einer Mägde Hochzeit, als einer andern machen, bardziey ſię ſtarać o weſele niewolnicy lub sługi, niżeli o weſele iakieyi inney godney. die Hochzeit machen, weſele ſprawić; gar zu viel Weſens dabey vorkehren, z bardzo świątobliwym pozorem, weſele mieć. mit einer die Hochzeit

zeit machen, mieć wesele z ktorą, ślub, brać z ktorą. auf einen gewissen Tag die Hochzeit ansetzen, na pewny dzien wesele złożyć. die Hochzeit aufschieben, wesele odłożyć, odkładać. mit der Hochzeit eilen, z weselem się pośpiefzyć. die Hochzeit gehet fort, wesele się gotuie, wesele będzie. die Hochzeit zerstören, hintertreiben, wesele rozegnać, weselu przeszkodzić. die Hochzeit halten, wesele mieć, wesele odprawiać. die Hochzeit eines guten Freundes begehen, być na weselu iakiego dobrego przyiaciela.

Hochzeiter, *m.* pan młody, ktory się żeni.

Hochzeiterin, *f.* panna młoda.

Hochzeitgast, *m.* gość weselny, na wesele zaproszony, na weselu będący.

Hochzeitgeschenk, *n.* weselny podarunek, weselny dar. ansehnliches Hochzeitgeschenk, okazały, wspaniały, weselny podarunek.

Hochzeitgott, *m.* weselny bożek, Himen, z Greckiego.

Hochzeithaus, *n.* dom weselny, dom, w ktorym się wesele odprawuie.

Hochzeitlich, weselny. hochzeitlich Geschenke, weselny podarunek, na weselu dany.

Hochzeitmahl, *n.* weselny obiad, weselną wieczerza, bankiet weselny.

Hochzeitspiele, *pl.* weselne gry, solche anschauen, przypatrywać się weselnym grom.

Hochzeitsteuer, *f.* posag. von zwanzig tausend Thaler, dwadzieścia tysięcy talerow.

Hochzeittag, *m.* dzień weselny, ktorego ślub iest, ktorego się wesele odprawia.

Hochzeitverse, *pl.* weselny wierfz, na wesele pisany.

Hochzuehrend, czci godny, wysokiego uszanowania godny.

Höcke, *f. to co;* Bündel, wiązka, wiązanka, pęk, pęczek, *pawtore znaczy;* gościnny podarunek. die man mit von einem Gastgebothe, nach Hause nimmt, ktory od gospodarza kto do domu bierze.

Höcken, auf dem Rücken tragen, nieść, dźwigać na plecach; einen, kogo. eine Last höcken, ciężar iaki dźwigać, nieść, na grzbiecie.

Höcker, garb, auf dem Rücken, na grzbiecie. grosser Höcker, wielki garb.

Hockerland, Hokerlandyia, Landschaft in Preussen, kraina w Prusach.

Hoden, *pl.* iayka u samca.

Hodenbruch, *m.* kiła, wypukłość, *ruptura.*

Hodensack, *m.* worek na kiłę, na wypukłość, ktory chory nosi.

Hochlich, bardzo, barzo; versichern, upewniać; verlangen, żądać. ich hab dich höchlich verlanget, ia ciebie bardzo żądałem. sich hochlich erfreuen, bardzo się cieszyć. erfreue dich nicht höchlich, nie bardzo się ciesz. etwas hochlich wünschen, czego bardzo życzyć. er wünschet sich höchlich den Tod, on ci bardzo życzy śmierci. einen höchlich um etwas bitten, kogo bardzo o co prosić. ihr bittet ihn hochlich um das Buch, wy go bardzo prosicie o tę książkę.

Höchst, nader bardzo; etwas bewundern, czemu się dziwować. einen höchst bekümmern, bardzo się nader komu o co przykrzyć.

Höchste, naywyższy. höchste Heiligkeit, naywyższa świątobliwość, świętość. höchste Guth, naywyższe dobro. es aufs höchste bringen, naywyżey, iak naywyżey się wynieść. die höchste Ehrenstuffe erlanget haben, dopiąć naywyższych stopniow godności. aufs höchste kommen, naywyżey wyiść, wychodzić, iak naywyżey. nach dem Höchsten trachten, naywyższych rzeczy pragnąć. aufs höchste zum höchsten, z naywyższego na naywyższe

Höchstens, naywięcey, naybardziey, naypewniey, nayprędzey, naydaley. ich erwartete ihn heute, höchstens morgen, ia go czekałem dziśiay, a naypewniey iutro. zwey oder drey mal höchstens, dwa albo trzy razy naywięcey. in zwey oder höchstens in drey Tagen, we dwoch, a naydaley we trzech dniach. du sollst es morgen oder höchstens übermorgen erfahren, to będziesz iutro, a naydaley poiutrze wiedział. sie nehmen einen, oder höchstens zwey Tage, aus dem Monate weg, oni wyimuią ieden dzień, a naywięcey dwa dni z miesiąca. höchstens einen bekümmern, przykrzyć się komu iak naybardziey.

Höcke, *m.* ubogi kramarz; schlechter Kramer, *właściwie* przekupień,

Höckericht, garbaty, wypuczony. höckerichter Kopf, wypuczona głowa. höckerichter Ort, pagorkowate mieysce.

Hollgen, plac maleńki, podworeczko. in welchem vier Mastholderbäume stehen, w kto-

w ktorym cztery iasieniowe drzewa stoią.

Höflich, ludzki, grzeczny, manierny, obyczayny. höfliche Rede, ludzka, manierna, grzeczna, obyczayna mowa. höflicher Mann, ludzki, grzeczny człowiek. höflicher Scherz, grzeczny żart. höflicher Brief, ludzki, pełny ludzkości list. gegen alle höflich seyn, być ludzkim dla wszystkich.

Höflich, ludzko, grzecznie, obyczaynie, maniernie, z ludzkością, z grzecznością, z manierą, z obyczaynością. nicht gar zu sehr höflich, nie bardzo ludzko y grzecznie; sich erweisen, pokazywać się. einen höflich fragen, kogo się z ludzkością, pytać.

Höflichkeit, *f.* ludzkość. bey dem sich eine grosse Höflichkeit findet, przy ktorym się wielka ludzkość znayduie. eines Höflichkeit kennen, znać czyią ludzkość, wiedzieć o czyiey ludzkości. seiner Höflichkeit nachgehen, iść za swoią ludzkością, trzymać się swoiey ludzkości, tak czynić, iak swoia ludzkość każę, tak sobie postąpić powinien.

Höfling, *m.* dworak, dworaczek, to co Hofmann, dworski człowiek.

Höhe, *f.* wysokość. bewundernswürdige Höhe, wysokość podziwienia godna. unendliche Höhe, nieskończona wysokość; rechte, tak prawie, w sam raz, w miarę, nie zbyt wielka, nie zbyt mała. grosse Höhe, wielka wysokość; jähe, przykra; gar zu grosse, nazbyt wielka; dreyfüßige, troystopna, czyli na trzy stopy. Fuß Höhe, na stopę iednę wysoka; anderthalbfüßige, na pułtory stopy, pułtora stopna. die Höhe der Berge, wysokość gòr. die Höhe des Hauses, wysokość domu; der Bäume, drzew. die Höhe des Gemüths, wysokość umysłu. die Höhe des Glücks, wysokość fortuny, szczęścia. von zwanzig Schuhen, die Höhe haben, mieć wysokość na dwadzieścią stop. die Höhe des Leibes, wysokość ciała, wzrostu. das Rohr wächst in die Höhe, trzcina rośnie na wzwyż. die Höhen, darnach die Natur begierig ist, wysokość, ktorey sama natura żąda. drey Fuß in die Höhe wachsen, rosnąć trzy stopy na wysokość. die Höhe des Capitolii, wysokość, gòry Kapitolium. die Höhe der Staturen, wysokość statury. die Luft steiget in die Höhe, powietrze wstępuie na wysokość, *lepiey po Polsku powiesz*: wstępuie w gòrę. in der Höhe verfaulen, na wysokości, wysoko będąc, gnić. aufsteigende Höhe, położyło nie przykro w gòrę idąca wysokość. die Höhe des Hügels, wysokość pagorka. abgehende, niederwerts gehende Höhe, wysokość na doł spadzisto idąca, pochyło ku dołowi idąca. die Höhe des Berges, wierzch gòry. auf die Höhe des Berges steigen, wyleść, wyiść, na wierzch gòry. die oberste Höhe erreichen, wyść na sam płaski wierzch gòry, na samą płaszczyznę wierzchu gòry. auf der Höhe stehen, na wierzchu gòry stać, *wykłada się także*, mieysce wydatnieysze, wyższe. die Höhen besetzen, wyższe wydatnieysze mieysca zalec, zasieść, zastąpić, osadzić. sich auf eine Höhe setzen, położyć się, stanąć na wyższym mieyscu. kleine Höhe von vorn haben, nie wielką gòrke mieć na przodzie, przed sobą. die Höhe der Stadtmauern erreichen, rownać się z wierzchem murow mieyskich.

Höher, wyższy, wydatnieyszy. von einem höhern Orte herab reden, z wyższego mieysca mowić. je höher wir sind, je demüthiger sollen wir uns erweisen, im wyżey iesteśmy tym się pokorniey, uniżeniey, mamy pokazywać. keinen höhern über sich haben, niemieć nikogo wyższego nad siebie. einen höhern einladen, wyższego zaprosić. höher an Stande, stanem wyższy, *to iest*: godnieyszy. höher an Glücke, wyższy szczęściem y fortuną, wyższy w fortunie, y w szczęściu. höher achten, wyżey szacować wyżey poważać; etwas, co; als ein anders, iak drugie, iedno nad drugie przenośić, iedno nad drugie przekładać. er achtet nichts höher, als das, was er liebet, on nic więcey nie szacuie iak to co kocha; als das gemeine Beste, iak pospolite dobro. ich achte nichts höher, als meine eigene Ehre und mein Gewissen, nie szacuię nic wyżey, iak moy własny honor y moie sumnienie. er achtet die Erhaltung der Soldaten, höher, als die Bagage, wyżey on szacuie ocalenie żołnierzy, iak bagaże. höher seyn, wyższym być. höher steigen, kommen, wyżey postąpić, wychodzić; durch einen, przez kogo. *to iest*: wyższego honoru dostąpić, podwyższonym być na wyższy honor, wyżey się posunąć, na wyższe K zeszło Senatorskie posunąć

sunąć się; mit eines Nachtheile, z czyią szkodą, z czyim uszczerbkiem.

Höhest, naywyżey. *obacz wyżey na swoim mieyscu*, höchst.

Höhnen, naygrawać się, szydzić, einen, z kogo, naśmiewać się z kogo. höhne nicht die armen Leute, nie naygraway się z ubogich ludzi. der mich höhnet, den höhne ich auch, ia się też naśmiewam z tego, kto się ze mnie naśmiewa. ich schäme mich, diese ehrlichen Leute zu höhnen, ia wstydze się szydzić z tych zacnych y uczściwych ludzi.

Höhnen, das, naygrawanie, szydzenie, naśmiewanie się.

Höhnerey, *f.* naygrawanie, szydzenie, naśmiewanie się, *drwienie*, proste słowo.

Höhnisch, naygrawaiący, szydzący, naśmiewaiący się. höhnischer Mensch, szydzący y naygrawaiący się człowiek. höhnische Weiber, szydzące y naygrawaiące kobiety. höhnische Reden, szydząca y uszczypliwa mowa na śmiech.

Höhnung, *f.* szydzenie, naygrawanie się, wyśmiewanie, przycinki żartobliwe.

Höle, *f.* doł, otchłan; der Erde, ziemi, *lepiey się mowi*, w ziemi. so gegen Mitternacht siehet, und unendlich tief ist, ktora na pułnoc otworzona iest, y nieskończenie głęboka. unterirrdische Höle, podziemna iama, podziemne doły, pieczary. der Eingang in eine Höle, wchod, weyscie, do iamy do dołu, do dołow, do pieczarow. in den Bergen die Höle graben und sich darinnen verstecken, w gorach pieczary wykopać y w nie się kryć. die Höle hat einen dunkeln und engen Eingang, pieczar iaskinia ma ciemny y iasny wchod; unergründlich tiefe, nie zgruntowana głębokość. eine einsame Höle finden, und sich darinnen verbergen, osobną samę iaskinią znaleść, y w niey się skryć. eine Höle von den Seeräubern unten an einem Felsen, ausgeführte, stockfinstere, iedna iaskinia, od rozboynikow morskich pod wysoką skałą wyrobiona, ciemna. die Höle, die viel Ausgänge hat, pieczar, ktory ma wiele wychodow, wycieczek. aus der innersten Höle, z pośrzodka iaskini. eine Höle graben, pieczar wykopać. die Höle der Zähne, dziury w zębach. die Höle der Thiere, iamy zwierząt, w ktorych zwierzęta siadaią. die Bestien liegen in ihren Hölen, bestyie leżą po swoich iamach.

Hölen, wydrożyć, wykopać, doły, iako by, wydolić.

Hölle, *f* piekło, Ort der Verdammten, mieysce potępionych. in der Hölle der Gottlosen, Strafe leiden, w piekle cierpieć kary niezbożnych. einen aus der Hölle heraus holen, wyprowadzić kogo z piekła. einen in die Hölle stürzen, kogo do piekła ztrącić. eilend die Thüre, zur Höllen aufmachen, spieszno drzwi do piekła otworzyć. einen vorher zur Hölle schicken, kogo wprzod do piekła przesłać. wie viel sind Todte in der Hölle, iak wiele iest tych co poumierali, w piekle.

Höllenbraten, *m.* piekielna pieczenia, pastwisko piekielne, potępieniec.

Höllenfahrt, *f.* zstęp, zchod do piekła, po ktorym do piekła zstępuią.

Höllenfluß, *m.* piekielna rzeka, a ktora, iak baią, w piekle y koło piekła płynie.

Höllengeister, *pl.* piekielne duchy, diabli, dusze w piekłach zostaiące.

Höllengötter, *pl.* piekielni bożkowie u Poetow, piekielne bożyszcza.

Höllenhund, *m.* piekielny pies, cerber, co piekła, iak baią, pilnuie.

Höllenpforte, *f.* drzwi do piekła, wrota do piekła, drzwi piekielne, wrota piekielne.

Höllenpfuhl, *m.* iezioro piekielne, imo piekła leżące według Poetow.

Höllenschiffmann, *m.* przewoźnik piekielny, co do piekła przewozi, imieniem Kharon.

Höllisch, piekielny. höllische Götter, piekielne bogi. höllische Gegend, piekielna kraina.

Hölzern, drewniany. hölzerne Sohlen, drewniane trepki, podeszwy. hölzerner Steg, drewniane kładki, drewniane mosteczek, drewniany mostek, ława drewniana do przechodzenia.

Hölzgen, *n.* drewienko. mache etwas von diesem Hölzgen, zrob co z tego drewienka.

Hören, słuchać; einen, kogo, etwas, co. eine Zeit lang hören, przez nie iaki czas słuchać. sonst woher hören, zkąd słuchać, z iakiego mieysca. stets hören, zawsze słuchać. mit aller Aufmerksamkeit hören, z wielką pilnością y uwagą słuchać. gütig hören, dobrotliwie słuchać. gnädig hören, łaskawie słuchać. persöhnlich hören, osobi-

osobiście, na swoie uszy słuchać. fleißig hören, pilnie słuchać. mit Freuden hören, z radością słuchać. gern hören, rad słuchać. und emsig hören, ciekawie, z ciekawością słuchać. ganz nicht hören, wcale nic nie słuchać. öffentlich hören, oczywiście, iawnie słuchać. sehr gerne hören, bardzo rad słuchać; sehr fleißig, ergeben, nader pilnie, z nader wielką chęcią. chęcią. aufs geschwindeste hören, iak nayprędzey słuchać; aufs langsamste, iak nayniemrychley słuchać. gleich von Anfang hören, zaraz z początku słuchać; eher von eines Unglück, als es selbst, pierwey słyszeć, o czyim nieszczęściu iak on sam. kaum dreymal des Tags, etwas daher hören, ledwie trzy razy w rok o tym słyszeć; von einem etwas, daß es andere von ihm sagen, słyszę to co insi o nim mowią; etwas, daß er selber saget, to co on sam mowi. einen gern hören wollen, rad chcieć kogo słuchać, chęć do słuchania kogo mieć, ochotę mieć kogo słuchać, etwas weniges, von etwas hören, co trochę o czym słyszeć. einem mit anhören, kogo chciec tez słuchać, y daley chcieć słuchać. ich habe das gehöret, ia to słyszałem. man höret nichts von ihm, nic o nim nie słychać. der die Klagen gern höret, ktory rad słucha skargi, obżałowania. man hat es hören lassen, dano to słyszeć. vom hören sagen haben, mieć to ze słyszenia, wiedzieć że słyszał. etwas stets von sich hören lassen, ustawicznie słyszeć o sobie mowić. kann man nicht das geringste hören, nie moc by naymniey słyszeć, nie moc naymnieyszey rzeczy słyszeć. ich höre das nicht gern, ia to nie rad słyszę. nicht hören können, nie moc słyszeć, *w tym sensie co:* być głuchym. nicht hören wollen, niechcieć słyszeć. der etwas nicht gern höret, ktory nie rad czego słucha, ktory uczy przed czym zamyka.

Hören, das, słuchanie, słyszenie. Hören und Sehen ist ihm vergangen, słuch y wzrok stracił, ociemniał y ogłuchł.

Hörer, *m.* słuchacz, słuchaiący, ten co słucha mowiącego.

Hörerin, *f.* słuchaczka, słuchaiąca, ta co, mowiącego, słucha.

Hörnerträger, *m.* rogaty, rogacz, co rogi nosi.

Hörngen, Hörnlein, *n.* rożek, rożeczek, maleńki, maluczki rożek.

Hörninn, *adj.* rogowy, von Horn, z rogu. hörninner Schnabel der Vögel, rogowy dziub ptakow, *lepiey po Polsku wymowisz:* u ptakow, u ptaka.

Hörstube, *f.* izba do słuchania. *możesz nazwać, słuchalnia.*

Höxter, Hekster, Stadt in Westphalen, miasto w Westfalii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Heksterski.

Hornicht, rogowy, z rogu. hornichte Dose, rogowa tabakierka.

Hof, *m.* dwor; eines Fürsten, insonderheit so fern sich solcher von dessen Ministern und Bedienten verstehet, iakiego Książęcia, Pana, osobliwie zaś, kiedy się to słowo Dwor rozumie o Ministrach, y o służących na dworze. nicht an den Hof taugen, nic nie ważyć u dworu, nie mieć u dworu łaski, nie mieć kredytu u dworu. Grosse am Hofe, Panowie na dworze; *powtornie znaczy:* Wohnung eines Königs, oder Fürstens insgemein, mieszkanie Krolewskie, albo Książęce ogołem, pałac Krolewski, Książęcy. *potrzecie, znaczy*, Hof an einem Hause, podworze, dziedziniec przy pałacu, przy dworze, auf dem Lande, dwor, pana, szlachcica. Meyerhof, w Polskim nie znaczy tak iak w Niemieckim, pański, dwor, ale znaczy folwark, na ktorym Podstarości mieszka. Hof vor einer Stadt, dwor, dworek na przedmieściu. Hof um den Mond, Łuna około księżyca. zum Hofe eines Fürstens gehörig, do dworu iakiego Książęcia należący, dworski, dworska, dworskie.

Hof, Hof, Stadt im Voigtlande, miasto w Wogtlandzie.

Hofbedienter, *m.* pacholik, pachołek; von geringer Art, nayniższego rzędu służały we dworze, sługa dworski, ktory w łasce u Pana.

Hofcapelle, *f.* nadworna kaplica, domowa, dworska kaplica.

Hofcavalier, *m.* dworzanin, Kawaler nadworny, szlachcic za dworzanina służący.

Hofdame, *f.* Pani nadworna Dama nadworna, do usługi Krolowy, Księżnie.

Hofdiener, *m.* sługa dworski, przy dworze służący.

Hofrath,

Hoffarth, *f*. pycha, chardość; des Gemüths, umysłu, serca; besondere, osobliwa; unerhörte, niesłychana; unerträgliche, nie znośna. voller Hoffart, pełny pychy, hardości. sich durch die Hoffart einnehmen lassen, dać się uiąć hardości, unosić kogo. wir sollen die Hoffart fliehen, my mamy się pychy y chardości chronić. dessen besondere Hoffart ersiehet man hieraus, iego osobliwą w tym pychę y chardość poznać. die Hoffart in Kleidung, pycha w sukniach, w stroiu, w stroieniu się, w ubieraniu się.

Hoffärtig, pyszny, chardy, wyniosły. das Geld hat ihn hoffärtig gemacht, pieniądze go pysznym y hardym uczyniły. sich hoffärtig bey seinem Glück erweisen, chardym y wyniosłym pokazać się w swoim szczęściu. noch mehr hoffärtig werden, ieszcze się pysznieyszym, wynośnieyszym, chardzieyszym stać, do większey pychy, chardości, wyniosłości przyiść.

Hoffärtig, *adv*. pyszno, hardo, wyniosło; antworten, odpowiadać, odpowiedzieć. einen hoffärtig anreden, do kogo chardo, wyniośło mowić, z chardością.

Hoffärtiglich, pyszno, wyniosło, chardo, sprechen, mowić.

Hoffen, spodziewać się; *stare słowo*, nadziewać się; alles Gute von einem, co dobrego o kim. alberner Weise hoffen, głupie się spodziewać. sehr viel von einem hoffen, nader wiele się od kogo spodziewać. vergeblich hoffen, daremnie, prożno się, spodziewać. etwas bessers hoffen, czego się lepszego spodziewać. hoffen die Sache erwiesen zu haben, spodziewać się, że rzecz pokazał, że rzeczy dowiodł. ich will dich, wie ich hoffe, ehestens sehen, iak nayprędzey się z tobą, iak się spodziewam, obaczę. hoffen, daß einer etwas thun werde, spodziewać się że kto co uczyni. hoffen, daß wir die Oberhand behalten wollen, spodziewać się, że my chcemy gorę brać, auf Gott hoffen, w Bogu się spodziewać. hoffen Gott werde helfen, spodziewać się, że Bog dopomoże. hoffen König zu werden, spodziewać się zostać Krolem. den Frieden hoffen, pokoiu się spodziewać. ich hoffe du werdest es thun, spodziewam się, że to uczynisz, auf eines Tod hoffen, nie spodziewać się. da nichts zu hoffen ist.

Hoffentlich, iak się spodziewam, iak iest nadzieia; will ich dich ehestens sehen, obaczę się iak nayprędzey z tobą.

Hoffen, das, spodziewanie się, nadzieimienie, spodziewanie.

Hoffnung, *f*. nadzieia; gute, dobra; verlassene, nikczemna; gewisse, pewna; ungezweifelte, nie wątpliwa; geringe, mizerna; grosse, wielka; gewisse, pewna, niezawodna; betrügliche, falsche, zawodna, fałszywa; sichere, bezpieczna; eitele, leere, prożna, czcza; schlechte, ungewisse, malenka, nie pewna; schnöde, niegodziwa, niezbożna; neue, sehr geringe, nowa, bardzo cienka; jählinge, nagła; blinde, slepa; vergebliche, daremna; sehr grosse, nader wielka nadzieia; unvermuthete, ktorey się nie domyślano. einem zu etwas die Hoffnung machen, nadzieię komu uczynić. er hat die Hoffnung, on ma nadzieię. er stehet in der Hoffnung, on iest w nadziei, on się wspiera ieszcze iaką nadzieią, on polega ieszcze na iakiey nadziei. sich Hofnung machen, nadzieię sobie czynić, nadzieię sobie rościć, uwodzić się nadzieią. auf etwas seine Hofnung setzen, zakładać na czym swoię nadzieię, einem die Hoffnung benehmen, odiąć komu nadzieię, pozbawić kogo nadziei, tracić komu nadzieię. die Hoffnung fahren lassen, porzucić nadzieię. du benimmst mir meine fast gewisse Hoffnung, ty odeymuiesz mi moię prawie pewną nadzieię, ty mnie pozbawiasz moiey pewney nadziei. er hat uns die fast ungezweiffelte Hoffnung benommen, on nam odiął prawie nie powątpiwaną nadzieie. ihr wollet ihn diese leere und eitele Hoffnung benehmen, wy mu chcecie ztracić tę prożną y czczą nadzieię. er hat diese falsche Hoffnung, fahren lassen, on porzucił tę fałszywą nadzieię. laß diese ungewisse Hoffnung fahren, porzuć tę nie pewną nadzieię. keine Hoffnung haben, niemieć żadney nadziei. sie hat keine Hoffnung zu heyrathen, ona nie ma żadney nadziei aby poszła za mąż. ihr habet grosse Hoffnung, viel Geld zu verdienen, wy macie wielką nadzieię, zarobić wiele pieniędzy. einem vergebliche Hoffnung machen, czynić czyią daremną nadzieią. mache ihm nicht diese vergebliche Hoffnung, nie czyń iego daremney nadziei. die Feinde machen eine vergebliche Hoffnung, nieprzyiaciele

ciele czynią moią daremną y bez skutku nadzieię. sich neue Hoffnung machen, rościć sobie nową nadzieię. mache ihm noch einmal eine neue Hoffnung, uczyń mu ieszcze raz nową nadzieię. was hat man noch für Hoffnung, co maią ieszcze za nadzieię. was hat sie noch für Hoffnung, co ona ma ieszcze za nadzieie. man hat Hoffnung er werde es besser machen, maią nadzieię, że on to ieszcze lepiey uczyni. die Hoffnung ist aus, weg, nadzieia zginęła, poszła precz. deine Hoffnung wird bald aus, twoia nadzieia wnet poydzie precz, wnet będzie po twoiey nadziei, twoia nadzieia, wnet przepadnie, prędko zpełźnie. meine Hoffnung ist weg, iuż po moiey nadziei, zpełzła moia nadzieia. die Hoffnung ist in den Brunn gefallen, nadzieia do studni wpadła, *słowo w słowo z Niemieckiego*, zu Wasser geworden, nadzieia utonęła. *Wcale to w Polskiem nie ma żadnego wdzięku.* aus ungewisser Hoffnung etwas anfangen, dla nie pewney nadziei, z niepewney nadziei co zaczynać. wer aus ungewisser Hoffnung etwas anfängt, dessen Vorschlag wird vergeblich gemacht, kto z nie pewney nadziei zaczyna, tego zamysły bywaią daremne, nie udaią się. wieder Hoffnung sich zu tragen, przeciwko nadziei trafić się. zum Glück hat sich wider meine Hoffnung zugetragen, szczęście się mi trafiło przeciwko wszelkie moiey nadziei, ktorego się nigdy nie spodziewałem. seine Hoffnung hat fehl geschlagen, nadzieia iego zawiedła go. die jählinge und grosse Hoffnung, schlägt sehr oft fehl, nagła a wielka nadzieia, często bardzo zawadzi. einen in der Hoffnung bestärken, kogo umocnić w iego nadziei. kann er mich durch sein Versprechen, in meiner Hoffnung bestärken? może on mie swoią obietnicą w moiey nadziei umocnić? alle diese Umstände, bestärken ihn in seiner Hoffnung, te wszystkie okoliczności uwierdzaią go w iego nadziei. kleine Hoffnung, maleńka nadzieia, bardzo nie wielka nadzieia, malenieczka nadzieia.

Hoffourier, *m.* stanowniczy, ktory gospody zapisuie, rozposządza.

Hofgeräthe, *n.* sprzęt dworski, iakie są, kanapy, krzesła, zegarki, pułtynki.

Hofgericht, *n.* sąd nadworny, auch *in plur.* sądy nadworne; zu Wittenberg, w Wittenbergu; zu Warschau, w Warszawie; auch: Sędziowie Nadworni.

Hofgesinde, *n.* ludzie nadworni, ktorych Kṡiaże, Pan ma przy sobie.

Hofhaltung, *f.* dwor, dworu trzymanie. zur Hofhaltung nöthig, do trzymania dworu potrzebny. wo dir Hofhaltung aufgeschlagen ist. Der Großsultan, hat seine Hofhaltung, zu Adrianopel aufgeschlagen, Wielki Sultan, swoy dwor trzyma w Adrianopolu, swoy dwor przeniosł do Adrianopolu, przeniosł się do Adryanopolu ze swoim dworem. da kann der König seine Hofhaltung nicht aufschlagen, tam Krol nie może trzymać swoiego dworu, nie może sam zostawać ze swoim dworem, tam dwor Krolewski być nie może.

Hochheim, Ort im Maynzischen, mieysce pewne, w Moguncкim.

Hofhüter, *m.* sienny, stroż w sieni, szwaycar, odźwierny; eines Fürsten, Herrn, iakiego Książęcia, pana. soll vor der Thür hüten, ma przede drzwiami strzec.

Hofiren, *o kobietach*, za pokoiową służyć, einem, u kogo.

Hofjunker, *m.* pokoiowy, młodzik za pokoiowego służący.

Hofleben, *n.* dworskie życie; ist manches mal verdrießlich, bywa czasem przykre.

Hofleute, *pl.* dworscy ludzie; sind manierlich, aber seltsam redlich, są manierni, ale rzadko rzetelni. Hofleute kommen oft daher, dworscy ludzie, przychodzą tu często.

Hofmann, *m.* człowiek dworski, dworak. er ist ein guter Hofmann, do bry z niego dworak, dobry z niego człowiek dworski.

Hofmarschall, *m.* Marszałek Nadworny, Marszałek dworu.

Hofmayer, *m.* dwornik, gospodarz na folwarku u pana.

Hofmayerinn, *f.* Dworniczka, gospodyni na folwarku u pana.

Hofmeister, *m.* Ochmistrz, Marszałek dworu; bey einem Fürsten, u iakiego Książęcia; bey einem Könige, Herrn, u iakiego Krola, pana; eines jungen Menschen, iakiego młodego Panięcia, Dozorca, Rządca, *Guverner*; auf einem Mayerhofe, na folwarku iakim, Dwornik, Włodarz.

Hofmeisterinn, *f.* Ochmistrzyni; am Hofe eines grossen Herrn, na dworze iakiego wielkiego pana, Pani przełożona

żona nad pannami; eines Mayerhofs, Landguths, na iakim folwarku, na wsi, na dziedzinie, dworniczka gospodyni.

Hofminister, m. Nadworny Minister, naypierwszy u Pana Konsyliarz, naypoufalszy.

Hofnarr, m. błazen dworski, dla rozweselenia pana.

Hofprediger, m. Kaznodzieia Nadworny. Kapelan dworski, do mszy, do Kazania, na dworze.

Hofrath, m. Konsyliarz Nadworny, Rada Nadworna. das ganze Collegium der Hofräthe, całe Koło Nadwornych Konsyliarzow. Rad Nadwornych.

Hofrecht, n. prawo nadworne, prawo dworskie, według ktorego za Dworem sądzą. nach Hofrecht, według prawa nadwornego.

Hofrichter, m. Sędzia Nadworny, sprawy za Dworem sądzący.

Hofschenk, m. Podczaszy Nadworny, ktory czaszę z napoiem Panu podaie.

Hofschmarutzer, m. pasibrzuch dworski, darmoiadek dworski.

Hofstatt, f. Koło Nadworne, Asystencyia Nadworna; fürstliche, książęce, książęca; königliche, Krolewskie, Krolewska; kayserliche, Cesarskie, Cesarska.

Hofthüre, f. dworne drzwi, tylne drzwi we dworze, domowe drzwi; kleine, drzwiczki. zur kleinen Hofthüre, małemi tylnemi, domowemi drzwiczkami.

Hof- und Justizienrath, m. Nadworny y Sądow Konsyliarz.

Hofzucht, f. porządek, dozor, dworski, karność dworska.

Hoh, wysoki, *obacz na swoim mieyscu*, hoch.

Hoheit, f. wysokość; königliche, krolewska. *Przestr.* dieses ist insgemein ein Titel, to iest pospolity tytuł po Niemieckich Kancellaryiach.

Hohenlohe, Hohenloha, Grafschaft, Hrabstwo Hohenlohskie.

Hohenwiel, Hohenwil, Festung im Würtembergischen, forteca w Wütemberskim.

Hohenwaldeck, Hohenwaldek, Grafschaft, Hrabstwo Hohenwaldeckie.

Hohenzollern, Hohenzollerna, Grafschaft, Hrabstwo Hohenzollerskie; Schloß solcher Grafschaft, zamek tego Hrabstwa, toż samo ma imie.

Hoherpriester, m. Arcykapłan, naywyższy Kapłan.

Hohes Alter, n. zgrzybiała starość, zgrzybiały wiek, sędziwy wiek.

Hohe Schule, f. Akademia, *słowo w słowo*, wysoka szkoła.

Hohgeacht, wysoko szacowany. siehe hochgeacht, und also auch die übrigen Wörter, da hoh für hoch gesetzet wird, obacz słowa, hochgeacht, y tak też imne po nim słowa, w ktorych. hoh, zamiast, hoch, kładzie się.

Hohl, wydrożony, prożny we śrzodku. *obacz*: hol.

Hohlen, przywołać, zawołać, wołać, przyzwać; die Knaben, dzieci, chłopcow. einen aus Hetrurien hohlen, kogo z Hetruryi przyzwać, zprowadzić; aus der Fremde, z cudzych krajow. einen vom Pfluge, zum Bürgermeisteramte, kogo od pługa na urząd Konsula. einen zu sich hohlen, zawołać kogo do siebie; den Doctor, doktora, Medyka.

Hohlleiste, f. listwa wyfugowana.

Hohlziegel, m. dachowka, iakoby, wydrożona cegła.

Hohn, m. szydzenie, naygrawanie, wyśmiewanie, pośmiewisko, śmiech, żart, *w tym że samym sensie*, grubý żart, mit einem Hohn treiben, pośmiewisko, szydzenie z kogo czynić. einem zu Hohn dienen, komu być pośmiewiskiem na śmiech, na szyderstwo, na szydzenie być komu podanym.

Hojahnen, ziewać; nachläßige Leute, leniwi y gnuśni ludzi, hojahnen sehr oft, ziewaią bardzo często. den schläfert es, der hohjahnet, komu się spać chce, ten ziewa.

Hol, wydrożony, hole Ader, wydrożona żyła, przez szrzodek dziurawa. hole Hand, wydrożona ręka. hole Tieffen der Hölen, wydrożona głębia, iama dołow. hol machen, wydrażać, wydrożonym uczynić. inwendig hol, zewnątrz wydrożony. unten hol, od spodku wydrożony. hole Wege, wąwozy głębokie. hole Zähne, dziurawe zęby.

Holbohrer, m. świder, do wiercenia.

Hold, życzliwy; gegen einen, komu. holder Mensch gegen mich, człowiek mi życzliwy.

Holderbaum, m. bes, vom Holderbaume, z besu.

Holde Göttin, Łaski, łaskawe Boginie.
Holdselig, łaskawy. holdseliger Mensch, łaskawy człowiek. *znaczy także to co:* przyiemny, miły. holdselige Rede, łaskawa, przyiemna, miła mowa.
Holdselig, *adv.* łaskawie, mile, miło, przyiemnie, *w tym samym sensie,* pięknie.
Hole, das, *n.* prożne, dołek, wydrożone, *Subst. neutr.* Hole der Augen, dołek w ręce. hole des Fusses, dołek w podeszwie u nogi. hole eines Bechers, prożne, wydrożone w kuflu; oder in eine Rose, wydrożone w roży. hole des Gefässes, prożne w naczyniu.
Holen, przyprowadzić, zprowadzić; einen, kogo. einen holen lassen, kazać kogo przyprowadzić. ich will den Schneider holen lassen, ia chcę krawca kazać przyprowadzić. hole mir den Goldschmidt, zprowadź mi złotnika. er hat mir einen schlechten Schuhmacher geholt, on mi zprowadził bardzo złego szewca. hol mir einen andern, przyprowadź mi inszego.
Holkehle, *f.* ściek, kędy woda, pomyie ściękaią y wychodzą.
Holla! hola! hey; Junge! chłopcze! stille! hola! cicho! cyt!
Holländer, *m.* Olender, z Holandyi rodem, z Olender pochodzący.
Holländerinn, *f.* Olenderka, kobieta z Hollandyi rodem, z Olender pochodząca.
Holländisch, Olenderski, z Holandyi, z kraiu Olenderskiego.
Holländisch, *adv.* po Olendersku, z Olenderska, iak Olender, iak w Hollandyi.
Holland, Hollandyia, Olendry. Batawia, nach Holland reisen, do Hollandyi poiechać. es gefällt ihm nicht nach Holland zu reisen, nie podoba się mu iechać do Hollandyi. ich reise bald nach Holland, ia wkrotce iadę do Hollandyi.
Holleiste, *f.* listwa wydrożona, wypukła; etwas mit solcher, co z taką listwą.
Holstein, Holsztyn, Olsztyn, Księstwo, kray, Holsacyia, Holsztyńskie.
Holma, Holma, wyspa. *powtore znaczy,* Ort wo die Schiffe gebauet werden, mieysce na ktorym okręty y statki wodnę buduią. okrętarnia.
Holofernes, Mannsnamen, Holofernes, imię Męszczyzny.
Holper, *m.* chropowatość, chropacina, chropowacina, chropawe, niegładkie.
Holpericht, chropowaty, chropawy, chropaty, nie gładki, nie rowny. holperichte Oerter, chropawe, nie rowne mieysca. holperichte Rede, nie gładka mowa, nie zgrabna mowa.
Holstebro, Holstebro, Stadt in Jütland, miasto w Jutlandyi.
Holsteiner, *m.* Holsztyńczyk, Holsztynianin, Holsat, z Holsacyi pochodzący.
Holsteinerinn, *f.* Holsztynka, Olsztynka, Holsztynianka, Holsatka, białagłowa.
Holsteinisch, *adj.* Holsztyński, Olsztyński, Holsacki, z Holsacyi.
Holsteinisch, *adv.* po Holsztyńsku, po Olsztyńsku, po Holsacku, iak Holsat, iak Holsatka.
Holz, *n.* drewno, drzewo; grünes, zielone; feuchtes, wilgotne; starkes, mocnę; fußdickes, na stopę grube, miąsne; dünnes, cienkie; grosses, wielkie, okrutne, ciężkie, *w tymże samym sensie mowi się,* co wielkie, okrutne drzewo; gut brennendes, dobrze się palące; leichtes, lekkie. Mangel am Holze, niedostatek drew, niedostatek drzewa. Menge, Vorrath des Holzes, siła drew, wielka moc drew, przysposobienie drew. grossen Hauffen Holz auffetzen, wielkie kupy, stosy drew nakładać. Holzhauen, drwa rąbać; Buchen im Feuer härten, hartować, twardzić, drewno w ogniu. Holz spalten, drwa łupać, drewno łupać. Holz sägen, drwa piłą rznąć. Holz zum bauen, drzewo do budowania, drzewo na budowanie. zu Sturmdächern Holz fällen, na daszki obronne, drzewo rąbać. da wächst nicht viel Holz, tu nie wiele drzewa rośnie. *powtore znaczy to co:* Wald, las, bor. ins Holz gehen, do lasu iść. vom Holze, z drewna, z drzewa, drewniany. Holz holen, sammlen, drwa nosić, drwa zbierać.
Holzapfel, *m.* leśne iabko, płonka, drzewo iabłonowe.
Holzart, *f.* siekiera do wykarczania korzeni drzewowych.
Holzbirn, *f.* leśna grożka, nie sadzona w ogrodzie.
Holzboden, *m.* drwalnia, schowanie na drwa, lamus na drwa, komora na drwa. trage Holz in Holzboden, zanieś drwa do drwalni. hole Holz aus dem Holzboden, przynieś drwa z drwalni, z lamusa, z komory.

Holz-

Holzbund, *n.* drew wiązarí, w ktorey kilkanaście płatw drew.

Holzdarbe, *f.* niedoftatek na drwa, o drwa fkąpo, drew niedoftatek.

Holzen, *słowo w słowo*, *drzewować*. Holz im Walde hauen, drwa w leśię rąbać.

Holzhacker, *m.* drew rąbacz, człowiek do rąbania drew, ftroż.

Holzhändler, *m.* drwalny kupiec, ktory, drzewo przedaie, drzewem handluie.

Holzhandel, *m.* drwalne kupieftwo, handel drwalny, handlowanie drwami.

Holzhauer, *m.* drew rąbacz, człowiek do drew rąbania, ftroż.

Holzhauffen, *m.* ftus, ftus drew, ftus drzewa; die Todten darauf zu verbrennen, do palenia na nim umarłych.

Holzhaus, *n.* drwalnia. gehe ins Holzhaus, Holz zu holen, idż do drwalni drew przynieś.

Holzicht, drewifty, drzewifty, iak drzewo, iak drewno. holzichte Erde, drewifta, drzewifta, ziemia. holzichte Wurzel, drzewifty korzeń. holzichter Stein, drzewifty kamień, rodem y płecią do drzewa podobny.

Holzkammer, *f.* drwalnia, na drwa komora. hole Holz aus der Holzkammer, przynieś, drew z komory. laffe in die Holzkammer, Holz tragen, każ do komory drwa znośić.

Holzmarkt, *m.* drewniany rynek, na ktorym drwa przedaią.

Holzfammler, *m.* drew zbieracz, ten co drwa zbiera.

Holzfammlung, *f.* drew zbieranie; tägliche, codzienne.

Hozlschnepfe, *f.* pardwa; ein Vogel, ptak, pardwa leśna.

Holzschuh, *m.* drewniany but, kurpiel z łyka.

Holzschweller, *m.* ten co klinami drzewo rozbiia.

Holztaube, *f.* grzywacz, leśny gołąb, dziki gołąb. von Holz Tauben, grzywaczowy, co z grzywacza robione, potrawą. Fleisch von Holztauben, mięso grzywaczowe, z grzywacza.

Holzung, *f.* drew rąbanie, drew gotowanie, drew w leśie przyfpofabianie.

Holzwagen, *m.* woz na ktorym drwa wożą, woz do drew wożenia.

Holzwerk, *n.* drzewo, materyał, na budownią. das von Holzwerk foll gemacht werden, to co ma być, z takiego drzewowego materyału zrobione. zum Holzwerk gehörig, do materiału takiego na budownią należący.

Holzwürmgen, *n.* robaczek w drzewie, czerwik, ktory drzewo toczy, naproch.

Holzwurm, *m.* robak w drzewie, czerw, ktory drzewo toczy, to ieft, gryzie.

Holunke, *m.* Schimpfwort, zelżywe słowo, ladaco, hultay.

Holunderbaum, *m.* bes, drzewo befowe, *piękniey fię mowi*, a niżeli bzowe. vom Holunderbaum, befowy, zamiaft bzowy. bes, genit, *lepiey* befu, niż, bzu. Ort, wo der Holunderbaum wächft, mieyfce gdzie bes rośnie, befowina.

Holunderbusch, *m.* kierż, krzak, befowy, z kilkunaftu gałęzi, lub, z kilku.

Holunderftaude, *f.* befowy krzew, drzewo befowe, czyli, bzowe.

Holunderwein, *m.* wino befem, albo *bzem*, zaprawne.

Holziegel, *f.* dachowka, co wygięta we śrźodku ieft.

Honfleur, (Hogflör.) Honfleur, Stadt in Frankreich, miafto we Francyi.

Honig, *m.* miod, pątoka, miod praśny; fehr füffer, bardzo słodki; flieffiger, płynny, wodnifty; ftarker, gęfty; fo aus Blumen gefammlet, ktory z kwiątow bywa zbierany; guter, dobry; unangenehmer, nieprzyiemny; unlieblicher, niemiły; fehr guter, bardzo dobry; unreiner, nieczyfty; befter, geläuterter, rozpufzczony; von der andern Art, pośledniego gatunku; fehr gut fchmeckender, bardzo dobrze fmakuiący; fehr fchlimmer, bardzo zły; reiner, czyfty; verdorbener, zepiuty; frifcher, neuer, świeży, nowy. zum Honig gehörig, miodowy. Gefäffe vom Honig, naczynie z miodu, naczynie miodowe, na miod praśny. wie Honig, iak miod, miodowny. Farbe wie Honig, kolor miodowy, taki, iak miod. mit Honig angemacht, miodem przyprawny, miodem zaprawny, miodem osłodzony, do czego miodu włożono. mit Honig angemachtes Küchelgen, miodem zaprawne ciafteczko, miodem zaprawny kołaczyk, miodowniczek. wie Honig geartet und fchmeckend, iako miod zrobiony, y fmak takiż maiący; dergleichen Saft, takowyż fok, fok iak miod, do miodu podobny. Honig fchneiden, miod wyrzynać z ula plaftrami. Honig ausnehmen, miod wybierać

bierać, z ula, *według, sztuki mowiąc*, pszczoły podbierać. der Honigbauer hat zu viel Honig geschnitten, pasiecznik, nazbyt wiele wyżnął miodu, nazbyt wiele podebrał miodu. nimm nicht viel Honig aus, nie wiele miodu wybieray, nie wiele podbieray miodu. so viel Honig, als genung ist, ausnehmen, tyle miodu, ile dosyć iest, podebrać, wziąć, wyicać. Honig lecken, miod lizać. die Bäre lieben den Honig, nieźdźwiedzie lubią miod.

Honigapfel, *m.* rayskie iabko, gatunek osobliwy takowychże iabłek.

Honigausnehmung, *f.* podbieranie pszczoł, podbieranie miodu.

Honigbau, *m.* pasieka, pszczolnik, gdzie w ulach pszczoły miod robią.

Honigbauer, *m.* pasiecznik, ktory około pszczoł y miodu robi.

Honigbirn, *f.* słodka gruszka, miodowa gruszka, miodowka.

Honigblume, *f.* kwiat, z ktorego pszczoły miod robią, w ktorym iest materyia do miodu sposobna.

Honigbrühe, *f.* miodowa polewka, z miodu zrobiona, albo miodem przysłodzona.

Honiggarten, *m.* pasieka, pszczolnik, mieysce gdzie ule z pszczołami stoią.

Honiggelb, żołty, żołto-czerwony, iakiego koloru miod iest.

Honiggrind, *m.* plaster, ktory pszczoły zakładaią, do zarobienia w nim miodu.

Honigkuchen, *m.* miodowy piernik, miodowe ciasto. kleiner Honigkuchen, miodowy pierniczek, miodowe ciasteczko.

Honigmachen, miod robić, miod zarabiać, iak pszczoły czynią.

Honigmachend, miod robiący, miodorobny, miodoczynny, *słowo w słowo z Łacin, mellificus.*

Honigmacher, *m. słowo w słowo*, miododziey, miodorobnik, miodoczynnik.

Honigmann, *m.* człowiek do miodu, około miodu robiący, miododziey.

Honigreich, w miod obfity, w miod obfituiący, w miod urodzayny.

Honigrose, *f.* plaster miodu, iaki pszczoły zarabiaią.

Honigschmack, *m.* miodowy smak, miodu smak, smak taki iak miodowy.

Honigseim, *m.* miodowy plaster, miodu plaster, z ula.

Honigthau, *m.* patoka, sam miod, bez suszu.

Honigtopf, *m.* miodowy garnek, naczynie na miod.

Honigtrank, *m.* miod poiony, z przasnego miodu robiony.

Honigwachs, *n.* wosk z suszu miodowego topiony..

Honigwerk, *n.* miodowa robota, miodowe rzemiesło, miodowe gospodarstwo.

Honigzeug, *n.* patoka, miod sam, bez suszu, czysty.

Honnet, *to co*, anständig, uczciwy, przystoyny, przystoyność maiący.

Honorabl, *to co*, ehrsam, czci y uszanowania godzien.

Honslardyck, Honslardyka, Ort in Holland, miasto w Hollandyi.

Hopfe, *m.* ein Gewächs, *ziele*, chmiel. es ist Hopfe und Malz verlohren, chmiel y słod zginął, *to iest*, daremna praca y koszt, nic nie wskurawszy.

Hopfenkäumgen, *pl.* chmielne szparagi.

Horchen, słuchać, podsłuchiwać; auf einen, kogo; etwas an der Thüre horchen, po de drzwiami słuchać, podsłuchiwać; was einer sagt, und von fern darauf Acht geben, co kto mowi, y z daleka na to baczenie dawać. sachte zur Thüre hinschleichen, den Athem an sich halten, und also horchen was geredet wird, cicho y powoli, do drzwi się przysunąć, dech w sobie zatrzymać, y tak słuchać, *to co*, mowią, cicho podsłuchiwać, co się dzieie, albo o czym mowa iest.

Horchen, das, *n.* słuchanie, podsłuchiwanie, nadstawianie ucha, ciche słuchanie.

Horcher, *m.* słuchacz, podsłuchiwacz, cichy słuchacz z nadstawianiem ucha.

Horizont, *m.* Horizon, koło, ktory ni by na dwie połowy niebo dzieli, y wzrok nasz zakończa, *nazwać dobrze możesz*, okolica. eines Horizont übersteigen, czyi horyzont przechodzić, *to iest*, być nad iego siły y poięcie.

Horn, Horna, Stadt in Holland, miasto w Hollandyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego albo do tego miasta należący, Hornański; Mann, Hornanin; Frauenzimmer, Hornianka. Graf von Horn, Hrabia z Horna.

Horn, *n.* rog; eines Thieres, iakiego zwierza. rechtes Horn, prawy rog; linkes, lewy rog; langes, długi, wysoki; starkes, mocny, tęgi; abgebrochenes, ułomany, utrącony; krummes,

krzywy, wykrzywiony, pokrzywiony; schwärzlichtes, czarniawy; hohes, wysoki; kurzes, krotki; leichtes, letki; schönes, piękny; spitziges, kończysty; vorwärts stehendes, na przodku stoiący; nach dem Maule wieder gehendes, ku pyskowi na doł idący; kleines, mały. aus einander stehende Hörner, rogi, daleko ieden od drugiego rozłożone. mit Hörnern gewaffnet seyn, rogami być uzbroionym. Hörner des Mondes, rogi księżyca. Horn einer Armee, rog woyska, *zwyczaynie się mowi*, skrzydło, ale się może mowić rog skrzydła, rog szyku; des Hafens, rog portu. stumpfe Hörner haben, mieć poutrącane, utrącone rogi. Hörner an einander probiren, rogow sobie probować, *to iest*, bić się ieden z drugim. der für Angst möchte Hörner kriegen, ktoremu od frasunku, ledwie rogi nie wyrosną. in ein Horn mit einander blasen, w ieden rog razem dąć, *to iest*, iedno z sobą trzymać, iedno z sobą myśleć, iedno z sobą rozumieć. etwas auf seine Hörner nehmen, wziąć na swoie rogi iaką rzecz, interes robić. von Horne, z rogu, rogowy. fast wie Horn, prawie taki iak rog. gekrümmt wie Horn, zakrzywiony iako rog. das Hörner hat, rogaty. zu Horn werden, rogi rość; *Indic.* rogi rosną. kleines Horn, mały rogl, rożek, rożeczek. mit einem Horne, z iednym rogiem, iedno-rogi, o iednym rogu. das zwey Hörner hat, co ma dwa rogi, o dwoch rogach, dwoy-rogi. das drey Hörner hat, co ma trzy rogi, otrzech rogach.

Hornarbeiter, *m.* robotnik od rogu, ten co z rogu, co wyrabia, rogownik.

Hornblaser, *m.* trębacz na rogu, ten co na rogu trąbi.

Hornfisch, *m.* iglica pewna ryba morska, tak nazwana.

Hornfüßig, *adj.* rogo-nogi, co kopyta ma, z kopytami.

Hornicht, rogowy; Schnäbel der Vögel, rogowy dziub u ptakow.

Horniß, *f.* ein Ungeziefer, owad pewny, szerszeń, sierszeń. die Horniß toll machen, szerszenie drażnić, das ist, złych gniewać.

Hornung, *m.* Luty, anderer Monat des Jahres, drugi miesiąc w roku.

Hornwerk, *n.* szaniec rogaty; Art eines Festungswerkes, kształt, pewney forteczney roboty; bedeckt die Festung, zasłania, zastawia fortecę.

Hort, *m.* obrona, protekcyia, *obacz na swoim mieyscu*, Schutz.

Hosen, *pl.* pludry, spodnie, portki.

Hosenband, *n.* podwiązka. Orden des blauen Hosenbandes, order podwiązkowy granatowy, Angielski.

Hosenflicker, *m.* karpacz, co pludry karpa, łata, łatacz.

Hosenknopf, *m.* guzik, u tego ubioru do zapinania.

Hospital, *n.* szpital; für Arme, na ubogich; für Kranke, na chorych; für alte Leute, na ludzi zestarzałych y zgrzybiałych.

Hospitalmutter, *f.* Spitalmutter, matka szpitalna, gospodyni szpitalna.

Hospitalvater, *m.* szpitalny ociec, gospodarz szpitalny.

Hospitalverwalter, *m.* dozorca szpitalu, starszy rządca szpitalu.

Hospodar, *m.* Fürst in der Wallachey, Kiąże Wołoski, Hospodar Wołoski, Muldawski.

Hostilität, *f. obacz na swoim mieyscu*, Feindseligkeit, nieprzyiacielstwo.

Hoye, *f.* pałka, taran brukarski, baba, do wbiiania, palow, *to co*, Schlägel, wbiiak. etwas mit der Hoye hinein treiben, einschlagen, co babą, wbiiakiem, wbiiać w ziemię. die Pfähle sind tief mit der Hoye hinein zu treiben, pale trzeba głęboko babą powbiiać. die Pfähle sind nicht tief mit der Hoye eingeschlagen worden, pale nie głęboko były babą w ziemię powbiiane.

Hradisch, Hradysko, Hradyska, Stadt in Mähren, miasto w Morawie.

Hotentotten, *pl.* Hotentowie, Völker in Africa, narod w Africe.

S. Hubes, Stadt in Portugall, Senthuba, miasto w Portugallii.

Hucke, *f.* sakiewka, juczki, do noszenia na ramieniu.

Hucken, dźwigać; einen, kogo; auf dem Rücken, na grzbiecie. der arme Vater hucket zwey kleine Kinder auf seinem Rücken, nędzny ociec dźwiga dwoie małych dzieci na swoim grzbiecie, na plecach.

Hudel, *f.* brydnia, brydnie, figle; die sind nichts werth, ktore nic nie warty.

Hudeler, *m.* figlarz; der sich nicht schämt, solcher zu seyn, ktory się nie wstydzi niem być.

Hudelicht, figlarny; hudelichter Kerl, figlarny człek.

Hudeln, figlować. die ehrlichen Leute hudeln niemals, uczściwi ludzie nigdy nie figluią. hudele dich fort, precz ztąd, idź precz.

Hudelmannsgesinde, *n.* ftek oftatni ludzi, naypodleyfzy gmin.

Hudeley, *f.* figlarftwo, figlowanie. deine Wörter sind pure Hudeley, twoie słowa fą fzczere figlarftwa, prawdziwe figlowanie.

Hudwickswald, Stadt in Schweden, Hudwikswalda, miafto w Szwecyi.

Huen, Insel im Balthischen Meere, Huena, wyfpa na baltyckim morzu.

Huesca, Stadt in Spanien, Hwefka, miafto w Hifzpanii.

Hufe, *f.* Stück Landes, wzor pola, trzydzieści ftay maiący.

Hufengeld, *n.* czynfz, z tak wielkiego wzoru pola.

Huff, *n.* kopyto; Horn der Pferde an den Füßen, rog na nogach końfkich; hartes, twarde; hohles, dołkowate, wydrożone; hohes, wyfokie; rundes, okrągłe; schädigtes, obrażone, odbite; ungespaltenes, nie dwoione; eines Pferdes, u konia.

Huffeisen, *n.* podkowa; einem Pferde auflegen, koniowi przybić podkowę, podkuć konia, na iednę nogę, na dwie nogi, na trzy, na wfzyftkie cztery nogi. einem Huffeisen aufschlagen, komu podkowę przybić, das ift, einem etwas bereden, welches nicht wahr ift, wyperfwadować komu, aby wierzył. *to co*, nie prawda. du kannft deinem Bruder nicht Huffeisen aufschlagen, ty nie możefz podkowy twoiemu bratu przybić, *to ieft*, nie wyperfwaduiefz, aby uwierzył. die Bedienten schlagen ihren Herren oft Huffeisen auf, fłudzy często przybiiaią podkowy fwoim panom, wyperfwaduią im, aby wierzyli co nieprawda.

Huffschmid, *m.* kowal ktory podkowy, robi y przybiia.

Hugenotte, *m.* Hugenot, Kalwini, albo Reformaci we Francyi tak nazwani.

Huhn, f. Henne.

Hübel, *m.* guz, wyrosłość, gorka; an der Stirne, na czole.

Hübelgen, *n.* wyrosłość, goreczka; an einer Bohne, na ziarku bobu.

Hübelicht, gorkowaty, wyrosły, guzowaty; Stirne, guzowate czoło, z guzem.

Hübsch, śliczny, ładny, *więcey iefzcze znaczy iak*, piękny. hübsche Gebärden, Leibesstellungen, śliczne, ładne, iefta, y układność ciała, poftać, *to co, diminut.* piękniuteńki, piękniutki. hübscher Knabe, piękniuteńki chłopczyk. hübsch seyn, ślicznym, ładnym, pięknym, piękniuteńkim być.

Hübschigkeit, *f.* śliczność, ładność, piękność. artige Hübschigkeit, kfztałtna śliczność; besondere und seltsame, ofobliwa y rzadka; der Augen, oczow.

Hüfte, *f.* oder das dicke Bein, łud, albo mięfifta noga; das Schloß oben am dicken Beine, kłąb, na famym wierzchu u gory łuda. die Hüfte brechen, kłąb zbić, złamać. verrenkte Hüfte, wywinąć nogę w kłębie, znaczy też krzyż, w tyle.

Hüftweh, *n.* fcyatyka choroba, boł w krzyżu. einer, der das Hüftweh hat, ten co na fcyatykę chory, co fcyatykę cierpi, co na krzyże chory.

Hügel, *m.* pagorek; niedriger, nifki; waldichter, lafem zarosły; mit Myrten und andern Bäumen bewachsener, mirtem y innemi drzewami zarośniony; jäher, przykry; fetter, buyną ziemię maiący; allmählig aufsteigender, zwolna, nieprzykro w gorę idący; magerer, płony; kahler, ohne Bäume, łyfy, goły, bez drzew; wohl befestigter, und allenthalben sehr steiler, mocno ufortyfikowany, y ze wfzyftkich ftron urwany; durch die Thäler hingehender, dolinami przepadzifty; sehr hoher, bardzo wyfoki; der auf einer Ebene etwas empor steiget, ktory na famey rowninie w gorę fię podnofi; etwas spitzig zugehender, trochę kończyfty u wierzchu; der sich allmählig wieder in die Ebene ziehet, ktory fię zwolna znowu, ku rowninie fpufzcza; der sich gegen den Fluß ziehet, ktory fię ku rzece ciągnie; da unten der Fluß daran hingeht, ktorego dołem rzeka idzie; hoher und rauher, wyfoki y chropowaty; unterster, doł pagorka; der wie ein Kegel in die Höhe geht, ktory kończafto, iak kręgel w gorę idzie; höchft angenehmer und grüner, bardzo przyiemny y zielony; mäßiger, voller alten Cypressen, pomiernie wielki, pełny ftarych cyprysfow. die Hügel liegen um die Stadt her, pagorki leżą w koło miafta. Hügel voller Bäume, pagorek pełny drzew; ziemlich hoher, pomiernie wyfoki; ziemlich großer, dofyć wielki; buschigter, krzaczyfty. etwas auf einen irdenen Hügel setzen, co na wyfypa-

wysypanym ziemi pagorku postawić; ist abwärts, ku dołowi spadzisto idący. gegen den Hügel antreiben, w pagorek pod gòrę pędzić. den Hügel vor der Stadt besetzen, pagorek przed miastem zalec, osadzić. der mit den Soldaten besetzter Hügel, żołnierzami osadzony pagorek; ist gefährlich vor der Stadt, iest niebezpieczny dla miasta. kleiner Hügel, pagoreczek, malenki pagorek.

Hügelgen, *n.* pagoreczek; angenehmes, miły; rundes, okrągły, okrąglutki.

Hügelicht, pagorkowaty, po ktorym wiele pagorkow iest. hügelichter Ort, pagorkowate mieysce, po ktorym pagorki leżą.

Hühnerbrühe, *f.* rosoł kurzy, z kury gotowany.

Hühnerdieb, *m.* *słowo w słowo*, kurzy złodziey, kaniuk ptak tak nazwany.

Hühnerfeder, *f.* pierze kurze, pierze z kury; harte, twarde.

Hühnergeyer, *m.* kaniuk; der Hühner fängt, ktory kury łapie.

Hühnerhaus, *n.* kurnik, zamykanie na kury, albo gdzie kurom ieść daią.

Hühnerhirt, *m.* pastuch kurzy, ten co kury pasie.

Hühnerkorb, *m.* koiec, na kury, *albo* klatka długa, w ktorą kury wsadzaią.

Hühnerleiter, *f.* drabinka, na ktorey kury siadaią.

Hühnermann, *m.* ten co kury chowa, trzyma, żywi.

Hühnermist, *m.* gnoy z pod kur, gnoy kurzy, plugastwa po kurach.

Hühnernest, *n.* kurze gniazdo, w ktorym kura na iaiach siedzi.

Hühnervoigt, *m.* ten co kury chowa trzyma, żywi.

Hühnerzucht, *n.* karmienie, kur, trzymanie y paszenie kur.

Hühngen, *n.* kurczę, kurczątko, kurak, kurka, kureczka, ogołem mowiąc.

Hülfbegierig, na pomoc maiący przybyć, maiący pomagać, dopomagać.

Hülfe, *f.* pomoc, ratunek, pomaganie, pomożenie, posiłek; fremde, obcy; gewisse, pewny; göttliche, boski; sichere, bezpieczny; mäßige, pomierny; treue, wierny; schwache, słaby; große, wielki; und mannichfaltige, y rozmaity; viele, wiele pomocy, wiele posiłku; wahre, prawdziwy; freywillige, dobrowolny; auswärtige, postronny; äußerste, ostatni; mit Gelde, w pieniądzach, pieniężny. einem die Hülfe leisten, pomoc komu dać, dawać; wider so große Gewalt, przeciwko tak wielkiey sile. bey einem die Hülfe suchen, sehnlich die Hülfe suchen, z upragnieniem posiłku szukać. einem mit der Hülfe beyspringen, przyskoczyć komu na pomoc. einem in dessen Elende die Hülfe sehen lassen, komu wyświadczyć ratunek, w iego nędzy. einem die Hülfe zeigen, komu pomoc wyświadczyć. einem Volk zu Hülfe schicken, komu ludzi na pomoc posłać. von einem die Hülfe haben, mieć od kogo pomoc, posiłek. einen der Hülfe berauben, kogo pozbawić pomocy, posiłkow. die Hülfe ist da, na pomoc posiłek przybył. weder Hülfe noch Rath wissen, ani posiłku, ani rady nie widzieć. sich eines Hülfe bedienen, zażywać posiłkow od kogo. eines Hülfe haben, mieć posiłek od kogo. die geschwinde Hülfe ist nöthig, prędki posiłek iest potrzebny. einem die Hülfe leisten, gewehren, komu posiłek dawać, pomoc świadczyć. eine Hülfe nöthig haben, um die Hülfe anhalten, o pomoc prosić, posiłkow się napierać. von einem die Hülfe erwarten, od kogo pomocy czekać. die Hülfe leisten, pomoc świadczyć, ku pomocy być, iakim ratunkiem pomagać, na pomoc komu przybyć, przybywać, z pomocą, z posiłkiem przychodzić. die Hülfe schicken, na posiłek przysłać. zu Hülfe gehen, ziehen können, na pomoc iść, ciągnąć, przyiść. mit Gottes Hülfe, za Bożą pomocą; die Gefahr abwenden, niebezpieczeństwo odwrocić! zu Hülfe eilen, na pomoc, śpieszyć, z posiłkiem pośpieszać, posiłek przyśpieszać. mit der Hülfe entgegen kommen, z posiłkiem komu zabiec. Hülfe nach erlangtem Rechte, pomoc do wykonania dekretu, po wygraney sprawie w sądach.

Hülffertig, dobrotliwy, gotowy do dania ratunku, pomocy.

Hülffertigkeit, *f.* dobrotliwość, gotowość, do dania pomocy, ratunku.

Hülfleistung, *f.* pomocy świadczenie, ratunku dawanie.

Hülfliche Hand leisten, pomocną rękę podawać; einem, komu.

Hülflos, bez pomocy, bez ratunku, niemaiący pomocy, niemaiący ratunku. einen hülflos lassen, zostawić kogo bez pomocy, bez ratunku.

Hülfreich, na pomocy będący, pomocdaiący, posiłkuiący.

Hülfsmittel, *n.* pomoc; gefährliches, niebezpieczna; zweifelhaftes, wątpliwa; wider so viel Unglück, przeciwko tak wiele nieszczęścia. im Unglücke ohne einiges Hülfsmittel bleiben, w nieszczęściu zostawać, bez żadney pomocy, niemieć y od iednego ratunku. mit schärfern, strengern Hülfsmitteln seiner Wohlfahrt rathen, żwawszym y żywszym pomocy sposobem ratować się, w swoim niebezpieczeństwie. Hülfsmittel zu etwas suchen, pomocnych śrzodkow szukać do czego. sich eines Hülfstmittels worzu schaffen, pomocny śrzodek sobie do czego opatrzyć. zu einer Wunde ein Hülfsmittel brauchen, na rany uleczenie iakiego lekarstwa zażywać; wider die Geschwulst, przeciwko nabrzmiałości. unprobierte Hülfsmittel sind verdächtig; niedoświadczone lekarstwa są podeźrzane. mit so geringen Hülfsmittel sich erquicken, lekarstwami się tak letkiemi utrzymywać. kein schnell wirkendes, doch kräftiges Hülfsmittel, nie prędko operuiące ale skuteczne lekarstwo.

Hülfsvölker, *pl.* posiłki w ludziach na woynę; freywillige, dobrowolne, posiłkowy żołnierz, posiłkowe Horągwie, posiłkowe pułki.

Hülle, *f.* odzienie; und die Fülle, y iadło, suknia y stoł. seine Kleidung ist eine elende Hülle, iego szaty, są mizerne odzienie.

Hülse, *f.* łupina; einer Nuß, z iakiego orzecha. Hülse der Erbsen, Wicken, łupiny, z grochu, z wyki; des Getraides, ze zboża; von Weinbergen, z iagod winnych; von Oliven, z oliwek; von Hirse, z prosa. kleine Hülse, łuszczka.

Hülsenfrucht, *f.* legumina. voller Hülsenfrüchte, pełny leguminy, grochu, bobu.

Hülsengetraide, *n.* plewa ze zboża, plewa ktora na ziarnach iest.

Hündinn, *f.* suka, sobaka.

Hündisch, psi, psia, psię, co od psa iest, albo co do psa należy.

Hüner, *pl.* kury; die gern Getraide fressen, ktore rady zboże iedzą.

Hüningen, Festung am Rhein, Huninga, forteca nad Renem.

Hüpfen, skakać. die Sperlinge hüpfen, wroble skakaią. das Herz hüpfet mir, serce mi skacze; für Freuden, od radości.

Hürde, *f.* krata; oben auflegen, kratę na wierzchu położyć; werfen, rzucać; einen Ort mit Hürden umsetzen, ogrodzić kratami iakie mieysce. von Hürden, kraciany, z krat pleciony. Wand von Hürde, ściana z kraty.

Hürgen, *n.* kurewka, kleine Hure.

Hürisch, kurewny, kurewski. hürische Liebe, kurewna miłość. hürisch, po kurewsku.

Hüten, strzec, pilnować; einen, kogo; die Stadt hüten, miasta strzec, pilnować. einen hüten, kogo strzec, pilnować. die kann auch einer, wenn er gleich hundert Augen hätte, nicht hüten, ktorych, choć by kto sto oczow miał, nie mogł by ustrzec. den Garten hüten lassen, kazać ogrodu pilnować, *to co*, weyden, paść, pasać; die Kühe, krowy. sich hüten, siebie pilnować, strzec się; für einem, przed kim. sich für Gift hüten, strzec się trucizny. hüte dich, daß du ihm nicht gebest, strzeż się abyś mu nic niedał. hüte dich für diesem Uebel, strzeż się tego złego. ein gewissenhafter Mensch hütet sich für Uebelthaten, sumienny człowiek strzcże się złych uczynkow. die ehrlichen Leute sollen sich für Schandflecken hüten, uczciwi ludzie powinni się strzec plamy na dobrym imieniu. man muß sich überall hüten, trzeba się wszędzie strzec. für dem man sich nicht hüten kann, czego się ustrzec nie można.

Hüten, das, *n.* strzeżenie, pilnowanie, wystrzeganie się.

Hüter, *m.* stroż; guter, dobry; vorsichtiger, baczny; fleißiger, pilny, nieleniwy, nieospały, nieleżuch; alberer, unvorsichtiger, głupi, niebaczny; stummer, niemy; wachsamer, czuły, czuyny; verschlagener, przebiegły; der selbst eines andern Hüters nöthig hat, ktory sam potrzebuie drugiego stroża; böser, zły. herrlicher Hüter der Schafe, przedni stroż owiec. einen zum Hüter über etwas setzen, kogo strożem nad czym postawić, strożem kogo czego uczynić, nakazać komu, aby był strożem, przełożyć kogo nad czym aby był strożem, naznaczyć kogo iakiey rzeczy strożem. Hüter des Tempels, stroż kościoła. Hüter am Thore, stroż u bramy, pilnuiący, strzegący bramy.

Hüterinn, *f.* strożowa, strożka; gute, dobra; wachsame, czuła; alte, stara.
Hütte, *f.* hata, szałaś; stroherne, słomiana. mit seiner Hütte fortrücken, ze swoią hatą pomykać się. kleine Hütte, hatka. Hütte vor die Sonne, hacka, do uchylenia się przed słońcem.
Hüttgen, *n.* Hüttlein, hatka, hateczka; schlechtes Häusgen, domeczek. in seinem Hüttgen sitzen, w domeczku swoim siedzieć. Feld= oder Bürger=hütte der Soldaten, polna albo obozowa hatka żołnierska, szałas.
Hüttenrauch, *m.* arszennik, *auripigmentum*, powtore znaczy, *to co*, unruhiger Mensch, niespokoyny człowiek, kłutliwy, kłutnik.
Hütter, *m.* kapelusznik, inaczey, Hutmacher, ten co kapelusze robi.
Hüttgen, *n.* Hüttlein, czapeczka, kapeluszek. mit einem unter dem Hüttlein spielen, z kim pod kapeluszkiem igrać, zmyślić co fałszywego między sobą, zmowić się na iedno.
Hüttung, *f.* pilnowanie, strzeżenie, straż; des Viehes, strzeżenie bydła, paszenie.
Huld, *f.* życzliwość, przychylność, łaska, dobre serce, łaskawe serce.
Huldgöttinn, *f.* łask Bogini.
Huldigen, na hołd przyiąć, na poddaństwo; einen, komu; als den Kaiser, iako to Cesarzowi. sich ein Land huldigen lassen, kray iaki przyprowadzić do uczynienia hołdu.
Huldigen, das, *n.* hołdowanie, hołdu uczynienie, hołdu wyznanie.
Huldigung, *f.* hołdu oddanie, poprzysiężenie, uczynienie.
Huldigungseid, *m.* przysięga na hołd. Huldigungseid ablegen, przysięgę hołdu uczynić, hołd poprzysiąc.
Hull, Stadt in England, Hull, miasto w Anglii.
Hulst, Stadt in Flandern, Hulst, miasto we Flandryi.
Human, Stadt und großes Landguth in Polen, Humań, miasto y wielka włość w Polszcze, das heißt, Humańczyzna.
Humberflud, Fluß in England, Humberflud, rzeka w Anglii.
Humeur, *m.* (Umör) umysł, humor. den Humeur der Weiber wohl kennen, humor kobiet dobrze znać. das ist meinem Humeur zuwider, to iest rzecz przeciwna moiemu humorowi. ein Mensch von lustigem Humeur, człowiek wesołego humoru. von freundlichem und gütigem Humeur, przyiacielskiego y dobrego humoru. von widrigem und mürrischem Humeur, kwaśnego y skrzętnego humoru człowiek. von angenehmen Humeur, przyiemnego humoru. wir sind einerley Humeurs, iesteśmy iednakowego humoru. sehen, was einer für einen Humeur habe, widzieć, co kto za humor ma. die einerley Humeur haben, ktorzy ieden, albo iednakowy humor maią.
Hummel, *f.* bąk, oder, truteń, trucień.
Humpe, *f.* kubek, kielich. einem mit großen Humpen zusetzen, kogo wielkiemi kubkami, kielichami obkładać, das ist, częstować.
Hund, *m.* pies, ein Thier, zwierz; munterer, żywy; der gut spüret, ktory dobrze szuka; hungeriger, głodny; im Hause, w domu, domowy; zur Jagd, do polowania; furchtsamer, boiaźliwy; guter auf die Jagd, dobry na łowy, do polowania; wachsamer, czuyny; bey Nacht, w nocy; der an einer Kette liegt, ktory na łancuchu uwiązany liga: alter, stary; der gut aussieht, ktory dobrze wygląda, piękny; großer, wielki; der schwarze Augen hat, ktory ma czarne oczy, z czarnemi oczyma; mit schwarzem Watte, z czarnemi wargami; mit großen Lappohren, z uszami wielkiemi zawieszistemi; mit einem dicken Nacken und Halse, z grubym karkiem y szyią; der eine starke Stimme zum Bellen hat, ktory mocny ma głos, do szczekania, z mocnym głosem; der einen großen Rachen hat, ktory ma pysk wielki; läufiger, ktory się cieka za suką; ein schwerleibiger, ciężki, nie mogący biegać, nie rączy; fetter, spasły; strauchichter, chudy; geschwinder, rączy; starker, mocny; hurtiger, prędki; vierschrötiger, ruby płaski; schmeichelnder, łaszący się, podchlebny; frommer, dobry, powolny, ktory nie kąsa; hämischer, zły, ktory kąsa, ktory się rzuca na kogo; verlaufener, obłąkany; mit einer harten und haarichten Brust, z mocnemi y kosmatemi piersiami; mit großen Tappen, z łapami y pazurami wielkiemi; beißiger, kąsaiący; entlaufener, ktory się wyrwał, uciekł z kąd; toller, rasender, wściekły; fremder, obcy, nie swoy; böser, zły; greulicher, ziadły; fürchterlicher, straszny; auf dem Mayerhofe, na folwarku, folwarczny;

des Hirten, pasterski, pastuszy; an der Kette, na łancuchu. Hunde sind treue Hüter, psy są wierni stroże; schmeicheln, liebkosen ihre Herren, podchlebiaią panom swoim, łaszą się koło swoich panow; hassen Fremde, nienawidzą obcych; haben einen starken Geruch zum Ausspühren, maią bardzo ostry węch, do wytropienia, szukaią dobrze; bellen und beißen, szczekaią y kąsaią; kennen die Diebe, znaią złodzieiow; schnopern und spüren alles aus, wąchaią y tropią wszystko; lecken etwas, liżą co. bey Tage den Hund aussperren, we dnie psy zamykać; bey Nacht los lassen, na noc psa spuszczać; zerreissen etwas, szarpaią co; bellen einen an, szczekaią na kogo; bellen, wenn sie in dem Hause allein gelassen werden, szczekaią, gdy same tylko są zostawione w domu. einen Hund mit einem Steine werfen, na psa iakiego kamień rzucić, cisnąć. mit Steinen nach einem Hunde werfen, kamieniami za iakim psem rzucać; blöcken die Zähne, wyrczą, ścinaią zęby. den Hund zerren, böse machen, psa drażnić, zaczepiać. Hund liegt stille, pies cicho leży. einen Hund gänzlich stillen, psa wcale uciszyć, aby nie szczekał. der Hund hat mich in die Hand gebissen, pies ukąsił mnie w rękę. den Hund mit etwas anbinden, psa uwiązać na czym. auf Hunde Art, po piesku, iak pies, iak psy. von Hunden, psi, ze psa. Haut vom Hunde, skora ze psa, psia skora. Fleisch vom Hunde, psie mięso, mięso ze psa, psi scierw. es ist ein Hund dahinter begraben, pies tam iest pod tym zagrzebany, *to znaczy*, ci ludzie co nie dobrego myślą. an kleinen Riemchen lernet der Hund Leder kauen, na małym rzemyczku, uczy się pies, całą skorę ziadać, *to przysłowie znaczy:* od małych rzeczy trzeba zaczynać, do małych rzeczy trzeba na przod przyzwyczaiać. viele Hunde sind des Haasen Tod, kędy wiele psow, tam pewna śmierć zaiąca, *znaczy*, aby wielu niegniewać, aby sobie nie robić nieprzyiacioł, bo im nie zdurza.

Hundebrodt, *n.* ieść dla psow, osypka, ktorą dla psow parzą.

Hundefell, *n.* psia skora; gebräuchlich zu vielen Sachen, zdatnia do wielu rzeczy.

Hundefleisch, *n.* psie mięso, psi scierw, scierw ze psa.

Hundefresser, *m.* psow pożerca, co psy ziada, iak wilk czyni.

Hundegebiß, *n.* psi zwyczay, na drugich szczekać, drugich kąsać.

Hundehütte, *f.* psia hata, hata na psa, w ktorey pies lega.

Hundejunge, *m.* młody pies, ieszcze nie weszczwany, niezaprawiony, *metaph.* młody chłopiec, niebywały nieznaiący się ieszcze.

Hundeloch, *n.* psia dziura, więzienie tak, żartem w Niemieckim nazwane.

Hundepeitscher, *m.* ten co psy ćwiczy, biie.

Hundert, sto. hundert Tage, sto dni. hundert und zehen Jahre, sto dziesięć lat. hundert Jahre, sto lat. aus hundert bestehend, ze stu złożony, *także*, setny; dergleichen Gewichte, centnar, setna waga. Compagnie von hundert Mann, kompania, ze stu ludzi, w ktorey sto ludzi. zu hundert theilen, na sto dzielić. hundert und hundert, po sto. hundert Soldaten aufführen, sto żołnierzy wystawić, wyprowadzić. Eintheilung unter hundert Mann, dzielenie na sto ludzi. zu hundert gehörig, setny. hundert Männer, sto mężow, sto panow.

Hundertste, setny. hundertster Theil, setna część. hundertster Tag, setny dzień.

Hundertblätterichte Rose, *f.* stolistkowa roża.

Hundertfach, stokrotny. hundertfache Mauer langt nicht zu, die Dinge zu erhalten, y stokrotny mur, nie upilnuie, nie uchowa nigdy rzeczy.

Hundertfältig, postokrotny, postokrotna, postokrotne.

Hundertfältig, *adv.* postokrotnie, *albo* po sto.

Hundertfüßig, o stu nogach, stonog, maiący sto nog.

Hunderthändig, o stu rękach, sto rąk maiący.

Hundertjährig, stoletni. hundertjährige Spiele, stoletnie gry. hundertjährige Zeit, stoletni czas.

Hundertköpfig, stogłowowy, o stu głowach. hundertkopfiges Gescheur, poczwara o stu głowach.

Hundertkörnicht, sto ziarnowy, o stu ziarnach, będący.

Hundertmal, sto kroć, sto razy. hundert und achtzigmal, sto osindziesiąt razy. sich eher hundertmal umsehen, sto razy się obeźrźeć pierwey niżeli. hundertmal so viel, sto razy tak wiele. hun-

dertmal so theuer, sto razy tak drogo; verkauft werden, kosten, być przedanym, kosztować.

Hundertpfündig, sto funtowy. hundertpfündiges Gewicht, sto funtowa waga.

Hundertsäulige Galerie, galeryia na stu słupach, o stu kolumnach.

Hundeschlager, *m.* hycel, co psy na stryczek łapie, y pałką zbiia.

Hundsbiß, *m.* psie ukąszenie, iak psy kąsaią; od psa ukąszenie.

Hundsfliege, *f.* psia mucha, robak, w lecie naywięcey bywa.

Hundsfutt, *m.* człowiek ladaco, nikczemny, szuia; chłystek.

Hundshunger, *m.* głod psi, tak wielki głod, iak we psie.

Hundsigel, *m.* iż ze psiem pyszczkiem, maiący pyszczek do psiego podobny.

Hundskopf. *m.* psia głowa, ze psią głową, maiący psią głowę.

Hundsmücke, *f.* psi komor, że psy naybardziey kąsa.

Hundsrück, *m.* Landesgegend in der Pfalz, Hundsryk, krainka w Palatynacie.

Hundssterne, *plur.* psia gwiazda, kanikuła, piesek.

Hundstage, *plur.* dni kanikularne, pieskowe dni, w ktorych naywiększe gorąca.

Hundsvoigt, *m.* psiarczyk co nad psiarnią przełożony; *przestroga:* Dieses ist der Deutschen Hundsvutt, oder Hundsvott, und bedeutet mithin einen der über die Hunde gesetzt ist.

Hundszunge, *f.* ein Kraut, psi ięzyk, ziele; *połac.* Cynoglossa.

Hungen, Stadt im Nassauischen, Hungena, miasta w Nassawskim.

Hungarn, Königreich in Europa, Węgry, krolestwo w Europie.

Hunger, *m.* głod; langer, długi; alter, stary; frischer, cały; häßlicher, szpetny; äußerster, ostatni; geringer, maleńki; schwerer, ciężki; trauriger, sehr großer, smutny, bardzo wielki; tödlicher, śmiertelny; war damals in Asien, był przed tym w Azyi. sich durch Essen des Hungers entledigen, iedzeniem, iedząc głodu się pozbyć, z głodu się otrząsnąć. mit Essen den Hunger stillen, iedzeniem głod uspokoić. stille den Hunger mit Brod; uspokoy głod chlebem. vor Hunger fast todt seyn, z głodu prawie umarłym być. wenn sie der Hunger plagt, treibt, gdy ich głod dręczy, y ścifka. das gemeine Volk für Hunger sterben lassen, dać, nie bronić, aby pospolity gmin od głodu umierał. Entstehung des Hungers, wytrzymanie głodu, cierpliwość na głod. eines Unbändigkeit mit Hunger zähmen, czyią nieochełznaną namiętność, gwałt, głodem ukrocić. für Hunger sterben, od głodu umrzeć. es sind mehr Hungers gestorben, als durch das Schwerdt umgekommen, więcey ich głodem pomarło, iak mieczem, poginęło. den der Hunger treibt, ktorego głod ścifka. mit Hunger quälen, kogo głodem morzyć. der Hunger nimmt überhand, głod co raz większy wszędzie. länger den Hunger aushalten, dłużey głod wytrzymywać, cierpieć. am wenigsten den Hunger vertragen können, naymniey moc głod zcierpieć, głod znosić. der Hunger fällt einen an, głod na kogo napada. der Hunger hat mich angefallen, głod mię napadł. sich selbst mit Hunger hinrichten, siebie samego głodem zabiiać. mit Hunger einen aufreiben, głodem kogo zwoiować, pokonać. keinen Hunger leiden dürfen, nie moc bynaymniey głodu cierpieć. den äußersten Hunger leiden, nayostatnieyszy głod cierpieć. der Hunger fodert mich zum Essen, głod mię musi do iedzenia; przyniewala abym iadł. der Hunger ist ein guter Koch, głod iest dobrym kucharzem. theils freywilliger, theils gezwungener Hunger, częścią dobrowolny, częścią z przymuszenia głod. durch Hunger und Purgiren abgemattet werden, głodem y purgacyiami stać się osłabionym, słabieć. einen vom Hunger abgemattteten erquicken, kogo głodem osłabionego, zwątlonego pokrzepić. bis auf den dritten Tag den Hunger aushalten, aż do trzeciego dnia głod wytrzymać. der Feind hat lange den so großen Hunger ausgehalten, nieprzyiaciel długo wytrzymał głod. halte länger den Hunger aus, wytrzymuy dłużey głod.

Hungerig, głodny; zgłodniały. mit einem hungerigen Magen zu einem kommen, z głodnym żołądkiem przyiść do kogo. komm niemals mit dem hungerigen Magen zu mir her, nieprzychodź nigdy z głodnym brzuchem do mnie.

Hungerleiden, głod cierpieć, wytrzymywać, głow wytrwać.

Hungerleider, *m.* głodny, zgłodniały, głod cierpiący, w głodzie zostaiący.

Hun=

Hungern, łaknąć, ieść chcieć, ieść się chcieć. daran man hungert, czego kto łaknie. dergleichen Hungertage, postne dni, suchotne dni, w ktorych kto suchotami iest. es hungert mich, ieść mi się chce.

Hungern, das, n. łaknienie, ieść się chcenie, ieść chcieć, twoie ieść chcieć.

Hungersnoth, f. głod, *słowa w słowo*, potrzeba głodowa, albo potrzeba głodu.

Hure, f. kurwa; die die Leute um das Ihrige bringet, ktora ludzi przywodzi do stracenia maiątku.

Huren, kurwić, kurestwem się bawić, z kurwami przestawać.

Hurengesell, m. kurwiarz.

Hurengewinn, m. zarobek kurewski. Huren halten, kurwy trzymać.

Hurenhandel, m. kurwami kupczenie.
Hurenhaus, n. bordel.
Hurenjäger, m. kurwiarz.
Hurenkind, n. kurewskie dziecie, z kurwy syn.
Hurenleben, n. kurewskie życie.
Hurenlied, n. kurewna piosnka.
Hurenlust, f. spryt kurewski.
Hurenstirn, f. bezwstydne czoło.
Hurenwebel, m. co kurwy naprzeday trzyma.
Hurenwirth, m. co kurwy przechowuie y przedaie; unflätiger, plugawy, nieczysty; gottloser, niezbożny; leichtfertiger, płochy, ladaco; meineydiger, krzywoprzysiężny; betrügerischer, zdradliwy, oszukaniec; verfluchter, przeklęty; Verderber der jungen Leute, zgorszenie, zepsucie młodych ludzi; unverschämter, nie wstydliwy; diebischer, złodziey; abgeben, kuplerem być.

Hurerey, f. kurestwo.

Hurtig, ochotny, prędki, bystry, ochotny y prędki do wszystkiego, do pracy, do usługi; nieleniwy, nierozlazły. hurtiger Kopf, prędka głowa. nicht alle sind so hurtig, nie wszyscy są tak prędkiemi, tak prędcy. hurtig seyn, prędkim, ochotnym być. hurtig seyn wollen, chcieć być prędkim, ochotnym. sie sind hurtig auf den Füßen, są prędcy oni w nogach. hurtig für andern seyn, prędszym być nad inszych. soll man hurtig seyn, trzeba być prędkim, ochotnym.

Hurtig, *adv.* prędko, ochotnie, szypko, nie leniwo, nie rozlazło. hurtig herverlangen, czego prędko dobyć, dostać, co prędko dobywać, dostawać. hurtig in seine Herberge gehen, prędko do swoiey gospody iść.

Hurtigkeit, f. prędkość, ochota, wesołość; im Schreiben, w pisaniu; im Jagen, w połowaniu. Hurtigkeit des Gemüths, prędkość, obrot, szypkość umysłu, bystrość.

Hurtiglich, *adv.* ochotnie, prędko, bystro, szypko, obrotnie, z ochotą.

Husiatin, Stadt in Polen, Husiatin, miasto w Polszcze.

Hussar, m. hussar, ungarischer Reuter, raytar, żołnierz konny Węgierski.

Husten, m. kaszel; alter, stary; frischer, świeży; trockener, suchy. der Wein reizet und macht den Husten schlimmer, wino sprawia kaszel y ieszcze go gorszym czyni. nichts durch den Husten auswerfen, nic wyrzucać nic przez kaszel. der Husten ist gegen Rauhigkeit beschwerlich, kaszel iest cieżki, dla darcia; kann kaum curirt werden, wenn er alt geworden, ledwie może być ukurowany, kiedy iest zastarzały; bey dem man auswirft, przy ktorym wyrzucaią flegmę, kaszląc; da man nicht auswirft, przez ktory flegmy nie można wyrzucić. der Essig stillt den alten Husten, ocet uspakaia stary kaszel, kaszel folguie po occie. kleiner Husten, mały kaszel, kaszelek. den Husten verursachen, kąszel sprawić, kaszlu nabawić, kaszel sprawiać, kaszlu być przyczyną. wegen des Hustens kann er nicht sprechen, dla kaszlu nie może nic mowić. ich werfe noch bey meinem Husten aus, ia wyrzucam ieszcze flegmę przez moy kaszel. das ist immer zu vermeiden, was den Husten verursachet, tego się zawsze trzeba wystrzegać, co kaszel sprawuie.

Husten, kaszlać, kaszleć. man will gern husten, chce się kaszleć, radby kaszleć. ich huste nicht gern, ia nie rad kaszlę. die Kinder husten, dzieci kaszlą.

Husten, das, n. kaszlanie, kaszlenie. die Zunge im Husten herausstrecken, w kaszlu ięzyk wyciągać. er hustet so stark, daß er die Zunge im Husten herausstreckt, on tak mocno kaszle, że aż ięzyk kaszląc wyciąga. dein Husten ist beschwerlich, twoie kaszlanie iest ciężkie, przykre.

Hüstlein, n. kaszelek; kleines, mały; seltsames, rzadki, nieczęsty.

Hut, Wache, *f.* warta, straż; stroża: auf der Hut stehen, na warcie stać, na straży stać. wegen der Ausfälle auf guter Hut stehen, dla wycieczek, dla naiazdow, być na dobrey straży, straż dobrą trzymać, przeciwko wycieczkom y napaściom. von fern auf der Hut stehen, zdaleka stać, na straży, na warcie. auf der Hut seyn, szpiegować, wypatrywać. er ist wegen seiner Feinde immer auf der Hut, on zawsze szpieguie swoich nieprzyiacioł.

Huth, *m.* den man auf den Kopf setzt, kapelusz, ktory na głowę kładą. den Huth auf dem Kopfe haben, mieć na głowie kapelusz. den Huth aufsetzen, kapelusz wdziać. den Huth abnehmen, kapelusz zdiąć; runder, okrągły; mit einem breiten Rande, ktory ma kapelusz na głowie, mowi się w kapeluszu, w kapeluszu iest, w kapeluszu chodzi, u niego kapelusz na głowie, kapeluszem na głowę nakrytą, nakryć kapeluszem głowę.

Huthmacher, *m.* kapelusznik, rzemieślnik co kapelusze robi.

Huthschnur, *f.* sznurek, ktorym kapelusz w koło bywa związany.

Huthstaffirer, *m.* ten co kapelusze wystraia y inne czapki.

Hut Zucker, *m.* głowa cukru, von sechs Pfund, sześcio-funtowa.

Huy, Stadt im Lüttichischen, Hwia, miasto w Leodyiskim.

Hyacinth, *f.* eine Blume, hiacynt, kwiat pewny.

Hyacinth, *m.* ein Edelgestein, hiacynt, kamień drogi, pewnego gatunku.

Hyacinthenfärbig, hiacintowey farby, hiacyntowego koloru.

Hypothek, *f.* zastaw dobr nieruchomych, klucza, miasta, wioski.

Hysop, *f.* Ysop.

Hysopwein, *f.* Ysopwein.

J.

J, oder i, neunter Buchstab des Alphabets, J, albo i, dziewiąta litera w alfabecie. Dieser Buchstab ist so wohl im Deutschen als Polnischen bald ein Vocal, bald ein Consonans, und im Polnischen wird er geschrieben J i Vocalis, aber j Consonans. J litera tak w Niemieckim iak y w Polskim, iest, czasem Vocalis, czasem Consonans, ale w Polskim pisze się Vocalis, J i, Consonans zaś, j.

Ja, owszem, y owszem, ba tak, ba owszem. die Sache ist also nicht gut, ja, sie ist die beste, rzecz tak nie iest dobra, ba y owszem naylepsza, owszem naylepsza, ba naylepsza, y owszem naylepsza. ja vielmehr, y owszem tym bardziey, raczey owszem. ich soll dich haben sehen wollen, iam cię chciał widzieć. ja vielmehr habe ich von dir nicht wollen gesehen seyn, raczey owszem ia niechciałem być od ciebie widzianym. ja allerdings, y owszem wcale, bez wątpienia. ich habe gefragt, ob denn mein Vater Paulus und andere lebten? ja allerdings, antwortete er, leben diese, ia pytałem się, ieżeli by moy oyciec Paweł, y inni żyli? y owszem bez wątpienia, on odpowiedział, żyią ci. betrügst du ihn denn so? ja er hat mich viel mehr betrogen, tak to go ty zwodzisz? ba on mię owszem wiele razy zwiodł. ja um so viel, auch mehr, als, y owszem tym bardzey, tym więcey, iak. ja freylich! tak, prawda! sollte er deswegen verdammt werden? miał by on być dla tego potępionym? ja freylich, tak prawda, on odpowiedział. ja freylich bewegt mich das große Rathslicht, tak prawda mięsza mię to wielkie Senatu światło. ja freylich geht man damit um, tak prawda, o to chodzi, o to idzie; *to co*, ja gar im Polnischen, y owszem w Polskiem. ihr sehet den General der Feinde in der Stadt, ja gar in dem Rathe, widzicie Hetmana nieprzyiacielskiego w mieście, y owsem w samym Senacie. ja gewiß, tak zapewne. sagst du das? mowisz ty to? ja gewiß, ich sage es, tak zapewne mowię to. ja noch darzu, owszem ieszcze do tego. er antwortet ja oder nein, on odpowiada, tak, albo, nie. ja sagst du, er ist bald darauf gestorben, tak, co ty mowisz, on w krotce potym umarł. ja er wird auch wünschen müssen, owszem on będzie musiał życzyć. ja, sie sind noch uneins, oni są ieszcze w niezgodzie. ja hinter sich, wie die Bauern die Spieße tragen, dafür sorget auch das Volk, tak, lud się bardzo o to turbuie, iak chłopi spisy noszą, o te, fraszkę lud nie stoi, tey brydni lud nieuważa. ja sagen, mowić tak, podtakiwać, potwierdzać; ja etwas, w czym.

czym. ja oder nein antworten, tak albo nie, odpowiedzieć. ja was noch mehr iſt, ſo lernen ſie auch etwas, owſzem, co więkſza, uczą ſię przecie czego.

Jachzorn, *m.* gniewliwość, popędliwość, gniew; *gdy znaczy to co*, gniewliwość. für Jachzorn brennen, rozpalić od gniewliwości; damit an ſich halten, utrzymywać gniewliwość w ſobie. ihr ſollet den Jachzorn an euch halten, wy powinniście gniewliwość w was utrzymywać. ſie können ihren Jachzorn nicht an ſich halten, oni nie mogą utrzymać ſwoiey gniewliwości. den Jachzorn wider einen auslaſſen, wywierać gniewliwość przeciwko komu, na kogo. warum läßt du den Jachzorn wider mich aus? czemu ty twoię gniewliwość wywieraſz przeciwko mnie? es iſt einem Sohne nicht erlaubt, den Jachzorn wider ſeinen Vater auszulaſſen, nie godzi ſię ſynowi wywierać gniewu przeciwko ſwoiemu oycu. halte den Jachzorn an dich, trzymay twoy gniew, twoię popędliwość. mit deinem Jachzorne machſt du es nicht, twoią popędliwością nic nie wſkuraſz. ich brenne für Jachzorn, cały w ogniu ieſtem od gniewu.

Jachzornig, gniewliwy, popędliwy; prędki, *gdy znaczy to co*, gniewliwy. jachzorniger Alter, gniewliwy, popędliwy ſtarzec; prędki, ktory ſię prędko rozgniewa. jachzornige Frau, gniewliwa, popędliwa, prędka pani.

Jachzornig, *adv.* gniewliwie, popędliwie, z gniewem, prędko, żwawo; im Lehren verfahren, gniewliwie, popędliwie, żwawo w uczeniu poſtępować. verfahre niemals jachzornig im Handeln, nie poſtępuy ſobie nigdy popędliwie, w czynieniu.

Jacobsbirn, *f.* małgorzałka gruſzka, dożrzała, w Lipcu.

Jacobsſtab, *m. słowo w słowo*, Jakubowa laſka, ein Geſtirn, gwiazda pewna, *pot.* Orionis cingulum, z Łacińſkiego tego słowa, pas Oryona.

Jacobſtraße, *f.* ein weiſſer Streif am Himmel, *słowo w słowa*, Jakubowa droga, biała ſtrefa na niebie, *po Polsku*, zwyczaynie ſię nazywa: mleczna droga, bo biała ieſt iak mleko ta ſtrefa, od wielkiey kupy gwiazd; *po łacin.* via lactea.

Jäger, *m.* łowczy, myśliwiec, myśliwy, *ſubſt.* guter, dobry; ſonderlicher, oſobliwy. guten und ſonderlichen Jäger haben, mieć dobrego y oſobliwego myśliwca.

Jägerey, *f.* łowieſtwo, polowanie, myśliſtwo. der Jägerey zugethan ſeyn, mieć przywiązanie do myśliſtwa, lubieć myśliſtwo, polowanie, kochać ſię w myśliſtwie, w polowaniu; utopić ſię w myśliſtwie, w polowaniu. junge Leute ſind oft der Jägerey zugethan, młodzi ludzie często lubią myśliſtwo, ſą utopieni w myśliſtwie.

Jägergarn, *n.* ſieci myśliwſkie; langes, großes und ſtarkes, długie, wielkie y mocne, ſ. Jägernetz.

Jägerhelm, *m.* czapka myśliwſka, czapka na polowanie, do polowania.

Jägerhund, *m.* pies myśliwſki, pies do polowania, pies do łowow.

Jägerhuth, *m.* czapka myśliwſka, kapeluſzek myśliwſki.

Jägerinn, *f.* łowczyna, myśliwa, myśliwcowa, myśliwczyna.

Jägeriſch, myśliwſki, myśliwy, łowczy, łowiecki; *adj.* co do polowania należy.

Jägermeiſter, *m.* łowczy; ktory myśliſtwem, łowami zawiaduie, y rządzi.

Jägernetz, *n.* ſieć, ſieci myśliwſkie, parkany, *w tym ſamym ſenſie co*, ſieci. Jägernetz ſtricken, ſieci dziać, wiązać. Jägernetz aufſpannen, ſieci poſtawić, ſieci ſtawiać. ins Jägernetz verfallen, w ſieci wpadać. einen ins Jägernetz treiben, kogo w ſieć wpędzić, napędzić, napędzić kogo do ſieci. die Hunde haben zwey Wolfe ins Jägernetz getrieben, pſy dwoch wilkow napędziły do ſieci. es iſt eine angenehme Kunſt, Jägernetze zu ſtricken, to ieſt miła ſztuka, umieć ſieć myśliwſką wiązać, dziać. der von den Hunden getriebene Hirſch verfällt in das Jägernetz, napędzony od pſow rogacz wpada w ſieć myśliwſką. das iſt keine ſo leichte Kunſt, die Jägernetze auszuſpannen wiſſen, ieſt to nie tak łatwa ſztuka umieć ſieci myśliwſkie ſtawiać.

Jägerſpieß, *m.* rohatyna, oſzczep, *ale właściwiey*, rohatyna. ein Thier mit dem Jägerſpieße durchſtoßen, zwierza rohatyną przebić. der Jäger mit ſeinem Jägerſpieße ſtößt das wilde Schwein durch, myśliwiec ſwoią rohatyną przebiia dzika. mit dem Jägerſpieße das wilde Schwein auffangen, rohatyną oſzczepem trafić dzika.

Jäh, *to co*, ſteil, przykry z gory. jäher Weg, przykra droga z gory. jäher Ort, przykre mieyſce. jäher Fels, przykra ſkała,

skała, nie spadzisto y płaskawo idąca, ale prosto na doł. jäher Hügel, przykry pagorek, prosto na doł spadaiący.

Jähling, prędki, nagły, *to co*, geschwind, szypki. jählinger Tod, nagła śmierć. jählinger Rathschluß, nagła rezolucyia, nagłe namyślenie się. jählinge Ankunft, nagłe przybycie, nagłe przyiście, nagły przyiazd. jählinger Einfall der Feinde, nagła napaść nieprzyiacioł. jählinger Zufall, nagły przypadek, nagły trefunek. jählinger Krieg entstehet, nagła woyna powstaie. jählinge Reise, nagła podroż. jählinger Abzug, nagły odiazd, nagłe odeyście, nagłe odiechanie. jählinge Furcht, nagła boiaźń. jählinger Abfall, nagłe odpadnienie, od strony, od kogo. jählinge Freude, nagła radość, nagła uciecha. es ist ihm jähling eingekommen, zurück zu ziehen, nagle się mu trafiło wrocić się nazad.

Jähling, *adv.* nagle, *to co*, steil, geschwind, prędko, z nagła, przykro; z wysoka. der Berg, der jähling in die Höhe geht, gòra, ktora przykro w gorę idzie. jähling reich werden, nagle stać się bogatym. jähling darzu kommen, nagle przypaść dokąd. jähling sterben, nagłe umrzeć. jähling vorgegehen, nagle minąć. jähling hineinbrechen, nagle dokąd wpaść. der Feind hat jähling in die Stadt hinein gebrochen, nieprzyiaciel nagle do miasta wpadł. niemand wird jähling reich und glücklich, nikt się nagle nie stał bogatym y szczęśliwym. breche jähling hinein und sage, wpadniey tam nagle y powiedz. jähling sterben ist ein erschrecklicher Tod, nagle umierać, *t. i.* straszna śmierć, für die andern, dla innych. unser Unglück ist jähling vergangen, nasze nieszczęście nagle minęło. ich komme jähling zu euch, ia naglę przydę do was.

Jähnen, ziewać, gębę otwieraiąc, y dech razem wypuszczaiąc. faule Leute jähnen immer, leniwi ludzie zawsze ziewaią.

Jähren oder Gähren, kwasić się, robić, ruszać się; vom Teige, o cieście burzyć się; vom Weine, przewracać się. das Bier jähret, piwo robi. der Teig jähret, ciasto się rusza.

Jährig, roczny, roczniak. ein Jahr alt, co tylko rok ma, oder lang, co długo, przez rok, co się przez rok ciągnie. jähriger Saamen, roczne nasienie. jähriges Alter, roczny wiek. jähriger Nagel, roczny pazur. jährige Zeit, die die Sonne mit ihrem Umlaufe bestimmt, roczny czas, ktory słońce swoiem obiegiem oznacza. jährige Zeit, roczny czas. jährige Zeit vollenden, roczny czas z pełna. jähriger Aufwand, roczny nakład, roczny koszt.

Jährlich, alljährlich, roczny, do roczny, co bywa co rok. jährliche Abwechselung der Hitze und Kälte machet die Luft, powietrze sprawuie roczne przemiany ciepła y zimna. jährliche Priester, roczni księża. jährliche Feste, co roczne, doroczne święta. jährliche Abwechselungen der Witterung, roczne przemiany powietrza, pogody, słoty. jährliche Früchte, co roczne urodzaie. jährlicher Unterhalt, roczna pensyia; empfangen, roczną brać pensyią, roczne wyżywienie.

Jährlich, alle Jahr, rocznie, co rok; den Tribut abführen, co rok podatek oddawać. jährlich etwas an einem gewissen Tage hersagen, co rok pewnego dnia co odmawiać. das heilige Abendmahl wird jährlich gehalten, co rocznie Wieczerza pańska odprawuie się.

Jämmerlich, nędzny, biedny, mizerny. jämmerliches Ding, biedna, nędzna rzecz. jämmerlicher Anblick, biedne, nędzne spoźrzenie. jämmerliche Gestalt, nędzna y żałosna postać. ist es nicht ein jämmerlich Ding, nie iest to nędzna rzecz. du stellest dich in so jämmerlicher Gestalt, ty się pokazuiesz w tak żałosney postaci.

Jämmerlich, *adv.* żałośnie, biednie, nędznie. jämmerlich klagen, żałośnie lamentować, narzekać. ihr habt Ursache so jämmerlich zu klagen, wy macie przyczynę tak żałośnie narzekać.

Jaen, Stadt in Spanien, Jaena, miasto w Hiszpanii; *pot.* Gienna.

Jäten, Unkraut ausrotten, chwast, zielska, z korzeniem wyrywać, *iednym słowem*, pleć. die Bohnen jäten, bob pleć. die Saat jäten, to co zasiane iest pleć. das Getraide jäten, zboże pleć. den Roggen jäten, żyto pleć. in dem Garten jäten, w ogrodzie pleć. die Weiber jäten manchmal sehr schlecht, indem sie mit einander schwatzen, baby źle pielą, *albo*, plewią gdy rozmawiaią między sobą; *toż samo*, wyplewiać, przeplewiać.

Jäten,

Jäten, das, *n.* plewienie; im Jäten, w plewieniu, podczas plewienia.
Jäter, *m.* plewacz, plewnik, ktory pele, albo, plewie.
Jäthacke, *f.* graca, o iednym zębie, do wyrywania korzeni; zweyzackichte, o dwoch zębach, dwoyzębia graca.
Jäthaue, *f.* graca, do wyimowania, zielſka y z korzeniem.
Jätkraut, *n.* zielſko wyplewione, chwaſt, powyrywany przez plewienie.
Jätmeſſer, *n.* noż plewiarſki, noż pelny, do wyrywania korzeni, zielſk.
Jätung, *f.* plewienie, pelenie, wyplewianie, przeplewianie; die zu rechter Zeit geſchiehet, ktore ſię w ſwoich czaſach dzieie; ſtete, uſtawiczne; die im Winter geſchiehet, ktore ſię w zimie dzieie. öftere Jätung haben wollen, chcieć mieć częſtſze plewienie, pelenie, gracowanie; des Getraides, zboża. die Jätung unterlaſſen, plewienia zaniechać. das Unterlaſſen der Jätung machet großen Schaden, zaniechanie plewienia czyni wielką ſzkodę.
Jaffa, Stadt in Syrien, Jaffa, miaſto w Syryi; *pot.* Joppe.
Jagd, *f.* łowy, *plur.* polowanie. durch die Jagd der Unverdaulichkeit des Magens abhelfen, przez polowanie nieſtrawność żołądka ſtracić, polowaniem nieſtrawności żołądka pozbyć; derſelben vorkommen, iey zabiec polowaniem. ſein Geld mit der Jagd verſchwenden, ſwoie pieniądze na łowy na polowanie tracić. oft auf die Jagd gehen, często na łowy, na polowanie chodzić. ſich ſtets in der Jagd üben, uſtawicznie ſię polowaniem, łowami zabawiać. mit den Jagdhunden auf die Jagd gehen, z myśliwemi pſami, na łowy, na polowanie chodzić. die ſich mit der Jagd erhalten, ktorzy z polowania, z łowow żyią. mit den Augen die Jagd halten, oczami polować, oczami ſtrzelać. auf die Jagd ziehen, na łowy, na polowanie iechać. ich bin mit meinem Bruder auf die Jagd gegangen, ia poſzedłem z bratem moim na polowanie. die ſich ſtets in der Jagd üben, verderben ihre Geſundheit, ktorzy ſię uſtawicznie polowaniem bawią, psuią ſwoie zdrowie. der Hausherr iſt mit allen Gäſten auf die Jagd gezogen, pan domu, ze wſzyſtkiemi gościami na łowy, na polowanie wyiechał. ſie wollen ihr Geld nicht mit der Jagd verſchwenden, oni niechcą ſwoich pieniędzy na polowanie tracić.
Jagdbedienter, *m.* myśliwiec, sługa do myśliſtwa, doieżdżacz, zaieżdżacz.
Jagdbegierde, *f.* chęć do polowania, ochota na łowy; ſtarke, mocna.
Jagdgöttinn, *f.* bogini łowow, bogini polowania, łowcza bogini; Diana.
Jagdhund, *m.* pies myśliwy, myśliwſki, do łowow, do pola, do polowania.
Jagdhut, *m.* czapka myśliwſka, łowcza czapka, do polowania czapka.
Jagdluſt, *f.* Vergnügen dabey, uciecha z łowow, z polowania na łowach, na polowaniu. die heutige Jagdluſt iſt groß, dziſieyſza z polowania uciecha nie wielka; morgen wird ſie größer ſeyn, iutro będzie więkſza.
Jagdpferd, *n.* koń na łowy do polowania, pod myśliwca, pod łowczego.
Jagdſchiff, *n.* ſtatek prędki, letki, ſzypki, do latania po morzu.
Jagdſpieß, *m.* rohatyna, oſzczep myśliwſki do bicia wielkiego zwierza.
Jagdzeug, *n.* ſprzęt myśliwſki, rzeczy myśliwſkie, porządek łowczy.
Jagen, łowić, polować; einen Panther, na ryſie polować. die Hunde ſind im Jagen ſehr hurtig, pſy ſą w polowaniu ciekawe. mit Jagen die wilden Thiere jagen, na polowaniu, na łowach bić dzikiego zwierza. zu Fuße jagen, piechoty na polowanie chodzić, piechoty polować. oft und viel jagen, często y wiele polować. *znaczy*, verjagen, wygnać wypędzić, do ucieczki obrocić; den Feind, nieprzyiaciela; zur See, na morzu; Jagd machen, zpędzić kogo z morza; *pofr.* donner chaſſe. einen aus der Stadt jagen, kogo z miaſta wypędzić, wygnać. den Feind in die Flucht jagen, nieprzyiaciela w ucieczkę podać.
Jagen, das, *n.* polowanie; *potym znaczy*, pobicie, rozgromienie nieprzyiaciela, der Feinde.
Jagſchiff, beſſer Jagdſchiff, *n.* okręcik letki do zpędzania rozboynikow z morza.
Jagung, *f.* polowanie, łowy; ohne der großen Luſt, bez wielkiey uciechy.
Jaherr, *m.* podchlebca, podtakiwca, co z podchlebſtwa podtakuie, przytwierdza.
Jahr, *n.* rok; völliges, z pełna rok, zupełny rok; ausgehendes, kończący ſię rok, ktory ſię kończy, ktory iuż wychodzi; beſonderes, oſobliwy; unglückli-

glückliches, nieszczęśliwy; schweres und ungesundes, ciężki y niezdrowy; ganzes, cały; unerträgliches, merkwürdiges, nieznośny, uwagi godny; das nächste, naybliższy, *to iest*, dopiero przeszły; letztes, gesundes, voriges, ostatni, zdrowy, przeszły; ruhiges, spokoyny; viele, wiele, wielu; alle und jede, wszystkie lata, y każdy rok; trockenes, nasses und kaltes, suchy, mokry y zimny; heißes, temperirtes, gorący, pomiernego gorąca. härteste Zeit im Jahre, naycięższy czas w roku. viele Jahre hinter einander, wiele lat ieden po drugim. es ist noch nicht hundert und zehen Jahre, ieszcze niemasz stu dziesięciu lat. schon viele Jahre auf nichts anders denken, już wiele lat o niczym inszym nie myśleć. er war vier und dreyßig Jahr alt, on już miał trzydzieści cztery lat. und um so viele Jahre auch älter als ich, y tyle lat był starszy odemnie, tylu laty mię przechodził; das neunte des Reichs, und das acht und zwanzigste des Alters, dziewiąty rok krolowania, a dwudziesty osmy wieku. einem ein Jahr lang Zeit zu etwas lassen, komu ieszcze roku do czego na co pozwolić, komu ieszcze rok na co dać. das vorige Jahr, przeszły rok. beym Anfange des folgenden Jahres, na początku następuiącego roku. es war kaum ein Jahr vergangen, prawie ieden rok przeszedł. da zwischen ihm = = zehen Jahre verflossen, gdy między tym - - dziesięć lat upłynęło. das Jahr war größtentheils vorbey, rok był po naywiększey części już przeszedł. ein Jahr zurücklegen, rok przepędzić, rok przeyść. das Jahr geht weg, rok ubiega precz. das Jahr geht aus, rok wychodzi. es ist ein Jahr, als, ieden rok iest, iak: już rok iak; rok, iak. vor einem Jahre habe ich sie gekauft, przed rokiem kupiłem ich. so das Jahr über genug seyn, tak że ieden rok iest więcey iak dosyć. ich weiß es schon länger als ein Jahr, już to ia więcey wiem iak rok. ein Jahr hat bey uns dreyhundert fünf und sechzig Tage, rok u nas ma, trzysta sześć dziesiąt y pięć dni; das sechste noch nicht zurückgelegt haben, ieszcze sześciu lat nie przeyść, sześciu lat nie być; ins zehente gehen, na dziesiąty rok iść, na dziesiąty rok idzie. ein Jahr ums andre, co drugi rok. die Reise in Jahr und Tage zurücklegen, drogę za ieden rok y dzień odprawić.

nach vielen Jahren, po wielu latach. er ist nun drey Jahre tod, już trzy lata iak umarł; trzy lata po iego śmierci. ein Jahr vor dessen Tode, rok przed iego śmiercią. auf ein Jahr, na rok. auf alle Jahre, na wszystkie lata. alle fünf Jahre, co pięć lat. mit dem zu Ende laufenden Jahre, z rokiem do końca biegnącym, z rokiem ku końcowi się maiącym. zwey Jahre, dwa roki, dwa lata, dwoch-letni czas. drey Jahre, trzy lata, nicht *trzy roki*; trzechletni czas. vier Jahre, cztery lata, cztero-letni czas. fünf Jahre, pięć lat, pięcio-letni zas. sechs Jahre, sześć lat, sześcio-letni czas, nicht *sześć rokow*. sieben Jahre, siedmi lat, siedmio-letni czas, siedmioletni czasu przeciąg. acht Jahre, ośm lat, ośmletni, ośmioletni czas. neun Jahre, dziewięć lat, dziewięcioletni czas, dziewięcioletniego czasu przeciąg. zehen Jahre, dziesięć lat, dziesięcioletni czas, dziesięcio-letniego czasu przeciąg. vor drey Jahren, przed trzema láty; przed trzecioletnim czasem, *nie zwyczaynie się mowi*. es sind zwey Jahre, już są dwa roki, dwa lata, dwa roki. sie sind schon vor drey Jahren fortgegangen, iuz trzy lata temu iak odiechali. bey ziemlichen Jahren seyn, viel Jahre auf dem Halse haben, być śrzedniego wieku, być w śrzednim wieku, śrzednich lat, w śrzednich latach; być podeszłego wieku, mieć iuż bardzo wiele lat, być bardzo laty obciążonym. zu hohen Jahren gekommen seyn, przyiść do lat wielkich, bardzo sędziwych, bardzo starych, bardzo zgrzybiałych. in den Jahren, w tym wieku, w tych latach. in seinen besten Jahren seyn, być w naylepszym swoim wieku; być w naylepszych swoich latach. die besten Jahre, naylepsze lata, naylepszy wiek, naylepsza pora, sama pora wieku, lat, życia. seine meisten Jahre wo zubringen, naywięcey swoiego wieku, na czym ztrawić, przepędzić. schon bey Jahren seyn, iuż być w leciech, iuż mieć lata, iuż mieć latka; iuż sobie podtatusiać. ich habe meine meisten Jahre im Lesen und Schreiben zugebracht, ia naywięcey moich lat, moiego wieku, moiego życia, na czytaniu y pisaniu przepędził. so sind die besten Jahre zuzubringen, tak trzeba naylepsze lata przepędzać. wer viel Jahre auf dem Halse hat, der kann nicht lange mehr

mehr leben, kto w latach iuż nachylonych podeszły iest, ten żyć długo nie może. ihr seyd schon bey Jahren, wy iuż w leciech iesteście.

Jahrbuch, n. książka roczna, roczne dzieie, przez lata, albo według lat pisane. in dem Jahrbuche schreiben, w roczney książce zapisać. Ennius im neunten Jahrbuche, Ennius w dziewiątey księżce rocznych dzieiow.

Jahrfest, n. doroczne święto, doroczny dzień święty, rocznica. Jahrfest feyern, rocznicę obchodzić, rocznicę święcić, rocznicę odprawiać, doroczny dzień obchodzić, doroczny dzień święcić; Mercurius wird darinnen verehret, Mercurius w tym dniu, w tey rocznicy bywa czczonym. Jahrfest begehen, roczne święto obchodzić, rocznicę odprawiać.

Jahrgang, m. roczny bieg; in Predigten, roczny bieg kazań, kazania roczne.

Jahrgebräuchlich, co roczny, doroczny, uroczysty, co rok święcony, obchodzony.

Jahrgeld, n. roczne pieniądze, roczna płaca, roczny czynsz; einem aus der Kammer hundert tausend Thaler darzu verordnen, naznaczyć komu ze skarbu na rok płacy sto tysięcy talerow. er ist um sein Jahrgeld gebracht worden, iemu roczna płaca, roczna pensyia przepadła, roczne iego pieniądze przepadły. Jahrgeld bekommen, roczną pensyią, roczną płacę brać.

Jahrgewächs, n. urodzay roczny, zboże roczne, krescencyia.

Jahrkost, f. roczny koszt, roczny wydatek, roczny nakład.

Jahrhundert, n. wiek, czas sto lat z pełna wynoszący, stoletni z pełna czas.

Jahrkuchen, m. co roczny kołacz, kołacz na narodziny, robiony, darowany.

Jahrlohn, n. roczna płaca, roczne zasługi, płaca za rok, zasługi za rok.

Jahrmarkt, m. iarmark; wo die Bauern zusammenkommen, na ktory się chłopi y wieśniacy schadzaią. Jahrmarkt stiften, anstellen, iarmark postanowić, wprowadzić. in Polen stiftet der König selbst die Jahrmärkte, w Polszcze sam Krol stanowi iarmarki. in polnischen Städten sind viele Jahrmärkte angestellt, w Polskich miasteczkach wiele iarmarkow ustanowiono. Jahrmarkt, wo alle Bosheit vorgehet, und gleichsam feil ist, iarmark, na ktorym się wszystkie niezbożności dzieią, y zarowno są tanie. großer Jahrmarkt, wielki, wolny iarmark. an dem Tage, da eben Jahrmarkt ist, zusammenkommen, na dzień, w ktory także iarmark bywa, zeyść, zchodzić się. dahin zum Jahrmarkte kommen, tam na iarmark przyiść. Jahrmarkt anlegen, iarmark postanowić. es sind drey Jahrmärkte im Jahre angelegt, trzy iarmarki, na rok postanowione. Jahrmarkt ausschreiben, iarmark *ustanowiony* ogłosić, obwołać. Jahrmarkt halten, iarmark trzymać. zum Jahrmarkte gehörig, do iarmarku należący. *adj.* iarmarczny, iarmarkowy. Markt, worauf man am Jahrmarke feil hat, rynek, na ktorym w iarmark, rzeczy się przedaią, na przeday stoią. an dem heutigen Jahrmarkte ist alles theuer, na dziszeyszym iarmarku wszystko iest drogo.

Jahrmärktisch, iarmarczny, iarmarkowy, z iarmarku rzecz, na iarmark rzecz.

Jahresfrist, f. roczny fryszt, roczne czekanie, odłożenie za rok, iakiey rzeczy. 2) roczny czas, roku całego bieg. innerhalb Jahresfrist, za rok, w roku, w rok. innerhalb Jahresfrist wird das Buch fertig seyn, za rok, w roku iednym, w rok książka będzie gotowa.

Jahrsfrucht, f. urodzay roczny, roczne zboże, roczna krescencyia.

Jahrstag, m. doroczny dzień, narodzin, narodzenia, narodziny.

Jahrszeit, f. czas roczny; schlimmste, naycięższy; erinnert uns wieder ins Feld zu rücken, czas roku woła abyśmy na kampanią wychodzili. die Jahrzeit bringt es so mit, roku czas, tak z sobą niesie, tak każe. die Jahrszeit giebt dieses nicht zu, czas roku, tego nie pozwala czas roku nie po temu. die vier Jahrszeiten, cztery części w roku; sind verschieden mit einander, są rożne od siebie. die Statuen, Bilder, der vier Jahrszeiten, statuły, obrazy, czterech części roku. die Jahrszeit hat es so mitgebracht, ta część roku tak kazała, tego potrzebowała.

Jahrszeit-Buch, n. części-roku-książka, w ktorey zapisuią, co się w ktorą część roku stanie.

Jahrswachs, m. urodzay roczny, roczna krescencyia.

Jahr-

Jahrwechsel, *m.* roczna odmiana, odmiany w roku cztery przednieysze. *znaczy* wenn das eine Jahr aus, und das das andere angeht, gdy ieden rok wychodzi y kończy się, a drugi się zaczyna, f. Neujahr.

Jahrzahl, *f.* liczba lat rachowana, od iakiego czasu, lub, od iakiego znacznego przypadku, Era, epocha.

Jalousie, *f.* zazdrość, zazdrofzczenie; zwischen Eheleuten, między małżonkami, z Gręckiego mowią: zelotypia.

Jalour, (Schalu) zazdrościwy, zazdrosny, zazdrością uwiedziony; in Liebeshändeln, w miłości, zelotyp, z greckiego.

Jammer, *m.* bieda, nędza, narzekanie, *to co,* Klage, *to co,* große Klage, wielkie narzekanie, lamentowanie; *znaczy także, to co:* Unglück, nieszczęście, *to co,* utrapienie, kłopot, *to co,* Schmerz, bol, żal, *to co, kompassyia,* politowanie, litość, zmiłowanie się nad kim, pożałowanie; *to co,* großes Geschrey, wielki krzyk, wielkie krzyczenie, *to co,* Geheule, wycie, wyk; *znaczy także:* die fallende Sucht, wielka choroba, kaduk, choroba zdrowaś maryia.

Jammerthal, *n.* padoł płaczu, biedy, nędzy. in diesem Jammerthale, na tym padole płaczu, kłopotu, na tym padole utrapienia.

Jammer-Geschrey, *f.* narzekanie, krzyczenie, żałosne płaczliwe, krzyk żałosny.

Jammerlied, *n.* pieśń smutna, pieśń żałosna, pieśń płaczliwa.

Jammern, narzekać, lamentować, utyskować, *powtore znaczy:* jammern, sich, zlitować się, zmiłować się. sich jammern lassen, *zmiękczyć się, w tym samym sensie;* ich lasse mich des Landes Zustand jammern, ia mam politowanie, nad nędzną dolą tego kraiu, ia żałuię tego kraiu.

Janitschar, *m.* Janczar, żołnierz piechotny Turecki. Janitscharen des Groß-Feldherrn von Litthauen, Janczarowie Wielkiego Hetmana Litewskiego.

Janitscharen-Aga, *m.* naystarszy Generał Janczarski.

Januarius, *m.* erster Monat im Jahre, Styczeń, pierwszy miesiąc roku.

Japan, ein Reich in Asien, Japonia, krolestwo w Azyi; am Ende dieses Theils der Welt, na końcu tey części świata. aus oder zu solchem Reiche gehörig, z tego krolestwa, albo do tego krolestwa należący, Japoński. einer daher, rodem kto z tego kraiu, Japończyk. eine Frau daher, białogłowa z tego kraiu, Japonka. diese Frau von Japan ist ziemlich artig, ta Japonka iest pomiernie grzeczna.

Japanisch, Japoński, Japońska, Japońskie. Japanischer Apostel, Japoński Apostoł.

Japhet, Jafet, *albo lepiey ma się mowić,* Japet, ein Mannsnamen, imie męskie.

Jarsey, Insel bey England, Jarseya, wyspa przy Anglii leżąca.

Jaspis, *m.* ein Edelgestein, Jaspis, kamień drogi. von Jaspis, iaspiszowy.

Jauchzen, krzykać, wykrzykiwać, z radości, z uciechy. er jauchzet, wykrzykuie, woła.

Jauer, Stadt in Schlesien, Jauer, miasto w Slązku; Jurow.

Jawort, *n.* głos, kryska, *wotum;* herausbetteln, kryskę, głos, *wotum,* wyżebrać. Jawort geben, kryskę, głos, wotum dać; zu etwas, na co. ich gebe mein Jawort zu diesem Entschlusse, ia daię moy głos, moię kryskę, moie *wotum* na tę rezolucyią. er saget, er kann sein Jawort zu diesem Vorschlage nicht geben, on mowi, że nie może, na ten projekt, dać swoiego głosu, swoiey kryski, nie może przystać, zezwolić na ten proiekt, *synonym.* der das Jawort wozu giebt, ktory, głos, kryskę na co daie; głosuiący, kryskuiący; die dasselbe giebt, ktora głos, kryskę daie, głosuiąca, kryskuiąca.

Ibenbaum, *m.* cis drzewo. vom Ibenbaume, z cisowego drzewa.

Iber, Fluß in Spanien, Iber, rzeka w Hiszpanii.

Ibisch, ein Gewächs, krzew, ślaz leśny wielki.

Ibischwurzel, *f.* ślazowy korzeń, ślazu wielkiego leśnego korzeń.

Ich, ia, *Genit.* albo drugi spadek, mnie. ich bin der Bürgermeister, ia to iestem, ow Konsul. eben ich, ia ten sam. ich bin noch eben der, der ich längst gewesen, der alte Cicero, der alte Cato, ia to iestem ten sam, ktory dawno byłem, ow stary Cycero, ow stary Kato. ich selbst, ia sam, will es dir erzehlen, chcę

chcę to opowiedzieć. ich für mich, ia za mnie. ich gewißlich, ia zapewnie, sehe nicht, nie widzę.

Idiot, *m.* prostak, nie umieiętny, nie uczony, bez nauki, małego rozumu.

Je, co, we wszystkich trzech artykułach zażywa się; in allen drey Artickeln wird es im polnischen gebraucht, we wszystkich trzech artykułach ten, ta to, w Polskim się zażywa. je das fünfte Jahr, co piąty rok. je der beste, co naylepszy. je die beste, co naylepsza. je das beste, co naylepszego. je zuweilen, czasem, czasami, podczas, nie kiedy.

Je je, im tym. je angenehmer sie waren, je grössern Schmerz, verursachet derselben Verlust, im milsze te rzeczy były, tym większy żal sprawiła ich utrata; im więcey, im bardziey, im lepiey, tym. je mehr jener unter einander mengete, je stärker wurde dieser von Tage zu Tage, im bardziey tamten kłucił rzeczy, tym bardziey się tentu, co dzień mocnił. je nachdrücklicher die Rede darwider war, je mehr die Gunst, dieselbe überwog, im mocnieysze było sprzeciwianie się, tym bardziey przeważała łaska. je weiser einer ist, je lieber stirbt er, im kto mędrszy iest, tym ochotniey umiera. je rechtschaffener einer ist, je mehr strebt er nach Ehren, im kto lepszym iest, tym bardziey się stara o honory. je feiger einer ist, je eher glaube ich ihm, im kto prościeyszy iest, tym prędzey ia mu wierzę. je mehr der Soldaten wurden, je mehr muste auch Geld zum Solde seyn, im więcey żołnierzy było, tym musiało być więcey pieniędzy na płacenie żołdu. je eher je lieber, im prędzey, tym miley. sie haben ihm alle gebethen, daß er demselben, je eher je lieber nachfolgen sollte, oni go wszyscy prosili, ażeby iak nayprędzey po niem, nastąpił, iak nayprędzey, za pierwszą oka zyią. je länger je mehr, je mehr und mehr, im dłużey tym więcey, co raz więcey; einem drohen, komu grozić. je mehr und mehr, argwohne ich, tym większe a większe mam podeźrzenie, je mehr und mehr liebe ich ihn, von Tage zu Tage, tym co raz bardziey co dzień kocham go. je länger je weniger, im dłużey tym mniey; gehorchet er mir, mnie słucha, co raz to mniey mi iest posłusznym.

St. Jean d'Angeli, Seńżandanżeli, Ort in Frankreich, miasteczko we Francyi.

St. Jean de Maurienne, Seńżandemorien, Stadt in Savoyen, miasto w Sabaudyi.

St. Jean de Lutz, Seńżandeluz, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi. *po łacinie*, Fanum sancti Joannis Luisii oder Vicus Luisius.

St. Jean Pie de Port, Seńzan pie de port, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi, *po łacinie*, Fanum Sancti Joannis Pede portuensis.

Jedennoch, przecież ieszcze, a toli ieszcze, iednakże, iednak ieszcze.

Jeder, każdy, każda, każde; wird nun dazu genommen, teraz do tego iest zażywany brany. ein jeder, każdy. eine jede, auch die geringste Sache. każda, by naynikczemnieysza rzecz. nicht ein jeder aus dem Volke, ani ieden, z ludu. sich mit einem jeden, wie eine kothige Sau herummwälzen, iak błotna świnia, z każdym się przewracać, przewalać. nichts kann in einer jeden Art vortreflichers seyn, nic w każdym gatunku nie może być przednieyszego. ein jedes Thier hat seine eigene Natur, każdy zwierz ma swoię naturę, ma swoy pewny rod. ein jeder Poet und Mahler, will seine Arbeit gern angesehen wissen, każdy Poeta y Malarz, rad chce, aby iego robota była poważana, szacowana. diesem Uebel, soll ein jeder für sich abhelfen, temu złemu każdy sam przez się może zabiec. ein jeder hat genug, für seine Dinge zu sorgen, każdy ma dosyć do myślenia o swoich rzeczach. was ein jeder dem andern leisten müsse, co każdy ma komu uczynić, świadczyć. einen jeden besonders anreden, do każdego zosobna, y w szczegulności mowić. von einem jeden reden, o każdym mowić. ein jedes zeugen, każdą rzecz zosobna pokazywać. eine jede Sache berühren, każdey rzeczy się dotchnąć. es empfindet es eines jeden Haus, to czuie każdego dom. ein jeder Arpinate ist dem Plancio gewogen gewesen, każdy Arpinanin był przychylny Plankowi. ein jeder meynete: Atticus würde in grosser Gefahr seyn, każdy mniemał, że Attikus, miał być w wielkim niebezpieczeństwie.

Jedermann, każdy, *negat.* nikogo nie ma, ktory by nie, nikt nie był, ktory.

 Jeder-

Jederzeit, każdego czasu, w każdy czas, zawsze, wszystko, *gdy znaczy to co zawsze.* da solches jederzeit ungereimt ist, gdy to każdego czasu rzecz iest nieprzyzwoita. es ist jederzeit erlaubet gewesen, to było każdego czasu wolno.

Jedoch, przecież, atoli, atoli przecie; daß er könne sagen, er habe es gekauft, befiehlt er denn seinem Bedienten, przecież ażeby mogł mowić, że kupił, rozkazał to swoiemu słudze. jedoch hat die Mürrischkeit noch einige Entschuldigung, przecież skrzętność ma nieiaką wymowkę. ich habe mich des Vaterlandes allein angenommen, jedoch so, iam się sam za oyczyznę uiął, *ale tak* przecie. ich bin nicht wenig bewogen worden, jedoch habe ich es nicht geglaubet, nie mało byłem tym poruszony, przecież temu niewierzyłem. ich hoffe allerdings, jedoch tröstet mich deine Weisheit mehr, ia się koniecznie spodziewam - - - przecież cieszy mię twoia mądrość więcey. - -

Jedweder, każdy, każda, każde. jedweder Bürger, każdy obywatel.

Jeglicher, każdy, każda, każde. jeglicher armer Mensch, każdy ubogi człowiek.

Jehu, Jehu, Mannsnamen, imie męszczyzny.

Je länger je lieber, ein Kraut, *ziele pewne* powoy wonny kozi, przewierścień. *połacinie z Greckiego*, chamaepitys. vom je länger je lieber gemacht, z powoiu wonnego koziego, z przewierścienia, powoiowy, przewierścieniowy.

Jemals, kiedy, sich auf die Oratorie geleget haben, kiedyś bawić się krasomostwem. wer hat dich jemals an Unverschämtheit übertroffen? ktoryż cię kiedy człowiek w niewstydzie przeszedł? es hat solchen Gottesdienst niemand jemals verunehret, nigdy nikt tey Bożey służby niezelżył. er fragte mich, ob ich es jemals gehöret, pytał się mnie ieżelibym słyszał kiedy. hast du jemals gedacht, daß du werdest deiner Thaten wegen, Rechenschaft geben müssen? myślałeś ty kiedy, że ty musisz dać rachunek z tych swoich spraw?

Jemand, ktoś; jemanden der Seinigen erwarten, czekać kogo ze swoich. jemand gewisses, ktoś pewny. keinen Pfennig Unkosten, auf jemand der Seinigen, verwenden, ani fenika iednego na kogo ze swoich nie wydać. befürchtet sich jemand, von diesem, eines Kriegs? kto się boi aby ten miał woynę iaką zrobić? es möchte vielleicht jemand fragen, mogł by się podobno kto zpytać. ist jemand hier? iest tu kto? es von jemand anders erfahren haben, dowiedzieć się tego od kogo inszego. es hat mir jemand gesagt, to mi ktoś powiedział. weder ich noch jemand anders, ani ia ani kto inszy. ist jemand so unverschämt? iest że kto tak bez wstydny? *znaczy także to co*: eine gewisse Person, pewna osoba, nie ktory.

Jemteland, Jemtelandia, Provinz in Norwegen, Prowincyia w Norwegii.

Jena, Stadt in Thüringen, Jena, miasto w Turyngii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący. Jenański, Jenańska, Jenańskie. Universität zu Jena, Akademia Jenańska.

Jener, on, ona, one, tamten, ow, owa, owe. jede Medea, ona Medea. jenes deines Panetii, owego twoiego Panecyusza. eben jener, ten sam, tenże sam. jener dieser, ow ten. Faulheit schwächt den Leib, Arbeit stärkt ihn, jene befördert das Alter, diese verlängert die Jugend, leniwość osłabia ciało, praca zmacnia go, tamta zbliża starość, ta przedłuża młodość. jener hat die Armee ins Verderben geführet, dieser hat sie verkauft, tamten woysko o zgubę przyprawił, a ten ie przedał. jener Mensch, on człowiek. jene Welt, jenes Leben, tamten świat, tamto życie. daß dich dieser und jener, *to iest*: der Teuffel hohle, boday cie ten y ow, *to iest*: diaboł porwał. einen dieses und jenes an den Hals wünschen, komu tego y owego nieszczęścia życzyć, kogo złemu oddawać.

Jenner, Styczeń, der erste Monat, pierwszy miesiąc roku.

Jenseit, z tamtey strony, na tamtey stronie. jenseit des Hofs, z tamtey strony dworu, na tamtey stronie dworu. jenseit des Euphrats, na tamtey stronie Eufratu rzeki. jenseit des Rheins, na tamtey stronie Renu. jenseit der Alpen, na tamtey stronie gòr Alp; wohnen, mieszkać.

Jenseitig, na tamtey stronie będący, z tamtey strony. jenseitiges Spanien, z tamtey strony Hiszpania, tamtostronna Hiszpania. jenseitiges Gallien, z tamtey

z tamtey strony Gallia, tamto-stronna Gallia.

Jenseits, z tamtey strony, na tamtey stronie, po tamtey stronie, za; gelegen, położony, leżący, jenseits der Donau gelegene Städte, na tamtey stronie, *albo* z tamtey strony, *albo* po tamtey stronie dunaiu, położone, leżące miasta. jenseits der Weichsel, za wisłą; sind viele Häuser abgebrandt worden, zą wisłą wiele domow zgorzało. jenseits der Carpatischen Berge, za tatrami, na tamtey stronie gor Tatr.

Jephtha, Jefta, Mannsnamen, imie meszczyzny.

Jeremias, Mannsnamen, Jeremiasz, imie meszczyzny.

Jericho, Stadt im gelobten Lande, Jerycho, miasto w świętey ziemi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Jerychonski, Jerychońska, Jerychońskie.

Jeroboam, Jeroboam, Mannsnamen, imie meszczyzny.

Jeroslau, Jarosław, Stadt in Moscau, und andere in Polen, miasto w Moskwie, drugie w Polszcze, die an dem Flusse San gelegene Stadt, nad rzeką Sanem położone miasto Jarosław.

Jerusalem, Jeruzalem, Jerosolyma, Stadt im gelobten Lande, miasto w świętey ziemi, w Palestynie, von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący Jerezolimski, Jerozolimitański.

Jsabel, Weibsnamen, Jzabella, imię białogłowskie.

Jescht, *m.* Schaum, piana. voll Jescht, pełny piany, pienisty. von Jescht, z piany. Jescht auswerfen, pianę wyrzucać, pienić się. Jescht weg thun, szumować, pianę zrzucać, pianę zdyimować, pianę zbierać.

Jeschtig, pienisty. jeschtiges Wasser, pienista woda.

Jest, Jest, Stadt in Jtalien, miasto we Włoszech.

Jesmin, *krzew pewny*, ziele, kwiat, po Polsku *także* Jaśmin, *albo* Jaśminowy fiołek; riechet sehr wohl, pachnie bardzo pięknie.

Jessen, Jessen, Ort im Sächsischen Churkreyse, miasteczko w Okolicy Saskiego Elekt.

Jesuit, Jesuita, Ordensmann bey dem Römischcatholischen, zakonnik u katolikow Rzymskich, z Towarzystwa Jezuiowego.

JESUS, der Sohn Gottes, JEZUS, syn Boży.

Jesus Sirach, Jesus Siracides, autor Ecclesiastici, w Piśmie Swiętym.

Jethaue, graca, motyczka, do wykopywania.

Jetz, dopiero, *obacz na swoim mieyscu* itzund.

Jetzig, teraźnieyszy, ninieyszy. jetzige Zeit, teraźnieyszy, ninieyszy czas.

Jetzo, teraz. jetzo lese ich, teraz czytam. jetzo will ich gehen, teraz chcę iść.

Jetzunder, teraz. jetzunder schreibe ich, teraz piszę. jetzunder weinet sie, teraz ona płacze.

Jetzuweilen, podczas. ihr gehet jetzuweilen spatzieren, wy podczas idziecie na spacyr.

Jgel, Jeż, ein Thier auf der Erde, zwierz ziemny; der sich zusammen rollet, ktory się w kłębek zwiia; im Wasser, w wodzie, jeż wodny, morski.

Jglau, Jgłow, Stadt in Mähren, miasto w Morawie.

Jhm, iemu, samemu. *Przestroga*, dieses Jhm, ist ein Dativus, eines Pronominis Relativi, und wird unrecht im Teutschen mit sich vermenget, welches im polnischen mit sobie muß gegeben werden, allermaassen es ganz was anders ist; Titus, hat ihm (einem andern,) das Leben genommen, und Titus hat sich, (selbst) das Leben genommen. Und also ist, Jhm Selbst oft nicht ein Casus, sondern der Dativus, und Nominativus, so daher, nicht mit sobie samemu, sondern mit iemu samemu zu geben, wenn man sagt: Titus hat ihm selbst das Leben genommen; weil sobie sam, sich selbst, heissen müßte, to słowko Niemieckie, ihm, iest trzeci spadek, zaimka wracaiącego, y źle go w Niemieckim mięszaią z tym słowkiem, sich, ktore w Polskim, na to słowo, *sobie*, ma być przekładane. Wcale co inszego to iest, *Titus wziął mu życie*, to iest komu innemu, a co inszego, Titus wziął sobie życie (to iest sich selbst) y tak, często to słowko, ihm selbst, nie iest tylko ieden Spadek, ale iest razem trzeci Spadek, y pierwszy, dla tego nie ma bydź przekładany, na to słowo, sobie samemu, ale na to, iemu samemu, kiedy kto mowi. Titus hat ihm selbst das Leben genommen, bo te

 sam

sam słowa, *sobie samemu*, znaczą po Niemiecku, sich selbst.

Ihn, iego, go. ihn selbst, iego samego. ich habe ihn selbst angetroffen, ia napotkałem iego samego, onego samego.

Ihnen, im, onym. *Przestroga*, dieses ist der Pluralis trium generum. von obigen ihm, der auch mit dem, sich nicht, zu vermengen, to słowo także; ihnen, iest trzeci spadek wielkiey liczby, od tamtego wyżey ihm, ktorego także z tym słowkiem, sich, nie trzeba mięszać.

Ihr, wy. ihr selber, wy sami, wy same, wy to sami, wy to same, so fern es der Dativus fæminini generis ist, iey oney, iey samey, und nicht sobie, welches sich heisset, gdy zaś iest trzeci spadek, rodzaiu niewiastnego, znaczy, oney, iey samey, a nie sobie, co znaczy to sam słowo sich. *wykłada się także na ten Zaimek*, swoy, swoia, swoie. die Tugend macht ihre Verehrer glückselig, cnota swoich Czcicielow czyni szczęśliwemi. behalt ihr recht, utrzymuie swoie prawo. verlanget keinen andern Lohn für ihre Gefahr, nie pragnie żadney inszey płacy, za swoie niebezpieczeństwo. *Przestroga*, wenn dieses Ihre im teutschen, für desselben, derselben, u. d. gl. gesetzet wird, so muß im polnischen mit ich, gegeben werden; z. E. für ihre so grosse Verdienste, wird ihnen die Ehre erwiesen, za *ich* tak wielkie zasługi będzie im honor świadczony.

Ihrig, swoy, swoia, swoie, a bardziey iego.

Ihrigen, die, swoi. die Frau hat es jemand der Ihrigen, aufgetragen, ta pani, ten interes, włożyła na kogoś ze swoich.

Ihrzen, einen ihr heissen, kogo nazywać tym Zaimkiem. ihr.

Iischen, pienić się, zapienić się, zpienić się. Wasser iischet, woda się pieni.

Iischt, piana; weisse, biała; auf dem Fluß, na rzece.

Ilanz, Ilanca, Stadt im Graubindten, miasto w Graubuntii, w Grizonach.

Ilefeld, Ilefeld, Kloster im Grubenhagischen, klasztor, w Grubenhagskim.

Iler, Iler, Fluß in Schwaben, rzeka w Szwabii.

Illec, Illec, Stadt in Africa, miasto w Afryce.

Illegal, nie prawy, nie prawny, co nie według prawa.

Illumination, *f.* illuminacyia, oświecenie lampami, pałacu &c.

Illuminiren, die Fenster der Häuser, mit brennenden Lichtern auszieren, illuminować, oświecenie uczynić, okna domow goreiącym światłem oświecić, przyozdobić. der Wald ist illuminiret gewesen, gay był illuminowany. ein Bild illuminiren, obraz illuminować, światłem oświecić.

Illyrien, Illyria, Illyrik; Landschaft, kray.

Illyrier, Illiryyczyk, rodem z Illyrii, z Illyriku.

Illyrisch, Illyriiski, Illyriiska, Illyriiskie. illyrische Meer, Illyriiskie morze.

Ilmen, Wiąz, drzewo pewne. von Ilmen, z wiązu, wiązowy. Zweig von Ilmen, gałązka wiązowa. Ort wo Ilmen stehen, mieysce w ktorym wiązowe drzewa, wiązowina.

Ilmenau, Ilmenawa, Ort in Thüringen, mieysce w Turyngii.

Iltis, *m.* ein Thier, *zwierzątko pewne*, Łasica brunatna, ale śmierdząca.

Iltisfalle, *f.* łapka na łasice, łapka do chwytania łasic.

Im, *to co*, in dem, w tym. es war ein grosser Krieg im Werke, w samey rzeczy, była to wielka woyna. im nächstverwichenen Jahre, w przeszłym blisko, w przeszłym dopiero, roku. im Traum, im Schlaff, ist ihm ein Drache vorgekommen, we śnie, w spaniu, pokazał się mu smok. im übrigen vergnügte ich mich gar wohl, w reszcie, w cale się bardzo cieszyłem. im geringsten mit dem gemeinen Wesen nichts zu schaffen haben, nic by naymniey nie mieć z rzecząpospolitą do czynienia. im Anfange gleich zu Ader lassen, na początku zaraz krew puścić.

Imbiß, obiad. *obacz raczey*, Mittagsmahlzeit.

Imirette, Imireta, Provinz in Georgien, prowincya w Georgii.

Imitiren, naśladować; einen, kogo, *obacz lepsze*, nachahmen.

Immatriculiren, w reiestr wpisać, przyiąć w reiestr, zapisać w reiestr.

Imme, *f.* pszczoła; die Honig macht, ktora miod robi; fleißige, pilna.

Immenbank, *f.* pszczolnik, gdzie ule ze pszczołami stoią.

Immenkorb, *m.* pszczolnik, mieysce na ule z pszczołami, pasieka.

Immenschwarm, *m.* roy pszczoł, gdy się w lecie roią młode.

Immen-

Immenwebe, *f.* plastr, susz, w ktorego przegrodeczkach miod się robi.

Immenwolf, *m.* żołna, co pszczoły wyiada; schädlicher, szkodliwa.

Immer, zawsze; wszystko, *gdy znaczy to co:* zawsze. immer und ewig, zawsze y na wieki, na zawsze. er ist immer auf dem Lande, on zawsze na wsi siedzi. immer etwas erzehlen, zawsze co powiadać, zawsze powieść o czym czynić. immer verschweigen, zawsze milczeć. immer zu Hause seyn, zawsze być w domu, zawsze siedzieć w domu. immer bewachen, zawsze pilnować. etwas nicht immer im Maule haben, nie zawsze mieć w ustach co do mowienia. ich werde immer dafür besorget seyn, zawsze będę o to troskliwym zostawał, zawsze mi troskliwość o tym, na myśli będzie. nicht immer stille sitzen können, nie zawsze moc cicho siedzieć. sie sind immer schlimmer und schlimmer, ieden od drugiego zawsze gorszy. es hat immer einer besser, als der andere geredet, zawsze ieden od drugiego lepiey mowił.

Immerdar, zawsze, wszystko. sie schwatzet immerdar, ona wszystko gada.

Immerfort, ustawicznie. du schreibst immerfort, ty ustawicznie piszesz.

Immergrün, *krzew pewny, ziele* barwinek. Brandtwein von Immergrün, wodka barwinkowa, barwinkiem zaprawna.

Immerhin, tak. laß es immerhin seyn, niech tak będzie. laß es ihn immerhin aufgelöset, und beantwortet haben, ale daymy, że on tak rozwiązał trudność y odpowiedział na nie.

Immerzu, pod czas, czasem, nie kiedy; ein Bild ansehen, na obraz patrzeć. einem immerzu anreden, do kogo podczas mowić, czasem do kogo przemawiać, nie kiedy do kogo mowę obracać. immerzu fragen, nie kiedy się pytać. er fräget immerzu nach seinem Verwandten, on się pod czas pyta o swoich krewnych. die Alliirten, haben ihn immerzu Hülfe gesandt, Związkowi czasami mu posyłali posiłek. warum hat er uns nicht immerzu Briefe entgegen geschickt, czemu on czasem nie wysłał przeciwko nam listow. einem immerzu schreiben, do kogo pod czas pisać.

Inmittelst, tym czasem; wird die Zeit hingehen, tym czasem, czas minie. immittelst da dieses vorgehet, tym czasem gdy się to dzieie. immittelst bis er Versicherung gegeben, tym czasem ażby, *bezpieczeństwo*, było dane. immittelst, da er schon wieder gesund worden, tym czasem gdy on ozdrowiał; ist er nach Utica gekommen, przyiechał do *miasta* Utyki. immittelst ist das Zimmer eingefallen, tym czasem pokoy upadł. immittelst da die Schlacht vor sich gehet, hat er sich am sichern Orte gezogen, tym czasem gdy bitwa trwa, on na bezpieczne mieysce uchodzi.

Immittiren, wwiązać, intromissyią dać; einen in die Güter, kogo w dobra wwiązać, intromissyią do dobr dać.

Immobilia, *pl.* dobra nieruchome, ktore z mieysca ruszone być niemogą, iakie są grunta, wsi, pola, domy, kamienice, summy pewne pieniężne.

Immunität, *f.* swoboda, sloboda, wolność, uwolnienie, od iakiego obowiązku.

Impatroniren sich, wlulić się do czyiey łaski; eines Dinges, rzecz iaką opanować.

Impetiment, przeszkoda, zawada, *to co:* Verhinderung.

Imperiös, rozkazuiący, absolutny, lubiący rządzić.

Impfen, szczepić, zaszczepić; einen Zweig in einen Baum, iaką roszczkę w iakie drzewo. der Gärtner hat, hundert Zweige, geimpfet, ogrodnik wszczepił, sto latorośli, sto gałązek.

Impfen, das, szczepienie, wszczepianie, zaszczepienie.

Impfer, *m.* szczepnik, zaszczepca, ten co drzewka szczepi.

Impfung, *f.* szczepienie, wszczepienie, zaszczepienie; der Pflanzen, szczepow.

Impfzweiglein, *n.* szczepek, szczepeczek, maleńka roszczka do szczepienia.

In, do, w, po, we, na; auf die Frage wo, na pytanie gdzie. mit dem Ablativo, z szostym spadkiem. in der Stadt, w mieście. in den Büchern, w książkach. in dem andern Theile der Philosophie, w drugiey części Filozofii. in Unterweisung der Kinder, w uczeniu dzieci. in der Sonne gehen, na słońcu chodzić, po słońcu chodzić. auf die Frage wohin, mit dem Accusativo, na pytanie dokąd, *albo* gdzie, *kiedy znaczy:* dokąd, kładzie się z czwartym spadkiem. in das Buch eintragen, w księgę wpisać. in Italien reisen,

reisen, do Włoch iechać. in das Gefängniß stecken, do więzienia wepchnąć, wtrącić. in den Tag hinein leben, na dzień tylko żyć, o następuiacy czas niedbaiąc. in Gegenwart, w przytomności, w bytności. weit in den Tag hinein, długo na dzień. in Summa er sagte, es könne solches nicht so hin gehen, krotko, powiedział, że tak nie może uchodzić. in deinem Hause stehet noch alles, wie wir wünschen, w twoim domu wszystko tak iest iak my życzemy. in des Lecca Hause seyn, być w domu Lekki. wo in der Nähe seyn wollen, w bliskości gdzie chcieć bydź. in die nächsten Städte zerstreuet seyn, po nayblizszych miastach być rozpierzchnionym. in diesem Augenblicke, w tym mgnieniu oka. in einem schwarzen Trauerkleide sitzen, w czarney żałobney sukni siedzieć. er kam in einem Soldatenkleide, przyszedł w żołnierskiey sukni. in kurzer Zeit, w krotkim czasie; reich werden, stać się bogatym. in wenig Worten entfassen, w niewielu słowach zamknąć, niewielu słowami obiąć rzecz. in langer Zeit gesammlet, w długim czasie, albo przez długi czas zbierany. insgemein pflegt das zu geschehen, pospolicie tak się zwykło dziać. insgemein die Augen, mit brauchen, prawie oczy przyłożyć. in etwas, weniger, trochę mniey.

Inachtnehmen, uważać, dawać baczenie; etwas, co. die Kinder nehmen es auch in acht, dzieci nawet to uważaią. die Alten haben es in acht genommen, starzy to uważali, baczenie dawali na to. nimm alles in acht, was du machen sollst, uważay wszystko co masz czynić. wer wird es in acht nehmen? kto to będzie uważał? alles wird in acht genommen, wszystko iest uważane.

Inachtnehmer, *m.* ten co uważa, ten co baczenie daie na co.

Inbehalten, zatrzymać, zatrzymywać, zatrzymować; etwas, co.

Inbrünstig, gorący. inbrünstiges Gebeth, gorąca modlitwa. inbrünstige Gebether, gorące modlitwy. inbrünstige Begierde, gorące żądze.

Inbrünstiglich, *adv.* gorąco; begehren, pragnąć; lieben, kochać. wer etwas inbrünstiglich liebet, der dasselbe auch inbrünstiglich begehret, kto co gorąco kocha, tego też gorąco pragnie.

Incaminiren, napiąć, ułożyć; eine Sache so, iaką rzecz tak. die Sache mit besserem Fleisse incaminiren, z większą pilnością ułożyć, naprawić, obżałowanie.

Indem, gdy, kiedy. dieses zu Rom vorgehet, gdy się to w Rzymie dzieie. indem ich dieses bedenke, gdy ia to myślę. wurde indessen die Jungfer geholet, tym czasem panna była przywołana. indem ich schreibe, kommen viele Gäste, mir den Besuch zu geben, und mit demselben mich zu verhindern, kiedy ia piszę wiele ludzi przychodzi nawiedzać mię, y temi nawiedzinami mi przeszkadzać.

Indessen, tym czasem gdy, tym czasem kiedy. indessen da dieses zu Rom vorgieng, tym czasem kiedy się to w Rzymie działo.

Indianer, *m.* Jndyiczyk, z Jndyi rodem, ktory się w Jndyi rodził.

Indianisch, Jndyiski. indianische Elephanten, Jndyiskie słonie.

Indych, Jndych, eine Farbe, farba pewna zielona.

Indien, Jndya, Land in Asien, kray w Azyi na wschod y południe leżący.

Indoßiren, przyiąć kartę iaką podpisawszy na niey na znak przyięcia imie swoie na wierzchu. der Banquier, hat meinen Briefwechsel, indoßiret, Bankier, moy wechsel przyiął, na moim Wechselu położył swoie imie.

Indostan, Jndostan, Land in Asien, kray w Azyi, Jndostańskie Państwo.

Inander fügen, zpleść, złożyć wraz, złączyć, zpoić. füge diese zwey Sachen in einander, złącz te dwie rzeczy wraz. alles ist ineinander gefüget, wszystko iest wraz złożone iedno z drugim.

In einander schlagen, złożyć wraz, założyć rzecz na rzecz. er schläget die Hände in einander, składa ręce.

In einander schliessen, składać w raz. sie hat die Hände in einander geschlossen, ona ręce do kupy złożyła. er schliesset die Hände in einander, ręce zakłada. ich habe die Hände ineinander geschlossen, ia ręce założyłem; indem ich es sahe, gdy ia to widziałem.

Ineinander schrenken, składać, wraz zakładać iedno na drugie.

In etwas, nie co, trochę, troszkę. in etwas grausamer, nie co okrutny; przyokrutnieyszy. in etwas schändlicher, nieco szpetniey. die Zeit, ist heut,

heut, in etwas angenehmer, dziśiay czas ieſt nieco przyiemnieyſzy.

Infam, bezecny. infamer Menſch, bezecny człowiek; das iſt: bez czci, bez sławy.

Infanterie, piechota, piechotny żołnierz. *to co*, Fußvolk.

Infel, Biſchofsbinde, infuła Biſkupia, Jnfuła Paſterſka.

Influenz, *f.* influencya, wpływanie, wpływność, gwiazd, w ſprawy ludzkie.

Inful, infuła Biſkupia, ktorey podczas ſwoiey ceremonii Biſkupi na głowie zażywaią.

Ingedenk, pamiętny. ingedenker Menſch meiner Wohlthat, pamiętny człowiek moiego dobrodzieyſtwa. er iſt nicht ingedenk, nie ieſtem niepamiętnym.

Ingemein, poſpolicie; zu geſchehen pflegen, dziać ſię; nicht ſtets ſich zutragen, nie zawſze ſię trafiać. ingemein folget auf böſer Leute thun, der Verdacht, poſpolicie za uczynkami złych ludzi naſtępuie podeżrzenie. *także znaczy*: po więkſzey części. ingemein reden die Leute ſo, po więkſzey części tak ludzie mowią.

Ingenieur, *m.* Jnżeniier, Architekt woyſkowy y fortyfikacyi.

Ingenieurkunſt, *f.* Jnżeniierſka ſztuka, wiadomość.

Ingeniös, dowcipny, przemyślny, wymyślny; Poet, dowcipny, przemyślny Poeta. ingeniöſe Beſchreibung, dowcipne, przemyślne opiſanie.

Ingermannland, Jngria, kray do Roſſyi należący.

Ingolſtadt, Jngolſztad, Stadt in Bayern, miaſto w Bawaryi; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta albo do tego miaſta należący, Jngolſztadſki, Jngolſztadſka, Jngolſztadſkie.

Ingredienzien, ingrediencyie, zaprawy, wchodzenia rożnych rzeczy w iednę iako to w lekarſtwo iakie, w ktore kilka takich ingredyencyi wchodzi.

Ingrün, ein Gewächs, *krzew pewny*, barwinek *ziele*.

Ingwer, *m.* imbier, korzenie imbierowe. mit Ingwer, z imbierem.

Inhaben, poſiadać, trzymać. er inhabet alles, on wſzyſtko trzyma. mein Bruder und ich, wir inhaben nichts, moy brat y ia nic nie trzymamy.

Inhaber, *m.* ten co poſiada, co trzyma co; eines Guts, poſiadaiący iakie dobra.

Inhalt, *m.* materyia; einer Comödie, iakiey komedyi. der Brief iſt des Inhalts, liſt ieſt w tey materyi. dieſen Inhalt hat deſſen Rede, tę materyią ma iego mowa, w tey materyi ieſt iego mowa. ein Vers, dieſes Inhalts, wierſz w tey materyi. mehr des Inhalts ſchreiben, więcey w tey materyi piſać. mehr des Inhalts reden, więcey w tey materyi mowić. alle Schriften, ſo des Inhalts ſind, wſzyſtkie liſty, ktore ſą w tey materyi. die Ueberſchrift, war des Inhalts, epigramma, albo napis był w tey materyi. dieſes iſt der Inhalt, to ieſt w ten ſens piſane. Inhalt einer Schrift, materyia iakiego piſma. dieſer Inhalt, des Briefs iſt, ten ſens ieſt liſtu. kurzer Inhalt des Buchs, krotki zbior tey kſiążki.

Inhalten, utrzymywać ſię, wſtrzymywać ſię. kan er ſich nicht inhalten? nie może ſię on utrzymać, wſtrzymać? ihr ſollet euch inhalten, powinniście ſię utrzymywać. kaum kan ich mich inhalten, ledwie ſię mogę wſtrzymać.

Injuriarum belangen, o krzywdy poczynione ſobie pozwać krzywdy czyniącego.

Injurie, *f.* krzywda; groſſe, wielka; nicht kleine, nie mała.

Injurienklage, *f.* pozwanie o krzywdy, obżałowanie o krzywdy przed Sędzią. eine Injurienklage wieder einem anſtellen, pozew komu dać o poczynione krzywdy.

Injuriös, krzywdzący, z krzywdą, co z krzywdą, ieſt dla drugiego.

Inlage, *f.* włożone, włożona rzecz iedna w drugą.

Inländiſch, ſwoyſki, domowy, *to ieſt*: w ſwoim kraiu rodzony. inländiſcher Wein, ſwoyſkie wino, co w ſwoim kraiu ſię rodzi. inländiſche Getränke, ſwoyſkie trunki, kraiowe trunki, kraiowe napoie. inländiſche Völker, kraiowy lud.

Inliegen, być włożonym, zoſtawać w ſaſadzonym w co, zamkniętym w co.

Inliegen, to co w czym leży włożone, zawinięte, zamknięte w czym. inliegender Brief, zamknięty liſt, w drugiem liście.

Inn, Jn, albo Jnna, Fluß in Tyrol, rzeka w Tyrolu.

Innbehalten, zatrzymać, mieć; das Geld, pieniądze.

Inne haben, trzymać, mieć; ein Land, kray jaki; ein Guth, wioskę iaką. *powtore znaczy to co*: verstehen, rozumieć; eine Sache, rzecz iaką; wohl, dobrze. ich habe diese Sache, wohl inne, ia rozumiem tę rzecz dobrze. ich habe inne, was üblich ist, ia wiem, co iest we zwyczaiu.

Inne halten, stać, pausę uczynić, odpocznąć, *to co*: ein wenig aufhören, trochę przestać. mit etwas inne halten, zatrzymywać się z czym. im Lauffen inne halten, w biegu zatrzymać się, bieg zatrzymać, zatamować. nie mit etwas inne halten, nigdy się z niczym nie zatrzymywać. mit dem Schiessen inne halten, ze strzelaniem się zatrzymać. mit der Rede inne halten, z mową się zatrzymać. sich inne halten, w domu siedzieć.

Innen, von innen, wewnątrz, ze wnątrz, ze śrzodka; heraus kommen, wychodzić. komme von innen heraus, wychodź z tamtąd, z domu. *to co*: we wnątrz, we śrzodku; erscheinet ein grünes Fleisch, pokazuie się zielone mięso. innen werden, uważać, postrzegać; etwas, co, dowiedzieć się czego, stać się czego wiadomym.

Innern, wewnętrznięyszy. innere Fühlung, wewnętrznieysze uczucie. innere Völker, we śrzodku kraiu leżące narody. innerer Theil des Hauses, wewętrznieysza część domu. innere Africa, wewnętrznieysza Afryka, ku śrzodkowi leżąca Afryka.

Innerhalb, wwewnątrz, w pośrzodku; des Berges Tauri sein Reich haben, w pośrzodku gor Taurow, swoie krolestwo mieć. innerhalb der Mauren, między murami, w pośrzodku murow, wewnątrz między murami. innerhalb zehen Jahren geschehen seyn, w dziesięć lat miało się stać. innerhalb wenig Tagen sterben, w kilka dni umrzeć, innerhalb sechzig Tagen, w sześćdziesiąt dni; als er gekommen, iak on przybył. innerhalb so viel Tagen, w tyleż dni, w tak wiele też dni.

Innerlich, wewnętrzny. innerlicher Feuer, wewnętrzny ogień. innerliche Zwietracht, wewnętrzna kłutnia, niezgoda. innerlicher Krieg, wewnętrzna, kraiowa woyna. innerliches Uebel wird grösser, wewnętrzne złe staie się co raz to gorsze. innerliche Nachstellungen, wewnętrzne zasadzki.

Innerlich, wewnątrz, w sobie, w sercu. sich freuen, cieszyć się.

Innerst, naywewnętrznieyszy, nayblizszy, nayśrzednieyszy. innerste Gedanke, naywewnętrznieysze myśli nayśrzednieysze w sercu myśli. innerste Empfindlichkeit, naywewnętrznieysza czułość. vieles, aus der innersten Philosophie, beybringen, wiele z naywewnętrznieyszey Filozofii, przytaczać. sich in das innerste Macedonien begeben, udać się w pośrzod, Macedonii, w sam śrzodek Macedonii. innerste Rachen, paszcza śrzednia albo śrzodek paszczy. innerste Herz, Brust, nayglębiey w sercu, w piersiach. innerstes Scythien, nayglębszy kray Tatarski.

Innerst, naywewnetrzniey; nayglębiey, *gdy to co pierwsze słowo znaczy*: verborgen seyn, nayglębiey być skrytym. innerst eingesessen seyn, nayglębiey osieść, doiąć. die Legiones, zu innerst in Lusitanien, in die Winterquartiere legen, Pułki, głęboko w Luzytanii, na zimowych leżach, rozstawić. einen innerst recommandiren, kogo iak nayglębiey w łaskę zalecić.

Inniglich, wewnątrz, serdecznie, głęboko, nayglębiey; von einen geliebt werden, być od kogo ukochanym.

Innung, *f.* kompania, towarzystwo; der Kramer, kramarzow, handluiących.

Inquiriren, inkwizycyią czynić, inkwizycyie wyprowadzać; in etwas, w czym.

Inquisit, *m.* rzecz w ktorey inkwizycyia wyprowadzona bywa.

Inquisition, *f.* inkwizycyia, sądowe pytania; über einen anstellen, mieć na kogo, inkwizycyie wyprowadzać przeciwko komu. durch die Inquisition heraus bringen, przez inkwizycyią dowiedzieć się prawdy. bey den Katholischen, u Katolikow, sąd Inkwizycyi o wiarę.

Inschlitt, *m.* łoy. Lichter von Inschlitt, świece z łoiu, świece łoiowe.

Inscribiren, wpisywać, wpisać; sich auf eine Universität lassen, dać się wpisać do iakiey Akademii.

Inseltlicht, *n.* świeca łoiowa, świeca z łoiu lana, robiona.

Insel, *f.* wyspa, *u Rusi nazywa się także* Ostrow.

Inserat, *n.* to co włożone iest, przydatek w liście, w list włożony.

Ins-

Insgemein, pospolicie, ogolnie, ogołem, powszechnie, *obacz*: ingemein.

Insgesammt, wszyscy razem. wir kommen insgesammt, wszyscy razem idziemy.

Insiegel, *n.* pieczęć, *obacz na swoim mieyscu*, Siegel.

Insinuiren, oddać; einem ein Patent, pokazać, komu, Patent, list Otwarty. bey einem sich insinuiren, wlulić się w czyią łaskę, przyiść do czyiey łaski. sich durch Geschenke, bey einem zu insinuiren suchen, przez podarunki się komu zalecić.

Insolent, zuchwały, hardy. er ist sehr insolent geworden, daß es mit ihm nicht mehr auszustehen ist, tak się stał zuchwałym że go niemożna było więcey cierpieć.

Insonderheit, osobliwie, w szczególności; einen jeden es hinterbringen, każdemu w szczegulności oznaymić. allen insonderheit zu Fusse fallen, każdemu z osobna do nog padać. einem jeden insonderheit antworten, każdemu z osobna odpowiadać, odpowiedzieć. insonderheit von einer Sache, ein Gesetz geben, w szczegulności o iakiey rzeczy prawo wydać.

Inspection, *f.* dozor, dozorstwo; über etwas haben, mieć czego, lub nad czym. über eines Studien, die Inspection führen, dozor mieć nad czyiemi naukami aby się uczył.

Inspruck, Stadt in Tyrol, miasto w Tyrolu, Jnszpruk, połacinie Oenipons, *albo* Aenipons; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący. Jnszprukski, Jnszprukska, Jnszprukskie; in solcher Stadt gebohrner Mann, w tym mieście urodzony mąż, Jnszpurczyk, Weibsbild, Jnszpurka.

Inständig, usilnie, bardzo y bardzo; bitten, prosić. er hat mich inständig gebeten, ich wollte zu ihm kommen, prosił mnie usilnie, bardzo a bardzo, ażebym do niego przyszedł.

Installiren, instalować, oddać komu, urzędu possessyią. einen installiren, kogo installować; einen an eines andern Stelle, kogo, na kogo drugiego mieysce. er wird an meiner Stelle installiret werden, on będzie na moie mieysce installowany. diese zwey können nicht installiret werden, ci dwa niemogą być installowani.

Instanz, *f.* proszenie usilne, upraszanie wielkie; przyczyna, *w tym samym sensie co*, proszenie, prozba, *instancyia*. auf meine Instanz, na moią prozbę. auf meiner Instanz, wird er es gewiß thun, na moię prozbę on to zapewne uczyni.

Instehen, następować, zbliżać się, nadchodzić. der Tod instehet, śmierć nadchodzi.

Instehend, blisko następuiący, zbliżaiący się nadchodzący. instehendes Jahr, blisko następuiący rok. instehende Gefahr, blisko następuiące niebezpieczeństwo, zbliżaiące się niebezpieczeństwo, nadchodzące niebezpieczeństwo. instehende Gewichte, waga w rowności stoiąca, rownowaga.

Inster, *m.* kisica, kiszka wielka w brzuchu; eines der Eingeweide, naywiększa z kiszek.

Instigiren, *instygować*, podbudzać, podszczuwać, podburzać, podżegać; einen, kogo, podusczać; zu etwas, do czego.

Instruction, *f.* instrukcyia, zlecenie. einem worzu die Instruction geben, komu dać instrukcyią w czym, zlecić komu interes, iak go ma sprawić. seiner Instruction nachkommen, sprawić się według swoiey instrukcyi. der Abgesandte, kommet nicht seiner Instruction nach, poseł nie sprawuie się według swoiey instructyi. die Republik, hat den Abgesandten, die beste Istruction gegeben, Rzeczpospolita naylepszą dała instrukcyią Posłom. nach meiner Instruction soll ich alles ausrichten, według moiey instrukcyi muszę wszystko sprawić. polnische Woywodschaften, Kreise und Gebiethe, geben auf den Landtagen, den Landbothen, weitläuftige Instruction, nach welcher sich die Abgeschickten auf dem Reichstage richten sollen, Polskie Woiewodstwa, ziemie y Powiaty daią na Seymikach swoim posłom, zupełne Jnstrukcyie, według ktorych oni na Seymie maią się sprawić. du kömmest nicht deiner Instruction nach, ty nie czynisz według instrukcyi, *to iest*: nie tak czynisz iakci zlecono. der König, hat den Abgesandten, die Instruction gegeben, aufs geschwindeste den Frieden zu schliessen, Krol dał Posłom instrukcyią do iak nayprędszego zawarcia pokoiu. was in meiner Instruction nicht stehet, das kann ich auf keine Weise thun, czego nie ma w moiey instrukcyi tego ia żadnym

 spose-

ſpoſobem nie mogę uczynić. ſie ſind in allen, ihrer Inſtruction nachgekommen, oni we wſzyſtkim ſobie według inſtrukcyi poſtąpili. *znaczy także to co:* Unterricht, nauczanie. Inſtruction der Jugend, nauczanie młodzi.

Inſtruiren, Inſtruction geben, dać inſtrukcyią, zlecić komu ſprawunek intereſu.

Inſtrument, *n.* inſtrument. *to co:* Werkzeug, naczynie, ſprzęt, narzędzie, ſtatek, rzemiesło, gdy ſię, za naczynie rzemieślnicze bierze. muſicaliſches Inſtrument, muzyczny inſtrument; in Rechtsſachen, w ſprawach ſądowych, papiery do ſprawy należące. weſtphäliſches Friedensinſtrument, Traktat piſany Weſtfalſkiego pokoiu, piſany pokoy Weſtfalſki.

Inſul, *f.* Eyland, wyſpa; kleine, mała; groſſe, wielka; welche den Hafen gegen über lieget, ktora leży na przeciwko portu, przeciw ſamemu portowi; von Natur dreyſeitige, z urodzenia troyścienna, troyſtronna, rodem troyścienna, troyboczna; die im Liguſtiſchen Meere lieget, ktora leży na morzu Liguſtyiſkim. ſehr angenehme Inſul, bardzo przyiemna wyſpa; die in dem Fluſſe liegt, ktora na rzecze leży. wie eine Inſul ausſehen, podobnym być do wyſpy. die mit dem Flüſſen umgebene Länder, ſehen wie die Inſeln aus, rzekami otoczone krainy podobne ſą wyſpom. viele Inſuln, liegen im Atlandiſchen Meere, wiele wyſep leży na Atlanckim morzu.

Intendant, *m.* Dozorca, Rządca; fleißiger, kluger, pilny, roztropny.

Intendiren, myśleć; etwas, co.

Intention, *f.* zamyſł, wola, *intencyia*; einen ſeine eröfnen, komu ſwoię wolą, ſwoy zamyſł, ſwoię intencyią otworzyć, opowiedzieć. er hat mir ganz ſeine Intention eröfnet, on mi całą ſwoią intencyią otworzył, opowiedział. die Tochter, will die Mutter, ihre Intention eröfnen, corka chce ſwoię intencyią matce otworzyć. in der Intention, eines Meynung nachgehen, w tey intencyi iść za czyim zdaniem. in der Intention, groſſe Geſchenke zu bekommen, gieng er dieſer Meynung nach, z tą intencyią aby wziął wielki podarunek, poſzedł za tym zdaniem. dieſe Intention haben, mieć tę wolę. haſt du Intention, dein Vaterland zu verlaſſen, maſz ty wolą twoię oyczyznę porzucić? alles in der beſten Intention thun, wſzyſtko z naylepſzą intencyią czynić.

Intereſſe, *n.* prowizyia, interes od ſumy. einem Geld auf Intereſſe leihen, komu pieniędzy na interes, na prowizyią pożyczyć; von einem darauf nehmen, od kogo pieniędzy na prowizyią wziąć. polniſche Juden, nehmen von den Edelleuten, groſſe Summen Geld, auf Intereſſe, Polſcy żydzi biorą wielkie pieniężnę ſummy na prowizyią od Szlachty. ich kann kein Geld, auf Intereſſe nehmen, ia nie mogę żadnych pieniędzy na prowizyią wziąć. einem Geld ohne Intereſſe leihen, komu pieniędzy bez prowizyi pożyczyć. mit Intereſſe Geld erſtatten, z prowizyią pieniądze oddać. Intereſſe abführen, płacić prowizyią. er will nicht von meinen Geld, Intereſſe abführen, on niechce od moich pieniędzy intereſu zapłacić. mit zwölf Procent Intereſſe nicht zufrieden ſeyn, nie kontentować ſię dwunaſtu, procentem, w prowizyi. Geld auf Intereſſe ausleihen, na interes, na prowizyią pieniądze porozpożyczać. ich habe nicht mehr Geld, auf Intereſſe, auszuleihen, nie mam wiecey pieniędzy pożyczać na prowizyią, na interes. er hat alles Geld auf Intereſſen ausgeliehen, on wſzyſtkie pieniadze na prowizyią powydawał.

Intereßirt, *intereſſowany*, zyſku ſwoiego patrzący, zarobku upatruiący; der auf ſeinem Nutzen ſiehet, ktory na ſwoy zarobek patrzy, znaczy także Uczeſtnik, ſpolnik.

Intervenire ſpielen, darzu kommen, nadeyść. er hat Intervenire geſpielt, nadſzedł na to. *znaczy także to co:* etwas nicht wollen geſchehen laſſen, nie dopuścić, aby ſię co działo, *albo* niechcieć dopuścić, aby ſię co ſtało.

Intimiren, ogłoſić, obwieścić; einen Befehl, ukaz iaki, uchwałę iaką.

Inveſtiren, inweſtyować, infeudować, *to co:* einen in ein geiſtliches Amt, einführen, kogo wprowadzić w poſſeſſyią duchownego iakiego urzędu.

Inveſtitur, *f.* infeudowanie, inweſtitura na Lennoſć iaką.

Inwendig, wewnętrzny, kraiowy. inwendige Waaren, kraiowe towary.

Inwendig, wewnątrz, we śrzodku; das Gefäß verzinnen, naczynie cyną obłać. die Leber iſt inwendig hol, we środku wątroba ieſt prożna, wydrożona.

Inwoh-

Inwohner, *m.* obywatel; der Welt, świata, Mieszkaniec całego Swiata.
Inzwischen, tym czasem; dies geschiehet, gdy się to dzieie; kommet er, on przychodzi.
Joab, Joab, Mannsnamen, imie męszczyzny.
Joachim, Joachim, Mannsnamen, imię męszczyzny.
Job, Job, Mannsnamen, imie męszczyzny.
Jobst, Jobst, Jodok, Mannsnamen, imie męszczyzny.
Joch, *n.* iarzmo; schweres, ciężkie; hartes, twarde; knechtisches, niewolnicze; festes, mocne; das sich an den Hals schickt, ktore iest prawie na szyię. aufgemachtes Joch, otworzone iarzmo. den Ochsen Joch auflegen, wołom iarzmo włożyć na kark, *lepiey się mowi po Polsku:* woły do iarzma założyć. den Ochsen Joch ummachen, woły do iarzma zaprząc. mit vielen Jochen ackern, wielu parami wołow orać. sich unters Joch bequemen, kark dać pod iarzmo, podawać szyię do iarzma. das Joch der Knechtschaft ist allen schwer; iarzmo niewoli iest wszystkim ciężkie. von einem das Joch der Knechtschaft abwenden, od kogo iarzmo niewoli odwrocić. einen unter das Joch bringen, kogo pod iarzmo wziąć, podbić. die alten Römer, hatten fast die ganze Welt, unter das Joch der Knechtschaft gebracht, starzy Rzymianie prawie cały świat pod niewoli iarzmo podbili.
Jochart, *f.* staie pola gruntu, wzor pewney miary pola.
Jochbar, zaprzężny, co można zaprzegać, do iarzma zakładać.
Johannes, Jan, Mannsnamen, imię mieszczyzny.
Johannisapfel, *m.* iabko nazbyt wczesne, przed czasem w lecie dozrzałe.
Johannisbeer, *f.* pożyczki, pożyczkowa iagoda.
Johannisbeerstaude, *f.* pożyczkowy kiersz, pożyczkowe drzewko.
Johannisbrodt, *n.* boża trawka; ein Gewächs, *krzew pewny.*
Johannisgürtel, *m.* bylica, *ziele pewne.*
Johannispfirsig, *f.* morela, owoc, *to co:* Merille, Marille.
Johannisträublein, *n.* pożyczki, iakoby, iańskie iagody.
Johanniswürmlein, *n.* świecący robaczek, w nocy lataiący.

Joel, Joel, Mannsnamen, imię męszczyzny.
Jonathan, Jonatan, Mannsnamen, Jonatas, imię męszczyzny.
Jonas, Mannsnamen, Jonas, imię męszczyzny.
Joppe, Joppe, Stadt in Syrien, miasto w Syryi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Joppeński, Joppeńska, Joppeńskie; in solcher Stadt geborner Mann, w tym mieście urodzony męszczyzna, Joppeńczyk; Weibsbild, Joppenka.
Jorck, Stadt in Engelland, Jork, miasto w Anglii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący, Jorkski, Jorkska, Jorkskie, albo: Jorski, Jorska, Jorskie; in solcher Stadt geborner Mann, w tym mieście urodzony męszczyzna, Jorczyk, Jorkanin; Weibsbild, białagłowa, Jorka, Jorkanka.
Joram, Joram, Mannsnamen, imie męszczyzny.
Jordan, *m.* Jordan, Fluß im gelobten Lande, rzeka w świętey ziemi, w Palestynie.
Josaphat, Mannsnamen, Jozafat, imię męszczyzny.
Joseph, Jozef, Mannsnamen, imię męszczyzny.
Jost, Mannsnamen, Just, imię meszczyzny.
Josua, Mannsnamen, Josue, imię męszczyzny.
Jothan, Jotam, Mannsnamen, imię męszczyzny. er heisset Jotham, *nazywa się:* Jotam.
Jothan, Jotan, Mannsnamen, imię męszczyzny.
Journal, *n.* dziennik; Tagebuch der Kaufleute, dzienna książka kupiecka, dzienny reiestr.
Journalist, *m.* dniopis, dziennopis; der ein Journal verfertiget, ktory dzienniki, dzienne dzieie, co się w każdy dzień staie, opisuie.
Jour, Jura, Gebirge zwischen Burgund und der Schweiz, gory między Burgundyią y Szwaycarami.
Irden, ziemny, ziemna, ziemne.
Irgend, podobno. damit du dich nicht irgend verwunderst, abyś się podobno niedziwował. irgend jemand, kto. wenn sich irgend jemand verwundert, ieżeli się kto dziwuie. wenn irgend jemand es schreibt, ieżeli kto o tym pisze. irgendwo, gdzieś; Ländereyen

reyen anschaffen, nabyć pol, gruntu wsi. ich schaffe mir irgendwo Ländereyen an, ia sobie gdzie nabędę wiosek. irgend woher, zkąd, zkądkolwiek; zusammen schrapern, zebrać do kupy, zgarnąć; er schrapert immer viel Geld woher zusammen, on zgarnuie zkądsi, wiele pieniędzy. wenn irgend? ieżeli gdzie? er ist die Leute satt geworden, on był syt ludzi, *to iest*, nasycił się społeczeństwem z niemi. damit nicht irgend wo, aby gdzie nie. das Wasser stehen bleibe, woda nie stała. irgend wohin, dokąd, dokąd kolwiek. ich will irgend wohin gehen, ia chcę dokąd kolwiek ztąd iść. irgend in einer andern Sache, gdzie w inszey iakiey rzeczy. ich werde dir weder hierinnen, noch irgend in einer andern Sache hinderlich seyn, ia tobie ani w tym, ani w żadney inszey rzeczy przeszkadzać nie będę.

Irland, Irlandia, wyspa, *połacinie*, Hibernia.

Irländer, *m.* Irlandczyk, rodem z Irlandyi, ktory się w Irlandyi rodził.

Irländerinn, *f.* Irlandka, białogłowa, rodem z Irlandyi.

Irländisch, Irlandski, Irlandska, Irlandskie.

Irrden, ziemny; von Erde, z ziemi. irrdene Mauer, ziemny mur. irrdener Wall, ziemny wał. irrdenes Werk, gliniane naczynie, gliniana robota, *iakoby*, ziemne naczynie, ziemna robota. irrdener Deckel, gliniana pokrywka. irrdene Gefäße, gliniane naczynia.

Irrdisch, ziemny, ziemski; sich darbey verweilen, ziemskiemi rzeczami się bawić. wer sich bey den irrdischen Sachen verweilet, der gedenkt nicht an die himmlischen, kto się ziemskiemi rzeczami bawi, ten o niebieskich nie myśli. irrdischer Leib, ziemne, ziemskie ciało.

Irrdisch, *adv.* poziemsku, poziemnemu, gesinnet, co poziemsku myśli, *to iest*, o ziemskich tylko rzeczach.

Irrländer, ein, *m.* Irlandczyk, z Irlandyi rodem.

Irre gehen, ziechać z drogi, zbłądzić z drogi, zabłądzić. er ist dreymal irre gegangen, on trzy razy z drogi ziechał, zbłądził, zabłądził. im Walde kann man leicht irre gehen, w lesie można łatwo zabłądzić, z drogi zbłądzić. fremde Leute gehen oft irre in der Fremde, cudzoziemcy w cudzych kraiach, często błądzą z drogi. reise, aber gehe nicht irre, iedź, a nie zbłądź z drogi. er gieng irre, und konnte seinen Weg nicht antreffen, on zbłądził, y nie mogł wyiść, wyiechać na swoię drogę. dem der Weg unbekannt ist, der muß irre gehen, komu droga nie wiadoma, ten musi zbłądzić.

Irren, błądzić, zbłądzić, mylić; weit von etwas ab, daleko od czego; sehr, bardzo, strasznie, okrutnie, nader, wcale, brzydko; in der ganzen Sache, w całey rzeczy; in der Zeit, w czasie, *to iest*, w rachowaniu czasu; mit einem irren, błądzić z kim. unter eines Anführung irren, za czyim powodem błądzić; in dem einigen, w tym iednym, w tym iedynie. aus Unvorsichtigkeit irren, z nieprzezorności błądzić, nie daiąc baczenia na co błądzić. in so vielen Dingen irren, w tak wielu rzeczach błądzić. irren können, als ein Mensch, moc zbłądzić, iak człowiek. wo ich nicht irre, ieżeli nie błądzę, ieżeli się nie mylę. darinnen hat er geirret, w tym zbłądził. durch etwas irren, przez co zbłądzić; worinnen, w czym. in seinem Thun irren, w swoich uczynkach zbłądzić, in einer klaren Sache irren, w iasney rzeczy zbłądzić. wer ist auf der Welt, der nicht irret? kto iest na świecie, ktory nie błądzi? die weisesten Leute irren oft selbst, sami naymędrsi ludzie, często błądzą, często się mylą. unter meiner Anführung wirst du weder so oft, noch so sehr irren, za moim powodem nie będziesz błądził, ani tak często, ani tak bardzo. in euren Gedanken irret ihr sehr, w waszych myślach mylicie się. er hat doch in so schwerer Sache nicht geirret, on przecie w tak ciężkiey rzeczy nie zbłądził. alle Leute können irren, aber sie sollen nicht irren, wszyscy ludzie mogą błądzić, ale nie powinni błądzić. ich irre hierinnen immer, ia tu w tym zawsze błądzę. denke daran fleißig, und irre nicht, myśl o tym pilno a nie błądź. wo sie nicht irren, die Sache ist gewiß so geschehen, ieżeli oni nie błądzą, rzecz za pewne tak się stała. es kann seyn, sie irren im Erzehlen, może to być, że oni błądzą w relacyi. in so wichtiger Sache ist nicht zu irren, w tak ważney rzeczy nie trzeba błądzić, mylić się.

Irren, das, n. błądzenie, mylenie, mylenie się, zbłądzenie. dein Irren im Thun ist groß, twoie błądzenie, mylenie się w czynieniu iest wielkie.

Irresonable, bez rozumu, nierozumny, nie podług rozumu, nie z rozumem, *także znaczy to co*, grob, gruby, prostak, prosty, nieznaiący się, na lúdziach.

Irregulair, nieregularny, niepodług porządku ustanowionego, nie porządkiem się dzieiący, robiony nie podług iakiey reguły, prawa.

Irresolut, nienamyślony, nierozmyślony, ktory się niemoże rychło namyślić, rozmyślić, co ma czynić, zawsze wątpliwy, zawsze niepewny.

Irrführer, m. zwodziciel, ten co zwodzi. listiger Irrführer, chytry zwodziciel. er ist ein großer Irrführer aller unvorsichtigen Leute, on iest wielkim zwodzicielem wszystkich niebacznych ludzi. die Jugend soll sich hüten vor diesem gefährlichen Irrführer, młodzież powinna się strzec tego niebezpiecznego zwodziciela. du Irrführer der unschuldigen Leute, ty zwodzicielu niewinnych ludzi. ich wäre ein großer Irrführer, wenn ich so verfahren wollte, byłbym wielkim zwodzicielem, gdy bym tak chciał postępować.

Irrgang, m. labirynt, błądnik, zabłądnica, błędny chod; mit Fleiß gemachter, umyślnie zrobiony. in dem königlichen Lustgarten sind vortreffliche Irrgänge, w krolewskim ogrodzie przednie labirynty, błądniki, zabłądnice, błędne chody. laß ihn in den Irrgang hinein gehen, mow mu aby poszedł, do labiryntu, do błądnika, do błędnicy, do błędnego chodu. sie können in diesem Irrgange keinen Ausgang antreffen, oni nie mogą, w tym labiryncie, w tym błędniku, żadnego wyiścia znaleść. siehe da den Ausgang des Irrganges, o to tam masz wyiście z labiryntu, z błędniku, z zabłędnicy, z błędnego chodu.

Irrgarten, m. labirynt, *iakoby słowo w słowo*, błędny ogrod. die Fremden spatzieren in Irrgarten, goście chodzą po labiryncie, po błędnym ogrodzie, po błędniku, po zabłądnicy, po błędnym chodzie, po błędnych ulicach. ich muß aus diesem Irrgarten ausgehen, ia muszę z tego labiryntu, z tego błędnego ogrodu, wyiść. endlich bin ich aus diesem Irrgarten ausgegangen, na koniec wyszedłem z tego błędnego, zabłądzonego ogrodu etc.

Irrgehen, zbłądzić z drogi. er weiß den Weg nicht, er wird irrgehen, on nie wie drogi, będzie błądził. führe ihn, damit er nicht irrgehen möchte, prowadź go aby nie zbłądził z drogi.

Irrgeist, m. błądny duch, fanatyk, błędnego ducha człowiek. die Irrgeister haben großen Aufruhr gemacht, błędne duchy, fanatyczni ludzie, wielki rozruch zrobili. hüte dich vor den Irrgeistern, strzeż się błędnych duchow, błędnego albo zabłądzonego ducha ludzi. diese Irrgeister wollen sich nicht besänftigen, te fanatyczne zabłądzone duchy niechcą się uspokoić. ein jeder kluger Mensch ist kein Irrgeist, każdy roztropny, rozeznany człowiek, nie iest żadnym fanatykiem, żadnym błądnym duchem.

Irrig, błądzący, błędny, błędliwy. irriger Mensch, błądzący człowiek. irrige Meynung, błędna opiniia, błędne rozumienie, błędne mniemanie. ich kann diese irrige Meynung nicht vertheidigen, ia nie mogę tey błędliwey opinii, tego błędnego zdania bronić. das alles kömmt aus der irrigen Meynung vor, to wzystko pochodzi z błędnego zdania. durch die irrigen Meynungen werden die Leute irrig, przez błędne zdania, mniemania, staią się ludzię błędliwemi, błądzącemi. irrig seyn, błędliwym, błądzącym być. einen irrig machen, kogo błądzącym uczynić, kogo w błąd wprowadzić, zwodzić, zwieść. wer was falsches erzehlet oder lehret, der machet die jungen Leute irrig, kto co fałszywie opowiada albo uczy, ten młodych ludzi wprowadza w błąd, ten młodych ludzi zwodzi.

Irrland, Irlandyia, Irlandska wyspa, połacinie Hibernia.

Irrlicht, n. z łacińskiego, głupi ogień, fatuus ignis. s. Irrwisch.

Irrsaal, m. błąd. grober Irrsaal, gruby błąd. erschrecklicher Irrsaal, straszny błąd.

Irrsam, błędliwy, błędny. irrsame Meynung, błędne, błędliwe mniemanie.

Irrstern, m. planeta ktory, iakoby błądząca gwiazda, albo chodząca gwiazda.

Irrthum, m. błąd, omyłka, błądzenie, zmyłenie; gemeiner, pospolity błąd, pospolita omyłka, pospolite błądzenie,

nie, pospolite zmylenie. langer Irrthum, długi błąd, długa omyłka, długie błądzenie, długie mylenie się. menschlicher Irrthum, ludzki błąd, ludzka omyłka, ludzkie zbłądzenie, ludzkie zmylenie. mäßiger Irrthum, pomierny błąd, pomierna omyłka, pomierne zbłądzenie, pomierne zmylenie. schädlicher Irrthum, szkodliwy błąd, szkodliwa omyłka, szkodliwe zbłądzenie, szkodliwe zmylenie. offenbarer Irrthum, oczywisty błąd, oczywista omyłka, oczywista myłka, oczywiste błądzenie, oczywiste zmylenie. sehr großer Irrthum, bardzo wielki, bardzo srogi błąd, bardzo wielka, bardzo sroga omyłka, bardzo wielkie, bardzo srogie błądzenie, bardzo srogie mylenie się, zmylenie. schändlicher Irrthum, haniebny błąd, haniebna omyłka, haniebne błądzenie, zbłądzenie, chaniebne zmylenie, mylenie się, omylenie się. schwerer Irrthum, ciężki błąd, ciężka omyłka, ciężkie zbłądzenie, cieżkie zmylenie, omylenie się. leichter, geringer Irrthum, letki, mały błąd, letka, mała omyłka, lekkie, małe błądzenie, zbłądzenie, zabłądzenie, zmylenie, omylenie się. Irrthümer verursachen, sprawić błędy, omyłki, być przyczyną błądzenia, zbłądzenia, zmylenia, omylenia się. diese Rede verursachet sehr große Irrthümer in den Gemütern der Leute, ta mowa sprawuie bardzo srogie błędy w umysłach ludzkich. durch etwas in den Irrthum gebracht werden, być przez co w błąd wprowadzonym. ich bin durch deinen Umgang in diesen Irrthum gebracht worden, ia przez twoię konwersacyą, byłem w ten błąd wprowadzony. es steckt alles in dem Irrthume, wszystko iest w błędach, *po Polsku lepiey*, wszędzie są błędy, we wszystkim iest błąd. mit der Muttermilch den Irrthum einsaugen, z macierzyńskim mlekiem błąd wsać w siebie. viele Leute stecken in diesem Irrthume, wiele ludzi w tym błędzie zostaie. von dem Irrthume eingenommen seyn, być błędem zarażonym. den Irrthum fahren lassen, opuścić, porzucić błąd. laß den schändlichen Irrthum fahren, porzuć ten haniebny błąd. einem den Irrthum benehmen, komu błąd odiąć, z błędu kogo wyprowadzić. Gottes Gnade hat ihm diesen Irrthum benommen, łaska boska odięła od niego ten błąd, wyprowadziła go z tego błędu. in Irrthum verführen, w błąd wprowadzić. das Lesen dieses Buches hat ihn in den Irrthum verführet, czytanie tey książki, wprowadziło go w ten błąd. aus Irrthume fehlen, z błędu, przez omyłkę upaść. der ganze Irrthum bestehet darinnen, daß, cały błąd w tym iest, że. der einen Irrthum begehet, ktory iaki błąd popełnia. der junge Mensch hat den gemeinen und menschlichen Irrthum begangen, ten młody człowiek popełnił pospolity y ludzki błąd, dopuścił się pospolitego y ludzkiego błędu. etwas aus Irrthume thun, co z błędu uczynić. sie stecken in einem schädlichen Irrthume, oni są w szkodliwym błędzie. seines Irrthums wegen um Vergebung bitten, prosić o wybaczenie swoiego błędu. bitte um Vergebung deines Irrthums wegen, proś o wybaczenie twoiego błędu, proś o darowanie, o przepuszczenie twoiego błędu, twoiey omyłki, twoiego zbłądzenia, twoiego zmylenia. seinen Irrthum erkennen, swoy błąd uznać. er ist so toll und blind, daß er seinen Irrthum nicht erkennen kann, on iest tak szalony y ślepy, że nie może uznać swoiego błędu. erträglicher Irrthum, znośny błąd. den Irrthum vertheidigen, bronić błędu, utrzymywać błąd. den Irrthum tadeln und verbessern, ganić błąd y poprawić błędu. wer den Irrthum tadelt, der verbessert ihn, kto gani błąd ten go poprawia.

Irrung, *f.* błądzenie, zbłądzenie, mylenie, zmylenie, mylenie się, omylenie się.

Irrweg, *m.* błędliwa droga, nie ta, ktorą trzeba komu iechać. auf Irrwege kommen, po błędliwych drogach, błędliwemi drogami iechać.

Irrwin, Stadt in Schottland, Irwin, miasto w Szkocyi.

Irrwisch, *m.* głupi ogień, skoczny ogień, iaki z tłustości bywa po smętarzach.

Isaac, Izaak, Mannsnamen, imie męszczyzny.

Isabella, *f.* Izabella, Weibsnamen, imie białogłowskie.

Isabellenfarbe, *f.* maść, kolor, farba, barwa, masłowata, masłowaty, isabelowy.

Isaschar, Izaschar, Mannsnamen, imie męszczyzny.

Isaurien, ehemalige Landschaft in klein Asien, Isauria, niegdyś kray ieden tak zwany w małey Azyi. der aus Isaurien ist, kto z Isauryi iest, Isar, Izaur; darzu gehörig, Isaurski, Isaurska, Isaurskie; Isaurka.

Isel, *m.* Isel, *albo* Isala, Fluß in Holland, rzeka w Hollandyi

Iser, *m.* Iser, *albo* Isara, Fluß in Bayern, rzeka w Bawaryi.

Isere, *m.* Iser, *albo* Isera, Fluß in Frankreich, rzeka we Francyi.

Island, Islandyia, Insel, wyspa, na pułnocy leżąca.

Isle des Fasans, Fasyana, wyspa, z *Francuskiego*, Bażantow wyspa.

Isle de France, Ildefrans, Provinz in Frankreich, Prowincyia we Francyi.

Ismael, Ismael, Mannsnamen, imie męszczyzny.

Ismid, Stadt in klein Asien, Ismin, miasto w małey Azyi.

Isni, Reichsstadt in Schwaben, Isni, miasto Cesarskie w Szwabii.

Isnich, Stadt in klein Asien, Isnich, miasto w małey Azyi, *połacinie* Nicea. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, *albo* do tego miasta należący, Niceński, Niceńska, Niceńskie; *od tego zaś imienia*, Isnich, Isnichski, Isnichska, Isnichskie. in solcher Stadt gebohrner Mann, w tym mieście urodzony męszczyzna, z *Łacińskiego* Niceńczyk, z *teraźnieyszego* Isnichczyk; Weibsbild, z *Łacińskiego* Nicenka, z *teraźnieyszego*, Isnichianka

Isop, *m.* ein Gewächs, Izop, *krzew zielny*.

Ispaan, Hauptstadt in Persien, Ispaan, Stołeczne miasto w Persyi.

Israel, Mannsnamen, Izrael, imie męszczyzny, y Ludu.

Israeliter, *m.* Izraelita, żyd od Izraela.

Israelitinn, *f.* Izraelitka.

Issoire, Stadt in Frankreich, Issoar, miasto we Francyi.

Issoudun, Stadt in Frankreich, Issudun, miasto we Francyi.

Istria, Stadt in Istrien, Istria, miasto w Istryi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego albo do tego miasta należący, Istryiski, Istryiska, Istryiskie; ein in solcher Stadt gebohrner Mann, w tym mieście urodzony męszczyzna, Istryiczyk, Weibsbild, białagłowa, Istryika, Istryianka.

Istria, Istria, Landschaft, kray; die Einwohner derselben, mieszkańcy tego kraiu, Istry, Istrowie, Istryiczykowie.

Italiåner, *m.* Włoch; einer aus Italien, rodem z Włoskiey ziemi.

Italiånerinn, *f.* Włoszka, białagłowa rodem z Włoch, *albo* Narodu Włoskiego.

Italiånisch, włoski, włoska, włoskie. italiånische Sprache, włoski ięzyk.

Italien, Włochy, Włoska ziemia, Land in Europa, kray w Europie.

Itzig, teraźnieyszy, ninieyszy. itzige Zeit, teraźnieyszy czas, ninieyszy czas. itzige Redner, teraźnieysi mowcowie, ninieysi mowcowie, dzisieysi mowcowie. itziges Capua, teraźnieysza Kapua, ninieysza, dzisieysza Kapua miasto, co teraz iest.

Itzo, teraz. itzo sehe ich es, ia to widzę teraz. es geschehe schlecht, że się zle dzieie.

Itzt, teraz; dem gemeinen Wesen zum Schutze dienen, być obroną rzeczy pospolitey. itzo endlich einmal, teraz na ostatek raz, teraz na ostatek. wie es itzt steht, iak sie teraz rzecz ma, iak teraz iest. sich itzt gar sehr vergnügen, nader się teraz cieszą. itzt erst, teraz dopiero. itzt dieses, itzt jenes, dopiero to, dopiero owo. itzt saget dieses, itzt jenes, dopiero to mowi, dopiero owo. itzt wirds etwas seyn, teraz będzie co; oder nichts, albo nic.

Itzund, teraz. Itzunder, teraz ninie. itzunder geschieht es so, teraz się tak dzieie.

Ivanogrod, Festung in Liefland, Iwanogrod, forteca w Inflantach Rossyiskich.

Jubelgesang, *m.* wesoła pieśń, wesoła piosnka, radosna piosnka.

Jubelgeschrey, *n.* wesoły okrzyk, *lepiey plur*, wesołe okrzyki.

Jubeljahr, *n.* miłościwe lato iubileusz odpust generalny grzechow.

Jubilåum, *n.* wiek, sto lat. das andere Jubilåum der Universitåt glücklich begehen, drugi wiek, drugie sto lat tey Akademii szczęśliwie obchodzić.

Jubelirer, *m.* iubiler, ten co kleynoty przedaie, ten co się zna na kleynotach.

Jubiliren, wesoło wykrzykać, wyśpiewywać, wesołe okrzyki czynić.

Juchart, stae, staianie, wzor pola, w pewną miarę, włoka, roli pewney miary.

Juche-

Juche! *to co*, Heysa! *toż samo popolsku*, heysa! dzium! dzium!

Jucken, świerzbieć. der Rücken jucket ihm, grzbiet go świerzbi.

Judas, Mannsnamen, Iudas, imię męszczyzny.

Judaskuß, *m.* iudaszowskie pocałowanie, chytre, zdradliwe pocałowanie.

Jude, *m.* żyd. stinkender Jude, śmierdzący żyd; reicher, bogaty.

Jvenkraut, *n.* ziele, solnik, solne ziele, *połacinie y pofr.* Antillis.

Jugend, *f.* młodź, młodość; von ungefähr zehen bis zwanzig Jahren, prawie od dziesięciu do dwudziestu lat. freye Jugend, wolna młodość; geile und unmäßige Jugend, lubieżna y niepomiarkowana; bescheidene, skromna; hoffnungsvolle, pełna nadziei. erste Jugend, pierwsza młodość, pierwsze młode lata; kecke, freche, krnobrna, zuchwała; schändliche, szpetna; geneigte zur Geilheit, skłonna do lubieżności; hitzige, gorąca, żwawa; angehende, poczynaiąca się dopiero. mit dem es in der Jugend gar hart gehalten, ktorego za młodu w ryzie trzymano. die Jugend kann keinen guten Rath fassen, młodź nie może sobie nigdy dać dobrey rady. mit etwas die Jugend zu bringen, przepędzić na czym młodość. er hat mit Lesen, Schreiben und Lehren seine Jugend zugebracht, on swoię młodość przepędził na czytaniu, pisaniu y uczeniu. so fort in erster Jugend, zaraz od naypierwszey młodości; die mit allen ruhmwürdigen Qualitäten ausgezieret, ktora wszelkiemi uwagi godnemi przymiotami, ozdobiona iest. in der Jugend, w młodości. von Jugend auf, od młodości samey; bis itzo her, aż dotąd. was die Jugend mit sich bringt, co młodość z sobą niesie, co młodość umie. die Jugend hat verschaumet, ausgebrauset, młodość iuż się wypieniła, młodość iuż wyrobiła, młodość iuż się wyburzyła; von ungefähr zwanzig bis dreyßig Jahren, prawie od dwudziestu, do trzydziestu lat; zärtliche, pieszczona; schlimme, zła; geile, lubieżna; liederliche, rozpustna, hultayska; schöne, piękna; blutdürstige, krwi pragnąca; unbärtige, ktorey iesżcze broda niezarasta. von erster Jugend an, od naypierwszey młodości. in der besten Blüthe seiner Jugend, w naylepszym kwiecie swoiey młodości. von Jugend an sich zur Arbeit gewöhnen, od młodości przywyknąć do pracy. von Jugend an Knecht gewesen seyn, od młodości być niewolnikiem. von meiner Jugend an ist er mein Lehrmeister gewesen, od młodości moiey był moim nauczycielem. von der Jugend ist die Freundschaft angefangen worden, od młodości samey zaczęła się ta przyiaźń. von Jugend an habe ich mit ihm große Freundschaft gepflogen, od młodości, zabrałem z niem wielką przyiaźń.

Jugendblüthe, *f.* kwiat młodości, sama młodość, sam naypieknieyszy wiek młodociany.

Jugendhitze, *f.* żwawość, gorącość młodości, porywczość młodych lat.

Jücken, świerzbieć, świędzić: der Kopf jücket ihm, głowa go świerzbi. die Zähne jücken mir, das ist, ich möchte gerne essen, zęby mię świerzbią, *to iest*, ieść mi się chce, iadłbym, *znaczy także*, mrowie przechodzi. bis die Haut jücket, aż mu mrowie będzie przechodziło po skorze, *to iest*, aż skora będzie drżała.

Jücken, das, *n.* świerzbienie, swiędzienie; der Haut, skory. das Jücken der Augen, świerzbienie, swiędzenie oczow, gdy oczy świerzbią, świędzą.

Jückend, świerzbiący, swiędzący, co świerzbi, świędzi.

Jüde, *m.* żyd; armer, ubogi; guter Kaufmann, dobry kupiec.

Jüdengenosse, *m.* proselit, co na żydowską wiarę przystał.

Jüdengenossinn, *f.* proselitka, co na żydowską wiarę przystała.

Jüdenkirsche, *f.* psie wiśnie, *albo* psinki pęcherzyste, *inaczey*, żorawinki, pęcherzyca, garliczki, miechunki.

Jüdenleim, *m.* kley ziemny, kley z Palestyny żydowski, z martwego morza, po Gomorze y Sodomie spalonych.

Jüdenschule, *f.* żydowska szkoła, kahał żydowski, auch przykahałek.

Jüdenspieß, *m.* żydowska lichwa, *to iest*, zbytnia lichwa, lichwiane zdzierstwo.

Judenthum, *n.* żydowstwo, żydowska wiara y żydowski rod.

Jüdenzins, *m.* żydowski czynsz, *to iest*, lichwa, zbytnia y nad prawo.

Jüdenzopf, *m.* kołtan, *inaczey się nazywa*, Wichtelzopf.

Jüdinn, *f.* żydowka, żydowica, kobieta żydowskiego rodu.

Jüdisch, żydowski, żydowaty. jüdischer Aberglaube, żydowski zabobon.

jüdisches

jüdisches Land, żydowska ziemia, żydowski kray.
Jüdisch, *adverb.* po żydowsku, z żydowska, iak żyd, żydem trąci.
Jülich, Hauptstadt ihres Herzogthums, Iulia, miasto stołeczne swoiego Księstwa Iuliyskiego; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Iuliyski, Iuliyska, Iuliyskie; in solcher Stadt gebohrner Mann, w tym mieście urodzony męszczyzna, Iuliaczyk, Iulianin, Weibsbild, kobieta, Iulianka. das Herzogthum Jülich, Księstwo Iuliyskie, das Jülische, Iuliyskie, *iak* Krakowskie, Chełmińskie.
Jünger, młodszy; nicht so alt als ein anderer, nie tak stary iak drugi. jünger um drey Jahre, młodszy trzema laty, młodszy o trzy lata.
Jünger, der, *m.* żak, młodzik; eines Schüler, czyi uczeń.
Jüngfergen, *n.* panienka, panieneczka; leichtfertiges, swywolna.
Jüngling, *m.* młodzieniaszek, młokosek; zwischen zehen und zwanzig Jahren, od dziesięciu do dwudziestu lat, *albo*, między dziesiątym y dwudziestym rokiem; scharfsinniger, dowcipny, bystro myślący, płytki; rechtschaffener, dobry; und gelehrter, y nauczony; und beredter, y mowny; und tapferer, y mocny; und kluger, y roztropny; und alarter, y żyźwy; keuscher, czysty; fleißiger, pilny; vortrefflicher, nayprzednieyszy; sehr ruhmwürdiger, bardzo pochwały godzien; lobbegieriger, chwały chciwy; ungestalter, nieurodziwy; zärtlicher, pieszczony; blühender, kwitnący, w kwitnących latach y zdrowiu; glückseliger, szczęśliwy; angenehmer, nadobny, przyiemny, miły; ernsthafter, stateczny; ehrlicher, uczciwy; edler, szlachetny; sehr höflicher und rechtschaffener, ludzki y podściwy; unerfahrner, nie biegły, bez doświadczenia; nicht so wohl alberer, als unverschämter, nie tak głupi, iak bezwstydny; nicht sehr fleißiger, nie nader pilny; auserlesener und wohl qualificirter, wyborny, y utalentowany; bescheidener, skromny; von vornehmen Herkommen, od zacnych przodkow, zacnego urodzenia, zacney krwi, zacnego domu, zacney familii, wysokiego imienia, zacnego imienia; der viel Geld hat, ktory ma wiele pieniędzy, pieniężny; liederlicher, hultay, kostera, ladaco; der einen großen Ruhm erlanget, ktory wielkiey sławy dostępuie; der die größte Hoffnung der Redlichkeit und des Verstandes von sich giebt, ktory naywiekszą nadzieię czyni przyszłey swoiey rzetelności y rozumu; frommer, stateczny, dobrych obyczaiow; der etwas rechts gelernet hat, ktory się co dobrego nauczył; grober und ungelehrter, prosty y nienauczony, drąg, drągal; reicher, bogaty; waschhafter, gadatliwy, u ktorego ięzyk na kołowrocie; wohlgearteter, dobrey natury, dobrego serca, dobre serce w nim; fauler, leniwy, opieszały; der einen guten Verstand und große Leibesstärke, allein ein boses Gemüth hat, ktory ma dobry rozum y siły ciała wielkie, ale serce złe, duch zły; der sich in alle Sättel schicken kann, ktory każdą rzecz zmyślić, udać, utaić potrafi; sehr verwegener, śmiały bardzo; vortrefflicher, przedni; starker, silny, mocny; schöner, piękny; tapfer von der Faust, prędki do wybicia się, do spotkania się; der im Kriege nach Ehre strebet, ktory honoru szuka na woynie; sehr tugendhafter und höflicher, nader cnotliwy y ludzki; von dem man sich die größte Hoffnung machet, o ktorym sobie naywiększą czynią nadzieię, wohl angeführter, pięknie wychowany; unhöflicher, nie ludzki; der aus sich nichts finden kann, ktory o sobie nie może radzić, ktory sobie poradzić nie umie; ungeschickter, nie sposobny, do niczego; unbedachtsamer, nieuważny, nieostrożny: unverschämter, bezwstydny; ernsthafter, poważny; sparsamer, genauer, oszczędny, przyskąpy; artiger, śmieszny, pocieszny; freundlicher, łagodny, przyiacielski; manierlicher, manierny, obyczayny, grzecznych obyczaiow; aufrichtiger, szczery, nie chytry; der in der ganzen Stadt wohl angesehen, ktory w całym mieście poważany iest bardzo; nichtswürdiger, niczego nie wart; verschlagener, ladaco, frant, wykrętny, pływacz; unbändiger, nieunoszony; der seine Dinge unvorsichtig treibt, ktory w swoich interesach nie ostrożnie sobie postępuie; frecher, zorniger und unbedachtsamer, zuchwały, popędliwy, y nieostrożny; der sich nicht halten kann, ktory się utrzymać nie może; den man nicht lieben kann, ktorego kochać nie może,

żna; nieprzyiemny, niemiły, z ktorym niemiło przestawać; der weder Maaß noch Ziel hat, ktory końca y miary niema, *to iest*, nazbyt zły we wszystkim; der an den Bettelstab gerathen, ktory do kiia dziadowskiego przyszedł, ktory się kiia dziadowskiego dorobił, *to iest*, stracił wszystko y po prożbie chodzi; von vornehmen Stande, zacnego stanu; von gutem Ansehen, piękney postaci; vom Dorfe, wieśniak, ze wsi; von zwanzig bis dreyßig Jahren, od dwudziestego do trzydziestego roku, młodzieniec; herrlicher, wspaniały; unhöflicher, nieludzki; der noch einen Milchbart hat, ktory ieszcze ma mleko na brodzie; verwegener, płochy; langer von Statur, wysoki; starker, silny; tapferer, mocny, odważny; unerschrockener, nie zastraszony; schöner, urodziwy, piękney urody; frommer, dobrych obyczaiow; der in den Schenken herum liegt, ktory się po szynkownych domach włoczy, siada; der den Huren und Saufen nachgeht, ktory za kurwami y piiatyką biega; der sich zu den Straßenräubern hält, ktory z drabami, z rabusiami trzyma; der noch sehr jung ist, ktory ieszcze bardzo młody iest; der wenigstens angenehmer und artig ist, ktory bynaymniey nie miły y nie foremny; geputzter, ausgeschmiegelter, wymuskany, wygachowany; der noch keinen Bart hat, ktory ieszcze brody nie ma, ktoremu ieszcze broda nie zarasta; sehr bescheidener, bardzo skromny; der sich dem Studiren ergeben, ktory się utopił w naukach, ktory cały w naukach iest.

Jüngster, naymłodszy. jüngster Sohn, naymłodszy syn. jüngster Tag, nayostatnieyszy dzień, *to iest*, ostatecznego sądu Pańskiego dzień.

Jüngsthin, onegday, dnia onegdayszego; als er bey mir in den Cumanen war, iak on był u mnie w kumanum, *znaczy także*, dopiero nie dawno; etwas gesagt haben, co powiedziane było.

Jüterbock, Stadt, welche zum Herzogthume Querfurt gehöret, Iuterbok, miasto, ktore do Księstwa Kwerfurskiego należy; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, *albo* do tego miasta należący, Iuterbokski, Iuterbokska, Iuterbokskie; in solcher Stadt gebohrner Mann, w tym mieście urodzony męszczyzna Iuterboszczyk; Weibsbild, kobieta Iuterborka.

Jütland, Iutlandia kray, do krolestwa Duńskiego należacy.

Julius, *m.* siebenter Monat im Jahre, Liepiec, siodmy miesiąc w roku.

Juncker, *m.* szlachcic, szlacheckiey krwi, szlacheckiego urodzenia.

Jung, als Menschen, młody; junger Agrippa, młody Agryppa. die jungen Pompeji, młodzi Pompeiuszowie. junge Stärke, młode siły; als Gewächse, młodociany. junger Baum, młodociane drzewko; als Thiere, insonderheit Vögel, iako zwierzęta, a w szczegulności ptaki. junge Schwalbe, młode iaskołki, iaskołczęta. junger Adler, młode orle, orlęta, *in plur.* iaskołcze, orle. junge Henne, kurczę, kurczęta. junge Taube, gołębiątko, gołębięta. junge Bienen, młode pszczołki. junges Pferd, źrobek, źrebczyk. junger Hund, pies młody, szczenie, szczeniuk. junger Hund, aller vierfüßigen Thiere, welche mit den Hunden einige Gleichheit haben, als ein junger Löwe, *iako to*, młody lew, lewek. junger Wolf, młody wilk, wilczek. junger Fuchs, młody lis, lisek. junge Katze, młody kot. allein auch junger Drache, ale też młody smok, smoczek. junge Ottern, młode iaszczurczęta. junges Volk, junge Leute, młody lud, młodzi ludzie. junger Knabe, młody chłopiec, chłopczyk. junges Mägdchen, młoda dziewczyna, dziewczynka, dziewczę. junge Wittwe, młoda wdowa. nach Art junger Leute, iak młodzi ludzie czynią; sich lustig machen, cieszyć się, ochotować, buiać. jung werden, młodnieć; wieder im Sommer, znowu w lecie. wiederum jung werden, znowu odmłodnieć. wieder im Sommer jung werden, znowu w lecie odmłodnieć. jung gebohren werden, młodym się urodzić. schwärmen, wie junge Leute, roić się iak młodzi ludzie. annoch jung, dotąd ieszcze młody. der zu etwas fast noch zu jung ist, ktory do czego prawie ieszcze nad to młodym iest. jung gewohnt, alt gethan, kto się do czego za młodu przyzwyczai, to y na starość toż samo czyni. junger Wein, młode wino.

Junge, *m.* ein Knabe, chłopiec. höre Junge, słuchay chłopcze.

Jungemagd, *f.* młoda panna, pokoiowa do ubierania pani.

Jungen, Junge gebähren, młode płodzić, rodzić, wydawać.

Junge Thiere *pl.* młode zwierzęta, iako to, ſzczenięta, iagnięta, kocięta, źrybięta.

Jungfer, *f.* panna; erwachſene, dorosła; keuſche und ſchamhafte, czyſta y wſtydliwa; großmüthige und edle, wſpaniała y ſzlachcianka; reine, niepokalana; von vornehmen Geſchlechte, zacnego urodzenia; die werth iſt, daß man um ihrentwillen etwas wagt, ktora warta ieſt, aby co dla niey odważyć; die vor ihrer Hochzeit brav gehuret hat, ktora przed ślubem ieſzcze pozwalała ſobie; artige, nadobna; ehrbare, ſtateczna, dobrych obyczaiow; die etwas im Vermögen hat, ktora ma poſag; die nichts hat, ktora nie ma nic, bez poſagu; große, wielkiego wzroſtu; ziemlich große, śrzedniego wzroſtu; arme, uboga; dumme, głupia; kleine, mała; von wohlgebildetem Geſichte, śliczney, nadobney twarzy; ſchöne, ładna, ładney urody; zarte, pieſzczona; züchtige, wſtydliwa; ſcheußliche, ſtraſzna; die keinen Vater hat, ktora niema oyca, ſierota bez oyca; ſchmächtige, geſchlanke, wyſmukła, ſuptelna, długiego ſtanu; aller Ehren werthe, od wſzyſtkich czci godna; rothköpfichte, żołtych czerwonych włoſow, albo rudawych; großmäulichte, wielkiey gęby; krummnäſigte, z noſem zakrzywionym. eine Jungfer zu Falle bringen, pannę ktorą o upadek przyprawić; mit Gewalt, gwałtem; große, aber nichts darzu haben, dorosła, ale ktora poſagu nie ma; die eine Schweſter hat, welche eine große erwachſene Jungfer iſt, ktora ma ſioſtrę, już dorosłą pannę; gefällt den Mannsperſonen, podoba ſię męſzczyznom; ſitzt zu Hauſe, ſiedzi w domu; die ſich eingeſchnürt, daß ſie geſchlank ſeyn möge, ktora ſię ſznurowaniem ściſka, aby była cieniuteńką, ſuptelną; die ein neumodiſches Geſichte und ihre natürliche Farbe hat, ſonſt fein derb von Leibe, und doch auch quappelicht iſt, ktora ma nowo-modną twarz, y ſwoię wrodzoną cerę, do tego, ciała tęgiego, y pełnego krwi; die ſich befleißiget eben ſo tugendhaft als ſchön zu ſeyn, ktora ſię ſtara aby tak cnotliwą była, iak piękna ieſt; die einen freyern Sinn hat, als ſich für eine Jungfer ſchickt, und darbey um der Leute Reden ſich nicht bekümmert, ktora umyſł ma wolnieyſzy, iak przyſtoi na pannę, y przy tym, nie dba na mowy ludzkie.

Jungferding, *n.* Glied, panieńſtwo.

Jungfergürtel, *m.* panieńſki pas, u ſtaroświeckich Greczynek y Rzymianek w modzie.

Jungferkind, *n.* nie ślubne dziecie, z niezamężney panny.

Jungferkloſter, *n.* panieńſki klaſztor, dom panien zakonnych.

Jungferknecht, *m.* gach, gaſzek, zaletnik, co ſię zalotami bawi.

Jungferkränzchen, *n.* panieńſki wianek, panieńſtwo. einer Jungfer das Kränzchen abziehen, wianek panieńſki ktorey zdiąć. eine um das Jungferkränzchen bringen, przyprawić ktorą o wianku panieńſkiego zgubę.

Jungfermagd, *f.* panna służąca do ſtroienia pani.

Jungferſchaft, *f.* panieńſtwo. eine um die Jungferſchaft bringen, przyprawić ktorą o zgubę panieńſtwa. der Jungferſchaft berauben, rozbić z panieńſtwa, zgwałcić. ſie hat ihre Jungferſchaft verloren, utraciła ſwoie panieńſtwo; *pofr.* elle a perdu ſes gants.

Jungfrau, *f.* panna, ſ. Jungfer; *potym*, von adelichen Frauen, o paniach, ſzlachciankach, mowi ſię; *to co pofrancusku:* Madame; *po Polsku*, Pani.

Jungfrau, *f.* ein Zeichen im Thierkreiſe, znak na zodyaku; *po niemiecku*, Jungfrau, *po polsku*, Panna.

Jungfraugürtel, ſ. Jungfergürtel.

Jungfräulein, *n.* panienka, panieneczka, maleńka, młodziuchna panna.

Jungfräulich, panieńſki. jungfräuliche Schamhaftigkeit, panieńſka wſtydliwość. jungfräuliche Kleidung, panieńſki ubior, ſtroy. jungfräuliche Treue, panieńſka wierność.

Jungfrauſchänder, *m.* ten ktory panieńſtwa odbiera, z panieńſtwa odziera.

Jungfrauſchaft, ſ. Jungferſchaft.

Junggeſell, *m.* młodzieniec, młodzian; der noch nichts mit einer Weibsperſon zu thun gehabt, ktory ieſzcze niemiałnic do czynienia z kobietami; ktory ieſt nienaruſzony ieſzcze, iak panna.

Jungknecht, *m.* chłopiec do usługi, służały młody, chłopiec służący.

Junius, *m.* czerwiec, ſechſter Monat im Jahre, ſzoſty mieſiąc w roku.

Juno, *f.* eine ehemalige Göttinn, Juno, dawna, ſtarowiecka u pogan bogini.

solche angehend, co do Junony należy, Junonin, Junonina, Junonine, *adj.*
Jupiter, *m.* ein ehemaliger Gott, Jowisz, dawny staroświecki bożek.
Jupiter, *m.* ein Planet am Himmel, Jowisz, planeta niebieski. solchen angehend, co do niego należy, Jowiszów, Jowiszową, Jowiszowe, Jowiszow piorun, Jowiszowa czasza, Jowiszowe światło.
Jurament, *n.* przysięga, przysięgi uczynienie, przysiężenie.
Jurisdiction, *f.* iurisdykcya, zwierzchność. unter eines Jurisdiction stehen, zostawać pod czyią iurisdykcyią. das gehört unter meine Jurisdiction, to idzie pod moie iurisdykcyą, to do moiey iuristlykcyi, sądu, należy.
Jurisprudenz, *f.* prawa wiadomość, prawa umieiętność, w prawie biegłość.
Jurist, *m.* iurista, prawny, prawnik, w prawie uczony, w prawie biegły. großer Jurist, wielki iurysta. guter Jurist, dobry iurysta; prawa ludzkiego y boskiego wiadomy, wielka głowa w prawie; w prawie przedni, w prawie arcy dobry, wiadomość prawa w nim wielka, naylepszy w prawie, przechodzi innych w prawie, ma naywiększą prawa umieiętność, naylepiey ze wszystkich zna się na prawie; prawo obywatelskie wyśmienicie umieiący y rozumieiący. böser, schlimmer Jurist, zły, nie dobry iurista, wykrętny, ktory kręci prawem, szczekacz, wyiadacz, pieniacz.
Juristerey, *f.* umieiętność prawa, wiadomość prawa, biegłość w prawie.
Juristisch, iuristowny, sądowny, co do sądow, do prawa należy.
Juristisch, *adv.* prawem, prawnie; verfahren, postępować, prawować się, prawem czynić o co, prawem dochodzić, czego, prawnie się o co dopominać.
Justement, prawie, właśnie raz, etwas treffen, co potrafić, zgadnąć, errathen.
Justification, *f.* usprawiedliwianie, usprawiedliwienie, sprawiedliwości pokazanie, sprawiedliwości dowodzenie, sprawiedliwości dowiedzenie.
Justificiren, usprawiedliwiać, usprawiedliwić, einen, kogo, sprawiedliwość sprawy pokazać; niewinności dowieść, oczyścić się w iakiey rzeczy przed kim, pokazać że nie nie winien, pokazać że iego strona sprawiedliwa.
Justiz, *f.* sprawiedliwość, prawo; einem wiederfahren lassen, sprawiedliwość komu uczynić, przysądzić mu iego prawo, co sprawiedliwa iest. Justiz verwalten, sprawiedliwość czynić, sądzić, sądy mieć. einen in die Hände der Justiz liefern, kogo w ręce sprawiedliwości oddać; na sąd oddać.
Juwelen, *pl.* kleynoty, drogie y piękne kamienie, perły.
Juwelirer, *m.* kleinotnik, iubiler, znaiący się na kleynotach, na drogich kamieniach, około kleinotow, około drogich kamieni robiący.

K.

K, oder K, zehenter Buchstab des Alphabets, K, albo k, dziesiąta litera alfabetu.
Kaan, s. kann.
Kaa, Kaai, *n.* aufgeworfenes Mauerwerk längst dem Ufer eines Flusses, kaa, kaai, wydane mury, idące mury wzdłuż brzegiem iakiey rzeki, *pofr.* quai, dla lądu y uczynienia przystępu; grobla wzdłuż brzegu murowana, inaczey winduga zrobiona przy brzegu rzeki iakiey, do ładowania na statki towarow.
Kaag, *m.* eine auf der Niederelbe gewöhnliche Art Fahrzeuge, statek rzeczny osobliwego kształtu, na niźniey Elbie. *pofr.* jague.
Kaaggeld, *n.* myto od windugi, Dammgeld, Zoll vor die ausgeladenen Kaufmannswaaren, myto od tamy kaai, *albo* kaa, nazwaney, za wyładowanie na nią towarow kupieckich; inaczey grobelne od wyładowanych towarow kupieckich; to kaa, możesz nazwać grobla rzeczna.
Kaaimeister, *m.* mytnik, strażnik grobelnego, co kaai grobelne odbiera.
Kabel, *n.* großes Tau, wielka lina. die Kabel kappen, poucinać liny.
Kabelgat, *n.* Behältniß in einem Schiffe, worinnen die Taue verwahret werden, komorka, na okręcie w ktorey takowa wielka lina chowana bywa.
Kabliau, *f.* eine Art Stockfisch, kablon ryba, gatunek stokfisza.

Kabiß, *n.* kapusta głowiasta, inaczey Kabißkraut.
Kabuse, *f.* oder Schiffsküche, okrętowa kuchnia, kuchnia na okręcie.
Kachel, *f.* garnek, kafel, od gancarza zrobiony.
Kacheler, *m.* gancarz co kaflę robi, co kafle pali.
Kachelofen, *m.* piec z kaflow robiony, stawiany.
Kachel bunt, *f.* [illegible]y, rożnych kolorow, rożnemi farbami malowany.
Kacke, *f.* Menschenkoth, łayno; wyrzutek tylny z człowieka.
Kacken, k[illegible]ć, haytuś być, na potrzebę chodz[illegible] *uczciwszy uszy frać*; politycznie, seine Nothdurft thun, iakoby potrzebę czynić.
Kadis, *m.* eine Art Zeug, kadis, gatunek pewny materyi.
Käfer, *m.* chrząszcz, chrabąszcz; grüner, zielony; mit Hörnern, z rogami; der im Pferdekothe sein Wesen hat, chrząszcz w gnoiu końskim siedaiący.
Kaff, *n.* oder Kornspreu, żytnia plewa, żytnie plewy.
Käfig, *m.* oder Käficht, klatka, *powtore znaczy to co*, Gefängniß, więzienie. in den Käfig thun, *to iest*, ins Gefängniß, do więzienia wsadzić. er wird in den Käfig gethan werden, będzie do więzienia wsadzony.
Kähle, *f.* gardło. man will ihm die Kähle abschneiden, chcą go zabić; *ale właśnie słowo w słowo*, chcą mu garło oderznąć, poderznąć.
Kähnlein, *n.* łodka, czołneczko, czołnko, łodeczka.
Kälberbraten, *m.* cielęca pieczenia. er ißt gern Kälberbraten, on rad ie cielęcą pieczenią.
Kälbern, springen wie ein Kalb, skakać, wyskakiwać iak cielę.
Kälbern, *adj.* cielęcy, von einem Kalbe, z cielęcia. kälbernes Fleisch, cielęcina, cielęce mięso. Kälberfleisch ist theurer als anderes, cielęce mięso iest droższe iak inne, in Rom, w Rzymie. anderswo wohlfeiler, gdzie indziey tańsze.
Kälte, *f.* zimno; unerträgliche, nieznośne; strenge, tęgie; sehr große, bardzo wielkie; dabey man zittert, od ktorego drży *człowiek*; nächtliche, nocne, ktore w nocy bywa; allzu große, nazbyt wielkie, zbyteczne. einfallende Kälte, zimno ktore napada, nastaie, prędko. die Kälte ist eingefallen, zimna napadły, nastały. die Kälte läßt nach, zimno puszcza, wolnieie. rauhe Kälte, przykre, przeraźliwe, zimno. die Kälte hat nachgelassen, zimno puściło, zimna puściły, zimna zwolniały, zimno zwolniało. anhaltende Kälte, zimno ktore trzyma, zimno ktore nie wolnieie, nie ustaie. den Tag vorher ist so große Kälte gewesen, daß, dzień przed tym tak było wielkie zimno, że. es war eine so große Kälte, dabey Gefahr war, daß nicht, tak było wielkie zimno, iż niebezpieczeństwo było, aby nie. sich ein Mittel wider die große Kälte schaffen, sposob sobie obmyślić przeciwko wielkiemu zimnu, opatrzyć się dobrze przeciwko wielkiemu zimnu. man kann sich kaum in den Häusern der Kälte erwehren, dafür bergen, sie darinnen ausstehen, ledwie w domach można się uchronić zimna, odiąć się zimnu, przed zimnem się ukryć, w domu ledwie można zimno wytrzymać. die Alpen sind wegen ihrer Kälte beschrieen, gory Alpy z tego niesławę maią że są zimne. es fällt uns die heftige Kälte an, tęgie zimno nastaie, tęgie zimna biorą, tęgie zimno bierze. Oerter, da die Kälte nicht so groß ist, mieysca, w ktorym zimna bywaią nie tak wielkie. es hat mich eine so gefährliche Kälte angegangen, angewandelt, daß, tak mię wielkie zimno napadło, że, tak mie srogie zimno wzięło, że. für Kälte ganz erstarret, od zimna zdrętwiały, od zimna zmartwiały, od zimna zdrętwiał, od zimna zmartwiał. Oerter, wo im Winter eine unerträgliche Kälte ist, mieysca w ktorych w zimie iest nieznośne zimno. von der Kälte im Winter gefrieren, od zimna w zimie umarznąć, zmarznąć iak lod. der die Kälte ausstehen kann, ktory zimno wytrzymać może, ktory dobry na zimno, ktory trwały na zimno. durch die Kälte gedrückt werden, od zimna być ściśnionym, przyciśnionym, zimno cierpieć, ziębnąć na zimnie. den Leib mit Oele wider die Kälte verwahren, ciało oliwą przeciwko zimnu nasmarować. die Leiber starreten für Kälte, ciała podrętwiały, pomartwiały od zimna. der Regen war für Kälte gefroren, deszcz zciął się w lod od zimna. die Kälte verdirbt das Getreyde, zimno psuie zboże. sehr strenge Kälte, nader przeięte zimno. Oerter, da eine große Kälte ist, mieysca, w ktorych bardzo wielkie zimno iest. von der Kälte sehr incommodirt

modirt werden, od zimna być mocno nagabanym, od zimna wiele ucierpieć, zimna się nacierpieć.

Kälten, ziębić, tchnąć zimnem, huchać, aby co ziębło. der Nordwind kältet die Luft, pułnocny wiatr ziębi powietrze.

Kältlich, *nie znaczy*, zimniuteńki. Dieß polnische Wort heißet, ganz kalt, *ale tylko znaczy*, trochę zimny. kältliches Zimmer, trochę zimny pokoy. ganz kaltes Zimmer, zimniuteńki pokoy.

Kältung, *f.* zimność. die Kältung eines Steins in Klüften, czuć zimność kamienia.

Kämmen, czesać; die Haare, włosy; die Mähne eines Pferdes, grzywę koniowi. Wolle kämmen, czesać wełnę. die Magd hat heute viel Wolle gekämmt, dziewka dzisiay wiele oczesała wełny.

Kämmen, das, *n.* czesanie, oczesowanie, oczesywanie, zczesanie.

Kämmerer, *m.* skarbnik; des Raths, Senatu, Rady, ktory skarb raduy, y reiestra trzyma; przy ktorym rachunki dochodu y wydatku zostaią.

Kämmerey, *f.* skarb, kamera, do ktorey pieniężne intraty odnoszą.

Kämmerlein, *n.* komorka, komoreczka, pomieszkańko; der Knechte, izdebka dla sług.

Kämmerling, *m.* trzebieniec, ewnuch, *to co*, der verschnitten; der nicht eben geschnitten ist, ten co nie ewnuch, pokoiowy. der Kämmerling gewesen ist, *ktory był pokoiowym, mowi się*, przeszły pokoiowy, dawny pokoiowy.

Kämmchen, *n.* grzebyk, grzebyczek. hornichtes Kämmchen, rogowy grzebyk, grzebyczek.

Kämmung, *f.* czesanie, czesywanie, oczesywanie, wyczesywanie.

Kämpfen, potykać się, bić się, wybić się, mit einem über etwas, z kim o co; poiedynkować z kim o co, wyciąć się z kim, o co.

Kämpfen, das, *n.* potykanie się, poiedynek, poiedynkowanie, wycięcie się, wybicie się.

Kämpfer, *m.* poiedynkuiący, ten co poiedynkuie, co się potyka, co się biie z drugim; *iako to u dawnych*, Grekow y Rzymian, athleta, zapaśnik, gladiator, szermierz.

Kämpfung, *f.* poiedynkowanie, potykanie się, za pasy chodzenie, bicie się w kordy.

Kämpten, Stadt in Schwaben, Kempten, miasto w Szwabii; Kempno.

Känntlich, co poznać, kogo poznać, łatwo można, znaczny.

Kännchen, *n.* puharek, zbanuszek, kufelek, zbanuszeczek, puhareczek, kufeleczek.

Käppchen *n.* kapka, mała kapa. kleine Kappe auf den Kopf setzen, małą kapę na głowę włożyć: *to co* Kleidchen eines Kindes sukienka dziecięca; an einem Gewölbe, na sklepieniu, mała kapa.

Kärglich, oszczędno, skąpo, okręgło; enthaltsam und nüchtern leben, oszczędno, y nikczemnie, lepiey w Polskim się mowi okręgło żyć, okręgły stoł miewać; *to iest*, nie wiele potraw na nim, mało ieść na stole, skąpo się obchodzić.

Kärner, *m.* ten co karą wozi, woziciel, woźnica.

Kärnthen, ein Herzogthum, Karyntia, księstwo. aus diesem Herzogthume, oder zu solchem gehörig, z tego księstwa, albo do tego księstwa należący, Karyntyiski, Karyntyiska, Karyntyiskie. in diesem Herzogthume gebohrne: Mann, w tym księstwie urodzony mężczyzna, Karyntynianin; Weibsbild, Karyntynianka. Herzogthum Karnthen, księstwo Karyntyiskie.

Käse, *m.* syr; weicher, miętki; frischer, neuer, świeży, dopiero robiony; der gute Nahrung giebt, ktory karmi dobrze. alter Käse, stary syr. trockner Käse, suchy syr; der schwer zu verdauen ist, ktory iest cięzki, nie dobry do strawienia, ktorego nie można prędko strawić, ktory długo w żołądku leży niżeli się strawi. der leicht wieder fortgeht, ktory zatwardzenia nie czyni, ktory łatwo wychodzi; der aus dünner Milch gemacht wird, ktory z rzadkiego mleka iest robiony; von Kühmilch, krowi syr; von Ziegenmilch, kozi syr, z koziego mleka; von Schaafmilch, z owczego mleka, owczy syr; von nicht unangenehmen Geschmacke, smaku dosyć dobrego, nie złego, nie przykrego; annoch roher, ieszcze świeży; löcherichter, dziurkowaty; po ktorym dziurki są, oczkowaty; *toż samo*: po ktorym dziurki, iak oczka są; gesalzener, solony, osolony, słony; süßer, słodki; verdorbener, popsuty, popsowany syr, zepsuty, zepsowany syr; ktory się popsuł, poplował; bleibt im Leibe sitzen, długo w żołądku siedzi, nie prędko bywa strawio-

strawiony; hat noch seine Jauche, ieszcze ma swoię wilgość; wird aus reiner Milch gemacht, zrobiony, z samego mleka; bleibt weich und fett, miętki y tłusty zawsze iest. Käse machen, syr robić. mit der Hand den Käse ausdrücken, ręką syr wyciskać, tworzyć. aus den Näpfen den Käse nehmen, z formy, z tworzydeł syr wyimować; derb und hart machen, ubity y twardy syr zrobić; wird um so viel herber, ie älter er wird, tym korzennieyszy im starszy. Käse tausend Pfund schwer machen, syr robić ważący sto funtow.

Käsebereitung, *f.* tworzenie syra, robienie syra czyszczenie syra.

Käsebude, *f.* buda na syr, syrnik, do chowania y trzymania syra.

Käsekammer, *f.* komora na syr, w ktorey syr chowaią.

Käsekorb, *m.* syrny kosz, kosz do kładzenia syra, do składania syra w nim.

Käsekrämer, *m.* ten co syr przedaie, syrownik, syr przedaiący.

Käsekuchen, *m.* pierog, kołacz z syrem, kołacz robiony z syrem; nakładany syrem.

Käseküchlein, *n.* pierog z syrem, robiony z syra; y gotowany w wodzie.

Käselab, *m.* podpuszczka, do mleka podpuszczania aby się z siadło.

Käsemülbe, *f.* robak w syrze, robak co syr toczy.

Käsemus, *n.* twarog, z mleka ogrzanego.

Käsenapf, *m.* tworzydło, do tworzenia syra, forma do robienia sera.

Käsewurm, *m.* robak w syrze, ktory syr toczy, y wyiada.

Käschen, *n.* syrek, syreczek, maleńki, maluchny syrek.

Käsicht, syrowy, syrzysty, iak syr, do syra podobny.

Kätschberg, ein Berg in Kärnthen, Ketzberg, gora w Karyntyi.

Kästchen, oder Kästlein, *n.* pudełko, pudołeczko, skrzynka, skrzyneczka.

Kätzchen, oder Kätzlein, *n.* kotek, koteczek, kocię, kociątko, młode kocie, młody kotek.

Käuen, gryść, mit den Zähnen im Maule, zębami w pysku; mit den Backen etwas, żuć co samym pyskiem. einen Korn kauen, iakie iądro gryść. vorkäuen, pogryść, pożuć pierwey wiederkäuen, znowu pożuć, znowu pogryść.

Käuen, das, *n.* gryzienie, żucie, pogryzienie, żuwanie.

Käufer, *m.* der etwas kauft, kupień, ten co kupuie co, skupień, od skupowania.

Käuferinn, *f.* kupnia, ta co kupuie, skupnia, co skupuie iakie rzeczy, kupuiąca.

Käuflich, kupny, przedayny, przedayna, przedayne, um Geld, za pieniądze.

Käuflich, *adv.* kupnem, kupuiąc; etwas an sich bringen, czego dla siebie nabyć.

Käulchen, *n.* kulka, gałeczka; gałka; wälzt sich, gałka się toczy.

Käuung, *f.* iedzenie, żucie, żuwanie, gryzienie, pogryzienie.

Kayser, *m.* Cesarz. römischer Kayser, Rzymski Cesarz. türkischer Kayser, Turecki Cesar. russischer Kayser, Cesarz Rossyiski.

Kayserinn, *f.* Cesarzowa. Kayserinn von Rußland, Cesarzowa Rossyiska.

Kayserlich, Cesarski, Cesarska, Cesarskie. kayserliche Majestät, Cesarski Majestat, *albo też* tytuł, Cesarska Mość. kayserliche Hoheit, Cesarskie Dostoieństwo. kayserliche Armee, Cesarskie woysko. General der kayserlichen Armee, Generał Cesarskiego woyska. kayserliche Prinzen und Prinzessinnen, Cesarzowicz; *plur.* Cesarzowiczowie, Cesarzowna; *plur.* Cesarzowne. kayserliche Bibliothek, Cesarska biblioteka.

Kayserlichen, die, *plur.* Cesarscy, *rozumiey*, ludzie, albo Cesarską stronę trzymaiący.

Kayserslautern, Stadt in der Pfalz, Kayserslauterna, miasto w Palatynacie. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Kayserslauterniański, Kayserslauterniańska, Kayserslauterniańskie. in solcher Stadt gebohrner Mann, w tym mieście urodzony męszczyzna, Kayserslauternianin; Weibsbild, *białogłowa*, Kayserslauternianka.

Kaysersstuhl, Ort in der Schweiz, Kaysersztul, mieysce w Szwaycarach.

Kayserswerth, Stadt im Cöllnischen, Kayserswerda, miasto w Kolońskim. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Kayserswerdański, Kayserswerdańska, Kayserswerdańskie. in solcher Stadt gebohrner Mensch, w tym mieście, urodzony męszczyzna, Kayserswerdanin; Weibsbild, Kayserswerdanka.

Kayserthum, *n.* Cesarstwo, Cesarskie Państwo. deutsches Kayserthum, Niemieckie Cesarstwo. römisches Kayserthum, Rzymskie Cesarstwo. türkisches Kayserthum, Tureckie Cesarstwo. russisches Kayserthum, Rossyiskie Cesarstwo.

Kahl, łysy. alter kahler Mann, łysy starzec. kahler Scheitel, łysa głowa, z włosow oblazła. mehr kahl als ein Kürbis, bardziey łysy iak ogorek, łysieyszy od ogorka. kahl seyn, być łysym. kahl werden, łysieć, łysym się stawać; łysym zostać. kahl von vorn, z przodku łysy. kahler Kopf von vorn, z przodku łysa głowa; von hinten, z tyłu łysy. alter kahler Mann von hinten, stary z tyłu łysy. kahler Kopf von hinten, łysa z tyłu głowa, z włosow oblazła; łysość głowy, gładkość łysey głowy.

Kahlkopf, *m.* łysa głowa. ein Mann mit einem kahlen Kopfe, człowiek z łysą głową; *to co*, Kopf ohne Haare, głowa bez włosow.

Kahn, *m.* czołno, łodka, kleines Fahrzeug auf dem Wasser, mały stateczek na wodzie. ein etwas großerer Kahn, czołno trochę większe, łodź. in einen Kahn steigen, wleść do iakiego czołna, do iakiey łodki. in einen Kahn nehmen, wziąć do czołna, do łodki. kleiner und nicht breiter Kahn, mała y nie szeroka łodka, małe y nie szerokie czołno; der Fischer, rybackie czołno; kleines Schiffchen, mały okręcik; zum Dienste eines andern, do usługiwania nim przy statku. indianischer Kahn aus einem ausgehölten Baume, czołno Indyiskie, Indyanka, z całkowitego drzewa wydrożone, wydrożona; *powtore znaczy*, pleśn, auf dem Biere und dergleichen, na piwie y na innych.

Kahnicht, spleśniały, opleśniały. kahnichter Wein, spleśniałe, opleśniałe wino. kahnicht werden, pleśnieć, zpleśniałym się stawać, zpleśnieć, opleśnieć. der Wein wird kahnicht, wino pleśnieie, na wino pleśń pada. kahnicht seyn, zpleśniałym, opleśniałym być. Brandwein wird niemals kahnicht, gorzałka, wodka nigdy niepleśnieie. Essig wird leicht und geschwind kahnicht, ocet łatwo y prędko pleśnieie. der Wein, der an einem guten Orte verwahret ist, wird niemals kahnicht, wino, gdy w dobrym mieyscu chowane iest, nigdy nie pleśnieie.

Kahre, *f.* im Ackern, odwrocenie roli.

Kajüte, *f.* Hütte auf dem Schiffe, hata na okręcie; *albo też*, pokoik kapitana okrętu.

Kalb, *n.* ciele, Oechslein, ciołek; sehr junges, bardzo młode; allzu rasches, prędkie, pierzchliwe, skoczne; schüchternes, lękliwe; *powtore znaczy to co:* Kühchen, iałowka, iałowiczka. von einem Kalbe, z cielęcia; *adj.* cielęcy. Fleisch von einem Kalbe, cielęce mięso, cielęcina. springen wie ein Kalb, skakać iak ciele. das Springen der Kälber, skakanie, buianie cieląt. von oder zu den Kälbern gehörig, z cielęcia, albo do cielęcia należący, cielęcy.

Kalbe, *f.* iałowka, iałowiczka; zweyjährige, dwoch-roczna, dwoch-letnia, co iey dwa latka; dreyjährige, trzechroczna, co iey trzy latka; die nicht rindern oder den Ochsen zulassen will, ktore niechce wołu do siebie przypuścić.

Kalben, cielić się, ocielić się, ciele mieć.

Kalbfleisch, *n.* cielęce mięso, cielecina; weiches, miętkie; hartes, twarde.

Kalbsgeschlinge, *n.* Kalbsgehänge, płuca, płucka cielęce, serce, wątroba y same płucka.

Kalbsgekröse, *n.* cielęce kruszki.

Kalbslab, *m.* podpuszczka z cielęcia wyięta.

Kalbsmagen, *m.* żołądek cielęcy.

Kalbsmilch, *f.* Bröschen oder Drüslein, mleczka cielęce.

Kalbsviertel, *n.* ćwiartka cielęciny. Kalbs-Hinterviertel, zadnia ćwiartka cielęciny.

Kälberzähne, *pl.* in der Baukunst, ząbki, albo koronki, w budowni.

Kalk, *m.* wapno; gebrannter, palone; gesiebter, przesiewane sitem; gelöschter, gaszone; der lange Zeit gelöscht, ktore iuż dawno gaszone gnie; der sich zum Weissen schickt, ktore dobre iest na bielenie, do bielenia; mit Sand vermischter, z piaskiem rozrabiane, mięszane; von weissen Steinen brennen, z białych kamieni wapno palić. zum Kalke gehörig, do wapna należący, *adj.* wapienny.

Kalkbedienter, *m.* człek, posługacz do wapna y robienia koło niego.

Kalkbrenner, *m.* wapiennik, ten co wapno pali, co wapno wypala.

Kalkhütte, *f.* hata na wapno, pod ktorą się wapno składa.

Kalk=

Kalkkübel, *m.* kosz wapienny; donoszenia wapna.

Kalkofen, *m.* piec wapienny, w ktorym wapno palone bywa.

Kaldaunen, *pl.* wnętrzności, trzewa, kałdun, flaki, kiszki.

Kalekutschhahn, *m.* Indor, indyk, kur indyiski; stolzer, dumny, napuszony.

Kalekutschhenne, *f.* Indyczka, samica; *z łacinskiego*, kura Afrikanska.

Kalender, *m.* kalendarz. einen Kalender schreiben, kalendarz napisać.

Kalesche, *f.* zu fahren, kolaska, do iechania; leichte, letka.

Kalisch, Stadt in Polen, Kalisz, miasto w Wielkiey Polszcze.

Kalmäuser, *m.* człowiek, ktory osobno żyie, ktory żadnych wizyt nie oddaie, pustelnik, zamknięty u siebie tetryk.

Kalmäuserey, *f.* osobność, życie osobne, życie ukryte, zamknięte.

Kalmäusern, osobno żyć, nie widywać się z nikim, utopić się w książkach; kuczyć w kącie, w kącie siedzieć, nigdzie nie wyleść, nikomu się nie pokazać.

Kalmus, *m.* tatarskie ziele. mit Zucker angemachter Kalmus, w cukrze smażone tatarskie ziele.

Kalt, zimny. kalter Fluß, zimna rzeka. kaltes Wetter, zimny czas. kaltes Wasser, zimna woda. den Fluß viel kälter machen, rzekę zimnieyszą uczynić. sehr kalt, bardzo zimny. sehr kaltes Wetter, bardzo zimne czasy. ein kalter Ort, wegen Nähe der Flüsse, zimne mieysce dla bliskości rzeki. kalt seyn, als Wasser und dergleichen, być zimnym, iak woda y insze rzeczy. kalt werden, zimnym się stawać, ziębnąć. es wird kalt, oziębia się. kaltes Fieber, frebra.

Kalt, *adj.* zimno, na zimno. der Wind wehet sehr kalt, wiatr wieie bardzo zimno.

Kalte-das, *n.* frebra, zimno, *toż samo co*, Fieber.

Kalte Brand, *m.* gangrena, piekielny ogień, eine Krankheit, choroba pewna.

Kalte Pisse, *f.* eine Krankheit, choroba, zimny mocz.

Kalte Hand, *f.* zausznik, zauszniczek, co podgląda y donosi, plotka, zdrayca.

Kaltsinnig, oziębły, rozlazły, nie żwawy, nie obrotny, ciężki, *słowo w słowo*, zimnomyślny; flegmatyk.

Kaltsinnigkeit, *f.* rozlazłość, nieżwawość, nie obrotność, ciężkość, ociężałość, oziębnienie, oboiętność. es findet sich eine gewisse Kaltsinnigkeit zwischen ihnen, pewna oziębłość, albo oboiętność iest między niemi.

Kam, *m.* oder Schimmel, pleśń; kożuch; *w tym sensie, co*, pleśn; grzyb, *w tym sensie, co*, pleśn, auf dem Biere oder Weine, *etc.* na piwie, albo winie, etc. *przestroga.* Ob dieses Wort Kaam, Kam, Kan oder Kahn geschrieben werden soll, ist man noch nicht einig. Bey uns heißt man den Unrath Kahn oder Kan; und damit man es nicht mit Kahn, cymba, vermenge, möchte man es wohl am besten Kan schreiben.

Kameel, *n.* ein Thier, wielbląd, zwierz pewny. von einem Kameele, z wielbląda; *adj.* wielbłądowy, wielbłądzy. Haare von Kameelen, wielbłądowa sierć, wielbładza sierć. Milch von Kameelen, wielbłądze mleko.

Kameelhaare, *pl.* wielbłądza sierć, wielbłądowa sierć.

Kameelwärter, *m.* wielbłądnik, ten co wielbłądy naymuie, poganiacz wielbłądzy.

Kameelwartung, *f.* wielbłądnistwo, naymowanie wielbłądow, poganianie wielbłądow.

Kamicht, *obacz na swoim mieyscu*, Kanicht.

Kamillen, *pl.* ein Gewächs, *krzew zielny, nazywa się* rumień, *ziele*, y kwiecie, y nasienie; *poł.* chamaemelon, Greckie słowo.

Kamin, *m.* kumin. vor dem Kamine sitzen, przed kuminem siedzieć.

Kaminieck, Stadt in Polen, Kamieniec, miasto w Polszcze.

Kamm, *m.* grzebień. die Haare über den Kamm verschneiden, włosy na grzebień zbierać, *to iest*, na grzebień ich dać y strzec; enger, oder mit engen Zähnen, gęsty, albo z gęstemi zębami; mit weiten Zähnen, z rzadkiemi zębami. wie ein Kamm, iak grzebien, grzebieniowaty. Kamm eines Hahnes, grzebien u koguta. der solchen Kamm hat, co ma taki grzebień, z grzebieniem. Kamm an einem Pferde, na koniu, nazywa się w Polskim grzywa. die Mähne oder Kamm an einer Weintraube, na winnym gronie, szypułki, po ktorych iagody wiszą;

worüber man die Wolle kämmt, na ktorym wełnę czeszą, szczotka; an einem Schlüssel, na kluczu, zęby, pofr. paneton.

Kammer, f. worinnen man schläft, pokoik do sypiania, w ktorym sypiaią, sypialnia, pokoy, komora do spania, izba do sypiania, izdebka do spania. *powtore znaczy:* Rentkammer, kamera dochodow, intrat, kassa. zur Kammer gehörig, do kamery należący, kameralny, pokoiowy; Bette, pokoiowe łożko, w pokoiu maiące stać. mit Kammern versehen, izdebką, pokoikiem opatrzony, maiący izdebkę, pokoik.

Kammeragent, Prokurator, plenipotent kamery, plenipotent skarbowy.

Kammerbecken, n. urynał.

Kammerbedienter, m. sługa w pokoiu, sługa w pokoiu służący, pokoiowy.

Kammercommissarius, m. Komisarz Skarbowy.

Kammerdiener, m. Kamerdiner, szatny, do szat, do u bierania pana sługa.

Kammergericht, n. Sądowa izba Cesarska, Cesarski Naywyższy Trybunał.

Kammergesell, m. spolnik w iedney izbie, razem w iedney izbie z drugim mieszkaiący.

Kammerherr, m. Podkomorzy. Großkronkammerherr, Podkomorzy Wielki Koronny. Großkammerherr von Litthauen, Podkomorzy Litewski.

Kammerjunker, m. Pokoiowy, Krolewski, Cesarski, Kśiążęcy.

Kammerjungfer, f. Panna nadworna u Krolowy, Cesarzowy, Kśiężny.

Kammermeister, m. Prezydent Kamery, skarbu, Rządca Kamery, skarbu.

Kammerrath, m. Konsyliarz Kamery, Konsyliarz Skarbowy.

Kammerschreiber, m. Pisarz Kamery, Pisarz w Kamerze, Pisarz Skarbowy.

Kammertopf, m. urynał, podłożkowe naczynie.

Kammertuch, n. sukno kamerackiey fabryki, sukno w kameraku robione.

Kammfutter, n. grzebieniarz, puzderko na grzebienie, puzderko do chowania grzebieni.

Kammmacher, m. Grzebiennik, rzemieślnik, co grzebienie robi.

Kammrad, n. koło w młynie, albo kołowrot młyński.

Kampeln, przymawiać się z kim, umawiać się z kim, ale bez zwady.

Kampf, m. walka, potyczka, poiedynek, spotkana, bitwa. heftiger Kampf, żwawa walka, żwawa potyczka, żwawy poiedynek, żwawa spotkana, żwawa bitwa. mannigfaltiger Kampf, rozmaita walka, rozmaita potyczka, rozmaity poiedynek; unter zweyen, między dwiema. ich habe mit ihm einen Kampf in dieser Sache, ia mam walkę, utarczkę z nim w tey sprawie. den Kampf antreten, wyiść do walki, do utarczki. den Kampf angehen, wyiść na poiedynek, do bitwy. mit einem den Kampf anfangen, zacząć z kim bitwę, walkę, utarczkę, spotkaną. der Kampf entstehet, walka się poczyna, utarczka, bitwa, poiedynek się zaczyna. zum Kampfe anreitzen, do bitwy zachęcać, do walki zachęcać, do poiedynuk. den Kampf anzetteln, walki, utarczki, bitwy wzbudzać. sich auf den Kampf einlassen, udać się w iaką walkę, w iaką bitwę. den Kampf halten, bitwę toczyć, walki toczyć. sie haben den Kampf drey Stunden gehalten, oni bitwę toczyli trzy godziny, spotkana między niemi trwała trzy godziny. den Kampf in die Länge dehnen, ciągnąć długo bitwę, przeciągać długo bitwę, przedłużać bitwą. den Kampf nicht ansehen wollen, niechcieć wyiść do bitwy, do walki. er hat mit den Soldaten, den Kampf, nicht angefangen, on z żołnierzami niewyszedł do potyczki. den Kampf beylegen, potyczkę, bitwę uspokoić. wer wird den Kampf beylegen wollen, kto będzie chciał tę potyczkę rozerwać. den Kampf wieder anfangen, potyczkę znowu zacząć. er will schon, den Kampf, nicht wieder anfangen, on iuż niechce więcey potyczki zaczynać. Kampf im Lauffen, potyczka w biegu, *właśnie mowi się po Polsku*, zawod, *albo* zawod w biegu. wir werden gleich den Kampf, im Lauffen, anfangen, my zaraz poydziemy w zawody, my zaraz puszczemy się w zawody. *albo* puszczamy się w zawody. Kampf im Fechten, walka w fektowaniu czyli potykaniu się na szpady, lub na szable, *krocey się mowi* potyczka na szpady, potyczka na szable, potyczka na pistolety. Kampf im Ringen, potyczka w pasowaniu się, *iednym słowem*, zapasy, mocowanie się. Kampf im Wagenrennen, potyczka, walka na wozach, potyczka wozami. in der Music den Kampf anstellen, w muzyce walki postanowić. *ogołem* Kampf,

Kampf, *znaczy*: das Schlagen etlicher Menschen, oder eines Theils einer Armee, Thiergefechte, Streit, das Schmeissen mit Fäusten, Zwenkampf, Schlacht, das Ringen der Klopffechter, mit Lanzen, ꝛc. aus Lust oder Ernst, *po tym* von Hühnern, Wachteln, Widdern, bicie się kilku ludzi, albo iedney części woyska, potyczkę zwierząt, zwadę, rzucanie czego ręką, albo ciskanie, poiedynek, batalią, zapasy, albo zapasy chodzenie. potyczkę na spise, igraiąc lub do prawdy, potyczkę kur, przepiurek, baranow, indykow, &c.

Kampfer, *m.* kanfora, wiadoma lekarska ingredyencya.

Kampferkraut, *n.* kamforowe ziele.

Kampfplatz, *m.* plac do bitwy, piaskiem wysypany.

Kampfrichter, *m.* Sędzia walek y potyczek, sądzący kto wygrał.

Kampfweise, *f.* nakształt potyczki, walki, niby potykaiąc się, walcząc.

Kan, *obacz na swoim mieyscu wyżey:* kam.

Kanker, *m.* paiąk; heißlicher, brzydki; mit Gifte ansteckender, trucizną zarażaiący.

Kandel, *m.* puhar, dzban, dzbanek, kufel; grosser und tiefer, wielki y głęboki.

Kanel, *m.* cynamon. Kanel in die Speise thun, cynamonu do potrawy włożyć.

Kanicht, spleśniały, opleśniały, zapleśniały. kanichtes Bier, zpleśniałe piwo.

Kaninchen, *n.* krolik; ein kleines Thier, maleńkie zwierzątko. von Kaninchen, z krolika, krolikowy, *albo*, krolikow, krolikowa, krolikowe, *adj.*

Kanne, *f.* dzban; ein Gefäß, *naczynie*, kufel, puhar. zu ganzen Kannen trinken, całe kufle, puhary, dzbany zpiiać; einem zu trinken, pić do kogo całym kuflem, *to iest:* że on ma cały wypić. kleine Kanne, puharek, dzbanuszek, kufelek

Kannengiesser, *m.* konwisarz, cynolewnik, co z cyny odlewa.

Kannekraut, *n. ziele.* skrzyp, kocie ogonki, strzępeczka, koszczka.

Kante. Seeküste, *f.* brzeg morski, kray pomorski, po nad morzem, pomorze.

Kanten, *pl.* koronki ząbkowate, czyli w ząbki po kraiach wyrabiane.

Kanticht, graniasty; so Ecken hat, co ma węgły, węgłowaty. kantichter Stein, węgłowaty kamień, graniasty kamień. kantichter Tisch, stoł z rogami. das *Adjectivum* kanticht, kömmt von der Kante her, und bedeutet auch so viel, als: Winkel, Ecke, Ort, Seite, äusserliche Ecke an einem Steine, Tische, *potym*, weisser Rand an Büchern, to imie Adjectivum kanticht, pochodzi od tego Kante, ktore także znaczy, węgieł, rog, iakiey rzeczy, domu, zwierzchowny rog stołu, kamienia, *znaczy także*, biały brzeg karty w książkach.

Kantig, *adj.* welches dann Kanten, oder Spitzen hat, z koronkami zębkowanemi, na czym albo w koło czego dane są koronki zębkowane.

Kanzel, *f.* ambona, kazalnica, wyższe mieysce, do mowienia.

Kapaun, *m.* kapłon, *m.* fetter, tłusty; gebratener, pieczony; magerer, chudy.

Kapelle, *f.* kaplica, kapliczka, kościołeczek. in der Kapelle, w kaplicy.

Kapern, *pl.* trawa.

Kapfenster, *n.* okno w ścienie, albo w dachu ktorym woda ścieka, okno samo w dachu.

Kaphahn, *m.* kapłon. ein fetter Kaphahn, ist nicht wohlfeil, tłusty kapłon nie iest tani.

Kappe, *f.* für Männer, kapa, kapica, dla męszczyzn na głowę. eine Art von Regenkleid der Weiber, kształt opończy białogłowskiey. *także to co:* Mönchskappe, oder Kutte, co mniski kaptur; sonderlich der Franciscaner, osobliwie franciszkański; welche den Kopf und die Schultern bedeckt, ktory głowę y barki nakrywa. *po fr.* Froc. kleine Kappe der Ordensleute, mały kaptur mnichowski; oder graduirten Personen, albo osob na stopień Akademicki podniesionych. Kappe der Falken, u sokołow; Riemenleder, welches man als Fesseln, den Falken, an die Beine gemacht, rzemienie, skory, ktore, sokołowi iako więzy na nogi kładą, toż samo. Halfterkappe, potym znaczy. Mönchskappe, welche sie im Winter tragen und über die Achsel gehet, mniska kapa, ktorą w zimie noszą, dłuższą aż poniżey pasa. Kappe, darinn die Aehre steckt, w ktorym kłos stoi, albo z czego kłos wychodzi. *iesżcze:* Kappe, znaczy: Weiberhaube, odzienie białogłowskie na głowę. *także to co:* Kinderrock, dziecęca sukienka; welche

sie

sie tragen, bis sie Hosen bekommen, ktorą dzieci noszą po y poki nie zaczną pluderek zażywać, potym znaczy. Kappe, welche über die Zündlöcher der Kanonen, gelegt wird, kapa ktoremi zapał u armaty przykrywany bywa, *albo* ktorą na zapał u armat kładą. gleiche Brüder, gleiche Kappen, *słowo w słowo*, rowni bracia, rowne sukienki, sens iest, każdemu to co mu przystoi. einem jeden Narren gefällt seine Kappe, *każdemu się błaznowi iego laska podoba. sens iest*, każdemu musi być co do humoru. Aemtgen tragen Kappen, kto ma urząd z niego żyć powinien. sehen wie einen eines andern Kappe stehe, każdy powinien uważać, czy mu przystoi mięszać się w cudzy interes.

Kappen, *pl.* kapłonić, kogutki na kapłony obracać.

Kappern, *pl.* kapary, iagody, owoc. mit Kappern angemachte Speisen, z kaparami potrawa.

Kappes, *m.* eine Art Krauts, głowiasta kapusta, kapusta w szczepy.

Kappzaum, *m.* kaganiec koński, na pysk.

Karas, *m.* albo, Karausche, karaś ryba, ein Fisch, ryba niewielka.

Karbatsche, *f.* korbacz, batog, kańczug. mit der Karbätsche prügeln, batogiem obić.

Karch, wozek, kara, wozek o dwoch kołkach.

Karfreytag, *m.* wielki piątek, przed wielka nocą.

Karfunkel, *m.* karbunkuł, kamien, ieden z drogich kamieni.

Karg, skąpy. karger Vater, skąpy Oyciec, oszczędny, oszczędzaiący, *to co*: geitzig, hitzig, pieniądze zbiaiący, niewydaiący na nic, łakomy, sknyra. karg seyn, być skąpym, nazbyt oszczędnym, nazbyt ściskaiącym. sehr karger Filz, bardzo skąpy, sknyra szpyrka, węża ma w kieszeni, kutwa.

Karg, *adv.* skąpo, nazbyt oszczędno, ze skąpstwem, łakomo.

Kargen, skąpić, to co, zusammen, einzeln, zbierać po trosze pieniądze, po iednemu.

Kargheit, *f.* skępstwo, skąpość; hitzige, sknerowate, szperkowate skępstwo, kutwostwo.

Karn, *m.* kara; Wagen mit zwey Rädern, wozek, na dwoch kołach bieda. den Karn in den Unflath schieben, karę w błoto nachylić, prawie wywrocić, ciągnąć; Lastwagen mit zwey Rädern, do ładowania woz o dwoch kołach. Karnkutsche, kariolka, kolaseczka. Dreckschütte, Karre, do wywożenia błota kara, *to co*: Schubkarren, taki taczki. Karn an der Druckpresse, szuflada w drukarskiey prasie, z formą tam y sam biegaiąca. den Karn in den Koth führen, *słowo w słowo*, karę w błoto zaprowadzić, *sens zaś iest*, sprawę zawikłać, zamatać, zawiłą uczynić.

Karpfe, *m.* karp; ein Fisch, ryba pewna, wiadoma, w stawach y w rzekach.

Karre, *f.* wozek, toż samo co; Karn, kara.

Karrete, *f.* kareta; mit sechs Pferden, kareta sześcią końmi; mit vier Pferden, kareta czterema końmi; alte und verdorbene, starą y popsuta.

Karst, *m.* motyczką o dwoch zębach; do kopania, mit zwey Spitzen, Winzerhacke.

Karsten, *m.* karczyć, kopać, korzenie, pnie z korzeniami wykopywać.

Kartätsche, *f.* szczotka, do oczesowania, przędziwa, wełny.

Kartätschen, czesać, oczesywać. Wolle kartätschen, wełnę oczesywać.

Kartätschen, das, *n.* czesanie, oczesywanie; der Wolle, wełny; des Flachses, lnu.

Kartätscher, *m.* czesacz, oczesywacz, ten ktory wełnę, przędziwo na szczotce czesze.

Karte, *f.* zum Spielen, karty do grania, w ktore graią.

Karten lose Händel, kartować, namawiać się na iakie matastwo. *potym znaczy to co*: in der Karte spielen, w karty grać.

Kartenblatt, *n.* kartka, papieru, pargaminu, list, listek.

Kartenmacher, *m.* kartacz, kartodziey, ten co karty robi, ten co karty lepi y maluie do grania, kart do grania rzemieślnik.

Kaschau, Kaszow, Koszyce, Stadt in Ungarn, miasto w Węgrzech.

Kastanie, *f.* kasztany; sind gesund zum essen, zdrowe do iedzenia.

Kasten, *m.* skrzynia, szkatuła. Geld in den Kasten legen, pieniądze do skrzyni włożyć. Kasten an einem Ringe, na pierścieniu, wkładka, w ktorą kamień wchodzi. *znaczy także*: Einkünfte der Kirche, und dergleichen, dochody kościelne, y tym podobne. *mowi się także*: Kaste, *f.* potym, Kiste,

Kiste, vergrabener Kasten, der mit Bomben angefüllet ist, skrzynia pełna bomb. *znaczy to także co:* Schatzkammer, skarb. Kastenverwalter, podskarbi, Rządca skarbu.

Kastengeräthe, *n.* graty, rzeczy chowane w skrzyni.

Kastenherr, *m.* Kassier, co skarbu, albo skrzyni z pieniądzmi dogląda.

Kastenmacher, *m.* skrzyniarz, co skrzynie robi.

Kastenmeister, *m.* Dozorca skrzyni z pieniądzmi.

Kastenprocurator, *m.* Plenipotent skarbowy u Duchownych.

Kastenvorsteher, *m.* Dozorca skarbu, skarbowy, skarbnik. Podskarbi.

Kastenvoigt, *m.* skarbowy, pod ktorego dozorem skarb iest.

Kastenvoigtey, *f.* skarbowego urząd, Dozorstwo skarbowe.

Kasteyen. martwić, dręczyć ciało; sich, siebie.

Kasteyung, *f.* martwienie, dręczenie ciała, postami, niespaniem.

Kat, błoto, *obacz lepsze y zwyczayne słowo:* Koth.

Katze, *f.* kot, kotka. von einer Katze, z kota, koci. die Katze, läßt das Mausen nicht, *słowo w słowo:* kotek swoich myszek nigdy nie zaniecha, *sens zaś iest,* kto z urodzenia do czego skłonny, do tego się zawsze ma. wenn die Katze nicht daheim ist, hat die Maus ihren Lauff, kiedy kota w domu niemasz, myszka bezpiecznie biega. *znaczy także:* w fortyfikacyi; ein Festungswerk, szaniec wyżey wysypany. junge Katze, młody kotek, młoda kotka, Kätzgen.

Kätzlein, *n.* kocię, kociątko, kociąteczko. Katze, Katzschiff, eine Art nordischer Schiffe, kształt, okrętu, ktorego na pułnocnym morzu zażywaią, kotek. junge Katzen werfen, kocić się. miauen als eine Katze, miałczeć, iak kot.

Katzenaug, *m.* Edelstein, kamień drogi, wilkook, albo opal nieprawdziwy.

Katzenaugen, *pl.* kocie oczy, co w nocy widzą.

Katzenellenbogen, Kacenellenbogen, Graffschaft, Hrabstwo Kacenellenbogeńskie. in solcher Graffschaft gebohrner Mann, w tym Hrabstwie urodzony męszczyzna Kacenellenbogeńczyk, *adj.* Kacenellenbogeński.

Katzenkraut, *n.* oder Katzenmünze, miętka wodna, lebiotka biała, *ziele.*

Kauder, kłaki; *obacz na swoim mieyscu,* Werk.

Kauen, gryść, ieść, żuć, obacz wyżey, Käuen.

Kauern, sich halb niederlassen, przysiąść, kucznąć, połowę siąść.

Kauff, *m.* kupno; schläget wohl und glücklich aus, wiedzie się dobrze y szczęśliwie. Kauff thun, kupno czynić, kupno robić. guten Kauff thun, dobre mieć kupno, to iest dobrze kupić. Kauff nicht halten, kupna, targu nie dotrzymać. einem Kauff auffsagen, oznaymić komu, że się zruca z kupna. Kauff der Gärten, richtig machen, dobrze ogrody pokupować, dobrym kupnem ogrodow nabyć. zu Kauffe seyn, być do kupna. um zwanzig Thaler, za dwadzieścia talerow. zu Kauff haben, mieć na przeday. er hat türkische Pferde zu Kauff, on ma na przeday Tureckie konie. viele Bücher sind zu Kauffe, wiele książek iest do kupienia.

Kauffahrteyschiff, *n.* kupiecki okręt, towarowy okręt, ktory towary nosi.

Kauffbar, kupny, pokupny, co prędko może być kupione.

Kauffbegierig, chciwy na kupno, ktory by rad kupił, ktory rad kupuie.

Kauffbrief, *m.* kupno na papierze napisane, kontrakt kupny.

Kauffen, kupić, kupować. den Gasthof, um zwey tausend Ducaten, von einem, gospodę, gościniec kupić u kogo, za dwa tysiące czerwonych złotych. etwas wohlfeiler, um weniger Geld, kauffen, co taniey, za mnieysze pieniądze kupić; die Gärten, so theuer, als der andere gewollt, ogrody kupić tak drogo, za tyle, iak y drugi chciał nabyć; das Haus, fast noch halb so theuer, als er es gehalten, kupić dom prawie połową drożey, iak go tamten szacował. ein Guth, um einen guten Kauff, auf Tagzeiten oder Termine kauffen, maiętność kupić dobrym kupnem y na sam termin umowiony. theuer kauffen, drogo kupić. wohlfeil kauffen, tanio kupić; um baar Geld, za gotowe pieniądze; auf Tagezeiten, na pewny czas. etwas sich kauffen, co sobie kupić, co dla siebie kupić; eine um vier Minas, für seine Frau, kupić iednę za cztery Mny dla swoiey żony; das Stadtrichteramt ganz offenbarlich, wcale iawnie kupić Sęstwo mieyskie. öffentlich kauffen, publicznie kupić; wohlfeiler, taniey; viel

viel Bücher um wenig Geld, wiele kfiążek, za tanie pieniądze; ohne Geld, bez pieniędzy. um sehr grosses Geld, za takież pieniądze, za te pieniądze; etwas von einem, um Geld, co od kogo za pieniądze. die Katze im Sacke, nicht kauffen, kota w worze nie kupować. das ist: pierwey rzecz opatrzyć, zważyć niżeli ią kupić. sich ein ander Haus kauffen, inszy sobie dom kupić; den Rathsherrntitel, tytuł Senatora sobie kupić; etwas von einem, co od kogo; zu seinem Nutzen, na swoię potrzebę; Gärten jenseits der Tieber, ogrody kupić na tamtey stronie Tybru rzeki. irgendwo Aecker kauffen, gdzie role kupić; Hausrath mit grossem Fleisse, sprzęt domowy kupić, z wielkim staraniem. mit leichter Mühe, Wein in Asien, kauffen, z wielką trudnością w Azyi, wina na kupić. zusammen kauffen, zkupować, poskupować, naskupować. vorweg kauffen, wprzod kupić, wprzod nakupować. der gern kaufft, ktory rad kupuie.

Kaufgeld, n. pieniądze, za ktore się rzecz kupuie; einem baar Geld, in die Hände, entrichten, komu gotowe pieniądze w ręce włożyć, wetkać. Kauffgeld für Kauffmannswaaren, gotowe pieniądze, za kupiecki towar.

Kauffgierig, chciwy na kupno, chciwy na kupowanie, rad bardzo kupi, kupuie.

Kauffhandel, m. kupczenie, kupiestwa prowadzenie, handel, handlowanie.

Kauffhaus, n. kupiecki dom, gdzie kupieckie leżą towary.

Kaufherr, m. kupiec, handlowny pan, co się handlem bawi, kupiestwem.

Kaufladen, m. sklep, *właściwie*, wo man Bücher verkaufft, gdzię kiążki przedaią.

Kaufmännisch, kupiecki, co do kupca należy, do handlow.

Kauffmann, m. kupiec; fleißiger, emsiger, pilny, obrotny; der etwas zu erwerben sucht, ktory stara się co zarobić, ktory szuka zarobku. kleiner Kauffmann, kramarz; der mit delicaten Dingen handelt, galanternik, albo przedni kupiec, co przedaiemi y drogiemi rzeczami handluie, drogi to kupiec.

Kauffmannschaft, f. kupiestwo; vortheilhafte, zyskowne, zarobne; geringe, schlechte, małe, nikczemne; viele, wielkie, *iakoby* wiele kupiestwa. Kauffmannschaft treiben, kupiestwem się bawić. durch die Kauffmannschaft, auf eine anständige Art, etwas zu erwerben suchen, przez kupiestwo przystoynym sposobem szukać zarobku, szukać co zarobić. die Kauffmannschaft in Asien treiben, kupczyć, handlować, kupiestwo prowadzić w Azyi. in einer andern Sache die Kauffmannschaft treiben, w inszym gatunku rzeczy kupiestwo prowadzić, *to iest*; inszemi towarami handlować.

Kauffmannsguth, n. *słowo w słowo*, kupieckie dobro, *to iest*: towary, towar.

Kauffmannswaare, f. towary, towar; die man nicht kan los werden, ktorych nie można prędko pozbyć, pozbywać. die wichtige Kauffmannswaare, findet leicht ihren Käuffer, dobry towar prętko ma kupca dla siebie, na dobry towar iest zawsze kupiec, z dobrym towarem nie trzeba długo kupca czekać. falsche Kauffmannswaare, fałszywy, nieszczery, pofałszowany towar. die Kauffmannswaare, so das Feuer unterhält, war in den Laden, towar, *taki*, z ktorego ogień wielki, był w kramach, *albo* w sklepach.

Kauffplatz, m. rynek, plac, gdzie rzeczy na przeday stoią wyłożone.

Kauffmannsschilling, m. pieniądze za towar przedany, za rzecz przedaną.

Kauffschlag, m. Aukcyia, przedaż publiczna; kontrakt, kupowanie, kupno targ.

Kauffschlagen, kontrakt kupna, kupowania czynić, targować, utargować.

Kauffsüchtig, ktory rad kupuie, ktory ma chęć do kupowania.

Kauffsucht, f. chciwość kupienia, chęć do kupienia, do kupowania.

Kauffweise, kupnem, kupnym sposobem, iakoby kupuiąc.

Kauffzettel, m. darinnen etwas feil gebothen wird, karta, na ktorey przedaż czego iest napisana dla oznaymienia tym, ktorzy by chcieli kupić

Kaule, f. kula, gałka. kleine Kaule, mała kula, kulka, kuleczka.

Kau[illegible]t, okrągły iak kula, okrąglutenki iak kulka.

Kaulpars, m. ein Fisch, *ryba pewna*, o koń rzeczny.

Kaum, ledwie, ledwo, za ledwie, za ledwo, *w tym samym sensie*: prawie. kaum wenige aufführen können, ledwie kilka

kilku można powiedzieć, przyprowadzić. kaum sich erholen, ledwie się obaczyć, ledwie przyiść do siebie. ich kann mich kaum erhalten, daß ich ihm nicht bey den Haaren kriege, ledwie się mogę utrzymać, że go za łep nie wezmę. ich habe kaum deinen Brief gelesen, als, ledwie co przeczytałem twoy list, gdy. da du kaum dreyßig Tage, in Syrien gewesen, gdy ty ledwie trzydzieści dni w Syryi byłeś. kaum, oder auch gar nicht, ledwie, a prawie nic. mit diesem kaum, ohne ihm aber gar nicht leben können, z tym ledwie, a bez tamtych w całe żyć nie można. kaum verdorben werden, ledwie się psuć, to iest nieprędko się psuć. kaum können abgeschaft werden, ledwie moc być zniesionym. kaum aber doch endlich, noch einmal, ledwie, ale przecie ieszcze raz; habe ich einem Brief gelesen, czytałem pewny list. er hat sich kaum, aber doch endlich noch erholet, ledwie ale przecie na koniec obaczył się, przyszedł do siebie. kaum eines Anfall, aushalten können, ledwie moc czyią napaść wytrzymać. kaum haben die Soldaten, können abgehalten werden, daß sie nicht, ledwie mogli być utrzymani żołnierze, że nie. kaum = = = geschweige denn.

Kauterwelsch, dziwny, cudowny, na podziwienie zasługuiący.

Kauz, *m.* ein Vogel, *powtore znaczy:* wunderlicher, cudak, dziwak, dziwaczny, niedogodny, chimeryk, albo iak ten co na hipokondryą chory. *znaczy także*, bogaty, przebogaty, bogacz. grosser Kauz, wielki bogacz.

Kauung, *f.* iedzenie, żucie, żuwanie, gryzienie, iadanie.

Kebsweib, *n.* nałożnica, spolniczka łoża. eine zum Kebsweibe annehmen, ktorą za nałożnicę wziąć, ktorą do mieszkania z nią za miast żony.

Keck, śmiały. so keck ist er wohl, tak on iest śmiałym. er ist nicht so keck, nie iest on tak śmiałym. zu keck, nazbyt śmiały, więcey iak trzeba.

Keckheit, *f* śmiałość. deine Keckheit schadet dir, twoia śmiałość, szkodzi ci.

Kecklich, *adv.* śmiało, śmiele, ze śmiałością. kecklich reden, śmiało mowić.

Käfer, *m.* chrząszcz, chrabąszcz; der beißt nicht, ktory nie kąsa.

Käficht, *m.* klatka. einen Vogel im Käficht hinein setzen, ptaka do klatki wsadzić.

Kegel, *m.* kręgiel, *pl.* kręgle gra. Kegel schieben, w kręgle grać. das wie ein Kegel siehet, co podobne do kręgla, kręglowaty.

Kegelförmig, na formę kręgla ukształtowany, iak kręgiel, na formę kręgla. Kegel umschieben, umschlagen, kręgle bić, kręgle wybiiać.

Kegeln, *to co:* Kegel schieben, w kręgle grać. *słowo w słowo*, *kręglować.*

Kegelplatz, *m.* mieysce do grania w kręgle, ulica kręgielna, kręgielnia.

Kegelspiel, *n.* gra w kręgle. gute Motion zu geben, dobra do mocyi zrobienia.

Kehl, *m.* Kehlerschanze, Kel, *albo* Kelerszaniec; Festung am Rhein, forteca nad renem rzeką.

Kehle, *f.* gardło, gardziel; Theil des Halses, część szyi. der nicht genug für seine unersättliche Kehle, verdienen kan, ktory nie może dosyć zarobić, dla swoiego nienasyconego garła. einem mit zween Fingern, die Kehle eindrücken, komu dwiema palcami garło ścisnąć. das ist auch: udawić kogo. einen mit umgedrehter Kehle, ins Gefängniß schleppen lassen, komu postronek o koło szyi okręciwszy, kazać go wlec do więzienia. die Kehle abschneiden, garło poderznąć, garło przerznąć. das schöne väterliche Vermögen, durch die Kehle jagen, oycowską, piękną fortunę, albo po oycu piękną fortunę, przez garło, przepuścić, *to iest*, przepić, przeieść, *słowem* przehulać. er jagt nicht sein Vermögen, durch die Kehle, on nie przepiia swoiey fortuny. einem das Messer an die Kehle setzen, komu noż do garła przyłożyć. sich einem die Kehle abschneiden lassen, dać sobie garło poderznąć. zur Kehle gehörig, do garła należący, *adj.* garłowy, dergleichen Ader, garłowe żyły, powtore * *fortecy znaczy* wał długi iak szyia.

Kehllinie, *f.* an einer Festung, szyiny szaniec u iakiey fortecy. halbe Kehllinie, poł szyinego szańcu, *możesz* nazwać garłowy szaniec, garło szaniec.

Kehlsucht, *f.* duszność w garle. heftige Kehlsucht, mocna duszność w garle, mocno duszno w garle, und nicht, nie bardzo duszno w garle. an der Kehl-

sucht

sucht sterben, na duszność w garle umierać.

Kehrbesen, *m.* miotła, do zamiatania, miotła do wymiatania.

Kehrbürste, *f.* miotełka, ktorą zamiataią, do wymiatania.

Kehren, wymiatać, zamiatać, zamieść. mit dem Besen, miotłą; das Haus, dom. das kehtigte mit dem Besen wegkehren, śmieci precz mietłą wymiatać, wymieść. den Stall oft kehren, stayniç często zamiatać. *powtore znaczy to co:* wenden, obracać, zwracać, zwrocić, nawracać. etwas, sich hieher kehren, tu się obrocić. die Augen worauf kehren, oczy dokąd, na co obrocić. sein Gesicht wohin kehren, twarz swoię dokąd obrocić, twarzą się obrocić dokąd. auf einen die Augen kehren, obrocić, obracać oczy na kogo. sich gegen den Feind kehren, obrocić się na nieprzyiaciela, przeciw nieprzyiacielowi. sich an nichts kehren, na nic się nie oglądać, *to iest*, na nic nie uważać. das oberste, zu unterst kehren, co było wysoko na doł obrocić. sich an kein Geld kehren, o żadne pieniądze nie dbać, na żadne pieniądze nie patrzeć. nicht an eines Reden kehren, nie dbać na to kto co mowi, nie dbać na cudzą mowę, nie stać o cudzą mowę.

Kehricht, śmieci, wymiotki, wymieciny; mit dem Besen wegschaffen, mietłą, śmieci wymieść. schaffe das Kehricht, mit dem Besen, weg, wymieć miotłą te śmieci.

Kehrmann, *m.* miotnik, mietelnik, ten co miotłami zrabia, *albo* miotły robi.

Kehrknecht, *m.* zamiatacz, wymiatacz, człek do zamiatania.

Kehrsel, *n.* śmieci, wymiotki, wymieciny, wyrzutki.

Kehrwisch, *m.* mietlisko, pomiotło, *albo*, szczotka do wymiatania.

Keiben, wadzić się. sie keiben oft mit einander, oni się między sobą często wadzą.

Keichen, dychać, dyszeć, *o koniu* boki wciągać; *także*, dychawicę mieć.

Keichen, das, dychanie, dyszenie, dychawica; als eine würkliche Krankheit, gdy samą rzeczą iest taka choroba; der am Keichen laboriret, ktory na dychawicę chory.

Keicher, *m.* dychawica. s. m. ten co na dychawicę chory, dychawiczny.

Keichig, dychawiczny, niemoc dychawiczną maiący, kaleka na dychawicę.

Keiffen, umawiać się; sich mit einem, z kim, żałuiąc się na niego, wadzić się z kim; wie die Weiber, iak baby między sobą czynią.

Keiffen, das, wadzenie się, umawianie się, kłucenie się.

Keiffer, *m.* zwadnik, kłutnik, złośnik, co się ustawicznie wadzi.

Keifferinn, *f.* zwadniczka, kłutniczka, złośniczka, co prędka do wadzenia się.

Keifferey, *f.* zwada, zwady, kłutnie, hałasy, umawiania się gniewliwe.

Keiffig, zwadliwy, kłutliwy co się lubi kłucić.

Keil, klin; dünner, cienki; eiserner, żelazny; weidener, wierzbowy; fester, mocny. auf einem harten Knoten, gehöret ein harter Keil, na twardy sęk, trzeba twardego klina, twardy sęk trzeba twardym klinem rozbić; na twardy sęk, twardy klin, kleiner Keil, mały klin, klinek. viele Keile eintreiben, wiele klinow wbić, klinow wiele nawbiiać. mit einem Keil, etwas zusammen treiben, klinem co w raz zbić, klinem zagobić, zagłobić. mit einem Keil verwahren; *potym* in Form eines Keils machen, zrobić co na kształt klina; na formę klina, iak klin. wie ein Keil geformet, zrobiony iak klin, *adj.* klinowaty. mit einem Keile spalten, klinem drzewo łupać. unten mit Keile verwahren, podklinić, klin podbić od dołu.

Keilen, klinić, głobić, zagłabiać, zakliniać, klinem zabiiać, klin w co wbiiać.

Keilgen, *n.* klinek, klineczek, głobik, mały klin, maleńki klinek.

Keilhaue, motyka, nakrztałt klinu zrobiona.

Keim, kieł; in einem Erdgewächse, na iakim zbożu; am Kohle, na kapuście.

Keinem, wschodzić, puszczać się, kiełek zielony puszczać, iak w moczonym zbożu bywa.

Kein, żaden. kein grosses Verderben, żadney nie masz większey zguby. kein Thier ist klüger, żadnego zwierza niemasz roztropnieyszego. kein Ding ohne, żadna rzecz, oprocz durch kein Ding, als die Gestalt, eingenommen,

men, żadną inszą rzeczą nie uięty, tylko iedną urodą. die Gesetze, für keine halten, prawa mieć za nic, prawa mieć za nieprawa, za nieważne, za nic nie ważące. es wird ein Redner, durch keine einzige Sache, mehr beliebt gemacht, mowca żadną inszą rzeczą bardziey nie iest zalecony. es wäre ihnen keine einzige Statuä gelassen worden, żaden posąg by się im nie był został, y iednego posągu byli by im nie zostawili. keine, auch nicht die geringste Pflicht, ani naymnieysza nawet powinność. es ist fast kein Tag, daß er nicht in mein Haus komme, nie ma prawie żadnego dnia, żeby nieprzyszedł do moiego domu. es ist keine Schmach, welche nicht allen bevorstehe, nie ma żadney przygody, ktora by wszystkich nie czekała. es ist kein Mahler gefunden worden, der, żaden malarz nie znalazł się, ktory by. es ist keiner unter ihnen, weder närrischer, als Domitius, noch unbeständiger, als Appius, nikogo niema między niemi głupszego nad Domicyusza, a niestateczniey szego, nad Appiusza. kein einziger, ani ieden. keiner anderen, nikt inszy, inny nie, drugi nie. keiner - - ausser, żaden - - oprocz. keiner der nicht, żaden ktoryby nie; der dich nicht liebe, ktory by się nie kochał. keiner unter, keiner aus, keiner von, żaden między - - żaden z - - żaden od. keiner von dem ganzen Adel, żaden ze wszystkiey szlachty. keiner von ihnen, żaden z nich. keiner von beyden, żaden z tych dwoch, żaden z obudwoch. keinem von ihnen beyden, ist jemand lieber, żadnemu z tych dwoch nikt nie iest milszy. was gut, was böse, was keines von beyden sey, co dobrego, co złego, co ani złe ani dobre iest, ani to, ani tamto iest. es mit keiner von beyden Partheyen halten, nie trzymać z żadną stroną z obudwoch, ani tey strony ani tey nie trzymać. auf keine, von beyden Seiten, hat sich der Sieg gelenkt, na żadną stronę się z obudwoch zwycięstwo nie nachyliło. an keinem von beyden Orten, habe ich meinen beständigen Aufenthalt, na żadnym mieyscu niemam stałego mieszkania. sie sagen; es sey kein Feind in Syrien, oni mowią że niema żadnego nieprzyiaciela w Syryi; und war kein einziger, y niebyło y iednego. es war keiner hurtiger von der Faust, nie było prędszego do zpotkania się. an keinem Orte, na żadnym mieyscu, nigdzie.

Keinerley Weise, żadnym sposobem, żadną miarą. er kan es auf keinerley Weise thun, on tego żadnym sposobem zrobić nie może. siehe keineswegs.

Keineswegs, żadnym sposobem, bynaymniey; ist das eine rechte Freundschaft, by naymniey to nie iest dobra przyiaźń, żadnym sposobem nie iest to dobra przyiaźń. viel Dinge, sind keineswegs gnugsam erläutert, wiele rzeczy bynaymniey niemasz obiaśnionych. es keineswegs mit einem halten, bynaymniey żadnym sposobem z nikiem nie trzymać. solches, ist keineswegs, die Pflicht eines redlichen Menschen, to bynaymniey nie iest powinność rzetelnego człowieka. keineswegs ehrgeizig, bynaymniey nie wyniosły, nie stoiący o honory, nie pragnący honorow. dieses ist keineswegs durch mein Verschulden geschehen, to się bynaymniey nie stało przez moię winę. das kan keineswegs geschehen, to się nie może żadnym sposobem stać.

Keinmahl, nigdy, ani raz, ani razu; in der Stadt bleiben, nigdy w mieście nie mieszkać.

Kelch, *m.* kielich; ein Trinkgeschirr, naczynie do napoiu, ktorym piią. kleiner Kelch, mały kielich, kieliszek kieliszeczek niej wielki, maleńki.

Kelch, Glas, *m.* kielich szklany, kieliszek szklany, kieliszeczek szklany.

Kelchlein, *m.* kieliszek, kieliszeczek, maleńki kieliszek, maluchny kieliszeczek.

Kelle, *f.* warzecha, grosser Löffel, wielka łyszka, łyzica, lizica. *powtore znaczy:* Werkzeug der Maurer, naczynie murarskie, kielnia, kielniczka.

Keller, *m.* piwnica; worinnen der Wein aufbehalten wird, w ktorey wino trzymaią. kühler Keller, zimna piwnica. im Keller setzen, do piwnicy postawiać.

Kellerey, *f.* piwnice, *pl.* das Haus hat Kellerey, dom ma piwnice; nehmlich eine Anzahl Keller und was dazu gehöret beysammen, to iest liczba piwnic, *albo właściwie* wiele piwnic y co do tego razem należy.

Kellerhals, *m.* szyia piwniczna, szyia do piwnicy. Eingang des Kellers, wey-

ście do piwnicy. im Kellerhalse stehen, w szyi piwniczney stać.

Kellermagd, *f.* piwniczna, co piwnicą zawiaduie; getreue, wierna.

Kellermeister, *m.* piwniczny, piwnicą zawiaduiący, co klucze ma od piwnicy.

Kellerwirth, *m.* gospodarz, ktorego piwnica iest, ktory ma swoy skład w piwnicy.

Kellerwurm, *m.* *robak ktorego imie*, stonog, naywięcey w życie takich iest.

Kellner, *m.* piwniczny, co z piwnicy trunki wydaie. Unterkellner, podpiwiczny.

Kellnerinn, *f.* piwniczna, co trunki w piwnicy trzyma, y niemi zawiaduie.

Kelter, *f.* prasa; da man Oel presset, prassa do wyciskania oliwy. zur Kelter gehörig, do prasy należący, prassowy, prassalny; dergleichen Gefässe, takoweż naczynia, prasowe naczynia, prassalne naczynia.

Kelterbaum, *m.* prasa sama z drzewa robiona, iakoby, prasowe drzewo.

Keltergeschirr, *n.* naczynia do prasy należące, statek prasalny.

Keltermeister, *m.* Prasarz, prasy dozorca, prasą zawiadywacz.

Keltern, prasować, *to iest:* prasą wyciskać, tłoczyć.

Kelterspindel, *f.* śruba ktorą prasę przyśrubuią w przyciskaniu.

Keltertreter, *m.* prasownik, wyciskacz, prasontłocznik.

Kelterwein, *m.* wino prasą wyciśnione, wino z pod prasy, prasą wytłoczone.

Kemmat, Kemnata, Stadt in der Oberpfalz, miasto w Palatynacie wyżnim.

Kempten, Kempeno, Reichsstadt in Schwaben, Cesarskie miasto w Szwabii.

Kennen, znać; den Kaiser gar wohl, Cezara bardzo dobrze. Gott kennen, Boga znać. einen jeden von uns, gar wohl kennen, każdego z nas bardzo dobrze znać. einen inwendig und auswendig kennen, kogo wewnątrz y zewnątrz znać. eines Gemüth kennen, umysł czyi znać. einem nur dem Gesichte nach kennen, kogo tylko z twarzy znać. sich untereinander kennen, znać się między sobą. die Seinigen am besten kennen, swoich naylepiey znać. endlich einen kennen, was er für ein Mann sey, kogo na koniec poznać co to za człowiek iest. bloß den Namen nach kennen, tylko z samego imienia znać. indessen habe ich dich kennen lernen, tym czasem, mogłem cię poznać. einer den andern kennen, ieden drugiego znać. eines Vater nicht kennen, nie znać czyiego oyca. einen wohl kennen, dobrze znać kogo; am Gesichte, na twarzy znać.

Kennen, das, znanie, poznanie, auch: poznawanie.

Kenner, *m.* znawca, poznawca, znaiący się. Kenner des Herzens, znawca serca; der guten Wissenschaften, znawca dobrych wiadomości, *albo*, pięknych wiadomości. Kenner des Rechts, znawca praw, znaiący się na prawie. einer Sache, znaiący się na iakiey rzeczy.

Kenntlich, kogo można znać, co można znać, co może być znanym, znalny. oder: poznany, poznana to rzecz iest. diese Sache ist an etwas kenntlich, po czym.

Kennzeichen, *n.* znak po ktorym poznać, po ktorym poznawać. wornach die Leute beurtheilen, po czym ludzie sądzą. Kennzeichen der Gewogenheit, gegen einen geben, znak przychylności dla kogo swoiey dać. es ist kein gewisses Kennzeichen, nie iest to żaden pewny znak. Kennzeichen eines ehrlichen Mannes, znak uczciwego człowieka.

Kent, Kenty, Landschaft in Engelland, kraik w Angli. *polac.* Cantium.

Keppel, pyramida, słup graniasty, kończysto w gòrę idący.

Kerbe, *f.* karb, *to co:* Einschnitt, narznięcie. Kerbe, etwas daran fest zu machen, karb, w ktorym co zasadzić mocno można. Holzlöcher, darinnen man die Zapfen fest machet, nakroienie, narzniecie, do sadzenia mocnieyszego czopow. gekerbter Rand der Münzen, obrączka w koło pieniądza nakarbowana. Schnitt, so die Steinschneider und Zimmerleute, auf die Liniale machen, narznięcie, nakroienie, ktore Snicerze, y stolarze, na drewnianey linii robią. solche Kerbe, Einschnitte machen, takie karby, narznięcia robić, *mowi się:* karbować, karby wykrawać, karby wyrzynać, nakarbować.

Kerbholz, *n.* czop karbowany w koło, na ktorym śruba.

Kerker, *m.* więzienie, turma, wieża, *w tym sensie za* więzienie.

Kerker-

Kerkermeister, *m.* Przełożony więzienia, starszy nad więzieniem.

Kerl, *m.* człek, chłop. wer ist der Kerl, welchen ich hier vor diesen Hause sehe, co to za człowiek ktorego ia przed domem widzę. was sagst du Kerl? co ty człowieku mowisz? nichtswürdiger Kerl, nic nie wart człowiek. anbeissiger Kerl, dogryzaiący, docinaiący człek.

Kern, *m.* ziarno, iądro. frischer Kern, zdrowe ziarno, świeże ziarno. wer den Kern aus einer Nuß haben will, muß dieselbe aufbeissen, kto chce mieć ziarno z orzecha, musi orzech zgryść. *znaczy*: das harte Wesen in einer Kirsche oder Pflaume, worinnen der eigentliche Kern steckt, to co twardego iest w wiśni, w śliwce, &c. w czym właśnie ziarno zamknięte, iest, *a to się nazywa po Polsku*: pestka, kostka, pestka z wiśni, pestka ze śliwy, gdy wyię ta iest. *potrzecie znaczy*: kleiner der Weintrauben, Hollunderbeere, w winney iagodzie ziarneczko, iagoda besowa. Kern einer Rosine, iagoda zwarzona; der Weinbeere insonderheit, zwłaszcza winna; im Holze oder einem Baume nasienie w drzewie; von einer Olive, z oliwki pestka, das beste von einer Sache, co naylepszego, nayprzednieyszego iest w rzeczy, *po Polsku*: treść. Kern des Honigs, treść miodu. Kern der Armee, treść, wybor woyska. Kern der Bürger, sam kwiat obywatelow, naypierwsi, naystarsi, nayprzednieysi obywatele. Kern der römischen Ritter, kwiat Szlachty Rzymskiey; des Adels, kwiat Szlachty den Kern aus etwas herausnehmen, ziarno wyiąć z czego. voller Kern, pełny ziarna. Kern der Aepfel und Birnen, ziarno z iabka, zgruszki y innych owocow, *to iest*: nasienie ich.

Kergen, *n.* iądreczko, ziarneczko; kleines, małe, maleńkie, maluchne.

Kernicht, ziarnisty, ziarno w sobie maiący, *albo* pełny ziarn. kernichte Traube, ziarnista iagoda. voller kleine Kerne, pełny małych ziarneczek. Kernlein, ziarneczko.

Kernworte, *pl.* węzłowate słowa, węzłowata mowa, to iest, co krotko, krociuteńko a dobrze powiedziane, iakie są przysłowia, y to co nazywaią *sentencye* krotkie.

Kerze, *f.* von Wachs, świeca z wosku, świeca woskowa; von allerhand Materie, z wszelakiey materyi świeca.

Kerzentacht, *m.* knot u świecy, *albo* knot w świecy.

Kerzenmacher, *m.* świecarz, świecznik, świecleynik, ten co świece leie, robi.

Kerzenträger, *m.* ten co świece nosi, co świece trzyma.

Kessel, *m.* kocioł; von Kupfer, z miedzi; zum Färben, w ktorym farbuią; darinnen man Essen kochet, w ktorym ieść gotuią także kocioł.

Kesselflicker, *m.* kotłow naprawiacz, kotłowłatacz, ten co kotły naprawia. *powtore znaczy*, liederliche Leute, schlecht Volk, ludzi ladaco, lud zły.

Kesselgen, *n.* kociołek, kociołeczek, mały, maleńki kociołek. Kesselein.

Kesselheerd, *m.* ognisko, nad ktorym kocioł, y na ktorym się pod kotłem pali.

Kesselpaucke, *f.* kocieł z wierzchu skorą obity, do bębnienia, iaki u iazdy bywa.

Keßler, *m.* Kotlarz, ten co kotły z miedzi wyrabia, albo z żelaza.

Kesten, *pl.* kasztany; die schmecken wohl, ktore smakuią dobrze.

Kestenbaum, *m.* kasztanowe drzewo, drzewo kasztan, siehe Castanienbaum.

Kette, *f.* łancuch; eiserne, żelazny; güldene, złoty. einen mit Ketten binden, kogo łancuchem związać, *mowi się także*, w łancuch związać. einem Ketten anlegen, na kogo łancuch włożyć, *ale po Polsku właściwie*, kogo w łancuch wsadzić. mit Ketten eine Statuä anbinden, łancuchem statuę przywiązać. mit Ketten den Kopf schlagen, daß Blut und Gehirn nachgehet, und einer alsofort crepiren muß, w głowę kogo łancuchem uderzyć, aż krew y mozg wyidzie y tak kto musi umrzeć. mit Ketten gebunden seyn, sie tragen, łancuchem być związanym, łancuch nosić, dźwigać. sich von der Kette los machen, z łancucha się uwolnić, z łancucha się dobyć, z łancucha uciec. einem mit der Kette beym Halse halten, kogo za szyię w łancuch wsadzić. mit Ketten gebunden, łancuchem związany. der in Ketten und Banden lieget, ktory w łancuchu y w dybach siedzi. mit Ketten zusammen gebunden, łancuchem wraz związany. an Ketten liegend, w łancuchu siedzący, w łancuch wsadzony. der Hund liegt an der Kette, na łancuchu leży pies. kleine Kette, łancuszek; um den Hals zur Zierde, na szyi,

szyi, *albo* około szyi, dla stroiu, dla ozdoby. der die kleine Kette zur Zierde um den Hals trägt, ktory około szyi łancuszek dla stroiu nosi, łancuszek. s. Halskette.

Kettenhund, *m.* pies na łancuchu trzymany, pies wiązany na łancuchu.

Kettenkugel, *f.* kula łancuchem zpięta, związana, *albo* na łancuchu uwiązana.

Kettenring, *m.* ogniwo łancuszne, ogniwo u łancucha.

Kettlein, *n.* łancuszek, łancuszeczek, maleńki, malenieczki, łancuszek.

Ketzer, *m.* kacerz, heretyk, co fałszywy artykuł wiary trzyma, *albo* prawdziwego nieuznaie.

Ketzerinn, *f.* kacerka, heretyczka.

Ketzerey, *f.* kacerstwo, herezya, mylna y fałszywa wiara.

Ketzerisch, kacerski, heretycki. ketzerische Meynung, kacerskie mniemanie.

Ketzerisch, *adv.* po kacersku, po heretycku, iak kacerz, iak heretyk.

Keuchen, dychać, dyszeć. er keuchet sehr stark, dycha, dyszy bardzo mocno.

Keuen, ieść, żuć, iadać. das Vieh keuet, bydle ie, żuie.

Keufen, wadzić się, sprzeczać się. darüber ist nicht zu keufen, o to się nietrzeba wadzić.

Keule, *f.* pałka, maczuga; von Weydenholze, z wierzbowego drzewa; gute, taugliche, dobra, zdatna, ktora się zda na co, *albo* do czego; der eine als Häscher führt, ktory takowe pałkę wlecze z sobą, iak bir, *mowi się*, z pałką chodzi. Keule von einem Thiere, łudo z iakiego zwierzęcia; von einem Rinde, z wołu; von einem Schöpse, z barana, skopowe łudo.

Keusch, czysty. keusche Frau, czysta pani, czysta żona. keusches Gemüth, czysty umysł. keusches Hertz, czyste serce. keuscher Jüngling, czysty młodzieniec. keusche Jungfer, czysta panna, nieskażona, nienaruszona.

Keusch, *adv.* czysto, bez zmazy, bez skazy, bez nieczystości.

Keuschheit, *f.* czystość; des Leibes, ciała; der Männer und Weiber, czystość męszczyzn y kobiet. Keuschheit der Jugend, czystość młodzierzy. eine um die Keuschheit bringen, przyprawić ktorą o zgubę czystości, wziąć ktorey wstyd.

Keuschlich, *adv.* czysto, pięknie czysto, w czystości, z czystością.

Keymen, kieł puszczać, iak zboże gdy wschodzi.

Keyser, Kaiser, *m.* Cesarz. unüberwindlicher Kaiser, nie zwyciężony Cesarz.

Kibitz, *m.* czayka; ein Vogel, *ptak pewny.*

Kichern, *n.* groch, ein Gewächs, *albo*, wielo groch. kleiner Kichern, groszek, drobny groch.

Kiefer, *f. m.* szczęka w gębie, ktora kolwiek, czy wyśnia, czy niżnia.

Kiefer, *f.* sosna, wilder harzigter Baum, leśne żywiczne drzewo.

Kiel, *m.* einer Feder, nos u piora, *albo*, samo pioro rorkowate, *powtore znaczy*, eines Gewächses, krzewia iakiego badyl, głąb. Kiel eines Schiffes, dno okrętu, *to iest*, unterste Grundbalken eines Schiffes, na samym spodzie pierś u okrętu, *znaczy także to co*, Verstand, dowcip, rozum bystry, *także to co*, Poesya.

Kielen, *to co*, Federn bekommen, pierzyć się, pior nabierać; von kleinen Vogeln, o małych ptaszętach, co się dopiero pierzą, dopiero im piorka wyrastaią, *także znaczy to co*, neue Federn bekommen, nowych pior dostać, nowym pierzem porość.

Kielschwinne, *f.* Balken, der inwendig der Länge nach mit dem Kiele eines Schiffes verbunden ist, balka, ktora we wnątrz okrętu, iak długa, na spodzie okrętu dana iest, *albo*, przybita na dnie okrętu podłuż.

Kielwasser, *n.* Streif, den ein Schiff in seiner Fahrt auf dem Wasser macht, nurt, albo droga, ktorą okręt płynąc po wodzie czyni.

Kieming, *f.* Theile, welche dem Bauche eines Schiffes seine Rundung geben, części ktore brzuch okrętowy czynią okrągłym.

Kien, *m.* harzig Holz, drewno żywiczne, tłuste, *po Polsku*, smolowki, łuczywa, *powtornie znaczy*, einen Theil des Gesichtes, część twarzy, *to iest*, podbrodek.

Kienharz, *m.* żywica sosnowa, *albo* ze sosny.

Kienholz, *f.* żywiczne drewno, smolowka, smolanka, łuczywko.

Kienrauch, *m.* kopeć, z żywicznego drewna, dym gruby tłusty.

Kienruß, *m.* sadze z tłustego drzewa, ze sosnowych drew, z łuczywa.

Kieven, *plur.* Fischohren, uszy u ryby, *słowo w słowo, uszka rybie.*

Kies, *m. to co*, grober Sand, gruby piasek. Kiesstaub, nicht Kies, wohin schütten, proch, kurz, z piasku wysiany, a nie sam gruby piasek dokąd sypać. einen Weg mit Kiese beschütten, piaskiem grubym drogę wysypać. kleiner Kies, piasek nie bardzo gruby, drobnieyszy od grubego. voller Kies, pełny grubego piasku. Felder voller Kies, piasczyste pola, grubo piaszczyste.

Kiesel, *m.* krzemień, skałka, z ktorego, *albo*, z ktorey ogień krzeszą.

Kieselstein, *m.* krzemień. einen Kieselstein zu seiner Liebe bewegen, erweichen, krzemień do kochania siebie poruszyć, zmiękczyć. hart wie ein Kieselstein, twardy jak krzemień, krzemienisty, *adj.*

Kiesen, wybierać, wybor czynić, obierać. das Beste ist zu kiesen, co naylepse trzeba wybrać. hier ist nichts zu kiesen, tu niemasz co wybrać.

Kiesen, das, *n.* wybranie, wybieranie, wybor, obranie, obieranie.

Kieser, *m.* obieracz, ten co obiera; behutsamer, ostrożny; kluger, rostropny.

Kiesicht, grubo piasczysty, grubo piaskowaty. kiesichtes Feld, grubo piaskowate pole. kiesichte Oerter, grubo piasczyste mieysca.

Kieth, *m.* oder besser Kitt, kit, kley tęgi y mocny, na kit sadzić, na kit dać, dawać.

Kiffe, *m. to co*, Zahnbacken, dziąsła, w ktorych się zeby trzymaią.

Kind, *n.* dziecię; das noch nicht reden kann, ktore ieszcze mowić nie umie, niemowlę. das gekauete Essen den Kindern ins Maul stecken, pogryzione, pożute iadło dzieciom w usta kłaść. von einer ein Kind haben, mieć z ktorey dziecię. ein Knabe bis ohngefehr ins zehente Jahr, chłopiec, prawie do dziesięciu lat, *także nazywa się*, dziecię. ein Kind warten, dziecię chować, dziecięcia pilnować. das Kind säugen, dziecięciu ssać dawać. das Kind in die Wiege legen, dziecię do kolebki włożyć. das Kind liegt in der Wiege, dziecię leży w kolebce. das Kind auf den Armen tragen, dziecię na rękach nosić. was hat das Kind für einen Vater? co za oyca ma to dziecię? wer ist Vater zu dem Kinde? kto oycem tego dzięcia, kto oyciec temu dziecięciu? Kind ohne Schmerz kriegen, dziecię bez bolu porodzić. mehrere Kinder kriegen, gebähren, więcey dzieci mieć, porodzić. Kind bekommen, dziecka dostać. kleine Kinder, małe dzieci. sehr gute Kinder, bardzo dobre dzieci. Elternlose Kinder, sieroty, dzieci bez rodzicow, bez oyca, bez matki; die unter dem Namen der Geissel in die Knechtschaft hingerissen sind, ktore pod imieniem, zastawu, *albo* zakładu, w niewolą są zabrane. erwachsene Kinder, dorosłe dzieci; wohl unterwiesene, dobrze wyuczone, wychowane. schamhafte Kinder, wstydliwe dzieci. liebe und gemeine Kinder, miłe y wspolne dzieci. Kinder, die ihrem Vater keine Schande sind, dzieci, ktore nie są ochydą, *albo* hanbą oyca swoiemu. unflätige und böse Kinder, ladaco y złe dzieci; in gutem Flore stehende, w dobrym kwiecie zostaiące, sehr angenehme, sehr liebe Kinder, bardzo nadobne, bardzo kochane dzieci. mit eines Tochter Kinder gezeuget haben, z corką czyią dzieci spłodzić. Kinder zu bekommen suchen, pragnąć mieć dzieci. die Kinder des Bruders umbringen, dzieci braterskie pozabiiać, wygubić. den Eltern ihren Kindern nichts zu essen geben lassen, nie pozwalać rodzicom, aby ieść dzieciom swoim dawali. die Mütter lassen sich nicht mit ihren Kindern letzen, nie pozwalać matkom aby się napieściły z dziećmi, aby uściskały y ucałowały dzieci swoie. mit einer Kinder zeugen, z ktorą dzieci mieć. keine Kinder haben, nie mieć dzieci. mit allen Kindern, ze wszystkiemi dziećmi. sie hat die Kinder von ihm, ona ma dzieci z niem; von sieben, die eine gezeuget, noch eines haben, z siedmiu dzieci, ktore sobie, ktora matka wychowała, mieć ieszcze iedno. keine Kinder mit einer zeugen, nie mieć z ktorą żadnego dziecięcia. das kleinste Kind von zweyen verlieren, naymłodsze dziecię ze dwoch utracić. keine Kinder nach sich lassen, nie zostawić nic dzieci po sobie. der keine Hoffnung hat, Kinder zu kriegen, ktory nie ma żadney nadziei mienia dzieci. Kind im Mutterleibe, *po Polsku także*, dziecię; weiblichen Geschlechts, białey płci. der keine Kinder hat, ktory nie ma dzieci, *nazywa się po polsku*, bezdzietny, *adj.* dergleichen alter Mann, bezdzietny starzec. der nichts als

 dzieci,

Kinder hat, ktory nic nie ma tylko dzieci, *po polſku nazwać możeſz*, ſamodzietny, dzieciarz. Athenienſiſches Kind, *słowo w słowo*, Ateńſkie dziecię, *ſens ma*, z Aten rodem. von Kind, oder Kindesbeinen an, od dziecięcia, z dziecięcia, od dziecińſtwa, od małości, od naymłodſzych lat, z dziecięcia zaraz; zur Bauerarbeit abgehärtet ſeyn, być zahartowanym, do chłopſkich robot.

Kindbette, *n.* połog. im Kindbette liegen, w połogu być, w połogu leżeć, połogiem leżeć. ſich nicht wohl darinnen befinden, nie dobrze ſię mieć w połogu, chorować ciężko w połogu die bald ins Kindbette kommen ſoll, ktora ieſt na czaſach, przy nadziei, ktorey ſię połog zbliża. zu früh ins Kindbette kommen, przed czaſem zlec, das iſt, poronić, abortiren.

Kindbetterinn, *f.* położnica, rodzica, połogiem leżąca. ſich als eine Kindbetterinn pflegen, tak ſię pieścić z ſobą, iak położnica.

Kindelbette, *n.* połog, połogiem leżenie, rodzenie dziecięcia.

Kinder, *pl.* dzieci, dzieciątka, dzieciąteczka; böſe, złe.

Kinderbette, *n.* kolebka, w ktorey dzieci maleńkie leżą.

Kinderblattern, *pl.* kroſty dziecinne, oſpa, odra, kur.

Kinderbrey, *m.* papka. Kinderbrey eſſen, papkę iadać.

Kinderbringerinn, *f.* baba, co dziecię od położnicy, odbiera.

Kinderdegen, *m.* ſzabelka, ſzpadka, dziecinna; nicht ſcharfer, nie oſtra.

Kinderdieb, *m.* ten co dzieci kradnie, dziecło-złodziey.

Kinderey, *f.* dziecinność, fraſzki, bagatele dziecinne. Kinderey treiben, dziecinnościami ſię bawić, *plur.* dziecinności. bagatelki.

Kinderfrau, *f.* mamka, nianka, ktora dzieci ſwoiemi pierſiami karmi.

Kinderfreund, *m.* ten co dzieci lubi, ten co dzieci kocha, dzieciarz.

Kindergeſchrey, *n.* krzyk dziecęcy, krzyk dziecinny, krzyk dzieci. Kindergeſchrey machen, krzyczeć *o dziecięciu mowa.*

Kindergürtel, *m.* paſek dziecęcy, paſek dla dzieci, paſek dla dziecięcia.

Kinderlehre, *f.* des Chriſtenthums, katechiſm, nauka Chrześciańſka dla dzieci. Begriff der Kinderlehre, zebranie nauki Chrześciańſkiey, katechiſm krotki. zur Kinderlehre gehörig, do katechizmu należący, katechizmowy, katechetyczny. Kinderlehre des Chriſtenthums halten, katechizmu uczyć, katechizm przepowiadać. Kinderlehre in andern Wiſſenſchaften, uczenie dzieci, nauczanie dzieci; leichte und kurze, łatwe a krotkie.

Kinderlehrer, *m.* im Chriſtenthume, uczyciel dzieci, w katechizmie, w Chrześciańſtwie, katechiſta; in andern Dingen, w inſzych rzeczach, uczyciel nauczyciel, *uczeńca.*

Kinderleiche, *f.* pogrzeb dziecięcia, *albo,* ciało umarłego dziecięcia.

Kinderlos, bezdzietny, ktory nie ma dzieci, *albo* ktoremu dzieci powymierały.

Kindermagd, *f.* piaſtunka, kobieta co dzieci piaſtuie; die hütet die Kinder nicht wohl, ktora nie pilnuie dobrze dzieci; fleißige, pilna.

Kindermörder, *m.* dzieci morderca, okrutnik na dzieci, dzieci zaboyca.

Kindermord, *m.* dzieci zaboyſtwo, dzieci morderſtwo, dzieci mordowanie.

Kindermus, *n.* papka, kaſzka dla dzieci, wohl gekochtes, dobrze zgotowana.

Kindermutter, *f.* inaczey, Hebamme, mamka, niańka; gute, dobra, *znaczy także powtore*; Weib, das viele Kinder kriegt, kobieta, co wiele dzieci ma.

Kinderpoſſen, *pl.* dziecińſtwo, dziecinności, dziecinne fraſzki.

Kinderrock, *m.* ſuknia dziecęca; mit Flügeln, z paſkami.

Kinderſchuhe, *pl.* trzewiczki dziecęce, buciki dziecęce. Kinderſchuhe ausziehen, ablegen, vertreten, zdiąć dziecęce trzewiczki, zchodzić dziecęce trzewiczki, das iſt, wyiść z dziecinnych lat, wyroſć z dziecięcia.

Kinderſchule, *f* dziecęca ſzkoła, dla małych dzieci ſzkołka.

Kinderſpiel, *n.* gra dziecinna, igranie dziecinne, gra dziecęca.

Kinderſpielwerk, *n.* bawidło, bawidełko dziecęce, brzękaczka, *albo* co podobne.

Kindertaufe, *f.* chrzeſt dziecinny, chrzczenie dziecięcia.

Kinderverhör, *n.* katechizm, nauczanie dzieci, *albo* dziecęce ſłuchanie katechizmu.

Kinderwagen, *m.* wozeczek dziecinny, ktorym ſię dzieci bawią y wożą.

Kinderwerk, *n.* dziecinna robota; gegen etwas, prze co.

Kinder=

Kinderzucht, *f.* trzymanie dzieci, chowanie dzieci. Kinderzucht der Eltern, rodzicielskie trzymanie y chowanie dzieci. gute Kinderzucht halten, dobrze dzieci trzymać, dobrze dzieci wychowywać, dobrą im dawać edukacyią, wychowanie.

Kindeskind, *n.* *słowo w słowo, dziecięcia dziecie*; männlichen Geschlechts, męskiey płci, *nazywa się*, wnuk; weiblichen Geschlechts, wnuczka.

Kindes-Kindeskind, *n.* *słowo w słowo dziecięcia-dziecięcia-dziecie*; männlichen Geschlechts, męskiey płci, prawnuk; weiblichen Geschlechts, białey płci, prawnuczka.

Kindesnoth, *f.* rodzenie dziecięcia. eine in Kindesnöthen brauchen, zażyć iakiey niewiasty, do pomocy y posługi przy rodzeniu. eine Kindesnoth findet sich, rodzenie się zbliża, boleści rodzenia zaczynaią się in Kindesnoth liegen, rodzić, boleści w rodzeniu cierpieć. die Kindesnoth geht an, boleści rodzenia, *albo* rodzenie z boleściami iuż zaczyna się. sich in Kindesnoth befinden, w rodzeniu być, rodzić. einer aus Kindesnoth helfen, ratować ktorą w boleści rodzenia, pomagać do lekszego rodzenia, aby rozwiązana była. in Kindesnoth helfen, w rodzeniu ratować, aby łatwe rozwiązanie było.

Kindesstatt an, na mieysce dziecięcia. an Kindesstatt annehmen, na mieysce dziecięcia wziąć, przysposobić na syna; einen von einem, kogo od kogo. Annehmung an Kindesstatt, przysposobienie za swoie dziecię, przyięcie za swoie dziecie. angenommener an Kindesstatt, przyięty, przysposobiony, wzięty, za syna, za swoie dziecię.

Kindchen, *n.* dzieciątko, dzieciąteczko, pupenka; angenehmes, nadobne.

Kindheit, *f.* erste, da ein Kind eigentlich noch nicht reden kann, dziecińſtwo, gdy dziecię, właściwie ieszcze nie może mowić, niemowlęſtwo, niemowlęcy wiek, niemowlęce lata, nie mowlęce dziecińſtwo, niemowlęca małość. von Kindheit an, od samego dziecińſtwa. die Kindheit durch Verzärtelung alsofort verderben, zaraz przez pieszczoty niemowlęce lata dziecięcia psuć. einen von seiner Kindheit an veneriren, kogo od samego dziecińſtwa szanować. Kindheit, dziecęcy czas, dziecęce lata, dziecinny wiek etc.

Kindisch, dziecinny, dziecęcy. kindische Schmeicheleyen, Liebkosungen wie sie die Kinder machen, dziecęce podchlebstwa, podchlebne mowienie, czaczkanie się iak dzieci zwykły czynić. kindische Meynung dem Verstande nach, co do rozumu, dziecęce zdanie. kindischen Sinn fahren lassen, puścić mimo, dziecięcy umysł, porzucić dziecęcy umysł. kindische Uebung, dziecęce ćwiczenie. kindische Unart, dziecinność, dziecińſtwo, płochość, lekkomyślność. kindisch werden, dziecinnieć, dziecięciem się stawać; wieder werden, oddziecinnieć.

Kindisch, *adv.* po dziecinnemu, dziecinnie, iak dziecię, iak dzieci.

Kindlein, *n.* dziecią'ko; männlichen Geschlechts, męskiey płci, chłopczyk, chłopczyczek, chłopek, synek; weiblichen Geschlechts, białey płci, dziewcze, dziewczynka, dzieweczka, dziewczyneczka.

Kindlich, dziecinny, synowski. kindliche Liebe, synowska miłość, synowski afekt. kindliche Liebe und Pflicht, synowska miłość y powinność; die kindliche Liebe läßt es nicht zu, synowski afekt tego nie pozwala.

Kindsblattern, *pl.* s. Kinderblattern, und also auch die übrigen Wörter, da Kinds für Kinder gesetzt wird, y tak też inne słowa w ktorych, *to* Kinds, za miast *tego* Kinder, iest położone.

Kinn, *n.* Theil des Gesichts, część twarzy, podbrodek. der ein großes Kinn hat, ktory ma wielki podbrodek, z podbrodkiem, *albo* podbrodkowaty, *znaczy także*, Ansprung oder Flecken am Kinne, plama, brodawka, na podbrodku, wybiegnienie iakie, na brodzie.

Kinnbacken, *m.* szczęka. zu den Kinnbacken gehörig, do szczęki należacy, od szczęki, *albo* ze szczęki.

Kinzing, Fluß in Schwaben, Kincynk, rzeka w Szwabii.

Kinzigerthal, *n.* Kincyńskie błonie, Kincyńska dolina; Thal in Schwaben, dolina w Szwabach, tym imieniem nazwana.

Kippe, *f.* przepaść, z gòry na doł. auf die Kippe kommen, nad przepaść przyiść.

iść. auf der Kippe stehen, nad przepaścią stać. er steht auf der Kippe, das ist, in Gefahr, von seinem Dienste abgesetzt zu werden, stoi nad przepaścią, *to iest*, w niebezpieczeństwie utracenia swoiego urzędu, być złożonym z urzędu

Kippen und wippen, fałszować monetę, fałszować pieniądze.

Kippen und Wippen, das, *n.* fałszowanie pieniędzy, zfałszowanie monety.

Kipper und Wipper, *m.* fałsarz monety, fałsierz pieniędzy, *także*, der mit abgesetztem oder geringlöthigem Golde verbothenen Handel treibt, ktory z kassowanemi, *albo* drobnemi pieniądzmi zakazany handel prowadzi.

Kippergeld, *n.* pieniądze fałszowane, moneta zfałszowana.

Kirchhayn, Stadt in Niederlausitz, Kirchhayna, miasto w Niżniey Luzacyi.

Kirche, *f.* Tempel, kościoł; große und herrliche, wielki iy wspaniały; alte und heilige, stary y święty; berühmte, sławny; vortreffliche, przedni; sehr schöne und prächtige, bardzo piękny y pyszny; hohe, wysoki; neue, nowy; die nicht allein ihrer Heiligkeit, sondern auch Reichthums wegen renomirt ist, ktory nie tylko świętością, ale y bogactwami sławny. abgelegene Kirche, odległy kościoł, daleki, *iak mowią*, daleko do kościoła. eine Kirche einweihen, kościoł iaki poświęcać. einem zu Ehren die Kirche erbauen, komu na honor kościoł wystawić. Entheiligung, Verunehrung der Kirche, zgwałcenie, zprofanowanie, zelżenie kościoła. Gott die Kirche widmen, kościoł Bogu dedykować, ofiarować. die Kirchen werden nicht von schlechten Bruchsteinen erbauet, und mit ungestalten Ziegeln gedeckt, sondern glänzen von Marmor, und blinken von Golde, kościoły stawiają nie z prostych łamanych kamieni, y nieforemnemi przykryte dachowkami, ale się od marmoru świecą, y błyszczą od złota. in die Kirche gehen, do kościoła chodzić aus der Kirche kommen, z kościoła przyiść, przychodzić. zu der Kirche der heiligen Catharina kommen, przyiść do koscioła świętey Katarzyny; *znaczy także, to co y w polskim*, kościoł. Gemeine der Gläubigen, zgromadzenie wiernych. erste Kirche, naypierwszy kościoł, powstaiący, pierwiastkowy. Römische Kirche, Rzymski kościoł. Catholische Kirche, katolicki kościoł. Römisch Catholische Kirche Rzymski katolicki kościoł. Apostolisch Catholische Kirche, apostolski katolicki kościoł. Lutherische Kirche, Luterski kościoł. Evangelische Kirche, ewangelicki kościoł. Reformirte Kirche, reformacki kalwinski kościoł. streitende Kirche, woiuiący kościoł. triumphirende Kirche, tryumfuiący kościoł. gedrückte Kirche, uciśniony, prześladowanie cierpiący kościoł.

Kirchenagende, *f.* agenda kościelna, księga modlitew y obrządkow.

Kirchenbrauch, *m.* zwyczay kościelny, zwyczay kościoła, zwyczay kościołowy.

Kirchenbuch, *n.* kościelna księga, gdzie wpisuią, metryki, pogrzeby, śluby.

Kirchenbuße, *f.* pokuta publiczna, pokuta kościelna.

Kirchendieb, *m.* złodziey co kościoły okrada, świętozłodziey, świętokradca.

Kirchendiebisch, świętozłodzieyski, świętokradzki.

Kirchendiebstahl, *m.* świętozłodzieystwo, świętokradzierz, świętokradztwo.

Kirchendiener, *m.* kościelny sługa, kościelny, kościelnik.

Kirchendienst, *m.* der in der Kirche verrichtet wird, kościelne nabożeństwo, ktore się w kościele odprawuie. zum Kirchendienste gehörig, do nabożeństwa należący.

Kirchenfürsteher, *m.* oder besser Vorsteher, dozorca kościoła, do ktorego staranie, o kościele, o iego stałości, y porządku należy.

Kirchengepränge, *n.* obrządki kościelne, ceremonie kościelne.

Kirchengeschenk, *n.* podarunek kościołowi ofiarowany, do kościoła dany.

Kirchengüter, *pl.* dobra kościelne, ktorych kościoł panem iest.

Kirchenlehrer, *m.* nauczyciel kościoła; so wohl gelehrter, als heiliger, tak dobrze uczony, iak y święty.

Kirchenordnung, *f.* porządek kościelny, porządek w kościele.

Kirchenpfleger, *m.* dozorca kościoła, starownik kościoła.

Kirchenrath, *m.* konsyliarz kościelny, konsyliarz w kościelnych interesach.

Kirchenräuber, *m.* kościołow odzierca, rabuś, kościelny złodziey, świętokradca, co kościoły okrada, wyłupuie, świętołupierz.

Kirchen=

Kirchenräuberiſch, święto-kradſki, święto-łupierſki, święto-złodzieyſki.

Kirchenraub, *m.* okradzenie kościoła, zrabowanie kościoła, święto-łupierſtwo, święto-kradſtwo, złupienie kościoła, wyłupienie kościoła, kradzierz w kościele.

Kirchenſchmuck, *m.* ſtroy kościelny, ubior kościelny, ozdoby kościelne.

Kirchenverſammlung, *f.* zbor kościelny, ſobor kościelny, zgromadzenie kościoła.

Kirchenvorſteher, *m.* dozorca kościoła, ſtarownik kościoła, ſtarownik o kościele.

Kirchenzierde, ſtroienie kościelne, przybranie, przyſtroienie w kościele.

Kirchenzucht, *f.* karność kościelna, uſtawy kościelne o porządku w niem.

Kirchgang, *m.* *tu ſzczegulnie znaczy*, wywod. Kirchgang halten, wie eine Frau nach den ſechs Wochen, na wywod iść iak pani po połogu, *potym, w generalnym znaczeniu bierze ſię.* Kirchgang halten, um ſich da trauen zu laſſen, udać ſię do kościoła, aby tam ſlub wziąć. eines Kirchgang zieren helfen, ſwoią przytomnością przyozdobić czyie udanie ſię do kościoła.

Kirchhof, *m.* plac, dziedziniec przed kościołem; worauf die Todten begraben werden, ſmentarz, na ktorym umarli chowani bywaią; der armen Sünder, ſmętarz, gdzie złoczyńcow ſtraconych chowaią.

Kirchlein, *n.* kościołek, kościołeczek; von Holze, drewniany; altes, ſtary.

Kirchmeſſe, *f.* kiermaſz, nabożeńſtwo y ochota w doroczny dzień poświącania kościoła.

Kirchner, *m.* kościelny, kościelnik, w kościele uſługuiący, dziadek kościelny.

Kirchnerinn, *f.* kościelna, kościelniczka, w kościele nasługuiąca, babka kościelna.

Kirchrechnung, *f.* rachunki kościelne, rachunki dochodow kościelnych.

Kirchſpiel, *n.* parafia, fara. in einem Kirchſpiele ſeyn, w iedney być parafii.

Kirchſtühle, *pl.* ławki kościelne, ławy w kościele do ſiedzenia, ſtołki, krzesełka.

Kirchvater, *m.* dozorca kościoła, ſtarownik kościoła, opiekun kościoła.

Kirchweyhe, *f.* poświęcanie kościoła, poświęcenie kościoła.

Kirmeßkirchweyhe, *f.* kiermaſz, poświęcenie kościoła; Schmauſerey und Feyertag der Landleute, uczta y uroczyſtość wieyſkiego ludu.

Kirmeßeſſen, *n.* gutes Eſſen, uczta kiermaſzowa, obiad kiermaſzowy.

Kirren, anlocken, wabić, nęcić, przynęcać, zachęcać, *potym znaczy, to co*, knarren, trzaſkać, chrupać, *to co*, mruczeć, *potym to co*, gruchotać; wie eine Taube, iak gołąb. dieſe Tauben kirren ſehr ſchön, te gołębie pięknie gruchocą.

Kirſchbaum, *m.* wiśnia, drzewo, wiśniowe drzewo. niedriger Franz-Kirſchbaum, gatunek wiśni mnieyſzych.

Kirſche, *f.* wiśnia, owoc. von Kirſchen, z wiśni, wiśniowy. wie Kirſchen, iak wiśnie.

Kirſchfarbig, wiśniowy, wiśniowego koloru, wiśniowey barwy. kirſchfarbiger Gürtel, wiśniowy pas, wiśniowego koloru pas.

Kirſchner, *m.* kuśmierz, futernik, co koło futra robi.

Kiß, *m.* piaſek. allzu grober Kiß, nazbyt gruby piaſek, kamieniec.

Kiſte, *f.* koſzałka, ſzuflada, pudło, ſkrzynka, koſzałeczka, pudełko, ſkrzyneczka.

Kiſtenmacher, *m.* ten co koſzałki, ſzufladki, ſkrzynki, ſkrzyneczki, pudełka robi.

Kiſtenträger, *m.* drażnik, noſzownik, co ſkrzynie, pudła, koſzały, dźwiga, noſi.

Kiſtenträgerinn, *f.* drążniczka, noſzowniczka, dźwigaczka, ſkrzyń, ſkrzynek.

Kiſtner, *m.* oder Kiſtenmacher, ſtolarz, co ſzkrzynie, pudła robi, pudełnik, ſkrzynnik.

Kitt, *m.* Materie, womit die Steine und dergl. gleichſam zuſammen geleimet werden, kit, materyia lipka, ktorą kamienie y tym podobne rzeczy wraz zkleiaią.

Kitt, *m.* pigwa owoc; von gutem Geſchmacke, dobrego ſmaku; geſunde, zdrowa.

Kittel, *m.* kitla, z płutna ſuknia robiona letka y wygodna na lato.

Kitten, mit Kitt zuſammen fügen, na kit ſadzić, na kit dawać, na kit puścić, *to ieſt*, kitem kleić, kitem nakleiać, kitem zkleiać.

Kittern, śmiać ſię, chychotać ſię, głośno ſię śmiać y mocno.

Kitzel, *m.* łaskotliwość, łechciwość, kiedy dotchnięcie ciała kto czuie zbytnia lubość.

Kitzingen, Stadt in Franken, Kicynga, miasto we Frankonii.

Kläffer, *m.* plotka, baia, papla, co rad wiele y o wszystkim gada, plecie, baie, blazgoń.

Kläger, *m.* oskarżyciel, obwiniciel, powod, powodowa strona, *w sądach*; hefstiger und verbitterter, żwawy, y dokuczaiący, natarczywy, popędliwy; unsinniger, nierozmyślny, nieuważny, nierozważny; guter, dobry; gewisser, pewny; mäßiger und beständiger, pilny y stateczny; falscher, erzitterter, fałszywy, zagniewany; stummer, lächerlicher, niemy, śmieszny; beschwerlicher, verhaßter, naprzykrzony, nie miły, nienawisny; verwegener, freywilliger, lekomyslny; läppischer, opieszały, nie żwawy, rozlazły. einen Kläger ordnen, oskarżyciela, nadstawić, powoda dać; instygatora naznaczyć, *prawie toż samo.*

Klägerinn, *f.* oskarżycielka, obwinicielka, auch *w sądach*, powod, powodowa strona.

Kläglich, żałosny, miłosierny, politowania godny. kläglicher Fall, politowania godny, żałosny przypadek. klägliche Art, żałosny sposob. klägliche Rede, żałosna mowa, miłosierne mowienie. klägliche Stimme, żałosny, miłosierny głos. kläglicher Tag, żałosny, smutny dzień. kläglicher Sieg, żałosne zwycięstwo, smutne zwycięstwo, politowania y żalu godne.

Kläglich, *adv.* żałośnie, smutno, z narzekaniem, miłosiernie, litościwie. kläglich thun, über etwas, narzekać, płakać, lamentować nad czym, o co; wie die Weiber, iak kobiety, płaczliwym, wrzaskliwym głosem.

Kläpperlein, *n.* rzegotka, kołatka, do rzegotania, do kołatania.

Klärlich, iasny, przezroczysty, cieniuteńkiego koloru.

Klärlich, *adv.* iasno, iaśnie, przezroczysto, oczywiście; falsch seyn, iasno być fałszywym. worinnen eine Lügen klärlich steckt, w czym iaśnie kłamstwo, pokazuie się. etwas klärlich befinden, iaśnie co oczywiście, co znaleść, oczywiście y iasno co wynaleść. etwas klärlich erfahren, dowiedzieć się czego, *albo* wywiedzieć się czego oczywiście, iasno. in seiner schändlichen Sache klärlich ertappet werden, w rzeczy szpetney oczywiście być złapanym. den Schmerz klärlich zu erkennen geben, dać poznać iasno oczywiście, *swoy żal.* die Worte zeigen es klärlich an, słowa iasno pokazuią, oczywiście się to w słowach wydaie.

Klätscher, *m.* gadacz, szczebietnik, baia, plotka, co gada y plecie ustawicznie, świegot.

Klätschicht, gadatliwy, szczebietliwy, baieczny, plotliwy, co lubi wiele mowić.

Klaffen, być rozpadłym, szparę mieć. die Erde klafft auf, ziemia się rozpadła, ziemia się roztąpiła. 2) *znaczy, to co,* plaudern, baiać, pleść, szczebierać.

Klaffend, rozpadły, rozstąpiony. klaffende Erde, rozpadła, rozstąpiona ziemia.

Klaffung, *f.* szpara, rozpadlina, rozstąpienie. Klaffung der Erde, rozpadnienie, padanie się ziemi, rozstępowanie się ziemi.

Klafter, *f.* sążeń, sążnia; ein gewisses Maaß, pewna miara. lange Klafter, długa sążeń. kurze Klafter, krotka.

Klagbar, godny oskarżenia; das anzuklagen ist, co może być, *albo* powinno być oskarżone. klagbare Schandbarkeit, godna oskarżenia szpetność, *znaczy także, to co,* das zu beklagen ist, o co narzekać trzeba. klagbares Unglück, nieszczęście godne pożałowania y narzekania.

Klage, *f.* narzekanie, żal w słowach wynurzony, *to co,* Wehklage, ein Brief voller Klagen, list pełny narzekania, żalu; über etwas, o co; bey einem über einen die Klage anstellen, u kogo na kogo narzekanie czynić. mit seiner täglichen Klage nichts ausrichten, swoim codziennym narzekaniem, nic niewskurać, nic niedokazać. tägliche Klage des Römischen Volkes, codzienne narzekania ludu Rzymskiego. zu Rom wird eine große Klage über deine Ungerechtigkeit geführet, codzienne narzekanie iest w Rzymie na twoię niesprawiedliwość. eines Klage nicht mehr anhören können, czyiego narzekania nie moc więcey słuchać. die Sache ist zu einer gemeinen Klage ausgebrochen, rzecz ta wybuchnęła, z pospolitym wszystkich narzekaniem. betrübte Klage, smutne narzekanie. die Klage wird

um dieser Dinge willen geführt, narzekanie będzie o tę rzecz; w narzekaniu zamyka się, głos, wołanie, ięczenie, wzdychanie, płacz; *potym znaczy to co*, gerichtliche Klage, sądowe obżałowanie, oskarżenie, obwinienie. wider einen einer Sache halber die Klage erheben, obżałowanie uczynić na kogo o iaką rzecz. die Klage anfangen, pozwać kogo, obżałowanie zanieść w pozwie przed sędziego. Ursache oder Recht, die Klage erhoben zu haben, mieć przyczynę prawo obżałowania przed sądem. einem die Klage zugestehen, komu pozwolić pozwania drugiego. schriftliche Klage, pozew, pisane obżałowanie. schriftliche Klage anstellen, pozwać kogo pozwem przed sąd. sich auf die Klage einlassen, odpowiadać na obżałowanie, stanąć na pozew do sądu.

Klagen, skarżyć, skarżyć się, żalić się, obżałować, obwiniać; über etwas, skarżyć się o co. einen klagen, skarżyć kogo, skarżyć na kogo, oskarżyć kogo; eines wegen, o co. bey einem klagen, przed kim się skarżyć, przed kim skarżyć, przed kim żalić się, przed kim obżałować; mit Heulen und Seufzen, z ięczeniem y wzdychaniem. mit Thränen klagen, ze łzami; bey dem Vater gegen den Nachbar, über des Bruders Unrecht, skarżyć się przed oycem na sąsiada, o krzywdę braterską. über sein widriges Glück klagen, na swoią przeciwną fortunę skarżyć się. einem über etwas klagen, żalić się przed kim na co, o co. einem sein Elend klagen, na swoię nędze przed kim skarżyć się, odpowiadać przed kiem swoię biedę. eines Dinges wegen klagen, skarżyć się, żalić się o iaką rzecz etwas Gott und Menschen klagen, skarżyć się o co przed Bogiem y przed ludźmi; *znaczy to co*, Beklagen, oskarżyć przed sądem, vor Gerichte.

Klagen, das, *n.* skarżenie się, żalenie się, żałowanie się, obżałowanie, pozywanie.

Klagend, skarżący, żałuiący, żalący się, żałosny. mit klagender Stimme, żałosnym głosem. dieser klagende Mensch, ten żałosny człowiek; *powtore znaczy*, anklagend, oskarżaiący, pozywaiący, skarżący, obwiniaiący.

Klagenfurth. Stadt in Kärnthen, Klagenfurt, miasto w Karyntyi.

Klagenswerth, godny żałowania, pożałowania, żalu, lamentow.

Klagfrau, *f.* bey Leichen, naięta kobieta płacząca za pieniądze przy ciele, zapłacą przy obcym trupie wyie.

Klaggeschrey. *n.* narzekanie, płacz, krzyk płaczliwy, płacz z krzykiem, lament, narzekanie, wołanie z płaczem, ze szlochaniem. Klaggeschrey verführen, narzekanie czynić, z płaczem y z krzykiem się rozwodzić.

Klaghaus, *n.* dom płaczu, lamentow, żalu, narzekania, ięczenia.

Klaglied, *n.* żałosna piosnka, smutna pieśn, lamentuiąca pieśn. die Klaglieder Jeremiä, treny żale, żałosnę y smutne pieśni Jeremiasza.

Klagrede, *f.* żałosna mowa, narzekanie, płaczliwe mowienie.

Klagstimme, *f.* narzekaiący głos, płaczliwy głos, mowa z płaczem.

Klagweib, *n.* kupiona baba na pogrzebie przy czyim umarłym ciele płacząca, płaszka.

Klagweise, skarżenia sposobem, obżałowania trybem, z narzekaniem.

Klagwürdig, godny oskarżenia, godny obżałowania.

Klammer, *f.* klamra, womit Steine, Holz u. d. g. zusammen befestiget werden, ktorą kamienie, drzewo, przybiiaią, aby się dobrze przy czym trzymało. eiserne Klammer, żelazna klamra. hölzerne Klammer, drewniana klamra.

Klammern, klamrą zbiiać dwie rzeczy aby się iedna drugiey trzymała, klamrą uiąć. klammere diese Hölzer, uymiy klamrą te dwa drzewa.

Klang, *m.* brzmienie; sehr heller und klarer, głośne y iasne; grober, grube huczne; erbärmlicher, kläglicher Klang, miłosierne, żałosne brzmienie; *w tym samym sensie lepiey mowi się*, miłosierny, żałosny głos; leerer, unterschiedener, możny, rozmaity głos; artiger, piękny; durchdringender Klang, przeraźliwy, przenikaiący głos. weichlicher Klang, miętki, miałki głos. starker, hefftiger Klang, mocny, tęgi głos; ungeschickter, alberner, nie piękny, niezgrabny głos, niegładki; bäurischer, grober, chłopski, gruby; abweichender, unveränderter, widriger, niezgodny, niemienny, przeciwny głos; sachter Klang, letki głos, leciuchneńki głosek, wolny głos, wolny głosek. so angenehmer Klang, tak miły głos, tak słodki głos. trauriger Klang, smutny głos. die Ohren nehmen den Klang ein,

ein, uszy biorą w siebie głos. der Klang steiget in die Höhe, głos wstępuie w gorę. der Klang wird vergrössert, głos pomnaża się, głosu przybywa. der Klang kommt mir vor die Ohren, głos przychodzi do uszow moich; głos brzmi w uszach moich. die Stimme auf einen kläglichen Klang lenken, głos odmienić w żałośny głos, w żałośne brzmienie. einerley Klang im Ausgange geben, na końcu wydawać iednakowy głos, iednakowe brzmieć. Klang der Saiten machen, na stroniech brząkać. die Zunge macht die unterschiedenen Klänge, ięzyk czyni rozmaite brzmienie, rozmaite głosy sprawuie. den leeren Klang von sich geben, prożne brzmienie z siebie wydaie. der Klang fällt in die Ohren, brzmienie, głos wpada w uszy. der Klang vergnügt die Ohren, głos, brzęk, dzwięk kontentuie uszy. der Klang füllet meine Ohren, głos napełnia uszy moie. leerer Klang der Worte, prożne brzmienie słow. den Klang der Trompete nicht vertragen können, nie moc cierpieć, głosu trąb; *potym także* Klang, *znaczy to co*, wrzask, krzyk, insonderheit den die Adler von sich geben, w szczegulności ten ktory orły wydaią. der Klang eherner Dinge, głos, brzęk, tętnienie miedzianych, albo metałowych ogołem rzeczy. musikalischer Klang, ton głosu; iście głosu rozmaite. einerley Klang, iedno stayny głos, zgodny głos, zgodne tony, zgodne głosy; nastroione głosy.

Klapf, *m.* sztuk, puk, sztukanie, pukanie, *klapanie, klap.*

Klapfen, pukać, sztukać, kołatać, *klapać*, kłapać; laut mit den Zähnen, kłapać głośno zębami. klappe nicht mit den Zähnen, nie kłap zębami.

Klapper, *f.* kłapaczka, pukaczka, sztukaczka, kołatka. die Kinder mit der Klapper schrecken, dzieci kłapaczką straszyć, daß sie stille schweigen, aby się ucisżyły. kleine Klapper, maleńka kłapaczka, kołateczka, sztukateczka; maluchna kołatka, malenieczka sztukatka. Klapper an der Thüre, młoteczek u drzwi do zasztukania, do zakołatania.

Klappermaul, *n.* wyparzona gęba, ktora się nigdy nagadać nie może, ktora mowi co chce, iak długo chce.

Klappermühle, *f.* młyn, sztukaiący, kołataiący, iakie są wodne młyny.

Klappern, kłapać, kołatać, sztukać, pukać. mit den Zähnen klappern, zębami kłapać. die Teller klappern, talerze brzęczą, sztukaią, kołataią.

Klappern, das, *n.* sztukanie, kołatanie, kłapanie, brzęczenie.

Klappernd, sztukacz, kłapacz, kołatacz, brząkacz, sztukaiący, kołataiący, brząkaiący. klapperndes Maul, pysk kołataiący, *to iest*, gadatliwy. klappernde Mühle, kołataiący młyn, sztukaiący, pukaiący młyn, kłapiący młyn.

Klapperspiel, *n.* igraszka dziecinna, brzękaczka dla bawienia dzieci.

Klapperstorch, *m.* żurawie dziubem kłapanie, kołatanie.

Klapperwerk, *n.* brząkanie dziecęce, brząkanie dziecęce brząkaczką.

Klar, helle, deutlich, iasny, czysty, wyraźny. klare Stimme, iasny głos. klare Sache, iasna rzecz, iasna sprawa. klares und ausnehmendes Exempel, iasny y przewyśmienity przykład. klare Worte, iasne słowa. diese Dinge sind klar, te rzeczy są iasne. etwas klar machen, co iasne uczynić, *albo* co uczynić iasnym. klare Wahrheit, iasna prawda, czysta prawda. klare und verständliche Erzehlung, iasna y wyrozumiana powieść; *to co*, przezroczysty. klares Wasser, przezroczysta woda. klarer Wein, przezroczyste wino. klare und helle Stimme, iasny y czysty głos. was man daraus schöpft, ist rein und klar, co ztamtąd czerpaią iest czyste y iasne. klarer Himmel, czyste, iasne niebo. klare Edelgesteine, iasne, przezroczyste kamienie. klare Luft, czyste, przezroczyste powietrze. klar seyn, być iasnym. das ist klar, to iest iasna, *rozumiey* rzecz. die Sache ist klar, rzecz iest iasna. die Sache mit ihm ist klar, interes z niem iest iasny. klar und allen bekannt ist es, iasno y wiadomo to iest wszystkim, daß etwas ewig sey, że co iest wieczne. alles ist klar, wszystko iest iasne, wszystko się iasne pokazuie. klar machen, obiaśnić, prawdę czego pokazać. die Rechnung klar machen, wyrachować się, rachunki iasne, pewne, dowodne uczynić.

Klar, *adv.* iasno, iaśnie. klar erhellen, erscheinen, iasno się pokazywać, iasno się wydawać. etwas klar verbiethen, iasno co zakazać, iasno co zabraniać, zakazywać. klar und deutlich reden, iasno y wyraźnie mowić. klar erweisen,

sen, jasno pokazać. das ist klar erwiesen, to iest iasno pokazane.

Klarheit, *f.* iasność. Klarheit der Stimme, iasność głosu. die Klarheit der Gestirne, iasność gwiazd. die Klarheit der Augen, iasność oczow. lautere Klarheit, czysta, szczera iasność. die Klarheit des Himmels, iasność nieba; der Luft, iasność powietrza, wyiaśnienie nieba, powietrza; *w tym samym sensie mowi się,* die Klarheit des Wassers, iasność wody. die Klarheit der Beweisgründe, iasność gruntuiących dowodow. die Klarheit der Rede, iasność mowy, gdy sens w niey iest prędko zrozumiany.

Klatschen, das, *n.* trzaskanie; mit der Peitsche, harapem, biczem, Carbatsche, charapnikiem, kańczugiem, zumal wenn einer damit geschlagen wird, zwłaszcza gdy kogo niem biią; der Schläge mit dem Ochsenziemer kriegt, daß man das Geklatsche davon hört, ktory takię cięgi bykowcem bierze, że aż trzask słychać; *powtore znaczy to co:* Gewäsche, mowy, wieści, gadania. einen Klatsch anrichten, dać okazyią do zwady, do sprzeczki.

Klatschen, klaskać; mit den Händen, rękoma, rękami; mit dem Maule klatschen, gębą smukać, posmukiwać. mit der Peitsche klatschen, charapem trzaskać, kańczugiem pukać; *powtore znaczy to co:* plaudern, gadać, baiać pleść, wybaiać, wypleść. er klatschet alles, on wszystko wybaia, wyplecie.

Klatschen, das, *n.* mit den Händen, rękoma, rękami. Klatschen mit dem Maule, posmukiwanie gębą, posmuknienie. Klatschen mit der Peitsche, trzaskanie charapnikiem, pukanie kanczugiem, bykowcem; *powtore znaczy to co:* das Plaudern, baianie, wybaianie, plecienie, wyplecienie, gadatliwość.

Klatscher, *m.* gadacz, baia, plotka; großer, erschrecklicher, wielki, straszny baiacz.

Klatschmäulicht, gadatliwy, lubiący baiać, lubiący pleść.

Klatschmaul, *n.* gęba wyparzona, iezyk na kołowrocie, w ięzyku kości nie ma.

Klauben, rwać, urywać. an einem Beine klauben, na iakiey kości ogryzywać, albo z kości gryząc, rwać, szarpać; im Essen, w iedzeniu, gryść z wolna mięso.

Klaue, *f.* eines Rindes, Ziege, Schweines &c. dann und wann auch so viel als eine Kralle, kopyto, kopytko; tak wiele znaczy iak y to słowo kralle szpona; harte, twarde; runde Klaue, okręgłe kopyto, okręgłe kopytko. hohe Klaue, wysokie kopyto; beschädigte, nadpsowane, nadpsute. sich von einander gebende Klaue, rozdwoione kopytko, dwoiące się kopytko. gespaltene Klaue, rozdwoione kopyto, eines Rindes, wołu, wołowe kopyto; eines großen Viehes, u bydlęcia wielkiego kopyto. die Klaue wird hart, kopyto twardnieie. an- oder einschlagen, Klauen bekommen, w kopyto w biiać, w kopyto wziąć, brać. die Köche haben alle Weih- oder Adlersklauen, kucharze maią kaniukowe albo orle szpony. Klauen der Löwen, Bären, Hunde, Katzen und dergleichen Kralle, pazury lwie, niedźwiedzie, psie, kocie y tym podobnych zwierząt, to słowo Klaue, znaczy. krumme Klaue, krzywy pazur, zakrzywiona szpona; harte, twardy pazur, twarda szpona; lange, długi pazur, długa szpona. mit den Klauen einem ins Gesichte fahren, ze szponami, z pazurami do twarzy się komu drzeć. mit den Klauen das Futter ergreifen, w szpony wziąć żyr, szponami żyr pochwycić, szponami za żyr uchwycić. einen mit den Klauen zerreissen, kogo szponami pazurami podrapać. das Klauen hat, co szpony, pazury ma, szponisty, pazurowaty, kopyciasty. die Klauen benehmen, pazury odiąć, kopyto odiąć.

Klause, *f.* zamknięcie, zawarcie, zamykanie, zamek, do zamykania.

Klebefeuer, *n.* tłusty ogień; z czego tłustego zapalonego wybuchaiący.

Kleben, więznąć, lgnąć, ulgnąć; woran, na czym, tkwić, utkwić; an dem Thurme, na wierzy. kleben bleiben, przylgnąć, utkwić, in dem Ohrenschmalze, und im Vogelleime, ulgnąć, uwięznąć; w maści uszney, iak na lepie ptasznym. die Hände kleben lassen, utkwić ręce w czym, szpony w czym utkwić.

Klebfleckchen, *n.* przycinek, słoweczko; einem anhängen, słoweczkiem komu przyciąć.

Klebricht, lgnący, lipki; wie Vogelleim, iak ptaszny lep; wie Leim, iak kley; wie Harz, iak żywica ktora lgnie do rąk, co się do rąk lepi.

Kleck, *m.* makuła, skaza; von Dinte, od inkaustu; żyd, taką makułę nazywaią.

Klecken, zmakułować, zwalać czym; plamę uczynić na czym; *powtore znaczy, to co* zureichen, wystarczyć, wystarczać, dostawać. kleckt eine nicht, so will ich dir zwo geben, ieżeli iedna nie wystarcza, to dam dwie.

Kleckicht, zplamiony, żydami, zwalany, zmakułowany.

Klee, *m.* ein Kraut, *ziele pewne*, koniczź, konik, das auf den Wiesen wächst, co na łąkach rośnie; sauerer, kwaśkowata; wohlriechender, pachnąca pieknie; fetter, tłusta; gelber, żołta; griechischer, grecka.

Kleeblume, *f.* kwiat, na takowym zielu, na tey koniczy, koniczny kwiat.

Kleiben, lepić, oblepiać, mit Lehm überziehen, gliną oblepiać, lepić.

Kleibwerk, *n.* lepianka, oblepianka; etwas, das aus Leim gekleibet ist, to co z gliny ulepione, glinianka.

Kleid, *n.* suknia, szata, odzienie; *w tym samym sensie:* tägliches, powszednia szata, powszednie odzienie, oder wie man es zu Hause trägt, albo domowa, iakiey przy domu zażywaią; feyertägliches, odświętna, od święta, na odświęt; wie man es trägt, wenn man ausgeht, lepsza piękna suknia, iaką noszą gdy w gościnne, albo między ludzi się idzie; leinenes, lniana, lana; weibliches, białogłowska szata, suknia; beflecktes, zplamiona, zwalana, zpaskudzona; kostbares, kosztowna, droga; purpurnes, purpurowa; knechtisches, służebna, niewolnicza; schönes, piękna; buntes, pstra; das für Moder aus einander fährt, ktora od pleśni, od zleżałości rozłazi się, rozlatuie się na kawałki. Kleid zur Trauer, żałobna suknia, żałoba; zerrissenes, podarta; umgekehrtes, nicowana, przewracana; nasses, mokra; seidenes, iedwabna; mit Gold gesticktes oder bordirtes, złotem aftowana, albo bramowana po kraiach; mit Edelgesteinen besetztes, drogiemi kamieniami wykładana; Schnee weisses, iak śnieg biała; dunkeles, ciemna; lichtes, iasna; schwarzes, czarna; paussichtes, fałdow wiele maiąca, *albo* z wielu fałdami. Kleid wechseln, d. i. anders anziehen, suknie odmienić, *to iest*, insze wdziać. in einem purpurnen Kleide aufziehen, w purpurowey szacie wychodzić. das Kleid zerreissen, suknią rozedrzeć. das Kleid wieder flicken, suknią naprawić, ponaprawiać. das Kleid verfertigen, suknią zrobić, wygotować. in einem knechtischen Kleide zu Schiffe gehen, w niewolniczey, *albo* w luzney sukni na okręt wsiąść. Trauerkleid anhaben, w żałobie chodzić, żałobę nosić. buntes Kleid anhaben, tragen, pstrą suknią, rozmaitego koloru szatę mieć, nosić. das Kleid anziehen, suknią wdziać. das köstlichste Kleid, naykosztownieysza suknia. Kleid seines Bruders, suknia iego brata. persisches Kleid anziehen, Perską szarę wdziać. einem das Kleid ausziehen, zdiąć suknią z kogo. Kleid garstig machen, zpaskudzić, zbrukać, zwalać, zplamić suknią. aus dem Kleiderschranke das Kleid nehmen, dobyć sukni ze skrzyni, ze schowania. das Kleid paßt wohl, ist gerecht, suknia dobrze zrobiona, dobrze leży. Kleid wenden, suknią nicować, przenicować. ausländisches Kleid tragen, cudzoziemską suknią nosić. einem das Kleid nehmen, ze sukni kogo odrzeć. das königliche Kleid ablegen und ein Hirtenkleid anziehen, krolewską suknią zdiąć a pasterską oblec. Kleid verunstaltet die Leute, suknia szpeci ludzi, anderes Kleid anziehen, inszą suknią wdziać. Blut auf dem Kleide, krew na sukni. buntes Kleid tragen, rożnych kolorow suknią nosić. zu den Kleidern gehörig, do sukni, do szat należący, sukniany, szatny. dergleichen Schrank, schowanie na suknie.

Kleiden, ubierać, w suknie; etwas womit, co w co stroić, ustroić. von aussen kleiden, z wierzchu, po wierzchu ustroić, ubrać. sich etwas schlecht und altväterisch kleiden trochę się po prostemu, y postaroświecku ubierać, stroić. sich in Pelz kleiden, ubierać się w futro, stroić się w futro. sich königlich kleiden, po krolewsku się stroić, po krolewsku się nosić. sich bunt kleiden, w rożne kolory się stroić, w rozmaite farby ubierać się. sich Persisch kleiden, po Persku się stroić, po Persku się nosić. einen gar herrlich kleiden, kogo po pańsku stroić, po pańsku nosić, wspaniale. sich sehr reichlich und accurat kleiden, siebie czysto y należycie stroić, nosić się, ubierać się. sich auf die neue Mode kleiden, nową modą się stroić, ubierać.

Kleiderbürste, *f.* szczotka do chędożenia z prochu sukien, szczotka do sukien.

Kleiderhandel, *m.* handlowanie sukniami, kupczenie sukniami.

Kleiderhändler, *m.* handlarz sukniami, kupczący, handluiący sukniami.

Kleiderhüter, *m.* szatny, dozorca szatni, przełożony szatni, starszy nad szatnią.

Kleiderhüterinn, *f.* szatnina, szatni dozorczyna, przełożona nad szatnią.

Kleiderkammer, *f.* szatnia, szatni pokoy, izba na suknie.

Kleiderkasten, *m.* skrzynia na suknie, sepet na suknie, schowanie na suknie.

Kleidermotte, *f.* mul w sukni, robak suknie toczący y gryzący.

Kleiderordnung, *f.* ustawa, o sukniach, o szatach, o stroieniu się.

Kleiderschrank, *m.* skrzynia na suknie, schowanie na suknie.

Kleidertracht, *f.* suknie, szaty, stroy, stroienie się, ubieranie się, noszenie się.

Kleiderverwahrer, *m.* szatny, w schowaniu trzymaiący, szaty, suknie.

Kleidchen, *n.* sukienka, szatka; neues, nowa; schönes, piękna.

Kleidung, *f.* ubieranie się, stroienie się; stroienie, ubieranie, stroy; rauhe, niegładki; weibliche Kleidung, stroy białogłowski; nöthige, potrzebny; alte Kleidung, stare odzienie; vorige, schöne, przeszłe, dawne; purpurne, jungferliche, purpurowy, panieński stroy; schändliche, szpetny; weisse, biały; königliche Kleidung, krolewski stroy. Aenderung der Kleidung, odmienianie sukien, stroiu, odmiana w sukniach, w stroiu. gar zu sehr auf die Kleidung halten, bardzo się nazbyt stroić, zbytkować w sukniach, w szatach, w stroieniu się. in schönster Kleidung auf dem Throne sitzen, w iak naypięknieyszym stroiu na tronie siedzieć. ein Mann in Weibskleidern, męszczyzna w białogłowskim stroiu. andere Kleidung anziehen, insze suknie, szaty wdziać. durch dessen Büberey gehen wir in dieser heßlichen Kleidung, przez iego nie podściwość chodzemy w tak szpetnych szatach. Kleidung und Nahrung, odzienie y iadło. ohne diese Kleidung kann er weder den Namen behaupten, noch das Amt führen, bez tego stroiu, bez tych szat, ani według imienia, ani według godności może się nosić. die Kleidung wieder anlegen, znowu pierwsze suknie wdziać, znowu się do pierwszych sukien wrocić. stets die Kleidung behalten, zawsze w iednakowych sukniach chodzić. einen in Soldatenkleidung sehen, widzieć kogo w żołnierskiey sukni. sich also in der Kleidung aufführen, tak się sprawować co do stroienia się, co do sukien. in königlicher Kleidung sitzen, w krolewskich szatach, w krolewskim stroiu siedzieć. etwas zur Feyertagskleidung brauchen, czego na suknie odświętne zażywać. für den sich eine Frauenkleidung schickt, dla kogo dobry białogłowski stroy; ktoremu by dobrze było w białogłowskim stroiu, w białogłowskich sukniach chodzić. einen mit einer neuen und fremden Kleidung ausstaffiren, kogo w nowe y cudzoziemskie suknie ustroić; einen derselben berauben, odrzeć kogo z sukien z szat; die nicht viel von einer Privatperson ihrer abgeht, suknie, ktore na prywatnego człowieka prawie przystoią. das dienet mir zur Kleidung, to mi iest za suknie, to mi stanie za szaty. es einem in der Kleidung nachthun, naśladować kogo w stroiu, w sukniach.

Klein, mały, nicht groß, nie wielki. kleines Stück, mała sztuczka. die Erde hat mir klein geschienen, ziemia zdała się mi mała. kleiner Zwist ist zwischen uns, mały spor, mała niezgodność iest między nami. keine kleine Wohlthat, żadne małe dobrodzieystwo. kleine Anzahl der Redner, mała liczba mowcow. kleines Lob, mała chwała. kleines Herz, małe serce. kleiner Mann, mały człowiek, małego wzrostu człowiek. kleine Kraft ist darinnen, mała moc iest w tym. kleine Fischgen, małe rybki. kleine Thiere, małe zwierzęta. kleiner Wachsthum, mały przyrost, małe przyrośnienie. kleine Buchstaben, małe litery. sehr klein, nader mały. ziemlich klein, trochę mały. kleine Anstoßung, małe popchnięcie, potrącenie. kleiner Muth, mały umysł. kleiner Brief, mały list. kleine Leute, maleńcy ludzie. kleine Büchergen, maleńkie książeczki. kleine Meyerhöfchen, małe folwarczki. zu kleiner Brief, nazbyt mały listek. kleine Bilderchen, małe obrazki, obrazeczki. kleine Pferde, małe koniki. kleiner Ort, małe mieysce. kleines Pulster, mała poduszka. kleiner Weinstock, mała winnica, mała winniczka. kleine Puppe, kleiner Kerl, mała pupka, mały chłopczyk. wie klein! iak mały! iak malenki!

leńki! so klein, tak mały, tak maleńki. so kleines Feigenkörnchen, tak małe figowe ziarno. so kleiner Knabe, tak mały chłopczyk. klein machen, zmnieyszyć, etwas, co. klein zerreiben, trochę nadłamać.

Klein, *adv.* mało, nie wiele drobno. klein geschrieben, mało pisany. wie klein! iak mało! so klein, tak mało.

Kleinäugig, małych oczow. kleinäugige Mägdchen, z małemi oczami dziewczę.

Kleiner, mnieyszy, pomnieyszy, mnieysze. kleinere Sache, mnieysza rzecz. der kleinere Sohn, mnieyszy syn, *zwyczaynie się w Polskim mowi*, młodszy syn. kleinere Sorge, mnieysze troski, mnieysze starunki. kleinere Thiere, pomnieysze zwierzęta.

Kleinern, umnieyszać, umnieyszyć, zmnieyszać, zmnieyszyć.

Kleinerung, *f.* umnieyszanie, umnieyszenie, zmnieyszanie, zmnieyszenie.

Kleinfügig, maleńki, maluchny, malenieczki; Dörfchen, malenieczka wioska.

Kleinfügigkeit, *f.* małość, maluchność, malenieczkość; einer Sache, iakiey rzeczy.

Kleinfüßig, mało stopny, co małe stopy ma, z maleńkiemi stopkami.

Kleingläubig, małowierny, małey wiary człowiek, niedowiarek.

Kleingläubigkeit, *f.* małowierność, mała wiara, niedowiarstwo.

Kleinhälsicht, małey szyi, małego karku, z małą szyią, z małym karkiem.

Kleinheit, *f.* małość, maleńkość, maluchność, niewielkość.

Kleinigkeit, *f.* małość, maleńkość. wegen seiner Kleinigkeit nicht können gesehen werden, dla swoiey małości nie moc być widzianym; dla małości nie widać go, dla maleńkości widzieć go niemożna. dieses ist eine Kleinigkeit, to iest małość, rzecz mała, maleńka. die Sache ist eine Kleinigkeit, ta rzecz iest małość. in Kleinigkeiten den Befehl nicht beobachten, w małych rzeczach na rozkaz nie uważać. Kleinigkeiten zusammen suchen, maleńkie, drobne rzeczy, małości w kupę zbierać.

Kleinlaut, małego umysłu, podłego umysłu, małego serca. der Schimpf hat ihn kleinlaut gemacht, zniewaga sprawiła w nim podły umysł. sie sind kleinlaut und geben gute Worte, oni są małego serca, stracili serce, y pokornie mowią.

Kleinmüthig, małego serca, ztrapionego y złamanego umysłu, w ktorym zwątlony iest umysł, w ktorym serce zpodlało. kleinmüthig werden, zpodleć, stać się podłym, małego serca. kleinmüthig machen, podły umysł, podłe serce w kim sprawić.

Kleinmüthig, *adv.* podło, małym sercem, podłym umysłem, nikczemnie.

Kleinmüthigkeit, *f.* małość umysłu, podłość serca, zwątlone y upodlone serce, opuszczenie się, zarzucenie się, niedbanie o nic wspaniałego, zniżony przeciwnościami umysł, poniżone aż do podłości serce.

Klein-Neffe, *f.* praprawnuk. Klein-Niffel, praprawnuczka.

Kleinod, *n.* kleynot, köstlicher Edelgestein, kosztowny, drogi kamień; *powtore znaczy nadgrodę:* po walce, po potyczce; Belohnung nach einem Kampfe; *potrzecie znaczy* etwas kostbares, was man aufhebt, co drogiego, co w depozyt daią; *po czwarte znaczy*, Zierath auf dem Helme in der Heraldik, ozdoby na chełmie, w Heraldyce, czyli raczey w Herbach.

Kleinod-Austheiler, *m.* nadgrody rozdawca, nadgrodo-dzielca.

Kleinste, naymnieyszy. alles vom Kleinsten bis zum Größten an einen schreiben, wszystko od naymnieyszego do naywiększego komu opisywać. der kleinste von den Söhnen, naymnieyszy z synow.

Kleister, *m.* klayster, robiony z mąki do kleienia.

Klemme, *f.* womit etwas eingeklemmt wird, kluba, w ktorey co ściśnione, y zwęzione bywa; *powtore znaczy:* enger Ort, Nothdürftigkeit, ciasne mieysce, potrzeba, przyciśnienie, niedostatek, cieżkość o co. Klemme des Geldes, niedostatek pieniędzy, potrzeba pieniędzy, ciężkość o pieniądze. einen in die Klemme treiben, wpędzić kogo w wielką potrzebę, w wielki niedostatek. einem aus der Klemme heraushelfen, kogo z ostatniey biedy, potrzeby wyratować, pomoc komu, aby wyszedł z iakiey cieżkości, z iakiey trudności wydźwignąć kogo. in die Klemme gerathen, wpaść w iaką ciasność, w iaką klubę, w iaką ciężką dolą. diese Dinge sind in der Klemme, rzeczy

rzeczy są w ciasney klubie; w złym bardzo położeniu.

Klemmen, cieśnić co, ściskać, szczuplec. zwischen den Stamm und die Rinde klemmen, co ściskać między skorą y drzewem.

Klimpner, *m.* oder Klempner, blacharz, co z blachy wyrabia rożne rzeczy.

Klepper, *m.* Art eines Pferdes, gatunek koni, podiezdek, kroczak, mierzyn.

Klette, *f.* ein Gewächs, *krzew pewny*, łopian mały długo lesny; große, wielki; kleine, mały; spitzige, kończysty. von Kletten, z łopianu, łopianowy.

Klettenkopf, *m.* głowka łopianowa, na łopianie.

Klettenkraut, *n.* łopian inszego gatunku, od pierwszego.

Klettern, wleść, właząwać; auf den Wall, na wał; in die Höhe, wie die Katzen, wyleść w gorę iak koty robią.

Kletticht, łopianowy, co z łopianu iest, łopianisty, co do łopianu podobien.

Kleyen, *pl.* otręby, was vom Korne abgehet, und kein Mehl ist, co od zboża w mieleniu odchodzi y nie iest mąką. Kleyen von Weizen, otręby przeniczne; von Gerste, otręby ięczmienne; darinnen kein Korn mehr ist, w ktorych więcey zboża nie ma. Kleyen voller Sand, otręby pełne piasku; die Schweine damit mästen, füttern, świnie otrębami paść, karmić. mit den Kleyen von Gerste die Esel füttern, otrębami ięczmiennemi osły paść. von Kleyen, z otręb, z otrąb, otrębowy, otrębny, *adj.* Brod von Kleyen, chleb z otrąb, otrębny. wie Kleyen, iak otręby, otrębisty, otrębiasty. voller Kleyen, pełny otrąb. Farbe von Kleyen, otrębisty kolor.

Kleyenbrod, *n.* chleb z otrąb, chleb otrębowy, chleb otrębny; także chleb otrębami potrząśniony.

Kleyicht, *adj.* otrębny, otrębowy. kleyichter Teig, otrębne, otrębowe ciasto.

Klimmen, wie das Feuer, zarzyć się iak ogień; *także to co*, klettern, leść, wyleść, wydrapać się, wspiąć się w gorę.

Klimmen, das, *n.* zarzenie się; wspinanie się, lezienie w gorę.

Klimmung, *f.* lezienie w gorę, pięcie się w gorę, drapanie się w gorę.

Klimpern, dzwonić, brzęczeć; mit einem ehernen Geschirre, naczyniem miedzianym.

Klimpern, das, *n.* dzwonienie, brzęczenie, brzękanie, brząkanie.

Klinke, *f.* an einer Thüre, klamka u drzwi, do zapierania drzwi.

Klinge, *f.* głownia; eines Schwerdtes, szabli, pałasza; eines Messers, żelezco, żelazo u noża, *to iest*, sam noż bez trzonka. kleine Klinge, głowienka, malenka głownia.

Klingel, *f.* dzwonek, brzękadło. die Klingel läßt sich hören, dzwonek daie się słyszeć. einen mit der Klingel herbey fordern, dzwonkami kogo przywołać.

Klingelbeutel, *m.* worek ze dzwonkiem, worek brzęczący.

Klingeln, dzwonić, brzęczeć. einem klingeln, na kogo dzwonić, zadzwonić.

Klingeln, das, *n.* dzwonienie, zadzwonienie; mit ehernen Geschirr gern hören, miedzianego naczynia dzwonienie rad słuchać. das ist das Klingeln für den Ohren, to iest dzwonienie, brzęk dla uszow.

Klingelsack, *m.* worek brzęczący, worek dzwoniący, worek ze dzwonkiem.

Klingen, dzwonić, brzeczęć; grob, grubo; klar, iasno cienko dźwięczeć; übel, źle dzwonić, źle brzęczeć; sehr wohl, bardzo dobrze dzwonić. am besten an seiner Stelle klingen, naylepiey na swoim mieyscu dzwonić. angenehmer klingen, wdzięcznie dzwonić brzękać, dźwięczeć. was klinget so angenehm vor meinen Ohren? co to dzwoni tak miło w moich uszach? es klinget allzu schwach, to słabo dzwoni, to słabo brzęczy, to słabo dźwięczy. es klinget widrig und hart, to dzwoni przeciwnie y twardo. machen, daß es angenehm und stark klinget, uczynić aby co miło, wdzięcznie y mocno dzwoniło, dźwięczało. die Klingel klinget, dzwonek brzęczy, dźwięczy, brzęka, dźwięka. das Erz klinget, miedź brzęka, dźwięka, dzwoni. das Gold klinget, złoto brzęczy. die Ohren klingen, w uszach dźwięczy, dzwoni, brzęczy. auf ihre Art klingen, swoim głosem dzwonić, dźwięczeć, brzękać.

Klingen, das, *n.* dźwięczenie, dźwiek, brzęczenie, brzęk, dzwonienie; der Ohren, w uszach; des Erztes, miedzi brzęczenie, brząkanie, dźwiękanie.

Klingend, dźwięczący, dźwiękaiący, brzęczący, brzękaiący, dzwoniący, dzwonny. klingende Erzte, brząkaiąca miedź. klingend Spiel, Paucken oder Trommel, kotły, bębny, z brząkaniem. übel klingend, źle, niepięknie brzękaiący; przeciwny nie miły dźwięk maiący. übel klingende Stimme, nie piękny głos, nie pięknie brzmiący, dźwięczący głos.

Klingspiel, n. brzękadło, dźwiękadło, instrumencik iaki do brząkania.

Klip, m. klepak, Art geringer Münze, gatunek drobnych pieniążkow, pieniążek. ich gebe nicht einen Klip dafür, ia y iednego pieniążka, y iednego klepaka za to nie dam. ich gebe nicht einen Klip darauf, ia o to niedbam, ia o to nie stoię, u mnie to iedno a nic.

Klipchen, n. oder Klippchen, szczutka, szczudek. einem Klipchen geben, daß die rothe Suppe nachgeht, dać komu szczutka, aż mu krew poydzie.

Klippe, f. skała, głaz. an eine Klippe anfahren, do iakiey skały przybić, wiechać na skałę, wpaść na skałę. vor der Klippe vorbey fahren, imo skały przeiechać, przepłynąć, iechać, płynąć. wider die Klippe angeschmissen, angetrieben werden, na skałę być wyrzuconym, wypchniętym; *powtornie znaczy:* Art Geld, gatunek pieniędzy.

Klippel, m. kłoda, pniak, sztuka drewna, pniaczysko, pień.

Klipper, m. *to co* Blechschläger, blacharz, od blachy kowal, ten co z blachy co kuie, robi; blachownik.

Klipperwerk, n. womit die Kinder spielen, czaczko, brzękadło, brzękaczka ktorą się dzieci bawią.

Klirren, brzęczeć, brząkać, dźwięczyć. das Glas klirret, szkło dźwięczy, brzęczy.

Klirren, das, n. dźwięczenie, dźwiękanie, brzęczenie, brzękanie, brząkanie.

Klitschen, klaskać; mit den Händen, rękoma, rękami. einen auf die Backen klitschen, kogo klaskać, plaskać po gębie, po licach pieszcząc się z niem.

Klitter, m. makuła, żyd; plama, zpaskudzenie, zplugawienie żydami, makułami.

Klitterbuch, n. raptularz; książka do znaczenia czego w niey; do kryślenia w niey.

Klittern, mazać, bazgrać, plamić; auf etwas, na czym, bazgranie, makuły robić.

Kloben, m. gewisses Werkzeug, Lasten in die Höhe zu ziehen, pewny robotny instrument, do ciągnienia ciężarow w gorę; *połac.* artemon; *pofr.* poulie, *f.* po polsku nazwiey klubki, albo kołka żłobkowate co w nich lina chodzi.

Klobenseil, n. sznury od klubek, od złobko-kołek; od obwodek, od obwodki.

Klocke, s. Glocke.

Klöppel, m. kłoda, pniak, pniaczysko; ein Stück Holz, kawał drzewa, kawał drewna.

Klößchen, n. oder Klümpchen, bryłka, bryłeczka, ziemi; maleńka bryła, niewielka.

Klösterchen, n. klasztorek, klasztoreczek, mały domek klasztorny, maleńki.

Klösterlich, klasztorny, zakonny, mniski, mnichoski. klosterliche Pferde, klasztorne konie. klösterliche Felder, klasztorne pola. klösterliche Häuser, klasztorne domy.

Klopffechter, m. szermierz w kiie, w palcaty, ktory się w kiie, w palcaty potyka.

Klopfen, pukać, kołatać, sztukać; an die Thüre, do drzwi; mit den Händen, rękami kołatać; *znaczy także to,* mit den Händen klopfen, rękami kleskać, plaskać. einem das Maul brav klopfen, komu pysk dobrze oklaskać, obić, otrzepać. einen klopfen, kogo obić. einen auf die Hände klopfen, komu w ręce bić, klaskać. die Legion ist geklopft worden, pułk był wytrzepany, pobity. das Getraide klopfen, zboże młocić, obiiać, omłacać. s. Schlagen.

Klopfen, das, n. sztukanie, kołatanie, pukanie; auf die Schulter, w tarcze; an das Haus, do domu; an die Wand, w ścianę; ans Fenster, do okna.

Klopfische, *pl.* cięgi, plagi, *flagi.* Klopfische geben, plagi komu dać. du wirst Klopfische bekommen, ty plagi weźmiesz, plag dostaniesz, po grzbiecie weźmiesz, grzbiet ochędożyć, po plecach należycie obić; grzbiet otrzepać; w sempiternę obić, boki kiiem obłożyć; grzbiet batogiem wyczesać, plagami wychłostać.

Kloß, m. bryła; von Erde, ziemi, s. Erdenkloß; *powtore znaczy,* kluska; von Mehl, Semmel, z mąki, z mąki przenney. Klößer machen, kluski robić, pyzy

pyzyrobić, kluchy robić, und kochen, y gotować.

Kloster, *n.* klasztor, monaster, dom mniski, dom zakonny, zakonnicze mieszkanie.

Klosterherr, *m.* przełożony klasztorny, przeor, starszy, rektor, proboszcz.

Klosterjungfer, *f.* zakonnica, mniszka, panna zakonna, panna klasztorna.

Klosterleben, *n.* zakonne życie, klasztorne życie, sposob życia w klasztorze; życia zakonnego, mniskiego, klasztornego tryb, mnichoskie, mniskie życie.

Kloß, *m.* kłoda, kloc, pniak, pniaczysko, kłodzisko, pniaczek, kłodka.

Kloßicht, kłodawy, kłodziasty, klocowaty, pniakowaty, pniaczysty, pniaczkowaty.

Klucken, gdakać, kwokać; wie die Hühner, iak kury. sie klucket, ona gdaka, gdacze.

Kluchsen, łkać, szlochać, płacz y łzy połykać, płacząc słowa połykać; ztąd łkanie.

Kluft, *f.* rozpadlina, szpara, der Erde, ziemi; zwischen Felsen und Bergen, między skałami y gorami, paryia, parow, paryie, parowy, doły, przepaści.

Klug, roztropny. kluger Mann, roztropny człowiek. kluger Redner, roztropny mowca. kluger Rath, roztropna rada; in etwas, w czym; zu etwas, do czego. kluger Mann, roztropny mąż; zu einer Sache, do iakiey rzeczy, wielkiey roztropności mąż, nieporownaną roztropnością zaszczycony, w ktorym roztropność osobliwa, w całe y ze wszystkim, człowiek roztropny, ktorego roztropność nie pospolita, z ktorego roztropnością nie każdego roztropność porownać można, we wszystkich rzeczach roztropny, na wszystkie roztropny strony; wielkiego rozeznania, w rozeznania przenikliwy, przebiegły, rozeznaniem umysłu przenikaiący; rozeznanie w niem chyba rowne, roztropność w nim chyba rowna, nic pięknieyszego nad iego rozeznanie, nic przednieyszego nad iego roztropność. NB. *rozum znaczy także często roztropność:* wielkiego rozumu człowiek, pięknego rozumu mąż, rozumny we wszystkim y w naytrudnieyszych rzeczach; taka roztropność iaka nie w każdym się tak zaraz znaydzie, szukać takiey roztropności, takiego rozeznania. er ist klug, on iest roztropny; roztropny to człowiek, rozeznany to człowiek, to człowiek z rozeznaniem wielkim. er ist klug auf seine Dinge, on iest roztropny dla siebie, roztropnym iest dla swoiego zysku, rozeznanym iest, na to aby zyskał co. klug werden mit der Zeit, roztropnym się stawać z czasem, roztropnieć z czasem, z czasem roztropnieie. durch Schaden klug werden, po szkodzie być mądrym, przez szkodę roztropnym się stać. er will klug werden, on chce być roztropnym, on się stara aby był roztropnym. klüger seyn, być roztropnieyszym, więcey widzieć, więcey uważać, roztropniey rzecz brać. so groß du bist, so klug bist du auch, iak znakomitey zacności iesteś, tak iesteś y roztropnym, rozeznanym.

Klug, *adv.* roztropnie, rozeznanie, z rozeznaniem, z roztropnością.

Klugheit, *f.* roztropność, rozeznanie; ausnehmende, nie pospolite, przednie; wundersame, dziwne, cudowne; mäßige, śrźednie, pomierne; natürliche, naturalne, wrodzone, rodowite rozeznanie, naturalna, śrźednia, pomierna, wrodzona, rodowita, dziwna, cudowna, nie pospolita, przednia roztropność. vortreffliche Klugheit, przewyśmienita roztropność, przewyśmienite rozeznanie. schlechte und gemeine Klugheit, prosta y pospolita, roztropność, proste y pospolite rozeznanie. sonderbare Klugheit, osobliwa roztropność, osobliwe rozeznanie; höchste, alte und vortreffliche der Griechen, naywyższa dawna, staroświecka y przednia Grekow roztropność, naywyższe, dawne, staroświeckie y przednie Greckie rozeznanie. nützliche und wahre Klugheit, pożyteczna y prawdziwa roztropność, pożyteczne y prawdziwe rozeznanie; alberne waschhafte, prędka, y gadatliwa; verhaßte, nienawistna, niemiła. große göttliche Klugheit, wielka, boska, roztropność, wielkie; boskie, rozeznanie. vollkommene Klugheit im urtheilen haben, mieć doskonałą w sądzeniu roztropność, mieć doskonałe w rozsądzaniu rozeznanie. höchste Klugheit erlangen, przyiść do naywyższey roztropności, nabyć naywyższey roztropności, przyiść do naywyższego rozeznania, naywyższego nabyć rozeznania. sich die Klugheit zu erlangen bemühen, starać się nabyć iak naywiększey roztropności,

roztropności,

tropności starać się, iak naywiękſzego rozeznania nabyć, starać się o iak naywiękſzą roztropność, starać się o iak naywiękſze rozeznanie. niemand kann im Kriege die Klugheit errathen, na woynie nie może być nikt bez roztropności, bez rozeznania; seiner Klugheit nach etwas erwegen, podług swoiey roztropności wſzyſtko uważać, podług swoiego rozeznania wſzyſtko uważać; die hinterlistigen Nachstellungen zu merken, podług roztropności, chytre y zdradliwe zasadzki y podchodzenia postrzegać. man muß die Klugheit brauchen, wo die Macht nicht zureicht, roztropności trzeba zażyć, gdzie siła nie poradzi, tam trzeba samym rozeznaniem robić gdzie siła nie pomoże, nie zdoła. sich auf die Klugheit verlassen, ufać w swoię rostropność, tufzyć w swoiey roztropności. das hat keine menschliche Klugheit zu wege gebracht, tego żadna roztropność ludzka nie uczyniła, tego żadne rozeznanie ludzkie nie dokazało. die Klugheit besitzen, mieć roztropność, być przy roztropności piękney, mieć piękne rozeznanie, być pięknego rozeznania człowiekiem, być przy pięknym rozeznaniu.

Klügeley, *f.* wybiegi, obroty, wykręty, myśli y odpowiedzi na wykrętkę, suptelności.

Klügeln, wybiegać, wybiegi czynić, na obroty rzecz brać, suptelności wymyślać; über etwas, w czym, *albo też* nad czym, suptylizować, wykręcać, obracać się.

Klügelung, *f.* wybieganie, wybiegow szukanie, iście na wybiegi, suptylizowanie.

Klügler, *m.* wybiegacz, wykrętnik, subtylizuiący, kręcący, obracaiący, wybiegow szukaiący, na wybiegi chodzący, na wykręty chodzący, suptelnością narabiaiący, wybiegiem robiący, wykrętem pracuiący, suptelnością walczący, w wybiegi ufaiący, na wykrętach się zasadzaiący, w suptelnościach moc zakładaiący.

Klüglich, *adv.* roztropnie; mit einbringen, co położyć, przypiąć, przymowić się. klüglich vieles vorhersehen, roztropnie wiele wprzod widzieć, przewidzieć. klüglich sein Leben anstellen, roztropnie swoie życie rozporządzić, rozeznany porządek uczynić życia swoiego. es ist klüglich gethan, to się roztropnie stało. klüglich handeln, roztropnie, rozezanie czynić, roztropnie postępować y ze rozznaniem w iakiey rzeczy. klüglich geschehen, roztropnie się dziać. klüglich verfahren, handeln, roztropnie, postępować, traktować, o iakiey rzeczy. klüglich eine Wohlthat erweisen, roztropnie dobrodzieystwo iakie świadczyć, rozezanie wyświadczyć dobrodzieſtwo. klüglich etwas thun, roztropnie, się, w czym sprawić, rozeznanie co uczynić. sehr klüglich, bardzo rozeznanie.

Klügling, *m.* mędrek, mędrkowaty, co nazbyt mądry, co ma nazbyt roztropności wiele.

Klümpericht, bryłowaty, brylisty. klümperichte Erde, bryłowata ziemia, gruzłowata.

Klümpfgen, *n.* bryłka, gruzełka, gruzołka, bryłeczka, gruzołeczka, gruzełeczka. Klümpfgen Schnee, gruzołeczka śniegu, gruzołka ze śniegu, robiona, uwalana.

Klumpf, *m.* bryła, massa, sztuka, kawał, kęs, gruzła; Gold, złota, bryła złota, kęs złota. Klümpf Eisen, *gruzła żelaza*, kawał żelaza, kęs żelaza, sztuka żelaza. unordentlicher Klumpf, prosty kęs, prosty kawał, prosta gruzła. Klump Erde, bryła ziemi. Klump Teig u. d. gl. ciasta kęs, kawał. kleiner Klump, bryłka, bryłeczka, kawałek, kąsek. in Klumpen bringen, na sztuki rozrobić, na bryły porobić, w kawały, w kęsy podzielić, kawały, kęsy z czego poczynić.

Klumpicht, bryłowaty, gruzłowaty, w bryłach, w kawałach, w gruzłach.

Klumpfweise, bryłami, na bryły, po bryle, grużłami, na gruzły, po grużle.

Klunse, *f. to co*: Spalte, szpara, rozpadlina, rozłupanie. das Gebäude bekömmt die Klunse, budynek do szpar przychodzi, pada się, szpar nabywa. voller Klunsen seyn, być pełnym szpar. die Klunse ausstopfen, szpary zatykać. kleine Klunsen, mała szparka. voller Klunsen, szparowaty, pełny szpar.

Klunsicht, szparowaty, szpary maiący, porozpadany, szpary wszędzie w niem.

Kluren, łkać, płacz y słowa połykać płacząc, od płaczu słow niedomawiać.

Knabe, *m.* chłopiec; artiger, nadobny, pocieszny; schöner, wohlgebildeter, piękny, y ładney postaci, ładnego stanu;

nu; zärtlicher, edler, pieszczony, godnego urodzenia, szlachecki; kleiner, lieber und angenehmer, mały, miły y przyiemny. sehr höflicher, bescheidener, bardzo ludzki, grzeczny y skromny; sehr guter, der noch Vater und Mutter hat, bardzo dobry, ktory ma ieszcze oyca y matkę; kluger, häßlicher und garstiger, roztropny, brzydki y szpetny; poßierlicher, ucieszny, weselutki; alter, vierjähriger, sechsjähriger, stary, czteroletni, sześcioletni; siebenjähriger, siedmio letni, w czterech leciech, w sześciu leciech, w siedmiu leciech; loser, schwärmichter, scheußlicher, swywolny, iurny, niewstydny; gehorsamer, frommer, boshafter, posłuszny, nabożny, niezbożny; der dümmer ist, als man es ihm ansiehet, ktory głupszym iest, iak się wydaie, iak po nim poznać można; zarter, schelmischer, ansehnlicher, pieszczony, ladaiaki, okazały, dobrze się wydaie; sehr artiger, bardzo pocieszny; ein ziemlich grosser, troszkę wysoki w wzroście. was das beste an den Knaben ist, co naylepszego w chłopcach iest; die alle Arten von Kurzweile und Künste, machen können, chłopczyki, ktore wszystkie krotofile y sztuki czynić mogą; von sechs bis sieben Jahren, od sześciu aż do siedmiu lat chłopczyk, ktoremu sześć siedm lat. aus einem Knaben, einen Redner machen wollen, z chłopca chcieć mowcę uczynić. mit kleinen Knaben, mit Nüssen spielen, z małemi chłopcami w orzechy grać, maleńki chłopczyk, młodziuchny chłopczyk.

Knabenschänder, *m.* niegodziwy chłopiąt y pacholąt miłośnik.

Knabenschänderey, *f.* niegodziwa chłopiąt y pachołąt miłość, niepodściwe kochanie się w chłopiętach, y młodziuchnych chłopczykach.

Knabenverführer, *m.* zwodziciel, dzieci, chłopiąt, żgorszyciel dziecęcy.

Knacken, klekotać, klegotanie wydawać, trzask, trzaskać, chrupać; mit den Fingern, palcami, ściskaiąc ie, na co palce trzeszczą, chrupaią.

Knacken, das, klekotanie, trzeszczenie, chrupanie, palcami ściśnionemi.

Knackwurst, *f.* kiołbasa wędzona; fette, tłusta, frische, świeża.

Knäbgen, *n.* chłopek, chłopeczek, chłopczyk, chłopczyczek, pacholę, pacholątko.

Knäten, gnieść, mięsić, miętosić. etwas wohl knäten, co dobrze ugnieść umięsić.

Knäten, das, gniecienie, mięsienie, ugniecienie, umiętosienie.

Knall, *m.* huk, grom, hałas, trzask; des Donners, grom, pioruna, grzmot piorunowy. Knall und Fall sich entschliessen, rozmyślić się według okoliczności rzeczy; wziąć rezolucyią taką, iaką czas, mieysce, interes brać każe.

Knallen, huczeć, huk wydawać, grzmieć, hukać, gromić.

Knapp, *adv.* wąski, ciasny, szczupły nieszeroki, nie przestrony, *to co:* enge.

Knappe, knap, tkacz, *albo* Tuchmachergeselle, *płotnodzieia* czeladnik.

Knappsack, *m.* torba, biesiaga worek, na zbieranie, torba na chowanie czego.

Knarren, chrupotać, szkrzypieć. Die Thüre knarret, drzwi, skrzypią, chrupotaią.

Knastern, skrzypieć, chrupotać, hałasować, chrupotanie, skrzypienie czym czynić.

Knauf, *m.* an einer Säule, kapitel na kolumnie, na wierzchu kolumny, słupa.

Knebel, *m.* Premse, krępulec. welcher den Knebel, an der Nase hat, ktory ma krępulec na nozdrzach. *powtore znaczy:* ein Holz, womit man die Garben bindet, drewno, ktorym snopki zawięzuią mocniey y ciśniey. *potrzecie znaczy:* knybel, so einem ins Maul gemacht wird, daß er nicht schreyen kan, ktory w gębę komu kładą, aby niemogł. krzyczeć, wołać. einem dem Knevel a. [illegible]gen, komu, knybel w gębę włożyć, knyblem komu gębę zabić, *poczwarte znaczy,* Knechel des Fingers, knycheć w palcach gdzie się dwa członki w stawie schodzą razem, *popiąte znaczy:* pieniek, klocek; den man einem Hunde anhänget, ktory psu u szyi wieszaią. *poszoste znaczy,* an einem Schweinspiesse, na rohatynie, żelazo poprzecz idące. *posiodme znaczy to, co:* Vorderbein, kość na przodku; *poosme znaczy:* Strick mit Knothen, welchen man um den Kopf und Stirn bindet, einen zu martern, sznurek z węzłami ktorym głowę komu okręcaią y czoło, aby go tym męczyć.

Knebelbart, *m.* wąs. der einen Knebelbart hat, wąsaty, z wąsami, wąsacz.

Knebelspieß, *m.* oszczep, rohatyna z żelezcem na poprzec idącym

Knebeln, einem einen Knebel ins Maul machen, zaknyblować, knyblem zabić, komu knybel w gębę wbić, knybel w gębę włożyć.

Knecht, *m.* sługa, niewolnik, służały, służalec, parobek; guter, gemeiner, dobry, pospolity; fleißiger, treuer, pilny, wierny; nutzbarer, diebischer, pożyteczny, potrzebny, złodziey; nicht albener, aufrichtiger, redlicher, nieglupi, szczery, rzetelny; fauler, waschhafter, schelmischer, gnuśny, leniwy, hultay; grober und ungeschliffener, gruby, y nieciesany, nie ogładzony; fremder, kühner und boshafter, obcy, śmiały y niezbożny; der böse Dinge angiebet, złoczyńca, co zawsze co złego, *albo* wiele złego broi. geschickter, herrlicher, sprawny, sposobny, przedni do wszystkiego, wyśmienity do usługi; ums Lohn verdüngter, versoffener, za pieniądze przyięty, piianica; kranker, entlauffener, chorowity, cherlak, zbiegły, co od kogo inszego uciekł; starker und dauerhafter, in der Arbeit, mocny y trwały w pracy, wytrzymały na pracą; alter und schachmatter, stary, y zpracowany, ztrudzony, bez sił; der von Kindheit an, der harten Arbeit gewohnt und darinnen für tüchtig erfunden worden, ktory od dzieciństwa przywykł do twardey pracy, y w niey, doświadczonym znaleziony; von guten Leibeskräften, dobrych sił, mocnego y silnego ciała; der die Ackerarbeit verstehet, ktory się na gospodarstwie rolnym zna, ktory rozumie y umie ziemiaństwo; der eine Hucke, Schläge, vertragen kan, ktory umie znosić plagi razy y uderzenia; der sich niemals was gutes, im Sinne kommen läßt, ktory sobie nigdy nic dobrego do myśli nie przypuści; abgefeimter, lustiger, grober, frant, wywiiacz, mataez, wesoły, prostak; unbedachtsamer, dummer, nieostrożny, niebaczny, głupi; der beständig Schläge bekommen hat, ktory zawsze był bity, ktoremu zawsze grzbiet smarowano; der voller Schelmstücken steckt, ktory pełny niepodściwości y niecnot. Knecht der Geilheit, niewolnik lubieżności. Knecht der Begierde, niewolnik żądzy, namietności; der Gesetze, niewolnik praw; zum verschicken, sługa do posłania, do wyprawienia dokąd. sich als einen rechtschaffenen Knecht erweisen, pokazywać się podściwym y dobrym niewolnikiem; erkauffter, oder im Kriege gefangener, kupiony, albo na woynie poimany; im Hause geborner, w domu urodzony, domowy, swoyski, inwentarski niewolnik. Knechte und Mägde, niewolnicy, czeladź, służący, parobki y dziewki. eines Knecht seyn, być czyim niewolnikiem. einen zum Knecht machen, niewolnikiem kogo uczynić, w niewolą kogo wziąć, poimać, zabrać.

Knechtisch, niewolniczy, służebny. knechtische Furcht, niewolnicza boiaźń. knechtischer Dienst, niewolnicza posługa, niewolnicza służba. knechtisches Kleid, niewolnicza suknia, niewolnicza sukmana. knechtisches Joch, niewolnicze iarzmo. im knechtischen Joch seyn, być w niewolniczym iarzmie.

Knechtisch, po niewolniczemu, po niewolniczu, iak niewolnik, leben żyć.

Knechtlein, *n.* niewolniczek, służka, służeczka, ma służka służeczkę.

Knechtschaft, *f.* niewola, służbą; langwierige, zweiffelhafte, długa, wątpliwa; sehr harte, schnöde, grausame, nader twarda, szpetna, okrutna; anständige, ungerechte, przystoyna, niesprawiedliwa; elende und harte, nędzna y biedna; nöthige, höchste, freywillige, potrzebna, naywyższa, dobrowolna; die umsonst geschiehet, ktora się darmo bez płacy dzieie; mühselige, schwere, leichte, pracowita, cieżka, letka; nicht gar beschwerliche, gnädige, nie bardzo ciężka, łaskawa; schändliche, stete, ewige, ochydna, zelżywa, nieustanna, wieczna. die Knechtschaft ausstehen, ertragen, niewolą cierpieć, ponosić. der Knechtschaft unterworfen seyn, w niewoli być, być poddanym w niewoli. in die Knechtschaft, einen übergeben, w niewolą kogo dać, w niewolą kogo zaprzedać. in die Knechtschaft bringen, stürzen, w niewolą wprowadzić, w niewolą wepchnać, w niewolą wtrącić. zur Knechtschaft gebohren seyn, do niewoli się urodzić. in der Knechtschaft stecken, w niewoli siedzieć, w niewoli zostawać, w niewoli ślęczeć. von einen die Knechtschaft abwenden, niewolą od kogo odwrocić, pozbawić kogo niewoli, wybawić kogo z niewoli. die Knechtschaft verursachen, niewolą sprawić, niewoli nabawić.

in die Knechtschaft kommen, errathen, iść w niewolą, wpaść w niewolą. einen aus der Knechtschaft befreyen, kogo z niewoli oświobodzić, z niewoli wybawić, z niewoli uwolnić, sich von der Knechtschaft. los zu machen suchen, szukać iak by się dobyć z niewoli, iakby wyść z niewoli. einen in der Knechtschaft, haben, mieć kogo w niewoli. sich selbst, in eines Knechtschaft begeben, siebie samego w czyią niewolą zaprzedać, dać siebie samego komu w niewolą. einem eine ewige Knechtschaft aufbürden, w wieczną kogo wprawić niewolą, nabawić kogo wieczney niewoli. in die Knechtschaft verkauffet worden, być zaprzedanym w niewolą. Knechtschaft ist allen schwer, niewola iest wszystkim cieżka. von einen eine Knechtschaft abkehren, odwrocić od kogo niewolą, wybawić kogo aby nie wpadł w niewolą. freye Leute, in die Knechtschaft führen, wolnych ludzi w niewolą zaprowadzić, zabrać. die Knechtschaft erdulten, niewolą cierpieć, ponosić. sich aus der Knechtschaft losmachen, z niewoli się oswobodzić.

Knechtdienst, *m.* niewolnicza służba. Knechtsdienst thun, niewolniczą służbę czynić.

Kneiff, *m.* zakrzywiony noż, krzywy noż, kozica; wie man in Gärten braucht, iakiego w ogrodach zażywaią. Kneiff der Schuster, gnyp szewski do kraiania skòry. wie ein Kneiff gemacht, zrobiony iak gnyp, gnypowaty; dergleichen Eisen, żelazko iakie nakrztałt gnypa zrobione.

Kneipe, *f.* gnyp, *to samo co:* Kneiff, powtore znaczy kliszcze, obcęgi do chwytania.

Kneipen, szarpać, rwać kogo, urywać po częśći, kleszczami, obcęgami.

Kneiper, *m.* pazur żelazny, hak żelazny; sehr spitziger, bardzo konczysty.

Kneipzange, *f.* kliszcze, obcęgi, do chwytania, do rwania, do szarpania, do urywania.

Kneipszänglein, *n.* kliszczyki, obcężki, obcążki, do wyrywania do zachwycenia czego.

Knellen, trzeszczeć, chrupać, łoskotać, trzaskać, szeleśtać, hałasować, turkotać.

Knellkirche, *f.* wiśnia leśna.

Kneten, mięśić, miętośić, gnieść, umięśić, umiętośić, ugnieść, deptać nogami.

Kneul, *m.* kłąb, kłęb, kłębek. Knaul Garn oder Zwirn, kłębek nici, przędzy. kleiner Knaul, mały kłębek, kłębeczek. auf einen Knaull winden, na kłębek zwiiać; das wollene Garn, nici wełniane, nici z wełny przędzione.

Kneulchen, *n.* kłębeczek. Kneulchen Zwirn, kłębeczek nici, kłąbeczek niciany.

Kneulicht, w kłębek zwinięty, w kłąbek zwiiany.

Knicker, *m.* karger Filz, skąpy, sknyra, szpyrka, skąpiec, kutwa.

Knie, *n* kolano, Theil des Beins, część nogi; gebogenes, zgięte; linkes, einwerts gehendes, lewe, wklęsłe; *albo* w krok wykrzywione; hervorragendes, wystawione, wypukłe. auf das Knie fallen, na kolano upaść, przyklęknąć na kolano, klęknąć na kolano. das Knie vor einen beugen, na kolano przyklęknąć przed kim. auf den Knien liegen, na kolanach klęczeć. sich auf die Knie setzen, niederlassen, na kolana klęknąć, na kolana paść. vor sich die Knie beugen, przed siebie kolana zgiąć. die Knie rückwerts beugen, w tył kolana wyginać, wykrzywiać. eine auf den Knien liegend bitten, prośić ktorey przyklęknąwszy na kolana. sich auf die Knie niederlassen, na kolana się porzucić, na kolanach klęknąć. Knie einwerts beugen, kolana w siebie albo k sobie wygiąć.

Knieband, *n.* podwiązka. Knieband aufknipfen, podwiązkę odpinać, odpiąć, odwiązać. Knieband zum binden, podwiązkę zawiązać, zapiąć. gestícktes Knieband, aftowana podwiązka.

Kniebeuge, *f.* podkolenie, podkolano; der Thiere, an den hintern Füssen, u zwierząt w zadnich nogach, także, wygięcie nogi, staw w ktorym się noga zgina.

Kniebeugung, *f.* klękanie, przyklękanie, kolan zginanie, kolan zgięcie.

Kniebiege, *f.* *toż samo znaczy co pierwsze wyżey.* Kniebeuge.

Kniegürtel, *m.* podwiązka, podwika, *słowo w słowo*: pasek do kolana.

Kniekehle, *f.* łyto, łytko, łyt, mieysce, w ktorym się kolano zgina.

Knien, klęczeć, na kolanach się trzymać, na kolana ukłękać.

Kniestiefel, *m.* nadkolanek, obuwie nad kolana.

Knippgen, *n.* fzczudek, fźczutek, fzczutka. mit den Fingern Knippgen schlagen, palcami fzczutka dać.
Knirren, zgrzytać. er knirret vor Zorne, on zgrzyta od gniewu.
Knirschen, zgrzytać. mit den Zähnen, zębami; knistern, zgrzytać.
Knistern, das, zgrzytanie. das erschreckliche Knistern, ftrafzne zgrzytanie.
Knoblauch, *m.* czofnek; ein Gewächs, *ziele pewne*, nach Knoblauch riechend, czofnkiem pachnący, czofnkiem cuchnący, czofnkiem trącący. grosser Knoblauch, wielki czofnek. wilder Knoblauch, dziki czofnek.
Knoblauchshaupt, *n.* głowa czofnku; Knoblauchskraut, ziele czofnek.
Knoblauchzehen, *pl.* głowa czofnku.
Knochen, *pl.* kość. an dem nichts, denn Haut und Knochen ist, na czym nie mafz nic tylko fkòra à kości. das ohne Knochen ist, co bez kości ieft. die Knochen aus etwas heraus nehmen, kości z czego wyimować, powyimować.
Knochen, *to co:* von Knochen, z kości, kościany, *adj.*
Knode, *m.* fęk, *węzeł, obacz na fwoim mieyfcu,* Knote.
Knöbel, *m. toż famo znaczy co wyżey położone,* Knebel.
Knöchel, *m.* an den Füssen, koftka u nog; an den Fingern, u palcow, członek, kłykć.
Knöchelchen, *n.* kleiner Knoche, koftka, kofteczka, maleńka kość.
Knöpfgen, *n.* guzik, guziczek; an einem Kleide, u fukni; eines Gewächses, na iakim zielu, albo krzewiu, pączek, albo też ięczek.
Knöpficht, guzikowaty, guziczkowaty.
Knöpflein, *n.* guziczek, maleńki guzik.
Knörpel, *m.* chrząftka, kofteczka krucha, ktora łatwo można pogryść, biaława.
Knörpelicht, chrząftkowy, chrząftkowaty, co z chrząftki ieft.
Knöpfgen, *n.* guziczek w kwiatku.
Knötgen, *n.* fęk, fęczek, kolanko. das Getreyde gewinnet Knötgen, zboże, idzie w kolanka; an Hälmern, na dźble, także nazywa fię kolanko. Knötgen bekommen, gewinnen, als das Getreyde, w kolanka rość, wyraftać kolankami iak zboże.
Knotigt, fękowaty, fękaty. knotigte Aeste, fękowate, fękate gałęzie. *metaph.* knotigte Fragen, fękowate, *to ieft:* zawiłe pytania, trudne pytania. knothigte Ruthe, fękowata rofzczka, fękowaty pręcik; albo też kolankowaty, w kolanka idący, *iako to:* knötiger Halm, kolankowate, w kolanka idące zdziebło.
Knoll, *m.* fęk, toż famo co; Knote, *potym znaczy to co:* grober Mensch, proftak, profty człowiek, wieyfki, fzczery prawdziwy wieśniak, nieodrodny chłop.
Knopf, *m.* guz; an einem Kleide, u fukni; von Seide, z iedwabiu, iedwabny; von gesponnenem Golde oder Silber, z przędzonego złota albo frybra robiony; von maßiv Silber, z litego złota, złotolity; auf einem Thurme, na wierzy gałka, kopuła; an einem Degengefässe, na krzyżu u fzpady, gałka.
Knopfloch, *n.* rozpadnienie, rozpadlina, fzpara z rozpadnienia zrobiona.
Knopfmacher, *m.* guzikarz, ten co guziki robi.
Knorpel, *m.* chrząftka, koftka krucha, koloru fiwo białawego, chrupa w zębach, gdy ią iedzą.
Knorre, *f.* fęk, *to co:* Krote, am Fusse, u nogi, koftka; an Fingern, u palcow, członek.
Knospe, *f.* einer Blume, pączek, u kwiatku, *albo* na kwiatku; an Bäumen, na drzewach także pączek. an Weinstöcken, także pączek. Knospe bekommen, treiben, pączyć fię, pękać fię, pukać fię, pącze wypychać. das zwey Knospen bekommt oder hat, co po dwoie pącza wydaie, dwoy pączowy, dwoy pączny.
Knote, *m.* den man knüpft, ingleichen in einem Holze, węzeł, ktory zawięzuią. *potym* na drzewie nazywa fię fęk, *potym toż famo znaczy co*; Schwierigkeit, ciężkość, trudność. Knoten auflösen, węzeł rozwiązać. auf einen schweren Knoten gerathen, napaść na trudny fęk, natrafić na iaką trudność. es ist ein harter Knote, in einem gemeinen Wesen, Mangel am Brodte haben, ieft to twardy fęk, wielka trudność w rzeczy pofpolitey, niedoftatek chleba. mit vielen ineinandergehenden Knoten, verknötert seyn, daran weder Anfang noch Ende zu finden, wielu węzłami z fobą uwikłanemi być związany, w ktorych ani końca ani początku nie ma. *taki węzeł nazywa fię: rycerski węzeł.* einen Knoten knüpfen, węzeł zawiązać. auf einen harten Knoten, gehört ein harter Keil, na

na twardy sęk trzeba twardego klina, w twardy sęk, twardy klin wbiiaią. Knote an einen Halme, na ździeble, kolanko. Knoten gewinnen, w kolanka rość. Knoten gewinnen, als die Saat, kolanek nabywać, iak zboże. voller Knoten, pełny kolanek. Aeste voller Knoten, gałęzie pełne sękow, gałęzie sękowate. ohne Knoten, bez węzłow, bez sękow. Raum zwischen zween Knoten, długość między dwiema sękami, międzysęcze.

Knotenweise, kolankami; w kolanka, po kolanku, co kolanko; mit Blättern umgeben, co kolanko, przy każdym kolanku liściemaiący.

Knothölzer, *pl.* latorośle winnne, winne drzewka młodociane.

Knübel, *m.* si. Knebel.

Knüpfen, wiązać, zwięzować; eins an das andere, iedno do drugiego wiązać, iedno z drugim zwięzywać. einen Strauß knüpfen, bukiet z kwiatow związać. etwas knüpfen, co związać. zusammen knüpfen, co związać, zwięzywać w raz, w iedno, w kupę.

Knüpfen, das, związanie, zwięzywanie, w kupę, związanie, w raz związanie.

Knüpfung, *f.* związanie, zwięzywanie, powiązanie, pozwięzywanie, pozawięzywanie.

Knütschen, ściskać, ścisnąć. mit den Händen knütschen, rękami ściskać.

Knüttel, *m.* knutel, drewna kawałek niedługi, przygrubszy. *także to co:* Prügel.

Knütteln, kiiem bić, obić, knutlem owalić, zwalić kogo, omłocić kiiem kogo.

Knüttelstrafe, *f.* kara na kiie, kiiem obicie, kiimi danie, kiimi otrzepanie.

Kobalt, *inaczey* Gallmey, Tucyia, w aptece; mosiężne odmioty, odchodki, rohes Erzt.

Kobe, *m.* ein Fisch, głobik, rybka, *potym znaczy*: ein Schweinstall, chlew na świnie.

Kober, *m.* kosz, koszałka, koszyk. im Kober setzen, w kosz, w koszałkę włożyć.

Koberschanze, *f.* koberszaniec, kobeszaniec, Festung in Liefland, zamek w Jnflantach.

Koch, *m.* kucharz; diebischer, złodziey, ktory się lubi z panem dzielić; schelmischer, ladaco; plauderhafter, gadatliwy, baia; ruhmräthiger, dummer, chlubny, chełpliwy, głupi; unnützer, sehr guter, na nic się nie zda; bardzo dobry; leichtfertiger, der stets auf dem Markte liegt, letkomyślny, ktory ustawicznie na rynku siedzi, długo się na rynku bawi; sehr theuerlöhniger, bardzo drogi, wielką płacę biorący; der da weiß, daß er für das Geld auch was mache, ktory dobrze gotuiąc, pokazuie że to za pieniądze czyni.

Kochen, gotować, warzyć. ein Essen kochen, ieść gotować. etwas gut und recht kochen, co dobrze y wyśmienicie zgotować. auf die Hochzeit, zum kochen kommen, przyiść na wesele ieść gotować. gedungen seyn zu kochen, dabey aber nicht geprügelt zu werden, naiętym być do gotowania ieść, ale nie na to, aby po grzbiecie brać. etwas mit einander kochen, vorhaben, co razem gotować, co w raz z kim knować. wohin kochen gehen, iść dokąd, ieść gotować. wieder kochen, odgotować, znowu przegotować. vorher kochen, wprzod ugotować; *powtore znaczy to co*: wrzeć. aufsieden, wenn der Wein kocht, so nimm das Feuer weg, kiedy wino wre precz zogniem, precz ogień od niego odgarniy. etwas kochen lassen, dać pokoy, aby co wrzało. Fleisch leicht zu kochen, męso dobre do gotowania, prędko się gotuie, rychło się ugotuie. das leicht kochet, co prędko zwiera, co się prędko y łatwo uwarzy.

Kochhafen, garnek do gotowania, do warzenia.

Kochheim, Kochheim, miasto w Trewirskim; Koheimczyk, Kocheimka, Koheimski.

Kochholz, *n.* drwa do gotowania, do warzenia, drwa na ogień, na kuchnią.

Kochkraut, *n.* kuchenne zioła, do gotowania, do potraw, do kuchni zioła.

Kochkunst, *f.* kucharska sztuka, sztuka gotowania ieść, gotowania potraw.

Kochlöffel, *m.* warzecha kuchenna, lizica kucharska, do zażywania przy gotowaniu.

Kochmarkt, *m.* kuchenny rynek, na ktorym wszystko co do kuchni trzeba przedaią.

Kochtopf, *m.* garnek kuchenny, w ktorym ieść gotuią, zema, *iako* by z ziemi, u *Słowakow*.

Kochung, *f.* gotowanie, warzenie, ugotowanie, uwarzenie.

Köcher, *m.* faydak; darinnen man die Pfeile trägt, w ktorym ſtrzały noſzą. der Köcher trägt oder hat, ktory faydak ma, ktory noſi faydak, faydaczny, z faydakiem.
Köcherbucht, *f.* Theil der See, an Dännemark, część morza przy Danii, Kecherbucht.
Köchin, *f.* kucharka, kuchareczka; die kochet ſchlecht Eſſen, ktora źle ieść gotuie.
Köcken, żygać, odżygiwać. einen ins Geſichte köcken, komu na twarz, w-twarz żygać.
Köchen, das, żyganie, odżygiwanie; häßliches, ſzpetne, obmierzłe.
Köcker, *m.* żygacz, żygał, odżygiwacz ten co żyga, ten co odżyguie.
Köckerinn, *f.* żygaczka, żygałka, odżygiwaczka, ta co żyga, ta co odżyguie.
Köckicht, *adj.* co ſkłonnny do żygania, do odżygiwania, co prędki do żygania.
Köckung, *f.* żyganie, odżygiwanie; die nicht manierlich iſt, niepolityczne.
Köder, *m.* pokarm, iadło, żyr, iedzenie ieść, das letzte, *indecl.* pięknie ieść.
Köhler, *m.* węglarz, węglow palacz, węgli wypalacz, co węgle pali, wypala.
Köhlgen, *n.* węgiełek, węgiołek, węglik, węgliczek, węgiołeczek, węgielek.
Köhren, obierać, wybierać, przebierać, obrać, wybrać, przebrać.
König, *m.* Krol; bedrängter, ſtrapiony; ruinirter, zruynowany; gewogener, ſehr guter Freund, przychylny, przyiacielſki; berühmter, glorwürdiger, sławny, chwały godny; ſehr treuer, bardzo rzetelny; ſehr guter, edelmüthiger und mächtiger, dobry, bardzo, wſpaniałe y pięknie myślący, potężny; unedler, gottloſer, böſer, nikczemny, niezbożny, zły; groſſer, aufrichtiger, reicher, wielki, ſzczery, bogaty; ſehr armer, bardzo ubogi; der ſeines Verſtands und guter Regierung halber, in gutem Ruhm iſt, ktory ſwoiem rozumem, y dobrym Rządem słynie wyſoko; ſehr weiſer, bardzo mądry; ſtolzer, prożno-dumny; grauſamer, unmäßiger, okrutny, niepomiarkowany, nieutrzymały; benachbarter, ſąśiad, ſąſiedzki Krol; der eine groſſe Macht hat, ktory ma wielką moc, potęgę; mächtiger und reicher, potężny y bogaty. der ſich in allem einen Könige geziemende Wiſſenſchaften, aufgeführt, ktory we wſzyſtkich przyzwoitych Krolom Umieiętnościach uczonym y biegłym ieſt; der ſich auf ſeine böſe Thaten viel weiß, ktory ſię wynoſi y chlubi ze ſwoich złych czynow. vertriebener König, wygnany ze ſwoiego Kroleſtwa, z tronu zrzucony, zepchnięty; der im größten Elende ſteckt, ktory w nay większey nędzy zoſtaie; kriegeriſcher, woienny; ſanftmüthiger, powolny, łaſkawy. einen um Recht und Gerechtigkeit Willen, zum Könige einſetzen, kogo dla praw y ſprawiedliwości, Krolem uczynić, na tronie poſadzić. der in ſeinem Purpur und königlichem Staate ſitzet, ktory w ſwoiey purpurze, y Krolewſkich ozdobach ſiedzi na tronie. König ſeyn wollen, chcieć być Krolem; der ſich zu Rome, mit einem königlichen Staate ſehen läßt, ktory ſię w Rzymie w ſwoiem Krolewſkim ſtroiu widzieć daie. die ihre Könige in groſſen Ehren halten, ktorzy ſwoich Krolow maią w wielkim honorze. ſich zum König aufwerfen, Krolem ſię czynić, Kroleſtwo ſobie przywłaſzczać. den König, als einen Gott ehren, Krola iako Boga czcić. König in Sicilien, Krol Sycyliyſki. König in Polen, Krol Polſki. Könige, Krolowie, Panowie świata. König über alle Könige, Krol nad Krolmi, Krol Krolow. König zu werden ſuchen, ſtarać ſię aby zoſtać Krolem. König gern ſeyn wollen, rad być Krolem. einen zum König machen, kogo Krolem uczynić. König ſeyn, być Krolem. er iſt König worden, on zoſtał Krolem. aus Gnaden König ſeyn, z łaſki być Krolem. aus Gnaden König werden, z łaſki Krolem zoſtać. ſich als König aufführen, noſić ſię po Krolewſku, po Krolewſku paradować. er iſt wie ihr König, on ieſt iak Krolem u nich.
Königinn, *f.* Krolowa; von Polen, Polſka. Königinn der Tugenden, Krolowa cnot.
Königgrätz, Kenigingrac, Stadt in Böhmen, miaſto w Czechack.
Königlein, *n.* Krolik; kleiner König, mały Krol, maleńki Krol. *potym*, ein Vogel, ptaszek, Krolik.
Königlich, Krolewſki. königliche Gewalt, Krolewſka władza, Krolewſka moc. königliche Pracht, königlicher Staat

Staat, Krolewska wspaniałość, Krolewska okazałość, Krolewska parada. königlicher Wink, Krolewskie skinienie. königliche Macht machen, Krolewską mieć władzą, moc. königlichen Titel einem geben, dać Krolewski tytuł komu. königlicher Habit, Krolewski stroy. königlicher Purpur, Krolewska purpura. klugseyn, für etwas königliches halten, mieć za Krolewską rzecz być roztropnym. königliches Gemüth, Krolewski umysł. königliche Burg, Krolewski zamek. königlicher Thron, Krolowski tron. königlicher Stuhl, Krolewska stolica.

Königlich, *adv.* po Krolewsku. königlich das Opfer verrichten, po Krolewsku, ofiarę czynić. königlich verordnen, po Krolewsku nakazać, postanowić. königlich die Gebäude ausputzen, po Krolewsku budynki wystroić, przyozdobić. königlich einen empfangen, po Krolewsku kogo przyiąć. königlich einen tractiren, po Krolewsku kogo traktować. königlich einen ausputzen, po Krolewsku kogo przybrać, ustroić, w Krolewskie szaty.

Königreich, *n.* Krolestwo; blühendes, kwitnące; reiches, bogate; und sehr grosses, y bardzo wielkie; väterliches, und großväterliches, oycowskie y dziadowskie; freyes, wolne; wichtiges, ważne, wielkiey wagi; starkes, mocne; schwaches, słabe; feindliches, nieprzyiacielskie; das einer von einem zum Lehn hat, ktore ma kto od kogo prawem Lenności; sehr fruchtbares, bardzo intratne; ganzes, całe; zertheiltes, podzielone. nach dem Königreich trachten, o Krolestwie myśleć, o Krolestwo się starać. das Königreich zu bekommen suchen, chcieć dostąpić Krolestwa. das Königreich geben und nehmen, Krolestwo dać y wziąć. das Königreich an sich ziehen, Krolestwo na siebie ciągnąć. sich des Königreichs bemächtigen, Krolestwo opanować. wieder in das Königreich einsetzen, znowu na Krolestwo przywrocić, znowu na Krolestwo wsadzić.

Königsberg, Krolewiec, Stadt in Preussen, miasto w Prussach Wschodnich.

Königslutter, Kenigslutra, Abtey im Wolfenbüttelschen, opastwo w Wolfenbitełskim.

Königsmachern, Kenigsmacherna, Ort im Luxenburgischen, mieysce w Luxenburskim; von solchem Ort, z tego mieysca, Kenigsmacherniańin, Kenigsmacherski.

Königsmörder, *m.* Krolewski zaboyca, Krolow zaboyca, Krolow morderca.

Königsstein, Kenigsztein, Festung in Meissen, forteca w Misnii.

Können, móc, zdołać, wydołać, *so co*: Vermögen, etwas thun, co czynić. etwas ausstehen können, moc co wycierpieć, zdołać wycierpieć. ich habe dich ihnen recommandiret, so nachdrücklich ich gekonnt, zaleciłem cię iemu, iak nayusilniey mogłem. ich rede mit so starker Stimme, als ich nur kann, ia mowię iak mogę naymocnieyszym głosem. die Vogel bauen ihre Nester, und betten sie so weich, als sie nur können, ptaki robią sobie gniazda, y ścielą ię tak miętko, iak tylko mogą. ich behaupte die Eintracht, so gut ich kann, ia bronię iak tylko mogę zgody. so viel ich nur gekonnt habe, iak wiele ia tylko mogłem. so viel ich konnte und mir erlaubet war, bin ich nicht von ihm gewichen, iak wiele mogłem, y pozwolono mi było, nigdy od niego nie odstąpiłem. ich kan nicht unterlassen an dich zu schreiben, nie mogę przestać do ciebie pisywać. ich kan nicht anders als anruffen, ia nie mogę nic inszego uczynić tylko zawołać. du kannst so viel versprechen, ty możesz tak wiele obiecać. wir können etwas ausrichten, my możemy co zrobić, my co mogemy dokazać. ihr könnet nicht verborgen seyn, wy nie możecie być, ukrytemi, utaionemi. das Glück kan sich verändern, szczęście może się ieszcze odmienić. man kann kaum entgehen, ledwie można uchodzić, uniknąć. man kann um so viel mehr, można tym bardziey; etwas thun, co uczynić. wie viel du kannst, iak wiele ty możesz. eine Last tragen können, móc ciężar iaki nosić, dźwigać. er kann Dank abstatten, on może tę łaskę odsłużyć; eine Sache aufheben, rzecz iaką umknąć, ułatwić. das Feuer unterhalten, ogień utrzymywać, chować. ich kann schlagen, mogę się bić; kann man ersehen, wer soll besser können als du, można wiedzieć, kto to ma lepiey móc iak ty. ich kann nicht schreiben und nicht schicken, ia nie mogę pisać, nie mogę posłać; ihn nicht vertheidigen, nie mogę go obronić. ich kann es ihm nicht wieder geben, nie mogę mu tego wrocić, oddać;

dać, ihn nicht sprechen, mit ihm zusammen kommen, nie mogę z niem mowić, nie mogę się z niem zeyść; die Schuld bezahlen, nie mogę uyść rąk nieprzyiacielskich. *to co:* wissen, verstehen, umieć, wiedzieć, rozumieć; die polnischen Rechte, prawa Polskie umieć; beyde Sprachen, gut griechisch, umieć obadwa ięzyki, umieć dobrze po Grecku; die lateinische Sprache, łaciński ięzyk. es ist nicht eben rühmlich, die lateinische Sprache können, als schändlich, dieselbe nicht können, nie iest tak chwalebna umieć łaciński ięzyk, iak nie piękna nie umieć go. die römische Rechte, die Grammatic können, Rzymskie prawa, gramatykę umieć; die Arzeneykunst, Lekarską Naukę umieć; etwas auswendig, co na pamieć umieć; gar nichts, w calę nic nie umieć. der ein hauffen, oder viel kann, ktory kupę albo wiele umie. laß sehen, was du kannst, pokaż co umiesz, popisz się z tym co wiesz, co rozumiesz.

Können, das, możenie, zdołanie, wydołanie, moc; umienie, wiedzenie wiadomość.

Köpfen, głowę ściąć, głowę uciąć, głowkę ztrącić, gałkę zgolić, głowkę zerwać, urwać.

Köpficht, głowiasty, z głową, z głowką, z głowkami.

Körbgen, *n.* und **Körblein**, koszyczek, maleńki koszyk. in Körbgen in die Höhe ziehen, w koszyczku w gorę ciągnąć. Körbgen wird aus Weiden gemacht, koszyczek bywa z witek robiony; insonderheit das Geld hinein zu thun, zwłaszcza, koszyczek, w ktory pieniądze można kłaść. kleines Körbgen, maluchny koszyczek.

Körnicht, ziarnisty, iędrowaty. körnichtes Getreyde, ziarniste zboże.

Körnlein, *n.* ziarko, ziarnko, ziarneczko. dürres Körnlein, suche ziarneczko.

Körnung, *f. słowo w słowo, ziarnowanie; to iest*, w ziarno rośnienie.

Köstlich, drogi, kosztowny. köstliches Kleid, kosztowna suknia, droga suknia. köstliche Abendmahlzeit, kosztowna wieczerza. köstliches Essen und Trinken, kosztowne iedzenie y napoy. köstliche Gasterey, kosztowny bankiet. köstliche Speisen, kosztowne potrawy. köstliche Dinge, kosztowne rzeczy. köstliches Gastgebot, kosztowne gości traktowanie, köstliche Beute, kosztowna zdobycz, drogi łup.

Köstlich, *adv.* kosztownie, drogo; gebauet, wybudowany; leben, kosztownie żyć. köstlich ausgeputzt, kosztownie przystroiony, przybrany. köstlich essen und trinken, kosztownie iadać y piiać, drogo ieść y pić; einen beschenken, kogo udarować. köstlich zugerichtete Gasterey, kosztownie sporządzony bankiet, drogo sprawiona ochota. köstlich ausstaffirtes Haus, kosztownie wystroiony dom.

Köstlichkeit, *f.* im Tisch und Kleidung, kosztowność, w stołach y sukniach.

Köte, *f.* Schrank, szafa, szafka, pultynek, puleczki zamykane.

Kötgen, *n.* szafeczka, pultyneczek, puleczka zamykana. *to co:* Schränklein.

Kofent, *m.* odiemne piwo, cienkus, czeladne piwo, tażbir. Kofent ist die dritte Art des Getränkes, właściwie to słowo. Kofent, tażbir, sam cienkus; der Lampfen oder das Nachbier heisset, odiemne piwo, czeladne piwo.

Kohl, *m.* ein Gewächs, *krzew pewny*, kapusta; welscher, krauser, włoska kapusta, fryzosawana kapusta. kędzierzawa kapusta; rother, czerwona; gemeiner, pospolita; weisser, biała; unschmackhafter, niesmaczna; kleiner, drobna, *znaczy także:* allerhand Küchenkraut, wszelakie kuchenne zioła.

Kohle, *f.* węgiel, wągiel; ausgelöschte, von Oelbaumholze, z oliwnego drzewa; angezündete, zapalony; glüende, zarzysty; sich mit einer glüenden die Haare wegsengen, zarzystym węglem włosy sobie opalić. etwas so schwartz, als eine Kohle machen, co tak czarnym uczynić iak węgiel. bey den Kohlen sitzen, u węgli *zarzystych* siedzieć. zu den Kohlen gehörig, węglarny, węglowy, od węgli, do węgli, do węgli należący. zur Kohle werden, w węgle się obracać.

Kohlapfel, *m.* Krauthaupt, głowka kapusty, głowka kapuściana.

Kohlbrenner, *m.* węglarz, węgielnik, węgli-palacz, węgli-wypalacz.

Kohlfeuer, *n.* faierka, ogniczka, na węglę zarzyste. *obacz:* Kohlpfanne.

Kohlenhandel, *m.* węglami kupczenie, węgli przedawanie.

Kohl=

Kohlgärtner, *m.* ogrodnik; fauler, leniwy; unwissender, niewiadomy, nieumieiętny.
Kohlhütte, *f.* hata węglarska, w ktorey węglarz siada, z węglami.
Kohlkammer, *f.* komora, komorka na węglé, komorka na chowanie węgli.
Kohlmeise, *f.* sikora czarna, sikora większa, *inaczey*: Brandmeise.
Kohlpfanne, *f.* ognisko, faierka. das Essen auf der Kohlpfanne warm halten, iedzenie na faierce ciepło trzymać.
Kohlraupe, *f.* gąsiennica; die den Kohl frißt, ktora kapustę ziada.
Kohlschwarz, węglasty, *to iest*: tak czarny iak węgiel. kohlschwarze Augen, węglaste oczy, *to iest*: tak czarne iak węgiel czarny.
Kohlstaub, sadze, *pl.* schwarz wie Kohlstaub, czarny iak sadze. voll Kohlstaub, pełny sadzy, sadzami napełniony.
Kohltopf, *m.* garnek, trzop, węgli zarzystych pełny, trzop, garczek z ogniem.
Kolle, *f.* bulwa; ein Gewächs, *ziele pewne*, *powtore znaczy to co*: Keule, pałka, obuch, *potrzecie znaczy*: Haar auf der Stirn, auf eine vermußte Art verschnitten, włos, tak przystrzyżony żeby śluzem y niby poprzecz na czoło spadał, *poczwarte znaczy*: bania; zum distilliren, do przepuszczania, przepalania, rożnych wodek z rożnych *ziol*. einem mit der Kolbe, den Kopf lausen, pałką komu głowę dobrze wyiskać.
Kolbenrohr, *n.* trzcina z kolankiem. *albo* z kilku kolankami.
Koller, *n.* ledernes Kleid, sukmana skorzana, sukmana ze skory robiona.
Kolmeise, *f.* sikora; ein Vogel, ptak, pewny niewielki, bywa pstry, albo srokaty.
Koloquinten, *pl.* ein Gewächs, kolokwinta, drzewko pewne, cudzoziemskie.
Kommen, przychodzić, przyiść; auf den Abend, gegen den Abend, na wieczor albo pod wieczor; endlich einmahl zur Sache, na koniec raz przyiść do rzeczy, do materyi. füglich im Sinn kommen, bardzo dobrze na myśl przychodzić; noch alle Weile vor Tage, ieszcze gdzie przede dniem przyiść. in kurzem, geschwind kommen, w krotce, prędko przyiść, przychodzić; ehe man es gemeynet, pierwey niż rozumiano; heimlich zum Besitze, taiemnie przyiść do possessyi czego; zu bequemer Zeit, w wygodnieyszym czasie; alsbald zu einem, na tych miast do kogo; alsofort, ustawicznie; oft, często; von Gott, od Boga; fälschlich in böse Rede, fałszywie na złe mowy, na obmowy przyiść. in Verdacht kommen, w podeźrzenie wpaść; anständiger Weise in den Rath, aufs Rathhaus, uczciwym sposobem, przyiść do Senatu, do Senatorskie izby; zu unbequemer Zeit ungelegen, w niedobrym, w niewygodnym czasie przychodzić. so lange hernach kommen, nierychło potym przyiść. frey wohin kommen, wolno dokąd przyiść. bey Zeiten kommen, wcześnie, w czas przyiść; noch eher zur Sache, ieszcze pierwey do rzeczy przystąpić. in die Provinz kommen, do Prowincyi przybyć; nothwendig, potrzebnie. nun erst kommen, dopiero teraz przyiść. einem entgegen kommen, wyiść, wychodzić na przeciwko komu. einem heimlich näher kommen, bliżey kogo potaiemnie, nieznacznie, przyiść; ohne allen Gefährten, Begleitung, ganz allein, bez kompana, bez towarzystwa, sam tylko; zu rechter Zeit, na czas, w sam czas. nach Wunsch frey und öffentlich kommen, według żądania wolno y publicznie przyiść, przybyć. wohlgeschickt gereist kommen, w pogotowiu, gotowo, gotowym przyść do kogo; sehr selten in die Stadt, bardzo rzadko do miasta przychodzić; sehr spät des Abends, bardzo nie rychło w wieczor; zuletzt, na ostatku; bittweise zum Besitz, z prozbą przyiść do possessyi; zur rechten Zeit, w dobry czas, w dobrym czasie; gar zu geschwind, nazbyt prędko; nächstens nach Rom, dopiero do Rzymu. öffentlich einem zu gratuliren kommen, przychodzić publicznie komu powinszować; aufs eheste zu, iak nayprędzey, do. geraden Wegs kommen, prosto przyiść, przychodzić; spät, nie rychło; zwey Tage später, langsamer, dwiema dniami nierychley dłużey. sicher wohin kommen, bezpiecznie dokąd przyiść; des Abends, w wieczor. freywillig zu einem kommen, dobrowolnie do kogo przyiść; nach Hause, do domu; von daher, z tamtąd; mit anbrechendem Tage, rowno ze dniem. dahin, tam. einer Sache wegen, zu den Waffen kommen, dla iakiey rzeczy, dla iakiego interesu do woyny przyiść.

zum

zum Handgemenge kommen, do poiedynku, do bitwy przyiść. in Gefahr kommen, w niebezpieczeństwo przyiść; vor eines Ohren, do uszow czyich przyiść. zu Hülfe kommen, na pomoc przyiść; aufs höchste, naywyżey; zur Mittagsmahlzeit, na obiad; ins Maul, do ust. einem sein Compliment zu machen kommen, przyiść do kogo aby mu komplement uczynić. nachkommen, nach Rom przyieżdżać do Rzymu. man ist zu den Waffen gekommen, przyszło do woyny, do korda, do oręża. laß ihm kommen, niech przyidzie. von der Mutter kommen, od matki przychodzić; von dem Kranken, od chorego; aufs Feld, na wieś; dem Ueberwinder in die Hände, zwyciężcy przyiść w ręce; mitten ins Gefechte w środ bitwy y niebezpieczeństwa przyiść. ein groß Unglück, ist ihm zu Haus und Hof gekommen, tak wielkie nieszczęście przyszło na iego całą fortunę. mit der Armee, zeitig wohin kommen, z woyskiem, wcześnie, zawczasu, przyiść dokąd. zu dem Seinigen kommen, do swoiego przychodzić, przyiść. zu dem Gelde kommen, do pieniędzy przyiść; darauf = wovon ich reden will, przyiść na to o czym ia chcę mowić. es ist für mich gekommen, doszło mnie to. mit Furcht dahin kommen, z boiaźnią dokąd przychodzić. auf die Thorheit kommen, do głupstwa przyść. in Sicilien kommen, do Sycylii przyiechać. in eine Stadt kommen, do iakiego miasta przyiść. aufs übrige kommen, do ostatka przychodzić, na ostatek przychodzić. zu einem Zwischenreiche kommen, do bez-Krolewia przyść. daher kömmt das Unglück, ztąd idzie nieszczęście. in eines einigen Gewalt kommen, przyiść w cudzą iedyną moc. in den Hafen kommen, do portu przybyć. in so grosse Betrübniß kommen, do tak wielkiego przyść utrapienia. alles wo her kömmt, wszystko zkądsi idzie. die Lehre kommt in die Stadt, nauka przychodzi przybywa do miasta. wohin kommen, dokąd przyiść, zu den Versammlungen, des Volks kommen, na schadzki Ludu przychodzić. aufs Land kommen, na wieś przyiść, przyiechać. darzu kommen, na to przyiść. z. E. na tę mowę przyść, na ten dyskurs przyść. übern Hals kommen, na kark komu przyiść; auf die Welt, na świat przyść, *to iest:* urodzić się. hinter den Handel kommen, dowiedzieć się iakiey rzeczy. vor den Vater kommen, do oyca doyść. an den Tag kommen, wyiawić się, wydać się. zu Kräften kommen, do sił przyść, przychodzić. auf etwas in der Rede kommen, na co, na iaką materyią, na iaką myśl, przyść w mowie. unter die Leute kommen, między ludzi przyść. wieder auf die alten Sprünge kommen, znowu się wrocić do swoiey natury, do swoiego narowu z urodzenia. zum Ende kommen, do końca przyść, es ist damit mit mir gekommen, do tego ze mną przyszło. um etwas kommen, utracić co, przyść do utraty czego. aus den Schulden kommen z długow wyść. aus der Noth, aus der Armuth kommen, z potrzeby, z ubostwa wyść. zu Ehren kommen, do honorow, do godności przyiść. wieder zu sich kommen, znowu przyść do siebie, przyść do zmysłow. an eines Stelle kommen, na czyie mieysce nastąpić, na czyi urząd nastąpić. in Sicherheit kommen, dostać się w bezpieczne mieysce. es ist so weit gekommen, tak daleko rzecz przyszła. wo kommst du her? zkąd idziesz? zkąd przychodzisz? wer kommt daher? kto tu ztamtąd idzie? einen nicht lassen vor sich kommen, nie dać komu przyść do siebie, *mocniey powiesz*, nie dać się komu pokazać na oczy. das kommt mir zum Besten, to mi wychodzi naylepiey, na moie naylepsze. daher kommt es, ztąd to idzie. daher ist es gekommen, ztąd to przyszło. es komme wie es wolle, niech będzie, iak chce.

Kommen, das, przyście, przychodzenie.

Kommt, humont; woran die Pferde ziehen, w ktorym konie ciągną.

Kopf, *m.* głowa; bedeckter, nakryta; entblößter, nienakryta, voller Beulen, guzow na niey od bicia pełno; grauer, lustiger, unbeschorner, siwa, wesoła, niegolona; rother, schwarzer, gekämmter, czerwona, czarna, wyczesana; schelmischer, weicher, grosser, kleiner, wykrętna, miętka, wielka, mała; zurückgebogener, w tył wykręcona. den Kopf vom Halse reissen, abschlagen, głowę od karku oderwać, odciąć. kaum mit zweyen Hieben den Kopf abschlagen, ledwie za drugiem cięciem, głowę uciąć; und auf einem Spiesse umher

umher tragen, y na spiśie nosić. der sich durch keinen Regen bewegen läßt, daß er den Kopf bedecke, ktory ani deszczem się nie wzruszy aby nakrył głowę. die Haube auf den Kopf setzen, kornet, czepiec, na głowę włożyć. den Kopf einwickeln, verhüllen, głowę okręcić, uwinąć. den Kopf mit dem Mantel bedecken, głowę płaszczem przykryć. mit niedergeschlagenem Kopfe einhergehen, z nachyloną głową chodzić. den Kopf schütteln, trząść głową. die Köpfe zusammen stecken, głowy w raz złożyć, głowy w raz znieść, *to iest*, *po Polsku*, znieść się, razem ze wszystkiemi w radach y zamysłach. den Kopf hängen, głowę zwiesić. einem nach dem Kopfe grasen, chcieć się komu czyiey głowy, na czyią głowę czyhać. einem den Kopf mit dem Pantoffel weich schlagen, dreschen, komu pantoflem głowę obić, zbić, zmłocić, na miazgę. sich mit der linken Hand im Kopfe kratzen, lewą ręką w głowę się skrobać. den Kopf abhauen, głowę uciąć, głowę odciąć. vom Fuße an bis an den Kopf, od nog aż do stop. die Köpfe auf die Bäume stecken, głowy po drzewach poprzybiiać, Kopf, *znaczy to co*. Sinn, Verstand, Meynung, myśl, rozum, zdanie, umysł, im Polnischen, głowa, heißt auch so viel, scharfsinniger Kopf, bystra, bystromyśląca głowa; guter, vortrefflicher, schlechter, dobra, przednia, zła głowa; dummer, langsamer, geschickter zum Studiren, głupia, powolna, tępa, dobra, zdatna do uczenia się; wünderlicher und eigensinniger, dziwaczna y uporna głowa; der sich in alles schicken kann, do wszystkiego sposobna. den Kopf haben, mieć głowę, *to iest*, mieć bystry dowcip, przezorny y obrotny umysł. guten Kopf haben, mieć dobrą głowę. wieder auf seinen Kopf kommen, znowu się wrocić do swoiey wrodzoney wady, do swoiego wrodzonego narowu. den Kopf seines Vaters, oder wie sein Vater haben, mieć głowę, *to iest*, rozum, swoiego oyca, albo tak dobrą głowę iak ociec. einen nach seinem Kopfe haben, mieć kogo podług swoiey myśli. es hat eine Frau einen Kopf wie die andere, sie haben alle einerley Köpfe, ta pani ma taką głowę iak y druga, obiedwie panie iednakowe maią głowy. solche Köpfe haben sie, takie ony maią głowy. er hat einen tollen Kopf, on ma głupią głowę. einen harten Kopf haben, mieć twardą głowę. ein gezwungener Kopf thut nicht gut, przymuszona głowa nigdy nic dobrze nie zrobi. unruhiger Kopf, niespokoyna głowa. es geht alles über Hals über Kopf, wszystko to tak na szyię na łeb idzie, *to iest*, wszystko się nagle dzieie. über Hals über Kopf laufen, na szyię na głowę lecieć, bieżeć. seinem Kopfe folgen, iść za swoią głową, trzymać się swoiey głowy. einen vor den Kopf stoßen, głową trącić kogo, *albo* w głowę kogo trącić. es ist ein ungeschickter Kopf, to iest niesposobna głowa, to do niczego głowa. einen unruhigen Kopf bekommen, niespokoyney głowie zabiec. man hält ihn für einen trotzigen Kopf, maią go za krnobrną y upartą głowę. aus dem Kopfe, z głowy, na pamieć, hersagen, mowić, *dyktowáć*. erzehlen, antworten, opówiadać, odpowiadać. einem den Kopf zurechte setzen, ustanowić czyią głowę, *to iest*, kogo uspokoić, poskromić. seinen Kopf für sich haben, mieć głowę dla siebie, *to iest*, swoiem zdaniem się rządzić. sich ganz und gar nach eines Kopfe richten, wcale się y ze wszystkim podług, *cudzey głowy*, cudzey rady y zdania sprawować. die Dinge gehen alle nach dessen Kopfe, wszystkie rzeczy idą według iego myśli. es will ihm nicht in den Kopf, to mu w głowę nie idzie, on wcale co inszego myśli, inszey iest woli, inszego iest zdania. sich in anderer Leute Kopf schicken, podług zdania drugich ludzi żyć. dem etwas in dem Kopfe steckt, ktoremu co w głowie tkwi, ktory ma iaki kłopot na głowie, *albo* ktory markotny iest o co. einen nach seinem Kopfe ziehen, rządzić kim według swoiey głowy. so viele Köpfe, so viele Sinne, co głowa, to inne zdanie. es hat ein jeder seinen eigenen Kopf, każdy ma swoią głowę. er weiß nicht, wo ihm der Kopf steht, nie wie gdzie ma głowę, nie wie co się z niem dzieie. etwas nach seinem Kopfe machen, co podług swoiey głowy czynić, co swoią głową robić. *potrzecie znaczy*, Kopf, bańkę, der Bader zum Schröpfen, ktorą łaziebnicy stawiaią na chorego ciele. den Kopf oder die Köpfe setzen, bańkę, *albo* bańki postawić.

wić, na plecach etc. der einen grossen Kopf hat, ktory ma wielką głowę, głowacz. der zwey Köpfe hat, ktory dwie głowy ma, *o nim się mowi*, o dwuch głowach: der drey Köpfe hat, *mowi się o nim*, o trzech głowach. der hundert Köpfe hat, *mowi się o nim*, o stu głowach. der einen Kopf hat, co ma iedną głowę, *o tym się mowi*, z głową, z głowką. Nagel mit Kopfe, gozdź z głowką. kleiner Kopf, głowka. es giebt noch andere solche Polnische Redensarten, głowka, to, on ma głowę po temu, on nie ma głowy po temu, wielka to głowa, dobra to głowa, piękna to głowa; to to głowa! das ist, es ist ein dummer Mensch! ieſt tu głowa? hat er den Verstand?

Kopfbinde, *f.* wzgązka, związka na głowę, do obwiązania głowy w koło.

Kopfbrechen, *n.* łamanie głowy, pracowanie głową, robienie głową. es braucht nicht Kopfbrechen, to nie potrzebuie łamania głowy, nad tym głową robić nie trzeba.

Kopfdecke, *f.* czepiec, czepczyk, nakrycie głowy, odzianie na głowę.

Kopfgeld, *n.* pogłowne, podatek na każdego nałożony, *iako by na*, głowę każdego. Kopfgeld geben müssen, musieć dać pogłowne. Kopfgeld aufschreiben, pogłowne nałożyć, pogłowne na głowy rozpisać, naznaczyć.

Kopfgeschmeide, *n.* kleynoty na głowę, stroy z kamieni drogich na głowę.

Kopfküssen, *n.* poduszka pod głowy, poduszka pod głowę.

Kopfpflaster, *n.* plaster na głowę; das nichts hilft, ktory nic nie pomaga.

Kopfschleyer, *m.* kwef na głowę, odzianie na głowę, zasłona na twarz.

Kopfschmerz, *m.* bol głowy, bolenie głowy. Kopfschmerz auf einer Seite des Hauptes, bolenie głowy po iedney stronie, gdy kogo tylko iedna połowa głowy boli. Kopfreißen, łupanie w głowie.

Kopfsteuer, *f.* pogłowne, pogłowny podatek, pogłowna danina. die Kopfsteuer aufschreiben, pogłowne rozpisać, naznaczyć, nałożyć.

Kopfsteuer-Einnehmer, *m.* poborca do pogłownego, pisarz pogłownego.

Kopfweh, *n.* bolenie głowy, bol głowy, chorowanie na głowę.

Koppel, *f.* sfora, *złączka*, od złączenia iednego z drugim.

Koppeln, sforować, łączyć, złączać, parzyć, w parę łączyć, w parę połączyć.

Koppelung, *f.* łączenie, złączenie, parzenie, w parę łączenie.

Koppenhagen, Koppenhaga, miasto stolica Krolestwa Duńskiego, *połac.* Hafnia.

Korb, *m.* kosz, koszyk; wie man ihn braucht zur Erndte, iakiego zażywaią przy żniwie; zum Futter, do dawania ieść bydletom, opałka. Korb voller Steine, kosz pełny kamieni, opałka pełna kamieni. die Aehren in den Korb thun, kłosy, kłuski do kosza kłaść, zbierać. in Körben auf die Tenne tragen, w koszach na boiowisko nosić. zum Durchseigen, przętak do chędożenia, do przesiewania. einen Hund in einem Korbe über die Mauer herunter lassen, psa iakiego w koszu przez mur zpuścić na doł. Vogel in die Körbe sperren, ptaki w kosze wsadzać; *potym*, den Wein und dergleichen durchlaufen zu lassen, do przecedzania wina y innych podobnych rzeczy, *także nazywa się*, kosz, koszyk. von Weiden Schwippen, z prętow wierzbowych; Brodt und dergleichen darinnen aufzutragen, do noszenia chleba y podobnych rzeczy, także nazywa się kosz. Körbe aus Weidezehnen machen, kosze, koszyki robić, z pręcia wierzbowego. Korb bekommen, kriegen, znaczy, nic nie uprosić, nic nie wskurać, w swoiey prożbie, w swoim interesie. er hat den Korb bekommen, nic nie wskurał, nie uprosił, odmowili mu; im Heurathen, rozwod uczynić, rozwieść się z żoną, z mężem, *ale to prosta mowa w Niemieckim.*

Korbträger, *m.* koszonośnik, koszodźwigacz; starker, mocny.

Korbträgerinn, *f.* koszarka, co kosz nosi, co z koszem chodzi.

Korn, *n.* Saamenkorn, u. d. g. ziarno, nasienie; dichtes, twarde; festes, tęgie; das aus der Aehre gestoßen ist, ktore z kłosa wymłocone, wytrącone; das aus den dürren Aehren fällt, ktore, z suchych kłosow wypada; das auswendig weißlicht, inwendig aber ganz weiß ist, ktore powierzchu białawe tylko ieſt, ale we śrzodku w cale białe; taubes, prożne. die Ameisen haben ihm im Schlafe Waizenkörner ins Maul getragen, mrowki iemu śpiącemu nanosiły w usta pszenicznych ziarn. einen Haufen machen, indem

indem man nur ein Korn darzu thut, iedno tylko ziarno przyłożywszy kupę zrobić. Weihrauchkorn, ziarno kadzidła. Korngold, ziarno złota, *to iest*, okruszyna złota, *znaczy także. ogołem*, zboże każde; Getraide, als Rocken, Waizen, u. d. g. zusammen, iako to żyto, przenicę, ięczmień, razem wszystko ogolnie; insonderheit Rocken, *wszczegulności znaczy*, żyto, żytnią mąkę.

Kornähre, *f.* kłos zboża; reiffe, dostały, dożrzały; die Körner fallen läßt, z ktorego ziarna wypadaią; die keine Spalzen hat, ktory nie ma żadnych ości, *albo* na ktorym żadnych ości niemasz; leere, taube, prożny, czczy, w ktorym nic nie masz; kleine, volle, gute, mały, pełny, dobry kłos; dünne, rzadki; von Aehren, z kłosow; Kranz von Aehren, wieniec z kłosow; *Przestr.* kłos, ist eigentlich die ganze Aehre, aber nur die Spalzen an derselben heißen, ości, plewy, iako to plewa, der Schoßbalg; plewka; das Bälglein, worinnen ein jedes Körnchen steckt, w ktorey każde ziarneczko siedzi, łuszczka.

Kornblume, *f.* bławat, kwiatek błękitny, w życie zawsze rośnie. blau, wie Kornblumen, bławatny, bławatnego koloru.

Kornboden, *m.* piętro na zboże, albo szpiklerz, gorka, gora na zboże; der in der Höhe ist, ktora wysoko iest, albo ktory; den der Ost- und Nordwind durchstreichet, ktory wschodny, y pułnocny wiatr przedyma; wohin keine feuchte Luft kömmt, dokąd wilgotne powietrze nic nie dochodzi. voller Kornboden, pełny szpiklerz zboża, pełna gora zboża. den Waizen auf die Kornboden schütten, zboże w szpieklerz sypać, na gorę sypać.

Kornbrand, *m.* izba na zboże, śnieć na niektore zboża, iako to na przenice.

Kornerndte, *f.* żniwa, żniwo, zbior zboża, zbior z pol, zbieranie zboża.

Kornfuhre, *f.* fura na zboże, do wożenia zboża. den Städten Kornfuhre ansetzen, ausschreiben, fury do wożenia zboża na miasta narzucić, miastom naznaczyć.

Korngabel, *f.* widły do zboża składania, do snopow wrzucania.

Korngarbe, *f.* snop zboża, snopek zboża, zboże w snopek wiązane.

Kornhalm, *m.* dźbło, zdźiebło, słoma; dürrer, suche, sucha; zerbrechlicher, kruche, krucha; knötichter, kolankowate, kolankowata.

Kornhändler, *m.* zbożowy kupiec, zbożem handluiący; der grausame Haufen Korn aufgeschüttet hat, ktory trogie kupy zboża nazsypował, u ktorego kupami zboże na przeday leży, ktory ma na przedaż wielką moc zboża.

Kornhandel, *m.* handel zbożem, handel na zboże, handlowanie zbożem. Kornhandel treiben, handel na zboże prowadzić, zbożny handel wieść.

Kornhaus, *n.* szpiklerz, na zsypowanie y chowanie zboża, *mowi się też*, śpikrz, śpiekrz.

Kornherr, *m.* dozorca zboża, ten ktory ma dozor, szpiklerzow, magazynow publicznych.

Kornhülse, *f.* łuszczka, na zbożu, w ktorey ziarko iest schowane, inaczey, łuska.

Kornjude, *m.* skupień zboż, zakupień zboża, aby go potym iak naydrożey przedawał.

Kornkasten, *m.* komora na zboże, sąsiek na zboże, przegroda na zboże w śpichlerzu.

Kornkuchen, *m.* placki, placuszki, pierożki, pierogi, pierohy, pieczone.

Kornland, *n.* pole na zboże, rola pod zboże, grunt, na ktorym się zboże rodzi.

Kornmangel, *m.* niedostatek zboża, ciężko o zboże, bardzo mało zboża.

Kornmarkt, *m.* zbożny rynek, rynek na ktorym zboże na przeday stoi.

Kornmaaß, *n.* miara ktorą zborze mierzaią, korzec, korczyk, pułmiarek, maca.

Kornmesser, *m.* miernik zboża, odmiernik zboża, ten co zborze mierzy.

Kornmilbe, *f.* oder Kornwurm, robak w zbożu, *nazywa się*, wołek.

Kornsack, *m.* worek na zboże, worek od zboża, worek w ktory zboże sypią.

Kornsammler, *m.* oder Fouragierer, zboż wybierca, ten ktory zboże wybiera od ludzi.

Kornschätzer, *m.* szacownik, taksarz, zboża, po czemu ma być kupowane.

Kornschaufel, *f.* szufla do zboża, ktorą zboże wieią, sypią do miary.

Kornschreiber, *m.* pisarz zbożowy, pisarz prowentowy, co zboża w reiestr zpisuie.

Kornschwinge, *f.* wieiaczka, wieiowka, szufla,

szufla, ktorą zboże rzucaią, wiejąc go.

Kornspeicher, *m.* spiklerz na chowanie zboża, spikrz na zsypki zboża.

Kornstreiche, *f.* strychulec, do strychowania zboża, rownania, z kraiami, miary.

Kornwanne, *f.* opałka, w ktorą zboże kładą, w ktorey także ziarna opałaią z plew.

Kornwicke, *f.* wyka w zbożu, rodzay dzikiego grożku, w życie y w grochu się znayduie.

Kornwürmlein, *n.* robak w zbożu, wołek, wołeczek, zboże toczący, y psuiący.

Kornzuführer, *m.* zbożowy zwoźnik, zwoźny zboż, *iakoby wytyczny.*

Kost, *f.* *to co*, Lebensunterhalt, iadło, iedzenie, stoł, pożywienie, wyżywienie; dürre, suche iadło, suche iedzenie; gemeine, pospolite; reichliche, viehische, menschliche, bogate, obfite, bydlęce, ludzkie iadło, ludzkie wyżywienie; nöthige, tägliche, gesunde, potrzebne, powszednie, codzienne, zdrowe; mäßige, geringe, pomierne, cienkie; königliche, ausgeklaubte, herrliche, krolewski stoł, wymyślny stoł, pański stoł. einem die Kost reichen, stoł komu dawać, iedzenie, wyżywienie komu dawać. mit geringer Kost sein Leben erhalten, małym iedzeniem życie swoie utrzymywać. durch oder mit etwas die Kost suchen, przez co albo czym szukać pożywienia, wyżywienia. einem die tägliche Kost entziehen, komu codziennego kosztu, uymować. bey einer Kost bleiben, zawsze mieć iednakowy stoł, iednakie iadło, iednakie iedzenie, iednaki *wikt.*

Kostbar, kosztowny, drogi. kostbares Kleid, kosztowna suknia, droga suknia. kostbares Pferd verlieren, kosztownego konia, drogiego konia stracić, zgubić. kostbare Gärten ankaufen, drogich ogrodow nakupować. ich habe ein kostbarer Kleid als du, ia mam kosztownieysze suknie, droższe szaty, niżeli ty. kostbare Mahlzeit, kosztowna wieczerza, droga wieczerza.

Kostbar, *adv.* drogo, kosztownie, z kosztem, z kosztem wielkim. kostbar gestochene, oder gearbeitete Gefäße, kosztownie wyżynane, wyrabiane naczynia. kostbarer bauen, kosztowniey, drożey budować.

Kostbarkeit, *f.* kosztowność, drogość; eines Ringes, iakiego pierścienia. kostbare Dinge, drogie rzeczy, kosztowne rzeczy, droga rzecz, kosztowna rzecz.

Kostbarlich, *adv.* kosztownie, drogo. sich kostbarlich kleiden, kosztownie drogo się stroić.

Kosten, kosztować, zkosztować, *to co*, versuchen, probować, wie es schmeckt, das Wasser kosten, wody kosztować. den neuen Wein kosten, nowego wina kosztować. ein Faß kosten, z bęczki kosztować, w beczce kosztować. das Brodt und Getränke kosten, chleba y trunku zkosztować; einen Becher, z iakiego puharu; noch einmal kosten, ieszcze raz zkosztować, *powtore znaczy*, kosten, kosztować, *to co*, wiele warte, co iest, po czemu co przedaie się, *to co*, verkauft werden, zu stehen kommen, fast um die Hälfte weniger kostet es, prawie połową mniey to kosztuie. das Schiff wird dich nichts kosten, okręt nie będzie cię nic kostował. nicht so viel kosten, nie tak wiele kosztować; so viel, tak wiele kosztować. einen sechs tausend kosten, kogo kosztować sześć tysięcy. es mag kosten, was es will, niech co chce kosztuie. der Scheffel Waizen kostet sieben Thaler, szufla przenicy kosztuie siedm talerow. der Scheffel Rocken hat einen Thaler gekostet, szufla żyta kosztowała talar. es kostet viel Mühe, kosztuie to wiele pracy, wiele fatygi. der Sieg hat sie viel Blut gekostet, zwycięstwo wiele ich krwi kosztowało. viel Geld kosten, wiele pieniędzy kosztować.

Kosten, das, *n.* kosztowanie, ustami, zkosztowanie, zakosztowanie.

Kosten, die, *plur.* koszta, *te*, wydatki pieniężne na co, nakład pienieżny.

Kostfrey, der nichts für sein Essen und Trinken geben darf, wolny od kosztu, ktory nic nie daie za iadło y napoy, ktorego ieść y pić nic nie kosztuie, *powtore znaczy*, tego; der andern gern zu essen und zu trinken giebt, ktory rad drugim darmo ieść y pić daie.

Kostfreyheit, *f.* wolność od kosztu; da man nichts für die Kost geben darf, gdy nie trzeba ieść y pić płacić. er hat solche Kostfreyheit, on ma taką wolność od kosztu.

Kostgänger, *m.* stołownik, *konwiktor.* Kostgänger halten, stołownikow *konwiktorow*

wiktorow, trzymać. eines Kostgänger seyn, być czyim stołownikiem, *konwiktorem.* eines Kostgänger werden, stoł naięty u kogo mieć.

Kostgeld, *n.* pieniądze za stoł, pieniądze za konwikt.

Kostung, *f.* koszt, kosztowanie, pieniądze co wychodzą na co.

Koth, *m.* błoto. mit Kothe spielen, błotem igrać. im Kothe stecken, w błocie tkwić, w błocie uwiąznąć, w błocie ulgnąć. aus Kothe gemacht, z błota zrobiony. sich mit dem ganzen Leibe im Kothe wälzen, walać się całym sobą w błocie. im Kothe stecken, w błoto wrzucić. Koth zusammen schaufeln, razem, błoto, zgarnować na kupę. einen im Kothe herum wälzen, kogo w błocie walać, tarać. Koth stinkt, błoto śmierdzi. einen mit Kothe beschmieren, kogo błotem skalać. mit Kothe beschmieret, błotem skalany. aus dem Kothe heraus ziehen, z błota wyciągnąć. im Kothe liegen, w błocie leżeć. dünner Koth, kałuża, rzadkie wodniste błoto. einen mit Kothe werfen, na kogo błotem rzucać. das im Kothe lebt und erzogen wird, co w błocie żyie y w błocie się chowa, błotny. mit Kothe beschmieren, błotem oblepić, błotem nsamarować, zasmarować.

Kothicht, błotnisty, błotny. kothichte Hure, błotna, błotnista kurwa. kothichte Sache, kothichter Handel, *błotna rzecz*, *to iest*, ladaiaka, nikczemna. kothichte Erde, błotna ziemia. kothichte Sau, błotna świnia. kothichte Sache, błotne iezioro. kothichte Füße, błotem zwalane nogi.

Kothlache, *f.* błotniste iezioro, błotne iezioro, błotne gopło, błotniste gopło.

Koße, *f.* dicke Decke, koc, gruby, kosmate wełniane odzienie. in eine Koße eingewickelt, w koc obwiniony, uwiniony; die auf beyden Seiten rauch oder zotticht ist, ktory na obiedwie strony iest kosmaty, kudłaty. auf einer dergleichen weichen Koße schlafen, na takim miętkim kocu sypiać; lange und breite, długi y szeroki koc.

Krachen, grzmotać, trzaskać, trzask, huk, puk, sztuk czynić, grom, grzmot.

Krachen, das, *n.* grzmotanie, trzaskanie, trzask, huk; der Häuser wird gehöret, trzaskanie o domach słychać, huk domow słychać, upadaiących, leżących.

Krachend, grzmotaiący, trzaskaiący, gromiący, huczący, huk czyniący.

Krachend, *adv.* z grzmotem, z grzmotaniem, z gromem, z hukiem, pukiem, sztukiem.

Kracke, *f.* elendes Pferd, szkapa, szkapina, szkapsko, marha, marszina, marszysko.

Krackstein, *m.* kamień, der Linie nach in die Mauer legen, rzędem kamienie w mur układać, w murze kłaść porządkiem kamienie, *także znaczy to co*, Kragstein, in der Baukunst, aus einer Mauer hervorragender Stein, der etwas tragen muß, *w budowniczey sztuce*, z muru wydany wychodzący kamień, ktory ma co dźwigać, *pofr.* console, corbeau, *z Niem.* krokisztyn.

Kräftig, *adj.* mocny, skuteczny; recht zu leben, do dobrego życia skuteczny, pomocny, pomagaiący. kräftiges Arzneymittel, skuteczne, pomocne lekarstwo. kräftiges Gift, skuteczna mocna trucizna. kräftige Arzney, skuteczne lekarstwo. kräftiges Mittel, skuteczny śrzodek, skuteczny sposob.

Kräftig, *adv.* skutecznie, pomocno, ze skutkiem, z pomocą.

Krähe, *f.* ein Vogel, *ptak nie iaki bardzo pospolity*, wrona. kleine Krähe, mała wrona, wronka. schreyen, wie eine Krähe, wrzeszczeć iak wrona.

Krähen, piać, wie ein Hahn schreyen, iak kogut pieie. der Hahn fängt an zu krähen, kogut zaczyna piać. der Hahn krähet gern, kogut rad pieie.

Krähen, das, *n.* pienie, pianie; des Hahns, koguta, pienie kogucie, pianie koguta.

Krällen, pazurami zdrapać, drapać, podrapać, zkaliczyć, pokaliczyć.

Krämer, *m.* kramarz; armer, ubogi; der nicht viel Waare hat, ktory nie ma wiele towaru.

Krämerey, *f.* kramarstwo, przedawanie, kupczenie; mit dem Rechte, prawami kupczenie. mit etwas Krämerey treiben, kramarstwem się bawić, kramem się bawić, kram mieć.

Kränken, żal, boleść sprawować. einen kränken, żal komu sprawić. sich kränken, frasować się, smucić się, turbować się.

Kränkeln, chorzeć, chorym co raz bardziey być, co raz bardziey stawać się chorowitym.

Kränklich, chory, chorowity. kränklicher Leib, chorowite ciało. kränklicher Knecht, chorowity sługa. kränklich seyn, być chorowitym, mieć słabe zdrowie.

Kränkung, *f.* żal umysłu, żal na sercu, smutek, utrapienie.

Kränzfrau, *f.* wieńce wiiąca y przedaiąca kobieta.

Kränzgen, *n.* wionek, wieniuszek. gebackenes Kränzgen, obażanek. Kränzgen guter Freunde im Schmausen, bukiet na bankiet między przyiaciołmi. Kränzgen haben, bukiet trzymać, ochotę sprawiać.

Kränzlein, *n.* wieniuszek; von Rosen, z roż; von verschiedenen Blumen, z rożnych kwiatow.

Kranzmacher, *m.* wieńcowiiacz, ten co wieńce wiie, wieńce robi.

Kranzmacherinn, *f.* wieńcowiika, ta, co wieńce, wieniuszki wiie.

Krätze, *f.* eine Krankheit, świerzb, *choroba pewna.* tödtliche Krätze, śmiertelny świerzb; geringe, nie wielki, mały; alte, stary; höret ganz auf, wcale ustaie; kömmt zu gewisser Zeit wieder, znowu pewnego czasu wraca się; je rauher und juckender sie ist, je schwerer kann sie curiret werden, im chropawszy, y bardziey swiedzący tym trudnieyszy do uleczenia. bey der Krätze ist die Diät nöthig, w świerzbach, dyeta iest potrzebna; gute Arzney zur angehenden seyn, dobrym być lekarstwem na zaczynaiący się świerzb. alle Krätze curiren, cały świerzb uleczyć. einem, der die Krätze hat, helfen, ratować tego ktory świerzb ma. die Krätze verursachen, świerzb sprawować, świerzb robić; fängt sich an zu äußern, świerzby się, poczynaią wyrzucać na wierzch. die Krätze hat angefallen, und die Seuche ist auch auf andere ausgebreitet worden, świerzby napadły y zaraza rozszerzyła się y do inszych. Krätze mit Schuppen, świerzb z łuszczką, ktora się łupa, na świerzbie. der die Krätze hat, ktory ma świerzb, *nazywa się*, świerzbowaty, na świerzb chory, mowi się, świerzb ma; die alle Jahre wieder kömmt, ktory co rok się wraca, co roczny świerzb, z greckiego, agryia, *powtore znaczy:* was im Feilen und dergleichen Arbeit abgeht, co przy piłowaniu, y w podobney robocie odchodzi, trociny, opiłki, od robiny, obrobiny.

Krätzigt, świerzbowaty, świerzby maiący. er ist krätzigt geworden, on miał świerzby.

Krätzsalbe, *f.* maść na świerzby, mastyki na świerzby, do smarowania świerzbow.

Kräuseleisen, *n.* żelazko do frysowania, do zwiiania włosow w kędziorki. die Haare mit dem Kräuseleisen kräuseln, włosy żelazkiem fryzować, kędziorować.

Kräuselicht, kędzierzawy, kręcony, *w tym samym sensie*, kräuselichte Mähne, kędzierzawa grzywa, kręcona grzywa, w ktorey się włosie kręci. kräuselichter Schwanz, kędzierzawy ogon, na ktorym się sierć kręci, na ktorym się włosie kręci. kräuselichtes Blatt, kędzierzawy listek, kręcony listek. ein wenig kräuselicht, etwas kräuselicht, nie co kędzierzawy, trochę kędzierzawy, kędzierowaty. kräuselichte Haare, kędzierzawe włosy, w kędziory zwiiane włosy, kręcone włosy, fryzowane włosy.

Kräuseln, fryzować, kędzierzawić, kręcić, w pierścionki, w kędziorki zwiiać. die Haare, włosy, mit einem heißen Eisen kräuseln, gorącym żelazkiem fryzować, zwiiać włos. sich kräuseln, fryzować się, kędzierzawić się, kręcić się, zwiiać się, *o włosach się mowi.*

Kräuseln, das, *n.* fryzowanie, kędzierzawienie, zwiianie, kręcenie, toczenie w pierścionki włosow.

Kräuselung, *f.* fryzowanie, ufryzowanie, zafryzowanie, zwinienie, zkręcenie, ztoczenie włosow.

Kräuterbuch, *n.* zielnik, księga o ziołach, ziołnik, księga, w ktorey zioła opisane.

Kräuterfrau, *f.* zielenniczka, co rożne ziele przedaie, ziołniczka, zieleniarka.

Kräuterkunst, *f.* zioł wiadomość, zioł znanię, znanie się na ziołach, na zielu.

Kräuterlehre, *f.* nauka o ziołach, z greckiego botanika, zielna umieiętność.

Kräutermann, *m.* zielennik, ziołnik, zieleniarz, co się na ziołach zna, rozumie.

Kräuterwein, *m.* wino ziołami rożnemi zaprawne, *krotko*, wino z ziołem, z ziołkami.

Kräutgen, *n.* Kräutlein, ziołko, ziołeczko, maleńkie ziele.

Kräuticht, zielenisty, co ma ziół wiele, zielny, ziołny.

Kräutler, *m.* oder Kräutermann, zielenik, ziołnik, zieleniarz, znaiący się na ziołach.

Kraft, *f.* moc, siła, tęgość; durchdringliche, przenikaiący; himmlische, gewisse, feurige, niebieska, pewna, ognista moc; schwache, unglaubliche, besondere, słaba, nie podobna, do wiary, osobliwa: große, wunderbare, natürliche, wielka, dziwna, naturalna, przyrodzona, wrodzona; kleine, sehr geringe, eigene, mała, nikczemna, właśna. Kraft eines Dinges erlangen, mocy nabyć iakiey rzeczy. große Kraft haben, wielką mieć moc, siłę. die Kraft ist in demselben, moc iest w tym samym. die größere Kraft haben, abzuhalten, mieć większą siłę do wstrzymania, do utrzymania. die Kraft des Gifts an einem probieren, mocy, trucizny probować na kim. die Kraft eines Dinges sehen, moc iakiey rzeczy widzieć. Kraft und Natur einer Sache erweisen, moc y rod iakiey rzeczy pokazać. die Kraft geben, moc dać. die Kraft benehmen, moc, siłę, tęgość, odiąć. alle menschliche Kräfte anwenden, wszystkie ludzkie siły obrocić. Kräfte und Stärke, moc y silność, siła y mocność; der Jugend, młodzierzy; des Gemüths, umysłu. die Kraft geben, żywości dodać. die Kraft haben, moc, siłę mieć. Kräfte, *plur.* siły; gute, schwache, große, dobre, słabe, wielkie; übrige, unversehrte, ostatnie, nienaruszone, nietykane. seine Kräfte worinnen üben, swoie siły w czym ćwiczyć. die Kräfte haben, mieć siły; es im Fechten darauf ankommen lassen, dobyć sił, w potykaniu się, w bitwie, siłami nadrabiać. die Kräfte an einander probieren, sił probować na sobie ieden y drugim. er hat nicht mehr so viel Kräfte, daß er aufstehen kann, on nie ma więcey tyle sił, aby mogł wytrzymać. sich seiner Kräfte versichert wissen, znać się na swoich siłach. sich auf seine Kräfte verlassen, spuszczać się, spuścić się na swoie siły. so lange man noch bey Kräften ist, poki ieszcze przy siłach są. zu Kräften kommen, do sił przychodzić, do sił przyść. es einem an den Kräften zuvor thun, kogo przewyższać siłami, mocnieyszym być od kogo. ein Mann von großen Kräften, człowiek wielkiey siły, człowiek wielkich sił, wielkiey siły. sich mit allen Kräften bemühen, starać się wszelkiemi siłami. die Kräfte entgehen mir, siły mię odstępuią. nicht mit den Kräften des Leibes, sondern des Gemüths werden große Dinge gethan, nie siłami ciała, ale siłami rozumu wielkie rzeczy dzieią się. etwas verrichten, wie es seine Kräfte leiden, co czynić tyle, ile siły wystarczaią. die Kräfte verlieren, von Kräften kommen, siły utracić, z sił opaść. die Kräfte wieder bekommen, znowu sił nabywać. alle Kräfte in einer Sache anspannen, wszystkich sił w iakiey rzeczy dobywać, zaprżąc się wszystkiemi siłami do iakiey rzeczy. so viel einer Gemüthskräfte hat, iak wiele kto ma sił w umyśle swoim. mit allen Kräften etwas meiden, wszystkiemi siłami chronić się czego, bronić czego. seine Kräfte noch beysammen haben, swoie siły ieszcze mieć całe, w krysie. Kraft seines Amtes, mocą swoiego urzędu. Kraft des Gesetzes, mocą swoiego prawa. Kraft des Testamentes, mocą testamentu. Kraft seines Alters, mocą swoiego wieku.

Kraftlos, mdły, wątły, bezsilny, bez siły, boz mocy. kraftlos seyn, być bez mocy, bez sił, wątłym, mdłym. kraftlos werden, mdleć, omdlewać, kiedy komu, mdło iest, gdy kogo słabość bierze. einen kraftlos machen, kogo z sił wyniszczyć, w siłach osłabić kogo, wysilić kogo, zwątlić siły czyie, wyczerpać z kogo siły.

Kraftlos, *adv.* mdło, wątło, słabo, ze słabością, z omdlewaniem, nie mocno nie silno, bez mocy, bez sił.

Kraftlosigkeit, *f.* słabość, wątłość, mdłość, omdlałość, zpadnienie z sił, opadnienie sił.

Kraftmehl, *n.* mączka, krochmal. mit Kraftmehle anmachen, zurichten, krochmalić, ukrochmalić, krochmalu dodać do czego, w krochmalu prać, moczyć. Kraftmehlessen, Suppe, mączka, iedzenie z niey pewne, polewka z mączki.

Kragen, *m.* Halsband, kołmierz; Einfassung eines Rockes oben herum, kołmierz u sukni, zebranie sukni u gory w koło kołmierzem, obszycie sukni kołmierzem, *znaczy także to co*, der Kropf, Schlund, gardło, gardziel. Kragen füllen, gardziel, natkać, napełnić.

Kralle, *f.* kopyto, szpona, pazur. Kralle einschlagen, kopytem uderzyć, szponą, pazurem pochwycić, pazurem, szponą zaiąć, zawadzić.

Kram, *m.* kràm, rzeczy na przeday, drobiazg iakiego towaru przedayny. nicht in eines Kram dienen, nie zdać się do czyiego kramu, nie być komu do ręki, nie zdać się.

Kramen, kupczyć, przekupować, kràm mieć, kràm trzymać, w kràmie siedzieć.

Kramer, *m.* kramarz, przekupień kràm maiący, w kramie przedaiący, kràmem zarabiaiący: der auf den Jahrmärkten herumzieht, kramarz ktory po iarmarkach ieździ, chodzi, ktory się po iarmarkach włoczy, ktory z iarmarku na iarmark się wlecze. der allerhand Bagatelle und Lappereyen verkauft, ktory, rozmaite fraszki y drobiazgi przedaie; schlechter, prosty kramarz; der mit einem sehr geringen Gewinne zufrieden ist, ktory y nayniemnieyszym zarobeczkiem, iakim takim zarobkiem się kontentuie.

Krämerbude, *f.* kràm, buda, na przedayne drobiazgi, drewniana komorka do przedawania.

Kramergewicht, *n.* waga kramarska, waga, na ktorą po kramach ważą rożny towar.

Kramerjunge, *m.* chłopiec kramny, kramarczyk, chłopiec w kramie służący.

Kramladen, *m.* kràmnica, kramarnia, gdzie towar iest na przeday wyłożony.

Krammetsvogel, *m.* iemiołucha, często z kwiczołami ieden żyr ma.

Krampf, *m.* eine Krankheit, *choroba pewna*, kurcz. wider den Krampf helfen, przeciwko kurczowi pomagać, na kurcz leczyć. den Krampf haben, kurcz mieć, kurcz miewać. der den Krampf hat, ten ktory kurcz miewa.

Krampfader, *f.* żyła nabrzmiała, *albo* nabiegła, żyła napuchła. einem die Krampfader lassen, z takowey żyły krew puścić. die Männer haben die Krampfadern allein auf den Beinen, męszczyzny maią takowe nabiegłe żyły ale tylko w nogach. kleine Krampfader, żyłka mała, takoważ. voller Krampfadern, pełny nabiegłych, nabrzmiałych, żył.

Krampfadericht, ten co ma nabiegłe, nabrzmiałe żyły.

Krampfädergen, *n.* żyłka ociekła, żyłka nabrzmiała, żyłka nabiegła.

Krampffisch, *m.* drętwik, strętwa, ryba, morska, od ktorey ukąszenia drętwieie ciało.

Krampficht, ten cokurcz często cierpi, co kurcz ustawicznie miewa, na kurcz chory.

Krank, chory; an einer schweren Krankheit, na ciężką chorobę. krank am Gemüthe, na umyśle chory; am Leibe, na ciele chory. etwas krank, nieco chory. der Kranke wird gesund, chory, przychodzi do zdrowia, zdrowieie. den Arzt zu dem Kranken holen, lekarza, zprowadzić do chorego. der Kranke wird dem Arzte anvertrauet, chory iest medykowi oddany, poruczony. Mittel für die kranke Republik, lekarstwo dla chorey rzeczy pospolitey. krank seyn, być chorym; sehr schwerlich, bardzo ciężko być chorym; nicht sehr überhin, nie bardzo być chorym, tak z lekka. gefährlich krank seyn, niebezpiecznie być chorym. einen Tag krank seyn, ieden dzień być chorym. sehr und lange, bardzo y długo być chorym; alle Jahre, co rok, każdego roku chorować. woran krank seyn, chorować na co. krank werden, zachorować, rozchorować się. er ist krank, on iest chory; für Bekümmerniß, z turbacyi, z kłopotu, z frasunku chorym iest. sich krank stellen, udawać się chorym, pokazywać się chorym, zmyślać się chorym. es sind ihrer viele daran krank, wiele ich iest na to chorych. einen krank machen, kogo choroby nabawić, do choroby przyprowadzić, o chorobę przyprawić.

Krankenhaus, *n.* szpital na chorych, dom na chorych, gospoda chorych.

Krankenstube, *f.* izba dla chorych, chorownia, chorowalnia, *infirmaryia*.

Krankenwärter, *m.* doglądacz chorych, usługuiący chorym, maiący staranie o chorych.

Krankheit, *f.* choroba; schwere, unheilbare, große, ciężka, nieuleczona, langwierige, und an deren Cur man zweifelt, długa, y o ktorey uleczeniu powatpiewaią; verhaßte, vermeyntliche, freywillig zugezogene, przykra, mniemana, dobrowolnie zaciągniona, dostana; schädliche, harte, tödtliche, szkodliwa, mocna, śmiertelna; gefährliche, zunehmende, stete, anhaltende, niebezpieczna, wzmagaiąca się, nieustanna, nieustaiąca; abnehmende,

nehmende, alte, neue; folguiąca, wolnieiąca, ſtara, nowa; anſteckende, zaraźliwa; deren Urſache man nicht ausſinnen kann, ktorey przyczyny nie można ſię domyśleć; heftige, tęga; größer gewordene, ktora ſię więkſzą ſtała; des Leibes, ciała; der Augen, oczow. der an einer ſchweren Krankheit laboriret, ktory na cieżką chorobę iaką choruie. ein Leib, der mit einer Krankeit behaftet iſt, ciało, chorobą iaką nagabane. die Krankheit iſt durch dieſe Sache curiret worden, tą rzeczą choroba była uzdrowiona. die Krankheit fällt die Leute deſto heftiger an, choroba tym mocniey napada ludzi. eine gefährliche Cur wider eine Krankheit anſtellen, niebezpieczną kuracyią iakiey choroby czynić. in eine gefährliche Krankheit fallen, w niebezpieczną wpaść chorobę. von einer Krankheit geneſen, być uzdrowionym z iakiey choroby. von der Krankheit curiret werden, z choroby być uleczonym. die Krankheit überſtehen, chorobę przerwać, chorobę wytrzymać. an einer Krankheit mit einander liegen, na iednę chorobę z drugim chorować leżeć. mit einer tödtlichen Krankheit behaftet ſeyn, śmiertelną chorobą być złożonym. die Krankheit nimmt zu, choroba ſię wzmaga, choroba co raz to mocnieyſza. die Krankheit nimmt ab, choroba wolnieie, folguie. die Beſchaffenheit der Krankheit errathen, własność iſtność choroby zgadnąć, na to co chorobą ieſt natrafić. die Krankheit hat ihn aufgerieben, er iſt daran geſtorben, choroba go zgubiła, on na tę chorobę umarł. mit der Krankheit befallen werden, choroba napada, chorobą być złozonym. ſich der Krankheit entſchütten, otrząſnąć ſię z choroby, z trząſnąć z ſiebie chorobę. die Krankheit entſteht, wenn das Geblüt verderbt iſt, choroba pochodzi z tego, gdy ſię krew zepſuie; aus den Gemüthsunruhen, z nieſpokoyności, z troſkliwości umysłu. die Krankheit hat ihn unverſehens überfallen, choroba go nieſpodzianie napadła. die Krankheit der Blaſe findet ſich, choroba w macherzynie, w pęcherzu, znayduie ſię. von der Krankheit verhindert werden, od choroby mieć przeſzkodę. die Krankheit hat die ganze Gegend eingenommen, choroba całą okolicę zaięła, zarazila. einer Krankheit abhelfen, ſie curiren, pomoc na iaką chorobę, uzdrowić, ukurować chorobę. der wegen ſeiner langen Krankheit gar ſchwach auf den Füßen iſt, ktory dla ſwoiey długiey choroby, bardzo słaby w nogach ieſt. mit einer langwierigen behaftet ſeyn, długą chorobą być złożonym, być napaſtowanym. die Heftigkeit der Krankheit hat ihn geſchwind von allen Kräften gebracht, tęgość y moc choroby wyzuła go ze wſzyſtkich ſił. Gottes Zorn hat die Stadt mit Krankheit heimgeſucht, gniew boży miaſto chorobą nawiedził. die Krankheit hat unter dem Pöbel graßirt, choroba miedzy poſpolſtwem, wiele ludzi wymorzyła. die Sache iſt mehr zu langwierigen, als tödtlichen Krankheiten ausgeſchlagen, rzecz wyſzła bardziey na długie bardzo choroby, niżeli na śmiertelne. die Krankheit hat nachgelaſſen, choroba zwolniała, zfolgowała, opuściła. der Geſtank der todten Körper hat die Krankheit ausgebreitet, fetor z ſtrupow chorobę rozſzerzył. die Krankheit wird weder ſchlimmer noch beſſer, choroba ani gorſza, ani wolnieyſza, tak iak była, zawſze iednakowa. die Krankheit läßt ſich zur Geſundheit an, choroba, ma ſię ku zdrowiu, wychodzi z choroby; tobet, przyciſka, napiera choroba, górę coraz więkſzą bierze; ſteht ſtille, uſpokoiła ſię trochę; fängt an, poczyna ſię; wechſelt ab, odmienia ſię. anſteckende Krankheit, zaraza.

Kranich, *m.* ein Vogel, żoraw, *ptak pewny*, ſchreyen, wie ein Kranich, krzyczeć iak żoraw.

Kranz, *m.* wieniec. der einen Kranz auf hat, ktory ma wieniec na głowie, ktory w wieńcu chodzi. einen Kranz von Blumen machen, wieniec z kwiatow zrobić. Kranz von Blumen, wieniec z kwiatow; von Lorbern, wieniec laurowy; von Oelzweigen, z oliwney gałązki; von Roſen, rożowy wieniec; von Myrten, mirtowy wieniec; von Pappeln, topolowy. einen Kranz tragen, wieniec noſić. Kranz ablegen, wieniec złożyć. einen Kranz von Aehren aufhaben, mieć wieniec na głowie z kłoſow; aufſetzen, wieniec na głowę włozyć. einen Kranz von Laube aufhaben, mieć z gałązek wieniec. zu den Kränzen gehörig, do wieńca należący, wieńcowy; dergleichen Kraut, wieńcowe ziele. kleiner Kranz, mały wieniec, wionek, wie-

wieniuſzek; an den Säulen in der Baukunſt, na kolumnach *w architekturze*, koronka; *łac.* coronix; *ale y po Polsku, mogłby nazywać*, wionek.

Kranzblumen, *pl.* wieńce, z kwiecia, z kwiatow uwite, robione.

Kranzleiſte, *f.* koronka, an einem Hauptgeſimſe, na nayprzednieyſzym gzymſie.

Kranzmacher, *m.* wieńcowiy, ten co wieńce, wionki, wieniuſzki wiie.

Kranzmacherinn, *f.* wieńcowiyka, ta co wieńce wiie, wionki y wieniuſzki robi.

Kranzreif, *m.* obłęk, nakrztałt wionka, ryſowany, albo malowany.

Krapfſtein oder Krachſtein, *m.* kamień z muru wychodzący, y co utrzymuiący na ſobie.

Kraſpeln, trzaſk czynić, chrupotać, klekotać, turczeć, turkotać.

Kratte, *f.* krata, laſſy.

Kratzbeeren, *plur.* morwa leśna, płonka morwowa leśna, owoc.

Kratzbeerſtaude, *f.* morwa leśna, płonka morwowa leśna, drzewo.

Kratzbürſte, *f.* miotła, ze ſzczeci robiona, ſzczotka, miotełka ze ſzczeciny do wycierania.

Kratzen, wycierać, ſkrobać; im Kopfe, w głowę; ſich hinter den Ohren, lewą ręką za ucho.

Kratzen, das, *n.* ſkrobanie, poſkrobanie ſię, ſkrobanie ſię, poſkrobanie.

Kratzung, *f.* ſkrobanie, poſkrobanie ſię, poſkrobanie, ſkrobanie ſię.

Krauen, trzeć, ocierać, ſkrobać; die Knie, kolana. ein Eſel krauet den andern, ieden oſieł trze, ſkrobie, drapie drugiego.

Krauen, das, *n.* tarcie, ocieranie, ſkrobanie, drapanie.

Kraus, kędzierowaty, kędzierzawy, pokręcony. kraus Blatt, kędzierzawy liſtek. krauſe Mähne, kędzierzawa grzywa. ein wenig kraus, etwas kraus, trochę kędzierzawy, nie co kędzierzawy. krauſe Haare, kędzierzawe, kędzierowate włoſy. kraus machen, kędzierzawie fryſować, w kędziorki zwiiać, włoſy w kędziorki toczyć.

Krauſe, *f.* kryzy, Halsbinde, halſztuch, kryzowany, w kędziorki ztoczony, marſzczony.

Krauſemünze, *f.* ein Kraut, ziele pewne, miętka, *wiadome ziołko.*

Kraus Haar, *n.* kędziorki na włoſach, włoſy w kędziorki, zwiiane, ztoczone, włos fryzowany.

Kraushärícht, z włoſami kędzierzawemi, kędzierowatemi, z włoſem zafryzowanym.

Kraut, *n.* allerhand, ziele, trawa, *ogołem mowiąc.* wildes, den Feldfrüchten ſchädliches, dzikie ziele, polom urodzaynym ſzkodzące; daß man nicht gern nennet, geſchweige ißt, ktorego nawet nikt wymowić niechce, a dopiero żeby go miał ieść; giftiges, grünes, iadowite, zielone; dürres, friſches, geſundes, ſuche, świeże, zdrowe; zeitiges, unzeitiges, angenehmes, wczesne, niewczesne, przyiemne; weiches, hoch aufgeſchoſſenes, miętkie, wyrosłe, ktore w gòrę wybiegło, wyſoko; das geſchwind wächſt, ktore prędko rośnie; hartes, ſieches, böſes, gutriechendes, twarde, wyſokie, dobrze pachnące, pięknie; zartes, junges, kruche, młodociane; wächſt nach dem erſten Regen, rośnie po naypierwſzym dyſzczu; wächſt nicht mehr, nie rośnie więcey; verwelkt in der Hitze, więdnieie w gorącu, na upale; wird abgemähet, abgegraſet, bywa cięte, podcięte, zſięczone; wird mit Gabeln gewendet, bis es trocken iſt, widłami bywa przewracana trawa poki nie wyſchnie; wird in Bündlein gebunden, bywa w wiązki, związana; wird eingeführt, bywa zwożona; wird ausgerottet, gejätet, wyrwana, wykorzeniona, wypelona bywa; wächſt auf der Wieſe zum Heumachen, rośnie na łące, aby ſiano z niey było; in die Küche zum Eſſen für die Menſchen, do kuchnie, do iedzenia dla ludzi; *nazywa ſię*, zielenina; zartes, rohes, miętka, ſurowa; kleines, mała. einen mit Kraut abſpeiſen, kogo zieleniną karmić, albo iarzyną zieloną. Kohl, wie er auf den Feldern und in Gärten für die Menſchen und Vieh erbauet wird, kapuſta także, iak rośnie w polu y w ogrodach, dla ludzi y dla bydła. zum Kraute gehörig, do ziela, do trawy, do zieleniny, do iarzyny zieloney należący, zielenny, iarzynny, trawiany. wie Kraut, iak ziele, iak zielenina, iak iarzyna zielona, iak kapuſta zielona. Kraut und Loth, *to co* Pulver und Bley, kule y proch, tak ſię nazywaią. Muß iſt ein bitteres Kraut, przyniewolona wola, ieſt to gorzkie ziołko. Geduld iſt ein ſeltenes Kraut,

Kraut, cierpliwość ieſt to rzadkie ziołko. wie ins Kraut hinein hauen, iak w kapuſtę rąbać.

Krauteiſen, *n.* żelazo do ziela, do robienia nim około iarzyny zieloney.

Krautgarten, *m.* ogrod, na zioła, na iarzynę; na kapuſtę, na zieleninę.

Krauthaupt, *n*, kapuſta głowiaſta, głowka kapuſty, kapuſta w głowki roſnąca.

Krautmarkt, *m.* rynek, na ktorym iarzyny, zieleniny, kapuſty, ſałaty przedaią.

Krautſallat, *m.* ſałata, rożnego gatunku.

Krautſtengel, *m.* badyl, u ziela, głąbik, długi gruby, u iarzyny, u ſałaty.

Krautſtrunk, *m.* głąb u kapuſty, w ktorym ſię kapuſta, w ziemi trzyma.

Krautwurm, *m.* gąſka, gąſiennica robak co kapuſtę ziada.

Krebs, *m.* rak; aus einem Fluſſe, z rzeki, rzeczny; aus dem Meere, z morza, morski. Krebſe haben acht Füße, raki maią po ośm nog; haben zwey Scheeren mit zackichten Kneipen, po dwie nożyce maią, z kończyſtemi cęgami; kriechen rückwärts, w ſpąk, w tył chodzą. Krebs gehet die queere, bokiem y poprzecz chodzi rak. ein gemeiner oder Flußkrebs, poſpolity, albo rzeczny rak; *powtore znaczy*, Krebs, eine Krankheit, chorobę, *ktora ſię także nazywa po polsku* rak; riechender, śmierdzący, cuchnący; gereinigter und curirter, wyczyſzczony, y uleczony, ukurowany; der ein garſtiges Eyter von ſich giebt, z ktorego brzydkie ropiſko dobywa ſię; eyterichter, voller Geſchwür, zropiały, pełny otoku; der im Fleiſche unter ſich frißt, ktory ciało w koło ſiebie y pod ſobą żre; freſſender, żrący; entſiehet, robi ſię; frißt nicht weiter, daley ſię nie ſzerzy; frißt weiter, żre co raz daley; verzehret was er einnimmt, wyżera to ciało, ktore zaymuie; wird geſchnitten, wyrzynany bywa. von Krebs, z raka, rakowy, raczy. Geſtank vom Krebſe, cuchnienie ſmrod z raka; der ihn hat, kto go ma, mowi ſię o nim, na rak chory, na rak choruie.

Krebsaugen, *pl.* racze oczy, oczy z rakow wyięte, ktorych na lekarſtwa w aptekach zażywaią.

Krebs-Cirkel, *m.* am Himmel, znaczy obłąg na niebie; *połacinie*, Tropicus Cancri.

Krebſen, raki łapać, raki łowić, na raki chodzić, na rakach bywać, raki chwytać.

Krebsfreßig, rakiem chorobą zepſuty, zżarty, pożarty, zkancerowany.

Krebsgängig, wſpak chodzący, wſpak idący, opak chodzący iak rak w tył ſię cafaiący.

Krebsgang, *m.* gehen, wſpak iść, wſpak ſię cafać. die Sache geht den Krebsgang, interes wſpak idzie, cafa ſię nazad, *to ieſt*, nie wiedzie ſię, nie powodzi ſię pomyśli.

Krebskrankheit, *f.* rak choroba; gefährliche, niebezpieczna; tödliche, śmiertelna.

Krebsſchalle, *f.* ſkorupka z raka, racza ſkorupa, rakowa ſkorupa.

Krebsſcheere, *f.* nożyca racza, noga u raka, z nożycą, czyli z cęgą.

Krechzen, dyſzeć, zdyſzeć ſię; von Laufen, od biegania, od latania.

Krechzen, das, *n.* dyſzenie, zdyſzenie ſię; von ſtarker Arbeit, od mocney roboty.

Krehen, ſ. Krähen.

Kreide, *f.* kryda, kryta, weiſſe Erde, womit man ſchreibet, biała ziemia, ktorą piſzą. mit Kreide bezeichnet, krytą naznaczyć. ein Stückchen Kreide, krytka, kawałeczek kryty. mit Kreide umgehend, co koło krydy robi, krydarz. mit Kreide beſtreichen, krydą pobielić, krydę dać po wierzchu; das Geſicht, twarz krydą pobielić. mit Kreide beſtrichen, krydą pobielony, pobazgrany. wie Kreide, iak kryda, do krydy podobny, krydowaty, *adj.* von Kreide, z krydy, krydowy, *adj.* voller Kreide, pełny krydy, krydziaſty, krydowy.

Kreiden, *słowo w słowo* krydować, kredować, krytkować. mit Kreide weiß oder anmachen, krydą pobielić, krydą powlec; das Geſicht, twarz.

Kreidenbude, *f.* kram-krydalny, w ktorym kryda przedawana bywa od kramarza.

Kreidengrube, *f.* doł kredowy, w ktorym krydę kopią; tiefe, głęboka.

Kreidicht, voller Kreide, krydowy, krydowaty, krydziaſty, pełny krydy.

Kreis, *m.* Ring, obod, obwod, obłęk, obłąk, obrączka, obręcz, obwodka, koło, okręg; größern oder kleinern ziehen, więkſzy, albo mnieyſzy odryſować, prowadzić. die Sterne durchlaufen ihre Kreiße mit großer Geſchwindigkeit, gwiazdy przebiegaią po ſwoich

obłękach, albo swoie obłąki z wielką prędkością. Kreis ziehen, obłęg prowadzić robić, koło robić, obwod, obod, obwodkę prowadzić. in einen Kreis treten, einen Kreis schließen, kołem stanąć, w koło stanąć, okręgiem stanąć, obwodem stanąć. aus dem Kreiße heraustreten, z obłęku, wystąpić, z koła wyść, z okręgu wykroczyć. um einen mit einer Ruthe einen Kreis herumziehen, laską obwod, okrąg, obod, około kogo poprowadzić, zrobić, zatoczyć. im Kreiße herum, w koło, w okrąg, obodem, obwodem. daß im Kreiße herumgeht, einen Kreis machet, co w koło, w obłąg idzie, kołowy, okolny, okoliczny. halber Kreis, puł koła, puł okręgu; das einen halben machet, wie dergleichen ist, co w połowę koła idzie, *nazywa się* pułkołowy, pułkolny; nach dergleichen gemacht, według pułkoła zrobiony, *także* pułkolny, pułkołowy. Kreisring um die Sonne oder Mond, koło około słońca, albo księżyca, *nazywa się* łuna słoneczna, łuna księżyczna. *znaczy:* eines der zehen Theile von Deutschland, iedna z dziesięciu części Niemiec, *nazywa się po Niemiecku także* Kreis, *po Polsku* Okolica. der westphälische Kreis, Okolica Westfalska. der österreichische Kreis, Okolica Rakuska, Austryacka.

Kreisdirector, *m.* Wielkorządca okoliczny; co całą okolicą zawiaduie.

Kreisfürst, *m.* Xiąże Okoliczny, ktorego Okolica iest.

Kreissen, rodzić, porodzić, urodzić, *toż samo znaczy co* gebähren.

Kreisserinn, *f.* rodzica, rodząca, porodzaiąca, urodzaiąca.

Kreistag, *m.* seymik okoliczny, seymik stanow iakiey Okolicy.

Krems, eine Stadt in Oesterreich, Krems, miasto w Rakuzach, czyli w Austryi.

Kremsmünster, ein Ort in Oesterreich, Kremski klasztor, mieysce w Austryi.

Krengel, *m.* obażanek, *iakoby* obważanek; *toż samo co* Brezel.

Kresse, *f.* ein Kraut, *ziele pewne*, nasturcium, *albo* nasturcyia. wilde Kresse, polna nasturcyia. türkische Kresse, Turecka nasturcyia; *powtornie znaczy* ein Fisch, *rybę pewną*, głobik.

Kretze, *f.* świerzb, świerzby, toż co Krätze.

Kreul, *f.* oder Gabel, widelce; widlice; z czeska *sing.* widelec, widlica.

Kreusel, *m.* womit die Jungen spielen, bąk, instrumencik obracaiący się w koło na sznurku do grania, iakiem dzieci często graią; läuft nicht, wo er nicht geschlagen wird, nie biega póki nie bywa pchnięty.

Kreutz, *s.* Creutz.

Kricke, *f.* kula, szubienica, kula wysoka, na ktorey chodzą ze swywoli, *s.* Krücke.

Kriechen, czołgać się, wlec się; zum Fressen, do iedzenia. wie ein Drache kriechen, wlec się iak smok. er kreucht weiter, on się daley wlecze. die Schlangen kriechen, węże się czołgaią, wleką. wo hinein kriechen, wczołgać się dokąd, w co; in die Dornbüsche, w cierninę, w tarninę; in den Taubenschlag, do gołębnika. herauskriechen, wyczołgać się, wywleć się zkąd; aus der Erde, z ziemi; aus den Hölen der Erde, z ziemnych dołow, z odchłani. heimlich unter etwas kriechen, potaiemnie wczołgać się między co; in die Kammer, do komory; unter die Treppe, między schody wleść, w czołgać się.

Kriechend, czołgaiący się, wlekący się, wleczący się.

Kriech-Ente, *f.* cyranka, ptak na wodzie pływaiący; *poł.* querquedula.

Kriechung, *f.* czołganie się, lezienie, łażenie; der Kinder auf den Knien und Händen, dzieci na kolanach y na rękach raczkiem chodzenie.

Krieg, *m.* woyna; harter und langer, sroga y długa; einheimischer und innerlicher, domowa y wewnętrzna; schädlicher, hefftiger und gefährlicher, szkodliwa, żwawa y niebezpieczna; grosser, wielka; ewiger, verderblicher, wieczna, ruynuiąca; bürgerlicher, obywatelna, obywatelska; grausamer, okrutna; zweifelhafter, auswärtiger, wątpliwa, obca, postronna; schnöder, häßlicher, szpetna, ochydna; fürchterlicher, strasznа; schwerer, schrecklicher und gottloser, ciężka, strasźliwa y bezbożna; unendlicher, ungerechter, nieskończona, niesprawiedliwa; rechtmäßiger, prawa; da alles zu Grunde gehet, na ktorey wszystko ginie, w niwecz idzie; unnützer, trauriger, daremna, smutna; nothwendiger, potrzebna, z potrzeby; zur See, morska, na morzu, morzem; elender, weibischer, nędzna, kobieca, babska; neuer, nowa; heimlicher,

licher, ſchändlicher, taiemna, ze wſtydem, wſtyd przynoſząca; plötzlicher, nagła; wüthender, ſrogo puſtoſząca; ſteter, wieczna; mit den Knechten, ze sługami, z niewolnikami, służebnicza, niewolnicza; mit den Seeräubern, z rozboynikami morſkiemi; der ſich weit und breit erſtreckt, ktora ſię daleko y ſzeroko rozciąga; alter, ſtara, dawna; zu Lande, na ziemi, lądem, ziemna; rühmlicher, voriger, neulichſter, letzter, sławna, przeſzła, przeſzłooſtatnia; benachbarter, pograniczna; inſtehender, nadchodząca, naſtępuiąca; entſtandener, ktora powſtała; wieder angefangener, znowu zaczęta, odnowiona; mit den Cimbrern, z Cymbrami; beygelegter und aufgehobener, uſpokoiona y zgaſzona. den Krieg erregen, woynę wzniecić, wzbudzić, zapalić, poruſzyć. an den Krieg gedenken, o woynie myśleć. Kriegsgedanken haben, mieć myśli woienne, albo myśli o woynie. ſich wegen des Kriegs berathſchlagen, naradzać ſię o woynie. den Krieg anfangen, woynę zaczynać, woynę zacząć. den Krieg vorhaben, o woynie zamyślać, woienne zamachy czynić, knować woynę. auf den Krieg erpicht ſeyn, wſzyſtkie o woynie mieć ſtarania. einen mit Krieg angreifen, woyną kogo zaczepić, woyną kogo napaſnąć. den Krieg ankündigen, woynę przeciwko komu ogłoſić, *albo* woynę komu wypowiedzieć, oznaymić. der Krieg ſtehet bevor, woyna nadchodzi, woyna ſię zbliża, woyna czeka. der Krieg entſtehet, woyna ſię wſzczyna. der Krieg iſt in einem Lande, woyna ieſt w iakim kraiu. den Krieg zu führen einem anvertrauen, poruczyć komu woynę do prowadzenia iey. den Krieg führen, woynę prowadzić, woynę toczyć; als General darinnen commandiren, iako Gienerał komenderować na woynie. den Krieg in die Länge ſpielen, ciągnąć woynę, przeciągać, przedłużać woynę; beylegen, uſpokoić woynę. den Krieg abwenden, woynę odwrocić. der Krieg läßt nach, woyna wolnieie, woyna folguie, woyna uſtaie; wird nicht mehr ſo ſtark geführt, nie tak żwawo idzie, więcey. den Krieg endigen, woynę ſkończyć. den Krieg wieder anfangen, woynę znowu zacząć. einen Krieg nach dem andern anfangen, iednę woynę po drugiey zaczynać. der Krieg erhebt ſich wieder, geht von neuem an, woyna znowu powſtaie, na nowe ſię znowu zaczyna. in den Krieg gehen, na woynę iść; mit gutem Muthe angehen, woynę odważnie zacząć. durch den Krieg mitgenommen werden, woyną być obarczonym; überwunden werden, woyną być zwyciężonym. einen mit Krieg verfolgen, woyną kogo przyciſnąć. den Krieg an einen andern Ort ſpielen, na inne mieyſce woynę przetoczyć, przenieść. er führet Krieg mit ihm, on woynę z nim prowadzi. im Kriege ein Obſieger ſeyn, być na woynie zwycięzcą. daheim und im Kriege, w domu y na woynie; unrechtmäßig anfangen, nie ſprawiedliwie woynę zacząć; zuerſt anfangen, pierwſzy woynę zacząć; hat noch lange kein Ende, ieſzcze nie ma zaraz końca; ſich aufs neue darzu rüſten, na nową ſię woynę gotować; kein Glück darinnen haben, nie mieć żadnego, na niey ſzczęścia. in ſchwere Kriege verwickelt ſeyn, w ciężkie woyny być uwikłanym; es läßt ſich bey uns dazu an, u nas zawſze iak z wyroku woyny, u nas ſię zawſze trafia woyna. es ſtehet uns ein ganz neuer bevor, woyna wcale nowa nas czeka. zu Waſſer und zu Lande den Krieg führen, wodą y ziemią woynę toczyć, prowadzić; darzu aufgebothen werden, na woynę być wywołanym, wyzwanym. deſſen Tapferkeit zu Hauſe und im Kriege iſt erkannt worden, ktorego męſtwo w domu y na woynie doznane było. die höchſte Gewalt im Kriege haben, naywyżſzą władzą mieć na woynie. zum Kriege gehörig, do woyny należący, woienny, *adj.* zum Kriege geneigt, woienny. Siehe auch die nachfolgenden Artikel.

Kriegen, woiować, *to co* Krieg führen, woynę toczyć; mit den Aetoliern, z Etolami; mit den Göttern, nach Art der Rieſen, z bogami, iak olbrzymowie. weit vom Hauſe kriegen, daleko od domu woiować. wider einen kriegen, przeciwko komu woiować. mit einem kriegen, z kiem woiować. wider das Vaterland kriegen, przeciwko oyczyznie woiować.

Krieger, *m.* woiownik, woiak; *ale to drugie z słowiańskiego ogołem znaczy żołnierz.*

Kriegerinn, *f.* woiowniczka, woiaczka, żołnierſkiego ſerca y odwagi kobieta.

Kriegerisch, woienny. kriegerische Völker, woienne narody. kriegerischer General, woienny Hetman, woienny Generał. kriegerischer Jüngling, woienny młodzieniec; waleczny, do woyny dobry, dobry żołnierz z niego; bitny.

Kriegs-Affairen, *plur.* woienne sprawy, woienne intereśa; unter den Händen haben, w rękach mieć, w swoiey władzy mieć, w swoiey mocy mieć.

Kriegs-Ammunition, *f.* gotowości woienne, oręż, broń, uzbroienie y opatrzenie woienne.

Kriegs-Ankündigung, *f.* wypowiedzenie woyny, oznaymienie woyny; ergehen lassen, wydać wypowiadanie, ogłoszenie, oznaymienie woyny.

Kriegsanstalt, *f.* gotowości woienne, przysposobienia woienne, uzbroienia woienne. Kriegsanstalt machen, gotowości czynić woienne, przysposobienia woienne gotować, opatrywać, opatrzyć, się, woysko, Hetmana, w uzbroienia woienne.

Kriegs-Armade, *f.* woysko, woienny lud, żołnierz für *plur.* żołnierze.

Kriegsbaukunst, *f.* woienna-budownicza-sztuka, żołnierska architektura.

Kriegscasse, *f.* kassa woienna, woyskowa kassa, woyskowe pieniądze; wohin führen lassen, kassę woyskową zaprowadzić, zawieść dokąd.

Kriegs-Cassirer, *m.* woyskowy kassyer; podskarbi woyskowy.

Kriegs-Charge, *f.* woyskowy urząd, woyskowa dostoyność. eine Kriegs-Charge bedienen, dosłużyć się woyskowego urzędu, woyskowego honoru.

Kriegs-Commando, *n.* woyskowa komenda, woienna komenda. einem das Kriegs-Commando anvertrauen, komu dać woyskową komendę. das Kriegs-Commando führen, woyskową komendę sprawować, trzymać. einem das Kriegs-Commando nehmen, wziąć, odebrać komu woyskową komendę.

Kriegs-Commissarius, *m.* woyskowy komisarz, woyskowy inspektor; dozorca rzeczy do woyny potrzebnych y do woyny należących.

Kriegs-Compagnon, *m.* woyskowy kollega, towarzysz, woyskowy kamrat, woyskowy kompan, razem w woysku służący, woynę razem służący.

Kriegsdienste, *pl.* służba woienna, służba woyskowa; nicht annehmen wollen, nie chcieć przyiąć służby woyskowey, nie chcieć służyć w woysku, nie chcieć być żołnierzem. in Kriegsdienste gehen, iść na służbę do woyska. durch stete Kriegsdienste entkräftet seyn, przez ustawiczne woyskowe służby być wysilony. Kriegsdienste thun können, móc odprawiać służbę woyskową. keine thun dürfen, nie moc woyskowey służby czynić. unter einem Kriegsdienste thun, pod kim służbę woyskową czynić; mit einem, służyć z kim w woysku. einen zu Kriegsdiensten zwingen, przymuszać kogo, niewolić kogo do służby woyskowey.

Kriegserfahrenheit, *f.* wiadomość woiennych rzeczy, biegłość, umieiętność w woynie; doświadczenie woiennego y woyskowego trybu, znanie się na woynie, na sztuce woiowania.

Kriegserfahrner, *m.* doświadczony na woynie, biegły w prowadzeniu woyny, znaiący się na woynie, rozumieiący sztukę woiowania, wiedzący zupełnie sposoby woiowania, wiadomy na czym toczenie woyny zależy; komu wiadome obroty y przemysły woienne, w woiennych obrotach y przemysłach biegły, przebiegły, wiadomością y doświadczeniem woiennego dzieła zaszczycony, maiący biegłość y doświadczenie w woiennym rzemieśle; ktoremu w woiowaniu, wszystkie zabiegi nie są nie wiadome.

Kriegs-Exercitia, *pl.* ćwiczenia woienne, uczenia woienne, nauczania woienne. mit Fleiß Kriegs-Exercitia arbeiten, z pilnością pracować w uczeniach woiennych, pilnować mocno ćwiczeń woiennych, przykładać pilności w uczeniu się obrotow woiennych; być pilnym, *albo* pilno chodzić na uczenia woienne.

Kriegs-Fähnlein, *n.* horągiew żołnierska, horągiew woyskowa, horągiew woienna.

Kriegsfehler, *m.* błąd woienny, błąd w toczeniu woyny popełniony; die mit einigem Nachtheile der Ehre verknüpft sind, ktory z uszczerbkiem honoru iest zpięty.

Kriegsfeuer, *n.* pożar woienny; zapalenie woyny, zapał woienny.

Kriegsfinte, oder List *f.* woienny wybieg, woienny wykręt; woienne udanie, zmyślenie.

Kriegsflamme, *f.* woienny płomień. die Kriegsflamme ist angegangen, płomień się woienny zaiął, płomień woienny wybu-

wybuchnął, płomień się woienny zapalił. das Land steht in voller Kriegsflamme, kray cały stoi w płomieniu woiennym.

Kriegsgefangener, *m.* ieniec, niewolnik na woynie zabrany, w niewolą wzięty, poimany. Kriegsgefangene auswechseln, niewolnikow, ieńcow przemieniać, wymieniać.

Kriegsgeräthe, *n.* porządek woięnny, sprzęt woienny; narzędzia y rzeczy woyskowe.

Kriegsgeschäffte, *n.* interesa woienne, woienne sprawy, woienne sprawunki; woienne potrzeby; haben, mieć interes woienny, sprawunek woienny.

Kriegsgeschrey, *n.* okrzyk woienny, okrzyki woienne, marszu granie, wykrzyknienie.

Kriegsgesell, *m.* towarzysz, razem woynę służący. einen zum Kriegsgesellen haben, mieć kogo towarzyszem na woynie, razem z kiem, iednego czasu woynę służyć.

Kriegsgesellschaft, *f.* towarzystwo na woynie, wspolna służba woienna.

Kriegsgöttinn, *f.* woienna bogini, bogini woyny, z *łacińskiego* Bellona.

Kriegsgott, *m.* bog woyny, mars, *ztąd, Polskie*, marsowaty, marsem patrzy.

Kriegsgurgel, *f.* woiowny człowiek, woienny człowiek, maiący chęć do woiowania.

Kriegshändel, *pl.* woienne sprawy, woienne sprawunki, woienne zatrudnienia.

Kriegsheer, *n.* woysko, żołnierze; żołnierz, *collect.* lud woienny, woiacy. sich nicht in Kriegshändel mischen, nie mięszać się, nie wchodzić w woienne interesa.

Kriegsheld, *m.* rycerz, woienny bohatyr, mąż woienny, wielki woiownik.

Kriegsheldinn, *f.* rycerka woienna, bohatyrka, woienna białogłowa, woiowniczka.

Kriegshülfe, *f.* woienna pomoc, woienny posiłek, sukurs; połki posiłkowe, na pomocy będące; die einem freywillig geleistet wird, posiłek z dobrey woli komu dodany, posiłki, *pl.* für *sing.* z własney chęci komu dane.

Kriegskleid, *n.* woienna szata, woienna suknia, *uniform, mundur.*

Kriegsknecht, *m.* żołnierz. gemeiner, prosty żołnierz.

Kriegskosten, *pl.* woienne koszta, woienne nakłady, woienne wydatki. große Kriegskosten, wielkie woienne nakłady, wielki woienny koszt; an die Hand schaffen, na rękę zaraz dać, wyłożyć.

Kriegskunst, *f.* woienna sztuka, woiowania sztuka, woyny sztuka. die Kriegskunst nicht abgehen lassen, nie zadniebywać, nie zaniechać woienney sztuki.

Kriegslager, *n.* oboz; befestigtes, umocniony, obronny.

Kriegslast, *f.* woienny ciężar, woienna trudność; ist uns allein auf den Hals gefallen, nam tylko samym na kark spadła.

Kriegsleute, *pl.* woienni ludzie, żołnierze, woienny lud, woiacy.

Kriegslist, *f.* woienny wykręt, woienny obrot, woienne uwodzenie, zwiedzienie.

Kriegsliste, *f.* reiestr żołnierski, w ktory imienia żołnierzow bywaią wpisywane; sich in dieselbe mit einschreiben lassen, dać się wpisać w reiestr żołnierski.

Kriegsmacht, *f.* woienna moc, woienna potęga, *to iest*, liczne y bitne, porządne woysko.

Kriegsmann, *m.* żołnierz; gemeiner, prosty żołnierz. guter Kriegsmann, dobry żołnierz; erfahrner, doświadczony na woynie y w bitwach żołnierz, wielki woiownik, przedni woiownik. kluger Kriegsmann, roztropny żołnierz, przezorny woiownik, baczny na wszystkie strony woiownik.

Kriegsmanier, *f.* woyskowa, zwyczay woyskowy, woienny tryb, żołnierski tryb. die Kriegsmanier bringt es so mit, woienny tryb tak niesie, woyskowa tak każe. nach Kriegsmanier, według woiennego trybu, po woyskowemu, iak na woynie.

Kriegsnoth, *f.* bieda z woyny pochodząca; nicht länger ausstehen können, nie moc dłużey wytrzymać, woienney biedy y nędzy; auf dem Halse haben, mieć na karku, woynę, woienny ucisk, mizeryie, ktore woyna za sobą niesie y ciągnie.

Kriegsnothwendigkeiten, *pl.* woienne potrzeby, rzeczy do woyny potrzebne, sprzęt na woyne przygotowany porządek na woynę, *albo* do woyny potrzebny.

Kriegsoberster, *m.* naywyższą komendę maiący na woynie, Wielki Hetman.

Kriegsordnung, *f.* porządek y sposob ktorym woyna ma być toczona.

Kriegs-Präparatorien, *pl.* przygotowania woienne, gotowanie się na woynę; machen, czynić przygotowanie na woynę; sposobić się, opatrywać się na woynę.

Kriegs-Raison, *f.* woienny tryb. die Kriegs-Raison beobachten, woiennego trybu przestrzegać, trzymać się pilnować woiennego trybu; erfordert es also, tak wyciąga, tak potrzebuie, tak każe woienny tryb.

Kriegsrath, *m.* woienna rada, das Collegium der Kriegsräthe, koło woiennych konsyliarzow; etwas davor gelangen lassen, co donieść do koła woienney rady. etwas im Kriegsrathe rathen, radzić co na woiennym kole; *powtore znaczy, to co* woienny konsyliarz, ten co do woienney rady wchodzi, należy. der geheime Kriegsrath, taiemny woienny konsyliarz, sekretnieyszy; *potrzecie znaczy:* die Kriegsberathschlagung, naradzanie się woienne, obrady woienne. Kriegsrath halten, woienną obradę mieć, naradzanie woienne czynić.

Kriegsrecht, *n.* woienne prawo; an einem beobachten, zachować gwoli komu; *powtornie znaczy* sąd woyskowy, worinnen man richtet und urtheilet, na ktorym co sądzą y decyduią.

Kriegsrüstung, *f.* gotowość woienna, rysztunek woienny; macht man überall, wszędzie czynią woienną gotowość. große Kriegsrüstungen machen, czynić wielkie gotowości woienne. einem alle Kriegsrüstung wegnehmen, komu wszystkie gotowości woienne zabrać.

Kriegsruhm, *m.* chwała woyną nabyta, sława woienna; voriger ist verlohren, erloschen, przeszła z woyny sława zginęła, zgasła, zgubiona iest, utracona iest.

Kriegsschiff, *n.* woiowny okręt, okręt do bitwy morskiey; in die See bringen, na woynę wyprowadzić; zu seiner Bedeckung zu sich nehmen, na swoie obronę okręty woienne do siebie wziąć; einem zu verwahren geben, dać komu, poruczyć komu okręty woienne, aby niemi zawiadywał.

Kriegsschule, *f.* woienna szkoła; w ktorey się woiennego dzieła y rzemiosła uczą.

Kriegs-Secretarius, *m.* woienny sekretarz, ktoremu sekreta woienne są poruczone.

Kriegssitz, *m.* stolica woyny, siedlisko woyny; stanowisko woyny.

Kriegssold, *m.* zasługi żołnierskie, żołd, płaca, woysku żołnierzom; den Soldaten reichen, auszahlen, żołnierzom płacę dać, wyliczyć zasługi, wypłacić.

Kriegstapferkeit, *f.* woienne męstwo, woienna mężność.

Kriegsthaten, *pl.* dzieła woienne, czyny woienne, sprawy na woynie poczynione, Rycerskie dokazywania, woienne dokazywania.

Kriegstheater, *n.* woienny widok, kray w ktorym się woyna toczy.

Kriegsverfassung, *f.* woienne układania, woienne ułożenia, woienne gotowania; in starker begriffen seyn, mocnym gotowaniem na woynę być zabawnym, zabawiać się pilnym przysposobianiem gotowości woiennych.

Kriegsvolk, *n.* lud woienny; einheimisches, domowy; zu Pferde, na koniech, konny; zu Fuße, piechotny; altes, stary; frisches, świeży, niedawno zaciągniony, zebrany.

Kriegsunkosten, *pl.* koszta na woynę, wydatki na woynę, koszta woienne.

Kriegswaffen, *plur.* oręż, broń, woienny oręż, woienna broń; na woynę przysposobiona.

Kriegswesen, *n.* żołnierstwo, woienność, woiowanie; sich wohl darauf verstehen, dobrze się rozumieć na woiowaniu, na żołnierstwie.

Kriegswissenschaft, *f.* woyny umieiętność, doświadczenia woienne, biegłość woienna.

Kriegs-Zahlmeister, *m.* woienny, woyskowy podskarbi, woyskowy kassyier.

Kriegszelt, *n.* namiot, woyskowy namiot, obozowy namiot.

Kriegszeug, *n.* sprzęt woienny, rzeczy, woyskowe, porządek woienny.

Kriegszucht *f.* woyskowa karność, woienna dla żołnierzy karność; sie wieder auf den alten Fuß setzen, na dawney nodze woyskową karność postawić; zu Grunde gehen lassen, dać upadać woienney karności. die Kriegszucht wieder herstellen, żołnierską karność znowu

znowu przywrocić. die Kriegszucht ist durch deine Schuld in Verfall gekommen, woyskowa karność przez twoię winę do upadku przyszła, upadła, rozwiozła się.

Kriegszug, *m.* wyprawa woienna, wyprawa na woynę, ruszenie na woynę, woienne.

Krimmen, das, *n.* rznięcie; scharfes, öfteres, mit großen Schmerzen, z wielkim bolem.

Krinitz, *m.* ein Vogel, trzynadel, ptak pewny.

Krinne, *f.* szczerba, w czym cienkim wyrobiona, karb wyżnięty w czym.

Krippe, *f.* żłob; soll nicht eher seyn, nie ma być wyższy; weite, przestrony. sich nach der Krippe zum Futter machen, iść ieść do żłobu, w żłobie.

Krönlein, *n.* wionek, wieniuszek.

Kröpficht, gruzołowaty, gruzoły maiący.

Kröte, *f.* ein Ungeziefer, gad, żabsko, ropucha, bufon. von einer Kröte, żabi.

Krötenstein, *m.* żabi kamień, z bufona kamień.

Krone, *s.* Crone.

Kropf, *m.* außerordentliches Gewächs am Halse eines Menschen oder eines Thieres, gruzoł, wrzod trefunkiem wyrastaiący, na szyi człowieka, albo iakiego zwierzęcia. Kropf schneiden, wyżnąć guz, bolak. der einen Kropf hat, gruzołowaty, bolakowaty. kleiner Kropf, gruzołek, bolaczek; gardziel, gardziołek.

Kruft, *s.* Gruft.

Krug, *m.* zban, kufel, zbanek; von Thon, z gliny, gliniany; zum Wasser, na wodę. Wein in den Krug zapfen, wino do kufla toczyć; kleiner, kufelek; zbanuszek. als mit Krügen, kuflami, zbankami, z kuflow, ze zbankow. regnen, als wenns mit Krügen gösse, deszcz idzie, iak gdyby zbanami lał. der Krug geht so lange zu Wasser, bis er den Henkel verliert, poty zban wodę nosi, poki się ucho nie urwie; poty zban po wodę chodzi, poki ucha nie straci.

Krücke, *f.* kula. auf Krücken gehen, na kuli chodzić.

Krüger, *m.* kaczmarz, szynkarz, co na karczmie trunki szynkuie.

Krüglein, *n.* zbanuszek, zbanuszeczek, kufelek, kufeleczek.

Krümeln, kruszyć chleb, na okruszyny, albo w okruszyny chleb pokruszyć.

Krümchen, Krümlein, *pl.* okruszyna; Weyhrauch, kadzidła; Salz, soli; Brod, chleba.

Krümme, *f.* krzywość, zakrzywienie, wykrzywienie; der Hörner, rogow; des Weinstocks, winnego drzewka; des Hafens, portu; des Berges, gory; des Schauplatzes, teatru; der Glieder, członkow; des Meeres, morza: der Wege, drogi. das viel Krümmen hat, co ma wiele wykrzywienia, krzywości; dergleichen Weg, powykrzywiana droga. Krümme des Ganges eines Flusses, krzywość płynienia rzeki iakiey; der Schnabel, krzywość dziubow.

Krümmen, krzywić, wykrzywiać, zakrzywiać, powykrzywiać, pozakrzywiać, pokrzywić; etwas, co; sachte, damit es nicht breche, powoli aby się nie złamało; einen Stab mit Fleiß, umyślnie laskę zkrzywić; in einen Kreis, w okrąg, albo w obwod. etwas weniges oben krümmen, co trochę w gorze skrzywić, zakrzywić. das Maul, gębę.

Krümmen, das, *n.* krzywienie, skrzywienie, pokrzywienie, wykrzywienie.

Krümmung, *f.* skrzywienie, krzywienie, wykrzywienie; des Weinstocks, winnego krzewu.

Krüpel, *m.* ein gebrechlicher Mensch, kalika, ułomny człowiek bez ktorego członka.

Krüpelicht, kalika bez iakiego członka, nogi, ręki, etc. an Füßen, ktory nog nie ma.

Krumm, krzywy, krzywa, krzywe; Ufer, brzeg; Weg, droga; Fluß, rzeka. krummer Stab, krzywy kiy, krzywa laska. krumme Körperchen, krzywe ciałka. krumme Aeste, krzywe gałęzie. krumm machen, krzywem czynić.

Krummbeinicht, krzywo-nogi, z krzywemi nogami, co nogi ma pokrzywione; da die Beine auswärts gebogen, gdy nogi wykrzywione na strony, albo na boki; z wykrzywionemi nogami; da die Beine einwärts gebogen, gdy nogi skrzywione iedna ku drugiey; z nogami skrzywionemi; der Beine wie die Sicheln hat, ktory nogi iak sierpy, albo iak kosy krzywe ma, *sierponogi, kosonogi.*

Krummfüßig, z krzywemi nogami, z wykrzywionemi nogami.

Krumm=

Krummfuß, *m.* einer, der einen krummen Fuß hat, ten co krzywą nogę ma, krzywo-nog.

Krumm gebogen, krzywo-wygięty, krzywo-zgięty; ein wenig von oben, trochę od góry.

Krummhals, *m.* krzywoſzyi, krzywaſzyika, z krzywą ſzyią.

Krummhalſig, krzywoſzyiny, ktory krzywey ieſt ſzyi.

Krummnaſe, *f.* der eine krumme Naſe hat, ktory ma krzywy nos, krzywonos; z noſem zakrzywionym, noſa kobuſowatego, krogulczego.

Krummſchenkelicht, krzywych goleni, krzywych nog, z krzywemi nogami.

Krumpen, *pl.* kęs, kawałek, unverdauten Eſſens, nieſtrawionego iadła.

Kruſchwitz, Stadt in Polen, Kruświca, miaſto w Polſzcze.

Kuchelmeiſter, *m.* vornehmer Miniſter am kaiſerlichen Hofe, Kuchmiſtrz, ieden z przednieyſzych urzędnikow na dworze Ceſarſkim.

Kuchen, *m.* ciaſto, kołacz, placek, eine Art Gebackens, gatunek, ciaſta pieczonego; von einem Scheffel Mehle, z iedney miary, z iednego korca mąki.

Kuchenbecker, *m.* piekarz, ten co piecze ciaſta z iaiami, z mlekiem, z rozenkami.

Kucheneiſen, *n.* żelazo do pieczenia ciaſta.

Kuchenteig, *m.* ciaſto na placki, na kołacze.

Kukuk, *m.* ein Vogel, kukułka, ptak pewny bardzo wiadomy. ſchreyen wie ein Kukuk, krzyczeć iak kukułka, wołać kuku iak kukułka.

Kuken, kukać, kukułczeć, wołać kuku, iak kukułka.

Kudack, Feſtung in Polen, Kudak, zamek obronny w Polſzcze.

Kufe, *f.* ein Gefäß, kufa, naczynie pewne kilka beczek maiące; zu Weine, na wino.

Kuffer, *m.* Art einer Lade, kufer, gatunek pewny ſkrzyni; *poł.* riſcus.

Kuffſtein, Feſtung in Tyrol, Kuffztein, forteca w Tyrolu.

Kugel, *f.* kula, świat, *w tym ſamym ſenſie*, als die Erde, oder ſonſt ein runder Körper, iako to ziemia, albo iakie inne okrągłe ciało; kula ta, die aus Stücken u. d. g. geſchoſſen wird, ktorą ſtrzelaią z armaty, albo z inney ſtrzelby; hervorragende, wychodząca z czego; etwas große, trochę wielka; zum Schleudern oder itzigem Schießen mit Musketen, Flinten u. d. g. kleinem Gewehre, kulka do ſtrzelania z fuzyi, z muſzkietu, z flinty, z piſtoletu; mit Kugeln ſchießen, kulami ſtrzelać; bleyerne Kugel, ołowiana kula; kleine, kulka, kuleczka, łotka. halbe Kugel, pułkuli.

Kugelförmig, na kſztałt kuli, okrągły iak kula. kugelförmige Welt, świat okrągły na kſztałt kuli.

Kugelicht, iak kula okrągły, okrągłością do kuli podobny.

Kugelrund, okrągło nakſztałt kuli. kugelrund wie eine Kugel machen, okrągło iak iaką kulę robić; nakſztałt kuli, wyokrąglić, wyokrąglać.

Kugelrund, okrągły, iak kula. kugelrunde Steine, iak kule okrągłe kamienie. kugelrunde Welt, okrągły iak kula świat. kugelrunde Geſtalt, forma okrągła nakſztałt kuli.

Kugelſpiel, *n.* gra w kule; gdy kulami graią; rzucaią.

Kugler, *m.* ten co kule wyrabia, ten co kule toczy y wyokrągla.

Kuh, *f.* krowa; gelte, iałowa; trächtige, cielna, na ocieleniu; kurzbeinichte, na krotkich nogach; die viel Milch giebt, ktora wiele mleka daie; die gerindert hat, ktora ſię ſprawiła z bykiem; die da rindert, ktora byka chce; hohe, wyſoka; langbeinichte, długa, długiego ciała; ſchwarz- und großäugichte, z czarnemi y wielkiemi oczami; dreyjährige, trzech letnia, ktorey trzy lata. junge, młoda, młodziuchna. von einer Kuh, od krowy, krowi, *adj.* Milch von einer Kuh, krowie mleko. was ſoll der Kuh Muſcate, ſie frißt wohl Haberſtroh? co zaś znowu krowie po muſzkacie? ie ona dobrze y owſianą słomę. da möchte wohl eine Kuh lachen, gdy by słup był, toby ſię muſiał rozśmiać. eine Sache anſehen, wie die Kuh das neue Thor, *słowo w słowo*, przypatrywać ſię iakiey rzeczy iak krowa nowey bramie; *to ieſt*, patrzyć na co z zadumieniem rozdziwiwſzy gębę.

Kuhſtall, *m.* ſtaynia na krowy, obora, okoł iedna część obory.

Kübel, *m.* ein Gefäß, kadź, naczynie pewne; kleiner, mała kadź, kadka, ceber, wiadro, wanna.

Kübitz, *m.* ein Vogel, ptak pewny, czayka ptak; *poł.* gavia.

Küche, *f.* kuchnia; gute, dobra; hohe, große, volle, wyſoka, wielka, pełna; kalte, zimna, w ktorey nic nie gotuią.

die Küche ist ihm alle Abende aufgeschlagen, kuchnia u niego zawsze na wieczor otwarta. die Küche ist bestellt, kuchnia zamowiona, w kuchni obiad, albo wieczerzą gotuią.

Küchengeräthe, n. kuchenne naczynie, kuchenny statek, naczynie do kuchni.

Küchengeruch, m. zapach z kuchni, swąd z kuchni zalatuiący, kuchenny zapach.

Küchenjunge, m. kuchcik, chłopiec na nauce u kucharza, przy kuchni.

Küchenkelle, f. warzecha kucharska, warzecha kuchenna.

Küchenkraut, n. kuchenne ziela; iarzyna zielona do gotowania na stoł.

Küchenlatein, n. kuchenna łacina, ladaco łacina, *gruba*, nie dobra, nie łacińskie słowa; łacina zepsowana, w ktorey słowa są zmyślone, nie prawdziwe łacińskie.

Küchenlecker, m. polizek, kuchta, kuchcik, posługacz koło kuchni.

Küchenlöffel, m. warzecha, lizica wielka kucharska.

Küchenmeister, m. kuchmistrz, starszy nad kucharzami, naywyższy dozorca kuchni.

Küchenmesser, n. kucharski noż, kuchenny noż, noż do kuchni.

Küchlein, n. ein junges Huhn, kurczątko, kurczę, kurcząteczko, kogutek; unzeitiges, niewczesne, das noch nicht seine völlige Gestalt hat ktore ieszcze nie ma swoiey zupełney kurczęcia doby; ausgebrütetes, wylęgłę, ktore się wylęgło, wykluło; spätes, poźne; *powtore znaczy to co* placuszek, kołaczyk, pierożek; von Käse, z syrem; der Aerzte, placuszek lekarny. eine Wurzel reiben und Küchlein daraus machen, iaki korzeń na proszek zetrzeć, y z tego placuszek lekarny zrobić.

Küglein, n. kulka, kuleczka, mała kulka, maleńka kuleczka.

Kühhaut, f. skora z krowy, krowia skora; breite und lange, szeroka y długa.

Kühhirte, m. pastuch do bydła, pastuch ktory krowy pasie.

Kühhorn, n. krowi rog, rog od krowy. von Kühhorn, z krowiego rogu.

Kühkäse, m. krowi syr; weicher, miętki; harter, twardy; fetter, tłusty.

Kühle, chłodny, przestudzony, przestygły, wystudzony, co wystudzone iest, co wystygło.

Kühlein, n. krowka, kroweczka, krowina, krowinką. kleine Kuh, mała krowka.

Kühlen, chłodzić, ochłodzić, studzić, wystudzić, przestudzić; etwas, co. sein Müthchen kühlen, swoią żądzę ochłodzić, przestudzić, *to iest*, zadosyć iey uczynić, czego chciała.

Kühlend, chłodzący, ochładzaiący. kühlende Kraft, chłodząca, ochładzaiąca moc. kühlende Natur des Sallats, chłodzący rod sałaty; sałata z urodzenia chłodząca.

Kühlfaß, n. naczynie do chłodzenia, do studzenia, do przestudzenia czego w niem.

Kühlpflaster, n. plaster chłodzący, plaster na ochłodzenie; chłodne. *substantiv.*

Kühlkessel, m. kocioł do chłodzenia, do studzenia, do przestudzania y wychłodzenia.

Kühlung, f. chłodzenie, ochłodzenie, ochłoda; vergnügt im Sommer, kontentuie w lecie.

Kühlwanne, f. wanna do chłodzenia, do ochłodzenia się, *albo* kogo.

Kühmilch, f. krowie mleko, mleko od krowy; süße, słodkie; nicht saure, nie kwaśne.

Kühmist, m. krowi nawoz, nawoz od krow, z obory gnoy gdzie krowy staią.

Kühn, *to co*, verwegen, śmiały, nic się nie boiący, nie lękliwy. kühner Mensch, śmiały człowiek. kühne Frau, śmiała pani; zu einer That, do iakiego uczynku. kühn und unverschämt, śmiały y nie zawstydzony, ktory się nie zmięsza; *znaczy także* zuchwały, kühner Mensch, zuchwały człowiek. kühn seyn, wie einer, śmiałym tak być iak y drugi. der sehr kühn ist, ktory bardzo śmiałym iest. der gar nicht kühn ist, ktory wcale nie iest śmiałym.

Kühn, *adv.* śmiało, śmiele, zuchwało, zuchwale, z śmiałością, z zuchwałością.

Kühnheit, f. śmiałość; unglaubliche, nie podobna do wiary; unmenschliche, nie ludzka; unerträgliche, nieznośna; unverschämte, bezwstydna; kurzweilige, pocieszna; sehr große, sonderbare, verschmitzte, bardzo wielka, osobliwa, żwawa; hassenswerthe, godna gniewu, warta nienawiści; unbändige, nieochełznana; verstellte, zmyślona; schreckliche, straszliwa; geringe, nie wiel-

wielka; allzu große, verruchte, zbytnia, nie podściwa; so mannichfaltige, wahrhafte, rozmaita, prawdziwa. bey dem sich eine große Kühnheit findet, w ktorym się wielka śmiałość znayduie, w ktorym iest wielka zuchwałość. eines Kühnheit kennen, czyię śmiałość znać, wiedzieć czyię zuchwałość. zu allen bösen Thaten, do wszystkich złych uczynkow. eines Kühnheit einigermaßen beschneiden, unterdrücken, czyię śmiałość okrzesać, czyię zuchwałość przytłumić. eines Kühnheit nachgeben, czyiey śmiałości, zuchwałości ustąpić. mit was für Kühnheit soll ich das thun? z iaką śmiałością ia bym to miał uczynić? sich die Kühnheit nehmen, tę śmiałość sobie brać, do tey śmiałości przychodzić. siehe, was ich mir für eine Kühnheit unterfangen habe, patrzay na iaką śmiałość iam się odważył.

Kühnholz, *n.* łuczywo, smolowki, szczypeczki tłuste sosnowe do zapalania.

Kühnlich, śmiało, zuchwale; einen erinnern, kogo przestrzegać, upominać; etwas sagen, co mowić; etwas thun, co czynić.

Kühstall, *m.* staynia na krowy, obora na krowy, okoł na krowy; weiter, przestrony; guter, dobry; wohlgebaueter, dobrze pobudowany; wo die Kühe im Winter stehen, gdzie krowy na zimę stoią; obora na zimę; wo sie im Sommer aufbehalten werden, gdzie w lecie bywaią trzymane.

Kül, s. Kühle.

Külstern, podkaszliwać. das alte Weib külstert, stara baba podkaszluie.

Kümmel, *m.* ein Gewächs, krzew pewny, kmin; römischer, Rzymski kmin; sienny kmin; der auf den Wiesen wächst, ktory na łąkach rośnie, łączny kmin. wilder Kümmel, polny kmin; welscher, Włoski kmin, stokłoska. schwarzer Kümmel, czarnuszka. mit Kümmel vermengt, z kminem pomieszany. aus Kümmel gemacht, z kminu zrobiony, kminowy.

Kümmelbrühe, *f.* polewka kminna, z kminu gotowana.

Kümmelöl, *n.* oleiek kminkowy; z kminku wybiiany.

Kümmerlich, nędzny. kümmerliches Leben, nędzne życie; biedne, kłopotarskie życie.

Kümmerlich, *adv.* nędznie, biednie, z biedą, z nędzą, z kłopotem, w biedzie; w nędzy, w kłopocie; sein Leben hinbringen, swoie życie przepędzać.

Kümmerniß, *f.* kłopot, smutek; troskliwość, *to co* Kummer.

Kündlich, iawny, wiadomy. kündliche Thaten, iawne, wiadome, uczynki, dzieła.

Kündlich, *adv.* iawno, iawnie, wiadomo, oczwiście, otwarcie, nie wystrzegaiąc się.

Künftig, przyszły, co ma być. was künftig ist, voraussehen, co przyszłe iest, to widzieć przed sobą; przeglądać to co ma być. künftiges Uebel, przyszłe złe. künftige Zeit, przyszły czas, następuiący czas, czas ktory ma przyść; potomny czas. auf den künftigen Tag aufschieben, na przyszły dzień odkładać, odłożyć. auf künftigen Krieg zurecht machen, na przyszłą woynę wygotować. künftige Dinge voraus wissen, poznawać wprzod przyszłe rzeczy. seine Dinge aufs Künftige einrichten, swoie rzeczy na przyszły czas rozporządzić. aufs Künftige, na przyszłe.

Künftighin, na potym, na przyszłe czasy, na przyszłe; wirst du ihn desto munterer machen, uczynisz go tym ochotnieyszym; wirst du zu den Spielen kommen, potym na igrzyska przybędziesz; gelesen werden können, potym moc być przeczytanym; einem keine Hinderung mehr machen, na potym żadney przeszkody komu nie czynić; etwas thun werden, na potym co mieć uczynić, *to iest*, inszego czasu, poźnieyszego czasu.

Künstlein, *n.* sztuczka. vortreffliches Künstlein, przednia sztuczka, wyśmienita.

Künstlen, sztukować, zamyślać co sztucznego robić; chcieć co wysztukować, wymyśleć.

Künstler, *m.* sztukmistrz, sztukaterz; besonderer, vortrefflicher, guter, osobliwy, przedni, dobry; der da verstehet etwas zu machen, ktory rozumie, wie iak co zrobić; in einer Sache, sztukmistrz w iakiey rzeczy; eines Dinges, iakiey rzeczy.

Künstlich, sztuczny, przemyślny. der eine Kunst kann, oder auch mit Kunst gemacht ist, ktory sztukę iaką umie, *albo też* co sztucznie zrobione iest.

Künstliches Feuer, *n.* sztuczny ogień. künstliches Werk, sztuczne dzieło, sztuczna robota. künstliche Sache, sztuczna

sztuczna rzecz, sztuką zrobiona, sztuką wymyślona. künstliche Statuä, sztuczna statua, sztuką wykształtowana.

Künstlich, *adv.* sztucznie, sztuką; einrichten, narządzić. viel künstlicher etwas zu Werke richten, daleko sztuczniey co narządzić, wyrobić. künstlich etwas vollenden, sztucznie co wydoskonalić; gegossen aus Erzt, sztucznie co ulane z metalu; gehauen aus Marmor, sztucznie co wycięte z marmuru; ausgemacht, wyrobione. künstlich ist das gemacht, sztucznie to iest wyrabiane. künstlich und klug gemacht, sztucznie y roztropnie zrobione, sztuką y roztropnością.

Künstlichkeit, *f.* *sztuczność*, sztuka, wymysł. mit sonderbarer Künstlichkeit gemacht, osobliwszą sztuką, ta rzecz iest wyrabiana, kształtowana.

Kupfern, von Kupfer, *od tego słowa*: Kupfer, miedziany. kupfernes Gefäß, miedziane naczynie. kupferner Nagel, miedziany goźdź. kupfernes Geld, miedziane pieniądze. kupferner Kessel, miedziany kocioł. kupferne Schüssel, miedziana misa.

Kupfricht, rożany, rożowy, rożowa, rożowe. kupferichte Röthe im Gesichte, rożowa czerwoność na twarzy, rożany rumieniec na twarzy.

Kürbs, *m.* bania, dynia; der zum Essen dienet, ktora do iedzenia dobra; langer, dünner, długa, cienka; dicker, gruba, miąsna; fängt an zu wachsen, zaczyna rość; wird gestutzet, bywa podpierana. wie ein Kürbs gestaltet, na kształt bani odkształtowany; dergleichen Birnen, baniaste, baniowate, gruszki. kleiner Kürbs, mała dynia, maleńka dynka, maluchna dynieczka, banieczka.

Kürbisbirn, *f.* baniasta gruszka, baniowata gruszka, gruszka formy nakształt bani.

Kuriß, kiryś, zbroy na żołnierza, blachy zbroyne żołnierskie.

Küraßier, *m.* Kyrysier, Husarz, konny żołnierz uzbroiony.

Kürschner, *m.* kuśnierz; künstlicher, sztuczny, ten co koło futra robi.

Kürze, *f.* krotkość. wegen Kürze der Zeit, wenig zu schreiben, gezwungen werden, dla krotkości czasu być przymuszonym mało co pisać. wegen der Kürze des Tags nicht zu einem kommen können, dla krotkości dnia nie mòc do kogo przyść. die Kürze der Sylben, krotkość sylab. Kürze des Periodi, krotkość periodu. sich der Kürze bedienen, krotkości zażywać. beliebter Kürze halber, dla ukochaney, dla upodobaney krotkości. Kürze im Reden, krotkość w mowieniu

Kurzen, krocić, zkracać, zkrocić, ukracać, ukròcić.

Kürzere, der, uszczerbek. den kürzern oft ziehen, często uszczerbki ponosić; im Kriege, na woynie; zu Wasser, zur See, na wodzie, na morzu. *powtore znaczy także to co*: być zwyciężonym, być przekonanym, pokonanym, być przemożonym.

Kürzlich, krotko; etwas sagen, co mowić, co powiedzieć; der Sachen Inhalt sagen, treść rzeczy krotko powiedzieć. kürzlich etwas beschreiben, krotko co opisować, etwas begreiffen, co obiąć krotko, ogarnąć krotko, zamknąć krotko; von einer Sache reden, o iakiey rzeczy mowić; ein Buch berühren, książki iakiey dotchnąć. kürzlich erzehlen, krotko opowiedzieć. kürzlich antworten, krotko odpowiedzieć. kürzlich durchgehen, krotko przebiec, przebieżeć. sehr kürzlich, bardzo krotko.

Küssen, das, Polster, Bette, poduszka, pierznik. Küssen fodern und sich unter dem Baume niedersetzen, o poduszki mowić, poduszek kazać przynieść, y pod drzewem na nich usieść; so mit Rosen gestopft, poduszka rożą wysłana. hartes Küssen unterlegen, twardą poduszkę podłożyć, podkładać. etwas unter das Küssen stecken, co pod poduszkę włożyć; sich darauf niedersetzen, na poduszce usieść. kleines Küssen, poduszeczka. das wie ein Küssen erhöhet, co iak poduszka napuszone. *powtore znaczy*: Herzung, Gebung eines Kusses, ucałowanie, pocałowanie.

Küssen, całować, pocałować, ucałować; Kuß geben, pocałowanie dać. einen schlafenden küssen, śpiącego pocałować kogo. eines Hand ergreifen, um sie zu küssen, wziąć czyią rękę do pocałowania. eine küssen, ktorą pocałować. einem die Augen küssen, kogo w oczy ucałować. die Erde küssen, ziemię pocałować. einem die Hand küssen, w rękę kogo pocałować. sich unter einander küssen, wzaiemnie się między sobą całować.

Küßgen, *n.* maleńkie pocałowanie; kleiner Kuß, Küßgen austheilen, pocało-

wanie dać; einer eins beybringen, pocałowanie dać ktorey. *powtornie znaczy to co:* kleines Küßen, mała poduszka, poduszeczka. auf dem Küßgen, na poduszeczce.

Küssung, *f.* całowanie, pocałowanie; liebliche, ukochane, miłe; zärtliche, pieszczone.

Küste, *f.* Kasten, skrzynia, *powtornie znaczy to co:* Seeufer, morski brzeg. an den Küsten kreutzen, imo brzegow, koło brzegow krążyć. Italiens Küste, włoskie brzegi.

Küster, *m.* kościelny, co w kościele usługuie, człowiek do kościelnych posług.

Kütt oder Kitt, *m.* kit, gatunek kleiu tęgiego, iakiego do okien osadzania zażywaią.

Küttel, *m.* oder Kittel, kitla, sukmana, sukmana płocienna letka, płociennica.

Kützel, *m.* łechtanie, łaskotanie; fühlet er so sehr nicht, on tak bardzo łechtania, łaskotania nie czuie; vergehet einem wohl, wenn man weder zu beissen noch zu brocken hat, łaskotanie wnet ustaie, kiedy nie ma co ieść.

Kützelicht, łaskotliwy, łechciwy, łechciwa, łechciwe.

Kutzeln, łechtać, łaskotać; einen, kogo; die Sinne, zmysły, po zmysłach. einem die Ohren kutzen, komu uszy łechtać, albo kogo po uszach łechtać, *to iest*: nadobnemi słowami łudzić, co podchlebnego do niego mowić, co lube iego uszom iest.

Kutzeln, das, *n.* łechtanie, łaskotanie; eines, kogo; der Sinnen, zmysłow.

Kützelung, *f.* łechtanie, łaskotanie, łechcenie.

Kulp, Kulp, Fluß in Krain, rzeka w Karnioli.

Kulparsch, *m.* ein Fisch, okoń ryba pewna, nie wielka w sobie.

Kummer, *m.* smutek, smętek, kłopot, troska, troskliwość, utrapienie.

Kummet, *n.* woran die Pferde ziehen, naszelnik u szoru, albo u homunta.

Kunkel, kądziel, s. Recken.

Kund, wiadomy, głośny, iasny. kund und offenbar, głośny y oczywisty, wiadomy; allen, wszystkim. kund machen, ogłosić; ein Gesetz, prawo; eine That überall, iaki uczynek wszędzie; eines Rath, czyią radę; eine Kunst, iaką sztukę.

Kundbar, wiadomy, ogłoszony, oznaymiony, obwieszczony.

Kundig, biegły, umieiętny; des Rechts, w prawie biegły, w prawie umieiętny; des Alterthums, w starożytności; der Oerter, mieysc; eines Dinges, rzeczy iakiey.

Kundigkeit, *f.* biegłość, umieiętność, wiadomość; der Gesetze, praw, w prawach.

Kundiglich, biegło, biegle, umieiętnie, wiadomo, z umieiętnością.

Kundmachen, ogłosić, obwieścić, oznaymić, ogłaszać, obwieszczać, oznaymiać.

Kundmacher, *m.* ogłaszacz, oznaymiacz, ten co obwieszcza, oznaymuie.

Kundmachung, *f.* ogłoszenie, obwieszczenie, ogłaszanie, ogłoszenie; eines Gesetzes, iakiego prawa, oznaymienie, oznaymowanie, uwiadomienie, rozgłoszenie.

Kundschaften, dowiadywać się, wywiadywać się, śpiegować, wypatrywać.

Kundschafter, *m.* śpieg, wypatrywacz, ten co śpieguie, wywiaduie się. einen mehr für einen Kundschafter, als Gesandten halten, mieć kogo bardziey za śpiega, a niżeli za posła. durch die Kundschaft etwas erfahren, przez śpiegow dowiedzieć się czego. Kundschafter ausschicken, śpiega wysłać, wyprawić śpiegow.

Kundschafterinn, *f.* śpieg kobieta, wypatrywaczka, śpieguiąca.

Kundschaft, *f.* wiadomość; der alten Dinge, staroświeckich rzeczy. unsre Kundschaft ist noch gar neu, nasza wiadomość iest ieszcze wcale nowa; eines Dinges, iakiey rzeczy. auf Kundschaft, (im Kriege) kommen, na śpiegi, na śpiegowanie przyść. ich bekomme oft die Kundschaft, ia często dostaię wiadomości. von einem die Kundschaft erhalten, od kogo wiadomość odebrać. einem von etwas die Kundschaft geben, komu dać o czym wiadomość. gewisse Kundschaft von etwas haben, mieć pewną o czym nowinę. mit einem Frauenvolke die Kundschaft machen, znaiomość, z ktorą panną, z ktorą panią zabrać. von einer Sache die Kundschaft haben, o iakiey rzeczy wiadomość mieć, dowiedzieć się.

Kundschaften, śpiegować, dowiadywać się, wypatrywać, podsłuchiwać.

Kundschaften, das, śpiegowanie, dowiadywanie się, wypatrywanie.

Kund-

Kundſchafter, *m.* ſpieg, wypatrywacz, podſługiwacz, co wypatruie, co podſłuchuie.

Kunſt, *f.* ſztuka; vollkommen, doſkonała; gute, ſchwere, dobra, ciężka; göttliche, boſka; vortrefliche, przednia; leichte, geringe, ſnadna, nikczemna; unerhörte, groſſe und rühmliche, nie słychana, wielka y sławna; reiche, obfita; dunkele, ciemna; vergnügungsvolle, pełna ukontentowania; geheime und intricate, taiemna y zawiła; unflätige, paſkudna; nützliche, pożyteczna; mühſame, pracowita; mannigfaltige, rozmaita; alte, ſtara, dawna; einem freyen Menſchen anſtändige, godna wolnego człowieka. kriegeriſche Kunſt, woienna ſztuka; nichtige, tändelhafte, nikczemna, śmieſzna; ſehr wunderbare, bardzo dziwna. die freye Künſte, wolne ſztuki, ſwobodne ſztuki; viele und herrliche, wiele y przednich; anſtändige, przyſtoyne; auserleſene, wyborne; ernſtliche, poważne; unzählige, niezliczone; nöthige, vortrefliche, potrzebne, przednie; unterſchiedliche, rożne; gemeine, poſpolite, proſte; böſe, złe; des Gemüths und Leibs, umysłu y ciała. = entſtehet woher, ſztuką z czego ſię zrobi; lehren, uczyć; einem darinnen unterweiſen, komu iaką ſztukę pokazywać, uczyć go, ſztukę pokazywać, nauczyć go ſztuki. die Kunſt verſtehen, ſztukę rozumieć. die Kunſt lernen, ſztuki ſię uczyć. entſtehet aus den Erkänntniſſen der Dinge, pochodzi z poznania y wiadomości rzeczy; kommet auf eine gewiſſe Wiſſenſchaft, zamyka w ſobie iaką umieiętność; gehöret dazu, ſztuki trzeba do czego. die Kunſt nicht mehr treiben, więcey ſię ſztuką nie bawić. die Kunſt kömmt in Abgang, ſztuka idzie w zarzucenie, w zaniechanie. mit loſen Künſten umgehen, niepodściwemi ſię bawić ſztukami. nach der Kunſt gemacht, podług ſztuki zrobiony. nicht nach der Kunſt, nie ſztuczny, nie podług ſztuki; ſiehe nachfolgende Artickel.

Kunſterfahren, biegły w iakiey ſztuce, umieiętny w iakiey ſztuce, rozumieiący iaką ſztukę, znaiący ſię na iakiey ſztuce, wiadomy iakiey ſztuki.

Kunſtfindig, ſztuczny, co do wynaleziania iakich ſztuk prędki, albo też, ſztucznie zrobiony.

Kunſtgemäß, podług ſztuki, ſztuczny, według ſztuki, ſztuką zrobiony.

Kunſtgöttinn, *f.* Bogini ſztuk, *iakie ſą u Poetow*, Muzy.

Kunſtgriff, *m.* ſztuka; erdenken, ſztukę wymyślić; etwas zu thun, zrobienia czego. in ſeinem Kunſtgriff verſchlagener ſeyn, w ſwoiey ſztuce być biegleyſzym. betrüglicher Kunſtgriff, zdradliwa ſztuka, zawodna ſztuka, zdrada.

Kunſtkammerer, *m.* ten ktory poruczonemi ſztukami zawiaduie.

Kunſtliebend, kochaiący ſztuki, ſztuk miłośnik, lubiący iakie ſztuki, iaką ſztukę.

Kunſtlos, bez ſztuki, nieumieiący żadney ſztuki, niewiedzący ſztuk żadnych. *to co:* ungelehrt, nie uczony, nieumieiętny. *potym to co:* nieſztuczny. wobey oder woran keine Kunſt iſt, w czym żadney ſztuki nie maſz.

Kunſtmäßig, ſztuczny; nach der Kunſt gemacht, podług ſztuki zrobiony. kunſtmäßiges Werk, ſztuczna robota, ſztuką rzecz zrobiona.

Kunſtmäßig, *adv.* ſztucznie, ſztuką, podług ſztuki; ſich erweiſen, ſprawić ſię; etwas machen, co czynić. kunſtmäßig gemacht, ſztuką, podług ſztuki zrobiony.

Kunſtreich, der viel Künſte, oder auch eine recht kan, ſztuki umieiący, ſztukę umieiący, ktory wiele ſztuk, albo iednę dobrze umie, powtore znaczy to, daran viel Kunſt angewendet, co z wielu ſztukami robiono. kunſtreiches Werk, ſztuczna robota, wielką ſztuką zrobiona, przednią ſztuką wyrobiona.

Kunſtſtück, *n.* künſtliches Werk, robota ſztucznie udziałana.

Kupfer, *n.* miedź. von Kupfer, z miedzi; im Geſichte, kroſty na twarzy.

Kupferarbeit, *f.* miedziarſtwo, rzemieſło miedziarſkie, rzemieſło koło miedzi.

Kupferbergwerk, *n.* ruda miedziana, gora miedziana.

Kupfergeld, *n.* miedziane pieniądze, z miedzi bite, robione.

Kupferhammer, *m.* młotownia miedziana, hamernia miedziana, kuźnica miedziana.

Kupfern, miedziany. kupferner Becher, miedziany puhar, z miedzi kuty, lany.

Kupferroſt, *m.* śniedź na miedzi, zielonawa, na wierzch ſię wyrzucaiąca.

Kupferschmidt, *m.* miedziarz, kotlarz, miednik, z miedzi robiący.
Kupferschmiede, *f.* kuźnia miedziana, kuźnica miedziarska, kuźnica miedniczna.
Kupferstecher, *m.* miedziosztycharz, ten co na miedzi sztychuie, wycina, wyrzyna.
Kupferstich, *m.* obraz na miedzi wycięty, wysztychowany, rytowany.
Kupferstein, *m.* miedzisty kamień, miedzisty kamień, co ma miedź w sobie.
Kupferwasser, *n.* koperwas, ktorego w miedzi naywięcey.
Kupferstück, *n.* *obacz wyżey:* Kupferstich.
Kupferwerk, *n.* miedziane naczynie, statek miedziany, z miedzi robiony.
Kupferwurm, *m.* czerw robak, ktory wierci drzewa.
Kuppe, *f.* ein Gefäß, *naczynie pewne*, gatunek kufy.
Kuppel, *f.* związka, sfora; Band womit etwas zusammen gebunden wird, związka ktorą co w raz bywa związane, *albo*, powiązane. in der linken Hand, die Kuppel führen, w lewey ręce zwięzkę trzymać. die Hunde von der Kuppel los machen, psy ze sfory spuścić, zdiąć sforę ze psow.
Kuppeley, *f.* kuplerstwo; in Liebeshändeln, w sprawach zalotnych. Kuppeley treiben, kuplerstwem się bawić, kuplerstwo trzymać.
Kuppeln, złączyć, łączyć; einen Menschen mit einem Thiere zusammen, iakiego człowieka z iakiem zwierzęciem; seine Tochter an einen, wydać za kogo swoię corkę. Huren und Buben zusammen kuppeln, nierządnice y zalotnikow połączyć.
Kuppler, *m.* kupler, ten co się kuplerstwem bawi.
Kupplerinn, *f.* kuplerka, ta co się kuplerstwem bawi; verführet Frauenzimmer, durch ihr gottloses Zureden, zwodzi panny, przez niezbożne namowy.
Kur, *f.* obieranie, obtanie, wybieranie, wybranie.
Kurz, krotki, nie długi; Lebenslauff, bieg życia. kurze Rede, krotka mowa. kurze Sylbe, krotka sylaba. kurz etwas machen, nicht viel davon sagen, co krotko zrobić, a nie wiele o tym mowić. bey denen kurzen Nächten, na krotkich nocach. kurze Perioden, krotki obwod mowy, krotki peryod. kurzes Werk, krotkie dzieło. da alles kurz gefaßt ist, gdy co krotko ułożone iest. kurzer Redner, węzłowaty mowca. kurze Rede, węzłowata mowa. sehr kurze Zeit, bardzo krotki czas. kurzer Mensch, maleńkiego wzrostu człowiek. in kurzen, w krotce, eine grosse Armee haben werden, mieć wielkie woysko. in kurzem sein Recht wieder erlangen, w krotce znowu swoie prawo odzyskać; einen sehen, widzieć kogo; etwas erwarten, czekać czego. kurzer Auszug, krotki ekstrakt. kurzer Weg, krocka droga. einer grossen Kunst kurzen Weg erfinden, wielkiey sztuki krotką drogę wynaleść.
Kurz, *adv.* krotko; etwas darthun, co przełożyć. kurz antworten, krotko odpowiedzieć. kurz an einen schreiben, krocko do kogo pisać. ich habe es so kurz erzehlet, als ich gekonnt, opowiedziałem iak naykrocey mogłem. kurz und gut, co krotko a dobrze, co krotko y dobrze; erklären, wykładać; obiaśniać. damit ich kurz sage, kurz fasse, mache, abym się niebawił, abym w krotkich słowach zamknął. sage es kurz, powiedz to krotko; einem etwas abschlagen, krotko co komu odmowić. kurz zuvor, trochę przed tym. kurz hernach, kurz darauf, trochę po tym. zu kurz kommen, tracić, utracić, gubić, zgubić, szkodować.
Kurz gefaßt, krotko ułożony, krotko zebrany, węzłowaty. kurzgefaßte Beredsamkeit, krotko ułożona wymowa. kurzgefaßter Spruch, krotka sentencyia, myśl w krotkich słowach zamknięta y węzłowato wyrażona.
Kurzen, krotko; abschlagen, odmowić, nie pozwolić, nie uczynić czego chcą.
Kurzweil, *f.* żart uciecha. etwas nur zur Kurzweil sagen, żartem tylko co mowić. einen zur Kurzweil darzu nehmen, kogo do czego przybrać dla żartu. zur Kurzweil gemacht seyn, bydź urodzonym do żartow. die ganze Vertheidigung ist voller Kurzweil gewesen, cała mowa na obronę, była pełna żartow. es ist nichts als Kurzweile im Briefe gewesen, w liście nic nie było tylko żarty. die Kurzweil fahren lassen, porzucić żarty. die Kurzweil mit einem treiben, żarty z kim stroić. dieses ist keine Kurzweile, w tym żadney nie masz uciechy, żadnego ukontentowania.

Kurzweilen, żartować; mit einem, z kim. kurzweile nicht mit ihm, nie żartuy z niem.
Kurzweilig, żartobliwy, ucieszny. du bist gar kurzweilig, ty iesteś wcale ucieszny, ty w cale ucieszna iesteś. kurzweilige Sache, ucieszna rzecz. kurzweilige Unterredung, ucieszna żartobliwa rozmowa.
Kurzweilig, *adv.* uciesznie, żartobliwie; reden, mowić, rozmawiać.
Kuß, *m.* pocałowanie; einer geben, dać ktorey. frecher Kuß, swywolne pocałowanie; süsser, angenehmer, słodkie, miłe; schmatzender, sysiaiące. einem tausend Küsse geben, tysiąc pocałowania dać komu, *albo lepiey*, tysiąc razy kogo pocałować. verhurter Kuß, kurewskie całowanie; reiner, czyste; aufrichtiger, szczere; der nur aufs Geld abgesehen, ktore tylko na pieniądze patrzy, aby pieniądze nim wyłudzić.
Kutsche, *f.* kareta; kommt hinten nach, idzie za. mit seiner Frau, auf einer Kutsche fahren, w iedney karecie z swoią żoną iechać. auf der Kutsche sitzen, w karecie siedzieć; vor welche Pferde gespannet, w ktorey konie są zaprzężone. von der Kutsche herunter springen, z karety na doł wyskoczyć. bey der Kutsche sich schlagen, przy karecie się bić. hangende Kutsche, poiazd na pasach.
Kutschen, *pl.* stangretować, woźnicować, powozić, eine Kutsche führen.
Kutscher, *m.* woźnica, stangret, woziciel, powoziciel.
Kutschpferd, *n.* kareciany koń, do karety koń, cugowy koń, wozkowy koń
Kutte, *f.* łachmana; schlechte Art der Kleidung, odzienia mizernego y ubogiego gatunek.
Kuttelfisch, *m.* sepia ryba, w morzu się tylko poławia.
Kuttelhof, *m.* Schlachthof, Rześ, to iest mieysce, gdzie na rześ biią.
Kybitz, *m.* czayka; ein Vogel, ptak pewny na wodzie żywiący się.
Kylian, Kilian, Mannsnamen, imię, ktorym się męszczyzna iaki nazywa.

L.

L A B

L oder l, eilfter Buchstabe des teutschen Alphabeths, iedenasta litera Niemieckiego Alfabetu. *neutr. indecl.* es sind auf alle Wände drey L und zwey M geschrieben, po wszystkich ścianach były popisane po trzy L y po dwa M.
Lab, podpuszczka; welches man zum Käse machen gebraucht, ktorey do robienia syra zażywaią, aby się mleko zsiadło y mogł być ser z niego.
Laban, Laban, Mannsnamen, imie męszczyzny.
Laben, ożyźwić, otrzyźwić; einen, kogo; mit altem Wein, starym winem.
Laboriren, chorować, cherlać, kwękać; an einer Krankheit, na iaką chorobę. in einer Sache laboriren, pracować, robić w iakiey rzeczy.
Laboriös, pracowity, robotny, w pracy ustawicznie; nie przykrzący sobie pracy.
Labsal, *n.* otrzyźwienie ożyźwienie, gorzałka na ożyźwienie, wodka na toż samo.
Labyrinth, *m.* labirint, błądnik; sich aus seinem heraus helfen, wyść, wydobyć się ze swoiego błądnika.

L A C

Lacedämon, Stadt in Griechenland, miasto w Grecyi, Lacedemon, *a raczey prawdziwie*, Lakedemon; *inaczey* Sparta, das Land um Lacedämon, kray około Lacedemonu, Lakonika.
Lacedämonier, *m.* Lacedemończyk, *albo prawdziwie* Lakedemończyk, inaczey, Lako, Lakończyk, Spartan, Spartańczyk, Sparcyata.
Lacedämonerinn, *f.* Lacedemonka, *albo prawdziwie* Lakedemonka, Spartanka.
Lacedämonisch, Lacedemoński, Lacedemońska, Lacedemońskie, Spartański.
Lacedämonisch, *adv.* po Lacedemońsku, *albo prawdziwie*, po Lakedemońsku, po Spartańsku, iak Lakedemonczyk, iak Spartańczyk, iak Lakedemonka.
Lache, *f.* *to co:* Pfütze, kałuża, błoto, potym znaczy, wylewie morskie; des ausgetretenen Meers, wylanego morza. voller Lachen, pełny kałuż, błot.
Lachen, śmiać się; heftig, mocno; ein wenig, trochę. *iakoby* uśmiechać się; geziemend, przystoynie; als bekannt, iakoby znaiomy, iakoby poznaiomemu; über etwas, z czego, na co. einmal in seinem Leben lachen, raz się

w swoim życiu rozśmiać. lachen und weinen zugleich, śmiać się y płakać razem. laut und grob lachen, bardzo głośno y niemaniernie śmiać się. andere zu lachen machen, inszych poruszyć, pobudzić do śmiechu. er fing an zu lachen, on w śmiech, on się rozśmiał, on się zaczął śmiać. es haben alle darüber angefangen zu lachen, man lachte herzlich darüber, na to wszyscy w śmiech, wszyscy się na to poczęli śmiać, serdecznie się z tego śmiano. andere suchen zu lachen zu machen, starać się aby innych do śmiechu pobudzić. nicht lachen, nie śmiać się, nie rozśmiać się. lachen daß man sich auf den Steiß setzet, śmiać się tak, aż usieść na pośladku od śmiechu. der nicht lachet, ktory się nie śmieie, nie śmieiący się. sich zu tode lachen, pukać się od śmiechu, umierać od śmiechu, *mowi się*: umieram od śmiechu.

Lachen, das, śmianie się, rozśmianie się, śmiech. sich des Lachens kaum enthalten können, ledwie się móc utrzymać od śmiechu, od śmiania się prawie nie móc utrzymać. lautes Lachen, głośny śmiech, głośne śmianie się, głośne rozśmianie się.

Lachend, śmieszny, ktory prędki do śmiechu, skłonny do śmiania się.

Lacher, *m.* śmiacz, śmieszek, śmiesznik, co się rad ustawicznie śmieie, wyśmiewacz.

Lachnarr, *m.* błazen, ten co śmiesznego co czyni, aby się ludzie śmiali.

Lachs, *m.* ein Fisch, *ryba pewna*, łosoś, w kamienistych rzekach naywięcey przebywa.

Lachsfahre, *f.* pstrąg wielki, podrybek, łosoś pomnieyszego płazu, czyli rodzaiu.

Lachter, *f.* ein Maaß, miara, *to co:* Klafter, sążeń, sążnia. *z Greckiego*, orgyia.

Lack, *m.* lak; ein Firniß und Wachs zum Siegeln, pokost z woskiem, do pieczętowania.

Lacke, *f.* Brühe, laka, rosoł, polewka, z solonego mięsa. das in der Lacke liegt, co w tym, rosole, w lace, w tey polewce słoney leży, *mowi się*, nasolony.

Lacken, *to co*: Tuch, sukno, obacz zwyczaynieysze słowo, Tuch, *na swoim mieyscu*.

Lackey, *m.* lokay, lakay, sługa, służący w pokoiu; eines Herren, iakiego pana.

Lade, *f. to co*: Behältniß, skrzynia, schowanie, łada. Lade des Bundes, skrzynia przymierza, *w pismie świętym*; *obacz*: Küste, Kasten

Laden, *m.* womit ein Fenster zugemacht wird, okienica, ktorą okno zamykane bywa. *powtore znaczy*: kramnica; worinnen ein Kramer feil hat, w ktorey kramarz ma swoy kram na przeday; an der Wage, u wagi, nazywa się rączka.

Laden, kłaść, nakładać, *to co*: aufladen, ein Fuder Mist, gnoy nakładać na woz; die Waare ins Schiff, kłaść, ładować, towary na okręty; die Bagage auf die Lastthiere, rzeczy, na ładowny dobytek, *iako to na mułow, osłow &c*; eine Last auf einen, ciężar na kogo kłaść, *mowi się też*, nawalić. eine Flinte, Pistol, Stückladen, nabić, nabiiać, flintę, pistolet, działo, *znaczy także to co*: bitten, prosić, zapraszać; einen zu Tische, kogo do stołu, *to co*: pozywać, vor Gerichte, przed sąd; einen wozu, kogo na co. auf sich laden, znaczy dopuścić się. er hat grosse Schuld auf sich geladen, on się wielkiey winy dopuścił. *to co*: zciągnąć, zciągać na siebie. ich lade auf mich den Haß und Neid, ia zciągam na siebie nienawiść y zazdrość. eines andern Verbrechen auf sich laden, czyi grzech, na siebie zaciągać, zaciągnąć. eines Feindschaft auf sich laden, czyią nieprzyiaźń na siebie zciągnąć.

Laden, das, *n.* kładzenie, nakładanie, zapraszanie, zaproszenie, zciągnienie.

Ladenflügel, *m.* iedna połowa drzwi, drzwiczki.

Ladenhüter, *m.* welche nicht verkauft werden kan, towary, ktore nie mogą być przedane.

Ladoger See, *m.* Jezioro Ladoga w Rossyiskim Kraiu.

Ladunkel, *m.* własna miłość, *to co*: znaczy: Laßdunkel.

Ladung, *f.* zapraszanie, zaproszenie; zur Mahlzeit, na obiad; pozywanie, pozwanie; *znaczy także to co*: die Last, oder Waare, die ein Schiff oder Wagen u. d. g. führet, ciężar, albo towary, ktore na okrętach, albo na okrętach, albo na wozach bywaią prowadzone; *z tego Niemieckiego mowi się też*, ładunek, ład, ładu.

Laben, podpuszczać mleko aby się zsiadło; die Milch, *potym to co:* der Milch, Lab geben, podpuszczkę mleku zadać.

Läben, das, zsiadanie, *zsiednienie, albo* uczynienie aby się zsiadło, podpuszczenie.

Lächeln, śmiać się, trochę, nie wiele, rozśmiać się. man hat darzu gelächelt, rozśmiano się na to; *znaczy także:* uśmiechać się, uśmiechnąć się, na co.

Lächelnd, śmieiący się trochę, rozśmiewaiący się, uśmiechaiący się.

Lächerlich, śmieszny; ist es zu meynen, to trzeba mieć za śmieszne, *albo* za śmieszną rzecz. lächerliche Foderung, śmieszna pretensyia. lächerliche Schwänke, śmieszne żarty, śmieszne słowa. *to co:* żartobliwy. lächerliche Freyheit, żartobliwa wolność, *albo iaśniey*, wolność żartowania, wolność w żartowaniu. lächerliche Verse, lächerliche Sache, śmieszne, ucieszne wiersze, śmieszna, ucieszna, rzecz. lächerliche Leute, śmieszni, ucieszni, ludzie. weg mit den lächerlichen Possen, precz ze śmiesznemi żartami, brydniami. dieses ist mir nicht lächerlich, to mi nie śmieszna iest. mag es einen lächerlich vorkommen oder nicht, niech to komu śmieszno będzie, albo nie.

Lächerlich, *adv.* śmiesznie, śmieszno, uciesznie, pociesznie, bardzo uciesznie.

Lächzen, *pl.* rozpadły, otwartym być, rozziewionym być, ziewać powietrze w siebie biorąc.

Lädgen, Lädlein, *n.* skrzyneczka, szufladeczka, *pudołeczko.*

Lägel, *m.* flasza; Gefäß, naczynie. in geheim ein Lägel aussauffen, ausleeren, skrycie flaszkę wypić, wytknąć, wydziubnąć. kleiner Lägel, mała flasza, flaszeczka. etwas in gepichte Lägel fassen, co w flasze pokłaść smołą oblane albo wylane.

Lämen, ochromić, okulawić kogo, *to co:* lahm machen, chromym kogo uczynić; kulawym kogo zrobić, być przyczyną komu chromania, kulawienia.

Lämung, *f.* chramanie, kulanie, kulawienie, chromanie, upadanie na nogę, na nogi.

Lämmern, von einem Lamme, iagniątkowy, iagnięcy, *adj.* od iagnięcia.

Lämmern, okocić się, urodzić iagnie, mieć iagnie. ein Lamm geboren.

Lämmerstall, *m.* staienka, koszarek, na iagnięta, na iagniątka.

Lämmgen, *n.* iagnię, iagniątko, iagniąteczko, malenkie iagniątko.

Ländgen, *n.* Ländlein, *n.* ziomka, ziomeczka, ziemka, ziemeczka, rolka, pólko.

Ländlich, kraiowy, ziemny, polny; wie es in einem Lande ist, iak co w iakim kraiu iest. ländliche Sitte, kraiowe obyczaie, iakie są w kraiu, właściwe kraiowi. ländlich sittlich, co kray to obyczay, każdy kray ma swoy obyczay. *to co:* oyczysty.

Länge, *f.* długość, dłuż, dłuża. Länge der Nacht, długość nocy; der Reise, długość drogi; der Erzählung, der Rede, długość, w opowiadaniu, *albo* opowiadania, długość mowy, *albo* długość w mowie. in die Länge spalten, w dłuż łupać, na dłuż łupać, po dłuż łupać. die Länge der Zeit, kan alles ausrichten, długość czasu może wszystkiego dokazać, wszystko porobić. Schmerzen, die sich in der Länge verziehen, bole, ktore się w dłuż ciągną, *to iest:* ktore długo a długo trwaią. mit der Länge zunehmen, na dłuż rość, długości przybywać, w długości rosnąć. *to co:* wysokość; der Hälse, der Bäume, długość szyi, długość drzew. Mann von sonderbarer Länge, człowiek osobliwey wysokości, osobliwego wzrostu. die Länge der Leiber Staturen, długość ciał, *statur*, wzrostow. die Länge des Briefs, długość listu. Schlangen von unmäßiger Länge, węże niezmierney długości. die Länge im Reden, długość w mawianiu. Länge des Kriegs, des Friedens, der Zeit, długość woyny, pokoiu, czasu. die Länge der Zeit, hebt das größte Trauren auf, długość czasu naywiększe smutki uspokaia. durch die Länge der Zeit vergehen, z długością czasu minąć, *naturalniey po Polsku:* z czasem przemiminąć. die Länge des Leibes, wzrost. von mittelmäßiger Länge, średniego wzrostu. von gleicher Länge, iednego wzrostu.

Längern, przedłużać, przydłużać, co w dłuż ciągnąć, w dłuż wyciągnąć.

Länglicht, podługowaty, długawy. längliche Finger, podługowata, długawa figura. länglich rund, długawo-okręgły, podługowato-okręgły, iak iaie. länglichtrunde Gestalt, podługowata,

 okręgła

okrągła postać, długawa okrągła postawa.

Längst, dawno; habe ich dieses besorget, tego obawiałem się. schon längst, iuż dawno; ist es geschehen, to się stało, iuż dawno się to stało.

Läppgen, *a.* Läpplein, skrawek, płatek sukna, kawałek sukna.

Läppisch, nie do rzeczy, nie smaczny, ktoremu *albo* czemu czego nie dostaie. läppische Sache, ni to, ni owo rzecz, nie smaczna. läppischer Mensch, nic do rzeczy człowiek.

Läppisch, *adv.* nic do rzeczy, nie smacznie, ni to ni owo, albo przesadnie, albo nie dosadnie; verfahren, czynić. sie verfähret läppisch in dieser Sache, ona sobie w tey rzeczy, nic do rzeczy postępuie. ihr verfahret immer so läppisch, wy zawsze tak nic do rzeczy czynicie.

Lärm, *m.* trwoga; Aufruffung zu Waffen, zawołanie do broni. Lärm blasen, machen, na trwogę kazać trąbić; *to co*: Schwarm, tumult, rozruch. Lärm erregen, machen, tumult, rozruch uczynić. der Lärm läßt nach, trwoga, rozruch ustaie. den Lärm überall erregen, tumultem wszystko napełnić. was ist es für ein Lärm gewesen? co to był za tumult, za rozruch? was ist dort für ein Lärm? co to tam za tumult? was ist für ein Lärm auf dem Markte? co to tam za rozruch na rynku? den Lärm mit der Frau anfangen, rozruch, tumult z żoną zaczynać. er hat vor seines Herrn Hause, grossen Lärm erreget, on przed domem pana swego wielki tumult uczynił. kleiner Lärm, nie wielki tumult. die Versammlung, ist voller Lärm gewesen, zgromadzenie, było pełne tumultu, ziazd był pełny tumultu, zamieszania, rozruchu. Leben voller Lärm, życie pełne zamieszania, tumultu, kłutni, niepokoiu.

Lärmen, *to co*: schwärmen, trwożyć, trwożyć się, mięszać, w rozruchu być.

Lärmen blasen, na trwogę trąbić, alarm trąbić, w woysku, w obozie.

Lärmenbläser, *m.* trębacz, co na trwogę trąbi, co trąbi, co trąbi na żołnierzy do broni. *znaczy* także tego: der Aufruhr stiftet, u. d. gl. ktory, rozruchu domowego, woyny domowey przyczyną.

Lärmen, das, trwożenie, rozruchow wzbudzanie, zamięszanie, zamięszania wzbudzenie.

Lärmenmacher, *m.* kłutnik, rokosznik, buntownik, rozruchow sprawca.

Lästerer, *m.* szkalownik, potwarca, złorzeczący, uwłaczaiący, obmowca; der von Natur ein Lästerer ist, ktory z urodzenia, szkalownikiem, złorzeczącym, obmowcą iest. Lästerer Gottes, bluźnierca, Boga, bluźnierca imienia Bożego.

Lästerinn, *f.* szkalowniczka, złorzecząca, obmowiaczka. Lästerinn Gottes, bluźnierka, bluźnierczyna imienia boskiego.

Lästerlich, potwarny, szkalowny, obmowny, co może służyć do potwarzy, do obmowy.

Lästermaul, *n.* złorzeczliwy, obmowny. es fehlet ihm an Lästermäulern nicht, nie zbywa mu, na złorzeczliwych, na obmownych, *to iest*: na obmowcach, na potwarcach.

Lästern, złorzeczyć, potwarzać, obmawiać; das wiedersprechende, grob und unmenschliche, przeciwnie mowiącym, złorzeczyć, grubo y nie poludzku. einen aufs schändlichste lästern, kogo nayhaniebniey, nayochydniey szkalować; aufs heftigste, aufs schmählichste, nayzelżywiey kogo łaiać, potwarzać, o kim źle mowić, potwarz na kogo kłaść, szkalowaniem komu honor brać, wydzierać komu potwarzą dobre imie, od czci, od poczciwości kogo złorzeczeniem odsądzić.

Lästern, das, złorzeczenie, szkalowanie, potwarzanie, zeszkalowanie.

Lästernd, złorzeczny, szkalowny, szkaluiący, potwarny, potwarzaiący.

Lästerrede, *f.* szkaluiąca mowa, obmowa, potwarz, szkalowanie, złorzeczenie.

Lästerung, *f.* potwarz, szkalowanie, złorzeczenie, obmowa. grosse, schändliche, tägliche und schwere Lästerung, wielkie, haniebne, codzienne, cieżkie złorzeczenie, szkalowanie, wielka, haniebna, powszednia, cieżka obmowa, potwarz. die Lästerung wieder einen ausstossen, złorzeczenie, potwarz na kogo wyzionąć, wywrzeć. er hat diese Lästerung, auf mich, ausgestossen, on tę potwarz na mnie wyzionął, wywarł. Lästerung wider Gott, przeciwko Bogu bluźnierstwa.

Läster-

Lästerwort, *n.* złorzerzące słowa, potwarne słowa, szkaluiące, szkalowne słowa.
Läuffer, *m.* biegun, biegacz, biegas, Lauffer, u Panow, biegun do biegania.
Läufferisch, rączy, skory, dobry biegun, biegacz dobry, lotny Laufer.
Läuffig, ciekaiący się; Hunde und dergleichen, die sich paaren wollen, psy y inne zwierzęta, ktore się, chcą parzyć z sobą. läuffige Wölffin, ciekaiąca się wilczyca. läuffig seyn, ciekać się, samca szukać.
Läuffte, *pl.* zwyczay, używanie. nach damaligen Läufften, podług dawnych zwyczaiow.
Läugbar, przeczny, sporny, co można przeczyć, o co się można spierać.
Läugnen, przeczyć, spierać się; etwas, co, o co. sie läugnen daß es recht sey, oni przeczą żeby to było dobrze. läugnen, was einen vorgeworfen worden, przeczyć to co komu zarzucone iest. heftig läugnen, mocno przeczyć, zapierać.
Läugner, *m.* przecznik, spornik, zapieracz, ten co przeczy, ten co zapiera.
Läugnerinn, *f.* przeczniczka, sporniczka, zapieraczka, ta co przeczy, ta co zapiera.
Läugnung, *f.* przeczenie, zapieranie, zaprzenie się, sprzeczanie się.
Läusesucht, *f.* wszawa choroba, gdy kto na wszy choruie śmiertelnie.
Läuten, dzwonić, w dzwon, zadzwonić w dzwony.
Läutern, klarować; den Wein, wino, czystym czynić. trübe Dinge werden geläutert, damit sie rein werden, mątne rzeczy będą klarowane, aby czyste były. znaczy także cedzić. sie läutert den Wein, ona cedzi wino.
Läutern, das, klarowanie, cedzenie, wyklarowanie, wyczyszczenie.
Läuterung, *f.* klarowanie, przeklarowanie, wyklarowanie, przecedzenie.
Lage, *f.* leżenie położenie, położystość; Beschaffenheit, wie eine Sache lieget, sposob, ktorym rzecz iaka leży. die Lage der Länder, der Städte, położenie kraiow, miast. die Lage der Stadt, ist also beschaffen, położenie miasta iest tak sporządzone. die Lage des Orts, in Augenschein nehmen, przypatrywać się położeniu mieysca. die Lage, der Glieder des Leibes, ułożenie członkow ciała, *albo* w ciele. die Lage, macht die Stadt fest genug, położenie czyni dosyć obronnym to miasto. Stadt, welche der Natur, Lage und Eintheilung der Gebäude nach vortreflich, miasto, podług urodzenia, położenia, y podziału domow przednie. die Lage der Stadt Athen, położenie, albo leżenie miasta Ateńskiego. die Lage des Landes, leżenie kraiu. die Lage der Insel, leżenie wyspy; der Beine, kości; des Holzes, drzewa. die Lage mit dem Geschütze, *to ca:* Abfeurung desselben, danie ognia z armat, strzelenie.
Lager, der Soldaten im Felde, oboz, *iakoby* leżenie, *albo* leżysko żołnierzy w polu; im Sommer, letny oboz. doppeltes, grosses, mittelmäßiges Lager, podwoyny, wielki, pomierny, średni oboz; unterstes, vortrefliches, grösseres, nayniższy, przewyśmienity, większy, oboz; kleineres, mnieyszy, pomnieyszy; von Natur und Kunst, sehr befestigtes, z urodzenia y sztuką bardzo umocniony; so bequem den Krieg aufzuhalten, wygodny do wytrzymania woyny. neues, kleines, oberes Lager, nowy, mały, wyśni oboz; durch einen Sumpf und die Natur, sehr befestigtes, błotami, bagnem, od urodzenia, bardzo zmocniony. des Lagers Fronte, czoło, przod obozu; linke Ecke, lewy rog obozu. Lage des Lagers, położenie, leżenie obozu. sonderbare Befestigungen des Lagers, osobliwe ufortyfikowania obozu. Theil des Lagers, wo keine Besatzung, Vertheidiger desselben sind, część obozu, ktora nie ma żadney załogi, żadney obrony. das Lager sehr befestigen, oboz umocnić, ufortyfikować. an einem bequemen Orte, das Lager aufschlagen, na wygodnym mieyscu, oboz położyć, obozem stanąć; an einem Berge, przy iakiey gorze; an einem ziemlich ungleichen und abschüßigen Orte, na mieyscu trochę nie rownym, y pochyłym; auf einem Berge, na iakiey gorze; gegen eines aufschlagen, na przeciwko komu. aus der Ebene, auf einem Hügel und sichern Ort, das Lager verlegen, z rowniny, na iaki pagorek, y bezpieczne mieysce przenieść oboz. an die Mauer der Stadt, das Lager aufschlagen, pod murami mieyskiemi obozem się połozyć. das kleine Lager, an das grosse anschliessen, mały oboz wielkim obozem

obozem obiąć. das feindliche Lager auskundschaften, recognosciren, nieprzyiacielski oboz oglądać, obaczyć. sein Lager verschanzen, swoy oboz szańcem okopać. das Lager erobern, oboz wziąć, obozu dobyć, oboz opanować. das Lager abstecken, obozem stawać, obozem się rozkładać, oboz mierzać. das Lager zusammen ziehen, oboz zciągnąć, mnieyszy, szczupleyszy uczynić. mit den Lager fortrücken, z obozem się ruszyć. entgegen aufschlagen, na przeciwko obozem stanąć. das Lager angreiffen, anfallen, umringen, na oboz uderzyć, na oboz napaść, oboz otoczyć. dem Feinde, das Lager abnehmen, nieprzyiaciela wyzuć z obozu, nieprzyiacielowi iego oboz odebrać, wziąć nieprzyiacielski oboz. sich im Lager eingeschlossen halten, trzymać się zamkniętym w swoim obozie; wohl besetzt hinterlassen, oboz moeną załogą osadzony zostawić. *znaczy także*: Lager, *to co*: Bette, łoże, łożko; *to co*: Krankheit, choroba; langwieriges Lager, długa, długo trwaiąca choroba. *to co*: Leżysko; Aufenthalt der wilden Thiere, gdzie dziki zwierz siada. Lager, der Menschen und Thiere, leżysko ludzi y zwierząt; im Keller, worauf die Fässer liegen, wydatnieysze mieysce, albo ligary w piwnicy, na ktorych beczki leżą, aby się ziemi nie dotykały. Lager im Fechten, stanie, trzymanie się w potkany na szpady. das Lager vertheidigen, obozu bronić.

Lagerbier, *m.* piwo, ktore chowaią na lato, aby go w lecie pili.

Lagerhaft, chorobą złożony, leżący choruiący, człowiek.

Lagern, sich, kłaść się, położyć się; zum Essen, Schlafen, do iedzenia, do spania; im Felde, wie die Soldaten, położyć się w polu, iako żołnierze obozem. sich weit auseinander lagern, daleko się ieden od drugiego położyć, stanąć; auf allerhand Art, hin und her, rożnym sposobem tam y sam się rozłożyć; ausserhalb der Stadt, za miastem. an einem waldigten Orte, lagern, w leśnym iakiem mieyscu się położyć; nicht weit voneinander, nie daleko ieden od drugiego; hin und her, ohne einige Ordnung, tam y sam bez żadnego porządku, *znaczy także to co*: nachlassen, folgować, ulżyć. die Schmerzen lagern sich, boleści, folguią, ulżywaią.

Lagerstätte, *f.* łoże, łożko; doppelte, podwoyne. einem die Lagerstätte zurechte machen, komu dobrze łożko posłać; für drey Personen, oder eine dreyfache, na trzy osoby, albo potroyne łożko, także *to co*: posłanie.

Lago de Garda, Lago de garda, iezioro w Włoszech tak nazwane.

Lago de Peruggia, Jezioro Peruzyańskie we Włoszech, *poł.* Lacus Thrasymenus.

Lago di Bolsena, Jezioro Bolseńskie, we włoszech, *poł.* lacus Vulsinius.

Lago Maggiore, Większe iezioro, we Włoszech, *poł.* lacus Verbanus.

Lagos, Stadt in Portugall, Lagos, miasto w Portugallii.

Lagronne, Lagronne, Stadt in Spanien, miasto w Hiszpanii.

Lahm, kulawy, chramy, chromy. ich muß mit Stecken gehen, als ob ich lahm wäre, iak gdy bym kulawy był, muszę o kiiu chodzić. wie ein lahmer Schuster, den ganzen Tag daheim sitzen, iak kulawy szewc cały dzien w domu siedzieć. an den Lenden lahm, chromotę maiący w samych lędźwiach. lahm an Händen, kulawy na ręce. lahm seyn, kulawym być; von empfangener Wunde, od wziętey rany. lahm machen, kulawym, chromym uczynić. es siehet lahm, mit der ganzen Sache aus, cała rzecz chroma, *to iest*: chwieie się, upada. wenn etwas in der Rede, lahm heraus kömmt, kiedy co w mowie chwieie się, słabe.

Lahn, *m.* eine Art von Blech, kształt, blaszki, blaszeczka.

Lallen, bełgotać; etwas von der Natur, der Götter, co o Rodzie Bogow y istocie.

Laich, *n.* ikra; der Fische, rybia; der Frösche, żabia.

Laichen, rybić, małe rybki rodzić wie die Fische; żabić wie die Frösche.

Laichzeit, *f.* der Fische, czas w ktorym ryby młode swoie rybięta wydaią, inny od owego czasu, kiedy *się trą* y to *tarcie* ich nazywa się, *tarło*. Laichzeit der Frösche, czas kiedy żabięta młode rodzą się.

Lamentiren, lamentować, narzekać. sie lamentiren erschrecklich, ona strasznie lamentuie.

Lambach, Ort in Oesterreich, Lambach, miasto w Austryi.

Lamm

Lamm, *n.* iagnie; junges Schaff, młode owczę; fettes, tłuste; klingen-dürres, das nichts als Haut und Bein ist, suche, wyschłe, na ktorym niemasz nic tylko skora a kości. das so dürre ist, daß man die Kaldaunen darinnen kan liegen sehen, ktore tak suche iest, że można obaczyć iak kiszki w niem leżą; das so durchsichtig, wie eine Hornlaterne, ktore tak przezroczyste iak rogowa latarnia; zeitiges, junges, zartes, wczesne, młode, delikatne; das noch kein Gras gefressen, ktore ieszcze żadney trawy nie iadło; schönes, spätes, abgesetztes, piękne, nierychłe, odsadzone od mleka; das sich satt gesogen, ktore się nassało dosyć; das vier Monat alt ist, ktoremu cztery miesiące; das man säuget, ktore ieszcze ssie; weiblichen Geschlechtes, samiczney płci, samiczka, owca. kleines Lamm, iagniątko. von einem Lamme, z iagniątka, iagniątkowy.

Lammfell, *n.* skora iagniątkowa, skora z iagnięcia. von Lammfell, ze skory iagnięcey.

Lammfleisch, *n.* iagnięce mięso, iagniątkowe mięso, iagnięcina.

Lampe, *f.* lampa. brennende Lampe, paląca się lampa. die brennende Lampe halten, palącą się lampę trzymać. die Lampe brennet, lampa się pali.

Lampenmann, *m.* człowiek z lampą, lampiarz, lampnik; der sie trägt oder anzündet, ktory lampę nosi, ktory z lampą chodzi, ktory lampę zapala, zaświeca.

Lampenstock, *m.* podstawek pod lampę; worauf eine Lampe stehet, na ktorym lampa stoi.

Lampfen, *n.* eine Art Biers, Lampfen, gatunek piwa pewnego tak nazwanego.

Lamprete, minog, *to co*: Neunauge, Brücke.

Lancaster, Lankastra, Stadt in Engelland, miasto w Anglii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Lankastreński, Lankastreńska, Lankastreńskie; Mann, Lankastranin, *albo* Lankastreńczyk. an diesem Ort geborne Frau, Lankastranka.

Land, *to co*: Landschaft, Landsgegend, kray, kraina, ziemia, powiat; rauches und gebürgigtes, chropawa y gorzysta kraina; gegen Mittag gelegenes, ku południowi leżąca; mitternächtiges, pułnocny kray, pułnocna kraina, pułnocna ziemia, pułnocny powiat. sehr wüstes Land, bardzo pusty kray, bardzo pusta ziemia, bardzo pusty powiat, bardzo pusta kraina. äusserstes Land, kończyna, na koncu na ostatku kray leżący, ziemia leżąca; ganzes, kleines, benachbartes, cały kray, mały, sąsiedzki, sąsiedzka ziemia; bewohntes, unbewohntes, mieszkany niemieszkany kray, mieszkana nie mieszkana ziemia; sehr grosses, mäßiges, an der See liegendes, bardzo wielki kray, pomierny, na morzu leżący; reiches an Bauren und Gütern, obfituiący w ludzi, w grunta, we wsie, w dziedziny; das nicht so nützbar als ansehnlich, ziemia ktora nie tak intratna iak okazała; das viel Häfen hat, ktora ma wiele portow, ziemia ktora wielu portami opatrzona; sehr grosses, was sich weit und breit erstreckt, bardzo wielki kray, wielka ziemia, ktora się szeroko y daleko rozciąga; das an der offenbaren See liegt, ziemia ktora na otwartym morzu leży. sehr fruchtbares Land, urodzayny kray, urodzayna ziemia; sehr ebenes, rowny kray, rowniuteńki; weit entlegenes, odległy kray, odległa ziemia; nahes, bliski kray; worinne kein Wein wächst, ktorym się wino nie rodzi; voller Bäume, pełny drzewa; tragbares, heisses, żyzna, gorąca buyna ziemia; kaltes, gesundes, zimny, kray, zdrowy kray; das, für das gesundeste gehalten wird, kray, ktory za nayzdrowszy miany iest; darinne alles vollauf ist, w ktorym wszystkiego pełno iest; dürres, kreidigtes, sumpfigtes, suchy, kredziasty, błotnisty kray; wo es weder zu kalt noch warm ist, gdzie ani nazbyt zimno, ani nazbyt ciepło; kothigtes, błotny kray, błotna kraina; das viel Sonne hat, na słońcu leżący kray; etwas warmes, trochę ciepły; heiteres, pogodny kray. Theil des Landes, część kraiu; Fürst oder fürnehmster darinnen, Książę, albo panuiący w kraiu. Hauptstadt des Landes, stołeczne miasto kraiu. Paß ins Land, prześcię ciasne do kraiu, do ziemi. das Land vertheidigen, beschützen, kraiu bronić, kray zasłaniać. mit Feuer und Schwerdt, das Land verheeren, kray ogniem y mieczem pustoszyć; das, nächst an der Stadt gelegene, ziemia blisko zaraz miasta leżąca; erstreckt sich an den

Phrat,

Phrat, rozciąga się aż do Eufratu; feindliches, nieprzyiacielski kray. sich in eines Land begeben, udać się do czyiego kraiu. in einem Lande wohnen, das eine dicke Luft hat, w iakiem kraiu mieszkać, ktory ma gęste powietrze. in allen Ländern, po wszystkich kraiach, we wszystkich kraiach. nicht wissen, in was für einem Lande einer sey, nie wiedzieć, w iakiem kraiu, *albo* w iakiey krainie kto iest. da viele Städte darinnen sind, kray w ktorym iest wiele miast. Land, das nicht an einem Orte wie am andern ist, kray, ktory nie we wszystkich mieyscach iednakowy iest. zu Wasser und zu Lande, wodą y ziemią. viele Länder durchziehen, wiele kraiow przeiechać, przebyć. alle Länder in Bewegung bringen, wszystkie kraie poruszyć. Fußfeste Länder, wraz przylegle kraie; die entlegensten zu Fuße durchwandern, po nayodleglejszych kraiach piechoty wędrować. die Schiffleute erblicken Land, żeglarze iuż oczą ziemię. das Land steht unter dem Wasser, ist überschwemmt, kray stoi pod wodą, zatopiony iest. an das Land fahren, zu Lande kommen, do lądu dążyć, do lądu przybić, przyłożyć. die Länder gegen Morgen, kraie ku południowi, na południe leżące, liegen sehr weit von einander, leżą daleko od drugich. den Krieg in des Feindes Land führen, w nieprzyiacielskim kraiu woynę prowadzić. einem in das Land fallen, komu w kray wtargnąć, wpaść, kray czyi naiechać. einen nicht in das Land kommen lassen, nie dać komu weyść w kray, przyść do kraiu. ein weitläuftiges Land besitzen, bewohnen, obszerny kray posiadać; bewohnen, w obszernym kraiu mieszkać. das Land sehr erweitern, bardzo kray rozszerzać, rozprzestrzeniać. eigentlich ein erobertes Land, właściwie podbity kray, nazywa się z łacińskiego, prowincyia, *to co*, Grund und Boden, grunt; mageres, gutes, rohes, fettes, chudy, wypłoniały, dobry, surowy, buyny; feuchtes, ebenes, wilgotny, rowny; da viel Wein wächst, w ktorym wiele wina rośnie. aus dem Schiffe an das Land treten, z okrętow na ląd wyleść, wystąpić. bey gutem Winde vom Lande abstoßen, z dobrym wiatrem od lądu, odbić, od ziemi ruszyć. an das Land zu fahren trachten, myśleć do lądu zawinąć. ein fruchtbares und gesegnetes Land, urodzayny, y błogosławiony kray. auf das feste Land zu stehen kommen, na lądzie stanąć, na lądzie być. die Schiffe an das Land bringen, okręty [illegible]mie na ląd wyciągnąć. in [illegible] Ländern giebt es auch rauhe Leu[illegible] w chropawych kraiach chrop[illegible] też lud, *to iest*, nie zgrabny, gru[illegible] prosty. mit der Armee zu Lande marschiren, woysko na ląd prowadzić. Armee zu Lande, ziemne [illegible] na ziemi woiuiące. über L[illegible] po-iechać w iaki kray. auf [illegible]ge-hen, na wieś iechać. auf [illegible] seyn, na wsi być. auf dem Lande wohnen, na wsi mieszkać. vom Lande kommen, ze wsi przyść, przyiechać. vom Lande zu Lande, od krai[illegible] kraiu. wes Landes? aus [illegible] bist du? iakiego kraiu, [illegible] z iakiego kraiu? z ktorego kraiu [illegible]steś? Antw. aus Deutschland, z Niemiec; aus Polen, z Polski; [illegible] Polen, z wielkiey Polski; [illegible] Polen, z małey Polski, das ist, Niemiec, Polak, Wielko Polanin, Mało Polanin. das Land bauen, role uprawiać, na gruntach gospodarować, des Landes verweisen, wywołać z kraiu, wygnać z kraiu.

Landadel, *m.* ziemianie, szlachta, szlachta ziemska, kraiowa.

Landaf, Stadt in England, Landaf, miasto w Anglii.

Landamman, in der Schweiz, Urzędnik naystarszy ziemski Szwaycarski.

Landart, *f.* rod ziemi; viel und mancherley, wieloraki y rozmaity; Weise, die im Lande üblich ist, sposob, zwyczay w kraiu używany.

Landbote, *m.* in Polen, poseł ziemski na seym w Polszcze.

Landau, Stadt im Elsaß, Landow, *albo* Landawa, miasto w Alsacyi.

Landbau, *m.* ziemiaństwo, rolne gospodarstwo, uprawianie roli, gruntow.

Landbeschreiber, *m.* kraiopis, kraiopisar, ktory kray iaki ieden opisuie.

Landbeschreibung, *f.* kraiu opisanie, kraiu opis, kraiu opisywanie.

Landbetrüger, *m.* oszukiwacz kraiu, *albo* ludu wszystkiego w kraiu iakiem.

Landbettler, *m.* żebrak, chleba proszący po kraiu, tułaiący się za chlebem po kraiu.

Landbüttel, *m.* sługa, posłuszny kraiowy, pachołek do posługi w kraiu.

Landcammerrath, *m.* konsyliarz skarbu kraiowego, *albo* skarbu w kraiu iakiem.

Landcanzler, *m.* kanclerz ziemski sądowy, *albo* komornik ziemski.

Landcarte, *f.* karta kraiowa, karta na ktorey kray odrysowany, odkryślony iest.

Landdrost, *m. to co*, **Landdrossat**. Wielkorządca iakiego kraiu, iakiey Prowincyi, w niektorych Niemieckich kraiach tak się nazywa ten Urzędnik.

Landedelmann, *m.* ziemianin, im Gegensatze eines Hofjunkers, względem szlachcica dworskiego, dworaka; im Gegensatze eines ausländischen, względem cudzoziemca, *albo* cudzoziemskiego y obcego szlachcica, *także*, ziemianin, ziomek.

Landen, do lądu zawiiać, do lądu przybiiać, do lądu zawinąć, do lądu przybić; bey Sida, u miasta Sydy; in Ofir, na wyspę Ofir. an Rhodus landen, do Rodu wyspy przylądować, do brzegu Rodyiskiego przybić.

Landesfürst, *m.* kśiąże kraiu. Fürst des Landes, darinnen man ist, oder gebohren worden. kśiąże kraiu, *albo* ktory się w tym kraiu rodził.

Landfahrend, zapowietrzony. landfahrende Krankheit, powietrze choroba.

Landfahrer, *m.* kraio-krążnik, biegas po kraiach, tułak po kraiach.

Landfahrerinn, *f.* kraio-krążka, biegaska po kraiach, tułaczka po kraiach.

Landflüchtig, zbiegły z iakiego kraiu, ktory z iakiey ziemi zbiegł, uciekł.

Landfrieden, *m.* pokoy kraiowy, pokoy w kraiu, powszechny w ziemi iakiey pokoy. dem Landfrieden nicht trauen, pokoiowi kraiowemu nie ufać.

Landfürst, *m.* kśiąże kraiu iakiego, ktorego kray iest.

Landgebräuchlich, kraiowy, oyczysty, ziemski, w kraiu, w ziemi, w oyczyznie zwyczayny.

Landgericht, *n.* sąd ziemski, sądy ziemskie; einer ganzen Provinz, całey Prowincyi.

Landgerichten, die, *plur.* der Landrichter mit seinen Schöppen, woyt ze swoiemi ławnikami.

Landgöttinn, *f.* kraiu bogini, *albo* też wieyska bogini.

Landgraben, *m.* row graniczny, row na znak granic dany, rozgraniczaiący row.

Landgräfinn, *f.* Landhrabina; von Hessen, Landhrabina Haska.

Landgräflich, landhrabski. landgräfliche Armee, landhrabskie woysko.

Landgränze, *f.* kraiowe granice, ziemskie granice.

Landgraf, *m.* Landgraf, Landhrabia, tytuł rowny kśiążęcemu.

Landgrafschaft, *f.* Landgrafstwo, Landhrabstwo.

Landgültig, w kraiu iakim ważący, w kraiu ważny, w kraiu idący.

Landgütgen, *n.* wioseczka, folwarczek. die Zeit auf seinem wohlgebaueten und gar lustigen Landgute zubringen, czas w swoiey dobrze gospodarowaney y wesołey wioseczce przepędzać.

Landguth, *n.* wieś, dziedzina; schönes, piękna; nutzbares, intratna; wohlgebautes, zagospodarowana, *albo* dobrze pobudowana; gutes, dobra; unten an einem Berge, pod gorą, na dole; an einem gesunden Orte, na iakim zdrowym mieyscu; das gegen Mittag liegt, ktora na południe leży; bequemes, kleines, vortreffliches, wygodna, mała, wyśmienita; und nahes, y bliska; freyes, mittelmäßiges, wolna, średnia; kostbares, leeres, kosztowna, prozna. einem das Landgut zu bauen übergeben, komu dać wioskę, do założenia w niey y sporządzenia gospodarstwa. einem das Landguth abzwacken, komu wieś odebrać, oderwać, *to co*, osiadłość, *possessya.* sich mehr Landgüther zulegen, więcey sobie przyspsobić wsi, maiętności, possessyi. es ist nichts, das mehr Nutzen einbringet, und angenehmer ist, als ein wohlbestelltes Landguth, nie masz nic, co by więcey pożytku przynosiło, y milszego było iak porządna wioska. kleines Landguth, wielka wioska. einem ein kleines Landguth, und darüber es noch viel Zank setzet, lassen, zostawić komu wioseczkę, y to ieszcze z uwikłanym prawem. zu den Landgüthern gehörig, *do wsi, wiosek należący*, wsiowy, wioskowy, wieyski; solches Recht, wieyskie prawo, wsiowe prawo.

Landhaus, *n.* dom ziemski; wo die Landstände zusammen kommen, w ktorym się stany ziemskie zgromadzaią, do ktorego się ziemskie stany zieżdżaią, *powtornie znaczy*, Wohnung eines Landherrn, dwor, mieszkanie ziemianina.

Landherr, *m.* pan iakiey ziemi, ktorego ziemia iest.

Land-

Landhülfe, *f.* posiłek kraiowy, sukurs kraiowy, ktory kray iaki daie.
Landjäger, *m.* łowczy kraiowy, wielki łowczy w iakim kraiu.
Landjägerey, *f.* łowczowie kraiowi, łowczowie ziemscy, *powtore znaczy,* Wohnung, mieszkanie łowczego kraiowego, dom łowczego ziemskiego, *potrzecie znaczy,* die Leute, welche darzu gehören, ludzie do łowiestwa należący.
Landjägermeister, *m.* wielki Łowczy całego kraiu, na cały kray.
Landjunker, *m.* im Gegensatze eines Hofjunkers, ziemski szlachcic, ziemianin, *albo iak mowią,* domator, względem, innego szlachcica dworaka.
Landkarte, *f.* oder besser Landcharte, karta kraiowa, na ktorey kray odkryślony.
Landknecht, *m.* sługa kraiowy, posłuszny kraiowy, człek na posłudze w kraiu.
Landkrankheit, *f.* łożna choroba, *albo* z zapowietrzenia choroba.
Landkramer, *m.* wieyski kramarz, co po wsiach z kramem siada.
Landkundig, głośny w iakim kraiu; bey den Griechen, u Grekow. landkundiges Geschrey, głośny krzyk; von etwas, o czym, ktorego po kraiu pełno.
Landkutsche, *f.* kraiowy powoz, kraiowy poiazd, kraiowa kareta.
Landkutscher, *m.* kraiowy woziciel, kraiowy powoziciel, kraiowy woźnica.
Landläufer, *m.* tułak po kraiu, ktory się tłucze y tuła po kraiu.
Landleben, *n.* wieyskie życie, na wsi życie, polne życie.
Landleute, *pl.* wieyscy ludzie, chłopi, chłopstwo, prości ze wsi ludzie.
Landmann, *m.* wieyski człowiek, wieśniak, chłop; etwas angesehener, okazalszy.
Landmarken, granice kraiowe, granice kraiu iakiego.
Landmarschall, *m.* Marszałek ziemski, Marszałek Powiatowy, powiatu.
Landmesser, *m.* mierniczy kraiowy, komornik ziemski, gieometra.
Landmesserisch, kraiomierniczy, gieometryczny, kraiomiarowy.
Landmeßkunst, *f.* gieometryia, kraiomiernia, kraiumierzania sztuka.
Landmiliz, *f.* żołnierstwo kraiowe, pachołki ziemskie, pachołki powiatowe.
Landmünze, *f.* moneta kraiowa, w kraiu, y dla kraiu robiona.
Landpfarre, *f.* fara wieyska, fara na wsi, do ktorey wioski należą, parafia.
Landpfarrer, *m.* fararz, pleban, parafiarz, ksiądz parafią, farą zawiadujący.
Landpfleger, *m.* wielko-rządca kraiu, kraio-wielko-rządca; seyn, wielkorządcą być.
Landpflegerey, *f.* wielkorządstwo, kraio-wielko-rządstwo.
Landplage, *f.* bieda iaka na kray, plaga iaka na cały kray, y na cały lud.
Landrath, *m.* konsyliarz ziemski, konsyliarz w ziemskich obradach.
Landrecht, *n.* prawo ziemskie, prawo ziemiańskie, prawo własne iakiego kraiu.
Landregen, *m.* kraiowy deszcz, deszcz po całym kraiu zwyczayny.
Landrichter, *m.* sędzia ziemski, sędzia iakiego kraiu; in einem Amte, sędzia ziemski.
Landruthe, *f.* pręt mierniczy, pręt miarowy do mierzania pola, roli.
Landsart, *f.* kraiowe obyczaie. Landsart der Italiäner angenommen haben, przyuczyć się do obyczaiow włoskich. das schickt sich nicht für unsere Landsart, to się nie zgadza z naszemi kraiowemi obyczaiami. nach unserer Landsart, według naszego kraiu obyczaiow. sich nach der Landsart richten, trzymać się kraiu obyczaiow; ich richte mich darnach, ia się tych kraiu obyczaiow trzymam.
Landsasse, *m. uprawnych*, osiadły, possessyonat, maiący swoię osiadłość.
Landschäftlich, kraiowy; landschäftliche Affairen, kraiowe interesa, kraiowe sprawy.
Landschaft, *f.* kray, ziemia, *powtore znaczy,* obraz kawałka ziemi odmalowaney, gemalte Landschaft; in Kupfer gestochene, na miedzi kray wysztychowany, *potrzecie znaczy;* Landstände, stany kraiowe, stany ziemskie.
Landschießen, *n.* strzelanie kraiowe, używana ta zabawa w iakim kraiu.
Landschrame, *f.* kraiowy sąd, całego kraiu powszechna jurysdykcyia.
Landschreiber, *m.* kraiowy pisarz, ziemski pisarz, pisarz w iakim kraiu.
Landscheider, *m.* podkomorzy, graniczny ziemski, ten co rozgranicza.
Landscheidung, *f.* graniczenie kraiu, rozgraniczenie kraiu.
Landschöppe, *m.* ławnik kraiowy, sądowy ziemski, ławnik sądu ziemskiego.

Landschule, *f.* kraiowa szkoła, ziemska szkoła, powiatowa szkoła.
Landsgebrauch, *m.* zwyczay kraiowy, zwyczay ziemski, w ziemi, w kraiu.
Landsgenosse, *m.* ziemianin, wspołziemianin, wspołobywatel kraiu, ziemi.
Landshauptmann, *m.* Wielko-rządca kraiu, naywyższy rządca ziemi.
Landshauptmanschaft, *f.* wielkorządstwo kraiu, naywyższe rządstwo kraiu.
Landsherr, *m.* pan iakiego kraiu, pan iakiey ziemi, ktorego kray iest.
Landskind, *n.* rodak, tuteyszy rodak, kraiowe dziecie, kraiowy syn.
Landsknecht, *m.* żołnierz kraiowy, na posługę y obronę kraiu trzymany.
Landsleute, *pl.* kraiowi ludzie, iednego kraiu obywatele
Landsmanier, *f.* obyczay kraiowy, obyczay oyczysty, obyczay, *albo* zwyczay w kraiu.
Landsmann, *m.* ziomek, rodak, *to iest*, w iednym kraiu, w iedney ziemi urodzony. was bist du für ein Landsmann? zkąd ty rodem? co za ziomek iestes? was für einen Landsmann nennet er sich? iakiem ziomkiem kładzie się on?
Landsmannschaft, *f.* ziomkostwo, rodzeństwo w iednym kraiu, w iedney ziemi.
Landsmutter, *f.* matka oyczyzny, matka kraiu.
Landpfennigmeister, *m.* skarbnik, ktorey okolicy państwa Niemieckiego.
Landritterschaft, *f.* szlachta, ziemianie, szlachta kraiowa, w kraiu.
Landsitten, *pl.* obyczaie kraiowe, obyczaie oyczyste, obyczaie w kraiu iakiem przyięte.
Landsprache, *f.* oyczysta mowa, kraiowa mowa, swoyska mowa, oyczysty ięzyk.
Landstände, *f.* stany kraiowe, stany iakiego kraiu, stany ziemskie, ziemi iakiey.
Landsteuer, *f.* podatek kraiowy, podatek ziemski, ktory kray albo ziemia składa.
Landstörzer, *m.* tułak po kraiu, ktory się włoczy y tuła wszędzie po kraiu.
Landstrafe, *f.* kara powszechna na kray, kara na cały kray, całego kraiu.
Landstraße, *f.* gosciniec kraiowy, gościniec walny, droga kraiowa, walna.
Landstreicher, *m.* tułak, błąkacz, wałęsacz, ktory się tuła, błąka, wałęsa, tłucze.
Landstreicherinn, *f.* tułaczka, błąkaczka, wałęsaczka, biegaska, bieganka.
Landschreiner, *m.* biegas, tułaiący się, wałęsaiący się, błąkaiący się, na biegasy chodzący.
Landstube, *f.* sądy ziemskie, izba sądow ziemskich, sędziowie kraiowi, ziemscy.
Landsverweisen, na wygnanie posłać, wygnać, wywołać, z kraiu, z ziemie.
Landsverweisender, *m.* ten co na wygnanie wysyła, co wywołuie, wygania z kraiu.
Landsverweisung, *f.* wygnanie z ziemie, wywołanie z kraiu; der Bürger, obywatelow.
Landsverwiesener, *m.* wygnany z ziemie, wywołany z kraiu, bannit.
Landtafel, *f.* księgi kraiowe, księgi ziemskie, w ktorych kraiowe rzeczy zapisane.
Landtag, *m.* seymik kraiowy, seymik ziemski, seymik powiatowy. Landtag halten, oder auf ein anderes Jahr verschieben, seymik mieć, albo go na drugi rok odłożyć. der Landtag ist aus, seymik się skończył. Landtag ausschreiben, seymik naznaczyć.
Landüblich, w kraiu, zwyczayny, używany. landübliche Weise, kraiowy zwyczay.
Landverderber, *m.* zguba kraiu, zguba oyczyzny, zgubiciel kraiu, ziemi.
Landung, *f.* wysiadanie, wysieście na ląd, wystąpienie na ląd z wody. Landung thun bey der Stadt Venedig, wysieście uczynić, u miasta Wenecyi.
Landvogt, *m.* kraio-rządca, kraiowy rządca, kraiu, rządzący iakim kraiem, ziemią.
Landvoigtey, *f.* kraio-rządstwo, ziemiorządstwo, rząd kraiowy, ziemski.
Landvolk, *n.* wieyski lud; Bauersleute, chłopstwo, chłopi, wieśniastwo.
Landwein, *m.* kraiowe wino, ktore się w kraiu tym rodzi, własne tego kraiu wino.
Lang, długi. langer Brief, długi list, przydłuższy list. die Stunden kommen mir lang vor, godziny zdaią mi się długie. der Monat ist vierzig Tage lang, czterdzieści dni długi iest miesiąc. lange Sylbe, długa sylaba. es ist lang zu erzehlen, długa rzecz opowiadać, *albo* długo opowiadać, *w tym samym sensie*; Nevius ist um einen Fuß länger, als der längste Mensch, Newius iest *dłuższy*, na iednę stopę od

naydłuższego człowieka, *lepiey po polsku* wyższy, od naywyższego. sieben Fuß lang, na siedm stop długi. etwas auf die lange Bank schieben; co na długi czas odkładać. langer Schnabel, długi dziub, und dünner Hals, a cienka szyia. lange Hände, długie więzy. lange Frau, wysoka pani. langer Schmerz, długa boleść, długi bol. langer Bart, długa broda. lange Haare, długie włosy. Widder, welche lange Bäuche haben, skopy z długiemi brzuchami, barany co długie brzuchy maią. etwas lang, trochę długi, długawy. lange Reise, długa droga. lange Verse, długie wierszе. sehr lang, bardzo długi. lange Spieße, długa spissa. lange Degen, długie szpady, pałasze. langer Spießschafft, długie drzewco u spissy. lang machen, przydłużyć, długim uczynić, przydłuższym zrobić; etwas, co, rzecz iaką.

Lange, *adv.* długo, daleko; vorher etwas sehen, przed sobą co widzieć. lange aufs künftige hinaus sehen, długo, *albo* z daleka na przyszłe rzeczy patrzeć. gar zu lange reden, nazbyt długo mowić; schreiben, nazbyt długo pisać. lange zuvor war er weggegangen, daleko gdzie przed tym odszedł był. lange darauf, długo potym, und viel genung etwas beweinen, y bardzo dosyć co opłakiwać. was ich lange gewünschet, czego ia dawno życzyłem. es ist gewißlich nicht lange, da, za pewne nie dawno iest, gdy. ich rede gar zu lange, nazbyt długo mowię. die Stimme hat sich lange nicht hören lassen, głos się długo nie dał słyszeć. es ist lange, daß wir fragen, iuż się długo, *to iest*, dawno pytamy. ich habe lange nachgegrübelt, ia długo badałem się, szperałem. es ist schon lange, daß ihr es nicht gebet, iuż dawno, iuż długo tego nie daiecie. es ist lange genung, dosyć iest dawno. nicht lange hernach kommen, nie długo potym przyść. wovon ich schon lange rede, o czym iuż ia długo mowię. du siehest, daß ich schon lange schwitze, ty widzisz, że iuż ia dawno pocę się. ich habe mich schon lange gewundert, iuż się dawno dziwiłem. sehr lange, nader długo; nichts hören werden, nic nie słychać. so lange zuvor, gdzie przed tym, gdzie pierwey. so lange darnach, gdzie potym. lange Zeit darnach, w długi czas potym. nicht so gar lange hernach, nie tak długo potym. länger als ein Jahr, dłużey iak rok, mit einem leben, żyć z kiem. langer als drey Tage, dłużey iak trzy dni. länger als zwey oder drey Monate, dłużey iak dwa albo trzy miesiące. länger als sieben hundert Jahre regieren, dłużey iak siedm set lat rządzić. länger als drey Jahre in Schuldbüchern stehen lassen, dłużey iak trzy lata w długowych księgach dać czemu leżeć. es ist länger als sechs Monate, więcey iest iak sześć miesięcy. nicht länger, nie dłużey, nie daley. lange vor Tage, gdzie dobrze przededniem. so lange die Welt gestanden hat, iak długo, iak dawno świat stoi. so lange die Welt stehen wird, iak długo świat stać będzie, *albo* poki świat stać będzie.

Langeland, Insel, Langelanda, wyspa pewna tego imienia.

Langen, dać, dawać, *to co*, geben, einem etwas, co komu, *powtore znaczy to co*, reichen, dostać, dosięgnąć, dosięgać, przestać, przestawać; von den Augen bis in das Gehirn, od oczow aż do muzgu; bis an die Leber, aż do wątroby, *potrzecie znaczy to co*, zureichen, wystarczać, wystarczyć; zu etwas, do czego.

Langensalz, Stadt in Türingen, Langensalca, miasto w Tyryngii.

Langfüßig, długo-nogi, z długiemi nogami, na długich nogach, co długie nogi ma.

Langhaaricht, długo włosy, z długiemi włosami, o długich włosach, co długie włosy ma.

Langhändig, długo-ruki, z długiemi rękami, o długich rękach, ten co długie ręce ma.

Langlebend, długo żyiący, długiego życia, ten co długo żyie, długo życie prowadzi.

Langmüthig, powolny, powolnego umysłu, powolnego serca, powolney myśli.

Langmüthiglich, powolnie, powolno, z powolnym umysłem, powolnym sercem.

Langmuth, *f.* powolność umysłu, powolność woli, nieżwawość, nieprędkość, *to co*, umysł mocny y wielki, umysł wysoki, y przechodzący wszystko złe.

Langöhricht, długo-uchy, długo uszaty, długich uszow, z długiemi uszami.

Langohr, *n. słowo w słowo*, długi-słuch, ein Haase, zaiąc, tak go nazywaią.

Langres, Stadt in Frankreich, Langres, miasto we Francyi.

Langröckicht, długo szaciasty, w długich sukniach, w długich szatach.

Langrund, długo-okrągły. langrunder Spießschafft, długo-okrągłe drzewco u spisy.

Langsam, *to co*, träge, opoźniały, nierychły, opieszały; zum Lernen, do uczenia się; im Fortgehen, w umykaniu się, w iściu daley; in Wiedervergeltung der Wohlthaten, w nadgrodzeniu dobrodzieystw. langsames und mattes Vieh, opieszałe y zmordowane bydle. langsamer Kopf, twarda głowa, leniwa głowa. langsames und fast unbewegliches Thier, der Elephant, opieszałe y prawie nieruchawe zwierze, słoń. langsam zu etwas, opieszały do czego; zum Pachten, do potykania się, do wybicia się; im Reden, powoli bardzo mowiący, powolny w mowieniu. langsames Werk, Affaire, długa robota, interes. langsame Eroberung der Stadt, długie, opieszałe dobywanie miasta. etwas langsam, trochę nie rychły. etwas langsame Glückwünschung, trochę nie rychłe powinszowanie. gar zu langsam, nader, nazbyt, pożny, nie rychły.

Langsam, *adv.* nie rychło pożno, powoli, pomału, zwolna; reisen, iechać. langsamer von Rom wegreisen, als er gesagt, nie rychley z Rzymu wyiechać, iak on powiedział. langsam gehen, z wolna powoli iść. wohin wegen der Weite alles sehr langsam gebracht wird, dokąd dla dalekości, wszystko nie rychło bywa przyniesione, przywiezione. die Stunden gehen langsam weg, godziny nie rychło uchodzą, godziny wolno y pomału upływaią. langsam an das Licht kommen, nie rychło na światło wychodzić. weit weg seyn, und also sehr langsam hören, być daleko, precz, y dla tego nie rychło co słyszeć. langsam kommen, nie rychło przychodzić. dieses ist langsamer von mir geschehen, to ia poźniey, nie rychley uczyniłem. langsam und noch kaum zu einem kommen, nie rychło y ledwie przyść do kogo. etwas langsam thun, nie rychło powoli co czynić. langsam reden, powoli mowić. langsam handeln, nachfolgen können, nie rychło o co traktować, iść za kiem, powoli gryść, żuć. seinen Lauf am langsamsten vollbringen, drogę swoię, iak naypowolniey, iak naypomaley odprawić. die göttliche Rache kömmt langsam, boska pomsta nie rychło przychodzi. gar zu langsam gehen, wcale powoli iść. einer, der sehr langsam geht, ten co powoli, pomału idzie, powoli chodzi, łezie a nie idzie, wlecze się, iak gdyby nog nie miał. du schreibest an mich sehr langsam, ty nierychło bardzo do mnie piszesz.

Langsamkeit, *f.* nierychłość, opieszałość, pożność, nieprędkość, ist der Hurtigkeit entgegen, iest przeciwna prędkości. Langsamkeit der Füße, opieszałość nog; des Kopfes, *twardość* głowy. Langsamkeit der Menschen, opieszałość ludzi; des Werkes, nierychłość roboty. Langsamkeit brauchen im Gehen, opieszałości zażywać w chodzeniu; daran eine Schnecke übertreffen, w opieszałości ślimaka przechodzić, lenistwo, rozlazłość, ospalstwo, *toż samo znaczą.*

Langsamlich, *adv.* nierychło, powoli, opieszało, ospalte, rozlazło, pożno, leniwie, zwolna.

Languedoc, Provinz in Frankreich, Langwedocya, Prowincya we Francyi. aus Languedoc, z Languedocyi, Langwedoczyk; Frau, Langwedoczka, Langwedoczanka; von oder zu dieser Provinz gehörig, z tey Prowincyi, *albo* do tey Prowincyi należący, Langwedocki, Langwedocka, Langwedockie.

Langweilig, nierychły, opieszały. langweiliger Mensch, nierychły, opieszały człowiek. langweilig seyn, nierychłym, opieszałym być. langweilig im Kriege, powolny, nie prędki na woynie.

Langweilig, *adv.* nierychło, z wolna, nie prędko, nie nagle, powoli, pomału.

Langweiligkeit, *f.* nierychłość, powolność, nieporywczość, nieprędkość.

Langwierig, długi, *to co*, długo trwaiący, długi czas trwaiący. nichts verstelltes kann langwierig seyn, nic zmyslonego, nie może być, długi czas trwałym. langwierigen Durst stillen, długie pragnienie ugasić. langwieriges Stillschweigen, długie milczenie, długo trwaiące nic nie mowienie. langwieriger Frieden, długo trwaiący pokoy, długi pokoy. langwierige Knechtschaft, długa niewola. langwierige

wierige Herumschweifung, długie błądzenie, krążenie. langwieriger Krieg, długa woyna, długo trwaiąca woyna. langwierig genung ist die kurze Zeit des Lebens, wohl und ehrlich zu leben, krotki czas życia iest dosyć długi, aby dobrze y z honorem żyć. dieses schien ihm gar zu langwierig, nazbyt długo się mu to zdawało. langwierige Beobachtung, długie uważanie. langwieriger Schmerz, długi bol. die Freude war nicht langwierig, radość nie była długa.

Langwierig, *adv.* długo, długo-trwało, przez długi czas, długi czas.

Langwierigkeit, *f.* długo trwałość; des Krieges, woyny; des Friedens, pokoiu; des Andenkens, pamięci; des Schmerzens, bolu; einer schweren Krankheit, iakiey ciężkiey choroby; der großen Freude, wielkiey radości; des Weinens, płaczu.

Lanoy, Stadt in Flandern, Lanoa, miasto we Flandryi.

Lantriget, Stadt in Frankreich, Lantriget, miasto we Francyi, *połac.* Tricorium.

Lanze, *f.* włocznia, dzida. kleine Lanze, mała włocznia, mała dzida, dzidka.

Lanzenbrechen, das, *n.* gra w łamanie dzid, igrzysko łamania dzid, spis.

Lanzette, *f.* puszczadło, instrumencik do puszczania krwie; trifft eine Nerve, dotyka żyły, *albo* trafia w żyłę. Lanzen brauchen zu einem Theile des Leibes, lancetu zażyć do iakiey części ciała.

Laon, Laong, Stadt in Frankreich, Laon, miasto we Francyi.

Lappen, *m.* płatek, sukno; kleiner, mały płatek; alter, stary; zum Flicken, do łatania, *potym znaczy to co,* alberer Tropf, głupi człowiek; junger Lappen, młodzik głupi.

Lapperey, *f.* głupstwa, dziecinności, płochości.

Lappicht, łatany, połatany. lappichter Kerl, połatany człek, w łatach, *to co,* welk, zwiędły, obwisły. lappicht werden, zwiędnąć, obwisnąć, z flakowacieć, *ztąd,* lappicht, flakowaty iak flak; seyn, zwiędłym, obwisłym być.

Laquay, *m.* lokay; fleißiger und getreuer, pilny, wierny.

Larso, Stadt in Tessalien, Larissa, Larso, miasto w Tessalii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Larsoński, *albo* Laryssański; Mann, Larsończyk, Laryssanin; Frauenzimmer, Laryssanka.

Larta, Stadt im Epirus, Larta, miasto w Epirze, *połac.* Ambracia. il Golfo di Larta, Wylanie Lartańskie, Łuna Lartańska.

Larve, *f.* larwa, maszka, maszkara. einem die Larve abziehen, komu maszkę zdiąć. seine Larve abziehen, swoię maszkę zdiąć, *to iest,* przestać udawać, zmyślać.

Laß, zmordowany, ztrudzony, zfatygowany. laß werden, zmordować się ztrudzić, zfatygować się.

Laßdünkel, *m.* miłość siebie samego.

Laßeisen, *n.* puszczadło, puszczadełko.

Lassen, *to co,* zugestehen, przynacić, dopuścić, pozwalać, dopuszczać, nie bronić, dać. seine Schwester keine Jungfer bleiben lassen, nie pozwalać swoiey siostrze, aby panną zostawała. laß mich doch reden, day mi przecie mowić. eines Geschlecht in dem Gefängnisse vergehen lassen, dopuścić aby czyi rod w więzieniu zginął. ich kann es nicht lassen, ich muß dir die Kolbe lausen, ia tego nie mogę puścić mimo, muszę ci łep wyiskać. gar leicht geschehen lassen, daß einer zu Rom sey, dopuścić, pozwolić, aby kto był w Rzymie. einen freyen lassen, dopuścić komu żenić się. sich hinrichten lassen, dać się zabić, *to co,* verschaffen, machen, dać, kazać. eine güldene Kuh daraus machen lassen, złotą krowę, kazać z tego zrobić. einem den Brief zustellen lassen, kazać komu list oddać. einen ansehnlich zur Erde bestatten lassen, kogo okazało kazać pochować. es einem wissen lassen, dać komu do wiadomości. laß den ganzen Leib Schmerzen haben, daymy niech całe ciało boleie. laß ihn gekonnt haben, daymy że on to wiedział. einen grüssen lassen, dać kogo pozdrowić, kazać się komu kłaniać. sich Artaxerxes nennen lassen, kazać się Artakserksem nazywać. einen zu sich fodern lassen, kazać kogo do siebie przywołać. einen die Stadt belagern lassen, dopuścić, aby kto obległ miasto. einen in der Stadt lassen, wpuścić kogo do miasta. einen in sein Land lassen, wpuścić kogo do swoiego kraiu. einen nicht in die Stadt lassen, nie puszczać kogo do miasta. die Leute gern vor oder zu sich lassen, przypuszczać ludzi z łatwością do siebie, być przystępnym. einen

nen im Stiche lassen, porzucić kogo, odstąpić kogo w złym razie. die böse Gesellschaft fahren lassen, puścić od siebie, złe towarzystwo, pozbyć się złego towarzystwa. die Gelegenheit, etwas zu thun, aus den Händen lassen, z rąk wypuścić okazyią do czynienia czego. ein Unternehmen seyn lassen, porzucić iaką imprezę, iaki zamysł. einen mit Frieden lassen, puścić kogo w pokoiu. einem sein Haus im Testamente lassen, komu testamentem swoy dom zostawić. das Leben lassen, zostawić życie, *mowi lepiey się po Polsku*, położyć życie; für einen, za kogo. aus dem Sinne lassen, z myśli co wypuścić. einem den Zügel lassen, cugli komu popuścić. etwas in seinem Werthe und Unwerthe lassen, zostawić rzecz tak iak iest. einen wieder kommen lassen, pozwolić aby kto nazad powrocił. zur Ader lassen, sich die Ader eröffnen lassen, kazać sobie krew puścić; einem andern, komu inszemu.

Laßkopf, *m.* bańka, do stawiania na ciele, y wyciągania krwi.

Last, *f.* Bürde, ciężar, brzemie; schwere, ciężki ciężar, ciężkie brzemie; gemeine mit einem, wspolny ciężar z kim; leichte, lekki ciężar, lekkie brzemie; große, wielki ciężar, wielkie brzemie; gefährliche, elende, niebezpieczny ciężar, mizerny ciężar; schwerere, als der Berg Aethna, cięższy iak gòra Etna. Last, der auf sich genommenen Dinge, ciężar wziętych na się rzeczy. Last zu reden, ciężar mowienia. Last der Feindschaft, ciężar nieprzyiaźni; auf sich haben, mieć na sobie. von einer sehr großen Last gedrückt werden, ciężarem iakiem wielkim być przyciśnionym. einem eine Last auferlegen, ciężar iaki na kogo włożyć. größere Last, als andere auf sich haben, większy ciężar, iak drudzy mieć na sobie. große Last auf dem Halse haben, wielki mieć ciężar na karku; sich vom Halse schaffen, ablegen, z karku ciężar iaki zdiąć, złożyć. die Last mit steifen Leibe leichter ertragen, lżey ciężar nosić, przyłożywszy sił, *albo* nat[illegible]wszy ciało; auf sich nehmen, na siebie brać; auf dem Rücken tragen, na grzbiecie dźwigać. einen der Last entledigen, od ciężaru kogo uwolnić. einem eine Last seyn, być komu ciężarem. einem alle Last aufbürden, wszystkie ciężary na kogo zwalić. kaum ledig, geschweige mit der Last fortkommen können, prożno ledwie moc postąpić, nie dopiero z ciężarem. eine große Last Gold aus dem Tempel wegnehmen, wielki ciężar złota z kościoła wziąć. die Last des Gewissens ist schwer, ciężar sumnienia iest ciężki. die Last eines Dinges kaum ertragen, ledwie udźwignąć ciężar iakiey rzeczy. einem die Last eines Dinges vom Halse schaffen, komu ciężar iakiey rzeczy z karku zdiąć. die Last ist für einen zu schwer, ciężar iest dla kogo zbyt ciężki. die Last sich von dem Halse wälzen, z karku sobie ciężar iaki złożyć, Last, *znaczy także*, łaszt, zboża, przenicy, żyta, etc.

Lastbar, das Lasten trägt, co ciężary nosi, *mowi się*, pod ciężary. lastbare Thiere, dobytek pod ciężary, dobytek ładowny. lastbarer Esel, osieł pod ciężar, do dźwigania ciężaru. lastbarer Mensch, człowiek pod ciężar, do noszenia ciężaru, po tym znaczy to, das schwer ist, co ciężkie, albo ciążliwe iest, co ciążące iest, co ciężarem przyciska, co ma ciężar w sobie.

Laster, *n.* nałog, niecnota; gemeines, pospolity nałog, pospolita niecnota; schweres, besonderes, unerträgliches, ciężki nałog, osobliwy, nieznośny, nałog, ciężka, osobliwa, nieznośna, niecnota; sehr großes, mittelmäßiges, klares und großes, bardzo wielki, srzedni, oczywisty, y wielki nałog, bardzo wielka, *albo* srzednia, oczywista y wielka niecnota; dem Alter eigenes, właśny wieku tego nałog; häßliches, unerhörtes, angenehmes, szpetny, niesłychany, przyiemny nałog; heimliches, verborgenes, schädliches, verderbliches, taiemny, skryty, szkodliwy, gubiący, nałog, taiemna skryta, szkodliwa, gubiąca, niecnota; welches einer Tugend nahe kommt, ktora bardzo podobna do cnoty; neues, nowy nałog. Strafen auf die Laster setzen, kary na nałogi, na niecnoty naznaczyć. von einem Laster herrühren, z nałogu iakiego pochodzić. das Laster von Natur an sich haben, z urodzenia mieć nałog w sobie. mit Laster besudelt, nałogami zeszpecony. die Laster scharf richten, nałogi, niecnoty ostro sądzić. in eines Laster gerathen, wpaść w nałog iaki.

einem etwas für ein Laster ausdeuten, co za nałog poczytać, za niecnotę tłomaczyć. sich mit Lastern besudeln, zeszpecić się nałogami. in eines Laster ausbrechen, w nałog się obrocić. sich vom Laster enthalten, utrzymywać się od nałogu. die Laster meiden, chronić się nałogow. das Laster hat er an sich, ten nałog ma w sobie. das Laster ist ihm angebohren, ten nałog mu wrodzony iest. er ist voller Laster, on iest pełny nałogow. keines Laster an sich haben, żadnego nałogu w sobie niemieć. sich des Lasters entschlagen, sich des Lasters abgewöhnen, wyłamać się z nałogu iakiego, odwyknąć nałogu iakiego; eines andern kleine, nicht aber seine eigene große sehen, czyie małe nałogi widzieć a swoich wielkich nie. eines andern Laster taxiren, und doch selbst derselben voll seyn, czyie nałogi ganić a swoich być pełnym.

Lasterhaft, niecnotliwy, nałożony, nałogi maiący. lasterhaftes Leben, niecnotliwe życie; życie nałogami obarczone, obładowane. lasterhafte Begierden, niecnotliwe żądze. lasterhafter Mensch, nałożony człowiek, nałogi maiący, niecnotliwy człowiek. lasterhaft seyn, niecnotliwym być, mieć nałogi, nałożystym być. lasterhaft werden, nałożystym, nałożonym się stawać.

Lasterhaft, *adv.* niecnotliwie, z nałogiem, z nałogu, nałożysto.

Lasterhaftigkeit, *f.* nałożytość, nałożoność, niecnotliwość.

Lasterhaftiglich, *adv.* niecnotliwie, z nałogu, dla nałogu, grzesznie.

Lastsand, *m.* der in ein Schiff gethan wird, piaskowy ciężar, albo piasek sam ktory na okręty prożne kładą. ein Schiff mit vielem Lastsande beschweren, okręt wielkiem ciężarem piaskowym obciążony.

Lastschiff, *n.* ładowny okręt; bey Nachtzeit solche brennen sehen, w nocnym czasie widzieć, iak się takowe ładowne okręty palą. langsamer seyn, als ein dergleichen Schiff auf stillem Meere, nierychleyszym, albo nie ruchawszym być iak ładowny okręt na cichym morzu. ein ganzes Lastschiff, oder so viel man Essen in ein Lastschiff laden kann, auffressen können, moc okręt ładowny zieść, albo tyle ile na taki okręt naładować można.

Lastthier, *n.* dobytek ładowny, dobytek pod ciężary, bydle ładowne, bydle pod ciężar; kleines und unansehnliches, małe y niepozorne bydle *takowe*, mały y niepozorny *takowy* dobytek; sehr arbeitsames, bardzo pracowite, robotne bydle; welches die Last auf dem Rücken trägt, ktore ciężar na grzbiecie dźwiga; zahmes, unbändiges, łaskawe bydle, nieuieżdżone; die Bagage zu tragen, do noszenia rzeczy; allenthalben her zusammen suchen, wszędzie ładownych bydląt szukąć, ładowne bydlęta, y dobytek pod ciężary zbierać; bis den vierten Tag ohne Futter zurück behalten, aż do czwartego dnia takie bydlęta, bez iedzenia trzymać, morzyć. ein Lastthier beladen, ładować na bydlę pod ciężar; treiben, wo man hin will, pędzić dokąd się podoba. Lastthiere zu theilen, die einen tragen, naznaczyć komu bydlęta, ktore by go nosiły; Pferde und Ochsen, konie, woły, sind auch solche Lastthiere, są też takowemi pod ciężar bydlętami; gleißen von gutem Frühlingsfutter, lsną się, połyskuią się od wiosienney dobrey paszy. Lastthiere führen, prowadzić bydlęta pod ciężarami, prowadzić obładowany dobytek.

Lastträger, *m.* ciężarowy, co ciężary nosi, ciężaronośnik, ciężarow dźwigacz.

Lasttragend, ładowny, pod ciężary, do ładowania, do brania, do noszenia, ciężarow.

Lastwagen, *m.* woz pod cieżary, bryka; fester und großer, mocna y wielka.

Lasur, *m.* eine Farbe, lazur, farba pewna; von solchem Steine, z takiegoż kamienia.

Latein, das, *n.* łacina. guter Autor des Lateins, dobry Autor Łaciny. reines Latein, czysta Łacina. der gut Latein schreibt, ktory dobrą Łacinę pisze. dessen Latein gut ist, ktorego Łacina dobra iest. hübsches Latein, śliczna Łacina.

Lateiner, *m.* Łacinnik. gebohrner Lateiner, urodzony Łacinnik.

Lateinerinn, *f.* Łacinniczka. gebohrne Lateinerinn, urodzona Łacinniczka.

Lateinerland, *n.* Łaciński kray. im Lateinerlande gebohren worden, w Łacińskim kraiu być urodzonym. aus dem Lateinerlande kommen, z Łacińskiey ziemi pochodzić.

Lateinisch, łaciński, łacińska, łacińskie; lateinische Sprache, łaciński ięzyk.

ein Wort ins Lateinische übersetzen, słowo iakie do łacińskiego ięzyka przyiąć, za łacińskie wziąć, łacińskim uczynić, między łacińskie słowa policzyć.

Lateinisch, *adv.* po łacinie, *albo też* połacinie. lateinisch reden, połacinie mowić. sehr wohl lateinisch, bardzo dobrze połacinie; geben, übersetzen, przekładać, tłumaczyć. lateinisch wissen, verstehen, połacinie umieć, rozumieć. lateinisch die Weltweisheit lehren, połacinie się Filozofii uczyć.

Laterne, *f.* latarnia; voller Oel, pełna oliwy; hell leuchtende, iasno się świecąca; helle anzünden, iasno zapalić; voll Oel gießen, pełno oliwy w latarnią, *lepiey* w lampę nalać. Laterne will ausgehen, auslöschen, chce zgasnąć, zagasnąć. Licht der Laterne wird von der Sonnen verdunkelt, światło lampy od słońca iest przyciemnione, *albo* przyćmione. bey hellem Tage Laternen brauchen, w iasny dzień, lampy zażywać, z latarnią chodzić. weil das Oel abgeht, scheint sie gar dunkel, ponieważ oliwa się dopala, lampa świeci się ciemno; da sie auslöschen will, Oel zugießen, gdy gasnąć chce, oliwy do niey przylać. er ist so durchsichtig als eine carthaginensische Laterne, on iest tak przezroczysty iak Kartagińska latarnia. ein Licht in der Laterne tragen, światło w latarni nosić; kleine, latarka, latarniczka.

Laternenmacher, *m.* latarnik, latarniarz, ten co laternie robi.

Laternenmann, *m.* latarnik, latarniarz, ten co laternie robi.

Laternenträger, *m.* latarnionoś, latarnionosz, latarnionośnik.

Latte, *f.* łata. mit Latten belegen, łacić, łaty dawać, na dachu, pod gąty, dachowki.

Latten, łacić, łaty dawać. mit Latten beschlagen, łatami obiiać.

Lattich, *m.* ein Gewächs, ziele sałata; neuer, schöner, nowa, piękna, gesunder, zdrowa.

Lattenhaus, *n.* głupiec, ciele, psie sadło, drąg.

Latten-Nagel, *m.* kołek do przybiiania łat.

Latwerge, *f.* eine Arzney, lekarstwo pewne, electuarium, zwane.

Lau, letni, nicht recht warm, nie dobrze ciepły.

Laval, Ort in Frankreich, Lawal, miasto we Francyi.

Lavand, Fluß in Kärnthen, Lawand, rzeka w Karyntyi.

Laub, *n.* list, liście, Blätter der Bäume, liście na drzewie, *albo* z drzewa; fällt ab, opada. ein Weg, da man für dem Laube nicht fort kann, droga, ktorą przed kupą liścia iechać nie można. viel Laub haben, wiele mieć liścia. von Laube, z liścia, liściowy. Kranz von Laube, liściowy wieniec. voller Laub, pełny liścia. Laub bekommen, liścia nabywać. Laub abstreifen, w liście się rozwiiać. Laub wieder bekommen, znowu się liściami okryć.

Laubach, Stadt in Krain, Laubach, miasto w Karniolii.

Lauban, Stadt in der Oberlausitz, Lauban, miasto w wyśniey Lusacyi.

Laubbrecher, *m.* liści obrywacz, liści zrywacz, ten co liście zrywa, ten co liście, obrywa.

Laube, *f.* Hütte von Reisern, hata z gałęzi; in der Baukunst, altana.

Lauberhütte, *f.* hata z gałęzi, szałas z gałęzi zrobiony, budka z gałęzi.

Lauberhütten-Fest, *n.* święto kuczkow żydowskich; *połac.* festum tabernaculorum.

Laubfrosch, *m.* zielona żaba, zielona żabka; heßlicher, szpetna.

Laubhütte, *f.* hata z gałęzi postawiona, zrobiona; grüne, zielona.

Laublicht, liścisty, liściasty; liściami okryty, w liście rozwiniony.

Lauch, *m.* ein Gewächs, ziele, pory. von Lauch, z porow; co z porow zrobione iest.

Lauchbett, *n.* grządka porami zasiana, na ktorey pory posiane.

Lauchfarbe, *f.* kolor porowy, zielono porowa farba. von Lauchfarbe, zielono porowey farby.

Lauchfarbig, porowego koloru, zielono porowey farby. lauchfarbiges Tuch, takowe sukno.

Lauchgarten, *m.* ogrod na pory. im Lauchgarten Lauch kaufen, w porowym ogrodzie pory.

Lavendel, *m.* ein Gewächs, ziele, lawenda. von Lavendel, lawendowy. mit Lavendel, z lawendą.

Lauer, *m.* ein Getränk, napoy pewny; nicht gutes, nie dobry.

Lauern, zasadzać się; auf einen, na kogo. er lauert auf mich, on się zasadza na mnie.

Lavette, *f.* lawet pod działo, pod armatę, na ktorym armata osadzona.

Lauf, *m.* bieg; wunderbarer, dziwny; gleicher, rowny; offener zum Lobe, otwarty do chwały; ſteter, nieuſtanny; kurzer, ewig währender, krotki, wiecznie trwaiący; geſchwinder des Alters, gewiſſer, prędſzy bieg wieku, pewny; ſchneller, prędki; anſtändiger, przyſtoyny; leichter zur Ehre, nicht unbekannter, łatwy do honoru, nie niewiadomy; ungewiſſer, unglaublicher, nie pewny, nie podobny do wiary; ungewöhnlicher, ruhiger des Lebens, nie zwyczayny, ſpokoyny życia bieg. ſehr leichter, gerader, übriger Lauf, bardzo łatwy, proſty, oſtatni bieg glücklicher, ewiger, beſtändiger Lauf, ſzczęśliwy, wieczny, ſtały bieg; ungleicher. gleicher, unmäßiger, nie rowny, rowny, nie pomarkowany; unveränderlicher, nie odmienny; verordneter, zporządzony; ſtarker, eiligſter, mocny, prędki. freyer, hefftiger, langſamer Lauf, wolny, ſzypki, powolny bieg; langſam vollbrachter, nierychło odprawiony; verdoppelter, wiederholter, podwoiony, odnowiony. in vollem Laufe nach etwas zugehen, całym biegiem zá czym bieżeć. in kurzer Zeit ſo große Läuffe vollbringen, w krotkim czaſie tak wielkie biegi odprawiać; darinnen begriffen ſeyn, w biegu być. den Lauf halten bey ſehr gutem Winde, bieg trzymać przy bardzo dobrym wietrze. gewiſſe Läufte haben die Sterne, gwiazdy maią pewne biegi. in neun Mondenläuften zeitig werden, w dziewięć mieſięcy doſtać ſię, doźrźeć. die Sterne ändern niemals ihre Läuffe, gwiazdy nie odmieniaią nigdy ſwoich biegow. der abgelaſſene See gehet in ſeinem Laufe ins Meer, wypuſzczone ieziorо idzie ſwoim biegiem w morze. den Lauf nicht fortſetzen können, biegu nie mòc daley odprawiać; nicht ſo ſtark fortſetzen, nie tak mocno odprawiać, *albo* nie tak prędko. mit vollem Laufe in die Schlacht gehen, całym biegiem do bitwy bieżeć; auf den Feind losgehen, na nieprzyiaciela całym pędem bieżeć. freyen Lauf haben, mieć wolny bieg. ewiger Lauf, wieczny bieg. kurzer Lauf des Lebens, krotki bieg życia. von dem Laufe abgehen, z biegu, zdrożyć, żeyść; ſich darinnen üben, ćwiczyć ſię w biegu. die Sonne lenket ihren Lauf, zwraca ſwoy bieg słońce. Lauf der Zeit, bieg czaſu; vor Endi[illegible] deſſelben abſehen, przed ſkończeniem, poprzeſtać biegu. Lauf des Fluſſes, bieg rzeki. Lauf des Himmels, bieg nieba; według poſpolitego biegu. mit vollem Laufe, całym biegiem, całym pędem.

Laufbahn, *f.* zawod, droga do biegania, do odprawiania biegu, do zawodu.

Laufen, biec, biegać; weiter, geſchwind, daley, prędko. haufenweiſe, kupami; um die Wette, o zakład; leichter, pochyło; hurtig, ſzypko; auf- und nieder, w gòrę y na doł; hin und wieder, tam y ſam; auf den Straßen umher, po drogach, po ulicach; zu einem, do kogo; vors Thor, za bramę. ſich müde laufen, z fatygować ſię bieganiem. eilend auf den Markt laufen, śpieſzno na rynek bieżeć. geſchwind laufen, prędko biegać. laufe aufs geſchwindeſte, biegay iak nayprędzey. ich kann nicht ſo geſchwind laufen, ia nie mogę tak prędko biegać. er iſt etlichemal hin und her gelaufen, on tam y ſam kilka razy biegał. über Hals und Kopf davon laufen, ztąd na głowę na ſzyię bieżeć. ins Gewehr laufen, do broni bieżeć. zum Thore hinaus laufen, bramą zkąd bieżeć; zum Hauſe hinaus, z domu wybiec. mit dem Kopfe wider die Thüre laufen, bieżąc głową uderzyć we drzwi. in Gefahr des Lebens laufen, w niebezpieczeńſtwo życia bieżeć. vor etwas laufen, uciekać przed czym. wie die Sachen laufen, iak rzeczy idą. laufen wie die Hunde, ciekać ſię iak pſy. nach einem Dienſte laufen, ubiegać ſię o iaki honor, o iaką godność, o iaki urząd zabiegać. einen laufen laſſen, dać komu bieżeć, puścić kogo aby biegł. laß ihn laufen, puſzczay go niech bieży, niech biega.

Laufgraben, *m.* row, approſz, w obleżeniu dla przyſtąpienia pod ſzańce; führen, machen, prowadzić kazać; kopać kazać; dla podeścia pod wały, pod mury.

Laufgrenze, *f.* meta do biegania, meta do ktorey trzeba w zawody biegać.

Laufplatz, *m.* zawod, mieyſce do biegania, mieyſce po ktorym w zawody chodzą.

Laufrock, *m.* ſuknia do biegania, ſuknia letka do biegania wygodna.

Laufſtern, *m.* planeta, *słowo w słowo* biegowa gwiazda, ponieważ oczywiście bieży.

Lauft,

Lauft, *m.* einer Flinte, rura u flinty, to iest samo okno w rurze; eines Geschützes, w armacie.

Laufwagen, *m.* für Kinder, wozeczek dziecinny, do bawienia się dla dzieci.

Laufziel, *n.* meta, do ktorey biegaią, do ktorey się w zawody zapędzaią.

Lauge, *f.* durch Asche geseigtes Wasser, woda z popiołem warzona, albo przez popioł cedzona, *iednym słowem* ług, *drugi spadek* ługu. Lauge machen, ług robić. von oder zur Lauge gehörig, z ługu, albo do ługu należący, ługowy.

Laugasche, *f.* popioł z ługu, z ktorego ług wyważony, albo przez ktory ług cedzony.

Laugicht, ługowy. laugichtes Wasser, ługowa woda.

Laugnen, przeczyć, mowić że nie, spierać się że nie, utrzymywać że nie, powiadać żè nie.

Lauicht, s. Laulicht.

Lauingen, Stadt in Schwaben, Lawingena, miasto w Szwabskim.

Laviren, lawirować, mit den Schiffen hin und her fahren, um den Wind zu gewinnen, okrętem tam y sam kręcić się, aby na wiatr powiewny trafić; *to co* zusehen, przypatrywać się, iaki koniec rzeczy będzie, wie es kommen werde.

Laulichkeit, *f.* letniość, des Wassers, wody, einer Speise, iakiey potrawy.

Laulicht, letni. laulichtes Wasser, letnia woda. laulichter Ort, letnie mieysce. laulicht seyn, letnim być. die Luft ist laulicht, powietrze iest letnie. laulicht werden, letnim się stawać, letnieć, lecić się. das Meer wird laulicht, morze letnieie, letnim się staie. der Brunnen wird allmählich laulicht, zdroy z wolna letnieie. laulicht machen, letnim czynić, lecić. etwas laulicht, trochę letni. laulichte Suppe, letnia supa. laulichtes Zimmer, letni pokoy.

Laulicht, letnio, letnie, halten, trzymać. halte die Brust laulicht, trzymay letnio piersi.

Lauren, zasadzać się, czyhać, zachodzić, auf einen, na kogo; zasadzki czynić na kogo. mein Feind lauret auf mich, nicht seltsam, moy nieprzyiaciel zasadza się na mnie często. die Bösen lauren auf die Unschuldigen, źli zachodzą na niewinnych.

Lauren, das, *n.* zasadzanie się, zachodzenie, czyhanie, zasadzek robienie, stawianie.

Laurer, *m.* zasadnik, zdrayca, zachodnik, czyhacz, zasadzki stawiaiący, robiący, auf etwas, czego. er ist ein großer Laurer auf dich, on iest wielki zasadnik na ciebie.

Lauschen, podsłuchiwać, łapać, podchwytywać, was einer redet, co kto mowi.

Lauschen, das, *n.* podsłuchiwanie, łapanie, podchwytywanie, auf etwas, czego.

Lauscher, *m.* podsłuchiwacz, łapacz, podchwytywacz, z uszami.

Laus, *f.* ein Ungeziefer, wesz, owad; von dem Halse ablesen, z szyi wszy zbierać.

Lausanne, Stadt in der Schweiz, Lausanna, miasto w Kraiach Szwaycarskich.

Lausen, Läuse abnehmen, iskać, wszy wybierać.

Lausicht, wszawy.

Lausitz, eine Landschaft, Lusacya, ziemia. Oberlausitz, wyśnia Lusacya. Niederlausitz, niźnia Lusacya. aus solchem Lande, z tego kraiu Luzat. Luzatczyk.

Lausitzer, *m.* Lusatczyk, Lusat, z Lusacyi rodem, w Luzacyi rodzony.

Lausitzerinn, *f.* Lusatka, kobieta z Lusacyi rodem, w Lusacyi rodzona.

Laut, iasny, głośny, helle klingend, iasno, głośno dzwięczący. laute Stimme, iasny głos. lauter Klang, iasny dźwięk. laut machen, rozgłosić co. laut werden, rozgłaszać się, rozgłosić się; być rozgłoszonym; rozniesionym między ludzi.

Laut, *adv.* iasno, głośno; reden, mowić; schreyen, krzyczeć, wołać.

Laut, *m.* dźwięk, brzmienie, głos. die Ohren fassen den Laut, uszy, poymuią dźwięk głos. angenehmer Laut drückt die Ohren, miły głos napełnia uszy. gleicher Laut, tenże sam tenor, tenże sam głos. es gehet die Rede in einem Laute fort, mowa iednym tenorem iadnakowym dźwiękiem idzie; *powtore znaczy to co* Inhalt, materyia, toż samo pismo; toż samo pisanie. Briefe eines Lauts, list tegoż samego pisania. Laut des Befehls, podług ukazu, mocą ukazu, iak ukaz opisuie.

Laute, *f.* ein musikalisches Instrument, lutnia, muzyczny instrument. auf der Laute spielen, na lutni grać. die Laute beziehen,

beziehen, lutnią na wiązać. die Laute stimmen, lutnią stroić, na stroić. die Laute ist recht gestimmt, lutnia iest dobrze nastroiona.
Lauten, dzwonić, we dzwony, *powtore znaczy*, brzmieć, so lauten des Autoris Worte, tak brzmią pismodawcy słowa; ten sens maią iego słowa.
Lautenist, *m*. Lautenspieler, lutnista, gracz na lutni, wygrawacz na lutni.
Lautenmacher, *m*. lutnik, lutniorobnik, ten co lutnie robi.
Lautenschläger, *m*. brzękacz na lutni, wybiiacz głosu na lutni, lutnista.
Lautenschlägerinn, *f*. brzękaczka, wygrawaczka na lutni, lutnistka.
Lauter, czysty, niezmięszany, niemątny. lautere Luft, czyste powietrze. lauteres Honig, czysty, klarowany miod. lauterer Fluß, przezroczysta, niemętna rzeka. lautere Wahrheit, czysta sama prawda. lauteres Wasser daher schöpfen, czystą wodę zkąd brać, czerpać. in seinen Briefen von lauter Kriege reden, w swoich listach tylko o samey woynie mowić. lauter Narrenpossen, same brydnie, błazeństwa. er hat lauter Wunderdinge gemeldet, on same dziwastwa oznaymił. lauterer Wein, szczere wino, samo przez się wino. lauteres Wasser, szczera woda, sama woda; czysta woda. lautere Edelgesteine, czyste drogie kamienie. lauteres Gold, szczere złoto, samo przez się złoto. sehr lauter, bardzo czysty. lauter machen, wyklarować, klarownym uczynić. das Honig mit Wein, miod winem rozwodnić tak że się klarownym stanie.
Lauter, *adv*. czysto, przezroczysto, szczerze, samo przez się.
Lauterkeit, *f*. czystość, przezroczystość, szczerość, samość przez się.
Lauterlich, *adv*. czysto, przezroczysto, szczerze, samo przez się.
Lautschallend, iasno się rozlegaiący, iasno brzmiący, iasnego głosu.
Latz, *m*. Stück der Kleidung vor die Brust, sztuka sukni przed piersiami.
Lavant, Stadt in Kärnthen, Lawant, miasto w Karyntyi.
Laxativ, *n*. lekarstwo laksuiące, żołądek rozwalniaiące.
Laxiren, na laksacyą brać, *to co* Arzney zum Laxiren einnehmen, lekarstwo na laksacyą, na laksowanie wziąć. die Kraft zum laxiren haben, mieć moc laksowania, mieć siłę laksuiącą.

Laye, *m*. der nicht geistlichen Standes ist, świecki, co nie iest duchownego stanu. zum Layen gehörig, do świeckiego należący, świecki, *adj*.
Layinn, *f* świecka, laiczka, ktora nie iest duchownego stanu.
Lazareth, *n*. śpital chorych, gospoda, gdzie chorzy bywaią opatrywani.
Leben, das, *n*. życie, żywot; saueres, utrapione życie; bitteres, gorzkie; bäurisches, wieyskie, und unmenschliches, y nie ludzkie; seliges, błogosławione; kurzes, krotkie; himmlisches, niebieskie; langes, długie; bequemes, tugendhaftes, frommes, wygodne, cnotliwe, pobożne życie; voller Vergnügen, pełne ukontentowania; lasterhaftes, niecnotliwe, niepodściwe. göttliches, ewiges, zweifelhaftes Leben, boskie, wieczne, wątpliwe życie. süsses, vergnügliches, galantes, słodkie, ukontentowane, grzeczne; wildes ohne Beschwerden, dzikie, bez ciężaru; schändliches, ochydne, haniebne, und elendes, y mizerne; dem menschlichen Geschlechte ersprießliches, ludzkiemu rodzaiowi pożyteczne. geschicktes, Ruhm und Ehre zu erlangen, zdatne, do nabycia sławy y honoru. sparsames, ernsthaftes, oszczędne, poważne. rühmliches, frölichef, lustiges, chwalebne, wesołe, pocieszne; anständiges, przystoyne; rauhes, okropne; unehrliches, nie z honorem, bezecne; armes, dürftiges, ubogie, w niedostatku. unangenehmes, nieprzyiemne; löbliches, chwalebne; besseres, lepsze; elendes und schändliches, mizerne y szpetne; erwünschtes, pożądane; müßiges, prożniarskie, niezatrudnione, bez pracy. den Göttern gleiches, do bogow życia podobne; ruchloses, hultayskie; stetswährendes, nieustaiące; ruhiges, spokoyne, niekłutliwe, niesklucone. voller Gefahr und Nachstellungen, pełne niebezpieczeństwa y zasadzek. voriges, reines und unbeflecktes, przeszłe, czyste y nie pokalane. in der Stadt, w mieście, mieyskie życie. auf dem Lande, na wsi, wieyskie życie; aufrührisches, kłutliwe, rozruchne; bekümmertes, troskliwe; beständiges, trwałe; ganzes, całe; verhaßtes, nienawisne, nielube. feindseliges, schädliches und schändliches, nieprzyiacielskie, szpetne y szkodliwe; das dem Neide nicht unterworfen, ktore nienawiści nie iest podległe; sicheres, bezpieczne; vor sich, dla siebie samego,

go, prywatne, osobne; stilles, ciche. wollüstiges, rozkoszne. wohl und löblich geführtes, prowadzone dobrze y chwalebnie. welches sich bald durch Krankheit endigen wird, ktore się w krotce chorobą zakończy. ärgeres als der Tod selbst, gorsze iak sama śmierć. wie man es auf dem Vorwerke zubringt, wieyskie, folwarczne, iakie na wsi, na folwarku prowadzą; der Hirten, pasterskie, pastusze. einem das Leben geben, dać komu życie. Gott hat ihm das Leben wiedergegeben, Bog mu przywrocił życie. das Leben von einem haben, mieć od kogo życie. das Leben angehen, anfangen, zaczynać życie, do życia przychodzić. im Leben seyn, żyć, przy życiu być. das Leben führen, życie prowadzić. das Leben zubringen, życie przepędzać; mit Stillschweigen, w milczeniu życie przepędzić; mit Suchen, w szukaniu czego. das Leben verlängern, bringen bis, życie przedłużyć, przeciągnąć aż do; besteht darinnen, życie na tym zależy; behalten, życie utrzymywać. durch etwas verlieren, przez co utracić. womit unterhalten, czym utrzymywać. des Lebens genießen, es haben, używać ieszcze życia, mieć życie. im Leben bleiben, przy życiu zostawać. des Lebens schonen, einem lassen, przepuścić życiu czyiemu, darować życiem kogo. beym Leben erhalten, przy życiu utrzymać, zachować. das Leben anstellen, besser einrichten, życie rozporządzić lepiey ustanowić, dysponować; darnach trachten, einem es zu nehmen, o życiu czyim myśleć, aby mu go wziąć. das Leben ist so beschaffen, życie iest tak sporządzone. dieses Leben quittiren, aufgeben, z tym życiem się pożegnać, to życie zostawić; lassen für seine Freunde, życie położyć, za swoich przyiacioł. kein Leben haben, nie mieć życia; gehet zugleich mit dem Blute weg, życie przemiia razem ze krwią; ist allem Unglücke unterworfen, iest wszelkiemu nieszczęściu podległe; ist mir zuwider, iest mi nie miłe; der Jugend zur Nachahmung darstellen, życie wystawić młodzi do naśladowania. in die Gefährlichkeiten dieses Lebens gerathen, w niebezpieczeństwo tego życia wpaść. ein durch die Gesetze wohl eingerichtetes Leben haben, prawami dobrze mieć rozporządzone życie. ein Leben führen, wie die Götter, iak Bogowie życie prowadzić; doppelt langes bekommen, dwa razy tak długiego życia dostąpić. so ist sein Leben beschaffen, tak iest iego życie zporządzone. sich wissen in seinem Leben zu regieren, umieć się rządzić w swoiem życiu. klüglich anstellen, roztropnie życie rozporządzić. meines ist mir so lieb, als dir das deinige, moie życie tak mi iest miłe, iak tobie twoie; kaum haben, ledwie życie mieć. wieder in das vorige gerathen, znowu się do przesłego życia wrocić. armseliges führen, ubogie życie prowadzić. geruhiges führen, spokoyne życie prowadzić. stehet gefährlich damit, niebezpiecznie na życie, życie w niebezpieczeństwie. mit eines scherzen, igrać sobie z czyim życiem. in die Schanze schlagen, życie na niebezpieczeństwo podać. kurze Zeit des Lebens, krotki czas życia. Art des Lebens, sposob życia. wenn ich das Leben habe, ieżeli pożyię, bylem tylko pożył. so ist mein Leben beschaffen gewesen, tak było moie życie zporządzone. mit einem zubringen, życie z kiem przepędzać. ohne alles Leid, bez wszelkiego utrapienia. unter den wilden Thieren, między dzikiemi zwierzami. in der Stampfmühle, w młynie życie prowadzić. in Untersuchung der Dinge, w badaniu się rzeczy, w wywiadywaniu się o rzeczach. im Studiren, w uczeniu; verlieren, życie utracić; beschließen, życie zakończyć. einem nehmen, życie komu wziąć. so lange ich mein Leben haben werde, iak długo ia moie życie będe prowadzić. auf eines ankommen, na iednego życiu polegać. eher das Leben, als eine verlassen, pierwey życia pozbyć, aniżeli ktorey odstąpić. sein Leben geziemend zubringen, swoie życie przystoyne prowadzić. bis dahin bringen, aż dotąd dożyć, życia doprowadzić. für die Gefahr des Vaterlandes darbieten, za niebezpieczeństwo oyczyzny życie ofiarować. der eines nicht achtet, ktorey czyiego życia nie szacuie. sich selbst nehmen, sobie samemu życie wziąć. mein Leben ist sein Leben, moiem życiem iest iego życie. mein Leben hängt von dem seinen ab, moie życie zawisło od iego życia. einen am Leben strafen, kogo na życiu karać. einem absprechen, kogo od życia odsądzić. einen ums Leben bringen, życie komu wziąć; zgładzić kogo z tego

go świata, wyzuć kogo z tego życia.

Leben, żyć, in großer Liebe und Freundschaft mit einem, w wielkiey miłości y przyiaźni z kiem; glückselig, błogosławienie żyć; wohl, dobrze. elend, in schlechtem Zustande, mizernie, w złym stanie; keusch, vorsichtig, czysto, ostrożnie; sehr einträchtig mit einem, bardzo zgodnie z kim; der Natur gemäß, do urodzenia przyzwoicie, według urodzenia. mäßig, zärtlich, lange gnug, wstrzemięźliwie, pieszczenie, dosyć długo. vertraut mit einem, poufale z kim. lasterhaft, niecnotliwie. lustig, wesoło; ehrbar, z honorem, uczciwie; rauh, z kłoporem; unmäßig, niepomiarkowanie; gottlos, niezbożnie; ungerecht, niesprawiedliwie; in Unfläterey, w nieczystości; unsträflich, nie nagannie; in guter Zufriedenheit, w dobrym ukontentowaniu; löblich, rühmlich, chwalebnie, sławnie; frey, wolno; nicht filzig, nie skąpo; üppich, rozpustnie. übel, herrlich, besser, źle, popansku, lepiey. elendiglich, ewiglich, lange mit einem, mizernie, pieszczono, długo z kiem żyć. nothwendig mit einem, müßig, kärglich, z potrzeby żyć z kiem, bez pracy, przy w czasie, skąpo. nicht lange für einen, nie długo dla kogo. lüderlich, sehr wohl, rühmlich, pohultaysku, bardzo dobrze, sławnie. verschwenderisch, sehr lange, ruhig, rozrutnie, bardzo długo, spokoynie. weißlich, mądrze. überflüßig lange, nazbyt długo. schlecht hin, po prostemu, w prostocie. nüchtern, trzyźwo. schändlich, ochydnie. mit einem in den Tag hinein, z kiem tylko odednia do dnia. so lange als man kann, wohl und glückselig leben, tak długo iak można dobrze y szczęśliwie żyć. von etwas, z czego. bis aufs hohe Alter in guter Gesundheit, aż do wielkiey starości, w dobrym zdrowiu. noch ein Jahr, ieszcze rok. bis auf den Abend, aż do wieczora. für sich allein, tylko dla siebie samego. bey einem, u kogo. so lange er lebet, iak długo on żyie. von dem Seinigen, ze swoiego żyć. wohl und nach Wunsch, dobrze y pomyślnie. sparsam, oszczędnie, nie hoynie. armselig, ubogo. so lebte er, tak on żył. so leben die Leute, tak żyią ludzie. so lange ich lebe, iak długo ia żyię. so lange sie lebet, iak długo ona żyie. in Wollüsten, w rozkoszach. ich werde den Abend, den Morgen nicht erleben, ia wieczora, rana nie dożyię. länger als einer leben, dłużey od kogo żyć. Gott lasse dich mir zum Besten noch lange leben, niech ci Bog pozwoli długo żyć na moie lepsze. wie er gelebt, so ist er auch gestorben, iak żył tak też y umarł. nach der Gesundheit, żyć ile zdrowie pozwala. lassen leben, dać żyć. so ich leben werde, ieźli żyć będę. durchaus nicht mehr wollen, niechcieć żadną miarą dłużey żyć. er hat zu unsrer Zeit gelebt, za naszych czasow żył. so lange er lebt, sind wir niemals sicher, iak długo on żyie, nigdy nie iesteśmy bezpieczni; poki żyiemy zawsze w niebezpieczeństwie, poki iego życia, poty y naszego niebezpieczeństwa.

Lebend, żywy, żyiący, żyw. lebender Mensch, żywy człowiek przy życiu zostaiący.

Lebendig, żywy, żyw, żyiący. annoch mit unter die Zahl der Lebendigen gerechnet werden, ieszcze w liczbie żyiących być liczonym. lebendig verbrannt werden, żywo być spalonym. er ist bey lebendigem Leibe confiscirt worden, on ieszcze żywy za żywota był zkonfiszkowanym. kaum lebendig davon kommen, ledwo żywo zkąd umknąć. er wird bey lebendigem Leibe zu Grabe getragen, on żywy będzie zaniesiony do grobu. wieder lebendig werden, znowu ożyć. lebendig machen, ożywić. wieder lebendig machen, znowu do życia przywrocić; wskrzesić kogo aby zmartwych wstał.

Lebendigmachung, *f.* ożywianie, ożywienie, życia dawanie, życia danie.

Lebensart, *f.* sposob życia; herrliche anfangen, pańskim sposobem żyć zacząć; die vorige einem abgewöhnen, od przeszłego sposobu życia kogo odzwyczaić. bäurische Lebensart, wieyski sposob życia; wilde, dziki; sich eines gefallen lassen, upodobać sobie czyi sposob życia. eine weit andere als ein andrer haben, daleko mieć inszy sposob życia iak kto inny. harte Lebensart führen, ścisłem życia sposobem żyć. eine gewisse Lebensart erwählen, pewny sposob życia obrać. die neue Lebensart anfangen, nowy sposob życia zacząć; poczynać nowym sposobem życie. alte Lebensart, stary sposob życia. bey einer Lebensart beständig bleiben, iednego się sposobu życia statecznie trzymać. sich an eines Lebens=

Lebensart gewöhnen, przywyknąć, *albo* przyzwyczaić się do sposobu życia czyiego.

Lebensende, *n.* konie, życia, ostatni moment życia, ostatni dech życia, śmierć. den erlangten Ruhm mit einem schändlichen Lebensende beschließen, nabytą sławę ochydnym życia sposobem zakończyć; wielką sławę brzydką śmiercią zeszpecić.

Lebensgefahr, *f.* życia niebezpieczność, życia niebezpieczeństwo; okoliczność w ktorey o życie chodzi. sich in die Lebensgefahr wagen, podawać się w niebezpieczeństwo życia, puszczać życie na niebezpieczne. sich für einen in eine gewisse Lebensgefahr stürzen, wrzucić się w pewne życia niebezpieczeństwo za kogo. in Lebensgefahr gebracht werden, być wprowadzonym w życia niebezpieczeństwo. in erschreckliche Lebensgefahr gerathen, wpaść, w straszną życia niebezpieczność. aus der Lebensgefahr befreyet werden, z niebezpieczeństwa życia być uwolnionym. daraus nicht befreyet werden können, nie moc być od niebezpieczeństwa wolnym.

Lebensgeister, *pl.* żywotnie duchy, żywiące duchy; ożywiaiące duchy.

Lebenskraft, *f.* żywotnia siła, żywotnia moc, żywiąca moc, żywiąca siła.

Lebenslang, przez całe życie, całe życie; unglücklich seyn, nieszczęśliwym być.

Lebenslauf, *m.* bieg życia. einen kleinen Lebenslauf hat uns die Natur bestimmt, mały bieg życia urodzenie nam wydzieliło. Lebenslauf vollenden, beschliessen, zupełny wiek życia zamknąć, zakończyć; *znaczy:* Beschreibung eines Lebens, opisanie czyiego życia; żywot, życie; *w tym że samym sensie bierze się:* eines Lebenslauf beschreiben, czyiego życia bieg opisać, pisać czyi żywot, napisać czyie życie. in einem Buche eines Lebenslauf beschreiben, w książce iakiey opisać czyiego bieg życia, czyi żywot. etwas nicht mit darein setzen, nie położyć czego w tym opisaniu życia, nie zupełny bieg życia opisać, minąć co.

Lebensmittel, *pl.* sposob żywienia się; einem zukommen lassen, naraić komu sposob żywienia się, podać wyżywienia się sposob. Lebensmittel reichen, wyżywienie komu dawać. sich mit geringen Lebensmitteln hinhelfen, obchodzić się nikczemnym wyżywienia sposobem. die Lebensmittel gehen ihnen ab, sposobow wyżywienia się ubywa im, sposoby żywienia się ustaią. wollen ihnen mangeln, gebrechen, giną im żywienia się śrzodki. sich mit Lebensmitteln auf den Winter versorgen, wyżywienia się sposobami opatrzyć się na zimę. sind überflüßiger geworden, zbyteczne sposoby żywienia się były; auf zehen Tage, na sto dni; auf ein Jahr, na rok. Lebensmittel, żywienia się sposob, znaczy iadło, napoy, suknią, mieszkanie opał y inne potrzeby razem wzięte; für eine Armee, żywności. die Lebensmittel fehlen ihnen nicht, na żywnościach nie zbywa im, nie brak im żywności, w żywność są dobrze opatrzeni.

Lebensregel, *f.* reguła życia, *mowi się lepiey* ustawa życia. er hat uns eine strenge Lebensregel vorgeschrieben, on nam ścisłą ustawę życia przepisał. die Lebensregel nicht nur im Munde führen, sondern sich auch in der That darnach halten, ustawę życia, nie tylko w ustach mieć, ale samą rzeczą trzymać się iey, według niey żyć.

Lebenssaft, *m.* wilgość żywotnia, żywiąca wilgość.

Lebenssatt, syt życia, nasycony życiem, ktory żył do sytu, ktory się nażył do woli.

Lebensstrafe, *f.* kara na życiu; scharfe, ostra; ungewöhnliche, niezwyczayna; rechtmäßige und verdiente, wymiarkowana y zasłużona; erbärmliche und grausame, politowania godna, y okrutna; höchste, sonderbare, geringe, leichte, naywiększa, mała, letka; schwere, langwierige, ciężka, długa, *albo* długo trwaiąca; auf einen setzen, włożyć na kogo taką karę; auf eine böse That, za zły uczynek karę na życiu naznaczyć; ausstehen, ponieść, odebrać; einem erlassen, odpuścić komu, takową karę, darować komu takową karę; darzu hingerissen werden, do takowey kary być porwanym; einen damit belegen, taką karą skarać kogo; leiden, taką karę odebrać; eines Bosheit damit Einhalt thun, czyią niezbożność takową karą zatamować. was der Lebensstrafe werth, darbey verbothen ist, co kary na życiu warto, to pod tą karą zakazano. Lebensstrafe heißt auch im Polnischen śmierć. Lebensstrafe leiden, śmierć ponieść, śmiercią być skaranym; śmierć naznaczyć za iaki występek, za zbrodnię.

Lebens-

Lebenswandel, *m.* życie, życia kształt. durch wohlgeführten Lebenswandel die Leute gewinnen, okazałością życia ludzi sobie pozyskać; *także znaczy to co* sposob życia, zwyczay życia. einen von seinem vorigen Lebenswandel abführen, kogo od przeszłego sposobu, albo zwyczaiu życia odwieść.

Lebenszeit, *f.* wiek życia, życia wiek; mit einem zubringen, z kim przeżyć; in etwas, w czym, albo na czym wiek życia strawić. ganze Lebenszeit, cały wiek życia. die übrige Lebenszeit, pozostały wiek życia, ostatni czas życia.

Leber, *f.* ein Theil der Eingeweide, wątroba, iedna część ze wnątrza. bey den Schmerzen in der Leber, przy bolu w wątrobie. kleine Leber, mała wątroba, wątrobka; einer Maus, z myszy. zur Leber gehörig, do wątroby należący, wątrobny. solche Krankheit, choroba na wątrobę, nie moc na wątrobie; złe na wątrobie.

Leberfarbe, *f.* wątrobny kolor, wątrobna farba, iaka na wątrobie bywa.

Leberfarbicht, wątrobnego koloru, wątrobney farby; podobney farby do wątroby.

Leberfleck, *m.* na wątrobie plama, skaza.

Lebergerichte, *pl.* wątroby, albo potrawy z wątrob.

Leberkrankheit, *f.* choroba na wątrobę, chorowanie na wątrobę.

Leberkraut, *n.* wątrobne ziele, na wątrobę dobre.

Leberlein, *n.* wątrobka, wątrobeczka, maleńka wątrobka.

Leberstein, *m.* wątrobny kamień, w wątrobie się znayduiący.

Lebersucht, *f.* choroba na wątrobę, wątrobna choroba; der solche hat, na wątrobę chory.

Lebersüchtig, na wątrobę choruiący, na wątrobę narzeka, na wątrobę chory.

Leberwurst, *f.* maciek kiszka, *albo* kiszka wątrobą nadziana; auf den Rost legen, um sie zu braten, na rożen ią zatchnąć, aby ią upiec.

Lebhaft, żywy, żyźwy, żywiący, wesoły. lebhafte Farbe, żywy, wesoły kolor.

Lebhaft, *adv.* żywo, żyźwo, wesoło; reden, mowić; antworten, odpowiadać.

Lebhaftigkeit, *f.* żywość, żyźwość. mit der Lebhaftigkeit, z żyźwością, z żywością.

Lebkuchen, *m.* ciasto, kołacz, placek z iakiemi słodkiemi zaprawami.

Lebküchner, *m.* piekarz ciasta, plackow, kołaczow; słodyczami, zaprawionych.

Leblos, nieżywy, bez życia, nie żyiący. leblose Körper, nie żyiące ciała, nieżywe ciała.

Lebtage, *pl.* dni życia, czas życia, wiek życia. sein Lebtage przez swoiego dni życia.

Lebzeit, *f.* czas życia. bey seinen Lebzeiten, w czasie iego życia. bey meinen Lebzeiten, w czasie moiego życia. einem die Lebzeit bestimmen, komu czas życia oznaczyć.

Lech, Fluß in Schwaben, Lech, rzeka w Szwabskiey Okolicy, imo Auszpurga płynie.

Lechzen, s. Lächzen.

Leck, Fluß in den Niederlanden, Lek, rzeka w Niskim Kraiu.

Lecken, lizać; die Wunden mit der Zunge, rany ięzykiem; Honig, miod.

Lecker, *m.* lizuś, lizik, co liże, co rad co liże, iako co słodkiego, dobrego iest.

Leckerbißchen, *n.* łakotka, przysmaczek, specyalik; łakotki, przysmaczki, für *sing.*

Leckerhaft, delikatny, specyalny, wyśmienity, przewyśmienity, bardzo smaczny.

Leckermaul, *n.* delikatna gęba, łakotki lubiąca, na specyaliki łakoma.

Leckung, *f.* lizanie, oblizywanie; des Honigs, miodu; des Salzes, soli.

Lection, *f.* was aufgegeben wird zu lernen, czytanie, lekcya, co wydane iest, co wyznaczone iest do nauczenia się. Lection aufsagen, lekcyą odmowić. Lection können, lekcyią umieć na pamięć; *potym znaczy:* Haltung der Lehrstunde, trzymanie godziny ucząc, *albo lepiey* uczenie przez godzinę, godzinne uczenie. Lection halten, godzinę uczenia mieć. einen worinnen Lection geben, lekcyią komu, nauczanie komu, albo naukę w czym o czym dawać. Lection zu reden, nauczanie o wymowie; zu leben, nauczanie iak żyć; von etwas, o czym; *to co* Verweiß, przestroga upomnienie; einem eine derbe Lection geben, komu dać ostrą lekcyią, surowe napomnienie. einem seine Lection im Briefe geben, w liście komu dać łekcyą, nauczyć go rozumu; *potym znaczy:* Art der Schreibung in einem Autor, sposob

ktorym

ktorym rzecz pisana w iakim autorze. die mannichfaltigen Lectiones, rozmaite czytania w iakiem pismodawcy.

Lectoure, Stadt in Frankreich, Lektura, miasto we Francyi.

Leder, n. skòra; bereiten, skorę wyprawiać. einen gerben, einem das Leder auskarbatschen, komu skorę wygarbować, skorę wyłatać; weiches, semisches, miętka, zemsowa skura. von Leder, ze skory, skorzany; vom Leder ziehen, znaczy to co den Degen entbloßen, z pachew szpady dobywać; szpadę z pachew wyiąć.

Lederbereiter, m. Lohgerber, garbarz, wyprawiacz skor, wyprawoskornik. Weißgerber, białoskornik, co skory na zemsy wyprawia, zemsoskornik.

Lederer, m. skornik, co skory przedaie, co się skor przedażą, albo robotą bawi.

Ledern, skorzany, to co von Leder, ze skòry. von semischem Leder, ze skory zemsowey, adj. zemsowy, zemsowa, zemsowe.

Lederwerk, n. zemsowa robota, zemsowe rzemiesło, zemsowa wyprawa.

Ledig, wolny, to co los; von etwas, z czego, uwolniony, oswobodzony od czego swobodny, prożny. lediges Gefäß, prożne naczynie, niezaprzątnione. lediger Brief, prożny list. lediges Pferd, da niemand drauf reitet, koń wolny, prożny na ktorym nikt nie ieździ; potym to co ohne Frau, nie żonaty, bezżenny. ledig seyn, bezżennym być, nieżonatym być. ledig bleiben, nieżonatym zostać, nie żenić się.

Ledigen, wyprożniać, wyprożnić, prożne mieysce zostawić.

Leer, da nichts drinnen ist, prożny, czczy, gdy nic nie masz w czym. leeres Gefäß, prożne naczynie. nach Getraide gehen, aber leer wiederkommen, po zboże iechać, ale prożno powrocić. leerer Brief, prożny list. leere Schiffe, prożne okręty. das Schiff fast ganz leer lassen, wcale cały prożny okręt zostawić. leere Hoffnung, prożna, czcza nadzieia. leere Träume, prożne sny. leere Gedanken, prożne myśli. das Haus leer machen, prożny dom uczynić, dom wyprożnić. leer von etwas, prożny z czego; Markt von Gütern, prożny rynek. leere Nuß, prożny orzech. leeres Rohr, prożna trzcina. leeres Haus, prożny dom. leeres Faß, prożna beczka. leere Insel, pusta wyspa. leere Sitze, prożne ławy. den Leib leer machen, brzuch wyprożnić. leer werden, wyprożnionym być. leer seyn, prożnym być. das Haus ist leer, dwor iest prożny, kamienica iest prożna. der Ort ist leer von Hütern, mieysce iest bez strażnikow.

Leere, die, prożne, f. n. des Orts, w mieyscu, eines Rohrs, w rurze.

Leeren, wyprożniać, etwas, co, von etwas, z czego.

Leer gemacht, wyprożniony, co wyprożnione iest, albo prożne z czego uczynione.

Leer machen, v. wyprożniać, wyprożnić. mache das Glas leer, wyprożniey szklankę.

Lefze, f. warga; herunter hangende, obwisła, na doł wisząca; kleine mała; der Lefzen hat, z wargami. der große Lefzen hat, wargaty, z wielkiemi wargami. ein Mann mit großen Lefzen, człowiek z wielkiemi wargami.

Legal, prawny, według prawa, prawem opisany, według opisania praw.

Legation, f. poselstwo, wegen des Friedens, o pokoy; ansehnliche, okazałe.

Legatum, n. zapis testamentowy, zapis testamentem uczyniony.

Legel, n. flasza, flaszka. zinnernes Legel, cynowa flasza; gläsernes, szklana.

Legen, kłaść, zakładać, położyć; den Grund, fundament zakładać. einen ins Bette legen, kogo na łożku położyć; den Kopf auf eines Rücken, głowę na czyim grzbiecie kłaść, położyć. alles an seinen Ort legen, wszystko pokłaść na swoim mieyscu. sich auf etwas, auf eine Kunst legen, przykładać się do czego, aplikować się do iakiey sztuki. sich ins Grab legen, położyć się na trawie. sich zu eines Füßen legen, położyć się u nog czyich, słać się do nog czyich; to co ustawać, wolnieć. es legt sich der Wind, wiatr ustaie, wolnieie. der Zorn legt sich, gniew wolnieie, ustaie. Eyer legen, iaia nieść, iaia znosić.

Legende, f. życia świętych.

Legfeuer, n. ogień podłożony, ogień podrzucony, ogień podkładany.

Legion, f. ein römisches Regiment Soldaten von 6666 Mann, Legion, Rzymski żołnierzow reyment, sześć tysięcy sześć set, sześć dziesiąt y sześć ludzi wynoszący.

Legiren, *legować*, zapiſać, zapiſować; einem die Fruchtnießung aller ſeiner Güter, komu dożywocie na wſzyſtkich ſwoich dobrach; der Frau alles Silberwerk, żonie wſzyſtkie ſrebra zapiſać; legować.

Legitimiren, legitymować, uczynić, uczeſtnikiem praw. ein Kind legitimiren, dziecie legitimować. ſein Sohn iſt legitimirt, ſyn iego ieſt legitymowany, rowny prawemu uznany. ſich legitimiren, praw ſwoich, potwierdzenie otrzymać.

Legung, *f.* kładzienie, zakładanie, założenie, położenie, pokładanie. in oder mit Legung des Grundes, w zakładaniu, albo przy zakładaniu, albo z zakładaniem fundamentow. Legung der Eyer, nieſiene iay, znoſzenie iaia.

Lehen, *n.* pożyczyć, komu na pożyczki dać, pożyczać, na pożyczki dawać.

Lehm, **Leim**, *m.* glina, ziemia do lepienia, Art der Erde, womit man Wände u. d. g. macht, gatunek ziemi, z ktorey ściany y podobne rzeczy lepią. von Leime, z gliny, gliniany, z ziemi, ziemny. voll Lehm, pełny gliny, pełny ziemi. mit Lehm beſtreichen, gliną, ziemią poſmarować, polepić po wierzchu. Beſtreichung oder Verkleidung mit Lehm, poſmarowanie, oblepienie gliną, ziemią.

Lehmern, gliniany, ziemny, *to co* von Lehm, z gliny, z ziemi. lehmerne Wand, gliniana ściana, ziemna ściana z gliny ściana, z ziemi ściana.

Lehmgrube, *f.* doł w ktorym taka ziemia kopana bywa.

Lehmicht, glinkowaty, ziemiſty; voller Lehm, pełny gliny y podobney ziemi.

Lehmwand, *f.* gliniana ściana, ziemna ściana, z gliny robiona, lepiona.

Lehn, *n.* lenno, lenność, *feudum.* einem ein Guth zur Lehn geben, dać komu maiętność iaką na lenność, na lenno. von einem zur Lehn haben, mieć od kogo lennością, lennem trzymać od kogo. die Lehn empfangen, lenno przyiąć, *to ieſt*, przyſiąc na lenność, na *feudum.* einem die Lehn reichen, lenność komu nadać, lennego komu pozwolić; von einem verlangen, ſuchen, proſić o lenność kogo; ſtarać ſię o lenność u kogo, chcieć od kogo lenna, *feudum* nabyć.

Lehne, *f.* wſparcie, podpora, poręcze, daran man ſich lehnet, oder dafür man nicht hinunterfallen kann, na ktorych ſię wſpieraią, albo ktore zaſtawiaią od zpadnienia zkąd na doł; an einem Stuhle, u ſtołka, u krzeſełka, poręcz, podręcze.

Lehnen, wſpierać ſię, ſchylaiąc ſię; pochylać ſię; ſich an einen, ſię na kogo; an die Seite des Schiffs, pochylać ſię na bok okrętu. ſich auf den Spieß lehnen, zeprzeć ſię na ſpiſie; auf den Schild, na tarczy; ſich an einen Baum, wſpierać ſię na iakiem drzewie. ſich ein wenig an etwas lehnen und alſo ſchlafen, zeprzeć ſię trochę na czym, y tak ſpać; ſich an die Stämme der Bäume, na drzewach ſię zeprzeć. ſich mit dem Leibe auf den Schild lehnen, ciałem ſię wſpierać na tarczy, *albo lepiey* całym ſobą.

Lehngeld, *n.* pieniądze z lennych gruntow, czynſz z lennych dobr.

Lehnguth, *n.* lenna maiętność; lennem puſzczona; lennym prawem trzymana, ktora lennem chodzi, ktorą kto w lenności trzyma.

Lehnherr, *m.* pan lenny, pan na lennem, albo na lennie, pan lenności; über ein Ritterguth, pan lenny na ſzlacheckiey maiętności.

Lehnhof, *m.* ſąd lenny, ſąd gdzie ſię lemańſkie ſprawy ſądzą.

Lehnmann, *m.* leman, feodalny, co lenno, albo feudum od kogo trzyma.

Lehnrecht, *n.* lenne prawo, lemańſkie prawo, feodalne prawo.

Lehnroß, *n.* naiemny koń, koń do naięcia, koń na naiem.

Lehnsbrief, *m.* liſt na lenność, przywiley na lenno, przywiley na feudum.

Lehnspflicht, *f.* powinność lemańſka, obowiązek lemańſki, posługa lemańſka.

Lehnsreichung, *f.* nadanie lennego, danie lenności, pozwolenie lemańſtwa; infeudowanie, *właściwie*, pożyczenie dobr iakich; infeudacyą.

Lehnträger, *m.* podleman, podlennik, namieſtnik lemana, pana lennego.

Lehramt, *n.* uczenia urząd, uczenia doſtoyność, uczenia powinność, uczenia prawo.

Lehrart, *f.* ſpoſob uczenia, wzor nauczania, droga w nauczaniu; kſztałt uczenia, kſztałt w uczeniu, porządek uczenia, poſtępek w nauczaniu.

Lehrbe=

Lehrbegierig, chciwy uczenia się, chęć maiący do nauczenia się. lehrbegierig seyn, być chciwym uczenia się, mieć ochotę uczyć się, mieć chęć nauczyć się.

Lehre, *f.* nauka, uczenie, nauczanie, was einer lehret, to kto co uczy. Lehre der Rednerkunst, uczenie krasomowskiey sztuki. die Lehre anwenden, welche auch die mangelhafteste Natur zurecht bringen kann, tego uczenia zażyć, ktore by y popsowaną naturę polepszyć mogło. durch die Lehre einem etwas beybringen, naukę komu o czym dawać. ohne Lehre begriffen werden können, bez nauki moc być poiętym; von etwas, nauka o czym. die Lehre zu leben, nauka iak trzeba żyć; zu reden, nauka o wymowie. er steckt voll dieser Lehren, on iest pełny tych nauk. diese Lehre ist den Stoikern eigen, ta nauka iest właściwa Stoikow. diese Art der Lehre auf die Uebung appliciren, takowe nauczanie samą rzeczą pokazać, do samey rzeczy przyłożyć. die Lehre abfassen, naukę ułożyć, napisać. bey jemanden einen in die Lehre geben, dać komu kogo na naukę, *albo* dać kogo na naukę do kogo. einen in die Lehre nehmen, wziąć kogo na naukę, wziąć kogo do uczenia, na wyićwikę; *powtore znaczy* Lehre, to co wzor albo miara, welcher sich die Stuccatur-Arbeiter, Bildhauer u. d. g. bedienen, według ktorego, albo podług ktorey sztukaterze y snicerze części kolumny y tym podobne wyrabiaią.

Lehren, nauczać, uczyć; fleißig, pilnie, z pilnością; deutlich, iasno, niezawiło; treulich, wiernie, szczerze; alber, głupie; zornig, gniewliwie; mit grosser Mühe, z wielką pracą; Lateinisch, połacinie. einen die Musik lehren, uczyć kogo muzyki; einen die Ceremonien, uczyć kogo obrządkow, ceremoniy. einen Griechisch lehren, uczyć kogo po Grecku, Greckiego ięzyka. die Jugend etwas Gutes lehren, młodzi uczyć czego dobrego. einen lauter gute Dinge lehren, kogo wcale samych dobrych rzeczy uczyć. die Unerfahrnen lehren, niemaiących doświadczenia, niewiadomych nauczać. Künste und Handwerke lehren, sztuk y rzemiesł uczyć. das bürgerliche Recht lehren, prawa obywatelskiego uczyć; willig und recht, dobrze y należycie. die Erfahrung lehret es, doświadczenie tego uczy, doznanie to pokazuie.

Lehren, das, *n.* nauczanie, uczenie, pokazywanie, nauczenie, pokazanie, nauka.

Lehrer, *m.* uczyciel, nauczyciel, naukdawca, uczennik, nauczennik; der die Sache versteht, ktory rozumie rzecz dobrze; berühmter, besonderer, großer, sławny, osobliwy, wielki nauczyciel, sławny uczyciel; alter, stary; einer Wissenschaft, iakiey umieiętności; der Weisheit, mądrości; der Redekunst, wymowy, mowuczennik. einen zum Lehrer haben, mieć nauczyciela kogo. einem seinen Sohn zum Lehrer oder Lehrmeister geben, kogo dać synowi swoiemu za nauczyciela, albo za naukmistrza, za pokazywcę. öffentlicher Lehrer auf einer Universität, publiczny w iakiey Akademii Professor, uczyciel, nauk pokazywca; ordentlicher, außerordentlicher, auf einer Schule, ordynaryiny, nadordynaryiny, w iakiey szkole, szkolney młodzi nauczyciel, naukdawca dla młodzi, naukpokazywca, naukmistrz, dla młodzieży.

Lehrerinn, *f.* uczycielka, nauczycielka, mistrzyni, naukmistrzyni, naukdawczyna; naukpokazczyna; fleißige und kluge, pilna y roztropna.

Lehrgeld, *n.* płaca za naukę, pieniądze za uczenie. Lehrgeld geben, zapłacić za uczenie, d. i. mit seinem Schaden klug werden, po szkodzie być mądrym.

Lehrhaft, nauczony, wyuczony; *to iest*, łatwy do nauczenia, do wyuczenia.

Lehrjahre, *pl.* lata nauki. zwanzig Lehrjahre aushalten, dwadzieścia lat na nauce być. seine Lehrjahre bey einem ausstehen, swoie lata przebyć u kogo na nauce; swoie lata na uczenie się u kogo łożyć.

Lehrjunge, *m.* uczeń. einen zu seinem Lehrjungen annehmen, kogo wziąć za ucznia do siebie. kleiner Lehrjunge, mały uczeń, uczeniek.

Lehrknabe, *m.* uczeń, chłopiec na nauce chłopiec uczący się.

Lehrknäbchen, *n.* uczeniek, chłopie uczące się, chłopczyk uczący się.

Lehrling, *m.* uczeń, ten co się u kogo uczy, ten co na nauce u kogo iest.

Lehrmägdchen, *n.* uczennica, dziewczę uczące się, dziewczę na nauce zostaiące.

Lehrmäßig, podług nauki, nauczycelny, dogmatyczny.

Lehrmeister, *m.* naukmistrz; guter und gelehrter, dobry y uczony; großer und weiser, wielki y mądry; sehr angenehmer, bardzo przyiemny; beschwerlicher, verdrießlicher, neuer, ciężki, naprzykrzony, nowy; sehr guter und vortrefflicher, bardzo dobry y wyśmienity; vollkommener, sehr großer, doskonały, bardzo wielki naukmistrz; gemeiner, auserlesener, ungeschickter, prosty, wyborny, niesposobny; alter, stary; in der Oratorie, w krasomostwie; der ein großes Ansehn hat, ktory ma wielką powagę; böser, gottloser, strenger, zły, niezbożny, skrzętny; harter, ämsiger, arbeitsamer, twardy, ochotny, pracowity; vorsichtiger, kluger, baczny, rozeznany; der einen für für einen großen Lohn nicht klug gemacht hat, ktory kogo za wielką płacę roztropnym nie uczynił. gute Lehrmeister aus Griechenland haben, mieć dobrych naukmistrzow z Grecyi; einen darzu in freyen Künsten haben, mieć kogo naukmistrzem w swobodnych sztukach. der ist mein Lehrmeister gewesen, ktory był moiem naukmistrzem, naukdawcą; sich bey einem darzu angeben, czynić się u kogo naukmistrzem; in der Schule, w szkole; unter einem guten die römischen Gebräuche lernen, pod dobrym naukmistrzem, uczyć się zwyczaiow Rzymskich. öffentlicher Lehrmeister der Jugend, publiczny młodzi naukmistrz. im Reden und Leben, wymowy y życia; einen darzu in allen seinen Anschlägen haben, mieć kogo naukmistrzem we wszystkich swoich proiektach y zamysłach. den redlichsten Lehrmeister erwehlen, nayrzetelnieyszego naukmistrza obrać; der Tugend, cnoty; in der Rhetorik, w Retoryce.

Lehrmeisterinn, *f.* mistrzyni, nauczycielka, uczycielka, naukdawczyna; der Pflichten, mistrzyni powinności, und Anführerinn der Natur, y prowadczyna, rozumu y serca; der Weisheit, nauczycielka mądrości.

Lehrprobe, *f.* początki nauki. Lehrprobe ablegen, iuż skończyć początki nauki.

Lehrreich, naukowy, naukowny, co od nauki idzie, co do nauki należy.

Lehrsam, nauczony, ktory się daie nauczyć, poiętny, ktory prędko poymuie, rozumie.

Lehrsamkeit, *f.* uczoność, mienie nauki, nauczenie.

Lehrsatz, *m.* pierwsza prawda, na ktorey się nauka zasadza; von etwas, o czym.

Lehrspruch, *m.* prawda z nauki wynikaiąca; *iakoby* nauki głos.

Lehrstube, *f.* uczalnia, izba, w ktorey naukę daią, w ktorey uczą.

Lehrstuhl, *m.* krzesło, katedra, w ktorey nauczyciel uczący siedzi.

Leib, *m.* ciało, ganzer Mensch, sofern er aus Fleisch und Knochen besteht, cały człowiek, ile iest z ciała y z kości złożony; kranker, menschlicher, unsterblicher, chore, ludzkie, nieśmiertelne; schwacher, irdischer, verzehrter, słabe, ziemne, wytrawione, wysuszone; gesunder, zdrowe; hinfälliger, znikome; wieder erquickter, znowu pokrzepione; abgemergelter, wyrodzone; starker, mocne, frischer, świeże; sterblicher, śmiertelne; mangelhafter, niedołężne; nackender, gołe; ungewohnter Laster zu tragen, nieprzyzwyczaione do dźwigania ciężaru; ist vergangen, wyschło; ist zu üben und also zu gewöhnen, daß er der Vernunft gehorchen könne, ma być w obrotach, y tak ma być przyzwyczaione, aby rozumu słuchać mogło; ist mit allen Arten der Schmerzen beladen, iest wszelkiego gatunku boleściami obarczone. am ganzen Leibe zittern, drzeć całym ciałem. die Seele entweicht aus dem Leibe, dusza ustępuie z ciała. die Seele ist im Leibe, dusza iest w ciele. wohl bey Leibe, ciała maiący dosyć, w ciele; dergleichen Vieh, bydlę w ciele, ma ciała dosyć na sobie. der einen Leib hat, ktory ma ciało, cielisty, wcielony. einen Leib bekommen, ciała nabierać. einen um den Leib fassen, w poł kogo wziąć, poł kogo uchwycić, obiaśnić; *powtore znaczy to co:* Bauch, brzuch, läuft von Bohnen auf, wird dadurch aufgeblähet, nadyma się, odyma się z grochu. der einen ziemlichen Leib vor sich hat, ktory nie mały brzuszek ma przed sobą. den Leib öffnen, ruszyć brzuch, albo w brzuchu na wychod, rzeczy; erweichen, zmiękczyć brzuch, reinigen, wyczyścić, wyślamować brzuch. da die schwangere Mutter ihn noch im Leibe hatte, gdy go brzemienna matka ieszcze w żywocie miała. die von dem Manne empfohlne Hoffnung

nung hat die Frau noch im Leibe, nadzieię od męża zaleconą ieszcze matka w żywocie nosi. welche Bestie hat dich aus ihrem Leibe kriechen lassen? co za bestyia dała ci wyleść ze swoiego brzucha? der Leib wird dicke, man kann es nicht mehr verbergen, żywot rośnie, nie można tego iuż więcey utaić; ohne den Kopf, die Arme und Beine, ciało bez głowy, rąk y kości. was Leib und Leben anbetrifft, co się ciała y życia tycze; *mowi się* o życie idzie, o głowę idzie. einen auf Leib und Leben anklagen, kogo skarżyć o rzecz, w ktorey o głowę y o życie idzie. Leib und Leben lassen, ciało y życie porzucić. Leib und Leben einem anvertrauen, ciało y życie komu powierzyć. einem hart auf den Leib gehen, następować komu na życie, przycierać na kogo. bleib mir vom Leibe! precz ode mnie! zdaleka ode mnie! denke bey Leibe nicht, nie miey w głowie, nie rozumiey. sage es bey Leibe nicht, nie mow że tego nikomu.

Leibarzt, *m.* ciała lekarz; medyk; eines Kaisers oder Königs, Cesarski albo Krolewski.

Leibpelz, *m.* futro.

Leibbinde, *f.* odzienie ciała, *albo* przepasanie ciała.

Leibeigen, na wieczną niewolą skazany. leibeigener Knecht, na wieczną niewolą skazany niewolnik. leibeigen machen, skazać na wieczną niewolą.

Leibeigenschaft, *f.* niewola wieczna, niewola dożywotnia, niewola aż do śmierci.

Leibesbeschaffenheit, *f.* sporządzenie ciała, udziałanie rodowite ciała; gute, dobre; feste, mocne, umierzenie ciała; böse, złe.

Leibesbürde, *f.* brzemie, ciąża, żywot brzemienny, ciężarność, einer schwangern Frau, ciężarney kobiety.

Leibescomplexion, *f.* pleć ciała, udzianie ciała, komplekfyia.

Leibescur, *f.* leczenie ciała, zdrowienie ciała; einem übergeben, komu poruczyć.

Leibesdicke, *f.* wielość ciała, otyłość, cielistość, brzemie.

Leibeserben, *pl.* dzieci, dziedzice z ciała zpłodzone.

Leibesfrucht, *f.* płod; abtreiben, poronieniem ztracić, poronić, *iakoby* żywota owoc.

Leibesgestalt, *f.* ciała postać, ciała postawa; große, wielka, ogromna. den die Natur mit einer schönen Leibesgestalt versehen hat, ktorego urodzenia piękną ciała postacią obdarzyło; ansehnliche, okazała ciała postać, pozorna postawa ciała.

Leibesgesundheit, *f.* zdrowie ciała; stete, nieustanne; schwache, słabe; schlechte, złe.

Leibeskrankheit, *f.* ciała choroba, ciała chorowitość; gefährliche, niebezpieczna.

Leibesgröße, *f.* nach der einer groß oder klein ist, ciała wielkość, według ktorey iest kto wysokim, albo niskim; *toż samo co* wzrost ciała.

Leibesmacht, *f.* siła ciała, moc ciała; ganze Stärke, cała silność ciała. seine ganze Leibesmacht auf etwas setzen, całą swoią mocą silić się, całą moc wywierać.

Leibesnahrung, *f.* pokarm, iadło, iedzenie, und Nothdurft, y potrzeby życia.

Leibesproportion, *f.* proporcyia ciała, prawy wymiar ciała, nie zbytnia wielkość ciała.

Leibesschwachheit, *f.* ciała słabość, ciała krewkość, ciała niemoc, ciała wątłość.

Leibesstärke, *f* ciała silność, cielesne siły, ciała dużość, *w sensie* za siły.

Leibesstatur, *f.* ciała wzrost, die sich zur Würde schickt, przyzwoita godności.

Leibesstrafe, *f.* kara na ciele; grausame, okrutna.

Leibesübung, *f.* obroty ciała, iakie są praca, chodzenie prędkie, ieżdżenie.

Leibesunpäßlichkeit, *f.* słabość ciała, chorowitość ciała, niedołęstwo ciała.

Leibfarben, cielistego koloru, cielistey farby, podżarobiaławy.

Leibgarde, *f.* straż ciała, straż osoby, gwardyia.

Leibgeding, *n.* posażne dobra, dobra w posagu dane, wzięte, w posagu nabyte.

Leibchen, *n.* kleiner Leib, ciałko, ciałeczko, małe ciało, nie wielkie ciało; *powtore znaczy* Art eines Kleides, gatunek pewney sukni; kaftanik, płaszczyk.

Leibgürtel, *m.* pas; langer, długi; von Riemen, rzemienny; von Seide, iedwabny.

Leibhaftig, cielisty, ciałowy, ciałomaiący, wcielony. er ist der Teufel leibhaftig,

haftig, to iest diaboł wcielony. er ist ein Engel leibhaftig, to iest anioł w ciele.

Leibig, wiele ciała maiący. der wohl bey Leibe ist, na ktorym ciała bardzo wiele iest.

Leibigkeit, *f.* cielistość, wielość ciała, siła ciała, moc ciała; *w tym sensie co* wielość.

Leiblich, cielesny, das einen Leib hat, co ciało ma, *to co* aus einem Leibe, z ciała, *albo* z iednego żywota, rodzony. leiblicher Bruder, rodzony brat. leibliche Schwester, rodzona siostra. leibliche Kinder, rodzone dzieci.

Leiblos, niecielesny, bez ciała. leibloser Geist, niecielesny duch; Engel, niecielesny anioł.

Leibmedicus, *m.* lekarz, medyk, doktor, eines Fürsten, iakiego Xiążęcia.

Leibregiment, *n.* Rement nadworny; Krolewski.

Leibrock, *m.* suknia, szata.

Leibspruch, *m.* przysłowie.

Leibtrabant, *m.* zołnierz z pod gwardyi, drabant.

Leib=und Lebensstrafe, *f.* kara na ciele y na życiu, męki y śmierć.

Leibwacht, *f.* gwardyia; kaiserliche, Cesarska; königliche, Krolewska; fürstliche, Xiążęca; eines großen Herrn, iakiego wielkiego pana. einen zur Leibwacht annehmen, do gwardyi swoiey kogo przyiąć; bey sich haben, gwardyią mieć przy sobie.

Leich, *n.* der Fische, ikry rybie, ikry w rybach.

Leichabdankung, *f.* pochwały pogrzebowe; einem thun, halten, na pochwałę umarłego przy iego pogrzebie mowić.

Leichbegleiter, *m.* pogrzebu prowadca, ten co za ciałem idzie.

Leichbegleiterinn, *f.* ta co za ciałem do grobu prowadzonym idzie.

Leichbegängniß, *n.* pogrzeb, ekzekwiie.

Leiche, *f.* der tode Körper eines Menschen, trup, umarłe ciało iakiego człowieka; hinaustragen, wynieść, do grobu wyprowadzić, do pochowania; bestatten, oporządzić, ubrać. Leiche bestellen helfen, pogrzeb rozporządzić, na pogrzebię dyzpozycyie poczynić. lange Jahre in seiner Familie keine Leiche haben, nie mieć przez długi czas żadnego umarłego w swoiey familii. mit den andern zur Leiche gehen, z drugiemi iść na pogrzeb iakiego ciała; mit seinem Sohne, ze swoiem synem. so viel Leichen werden vor unserm Hause vorbey getragen, tak wiele ciał umarłych imo naszego domu przeniesiono.

Leichenbegängniß, *n.* pogrzeb, pochowanie ciała umarłego; großes, kostbares, herrliches, wielki, kosztowny, wspaniały pogrzeb. einem das Leichenbegängniß halten, pogrzeb komu sprawiać. er hat ihm ein schönes standesmäßiges Leichenbegängniß halten lassen, piekny mu, podług iego stanu, pogrzeb sprawił. der kein Leichenbegängniß bekömmt, ktory żadnego pogrzebu nie ma, *albo* mieć nie będzie. der Sohn hat dem Vater ein prächtiges Leichenbegängniß gehalten, syn oycu wspaniały sprawił pogrzeb. die Tochter will ihrer Mutter kein Leichenbegängniß halten, corka swoiey matce niechce pogrzebu sprawić. mein Bruder wird ein grosses Leichenbegängniß bekommen, moy brat będzie miał wielki pogrzeb.

Leichenbegräbniß, *n.* pogrzeb, pochowanie umarłego.

Leichenbestattung, *f.* dyspozycyia pogrzebu, rozporządzenie pogrzebu; staranie o pogrzebie, sprawianie pogrzebu, zawiadywanie pogrzebem.

Leichenbesteller, *m.* pogrzebu sprawca, ten co pogrzeb sprawuie, der ein Begräbniß halten läßt, na ktorym sprawianie pogrzebu zależy.

Leichen=Carmen, *n.* wiersz pogrzebowy, wiersz żałobny, na pogrzeb czyi pisany.

Leichenfackel, *f.* pogrzebowa pochodnia, ktorą na pogrzebie kto niesie.

Leichengedächtniß, *n.* pamiątka pogrzebowa; einen darzu einladen, kogo na tę pogrzebową pamiątkę zaprosić; jährliches, doroczna; trauriges, smutna.

Leichengedicht, *n.* wiersze pogrzebowe, wiersze na pogrzeb złożone.

Leichengeld, *n.* pieniądze na pogrzeb. Leichenunkosten, wydatek na pogrzeb; das den Schülern und andern gegeben wird, ktore żakom szkolnym y innym bywaią dawane.

Leichengepränge, *n.* processyia pogrzebowa, z ktorą ciało prowadzą, parada pogrzebowa. ohne Leichengepränge begraben werden, bez processyi być pochowanym.

Leichengesang, *m.* pieśń pogrzebowa, na pogrzebie śpiewana.

Leichenkerze, *f.* świeca pogrzebowa, *albo* pochodnia pogrzebowa.

Leichen=

Leichenpredigt, *f.* pogrzebowe kazanie, kazanie na pogrzebie miane.

Leichenproceſſion, *f.* pogrzebowa proceſſyia, pogrzebowe ciała do grobu prowadzenie.

Leichenſtein, *m.* grobowiec, groby kamień; eine Schrift darauf hauen, piſmo iakie na niem wyciąć; nadgrobek na nim napiſać.

Leichenträger, *m.* trunnonoſz, ten co trunnę z ciałem nieſie.

Leichentuch, *n.* całun, kir pogrzebowy, ſukno pogrzebowe.

Leichenwärter, *m.* grubarz, ſtroż ciała umarłego, dziadek co ciała pilnuie.

Leichenwärterinn, *f.* grubarka, ſtrożka ciała umarłego, babka, co ciała, trupa, pilnuie.

Leichnam, *m.* ciało bez duſzy, ciało z ktorego iuż duſza wyſzła.

Leicht, łatwy, łacny, ſnadny, letki, nie trudny, nie ciężki; zu thun, do uczynienia. leichte Sache, łatwa rzecz. leichte Art etwas zu tadeln, łatwy ſpoſob ganienia czego. leichter Zutritt zu einem, łatwy przyſtęp do kogo. leichte Vertheidigung, łatwa obrona, ſnadna obrona. leichter Unterſchied, ſnadna rożnica, łatwe rozrożnienie, nie cieżkie rozeznanie. leichte Rechtsſache, ſnadna ſprawa. es iſt leicht zu ſagen, łatwo powiedzieć. leichte Dinge werden den mühſamen vorgeſetzt, łatwe rzeczy bywaią zawſze przenoſzone nad trudnieyſze. wie leicht iſt es nicht, die Handwerksleute aufzubringen, iak to nie trudna rzecz ieſt, rzemieślnikow pobuntować. das iſt leicht zu lernen, to ieſt łatwe do nauczenia ſię. es iſt ihm leicht geweſen zu den Ehren zu gelangen, łatwo mu było, doſtąpić tych honorow. alles wird leichte ſeyn, wſzyſtko będzie łatwo; nie ciężko, nie trudno. ſehr leicht, bardzo łatwy, letki, nie ciężki. ſehr leichte Art zu leben, bardzo łatwy ſpoſob do życia. um den leichteſten Preiß, za leciuteńką cenę. wie leicht? iak letko? iak nie trudno? kann ich überredet werden, mogę być namowionym, wyperſwadowanym; am Gewichte, w wadze, letki, *także* leichte Rüſtung, letkie uzbroienie. leichter als eine Feder, letki iak pioro. etwas leicht, trochę letki.

Leicht, *adv.* łatwo, ſnadno, letko, nie cieżko, nie trudno; dem Unrechte widerſtehen, nieſprawiedliwości ſię oprzeć; etwas lernen, czego ſię nauczyć. der leicht der Vornehmſte iſt, ktory łatwo nayprzednieyſzym ieſt. leicht überreden, łatwo wyperſwadować, namowić. die Rede fließt leichter, ſnadniey płynie mowa. leichter zum Lobe gelangen, ſnadniey doſtąpić chwały. leichter gebogen werden können, łatwiey moc być nakłonionym. leicht eine Sache führen, łatwo interes prowadzić. leicht geſchehen können, łatwo mòc ſię ſtać. leicht will ichs nicht ſagen, nie ſnadno bym powiedział. leicht wohin kommen, łatwo dokąd przyiść; etwas verrichten, co ſprawić. das iſt leicht gethan, to łatwo zrobiono. der kann alles leicht erlangen, ktory może łatwo wſzyſtkiego doſtapić. er hats ſehr leicht erlanget, on tego bardzo łatwo doſtąpił.

Leichtern, ułatwić, łatwym uczynić, ſnadnym zrobić, ułacnić.

Leichtfertig, ſwywolny. leichtfertiger Vogel, ſwywolny człowiek. leichtfertiger Knecht, ſwywolny sługa, ſwywolny niewolnik. leichtfertiger und böſer Bube, ſwywolny y zły człowiek, *to co* böſe, zły, *w tym ſenſie co*, ladaco, niecnotliwy, niepodściwy. leichtfertige Jungfer, ſwywolna, zła, ladaco panna. leichtfertiges Mägdchen, ladaco, złe dziewcze.

Leichtfertig, *adv.* ſwywolnie, ze ſwywolą, ze ſwywoli; leben, ſwywolnie żyć.

Leichtfertigkeit, *f.* ſwywola, rozpuſta; płochość, *w tym ſenſie co* ſwywola, ladaczeńſtwo; niecnotliwość. was iſt das für eine Leichtfertigkeit? co to ieſt za ſwywola? co to ieſt za rozpuſta? co to za ladaczeńſtwo?

Leichtgläubig, letkowierny, ſnadnowierny, prędkowierny. leichtgläubiger Alter, prędkowierny ſtarzec, ktory zaraz co wierzy. leichtgläubig ſich erweiſen, letkowiernym ſię pokazać. leichtgläubig ſeyn, prędkowiernym być. ſey nicht ſo leichtgläubig, nie bądź tak prędkowiernym.

Leichtgläubigkeit, *f.* letkowierność, prędkowierność, ſnadnowierność, łatwowierność.

Leichtigkeit, *f.* łatwość, łacność, ſnadność, nietrudność, niecieżkość; zu thun, do czynienia, *powtore* am Gewichte, w wadze, w cięženiu, lekkość; einer Feder, lekkość iakiego piora. Leichtigkeit des Feuers, lekkość ognia.

Leichtlich, *adv.* łatwo, ſnadno, letko, z łatwością, ze ſnadnością, łacno.

Leichtſinnig, letkomyślny, płochy. leichtſinniger Menſch, letkomyślny człowiek. leichtſinnige Rede, letkomyślna mowa, płoche mowienie. leichtſinnige Gemüther in Brechung ihrer Treue, płoche, letkomyślne umysły w łamaniu ich wierności. die Egyptier ſind ein leichtſinniges Volk, letkomyślny to lud Egipcyanie. leichtſinniger Menſch, płochy, napuſzony człowiek. leichtſinnigen Gemüths ſind die Numider, płochego umysłu ſą Numidowie. etwas leichtſinnig, trochę lekkomyślny, trochę płochy. der ſehr leichtſinnigen Gemüths iſt, ktory bardzo lekkomyślnego umysłu ieſt. es gezіemet dieſem gelehrten Menſchen nicht leichtſinnig zu ſeyn, nie przyſtoi uczonemu człowiekowi być lekkomyślnym. das Mägdchen iſt leichtſinnig, dziewcze ieſt płoche.

Leichtſinnig, *adv.* lekkomyślnie, płocho; plaudern, baiać, pleść, bluzgonić; handeln, czynić. ihr handelt ſehr leichtſinnig, wy czynicie bardzo lekkomyślnie.

Leichtſinnigkeit, *f.* letkomyślność, lekkomyślność, płochość, neuwaga. weibliche Leichtſinnigkeit, kobieca lekkomyślność. iſt dieſes, to ieſt. kindiſche Leichtſinnigkeit, dziecinna płochość, dziecinna nieuwaga. große Leichtſinnigkeit des Gemüths, wielka lekkomyślność umysłu. eines ſonderbare Leichtſinnigkeit erweiſen, czyią osobliwą lekkomyślność pokazać; *to co* nieſtatek. ſiehe die unglaubliche Leichtſinnigkeit dieſes Menſchen, obacz niepodobny do wiary nieſtatek tego człowieka. die Leichtſinnigkeit der Numider iſt ſo groß, nieſtatek Numidow ieſt tak wielki.

Leichtſinniglich, letkomyślnie, lekkomyślnie, płocho, nieſtatecznie, płochomyślnie.

Leid, *n.* bol, żal, ſmutek, utrapienie, kłopot; *to co* Betrübniß; einem Leid verurſachen, bolu, żalu, ſmutku, utrapienia, kłopotu kogo nabawić. Leid empfinden, bol uczuć, żal uczuć, kłopot poczuć, utrapienie czuć. in ſeinem Leide vergehen, z żalu, z bolu, z utrapienia, z kłopotu, życie utracić. das Leid vergrößern, żalu, bolu, utrapienia ſmutku, kłopotu przyczynić, powiękſzyć. Leid vermindern, kłopotu, żalu umnieyſzyć. das Leid lindern, żal uſpokoić, żal ukoić, kłopot uſpokoić. größtes Leid vergehet mit der Zeit, naywiękſzy żal, bol, kłopot z czaſem przechodzi, miia. um einen Leid tragen, żałować kogo, w żalu być po kim. es iſt mir leid für dich, żal mi cię, bardzo cię żałuię; für dein Leben, żal mi twoiego życia. es iſt mir deſſen Zuſtand leid, żal mi iego ſtanu, żałuię iego doli. ſich Leid anthun, ſiebie ſamego zabiiać, ſobie ſamemu brać życie. in Leid und Freude mit einem aushalten, w ſmutku y w radości, zawſze z kiem być wytrzymać, złe y dobre razem z kiem cierpieć. niemanden Leid thun, nikomu nie czynić żalu, nikomu nieſzkodzić. einem nicht zulaſſen, daß er andern Leid thue, nie dopuſzczać komu, aby drugiemu iakie utrapienie czynił. mit im Leide gehen, bey einer Leiche, w żałobie z kiem iść, albo w żalu z kiem iść, na pogrzebie czyim.

Leiden, cierpieć, znoſić; mit Unwillen, ungern, po niewoli, nie z ochoty, nie z chęci, *albo* nie z ochotą, nie z chęcią cierpieć; wider Verdienſt, cierpieć to na co ſobie nie zasłużył. gelaſſen leiden, łagodnie cierpieć, ſpokoynym umysłem, nie niecierpliwym. den Schmerz leiden, bol cierpieć, boleść cierpieć. Durſt leiden, pragnienie cierpieć. das wird nicht nur kein Menſch, ſondern auch nicht einmal das Vieh leiden, tego nie tylko człowiek żaden, ale nawet bydle cierpieć nie będzie. mit Geduld, gar leicht, gern leiden, z cierpliwością, łatwo, znoſić, rad cierpieć; z chęcią cierpieć, z ochotą ponoſić. weislich leiden, mądrze znieść, z cierpieć. heldenmüthig leiden, mężnie ponoſić, z męſtwem znoſić. das Unglück leiden, nieſzczeście cierpieć. eines Gewalt leiden, czyli gwałty ponoſić. die Schläge leiden und nichts darzu ſagen, plagi ponoſić, a nic na nie, nie mowić. einen als König leiden, kogo iak Krola cierpieć, znoſić. eines Unrecht insgeſammt leiden, czyie, *albo* od kogo wſzyſtkie razem krzywdy cierpliwie znoſić. er kann nicht leiden daß man ihn anſieht, nie może cierpieć, aby na niego patrzano. wenn es die Zeit leiden wollte, gdy by tylko czas pozwolił, gdy by tylko czas dopuścił. wenn es die Sache alſo gelitten hätte, gdy by była rzecz tak pozwoliła, gdy by był interes tak pozwalał. große Schläge mit tapfern Muthe leiden, wielkie plagi mężnym umysłem wycierpieć, wytrzymać. lieber alles leiden,

leiden, als sich ergeben wollen, raczey wszystko ponieść, wycierpieć, wytrzymać, a niżeli się poddać, a niżeli się poddawać. das man nicht leiden kann, czego wycierpieć nie można. der etwas leiden kann, kto może co cierpieć, *adj.* cierpliwy, cierpliwa, cierpliwe. ich kann diesen nicht vor meinen Augen leiden, ia tego w moich oczach cierpieć nie mogę. Schaden leiden, uszczerbek cierpieć, szkodę ponosić. Niederlage leiden, klęskę ponieść, porażkę odebrać, *o woysku, albo kraiu.*

Leiden, das, *n.* cierpienie, ponoszenie, poniesienie, znoszenie, zniesienie, wytrzymywanie, wystrzymanie, z cierpienie, wycierpienie, wystanie, ucierpienie; Christi, Chrystusa; eines Dinges, iakiey rzeczy. dessen Leiden schwer fällt, rzecz ktorey ponoszenie ciężkie. Leiden der Kälte, znoszenie, poniesienie, zimna; des Hungers, wycierpienie głodu; der Hitze, wytrzymanie, upału, gorąca.

Leidenschaft, *f.* cierpienie, znoszenie, a raczey właściwiey cierpliwość.

Leider! *zawołanie*, żal! szkoda! nieszczęście!

Leidig, smutny, żałosny, bolesny. leidiger Tag, smutny dzień, żałosny dzień, bolesny dzień. leidiger Zufall, smutny przypadek, żałosny trafunek. leidiger Tröster, smutek sprawuiący pocieszyciel. leidiges Jahr, smutny, żałosny rok.

Leidlich, znośny. das man leiden kann, co można znieść, zcierpieć. leidliche Schmerzen, znośne bole. leidlicher Wacher, znośna lichwa; *to co*, erträglich; leidlicher Dienst, znośna niewola. den Schmerz leidlich machen, bol znośnym uczynić. einem leidliche Strafe anthun, znośną, znośnieyszą karę komu uczynić.

Leidlich, *adv.* znośnie, cierpliwie; etwas ertragen, co cierpieć, co ponosić. ertrage deine Krankheit leidlich, cierpliwie znoś twoię chorobę. sie kann es nicht leidlich ertragen, ona tego nie może znosić cierpliwie.

Leidtragen, żałobę nosić, żałować, smucić się, smutek, *z czego*, ponosić.

Leidwesen, *n.* żałoba, dola żalu, dola żałoby, doba smutku, smutek, żal. eines Leidwesen vergrößern, komu żalu, smutku przyczynić. in größern Leidwesen stecken, w większym żalu, smutku zostawać, *plur.* w większych żalach zostawać. einen in Leidwesen versetzen, kogo smutku, żalu nabawić, kogo w dolą żalu wprawić, wprowadzić. eines Leidwesen mit ansehen, na czyi żal patrzeć. in Leidwesen gerathen, w smutek wpaść, w żal wpadać. in Leidwesen gesetzt werden, do smutku, do żalu być przyprowadzonym. durch eines Tod Leidwesen empfinden, mieć żal z czyiey śmierci.

Leihen, pożyczyć, pożyczać, komu; dem gemeinen Wesen sechzig tausend Scheffel Waizen, rzeczy pospolitey sześćdziesiąt tysięcy korcy przenicy; einen Ducaten, czerwony złoty komu pożyczyć; einem seinen Namen wozu, swoiego imienia komu do czego pożyczyć, na pożyczki dać, pożyczanym sposobem; einem Geld, komu pieniądze dać pożyczanym sposobem, pożyczyć. Getraide leihen, zboża pożyczyć. er hat mir vierzehn tausend Gulden geliehen, on mi czternastu tysięcy złotych pożyczyć. Gott hat den menschlichen Dingen einen so großen Mann geliehen, tak wielkiego męża Bog ludzkim rzeczom użyczył, *albo* pożyczył, *ale nie tak zwyczaynie*; sie leihet den Seinigen viel, ona wiele swoim pożycza. ich leihe selbst mein Geld auf Zinse, ia sam pożyczam moich pieniędzy na prowizyią. leihe dein Geld auf gewöhnliche Zinse, pożycz twoich pieniędzy, *albo* day twoie pieniądze na zwyczayną prowizyią.

Leihen, das, *n.* pożyczanie, pożyczenie; auf Zinse, na prowizyią, na interes.

Leiher, *m.* pożyczyciel; auf Zinse, na interés, na prowizyią.

Leim, *m.* kley, karuch; womit die Tischler u. a. das Holz zusammen leimen, ktorym stolarze y insi, drzewo razem zkleiaią, spuszczaią. mit Leime zusammen fügen, na kley razem wsadzić, kleiem zpuścić; aus Rindsleder kochen, z wołowey skory kley ważyć, powtore glinka, *albo* ziomka tłusta; Art der Erde, womit Wände und dergleichen gemacht werden, gatunek ziemi, z ktorey ściany y tym podobne rzeczy bywaią lepione, stawiane.

Leimd, prześcieradło, chusta, płachta.

Leimen, kleić, zkleiać. mit Leime zusammen fügen, kleiem razem spuszczać, na kley osadzać, na kley wsadzać, na kley dawać; etwas, co. was frisch geleimet,

geleimet, geht nicht leicht wieder von einander, co świeżo nie dawno iest ſkleione to ſię nie łatwo rozklei. leime es mit warmem Leime, ſkley to gorącym kleiem.
Leimen, das, n. kleienie, zkleianie; der Breter, tarcic, deſzczek; der Karten, kart.
Leimer, m. kleynik, zkleiacz; geſchickter, ſpoſobny, ſprawny.
Leimern, ziemny, glinkowaty, z glinki. leimerne Wand, z glinki ściana robiona.
Leimgrube, f. doł w ktorym glinę do lepienia kopią.
Leimruthe, f. laſka lepem napuſzczaona, na ptaki poſtawiona.
Leimſtange, f. laſka, żerdka, na ktorey lep, na łapanie ptakow.
Leimung, f. kleienie, zkleianie, zkleienie; ſtarke, mocne; friſche, świeże.
Lein, n. ein Gewächs, *krzew pewny*, len; roher, ſurowy; ungeröſter, nie wyprawny; zarter, cieniutki, cieniuteńki. von Leine, ze lnu, *adj.* lniany, lniana, lniane.
Leine, f. lina, ſznur; langer Strick, długi ſznur; von Hanfe, z konopi.
Leinen, lniany. leinene Kleider, lniane ſuknie. leinene Wäſche, lniana bielizna.
Leinlach, n. chuſta. kleines Leinlach, mała chuſta; zerriſſenes, podarta.
Leinöl, n. lniany oley, ze lnu wybiiany; bitteres, gorzki; ſüſſes, słodki; gutes, zum Brennen und Schmieren, aber nicht zum Eſſen, dobry do palenia y ſmarowania, ale nie do iedzenia; ſchädlich für die Bruſt, ſzkodliwy na pierſi.
Leinſaamen, m. len ziarno, naſienie, lniane ſiemie; zum Säen, do ſiania, do ſiewu.
Leinſaat, m. len zaſiany, na polu, na zagonach.
Leinſter, Landſchaft in Irrland, ziemia w Irlandyi.
Leintänzer, m. tanecznik po ſznurze, ſznurotanecznik.
Leinwand, f. Leinwad, płotno. von Leinwand, płocienny. Kleid von Leinwand, ſuknia z płotna, ſuknia płocienna. in Leinwand gekleidet, w płotno ubrany, w płotno uwinięty, płotnem odziany. ein in Leinwand gekleideter alter Mann, w płotno przybrany, płotnem odziany ſtarzec. der mit Leinwand umgeht, ktory płotnem ſię bawi, płociennik, *adject.* dergleichen Handlung, płocienny handel, handlowanie płotnem.
Leinwandhändler, m. płocienny kupiec, handlarz płocienny, płotnem handluiący.
Leinwandhandel, m. handel płocienny, kupczenie płotnem.
Leinwandkrämer, m. kramarz płocienny, kramarz płotno przedaiący.
Leinweber, m. tkacz lniany, ktory płotno ze lnu robi, tka, knap.
Leipzig, Stadt in Meißen, Lipſk, Lipſko, miaſto w Miſnii; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego, *albo* do tego miaſta należący, Lipſki, Lipſka; Lipſkie; einer daher, Lipſczanin; eine daher, Lipſczanka; berühmte Stadt Leipzig, sławne miaſto Lipſk; ſchöne, piękne, und prächtige, y wſpaniałe; die großen Handel treibt, ktore prowadzi wielkie handle; Univerſität daſelbſt, Akademia Lipſka; eine von den vornehmſten in Europa, iedna z nayprzednieyſzych w Europie; Leipzig liegt am Pleißfluſſe, Lipſk leży nad rzeką Pliſſą; voller prächtigen Häuſer, pełne wſpaniałych domow, und höflichen Einwohnern, y ludzkich, grzecznych, obywatelow.
Leipziger, m. Lipſczanin, einer von Leipzig, kto z Lipſka ieſt.
Leier, f. lira, unangenehmes Inſtrument, niemiły do grania inſtrument.
Leiſe, ſachte, powolny, cichy. leiſe Stimme, cichy, powolny głos, niby zawieſzony, z zatrzymywanym oddechem. leiſer Gang, powolne chodzenie, z wolna chod, pomaluteńku ſtąpanie. leiſe Rede, powolna mowa, z wolna mowienie, pomaluteńku mowienie. leiſer Schlaf, wolny ſen, maleńkie, wolne, nie twarde ſpanie.
Leiſe, *adv.* powoli, zwolna, bardzo pomału, pomaleńku, na palcach; fortgehen, poſtępować; reden, mowić. kranke Leute reden, und gehen leiſe fort, chorzy ludzie mowią y chodzą powoli, bardzo pomaleńku. leiſe einander fragen, powoli, z cicha między ſobą pytać, wypytywać ſię.
Leisnig, Stadt in Meißen, Leśnica, miaſto w Miſnii; von oder zu ſolchem Orte gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, Leśnicki, Leśnicka, Leśnickie; einer daher, Leśniczanin; eine daher, Leśniczanka.
Leiſte, f. liſtwa, womit etwas zuſammen gefüget wird, ktorą co bywa wraz

zbite,

zbite, aby się razem trzymało. mit Leisten hinein machen, listwę podłożyć; äußerste am Tuche, krayka, brzeg, kraieczka.

Leisten, *m.* kopyto, worüber die Schuster die Schuhe machen, na ktorym szewcy trzewiki robią. Dinge, welche über einen Leisten geschlagen sind, rzeczy, na iedno kopyto, iednym kroiem robione. sie sind alle über einen Leisten geschlagen, oni wszyscy na iedno kopyto robieni. alle über einen Leisten schlagen, wszystkie na iedno kopyto, buty albo trzewiki robić.

Leisten, świadczyć, wyświadczać, wyświadczyć, czynić, dawać; einem Hülfe, dawać komu pomoc. einem sein Versprechen leisten, komu obietnicę swoię ziścić, obietnicę wypełnić, według obietnicy co uczynić, obiecaną łaskę wyświadczyć, obietnicy dotrzymać. einem einen Dienst leisten, komu przysługę wyświadczyć. dieser Mann hat dem gemeinen Wesen viele wichtige Dienste geleistet, ten mąż wiele ważnych przysług uczynił, wyświadczył, rzeczy pospolitey. ich habe keine Gelegenheit, dir solchen Dienst zu leisten, niemam żadney okazyi do wyświadczenia ci tey przysługi. er verdienet das nicht, was sie ihm leisten, on na to nie zasługuie, co wy mu świadczonią, co wy dla niego czynicie. einen Eyd leisten, przysięgę uczynić, przysięgę wykonać. er will den Eyd nicht leisten, on nie chce przysięgi czynić, niechce przysięgi wykonać.

Leistenschneider, *m.* kopyciarz, kopytnik, kopytorob, kopytocios.

Leistung, *f.* świadczenie, czynienie, wyświadczenie, uczynienie. durch Leistung der Hülfe, przez wyświadczenie pomocy.

Leiten, prowadzić, wieść; das Wasser durch eines andern Grund und Boden, wodę przez cudzy grunt y pole. von vier Quellen her die Pflichten leiten, ze czterech źrzodeł, powinności, wyprowadzać; das Wasser aus dem Flusse, wodę z rzeki prowadzić.

Leiter, *m.* wodz, prowadca, wodnik, *od ktorego*, Comp. przewodnik; des Wassers, wod, *powtore znaczy to co*, Gerüste, drabina, worauf man in die Höhe steigt, po ktorey w gorę wychodzą. die Leiter anlegen, drabinę przystawić. die Leiter ist zerbrochen, drabina się złamała. auf der Leiter in die Höhe steigen, do gory po drabinie wyleść. eine Sprosse in der Leiter, szczebel u drabiny; die Seitenbäume derselben, żerdzie drabinne, w ktore szczeble wchodzą, *potrzecie znaczy*, Folterwerkzeug, instrument do katowania. einen auf die Leiter spannen, kogo na katowni rozciągnąć, rozpiąć do męczenia go.

Leithammel, *m.* baran, w trzodzie; unter den Schaafen, między owcami.

Leitmeritz, Stadt in Böhmen, Lutomierz, miasto w Czechach; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należacy, *adj.* Lutomierski, Lutomierska, Lutomierskie; einer daher, Lutomierzanin; eine daher, niewiasta z Lutomierza, Lutomierzanka; Weise, *adv.* po Lutomiersku.

Leitseil, *n.* lina do obracania, albo do prowadzenia, do ciągnienia.

Leitstern, *m.* gwiazda żeglarska, cynozura, po ktorey się żeglarze miarkuią.

Leitung, *f.* prowadzenie, wiedzienie, wyprowadzanie, poprowadzenie; des Wassers, wod. etwas, nach eines Leitung thun, co za przywodem czyim, za powodem czyim uczynić. die künstliche Leitung des Wassers, sztuczne wody prowadzenie.

Lemberg, Stadt in Polen, Lwow, miasto w Polszcze; Hauptstadt des Rußlands, stołeczne miasto Woiewodstwa Ruskiego; die andere in Schlesien, drugie w Sląsku, Lwow, albo Lemberga; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego albo do tego miasta należący, Lwowski, Lwowska, Lwowskie; einer daher, Lwowczyk; eine daher, Lwowka, Lwowianka, *adverb.* po Lwowsku.

Lemgow, Stadt in der Graffschaft Lippe, Lemgow, miasto w Hrabstwie Lipskim w Niemczech; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Lemgowski, Lemgowska, Lemgowskie; einer daher, kto z Lemgowa, Lemgowczyk; eine daher, ktora z Lemgowa, Lemgowianka.

Lencken, schylić, nakłonić, skłonić; einen wie er will, kogo iak on chce; durch seine Rede, przez swoię mowę; die schwachen Gemüther, słabe umysły nakłonić, nakręcić, iak kto chce; sich vom Wege ab, z drogi ziechać, z drogi się uchylić. einen womit len-

cken, kogo czym nakłonić; die Natur nach der Zeit, urodzeniem kierować według czasu; einen lencken, rządzić kiem, powodować kogo. sich zum Verderben lencken, siebie do ruiny nakłonić, w ruinę wprawić; gegen Mittag, ku południowi; gegen das Meer, ku morzu; gegen Mitternacht, ku puł-nocy. ich habe ihn mit zwey Worten gelencket, ia go dwiema słowami nakłoniłem. der andere läßt sich nicht lencken, a drugi nie daie się nakłonić.

Lenckseil, *n.* lina do kierowania.

Lenckung, *f.* nakłonienie, nakłanianie, nachylanie, nachylenie, zchylenie, uchylenie.

Lende, *f.* lędźw; einschlagen, lędźwie połamać. wo du mich heute böse machest, sollst du gewiß mit ganzen Lenden nicht wegkommen, ieżeli mię, dzisiay rozgniewasz, toż całemi lędźwiami nie wyidziesz ztąd.

Lendenbraten, *m.* pieczenia od łuda, legawa pieczenia.

Lendenbruch, *m.* lędźwi łamanie, łudu poprzetrącanie.

Lendenstein, *m.* kamień w nerkach; haben, na kamień w nerkach chorować.

Lendensüchtig, scyatyk, na scyatykę chory, scyatykę cierpiący.

Lendenweh, *n.* scyatyka, choroba w krzyżu, w lędźwiach w krzyżowey kości.

Lens, Ort in Flandern, Lensa, miasto we Flandryi; von oder zu solchem Orte gehörig, z tego, albo do tego miasta należący, Lensański, Lensańska, Lensańskie; einer daher, Lensańczyk; eine daher, Lensanka.

Lentini, Stadt in Sicilien, Lentini, miasto w Sycylii, *poł.* Leontium.

Lenz, *m.* wiosna. s. Frühling.

Leon, Stadt in Spanien, Leona, miasto w Hiszpanii; *potym powtore*, Königreich in Spanien, Krolestwo w Hiszpanii.

Leondari, Stadt in Neapolis, Leondary, miasto w Neapolitańskim.

Leonhard, Mannsnamen, Leonard, imie męszczyzny.

Leopard, *m.* ein Thier, Lampart, zwierz pewny.

Leopold, Mannsnamen, Leopold, imię męszczyzny.

Levanto, Stadt in Griechenland, Lepanto, miasto w Grecyi, *połac.* Naupactus.

Leppisch, śmieszny, figlarny, głupi. leppische Sache, śmieszna y głupia rzecz.

Lerche, *f.* skowronek, ein Vogel, ptak, mit einer Kappe, z czubem.

Lerchenbaum, *m.* modrzew, drzewo. von Lerchenbaume, z modrzewia, modrzewowy.

Lerchenschwamm, *m.* modrzewowa gębka, goryczka biała.

Lerida, Stadt in Spanien, Lerida, Gierda, miasto w Hiszpanii.

Lerm, *m.* tumult, trwoga, zamieszanie. erschrecklicher Lerm, straszliwy tumult.

Lernen, uczyć się; geschwind, prędko; anders woher, zkąd inąd; länger, dłużey; leicht, besser, rühmlich, łatwo, lepiey, sławnie się uczyć; fleißig, kürzlich, gar niemals, pilno, krotko, wcale się nigdy nie uczyć: eben so, tak też się uczyć. was vom Rechte kann gelernet werden, tego co się można z prawa nauczyć; im Alter die griechische Sprache, w starości Greckiego się ięzyka uczyć; die freyen Künste bey einem, uczyć się swobodnych sztuk u kogo. auf den Instrumenten spielen lernen, uczyć się na instrumentach grać. vieles lernen, und auch wieder verlernen, wiele się uczyć, y znowu się oduczyć, *to iest*, zapamiętać; von einem, od kogo; die Rechte eines Dinges, prawa o iakiey rzeczy. schwere Dinge nothwendiger Weise lernen, z potrzeby rzeczy trudnych się uczyć. an eines Gelde lernen, wozu das Geld gut sey, na czyich pieniądzach nauczyc się, na co pieniądze dobre. fleißiger bitten und betteln lernen, uczyć się, pilniey prosić y żebrać. aus der Erfahrung lernen, z doświadczenia się uczyć, doświadczeniem się nauczyć; alle Wissenschaften, wszystkich umięiętności. etwas gar langsam lernen, czego się wcale powoli uczyć. eine Kunst lernen, sztuki się iakiey uczyć; etwas oben hin, co na prędce się nauczyć, połapać, pochwytać, *w takim też sensie mowi się.* begierig die griechische Sprache lernen, z chęcią, z upragnieniem uczyć się greckiego ięzyka. etwas von stummen Lehrmeistern (Büchern) lernen, co od niemych Naukmistrzow, *to iest*, z książek uczyć się; etwas gründlicher, co gruntowniey; den Ackerbau, ziemiaństwa, rolnego gospodarstwa się uczyć; etwas woran können, móc się z czego co nauczyć. gute Künste

sollst du lernen, dobrych sztuk powinieneś się uczyć. etwas gelernet haben, nauczyć się czego było. nichts gelernet haben, nic się nie nauczyć. er hat nichts gelernet, on się nic nie nauczył.

Lernen, das, *n.* uczenie się, nauczenie się, poymowanie, pochwycenie, zrozumienie.

Lernender, *m.* uczący się, uczeń, na naukę chodzący, nauki słuchaiący.

Lernzeit, *f.* czas nauki, czas na naukę, czas do uczenia się, nauczenie się.

Lescar, Stadt in Frankreich, Leskara, miasto we Francyi; einer daher, Leskarczyk; eine daher, Leskarka, *adj.* Leskarski, Leskarska, Leskarskie.

Leschen, gasić, zgasić, przygaszać, przygasić, zagaszać, zagasić, wygaszać, wygasić: das Feuer, ogień; die Feuersbrunst; den Durst, pożar ogniowy; pragnienie; mit Trinken, napoiem. die Schuld leschen, dług wypłacić, długi poznosić. was dich nicht brennt, laß ungelescht, das lesche nicht, co cię nie parzy, zostaw tak niegaszone, tego nie gaś, *znaczy:* co do ciebie nie należy, o to się nie pytay, w to się nie wdaway.

Leschen, das, *n.* gaszenie, zgaszenie, przygaszanie, przygaszenie, zagaszanie, zagaszenie, wygaszanie, wygaszenie.

Leschpapier, *n* szary papier y miętki do mazania, bibuła, nazywaią, w szkołach.

Leschung, *f.* zgaszenie, gaszenie, zagaszenie, przygaszenie, przygaszanie; des Durstes, pragnienia; des Feuers, ognia; mit Wasser, wodą.

Lesen, czytać; aufmerksam, uważnie; fleißig, mit Fleiße, pilnie, z pilnością; sehr gern laut und stark, rad czytać, głośno y mocno y wiele; angenehm und sehr richtig, przyiemnie y bardzo dobrze czytać. eine Rede lesen, mowę iaką czytać; ein Buch, książkę czytać; eines Buch lesen, czyią książkę czytać; einem ein groß Buch vorlesen, komu, albo przed kim, wielką książkę czytać; von sich selbst, z swoiey ochoty, z swoiey chęci czytać. etwas sehr fleißig lesen, co bardzo pilno czytać; eines Bücher, czyie książki czytać; er liest gern die alten Poeten, on rad czyta dawnych Poetow. jener gelehrte Mensch hat viele Historien gelesen, tamten uczony człowiek wiele historyi czytał. lis oft die Briefe des Cicero, czytay często listy Cicerona. wer nicht viel liest, der kann kein gelehrter Mensch werden, kto nie wiele czyta, ten nie może być uczonym człowiekiem. von allen gelesen werden, od wszystkich być czytanym. lesen, schreiben und rechnen lernen, czytać, pisać y rachować się uczyć. einen lesen lehren, uczyć kogo czytać. auf Universitäten Collegia lesen, po Akademiach Collegia czytać, w kole słuchaiących czytać. juristische, philosophische Collegia lesen, prawne, filozoficzne Collegia czytać, w kole uczących się prawa, filozofii czytać. der fleißig juristische Collegia liest, ktory pilno prawne czyta Collegia, czyta prawne koło. er liest ein schönes Buch, aber er versteht es nicht, on czyta piękną książkę, ale iey nie rozumie. du hast es gelesen, aber nicht verstanden, ty czytałeś ale nie z rozumiałes. lis, was schwer ist, noch nicht, co cieżkiego iest, ieszcze nie czytay. liest du nicht dieses? nie czytasz ty tego?

Lesen, das, *n.* czytanie, przeczytanie, czytywanie; eines Briefes, iakiego listu; eines Buches, iakiey książki; vieler Autoren, wielu pismodawcow. einen im Lesen unterweisen, kogo czytania uczyć. im Lesen inne halten, w czytaniu oddech zatrzymać, w sobie zastanowić.

Lesepult, *n.* mieysce wyższe do czytania, do czytywania.

Leser, *m.* czytelnik. den Lesern zum Vergnügen dienlich seyn, czytelnikom, być zdatnym do ukontentowania. Leser bey Tische, czytelnik do stołu.

Leserlich, czytelny. leserlich seyn, czytelnym być. leserliche Schrift, czytelne pismo.

Leslich, czytelny, co czytać snadno można. lesliche Buchstaben, czytelne litery.

Lestern, łaiać, besztać, szkalować, wadzić się. s. Lästern.

Lesung, *f.* czytanie; leichte, łatwe; stete, nieustanne; der besten Bücher, naylepszych książek.

Lette, *f.* ziemia cegłowa, Erde, woraus die Ziegel gebrennt werden, ziemia, z ktorey cegła bywa palona.

Letten, Theil von Infland, Letcya, część Inflant, inaczey, Litlandia.

Letter, *m.* drabiny, drabinki, literki do wozu.

Letticht, błotnisty. lettichter Weg, błotnisty

ſta droga. lettichter Fußſteig, błotniſta ścieſzka.
Letzen ſich, pożegnać ſię na wieki z kiem; oſtatnie uczynić pożegnanie.
Letzt, oſtatni. letzte Zeiten, oſtatnie czaſy. auf die letzte Seite zuerſt antworten, na oſtatnią ſtronę karty naypierwey odpiſować. zuletzt ſetzen, na oſtatku co położyć. unter die letzten in der Bataille ſtellen, między oſtatniemi na batalii ſtać. letzter Haufen, oſtatnia ſtraż. letzter Tag des Lebens, oſtatni dzień życia. letzter Monat des Jahres, oſtatni mieſiąc roku. eines letzten Athem auffaſſen, oſtatni dech czyi, oſtatniego ducha czyiego odebrać. letzter Theil des Briefes, oſtatnia część liſtu. letztes Buch, oſtatnia kſiążka. der letzte Krieg iſt von den Sabinern angefangen worden, oſtatnia woyna była przez Sabiny zaczęta. ich habe mich zuletzt, als der Letzte retiriret, ia na oſtatku, iak oſtatni odſzedłem. der letzte Tag, oſtateczny dzień. in den letzten Zügen liegen, w oſtatnim zgonie być życia, iuż konać. zum letzten Male einen ſehen, oſtatni raz kogo widzieć. zum letzten, na oſtatek. letzter ohne einen, przedoſtatni. letzter ohne zwey, przed przedoſtatni.
Letztens, *adv.* na oſtatek; die Sachen, welche in die Tempel geſchenket worden, wegnehmen, rzeczy, ktore były do kościołow darowane, precz zabrać. letztens einem die Verrichtung auftragen, na oſtatek ſprawienie intereſu włożyć na kogo. letztens einem ein Buch abgeſchickt haben, naoſtatek komu kſiążkę odesłać. letztens ſich gegen ſeine Kinder ſo verhalten, naoſtatek tak ſobie z dziećmi ſwoiemi poſtępować. letztens iſt nicht zu ſchreiben, naoſtatek niema nic piſać.
Letztlich, oſtatni raz, oſtatniem razem; iſt er bey uns geweſen, był on u mnie.
Levante, Länder gegen Orient, ſonderlich klein Aſien, Wſchod, kraie położone na Wſchod słońca, a oſobliwie zaś mała Azya.
Leucate, Stadt in Frankreich, Leukata, miaſto we Francyi.
Leuchte, *f.* lampa; voll Oel, pełna oliwy; brennt ſehr hell, pali ſię iaſno.
Leuchten, świecić, przyświecać. der Mond leuchtet mit fremdem Lichte, kſiężyc świeci cudzym światłem. der Glanz unſerer Herrſchaft leuchtet den Völkern, iaſność naſzego paňſtwa przyświeca narodom. die Tugend leuchtet im Finſtern, cnota świeci w ciemnościach. für ſich leuchten, ſwoiem właſnym światłem świecić; von einem großen Feuerglanze, świecić od wielkiey iaſności ognia.
Leuchten, das, *m.* świecenie, przyświecanie; des Mondes, kſiężyca.
Leuchtenträger, *m.* latarnik, latarnionoſz, co latarnią noſi.
Leuchter, *m.* lichtarz, świecznik; hölzerner, drewniany; eherner, moſiężny.
Leue, *m.* lew. ſ. Löwe.
Leugnen, przeczyć, zapierać, mowić że nie. er leugnet das, on to przeczy.
Levi, Mannsnamen, Lewi, imię mężczyzny.
Levite, *m.* Lewita, jüdiſcher Geiſtlicher, żydowſki duchowny. einem einen Leviten geben, *to ma znaczyć*, wyłaiać kogo, natrzeć uſzow komu.
Levitiſch, lewitycki, *to co*, Lewitow ieſt. levitiſcher Dienſt, lewity poſługa.
Leumund, *m.* dobre imie, sława. guter Leumund iſt beſſer, als Reichthum, dobre imie ieſt lepſze iak bogaſtwa. es kömmt auf deſſen Leumund an, chodzi o iego dobre imie. es iſt auf meinen Leimund angekommen, chodziło o moię sławę. es kann auf deinen Leimund ankommen, może chodzić o twoy honor, o dobre imie.
Leute, *plur. m.* ludzie, *to co*, Menſchen, vollkommene, doſkonali; wunderns-würdige, podziwienia godni; reiche, bogaci; geringe und arme, nikczemni y ubodzy; grobe, fremde, proſci, obcy; ehrgeizige, wynieśli; tolle und ruchloſe, głupi y ladaco; anſehnliche und berühmte, poważni y sławni; ruhmbegierige, chciwi, chwały; ſtolze, pyſzni, napuſzeni; ungerechte, kühne, gütige, nieſprawiedliwi, śmieli, dobrotliwi; rechtſchaffene, gelehrte und kluge, dobrzy, uczeni y roztropni. elende, vorſichtige und freundliche, mizerni, baczni y weſeli; grauſame, neugierige, grundböſe, okrutni, ciekawi nowin, y z gruntu źli, z kreteſem źli; fleißige und erfahrne, pilni y maiący doświadczenie, und höfliche, y ludſcy, grzeczni; unbändige, wyuzdani; ausländiſche, cudzoziemſcy; artige und geſchwätzige, żartobliwi y rozmowni; betriegliche und liederliche, oszukuiący y hultaie; treue, wierni; ſtandhafte, ſtateczni; tapfere, mężni,

mężni, waleczni; muthige, odważni; dankbare, ehrliche, ansehnliche, wdzięczni, uczciwi, pozorni, okazali, und redliche, y rzetelni, rzadkiey rzetelności; schlechte, ladaco; unbekannte, unmenschliche, niewiadomi, nieludcy; gottlose, niezbożni; scharfsinnige, dowcipni, przemyślni, bystrego dowcipu, bystro myślący; freche, zuchwali; arbeitsame, pracowici; galante, grzeczni, osobliwey grzeczności; leichtfertige, swywolni, rozpustni, niepomierney swywoli, rozpusty; gutthätige, dobroczynni; geile und verhurte, lubieżni y kurewnicy; zänkische, zwadliwi, kłutliwi; bescheidene, skromni, układni, piękney skromności, wielkiey układności, ślicznego ułożenia; treulose und böse, chytrzy, niewierni, w ktorych sama chytrość y niewierność; vom Lande, ze wsi, wieśniacy; fromme und unsträfliche, podściwi y winni; weise, mądrzy, und ansehnliche, y poważni, znaczney powagi; verruchte, niecnotliwi, niecnoty, zbrodnie; gewissenhafte, sumienni, podściwego y dobrego sumnienia; einfältige, prostacy; albere, głupi; hohe und niedrige, wyżsi y nayniżsi; geringe, podli; schändliche, szpetni, bezecni; über die maaßen viele, nad miarę wiele ludzi. nicht unter die Leute kommen, nie bywać między ludźmi. der nicht gern viele Leute um sich hat, ktory nie rad wiele ludzi miewa koło siebie. viele Leute stehen um ihn herum, wiele ludzi koło niego stoi, wiele ludzi w koło go otaczaią. nicht gern unter die Leute gehen, nie rad między ludzi iść. etwas unter die Leute bringen, co między ludzi roznieść, między ludzi rozsiać. unter die Leute kommen, ausgebracht werden, między ludzi wyyść, bydź wyniesionym. unter die Leute kommen, sich unter ihnen befinden, przyyść między ludzie, między ludźmi się znaydować. vor allen Leuten, przed wszystkiemi ludźmi. den Leuten in die Mäuler kommen, ludziom na ięzyki przyyść, na ięzyki u ludzi przychodzić. das alle Leute wissen, to wszyscy ludzie wiedzą, to wszystkim wiadomo, to wszyscy o tym wiedzą. nicht unter die Leute kommen können, sich daheim halten, nie moc iść między ludzi, w domu siedzieć, w domu się zamykać.

Leutenant, *m.* Porucznik pod Horągwią, tak u Konnych, iak y u Piechoty.

Leuteschen, odludek, dziki, ktory unika przed ludźmi, ktory niechce z ludźmi przestawać. leuteschen seyn, odludkiem być, stronić od ludzi, dzikim być, nie pokazywać się ludziom, bać się ludzi, nie być śmiałym do ludzi, sam tylko być, osobno. stets leuteschen gewesen seyn, zawsze było odludkiem, dzikim, zawsze było stronić przed ludźmi. er ist schon nicht mehr leuteschen, on nie iest więcey odludkiem, dzikim.

Leutsch, Stadt in Ungarn, Lewocza, miasto w Węgrzech; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Lewocki, Lewocka, Lewockie; einer daher, Lewoczanin; eine daher, Lewoczanka.

Leutselig, ludzki. leutseliges Gemüth, ludzki umysł, ludzkie serce. leutseliger Mensch, ludzki człowiek, dobrotliwy. leutseliger Herr, ludzki pan.

Leutseligkeit, *f.* ludzkość, dobrotliwość; geziemet allen, zdobi wszystkich.

Leutseliglich, *adv.* ludzko, z ludzkością; hören, słuchać; reden, mowić z ludzkością.

Leuwarden, Stadt in Westfrießland, Leuwarda, miasto w Zachodniey Fryslandyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Leuwardski, Leuwardska, Leuwardskie; einer daher, kto z tego miasta, Leuwardczyk, Leuwardczanin; eine daher, Leuwardka, Leuwardczanka; Art, Weise, po Leuwardsku.

Lewa, Stadt in Ungarn, Lewa, miasto w Węgrzech; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego, albo do tego miasta należący, Lewski, Lewska, Lewskie, albo Lewański, Lewańska, Lewańskie; einer daher, kto z tego miasta, Lewczyk, Lewańczyk; eine daher, ktora z tam tąd, Lewka, Lewanka.

Lexicon, *n.* słownik, xiążka, w ktorey słowa iakiego ięzyka spisane; *synonyma, dykcyonarz*, wszystko nie po Polsku; Mownik, słowksięga.

Leyd, *n.* żal, bol. *s.* Leid.

Leyden, Stadt in Holland, Leyda, miasto w Hollandyi, *połac.* Lugdunum Batavorum; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Leydeński, Leydeńska,

ſka, Leideńſkie; einer daher, Leydeńczyk; eine daher, Leydenka. die Zeitung von Leyden, Gazeta Leydeńſka.
Leyder! ah! żal! żal wielki! zguba! ſzkoda! nieſzczęście! biada! ſo weit gehen wir leyder! von unſern Eltern ab, tak bardzo odrodni, ah żal wielki! ieſteśmy od naſzych przodkow; tak bardzo odrodziliśmy ſię, ah ſzkoda!
Leydweſen, n. żal, bol, boleść, doba żałoſna, zoſtawanie w żalu.
Leye, Fluß in den Niederlanden, Ley, rzeka w Niſkim Kraiu.
Leyer, f. lira, muſikaliſches Inſtrument, oder auch Geſtirn am Himmel, inſtrument do grania, albo też gwiazda na niebie. auf der Leyer ſpielen, na lirze grać. auf der Leyer lernen, uczyć ſię na lirze. auf einer Leyer bleiben, zawſze iedno na lirze grać, *to ieſt*, zawſze iedno mowić, zawſze iedno śpiewać. zur Leyer gehörig, do liry należący, liryczny.
Leyern, *słowo w słowo, lyrować*, na lirze grać, na lirze wygrawać, *powtore znaczy:* veriren, prześladować, obracać, nagabać, wyśmiewać; einen, kogo.
Leyermann, m. liryſta, gracz na lirze, wygrawacz na lirze.
Libanus, m. Liban, Gebirge, gory.
Libau, Stadt in Preuſſen, Libawa, albo Lubawa miaſto w Pruſſach.
Liberey, f. barwa; Kleidung der Bedienten, barwa dla ludzi służących, *liberyia.*
Licent, m. cło, myto; von etwas, od czego; von den Wagen, od wozow.
Licentiat, m. Licencyat, tytuł y ſtopien Uczoności w Akademiach.
Licht, n. światło; natürliches, przyrodzone, wrodzone, rodowite, ſamorodne; fremdes, obce; helles, iaſne; klares, iare; gemeines, angenehmes, reichliches, poſpolite, przyiemne, obfite: ungewöhnliches, niezwyczayne; eigenes, własne; geringes, ſchwaches, wahres, małe, słabe, prawdziwe; ſtetes, mäßiges, zweyfelhaftes, nieuſtanne, pomierne, wątpliwe; erblicken, zobaczyć, poſtrzec. einen des Lichts berauben, pozbawić kogo światła, odebrać komu światło. des Lichts genießen, używać światła. einem klärer, als das Sonnenlicht vorkommen; iaśnieyſze ſię co komu zdawa od słonecznego światła. heimliche Dinge an das Licht bringen, ſkryte rzeczy na światło wynoſić. etwas in das Licht, an das Licht ſtellen, co na świetle poſtawić, co na światło wyſtawić. vor Lichte, przed światłem. reichlich mit Lichte erfüllen, rzęſiſto światłem napełnić. mit anbrechendem Lichte, rowno ze dniem, iak tylko dzień. den Kranken im Lichte haben, chorego na świetle trzymać; gemachtes, zrobione światło; ewiges, wieczne; helles, iaſne; göttliches, großes, mittelmäßiges, boſkie, wielkie, śrzednie; dunkeles, kleines, volles, ciemne, małe, zupełne; blinkendes, łyſzczące ſię; zunehmendes, przybywaiące; angebranntes, zapalone. bey Nacht eines Licht aufſetzen, w nocy światło zaświecić; einem vortragen, światło nieść przed kiem. einem Licht verbauen, zabudować komu światło. einem Licht vorhalten, trzymać przed kiem światło der Mond wird von dem Lichte der Sonne erleuchtet, księżyc ieſt światłem od słońca oświecony. von ſeinem Lichte anbrennen, od ſwoiego światła, *albo* ſwoiem światłem zapalić. an das Licht ſetzen, na światło wyſtawić. das Zu- und Abnehmen des Lichtes, przybywanie y ubywanie światła. das Licht verdunkeln, światło przyćmić, światło przyciemnić; auslöſchen, wygaſić. bey Lichte, przy świetle. ein großes Licht läßt ſich ſehen, wielkie światło daie ſię widzieć. von Lichtern helle werden, od światła iaſno być, od światła widzieć. ohne Licht weggehen, bez światła iść dokąd. Licht verbergen, światło ſkryć. einem im Lichte ſtehen, komu światło zaſłaniać. Licht von Inſelt, świeca łoiowa. Lichter von Inſelt ziehen, świece z łoiu robić, świece maczać. Dacht des Lichts, knot we świecy, knot świeczny. das Licht putzen, utrzyć świecy nos, poprawić świecy. Licht in der Laterne tragen, światło w latarni noſić. Licht in einer Sache geben, dać światło w iakiey rzeczy, dać obiaśnienie komu w iakiey rzeczy. Licht in einer Sache haben, mieć światło, mieć obiaśnienie, mieć wiadomość w iakiey rzeczy. Licht in einer Sache bekommen, światła nabyć w iakiey rzeczy, obiaśnienia doſtać w iakiey rzeczy, wiadomości nabyć w iakiey rzeczy. ſich ſelbſt im Lichte ſtehen, ſobie ſamemu światło zaſłaniać, *to ieſt*, ſiebie ſamemu przeſzkadzać, *albo* o ſiebie ſame-

go

go niedbać. hinters Licht führen, za światło, zaprowadzić kogo, *to iest*, zwodzić kogo. bey Lichte verfertigen, przy świetle co robić, gotować. bey Lichte arbeiten, studiren u. d. gl. przy świetle pracować, uczyć się y podobne rzeczy robić. einem das Licht ausblasen, *słowo w słowo*, *światło komu zadmuchnąć*, *to iest*, zabić kogo. bey Lichte etwas besehen, *przy świetle co oglądać*, *to iest*, z rozeznaniem rzecz uważać.

Lichtarbeit, *f.* robota przy świetle; kleine, mała robota, robotka.

Lichte, iasny, świcący. lichte Farbe, świcący kolor. lichte Nacht, iasna noc. lichte machen, oświecić, iasno czynić, światło dawać. alles mit seinem Lichte licht machen, wszystko swoiem światłem oświecić. die Nacht mit Fackeln lichte machen, noc fakłami oświecić; einen Wald, las; einen Baum, drzewo iakie oświecić, *znaczy*, die allzu dicken Aeste aus ihm hauen, gęste gałęzie na niem powycinaiąc. es wird lichte, świta; der Tag bricht an, dnieie.

Lichtenberg, Namen vieler Oerter, Lichtenberg, imię wiela mieysc.

Lichtenburg, Schloß in Obersachsen, Lichtenburg, zamek w Wyżniey Saksonii.

Lichteneck, Schloß in Brisgau, Lichtenek, zamek w Brysgawskim.

Lichtenfels, Stadt in Franken, Lichtenfels, miasto w Frankonii.

Lichtenstein, Namen unterschiedener Oerter, Lichtensztein, imie rożnych mieysc. *adj.* Lichtensztenski, Lichtensztenska, Lichtensztenskie.

Lichterloh, płomienisty. lichterloh brennen, płomieniem gorzeć.

Lichtkerze, *f.* świeca; die helle leuchtet, ktora iasno świeci.

Lichtknecht, *m.* chłopiec; worauf man die fast verbrannten Lichter setzet, na ktorym kładą prawie dopalone świece.

Lichtkorb, *m.* kosz na świece. die Lichter sind im Lichtkorbe, świece są w koszu.

Lichtlein, *n.* świeczka; dünnes, cieniuteńka; das nicht recht brennet, ktora się źle pali

Lichtmücke, *f.* świecący robaczek; fliegt bey Nacht, w nocy lata.

Lichtputze, *f.* szczypce, do ucierania świecy nosa, do poprawiania świecy.

Lichtputzen-Kästlein, *n.* kładka pod szczypce.

Lichtscheere, *f.* szczypce; scharfe, ostre; von Silber, ze srebra.

Lichtschirm, *m.* cienik, zasłonka, przed świecą, przed światłem.

Lichtscheu, nielubiący światła, stroniący przed światłem; Mensch, człowiek.

Lichtschnuppe, *f.* nos od świece, w szczypcach pozostały.

Lichtträger, *m.* świeco-nośnik, ten co świece przed kiem nosi.

Lichtwurm, *m.* ćma, robak lataiący; der des Abends um die brennenden Lichter herum fliegt, ktory w wieczor, około palących się świec lata.

Licitiren, targować się, cenić, podawać, nie dawać tyle, więcey, mniey, etc.

Lid, *n.* członek.

Liddorn, *m. to co*, Leichdorn, guzik twardy na nogach.

Lieb, miły, ukochany, *to co*, angenehm, przyiemny. Ennius ist dem Scipio lieb gewesen, Ennius był miłym Scypionowi. einen lieb haben, mieć sobie kogo miłym. ich habe wenige so lieb, wie dich, mało mam tak miłych mi iak ciebie. sie ist mir lieb, ona mi iest miła, ukochana. lieb und angenehm, miły y przyiemny. er ist vielen lieb, on iest wielu miły, u wielu ma miłość. ein lieber Gefährte, miły, drogi towarzysz. einen lieb und werth haben, kogo mieć miłym y godnym. lieb und werth gehalten werden, być miłym y godnym, szacowanym. nichts ist ihm lieb, niemasz mu nic miłego. sehr lieb, bardzo miły. einem lieb seyn, być miłym komu.

Liebäugelig, swywolnych oczow, ktory swywolne, śmieiące się oczy ma.

Liebäugeln, miłośnie poglądać, miłośnie, zalotnie okiem rzucać; einen, na kogo.

Liebe, *f.* miłość, kochanie; heftige, mocne; gemeine, pospolite; süsse und angenehme, słodkie, przyiemne; brüderliche, braterska miłość; anständige, przystoyna miłość; keusche, czysta, und untadelhafte, y nienaganna; unerhörte, niesłychana; unglaubliche, niepodobna do wiary; eingepflanzte, grosse, mäßige, zaszczepiona, wielka, pomierna miłość; wunderbare, dziwna; gegen einander, wzaiemna; natürliche, wrodzona; neue, alte, nowa, stara; stete gegen einen, nieustanna przeciwko komu; ausnehmende, osobliwa; vorige, przeszła; grausa-

grausame, okrutna; sonderbare, osobliwsza; besorgte, troskliwa; sehr grosse, bardzo wielka miłość; schändliche, szpetna; wahre, prawdziwa, erdichtete, zmyślona; brennende, paląca; ungleiche, nierowna miłość; geile, lubieżna; hurische, kurewna; züchtige, wstydliwa; leere, prożna; heimliche, taiemna; verstellete, udana, udawana; voller Galle und Zucker, pełna żołci y cukru; schmeichelnde, falsche, fałszywa; die, die Leute um das Ihrige bringt, ktora ludzi przyprawia o zgubę fortuny; unter einigen, między niektoremi. die Liebe erwecken, miłość wzbudzić. die Liebe verursachen, miłość sprawić, miłości być przyczyną; entzünden, miłość zapalić. die Liebe entstehet, miłość poczyna się; kommt her, pochodzi. von der Liebe eingenommen werden, miłością być uiętym. die Liebe hegen, miłość mieć. durch Liebe verbunden werden, miłością być związanym, skrępowanym. die Liebe vermehren, miłości przyczynić; bestätigen, miłość utwierdzić; beybehalten, miłość utrzymywać. die Liebe bezeugen, miłość oświadczać; wieder erweisen, wzaiemną miłość pokazywać. die Liebe ersehen, miłość widzieć. die Liebe unterbrechen, miłość złamać, miłości nie dotrzymać. von der Liebe abwenden, od miłości odwrocić. die Liebe fahren lassen, miłość porzucić; zertrennen, miłość rozerwać. einem etwas zu Liebe thun, komu co z miłości świadczyć, czynić. dem die Liebe quälet, plaget, ktorego miłość dręczy, męczy. für Liebe rasen, z miłości szaleć. die Liebe an Tag geben, wydać się z zmyśloną miłością. die Liebe aus dem Sinne schlagen, miłość z myśli rugować. es stehet wohl mit dessen Liebe, dobrze się mu iego miłość powodzi. für Liebe, z miłości; wundernswürdige, grosse, podziwienia godna, die Liebe unter einigen stiften, miłość między nie ktoremi ugruntować. die Liebe findet sich unter einigen, miłość znayduie się między nie ktoremi. keine Neigung zur Liebe haben, niemieć żadney skłonności do kochania. die Liebe, der Menschen, miłość ludzka. die Liebe zu dem gemeinen Wesen, miłośc ku rzeczy pospolitey. Lob und Liebe erlangen, chwały y miłości dostąpić. grosse Liebe zu einem tragen, die Liebe, gegen sich selbst, miłość ku sobie samemu; gegen die Kinder, miłość ku dzieciom.

Liebsdiener, *m.* podchlebca, podchlebnik. *to co:* Schmeichler.

Lieben, miłować, kochać; gar sehr, bardzo; um die Wette, iak o zakład; brüderlich, po braterſku; merklich, znacznie; vornehmlich, osobliwie; gar zu sehr, bardzo nazbyt; recht, geziemend, prawie, przystoynie kochać; einig und allein, iedynie; von Herzen, z serca; das Geld, pieniądze kochać; das Vaterland, oyczyznę; die Kunst, sztuki; einen wie seine Augen, kogo kochać iak swoie oczy; vor allen andern, nad wszystkich inszych. wenn du mich liebest, ieżeli mnie kochasz. einen wegen einer Sache lieben, kogo dla iakiey rzeczy kochać; sich unter einander, wzaiemnie się kochać; besonders, osobliwie; beständig, statecznie. von Tage zu Tage mehr lieben, odednia do dnia co bardziey, co dzien bardziey; einigermassen, nie iakiem sposobem; hinwiederum, wzaiemnie. seine Frau lieben, swoię żonę kochać; beyde einig und allein, obudwoch iedynie kochać; als seinen Bruder, iak swoiego brata; einen mehr als sich, kogo bardziey iak siebie.

Liebenswürdig, kochania godna; Töchtergen, coreczka. es ist nichts mehr liebenswürdig, als die Tugend, nie masz nic kochania godnieyszego iak cnota. nichts ist liebenswürdiger, nichts angenehmer, als die Wissenschaften, nie masz nic kochania godnieyszego, nic milszego iak Umieiętności. daß du so liebenswürdig, als angenehm und vergnügend bist, że ty godny kochania, tak miły, tak nadobny iesteś.

Liebenswürdig, *adv.* kochania godnie, godnym kochania sposobem.

Liebenswürdigkeit, *f.* godność kochania, godność miłości.

Lieber, *to co:* ich bitte lieber, was ist das? proszę co to iest? höre doch lieber, proszę słuchay, proszę słuchać przecie. lieber laßt es uns doch vertheidigen, proszę, niech tego iednak broniemy. lieber treib die Sache mit Ernst, proszę należycie dopilnuy tego interesu. lieber sorge doch, daß du die Sache ausmachest, proszę staray się abyś interes, wyrobił. lieber richte nur dein Gemüth, auf die Wahrheit, prosze

proszę obroć umysł ku prawdzie. lieber hüte dich, proszę strzesz się. lieber sage ihm, daß er Geld schaffet, proszę mow mu aby mi pieniędzy dał; *to co*: viel mehr, raczey. es ist nichts, das wir lieber thun, nie masz nic cobyśmy raczey mieli czynić. er hat lieber alles gelitten, als, raczey wszystko wycierpiał, wołał raczey wszystko wycierpieć, iak. ich erwarte deine Briefe, dich selbst aber, viel lieber, czekam twoich listow, ale, bardziey ieszcze ciebie, *albo*, raczey ciebie.

Liebesbezeugung, *f.* miłości oświadczenie, kochania oświadczenie, chęci oświadczanie.

Liebesbrief, *m.* zalotny listek, miłosny listek, zalotna karteczka, miłosna karteczka.

Liebesgedicht, *n.* wiersz o miłości, wiersz o zalotach, wiersz miłosny, wiersz zalotny.

Liebesgeschäfte, *n.* sprawa zalotna, sprawa miłosna, zaloty, miłości, *pl.*

Liebesgöttin, *f.* Bogini miłości, kochania Bogini, *imię iey*: Venus.

Liebesgott, *m.* Bożek miłości, Bożek kochania, Bożek zalotow, *imię iego* Kupidyn.

Liebeshandel, *m.* sprawka miłosna, sprawka zalotna, zalecanie się, kochanie, miłowanie; verhaßter, nienawisne; alberner, głupie kochanie. Liebeshandel nachgehen, zalecaniem się bawić, na zaloty chodzić, zalecać się, miłością się bawić, być w kochaniu; mieć swoie miłostki; *potym znaczy powtore*, rzecz przyiemna, rzecz roskoszna, rzecz uciechę y pociechę sprawuiąca.

Liebeskampf, *m.* utarczka miłosna, walki miłosne, sprzeczka miłosna, zalotna.

Liebeskuß, *m.* pocałowanie z kochania, pocałowanie z miłości, całowanie miłosne.

Liebesmahl, *n.* der alten Christen, iedzenie wspolne dawnych Chrześcian na znak miłości wzaiemney, po Grecku agapæ, *pl.*

Liebespfand, *n.* miłości zakład, znak miłości, rzecz dana na znak kochania wiernego. von einem Liebespfand einnehmen, wziąć od kogo zakład miłości, na ne zabudesz.

Liebespfeil, *m.* strzała kupidyna, postrzał tego Bożka miłośniczka.

Liebestrank, *m.* napoy miłosny, ktory komu zadaią aby kochał.

Liebgen, *n.* kochanie, kochanka, kochaneczka, serduszko, serdenko.

Liebgewinnen, zakochać się, pokochać się, rozkochać się, rozpalić się miłością.

Liebhaben, kochać, lubieć; einen, kogo; seine Frau über alles, swoię żonę nad wszystko kochać.

Liebhaber, *m.* miłośnik, zalotnik, kochanek; neuer, nowy, świeży. grosser Liebhaber des Frauenzimmers, wielki miłośnik kobiet. sich für einen Liebhaber der Weisheit, ausgeben, czynić się miłośnikiem mądrości; der Alterthümer, miłośnikiem starożytności. geschmietigter Liebhaber, gach, gaszek, wysmukły zalotnik. wahrer Liebhaber, prawdziwy miłośnik. sonderbarer Liebhaber, der Wahrheit, osobliwszy miłośnik prawdy, und der Tugend, y cnoty.

Liebhaberinn, *f.* miłośnica, kochanica, miłośniczka kochanka.

Liebkosen, zalecać się, pieścić się, miłosne y zalotne słowka mowić, podchlebiać komu, pieszczonemi słowkami mowić; einen, do kogo, *albo* z kim. er liebkoset seine Liebste, on pieści swoię kochankę, on się pieści ze swoią kochanką. sich selbst liebkosen, siebie samego pieścić, pieścić się z sobą samem, podchlebiać sobie. er kan vortreflich liebkosen, on umie przednie się pieścić.

Liebkosen, das, zalecanie się, pieszczenie się, podchlebianie, pieszczoty, podchlebstwo.

Liebkosend, pieszczono mowiący, podchlebno mowiący, podchlebny, podchlebiaiący, zalotny.

Liebkosend, *adv.* podchlebnie, z pieszczotami, z podchlebstwem, z podchlebianiem.

Liebkoser, *m.* podchlebca, podchlebnik, podchlebnis, zalotnik.

Liebkoserinn, *f.* podchlebczyna, podchlebniczka, podchlebnisia, zalotnisia, pieszczoszka.

Liebkosung, *f.* podchlebianie, pieszczenie, łagodnych słowek mowienie, łagodne słowka, podchlebne słowka, pieszczone słowczka. einem Liebkosungen machen, łagodnemi słowkami, pieszczonemi słowkami, do kogo mowić. etwas durch Liebkosungen erhalten, co podchlebianiem, pieszczonemi, łagodnemi słowkami otrzymać.

er machet ihr viele Liebkosungen, on iey wiele podchlebia, podchlebstw czyni.
Lieblich, miły, ukochany. lieblicher Geruch, miły zapach. lieblicher Redner, miły mowca, ukochany mowca, ktorego lubią słuchać. es ist nichts lieblichers, nie masz nic milszego, nie masz nic ukochańszego.
Lieblich, adv. miło, mile. reden, mowić, słodko, łagodnie, gładko, niemand kann so lieblich reden, als dieser, nie może nikt tak miło mowić iak ten.
Lieblichkeit, f. miłość, *w tym sensie co*; przyiemność; der Rede, mowy; der Stimme, głosu; der Aussprache, wymawiania; sonderbare, osobliwsza.
Liebling, m. kochanek, miłośniczek; eines grossen Herrn, wielkiego pana, faworytek.
Lieblos, wolny od miłości, ktory się w żadney nie kocha.
Liebreich, miły, ktory się każe kochać, grzeczny, ktory godzien kochania.
Liebreich, adv. mile, łagodnie, grzecznie, z grzecznością, z łagodnością.
Liebreitzend, powabny, wabiący do miłości, przynęcaiący do kochania.
Liebreitzung, f. powabność, nęcenie do miłości, *w tym sensie* ciągnienie do siebie.
Liebsgedicht, n. wiersz miłosny, wiersz zalotny, zaloty wierszem pisane.
Liebste, f. kochanka, kochaneczka.
Liebster, m. kochanek, kochaneczek, miłośnik.
Liebstrank, m. napoy miłosny, ktory daią aby się kto rozkochał.
Lied, n. pieśń, piosnka; angenehmes und artiges, piękna y ładna; griechisches, Grecka. des ist das Lied vom Ende, ta to iest sama treść pieśni. einerley Lied singen, zawsze iedną piosnkę śpiewać. kleines Lied, mała piosnka, piosneczka. ein gut Lied, singt man zwey mal, piękna piosnka bywa dwa razy śpiewana, *znaczy* co dobrego iest, to y kilka razy powtorzone podoba się.
Liederbuch, n. książka z pieśniami, książka, w ktorey są pieśni.
Liederlich, hultay, ladaco, rozwiozły, marnik rozhultaiony, na wszystko złe rozpasany, hultayski. liederliches Gemüth haben, hultayski mieć umysł, liederliche Gewohnheit, hultayski, zwyczay, rozwiozły zwyczay. liederlicher Mann, im höchsten Grade, człowiek hultay w naywyższym stopniu. wenn er anfängt, ist er sehr liederlich, kiedy zacznie być hultaiem, to cały hultay z niego. *to co:* rozlazły, niedbały; in seinem Hauswesen, niedbały o swoie gospodarstwo. der junge Mensch ist liederlich, ten młody człowiek iest hultay, z tego młodego człowieka wielki hultay. *to co:* marnotrawny, rozrutny. liederlicher Mensch, marnotrawny człowiek, rozrutny; in etwas, w czym. der liederlichste Hallunke, nayostatnieyszy, naylichszy człek.
Liederlich, adv. pohultaysku, rozpustnie, rozwioźle, rozlazło, niedbale, rozrutnie, marnotrawnie, ladaczemu, przez niedbalstwo. sein Recht, liederlich fahren lassen, przez niedbalstwo prawo swoie utracić, przemarnować. etwas liederlich verwahren, niedbale czego pilnować, niedbało co chować. liederlich leben, po hultaysku żyć. mit etwas, liederlich umgehen, po hultaysku sobie w czym poczynać. mit der wilden Gans, liederlich in den Tag hinein leben, po hultaysku, iak dzika gęś na dzień tylko żyć, niedbać o nic, o żadne gospodarstwo, o dobre mienie.
Liederlichkeit, f. hultaystwo, ladaczeństwo, marnotrawstwo, rozrutność, marnostwo, rozlazłość, niedbalstwo, trwonienię, przetrwonienie, utratność.
Liedlein, n. piosneczka; nicht langes doch artiges, niedługa, przecie piękna.
Liefern, wydać, wypłacić, wydawać, wypłacać, przystawiać, przystawić; Geld, wydać pieniądze, wypłacić pieniądze. einen lebendig, in der Feinde Gewalt liefern, kogo żywego w nieprzyiacielskie ręce wydać. zur Strafe liefern, na karę wydać, do ukarania wydać. die Quästores, liefern das Geld, aus den eroberten Ländern, nach Rom, Podskarbiowie wydaią pieniądze do Rzymu z podbitych kraiow. Soldaten liefern, żołnierzy przystawić. Getraide liefern, zboża przystawić. die Schlacht liefern, bitwę, bataliią wydać; den Feinden, nieprzyiacielowi, do bitwy go wyzwać, wyzywać.
Liefern, das, płacenie, wypłacanie, wypłacenie, wydanie, wydawanie, przystawianie, przystawienie, dostawienie.

Lieferung, *f.* wydawanie, dostawienie, wypłacanie; die andere ist zu thun, drugie dostawienie trzeba uczynić, drugie wypłacenie trzeba czynić.

Liefländer, *m.* Inflantczyk, rodem z Inflant, ziomek Inflantski.

Liefländisch, Inflanski. liefländische Rechte, Inflantskie prawa.

Liefland, Inflanty; Landschaft in Polen, kray w Polszcze; Fürstenthum und Woywodschaft, Księstwo y Woiewodstwo.

Liegen, leżeć, legać; einem zu den Füssen, komu u nog leżeć. der betrübt in dem Bette liegt, smutny y strapiony na łożku leży. betrübt in dem Bette liegen, smutnym na łożku leżeć; auf der Erde, na ziemi; in dem Kothe, w błocie. in Vergessenheit liegen, w zapomnieniu, w niepamięci leżeć. die Eichenaester auf der Erde liegen, gałęzie dębowe na ziemi leżą. das Land liegt gegen Abend, kray leży na południe. das Volk liegt über Cilicien, Narod leży po wyżey Cylicyi. die Städte, liegen ihren Ruinen vor Augen, miasta leżą w swoich obalinach przed oczyma. in den Ruinen der Republic liegen, na obalinach rzeczy pospolitey leżeć; in der Senfte, w lektyce; auf dem Grase, na trawie; auf einem Polster, na poduszce; auf dem Strohe, na słomie; in einem Behältnisse, w schowaniu leżeć; bey einem, u kogo; in einem Fasse, w fassie iakiey; mitten in der Insel, na śrzodku wyspy; vor den Augen, przed oczami; auf einem hohen Orte, na iakiem wysokim mieyscu; an dem Oderflusse, nad rzeką Odrą. Warschau lieget an der Weichsel, Warszawa leży nad wisłą. Leipzig liegt am Pleiß, Lipsko leży nad rzeką Pleyszą. Berlin, liegt an dem Spreeflusse, Berlin leży nad rzeką Sprową. gegen Morgen liegen, ku Wschodowi leżeć; gegen Mitternacht, na pułnoc; gegen Mittag, na południe; gegen ein Land über, przeciwko kraiowi; gegen Abend, na zachod. mitten am Berge, pod gòrą; an dem Wege, przy drodze, nade drogą; an dem Meere, nad morzem, *to co*: zależeć. es liegt oft an einer kleinen Sache, gar viel, bardzo wiele zależy często na małey rzeczy. den Flüchtigen, in den Eisen legen, doganiać, dopędzać uciekaiących. mit einem, unter einer Decke liegen, legac z kim pod iednym przykryciem; *to ieſt*: znać się z sobą, iedno rozumieć, iedno trzymać z sobą. vor einem Schlosse liegen bleiben, przed iakiem obronnym Zamkiem leżeć, z woyskiem. in den letzten Zügen liegen, w ostatnim zgonie leżeć; einem in dem Armen, leżeć komu na rękach. zu Hause liegen, siedzieć w domu, nie wychodzić z domu. auf der faulen Bärenhaut liegen, na zgniłey niedźwiedzi skorze leżeć, *znaczy* prożnować, nic nie robić, *ztąd* prożniak *nazywa się*: leżuch. über dem Studieren liegen, w naukach leżeć, to iest, pilnować mocno nauk, patrzeć pilnie nauk, uczenia się; über den Büchern, w książkach leżeć, *to ieſt*: książki ustawicznie czytać. über etwas liegen, być pilnym w czym, przykładać się pilno do czego. in den Wochen liegen, w połogu leżeć. auf dem Arme liegen, na łokciu leżeć, rozeprzeć się. auf dem Spiesse liegen, zeprzeć się na spisie. liegen lassen, porzucić, zostawić; den Ackerbau, gospodarstwo rolne. eine angefangene Sache liegen lassen, rozpoczętą rzecz porzucić, nie kończyć. nichts daran liegen, nic na tym nie zależeć, nie mieć nic do tego. sehr viel daran liegen, wiele bardzo na tym zależeć. am Tage liegen, oczywisto być, oczywistą rzeczą być, iasną rzeczą być. die Sache lieget am Tage, rzecz iest oczywista, rzecz iasna, rzecz iest iasna. an einem liegen, zależeć na czym. einem auf dem Halse liegen, ustawicznie przebywać z kiem. vor Anker liegen, na kotwicach leżeć. das Schiff, liegt vor Anker, okręt leży na kotwicach. *to co*: być odległym; nicht weit von etwas, nie daleko od czego. von dar noch nicht zwey tausend Schritt liegen, z tamtąd nie być odległym ani na dwa tysiące krokow. nicht weit genung von Italien liegen, nie daleko od Włoch leżeć; zwey Tagereisen, na dwa dni drogi być daleko.

Liegend, leżący; Grund und Boden, leżące grunta. liegende Güther, leżące włości, maiętności. das Geld an liegende Güther legen, pieniądze dać na leżące dobra.

Linz, Linc, Stadt in Kärnthen, miasto w Karyntyi.

Lieutenant, *m.* Porucznik.

Lieutenantsstelle, *f.* porucznikostwo, służba porucznikoska, urząd Porucznika.

Liga, *f.* związek, przymierze, też ſamo co: Bündniß.

Liegnitz, Lignica, Stadt in Schleſien, miaſto w Sląſku; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Lignicki, Lignicka, Lignickie; einer daher, kto z tego miaſta, Ligniczanin; eine daher, Ligniczanka; Art, Weiſe, *adv.* po Lignicku.

Lilie, lilia; eine Blume, *kwiat*, von Lilien, z lilii, *adj.* liliowy. Oel von Lilien, oleiek liliowy, z lilii robiony, wyciſkany. Ort wo viel Lilien ſtehen, mieyſce gdzie wiele lilii ieſt, ogrodek liliowy, liliie.

Liliengarten, *m.* ogrod liliowy, z lilii robiony, wyciągniony.

Lilienſalbe, *f.* maść liliowa, z lilii robiona.

Lille, Lilla, Stadt in Flandern, miaſto we Flandryi, (teutſch Ryſſel.)

Limitiren, graniczyć, ograniczyć, granicami okryślić, granicami obwieść.

Limitirt, ograniczony, granicami okryślony, granicą oznaczony. limitirte Frage, ograniczone, pewne pytanie, w pewny ſens należycie ułozone.

Limat, Limat, Fluß in der Schweitz, rzeka w Szwaycaryi.

Limoge, Limoże, Stadt in Frankreich, miaſto we Francyi; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta albo do tego miaſta należący, Limożanſki, Limożanſka, Limożanſkie; einer daher, kto ztamtąd, Limożańczyk; eine daher, kobieta z tego miaſta, Limożanka.

Limonade, *f.* Limonada, napoy z cytryn dla ochłodzenia.

Link, lewy; Flügel, lewe ſkrzydło. linke Arm, lewe ramie. linke Hand, lewa ręka, mańka. von der linken Hand, z lewey ręki, z mańki. gegen die linke Hand, ku lewey ręce, w lewą, na lewą. der links und rechts iſt, ktory ſię y na lewą y na prawą biie, na obie ręce. link und rechtwerts, w lewą y w prawą. weder zur rechten noch linken ſich bewegen, ani w prawą ani w lewą ſię ruſzyć.

Linkerhand, na lewey ręce, po lewey ręce, po lewey ręce; hat es gedonnert, zagrzmiało. linker Hand wohnet er, po lewey ręce on mieſzka.

Links, lewy. der links iſt, mańkut, ktory lewą ręką wſzyſtko robi, zamiaſt, prawey. der links und rechts zugleich iſt, ktory y lewą y prawą robić umie.

Linkwerts, ku lewey ſtronie, ku lewey ręcę, w lewą; ſich lenken, obrocić ſię; gelegen ſeyn, położonym być. linkwerts gelegene Oerter, na lewey położone mieyſce.

Lincolne, Linkolne, Stadt in Engelland, miaſto w Anglii; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſtą albo do tego miaſta należący, Linkolnſki, Linkolnſka, Linkolnſkie; einer daher, kto z tego miaſta, Linkolnczyk; eine daher, białagłowa z tego miaſta, Linkolnka, Linkolczanka.

Lind, łagodny, powolny, dobry. lindes Gemüth, łagodny umysł, łagodne ſerce. ſiehe gelind.

Lindau, Lindawa, Reichsſtadt in Schwaben, Ceſarſkie Wolne miaſto we Szwabii, von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta albo do tego miaſta należący, Lindawſki, Lindawſka, Lindawſkie; einer daher, kto z tego, miaſta męſzczyzna, Lindawczyk, białagłowa, Lindawka, Lindawianka.

Linde, *f.* lipa; ein Baum, *drzewo.* von Linden oder auch deren Holze, z lipy, *adj.* lipowy, lipowe drzewo; lipina. Käſtgen von Linde, ſkrzyneczka z lipiny, z lipowego drzewa, ſkrzyneczka lipowa. Ort wo viel Linden ſtehen, mieyſce, na ktorym wiele lip ſtoi, Lipina, lipowy gay, lipowy bor, laſek.

Lindenbaſt, *m.* łyko z lipiny, ze ſkory lipowey.

Linden Holz, *n.* lipowe drzewo, lipowe drewno. von linden Holz, z lipowego drewna.

Lindenſtadt, *f. to co:* Leipzig, Lipſko, Lipſk, *iakoby* Lipowe miaſto.

Lindenwald, *m.* lipowy las. im Lindenwalde ſpazieren, po lipowym leſie ſpacyrować.

Lindern, łagodzić, błagać, łaſkawić, uſpakaiać. er lindert ſein Verlangen, on łagodzi ſwoię żądzą. ich kan meinen Schmerz, nicht lindern, ia nie mogę mego bolu ułagodzić, mego żalu utulić. die Sorge iſt zu lindern, ten kłopot trzeba uſpokoić. ein zorniges Gemüth, iſt ſchwer zu lindern, gniewliwy umysł, ieſt ciężki do ubłagania, do uſpokoienia, do ułaſkawienia, do ułagodzenia. du haſt ſie doch gelindert, przecieś ią ułagodził, ubłagał, ułaſkawił.

Lindern, das, łagodzenie, ułagodzenie, łaskawienie, ułaskawienie, błaganie, ubłaganie.
Lindernd, łagodzący, błagaiący, łaskawiący. linderndes Mittel zu gebrauchen, łagodzących (łagodnych w tym samym sensie) błagaiących śrzodkow zażywać.
Linderung, f. łagodzenie, błaganie, łaskawienie ubłaganie.
Linderungsmittel, n. śrzodek, do ubłagania, sposob łagodzenia. Linderungsmittel bey einem brauchen, łaskawego sposobu y łagodnego z kiem zażywać.
Linderungspflaster, n. plaster na stolgowanie, na zwolnienie bolu, chłodne.
Lindigkeit, f. łagodność, łaskawość, powolność, dobroć, niegniewliwość. siehe Gelindigkeit.
Lineal, n. liniia; nach dem Lineale richten, podług linii prostować, pod liniią prowadzić. vom Lineal abweichen, od linii odstąpić. mit dem Lineale eintreffen, nie pod liniią iść, nie schodzic się z liniią.
Linie, f. liniia, krysa, prążka, ryga; gerade, prosta; krumme, krzywa; vermischte, kożna y krzywa y prosta; die eine andere anrühret, ktora się drugiey dotyka, adj. dotykalna; die eine andere durchschneidet, ktora inszą drugą przecina, adj. przecinalna; die sich gegen eine andere zulenket, ktora się do drugiey przychyla. adj. przychylona, ieżeli się schodzi, schodząca; die sich von einer andern ablenket, ktora odchodzi od inszey, odstępuie, adj. odstępna; die von einer andern, gleichweit abstehet, ktora od drugiey wszędzie rowno daleko leży, adj. rowno-daleka, rowno odległa; die auf einer andern gerade aufstehet, ktora na drugi w prost stoi, adj. wprostpadła wprost spadaiąca, perpendykularna. mathemathische Linie, ist eine Länge, ohne Breite, matematyczna liniia iest sama długość bez szerokości; von größter Zärte, mit Farben auf einer Tafel ziehen, cieniuteńką, iak naycieńszą liniią kolorem na tablicy pociągnąć. kleine Linie, mała liniia, liniika. von oder aus Linien, z linii, liniiowy, w liniie robiony, w prążki robiony, prążkami ciągniony, w prążki dawany. Gemählde von Linien, malowanie w linie dawane. mit Linien zeichnen, liniiami znaczyć, naznaczać, rysować; etwas, co; ein Bild, obraz. nach der Linie, podług linii, za liniią; auf der Erde, oder auch am Himmel, na ziemi, albo też na niebie. Linie in der Hand, prążka na ręce, albo raczey: w ręce. Linie im Kriege; bey der Armee, na woynie, w woysku, szyk, boy uszykowany. die Armeen in drey Linien stellen, woysko trzemi szykami postawić. die dritte Linie, zu Hülfe gehen lassen, trzeciemu szykowi kazać iść na sukurs, na posiłek, znaczy także, Graben im Felde, den Feind abzuhalten, szaniec okop w Polu dla niedania przystępu nieprzyiacielowi. Linie um etwas ziehen, okopem co obwodzić, okop koło czego oprowadzić. eine gerade Linie ziehen, prowadzić prosty okop; von vorn gegen den Feind ziehen, na czole szaniec, okop przeciwko nieprzyiacielowi dać. eine Querlinie vorziehen, poprzecszaniec, poprzecokop ciągnąć dać. Linie um den Berg ziehen, okopem gorę opasać; mitten durch einen Cirkel, przez sam śrzodek iakiego koła, obwodu, okręgu, liniia, nazywa się, przemiernik, diameter. von dem Umkreise eines Cirkels, bis auf den Mittelpunct, od obodu iakiego koła aż do punktu w środku samym liniia, nazywa się, połmiernik; von einer Ecke, mitten durch eine Figur, bis an die gegenüberstehende Ecke, od rogu do rogu naprzeciw, albo od kąta na przeciw, liniia, nazywa się, perekuntna liniia, oddokątna. etwas, das mit gleichweit von einander stehenden Linien umschlossen ist, to co rowno odległemi liniiami zamknięte po czterach stronach iest, rowno dalekie, Subst. neutr. die gleichweite Abstehung, zweyer oder mehrerer Linien, rowno odległa dalekość, czterech albo więcey linii nazywa się, rownoodległość, rowno daleko, rowno leżącość.
Liniiren, liniować, liniami rygować, linie dawać, linie prowadzić, linie ciągnąć.
Liniiren, das, liniowanie, liniami rygowanie, linii dawanie, linii prowadzenie.
Linse, f. ein Gewächs, krzew pewny, soczewica; kleine, drobna; wie Linsen, iak soczewica, von Linsen, z soczewicy; dergleichen Figur, taki postaw, soczewny; dergleichen Blätter, listki, do soczewicy postawem podobne.
Linz, Linc, Lincz, Stadt in Oesterreich, miasto w Austryi; von oder zu solcher

 Stadt

Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Linceński, Lincenska, Lincenskie; einer daher, męszczyzna z tego miasta, Linczanin *białogłowa* Linczanka; Art, Weise, *adv.* po Linczańsku.

Lion, Lion, Lugdun, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Lioński, Liońska, Liońskie, *albo* Lugduński, Lugduńska, Lugdunskie. einer von Lion, kto z Lionu, *czyli* z Lugdunu, Lionczyk, Lugduńczyk, Lugdunianin; eine daher, niewiasta z tamtąd, Lionka, Lugdunianka; Art, Weise, *adv.* po Liońsku, po Lugduńsku. nicht weit von Lion, nie daleko od Lionu, nie daleko od Lugduu.

Lipare, Lipara, Insel zwischen Italien und Sicilien, wyspa między Włochami y Sycylią; einer von dieser Insel, męszczyzna z tey wyspy Liparczyk; eine daher, Liparka. von oder zur Insel Lepare gehörig, z tey wyspy, albo do tey Wyspy Lipary należący, Liparski, Liparska, Liparskie.

Lippe, *f.* warga. die Lippe hängen lassen, wargi zwiesić, wargi opuścić. mit grossen Lippen, z wielkiemi wargami, wargacz, wargaty. kleine Lippe, mała warga, wardzeczka. Weibsbild mit grossen Lippen, kobieta z wielkiemi wargami, wargata, wargaczka. *powtore*, Grafschaft Lippe, Hrabstwo Lipskie.

Lippgen, *n.* kleine Lippe, warga maleńka wardzeczka.

Lippstadt, Stadt in der Grafschaft Lippe, miasto w Hrabstwie Lipskim; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego albo do tego miasta należący Lipsztadzki, Lipsztadzka, Lipsztadzkie; einer daher, męszczyzna z Lipsztadu, Lipsztadzanin; eine daher, Lipsztadzanka, *adv.* po Lipsztadzku.

Liquid, iasny, oczywisty; klar ausgemacht, iasno pokazany.

Liquidiren, liczyć, rachować; die Proceß-Unkosten, koszt na prawo łożony; die Einkünfte und Ausgabe, dochod y rozchod, intratę y wydatek.

Liquidation, *f.* porachowanie, wyrachowanie, wyrachowanie się, rachowanie się; der Unkosten, wydatkow, z wydatkow, z dochodow.

Liquidirung, *f.* *toż samo znaczy co:* Liquidation.

Lissabon, Lisbona, Hauptstadt in Portugall, stołeczne miasto Portugallii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Lisboński, Lisbońska, Lisbońskie. einer von Lissabon, męszczyzna z Lisbony, Lisbończyk; eine daher, białagłowa, Lisbonka, Lisbonianka; Art, Weise, *adv.* po Lisbońsku. nicht weit von Lissabon, nie daleko od Lisbony.

Lisieux, Lisieuksa, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi, *połac.* Lexovium, *albo* Neomagu Lexsoviorum; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Lisseuksański, Lisseuksańska, Lisseuksańskie; einer daher, męszczyzna z tego miasta, Lisseuksanin, *białagłowa*, Lisseuksanka; Art, Weise zu thun, po Lisseuksańsku.

Lispeler, *m.* szepleniący, szepluń, zaiąkliwy, ten co szepleni, ten co się zaiąka, iąkała.

Lispelerinn, *f.* szepleniąca, szeplunka, zaiąkliwa, ta co szepleni, ta co się zaiąka, iąkaczka.

Lispeln, szeplunić, szeplenić, zaiąkać się, zacinać się w mowie, bełkotać.

Lispelnd, szepluń, szepleniący, szeplunący, zacinaiący się w słowach.

List, *f.* wykręt, sztuka, matastwo, szalbierstwo. eine Sache mit List treiben, rzecz iaką, interes iaki wykrętem robić. eine Stadt mit List erobern, miasta sztuką, wykrętem dostać. eine List aussinnen, einen zu berucken, sztukę, wykręt wymyślić aby kogo oszukać, podeyść. mit dieser List, laß ich mich nicht fangen, tą zdradą ia się złapać, podeyść nie dam. mehr mit List, als Gewalt siegen, bardziey sztuką aniżeli siłą zwyciężać, *znaczy też*, chytry obrot, zdradliwy wymysł, szalbierski zabieg, zdradziecki wykręt. die List erdenken, einen zu übertölpeln suchen, wymyslić chytry wybieg, do oszukania kogo. List erfinden, zdradę wynaleść, wybiegu wyszukać. behende List, szalony wykręt, suptelny wykręt. ohne List, bez zdrady, bez sztuki.

Liste, *f.* reiestr, zpis; der Soldaten, żołnierzy; Büchern, książek.

Listig, chytry, zdradliwy, wykrętny, wybiegły, zawodny, oszukuiący. listiger Mensch zum Betruge, wykrętny człek do oszukania, wybiegły w oszukaniu. listiger Kopf, wykrętna głowa.

wa. listigen Kopf haben, einen zu betrügen, wykrętną mieć głowę do oszukania kogo. listige und kühne Leute, wykrętni, y śmieli ludzie. listiger Betrug, wykrętne oszukanie. listiger Ausleger, chytry, nieszczery, niewierny Tłumacz, przekładacz. listiger Weise, wykrętnym sposobem.

Listig, *adv.* chytro, chytrze, zdradliwie, wykrętnie, z wykrętem, zdradą, wybiegle, zawodnie, po wywiiacku, iak wywiiacz, iak matacz; sich zu einem nahen, zbliżyć się do kogo. listig handeln, wykrętnie poczynać, zdradliwie postępować. listig etwas verschweigen, wykrętnie, chytro czego zamilczeć. sehr listig, bardzo wykrętnie, nader chytro. listig vorgeben, chytrze udawać.

Listigkeit, *f.* chytrość, zdradliwość, wykrętność, wybiegłość.

Listiglich, chytrze, zdradliwie, zdradą, wykrętem, na wykręt, na wykrętkę.

Litaney, *f.* Litania, wzywanie pokorne Boga, albo świętych.

Litthauen, *n.* Litwa, Großherzogthum Litthauen, wielkie Księstwo Litewskie.

Litthauer, *m.* Litwin, rodem z Litwy, w Litwie urodzony.

Litthauisch, Litewski. litthauische Gesetze, Litewskie prawa.

Liverey, *f.* barwa na ludzi służących, na lokaiow, liberyia.

Livorno, Liworno, Stadt in Italien, miasto we Włoszech; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Liworński, Liworńska, Liworńskie; einer daher, Liworniczyk; eine daher, Liwornianka.

S. Lô, Senlo, Ort in der Normandie in Frankreich, miasto w Normandyi, we Francyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Senłoński, Senłońska, Senłońskie; einer daher, męszczyzna z tego miasta, Senłończyk; eine daher, białogłowa z tamtądże, Senłonianka.

Lob, *n.* chwała, pochwała; wundersames, dziwna; ewiges, wieczna; fremdes, niezwyczayna, obca; grösseres, altes im Kriege erlangtes, większa, dawna, na woynie nabyta; gewisses, gemeines, gleiches, pewna, pospolita, rowna; göttliches und unsterbliches, boska y nieśmiertelna; herrliches, geringes, kleines, przednia, błaha, mała, niewielka; sehr angenehmes, eiteles, unendliches, bardzo przyiemna, próżna, nieskończona; grosses und einem gemässes, wielka, y komu przyzwoita na iego godność; sonderbares, mäßiges, stets währendes, osobliwa, pomierna, nieustaiąca; vollkommenes, besonderes, vortrefliches, doskonała, osobliwsza, przednia; wahres, prawdziwa; falsches, tägliches, fałszywa, powszednia; eigenes, altes, einiges, własna, stara, iedyna; höchstes, voriges, naywyższa, przeszła; verdientes, zasłużona. eines grossen Redners Lob, hat keiner von beyden, żaden z tych dwoch niema chwały wielkiego Krasomowcy. dieses Lob, rechne ich dir zu keinem Lobe, ia ci w tym żadney chwały nie przypisuię. etwas für ein grosses Lob halten, mieć co za wielką chwałę. Lob der Enthaltsamkeit suchen, chwały ze wstrzemięźliwości szukać. Lob zu erhalten suchen, starać się o chwałę. einem etwas zum Lobe deuten, poczyta co komu za chwałę, przypisać komu w czym chwałę. einem ein grosses Lob der Beredsamkeit geben, dawać komu wielką pochwałę z iego wymowy. das Lob, ist dem römischen Volke beyzulegen, daß solche Stadt erhalten worden, Ludu Rzymskiego chwała w tym że to miasto ocalało, *albo* ocalone iest. es wird dein Lob zum Theil mit seyn, twoia chwała będzie także *ztąd* po części. grosse Lobeserhebungen von einem machen, wielkiemie pochwałami kogo wynosić. alles Lob werth seyn, wszelkiey pochwały bydź godnym. in Lob und Ehren leben, w chwale y w honorze żyć. viel Lob im Kriege, erworben haben, wiele chwały na woynie nabyć. alles Lob dienet haben, na wszelką pochwałę zasłużyć. Sachen denen kein genugsames Lob, gegeben werden kan, rzeczy, ktorym nie można dać dosyć pochwał. eines Lob, bis in dem Himmel erheben, czyią pochwałę aż do nieba wynosić. das trägt viel zum Lobe, der Stadt bey, to wiele należy do chwały miasta tego. dessen Lob keine Vergessenheit verdunkelt wird, iego chwały, żadna niepamięć nieprzyciemni. größtes Lob erlangen, naywiększey dostąpić chwały. sich sonderbares Lob erwerben, zarabiać sobie na osobliwszą chwałę. einen Lob geben, komu chwałę dawać. einen Lob zueignen, komu chwałę przyznawać.

przywłaszczenie. zum Lobe gereichen, na chwałę wychodzić. eines Lob verringern, czyiey chwały umnieyszać. davon Lob tragen, z czego chwałę odnosić. zum Lobe rechnen, auslegen, za chwałę poczytać, brać, tłomaczyć. eigenes Lob stinkt, własna chwała śmierdzi; das aus der Eitelkeit kommt, ktora z prożności pochodzi.

Lobbegierig, chciwy chwały, łakomy na pochwały, pragnący chwały. lobbegierig seyn, być chciwym chwały, być łakomym na pochwały. sie sind beyde sehr lobbegierig, oni są obadwa bardzo pragnącemi chwały.

Loben, chwalić, wychwalać, pochwalać, wychwalić, pochwalić, zachwalać, zachwalić; offenbarlich, weitläufftig, publicznie, obszernie; fleißig, sonderlich, mit Nachdruck, pilnie, osobliwie, ważnie; mit grosser Herausstreichung, z wielkiem pochwał rozszerzaniem; billig, słusznie; sehr, nader bardzo; gar zu sehr, aż nazbyt; öffentlich, mit Wahrheit, einig und allein, publicznie, iawnie, z prawdą, iedynie tylko, szczegulnie tylko; etwas mit vollem Munde co pełnemi ustami, albo całą gębą chwalić. sich selber loben, siebie samego chwalić. einem nicht genugsam nach Würden, loben können, kogo nie móc dosyć podług godności wychwalić. ins Angesicht einen loben, w oczy kogo chwalić, wychwalać. mit was für Worten, soll ich ihn loben? iakiemi słowami mam go wychwalić. gelobet werden, być chwalonym, wychwalonym, pochwalonym, zachwalonym.

Loben, das, chwalenie, wychwalanie, wychwalenie, pochwalenie, zachwalenie.

Lobenswerth, chwały godzien. lobenswerthe That, chwały godny uczynek.

Lober, *m.* chwalca, pochwalca, wychwalca. beredsamer Lober, wymowny chwalca.

Lobgesang, *m.* pieśń na pochwałę, pieśń wychwalaiąca.

Lobgierig, chwały chciwy, chwały żądaiący. lobgierige Jugend, chwałychciwa młodź.

Loblied, *n.* piosnka na pochwałę, piosnka z pochwałą, piosnka chwaląca.

Lobpredigt, *f.* kazanie na pochwałę, kazanie z pochwałą, kazanie chwalące.

Lobrede, *f.* *panegiryk*, mowa na pochwałę, mowa wychwalaiąca, pochwały; falsche, nachdrückliche und zierliche, fałszywa, ważna, y ozdobna; kurze, sonderliche, öffentliche, krotka, osobliwa, publiczna; schändliche, wahre, szpetna, prawdziwa; rechtmäßige, anständige, sprawiedliwa, przyzwoita. einen durch eine falsche Lobrede, wieder gewinnen, kogo sobie przez fałszywe pochwały znowu pozyskać. eine schöne und lange Lobrede verfertigen, piękną y długą mowę na pochwałę wygotować. einem eine Lobrede halten, mieć mowę na czyią pochwałę, panegiryk komu powiedzieć. einen zu Ehren, eine Lobrede halten, z honorem czyim mieć mowę na iego pochwałę.

Lobredner, *m.* Chwałomowca, Pochwalca, Wychwalca, beredsamer, wymowny; weitläufftiger, obszerny; einer That, iakiego czynu, iakiego wielkiego y rzadkiego dzieła. einem zum Lobredner seiner Tapferkeit bekommen, kogo mieć Chwałomowcą swoiego męstwa, swoiey *osobliwszey* waleczności.

Lobschrift, *f.* list na pochwałę, list zalecaiący, list zachwalaiący.

Lobsprecher, *m.* Głosiciel, Roznosiciel; eines Reims, czyiego honoru, czyiey sławy.

Lobspruch, *m.* pochwała, wychwalanie; einem beylegen, pochwały komu dawać.

Lobwürdig, chwały godzien, pochwały godzien, wychwalenia godzien.

Lobzeichen, *n.* znak chwały; das man mit einem Schmatz u. d. gl. giebt, ktory posmuknieniem ust, daią, *potac*, poppysmus, z Greckiego.

Loch, *n.* dziura; das insonderheit durch, oder in etwas gebohret, z właszcza ktorą w czym przewiartuią, albo wywiartuią; mäßiges, mierna; kleines, mała; sehr enges, bardzo ciasna, szczupła; weites, przestrona; schiefes, krzywa, des Ohrs, w uchu; gehet bis dahin, idzie aż tam, aż dotąd; in der Erde und Bäumen, w ziemi, *mowi się*, doł, w drzewach, *mowi się*, kadłub. eine Maus, so nur ein Loch hat, wird leicht gefangen, mysz ktora tylko iednę dziurę ma, łatwo bywa złapana; im Kopfe, in dem Beine, w głowie, w kości, *mowi się* rana, oder auch: dziura. Loch in der Feinde Schlachtordnung machen, dziurę, *lepiey powiesz*, otwor, w Szyku nieprzyiacielskim zrobić. ein Loch auf, und

und das andere zumachen, jednę dziurę otworzyć, a drugą zamknąć; *znaczy* iednym długiem, drugi dług zpłacić. einen ins Loch stecken, kogo w dziurę wsadzić, d. i. einen ins Gefängniß werfen, do więzienia wrzucić.

Loches, Stadt in Frankreich, Losz, miasto we Francyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Loszański, Loszańska, Loszańskie. einer von solcher Stadt, męszczyzna z tego miasta, Loszanin, Łoszańczyk. eine daher, białogłowa, Loszanka, *adv.* po Loszańsku.

Locke, *f.* lok, kędzior, kędziorek, der Haare, z włosow.

Locken, nęcić, einen, kogo, zu etwas, do czego; zu arbeiten, do pracowania; *to co* zapraszać; zu schreiben, do pisania; czynić nadzieię, czynić otuchę.

Locken, das, *n.* nęcenie, wabienie, zachęcanie, zachęcenie, zapraszanie, otuchy czynienie.

Locker, *m.* zachętnik, nętnik, zaprośiciel, der einen locket, ktory kogo nęci, zachęca.

Locker, nicht derb, wolny, nie ścisły; *to co* liederlich, rozlazły, nierozgarniony, ladaco.

Lockheerd, *m.* mieysce do wabienia y nęcenia ptakow.

Lockicht, kędzierowaty, kędziorkowaty, w kędziorki pozwiiany.

Lockspeise, *f.* ponęta, żyr na ponętę położony, lub posypany. die Wollust ist eine Lockspeise zu allen Bösen, rozkosz iest ponętą do wszystkiego złego.

Lockung, *f.* nęta, ponęta, nęcenie, zachęcanie, wabienie; zu sündigen, do grzeszenia.

Lockvogel, *m.* ptak wabik, wab; dergleichen Krammetsvögel, iakie są kwiczoły.

Loderasche, *f.* peł, pezyna w ktorą się wągiel spalony obraca.

Lodern, płomieniem się palić. das dürre Holz lodert, suche drzewo płomieniem się pali.

Lodi, Stadt in Italien, Lody, miasto we Włoszech; *poł.* Laus Pompeja. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Lodyiski, Lodyiska, Lodyiskie. einer daher, męszczyzna z tego miasta Lodyiczyk, Lodyianin. eine daher, Lodyianka. Art, Weise, *adv.* po Lodyisku.

Löbau, eine Sechs-Stadt in der Oberlausitz, Lebawa, *albo* Lebow, miasto w Wyśniey-Luzacyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Lebawski, Lebawska, Lebawskie; albo Lebowski, Lebowska, Lebowskie. einer daher, męszczyzna ztamtąd Lebawczyk, Lebowczyk. eine daher, białogłowa ztamtąd, Lebawka, Lebowianka, Lebawianka.

Löbchen, *n.* chwałka, pochwałka, chwałeczka, maleńka pochwała. einem ein kleines Löbchen preisen, pochwałeczki komu dawać, maleńkiemi pochwałami wynosić.

Löblich, chwalebny, zacny. diese Sache ist mehr löblich als unnütz, ta rzecz chwalebnieysza, iak tamta. löbliche Bürgerschaft, chwalebne miasto, *albo lepiey powiesz,* zacne miasto. löbliche That, chwalebny uczynek. löblich seyn, być chwalebnym. löbliche Worte, chwalebne słowa. löbliche Gedanken, chwalebne myśli, zacne myśli. löblich seyn, chwalebnym być, zacnym być. das Leben jenes Menschen ist nicht löblich, życie tamtego człowieka nie iest chwalebne. es ist löblich, den Leuten wohl zu thun, chwalebna rzecz iest dobrze czynić.

Löblich, *adv.* chwalebnie, zacne, po chwalebnemu, po zacnemu; leben, żyć. dieses Frauenzimmer führt sich gar löblich auf, ta panna chwalebnie sobie postępuie, zacnie się sprawuie, und lebet, y pochwalebnemu życie.

Löcherricht, dziurawy, z wylotami, wylotny, przebity, poprzebiiany; otwarty. löcherichtes Gefäß, dziurawe naczynie, z wylotem naczynie, z otworem naczynie. löcherichtes Faß, dziurawa beczka, beczka z otworem. wenn die Löcher durchgebohrt sind, gdy dziury są przewiercone, *to co* przewiercony. löcheicht wie ein Sieb, przetakowaty, przetakowy, od przetak, albo przetok, *co znaczy* dziurki na wylot, na drugą stronę. löcherichtes Gewebe, płutna tkane iak przetak, przetakowate, *także* iak sito, sitowate.

Löckenitz, fester Ort im Brandenburgischen, Lokenica, obronne miasto w Brandenburskim. von solchem Orte, Lokenicki, Lokenicka, Lokenickie.

Löckchen, *n.* von Haaren, kędziorek, kędzioreczek z włosow.

Löffel, *m.* łyszka; *iak Racy mowią*, lizica; gehäufter, voller, kopiasta, pełna. so viel in einen Löffel geht, ein Löffel voll, iak wiele na łyszkę się zmieści. einem Löffel gleich, co rowne *pełney* łyszcze; dergleichen Maas, miara, łyszka.

Löffelgans, *f.* ein Vogel, *ptak pewny*, cudzoziemski bąk, także, zowie się.

Löffelknecht, *m.* gach, zalotnik, kobietnik, co się ustawicznie zaleca.

Löffelkraut, *n.* warzecha ziele.

Löffeln, zalecać się, miłostkami się bawić; być utopionym w kochaniu.

Löhnchen, *n.* *to co* Löhnlein, płatka, zapłatka, zapłateczka, maleńka zapłata.

Löschen, zagasić, zgasić; *zamazać.* lösche das Feuer, zagas ogień.

Lösegeld, *n.* okup, wykup, pieniądze na okup, na wykup; für einen zahlen, okup, wykup za kogo zapłacić.

Lösen, uwolnić, rozwiązać, puścić wolno, einen von etwas, kogo z czego; einen von den Banden, kogo z więzow; *potym znaczy to co* dafür bekommen, brać, dostawać; zweyhundert Thaler aus den Gütern, dwa tysiące talerow z dobr; *to co*, zbierać, zebrać. ich habe sie verkauft, und bis fünf tausend Thaler gelöset, iam ie przedał, z tego zebrałem, aż pięć tysięcy talerow. was ehrliches zu lösen hoffen, spodziewać się, uczciwey, wspaniałey nagrody.

Lösen, das, *n.* uwolnienie, rozwiązanie.

Löser, *m.* uwolniciel, wybawiciel, wybawca, der einen löset, ktory kogo uwolnia, wybawia.

Lösung, *f.* rozwiązanie, der Zunge, języka.

Löthen, lutować, nitować, zalutować, zanitować, ponitować.

Löthen, das, *n.* lutowanie, nitowanie, zalutowanie.

Löthig, łutowy, łut ważący, łut wynoszący.

Löthung, *f.* lutowanie, zalutowanie, przylutowanie, przynitowanie.

Löwen, Stadt in den Niederlanden, Lewen, miasto w Niskim-Kraiu. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego, albo do tego miasta należący; Leweński, Leweńska, Leweńskie. einer daher, ktory ztamtąd, Leweńczyk. eine daher, ktora ztamtad Lewenka. auf die Art oder Weise, *adv.* po Leweńsku. Universität von Löwen, Akademia Leweńska.

Löwe, *m.* ein Thier, lew, zwierz, *potym* Gestirn am Himmel, gwiazda na niebie. Stärke des Löwens, siła lwia. er ist stark als wie ein Löwe, mocny iak lew; großmüthiger, wyniosły, wspaniały; gelber, żołtey maści; bemähnter, grzywiasty, z grzywą. von einem Löwen, oder Löwenartig, ze lwa, *adj.* lwi, lwia, lwie, albo lwiego rodzaiu. löwenartige Gestalt, lwia postać, lwiego rodzaiu postawa. schreyen wie ein Löwe, ryczeć iak lew.

Löwenfett, *n.* lwie sadło, lwi szmalec, tłustość ze lwa.

Löwenfuß, *m.* przewrotnik ziele; *potem* leontopodium.

Löwengeschrey, *n.* ryk lwi, ryczenie lwa, erschreckliches, straszliwe.

Löwenhaft, lwisty, lwista, lwiste.

Löwenhaut, *f.* skora lwia, skora ze lwa.

Löwentappe, *f.* eine Kraut, ziele pewne, *to co* przewrotnik.

Löwenwärter, *m.* lwiarz, lewnik, ktory lwy trzyma, ktory lwy chowa.

Löwinn, *f.* lwica.

Loge, *f.* mieszkanie, pomieszkanie, gospoda, stancyie.

Logement, *n.* mieszkanie, pomieszkanie opatrzyć, *to co* złożenie, *gdy się bierze za* mieszkanie.

Logiren, gospodą stać, gospodę mieć, bey einem, u kogo; *powtore znaczy to co* postawić, *to iest*, postawić na mieszkanie, na gospodzie. die Truppen nahe um sich herum logiren, woysko blisko około siebie postawić.

Logie, *n.* gospoda, stancyia, złożenie, mieszkanie. Miethgeld fürs Logie, pieniądze, czynsz, za stancyią, za gospodę. sich in sein Logie begeben, udać się do swoiey stancyi, do swoiey gospody. ein Logie für sechzig Thaler haben, mieć stancyią za sześćdziesiąt talerow naiętą. in eines andern Hause ein Logie haben, mieć stancyią w domu kogo inszego.

Logrona, Stadt in Spanien, Logrona, miasto w Hiszpanii.

Lohe, *f.* płomień, *potym znaczy to*, womit das Leder bereitet wird, dębową skorę ktorey garbarze do wyprawiania skor zażywaią.

Lohgerber, *m.* garbarz, skornik, co skory wyprawia, wyprawoskornik.

Lohn, *m.* zapłata, płaca, zasługi, nadgroda; billiger für die Arbeit, słuszna zapłata za pracą; gewisser für die Bosheit, pewna, za niezbożność; unbilli-

ger, geringer, niesłuszna, licha; weniger, so großer, großer, mała, tak wielka, wielka; herrlicher, angenehmer, würdiger, pańska, przyiemna, godna; verdienter, zasłużona. den Lohn für seine Arbeit erlangen, zapłatę za swoię pracę odebrać, verlangen, nadgrody żądać. einem für sein Schreiben den Lohn geben, dać komu zapłatę za tego pisanie. ums Lohn einen Arbeiter dingen, za płacą robotnika naiąć; von allen für etwas empfangen, od wszystkich za co nadgrodę wziąć. für etwas den Lohn fodern, upominać się płacy za co, upominać się za co o płacą. großen Lohn aufsetzen, wielką płacę założyć. etwas für einen Lohn rechnen, rachować, porachować co komu w zapłacie. für Lohn lehren, za nadgrodę uczyć. den Lohn verbessern, płacy poprawić, przyczynić. den Lohn bekommen, płacy dostać. von einem keinen Lohn fodern, nie upominać się u kogo o żadną płacą. dem Arzte den Lohn entrichten, medykowi nadgrodę odliczyć. der Lohn erfolget auf die Arbeit, płaca następuie po pracy. das ist der Lohn für die Faulheit, to iest płaca za gnuśność. den Lohn für seine Thorheit bekommen, płacą odebrać za swoie głupstwa. den verdienten Lohn redlich geben, zasłużoną płacą rzetelnie oddać. die gerade krumm machen bekommen itzt ihren Lohn, ktorzy z prostych rzeczy krzywe robią, odbieraią swoię nadgrodę. das wird dein Lohn seyn, to będzie twoią nadgrodą. dem Feinde den Lohn geben, nieprzyiacielowi zapłatę dać. kleiner Lohn, mała zapłata, mała nadgroda. ums Lohn gemacht, gedingt, za płacą zrobiony, naięty, umowiony, zgodzony. ums Lohn gedingte Zeichen, za płacą umowienie świadkowie.

Lohnarbeiter, *m.* robotnik za płacą, naiemnik, naięty za pieniądze.

Lohnen, płacić, zapłacić, nadgradzać, nadgrodzić; oddać, *w tym samym sensie.*

Loire, Fluß in Frankreich, Loar, rzeka we Francyi.

Lombarder, *m.* Lombard, einer aus der Lombardey, człowiek z Lombardyi.

Lombardey, ein Theil von Italien, Lombardyia, część Włoch.

Lombardisch, Lombardski, Longobardski, Lombarski.

Londen, Hauptstadt in England, Londyn, miasto stołeczne w Anglii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący, Londyński, Londyńska, Londyńskie. einer daher, męszczyzna z tego miasta Londyńczyk. eine daher, Londynka, *adv.* po Londyńsku.

Londonderry, Stadt in Irrland, Londonderry, miasto w Irlandyi.

Loos, *n.* los. mit dem Loos bekommen, losem nabyć.

Lorber, *m.* ein Gewächs, drzewo, laur, wawrzyn; junger, zarter, młody laur, młody wawrzyn, kruchy laur. wilder Lorber, leśny laur, leśny wawrzyn. Oel von Lorbern, oleiek laurowy. Kranz von Lorbern, wieniec laurowy. Ort, wo viele Lorbern stehen, mieysce, na ktorym wiele laurow stoi, laurowy gay. mit Lorbern geziert, w laur przybrany, w laur ustroiony.

Lorberbaum, *m.* laur, wawrzyn drzewo, laurowe, wawrzynowe drzewo.

Lorberbaum-Garten, *m.* ogrod laurowy, ogrod wawrzynowy.

Lorberblatt, *n.* liść laurowy, liść wawrzynowy.

Lorbergarten, *m.* ogrod laurami, wysadzany; lauret, ztąd loret.

Lorberkirschen, *plur.* lauro wiśnia, *drzewo.*

Lorberkranz, *m.* laurowy wieniec, z lauru uwity. mit dem Lorberkranze auf dem Kopfe ins Capitolium fahren, w laurowym wieńcu na Kapitolium wieżdżał. der durch große Gefahr erworbene Lorberkranz verliert seine Grüne, z tak wielkim niebezpieczeństwem pozyskany laurowy wieniec, traci swoię zieloność. unser Lorberkranz fällt den Leuten in die Augen, nasz laurowy wieniec biie w oczy ludziom. der den Lorberkranz auf hat, ktory wieniec laurowy nosi, *mowi się* laurem uwieńczony.

Lorberöl, *n.* oleiek z lauru robiony, wyciągniony.

Lorbersträuchlein, *n.* laurowy kierszek, laurowy krzaczek.

Lorberwald, *m.* las laurowy.

Lorberzweig, *m.* gałąska laurowa, roszczka laurowa.

Lorberzweiglein, *n.* gałązeczka laurowa, rozdeczka laurowa.

Loretto, Stadt in Italien, Loret, miasto we Włoszech. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący Loretański, Loretańska, Loretańskie. einer daher, Lore-

Loretańczyk. eine daher, Loretanka.

Lorgues, Stadt in Frankreich, Lorg, miasto we Francyi.

Lorgui, Stadt in Spanien, Lorkwi, miasto w Hiszpanii.

Lorris, Stadt in Frankreich, Lori, miasto we Francyi.

Los, *n.* los. dem Lose überlassen, na los puścić. Los über etwas werfen, rzucać o co losy. Los ziehen, los ciągnąć. der etwas durchs Los bekommen hat, ktory czego losem dostał. die Lose zerstreuen, losy rozsypać, rozrucić. die Lose sind einander gleich, losy są sobie rowne. die Lose werden von einem Knaben vermischt und gezogen, ręką pacholęcia losy bywaią mięszane y ciągnione. das Los kömmt heraus, los wychodzi. das Los fällt anders als du wohl gewollt, los pada inaczey iak ty chciałeś. durchs Los einem etwas zutheilen, losem co komu naznaczyć. auf die das Los gefallen zu tode prügeln, na ktorych los padł, tych aż na śmierć bić. etwas durchs Los bekommen, losem czego dostąpić. durchs Los zufallen, losem przypadać, przypaść. Werfung des Loses, rzucanie losow, ciskanie losow, ciśnienie, rzucenie losow.

Los, *adj.* wolny, bez; von den Gesetzen, wolny od praw; von den Ankern, wolny od kotwic. von einem oder etwas los seyn, od kogo albo od czego być wolnym. Losbitten ꝛc. siehe in der Folge an ihren Stellen.

Losbitten, uwolnić *kogo* swoią prozbą, wyprosić *kogo* od czego; von der Strafe, od kary; einen, daß ihm etwas erlaubet sey, uprosić komu, aby mu było co wolno.

Losbrechen, urwać, przerwać, urywać, przerywać, etwas, co.

Losdringen, wpadać, wpaść, wskoczyć, wlecieć, wiechać na kogo; auf einen mit vollem Sturme, z impetem na kogo wpadać, lecieć, wiechać.

Losdrücken, puścić, wypuścić; einen Pfeil, strzałę; *w tym sensie też* strzelać.

Lose, rozpustny. loser Pursch, rozpustny człek. auf lose Händel abgerichtet seyn, we złych sztukach być wyćwiczonym. loses Maul, wyparzona gęba, wyszczekana paszcza. lose Worte bekommen, być z besztanym, złaianym.

Losen, losować. das Los werfen, los rzucać; mit seinen Collegen um die Provinz, ze swoiem kollegą o prowincyią. mit einander, między sobą. die Leute um ihre Strafe losen lassen, und also ihr Verbrechen dem Glücke überlassen, kazać ludzi losować do kary, y tak ich występek na szczęście, albo na los szczęścia puścić. wir sollen um diese Bücher losen, my mamy o te książki losować, losy rzucać. ich habe um jenes Geld geloset und es gewonnen, ia los rzucałem o owe pieniądze y wygrałem. viele losen, aber nur einer gewinnet, wielu losy rzucaią ale tylko ieden wygraie.

Losgeben, wolno puścić, wypuścić, uwolnić; aus der Knechtschaft, z niewoli; einen Knecht, niewolnika. auch einen andern losgeben, także kogo inszego uwolnić; einen Sohn aus der väterlichen Gewalt, uwolnić syna, od swoiey oycowskiey władzy, wypuścić syna z pod swoiey oycowskiey zwierzchności. einen Soldaten losgeben, żołnierza odprawić. die zum Kriege untüchtigen losgeben und herrlich beschenken, niezdolnych do woyny odprawić, y ich wspaniale udarować; einen Lehrling aus der Lehre, ucznia z nauki uwolnić.

Losgeben, das, *n.* wolności danie, uwolnienie; eines Knechts, niewolnika; eines Sohns, syna.

Losgegeben, uwolniony, wypuszczony, wolno puszczony, odprawiony.

Losgehen, dążyć, pędzić; auf den Feind, do nieprzyiaciela, na nieprzyiaciela; mit der ganzen Armee, z całym woyskiem; als Feind auf einen, iako nieprzyiaciel dążyć na kogo; Spornstreichs, zpiąwszy konia ostrogami, *to co* uderzyć na kogo; mit dem bloßen Degen in der Faust, z gołą szpadą w ręce; mit der Armee auf den Feind, z woyskiem uderzyć na nieprzyiaciela; mit verhängtem Zügel, puściwszy koniowi cugle. hitzig auf den Feind losgehen, żwawo na nieprzyiaciela wiechać; auf Griechenland, w Grecyią, wtargnąć Grecyią; naieżdżać, w Grecyią wpadać. unvorsichtig auf einen losgehen, niebacznie y z nieostrożności, wpaść na kogo. mit dem Pferde auf einen losgehen, na konia obces lecieć na kogo; auf einen mit der ganzen Cavallerie, na kogo z całą kawaleryią uderzyć. sich losgeben, urwać się z uwiązania, zpuścić się z uwią-

uwiązania szczepić się, łupać się. das Bret gehet los, deska odstaie, *albo* łupa się, szczepi się; *to co* wstrzelić. die Büchse geht los, fuzyia strzela.

Losgelassen, puszczony, wypuszczony, uwolniony, wolno puszczony.

Losgemacht, wolnym uczyniony, uwolniony, rozwiązany; rozpieczętowany.

Losgesprochen, wolnym uznany, wolnym osądzony.

Loskaufen, wykupić z niewoli, einen mit Gelde, kogo pieniądzmi; aus dem Gefängnisse, z więzienia.

Loslassen, wolno puścić, einen, kogo; aus dem Gefängnisse, z więzienia.

Losmachen, uwolnić, wolnym uczynić, oswobodzić się od przykrości. das Siegel des Briefes losmachen, pieczęć na liście otworzyć. sich von der Arbeit losmachen, oswobodzić się z pracy; von den Banden des Leibes, uwolnić się z więzow ciała; sich von dem Gelübde, uwolnić się od ślubu; von der Schuld, od długu; einen von der Strafe, uwolnić kogo od kary; von der Bekümmerniß, od troskliwości; von den Banden, z więzow uwolnić, wyswobodzić; sich von den Lastern, uwolnić się ze złych nałogow, wyswobodzić się z niecnot; von der Knechtschaft, von dem Joche, z niewoli, z iarzma się wyswobodzić; einen von der Sclaverey, wyswobodzić kogo z niewolnistwa; einen von dem Tribute, uwolnić kogo od podatku; sich von der Beschwerlichkeit, uwolnić się od uciążliwości; von dem Hasse, od nienawiści; von allem Verdachte, od wszelkiego podeźrzenia. die Steine losmachen, kamień odwalić, *albo* odiąć. die Riegel losmachen, rygiel, zaporkę, odciągnąć odwieść. die Schlösser losmachen, zamki odrywać, *to co* wydobyć się; aus den engen Löchern, z ciasnych dziur. sich durch seine Schmeicheley und durch List von der Gefahr losmachen, siebie przez swoie podchlebstwo, y przez wybieg, z niebezpieczeństwa wyswobodzić.

Losmachen, das, *n.* uwalnianie, uwolnienie, oswobodzenie, wyswobodzenie.

Losmachung, *f.* uwolnienie, wyzwolenie, wyswobodzenie; *simpl.* swobodzenie, *inusit.*

Losreissen, odrywać, oderwać; die Riegel, zaporę; die Schlösser, zamki. sich von einem losreissen, oderwać się od kogo, *to co* wyrwać się; sich von allen Trubeln, ze wszystkich kłopotow. reisse die Riegel nicht los, nie odrywa y zapory.

Losreissen, das, *n.* odrywanie, oderwanie, wyrwanie, wyrywanie.

Losreissung, *f.* odrywanie, oderwanie, wyrwanie, wyrywanie.

Lossagen, wyrzec się, zkładać, złożyć; sich von einem Amte, składać, urząd; sich von den bürgerlichen Bedienungen, złożyć obywatelskie urzędy; sich von einer, wyrzekać się, wyrzec się ktorey.

Lossagen, das, *n.* składanie, złożenie, wyrzekanie, wyrzeczenie się.

Lossagung, *f.* składanie, złożenie, oddanie; *w tym sensie:* wyrzekanie, wyrzeczenie się.

Losschießen, wystrzelać, wystrzelić, auch *simpl.* strzelać, strzelić; ein Geschütz, z strzelby iakiey kolwiek; einen Pfeil, strzałę wystrzelić, strzałą strzelać.

Losschießen, das, *n.* wystrzelanie, wystrzelenie, *simpl.* strzelanie, strzelenie; wypuszczenie.

Losschießung, *f.* wystrzelanie, wystrzelenie, strzelanie, strzelenie, wypuszczanie, wypuszczenie.

Losschlagen, odbiiać, odbić; etwas schlagen, daß es abgeht, uderzyć, co tak aż odleci; *to co* zbywać, zbyć, puszczać do ludzi; nicht lange damit halten, nie bawić się dłużey z czym, verkaufen, zprzedać zaraz; *iako to* die Waare, towary; *także to co* Schläge austheilen, wprzod uderzyć kogo.

Losschlagen, das, *n.* odbiianie, odbicie, uderzenie, czego aż odleci, zbywanie, zbycie.

Losschweren, sich, przysięgą się uwolnić, wywodzić, wywieść.

Lossprechen, wolnym osądzić, niewinnym osądzić, uznać; einen wegen der Injurien, niewinnym kogo osądzić, względem zarzuconych mu krzywd, iakoby od niego poczynionych. gerichtlich lossprechen, sądownie, urzędownie niewinnym uznać. dieser unschuldige Mensch wird durch aller Stimme losgesprochen, ten człek iest wszystkich głosami niewinnym uznany. er ist vor Gericht losgesprochen worden, on u sądu, był wolnym niewinnym uznany. ich spreche dich von dem Verdachte los, ia cię wolnym uznaię od tego podeźrzenia.

Losſprechen, das, n. niewinnym uznawanie, za niewinnego oſądzenie.

Losſprechung, f. niewinnym uznanie, wolnym uznanie, za niewinnego oſądzenie; von dem Laſter der beleidigten Majeſtät, od wyſtępku urażonego Maieſtatu. die Losſprechung kann durch funfzehen Stimmen geſchehen, niewinnym oſądzenie może ſię ſtać przez piętnaście kryſek, pietnaſtu kryſkami.

Losſtürmen, uderzyć, na kogo, w padać obces, na kogo, porwać ſię na kogo.

Losſtürmen, das, n. uderzenie, na kogo, wpadnienie obces, na kogo.

Losſtürmung, f. uderzenie, wpadnienie obces, na kogo, porwanie ſię, porywanie ſię, na kogo.

Lostopf, oder Glückstopf, m. puſzka na loſy. die Loſe in den Topf thun, loſy do puſzki włożyć. er hat nicht alle Loſe in den Topf gethan, on nie wſzyſtkie loſy do puſzki włożył.

Loſung, f. loſowanie, *to co* Werfung der Loſe, rzucanie, rzucenie loſow. Loſung anſtellen, loſowanie zrobić, loſowanie poſtanowić. während der Loſung, gdy loſowanie ieſt, gdy ſię loſowanie dzieie; *powtore znaczy to co* Zeichen, znak. Loſung zur Schlacht geben, znak dać do zaczęcia bitwy; mit Rauch, dymem; mit der Trompete, trąbą; mit Feuer geben, ogniem dać znak. Loſung geben laſſen, kazać dać znak. der General läßt die Loſung nicht geben, Gienerał nie każe znaku dać.

Loswerden, ſtać ſię wolnym, być uwolnionym, wyſwobodzonym, oſwobodzonym; eines, od kogo; der Schuld, od długu; *to co* zprzedanym, zprzedawanym, pozbywanym. die Waaren loswerden, towary ſą zprzedane pozbywane, pozbyte; etwas ſehr theuer, trochę bardzo drogo.

Loszehlen, wolnym uznawać, wolnym uznać, niewinnym uznawać, niewinnym uznać.

Loszehlen, das, n. wolnym uznawanie, wolnym uznanie, niewinnym uznawanie, niewinnym uznanie.

Loszehlung, f. wolnym oſądzenie, wolnym uznawanie, niewinnym oſądzenie.

Loszeichen, n. los, znak z ktorego los bywa, *albo* za los wzięty.

Losziehen, wieżdżać, wiechać, wſiadać, wſieść; auf einen, na kogo, *to ieſt*, zaczą go łaiać, beſztać, ſtroſować, gniewliwemi y żwawemi słowami.

Lot, Fluß in Frankreich, Lot, rzeka we Francyi.

Loth, n. łut, ein Gewicht, waga, ein Loth ſchwer, łut waży; łut ciężу.

Loth, Mannsnamen, Lot, imię męſzczyzny.

Lothringen, ein Herzogthum, Lotaryngia, Kſięſtwo. Herzog von Lothringen, Kſiąże Lotaryńſki. der König Stanislaus iſt der letzte Herzog von Lothringen geweſen, Krol Stanisław, był oſtatnim Kſiążęciem Lotaryńſkim. aus Lothringen, z Lotaryngii.

Lothringer, m. Lotaryńczyk, z Lotaryngii rodem.

Lothringiſch, Lotaryńſki. lothringiſche Münze, Lotaryńſki pieniądz.

Lotter, wolny, przeſtrony, nieściśniony, nie opięty.

Lotterbette, n. łoże, łożko. auf dem Lotterbette, na łożu, na łożku.

Lotterbube, m. błazeń, błazenek, co pocieſznie błazenkuie.

Lotterbübiſch, błazeńſki. lotterbübiſche Worte, błazeńſkie słowa.

Lotterbübiſch, *adv.* po błazeńſku, z błazeńſka, iak błazen.

Lotterie, f. loteryia. Lotterie anſtellen, loteryią, wnośić, wnieść, poſtanowić.

Loudun, Stadt in Frankreich, Ludun, miaſto we Francyi. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, Ludunſki, Ludunſka, Ludunſkie. einer daher, męſzczyzna z tego miaſta, Ludunczyk, Ludunianin. eine daher, białogłowa, Ludunka, Ludunianka. Art, Weiſe, po Ludunſku.

Louis, Mannsnamen, Ludwik, Ludowik, imię męſzczyzny.

Louiſe, Weibsnamen, Ludwika, Ludowika, imie białogłowſkie.

Louis d'or, eine Münze, Luidor, pieniądz Francuſki.

Louvre, königliches Schloß zu Paris, Luwr, Krolewſki zamek albo pałac w Paryzu.

Luc, Stadt in Frankreich, Luk, miaſto we Francyi; *adj.* Lukſki, Lukańſki.

Lucca, Stadt in Italien, Luka, miaſto we Włoſzech. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, Lukańſki, Lukańſka, Lukańkie, *albo* Luceńſki, Luceńſka, Luceńſkie; einige ſagen Lukieſki,

kieski, Łukieska, Łukieskie, aber das klingt nicht recht. Einer daher, z tego miasta męszczyzna Lukańczyk, Luceńczyk. eine daher, Lukanka, Lucenka.

Luccau, Stadt in der Niederlausitz, Lukow, miasto w Niźniey-Luzacyi.

Lucern, Stadt in der Schweiz, Lucerna, miasto w Szwaycarach; *powtore* ganzer Canton, cały Kanton, Lucernański, albo Lucerski.

Luck, Stadt und Kreis in Polen, Łuck, miasto y ziemia w Polszcze. von oder zu solchem gehörig, z tego miasta, z tey ziemi, albo do tego miasta, do tey ziemi należący, Łucki, Łucka, Łuckie. einer daher, męszczyzna ztamtąd Łuczanin, albo też Łucki. eine daher, białogłowa Łuczanka, Łucka.

Lucow, Stadt und Kreis in Polen, Łukow, miasto y ziemia w Polszcze. von oder zu solchem gehörig, z tego miasta, z tey ziemi, albo do tego miasta należący, Łukowski, Łukowska, Łukowskie. Adel von Lucow, Łukowska szlachta. einer von dem Kreise, Łukowianin. eine von demselben, białogłowa ztamtądże Łukowianka. einer von der Stadt Lucow, Łukowczyk. eine daher, kobieta, Łukowka, Łukowczanka. Art, Weise, po Łukowsku.

Luchs, *m.* ein Thier, ostrowidz, zwierz. von einem Luchse, ostrowidzowy, ostrowidzowa, ostrowidzowe. Haut vom Luchse, skora ostrowidzowa, z ostrowidza.

Luchsinn, *f.* ostrowidzowy. von einer Luchsinn, co z ostrowidza iest.

Luder, *n.* ponęta, womit die Thiere angelocket werden, ktorą zwierzęta są nęcone, *powtore* todes Aas, ścierw zdechły; *potrzecie* liederlicher Mensch, ladaco człek, hultay; żarłok y pijanica. im Luder liegen, w zbytkach, w hultaystwie zostawać, rozpustować, hultaić. er liegt mit seinen Cameraden im Luder, on ze swoiemi kamratami rozpustuie, hultai.

Ludewig, Mannsnamen, Ludwik, imie męszczyzny.

Ludolph, Mannsnamen, Ludolf, imie męszczyzny.

Luft, *f.* powietrze; dicke, dünne, gar nicht kalte von Natur, gęste, rzadkie, z rodu swoiego wcale nie zimne; reine und subtile, czyste y suptelne; warme, obere, temperirte, ciepłe, wyśnie, umiarkowane; faule und stehende, zgniłe y stoiące; gesunde, zdrowe; ungesunde, nie zdrowe; unendliche und unermeßliche, nieskończone, niezmierzone; kühle, freye, erwärmte, chłodne, wolne, rozgrzane; verderbte, zepsute. trockne und warme Beschaffenheit der Luft, suche y ciepłe sporządzenie powietrza. Dicke der Luft, gęstość powietrza; entsteht aus dem Wasser, pochodzi z wody. die Luft macht die jährlichen Abwechslungen der Hitze und Kälte, powietrze sprawuie roczne przemiany, gorąca y zimna; stößt uns entgegen, oblewa nas; umgiebt die Erde, otacza ziemię; wird dicke und zu einer Wolke, staie się gęstym y obłokiem; steigt in die Höhe, wstępuie w gorę; wird durch das Athemholen eingesogen, bywa brane, przez oddychanie. an die Luft stellen, na powietrze wystawić. Wind, kühle, staie się chłodnym. die Luft wo hinein lassen, wpuścić dokąd powietrze. die Luft ist zu Athen dünne, zu Theben dicke, w Atenach powietrze iest cienkie, w Tebach gęste. Beschaffenheit der Luft, zporządzenie powietrza; Schwere derselben, ciężkość powietrza. in einer andern Luft, na iakiem innym powietrzu. die Luft ist da anders, powietrze tam iest insze. die Luft ist da sehr gesund, powietrze tam iest bardzo zdrowe. die Luft den Bäumen machen, powietrze dla drzew uczynić, otworzyć. die freye Luft schöpfen, wolne powietrze brać, wolnego powietrza nabierać. die Luft kann nicht hingehen, powietrze nie może wchodzić. etwas Luft kommt darzu, trochę powietrza wchodzi do tego. die obere Luft umgiebt die untere oder dicke, wyśnie powietrze otacza niźnie czyli gęste. ein wenig Luft bekommen, trochę powietrza dostać.

Luftader, *f.* arteryia. in die Luftader, w arteryi. aus der Luftader, z arteryi.

Luftfarbig, powietrzowego koloru, iakiey farby iak powietrze.

Luftgesicht, *n.* powietrzny widok, z *Greckiego* meteoron. Wissenschaft von dem Luftgesichte, umieiętność o powietrznych widokach.

Luftig, powietrzny, przewiewny, wo der Wind durchstreichen kann, gdzie wiatr może przewiewać. voller Luft, pełny powietrza, wietrzysty. der Tag ist voller Luft, dzień wietrzysty. es ist luftig, wiatr iest, wiatr przykry.

Luftloch,

Luftloch, *n.* oddech, w czym, wodurch ein giftiger Dampf geht, przez ktory zaraźliwy zaduch wychodzi. das Wasser hat das Luftloch versetzt, woda, zaskała oddech. machet das Luftloch auf, otworz oddech; mache es zu, zamkniy go.

Luft machen, powiewkę czynić, powiewać, wiać, wietrzyk powiewaiąc czym czynić.

Luftröhre, *f.* in einem Thiere, wiatro biorek; *potac.* trachea; w zwierzęcie; empfängt die Luft, die durch den Athem ist geholet worden, und giebt sie aus der Lunge auch wieder zurück, bierze powietrze, ktore oddechem iest wciągnione, y znowu ie wydaie, z płuc nazad.

Luftscheu, ten co po powietrzu patrzy.

Luftspringer, *m.* po powietrzu skaczący, wiatroskok, wiatroskoczek.

Luftsprung, *m.* skakanie po powietrzu, wiatroskok. Luftsprung thun, po powietrzu latać, wiatroskoki robić, na powietrzu wyskakiwać.

Luftstreich, *m.* machanie po powietrzu. Luftstreich thun, machanie po powietrzu czynić; im Fechten, w potykaniu się, potykaiąc się, biiąc się z drugiem.

Luftwahrsagerey, *f.* z powietrza wrożenie, powietrowrożka, powietro wieszczba.

Luftzeichen, *n.* powietrzny widok, poznak na powietrzu, *meteoron.*

Lugano, Stadt in Italien, Lugano, miasto we Włoszech.

Lugo, Stadt in Spanien, Lugo, miasto w Hiszpanii.

Lübben, Stadt in der Niederlausitz, Lubien, miasto w Niźniey Luzacyi.

Lübbenau, Ort in der Niederlausitz, Lubenow, miasto w Niźniey-Luzacyi.

Lübeck, eine Reichsstadt, Lubeka, Cesarskie miasto. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Lubekski, Lubekska, Lubekskie. einer daher, Lubeczyk, Lubeczanin, Lubczanin. eine daher, Lubczanka.

Lücke, *f.* dziura, szpara, okno; eines Dinges, w iakiey rzeczy; ausfüllen, zatkać, zpełnić; szpara. eine Lücke kriegen, szpary dostać. voller Lücken seyn, być pełnym szpar. die Lücke geht weiter, szpara ciągnie się daley. eine Lücke zu- und die andere aufmachen, Geld an einem Orte aufnehmen, und am andern damit bezahlen, iednę dziurę zatkać, a drugą odetkać, *to iest*, na iednym mieyscu pieniędzy nabrać, a na drugiem zapłacić.

Lückicht, dziurawy, dołowaty, szparawy. lückichte Wand, szparawa ściana.

Lüften, wietrzyć, *to co* Luft machen, powiewką wietrzyk czynić; *potym* rozwolnić, rozprzestrzenić, pofolgować. was zu enge liegt etwas locker machen, co na zbyt ciasno rozwolnić, rozpuścić, trochę rozprzestrzenić.

Lüftlein, *n.* wietrzyk. Lüftlein machen, wietrzyk czynić. den Wedel nehmen und einem ein Lüftlein machen, wziąć wachlarz y powiewać wietrzyk czynić.

Lüftung, *f.* rozpuszczenie, rozwolnienie, rozprzestrzenienie, pofolgowanie.

Lügen, kłamać, skłamać, łgać, zełgać, szalbierować; nicht wahr reden, nieprawdę mowić; sehr tapfer, łepsko, wyśmienicie kłamać, łgać; offenbarlich, iawnie oczywiście; gern, rad, auch nicht einmal im Scherze lügen, ani raz żartem nie skłamać; boshaftig, złośliwie; unverschämt, bez wstydnie; in einer Sache nicht, ani w iedney rzeczy nie zełgać. nichts von etwas lügen, nic nie kłamać o czym. nichts von einem lügen, nic przed kim nie kłamać.

Lügen, das, *n.* kłamanie, skłamanie, łganie, zełganie, szalbierowanie.

Lügen, *pl.* kłamstwo, szalbierstwo, fałsz; *w tym samym sensie* unverschämte, bezwstydne kłamstwo; große, wielkie; höfliche, ludzkie; ungereimte, nieforemne; verschmitzte, listige, wykrętne, chytre; abgeredete, gräuliche, umowione, ułożone, srogie; alberne, monströse, głupie, poczwarne; vorher ausgesonnene, wprzod pomyślone, wymyślone; heilsame, pomocne, zbawienne; grausame, okrutne; artige, ucieszne; großsprecherische, wielkomowne. um eines Lügen wissen, wiedzieć czyie kłamstwo. die Lügen wider die Wahrheit vertreten, kłamstwo przeciwko prawdzie utrzymywać. einen mit Lügen hintergehen, podeyść kogo kłamstwem. einem eine Lügen vorbringen, mowić przed kiem kłamstwo. sich der Lügen enthalten, utrzymać się od kłamstwa. auf eine Lügen ankommen, zasadzać się na kłamstwie. die Lügen behaupten, kłamstwa bronić. zu einer Lüge bewogen werden, do

kłamstwa

kłamstwa być poruszonym. daher ist diese ganze Lügen gekommen, ztąd całe kłamstwo poszło. eines Lügen wiederlegen, zbiiać czyie kłamstwo. einem mit einer barmherzigen und ehrlichen Lügen helfen, ratować kogo miłosiernym y uczciwym kłamstwem. einem eine Lügen auf den Hals bürden, komu kłamstw bardzo wiele naprawić, napowiadać, *albo* kłamstwem kogo uciążyć. die Wahrheit mit einer Lügen besudeln, prawdę kłamstwem oszpecić. eine Lügen glücklich ausbrüten, kłamstwo iakie szczęśliwie wysiedzieć. auf der Lügen ergreifen, złapać kogo w kłamstwie. eines Lügen Gehör geben, dać ucho czyiemu kłamstwu. auf eine Lügen außen seyn, udać się do kłamstwa. der auch keine Lügen zu seinem Deckmantel hat, ktory nawet kłamstwem nie może się zastawić. große Lügen aushecken, wielkie kłamstwa porobić. lauter Lügen vorbringen, samę kłamstwa powiadać. schämest du dich der Lügen nicht? nie wstydzisz się ty kłamstwa? szalbierstwa? ohne Lügen zu sagen, bez kłamstwa mowiąc. sag ohne Lügen, powiedz a nie kłam. er hat so viel Lügen vorgebracht, on tyle kłamstw naprawił. er sagt niemals nichts ohne zu lügen, on nigdy bez kłamstwa nic nie mowi.

Lügenhaft, kłamliwy, szalbierny, oder *subst.* kłamca, szalbierz, łgarz. der gern leugt, ktory rad łże. lügenhafter Mensch, kłamliwy człowiek. lügenhafte Leute sagen selten die Wahrheit, kłamliwi ludzie rzadko powiedzą prawdę. lügenhaftes Kind, kłamliwe dziecie. lügenhafter Betrüger, kłamliwy matacz.

Lügenhaft, *adv.* kłamliwie, szalbiernie, po szalbiersku, iak kłamca, po łgacku.

Lügenhaftigkeit, *f.* kłamliwość, szalbierność; unglaubliche, nie podobna do wiary.

Lügenmaul, *n.* szalbierska gęba, kłamliwa gęba, łgarska gęba, kłamca, kłamacz.

Lügenredner, *m.* kłamstwomownik, łgacz, łgaczoprawiacz.

Lügenschmidt, *m.* pływacz, kłamca wielki, zmyślacz, szalbierz wierutny.

Lügenträger, *m.* z kłamstwem biegun, kłamstw roznosiciel, szalbierstw nosiciel.

Lügner, *m.* kłamca, łgarz, łgacz, szalbierz, kłamarz.

Lügnerinn, *f.* kłamczyna, łgarka, łgaczka, kłamarka, kłamaczka, szalbierka.

Lügnerisch, kłamliwy, szalbierny, fałszywy, szalbierski.

Lümmel, *m.* człowiek niemanierny, prostak, drąg, nieostrugany, niezgrabne chłopisko; fauler und starker, leniwy a silny; grober, gruby w obyczaiach.

Lümpchen, *n.* płatek, skrawek, *toż samo znaczy* Lümplein.

Lüneburg, Stadt in Niedersachsen, Lüneburg, miasto w Niżniey-Saksonii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Luneburski, Luneburska, Luneburskie. einer daher, z tego miasta ktory, Luneburczyk, Luneburczanin. eine daher, białogłowa ztamtądże Luneburczanka, Luneburka.

Lüneburger, *m.* Luneburczyk, z Luneburku rodem.

Luneville, Stadt in Lothringen, Lunewil, miasto w Lotaryngii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Lunewilski, Lunewilska, Lunewilskie. einer daher, ktory z tego miasta, Lunewilczyk. eine daher, białogłowa z tego miasta, Lunewilka.

Lüstern, pragnący, żądaiący, pożądliwy; nach etwas, czego.

Lüsternheit, *f.* pragnienie, żądanie, pożądliwość; nach fremden Dingen, obcych rzeczy. Lüsternheit der schwangern Weiber, chciwość ciężarnych białogłow.

Lüttich, Leodium, Luttich. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Leodyiski, Leodyiska, Leodyiskie. von Lüttich, Lutychiyski, Lutychiyska, Lutychiyskie. einer von dieser Stadt, ktory z tego miastą, Leodyiczyk, Leodynianin, Lutychianin. eine daher, Leodynianka, Lutychianka.

Lütticher, die, *pl.* Leodynianie, Lutychianie, obywatele Leodyiscy, Lutychiyscy.

Lützelburg, Lucelburg, albo Luksemburg. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Lucelburski, Lucelburska, Lucelburskie. einer von diesen Stadt, ktory z tego miasta, Lucelburczyk. eine daher, białogłowa, Lucelburczanka. Art, Weise zu thun, *adv.* po Lucelbursku.

Lützen, Stadt in Meissen, Lucena, miasto w Misnii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Luceński, Lucenska, Luceńskie. einer daher, ktory ztamtąd, Luceńczyk. eine daher, białogłowa Lucenka.

Lumpe, *m*. płatek, płat, skrawek, gałgan, kawałek iaki sukniska starego.

Lumpengesind, *n*. stek pospolstwa, nayostatnieysi w pospolstwie, *albo* z ludu mizerastwo, ubostwo, hałastra.

Lumpenhund, *m*. łata, bieda, naymizernieyszy człek, gałgan, szurgot; der aller liederlichste, naylichszy, naypodleyszy, naynikczemnieyszy pomiot.

Lumpensachen, *f*. fraszki, brydnie, głupstwa, płochości, nic dorzeczy.

Lumpenvolk, *n*. stek z pospolitwa, hałastra, szamraństwo.

Lumpicht, łatany, karpany, połatany, łatami obszyty; w gałganach; otarganiec, oszarpaniec, oszarpany. alter lumpichter Kerl, stary gałgan, stary oszarpaniec.

Lunden, Stadt in Schonen, Lunden, miasto w Szońskim. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Lundeński, Lundeńska, Lundeńskie, einer daher, Lundeńczyk. eine daher, kobieta Lundenka.

Lunge, *f*. płuca, do wpuszczania y wypuszczania powietrza. die Lunge thut weh, płuca bolą. die Lunge wird ausgedehnt, płuca się rozciągaią. kleine Lunge, płucka. das da siehet wie eine Lunge, co się tak wydaie iak płuca, płucowaty; dergleichen Wurzel, płucowaty korzeń. weich wie Lunge, miętki iak płuca; solche Füße, płucowate nogi.

Lungenkraut, *n*. płucnik, porost ziemny; *ziele*.

Lungenmus, *n*. siekanka z płucek, schmeckt wohl, smakuie dobrze, smaczna.

Lungensüchtig, suchotnik, suchotny, w suchotach, na suchoty chory.

Lust, *f*. uciecha, ukontentowanie, upodobanie; zum Ansehen und Hören haben, mieć uciechę w patrzeniu y słuchanie, mieć ukontentowanie w widzeniu y słyszeniu. einem Lust machen, komu uciechę czynić, ukontentowanie sprawiać. es ist eine Lust um die Fabeln, Comödien, uciecha iest z baiek z komedyi. die eitele Lust der Kinder, próżna uciecha dzieci, seine Lust an etwas haben, mieć uciechę w czym, mieć ukontentowanie, upodobanie w czym. eines Lust seyn, być czyią uciechą. einen zur Lust bey dem Gastgebothe mit Riemen peitschen lassen, kogo dla uciechy przy gościach kazać rzemieniami bić. große und stetswährende Lust an einer Sache haben, wielką y nieustanną uciechę, wielkie y nieustanne ukontentowanie mieć w iakiey rzeczy. ich habe meine größte Lust an der Sache gehabt, ia naywiększą uciechę miałem w tey rzeczy. zur Lust, dla uciechy. die Lust büßen, uciechą się nasycić, nacieszyć się. seine Lust an etwas büßen, bydź nasyconym z czego uciechą. er hat die Lust gebüßt, uciecha go odpadła. es ist mir eine Lust, to iest moia uciecha. ich habe die Lust daran, ia mam w tym upodobanie. die Lust an dem Studiren haben, upodobanie w uczeniu się. sich eine große Lust machen, wielkie ukontentowanie, uciechę sobie czynić; *to co* Begierde, chęć. die Lust zu etwas haben, mieć chęć do czego. die Lust läßt nach, chęć ustaie. die Lust hat nachgelassen, chęć ustała, ostygła. die Lust benehmen, chęć odiąć, zgasić. einem die Lust zu etwas machen, chęć komu do czego sprawić. die Lust zur Krone machen, chęć komu do krolestwa uczynić. die Lust zu etwas haben, und sich doch schämen es anzunehmen, mieć chęć do czego, a wstydzić się tego iąć. aus Lust zum Kriege bewogen werden, chęcią do woyny być poruszonym. die böse Lust überhand nehmen lassen, złą żądzę powziąć do czego. die Lust verringern, chęci umnieyszyć. die Lust fahren lassen, chęć porzucić. keine Lust haben, żadney niemieć chęci. seinen Lüsten den Zügel frey schießen lassen, ihnen öffentlich nachhängen, cugle puścić swoim żądzom, iawnie niemi się uwodzić. die Lust ist dir zur Unzeit angekommen, w złym czasie chęć cię napadła. die Lust kommt mir an, chęć mię napada, chęć mię bierze. er hat große Lust zum Fechten, on ma wielką chęć do potykania się. unsinnige Lust zum Saufen, szalona chęć do piiania. mit Lust etwas lernen, z chęcią się czego uczyć. die Lust zum Guten haben, mieć chęć do dobrego; zum Essen, do iedzenia. schlechte Lust zum Essen, zły apetyt do iedzenia. unmäßige Lust, nie pomiarkowana chęć, nie pomiarkowana ochota.

der

der etwas mit Lust thut, ten co z checią co czyni, *mowi się*, chętny, ochotny, ochoczy. wo keine Lust zu einer Sache ist, wird auch das Leichteste schwer, gdzie niemasz żadney ochoty do iakiey rzeczy, to y naylekfza iest cięszką. niemand hat Lust zu schreiben, nikt nie ma ochoty do pisania.

Lustbarkeit, *f.* wesołość, ochota, ciesżenie się, wesoła zabawa.

Lustbegierde, *f.* żądza, chciwość, pożądliwość, pragnienie.

Lustfelder, *pl.* wesołe pola, eigentlich in Tessalien, mianowicie w Tessalii

Lustgärtner, *m.* ogrodnik, co rożne kwatery y sztuki w ogrodzie wysadza.

Lustgärtnerarbeit, *f.* ogrodowa robota, ogrodowych ozdob wyrabianie.

Lustgärtnerkunst, *f.* sztuka wyrabiania ogrodowych ozdob.

Lustgarten, *m.* ogrod, ozdobny, do uciechy, do wesołych zabaw, y rozrywek.

Lust halber, dla uciechy, dla rozrywki, dla ukontentowania, aby się ucieszyć.

Lusthaus, *n.* altana, w ogrodzie dla chłodu, dla posiedzenia miłego.

Lustig, fröhlich, wesoły, żyżwy, ochoczy. lustiges Leben, wesołe życie. lustiger Brief, wesoły list. lustiges Fest des Saturnus, wesołe święto Saturna. lustigen und fertigen Gemüths zum Scherze seyn, być wesołego y gotowego umysłu do żartowania. lustigel Schwank, wesoła mowa, wesoły koncept. lustig machen, rozweselać, rozweselić; einen, kogo. er hat mich bald lustig gemacht, on mnie zaraz rozweselił, on mnie zaraz wesołym uczynił, do wesołey myśli przyprowadzić, wesoły humor we mnie sprawił. lustig seyn, być wesołym. sich lustig machen, rozweselać się, czynić sobie umysł wesoły, wesołego ducha, w sobie czynić. er macht sich oft lustig mit Weine, on się często winem rozwesela. man kann sich mit gutem Weine lustig machen, dobrym winem można się rozweselić. die fröhliche Gesellschaft macht den Mensch lustig, wesoła kompania czyni człowieka wesołym. lustiger Ort, wesołe mieysce. lustiges Landgütchen, wesoła wioseczka. lustige Felder, wesołe pola. lustiges Ufer, wesoły brzeg, krasny brzeg, żolibor. lustig anzusehen seyn, być wesołym do widzenia.

Lustig, *adv.* wesoło, z wesołością, wesołym umysłem. lustig leben, wesoło żyć, wesołe życie prowadzić. lustig die Weinlese verrichten, wesoło winobranie odprawić.

Lustigkeit, *f.* wesołość, żyżwość, wesele umysłu, radość, uciecha, przyiemność; eines Ortes, iakiego mieysca; eines Hauses, iakiego domu; eines Gartens, iakiego ogrodu

Lustiglich, *adv.* wesoło, z uciechą, z radością, rozweselonym sercem.

Lustigmacher, *m.* wesołości sprawca, wesołości dawca.

Lustörter, *plur.* wesołe mieysca, do uciechy mieysca.

Lustreich, wesoły, weseluteńki. lustreicher Ort, weseluteńkie mieysce. lustreiche Weide, wesołe wierzbiny.

Lustseuche, *f.* lubieżność, skłonność do rozkoszy cielesnych.

Lustspiel, *n.* wesoła gra, wesołe igrzysko. Lustspiel halten, wesołe igrzyska odprawiać. Lustspiel auf dem Theatro, komedyia.

Lustwald, *m.* gay wesoły. grasichter Lustwald, morawą wysłany gay; voller Eichen, pełny dębow; voller hohen Bäume, pełny wysokich drzew; voller schönen grünen Gegenden, pełny ślicznych stron, dąbrow zielonych; an dem längsthin ein Fluß geht, wdłuż ktorego rzeka idzie.

Lutheraner, *m.* Luteran, Luter, Ewangelicką wiarę wyznaiący.

Lutheranerinn, *f.* Luteranka, Luterka, Ewangelicką wiarę wyznaiąca.

Lutherisch, Luterski, Ewangelicki. Lutherisch seyn, być Luterskiey wiary. Lutherisch werden, przystać na Luterską Ewangelicką wiarę. Lutherischer Prediger zu London, Luterski Ewangelicki Kaznodzieia w Londynie.

Luxemburg, Stadt, Luksemburg, miasto; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, *albo* do tego miasta należący, Luksemburski, Luksemburska, Luksemburskie; einer daher, męszczyzna z tego miasta Luksemburczyk; eine daher, białogłowa, Luksemburka; Art, Weise, zu thun, *adv.* po Luksemburku.

Luyck, Luick, *albo* Leodium, *obacz* wyżey, Lüttich.

Lycaonien, Landschaft in Klein-Asien, Likaonia, ziemia w małey Azyi; dar-

aus oder darzu gehörig, *adj.* Likaoński, Likaońska, Likaońskie.

Lycaonier, *m.* Likaon, Likaończyk, z Likaonii rodem.

Lycien, Landschaft in Klein-Asien, Licia, ziemia w małey Azyi; daraus oder darzu gehörig, z tey ziemi, *albo* do tey ziemi należący, Licyiski, Licyiska, Licyiskie; einer daher, Licyiczyk; eine daher, Licyianka; Art, Weise, *adv*, po Licyisku.

Lycier, *m.* Licyiczyk, Licyianin, z Licyi rodem.

Lydien, Landschaft in Klein-Asien, Lidyia, ziemia w małey Azyi; daraus oder darzu gehörig, z tey ziemi, *albo* do tey ziemi należący, Lidyiski, Lidyiska, Lidyiskie; einer daher, Lidyiczyk; eine daher, Lidyika, Lidyianka.

Lydier, *m.* Lidyiczyk, Lidyianin, z Lidyi rodem.

Lydisch, Lidyiski, Lidyiska, Lidyiskie; Art, Weise, zu thun, po Lidyisku.

Lyon, f. Lion.

Lis, Fluß in Flandern, Lis, *albo* Lisa, rzeka we Flandryi płynąca.

M.

M, oder m, zwölfter Buchstaben des deutschen Alphabets, M, albo m, dwunasta litera w Niemieckim Alfabecie, *neutr.* bez spadkow.

Maal, *n. to co,* Fleck, plama zmaza; am Leibe, na ciele; natürliches, z urodzenia; unter den Augen, pod oczami, *adj.* podoczna; von Schlägen, od razow, sina, siniec. das Maal wegnehmen, siniec zpędzić, *powtore znaczy,* Ziel, wornach man schießt, cyl, do ktorego strzelaią, u. d. g. thut, y podobne gry czynią, meta.

Maalsschloß, *n.* Vorlegeschloß, kłotka, do zamykania.

Maalstein, *m.* graniczny kamień, graniczny kopiec.

Maalzeichen, *n.* znak, godło, znamie; woran machen, znak, znamie na czym uczynić.

Maan, mak. f. Mon.

Maas, ein Fluß in Deutschland, Mosa, rzeka w Niemczech.

Maasern, *pl.* odra, krosty, wysutka.

Maaß, *n.* miara, womit man mißt, ktorą mierzaią. mit eben dem Maaße wieder geben, wornach einer etwas empfangen, oder auch einem gehäuftern, tąż samą miarą oddawać, iaką kto wziął, *albo* ieszcze kopiastszą. in Genießung der Lust fleißig Maaß halten, pilno w używaniu uciech, miarę zachować. sein Maaß hat ein jedes, każda rzecz ma swoię miarę. Maaß gebrauchen, miary zażywać. Maaß setzen, miarę założyć; einem jeden Dinge, każdey rzeczy. er hat seiner Feindschaft Maaß gesetzt, on załozył miarę swoiey nieprzyiaźni. das Maaß überschreiten, miarę przestąpić. Maaße im Essen und Trinken ist nicht zu überschreiten, nie trzeba w iedzeniu y napoiu miary przebierać. über die Maaße, nad miarę. er arbeitet über die Maaße, ón pracuie nad miarę. sie pflegt über die Maaße zu schlafen, ona zwykła nad miarę supiać. Maaß brauchen, miary zażywać. Maaß der Rede setzen, miarę mowy założyć. das ohne Maaß ist, co bez miary iest, niezmierny. brauche immer die Maaße in Worten, zażyway zawsze miary w rzeczach. ein kluger Mensch braucht die Maaße im Reden, roztropny człowiek zażywa miary w mowieniu. wer keine Maaße in Worten hält, der muß oft fallen, und die andern beleidigen, kto nie zachowuie miary w słowach, ten się musi często potchnąć, y innych urazić.

Maaßgebung, *f.* miary danie, miary wydanie, miary oznaczenie.

Maaßstab, *m.* laska miernicza, laska do mierzania. verjüngter Maaßstab, drabinka miernicza, na dziesięć *gradusow,* albo stopniow dzielona, *scala geometrica.*

Macao, Stadt in China, Makao, miasto w Chinach; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należacy, Makaoński, Makaońska, Makaońskie; einer daher, mężczyzna z tego miasta Makaończyk; eine daher, białogłowa ztamtądże Makaonka; Art, Weise, po Makaońsku.

Macedonien, Landschaft, Macedonia, prawdziwiey Makedonia; Kray, Krolestwo, przed tym; von Macedonien, z Macedonii; in Macedonien, w Macedonii.

Macedonier, *m.* Macedon, Macedończyk, *albo* Makedon, Makedończyk.

Macedonisch, Macedoński, Macedońska, Macedońskie. Macedonische Pferde, Macedońskie konie.

Maceriren sich, trapić się, dręczyć się, martwić się. sie maceriret sich, ona się martwi.

Machen, czynić, robić, działać. ein Bündniß unter sich machen, związek między sobą uczynić. das Unterste dem Obersten gleich machen, nayniższe, nayspodnieysze uczynić rowne naywyższemu. die Sache besser machen, rzecz lepszą uczynić. mache, daß sie bekannt werden, uczyń, aby te rzeczy były wiadome. ich will es mit dem Fabius machen, wie du schreibst, ia tak chcę z Fabiuszem uczynić, iak ty piszesz. ein zierliches Gedicht oder Carmen machen, piękny wiersz, piękną poezyią zrobić. Verse machen, wiersze robić, wiersze składać. einen in seinem Gemüthe zweifelhaft machen, kogo w swoiem umyśle wątpliwym uczynić. einem geringere Hoffnung machen, małą komu nadzieię czynić. viele Worte von etwas machen, wiele o czym mowić. ein Ende an ein Ding machen, koniec iakiey rzeczy uczynić. der König macht sehr viele Gesetze, Krol bardzo wiele praw, robi, bardzo wiele praw stanowi. Stillstand machen, pokoy do iakiego czasu, fryszt zrobić. die zwey Gegenparteyen haben Stillstand auf sechs Monate gemacht, dwie przeciwne strony zrobiły pokoy na sześć mięsięcy. einen unehrlich machen, kogo bezecnym uczynić, cześć mu odebrać, zrobić go bez czci. den Anfang der Niedermetzelung von einem machen, początek zabiiania, od kogo uczynić. Beute machen, zdobycz brać. ich weiß nicht, was ich mit ihr machen soll, ia niewiem co mam z nią czynić. mit dem Golde die Menschen blind machen, złotem ludzi ślepemi czynić. eines Andenken unsterblich machen, czyią pamięć nieśmiertelną uczynić. einen frecher machen, kogo uczynić zuchwałym, dzikim. einen böse auf einen machen, uczynić kogo, złym na kogo, *to iest*, rozgniewać kogo na kogo. das Haus leer machen, dom prożny uczynić. hundert Rathsherren machen, sto Senatorow uczynić, postanowić. einen zum großen und bestimmten Redner machen, kogo wielkim y sławnym Mowcą uczynić. einen klugen und erfahrnen Mann zum Bürgermeister machen, iakiego rostropnego y doświadczonego Męża Konsulem uczynić, dokazać, aby Konsulem został. sich viele redliche und nicht falsche Freunde machen, robić sobie wielu rzetelnych y niefałszywych przyiacioł. sich ein großes Ansehen bey dem Adel machen, wielki powagi y względu u szlachty nabywać. sich die ehrlichen und rechtschaffenen Leute gewogen machen, zacnych y podściwych ludzi przyiaciołami sobie czynić. sich Gunst bey den Vornehmsten machen, łaskę sobie u Näyprzednieyszych, u Nayzacnieyszych ziednać. einen verhaßt machen, nienawisnym kogo u inszych uczynić, narobić komu u drugich nienawiści. sich bey dem Volke beliebt machen, miłym się uczynić u ludu, ziednać sobie miłość ludu. etwas machen, wie die Vorfahren die Gewohnheit zu thun gehabt, co tak czynić, iak przodkowie mieli czynić zwyczay. einen noch zorniger machen, kogo iefzcze gniewliwszym robić, kogo ieszcze tym bardziey gniewać. einen noch betrübter machen, kogo ieszcze smutnieyszym, żałośnieyszym uczynić, ieszcze większego smutku żalu, kogo nabawić. einen verächtlich machen, kogo wzgardzonym uczynić, przyprowadzić kogo do wzgardy. den Feinden einen größern Muth durch seine Furcht machen, w nieprzyiacielu większą śmiałość czynić, swoią boiaźnią. einen verdrossener machen, uczynić kogo nie tak chciwym, nie tak gorącym. einen furchtsam machen, boiaźliwym kogo uczynić. ein Spiel, Schwarm, Tumult machen, igrzysko, zgiełk, tumult czynić. etwas machen, wie es einer haben will, co czynić tak iak kto chce, co robić tak iak czyia wola. einem zu schaffen machen, zadać komu trudność, dać komu co do czynienia, zadać komu do myślenia, klin komu w głowę wbić. sich wohin machen, iść dokąd. ich mache mich hin, meinen guten Freund zu besuchen, ia idę moiego dobrego przyiaciela nawiedzić. sich wohin aus dem Staube machen, porwać się y iść dokąd. sich zu einem machen, iść do kogo. er macht sich zu seiner Mutter, on idzie do swoiey matki. sich an etwas machen, iąć się iakiey rzeczy, począć iaką rzecz. sich an

einen machen, porwać ſię na kogo. der freche Kerl macht ſich an die tapfern Leute, zuchwały chłop porywa ſię na walecznych ludzi. ſich nach Lublin machen, do Lublina iść, iechać, zbierać ſię. einen mit ſeinen Reden zum Narren machen, ſwoią mową czynić kogo błaznem. machen, daß die Frau weine, uczynić tak, że żona płacze. mache es wie du willſt, czyń iak chceſz. was machſt du hier? co ty czyniſz? ſo machen es alle Väter, tak czynią wſzyſcy oycowie.

Machen, das, *n.* czynienie, robienie, zrobienie, działanie, udziałanie, iście.

Macherlohn, *n.* płaca za robotę. Macherlohn geben, płacę dać za robotę.

Machine, *f.* machina; eine Säule damit nieder zu werfen, kolumnę machiną ſpuścić na doł. etwas mit der Machine in die Höhe heben, co machiną w gòrę wynoſić, *znaczy tu* gòro-ciąg, w-gòrę-ciąg, wzwyż-ciąg, ciągaczka. große Machinen aufrichten, wielką machinę wyſtawić. geſchwind damit fortrücken, prędko tą machiną pomykać, poſuwać.

Machiniren, machinować, knować; ſchon lange etwas, iuż co dawno; auf eines Unglück, komu iakie nieſzczęście knować, dołki pod kiem kopać.

Macht, *f.* władza, moc, potęga; fremde, obca; erträgliche, znośna; verhaßte, nienawsina, nieluba; unnütze, geringe, große, niepożyteczna, błaha, wielka; ſchädliche, gar zu große, ſzkodliwa, nazbyt wielka; ſonderliche, oſobliwa; größte, höchſte, alte, ungerechte, naywiękſza, naywyżſza, nieſprawiedliwa; fürchterliche, ſtraſzliwa. die Macht kömmt auf die Gewalt an, ta władza, cała na gwałcie zależy. nach der Macht ſtreben, władzy, mocy ſzukać, o władzę, o moc ſię ſtarać, władzy ſię chcieć komu. die Macht erlangen, władzy nabyć. große Macht haben, wielką mieć władzą. ſich unter eines Macht bequemen, poddać ſię czyiey władzy. alle ſeine Macht ſehen laſſen, całą ſwoię moc pokazać. mit geſammter Macht eine Schlacht wagen, zebranemi ſiłami, odważyć ſię na batalią. deſſen ganze Macht iſt darnieder gelegt worden, iego wſzyſtkie ſiły były obalone, znieſione. deſſen Macht iſt in der That nicht klein, iego ſiła, potęga, w ſamey rzeczy nie ieſt mała. darinnen beſteht die größte Macht, na tym ſtoi naywiękſza moc, naywiękſza potęga. eines Macht bedenken, pamiętać na czyią potęgę, na czyią moc, oglądać ſię na czyią władzę y potęgę. ſich eines Macht widerſetzen, czyiey potędze ſię opierać. das freye Volk widerſetzt ſich der Macht ſeines Königs, wolny lud opiera ſię potędze, ſprzeciwia ſię władzy ſwoiego Krola. die Macht der Feinde nimmt zu, potęga nieprzyiacioł przybiera, ſił nieprzyiaciołom przybywa; nimmt ab, potęga nieprzyiacioł upada, idzie na doł, potęgi nieprzyiacioł ubywa. eine Macht durch Reichthum unterſtützen, potęga, bogaſtwami podparta. Italien mit ſeiner Macht beſetzt halten, Włochy ſwoią potęgą oblec obarczyć, oblężone trzymać. eines Macht brechen, przełamać czyią potęgę, złamać czyie ſiły. einen mit aller Macht zurück halten, kogo całą potęgą zatrzymać, zatamować. der König hat den General der Feinde mit nicht ſo ſtarker Macht zurück gehalten, Krol Gienerała nieprzyiacielſkiego zatrzymał nie tak bardzo wielką ſiłą; mit dreyzehn tauſend ſind funfzig tauſend Mann zurück gehalten worden, trzynaſtu tyſięcy, zatrzymane było piećdzieſiąt tyſięcy ludzi. ſich mit aller Macht bearbeiten, wſzyſtkiemi ſiłami, całą potęgą robić. einem die Macht geben, etwas mit anzuſehen, dać komu moc widzieć co, *albo* przypatrzyć ſię czemu. ich habe die Macht, ihn zu behalten, ia mam moc zatrzymać go. in eines Macht ſeyn, być w czyiey mocy. dieſe ganze Sache iſt meiner Macht, ta cała rzecz ieſt w moiey mocy. als ob das nicht in deiner Macht ſtünde, właśnie iak by to w iego mocy było. es ſteht nicht in meiner Macht, to nie ieſt w moiey mocy, ia na to mocy nie mam, to do moiey władzy nie należy.

Machtlos, niemocny, nieſilny, niepotężny, bez mocy. machtloſe Hände, niemocne ręce.

Mackel, *m.* makuła, plama, ſkaza, zmaza; żyd, *w tym ſamym ſenſie.*

Macrone, *f.* makaron, Art eines Gebackens, gatunek ciaſtna pieczonego.

Maculatur, *n.* Papier, worein die Krämer ihre Dinge einwickeln, papier, w ktory kramarze ſwoie rzeczy obwiiaią; das zu nichts nütze iſt, co ſię na nic nię zda.

Maculiren, zmakułować, pomazać; mit etwas, co czym; mit Dinte, inkauſtem.

Madagaſcar, große Inſel in Africa, Madagaſcar, wielka wyſpa w Afryce.

Madame, *f.* Ieymość, Imość, Pani, Imość Pani, Gräfinn, Imość Pani Hrabina.

Made, *f.* mol, robak; im Fleiſche, w mięſie; in Bohnen, w bobie, w grochu.

Madenſack, *m.* wor robakow, pokarm y jadło dla robakow.

Madicht, robaczny, robakowaty. madichtes Fleiſch, robaczne mięſo; Käs, robaczny ſyr.

Madratze, *f.* materac, gunia, koc; von Haaren gemacht, z ſierci, z włoſow zrobiony.

Madratzenmacher, *m.* materacznik, guniotkacz, kocnik, co gunie, koce, materace robi.

Madrit, Hauptſtadt in Spanien, Madrit, ſtołeczne miaſto Hiſzpanii; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, Madrycki, Madrycka, Madryckie; einer daher, Madryczanin; eine daher, Madryczanka.

Mächtig, mocny, potężny, możny, ſilny. mächtige Stadt, potężne miaſto, mocne miaſto. mit ſehr mächtiger Stadt den Krieg führen, z nader potężnym miaſtem woynę toczyć. mächtiger Mann, potężny, mocny człowiek. zweene ſehr mächtige Könige, dwoch potężnych Krolow, ſind weggeriſſen worden, było zaczy pionych. ſehr mächtiges Volk, nader potężny lud, wielką potęgę maiący, przy wielkiey potędze będący. die mächtige Republik vertheidiget ſich wider ſeinen ſehr mächtigen Feind, potężna Rzeczpoſpolita broni ſię, przeciwko bardzo potężnemu nieprzyiacielowi. Carthago iſt ſehr mächtig zu Waſſer und zu Lande geweſen, Kartago było mocne miaſto y morzem y lądem, potężne y na morzu y na lądzie. mächtiger Mann an Reichthum, mocny człowiek, dla bogaſtw. dieſer General iſt mächtig an Tapferkeit und Glücke, ten Generał ieſt potężny y męſtwem y ſzczęściem. mächtig im Kriege ſeyn, być potężnym na woynie. ſeiner ſelbſt mächtig ſeyn, mieć ſiebie ſamego w mocy ſwoiey, władnąć ſobą. ſein ſelbſt nicht mächtig ſeyn, nie mieć ſiebie ſamego w mocy, nie władnąć ſobą. mächtig zur See ſeyn, być poteżnym na morzu. für ſich nicht genung mächtig ſeyn, ſam przez ſię nie być doſyć mocnym. er iſt in der That mächtig, on ieſt w ſamey rzeczy potężnym. ich habe ihn mächtig gemacht, iam go mocnym, potężnym uczynił. mächtig werden, potężnym ſię ſtawać, albo uczynić ſię panem. er iſt eines großen Schatzes mächtig geworden, on tak wielkiego ſkarbu panem ſię uczynił. er kann nicht ſo bald eines Reiches mächtig werden, on nie może tak prędko zoſtać panem kroleſtwa, on nie może opanować tak w krotce kroleſtwa.

Mächtiglich, *adv.* mocno, poteżnie, potęgą. er hat in dem Senate mächtiglich geredet, on w Senacie potężnie, mocno mowił. du redeſt nicht mächtiglich, ty nie mocno mowiſz.

Mäckler, *m.* rayfura, litkupnik, iednacz kupca, ſtręciciel.

Mäder, *m.* koſiarz, co ſiano koſi, koſiarz do ſiana, koſiarz do zboża.

Mädern, koſić. Heu mädern, ſiano koſić. Haber mädern, owies koſić.

Mägdedienſte thun, poſługę dziewki, ſłużącey, służebnicy czynić.

Mägdegeſchleppe, *n.* poczet służących panien, dziewczyn pokoiowych; pokoiowych, *ſubſt.*

Mägdegezöfe, *n.* grono panien, służących, panien nadowrnych, kobiet służących, poczet.

Mägdehengſt, *m.* ten co za dziewkami biega; co o dziewkach tylko myśli.

Mägdekammer, *f.* pokoy panieńſki, pokoy dla kobiet służebnych, izba dla panien.

Mägdetröſter, *m.* cieſzyciel dziewek, gzik, co ſię gzi z dziewkami uſtawicznie.

Mägdiſch, służebniczy, co do służebny należy, albo co służebny ieſt.

Mägdlein, *n.* Mägdchen, dziewczę, dziewczynka, dzieweczka, dziewczyneczka; ſchönes, verſchlagenes, liſtiges, piękne dziewczę, frant, wykrętne; von gutem Geſchlechte, zacnego urodzenia; armes, elendes, artiges, ubogie, mizerne, nadobne; edles, wohlerzogenes, ſzlachetne, dobrze wychowane; das vom Curtoiſiren nichts weiß, ktora o zalotach ieſzcze nic nie wie, ktora ieſzcze nie rozumie co to ieſt zalecać ſię; beräuchertes und ſtaubichtes, okopciała; zakurzona; dürres, ſchwarzes, ſucha, czarna,

czarna; geschwätziges, rozmowna, gadatliwa; kleines, krępa, puzia; die Mägdlein angehend, *adj.* dziewczęcy. nach Art der Mägdchen, po dziewczęcu, po dziewczęcemu; etwas nicht wissen, czego nie wiedzieć. der die Mägdchen lieb hat, kory dziewczęta lubi. zalotnik.

Mähen, siec, żąć; Getraide, zboże. eine Wiese mähen, łąkę siec.

Mählich, zwolna, noga za nogą; zur Sache kommen, do rzeczy przystępować, przychodzić. gehe mählich fort, zwolna postępuy.

Mähne, *f.* grzywa, der Pferde und Löwen, u koni y u Lwow; dichte, gęsta; dunkele, ciemna; etwas krause, trochę kędzierzawa; welche auf der rechten Seite liegt, ktora na prawey stronie leży; gelblichte, żołtawa; die sich über den Hals und Schultern ausbreitet, ktora szyię okrywa y aż na łopatki zachodzi. die Mähne wohl auskämmen, grzywę dobrze wyczesać. das Pferd schüttelt die Mähne, koń trzesie grzywą. etwas auf der Mähne, mieć co na grzywie. das eine Mähne hat, z grzywą, grzywiasty. Schlangen, die die Mähne haben, węże z grzywami, grzywiaste. ein Pferd mit langer Mähne, koń z długą grzywą.

Mährde, *f.* gramatka, Art eines Essens, gatunek iadła; von Getränke und Eingebrocktem, z trunku, y wdrobionego, albow krusżonego chleba; von Weine, z wina; von Biere, z piwa, gramatka, winna gramatka, piwna gramatka.

Mähren, Landschaft, Morawa, ziemia. einer aus Mähren, Morawczyk, Morawianin. aus oder zu Mähren gehörig, z Morawy, albo do Morawy należący, Morawski, Morawska, Morawskie; eine daher, białogłowa z Morawy, Morawianka, Morawka; Art zu thun, *adv.* po Morawsku.

Mährlein, *n.* bayka; altes, stara; etwas als ein Mährlein erzehlen, co więcey iak bayki powiadać. erdichtete Mährlein haben in der Philosophie keinen Platz, pozmyślane bayki, w Filozofii niemaią żadnego mieysca.

Mährleinträger, *m.* baiarz, baiecznik, baikarz, gawęda.

Mälzen, slod robić; von Getraide, ze zboża; von Gerste, z ięczmienia.

Mälzer, *m.* melcarz, słodownik, co słod robi.

Männerstube, *f.* męski pokoy, męska izba, pokoy dla męszczyzn, izba dla nich.

Männin, *f.* kobieta, męskiego umysłu, iak męszczyzna.

Männlein, *n.* Männchen, człowieczek, człeczek, człeczysko; gutes, dobre.

Männlich, wie es einem Manne geziemet, męski, iak na męszczyznę przystoi. männliche Stimme, męski głos. männliche Rede, męska mowa. das scheint nicht recht männlich zu seyn, to się nie zdaie być prawdziwie po męsku. männlichen Geschlechts, męskiey płci, *potym to co*, tapfer, mężny, wie ein Mann, iak mąż, mocny, tęgi; männlicher Weihrauch, tęgie kadzidło. männliches Gemüth, męski, mężny umysł, mocny umysł, tęgi umysł. männliches Geschlecht, męska płeć. männliche Glieder, męskie członki. männlich werden, mężnieć, do pory męszczyzny przychodzić, wyrastać. männliches Alter, męski wiek, męskie lata. im männlichen Alter, w męskim wieku.

Männlich, *adv.* po męsku, mężnie, tęgo; sich los machen, wyswobodzić się, wykręcić się, wywinąć się, mężnym umysłem wyść z iakiey trudności.

Männlichkeit, *f.* mężność; seltsame, rzadka; unerhörte, niesłychana.

Mäntelchen, *n.* Mäntlein, *n.* płaszczyk. oft steckt auch unter einem schmutzigen Mäntelchen die Weisheit, pod zafolowanym płaszczykiem często się kryie mądrość. Mäntelchen der Weiber, mantolet, płaszczyk, damski, białogłowski.

Mäotische See, *f.* oder Pfütze, Iezioro Meockie, błota Meockie.

Märker, *m.* einer aus der Mark Brandenburg, Marchiyczyk, Marchianin, rodem z Marchiy Brandenburskiey; eine daher, kobieta ztamtąd Marchianka; von oder darzu gehörig, Marchiański, Marchiańska, Marchiańskie, *adv.* po Marchiańsku.

Märtyrer, *m.* męczennik; der viel ausgestanden hat, ktory wiele ucierpiał.

Märtyrerbuch, *n.* księga męczennicka, w ktorey imiona męczennikow zapisane.

Märtyrerkrone, *f.* korona męczeńska, wieniec męczeński.

Märtyrinn, *f.* męczenniczka; tapfere, mężna; beständige, stateczna.

Mär=

Mártyrtod, *m.* śmierć męczeńska, umieranie męczeńskie.
Mäßig, umiarkowany; pomiarkowany. der Maße hält, ktory miarę zachowuie. mäßiger Mensch, pomiarkowany człowiek. mäßiger Mann, umiarkowany mąż. mäßiges Gastgebot, umiarkowany bankiet, pomiarkowana, mierna ochota. mäßige Speisen, mierne potrawy. mäßige Sitten, pomiarkowane obyczaie. mäßige Leute, umiarkowani ludzie. da die Könige so mäßig sind, gdy krolowie tak są umiarkowani; in allem, nur in der Herrschaft nicht, we wszystkim tylko nie w panowaniu, *to co*, schlecht, mittelmäßig, średni. mäßige Uebungen, średnie cwiczenia. mäßige Klugheit, średnia, pomierna, roztropność. mäßiger Kopf, średnia, pomierna, głowa.
Mäßig, *adv.* pomiarkowanie, umiarkowanie; sich auffůhren, sprawować się; sich eines Dinges gebrauchen, używać iakiey rzeczy. mäßig handeln, pomiernie czynić. mäßig leben, pomiernie żyć.
Mäßigen, miarkować, wstrzymywać; alles durch Klugheit, wszystko roztropnością; sich in seinen Affecten und Reden, miarkować się w swoich popędliwościach y mowach. sich im Siege mäßigen, w zwycięstwie się miarkować. sich in etwas mäßigen, miarkować się w czym. sich und die Ernsthaftigkeit mäßigen, siebie y surowość miarkować, und mit der Gelindigkeit vereinbaren, y z łagodnością łączyć. sich gar nicht mäßigen, wcale się nię miarkować, wcale nie być pomiarkowanym. mäßige dich, miarkuy się. der ist wahrhafter Sieger, der sich in seinen Affecten mäßiget, ten iest prawdziwym zwycięzcą, kto się w afektach miarkuie. es ist der gröste Theil eines guten Lebens, sich in den Begierden mäßigen, iest to naywiększa część dobrego życia miarkować się w swoich rządzach. der Zorn ist zu mäßigen, gniew ma być miarkowany.
Mäßigkeit, *f.* pomiarkowanie, wstrzemięźliwość, utrzymanie; in der Geschwätzigkeit, w gadatliwości y w świegotaniu. große Mäßigkeit in etwas erfordern, wielkie wstrzemięźliwości wielkie pomiarkowanie, wymagać w czym. nach deiner Mäßigkeit, według twoiego utrzymania, według twoiey wstrzemięźliwości. bey dem sich eine große Mäßigkeit findet, w ktorym się wielka wstrzemięźliwość znayduie. sonderbare Mäßigkeit im Essen und Trinken, osobliwa wstrzemięźliwość, w iedzeniu y na poiu. Mäßigkeit der Begierden, umiarkowanie żądz y namiętności; stete, nieustanna.
Mäßiglich, *adv.* pomiarkowanie, umiarkowanie, z pomiarkowaniem, z miarą.
Mäßigung, *f.* miarkowanie, pomiarkowanie, umiarkowanie; der Begierden, pożądliwości. die Mäßigung im Reden brauchen, pomiarkowania w mowieniu zażywać; im Scherzen, w żartach. die Mäßigung ist in allen Dingen zu halten, pomiarkowanie ma być we wszystkich rzeczach zachowane. die Mäßigung im Strafen, pomiarkowanie w karaniu; im Spielen, w graniu.
Mästen, paść, tuczyć, karmić, *to co*, fett machen, *iakobym*, tłustym spasnym, karmnym, robić. Ochsen und Pferde mit Haber mästen, woły y konie owsem karmić, paść. eine Henne mästen, kurę tuczyć. einen Vogel mit eingemachtem Brodte mästen, ptaka iakiego zmiękczonym chlebem karmić, *to co*, zum Fettmachen dienlich seyn, to co do tuczenia być dobrym, *to iest*, toż samo, tuczyć. Haber mästet die Pferde.
Mästen, das, *n.* tuczenie, pasienie, karmienie, utuczenie, ukarmienie.
Mäster, *m.* tucznik, opaśnik, karmosta, ten co tuczy, pasie.
Mästung, *f.* tuczenie, karmienie, opas, karmia.
Mätze, *f.* pułkorca, pułmiary.
Mäulgen, *n.* pocałowanie, pocałowańko, *toż samo co*, Kuß.
Maurer, *m.* murarz, mularz; künstlicher und geschickter, sztuczny y sposobny.
Maurerkelle, *f.* kielnia murarska; von Eisen, żelazna; voll Kalk, pełna wapna.
Mausedorn, *m.* ein Gewächs, ziele, ruszczek, dziki mirt, włoska iglica, mysza wiecha.
Mausedreck, *m.* mysie łayno.
Mausefahl, myszata maść, myszata sierć, myszata farba.
Mausefalle, *f.* łapka na myszy. der Mausefalle entgehen, uciec przed łapką, albo wymknąć się z łapki. Mausefalle in dem ganzen Weinberge herumsetzen, łapki na myszy po całey winnicy pozastawiać.

Mausefänger, *m.* myszołow, myszołapnik, myszołap, co myszy łapie.
Mausegift, *n.* arszennik, *iakoby* mysia trucizna, albo trucizna na myszy.
Mauskorn, *n.* mysi ięczmien.
Mausemörder, *m.* mysz morderca, kat na myszy, mysz zaboyca.
Mauszgen, *n.* Mäuslein, kleine Maus, myszka, myszeczka, maleńka myszka, mysię.
Mausöhrlein, *n.* ein Gewächs, ziele, mysie uszka, *nazwane.*
May, *m.* May, der fünfte Monat des Jahres, piaty mieśiąc w roku.
Magazin, *n.* magazyn, skład, z sypka, szpiklerz, lamusy. Magaziene an gewissen Orten aufrichten, magazyny na na pewnych mieyscach po zakładać. das Getrayde in die Magazine schaffen, zboża do magazynu przystawiać.
Magazinschreiber, *m.* magazynowy pisarz, w magazynie pisarz.
Magd, *f.* dziewka, sługa, służąca; leichtfertige, swywolna; alberne, głupia; garstige, plucha, nieogarniona, gnoy; grundböse, z serca zła; elende, nędzna biedna; schlägenreiche, wężowego rodu, *to iest:* chytra; faule, leniwa, gnuśna; verschlagene, przebiegła, przeięta; an der Hopfen und Malz verlohren ist, na chmielu y słodzie, stracona.
Magdalena, *f.* Magdalena, Weibsnamen, białogłowskie imię.
Magdeburg, Magdeburg, Stadt in Niedersachsen, miasto w Niżnich Sasach. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Magdeburski. aus oder zu dem Herzogthum Magdeburg gehörig, z Księstwa Magdeburg, albo do Księstwa tego należący, auch: Magdeburski. Herzogthum Magdeburg, Księstwo Magdekurskie. Festung Magdeburg, forteca Magdeburg.
Magen, *m.* żołądek, brzuch; worinn die Eingeweide, iedna część wnętrzności; schwacher, słaby, słabiutki; aufsteigender, burzący się; nüchterner, czczy, głodny. bösen, schwachen Magen haben, zły, słaby, mieć żołądek. Unverdaulichkeit des Magens, niestrawność żołądka. das ist nicht für deinen Magen, nie na twoy żołądek, to nie dla twego żołądka. durch die Hitze des Magens, etwas verdauen, gorącością żołądka co strawić. der einen guten Magen hat, ktory ma dobry żołądek, der Magen gürret, żołądek ieść woła, brzuch ieść woła. das dem Magen gut ist, co na brzuch zdrowo.
Magenbeschwerung, *f.* obciążenie żołądka, obładowanie.
Magenkrankheit, *f.* choroba na żołądek, chorowanie na żołądek.
Magensieg, *m.* żołądkowy, brzuchowy, co dla żołądka, co w żołądku.
Magenweh, *n.* bol żołądka, boleść w żołądku.
Mager, chudy, wychudły, suchy, suchy jak szczepa, wyschły. magerer Ochse, chudy woł. magerer Theil des Leibes, chuda część ciała, chudzizna. mageres Erdreich, chudy grunt, płony grunt. magerer Acker, płona rola, chuda rola. magere Erde, chuda ziemia, płona ziemia, wypłoniała ziemia. mageres Pferd, chudy koń, suchy koń, skora a kości, wyschły koń. mager machen, zchudzić, chudzić, suszyć, chudym czynić. mager werden, chudnieć, zchudnieć. das Pferd ist mager von der Arbeit, koń chudnieie od pracy. mager seyn, chudym być; für Sorge, od troskliwości. sehr mager, bardzo chudy.
Magerheit, *f.* chudość, wychudłość, suchość, wyschłość. grosse, wielka.
Magerkeit, *f.* chudość, suchość, płoność, wypłoniałość; des Sandes, piasku. ein Mensch, welcher für Magerkeit, ganz eingedorret, człowiek co od chudości wysechł.
Magister, *m.* Nauczyciel; der freyen Künste, swobodnych sztuk. Magister werden, zostać Magistrem, dostąpić honoru Magistra, Nauczyciela w Akademii doktorować się.
Magistermütze, *f.* biret doktorski, biret Nauczycielski.
Magistrat, *m.* urząd, zwierzchność, Starszeństwo, Władza, przełożeństwo.
Magliano, Magliano, Stadt in Italien, miasto we Włoszech.
Magnaten, *pl.* Panowie, Przednieysi, Zacnieysi, Pierwsi, Panowie z Panow.
Magnet, Magnes; ein Stein, kamień pewny. vom Magnet, z magnesu, magnesowy.
Magnetisch, magnesowy.
Magnific, wspaniało, wspaniale, okazało, pozorno, z okazałością.
Magnificat, das, Wielbiey, psalm, od N. Panny spiewany u Elzbiety.
Magny, Magny, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi.

Magsaamen, mak nasienie, makowe nasienie.
Magschaft, *f.* pokrewieństwo, powinnowastwo, zpokrewnienie.
Mahl, *n.* bankiet, ochota, uczta; biesiada *stare słowo, powtore znaczy,* raz. mehr als einmahl, więcey iak raz. zu dreyen mahlen, trzy razy, po trzy razy, do trzeciego razu. zum andern und dritten mahl, drugi y trzeci raz, po drugi y po trzeci raz, za drugim y za trzecim razem, drugiem y trzeciem razem. auf ein mahl wird es fertig gemacht, do czwartego razu będzie to gotowo. auf eben so viel mahl, na tyleż razy. zu unterschiedenen mahlen, rożnemi razami.
Mahlen, malować, odmalować, wyobrażać; die Gestalt eines Menschen, postać iakiego człowieka. etwas mit deinen Farben, und meinem Pinsel mahlen, co twoiemi farbamu a moiem pędzlem odmalować. etwas weiß mahlen, co biało odmalować; der Helena Bild, Heleny obraz. eine Schusterwerkstaat mahlen, szewski warsztat odmalować. mahle ein Endgen, wymaluy osiełka. er hat des Veneres Schönheit gemahlet, on odmalował urodę, piękność Wenery. der Venus Kopf sehr schön gemahlt, głowa Wenery bardzo pięknie malowana. eine Figur zu mahlen, iedna osoba, postać, iest do malowania. etwas bunt mahlen, co pstro odmalować. einem etwas vor die Augen mahlen, co przed oczyma czyiemi malować; in der Mühle, w młynie, *znaczy* mleć, zemleć; in der Stampfmühle, w żarnach mleć. es ist viel Getreyde, Korn und Weitzen zu mahlen, iest wiele zboża, żyta, przenicy do mlenia, albo, do mełcia. Malz mahlen, słod mleć.
Mahler, *m.* Malarz; der etwas mahlet, ktory co maluie. grosser und berühmter Mahler, wielki y zawołany Malarz; vollkommener, doskonały Malarz; böser, zły malarz, partacz. schlechter Gurkenmahler, zły malarz, bazgrała, a nie malarz. was zum Mahler gehört, co Malarza iest, *adj.* malarski, malarska, malarskie, *albo* Malarzow, malarzowa, malarzowe.
Mahlerfarbe, *f.* malarska farba; theuere, droga; verschiedene, rożna.
Mahlerfrau, *f.* Malarza żona, malarka, Malarzowa: Pani malarzowa.
Mahlerjunge, *m.* farbociornik, chłopiec do rozcierania farb malarskich.
Mahlerkunst, *f.* sztuka malarska, sztuka malowania, malowanie.
Mahlerlack, *m.* lakier malarski, do lakierowania malarskiego.
Mahlerpinsel, *m.* pęcel malarski, penzel malarski.
Mahlerstube, *f.* izba malarska, izba do malowania, malarnia.
Mahlerstück, *n.* malowidło, sztuka iaka malowana, obraz &c.
Mahlerwerk, *n.* malarska robota, malarskie dzieło, malowanie, *w tymże sensie.*
Mahlerzeug, *n.* sprzęt malarski, instrumenta malarskie.
Mahlesel, podstaw malarski, drabinka malarska, do wspierania obrazow naniey.
Mahlschatz, *m.* zadatek, nezabudesz; von einem bekommen, zadatek od kogo wziąć, obrączka ślubna, na zaręczynach dana. mit einem Mahlschatze verbinden, obrączką zaręczną, złączyć, zaręczyć, związać.
Mahlstein, *m.* graniczny kamień, Poznak graniczny, granicę ukazuiący, kopiec.
Mahlwerk, *n.* malowanie, malerska robota, sztuka iaka odmalowana.
Mahlzeichen, *n.* znak, poznak, naznaczenie, poznaczenie; machen, uczynić.
Mahlzeit, *f.* des Mittags, obiad, na południe, iedzenie południowe. kleine Mahlzeit, obiadek, niewielki obiad, okręgły obiad. Mahlzeit des Abends, wieczerza; kleine, maleńka wieczerza, okręgła wieczerza; feyerliche, wieczerza na ochotę sprawiona, ochotowa wieczerza, *kolacyia;* insgemein, jedoch da viel Leute zusammen kommen, pospolicie wieczerza, iednakżeta na ktorą wiele gości bywa, nazywa się. herrliche, angenehme und mäßige Mahlzeit, pańska, przyiemna, pomierna; vortreffliche, przednia wyśmienita; welche zu rechter Zeit gegeben wird, oder auch vor gesetzter Zeit angehet, ktora w sam czas bywa dana, bywa zastawiana, albo iefzcze wcześniey, przed naznaczonym czasem; schlechte, prosta; unmäßige, niepomiarkowana. die Mahlzeit anstellen, wieczerzą sprawiać, na wieczerzą, *albo* na wieczerzy traktować. zur Mahlzeit kommen, na wieczerzą przybyć. zur Mahlzeit einladen, na wieczerzą zaprosić, zapraszać. einen die Mahlzeit geben, wieczerzą komu dać, wieczerzą

rzą dla kogo ſprawić. der Herr, hat den Gäſten des Abends, eine prächtige Mahlzeit gegeben, pan dał gościom wſpaniałą wieczerzą, pan ſprawił dla gości przepyſzną wieczerzą, kolacyią.

Mahlzeitlich, wieczerzowy, kolacyiny, co u wieczerzy, *albo* na wieczerzy, na wieczerzą ieſt.

Mahlzeug, młynowy ſiatek, młynarſkie naczynie, co do młyna należy.

Mahnen, wzywać, upominać ſię; einen als Bürgen, kogo jako rękodawcy, odezwać ſię do kogo; des Geldes wegen, gwoli pieniędzy; um die Zinſen, o prowizyie. auch die beſten Schuldner, werden ſchlimm, wenn man ſie nicht mahnet, nawet naylepſi dłużnicy źli bywaią, kiedy ſię kto do nich o dług odezwie, albo, kiedy ſię kto u nich o dług upomina. um das Geld mahnen, upominac ſię o pieniądze. einen um das Geld mahnen, do magać ſię długu od kogo. einen um etwas mahnen, upominać ſię o co. er mahnet oft um ſeine kleine Schuld, nazbyt częſto ſię upomina o ſwoy dłużek.

Mahnen, das, odzywanie ſię, o co, wzywanie, kogo, upominanie ſię, domaganie ſię.

Mahner, *m.* domagacz, upominacz; ſteter, nieuſtanny, uſtawiczny; ſcharfer, przyoſtry; verdrüßlicher, naprzykrzony; ungeduldiger, nie cierpliwy.

Mahnung, *f.* odzywanie ſię o co, upominanie ſię o co, domaganie ſię, czego.

Mahomet, Mahomet, Mannsnamen, imie męſzczyzny, inaczey Muhamen.

Mahometaner, Mahometan, Biſſurman, Mahometańſkiego błędu człek.

Mahometaniſch, Mahometański, Biſſurmański. den mahometaniſchen Aberglauben fahren laſſen, Mahometański błąd porzucić, Biſſurmańſkiey ślepoty odſtąpić.

Mahon, port, y miaſto na wyſpie Minorce; Stadt auf der Inſel Minorca.

Majeſtät, *f.* Majeſtat, Krolewſka Mość, powaga zwierzchnia; beybehalten, powagę Krolewſką, zwierzchnią utrzymywać. ſeine Majeſtät verringern, ſwoiey powagi umnieyſzyć, twoiey powadze uſzczerbek uczynić. die Majeſtät beleidigen, urazić Majeſtat, Ceſarſki, Krolewſki, Doſtoieńſtwo. das ſich mit einer Majeſtät nicht reime, co ſię z Majeſtatem, z powagą niezgadza. der ſich an der Majeſtät vergriffen, ktory ſię targnął, na majeſtat przeciwko majeſtatowi, przeciwko Doſtoieńſtwu, Ceſarſkiemu, Krolewſkiemu, Rzeczypoſpolitey. einen wegen das Criminis Leſæ Majeſtatis anklagen, oſkarżyć kogo o urażony majeſtat, o urażone doſtoieńſtwo naywyżſze, pozwać kogo o wyſtępek przeciwko Majeſtatowi.

Majeſtätiſch, wſpaniało, poważnie, z powagą, z doſtoienſtwem.

Majeſtätsbeleidigung, *f.* urażenie Majeſtatu, urażenie Doſtoieńſtwa naywyżſzego.

Majeſtätsſchänder, *m.* wyſtępca przeciwko majeſtatowi, Urażca Doſtoieńſtwa naywyżſzego, Winowayca urażonego majeſtatu, zelżonego Doſtoienſtwa naywyżſzego.

Main, *m.* Men, ein Fluß, rzeka, in Teuſchland, w Niemczech; tiefer, głęboki Men.

Maineid, *m.* krzywo przyſięſtwo, krzywa przyſięga, krzywe przyſiężenie.

Maine, *f.* Mena, Fluß in Frankreich, rzeka we Francyi, *połac.* meduana. *powtore*: Landſchaft in Frankreich, ziemia we Francyi. einer aus Maine, Menańczyk; eine daher, Menanka; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z Meny, albo do Meny należący, *adj.* Menański, Menańſka, Menańſkie, *potrzecie*: Stadt, miaſto Mena, *poczwarte*: Herzogthum Maine, Księſtwo Menańſkie.

Maintiniren, trzymać, utrzymywać, bronić; ſein Anſehen, wzgląd dla ſiebie, powagę ſwoię; *obacz lepſze*: behaupten, vertheidigen.

Mainz, Moguncya, Stadt, miaſto, tego imienia. Churfürſt von Mainz, Elektorſtwo Moguńckie. von Mainz, oder dazu gehörig, z Moguncyi albo do Moguncyi należący, Moguncki, Moguncka, Moguncki; einer daher, Mogunczanin; eine daher, Moguńczanka. Churfürſt von Mainz, Elektor Moguntſki. Erzbiſchof von Mainz, Arcy Biſkup Moguncki.

Major, Major, Officier der unter den Soldaten, Oficer żołnierſki, woyſkowy.

Majoran, *m.* majeran, *połac.* amaracus, *albo* majorana. Oel von Majoran, olèiek majeranowy.

Majoren,

Majorca, Insel, Majorka, wyspa. aus Majorca, z Majorki; Mensch, człowiek.

Majoren, dorosłych lat, ktory wychodzi z opieki, ktory ma należyte lata, według prawa, ktory się może iuż sam rządzić.

Majorenität, *f.* większy wiek, większe lata, dorosłe lata według prawa. Majorenität erlangen, do starszego wieku przyść, do dorosłych lat, być iuż w swoim wieku, moc się sam rządzić, moc sam rządy w domu prowadzić.

Maitre, *m.* Nauczyciel, Uczyciel, Uczenica; in einem Dinge seyn, nauczycielem być w iakiey rzeczy; in der Oratorie, w krasomostwie; in der Mahlerey, w malarstwie. ein vortreflicher Maitre in der Mahlerey, przedni malarz.

Maitresse, *f.* pani, przyiaciołka, kochanka; zärtliche, pieszczona.

Maladie, *f.* choroba; gefährliche, niebezpieczna; stete, ustawiczna.

Malaga, Stadt in Spanien, miasto w Hiszpanii. Wein von Malaga, wino Malaga.

Mal a propos, nie do rzeczy, nie wczas, nie do czasu, nie podług okoliczności.

Malcontent, niekontent, urażony o co, nieprzyiazny komu, rokoszuiący.

Maldivische Insel, Maldywskie wyspy; kleine und viele, drobne, a wiele ich.

Maldon, Maldon, Stadt in Engelland, miasto w Anglii, *połac.* Camalodunum.

Maleficant, *m.* złoczynca, zbrodzień, występca, winowayca. einen als Maleficant anklagen, kogo iako złoczyńcę, iako winowaycę, iako zbrodnia oskarżyć.

Malefiz Person, złoczynna osoba, zbrodnia, występny człowiek.

Malefiz That, złoczyństwo, występek, zbrodnia, *kryminał, eksces*; deswegen verurtheilt seyn, być o złoczyństwo, o zbrodnią, o występek, o kryminał osądzonym.

Malheur, *n.* nieszczęście, niepomyślność, niepomyślny przypadek.

Malhonet, nieuczściwy, nieprzystoyny, nie zdobiący, nie przyzwoity.

Malmon, Malmon, Stadt in Schweden, miasto w Szwecyi. von Malmon, z Malmonu.

Malmsbury, Malmbory, Stadt in Engelland, miasto, w Anglii, *połacinie*: Maldunum.

S. Malo, Senmalon, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi, *poł.* Maclovium, albo Portus Sancti Maclovii; von oder zu solcher Stadt gehörig, Senmaloński, Senmalońska, Senmalońskie; einer daher, męszczyzna z tego miasta Senmalonczyk; eine daher, białogłowa z Senmalonu, Senmalonka; nach der Art, nach der Weise, po Senmalońsku, z Senmalońska.

Malta, Malta, Insel zwischen Africa und Sicilien, wyspa między Afryką y Sycyliią *połac.* Melite, albo Melita; aus oder zu solcher Insel gehörig, z tey wyspy albo do tey wyspy należący, *adj.* Maltański, Maltańska, Maltańskie; ein allda gebohrner, w Malcie urodzony Maltanczyk; eine daher, Maltanka.

Malter, *f.* małdr, *miara pewna*, ein Getreydemaaß, miara na zboże.

Malteser, Maltański. Maltheser Schiff, Maltański okręt; Soldat, Maltański żołnierz.

Malteserritter, Maltański Kawaler, Maltański Rycerz.

Maltesisch, Maltański, Maltańska, Maltańskie. maltesische Flotte, Maltańska Flota.

Malz, słod. Bier von Malz kochen, piwo ze słodu robić.

Malvasia, Malwasia, Stadt in Morea, miasto w Morei, *połac.* Epidaurus Limera; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego albo do tego miasta należący, Malwaski, Malwaska, Malwaskie: einer daher, Malwasanin, Malwaszczyk; eine daher, Malwazanka; Art, Weise, *adv.* po Malwasku, z Malwaska.

Malvasier, Malwasyia, wino z Malwazyi, wino Kreteńskie.

Malversation, *f.* niewierność w skarbie popełniona; sich deshalben verantworten, odpowiadać w sprawie takowey; davon losgesprochen werden, być osądzonym niewinnym od tego występku, wolnym, niepokalanym tym występkiem.

Mammeluck, *m.* renegat, odstępca swoiey wiary, porzutca swoiey sekty.

Mammon *m.* mammon, prożność bogactw, prożność dostatkow, pieniędzy.

Mammonsknecht, niewolnik mammony, niewolnik bogactw, dostatkow.

Man, Wörtgen, das Impersonale merkt, und im polnischen, wird es durch die dritte Person, der vielfachen Zahl, gegeben,

geben; man schreibt, piszą; man spielt, graią. man lachet, śmieią się. man will spatzieren gehen, chcą iść na spacer.

Man, Man, Insel, wyspa pewna; aus oder zu solcher Insel gehörig, z tey wyspy albo do tey wyspy należący, Mański, Mańska, Mańskie; einer daher, z tey wyspy, Manczyk; eine daher, Manka; Art, Weise, po Mańsku.

Manasse, Manasses, Mannsnamen, imię mężczyzny.

Mancher, ktoś, nie ktory, nie ktora, nie ktore. manche Leute, nie ktorzy ludzie. manche Frauen, nie ktore Panie. manche Häuser, nie ktore domy. wie manche, iak wielu. wie manche Gelehrten, iak wielu uczonych.

Mancherley, rozmaity, rożny. mancherley Arten der Thiere, rozmaite rodzaie bestyi. mancherley Abhandlungen, Reden, rozmaite wielokrotne rozmaite mowy, wielo krotna, y rozmaita mowa, rożna mowa. mancherley Soldatenkränze, rożne wience żołnierskie. mancherley Art, rozmaity sposob. mancherley Eigenschaften, rozmaite właności. mancherley Briefe von einem bekommen, rozmaite listy od kogo odebrać. durch mancherley Art Künste, przez rozmaite sztuki. auf mancherley Art oder Weise, na rożny sposob, rożnym sposobem; wird das Brodt gemacht, chleb robią; sind die Besatzungen weggestäubert worden, załogi były rozpędzone, rozgromione. auf mancherley Weise helfen, rozmaitym sposobem pomagać, posiłkować. können getadelt werden, moc być naganionym. auf mancherley Art spielen, singen, rożnym kształtem, grać, śpiewać.

Manschetten, mankiety; von Batist, batystowe mankiety.

Manchmal, nie kiedy, czasem, podczas, czasami; ein gut Ende haben, dobry mieć koniec. manchmal haben sie dich von mir abgewandt, allein auch bisweilen mich auf einen andern Sinn gebracht, nie kiedy ciebie odemnie odwrocili, oddalili, jako też y mnie do inszey przyprowadzili myśli. manchmal hat es einen Nachdruck, czasem ma to swoię moc, swoię skuteczność, swoią wagę.

Mandat, *n.* Uniwersał, ukaz, nakaz, zakaz; strenges, surowy; sehr nöthiges, nader potrzebny.

Mandel, *f.* migdał; eine Frucht, owoc pewny. von Mandeln, z migdałow, migdałowy. Oel von Mandeln, oleiek migdałowy; *powtore znaczy*: eine Zahl von funfzehen, liczbę pietnaście, pietnastka, mendel funfzehen Garben machen eine Mandel, piętnaście snopow czynią ieden mandel. vier Mandel machen ein Schock, cztery mendlow czynią iedną kopę. sechs Mandel Eyer, sześć mendlow iay. *potrzecie:* Drüse im Halse, gruzoły na szyi.

Mandelbaum, *m.* migdałowe drzewo. vom Mandelbaume, z migdałowego drzewa. Blatt vom Mandelbaume, list z migdałowego drzewa, list migdałowy.

Mandelkern, migdałowe ziarno; nicht verdorbener, nie zepsute, nie nadpsowane.

Mandelmilch, *f.* mleko migdałowe, z migdałow robione, wyciskane.

Mandelmuß, *n.* migdałowy mus, z migdałow robiony, migdałowa rozcierka.

Mandelnuß, *f.* migdał orzech migdałowy.

Mandeloel, *n.* oleiek migdałowy, oleiek z migdałow; nicht bitteres, nie gorzki.

Mangel, *to co:* Bedürfniß, niedostatek; grosser, wielki; gröster, naywiększy; ein grosser, tak wielki; elender, dringender, mizerny, przyciskaiący. Mangel an Getreyde, niedostatek zboża. Mangel an gutem Rathe, niedostatek dobrey rady, zbywanie na dobrey radzie Mangel an allen Dingen, zbywanie na wszystkich ozeczach. an etwas grossen Mangel gelitten haben, wielki niedostatek w czym albo czego wycierpieć. sie leiden erschrecklichen Mangel am Wasser, oni cierpią straszny niedostatek wody. Mangel abhelfen, w niedostatku poratować. der gute Mann, hat meinem Mangel am Gelde, durch seine Wohlthätigkeit abgeholfen, zacny mąż, w moim niedostatku pieniędzy poratował mnie swoiem dobrodzieystwem. ihr erduldet so grossen Mangel an Brod, wy cierpicie tak wielki niedostatek chleba. wir werden bald Mangel, am ungarischen Wein bekommen, my wpadniemy w niedostatek Węgierskiego wina wkrotce. Mangel an Proviant, niedostatek prowiantow, żywności podrożnych. die Feinde leiden

den ſehr groſſen Mangel an allem, nieprzyiaciel cierpi, bardzo wielki niedoſtatek wſzyſtkiego. Mangel an Pferden haben, mieć niedoſtatek koni. den Mangel nicht zu befürchten haben, nie mieć do obawiania ſię niedoſtatku. ich befürchte keinen Mangel an Heu und Haber, nieboię ſię niedoſtatku ſiana y owſa. *znaczy to co*: Fehler, wada. das Glied hat einen Mangel, ten członek ma wadę, w tym członku ieſt iakaś wada. Mangel an etwas finden, wadę w czym znaydować. der an ſeinem Leibe, keinen Mangel hat, ktory niema żadney wady no ſwoiem ciele. es iſt groſſer Mangel, an dem Kopf, ieſt to wielka wada w głowie.

Mangelbar, wadę maiący, z wadą, wada do niego. mangelhafte Schaafe, owca, wadę maiąca, ta wada do owcy, ta owca z wadą ieſt, ta wada do owcy.

Mangelhaft, *adv.* z wadą, źle, nie dobrze, ułomnie, niedołężno; ſich befinden, mieć ſię. die kleinen Kinder, befinden ſich mangelhaft, małe dzieci nie dobrze ſię maią. ich befinde mich mangelhaft, ia ſię nie dobrze mam.

Mangeln, nie doſtawać, zbywać; nicht da ſeyn, nie maſz. einem am Verſtande mangeln, zbywać komu na rozumie, niemieć rozumu. es haben ihm weniger Centurien, zum Bürgermeiſteramt gemangelt, niedoſtawało mu kilka Centuryi do doſtąpienia godności Konſula. es hat ihr an dieſem Zierrath, nicht gemangelt, nie zbyło iey, nie zbywało iey na tey ozdobie. einem in einer Sache mangeln, komu niedoſtawać czego w iakiey rzeczy. dieſer Troſt mangelt mir, tey pociechy mi nie doſtaie, na tey pocieſze zbywa mi. es mangelt mir nicht an Willen, wohl aber die Hofnung, nie z bywa mi na woli, ale nadziei nie mam. ich will dir es bey mir, an nichts mangeln laſſen, ia nie dam ci u mnie na niczym zbywać. das mangelt andern, tego niedoſtaie inſzym. es ſoll an mir nicht mangeln, na mnie nie powinno zbywać, mię nie powinno niedoſtawać mnie. mangeln werden, będzie niedoſtawać na potym. es wird mangeln, będzie niedoſtawać, bedzie zbywać; dieſem Jungen an Unkoſten, temu młodemu na pieniądzach.

Mangolt, ein Gewächs, *krzew pewny* ćwikła, iarzyna ogrodowa, myſie uſzka.

Manier, *f.* ſpoſob, tryb; zu leben, życia, zwyczay, obyczay, maniera. bey den alten Manieren bleiben, zoſtać przy dawnym ſpoſobie życia, przy dawnych zwyczaiach y obyczaiach, przy dawnych manierach. die alte Manieren behalten, dawnych ſię zwyczaiow trzymać, dawną mieć manierę. einerley Manier, überall behalten, iedne maniery wſzędzie utrzymywać. eines Manier wohl wiſſen, czyią manierę dobrze wiedzieć.

Manierlich, manierny, grzeczny, polerowny, obyczayny, maniernego ułożenia.

Manifeſt, *n.* manifeſt, oświadczenie publiczne, iawne y w obec oświadczenie ſię. Manifeſt ausgehen laſſen, wydać manifeſt, piſany, na piſmie.

Mann, *m.* dem Alter und Anſehen nach, co według wieku y powagi, Mąż; tapferer und couragigter, meżny y odważny; von groſſem und hohen Geiſte, poważany y ſławny; ehrlicher und höflicher, uczciwy y ludzki; wohl qualificirter, naylepſzemi przymiotami utalentowany; und nicht ungelehrter, y nie bez nauki; und milder, ſzczodrobliwy choyny; kluger und weiſer, y roztropny y mądry; guter, patriot dobry, patriota dobry oyczyć; dienſtfertiger, co prędki y ochotny do przysłużenia ſię; heimtückiſcher, betrüglicher und gefährlicher, ſkryty, zdradny, y niebezpieczny; ſolcher iſt immer zu vermeiden, takiego ſię trzeba zawſze wyſtrzegać; verſchlagener, wykrętny, kos; beredter, wymowny. ich habe meine Luſt an beredten Männern, ia lubię wymownych mężow; der ſein Vaterland lieb hat, y kochaiący oyczyznę; untadelhafter, y nienaganny; gütiger und beſcheidener, dobrotliwy, y ſkromny; redlicher, y rzetelny; vortreflicher, przedni; gelehrter, uczony; im Griechiſchen wohlerfahrner, y w Greckim bardzo biegły; gewogener, przychylny; im Lateiniſchen, wie auch in denen Alterthümern, wohlverſirter, w Łacińſkim, iako też, y w ſtarożytnościach biegły; in allen Dingen, we wſzyſtkich rzeczach; beherzter, ſerdeczny, odważnego ſerca; der ein guter Soldat iſt, y dobry żołnierz; gelehrteſter, nayuczeńſzy; ſeiner

ner Zeit, swoiego czasu; lobwürdiger, chwały godny; großmüthiger, wielkiego umysłu; edeler, zacnego urodzenia; rechtschaffener, y podściwy. einen, liebender Mann, kochaiący kogo; der einen sein sehr guter Freund ist, czyi dobry przyiaciel; unglücklicher, nieszczęśliwy; berühmter, sławny; undankbarer, wdzięczny; unüberwindlicher, niezwyciężony; gerechter, sprawiedliwy; gelinder, łagodny; treuer, wierny; mit allen Glücks- und Tugendgaben gezierter, darami cnoty y fortuny obdarzony; von klugen Verstande, rostropnego rozumu; redlicher, rzetelny; geübter, doświadczony, wielkiego doświadczenia; vortreflicher an Lobe und an Künsten, przedni w chwale, w sztukach; besonderer, osobliwy; der höchste, vortreflichste, naywyższy, nayprzednieyszy; in der Beredsamkeit, w wymowie; berühmtester und vornehmster, naysławnieyszy, nayprzednieyszy, geringer, błahy, von vornehmen Geschlechte, zacnego urodzenia, von grossem Ansehen, wielkiey powagi, vom klugen Rathe, und guter Tapferkeit, roztropny w radach y wielkięgo męstwa; von grossem Muthe und altem Adel, wielkiego umysłu, y starodawney szlacheckiey Familii; tugendhafter, cnotliwy. er hat den Schmerz, als ein Mann ausgehalten, bol wytrzymał iak na męża przystało. wenn du wirst kommen, will ich dich für einen braven Mann halten, ieżeli przyidziesz, będę cię miał, za wielkiego człowieka. die Weltweisheit, hat dich zu einen Mann gemacht, Filozofia uczyniła cię człekiem. der wird erst ein ganzer Mann seyn, der, ten midopiero będzie Mąż, ktory; dem Geschlechte nach, *co do płci*: Mann, *znaczy* męszczyzna sam. Männer und Weiber kommen herbey, męszczyzny y kobiety poprzychodziły; in der Ehe, w małżeństwie, mąż, małżonek. Mann einer rechtschaffenen Frau, mąż podściwey żony. Mann der Schwester, mąż siostry. an einem rechtschaffenen Mann, verheyrathet seyn, być za podściwym mężem. einen Mann nehmen, iść za mąż. sie will ihn zu ihrem Mann nehmen, ona chce go za męża wziąć, ona chce iść za niego. ein Mann welcher nicht geheyrathet hat, człowiek, ktory nie ma żony. eine Frau, die viel Männer gehabt, Pani, ktora miała wielu mężow. eine, die noch keinen Mann gehabt, pewna ktora ieszcze żadnego męża niemiała. seiner Schwester, in einer Stadt, einen Mann geben, swoiey siostrze w swoim mieście dać iakiego męża, *albo* wydać za kogo. bey dem es heißt: ein Mann ein Mann, ein Wort ein Wort, u ktorego, mąż mąż, człowiek człowiekiem, słowo słowem. was bist du für ein Mann? co ty ca człowiek iesteś? elender Mann, mizerny człek.

Manna, *n.* manna. Manna sammlen, mannę zbierać.

Mannbar, na wydaniu, zgodna za mąż. mannbare Tochter, corka na wydaniu corka zgodna za mąż. mannbare Jungfrau, panna na wydaniu, panna ktora się iuż za mąż godzi. ehe der Knabe mannbar worden, niżeli młodzieniec był zdolnym żenić się. mannbarer Sohn, syn dorosły ktory się może żenić. mannbares Alter, wiek dorosły, w ktorym można żenić się y za mąż iść.

Mannbarkeit, *f.* lata, zgodne do żenienia, y zamęścia.

Mannbegierig, ten co ma upodobanie w męszczyznach.

Mannhaft, mężny. thun, was nicht gar mannhaft ist, czynić to, co mężnego człowieka nie zdobi. mannhafte Leute, mężni ludzie.

Mannhaftigkeit, *f.* męstwo, mężność; sonderbare und seltsame, osobliwe y rzadkie męstwo.

Mannheit, *f.* członek co człowieka męszczyzną czyni.

Mannigfaltig, rożny rozmaity. mannigfaltige Reden, rozmaite mowy.

Mannigfaltigkeit, *f.* rozmaitość, rożność; des Rechts, prawa. Mannigfaltigkeit der Wollüste, rozmaitość roskoszy; gefällt ihm, podoba się mu.

Mannigfarbig, rożnego koloru, rozmaitego koloru, rożney farby, rożney barwy.

Mannsbild, *n.* męszczyzna; lebhaftiges, żywy; heisses, gorący.

Mannsbruder, *m.* brat mężow.

Mannsgesicht, *n.* męska twarz, męskie spoźrzenie; wahrhaftiges, prawdziwe.

Mannschaft, *f.* ludzie woienni, woysko, żołnierstwo; wenige, małe woysko, albo mało woyska, mało woiennych ludzi, mało żołnierstwa. Mannschaft zu Fuß, lud piechotny, ludzie piechotni, piechota. Mannschaft zu Roß, iazda,

lazda, ieźni, kawaleryia; frische, fertige, unzehlige, świeże woysko, gotowe, niezliczone; sehr starke, bardzo mocne. abgemattete, zfatygowane ztrudzone. Mannschaft anschaffen, woysko zbierać, lud woienny ząciągać. Mannschaft zusammen ziehen, woysko w iedno zciągać, zciągnąć. Mannschaft parat haben, woysko mieć w gotowości. Mannschaft ins Gewehr bringen, woysko zbroić orężem opatrzyć. einen Ueberfluß an Mannschaft haben, mieć nad to woyska, mieć nazbyt ludu woiennego. Mannschaft aus einem Lande erwarten, woyska czekać, na woysko czekać z iakiego kraiu. mit einer starken Mannschaft nach Rom kommen, z mocnym woyskiem do Rzymu przybyć. mit einer auserlesenen Mannschaft sich ausmachen, z wybornym woyskiem maszerować. mit Mannschaft versehen seyn, woyskiem być dobrze opatrzonym. starke Mannschaft haben, mieć mocne woysko.

Mannsherz, *n.* mężne serce, męskie serce, waleczne, nieustraszone.

Mannslänge, *f.* wzrost mężczyzny, *w tym sensie*, chłop, na czterech chłopow głęboko.

Mannsschwester, *f.* siostra mężowa, siostra mężowska, siostra męża.

Mannsvolk, *n.* einer, mężczyzna, sam, *potym znaczy*: viel Männer, wiele mężczyzn.

Mannszimmer, *n.* męski pokoy, męska izba, pokoy dla mężczyzn, izba dla mężczyzn.

Mannthöricht, lubiący mężczyzny, podobanie maiący w mężczyznach.

Mannsfest, *n.* mocny, mężny.

Mannweib, *n.* hermafrodyt, kto mężczyzną y kobietą razem iest.

Manquiren, nie dostawać, chybiać, chybić; einem etwas, co komu.

Mans, Mans, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi, *poł.* Cenomanum, von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego albo do tego miasta należący, Mansański, Mansańska, Mansańskie; einer daher, mężczyzna z Mansu, Mansanczyk; eine daher, Mansanka. Art, Weise, po Mansańsku, z Mansańska.

Mante, Mante, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi, *poł.* Medunta, von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący, Mantański, Mantańska, Mantańskie; einer daher, kto z tego miasta, Mantańczyk; eine daher, kobieta ztamtąd, Mantanka. Art, Weise, po Mantańsku, z Mantańska.

Mantel, *m.* płaszcz, opończa; Art der Kleidung, kroy sukni; von Purpur, płaszcz purpurowy; von Wolle, wełniany. schlechter, dummer Mantel, zły, cienki, płaszcz. Mantel machen, płaszcz, opończą, zrobić. einen Mantel um haben, mieć płaszcz na siebie wdziany. Mantel umnehmen, płaszcz wdziać na siebie. einem Mantel umgeben, płaszcz wdziać na kogo, płaszczem kogo odziać. im Mantel sitzen, w płaszczu siedzieć. in einem purpurnen Mantel, sich bey den Gastereyen befinden, w purpurowym płaszczu na bankietach bywać. den Mantel in die Höhe nehmen, płaszcza podnieść w gorę. hinterwerts einen bey dem Mantel nehmen, z tyłu kogo za płaszcz wziąć, brać. einem andern Mantel umnehmen, inszy płaszcz wdziać. Mantel ablegen, płaszcz zdiąć, złożyć. kleiner Mantel, niewielky płaszczyk. schmutziger Mantel, zbrudzony, zwalany płaszcz. einen den Mantel umgeben, wdziey na siebie płaszcz; der Frauen, damski płaszcz, płaszczyk, szata. Mantel wieder zu rechte machen, poprawić płaszcza, szaty. der einen Mantel um hat, ktory płaszczem iest odziany. einem den Mantel nehmen, zdiąć z kogo płaszcz, wziąć płaszcz z kogo. mit einem Mantel, w płaszczu. einen kleinen Mantel umgeben, mały płaszczyk wdziać. der keinen Mantel um hat, ktory ma mały płaszczyk, *mowi się*, w płaszczyku. dem Mantel nach dem Winde hängen, drehen, według wiatru, płaszcz wieszać na sobie, obracać. *to iest*: tak się obracać iak fortuna wiunie, czasami y okolicznościami potocznemi rządzić się, zawsze podług odmiany w rzeczach, miarkować się.

Mantelle, mantolik, płaszczyk maleńki, mantolecik. mit Mantelle, w mantoleciku.

Manteau, Manto, szata Damska, haftami, albo zapinkami podpięta.

Mantelsack, *m.* matelsak w ktorym płaszcz bywa chowany.

Mantua, Mantua, Mantwa, Stadt in Italien, miasto we Włoszech; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Mantuański.

Manual, *n.* ręczna kſiążeczka, do lekkiego noſzenia w ręce.
Manuduction, *f.* rękoprowadzenie, rękowiedzienie, rękowodzenie.
Manufactur, *f.* *manufactura*, ręczna robota; zum Tuch, ręczna robota ſukna. *pl.* Manufacturen, manufaktury, ręczne roboty, ręczne robienia.
Manuſcript, *n.* manuſkrypt, ręczne piſmo; ręko-piſmo, kſiążka ręką piſana.
Mappe, *f.* mappa; Landerne, kraiokarta, ziemiokarta.
Marca, Marchia, Namen einiger Länder in Italien, imie nie ktorych kraiow we Włoſzech, als Marca d'Ancona, *iako to:* Marchia Ankonitańſka.
March, March, Ländgen in der Schweitz, kraik w Szwaycarach.
March, *m.* Marſz, (Marſch) Reiſe, Zug der Soldaten, droga, ciągnienie, żołnierzy; plötzlicher, weiter, kurzer, nagły, daleki, krotki; ſicherer, bezpieczny; bey Nacht, w nocy; bey Tage, wednie. langwieriger Marſch, długi marſz, długa droga; fluchtähnlicher, podobny do ucieczki; ſchwerer, ciężki, trudny; ſehr gefährlicher, nader niebezpieczny; heimlicher, cichy, taiemny; zu Fuß, piechoty; durch Wald, przez las; zu Lande, ziemny, po ziemi, lądem; unverhinderter, hurtiger, nie przeſzkodzony, prędki; auf ebenem Felde, po rownym polu; bequemer, wygodny; Tag und Nacht fortgeſetzter, dniem y nocą, nieuſtaiący dniem y nocą. der Marſch iſt da, ſtehet bevor, marſz nadchodzi, iuż do marſzu. Marſch unternehmen, antreten, marſz przed ſię wziąć, puścić ſię w marſz. auf dem Marſche ſeyn, w marſzu być; darauf begriffen ſeyn, w marſzu zoſtawać, marſzem ciągnąć. den Marſch wohin nehmen, marſz obrocić dokąd, marſzem udać ſię dokąd. den Marſch vollbringen, zurück legen, marſz ſkończyć, marſz odprawić. durch eines Reich, den Marſch dirigiren, przez Kroleſtwo czyie marſz mieć. den Marſch geſchwind, wider aller Vermuthen, vollbracht haben, odprawić marſz prędko przeciwko wſzyſtkich mniemaniu, nad ſpodziewanie wſzyſtkich. den Marſch ändern, marſz odmienić. mit dem Marſch inne halten, z marſzem ſię zatrzymać, w marſzu ſię zatrzymać. einen Marſch verwehren, marſzowi czyiemu przeſzkadzać, marſzu bronić, marſzu nie dopuſzczać. den Marſch unterlaſſen, marſz porzucić, marſzu zaniechać, poprzeſtać marſzu. den Marſch der Armee diſputiren, bronić woyſku, marſzu, przechodu. doppelten Marſch, in einem Tage thun, podwoyny marſz, dwa marſze, iednego dnia odprawić. beſtändig den Marſch fortſetzen, ciągnąć nie uſtannie marſzem, nie uſtawać w marſzu. ſtarken Marſch thun, mocny marſz zrobić. den feindlichen Marſch beobachten, uważać nieprzyiacielſki marſz, dawać baczenie, dawać oko, na nieprzyiacielſki marſz. den Marſch der Feinde recognoſciren, marſz nieprzyiacielſki obaczyć, zwidzieć. den Feind in dem Marſch finden, nieprzyiaciela w marſzu, zaſtać, znaleść. den Marſch anſagen, marſz zapowiedzieć, marſz ogłośić. Ordre zum Marſch geben, dać ordynans do marſzu. ſich zum Marſch fertig machen, gotować ſię do marſzu, wybierać ſię do marſzu. die ganze Nacht, den Marſch hurtig fortſetzen, całą noc prędkim marſzem ſpieſzyć. einen beſchwerlichen Marſch, noch beſchwerlicher machen, ciężki marſz, ieſzcze cięższym uczynić. den Marſch wohin wenden, obrocić marſz dokąd. Zeichen oder Signal zum Marſch geben, znak dać, do marſzu. dem Marſch nach der Stadt nehmen, marſzem ſię puścić ku miaſtu. in eilf Märſchen, auf die Donau kommen, za iedenaſtym marſzem nad Dunaiem ſtanąć.
Marchandiren, (marſchandiren,) kupczyć, handlować; mit allen Dingen auf eine ſchnöde Art, wſzyſtkiemi rzeczami w podły ſpoſob.
Marche, la Marche, Marſz, Ländgen in Frankreich, kraik we Francyi.
Marſchfertig, gotowy do marſzu, ktory ſię iuż wybrał do marſzu.
Marchiren, (marſchiren,) maſzerować; durch das Sabiniſche, przez Sabińſkie; dem Strome nach, z wodą, nad rzeką; jenſeits des Fluſſes, po tamtey ſtronie rzeki; zu Fuß, piechoty; mit der Armee auf freyem Felde, z woyſkiem po ſzczernych polach; auf dem Lande, lądem, ziemią; mit der Armee, vor der Feinde Lager vorbey, z woyſkiem maſzerować imo obozu nieprzyiacielſkiego. mit der Armee, wieder ans Meer, zurück marſchiren, z woyſkiem znowu na powrot maſzerować; den Strom hinauf, do gory rzeką;

rzeką; in der Stille, den Strom hinab, w cichości, rzeką na doł. sachte, allgemach marschiren, zwolna, pomału maszerować; die ganze Nacht hindurch, całą noc wciąż maszerować. zu keiner gewissen Zeit, auch nicht miteinander marchiren, żadnego pewnego czasu nie maszerować, ani razem nawet. nach sein Lager zu marchiren, do obozu maszerować. sowohl Tag als Nacht, mit starken Märschen, wohin marchiren nocą y dniem mocnym marszem maszerować dokąd. schnell nach dem Flusse zu marschiren, prędko do rzeki maszerować. den Berg, herab marschiren, z gòry na doł maszerować. zuletzt marschiren, w ostatniey straży maszerować. vorn an marschiren, wprzod, w pierwszey straży maszerować; sehr hurtig durch ein Land, bardzo prędko maszerować. mit der Armee, über Hals über Kopf marschiren, z woyskiem maszerować na szyię, na głowę. ganz gemach hinter einen marschiren, wcale powoli za kiem maszerować. über die Gebürge marschiren, maszerować przez gòry, gorami; über die gelegte Breche, po obalinach z murow maszerować; in Indien, do Indyi; aus dem Lager, z obozu; in einem Quarre, czworościennym szykiem; auf den Berg, na gorę; mit der Armee, an die Stadt, przeciwko miastu.

Marchroute, *f.* (Marschroute,) droga żołnierska, gościeniec woyskowy.

Marcipan, *m.* marcypan, ciasto z zaprawami pieczone y robione.

Marcipanbecker, *m.* marcypannik, piekarz do marcypanow.

Mark, *n.* śpik; Fett in den Hölen der Beine, tłuste w kościach; von einem Rinde, śpik wołowy; schwammichtes, grzybowaty. im Marke stecken, tkwić w śpiku, siedzieć w śpiku. ein wenig Mark, śpiczek. das im Mark ist, co w śpiku iest, śpikowy. Schmerz in dem Mark, bol w śpiku. voll Mark, pełny śpiku. das Mark heraus thun, heraus machen, śpik wyiąć, śpiku dobyć; im Holze, w drzewie, dereń. *potrzecie*: Mark, *znaczy*: eine Art Geld, pewny pieniądz, *to iest*: grzywna. halbe Mark, puł grzywny. doppelte Mark, podwoyna grzywna, sowita grzywna. *potym znaczy*: eine gewisse Landschaft, pewny kray. Mark Brandenburg, Marchia Brandenburska, *także*: eine Grafschaft in Westphalen, Hrabstwo pewne, w Westfalii, Hrabstwo Markańskie, Grafschaft Mark.

Marketender, *m.* Marketan, albo przekupień obozowy, kucharz obozowy.

Marketenderey, *f.* kupczenie obozowe, w obozie między woyskiem.

Markgräfin, *f.* Margrabina.

Markgraf, *m.* Margrabia; Graf do pilnowania granic; Graf graniczny.

Markgrafschaft, *f.* Mragrabstwo; von Pintschow, Pinczowskie.

Markbruder, *m.* eine Art Klopffechter, gatunek chłopca biiącego się na szpady.

Markscheider, *m.* Podkomorzy, sędzia graniczny. *to co*: Grenzabmesser, miernik graniczny; geschickter, sprawny; gerechter, sprawiedliwy.

Markscheiderkunst, *f.* sztuka granic mierzania.

Markscheidung, *f.* graniczenie, rozgraniczanie, granic wymierzanie.

Markstein, *m.* kopiec graniczny, kamień graniczny.

Markt, *m.* rynek, targowisko; worauf man allerley feil hat, na ktorym wszystko maią na przeday. wo man Fische feil hat, na ktorym ryby przedaią, rybny rynek; wo man Wein verkauft, na ktorym wino przedaią, winny rynek; wo man Rindvieh verkauft, wołowe targowisko; wo man Schweine verkauft, wieprzowe targowisko. wo man allerley Näscherey verkauft, gdzie łakotki wszystkie przedaią, rynek na specyały. einen auf allen Märkten nachgehen, chodzić za kiem po wszystkich rynkach. auf dem Markte sitzen, na rynku siedzieć. unten auf den Markte spazieren gehen, iść na doł po rynku szpacyrować. *powtornie znaczy*: targ. einen mit zu Markte nehmen, kogo wziąć z sobą na targ. zu Markte wohin gehen, na targ iść dokąd; nach Leipzig, do Lipska. wohin zu Markte kommen, przyść dokąd na targ. etwas zu Markte bringen, przynieść co na targ. Markt lernt kramen, *znaczy co do sensu*, mieysce y czas rady dodaie. lauffen, als wenn man den Markt versäumet hätte, biec, biec iak gdy by o targu zapomniał, *znaczy*, *co do sensu*, nazbyt się prędko z czym spieszyć, *albo* do czego.

Marktflecken, Markflek, klucz, przednieysza wieś, do ktorey insze należą.

Marktgeld, *n.* pieniądze na targ. wofür allerhand Eßwaaren gekauft werden, za ktore wszystkie żywności potrzebne kupuią.

Marktherr, *m.* targow dozorca, do ktorego dozor targow należy.

Marktmeister, *m.* targow rządca, targami zawiadaiący, targiem rządzący.

Marktordnung, *f.* rozporządzenie targu, porządek w targu; machen, uczynić.

Marktschreyer, *m.* herumvagierender Arzt, targowy wołacz, rynkowy wołacz, lecznik krążący, od leczenia, lekokrążnik, co z lekami biega wszędzie.

Marktschreyerisch, co rynkowego wołacza iest, co lekokrążnika iest.

Marktschiff, *n.* statek wodny zwyczayny, y zażywany.

Marktsinger, *m.* targośpiewca; der neue Zeitungen, u. d. g. auf den Jahrmärkten absinget, ktory nowiny, y tym podobne gadki po rynkach na targach śpiewa.

Marder, *f.* kuna, zwierzątko piękne futro na sobie maiące.

Marggraf, *m.* Margrabia.

Maria, Maria, Weibesnamen, białogłowskie imię.

Mariage, *f.* wesele, ślub, ożenienie zamęście.

Mariendistel, *f.* oset pospolity, chwast kolący, ktorego pełno prawie wszędzie.

Marienglöcklein, *n.* fiołek panny Maryi.

Marienrösgen, *n.* rożyczka, kwiatek panny Maryi.

Marine, *f.* wiadomość rzeczy żeglarskich, biegłość w żegludze.

Marionette, *f.* marionetka, osobka na drutach skakaiąca, tańcuiąca.

Marionettenspieler, *m.* marionetnik, co takie sztuki z marionetkami pokazuie.

Marly, Marly, ein Lustschloß in Frankreich, wieś, y wesoły pałac z machiną wodną Krolewski we Francyi.

Marmel, *n.* marmor; scheckigter, kostbarer, schwarzer, pstry, kosztowny, czarny; grüner und frischer, zielony, y wesoły. eines Statue von Marmel, in ein Begräbniß setzen, marmurową statuę czyią na grobie postawić. den Marmel, in Tafeln oder Platten schneiden, na tafle, albo na płaty, na szmaty, marmor ciąć. die Wände, mit Marmelplatten belegen, ściany, taflami, płatami, albo szmatem marmuru wykładać. von Marmel, z marmuru, marmurowy. Säule von Marmel, kolumna marmurowa. voll Marmel, pełny marmuru. hart wie Marmel, twardy iak marmur. mit Marmel belegen, marmurem wysadzać, wykładać. Auslegung mit Marmel, wykładanie, wysadzanie marmurem, eines Bodens, podłogi, posadzki. von Marmel gemachtes Werk, z marmuru, robiona robota, marmurowa robota.

Marmeliren, marmurować, nakształt marmuru polor y gładkość dawać.

Marmelirer, *m.* marmurnik, marmurarz, co z marmuru robi, *albo* iak marmur wyrabia.

Marmelirung, *f.* marmurowanie, nakształt marmuru gładkości kamienia dawanie.

Marmelplatte, *f.* marmuru tafla, marmuru płat, marmuru szmat.

Marmelsäule, *f.* marmurowa kolumna, z marmuru kolumna.

Marmelstein, *m.* marmur kamień; harter, twardy.

Marmelsteinarbeiter, *m.* marmurnik, marmurarz, marmuro-Kamiennik.

Marmelsteinern, marmurowy, marmurokamienny, z marmuru kamienia.

Marne, Marna, Fluß in Frankreich, rzeka we Francyi *pot.* Matrona.

Marocco, Land und Reich in Africa, kray y Krolestwo w Afryce; aus, oder zu solchem Lande gehörig, z tego kraiu, albo do tego kraiu należący Marokański, Marokańska, Marokańskie; einer daher, męszczyzna z tego kraiu Marokanczyk; eine daher, białogłowa, Marokanka; Art, Weise, *adv.* po Marokańsku, z Marokańska.

Marócz, Marocz, Fluß in Siebenbürgen, rzeka w Siedmigrodzie.

Marode, *pl.* zpracowany, zrobiony, wyrobiony, zmordowany, pracą ztrudzony.

Marelle, *f.* morela, owoc, *pot.* pomum Armeniacum.

Marque, *f.* Mark, znak, poznak, znamię, znaczenie, naznaczenie, dowod. einem, eine Marque der Unbeständigkeit geben, dać komu dowod niestateczności. dieses ist die Marque, deines Zorns, to iest dowod twoiego gniewu.

Marquiren, znaczyć, naznaczać, naznaczyć, ponaznaczać, poznaczyć.

Marquis, (Markis) Markis, *toż samo co:* Margrabia.

Marquisat, *m.* (Markisat) Markisat, *toż samo co:* Margrabstwo.

Marquise, *f.* (Markis,) Markisa, *toż samo co:* Margrabina.

Marsch,

Marsch, *m.* marsz, podroż woyska, droga żołnierska, iście woyska.
Marschall, *m.* Marszałek. Großkronmarschall, Marszałek Wielki, Koronny. Großmarschall von Litthauen, Marszałek Wielki Litewski. Landtagsmarschall, Marszałek Seymikowy.
Marschiren, maszerować, iść, *było wyżey iuż*, marchiren.
Marseille, (Marsell) Marsela, Marsella, Marsylia, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący, Marselski, Marselska, Marselskie; einer daher, człowiek z Marseli, Marselczyk; eine daher, kobieta, z tegoż miasta Marselli, Marselka, Marselanka; Art, Weise, *adv.* po Marselsku.
Marställer, *m.* Masztalerz, do koni wierzchowych opatrywania.
Marstellerey, *f.* Masztalerstwo, posługa, służba masztalerska.
Marstall, *m.* staynia na konie, staynia na wierzchowe konie.
Martegues, (Martege) Marteg, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi. von Marteg, z Martegu.
Marter, *f.* Tortur, katownia, męka, *tortura*, scharfe, ostra, *lepiey*: sroga. allerhand Art von Marter, wszystkie sposoby, gatunki, mąk, katowni; ungewöhnlicher Art, katownie niezwyczaynego rodzaiu. aus Furcht, des Todes die Marter ausstehen, z bojaźni śmierci, katownie wytrzymać. durch Marter zu etwas bewogen werden, przez katownie, albo mękami być do czego nakłonionym. einen durch Marter zwingen, etwas zu gestehen, kogo mękami przymusić, aby się przynać do czego. durch Marter etwas heraus bringen, katowniami, mękami, dowiedzieć się czego. über der Marter crepiren, na katowniach umrzeć, zdechnąć. etwas durch die größte Marter erforschen, przez nayważniejsze katownie badać się, wywiadywać się. etwas in der Marter aussagen, na katowniach wyznać, wypowiedzieć. einen der Marter entreissen, kogo wyrwać z mąk, z katowni. durch falsche Aussage, von der Marter, los zu kommen suchen, fałszywym wyznawaniem, wypowiadaniem, szukać uwolnić się od mąk, od katowni. besondere Marter, osobliwsza katownia, osobliwsza męka, osobliwsze męczenie, osobliwsze męki.
Marterkammer, *f.* męczarnia; die die grosse Furcht verursachet, ktora wielki strach sprawuie.
Martern, męczyć, katować, dręczyć; einen, kogo ciągnąć na mękach; einen zu Tode martern, kogo aż na śmierć, męczyć, katować. viele unschuldige Leute, sind aufs grausamste gemartert worden, wiele niewinnych ludzi, nayokrutnieyszym sposobem byli męczeni. sehr lange martern, nader długo męczyć.
Martern, das, męczenie, katowanie, na mękach ciągnienie; grausames, okrutne.
Marterſäule, *f.* wie sie an Wegen stehen, figura, Ukrzyżowanego Chrystusa, iako bywa, po nad drogami takowe figury stoią.
Marterung, *f.* męka, męczenie, katowanie, katownia, na katowniach ciągnienie.
Marterwoche, *f.* wielki tydzień przed Wielkanocą.
Martialisch, marsowy, woienny, woiowny. martialische Völker, marsowe narody.
Martiani, Martiani, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi.
Martin, Marcin, Mannsnamen, imię męszczyzny.
Martini, Fest des heiligen Martini, święto świętego Marcina.
Martinsgans, *f.* marcinowa gęś, marcinowe gęsi, ktore na święty Marcin iedzą.
Martinshorn, *n.* marcinkowy rog; Art von Gebackenes, gatunek pieczonego ciasta.
Martissohn, *m.* syn marsowy, plemie Marsowe, krew Marsowa.
Martius, Marzec, dritter Monat im Jahr, trzeci miesiąc naszego roku.
Mascarade, *f.* Maszkarada, osoba maszkowana, w maszkę osoba ubrana.
Masche, *f.* in einem Netze, oko w sieci; und gestrickten Sachen, y w innych wiązanych albo dzierganych robotach *pofr.* maille. *f.*
Mase, *f.* zmaza, makuła, plama, zplamienie, żyd.
Masern, *pl.* eine Krankheit, choroba pewna, krosty, kur, odrą, *pofr.* la rougeole.
Masette, *f.* szkapa, im eigentlichem Verstande, ein abgetriebenes und nichts mehr nutzes Pferd, we właściwym sensie, zrobiony, zieżdżony koń, ktory się iuż na nic więcey nie zda, szkapsko, marcha,

marcha, marſzyna, zdechlina, trup, wywłoka; ein nichts nützigег Kerl, człowiek do niczego, chłop do niczego tylko ieść y leżeć.

Masque, *f.* (Mask) maska, maſzka, maſzkowana, maſkowana oſoba.

Masquerade, *f.* *toż ſamo co:* Mascarade, *wyżey.*

Masquiren, (maskiren,) sich, maſzkować, maſzkować ſię, maſkę wdziać, w maſkę ſię ubrać, maſkę wziąć na ſiebie, maſkować ſię, umaſkować ſię.

Masquirt, maſkowany, maſzkowany. er gehet masquirt, on maſkowany chodzi.

Maaß, *n.* miara; gerechtes, ſprawiedliwa; ungerechtes, nie ſprawiedliwa; langes, długa.

Massa, *f.* Maſſa, Stadt in Italien und Hauptort ihres Herzogthums, miaſto we Włoſzech y ſtolica ſwoiego Kſieſtwa tegoż imienia, Maſſa Carara. im Sienischen, w Seneńſkim, drugie, *poł.* Maſſa Veternenſis; im Neapolitanischen, trzecia, w Neapolitańſkim trzecie, *poł.* Maſſa Lubricenſis; von oder zu solchen Städten gehörig, z tych miaſt albo do tych miaſt należący, Maſſańſki, Maſſańſka, Maſſańſkie. oder zu der ersten auch: Maſſa-Kararſki, Maſſa-Kararſka, Maſſa-Kararſkie. Mann, Maſſańczyk; Weib, Maſſanka.

Massacre, *f.* zaboy, zaboyſtwo, zabicie. Massacre anrichten, zaboyſtwo popełnić, zaboyſtwa ſię dopuſcić, zaboy zrobić. Massacre zurück halten, zaboyſtwo zatrzymać, zaboyſtwu zabiec. Massacre wieder anfangen, zaboyſtwa znowu zacząć, znowu ſię rzucić do zaboiu, do zaboyſtwa.

Massacriren, zabić, zabiiać, pozabiiać, *kiedy o wielu mowa*; einen, zabić kogo; eine grosse Anzahl Feinde, zabić wielką liczbę nieprzyiacioł, viele Unschuldige massacriren, pozabiiać wielu niewinnych. der Tyran, massacriret viel Leute, ten Tyran zabiia wielu ludzi.

Masse, *f.* maſſa, bryła, czego.

Maßgebung, *f.* *słowo w słowo, miary danie*, wymierzenie, wymiarkowanie, umierzenie. die Maßgebung der Natur, to umierzenie ieſt rodu rzeczy, albo *natury*, to umiarkowanie rodowitości rzeczy.

Maßholder, *m.* ein Baum, *drzewo*: iaſień. von Maßholder, z iaſienia, iaſieniowy; Ort wo dergleichen stehen, mieyſce w ktorym iaſienie ſtoią, iaſienina.

Maßstab, *m.* laska do miary; in der Mathesi, w Matematyce, ſcala geometrica, laska mierna, laska podzielona na pewne miary, y na papierze bywa.

Mast, *m.* Mastung, womit man ein Thier mästet, karmienie, opas, paſienie, karmia, paſza, ktorą bydlę karmią. zur Mastung gehörig, do paſzy, do opaſu należący, *adj.* opaſowy, karmny. *powtorę* im Schiffe, na okręcie, maſzt, na ktorym żagle; länger und höher, długi y wyſoki; trägt die Segel, noſi żagle.

Mastbaum, *m.* drzewo, maſztowe, maſzt. Mastbaum aufrichten, maſzt poſtawić. Mastbaum hinauf steigen, na maſzt ſię w piąć, na maſzt wyść wychodzić w gorę. das Ungewitter, hat den Mastbaum zerbrochen, wicher, złamał maſzt, wiatr tęgi maſzt przełamał.

Mastdarm, *m.* ſzerſza kiſzka, we flakach, *inaczey:* gruba kiſzka.

Mastgans, *f.* geś karmna, gęś tuczna, geś karmiona, gęś tuczona.

Mastix, *m.* ein Harz, rodzay żywicy, maſtyka.

Mastixbaum, *m.* maſtyks, *albo* maſtyk, drzewo, maſtykowe drzewo, lentyſk.

Mastkörner, *pl.* żywica maſtykowa w ziarkach, *poſr.* maſtic en larmes.

Mastich, *n.* Oel, oleiek maſtykowy, z maſtyku robiony.

Mastricht, *n.* Maſtrikt, Stadt, *połac.* *Trajectum ad Moſam*; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego albo do tego miaſta należący, Maſtrycki, Maſtrycka, Maſtryckie, *albo* Maſtrychański, Maſtrychanska, Maſtrychańskie; einer daher, Maſtryczanin, Maſtrychanin; eine daher, białogłowa z tego miaſta, Maſtryczanka, Maſtrychanka; Art, Weise, *adv.* po Maſtrychańsku.

Mastrind, *m.* woł karmny, woł opaśny, woł z opaſu. von Mastrinde, z karmnego wołu, z opaśnego wołu; Braten, pieczenia.

Mastsau, *f.* wieprz karmny, świnia karmna. von einer Mastsau, mięſo z wieprza karmnego.

Maststall, *m.* ſtaynia, do karmienia, do opaſu, chlew do karmienia wieprzow.

Mastvieh, *n.* karmne bydle, opaśne bydle, bydle na opaſie, bydle karmione. Mastvieh schlachten, karmne bydle zabić.

Mastung, *f.* karmienie, tuczenie, pasienie, opas, ukarmienie, utuczenie, zkarmienie, zpasienie, zpasłość; des Rindes, wołu; der Mastsau, wieprza.

Mastvogel, *m.* ptak karmny, tuczny, tuczony, utuczony, ukarmiony.

Mastzeit, *f.* czas do karmięnia, czas do tuczenia, czas do opasu.

Matelot, *m.* flis, maytek, co wiosłem na okręcie robi.

Materialien, *pl.* zum Baue, materyały do budowania, materyał, na budowlą.

Materialisch, materyalny, nieduchowny, ciałowy, cielesny.

Materialist, *m.* Materyalista, Korzennik, korzenny kupiec.

Materialistenladen, *m.* oder Gewölbe, *n.* kramnica, albo sklep na korzenie.

Materie, *f.* materyia. gar artige Materie zu scherzen, wcale piękna materyia, do żartowania. es fehlet mir an sonderbare Materie, zu schreiben, na osobliwey materyi do pisania schodzi mi. eine neue Materie zum Schreiben finden, nową materyią do pisania znaleść, nowey materyi dostać do pisania o niey. ich habe keine Materie zu einem Briefe, nie mam żadney materyi do listu, *albo*, zbywa mi na materyi do pisania listu.

Mathematic, *f.* Matematyka, Matesis, Matematyczna znaiomość.

Mathematisch, matematyczny, matematyczna, matematyczne.

Mathematisch, *adv.* po matematycznemu, po matematycku, iak Matematyk.

Matkummich, *m.* Feld- oder Wiesenkümmel, polny y łączny kmin.

Matratze, *f.* materac, do słania, włosami wyscielany.

Matricul, *f.* reiestr. in die Matricul einschreiben, w reiestr wpisać. in die Matricul eingeschrieben werden, być w reiestr wpisanym. aus der Matricul auslöschen, wymazać z reiestru. Matricul der Rathsherren, reiestr Senatorow, reiestr Panow Rad, reiestr Panow Radnych. die Matricul, der Herakleenser, sehen wollen, chcieć widzieć reiestr Herakleyczykow. die Matricul ist verfälscht, reiestr zfałszowany, reiestr iest pofałszowany.

Matrone, *f.* ehrbare, etwas alte Frau, przystoyna pani, poważna pani, pani w leciech; reiche und vornehme, bogata y zacna.

Matrose, *m.* auf den Galeeren, maytek, flis na galerach; auf andern Schiffen, na inszych okrętach, *także*: flis, marynarz, wiesłorob.

Matt, słaby, osłabiały, mdły, wątły, ztrudzony, von Sauffen und Wachen, od piiatyki, y niespania; von Weinen, od wina; von Hungern, od głodu; wegen der Verrichtungen, interesami, interesow sprawunkiem ztrudzony, zfatygowany. matt werden, słabym się stawać, słabieć. matt seyn, słabym, mdłym być. matt machen, słabym czynić, osłabiać, fatygować, trudzić, mordować.

Matte, *f.* mol, ein Ungeziefer, *owad, robak*, mol; zerfrißt die Kleider, toczy sukni.

Mattheus, Mateusz, Mannsnamen, imię męszczyzny.

Matthias, Matyasz, Maciey, Mannsnamen, imię męszczyzny.

Mattigkeit, *f.* słabość, mdłość, wątłość, omdlałość, opadnienie z sił, zesłabienie.

Maubeuge, (Mobösch) Mobeż, Stadt im Hennegau, miasto w Hennegawskim; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego albo do tego miasta należący, Mobeżański, Mobeżańska, Mobeżańskie; einer daher, Mobeżańczyk; eine daher, białogłowa ztamtąd, Mobeżanka. *adv.* po Mobeżańsku.

Mauer, *f.* mur; unverletzliche, niezgwałcony, ktorego się ruszyć, gwałcić nie godzi; sehr feste, bardzo mocny; hundertfache, stokrotny; sehr hohe und gewaltige, bardzo wysoki, y straszny; von Ziegelsteinen, z cegły; von Bruchsteinen und Kalk, z kamienia łamanego y wapna; von ungebrannten Ziegel, z niepalony cegły; und Lehme, y z gliny. die Mauer, sechzehn Fuß, hoch aufführen, na szesnaście stop mur wysoko wyprowadzić, mur na wzwyż dać. einen grossen Theil der Mauer niederreissen, wielką część muru zrzucić, obalić. die Mauer der Stadt, mur mieyski. der Mauerbrecher, hat die Mauer durchstossen, Taran przebił mur. die Mauer aufführen, mury dawać. mit Mauren, die Stadt, den Pallast, die Gärten, umgeben, murami, miasto, pałac, ogrody, opasać, otoczyć, murem obwieść, mur dać w koło miasta, wkoło pałacu. die Mauer ist hoch genug, mur iest dosyć wysoki. die eingerissene Mauer wieder bauen, rozwalone mury znowu stawiać, obalone

 mury

mury znowu postawić. die Stadt hat keine Mauer, miasto nie ma żadnego muru. eine Mauer entgegen bauen, mur naprzeciwko wystawić. mit einer starken Mauer umgeben seyn, mocnym murem być otoczonym. mit Mauerbrechern die Mauern einstoßen, taranami mury tłuc. die Mauer beschießen, do murow z armat bić. die Lücken der Mauern wieder ausbessern, szczerby, wypadliny, wytłuczyny w murach znowu ponaprawiać. hinter der andern die Mauer anlegen, za drugiem murem mur stawiać. die Mauer hat nicht gehalten, mur nie wytrzymał. die Mauer unterminiren, podrowami mur podkopać, wysadzić, podkopami mur podeść, podchodzić. durch die Bresche in der Mauer in die Stadt marschiren, przez wywaliny w murze zrobinne do miasta maszerować. die Mauer ist hundert Ellen hoch, mur iest na sto łokci wysoki. von Grund aus die Mauer niederreissen, z gruntu, z kretesu, z kretesem mur obalić. die Mauer der Stadt hält 35 Stadien im Umkreise, mur mieyski ma w koło trzydzieści y pięć stay. die Mauer ersteigen, na mur wleść, wyleść; die oberste Einfassung derselben, naywyższa obwodka muru, koronka. die Mauer hat oben Zinnen, mur ma na gorze blanki. an der Mauer fortgehen, imo muru iść, muru się trzymać. mit Spitzhauen die Mauer durchbrechen, kilofami mur łamać, wyłamywać. die Mauer ist unten mit Bruchsteinen, oben aber mit ungebrannten Ziegeln gebauet, mur od spodu z kamienia łamanego, w gorze zaś, z niepaloney cegły murowany; mit dem Sturmzeuge daran rücken, z działami do muru się przymykać. für eine Mauer dienen, być za miast muru. als eine natürliche Mauer da stehen, iako naturalny mur, rodowity mur gdzie stać. die Mauer hat die rechte Höhe, mur ma wysokość, w sam raz, w miarę. die Mauer mit Wache besetzen, strażą mury osadzić. die Mauer führen, mur prowadzić; die Zinnen herunter schießen, blanki muru zwalić na ziemie. Mauer, die zu Verwahrung einer Stadt dient, mur, ktory służy do obrony miasta. die Mauer um eine Stadt führen, dać, dawać mury w koło miasta. eine Mauer von Lehm, mur z gliny, z glinkowatey ziemi. zur Mauer gehörig, do muru należący, *adj.* murowy. was innerhalb der Mauer ist, co między murem iest, *subst.* między-murze, *adj.* między murowy.

Mauerbrecher, *m.* taran; ist nicht mehr im Gebrauche, nie iest więcey w używaniu. durchstößt die Mauer, przebiia mury. gegen eine Mauer den Mauerbrecher brauchen, przeciwko iakiemu murowi, taranu zażyć, *to iest*, taranem mury tłuc, rozbiiać, kruszyć. die Befestigung der Mauer mit Mauerbrechern niederlegen, fortyfikacyią murem obalić, zwalić na ziemię. der Feind hat mit Mauerbrechern die Mauer niedergelegt, nieprzyiaciel taranem mur zwalił; mit Eisen beschlagener, żelazem taran okowany; *potym znaczy* armata murowa.

Mauerkelle, *f.* ein Werkzeug der Maurer, kielnia do muru, naczynie mularskie.

Mauerpfau, *m.* ein Gewächs, bluszcz, *ziele pewne.*

Mauerraute, *f.* włoski panny maryi, *ziele*; *pospr.* adiante; *połac.* saxifragia; *inaczey* murowa ruta, podmurna ruta.

Mauerschwalbe, *f.* ptak pewny, ierzyk iaskołka.

Mauerspitze, *f.* koronka wierzchem muru dawana.

Mauerstein, *m.* kamień, kamieniec do murowania zdatny.

Mauerziegel, *m.* cegła na murowania, cegła do murowania.

Maul, *n.* usta, gęba, pysk; fertiges, hurtiges, gotowe, prędkie usta do mowienia; śmiały, prędki, pysk, gęba, gęba wyparzona; hartes, wildes, docinaiąca, dzika gęba; ungestümes, naprzykrzona; unflätiges, feindseliges, plugawy pysk, nieprzyiacielski pysk; verschwiegenes, häßliches, ciche usta, szpetny pysk; großes, offenes, otwarty, wielki pysk, otwarta, wielka gęba. Maul voller Speichel, gęba pełna śliny; kleines, freyes, bitteres, mała gęba, wolna, gorzka; mit Ruß beschmiertes, sadzami zwalana, zesmolona; unverschämtes, gezähmtes, bezwstydna wykrzywiona gęba, bezwstydny, wykrzywiony pysk. einem Körner ins Maul tragen, ziarn komu w gębę natkać, napchać. eine Wurzel im Maule haben, korzeń iaki w gębie trzymać, mieć. aus dem Maule fallen, z gęby, z pysku, wypaść. kein unzierliches Wort geht ihm aus dem Maule, żadne niepiękne słowo nie wychodzi z tey

ge-

gęby, każde wyborne. einen mit dem Maule zerreissen, pyskiem kogo roztargać, rozszarpać. einem alle Bröckelchen ins Maul stecken, schmieren, okruszyn komu natkać w gębę. in aller Leute Mäulern seyn, być w ustach u wszystkich ludzi. du pflegst es gar oft im Maule zu haben, ty zwykłeś wcale często w ustach miewać, *to iest*, często o tym mawiać. immer im Maule haben, daß einer undankbar sey, mieć zawsze to w ustach że kto niewdzięcznym iest. du hast das immer im Maule, ty masz to zawsze w gębie, *to iest*, ty zawsze o tym mowisz. eines Maul und Verwegenheit kennen, znać czyią gębę y zuchwałość. das Maul reiben, gębę drzeć, drapać. das Maul krümmen, zerren, gębę wykrzywiać, krzywić, przekrzywiać. unverschämtes Maul haben, bezwstydny pysk, bezwstydną gębę mieć. Maul zuhalten, pysk ztulić. halte das Maul, ztul pysk, ztul gębę. die Hand vors Maul halten, rękę przed gębą trzymać, *sens iest*, ręką gębę zatkać. Lappen ins Maul stopfen, łat, gałganow w gębę komu natkać. das Maul hinrecken, pysku nadstawić. einen aufs Maul schlagen, w gębę kogo bić, po gębie kogo bić, w gębę kogo uderzyć, w pysk komu dać, w gębę dać; w pysk wyciąć, w gębę wyciąć. einem das Maul schmieren, komu gębę nasmarować. bis aufs Maul, aż do ust, aż po gębę. der kein Maul hat, ktory małą ma gębę, mowi się, z gębusią, z pyszczkiem. kleines Maul, usteczka, pyszczek, pocałowanie. kann er nicht das Maul halten? nie może on ztulić pyska? nie może on ięzyka trzymać za zębami? das Maul wässert vielen darnach, wielu ma apetyt na tę rzecz. einem das Maul nicht zäumen wollen, niechcieć komu użyczyć ust, *to iest*, niechcieć mowić. einem das Maul aufsperren, Hoffnung machen, komu gębę otwierać, *t. i.* nadzieię czynić. das Maul weit aufthun, viel versprechen, gębę szeroko otwierać, *to iest*, wiele obiecywać. reden, was einem ins Maul kömmt, mowić co komu ślina na ięzyk przyniesie. das Maul aufblasen, gębę nadąć, gębę wydąć. etwas aus eines Maule hören, co z czyiey gęby, z czyich ust słyszeć. sich nicht getrauen das Maul aufzuthun, nie śmieć gęby otworzyć. einem das Maul stopfen, gębę komu zatkać, *to iest*, sprawić, aby nic nie miał do mowienia, *albo* niechciał mowić. zwanzig Mäuler zu versorgen haben, dwadzięścia gąb mieć, ktore trzeba żywić. nur für sein Maul sorgen, tylko o swoiey gębie pamiętać, tylko o swoy brzuch dbać. der ein loses Maul hat, ktory ma wolną gębę, wolny pysk, *to iest*, śmiało co chce mowi; łaie zaraz, beszta, obmawia. machen, daß einem das Maul nach etwas wässert, sprawić, komu appetyt do czego. in der Leute Mäuler kommen, przyiść do ust ludzki; paść na ięzyki ludzkie. seinem Maule keine Stiefmutter seyn, ihm nichts abbrechen, nie być macochą swoiey gębie, nic swoiey gębie nie uymować. das Maul aufsperren, gębę rozdziewiać, pysk rozdziewiać. Maulaffen feil haben, ziewać, otwieraiąć szeroko gębę. einem das Maul aufsperren, otwierać komu gębę, *to iest*, nadzieię mu czynić. der Maul und Nase aufsperret, sich zum höchsten über etwas verwundert, ktory nos y gębę rozdziewia, dziwiąc się bardzo czemu. vor dem Maule wegnehmen, z gęby komu wydrzeć. einen mit dessen eigenen Worten aufs Maul schlagen, kogo za ięzyk uchwycić, kogo z iego ust własnych sądzić. er hat eins aufs Maul gekriegt, wziął w pysk, wziął w gębę. ich hätte das Maul bald zu weit aufgethan, więcey mowiłem iak dosyć. mehr das Maul als die Faust brauchen, więcey gęby niżeli pięści zażywać.

Maulaffe, *m.* głupi chłop, głupi chłopak. indem ich da Maulaffen feil hatte, hat er sich davon geschlichen, gdy ia tam gębę rozdziewiwszy przypatruię się, on się tym czasem wymknął.

Maulbeere, *f.* morwa owoc. Maulbeere zu etwas brauchen, morwow zażywać do czego.

Maulbeerbaum, *m.* morwa drzewo, morwowe drzewo.

Maulbeersaft, *m.* morwowy sok, morwiany sok.

Maulchrist, *m.* obłudny Chrześcianin, nieprawdziwy, zmyślony Chrześcianin.

Maulesel, *m.* muł. zum Maulesel gehörig, co do muła należy, *adj.* mułowy. vom Maulesel, z muła, mułowy. wie ein Maulesel, iak muł, mułowaty. Huf vom Maulesel, kopyto mułowe. Herz vom Maulesel, mułowe serce, *ła-*

 dace.

daco. junger Maulesel, młody muł, mulik; mulę małe, mulę młode,

Mauleselisch, mułowy. mauleselischer Schritt, mułowy krok, *powoli.*

Mauleselhaft, mułowaty. mauleselhafter Mensch, mułowaty człowiek.

Mauleselinn, *f.* mulica; starke, die Last zu tragen, mocna do dźwigania ciężaru; junge, młoda mulica, źrebica mulica.

Mauleseltreiber, *m.* mułnik, mułogoniec, mułow poganiacz. für einen Mauleseltreiber gehörig, co do mulnika, *albo* mułow poganiacza należy, mulnikowy, mulniczy, mulnikow, mułow poganiaczy. Kleid des Mauleseltreibers, sukmana mulnikowa, siermięga mułow poganiacza.

Maulesel wärter, *m.* mułow pilnuiący, chłopak do pilnowania mułow.

Maulfreund, *m.* obłudnik, obłudny przyiaciel, oszczerca, zmyślony przyiaciel.

Maulkorb, *m.* koszyczek na pysk. einem Ochsen den Maulkorb anlegen, wołowi koszyczek na pysk włożyć.

Maulschelle, *f.* policzek, policzkowanie, w gębę danie, w pysk danie, wycięcie. einem eine Maulschelle geben, w pysk komu dać, policzek komu wyciąć, w gębę kogo uderzyć, pogębkować kogo. Maulschelle bekommen, policzku dostać, w gębę wziąć, w pysk wziąć. er kriegt oder bekömmt eine Maulschelle, on bierze po pysku, dostaie w pysk, zrywa się mu po pysku. einem Maulschellen geben bis er zu Boden fällt, dać komu w pysk aż z nog zpadnie, aż się na ziemię obali.

Maulthier, *n.* muł; starkes, mocny; gehet sachte, powoli chodzi; Neapolitanisches ist das schönste, muł Neapolitański iest naypięknieyszy.

Maultrommel, *f.* drumla, instrumencik do grania maleńki.

Maulwurf, *m.* kret; blinder, ślepy; der in der Erde sitzet, w ziemi siada.

Maur, f. Mauer.

Mauren, murować. eine Mauer aufführen, bauen, mury wyprowadzać, stawiać.

Maurraute, *f.* podmurna ruta, *ziele pewne.*

Maus, *f.* ein Thier, mysz, zwierzątko; kleine, sehr große, schüchterne, mała mysz, bardzo wielka, lękliwa, pierzchliwa; auf dem Felde, na polu, polna mysz. die Mäuse benagen Tag und Nacht etwas, myszy dzień y noc gryzą, ogryzuią co. die Mäuse ziehen weg, myszy precz uciekaią; zernagen, zerfressen etwas, przegryzaią, przeżeraią co; nehmen ab, odgryzaią. Maus weiß mehr als ein Loch, mysz więcey wie iak iednę dziurę. von Mäusen, myśi, mysia, mysie. wie Mäuse, iak myszy, myszaty; dergleichen Farbe, myszata maść, myszata farba. kleine Maus, mysz mała, myszka. Maus wie Mutter, *sens iest* iakie drzewo taki owoc. wenn die Maus satt ist schmeckt das Mehl bitter, iak się mysz nai, to mąka dla niey gorzka; łatwo wymyślać nie głodnemu.

Mausekopf, *m. słowo w słowo mysiagłowa; to iest,* złodziey.

Mausen, myszkować. Mäuse fangen, wie die Katzen, myszy łapać iak koty; *potym znaczy to co* stehlen, kraść, kradać, porywać co, zmykać, brać ukradkę.

Mausen, das, *n.* kradanie, kradzenie, ukradka, porywanie, zmykanie.

Mauseparthey, *f.* kupa złodzieiow, zgraia złodzieiow, zgraia złodzieyska.

Mauser, *m.* złodziey, kradacz, kradnik, porywacz, zmykacz.

Mauserey, *f.* złodzieystwo, kradzież, kradziestwo, porywastwo, zmykastwo.

Mausern, sich, wie die Krebse, lenić się, iak raki, inszą skorupę brać na siebie, wie die Vögel, iak ptaki, pierzyć się, insze piora brać na siebie.

Mausfalle, *f.* łapka na myszy. in die Mausfalle fallen, w łapkę wpaść. mit der Mausfalle gefangen werden, w łapkę być złapanym; być złapaną.

Maut, *m.* myto, iakie są mostowe, grobelne; od koni, *toż samo też.*

Mautner, *m.* mytnik, celnik, mytobierca, cełobierca.

Maxime, *f.* przednieysze zdanie, zdanie na ktorym się kto zasadza.

May, *m.* fünfter Monat im Jahre, May, piąty miesiąc w roku.

Mayenblümchen, *n.* maiowy kwiatek, liiia polna.

Mayenkäfer, *m.* chrabąszcz, chrąszcz; beißt nicht, nie kąsa.

Mayer, *m.* zagrodnik; *potym to co* Pachter, arendarz, dzierżawca.

Mayeran, *m.* maieran. von Mayeran gekocht, gemacht, z maieranu zrobiony, gotowany.

Mayland, Stadt in Italien, Mediolan, Milan, miasto we Włoszech. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Medio-

Mediolańſki, Mediolańſka, Mediolańſkie. Herzogthum Mayland, Kſięſtwo Mediolańſkie. einer von der Stadt oder aus dem Herzogthume, Mediolańczyk. eine daher, Mediolanka. Art, Weiſe, *adv.* po Mediolańſku, z Mediolańſka.

Maymonat, *m.* May, mieſiąc May.

Mayn, Fluß in Deutſchland, Mayn, Men, rzeka w Niemczech.

Maynz, Moguncya, miaſto. von Maynz, z Moguncyi.

Mecheln, Stadt in den Niederlanden, Mechlin, miaſto w Niſkim Kraiu. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Mechlińſki, Mechlińſka, Mechlińſkie. einer daher, człowiek z Mechlina, Mechlinianin, Mechlińczyk. eine daher, białogłowa, Mechlinianka.

Meckern, beczeć, wie ein Bock, wie die Ziegen, iak kozioł, iak kozy.

Mecklenburg, Herzogthum, Meklenburg, Kſięſtwo Meklenburſkie.

Mecklenburger, *m.* Meklenburczyk, rodem z Meklenburſkiego.

Mecklenburgiſch, Meklenburſki. Art, Weiſe, *adv.* po Meklenburſku.

Medaille, *f.* Schauſtück, medal, mental, pieniądz bity na pamiątkę.

Medailleur, *m.* medalnik, mentalnik.

Medaillon, *m.* große Medaille, wielki medal, medaliſko, mętaliſko.

Meden, Landſchaft in Aſien, Medyia, ziemia w Azyi.

Meder, *m.* einer aus Meden, z Medyi rodem, Medyiczyk, Medyianin; *potym znaczy* tego co zboże żnie, żniwiarz, żencarz.

Medica, Stadt und Staroſtey in Polen, Medyka, miaſto y Staroſtwo w Polſzcze.

Medicin, *f.* medycyna, lekarſtwo, lek, *ſing.* leki, *plur.* Candidat in der Medicin, Kandydat w medycynie, nauczony w lekarſkiey.

Mediſch, Medyiſki, Medyiſka, Medyiſkie. mediſche Waare, Medyiſki towar. mediſches Kleid, Medyiſka ſuknia.

Median, eine Benennung des Formats der Bücher, nazwanie formatu kſiążki, z. E. ein Buch in Medianoctav, kſiążka w śrzednym oktawie.

Medianader, *f.* medyana żyła.

Mediateur, *m.* pośrzednik, pokoiu ziednawca, iednacz; pokoiuczynicza; einen dazu nehmen, wziąć kogo za pośrzednika, za pokoiu ziednawcę, za iednacza.

Mediation, *f.* poſzrzedniſtwo; *pokoiu iednaſtwo, pokoiuczyńſtwo.*

Medicament, *n.* *medykament*, lekarſtwo, leki; *to co* Arzneymittel.

Medicin, *f.* lekarſtwo, leczenie; die nichts wirket, ktore ſkutku nie ſprawuie.

Mediciniren, lekarſtw zażywać, lekarſtwa brać, w lekarſtwach być, na kuracyi.

Medina, Stadt in Malta, Medina, miaſto na wyſpie Malta.

Medina del Campo, Stadt in Spanien, Medina del Campo, miaſto w Hiſzpanii.

Medina Celi, Stadt in Spanien, Medina Celi, miaſto w Hiſzpanii.

Medina del Rio Sicco, Stadt in Spanien, Medina del rio ſeco, miaſto w Hiſzpanii.

Medina Sidonia, Stadt in Spanien, Medyna Sydonia, miaſto w Hiſzpanii.

Medina t'Alnabi, Stadt in Arabien, Medyna-talnabi, miaſto w Arabii.

Meditiren, rozmyślać, rozważać, *medytować*, auf etwas, co, *albo* myśleć nad czym.

Medel, *f.* mąka; vortreffliche, przednia; feine, cienka, piękna.

Meer, *n.* morze, *to co* allgemeines Gewäſſer, powſzechny wod zbior, *iako* Ocean; enges, ſchmales, wąſkie, ciaſne; bläulichtes, błękitnawe; das ſeine Häfen hat, ktore ma ſwoie porty; unermeßliches, voller Klippen, niezmierne, nieprzemierzone, pełne skał, głazow; ſtürmiſches, burzliwe, zburzone, burzące ſię; ſehr tiefes, breites, bardzo głębokie, ſzerokie; gefährliches, großes, brauſendes, niebezpieczne, wielkie, ſzumiące, ięczące; voller Seeräuber, pełne rozboynikow; rothes, morze czerwone; ſtilles, ciche; ſicheres und weites, bezpieczne y przeſtrone, rozległe, otwarte; gefrornes, zmarznione, lodem ścięte. das Meer wird durch die Gewalt der Winde erreget und getrieben, morze bywa gwałtem wiatrow wzburzone y ſkłucone. als ein Schiff auf dem Meere fahren, iak okręt po morzu płynąć. zu Winterszeit übers Meer gehen, w zimowym czaſie po morzu żeglować, *albo* na morze ſię puſzczać. im Meere wachſen, w morzu rość, w morzu ſię rodzić. auf dem Meere ſchiffen, płynąć po morzu. das Meer blinkt von der

Sonne,

Sonne, morze się lśni, od słońca. zu dieser Zeit auf solchem Meere nicht fortkommen können, w tym czasie na takowe może nie moc się puszczać. gegen das Meer liegen, nad morzem leżeć. das Meer ist sehr schmal zwischen der Insel und dem festen Lande, morze iest ciasne między wyspami, y między wielką ziemią. das Meer gehet um die ganze Welt, morze oblewa cały świat, *to iest*, całą ziemię, und läuft höher an, steiget, morze wzbiera, do góry się podnosi; gehet wieder zurück, znowu opada; wirft Edelgesteine aus, wyrzuca drogie kamienie; geht um die Insel herum, idzie w koło wyspy; nimmt die Flüsse in sich, bierze rzeki w siebie. mit gutem Winde auf stillem Meere fahren, pomyślnym wiatrem po cichym morzu płynąć, biec, lecieć. das Meer ist sehr ungestüm, morze bardzo się burzy, bardzo falami pracuie; fängt jähling an zu toben, nagle zaczyna się falami burzyć; wirft viel Sand aus, wyrzuca wiele piasku. über das Meer gehen, za morze płynąć. Hefftigkeit, Gewalt des Meers, porywczość, moc morza, gwałtowność morza. übers Meer fahren, przez morze płynąć. auf einem mühseligen Meere fahren, po słotnistym morzu pływać; die Galeere darauf schweben lassen, galerę pracuiącą na morzu porzucić. weiter von dem Ufer, das hohe Meer, daley od brzegu, wysokie morze; darauf Sturm leiden, falę na morzu wycierpieć, burzą na morzu wytrzymywać. das Meer stürmet, morze się burzy, falami pracuie. von dem Lande weg und aus aller Augen auf das hohe Meer fahren, od brzegow precz y z oczow wszystkim na morze daleko wysoko być porwanym, zaniesionym, zapchanym. auf das hohe Meer fahren, na wysokie morze wypłynąć. was in oder auf dem Meere ist, co w morzu, albo na morzu iest, *adj.* morski; dergleichen Feuchtigkeiten, morskie wilgości, *to iest*, od morza, z morza przychodzące. an oder auf dem Meere, przy morzu, albo po morzu, *adj.* pomorski, pomorska, pomorskie. Haus an dem Meere, dom pomorski, *to iest*, po morzu, *albo* nad morzem, *albo* przy morzu; dergleichen Leute, pomorscy ludzie. Küsten auf dem Meere, kraie pomorskie, pomorze, pobrzezie morskie; Commando darauf, komenda na pomorzu, na pobrzeżu morskim. Räuber auf dem Meere, rozboynicy morscy. was disseits des Meeres ist, co iest ztey strony morza, tumorski. jenseit des Meeres, zamorski, *adj.* dergleichen Fremder, zamorski cudzoziemiec; dergleichen Dinge, zamorskie rzeczy, zamorszczyzna. Länder jenseit des Meeres, kraie zamorskie; za morzem leżące, na tamtey stronie morza, na drugim brzegu morza.

Meer-Aal, *m.* węgorz morski.

Meeradel, *m.* ostryż, orzeł morski.

Meerarm, *m.* odnoga morska.

Meerbarbe, *f.* ein Fisch, ryba, głowacz morski.

Meerbrahme, *f.* złoto-brew, ryba morska.

Meerbusen, *m.* łuna morska, wylewie morskie; gehet nach der Stadt zu, idzie, ciągnie się pod miasto. über die Meerbusen fahren, po łunie morskiey pływać, po wylewiu morskiem płynąć. die Meerbusen besetzt halten, osadzone woyskiem łuny morskie, wylewia morskie trzymać.

Meerde, *f.* ein Essen von allerhand Kräutern, iedzenie, z wszelakich ziół; mit Knoblauch angemacht, czosnkiem przyprawne; eingebrockt Brod in Bier oder Wein, wkruszony chleb w piwo, albo wino; gramatka piwna, gramatka winna.

Meer-Eichel, *f.* ein Fisch, żołądź morska, ryba; *posr.* gland de mer.

Meerenge, *f.* przesmyk morski, cieśnina morska, ciasne morskie. durch die Meerenge von Italien abgesondert seyn, przez przesmyki morskie być od Włoch oderwanym. mit Flößen bey Messana über die Meerenge gehen, tratwami Messański przesmyk przebyć.

Meerfahren, das, *n.* płynienie po morzu, bieg po morzu, lot po morzu. das Meerfahren nicht vertragen können, nie moc wytrzymać płynienia po morzu, pływaczki morskiey, żeglugi po wodach morskich, chorować z takiey żeglugi.

Meerfarbe, *f.* kolor morski, seledin. Tuch von Meerfarbe, seledynowy kolor.

Meerfecher, *m.* wachlarz morski, krzak w morzu na kształt wachlarza, *potym* paiąk morski.

Meerfisch, *m.* ryba morska, ryba, ktora się w morzu poławia.

Meerfräulein, *n.* Syren, Syrena; *słowo w słowo, z Niemieckiego* panna morska.

Meerfrau, *f.* Syren, Syrena; *słowo w słowo, z Niemieckiego* pani morska.

Meerfuchs, *m.* ein Thier, lis morski, liszka morska, zwierz pewny.

Meergestade, *n.* brzeg morski, kray morski, poberezie morskie.

Meergöttinn, *f.* bogini morza, bogini morska; die vornehmste derselben, nayprzednieysza, między temi boginiami, *iest Amfitrite, u Poetow.*

Meergott, *m.* bog morza, bog morski, bożek morski.

Meergras, *n.* mech morski, poroſt na morzu, morska trawa.

Meergrün, *n.* modrawo-zielony kolor, seledynowy kolor.

Meerhafen, *m.* port morski, pal morski; ląd morski.

Meerhecht, *m.* szczuka morska, *ryba*, szczupak morski.

Meerhering, *m.* ein Fisch, śledź morski, *ryba wiadoma.*

Meerhirse, *m.* wroble proso, *ziele pewne tak nazwane.*

Meer-Igel, *m.* ein Fisch, ież morski, ryba pewna, *tego imienia.*

Meerkalb, *n.* ciele morskie, *ryba, tak się nazywa.*

Meerkatze, *f.* ein Thier, kot morski, zwierz pewny, żbik.

Meerkohl, *m.* powoy zamorski, ziele. von Meerkohle, z powoiu zamorskiego.

Meerkrebs, *m.* rak morski, rak w morzu się tylko poławiaiący; großer, wielki.

Meerkrieg, *m.* woyna morska, woyna na morzu toczona; morzem prowadzona.

Meerlilien, *plur.* morska lilia, ziele. von Meerlilien, z morskiey lilii, zrobiony.

Meerlinsen, *pl.* soczewica morska, ziele w morzu rosnące.

Meermuschel, *f.* skorupa morska, koncha, ktora w morzu rośnie.

Meernessel, *f.* ein Thier, *zwierz pewny*, stonog morski.

Meernessel, *f.* ein Fisch, pokrzywka morska, *ryba pewna.*

Meerpferd, *n.* koń morski. von Meerpferde, z kona morskiego.

Meerpferdchen, *n.* konik morski. von Meerpferdchen, z konika morskiego.

Meerräuberey, *f.* rozboynictwo morskie, rozboy morski, zbiianie, rozbiianie po morzu.

Meerrettig, *m.* chrzan, *ogrodowy korzeń.*

Meer-Roß, *n.* koń morski.

Meerschaum, *m.* piana morska.

Meerschlacht, *m.* bitwa morska, bitwa na morzu stoczona.

Meerschnecke, *f.* ślimak morski.

Meerschwalbe, *f.* iaskołka morska; ptak pewny.

Meerschwein, *n.* ein Fisch, delfin, ryba pewna.

Meerspinne, *f.* ein Fisch, sepia, albo czernik, ryba.

Meersrand, *m.* brzeg morski.

Meerstadt, *f.* miasto pomorskie, miasto nad morzem leżące, na pomorzu leżące.

Meerstille, *f.* cichość morza, cicho na morzu, uciszenie morza, stanie morza; entstund plötzlich, nagle się stało; daß sie sich nicht von der Stelle bewegen konnten, tak że się nie mogli z mieysca ruszyć. Meerstille zu einer gewissen Zeit, cichość na morzu, do pewnego czasu.

Meerstrudel, *m.* przepaść morska, otchłań w morzu.

Meerufer, *n.* brzeg morski. am Meerufer, na brzegu morskim.

Meerwasser, *n.* woda morska; ist nicht gesund zu trinken, nie dobra do piiania.

Meerweib, *n.* syrena; *słowo w słowo z Niemieckiego*, kobieta morska.

Meerwelle, *f.* nurt morski, wał morski, *plur.* für *sing.* nurty morskie, wały morskie.

Meerwidder, *m.* ein Fisch, baran morski, ryba pewna z morza.

Meerwunder, *n.* poczwara morska, straszydło morskie, widowisko morskie.

Meerzwiebel, *f.* raczek malutki morski bez nożyc; *powtore* zamorska cebula. von oder aus Meerzwiebel, z morskiego takiego raczka, raczkowy. Essig von Meerzwiebeln, ocet z cebuli morskiey. Wein von Meerzwiebeln, wino z cebuli morskiey.

Meet, *m.* Getränke von Wein und Honig, miod, napoy, z wina y z miodu, oder nur von Hopfen und Honig, albo tylko, z chmielu y z miodu. kalten Meet trinken, zimny miod pić. einem Gift im Meet geben, zadać komu trucizny w miodzie. Meet von Honig und Wasser, miod z miodu y z wody, sytka, kanon ruski kiermaszowy; von Honig und Milch, z miodu y z mleka, *także* sytka.

Mehl, *n.* mąka; gutes, dobra; von Roggen, z żyta, żytnia mąka; von Gerste, ięczmienna mąka; von Weitzen, z przenicy. klares Mehl machen, przednią mąkę bielszą, świetnieyszą zrobić. Mehl durchsieben, mąkę sitem przesiewać. was trocken gemahlen wird, giebt mehr Mehl, co wysuszone się miele, daie więcey mąki; vom Maltze darzu thun, słodu do mąki przymięszać. zum Mehle gehörig, do mąki należący, *adj.* mączny; dergleichen Sieb, mączne sito, do mąki sito. Kasten, worinnen man das Mehl aufhebt, skrzynie, fassy szafarnie, w ktore mąki zsypuią. von Mehl gemacht, z mąki, mączny. voll Mehl, pełny mąki. wie Mehl, iak mąka, mączasty, *adj.* voll solches Staubs, pełny takiego prochu.

Mehlbeutel, *m.* pytel do pytlowania mąki.

Mehlfaß, *n.* fasa na mąkę.

Mehlig, *adv.* powoli, zwolna, pomaluczku, pomału.

Mehlicht, mączny, mączasty. mehlichter Staub, mączasty proch.

Mehlkasten, *m.* szafarnie na mąki, do wsypowania y trzymania mąk.

Mehlweise, sikora, modrawego koloru.

Mehlsieb, *n.* sito mączne, sitko do przesiewania y chędożenia mąki.

Mehlstaub, *m.* stochmal w młynie po ścianach od mąki.

Mehlwurm, *m.* robak w mące, ktory mąkę pożera y toczy.

Mehr, *nomen*; im Polnischen, *adverbium* więcey, mit dem *genit.* mehr Kräfte als ein andrer haben, mieć więcey sił iak drugi. mehr Geld haben wollen, chcieć mieć więcey pieniędzy. mehr kosten, więcey kosztować. mehr gelten als alles andere, więcey popłacać, iak wszystkie insze rzeczy. mehr als recht ist auf etwas verlegen, więcey łożyć, iak słuszna iest, więcey dawać nad słuszność. um einen Finger mehr haben, na palec mieć wiecey. ihr habt ihn mit mehr als zwanzig Wunden niedergemacht gesehen, widzieliście go więcey iak dwudziestu ranami zabitego. es waren mehr als zehentausend Mann, było więcey iak dziesięć tysięcy ludzi. es waren mehr Samniter in der Stadt als sie wollten, było więcey Samnitow, w mieście iak oni chcieli. es waren nicht mehr als drey hundert Römer im Lager, nie było więcey iak trzysta Rzymian w obozie. mehr als die Hälfte Gallapfel darzu thun, więcey iak połowę galasu, albo gałek do czego włożyć. um so viel mehr Schaden verursachen, tym więcey szkody narobić. zehen an der Zahl, und was noch mehr ist Römer, więcey iak dziesięciu Rzymian. ich weiß niemand dem ich mehr schuldig sey, als dir, nikogo nie wiem, ktoremu bym był więcey winien, iak tobie. er hat mehr Getraide gefodert, als sie erbauet hatten, więcey nakazał zboża iak pola było zoranego. er sagte, es liege ihm nicht mehr daran, als wenn, powiedział że mu tyle do tego, iak gdyby. mit mehr Worten ausführen, więcey słowami co opowiadać, wyprowadzać. mehr Tage wegbleiben, więcey dni gdzie precz zostawać. mehr Zeugen haben als, więcey mieć świadkow iak. viel mehr Gutes erweisen, daleko więcey dobrego wyświadczyć. man siehet auf einer Taube mehr als eine Farbe, und ist doch noch mehr als eine, widzieć na gołębiu więcey kolorow iak ieden, a przecie nie masz więcey iak ieden. etwas oder ein wenig mehr, cokolwiek więcey, albo trochę więcey, Hausrath ist nöthig. porządku domowego trzeba. etwas mehr eines Liebe zugestehen, co kolwiek więcey, miłości przeciwko komu czynić. ein wenig mehr Mühe giebt es dabey, trochę więcey trudności znayduie się w tym. ja was noch mehr ist, owszem co więcey w tym iest ieszcze. Siehe auch noch den folgenden Artikel.

Mehr, *adv.* bardziey. er wird nicht mehr ein Vatermörder seyn, *nie bardziey* on będzie mężoboycą. damit ich mehr die Gewohnheit halte, als daß ihr es nicht thut, bardziey ażebym zwyczay zachował; iak że wy tego nic czynicie. es sich dieses mehr durch seine eigne Glückseligkeit zugetragen, als durch einige meiner Schuld, to się bardziey stało iego własnym szczęściem, iak przez moię iaką winę. viel mehr, daleko bardziey, gdzie bardziey. ich erwarte deinen Brief, dich aber selber vielmehr, ia czekam listu od ciebie, ale daleko bardziey, *albo* gdzie bardziey ciebie. und um so viel mehr, daß, y tym bardziey, że. mehr und mehr, bardziey a bardziey, einem gefallen, komu się podobać. mehr und mehr argwohnen, bardziey a bardziey mieć podeźrzenie. mehr und mehr an etwas gedenken, bardziey a bardziey o czym

myśleć.

myśleć. und noch mehr im Sommer, a ieszcze bardziey w lecie. den Krebs zu curiren ist nicht schwer in einem jungen Leibe, und noch mehr, wenn die Muskeln unbeschädigt sind, raka ukurować, w młodym ciele nie iest ciężko, a tym bardziey kiedy muskuły nie są ieszcze urażone. mehr oder weniger, bardziey albo nie bardzo. er ist mehr als vierzig Jahre alt, on ma więcey iak czterdzieści lat. zu etwas dienen, więcey na co zdać się, więcey być do czego dobrym, *albo lepiey powiesz* bardziey być dobrym. mehr bey einem gelten, więcey u kogo popłacać. einen immer mehr und mehr lieben, kogo tym więcey y więcey kochać. einen mehr lieben, kogo więcey, kochać, albo bardziey, kochać. die unserigen Sinne sind mehr als zu veränderlich, nasze myśli, są więcey iak nazbyt odmienne. mehr nützen als, bardziey być pożytecznym, iak, albo więcey być pożytecznym. es sind mehr als sechs Monate, więcey iest iak sześć mieśięcy. mehr als hundert Bürger kannten ihn, więcey iak sto obywatelow znało go. macht was ihr wollt, ich gebe nicht mehr, czyńcie, co chcecie, ia więcey nie dam. mehr Geiseln haben wollen, chcieć mieć więcey zakładow. was wollet ihr mehr? czego wy chcecie więcey? ich sage nichts mehr, ia więcey nic nie mowię. nicht mehr als zehen tausend haben den Weg besetzt, nie więcey iak dziesięć tyśięcy drogę zaległo, albo na drodze zastąpiło. nicht mehr als zwey tausend zu Fuß sind davon gelaufen, nie więcey iak dwa tyśiące piechoty uszło. in fünf und nicht mehr Tagen zu Lande dahin können geführt werden, pięć dni a nie *więcey* ma tam lądem doiechać. eine Rede, in welcher der Nachdruck nicht mehr als die Ergözung erfodert wird, mowa w ktorey *bardziey* ukontentowania, niżeli mocy szukaią. man soll nach der Herrschaft nicht streben, vielmehr sie auch nicht manchmal annehmen, nie trzeba panowania szukać, owszem bardziey czasem, nie przyiąć go. dessen Grausamkeit ist mehr als anderer ausgeschryen, iego okrucieństwo iest bardziey rozgłoszone niżeli inszych. du hast mehr als andere geholfen, tyś *bardziey*, albo *więcey* pomogł, iak insi. mehr thun als sein Alter zuläßt, więcey czynić, iak iego lata pozwalaią. man sahe mehr als dreyßig tausend in den Waffen, więcey widziano iak trzydzieści tyśięcy ludzi przy orężu. der römische Name macht ihn mehr als alle andere frech, Rzymskie imie czyni zuchwałym bardziey, iak wszystkie inne rzeczy. es waren mehr als 1500 Schilde, było więcey iak piętnaście set tarcz. mehr als 20000 Feinde erlegen, und mehr als 50000 gefangen nehmen, więcey iak dwadzieścia tyśięcy nieprzyiaciela trupem położyć, a więcey iak pięć dziesiąt tyśięcy w niewolą wziąć. mehr als jemand glauben kann, bardziey iak kto wierzyć może. nicht mehr als ein Maas Wasser nehmen, nie więcey wziąć iak iednę miarę wody. ein wenig mehr Matrosen sind verlohren gegangen, trochę więcey flisow zginęło. was kann ich mehr thun, als daß ich Gott bitte, co mogę więcey czynić, iak kiedy Boga proszę. ich will uns nicht mehr anmaßen, als daß wir nur nicht, więcey nam przypisywać nie będę iak ze my, nie tylko. mehr als genug, mehr als zu viel, więcey iak dosyć, więcey iak nad to, ist wider ihn gesagt worden, przeciwko niemu mowiono. mehr als genug klug seyn, więcey iak dosyć być roztropnym. mehr um sich sorgen als um die andern, więcey dbać o siebie iak o drugich.

Mehren, powiększać, przyczyniać, przybywać, sich, powiększać się. der Reichthum mehret sich, bogactwa się powiększaią, bogactw przybywa, przyczynia się.

Mehrentheils, po większey części, frey seyn, być wolnym; den Rath erwählet haben, Senat wybrać, albo Senatorami poczynić. mehrentheils dem Glücke zugeschrieben werden, po większey części fortunie być przypisanym. mehrentheils sich auf die schlimme Seite legen, po większey części chwytać się złey strony. mehrentheils nicht allzeit geschehen, po większey części nie zawsze się dziać. es ist das glaublich was mehrentheils geschiehet, to do wiary podobna, co się po większey części dzieie. wir sehen die Statuen mehrentheils im Kriegshabite, widziemy statuły po większey części w stroiu woiennym. mehrentheils mit einem umgegangen seyn, po większey części iuż przestawać z kiem.

Mehrer, *m.* powiększyciel, przyczyńca, przydawca; des Reichs, państwa.

Mehr=

Mehrmal, więcey razy; stehen bleiben, postawać; merken, postrzegać. mehrmal haben die Alten also geredet, więcey razy starzy tak mowili; *to co* często kroć *znaczy*. mehrmal pflege ich mich zu verwundern, często kroć zwykłem się dziwować. mehrmal einen ermahnet haben, częstokroć upomnieć kogo.

Mehrung, *f.* powiększanie, powiększenie, przyczynianie, przyczynienie.

Meiden, strzec się, wystrzegać się, chronić się, schraniać się, zchodzić przed czym, stronić, od czego. er hat diese große Gefahr gemeidet, on się chronił tego wielkiego niebezpieczeństwa. ich meide meine Feinde zu sehen, ia wystrzegam się widzieć się z moiemi nieprzyiacielami.

Meiden, das, *n.* strzeżenie się, wystrzeganie się, chronienie się, schranianie się, zchodzenie przed czym, stronienie od czego.

Meidung, *f.* wystrzeganie się, stronienie od czego, chronienie się; des Schmerzens, żalu, bolu; der Feinde, nieprzyiacioł; des Unglücks, nieszczęścia.

Meile, *f.* mila. über hundert und funfzig Meilen entfernt seyn, na sto pięć dziesiąt mil być oddalonym. wie viel Meilen liegt er von der Stadt? wiele mil od miasta? wie viel Meilen sind nach Berlin? wiele mil do Berlina?

Mein, moy, moia, moie. was dein ist, ist auch mein, co twoie to y moie. mein eigen, moie własne. meine eigene Thaten erzehlen, własne moie sprawy opowiadać. aus meiner eigenen Schuld, z moiey własney winy. ich habe es durch meinen eignen Verstand erfunden, ia to moim własnym dowcipem wynalazłem.

Meine, das, *n.* moie, *f. neutr.* von dem Meinen thue ich nichts darzu, z moiego ia nic do tego nie przydaię. ich will das Meine nicht verlieren, ia niechcę moiego tracić. das Meine ist mir lieber als der andern ihres, moie iest mi milsze iak cudze.

Meinen, die, moi, *plur. nom.* die Meinen verbiethen mirs, moi zabraniaią mi tego. ich liebe mehr als freundlich die Meinen, ia kocham bardziey iak po przyiacielsku moich. ich sage es oft den Meinen, ia to mowię często moim.

Meinethalben, dla mnie; hat er sich die Unkosten gemacht, kosztu sobie narobił. meinethalben sey nicht böse auf ihn, dla mnie nie bądź złym na niego. meinethalben hast du Verdruß, dla mnie przykrość cierpisz. meinethalben magst du gleich gar schnarchen, dla mnie, możesz leżeć y naydłużey. meinethalben mag er bey den Füßen herumgeschleppt werden, dla mnie, *to iest*, co do mnie można go y za nogi włożyć; darfst du mit ihm keine Feindschaft hegen, dla mnie musisz nie mieć żadney nieprzyiaźni przeciwko niemu, *to co* odemnie. meinethalben giebt ihr einen Kuß, pocałuy ią ode mnie, pocałuy ią moiem imieniem. wenn du ihm meinethalben wirst gratulirt haben, ieżeli mu ode mnie, *albo* moięm imieniem powinszuiesz. meinethalben grüße ihn schönstens, odemnie pozdrow go iak naypiękniey. meinethalben thue es nicht, dla mnie nie czyń tego.

Meinetwegen, dla mnie. meinetwegen bleibst du hier, dla mnie zostaiesz tu.

Meineyd, *m.* falscher Eid, krzywoprzysięstwo, krzywoprzysięga, fałszywa przysięga. dieser falsche Mensch hat einen Meineyd begangen, ten fałszywy człek, ten szalbierz, krzywoprzysięstwa się dopuścił. kleiner Meineyd, mała krzywoprzysięga. kein Meineyd ist zu begehen, żadney krzywoprzysięgi czynić nie trzeba.

Meineydig, krzywoprzysięgły, krzywoprzysięzca; ten co krzywoprzysiągł.

Meinige, das, moie, *f. neutr.* ich erspare das Meinige, ia ochraniam moiego.

Meinigen, die, moi, *plur. nom.* die Meinigen rathen mirs, moi radzą mi to.

Meinungen, Stadt in Franken, Meinungen, miasto w Frankonii.

Meise, *f.* ein kleiner Vogel, sikora, mały ptaszek.

Meisenkasten, *m.* łapka na sikory. Meisen sind in den Meisenkasten gefallen, sikory w łapkę wpadły. einem die Meise aus dem Meisenkasten nehmen, wyiąć sikorę z łapki komu.

Meisenschlag, *m.* łapka na sikory. die im Meisenschlage gefangene Meise, w łapkę złapana sikora. ist aus dem Meisenschlage weg, precz z łapki poleciała.

Meisel, *m.* ein Werkzeug, dłuto, rylec, naczynie stolarskie, snicerskie.

Meiseln, dłutem wycinać, wyrabiać. der hölzerne Krug ist schon gemeiselt, drewnia-

drewniany kufel, ieſt pięknie wycinany, wyrabiany.

Meiſeln, das, n. dłutem wycinanie, rylcem wyrabianie.

Meißen, Miſnia, Landſchaft, ziemia; aus oder zu ſolcher Landſchaft gehörig, z tey ziemi, albo do tey ziemi należący, Miſniyſki, Miſniyſka, Miſniyſkie; *powtore*, Meißen, Miſnia, miaſto, w Miſniyſkiey ziemi; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *także*, Miſniyſki, Miſniyſka, Myſniyſkie; einer daher, z Miſniy rodem, Miſniyczyk; eine daher, białogłowa z Miſniy, Miſnianka; Art, Weiſe, *adv.* po Miſniyſku, z Miſnjyſka, iak w Miſnii.

Meißner, *m.* Miſnianin, aus dem Lande Meißen, z Miſniyſkiey ziemi.

Meißnerinn, *f.* Miſnianka, z Kraiu Miſniyſkiego rodem białagłowa.

Meißniſch, aus dem Lande, z Kraiu, Miſniyſki; aus der Stadt, toż ſamo.

Meiſt, naywięcey; in dem Gezelte bleiben, w namiocie przeſiadać.

Meiſten, naywięcey, *ſubſt.* die meiſten Reiter waren aus Gallien, naywięcey iazdy było z Gallii; die Meiſten, welche die Phyſik nicht verſtehen, ſagen, naywięcey, co Fizyki nierozumieią, mowią. die Meiſten von denen, mit welchen, naywięcey z tych ktorzy. die meiſten Fragen, naywięcey pytania. einen zu den meiſten Dingen mit brauchen, kogo do naywięcey usług, *albo* naywięcey do usług zażywać. am meiſten, prawie naywięcey, naybardziey. der Zeuxis übertraf die andern in Malung weiblicher Leiber, naybardziey Zeuksis przechodził inſzych w malowaniu ciał białogłowſkich. das meiſte Anſehen haben, naywięcey mieć powagi. er iſt am meiſten zu Hauſe, on naywięcey w domu przemieſzkiwa. er iſt darinnen am meiſten getadelt worden, on naywięcey w tym był ganionym. dieſes hat die Poeten, am meiſten den Homer angetrieben, to Poetow, a naybardziey Homera pobudziło. von allen Büchern einem am meiſten gefallen, ze wſzyſtkich kſiążek, ktora ſię naybardziey podoba. das meiſte kommt darauf an, to naywiękſza ieſt; daß man das gemeine Weſen kenne, ażeby rzeczpoſpolitą znać.

Meiſtens, naywięcey, *toż ſamo znaczy co*, Meiſten.

Meiſtentheils, po naywiękſzey części. ſind meiſtentheils nicht gekommen, ponaywiękſzey części nie poprzychodzili. es meiſtentheils tadeln, ponaywiękſzey części ganią to. meiſtentheils nichts wiſſen, ponaywiękſzey części nie wiedzą nic.

Meiſter, *m. to co*, Lehrer, nauczyciel, *potym znaczy*: der ein Ding vollkommen kann, ktory rzecz iaką doſkonale umie. Meiſter in der Poeſie, Poeta, wierſzopis, dzieiomyśl, dziejotwor. Meiſter ſeiner ſelbſt ſeyn, być panem ſiebie ſamego, władnąć y rządzić ſobą ſamym. ſich Meiſter von etwas machen, panem ſię uczynić czego, opanować co, wziąć co w ſwoią moc. Meiſter von etwas ſeyn, panem być czego, mieć co w ſwoiey mocy. Meiſter ſpielen, rzecz iaką opanować, otrzymać, poſieść, rzeczy iakiey panem zoſtać. ſeiner nicht mehr Meiſter ſeyn, panem ſiebie ſamego więcey nie być. Meiſter über einen ſeyn, panem być czyim, panować nad kiem. Meiſter magſt du ſeyn, zwycięż, wygray. Meiſter allein wo ſeyn, być ſam tylko panem gdzie. ſie ſind ihre Meiſter im Kriege geworden, oni byli iego nauczycielami na woynie. er iſt mein beſter Meiſter, on ieſt naylepſzym moiem nauczycielem.

Meiſterinn, *f.* nauczycielka, miſtrzyni; weiſe und kluge, mądra y roztropna.

Meiſterlich, ſztucznie, pouczonemu, uczenie; etwas ausrichten, ausführen, co zrobić, czego dokazać; etwas verbergen, co ukryć, co utaić, z czym ſię nie wydawać. ſie haben es meiſterlich verberget, oni to ſztucznie ukryli, utaili.

Meiſtern, ganić, przyganiać, naganiać. einen meiſtern, ganić kogo, *Accuſ.* einen meiſtern, przyganiać komu, *Dat.* in etwas, w czym; im Reden, w mowieniu. er meiſtert mich in franzöſiſcher Sprache, przygania mi w francuſkim ięzyku, ſo wohl, als wie in der lateiniſchen, tak y w łacińſkim.

Meiſterſchaft, *f. miſtrzoſtwo*, nauczycielſtwo. die Meiſterſchaft antreten, przyść do nauczycielſtwa, wychodzić iuż na nauczyciela.

Meiſterſtück, *n.* uczona ſztuka, przez wiadomość zrobiona ſztuka. Meiſterſtück machen, uczoną ſztukę zrobić, uczoną ſztukę potrafić, *to co znaczy*, künſtliches Werk, ſztuczne dzieło, ſztuczna robota, uczona robota, u-

mieiętna robota. hierinne hat die Natur ihr Meisterstück gemacht, tu, naturą swoię umieiętną sztukę pokazała, zrobiła.

Melancholie, *f.* melancholia, Temperament des Leibes, temperament, utworzenie ciała, *z Greckiego słowo w słowo*, czarna żołć; *powtore znaczy*, Gemüths-Beschaffenheit, umysłu sporządzenie, ułożenie, smutne, żałosne, *albo* sam umysłu smutek, samo umysłu zasmucenie.

Melancholisch, melancholiczny; zasmucony, smutny, *w tym że samym sensie*. auch dem Gemüthe nach, *także*, co do umysłu, w smutku zostaiący, będący iakiegoś ponurego temperamentu, y utworzenia niewesołego, zawsze w smutku, w zasmuceniu iak, gdy by w przyrodzonym stanie, zostaiący.

Melchen, doić; sie hat drey Kühe gemelchet, ona trzy krowy wydoiła.

Melck, Stadt in Oesterreich, Melk, miasto w Austryi.

Melcken, doić, die Milch von einem Thiere nehmen, mleko od iakiey samicy zwierzęcia odbierać. ein Schaf melcken, owcę doić. die Schafhirten melcken täglich sechs hundert Schafe, owcarze doią na dzień, sześć set owiec. in etwas melcken, w co doić. in das Melckfaß, w szkopiec. sie kann diese Kuh noch nicht melcken, ona tey krowy nie może ieszcze doić. du melckest nicht viel Milch, ty nie wiele mleka doisz.

Melckfaß, *n.* szkopiec, gatunek naczynia do doienia; reines, czysty szkopiec.

Melckkübel, *m.* szkopiec, w ktory mleko doią; neuer, nowy; ausgespühlter, wymyty.

Melckkuh, *f.* krowa doyna. achtzig Melckkühe haben, mieć ośmdziesiąt krow doynych. Einkunft von Melckkühen, dochod, intrata, od krow doynych.

Melden, oznaymić, donieść, opowiedzieć się, wspominać, wspomnieć, *to co*, anzeigen, einem etwas, komu co, uwiadomić kogo o czym. melde mir es, donieś mi to, mit wenigem, krotko, w niewielu słowach; *to co*, namienić. Meldung thun, wzmiankę uczynić; ungefehr, trefunkiem, przypadkiem. ich habe mich gemeldet, kazałem powiedzieć imię, dałem się oznaymić po imieniu. sich bey dem Richter melden, podać imię swoie sędziemu, oznaymić się sędziemu.

Melden, das, *n.* oznaymienie, doniesienie, opowiedzenie, opowiedzenie się, wzmianka.

Meldung, *f.* doniesienie, uwiadomienie, oznaymienie, wspomnienie, wspominanie, nadgłoszenie się, odezwa, odzywanie się. ungereimte Meldung, głupie wspominanie; ehrenvolle, pełne uszanowania; Bürgern unanständige, obywatelom nieprzystoyne. von etwas Meldung thun, wzmiankę, wspomnienie uczynić o czym. er hat vorher davon die Meldung gethan, on wyżey o tym wzmiankę uczynił. bey euch ist die Meldung gethan worden, u was była wzmianka uczyniona. keine Meldung thun, żadney wzmianki nie czynić. diese Meldung hilft dir viel, ta wzmianka wiele ci pomaga.

Melisse, *f.* melissa, *ziele pewne*.

Melodey, *f.* melodya, Weise eines Liedes, nuta, iak pewney pieśni, czyli w śpiewaniu, nucenie słodkie, miłym głosem.

Melone, *f.* melon, ein Gewächs, ogrodowy ziemny frukt.

Melun, Stadt in Frankreich, Melun, miasto we Francyi, *połac.* Melodunum; einer daher, Meluńczyk, Melunianin; eine daher, Melunka, Melunianka, wie Wieluniańka; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Meluński, Meluńska, Meluńskie; Art, Weise, *adv.* po Meluńsku, als wie po Wieluńsku, z Meluńska, als wie z Wieluńska.

Memel, Stadt und Festung in Preußen, Memel, miasto y forteca w Prusach Wschodnich, gegen Curland, ku Kurlandyi leżące.

Memme, *f.* feiger Kerl, niewieściuch, zniewieściały, baba, leniwiec, gnuśny.

Memmingen, Reichsstadt in Schwaben, Memminga, Cesarskie miasto w Szwabach; einer daher, Mmmeinżanin; eine daher, kobieta, Memminżanka.

Memoire, *n.* (Memoar) pamięć, *to co*, Gedächtniß, *powtore*, Schrift von etwas, pismo o czym, pisanie o czym, albo na co.

Memorial, *n.* przypomnienie, *Memorial*, pamiątka; Schrift, wodurch einer eines Dinges wieder erinnert wird. pismo, w ktorym, kto iaką rzecz znowu przypomina. einem ein Memorial reichen, komu memoriał podać.

Memoriren, *to co*, auswendig lernen, na pamięć się uczyć.
Menage, *f.* (Menasche) oszczędzanie, oszczędność, ochranianie, ochrona.
Menagiren, (Menaschiren) oszczędzać, ochraniać, ochronić, szanować. seine Gesundheit menagiren, swoiego zdrowia ochraniać; die Zeit, czasu ochraniać. sein Glück menagiren, swoiego szczęścia ochraniać, swoie szczęście szanować. sich menagiren, ochraniać się, szanować się, *w tymże samym sensie*.
Mende, (Mand) Stadt in Frankreich, Mand, miasto we Francyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Mandeński, Mandeńska, Mandeńskie; einer daher, mężczyzna z tamtąd, Mandeńczyk, Mandanin; eine daher, Mandanka. *adv.* po Mandeńsku.
Menge, *f.* mnostwo, mnogość, wielość, kupa; siła, moc, *w tym samym sensie*; wunderbare, geringe, unglaubliche, dziwna, cudowna, mała, niepodobna do wiary; große, wielka; größte, naywiększa, mnogość, wielkie mnostwo, wielka moc; bardzo siła, und nicht, *wielka siła*; ganze, unzehliche, cała, niezliczona. eine große Menge tapferer Leute haben, mieć wielką moc walecznych ludzi, mieć bardzo siła, und nicht, *wielką siłę*, walecznych ludzi. eine Menge Worte geben, wielką moc słow prawić. es giebt eine große Menge vortrefflicher Poeten, wielka kupa iest przednich Poetow. die Zeit giebt diese Menge, czas daie tę wielość, tę mnogość, to mnostwo. bewaffnete Menge, uzbroiona kupa. erregte Menge, poburzona kupa. von Knechten zusammen gebrachte Menge, kupa z gromadzona ze służących, z niewolnikow. arme und verdorbene Menge, uboga y stracona kupa; unglaubliche, unzähliche, niepodobna do wiary, niezliczona; große, wielka; viel größere, daleko większa; die gar nicht mit einander übereinkommt, ktora się między sobą niezgadza; die allerhand Künste und Lebensarten hat, ktora umie wszystkie sztuki y sposoby do życia. hin und her zerstreuete Menge, tam y sam rozproszona, rozgromiona kupa. auserlesene Menge, wybrana, dobrana kupa; an einen Ort zusammen gebrachte, na iedno mieysce wraz ściągniona. Menge der Gerichtshändel, kupa, mnostwo, spraw prawnych. Menge der Feinde, kupa nieprzyiacioł. Menge der Wohlthaten, kupa dobrodzieystw, besser, wielość dobrodzieystw. eine große Menge Elfenbein, wielka kupa słoniowey kości. Menge Gold und Silber, kupa, złota y srebra. eine Menge Wasser, kupa, wody. eine Menge Gefäße, kupa naczynia. eine unzähliche Menge ist aus allen Flecken aufgebracht worden, niezliczona kupa ludzi po wszystkich wsiach oburzona iest. Menge der Welten, kupa światow. allzugroße Menge des Frühlings-Futters, nader, *albo* nazbyt wielka kupa wiesienney paszy, *znaczy też to co*, zgromadzenie. eine ganze Menge, całe zgromadzenie, *także to co*, obfitość. man trifft das da in großer Menge an, tam tego zastanie w wielkiey obfitości.
Mengen, mieszać, kłucić, pomięszać, pokłucić, zmięszać; alles in einander, wszystko w kupę, zmięszać wszystko wraz; allerley durch einander, naywięcey rzeczy iedne z drugiemi. das hunderteins Tausende mengen, sta z tysiącami pomięszać, *słowo w słowo*, setne pomięszać z tysiącznym. etwas mit der Tugend mengen, co z cnotą pomięszać. die Tugend mit dem Laster mengen, cnoty z nałogami pomięszać. sich mengen, wmięszać się w co, mięszać się do czego; in anderer Gespräche, do cudzych dyskursow; in eine fremde Sache, do cudzego, *albo* do obcego interesu. er menget sich in die Friedenstractaten, on się mięsza do uczynienia pokoiu. sich mitten unter die Feinde mengen, w pośrzod nieprzyiacioł się wmięszać. unter die Cavalerie mengen, między kawaleryią pomięszać. sich in die bürgerlichen Troublen mengen, mięszać się w rozruchy obywatelskie. der sich in alle Händel, in alle Sachen menget, on się musi wtrącić, wrazić w każdą rzecz, on się mięsza do każdziuteńki rzeczy.
Mengen, das, *n.* mieszanie, wmieszanie, zmieszanie, pomieszanie, zamieszanie.
Mengrelien, Landschaft in Asien, Mingrelia, Kray w Azyi; am schwarzen Meere, nad czarnym morzem. aus Mengrelien, z Mingrelii.
Menin, Stadt in Flandern, Menin, miasto we Flandryi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adject.*

Menińſki, Menińſka, Menińſkie; einer daher, Menińczyk, Meniniańin, oder kürzer, Menianin; eine daher, Meninianka, Menianka.

Mennig, *f.* Mennige, minija, ein rothes Mineral oder Farbe, czerwony minerał, albo *pewna* czerwona farba. von Mennig, z minii, miniowy; dergleichen Anſtrich, miniowy polor. mit Mennig anſtreichen oder färben, minią pomalować, pofarbować, minią dać po wierzchu, miniiować. mit Mennig gefärbet, miniiowany, miniią farbowany. mit Mennig gefärbtes Wachs, miniią farbowany wosk. Ort, wo Mennig gegraben wird, mieyſce gdzie miniią kopią, ruda, rudnica, miniiowa.

Mennigarube, *f.* gora miniiowa, rudnik miniiowy, kopanica miniiowa.

Menſch, *m.* człowiek; kann die Mutter niemand heißen, nie może nikt matki człowiekiem nazwać. es iſt ein vorſichtiger, kluger und beobachter Menſch, to ieſt człowiek y baczny y roſtropny y oſtrożny. liederlicher Menſch, lada-co niepodściwy człowiek. o der böſen Menſchen! o co to za ludzie zły, o niepodściwy człowiek! ein gelehrter und verſchlagener Menſch, uczony y przebiegły człowiek. ein artiger Menſch, śmieſzny, pocieſzny człowiek. geringer Menſch, błahy, podły człowiek. berühmter Menſch, sławny człowiek. kein Menſch, żaden człowiek. der erſte Menſch, naypierwſzy człowiek, na świecie. kleiner Menſch, człeczek, człowieczek.

Menſchendieb, *m.* ludozłodiey, ten co ludzi kradnie; das iſt der, welcher dich als ein kleines Kind geſtohlen hat, ten to ieſt ludozłodziey ktory cię ieſzcze małe dziecię ukradł. ein Menſchendieb iſt mit dem Tode zu beſtrafen, ludozłodziey śmiercią ma być karany.

Menſchendiebinn, *f.* ludozłodzieyka, ludokradka, co ludzi kradnie.

Menſchendiebſtahl, *m.* ludozłodzieyſtwo, ludokradzież. einen Menſchendiebſtahl begehen, ludokradzież popełnić, ludozłodzieyſtwa ſię dopuścić. Menſchendiebſtahl unternehmen, odważyć ſię na ludozłodzieyſtwo, na ludokradzież.

Menſchenfeind, *m.* miſantrop, odludek, nieprzyiaciel ludzi, nielubiący ludzi; der den Umgang der Menſchen meidet, ktory ſię chroni konwerſacyi, przeſtawania z ludźmi. der eines jeden Menſchen Feind iſt, ktory każdego człeka nieprzyiacielem ieſt.

Menſchenfreſſer, *m.* ſamoiedca, ludoiedca, człek, co ludzi iada, ludożerca.

Menſchenfreſſerey, *f.* ſamoiedſtwo, ludożerſtwo, ludoiedſtwo.

Menſchenkind, *n.* dziecię człowiecze, ludzkie dziecię.

Menſchenliebe, *f.* ludzkość, *ktora znaczy*, miłość ku ludziom, ku człowiekowi.

Menſchenmörder, *m.* zaboyca, ludoboyca, ludzi zaboyca.

Menſchenmörderinn, *f.* zaboyczyna, ludoboyczyna, ludzi zaboyczyna.

Menſchenmord, *m.* zabiianie ludzi, mężoboyſtwo, ludoboyſtwo; begehen, popełnić.

Menſchenraub, *m.* porywanie ludzi, porwanie ludzi, porwanie człeka.

Menſchenſatzung, *f.* tradycyia, ſtaroświęckie powiadanie ludzkie.

Menſchentand, *m.* zmyślenie ludzkie, wymyślenie ludzkie, wymysł ludzki.

Menſchgen, *n.* człeczek, człowieczek. kleiner Menſch, mały człek; aus Lehm und Thon gemacht, z gliny y z błota zrobiony; kleines, aber böſes, mały, ale zły człeczek.

Menſchheit, *f.* człowieczeńſtwo, człeczeńſtwo, ludzkość. alle Menſchheit ablegen, zrzucić z ſiebie wſzelką ludzkość, wyzuć ſię z wſzelkiey ludzkości. die Menſchheit annehmen, człowieczeńſtwo wziąć na ſiebie, ludzką iſtotę wziąć na ſiebie.

Menſchlein, *n.* człeczek, człowieczek, małe człeczyſko, maleńkie człeczyſko.

Menſchlich, ludzki. menſchliches Leben, ludzkie życie. menſchliche Geſtalt, ludzka poſtać, ludzka poſtawa. menſchliches Geſchlecht, ludzki narod, ludzki rodzay. menſchliche Zufälle muß man ertragen, trzeba znośić ludzkie przypadki. wenn mir was menſchliches begegnet wäre, gdy by ſię mi co ludzkiego trafiło. was nur menſchlich und möglich iſt, co kolwiek ludzkiego y podobnego do uczynienia ieſt. menſchliche Gedanken ſind oft eitel, ludzkie myśli częſto ſą prożne.

Menſchlich, *adv.* ludzko, po ludzku, iak człowiek, iak ludzie; leben, żyć.

Menſchlichkeit, *f.* ludzkość; ſonderbare, oſobliwa; unerhörte, nieſłychana.

Menſchwerden, *n.* człowiekiem ſię ſtać, wcielić ſię, ciało ludzkie y duſzę przyiąć.

Menſch-

Menschwerdung Christi, *f.* wcielenie Chrystusowe, stanie się człowiekiem.

Mensur, *f.* miara, liczba, *w mowie.* nach der Mensur, pod miarę, pod liczbę w wierszach.

Meran, Ort in Tyrol, Meran, miasto w Tyrolu; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego, albo do tego miasta należący, *adj.* Merański, Merańska, Merańskie; einer daher, mężczyzna z Meranu, Meranin; eine daher, kobieta z Meranu, Meranka, Meranianka; Art, Weise, *adv.* po Merańsku, z Merańska.

Mercien, Landschaft in England, Mersyia, ziemia w Anglii.

Mercken, pamiętać, naznaczyć; in das Gedächtniß fassen, wbić, sobie, w pamięć; etwas, co. ich habe deine Unmenschlichkeit sehr wohl gemercket, ia dobrze sobie wbiłem w pamięć, twoię nieludzkość. mercke wohl, was du hörest und siehest, pamiętay dobrze, *to co,* usłyszysz y widzisz. ich mercke den Ort fleißig, ia pamiętam mieysce pilno, *powtore znaczy to co,* gewahr werden, spüren, uważać, czuć, postrzegać, zwąchać, miarkować. mercken, daß einer ein Schelmstück vorhabe, uważać, co za szelmowski zamysł, ma kto przed sobą; etwas ganzer sechs Monate eher, als, co pomiarkować, postrzec na sześć mieśięcy pierwey, iak. bald mercken, prędko co postrzec. er mercket es, was ich vorhabe, on to miarkuie, co ia zamyślam, on to wącha. er hat es gemercket, on to zwąchał. ein wenig mercken, trochę miarkować. genau, eigentlich mercken, należycie, właściwie pamiętać y postrzegać co. vorher mercken, przeczuwać, przeczuć. mercken lassen, dać po sobie miarkować. sie mercken es offenbarlich, ungescheut, oni to iawnie miarkuią, oczywiście. du läßt dein Vorhaben leicht mercken, ty daiesz miarkować twoie przedsięwzięcię. er mercket mein Vorhaben nicht, on nie wącha, nie postrzega, nie miarkuie moiego zamysłu. sich nicht mercken lassen, nie dać się pomiarkować; daß einen etwas verdrieße, że komu co przykro iest; daß man etwas wisse, że co wiedzą. den Verdruß nicht mercken lassen, nie ukontentowania, nie dać po sobie miarkować, nie pokazywać po sobie. er läßt seine Bosheit mercken, daie miarkować swoię złość, wydaie się ze swoią złością, *potym znaczy,* zemścić się. einen mercken, dać komu popamiętać. das will ich ihm mercken, dam ia mu, popamięta on *groźba.*

Mercken, das, *n.* pamiętanie, naznaczenie, wbicie w pamięć, miarkowanie, przeczuwanie, postrzeganie, popamiętanie, pomiarkowanie, wąchanie, zwąchanie.

Mercklich, pamiętny, znaczny, was gemerket werden kann, co może być pomiarkowanym, postrzeżonym, przeczutym, *powtore,* was merckens werth ist, co godnę iest pamiętania, miarkowania, postrzegania, pamięci, uważania.

Mercklich, *adv.* pamiętnie, znacznie, pomiarkowanie, uważnie, z uwagą.

Merckmaal, *n* znak, znamię, naznaczenie, poznaczenie, poznak; woran man etwas mercken kann, czym, albo na czym można co naznaczyć. gewisses und eigentliches Merckmaal, pewny y właściwy znak; falsches, sonderbares, natürliches, fałszywy, osobliwy, naturalny znak; unstatthaftes, unkenntliches, nieustanny, nieznaczny, niewyraźny znak. bestes Merckmaal, naylepszy znak. ein Merckmaal zu etwas machen, znak na czym zrobić, znak na czym położyć. ein Merckmaal seiner bösen Thaten überall zurück lassen, swoich złych spraw wszędzie znaki pozostawiać. ein Merckmaal in Acht nehmen, znak, naznaczenie uważać. zum Merkmaale dienen, na znak być, znakiem być, za znak stać, za poznaczenie stać, stanąć. großes Merckmaal, welches auch der Nachkommenschaft zur Erinnerung dienen soll, wielki znak, ktory potomkom pamiątką będzie. Merckmaal einer Sache geben, znak dać iakiey rzeczy. ein Merckmaal hinterlassen, znak zostawić, pamiątkę zostawić. es ist ein Merckmaal vorhanden, znakiem być, pamiątką być. es ist ein ungewisses Merckmaal, to iest niepewny znak.

Mercksam, der etwas mercket und nicht vergißt, pamiętaiący, pamiętny, ten ktory pamięta, y niezapomina, *powtore znaczy,* tego; der etwas bald gewahr wird, ktory co zaraz postrzeże, ktory co przeczuwa, przezorny, bystry.

Mercksamkeit, *f.* uważność, uważanie, postrzeganie, miarkowanie, przeczuwanie.

Merckung, *f.* Wahrnehmung, uważanie, miarkowanie, znaczenie, postrzeganie, *powtore znaczy:* Eindrückung in das Gedächtniß, wbicie w pamięci, wybicie w pamięci, wyrażenie w pamięci; eines Dinges, iakiey rzeczy; der Geschichte, Historyi.

Merckwürdig, uwagi godny, pamięci godny. die merckwürdige Sache ist von dir gethan worden, rzecz od ciebie iest uczyniona pamięci godna. dessen Freundschaft mit ihm ist insonderheit merckwürdig gewesen, iego przyiaźń z niem była osobliwie pamięci y uwagi godna. viele merckwürdige Dinge verrichtet haben, wiele pamięci godnych rzeczy porobić. merckwürdiger Schlag, pamięci godna bitwa. merckwürdige Frömmigkeit, pamięci godna pobożność. viele merckwürdige Dinge vorbringen, wiele pamięci y uwagi godnych rzeczy powiadać. merckwürdige Gerichtsurtheile, pamięci godne sądowe wyroki merckwürdige Schlacht halten, pamięci godną bitwę zwieść. dieses dünkt mich merckwürdig zu seyn, to zdaie się mi być godne pamięci y uwagi.

Merckzeichen, *n.* znak, poznaczenie, poznak; deutliches, oczywisty, wyraźny.

Mercurialisch, merkuryalny, co z merkuriuszu iest, albo co podobnego do niego.

Mercurius, *m.* Merkuriusz, alter Abgott, bożek pogański stary, *potym*, Planet am Himmel, Planeta niebieski, gwiazda.

Mergel, *m.* ił, ziemia lipka y tłusta, gatunek iłu, z ktorego wapno robią, wapienny ił.

Merda, Stadt in Spanien, Merda, miasto w Hispanii; *pałac*, Augusta Emerita.

Merillen, s. Amarellen.

Merisch, Fluß in Siebenbürgen, Merysz, rzeka w Siedmigrodzkim Kraiu.

Meriten, *plur.* zasługi; große und wichtige, wielkie y ważne.

Meritiren, zasługiwać, zasługować; das Lob, chwałę; den Lohn, zapłatę.

Merodach, Mannsnamen, Merodach, imie męszczyzny.

Merseburg, Stadt in Meißen, Merseburg, miasto w Misnii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Merseburski, Merseburska, Merseburskie; solches Stift oder Bißthum, Biskupstwo Merseburskie. einer von der Stadt Merseburg, z miasta Merseburga, Merseburczyk; eine daher, białogłowa, Merseburczanka.

Merspurg, Stadt in Schwaben, Merspurg, miasto w Szwabach.

Mertel, *m.* wapno z piaskiem rozrobione; womit man mauret, ktorym muruią.

Mertelkelle, *f.* kielnia, ktorą mularz wapno narzuca.

Mertzblume, *f.* hiiacynt kwiat; schöne, piękny; angenehme, przyiemny.

Mertzviol, *f.* fiiałek.

Merwe, Fluß in Holland, Merwa, rzeka w Hollandyi.

Meseritz, einige Städte in Polen, Międzyrzec, nie ktore miasta w Polszcze tego imienia. Starostey Meseritz in Groß-Polen, Starostwo Międzyrzeckie w Wielkiey Polszcze. Castellanie von Meseritz, Kasztelania Międzyrzecka także w Wielkiey Polszcze.

Mesopotamien, Land in Asien, Mesopotamia, Kray w Azyi.

Mespel, *f.* niesplik owoc. Mespelbaum, niesplik drzewo.

Meßbuch, *n.* mszał, z ktorego msze odprawiaią; schön gedrucktes, pięknie drukowany.

Messe, *f.* iarmark, großer, solenner Jahrmarkt, wielki walny iarmark. Leipziger Messe, Lipski iarmark; wird dreymal im Jahre gehalten, trzy razy na rok bywa; auf Ostern, na wielkanoc; aufs neue Jahr, na nowy rok; auf Michaelis, na święty Michał. auf die Naumburger Messe soll er 130 Thaler bekommen, na Naumburski iarmark ma dostać sto trzydzieści talerow, *powtore znaczy*, msza. die Messe halten, mszą odprawiąć, mszą mieć. in die Messe gehen, na mszą iść. für die Verstorbenen Messen lesen, za umarłych msze czytać, odprawiać.

Messen, mierzać, mierzyć; das Getraide, zboże; das Feld, pole; die Größe der Welt, wielkość świata mierzyć; den Anschlag nicht nach seiner Gefahr, sondern nach dem Besten des gemeinen Wesens, proiekt, zamysł mierzyć, nie swoiem niebezpieczeństwem, ale dobrem rzeczy pospolitey. etwas nach gleicher Messen, co rownemi odległościami mierzyć, wymierzać; nach Füßen, stopami mierzyć; den Weg von dem Steige an, drogę od mostku począwszy mierzyć; die Verse nach den Pedibus, wiersze stopami mierzać.

Himmel

Himmel und Erde messen, niebo y ziemię mierzać; den Umlauf der Sonne und der Erde, obroty słońca y ziemi; den Umlauf der Gestirne, biegi gwiazd mierzać. die Länge und die Breite der Felder messen, długość y szerokość pol mierzać.

Messen, das, n. mierzanie, mierzenie; der Wörter, słow; der Größe, wielkości; rozmierzanie, rozmierzenie.

Messer, n. noż, Instrument, womit man ißt, und etwas zerschneidet, ktorym iedzą y kraią; sehr scharfes, bardzo ostry; gutes, dobry; etwas langes, trochę długi. das Messer aus der Scheide ziehen, z nożenek noża dobyć, z nożenek noż wyciagnąć. ein Messer an der Seite haben, mieć noż u boku. scharf wie ein Messer, ostry iak noż; dergleichen Rücken der Meerschweine, grzbiety u delfinow nożowate, ostre iak noże. das Messer steht ihm an der Kehle, iuż noż do garła mu przyłożono, *sens iest*, w ostatnim iest niebezpieczeństwie, co niebezpiecznego zbroił. die Soldaten auf das Messer liefern, żołnierzy na rzeź wydać. er hat ohne Ursache die Stadt auf das Messer geliefert, on bez przyczyny miasto na rzeź wydał.

Messer, m. miernik, mierniczy; mierny, *subst.* der etwas mißt, ktory co mierza. Messer des Oelgartens, miernik oliwnego sadu; rozmiernik, *toż samo*, der Erde, rozmiernik ziemi.

Messerlein, n. nożyk, nożyczek; nicht scharfes, nie ostry; für Kinder, dla dzieci.

Messerheft, m. trzonek u noża; von Silber, srebrny; von Horne, rogowy.

Messerscheide, f. nożenki, puzderko na noże; Messer darein setzen, noż do nożenek włożyć, schować.

Messerschmied, m. nożennik, nożownik, rzemieślnik noże robiący.

Messerschneide, f. ostrze u noża; sehr scharfe, bardzo ostre.

Messerspitze, f. koniec noża, koniec u noża. mit der Messerspitze stechen, końcem noża pchnąć, kolnąć.

Messerstiel, m. trzonek u noża; hornichter, rogowy; von Holze, drewniany.

Meßgewandt, n. ubior do ofiar, do mszy, stroy mszalny, *apparat*.

Messias, m. Messyasz.

Messina, Stadt in Sicilien, Messyna, miasto w Sycylii, *inaczey* Messana.

Messing, n. mosiądz; ein Metall, wiadomy robiony kruszec.

Meßkette, f. łancuszek mierny, do mierzania łancuszek.

Meßkunst, f. sztuka mierzania, sztuka miernicza, ziemmiara. Geometrie; zur Meßkunst gehörig, do sztuki mierzania należący, miarowy, ziemmierny, gieometryczny. der die Meßkunst versteht und übet ten co mierniczą sztukę rozumie y robi, *albo* gieometryią, ziemmiernik, ziemmierny, rozmiernik, *gieometra*, nach der Meßkunst, podług gieometryi, po gieometrycznemu, podług ziemmiary, po mierniczemu, po ziemmiernemu, podług rozmiaru, iak rozmiar uczy, iak rozmiar niesie.

Meßner, m. to co, Kirchner, kościelny, kościelnik, w kościele posługuiący, sługa kościelny, służący w kościele.

Meßpfaffe, m. pop, ofiarnik, klecha, dyrda, dyrdus.

Meßpriester, m. ksiądz, co msze odprawia, co msze miewa, kapłan.

Meßruthe, f. pręt mierniczy, dziesięć stop wynoszący. mit Meßruthen abtheilen, prętem mierniczym wydzielać. eine Größe mit Meßruthen abtheilen wollen, chcieć iaką wielkość na pręty miernicze, *albo* prętami mierniczemi podzielić.

Meßstab, m. laska miarowa, mierna laska, dziesięć-stop-miara.

Meßstange, f. pręt miarowy, dziesięćstopny, dziesięć stop wynoszący.

Mesure, f. (Mesur) postępek w czynieniu, krok, *w tym samym sensie*, miara. die Mesur nehmen, miarę w czynieniu brać, iakiego postępku w czynieniu chwycić się. du mußt deine Mesure wohl nehmen, wenn die Sache glücklich gehen soll; ty musisz dobrze wziąć twoią miarę, dobry postępek w czynieniu wziąć przed siebie, kiedy chcesz aby się rzecz szczęśliwie powiedła. man muß in allen Dingen erst seine Mesure wohl nehmen, ehe man sie anfängt, trzeba we wszystkich rzeczach, wprzod swoię miarę dobrze wziąć, niżeli ią zaczynać.

Metall, n. metal, kruszec. von Metall, z metalu, z kruszcu, kruszcowy, metalowy.

Metallartig, rodzaiu kruszcowego, kruszcowy, rodzaiu metalowego.

Metallen, to co, von Metall, z metalu, metalowy, kruszcowy, rudowy, rudny.

Metaphysik, f. Metafizyka, eine Wissenschaft, *umieiętność pewna*, einer, der

Metaphysik verstehr, ten co Metafizykę umie, Metafizyk. zur Metaphysik gehörig, do Metafizyki należący, *adj.* Metafizyczny. nach der Metaphysik, podług Metafizyki; oder auf die Art der Metaphysik, sposobem metafizycznym, po metafizycznemu.

Metelino, Insel im Aegeischen Meere, Metelino, wyspa na morzu Egeyskim, albo na Archipelagu, *połac.* Lebus; aus oder zu solcher Insel gehörig, z tey wyspy, albo do tey wyspy należący, *adj.* Meteliński, Metelińska, Metelińskie; einer daher, Metelińczyk; eine daher, Metelinka, Art, Weise, po Metelińsku, z Metelińska.

Meth, f. Met.

Methode, *f.* sposob, *to co,* Lehrart, uczenia sposob; Art und Weise, tryb y kształt w uczeniu; *albo* postępek w uczeniu, postąpienie sobie w uczeniu.

Methridat, f. Mitrydat.

Metier, *m.* rzemiesło, sztuka, sposob do życia.

Metling, Stadt in Crain, Metlinga, miastow Krainie, *albo* w Karnioli.

Metten, *f.* nabożeństwo przededniowe, nabożeństwo przededniem.

Metz, Stadt in Lothringen, Mec, miasto w Lotaryngii, *połac.* Metæ; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Mecki, Mecka, Meckie; einer daher, człowiek z Mecu rodem, Mecanin; eine daher, białogłowa z Mecu, Mecanka; Art, Weise, *adv.* po Mecańsku, z Mecańska.

Metze, *f.* korczyk, Art des Maßes, gatunek miary; *potym znaczy,* kurwa.

Metzgen, porąbać, posiekać, porznąć, pozażynać, pobić, pozabiiać.

Metzger, *m.* rzeźnik, mięsiar, mięsiarz; reiner und reicher, chędogi w rzemieśle y bogaty.

Metzlen, zabić, zarzezać, zarznąć, porznąć, pozarzynać, pobić.

Metzelung, *f.* zabicie, zaboystwo, zamordowanie, zarznięcie.

Meublen, sprzęt, porządek w pokoiu, w izbie, iaki iest stoliki, zegarki, krzesła, kanapy, obicia, etc.

Meubliren, oporządzić pokoy, izbę, porządek do pokoiu sprawić, w sprzęt oporządzić. ein Haus meubliren, dom oporządzić, porządki do domu posprawiać. schön meublirtes Zimmer, pięknie oporządzony pokoy, porządny pokoy, chędogi y bogaty porządek w pokoiu. gar nicht meublirte Stube, wcale bez porządku izba.

Meucheler, *m.* załadca, zdrayca, zasadzki robiący, zdrady czyniący, na zasadzkach, na zdradzie stoiący.

Meuchelmörder, *m.* skryty zaboyca, ukradkowy zaboyca, co zdradą, cichaczem, zabiia. auf einen einen Meuchelmörder bestellen, na kogo zdraycę, skrytego zaboycę postawić, zasadzić.

Meuchelmord, *m.* skryte zaboystwo, zaboystwo ukradką, zaboystwo cichaczem, zaboystwo na załadce, zaboystwo zdradą popełnione. einen Meuchelmord begehen, zdradzieckie zaboystwo popełnić.

Meuteniren, bunt uczynić, rokosz podnieść, tumult zrobić.

Meuterey, *f.* bunt, fakcyia, rokosz, rozruch, powstanie. Meuterey stillen, bunt ucisżyć, bunt uspokoić, rozruch uśmierzyć, rokosz uspokoić, tumult ucisżyć.

Meutmacher, *m.* buntownik, rokosznik, rokoszanin, fakcyant.

Mey, f. May.

Meyden, strzec się, chronić się, uciekać przed czym, uchodzić przed czym. f. Meiden.

Meyer, *m.* dwornik, gospodarz na folwarku, podstaroś i.

Meyeran, *m.* majoran, *ziele pewne y znaiome.*

Meyerhof, *m.* dwor, wioska, folwark; sehr feiner, bardzo ładna wioska, bardzo ładny folwark; unflätiger, nieochędożny, nieporządny; kleiner, mały folwark, mała wioska; wie eine Stadt gebauet, iako miasto iakie pobudowana; reinlicher, czysta, chędoga, porządna wioska; an der Stadt, pod miastem, przy mieście; auf dem Lande, na wsi dwor; wohlgebaueter, dobrze pobudowany; sehr und netter, bardzo wielki y chędogi; einträglicher, wioska intratna, z dochodami, folwark intratny; gutes, wohlausgeputztes, dobry, dobrze wystroiony dwor, wypiękniony dwor; nützlicher, pożyteczna wioska; kostbarer, kosztowny dwor; der mit Gemälden ganz bedeckt ist, obrazami dwor przyozdobiony, cały malowany, cały w malowaniu, malowaniami cały przystroiony; der mit Statuen ausgesetzt ist, statuami ozdobny; ohne viel liegenden Grund, bez rol y gruntow rozległych; wobey kein Feld, kein Rind, kein

kein Pferd, kein Heu, kein Wein, kein Korn ist, przy ktorym żadnego pola, gdzie żadnego wołu, żadnego konia, ani siana, ani wina, ani zboża niemasz; wohin weder Maler noch Tüncher gekommen, w ktorey noga malarza, ani murarza niepostała; wo Herr und Esel beysammen liegen, gdzie pan y osioł pospola ligaią; der unten an einem waldichten Berge liegt, ktora, na dole pod gorą lasem okrytą leży; der an einem Flusse gebauet ist, ktora nad rzeką zbudowana iest; der gegen Ost liegt, ktora na Wschod leży; der im Sommer Schatten, im Winter aber die Sonne hat, dwor ktory w lecie ma cień a w zimie słońce; der im Winter sehr kalt ist, ktory w zimie iest bardzo zimny; der in einem tiefen Thale liegt, ktory na iedney głębokiey dolinie leży; der auf der Höhe liegt, ktory (dwor) ktora (wioska) na wysokiem mieyscu leży; an dem die Sonne den ganzen Tag liegt, ktorą słońce cały dzień oświeca. in der Landsgegend ist kein Meyerhof, w całey okolicy kraiu, żadney wioski nie ma, żadney wioski nie obaczy. in dem Meyerhofe auferzogen werden, na wiosce być wychowanym.

Meynen, mniemać, rozumieć, trzymać; daß eines Armee der Republik gefährlich sey, mniemać, że woysko czyie iest niebezpieczne Rzeczypospolitey. wie manche fälschlich meynen, iak nie ktorzy fałszywie rozumieią, mniemaią. meyne nicht, daß ich es will, nie rozumiey abym ia tego chciał; daß einer mehr als die andern alle sey, ażeby ieden więcey ważył iak wszyscy insi. du meynest, daß sich etwas bey einem finde, ty rozumiesz że się co u kogo znayduie. er meynet, daß es geschehen werde, on rozumie że się to stało. meynen, daß einem etwas bekannt sey, trzymać że co komu wiadomo iest. was meynet er mit fünf Batallionen zu machen? co on rozumie? z pięciu batalionami czego dokaże? wie ich meyne, so sind sie bey der Wahrheit geblieben, iak ia mniemam oni zostali przy prawdzie. ich meyne, das ist der Alten ihre Meynung gewesen, ia rozumiem, że to było starych zdanie. man meynet, daß man der Gefahr entgehen könne, rozumieią, że można uciec przed tym, niebezpieczeństwem. was meynest du, daß ich für einen Muth haben werde? co ty rozumiesz iakiey ia myśli będę? meynest du, daß ich ein Wort habe sagen können? ty rozumiesz, że ia słowo mogłem iedno wymowić? ich kann nicht meynen, daß einer mehr von sich selbst geliebet werde, ia nie mogę trzymać, że by kto od siebie samego był bardziey kochanym. er meynet, daß etwas zu hart wider sich gesprochen sey, on rozumie, że co przeciwko niemu nazbyt uraźliwie mowiono. wie ich meyne, nicht ohne gewisse Ursache, iak ia rozumiem, iak ia trzymam, nie bez pewney przyczyny. ich meynete, daß ich würde in die Provinz gehen, ia mniemałem, że on do Prowincyi poiedzie; das der Vater so sprechen werde, że oyciec tak będzie mowił. ich rede, wie ich es meyne, ia tak mowię, iak rozumiem. meynen, daß man die Gabe habe, rozumieć że tam posag maią; daß es geschehen sey, że się to stało. wie ich meyne, daß es nunmehro sey, iak ia mniemam, że to teraz iest. anders meynen, als man saget, inaczey myśleć iak mowią. ein anders meynen, ein anders sagen, co innego myśleć, co innego mowić. gut mit einem meynen, życzyć komu dobrze, chcieć komu dobrze, myśleć o kiem dobrze, być komu życzliwym.

Meynen, das, n. mniemanie, rozumienie, trzymanie; weise, mądre; kluge, rostropne.

Meynung, f. zdanie, rozumienie, mniemanie, trzymanie; albere, nierozumne; ungereimte, nie do rzeczy, obce; die sich zu etwas schickt, ktore się do czego stosuie, ktore się zgadza z czym; scharfsinnige, bystre, przemyślne suptelne zdanie; die sich zu eines Ansehen nicht reimt, ktore się z czyią powagą nie zgadza. sehr alte, gewisse Meynung, bardzo dawne, pewne zdanie, pewne mniemanie; beständige, gemeine, stałe, pospolite; widrige den Leuten, przeciwne ludziom; zweifelhafte, wątpliwe; feste, mocne; nachdrückliche, ważne; anständige, przystoyne, uczciwe; unglaubliche, feindselige, niepodobne do wiary, nieprzyiacielskie; verzweifelte, desperackie; neue, sehr gute, sehr angenehme, nowe, bardzo dobre, bardzo przyiemne; gefährliche, niebezpieczne; deutliche, iasne; sonderbare, rühmliche, osobliwe, sławne; vorige, rechte, przeszłe, słuszne; heilsame für die Republik,

Republik, zbawienne dla Rzeczypospolitey; ernsthafte, poważne, surowe, do prawdy, nie dla żartu. abergläubische Meynung, zabobonne zdanie; schändliche, ze wstydem, haniebne, sromotne; erträgliche, znośne; wahre, prawdziwe, und gewisse, y pewne, und kluge, y roztropne, und nützliche, y pożyteczne; wahrscheinliche, do wiary podobne; gemeine, pospolite, proste; verkehrte, złośliwe, przewrotne; kindische, dziecinne; gelinde, falsche, łagodne, łaskawe, fałszywe mniemanie, zdanie. einen auf die Meynung bringen, kogo do zdania iakiego przyprowadzić. die Meynung ändern, wohin neigen, zdanie odmienić, zdanie nakłonić dokąd inąd. eines Meynung folgen, iść za czyim zdaniem, trzymać się czyiego zdania. in der Meynung seyn, stehen, być w tym mniemaniu, zostawać w tym zdaniu. die Meynung haben, mieć to zdanie. einen in seiner Meynung bestärken, kogo w swoim zdaniu umocnić. bey seiner Meynung bleiben, przy swoim zdaniu zostać. seine Meynung nicht an den Tag geben, nie wydawać się ze swoim zdaniem, nie otwierać swoiego zdania. einen von seiner Meynung abbringen, kogo od iego zdania odwieść. machen, daß einer seine Meynung fahren läßt, sprawić, aby kto porzucił swoie zdanie. er ändert seine Meynung, on odmienia swoie zdanie. sie sind nicht der Meynung, oni nie są tego zdania. eine Meynung verwerfen, ihr nicht beypflichten, odrzucić iakie zdanie, nie zostawać przy iakim zdaniu. nach eines Meynung, podług czyiego zdania. die Meynung geht dahin, zdanie wychodzi na to. seine Meynung ist hiervon anders, iego zdanie o tym iest insze. einem durch einen andern seine Meynung zu verstehen geben, komu przez kogo inszego dać swoie zdanie do zrozumienia. einerley Meynung mit einem haben, mieć z kiem iedno zdanie, iedno rozumienie, iedno mniemanie, być z kiem iednego zdania, iednego rozumienia y mniemania. nach meiner Meynung, podług moiego zdania. eines Meynung wovon verstehen, czyie zdanie o czym rozumieć. eines Meynung wissen, czyie zdanie wiedzieć. das ist ihre Meynung, to iest iey zdanie. ich blieb bey der Meynung, ia zostałam przy tym zdaniu, iam został przy tym mniemaniu. eines Meynung zu erfahren suchen, starać się aby się dowiedzieć czyiego zdania. nach meiner Meynung ist es große Thorheit, podług moiego zdania to iest wielkie głupstwo. wider meine Meynung, przeciwko moiemu zdaniu. seine Meynung wird für die beste gehalten, iego zdanie iest za naylepsze. eines Meynung beypflichten, przychylić się do czyiego zdania. von einem seine Meynung sagen, o kiem swoie zdanie powiedzieć. von seiner Meynung nicht abgehen wollen, od swoiego zdania niechcieć odstąpić. zu eines Meynung beytreten, przystąpić do czyiego zdania. seine Meynung durch Reden ausdrücken, swoie zdanie w mowie wyrazić. sie hat ihre Meynung nicht verstanden, ona zdania iey nie zrozumiała. eines Meynung wohl wissen, wiedzieć czyie zdanie dobrze. eines Meynung ersehen, w czyim zdaniu dobrze się przepatrzyć. das Frauenzimmer urtheilet nach ihrer Meynung, dama ta sądzi podług swoiego zdania. alle Redliche haben einerley Meynung gehabt, wszyscy rzetelni mieli iedno zdanie, iednostayne mniemanie. widrige Meynung, przeciwne zdanie; gute, dobre; bestätigte, zmocnione, utwierdzone; sonderliche, osobliwsze; besondere, szczególne; veränderte, odmienione; liederliche, ladaco zdanie; irrige, beständige, sichere, błędne, stałe, bezpieczne; heftige, eingewurzelte, böse von einem, żwawe, wpoione, wkorzenione, złe zdanie o kiem; nöthige, dunkele, heimliche der Leute, potrzebne, zawiłe, taiemne y nieznaczne ludzi; wahrhafte, eitele, prawdziwe, próżne. die Meynung hat ganz Griechenland eingenommen, to zdanie całą Grecyię ogarnęło, cała Grecyia chwyciła się tego zdania; hat von der Helden Zeit her gewähret, zdanie od bohatyrskich czasów ieszcze wzięte poszło. wir haben die Meynung gehabt, my mieli to zdanie. der gemeinen Meynung folgen, Beyfall geben, za pospolitym iść zdaniem, zezwolić na pospolite zdanie. die Sache beruhet nicht auf einer zweifelhaften Meynung, rzecz polega nie na iakim wątpliwym zdaniu. den Leuten die böse Meynung benehmen, wybić ludziom z głowy złe zdanie.

zdanie. neue Meynung beybringen, nowe zdanie, nowe mniemanie przyprowadzać. einen auf die Meynung bringen, kogo przyprowadzić do iakiego zdania. machen, daß man von einer Sache, die Meynung hat, sprawić, że o rzeczy to zdanie maią. eine falsche Meynung, von etwas hegen, fałszywe zdanie. in der Meynung stehen, być w iakiem zdaniu. ich habe in einer Meynung, von dir, sehr gefehlet, ia zawiodłem się bardzo na moim o tobie zdaniu. du sollst in deiner Meynung von mir, nicht irren, ty masz w twoim o mnie zdaniu nie mylić się. auf die Meynung kommen, do tego przyyść zdania. von einem, eine falsche Meynung fassen, rościć sobie o kiem iakie zdanie fałszywe. Dinge, welche nicht auf die blosse Meynung ankommen, rzeczy ktore nie od samego tylko mniemania zawisły. hinter eines Meynung kommen, dociekać zdania czyiego, dociec mniemania czyiego. in meiner Meynung, bin ich bestätiget, w moim zdaniu iestem umocniony, byłem utwierdzonym w moim mniemaniu. nicht nur durch die Sache, sondern bloß durch die Meynung, geleitet werden, nie samą tylko rzeczą, ale samym iedynie mniemaniem być uwiedzionym. wie meine Meynung ist, iak moie zdanie iest. auf die Meynung kommen, verfallen, przyyść na to zdanie, przypadać na to mniemanie. der Meynung seyn, być tego zdania. in der Meynung habe ich es gethan, daß, iam to uczynił w tym zdaniu, że. nicht alle haben einerley Meynung, nie wszyscy maią iedno zdanie. wenn ihr anderer Meynung seyd, iezeli wy inszego zdania iesteście. er wird nicht stets der Meynung seyn, on nie długo będzie tego zdania, nie zawsze będzie przy tym zdaniu. sage: was deine Meynung sey, powiedz co za twoie zdanie. bey seiner übrigen Meynung bleiben, przy swoim ostatnim zostać zdaniu.

Mezieres, (Meßier) Mezier, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi. *poł.* Maceriæ, *pl.* oder Maseria.

Mich, mię, mnie. verlaß dich nur auf mich, spuść się tylko na mnie, tylko na mnie się zday. mich ganz und gar selbst, mnie samego wcale.

Middelburg, Middelburg, Stadt in Seeland, miasto w Zelandyi.

Middelseks, Middelseks, Landschaft in Engelland, kraina w Anglii.

Mieder, *n.* Wanns, Brusttuch des Frauenzimmers, kaftanik, korset białogłowski.

Miedling, *m.* naiemnik; fauler, leniwy; starker Arbeiter, mocny robotnik.

Miethscontract, *m.* Naięcie, Kontrakt naiemny.

Miethe, *f.* naymowanie, naięcie. zur Miethe einen haben, mieć naiętego, naiętą, naięte, mieć naiętych. zur Miethe wo wohnen, w naiętym domu mieszkać, naięte mieć pomieszkanie, w naymowaney gospodzie mieszkać.

Miethen, arendować, naymować. puścić naymem; puszczać, puścić, *w tym samym sensie*, einen um etwas weniges, naymować, naiąć kogo za co mało; ein Haus, um ein geringes, dom naiąć za co licho. er will ein Schiff, um sehr viel Geld miethen, on chce okręt puścić za bardzo wielkie pieniądze.

Miethgeld, *n.* pieniądze za naięcie, zapłata za naiem, czynsz naiemny.

Miethguth, *n.* naiemne dobro, ktore kto u kogo naiął, y za arendował.

Miethhaus, *n.* arendowany, albo naięty dom.

Miethkutsche, *f.* naymowany poiazd, naymowana kareta, naięta.

Miethling, *m.* naiemnik, ten co naięty iest, co do naięcia iest.

Miethmann, *m.* Naiemca, ten co naymuie u kogo, albo naiął.

Miethpfennig, *m.* pieniądze za naięcie, zapłacenie za naięcie.

Miethroß, *n.* koń naięty, koń od naymu, koń od naięcia, koń na naięcie.

Miethzimmer, *n.* pokoy naięty, naymowany pokoy, do naięcia pokoy.

Miethung, *f.* naymowanie, naięcie, puszczenie, danie, w naiem.

Minion, pieszczoty, *pl.* für *sing*, pieszczotka, kochaneczek, serduszko, serdeńko.

Milazzo, Mylaco, Stadt in Sicilien, miasto w Sycylii, *poł.* Mylæ, *pl.*

Milb, *f.* kleines Ungeziefer im Käse, mały robaczek w syrze, syrotoczek.

Milch, *f.* mleko; von Ziegen, od koz, kozie; von Kühe, od krow, krowie; von Schaafen, od owiec, owcze; von Pferden, kobyle mleko. Milch von Feigen, mleko z fig, figowe mleko; geronnene, zsiadłe; fette, tłuste; der Mutter,

ter, Macierzyńskie; reine, frische, welche sauer wird, czyste, świeże, ktore kwaśnieie; von der die Molken abgenommen, od ktorego serwatka odebrana. mit Milch ernähret werden, mlekiem być wykarmionym. etwas mit der Muttermilch eingesogen haben, co z macierzyńskim mlekiem wsać w siebie; hat es ehemals geregnet, kiedyś mleczny deszcz padał. Milch, giebt die beste und meiste Nahrung, mleko daie naylepsze y naywiększe karmienie; wird von Feuer dicke, od ognia się ścina, *ogrzewa się*, wird von der Kälte, zu Molken, od zimna w serwatkę się obraca; läufft zusammen, rinnet, zbiega się, zsiada się. das Milch giebt, co mleko daie, *adj.* mleczny, doyny; solche Schaafe, doyna owca. von Milch, z mleka. wie Milch, iak mleko. zu Milch werden, w mleko się obracać. Milch saugen, trinken, mleko ssać, pić. Milch geben, saugen, ssać dawać, albo sysać dawać. von der Milch entwöhnen, od mleka odsadzić, odzwyczaić. der eine Muttermilch, mit einem gesogen, ktory iednę mamkę, iędnę piersi z drugim ssał.

Milchasche, *f.* donica na mleko, doniczka do mleka.

Milchbart, *m.* mech na brodzie, mleko, pierwszy włos na brodzie się puszczaiący.

Milchdieb, *m.* ćma; ein fliegend Ungeziefer, lataiący owad.

Milchfärbig, mlekowy, mlekowego koloru.

Milchhaar, *n.* mech, pierwszy włos wysypuiący się.

Milchkübel, *m.* szkopiec; voller Milch, pełny mleka.

Milchmaul, *n.* der gern Milch säufft, ktory rad mleko piie, wąż na mleko, kotek.

Milchmährde, *n.* mleko z chlebem w drobionym.

Milchmuß, *n.* piana z mleka zrobiona, sapka z mleka y z mąki.

Milchrahm, śmietana, śmietanka; fette, tłusta; dicke, gęsta.

Milchspeise, *f.* potrawa z mleka gotowana.

Milchstein, *m.* Galaktit, kamień biały iak mleko.

Milchstrasse, *f.* weisser Streiff am Himmel, biały pas na niebie, *nazywa się pospolicie*, mleczna droga.

Milchsuppe, *f.* mleczna zupka, polewka z mleka gotowana.

Milchweiß, biały iak mleko, mleczaney białości.

Milde, hoyny, szczodry, szczodrobliwy. milder Mensch, szczodrobliwy człowiek, hoyny człek; *to co:* gütig, dobrotliwy; *to co:* weich, miętki, miałki, użyty; *to co:* łagodny. milder Wein, łagodne wino. milde seyn, być szczodrobliwym, hoynym, użytym; nicht seyn, być nieużytym, nie być hoynym. aus eines andern Beutel, milde seyn, być z cudzego worka szczodrym.

Milder, węglarski piec, do palenia węgli piec.

Mildern, ukoić, łagodzić, ułagodzić, łaskawić, dobruchać, ułaskawić, udobruchać. den Haß mildern, zawziętość ułagodzić; die Traurigkeit, smutek ułagodzić, ukoić; den Neid, zazdrość ułaskawić.

Mildern, das, łagodzenie, łaskawienie, głaskanie, dobruchanie, ułagodzenie.

Mildiglich, *adv.* szczodrobliwie, hoynie, łaskawie, łagodnie, z dobrocią.

Mildreich, szczodrobliwy, hoyny, łaskawy, łagodny, dobrotliwy.

Miliz, *f.* żołnierstwo, żołnierze, Polki żołnierzy, Horagwie.

Million, *f.* milion, tysiąc tysięcy; Zahl von zehn mal Hundertausend, liczba z dziesięć kroć sto tysięcy złożona. eine Million Ducaten, tysiąc tysięcy albo milion czerwonych złotych. zwey Millionen, dwa miliony, albo dwa tysiące tysięcy. tausend Millionen, tysiąc tysięcy tysięcy, albo tysiąc milionow.

Milz, *f.* śledziona; etwas zum Eingeweide gehörig, iedna sztuka ze trzewa. sticht ihn, śledziona go kole, w śledzionie go kole. die Milz ist ihm aufgeschwollen, śledziona się mu odęła; schwillt auf, odyma się.

Milzsucht, *f.* choroba na śledzionę, chorowanie na śledzionę.

Milzsüchtig, chory na śledzionę, chorowity na śledzionę.

Milzwehe, *n.* bol śledziony, kwękanie na śledzionę. er hat Milzwehe, on ma bol śledziony, on cierpi bol w śledzionie.

Minder, mniey. viel minder bewegen ihn die Drohungen, tym mniey go poruszaią groźby. einen nicht minder als die Kinder, lieb seyn, nie mniey być kochanym iak dzieci. viel minder

der verstehe ich es, daleko mniey ia to rozumiem.
Minder achten, mniey poważać, mniey szacować; etwas, co; einen, kogo.
Minderjährig, mnieyszych lat, sierocych lat, opiekownych lat.
Minderjährigkeit, *f.* mnieyszy wiek, sierocy wiek, sieroce lata, opiekowny wiek, opiekowne lata.
Mindern, umnieyszać, umnieyszyć, zmnieyszać, zmnieyszyć; die Zölle, cła, komory. eines Ruhm mindern, sławy komu umnieyszyć. den Schmerz mindern, bolu, żalu, komu umnieyszyć. etwas von der Summe mindern, z sumy co urywać, uymować, umnieyszać. das Trauren mindern, troski, starania, kłopotu umnieyszać, umnieyszyć.
Mindern, das, umnieyszanie, umnieyszenie, zmnieyszanie, zmnieyszenie.
Minderung, *f.* umnieyszanie, umnieyszenie, zmnieyszanie, zmnieyszenie.
Mine, *f.* udanie na twarzy, mina, *to iest*: postawa, y ułożenie, siebie, twarzy, czoła. ernsthafte Mine machen, surową minę stroić, surowe czoło pokazywać. böse Mine machen, złą minę stroić gniewliwą. er macht lustige Mine, on wesołą minę stroi, wesołe czoło pokazuie. *powtore znaczy to co:* Untergrabung, mina, podkop, podziom. unter den Wall, die Mine treiben, führen, podziom, minę prowadzić po podwał; ins Schloß, na zamek. mit der seinigen Mine, in der Quere gehen, und also auf des Feindes seine stoßen, swoim podziomem, swoim podkopem, swoią miną poprzec iść, y tak natrafić na nieprzyiacielską minę. die Mine Feuer geben, sie springen zu lassen, minę podpalić, wystrzelić, rozsadzić. eine Mauer, mit der Mine umwerfen, mur, podziomkiem, podkopem, miną wyladzić, wyrzucić. durch Minen einen eine Stadt erobern, minami miasta dostać. die Erde zittert von der Mine, ziemia drży, od miny, od podkopu, od podziomu.
Minenkammer, *f.* komorka minowa, podziomowa, podkopowa.
Minenschlauch, *m.* kosz minowy, podziomkowy, podkopowy.
Minho, Minho, Fluß in Spanien, rzeka w Hiszpanii, *połac.* Minius.
Miniren, miny podsadzać, podkopki, podziomki podsadzać.
Minirer, *m.* Minarz, podkopnik, podziomnik, co miny kopie podsadza.
Minister, *m.* Minister; geheimer des Staats, taiemny Minister stanu; vornehmster, naypierwszy, nayprzednieyszy Minister, przy boku panuiącego.
Ministerium, *m.* Ministrowie; bey Hofe, u dworu, nadworni; geistliches, duchowni, stan kościelny.
Minorennität, *f.* lata sieroce, wiek sierocy, opiekowne lata.
Minorca, *f.* Minorka, Insel, wyspa, *poł.* Balearis minor.
Minsk, Mińsko, Stadt und Woywodschaft in Litthauen, miasto y Woiewodstwo w Litwie; von der Stadt, oder aus der Woywodschaft, z tego miasta, albo z Woiewodstwa, *adj.* Miński, Mińska, Mińskie. Woywod von Minsk, Woiewoda Miński. Kastellan von Minsk, Kasztelan Miński. Landbote von Minsk, Poseł Woiewodstwa Mińskiego.
Minste, naymnieyszy. nicht der minste Zweifel, ani naymnieysza wątpliwość.
Minute, *f.* drobiazg, minucyia, drobia, cząstki drobniutkie.
Miolans, Miolan, Ort in Savoyen, miasto w Sabaudyi; von oder zu solchem Ort gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący, *adj.* Mioliański, Miolańska, Miolańskie; einer daher, z Miolanu Męszczyzna rodem Miolańczyk; eine daher, rodem z Miolanu kobieta, Miolanka; Art, Weise, *adv.* po Miolańsku, z Miolańska.
Miquelets, spanische Schnapphäne; 2) Landmiliz aus den Pyrenaischen Gebürgen, zboycy, rozboynicy po Hiszpańskich kraiach. *powtore znaczy*: kraiowych żołnierzy Hiszpańskich z gor Pireneńskich.
Miquenetz, Mikwenec, Stadt in Africa, miasto w Afryce; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należacy. *adj.* Mikweneccki, Mikwenecka, Mikweneckie; einer daher, Mikwenecanin; eine daher, kobieta ztamtąd Mikwenecanka.
Mir, mnie, *trzeci spadek.* mir selbst, mnie samemu.
Mirachow, Mirachow, Stadt, Gebiethe und Starostey in Pohlen, miasto y Powiat, y Starostwo w Polszcze. Starost von Mirachow, Starosta Mirachowski.
Miracul, *n.* cud; wahres, prawdziwy; falsches, fałszywy, nieprawdziwy.

Miraculös, cudowny, dziwny. es ist miraculös, to iest rzecz cudowna, dziwna.

Miranda de Donro, Miranda-de-Duro, Stadt in Portugall, miasto w Portugallii, *połac.* Miranda Durci, *albo* Contium.

Mirandola, Mirandola, Stadt in Italien, miasto we Włoszech. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Mirandolański, Mirandolańska, Mirandolańskie; einer daher, męszczyzna ztamtąd rodem, Mirandolańczyk; eine daher, kobieta ztamtądże Mirandolanka; Art, Weise, *adv.* po Mirandolańsku, z Mirandolańska.

Mierbeau, (Mirbos) Mierbo, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Mirboski, Mirboska, Mirboskie; einer daher, męszczyzna z Mierba, Mierboszczyk, Mierbończyk; eine daher, eine daher, białogłowa z Mierba rodem, Mierbowka, Mierbowianka; Art, Weise, *adv.* po Mierbosku, z Mierboska, iak w Mierbie.

Mirecourt, (Mirecur,) Mirkur, Stadt in Lotthringen, miasto w Lotaryngii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasto albo do tego miasta należący, *adj.* Mirkurski, Mirkurska, Mirkurskię; einer daher, męszczyzna z Mirkuru rodem, Mirkurczyk; eine daher, białogłowa z Mirkuru rodem, Mirkurka, Mirkuranka; Art, Weise, *adv.* po Mirkursku, z Mirkurska, iak w Mirkurze.

Mirepoix, (Mirepoas,) Mirpoa, Stadt in Frankreich, miasto we Francyi. *połac.* Mirapincum, oder Mirapiscæ; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta albo do tego miasta należący, *adj.* Mirpoański, Mirpoańska, Mirpoańskie; einer daher, kto rodem ztamtąd Mirpoańczyk; eine, daher, białogłowa z Mirpoi rodem, Mirpoanka; Art, Weise, *adv.* po Mirpoańsku, z Mirpoańska.

Mis, źle, obacz na swoim mieyscu, Uebel.

Misbilligen, niechwalić, nieaprobować, niepozwalać, nieprzyzwalać. ich misbillige deine Geflissenheit, ia niechwalę twoich chęci; *to co:* odrzucać, odrzucić; eines Rath, czyią radę. er misbilliget mein Versprechen, on niechwali moiey obietnicy, *to co:* nieprzyimować. er hat es misbilliget, on tego nieprzyiął, on na to nie zezwolił, on to odrzucił.

Misbräuchlich, przez zły zwyczay, niedobrym zwyczaiem niegodziwym zwyczaiem. das alles geschiehet misbräuchlich, wszystko złym zwyczaiem dzieie się.

Misbrauch, *m.* zły zwyczay, nałog, złe używanie; des Weins, wina; des Gelds, pieniędzy. der Misbrauch ist nicht zu billigen, tego nieodobrego zwyczaiu nietrzeba chwalić. der Misbrauch ist schädlich, to złe używanie iest szkodliwe.

Misbrauchen, na złe zażywać, źle zażywać. eines Unwissenheit, zu des andern Besten misbrauchen, czyiey niewiadomości, na dobro drugiego niegodziwie zażyć. die Gesetze misbrauchen, praw na złe zażywać. er misbrauchet meine Gedult, on na złe zażywa moiey cierpliwości. seine Vernunft, zur Bosheit misbrauchen swoiego rozumu na niezbożność zażywać. etwas, zu anderen Verderben, misbrauchen, czego na zgubę drugiego zażyć, zażywać.

Mischen, męszać, mieszać, kłucić, zamęszać, zakłucić; den Wein mit Wasser, wino z wodą męszać; Verse unter die Rede, wiersze do *niewiązaney* mowy. etwas zu, oder unter mischen, co do czego, *albo* między co męszać.

Mischen, das, męszanie, mieszanie, kłucenie, zamęszanie, zakłucenie.

Mischmasch, *m.* męszanina, mieszanina, halaputryna, pomięszanie.

Mischung, *f.* męszanie, zmięszanie, pomięszanie, zamięszanie.

Miskredit, *m.* nie kredyt, zły kredyt, nie dowierzanie, niedowiarstwo. in einen Miskredit setzen, wprawić kogo w niekredyt, sprawić aby kto nie miał kreditu, aby mu nie wierzono, aby mu nie dowierzano, nie ufano.

Misdeuten, źle tłumaczyć, na złe tłumaczyć, na złą brać stronę.

Misdeuten, das, złe tłumaczenie, na złe tłumaczenie, na złą branie stronę, złe rozumienie, *czego.*

Misdeutung, *f.* złe tłumaczenie, na złe tłumaczenie, na złą strone branie; einer Rede, iakiey mowy.

Misfällig, nie podobaiący się, ten, ta to, co się nie podoba; einem, komu.

Mis-

Misfälligkeit, *f.* nie podobanie ſię, nie ſpodobanie ſię; groſſe, wielkie; ſonderbare, oſobliwe, *to co*: nieukontentowanie.

Misfallen, niepodobać ſię; einem, komu. es misfällt allen rechtſchaffenen Leuten, to ſię nie podoba wſzyſtkim podściwym ludziom. es misfällt ihm dieſes, to ſię mu nie podoba. dieſe Bosheit, ſoll mir misfallen, ta złość powinna ſię mi niepodobać. die Tugend, ſoll niemals misfallen, cnota nie powinna ſię nigdy nie podobać. die Laſter, werden dem guten Mann misfallen, dobremu człowiekowi ſię nie podobaią. deine Aufführung, misfällt mir, twoie ſprawowanie ſię, nie podoba ſię mi. ihr ſelbſt misfallet ihr, wy ſami ſię mi nie podobacie.

Misfallen, das, niepodobanie ſię, nie ſpodobanie ſię; einer That, iakiego uczynku.

Misgang *m.* błądzenie, zbłądzenie, zabłądzenie, błąd, błądliwość mylenie ſię, zmylenie.

Misgebohren, poronić; gefährlich für die Geſundheit, niebezpiecznie dla zdrowia, nazbyt wczesne porodzenie; *powtore znaczy*: monſtröſe Geburth, poczwarne porodzenie, albo poczwary iakiey urodzenie.

Misgehandelt, źle traktowany, źle rozprawiony, źle ułożony, źle umowiony.

Misgehen, mylić ſię, błądzić. die reden, die misgehen, ktorzy tak mowią, błądzą.

Misgeſtalt, nieładny, niekſztaltny, nie piękney doby.

Misgönnen, zazdrościć, życzyć aby kto niemiał czego; einem die Ehre, zazdrościć komu honoru; einem das Glück, komu ſzczęścia. einem den Ruhm misgönnen, komu sławy zazdrościć.

Misgönnen, das, der Ehre, honoru; des Reichthums, bogaſtw.

Misgönner, *m.* zazdroſny, zazdrościwy, zazdroſzczący, *Subſt.* zazdrośnik; gegen eines Lob, cudzey chwały; gegen eines Wohlergehen, cudzego dobrego powodzenia, pomyślności.

Misgünſtig, zazdroſny, zazdrościwy, zazdroſzczący, *adj.* misgünſtige Leute, plagen und martern ſich ſelbſt, zazdrośni ludzie dręczą ſię y męczą ſami; gegen eines Glück, dla cudzego ſzczęścia. er iſt misgünſtig gegen meinem Ruhm, on ieſt zazdroſny moiey sławy. der Misgünſtige, tödtet ſich ſelbſt, zazdrościwy ſiebie ſamego zabiia.

Misgunſt, *f.* zazdrość. Misgunſt hegen, zazdrość mieć. einem in Misgunſt bringen, kogo do zazdrości przyprowadzić, wzniecić w kiem zazdrość, przywieść kogo do zazdrości, wzbudzić, zrobić, w kiem zazdrość. in Misgunſt kommen, gerathen, zazdrości ſobie narobić, zazdrość popadać, zazdrości ſię nabawić u drugich. in Misgunſt ſtehen, zazdrość u drugich cierpieć. die Misgunſt fahren laſſen, zazdrość porzucić, zazdrości poprzeſtać, pozbyć ſię zazdrości. daß ſie ſolches nicht thun, hindert ſie ihre Misgunſt, że oni tego nie czynią, przeſzkadza im do tego zazdrość.

Mishandeln, złe robić, złe czynić, złe broić, złego ſię dopuſzczać, błąd popełniać. ein Frauenzimmer mishandeln, dopuścić ſię złego z kobietą. *powtore znaczy*: einen übel tractiren, źle kogo traktować, źle kogo częſtować, źle ſię z kiem obchodzić.

Mishandeln, das, złego czynienie, złego broienie, złego ſię dopuſzczanie, błędu popełnianie, źle traktowanie, złe częſtowanie.

Mishandlung, *f.* wyſtępek, przeſtępſtwo, zbrodnia, grzech, ekſces, błąd, kryminał. ſie haben erſchreckliche Mishandlung begangen, oni ſtraſzny kryminał, ſtraſzliwy wyſtępek popełnili. hüte dich für dieſe Mishandlung, ſtrzeż ſię tego wyſtępku, tego błędu. was für eine groſſe Mishandlung willſt du thun, coża wielki ekſces chceſz ty popełnić. ſolche Mishandlung, wird immer beſtrafet, taki wyſtępek bywa zawſze karany. von ſolcher Mishandlung, will ich nicht hören, o takiem wielkiem ekceſie niechcę ſłuchać. was ſaget man von dieſer Mishandlung? coż mowią o tym wyſtępku?

Mishellen, nie zgadzać ſię, nie być iednego zdania, z kiem, nie iedno trzymać, przeciwnie co inſzego trzymać.

Mishellen, das, nie zgadzanie ſię, niezgoda, nie iedno trzymanie, nie iedność.

Mishellig, niezgadzaiący ſię, niezgodny, nie iedno trzymaiący, co innego trzymaiący, co innego chcący. mishellige Leute untereinander, niezgodni, niezgadzaiący ſię, nie iedno trzymaiący ludzie między ſobą. mit einem,

nem mishellig seyn, być z kiem niezgodnym, z kiem się nie zgadzaiącym, z kiem nie trzymaiącym być, być z kiem nie iedno trzymaiącym.

Mishelligkeit, *f.* niezgadzanie się, niezgoda, nie iedno trzymanie nie iedność.

Mishelliglich, *adv.* niezgodnie, nie iednostaynym zdaniem, nie w iedności.

Mislauten, głosem się niezgadzać, rożnić się w głosie, niezgodne mieć głosy.

Mislauten, das, głosem się niezgadzanie, rożnienie się w głosie.

Mislich, wątpliwy, o czym powątpiewaią, pod wątpienie podpadaiący, wątpliwości podległy. misliche Fälle, wątpliwe przypadki, wątpliwości podległe trefunki. der Ausgang der Dinge, ist mislich, koniec tych rzeczy iest wątpliwy. das Glück, im Kriege, ist mislich, szczeście na woynie iest wątpliwe. mislicher Fall, wątpliwy trefunek. mislicher Ausgang des Krieges, wątpliwy koniec woyny. mislicher Zustand, wątpliwy, pochylony stan. mislicher Sieg, wątpliwe zwycięstwo. misliche Freundschaft, wątpliwości podległa przyiaźń.

Mislich, *adv.* wątpliwie; siehet es mit dem Siege aus, wątpliwe iest zwycięstwo, chwieie się zwycięstwo. es stehet mislich mit der Sache, pod wątpieniem ta rzecz iest; mit der Schlacht, bitwa pod wątpliwością, wątpliwie się toczy, każe wątpić na ktorą stronę pomyślna będzie.

Mislingen, nie udawać się, nie udać się, źle się udawać, źle się udać, na złe wychodzić, nie pomyślnie się powodzić, źle padać. er siehet, daß seine gute Rathschläge mislingen, on widzi, że się iego dobre zamysły nie udaią. der angefangene Krieg, mislinget, zaczęta woyna źle się powodzi, źle się udaie. das mislinget ihm, to się mu nie udało, to się mu nie powiodło, to się mu źle udało. die Hofnung ist ihm mislungen, nadzieia się mu nie udała, nadzieia iego zpełzła, z iego nadziei nic, po iego nadzieii.

Mispel, *f.* eine Frucht, *owoc pewny*, niesplik. von Mispel, z niespliku.

Mispelbaum, *m.* niesplik drzewo, niesplikowe.

Mispelstrauch, *m.* kierz niesplikowy, krzak niesplikowy. im Mispelstrauche, w niesplikowym krzaku.

Mispreisen, das, gardzenie, pogardzanie, za nic mienie, nieszacowanie niepoważanie; pogardzenie.

Mispreisen, das, gardzenie, pogardzanie, za nic mienie, nieszacowa nieniepoważanie, pogardzenie.

Missethat, *f.* zły uczynek, zła sprawa, nie dobra sprawa, nie dobra sprawka. Missethat begehen, zły uczynek zrobić, złey się sprawy dopuścić, nie dobrą sprawkę zbroić. sich mit einer Missethat besudeln, oszpecić się złym uczynkiem, osromocić się złą sprawą. sich der Missethat enthalten, od złego się uczynku wstrzymywać, utrzymywać. seine Missethat verheelen, kryć się ze swoiem złym uczynkiem, taić się ze swoią złą sprawką, kryć swoią złą sprawę, taić swoią niedobrą sprawkę. die Missethat bestrafen, zły uczynek ukarać, złą sprawę skarać, za niedobrą sprawkę wychłostać. zu einer Missethat verleiten, do złego uczynku przyprowadzić, do złey sprawy przywodzić, przywieść, na złą sprawę namawiać.

Missethäter, *m.* złoczyńca, ktory złe czyni, źle czyniący, złosprawca.

Misrath, *n.* rozradzanie, rozradzenie, odmawianie, odmowienie czego.

Misrathen, rozradzać, rozradzić; nieradzić, *w tymże samym sensie:* einem etwas, komu czego nie radzić, komu co rozradzać. ich misrathe dir diese Reise, ia tobie nie radzę *tey drogi*, ia tobie rozradzam *tę drogę*.

Misrathen, das, rozradzanie, rozradzenie, nieradzenie, niedoradzanie; eines Dinges, iakiey rzeczy.

Mißionarius, *m.* Missyonarz, opowiadacz słowa Bożego po obcych Narodach, Kaznodzieia narody nawracaiący.

Misstehen, przeczyć, zapierać, nie pozwalać, sprzeczać się. es missteht alles, on zapiera, *wszystkiego*, on przeczy wszystko, on się o wszystko sprzecza, on mowi zawsze, że nie, on zapiera *wszystko*.

Misstehen, das, przeczenie, zapieranie, sprzeczanie się, mowienie że nie.

Misthönen, nie zgadzać się głosem, dźwiękiem, brzmieniem, inaczey brzmieć.

Misthönen, das, niezgadzanie się głosem, niezgodne brzmienie.

Misthon, *m.* nienastroiony głos, niezgodny głos, niezgodne głosu dzwonienie, brzmienie.

Mistrauen, nieufać, nie wierzyć, nie dowierzać; dem bösen und falschen

Men-

Menschen, złemu y fałszywemu człowiekowi.

Mistrauen, das, nieufanie, niewierzenie, nie dowierzanie. Mistrauen in einem setzen, nie mieć ufania w kiem, nie dowierzać komu, trzymać się przy nie dowierzaniu, mieć zawsze nieufanie, być, zostawać w nieufaniu.

Mistrauisch, niedowierzaiący, niewierzący, nieufaiący.

Mistrauisch, z niedowierzaniem, z nieufaniem, niedowierzaiąć, nieufaiąc.

Misverstand, m. złe rozumienie; unrechter Verstand, nie dobre rozumienie, *powtore znaczy:* Uneinigkeit, nie iedność, niezgoda, nie iedno rozumienie.

Miswachs, m. nie urodzay; grosser, wielki; gefährlicher, niebezpieczny.

Mist, m. gnoy, nawoz; omasta, *w tym samym sensie, to co:* Dünger, alter, neuer; stary, świeży, rzadki nawoz, stara, świeża, rzadka omasta; trockener, suchy; wohl verwester, dobrze ugniły; vom Rindviehe, nawoz wołowy, krowi, z pod bydła. der von der Sonne ausgezogener, ktory od słońca iest wyciągniony, wypalony, z ktorego słońce co naylepszego wyciągnęło. Mist breiten, nawoz rozrzucać. Mist einackern, nawoz worywać, przyorywać, Mist decken, nawoz przykrywać, przykryć. Mist von Tauben, gnoy z pod gołębi; von Eseln, z pod osłow, *adj.* gnoy gołębi, gnoy ośli; von Menschen, z pod ludzi; von Schweinen, z pod świn; von Schaafen, z pod owiec; von Ziegen, z pod koz, kozi; von Vögeln, z pod ptakow; hitziger, gorący; von Hünern, z pod kur; wornach viel Unkraut wächst, na ktorym wiele chwastu rośnie; welcher noch keine Kraft, ktory ma ieszcze swoię moc. klarer Mist, drobny nawoz; vier und zwanzig Fuder, dwadzieścia y cztery fur nawozu. Mist streuen, nawoz roztrząsać, rozrucać. im Herbste Mist ausführen, w iesieni nawoz wywozić. auf etwas Mist werfen, nawozu na co narzucać. Mist führen, nawoz wozić. zum Miste gehörig, do nawozu należący, *adj.* nawozowy, do gnoiu, gnoiowy. voll Mist, pełny gnoiu, pełny nawozu. wo viel Mist ist, gdzie wiele nawozu, gnoiu iest. Wasser voll Mist, woda pełna gnoiu, *Subst.* gnaiowka, z gnoiu woda.

Mist bären, lasy gnoiowe, na ktore gnoy składaią.

Mistbauer, m. gnoiarz, nawoźnik, co gnoy, nawoz wozi.

Mistel, f. lep. auf Mistel Vögel fangen, na lep ptaki łapać.

Mistfunke, m. człowiek, niechlui świnia, *w tym sensie* gnoy, *toż samo* gnoiek; unfläthiger Mensch, nie ochędożny człowiek, plucha, *zwłaszcza* o kobietach.

Mistgabel, f. widły do gnoiu, widły gnoiowe, do nakładania gnoiu.

Mistgrube, f. nawoz, gnoiowisko, mieysce gdzie gnoy składaią.

Misthaacken, m. kilof, do kopania gnoiu, do wykopywania nawozu.

Mistkäfer, m. krowka, robak w gnoiu siadaiący.

Mistlache, f. Pfütze, kałuża gnoiowa, gnoiowka, błoto gnoiowe.

Mistleiter, f. kosze, literki gnoiowe na wozie, do gnoiu.

Mistwagen, m. woz do wożenia gnoiu, do wywożenia nawozu.

Mit, z, *præp.* mit Weib und Kinder herumschweifen, z dziećmi, y z żoną tułać się, wałęsać się. mit einem blutigen Degen, ergriffen werden, ze szpadą zkrwawioną być złapanym. mit anbrechenden Tage kommen, rowno ze dniem przychodzić. die Poeten mit Lust lesen, Poetow z chęcią czytać. mit grosser Furcht anfangen zu reden, z wielką boiaźnią zaczynać mowić. einem, mit Briefen, an einem schicken, kogo z listem do kogo posłać. einen mit den Degen anfallen, ze szpadą się porwać do kogo. viele mit Sensen, wohin schicken, wielu z kosami dokąd wysłać. es mit einem halten, trzymać z kiem iedno. *Przestroga,* wenn dieses Mit, eine Gesellschaft oder Begleitung, das Würzen, Anmuth, bedeutet, wird es im Polnischen mit z *præpos.* gegeben, wenn es aber ein Werkzeug bemerkt, womit etwas gethan wird, setzet man den Ablativum solches Werkzeugs allein, ohne die Præposition z. z. E. einen mit den Degen hauen, kogo kordem ciąć. einen mit der Hand, mit einem Steine schlagen, kogo ręką, kamieniem, uderzyć; aber nicht: z kordem, z ręką, z kamieniem. *tak też,* etwas mit der Feder schreiben, co piorem pisać. etwas mit dem Munde sagen, co ustami mowić. mit Ohren hören, uszami słyszeć. etwas mit Gewalt nehmen, co gwałtem

co mocą wziąć; nicht z piorem, z ustami, z gwałtem; mit Unrecht einem etwas nehmen, przez niesprawiedliwość wziąć co komu. mit List einen hinrichten, zdradą kogo zabić. sein Leben mit der grösten Schande einbüssen, z haywiększą chanbą życie utracić. mit Fleiß dunkel reden, umyślnie, nie iasno, ciemno mowić. mit Pfeffer essen, z pieprzem ieść. mit solcher Sorgfalt, daß, z taką dokładnością, że. mit solcher Gelehrsamkeit, z taką uczonością. mit einem Worte, damit ich nicht von allen und jeden sage, wir sollen die menschliche Gesellschaft zu unterhalten suchen, słowem, (nicht z iednym słowem) abym o wszystkim, y o każdym w szczegulności nie mowił, my powinniśmy starać się ludzkie społeczeństwo utrzymywać. mit der Bedingung einem etwas geben heissen, daß er nicht, z tą kondycyią, z tym warunkiem kazać co komu dać, aby nie. mit der Zeit, z czasem.

Mitanhängen, przydać co, przywiesić, przyłączyć, przypiąć do rzeczy wyżey położonych.

Mitansehen, przypatrywać się wraz, z drugiemi die Spiele, Grom.

Mitarbeiten, współpracować, wraz robić, razem pracować.

Mitarbeiter, m. współpracownik, współrobiący, współpracuiący.

Mitau, Mitawa, Hauptstadt in Curland, stołeczne miasto w Kurlandyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, adj. Mitawski, Mitawska, Mitawskie; einer daher, męszczyzna z Mitawy rodem, Mitawczyk, Mitawianin; eine daher, białogłowa, Mitawka, Mitawianka; Art, Weise, adv. po Mitawsku, z Mitawska, iak w Mitawie.

Mitaufwachsen, współ podrastać, współ wyrastać.

Mitbedeuten, oraz znaczyć, razem znaczyć, razem wyrażać, oraz wyrazać.

Mitbegaben, razem wyposażyć, razem posag dać, oraz posag wyliczyć.

Mitbegaben, das, razem wyposażenie, razem posagu danie, wyliczenie.

Mitbegebung, f. oraz wyposażenie, razem posagu danie, odliczenie.

Mitbegleiten, assystować, prowadzić razem kogo, chodzić w towarzystwie z kiem.

Mitbegleiten, das, oraz assystowanie, oraz prowadzenie.

Mitbegraben, oraz pochować, razem pochować, pogrzebać.

Mitbeklagt, oraz obwiniony, współ oskarżony, razem obwiniony.

Mitbeschweren, oraz obciążać, wraz obciążyć. über die Waffen, auch mit Eisenwerke, noch beschweren, okrom oręża żelaznym sprzętem razem obciążyć. ich will mich nicht mit beschweren, ia się niechcę y tym razem obciążać.

Mitbesitzer, m. w społposiadaiący, kompossessor, pospołu trzymaiący, współposiadca.

Mitbeter, m. współproszący, współuprasziący, razem proszący.

Mitbeterin, f. współ prosząca, współ uprasziąca, razem prosząca.

Mitbetler, m. współ żebrak, razem żebrzący, pospołu żebrzący.

Mitbeweinen, razem opłakiwać, oraz opłakać, pospołu opłakiwać.

Mitbeweinen, das, razem opłakiwanie, współ opłakiwanie, oraz opłakanie.

Mitbewohnen, bywać na czym, zasiadać na czym, wchodzić w co, iako to w radę, być przy czym; das ist: przytomnym. eines Rath mit beywohnen, być na czyiey obradzie, zasiadać na czyiey obradzie, być przy czyiey obradzie, wchodzić w czyie obrady. ich kann dem Rath nicht beywohnen, ia na tey radzie być nie mogę.

Mitbitterinn, f. razem uprasziąca, razem prosząca, współem doprasziąca się.

Mitbringen, razem znosić, znieść, przynosić; einem etwas, co komu.

Mitbruder, m. współbrat; besser doch, simplex. brat.

Mitbuhler, m. współzaletnik, do iedney z drugiem chodzący.

Mitbuhlerinn, f. współzaletnica, ktora razem z drugą kogo kocha.

Mitbuhlschaft, f. współzaletnistwo, współ zaloty, razem zalecanie się.

Mitbuhlerkrankheit, f. troskliwość w społnych zalotach, współne troskliwe zaloty.

Mitbürge, m. współrękoymia, współrękodawca, współ ręczący.

Mitbürger, m. współobywatel, z iednego obywatelstwa, ziomek.

Mitbürgisch, współobywatelski, do iednego obywatelstwa należący.

Mitbürgerschaft, f. współobywatelstwo, iedno razem obywatelstwo.

Mitcanonicus, m. Współ Kanonik, Kollega Kanonik.

Mitdie-

Mitdiener, *m*. wſpołsługa, *m*. wſpołſłużący, wſpoł służały.

Mitdienerinn, *f*. wſpołsługa, *f*. ſpołſłużąca, ſpołsłużała.

Mitdienſt, *m*. wſpołsłużba, wſpołsłużenie, wſpolna usługa, wſpolna służba.

Mildulden. razem cierpieć, razem znoſić, *to co*: ſpołem cierpieć, poſpołem znoſić

Miteinander, ieden z drugiem, wraz, oraz, razem, ſpołem, wſpoł, poſpołu; beyde hinrichten, razem obudwoch zabić. da er und ich, miteinander unter dem Hauffen waren, gdy ia y on *albo* poſpołu w tłumie byliśmy. die Sachen, welche du und ich miteinander gelernet haben, rzeczy ktorych ia y ty razemeśmy ſię nauczyli. ſie ſind miteinander vertraut, złączeni razem z ſobą poufale. der Vortrag in dieſer Sache, von den Bürgermeiſteren, do nieſienie uczynili o tey rzeczy Konſulowie. etwas miteinander vereinbaren, co połączyć wraz, razem z ſobą. die einerley Willens miteinander ſeyn, o tym mowiliśmy poſpołu z ſobą. in Freundſchaft, miteinander leben, razem w przyiaźni żyć ieden z drugiem. deſto vertrauter miteinander ſeyn, tym poufaley z kiem przeſtawać. miteinander bekannt ſeyn, być ſobie znaiomemi ieden z drugiem, albo ieden drugiemu. ſich miteinander rauffen und ſchlagen, ieden z drugiem poſpołu za łby ſię wodzić y bić ſię. miteinander reden, z ſobą razem rozmawiać, wraz z ſobą rozmawiać, wraz z ſobą ieden z drugiem mowić. wenig miteinander übereinkommen, mało ſię z ſobą poſpołu zgadzać. ſiehe die folgende Artickel.

Miteinander abreden, razem ſię z ſobą umowić ieden z drugiem.

Miteinander eſſen und trinken, razem ſpołem iadać y piiać z ſobą.

Miteinander gränzen, poſpołu z ſobą graniczyć ieden z drugiem.

Miteinander handeln, tractiren, z ſobą razem ieden z drugiem traktować, umawiać ſię, o co.

Miteinander im Kriege ſeyn, razem być z ſobą na woynie, poſpołu woynę służyć.

Miteinander etwas kochen, etwas umgehen, razem co z ſobą ważyć, poſpołu z ſobą co gotować, *to ieſt*: ſpołem naradzać ſię z ſobą, *to ieſt*: ſpołem z ſobą iaki zamach układać, razem ſię z ſobą ieden z drugiem naradzać.

Miteinander lachen, śmiać ſię z ſobą razem, ieden z drugiem poſpołu.

Miteinander reden, razem z ſobą mowić, poſpołu ieden z drugiem dyſzkurować.

Miteinander reiten, poſpołu ieździć z ſobą, na koniech. *Obſerv.* iſt ein zweifelhaftes Wort, to ieſt oboiętne, oboſtronne słowo.

Miteinander rufen, poſpołu wołać, razem zawołać, poſpołu wykrzyknąć.

Miteinander ſchertzen, poſpołu żartować, razem ieden z drugiem żartować, ſpołem między ſobą żartować.

Miteinander ſchreyen, razem krzyczeć, oraz krzyczeć, ſpołem krzyczeć.

Miteinander ſchwatzen, razem gadać, poſpołu ſobie rozmawiać, poſpołu świegotać, razem ſzczebiotać, *to ieſt*: rozmawiać.

Miteinander ſpatzieren, chodzić z ſobą razem, przechodzić ſię ieden z drugiem.

Miteinander ſtreiten, wadzić ſię z ſobą, kłucić ſię ieden z drugiem.

Miteinander ſich verloben, zaręczyć ſię, zaręczyny mieć z ſobą.

Miteinander weiden, razem paſać, razem paść, wraz paſać, poſpołu paſać, ſpołem paść. ſie weiden miteinander die Ziegen, oni paſaią razem z ſobą kozy. die Ziegen, weiden miteinander, kozy razem ſię, ſpołem z ſobą paſaią, poſpołem ſię paſą

Miteinander ziſchern, ſzeptać ieden z drugiem, cicho z ſobą rozmawiać.

Miteinbringen, wnoſić razem, kłaść razem, wkładać razem. die garſtigen Zothen, mit in die Hiſtorie einbringen, plugawe żarty albo rzeczy kłaść w hiſtoryią. Verſe in die Rede mit einbringen, wierſze mięſzać, kłaść do *niewiązaney* mowy.

Miteinbringen, *n*. wnoſzenie razem, położenie razem, kładzenie ſpołem, w co.

Miteinmengen, mięſzać poſpołu, wmięſzać, pomięſzać z czym, w mięſzać w co. ſich in anderer Geſpräche miteinmengen, mięſzać ſię w cudzą mowę, *albo* do cudzey mowy.

Miteinmengen, das, mięſzanie ſię, wmięſzanie ſię do czego, w co.

Miteinſaugen, wpiiać razem, wſyſać ſpołem, wſać razem, wciągać razem w co, w ſiebie.

Miteinsaugen, das, wpiianie razem, wysysanie razem, wciągnienie razem w siebie.

Miteinsprechen, nawiedzać czasem; bey einem, kogo, bywać, bey einem, u kogo; bey der Tochter, u corki; bey seinem guten Freunden, u swoiego dobrego przyiaciela.

Miteinsprechen, das, nawiedzanie czasem, bywanie u kogo, chodzenie czasem do kogo.

Miterbe, m. społdziedzic, co razem z drugiem dziedzicem iest.

Miterben, dziedziczyć wspoł, dziedziczyć razem, być z drugiem oraz dziedzicem.

Miternähren, żywić kogo razem z drugiem, chować społem kogo.

Miternähren, das, żywienie społem, chowanie społem.

Mitessen, razem iadać; des Abends, w wieczor; des Mittags, na obiad.

Mitessen, das, wspoł iadanie, razem iadanie.

Mitesser, m. wspoł stołownik, wspoł iadacz, wspoł iadaiący, do iednego stołu chodzący; täglicher, co dzienny stołownik, powszedni stołownik; des Abends, na wieczor, w społwieczerzaiący; des Mittags, na południe, wspoł obiaduiący. *powtore znaczy*: robaczek zaskorni, nakształt włosa, od ktorego dzieci schną. Art Würmer der Kinder.

Miterulant, m. społ wygnaniec, razem wygnany, razem wywołany. Miterulant seyn, razem być wywołanym, razem wygnanym, być społwygnańcem.

Miteidam, m. wspoł zięć, drugi zięć, drugiey corki mąż.

Mitfechter, m. razem się potykaiący, razem się biiący.

Mitflüchtiger, m. wspoł zbieg, razem zbiegły, razem uciekaiący.

Mitfremdling, m. cudzoziemiec także, obcy także, także postronny.

Mitfreuen, cieszyć się społem, radować się społem, weselić się społem, cieszyć się razem, radować się razem.

Mitfreuen, das, cieszenie się społem, cieszenie się razem, cieszenie się oraz z drugiem.

Mitgabe, f. posag; schöne, piękny; baare, gotowy, w gotowiznie; besondere, vortreffliche, osobliwszy, przedni posag. die Mitgabe der Tochter, einem anvertrauen, posagu corczynego komu powierzyć. die Mitgabe, ist Schuld an seiner Noth, obarczonym być długiem posagu. der Tochter keine Mitgabe, mitgeben, ausmachen können, nie móc dać corce posagu, nie moc nazbierać na posag dla corki. Mitgabe bekommen, posag wziąć, posag brać. eine Mitgabe bestimmen, ansetzen, posag naznaczyć, ułożyć, wiele posagu ma być; alles dazu ansetzen, versprechen, wszystkie pieniądze na posag łożyć, obiecać. einem mit der Mitgabe bereichern und versehen, kogo posagiem zbogacić, opatrzyć. eine Jungfer welche keine Mitgabe hat, panna bez posagu, ktora nie ma posagu. einer Tochter Mitgabe geben und der andern nichts, iedney corce dać posag, a drugiey nie. der keine Mitgabe hat, co nie ma żadnego posagu, nie posażny, bezposażny; *adv.* bez posagu. zur Mitgabe, na posag. zur Mitgabe gehörig. do posagu należący, *adj.* posagowy, posagowa, posagowe posażny.

Mitgast, m. społ gość, społem gosczący, spolnik gościa, także też gość. *powtore znaczy*: bey einem Gastgeboth, zaproszony społem, w gościnę, na ochotę, na bankiet z drugiemi.

Mitgeben, razem dawać, razem dać; seinem Freund dreißig tausend Thaler, swoiemu przyiacielowi trzydzieści tysięcy talerow. *powtore znaczy*: posag corce dawać, dać.

Mitgeben, das, razem danie, razem dawanie, posagu danie.

Mitgefangener, m. społniewolnik, razem w niewoli będący.

Mitgehülf, m. społ pomocnik, społpomagacz, razem pomagaiący.

Mitgeniessen, razem używać, razem użyć, pospołu używać, społem używać; etwas, czego. wir haben viel mitgenossen, my nażywaliśmy się wiele razem, pospołu użyliśmy wiele.

Mitgeniessen, das, razem używanie, społem używanie.

Mitgenoß, m. spolnik, społecznik; an etwas, w czym. Mitgenoß am Reiche, spolnik Krolestwa; an dem Vergnügen, spolnik uciech, spolnik rozkoszy; an allen Glück und Unglück, spolnik wszelkiego szczęścia y nieszczęścia.

Mitgenossenschaft, f. spolnistwo, towarzystwo, społeczność; an etwas, w iakiey rzeczy, społeczeństwo.

Mitgenossinn, f. Spolniczka, Towarzyszka, Społeczniczka.

Mitge-

Mitgesandter, *m.* Społposeł, Kollega poselstwa, spolnik poselstwa.
Mitgesell, *m.* Społtowarzysz, Towarzysz, w woysku, na woynie.
Mitgesellinn, *f.* Społtowarzyszka, towarzyszka; przyiaciołka, *w tymże samym sensie.*
Mitgesellschaft, *f.* Towarzystwo, Społtowarzystwo, spolnasłużba woienna, społeczeństwo.
Mitgespan, *m.* Spolnik, społecznik, towarzysz, społtrzymaiący.
Mitgetheilt, podzielony, dany, użyczony, udzielony drugiemu.
Mitgezehlt, policzony, porachowany pospołu z drugiemi.
Mitgift, *f.* posag; die wird nicht gegeben werden, ktory nie będzie dany.
Mitglied, *n.* społczłon; in einer Sache, w iakiey rzeczy, *to co:* spolnik; an einem Amt, na urzędzie, Kollega urzędu. Mitglied des Raths, Społczłon w radzie, Senator także.
Mithalten, trzymać razem, obchodzić razem, pospołu obchodzić; ein Fest, święto. ein Gastgeboth mithalten, ochotę sprawiać, bankiet dawać, na ochocie, być ciefzyć się. *potym znaczy to co:* mit auf einer Parthey seyn, być na czyiey stronie, trzymać czyią stronę.
Mithalten, das, trzymanie razem, obchodzenie razem.
Mithelfen, pomagać, dopomagać; einem, komu. *to co:* wyposażyć. einer Tochter mithelfen, wyposażyć corkę.
Mithelfen, das, pomaganie, dopomaganie, wyposażenie.
Mithelfer, *m.* pomocnik, dopomagacz, dopomożca, pomagaiący, pomożyciel.
Mithelferinn, *f.* pomocnica, pomagaczka, dopomożycielka, pomocniczka.
Mitherschen, wspoł panować, razem panować, pospołu panować.
Mitherrschen, das, wspoł panowanie, razem panowanie, społrządy.
Mithin, tym, tak; geschiehet es, daß, tym dzieie się często że, tym staie się to że.
Mithin thun, razem co włożyć, pospołu co kłaść.
Mithin zu thun, dać w koło, obkładać w koło; Thon, gliną obłożyć w koło.
Mithridat, *n.* Mitridat; eine Arzeney, *lekarstwo pewna.*
Mithupfen, razem skakać, razem wyskakiwać, pospołu skakać.

Mithuren, pospołu kurwić, razem z sobą kurwić.
Mithurer, *m.* społkurewnik, wraz kurewnik, pospołu kurewnik
Mitjauchzen, pospołu wykrzykiwać, razem okrzykiwać.
Mitigiren, ulżyć, zfolgować, pofolgować; die Strafe, kary.
Mitirren, razem błądzić, z kiem pospołu błądzić.
Mitkäufer, *m.* społkupień, społkupiec, społkupuiący, naspołkupuiący.
Mitkläger, *m.* społoskarżyciel, społobwiniciel, spolnik oskarżenia.
Mitknecht, *m.* społ służalec, społ służały, społ niewolnik, pospołem z drugiem służący.
Mitknechtschaft, *f.* spolna służba, społ służba, spolne służenie.
Mitkosten, razem kosztować, wraz kosztować, pospołu oraz kosztować.
Mitkosten, das, razem kosztowanie, wraz zkosztowanie, pospołu razem kosztowanie.
Mitlauten, razem brzmieć, pospołu brzmieć, razem dźwięczeć, pospołu dźwięczeć.
Mitlauten, das, razem brzmienie, pospołu brzmienie, razem dźwięczenie.
Mitlautend, razem brzmiący, pospołu brzmiący, społem razem brzęczący. mitlautende Buchstaben, społbrzmiące litery.
Mitlehren, razem uczyć, razem nauczać, pospołu nauczać.
Mitlehrjunge, *m.* społuczeń, społuczący się, razem uczący się.
Mitleiden, żałować kogo, żal być komu kogo, mieć pożałowanie nad kiem społ ubolewać, społ cierpieć, społ boleć.
Mitleiden, das, społ bolenie, społ ubolewanie, pożałowanie kogo; ist bey niemand groß erreget worden, w nikiem nie było wzbudzone wielkie pożałowanie. mit einem Mitleiden haben, mieć pożałowanie nad kiem. zu Mitleiden bewegen, do pożałowania, do *kompassyi* poruszyć. das Mitleiden entstehet, pożałowanie powstaie. das Mitleiden, ist in die Gemüther der Richter, zu erwecken nöthig, *kompassyia,* pożałowanie w umysłach sędziow wzbudzić trzeba. mit einem viel Mitleiden, mieć *kompassyią* nad kiem; mit eines Hungerleideren, pożałowanie mieć nad czyim głodem; mit eines Unglück, nad czyim nieszczęściem; mit eines Zufalle, nad czyim

trefunkiem. ich hatte mit meinen Bruder, sonderbares Mitleiden, ia miałem nad moiem bratem, osobliwe pożałowanie, osobliwe politowanie. sein Mitleiden einem bezeugen, swoie politowanie, pożałowanie, swoią kompassyią komu oświadczyć, pokazać nad niem.

Mitleidig, miłosierny, litościwy; pożałuiący, *kompassyią* maiący, litość maiący. sich mitleidig érweisen, na kogo być litościwym, być miłosiernym na kogo, być *kompassyią* maiącym nad kiem. sich mitleidig erweisen, litościwym, społ ubolewaiącym się pokazać, stawić. gegen einen mitleidig seyn, być litościwym, być miłosiernym na kogo, *kompassyią* maiącym nad kiem.

Mitleidig, *adv.* miłosiernie, litościwie, z *kompassyią*, z pożałowaniem.

Mitleidigkeit, *f.* litościwość, lutościwość, *kompassyia*, żal nad kiem.

Mitleidiglich *adv.* litościwie, miłosiernie, z pożałowaniem, z *kompassyią*, z pożałowaniem.

Mitlernen, razem się uczyć, pospołu się uczyć.

Mitlerweile, tym czasem; ich schrieb den Brief, napisałem list.

Mitmachen, razem robić, razem czynić. wie man es miteinander machet, gleiches Gelichter miteinander seyn, co inny czyni toż samo z niem czynić.

Mitnehmen, z sobą wziąć, z sobą brać, razem z sobą zabrać.

Mitnichten, bynaymniey, żadną miarą, żadnym sposobem, nie y nie.

Mitanderfallen, razem upadać, razem upaść, razem padać, razem paść z drugiem.

Mitanordnen, razem rozporządzać, pospołu z drugiem rozporządzać, *to co:* befehlen, razem rozkazać, oraz rozkazywać, oraz stanowić; daß der Krieg angehen solle, aby woyna była; daß die Armee marschiren solle, aby woysko maszerowało.

Mitpatron, *m.* *konpatron*, społ obrońca, społ protektor, z drugiem.

Mitpeinigen, razem męczyć, pospołu męczyć, oraz z drugiem katować.

Mitpflanzen, razem szczepić, społem z drugiemi zaszczepiać.

Mitplaudern, razem gadać, społem z sobą gadać, pospołu sobie rozmawiać.

Mitpriester, *m.* społksiądz, społkapłan, takteż Ksiądz, takteż Kapłan.

Mitrasen, razem szaleć, pospołu z drugiem szaleć, wraz szaleć.

Mitregent, *m.* Społrządca, Społwielkorządca, Społrządzący.

Mitreisen, społem iezdzić, razem podroż odprawiać.

Mitrosten, razem piec, społem piekać; pospołu przypiekać.

Mitsäugling, *m.* społchowanek, społkarmek, ktory się razem z drugiem przy iednych piersiach chował.

Mitsaufen, razem z sobą szeptać, pospołu, z sobą poszeptywać, społem szeptać.

Mitschallen, razem brzęczeć, razem brzmieć, razem dzwonić.

Mitschätzen, razem szacować, pospołu, oraz, społem, szacować.

Mitscherzen, razem z drugiem żartować, pospołu żartować.

Mitschüler, *m.* społżak, *społszkołek*, razem do szkoły chodzący. *to co:* społuczeń. Mitschüler des Aristoteles, społuczeń Arystotelesa. eines Mitschüler gewesen seyn, być iuż było czyim społuczniem. viele Mitschüler haben, wiele mieć społuczniow.

Mitschülerzeit, *f.* czas społuczeństwa, czas społżakostwa, czas *społszkołkostwa*.

Mitschwatzen, pospołu z sobą rozmawiać, razem z sobą gadać.

Mitschwatzer, *m.* społgadacz, społgaduła, społem gadaiący.

Mitschwiegervater, *m.* społteść, społświekr, społświekier.

Mitschwimmen, razem pływać, społem pływać, pospołu pływać.

Mitseuffen, razem wzdychać, razem westchnąć, społem westchnąć, pospołu westchnąć, pospołu wzdychać.

Mitsingen, razem śpiewać, pospołu śpiewać, z kiem śpiewać.

Mitsingen, das, razem śpiewanie, pospołu śpiewanie.

Mitsinger, *m.* razem śpiewacz, społśpiewak, społem śpiewak.

Mitsoldat, *m.* społżołnierz, kamrat, społwoiak; społ woiownik.

Mitspeisen, społem iadać, razem iadać, społem ieść, pospołu iądać.

Mitspielen, grać z kiem, razem grać; społem grać. *powtore* znaczy *to co:* begegnen, obchodzić, częstować; einen übel, kogo źle; mit Worten, słowami.

Mitspielen, das, igranie społem, razem igranie, społne igranie.

Mitspieler, *m.* społgracz, społigracz, społgraiący, społigraiący.
Mitspielung, *f.* *to co* Tractirung, traktowanie, częstowanie. übele Mitspielung, złe traktowanie, złe częstowanie; mit scharfen Worten, ostremi słowami.
Mitsterben, umierać pospołu, umrzeć razem, pospołu umierać; oraz z kiem umierać.
Mitstimmen, zgadzać się razem głosem, beyfallen, zgadzać się zdaniem, zezwalać, swoiem zdaniem przypadać na co, zezwolenie swoie dać na co.
Mitstimmend, głosem się razem zgadzaiący, zezwalaiący na co razem.
Mitstimmer, *m.* przypadaiący razem zdaniem na co, zgodny w głosie, pospołu zezwalaiący na co.
Mitstimmerinn, *f.* przypadaiąca razem zdaniem na co, pospołu zezwalaiąca na co.
Mitstimmung, *f.* razem się zgadzanie, razem przypadanie na co, razem głosowanie.
Mitstreiten, wadzić się pospołu, kłucić się pospołu.
Mitstreiten, das, *n.* spolne wadzenie się, kłucenie się pospołu.
Mitstreiter, *m.* spolny zwadnik, społ kłutnik, spolny kłutnik; społ sprzecznik.
Mittägig, południowy. mittägige Zeit, południowy czas. mittägige Sonne, południowe słońce. mittägiger Wind, południowy wiatr. mittägige Gegend, południowy kray, południowa kraina; kray na południe leżący.
Mittag, *m.* południe, die Mitte des Tages, śrzodek dnia. heißer Mittag, gorące południe; im Winter, południe zimowe. es wird Mittag, południe się robi, południe nadchodzi. bis an den Mittag bleiben, aż do południa zostać. morgen vor Mittage zu Hause seyn, iutro przed południem być w domu. eben den Tag nach Mittage, w tenże sam dzień po południu, tegoż samego dnia z południa. am Mittage nicht helle seyn, nie widzieć w południe, nie widno być w południe. auf den Mittag wiederkommen, około południa powracać. gegen den Mittag ankommen, ku południowi przyść. es ist um Mittag, teraz iest samo południe, samiuteńko południe. die Gegend gegen Mittag, kray ku południowi. gegen den Mittag liegen, na południe leżeć. die Sonne nimmt ihren Lauf gegen Mittag, słońce bierze swoy bieg ku południowi.
Mittagsessen, *n.* obiad, *iakoby słowo w słowo* południowe iedzenie.
Mittagsgast, *m.* gość południowy, gość na obiad, gość na obiedzie.
Mittagsmahl, *n.* obiad. auf dem Mittagsmahle essen, na obiad ieść.
Mittagsmahlzeit, *f.* obiad, *obiadu czas*, *obiedny czas*; sehr gute, bardzo dobry obiad; zugerichtete, zgotowany, gotowy; warme, ciepły; köstliche, drogi, kosztowny; die zu rechter Zeit angestellet wird, ktory w sam czas zastawiony iest; Zurüstung dazu, gotowość do obiadu. einem die Mittagsmahlzeit geben, dać komu obiad; darzu kommen, na obiad przybyć. zur Mittagsmahlzeit einladen, na obiad zapraszać, zaprosić, na obiad prosić, do stołu prosić. die Mittagsmahlzeit zurichten, obiad zgotować, obiad nagotować; einen darzu mitnehmen, kogo na obiad z sobą wziąć. einem die Mittagsmahlzeit vorsetzen, zastawić, postawić przed kiem obiad; versäumen, obiadu się pozbawić. Mittagsmahlzeit halten, obiad ieść, obiad trzymać, u obiadu, na obiedzie być; in irdenen Gefäßen, na glinianych naczyniach. ohne Mittagsmahlzeit seyn, bez obiadu być, obiadu nie ieść. kleine Mittagsmahlzeit, mały obiad, obiadek, obiadek okrągły. darzu gehörig, do obiadu należący, *adj.* obiadowy, obiadny, obiedny.
Mittagsruhe, *f.* wczas południowy, spoczynek południowy. Mittagsruhe halten, wczasu południowego zażywać, wczasować się, spoczywać; po południu.
Mittagsschlaf, *m.* sen południowy, spanie południowe.
Mittagswärts, ku południowi; liegend, leżący; sich befindend, znayduiący się.
Mittagswind, *m.* południowy wiatr; gelinder, wolny, wolniutki; regenhafter, dżdżowy.
Mitte, die, *f.* śrzodek. in der Mitte der Welt steht die Erde, w śrzodku świata stoi ziemia. in der Mitte hinlegen, w śrzodku położyć. eine in der Mitte umfassen, wziąć w poł ktorą, w poł ktorą obłapić. in der Mitte des Marktes, na śrzodku rynku. mitten über den Markt laufen, po śrzodku rynku biegać. mitten im Weinberge stehen, w śrzodku winnicy stać. mitten im

Trinken zu schreyen anfangen, piiąc, w śrzodku napoiu zacząć krzyczeć. in der Mitte stehen, w śrzodku stać.

Mittel, das, *n.* śrzodek, das gleich weit von beyden Enden ist, co iest rowno odległe, od obudwoch końcow. Mittel der Welt, śrzodek świata; *znaczy także to co* Arzneymittel, lekarstwo, sposob lekarski, śrzodek lekarski; heftiges, tęgie; vortreffliches, przednie; kräftiges, mocne; auserlesenes, wyborne; langsames, wolne, nie tęgie; das gute Wirkung thut, ktore dobry skutek sprawuie; vergebenes, daremne; das nicht hilft, ktore nie pomaga; gelindes, łagodne, wolniutkie; untersuchtes, nie doznane, nie doświadczone; verdächtiges, geschwind wirkendes, podeźrzane, prędko skutkuiące, *operuiące*; bequemes, wygodne; das ist das einzige für dieses Uebel, to iest iedyne lekarstwo na to złe; wider Hexerey erfinden, wynaleść lekarstwo przeciwko czarom, albo lekarstwo na czary. seinem Besten mit starken Mitteln zu Hülfe kommen, ratować swoie zdrowie mocnemi lekarstwami. Mittel zu etwas suchen, lekarstwa na co szukać. das Mittel haben und sich dessen bedienen, mieć sposob, mieć lekarstwo y zażywać go. sich das Mittel wider die große Kälte anschaffen, sposob sobie obmyślić przeciwko wielkiemu zimnu. zu einer Wunde das Mittel brauchen, na iaką ranę lekarstwa zażywać. sich durch den Tod wider eines Unrecht ein Mittel verschaffen, śmiercią szukać śrzodku przeciwko czyiey niesprawiedliwości. ohne Mittel und Hülfe in seiner Noth stecken bleiben, bez sposobu, bez pomocy w potrzebie swoiey zostawać. die Wunden mit einem Mittel heilen, rany iakiem lekarstwem goić. wenn sonst kein Mittel vorhanden, kiedy iuż żadnego nie ma lekarstwa, żadnego śrzodku, żadnego sposobu; *potym znaczy to co* dostatki, fortuna, bogastwo; Vermögen, Reichthum, geringe Mittel haben, nie wielką mieć fortunę. da die Mittel des Vaterlandes erschöpft sind, dostatki oyczyzny są wyczerpane. durch etwas um seine Mittel kommen, przychodzić przez co do utraty swoiey fortuny. sich ins Mittel schlagen, legen, treten, wpaść, w pośrzod rzeczy, w pośrzod interesu, interesem zawiadywać. alle Mittel und Wege versuchen, wszystkich sposobow y drog probować. ein Mittel ergreifen, chwytać się śrzodku, sposobu. da sich die Weiber ins Mittel schlugen, ist der Streit gestillet worden, gdy się panie w rzecz wdały, kłutnia była uspokoiona. sich eines Mittels bedienen, zażywać iakiego śrzodku, iakiego sposobu. er hat gewisse Mittel ergriffen, on się chwycił pewnego śrzodku. etwas durch erlaubte Mittel erlangen, dostąpić, nabyć czego godziwemi sposobami. es ist noch ein anderes Mittel sich bey ihm einzuschmeicheln, ieszcze iest inszy sposob przyiść do iego łaski.

Mittelbar, pośrodkuiąc, między czym zachodząc.

Mitteldarm, *m.* błona kiszkowa.

Mittelding, *n.* rzecz oboiętna, bez strona, ani zaszkodzi, ani pomoże.

Mittelfinger, *m.* palec śrzedni; drugi od wielkiego, serdeczny.

Mittelkreis, *m.* am Himmel, Ekwator na niebie; *nazwiy* Rownołęk.

Mittelländisch, środziemny, das auf dem festen Lande weit vom Meere abliegt, co na wielkiey ziemi daleko od morza leży. mittelländische Stadt, śrzodziemne miasto. mittelländische Leute, śrzodziemni ludzie. mittelländisches Land, śrzodziemny kray, das zwischen zweyen oder mehrern Ländern liegt, co między dwiema, albo inszemi kraiami leży.

Mittelmäßig, śrzedny, pomierny. mittelmäßiger Kopf, śrzednia, pomierna głowa, śrzedni, pomierny rozum. mittelmäßige Klugheit, śrzednia, pomierna roztropność. mittelmäßiger Redner, śrzedni, pomierny mowca. mittelmäßig im Reden seyn, pomiernym, śrzednym być w wymowie. mittelmäßiger Hausrath, pomierny porządek domowy. aus der mittlern Art, śrzedniego rodzaiu, rodu, śrzedniey krwi; eine Frau nehmen, żonę poiąć.

Mittelmäßig, *adv.* średnio, pomiernie; gelehrt, uczony, pomierney nauki.

Mittelmäßigkeit, *f.* średniość, pomierność; des Verstandes, rozumu; im Reden, w mowieniu; im Erfinden, w wynaydowaniu.

Mittelmäßiglich, *adv.* śrzednio, pomiernie; reden, mowić.

Mittelmeer, *n.* śrzodziemne morze, między kraiami lub ziemią rozlane morze.

Mitteln,

Mitteln, godzić, ugodzić, pogodzić; etwas in der Güte unter einigen, co w dobroci między niektoremi.

Mittelplatz, *m.* śrzednie mieysce, śrzodkowe mieysce, we śrzodku mieysce.

Mittelpunct, *m.* sam śrzodek, centrum; *z Greckiego* kentron. Mittelpunct von Sicilien, sam śrzodek Sycylii; der Erde ist Etolien, sam śrzodek ziemi iest Etolia. Mittelpunct der Welt ist die Erde, sam śrzodek świata iest ziemia. zu solchem gehörig, do samego śrzodku należący, *adj.* centralny, sam śrzodkowy.

Mittelsäule, *f.* śrzednia kolumna, śrzedni słup, w śrzodku stoiący.

Mittelsmann, *m.* pośrzednik, godzący, zum Frieden, pośrzednik do pokoiu; in einer Heyrath, do ożenienia, swat, ktory swata stadło.

Mittelst, śrzedni, śrzodkowy, Finger, palec, Feder, śrzednie pioro, we śrzodku pioro będące.

Mittelstand, *m.* śrzedni stan, pomierny stan, śrzedniość, pomierność.

Mittelstraße, *f.* śrzednia droga, śrzodkiem droga idąca, śrzedni gościniec; ist die sicherste, śrzednia droga iest naybezpiecznieysza; bisweilen gefährliche, czasem bywa niebezpieczna.

Mittelstrich, *m.* kryska we śrzodku, komma u Grammatykow.

Mitteltheil, *m.* śrzednia część, śrzodkowa część, co w śrzodku iest.

Mittelwand, *f.* śrzednia ściana, pośrzodkowa ściana.

Mitten, śrzedni, śrzodkowy, pośrzodkowy, *albo subst.* na śrzodku, w śrzodku, w pośrzodku. mitten auf dem Markte, na śrzodku rynku. mitten im Trinken, w pośrzodku brania napoiu. der Ort mitten in der Welt, mieysce w pośrzodku świata. mitten in der Hochzeit, w pośrzod wesela. mitten im Frühlinge, w pośrzod wiosny. mitten in der Stadt sind die Feinde, w pośrzod miasta są nieprzyiaciele. mitten in der Schule, w pośrzod szkoły, na pośrzodku szkoły.

Mitten entzwey brechen, w śrzodku na dwoie przełamać; reissen, rozedrzeć na dwoie przez śrzodek.

Mitten inne liegend, w śrzodku leżący, w śrzod leżący, w pośrzodku leżący.

Mitten von einander theilen, przez śrzodek rozdzielić iedno od drugiego.

Mitternacht, *f.* pułnoc, *to co* die Mitte der Nacht, śrzod nocy. zu Mitternacht kommen, na pułnoc przychodzić; *powtore znaczy* Gegend des Himmels, strona nieba, pułnoc, pułnocna strona nieba. gegen Mitternacht liegen, ku pułnocy, na pułnocy na pułnoc leżeć. die Sonne nimmt ihren Lauf gegen Mitternacht, słońce skłania, zwraca swoy bieg ku pułnocy. gegen Mitternacht fahren, ku pułnocy iechać. gegen Mitternacht sich lenken, ku pułnocy się obracać, nachylać.

Mitternachtwind, *m.* pułnocny wiatr, od pułnocy wiatr. mitternächtliche Gegend des Mondes, pułnocna strona miesiąca, na pułnoc obrocona strona księżyca.

Mitternachtwärts, ku pułnocy, sich begeben, ku pułnocy udawać się. Mitternachtwärts sich wenden, ku pułnocy się obracać.

Mittwoche, *f.* der vierte Tag in der Woche, środa, czwarty dzien w tygodniu, niedzielę rachuiąc za pierwszy.

Mittheilen, podzielić, udzielić, użyczyć, allen Saamen, wszystkim nasienia. dem die Natur eine große Geschicklichkeit zu reden mitgetheilt hat, ktoremu urodzenie udzieliło wielkiey zdatności do mowienia. aus anderer Leute Beutel mittheilen, z cudzego worka udzielać. vielen das Bürgerrecht mittheilen, wielu, użyczyć prawa mieyskiego, dać mieyskie, wpisać do miasta. den Armen etwas von seinem Vermögen mittheilen, ubogim z swoiey fortuny udzielać. von fremden Guthe mittheilen und sich das gemeine Volk gewogen machen, z cudzego dobra udzielać, rozdawać, y lud sobie tym przychylny czynić.

Mittheilen, das, *n.* udzielanie, udzielenie, użyczanie, użyczenie, rozdawanie.

Mittheiler, *m.* udzielaiący, udzielnik, udzielca, użyczaiący, użyczyciel.

Mittheilig, udzielny, czego można udzielić, użyczony czego można użyczyć.

Mittheilung, *f.* udzielenie, użyczanie, użyczenie, rozdawanie.

Mittler, *m.* pośrzednik, iednacz, iednawca, iednaiący, przepraszaiący od kogo. Mittler zwischen Gott und Menschen ist nur allein Christus, Pośrzednikiem między Bogiem y ludźmi, iest sam tylko Chrystus.

Mittlerweile, tym czasem, wird die Zeit vergehen, czas minie. mittlerweile da wieder

wieder zusammen gebracht wird, was zerstreuet war, tym czasem gdy do kupy zbieraią, to co było rozproszono.

Mittlerzeit, tym czasem, przez ten czas, w tym samym czasie.

Mittlung, f. pośrzednienie, jednanie, godzenie, przepraszanie kogo od kogo.

Mittrauern, razem żałować, społem żałować, pospołu żałować.

Mitverhaft, razem obwinoniony, razem oskarżony, an etwas, o co.

Mitverschließen, razem z drugiemi uradzić, razem, społem układać.

Mitverschließen, das, n. razem uradzenie, społem układanie.

Mitumgehen, razem z kiem przestawać, z kiem pospołu obcować, przebywać.

Mitumgehen, das, n. razem z kiem przestawanie, społem obcowanie.

Mitunter, między. er besitzet viele Landgüther, und mitunter auch sehr gute, on posiada wiele włości, a między niemi bardzo dobre. das Betrübniß mitunter einschlucken, między inszemi, albo z drugiemi rzeczami kłopot iaki połknąć.

Mitunterflechten, wplatać, wpleść, poprzeplatać między czym.

Mitunterflechten, das, n. wplatanie, wplecienie, w co, poprzeplatanie.

Mitunterlaufen, po między przebiegać, między czym biegać.

Mitunterlaufen, das, n. po między przebieganie, między czym bieganie.

Mituntermengen, mięszać po między co, Verse in eines Rede, wiersze w mowę, czyią.

Mituntermengen, das, n. mięszanie, pomiędzy co, etwas, czego; der verschiedenen Sachen, mięszanie pomiędzy rozmaite rzeczy.

Mituntersäuen, posiać między czym, porozsiewać, poprzesiewać między czym, etwas unter die Wicken, czego między wyką nasiać.

Mitunterſäen, das, n. posianie między czym, nasianie między czym.

Mitunterwachsen, podrastać między czym, rosnąć między czym.

Mitunterwachsen, das, n. podrastanie między czym, rośnienie między czym, y z czym razem.

Mitvormund, m. społopiekun, społem z innym opiekę trzymaiący.

Mitwachen, społem strzec, społem pilnować; społem patrzeć czego; społem straż odprawować.

Mitwachen, das, n. społem strzeżenie, społem pilnowanie, społem patrzenie czego, społem straży odprawianie.

Mitwachsen, społem rość, społem podrastać, społem wyrastać.

Mitwachsen, das, n. społem rośnienie, społem podrastanie, społem wyrastanie.

Mitwandern, społem wędrować, razem z drugiem wędrować.

Mitwandern, das, n. społem wędrowanie, razem wędrowanie.

Mitweinen, razem płakać, z kiem, sie weinet mit, ona płacze razem.

Mitweinen, das, n. razem płakanie, społem opłakiwanie.

Mitwerber, m. społ zabiegaiący, o co, der zugleich mit um etwas anhält, który razem z kiem zabiega o co, zachodzi o co.

Mitwerberinn, f. społ zabiegaiąca, społ staraiąca się, społ zachodząca.

Mitwerbung, f. społ zabieganie, o co, społ staranie się, społ zachodzenie.

Mitwirken, razem robić, razem wyrabiać, razem ieden skutek robić.

Mitwirken, das, n. razem robienie, razem wyrabianie, razem iednego skutku robienie.

Mitwirker, m. razem robiący, razem wyrabiaiący, razem skutkuiący, ieden skutek razem sprawuiący.

Mitwirkung, f. razem robienie, razem wyrabianie, razem skutkowanie.

Mitwissen, razem wiedzieć, pospołu wiedzieć; etwas wichtiges und gewisses, co ważnego y pewnego pospołu wiedzieć.

Mitwissen, das, n. razem wiedzenie, pospołu wiedzenie.

Mitzählen, policzyć, porachować, z czym, co, w co, etwas mit etwas.

Mitzählen, das, n. policzenie, porachowanie czego z czym; eines Dinges mit einem andern, iedney rzeczy z drugą.

Mitzählung, f. policzenie, porachowanie; unter die andern, między inszych.

Mitzubereiten, razem gotować, razem przygotować, razem nagotować.

Mitzubereiten, das, n. razem gotowanie, razem przygotowanie..

Mixtur, *f.* mieszanina, vieler Sachen unter einander, wielu rzeczy razem.

Moab, ein Mannsnamen, Moab, imie męszczyzny.

Moabiter, *plur.* Namen eines Volks, Moabitowie, imie pewnego dawnego ludu.

Mobillen, *pl.* bewegliche Güter, ruchomizna, ruchome dobra. köstliche und viele Mobilien, wiele kosztowney ruchomizny.

Mode, *f.* moda, in Kleidern, w sukniach, w stroiu, in Sitten, w obyczaiach. Mode werden, iść w modę, modą się stawać. die Mode wird, moda nastaie, moda się poczyna. eine neue Mode worinnen anführen, iaką nową modę dokąd wprowadzać. uralte Mode, stara, starożytna moda.

Modell, *n.* model, naypierwszy wzor, pierwiastkowy wzor, przod-wzor. dessen Modelle sind selbst von den Künstlern theurer bezahlt worden, als andrer Werke, ktorego modele, wzory, są drożey płacone, od sztukaterzow, iak inszych robot. Modell aus Thon machen, model z gliny wyrobić, ulepić. wenn ich das Modell sehe, so kann ich wissen wie das Gebäude seyn werde, gdy ia model widzę, mogę wiedzieć, iaki budynek będzie; das zum Nachmachen vorgelegt ist, ktory do naśladowania dany iest. sich in allem nach dem Modelle richten, wszystko według modelu, albo przod-wzoru zrobić; in Gerichts und dergleichen Dingen, w sądownych y tym podobnych rzeczach nazywa się, *formula.*

Modeltuch, *n.* wzor, płotno, sukno, na ktorym są wzory do wyrabiania podobne.

Modena, Stadt in Italien, Modena, miasto we Włoszech. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Modeński, Modeńska, Modeńskie. einer daher, męszczyzna z Modeny, Modeńczyk. eine daher, białogłowa z Modeny rodem, Modenka, Modenianka. Art, Weise, *adv.* po Modeńsku.

Modena, ein Herzogthum, Księstwo Modeńskie.

Moder, *m.* pleśń, pleśnina, spleśniałość.

Moder, Stadt in Ungarn, Moder, miasto w Węgrzech. einer daher, z Moderu rodem męszczyzna, Moderczyk, *adj.* Moderski, Moderska, Moderskie.

Modericht, spleśniały, opleśniały, zapleśniały, pleśnią zaszły, pleśnią przeszły, pleśnią zepsuty.

Moderiren, miarkować, wstrzymywać, utrzymywać; sich im Zorne, siebie w gniewie. im Siege sich moderiren, siebie w zwycięstwie moderować, utrzymywać; im Schmerze, w żalu.

Modern, pleśnieć. das Brod modert in der Feuchtigkeit, chleb pleśnieie w wilgoci.

Modest, skromny, pomiarkowany, umiarkowany, utrzymać.

Modestie, *f.* skromność, umiarkowanie, pomiarkowanie, utrzymać.

Modon, Stadt in Morea, Modona, miasto w Morei, na Peloponezie; *połac.* Methone. von Modon, Modończyk; *adj.* Modoński, Modońska, Modońskie. Art, Weise, *adv.* po Modońsku.

Mögen, moc, zdołać, *powtore* chcieć. er möchte gern schreiben, wenn er etwas zu schreiben hätte, on by rad chciał pisać, gdy by miał co do pisania. ich möchte gern essen, spazieren gehen, ia bym rad chciał ieść, spacyrować.

Möglich, możny, *to co* może się zrobić, co może być, podobny do zrobienia. es ist gar wohl möglich, to wcale można, to wcale może być, to się wcale może stać. so viel möglich ist, ile można, ile możności. wenn es dir auf eine Art möglich ist, ieżeli ci to iakim sposobem można iest. so viel mir möglich gewesen, ile mi można było, ile możności we mnie było. wenn es nur möglich ist, ieżeli to tylko można.

Möglichkeit, *f.* możność, podobność do zrobienia, do stania się.

Möhrinn, *f.* schwarzes Weibsbild, murzynka, czarna białogłowa.

Mönch, *m.* mnich, zakonnik, w zakonie żyiący.

Mörder, *m.* morderca, zaboyca, zaboynik; der einen umbringt, ktory kogo zabiia. meuchelischer Mörder, taiemny, skryty zaboyca; der Eltern oder nahen Freunde, rodzicow, albo bliskich krewnych; oycoboyca; des Bruders, bratoboyca; der Schwester, siostry zaboyca. an seinem Leibe ein Mörder werden, siebie samego być zaboycą.

Mördergrube, *f.* rozboynicza iama, zboiecki pieczar, gdzie zboycy siadaią.

Mörderinn, *f.* rozboyniczka, zaboyczyna, zaboyniczka, zboyczyna, zboyka, morderka.

Mörderisch, zboiecki, rozboyniczy, oycoboyski. mörderisches Verbrechen, zboiecki wystęрek. mörderisches Gesicht, zboiecka twarz. mörderische Hand, zboiecka ręka, rozboynicza ręka, morderska ręka, mordercy ręka, oycoboycy ręka.

Mörsel, *m.* oder Mörser, moździerz, worinnen man etwas zerstößt, w ktorym co tłuką; kupferner, miedziany; eherner, mosiężny; steinerner, kamienny; kleiner, mały mozdzierczyk. etwas im Mörsel zerreiben, co w mozdzierzu tłuc, trzeć.

Mörselchen, *n.* mozdrzierzyk. er zerreibet es im Mörselchen, on to trze, tłucze, w mozdzierzyku.

Mörselkeule, *f.* tłuczek, do tłuczenia w mozdzierzu. mit der Mörselkeule zerstoßen, zerreiben, tłuczkiem trzeć, tłuc, utłuc.

Mohn, *m.* ein Gewächs, mak, krzew pewny. von Mohn, z maku, *adj.* makowy.

Mohnhaupt, *n.* makowka, makowa głowka. mit dem Stabe das Mohnhaupt abschlagen, makowe głowki kiiem zbiiać, makowki laską strącać; zcinać. kleines, mała makoweczka.

Mohnsaft, *m.* sok makowy; *połacinie* opium.

Mohr, *m.* schwarzer Mensch, murzyn, czarny człowiek.

Mohrenländisch, murzyński, z murzyńskiego kraiu. mohrenländisches Meer, murzyńskie morze, przy murzyńskim kraiu leżące.

Mohrenland, *n.* murzyński kray, murzyńska ziemia. einer daraus, kto z murzyńskiey ziemi, murzyn. Frau, murzynka.

Molch, *m.* ein Wurm, robak pewny, salamandra.

Molken, *n.* was von Milch abgeht, serwatka, co od mleka odchodzi. zu Molken werden, w serwatkę się obracać, serwatką się stawać.

Molkicht, serwatczysty, serwatki wiele w sobie maiący.

Moldau, ein Land, Moldawa, Muldany, kray pewny.

Moldauer, *m.* Moldaw, Moldawczyk, Moldanin, z Moldawy rodem.

Molestiren, przykrzyć się, naprzykrzać się, być uprzykrzonym komu. er molestirt mich oft, on się mi naprzykrza często.

Moluccische Insel, Moluckie wyspy, Molukki, tak wyspy nazwane.

Montmedis, Stadt in Lothringen, Montmedis, miasto w Lotaryngii.

Mompelgard, eine Stadt in Deutschland, Mompelgard, miasto w Niemczech. von Mompelgard oder darzu gehörig, z, albo, do Mompelgardu należący, *adj.* Mompelgarski, Mompelgarska, Mompelgarskie.

Monaco, Stadt in Italien, Monako, miasto we Włoszech; *połac.* nazywa się Monæci portus.

Monarch, *m.* Monarcha, Iednowładca, Iedynowładca, absolutnie panuiący; absolutny, wszystko możny pan, Krol.

Monarchie, *f.* Monarchia, Iednowładstwo, Iedynowładstwo, absolutne panowanie, absolutny rząd, absolutne Krolestwo.

Monarchisch, monarchiczny. monarchische Regierung, monarchiczny rząd.

Monat, *m.* zwölfter Theil des Jahres, miesiąc, dwunasta część roku; ganzer, cały miesiąc; nächster, naybliższy; ausgehender, ninieyszy, kończący się, zchodzący; angehender, zaczynaiący się; im Sommer, w lecie, letni miesiąc; im Winter, w zimie, zimowy miesiąc. auf den Monat Januarium etwas verschieben, na miesiąc Styczeń co odłożyć. die Auction ist auf den Monat Januarium angesetzt, aukcyia iest w miesiącu Styczniu naznaczona. auf den Monat September wollen wir uns hinmachen, w miesiącu Wrześniu chcemy się ztąd ruszyć. in einem andern Monate die Comitia halten, w inszym iakim miesiącu Seym mieć. es ist der siebende Monat seit dem, siodmy miesiąc iest, iak. vor zehen Monaten, przed dziesiąciu miesiącami. in den nächsten sechs oder sieben Monaten nicht zu sehen haben, przez te naybliższe sześć albo siedm miesięcy, nie widzieć było. sechs ganze Monate eher etwas merken, co na sześć miesięcy całe pierwey pomiarkować. einen Monat um den andern, miesiąc za miesiącem, albo co trzeci miesiąc. alle drey Monate, co trzy miesiące. allemal den dritten Monat, zawsze trzeciego miesiąca. einen Monat lang währen, mięsięczny, ieden miesiąc trwaiący, długi. zwo Monate lang, dwoch miesięczny.

sechs Monate lang, sześć mieśięczny; der Weiber, niewieście mieśiące.

Monatbuch, *n.* mieśięczne dzieie, przez mieśiące pisane.

Monatfluß, *m.* mieśięczne płynienie; zurückhalten, zatrzymać; gehet stark, mocno idzie; gehet nicht, nie idzie, nie odchodzi; der fein ordentlich gehet, regularnie odchodzi; Frau die ihn hat, na mieśięczne krwi płynienie chora, mieśiące cierpi.

Monatfrist, *f.* odłożenie na mieśiąc, pokoy na mieśiąc uczyniony.

Monatlich, mieśięczny. monatlicher Lohn, mieśięczna płaca.

Monatlich, *adv.* co mieśiąc, na mieśiąc, mieśiącami. die Obrigkeit gehet monatlich an solchen Ort, co mieśiąc Urząd zieżdża na to mieysce. monatlich etwas umgraben, co mieśiąc co okopywać. einmal monatlich, raz na mieśiąc, raz w mieśiąc, raz co mieśiąc; seinen Unterhalt fodern, o swoie mieśięczne strawne upominać śię.

Monatsold, *m.* mieśięczny żołd, płaca żołnierzowi na mieśiąc.

Monatspeise, *f.* mieśięczne iadło, iadło na mieśiąc, stoł na mieśiąc, co mieśiąc. führt der Soldat bey sich, nosi z sobą żołnierz.

Monatzeit, *f.* mieśięczny czas, czas iednego mieśiąca

Monauge, *n.* choroba na oczy pewna.

Moncalvo, Ort in Piemont, Monkalwo, łysa gora, miasto w Piemoncie.

Mond, *m.* Gestirn am Himmel, mieśiąc, księżyc, gwiazda na niebie; neuer, zunehmender, voller, nowy księżyc, przybywaiący, pełny, *albo* pełnia, *subst.* w pełni księżyc, pełnia księżyca; abnehmender, ubywaiący po pełni, kwadrami; nicht scheinender, nie świecący; unter der Erde steckender, pod ziemią śię bawiący; aufgegangener, ktory wszedł; läuft auf dem untersten Kreise herum, nayniższym okręgiem biega; bekommt sein Licht von der Sonnen, dostaie swoiego światła od słońca; läuft sehr niedrig, biega bardzo nisko; verursacht Ebbe und Fluth, sprawuie Toki morskie; läuft zu nächst der Erde, bieży naybliżey ziemi. das Ab- und Zunehmen des Lichts des Mondes przybywanie y ubywanie światła księżycowego; die zunehmenden Hörner sind bald spitziger, bald stumpfer, rogi nowego księżyca, raz bywaią kończyste, drugi raz zatępione; verfinstert die Sonne, wenn er unter dieselbe kommt, ćmi słońce, gdy pod nie podchodzi; wird durch die Darzwischenkunft der Erde verfinstert, wenn er der Sonnen gegen über steht, gdy na przeciwko słońca stoi, zaćmiony bywa, od ziemi pomiędzy niem y słońcem zachodzącey; Auf- und Untergang desselben, wschod y zachod księżyca. der Mond hat kein eigenes Licht, księżyć nie ma swoiego własnego światła. ist bewohnt, und eine Erde vieler Städte und Berge, mieszkaią na niem, y iest ziemią wielu miast y gor. selbige Nacht war der Mond voll, da er Ebbe und Fluth verursachte, tey-że nocy księżyć był w pełni, ktory toki morskie sprawuie; wird verfinstert, leidet eine Finsterniß, bywa zaćmiony, cierpi zaćmienie; wird über und über blutroth, czerwono krwawy bywa; ist noch nicht voll, ieszcze nie iest w pełni; nimmt zu, przybywa go, rośnie; nabywa światła co raz to więcey, zbliża śię co raz bardziey do pełni; nimmt ab, ubywa go, starzeie śię, znika powoli; ginie potrosze. bey dem Neu- oder Vollmonde, na nowiu, albo na pełni księżyca; ist neu und scheinet gar nicht, iest now, na nowiu, y nie świeci wcale nic; ist unter der Erde, pod ziemią iest; geht unter, zachodzi. des Mondes, zum Monde gehörig, co iest księżyca, albo co do mieśiąca należy, *adj.* księżycowy, mieśiącowy, księżycow, mieśiącow. des Mondes Lauf, księżycowy bieg, daran er nicht scheinet, w ktorym on nic nie świeci, bez mieśiąca ciemny czas; dergleichen Nacht, ciemna noc, podczas ktorey w swoiem biegu mieśiąc nie świeci; die Zeit da er neu ist und gar nicht scheinet, czas w ktorym iest wcale now księżyca, y księżyć nie świeci, nazywać by śię powinno, *bez mieśięczne*; die Zeit da er voll ist, czas gdy pełny księżyć iest nazywa śię pełnia; unterschiedene Gestalten, rożne postawy księżyca, albo widoki; *połac.* phases. wie ein halber Mond gestaltet, na kształt połowy mieśiąca. im neuen Monde, na nowiu. im ersten Viertel, na pierwszey kwadrze. im letzten Viertel, na ostatniey kwadrze, na ostatniey ćwierci. wenn gar kein Mond scheint, kiedy wcale nic mieśiąc nie świeci, na przednowiu; na *bezmieśięcznym*.

Monda,

Monda, Stadt in Spanien, Monda, miasto w Hiszpanii.
Mondego, Fluß in Portugall, Mondego, rzeka w Portugallii.
Mondfinster, zaćmienie księżyca, albo gdy nie świeci.
Mondfinsterniß, *f.* zaćmienie księżyca, zaćmienie miesiąca. lange vorher eine Mondfinsterniß ankündigen, gdzie wprzod zaćmienie księżyca przepowiedzieć. Mondfinsterniß begiebt sich, zaćmienie księżyca nastaie, księżyc się poczyna ćmić; księżyc w zaćmieniu, miesiąc zaćmieniem przyciemniony.
Mondenschein, *m.* światło księżyca. ohne Mondenschein, bez światła księżyca, kiedy miesiąc nie przyświeca. Nacht ohne Mondenschein, noc podczas ktorey miesiąc nie świeci.
Mondenlauf, *m.* bieg księżyca. die Zeit nach dem Mondenlaufe bemerken, podług biegu miesiąca, *albo* księżyca czas miarkować. der Mond vollendet seinen Lauf in 27 Tagen, księżyc zpełnia swoy bieg, we dwudziestu siedmiu dniach.
Mondsgestalt, *f.* postawa księżyca, widok księżyca; z *Greck.* fasis.
Mondsucht, *f.* zawrocenie głowy, lunatyczna choroba, *albo* pomięszany temperament wracaiący się co miesiąc.
Mondsüchtig, lunatyk, lunatyczną chorobę cierpiący.
Mondzeit, *f.* czas miesięczny, przeciąg miesiąca liczonego według biegu księżyca.
Monervine, Stadt im Neapolitanischen, Monerwina, miasto w Neapolitańskim.
Mongibello, ein Berg in Sicilien, Monżybello, inaczey Etna, gora w Sycylii.
Mongomery, Ort in England, Mongomery, miasto w Anglii.
Mons, Stadt in Hennegau, Mons, miasto w Hennegawskim. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego, albo do tego miasta należący, *adj* Monski, Monska, Monskie.
Monstranz, *f.* monstrancyia, na hostyią, do noszenia iey.
Monstrevil, Ort in Frankreich, Monstrewil, miasto we Francyi.
Monsucht, *f. obacz na swoim mieyscu* Mondsucht.
Montag, *m.* poniedziałek, pierwszy dzień po niedzieli.

Montalcino, Stadt in Italien, Montalcino, miasto we Włoszech.
Montalto, Stadt in Italien, Montalto, miasto we Włoszech.
Montauban, Stadt in Frankreich, Montoban, miasto we Francyi.
Montbeliard, s. Montpellgard.
Monte di Somma, ein Berg in Italien, Montedisomma, gora we Włoszech.
Monte Fiascone, Stadt in Italien, Montefiascone, miasto we Włoszech.
Montelimart, Stadt in Frankreich, Montelimart, miasto we Francyi.
Montferrat, ein Herzogthum, Montferrat, księstwo Montferratskie.
Montiren, żołnierza przyodziać, żołnierzowi dać mondur, barwę.
Montlouis, Festung in Frankreich, Monluis, forteca we Francyi; *inaczey* Monluiza.
Montmelian, Festung in Savoyen, Montmelian, forteca w Sabaudyi; *inaczey* Montmeliana, *nazwana.*
Montpellier, Stadt in Frankreich, Montpellier, miasto we Francyi, *adj.* Montpelierski, *subst.* Montpelierczyk.
Montreale, Stadt in Sicilien, Montreale, miasto w Sycylii, *adj.* Montrealski, Montrealska, Montrealskie, *subst.* Montrealczyk.
Montroyal, Festung, Montroial, forteca, *adj.* Montroialski.
Montrevil, Stadt in Frankreich, Montrewil, miasto we Francyi, *adj.* Montrewilski, Montrewilska, Montrewilskie; *subst. m.* Montrewilczyk; *subst. f.* Montrewilka; *adv.* po Montrewilsku.
Montur, *f.* mondur, suknia żołnierska, albo barwa na żołnierza. Montur bekommen, monduru dostać, mondur wziąć u Horągwi.
Moos, *n.* mech. mit Moos stopfen, mchem napchać, zatkać.
Moosicht, mchowy, mechowy, mszysty. moosichte Wiesen, mszyste łąki. moosichte Steine, mszyste kamienie. moosichte Bäume, mszyste drzewa, mchem obrosłe, mchem porosłe.
Moquerie, *f.* oder Spott, żart, szydzenie z kogo; wyśmiewanie kogo.
Moqueur, *m.* żartownik, szyderca, wyśmiewacz, wyśmiewaiący.
Moquiren, żartować, z kogo, szydzić, z kogo, wyśmiewać, kogo. sich über seine Feinde moquiren, żartować ze swoich nieprzyiacioł, wyśmiewać ich.

Moral, *f.* moralna nauka, wiadomości, nauczanie obyczaiow.
Moralien, *pl.* moralne rzeczy, wiadomości do obyczaiow należące.
Moralisiren, moralizować, wywodzić z czego nauki, uwagi, o obyczaiach.
Morast, *m.* bagno, trzęsawisko; błota, *plur.* kothigter und sumpfichter Ort, błotniste y kałużyste mieysce; lehmichter, muliste; an einander fortgehender, iedno z drugiego się ciągnące; sehr großer, nader wielkie bagno, nader wielkie błota. nicht gar großer Morast, nie bardzo wielkie bagno, nie bardzo wielkie błota. den Morast mit Brücken belegen, most dać na bagnie, na błotach. Brücken über den Morast bauen, na błotach, na bagnie most stawiać; na bagnach most dać, na błotach most postawić. Morast trocken machen, błota, bagna, osuszyć, suche poczynić. aus dem Moraste empor kommen, z bagna w gorę na wierzch wyść, z błot, wyleść na wierzch. im Moraste versinken, w bagnie utonąć; *powtore znaczy to co* Unflath, błoto.
Morastig, bagnisty, błotny, bagnami y błotami zastąpiony.
Morat, stateczny, statkuiący, statecznych obyczaiow, obyczaiow dobrych, dobrego, statecznego ułożenia.
Morat, Ort in der Schweiz, Morat, miasto w Szwaycarach.
Morbegno, Ort in Graubündten, Morbegno, miasto w Gryzonach.
Morschelle, *f.* rydz, *grzyb pewny*; gesunde oder ungesunde, zdrowy, albo niezdrowy; von gutem Geschmacke, dobrego smaku.
Mord, *m.* zaboystwo, zabicie, morderstwo, zabiiatyka, rozboy. auf den Mord umgehen, zaboystwo popełnić chcieć, na zabicie kogo zbierać się, gotować się. der Mord ist im Walde begangen worden, zaboystwo w lesie popełnione było. einen Mord begehen, zaboystwo popełnić. einen bestellen den andern durch Mord hinzurichten, kogo nasadzić, aby drugiego zaboystwem zgładził. die Sache scheinet auf Mord und Todschlag hinaus laufen zu wollen, rzecz się zanosi na zabiiatykę y na śmierć. den Mord an sich selbst begehen, zaboystwo na sobie samym popełnić; seines Vaters oder andern nahen Angehörigen, oyca albo boystwo popełnić, albo kogo z bliskich należących.
Mordanschlag, *m.* zasadzka na zabicie. einen Mordanschlag machen, zasadzkę na zabicie kogo robić, zachodzić aby kogo zdradą zabić, pilnować na kogo aby go o śmierć przyprawić, zasadzać się aby kogo pozbawić tego życia.
Mordbrenner, *m.* podpalacz, zapalacz ze złości; ktory ogień podkłada.
Mordeisen, *n.* *słowo w słowo* żelazo do zabicia, puinał, sztylet.
Morden, zabiiać, żabić, zaboystwo popełniać, zaboy czynić.
Mordgierig, chciwy zaboystwa, pragnący śmierci czyiey.
Mordthat, *f.* zaboystwo, uczynek zaboystwa, uczynek morderski.
Morea, eine Landschaft, Morea, ziemia, *przed tym* Peloponesus zwana. aus oder zu solchem Lande gehörig, z tego kraiu, albo do tego kraiu należący, *adj.* Moreyski, Moreyska, Moreyskie. dasiger Krieg, Moreyska woyna. einer daher, z Morei rodem mężczyzna, *subst.* Moreyczyk. eine daher, białogłowa z Morei rodem, *subst.* Moreyka. Art, Weise, *adv.* po Moreysku. dasige Städte, tamteysze miasta, Moreyskie miasta.
Morelle, *f.* morela owoc; *połac.* malum Armeniacum, Ormiańskie iabłko.
Morgen, iutro. morgen früh, iutro rano. wissen wollen, was morgen geschehen werde, chcieć wiedzieć co się iutro dziać będzie. man wird morgen nicht erndten, iutro żąć nie będą. morgen bey aufgehender Sonne, iutro o wschodzie słońca. wir wollen bis morgen saufen, my chcemy aż do iutra żłopać.
Morgen, der, *m.* rano, *subst. neutr.* poranek, die Morgenzeit, ranny czas, poranny czas. der lichte Morgen leuchtet durch die Fenster, iasny poranek świeci przez okna. den ganzen Morgen schlafen, cały poranek, całe rano spać. bey düstern Morgen, w ciemnym poranku; gdy ieszcze ciemne rano. einem den Brief bey frühem Morgen geben, oddać komu list bardzo rano. der Morgen desselben Tages, rano tegoż samego dnia. den funfzehenden des Morgens etwas schreiben, piętnastego dnia rano pisać co. am Morgen des ersten, so den Tag vorher geschrieben worden, pierwszego dnia rano odebrać list pisany dniem przed tym.
heute

heute des Morgens, dziśiay rano. den folgenden Morgen, następuiącego rana. mit dem ersten Morgen das Werk angreifen, zaraz raniutenko wziąć się do roboty. bey gutem Morgen etwas schreiben, bardzo rano co pisać. mit Lesen den Morgen zubringen, rano, poranek na czytaniu przepędzić. das Haus war am Morgen ganz voll, dom był rano wcale pełny. bis an den Morgen wachen, nieśpać aż do rana. der Morgen bricht an, rano się robi. bey frühem Morgen, zaraz z rana, raniuteńko, tylko co rano, raniuteńieczko; *powtore znaczy* stronę nieba. die Welt vom Morgen bis gegen Abend bewohnen, mieszkać na ziemi od wschodu do zachodu. gegen Morgen, ku wschodowi na wschód. gegen Morgen liegend, na wschod leżący. gegen Morgen liegende Länder, na wschod leżące kraie. sich wieder in die Gegend gegen Morgen begeben, znowu się udać w kray wschodni, w stronę wschodnią. Meer gegen Morgen, morze wschodnie, morze na wschod leżące.

Morgenbrod, *n.* śniadanie, ranny posiłek, ranne iedzenie; poranne iadło, iedzenie z rana.

Morgend, iutrzeyszy. auf den morgenden Tag verschieben, na iutrzeyszy dzień odkładać, na iutrzeyszy czas odłożyć. verschiebe das Lesen auf den morgenden Tag, odłoż to czytanie na iutrzeyszy dzień, do iutrzeyszego dnia. am morgenden Tage, na iutrzeyszym dniu, *to iest*, dnia iutrzeyszego.

Morgends, rano, rannego czasu, z rana, w porannym czasie, porannego czasu, w rannym czasie.

Morgengabe, *f.* posag; große, wielki; kleine, mały; geringe, lichy.

Morgengruß, *m.* przywitanie ranne, powitanie ranne, witanie poranne, pozdrowienie z rana, ranne pozdrawianie.

Morgenländer, *pl.* die gegen Morgen wohnen, narody wschodnie, ktore na wschodzie, *albo* na wschodnich stronach mieszkaią.

Morgenländisch, wschodni, wschodniokraiowy, na wschodniey stronie, na wschodzie.

Morgenland, *n.* wschod, *to co* wschodni kray, wschodnia ziemia, na wschodzie.

Morgenröthe, *f.* zorza; bricht an, pokazuie się, zaiaśnia, zaczyna iaśnieć. so bald die Morgenröthe angebrochen, iak tylko zorza weszła, pokazała się, *albo* zaiaśniała, bin ich angekommen, przyszedłem.

Morgenstern, *m.* iutrzenka. bis der Morgenstern wieder aufgeht, aż iutrzenka wznidzie. der Morgenstern ist aufgegangen, iutrzenka weszła.

Morgenstunde, *f.* ranna godzina, ranne godziny, *plur.* für *sing.* Morgenstunde hat Gold im Munde, ranna godzina ma złoto w ustach; *co wychodzi na owo przysłowie*, kto rano wstaie temu Pan Bog daie; *inaczey o naukach*, ranne godziny są przyiaciołki Muz.

Morgenzeit, *f.* czas ranny, poranny czas, z rana czas, naylepszy.

Morgenwind, *m.* wschodni wiatr, wiatr od wschodu, wiatr od wschodniey strony, od wschodu wieiący wiatr, od wschodu powiewaiący.

St. Maurice, Ort in Savoyen, Senmoris, miasto w Sabaudyi.

Morlacken, *plur.* morlaki, narod pewny.

Morsch, spruchniały. morsche Zähne, spruchniałe zęby.

Mortier, s. Mörsel.

Mortificiren, martwić; sein Fleisch, swoie ciało; seine Begierde, swoie chuci.

Mosaisch, moyżeszow, moyżeszowy. mosaische Gesetze, moyżeszowe prawa. mosaische Bücher, moyżeszowe księgi, książki.

Moscau, ein Land, Moskwa, kray, *inaczey* Ruś, Rossyia, Ruś wielka. Stadt in Moscau, miasto w Wielkiey Rusi, Moskwa. einer aus Moscau, rodem z Moskwy, *kraiu* Moskal, *subst.* aus oder zu solchem Lande gehörig, z tego kraiu, albo do tego kraiu należący, *adj.* Moskiewski, Moskiewska, Moskiewskie; aber von Rossyia, Rossyiski, Rossyiska, Rossyiskie. Gesandter aus Moscau, Poseł Moskiewski, Poseł od Moskwy, Poseł Rossyiski. Art, Weise, *adv.* po Moskiewsku, po Rossyisku.

Moscowitisch, Moskiewski. moscowitische Waaren, Moskiewskie towary.

Moses, ein Mannsnamen, Moyżesz, imię męszczyzny.

Mosel, ein Fluß, Mosela, rzeka pewna. an solchem Flusse liegend oder sonst daher kommend, nad tą rzeką leżący, albo też od tey rzeki pochodzący, *adj.* Moselański, Moselańska, Moselańskie.

lańskie; dergleichen Wein, Moselańskie wino; darzu gehörig, do Moseli należacy, *także*, *adj*. Moselański, *albo też* Moselski, Moselska, Moselskie. Historie von Mosel, Moselańska Historia, Moselska Historia.

Moses, *m*. Moyżesz, Mannsnamen, imie męszczyzny. die fünf Bücher Mosis, pieć ksiąg Moyżesza. das erste Buch Mosis, pierwsza księga Moyżesza, Genesis, księga Rodzaiu; das andere, wtore księgi Moyżeszowe, Exodus, *a po polsku*, Wyście; das dritte, trzecia księga, Lewityk; das vierte, Numeri, *po polsku*, Liczby; das fünfte, Deuteronomion, *po polsku*, Powtorzenie Zakonu.

Mosque, *f*. (Moschee) Meczet, türkische Kirche, Turcka buźnica

Most, *m*. moszcz, *albo* muszcz, brzęczka, Saft der Weintrauben, sam sok przez się wyciśniony z winnych gron; sehr guter, bardzo dobry; von Natur gar dünner, z urodzenia cieniuteńki moszcz, naturalnie cieniutki moszcz; gutschmeckender, dobrze smakuiący; sehr süsser, bardzo słodki; brauset, robi, wre; burzy się, szumi; läutert sich, klaruie się; schmeckt nach Eisen, smakuie, smak ma iak żelazo; ist ohne alle Hefen, iest bez żadnego lagru; ist bitter und unnütze geworden, stał się gorzkim y na nic się nie zda, nic po niem; der immer so süsse als neuer bleibt, ktory zawsze słodki y świeży trwa. von Moste, z moszczu, moszczowy, brzęczkowy. zum Moste gehörig, do moszczu, do brzęczki należący, *także*, *adj*. moszczowy, brzęczny. Krug zum Moste, kufel na moszcz, kufel na brzęczkę.

Mostig, moszczowy. mostiger Geschmack, moszczowy smak, brzęczkowy smak, smak moszczu maiący.

Mostreich, wiele moszczu maiący, wiele brzęczki maiący. mostreicher Herbst, obfituiąca ieśień w moszcz, obfita w brzęczkę winną.

Motete, *f*. Motet, Art eines Gesanges, kształt pewney pieśni.

Motion, *f*. ruszenie, rozruchanie, rozruszanie, rozchodzenie się.

Motive, *f*. pobudka, pobudzenie, przyczyna poruszaiąca, przyczyna pobudzaiąca. Motive, ist die Ehre, alle Gefahr und Arbeit auf sich zu nehmen, pobudka do wzięcia na siebie wszelkiego niebezpieczeństwa y pracy, iest honor.

Motte, *f*. mol, ein Ungeziefer, *owad pewny*. Motten, welche die Kleider und Bücher zerfressen, mole, ktore suknie y książki iedzą. den Kleidern haben die Motten in hundert und sechzig Jahren nichts gethan, sukniom mole, przez sto sześć dziesiąt lat nic nieszkodziły. voller Motten, pełny molow.

Moudon, Stadt in Burgund, Mudon, miasto w Burgundyi.

Münster, Munstra, Munstryia, Theil von Irland, część Irlandyi.

Muchsen, ani gęby otworzyć, ani słowka powiedzieć. ich werde kein Wort davon muchsen, ia ani słowa o tym, *albo* o to powiem, ani gęby otworzę. er darf vor ihm nicht muchsen, nie śmiał przed niem, ani gęby otworzyć. muchse nur, tylko gębę otworz. er muchset nicht, ani słoweczka nie mowi. willst du hierauf antworten, oder auch nur muchsen? odpowiesz ty na to, albo przynaymniey gębę otworzysz? sie unterstunden sich nicht, die Augen aufzuheben, oder nur zu muchsen, oni nie śmieli, ani oczow podnieść, ani gęby otworzyć.

Muff, *m*. rękaw wielki z futrem; den man auf die Hände steckt, ktory na ręce kładą, wdziewaią.

Muffband, *n*. wstęga do rękawa iedwabna, pas do rękawa iedwabny, *pofr*. passe-caille.

Muffring, *m*. obrączka, kluczka, u rękawa do noszenia, *pofr*. porte-manchon.

Muffel, *m*. gewölbtes Gehäus über die Capellen in einem Probierofen, sklepiona pokrywa na kupeli, u pieca probierskiego; pofrancusku, Moufle.

Mufti, *m*. Mufty, oberster türkischer Pfaff, naystarszy Turecki klecha.

Muhme, *f*. des Vaters Schwester, siostra oyca, ciotka; der Mutter Schwester, siostra matki, *także*, ciotka; eine andere Befreundtinn vom Vater her, albo inna iaka krewna oycowska; dergleichen von der Mutter her, także też krewna matczyna, *przestroga*; eigentlich ist die Muhme nur der Mutter Schwester; wie die Base des Vaters; allein im Deutschen heißt bey uns eine jede Blutsfreundinn eine Muhme.

Mücke, *f*. komor, komar, kamor, ein Ungeziefer, *owad pewny*, sticht, kole; hat mich gestochen, kolnął mię, ukąsił mię.

Mücklein, *n.* komarek, maleńki komar, kamorek maluchny.

Müde, ſtrudzony, zmordowany, zfatygowany, zrobiony, zpracowany, *także to co*, zbiegany, zciągniony, zmachany, słaby; vom Gehen, Wege, chodzeniem, drogą ztrudzony; vom Laufen, und die Beine kaum mehr ſchleppen können, od biegania być ſtrudzonym, być zbieganym, y ledwie moc nogi wlec za ſobą, prawie nie moc nog włoczyć. wenn er ſich müde gearbeitet hat, kommt er des Nachts nach Hauſe, jak ſię upracuię y zmorduie przychodzi dopiero w nocy do domu. vom Waſſertragen müde werden, noſzeniem wody być zfatygowanym, ufatygować ſię noſzac wodę. von Verrichtungen müde ſeyn, zfatygowanym być, zpracowanym wyrabianiem intereſow, ſprawunkami; von der Arbeit, pracą być ſtrudzonym; vom Nachtwachen, pytaniem, wypytywaniem. das müde Gemüth ſuchet ſeine Ruhe, *ſpracowany umyſł*, ſzuka ſwego ſpoczynku, *zfatygowana myśl*, pragnie wczaſu, *ztrudzony* duch, umysł chce mieć ſwoy odpoczynek. müde werden, fatygować ſię, trudzić ſię, zpracować ſię, zrobić ſię. nicht müde werden in Erhaltung rechtſchaffener Leute, nie ſpracowanym, nie ſtrudzonym, nie ſfatygowanym być w utrzymywaniu y bronieniu podściwych ludzi. müde machen, trudzić, fatygować kogo. das Spiel macht mich müde, ta gra fatyguie mię, trudzi mię; womit, czym trudzić, fatygować; mit ſeiner Härte nicht ſtarke Häſcher, ſiłą ſwoią, *albo słowo w słowo*, tęgością ośmiu ſilnych chłopow zmordować. er iſt müde geworden mit Zurückhalten, on ſię zmordował, ſpracował, zatrzymuiąc co. der durchaus oder ſehr müde iſt, ktory wcale, albo bardzo ſtrudzonym, zfatygowanym ieſt.

Müdemacher, *m.* trudzący, fatyguiący, ten co trudzi, fatyguie, ten co ſtrudzonym czyni.

Müder, *m.* kaftanik, żupanik, pewny gatunek ſukni.

Müdigkeit, *f.* ſtrudzenie, ſfatygowanie, fatyga, zpracowanie, utrudzenie, zrobienie. aus der Müdigkeit in einen feſten Schlaf gefallen ſeyn, z utrudzenia w mocny ſen wpaść, ſtrudzonym będąc głębokiem ſnem zaſnąć y zaſypiać; von derſelben ausruhen, z fatygi wywczaſować ſię, z ſtrudzenia wypocząć ſobie. für Müdigkeit, ze ſfatygowania, ze ſpracowania, dla ſfatygowania, dla ſpracowania; ganz matt werden, być wcale słabym. für Müdigkeit bin ich ganz ſteif geworden, od ſfatygowania ſię zdrętwiałem, ruſzyć ſię nie mogłem. die Müdigkeit hat mir alle Glieder eingenommen, fatyga wſzyſtkie moie członki przeſzła, przeięła, cały ieſtem ſtrudzony, ſfatygowany.

Müffen, cuchnąć, trącić, zatęchnąć, zaśmierdzieć ſię. das Fleiſch müffet, mięſo cuchnie, śmierdnieie, tęchnie. das Wildpret müffet, zwierzyna tęchnieie, zaśmierdziała ſię.

Müffend, cuchnący, trącący, tęchnieiący; etwas ſtinkend, co śmierdzącego. müffendes Fleiſch, tęchnieiące, cuchnące mięſo. müffende Speiſen, cuchnące, trącące, zaśmierdziałe, potrawy.

Müglich, podobny aby był, co może być, rzecz podobna do ſtania ſię, co może być zrobione, co ſię może trafić.

Mühe, *f.* praca, zmuda, mozoł; beſondere, viele, rühmliche, oſobliwſza, wielka, ktorey wiele, *to ieſt*, pracy, zmudy, ſławna praca, oſobliwſzy wielki mozoł, wiele mozołu, ſławny, ſławą słynący; ſchlechte, tägliche, lekka, powſzednia, praca, lekki powſzedni mozoł. die Mühe auf etwas wenden, pracę na co obrocić, zmudy, mozołu, podiąć, mozoł podeymować. er hat ſo viel Mühe auf dieſes Buch gewendet, on tak wiele pracy na piſanie tey książki obrocił. die Mühe erſparen, pracy ochraniać zadać, zadawać ſobie mozoł. ſie haben ihre Mühe vergeblich angewendet, oni ſwoię pracę daremnie łożyli, daremnie mozoł ponoſili. die Mühe auf ſich nehmen, pracę, mozoł, żmudę na ſiebie przyiąć, przyimować, podeymować ſię pracy, podiąć ſię pracy, podeymować ſię mozołu, podiąć ſię mozołu. es iſt der Mühe werth, ihre Verwegenheit mit anzuhören, to ieſt warto pracy, mozołu, ſłuchać o ich śmiałości, alle Mühe iſt verlohren, wſzyſtka praca zgubiona, wſzyſtek mozoł darmo, daremny ieſt. ich habe alle Mühe vergebens angewendet, ia całą pracę darmo łożyłem. ſich viele Mühe machen, wiele ſobie pracy zadawać, wiele ſobie pracy czynić,

wiele mozołu ponosić. sich keine Mühe verdrießen lassen, żadney sobie, nie sprzykrzyć pracy, nie dać aby się iaka praca uprzykrzyła. keine Mühe noch Gefahr scheuen, ansehen, na żadną pracę, ani na niebezpieczeństwo nie uważać, nie patrzyć. das kostet viel Mühe, to kosztuie wiele pracy. es ist nicht der Mühe werth, to niegodna rzecz pracy, to niewarta rzecz pracy. es wird nicht viel Mühe kosten, to nie wiele pracy będzie kosztowało. das braucht nicht viele Mühe, to nie potrzebuie wiele pracy. es erfordert große Mühe, to wyciąga pracy wielkiey. du wirst alle Mühe umsonst anwenden, wszystką pracę darmo, daremniuteńko prożno ty łożyć będziesz. mit saurer Mühe etwas zuwege bringen, z przykrą pracą czego dokazać. ohne Mühe, bez pracy einem allzu große Mühe machen, pracę komu zadać, trudności być przyczyną komu, narobić komu pracy, żmudy, mozołu kogo nabawić.

Mühen, przykrość, komu czynić. er mühet mich sehr oft, on mi często bardzo przykrość czyni, on się mi często bardzo naprzykrza.

Mühle, *f.* młyn, worauf man mühlt, w ktorym mielą. eine Mühle treiben, młyn pędzić, obracać. zur Mühle gehörig, do młyna należący, *adject.* młynny, młynowy, młyński.

Mühleisen, *n.* okowania żelazne w młynie, młyńskie, młynowe żelaza.

Mühlenvogtey, *f.* dozorstwo młyna, młynow, zawiadywanie młynem, rządzenie młynami, dozor młynu.

Mühlesel, *m.* młynny osieł, do obracania koła y kamienia młyńskiego.

Mühlhausen, Reichsstadt, Milhausen, Cesarskie wolne miasto, *inaczey*, Milhusa; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Milhauseński, Milhauseńska, Milhauseńskie; *albo* Milhusa, Milhusański, Milhusańska, Milhusańskie; einer daher, kto z tego miasta rodem, Milhauseńczyk. Milhusanin; eine daher. Milhausenka, Milhusanka; *adv.* Art, Weise, po Milhauseńsku, po Milhusańsku, z Milhusańska.

Mühleim, Stadt, Mileim, *albo* Mileyma, miasto. von Mühleim, z Mileymy, Mileyczyk.

Mühlherr, *m.* młynarz, *słowo w słowo*, pan młynowy, młynny pan.

Mühlrad, *n.* koło młyńskie. unter dem Mühlrade, pod kołem młyńskim.

Mühlstein, *m.* młyński kamień. schwerer zum Treiben, ciężki do obracania.

Mühlwerk, *n.* mlenie, mełcie, mylcie, mlewo, mliwo, mlewka, młyńska robota, mlewidło, robota w młynie około mlewa.

Mühsam, *adv.* pracowicie, roboczo, z pracą; etwas thun, co czynić.

Mühselig, biedny, nędzny. mühselige Frau, biedna nędzna, pani. es ist nichts mühseliger, nie masz nic bidnieyszego. mühseliges Leben, biedne y nędzne życie. mühseliger Zustand, biedny stan. mühselige Knechtschaft, biedna y nędzna niewola.

Mühselig, *adv.* biednie, nędznie, w biedzie, w nędzy; leben, życie prowadzić.

Mühseligkeit, *f.* bieda, nędza, utrapienie. große Mühseligkeit ausstehen, wielką biedę wytrzymać. alle Mühseligkeit liegt dir auf dem Halse, wszystka bieda na karku ci leży. in der Mühseligkeit stecken, w biedzie ślęczeć. einen aus der Mühseligkeit befreyen, kogo z biedy z utrapienia uwolnić. sie hat mich aus der Mühseligkeit gerissen, ona mię z nędzy wyrwała, wydobyła.

Mühseliglich, *adv.* nędznie, biednie, w nędzy, w biedzie, w mizeryi, mizernie.

Mühwaltung, *f.* interes, sprawunek; sprawa, *w tym samym sensie.* sie hat diese Mühwaltung auf sich genommen, ona ten sprawunek, ten interes, tę sprawę na siebie wzięła. ihr werdet euch von dieser Mühwaltung los machen, wy uwolnicie się od tego sprawunku, od tey sprawy, od tego interesu. ich habe große Mühwaltung auf mir gehabt, ia miałem wielki na sobie, albo na moiey głowie sprawunek, wielki interes, wielką sprawę. einem die Mühwaltung auftragen, włożyć na kogo interes, sprawunek iakiey rzeczy, rzecz iaką do sprawienia, interes iaki, poruczyć komu, do wyrobienia.

Müller, *m.* młynarz; der seine Kunst recht versteht, ktory się na swoiey młynarskiey sztuce dobrze rozumie. was zum Müller gehöret, co do młynarza należy, co młynarza iest: *adj.* młynarski, młynarska, młynarskie,

 młyna-

młynarzow, młynarzowa, młynarzowe.

Müllerinn, *f.* młynarka, żona młynarza, młynarzowa. was zur Müllerinn gehörig ist, co do młynarki należy, co młynarki iest; *adj.* młynarczyn, młynarczyna, młynarczyne.

Müllerisch, młynarski. müllerische Einkünfte, młynarskie intraty.

Müllerwerk, *n.* młynarska robota, młynarskie rzemiesło.

Mümpelgard, Stadt, Mumpelgard, *albo* Mumpelgarda, miasto; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należacy; *adj.* Mumpelgardski, Mumpelgardska, Mumpelgardskie; einer daher, męszczyzna, z Mumpelgardu, Mumpelgardczyk; eine daher, kobieta z Mumpelgardu rodem, Mumpelgardka, *albo* Mumpelgardanka; Art, Weise, po Mumpelgardsku, z Mumpelgardska, iak w Mumpelgardzie.

Münch, *m.* mnich, zakonnik; der im Kloster lebet, ktory w klasztorze żyie.

München, Hauptstadt in Bayern, Minchen, *albo* Minchen, stołeczne miasto Bawaryi, *połac.* Monachium; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, Mincheński, Mincheńska, Mincheńskie. Schloß München, zamek Mincheński; einer daher, męszczyzna z Minchena, *albo* z Minchena rodem, Mincheńczyk; eine daher, białogłowa, ztamtądże rodem, Minchenka; Art, Weise, *adv.* po Mincheńsku, z Mincheńska.

München, omiszyć, okastrować, otrzebić, ewnukiem uczynić.

Münchkloster, *n.* klasztor mniski, mnichoski dom, mniskie mieszkanie.

Münchsleben, *n.* mniskie życie, mnichoskie życie, stan mniski.

Münchswesen, *n.* mnichostwo, mnichoska postawa, mnistwo, stan mnichoski, stan zakonny, zakonnistwo, zakonna doba.

Mündelheim, Stadt in Schwaben, Mindelheim, miasto w Szwabach.

Mündig, dorosły, ktory dorosł prawey pory lat, wyszedł z opieki.

Mündigkeit, *f.* dorosłość, dorosłe lata. dorosły wiek, do rządzenia sobą samym.

Mündlein, *n.* pocałowanie, gębusia. Mündlein geben, gębusi dawać. freundliches Mündlein, przyiacielskie pocałowanie; falsches von dem Feinde, fałszywe od nieprzyiaciela. sie giebt Mündlein, daie gęby, daie gębusi.

Mündlich, przytomny, ustny. mündliche Unterredung, ustna rozmowa, ustne rozmowienie się.

Mündlich, *adv.* ustnie, przytomnie. sich von einer Sache mündlich bereden, ustnie się o iakiey rzeczy rozmowić. aber von diesen und vielen wichtigern Dingen mündlich ein mehreres, ale o tam y wielu ważnieyszych rzeczach ustnie więcey. — einem mündlich etwas versprechen, und sodann dem Abwesenden schreiben, komu co ustnie przyobiecać, y nieprzytomnemu o tym napisać. mündlich etwas tadeln, co ustnie ganić, przytomnie, w oczy co zganić. sie handeln mündlich davon unter einander, oni o tym ustnie traktuią z sobą.

Münster, Stadt in Westphalen, Minster, *albo* Munster, miasto w Westfalii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Minsterski, Minsterska, Minsterskie, *albo* Munsterski, Munsterska, Munsterskie; einer daher, z Minsteru, *albo* z Munsteru męszczyzna rodem, Minsterczyk, *albo* Munsterczyk; eine daher, kobieta ztamtądże rodem, Minsterka; *albo* Munsterka; Art, Weise, po Minstersku, *albo* po Munstersku, z Minsterska, *albo* z Munsterska, *powtore znaczy*, kościoł wielki, kościoł wspaniały, *to co*, große Kirche, wielki kościoł, okazały wielkością kościoł.

Münze, *f.* pieniądz, pieniądze, Geld, *potym znaczy*, Ort, wo die Münze geschlagen wird, mieysce, gdzie pieniądze biią, Mennica, *albo* Mynnica, Minnica, Myńca, Mynica. aus der Münze nehmen, z mynnicy brać. Münze schlagen, bić pieniądze. silberne Münze, srebrne pieniądze. goldene Münze, złote pieniądze. goldene Münze schmelzen, złote pieniądze topić. die Münze prägen, pieniądze stemplować. zur Münze gehörig, do mennicy należący; *adj.* menniczny, menniczna, menniczne. mit gleicher Münze bezahlen, takowemiż pieniądzmi zapłacić, *powtore znaczy*, ein Kraut, *ziele pewne*, miętka, *połac.* mentha.

Münzen, myncować, *to co*, Geld schlagen, pieniądze robić, bić, zremplować.

Münzer, *m.* myncarz, mennicer, mennicerz; ten co pieniądze bije, robi, co pieniądze ſtempluie.

Münzherren, *plur.* panowie menniczni, komiſarze menniczni, koło dozorcow mennicznych.

Münzmeiſter, *m.* prezydent menniczny, ſuperintendent menniczny, dozorca mennic, zawiadywca mennicami.

Münzprobirer, *m.* probierz menniczny, probierz pieniężny.

Münzrecht, *n.* prawo bicia pieniędzy, prawo mienia własną mennicę.

Münzſchläger, *m.* meńcobiy, meńcobit, ten co pieniądze kuie w mennicy.

Münzweſen, *n.* pieniężna rzecz, wſzyſtko co do pieniędzy robienia należy.

Mürbe, łagodny, kruchy, miętki; Obſt, łagodny owoc. durch Beize mürbe gemacht, zmacerowaniem, *albo* zleżeniem łagodny uczyniony. mürbe gemachter Theil des Obſtes, zmacerowana uleżała część owocu. gar zu ſehr mürbe, nad to zleżały, nad to łagodny zleżeniem, uleżeniem, nazbyt uleżały. mürbe machen, macerować, uleżałe czynić, zleżałe czynić. das eingeſalzene Fleiſch wird mürbe, ſolone mięſo ſtaie ſię kruche, miętkie, *potym*. mürbe machen, *znaczy to co*, einen abmatten, kogo osłabić, kogo osłabiałym uczynić.

Mürriſch, niedogodny, ſkrzętny, żrędny, żminda, żmindak, maruda, krzywe-drewno, dziwaczny, cudaczny, dziwak; alter Mann, ſtarzec. mürriſches Weſen, krzywa mina, niedogodna, wydaiąca niedogodność, ſkrzętność, zmindaſtwo, dziwaſtwo, wydaiąca żrędę, dziwaczność, cudaczność, mina pokazuiąca cudaſtwo.

Mürriſch, *adv.* niedogodnie, ſkrzętnie, dziwacznie, żmindacznie.

Müſſen, muſieć; trzeba, potrzeba, für Verba; allerdings, koniecznie. du mußt einen Ueberfluß an guten Lehren haben, ty muſiſz obfitować w dobre nauki. das muß geſchehen, to ſię muſi ſtać, trzeba aby ſię, to ſtało. dieſe müſſen wieder gemacht werden, ci muſzą być pozabiiani. das Geld, welches man den Städten für das Getraide geben müſſen, pieniądze ktore miaſtom za zboże dać muſzą. was ſchon längſt geſchehen müſſen, co ſię iuż muſiało dawno ſtać. man muß meynen, trzeba rozumieć, trzeba mniemać, trzeba trzymać. das Geſeß muß der Bürgermeiſter geben, Konſul muſi dać prawo. man muß ſchweigen, trzeba milczeć, potrzeba nic nie mowić. wir müſſen viel Exempel haben, muſzemy mieć wiele przykładow. wir müſſen einen ſcharfſinnigen Menſchen haben, trzeba nam byſtromyślnego człowieka mieć. ich habe dieſes thun müſſen, muſiałem to uczynić. er hat müſſen einen Schluß machen, on muſiał wnoſić, wnoſzenie czynić. der Menſch muß ſterben, ten człowiek muſi umrzeć. ich muß wider meinen Willen an eines andern Bubenſtück Theil nehmen, przeciwko moiey woli muſzę brać część w cudzey złości. ſeufzen müſſen, muſieć ięczeć, wzdychać. ich mußte alles verkaufen, ia muſzę wſzyſtko poprzedawać. man muß fechten, muſzą ſię wybić, trzeba ſię wybić, potykać. ich muß dich bitten, ia muſzę cię proſić, potrzeba mi cię uprafzać. ich muß ausruffen, muſzę zawołać. ich muß weinen, muſzę płakać, trzeba mi zapłakać. es muß alſo ſeyn, to muſi tak być.

Müßig, prożnuiący, nic nie robiący, prożniak, co nic nierobi, nierobotny. müßige Tage, nie robotne dni, w ktore nic nie robią; Götter, nic nie robiący, prożnuiący bogowie. müßige Lebenszeit, prożniackie życie. müßige Zuſchauer eines Unglücks abgeben, prożnuiącemi, darmo ſtoiącemi widzami być ludzkiego nieſzczęścia. müßig zu Hauſe ſitzen, w domu prożnuiąc nic nierobiąc ſiedzieć. wiſſen, daß einer müßig ſey, wiedzieć że kto prożniak, że kto prożniakiem ieſt, że kto nierobotnym ieſt. etwas mit müßigem Gemüthe thun, co prożnym umyſłem, *to ieſt*, ni o czym nic nie myślącym czynić. müßige Stunde, prożna godzina, wolna godzina, *to co*, mit ziemlicher Faulheit, człowiek z nieiakim leniſtwem, nie co niedbały, gnuśny, nierychły, nieprędki do czego, rozlazły, opieſzały. müßig ſeyn, ſitzen, gehen, być gnuśnym, gnuśnym ſiedzieć, być opieſzałym w chodzeniu. den ganzen Tag müßig in dem Meyerhofe ſitzen, cały dzień prożnuiąc we dworze, albo na folwarku ſiedzieć. bey müßiger Zeit ein Buch durchleſen, w niezabawnym czaſie, kſiążkę iaką przeczytać. ich bin müßig von allem Thun, ia nic nie robię wcale, ia wcale prożnuię.

Müßig, *adv.* prożno, prożnuiąc, nic niero-

nierobiąc, darmo ſiedząc, darmo chodząc, darmo ſtoiąc, darmo leżąc. *adv.* etwas anſehen, czemu ſię przypatrywać, *to co*, wolnym umysłem, niezabawną myślą, niezatrudnionym umysłem.

Müßiggänger, *m.* łazega od kąta do kąta, nic nie robiący. ein Hofmeiſter ſoll kein Müßiggänger ſeyn, dwornik nie ma być łazegą od kąta do kąta, *to ieſt*, prożniakiem być nie powinien, *inaczey*, włoczęga nic nie robiący.

Müßiggang, *m* prożnowanie, nic nie robienie, łażenie, włoczenie ſię; darmo ſiedzenie, darmo ſtanie, darmo chodzenie, darmo spanie, darmo leżenie, *w tymże ſamym ſenſie*, co prożnowanie, prożniarſtwo. dem Müßiggange nachgehen, ſich legen, prożnowania ſzukać, leżeć, włoczyć ſię aby nic nierobić. der Müßiggang giebt die Gelegenheit zu allerhand Geſchwätze, prożnowanie daie okazyią do wſzelakich gadek. im Müßiggange leben, w prożnowaniu żyć. im Müßiggange verſauren, w prożnowaniu gnić, kwaśnieć. Müßiggang macht die Leute faul, prożnowanie ludzi czyni gnuśnemi. ſie werden für Müßiggang übermüthig, oni z prożnowania ſtaią ſię rozpuſtnemi. ſich auf den ſchändlichen Müßiggang legen, na ſzpetne prożnowanie ſię udać. dem Müßiggange vorbeugen, prożnowania uiąć, nieprożnować tak bardzo, nie dać prożnować tak wiele. ſich zum Müßiggange gewöhnen, do prożnowania ſię przyzwyczaić, nauczyć ſię nic nie robić, prożnowania nawyknąć. ſich ergeben, w prożnowaniu ſię zatopić, wprawić ſię w prożnowanie, włożyć ſię w prożnowanie.

Müßigkeit, *f.* prożnowanie, prożniarſtwo, nic nie robienie.

Müßlein, *n.* kleiek, etwas ſteifes, trochę gęſty, trochę ztężały.

Müthlein, *n.* umysł. ſein Müthlein kühlen, umysł ochłodzić, *to ieſt*, dogodzić iego gorącey chuci; an eines Unterganges, czyią śmiercią, czyią zgubą.

Mütterchen, *n.* materika, matuſia, matuſieńka, mareńieczka; liebes, kochana; die ihre Kinder zärtlich liebet, ktora ſerdecznie ſwoie kocha dzieci.

Mütterlein, *n.* materika, matuſia; altes, ſtara kobieta, ſtara białogłowa.

Mütterlich, macierzyńſki, macierzyſty, matczyn. mütterliches Gemüth, macierzyński umysł. mütterliches Herz, macierzyńſkie ſerce, matczyne ſerce. mütterliches Vermögen, macierzyſta fortuna, matczyne dobra. mütterlicher Namen, matczyne imie. mütterliche Güter, macierzyńſkie dobra.

Mütze, *f.* czapka, *to co*, Kopfdecke, nakrycie głowy. der eine Mütze auf hat, ktory ma czapkę na głowie, ktory czapką ma nakrytą głowę.

Mützgen, *n.* Mützlein, czapeczka. Kind, welches ein Mützgen auf hat, dziecie, ktore na głowie czapeczkę ma, ktore ma czapeczką głowę nakrytą.

Mulde, *f.* niecka, niecki, *plur.* für *ſing.* niecułki, Art eines Hausgefäßes, gatunek naczynia domowego, *powtore*, ein Fluß in Meißen, rzeka w Miſnii, *tym imieniem*, Mulda, *nazwana.*

Mumie, *f.* Mumia, Momia, alter balſamirter Menſchen-Körper, ſtarożytne ubalſamowane ciało ludzkie.

Mummel, *m. to co*, Popelmann, ſtrach, ſtraſzydło, chłopek uwinięty z czego do ſtraſzenia dzieci; *także*, na polu do ſtraſzenia ptakow.

Mummeln, mruczeć. pod noſem, pomrukiwać, odmrukiwać.

Mummeln, das, *n.* mruczenie, pod noſem mruczenie, pomrukiwanie, odmrukiwanie.

Mummſchreyen, ryczeć. die Kuh ſchreyet mumm, krowa ryczy.

Munckeln, mowić co, ſzeptać, słowko wymowić, słowko powiedzieć, gębę otworzyć. er kann nicht munckeln, on nie śmie gęby otworzyć.

Munckeln, das, *n.* mowienie, ſzeptanie, słowka wymowienie, gęby otworzenie, poſzeptywanie, ſzepcenie.

Mund, *m.* eines Menſchen oder eines Thieres, gęba u człeka, *albo* u zwierzęcia pyſk. bis an den Mund, aż po gębę. der reinen Mund hält, ktory czyſto gębę trzyma, czyſto uſta chowa, *to ieſt*, dobry do ſekretu, powierzonych taiemnic nie wydaie. ſie kann reinen Mund halten, ona umie ſekret chować, ona dobra do trzymania ſekretu, ona ſekretu niewyiawia, niepowiada nikomu co iey w ſekrecie powierzono, powiedziano. du haſt reinen Mund gehalten, ty dotrzymałeś ſekretu.

Mundart, *f.* im Reden, dyalekt, kſztałt oſobny mowienia, *słowo w słowo z Niemieckiego*, uſt kſztałt, uſt ſpoſob.

Mund-

Mundarzney, *f.* lekarſtwo na uſta; *iako to*, na cuchnienie z uſt.
Mundbiſſen, *m.* kąſek czego, kawałek; des Brodts, chleba.
Mundbothe, *m.* uſtny posłaniec, co ma tylko opowiedzieć, nie maiący żadnego piſania, opowiedca, bez liſtu, uſtny umyślny.
Mundfäule, *f.* uſt zgniłość, cuchnąca z uſt zgnilizna.
Mundgeſchwür, *n.* wrzod w uſtach, w gębie bolak, bolączka w gębie.
Mundholz, *n.* ein Gewächs, liguſtr, ptaſza zob, drzewo oliwie y beſowi podobne.
Mundiren, czyścić, chędożyć, wyczyſzczać, oczyſzczać. eine Schrift mundiren, piſmo iakie czyścić, wyczyścić, *to ieſt*, poprawiać, polerować pięknieyſze y składnieyſze czynić.
Mundirung, *f.* czyſzczenie, wyczyſzczanie, chędożenie, ochędożenie; einer Schrift, iakiego piſma, *powtore*, Mundirung der Soldaten, moderunek żołnierſki, porządek cały na żołnierza.
Mundkoch, *m.* kucharz, od ſpecyałow, kucharz do przyſmakow, do potraw dla ſamego pana, kſiążęcia.
Mundloch, *n.* dziura w gębie, otwarcie gęby, otwarcie uſt.
Mundlos, bez uſt, bez gęby, bez pyſka, der keinen Mund hat, co nie ma uſt, co nie ma gęby, co nie ma pyſka. mundloſe Thiere, zwierzęta bez pyſkow, pyſkow niemaiące.
Mundportion, *f.* porcyia, iadło wymierzone, iadło naznaczone.
Mundſchenk, *m.* podczaſzy. Kronmundſchenk, Podczaſzy koronny. königlicher Mundſchenk, krolewſki podczaſzy.
Mundſtück, *n.* otwarcie, gęba; breites, ſzerokie otwarcie, ſzeroka gęba.
Mund voll, kęs, kawał, ſchwarzes Brodt, czarnego chleba.
Mundvorrath, *m.* ſpizarka, *gdy ſię bierze za* żywność, w niey, przy ſpoſobioną; żywność, opatrzenie ſię w żywność; żywności, *plur.* für *ſing.* fehlt dem Feinde, na żywności zbywa nieprzyiacielowi, żywności niedoſtaie nieprzyiacielowi.
Mundwerk, *n.* wymowa, mowność, wymowienie gładkie; mowa, *ſzczegulniey w tym ſamym ſenſie*; der ein gut Mundwerk hat, ktory ma dobrą wymowę, gładką mowność.
Munificenz, *f.* dobroczynność, hoyność, ſzczodrość; dobroć, *w tymże ſamym ſenſie.*
Munition, *f.* uzbroienie woienne, gotowości woienne; oręż, *collectiv.*
Munter, krzepki, żyźwy, żyſki, prędki, ochotny, weſoły, nieleniwy, *powtore to co*, aufgeweckt, wachſam; munterer Adel, obudzona, czuła, niezaſpała ſzlachta. muntere Bienen, weſołe, żyſkie pſzczoły. munter machen, krzepkim, weſołym, żyſkim, żywym uczynić. munter werden, pokrzepić ſię, ożyźwić ſię.
Munter, *adv.* żyźwo, krzepko, prędko, ochotnie, weſoło, nie leniwo.
Munterkeit, *f.* weſołość, ochota, żyźwość, żyſkość, krzepkość, prędkość, obrotność; des Gemüths, umysłu; im Wachen, czułość, nieoſpalſtwo, czuyność.
Mur, Fluß in Steyermark, Mur, rzeka w Styryi.
Murmeler, *m.* mruk, co mruczy uſtawicznie.
Murmeln, mruczeć; bey ſich, u ſiebie, w ſobie, cicho. darzu murmeln, przemrukiwać na co. mit einem murmeln, z kiem poſpołu mruczeć. hinein murmeln, mruczeć w co. wieder murmeln, odmrukiwać, mruczeć przeciwko czemu. ſie murmelt heimlich, ona cicho mruczy. er murmelt ſachte, on zwolna mruczy, pomału. ich höre, daß man murmelt, ſie ſey eine Bürgerinn, ia słyſzę, iż mruczą, *lepiey w Polſkim*, ſzepcą, że ona tuteyſza mieſzczka, *albo* obywatelka ieſt.
Murmeln, das, *n.* mruczenie. ohne Murmeln Gott folgen, bez mruczenia Bogu być posłuſznym; przemrukiwawanie, na co.
Murmelnd, mruczący, pomrukuiący, przemrukiwaiący, mruk, co rad mruczy, co rad przemrukiwa, przeciwko czemu.
Murmelung, *f.* mruczenie, odmrukiwanie, pomruczenie, pomrukiwanie.
Murren, mruczeć, wyrczeć, wie ein Hund, iak pies. da dir etwas gefällt, murret ſie, gdy ci ſię co podoba, ona zaraz na to mruczy, wyrczy. wir Menſchen murren, wenn jemand der Unſrigen geſtorben iſt, my ludzie mruczemy, gdy kto z naſzych umrze. über etwas murren, mruczeć o co, na co, przeciwko czemu.

Murren, das, n. mruczenie, wyrczenie, pomrukiwanie; über etwas, o co.

Murten Ort in der Schweiz, Murten, miasto w Szwaycarach.

Murtener See, f. iezioro murteńskie, pod Murtenem miastem.

Mus, n. piana, z czego, bryika, rozgotowana iaka rzecz. kleiek gęsty; kleines Gericht desselben, kleiek, gęszcz kleykowaty.

Muscate, f. eine Frucht, muszkat, *owoc*, orzech muszkatowy, *pożac*. nux myristica. was soll der Kuh Muscate? co krowie po muszkacie.

Muscatellerbirn, f. gruszka muszkatowa; vortreffliche, przednia.

Muscatellertraube, f. muszkatowa iagoda winna.

Muscatellerwein, m. muszkatela wino; schmeckt sehr wohl, smakuie dobrze; erhitzt das Blut, rozgrzewa, zapala krew.

Muscatenbaum, m. drzewo orzechu muszkatowego, drzewo rodzące gałki muszkatowe.

Muscatenblüte, f. kwiat muszkatowy; kwiat, *iednym słowem*.

Muschel, f. muszelka, skorupka, koncha. eine Muschel auflesen, skorupki, konchy, muszelki zbierać. eine Muschel fangen, muszelki łapać; kleine, schwarzblaulichte, deren inwendiges Fleisch man ißt, mała muszelka, czarnobłękitnawa, w ktorey mięso będące iedzą, *pofr*. moule, *albo* moucle; *potym*, Art kleiner Muscheln, die sich an das Schiff hängen, gatunek małych muszelek, ktore się u okrętow wieszaią, *albo* do okrętow przypinaią, *pofr*. lapinette, f.

Muschelfänger, m. ten co muszelki, łowi, co muszelki poławia.

Muschelwerk, n. *inaczey*, Schneckenwerk, w konchę układana robota, *albo* konchami wykładana. Muschellinen, *toż samo znaczy*.

Muse, f. Muza, Göttinn der freyen Künste bogini, *zmyślona*, Swobodnych Sztuk. sich mit den Musen vergnügen, z Muzami się zabawiać, z Muzami się cieszyć, pieścić się z Muzami, *to iest*, nauki lubieć. nauki kochać. er ist ein großer Feind der Musen, on iest wielkiem nieprzyiacielem Muz, nieprzyiaciel nauk, nielubiący uczoności.

Musenberg, m. Muz gòra, Parnas, *albo* Helikon, w Grecyi na ktorych Muzy maią, *albo* miały mieszkanie.

Music, f. muzyka, kapela, śpiewanie granie; die Wissenschaft, znaiomość muzyki, umieiętność w muzyce. Music treiben, muzyką się bawić, muzykę umieć. der in der Music nicht unerfahren ist, ktory nie iest muzyki niewiadomym. einen in der Music informiren, kogo muzyki uczyć, komu muzykę, granie śpiewanie pokazywać; zu Rom lernet sie niemand von Vornehmen, w Rzymie nikt się z godnych ludzi, muzyki nie uczy, *o starym Rzymie mowa*. in der Music erfahren, biegły w muzyce, umieiętny w muzyce. dieses Fräulein versteht die Music recht, ta panna zna się dobrze na muzyce, rozumie dobrze należycie; aber das andere versteht sie vortrefflich, ale ta druga panna rozumie ią przednie. die Music läßt sich hören, muzyka daie się słyszeć. Music machen, muzykę sprawić, kazać kapeli grać śpiewać. die Music macht den ganzen Ort voll, muzyka całe mieysce napełnia, całe mieysce iest pełne grania śpiewania. die Music erschallet täglich durch die ganze Nachbarschaft, muzyka, kapela rozlega się, brzmi codziennie, po całym sąsiedztwie. des Nachts die Music vor der Thüre machen, w nocy przede drzwianu muzykę sprawiać, grać. vortreffliche Music, przednia muzyka.

Musicalisch, muzyczny, do muzyki należący. musicalische Noten, muzyczne nuty. musicalisches Instrument, muzykancki instrument.

Musicant, m. muzykant, muzykę umieiący, muzyką żyiący.

Musiciren, grać, śpiewać, grać, na instrumentach muzykalnych. es wird vorher musiciret, pierwey będą grać, pierwey będzie kapela grać, w przod będzie muzyka.

Musirt, w mosaikę malowany, w mosaikę dawany.

Musquete, f. muszkiet, Schießgewehr, broni do strzelania gatunek. Musquete laden, muszkiet nabić, nabiiać. die Musquete los schießen, z muszkietu strzelić, muszkiet wystrzelić. mit einer Musquete schießen, z muszkietu strzelać.

Musquetenkugel, f. kula do muszkietu, kula muszkietowa.

Musquetenschuß, m. strzelenie z muszkietu, wystrzelenie z muszkietu, z muszkietu strzelanie.

Musquetier,

Musquetier, *m.* muszkieter, żołnierz muszkietem uzbroiony.

Musqueton, *n.* muszkiecisko, muszkiet przykrotszy.

Muße, *f. to co*, Ruhe, wczas, spoczynek, odpoczynek, wolny czas, niezabawny czas, pokoy; czas *iednym słowem, to iest, w ktorym niemasz nic do roboty*; gemeine, powszechny wczas, powszechny spoczynek, pokoy; zu Hause, w domu, domowy; vor Gerichte, od sądow; erlaubte, godziwy, pozwolony. angenehme, gelehrte Muße, przyiemny, uczony wczas, uczony spoczynek. erwünschte Muße, pożądany wczas, pożądany odpoczynek, pożądany pokoy; in der Stadt, w mieście. wenn ich Muße habe, byłem czas miał, byle miałem wolny czas. die Muße im Studiren, czas do uczenia się, do zabawiania się czytaniem, pisaniem. viele Muße, wiele wczasu, wiele spoczynku. zu viele Muße, nazbyt czasu, nazbyt spoczynku. so viel Muße mir geworden, ile czasu miałem. sie hat viele Muße zu nähen, ona ma wiele czasu do szycia. seine Söhne bringen die Muße in den Winkeln zu, iego synowie po kątach czas darmo trawią. die Muße verschaffen, czas dać. wir können keine Muße bekommen, my nie możemy mieć żadnego czasu wolnego. die Muße genießen, w czasu, pokoiu, spoczynku używać. eines Muße stören, przerywać komu wczas, pokoy mięszać, przeszkadzać cudzemu pokoiowi. von allen Dingen die Muße haben, od wszystkich rzeczy mieć spoczynek, mieć wolny czas. einem von etwas die Muße zugestehen, przysądzić, komu od czego spoczynek, pozwolić komu od czego wczasu, odpoczynku. sie haben ein wenig Muße bekommen, ony trochę odpoczynku, czasu do wczasowania się dostały. ein jeder verlanget in Muße zu leben, każdy sobie życzy w pokoiu żyć, w spokoynym życiu odpoczywać.

Muster, *n. to co*, Vorbild, wzor, wzorek, przykład; zwierciadło, *czasem bierze się, w tym samym sensie*. sich zur Nachahmung ein Muster vorstellen, na wzor sobie co do naśladowania wystawić. sich etwas zum Muster setzen, za przykład, za wzorek sobie co wziąć. dieser fromme Mensch ist ein rechtes Muster für die andern, ten pobożny człowiek iest prawdziwym *zwierciadłem*, dla drugich. in dem Stücke trifft das Bild mit dem Muster nicht zu, obraz ze swoim wzorem się w tey sztuce nie zgadza. der ein Muster der alten Redlichkeit ist, ktory, wzorem, *zwierciadłem*, staroświeckiey rzetelności iest. daher Muster nehmen, brać zkąd wzor, przykład, wybierać wzorki. von einem schlimmen Werke Muster nehmen, brać z iakiey złey roboty wzor. baue nach meinem Muster, buduy na moy wzor. eines Musters, einer Art seyn, być iednego wzoru, iednego gatunku, *potym*, Muster, *znaczy*, ein garstiges, häßliches Frauenvolk, stara, baba brzydka.

Musterer, *m.* Inspektor w woysku, Inspektor porządku woyskowego.

Musterherr, *m.* przyganiacz, poprawiacz, obyczayow publicznych.

Mustern, rewią woyska czynić, oględywać woysko w iakiem porządku iest, okazywanie czynić woyska.

Musterplatz, *f. m.* plac, na ktorym woysko czyni swoie okazywanie, na ktorym rewia, okaz, popis woyska dzieie się.

Musterrolle, *f.* reiestr woyskowy, reiestr żołnierskich imion wpisanych.

Musterschreiber, *m.* Pisarz u Horagwi, u kompanii, *pofr.* écrivain, greffier d'une compagnie.

Musterung, *f.* rewia, woyska, okazywanie, oględywanie woyska, popis; eines Regiments, regimentu iakiego. Musterung des Volkes halten, mieć popis ludu, popis iakiego narodu, albo miasta, odprawiać.

Muth, *m. to co*, Herz und Muth, odwaga, ochota, chęć; myśl, serce, *w tymże samym sensie*. großer Muth, um alle Unglücksfälle desto geschickter auszuhalten, wielkie serce y zdolne do wytrzymania wszystkich nie pomyślnych przypadkow. großer und tapferer Muth, wielka y mężna odwaga, wielkie y mężne serce, wielki y mężny umysł. hoher und im Unglück geduldiger Muth, wysokie y w nieszczęściu cierpliwe serce, wysoki y w niepomyślności cierpliwy umysł. standhafter Muth, stateczny niewzruszony umysł, stateczne, niezachwiane serce; herzhafter, sehr hoher, śmiałe y bardzo wyniosłe serce. starker Muth und ohne Sorgen, mocny umysł y bez troski, mocne y nietroskliwe serce. schlechter und nieder-

 trächtiger

trächtiger Muth, błahe y liche serce, błahy y lichy umysł. einem großen und starken Muth machen, w kiem mocną y wielką sprawić odwagę, w kiem mocny y wielki sprawić umysł, w kiem mocne y wielkie sprawić serce. den Muth erheben, umysł podnieść, serce podnieść w górę. den Muth wieder machen, serca, odwagi znowu dodać, przywrócić znowu serce. den Muth wieder fassen, nabrać znowu serca, nabierać znowu odwagi. den Muth vermehren, przyczynić, powiększyć odwagi, serca. guten Muth haben, gutes Muths seyn, dobre mieć serce, dobrego być serca. den Muth benehmen, verringern, odwagę komu stracić, serce komu odiąć, uiąć komu odwagi y serca. den Muth fallen, sinken lassen, dać odwadze, dać sercu upadać. er hat keinen Muth, on nie ma serca, nie ma odwagi. er bekömmt den Muth wieder, on znowu odwagi nabiera, on znowu przychodzi do serca. einem den Muth einsprechen, w kogo odwagę, serce wmowić. er hat den ganzen Muth sinken lassen, on dał całey swoiey odwadze, całemu swoiemu sercu upaść. einen neuen Muth fassen, nabrać nowey odwagi, nowego serca. den Soldaten Muth machen, żołnierzom odwagi dodawać, serca dodać. der Feind läßt den Muth sinken, serce nieprzyiacielowi upada, odwaga nieprzyiacielowi, *na dno idzie.* er faßt einen königlichen Muth, on nabiera krolewskiego serca, krolewskiey odwagi. das macht ihm den Muth, to mu dodaie serca, to czyni w niem odwagę. großen Muth von sich blicken lassen, wielkie serce po sobie pokazywać. den Seinigen Muth zum Fechten machen, swoim serca, odwagi, do bitwy dodawać. wie ist ihm zu Muthe? iakiego umysłu iest? iakiey myśli? iakiego serca? der Muth vergeht ihm, odpada go odwaga, odpada go dobre serce. der Muth ist ihm vergangen, ominęła go odwaga, ominęło go dobre serce, odpadła go odwaga, odpadło go dobre serce. dessen Muth vergrößert dieses sehr, to mu bardzo wiele odwagi przyczynia, to mu bardzo wiele serca dodaie. er hat großen Muth zu allen, on ma wielką chęć do wszystkiego. den Muth einander zusprechen, machen, odwagę czynić, w sobie, wzaiemnie, wzbudzać dobre serce w sobie, między sobą wzaiemnie. einen ziemlich den Muth nehmen, uymować komu trochę odwagi, powoli tracić w kiem serce, ochotę. auf eines Zureden den Muth fassen, na czyią mowę, chęci, odwagi, serca nabrać. bey schlechtem Zustande wird der Muth klein, w nędzney niedoli, odwaga tanieie, odwagi ubywa.

Muthig, odważny, serdeczny für odważny, ochotny, nie zatrwożony. muthiger und tapferer Mann, odważny y serdeczny mąż. muthig seyn, być odważnym, chętnym, serdecznym. sie sind muthig geworden, oni byli odważnemi, niepomięszanemi, serdecznemi.

Muthig, *adv.* odważnie, śmiało, serdecznie, ochotnie; etwas aufführen, czego dokazywać, co odważnie czynić. sich muthig wehren, serdecznie się bronić; auch saget man, serdecznego się bronić. muthig den empfangenen Giftbecher austrinken, odebrany z trucizną kielich odważnie wypić. muthig etwas thun, czego odważnie dokazywać, co odważnie, z dobrym sercem czynić.

Muthigkeit, *f.* odwaga, serdeczność, śmiały umysł, serdeczny umysł, serce, ochota, niezmięszanie umysłu. einige Muthigkeit gehöret darzu, do tego trzeba nie co serdecznego umysłu; man sagt im Polnischen, serdecznie się potykał, serdecznie się bił, serdeczny do korda, serdeczny żołnierz, serdeczny kawaler z niego, *to iest*, z odwagą mężnym sercem, z męstwem; man saget auch in diesem Verstande, serdyt, *to iest*, mężny śmiały odważny.

Muthiglich, odważnie, serdecznie, śmiało, ochotnie, z chęcią.

Muthmaßen, miarkować, domyślać się, dochodzić, dociekać, przenikać, zmiarkować, pomiarkować, dociec, domyślić się, przeniknąć; wohl, dobrze; übel, źle; scharfsinniger Weise, bystromyślnym, dowcipnym, sposobem. nach dem Schiffe muthmaßen, wie viel ihrer seyn müssen, po okręcie miarkować, wiele ludzi musi na niem być; daß einer zu Rom sey, domyślać się y przenikać, że kto w Rzymie iest; was für Wetter seyn werde, dociec, poznać co za czas będzie. ich weiß nicht, was ich muthmaßen soll, ia nie wiem czego się mam domyślać. aus dem Gesichte muthmaßen, was einer für einen

einen Muth habe, z twarzy miarkować iakie kto serce ma. aus einer Sache muthmaßen was zukünftig sey, z pewney rzeczy pomiarkować co ma być na potym. so viel ich aus der Sache selbst gemuthmaßet, iak wiele ia z rzeczy samey, pomiarkowałem, doszedłem.

Muthmaßlich, domyślny, *pass.* czego się można domyśleć, dociec, poznać.

Muthmaßlich, *adv.* na domysł, domysłem, domyślaiąc się, dociekaiąc.

Muthmaßung, *f.* domysł, dociekanie, dochodzenie, miarkowanie, domyślanie się, pomiarkowanie, zmiarkowanie, poznawanie, poznanie, dóscie, docieczenie, domyślenie się; gute, dobre; glaubliche, podobne do wiary; schwere, ciężkie, trudne; leichte, łacne, snadne; schlechte, letkie; deutliche, iasne; wahrscheinliche, podobne do prawdy; wahre, prawdziwe; gewisse, pewne. auf eine Muthmaßung ankommen, o czym tylko domysł iest, czego się, tylko domyślać można. Muthmaßung geben, dać do domyślania się, na domysł tylko myśleć. durch die Muthmaßung geführt worden, za domysłem tylko iść, domysłu się ieno trzymać. durch Muthmaßung etwas abnehmen, na domysł czego dochodzić, domysłem czego dociekać. die Muthmaßung fassen, miarkowanie czynić, dociekaniem przenikać. in seiner Muthmaßung fehlen, mylić się na swoiem, *albo* w swoiem domyśle, zawodzić się na swoim miarkowaniu, na swoiem domyślaniu się, zawieść się na swoiem dociekaniu, zwieść się na swoiem dochodzeniu, dościu.

Muthwille, *m.* swawola, swywola, rozpusta, płochość. offenbaren Muthwillen hinter sich haben, mieć oczywistą w sobie rozpustę, swywolą. eines Muthwillen brechen, unterdrücken, czyią rozpustę poskromić, przytłumić. für eines Muthwillen etwas erhalten, od czyiey rozpusty, płochości, co zachować. den Muthwillen mit Fäusten steuren, rozpustę pięściami poskromić. der Muthwille hat ihn darzu angetrieben, rozpusta go do tego przywiodła. einen im Muthwillen nicht bestärken, nie pobłażać czyiey rozpuście.

Muthwillig, rozpustny, rozpusny, swawolny, swywolny. muthwillige Jungen, swawolni chłopcy. muthwillige Jugend, swawolna, rozpustna, młódzież; im Schabernacken, w zaczepianiu, w draźnieniu, w dawaniu okazyi, zaczepki, płocha młodzież. muthwillig seyn, płochym, rozpustnym być.

Muthwilligkeit, *f.* swawola, swawolność, rozpustność; swywolowanie, swawolowanie, *może być wzięte w tym samym sensie.*

Muthwilliglich, swawolnie, rozpustnie, swywolnie, z rozpustą, ze swywolą; leben, żyć; etwas thun, co swawolnie, *albo* ze swywoli czynić.

Mutter, *f.* matka; sehr gute, nader dobra. elende Mutter, mizerna, biedna matka. klagende und niedergeschlagene Mutter, utyskuiąca, y strapiona, kłopotana matka; vor Begierde und Bosheit ganz blinde, od chciwości y złości wcale ślepa, *albo* chciwością y złością wcale zaślepiona matka; boshafte, niezbożna; vortreffliche und rühmliche, zacna y sławna, z honorem żyiąca; die die Kinder immer sollen ehrerbietig halten, matka ktorą dzieci powinny zawsze szanować; feindselige, nieprzyiazna; redliche, rzetelna; die dem Söhnchen in seinen bösen Dingen überhülft, ktora synaczkom do niecnot pomaga. bekümmerte Mutter, troskliwa matka; leutselige, ludzka; gestorbene, zmarła, nieboszka; świętey pamięci *za toż samo co* zmarła; unglückselige, nieszczęśliwa. alte Mutter, stara, letnia, w latach. eine für seine Mutter erkennen, und sie also nennen, ktorą za swoię matkę uznawać, y matką ią nazywać. eine Mutter mit einem andern haben, mieć iednę matkę z kiem drugim, *albo* być iedney matki z kiem drugim. das ist meine Mutter, to iest moia matka. aller Künste Mutter ist die Weltweisheit, wszystkich sztuk matka iest Filozofia, *czyli* świata znaiomość. als seine Mutter ehren und lieben, iako swoię matkę szanować, y kochać. wer ist deine Mutter? kto iest twoia matka? der eine Mutter mit einem andern hat, kto ma iednę matkę z drugiem, heißet *nazywa się* przyrodni brat. der noch seine Mutter hat, ktory ma ieszcze swoię matkę.

Mutterbeschwerung, *f.* choroba maciczna, choroba macice.

Mutter Bruder, *m.* brat matczyn; *w pokrewieństwie,* dzieciom siostry wuy.

Mutter-

Mutterkraut, *n.* maruna, ziele pewne; gesundes, zdrowe.
Mutterleib, *m.* żywot macierzysty, żywot macierzyński.
Mutterkalb, *n.* niedonoszony płod, kawał tylko ciała na świat wydany, niewczesny bardzo płod.
Mutterlos, bez matki, der keine Mutter hat, ktory nie ma matki, und nicht ktory nie ma żadney matki.
Muttermilch, *f.* macierzyste mleko, macierzyńskie mleko.
Mutternackend, goluteńki iak go matka urodziła.
Mutterpferd, *n.* klacz, kobyła, źrebięta rodząca, macierz.
Mutterpferdchen, *n.* klaczka, kobyłka; zweyjähriges, dwa lata iey.
Mutterschwein, *n.* świnia maciora co prosięta miewa.
Mutter Schwester, *f.* siostra matczyna, *w pokrewieństwie* ciotka z matki.
Muttersprache, *f.* macierzysty ięzyk, oyczysty ięzyk; rodowity ięzyk. Muttersprache reden, gebrauchen, macierzystego ięzyka zażywać; macierzystym ięzykiem mowić. Muttersprache nicht mehr reden wollen, niechcieć więcey mowić macierzystym ięzykiem. Muttersprache ist dadurch in Abgang gekommen, oyczysty ięzyk przez to zaginął, przepadł, oder wird bald in Abgang kommen, albo w krotce przepadnie y zaginie. Muttersprache, *znaczy także* naypierwszy ięzyk, *też samo co wyżey*, rodowity ięzyk, ktory od inszego niepochodzi.
Mutz, *m.* der keinen Schwanz hat, kurta, ktory nie ma ogona, bez ogona, kusy, kusielec; *przysłowie żartem*, tak dobry kusy iak y ten co ogona niema.
Mylord, *m.* Iaśnie Wielmożny Pan, Iaśnie Oświęcony Pan, *w Angielskim znaczy*, ein Herzog, Graf oder Baron in England.
Myrrhen, *m.* ein Saft, sok pewny mirrowy. von Myrrhen, z mirry.
Myrrhensaft, *m.* sok mirrowy, z mirry robiony, *albo* essencyia z mirry.
Myrthe, *f.* eine Frucht, mirt, owoc pewny.
Myrthenbäumchen, *n.* mirtowe drzewko. von Myrthen, z mirtu, mirtowy. voll Myrthen, pełny mirtu. wie Myrthen, iak mirt, do mirtu podobny. mit Myrthen angemacht, mirtem przyprawny, mirtem zaprawny, mirtem zaprawiony.
Myrthenblatt, *n.* list mirtowy, liście mirtowego drzewa.
Myrthenessen, *n.* iedzenie mirtem zaprawne, potrawa, z mirtową zaprawą.
Myrthenkranz, *m.* wieniec mirtowy, wieniec z mirtu uwity.
Myrthenöl, *n.* oley mirtowy, oley z mirtu wyprowadzony, wyciągniony.
Myrthenwald, *m.* mirtowy gay, mirtet, mirtocina, mirtecina.
Myrthenwein, *m.* wino mirtem przyprawione, w ktorym mirt iest.

N.

N A A

N, oder n, dreyzehenter Buchstab im deutschen Alphabet, trzynasta litera w Niemieckim alfabecie, N, albo n, *bez spadkowania*.
Naat, *f.* szew; feine, cienki; grobe, gruby; mit Seide, iedwabiem dawany. die Näthe ausklopfen, szwy przygładzić, przyprasować.
Nabal, ein Mannsnamen, Nabal, imię męszczyzny.
Nabe, *f.* Theil eines Wagenrades, wodurch die Achse geht, piasta, część wozowego koła, przez ktorą oś przechodzi, oder das Mittelstück eines Rades, albo srzednia sztuka koła, sam srzodek koła.
Nabel, *m.* ein Theil des Leibes, pempek, pępek, część brzucha. zum Nabel gehörig, do pempka należący, *adj.* pempkowy. wie ein Nabel, iak pempek, *adj.* pempkowaty, pępkowaty.

N A B

Nabelbruch, *m.* pempka przepuknienie, pempkowa przepuklina.
Nabelkraut, *n.* rzęsa wietrzna, *ziele*; pokryweczki, przystaweczki, *zioła pewnemi imionami nazwane.*
Nabelschnur, *f.* sznureczek pempkowy, z ktorym się dzieci rodzą.
Nabenloch, *n.* otwarcie w piaście, okno w piaście, piasty otwor.
Naboth, Mannsnamen, Nabot, imię męszczyzny.
Nach, po, za; *po znaczące to co* podług, według, w, we; po tym. nach einigen Jahren, w kilka lat po tym, *albo* po kilku leciech. nach Erbauung der Stadt, po wybudowaniu miasta. das Recht, dessen sich die Leute nach solchem

chem Geſetze bedienen können, prawo, ktorym ſię ludzie po tey uſtawie maią rządzić. nach dem Alexander iſt Mithridates der größte König geweſen, po Alekſandrze, naywiękſzym Krolem był Mitrydates. nach zweyen Jahren habe ich mich zurück begeben, we dwa lata powrociłem. als wenig Tage hernach Ennius zu dem Naſica kam, gdy w kilka dni potym Ennius do Naiyki przyſzedł. nach dem erſten Januar wollen wir deſſen Drohungen zunichte machen, po pierwſzym dniu Stycznia, my groźby iego w niwecz obrocemy. nach dem Comitis wird davon im Rathe gehandelt werden, po Seymie będzie o tym w Senacie rada. nach Gott kann ein Menſch dem andern inſonderheit nützlich ſeyn, po Bogu może człowiek drugim ludziom w ſzczegulności być pożytecznym. nach dir iſt mir nichts lieber als die Einſamkeit, po tobie nic mi milſzego niemaſz iak oſobność. ich will dir Zeugen geben nach deinem Gutdünken, ia ci chcę świadkow poſtawić kiedy tego zechceſz, *podług* twoiey woli. nach der Natur leben, *podług* wrodzonego rozumu żyć. einem nach den Geſetzen den Beſitz einräumen, komu *według* praw dać poſſeſſyią. nach einem gehen, iść *za* kiem. nach ſolchem Tage iſt der Nordwind gegangen, po tym dniu pułnocny wiatr naſtał. nach ſeinem Bürgermeiſteramte iſt er in Gallien gegangen, po odprawionym urzędzie ſwoiego Konſulatu, do Gallii odiechał. nach dem dritten Januar werden ſie kein Gericht halten, po trzecim dniu Stycznia żadnych ſądow mieć nie będą. nach eines Willen etwas ausführen, według cudzey woli co ſprawić. nach eines Willen ſich aufführen, *po* czyiey woli chodzić. nach der Reihe etwas nachſagen, porządkiem co powiadać. nach der Vorſchrift der Weltweisheit, według przepiſu Filozofii. nicht nach meinem Willen, nie *po* moiey woli. nach Herzens Wunſch, *po* myśli, iak ſobie kto ſercem życzy. der hundertſte Tag nach Clodii Tode, ſetny dzień po śmierci Klodyuſza. nach Verwaltung ſeiner Bedienung, po ſprawowaniu ſwoich urzędow. alles nach eines Rathe thun, wſzyſtko czynić podług czyiey rady. nach aller Meynung, podług wſzyſtkich zdania; *za* wſzyſtkich zdaniem. nach der hergebrachten Weiſe einen Stuhl ſetzen, podług wnieſionego zwyczaiu krzesło ſtawiać. nach genommener Abrede, według przyiętey umowy, za przyiętą umową. einen nach Würden loben, kogo podług iego godności, *iak godzien ieſt*, chwalić. nach der Meynung des gemeinen Volks, podług mniemania poſpolitego gminu. nach der Sachen Beſchaffenheit, podług ſporządzenia rzeczy, iak rzecz ſama każe, według okoliczności rzeczy. einen nach ſeinem Vermögen vertheidigen, kogo podług ſwoich doſtatkow bronić. nach ſeiner Gewohnheit kürzlich davon reden, podług ſwoiego zwyczaiu krotko o czym mowić. das übrige wirſt du, deiner Klugheit nach, erwegen, oſtatek podług twoiey roztropności zważyſz. nach deiner Gewohnheit gegen mir, podług twoiey przychylności ku mnie. der Zeit nach, nach dem itzigen Zuſtande der Zeit, podług czaſu, podług ninieyſzego ſtanu czaſow. nach dem Winkelmaße, *pod* węgielnicę, *pod* miarę węgielnicą. ſich nach eines Wink und Willen richten, podług czyiey woli ſprawować ſię, po czyiey woli wſzyſtko czynić. einem nach dem Maule reden, z kiem podług iego woli mowić. nach der Länge theilen, w zdłuż, *albo* podług długości dzielić. nach demſelben Briefe iſt ſofort deiner hergeleſen worden, po tym ſamym liście, był twoy zaraz czytany. im dreyhundert und zehenten Jahre nach Erbauung der Stadt Rom, we trzyſta dzieśięć lat po wyſtawieniu Rzymu; *to co* do, nach Berlin, nach Poſen zu gehen, do Berlina, do Poznania mieć iechać; *to co* ku, nach dem Mittage zu, ku południowi, ku południowey ſtronie, nach Italien zu, ku Włochom. nach deiner Weisheit, podług twoiey mądrości. nach deiner Klugheit, podług twoiey roztropności; *znaczy także to co:* Gott hat uns nach ſeiner Barmherzigkeit geholfen, Bog nas ratował z miłoſierdzia ſwoiego. nach und nach, powoli, iſt die Gewohnheit verloſchen, zwyczay uſtał powoli, powoli zwyczay był znieſiony. nach und nach vergehen, powoli miiać, powoli powoli przemiiać, zwolna, *iakoby* na palcach; zur Sache ſelbſt ſchreiten, do ſamey rzeczy przyſtępować. nach und nach verſchwinden, powoli cieńczeć, cienkim ſię ſtawać. nach und nach einen auf ſeine Seite kriegen, powoli kogo na ſwoię ſtronę prze-

prze-

przeciągnąć, powoli powoli na swoię stronę kogo namowić. nach und nach einem nach dem Leben trachten, powoli nieznacznie na czyie życie zchodzić. nach und nach einem nach der Kehle stoßen, powoli na czyi kark godzić; mit dem Degen nach einem hauen, ciąć kogo w karg, *iakoby* za karg. nach etwas schießen, strzelać za czym. nach dem, nach diesem, po tym, za tym. nach geleistetem Eide gieng man auseinander, po wykonaney przysiędze, rozeszli się z kupy.

Nachäffen, udawać kogo, to iest, pokazywać, iak kto co czyni.

Nachäffen, das, *n.* udawanie kogo, udawanie czyich spraw, czyich iestow.

Nachäffer, *m.* udawacz, co inszych iak co czynią udaie, *częstokroć* wyśmiewaiąc, udawca cudzych postępkow.

Nachäffung, *f.* udawanie złośliwego, kogo, pokazywanie iego spraw.

Nachahmen, naśladować, wyrazać, *w tym że samym sensie*; vollkommen, doskonale; verkehrt, przewrotnie; rühmlich, sławnie; fleißig, pilnie; mit allem Bemühen, z wszelką troskliwością; besonders, osobliwiey. einem in einer Sache nachahmen, kogo w iakiey rzeczy naśladować. eines Thaten nachahmen, spraw naśladować czyich, podobnież czynić sprawy. in oder mit den Worten dem Alterthume nachahmen, w słowach, *albo* słowami, starożytności naśladować. dem Leben und der Gewohnheit des Vaters nachahmen, życia y zwyczaiu oycowskiego naśladować, podobnież żyć y czynić iak oyciec. eines Geschicklichkeit nachahmen, czyiey sposobności, sprawności naśladować. eines Versen nachahmen, czyich wierszow naśladować. eines Sitten nachahmen, czyich naśladować obyczaiow, podobnież mieć obyczaie. die Alten nachahmen, naśladować staroświeckich ludzi. den Königen, den Fürsten nachahmen, Krolow, Książąt naśladować. den Rednern im Reden nachahmen, mowcow naśladować w mowieniu. den Griechen nachahmen, Grekow naśladować. den Atheniensern im Reden nachahmen. Atenianow w wymowie, *albo* w Krasomostwie naśladować.

Nachahmen, das, *n.* naśladowanie, potrafienie, udanie, wyrażenie kogo czego; der Reden, wymowy; der Sitten, obyczaiow.

Nachahmer, *m.* naśladowca, naśladownik, dessen ist er, on iest iego naśladowcą. er ist ein fleißiger Nachahmer seiner Vorfahren, on iest pilnym naśladowcą swoich przodkow. er verlanget der Erfindungen eines andern Nachahmer zu seyn, on pragnie być naśladowcą wynalazkow kogo inszego. berühmter Nachahmer seines Vaters, sławny naśladownik swoiego oyca; des Lobes, chwały. er wird meiner Studien Nachahmer seyn, on będzie naśladownikiem, moich nauk.

Nachahmerinn, *f* naśladowniczka, naśladowczyna; der Tugend, cnoty; des Guten, dobrego, w dobrym; des Ruhms, czyiey sławy, naśladowniczka czyia w sławie, w honorze. große Nachahmerinn ihrer Mutter, wielka naśladowczyna, swoiey matki. verkehrte Nachahmerinn der Tugend, przewrotna cnoty naśladowniczka źle naśladuiąca cnotę.

Nachahmung, *f.* naśladowanie; przeymowanie *w tym samym sensie*; potrafianie, potrafienie. verkehrte Nachahmung, przewrotne naśladowanie. betrügliche Nachahmung der Tugend, zwodzicielskie naśladowanie cnoty; zdradliwe udawanie y przeymowanie cnoty. dem Nachahmer gefährliche Nachahmung, dla naśladowcy niebezpieczne naśladowanie. viele schöne Nachahmungen der Kunst eines andern, wielkie, piękne naśladowanie, albo wiele pięknego naśladowania, sztuki kogo drugiego, piękne potrafienie sztuki czyiey. Nachahmung der Thaten der besten Leute, naśladowanie uczynkow naylepszych ludzi. sich durch die Nachahmung etwas zuwege bringen, naśladowaniem co potrafić, czego dokazać, co udać, naśladowaniem co wyrazić. einen Fehler durch eines Nachahmung begehen, błąd iaki naśladowaniem kogo popełnić. etwas albernes aus einer verkehrten Nachahmung annehmen, co głupiego przeiąć przewrotnym drugiego naśladowaniem. tadelhafte Nachahmung der bösen Leute, naganne naśladowanie ludzi złośliwych.

Nacharten, wrodzić się, być podobnym z urodzenia; dem Vater, wrodzić się w oyca. er hat seiner Mutter nachgeartet, on się w swoię matkę wrodził, do swoiey matki z urodzenia podobny iest. ein Bruder artet dem andern nach, ieden brat, wradza się w drugiego,

giego. dem Vater nicht nacharten, w oyca się nie wrodzić. die jüngste Schwester artet oft der ältesten nach, naymłodsza siostra częstokroć wrodzi się w naystarszą, naymłodsza siostra iest wrodzeniem się podobna do naystarszey. nicht alle Kinder arten ihren Aeltern nach, nie wszystkie dzieci wradzaią się w swoich rodzicow; nie wszyscy bywaią podobni swoim rodzicom.

Nacharten, das, *n.* wradzanie się, w kogo, wrodzenie się, w kogo, w co.

Nachartung, *f.* wradzanie się, wrodzenie się, w co, w kogo. vortreffliche und genaue Nachartung des Sohnes dem Vater, przednie y dokładne wrodzenie się syna w oyca; dokładne y przednie syna podobieństwo do oyca.

Nachbar, *m.* sąsiad, samsiad; nähester, naybliższy; leichtfertiger, swywolny, ladaco. sie sind böse Nachbarn, oni są złemi sąsiadami. einen rechtschaffenen Menschen zum Nachbar haben, iakiego podściwego człowieka mieć sąsiadem. dem Lande nach, podług kraiu, *mowi się* pograniczny, przygraniczny, und auch samsiad, sąsiad.

Nachbarinn, *f.* sąsiadka, samsiadka; freundliche, przyiacielska; gute, dobra; feindliche, nieprzyiaciołka sąsiadka.

Nachbarlich, sąsiedzki, samsiedzki. nachbarliches Uebel, samsiedzkie złe. nachbarliche Kriege, samsiedzkie woyny. nachbarliche Städte, samsiedzkie miasta. nachbarliche Landgüter, samsiedzkie dobra, w sąsiestwie leżące. nachbarliche Freundschaft, sąsiedzka przyiaźń.

Nachbarlich, *adv.* po samsiedzku, po sąsiedzku, iak sąsiad, iak samsiedzi, iak w samsiedzstwie.

Nachbarschaft, *f.* samsiedstwo, sąsiedstwo, der Wohnung nach, podług mieszkania. in unserer Nachbarschaft, w naszym samsiedzstwie; der Wohnung, Rechte und Bekanntschaft nach, podług meszkania, praw y znaiomości. Zeichen das der Nachbarschaft bekannt ist, znak ktory samsiedstwu wiadomy iest. man hört in der ganzen Nachbarschaft nichts als lauter Musik, w całym sąsiedstwie niesłychać nic tylko muzykę. der Vornehmste in dieser Nachbarschaft, nayzacnieyszy w tym sąsiedstwie. in der Nachbarschaft leben, w samsiedstwie żyć. wegen der Nachbarschaft ganze geschlagene Tage bey einander seyn, dla sąsiedstwa, całe dni z sobą przebywać, przesiadywać; den Feldern, Lande u. d. g. nach, *znaczy* pogranicze, przygranicze, *f. n.* ein Alter aus der Nachbarschaft, starzec pewny z samsiedstwa. Courtisane aus der Nachbarschaft, nieżądna kobieta z samsiedstwa.

Nachdem, potym, iak, gdy, iak iuż, gdy iuż. nachdem ich gekommen bin, iak przyszedłem. nachdem du aber fortgereiset bist, iakeś ty był precz odiechał. nachdem er nichts von den armen Leuten erpressen können, gdy iuż nie mogł nic z ubogich ludzi wycisnąć. den eilften hernach, nachdem ich von dir gegangen bin, iedenastego dnia, iak od ciebie odiechałem. es hat sich zugetragen nachdem ich den Brief an dich ergehen lassen, trafiło się potym iakem list do ciebie posłał. im vierten Jahre, nachdem er verjagt worden, w czwartym roku potym, iak wygnany był. nachdem er den Hahn krähen gehört, iak usłyszał że kur pieie. nachdem du diese Bücher herausgegeben, habe ich weiter von dir nichts erhalten, potym iak wydałeś te książki, nic więcey od ciebie nie miałem. nachdem ich von Rom abgereiset, habe ich keinen Tag unterlassen, iakem z Rzymu wyiechał, żadnego dnia nie opuściłem. nachdem er seinen Besuch bey mir abgeleget, ist er von Rom weggegangen, iak mi tylko wizytę oddał, tak zaraz z Rzymu wyiechał. nachdem ich in Africa gekommen, gdy ia do Afryki przyiechałem. nachdem ich lange genug damit zu thun gehabt, habe ich mich wieder nach Rom gemacht, gdym się długo bawił maiąc co do czynienia, znowu się wybrałem do Rzymu. nachdem sie die Noth von mir trennet, gdy ią potrzeba odemnie oddala; *znaczy to co* po: nachdem er solche Rede gehalten, po mianey takiey mowie. nachdem er mit der Armee über den Fluß gesetzet, on po przeprawionym woysku za rzekę. nachdem er auf gleiche Weise die Bagage vorweg geschickt, marschirte er selbst auch aus, po wyprawionych przed sobą, pierwey bagażach, sam także pomaszerował.

Nachdenken, myśleć nad czym, rozmyślać, rozważać, uważać. er denkt ganz allein seinen Anschlägen nach, on wcale tylko o swoich zamysłach myśli,

ſwoie projekta rozważa; on ſam myśli nad ſwoiemi tylko zamysłami, ſam ſobą ſwoie tylko rozmyśla zamysły; tylko ſwoie rozważa zabiegi. einem Dinge nachdenken, myśleć nad iaką rzeczą, myśleć o iakiey rzeczy; rozważać iaką rzecz, myślą rzecz rozbierać iaką. ich habe mit Fleiß dieſer Lebensart nachgedacht, ia z pilnością nad tym ſpoſobem życia myślałem; ia pilno *rozmyślałem, rozważałem* ten ſpoſob życia. denkę nach, was in der Sache verſehen iſt, uważay, co w tey rzeczy zgrzeſzono; *myśl* w czym w tey rzeczy nieoſtrożnie poſtąpiono.

Nachdenken, das, *n.* myślenie, nad czym, rozmyślanie, rozważanie, uważanie czego.

Nachdenklich, dowcipny, byſtry, przenikaiący, rozważny, rozmyślny, uważny, węzłowaty, ſuptelny, przenikliwy. der ein gutes Nachdenken hat, ktory ma, dobry dowcip; *także* nachdenklich, *znaczy* uwagi potrzebuiący, nad czym potrzeba dobrze pomyśleć. das auch gutes Nachdenken erfodert, co także dobrego dowcipu wymaga, co potrzebuie dobrego rozmyślenia. ich habe dieſen nachdenklichen Menſchen geſehen, ia widziałem tego byſtrego, ſuptelnego, dowcipnego, rozmyślnego, przenikaiącego człowieka. der Anfang dieſer Sache iſt ſehr nachdenklich, początek tey rzeczy ieſt wielkiego dowcipu y uwagi potrzebuiący. nachdenkliche Sprüche, ſuptelne, dowcipne powieści. ſie iſt nachdenklich in ihren Ausſprüchen, ona ieſt w powieściach ſwoich ſuptelna. nachdenklich im Reden, ſuptelny y przemyślny w mowieniu. nachdenklicher und kurzer Spruch, ſuptelna a krotka powieść, krotka a węzłowata powieść. nachdenkliche Rede, węzłowata mowa.

Nachdenklich, *adv.* byſtro, ſuptelnie, dowcipnie, węzłowato, przenikliwie, rozmyślnie, uważnie, przemyślnie, wymyślnie, *z konceptem.* dieſes Fräulein antwortet nachdenklich, ta panna ſuptelnie, byſtro, odpowiada. ihr habt viel nachdenkliches geredet, wy wiele mowiliście dowcipnie y rozważnie. niemand ſchreibt davon nachdenklicher als jener, nikt o tym rozważniey nie piſze iak tamten. er hat davon nachdenklich genug geſchrieben, on o tym dosyć ſuptelnie piſał. das Kind antwortet nicht nachdenklich, to dziecie, nie odpowiada uważnie.

Nachdenkung, *f.* myślenie, myśl, rozmyślanie, dowcip, byſtrość umysłu, ſuptelność, uwaga, przemysł, *koncept*, rozważanie, przemyślanie

Nachdruck, *m.* waga, *to co* Wichtigkeit, ważność, moc; *to co* Wirkung, ſkutek, ſkuteczność, *to co* Anſehen, powaga. Nachdruck der Worte, tęgość słowa, moc w słowie. deſſen Anſehen hat Nachdruck genug in dieſer Sache bey ihnen, iego powaga ma dosyć ważności, w tey rzeczy u nich. deine Briefe haben großen Nachdruck bey mir, twoie liſty maią wielką wagę u mnie. großen Nachdruck zu etwas haben, mieć wielką wagę w czym. ihr habt einigen Nachdruck beym Könige, wy macie, nieiaką wagę u Krola. das hat keinen Nachdruck in meinem Handel, to nie ma żadney wagi w moim intereſie. ſeine Rede hatte großen Nachdruck in Rathe, iego mowa miała wielką wagę w Senacie. dieſer Umſtand hat großen Nachdruck in dem Kriege, ta okoliczność ieſt wielkiey wagi na woynie. die Kunſt die Gedanken auszudrücken hat großen Nachdruck im Reden, ſztuka myśli wypowiedzenia, ma wielką wagę w mowieniu. ohne Nachdruck, bez wagi, bez mocy, bez ſkuteczności. Worte ohne Nachdruck, słowa bez ſkutku, bez ważności słowa, nic nie ważące słowa, nie maiące ſkuteczności słowa. er hat den berühmten Feldherrn ohne Nachdruck gelobet, on sławnego Hetmana chwalił słowami wagi nie maiącemi. eine ſo wichtige Sache muß mit allem Nachdrucke behandelt werden, tak ważny interes muſi być z wſzelką wagą traktowany. der junge Edelmann thut alles mit einem gewiſſen Nachdrucke, ten młody Szlachcic czyni wſzyſtko z iakąś powagą, z iakąś ważnością albo ſkutecznością, ma w czynieniu wielką wagę.

Nachdrucken, nalegać, naſtawać, naglić, naciſkać; mit dem Finger, palcem; *to co* przedrukować. ein Buch nachdrucken, kſiążkę z cudzą krzywdą przedrukować. man hat ſchon manche Bücher nachgedruckt, nie ktore iego kſiążki przedrukowano; *rozumiey* z krzywdą nakładnika, przedrukowano *zdradliwie* kilka iego kſiążek. drucke nicht nach, nie naciſkay.

Nachdru-

Nachdrucken, das, *n.* naciskanie, naciśnienie, zdradliwe przedrukowanie.

Nachdrücklich, ważny, ciężki, ciężący, mocny, skuteczny, ważność maiący, wagę maiący, tęgi, *patetyczny, energiczny.* das eine Sache wohl ausdrückt, co rzecz iaką dobrze wyraża, wyraźny, wyraźliwy; *to co* bewegend, beweglich, poruszaiący, wzbudzaiący; vom Styl, o stylu; kräftig, mocny, węzłowaty. nachdrückliches Wort, ważne, ciężkie słowo, przerażaiące poruszaiące słowo. er brauchet nachdrückliche Worte im Schreiben, on zażywa ważnych y pobudzaiących słow w pisaniu. nachdrückliche Reden vieler guten Bürger, ważne y poruszaiące mowy wielu dobrych obywatelow; haben viel zuwege gebracht, wiele sprawiły. er macht mit gründlichen Gedanken seine Reden gar nachdrücklich, on gruntownemi myślami czyni swoię mowę wcale ważną y skuteczną.

Nachdrücklich, *adv.* znacznie, ważno, tęgo ciężko, poruszaiąco, pobudzaiąco, wyraźnie, wyraźliwie. einen nachdrücklich vertheidigen, kogo skutecznie, tęgo, mocno bronić. er hat seinen Feind nachdrücklich angeklagt, on swoiego nieprzyiaciela mocno oskarżał. wir beschweren uns nachdrücklich über das große Unrecht unserer Feinde, my utyskuiemy ciężko, na tę wielką niesprawiedliwość naszych nieprzyiacioł.

Nachen, *f.* ein kleines Fahrzeug auf dem Wasser, łodź, barka, niewielki statek do pływania, naczynie małe na wodzie.

Nacheiferer, *m.* przeciwnik, rownać *w czym* chcący, o toż samo zabiegaiący; des Lobes eines andern, być przeciwnikiem chwały cudzey, chcieć kogo rownać w chwale iego, być zabiegaiącym o rowną chwałę. einen zum Nacheiferer haben, kogo mieć przeciwnikiem, rownać chcącym, o toż samo zabiegaiącym. mein Nacheiferer ist weit von meinem Lobe, moy przeciwnik iest daleko od moiey chwały. einen ehrlichen Nacheiferer bekommen, zacnego przeciwnika dostać, godnego mieć przeciwnika, rownać chcącego.

Nacheiferinn, *f.* przeciwniczka, rownać chcąca, o toż samo zabiegaiąca. fleißige Nacheiferinn der Tugend, pilno w cnocie rownać chcąca; der Ehre, pilno o ten sam zabiegaiąca honor,

Nacheifern, przeciwić się, naśladować, chcieć rownać, o toż samo starać się, zabiegać. einem nacheifern, komu przeciwiać się, kogo chcieć rownać. eifere dem Besten immer nach, chciey rownać zawsze naylepszych, naśladuy zawsze naylepszych.

Nacheifern, das, *n.* przeciwienie się, w czym, rownać chcenie, o toż samo zabieganie.

Nacheiferung, *f.* przeciwienie, rownać chcenie, o toż samo zabieganie. eines Dinges, o iaką rzecz.

Nacheilen, prześladować, gonić, einem, kogo, gonić za kiem. einem zu Wasser und zu Lande nacheilen, kogo y morzem, y lądem prześladować, gonić, nie dać komu pokoiu y na morzu y na lądzie. eile ihm hefftig nach, goń za niem tęgo, mocno.

Nacheilen, das, *n.* prześladowanie, gonienie, za kim, *albo* kogo; niedanie pokoiu.

Nacheilung, *f.* prześladowanie, gonienie, niedanie pokoiu, obracanie.

Nacheinander, wciąż, iedno po drugiem, setzen, układać, kłaść. er setzet seine Ducaten nacheinander, on układa swoie dukaty wciąż ieden po drugim. nacheinander etwas hersagen, iedno pó drugiem wciąż co powiadać, wygadywać. der Gast hat alle Umstände dieses Zufalls nacheinander erzehlt, gość, wszystkie okoliczności tego przypadku wciąż opowiedział. was hast du so viel Tage nacheinander gethan? coś ty przez tak wiele dni wciąż czynił? drey Tage nacheinander, trzy dni wciąż. zwanzig Jahre nacheinander etwas lernen, dwadzieścia lat wciąż czego się uczyć; die Weisheit vom Plato, Filozofii od Platona.

Nacherndte, *f.* pożniewie, *y. n.* kłoskow zbieranie; im Felde, w polu; im Weinberge, w winnicy, iagod zbieranie po winobraniu.

Nachessen, das, *n.* wety, po iedzeniu obiednym, albo wieczornym.

Nachessen, ieść wety, albo co na wety, po obiedzie, po wieczerzy.

Nachfahren, die, *pl.* potomkowie, potomność, potomki, werden davon aufs beste urtheilen, będą o tym naylepiey sądzić.

Nachfahrt, *f.* nastąpienie, następstwo, potomstwo, potomność, następowanie.

 Nachfol-

Nachfolge, *f.* następowanie, następstwo, iście za tym, iście z tego, nastąpienie czego za czym.

Nachfolgen, następować, nastąpić, iść za czym, iść z czego, iść za kiem, iść po czym, gonić za kiem. einem in einer Sache nachfolgen, iść za kiem w iakiey rzeczy, *to iest*, słuchać iego rady. den Flüchtigen auf dem Fuße nachfolgen, tuż zaraz gonić za uciekaiącemi, uciekaiących doganiać prawie. ich will dir allenthalben nachfolgen, ia chcę wszędzie za tobą iść. einem so gleich, alsofort, nachfolgen, za kiem tuż zaraz następować, iść, bieżeć. einem in guter Ordnung nachfolgen, iść za kiem, postępować za kiem w dobrym porządku. er will dir auf dem Fuße nachfolgen, on chce za tobą w te tropy iść; *powtore znaczy to co* nachthun, naśladować, tak czynić, iak y kto. er folget deinem Fleiße nach, on twoiey naśladuie pilności, on z tą pilnością czyni co y ty. einem im Amte nachfolgen, po kiem na urząd nastąpić. er ist in diesem Amte dem berühmten Manne nachgefolget, on na ten urząd nastąpił po sławnym człowieku.

Nachfolgen, das, *n.* następowanie, nastąpienie po kiem, za kiem; iście po czym, nastąpienie po czym; naśladowanie, kogo; postępowanie za kiem.

Nachfolger, *m.* następca, naśladowca, rownać chcący, w czym; następuiący, postępuiący. Nachfolger im Amte, na urzędzie następca. Nachfolger der großen Könige, następca wielkich Krolow; der tapfern Helden, Bohatyrow walecznych następca.

Nachfolgerinn, *f.* następczyna, naśladowczyna, następuiąca, naśladaiąca, naśladowniczka.

Nachfolgung, *f.* następowanie, nastąpienie, nastęstwo, następność, iście za czym, iście po czym.

Nachforschen, badać się, wypytywać się, pytać się, szperać. fleißig nach etwas nachforschen, pilnie się o co badać. es ist ihm lieb, von den verborgenen Dingen nachzuforschen, miło mu iest badać o ukrytych rzeczach. sie ist neugierig und forschet nach allem nach, ona iest ciekawa, y o wszystko się wypytuie. es ist nach einigen Sachen nicht nachzuforschen, nie trzeba się też to o wszystkie rzeczy wypytywać. ein redlicher Mensch forschet der Wahrheit nach, rzetelny człowiek wypytuie się o prawdę. der Weise forschet nach den Ursachen der Dinge, mądry dopytuie się przyczyn rzeczy, bada się o przyczyny rzeczy. völlig nach der Natur eines Dinges nachforschen, zupełnie dowiadywać się istoty w rzeczy, wypytywać się o istotę y rod rzeczy iakiey. die Richter forschen nach allen aufs schärfste nach, sędziowie wypytuią się iak nayściśley o wszystko.

Nachforschen, das, *n.* badanie, badanie się, wypytywanie, wypytywanie się, dowiadywanie się, szperanie, dopytywanie się.

Nachforscher, *m.* badacz, wypytywacz, dopytywacz, dowiadywca; verdrießlicher, przykry. gar zu neugieriger Nachforscher, nazbyt ciekawy badacz, wypytywacz, przyciekawszy dowiadywca.

Nachforscherinn, *f.* badaczka, wypytywaczka, pytawczyna, szperaczka.

Nachforschung, *f.* badanie, szperanie, wypytywanie, dopytywanie się; nach einem Dinge, szperanie, *w iakiey rzeczy:* badanie *o iaką rzecz*, wypytywanie się *o iaką rzecz*, dopytywanie się iakiey rzeczy. Nachforschung nach diesen, das gar unnütz ist, szperanie w tey rzeczy ktora się wcale na nic nie zda. nützliche Nachforschung nach dem was wahr ist, pożyteczne badanie o tey rzeczy, co prawdą iest.

Nachfrage, *f.* pytanie, spytanie, wypytywanie, wypytanie, mit *recipr.* się; nach einem Fremden, o iakim cudzoziemcu, *albo* o iakiego cudzoziemca. genaue Nachfrage halten, należyte wypytywanie, przepytywanie czynić.

Nachfragen, wypytywać kogo, wypytywać się, kogo o co, wypytać się, dopytać się, przepytać się, bey einem, u kogo.

Nachfragen, das, *n.* wypytywanie się, dopytywanie się, przepytywanie się, wypytanie się, dopytanie się, przepytanie.

Nachgeben, słuchać, być posłusznym, zezwolić na co, zezwalać na co uczynić, czynić. einem nach seiner Bitte nachgeben, uczynić co komu na czyią prożbę, zezwolić na czyią prożbę, czynić co komu za czyią prożbą. in einem Dinge nachgeben, w iakiey rzeczy usłuchnąć, *to co* słuchać. das gute und gehorsame Kind giebt seinem Vater in allem nach, dobre y posłuszne dziecie słucha oyca we wszystkim, iest

we

we wſzyſtkim posłuſzne oyctr; *znaczy także to co* uſtępować, uſtąpić; in ſeinem Rechte, w ſwoim prawie, *albo* ſwoiego prawa, *albo* z ſwoiego prawa. ihr gebt mit eurer Meynung nach, wy uſtępuiecie z waſzym zdaniem. wir müſſen der Zeit nachgeben, my muſzemy czaſowi uſtąpić. einem in keinem Dinge nachgeben, komu nie uſtępować w żadney rzeczy. eines Tapferkeit nicht viel nachgeben, komu nie wiele uſtępować w męſtwie, w waleczności. die Jungen haben die Pflicht dem Alter nachzugeben, młodzi maią powinność uſtępować ſtarym. ich habe keine Pflicht von meinem Rechte nachzugeben, ia nie mam żadney, powinności, moiego prawa uſtępować. einem worinnen nachgeben, komu w czym uſtępować. in allem nachgeben und alles eingehen, komu na wſzyſtko pozwolić, y wſzyſtko przyiąć. keinem nichts nachgeben, nikomu nic nie uſtępować, nikogo nie słuchać. er giebt keinem an Ueppigkeit etwas nach, w rozkoſzach, w rozpuſtach nikomu nie uſtępuie. er hat mir doch nachgegeben, on mi przecie uſtąpił. keinem Menſchen an Herzhaftigkeit nachgeben, żadnemu człowiekowi w odwadze nie uſtępować, *albo* odwagą żadnemu nieuſtąpić. ich gebe dieſem tollen Menſchen viel nach, ia temu głupiemu człowiekowi wiele uſtępuię.

Nachgeben, das, *n.* uſtępowanie, uſtąpienie, słuchanie, usłuchanie, usłuchnienie, posłuchanie; *w tym że ſamym ſenſie co* posłuſzeńſtwo.

Nachgebung, *f.* posłuſzeńſtwo, posłuſzność, słuchanie, uſtąpienie. die Nachgebung machet gute Freunde, uſtępowanie, słuchanie czynią dobrych przyiacioł. mit der Nachgebung machen, z posłuſzeńſtwem, z posłuchaniem, *co* czynić. einen mit Nachgebung gewinnen, kogo posłuſzeńſtwem, słuchaniem, ſobie uiąć, ziednać; *znaczy to co* Weichung, iak wyżey ieſt.

Nachgeburt, *f.* błona, w ktorey ſię dziecie rodzi, łożyſko, *inaczey.*

Nachgeformt, przeformowany, na wzor zrobiony, *rozumiey* inſzego.

Nachgehen, iść; chodzić; einem, za kiem. ſeiner Inſtruction, Ordre nachgehen, iść za ſwoią inſtrukcyią, za rozkazem; *to co* ſich befleiſſigen, ſzukać czego. er geht immer dem Müßiggange nach, on zawſze ſzuka ſwoiego ſpoczynku, on zawſze chodzi, za ſwoim pokoiem. den Wollüſten nachgehen, za rozkoſzami chodzić, rozkoſzy ſzukać; *to co* pozwalać. ſie gehet der Unzucht nach, ona pozwala rozpuście, niewſtydowi. die andere iſt der Unzucht nachgegangen, a druga pozwoliła ſwywolnym chuciom; *to co* przykrzyć ſię ktorey o wſtyd einer nachgehen; der Nahrung nachgehen, ſtarać ſię o gębę, o dobre mienie, o pożywienie.

Nachgehen, das, *n.* iście, chodzenie; przykrzenie ſię ktorey; chuci pozwolenie, ſtaranie ſię, ſzukanie, pozwalanie.

Nachgehung, *f.* iście, chodzenie: przykrzenie ſię ktorey; pozwolenie chuciom.

Nachgehend, naſtępuiący, po - - idący, za - - idący, naſtępny.

Nachgehends, potym, poźniey, po inſzych, po drugich, po - - idąc, po - - naſtępuiąc; za - - idąc; za - - naſtępuiąc.

Nachgelaſſen, dopuſzczony, godziwy, pozwolony, pozwalany, niebroniony, nie zabroniony, niezbronny, nie zabraniany, niezakazany. nachgelaſſene Dinge, pozwolone, niezabronione rzeczy.

Nachgemacht, fałſzowany, dorabiany; *w tym ſamym ſenſie* nachgemachter Schlüſſel, dorabiany, fałſzowany klucz.

Nachgerichte, *pl.* wety po obiedzie, *albo także* po wieczerzy.

Nachgeſchehen, ktory ſię potym ſtał, ktora ſię potym ſtała, ktore ſię potym ſtało, co ſię potym działo.

Nachgeſchlachtet, potym zabity, potym zabiiany, co potym zabito, co potym zabiiano.

Nachgrübler, *m.* ſzperacz, badacz, pytalnik w prożnych rzeczach, wypytywacz, wypytawca, niepotrzebnych rzeczy.

Nachgrüblerinn, *f.* ſzperaczka, wypytywaczka, badaczka: neugierige, ciekawa; der unnützlichen Sachen, niepożytecznych rzeczy.

Nachgrübeln, ſzperać, badać, wyſzukiwać, wyſzperać; eine That, einen Fehler, ſzperać iakiego uczynku, wyſzukiwać błędu iakiego. was grübelſt du umſonſt in dieſer gelehrten Schrift nach? czego ty ſzperaſz darmo w tym uczonym piſmie?

Nachgrübeln, das, *n.* szperanie, badanie, wyszukiwanie, wyszperanie, wybadanie; einer Meynung, iakiego mniemania, iakiego zdania.

Nachgrübelung, *f.* szperanie, badanie, wyszukiwanie daremne.

Nachhängen, uwodzić się, pozwalać; puścić cugle *metaph.* er hängt der Betrübniß nach, on pozwala żalowi; *metaph.* on puszcza cugle żalowi; on się uwodzi żalem, on się troskliwością uwodzi. sie hat ihren Lüsten frey nachgehänget, ona cugle puściła swoim chuciom, ona pozwoliła swoim pożądliwościom; *to co* rozpalać się na złe. der Junge will allem Bösen nachhängen, ten pan młody rozpuszcza się na wszystko złe; *to co* lgnąć, przylgnąć, przylepić się, do czego. wiele. sehr viele Leute hängen den Wollüsten nach, bardzo wiele ludzi lgną do rozkoszy, bardzo wiele ludzi lepią się. przylepiaią się do rozkoszy; *to co* utapiać się w czym. er hänget den Büchern nach, on się utapia w książkach, dem Lesen, w czytaniu.

Nachhängen, das, *n.* pozwalanie, puszczenie cugli, rozpalanie się na złe, zatopienie się w czym.

Nachhandlung, *f.* poźnieysza sprawa, to co się potym, po inszey rzeczy stało.

Nachhauen, pędzić tuż za kiem, gonić tuż kogo; den Flüchtigen, za uciekaiącemi. gar zu hitzig einem nachhauen, bardzo gorąco pędzić za kiem. er hauet ihm ohne Bedacht nach, on pędzi za niem bez uwagi. nicht so geschwind nachhauen können, nie tak prędko moc za kiem pędzić, *albo* gonić kogo.

Nachhauen, das, *n.* pędzenie za kiem, upędzanie się, gonienie za kiem.

Nachhelfen, zaratować; *metaph.* dźwigać, poddźwignąć, zapomagać, zapomoc; einem, kogo. ich gestehe, ihr helfet mir immer nach, ia przyznaię, że wy mnie zawsze zapomagacie, ratuiecie, dźwigacie; *metaph.* wy mi zawsze podaiecie rękę.

Nachhelfen, das, *n.* zaratowanie; *metaph.* dźwiganie, dźwignienie: zapomaganie, zapomożenie; der Armen und Elenden. ubogich y nędznych.

Nachhero, po tym, poźnieyszego czasu, na po tym, na poznieyszy czas.

Nachhochzeit, *f.* przenosiny, pana młodego, y pani młodey.

Nachjagen, gonić, einem, kogo, pędzić, za kiem. den Räubern stark, hitzig nachjagen, gonić zboycow, *albo* gonić za zboycami, mocno gorąco. er jaget dem Feinde nicht allzu hitzig nach, on goni za nieprzyiacielem nie nazbyt żwawo, nie mocnym pędem. scharf, hefftig, klüglich nachjagen, żwawo, tęgo, roztropnie za kiem gonić. dem Feinde in voller Unordnung nachjagen, nieprzyiaciela w wielkim nieporządku uchodzącego gonić. haufenweise nachjagen, kupami gonić. einem weit nachjagen, kogo daleko gonić, pędzić. er jaget den Flüchtigen weit nach, on za uciekaiącemi daleko goni, daleko się zapędza za niemi.

Nachjagen, das, *n.* gonienie, pędzenie, gnanie, zapędzanie się, za kim.

Nachjagung, *f.* pędzenie, popędzenie, gonienie, gnanie, upędzanie się.

Nachkauen, przekąsać, przekąsić; *to co* iadać, po obiedzie, po wieczerzy, na wety co ieść. er ist nicht gewohnt nachzukauen, on nie przyżwyczaiony do przekąszenia; do wetow.

Nachkauen, das, *n.* przekąsanie, przekąszenie, iedzenie wetow.

Nachkömmling, *m.* potomek, wird sich verwundern, będzie się dziwił.

Nachkommen, potym przychodzić, potym przyiść, hinten drein kommen, potym nadeyść na co; *znaczy także to co* ausrichten, sprawić, uczynić. seiner Pflicht, Obliegenheit nachkommen, swoię uczynić powinność, swoy sprawić obowiązek, *to co* wypełniać, wypełnić, pełnić. er kommt meinem Befehle nicht nach, on moiego rozkazu nie pełni, on moiego rozkazania nie wypełnia, moiego on rozkazu nie sprawia. die Soldaten kommen mit Fleiß der Ordre nach żołnierze, wszystkie rozkazy, ordynanse z pilnością pełnią, czynią. ich will meinem Versprechen nachkommen, ia chcę moię obietnicę zpełnić, ziścić. gehorsamlich der Obrigkeit in allem nachkommen, z posłuszeństwem we wszystkim zwierzchności słuchać, posłusznym być we wszystkim zwierzchności. sie kommt immer ihrer Schuldigkeit nach, ona zawsze czyni swoię powinność. das Regiment will seinem Commando nicht nachkommen, Reyment nie chce iego komendy słuchać, nie chce być iego komendzie posłusznym.

Nachkommen, das, *n.* po tym przyściu, nadeście na co, czynienie, ſprawianie, wypełnianie, pełnienie, wypełnienie, słuchanie.

Nachkommen, die, *plur.* potomkowie, potomki *pl.*; potomność, potomſtwo, *coll.* etwas auf die Nachkommen gelangen laſſen, podać co potomkom, aby ſię do nich doſtało, potomſtwu zoſtawić, puścic co do potomności. dieſer ihre Nachkommen ſind beſſer, tych potomſtwo ieſt lepſze, tych potomki ſą lepſze. unſere Nachkommen werden das wiſſen, naſi potomkowie będą o tym wiedzieć. die Nachkommen ſind berühmter vor ihren Vorfahren, potomkowie ſą sławnieyſi od ſwoich przodkow, potomność sławnieyſza iak przodkowie.

Nachkommenſchaft, *f.* potomkowie, potomność; *trop.* potomne czaſy für potomni ludzie. unendliche Nachkommenſchaft, nieſkończone potomſtwo; aller Zeiten, po wſzyſtkie czaſy. ein Menſch, der ſeinen Haß bey der Nachkommenſchaft findet, człowiek, ktory ſwoię nienawiść u potomności znayduie, ktorego potomność nienawidzi. auf die Nachkommenſchaft währen, na potomne czaſy ſię oglądać.

Nachläßig, niedbały, opieſzały, gnuśny. nachläßige Generale, niedbali Generałowie. nachläßige Leute, niedbali ludzie; zu was, do czego. nachläßig werden, ſtawać ſię gnuśnym, ſtawać ſię niedbałym. nachläßig ſeyn, być gnuśnym, być niedbałym, opieſzałym. er iſt nachläßig in vielen Dingen, on ieſt opieſzałym w wielu rzeczach. nachläßig im Leſen und Schreiben, gnuśny w czytaniu y w piſaniu.

Nachläßig, *adv.* niedbale, niedbało, gnuśnie, gnuśno, opieſzale, opieſzało, oſpale, oſpało, zimno, z gnuśnością, z niedbalſtwem. nachläßig etwas abhandeln, z niedbalſtwem co, zimno traktować. etwas nachläßig treiben, oſpało, opieſzało co czynić. nachläßig mit einem umgehen, zimno ſię obchodzić z kiem. ſie iſt nachläſſig mit mir umgegangen, ona ſię zimno ze mną obeſzła. du handelſt davon ſehr nachläßig, ty traktuieſz o tym bardzo niedbało.

Nachläßigkeit, *f.* niedbalſtwo, gnuśność, oſpalſtwo, opieſzałość, gnoykoſtwo; große, wielkie; mittelmäßige, śrzednie; wunderſame, dziwne. ſcheltenswürdige Nachläßigkeit der Kinder, połaiania godne niedbalſtwo tych dzieci. ſchändliche, größte Nachläßigkeit der Knechte, haniebna, naywiękſza gnuśność posługuiących. ſich durch die Nachläßigkeit einnehmen laſſen, opuścić ſię, dać ſię iąć niedbalſtwu, dać ſię wziąć gnuśności. die Nachläßigkeit mit Fleiße meiden, od niedbalſtwa z pilnością ſtronić, chronić ſię pilnie niedbalſtwa, gnuśności. ſich über einen wegen ſeiner Nachläßigkeit im Schreiben beſchweren, utyſkować na kogo o iego niedbalſtwo w piſaniu. die geringſte Nachläßigkeit ſchadet den jungen Leuten viel, naymnieyſze niedbalſtwo ſzkodzi wiele młodym ludziom. durch deine Nachläßigkeit, przez twoie niedbalſtwo.

Nachläufer, *m.* biegacz, biegun, biegas, co za kiem biega.

Nachläuferinn, *f.* biegaczka, biegunka, biegaſka, co za kiem biega.

Nachlaſſen, folgować, opuścić, dać pokoy, *znaczy też to co*, einem Unrecht zu thun, krzywdę komu czynić. einem etwas an der Summe nachlaſſen, co komu, z ſummy opuścić, uſtąpić, *to co*, ſich im Frieden zu erholen, przyść w ſpoczynku do ſiebie, otrząsnąć ſię z pracy, wytchnąć ſobie. zu ſorgen nachlaſſen, przeſtać ſtarać ſię, przeſtać troſkać ſię. die Schmerzen laſſen nach, bole folguią, wolnieią. die Kälte läßt nach, zimno wolnieie, zimno *puſzcza*. den Zügel nachlaſſen, cugiel puścić. nachlaſſen, was andere angezogen, feſt angeſtrengt, popuścić, zwolnić, to co drugi, z ciągnął, mocno ściſnął, rozpuścić, *w tym ſamym ſenſie*; der Schmerz läßt nach, żal folguie, wolnieie, täglich etwas von einem Dinge nachlaſſen, codziennie co z iakiey rzeczy opuſzczać. das Ungewitter läßt nach, niepogoda, słota uſtaie. das Uebel läßt nicht nach, złe nie uſtaie. nicht nachlaſſen zu bitten, nie uſtawać proſić; *znaczy także to co*, zugeſtehen, przyznawać, pozwalać, pozwolić. einem nachlaſſen, daß er zu viel in Kleidung verthut, komu pozwalać, aby nazbyt wiele pieniędzy trfonił na ſtroienie ſię. ich laſſe dir dieſes nicht nach, ia tobie tego nie pozwalam. er läßt nicht nach, daß ich dahin gehe, on nie pozwala mi, abym ia tam poſzedł.

Nachlassen, das, *n.* folgowanie, opuszczanie, opuszczenie, ustąpienie, zwolnienie, pozwalanie, pozwolenie, ustawanie, ustanie.

Nachlassung, *f.* zfolgowanie, opuszczenie, pofolgowanie, ustąpienie; der Strafe, odpuszczenie, *albo* opuszczenie, *to iest*, *darowanie*, kary. Nachlassung des Pachtgeldes, opuszczenie z arendownych piniędzy. Nachlassung der Schuld von einem erlangen, darowanie winy u kogo otrzymać; *znaczy także to co*, Vergünstigung, pobłażanie, pozwalanie. durch die Nachlassung werden sie alle ärger, przez pobłażanie, przez pozwalanie staią się wszyscy gorszemi, pobłażaniem wszyscy się bardziey psuią.

Nachlaufen, biec, bieżeć, biegać; einem, za kiem. dem Reichen nachlaufen, za bogatemi biegać.

Nachlaufen, das, *n.* bieżenie, bieganie.

Nachlese, *f.* in der Erndte, kłosow zbieranie podczas żniwa, *albo właśniey powiesz*, po żniewie y po sprzątnieniu z pola; im Weinberge, w winnicy, po winobraniu, pozostałych iagod zbieranie.

Nachmachen, naśladować, potrafiać, potrafić, na wzor robić, na model wyrabiać. er macht seine Reden des Cicero Reden nach, on robi swoie mowy na wzor mow Cycerona, on naśladuie w swoich mowach, mow Cycerona. sie hat das Model vortrefflich nachgemacht, ona przednie ten model potrafiła; na ten model, na ten wzor przednie wyrobiła.

Nachmachen, das, *n.* naśladowanie, potrafienie, potrafianie, na wzor robienie, na model wyrabianie.

Nachmachung, *f.* potrafianie, potrafienie, naśladowanie, na wzor robienie.

Nachmahl, *n.* przenosiny; bey der Music und gutem Weine, przy muzyce y dobrym winie.

Nachmalen, przemalować, odmalować z czego; etwas, co; potrafić pismo, udać rękę. eines Handschrift nachmalen, czyie ręczne pisanie potrafić, udać, takież litery pisać iak y drugi.

Nachmalen, das, *n.* przemalowanie, odmalowanie, pisma potrafienie.

Nachmalig, poźnieyszy, co się potym, drugim razem stało. nachmaliger Krieg, poźnieysza woyna, potym nastąpiona.

Nachmals, potym, poźniey, hingerichtet werden; być zabitym, *to co*, następuiącego, czasu, innego potym czasu, innego potym razu. ich habe es nachmals gelesen, ia to innym potym razem czytałem.

Nachmarschiren, maszerować za kiem. dem Feinde in kleinem Marsche nachmarschiren, za nieprzyiacielem maszerować małemi marszami; gewöhnlichermaßen, zwyczaynym krokiem, zwyczaynym pośpiechem, nie nagle śpiesząc, ani też opoźniaiąc.

Nachmarschiren, das, *n.* maszerowanie za czym; geschwindes, prędkie.

Nachmehen, pościnać, trawę pozostałą po kosiarzach. diese Wiese ist noch nachzumehen, tę łąkę trzeba ieszcze podsiec po koszeniu przeszłym.

Nachmehen, das, *n.* pocięcie łąki, podsieczenie trawy, podcięcie po koszeniu.

Nachmittägig, popołudniowy, zpołudniowy. nachmittägiger Spatziergang, popołudniowa przechadzka, zpołudniowy spacer. nachmittägige Briefe, popołudniowe listy, popołudniu pisane, *albo* przyniesione.

Nachmittag, *m.* popołudnie, zpołudniowy czas. den ganzen Nachmittag nichts thun, całe popołudnie nic nie robić.

Nachmittagszeit, *f.* popołudniu czas, popołudniowy czas, odwieczerz, odwieczerze. die ganze Nachmittagszeit spatzieren, całe odwieczerze, spacerować.

Nachpfeifen, wyszydzić; einem, kogo, wytyczeć, wyśmiać kogo.

Nachrede, *f.* wieść, sława; übele, falsche gemeine, zła, fałszywa, pospolita; gute, beständige, starke, dobra, stateczna, mocna; rühmliche, z chwałą, z honorem, uczciwa, cna. Nachrede ausstreuen, sławę puszczać. die Nachrede entsteht, sława, wieść, powstaie. die Nachrede läuft, pogłoska bieży. die Nachrede geht, nimmt zu, pogłoska się rozchodzi, pogłoski przybywa. die Nachrede kömmt vor ihm, sława go poprzedza, sława przed niem idzie. die übele Nachrede läßt sich, zła wieść, zła sława ustaie. diese Sache giebt eine böse Nachrede, ta rzecz sprawuie pewną złą pogłoskę. durch böse Nachrede in schlechtes Ansehen gerathen, przez złą sławę w paść w porozumienie, przyść, do tego porozumienia u ludzi. der in übeler Nachrede ist, ktory złey sławy iest, ktory ma złą sławę u ludzi. keine böse Nachrede von

von einem hören, żadney złey wieści o kiem niesłyszeć. die übele Nachrede schadet der Ehre allzuviel, zła sława szkodzi nazbyt wiele honorowi. einen in böse Nachrede bringen, kogo w złą sławę, w niesławę wprawić, niesławy komu narobić, rozsiać, roztrząsnąć niedobrą wieść o kiem. durch diese einzige That hat er sich in sehr böse Nachrede gebracht, przez ten iedyny uczynek nabawił się on tak złey sławy, narobił o sobie tak złey pogłoski, tak złey wieści.

Nachreden, mowić za kiem, *to iest*, wiederholen, was einer saget, powtarzać, co drugi mowi; *tą co*, głosić, powiadać, sagen; von einem alles Gutes nachreden, o kiem wszystko dobre powiadać. er hat ihr alles Gutes nachgeredet, on o niey wszystko dobre głosił. sie hat viel von seinen schönen Eigenschaften nachgeredet, ona o iego pięknych przymiotach wiele powiadała. dem man übel nachredet, o ktorym źle mowią, ktory ma nie dobrą sławę u ludzi. er redet mir viel Böses nach, on o mnie wiele złego mowi. rede keinem Menschen übel nach, o żadnym człowieku źle nie mow.

Nachreden, das, *n.* mowienie za kiem, powtarzanie za mowiącym, osławianie, głoszenie, obmawianie.

Nachreder, *m.* obmowca, osławca, osławiacz, obmawiacz, uwłoczyciel, cudzego imienia szarpacz, szkalownik; szkaluiący, *subst.*

Nachreue, *f.* nierychła pokuta, poźny żal, poźne żałowanie, poźne pokutowanie.

Nachricht, *f.* wiadomość, oznaymienie, uwiadomienie. einem eine gewisse Nachricht geben, komu dać pewną wiadomość o czym. dieser Umstand dienet mir zur guten Nachricht, ta okoliczność stanie mi za dobre uwiadomienie, służy mi za dobre oznaymienie. meine Worte sollen dir zur gewissen Nachricht dienen, moie słowa powinny ci być za pewną wiadomość, maią ci stanąć za pewne oznaymienie. er hat mir bald von dem Ausgange dieser Handlung Nachricht gegeben, on mi o końcu tey sprawy wkrotce wiadomość uczynił. man bekommt oft eine neue, aber falsche Nachricht, miewaią często iaką nową wiadomość, ale fałszywą. von meinem Vater bekomme ich gute Nachricht, o moim oycu odbieram dobrą wiadomość, mam dobre oznaymienie, dostaię o moim oycu dobrego uwiadomienia. wir haben schon lange von deinem Unglücke die Nachricht bekommen, my iuż dawno o twoim nieszczęściu mieliśmy wiadomość. eine Nachricht lauft von dem gewissen künftigen Kriege, wiadomość przychodzi, o przyszłey zapewne woynie. diese Nachricht habe ich von den Spionen bekommen, tey wiadomości dostałem od spiegow. ein Soldat hat die erste Nachricht gebracht, żołnierz pewny naypierwszą przyniosł wiadomość. wir haben bald von der Sache Nachricht bekommen, zaraz o tey rzeczy wiadomość odebraliśmy, w krotce dostaliśmy wiadomości o tey rzeczy. von eines glücklichem Wohlergehen mündliche und schriftliche Nachricht erhalten, o czyim szczęśliwym powodzeniu, ustne i pisane mieć uwiadomienie; haben wir von dieser Niederlage erhalten, wiadomość powzięliśmy o tey iego porażce. sichere, zuverläßliche Nachricht bekommen, erhalten, pewną, niezawodną wiadomość powziąć. sichere Nachricht von einem erfahren, dowiedzieć się o kiem pewney wiadomości. versicherte Nachricht von etwas haben, ubezpieczoną wiadomość mieć o czym. es läuft zuverläßliche Nachricht ein, przybiega niepłona wiadomość, nieomylne oznaymienie.

Nachrichter, *m.* kat.

Nachrechnen, chwalić, sławić, wysławiać, wielbić, wychwalać; etwas einem, co komu, przed kim. sie rechnen es mir umsonst nach, oni mi to darmo chwalą, oni to darmo przede mną wysławiaią.

Nachrechnen, das, *n.* chwalenie, zachwalanie, sławienie, wysławianie.

Nachruhm, *m.* imienia sława, imienia chwała, słynące dobre imie. sie hat sich immer mit großem Nachruhme aufgeführet, ona się zawsze sprawowała, z wielką chwałą imienia swoiego.

Nachsäen, podsiać, podsiewać, po pierwszym sianiu, iakoby przysiać więcey.

Nachsäen, das, *n.* podsianie, po pierwszym sianiu, przysianie, przysiewek.

Nachsage, *f.* pogłoska, wieść, sława; mowy *plur.* für *sing.* geringe, błaha licha, pogłoska; falsche, fałszywa, nieprawdziwa.

Nachsagen, mowić, za kiem, was ein anderer gesaget hat, co kto inszy wprzod mowił: *to co*, wybełkotać, wybaiać; etwas, co, nachgesaget werden, być wymowionym, być wygadanym, być rozniesionym, und einem andern vor die Ohren kommen, y do drugiego uszow dość. von einigen nachgesaget werden, o nie ktorych być powiedzianym, być rzeczonym. einem was Böses nachsagen, o kiem co złego mowić. man sagt euch nichts Gutes nach, o was nic dobrego nie mowią. sage mir alles nach, mow wszystko za mną.

Nachsagen, das, *n.* mowienie za kiem, powtarzanie, mowienie o kiem.

Nachsammeln, zbierać po kiem, po czym, zebrać po kiem, po czym, za kiem, za czym, co zbierać; Aehren auf dem Felde, kłuski po polu; nach der Erndte, po żniwie.

Nachsammeln, das, *n.* zbieranie czego po czym, zebranie, po czym.

Nachsammlung, *f.* zbieranie czego po czym, po kiem, zebranie; der Aehren, kłuskow.

Nachschauen, patrzyć za kiem, patrzyć za czym, poglądać.

Nachschauen, das, *n.* patrzenie za kiem, patrzenie za czym, poglądanie.

Nachschiffen, płynąć za kiem, żeglować za kiem. schiffe ihm nach, żegluy za niem. er will ihm nicht nachschiffen, on niechce za niem żeglować, on płynąć po niem niechce.

Nachschiffen, das, *n.* płynienie za kiem, żeglowanie za kiem, po kiem.

Nachschicken, posyłać za kiem, wyprawić za kiem, podesłać, podsyłać. schicke mir zwey tausend Mann zur Hülfe nach, pośley mi dwa tysiące ludzi na pomoc.

Nachschicken, das, *n.* posyłanie, za kiem, wyprawienie, za kiem, posłanie, za kiem, podsyłanie, podesłanie za kiem.

Nachschickung, *f.* posłanie, podesłanie, wyprawianie, wyprawienie za kiem; geschwinde, prędkie posłanie; späte, nierychłe posyłanie.

Nachschlagen, naśladować, einem, kogo, iść czyim torem, wstępować w czyie ślady. seinem Vater in den Sitten nachschlagen, swoiego oyca w obyczaiach naśladować. die Tochter schlägt ihrer Mutter nach, corka naśladuie swoiey matki, idzie torem matczynym, wstępuie w ślady swoiey matki. die Bösen wollen nicht den Tugendhaften nachschlagen, źli niechcą dobrych naśladować, źli niechcą chodzić dobrych torem schlage den Besten nach, naśladuy naylepszych; *znaczy także to co*, szukać, wartować, aufsuchen; der gelehrte Mensch schlägt viele Bücher nach, uczony człowiek szuka, wartuie po wielu książkach. die Sybillinischen Bücher sind von den zwey Männern nachgeschlagen worden, dwa mężowie radzili się ksiąg Sybillińskich, Sybillińskie księgi były od dwoch mężow przewartowane; *po trzecie znaczy:* fałszować, fałszywego co robić, bić. eine Münze nachschlagen, fałszywe bić pieniadze.

Nachschlagen, das, *n.* naśladowanie, wstepowanie w ślady, wartowanie, szukanie, patrzenie, fałszowanie, fałszywego czego robienie.

Nachschlüssel, *m.* klucz dorabiany, wytrych, wszędyotwor, *wszędybądź.*

Nachschmauß, *m.* poprawa po bankiecie, ochotka po ochocie.

Nachschreiben, pisać, za kiem mowiącym. mit Characteren etwas sehr geschwind nachschreiben, literami iak nayprędzey co za kiem pisać. etwas wunderbar nachschreiben, co ciekawego za kiem pisać.

Nachschreiben, das, *n.* pisanie za kiem. fleißiges Nachschreiben der Briefe, pilne pisanie za kiem listow.

Nachschreiber, *m.* pisarz, pisarek, pisarczyk za kiem mowiącym.

Nachschreibung, *f.* pisanie, za kiem; langsame, nierychłe, nieprędkie.

Nachschreyen, krzyczeć, wołać; einem, za kiem; dem Diebe, za złodzieiem.

Nachschreyen, das, *n.* krzyczenie, wołanie; einem Mensche, za iakiem człowiekiem.

Nachsehen, patrzyć za kiem, *potym to co*, zugestehen, pozwolić, pozwalać; einem, komu; zu viel, nazbyt. sein Vater sieht ihm zu viel nach, oyciec nazbyt mu pozwala. man hat ihm nicht zu viel nachgesehen, nie nazbyt mu pozwalano. es ist den Kindern nicht nachzusehen, dzieciom nie trzeba pozwalać. hätten wir nicht so viel nachgesehen, gdybyśmy byli tak wiele nie pozwalali. nach etwas nachsehen, do czego zaglądać.

Nachsehen, das, *n. to co*, Zulassung, pozwalanie, dozwalanie, pobłażanie. übele und verkehrte Nachsehen des Vaters, złe y przewrorne oyca pozwalanie; nach etwas, poglądanie, patrzenie

nie za czym, *albo* drugi raz patrzenie, drugi raz znowu widzenie, *potrzecie*. Nachſehen haben, *znaczy*, być wzgardzonym, być pogardzanym.

Nachſetzen, kłaść po czym; alles, wenn nur, wſzyſtko, byle tylko. ihr habet vielen nachgeſetzt, und mir dieſe Ehre zuerſt erwieſen, wy wſzyſtkich po mimo położywſzy, mnie naypierwey ten honor wyświadczyliście. ſein Vermögen der Freyheit des Vaterlandes nachſetzen, po wolności oyczyzny kłaść ſwoię fortunę. das gemeine Beſte ſeinem Nutzen nachſetzen, poſpolite dobro kłaść po ſwoim zyſku; *to co*, gonić. dem Feinde nachſetzen, nieprzyiaciela gonić.

Nachſetzen, das, *n.* kładzenie po czym, położenie po czym, pogardzenie; *poſponowanie*.

Nachſetzung, *f.* *to co*, Nachſtellung, kładzenie; po zarzucanie, poſpozycyia; *to co*, Nachjagung, gonienie, pędzenie za kiem.

Nachſicht, *f.* pozwalanie, pobłażanie; nicht kluge, nie roztropne.

Nachſingen, śpiewać za kiem, śpiewać po kiem, wtor trzymać, wtorować.

Nachſinnen, myśleć, przemyśliwać, rozważać, kręcić głową, *w tym ſamym ſenſie*; rozbierać, *to co*, rozważać; einem Dinge, o iakiey rzeczy. er ſinnet ſeinen Vorſchlägen fleißig nach, on pilnie przemyśliwa o ſwoich proiektach. etwas mehr nachſinnen, trochę więcey, o czym więcey myśleć. Tag und Nacht ſeinem Elende nachſinnen, dzień y noc ſwoię biędę rozmyślać. er ſinnet der Rechtsſache nach, on rozbiera sądową ſprawę. ich habe meinem Schickſale genung nachgeſonnen, ia doſyć namyślałem ſię o moiem łoſie, doſyć myślą, *rozbierałem*, moie przeznaczenie. viele ſinnen meinem Glücke nach, aber niemand will helfen, wielu myśli o moim ſzczęściu ale nikt niechce pomoc. ſinne nicht unmöglichen Dingen nach, nie myśl o niemożnych, y nie podobnych rzeczach.

Nachſinnen, das, *n.* myślenie, przemyśliwanie, rozmyślanie, rozważanie; rozbieranie; tiefe, ſtarke, ſtete, głębokie, mocne, nieuſtanne. die Sache bedarf ein großes Nachſinnen, rzecz potrzebowała wielkiego przemyśliwania. die Sache bedarf weiteres Nachſinnen, dalſzego namyślenia potrzebuie interes.

Nachſinnend, myślący, przemyśliwaiący, zamyślaiący ſię, zamyślony, w myślach, głęboko w myślach utopiony, cały w rozmyślaniu, głębokiemi zabawny myślami, w myślach zanurzony.

Nachſinnung, *f.* myślenie, przemyśliwanie, rozmyślanie, rozważanie.

Nachſprechen, wymawiać za kiem, mowić, za kiem; eines andern Worte, cudze słowa za kiem wymawiać, powtarzać.

Nachſprechen, das, *n.* wymawianie za kiem, mowienie za kiem.

Nachſpüren, dochodzić, ſzlakować, tropić; dem Wilde, zwierza; den Urſachen der Dinge, tropić przyczyny rzeczy. eines andern Vorſchlägen, ſzlakować cudze zamysły. er ſpüret aufs ſchärfſte allen Dingen nach, on iak naybyſtrzey ſzlakuie wſzyſtkie rzeczy. der Hund iſt zum Nachſpüren erſchaffen, ten pies urodzony ieſt do tropienia.

Nachſpüren, das, *n.* ſzukanie, ſzlakowanie, tropienie; ſcharfes, byſtre.

Nachſpürer, *m.* ſzukacz, ſzukaiący, ślakuiący, tropiący.

Nachſpürung, *f.* ſzukanie, ślakowanie, tropienie, wyſzukiwanie.

Nachſtellen, zaſadzać, ſich, zaſadzać ſię, zaſtawiać, poſtawiać; einem, na kogo zaſadzać; einem nach Leib und Leben, zaſadzać ſię na czyie życie. er ſtellet meinem Leben nach, on ſię na moie życie zaſadza. ſie hat dir vielmal nachgeſtellet, ona ſię wiele razy na ciebie zaſadzała. man ſtellet den unſchuldigen Leuten nach, y na niewinnych ludzi nawet ſię zaſadzaią. der wird oft getödtet, der den andern nachſtellet, ten często bywa zabity, ktory ſię na drugich zaſadza. ein ehrlicher Menſch ſtellet niemals den andern nach, uczciwy człowiek nigdy ſię nie zaſadza na inſzych.

Nachſtellen, das, *n.* zaſadzka, zaſadzki, *plur.* für *ſing.* zaſadzanie, zaſadzanie ſię.

Nachſteller, *m.* zaſadnik; zaſadca, zdrayca; nach eines Leben, na czyie życie.

Nachſtellerinn, *f.* zaſadniczka, zaſadczyna, zdrayczyna; zdrayca, *fœm.*

Nachſtellung, *f.* zaſadzka, zaſadzki; heimliche, taiemne, ſkryte; offenbare, iawne. grauſame Nachſtellung, ſroga zaſadzka, okrutne zaſadzki; daheim, domowe w domu; erdichtete, wymyślone, zmyślone, viele Nachſtellungen,

 wiele

wiele zasadzek; tägliche, codzienne; so große, tak wielkie; in der Stadt, w mieście. eines Nachstellung zuvor kommen, czyim zasadzkom zabiegać. die Nachstellung entdecken, zasadzki odkryć, zasadzkę wydać. eines Nachstellung klüglich entgehen, uchronić się roztropnie czyiey zasadzki.

Nachstoppeln, grona zbierać pozostałe po winobraniu.

Nachstoppeln, das, n. zbieranie winnych gron, pozostałych.

Nachstoppelung, f. zbieranie, kłoskow w polu, iagod w winnicy pozostałych.

Nachstreben, zabiegać o co, starać się o co, zachodzić; nach etwas, o co. dem Reiche nachstreben, starać się o krolestwo. er strebet diesem großen Landguthe nach, on się stara, o te wielkie dobra.

Nachstreben, das, n. zabieganie, zachodzenie, staranie się o co.

Nachstreber, m. zabiegaiący o co, zachodzący o co; staraiący się o co; nach dem Herzogthume, o księstwo zabiegaiący; nach der Ehre, o honor się staraiący; nach der Freyheit, o wolność; nach der ersten Stelle, o naypierwszą godność.

Nachstrebung, f. zachodzenie, zabieganie. staranie się; nach dem Lobe, o chwałę.

Nachsuchen, poszukać, szukać, wyszukiwać; etwas, co, *albo* czego. er suchet solchen Beyspielen in den Büchern nach, on takowych przykładow po księgach szuka.

Nachsuchen, das, n. szukanie, poszukanie, wyszukiwanie; fleißige, pilne; stete, nieustanne; der nöthigsten Sachen, naypotrzebnieyszych rzeczy.

Nacht, f. noc; stockfinstere, gruba, ślepa; lange, betrübte, długa, strapiona, żałosna; dunkele, ciemna; stete, nieustanna; heitere, iasna; gestirnte, gwiazdami oświecona; zum Ende gehende, ku końcowi się maiąca, kończąca się; glückliche, szczęśliwa; kürzere, krotsza, przykrotsza; ganze, stille, tiefe, cała noc, cicha noc, głęboka noc; schlaflose, bez senna. der Schatten der Erde, der sich vor die Sonne setzet, macht die Nacht, cień od ziemi, ktory przeciw słońcu bie, *albo* słońce zasłania, sprawuie noc. mitten in der Nacht ist er gekommen, o puł nocy przyszedł. bey später Nacht abreisen, pożno w noc odiechać. spät in der Nacht kommen, nierychło w noc, *albo* w nocy przychodzić. bey Tage der Nacht, und bey Nachte des Tages erwarten, we dnie nocy, a w nocy dnia czekać. vor Nacht ausmachen, przed nocą zrobić. die Sorge plaget sie Tag und Nacht, troskliwość dręczy ich we dnie y w nocy. Tag und Nacht saufen, dzień y noc żłopać, łykać. Tag und Nacht fahren, dniem y nocą iechać. vorige Nacht, przeszłey nocy. bey gestirnter Nacht, w nocy przy gwiazdach świecących. auf bevorstehende Nacht, na następuiącą noc. tief in die Nacht hinein, głęboko w noc. mit Hülfe der Nacht, za pomocą nocy, pod noc. von der Nacht überfallen, nocą być zapadnionym; *lepiey iest mowić*, noc kogo zapadła, noc zapada, noc, was, nas, zapadnie. bey stiller Nacht, pod czas cichey nocy. bis in die späte Nacht, aż daleko pożno, długo w noc. bey finsterer Nacht, pod czas ciemney nocy. durch Darzwischenkunft der Nacht, za napadnieniem nocy. die Nacht bricht an, noc nadchodzi, noc zachodzi, noc nastaie. die Nacht ist meist vorbey, noc po naywiększey części przeszła. diese Nacht, tey nocy. die ganze Nacht schlafen, całą noc spać. die Nacht hat ihn da überfallen, noc go tam zapadła. die Nacht mit einem auf dem Strohe hinbringen, z kiem na słomie noc przespać. er hat die Nacht in Furcht hingebracht, on w boiaźni noc przepędził. die Nacht macht alles entsetzlicher, noc czyni wszystko strasznieysze. sie wird die ganze Nacht schlaflos und in vielen Sorgen zubringen, ona całą noc bezsennie, y w wielkiey troskliwości przepędzać będzie. die ganze Nacht Schildwache stehen, całą noc na warcie stać, przez całą noc wartę odprawiać. die finstere und lange Nacht hat uns überfallen, ciemna y długa noc nas zapadła. bey Nachte, w nocy. selbige Nacht, tey samey nocy. bey Tag und Nacht versuchen, we dnie, y w nocy probować. zur Nacht gehörig, do nocy należący, *adj.* nocny. zu Nacht auswärts schlafen, na noc nie w domu sypiać, nie w domu nocować. Zeit von zwo Nachten, dwochnocny czas, dwie nocy. Zeit von drey Nachten, czas trzech-nocny, trzy nocy. die Nacht hindurch während, przez caluteńką noc. über Nacht bleiben, przez

przez noc się zostać, na noc się zostać. auf dem Markte, na rynku. die Nacht über ausarbeiten, przez noc wypracować.

Nachtanzen, tańcować, przetańcować, potańcować, tańcować po kiem.

Nachtanzen, das, n. tańcowanie, potańcowanie, tańcowanie po kiem.

Nachtarbeit, f. nocna praca, nocna robota, nocne pracowanie; große, wielkie; schwere, ciężkie.

Nachtarbeiter, m. nocny robotnik, nocny pracownik, w nocy robiący, w nocy pracuiący, pod noc pracuiący.

Nachtbecken, n. urynał; zinnernes, cynowy; irdenes, gliniany.

Nachtdieb, m. złodziey nocny; ist zu vermeiden, trzeba się go strzec; ist gefährlicher als bey Tage, iest niebezpiecznieyszy iak we dnie.

Nachtessen, n. iedzenie na noc, wieczerza, *iakoby*, nocne iedzenie, *albo* w nocy, pod noc iadanie.

Nachteule, f. sowa; kleine, mała sowa, sowka. große Nachteule, sowisko, puhacz. schreyen, wie eine Nachteule, krzyczeć iak *sowa nocna*. die kleine Nachteule fängt die Mäuse, mała sowa łowi myszy.

Nachtgänger, m. po nocy chodzący, ten co po nocy chodzi.

Nachtgeister, *plur.* nocne duchy, nocne strachy, nocne straszydła, dusze w nocy się pokazuiące.

Nachtgeschirr, n. urynał, nocne naczynie; reines, czyste.

Nachtgesicht, n. nocne widzenie, nocne ziawienie; wunderbares, dziwne; schreckliches, straszliwe. Nachtgesicht haben, widzenie, ziawienie mieć.

Nachtgespenster, *plur.* straszydła nocne, widowiska nocne, poczwary nocne, kasperek spiski.

Nachtheil, m. uszczerbek, uszczerbienie, szkoda, uszkodzenie. ohne seinen Nachtheil, bez swoiego uszczerbku, *to co*, niewygoda. etwas mit seinem Nachtheile thun, co ze swoią niewygodą czynić. einen großen Nachtheil verursachen, komu wielki uszczerbek sprawić, komu wielkie uszkodzenie czego uczynić. wir haben großen Nachtheil gelitten, my wielki uszczerbek ponieśliśmy, my wielką niewygodę wycierpieli. großen Nachtheil bringen, komu wielki uszczerbek przynieść, wielkiey szkody narobić, wielkie uszczerbienie, uszkodzenie czynić.

Nachtheilig, uszczerbek przynoszący, uszczerbny szkodę czyniący, z uszczerbkiem, ze szkodą, für *adj.* nachtheilig seyn, być z uszczerbkiem, być ze szkodą, szkodliwym.

Nachtherberge, f. gospoda na noc; in solcher die Nacht hinbringen, w gospodzie przenocować.

Nachtlicht, n. naśladowny, zrobiony, potrafiony, *to iest*, co można naśladować, co można tak też zrobić, co można potrafić.

Nachthun, przeiąć, naśladować, potrafiać. eines den Sitten und der Gewohnheit nachthun, czyich obyczaiow y zwyczaiu naśladować, czyie obyczaie y zwyczay przeiąć, czyie obyczaie y zwyczay potrafić. thue nur nach, mnie naśladuy. thue dem Cicero im Reden nach, Cycerona w mowieniu naśladuy. etwas nicht nachthun können, nie móc czego naśladować, nie móc czego potrafić; der Klugheit der Alten nachthun, rostropności staroświeckich ludzi naśladować. das sich nachthun läßt, co się da naśladować, co się da potrafić. das sich nicht nachthun läßt, co się nie da potrafić.

Nachthun, das, n. naśladowanie, den schönsten Beyspielen, naypięknieyszych przykładow.

Nachthuung, f. naśladowanie; der größten Tugend, naywiększey cnoty.

Nachtigall, f. słowik, *ptak pewny*. kleine Nachtigall, mały słowik, słowiczek; singt vortrefflich, śpiewa przednie. es ist nichts schöners als das Singen der Nachtigall, niemasz nic pięknieyszego, iak śpiewanie słowika. sie singt wie eine Nachtigall, ona śpiewa iak słowik.

Nachtisch, m. wety po obiedzie, danie na wety, po wieczerzy.

Nachtlager, n. nocleg, Ort, wo man des Nachts bleibt, mieysce w ktorym na noc stawaią; worauf man des Nachts liegt, na ktorym w nocy ligaią, posłanie. durch ein weiches Nachtlager sich in die Ruhe bringen, na miętkim posłaniu, w czasu y spoczynku zażywać.

Nachtlicht, n. lampa nocna, lampa spalna, ktora się pod czas spania w nocy świeci.

Nachtliebhaber, m. lubiący noc; *albo* lubiący po nocy siadywać, *albo* lubiący w nocy się bawić.

Nachtmahl, n. wieczerza; heiliges, Wieczerza Pańska.

Nachtrab, *m.* towarzystwo, koło assystuiących; einer Armee, w woysku ostatnia straż.

Nachtrabe, *m.* puhacz, ein Vogel, *ptak pewny, potac.* nycticorax.

Nachtrachten, życzyć sobie, pożądać. dem Reiche nachtrachten, krolestwa sobie życzyć; eines Gütern, czyich dobr pożądać. dem Partischen Golde, pożądać złota Partow. eines andern Gelde, cudzych pieniędzy pożądać; *znaczy także to co*, nachstellen, zasadzać się; einem, na kogo, *to co*, tropić, szukać. dem Wilde nachtrachten, zwierza tropić. er trachtet dem Wolfe nach, on wilka tropi, szuka.

Nachtrachten, das, *n.* życzenie sobie, żądanie, pożądanie, tropienie, zasadzanie się.

Nachtreten, iść za kiem, chodzić za kiem. er tritt ihr nach, on chodzi za nią.

Nachtreten, das, *n.* iście, chodzenie.

Nachtreter, *m.* chodzący za kiem, sługa za panem chodzący.

Nachtreterinn, *f.* chodząca za kiem, sługa za panią chodząca,

Nachtruck, *m. to co, znaczy,* Nachdruck, waga, moc, ciężkość.

Nachtruhe, *f.* nocny spoczynek, nocny wczas, nocne spoczęcie, w nocy spoczywanie; angenehme und gesunde, naymilszy y zdrowy spoczynek.

Nachts, des, w nocy, po nocy, nocą, pod noc, pod czas nocy, w noc.

Nachtschatten, *m.* psinki, *ziele, słowo w słowo, z Niemieckiego,* nocny cień.

Nachtscherbel, *n.* urynał, podłoszkowe do moczu naczynie; *to co,* Nackscherbel, stolec do izby, do pokoiu, skrzynka na potrzebę.

Nachtschrecken, *m.* nocny strach, nocny postrach, postraszenie.

Nachtschwärmer, *m.* rabuś nocny, drab po nocy chodzący, rozbiiaiący, łapaiący rabuś, odzieraiący; wird gefangen, bywa złapany.

Nachtschwärmerey, *f.* rabusiostwo nocne, rabowanie nocne.

Nachtschwärmerisch, rabusiowski, rabusiow; nocnego rabusia, für *adj.*

Nachtsitzen, das, *n.* siadanie po nocy, nocne siadanie nad robotą

Nachtstille, *f.* cichość nocy, cicho nocne, cicho w nocy.

Nachtstuhl, *m.* stolec wnośny, stolec do pokoiu, na noc.

Nachtstunde, *f.* nocna godzina; beste zum Studiren, naylepsza do uczenia się.

Nachttopf, *m.* urynał, nocne pod łożko naczynie.

Nachtwache, *f.* nocna straż, nocna warta; der Soldaten, żołnierzy. Nachtwache halten, nocną straż trzymać, *także,* stroża; fleißige, pilna stroża.

Nachtwachmeister, *m.* nocny, strzażnik, w nocy wartę trzymaiący.

Nachtwächter, *m.* stroż, strażnik, w nocy strzegący.

Nachtzeit, *f.* nocny czas; im Schreiben hinbringen, na czytaniu przepędzać.

Nachtzeug, *n.* nocny ubior, na głowę, nocne nakrycie głowy.

Nachwehe, *f.* boleść po porodzeniu; nicht großes, nie wielka.

Nachwelt, *f.* potomny świat, potomstwo, potomni ludzie; solcher etwas zum Andenken überlassen, potomnemu światu co na pamiątkę zostawić. hiervon wird die Nachwelt zu reden wissen, o tym będzie umiał potomny świat mowić. die Nachwelt wird davon urtheilen, potomny świat będzie o tym sądził.

Nachwerts, z tyłu, ist er gefangen worden, był złapany.

Nachziehen, iść, za kiem; iechać, za kiem, ciągnąć; einem, za kiem; mit den Regimentern, z Reymentami. ich will dir überall hin nachziehen, ia będę wszędzie za tobą chodził. du ziehest mir auch nach, ty także za mną idziesz.

Nachzug, *m.* ostatnia straż w marszu. Nachzug haben, ostatnią straż trzymać.

Nacken, *m.* kark, Theil des Halses, część szyi; starker, breiter, langer, mocny, szeroki, długi; kurzer, weicher, fetter, krotki, miękki, tłusty; fleischichter, gesetzter, mięsisty, iak nabity. den Kopf von dem Nacken trennen, głowę od karku odiąć. etwas auf dem Nacken haben, mieć co na karku, *to iest,* mieć iaką pracę, trudność. einem auf dem Nacken stehen, stać komu na karku, *to iest,* nalegać, nastawać na kogo.

Nackend, nagi, goły, obnażony; ohne Kleidung, bez odzienią żadnego. nackend und blos aus Italien fortgehen, nago z Włoch precz uchodzić. einem Nackenden die Kleider nehmen, ausziehen, z nagiego suknią zdiąć, *o rzeczy nie podobney, zażyć tego możesz.* einen nackend

nackend ausziehen, do naga kogo zewlec. einen nackend und blos aus dem Hauſe ſtoßen, kogo naguteńkiego z domu wypchnąć. nackende Füße, boſe nogi, gołe nogi. ſich nackend ausziehen, do naga ſię rozebrać.

Nackend, *adv.* goło, nago, obnażono, goluteńko, naguteńko.

Nacket, ſ. Nackend.

Nadel, *f. to co* Steck- oder Nähnadel, ſpilka, *albo* igła; einfädeln, nawlec igłę. einen Faden durch eine Nadel ziehen, nitkę przez igłę przewlec. eine Wunde mit der Nadel zuſtecken, ranę igłą albo ſzpilką kłoć; gehet durch, ſpilka przechodzi na wylot; kleine, ſzpileczka, igiołka, igiołeczka; zur Seide, do iedwabiu.

Nadelbüchſe, *f.* igielnik, igiołnik, ſpilnik; na igły, na ſpilki.

Nadeler, *m.* igielnik, igłownik; ſpilkarz, co igły, ſpilki robi.

Nadelloch, *n.* ucho u igły, ucho w igle, do nawlekania, ucho igielne do nawłoczenia.

Nadelöhr, *n.* ucho w igle, ucho u igły, przez ktore nić nawlekaią.

Nadelſpitze, *f.* koniec igły; koniec ſpilki, koniec u igły, koniec u ſpilki.

Nächſt, naybliżey, po, podle, tuż podle, zaraz podle, przy. nächſt Gott ſtehet es in deiner Hand, po Bogu to w twoich rękach, to ieſt w twoiey mocy. nächſt der Religion iſt Treue und Glauben unter den Menſchen in acht zu nehmen, po religii trzeba uważać na wierność y wiarę między ludźmi. eine Wunde nächſt am Ohre, rana zaraz przy uchu. nächſt dem Vater biſt du mir der nächſte, po oycu ty mi ieſteś naybliżſzy. nächſt dir iſt mir nichts lieber, po tobie nie maſz mi nic milſzego, als die Einſamkeit, iak oſobność. nächſt Gott iſt ein Menſch dem andern nützlich, po Bogu człowiek ieſt drugim pożyteczny. nächſt der Bruderliebe iſt meine gegen dich die größte, po braterſkiey miłości, moia miłość ieſt ku tobie naywiękſza. nächſt euch, meinen Erhaltern, bin ich niemanden mehr verbunden, po was moich wybawcach, nikomu nie ieſtem obowiązańſzym. nächſt bey Italien ſeyn, naybliżey Włoch być. mit ſeiner Armee nächſt bey dem Feinde ſtehen, ze ſwoim woyſkiem, ſtać tuż zaraz przy nieprzyiacielu; podle nieprzyiaciela ſtać.

nächſt Gott und Eltern, po Bogu y po rodzicach.

Nächſt an, nächſt bey, zaraz na, zaraz nad, zaraz przy. nächſt bey dem Pompejo ſitzen, zaraz przy Pompeiuſzu ſiedzieć. nächſt an Sicilien, zaraz przy Sycylii.

Nächſte, naybliżſzy. in der nächſten Nacht etwas gethan haben, naybliżſzey przeſzłey nocy co zrobić. in den nächſten hundert Jahren folgen, w przyſzłym zaraz, albo w naybliżſzym wieku naſtępować. den nächſten untern Kreis inne haben, naybliżſzy nayniżſzy okrąg trzymać. einem an Würde der nächſte ſeyn, komu godnością być naybliżſzym. der nächſte Admiral nach einem ſeyn, naybliżſzym być po kim Admirałem. das iſt Gott am nächſten, was das beſte iſt, to ieſt naybliżſze Boga, co naylepſze ieſt. die Stadt liegt jener zu nächſt, am nächſten, iſt ihr die nächſte, to miaſto naybliżey tamtego leży, ieſt mu naybliżſze, naybliżey od tego do tamtego miaſta. den erſten und nächſten nachfolgenden Tag, naypierwſzego y naybliżſzego naybliżey naſtępuiącego dnia. der nächſte von den letzten, naybliżſzy od oſtatniego, przedoſtatni. das iſt der nächſte Weg zur Ehre, to ieſt naybliżſza droga do honoru. die nächſte Stelle nach einem einnehmen, der nächſte nach einem ſeyn, naybliżſze mieyſce wziąć po kiem, być po kiem naybliżſzym. der nächſte Umkreis über der Erde, naybliżſzy obłąk nad ziemią. der nächſte Stand nach dem königlichen, naybliżſzy ſtan po krolewſkim. der nächſte nach dem Könige, naybliżſzy po Krolu. der nächſte ſeyn, naybliżſzym być. das nächſte Jahr, naybliżſzy rok. nächſt gelegen der Erde, z tey ſtrony ziemi położony.

Nächſte, der, *m. bliźni*, ieden drugiemu, *to ieſt*, ieden drugiemu naybliżſzy iak człowiek, człowiekowi. der nächſte iſt ein jeder ſich ſelbſt, każdy ſobi ieſt bliźnim, każdy ſobie ieſt naybliżſzym, *iak mowią*; miłość poczyna ſię od ſiebie ſamego, *prov.*

Nächſtens, w łada dzień, *o przyſzłym*; nie dawno dopiero, *o przeſzłym*; etwas geſagt haben, nie dawno co mowić było; Briefe bekommen haben, liſty dopiero niedawno odebrać.

Nächſtfolgend, bliſko naſtępuiący. nächſtfolgendes Jahr, bliſko naſtępuiący rok,

Nächſtge-

Nächstgelegen, naybliżey położony, po tey stronie położony; po tey stronie leżący; der Erde, po tey stronie ziemi.
Nächsthin, naybliższego dnia; datirter Brief, datowany list.
Nächstkünftig, blisko przyszły. nächstkünftige Zeit, blisko przyszły czas. eine Flotte, womit er nächstkünftigen Sommer die See desto sicherer halten könne, flota, ktorą by blisko przyszłego lata, morze w bezpieczeństwie mogł trzymać.
Nächstkünftig, *adv.* w lada dzień; will ich dich sehen, chcę się z tobą widzieć.
Nächtlich, nocny, nocna, nocne. nächtlicher Gottesdienst, nocne nabożeństwo. nächtliche Arbeit, nocna praca. nächtliches Lesen, nocne czytanie.
Nädelchen, *n.* śpileczka, śpilcząko, igiołka, igiołcząko; mit feiner Spitze, z cieniuceńkim końcem.
Nätherey, *f.* szwastwo, szwaczkostwo, szycie, szywanie.
Nätherinn, *f.* szwaczka; nächtliche, nocna; vortreffliche, przednia.
Nähen, szyć, szywać.
Nägelein *n* kleiner Nagel, goździk, mały goźdź; mit Koppen oder Köpfen, z głowkami goździe; an Händen und Füßen, u rąk y u nog, paznogieć, paznogcik, pazurek, pazureczek.
Nähe, *f.* bliskość; des Orts, mieysca, *to co* sąsiedztwo. in der Nähe, w bliskości; etwas ansehen, na co patrzeć, zbliska czemu się przypatrywać. in der Nähe seyn, być w bliskości; einen Alten kennen, w bliskości, w sąsiedztwie starca znać pewnego. in der Nähe fechten, w bliskości, *albo* zbliska się potykać. ich habe die Schlacht in der Nähe angesehen, ia na bitwę tę w bliskości patrzyłem.
Näher, bliższy, bliższa, bliższe. einem näher seyn, komu być bliższym. näher ist dir niemand als ich, nik tobie bliższym nie iest odemnie. einen Hafen sehen, der einem Berge näher ist, widzieć port iaki, ktory gory ktorey bliższy iest.
Nähern, sich, zbliżać, zbliżać się, przybliżać, przybliżać się. der Untergang der Stadt nähert sich, upadek miasta zbliża się. ihm nähert sich die Strafe, zbliża się iego kara; uns die Freyheit, zbliża się do nas wolność. den Göttern sich nähern, do Bogow się przybliżać. sich den Festungswerken nähern, zbliżać się ku fortecznym robotom; dem Tode, ku śmierci; dem Hügel, ku pagorkowi. sich mit den Truppen der Stadt nähern, z woyskiem się zbliżać do miasta. ich darf mich nicht weiter nähern, bliżey nie mogę się zbliżać, przybliżać. sie nähert sich mir, ona się do mnie przybliża. die Nacht nähert sich, noc się zbliża.
Nähert, *f.* Nächstens.
Nähelich, ledwie co, bin ich gekommen, ledwie co przyszedłem.
Näpfchen, *n.* miska, miseczka; zinnernes, cynowa.
Närbchen, *n.* bliźna maleńka, nach der Wunde, po ranie.
Närrinn, *f.* głupia, *subst. to co* alberne Weibspersonen, głupia kobieta. alte Närrinn, stara głupia kobieta.
Närrisch, głupi, głuptawy, błazeński; Worte, głupie słowa. närrische Menschen noch närrischer machen, głupich ludzi ieszcze głupszemi czynić. närrischer alter Mann, głupi starzec. närrische Plauderey, głupia gadatliwość. es kann nichts närrischer seyn, als er ist, nie może nic głupszego być iak on iest. närrischer Bube, głupi chłopiec; Mensch, głupi człowiek. ganz närrisch seyn, wcale być głupim. närrisch auf seine Gefahr seyn, być głupim na swoie niebezpieczeństwo. närrische alte Frau, głupia stara baba; Vermessenheit, głupia hardość. ist auch wohl jemand so närrisch, daß er glaube? iest że kto tak głupi ażeby on wierzył? närrische Rede, głupia mowa. recht sehr närrisch seyn, być wcale, nader głupim; für allzu großer Freude, ze zbyt wielkiey radości; in einer Sache, w iakiey rzeczy. närrisch machen, głupim uczynić, einen, kogo. er ist so närrisch geworden, on tak głupim był; *to co* unsinnig, szalony, bez rozumu, bez uwagi, nie rozumny, nieuważny.
Närrisch, *adv.* głupie, po głupiemu; alles thun, wszystko czynić; schreiben, głupie pisać; etwas versprechen, głupie co obiecać; etwas glauben, po głupiemu co wierzyć; etwas hoffen, nierozumnie czego się, spodziewać. närrisch reden, bez rozumnie mowić; seine Gedanken offenbaren, szalenie swoie myśli wyiawiać. sie hat so närrisch gethan, als du, ona tak głupie uczyniła iak y ty.
Näscher, *m.* specyał, delikacik, paniątko, co specyaliki, przysmaczki lubi.

Näſcherey, *f.* ſpecyalſtwo, polizowanie ſpecyalikow, przyſmaczkow łubienie; *to co* Naſchwerk, ſpecyał, przyſmaczek.

Näſſe, *f.* mokrość; mokre, *ſ. n.* wilgoć, zmoczoność, wilgość.

Näſſen, naß machen, maczać, moczyć, zmoczyć, mokrem czynić; zmoczonym uczynić. naß ſeyn, mokrym być, być zmoczonym, być umoczonym, być zmaczanym.

Nagel, *m.* goźdź, gwoźdź, womit man etwas nagelt, ktorym co przybiiaią; eiſerner, żelazny; kupferner, miedziany; großer, wielki; wie man die Balken mit nagelt, iakim balki przybiiaią, balkowy. etwas mit dergleichen Nageln annageln, anheften, co podobnym goździem przybiiać, przybić. die Geſeße mit eiſernen Nägeln an die Wand heften, prawa żelaznemi gwoździami na ścienie przybić. den Nagel einſchlagen, goźdź wbić. kleiner Nagel, goździk, gwoździk; mit einem Kopfe, z głowką; die Ziegel damit aufnageln, goździami przybiiać ſzkudły; *powtore znaczy* pazur, paznogieć; an den Fingern oder Zähen der Menſchen, na palcach u ludzi; an den Füßen der Vögel und Thiere, także u ptakow y innych zwierząt, pazur; *ale u ptakow* ſzpona, *po myśliwsku.* unterſter Nagel, naynižſzy pazur; breiter, ſzeroki; harter, twardy; krummer, krzywy; langer, długi; glatter, gładki. keinen Nagel breit in ſeinem Leben von einem guten Gewiſſen abgehen, ani na ieden pazur w ſwoim życiu od dobrego ſumienia nie odſtąpić. einen mit den Nägeln zerreiſſen, kogo pazurami rozdrapać. die Nägel verſchneiden, pazury, paznogcie obrzynać. der große Nägel hat, ktory ma wielkie pazury. das Geſicht mit den Nägeln zerkratzen, twarz pazurami zdrapać. kleiner Nagel, pazurek, ſzponka. was man von den Nägeln abſchneidet, co od paznogciow obrzynaią, mowi ſię, pazur oberznięty, paznogieć oberznięty. Unrath oder Unflath unter den Nägeln, paſkudſtwa, błoto za paznogciami. die Nägel davon rein machen, paznogcie z tego plugaſtwa ochędożyć. ſeine Ehre an den Nagel hängen, *słowo w słowo* ſwoy honor na pazurach wieſzać; *znaczy* niemieć względu na honor, niedbać o ſwoy honor; *znaczy* nie ſzanować honoru.

Nagelhaft, goździami przybity, goździami przybiiany.

Nagel, *m.* Geſchwär an den Fingern oder Zähen, zanokcica na palcach, *pl.* zanokcice.

Nageln, goździami przybiiać, gwoździami przybić; das Bret an der Wand, deſkę, na ścianie.

Nageln, das, *n.* das zu nageln iſt, przybiiać to goździami, co trzeba przybiiać.

Nagelneu, goźdź dopiero ukuty, dopiero z kowadła ieſzcze gorący.

Nagelſchmid, *m.* goździarz, goździobit, kowal co goździe kuie.

Nagelzwang, *m.* Beſchwerung an Nägeln, zanokcica, odłażenie ciała od paznokci, padanie ſię ciała, nad paznokciami.

Nagen, gryść, ogryzać. die Mäuſe nagen Tag und Nacht etwas, oder an etwas, myſzy dzień y noc co gryżą; *powtore znaczy to co* quälen, peinigen, dręczyć, trapić. das böſe Gewiſſen naget ihn, złe ſumienie dręczy trapi go.

Nagen, das, *n.* gryzienie, ogryzanie, zgryzoty, ugryzienie, dręczenie, udręczenie, trapienie, utrapienie, ſtrapienie.

Nager, *m.* gryzący; gryźnik, gryzielec, *proſte*; mit ſcharfen Zähnen, z oſtremi zębami.

Nagler, *m. to co* Nagelſchmid, goździarz, goździownik.

Nagung, *f.* gryzienie, ogryzanie, ogryzienie; von den Mäuſen, od myſzy; von den Hunden, od pſow.

Nahbar, ſ. Nachbar.

Nahe, bliſki. naher Garten, bliſki ogrod. nahes Landguth, bliſka wieś. naher Tod, bliſka śmierć. naher Krieg, bliſka woyna. nahe bey der Geburt, bliſka połogu, na czaſach. nahe an dem Palaſte, bliſko pałacu. nahe bey einem Berge, bliſki przy iedney gorze. nahe Völker, bliſkie narody. naher Freund, bliſki przyiaciel, bliſki krewny, bliſki należący.

Nahe, *adv.* bliſko, zbliſka; liegen, bliſko leżeć; kommen, bliſko przychodzić. nahe hinzu gehen, bliſko tu iść. nahe bey Sicilien, bliſko u Sycylii. nahe bey eines Hauſe ſitzen, bliſko przy czyim domu ſiedzieć. nicht allein nahe bey einem, ſondern gar bey einem wohnen, nie tylko bliſko kogo, ale u kogo mieſzkać rzeczą ſamą y prawdziwie. es iſt nahe an dem, daß die

Schande

Schande offenbar werde, bliſko tego ieſt, że wſtyd wyiawiony będzie. die Zeit iſt nahe, da man anders leben muß, czas ieſt bliſko, kiedy inakſze będą muſieć życie prowadzić. nahe darbey iſt eine Hole, bliſko przy tym ieſt iedna iaſkinia. nahe bey einem ſitzen, bliſko kogo, *albo* bliſko przy kiem ſiedzieć. nahe bey einem kommen, bliſko do kogo przyſtąpić, *albo* bliſko kogo przychodzić, przyiść. einem nahe gehen, obchodzić kogo bardzo. es geht ihm nicht ſehr nahe, nie bardzo go to obchodzi, *albo* nie bardzo go to dotyka. es einem zu nahe bringen, kogo *iuż prawie* do tego przyprowadzić. der Tag der Comitien iſt nahe, dzień Seymu ieſt bliſki. der Krieg iſt nahe, woyna ieſt bliſka, *to ieſt*, zbliża ſię, wnet ſię zacznie. der Tod iſt nahe, śmierć ieſt bliſko. die Gefahr iſt nahe, niebezpieczeńſtwo ieſt bliſkie. die Nacht iſt nahe, noc ieſt bliſka. den Feind nahe haben, mieć bliſko *ſiebie* nieprzyiaciela. die Gäſte ſind nahe, goście ſą bliſko nie daleko.

Nahe anliegen, bliſko leżeć; bey etwas, bliſko czego, *albo* bliſko przy czym. es liegt nahe an den polniſchen Grenzen, to leży bliſko Polſkich granic. das Schloß liegt nahe an der Lippe, zamek leży bliſko nad Lippą rzeką.

Nahe beyſammen liegend, bliſko tuż, *albo* razem leżący bliſko tuż ſtoiący, przygraniczny.

Nahe gelegen, bliſko położony. nahe gelegenes Dorf, bliſko położona wieś. nahe gelegene ſchöne Stadt, bliſko położone piękne miaſto.

Nahen, ſich, zbliżać ſię, zbliżyć ſię, przybliżać ſię, przybliżyć ſię.

Nahe ſeyn, bliſko być. er iſt nahe bey Cracau, on ieſt bliſko Krakowa.

Namen, *m.* imię; ewiger, wieczne; fremder, obce, cudzoziemſkie; zweifelhafter, wątpliwe; guter, dobre; gewiſſer, pewne; in der ganzen Welt berühmter, na całym świecie sławne. gemeiner Namen der Weltweisheit, poſpolite imie Filozofii; göttlicher, boſkie; ſüßer, angenehmer, słodkie, przyiemne; harter, twarde; nachdrücklicher, ważne; heiliger, święte; ehrlicher, uczciwe; feindſeliger, nieprzyiacielſkie; eiteler, prożne; unerhörter, nieſłychane; verhaßter, nienawiſne; unbekannter, niewiadome, nieznaiome; geringer, błahe; großer und berühmter, wielkie y głośne, głośno słynące; neuer, väterlicher, eigener, nowe, oycowſkie, właſne; wahrer, ſchöner, königlicher, prawdziwe, piękne, krolewſkie imię; anſehnlicher, betrübter, alter, gewöhnlicher, okazałe, żałoſne, dawne, ſtare; zwyczayne; brüderlicher, heiliger und unverletzlicher, braterſkie, święte y nienaruſzone; kurzweiliger, ucieſzne. neuen Dingen neue Namen geben, nowym rzeczom dawać nowe imiona. einer Perſon, Dinge einen Namen beylegen, oſobie iakiey, rzeczy iakiey imię przydawać, dawać. von etwas den Namen geben, od czego imię dać, nadać. etwas mit einem Namen bemerken, co iakiem imieniem naznaczać, benennen, nazywać. von etwas einen denkwürdigen Namen haben, mieć od czego pamięci godne imię. den Namen bekommen, imienia doſtać, imienia nabyć. er hat von ſeiner Furcht den Namen bekommen, on od ſwoiego tchurzoſtwa złapał imię, *albo* on od ſwoiey boiaźni imienia nabył. woher führeſt du deinen Namen? zkąd ty wyprowadzaſz twoie imię? er hat von dem Siege ſeinen Namen bekommen, on od zwycięſtwa ſwoiego imienia doſtał. Scipio führte ſeinen Namen von dem Africa, Scipio miał ſwoie imię, *albo* nazwiſko od Afryki. das iſt deſſen Namen, to ieſt iego imię. einen beym Namen nennen, kogo po imieniu, nicht przy imieniu, nazywać. die Namen der Dinge ſind unterſchieden, nazwiſka, *albo* imiona rzeczy ſą rozmaite. unter dem Namen des Friedens liegt der Krieg verborgen, pod imieniem pokoiu leży imie woyny ukryte, *to ieſt*, ſama woyna utaiona ieſt. ſeinen Namen in den Ländern ausbreiten, ſwoie imie po kraiach rozſzerzyć. die Hinterliſt liegt unter dem Namen der Freundſchaft verborgen, zdrada utaiona ſiedzi pod imieniem przyiaźni. etwas mit einem andern Namen nennen, co inſzym iakiem imieniem nazywać, inſzym imieniem mianować. zwey Namen haben, dwa imiona mieć. einen großen Namen haben, mieć wielkie imie. einen in eines Namen bitten, kogo czyim imieniem, *albo* na czyie imie proſić. in eines Namen Glück wünſchen, czyim imieniem ſzczęścia winſzować. in ſeinem, nicht aber des römiſchen Volks Namen, den Krieg ankündigen, ſwoiem ale nie

ludu Rzymskiego imieniem woynę wypowiadać. welches ist dein Namen? iak ci imie? co maſz za imie? iak się zowieſz? *synon.* mein Namen ist Meneckmus, moie imie ieſt Menekmus. sein rechter Namen ist Darius, iego prawdziwe y właſne imie ieſt Darius. er hat mir deinen Namen gegeben, on mi dał twoie imie, on mie twoiem imieniem nazwał. wie hast du den Namen Paulus bekommen? iak ty dostałeś tego imienia Paweł? mit einander die Namen verwechseln, wzaiemnie z ſobą imienia poprzemieniać. falschen Namen haben, mieć fałſzywe imie. eines Namen nehmen, czyie wziąć imie, pożyczyć iakiego imienia, *t. i.* przezwać ſię czyim imieniem. eines Namens würdig seyn, być godnym czyiego imienia. eines Namen unsterblich machen, czyie imie nieśmiertelne uczynić. viele Namen haben, mieć wiele imion. der den Namen mit der That hat ktory ma imię z uczynkiem, ktorego ſię imie, z iego dziełami zgadza; *znaczy też to co* nazwiſko, das letzte aber *to co* imię. die Stadt hat den Namen von ihrem Erbauer, miaſto ma nazwiſko od ſwoiego wyſtawcy. er hat den Namen Perseus bekommen, on nabył nazwiſka Perſeus. den Namen annehmen, imie wziąć. der besiegten Völker Namen einem vorziehen przed kiem nieść imiona zawoiowanych narodow. alles mit Namen nennen; po imieniu, imieniem, nazwiſkiem wſzyſtko nazywać. einen mit Namen rufen, po imieniu na kogo wołać. dem Namen nach, co do imienia, podług imienia, po imieniu. zum Namen gehörig, do imienia należący, *adj.* imieniowy, imienny. nach einem großen Namen trachten, ſtarać ſię o wielkie iakie imie; *to co* sława. den Namen erlangen, sławy nabyć. seines guten Namens schonen, ochraniać ſwoiego dobrego imienia, *to ieſt,* ſzanować ſwoiey sławy. seinen guten Namen behaupten, ſwoiey dobrey sławy bronić, ſwoiego dobrego imienia bronić. an eines guten Namen ankommen, o czyie dobre imie chodzić. es kömmt an meinen Namen an, chodzi o moię sławę, o moie dobre imie. einen an seinem guten Namen angreifen, kogo na sławie urazić, kogo dobre imie zelżyć. den Namen in die Schanze schlagen, niedbać o dobre imie, narażać na niebezpieczeństwo ſwoię sławę. einen großen Namen hinterlassen, wielkie imie po ſobie zoſtawić. guten Namen haben, mieć dobrą sławę, mieć dobre imie, pięknie słynąć; bey allen, u wſzyſtkich. einem etwas in eines Namen sagen, hinterbringen, komu co czyim imieniem powiedzieć, donieść, oznaymić. grüße ihn in meinem Namen, pozdrow go moim imieniem, *to ieſt,* ode mnie, kłaniay mu ode mnie. gieb ihm in meinem Namen ein Schmätzchen, pocałuy go ode mnie, *albo* moiem imieniem. unter dem Namen der Tugend, pod imieniem cnoty. einen andern oder neuen Namen geben, dać inſże albo nowe imię. in Gottes Namen, w imie Boże. in Gottes Namen reisen, w imie Boże iechać. in Gottes Namen siegen, w imie Boże zwyciężyć, zwyciężać.

Namenbuch, *n.* księga imion, księga w ktorey imiona zapiſane, książka wpiſanych imion y nazwiſk.

Namenlos, bez imienia, nieimienny, niemianowany, ktorego imię niewiadome, nieznaiomy z imienia.

Namenregister, *n.* reieſtr imion, porządek imion, wpiſane imiona, zapis imion w księgę.

Namenstag, *m.* dzień imienin, imieniny, dzień imienia, dzień Patrona. Namenstag begehen, feyern, dzień imienia, imieniny obchodzić, święcić. Carmen auf den Namenstag, wierſz na imieniny.

Namensveränderung, *f.* odmiana imienia, przemiana, imienia, przemienienie, odmienienie imienia.

Namentlich, po imieniu, mianowicie, imieniem, z imienia, einen nennen, kogo wymienić, nazwać, przezwać po imieniu.

Namhaft, mianowany, nazywany, nazwany, przezwany. namhaft machen, mianować, przezwać, einen, kogo. er hat diese Stadt namhaft gemacht, on to miaſto mianował, przezwał.

Nähren, karmić, żywić. es giebt Speise die nicht nähret, ſą potrawy ktore nie karmią.

Nahrhaft, zabiegły w pożywieniu, wczeſny do obiadu, dobry ſobie goſpodarz, nie zaśpi rzeczy; *potym znaczy to* das die Nahrung giebt, co pokarm daie, co poſila, co tuczy. am nahrhaftesten ist die Milch, naypoſilnieyſze y naypokarmnieyſze ieſt mleko. nahrhafte Speise, pokarmne, poſilne potra-

potrawy; *to co* karmiący, żywiący, posilenie daiący. wo es gute Nahrung und Gewerbe giebt, co dobre karmienie y byt daie.

Nahrung, *f.* karmienie, pożywność, żywienie, iadło, pożywienie, chleb; *w tym samym sensie* Speise und Trank, und die dem Leibe daher zugehende Kraft, iadło y napoy, y ztąd ciału przybywaiąca siła. Nahrung des Leibes, karmienie ciała, pokarm dla ciała. etwas, das gute Nahrung giebt, to co dobre pokarmienie sprawuie, co posileniem y pokarmieniem iest dobrym. das nicht viel Nahrung giebt, co nie wiele pokarmu, pożywności daie ani posilenia; *znaczy także* alles was zum Unterhalte des Lebens gehört, wszystko co do utrzymywania ciała należy; *znaczy ieszcze* Handwerk und Profession wovon einer lebet, rzemiesło y professyią albo byt, z ktorego kto żyie. Nahrung suchen, zarabiać sobie na chleb, szukać po żywienia. Nahrung treiben, dorabiać się chleba. Nahrung verabsäumen, niedbać o chleb, o dobre mienie. Nahrung haben, verbessern, mieć chleb, przychodzić do chleba, polepszać, *albo* przyczyniać sobie chleba. auf die Nahrung erpicht, chciwy dorobku, dorobku chleba, dorobienia się chleba. seine Nahrung woher haben, mieć zkąd swoy chleb; żyć czym, rzemiesłem, służbą, robotą. mit dem Bogen Nahrung suchen, łukiem na chleb zarabiać. Nahrung und Kleider, chleb y suknia, pożywienie y odzienie. Nahrung und Nothdurft, potrzeby do życia y iadło, bez czego ludzkie życie obeyść się nie może.

Nahrungsmittel, *n.* sposob pożywienia, pożywienie samo; szrodek do życia.

Nahum, ein Mannsnamen, Nahum, imię męszczyzny.

Namur, eine Stadt, Namur, miasto; *po łac.* Namureum. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Namurski, Namurska, Namurskie. einer daher, z Namurku męszczyzna, Namurczyk. eine daher, kobieta z Namurku rodem, Namurka. Art, Weise, *adv.* po Namursku, z Namurska, iak Namurku, iak Namurczyk, iak Namurka.

Nancy, Stadt in Lothringen, Nansy, miasto w Lotaryngii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Nansyiski, Nansyiska, Nansyiskie. einer daher, z Nansow rodem męszczyzna, Nansyiczyk. eine daher, białogłowa z Nansow rodem Nansyika, Nansyianka. Art, Weise, *adv.* po Nansyisku, z Nansyiska, iak w Nansach, iak Nansyiczyk, iak Nansyianka.

Nantes, Stadt in Frankreich, Nant, miasto we Francyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Nantski, Nantska, Nantskie. einer daher, z Nantu rodem męszczyzna, Nantczyk. eine daher, białogłowa z Nantu rodem Nantka. Art, Weise, *adv.* po Nantsku, z Nantska, iak w Nancie, iak Nantczyk, iak Nantka.

Napf, *m.* misa, miska, czasza, waza głęboka, do noszenia w niey iedzenia.

Narbe, *f.* blizna. wie die Narbe zeigt, hat er einen guten Hieb bekommen, iak blizna pokazuie, dobrego paragrafu dostał. eine Narbe heilen, bliznę zgoić. die Narbe wieder aufkratzen, znowu bliznę oddrapać. einem die Narbe zeigen, die man von vorn bekommen, komu blizny pokazywać ktore kto z przodu dostał. bis eine Narbe wird, aże się blizna zrobi; feuchtet, jauchet, blizna wilży się, ciecze; ist unterkötig, złobkowata iest; hat sich geschlossen, zrosła się, zamknęła się. kleine Narbe, mała blizna, blizneczka. voller Narben, pełny blizn. Gesicht voller Narben, twarz pełna blizn; porąbana, pokarbowana bliznami.

Narbonna, Stadt in Frankreich, Narbona, miasto we Francyi; *po łac.* Narbo; Narbo Martius; Narbona, Atauriorum civitas. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Narboński, Narbońska, Narbońskie. Weinstock von Narbonne, winne drzewo Narbońskie. einer von Narbonne, męszczyzna rodem z Narbony, Narbończyk. eine daher, kobieta z Narbony rodem, Narbonka, Narbonianka. Art, Weise *adv.* po Narbońsku, z Narbońska, iak w Narbonie, iak Narbończyk, iak Narbonka.

Narcisse, *f.* eine Blume, narcys, kwiat pewny. von Narcissen, narcysowy. Oel von Narcissen, oley narcyssowy. Kränzchen von Narcissen, wieniuszek narcysowy.

Narden, *pl.* ein Gewächs. nard, krzew pewny. von Narden, nardowy. Balsam von Narden, balsam nardowy. Salbe von Narden, nardowa maść, z nardu maść robiona.

Nardenblatt, *n.* nardowy liść. nardowy listek, nardowe liście.

Nardenkraut, *n.* nard ziele. von Nardenkraute ausgezogen, z nardowego ziela wyciągniony.

Nardensalbe, *f.* maść nardowa; sehr gut die Wunden zu heilen, bardzo dobra na rany.

Narr, *m.* głupi, *subst.* głupiec. der Narren ist die ganze Welt voll, giebts überall genug, cały świat pełny głupich, wszędzie ich doiyć. einen Narren so klug redend einführen als einen weisen Mann, głupiego udawać tak rozsądnie rozmawiaiącego iak mądrego człowieka. ein Narr muß seyn, wer das nicht sieht, musi być głupi ten, ktory tego nie widzi; *stary grzyb, metaph. znaczy* głupi; *inaczey,* sadło psie sadło, *w gniewie mowiąc, albo żartuiąc;* głupi iak psie sadło. ein großer Narr, wielki głupiec, głupi iak ciele; *w gniewie, albo w żarcie* Hauptnarren, głowa wszystkich głupich; naygłupszy ze wszystkich. was ist das nicht für ein Narr? co to za głupi człowiek? nie głupi to? nie głupi to człowiek? a głupi to człowiek przebog? tak głupiego człowieka nie zaraz obaczy; co to za głupstwo człowieka! iaki to głupi? sich als wie ein Narr anstellen, głupiem się czynić, głupiem się pokazywać, pokazać. einen zum Narren haben, mieć kogo za głupiego, za błazna, pośmiewisko szyderstwo z kogo iak z głupiego czynić; na widowisko y na pośmiech iak głupiego kogo wystawić. zum Narren werden, głupieć, głupiem się stawać, ogłupieć, zgłupieć. dem Narren seine Weise lassen, dać pokoy głupiemu, niech żyie iak chce, niech czyni iak się mu widzi. dem Narren muß man die Kolbe lausen, głupiego trzeba nauczyć rozumu kiiem. du bist ein Narr, daß du dir es lässest so nahe gehen, głupi iesteś, że się tym urażasz, że cię to obchodzi. du hast keinen Narren vor dir, większego głupca niemasz nad ciebie. über seiner Klugheit zum Narren werden, roztropnie być głupiem. Narren muß man wissen nachzugeben, trzeba wiedzieć iak sobie z głupiem postępować.

Narren, głupie czynić, *to co* ein Narr seyn, głupiem być. einen narren, kogo iak głupiego za nos wodzić, odurzyć kogo, uczynić kogo głupiem.

Narrenpossen, *pl.* głupstwa, *pl.* błazeństwo, szaleństwo. an Narrenpossen sein Vergnügen haben, mieć ukontentowanie w błazeństwach. lauter Narrenpossen, szczere błazeństwa. Narrenpossen treiben, błazeństwa czynić, błazeństwami się bawić. Narrenpossen plaudern, pleść głupstwa, baiać błazeństwa, prawić rożne błazeństwa. wie kömmst du auf diese Narrenpossen? zkąd ci te głupstwa do głowy przychodzą? iak się ty możesz tych błazeństw chwytać? an Narrenpossen und Fabeln sich vergnügen, cieszyć się błazeństwami y plotkami. es reuen ihm seine Narrenpossen, żal mu iego błazeństwa, iego głupstwa. das sind Hauptnarrenpossen, to są głowne błazeństwa, nayglownieysze głupstwa. das sind rechte Narrenpossen, to są prawdziwe, prawdziwiuteńkie błazeństwa, wierutne głupstwa. was erzehlst du mir für Narrenpossen? co mnie ty za błazeństwa, za głupstwa prawisz? du plapperst, plauderst mir lauter Narrenpossen her, ty mi prawisz, baiesz samiuteńkie błazeństwa, ty mi same szczere głupstwa pleciesz.

Narrenrede, *f.* głupia mowa. ich kann diese Narrenrede nicht vertragen, ia tey głupiey mowy cierpieć nie mogę. hat man jemals solche Narrenrede gehört? słyszał kto kiedy taką głupią mowę? geh weg mit deiner Narrenrede, idź precz z twoią głupią mową.

Narrenspiel, *n.* śmiech, pośmiech, błazeństwo, pośmiewisko.

Narrentheidung, *f.* fraszki, brydnie, głupie rzeczy, głupstwo.

Narrheit, *f.* głupstwo, głupiość; einer That, iakiego uczynku. es ist der Narrheit Eigenschaft, anderer Mängel sehen, der seinigen aber vergessen, głupstwa ta własność iest, cudze wady widzieć, a o swoich zapomnieć; *to co* nierozum, nie rozeznanie.

Naschen, łakotki lizać, polizywać, mlaskać na łakotki, specyaliki smakować.

Naschhaft, delikacik, specyalik, wymyślnik, obżartuch, pasibrzuch, łakotniczek, co specyaliki lubi iadać, polizywać.

Naschmarkt, *m.* rynek od specyałow, od łakotek, na ktorym takowe rzeczy są na przeday.

Naschmaul, *n.* gęba specyaliki łubiąca, wykwitna delikatna gębusia.

Naschwerk, *n.* specyały, specyaliki, łakotki, przysmaczki; przysmaki.

Nase *f.* ein Theil des Gesichts, nos, część twarzy; scharfe, spitzige, krumme, ostry, kończysty, krzywy; eingedrückte, vernüffelte, wklesły, płaskawy. eine dünne Nase haben, mieć cienki nos, *to iest*, dobrego węchu nos. einem die Nase abbeissen, ugryść komu nos. dem ein Rotzzapffen zur Nase heraushängt, ktoremu sopel z nosa wisi, smarkacz, smarkaty. die Nase einschlagen, uderzyć nosem. den Strauß an die Nase halten, bukiet u nosa trzymać. die Nase rümpfen, marszczyć nos, zmarszczyć nos. der eine tumme Nase hat, ktory ma tęgi nos do wąchania, tęgiego węchu. durch die Nase reden, przez nos mowić. die Nase trieft ihm, z nosa mu kapie, nos mu krople puszcza; *po prostu*, usmarkał się. einem die Nase drehen, einen dabey herumführen, komu nos kręcić, kogo za nos w koło wodzić, *to iest*, zwodzić kogo oszukiwać, oszukać kogo. er hat die Nase überall dabey, on wszędzie nos wrazi, wszędzie nos wściubi, długiego nosa iest. einem etwas unter die Nase reiben, dać komu po nosie, dać komu w nos, *to iest*, zbesztać kogo; man sagt, wziął w nos, wziął po nosie; weźmie po nosie, *to iest*, połaiany będzie, d. i. er wird gescholten werden. nur das sehen was vor der Nase ist, tylko to widzieć, co przed nosem iest, co samo w oczy łezie. einem eins auf die Nase geben, dać komu w nos, uderzyć kogo przez nos. die Nase schneutzen, utrzeć nos, wysiąkać nos, wytrzeć nos, nos wycierać. einem die Nase abschneiden, komu nos urznąć, uciąć nos.

Nasenband, *n. to co* Kappzaum, kawecan, na pysk; *pofr.* muselière.

Nasenbluten, *n.* krwi płynienie z nosa, iście krwi z nosa, ciorkanie krwi z nosa, gdy kroplemi ciecze kroplami, cieczenie krwi z nosa.

Nasenputz, *m.* śmark, gęsta, wlekąca się, flegma, nosem odchodząca.

Nasengeschwür, *n.* polyp, bolak. der ein Nasengeschwür hat, ktory na polyp chory, ktory ma polyp w nosie.

Nasenhaare, *pl.* włosy w nosie u człowieka wyrastaiące.

Nashorn, *n.* ein Thier, nosorożec, zwierz pewny; *poł.* rhinoceros.

Nasenloch, *n.* dziurka w nosie. den Finger ins Nasenloch stecken, palec w nos włożyć, w nosie dłubać.

Nasenstüber, *m.* szczudek, szczudka w nos; *pofr.* chiquenaude.

Nasentuch, *n.* chustka do nosa, chustka do ucierania nosa.

Nasenweis, *m.* mędrek, za mądrego się maiący, mądrym się pokazuiący.

Naß, mokry, zmoczony, umoczony, umaczany. grün und nasses Holz, zielone y mokre drzewo. das ganze Bündel war naß, als ich es bekam, cały pakiet był mokry, zmoczony, zmaczany, gdy ia odebrałem. naß Wetter, wilgotny czas. nasses Erdreich, mokry grunt, mokra ziemia. nasses Kleid, mokra suknia. nasser Winter, mokra zima, dżdżysta zima. naß seyn, być mokrym. ich bin gestern ganz naß von dem Regen gewesen, wczora byłem cały mokry od deszczu. naß machen, zmoczyć, umoczyć. naß werden, zmoknąć, umoknąć; *præt. perf.* zmokł, umokł. sehr naß seyn, bardzo być mokrym. durchaus naß werden, seyn, wniwecz zmoknąć, do nitki przemoknąć, do nitki zmoknąć. er hat sie durchaus naß gemacht, on ią do nitki zmoczył. halb naß, wpoł mokry.

Nassau, Stadt in der Wetterau, Nassaw, Nassau, Nassawa, miasto w Wetterawii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Nassawski, Nassawska, Nassawskie. einer daher, rodem mężczyzna ztamtąd, Nassawczyk, Nassawianin. eine daher, kobieta z Nassawy rodem, Nassawianka, Nassawka. Art, Weise, *adv.* po Nassawsku, z Nassawska, iak w Nassawie.

Nassel, *f.* stonog, robak pewny; häßlich zu sehen, brzydki do widzenia.

Nathan, Mannsnamen, Natan, imie mężczyzny.

Nation, *f.* naród, *nacyia*; große, gelehrte, dienstfertige, wielki, uczony, uczynny narod; ganz kriegerische, auswärtige, fremde, cały woienny, woiowny, postronny, obcy; grausame, unmenschliche, barbarische, okrutny, nieludzki, grubiański narod; elende, mizerny, biedny; äußerste, entlegenste, nayostatnieyszy, nayodleglejszy; wilde, über-

überwundene, dziki, zawoiowany, zwyciężony; weit entlegene griechische, daleko odległy Grecki, Greków narod. mit den deutschen Nationen eine glückliche Schlacht thun, z Niemieckiemi narodami pomyślną bitwę stoczyć.

Nationalvölker, *pl.* narodowy lud, *collect.* narodowe woysko, narodowy żołnierz, narodowi ludzie.

Nativität, *f.* gwiazdy narodzenia. Nativität stellen, gwiazdy narodzenia układać pewnym porządkiem, albo porządek ich na niebie uważać. sich die Nativität stellen lassen, kazać sobie narodzenia gwiazdy ułożyć, radząc się iakie szczęście, lub nieszczęście życia czeka. die Kunst sie zu stellen, sztuka układania, ustawiania gwiazd, narodzin szukaiąc.

Nativitätsteller, *m.* rodokładca, rodozgadca, rodostawca, gwiazd rodostawca; wird immer in seiner Kunst betrogen, zawsze bywa zwiedziony w swoiey sztuce.

Natolien, ein Theil von Asien, Natolia, część Azyi; *inaczey* Anatolia.

Natter, *f.* ein Wurm, iaszczurka, robak pewny. giftige und tödliche Natter im Busen haben, iadowitą y śmiertelną w zanadrzu chować iaszczurkę. von einer Natter, od iaszczurki, *adj.* iaszczurczy, iaszczurcza, iaszczurcze, iaszczurkowy, iaszczurkowa, iaszczurkowe. Gift von einer Natter, iad iaszczurczy, iaszczurkowy iad, iaszczurcza trucizna. Biß von einer Natter, ukąszenie iaszczurki, ukąszenie iaszczurcze, ist tödtlich, iest śmiertelne.

Natterbiß, *m.* kąsanie iaszczurcze, ukąszenie iaszczurkowe, ukąszenie od iaszczurki.

Nattergift, *n.* iucha z iaszczurki, iad z iaszczurki, posoka z iaszczurki krew iadowita z iaszczurki.

Natterzunge, *f.* ein Kraut, wężowy ięzyk, ziele pewne, nasieżrzał.

Natürlich, naturalny, wrodzony, rodowity, przyrodzony. natürliche Dinge, naturalna rzecz, wrodzona rzecz, rodowita rzecz. natürliche Frage, naturalne pytanie. natürliche Ursache, naturalna przyczyna. natürliche Begierde, wrodzone chęci, naturalne chęci, rodowite chuci, wrodzone żądze, przyrodzone chciwości, wrodzone chuci, naturalne pożądliwości. natürliche Farbe, naturalny przyrodzony, wrodzony kolor. natürliche und nicht angewöhnte Artigkeit im Reden, wrodzona a nie zezwyczaiu nabyta gładkość w mowieniu. natürliche Mauer, rodowity, samorodny, urodzony mur. eines natürlichen Todes sterben, naturalną, przyrodzoną śmiercią umierać. natürlicher Sohn eines Königs, naturalny syn iakiego Krola, prawo-naturalny syn.

Natürlich, *adv.* naturalnie, samorodnie, z urodzenia, rodem. es geschiehet natürlich, rodem się to dzieie, samo rodnie się to dzieie, z urodzenia się to dzieie.

Natur, *f.* *natura*, rod, urodzenie, przyrodzenie; *u Filozofow znaczy:* Wtore Przyczyny skutkow; wundersame, genugsam geschickte, dziwna natura, dziwny rod, natura dosyć sposobna, rod dosyć sposobny; himmlische, feurige, göttliche, gemeine, niebieski, ognisty, boski, pospolity rod; niebieska, ognista, boska, pospolita natura; niebieskie, ogniste, boskie, pospolite y proste urodzenie, przyrodzenie; veränderliche, einstimmige, vergnügte, odmienna, zgodna, kontenta natura; unterschiedene, vortreffliche, rozmaita, przednia; wilde und unmenschliche, dzika y nieludzka; hitzige, menschliche, gütige, gorąca, ludzka, dobrotliwa; schwache, verständige, słaba, wątła, rozumna; unüberwindliche, niezwyciężona, nieprzekonana; gelinde und sanftmüthige, łagodna y powolna; sterbliche, dauerhafte und beständige, śmiertelna, trwała y stateczna; vollkommene, vielvermögende, wiele można, wiele mogąca; besondere, böse, osobliwa, zła; vorsichtige, hinfällige, opaczna, baczna; upadła, znikoma. ganze Natur des Menschen, cała natura ludzka, cały rod ludzki; mannichfaltige, rozmaita; mangelhafte, niedostatnia, niedołężna. der Natur gemäß leben, podług natury, przyzwoite naturze życie prowadzić, żyć podług praw od natury danych. die Natur ist mit wenigem vergnügt, natura troszką się kontentuie. der Sieg ist von Natur übermüthig, zwycięstwo iest z urodzenia swoiego zuchwałe. von Natur so bewandt seyn, z urodzenia być tak sporządzonym, tak się rodzić. die Natur bringt es so mit sich, rod rzeczy to tak z sobą niesie. es ist wider dessen Natur, to iest przeciwko naturze, przeciwko iego uro-

dzeniu. die Natur der Luft, rod, natura powietrza; des Wassers, rod wody. wider die Natur, przeciwko naturze, przeciwko urodzeniu. nach der Ausführung der Natur, za powodem natury, za powodem urodzenia. er hat des Vaters Natur, on ma naturę oyca swoiego, rod oyca. das ist dessen Natur, to iest tego natura taka, taki rod tego iest. die Natur ändern, naturę, rod, urodzenie, przyrodzenie odmienić. Natur des Gemüths, des Orts, des Viehes, natura, rod umysłu, rod mieysca, rod bydlęcia. die Natur ist gut bey den guten Leuten, dobra natura, dobre urodzenie, dobry rod iest w tych młodych ludziach. das ist meine Natur, das ist dieser Leute Natur, to iest moy rod taki, to iest rod taki tych ludzi, urodzenie, przyrodzenie tych ludzi takie. Lügen ist wider meine Natur, kłamać iest przeciwko moiemu rodowi, przeciwko moiemu urodzeniu, z urodzenia mam, że kłamać nie lubię. mich anders zu stellen, als es ist, ist wider meine Natur, inaczey się pokazywać jak w samey rzeczy iest, to przeciwko moiey iest naturze, to iest przeciwko moiemu urodzeniu.

Naturalisiren, indigenat dać, do indigenatu przyiąć, do indigenatu przypuścić, indigenat nadać, w liczbę obywatelow, w liczbę szlachty przyiąć. sich gern naturalisiren wollen, radby dostać indigenatu, radby otrzymać indigenat. er ist naturalisirt in Polen, on indigenat otrzymał, on ma indigenat w Polszcze.

Naturel, *n.* natura, rod; treibet ihn hierzu an, natura go do tego pędzi, natura go do tego ciągnie, tak się urodził, ten rod w niem, ta natura. er hat ein gutes Naturel, on ma dobrą naturę w sobie, dobry rod. er hat ein gutes Naturel zur Beredsamkeit, on ma wrodzoną sposobność do wymowy. seinem Naturelle folgen, iść za swoią wrodzoną skłonnością, trzymać się swoiey wrodzoney zdolności. eines Naturel kennen, znać czyi rod, czyią naturę; czyie wrodzone własności. gutes Naturel an einem ersehen, widzieć w kiem dobrą naturę. junger Mensch, der ein gutes Naturel hat, młody człowiek, ktory ma dobrą naturę w sobie.

Naturforscher, *m.* fizyk, rodobadacz, co rod rzeczy chce wyrozumieć.

Naturkündiger, *m.* fizyk, rodoznawca, rodu rzeczy wiadomy, ktoremu urodzenie rzeczy znaiome, ktory wie iaki rod rzeczy iest, ktory rozumie iakie przyczyny, skutki, istoty rzeczy.

Naturkunst, *f.* rodu rzeczy wiadomość, rodu wiadomość, rodu znaiomość, rodoznanie.

Naturwechsel, *m.* odmiany; bey Krankheiten, odmiany choroby; der Jahreszeit, odmiany rodowite różnych czasow.

Navarra, ein Königreich, Nawarra, Krolestwo. aus oder zu solchem Reiche gehörig, z tego krolestwa, albo do tego krolestwa należący, *adj.* Nawarski, Nawarska, Nawarskie.

Naumburg, Stadt in Meissen, Naumburg, miasto w Misnii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Naumburski, Naumburska, Naumburskie. einer daher, rodem z Naumburgu męszczyzna, Naumburczyk. eine daher, białogłowa Naumburka, Naumburczanka.

Neapel, Stadt in Italien, Neapol, Napol, miasto we Włoszech, und Reich desselben Namens, y krolestwo tegoż samego imienia. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Neapolitański, Neapolitańska, Neapolitańskie. Reich Neapolis, krolestwo Neapolitańskie. einer daher, męszczyzna z tego krolestwa, lub miasta, Neapolitańczyk. eine daher, białogłowa, Neapolitanka. Art, Weise, *adv.* po Neapolitańsku, z Neapolitańska, iak w Neapolitańskim, iak Neapolitańczyk, iak Neapolitanka.

Nebel, *m.* mgła; sehr dicker, nader gęsta; kalter, dünner, zimna, cienka; währet weit in den Tag hinein, długo trwa na dzień; ist so dicke, daß man nicht davor sehen kann, tak iest gęsta, że przez nię nie można nic widzieć, nie można nic obaczyć. Nebel entsteht aus der See, mgła powstaie z ieziora; läßt sich dichter auf das Feld, als auf die Berge nieder, osiada gęścieysza na polu niżeli na gorach; vergeht, daß man wieder sehen kann, ginie że można znowu widzieć. ein dicker Nebel hat den Wald umzogen, gęsta mgła las odziała, okryła, oblekła; steigt von den feuchten Bergen, wstępuie z wilgotnych gor w gorę.

der Nebel macht, daß man nicht sehen kann, mgła robi, że niemożna nic widzieć. für den dicken und feuchten Nebel kann man nicht ausgehen, przede mgłą gęſtą y wilgotną nie można wychodzić. einem den Nebel vor die Augen machen, komu tuman w oczy puſzczać, *to ieſt*, zamatać, zamydlić rzecz, aby niewidział prawdy.

Nebelicht, mgliſty. neblichtes Wetter, mgliſte niebo, mgliſte powietrze.

Nebeln, mglić ſię. es nebelt, mgli ſię. es wird bald nebeln, będzie ſię zaraz mgliło. heut hat es ſtark genebelt, dziſiay mocno ſię mgliło.

Neben, przy, wedle, oraz, po nad; *z, znaczące to co* mit. neben der appiſchen Straße iſt er gegraben worden, wedle drogi Appiiſkiey, albo przy drodze Appiyſkiey był pogrzebiony. neben dem Meere hin den Marſch nehmen, po nad morzem ſwoy marſz wziąć. den Stab einem legen, kii przy kim położyć. neben einem wohnen, przy kiem mieſzkać.

Neben einander, ieden wedle drugiego, albo iedno przy drugiem; ſetzen, kłaść, układać, ſtawiać; einher gehen, chodzić. ſetze die Bücher neben einander, poukładay kſiążki iednę przy drugiey.

Nebengeſchäfft, *n*. robota dopadkiem, robota w dopadki, dopadkowa robota, dopaść czaſu y zrobić co.

Nebenkämmerchen, *n*. przykomorek, izdebka, przykomorze, przykomorka.

Nebenmond, *m*. łuna około kſiężyca; łuna kſiężycowa, łuna około mieſiąca. den Nebenmond bey Nachte ſehen, łunę kſiężyca w nocy widzieć.

Nebenmenſch, *m*. bliźni, człowiek bliźni drugiemu.

Nebenſache, *f*. dopadkowa robota, to przy tym, co ſię iedno przy drugim może zrobić.

Nebenſchlag, *m*. fałſzowanie monety, podrzucenie monety, pieniędzy.

Nebenſchoß, *m*. an den Bäumen, roſzczka młoda, świeżo wyroſła, na drzewie młodociana gałązka; *poſr*. rejetton.

Nebenſonne, *f*. łuna słoneczna, okrąg mgliſty iaſny koło słońca.

Nebenſproß, *m*. roſzczka młodociana na drzewie, wyroſtek na drzewie młodziuchny zielony.

Nebenſt *z*. nebenſt Weib und Kindern herumſchweifen, z żoną y z dziećmi tułać ſię. viele Arme ſchweifen nebenſt ihren Weibern herum, wiele ubogich z żonami tułaią ſię, poniewieraią ſię.

Nebenſtunden, *pl*. dopadkowe godziny, od większey y walnieyſzey roboty urwane, urywki, urywkami co robić.

Nebenweg, *m*. wyboy, wydroże, wybocz. Nebenweg ſuchen, wyboiow, wyboczy ſzukać, wydroża ſzukać.

Nebenweib, *n*. poboczna ſioſtra, miłośnica, kochanka, wſpołmieſzkaiąca.

Nebenwerk, *n*. dopadkowa robota, urywkami robiona, dopadkiem czaſu od większey roboty udziałana.

Nebenzeit, *f*. czas dopadkowy, czas urywkowy, czas urywkami do zrobienia czego wzięty, zachwycony.

Nebenzimmer, *n*. przypokoy, oſobny pokoy, pokoy na uſtroniu; oſobliwy pokoy.

Neblicht, mgliſty. neblichte Tage und Nächte, mgliſte dni y nocy.

Nebucadnezar, Nebukadnezar; *z Hebr. właściwie*; inaczey, Nabuchodonozor. ein Mannsnamen, imie męſzczyzny.

Nechſt, naybliżſzy. nechſter Ort, naybliżſze mieyſce. nechſter Freund, naybliżſzy przyiaciel.

Necker, ein Fluß in Franken, Nekier, *albo* Nekra, *albo* Nikra, rzeka we Frankonii.

Neffe oder Enkel, *m*. wnuk; leichtfertiger, ſwywolny, rozpuſtny.

Neffinn, *f*. wnuczka; liebſte, nayukochańſza; einzige, iedyna; fromme, ſtateczna; wohl erzogene, dobrze wychowana, wyedukowana.

Negligiren, niedbać, zaniedbać, zarzucić, zaniechać.

Neglin, *n*. goździk, kwiatek; wohlriechendes, ślicznie pachnący, pięknie wonieiący. Kranz oder Straus von Neglin, wieniec, albo bukiet goździkowy.

Negotiiren, kupczyć, handlować, *to co* handeln, *powtore to co* czynić, etwas, co traktować.

Negropont, eine Inſel, Negropont, wyſpa pewna; *poſ*. Euboea. aus oder zu ſolcher Inſel gehörig, z tey wyſpy, albo do tey wyſpy należący, *adj*. Negropontſki, Negropontſka, Negropontſkie. einer daher, męſzczyzna z Negropontu, Negropontczyk. eine daher, białogłowa z Negropontu, Ne-

gropont-

gropontka. Stadt auf besagter Insel, miasto na przerzeczoney wyspie, przed tym nazwane po Grecku Khalkis.

Nehen, szyć, zszywać, zszyć, etwas, co; ein Kleid, suknią.

Nehen, das, *n* szycie, zszywanie, zszycie; eines Kleides, sukni; eines Hemdes, koszuli.

Neherinn, *f.* szwaczka. die kann recht nehen, ktora umie dobrze pieknie szyć.

Nehmen, brać, bierać, wziąć; przyznawać, przypisywać sobie. ich nehme mir so viel nicht heraus, daß, ia sobie nie przyznaię tego, aby. sich Zeit zu einer Sache nehmen, wziąć sobie czas, do iakiey rzeczy. einen zum Richter nehmen, za sędziego wziąć kogo. sich Zeit nehmen zu bedenken, czas wziąć do namyślenia się. Geld von einem nehmen, pieniędzy, *albo* pieniądze wziąć od kogo. den Anfang woher nehmen początek zkąd brać. etwas in die Hand nehmen, co w rękę wziąć. etwas übel nehmen, na złą stronę co wziąć, za złe sobie mieć. Schaden nehmen, szkodę ponieść. auf sich eine große Mühe, alles Unglück nehmen, na siebie wziąć wielki kłopot, wszystko nieszczęście. ein Werk, eine Verrichtung über sich nehmen, robotę, sprawunek rzeczy iakiey wziąć na siebie. die Sorge nehmen, staranie przyiąć. die Feindschaft wegen etwas nehmen, nieprzyiaźni się podeymować dla iakiey rzeczy. eine Stelle nehmen, urząd wziąć, mieysce. die Vertheidigung der Wollust auf sich nehmen, obronę rozkoszy przyiąć na siebie. so große Arbeit auf sich nehmen, tak wielką pracę podeymować, tak się wielkiey pracy podeymować. die Last nehmen, ciężar na siebie brać, ciężar wziąć. die Gefahr über sich nehmen, niebezpieczeństwo wziąć przyiąć na siebie. gefährliche Feindschaft, Haß und Neid nehmen, przyiąć na siebie niebezpieczne, nieprzyiacielstwo, zawziętość y zazdrość. einen in Schutz nehmen, wziąć kogo w protekcyią. im Sinn nehmen, w umyśle poiąć, w głowę sobie brać. ein Weib nehmen, żonę poiąć. einen Mann nehmen za mąż iść. sich in acht nehmen, być ostrożnym. einen beym Kopfe nehmen, wziąć kogo za łeb. einem die Waffen nehmen, wziąć komu broń, odebrać komu oręż. in die Gesellschaft nehmen, wziąć kogo do kompanii, do towarzystwa, do społeczeństwa przypuścić, przyiąć. zu Herzen nehmen, brać sobie do głowy, przypuszczać, przypuścić do serca. einen mit sich nehmen, wziąć kogo z sobą. etwas von Haus aus mitnehmen, z domu co wziąć z sobą. was meynet ihr, daß sie nehmen wollten, daß, co rozumiecie wiele by oni chcieli wziąć, aby. die Bücher daher nehmen, książki ztąd wziąć, brać. woher Beweisthümer nehmen, wziąć zkąd, brać zkąd dowody, ukazania, ukazywania wziąć zkąd. die Fische aus dem Hälter nehmen, ryby z sadzu brać. aus eben den Quellen nehmen, z tych samych zdroiow brać. das Geld nehmen und für sich behalten, pieniądze wziąć y dla siebie zatrzymać. viel aus dem Virgil nehmen, wiele brać z Wirgiliusza. nimm dir einen Muth, nabierz serca, nabierz odwagi.

Nehmen, das. *n* wzięcie, przyznawanie sobie, branie, podeymowanie się, podięcie się, nabieranie.

Nemlich, mianowicie, bo, to iest, du redest vom Buche, ty mowisz mianowicie o tey książce; *to co* damit gehet um, o to gra, o to rzecz, o to idzie, o to chodzi, toć to iest. der Wirth, da er den andern, nemlich, der Geld hatte, gesehen, gospodarz, gdy obaczył drugiego, to iest, ktory pieniądze miał. nemlich das ist das, was wir vom Socrates gehört, to to iest, co my od Sokratesa słyszeli. nemlich, saget derselben, bo mowi tenże sam.

Nehmung, *f.* branie, wzięcie, bieranie, podięcie się, przyznawanie sobie.

Nehren, karmić, żywić, ieść, dawać, posilać. sich nehren, siebie żywić, posilać się; mit Spinnen und Weben, przędzeniem y tkaniem żywić się.

Nehrer, *m.* karmiciel, żywiciel, ieść dawca, iadła dawca..

Nehrerinn, *f.* karmicielka, żywicielka, ieść dawczyna, iadła dawczyna.

Nehrhaft, co może być karmione, co może być żywione.

Neid, *m.* zazdrość, zazdrosność; fremder, obca; zu verabscheuender, przeklęta; falscher, fałszywa, und unbilliger, y niesłuszna; schwacher, ohnmächtiger, słaba, bez mocy, niemocna; eingewurzelter, großer, unrechter, neuer, wkorzeniona, nie sprawiedliwa, wielka, nowa zazdrość; alter und langwieriger, größter, hefftiger, stara, długo trwaiąca, naywiększa, żwawa; schädlicher,

licher, szkodliwa. ihr habet großen Neid erreget, wyście wielką zazdrość pobudzili. sie hat sich unbilligen Neid ona sobie niesłuszney zazdrości narobiła. sie machen ihnen den größten Neid, oni sobie naywiękfzą zazdrość czynią, oni sobie na naywiękfzą zazdrość zarabiaią. in Neid gerathen, verfallen, den Neid auf sich laden, popadać zazdrość, zazdrości sobie narobić, zazdrością się obarczyć. auf sich haben, mieć zazdrość u inszych; vom Neide gedrückt werden, zazdrością być przyciśnionym, uciśnionym. den Neid unterdrücken, zazdrość przytłumić, zazdrość zgasić. es ist ihm schwer, den so heftigen Neid zu unterdrücken, iemu ciężko iest, tak żwawą zazdrość przytłumić. ich habe den Neid meiner Feinde glücklich unterdrückt, ia szczęśliwie zazdrość moich nieprzyiacioł potłumiłem. drücke immer den Neid durch die Heftigkeit unter, przytłumiay zawsze ludzkością zazdrość. den Neid fahren lassen, porzucić zazdrość, złożyć zazdrość, wyrugować z serca zazdrość, oczyścić umysł z zazdrości, uleczyć zazdrość. sie läßt ihren Neid leicht fahren, ona snadno porzuca zazdrość. er hat schon lange seinen Neid fahren lassen, on iuż dawno *ze swoiego serca* wyrugował zazdrość.

Neiden, zazdrościć; einen, dessen Tugend wegen, komu, dla iego cnoty; seiner Ehre wegen, dla iego honoru. alle ehrgeizige Leute neiden mich meiner Ehre wegen, wszyscy wyniośli ludzie zazdroszczą mi moiego honoru. zwey Brüder neiden sich einander wegen der von ihrem Vater ihnen verlassenen Güter, dwa bracia zazdroszczą sobie gwoli zostawioney im od oyca fortuny. sich neiden lassen müssen, musieć sobie sprawić zazdrość. geneidet werden, *niby*, pass. być zazdroszczonym, zazdrość mieć u inych. er ist von seinen Bürgern geneidet worden, iego własni mu obywatele zazdrościli. ich werde geneidet ich weiß es, aber der Neid ist unbillig, mnie będą zazdrościć, ia wiem to, ale ta zazdrość iest niesłuszna.

Neiden, das, *n.* zazdroszczenie, zazdrość; ewiges, wieczna; stetes, nieustanna.

Neider, *m.* zazdrośnik, zazdrosny, zazdrościwy, *subst.* er ist ein großer Neider, iest to wielki zazdrośnik, on iest bardzo zazdrościwy. ich muß diesen Neider besänftigen, ia muszę tego zazdrosnego człeka ułagodzić, uspokoić. ein tugendhafter Mensch ist kein Neider, cnotliwy człowiek nie iest nigdy zazdrośnikiem.

Neiderinn, *f.* zazdrośniczka, zazdrosna, zazdrościwa, *subst.* zazdroszcząca.

Neidhammel, *m.* zazdrosny obmowca, zazdrosny potwarca, ganiciel zazdrosny, uwłoczyciel, zazdrościwy.

Neidhart, zazdrosny, zazdroszczący, *subst.* zazdrość maiący przeciwko komu.

Neidisch, zazdrościwy, zazdrosny, zazdroszczący, *adj.* auf eines Lob, cudzey chwały; auf eines Reichthum, cudzych bogactw; auf eines Ehre, cudzego honoru. neidisch auf einen seyn, być zazdrosnym komu. der arme Bruder ist neidisch auf seine reiche und wohlhabende Schwester, ubogi brat iest zazdrosnym, siostrze bogatey y dobrze się maiącey. es wird keiner auf mich neidisch seyn, nikt mi nie będzie zazdrosny.

Neidisch, *adv.* zazdrośnie, zazdrościwie, zazdrośliwie, z zazdrości; reden, mowić; schreiben, pisać.

Neidnagel, *m.* zanokcica, palea rozpadlina przy paznogciu.

Neige, *f.* dno, fusy, lagier, gąszcz na dnie osiadły; das Unterste und Letzte in einem Gefäße, ostatek co na samym dnie w naczyniu iakim osiada. mit dem es zur Neige geht, mit dem es auf die Neige kömmt, der arm und unglücklich wird, ktoremu do dna, na spod rzeczy idą, (ktoremu, *do fussow*, do lagru przuchodzi *inusit*) ktory traci wszystko ten się staie ubogiem y nieszczęśliwym. es geht mit ihm noch noch nicht zur Neige, ieszcze z niem nie źle, ieszcze nie traci. zur Neige gehen, *to co*, bald aus seyn, dochodzić do lagru, do fussow, *to iest*, kończyć się, wychodzić.

Neigen, nakłaniać, nakłonić, nachylać, nachylić, pochylać, pochylić, klękać, klęknąć, zginać, zgiąć; etwas wozu, nachylić, co do czego, nagiąć co do czego. sich zum Frieden und Vergleiche neigen, do pokoiu y do zgody nakłonić się. wohin sich nur eure Sinne und Gedanken neigen, dokąd się tylko twoy duch y myśli nakłaniaią. sich nach dem Mittel neigen, ku środkowi się nakłaniać; auf welchen Theil, na ktorą stronę nachylać się, pochylać się. sich neigen, *to co*, die Knie

 beugen,

beugen, klęknąć na kolana, schylić się na kolana.

Neigen, das, *n.* nachylanie, nachylenie. nakłanianie, nakłonienie, pochylanie, pochylenie.

Neigung, *f.* skłonność, chęć, ochota, przychylność. das Kind leget große Neigung zum Bösen, dziecie to pokazuie wielką skłonność do złego. die schöne Neigung zum Guten, piękna skłonność do dobrego.

Nein, nie. Ja, oder Nein antworten, tak, *albo* nie odpowiedzieć. er saget Nein darzu, on na to mowi nie. ich sage Nein darzu, ia mowię na to nie, nie pozwalam, przeczę.

Neiß, ein Fluß in Schlesien, Nissa, rzeka w Sląsku. die Lausitzer Neisse, Lusacka Nissa; *powtore*, Stadt in Schlesien, miasto w Sląsku; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adject.* Nissański, Nissańska, Nissańskie; einer daher, męszczyzna z Nissy rodem, Nissanin, Nissańczyk; eine daher, białogłowa, z Nissy rodem, Nissanka, Nissanianka; Art, Weise, *adv.* po Nissańsku, z Nissańska, iak w Nissie.

Nelke, *f.* goździk, ein Gewächs der Blumen, kwiat y krzew pewny.

Nemours, Stadt in Frankreich, Nemur, miasto we Francyi; *łac.* Nemorosium, *albo* Nemosinum; von oder zu solcher Stadt gehörig, *adj.* Namurski, Namurska, Namurskie; einer daher, męszczyzna, z Namurku rodem, Namurczyk, Namuranin; eine daher, kobieta z Namurku rodem, Namurczanka, Namuranka; Art, Weise, *adv.* po Namursku, z Namurska, iak w Namurze.

Nennen, *to co*, heißen, mianować, nazywać, przezywać, nazwać, przezwać, wymienić, *to iest*, po imieniu nazwać; etwas anders nehmen, co przezwać inaczey. einen Ehren halber nennen, kogo wymienić po imieniu honor mu tym czyniąc. eine Sache mit einem gewissen und eigenen Namen nennen, iaką rzecz pewnym y własnym imieniem nazywać, po imieniu pewnym wymienić. einen mit Namen nennen, kogo po imieniu nazwać. einen mit allen Ehren nennen, kogo z wszelkim honorem mianować, czyie imie z wielką cześcią wymawiać. so oft er drey Worte gesprochen, so nennete er mich auch, co trzy słowa wymowił, to mnie także wspominał. etwas eine Unsinnigkeit nennen, co szaleństwem nazwać. etwas mit neuen Namen nennen, co nowym imieniem nazywać. etwas selbst Gott nennen, co samym Boga imieniem, przezywać. einen Tarquinius nennen, kogo Tarkwiniuszem nazywać, komu dać Tarkwiniusza imie. er hat sich selbst Philippus genennet, on się Filipem nazwał. sie nennen mich nicht mit meinem Namen, oni mie nie moim imieniem nazywaią. sie wird Casimira genennet, ona się nazywa Kasymira. man nennet ihn überall einen Vertriebenen, wszędzie go nazywaią wygnańcem. das nenne ich Narrenpossen, ia to nazywam błazeństwami. das nennet sich die wahre Weisheit, to się nazywa prawodziwą mądroscią.

Nennen, das, *n.* nazywanie, mianowanie, nazwanie, przezywanie, przezwanie, wymienienie.

Nenner, *m.* nazywacz, nazywaiący, *subst.* Nazwiciel, Nazowca, przezywacz, mianowca, mianowiciel.

Nennerinn, *f.* Nazywaczka, przezywaczka; nazywaiąca, przezywaiąca, mianuiąca, wymieniaiąca, *subst*

Nennung, *f.* nazywanie, mianowanie, wymienienie, *iakoby*, wyimienienie, przezwanie, przezywanie. sie verdienet nicht solche schöne und prächtige Nennung, ona nie zasługuie na tak piękne y wspaniałe mianowanie. diese Nennung macht ihm große Ehre, to wyimienienie iest dla niego z wielkiem honorem.

Nephtali, Mannsnamen, Neftali, imie męszczyzny.

Neptun, Neptun, Namen eines heidnischen Gottes, imie. iednego bałwochwalskiego bożka; ihn angehend, Neptunow, Neptunowa, Neptunowe, Neptunowy; dessen Fest, Neptunowe święto.

Nerve, *f.* żyła. zu den Nerven gehörig, do żył należący, *adj.* żyłowy, żyłowa, żyłowe. Nervenstärkende Arzney, żyły zmacniaiące lekarstwo. Beschreibung der Nerven, żyłopisanie. Abhandlung von den Nerven, rozprawa o żyłach pisana. gemalte oder in Kupfer gestochene Nerven, malowane, albo na miedzi rylowane y wycinane żyły.

Nessel, *f.* pokrzywa, Brennnessel, oparząca pokrzywa. taube Nessel, nieparząca pokrzywa, martwa pokrzywa.

wa. mit Nesseln brennen, pokrzywami parzyć. Nesseltuch, muslin, mussélin. Art Nesseltuch von Bengala, gatunek musselinu Bengalskiego.

Nest, *n.* gniazdo. sich ein Nest bauen, gniazdo sobie robić. so weich, als möglich, füttern, tak miękkie gniazdo iak tylko można uściełać; von Kothe und mit Strohe befestigen, z błota gniazdo ulepić, y słomą zmocnić aby się trzymało. mit weichen Federn und Flocken das Nest füttern, miękkiemi piorami y puchem gniazdo wysłać. auf dem Neste sitzen, na gniazdzie siedzieć. kleines Nest, małe gniazdo, gniazdeczko, gniazdko, *Przysłr.* kleine Vögel bauen kleine Nester, małe ptaszki robią małe gniazdeczka, *iak mowią*, według stawu grobla. sich selbst ins Nest hofiren, sobie samemu szkodę czynić. das Nest will itzt immer klüger seyn, als die Henne, teraz kurczęta zawsze chcą być mędrsze niżeli kura, iuż dzieci chcą nos mieć nosorożców. ein leeres Nest hinterlassen, prożne gniazdo zostawić.

Nestgen, *n.* Nestlein, *n.* gniazdo, gniazdeczko; vortrefflich gebauetes, przednie zrobione.

Nett, ładny, czysty, chędogi. netter Brief, ładny list. er ist nett im Reden, on iest ładny w mowieniu, ładnie mowi. nette Worte erkiesen, czystych, ładnych słow dobierać.

Nett, *adv.* ładnie, pięknie, czysto, chędogo, wybornie, gracko; reden, mowić. am nettesten Latein sprechen, ładną, chędogą, czystą, mowić Łaciną. nett tanzen, gładko gracko tańcować. nett gekleidet, chędogo czysto ubrany. sie hat nett getanzet, ona pięknie tańcowała.

Nettuno, Ort in Italien, Nettuno, miasteczko we Włoszech, *połac.* Neptunium.

Netz, *n.* sieć, parkan, obław; sieci *plur.* für *sing.* der Jäger, Fischer und Vogelsteller, sieci myśliwskie, rybackie, ptaśnicze, *albo* sieć na zwierza, sieć na ryby, sieć, siatka, na ptaki. Netz zum Vogelfangen, sieć do łapania ptakow; weitlöcherichtes, z wielkiemi okami. das Netz ausspannen, einen Raubvogel zu fangen, sieć rozpiąć postawić aby iastrzębia złapać. das Netz unter lenken, sieć się chyli na doł, pochyla się na bok. das Netz recht werfen, dobrze sieć zarzucić, zaciągnąć; den Fischen bald hier bald da damit vorbeugen, rybom to tam to sam siecią zabiegać. das Netz heraus ziehen, sieć wyciągnąć z wody. das Netz stricken, sieć wiązać dziergać. das Netz stellen, sieci stawiać. in das Netz fallen, w sieć wpaść. in das Netz treiben, in das Netz laufen, do sieci napędzać, do sieci biec, w sieć pędzić, w sieć biec, bieżeć. unversehens ist er in das Netz gelaufen, niebacznie wbiegł, wpadł w sieć. einem das Netz legen, zastawić na kogo sieć. kleines, dichtes Netz, mała gęsta siatka; um Lunge und Leber, koło płuc y wątroby, *także*, siatka; um den Magen, około żołądka, *siatka*; um das Eingeweide, około wnętrza, *także*, siatka.

Netzen, umoczyć, umaczać; etwas im Wasser, co w wodzie.

Netzlein, *n.* siatka, siateczka; nicht langes, nie długa; Lerchen zu fangen, do łapania skowronkow.

Netzloch, *n.* oko w sieci; weites, przestrone, szerokie.

Neu, nowy. neue Weise, nowy sposob. neue Art zu reden, nowy kształt mowienia. neue Bürger, nowi obywatele, nowi mieszczanie. neue Kunst, neues Rad, nowa sztuka, nowa rada. etwas neues erfahren, czego nowego dowiedzieć się. wir erfahren nichts neues, my się niczego nowego nie dowiaduiemy. was giebt es neues? co tam nowego? es steht in dessen Briefe nichts neues, w tym liście niemasz nic nowego. das ist etwas neues und unvermuthetes, to iest co nowego y niespodziewanego. das kommt ihm als etwas neues vor, to się mu widzi co nowego, to dla niego rzecz nowa. viel neues in den Kriegsdingen aufbringen, wiele nowego, w rzeczach woiennych pownosić. etwas neues erwarten, co nowego czekać. in deinem andern Briefe, der mir neuer zu seyn schien, w twoim drugim liscie, ktory się mi zdawał być nowym. diese neuere Zeit, ninieyszy wiek. alle neue neue Leimung geht leicht wieder von einander, każde nowe skleienie z nowu puszcza, rozpada się. neuer und unvermutheter Zufall, nowy y niespodziewany trefunek. neue Erfindung, nowy wynalazek. neue und nur erst verfertigte Rede, nowa y dopiero co wygotowana mowa. neues Buch, nowa Książka. auf neue Weise, auf neue Art, nowym sposobem, nowym kształtem, reden, mowić. von neuem, znowu

znowu z nowego. aufs neue, na nowe, hersagen, opowiadać co na nowe. aufs neue rebelliren, na nowe, znowu buntować się. aufs neue Briefe schreiben, na nowe list pisać. neue Gesetze geben, nowe prawa, nowe ustawy dawać, nowe ustawy uchwalać, prawa nowe stanowić. neue Rede, nowa, świeża mowa. neue Lügen, nowe kłamstwo. neues Jahr, nowy rok, nowe lato. der gern was neues höret, ktory rad co nowego słyszy. etwas neues machen, co nowego czynić, co wznawiać. wieder neu werden, znowu się nowym stawać. das Uebel wird wieder neu, złe znowu się wznawia, znowu się odnawia. der Aufruhr wird wieder neu, rokosz iest znowu nowy. wieder neu machen, neu anfangen, znowu co na nowe robić, znowu co na nowe zaczynać. neuer Gebrauch, nowy zwyczay, nowe zażywanie. die neuen Gesetze werden oft verhaßt, nowe ustawy bywaią często nienawisne. neue Mode gefällt immer, nowa moda zawsze się podoba. ein neues Kleid ist immer schön, nowa suknia iest zawsze piękna.

Neu, *adv.* nowo. neu gebauetes Haus, nowo wybudowany dom, nowo wystawiona, nowo wybudowana kamienica.

Neucastle, Stadt in England, Neykastle, miasto w Anglii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Neykastleski, Neykastleska, Neykastleskie; einer daher, rodem z Neykastla, męszczyzna, Neykastleyczyk; eine daher, kobieta, z Neykastla rodem, Neykastelka; Art, Weise, *adv.* po Neykastlesku, z Neykastelska.

Neuerlich, nowy, wznowiony. neuerliche Dinge vorhaben, nowe rzeczy zamyślać, układać, wzniecać rzeczy nowe.

Newers, Stadt in Frankreich, Newer, miasto we Francyi; *poł.* Niwernium; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adject.* Newerski, Newerska, Newerskie; einer daher, męszczyzna z Neweru rodem, Newerczyk, eine daher, kobieta rodem z Neweru, Newerka; Art, Weise, *adv.* po Newersku, z Newerska, iak w Newerze.

Neuerung, *f.* nowość, wznowienie, wznawianie. nach der Neuerung begierig seyn, nowości być pragnącym, być chciwym na nowość, być łakomym na iaką nowość. eine Neuerung suchen, szukać iakiey nowości; im Reden, zu machen, zu hören, w mowieniu, do słuchania, do czynienia. diese Neuerung ist gefährlich für die Republik, ta nowość iest niebezpieczna, to wznawianie iest niebezpieczne dla Rzeczypospolitey. die Neuerung in den Gesetzen ist oft zu vermeiden, wznawiania w prawach trzeba się często wystrzegać. es gefällt nicht alle Neuerung, nie każda nowość podoba się, nie każde wznawianie ma mir między ludźmi.

Neufchatel, Stadt in Frankreich, Neffzatel, miasto we Francyi; *połac.* novum castrum; in der Schweiz, w Szwaycarach drugie; *połac.* Neocomum; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego albo do tego miasta należący; *adj.* Neffzatelski, Neffzatelska, Neffzatelskie; einer daher, męszczyzna z Neffzatelu rodem, Neffzatelczyk; eine daher, kobieta z Neffzatelu rodem, Neffzatelka, Neffzatelanka; Art, Weise, *adv.* po Neffzatelsku, z Neffzatelska, iak w Neffzatelu.

Neugebacken, świeżopieczony, dopiero pieczony, świeży, *w tym samym sensie toż samo znaczy*: neugebackenes Brodt, świeżo pieczony chleb, neugebackener Kuchen, świeżo pieczony kołacz, świeżo pieczone ciasto, świeży chleb, świeży placek, świeże ciasto, *to iest*, świeżo pieczony, dopiero pieczony.

Neugebohren, nowo narodzony, nowo urodzony. neugebohrnes Kind, nowo narodzone dziecię.

Neugeworben, nowo zaciężny, nowo zaciążny. neugeworbener Soldat, nowo zaciążny żołnierz.

Neugierig, ciekawy, lubiący nowiny, lubiący nowe wiadomości, rad co nowego słyszeć, wiedzieć.

Neugierigkeit, *f.* ciekawość, nowin chciwość, nowe rzeczy wiedzieć pragnienie. die Neugierigkeit ist nützlich, ciekawość iest pożyteczna. man lernet viele schöne und nützliche Sachen durch Neugierigkeit, wiele pięknych y pożytecznych rzeczy uczą się przez ciekawość. die Neugierigkeit schadet manchmal, ciekawość czasem szkodzi.

Neuheusel, Stadt in Ungarn, Neyheysel, miasto w Węgrzech; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo

albo do tego miasta należący; *adject.* Neyheyselski, Neyheyselska, Neyheyselskie; einer daher, mężczyzna, z Neyheyselu rodem, Neyheyselczyk, Neyheyselanin; eine daher, Neyheyselanka, Neyheyselka; Art, Weise, *adv.* po Neyheyselsku, z Neyheyselska, iak w Neyheyselu.

Neujahr, *n.* nowy rok, nowe lato, gody, pierwszy dzień nowego roku, pierwszy dzień zaczynaiącego się roku. einem ein Neujahr wünschen, komu nowego roku winszować. er hat mir das Neujahr freundlich gewünscht, on mi nowego roku poprzyiacielsku winszował. die Töchter werden ihrer Mutter bald das Neujahr wünschen, corki będą zaraz matce nowego roku winszować. wegen der Feindschaft wollte er mir das Neujahr nicht wünschen, z nieprzyiaźni nie chciał mi nowego roku powinszować. es ist uralte Gewohnheit, sich mit einander das Neujahr zu wünschen, to iest starożytny zwyczay, winszować sobie nowego roku. er will ihr das Neujahr nicht wünschen, on iey nie chce nowego roku winszować. alle Rathsherren sind dem Könige das Neujahr wünschen gekommen, wszyscy Senatorowie, przybyli Krolowi nowego roku winszować. wünsche ihm das Neujahr in meinem Namen, powinszuy mu nowego roku moiem imieniem. die kleinen Kinder wollen ihm das Neujahr wünschen, małe dzieci chcą mu nowego roku winszować. das Neujahr ist sehr nah, nowy rok blisko, nowe lato iuż iest bardzo blisko.

Neujahrsgabe, *f.* kolenda, *toż samo co*, Neujahrs-Geschenk.

Neujahrsgeld, *n.* gody, zadatne pieniądze, podarunek noworoczny.

Neujahrsgeschenk, *n.* kolenda, noworoczny podarunek, upominek na nowy rok. Neujahrsgeschenk bekommen, dostać kolendy, wziąć kolendę. Neujahrsgeschenk einnehmen, na nowy rok kolendy odbierać przyimować. der Graf hat vom Könige ein prächtiges Neujahrs-Geschenk bekommen, Hrabia wziął od Krola wspaniałą kolendę. kleines Neujahrsgeschenk, mała kolenda, mała kolendeczka; solches unter die Armen theilen, kolendę ubogim dać, rozdawać.

Neujahrsmesse, *f.* iarmark na nowy rok, iarmark noworoczny, iarmark na nowe lato. auf der Neujahrsmesse kaufen, na noworocznym iarmarku kupić. es ist schlechte Neujahrsmesse gewesen, iarmark był na nowy rok bardzo zły, iarmark ładaco.

Neuigkeit, *f.* nowość, rzecz dotąd niesłyszana, rzecz dotąd niewidziana. durch die Neuigkeit der Sache stutzig gemacht werden, nowością rzeczy być przerażonym, zdumiałym. die Annehmlichkeit der Neuigkeit verlieren, przyiemność nowości utracić. Neuigkeit des Geschlechts, nowość urodzenia, nowość familii. die Neuigkeit bewegt die Natur, nowość porusza naturę.

Neulich, nowy, niedawny, dopiero niedawny. neuliche Bekanndtschaft, nowa wiadomość, dopiero niedawna znaiomość. neulicher Brief, niedawny list. die neulichen Dinge hatten wir noch nicht gesehen, tych nowych rzeczy iesz czeźmy niewidzieli.

Neulich, *adv.* niedawno, dopiero niedawno. einen Mann zu Mytilenien neulich gesehen haben, człowieka iakiego niedawno w Mitylenie widzieć było. wovon ich neulich mit dir geredet habe, o czym ia niedawno z tobą mowiłem. da Atticus neulich bey mir war, gdy Attikus u mnie był niedawno.

Neulichst, niedawniuteńko, dopieruteńko teraz, co dopiero tylko, co tylko. ich schicke dir den Brief, den ich neulichst von meinem Bruder erhalten, posyłam ci list, ktory, *co tylko*, od moiego brata odebrałem, albo ktory co dopiero tylko odebrałem. den ich neulichst genennet habe, ktorego ia dopieruteńko wymieniłem. dieses habe ich mit ruhigerm Gemüthe, als neulichst, geschrieben, to ia spokoyniey-szym umysłem, iak *trochę przed tym* pisałem, *albo* iak trochę pierwey pisałem.

Neuling, *m.* nowotny, nowak, ieszcze nieświadomy; der in seiner Art neu ist, co w swoim rodzaiu nowy iest; *potym* nowicyusz, poczynaiący, w iakiey rzeczy; *potym*, der was neues macht, ktory co nowego czyni, oder doch machen will, *albo* przynaymniey czynić co nowego chce, wznawiaiący nowe rzeczy, nowe kłutnię, nowe prawa, nowe zwyczaie.

Neumacher, *m.* nowosprawca, noworobca, nowoczyńca, nowodzieia, nowodo-

wodokażca, nowe rzeczy robiący, nowych rzęczy dokazuiący.

Neumacherinn, *f.* nowosprawczyna, noworobczyna, nowodzieyka, nowodokazczyna, *słowo w słowo, inaczey y zwyczaynie*, nowo czyniąca, noworobiąca, nowo działaiąca.

Neumond, *m.* now, now miesiąca, now księżyca. im Neumonden, na nowiu. im Neumonden säen, na nowiu siać. im Neumonden Ader lassen, na nowiu krew puszczać.

Neun, dziewięć. in neun Tage eintheilen, na dziewięć dni podzielić. dreymal neun Jungfern, trzy razy podziewięć panien. neun Tage dziewięć dniowka, nowenna: je neune, po dziewięciu. je neun Soldaten in dem Gliede marschiren, po dziewięciu żołnierzy w gleycie idzie. je neun Pferde geschenket, po dziewięć koni darować.

Neunaug, *m.* minog; nicht gar gesund für den Magen, nie bardzo zdrowy dla żołądka.

Neundte, dziewiąty. neundter Ort, dziewiąte mieysce. neundte Stadt, dziewiąte miasto. neundtes Dorf, dziewiąta wieś. den neundten des laufenden Monats, dziewiątego dnia tego miesiąca. den neundten des verwichenen Monats, dziewiątego dnia przeszłego miesiąca. die neundte Feder verderbe ich heut, dziewiąte pioro, ia dzisiay psuię.

Neunhunderst, dziewięć setny. neunhunderster Soldat, dziewięć setny żołnierz.

Neunhundert, dziewięć set. neunhundert Jahre, dziewięć set lat. neun hundert Soldaten, dziewięć set żołnierzy. neun hundert Fuß, dziewięć set stop. für neun hundert tausend kaufen, za dziewieć kroć sto tysięcy kupić.

Neunhundertmal, dziewięć set razy, dziewięć sto kroć. neun huntert tausend mal, dziewięć sto kroć tysięcy razy.

Neunjährig, dziewięcio letni. neunjährige Zeit, dziewięcio letni czas.

Neuniederland, *n.* nowy Niderland, nowy Niski Kray. aus Neuniederland, z nowego Niderlandu, z nowego Niskiego Kraiu.

Neunmal, dziewięć razy, dziewięć kroć; etwas singen heißen, co kazać, śpiewać.

Neunpfenniger, *m.* dziewięć fenikow, albo trzy graycary, draiery.

Neuntägig, dziewięciodniowy, welches den neunten Tag geschieht, oder auch neun Tage währet, co się dziewiątego dnia dzieie, albo też dziewięć dni trwa. neuntägige Feuertage, dziewięciodniowe, święta przez dziewięć dni święta trwaiące. neuntägige Zeit, dziewięciodniowy czas.

Neunzehen, dziewiętnaście. je neunzehen, po dziewiętnaście. der neunzehende, dziewiętnasty. das neunzehende Buch, dziewiętnasta książka. neunzehen mal, dziewiętnaście razy. neunzehen mal von einer Sache reden und schreiben, dziewiętnaście razy o iednę rzecz mowić y pisać.

Neunzig, dziewięć dziesiąt. neunzig Jahre alt, dziewięć dziesiąt lat stary, albo dziewięć dziesiąt lat mu. neunzig Stufen, dziewięć dziesiąt stopniow. je neunzig, po dziewięć dziesiąt.

Neunzigjährig, dziewięć dziesiąt letni, dziewięć dziesiąt lat maiący.

Neunzigmal, dziewięć dziesiąt razy; ein Buch durchgehen, książkę iaką przebiec.

Neunzigst, dziewięć dziesiąty. neunzigstes Jahr, dziewięć dziesiąty rok.

Neun und achtzig; solche deutsche Art zu zählen wird auf Polnisch so gegeben: osmdziesiąt dziewięć; und nicht dziewięć y osmdziesiąt; und so die folgenden: je neun und neunzig, po osmdziesiąt dziewięć; der neun und achtzigste, osmdziesiąty dziewiąty. neun und achtzig mal, osmdziesiąt y dziewięć razy; geschlagen haben, spotkać się, bitwę stoczyć.

Neun und dreyßig, trzydzieści dziewięć; nicht dziewięć y trzydzieści. je neun und dreyßig, po trzydzieści y dziewięć, po trzydziestu dziewięciu. der neun und dreyßigste, trzydziesty dziewiąty, neun und dreyßig mal, trzydzieści y dziewięć razy.

Nunn und funfzig, pięćdziesiąt y dziewięć; nicht dziewięć y pięćdziesiąt. je neun und funfzig, po pięćdziesiąt dziewięć. der neun und funfzigste, pięćdziesiąty dziewiąty. neun und funfzig mal, pięć dziesiąt y dziewięć razy.

Neun und neunzig, dziewięć dziesiąt y dziewięć; nicht dziewięć y dziewięć dziesiąt. je neun und neunzig, po dziewięć dziesiąt dziewięć. der neun und neunzigste, dziewięć dziesiąty dziewiąty. neun und neunzig mal, dziewięć dziesiąt dziewięć razy.

Neun und sechzig, sześćdziesiąt dziewięć; nicht dziewięć y sześćdziesiąt. je neun und sechzig, po sześćdziesiąt dziewięć. der neun und sechzigste, sześćdziesiąty dziewiąty. neun und sechzig mal, sześć dziesiąt y dziewięć razy.

Neun und siebenzig, siedmdziesiąt dziewięć; nicht dziewięć y siedmdziesiąt. je neun und siebenzig, po siedmdziesiąt dziewięć. der neun und siebenzigste, siedmdziesiąty dziewiąty neun und siebenzig mal, siedmdziesiąt y dziewięć razy.

Neun und vierzig, czterdzieści dziewięć. je neun und vierzig, po czterdzieści dziewięć. der neun und vierzigste, czterdziesty dziewiąty. neun und vierzig mal, czterdzieści y dziewięć razy.

Neun und zwanzig, dwadzieścia dziewięć. je neun und zwanzig, po dwadzieścia dziewięć. der neun und zwanzigste, dwudziesty dziewiąty. neun und zwanzig mal, dwadzieścia y dziewięć razy.

Neuport, Namen unterschiedener Oerter, Neyport, imie rożnych mieysci.

Neus, Stadt im Cölnischen, Neys, miasto w Kolońskim, *pol* Novesium.

Neustadt, Namen vieler Städte, Neystad, imię wielu miast: an der Harte, nad Hartem rzeką, *polac.* Neapolis Nemetum: in Oesterreich, *pol.* Neapolis Austriorum.

Neutra, Stadt in Ungarn, Nitria, miasto w Węgrzech; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący: *adj.* Nitryiski, Nitryiska, Nitryiskie; einer daher, męszczyzna, z Nitryi rodem, Nitryiczyk; eine daher, białogłowa, z tamtądże Nitryika, Nitryianka; Art, Weise, *adv.* po Nitryisku, z Nitryiska.

Neutral, niestronny, oboiętny, bezstronny, niewdaiący się. neutral seyn, niestronnym, oboiętnym, niewdaiącym się być. sich neutral erweisen, bezstronnym, oboiętnym, niestronnym pokazać się, żadney nietrzymać strony, niestać za żadną stroną, stronie żadney niepomagać ani temu, ani tamtemu pomocy niedawać, nie być przychylnym stronie żadney. er ist in diesem Kriege ganz und gar neutral, on na tey woynie iest wcale niestronnym. eine gewisse Macht hat sich im heutigen Kriege neutral erwiesen, pewna potencyia pokazała się podczas tey woyny niestronną, do żadney niemięszała się strony.

Neutralität, *f.* niestronność, oboiętność, bezstronność, do stron się niewdawanie. er hat in diesen Umständen vollkommene Neutralität gehalten, on w tych okolicznościach bezstronność, oboiętność, niestronność doskonałą trzymał. wer weniger stark ist, der muß die Neutralität in Acht nehmen, kto iest mniey mocnym, ten musi dać baczenie na oboiętność, na niestronność.

Nicht, nie. das Fieber nicht haben, nie mieć febry. sie werden auswärts nicht bekannt, aber doch daheim, nicht bey Fremden, aber doch bey den Ihrigen, nie byli znani gdzie indziey, ale przecie byli znani w domu nie u obcych, ale przecie u swoich, *nie*, między obcemi, ale przecie swoiemi. du kannst auch selbst nicht einmal läugnen, ty nawet sam nie możesz y raz przeczyć, nie, ani. sie sind im Kriege nicht grausam und unmenschlich gewesen, oni na woynie niebyli okrutnemi, ani nieludzkiemi. ich kann an das übrige nicht gedenken, noch es schreiben, o ostatku nie mogę ani myśleć, ani pisać. dieses wollte ich nicht leiden, wo ich nicht, tego by ni ia niechciał cierpieć, gdybym ia nie. ich will nicht sagen, sondern, ia nie chcę mowić tylko. nicht, daß ich nicht das Vertrauen hätte, sondern, nie żebym nie miał zaufania, ale. nicht aus Ursache, die Beschwerden zu meiden, sondern weil, nię z przyczyny ciężaru unikać, ale że. nicht allein, sondern auch, nie tylko, ale też. dem Varro mißfällt es, mir aber nicht. Warronowi to się nie podoba, ale się mnie podoba. theils haben sie Ursache genung, theils aber nicht, po części maią dosyć przyczyn po części nie. er kann nicht schärfer von mir angegriffen werden, żwawiey nie może być odemnie częstowanym. ich weiß nicht, ob, ia niewiem, ieżeli. ich könnte nicht leben, wo nicht, nie mogł bym żyć gdy bym. nicht weniger, als, nie mnie iak. er ist nicht allein gekommen, sondern, nie tylko nie przyszedł, ale. weil sie nicht sind, ponieważ ich nie masz. wenn er nicht fragt, so sage es nicht kiedy się on nie pyta, to ia niepowiem. ich erinnere mich wohl, wenn du mich gleich nicht erinnerst, ia pamiętam dobrze, chociaż mnie ty nie przypominasz.

ich sage nicht, wer er gewesen, ia nie mowię kto on był. er bedienet sich der Wohlthat nicht, on nie zażywa tego dobrodzieystwa. bisweilen geschieht nicht, was geweissaget worden ist, czasem to się nie dzieie, co bywa przepowiedziane. ich gedenke, das, was ich nicht verstanden, zu untersuchen, ia myślęł, tego, czego nierozumiałem szukać. habe ich es getroffen, so freue ich mich, wo nicht, will ich mich damit trösten, ieżeli potrafiłem, to raduie się, ieżeli nie to przynaymniey tym się cieszyć będę - - ich will nicht leben, wenn ich es weiß, nie chcę żyć ieżeli ia to wiem. ich will nicht gesund seyn, wenn ich anders schreibe, als ich es meyne, nie chcę być zdrowym, ieżeli inaczey piszę, iak myślę. das wollen die Götter nicht zulassen, bogowie tego niech nie dopuszczaią. thue es nicht, nie czyń tego. betrübe dich nicht, nie trap się. schiebe hernach die Schuld nicht auf mich, winy od tąd nie składay na mnie. gar nicht, wcale nie. Herz und Augen stimmen gar nicht mit einander überein, serce y oczy niezgadzaią się z sobą. er wird nicht da durchgehen, on tamtędy nie puydzie. das scheint gar nicht nachdrücklich zu seyn, to się niezdaie być ważne. nicht einer, ani ieden; (aber nie ieden, heißt etwas anders, das ist, manche.) nicht mehr als einer, nie wiecey iak ieden. nicht das geringste, ani by, ani tyle. nicht vorbey gehen, nie przechodzić. nicht achten, nie szacować. nicht das geringste besser, ani by lepiey, by naymniey nie lepiey. auch nicht einmal den Schreibern anvertrauen, ani raz pisarkom nie powierzać. wenn ich gleich wollte, so könnte ich es doch nicht thun, choć bym chciał to bym nie mogł przecię tego uczynić. nicht einmal, geschweige denn, ani raz, nie dopiero żeby. da du nicht einmal die Augen zumachest, sondern es auch mit aller Lust ansiehest, gdyś, tylko oczow nie przymrużył, ale ieszcze z wszelką radością na to patrzałeś. nicht? (im Fragen, w pytaniu) sollte ich dich nicht für närrisch, nicht für rasend halten? nie miałbym cię mieć za głupiego, za szalonego? ist es nicht also? nie także iest? siehest du nicht? nie widzisz że tego? habe ich nicht gesagt, daß es so kommen werde? nie powiedziałżem, że to tak będzie? ist sein Vater wieder gekommen, oder nicht? powrocił że iego ociec czy nie? ich weiß nicht, ob ich ihn nicht allen andern vorziehen soll? niewiem ieżeli go nad wszystkich inszych przenosić nie mam? ist das nicht genung? nie iest że to dosyć? habe ich es denn nicht gewußt? nie wiedział żem tego? hält er uns nicht recht für Narren? nie masz on nas za głupich? *czyli nie.* ich habe ihn gefragt, ob er bey dem Lecca gewesen ist, oder nicht? ia się go pytałem, czy był u Lekki, czyli nie? nicht allzu viel Soldaten sind umgekommen, nie nazbyt wiele żołnierzow zginęło. aber er ist nicht wieder zu mir gekommen, ale on do mnie nie powrocił nazad. da er nicht daran gedacht hat, gdy on o tym nie myślał. er kann nicht anders als den Tod fürchten, on się nie może czego inszego bać tylko śmierci. nicht weniger bey einem gelten, als, nie mniey u kogo popłacać, iak. nicht weniger für die Römer, als Albaner gehören, nie mniey się tyczeć Rzymian, iak y Albanow. nicht mehr wahr als falsch seyn, tak może być prawda iak y fałsz. nicht mehr wider sie, als die Römer gelten, nie mniey popłacać przeciwko nim iako y przeciwko Rzymianom. nicht mehr Glauben zustellen, nie wiecey wiary dawać. ich bin gegen ihn nicht anders, als ich sonst gewesen bin, nie inszym iestem dla niego, tylko iak y pierwey byłem.

Nicht allein - sondern auch, nie tylko - - ale też. das Glück ist nicht allein selbst blind, sondern macht auch die blind, welchen es zufällt, fortuna nie tylko iest ślepą, ale też ślepemi czyni tych, ktorym sprzyia. er ist nicht allein bey den Dingen gewesen, sondern hat sie auch dirigiret, nie tylko był przy tych rzeczach, ale owszem niemi władnął. er beraubte mich nicht allein der Ruhe, sondern ließ mich auch nicht einmal ohne Schmerzen wachen, nie tylko mie pozbawił spoczynku, ale też ani raz mi niedał bez bolu niespać. das ist nicht allein bey den Griechen, sondern auch bey andern Völkern bekannt, to nie tylko u Grekow, ale też u inszych narodow wiadomo iest. nicht allein mein, sondern auch der Meinigen Bestes, nie tylko moie, ale y moich dobro w tym. daß du nicht allein solches billigest, sondern auch gern billigest, żebyś to nie tylko pochwa-

pochwalił, ale żebyś z serca pochwalił. nicht allein wahre Dinge, sondern auch falsche ausstoßen, nie tylko prawdziwe rzeczy, ale też y fałszywe rozsiewać. in einer nicht allein offenbaren, sondern auch grausamen Sache, w rzeczy nie tylko oczywistey, ale też srogiey. nicht allein die Herren, sondern auch die Fremden vergnügen, nie tylko panow, ale też y obcych kontentować.

Nicht anders, nie inaczey. hat es geschehen können, to się mogło stać; als wenn ich dich gesehen hätte, iak gdy bym cię widział.

Nichtig, prożny, marny. nichtige Träume, marne sny. nichtige Hoffnung, prożna marna nadzieia. nichtige Ursache, marna przyczyna. er saget sehr nichtige Ursache von dieser That, on marną nikczemną przyczynę powiada tego uczynku.

Nichtigkeit, *f.* marność, prożność, nikczemność, nieważność, daremność. sie sehen selbst die Nichtigkeit ihrer Meynungen, oni widzą sami nikczemność, albo marność swoich zdań. die Nichtigkeit des Urtheils ist offenbar, nieważność, *albo* nikczemność tego dekretu iest iawna.

Nichts, nic. er hat nichts vor das Getraide gegeben, on za zboże nic nie dał. er wußte von den Studiis gar nichts, on weale nic z nauk nieumiał, on nic nie wiedział o naukach. man hätte nichts von solchen thun sollen, z tych rzeczy nie trzeba było nic czynić. das geht mich nichts an, to do mnie nic nie należy. ob es recht oder unrecht sey, geht uns nichts an, czy to dobrze, czy nie dobrze, to nic do nas nie należy. einem in einer Sache nichts nachgeben, komu w iakiey rzeczy nic nie ustępować. wir sind gar nichts, my wcale nic nie iesteśmy, my wcale iesteśmy niczym. wir hatten noch nichts gehöret, my ieszcze nic nie słyszeliśmy. ich habe nichts gethan noch gesaget, ia nic nie uczyniłem ani mowiłem. es ist mir nichts lieber noch angenehmer, nic mi nad niego ani milszego, ani przyiemnieyszego. ich bekümmere mich um nichts, ohne nur, daß du mögest wohlauf seyn, o nic się nie troskam tylko, aby tobie było dobrze. es kann dich nichts zu Rom, als die Deinigen ergötzen, w Rzymie kontentować cię nic nie może tylko twoi. er redete von nichts, als von den Gesetzen, on o niczym nie mowił tylko o prawach. nichts anders thun, als die Sache angeben, nic więcey nie czynić, tylko rzecz donieść. nichts, so ich nicht, nic -- abym nic, nic -- co bym nie. nichts, warum, nic, dla czego bym. nichts weniger wollen, als, nie mniey chcieć iak. nichts mehr ist zu befürchten, als, nie masz się nic bardziey bać, iak. er wollte nichts weniger, als dieses Dorf verkaufen, on niczego bardziey niechciał, iako aby wsi nie przedawał. nichts mehr, nic więcey. du hast nichts mehr zu befürchten, als deine Krankheit und deinen Zorn, ty się nie masz nic więcey bać iak twoiey choroby y twoiego gniewu. nichts lieber, als, nic miley, nic chętniey, iak. ich lese nichts lieber, als des Wolfs seine Philosophie, ia nic miley nieczytam, iak Wolfiusza Filozofią. nichts an etwas ändern, nic w niczym nie odmieniać. man vermißt von allem nichts mehr, ze wszystkich rzeczy niczego bardziey nie pragną. es ist nichts weniger, als, nic mniey nie iest, iak. zu nichts werden, w nic się obrocić, niczym się stać. er ist um nichts glückseliger, als Epicurus, on niczym nie iest szczęśliwszy od Epikura. nicht mehr Athem holen können, nie bardziey moc odetchnąć. sie schreyen, daß solches um nichts mehr wahr, als falsch wäre, krzyczą, że to nie iest prawda ale fałsz. nichts desto weniger sich zum Kriege schicken, nie mniey się na woynę gotować. nichts desto weniger aber doch plage ich mich mit den Sorgen, nie mniey iednak ia trapię się temi troskami. nichts desto weniger bemühete er sich, dessen Anschläge zu erkundigen, nie mniey on starał się iego zamysłow dowiedzieć się. nichts achten, za nic mieć.

Nichts werth, nie wart. das Tuch ist nichts werth, sukno to nic nie warto.

Nichtswürdig, niczego niegodny, nie niewart. nichtswürdiger Knecht, nic niewart, nic potym sługa. nichtswürdige alte Frau, nic niewarta stara baba. nichtswürdiger Mensch, niczego niegodzien człowiek. nichtswürdige Dinge, niczego niewarta rzecz.

Nicken, mrugać, mit den Augen, oczami; einem mit dem Kopfe, kiwać na kogo głową, zezwalaiąc na co. er hat mir vielmal mit den Augen genickt, on

on wiele razy na mnie oczyma mrugał.

Nicken, das, *n.* mruganie, oczyma mrugnienie; kiwanie, kiwnienie głową.

Nickſia, Inſel im Archipelago, Nikſyia, wyſpa na Archipelagu, *poł.* Naxus.

Nicoſia, Stadt in Cypern, Nikoſya, miaſto na wyſpie Cyprze.

Nie, nigdy. er ſtudieret nie, on ſię nigdy nie uczy.

Nieder, niſko; *przeſtroga.* wenn dieſes Wörtgen mit dem Namen der Länder zuſammen geſetzet wird, ſo giebt man es mit niżni, oder niſki; als Nieder-Heſſen, Niżnia Haſſyia. Nieder-Sachſen, Niżnia Sakſonia. Nieder-Weſel, Niżnia Weſalia.

Niederbeugen, na doł giąć, na doł zginać, na doł zgiąć, niſko zgiąć, niſko zginać. das Obſt beuget die Aeſte nieder, owoc zgina gałęzie, na doł. er hat das Holz niedergebogen, on drzewo przygiął na doł, on niſko drzewo przygiął.

Niederbeugen ſich, zginać ſię na doł; zur Erde, do ziemi. der alte Mann beuget ſich nieder, ten ſtary człowiek zgina ſię niſko na doł, krzywi ſię na doł, pochyło bardzo chodzi. wegen des großen Alters hat ſie ſich nieder gebogen, prze wielką ſtarość ſchyliła ſię na doł, zgięła ſię do ziemi.

Niederbücken ſich, ſchylać ſię, zniżać ſię; zu etwas, do czego. bücke dich nieder, den Kuffer aufmachen zu können, ſchyl ſię, zniż ſię abyś mogł ten kufer otworzyć.

Niederdrücken, poniżać, na doł ciſnąć, na doł przyciſkać. etwas zur Erde niederdrücken, co do ziemi na doł przyciſkać, ſ. Drücken. *ſimplex.* die Waagſchale wird durch angelegtes Gewicht niedergedrückt, u wagi miſa, ieſt na doł poniżona przez włożoną wagę.

Niederdrücken, das, *n.* poniżanie, poniżenie, na doł ciśnienie, przyciſkanie.

Niederfahren, zſtępować, zchodzić, na doł; in die Hölle, do piekłow, *to co,* im Fahren umwerfen, treten, iadąc wywrocić, wozem przyciſnąć, przeiechać.

Niederfahren, das, *n.* zſtępowanie, zchodzenie, iadąc wywrocenie.

Niederfahrt, *f.* wywrocenie, przeiechanie wozem, zſtępowanie, zſtąpienie. die Niederfahrt in die Hölle iſt leicht, zſtąpienie do piekła łatwe ieſt.

Niederfall, *m.* padnienie, padanie, upadanie.

Niederfallen, padać, upadać, paść; vor einem, przed kiem. auf den Kopf niederfallen, na głowę paść; mit den Waffen vor dem Vordertheile des Schiffes, przed przodkiem okrętu upaść y z bronią. einem zu Füßen niederfallen, do nog komu upaść. auf die Knie vor einem niederfallen, na kolana przed kiem upadać. auf die Erde niederfallen, na ziemię upaść. er iſt auf die Erde niedergefallen, on na ziemię upadł. ſie fallen auf die Knie vor den König nieder, oni padaią na kolana przed Krolem. er fällt dreymal zu meinen Füſſen nieder, on trzy razy mi do nog upada.

Niederfallen, das, *n.* upadanie, upadnienie; auf die Knie vor den Kayſer, na kolana przed Ceſarzem.

Niederfliegen, zlatować na doł, lecieć na doł; vom Himmel, z nieba. die Vögel fliegen vom Baume nieder, ptaki zlatuią z drzewa na doł.

Niederfliegen, das, *n.* zlatowanie, zlecenie, latanie, lecenie na doł.

Niedergang, *m.* zachod; der Sonne, słońca; *powtore znaczy także,* Gegend gegen den Abend, ſtronę świata ku zachodowi, ſtrona zachodnia świata, ſtrona świata, ziemi, na zachod. vom Aufgange bis zum Niedergange, od wſchodu aż do zachodu.

Niedergebogen, na doł zgięty, na doł ugięty, na doł przygięty, na doł uginany, na doł przyginany. niedergebogener Aſt, na doł przygięta gałąź.

Niedergedruckt, zniżony, poniżony, uniżony, na doł przyciśniony.

Niedergehauen, na ziemię ścięty, na ziemię powalony, zabity.

Niedergehen, zachodzić, niſko chodzić. die Sonne gehet nieder, słońce zachodzi.

Niedergelaſſen, ſpuſzczony na doł, na doł puſzczony, puſzczony na doł.

Niedergelegt, złożony na doł, co na doł złożone ieſt, ſkładany na doł.

Niedergemetzelt, zabity śmiercią, zaboyſtwem na ziemię zwalony.

Niedergeriſſen, zrucony, obalony, na ziemię obalony, zwalony.

Niedergeſchlagen, złamany; durch etwas, przez iaką rzecz; durch den Wind, przez wiatr.

Niedergewand, ubranie, ſpodnie, portki.

Niedergeworfen, zrucony na doł, *to co,* na doł zrzucone ieſt.

Niederhangen, na doł wiśieć, ku dołowi wiśieć, na doł obwisnąć, na doł być pochylonym, *w tymże samym sensie.*

Niederhangen, das, *n.* na doł wiszenie, ku dołowi wiszenie, na doł obwiśnienie, na doł pochylenie.

Niederhauen, ciąć, rąbać, ścinać, wycinać; einen Wald, las iaki. die Bauer hauen die Bäume nieder, chłopi ścinaią drzewa; *to co,* szablą rąbnąć y zabić; durch das Schwerdt hinrichten, mieczem ścinać. eine Heerde Vieh niederhauen, stado bydła wyciąć. eine große Anzahl Feinde niederhauen, wielką liczbę nieprzyiacioł wyciąć; *to co,* zabiiać, zabić. er hat viele Leute niedergehauen, on wiele ludzi nazabiiał. er will einen Unschuldigen niederhauen, on chce niewinnego zabić.

Niederhauen, das, *n.* ścinanie, wycinanie, rąbanie, wyrębowanie, szablą rąbanie, mieczem ścięcie, ścinanie, zabiianie, zabicie.

Niederhessen, Niźnia Hassyia; aus oder zu solchem Lande gehörig, z tego kraiu albo do tego kraiu należący; *adject.* Haski, Haska, Haskie; einer daher, z tego kraiu, męszczyzna rodem, Hasczyk, Haszyk; eine daher, białogłowa z Hassyi rodem, Haska; Art, Weise, *adv.* po Hasku, z Haska, iak w Hassyi, iak Hasczyk, iak Haska.

Niederholder, *m.* hebd drzewo, hebdowe drzewo, hebdowina. *pofr.* hièble.

Niederkauern, kucznąć, kuczeć, seine Nothdurft zu thun, na potrzebę. indem ich niederkauerte, war mir das Bein erstarret, gdym kuczał, noga mi zdrętwiała.

Niederkleid, *n.* pludry, spodnie.

Niederknien, przyklękać, przyklęknąć na kolana; vor einem, przed kiem.

Niederknien, das, *n.* przyklękanie, klękanie, klęczenie na kolanach.

Niederkommen, zlec, porodzić; mit einem Kinde, zlec dziecięciem. vor der Zeit niederkommen, przed czasem zlec, porodzić, poronić.

Niederkommen, das, *n.* zlężenie, połog, porodzenie, rozwiązanie.

Niederkunft, *f.* zlężenie, porodzenie, rozwiązanie, połog.

Niederlage, *f.* porażka, klęska, pobicie, zbicie na głowę. der Feind hat eine große Niederlage gelitten, nieprzyiaciel wielką klęskę poniosł. die Türken leiden erschreckliche Niederlagen, Turcy ponoszą strasżne porażki. der Feind wird gewiß eine gänzliche Niederlage leiden, nieprzyiaciel za pewnę ostatnią poniesie klęskę, na głowę będzie pobity, porażką wielką będzie pokonany; *powtore znaczy to co,* skład. berühmte Niederlage der Waaren, sławny skład towarow, miasto, *albo* mieysce, w ktorym składane bywaią towary wszelkiego rodzaiu. Stadt oder Ort, wo die Waaren eine Zeitlang in Verwahrung gethan werden, Niederlage der Kaufleute, magazen; *to co,* das Verwahren und Aufheben der Sachen, schowanie y złożenie rzeczy; *potym,* was man einem zur Verwahrung anvertrauet, rzecz, ktorą komu do schowania powierzaią; *potym,* Ort, wo jedermann etwas sicher kann aufheben lassen, mieysce, w ktorym każdy może co bezpiecznie złożyć; *to co,* bequemer Ort, die Sachen aus den Schiffen zu laden, wygodne mieysce, do wykładania rzeczy z okrętow.

Niederländer, *m.* Niderlanczyk. einer aus den Niederlanden, ieden z Niderlandu rodem.

Niederländisch, niderlandski, olenderski. niederländische Manieren, olenderska maniera.

Niederland, *n.* Niski Kray, Olendry; Französische, Francuski; Spanische, Hiszpański; Oesterreichische, Austryacki; Vereinigte, Związkowy Niderland, Holandyia.

Niederlassen, spuścić, opuścić. der Kranke hat den Kopf niedergelassen, chory opuścił, zwiesił, głowę. die Flaggen niederlassen, bandery na statkach, morskich zwinąć. sich niederlassen, siąść, als die Bienen, auf eines Lippe, iako to pszczoły na wargach czyich; *położyć się,* als eine Armee an dem Ufer des Rheins, iako to woysko na brzegu Ryńskim. sich in der neuen Stadt niederlassen, osieść w nowym mieście. sie hat sich auf die Knie niedergelassen, ona na kolana przyklęknęła. sich an einem Orte niederlassen, daselbst zu wohnen, na iakim mieyscu osieść, aby tam w niem mieszkać, na mieszkanie osieść, osiadać, mieszkanie założyć.

Niederlassen, das, *n.* spuszczanie, opuszczanie, spuszczenie, osieście, osiadanie.

Niederlassung, *f.* spuszczenie, opuszczenie, zwinięcie; der Flaggen, bander spuszczanie, osieście, osiadanie.

Niederlausitz, Niźnia Luzacyia. aus oder zu Niederlausitz gehörig, z Niźniey Luzacyi, albo do Niźniey Luzacyi należący; *adj.* NiźnioLuſatſki, NiźnioLuſatſka, NiźnioLuſatſkie; einer daher, męſzczyzna z Niźniey Luſacyi rodem, NiźnioLuſat, NiźnioLuſatczyk; eine daher, NiźnioLuſatka; Art, Weiſe, *adv.* po Niźnio-Luſacku, z Niźnio Luſacka, iak w Niźniey Luſacyi.

Niederlegen, ſkładać, złożyć z ſiebie; das Commando, Herrſchaft, komendę, państwo złożyć. das Geld der Unmündigen bey dem Rathe, pieniądze ſierot złożyć w Radzie. einige Kayſer und Könige haben ihre Herrſchaft niedergeleget, nie ktorzy Ceſarze y Krolowie poſkładali ſwoie państwa. er iſt gezwungen, ſein Amt nieder zu legen, on ieſt przymuſzony, do złożenia ſwoiego urzędu. ich habe bey ihm meine Bücher niedergelegt, ia u niego moię kſiążki położyłem. ſie hat erſt den Brief aus den Händen niedergelegt, ona dopiero liſt z rąk wypuściła, z rąk liſt złożyła. ich lege bey dir meinen Degen nieder, ia u ciebie zoſtawiam, ſkładam moię ſzpadę. ſich niederlegen, położyć ſię. auf die Erde niederlegen, na ziemię położyć, na ziemię złożyć. er hat es auf das Gras niedergelegt, on to na trawie położył.

Niederlegen, das, *n.* ſkładanie, złożenie, położenie, zoſtawianie, zoſtawienie.

Niederlegung, *f.* złożenie, ſkładanie, zoſtawienie, położenie.

Niederliegen, leżeć, auf der Erde, na ziemi; auf dem Bette, na łożu.

Niederliegen, das, *n.* leganie, leżenie; auf den Steinen, na kamieniach.

Niedermachen, *to co*, Niederhauen, zabiiać, zabić; die Bürger, obywatelow. er hat ſeine Feinde niedergemacht, on ſwoich nieprzyiacioł pozabiiał. alle niedermachen, wſzyſtkich wybić, pozabiiać, powycinać. der brave General hat feindliche Truppen niedergemacht, waleczny Woiownik nieprzyiacielſkie woyſko wyciął. alle Seeräuber ſind niedergemacht worden, wſzyſcy rozboynicy morſcy, byli wycięci. viele Feinde niedermachen, wiele nieprzyiaciela wyciąć, wyſiec, wiele nieprzyiaciela trupem położyć. die Unſchuldigen für die Schuldigen niedermachen, niewinnych zamiast winnych zabiiać. der grauſame Herodes hat viele tauſend Kinder niedergemacht, okrutny Herod wiele tyſięcy dzieci wyciął. die ganze Stadt iſt niedergemacht worden, całe miaſto było wycięte.

Niedermachen, das, *n.* zabiianie, zabicie, wycięcie, wyſieczenie, wybicie pozabiianie, porażenie na głowę.

Niedermachung, *f.* zabicie, zabiianie, wycinanie, wycięcie, wybicie, pozabiianie, wyſieczenie, znieſienie, znoſzenie.

Niedermetzeln, wymordować, trupem położyć, porazić na głowę; eine Armee, woyſko.

Niedermetzeln, das, *n.* wymordowanie, trupem położenie, wybicie, porażenie na głowę, pobicie na głowę.

Niedermetzelung, *f.* porażka, pobicie, wybicie, wymordowanie, znieſienie, znoſzenie, *w tymże ſamym ſenſie.*

Niederreißen, obalić, rozwalić, rozburzyć, rozrzucić, rozwalać, rozburzać, rozrucać, zwalać, zburzać, zrucać, zwalić, zburzyć, zrucić; eine Lehmwand, lepioną ścianę zwalić, obalić; Häuſer, domy zrucać; die Stadt von Grund aus, miaſto z gruntu obalić, z kreteſem zwalić; den Wall, wał, okop rozrzucić. die Mauer völlig niederreißen, mury zupełnie rozrzucić. das alte Schloß, ſtare zamczyſko. iſt völlig niedergeriſſen, ieſt zupełnie zwalone.

Niederreißen, das, *n.* rozwalenie, rozburzenie, rozrzucenie, rozwalanie, rozburzanie, rozrucanie, zwalanie, wywracanie, wywrocenie, obalenie, zburzanie, zrucanie, zburżenie, zrucenie, zwalenie; der Häuſer, domow.

Niederreißung, *f.* zrucenie, obalenie, zburzenie, rozburzenie, rozwalenie. Niederreißung der Statuen, obalenie ſtatuł; der Mauern, murow; der Häuſer, domow.

Niederreiten, końmi zdeptać, ztretować, zieździć, zrłoczyć, potłoczyć, rozdeptać; einen, kogo.

Niederreiten, das, *n.* końmi zdeptanie, ztretowanie, zieżdżenie.

Niederrennen, biegnąc obalić, biegnąc wywrocić, powywracać.

Niederrennen, das, *n.* biegnąc obalenie, wywrocenie, powywracanie.

Niederſachſen, Niźnia Sakſoniia; aus oder zu ſolchem Lande gehörig, z tegoż Kraiu, albo do tegoż Kraiu należący; *adject.* Niźnio Saſki, Niźnio Saſka,

Saſka, Niźnio Saſkie; einer daher, rodem, kto z Niźniey Sakſonii, Niźnio Sas, Niźni Sas; eine daher, białogłowa w Niźniey Sakſonii, rodzona Niźnio Saſka, Niźnia Saſka; Art, Weiſe, *adv.* po Niźnio Saſku, z Niźnio Saſka.

Niederſchießen, zaſtrzelić; einen mit Pfeilen, kogo ſtrzałami.

Niederſchießen, das, *n.* zaſtrzelenie, zabicie ſtrzelaniem, zaſtrzelanie.

Niederſchlagen, zabić, ciąć, ſiec, wyſiec, położyć trupem, trupem kłaść. alles mit dem Schwerdte niederſchlagen, wſzyſtko mieczem wyciąć, położyć. die Feinde ſind niedergeſchlagen worden, nieprzyiaciele byli wycięci, trupem położeni. einen zu Boden niederſchlagen, kogo uderzyć o ziemię, kogo rzucić o ziemię, obalić, zwalić kogo na ziemię. die Augen niederſchlagen, oczy na ziemię ſpuścić. ſie ſchlägt ihre Augen nieder als wie eine Fromme, ona oczy ſpuſzcza ku ziemi, iak nabożniczka iaka. jener hat drey Menſchen zu Boden niedergeſchlagen, tamten trzech ludzi na ziemię powalił, trzech ludzi na ziemi położył.

Niederſchlagen, das, *n.* cięcie, wycięcie, wycinanie, wyſieczenie, położenie, trupem położenie, ſpuſzczanie, na doł, ku ziemi.

Niederſchlagung, *f.* ſpuſzczanie, ſpuſzczenie; der Augen, oczow.

Niederſchmeißen, rzucić na ziemię, porzucić. ſchmeiße es nieder, porzuć to.

Niederſchmeißen, das, *n.* rzucenie na ziemię, porzucenie na ziemi.

Niederſebeln, ſzablami rozſiekać, na ſzable rozebrać, na ſzablach rozznieść; einen, kogo; der nichts ſchuldig war, ktory nie był nic winiem.

Niederſebeln, das, *n.* ſzablami rozſiekanie, na ſzablach rozznieſienie.

Niederſebelung, *f.* ſzablami rozſiekanie, na ſzable rozebranie.

Niederſenken, topić, nurzyć, utopić, zanurzyć, zatopić; in das Waſſer, w wodę; *lepiey mowi ſię,* topić, nurzyć w wodzie; in die Tiefe, w głębią, wpuścić; auf die Erde, do ziemi przygiąć.

Niederſenken, das, *n.* utopienie, zanurzenie, nurzenie, topienie, wpuſzczanie w co, przychylanie, przyginanie do ziemi.

Niederſenkung, *f.* utopienie, zanurzenie, nurzenie, topienie, wpuſzczanie w co, przychylanie, przyginanie, przygięcie do ziemi.

Niederſetzen, ſkładać, złożyć, położyć, kłaść; etwas aus den Händen, co z rąk położyć, z rąk wypuścić. ſich niederſetzen, uſieść, poſadzić ſię; auf einer angenehmen Wieſe, na iakiey piękney łące; auf die Sitze, welche unter dem Masholder ſind, na ſiedzeniach, ktore ſą pod iaſieniem. wir wollen uns hier im Schatten niederſetzen, my tu ſobie uſiędziemy w cieniu. ſetze dich auf den Sitz nieder, uſiądź na ſtołku. ſich oberhalb eines niederſetzen, po nad kiem uſieść. gehen und ſich niederſetzen, iść y uſiąść; auf etwas, na czym; auf das Gezelt, na namiocie; auf den Helm, na przyłbicy.

Niederſinken, chylić ſię na doł, pochylać ſię na doł, upadać na doł, zlatywać; zur Erde, na ziemię, na kolana. es ſinkt auf die Erde nieder, to leci ku ziemi, to upada, na ziemię. es iſt niedergeſenket, to upadło, to zleciało na doł.

Niederſinken, das, *n.* chylenie ſię na doł, pochylanie ſię na doł, lecenie na doł, upadanie na doł, ku dołowi.

Niederſitzen, ſiedzieć; an einem Orte, na iakim mieyſcu.

Niederſitzen, das, *n.* ſiedzenie, ſiadanie; im Schatten, w cieniu.

Niederſtampfen, tupać, bić w ziemię; mit dem Fuße, nogą.

Niederſtampfen, das, *n.* tupanie, bicie w ziemię, nogą.

Niederſtoßen, pchnąć na ziemię, pchnąć na doł, obalić, wywrocić; einen, kogo; *także znaczy to co,* erſtechen, przebiiać, przebić, zakłuć; einen mit dem Spieße, kogo ſpiſą. ein Soldat hat ihn grauſam mit dem Spieße niedergeſtoßen, żołnierz pchnął go okrutnie ſpiſą. mit dem Degen niederſtoßen, ſzpadą przebić.

Niederſtoßen, das, *n.* pchnięcie na doł, pchanie na doł, obalenie, wywrocenie, przebiianie, przebicie, iako też y przebicie, *w tym ſamym ſenſie.*

Niederſtürzen, ztrącić, trącić y obalić, obalić trąceniem, wywrocić pchnięciem; einen, kogo; *także znaczy to co,* niederfallen, walić ſię, upaść, upadać. der Giebel des Hauſes ſtürzet nieder, wierzch domu upada leci, wali ſię. er wurde ſo in den Nacken getroffen, daß er niederſtürzete, on tak doſtał w kark że aż upadł, on tak był w kark

w kark trafiony że aż, *z nog zleciał*, auf den Kopf niederstürzen, na głowę lecieć, na głowę padać.

Niederstürzen, das, *n.* obalanie, obalenie, wywracanie, wywrocenie, lecenie, upadanie, walenie się.

Niederstürzung, *f.* obalenie, zwalenie, upadnienie, upadanie, zwalenie się.

Niedertauchen, zatopić, zatapiać, utopić, utapiać; etwas, co.

Niedertauchen, das, *n.* zatopienie, zatapianie, utopienie, utapianie; eines ganzen Dinges, całey iakiey rzeczy.

Niederträchtig, błahy, lichy, nikczemny; podły; *mitręga.* niederträchtiges Gemüth, błahy, podły umysł. ein Mensch von niederträchtigem Gemüthe, człowiek nikczemnego, lichego umysłu.

Niedertrachtigkeit, *f.* podłość, nikczemność, błahość. lichość.

Niederträchtiglich, *adv.* podło, licho, błaho, nikczemnie, z podłością.

Niedertreten, podeptać, zdeptać. die Saat wird von dem Viehe niedergetreten, siew od bydła podeptany iest. tritt nicht die Blumen nieder, nie depcz kwiatkow, nie deptay po kwiatkach.

Niedertreten, das, *n.* deptanie, podeptanie, zdeptanie, depczenie.

Niedertrücken, f. Niederdrücken.

Niederwerfen, zrzucać, zrzucić na doł obalić; eine Statue, iaką statuę; die Säule, kolumnę. sie haben den Tisch niedergeworfen, oni stoł obalili. einen auf die Erde niederwerfen, kogo na ziemię obalić. er hat mich fast niedergeworfen, prawie mię na ziemię obalił. das alte Schloß wird niedergeworfen werden, stary zamek będzie obalony. alle Mauern der Stadt sind niedergeworfen worden, wszystkie mury mieyskie są obalone.

Niederwerfen, das, *n.* zrucenie, zrucanie, obalanie, obalenie

Niederwerfer, *m.* obalacz, zwalacz, zrutca, wywrotca, burzyciel, zwaliciel, zwalca, wywrociciel, zruciciel.

Niederwerfung, *f.* obalenie, zwalenie; der Bäume, drzew; des Gebäudes, budynku.

Niederwerts, na doł ku dołowi. gerade niederwerts gezogen werden, prosto na doł być zciągnionym. gerade niederwerts fallen, prosto na doł upadać, prosto na doł lecieć. niederwers sehen, na doł patrzyć.

Niederziehen, zciągać na doł, zciągnąć na doł. durch die Schwere wieder in die Tiefe niedergezogen werden, ciążą znowu być w głąb zciągnionym.

Niederziehen, das, *n.* zciąganie na doł, zciągnienie na doł, zciąganie.

Niedlich, delikatny, specyalny, wyśmienity. niedliche Speisen, delikatne potrawy, specyalne potrawy, wyśmienite potrawy.

Niedlich, *adv.* delikatnie, wyśmienicie; speisen, iadać. er speiset gern niedlich, on rad delikatnie specyalnie iada.

Niedlichkeit, *f.* delikatność, wyśmienitość; der Speisen, potraw.

Niednagel, *m.* zagnocica, na palcach, padanie się palca przy paznogciach.

Niedrig, nikczemny, podły, niski. niedriger Baum, niskie drzewo. niedrige Weinstöcke, und was sonst nicht hoch ist, niskie winne drzewka, y to wszystko co nie iest wysokie. seine Gedanken nur auf niedrige Dinge richten, swoie myśli tylko do podłych rzeczy obracać. niedriges Gebäude, niski budynek. niedriges Gemüth, niski podły umysł. niedriger Ufer, niski brzeg. niedriges Haus, niski dom. niedriges Thor, niska brama, niskie wrota.

Niedrig, *adv.* nisko, podło, nikczemnie, denken, myśleć; reden, mowić. niedrig antworten, odpowiadać nikczemnie.

Niedrigen, zniżać, uniżać, poniżać, zniżyć, uniżyć, poniżyć. einen Hoffärtigen niedrigen, kogo wyniosłego uniżyć.

Niedrigkeit, *f.* niskość, podłość, błahość, lichość. Niedrigkeit der Bäume, niskość drzew; der Schiffe, niskość okrętow. Niedrigkeit des Geschlechts, podłość, niskość urodzenia.

Niedrigung, *f.* uniżanie, uniżenie, poniżanie, poniżenie.

Niemagen, Stadt in Geldern, Nimega, miasto w Gieldryi; *połac.* Noviomagum.

Niemals, nigdy; würdest du in der Stadt geblieben seyn, nigdy by się był nie został w mieście. ich habe niemals einen Brief nach Hause geschickt, daß nicht auch einer an dich dabey gewesen wäre, nigdy y iednego listu do domu nie posłałem, żeby przy nim drugi nie był do ciebie. niemals bezahlen wollen, niechcieć nigdy płacić. er hat mich niemals gesucht, on mnie nigdy

gdy nie nawidził. ich will es niemals schreiben, ia tego nigdy niechcę pisać.

Niemand, nikt, *drugi spadek*, nikogo. niemand von den gewesenen Bürgermeistern ist dein Freund, nikt z przeszłych konsulow nie iest twoiem przyiacielem. niemand von ihnen ist diesem vorzuziehen, nikt z tamtych nad tego nie ma być przeniesiony. niemand von oder unter allen Menschen, nikt ze wszystkich ludzi, albo między wszystkiemi ludźmi. niemand, weder Mensch noch Gott, nikt, ani człowiek, ani Bog. ich achte niemand von allen höher, ia nikogo ze wszystkich wyżey nie szacuię. niemand ohne dich, nikt krom ciebie, verlanget eines Obersten oder Hauptmanns Charge, nie pragnie Połkownika, albo Kapitana szarży. niemand war fertiger mit dem Maule oder mit der Hand, nikt nie był prędszym y do wymowienia, y do wybicia się. es hat es auch niemand niemals muthmaßen können, nikt nawet ani się domyślać nie mogł. sonst habe ich niemand zu recommandiren, oprocz tego, nie mam ia nikogo do zalecenia. niemand ist, der nicht denke, nie masz nikogo ktory by nie myślał, niemand - - ohne - - außer, nikt - - okrom - - oprocz, krom - - procz - - wyiąwszy. niemand ist durch dessen Dienst mehr hergestellet worden, niemasz nikogo ktorego by przysługami, rzeczpospolita była bardziey podniesiona. und niemand ohne mich, a nikt oprocz mnie. ich glaube, daß solches niemand vorher wissen könne, ia wierzę, że tego przed tym nikt nie mogł wiedzieć. niemand wird ihm gleich geachtet, nikt rownym iemu miany nie iest. es ist gar niemand in dem Frauen-Hause, wcale niemasz nikogo w domu tey pani. es gesteht es niemand, nikt tego nie przyznaie. weil er niemand von ihnen sah, ponieważ on nikogo od was nie widział. es ist niemand im Hause, niemasz nikogo w domu. es ist niemand auf dem Felde, niemasz nikogo na wsi, albo w polu.

Niemen, Fluß in Litthauen und Preussen, Niemen, rzeka w Litwie y w Prussach Wschodnich.

Nieren, *pl.* nera, nerka, cynadra; der Menschen und Thiere, w człowieku y w zwierzeciu. kleine Nieren, mała nerka, nereczka, cynadreczka. zu den Nieren gehörig, co do nerek należy; *adj.* nerkowy cynadrowy.

Nierenkrankheit, *f.* choroba na nerki, choroba, złe, nie moc w nerkach; solche haben, na nerki chorować.

Nierenstein, *m.* kamień w nerkach choroba. den Nierenstein haben, na kamień w nerkach chorować.

Nierensüchtig, na kamień w nerkach choruiący, kamień cierpiący, na kamień chory.

Nierenweh, *n.* choroba w nerkach, bol w nerkach, boleść w nichże.

Nierlein, *n.* nereczka, cynadreczka, maleńka nerka.

Niesen, kichać, kichnąć. zu einem Niesenden sprechen, do kichaiącego mowić, Gott helf euch, niech da Bog zdrowie, na zdrowie. stark niesen, mocno, tęgo kichać. dreymal hinter einander niesen, trzy razy raz po raz kichać, kichnąć. niesen, daß man erschüttert, kichnąć y aż się trząść od kichania. machen, daß einer nieset, sprawić, aby kto kichał.

Niesen, das, *n.* kichanie, kichnienie; beobachten, uważać. ich beobachte dein Niesen, ia twoie kichanie, kichnienie, uważam. das Niesen machen, verursachen, kichanie sprawiać, sprawować, do kichania pobudzać, wzruszać kichanie. Schnupftaback verursachet öfters das Niesen, tabaka sprawuie częściey kichanie.

Nieswurz, *f.* żywokost; *to ziele, ktore połacinie*, helleborum, *inaczey po Polsku*, kostywał, *także toż samo u niektorych*, ciemiężyca; weiße, biała; schwarze, czarna.

Niesung, *f.* kich, kichanie, *pokichanie się.*

Niespulver, *n.* proszek, do kichania, kichanie poruszaiący.

Nießen, używa, z uciechą, cieszyć się używaiąc, używać ciesząc się.

Nießbrauch, *m.* zażywanie intrat z dobr, y wszełkich ich praw pozwolne.

Nießung, *f.* zażywanie dochodow, z dobr leżących, od sum kapitalnych.

Niet, *m.* nit. der Niet eines eingeschlagenen Nagels, nit wbitego gwoździa. Niet eines Hufnagels oben am Horne, nit hufnalowy na wierzchu kopyta; *potym*, Stift oder Niet, welcher die Klinge eines Putzmessers in der Schale befestiget, nit, albo sztift, ktory głowienkę brzytwową, w trzonku trzyma.

Niete, *f.* leerer Zettul in den Lotterien, kartka biała, kartka bez liczby w loteryi.

Nieten, nitować, nitem, *albo* sztyftem przytwierdzać

Niethammer, *m.* die Hufnagel einzuschlagen, młotek kowalski do przybijania podkowy.

Nietnagel, *m.* zanogcica, rozpadlina palca nad paznogciem.

Nieuport, Stadt in Flandern, Nieuport, miasto we Flandryi; *połac.* Portus novus.

Niemes, Stadt in Frankreich, Niem, miasto we Francyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Niemski, Niemska, Niemskie. einer daher, męszczyzna z Niemu rodem, Niemianin, *albo* Niemczyk. eine daher, białogłowa w Niemie rodzona, Niemianka, Niemka. Art, Weise, *adv.* po Niemsku, z Niemska, iak w Niemie, iak Niemianin, iak Niemianka; *z łacinska to miasto nazywa się* Nemausus; *drugi iego spadek* Nemausi.

Nimmermehr, nigdy, nigdy więcey, nigdy a nigdy. ich sehe ihn nimmermehr, ia go więcey nigdy nie widzę.

Ninive, ehemalige Stadt in Assyrien, Niniwa, Niniwe, miasto niegdyś w Assyryi; *inaczey nazywa się też* Ninus. einer daher, z Niniwy rodem, Niniwita.

Nippen, kosztować, zkosztować, ein wenig davon kosten, troszkę tylko pokosztować, zakosztować. oft und wenig trinken, popiiać, *to iest,* pić po trosze a często.

Nipp, *m.* trocha, troszka, nie wiele, mało, maluchno, maleniczko.

Nirgends, oder an keinem Orte, nigdzie, na żadnym mieyscu. nirgends sich aufhalten, nigdzie się niezabawić. nirgends seyn, nigdzie nie być. nirgends läßt sich der ehrliche Mann sehen, nigdzie się nie daie widzieć ten uczciwy człowiek. nirgends sonst war Krieg, nigdzie indziey nie była woyna. nirgends sonst, als, nigdzie indziey, iak, *albo* nigdzie indzie tylko. nirgends finde ich meinen Bruder, nigdzie nieznayduię ia moiego brata. ich habe es nirgends gelesen, noch gehört, ia nigdzie tego nie czytałem, ani słyszałem.

Nirgends durch, nigdzie ktorędy indziey; żadnym inszym mieyscem. damit nirgends durch die Abführung geschehe, ażeby wyprowadzenie nigdzie ktorędy indziey nie stało się.

Nirgends heim, zmyślone imie kraiu, nigdzie kray, utopia.

Nirgends hin, nigdzie dokąd inąd, na żadne mieysce, ni dokąd; reisen, iechać. ich gieng nirgends hin, nigdzie, ni dokąd ztąd nie poszedłem, nie chodziłem.

Nirgends! wo, nigdzie, gdzie, indziey, na żadnym mieyscu, w żadnym mieyscu.

Nirtingen, ein Ort im Würtembergischen, Nirtinga, mieysce w Wirtemberskim.

Nispeln, pisnąć, piszczeć, gębę otworzyć, słowko wymowić; *to co* Muchsen.

Nisse, *plur.* in den Haaren, gnidy we włosach.

Nisten, gnieździć, Nest machen, gniazdo robić; im Wasser, w wodzie; auf den Felsen, na skałach. einige Vögel nisten unter dem Dache, nie ktore ptaki gnieżdżą się pod dachem; einige auf den Bäumen, nie ktore na drzewach; hoch, wysoko.

Nisten, das, *n.* gnieżdżenie, gnieżdżenie się, gniazda robienie, gniazda słanie, gniazda usłanie.

Nistung, *f.* gnieżdżenie się, gniazda robienie, gniazda słanie.

Nivernois, Landschaft in Frankreich, Niwernoa, krainka we Francyi. aus oder zu dieser Landschaft gehörig, z tey krainki, albo do tey krainki należący, *adj.* Niwernoański, Niwernoańska, Niwernoańskie. einer daher, z Niwernoi męszczyzna rodem, Niwernoańczyk. eine daher, białogłowa z Niwernoi rodem, Niwernoanka. Art, Weise, *adv.* po Niwernoańsku, z Niwernoańska, iak w Niwernoi.

Nizza, Stadt in Piemont, Niza, miasto w Piemoncie. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Nizański, Nizańska, Nizańskie. einer daher, z Nizy męszczyzna rodem, Nizanin, Nizańczyk. eine daher, kobieta w Nizie rodzona, Nizanka. Art, Weise, *adv.* po Nizańsku, z Nizańska.

Nobilitiren, zum Edelmanne machen, nobilitować, szlachcicem uczynić; do stanu szlacheckiego przyiąć, przypuścić,

ście, dostoyność stanu szlacheckiego nadać.

Noblesse, *f.* szlachta; stan szlachecki, stan urodzenia szlacheckiego.

Noch, ieszcze; das Buch nicht gelesen haben, ieszcze kśiążki dotąd nie czytać było. diese drey Sachen muß man sich noch schaffen, ieszcze te trzy rzeczy trzeba przysposobić. er hat sein Landguth noch nicht besehen, on ieszcze swoiey wioski nie oglądał. noch darzu, ieszcze do tego. noch darzu mehr Verdacht geben, ieszcze do tego więcey dać podeźrzenia. und darfst du mich noch ansehen? y ieszcze śmiesz na mnie patrzyć? immer noch, zawsze ieszcze. stehest du noch da? ieszcze ty tam stoisz? ob du es doch noch auf einige Art zu Werke richten kannst, ieżeli ty przecie ieszcze w iaki sposob tego dokazać możesz. auch noch, także ieszcze. sie müssen erträglich seyn, und wenn sie auch noch so groß wären, muszą uyść te rzeczy, chociażby ieszcze tak wielkie były. noch mehr, noch eins, ieszcze więcey, ieszcze iedno. was wollet ihr noch mehr? coż wy ieszcze chcecie więcey? von ihnen sey auch das noch gesagt, o nich niech by ieszcze więcey mowiono. noch einmal, damit ich meine Ordnung halte, ieszcze raz, abym moy porządek zachował. noch darzu hat er alle Kleider zerrissen, ieszcze do tego wszystkie suknie porozdzierał. noch einmal, ieszcze raz. die Comödien sind kaum werth, daß sie noch einmal gesehen werden, komedyie ledwie są warte, aby ieszcze raz czytane były. noch einmal bey Seite rufen, ieszcze raz na bok prosić, ieszcze raz prosić na ustronie. noch einmal hersagen, ieszcze raz wypowiedzieć. noch weiter, ieszcze daley. nun sehet noch weiter, ihr Richter! iuż tedy daley obaczcie Sędziowie. noch kaum, ledwie ieszcze. da es kaum noch recht Tag war, gdy ledwie ieszcze dzień był. noch nichts genüßt haben, ieszcze nic pożytku nie przynieść było. noch nicht? ieszcze nie? sagst du mir es noch nicht, wo er sey? ieszcze nic nie powiadasz gdzie on iest? noch vorher, ieszcze przed tym. noch einmal so viel verlieren, ieszcze raz tak wiele, ieszcze raz tyle; stracić. nicht noch einmal so viel Geld nehmen und, ani raz ieszcze tyle nie wziąć pieniędzy. er hat noch einmal so viel Geschenke den Hauptleuten ausgetheilet, on ieszcze raz tyle podarunkow, miedzy kapitanow podzielił. noch einmal so groß ist es, ieszcze raz tak wielkim iest. noch einmal so lang, ieszcze raz tak długo. sie sind noch einmal so gute Freunde, oni są ieszcze raz tak dobrzy przyiaciele. weder, noch, ani, ani. weder hören noch sehen, ani widzieć, ani słyszeć.

Nochmals, ieszcze raz, ist Sicilien geschätzt worden, ieszcze raz Sycylia była popisana. nochmals sage es her, ieszcze raz powiedz to. nochmals rebelliren, ieszcze raz zbuntować się. nochmals den Pöbel auf den Aventinum beyseite rufen, ieszcze raz pospolstwo na gorę Awentyn zbuntowane wyprowadzić.

Noch nicht, ieszcze nie. ich habe noch nicht recht beschlossen, nie namyśliłem się ieszcze dobrze. es sind noch nicht hundert und zehen Jahre, als das Gesetz ist gegeben worden, ieszcze niemasz sto dziesięć lat iak prawo było dane. er hat Briefe geschickt, aber die Bibeln waren noch nicht angekommen, on listy przysłał, ale ieszcze od Bibula nie przyszły. ich hatte mit dem Quinto noch nicht geredet, ieszcze z Kwintem byłem nic nie mowił. du warest noch nicht von Rom gereiset, tyś ieszcze z Rzymu był nie wyiechał. sie haben es noch nicht ausmachen können, oni ieszcze byli tego dokazać nie mogli. das hat sich noch nicht zugetragen, ieszcze się to nie trafiło. er hat seine Landgüther noch nicht verkauft, on ieszcze swoich dziedzin nie przedał.

Nösel, *n.* pułkwarcie, pułkwarty. ein Nösel Wasser um vier Groschen kaufen, pułkwarty wody za cztery grosze kupić. halbes Nösel, kwaterka, *albo* trochę więcey iak kwaterka, kwaterka dobra należyta w Niemczech. vier halbe Nösel alten Urin von Menschen um den Stamm gießen, cztery kwaterki uryny starego człowieka około drzewa wylać.

Nöselmaas, *n.* miara pułkwartowa dobra w Niemczech.

Nöthig, *adj. niespadkowane* trzeba, potrzeba, *na Polskie.* wenn es nöthig ist zu schweigen, schreyest du, kiedy trzeba milczeć to ty krzyczysz. wenn es nöthig zu seyn scheinen wird, will ich selbst mit ihm sprechen, kiedy się będzie potrzeba zdawała to ia się sam z niem

niem rozmowię. wir haben eines spitzfindigen Menschen nöthig, nam potrzeba człowieka bystromyślącego, obrotny człowiek nam iest potrzebny. ich habe des Reisegeldes nöthig, ia mam potrzebę pieniędzy na drogę. du wirst sagen, daß mir Geld nöthig sey zu, ty powiesz że mi trzeba pieniędzy na to. es ist starke Besatzung zu diesem Lande nöthig, potrzeba mocnieyszey załogi do tego kraiu, *albo* większa załoga w tey ziemi potrzebna iest. es ist also nöthig, tak potrzeba. was hast du nöthig gehabt das Opfer zu besuchen? coś ty miał za potrzebę być na tey ofiarze? wir haben nicht allzeit nöthig einen Schluß zu machen, my nie mamy zawsze potrzeby czynić tę rezolucyią. die Freundlichkeit ist dir nöthig, tobie łagodności potrzeba, łagodność iest ci potrzebna. ich habe nicht nöthig gehabt zu schreiben, ia nie miałem potrzeby pisać, *albo* pisania. ich habe tapffere Leute nöthig, mnie potrzeba mężnieyszych ludzi. die Rede war nöthig, mowy potrzeba było, mowa była potrzebna. was zum Leben nöthig ist, co do życia potrzeba iest. einem Rathsherrn ist es nöthig, das gemeine Wesen zu kennen, Senatorowi potrzeba znać się na rzeczy pospolitey. etwas nicht nöthig haben, nie mieć potrzeby czego, nie potrzebować czego. es ist nicht nöthig zu sagen, nie trzeba powiadać. es ist nicht nöthig, daß du dich auf den Weg machest, nie potrzeba abyś ty puszczał się w drogę. ich halte es für nöthig, ia trzymam że to potrzeba. wenn es nöthig ist, kiedy tego potrzeba. es ist nicht nöthig, nie potrzeba. ich sehe daß solches nöthig sey, ia widzę że to potrzeba. du hast nöthig eine Frau zu nehmen, ty masz potrzebę ożenić się.

Nöthigen, musić, przymuszać, przyniewalać, nukać, przynukać, przymusić, przyniewolić, silić, przysilać, przysilić. einen etwas zu kaufen nöthigen, kogo do kupowania czego przysilać. mit Gewalt und Drohungen zu allem nöthigen, mocą groźbą do wszystkiego przyniewalać. einen nöthigen zu seufzen, kogo przyniewalać do wzdydachania. er hat sie genöthiget ihn zu heyrathen, on ią przyniewolił aby poszła za niego. man muß niemand nöthigen das Böse zu thun, nie trzeba nikogo przysilać do czynienia złego. genöthiget werden seine Güther zu verlassen, być przymuszonym do porzucenia swoich dobr. einen das gegenwärtige fahren zu lassen nöthigen, kogo przymuszać aby ninieysze puścił mimo. einen zu Felde zu gehen nöthigen, kogo przymusić aby na wieś szedł. der Feind ist genöthiget worden sich dem Sieger zu unterwerfen, nieprzyiaciel był przymuszony poddać się zwyciężcy. einen zu lernen nöthigen, musić kogo do uczenia się. man hat mich heut genöthiget zu viel Wein zu trinken, dzisiay przymuszono mię nazbyt wiele wina pić. ich werde genöthiget hin zu gehen, ia przymuszonym iestem ztąd odchodzić. sie wird genöthiget den zu heyrathen, den sie nicht liebet, przyniewalaią onę iść za tego ktorego ona nie kocha. er nöthiget mit seinen alten groben Complimenten die Gäste, seinen Umgang zu verlassen, on przyniewala swoiemi komplementami gości do porzucenia z niem konwersacyi.

Nöthigen, das, *n.* muszenie, przymuszanie, przymuszenie, niewolenie, zniewolenie, przyniewalanie, przyniewolenie, silenie, przysilanie, przysilenie.

Nöthiger, *m.* muszący, *kogo*, przymuszaiący, przyniewalaiący, zniewalaiący, *subst.* przymuszacz, przyniewalacz, przysilacz, przysilnik.

Nöthigung, *f.* przymuszanie, muszenie, niewolenie, przyniewalanie, silenie; *obacz wyżey zaraz słowo* Nöthigen, das, *toż samo znaczące.*

Nogaischer Tartar, *m.* Nogayscy Tartarowie; ein grausames Volk, srogi narod.

Noli, Stadt im Genuesischen, Noli, miasto w Gienueńskim. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Noliński, Nolińska, Nolińskie. einer daher, z Noli rodem męszczyzna, Nolińczyk. eine daher, białogłowa z Noli rodem, Nolinka. Art, Weise, *adv.* po Nolińsku, z Nolińska.

Nombre di Dios, eine Stadt in America, Nombredidios, miasto w Ameryce. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Nombredydyoski, Nombredydyoska, Nombredydyoskie. einer daher, męszczyzna z Nombredydyosu rodem, Nombredydyoczyk. eine daher, kobieta z Nombredydyosa rodem,

dem, Nombredidyoczka. Art, Weise, *adv.* po Nombredydyoſku, z Nombredydyoſka.

Nonne, *f.* Kloſterjungfer, mniſzka, zakonnica, panna klaſztorna, panna zakonna, panna ślubami zakonnemi obowiązana; panna Bogu poślubiona.

Nord, *m* pułnoc, ſtrona świata pułnocna. gegen Norden, ku pułnocy.

Nordgau, eine Landſchaft, Nordgawa, ziemia. nach Nordgau fahren, do Norgawy iechać.

Nordhauſen, Reichsſtadt in Thüringen, Nordhauſen, Nordhuſa, wolne miaſto w Turyngii, *inaczey ieſzcze* Northuſa. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Nordhauſeński, Nordhuſański; Northuſański. einer daher, męſzczyzna z Nordhauſenu, albo z Nordhuſy rodem, Nordhauſeńczyk, Nordhuſanin. eine daher, Nordhuſanka. Art, Weiſe, *adv.* po Nordhauſeńſku, po Nortuſańſku, z Nordhauſeńſka, z Northuſańſka.

Nordheim, ein Ort im Hennebergiſchen, Nordheim, mieyſce w Henneberſkim.

Nordiſch, pułnocny. nordiſche Länder, pułnocne kraie. nordiſche Völker, pułnocne narody. nordiſches Meer, pułnocne morze, ſ. Mitternächtig.

Nordlingen, Reichsſtadt in Schwaben, Nordlinga, wolne Ceſarſkie miaſto w Szwabach, *adj.* Nordliński. einer daher, męſzczyzna z Nordlingi rodem, Nordlińczyk. eine daher, kobieta z Nordlingi rodem, Nordlinka. Art, Weiſe, *adv.* po Nordlińſku, z Nordlińſka.

Nordoſt, *m.* eine Weltgegend, pułnoc-wſchod, ſtrona świata, pułnocno-wſchodnia, pułnoc-wſchod.

Nord-Oſtwind, *m.* wiatr pułnocno-wſchodni, między pułnocą y wſchodem.

Nordpol, *m.* pułnocny kołowrot, *polus arcticus*, pułnocny wirch.

Nordſpitze, ſ. Nordpol.

Nordſtrand, eine Inſel bey Dännemark, Nordſtranda, wyſpa iedna z Duńſkich.

Nordweſt, *m.* Weltgegend, pułnoc-zachod, ſtrona świata, *to ieſt*, pułnocno-zachodnia ſtrona świata.

Nordweſt-Wind, *m.* pułnocno-zachodni wiatr, między pułnocą y zachodem wieiący.

Nordwind, *m.* wiatr pułnocny, wiatr od pułnocy wieiący.

Northumberland, Provinz in England, Northumberland, ziemia w Anglii.

Northwallis, Landſchaft in England, Nortwal, ziemia w Anglii.

Norwegen, ein Reich in Europa, Norwegia, kroleſtwo z iednych w Europie. aus oder zu ſolchem Reiche gehörig, z tego kroleſtwa, albo do tego kroleſtwa należący, *adj.* Norgwegſki, Norwegſka, Norwegſkie, albo Norweſki, Norweſka, Norweſkie. einer daher, męſzczyzna z Norwegii rodem, Norwegczyk. eine daher, białogłowa z Norwegii rodem, Norwegianka. Art, Weiſe, *adv.* po Norwegſku, po Norweſku, z Norwegſka, z Norweſka.

Notarius, *m.* piſarz, von Grod Oświecim, piſarz Grodzki Oświecimſki.

Notariat, *n.* piſarſtwo, urząd piſarza. Notariat von Cracau, piſarſtwo Krakowſkie.

Notabel, merkwürdig, znaczny.

Note, *f.* in der Muſik, nota, albo raczey nuta w muzyce, znak tonu.

Noth, *f.* potrzeba. etwas aus Noth thun, co z potrzeby robić. der Noth weichen, potrzebie uſtępować. ſich in gegenwärtige Noth ſchicken, ſtoſować ſię z potrzebą ninieyſzego czaſu. was für Noth treibet dich darzu? co za potrzeba przymuſza cię do tego? Noth bricht Eiſen, potrzeba y ſamo żelazo łamie; *podobny ſens tegoż ſam* kto tonie to ſię y brzytwy chwyta. aus der Noth eine Tugend machen, z potrzeby cnotę zrobić. Noth macht mir ein Herz, potrzeba ſerca mi dodaie. die Noth machet Fäuſte, lehret fechten, *słowo w słowo* potrzeba do pięści przywodzi, uczy bić ſię; *ſens ieſt*, potrzeba naygnuśnieyſzego do pracy pobudzi. die Noth lehrt im Unglücke mehr als die Vernunft, potrzeba w nieſzczęściu więcey nauczy iak ſam rozum. einem ſeine Noth wiſſen laſſen, komu ſwoię potrzebę oznaymić; kogo uwiadomić o ſwoiey potrzebie; ſwoię komu potrzebę wiadomą uczynić. einen in die gröſte Noth bringen, kogo do naywiękſzey potrzeby przyprowadzić; w naywiękſzą potrzebę kogo wpędzić. einem aus der Noth helfen, kogo z potrzeby wydźwignąć, kogo w potrzebie ratować, z potrzeby wyratować.

wać. die Noth im Hause, potrzeba w domu, potrzeba domowa; ściſk w domu, uboſtwo y niedoſtatek w domu; bieda w domu. die Noth leiden, potrzebę cierpieć, *to ieſt*, biedę cierpieć. die Noth iſt nun am größten, potrzeba ieſt teraz naywiękſza, teraz ieſt naywiękſza bieda. er leidet die Noth von vielen Sachen, on cierpi potrzebę, niedoſtatek wielu rzeczy. ich gerathe dadurch in die große Noth, ia wpadam przez to w wielką potrzebę. er ſteckt in der größten Noth, on zoſtaie w naywiękſzey potrzebie. die Noth kann nicht größer ſeyn, potrzeba nie może być większa. er hat allerhand Noth, on ma wſzelaką potrzebę, *to ieſt*, potrzebę wſzyſtkiego. die Noth hat mich gezwungen, potrzeba mnie przymuſiła. die Noth drückt uns allenthalben, potrzeba nas przyciſka zewſząd. ſich die größte Noth einbilden, imaginować ſobie naywiękſzą potrzebę. die Noth gehet an den Mann, oſtatnia potrzeba dolega. in der Noth, w potrzebie. keine Noth haben, nie mieć żadney potrzeby. es hat keine Noth, to nie ma żadney potrzeby. wenn es die Noth erfodert, kiedy potrzeba tego wymaga. es thut ihm Noth, er will gern ſeine Nothdurft thun, chce ſię mu na potrzebę, żołądek przypiera.

Nothdürftig, potrzebny, *to co* w potrzebie zoſtaiący. deſſen einer nothdürftig iſt, czego kto potrzebnym ieſt. eines Dinges nothdürftig ſeyn, rzeczy iakiey potrzebnym być. vieler Bücher nothdürftig, wielu kſiążek potrzebny.

Nothdürftigkeit, *f.* potrzeba, potrzebność, bytność w potrzebie, potrzebowanie.

Nothdürftiglich, *adv.* doſtatecznie tyle, tak wiele co potrzeba.

Nothdurft, *f.* potrzeba, niedoſtatek, potrzebowanie; *powtore znaczy* Beſchwerung des Leibes vom Unrathe, przypieranie żołądka na odchod, *albo* chcenie iść na potrzebę. die erſchreckliche Nothdurft hat ihn darzu, das zu thun, gezwungen, ſtraſzna potrzeba przymuſiła go to uczynić.

Nothfall, *m.* potrzebny trefunek, potrzebę przynoſzący. im äußerſten Nothfalle, w nayoſtatnieyſzym potrzebnym przypadku.

Nothhelfer, *m.* ratuiący w potrzebie, wſpomagaiący, dźwigaiący; *w tymże ſamym ſenſie.*

Noth leiden, potrzebę cierpieć, być, zoſtawać w potrzebie. denen, die Noth leiden, zu Hülfe kommen, tym ktorzy potrzebę cierpią, *albo* ktorzy w potrzebie zoſtaią na ratunek przybywać, przychodzić, ratować ich.

Nothlügen, *f.* kłamſtwo, z potrzeby, dworne kłamſtwo, gładkie kłamſtwo.

Nothpfennig, *m.* pieniądze na potrzebę odłożone, od potrzeby chowane.

Nothſtall, *m.* mieyſce dla koni, albo klata konna, die Pferde darein zu ſchließen, konie w niey zamykać, u kowala, albo u konowała; *poſr.* travail.

Nothwehr, *f.* obrona z potrzeby, obrona z nieuchybney potrzeby.

Nothwendig, potrzebny, *paſſ. to ieſt*, czego potrzebuią. die Feder iſt nothwendig zum ſchreiben, pioro ieſt potrzebne do piſania. eine große Armee iſt der Republik nothwendig, wielkie woyſko ieſt potrzebne rzeczy poſpolitey. das iſt mir nothwendig, to mi ieſt potrzebne. die Univerſität iſt nothwendig in Warſchau, Akademiia ieſt potrzebna w Warſzawie. nothwendige Bücher, potrzebne kſiążki.

Nothwendig, *adv.* potrzebnie, z potrzeby, w potrzebie, koniecznie. nothwendig erweiſen, koniecznie pokazać. nothwendig ſchreiben müſſen, potrzebnie, koniecznie muſieć piſać. ich habe das nothwendig thun müſſen, ia to potrzebnie, z potrzeby uczynić muſiałem.

Nothzucht, *f.* gwałcenie, zgwałcenie kobiety; begehen, popełnić.

Nothzüchtigen, gwałcić, zgwałcić; eine Jungfrau, pannę iaką.

Nothzüchtigen, das, *n.* gwałcenie, zgwałcenie, gwałtu popełnienie.

Nothzüchtiger, *m.* gwałtownik, zgwałciciel; wird beſtraft, bywa karany.

Nothzwang, *m.* gwałt, mus, niewola, przymus, gwałtu czynienie, gwałtowanie. aus Nothzwang etwas thun, z gwałtu co czynić.

Notificiren, oznaymiać, oznaymić, dać znać, ogłoſić, ogłaſzać; einem etwas, co komu, uwiadomienie komu o czym uczynić, donieść; *toż ſamo znaczy co* berichten.

Notiren, *notować, nanotować*; *lepſze* znaczyć, naznaczyć, ponaznaczać.

Notoriſch, wiadomy, głośny, iawny, zawołany, nietayny, rozgłoſzony.

Noto, Stadt in Sicilien, Noto, miaſto w Sycylii. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Notoſki, Notoſka, Notoſkie. einer daher, mężczyzna z Nota rodem, Notoſczyk. eine daher, kobieta ztamtądże rodem, Notoſczanka. Art, Weiſe, *adv.* po Notoſku, z Notoſka.

November, *m.* eilfter Monath im Jahre, Liſtopad, iedenaſty mieſiąc w roku.

Novellen, *pl.* gazety, nowiny, wiadomości publiczne.

Noyon, Stadt in Frankreich, Noion, miaſto we Francyi; *połac.* Noviomagus; *inaczey* Noviodunum Veromanduorum. von oder zu ſolchem Orte gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Noioński, Noiońska, Noiońskie. einer daher, mężczyzna z Noionu rodem, Noionczyk. eine daher, kobieta z Noionu rodem, Noionka. Art, Weiſe, *adv.* po Noiońsku, z Noiońska, iak w Noionie.

Nudel, *f.* makaron; *pofr.* vermicelles; womit man die Gänſe ſtopft, ktorym gęſi nadziewaią. Nudel eſſen, makaron ieść.

Nüchternheit, *f.* im Trinken, trzywość, w napoiu. im Eſſen, wſtrzemięźliwość, utrzymałość w iedzeniu.

Nüchtern, trzyźwy, wſtrzemięźliwy, utrzymały. nüchterner Menſch, wſtrzemięźliwy człowiek. als ein Vollgeſoffener unter nüchternen Leuten toben, iak piiany ſzaleć między trzyźwemi. der nie nüchtern iſt, ktory nigdy trzyźwym nie ieſt; der noch nicht gegeſſen hat, ktory ieſzcze nic nie iadł mowi ſię, czczy; na czczo, nie iadłſzy ieſzcze. nüchterner Mund, czcza gęba. nüchterner Speichel, czcza ślina, ze czczych uſt ślina. nüchtern werden, ſtać ſię trzyźwym, wſtrzemięźliwym, utrzymałym.

Nüchtern, *adv.* trzyźwo, wſtrzemięźliwie, utrzymało. nüchtern leben, żyć trzyźwo, żyć wſtrzemięźliwie. er lebt nicht nüchtern, on nie żyie trzyźwo.

Nürnberg, Reichsſtadt in Deutſchland, Niremberga, *albo* Noremberga, wolne Ceſarſkie miaſto w Niemczech. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z Norembergi, albo do Norembergi należący, *adj.* Niremberſki, Niremberſka, Niremberſkie, *albo* Noremberſki, Noremberſka, Noremberſkie. einer daher, mężczyzna z Niremberki, *albo* z Noremberki rodem, Niremberczyk, *albo* Noremberczyk. eine daher, białogłowa z Niremberġi, albo z Norembergi rodem, Niremberka, albo Noremberka. die nürnbergiſchen Kaufleute treiben einen großen Handel zu Cracau und zu Jaroslau, kupcy Noremberſcy prowadzą wielki handel w Krakowie y w Jarosławiu.

Nüßchen, *n.* orzeſzek, maleńki orzeſzek; hartes und dürres, twardy y ſuchy.

Nütze, pożyteczny, użyteczny, zdatny, pożytek przynoſzący, zyſk przynoſzący. ein Menſch der zu nichts nütze iſt, człowiek ktory na nic nie pożyteczny, ktory do niczego, ktory ſię na nic nie zda, ktory do niczego nie ieſt. deſſen Bücher ſind zu vielen Dingen ſehr nütze, ktorego kſiążki ſą do wielu rzeczy bardzo pożyteczne. das ſehr nütze iſt, co bardzo pożyteczne ieſt. es iſt mir ſehr nütze geweſen, bardzo mi to było pożyteczne, zdało mi ſię to bardzo dobre. überall nütze ſeyn, wſzędzie być pożytecznym; zdać ſię do wſzyſtkiego, zdać ſię na wſzyſtko.

Nützen, zdać ſię, być pożytecznym; ſehr viel, nader wiele, bardzo wiele. einem nichts nützen, nikomu ſię na nic nie zdać. er hat mir wenig genützt, to na mało ſię mi to zdało. er kann ihnen mit etwas nützen, on może być im w czym pożyteczny. das nützet mir zum Bauen, to mi ieſt pożyteczne na budowanie. er ſchien unſern Dingen ſehr zu nützen, to ſię zdawało bardzo być pożyteczne naſzym rzeczom. zu eines Beſten nützen, pożytecznym być czyiemu dobru; *powtore znaczy to co* gebrauchen, zażywać. ich nütze das Kleid, ia zażywam tey ſukni. er hat drey Jahre meine Bibliothek genützt, on trzy lata zażywał moiey Biblioteki. ich nütze dieſe Sache nicht, ia nie zażywam tey rzeczy. ich werde das Buch bald nützen, ia w krotce będę zażywał tey kſiążki.

Nützen, das, *n.* zażywanie, używanie; eines Dinges, iakiey rzeczy; der Kleider, ſukien; des Degens, ſzpady; der Mütze, czapki; pożytkowanie.

Nützlich, pożyteczny, wygodny, potrzebny; *gdy znaczy to co* pożyteczny,

czny, użyteczny; einem, komu. es ist mir nützlich zu schreiben, to mi pożyteczne, potrzebne iest do pisania; *to co* intratny, z dochodami znacznemi. nützliche Landgüther, intratne dobra, z dochodami znacznemi wioski. die erhalten, die einem nützlich sind, tych zachować, ktorzy są komu pożytecznemi. wozu ist es nützlich gewesen? do czego to było pożyteczne? na co się to zdało?

Nützlich, *adv.* pożytecznie, użytecznie, zdatnie, z pożytkiem; geschehen zu etwas, dziać się w czym. das geschieht nicht nützlich, to się nie dzieie pożytecznie, to się nie z pożytkiem dzieie.

Null, *f.* cyfra, cyfra a nic, to nic, in der Rechenkunst, w rachunkach.

Null und nichtig, nieważny, nic nieważący, nikczemny, daremny. null und nichtig machen, co nieważnym uczynić; za nieważne uznać osądzić. dieser Vergleich wird null und nichtig werden, ta ugoda będzie za nieważną uznana, *albo* skassowana.

Nullbruder, *m.* człowiek na nic niezdatny, człowiek nic do rzeczy, człowiek ni to ni owo.

Numantia, ehemalige Stadt in Spanien, Numancyia, niegdyś miasto w Hiszpanii. daher, ztamtąd męszczyzna rodem, Numańczyk. Weibsvolk, Numanka. darzu gehörig, do Numancyi należący, *adj.* Numański, Numańska, Numańskie. Art, Weise, *adv.* po Numańsku.

Numidien, ein altes Königreich in Africa, Numidyia, dawne Krolestwo w Afryce.

Numidier, *m.* Numida, rodem z Numidyi, Numidczyk.

Numidisch, Numidyiski, Numidyiska, Numidyiskie. numidischer Krieg, Numidyiska woyna.

Nun, teraz, teraz zaraz. sage nun, du seyst von ihm hintergangen worden, powiedz teraz że od niego sam zwiedziony byłeś. damals hatten sie eine Entschuldigung, nun aber haben sie keine, przed tym mieli nie iaką wymowkę, ale teraz nie maią żadney. wo wir ihm damals nicht die Waffen in die Hände gegeben, daß wir nun, ieżeli my mu przed tym w ręce oręża nie dali, aby my teraz. nun aber, wie sieht es um dein Leben aus? teraz zaś, iakie twoie życie. nun endlich einmal antworte ich auf den Brief, teraz na ostatek raz odpisuię na list. nun ist es so weit gekommen, daß, teraz tak daleko rzecz przyszła, że. nun erst etwas hören, teraz dopiero co słyszeć. davon wird nun zu reden die Zeit seyn, o tym będzie teraz czas do mowienia. nun weiter, gebt alle acht! teraz daley wszyscy uważaycie! rede nun du, mow ty teraz. nun aber, a teraz zaś, a zaś teraz. wenn irgend eine Zeit ist, nun wohlan, ieżeli kiedy czas iest, to teraz. was soll ich nun machen? co ia mam teraz czynić? wie ist es denn nun? coż tedy teraz iest? so sagest du nun das nicht? to tedy mowisz że nie?

Nunmehr, nunmehro, iuż, teraz zaś iuż, a teraz iuż; sind es fast fünfhundert Jahre, a teraz iuż iest prawie pięć set lat, daß, iak. er regieret nunmehr ins dritte Jahr, a teraz iuż on trzeci rok panuie. nunmehr wundere ich mich gar nicht, ia tedy iuż teraz wcale się nie dziwuię; *to co* temu, *albo* przed. nunmehr vor zwanzig Jahren, iuż temu dwadzieścia lat, iuż przed dwudziestą lat. nunmehro vor funfzehen Jahren bist du Rentmeister gewesen, iuż temu pietnaście lat iak skarbowym byłeś. vor nunmehro länger als fünf und zwanzig Jahren gut gesagt haben, iuż dawniey iak przed dwudziestą y pięciu lat obiecać, przyobiecać było. er hat vor nunmehr funfzehen Jahren die Sache ausgemacht, iuż temu piętnaście lat teraz, iak on ten interes wyrobił.

Nur, tylko, ieno; *iaczy, albo iacy, zaniechane y u prostakow tylko ieszcze w ustach*; tylko, tyle. er ist mir nur dem Namen nach bekannt, on mi tylko po imieniu iest znaiomy. du führest nur den Namen der Tugend im Munde, was sie aber selbst vermöge, weißt du nicht, ty tylko imię cnoty masz w ustach, ale co sama cnota może, ty niewiesz nic. nicht nur gar unbequem, sondern auch schändlich, nie tylko nie wygodnie ale y ze wstydem nawet. nur durch die Stämme werden die Bäume ernähret, tylko przez korzenie bywaią drzewa żywione. nicht nur, sondern auch, nie tylko, ale też. nicht nur krank seyn, aber auch gefährlich krank seyn, nie tylko chorować, ale nawet niebezpiecznie chorować. in einer Sache nicht nur einer seyn, w iakiey rzeczy nie być tylko sam ieden. nur Griechisch reden, tylko po

Grecku mowić. nur wenig betrachten, tylko trochę uważać. ſie mögen nur ſehen, wy możecie tylko widzieć; wenn es nur eine Kunſt iſt, ieżeli to tylko ſztuka iaka ieſt. er war ein muthiger Redner genug, wenn er nur ein Redner geweſen, on był doſyć śmiałym mowcą, ieżeli tylko mowcą był. wenn er ſolches nur thun kann, ieżeli on to tylko zrobić potrafi. wenn ſie nur das nicht lobten, gdy by oni tylko tego niechwalili. nur eine Statue des Zenons, tylko iedna ſtatua Zenona. wir haben zwey gute Bürgermeiſter, aber auch nur gute, verlohren, dwoch dobrych Konſulow, ale tylko dobrych utraciliśmy. Cato pflegt nur von der Großmüthigkeit zu reden, Kato zwykł tylko o wielkości umysłu mowić. nur eine Zeitlang, tylko do iakiego czaſu. nur Africa ausgenommen, tylko Afrykę wyiąwſzy. auf Krieg umgehen, nur deinetwegen, na woynę ſię gotować, tylko dla tego. nur daraus kann es ermeſſen werden, tylko z tego można to miarkować. nur tauſend, tylko tyſiąc. nur neun Jahr, tylko dziewięć lat. es waren nur zween Wege, tylko były dwie drogi. nur eine Viertelſtunde auf eine Sache denken, tylko ćwierć godziny nad iaką rzeczą myśleć.

Nur, eine Stadt, Kreis und Staroſtey in Polen, Nur, miaſto, ziemia y ſtaroſtwo w Polſzcze. von der Stadt oder aus dem Kreiſe und Staroſtey oder zu ſolchen gehörig, z tego miaſta, ziemi, ſtaroſtwa, albo do tego miaſta, ziemi, ſtaroſtwa należący, *adj*. Nurſki, Nurſka, Nurſkie. einer daher, mężczyzna z Nuru, albo z Nurſkiego rodem, Nurczyk. eine daher, kobieta ztamtądże rodem, Nurka. Art, Weiſe, *adv*. po Nurſku, z Nurſka. Staroſt von Nur, Staroſta Nurſki.

Nuſco, Stadt im Neapolitaniſchen, Nuſko, miaſto w Neapolitańſkim. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj*. Nuſki, Nuſka, Nuſkie. einer daher, mężczyzna z Nuſka rodem, Nuſczyk. eine daher, kobieta z Nuſka rodem, Nuſczanka. Art, Weiſe, *adv*. po Nuſku, z Nuſka, iak w Nuſku.

Nuß, *f*. die Frucht, orzech, owoc pewny; böſe, friſche, jährige, zły, świeży, roczni; zweyjährige, heurige, tak dwoch roczni, łońſki, latoſi, tego roczni orzech; grüne, trockene, harte, bittere, zielony, ſuchy, twardy, gorzki; ſüße, leere, słodki, prożny bez ziarka; geſchälte, wyłuſzczony. die Nuß aufknacken, orzech rozłupać, ſtłuc. die Nüſſe aufleſen, orzechy zbierać. nicht eine taube, böſe, madichte Nuß für etwas geben, ani iednego prożnego, złego, robaczywego orzecha za co nie dać. den Kern aus der Nuß eſſen, ziarno z orzecha ieść. kleine Nuß, orzeſzek, mały orzech, maluchny orzeſzek.

Nußbaum, *m*. orzeſzyna, leſzczyna, drzewo laſkowe, laſzczyna na ktorey ſię orzechy rodzą. von Nußbaum, z orzeſzyny, z laſzczyny, z laſkowego drzewa.

Nußbaum-Garten, *m*. ogrod orzechowy, ogrod laſkowy; ogrod leſzczynowy.

Nußbäumern, orzechowy, orzeſzkowy. nußbäumernes Holz, orzechowe drewno. von nußbäumernen Holze, z orzechowego drzewa.

Nußbeiſſer, *m*. cążka, dziadek do łupania orzechow, łupanka.

Nußpicker, *m*. ein Vogel, ptak pewny, ſrokoſz popielaty.

Nußkern, *m*. ziarko orzechowe; fauler, zgniłe; modrichter, robaczywe.

Nußöl, *n*. orzechowy oleiek, z orzechow oleiek wyciągniony.

Nußſchale, *f*. łupina, łupinka orzechowa, łupinka z orzecha.

Nußſpiel, *n*. gra w orzechy, granie w orzechy; zabawa grana w orzechy.

Nutz, *m*. używanie, zwyczay, pożytek; jährlicher, ſteter, gemeiner, roczny, neuſtanny, poſpolity zwyczay, pożytek; langwieriger, öffterer, herrlicher, długo trwaiący, częſty, okazały, zwyczay; langer, großer, mittelmäßiger, długie, wielkie, pomierne używanie; ſehr kleiner, bardzo małe; wunderſamer, vieler, dziwny zwyczay, wiele pożytku; ſehr vieler, täglicher, mannichfaltiger, bardzo wielki, codzienny, rozmaity zwyczay, pożytek; alter, ſeltener, ſtary, rzadki zwyczay. Nutzen von einem Thiere haben, mieć pożytek z iakiego zwierza. was keinen Nutzen hat oder giebt, co nie ma ani nie przynoſi żadnego pożytku. die Gemüther der Menſchen zu ſeinem Nutzen vereinigen, umysły ludzkie ziednoczyć na ſwoy pożytek. das giebt

großen

großen Nutzen zu dem Schiffbaue, to przynoſi wielki pożytek do budowania okrętow. er hat mir in vielen Dingen einen großen Nutzen gegeben, on mi w wielkich rzeczach był z wielkim pożytkiem. zu eines Nutzen ſeyn, być na czyi pożytek, być z czyim pożytkiem. den Nutzen haben, erhalten, pożytek mieć, pożytek odbierać. kleiner Nutzen, żaden pożytek, für *nomin. za pierſzy*, ſpadek, żadnego pożytku. großer Privatnutzen, wielki oſobiſty pożytek. auf ſeinen Nutzen ſehen, ſwoiego pożytku, zyſku upatrywać, na ſwoy pożytek, zyſk patrzeć. Nutzen ſchaffen, wyrobić, zrobić ſobie iaki pożytek, zyſk. den Nutzen nehmen, pożytek brać, zyſk mieć; einem hinderlich ſeyn, przeſzkadzać cudzemu pożytkowi. das gemeine Beſte ſeinem Nutzen vorziehen, poſpolite dobro przekładać, przenoſić nad ſwoy prywatny pożytek. einen Nutzen fahren laſſen, um einen deſto größern zu erlangen, ieden pożytek porzucić, aby drugiego tym większego doſtać. was zu meinem Nutzen dienet, co ieſt z moiem zyſkiem, co do moiego pożytku ſłuży. etwas zum Nutzen der Republik thun, co na pożytek Rzeczypoſpolitey czynić. eines Nutzen nicht entgegen ſeyn, czyiemu pożytkowi nie być przeciwnym. das gereicht dem gemeinen Weſen zum Nutzen, to wychodzi na dobro rzeczy poſpolitey, *to ieſt*, z dobrem rzeczy poſpolitey. auf eines Nutzen abzielen, należeć, zmierzać do czyiego pożytku. der Mutter Nutzen ſuchen, matczynego pożytku ſzukać, matczynego zyſku upatrywać. mehr Schaden als Nutzen von etwas haben, mieć więcey ſzkody iak zyſku, z czego. einem in deſſen Nutzen hinderlich ſeyn, czyiemu zyſkowi być na przeſzkodzie. mäßiger, angenehmer, gründlicher Nutzen, mierny, przyiemny, gruntowny zyſk; großer, naywiękſzy pożytek; darauf ſehen, nań patrzyć, pożytku upatrywać. Nutzen geben, pożytek przynoſić, zyſk przynieść; woher nehmen, odnoſić zkąd pożytek. er läßt einen ſo großen und gewiſſen Nutzen fahren, on niedba o tak wielki y pewny pożytek, on daie uchodzić tak wielkiemu y pewnemu pożytkowi. durch oder von dem Nutzen zu etwas Böſen verleitet werden, przez zyſk, albo zyſkiem być do czego złego przywiedzionym. dem gemeinen Weſen können zum Nutzen ſeyn, rzeczy poſpolitey moc z korzyścią być. um ſeines Nutzens willen etwas thun, dla ſwoiego pożytku co robić; na ſwoy pożytek co czynić. es iſt mehr Schaden als Nutzen bey der Sache, więcey ieſt ſzkody niżeli pożytku w tey rzeczy. wollen, daß Nutzen und Schaden gemein ſey, chcieć aby pożytek y ſzkoda wſpolne były. um den Nutzen kommen, pożytek utracić, korzyści być pozbawionym. einem zum Nutzen gereichen, wychodzić komu na zyſk, wyiść komu na dobre, na pożytek, na korzyść; być komu z pożytkiem; nie przychodzić komu bez pożytku; nieſzkodować na czym; *znaczy także* mieć zyſk. zu ſeinem Nutzen verwenden, na ſwoy zyſk, na ſwoię korzyść obracać, na ſwoy pożytek obrocić.

Nutzbar, pożyteczny, zyſkowny, intratny, dochodny. nutzbares Landguth, intratna, pożyteczna, wieś, zyſkowna, dochodna z dochodami wieś; z dobrą intratą wioſka.

Nutzbarkeit, *f.* pożytek, pożyteczność, zyſkowność, dochodność, intratność, pożytkowanie, intrata, korzyść.

Nutzung, *f.* używanie; von fremden Güthern, cudzych dobr, dochodow y wygod z nich używanie. einem die Nutzung von allen ſeinen Güthern vermachen, komu zapiſać, dożywocie wſzyſtkich ſwoich dobr; dochody oſiadłość, y wygody z nich. Nutzung eines Landguthes, używanie dobr y ich intrat, y pożytkow.

Nympfe, *f.* vermeynte feindliche Göttinn, Nimfa, mniemana bałwochwalſka bogini; auf den Bergen, na gorach, gorna Nimfa, goralka Nimfa; in den Wäldern, w laſach, leśna Nimfa; in den Flüſſen, w rzekach, rzeczna Nimfa; in dem Meere, w morzu, morſka Nimfa; in den Thälern, na dolinach, dolińſka Nimfa; in den Seen, w ieziorach, iezierna, *albo* iezi orna Nimfa; in den Brunnen, w zdroiachy krynicach, zdroiowa Nimfa, kryniczna Nimfa; in einzelnen Bäumen, na poiedyńczych drzewach, drzewna Nimfa; auf den Wieſen, na łąkach, po łąkach mieſzkaiąca, łączna Nimfa.

Nyſſa, ehemalige Stadt in Armenien, Nyſſa, niegdyś miaſto w Armenii. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący,

żący, *adj.* Nyssański, Nyssańska, Nyssańskie. einer daher, mężczyzna z Nyssy rodem, Nyssanin. eine daher, białogłowa z Nyssy, Nyssanka. Art, Weise, *adv.* po Nyssańsku, z Nyssańska, iak w Nyssie.

O.

O B

O, oder o, vierzehender Buchstab des deutschen Alphabets, O, albo o, czternasta litera Niemieckiego alfabetu.

O! o! *adv. vocandi, zawołanie.* o mein Furni! o moy Furniuszu! *interject. dolentis, zawołanie boleiącego.* o mich Elenden! o ia mizerny! o ia biedny człowiek! o mein trübseliges Alter! o moia strapiona starość! o mizerny moy stary wiek! *laetantis, zawoł. raduiącego się.* o angenehme Briefe! o przyiemne listy! *optantis, zawoł. życzącego.* o daß er sich doch die Sache angelegen seyn ließe! o boday by on przecie pilnował tey rzeczy! o boday by przyszedł! o boday by się był nie rodził! o boday by był nigdy nie umierał! o boday bym ia był tak uszczęśliwiony!

Ob, czyli, czy. laßt uns sehen, ob dieser Abfall auch rechtmäßig genug sey, obaczmy czyli to odstąpienie iest dosyć słuszne. ich weiß nicht ob ich dir gratuliren soll, nie wiem ia czyli ci mam powinszować. ich weiß nicht ob man diesem vergeben soll, ia nie wiem, czyli temu maią przepuścić. man muß sehen ob der Leib verstopft oder offen sey, trzeba obaczyć, czyli żołądek zatkany czyli też otwarty iest. ich frage, ob du deine Sache dem Rathe überlässest? ia się pytam, czy ty twoy interes na Senat zdaiesz? er meynte du würdest fragen, ob ein Himmel, oder unzählige wären, on rozumiałześ się miał pytać, czy iedno niebo iest, czy są niezliczone nieba. du wirst sehen ob das ihre Meynung sey, oder ob sie sich so stellen, ty obaczysz, czy to ich zdanie iest, czy też tylko tak udaią. er wurde gefragt, ob er den Vater oder die Mutter höher hielte, on był pytanym kogo by więcey poważał czy oyca, czy matkę. ob oder nicht, czyli albo nie. man muß sehen, ob sie wollen oder nicht, trzeba obaczyć *czyli oni* chcą, *czyli nie.* man muß fragen, ob eine Art sey, oder mehrere, trzeba się pytać, czyli to ieden gatunek iest, czyli więcey. ob iemand, ob einer, ob was, czy kto, czy ieden, czyli co. fragen, ob sie etwas mit nach Rom zu bestellen haben, oni się pytaią czyli masz co do Rzymu rozkazać. ob iemals, czyli kiedy, ieżli kiedy. ich frage, ob der Rath sie iemals aufgehalten? ia pytam się ieżeli kiedy ich Senat zatrzymywał. ob nicht, s. an seinem Orte. ob der Abendmahlzeit, czyli podczas wieczerzy, s. über.

O B A

Obacht, *f.* wzgląd, uwaga. auf etwas Obacht haben, mieć na co wzgląd.

Obadia, Mannsnamen, Obadia, Obadyas, imię mężczyzny.

Obangedeutet, wyżey wspomniony, wyżey rzeczony, wyżey przerzeczony.

Obdach, *n.* gospoda, przytulenie; den Soldaten geben, gospodę żołnierzom dać.

Obed, Mannsnamen, Obed, imię mężczyzny.

Oben, wyżey w gorze, na gorze, na wierzchu; gesagt haben, powiedzieć było. er hat noch oben darzu gethan, on ieszcze w gorze do tego przydał. oben geschrieben haben, wyżey napisać było. oben gesetzt haben, wyżey położyć było. oben gewiesen haben, wyżey było pokazać. von oben her, z góry, z wysoka, z wierzchu. der von oben her ist, ktory z góry, z wysoka iest. von oben bis unten, od gory aż do dołu; z gory aż na sam doł lecieć padać.

Obenan, naywyżey, na naywyższym mieyscu, na naypierwszym mieyscu; w mieyscu naywydatnieyszym, naygornieyszym.

Obenan kommen, na wierzch wychodzić, na gorę wychodzić, wysoko na sam wierzch wyyść. obenan zu kommen suchen, upatrywać, szukać iak by wyyść na naywyższe mieysce.

Obenan sitzen, posadzić naywyżey, komu dać naypierwsze mieysce; kogo na naystarszym mieyscu posadzić; komu dać naypierwszy krok, nayzacnieysze mieysce.

Obenan sitzen, das, *n.* siedzieć naywyżey, siedzieć naypierwey, zasiadać na naystarszym mieyscu, siedzieć na mieyscu naygodnieyszym.

Obenan stehen, na czole stać, na samym być czole, rey prowadzić, naypierwsze mieysce trzymać; pierwsze mieć przed wszystkiemi mieysce.

Obenaufstellen, na naywyższym mieyscu postawić, na naypierwszym mieyscu posadzić, dać mieysce *komu* naywyższe; przed wszystkiemi pierwszym mieyscem *kogo* uczcić. ich stelle ihn obenan, ia go przed wszystkiemi kładę.

Obenauf, na gorze, na wierzchu, na naywyższym mieyscu.

Obenaufschütten, sypać na kupę, na wierzch sypać, zsypować na kupę.

Obenaufschwimmen, pływać po wierzchu. was obenauf schwimmet ist Puter, co po wierzchu pływa to masło iest.

Obendrauf, ieszcze nad to, ieszcze więcey nad to, nad to więcey.

Obendrauf fallen, na wierzch paść, na wierzch czego padać.

Obendrauf legen, na wierzchu położyć, na wierzchu czego kłaść, na wierzch wkładać.

Obendrauf schütten, na wierzch sypać, nasypać, na gorę nasypać.

Obendrauf sitzen, na wierzchu siedzieć, na gorze siedzieć.

Obendrauf stehen, na wierzchu stać, na gorze stać, stawać.

Obendrauf thun, kłaść na wierzch na czym, puszczać na wierzchu.

Obendrauf werfen, wrzucić na wierzch, wrzucać na wierzch.

Obengedacht, wyżey wspomniony, wyżey namieniony, wyżey rzeczony, wyżey wymieniony, pierwey powiedziany, przed tym powiedziany.

Obengelegen, wyżey położony, wyżey leżący. obengelegenes Meer, wyżey położone morze. obengelegene Landschaft, wyżey położona ziemia.

Obengemeldet, wyżey mowiony, wyżey opowiedziany, wyżey wymieniony.

Obengeschrieben, wyżey pisany, wyżey napisany, w gorze napisany.

Obenher, z gory, z wysoka, z wierzchu, od gory, od wierzchu.

Obenherab, z wierzchu, od wierzchu, z gory, od gory, z wysoka.

Oben hervorragen, wyżey być, nad inne, wydawać się wyżey, z pomiędzy innych, wyżey styrczeć nad inne; po nad inne widać; ein wenig über das Wasser, trochę nad wodę styrczeć, wychodzić.

Obenherunter, z gory na doł, z wierzchu na doł; z wysoka ku dołowi.

Obenhin, po wierzchu, auf der obern Fläche, po samey płaszczyzny wierzchu; *to co* schlecht, na prętce co kolwiek; etwas betrauern, czego dotchnąć; die Naturlehre, rodu wiadomości; die griechischen Dinge erlernen, co z większa greczyzny się przeuczyć. ein Buch obenhin lesen, z *prędka letko* książkę przeźrzeć, przerzucić. obenhin thun, co *prędko, prędko nie bawiąc* zrobić. etwas, das obenhin gethan wird, co zrobione iest na prędce; *także znaczy* iak gdy by przez mgłę.

Ober, wyśni, wyśnia, wyśnie. oberes Meer, wyśnie morze. obere Schwelle, wyśni prog, nadprożek, ocap, ktorym w gorze podwoie związane.

Oberamtmann, *m.* naystarszy urzędnik, pierwszy urzędnik.

Ober-Appellations-Gerichtsrath, *m.* naypierwszy konsyliarz sądow apelacyjnych.

Oberauditeur, *m.* naystarszy sędzia woyskowy, woyskowych sądow.

Oberaufseher, *m.* superintendent, starszy dozorca, wielkodozorca.

Oberbaden, Badena wyśnia, *albo też także* Oberbaden, miasto.

Ober-Baumeister, *m.* wielko budowniczy, naystarszy architekt, pierwszy architekt, Nadarchitekt.

Oberbereiter, *m.* Naduieżnik, starszy Uieżnik, Bereyter.

Ober-Berghauptmann, *m.* wielkogordozorca, rudnic, kruszcow.

Ober-Bergrath, *m.* wielkogorradca, konsyliarz rud y kruszcow.

Oberbette, *n.* kołdra do przykrywania pościeli; pierzyna na wierzch.

Oberboden, *m.* ganek wyśni, naywyższe piętro domu.

Ober-Cammerherr, *m.* wielki podkomorzy; kaiserlicher, Cesarski.

Ober-Capellmeister, *m.* naystarszy kapelmistrz, pierwszy muzykmistrz, dyrektor kapeli.

Obercaplan, *m.* archidyakon w kolegiacie lub w katedrze.

Ober-Ceremonienmeister, *m.* wielkoceremonii obrządca, wielko ceremonij odprawca.

Obercommando, *n.* naywyższa komenda, Nadkomenda; haben, naywyższą komendę mieć. absolutes Obercommando einem überlassen, absolutną naywyższą

wyższą komendę, albo Nadkomendę woyska poruczyć komu. er hat wegen seiner Geschicklichkeit das Obercommando bekommen, on dla swoiey zdolności, Nadkomendy woyskowey dostał, dostąpił. einem das Obercommando auftragen, włożyć na kogo naywyższą komendę. Obercommando haben, sprawować naywyższą komendę. Obercommando haben wollen, chcieć mieć naywyższą komendę.

Ober-Consistorium, *n.* naywyższy konsystorz, naywyższa rada y sąd kościelny.

Ober-Consistorial-Assessor, *m.* assessor w naywyższym konsystorzu.

Ober-Consistorial-Präsident, *m.* prezydent naywyższy konsystorski, prezydent w naywyższym konsystorzu, prezydent naywyższego konsystorzu, naypierwszy władca, w konsystorzu naywyższym.

Ober-Consistorial-Secretarius, *m.* sekretarz w naywyższym konsystorzu, sekretarz naywyższego konsystorza; naywyższey konsystorskiey rady sekretarz; sekretarz naywyższego konsystorskiego sądu.

Oberdecke, *f.* nakrycie zwierzchnie, nakrycie wierzchowe, na wierzch.

Oberer, wyższy. oberer Ort, wyższe mieysce. oberes Haus, wyższy dom. am oberern Orte, na wyższym, na wydatnieyszym mieyscu. im oberern Hause, w wyższym domu.

Oberfalkenier, *m.* starszy sokolnik, nadsokolnik, nadsokolniczy.

Oberfechtmeister, *m.* starszy fechmistrz, nadfechmistrz.

Ober-Floßaufseher, *m.* Nadspławdozorca, spławow nad dozorca.

Ober-Forstmeister, *m.* starszy leśniczy, nadleśniczy, wielki leśniczy.

Obergewalt, *f.* naywyższa władza, nadwładza, przewładza, przenadwładza.

Oberhand, *f.* pierszość, pierszeństwo, naypierwsza powaga, więcey możność, gora. Oberhand haben, gorę mieć, pierszość mieć, naypierwszą powagę mieć; przy niem iest więcey możność; *potym* mieć gorę nad kiem, być wyższym, mocnieyszym od kogo, przewyższać kogo w czym; mit der Cavallerie, kawaleryią przewyższać, celować. über alle die Oberhand haben, nad wszystkiemi mieć gorę. die Oberhand behalten, gorę otrzymać nad kiem. zur See die Oberhand haben, na morzu mieć gorę, być mocnieyszym, opanować wszystko, mieć w swoiey mocy, trzymać w swoiey władzy. er hat die Oberhand über alle, on ma moc, wyższość, władzą, gorę nad wszystkiemi.

Oberhaupt, *n.* wodz, głowa, przywodnik, przywodca; einen darzu machen, uczynić kogo wodzem, przywodnikiem, przywodcą; einer Parthey, iakiey partyi głową, iakiey strony.

Oberhauptmann der Cassen-Aemter, *m.* podskarbi wielki, wielkowładca skarbu, naypierwszy Skarbnik dochodow krolewskich, książęcych.

Ober-Heroldmeister, *m.* naypierwszy w państwie herold.

Ober-Heroldrath, *m.* konsyliarz oberheroldstwa w państwie.

Oberherr, *m.* naypierwszy pan, naystarszy pan, niby, książe.

Oberherrschaft, *f.* naypierwsze państwo, naystarsze państwo, wyśnie państwo.

Ober-Hofgericht, *n.* naystarszy sąd zadworny, naypierwszy sąd za dworem.

Ober-Hofgerichtsstube, *f.* izba sądu naywyższego zadworniego.

Ober-Hofjägermeister, *m.* wielki łowczy nadworny.

Ober-Hofmarschall, *m.* wielki dworu marszałek, marszałek nadworny.

Ober-Hofmeister, *m.* ochmistr wielki nadworny.

Ober-Hofprediger, *m.* kaznodzieia nadworny, naystarszy kaznodzieia u dworu; naypierwszy kaznodzieia nadworny; książęcy, pański, Cesarski.

Ober-Hofrichter, *m.* sędzia naywyższy zadworny.

Ober-Jägermeister, *m.* wielki łowczy, naywyższy, naypierwszy łowczy.

Ober-Ingenier, *m.* wielki Inżenier, wielki woienny architekt.

Oberkeit, s. Obrigkeit.

Oberkleid, *n.* zwierzchna suknia; anziehen, zwierzchną suknią wdziać.

Ober-Kleiderverwahrer, *m.* wyższy szatny, pierwszy szatny, starszy szatny.

Oberkoch, *m.* wyższy kucharz, nadkucharz, starszy kucharz.

Ober-Kriegscommissarius, *m.* naywyższy woyskowy komisarz, *albo* naypierwszy woyny woysk komisarz.

Ober-Küchenmeister, *m.* wielki kuchmistrz, naywyższy kuchmistrz.

Ober-Landbaumeister, *m.* wielki kraiowy, *albo* ziemski budowniczy.

Oberleder, *n.* zwierzchnia ſkora, ſkora na wierzch, ſkorzane nakrycie; przyſzwa u obuwia; an Pantoffeln mit Perlen beſetzen, perłami na patynkach wyſadzana, *albo* przyſzwy na patynkach perłami wyſadzać.

Obermarſchall, *m.* wielki marſzałek, naypierwſzy, naywyżſzy marſzałek.

Ober-Mühleninſpector, *m.* nad młynami dozorca, młyńſki wielko dozorca; wielki ſtaroſta młyńſki.

Oberofficier, *m.* oberoficer, pierwſzego rzędu oficer.

Oberpfarrer, *m.* ſam kſiądz pleban, proboſzcz, pleban.

Ober-Poſtmeiſter, *m.* wyżſzy poſt-miſtrz, *albo* poſt-gienerał, gienerał poſzt, Kſięſtwa, Kroleſtwa, Elektorſtwa.

Oberpräſident, *m.* drugi prezydent, wice prezydent.

Oberprieſter, *m.* archipresbiter, wyżſzy kapłan, wyżſzy proboſzcz.

Ober-Rechnungs-Collegium, *n.* gieneralne rachunkow Koło, gieneralna rachunkow izba, *albo* komiſarzow rachunkowych.

Oberrock, *m.* zwierzchnia ſuknia, ſuknia do wdziania na wierzch.

Oberſachſen, *n.* Wyśnia Sakſonia, Wyśnie Saſy. aus Oberſachſen, z Wyśniey Sakſonii, z Wyśnich Saſow.

Ober-Salzfactor, *m.* gieneralny zawiadywca żup ſolnych, żupnik, po niem podżupek; Wielkożupdozorca.

Oberſchenk, *m.* wielki podczaſzy, wyżſzy podczaſzy, ſtarſzy podczaſzy.

Oberſchenkel, *m.* łud, łudo, po nad kolanem mięśnieyſza część nogi.

Oberſchwelle, *f.* ocap, nadproże, ktorym podwoie poprzecz uięte od wierzchu.

Oberſt, naywyżſzy, *albo adv.* naywyżey. bis zu oberſt, aż do naywyżſzego, aż naywyżey. das unterſte zu oberſt kehren, naydolnieyſze na ſam wierzch, na naywyżſze obracać.

Oberſtallmeiſter, *m.* koniuſzy, nach ihm, po niem podkoniuſzy.

Ober-Staatsminiſter, *m.* pierwſzy ſtanu miniſter, naywyżſzy miniſter ſtanu.

Oberſtand, *m.* pierſzeńſtwo, przodkowanie; uprzedzenie przed kim.

Oberſtelle, *f.* naypierwſze mieyſce, naypoważnieyſce mieyſce, naygodnieyſze mieyſce. Oberſtelle unter den Geſandten haben, mieć między posłami naypierwſze mieyſce, *to ieſt*, być naypierwſzym posłem. einem unter einigen die Oberſtelle geben, komu dać między nie ktoremi pierwſze mieyſce. er hat die Oberſtelle unter uns, on ma naypierwſze mieyſce między nami. ſie haben die Oberſtelle beym Fürſten, oni maią naypierwſze mieyſce u Kſiążęcia przed inſzemi. ich beſitze bey ihm die Oberſtelle, ia trzymam u niego pierwſze mieyſce. die Oberſtelle in der Vogtey haben, naypierwſze mieyſce mieć w ſądach, *to ieſt*, naypierwſzy mieć ſęſki urząd. unter den Seinigen die Oberſtelle haben, między ſwoiemi mieć naypierwſze mieyſce, *to ieſt*, naywiękſzą powagę. der die Oberſtelle hat, ktory ma naypierwſze mieyſce. einem die Oberſtelle nicht laſſen, nie pozwalać komu pierwſzego mieyſca.

Oberſter, *m.* Höchſter, naywyżſzy, nayſtarſzy. das geſchiehet von den Oberſten, Mittlern und untern, to ſię dzieie od naypierwſzych, śrzednich y oſtatnich. das unterſte dem oberſten gleich machen, nayniżſze porownać z naywyżſzym. zu oberſt auf die Säule ſetzen, na ſamym wierzchu kolumny poſtawić, położyć. etwas zu oberſt gebogen ſeyn, co od wierzchu wygięte ieſt. oberſter Feldherr, wielki Hetman. Oberſter im Kriege, pułkownik reymentu; zu Pferd, konnego; zu Fuß, piechoty; unter den Dragonern, pułkownik dragonii; von der Artillerie, pułkownik artylleryi; bey dem vierten Regimente, pułkownik czwartego reymentu. Oberſter in einem Gymnaſio, Szkołrządca, *pod niem* prefekt, Podſzkołrządca.

Oberſt-Lieutenant, *m.* Podpułkownik, oberſzteleytnant, *iakoby* pułkownika namieſtnik, *albo* pułkowniczy przenamieśnik w całym reymencie.

Oberſtwachtmeiſter, *m.* gienerał ſtrażnik, gienerał, maior.

Ober-Steuercaſſirer, *m.* gieneralny poborow Skarbnik, kaſſyier.

Ober-Steuerdirector, *m.* gieneralny poborow zawiadowca; wielki poborca gieneralnych podatkow ſkarbowych.

Ober-Steuerrath, *m.* gieneralny poborow konſyliarz.

Obertheil, *n.* część wyśnia, część wyżſza, część nad wyżſzą częścią, część po wyżey niżſzey części. Obertheil der Stadt, część wyśnia miaſta.

Oberthüre, *f.* ocap, nadedrzwi, nadedrzwie, nadproże; allzu hohe, zbyt wyſokie.

Ober-Vormundschafts-Rath, *m.* naypierwszy konsyliarz w opiekuństwie.

Ober-Vorsteher, *m.* wielkorządca, gienerał starosta.

Oberwesel, Stadt am Rhein, Oberwesel, miasto nad Renem.

Ober-Wildmeister, *m.* gieneralny łowow dozorca.

Ober-Accismeister, *m.* gieneralny akcyzy poborca.

Ober-Yssel, eine Landschaft, Oberisel, *albo* Oberisla, kray nad wyśnią Islą rzeką w Belgium; *z łacińska* Transisalana, *albo* Transisalania.

Obgemeldet, wyżey rzeczony, powyżey przerzeczony.

Obgleich, chociaż, lubo, choć. einen gewissen obgleich nicht rühmlichen Frieden lieber haben wollen, pewny iaki, lubo nie bardzo zacny woleć mieć pokoy. die Sache erfordert ihr Bedenken, ob ich gleich deiner Meynung bin, interes wymaga namyślenia się o niem, lubo ia twoiego zdania iestem. ob ich gleich noch früh morgens den Harpalem abgehen lassen, dennoch habe ich von eben solchen Dingen öfters schreiben wollen, lubo dziś rano Harpala wysłałem, iednak chciałem do ciebie o tym częściey pisać. ich will es dennoch mit rechtschaffenen Leuten halten, ob sie gleich fehlen, ia chcę przecię o tym, z podściwemi ludźmi trzymać, chociażby błądzili. ob du gleich solches nicht erlangen kannst, dennoch, lubo ty tego zaraz dostać nie możesz, przecież. ob ich gleich gewinnen sollen, doch will ich mich meines Rechts begeben, lubo bym powinien tę sprawę wygrać, przecież ia chcę ustąpić moiego prawa. ich würde es nicht glauben, ob ich es gleich jedermann sagen hörte, ia temu niewierzyłem, lubom to każdego mowiącego słyszał. ob es gleich Cäsar verstand, doch redete er sie gelind an, Cezar lubo to rozumiał, iednak iak nayłagodniey mowił do nich. ob er gleich nicht Schuld daran hat, dennoch ist er nicht außer Verdacht, lubo on w tym winy nie ma; atoli nie iest bez podeźrzenia. er hat große Dinge gethan, ob sie gleich dem gemeinen Wesen schädlich gewesen, on wielkie rzeczy poczynił, lubo one były rzeczy pospolitey szkodliwe. ob du mir gleich zur Reise nicht gerathen, so hast du sie doch gebilliget, luboś mi nieradził iechania, toś ie przecie pochwalił. obgleich mir alle Gefahr bevorstehet, so will ich ihm doch beyspringen, lubo mnie wszelakie niebezpieczeństwo czeka, to ia go przecie ratować będę. obgleich keine Gefahr vorhanden, lubo niemasz żadnego niebezpieczeństwa. ob es gleich nicht der letzte Tag ist, lubo to nie ostatni dzień iest. ob ich gleich nicht da bin, du mich doch liebest, lubo mnie tam niemasz, lubo ia tam nie iestem, przecie mię ty kochasz.

Obhanden, następuiący, nadchodzący, bliskim bardzo iuż być, za pasem być, przed oczyma. obhanden seyn, następować, nadchodzić iuż tuż blisko. großes Uebel ist obhanden, wielkie złe iest zapasem, wielkie złe iuż nadchodzi, tuż iest, przed oczyma iest.

Obhut, *f.* opieka, obrona, zastawa, bronienie, zasłonienie, zastawienie.

Oblate, *f.* opłatek ktorym pieczętuią, z ktorego komunikanty.

Obliegen, przykładać pilności do czego, pilnować czego, patrzyć czego, pracować w czym; *powtore znaczy to co* przystoi, zdobi. es liegt ihm ob, przystoi mu to, zdobi go to, do niego to należy. es liegt mir ob, moia to rzecz iest. es liegt allen ob, to do wszystkich należy, to wszyscy maią czynić, to wszystkim przystoi.

Obliegenheit, *f.* powinność, obowiązek, należytość, przyzwoitość, zdobność.

Obligation, *f.* obowiązek, *obligacyia.* eine Obligation von sich stellen, dać na siebie obowiązek, dać na siebie obligacyią, dać pisany obowiązek na siebie. seiner Obligation nachkommen, czynić według swoiego obowiązku. sie ist ihrer Obligation nicht nachgekommen, ona nie postąpiła sobie podług obowiązku swoiego.

Obligiren, obowiązać, *obligować*; sich einen durch seine Gütigkeit, sobie kogo przez swoię dobroć; sich einem, siebie komu; sich einen durch neue Wohlthaten, sobie kogo obowiązać nowym dobrodzieystwem; durch große Wohlthaten, przez wielkie dobrodzieystwa, *pozyskiwać* sobie; einen sich auf stets, zu aller Dienstgeflissenheit, kogo sobie zobowiązać na zawsze do wszelkiey przysługi, do wszelkiey ochoty służenia sobie. einen wozu obligiren, kogo do czego *obowięzywać*; potrzebę czynienia czego na kogo wkładać, co iak powinność komu do pełnie-

pełnienia przepisać, do iak należytość komu naznaczyć. er obligiret mich nicht dazu, on mnie do tego nie obowięzuie.

Obligiren, das, *n.* obowiązek, obowięzywanie, obowiązanie, ziednanie.

Obligirung, *f.* obligacyia, obowiązek, obowiązanie, należytości na kogo włożenie.

Ob nicht, czy nie, czyli nie. ich weiß nicht, ob nicht diesem zu vergeben sey, niewiem czy temu trzeba wybaczyć, *albo* ieżeli iemu nie trzeba tego wybaczyć. ich trage Bedenken, ob ich ihn nicht obenan setze, wątpię, ażebym go miał naypierwszym kłaść. das ward gefraget, ob es geschehe, oder ob es nicht geschehe, o to się pytaią czyli się to dzieie, albo czyli się to nie dzieie. er fragt, ob er es nicht gethan habe, on się pyta czyli on tego nie uczynił. ich weiß nicht, ob er es nicht geschrieben, ia niewiem czyli on tego nie pisał.

Obrigkeit, *f.* zwierzchność, starszeństwo, przełożeństwo. obrigkeitliche Personen, osoby zwierzchność maiące, osoby starszeństwo, przełożeństwo, trzymaiące; billige, höchste, unverletzliche, jährliche, słuszna, naywyższa, nienaruszona, roczna zwierzchność, słuszne, naywyższe, nienaruszone, roczne starszeństwo, przełożeństwo; nie zgwałcone, nie dotykane starszeństwo, nie zgwałcona nie dotykana zwierzchność; *to co* nienaruszona, *to iest*, ktorey się gwałtu, naruszenia żadnego czynić niegodzi; stumme, geizige, abgedankte, niema, łakoma, złożona, podziekowana, zwierzchność, nieme, złożone, podziękowane, przełożeństwo, starszeństwo. aufrührische, ansehnliche Obrigkeit, buntowna, rokoszna, poważna zwierzchność, buntowne, rokoszne, przełożeństwo, starszeństwo; die auf ein Jahr lang erwählet wird, ktora tylko na ieden rok bywa obierana, ktore co rok bywa obiane; die Gewalt über Leben und Tod der Ihrigen hat, zwierzchność, albo starszeństwo, ktora, albo ktore, ma władzą życia y śmierci nad swoiemi. keine Obrigkeit ist über alle gesetzt, żadney niemasz nad wszystkiemi wysadzoney zwierzchności, żadnego niemasz nad wszystkiemi wysadzonego starszeństwa, przełożeństwa. die Obrigkeit erwählen, zwierzchność obrać, starszeństwo przełożeństwo obierać; setzen, wysadzić, postanowić; durch die meisten Stimmen erwählen, większością głosow, starszeństwo, przełożeństwo, zwierzchność, urząd obrać. man muß die Obrigkeit haben, muszą mieć przełożeństwo, starszeństwo, urząd, zwierzchność. der Obrigkeit gehorchen, starszeństwa, przełożeństwa, zwierzchności, urzędowi, być posłusznym, starszeństwa, przełożeństwa, urzędu, zwierzchności słuchać. die Obrigkeit ist in der Stadt, urząd, starszeństwo, przełożeństwo iest w mieście. unter einer Obrigkeit mit einem stehen, pod iaką zwierzchnością, pod starszeństwem, pod urzędem, pod przełożeństwem razem być z kiem, pod iedną z kiem zostawać władzą.

Obrigkeitlich, urzędowy, zwierzchny, starszeński, przełożeński, do zwierzchności należący, co urzędu, starszeństwa, przełożeństwa iest. obrigkeitlicher Befehl, rozkaz urzędowy, rozkaz zwierzchny, ukaz starszeński, ukaz przełożeński; rozkaz od zwierzchności. obrigkeitliches Amt, urząd zwierzchny, urząd starszeński, urząd przełożeński. obrigkeitliches Amt suchen, urzędu zwierzchniego, urzędu starszeńskiego, urzędu przełożeńskiego szukać; o urząd zwierzchny, o urząd starszeński, o urząd przełożeński starać się; darum anhalten, o urząd starszeński przełożeński, zabiegać. einem ein obrigkeitliches Amt anvertrauen, komu zwierzchniego starszeńskiego, przełożeńskiego urzędu poufać; einen darein setzen, wysadzić kogo na zwierzchny urząd, na przełożeński urząd, na starszeński urząd. obrigkeitliches Amt erlangen, erhalten, bekommen, starszeńskiego urzędu dostąpić, urzędu przełożeńskiego dostać. obrigkeitliches Amt antreten, installować się na przełożeński urząd, obiąć starszeński urząd; darzu gelangen, przyiść do zwierzchniego urzędu, *to iest*, nabyć go. obrigkeitliches Amt führen, verwalten, przełożeński urząd sprawować. einen von dem obrigkeitlichen Amte absetzen, kogo z urzędu zwierzchniego zsadzić, kogo z przełożeńskiego urzędu zwalić, kogo ze starszeńskiego urzędu zrzucić; selbst davon abdanken, ze swoiey woli za urząd takowy podziękować. obrigkeitliches Amt schmälern, urząd zwierzchni, starszeński, przełożeński ścieśnić,

śnić, zwęzić, uiąć mu władzy; einem geben, dać komu, *takowy* urząd; ſich deſſen erhalten, niechcieć przyiąć *takowego* urzędu. ſich in ein obrigkeitliches Amt einſchleichen, wemknąć ſię na *takowy* urząd. zum obrigkeitlichen Amte erhoben werden, być wynieſionym na zwierzchni, na ſtarſzeńſki, na przełozeńſki urząd. in einem großen obrigkeitlichen Amte ſtehen, być na wielkim ſtarſzeńſkim przełożeńſkim urzędzie, wielki ſtarſzeńſki, przełożeńſki urząd ſprawować; na znacznym przełożeńſkim urzędzie zoſtawać.

Obriſter, *m.* Pułkownik, reymentu, Pułkownik w woyſku.

Obſchon, lubo, chociaż, choć; *toż ſamo co* obgleich.

Obſchweben, naſtępować, nadchodzić, wiſieć nad czym.

Obſervanz, *f.* zwyczay, zachowanie, zachowywanie iakiego zwyczaiu.

Obſervatorium, *n:* widzialnia, patrzalnia, poglądarnia, uważalnia rodowitych rzeczy, y ſkutkow.

Obſicht, *f.* wglądanie, zazieranie, patrzanie, zaźrzenie w co.

Obſieg, *m.* zwycięſtwo, zwyciężenie, pozwyciężanie, zwoiowanie.

Obſiegen, zwyciężać, zwyciężyć, zwycięſtwo, zwycięſtwa otrzymywać, pozwyciężać.

Obſiegen, das, *n.* zwyciężanie, zwyciężenie, zwycięſtwa otrzymanie.

Obſieger, *m.* zwyciężca, zwyciężaiący, zawoiownik, zwycięźnik.

Obſiegeriſch, zwycięſki, *to co* zwyciężcy ieſt, *albo* ten co zwyciężył.

Obſt, *n.* owoc; Aepfel, iabłka; Pflaumen u. d. g. śliwy y inſze podobne frukta; ein einzeln Stück davon, iedna ſztuka owocu, *to ieſt*, iedno iabłko, iedna śliwa, *y tak daley*; ſpätes, poźny, nierychły; böſes, zły; gutes, herbes, ſtrenges, dobry, oſtry, cierpki; ſaueres Obſt, kwaſkowaty owoc; ſüſſes, słodki; das aufſpringet, ktory ſię rozpada; das das ganze Jahr hindurch dauret, ktory trwa przez cały rok; ſeh: großes, bardzo wielki; nur abgebrochenes, co tylko zerwany, co tylko z drzewa; mit ſamt den Zweigen abgebrochenes, razem z gałęziami ułomany, urwany; hartes, grünes, trockenes, gelbes, twardy, zielony, ſuchy, żoł'y; röthliches, reifes, unreifes, czerwonawy, doźrały, niedoźrały owoc; wird mürbe, mięknieie, kruſzeie; beſchwert mit ſeiner Menge die Aeſte, obciąża ſwoim mnoſtwem gałęzie; wird aufgehoben, bywa chowany. edles, wyśmienity; abfallendes, opadaiący; ſchrumpfichtes, pomarſzczony; faules, zgniły: wurmſtichiges, robaczywy, robaczny; das zeitig reif wird, ktory wcześnie doſtały bywa. reicher Zuwachs an Obſte, obrodzenie obfite owocow; will ſich nicht mehr halten, niechcą ſię więcey trzymać, ſpadaią owoce, oblatuią, nie mogą ſię utrzymywać. zum Obſte gehörig, do owocu należący, *adj.* owocowy, owocowa, owocowe; owocny, owocna, owocne.

Obſtbaum, *m.* owocowe drzewo, owocne drzewo, urodzayne drzewo.

Obſtgarten, *m.* ſad, ogrod z owocowym, albo urodzaynym drzewem.

Obſtgöttinn, *f* bogini *poetyczna* owocow, pomona; bogini ſadow.

Obſthändler, *m* owocowy przekupień, owoce przedaiący.

Obſtkammer, *f.* owoczarnia, owocarnia, owocznia, owocnia, ſchowanie na owoce, trzymanie owocow.

Obſtkeller, *m.* owoczarnia, owocznia, owocarnia, owocnia; ſchowanie dolne głębſze na owoce.

Obſtkrämer, *m.* owoczowy przekupień, owocznik, owocnik.

Obſtleſer, *m.* owocow zbieracz, owocow obrywacz, owoco zbierca.

Obſtmarkt, *m.* rynek owocowy, targowiſko owocowe.

Obſtreich, urodzayny w owoce, obfituiący w owoc, obfity w owoc; rozrodzony w owoce, urodzayny w owoce.

Obſtruction, *f.* zatwardzenie, żołądka, zaparcie żołądka.

Obſtverkäufer, *m.* owocow przedawacz, owocow przedawca, przekupień.

Obſtwurm, *m.* robak w owocach, robak owoc toczący.

Obtrudiren, dawać niechcącemu, einem etwas, co komu.

Ob vielleicht, ieżeli podobno, ieźli pono, izali podobno.

Obwalten, władzą mieć, żywość, iądrzność w ſobie mieć, moc; *także znaczy* w ciąży być.

Obwohl, chociaż, choć, lubo; *toż ſamo co* obgleich.

Occupiren, opanować, zaiechać, zabrać, wziąć, w oſiadłość, etwas, co.

Oh! *po polsku także* oh! dir sollte ich glauben? ia bym miał tobie wierzyć?

Ochs, *m.* ein Thier, woł, zwierz; geschnittener, rznięty; gezähmter, ugłaskany, wprawiony, zaprzęgany; wohlgefütterter, dobrze napaszony; wohlbeleibter, wciele, należycie wciele; ekeler, ktory niechce ieść; junger, młody; alter, stary; großleibichter, rosły, gruby; jähriger, roczny cieluch; zweyjähriger, dwoch roczni; unabgerichteter, nie wprawny, nie zaprzęgany; starker, mocny, silny; schwacher, słaby; der weite und schwarze Hörner hat, ktory ma rozległe y czarne rogi; mit breiter Stirn, szerokiego czoła; mit flacher Nase, płaskich nozdrzow; mit breiter Brust, z szerokiemi piersiami; mit starken Hüften, mocny w nogach; zahmer, der sich gut abrichten läßt, łaskawy, powolny, ktory się da łatwo wprawić; frommer, łaskawy; fauler, leniwy; der nicht erschrickt, wenn er etwas hört oder sieht, ktory się niczego nie lęka, gdy co słyszy, albo widzi; der sich scheuet in einen Fluß zu gehen, ktory się boi iść w iaką rzekę; der viel frißt, ktory żre wiele; gefräßiger, żarłok; fetter, tłusty, spasły; arbeitsamer, pracowity, roboczy; der abgetrieben und abgeschlagen ist, ktory spracowany y zbity albo ściągniony iest. Ochsen austreiben, woły wygnać; auf die Weide treiben, na paszą woły gnać, pędzić; hüten, wołow strzec, pilnować; werden fett, woły nabieraią ciała; stoßen, woły błodą. den Ochsen das Mittagsfutter geben, wołom dać ieść na południe, popaść woły na południe. hoher Ochs, rosły woł; alter und maroder, stary y zdechlak, trup; starkgliederichter, mocny w sobie, mocny w członkach; von mittlerm Alter, średnich lat, nie stary; der nicht gut zum Rindern ist, ktory do krzewienia obory nie dobry iest; der fürchterlich aussieht, ktory okropno, strasżno patrzy; mit kleinern Hörnern, z małemi rogami; mit starkem Halse, z tęgiem, mocnym karkiem; mit kleinem Bauche, bez brzucha, cienki, brzucha niema; kleiner, wołek, byczek, ciołak. von Ochsen, z wołu, wołowy, byczy. die Ochsen stehen am Berge, woły stawaią pod gorę; *sens iest* ciężko na kogo; nie może wydołać, nie ma sposobu, nie może zdużać iakiey rzeczy.

Ochsenbraten, *m.* wołowa pieczenia, z wołowego mięsa pieczyste.

Ochsenfieber, *n.* wołowa choroba, ziewaczka, ograżka.

Ochsenfleisch, *n.* wołowe mięso, mięsiwo, woł zabity, wołowina.

Ochsenfurth, eine Stadt in Franken, Ochsenfurt, miasto w Frankonii.

Ochsenhaft, wołowy, wołowaty. ochsenhafter Kopf, wołowa głowa, głupi chłop.

Ochsenhaftigkeit, *f.* wołowatość, wołowa natura, leniwa, niespora.

Ochsenhaut, *f.* wołowa skora, skora z wołu, skora z byka.

Ochsenhirt, *m.* wolarz, pastuch wołowy, pastucha do wołow.

Ochsenkehle, *f.* włosy u wołu poniżey uszow, kosmacizna.

Ochsenleder, *n.* wołowa skora, skora z wołu, wołowizna.

Ochsenmarkt, *m.* wołowe targowisko, targ wołowy, gdzie woły na przeday.

Ochsenmist, *m.* gnoy wołowy, nawoz wołowy, nawoz z pod wołow.

Ochsenschedel, *m.* wołowy łep, wołowa głowa, od wołu głowa.

Ochsenstall, *m.* wołownia, staynia na woły, okoł na woły.

Ochsentreiber, *m.* poganiacz, wolarz pogonicz, poganiaczyk.

Ochsenzunge, *f.* wołowy ięzyk; ziele pewne.

Octav, oktawa; in der Musik, w muzyce, nuta.

Octavbuch, *n.* kśiążka w ośmioro, *to iest*, z arkusza w ośm części zwinionego.

October, *m.* zehender Monath im Jahre, grudzień, dziesiąty miesiąc w roku.

Octroiren, pozwalać, przyzwalać, pozwolić, przyzwolić.

Octroy, pozwalanie, pozwolenie, przyzwalanie, przyzwolenie.

Oculiren, oczkować, okulizować szczep, osobliwy szczepienia sposob wiadomy.

Oculirer, *m.* okulizuiący, okulizowaniem szczepiący drzewa.

Oculist, *m.* okulista, ocznik, oczny lekarz, od oczow lekarz, medyk.

Ode, *f.* ein Gedicht, oda, kształt wierszow; pieśń, piośnka.

Odensee, Stadt in Dännemark, Odensee, miasto w Danii.

Odenwald, Landschaft in Franken, Odenwald, kraik we Frankonii.

Oder, albo, abo, lub. mit deinem, oder vielmehr mit unserm Libone, z twoiem, albo raczey z naszym Libonem. des Menschen, oder soll ich sagen, des Viehes, człowieka, albo mam powiedzieć bydlęcia. rauher, oder doch wenigstens etwas strenger Wein, ostre, albo przynaymniey cierpkie trochę wino. oder auch, albo też. entweder-oder, albo, albo, lub, lub. entweder des Nutzens, oder auch des Vergnügens halber, albo dla pożytku, albo dla uciechy. entweder mit Gewalt, oder heimlich, oder bittweise, lub gwałtem, lub potaiemnie, lub prozbą. sie hatten es von ihm vernommen, oder argwohnten es auch nur, oni to o nim dowiedzieli się, albo też tylko podeźrzenie mieli. was uns entweder glückliches oder unglückliches begegnet, co się nam lub szczęśliwego, lub nie szczęśliwego przytrafia. entweder - - oder aber, albo - - albo zaś, abo - - abo zaś - - lub - - lub zaś. entweder, oder auch nicht einmal, albo, albo też ani razu. weswegen man entweder mit Gewalt, oder heimlich verfahren muß, dla czego abo gwałtem, abo potaiemnie postąpić trzeba. bey diesem Fortgange, oder vielmehr schändlichen Flucht, przy tym ustąpieniu lub raczey przy tey nayszpetnieyszey ucieczce. solche Boten, oder vielmehr Pegasus haben, takich posłańcow, albo raczey Pegazow mieć. einem etwas im Scherze oder Ernste vorrücken, rzecz komu wyrzucać na oczy, albo żartem, albo do prawdy. oder nicht, albo nie. er zweifelt, ob er ein Thier sey, oder nicht, on powątpiewa ieźli on zwierzęciem iest, albo nie. ob ich ihm in allem werde Beyfall geben, oder nicht, werde ich bald sehen, ieźli ia mu we wszystkim dam zezwolenie, albo nie w krotce obaczę. was liegt daran, ob es bekannt gemacht werde, oder nicht, coż z tego czy to będzie wiadome, czyli nie. er hat ihn gefragt, ob er bey demselben gewesen sey, oder nicht, on się go pytał, czy był u niego, albo nie. ist dessen Vater wieder gekommen, oder nicht? ieźli oyciec iego powrocił, albo nie? ist es der, den ich suche, oder nicht, iest że to ten, ktorego ia szukam, albo nie? wird er bezahlen, oder nicht? ieźli on zapłaci, albo nie?

Oder, Fluß in Pommern und Schlesien, Odra, rzeka w Pomeranii y w Sląsku; połac. Viadrus. an der Oder liegend, nad Odrą leżący. liegende Städte an der Oder, leżące nad Odrą miasta.

Oderzo, Stadt in Italien, Oderzo, miasto we Włoszech.

Odier, Fluß in Hispanien, Odier, rzeka w Hiszpanii.

Odolanow, Starostey in Polen, Odolanow, Starostwo w Polszcze; von oder zu solchem Orte gehörig, z Odolanowa, albo do Odolanowa należący; adj. Odolanowski, Odolanowska, Odolanowskie. Starost von Odolanow, Starosta Odolanowski.

Oechslein, n. wołek, cielec, ciołak, wołeczek, ciołaczek.

Oede, pusty, opuszczony, pustką stoiący, pustką leżący. öde Oerter, puste mieysca, opuszczone mieysca, pustką mieysca stoiące, pustką leżące mieysca. öde machen, pustoszyć, spustoszyć pustką uczynić, pustkami zrobić, porobić; die Ländereyen, ziemie; öde gemacht, pustką zrobiony, zpustoszony.

Oedenburg, Stadt in Ungarn, Edenburg, miasto w Węgrach; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; adject. Edenburski, Edenburska, Edenburskie; einer daher, Edenburczyk; eine daher, białogłowa z Edenburgu rodem, Edenburka; Art, Weise, adv. po Edenbursku, z Edenburska, iak w Edenburgu.

Oeffentlich, publiczny, pospolity, iawny, głośny, powszechny. öffentliches Zeugniß, publiczne świadectwo. öffentlicher Brief, publiczny, iawny list.

Oeffentlich, adv. publicznie, iawnie, pospolicie, powszechnie, głośno. öffentlich gethane und begangene Sache, publicznie, iawnie poczynione y popełnione rzeczy. zu einem öffentlich kommen, publicznie do kogo przyść, przychodzić. öffentlich schreiben, iawnie, powszechnie, to iest, do wszystkich, pisać. öffentlich geschehen, publicznie, pospolicie dziać się. es geschieht öffentlich, to się pospolicie dzieie. öffentlich eine güldene Krone tragen, publicznie, iawnie koronę złotą na głowie nosić. öffentlich schmausen, pnblicznie, pospolicie bankietować, ochotować. sie werden öffentlich schmausen, oni będą publicznie ochocić się, pospolicie oni ochotować będą. sich öffentlich nicht sehen lassen, nie dać się publicznie, iawnie, powszechnie, widzieć widywać, nie pokazywać

wać się iawnie. er läßt sich öffentlich sehen, on się daie publicznie widzieć. er erscheinet öffentlich, on się pokazuie publicznie, on się pokazuie powszechnie. das ist nicht öffentlich anzuzeigen, tego nie trzeba publicznie rozgłaszać. öffentlich anstellen, publicznie wystawić, wydać, publicznie rozporządzić, publicznie postanowić. öffentlich vor dem Volke, publicznie przed ludem; etwas sagen, co powiedzieć, głośno przed ludem o czym mowić. öffentlich vor dem ganzen Lande, iawnie publicznie przed całym kraiem. öffentlich umgebracht werden, publicznie być zabitym.

Oeffnen, otwierać, otworzyć, pootwierać. öffne die Thüre, otworz, otwieray, pootwieray drzwi. solcher Brief ist nicht zu öffnen, takiego listu nie trzeba otwierać. die Thüren haben sich selbst geöffnet, drzwi same się pootwierały, drzwi same się otworzyły. Italien den Feinden öffnen, Włochy nieprzyiacielowi otworzyć. du kannst die Augen nicht öffnen, ty nie możesz oczow otworzyć. die Zimmer werden bald geöffnet werden, pokoie będą zaraz pootwierane. das Buch ist schon geöffnet worden, książka iuż była otwarta. man muß eher den Kuffer öffnen, trzeba pierwey kufer otworzyć. der Leib ist zu öffnen, trzeba żołądek otworzyć - laksować. ich werde dem Feinde die Thore nicht öffnen lassen, ia niedam bram nieprzyiacielowi otwierać. man öffnet die Thore zu spät, bramy nierychło otwieraią. das Fenster kann sich nicht öffnen, okno niechce się otworzyć.

Offnen, das, n. otwieranie, otworzenie, pootwieranie, otwarcie.

Oeffnung, f. otworzenie, pootwieranie, otwieranie, otwarcie, rozwinienie się; der Blüte, kwiatu. Oeffnung der Thüre, otworzenie drzwi. Oeffnung der Dose, otwieranie tabakierki, tabakiery otwieranie.

Oefgen, n. piecyk, piecek, maleńki piec, niewielki piecyk.

Oefter, częsty. öftere Straßen-Räubereyen, częste po drogach rozboie. eines öftere Angehung nicht vertragen können, częstego czyiego przychodzenia niemoc cierpieć.

Oefters, często. er braucht es öfters, on tego często zażywa. ich komme ofters in den Rath, ia często przychodzę do Senatu. er war öfters zu Rom, on często bywał w Rzymie. einem öfters Briefe entgegen schicken, często na przeciw kogo listy wysyłać. sie besuchen mich sehr öfters, oni mię nawiedzaią bardzo często. das Kind weinet öfters, dziecie płacze często.

Oehrlein, n. uszko, uszeczko; an Schuhen, u trzewikow, rzemyk do zapinania.

Oel, n. oliwa, oley, oleiek; lauteres, czysta, klarowna oliwa, czysty, klarowny oley, czysty, klarowny oleiek. das Oel ist von gutem Geruche, ta oliwa iest dobrego zapachu, ten oley pięknie pachnie. schlimmes, herbes, grünes Oel, zły, cierpki, zielony oley, zła, cierpka, zielona oliwa; von besondern gutem Geschmacke, osobliwie dobrego smaku. sehr gutes Oel, nader dobrą oliwa, nader dobry oley. altes, verdorbenes Oel, stary, zepsowany oley, stara, zepsowana oliwa. garstiges, oder reines Oel, brzydki, albo czysty oley, brzydka, albo czysta oliwa. stinkendes, unreines Oel, śmierdząca, nieczysta oliwa, śmierdzący, nieczysty oley. von der Kälte geronnenes Oel, od zimna zsiadła oliwa; rinnet als eine Lauge von der Presse, ungeachtet solche nicht sehr zugezogen ist, bieży leie się iak ług z prasy, lubo prassa nie iest dobrze nazbyt przyśrubowana. das Oel dienet zur täglichen Salbung, oliwa służy do codziennego smarowania; das auf seinen Hefen liegt, ktora na swoich fusach, na swoich oliwinach leży, ktora się ustała. Oel in die Lampe thun, oliwy, oleiu do lampy wlać, nalewać. die Glieder mit Oele geschmeidig machen, członki oleiem oliwą smarować, miękczyć. das Oel geliefert sich, oliwa ustaie się prędko. Oel in das Feuer gießen, w ogień oliwę lać, do ognia oliwę lać. zum Oele gehörig, do oleiu, *albo* do oliwy należący; *adj.* oleiowy, oliwny, oliwowy, oliwkowy; dergleichen Fässer, do oliwy, albo do oleiu naczynia, inaczey, oleiowe, na oley naczynia, oliwne, oliwowe, na oliwę naczynia.

Oeland, schwedische Insel, Olandyia, wyspa Szwedzka.

Oelbäumlein, n. oliwne drzewko. vom Oelbäumlein, z oliwnego drzewka.

Oelbaum, m. oliwa, *drzewo*, oliwne drzewo. vom Oelbaume, z oliwnego drzewa, oliwowy. Zweige vom Oelbaume, gałąź z oliwnego drzewa, gałąź

łąź oliwna. Kranz vom Oelbaume, wieniec z oliwowego liścia, z oliwnych gałązek, wieniec oliwny, oliwowy wieniec. kleiner, junger Oelbaum, małe, młode oliwne drzewko, oliwka. wilder Oelbaum, leśna oliwa, dzika oliwa, oliwna płonka.

Oelberg, *m.* oliwna góra, Berg bey Jeruſalem, góra przy Ierozolimie.

Oeldrüſen, *pl.* fuſy oliwne, męt oliwny, gęſzcz na ſpodzie oliwny, oliwiny.

Oelerndte, *f.* oliwobranie, zbieranie oliwy; iſt gehalten worden, było.

Oelgärtner, *m.* oliwnik, oliwogrodnik, oliwſadownik.

Oelgötze, *m.* bożyſzcze oliwowe, bożek oliwowy, oliwy pilnuiący.

Oelhandel, *m.* oliwny handel, oliwne kupieſtwo, oliwą kupczenie.

Oelhafen, *m.* oliwniczka, karafinka na oliwę, albo z oliwą.

Oelhefen, *pl.* fuſy oliwne, mąt oliwny, oliwiny na ſpodzie oſiadłe.

Oelicht, oliwny, oliwowy, oliwiany. ölichte Materie, oliwna materyia; *także znaczy*, oleiowy, oleiowaty. ölichter Saamen, oliwne na ſienie.

Oelkeller, *m.* piwnica na oliwę, oliwna piwnica, dolne ſchowanie na oliwę.

Oelkrug, *m.* oliwniczka, bańką na oliwę, *albo* bańka od oliwy.

Oelmacher, *m.* oleiarz, oliwiarz, oliwotłok, oleiotłok, oleiotłocznik.

Oelmarkt, *m.* oliwny rynek, oleiowy rynek, na ktorym oley, oliwę przedaią.

Oelmühle, *f.* oliwny młyn, do tłoczenia należytego oliwy.

Oelpreſſe, *f.* wyciſkaczka oliwy, olein, praſſa do wyciſkania oliwy.

Oelreich, obfity w oliwę, urodzayny w oliwę, albo na oliwę.

Oels, Stadt in Schleſien, Oels, miaſto w Sląſku; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adj.* Oelſki, Oelſka, Oelſkie; einer daher, męſzczyzna z Oelſu rodem, Oelſanin; eine daher, białogłowa z Oelſu rodem, Oelſanką; Art, Weiſe, *adv.* po Oelſku, z Oelſka, iak w Oelſie, iak Oelſanin, iak Oelſanka.

Oelſalbe, *f.* oliwna maść, z oliwy maſtyka robiona.

Oelſchläger, *m.* oleiobit, oleiobiy, oleynik co oley biie, oliwę tłoczy.

Oeltonne, *f.* oliwna beczka, beczułka oliwna, na oliwę.

Oelverwalter, *m.* oliwdozorca, oliwzawiadywca, oliwdozordawca.

Oelzweiglein, *n.* roſzczka oliwna, gałązka, gałązeczka oliwna.

Oertgen, *n.* mieyſce małeńkie; *powtore znaczy*, Ort, *to ieſt*, vierter Theil eines Thalers, ćwierć, albo czwarta część talera, cwiartka; im ganzen Münze, w całym pieniądzu, ćwierć pieniądza.

Oeringen, Ort in Franken, Oeringa, mieyſce we Frankonii.

Oertlich, mieyſcowy, w mieyſcu będący, do mieyſca należący.

Oertlich, *adv.* mieyſcownie, w mieyſcu, z mieyſca na mieyſce.

Oeſterlich, wielkonocny, wielkanocny. Oeſterliche Zeit, wielkonocny czas.

Oeſterreich, Landſchaft in Deutſchland, Rakuſy, *albo* Rakuzy, Auſtryia, ziemia w Niemczech; von Oeſterreich, z Rakuz, z Auſtryi.

Oeſterreicher, *m.* Rakuſanin, albo Rakuzanin, Auſtryak.

Oeſterreicherinn, *f.* Rakuzanka, Rakuſanka, Auſtryaczka, z Auſtryi rodem.

Oeſterreichiſch, Rakuſki, albo Rakuzki, Auſtryacki, Rakuzańſki. Oeſterreichiſche Armee, woyſko Rakuſkie, woyſko Auſtryackie. Oeſterreichiſche Familie, Auſtryacka Familia, Rakuſka Familia.

Ofen, *m.* piec, worinnen man einheitzet, w ktorym palą. den Ofen heitzen, w piecu palić, nicht piec palić; w piecu zapalić. zum Ofen gehörig, do pieca należący; *adject.* piecowy; *adv.* od pieca, do pieca. wie ein Ofen, iak piec. hinter dem Ofen liegen, za piecem leżeć; *to ieſt*, na iednym mieyſcu ſiedzieć, nigdzie nie wychodzić z domu.

Ofen, Stadt in Ungarn, Buda, Budzyn, miaſto w Węgrzech; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adject.* Buudzyńſki, Budzyńſka, Budzyńſkie; Budańſki, Budańſka, Budańſkie, *minus uſit.* einer daher, męſzczyzna z Budy, *albo* z Budzyna rodem, Budanin, Budzanin; eine daher, białogłowa, z Budy, *albo* z Budzyna rodem, Budanka, Budzynianką; Art, Weiſe, *adv.* po Budzyńſku, z Budzyńſka, iak w Budzynie, iak w Budzie.

Ofenblaſe, *f.* miech, do dmuchania na ogień, albo do dęcia.

Ofengabel, *f.* widły do poprawiania drew w piecu.

Ofen=

Ofenheitzer, *m.* palacz, piecuch, ten co w piecu pala, piecopal.

Ofenkachel, *f.* kafel w piecu, z ktorego piec robiony.

Ofenkrücke, *f.* łopata do pieca, do poruszania, *lub.* wyimowania ognia.

Ofenlehm, *m.* glina z plewami mieszana, do polepienia pieca.

Ofenloch, *n.* czeluście w piecu, okno, otwarcie w piecu, okniśko.

Ofenthüre, *f.* drzwi w piecu, drzwiczki do zamykania pieca.

Offen, otworzony, otwarty. dessen Begierde ist alles offen, iego chciwości iest wszystko otwarte. eines offenes Herz sehen, czyie otwarte serce widzieć. offene Thüren, otwarte, pootwierane drzwi. offenes Feld, otwarte pole, pootwierane pole. offen stehen, stać otworem, być otwartym, być, stać, otworzonym, być, stać, pootwieranym. die Thüren stehen offen, drzwi stoią otwarte, drzwi są otworzone, drzwi stoią pootwierane. das Haus steht offen, dom otwarty stoi, dom otworzony iest.. die Ohren stehen dir offen, u ciebie uszy otwarte, uszy u ciebie otworem stoią. den Leib offen halten, potrzebę żołądka czynić.

Offenbar, iawny, oczywisty, otwarty. offenbarer Meineyd, oczywiste krzywoprzysięstwo. dessen Schelmthat offenbar ist, ktorego niepodściwa sprawa, oczywista, otwarta iest. die Sache ist allen offenbar, rzecz iest oczywista, iawna wszystkim. offenbare Uebelthat, iawne, oczywiste złoczyństwo. offenbarer Straßenraub, iawny, oczywisty rozboy na drodze. offenbare Feindschaft, iawne nieprzyiacielstwo. offenbare Wahrheit, oczywista prawda, ktorą można należycie widzieć, ktora sama się wydaie, ktora się iawnie pokazuie, ukryta być nie może, tak iasna iak słońce, co iawne iest, co nie może być żadną zasłoną pokryte, tak iasna prawda że nie masz nic na nię odpowiedzieć, w oczach stoi, przed oczyma iest. es ist offenbar, to iest oczywista, to iest iawna. es ist offenbar worden, to się pokazało, to się wyiawiło, to się wydało, to się iawne stało, to się stało oczywiste. offenbar werden, iawnym się stawać, iawnym stać się, z ciemności wyiść na światło, wydać się, wyiawić się.

Offenbar, *adverb.* iawnie, oczywiście, otwarcie, iawno, otwarto, nieskrycie, iasno. offenbar etwas thun, iawnie oczywiście co czynić.

Offenbaren, wyiawić, obiawić, wydać, rozgłosić; einem etwas, co komu rozgłaszać, głosić, wyiawiać, obiawiać, wydawać, ze skrytości na światło wynieść, wynosić, donieść, donosić. einen dem Vater offenbaren, donieść kogo oycu, *to iest*, sprawki czyie. etwas offenbaren, donieść co, wynurzyć co, otworzyć się z czym. einem sein ganzes Herz offenbaren, wyiawić, wynurzyć komu całe swoie serce, otworzyć się komu z całym swoiem sercem. einem alle seine Heimlichkeiten offenbaren, komu wszystkie swoie taiemnice obiawić, wynurzyć, wyiawić przed kiem wszystkie swoie skrytości. eines Nachstellungen offenbaren, czyie zasadzki, herhele odkryć, czyie zdrady wydać. einem also bald, was er wolle, offenbaren, wszystko co, kto chce wynurzyć przed kiem, powiedzieć przed kiem. das Anvertrauete offenbaren, wypowiedzieć rzecz sobie do milczenia powierzoną, obiawić taiemnice sobie powiedzianą, wydać secret.

Offenbaren, das, *n.* obiawienie, wyiawienie, obiawianie, wyiawianie, wydanie, wydawanie, wynurzenie, wynurzanie, otworzenie, odkrycie.

Offenbarlich, *adv.* iawnie, oczywiście; etwas ansehen, co obaczyć, co poznać, czego się dowiedzieć. offenbarlich in einer schändlichen Sache gefasset werden, zastanym być na iakim szpetnym uczynku oczywiście. offenbarlich ertappen, iawnie, oczywiście złapać kogo, iakie złe czyniącego. offenbarlich eines Feind seyn, oczywiście iawnie być czyiem nieprzyiacielem. er thut es offenbarlich, on to czyni, oczywiście.

Offenbarer, *m.* obiawiacz, obiawca, wyiawiacz, wyiawca, wydawca, wydawacz, donościel, donośca; otwieracz, odkrywacz, *w tymże sensie*.

Offenbarerinn, *f.* wyiawiaczka, obiawiaczka, wyiawczyna, obiawczyna, wydawczyna, wydawaczka. donościelka, donośczyna, otwieraczka, odkrywaczka; falsche, fałszywa; nicht redliche, nie rzetelna.

Offenbarung, *f.* wyiawianie, wyiawienie, obiawianie, obiawienie, wydawanie, wydanie. Offenbarung St. Johannis, Obiawienie S. Jana, *albo plur.* Obiawienia.

Offen=

Offenherzig, otwartego serca, z otwartym sercem. offenherziger Mensch, otwartego serca człowiek; nieskryty, *toż samo znaczy*.

Offenherzig, *adv.* otwarcie, otwartym sercem, nieskrycie, wynurzonym sercem. offenherzig reden, otwartym sercem, szczerze mowić. offenherzig mit einander reden, wynurzonym sercem jeden z drugiem rozmawiać. er hat offenherzig an die Seinigen geschrieben, on otwartym sercem do swoich pisał; was er meynete, co myślał. offenherzig etwas gestehen, szczerym sercem co przyznać, otwartym sercem co wyznać, wyznawać, szczerze się do czego przyznać.

Offenherzigkeit, *f.* serca otwartość, serca wynurzenie, serca szczerość, serca nieskrytość, serca iawność, prostość serca. Offenherzigkeit von sich spüren lassen, serca otwartość, szczerość, rzetelność po sobie wydawać, pokazywać.

Offenherziglich, *adv.* otwartym sercem, otwarto, iawnie, po rzetelnemu nie skrycie.

Offensiv-Allianz, *f.* Wypowiedny Związek, *to iest*, stron woynę wypowiedaiących, przymierze do wypowiedzenia woyny komu.

Offensive, *adv.* wypowiednie; das diesem widrig ist, obronnie, na kogo woynę podnosząc, auch podnośnie; wider seine Feinde, przeciwko swoiemu nieprzyiacielowi

Offensiv-Waffen, *pl.* wypowiedny oręż, wypowiedna woyna, podnośna woyna.

Offen stehen, stać otworem, być otwartym, otwarto, być otworzonym.

Offeriren, ofiarować; einem etwas, co komu; einem seine Dienste, komu swoie usługi. er offeriret mir seinen Dienst, on mi ofiaruie swoią przysługę; einem alle sein Vermögen zu Ausführung, wszystką swoię fortunę wszystką swoię moc ofiarować komu do wyrobienia iakiego interesu, do dokazania iakiego sprawunku, do zrobienia iakiey rzeczy.

Official, *n.* Officyał, w rzeczach kościelnych Sędzia y Namiestnik Biskupi.

Officiant, *m.* nabożeństwo iakie celebruiący, odprawuiący, iako mszą.

Officier, *m.* im Kriege, Officer w woysku, urzędnik woyskowy. keine guten Officiere haben, niemieć żadnych dobrych Officerow. Officiersstelle vertreten, urząd woyskowy, sprawować, mieć mieysce urzędnika woyskowego, być na urzędzie woyskowym.

Oft, często, często gęsto. etwas oft und viel bey sich erwegen, często y wiele co u siebie rozważać, rozmyślać. oft und lange lesen, często y długo czytywać. gar zu oft im Rathe erscheinen, nazbyt często w Radzie, w Senacie się pokazywać. sich oft verwundern, często dziwować się. oft ganze Tage bey einem seyn, często całe dni u kogo przebywać. einem oft Briefe schicken, często listy do kogo posyłać. oft etwas brauchen, często czego zażywać. oft berichtet werden, często być upewnionym, *albo też*, często być u wieczerzy Pańskiey odprawionym. oft bey einem seyn, często u kogo bywać. oft also reden, często tak mawiać. oft etwas ansehen, często gęsto na co patrzyć. oft etwas thun, często co czynić. oft zu fragen pflegen, często mieć zwyczay pytać się. einen oft erinnern, daß, często komu przypominać, że. das ist oft gesaget worden, często to było powiadane. oft in den Rath kommen, często do Senatu przychodzić, często w Radzie zasiadać. ich habe dich oft gehöret, ia ciebie często słyszałem. oft besuchen, często nawiedzać. Frequentativa Verba können für Verba mit diesem Wörtlein, oft, często, im Polnischen gebrauchet werden: oft lesen, czytywać, für często czytać. oft schreiben, pisywać, für często pisać. oft reden, mawiać, für często mowić. oft geben, dawać, für często dać.

Oftmals, częstokroć. es geschieht oftmals, częstokroć się to dzieie.

Oheim, *m.* Mutter Bruder, brat matczyn, wuy, wuiaszek,

Oglio, Fluß in Italien, Oglio, rzeka we Włoszech.

Ohmsburg, Stadt in Nieder-Hessen, Omeburg, miasto w Niżniey Hassyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Omeburski, Omeburska, Omeburskie; einer daher, z Omeburgu rodem, mężczyzna, Omeburczyk; eine daher, rodem z Omeburgu białogłowa, Omeburka, Omeburżanka; Art, Weise, *adv.* po Omebursku, z Omeburska, iak w Omeburku.

Ohne, bez, procz, oprocz, krom, okrom. ein Kerl ohne Verstand, chłop bez rozumu, szalony chłop. ein Mensch ohne

ne Treue und Glauben, człowiek bez wierności y wiary. die Kunst ist ohne Streich wichtig, sztuka iest bez sporu ważna. ohne verschlagen, bez wątpienia frant., wykrętny. ohne Liebe und Begierde richten, allein auch ohne Haß und Neid, sądzić bez afektu, bez chciwości, ale też y bez nienawiści y zawziętości. das gilt nichts ohne Benfall, to nie popłaca nic bez aprobacyi. wenn es ohne mich wäre, gdy by to beze mnie było. wenn es ohne Gefahr wäre, gdy by to było bez niebezpieczeństwa, ohne Abmattung arbeiten, bez fatygi, bez utrudzenia robić. wenige ohne die Generale, nie wielu oprocz Gienerałow. es war niemand ohne die Frau da, nikt tam nie był krom pani iedney obstarniey. ohne Maaß, bez miary. ohne Scherz, bez żartu. das ohne Verdruß ist, to iest bez nayprzykrzenia. Stadt ohne Besatzung, miasto bez załogi. Mensch ohne Freunde, człowiek bez przyiacioł. Leben ohne Begierden, życie bez chciwości. ohne Namen, bez imienia. Seele ohne Leib, dusza bez ciała. Versammlung ohne Vornehme, ziazd bez Panow, bez Przednieyszych schadzka. ohne Begierde, bez żądz. ohne Furcht, bez boiaźni. ohne Hülfe, ohne Niederlage, ohne Unrecht, bez pomocy y ratunku, bez klęski, bez krzywdy. ohne Ehe, bez małżeństwa. ohne Schuld, bez długu, bez winy. Land ohne Bäume, ziemia bez drzewa. Acker ohne Vieh, rola bez bydła, pole bez bydlęcia. du hast keinen Freund, ohne den Lucullum, ty nie masz żadnego przyiaciela oprocz Lukullusa. ohne daß, oprocz że, oprocz tego, że, ich dessen Zufall bedauere, że ia przypadku iego żałuię. ohne Heucheley, bez cherchelu, szczerze. ohne Mühe zu Ehren gelangen, bez trudności honorow dostąpić. ohne Umschweif, bez ogrodki, bez obchodow. ohne Aufhören, ohne Unterlaß, bez przestanku, bez ustanku, *to co*, nie ustannie, nie przestaiąc, mit einem Krieg führen, woynę z kiem toczyć. ohne einzigen, bez jednego, ani iednego. ohne alle, bez wszystkich. ohne Verzug, bez żadney zwłoki bez żadney przewłoki. ohne einzigen, ohne allen Streit, bez żadnego, bez wszelkiego sporu.

Ohnfehlbar, nie omylnie, nie zawodnie, bez omyłki, bez zawodu.

Ohngeacht, nieuważaiąc że, niebacząc że, niemyśląc że.

Ohngefehr, trefunkiem, przypadkiem, trefunkowo, przez przypadek.

Ohnmacht, *f.* mdłość, niemoc; mdłości, *plur.* in Ohnmacht fallen, w mdłości wpadać, zemdleć, mdleć. er f[illegible] in Ohnmacht, on wpada we m[illegible], mdłości go biorą. wegen der schw[illegible] Wunden ist er in Ohnmacht gefallen, z ciężkich ran zemdlał, mdłości go wzięły. für Schwachheit pfleget er in Ohnmacht zu fallen, prze słabość zwykł w mdłości wpadać, zwykły go mdłości porywać, brać. der wieder aus der Ohnmacht zu sich gekommen ist, ktory znowu po mdłościach przyszedł do siebie, ktorego mdłości ominęły, ktory z mdłości otrzyźwił się.

Ohnmächtig, omdlały, mdły. der in Ohnmacht gefallen ist, ktory w mdłości wpadł, *powtore znaczy*, tego, der keine Macht hat, ktory nie ma żadney siły, ktory z sił opadł, co bez siły iest, co bez sił zostaie, ten co słaby; zu etwas, co do czego słabym iest.

Ohnschwer, nie ciężko, bez ociągania się, nie bez ochoty, nie bez chęci.

Ohntheilhaftig, nierozdzielny, niedzielny, co się dzielić nie może, bez części.

Ohnumgänglich, nieuchronny, nieżbędny, nieodbity, niezbyty, przeznaczony, nieschronny, niezbedny, od czego się wybiegać nie można.

Ohn Unterlaß, bez przestanku; Krieg mit einem führen, woynę z kiem prowadzić. es hat die ganze Nacht ohn Unterlaß geregnet, całą noc bez przestanku deszcz lał.

Oho! oho! ho ho ho, im Polnischen, ha ha ha, im Lachen, śmieiąc się.

Ohr, *n.* ucho, womit man höret, ktorym słuchaią; offenes, begieriges, otwarte chciwe na słuchanie; geschicktes, zdolne; gelehrtes, uczone; delicates, delikatne; stumpfes, tępe; ungeschlachtes, grobes, nieosłuchane, grube; geduldiges, cierpliwe; ungeschicktes, niesposobne, niezdatne; subtiles, fertiges, subtelne, prędkie, gotowe; haarichtes, großes, lappichtes, włosiste, wielkie, kłapouche; herunter hangendes, obwisłe, zawiesiste, na doł wiszące; struppichtes, kosmate, kudłate; kurzes, spitziges, krotkie, kończyste; taubes, reines, tępe, czyste, przeclięgdożone; fasset den Schall, poymuie

poymuie dźwięk. die Ohren sind an erhabene Theile des Leibes gesetzt, uszy są na wyższych częściach ciała osadzone; sind sehr ekel und delicat in ihren Urtheilen, są bardzo wymyślne y delikatne, mierżące się, w swoiem rozsądku. die Ohren in die Höhe recken, uszy do góry stawiać, w górę podnosić. mit eigenen Ohren etwas hören, własnemi uszami co słyszeć. der scharfe Ohren und einen klugen Verstand hat, ktory ma bystre uszy, y rozropny rozsądek. einem etwas in das Ohr sagen, co komu do ucha mowić, co komu w ucho włożyć, *też samo znaczy:* komu co do ucha powiedzieć. einem womit die Ohren kützeln, komu czym uszy łechtać. seine Ohren fleißig und her recken, swoie uszy pilno tam y sam stawiać, swoich uszow pilno na tę y na owę stronę nadstawiać. die Ohren füllen, uszy napełniać. einem mit seinen Reden die Ohren anfüllen, komu swoiemi mowami napełniać uszy, komu swoiem mowieniem uszy napełnić. mit den Ohren beurtheilen, uszami sądzić. einem die Ohren voll plaudern, komu uszy czym nabiiać. einem mit Versprechungen die Ohren jucken, obietnicami komu uszy łaskotać. einem mit einer Rede die Ohren reiben, komu mową iaką uszy nacierać. der taube Ohren zu etwas hat, ktory ma tępe uszy na co. wenn du die Ohren zu hören hast, ieżeli masz uszy do słuchania. dem die Ohren klingen, ktoremu uszy dzwonią, *w Polskiem mowi się lepiey,* ktoremu w uszach dzwoni. sich auf ein Ohr legen und ohne Sorge schlafen, położyć się na iedno ucho y bez troski spać, *to iest*, być bezpiecznym y niedbać o nic, *mocnieysze Polskie przysłowie*, na obie uszy spać dobrze na to wszystko. einem ein Ohr abschneiden komu ucho urznąć. etwas hinter das Ohr schreiben, za uchem sobie co napisać, *to iest*, w pamięci sobie naznaczyć, nie zapominać. sie hat sich es hinter die Ohren geschrieben, ona to sobie za uszami napisała, *to iest*, ona to sobie w pamięci naznaczyła. es hinter den Ohren suchen, za uszami czego szukać drapiąc się, iak zwykli ci czynić ktorzy sobie co przypominaią w mowieniu. es geht zu einem Ohre ein, zum andern aus, iednym uchem wchodzi, a drugiem wychodzi. man prediget tauben Ohren, do głuchych uszow każą. der keine Ohren hat, ktory nie ma uszow, co bez uszow iest. ich will dir es in das Ohr sagen, ia ci to chcę do ucha powiedzieć, *to iest*, cicho, abyś to w sekrecie miał. einem die Ohren voll schreyen, komu uszy krzyczeniem napełnić, głuszyć kogo krzyczeniem. vor meinen Ohren, na moie uszy, słyszałem, gdy mowiono, gdy powiadano, gdy spiewano, gdy chwalono, gdy szkalowano.

Ohrband, *n.* związka na uszy; der Pferde, koniom dawana.

Ohrenbeichte, *f.* uszna spowiedź, spowiedź do ucha, spowiedź cicha.

Ohrenbläser, *m.* zausznik, zauszniczek, wuchodmiey, donosiciel, szeptacz.

Ohrenbläserey, *f.* zausznikostwo, zausznistwo, wuchodmieystwo, szeptastwo, donosicielstwo.

Ohrenblasen, szeptać komu, do ucha, w ucho dąć komu, donosić, pleść co przed.

Ohrengehenk, *n.* zausznica, kulczyk, y to co u ucha wieszaią.

Ohrengeschwür, *n.* bolak w uchu, bolączka w uchu, wrzod w uchu.

Ohrenklingen, *n.* dzwonienie, w uszach, piszczenie w uszach.

Ohrenperle, *n.* zausznice, kulczyki perłowe; *sing.* zausznica, kulczyk.

Ohrenschmalz, *n.* maść w uchu, tłusta y lipka materyia.

Ohrenweh, *n.* boleść uszow, bol w uszach, bol w uchu, bolenie ucha, uszow.

Ohrenwinkel, *m.* uście w uchu, uście słuchowe, ktorym powietrze wpływa.

Ohrenzwang, *m.* bol uszow, boleść w uchu; bolenie w uchu.

Ohrenkauz, *m.* ein Vogel, *ptak pewny*, sowa z uszami, sowa uszata.

Ohrfeige, *f.* policzek, pogębek. Ohrfeige geben, policzek dać, policzek wyciąć, pogębek dać, pogębkować, w gębę dać, uderzyć. einem, komu dać policzek. er gab ihm eine solche starke Ohrfeige, daß er zu Boden gefallen war, on mu dał tak mocny policzek, że aż na ziemię padł. Ohrfeige kriegen, wziać w gębę, wziąć policzek, dostać pogębek.

Ohrfinger, *m.* mały palec, piąty u ręki, *iakoby*, uszny palec. an dem Ohrfinger, na małym palcu.

Ohrläpplein, *n.* spodni, albo dolny koniec ucha, uszko. einem ein Ohrläpp-

lein

lein abbeißen, komu koniec od dołu ucha ugryść, albo ukąsić.

Ohrling, *m.* ein Wurm, *robak pewny*, uszek.

Ohrloch, *n.* wyłot w uchu, przechod w uchu, dziura w uchu.

Ohrlöffel, *m.* uszeczka, do wygarnowania lipkości z ucha.

Ohrwurm, *s.* Ohrling.

Ois, (Oa) Fluß in Frankreich, Oas, rzeka we Francyi; *połac.* Aesia.

Oker, *m.* eine Farbe, okra, farba pewna, *powtore*, Fluß in Deutschland, rzeka w Niemczech.

Olaw, Stadt in Schlesien, Oława, miasto w Śląsku; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Oławski, Oławska, Oławskie; einer daher; męszczyzna z Oławy rodem, Oławczyk; eine daher, kobieta z tamtądże, Oławka; *powtore*, Fluß, rzeka tegoż imięnia, Oława.

Oldenburg, Namen einiger Städte, Oldenburg, imię niektorych miast; *powtore*, Grafschaft, Hrabstwo w Niemczech Oldenburskie.

Oldensiel, Ort in Ober-Ysel, Oldensiel, mjeysce w Wyśniey Isalanii, w Holandyi; von oder zu solchem Orte gehörig, z tego mieysca, albo do tego mieysca należący; *adj.* Oldensielski, Oldensielska, Oldensielskie; einer daher, męszczyzna z Oldensielu rodem, Oldensielczyk; eine daher, białogłowa z Oldensielu rodem, Oldensielka, Oldensielanka; *adv.* po Oldensielsku, z Oldensielska.

Oleander, *m.* ein Gewächs, *krzew pewny*, lauroroża drzewko.

Oléron, Stadt in Frankreich, Oleron, miasto we Francyi, *połac.* Elerona; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Oleroński, Olerońska, Olerońskie; einer daher, męszczyzna z Oleronu rodem, Olerończyk; z Oleronu rodem, białogłowa, Oleronka; Art, Weise, *adv.* po Olerońsku, z Olerońska; *powtore*, wyspa tegoż imienia, Oleron; *połac.* Uliarus.

Olika, Stadt in Polen, Ołyka, Olyka, miasto w Polszcze; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adject.* Ołycki, Ołycka, Ołyckie; einer daher, męszczyzna z Ołyki rodem, Ołyczanin; eine daher, białogłowa Ołyczanka.

Oliva, Kloster bey Danzig, Oliwa, Klasztor pod Gdańskiem; von oder zu solchem Kloster gehörig, z tego Klasztoru, albo do tego Klasztoru należący; *adj.* Oliwski, Oliwska, Oliwskie, der Olivische Frieden, Oliwski Pokoy.

Olive, *f.* Frucht des Oelbaums, Oliwa, owoc oliwnego drzewa. runde Olive, okrągła oliwa, toczka; länglichte, podługowata, dłużka; schwärzlichte, czarniawa; unreife, niedożrzała. eingemachte Olive, zaprawna oliwa. die Olive wird schwarz, oliwa czernieie; wird garstig, oliwa traci barwę. Olive wird gelesen zum Einmachen, oliwa bywa wybierana do zaprawy, do konfitury; wird mit der Hand abgestreift, bywa ręką zrywana, obrywana. die Olive ist von den Würmern ausgefressen, oliwa iest od robakow poiedzona, ztoczona. die Olive fällt ab, oliwa opada.

Olivenbusch, *m.* oliwny krzak, zaroślíny oliwne.

Olivengarten, *m.* sad oliwny, oliwin, olewin; trägt ein Jahr um das andere, na przemiany rok rodzi, rok nie. Olivengarten anlegen, oliwny sad zasadzić, założyć; darinnen die Bäume sehr dichte stehen, w ktorym drzewa bardzo gęsto stoią.

Olivenkern, *m.* ziarko oliwne, pestka oliwna; *połac.* samsa.

Olivenlesung, *f.* oliwobranie, oliwy zbieranie, oliwy obieranie.

Olmütz, Stadt in Mähren, Ołomuc, miasto w Morawie; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Ołomucki, Ołomucka, Ołomuckie; einer daher, męszczyzna z Ołomuca rodem, Ołomuczanin; eine daher, białogłowa, w Ołomucu rodzona, Ołomucanka; Art, Weise, *adv.* po Ołomucku, z Ołomucka, iak w Ołomucu.

Omeise, *f.* mrowka. *s.* Ameise.

St. Omer, Stadt in Artois, Sentomer, miasto w Artesyi; *połac.* Fanum Audomari, Audomaropolis; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Sentomerski, Sentomerska, Sentomerskie; einer daher, męszczyzna z Sentomeru

tomeru rodem, Seńtomerczyk; eine daher, białogłowa w Seńtomerze rodzona; Seńtomerka; Art, Weiſe, *adv.* po Seńtomerſku, z Seńtomerſka, iak w Seńtomerze.

Ominos, przeznaczaiący, wrożący, wieſzczący, co przyſzłego.

Onych, *m.* ein Edelgeſtein, Oniks, z drogich kamieni ieden: von Onych, z Onikſu; *adj.* Onikſowy, Onikſowa, Onikſowe.

Onychel, ſ. Onych.

Oper, *f.* Art einer Comödie, Opera, gatunek Komedyi.

Operation, *f.* *operacyia*; ſkutek, robienie, działanie, ſkutkowanie; eines Arztes, operacyia iakiego Lekarza; das Mittel hat gute Operation gehabt, lekarſtwo dobre ſkutkowanie miało.

Operiren, *operować*; robić, ſkutkować; das Mittel hat wohl operiret, lekarſtwo dobrze operowało, dobrze ſkutkowało. er hat das Mittel operiren laſſen, dopuścił ażeby lekarſtwo dobrze operowało, dał lekarſtwu dobrze operować, dobrze robić, dobrze ſkutkować.

Operiſt, *m.* Operiſta, co operę gra.

Operment, *n.* operment; minera. *połac.* auripigmentum.

Opernhaus, *n.* teatron na ktorym opery graią.

Opernſchreiber, *m.* opery piſzący, opery komponuiący, operopis, operodzieia.

Opfer, *n.* ofiara; jährliches, roczna, coroczna, doroczna; letztes, oſtatnia; nächtliches, heimliches, nocna, taiemna; öffentliches, feyerliches, publiczna, uroczyſta; altes, heiliges, ſtarodawna, święta; geſetztes, poſtanowiona; öffentlich angeordnetes, publicznie uchwalona; mit einem verrichten, ofiarę z kiem odprawiać. Opfer wird für das Volk gebracht, ofiara za lud bywa czyniona. Opfer bringen, ofiarę czynić. das Vieh zum Opfer geben, bydło na ofiarę dawać. einen mit Opfer verehren, kogo ofiarą czcić. jährliches Opfer abſtatten, roczną ofiarę odbyć, odbywać. Opfer der Ceres durch Griechinnen verrichten, ofiary Cerery przez Greczynki ſprawować. einen mit jährlichem Opfer verehren, dorocznemi ofiarami komu cześć czynić. das Opfer der Sonne abſtatten, ofiarę słońcu oddawać.

Opferbecher, *m.* puhar do ofiar służący y potrzebny.

Opferer, *m.* ofiarnik, ofiarca, ofiarodawca, ofiaroſprawca.

Opferfleiſch, *n.* mięſo ofiarowane, mięſiwo ofiarne.

Opfergefäß, *n.* ofiarne naczynie, na ofierze, do ofiar naczyńie zażywane.

Opfergeſchirr, *n.* narzędzie ofiarne, ſprzęt ofiarny, ofiarowy.

Opferhaus, *n.* ofiarnia, ofiarownia, ofiarny dom, ofiarowny dom.

Opferknecht, *m.* ofiarny posługacz, do ofiary posługuiący.

Opferkuchen, *m.* placek ofiarny, placek ofiarowny, ofiarowy.

Opfermahl, *n.* uczta ofiarna, bieſiada ofiarna, obiad ofiarowny.

Opfermeſſer, *n.* noż ofiarny, noż do ofiary, noż ofiarowy.

Opfern, ofiarować; dem Jupiter Geld, Jowiſzowi pieniądze. einem jährlich opfern, co rok, dorocznie komu ofiarować. mit großer Heiligkeit opfern, z wielką świątobliwością ofiarować. einen ſchönen Ochſen opfern, pięknego wołu ofiarować, na ofiarę zabić.

Opferprieſter, *m.* ofiaruiący, ofiary ſprawuiący kapłan, ofiarę czyniący świaſzczennik.

Opferpfaffe, *m.* ofiarnik, ofiarniczek, ofiarowca, ofiaroſprawca.

Opferſchlachter, *m.* ofiarorzeźnik, ofiaromięſiar, na ofiarę biiący.

Opfertiſch, *m.* ſtoł ofiarny, ſtolica ofiarowna, na ktorey ofiary czynią.

Opfervieh, *n.* ofiarne bydło, ofiarowne bydlę, na ofiarę bydle.

Opferung, *f.* ofiarowanie; da etwas aufgeopfert wird, gdy co bywa ofiarowane, albo oddane komu na cześć. glückliche Opferung, ſzczęśliwe ofiarowanie otrzymuiącego ſkutek prośby.

Oppeln, Stadt in Schleſien, Opol, miaſto w Sląſku; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adj.* Opolſki, Opolſka, Opolſkie; einer daher, z Opola męſzczyzna rodem, Opolanin; eine daher, białogłowa z Opola rodem, Opolanka; Art, Weiſe, *adv.* po Opolſku, z Opolſka.

Opol, Stadt in Polen, Opol, miaſto w Polſzcze.

Opponent, *m.* im Diſputiren, zarzucaiący, zadaiący przeciwne dowody w dyſputowaniu.

Oppontren, zarzucać, zadawać przeciwko propozycyi zarzuty czynić; einem Dinge etwas, rzecz iednę przeciwko drugiey poſtawić. ſich oppontren,

ren, opierać się; einem, komu, *także*, sprzeciwiać się.
Opotschno, Stadt Gebieth und Grod in Klein-Polen, Opoczno, miasto, Powiat y Grod w Małey Polszcze; von oder zu solchem Orte gehörig, z tego mieysca, albo do tego mieysca należący; *adj.* Opoczyński, Opoczyńska, Opoczyńskie; einer daher, mężczyzna z Opoczna, albo z Opoczyńskiego rodem, Opocznianin; eine daher, białogłowa z Opoczna, albo z Opoczyńskiego rodem, Opocznianka. Starost von Opotschno, Starosta Opoczyński; Art, Weise, *adv.* po Opoczyńsku, z Opoczyńska.
Orange, Stadt in Frankreich, Oranż, miasto we Francyi; *połac.* Arausio; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Oranżyiski, Oranżyiska, Oranżyiskie; einer daher, mężczyzna z tego miasta rodem, Oranżanin; eine daher, białogłowa w Oranżu rodzona, Oranżanka; Art, Weise, *adv.* po Oranżyisku, z Oranżyiska, iak w Oranżu.
Orangerie, *f.* oranżeryia, ogrodowe w naczyniach drzewka, *powtore*, budynek na chowanie przez zimę tych drzewek y zioł.
Oranien, Oranien, *to co*, Orange, Oranż.
Oranienburg, Stadt in Brandenburg, Oranienburg, miasto w Brandeburskim; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adject.* Oranienburski, Oranienburska, Oranienburskie; einer daher, mężczyzna z Oranienburgu rodem, Oranienburczyk; eine daher, białogłowa w Oranienburgu rodzona, Oranieburżanka; Art, Weise, *adv.* po Oranienbursku, z Oranienburska.
Oran, Stadt in Africa, Oran, *albo* Orań, miasto w Afryce; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Orański, Orańska, Orańskie; einer daher mężczyzna, z Orana, *albo* z Orania rodem, Oranin; eine daher, białogłowa z Orania rodem, Oranianka; Art, Weise, *adv.* po Orańsku, z Orańska, iak w Oraniu.
Oration, *f.* oracyia, mowa. eine schöne Oration halten, piękną oracyią mieć, piękną mowę powiedzieć. der Professor hat eine prächtige Oration gehalten, Professor miał wspaniałą oracyią, mowę wspaniałą powiedzieć.

Orcan, *m.* burza, fala, nawałność; grausamer Sturm auf der See, sroga burza na morzu, okrutna fala na morzu.
Orden, *m.* Gesellschaft Ritterlicher Personen, Towarzystwo Rycerskich osob, Order, stan Rycerzow iakich, stan Kawalerow. Orden der Maltheser, stan Maltańskich Rycerzow, Towarzystwo Kawalerow Maltańskich.
Ordenlich, porządnie, w porządku, *s.* Ordentlich.
Ordensmann, *m.* Kleryk, w Kościelnym y Duchownym stanie.
Ordensperson, *f.* kleryk, duchowna osoba, zakonna osoba, o mężczyznie.
Ordentlich, ordynaryiny, porządkowy, zwyczayny, zwyczaynego porządku, pospolity. ordentliche Weinstöcke, zwyczayne pospolite winne drzewka. ordentliches Amt, zwyczayny pospolity urząd. ordentliches Leben, porządne życie, porządek w życiu zachowany, porządkiem ustanowione życie. ordentlicher Mann, der alles ordentlich hält, porządny człowiek, ktory wszystko w porządku trzyma. ordentliche Schlacht, porządna bitwa, woiennym porządkiem bitwa stoczona, podług woiennego porządku ustaw bitwa. ordentliches Opfer, porządna, według porządku, według obrządku ofiara. ordentliche Einkünfte, zwyczayne intraty, zwyczayne dochody. ordentliche Witterung, zwyczayne powietrza przemiany. es ist nichts mehr ordentlich als die Natur, niemasz nic porządnieyszego, iak rod rzeczy.
Ordentlich, *adv.* porządnie, porządkiem, anhalten, starać się o co. ordentlich marschiren, w porządku maszerować. die Armee marschiret gar ordentlich, woysko maszeruie w należytym cale porządku. ordentlich setzen, porządkiem sadzić, układać, stanowić. die Bäume sind ordentlich gesetzt, drzewa są porządkiem posadzone. der Redner hat diese Sache ordentlich vorgetragen, mowca rzecz tę dobrym porządkiem porządnie wymowił. ein ordentlicher Mann verrichtet alles ordentlich, porządnie, porządek kochaiący człowiek, wszystko czyni porządnie. ordentlich von allem reden, porządkiem, *pięknym*, porządkiem o wszystkim mowić. ordentlich gehen, w porządku iść. die Schüler sind ordentlich in die Kirche gegangen, studenci w porządku, porządkiem do kościoła szli.

es muß alles ordentlich gehen, wszystko musi iść swoiem porządkiem.

Ordination, *f.* święcenie, poświęcenie; eines Priesters, księdza, kapłana.

Ordiniren, święcić, einen Priester, księdza. der Bischof ordiniret jährlich viele Priester, Biskup święci co rok wiele księży.

Ordinair, ordynaryiny, zwyczayny, pospolity, co pospolicie bywa.

Ordnen, porządkiem stawiać, porządkiem układać, *słowo w słowo, z Niemieckiego*, porządkować. Ordnung stellen; *powtore, to co*, anbefehlen, nakazać, rozkazać; etwas, co; einem, komu; daß einer haben will, nakazać że tego chce. einem Kranken Mittel anordnen, choremu lekarstwa przepisać, lekarstwa naznaczyć.

Ordnung, *f.* porządek; geschickte zu etwas, dobry do czego, taki iaki powinien być; bewundernswürdige, podziwienia godny; ungereimte, niestosuiący się do rzeczy; himmlische, gewisse, niebieski, pewny; bestimmte, ułożony, naznaczony; freye, wolny; verrückte, pomięszany, zmięszany; voller Kunst, pełny sztuki; stete, ganze, schlechte, nieustanny, cały; powszechny, zły, ladaco porządek; schiefe, krzywy; veränderte, odmieniony. die Ordnung gebrauchen, porządku zażywać. in Ordnung bringen, w porządek co wprawić, do porządku co przyprowadzić, porządek wnieść. in Ordnung stehen, być w porządku. Ordnung halten, porządek trzymać, porządek chować, w porządku utrzymywać. nicht so genau in seiner Ordnung bleiben, nie tak należycie w swoim porządku zostawać. sich in Ordnung stellen, do porządku iść, w porządku stanąć. der Ordnung nachgehen, za porządkiem iść, porządku się trzymać. die Ordnung verändern, porządek odmienić. die Ordnung zerrütten, porządek przerwać, porządek pomięszać. nach der Ordnung, według porządku, porządkiem. ein Ding nach der Ordnung gestehen, rzecz porządkiem wyznać. nach der Ordnung antworten, porządkiem odpowiadać. außer der Ordnung, nad porządek, krom porządku. in der Ordnung, w porządku. sich wieder in die Ordnung schicken, znowu w porządku stanąć, znowu się w porządku uszeregować. einen nach der Ordnung fragen, kogo się podług porządku wypytywać. Ordnung der Dinge, welche zu thun sind, porządek rzeczy do czynienia, porządek iakiem rzeczy maią być czynione. die Ordnung der Dinge unterbrechen, porządek rzeczy przełamać. die Ordnung der Dinge, porządek w rzeczach. die Ordnung der Kunst, porządek sztuki, porządek w sztuce. die Ordnung im Essen und Trinken, porządek w iedzeniu y napoiu, dieta. was außer der Ordnung ist, co iest krom porządku, co nad porządek iest. das ohne Ordnung ist, co bez porządku iest. Armee ohne Ordnung, woysko bez porządku. Verfassung ohne Ordnung, ustanowienie bez porządku.

Ordonanz, *f.* ustanowienie, rozporządzenie, przepis, opis, ordynans, ukaz.

Ordre, *f.* porządek, ordynans, opis, przepis, rozkaz, ukaz. nach Ordre verfahren, gehen, podług opisu, podług ordynansu, podług ukazu postępować czynić. eines Ordre gehorchen, czyiego ordynansu słuchać, czyiemu ukazowi, rozkazowi, opisowi być posłusznym. ohne Ordre des Generals, bez ordynansu Gieneralskiego. einem verschlossene Ordre geben, zamknięte zapieczętowane ordynanse komu wydawać. zum Marsche Ordre geben, do marszu dać ordynans. Ordre haben, sich in das Gewehr zu stellen, dać ordynans, do broni, wydać ordynans aby pod bronią stanąć.

Orense, Stadt in Spanien, Orensa, Oransa, miasto w Hiszpanii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adject.* Oresański, Oresańska, Oresańskie; einer daher, z Orensy rodem męszczyzna, Orensanin; eine daher, kobieta w Orensie rodzona, Orensanka, Oransanka; Art, Weise, *adv.* po Oreńsku, z Orensańska.

Organist, *m.* organista, ten co na organach umie grać.

Orgel, *f.* organy, instrument muzyczny zwyczayny y wiadomy.

Orgelbauer, *m.* organmistrz, ten co organy robi.

Orgelpfeife, *f.* piszczałka, fuiara w organach.

Orgelspieler, *m.* gracz na organach, wygrawacz na organach, organista.

Orgeltreter, *m.* kalikancista, ten co miechami przy organach robi.

Orgelwerk, *n.* miech, do dęcia w organy, do nadymania organ.

Oria, Stadt in Italien, Oria, miasto we Włoszech; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Oriański, Oriańska, Oriańskie; einer daher, męszczyzna w Orii rodzony, Orianin; eine daher, kobieta z Orii rodem, Orianka; Art, Weise, *adv.* po Oriańsku, z Oriańska, iak w Orii.

Orient, *m.* wschod, *to iest*, wschodni świat, wschodnia strona świata.

Orientalisch, orientalny, wschodni, oriańki, perła oryańska. orientalische Reiche, wschodnie Krolestwa, wschodnie państwa.

Origuela, Ort in Spanien, Origela, mieysce w Hiszpanii.

Original, *n.* samopismo, pierwopismo, *oryginał*, das dergleichen ist, co samopismem, albo pierwopismem iest, samopisany, pierwopisany. Original-Brief, samopismo listu, pierwopismo listu, samopisany, pierwopisany list.

Oristagni, Stadt in Sardinien, Oristani, miasto w Sardynii; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Oristański, Oristańska, Oristańskie; einer daher, męszczyczna w Oristani rodzony, Oristanin; eine daher, białogłowa z Oristani rodem, Oristanka; Art, Weise, *adv.* po Oristańsku, z Oristańska, iak w Oristani.

Orkny, Inseln bey Schottland, Orkny, wyspy przy Szkocyi.

Orl, Fluß in Thüringen, Orl, rzeka w Turyngii.

Orleans, Stadt in Frankreich, Orlean, *albo* Orleans, miasto w Francyi, *pół.* Aurelianum, Aurelia, Genabum; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Orleański, Orleańska, Orleańskie; einer daher, męszczyzna z Orleanu rodem, Orleanin, Orleanczyk; eine daher, białogłowa w Orleanie rodzona, Orleanka; Art, Weise, *adv.* po Orleańsku, z Orleańska, iak w Orleanie, iak w Orleansie.

Orlog, woyna, *s.* Krieg.

Orlogschiff, *n.* woienny okręt, boiowy okręt, bitny okręt.

Orlow, Stadt und Gebieth in Polen, Orłow, miasto y powiat w Polszcze; von solcher Stadt, oder aus solchem Gebiethe, z tego miasta, albo z tego powiatu, do tego miasta, albo do tego powiatu należący; *adj.* Orłowski, Orłowska, Orłowskie; einer daher, męszczyzna, w Orłowie rodzony, Orłowczyk, z Orłowskiego, Orłowianin; eine daher, białogłowa, z Orłowa, albo z Orłowskiego, Orłowczanka, Orłowianka; Art, Weise, *adv.* po Orłowsku, z Orłowska, iak w Orłowskim, iak w Orłowie.

Ornat, *m.* stroy, ustroienie, przyozdobienie, przystroienie.

Orscha, Stadt und Gebiet in Littauen, Orsza, miasto y powiat w Litwie; von der Stadt, aus dem Gebiethe, oder zu solchem Orte gehörig, z tego miasta, albo z tego powiatu, lub do tego miasta, do tego powiatu należący; *adj.* Orszański, Orszańska, Orszańskie; einer daher, męzczyczna w Orszy, albo w Orszańskim rodzony, Orszańczyk, Orszanin; eine daher, białogłowa, z Orszy, albo z Orszańskiego rodem, Orszanka, Orszanianka; Art, Weise, *adj.* po Orszańsku, z Orszańka, iak w Orszańskiem, iak w Orszy.

Ort, *m.* mieysce; verborgener, heimlicher, skryte, taiemne; zu etwas bequemer Ort, do czego wygodne, zdatne mieysce. ebener Ort, rowne mieysce. auf dem ebenen Orte stehen, na rownym mieyscu, na rownianym mieyscu stać. gleicher und hoher Ort, płaskie y wysokie miesce. auf dem gleichen und hohen Orte, na płaskim y wysokiem mieyscu. erleuchteter Ort, oświecone mieysce, und voller Sterne, y pełne gwiazd. lustiger, angenehmer Ort, wesołe, przyiemne mieysce. an lustigem und angenehmen Orte spatzieren, na wesołym y przyiemnym mieyscu spacerować. einsamer, gesunder und geraumer Ort, osobne, zdrowe y przestrone mieysce. offener und freyer Ort, otwarte y wolne mieysce. geweyhter Ort, poświęcone, święte mieysce. sehr schöner Ort, bardzo śliczne mieysce. volkreicher Ort, obfituiące w ludzi mieysce. gewisser und beständiger Ort, pewne y wyznaczone mieysce. wüster Ort, puste mieysce. im wüsten Orte nur allein wohnen, na pustym mieyscu tylko sam mieszkać. kleiner und enger Ort, szczupłe y ciasne mieysce. an kleinem und engem Orte seyn, w szczupłym y ciasnym mieyscu być: äusserster, anliegender, ostatnie mieysce, przyległe mieysce. schrecklicher, niedriger

driger Ort, ſtraſzne, podłe mieyſce. in ſchrecklichem und niedrigem Orte nicht bleiben wollen, na ſtraſzliwym y podłym mieyſcu niechcieć ſię zoſtać. entfernter Ort, odległe mieyſce. ſchlüpferichter, ſliſkie mieyſce, und gefährlicher, y niebezpieczne; ſehr feſter, bardzo mocne; heimlicher, taiemnieyſze; ſchattichter und kühler, cieniſte y chłodne mieyſce. an ſchattichtem und kühlem Orte ſitzen, w cieniſtym y chłodnym mieyſcu ſiedzieć. gelegener Ort, wygodne mieyſce; der ſich weit und breit erſtreckt, ktory ſię daleko y ſzeroko rozlega. jäher Ort, przykre mieyſce, z gòry bardzo mieyſce. vornehmſter, naher, öffentlicher Ort, przednie, bliſkie, publiczne mieyſce. ſchöner, ruhiger und ſehr ſtiller Ort, piękne, ſpokoyne y bardzo chciwe mieyſce. heiliger Ort, święte mieyſce; felſichter, oberer, ſkaliſte, wyżſze mieyſce; ſicherer, leerer, bezpieczne, prożne mieyſce; da gar kein Volk iſt, gdzie żadnych ludzi nie maſz. bergichter Ort, gorzyſte mieyſce, gorne mieyſze; ſumpfigter, bagniſte, błotne mieyſce. der Ort iſt alſo beſchaffen, tak mieyſce ieſt ſporządzone. den Ort verlaſſen, mieyſce opuścić, porzucić. an einen Ort kommen, na iakie mieyſce przychodzić. an dem Orte, tam że na mieyſcu. an einem andern Orte, na inſzym mieyſcu. aller Orten her, ze wſzyſtkich mieyſc. an keinem Orte, na żadnym mieyſcu. an allen Orten, na wſzyſtkich mieyſcach. ſeines Ortes, ze ſwoiego mieyſca, co z niego. meines Ortes, co ze mnie, z mojego mieyſca. am rechten Orte angreifen, trafić dobrze, w ſamo mieyſce trafić.

Orthodox, *m.* prawowierny, prawo wierzący, nie mylący ſię w wierze.

Orthodoxinn, *f.* prawa wiara, prawowierność, prawa wiary nauka.

Orti, Stadt in Italien, Orti, miaſto we Włoſzech; *łać.* Hortanum.

Ortsgulden, *m.* czwarta część złotego niem. ćwierć, cztery groſze ſrebrne.

Ortsthaler, *m.* ćwiartka, ćwierć talera wynoſzącego 6 groſze ſrebrne.

Orvieto, Stadt in Italien, Orwieto, miaſto we Włoſzech; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adj.* Orwietoński, Orwietońska, Orwietońſkie; einer daher, mężczyzna w Orwietoniu rodzony, Orwietończyk; eine daher, białogłowa z Orwietonia rodem, Orwietonka; Art, Weiſe, *adv.* po Orwietońſku, z Orwietońſka.

Oſchatz, Stadt in Meißen, Oſzac, miaſto w Miſnii; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adj.* Oſzacki, Oſzacka; Oſzackie; einer daher, mężczyzna rodem z Oſzacu, Oſzacanin; eine daher, kobieta w Oſzacu rodzona, Oſzacanka; Art, Weiſe, *adverb.* po Oſzacku, z Oſzacka, iak w Oſzacu.

Oſimo, Stadt in Italien, Oſimo, miaſto we Włoſzech.

Oſma, Stadt in Spanien, Oſma, miaſto w Hiſzpanii.

Oſnabrück, Stadt in Weſtphalen, Oſnabrug, miaſto w Weſtfalii w Niemczech; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adj.* Oſnabrugſki, Oſnabrugſka, Oſnabrugſkie; einer daher, w Oſnabrugu rodzony mężczyzna, Oſnabrugczyk; eine daher, kobieta z Oſnabrugu rodem, Oſnabrużanka; Art, Weiſe, *adv.* po Oſnabrugſku, z Oſnabrugſka. der Oſnabrückiſche Frieden, Oſnabrugſki Pokoy.

Oſſel, *m.* ein Wurm, stonog, *robak pewny.*

Oſten, *m.* Wſchod, wſchodnia świata część. ſ. Morgen.

Oſtenda, Stadt in Flandern, Oſtenda, miaſto we Flandryi.

Oſterfeſt, *n.* Wielkonocne święto, Wielkonocny dzień.

Oſtermonat, *m.* kwiecień, mieſiąc w roku.

Oſt-Franken, OſtoFrankowie, Lud w Niemczech.

Oſt-Frießland, Wſchodnia Fryzyia, w Niemczech Kraina.

Oſt-Gothland, OſtroGotia, Kraina w Szwecyi, *to ieſt*, Wſchodnia Gotia.

Oſt-Indianiſch, OſtIndiſki, Wſchodni Indyiſki, co do Wſchodnich Indyi należy.

Oſt-Indianiſche Compagnie, *f.* OſtIndyiſkie, Wſchod Indyiſkie Towarzyſtwo.

Oſt-Nord Oſt-Wind, *m.* pułnoc-wſchod, pułnocno wſchodni wiatr.

Oſtre, Staroſtey in Polen, Oſtre, Saroſtwo w Polſzcze. Staroſt von Oſtre, Staroſta Oſtrſki

Oſtreſchow, Oſtrzeſzow, Stadt, Gebieth, Grod und Staroſtey in Großpolen, miaſto, powiat, Grod y Staroſtwo w Polſzcze; von, aus, oder zu ſolchen Orten gehörig, z tego miaſta, powiatu, ſtaroſtwa,

grodu, albo do tych mieyſc należący, *adj.* Oſtrzeſzowſki, Oſtrzeſzowſka, Oſtrzeſzowſkie. einer daher, męſzczyzna z Oſtrzeſzowa, albo z Oſtrzeſzowſkiego rodem, Oſtrzeſzowczyk, Oſtrzeſzowianin. eine daher, kobieta z Oſtrzeſzowa, albo z Oſtrzeſzowſkiego, Oſtrzeſzowka, Oſtrzeſzowianka. Art, Weiſe, *adv.* po Oſtrzeſzowſku, z Oſtrzeſzowſka, iak w Oſtrzeſzowſkiem, iak w Oſtrzeſzowie. Staroſt von Oſtreſchow, Staroſta Oſtrzeſzowſki. Richter von Oſtreſchow, Sędzia Oſtrzeſzowſki.

Oſtrolenka, Staroſtey in Polen, Oſtrołęka, ſtaroſtwo w Polſzcze. Staroſt von Oſtrolenka, Staroſta Oſtrołęſki.

Oſtrog, Stadt in Polen, Oſtrog, miaſto w Polſzcze. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Oſtrogſki, Oſtrogſka, Oſtrogſkie. einer daher, męſzczyzna z Oſtroga rodem, Oſtrogczyk. eine daher, kobieta w Oſtrogu rodzona, Oſtrogianka.

Oſtſee, *f. sławo w słowo z Niemieckiego* wſchod-morze, *albo* wſchodnie-morze. zwyczaynie nazywa ſię, morze Bałtyckie; *poł.* mare Balticum, ſinus Codanus, mare Venedicum.

Oſt-Südwind, *m.* wſchod-południowy wiatr, między-wſchodem y południem wieiący; od wſchod-południa powiewaiący wiatr.

Oswald, Mannsnamen, Oswald, imie męſzczyzny.

Oswiecim, Stadt, Gebiethe, Grod, Staroſtey und Herzogthum in Polen, Oświecim, miaſto, powiat, grod, ſtaroſtwo y Kſięſtwo w Polſzcze. von oder aus, oder zu ſolchen Oertern gehörig, z tych mieyſc, albo do tych mieyſc należący, *adj.* Oświecimſki, Oświecimſka, Oświecimſkie. einer daher, męſzczyzna z Oświecima, albo z Oświecimſkiego rodem, Oświecimczyk, Oświecimianin. eine daher, białogłowa w Oświecimſkiem, albo w Oświecimie rodzona; Oświecimka, albo Oświęcimianka. Art, Weiſe, *adv.* po Oświecimſku, z Oświecimſka, iak w Oświecimſkim. Herzogthum Oświecim, Kſięſtwo Oświecimſkie. Staroſt von Oświecim, Staroſta Oświecimſki.

Othenſee, Hauptſtadt in Fühnen, Otenſee, ſtołeczne miaſto w Finonii.

Othoniel, Mannsnamen, Otoniel, imie męſzczyzny.

Otmachau, Stadt in Schleſien, Otmachow, miaſto w Sląſku. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Otmachowski, Otmachowska, Otmachowskie. einer daher, męſzczyzna w Otmachowie rodzony, Otmachowczyk. eine daher, białogłowa z Otmachowa rodem, Otmachowka, Otmachowianka. Art, Weiſe, *adv.* po Otmachowsku, z Otmachowska, iak w Otmachowie.

Otranto, Stadt in Italien, Otranto, miaſto we Włoſzech; *połac.* Hydrus, untis, Hydruntum von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, Otrantoski, Otrantoska, Otrantoska, Otrantoskie. einer daher, z Otrantu, męſzczyzna rodem, Otrantczyk. eine daher, kobieta z Otrantu rodem, Otrantka. Art, Weiſe, *adv.* po Otransku, z Otranska, iak w Otrancie.

Otter, *f.* ein Wurm, iaſzczurka, robak, *albo* owad pewny znaiomy von Otter, od iaſzczurki, albo z iaſzczurki, *adj.* iaſzczurczy.

Otterbiß, *m.* ukąſzenie iaſzczurcze, kąſanie iaſzczurcze, iaſzczurkowe.

Ottomann, Mannsnamen, Otoman, imie męskie.

Ottomanniſch, Otomański. ottomanniſche Pforte, Porta Otomańska.

Ottweiler, Stadt im Zweybrückiſchen, Otweiler, miaſta w Zweybruckim, albo Dwumoſtowskiem Kſięſtwie w Niemczech. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Otweilerski, Otweilerska, Otweilerskie. einer daher, męſzczyzna z Otweileru rodem, Otweilerczyk. eine daher, białogłowa w Otweilerze rodzona, Otweilerka. Art, Weiſe, *adv.* po Otweilersku, z Otweilerska, iak w Otweilerze, iak przy Otweilerze.

Otwinow, Staroſtey in Polen, Otwinow, ſtaroſtwo w Polſzcze. von oder zu ſolchem Orte gehörig, z tego mieyſca, albo do tego mieyſca należący, *adj.* Otwinowski, Otwinowska, Otwinowskie.

Oval, länglichtrund, długowato-okrągły, podługo-okrągły.

Oudenarde, Stadt in Flandern, Udenarda, miaſto we Flandryi. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Udenarski, Udenarska, Udenarskie.

eine

einer daher, męſzczyzna z Udenardy rodem, Udenarczyk. eine daher, kobieta w Udenardzie rodzona, Udenarka. Art, Weiſe, *adv.* po Udenarsku, z Udenarska, iak w Udenardzie, iak przy Udenardzie.

Oudewater, Stadt in Holland, Udewater, *albo* Oudewatra, miaſto w Hollandyi. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Udewaterski, Udewaterska, Udewaterskie. einer daher, męſzczyzna z Udewatry, albo z Udewateru rodem, Udewaterczyk. eine daher, kobieta w Udewaterze rodzona, Udewaterka. Art, Weiſe, *adv.* po Udewatersku, z Udewaterska.

Oviedo, Stadt in Spanien, Owiedo, miaſto w Hiſzpanii. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Owiedański, Owiedańska, Owiedańskie. einer daher, męſzczyzna z Owieda rodem, Owiedańczyk. eine daher, kobieta ztamtądze rodem Owiedanka. Art, Weiſe, *adv.* po Owiedańsku.

Ourique, Stadt in Portugall, Urikwa, miaſta w Portugallii. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Urikwański, Urikwańska, Urikwańskie. einer daher, męſzczyzna z Urikwy rodem, Urikwanin, Urikwańczyk. eine daher, kobieta w Urikwie rodzona, Urikwianka, Urikwanianka. Art, Weiſe, *adv.* po Urikwańsku, z Urikwańska, iak w Urikwie.

Owrutſch, Stadt, Gebiethe, Grod und Staroſtey in Polen, Owrucz, miaſto, powiat, grod y ſtaroſtwo w Polſzcze. von ſolcher Stadt oder aus ſolchen Oertern gehörig, z tego miaſta, z tych mieyſc, albo do tego miaſta, do tych mieyſc należący, *adj.* Owrucki, Owrucka, Owruckie. einer daher, męſzczyzna z Owrucza, albo z Owruckiego rodem, Owruczanin. eine daher, białogłowa w Owruczu, albo w Owruckim rodzona, Owruczanka. Art, Weiſe, *adv.* po Owrucku, z Owrucka, iak w Owruczu. Staroſt von Owrutſch, Staroſta Owrucki.

Ouſe, ein Fluß in England, Uſa, rzeka w Anglii.

Oxford, Stadt in England, Oksford, miaſto w Anglii; *połac.* Oxonia, *inaczey* Oxfordia. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Oksfordski, Oksfordska, Oksfordskie. einer daher, męſzczyzna z Oksfordu rodem, Oksfordczyk. eine daher, białogłowa w Oksfordzie rodzona, Oksfordanka. Art, Weiſe, *adv.* po Oksfordsku, z Oksfordska, iak w Oksfordzie.

P.

P A A

P, oder p, funfzehender Buchſtab des deutſchen Alphabets, pietnaſta litera Niemieckiego alfabetu, P albo p.

Paar, *n.* pàrá. drey oder vier Paar Freunde, trzy albo cztery par przyiacioł. ein Paar Fechter, para ſzermierzow, para dobrych pachołkow. ein Paar Schelme, para niepodściwych ludzi. zu Paaren, parami. Paar und Paar, po parze. Paar und Paar mit einander reden, parami po dwoch z ſobą rozmawiać. Paar, ieden, dwoch. was liegt an ein Paar Tagen? coż o te dwa dni ma chodzić? coż to tam o te dwa dni? ein Paar bey den Köpfen nehmen, iednego y drugiego za łep wziąć. Paar, von Sachen, die Paarweiſe zuſammen gehören, pàrá, o rzeczach, ktorych ma być dwoie z ſobą razem; *potym to co.* ie zwey und zwey, po dwoch; *potym co* einige, kilku. ein Paar Meſſer, pàra nożow, *to ieſt*, noż y widelce. ein Paar werden, pobrać ſię, pożenić ſię y iść za mąż.

Paaren, pàrzyć, w pàrę kłaść, pàrą ſtawiać; zwey gleiche zuſammen bringen, dwie rowne rzeczy w raz łączyć. paarweiſe ſetzen, parami uſtawiać, parami kłaść. paarweiſe zuſammen ſetzen, ſpannen, fügen, parami razem kładać, zprzęgać, złączać; *potym to co* kurzweiln, als bey Heyrathen, ſtadło złączyć, złożyć iako przy ożenieniu y zamęściu; bey der Begattung der Thiere, ſpuſzczać, parzyć, gdy zwierzęta płodzić zamyślaią; *potym to co* zuſammenfügen wie es ſich ſchickt, zpoić w raz, iak ſię obiedwie rzeczy do ſiebie nadaią; *potym to co* zuſammen vereinigen, w raz iednoczyć, w raz w iedno, na iedno złączyć.

Paaren, das, *n.* łączenie, pàrzenie, w

parę składanie, złożenie małżeńskie; spuszczanie zwierząt; w raz, w kupę dwoyga iednoczenie.

Paarung, *f.* parzenie, łączenie, złączanie, złożenie, iednoczenie.

Paarhölzer, *pl.* beym Schiffbaue, Hölzer, die paarweise einander gleich sind, w okrętobudowni; rownych dwoch drzew pàra.

Paarweise, po dwoch, parą, po parze. die Sittenrichter paarweise in den Städten anordnen, obyczaiodożorcow po parze, po dwoch, po miastach naznaczyć.

Pabst, *m.* Papież, Oyciec święty. römischer Pabst, Rzymski Papież.

Pabstthum, *n.* papiestwo, godność papieska, dostoieństwo papieskie. im Pabstthume leben, w papiestwie, na papiestwie żyć. Pabstthum erlangen, dostąpić papiestwa, dostąpić papieskiego dostoieństwa.

Pacem, Stadt in Ostindien, Pacem, miasto w Wschodniey Indyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Pacemski, Pacemska, Pacemskie. einer daher, z Pacemu męszczyzna rodem, Pacemczyk. eine daher, białogłowa w Pacemie rodzona, Pacemka. Art, Weise, *adv.* po Pacemsku, z Pacemska.

Pachsu, Insel bey Corfu, Pachsu, wyspa przy drugiey wyspie nazwaney Korfu leżąca. aus oder zu solcher Insel gehörig, z tey, albo do tey wyspy należący, *adj.* Pachsuski, Pachsuska, Pachsuskie. einer daher, z Pachsu męszczyzna rodem, Pachsuanin. eine daher, w Pachsie kobieta rodzona, Pachsuzanka. Art, Weise, *adv.* po Pachsusku, z Pachsuska, iak w Pachsie, albo iak w Pachsu.

Pacht, *m.* aręda, dzierżawa, da man etwas pachtet, gdy co w arędę biorą, w dzierżawę, arenduią od kogo; powtore, puszczenie w arędę, puszczenie dzierżawą, zaarendowanie, arendowanie komu; da man etwas verpachtet, gdy co w arendę puszczaią.

Pachtbauer, *m.* arendarz chłopskiey roli, chłopskiego folwarku.

Pachten, wziąć w arendę, zaarendować, arendować od kogo; wziąć dzierżawą, arendą trzymać. den Zoll pachten, cło arendować od kogo, cło arendą trzymać. er pachtet das Landguth um so gar wenig, on arenduie, arendą trzyma tę wioskę za bardzo mało, bardzo nie wiele arendy daie.

Pachten, das, *n.* arendowanie od kogo, trzymanie arendą, dzierżawą trzymanie; vieler Dörfer, wielu wiosek.

Pachter, *m.* arendarz, dzierzawca; *powtore* arenduiący, dzierżawą puszczaiący, w arendę puszczaiący.

Pachterinn, *f.* arendarka, dzierzawczyna, arendę trzymaiąca.

Pachtgeld, *n.* arenda, pieniądze arendowne, z arendy pieniądze. von etwas Pachtgeld abtragen, od czego arendowne pieniądze wypłacać. er trägt das Pachtgeld nicht ab, on nie wypłaca arendy, on nie płaci z dzierzawy.

Pachtguth, *n.* arendą trzymane dobra, dzierżawą puszczone dobra; vor dem Thore haben, mieć zaraz przed bramą.

Pacht-Innhaber, *m.* arendarz, dzierzawca, s. Pachter.

Pachtmann, *m.* arenduiący od kogo, arendą trzymaiący od kogo.

Pachtung, *f.* arendowanie, dzierżawą trzymanie, od kogo.

Pachtweise, arendą, dzierżawą, przez arendę, w arendę.

Pack, *n.* paka, pęk, wiązka, wiązanka, s. Packt.

Packen, sich, pość precz, umknąć się, odeść precz; von dannen, ztąd. packe dich, podź precz, umkniy się, idź precz. packet euch mit ihm, idźcie precz y z niem. packe dich von mir weg, idź precz ode mnie. packe dich zum Henker! idź do kata! idź precz do kata! packe dich an den Galgen! idź na szubienicę!

Packen, s. Einpacken.

Packen, das, *n.* pakowanie, upakowanie, napakowanie.

Packpapier, *n.* papier brudny, papier niebiały, papier szary.

Packt, *n.* zusammen gebundener Sachen, paka, razem związane rzeczy; *powtore znaczy* umowa, ugoda.

Packträger, *m.* drążnik, ciężarnik, ciężonośnik, dźwigacz.

Padar, Fluß in Westphalen, Padar, rzeka w Westfalii.

Paderborn, Stadt im Westphälischen, Paderborn, miasto w Westfalskiem. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Paderborński, Paderborńska, Paderbornskie. einer daher, z Paderbornu męszczyzna rodem, Paderbornczyk.

czyk. eine daher, białogłowa z Paderbornu rodzona, Paderbornka. Art, Weiſe, *adv.* po Paderbornſku, z Paderbornſka.

Padron, Stadt in Spanien, Padron, miaſto w Hiſzpanii. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Padrońſki, Padrońſka, Padrońſkie. einer daher, rodem męſzczyżna z Padronu, Padrończyk. eine daher, kobieta urodzona w Padronie, Padronka. Art, Weiſe, *adv.* po Padrońſku.

Padua, Stadt in Italien, Padwa, Padew, miaſto we Włoſzech; *poł.* Patavium. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Padwańſki, Padwańſka, Padwańſkie. von Padua, Padew, Padewſki, Padewſka, Padewſkie. einer daher, męſzczyzna urodzony w Padwie, Padwanin, Padewczyk. eine daher, kobieta w Padwie urodzona, Padwanka, Padewka. Art, Weiſe, *adv.* po Padwańſku, po Padewſku, z Padwańſka, z Padewſka. Univerſität von Padua, Akademia Padewſka.

Päbſtiſch, papieſki. päbſtiſche Geſetze, papieſkie uchwały.

Päbſtlich, papieski. päbſtliche Gnade, papieſka łaſka.

Päcktchen, *n.* paczka, paczek. Päcktchen Briefe, paczka liſtow.

Page, *m.* paź. königlicher Page, krolewſki paź. die königlichen Pagen, krolewſcy paziowie.

Pagenſchule, *f.* paziowſka ſzkoła, dla paziow ſzkoła.

Paglia, Fluß in Italien, Palia, rzeka we Włoſzech.

Pagliano, Stadt in Italien, Paliano, miaſto we Włoſzech; *także* Herzogthum dieſes Namens. von ſolcher Stadt, von ſolchem Herzogthume, oder zu ſolchen Oertern gehörig, z tego miaſta, z tego Kſięſtwa, albo do tego mieyſca, y do tego Kſięſtwa należący, *adj.* Paliańſki, Paliańſka, Paliańſkie. einer daher, męſzczyzna z Palianu, Palianin. eine daher, białogłowa z Palianu rodem, Palianka. Art, Weiſe, *adv.* po Paliańſku, z Paliańſka, iak w Palianie.

Pago, eine Inſel in dem Golfo di Venetia, Pago, wyſpa na Wylewiu Weneckim. aus oder zu der Inſel gehörig, z tey wyſpy, albo do tey wyſpy należący, *adj.* Pagońſki, Pagońſka, Pagońſkie. einer daher, na tey wyſpie męſzczyzna urodzony Pagończyk. eine daher, białogłowa urodzona na tey wyſpie Pagonka, Pagonianka. Art, Weiſe, *adv.* po Pagońſku, z Pagońſka.

Pair de France, *m.* Per albo Par Francuſki; przedni Pan Kroleſtwa Francuſkiego.

Paix de Vaud, *m.* Paidewo, kraik we Francyi.

Palanka, eine ungariſche befeſtigte Vorſtadt, Palanka, przedmieścia ſztachetami y ziemią uſypaną obronne z Węgierſka y z Turecka.

Palaſt, *m.* pałac. königlicher prächtiger Palaſt, krolewſki wſpaniały pałac. in dem Palaſte wohnen, w pałacu mieſzkać.

St. Palais, Stadt in Navarra, Senpale, miaſto w Nawarſkim Kroleſtwie; *poł.* Fanum S. Palladii.

Palermo, Stadt in Sicilien, Palermo, miaſto w Sycylii; *poł.* Panormus, Panormum. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Palermońſki, Palermońſka, Palermońſkie. einer daher, z Palermu męſzczyzna rodem, Palermończyk. eine daher, białogłowa w Palermie urodzona, Palermonka. Art, Weiſe, *adv.* po Palermońſku, z Palermońſka; einige ſagen *adj.* Palermitańſki, Palermitańſka, Palermitańſkie, und *ſubſt.* Palermitanin, ſtatt Palermończyk.

Paleſtrina, Stadt in Italien, Paleſtrina, miaſto we Włoſzech; *połac.* Præneſte. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Paleſtrińſki, Paleſtrińſka, Paleſtrińſkie. einer daher, męſzczyzna z Paleſtriny rodem, Paleſtrińczyk. eine daher, białogłowa w Paleſtrinie urodzona, Paleſtrinka. Art, Weiſe, *adv.* po Paleſtryńſku, z Paleſtryńſka, iak w Paleſtrinie.

Palliſade, *f.* paliſada, pal, ſztachet. ſich mit Palliſaden verwahren, paliſadami ſię obſtawić, okopać, obſadzić. Palliſaden um einen Ort zu deſſen Befeſtigung machen, paliſady około jakiego mieyſca, dla umocnienia y obrony iego. um etwas Palliſaden ſetzen, obſadzić co paliſadami, opaliſadować. Palliſade hauen, paliſady ciosać, robić. Palliſade aushauen, paliſady wyciąć, powycinać, wyrąbać.

Pallaſt, ſ. Palaſt.

Palme, *f.* ein Baum, palma, drzewo pewne. von Palmen, z palmy, *adj.* palmowy, palmowa, palmowe. Breter von Palmen, tarcie palmowe.

Palmbaum, *m.* palmowe drzewo. von Palmbaume, z palmowego drzewa, palmowy. Tafeln von Palmbaume, tablice z palmowego drzewa, tablice palmowe.

Palmenbaum-Garten, *m.* sad palmowy, ogrod palmowym drzewem zasadzony. in den Palmbaum-Garten spazieren, po palmowym ogrodzie spacerować.

Palmenwald, *m.* palmowy las, palmowy bor, palmowina.

Palmzweig, *m.* rozczka palmowa, gałązka z palmowego drzewa.

Pamiers, Stadt in Frankreich, Pamiers, miasto we Francyi; *połac.* Apamiæ, arum, Pamiæ, arum. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Pamierski, Pamierska, Pamierskie. einer daher, z Pamiersu męszczyzna rodem, Pamierszczyk. eine daher, białogłowa w Pamiersie urodzona, Pamierszanka. Art, Weise, *adv* po Pamiersku.

Pampelona, Stadt in Spanien, Pampelona, miasto w Hiszpanii. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Pampeloński, Pampelońska, Pampelońskie. einer daher, z Pampelony męszczyzna rodem, Pampelończyk. eine daher, białogłowa w Pampelonie urodzona, Pampelonka. Art, Weise, *adv.* po Pampelońsku, z Pampelońska; *poł.* Pompejopolis.

Pamphylien, ehemallge Landschaft in Kleinasien, Pampilia, niegdyś imie kraiu w małey Azyi; *połac.* z *Greck.* Pamphylia. daraus oder darzu gehörig, z tego kraiu, albo do tego kraiu należący, *adj.* Pampilski, Pampilska, Pampilskie. einer daher, męszczyzna w Pampilii urodzony, Pampilianin. eine daher, białogłowa z Pampilii rodem, Pampilianka. Art, Weise, *adv.* po Pampiliańsku, z Pampiliańska, iak w Pampilii.

Pamphylisch, Pampiliański, Pampilski. pamphylisches Meer, Pampiliańskie morze, Pampilskie morze.

Pan, *m.* heidnischer Abgott, Pan, pogański bożek.

Panier, *n.* horągiew, znak, proporzec, s. Fahne.

Panierherr, *m.* Horąży; znak noszący, Horągiew noszący.

Panquet, *n.* bankiet, biesiada, ochota, ochotowanie, uczta.

Panquetiren, bankietować, biesiadować, ochotować, ochocić.

Panther, *m.* ein Thier, ryś, zwierz pewny.

Pantherthier, *n.* ryś. von einem Pantherthiere, z rysia, *adj.* rysiowy, rysiowa, rysiowe; rysi, rysia, rysie. Fell oder Haut vom Pantherthiere, skora z rysia, *adject.* rysia skora, rysiowa skora.

Pantoffel, *m.* pantofel, papuć, sandał. eine Statue mit Pantoffeln, posąg z pantoflami na nogach. einem den Kopf mit Pantoffeln weich schlagen, komu głowę pantoflem, albo sandałem na miazgę zbić. kleiner Pantoffel, pantofelek, mały pantofel. der dergleichen an hat, ktory pantofle, sandały, papucie na nogach ma, mowi się w pantoflach, w papuciach, w sandałach. in Pantoffeln zu Schiffe gehen, w pantoflach na okręt wsieść. es hat der römische Richter in Pantoffeln da gestanden, Sędzia Rzymski w pantoflach na okręt wsiadł; patynka.

Pantoffelchen, *n.* pantofelek, sandałek, papuciek, patynek.

Pantoffelholz, *n.* korek drzewo, na podsądź do pantofli. von Pantoffelholze, z korkowego drzewa, korkowy.

Pantoffelmacher, *m.* pantofelnik, szewc ktory pantofle robi.

Pantoffelträgerinn, *f.* ta co pantofle nosi.

Panzer, *m.* pancerz. in einem Panzer herumgehen, w pancerzu się przechodzić. den Panzer anlegen, pancerz wdziać. er hat seinen Panzer angelegt, on wdział swoy pancerz, on wziął na siebie, on włożył na siebie pancerz. er hat den Panzer angezogen, on wziął pancerz na siebie. der einen Panzer an hat, ktory ma pancerz na sobie; nazywa się, *subst.* pancerny, *adj.* pancerny, pancerna, pancerne; *adv.* w pancerzu; phrasis, w pancerz ubrany w pancerz, uzbroiony; pancerz na niem. die Statue hat einen Panzer an, statua, posąg, w pancerzu; na posągu pancerz, pancerny posąg. solche Soldaten, pancerni żołnierze; pancerna horągiew, pancerny znak; pancerne Towarzystwo, pancerni ludzie.

Panzer-

Panzerhemd, *n.* pancerna koszula, *to iest*, sam pancerz; pancerna zbroia.

Panzermacher, *m.* pancernik, rzemieślnik od robienia pancerzow.

Panzern, *słowo w słowo* pancerzować, w pancerz ubierać; *powtore* zasłaniać. einen mit Leder panzern, skorami kogo pancerzować. er ist mit Leder gepanzert worden, on był skorami zasłoniony.

Panzerringlein, *n.* oko w pancerzu, oko pancerne; obrączka pancerna.

Panzerschuppe, *f.* łuszczka pancerna, z ktorey pancerz udziałany.

Papa, *m.* ein Namen, womit die Kinder den Vater nennen, papa, tata, ktorym dzieci na oyca wołaią. mein Papa! moy tato, moy papa!

Papagoy, *m.* ein Vogel, papuga, ptak pewny. von einem Papagoy, z papugi, *adj.* papugowy, papugowa, papugowe. wie ein Papagoy, iak papuga. die Farbe, barwa, kolor. *adj.* papużowy, papużowa, papużowe.

Paphi, Stadt in Italien, Papi, *albo* Papia, miasto we Włoszech.

Paphlagonien, Landschaft in Kleinasien, Paplagonia, Paflagonia, kray w małey Azyi. aus Paphlagonien kommen, z Paplagonii przychodzić.

Paphlagonier, *m.* Paplagończyk, Paflagończyk, rodem z Paplagonii.

Paphlagonisch, paplagoński, paflagoński. paphlagonischer Krieg, paflagońska woyna. paphlagonisches Meer, paplagońskie morze.

Paphos, Stadt in Cypern, Papo, Pafo, miasto na wyspie Cyprze; *połac. y po Grec.* Paphos. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Papoński, Papońska, Papońskie. oder von Pafo, Pafiiski, Pafiiska, Pafiiskie, *albo* Pafoński, Pafońska, Pafońskie. einer daher, kto z Papu, albo z Pafu męszczyzna rodem, Papończyk, Pafończyk. eine daher, kobieta ztamtądże rodem Paponka, *albo* Pafonka. Art, Weise, *adv.* po Papońsku, po Pafońsku, po Pafiisku, z Papońska, z Pafońska, z Pafiiska, iak w Pafie, w Papie.

Papier, *n.* papier, papir; worauf man schreibt, na ktorym piszą. Papier machen, papier robić. dünnes, dichtes Papier, cienki, dychtowny tęgi papier, gęsty papier. glattes, weisses Papier, gładki, biały papier; das durchschlägt, ktory przebiia, przez ktory inkaust na drugą stronę przeymuie; in dem größten Formate, w naywiększych arkuszach, regałowy, krolewski papier; zu Briefen, do listow, listowny papier; zum Einpacken der Sachen, do wpakowania, do uwiiania rzeczy, pakowny papier; *pofr.* papier vanant; zu Löschblättern, do kart wymazuiących, bibuła, piiący, wyciągaiący papier, bury papier. kleines Papier, małe arkuszki papieru. von Papier, papierowy. Dosen von Papier, papierowe tabakierki. Bogen Papier, arkusz papieru. Buch Papier, libra papieru, księga papieru od 24 arkuszy. Rieß Papier, ryza papieru, dwadzieścia liber wynosząca.

Papieren, papierowy. papierne Bücher, papierowe księgi. papierner Hausrath, papiery, sprzęt papierowy; *także* papierny, *adj.*

Papierer, f. Papiermacher.

Papiergeld, *n.* za papier pieniądze, od papieru pieniądze.

Papierhändler, *m.* papiernik, handlarz papierowy, co papierem kupczy, kartopola; papierowy kupiec, papier na przeday maiący.

Papierlein, *n.* papierek, kartka. ich wundere mich, was auf dem Papierchen muß gestanden haben, ia dziwię się, co się na tym papierku napisane musiało znaydować.

Papiermacher, *m.* papiernik, papierodzieia, papierorobnik.

Papiermann, *m.* papiernik, ten co papier wyrabia, papier robiący.

Papiermühle, *f.* papiernia, papierny młyn.

Papierpresse, *f.* papierna prassa, przycistka, do ściskania papieru.

Papist, *m.* papista, papieskich obrządkow y papierzom względem wiary poddany; pod władzą papieską w wierze zostaiący.

Papistisch, papieski. papistische Macht, papieska władza, zwierzchność. papistisches Reich, papieskie krolestwo.

Pappe, *f.* papka, klaistr, womit man etwas zusammenkleibet, ktorym wraz co zkleiaią, z mąki klaistr, kley; *powtore* aufeinander geleimtes Papier, w iedno w kilkoro zkleiony papier, kompatura, tektura.

Pappel, *f.* ein Baum, topola, drzewo. weiße Pappel, biała topola. schwarze Pappel, czarna topola. von Pappeln, z topoli, *adj.* topolowy, topolowa, topolowe. Zweig von Pappeln, topolowa gałązka. Ort wo viel Pappeln wachsen,

sen, mieysca na ktorym wiele topoli rośnie, topolina.

Pappelbaum, m. topolowe drzewo, topolina drzewo.

Pappelfarbe, f. topolowy kolor, topolowa farba, barwa. dergleichen Farbe färbet, ktory topolową farbą farbuie; malarz od topolowey farby farbierz.

Pappeln, pl. ein Gewächs, krzew pewny, ślaz, ślazowe ziele. kleine Pappel, mały ślaz, ślazik. von Pappeln, ze ślazu, adj. ślazowy, ślazowa, ślazowe. Stengel von Pappeln, badyl od ślazu, badyl ślazowy. Pappelsalbe, ślazowa maść; die gefärbet, co ślazową farbą farbowany.

Pappelstaude, f. ślazowy krzak, ślazowego krzaczek ziela.

Pappen, klaistrować, kleić, zusammenkleiben, wraz zkleiać, co.

Paquet, n. pakiet, wiązka. das Paquet Briefe ist mir naß eingehändiget worden, pakiecik listow był mi mokry w ręce oddany. die Briefe mit in ein Paquet thun, listy razem w ieden pakiet ułożyć. ein Paquet bekommen, in welchem der Brief ist, pakiet odebrać w ktorym list iest, pakiet y z listem. einen Brief in das Paquet thun, list w pakiet włożyć. das Paquet ist mir überbracht worden, pakiet był do mnie przynieśiony, był mi oddany. das Paquet aufmachen, pakiet otworzyć, pakiet otwierać. einem jeden sein Paquet geben, każdemu swoy pakiet oddać.

Paquetboot, n. Art eines Schiffes, paketbot, gatunek statku morskiego, pocztowa łodź, listowna barka, barka do płynienia z listami; pocztarska barka.

Paquetbriefe, pl. listow pakiet, listow wiązka, listow wiązanka.

Paquetchen, n. pakiecik, pakietek, maleńki pakiet.

Par, s. Paar.

Parabel, f. parabola, podobieństwo, przypowieść, przypowiastka.

Parade, f. parada, okazałość, liczność ludzi, okazałość porządkow. Parade machen, pokazywać się z czym, popisywać się z czym, chwalić się z czym. man muß nicht mit seiner Geschicklichkeit Parade machen, nie trzeba, chwalić się, pokazywać się ze swoią sposobnością. mit seinen Blessuren Parade machen, szczycić się, pokazywać się ze swoiemi ranami. die alte Aeffinn ist hergekommen, um nur mit ihren angepußten Knochen Parade zu machen, stare babsko przyszło tu tylko świecić się ze swoiemi wygachowanemi kościskami. einen nur zur Parade gebrauchen, kogo tylko na oko na pozor zażywać. treffliche Parade machen, przednią paradę czynić, porządnie pańsko się nosić. sie machen eine große Parade, wielką paradę czynią, wielki pozor, okazałość sprawuią.

Paradebett, n. katafalk, paradny katafalk do pogrzebow, okazalszy.

Paradies, n. Aufenthalt der ersten Menschen, ray, mieszkanie naypierwszego człowieka na świecie; *potym* ein jeder ungemein schöner Garten, każdy nie popolicie piękny ogrod; *tak się też nazywa* himmlisches Paradies, niebieski ray; mieszkanie błogosławionych, wieczny dom.

Paradiesapfel, m. rayskie iabłko; *połac.* melimelum.

Paradiesisch, rayski, rayska, rayskie; paradiesisches Obst, rayski owoc.

Paradis, Stadt und Abtey in Polen, Paradyż, miasto y Opaſtwo w Polszcze. Abt von Paradis, Opat Paradyski.

Parallel, rowno odległy, rowno wszędzie od drugiego daleki, lub. bliski.

Parallel-Cirkel, m. rowno odległy cyrkuł, rowno odległy obłąk.

Parallel-Linie, f. rowno odległa liniia, rowno odległa prążka.

Paraphernalien, f. parafernalia, ruchomizna, rupieci, manatki, ruchome rzeczy.

Parasol, n. Sonnenschirm, ciennik, zasłonek, zasłona od słońca.

Parat, gotowy, gotowiuteńki, prędki, zu etwas, do czego.

Parchim, Stadt im Meklenburgischen, Parchim, miasto w Meklenburskim. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, adj. Parchimski, Parchimska, Parchimskie. einer daher, męszczyzna z Parchimu rodem, Parchimczyk. eine daher, białogłowa w Parchimie urodzona, Parchimka, Parchimianka. Art, Weise, adv. po Parchimsku, z Parchimska.

Parchwitz, Ort in Schlesien, Parchwicz, mieysce pewne w Sląsku.

Pardel, m. ein Thier, pard, zwierz pewny, adj. pardowy, pardowa, pardowe.

Pardon, m. wybaczenie, darowanie, odpuszczenie; łaska, *w tymże samym sensie:* pardon. von einem Pardon bitten,

bitten, prosić kogo o wybaczenie, o darowanie. vom Könige Pardon bitten, Krola o łaskę, o pardon prosić. Pardon geben, darować, przepuścić. Pardon zugestehen, daß, weil, wybaczyć, że ein Verbrechens wegen Pardon verlangen, odpuszczenia występku żądać. Pardon leicht erlangen, odpuszczenia dostąpić, odpuszczenie otrzymać. er hat keinen Pardon erlangt, on żadnego odpuszczenia nie otrzymał. einen Pardon wiederfahren lassen pardon komu dać, darowania winy komu użyczyć. der König läßt ihm nicht Pardon wiederfahren. Krol pardonu niechce dać. niechce wybaczenia uczynić.

Pardoniren, wybaczyć, przepuścić, darować, odpuścić, wybaczać, przepuszczać, odpuszczać; wenn jemand etwas versehen, gdy kto co zawini, zgrzeszy. einem sein Verbrechen pardoniren, komu iego przestępstwo darować. ich pardonire dir deinen Zweifel an meiner Liebe, ia tobie przepuszczam twoie powątpiewanie o moiey miłości. der Vater pardoniret dem Sohne seine Fehler, oyciec wybacza synowi iego błędy. wir können ihm seine Untreue nicht pardoniren, my nie możemy mu wybaczyć iego niewierności. das Vergangene ist nicht so leicht zu pardoniren, przeszłe nie trzeba tak łacno darować. bitten, daß man es pardoniren möge, wenn etwas versehen worden, prosić o wybaczenie, gdy się co zgrzeszy, lub przewini. ich bitte dich, pardonire mir es, proszę cie wybacz mi to, daruy mi to. pardonire mir dieses einzige Verbrechen, wybacz mi, daruy mi ten iedyny występek.

Paren, s. Paaren.

Parentator, *m.* chwalca, sławiciel, sławca, pochwalca, wychwalca.

Parentiren, chwalić zmarłego, pochwały zmarłemu dawać, na pogrzebie w mowie, w kazaniu kogo wychwalać, panegirykiem wynosić.

Paret, *n.* Art eines Huthes, biret, gatunek czapeczki na głowę.

Parfumiren, perfumować, woniami, zapachami napuszczać.

Pariren, posłusznym być *komu*, słuchać *kogo*. er pariret mir nicht, on mnie nie słucha, on nie iest mnie posłuszny. er will noch nicht recht pariren, on ieszcze niechce być należycie posłusznym. im Fechten pariren, w potykaniu się, zastawić się, zrzucić się. er kann die Kunst wohl sich im Fechten zu pariren, on umie dobrze sztukę zastawiania y zrzucania się w poiedynku.

Paris, Hauptstadt in Frankreich, Parys, stołeczne miasto krolestwa Francuskiego. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Paryski, Paryska, Paryskie. einer daher, rodem męszczyzna z Paryża, Paryżanin. eine daher, białogłowa z Paryża rodem, Paryżanka. Art, Weise, *adv.* po Parysku, z Paryska, iak to w Paryżu, iak w Paryżu; *posr.* à la Parisienne.

Parisbirnen, *plur.* gatunek pewny gruszek.

Pariser, *m.* Paryżanin.

Pariser, *adj.* paryski. die pariser Hochzeit paryskie wesele, *to iest*, okrucieństwo Katolickie nad Hugonotami; *posr* la St. Barthélemi.

Pariserinn, *f.* Paryżanka, co się w Paryżu białogłowa rodziła.

Parisisch, Paryski. parisische Gegend, Paryska okolica; Mode, Paryska moda.

Parition, *f.* posłuszeństwo, usłuchanie. einem Parition leisten, komu posłuszeństwo świadczyć, słuchać kogo.

Parlement, *n.* in Frankreich, Parlement we Francyi; in England aber, w Anglii zaś znaczy Seym Angielski. oberes Parlement, wyśnia izba Parlamentu, *albo* Seymu Angielskiego. unteres Parlement, niźnia izba Parlamentu, *albo* Seymu. beyde Parlementer, obadwa Parlamenta.

Parlementshaus, *n.* Dom Parlamentowy, gdzie się izby Parlamentowe odprawuią.

Parlementsherr, *m.* Pan Parlamentowy, Pan zasiadaiący w Parlamencie.

Parlementsrath, *m.* Pan Rada w Parlamencie. Parlementsräthe, Panowie Radni w Parlamencie.

Parlementiren, na rozmowie być. parlementiren wollen, rozmowy szukać; chcieć się rozmowić z kiem. sich mit einem darauf einlassen, wdawać się z kiem w rozmowę.

Parma, Stadt in Italien, Parma, miasto we Włoszech. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Parmeński, Parmeńska, Parmeńskie. einer daher, z Parmy męszczyzna rodem, Parmeńczyk. eine daher, kobieta w Parmie rodem, Parmenka. Art, Weise, *adv.*

po Parmeńsku, z Parmeńska, iak w Parmie.

Parmesankäse, *m.* Parmezan ser, Parmezański ser.

Parole, *f* obietnica, przyrzeczenie; słowo: *gdy znaczy to co* obietnica. die Parole halten, dotrzymywać słowa, dotrzymać słowa. einem die Parole geben, dać komu słowo. er hält das Wort, das er mir gegeben hat on dotrzymuie słowa, ktore mi dał. die Parole nicht halten, słowa nie dotrzymywać, nie dotrzymać. ihr haltet nicht eure Parole, wy nie dotrzymuiecie waszego słowa. auf Parole, na słowo; *powtore* im Kriege, das Wort, die Losung, hasło. die Parole austheilen, hasło dać.

Pars, *m.* ein Fisch, okoń, ryba. ein Seepars, okoń morski; aus einem Flusse, okoń rzeczny, okoń z rzeki.

Part, *m.* oder Theil, część, strona. an eines Sorgen Part haben, mięc część w czyiey troskliwości, być uczestnikiem czyiey troski. an eines Betrübniß Part nehmen, brać część w czyim utrapieniu, *to iest*, ubolewać nad czyim utrapieniem. als ob ich nicht Part an der Comödie hätte, iak gdy bym ia nie miał cząstki w tey komedyi. einem von etwas Part geben, dać komu o czym wiadomość, upewnić, uwiadomić kogo o czym, oznaymić co komu. a part, osobno, na stronie, na ustroniu. das werden wir a part abhandeln, o tym osobno traktować będziemy. ich habe das Geld a part gelegt, ia osobno te pieniądze odłożyłem. du sollst mir davon a part schreiben, ty masz do mnie osobno o tym napisać. sich a part um etwas bemühen, osobno się o co starać. ich habe ihn a part genommen, um ihm das zu sagen, iam go na bok, na stronę wziął, abym mu to był powiedział. Scherz a part, bez żartu, żart na stronę, żart na bok. diese Leute halten nicht stark meine Part, ci ludzie nie mocno utrzymuią moię stronę.

Partage, *f.* dział, podział, dzielenie, podzielenie. gleiche Partage der Beute, rowny podział zdobyczy.

Partagiren, rozdzielić, podzielić; das Geld zu gleichen Theilen, pieniądze podzielić na rowne części. sie partagiren diese Summe in zwey gleiche Theile, oni dzielą tę summę na dwie rowne części. sie kann nicht recht partagiren, ona nie umie dobrze dzielić. ich will es nicht partagiren lassen, ia tego nie dam dzielić.

Partenay, Stadt in Frankreich, Partene, *albo* Partenay, miasto w Francyi. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Partenayski, Partenayska, Partenayskie. einer daher, z Partenaiu męszczyzna rodem, Partenayczyk. eine daher, kobieta z Partenaiu rodem, Partenayska.

Parterre, *n.* posadzka, plac, podłoga.

Partey, *f.* strona. eines Partey halten, trzymać czyią stronę. von eines Partey seyn, być z czyiey strony. er hat meines großen Feindes Partey wider euch ergriffen, on się chwycił strony wielkiego moiego nieprzyaciela. ich werde niemals deine Partey verlassen, ia nigdy twoiey strony nie odstąpię. er verläßt oft die Partey der Bösen, on porzuca często stronę naylepszych ludzi. mit keiner Partey halten, z żadną stroną nie trzymać, żadney strony nie trzymać. eines Partey annehmen, czyią stronę przyiąć. eines Partey vertheidigen, czyiey strony bronić. sie vertheydigen des Königs Partey, oni bronią Krolewskiey strony. einen auf seine Partey bringen, kogo na swoię stronę przemowić. er hat sie alle auf seine Partey gebracht, on ich wszystkich na swoię stronę przemowił. der eines Partey treulich hält, ktory czyią stronę wiernie utrzymywa. sich auf eines Partey schlagen, przyczepić się do czyiey strony. die Partey des Adels halten, szlachecką stronę trzymać. beyde Parteyen hören, obudwoch stron słuchać. beyde Parteyen auseinander setzen, obiedwie strony godzić. nachdem die Parteyen verhöret worden, iak obwiedwie strony będą wysłuchane. die Parteyen haben sich verglichen, strony się pogodziły; *powtore* im Heyrathen, w ożenieniu się, y w iściu za mąż; *mowi się* partyia. keine gute Partey treffen können, nie moc znaleść dobrey partyi do ożenienia się, albo do iścia za mąż. eine gute Partey thun, wynaleść dobrą partyią, *to iest*, reich heyrathen, bogato się ożenić, bogato iść za mąż; wziąć z wielkim posagiem; z wielką fortuną zonę; *potym znaczy* Trupp Soldaten, partyią żołnierzy, woyska. starke Partey, mocna partyia; *potym* auf Partey ausgehen, ekskursyie czynić, naiazdy nieprzyia-

przyiacielskie robić. Partey zurückhalten, ekskursyiom zapobiec. Partey zurücktreiben, ekskursyie zatamować, zatrzymać.

Parteygänger, *m.* nayieźnik, ktory naiazdy czyni, naieżdżaiący.

Parteyisch, stronny, stronę trzymaiący, do strony przywiązany; sprzyiaiący czyiey stronie; stoiący za czyią stroną. parteyisch seyn, być stronnym; *partyzantem*, sprzyiać stronie ktorey.

Parteyisch, *adv.* stronnie, za stroną, po partyzansku, stronę utrzymuiąc.

Parteylichkeit, *f.* stronność, utrzymywanie strony, trzymanie strony.

Parther, *m.* Part. einer aus Partien, rodak z Partyi.

Parthien, ehemalige Landschaft in Asien, Partyia, niegdyś imie kraiu y krolestwa w wielkiey Azyi.

Parthisch, Partyiski. parthische Fahne, Partyiska horągiew.

Partikul, *m.* cząstka, cząsteczka; *powtore* Wort in der Grammatik, słoweczko, słowersko; iakie są, do zu, za für, u. d. m.

Particulair, osobliwy; osobliwszy, für *positiv*, *osobliwy*. particulairer Friede, osobliwy pokoy, *partykularny* pokoy. particulairen Frieden schließen, partykularny pokoy zawrzeć, uczynić.

Particularia, szczegulności, osobliwości, *plur.* co w rzeczy iakiey iest osobliwszego, szczegulnieyszego.

Particulier, *m.* osobliwszy, szczegulnieyszy; *partykularny*.

Partie, s. Partey.

Partisan, *m.* Art eines Spießes, gatunek spisy, berdysz; *powtore* der es mit einer Partey hält, kory z iaką stroną trzyma, partyzant.

Parücke, *f.* perułka,

Paschen, s. Würfeln.

Pasquill, *n.* paszkwill, szkaluiący, list, szkaluiąca książeczka. von einem ein Pasquill ausstreuen, rozrucać o kiem paszkwil. auf einen ein Pasquill machen, zrobić na kogo paszkwil. viele Pasquille werden ausgestreuet, wiele paszkwilow rozrucaią. Pasquill in Versen auf einen machen, paszkwil wierszami na kogo napisać.

Pasquillant, *m.* paszkwilant, paszkwilodzieia, paszkwilopis, paszkwilorzutca.

Paß, *m.* przechod, przystęp; in Cilicien, do Cylicyi. er hat dem Feinde den Paß verlegt, on nieprzyiacielowi pas zaległ. der General befahl den Paß zu verhauen, Generał kazał pas, przechod zarąbać. er hat der ganzen Armee den Paß verwehret, on całemu woysku przechodu zabronił. den Paß mit Gewalt öffnen, przechod mocą otworzyć. er hat den Paß durchbrochen, on przechod wyłamał, on przechod przebił. einem den Paß öffnen lassen, dać komu, pozwolić komu otworzyć przechod. den Paß einräumen, przechod komu, przystęp, uprzątnąć, ułatwić. den Paß verschaffen, przechod komu dać, przechod komu nagodzić. den Paß offen lassen, przechod otworzony otwarty dla kogo zostawić. mit starken Forteressen den Paß verwahren, mocnemi fortecami przechod obwarować, przechodu strzec, pilnować. der Paß ist den Türken versperret, przechod Turkom iest zamknięty, zawarty. den Paß mit Soldaten besetzen, przechod żołnierzami osadzić. der Wald, in welchem der Paß in Cilicien ist, las, przez ktory przechod, przeiazd iest do Cilicyi. der Paß durch den Taurus, przechod przez gory Tawry. Paß im Reiten, krok w iechaniu. ein Pferd das seinen geht, koń ktory kroczą chodzi, kroczak; *potym znaczy* Art eines Frey- und Geleitsbriefes, list przechodni, list przewodni; publiczny list podrożny z wolnością przechodu, y świadectwem, s. Paßport.

Passabel, pominny, pominiony, znośny, zcierpiany, czym gardzić nie trzeba.

Passage, *f.* przeprawa, przeście, przechod, przeiazd, droga ktorędy. dem Feinde die Passage verwehren, nieprzyiacielowi przechodu bronić niepozwalać. dem Feinde die Passage nicht über den Fluß verstatten, nie dopuszczać nieprzyiacielowi przeprawy przez rzekę. die Passage des Flusses ist sehr schwer, przeprawa przez rzekę iest bardzo trudna. durch sein Land einer Armee die Passage verstatten, dopuścić, pozwalać przechodu iakiemu woysku przez swoy kray. die Passage brauchbar machen, przeprawę przechodnią, łacną zrobić. er hat die Passage nicht eröffnen wollen, on niechciał przechodu otworzyć. die Passage mit Gewalt nehmen, przechod, przeprawę, przesilić, przemoc, gwałtem odebrać, wziąć mocą. Passage über einen Fluß, przeprawa przez iaką rzekę; über den Fluß hat viel Zeit weggenommen, przeprawa,

prawa na tey rzece była przez długi czas zabrana. in der Paſſage über den Fluß erſauffen, na przeprawie przez rzekę utopić ſię, utonąć, ſ. Durchzug; *powtore znaczy* Ort, Stelle eines Autors, mieyſce, iakie, kilka wierſzy, kilkanaſcie, w Piſmodawcy. Paſſage aus der Philoſophie, mieyſce z Filozofii. Paſſage anmerken, mieyſce w Piſmodawcy, naznaczyć. eines Autors Paſſage anführen, z iakiego Piſmodziey sławnego y poważnego mieyſce przytoczyć.

Paſſage, Stadt in Spanien, Paſſaż, miaſto w Hiſzpanii. von Paſſage kommen, z Paſſażu przychodzić.

Paſſato, *m.* przeſzły, przeſzłego. den 20 Paſſato, dwudzieſtego przeſzłego dnia, ktory przeſzedł, dnia ktory minął niedawno, albo dopiero.

Paſſau, Stadt im bayriſchen Kreiße, Paſſawa, miaſto w Okolicy Bawarſkiey. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Paſſawſki, Paſſawſka, Paſſawſkie. einer von Paſſau, męſzczyzna z Paſſawy rodem, Paſſawczyk, Paſſawianin. eine von Paſſau, białogłowa w Paſſawie urodzona, Paſſawka, Paſſawianka.

Paſſementirer, *m.* paſſamonik, co paſſamony wyrabia.

Paſſen, zdawać ſię, zdać ſię, zgadzać ſię; zu vielen Dingen, do wielu rzeczy, przydać ſię. die Rede paßt wohl auf einander, mowa wſzędzie ſię z ſobą zgadza; części tey mowy wſzędzie ſię nadaią do ſiebie; części tey mowy do ſiebie przydaią ſię. auf einen paſſen, um ihm was zu thun, zchodzić na kogo, zaſadzić ſię na kogo, aby mu co złego wyrządzić. nicht viel auf einen paſſen, nie wiele dbać o kogo. ich paſſe nicht viel auf ihn, ia nie bardzo ſtoię o niego. im Spielen paſſen, w grze paſſować, puścić daley grę, nie hapać, nie zakazać ſię.

Paßgänger, *m.* ein Pferd, kroczak, koń.

Paßglas, *n.* kielich koleyny; einem eins vorſetzen, poſtawić przed kiem kielich koleyny.

Paſſion, *f.* Leidenſchaft, paſſyia, namiętność; im Gemüthe, namiętność w umyśle. unartige Paſſion, namiętność umysłu niepiękna, poruſzenie umysłu nieprzyſtoyne; chuć niepękna, żądza nieprzyſtoyna, ſ. Begierde; *powtore znaczy* Leiden Chriſti, Męka Chryſtuſowa. Paſſion ſingen, Paſſyią, Mękę Chryſtuſową śpiewać.

Paſſionirt, chciwie czego żądaiący, gorąco kąpany, gorąco pożądliwy, chutnie pragnący, chciwo czego chcący, z chucią gorącą pożądaiący; *powtore znaczy to co* partheyiſch, parcyalny, ſtronny, przywiązany, przylgnięty do ſtrony.

Paſſionirt, *adv.* chciwie, gorąco, niezmierną chucią, uſilnie, wſzyſtkiemi chęciami.

Paſſiren, przeprawić ſię, prześć, przebrnąć; über einen Fluß, przez rzekę; mit Flößen, tratwami; mit Schiffen, okrętami, przebić. einen engen Ort paſſiren, wąſkie iakie mieyſce przebyć. durch eine Stadt paſſiren, przez miaſto iakie przechodzić, prześć. über die See paſſiren, przez morze ſię przeprawić, przez morze przebyć. den Fluß paſſiren, rzekę przebyć. welche Länder wirſt du paſſiren? iakie kraie przebywać będzieſz? przez iakie kraie iechać będzieſz? einen ſicher paſſiren laſſen, komu bezpiecznie dać przebyć, przeiechać. das Leben mit Stillſchweigen paſſiren, życie w cichości y w milczeniu przepędzić. die Zeit paſſiren, czas przepędzić. ſeine Lebenszeit mit Leſen und Schreiben paſſiren, ſwoiego życia czas, na czytaniu y piſaniu przebyć, ſ. zubringen. die Comödie paſſirt, komedyia ieſt, komedyia ſię odprawia ieſzcze nie źle, ieſzcze uchodzi komedyia, nie źle ſię udaie, ſ. beſtehen, gelten. was paſſirt? co ſię dzieie? was paſſirt Neues? co ſię dzieie nowego? ich trage Verlangen zu wiſſen was paſſire? mam wielką chęć wiedzieć, co ſię dzieie? das paſſirt täglich, to ſię co dzień dzieie. merkt auf, was weiter paſſirt iſt, uważaycie co ſię daley ſtało. das paſſirt ſelten, to ſię rzadko dzieie. es iſt eine grauſame Sache paſſirt, okrutna ſię rzecz ſtała; *to co* trafić ſię, przypaść ungefehr, trefunkiem, trefunkowo. es kann nicht paſſiren, ohne nur, to nie może ſię trafić, chyba że. für neu paſſiren, za nowe uchodzić. für einen Gelehrten paſſiren, za uczonego uchodzić, ſ. zutragen, geſchehen, begeben, ſich.

Paſſiv, cierpiąc, nic nie czyniąc ſię mieć. paſſive bedeuten, cierpiącego, albo biorącego znaczyć. paſſive ſich verhalten, mieć ſię cierpiąco, przyiąć

wſzyſtko

wszystko co się trafi, strawić, wszystko złe, nie sprzeciwiać się.

Paßivschulden, *pl.* długi, u kogo zaciągnione. der viele Paßivschulden hat, ktory zaciągnionych długow ma wiele. der so viele Paßivschulden hat, daß er nicht bezahlen kann, ktory tak ma wiele zaciągnionych długow że ich wypłacić nie może.

Paßport, *m.* pasport, list przechodni, wolnego pismo prześcia. ohne Paßport davon laufen, bez pasportu zkąd odeść. um einen Paßport anhalten, o pasport się starać. einem den Paßport geben, dać komu pasport. der Hausknecht hat den Paßport genommen, sługa wziął paszport. ein Passagier hat sich den Paßport geben lassen, podrożny wyrobił sobie paszport. nach der Zeit, die im Paßporte bestimmt, wieder in das Lager gehen, według czasu w Pasporcie wyznaczonego znowu do obozu powracać. sich von dem Generale den Paßport geben lassen, den einer mit zum Regimente nimmt, damit er von selbigem wieder nach Hause gehen dürfe, u Gienerała wyrobić sobie paszport, albo od Gienerała wziąć paszport, ktory kto z sobą do Regimentu bierze, aby z tym paszportem od Regimentu mogł do domu powrocić.

Past, *n.* łyk, łyko, zache Schale von Bäumen, kora cienka na drzewie. s. Bast.

Pastete, *f.* pasztet, mięso w ciastowym naczyniu, w ciastowey czaszy gotowane.

Pastetenbecker, *m.* pasztetnik, kucharz od pasztetow.

Pasten, *f.* Bastion, rożnik okopowy.

Pastinack, *f.* pasternak. gepflanzte Pastinack, dziki pasternak, polny pasternak.

Pastinackwurzel, *f.* pasternakowy korzeń, *to iest*, sam pasternak.

Patent, *m.* patent, diploma, ukaz, wyrok. wovon ein Patent ausgehen lassen, wydać o czym, albo na co patent; *powtore to co*, offenes Schreiben, otwarte pisanie, list otwarty, list niezawarty.

Paternoster, *n.* oycze nasz, paciorek większy, na pociorkach; *potym*, paciorki, albo paciorki same, do modlenia się; *powtore*, paciorek; der Kinder, welches aus allerhand gehenkelten Münzen und dergleichen Dingen besteht, dziecięcy paciorek, z rożnych pieniędzy uwieszonych y podobnych inszych rzeczy na szyię.

Pathe, *m.* krzeszny oyciec; der ein Kind aus der Taufe hebt, ktory dziecię do krztu trzyma, ten iest krzesnym oycem. eines Pathe seyn, być czyim, *albo* komu krzesznym oycem, *powtore znaczy przeciwnie*, ein aus der Taufe gehobenes Kind, krzesne dziecie, krzesny syn.

Pathetisch, przerażaiący, przenikaiący, poruszaiący, *patëtyczny*. patetische Rede, przerażaiąca mowa, poruszaiąca mowa, przenikaiąca mowa, krusząca mowa, przenikliwa mowa.

Pathetisch, *adv.* przenikliwie, przerażaiąco, przenikaiąco, poruszaiąco; reden, mowić; Predigt halten, kazanie powiedzieć.

Pathinn, *f.* krzesna, marka; die einen aus der Taufe hebt, ktora kogo do krztu trzyma; *powtore znaczy*, ein Mägdchen, welches aus der Taufe gehoben worden, dziewczę, ktore do krztu było trzymane, krzesna corka, duchowna corka.

Patience, *f.* cierpliwość. große Patience haben, mieć wielką cierpliwość. eines Patience probiren, czyiey cierpliwości doznawać, czyiey cierpliwości doświadczać. eines Patience mißbrauchen, czyiey cierpliwości na złe zażywać.

Patient, *m.* chory, chorobą złożony, w kuracyi zostaiący, pod lekarską ręką będący, chorobą nawiedzony.

Patientenstube, *f.* izba dla chorych, choralnia, chorownia, chorych szpitał. einen in die Patientenstube bringen, kogo do chorych izby zanieść, prowadzić kogo do choralni, wnieść kogo do chorowni, oddać chorego do chorych szpitalu. in einer Patientenstube mit einem liegen, z kiem w chorych izbie, w chorych szpitalu, w choralni y w chorowni leżeć.

Patrásso, Stadt in Morea, Patrasso, miasto na Morei; *połac.* Patras, *plur.* von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Patraski, Patraska, Patraskie; einer daher, z Patrassa męszczyzna rodem, Patrassanin; eine daher, białogłowa z Patrassa rodem, Patrassanka; Art, Weise, *adv.* po Patrasku, z Patraska.

Patriarch, *m.* Patryarcha; von oder zu solchem gehörig, od Patryarchy, albo co do Patryarchy należy; *adj.* Patry-

tryarchalny, Patryarchalna, Patryarchalne. Kreuz vom Patriarch, krzyż Patryarchalny.
Patriarchat, n. Patryarchoſtwo, Doſtoieńſtwo patryarchalne.
Patriciat, n. patricyat, ſtarſzeńſtwo urodzenia w familii Rządow należącey.
Patricius, m. Patricyus, ſtarſzy w familii w Rządy Rzeczy poſpolitey wchodzącey.
Patrimonium Petri, n. dziedziſtwo S. Piotra; Landſchaft in Italien, Kray we Włoſzech, Papieſkie pańſtwo.
Patriot, m. Patriota, obywatel, ziomek, oyczyc, oyczyznę kochaiący. heftiger und ſtarker Patriot, żwawy y wielki oyczyc, oyczyſkiego ducha.
Patron, m. patron, dobrodziey, protektor; anſehnlicher, zacny, znakomity; gewiſſer und alter, großer, neuer, pewny y dawny, wielki y nowy protektor, obrońca; ſehr guter, bardzo dobry. eines Patron in einer Sache ſeyn, być czyim patronem, obrońcą, protektorem, w iakiey rzeczy. einen zum Patron annehmen, wziąć kogo za patrona, za protektora, za obrońcę. großer Patron der Gelehrten, wielki protektor y dobrodziey Uczonych. eines Schiffs Paton, okrętu pan, ſzyper, zawiadywca okrętem.
Patrone, f. ładunek, naboy, nabicie; Ladung einer Flinte, Stücks, flinty, działa, fuzyi.
Patroninn, f. patronka, pani, dobrodzieyka, protektorka, obronicielka, Łaſkawczyna.
Patrontaſche, f. patrontaſz, kaleta żołnierſka naboczna.
Patrouille, f. ſtraż krążąca, ſtraż obchodząca, ſtraż żołnierſka, ſtrażnicy, po ulicach w nocy chodzący, krążący.
Patrouilliren, obchodzić, krążyć ſtrzegąc, pilnuiąc. fleißig patrouilliren laſſen, pilno kazać ſtraży krążyć, ſtrażnikom obchodzić.
Patrouillirung, f. krążenie ſtrażne, obchodzenie ſtrożne, ſtrażnicze.
Patti, Stadt in Sicilien, Patti, miaſto w Sycylii; *łac.* Pactæ, *plur.* von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adj.* Pattiſki, Pattiſka, Pattiſkie; einer daher, z Patti męſzczyzna rodem, Pattczyk; eine daher, kobieta w Patti urodzona, Pattczunka; Art, Weiſe, *adv.* po Pattiſku, z Pattiſka, iak w Patti.

Pau, Stadt in Frankreich, Po, miaſto we Francyi; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adj.* Poſki, Poſka, Poſkie; einer daher, męſzczyzna z Po rodem, Poſczyk; eine daher, kobieta w Po urodzona, Poſka; Art, Weiſe, *adv.* po Poſku, z Poſka.
Paucke, f. kotły, bęben. kleine Paucke, małe kotły, mały kocieł do bębnienia, niewielkie do bębnienia kotły.
Paucken, w kotły bić, bębnić w kotły. er paucket artig, on dobrze w kotły biie.
Paucker, m. doboſz, bębnik, ten co w kotły bębni, biie.
Pauckerinn. f. doboſzka, bębniczka, kobieta w kotły bebniąca, biiąca.
Pavia, Stadt in Italien, Pawia, miaſto we Włoſzech; *połac.* Ticinum, *inaczey*, Papia; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adj.* Pawiiſki, Pawiiſka, Pawiiſkie; einer daher, męſzczyzna z Pawii rodem, Pawianin, eine daher, kobieta w Pawii urodzona, Pawianka; Art, Weiſe, *adv.* po Pawiiſku, z Pawiiſka.
Pavillon, m. Theil eines Gebäudes, Pawilon, wydatnieyſza na przod część budynku; *powtore*, Fahne auf einem Schiffe, znak, proporzec, na okręcie, *bandera, flaga.*
Pauſchen, nabrzmieć, odąć ſię. ſiehe Pauſſen.
Pauſe, f. pauſa, uſtanie, ſtoy, odetchnięcie w śpiewaniu.
Pauſiren, pauſować, przeſtać, odetchnąć w śpiewaniu.
Pauſirung, f. pauſowanie, przeſtanie, uſtanie w śpiewaniu.
Paußbacke, m. puca, pucołowate policzki, pucołowata gęba.
Paußbackicht, pucołowaty, pucołowatych policzkow, pucołowatey gęby.
Pauſſen, odąć ſię, nadąć ſię, buchowato być, leżeć. die Hoſen, Stiefeln pauſſen, ſpodnie, ſztyble, buchato leżą, odęły ſię.
Pecciren, ſ. Fehlen.
Pech, n. ſmoła, maź; klebrichte, lipka, kleiowata materyia; weiches, zerlaſſenes, miętka, przepuſzczana; hartes, heißes, twarda, gorąca; reines, gutes, czyſta, dobra; ſchwarzes, czarna; zum Einmachen gebrauchen, zażywać, do czego ſmoły. die Pfoſten mit Pech überziehen, podwoie ſmołą, naſmarować, ſmołą powlec. es wird das heiſ-
ſeſt

feſte Pech hinein gegoſſen, und ſo dann herum gewälzet, damit alle Theile des Faſſes überzogen werden, wlewaią, wrzącey ſmoły, y przewracaią ią aby ſię wſzyſtkie części naczynia nią oblały, oblepiły. faul hölliſches Pech, pii piekielną ſmołę.

Pechen, ſmolić, ſmołą mazić, ſmołą oblewać, wylewać, oblepiać, ſmołować.

Pechgrube, *f.* doł ſmołowy, ſmołownia, da das Pech aus der Erde gegraben wird. w ktorym ziemną ſmołę z ziemi wykopuią.

Pechhütte, *f.* ſmolarnia, da das Pech geſchmelzet wird, w ktorey ſmołę ſzmelcuią.

Pechkranz, *m.* ſmolany wieniec; brennt ſehr hell pali ſię bardzo iaſno.

Pechſchwarz, czarny iak ſmoła, ſmolaney czarności.

Pechtonne, *f.* beczka ze ſmołą, beczka ſmoły pełna, ſmoły beczka.

Pedant, *m.* wyieżdzacz ze ſwoią nauką, chlubnik, co ſię z ſwoią nauką chwali, uczony ale nierozeznany, niegładkiey ale proſtey nauki człowiek.

Pedanterinn, *f.* nieſmaczna, niegładka, niedoſolona uczoność.

Pedell, *m.* bedel, ſapiiant, ſługa Akademicki, posłuſzny Akademicki.

Peilſtert, *m.* paſternak. ſ. Paſtinak.

Pein, *f.* kłopot, utrapienie, krzyż, fraſunek. einem Pein anthun, komu kłopot robić, kogo utrapieniem dręczyć, krzyżować kogo. zur Pein übergeben, na krzyż, na utrapienie, na kłopot kogo wydać, wyſtawić. er hat mich zu aller Pein übergeben, on mię na wſzyſtkie kłopoty, krzyże, utrapienia, fraſunki wydał, wyſadził, wyſtawił.

Peinigen, krzyżować, trapić, dręczyć; męczyć; einen, kogo; das böſe Gewiſſen peiniget ihn Tag und Nacht, złe ſumnienie męczy go, krzyżuie dniem y nocą. einen zu Tode peinigen, kogo na śmierć męczyć, *powtore znaczy to*, co na katowniach męki zadawać; martern, torquiren, na torturach kogo męczyć, na katowniach kogo ciągnąć. der Henker hat den Dieb ais zum Tode gepeiniget, kat złodzieia aż na śmierć męczył.

Peinigen, das, *n.* męczenie, dręczenie, katowanie, krzyżowanie.

Peiniger, *m.* męczarnik, męczyńca, krzyżownik, dręczyciel; mit der Tortur, kat, na torturach katuiący, męki zadaiący.

Peinigung, *f.* męczenie, trapienie, krzyżowanie, dręczenie; *powtore*, durch den Henker, przez kata.

Peinlich, *kryminalny*, *kapitalny*, peinliche Klage, kryminalne obżałowanie; peinliche That, kryminalny uczynek. einen peinlich anklagen, kogo kryminalnie oſkarżyć. peinliche Frage wider einen anſtellen, inkwizycyią kryminalną na kogo wyiadzić, na konfeſſaty torturowe kogo wziąć, prawdy ſię dowiadywać na kiem, katowniami.

Peinlich, *adv.* kryminalnie, na głowę; peinlich klagen, kryminalnie kogo obwinić. er wird peinlich angeklaget werden, on będzie kryminalnie oſkarżony, on będzie kryminalnie obżałowany.

Peitſchen, biczować, kańczugiem, harapem bić, albo iakiem innym biczem.

Peitſchen, das, *n.* bicie zabiianie, obicie, kańczugiem, korbaczem.

Peitſcher, *m.* biiacz, zabiiak, katownik, ſiepacz.

Peitſchung, *f.* biczowanie, bicie, zabiianie, tłuczenie, obicie.

Pelfern, prawić, pleść. was pelfert er? was will er? co on prawi? co on chce?

Pelican, *m.* ein Vogel, pelikan, ptak pewny.

Pelz, *m.* ſkora. den Pelz überwerfen, ſkorę zarzucić, na co na wierzch.

Pennal, *n.* piornik, ſchowanie na piora, włożenie na piora, y papiery. 2) Pennal, ehemaliger Neuling auf der Univerſität, przed tym nowy uczeń w Akademii tak był zwany.

Penſel, *m.* pędzel. ſ. Pinſel.

Penſilvanien, Landſchaft in America, Penſilwania, Kraina w Americe; aus, oder zu ſolcher Landſchaft gehörig, z tey krainy, albo do tey krainy Penſilwanii należący; *adj.* Penſilwański, Penſilwańska, Penſilwańskie; einer daher, męſzczyzna z Penſilwanii rodem, Penſilwanin, Penſilwanczyk; eine daher, kobieta z Penſilwanii rodem, Penſilwanka; Art, Weiſe, *adv.* po Penſilwańsku, z Penſilwańska.

Penſion, *f.* penſyia, płaca, łaſka, albo płaca z łaſki. er bekömmt ſtarke Penſion, on doſtaie, on bierze znaczną penſyią. er ſoll von dem Könige große Penſion bekommen, on ma od Krola

wielkiey pensyi dostać. einem Pension beylegen, komu pensyią nadać, naznaczyć.
Pensionarius, *m.* Minister in Holland, Plenipotent Rzeczypospolitey w Hollandyi, z pensyią roczną.
Pensionair, *m.* płatny, pensyią biorący.
Peonien, *n.* ein Gewächs, piwonia, krzew y kwiat pewny.
Pequigni, Stadt in Frankreich, Pekini, miasto we Francyi. von Pequigni kommen, z Pekini przychodzić.
Perche, Landschaft in Frankreich, Persz, Kraina we Francyi; von oder zu solcher Provinz gehörig, z tey Prowincyi, albo do tey Prowincyi należący; *adj.* Perszański, Perszańska, Perszańskie; einer daher, z Perszu męszczyzna rodem, Perszańczyk; eine daher, kobieta w Perszu urodzona, Perszanka; Art, Weise, *adv.* po Perszańsku, z Perszańska.
Perdon, *m.* wybaczenie, przepuszczenie, darowanie kary.
Perekop, Stadt auf der Halb-Insel Krim, Perekop, *albo* Prekop, miasto na wyspie Tatarskiey Krym; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Perekopski, Perekopska, Perekopskie; einer daher, z Perekopu męszczyzna rodem, Perekopczyk; eine daher, kobieta w Perecopie urodzona, Perekopka; Art, Weise, *adv.* po Perekopsku, z Perekopska.
Pereaslaw, Stadt in Moscau, Pereasław, miasto w Moskwie.
Perfect, doskanały, wydoskonalony. s. Vollkommen.
Perfection, *f.* doskonałość, wydoskonaloność; eines Werkes, iakiey roboty.
Perfectioniren, doskonalić, wydoskonalić; seinen Verstand, swoy rozum.
Pergament, *n.* pargamin, karta pargaminowa. von Pergament, z pargaminu; *adj.* pargaminowy, pargaminny. ein Buch von Pergament, pargaminowa książka, na pargamienie książka pisana, pargaminna.
Pergamenthaut, *f.* skora pargaminowa, skorka pargaminna.
Pergamentirer, *m.* pargaminnik, pargamenciarz, co pargamin wyprawia.
Pergamentlein, *n.* pargaminek, karta pargaminowa, pargamineczek.
Pergamentmacher, *m.* pargaminorob, pargaminu wyprawca, robotnik.
Perigueux, Stadt in Frankreich, Perigiew, miasto we Francyi; *pot.* Petricorium, Petrocora, Visuna Petrocoriorum; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Perigiewski, Perigiewska, Perigiewskie; einer daher, z Perigiewi męszczyzna rodem, Perigiewczyk; eine daher, kobieta w Perigiewi urodzona, Perigiewka; Art, Weise, *adv.* po Perigiewsku, z Perigiewska.
Perle, *f.* perła. große Perle, wielka perła. das Perlen trägt, co perły rodzi, perłorodny, perłorodzayny, perłopłodny. das nicht Perlen trägt, co pereł nie rodzi, perłopłonny.
Perleberg, Stadt im Brandenburgischen, Perleberg, miasto w Brandenburskim.
Perlenfischer, *m.* perłołow, nurek perłołowny, co perły łowi.
Perlenkrämer, *m.* perłami handluiący, perłami przekupuiący.
Perlenmuschel, *f.* perłowa macica, perłowa czaszka; worinnen Perlen sind, w ktorey rosną perły.
Perlenmutter, *f.* perłowa macica, czaszki, w ktorych się perły rodzą.
Perlenschmuck, *m.* stroy perłowy, ustroienie perłowe, perły do stroienia się.
Perlenschnur, *f.* perełsznur, perełsznurek; reiche, bogaty.
Perlensticker, *m.* rzemieślnik koło pereł, co perły narządza.
Perlensucher, *m.* perełszuknik, perełszukacz.
Permißion, *f.* pozwolenie; = ertheilen, was zu thun, dać pozwolenie do czynienia czego. mit eurer Permißion, z pozwoleniem waszym.
Permittiren, pozwalać, pozwolić; etwas, co. s. Zulassen.
Permutiren, przemieniać, zamieniać, szrychować; etwas mit etwas, co za co.
Pernoctiren, przenocować; bey einem, u kogo; in der Herberge, w karczmie.
Peroriren, oracyią mieć, mowę powiedzieć.
Perpignan, Stadt in Roussillon, Perpinian, miasto w Russylonie, we Francyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Perpiniański, Perpiniańska, Perpiniańskie; einer daher, męszczyzna z Perpinianu rodem, Perpinianin; eine daher, kobieta w Perpinianie urodzona, Perpinianka; Art, Weise, *adv.* po Perpiniańsku, z Perpiniańska, jak w Perpinianie.

Perruque, *f.* peruka, perułka. wegen der dünnen Haare die Perruque aufsetzen, dla rzadkich włosow perukę kłaść na głowę. große Perruque zum Staate, wielka peruka dla parady.

Perruquenmacher, *m.* perukarz, perułkarz, perukotkacz, perukorob.

Perser, *m.* Pers, Persa, z Persyi rodem, Persem urodzony.

Persianer, *m.* Persyan. einer aus Persien, z Persyi rodak.

Persianerinn, *f.* Perska, Persyanka, w Persyi urodzona białogłowa.

Persien, Land in Asien, Persyia, Kray y Krolewstwo w Azyi. nach Persien reisen, do Persyi iezdźić. aus Persien kommen, z Persyi przychodzić.

Persisch, Perski. Persischer Meerbusen, perskie morza wylewie.

Persönlich, osobisty, *personalny*. persönlich mit einem handeln, w osobie swoiey z kiem traktować.

Persönlich, *adv.* osobiście. er ist persönlich da gewesen, on tam się osobiście znaydował. persönlich den Termin abwarten, osobiście stawić się na termin do sądu.

Persönlichkeit, *f.* osobistość, *iakoby*, osoby samey istność.

Person, *f.* osoba; fremde, obca; zu etwas geschickte, do czego sposobna. gewisse Person, pewna osoba; häßliche, szpetna; ansehnliche, poważna, und vortreffliche, y przednia; ernsthafte, surowa; geschickte, bequeme, sposobna, wygodna; liederliche, stumme, ladaco, płocha; friedfertige, spokoyna; heldenmäßige, bohaterska osoba; unbekannte, zmyślona, nieznaioma. wider eines Person viele harte Proceduren machen, przeciwko iakiey osobie wiele przykrych postępkow czynić. die Sache wird mit keinen unbekannten Personen gespielt, rzecz będzie nie z żadnemi nieznaiomemi osobami. was deiner Person anständig ist, co twoiey osobie przystoyno iest. sich nach der Person richten, do osoby się akomodować, do osoby się stosować. einer Person einen Namen geben, osobie iakiey imię nadać. einem eine Person zutheilen, agiren lassen, dać komu iaką osobę, dać osobę do udawania. eines Bittenden Person vertreten, auf sich nehmen, proszącego osobę wziąć na siebie. eines Klägers Person fahren lassen, oskarżyciela osobę złożyć; ablegen, składać. die Stelle einer sehr ansehnlichen Person vertreten, mieysce iakiey poważney osoby zastępować. eines Person vorstellen, spielen, czyią osobę udawać, czyią osobę grać. du hast nicht Herz genung, diese Person zu agiren, ty nie dosyć masz serca do grania tey osoby; eines Rentmeisters Person fahren lassen, und eines andern annehmen, skarbnika osobę złożyć, a inszą osobę wziąć na siebie.

Personalien, *pl.* osobistości, co do osoby należy, co się osoby tycze.

Perspectiv, *n.* perspektywa, perezroczka.

Perspectivkunst, *f.* sztuka, ucząca, patrzenia, nauka o wzroku.

Perspectivmacher, *m.* sztukmistrz od perspektyw, perspektywy robiący.

Perstringiren, strofować, przymowić komu ostremi słowami.

Persuadiren, perswadować, radzić, namawiać; einem etwas, co komu.

Persuasion, *f.* radzenie, namawianie, perswazyia; etwas auf eines Persuasion thun, co na czyią perswazyię czynić.

Pertinentien, *pl.* należytości do iakiey rzeczy.

Pertinenzstück, *n.* sztuka do czego należąca.

Perturbiren, turbować, naprzykrzać się, przeszkadzać.

Peruque, s. Perruque.

Pesaro, Stadt in Italien, Pesaro, miasto we Włoszech; von oder zu solcher Stadt gehörig, *adj.* Pesarski, einer daher, z Pezaru rodem mężczyzna, Pezarczyk; eine daher, białogłowa, Pezarka.

Pest, *f.* powietrze, mor, morowe powietrze; ansteckende Krankheit, zaraźliwa choroba; *po tym*, allerhand anderes Uebel, każde złe; tödtliche, abscheuliche, gemeine, śmiertelne, obrzydłe, pospolite; grausame, schädliche, elende, verderbliche, strenge, szkodliwe, biedne, ruynuiące. zugenommene, ungeheure, ktore gorę wzięło, srogie, straszliwe. der die Pest hat, *adj.* zapowietrzony; entstehet von der Hitze, bywa z gorącości powietrze; abwenden von einem, odwrocić od kogo; hat das Lager der Türken befallen, opanowało oboz Turecki. viele sind an der Pest gestorben, wielu na powietrze pomarło; hat eine und die andere Ziege befallen, iednę y drugą kozę zaraziło. an der Pest sterben, powietrzem umrzeć; schwere, plötzliche, cieżkie, nagie; hat

da aufgehöret, na tamtym mieyscu ustało. der Ort ist wegen der Pest ganz wüste, od powietrza mieysce jest weale puste. so lange sie gewähret, hat sie mich nicht betroffen, jak długo trwało, nigdy mię nie dotchnęło. = = ist gewesen, powietrze było die Jugend ist von der Pest aufgerieben worden, młodź powietrzem wyginęła; hat Stadt und Land befallen, ogarnęło miasto y kray. eine schwere ausstehen, ciężkie powietrze wytrzymać; hat alle Menschen aufgerieben, wszystkich ludzi wytarło: hat die Stadt öde gemacht, miasto pustką uczyniło: reißt noch heftiger bey ihnen ein, wdziera się ieszcze mocniey do nich. ein Jahr, worinnen die Pest ist, rok morowy, rok zapowietrzony; *powtore*, Pest, eine Stadt in Ungarn, Pest, miasto w Węgrach.

Pestbeule, *f.* karbunkuł, bolak.

Pestilentialisch, morowy, powietrzowy, zarażony; Jahr, rok; Ort, mieysce zapowietrzone; Ding, rzecz zapowietrzona, morowa, zarażona.

Pestialisch, *adv.* morownie, zapowietrzono, zaraźliwie.

Pestilenz, *f.* mor, zaraza, chorobsko, powietrze.

Pestilenzbeule, *f.* krosny morowe, bolaki powietrzowe, zaraźliwe.

Pestilenzisch, morowy, zapowietrzaiący, zarażaiący.

Pestzeit, *f.* powietrzowy czas, morowy czas, morowy rok.

Petarde, *f.* Art eines Feuerwerks, Petarda, garunek feierwerku.

Peter, ein Mannsnamen, Piotr, imie męskie.

Petersburg, Stadt in Ingermanland, Peterszburg, miasto w Ingryi w Moskwie; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Peterszburski; *subst.* Peterszburczyk, Peterszburka.

Petersilge, *f.* pietruszka ziele, pietruszka nasienie; Wein davon, wino pietruszczane.

Peterwardein, Stadt in Ungarn, Peterwaradin, miasto w Węgrzech.

Petschaft, *n.* pieczęć, pieczątka, sygnet; das Siegel damit aufdrücken, pieczątkę, pieczęć wybić.

Petschaftzeichen, *n.* znak pieczęciowy, pieczątka; des Ringes, ist ein vierspänniger Wagen, znak na sygnecie iest poiazd czterema końmi.

Petschier, s. Petschaft.

Pezenas, Stadt in Frankreich, Pezenas, miasto we Francyi.

Pfad, *m.* ściesżka, chodnik. s. Fußsteig.

Pfählein, *n.* kołek, kołeczek: einschlagen und etwas darauf legen, wbić y co na niego włożyć, na niem zawiesić.

Pfählen, tyczyć; den Wein, wino, do tyk latorośle winne przywięzować.

Pfählung, *f.* tyczenie, palowanie. Einschlagung der Pfähle, wbiianie palow, palowanie.

Pfälzer, *m.* Pfalcer, człowiek z Pfalcu rodem.

Pfälzisch, Pfalcki

Pfänden, fant komu wziąć, fantować kogo. einen zum Pfande nehmen, w zastaw, za fant wziąć kogo.

Pfänder, *m.* zastawca, fantownik, co zastawia, fantuie.

Pfänderinn, *f* zastawczyna, fantowniczka, zastawiaiąca, fantuiąca.

Pfändung, *f.* zastawianie, fantowanie, fantu branie, zabieranie.

Pfaff, *m.* ofiarnik, ofiernik, pop, klecha, dyrdus.

Pfaffenknecht, *m.* popi sługa.

Pfahl, *m.* als Zaun- oder Weinpfahl, koł, tycz, iako to, koł w płocie, tycz w winie; kleiner, runder, krummer, mały, okrągły, krzywy; gebrannter, opalony; erlener, olszowy; daran sich ein Weinstock hält, na ktorym się winne drzewko trzyma; der fest genung wider den Nordwind ist, ktory iest dosyć mocny przeciwko pułnocnemu wiatrowi; dünner, cienki; fester, tęgi. einen an den Pfahl binden, kogo do pala przywiązać. einen Ort voller erlenen Pfähle schlagen, w mieysce iakie pełno kołow ponabiiać; einer Brücke, koł pod most; dergleichen mit Maschinen einschlagen, koły szlagą wbiiać; starke unterlegen, koły mocne podkładać, spodem dawać; als eine Palisade, sztachet; unter dem Wasser einschlagen, kończyste koły, pale na przodku podawać; sich damit verwahren, palisadami się bronić; etwas dünner, pal nieco cienki; sehr spitzige wo einschlagen, bardzo kończyste pale gdzie wbić; mit dem Remmel, babą. mit Pfählen steiffen, palami zmocnić; die Weinstocke, winne latorośli. mit Pfählen abstecken, palami obsadzić. zum Pfählen dienlich, wo man Pfähle findet, zdatny do wyrabiania palow, gdzie się drzewo na pale

pale znayduie; dergleichen Wald, palowy las.
Pfahlspießung, *f.* na pal wbiianie, na pal wbicie, człowieka.
Pfahlsteckung, *f.* palow stawianie, palow dawanie.
Pfalz, *f.* Landschaft in Deutschland, Falc, Kraina w Niemczech; *połac.* Palatinatus; Obere, Wyśni-Falc; Untere, Niżni-Falc. 2) Schloß in der Pfalz, zamek w Falcu, zamek, albo Pałac Falcoski. 3) Rathhaus in Straßburg, Ratusz Strasburski tak się nazywa, Falc.
Pfalzgraf, *m.* Falcgraf; *połac.* Comes Palatinus, Falcgrabia.
Pfalzgrafschaft, *f.* Falcgrafostwo, Falcgrabstwo.
Pfand, *n.* fand, das der verpfändeten Sache am Werthe gleich ist, rzecz ktora zastawney rzeczy ceną rowna iest. einen als ein Pfand behalten, kogo iako fant, iako zastaw zatrzymać. etwas zum Pfande geben, co na fant, na zastaw dać, dawać. einen durch viele und große Pfänder gebunden halten, kogo wielu y wielkiemi fantami zwiazanego trzymać. einem für eine Sache nicht viel Pfänder zustellen, nie bardzo się z kiem o iaką rzecz zakładać. meynen, daß ihm etwas zum Pfande dienen werde, rozumieć że komu kto w iakiey rzeczy fantem, albo zastawem będzie. etwas zum Pfande einer Sache wegen von einem haben, mieć w iakiey rzeczy fant, zakład, zastaw od kogo. einem den Rock zum Pfande nehmen, wziąć komu suknią za fant; das nur ein Zeichen der Sache, oder Angeld darauf ist, co tylko znakiem rzeczy, albo zadane na iaką rzecz iest, mowi się zadatek. etwas zum Pfande für etwas mit sich nehmen, na zastaw na zadatek co z sobą wziąć. für etwas Pfand bekommen, dostać zadatku na co. einem etwas zum Pfande geben, dać komu co na zadatek. zum Pfande versetzen, na zastaw co dać, zastawić. eine Perle zum Pfande versetzen, um Reiseunkosten zu haben, perłę dać na zastaw, aby mieć pieniądze na drogę. er hat die Bücher vor den Wein zum Pfande versetzt, on książki na wino zastawił. zum Pfande nehmen, wziąć na zastaw, brać w zastaw; alle die Tapfersten, wszystkich naywaleczniejszych. das Pfand wieder einlösen, zastaw, fant znowu wykupić. zu den Pfändern gehörig, fantowny, fantowy, zastawny, zastawowy. einer, der auf Pfand leyhet, ten co na fant pożycza, na zastaw daie, zastawnik; von dergleichen gedränget werden, od zastawnika być przyciskanym. 2) ein freßiges Pfand daheim haben, mieć obżarty fant, żarłoka w domu.
Pfandgeber, *m.* fantodawca, zastawca, fantodatnik, fantostawca.
Pfandhaber, *m.* zastawnik, fantomiey, fantobiorca.
Pfandhalter, *m.* zastawnik fantobiorca, der Geld auf Pfand leyhet, ktory pieniędzy na zastaw, na fant daie.
Pfandnehmer, *m.* zastawbiorca, fantowzięć, nazastawdawca, nafantdawca.
Pfandnehmerinn, *f.* zastawbiorka, fantoiętka, na zastaw, na fant dawczyna.
Pfandnehmung, *f.* fantu branie, zastawu branie, zastawu wzięcie.
Pfandrecht, *n.* zastawowe prawo, prawo o zastawach, zastawne prawo.
Pfandschilling, *m.* zadatek, zadatkowe pieniądze; *dim.* zadateczek.
Pfandsmann, *m.* zastaw, zakład, człowiek na zastaw, na zakład dany.
Pfandsweise, *f.* zastawem, w zastaw, zastawnym sposobem.
Pfanne, *f.* kociołek, rądel, patelka; kupferne, miedziany rądel.
Pfannkuchen, *m.* placek pieczony na żelazach.
Pfarr, *m.* fararz, pleban; bey den Evangelischen, u Ewangelikow; auf dem Lande, wieyski; in der Stadt, mieyski fararz, mieyski pleban; bey den Reformirten, u Reformatow minister; bey den Catholischen, u Katolikow pleban, pasterz; bey allen dreyen, ksiądz, kapłan, duchowny.
Pfarramt, *n.* plebański urząd, pasterski urząd.
Pfarre, *f.* fara, so viel in eine Kirche gehören, wszyscy ile ich do iednego kościoła należy; *inaczey*, parafia. zur Pfarre gehörig, do fary należący; *adj.* farny; aber von parafia, *adj.* parafialny; Pfarrwohnung, dwor plebański, plebania.
Pfarrfrau, *f.* plebańska żona, fararka, parafianka, fararczyna, parafiarczyna.
Pfarrgenoß, *m.* parafianin, do iedney parafii, fary należący.
Pfarrgüter, *plur.* farne dobra, parafialne dobra, farny maiątek.
Pfarrhaus, *n.* dom farny, parafiarski, plebania.

Pfarrkinder, *pl.* parafianie, *słowo w słowo z Niem.* farne dzieci.
Pfau, *m.* paw, ein Vogel, ptak pewny. von einem Pfaue, z pawia; *adj.* pawi pawia, pawie.
Pfauey, *n.* pawie iaio. Pfaufeder, pawie pioro.
Pfauhenne, *f.* pawica, sama. Pfauschwanz, pawi ogon
Pfauwedel, *m.* pawi ogon, *zwłaszcza*, roztoczony.
Pfeben, *pl.* melon. *s.* Melonen.
Pfeffer, *m* pieprz. von Pfeffer, z pieprzu, od pieprzu; *adj.* pieprzowy, mit Pfeffer gewürzt, pieprzem przykorzeniony, oder gemacht, zaprawny.
Pfefferbrand, *m.* zaraza na pieprz; Schaden an dem Pfeffer-Gewächs.
Pfefferkorn, *n.* ziarko pieprzu, pieprzowe ziarno.
Pfefferkraut, *n.* pieprzyca ziele. Pfefferkuchen, piernik.
Pfefferküchler, *m.* piernikarz, piekarz od piernikow.
Pfeffermühle, *f.* młynek do tarcia pieprzu, pieprzowy młynek.
Pfeffern, pieprzyć, przypieprzyć, popieprzyć, opieprzyć, pieprzem zaprawić.
Pfeffernüßgen, *pl.* pierniczki pieprzowe, ciasteczka pieprzykowate.
Pfeife, *f.* piszczałka, surma, flecik, fuiara; von Helfenbeine, z kości słoniowey; wie sie die Hirten haben, pasterska fuiara; angenehme, przyiemna. mit der Pfeife pfeifen, na piszczałce, na fuiarce, na surmie wygrawać. mit einer kurzen Pfeife einen groben Ton geben, na krociutki, piszczałce wydawać gruby ton. einem mit der Pfeife den Ton angeben, komu ton, na piszczałce podawać. Rohr, das zu Pfeifen sehr gut ist, trzcina, ktora na piszczałki, na fuiarki iest bardzo dobra. ein Pfeifer kann ohne Pfeife nicht pfeifen, surmogracz bez surmy grać nie może. die Pfeife giebt keinen Klang, ob schon darein geblasen wird, surma, piszczałka niechce grać choć w nię dmą. Klang der Pfeife, głos piszczałek, granie na piszczałkach. bey der Pfeife gute Verse machen, przy fuiarce piękne piosnki wyśpiewywać. aus dem Olivenbaume wachsen so zierlich klingende Pfeifen, z oliwnego drzewa rosną tak nieźle graiące piszczałki, die Pfeife an das Maul setzen, do ust piszczałkę przyłożyć. geschickt mit der Pfeife pfeifen, ktory umie dobrze na piszczałce, albo na fuiarze grać. zu den Pfeifen dienlich, do piszczałki dobry. nach eines Pfeife tanzen, tańcować tak iak zagraią, *to iest*, czynić iak każą.
Pfeifen, grać na piszczałce; na surmie, na fuiarze.
Pfeifen, das, *n.* granie na piszczałce, wygrywanie na fuiarze.
Pfeifenmacher, *m.* piszczalnik, surmodziey, fuiarodziey, co piszczałki robi.
Pfeifer, *m.* na piszczałce gracz, na surmie grawacz, fuiarzysta, faifer; so bald er anfängt zu pfeifen, iak tylko zaczyna na piszczałce grać; höret plötzlich auf, tak zaraz, przestaie; fängt an, ein artig und angenehmes Stückchen zu blasen, zaczyna trefną y przyiemną sztuczkę grać; fängt itzt an, iuż iuż poczyna; soll euch indessen ein Lustiges machen, tym czasem wam na piszczałce pięknie zagra.
Pfeiferinn, *f.* na piszczałce graczka.
Pfeiferkunst, *f.* sztuka na piszczałce grania.
Pfeil, *m.* strzała, damit man schießt, ktorą strzelaią; einen mit dem Pfeile erschießen, kogo strzałą zastrzelić; einen damit durch das Herz schießen, kogo strzałą, przez serce przeszyć, przestrzelić; mit einem geschossen werden, der mitten im Schienbeine das Eisen stecken läßt, strzałą być postrzelonym, ktora w golenie okow swoy żelazny zostawia. eine große Menge Pfeile auf die Schiffe schießen, wielką moc strzał na okręty puszczać. wider die Pfeilschüsse sicher seyn, przeciwko strzelaniu strzałami bezpiecznym być. Pfeile zwey Cubitos lang schießen, strzelać strzałami na dwa łokcie, długiemi; die accurat zu schießen wissen, daß sie alle ohne Schaden zwischen den Fingern durchgehen, tak trafnie umieć strzelać, albo puszczać strzały, że wszystkie, bez szkody, pomiędzy palce przechodzą. der Pfeil steckt in der Schulter, strzała tkwi w łopatce. der Pfeil ist durch den Panzer gegangen, strzała przez pancerz przeszyła. den Pfeil los oder abschießen, strzałę wystrzelić, strzałę wypuścić. mit Pfeilen auf einen schießen, strzałą do kogo strzelać. es stecken in dessen Schilde 120 Pfeile, w iego tarczy tkwi sto dwadzieścia strzał. der Pfeil hat Widerhaken, strzała z piorami; ist tief eingedrungen, głęboko wpadła. klei-

ner

ner Pfeil, mała strzała. durchdringend wie ein Pfeil, przenikaiący iak strzała; dergleichen Kuß, całowanie przeymuiące iak strzała. zu Pfeilen dienlich, na strzały dobry.
Pfeilband, *n.* pocisk do strzały przypięty.
Pfeilcomet, *m.* kometa na kształt strzały.
Pfeiler, *m.* izbica; eckichter Untersatz etwas zu halten, rogata podsada, z węgłami podsada, podstawa do utrzymywania czego izbica; steinerner, kamienna; tragen die ganze Last, dźwigaią cały ciężar; der an einer Mauer gerade in die Höhe geht, ktora po murze prosto w gòrę idzie; der schief an einer Mauer in die Höhe geht, ktora ukosem, z krzywa, idzie w gòrę po murze. ein Strebe-Pfeiler, ukośna podstawa, podpora, na ukos.
Pfeilfutter, *n.* saydak, w ktorym strzały noszą.
Pfeilkraut, *n.* strzała ziele.
Pfeilsack, *m.* saydak do chowania y noszenia strzał.
Pfenning, *m.* pieniądz, dzięgi, Münze insgemein, *pospolicie mowiąc*; neuer, nowy; bleyerner, ołowiany; guter, dobry; falscher, fałszywy; güldener, złoty. 2) der zwölfte Theil eines Groschens, dwunasta część grosza srebrnego.
Pfenningmeister, *m.* skarbnik, przy ktorym pieniądze publiczne.
Pfenningmeister-Amt, *n.* skarbnikostwo, urząd skarbnika.
Pfenningmeisterisch, skarbnikowski, do skarbnika należący.
Pferchen, brzuch dołem wyprzątać.
Pferd, *n.* koń, kośak; munteres, rzeski; tapferes, mocny; wildes, unbändiges, dziki, nieuieżdżony, nieogłaskany; ehernes, miedziany; altes, stary; sonderbares, weißes, osobliwy, biały; noch nicht zugerittenes, iesczce nieuieżdżany; edles, theures, kostbares, dzielny, drogi, kosztowny; verdorrtes, hunde dürres, wyschły, zchudzony; untaugliches, na nic się nie zda; gezaumtes, angespanntes, ochełznany, zaprzęgany; ungebändigtes, nieobłaskawiony; mittelmäßiger Größe, srzedniey wielkości, mirzyn; großes, rosły; ungeheueres, srogi, duży; sehr kleines, maleńki; von sonderbarer Größe, osobliwszey wielkości; gut, geschickt zum Kriege, dobry, sprawny na woynę; zum Laufen, do biegu dobry; furchtsames, lękliwy; mageres, wychudły; schlechtes, prosta szkapa; frommes, łaskawy, nie pierzchliwy; unbändiges, pierzchliwy; mangelhaftes, wady maiący do siebie; nichts nutzes, na nic, do niczego; schönes, piękny; starkleibiges, ruby płaski, rubo płaski; mit keinem gar zu großen Kopfe, z nie nazbyt wielką głową; mit schwarzen Augen, z czarnemi oczami; das keine kleine Naselöcher hat, ktory ma nozdrze małe; mit breiter Brust, szerokich piersi; mit einem mäßigen Bauche, pomiernego brzucha; mit starkem und krausem Schwanze, z wielkim y kręconym ogonem; mit geraden und gleichen Beinen, rownych y prostych nog; mit hartem Hufe, twardego rogu, twardego kopyta; unerschrockenes, nielękliwy; das sich leichter tractiren läßt, powolny, ktory się podaie do ręki; das die Arbeit wohl ausstehen kann, ktory na pracą wytrzymały iest; das nur in der Haut hanget, tylko skora a kości koń. einem zu Pferde begegnen, komu drogę na koniu zaiechać. auf dem Pferde sitzen, na koniu siedzieć. zu Pferde fechten, na koniu się bić, potykać. was zu Pferde passiren, przebiec przez co na koniech, przebyć konno. auf einem Pferde reiten, na koniu ieździć. zu Pferde dienen, z koniem służyć, na *iednego* konia służyć. auf das Pferd steigen, na konia wsieść, na konia wsiadać; vom Pferde steigen, z konia zsieść, zsiadać. einen auf das Pferd setzen, na konia kogo wsadzać, wsadzić. ein Pferd tapfer tummeln, na koniu się walecznie obracać. immer frische Pferde nehmen, zawsze świeże konie brać. sich auf eines andern Pferd setzen, przesieść się na inszego konia. das Pferd anspornen, dem Pferde den Sporn geben, zpiąć konia ostrogami, ostrogi koniowi dodać, ostrogami ruszyć konia, ostrogami koniowi doiąć; sehen, was es tanzet, widzieć, obaczyć na co się zda; lieber eines reiten, das man gewohnt ist, als ein neues und rasches, woleć na tym koniu ieździć do ktoregośmy przywykli, iak na nowym y nieuiadanym od nas. mit dem Pferde auf einen los rennen, na koniu obces lecieć na kogo. die Pferde können nicht mehr fort, konie ustały, nie mogą iść daley. die Pferde nicht absatteln lassen, nie kazać koni rozkulbaczać. von den Pferden zertreten werden,

werden, końmi być roztretowanym. die Pferde müde reiten, zbiegać konia, zgrzać konia. er reitet auf einem starken Pferde, on iedzie na mocnym koniu. die Pferde haben den Huf abgelaufen, koniowi u kopyta rog poobłatował. sich ein Pferd bringen lassen, kazać sobie konia dać; ist für Müdigkeit umgefallen, od słabości padł koń, od pracy rozparł się; geht den Stapp, kłusem idzie. Pferde auf der Streu halten, konie paść, karmić; in vollem Laufe aufhalten, w całym biegu konia wstrzymać. die Pferde verschnauffen, zu sich kommen lassen, koniom wytchnąć, wypocząć, dać koniom przyść do siebie; stark anstechen, antreiben, mocno konie pędzić; wenden, obracać. die Pferde ziehen den Wagen, konie ciągną woz. ein bändiges Pferd reiten, na powolnym koniu iechać. mit dem Pferde mitten in die Feinde rennen, pchnąć się na koniu w pośrzod nieprzyiacioł; geringes, mały szkapior; das gebraucht wird, etwas darauf zu tragen, używany do dźwigania ciężaru; geschnittenes, Wallach, żnięty koń, wałach; kleines, Zwerchpferd, szkapinka, koniczek maleńki. junges Pferd, młody konik, źrobek. von Pferden, koński, końska, końskie.

Pferdearzt, *m.* konował, co konie leczy y zdrowi.

Pferdebereiter, *m.* Uieżnik, ten co konie uieżdża, uczy chodzić.

Pferdedecke, *f.* dek na konia, albo dera, przykrycie na konia.

Pferdedieb, *m.* złodziey, co konie kradnie, koniokrad.

Pferdeesel, *m.* muł, z rodzaiu końskiego y oślego mieszaniec.

Pferdefleisch, *n.* końskie mięso.

Pferdefutter, *n.* pasza dla koni, iako siano, obrok, owies, sieczka.

Pferdegeschrey, *n.* rzenie koni.

Pferdegift, *n.* iad z konia ciękący.

Pferdehaar, *n.* włosie końskie.

Pferdehändler, *m.* kupiec, ten co końmi, kupczy, handluie.

Pferdehirte, *m.* koniarz, koniopas, co konie pasa.

Pferdeknecht, *m.* masztalerz, człowiek służący do koni.

Pferdemist, *m.* gnoy koński, nawoz koński, z pod koni.

Pferdeschmuck, *m.* rząd na konia, stroy na konia; der stark mit Silber beschlagen ist, rząd na ktorym moc srebra iest; damit geziertes Pferd, koń w rząd przybrany, ustroiony..

Pferdeschwanz, *m.* koński ogon.

Pferdestall, *m.* staynia na konie.

Pfersich, *f.* brzoskwinia. *s.* Pfirsche.

Pfetzen, szarpać; mit glüenden Zangen, ognistemi kliszczami.

Pfiff, *m.* smukanie, gębą. auf einen nicht einen Pfiff geben, za nic kogo mieć.

Pfifferling, *m.* rydz, Art eines Pelzes, rodzay grzybow; = = nicht für etwas geben, ani rydza za co dać; *iakoby*, co nic nie warto.

Pfingstblume, *f.* piwonia kwiat.

Pfingstfest, *n.* zielone świątki, święta zielono świąteczne, święta Swiętego Ducha.

Pfingstrose, *f.* piwonia kwiat.

Pfipen, piszczeć, piskotać, drzeć się; wie die Mäuse, iak myszy piszczą; wie ein junges Hüngen, iak kurczątko piszczy; wie die jungen Vögel, iak młode ptaszęta, piszczą, piskoczą, drą się.

Pfirsche, *f.* eine Frucht, brzoskwinia, owoc pewny wiadomy.

Pfirsichbaum, *m.* brzoskwinia drzewo, brzoskwiniowe drzewo.

Pfirt, Ort im Suntgau, Firt, mieysce w Suntgawskim.

Pflanzbeet, *n.* grzęda szczepowa, szczepowka, w ktorey szczepy.

Pflanze, *f.* szczep, latorośl; unbeschädigte, nienaruszona, nietchnięta, zdrowa, szczep nienaruszony, nietchnięty; zeitige, heurige, wczesny, tegoroczni, latośi; verwelkte, uschła latorośl; eingewurzelte, szczep ktory się przyiął; starke, mocny; zarte, słabiuchny; jährige, roczny; zweyjährige, dwochroczny, dwochletni; die langsam einwurzelt, powoli się wkorzenia, przyimuie, powoli korzonek puszcza; in ein ander Beet versetzen, na drugą grzędę przesadzić. die Pflanzen fleißig ausnehmen, uważnie, bacznie szczep wyiąć; der die natürliche Nahrung entgeht, ktorego karmia rodowita nie dochodzi; wird von den Würmern beschädiget, angegriffen, od robakow bywa toczony, psuty. Pflanze, von der Stammwurzel abgerissen, szczep, latorośl, z korzenia oderwać; die ganz kleine Zweige hat, ktory wcale małe gałązki ma; der alle Zweige benommen sind, ktoremu wszystkie gałązeczki odięto; wächst von sich selber, rośnie sam przez się, dobro-

dobrowolnie; schießt geschwind in einen Stengel, w drzewko prędko wyrasta, w pieniek prędko wybiega; bekleibet nicht, wenn sie oft versetzt wird, nie zrasta się, kiedy często bywa przesadzany. Pflanze einsetzen, szczep, latorośl wsadzić.

Pflanzen, szczepić, sadzić, wsadzić; Weinstöcke, winne latorośli. viel Bäume mit eigner Hand pflanzen, wiele drzew, własną ręką sadzić.

Pflanzen, das, n. szczepienie, sadzenie, wsadzanie. darzu gehörig oder dienlich, do szczepienia należący, albo zdatny; szczepowy latorośli. dergleichen Bäumchen ausgraben, wykopywać szczepowe drzewka, drzewka do sadzenia, do wsadzania.

Pflanzer, m. szczepownik, sadownik.

Pflanzgarten, m. sad, szczepownia, sadownia, szkoła szczepowa; anlegen, szczepownią, sadownią założyć.

Pflanzsaame, m. nasienie szczepowe, drzewne nasienie do sadzenia.

Pflanzschule, f. szkoła szczepowa, szczeparnia, sadowina.

Pflanzung, f. szczepienie, sadzenie, sadowienie, wsadzanie.

Pflaster, n. das man auf einen Schaden legt, plaster, ktory na iakie chore mieysce przykładaią; erweichendes, miękczący, zmiękczaiący; auflegen, przykładać, przyłożyć; aufliegen haben, przyłożony plaster mieć; und zusammengerolltes Stück davon, y w trąbkę zwiniony kawał od niego. auf den Gassen oder Straßen, na ulicach, na drogach, bruk, brukowizna; der Wege, po drogach; eines Bades, posadzka; eines Zimmers von allerhand Marmor, w pokoiu posadzka z rozmaitego marmoru.

Pflasterer, m. brukarz, bruksadnik, bruksadca; der Straßen, ulic.

Pflasterkelle, f. kielnia do sadzenia brukow.

Pflastermulde, f. wapno rozprawione do brukowania zdatne.

Pflastern, brukować, posadzki dawać, wysadzać, wykładać, pokładać; einen Weg, drogę brakować; eine Gasse, ulicę kamieńmi wykładać, wysadzać; einen Ort mit Kieselsteinen, mieysce iakie, krzemieniem pokładać; einen Stall pflastern, w stayni posadzkę kamieńmi wyłożyć.

Pflastern, das, n. brukowanie, słanie, wysadzanie, wykładanie, pokładanie.

Pflastertreter, m. łazęga, włoczega; ustawiczny y gęsty po ulicach.

Pflaume, f. eine Frucht, śliwa, śliwka, owoc; reife, dożrzała, dostała; wilde, dzika, leśna śliwa, płonka; nur gepflückte, dopiero zerwana. Pflaumen an der Sonnen trocknen, śliwy na słońcu suszyć; auf Horden legen, na łasy śliwy sypać.

Pflaumenbaum, m. śliwa drzewo, śliwowe drzewo.

Pflaumengarten, m. śliwowy sad, śliwowy ogrod.

Pflaumfeder, f. puch, mieciuteńkie pierze. leichter als eine Pflaumfeder, letszy iak puch. von Pflaumfedern, z puchu, *adj.* puchowy. Küssen von Pflaumfedern, poduszki z puchu, poduszki puchowe. kleine Pflaumfeder, puszek, maleńkie pioreczka puchowe.

Pflegamt, n. kuratelny urząd, Amt eines Curators, urząd *kuratora.*

Pflegbefohlner, m. sierota, pod dozorem kuratora, opiekuna, zostaiący.

Pflege, f. Wartung, powiat, zawiadywanie czym, s. Pegung.

Pflegen, mieć zwyczay; gewohnt seyn, być zwykłym, być przyzwyczaionym; zu lügen, do kłamania. er pflegt zu tadeln, on był zwykł ganić. wie da pflegt geschrieben zu werden, iak zwykło bywać pisanie; böse zu werden, mieć zwyczay gniewać się; zu erweisen, mieć zwyczay świadczyć; Zeichen der Genesung zu seyn, znakiem być przychodzenia do zdrowia; zu nennen, mianować. den zehenden Monat zu gebähren pflegen, mieć zwyczay, zwykłym być dziesiątego miesiąca rodzić. was so zu geschehen pflegt, co się tak zwykło dziać. wie insgemein die Schmeicheley pflegt, iak pospolicie podchlebstwo zwykło. den Vater zu betriegen pflegen, zwykłym być oyca oszukiwać. also pflegen, tak mieć zwyczay. warten, besorgen, doglądać, starać się zawiadywać; einen fleißig, kiem pilnie zawiadywać, mieć kogo w pilnym staraniu. seinen Leib pflegen, dbać o swoy brzuch; seiner Gesundheit, *mieć staranie o* swoie zdrowie; der Liebe, zalotami się bawić. er pfleget der Liebe, on się zaleca, on się kochaniem bawi.

Pfleger, m. karmiciel, żywiciel, karmca, opatrzyciel.

Pflegerinn, f. karmicielka, żywicielka, karmczyna, opatrzycielka.

Pflegesohn, m. chowanek, karmionek.

Pflegetochter, *f.* chowanka, karmionka.
Pflegemutter, *f.* karmicielka, żywicielka, chowanicielka.
Pflegevater, *m.* karmiciel, żywiciel, *s.* Pfleger.
Pflegschaft, *f.* kuratorstwo, urząd kuratora, kuratela.
Pflegung, *f.* chowanie, żywienie, staranie o kiem.
Pflicht, *f.* oder Schuldigkeit, powinność, obowiązek, przysługa; in acht nehmen, na powinność mieć uwagę, powinność czynić. die Grenzen der Pflichten zu weit hinaus setzen, granice powinności daley rozciągnąć. Pflicht einem erweisen, przysługę komu wyświadczyć. seiner Pflicht ein Genüge thun, swoiey powinności zadosyć czynić; verabsäumen, nicht in Acht nehmen, zaniedbać, powinności, nie dać baczenia na powinność, niedbać o powinność, być niedbałym w obowiązku, nie pęłnić powinności, uchylać się od powinności, ubliżyć powinności, obowiązku. was meine Pflicht gewesen, habe ich ihm alles geleistet, co moią powinnością było, to wszystko dla niego uczyniłem; bezeigen, oświadczyć przysługę. ich habe dir alle Pflicht geleistet, ia tobie przysługi uczyniłem. deine Pflicht ist es, twoia to iest powinność. einen in Pflicht nehmen, do przysięgi kogo przywieść, przysięgą kogo obowiązać; einen Soldaten, ihn schwören lassen, żołnierza obowiązać przysięgą kazać żołnierzowi przysięgę czynić; insonderheit als ein Soldat vergessen, hintansetzen, szczegulnie iako żołnierz przysięgi zapomnieć, z przysięgi się wyzuć.
Pflichtig, einem mit Pflicht verwandt, powinny, powinnością komu obowiązany; przysięgą obowiązany, poprzysiężony.
Pflichtmäßig, *adv.* powinności, z obowiązku, według powinności. pflichtmäßig leben, według powinności żyć.
Pflichtmäßig, powinności przyzwoity, do powinności należący.
Pflitzpfeil, s. Pfeil.
Pflock, *m.* kołek. an dem Pflocke hängen, na kołku wisieć.
Pflocken, *pl.* wyscielanie, wypychanie, wyściołka; das Polster ist mit dergleichen ausgestopft, pierzyna, poduszka iest podobnie, wysłana.
Pflöcken, kołkiem przybić, und stöcken, do więzienia wtrącić, wrzucić, *s.* Gefangen legen.
Pflug, *m.* womit man ackert, pług, ktorym orzą; leichter, letki; greift in die harte Erde nicht ein, niechce iść w twardą ziemie, nie imuię się ziemi twardey; schneidet ein, kroi dobrze; zertheilet die Erde nicht recht, nie dobrze dzieli ziemię, sondern läßt große Klumpen, ale wielkie kęsy ziemi zostawia; die Erde damit durchackern, pługiem ziemię przeorywać; herum führen, pług w koło obwodzić. vom Pfluge wegholen und zum Bürgermeister machen, od pługa wziąć y Konsulem uczynić; damit die Saat unterackern, pługiem siew poorać; damit etwas erwerben, pługiem co zarobić. die Erde mit dem Pfluge zwingen, ziemię pługiem przysilać; die Klößer damit umkehren, pługiem skiby przewracać.
Pflugeisen, *n.* okow płużny, kroy.
Pflugholz, *n.* na sad u pługa.
Pflugkehre, *f.* lemiesz.
Pflugland, *n.* oranie, orywanie, robota sama orania.
Pflugrad, *o.* kołko pługowe, kołko u pługa.
Pflugreutel, *m.* kozica, styk, istyk, ktorym z pługa ziemię wygarnuią.
Pflugschar, *n.* socha u pługa, płużyca; gutes, dobra; unnützes, na nic nie zdatna; eisernes, żelazna.
Pflugstürze, *f.* rozsochy u pługa, do trzymania go rękami.
Pflugzüge, *f.* kroy u pługa, oradło, radło.
Pflügeland, *n.* pole do orania zdatne, oranie.
Pflügen, orać, orywać; das Land, ziemię; das Feld, pole; mit vielen Paar Ochsen, kilku parami wołow; sorgfältig und geschickt, pilnie y umieiętnie; ein Land zum erstenmale, pierwszy raz ziemię orać, *pokładać*; zum andernmale, drugi raz orać, odwracać. die Erde ist hart zu pflügen, ziemia iest twarda do orania.
Pflügen, das, *n.* oranie, orywanie, schweres, ciężkie.
Pflüger, *m.* oracz. arbeitsamer Pflüger, pracowity oracz.
Pflügung, *f.* oranie. ohne Pflügen und Säen, d. i. ohne alle Mühe, bez orania y siania, *to iest*, bez żadney pracy.

Pförtchen, *n.* furtka, drzwiczki; wird aufgemacht, bywa otworzona.

Pförtner, *m.* odźwierny, dźwierny, dźwiernik, wrotny.

Pförtnerinn, *f.* oddźwierna, dźwierna, wrotna.

Pforte, ſ. Thor.

Pforzheim, Ort in Franken, Forcheim, miaſto we Frankonii.

Pfoſte, *f.* ſpitziges Eiſen zu verſchiedenem Gebrauche, podwoy u drzwi, kończyſte żelazo do rożnego zażywania; u rymarzow ſzwayca.

Pfriemengras, *n.* wiklina.

Pfropfen, ſzczepić, wſzczepiać; etwas im Frühlinge, co na wioſnę; einen Zweig auf einen Baum, latorośl w drzewo; einen Baum, drzewo wſadzić.

Pfropfen, das, *n.* ſzczepienie, wſzczepianie, wſadzenie.

Pfropfer, *m.* ſzczepownik, ſadownik ſzczepoſadca.

Pfropfreiß, *n.* ſzczep, ſzczepek, roſzczka, gałąſka do ſzczepienia.

Pfropfung, *f.* ſzczepienie, zaſzczepianie.

Pfrymen, *f.* ianowiec, lubeznka, włoſka, nietota, krzecinka, *ziele.* von Pfrymen gemacht, ianowcowy, z nietotki, z krzecinki.

Pfründe, *f.* prebenda, beneficium kościelne proſte.

Pfühl, *m.* worauf man liegt, poduſzka, na ktorey ligaią. kleiner Pfühl, poduſzeczka.

Pfündig, funtowy. pfündiges Gewicht, funtowa waga. das Fleiſch in pfündige Stücke zerſchneiden, mięſo na funtowe ſztuki rąbać.

Pfütze, *f.* kałuża, błoto. nicht aus allen Pfützen trinken, nie z każdey kałuży piiać wodę, *to ieſt*, nie z każdem przeſtawać.

Pfützig, ieziorzyſty, kałużyſty, błotniſty. pfütziger Ort, błotniſte mieyſce.

Pful, *m.* iezioro; ſchlammichter, muliſte; unendlich großer, nieſkończenie wielkie; in einem fortgehender, w iedno ſię ciągnące; darüber man nicht kommen kann, ktore przebyć niemożna.

Pfund, *n.* ein Gewicht, funt, waga pewna, bey den Alten von zwölf, bey uns aber insgemein von ſechzehen Unzen, dwunaście łotow wynoſząca, u nas poſpolicie, ſzeſnaście łutow wynoſi. fünf Pfund Gold geſtohlen, pięć funtow złota ukraść. vor den Füßen des Stadtrichters hundert Pfund Gold darwiegen, przed nogami Sędziego ſto funtow złota odważyć. ſeiner Frau hundert Pfund Silbergeſchirr vermachen, ſwoiey żonie ſto funtow złota zapiſać. eines Pfundes ſchwer, funt ciężki. ein Stück Fleiſch, das ein Pfund ſchwer iſt, ſztuka mięſa funt ważąca, ſztuka mięſa funtowa.

Pfuſcher, *m.* rzemieślnik ktoremu nie wolno rzemiesła robić.

Pfuy! precz, precz! fi, fuy! nic do rzeczy! nie pięknie!

Phantaſie, *f.* fantaſya, imaginacyia.

Phantaſiren, ſzaleć, mieć puſte myśli, imaginacyie, dziwaczne, dziwaczyć, cudaczyć.

Phantaſt, *m.* ſzalony, puſtey mowy człowiek, dziwak, cudak.

Phantaſterey, *f.* dziwaſtwa, *cudaſtwa, chimery*; vorbringen, chimery gadać.

Phariſäer, *m.* Faryzeuſz, Farus, ſektarz żydowſki dawny.

Phariſäiſch, Faryzayſki, Faryzeyſki.

Phaſan, *m.* Art eines Vogels, bażant, rodzay pewny ptakow. von einem Phaſane, z bażanta, bażantowy.

Phaſan-Ey, *n.* bażantowe iaie.

Phaſanwärter, *m.* bażantownik, bażantarnik, bażantarny.

Philadelphia, ein Namen unterſchiedener Städte, Filadelfia imie rożnych miaſt.

Philautie, *f.* Filaucyia, właſna miłość, ſobkoſtwo.

Philipp, ein Mannsnamen, Filip, imie męſzczyzny.

Philippien, Stadt in Macedonien, Filippi, miaſto w Macedonii, albo w Makedonii.

Philipper, *m.* Filipianin, Filipczyk. Einwohner der Stadt Philippen, mieſzkaniec miaſta Filipow.

Philippeville, Stadt in Hennegau, Filipewil, miaſto w Hennegawſkim.

Philippiniſche Inſeln, *plur.* wyſpy Filipiyſkie.

Philippsburg, Stadt im Speyeriſchen, Filipsburg, miaſto w Spirſkim.

Philoſophie, *f.* Filozofia, Umieiętność rodowitych rzeczy, Rodu znaiomość, ſkutkow y przyczyn w rzeczach wiadomość, o boſkich y ludzkich rzeczach nauka; nauka mądrości, znaiomość iſtoty y ſił w rzeczach.

Philoſophiren, filoſofować, o rodowitych rzeczach myśleć, rozważać.

Philoſophiſch, Filozoficzny, do Filoſofii należący, z Filozofii.

Philo-

Philosophisch, *adv.* po filozoficznemu, po filozofsku, iak filosof, z filosofii. philosophisch leben, po filozofsku żyć, filosofskie życie prowadzić.
Phlegma, *n.* flegma, slina, zwłaszcza, gruba gęsta y ciągnąca się.
Phlegmatisch, flegmatyczny, rozlazły, powolny, zimny.
Phönicien, eine Landschaft, Fenicyia, kraina w Azyi.
Phönicier, *m.* Feniks, Fenicyanin, albo Peniks, Penicyanin.
Phrygien, alte Landschaft, Frygia, dawny kray w Azyi.
Phrygier, *m.* Fryks, Frygiyczyk, z Frygii rodem.
Phrygisch, Frygiyski. phrygischer Krieg, Frygiyska woyna.
Physik, *f.* philosophische Wissenschaft Fizyka, Rodoznanie, umieiętność Filozoficzna. der Physik Professor, Professor Fizyki, Uczyciel Rodoznania.
Physikalisch, fizyczny, rodoznawny. physikalischer Beweis, dowod rodoznawny.
Physikalisch, *adv.* rodoznawnie.
Physikus, *m.* Fizyk, Rodoznawca, rodowiadomca, znaiący rod rzeczy, ktory iest istota, iakość, własność etc.
Physiognomie, *f.* sztuka poznania wrodzony przymiot człowieka z twarzy. je mehr ich dessen Physiognomie betrachte, je weniger gefällt sie mir, im bardziey twarz tego człowieka uważam, tym się mi mniey podoba; Twarzoznanie.
Physiognomikus, *m.* ten ktory z twarzy istotne skłonności człowieka poznaie, *nazwać możesz*, Twarzoznawca.
Pichen, smolić, mit Pech überziehen, smołą powlec, wysmolić. Gefäße pichen, naczynia smołą wylewać, oblewać.
Picke, s. Pique.
Pickel, *f.* Art einer Hacke, kształt motyki kończystey.
Pickelfleisch, *n.* pekenfleisz, mięso solone pakowane.
Pickelhaube, *f.* przyłbica, szyszak.
Pickelhering, *m.* błazen, śmiesznik, ten ktory cie śmiesznego robi y prawi.
Pickling, *m.* śledź wędzony w dymie, śledz suszony, śledź wysuszony, suchy.
Pico, ein Berg auf der Insel Teneriffa, Piko, gora na wyspie Teneryffa.
Piemont, Landschaft in Italien, Piemont, kray we Włoszech. aus oder zu solcher Landschaft gehörig, z tego kraiu, albo do tego kraiu należący, *adj.* Piemontski, Piemontska, Piemontskie. einer daher, męszczyzna z Piemontu rodem, Piemontczyk. eine daher, kobieta w Piemoncie urodzona, Piemontku. Art, Weise, *adv.* po Piemontsku, z Piemontska.
Piepen, pipać, piszczeć, iak ptaszyna, świergotać.
Pilaster, pilaster; *poł.* parastata.
Pilger, *m.* pielgrzym, ktory z nabożeństwa dokąd pielgrzymuie.
Pilgrinn, *f.* pielgrzymka, z nabożeństwa dokąd pielgrzymuiąca.
Pilgerhaus, *n.* pielgrzymny dom, gospoda pielgrzymska.
Pilgrim, *m.* pielgrzym, pielgrzymuiący, s. Pilger.
Pilgrimschaft, *f.* pielgrzymowanie, pielgrzymstwo, pielgrzymka.
Pille, *f.* Art der Arzney, gatunek lekarstwa, pigułki. eine Pille verschlucken, *znaczy* dobrym sercem znieść złe. einem eine gute Pille geben, *znaczy*, dogodzić komu, dać komu do wtenu. er hat ihm gute Pillen gegeben, dałżemu dał; dogodził mu, dałżemu do wtenu.
Pimpernelle, *f.* ein Kraut, pimpinella, ziele pewne.
Pimpernuß, *f.* welsche, pisztacie.
Pinsel, *m.* pędzlik, pędzel, womit man malet, ktorym maluią. etwas mit dem Pinsel gemalt, co pędzlem malowane. den Pinsel nehmen und eine Linie auf die Tafel mit Farbe ziehen, wziąć pędzel i linią na tablicy niem pociągnąć.
Pinseln, skwirczeć, sklamrzeć. der Bettel pinselt, żebrak sklamrży, piszczy.
Pinseln, das, *n.* skwirczenie, sklamrzenie, piszczenie.
Piombiono, Stadt in Italien, Piombino, miasto we Włoszech.
Pionier, *m.* kopacz obozowy, kopalnik w okopach, w obozie.
Pipen, *n.* wie die jungen Vögel, piskotać, iak młode ptaszki.
Piperno, Stadt in Italien, Piperno, miasto we Włoszech; *poł.* Privernum.
Pips, *m.* der Hühner, pypeć, w kurach; *pofr.* pepie.
Pipsen, pypeć mieć; *pofranc.* avoir la pepie.
Piquant, kolący, doymuiący, dotkliwy, co kole, dokuczaiący; Brief, dotkliwy list. ich will den pikanten Brief nicht

nicht leſen, ia niechcę, tak dotkliwego, tak dokuczaiącego, tak doymuiącego, tak kolącego liſtu, co tak kole liſtu czytać; z ugryzkiem für *adj.* pikante Reden, mowy z ugryſkiem; z ucinſkiem für *adj.* Frage, pytanie z ucinkiem. ein erz pikanter Kerl, docinaiący, dokuczaiący człowiek; doymuiący kończyſtemi iak ſztylet słowami, ſztylet nie człowiek, ze ſwoią mową.

Piquanterie, *f.* złość, ugryzek, przycinek, gniew nie przyiaźń.

Pique, *f.* pika, dzida; mit Silber beſchlagene, w ſrebro oprawna, ſrebrem okuta pika. Pike kreuzweis pflanzen, piki i dzidy na krzyż poſtawiać. von der Pike an bis zur höchſten Charge gedienet haben, od proſtego żołnierza dosługiwać ſię do naywyżſzego urzędu w woyſku.

Piquet, *n.* Feldwacht, pikiet, polna ſtraż, polny ſtróż, iezny żołnierz w polu ſtrzegący.

Piquiren, verdrießen, dogryzać, docinać komu; einen, ſzrychać, ſzrychnąć kogo słowami; ugryść kogo, kolnąć kogo słowkiem iak żądłem.

Piſſen, ſzczać, mocz puſzczać, mocz wypuścić, wylać.

Pißpot, *m.* urynał, naczynie do moczu, do uryny.

Piſtoia, Stadt in Italien, Piſtoia, miaſto we Włoszech; *pol.* Piſtorium.

Piſtol, *n.* ein Schießgewehr, piſtolet, broni ręczney do ſtrzelania kſztałt.

Piſtole, *f.* gewiſſe Münze, piſtol, pewna moneta, czerwony złoty duplon.

Pittſchaft, ſ. Petſchaft.

Pitſchier, *n.* pieczątka, ſygnet. ſeines Vaters Pitſchier nicht kennen, ſwoiego oyca ſygnetu nieznać.

Pitſchierring, *m.* pierścień do pieczętowania, pierścień z pieczęcią.

Pitſchierrings-Zeichen, *n.* znak na ſygnecie na pierścieniu do pieczętowania.

Pitſchierſtecher, *m.* pieczątkacz, pieczątkokraynik, pieczątkorzeźbnik.

Pitſchierſtecher-Kunſt, *f.* pieczątkorzeźba, ſztuka rzeźby pieczątek.

Placat, *n.* uniwerſał, liſt zapowiedny, *edykt*, liſt ogłaſzaiący publicznie przybity.

Plage, *f.* bicz, plaga, cięga, utrapienie; dopuſzczenie Boże; prześladowanie. einem aus der Plage helfen, wyrwać kogo z iakiego utrapienia, prześladowania; hält lange an, utrapienie wytrzymuie długo.

Plagegeiſt, *m.* iędza, złośnik, piekielna iędza, o gniewliwym y zapalczywym.

Plagen, trapić, dręczyć, gryść; einen, kogo. das Gewiſſen plaget ihn grauſam, ſumnienie gryzie go ſrogo, dręczy go okrutnie; ſchnöder Weiſe, ſromotnym ſpoſobem; aufs ärgſte, iak naygorzey; häßlich, ſzpetnie, ſromotnie; einen öffentlich, kogo oczywiście dręczyć, trapić.

Plagen, das, *n.* trapienie, dręczenie, gryzienie, utrapienie.

Plager, *m.* utrapieniec, ten co trapi, dręczyńca; gryzący, trapiący *ſubſt.* dręczyciel.

Plagerinn, *f.* utrapienica, ta co trapi, trapicielka, dręczycielka.

Plaiſant, ucieſzny, śmieſzny, żartobliwy.

Plaiſir, *n.* uciecha, ukontentowanie, upodobanie, rozkoſz. einem Plaiſir machen, komu uciechę czynić, ukontentowaniem komu być, rozkoſz czynić komu, ſ. Vergnügen.

Plaiſirlich, miły, uciechę ſprawuiący, śliczny, przyiemny.

Plan, *m.* plan, ryſowany wizerunek, ryſowany wzor.

Planet, *m.* Irrſtern, planeta, błędna gwiazda, chodząca gwiazda. der unter einem guten Planeten gebohren iſt, ktory pod dobrą gwiazdą ſię rodził. der unter einem böſen Planeten gebohren iſt, ktory ſię pod złą gwiazdą rodził; *znaczy* ſzczęśliwego, albo nieſzczęśliwego człowieka.

Planetenleſer, *m.* gwiazdarz z podcienia, co o gwiazdach co baie.

Planetiſch, planetny, co planetami przychodzi.

Planiren, eben oder glatt machen, rownać, gładzić, rownym albo gładkim czynić; das Papier mit einem Zahne, chropowatość papieru zębem gładzić rownać. das Papier mit Leimwaſſer tränken, kleiowną wodą papier napawaiąc wyciągać.

Plapperer, *m.* papla, baiarz, plotka, klekot, ſzczebiot.

Plappermaul, *n.* gadacz, gaduła, co prawi wiele y nie ſmaczno, breſze.

Plappern, breſzeć, pleść, paplać, baiać.

Plaſſendal, Feſtung in Flandern, Plaſſendal, forteca we Flandryi.

Plata, Fluß in Peru, Plata, rzeka w Peru w Ameryce.

Plata,

Plata, Stadt in America, Plata, miasto w Ameryce; *pòł.* Civitas Argentea.
Platfond, *n.* Decke eines Zimmers, sufit, podsiebitka w pokoiu.
Platschern, świegotać, klekotać.
Platt, eben, rowny, rowniuteńki, wyrownany, zrownany, płaski.
Platte, *f.* flache Schüssel, pułmisek, misa płaska, bez kraiow misa. Platte auf dem Kopfe, łysina na głowie, gładysz na głowie, gładzina. Platte haben, łysym być, łysinę mieć. Platte bekommen, ołysieć, łysiny nabyć. einem eine Platte scheeren, komu plesz, łysinę wystrzec, *albo to co* zu einem Mönche machen, na mnicha na zakonnika postrzec. Platte von Eisen, blacha żelazna. eherne Platte eines Kupferstechers, miedziana blacha, u miedniosztycharza. Platte in den Säulenordnungen, plat na wierzchu słupa.
Platteisen, *n.* żelazko do prasowania chust.
Platten, gładzić, prasować, polerować, glancować; die Wäsche, bieliznę.
Plattforme, *f.* Art eines Bollwerks, platform, płaski szaniec, płaski okop.
Plattenschläger, *s.* Plattner.
Platterdings, koniecznie, wcale a wcale, nie odbicie; etwas leugnen, co przeczyć.
Platt Feld, *n.* rownina, błonie, rowne pola, płaszczyna, rownie, *plur.*
Plattner, *m.* blaszník, blachociąg, blacharz.
Platz, *m.* mieysce, plac; sich zum Bauen machen, plac sobie zrobić do budowania; einem lassen geben, plac komu zostawić, mieysce komu dać. an eines Platz setzen, na mieysce drugiego postawić, wsadzić. an eines Platz kommen, na czyie mieysce nastąpić. Platz bekommen, mieysca dostać. Platz nehmen, mieysce wziąć; haben, mieysce mieć. von seinem Platze vertrieben werden, ze swoiego placu być zpędzonym. sich mit Obsiegen Platz machen, zwyciężeniem sobie mieysce uczynić. ich habe keinen Platz, ia nie mam żadnego mieysca; einnehmen, mieysce brać, wziąć. ich will dich gern zur Mittagsmahlzeit bitten, wenn nur ein Platz übrig ist, z chęcią cię zaproszę na obiad ieżeli ieszcze mieysce będzie. einem einen Platz geben, wo er sich bey Tische hinsetze, mieysce dać komu aby siadł do stołu; einem lassen, sich zu besinnen, sich zu setzen, sich in Ordnung zu stellen, mieysce komu zostawić aby się namyślił, aby się z reflektował, aby do porządku przyszedł; sich zu retiriren, aby odszedł. einen Platz ausfüllen, erhöhen, mieysce zpełnić, mieysca podnieść, podwyższyć. zur Erbauung der Stadt den Platz aussehen, do wybudowania miasta plac upatrzyć, obrać. sie haben keinen Platz im Schiffe, oni nie maią mieysca na okręcie. einem Platz machen, z drogi komu ustąpić do prześcia. den Platz behalten, den Sieg davon tragen, plac otrzymać, plac wygrać, *to iest*, zwycięstwo odnieść.
Platzen, pukać, sztukać, puknąć.
Platzen, das, *n.* pukanie, puk, sztuk; der Schläge, pukanie, plag, bicia; mit den Balken, gębą
Platzmeister, *m.* mieysc wyznaczyciel.
Platzregen, *m.* deszcz srogi, ulewa, nawalnica; größter, naywiększa; steter, ustawiczna; da es Blut reguet, gdy krwawy deszcz pada; da es Steine reguet, gdy kamienny deszcz pada; jählinger, nagły deszcz, nagła ulewa; seltener, rzadki, rzadka; später, nierychły deszcz; bevorstehender, nadchodzący; der einem über den Hals kömmt, ktory komu za kark leię. in dem größten Platzregen nach Capua kommen, w naywiększy deszcz do Kapui przyiechać. wir haben stete Platzregen gehabt, ustawiczne mieliśmy ulewy; von Milch ist gefallen, mlekiem deszcz padał. der mit größtem Sturme gefallene Platzregen hat die Schlacht geendiget, ulewa z wichrem naywiekszym powstawszy bitwę rozerwała; läßt nach, ustaie; kömmt, nadchodzi; ist vorhanden, nad karkiem, nad głową blisko; ist geschwind vorüber gegangen, prędko przeszła. der dicke Platzregen hat den König bedeckt, tak gęsta ulewa Krola okryła, daß man ihn nicht mehr hat sehen können, że go więcey nie można widzieć było. das Platzregen verursachet oder sonst mit sich bringt, co takie deszcze, ulewy, sprawuie, *adj.* deszczowy, dżdżysty; dergleichen Südwind, taki południowy wiatr dżdżysty, z południa wiatr; dergleichen Luft, dżdżyste powietrze.
Plauderer, *m.* gaduła, baia, ktoremu gęba nieustaie, u ktorego ięzyk na kołowrocie, ktory ustawicznie gębą miele, człowiek gadatliwy.
Plaudererinn, *f.* gaduła, baia, plotka, baba iak wiatrak ustawicznie gębą obraca, ustawicznie plecie.

Plauderey, *f.* gadułostwo, baiostwo, gadatliwość, baśń.

Plauderhaft, gadatliwy, wielomowny; ist das Alter von Natur, starość rodem swoim iest gadatliwa; im Reden, w mowieniu. allzu plauderhafter Knecht, nazbyt gadatliwy sługa; Mensch, nazbyt gadatliwy człowiek.

Plauderhaft, *adv.* gadatliwie, po gadułosku.

Plauderhaftigkeit, *f.* gadatliwość, gadułostwo, w gębie iak w młynie.

Plaudermarkt, *m.* mieysce, stek wszelkich baśni y baiek.

Plaudermaul, s. Plauderer 2c.

Plaudern, prawić, pleść co się iedno drugiego nie trzyma; das hunderste ins tausende, prawić co nie ma składu, ani ładu. ich weiß nicht, was er plaudert, ia niewiem co on prawi; was einem ins Maul kömmt, prawić co komu ślina na ięzyk przyniesie. es stehet mir eben nicht an. du plauderst gar zu viel, to się mi nie podoba, bardzo nad to wiele gadasz. ich wollte daß sie aufhöreten zu plaudern, ia bym chciał żeby oni przestali gadać, das in der That nichts ist, co w samey rzeczy nic nie iest; von lauter Possen, o szczerych baśniach, błazeństwach gadać; närrische Dinge, o głupich rzeczach gadać.

Plaudertasche, *f.* gaduła; dziadoska torba, *w tym samym sensie*; ięzyk iak pytel.

Plauderwerk, *n.* gadanie, prawienie.

Plausible, wzięty, szacowny, z pochwałą, pochwalny; *to co* wahrscheinlich, podobny do prawdy. etwas plausible machen, co uczynić szacownym, wziętym, co uczynić do prawdy podobnym.

Plaut oder Plautze, *f.* großer breiter Degen, szeroka wielka szabla.

Pleisse, Fluß in Meissen, Plissa, rzeka w Misnii.

Plenipotentiarius, *m.* Plenipotent, Pełnomocny, Upełnomocowany.

Pleſſen, Stadt in Schlesien, Pleśna, miasto w Sląsku. von oder zu solchem Orte gehörig, z tego mieysca, albo do tego mieysca należący, *adj.* Pleśnioski, Pleśnioska, Pleśnioskie. einer daher, Pleśnawczyk. eine daher, Pleśnianka.

Pleymuth, Stadt in England, Pleymut, miasto w Anglii.

Pletze, s. Degen.

Plinze, *m.* gatunek ciasta pieczonego; z gryki.

Ploch, *m.* pień, pniak, pniaczek, pniaczysko, s. Block.

Plötzgau Ort im Anhaltischen, Plecgawa, mieysce w Anhaltskim.

Plötzlich, nagły. plötzlich sterben, nagłą śmiercią umrzeć. auf eine plötzliche Art sich zutragen, nagłym sposobem, z nagła trafić się. plötzlich und unversehens, nagły y niespodziany. plötzlich und unvermeynt, y nad mniemanie; Furcht, nagła boiaźń; Abreise, nagły odiazd; und jähling, nagły y prędki; Ankunft der Feinde, przyście nieprzyiaciela; Krieg, woyna; Fall, trefunek; Aufruhr, Tumult, rozruch, tumult.

Plötzlich, *adv.* nagle, z nagła; stillschweigen, ucichnąć; ist die Gewalt ausgebrochen, ten gwałt się stał; sterben, nagle umrzeć; verlohren gehn, nagle ginąć; einbrechen, wpadać, wlecieć; hat sie die Erde hervorgebracht, nagle ich ziemia wydała; einen Rath fassen, nagle wziąć radę; entstehen die Kriege, nagle powstaią woyny; hast du dich zum Patron aufgeworfen, nagle stałeś się obrońcą. plötzlich hat sich das Widerspiel geäußert, nagle rzecz się przeciwnie odmieniła; ließ sich die Armee sehen, nagle się woysko widzieć dało.

Plürs, Ort in der Schweitz, Plirs, mieysce na Szwaycarach.

Plündern, rabować, zrabować, plundrować; eine Stadt, miasto; der Feinde Bagage, nieprzyiacielskie bagaże; die Tempel, kościoły; die Häuser, domy; alles, wszystko; den Bürgermeister, Konsula zrabować; die Stadt von Haus zu Hause, miasto rabować od domu do domu. auf eine gottlose Art plündern, niezbożnym sposobem rabować plondrować; die Dörfer, wsi. die Soldaten nicht plündern lassen, nie dać żołnierzom rabować.

Plündern, das, *n.* rabowanie, zrabowanie, plondrowanie, zplondrowanie.

Plünderer, *m.* rabuś, rabownik, urywca, zabiercą; der Stadt, miasta; des Markts, rynku; pustoszyciel, łupieżca, łupieżnik; der Begräbnisse, grobow; der Landschaft, kraiu.

Plünderung, *f.* rabunek. die Stadt der Plünderung überlassen, miasto na rabunek wydać; der Bundesgenossen, zprzymieżnikow; des Tempels, kościoła.

Plump, prostak, ciołak, głupiec, głuptawy, prosty; ist er, on iest; nieroztropny, nierozeznany.

Plump, *adv.* nieroztropnie, nierozeznanie; nierozſądnie; muß man nicht drauf losgehen, nie trzeba nie roztropnie zaraz poſtępować.

Plumpe, *f.* pompa, wodurch man das Waſſer in die Höhe bringt, ktorą wodę w gorę pompuią; worinnen es ſtehet, ſtudnia.

Plunder, *m.* graty, co ſię na mało zdadzą.

Po, Fluß in Italien, Po, padus, rzeka we Włoſzech. am Po herum gelegen oder gewachſen, nad Po, albo nad Padem rzeką położony, albo urodził ſię; dergleichen Felder, nad Padem pola; dergleichen Wolle, Padańſka wełna. diſſeits des Po gelegen, z tey ſtrony Padu położony. jenſeits des Po gelegen, na tamtey ſtronie Padu położony; ſolches Land, takowyż kray; daſige Völker, zapadańſkie narody.

Pocal, *m.* dzbanek; großer, wielki; goldener, złoty; leerer, prożny.

Pocaliren, dzbanem ſię bawić, kufla pilnować, kufla patrzeć.

Pochen, kołatać, pukać, ſztukać, zazukać; an die Thüre, do drzwi. ſtark pochen, dobiiać ſię do drzwi, głośno kołatać, bić we drzwi. böſe ſeyn, złym być, dąſać ſię, zurzyć ſię.

Pocken, *pl.* eine Krankheit, kroſty, choroba, zwłaſzcza dziecinna.

Podagra, *n.* eine Krankheit, podagra, choroba; haben, podagrę mieć, na podagrę chorobać, podagrę cierpieć; daran laboriren, na podagrę być chorym; der ganz knorrichte Füße und Hände davon hat, ktory ma od podagry, pokośniałe ręce y nogi.

Podagramiſch, podagryczny, podagryczna, podagryczne, choruiący.

Podagricus, *m.* der mit dem Podagra behaftet iſt, ktorego podagra opanowała; ktory podagrą zarażony, ktory na podagrę kaleka, na podagrę kaliczeie.

Podlachien, Woiwodſchaft in Polen, *pol.* Podlachia; Podlaſie, Woiewodſtwo w Polſzcze. von oder zu ſolcher gehörig, z tego Woiewodſtwa, albo do tego Woiewodſtwa należący, *adj.* Podlaſki, Podlaſka, Podlaſkie. einer daher, męſzczyzna z Podlaſia, Padlaſianin. eine daher, Podlaſianka. Art, Weiſe, *adv.* po Podlaſku, z Podlaſka, iak na Podlaſiu.

Podolien, Provinz und Woiwodſchaft in Polen, Podolia, *pol.* Podolſkie, Prowincyia y Woiewodſtwo w Polſzcze. von oder zu ſolcher gehörig, z tego Woiewodſtwa, albo do tego Woiewodſtwa należący, *adj.* Podolski, Podolſka, Podolſkie. einer daher, Podolanin. eine daher, Podolanka. Art, Weiſe, *adv.* po Podolſku, z Podolſka. General, oder Staroſt-General von Podolien, Gienerał Podolſki, Staroſta Gieneralny Podolſki.

Pöbel, *m.* poſpolſtwo, gmin, proſty lud, proſtaſtwo, nieślachta; geringſter, nayoſtatnieyſze poſpolſtwo; zweifelhafter, wątpliwe y chwieiące ſię; in der Stadt, w mieście; auf dem Lande, wieyſkie, na wſi; begieriger nach neuen Dingen, chciwe nowych rzeczy; der Luſt zum Kriege hat, ktore ma ochotę do woyny; aufgebrachter, zbukane poſpolſtwo; das durch den Hochmuth der Obrigkeit in den Harniſch gejagt iſt, ktore wyniosłością Urzędu do oręża pobudzone ieſt; unverſtändiger, nierozumny gmin, ſlepe poſpolſtwo, podła kupa, podłe proſtaſtwo. mit unter den Pöbel gehören, z poſpolſtwa oſtatniego być. dem Pöbel gehörig, gminny, do poſpolſtwa należący; der es mit ihm hält, ihn flattiret, popularny.

Pöckelfleiſch, *n.* pekenfleiſz, mięſo ſolone y pakowane.

St. Pölten, Ort in Frankreich, Senpelten, mieyſce we Francyi.

Poenien, *f.* ein Gewächs, piwonia.

Poeſie, *f.* poeſyia, wierſzodzieyſtwo, wierſzotworſtwo; *to co* poetice, auch darinnen was gethan haben, w poetyce co wypracować.

Poet, *m.* poeta, wierſzodziey, dzieiomyśl; guter, dobry; berühmter, sławny; beredter, wymowny; göttlicher, boſki; harter, niezgrabny; beſonderer, auserleſener, wyborny; luſtiger, żartobliwy, wesoły, zabawny; nachdrücklicher und ſcharfſinniger, ważny y byſtry; ungeſchickter, nie ſpoſobny, *albo* bez ſztuki; nicht unnützer, nie bez pożytku; großer, wielki; böſer, zły; dunkler, ciemny; ſehr guter, bardzo dobry; kluger, rozeznany; weiſer, mądry; angenehmer, przyiemny, słodki; ſchönſter unſrer Zeiten, naypięknieyſzy w naſzych czaſach; alter, ſtary; neuer, niedawny; niederträchtiger, podły, cienkiego ducha, błahego ducha; napuſzony duchem, porwany duchem dzieiomyślności, przez ktorego wieſzczy duch mowi; ſehr

ſehr ſchlimmer, bardzo zły, cząſtki ducha niemaiący.

Poetinn, *f.* poetryſa, wierſzodzieyka; alte, ſtara.

Poetiſch, poetyczny, poetycki. poetiſche Götter, poetyccy, wierſzodzielni bogowie. poetiſches Wort poetyckie słowo, wierſzodzieyne słowo.

Poetiſch, *adv.* poetycznie, po poetycku, po poetycznemu.

Poetiſiren wierſze piſać, wierſzami ſię zabawiać.

Poitiers, Stadt in Frankreich, Poatie, Piktawa, miaſto we Francyi; *połac.* Pictavium, *albo* Pictavi, *plur.* von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Piktawſki, Piktawſka, Piktawſkie. einer daher, Piktawczyk. eine daher, Piktawianka. Art, Weiſe, *adv.* po Piktawſku, z Piktawſka, iak w Piktawie, iak w Poatie.

Poitou, Provinz in Frankreich, Poatu, prowincyia we Francyi, Piktawia. einer daher, Piktawianin, z Piktawii, z Poatu rodem.

Pol, *m.* Wrot, kołowrot niebieſki, polus; der gegen Norden, ktory ku pułnocny, kołowrot pułnocny; *polus arcticus, słowo w słowo* kołowrot *albo* wrot niedźwiedny, niedwiedny; der gegen Süden, na południu; *polus arcticus*, kołowrot południowy, *słowo w słowo z łacin.* kołowrot przeciw niedźwiedny, przeciw niedwiedny. zum Pole gehörig, do polu, do wrotu, do kołowrotu należący, polarny, wrotowy, wrotny, kołowrotny.

Polak, *m.* Polak.

Polakinn, *f.* Polka.

Polarſtern, *m.* gwiazda wrotna, gwiazda kołowratna.

Pole, *m.* Polak. einer aus Polen, z Polſki kto rodem.

Polen, Königreich und Republik, Polſka, Kroleſtwo oraz Rzeczpoſpolita.

Poley, *m.* ein Kraut, poley, ziele pewne.

Policey, *f.* rząd, porządkowy, uſtawy porządkowe, uſtawy porządek opiſuiące; wohl eingerichtete, dobrze wymyślone y ułożone.

Policey-Ordnung, *f.* porządek od rządu porządkowego uſtawiony.

Policey-Weſen, *n.* ieſtoty, *albo* rzeczy do rzeczypoſpolitey należące.

Poliren, polerować, etwas mit etwas, co czym; Edelgeſteine, kamienie drogie polerować.

Polirer, *m.* polerownik, ten co poleruie, ſłufuie kamienie, ſtal etc.

Polirt, polerowany, polerowny; gładzony, świecąco gładzony, iaſno gładzony.

Polirung, *f.* polerowanie, polerowność, świetno-gładkość, iaſno-gładkość.

Politeſſe, *f* *polityka, maniera,* obyczayność, piękne ułożenie, piękne obyczaie.

Politic, *f.* kluge Verſtellung, roztropne udanie, polityka; inakſze ułożenie iak myśl. eines Politic nicht gnugſam bewundern können, nie moc ſię wydziwić, czyiey polityce, czyiemu udaniu y obrotowi; ſich dergleichen bedienen, polityki używać, udania y obrotu używać. beſondere Wiſſenſchaft und Diſciplin, oſobliwa umieiętność y uczoność, *albo* nauka, znaiomość obywatelſkich, obywatelnych rzeczy.

Politicus, *m.* obrotny człowiek, biegły człowiek, umieiący w każdey rzeczy y z każdym poſtąpić, umieiący ludzi zażyć.

Politiſch, polityczny. politiſche Bücher, polityczne kſiążki. politiſche Weltweiſe, polityczni mędrcy; *to co* obywatelſki, rządowy. politiſche Sätze, rządowe uchwały. politiſche Epiſtel, rządowe liſty. politiſches Werk, rządowe dzieło, obywatelſkie dzieło.

Politiſch, *adv.* politicznie, po obywatelſku, według uſtaw rządowych.

Polſter, *n.* poduſzka; mit Roſen ausgeſtopft, rożami wysłana. Polſter fodern und ſich auf den Sitzen niederlaſſen, poduſzki kazać dać, y na kanapach poſiadać; ſich darauf ſetzen, uſieść na poduſzce.

Polſterchen, *n.* poduſzeczka, maleńka poduſzka, maluchna poduſzeczka.

Polſtermacher, *m.* poduſznik, ten co poduſzki robi, wyściela.

Polſterſtuhl, *m.* krzeſzło z poduſzkami, krzeſołko poduſzkami obłożone.

Poltergeiſter, *pl* duchy ſtraſzące, ſtrachy duchowne, ſtraſzydła.

Poltern, grzmieć, gromić; *to co* böſe ſeyn, złym być, łaiać, ſukać.

Poltron, *m.* tchurz, tchurzem podſzyty, tchurzowatego ſerca, boiaźliwy.

Polze, ſ. Bolze.

Pomeranze, *f.* eine Frucht, pomorańcza, owoc; *łac.* malum aureum.

Pomeranzenbaum, *m.* pomorańcza drzewo, pomorańczowe drzewo.

Pomerellen, Landschaft in Preussen, Pomerella, kraina w Prussach.

Pomesan, Stück von Preussen, Pomesan, część Pruskiego kraiu. daraus, Pomesanin. darzu gehörig, Pomesański, *adj.*

Pommer, *m.* Pomerczyk, Pomorzanin. einer daraus, z Pomeranii kto.

Pommerisch, Pomorański, Pomorski. pommerische Städte, Pomorskie miasta.

Pommern, Herzogthum, Pomorska, Pomorze, Księstwo Pomorskie.

Pomp, *m.* Pracht, pompa, okazałość, parada.

Pompe, *f.* pompa do ciągnienia wody.

Ponderiren, rozważać, co, zważać co, ważyć co myślą iak wagą.

Pont a Mousson, Stadt in Lothringen, Pontamousson, miasto w Lotaryngii; *poł.* Mussipontum. von oder darzu gehörig, *adj.* Pontamussoński, *subst.* Pontamussończyk. Art, Weise, *adv.* po Pontamussońsku.

Ponton, *n.* Art eines Schiffes, prum, prom, gatunek naczynia wodnego.

Popelmann, *m.* chłopek ubrany na postraszenie dzieci, ptakow.

Populös, ludny, zaludniony, rozludniony, ludu maiący wiele.

Poppe, *f.* puppa, osobka z czego uwita.

Porcellain, *n.* porcelana, farfura; Meißnisches, porcelana Misniyska, farfura Misniyska, ktorą w Misnii mieście robią.

Porkirche, *f.* galeryie w kościele wysoko dane, ambona.

Port, *m.* port; z *Greck.* limiń, liminiec, s. Hafen.

Portal, *n.* oddrzwi wielkie w budynku, w kościele.

Portalegre, Stadt in Portugall, Portalegre, miasto w Portugallii.

Port a Port, Stadt in Portugall, Portaport, miasto w Portugallii; *poł.* Portus Cale, Portus Calensis.

Porte-Chaise, *f.* lektyka, krzesło nosżone.

Portenau, Festung in Friaul, Portenawa, forteca Friulska.

Portion, *f.* porcyia, część, sztuka.

Portirt, przychylny, für einen, komu. für einen portirt seyn, sprzyiać komu, sprzyiać czyiey stronie, przychylnym być czyiey stronie, przyiacielem być czyich interesow.

Portland, Landschaft in England, Portland, kraina w Anglii.

Port Louis, Porlui, miasto y forteca; *poł.* Portus Ludovici.

Porto, Stadt in Italien, Porto, miasto we Włoszech, *adj.* Portoński.

Porto Belo, Stadt in America, Portobelo, miasto we Ameryce.

Porto Farina, Stadt in Africa, Portofarina, miasto w Afryce.

Porto Fino, Stadt in Italien, Portofino, *adj.* Portofinoński, *subst.* Portofinończyk.

Porto Ferrajo, Stadt in Italien, Portoferraio, *adj.* Portoferayski, *subst.* Portoferayczyk.

Porto Gruaro, Stadt in Friaul, Portogruaro, *adj.* Portogruarczyk.

Porto Hercole, Stadt in Italien, Portoherkole, port Herkulesa, miasto we Włoszech, *adj.* Portoherkolski, *subst.* Portoherkolczyk.

Porto Longone, Festung auf der Insel Elba, Portolongone, forteca na wyspie Elba, *adj.* Portolongoński, *subst.* Portolongończyk.

Porto Maon, Stadt auf der Insel Minorca, Portomaon, miasto na wyspie Minorka, *adj.* Portomaoński, *subst.* Portomaończyk.

Porto Ricco, Stadt in America, Portorico, miasto w Ameryce, *adj.* Portorikoński, *subst.* Portorykończyk; *poł.* Portus Dives.

Porto todos los Sanctos, Hafen in Brasilien, Porto todos los sanctos, port w Brasilii w Ameryce.

Porto Vechio, Ort in Corsica, Portovechio, mieysce na wyspie Korsyce.

Porto Venere, Ort im Genuesischen, Portovenere, mieysce w Genueńskim.

Portrait, *n.* obraz. das ist dein lebhaftes Portrait, to iest twoy żywy obraz, twoy żywy portret. garstiges Portrait von einem machen, szpetny czyi obraz zrobić, szpetnie kogo odmalować, bardzo źle o niem mowić.

Portsmuth, Stadt in England, Portsmuth, miasto w Anglii.

Portugall, Königreich in Europa, Portugallia, *subst.* Portugalczyk, *adj.* Portugalski. Art, Weise, po Portugalsku, z Portugalska.

Portugaleser Münze, *f.* portugalskie pieniądze tak zwane.

Portugiese, *m.* einer aus Portugall, kto z Portugallii, Portugalczyk.

Portugiesisch, Portugalski, Lusytański.

Posament, taśma, s. Passement.

Posamentier, *m.* passamonik, szmuklerz, s. Passementir.

Poſaune, *f.* poſon, baſon, inſtrument muzykalny; poſaun.
Poſaunen, grać na poſaunie, na paſſonie, na poſonie.
Poſaunenbläſer, *m.* poſoniſta, paſoniſta, poſauniſta, co na paſonie gra.
Poſaunenſchall, *m.* głos gruby paſonu, poſonu; grube brzmienie poſaunu.
Poſen, Stadt in Polen, Poznań; *połac.* Poſnania. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, *adj.* Poznański, *ſubſt.* Poznańczyk. Woiwodſchaft Poſen, Woiewodſtwo Poznańſkie. Art, Weiſe, *adv.* po Poznańſku, z Poznańſka.
Poſitiv, *n.* muſikaliſches Inſtrument, pozytiw, inſtrument muzyczny.
Poſitur, *f.* położenie, ſtaw, poſtawa comp. ſich in die Poſitur einer Statue ſetzen laſſen, w tey poſtawie kazać ſobie ſtatuę poſtawić. eine gewiſſe Poſitur machen, pewną poſtawę czynić. der Alte hat ſich in Poſitur geſtellt, daß er den Ehebrecher angreifen will, ſtarzec ſię gotuie, aby gacha złapał. ſich in Poſitur zum Fechten ſtellen, ſtanąć iak należy do potykania ſię. ſich in Poſitur legen, wziąć poſtawę na ſiebie.
Poſſen, *pl.* brydnie, fraſzki; ſich damit vergnügen, w brydniach, we fraſzkach mieć ukontentowanie. es ſind lauter Poſſen, to ſą ſzczere fraſzki. Poſſen herſchwatzen, brydnie, fraſzki ſzczebiotać. Poſſen treiben, fraſzkami ſię parać, brydniami ſię bawić. einen mit deſſen Poſſen nicht anhören, kogo w iakich fraſzkach y brydniach nie ſłuchać. die alten Weiberpoſſen fahren laſſen, porzucić babſkie baśnie, babſkie fraſzki. wie kömmſt du auf dieſe Poſſen, iak ty możeſz tych fraſzek chwytać ſię. dem ſeine Poſſen gereuen, ktoremu żal głupſtwa ſwoiego. es ſind leere Worte und Poſſen, to ſą prożne słowa, brydnie. nichts als Poſſen vornehmen, nic tylko baśni y fraſzek ſłuchać. mit kindiſchen Poſſen die Bücher anfüllen, dziecinnemi fraſzkami kſiążki napełniać. es ſind lauter Poſſen, to ſą ſzczere głupſtwa, ſzczere baśnie. was plauderſt du mir für Poſſen her? co mnie ty za baśnie plecieſz? das ſind Poſſen, to ſą brydnie, baśnie, fraſzki, błazeńſtwa. Poſſen reiſſen, błaznować, błazeńſtwa robić. zum Poſſen, na śmiech, na pośmiewiſko. lächerliche Poſſen, śmieſzne rzeczy, śmieſzna rzecz. Poſſen beyſeite ſtellen, z żartami, z fraſzkami, na ſtronę, na bok. mit ſeinen Poſſen ein fett Maul gewinnen, ſwoiemi fraſzkami, przez ſwoie błazeńſtwa obłowić ſię, mieć ſię dobrze z nich.
Poſſenhaft, figlarny, żartobliwy, lubiący y umieiący żartować.
Poſſenhaftig, figlarnie, żartobliwie, żartami, żartuiąc, śmieſznie, żartownie.
Poſſenhaftigkeit, *f.* figlarność, żartobliwość, śmieſzność, żartowność.
Poſſenreiſſer, *m.* błazen, figlarz, żartownik letki; alter, ſtary; ſich vom Halſe ſchaffen, pozbyć ſię takowych żartownikow, odprawić ich od ſiebie; nichts achten, za nic mieć figlarnie żartobliwich ludzi. einen Poſſenreiſſer haben wollen, chcieć mieć człowieka do żartow, do śmieſzkow.
Poſſeß, *m.* oder Beſitz, poſſeſſyia, oſiadłość. in Poſſeß ſetzen, w poſſeſſyią kogo wprowadzić. in Poſſeß nehmen, w poſſeſſyią wziąć. in Poſſeß ſtehen, ſitzen, ſeyn, w poſſeſſyi być, poſſeſſyią trzymać, w poſſeſſyi ſiedzieć. im Poſſeß, bleiben, w poſſeſſyi zoſtawać, zoſtać. aus dem Poſſeß ſetzen, z poſſeſſyi kogo wyſadzić, wyrzucić; wypchać, rugować; fahren laſſen, przymuſić do uſtąpienia z poſſeſſyi, do umknięcia ſię z poſſeſſyi. Poſſeß wieder bekommen, poſſeſſyią odebrać nazad, wrocić ſię do poſſeſſyi; einen wieder darein ſetzen, przywrocić kogo do poſſeſſyi. zum Poſſeß gelangen, do poſſeſſyi przyść, doſtać ſię.
Poſſeſſionirt, poſſeſſyonat, poſſeſſyią maiący.
Poſſirlich, żartowny, śmieſzny, żartobliwy. poſſirliche Freyheit, żartobliwa, śmieſzna wolność. poſſirliche Unterredung, śmieſzna rozmowa. poſſirlicher Menſch, śmieſzny człowiek. poſſirliche Reden, śmieſzne mowy.
Poſſirlich, *adv.* śmieſznie, śmieſzno, żartobliwie, żartowno.
Poſt, *f.* Gelegenheit, Briefe u. d. g. mit fortzubringen, poczta, do wożenia liſtow, ludzi. mit der Poſt kommen, pocztą przybiec, przyiechać, przylecieć. ich habe mich der Poſt bedient, ia poczty zażyłem. er iſt mit der Poſt anhero gekommen, on tu pocztą przybiegł. auf der geſchwinden Poſt wohin kommen, prędką pocztą dokąd przyiechać; auf derſelben Tag und Nacht fortgehen, pocztą dzień y noc iechać. die Poſt geht ſehr ungewiß, poczta bardzo niepewna chodzi. das Haus, wo die Poſten ſich befinden, dom gdzie poczta ſtoi, ſ. Poſthaus. die Nachricht,

die eine Post, oder auch sonst jemand bringt, gazeta, wiadomość którą poczta, albo kto przynosi. ich habe fröliche Post erhalten, ia wesołey dostałem poczty; es läuft eine über die andre ein, iedna poczta za drugą przybiega. Post vernehmen, wiadomość odebrać. Post bekommen, wiadomości dostać, wiadomość powziąć; erwarten, wiadomości czekać; ist von dem Manne zu mir gekommen, od człowieka tego, wiadomość do mnie przyszła. einem eine gute Post bringen, komu dobrą wiadomość przynieść; hat er von Hause, ma wiadomość, pocztę z domu. er wurde mit solcher Post berichtet, on tą pocztą uwiadomiony iest. du bringest mir eine angenehme Post, ty mi przynosisz wesołą pocztę, wesołą wiadomość. eine gute Post einem bringen, melden, dobrą pocztę, dobrą wiadomość komu przynosić, oznaymiać. eine fröliche Post bringen, miłą, przyiemną nieść nowinę: von der Feinde Anmarsch, o nieprzyiaciela przyściu. im Kriege, na woynie, s. Posten.

Postamt, *n.* urząd pocztarski, rządstwo pocztarskie, pocztdozorstwo, poczt-rządstwo.

Postbote, *m.* pocztarz, co z pocztą biega tam y sam.

Postchaise, *f.* wozek pocztarski, bida pocztarska.

Posten, *m.* im Kriege, stanowiska. ohne Befehl des Generals von seinem Posten abgehen, bez ordynansu Generała ze stanowiska zciągnąć, ziechać. die Soldaten sind alle auf ihren Posten stehen geblieben, żołnierze wszyscy na ich stanowiskach stali, stać nie przestawali. seinen Posten behaupten, darauf stehen bleiben, swoiego stanowiska bronić, z niego nie zchodzić. auf seinem Posten stille liegen, cicho stać zostawać na swoim stanowisku; seinen verlassen, swoie stanowisko porzucić. sich von einem Posten Meister machen, stanowisko iakie opanować, wziąć, odebrać; besetzen, osadzić; einem seinen gewissen zu Beschützung der Stadt anweisen, stanowiska powyznaczać dla każdego, do bronienia miasta.

Posterität, *f.* potomstwo, potomkowie, s. Nachkommenschaft.

Postfuhre, *f.* pocztowy woz, poczt poiazd, pocztiazd, poczta.

Postgeld, *n.* za pocztę pieniądze; bezahlen bis Amsterdam, zapłacić aż do Amszterdamu.

Posthaus, *n.* poczta, pocztowy dom, gdzie poczta stawa.

Postille, *f.* wykład Ewangelii y Listow Pisma Swiętego.

Postillion, *m.* postilion, pocztarczyk, pocztarz, co z pocztą ieździ.

Postiment, *n.* postument; einer Statue, postument pod iakiem posągiem.

Postiren, stanąć, położyć się; sich unten an einen Berg, pod gorą na dole; ans Meer, nad morzem. sich wo postiren, położyć się na iakim mieyscu; sich auf eine Höhe, na wysokim mieyscu; Truppen auf die Höhen, woysko rozłożyć po pagorkach. Truppen hin und wieder postiren, rozstawić woysko tam y sam; an das Ufer des Flusses, na brzegu rzeki; Truppen in die Mitte der Armee, woysko postawić w środnim szyku.

Postirt, rozstawiony, rozłożony, położony; zu oberst auf einen Berg seyn, na samym wierzchu gory, naywyżey na gorze.

Postmeister, *m.* pocztmayster, pocztrządca, pocztdozorca; pocztzawiadywca.

Posto, mieysce, stanowisko; wo Posto fassen, stanowisko gdzie założyć; 2000 Schritte von einem fassen, na dwa tysiące krokow od kogo obrać stanowisko. auf einer Höhe Posto fassen, na wysokim iakiem mieyscu stanowisko założyć; mit großer Hertzhaftigkeit, z wielką odwagą; am feindlichen Lager, przy obozie nieprzyiacielskim; hat der Feind auf dem Berge gefaßt, nieprzyiaciel na gorze stanowisko położył; nicht behaupten, stanowiska nie bronić.

Postpapier, *n.* pocztowy papier, listowy papier, do pisania listow papier.

Postpferd, *n.* pocztowy koń, pocztarski koń, z poczty koń, na poczcie koń.

Postreiter, *m.* wierzchowy pocztarz, konny pocztarz, na koniu biegaiący pocztarz.

Postschiff, *n.* pocztarski bacik, łodź pocztarska.

Poststation, *f.* stacyia pocztarska, odległość poczty od poczty.

Postträger, *m.* pocztarz, poczty nosiciel, nowinnosca; liederlicher, baieczny.

Postträgerinn, *f.* pocztarka, pocztnosicielka.

Postwagen, *m.* pocztowy woz, pocztarski; poiazd, pocztarska fura.

Postwesen, *n.* rzecz pocztarska, rzecz pocztowa.

Potage, *f.* Art Essen, potaż, gatunek iadła, supa przyprawna.

Potentat, *m.* Potentat, Mocarz, Możny; Pan, Xiążę; *w tymże sensie.*

Potestät, *f.* moc, władza, potęga, mocarstwo, możność.

Potmäßigkeit, s. Botmäßigkeit.

Poudre oder Puder, *m.* proszek pachnący, proszek wonieiący.

Pottasche, *f.* potaż, popioł pewnym sposobem sporządzony.

Pozzuolo, Stadt in Italien, Pocwolo, miasto we Włoszech. von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący, *adj.* Pocwoloski, Pocwoloska, Pocwoloskie. einer daher, męszczyzna z Pocwola rodem, Pocwolanin. eine daher, Pocwolanka. Art, Weise, po Pocwolańsku, z Pocwolańska.

Pracht, *f.* wspaniałość, okazałość. Pracht sehen lassen, wspaniałość, okazałość pokazywać. Pracht des Hauses, wspaniałość, okazałość domu.

Practicabel, co może się dziać, co może się stać; co nie iest nie podobne.

Practiciren, w sprawach stawać, ein Advocat seyn, być patronem, sprawy trzymać. etwas treiben, co czynić, co sprawiać. practiciren was man lehret, *praktykować*, czynić to co uczą.

Practike, *f.* wykręt, zdrada, matastwo, kręcenie sprawą interesem.

Prä, das, *n.* góra, zwycięstwo; behalten für einem, zwycięstwo otrzymać z kogo, gorę wziąć nad kiem, górę brać.

Präambel, *n.* in der Musik, przegrawanie w muzyce; machen, przegrawanie czynić, przegrawać początek, na zaczęciu; wystraiać instrument; in einer Rede, w mowie, przedmowa, przystęp do mowy; *akces.*

Präambuliren, przegrywać, na zaczęciu, przegrywać zaczynaiąc.

Präbende, *f.* prebenda, beneficium kapłańskie z intratą tylko.

Präcaviren, strzec, wystrzegać się; daß nicht, aby nie. Unglück das man schwerlich präcaviren kann, nieszczęście ktorego się cieżko można ustrzec.

Präcaution, *f.* ostrożność, ostrzeżenie, warunek. Präcaution brauchen, ostrzeżenia, warunku zażywać. die einzige Präcaution ist hier, daß wir nicht, iedyny warunek w tym iest, aby my nie, etc. solche Präcaution hat man anzuwenden, tego ostrzeżenia, tego warunku, tey ostrożności trzeba zażyć.

Präcedenz, *f.* pierwsze mieysce, przodek, pierwszy krok, *precedencyia.* mit einem um die Präcedenz streiten, o pierwsze mieysce z kiem się sprzeczać, *o precedencyią się kłocić*; nach der Präcedenz trachten, pierwszego mieysca żądać, pragnąć. einem die Präcedenz zugestehen, komu pierwsze mieysce przyznawać, pierwszego mieysca pozwalać.

Präcedenzstreit, *m.* spor o pierwsze mieysce, *o precedencyią.* mit einem Präcedenzstreit haben, mieć z kiem sprzeczkę, o pierwsze mieysce.

Prächtig, wspaniały, okazały. etwas mit einem prächtigen Aufputze auszieren, co wspaniałą ozdobą wystroić. prächtige Mahlzeit, wspaniała kolacyia; Meyerhof, wspaniały dwor wieyski, dwor na wsi. sehr prächtige Spiele, wspaniałe gry, wspaniałe igrzyska; wspaniały y chędogi, wspaniały y świetny, wspaniały y sławny, dostatkami y obfitością wspaniały. prächtiges Gezelt, wspaniały świetny okazały namiot.

Prächtig, *adv.* wspaniale, wspaniało, okazale, okazało; leben, żyć; reden, mowić; die Gasterey anstellen, ochotę sprawiać; das Tafelgemach aufputzen, stołową izbę, salę do iadania wystroić. prächtig reden, wspaniale mowić; sich aufführen, wspaniale się pokazywać, popisywać.

Präcipitanz, *f.* prędkość, spieszenie zbytnie. mit großer Präcipitanz, z wielką prędkością; etwas thun, co czynić.

Präcise, punktualnie, prawie w sam czas, kiedy trzeba. präcise kommen, w sam czas przyść, na samiuteńki czas trafić. es sind präcise dreyßig Tage, trzydzieści dni spełniuteńka, prawie trzydzieści dni.

Prädestiniren, przeznaczać, przeznaczyć, wybrać do życia wiecznego.

Prädicat, *n.* przedmowka, *philosoph.* einem ein garstiges Prädicat geben, komu dawać szpetną przedmowkę, źle o kiem mowić, szkalować niepięknemi słowami.

Präfation, s. Vorrede.

Prägen, stemplować, wybiiać znaki. Geld prägen, stemplować pieniądze, wybiiać znaki na pieniądzach.

Präjudiciren, *przeſądować, przeſądzać*; ſzkodę czynić, uſzczerbek czynić.
Präjudicirlich, *słowo w słowo przeſądownie*; ſzkodliwie, z uſzczerbkiem.
Präjudiz, *n. przeſąd, słowo w słowo*, uſzczerbek, ſzkoda, ſzkodzenie, uſzkodzenie, uſzczerbku czynienie, ſzkody przynieſienie, ſ. Nachtheil.
Prälat, *m.* Prałat, na wyżſzym doſtoieńſtwie kościelnym zoſtaiący.
Prälatur, *f.* prałaſtwo, wyżſze doſtoieńſtwo kościelne.
Präliminarien, *pl.* przedmowy, przedkłady; przyſtępy; des Friedens, przyſtępne artykuły, warunki, do pokoiu.
Präludiren, przegrawać; *trop.* zbierać, gotować ſię do robienia iakiey.
Präoccupiren, zabiegać, opanować; eines Gemüth, opanować czyi umysł.
Präparation, *f.* gotowanie, przygotowanie. ohne Präparation auftreten zu reden, bez przygotowania przyſtąpić do mowienia.
Präpariren, gotować, przygotować, przygotowanie czynić; die nöthigen Dinge zu etwas, potrzebne rzeczy do czego gotować, przygotowanie czynić potrzebnych rzeczy do czego. ſich zu etwas präpariren, gotować ſię do czego, przygotować ſię na co; zbierać ſię do robienia czego.
Prärogativ, *n.* prerogatiwa, przedeńſtwo; poprzedeńſtwo.
Präſcription *f.* dawność, czaſowprzepis, czaſoprzepad, prawo dawnością czaſu nabyte; etwas dadurch erlangen, dawnością czaſu czego nabyć.
Präſent, *n.* podarunek, upominek, dar. königliches Präſent, Krolewſki podarunek; Krolewſki upominek, Krolewſki dar, ſ. Geſchenk.
Präſentgelder, *pl.* pieniądze podarunkowe, pieniądze na upominek.
Präſentiren, ofiarować, *prezentować*; einem etwas, co komu; ſich einem, prezentować ſię komu, pokazywać ſię komu. ſich dem Feinde zum Treffen präſentiren, nieprzyiacielowi ſię do batalii prezentować, ſtawić; pozor mieć, pozor wydawać, wydawać ſię; Schlöſſer und Feſtungen, pozor mieć, wydawać zamkow y fortec, wydawać ſię iak zamki y fortece.
Präſenz, *f.* Gegenwart, przytomność, bytność. Verlangen nach eines Präſenz, pragnienie czyiey przytomności. eines Präſenz meiden, ſtronić przed czyią przytomnością, unikać z oczow komu, chronić ſię bytności czyiey. in eines Präſenz, w czyiey bytności, w czyiey przytomności; w czyich oczach.
Präſervativ *n.* lekarſtwo przechowuiące, zachowuiące od czego.
Präſerviren, zachować; einen vor dem Uebel, kogo od złego; obronić kogo od złego, przechować kogo, aby ſię mu złe nie ſtało.
Präſident, *m.* Prezydent, Przezaſiadca; im Parlemente, w Parlamencie, w izbie Palamentowey. erſter Präſident, naypierwſzy Prezydent.
Präſidiren preſydować, naprzod zaſiadać, naypierwey zaſiadać; in einer Sache, w iakiey rzeczy; in einem Gerichte, w ſądzie preſydować, ſądami zawiadywać naypierwey; przezaſiadać na ſądach.
Präſtiren, wykonać, wypełnić, was man verſprochen, co obiecano; zadoſyć uczynić obietnicy.
Präſumiren, domyślać ſię, miarkować, etwas, czego; pomiarkować co, domyśliwać ſię, dorozumiewać ſię, dorozumieć ſię.
Präſumtion, *f* domysł, domyślanie ſię, miarkowanie, dorozumienie ſię; von einem haben, daß er was Gutes thun werde, mieć o kiem domysł, że on co dobrego czynić będzie; daß er was Böſes thun werde, że on co złego uczyni.
Präſupponiren, preſupponować; wprzod kłaść, naprzod kłaść. ich präſupponire, ia tak naprzod kładę; daß etwas wahr ſey, że co prawda ieſt; daß einer nichts zu thun habe, że kto nie ma nic do czynienia.
Prätendent, *m* *pretendent*, kandydat; eines Amtes, do iakiego urzędu; ſtaraiący ſię, o iaki urząd; wzdychaiący, do czego; *potym* upominaiący ſię o co, prawo maiący, prawo udaiący do czego.
Prätendiren, domagać ſię, napierać ſię, wymagać; daß das Haus ſein ſey, aby dom, iego był; udawać, że dom iego ieſt.
Prätenſion, *f.* pretenſyia, prawo mniemane, prawo domyślone; nie rzeczywiſte. Prätenſion auf etwas formiren, pretenſyią ſobie rościć do czego, zakładać pretenſyią do iakiey rzeczy.
Prätext, *m.* pretext, pokrywka, zaſłona, pozor; udawanie, udanie. unter dem Prätexte des Geſetzes, pod pozorem prawa, pod pokrywką uſtawy.

unter

unter dem Prätexte eines andern Stelle zu vertreten, hat er ſich feſt geſetzt, pod pozorem zaſtępowania urzędu za kogo, ſiebie na niem umocnił. einen falſchen Prätext erdenken, fałſzywy iaki pretext wymyślić. einen Prätext vor ſeine böſen Thaten ſuchen, pokrywki ſzukać, płaſzczyka, ſwoim złym ſprawkom.

Prävaliren, przemoc, przemagać, przewalczyć, przekonać. die Meynung hat prävaliret, zdanie przemogło, przekonało.

Prävenire, das, *n.* uprzedzenie, ubieżenie, zabieg, zabieżenie; ſpielen, und den Feind zuerſt betriegen, zabiec czyim zamysłom; y nieprzyiaciela naypierwey zwieść. ich wollte zu dir kommen, aber du haſt mir das Prävenire geſpielt, ia chciałem być u ciebie, aleś mie ty uprzedził, ubiegł. Prävenire ſpielen und erſt zu einem kommen, uprzedzić, ubiec y pierwey do kogo przyść. das Prävenire zu ſpielen hat er bey dieſem Uebel für nöthig erachtet, za potrzebną rzecz ſądził, ubiec to złe, zabiec temu złemu; zaſtąpić co pierwey.

Prag, Stadt in Böhmen, Praga, miaſto w Czechach. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Praſki, Praſka, Praſkie. einer daher, mężczyzna z Pragi rodem, Prażanin. eine daher, białogłowa z Pragi rodem, Prażanka. Art, Weiſe, *adv.* po Praſku, z Praſka; *Przysłowie Morawskie:* Praga premaga ale y Krakow miaſto, o dwoch rzeczach wielkich.

Pralen, chełpić ſię, ſzczycić ſię, wynoſić ſię, chwalić ſię; mit ſeinen Thaten, ze ſwoiemi czynami; mit ſeinem Reichthume auf eine ganz unerträgliche Art, nieznośnie ſię chwalić, chełpić ze ſwoiemi bogaſtwy. er pralet, daß er alle Länder durchreiſet, on ſię chwali że po wſzyſtkich kraiach bywał; ungewöhnlich, niezwyczaynie ſię wynoſić; mit etwas, z czego; bardzo gornie o ſobie mowić, bardzo wyſoko o ſobie głoſić; prożnie ſię z czym wychwalać, chwalebnie co o ſobie powiadać. mit einer Sache pralen, ſzczycić ſię z iaką rzeczą. er pralet nicht, on ſię nie chwali, on ſię nie wychwala, on ſię nie wynoſi, on ſię nie chełpi, on ſię nie ſzczyci. er pralet, daß er von jedermann ausgelacht wird, on ſię chwali z tym, że od każdego był wyśmianym, wyſzydzonym.

Pralen, das, *n.* chwalenie ſię, wychwalanie ſię, chełpienie ſię, chlubienie ſię.

Praler, *m.* chlubca, ſiebie chwalca, ſzczyciciel, chełpiciel; ſiebie wychwalca; gornomowny o ſobie; ſzacownik ſiebie ſamego niezmierny; wychwalacz ſiebie ſamego, wynoſiciel ſiebie pod niebioſa.

Praleren, *f.* chluba, chełpliwość, ſiebiechwalſtwo; mit ſeiner Gelehrſamkeit, ze ſwoią uczonością; mit ſeinem Verſtande, ze ſwoiem rozumem, dowcipem; mit der Wiſſenſchaft, z umieiętnością; da nichts dahinter iſt, prożna chluba, w ktorey niemaſz nic rzeczywiſtego. große Praleren, wielka chluba, ſroga chłuba. ohne Praleren geſchehen, dziać ſię bez chluby, bez chwalby; gornomowność, wyſokomowność, chlubomowność, chwałomowność. eines Praleren nicht leiden, czyiey chlubomowności nie cierpieć.

Pralerinn, *f.* chlubomowna, ſiebie chwalczyna; chełpliwa, *ſubſt.*

Praleriſch, chlubny, chełpliwy. praleriſche Reden, chełpliwe mowy.

Praleriſch, *adv.* chlubno, chełpliwie, z chwalbą ſiebie ſamego.

Pralhaftig, chlubny, chełpliwy, lubiący ſię chwalić, chełpić.

Pralhans, *m.* junak, ſiebie chwalca, ſ. Praler.

Prangen, pyſznić ſię, puſzyć; mit etwas, z czym, albo w czym, pokazywać ſię z czym.

Prangen, das, *n.* pyſznienie ſię, puſzenie, wynoſzenie ſię.

Pranger, *m.* pręgierz; einen daran ſtellen, kogo u pręgierza poſtawić; przywiązać kogo do pręgierza. Großthuer, wieloczyńca, wielodziey, *to ieſt*, ſiebie chwalca.

Prangerinn, *f.* wielodzieyka, wieloczynka, *to ieſt*, ſiebie chwalczyna.

Praſſeln, ſztukać, pukać. die Graupeln praſſeln auf den Dächern, grad ſztuka puka po dachach.

Praſſen, zbytkować, buiać, rozkoſzować, we zbytkach żyć, w rozkoſzach, hulać. auf eines Unkoſten praſſen, czyią krew rozlewać, przelewać.

Praſſen, das, *n.* zbytkowanie, bulanie, hulanie, rozkoſzowanie.

Prasser, *m.* hulacz, zbytecznik, roſkoſznik; hulaiący, zbytkuiący; *ſubſt.* f. Schlämmer.

Praviren, ſ. Braviren.

Praxis, *f.* czynienie, robienie, działanie; czyńſtwo, dzieyſtwo, *ſimpl. inuſit.*

Precop, Stadt in der Krimiſchen Tartarey, Prekop. ſ. Perecop.

Predigen, kazać, kazanie mieć; *to co,* eine Predigt halten, kazanie powiadać, mowić; den Soldaten, żołnierzom; dem Volke, do ludu; 2) verkündigen, opowiadać, das Evangelium, Ewangielią. den Tauben predigen, głuchemu mowić, iak do słupa mowić, iak do kamienia co mowić, iak do tego co duſzy niema mowić.

Predigen, das, *n.* kazanie, kazania mowienie, opowiadanie, przepowiadanie.

Prediger, *m.* kaznodzieia, mowca duchowny, kościelny; kaznomowca. *poet.*

Predigermünch, *m.* zakonnik S. Dominika zakonu, dominikan, kaznodzieyſkiego zakonu.

Predigerorden, *m.* zakon kaznodzieyſki, świętego Dominika.

Prediger Salomonis, *m.* kaznodzieia Salomonow, Eccleſiaſtes.

Predigt, *f.* kazanie, mowa duchowna, mowa chrześciańſka, mowa kościelna, mowa święta, mowa nabożna, mowa o rzeczach boſkich. eine Predigt halten, kazanie mieć, kazanie mowić, mowić słowo boże na kazalnice.

Predigtamt, *n.* kaznodzieyſtwo, urząd kaznodzieyſki, urząd kaznodziei.

Predigtſtuhl, *m.* kazalnica, ambona, na ktorey kaznodzieia kazanie mowi.

Pregel, Fluß in Preußen, Pregiel, rzeka w Pruſſach.

Pregeln, ziębnąć, albo ziębić; etwas, co.

Pregen, wybiiać, kować, ukuć, bić; Geld, pieniądze.

Pregung, *f.* bicie, wybiianie, kowanie, ukucie, wybicie; des Geldes, pieniędzy.

Pregniß, Fluß in Franken, Pregnica, rzeka we Frankonii.

Preiß, *m.* chwała; erlangen, chwały nabyć, chwały doſtąpić. ſ. Ruhm. 2) der Werth, cena rzeczy, czego rzecz iaka warta. der Preiß der Güter iſt gefallen, cena dobr upadła, ſpadła na doł, ztaniała. das Getraide iſt in keinem Preiße, zboże nie ieſt prawie w żadney cenie. etwas in einem geringen Preiße verkaufen, co za małą cenę przedać. etwas um einen hohen Preiß kaufen, co wyſoką ceną kupić. das Feld mag um einen Preiß gekauft seyn, in welchem es will, niech będzie grunt przedany za iakąkolwiek cenę. einem Dinge einen gewiſſen Preiß ſetzen, pewną cenę rzeczom założyć, pewną cenę na rzeczy włożyć. in ſchlechtem Preiße ſeyn, w złey, w lichey cenie być. ſehr hoher Preiß, bardzo wyſoka cena. den Preiß erhöhen, ceny podwyżſzyć, ceny podnieść. das hat keinen Preiß, das gilt nichts, to nie ma żadney ceny, to nic nie popłacą. den Preiß des Grundſtückes anzeigen, cenę gruntu powiedzieć. den Preiß des Getraides ſteigern, cenę zbożá podwyżſzyć, w gòrę wynieść, zdrożyć zboże. 3) Belohnung, płaca, nadgroda. den Preiß aufſetzen, założyć, poſtanowić. Preiß geben, płacę dać, nadgrodę dać. Preiß zutheilen, płacę dzielić, nadgrodę dzielić, rożdawać, *to co,* wygrana. den Preiß davon tragen, wygraną w czym odnieść, otrzymać. Preiß geben, wygraną przyznać, dać za wygraną; bekommen, wygrany. albo znaku wygrany doſtąpić; erhalten haben, znak wygrany otrzymać. 4) eine Stadt geben, miaſto w nadgrodę dać na rabunek, rabunku miaſta żołnierzom pozwolić, mowi ſię. die Soldaten auf Preiß geben, ſeine Siege auf Preiß geben, pozwolić rzeczy ſwoich do używania komu.

Preiſen, głoſić, wychwalać, wynoſić; vieles an einem, wiele o kiem, wiele kogo wynoſić. einen für glücklich preiſen, kogo za ſzczęśliwego głoſić, mieć, trzymać kogo za ſzczęśliwego, wyſokie pochwały iakiey rzeczy dawać, pod niebioſa co wynoſić, z wielkiemi pochwałami, z wielkiem ſzacunkiem o czym mowić.

Preiſen, das, *n.* głoſzenie, chwalenie, wychwalanie, wynoſzenie, wysławianie.

Preislich, chwalebny, pochwały godny, zachwalony.

Preis machen, dać na zrabowanie, na rabunek, na rozebranie.

Preiſung, *f.* chwalenie, wychwalanie, wysławianie, wynoſzenie.

Preiswürdig, chwały godny, pochwał godny, na pochwały zasługuiący.

Premier-Miniſter, *m.* Naypierwſzy Miniſter, nayprzednieyſzy ſtanu miniſter, nayſtarſzy państwa miniſter, naypierwſzy

pierwszy krolewski minister, naypierwszy cesarski minister, naypierwszy z ministrow,

Premse, *f.* kawecan; der eine an der Nase hat, ogniwo u nosa wiszące.

Prenslow, Stadt in der Mark Brandenburg, Prenslow, miasto w Marchii Brandenburskiey; *adj.* Prenslowski; einer daher, Prenslowczyk; eine, Prenslowczanka.

Presilienholz, f. Brasilienholz.

Preßburg, Stadt in Ungarn, Preszburg, miasto w Węgrzech, *pol.* Posonium; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Preszburski, Preszburska, Preszburskie; einer daher, męszczyzna z Preszburga rodem, Preszburczyk; eine daher, Preszburka.

Pressen, prassą cisnąć, wyciskać; Wein, wino, z iagod w prassę wziętych.

Preßirt, przyciśniony, przynaglony, ściśniony; seyn, przyciśnionym być.

Pressung, *f.* przyciśnienie, ściśnienie prassą ściskanie. eine Pressung muß 20 Euleos geben, iedno prassowanie, prassą ciśnienie, *albo* wyciśnienie powinno dać dwadzieścia miar; des Weines, wina.

Pressuren, *pl.* uciski, uciśnienia, opressyie. einen aus den größten Pressuren reißen, kogo z naywiększych uciskow wyrwać, utrapienie, kłopot, *toż samo.*

Presterchan, *m.* Abissyński Władnorządca, Pop chan Abissyński.

Pretiös, kosztowny, drogi. f. Kostbar.

Pretzel, f. Bretzel.

Preusse, *m.* Prusak. einer aus Preussen, z Prus rodem.

Preussen, Königreich in Europa, Prusy, Krolestwo w Europie; aus oder zu solchem Königreiche gehörig, z tego Krolestwa, albo do tego Krolestwa należący; *adj.* Pruski; aus Preussen, z Prus; Art, Weise, *adv.* po Prusku, z Pruska.

Preussisch, pruski, pruska, pruskie.

Pricke, minog. f. Bricke.

Priese, *f.* okręt złapany, okręt zabrany, zchwytka, chwytka.

Priester, *m.* ksiądz, kapłan; frommer, nabożny; von vornehmem Stande, und großem Ansehen in seinem Amte, zacnego urodzenia y wielkiey powagi na swoiem urzędzie; unsträflicher, nienaganny, czystego życia; oberster, naystarszy; untadelhafter, nieprzyganny; gottloser, bezbożny, świętokradzki; schädlicher, szkodliwy, szkodzący; der gesetzt ist, Gott zu versöhnen, ktory postanowiony iest, do sprawowania czci bożey. Priester erwehlen, bestellen, kapłana, księdza obrać, postanowić; der unsterblichen Götter, nieśmiertelnych bogow kapłan, *u pogan.* zum Priester annehmen, za księdza, za kapłana wziąć, przyiąć; einweihen, poświęcić na księdza, na kapłana.

Priesteramt, *n.* kapłański urząd; wichtiges, poważny; heiliges, święty; einem anvertrauen, komu urzędu kapłańskiego powierzyć; der darinnen sehr fleißig ist, ktory na urzędzie kapłańskim bardzo pilnym iest; einen erwehlen, kogo na urząd kapłański wybrać; darzu gelangen, kapłańskiego urzędu dostąpić; nicht haben wollen, nie chcieć mieć kapłańskiego urzędu; verwalten, führen, sprawować kapłański urząd. einem das Priesteramt lassen, komu kapłański urząd zostawić; niederlegen, kapłański urząd złożyć; er hat es schon lange niedergeleget, on go iuż dawno złożył.

Priesterinn, *f.* ksieni, kapłanka, ofiarczyni, ofiarczynia.

Priesterkappe, *f.* szata kapłańska, stroy kapłański.

Priesterlich, księży, kapłański, *ofiarniczy, poet.*

Priestermütze, *f.* czapka kapłańska, przykrycie głowy kapłańskie.

Priesterorden, *m.* kapłański stan, księży stan, duchowny stan.

Priesterrock, *m.* suknia księża, suknia kapłańska.

Priesterschaft, *f.* zgromadzenie kapłanow, koło księży, braterstwo kapłanow.

Priesterthum, *n.* kapłaństwo, urząd kapłański, stan kapłański.

Priesterwohnung, *f.* dom kapłański, dom księży, pomieszkanie księże

Priesterwürde, *f.* godność księża, dostoieństwo księże, kapłańskie.

Primas, *m.* Primas, jeden z naydostoynieyszych kapłanow.

Primat, *n.* Primasostwo, Dostoieństwo Prymasowskie.

Principal, *m.* princypalny, przedni, przednieyszy, głowa, wodz; unter den Comödianten, przednieyszy komedyant.

Prinz, *m.* książe, kniaź, wodz; ksiądz, *po staropolsku*; junger, młody; königlicher, krolewski książe, krolewicz, krole-

krolewiczowska mość; vom Geblüte, z krolewskiey krwi książe.

Prinzeßinn, *f.* księżna, księżniczka; von Darmstadt, Darmsztadska; königliche, von sonderbarer Gestalt, krolewna przedniey urody.

Prior, *m.* przeor; in einem Kloster, w pewnym klasztorze, przełożony klasztoru u zakonnikow niektorych chorowych.

Priorinn, *f.* przeoryssa, po niektorych zakonnic klasztorach.

Priorität, *f.* pierszeństwo, przedeństwo, poprzedniſtwo.

Pritsche, *f.* kłapaczka; wie die Harlequins führen, iaką harlekini noszą, traskaczka, *także*. 2) an einem Rennschlitten, na sankach siedzenie.

Pritschen, obić; einem den Steiß, komu zad.

Pritschmeister, *m.* wierszokleć; schlechter Poet, co złe wiersze kleci. 2) bey den Jagden und andern dergleichen Lustbarkeiten, welcher denen, die etwas versehen, die Pritsche giebt, przy myśliſtwię, y podobnych takich zabawach nazywa się ten, ktory co przewiniących karze y chłosta.

Privatleben, *n.* życie prywatne, osobne, domowe, ukryte, ustronne.

Privatnutzen, *m.* pożytek osobisty, zysk *prywatny, prywata, prywatne* dobro. Privatnutzen suchen, osobistego, prywatnego dobra szukać. auf Privatnutzen sehen, na prywatne dobro, na osobisty zysk patrzeć, osobistego dobra upatrywać, prywątny osobisty zysk mieć na celu, na oku.

Privatperson, *f.* prywatna osoba, prywatny człowiek, nie pan, nie urzędnik.

Privaturtheil, *n.* prywatny sąd, domowy rozsądek.

Privet, *n.* prywet, haytus, odżut.

Privilegiren, uprzywileiować; przywileiować *simpl. inus.* przywiley nadać.

Privilegirt, uprzywileiowany, przywileiem udarowany, umocniony, przywileiem ubezpieczony, upewniony, przywiley *na co* maiący.

Privilegium, *n.* przywiley, osobne przywileiowne prawo, wolność za przywileiem.

Probat, doznany, doświadczony, wyprobowany, wiadomy, *passiv.*

Probe, *f.* Prüfung, doznawąnie, doświadczanie, proba; der Fechter, szermierzow. die erste Probe ist mit dem Viehe, naypierwsze doznawanie na bydlęciu bywa; des Goldes ist das Feuer, doznanie, doświadczenie złota iest ogień. eines Unschuld auf die Probe setzen, czyią niewinność na probę, na doświadczenie brać; das Glück darauf setzen, doświadczenie szczęścia fortuny czynić; eines Treue darauf setzen, czyią wierność na doświadczenie puszczać; eines Tapferkeit, czyie męstwo; Standhaftigkeit, wytrwałość; des Goldes und Silbers, proba złota y srebra. Gold, das die Probe hält, złoto, ktore probę trzyma. 2) Darlegung, Erweisung, Exempel, dowod, ukazanie, przykład; der Tapferkeit von einem nehmen, dowod męstwa od kogo wziąć; der Gedult sehen lassen, cierpliwości dowod dać widzieć; eines Dinges von sich geben, rzeczy iakiey na sobie dać dowod, dawać dowody, *plur.* viele Proben der Tapferkeit abgeleget haben, wiele dowodow męstwa pokazać.

Probiren, doznawać, doznać, doświadczać, doświadczyć, probować, sprobować. ich habe probiren wollen, ob ich die Armee könne auf einen bessern Fuß setzen, chciałem doznać, sprobować, ieżeli mogłem woysko na lepszych nogach postawić; eines Geduld, czyiey cierpliwości doznać; eines Klugheit, czyiey roztropności doświadczyć. du willst mich nur probiren, ty mnie tylko probować chcesz. probiren, ob einer sich auch durch Geld und Gut blenden lasse, czy kto się da zaćmić złotem y zyskiem; das Glück im Kriege, szczęścia na woynie doznać; alles, wszystkiego doświadczyć, sprobować. mit etwas probiren, czego probować; an dem Mensche, na człowieku; was einer für ein Freund sey, iakiem przyiacielem kto iest. alles probiren, wszystkiego ruszyć, wszystkich sposobow macać. einen probiren, ob er redlich sey, probować kogo ieżeli rzetelnym iest.

Probiren, das, *n.* doznawanie, doświadczanie, probowanie, obaczenie, w *tym samym sensie*, wie auch *Verbum*, obaczyć, heißt probiren.

Probirer, *m.* probierz, doznawca, doświadca, doświadczyciel.

Probirofen, *m.* piecyk probierski, piecyk doznalny, doświadczalny.

Probirstein, *m.* kamień probierski, kamień doznalny, doznalnik. den Probierstein

bierstein brauchen, probierskiego kamienia zażyć.
Probirung, *f.* doznawanie, doznanie, doświadczanie, doświadczenie, obaczenie, probowanie, sprobowanie.
Probst, *m.* Proboszcz; zu St. Johannes in Utrecht, u S. Jana Utrechtski; in der Schloß-Kirche, Zamkowego kościoła.
Probstey, *f.* Probostwo.
Probstinn, *f.* Przełożona.
Procediren, postępować, postąpić; hart mit einem, twardo z kiem, traktować kogo nie ludzkością; schelmisch, poszelmosku, złośliwie, nieuczciwie postąpić.
Procedur, *f.* postępek, postępowanie.
Proceß, *m.* sprawa, prawo; anfangen, sprawę zacząć; einem einer Sache wegen an den Hals werfen, z kiem o iaką rzecz prawo mieć; mit einem auf Leib und Leben anfangen, z kiem sprawę, prawo o życie y o głowę zacząć; sich darauf einlassen, wdać się prawo, w sprawę. den Proceß verlieren, przegrać prawo, przegrać sprawę. der gern Processe führet, ktory rad się prawuie, rad sprawy w sądach miewa, rad się pienia; der keine Lust darzu hat, ktory żadney ochoty do prawowania się nie ma. mit einem Proceß führen, z kiem prawo wieść, z kiem się pieniać. in Proceß verwickelt seyn, w prawo być uwikłanym. den Proceß gewinnen, prawo wygrać, sprawę wygrać; verspielen, sprawę przegrać; annehmen, podiąć się sprawy, przyiąć sprawę; fahren lassen, porzucić sprawę, zaniechać sprawy; schlichten, ugodzić sprawę; entscheiden, rozsądzić; einem zusprechen, komu przysądzić. für einen Proceß führen, czyią sprawę utrzymywać, za kogo inszego się prawować, czyiey sprawy, albo kogo inszego sprawy bronić, stać w czyiey sprawie.
Proceßion, *f.* processyia; anstellen, processyią naznaczyć; um die Felder, po polach z modlitwami; bey Leichen, u. d. g. na pogrzebie processyia y tym podobne; bey Hochzeiten, parada na weselu, parada weselna.
Proceßiren, prawować się, pieniać kogo, obracać prawem, konać prawem kogo. mit einem proceßiren, prawo mieć z kiem, sądzić się z kiem.
Procuriren, postarać się, wystarać się; einem etwas, co komu, dostać czego dla kogo. s. Verschaffen.

Produciren, pokazać, wywodzić, wywieść, stawić. er hat Zeugen producirct, on świadkow stawił, on świadkow przyprowadził do sądu.
Profaniren, *profanować*, *sprofanować*, zelżyć, znieważyć, nieuczcić.
Profanscribenten, *plur.* świeccy pismodawcy, świeccy pismodzieie.
Profeßion, *f.* stan, rzemiesło, powołanie; von etwas machen, rzemiesło iakie robić, rzemiesłem się bawić. eine garstige Profeßion haben, podłego być powołania, rzemiesła. Profeßion von der Eloquenz machen, rzemiesłem się krasomostwa zabawiać, być krasomowskiego powołania. einer Profeßion folgen, chwycić się iakiego stanu, udać się do iakiego stanu. insonderheit Profeßion von etwas machen, w szczegulności rzemiesłem się iakiem parać; *to iest*, osobliwiey, osobliwsze mieć powołanie. eine Profeßion ergreifen, erwählen, chwycić się iakiego stanu, iakiego powołania, obrać sobie iaki stan, iakie powołanie. der Profeßion nach ein Jäger, powołanie na myśliwca. 2) Amt eines Professors auf Universitäten, urząd Professora w Akademii; außer der Ordnung, nadporządek; ordinaire, porządkowy, w porządku; extraordinaire, nadporządkowy.
Professor, *m.* professor, naukdawca; berühmter, sławny, zawołany; der Weisheit, mądrości; einer Wissenschaft, iakiey umieiętności. Professor extraordinarius werden wollen, chcieć zostać professorem nadporządkowym.
Profil, *n.* profil, pobok, in der Malerey, da ein Bild von der Seite vorgestellet wird, w malarstwie, gdy obraz tylko iednym bokiem stawiony iest; in der Baukunst, przedział, przedzielenie.
Profit, *m.* zysk, zarobek, obrywka; *profit*, korzyść; machen, mieć zysk, zrobić, *sobie*, obrywkę, nabyć zarobku. für Profit achten, mieć sobie za zysk, za zarobek, za korzyść. das ist mein Profit, to iest moy zysk, moia korzyść. auf seinen Profit sehen, patrzeć na swoy zysk, swoiego zarobku, swoiey korzyści upatrywać; von etwas ziehen, zysk z czego wyciągać. aus anderer Leute Schaden seinen Profit ziehen, ze szkody drugich ludzi swoy zysk wyciągać, szkodę cudzą na swoy zysk ciągnąć. seinen Profit aus eines Unwissenheit ziehen, czyią niewiadomość na swoię korzyść obracać. er

denkt dabey einen Profit zu machen, on myśli przy tym, iaki zysk zrobić, odnieść z tego iaki zarobek.

Profitabel, zyskowny, zarobny, korzystowny; zysk, korzyść, przynoszący; einem, komu; z zyskiem, z zarobkiem, z korzyścią; für *adject.* siehe Nutzbar.

Profitiren, zyskać, zarabiać, korzystać; zehen Pfund Gold, dziesięć funtow złota; sehr viel, bardzo wiele; von etwas, z czego. s. Gewinnen. 2) zunehmen, postępować; in der Weltweisheit, w Filozofii; in den Studien, w naukach. so viel in der Stoiker Dingen profitiret haben, tak wiele postąpić w zdaniach Stoikow Filozofow.

Profoß, *m.* siepacz, siepaczek, stepka, obozowy, przy woysku; oberster, naypierwszy stroż więzienia żołnierskiego.

Prognosticiren, przepowiadać, przepowiedzieć, wrożyć; einem den Krieg kurz vorher, przepowiedzieć komu woynę trochę przed tym..

Programma, *n.* rozmowa, pisanie.

Project, *n.* proiekt, przeżut; des Friedens, pokoiu, albo do zrobienia y zawarcia pokoiu; ausführen, proiekt przeżut do skutku przyprowadzić, proiekt wykonać, proiekt skutkiem wypełnić.

Prolongiren, przedłużyć; einem 5 Jahre, komu pięć lat.

Promenade, *f.* spacer, przechadzka; hat mich müde gemacht, sfatygował mnie spacer, sfatygowała mnie przechadzka.

Promesse, *f.* obiecanie, obiecywanie, obietnica; thun, obietnicę czynić; halten, obietnicy dotrzymywać, obietnicę pełnić obiecaniu, obiecywaniu zadosyć uczynić.

Promotion, *f.* promocyia, pomknięcie, posunięcie na urząd, Nauczycielski; der Magister; 2) die Unkosten, welche darauf gegangen, pieniądze ktore na to wyszły.

Promoviren, promowować, poczynić, uczynić, posunąć, pomknąć na urząd, na godność, na iaki stopień uczoności, uczynić Doktorem, Magistra.

Promt, *adv.* prędko, ochotnie.

Pronunciren, wymawiać, wymowić słowa; einen Buchstaben, literę iaką.

Pfropfen, wszczepić; ein Reiß auf einen Baum, gałązkę w drzewo. Birnen pfropfen, gruszki szczepić, zaszczepić, sadowić.

Pfropfen, das, *n.* szczepienie, zaszczepienie, sadowienie.

Pfropfer, *m.* szczepnik, szczepownik, sadownik.

Pfropfreiß, *n.* szczep, gałązka szczepna, pręcik młodociany szczepny.

Prophet, *m.* Prorok. ein falscher Prophet seyn, fałszywym prorokiem być. du hättest ein guter Prophet seyn können, weil du voraus siehst, was zukünftig ist, mogł byś dobrym być prorokiem, kiedy przyszłe rzeczy widzisz.

Prophetinn, *f.* Prorokini, wrożka, przepowiadarka przyszłego.

Prophetisch, prorocki, przepowiedny. prophetische Bücher, prorockie książki.

Prophetisch, *adv.* poproroczku, prorokuiąc, proroctwem.

Prophezeyen, prorokować, przepowiadać; den Untergang des Vaterlandes, upadek oyczyzny.

Prophezeyung, *f.* prorokowanie, proroctwo. ich wünsche deine Prophezeyung falsch zu seyn, ia życzę ażeby twoie proroctwo fałszywe było; der Sybillen, proroctwa Sybillinskie; sind oft falsch, są często fałszywe.

Proponiren, *proponować*; zakładać, założyć, przekładać, przełożyć, położyć, kłaść; einem etwas, co komu przełożyć. ich proponire dir solchen Zweifel, ia kładę tobie taką wątpliwość, ia zakładam taką trudność, ia kładę ten proiekt.

Proportion, *f.* proporcyia. eine Zahl hat die Proportion gegen die andere, iedna liczba ma proporcyią do drugiey. nach Proportion, według proporcyi. nach Proportion eines jeden Vermögens, według proporcyi fortuny każdego. gute Proportion der Glieder, dobra proporcyia członkow. die Theile solches Hauses haben gute Proportion, części iakiego domu maią dobrą, *między sobą*, proporcyią. alles hat gute Proportion, wszystko ma, *w sobie*, dobrą proporcyią.

Propre, oder kostbar, czysty, chędogi; Hausrath haben, mieć czysty, chędogi porządek domowy, chędogi y wspaniały. propre Mahlzeit, chędoga y wspaniała wieczerza. propre Tisch, chędogi y wspaniały stoł.

Prosaisch, niewiązany, rozwiązany. prosaische Rede, niewiązana, rozwiązana mowa.

Proselyt,

Proselyt, *m.* Proselit, ktory dopiero prawdziwą wiarę przyiął.
Prosodie, *f.* Prosodyia; Theil der Grammatik, część Grammatyki.
Prosodisch, prosodyiny, według prosodyi, do prosodyi należący.
Prospect, *m.* prospekt, poźrenie, rzucenie oka. die Gallerie hat einen schönen Prospect, galeryia ma piękny prospekt, piękne poźrenie. Prospect des Meeres, prospekt morza; daran sein Vergnügen haben, mieć ukontentowanie w prospekcie. durch die Finsterniß den Prospect benehmen, przez ciemność prospekt odeymować, prospekt zabierać; benahm das mit Buschwerk besetzte Feld, krzakami zarosłe pole prospekt zabierało; benahm der große Staub, prospekt wielki tuman zabierał; ist aus der Stadt in das Feld, z miasta iest na pole prospekt.
Prosperiren, zyskać, zarobić, korzyść mieć na czym, z czego.
Prosperität, *f.* pomyślność, szczęście, szczęśliwość, pomyśli rzeczy idące, szczęśliwe, pomyślne powodzenie, ku myśli.
Prospiciren, poradzić, *komu*; opatrzyć, *kogo*; dem Vaterlande, poradzić oyczyznie; *to iest*, ratunek dawać oyczyznie; den Kindern, opatrzyć dzieci, fortuną, maiątkiem.
Prostituiren, łżyć, znieważać, niesławę czynić, nieszanować; seine Zucht und Ehre, nieszanować swoiego wstydu y honoru. sich prostituiren, sobie niesławę czynić; sich womit, sobie czym niesławę, sromotę czynić.
Prostitution, *f.* łżenie, obelga, niesława, nieszanowanie.
Protection, *f.* obrona, opieka, protekcyia. unter eines Protection stehen, być pod czyią protekcyią. einem eines Protection anvertrauen, kogo cudzey protekcyi, albo w cudzą protekcyią oddać, poruczyć. sich eines Protection überlassen, uciec się pod czyią protekcyią, albo zdać się na czyią protekcyią. einen in seine Protection nehmen, kogo wziąć w swoię, albo pod swoię protekcyią, pod swoię obronę, w opiekę.
Protestanten, *pl.* Protestanci.
Protestiren, protestować się, manifestować się, oświadczać się; wider eines Sache, przeciwko iakiey rzeczy, niepozwalać na iaką rzecz.
Protestation, *f.* protestacyia, manifest, oświadczenie się, przeciwko czemu; schriftliche, pisana. Protestation einlegen, protestacyią założyć.
Protocoll, *n.* protokuł, księga transakcyi y haryng; księgi prawne, księgi zapisowe, dekretowe, etc.
Protocolliren, zapisować, w protokuł, w księgi publiczne.
Provance, Theil von Frankreich, Prowansyia, część Francyi; aus oder zu solcher Provinz gehörig, z tey Prowincyi, albo do tey Prowincyi należący; *adj.* Prowanski, Prowanska, Prowanskie; einer daher, z Prowansyi rodem, Prowanczyk; eine daher, Prowanczanka; Art, Weise, *adv.* po Prowansku, z Prowanska, iak w Prowancyi.
Proviant, *m.* prowiant, żywność; żywności; *plur.* für *sing.* einem abschneiden, komu odiąć; ist gesetzten Tag nicht angelenget, na naznaczony dzień nie przybył; zuführen, zprowadzać; dem Feinde wegnehmen, nieprzyiacielowi zabrać; reichlich zuführen, obficie nasprowadzać; reichlich damit versehen seyn, obficie być w prowiant opatrzonym, przysposobionym; sich damit auf den Winter versehen, na zimę się prowiantem opatrzyć. Proviant holen, suchen, prowiant wybierać, prowiantu szukać; einem damit helfen, prowiantem kogo ratować; der Armee austheilen, woysku prowiant dzielić, albo na woysko; auf den Winter anschaffen, na zimę przysposobić; die Armee damit versehen, woysko prowiantem opatrzyć; zu Wasser herbey führen, wodą sprowadzać; ist genung vorhanden, obfitość prowiantu dostateczna; hat man nicht genung, nie maią dosyć prowiantu, dosyć żywności. Proviant einer Armee ohne Frachtgeld zukommen lassen, czyiemu woysku przystawić prowiantu darmo bez pieniędzy z łaski; fehlet, prowiantu brakuie, prowiantu niestaie; einem damit aushelfen, kogo w prowiant zapomoc, kogo prowiantem żywnościami zaratować. Mangel an Proviant haben, mieć niedostatek prowiantu żywności; können dessen Legionen sicher haben, prowiant bezpiecznie iego połki mieć mogą.
Proviant-Commissarius, *m.* prowiantowy komisarz, komisarz żywności woyskowych, dozorca prowiantowy.
Proviantirung, *f.* prowiantowanie, prowiantow zbieranie.
Proviant-Lieferung, *f.* prowiantow wydawanie, żywności przystawienie;

bey den Benachbarten ausschreiben, prowiant na samsiadow rozpisać, naznaczyć.

Proviant-Meister, m. dozorca prowiantowy, podstarosta prowiantowy.

Proviant-Meisteramt, n. urząd dozorcy, podstarosty prowiantowego.

Proviantschiff, n. okręt prowiantowy, okręt w ktory żywności ładuią.

Proviant-Verwalter, m. prowiant dozorca; fürstlicher, książęcy.

Proviant-Wesen, n. rzecz prowiantowa, rzecz y prowiantowne żywności.

Providenz, f. opatrzność.

Provinz, f. prowincyia, kraina, ziemia, kraiu wielkiego część.

Provins, Stadt in Frankreich, Prowen, miasto we Francyi.

Provision, f. opatrzenie, przyspołobienie, przygotowanie, rzeczy do życia potrzebnych, obfitość żywności, bekommen, opatrzenie mieć od kogo, albo publiczne.

Provisioniren, opatrzyć, żywności dodać; eine Armee mit allem, woysko we wszystko opatrzyć.

Provociren, wyzywać, wyzwać; einen, kogo, zaczepiać kogo, draźnić kogo.

Prüfen, doznawać, obaczyć, doświadczać, probować; alles fleißig, wszystko z pilnością; nicht so gar genau, nie tak bardzo dokładnie. einen prüfen, probować kogo, doświadczać kogo; die ganze Sache, całey rzeczy; sich selbst, samego siebie, samą siebie; seine Kräfte, swoiey mocy, co zdołasz, co zmożesz.

Prüfen, das, n. obaczenie, doznawanie, doświadczenie, probowanie.

Prüfer, m. probierz, doznawca, doświadca, doznawaiący, doświadczaiący.

Prüfung, f. doznanie, doświadczenie, obaczenie, przepatrzenie, sprobowanie.

Prügel, m. kii, palcat. einen mit dem Prügel schlagen, kogo kiiem bić, obić. man muß nicht Worte, sondern den Prügel brauchen, nie słow ale kiia trzeba zażywać.

Prügeln, kiimi kogo zbić; zu Tode, na śmierć kogo kiiem zbić, zwalić, zabić kogo kiimi, ubić kogo kiimi.

Prügeln, das, n. kiimi bicie, kiimi zabiianie, kiiami walenie, zwalenie.

Prügelsuppe, f. kiimi wziecie; bekommen, kiimi wziąć, kiiem dostać; der dergleichen erhalten hat, ktory kiimi wziął, ktory kiimi obity, zwalony.

Prügelung, f. kiimi bicie, kiimi obicie, kiimi zwalenie, kiimi otrzepanie.

Prügler, m. kiiobii, ten co kiimi biie, co kiimi wali, zabiia.

Pruth, Fluß in Moldavien, rzeka w Moldawie.

Psalm, m. Psalm, pieśń śpiewana y grana razem.

Psalmbuch, n. psałterz, książka psalmow.

Psalmschreiber, m. psalmopisarz, psalmoskładca.

Psalmsinger, m. psalmista, psalmośpiewacz, psalmośpiewca.

Psalter, m. psałter, instrument na ktorym psalmy grane były.

Psittich, m. ein Vogel, papuga.

Publik, publiczny, iawny, wszechwobec wiadomy, wszytkim n.etayny.

Publiciren, publikować, głosić; ein Gesetz von etwas, prawo o czym; 2) wydać; ein Buch, książkę wydać; ein Gesetz, prawo wydać.

Publicirung, f. publikowanie, głoszenie, obwołanie, wydanie.

Puder, m. proszek, pachnący, proszek wonieiący.

Pudern, pudrować, proszkiem posypać wonieiącym; die Haare, włosy.

Puderkrämer, m. kramarz, proszki przedaiący pachnące.

Pudermacher, m. proszkow robotnik pachnących.

Puertoreal, Ort in Spanien, Puertoreal, mieysce w Hiszpanii.

Puff, m. buch, uderzenie. leicht einen Puff aushalten, łacno iaki buch wytrzymać. Puff, puff, wird es auf meinem Buckel klingen, buch, buch, będzie po moim grzbiecie.

Puffer, m. krucica, kruciczka, mnieysza ieszcze od pułpistolecia.

Pulvern, na proch, trzeć, zetrzeć, proch trąc co zrobić.

Pundten, Land in der Schweiz, Pundty, kray w Szwaycarach; potac. Rhætia; aus oder zu solchem Lande gehorig, z tego kraiu, albo do tego kraiu należący; adject. Pundtski; einer daher, Pundtczyk; eine daher, Pundtka.

Pulverlein, n. proszek.

Punctgen, n. punkcik.

Puls, m. puls, arteryi, żył, bicie arteryi, żyły, albo iście żyły; ungleicher, nierowny; ist ungleich, puls nie rowno idący, nie rowno biiący; einem daran fühlen, macać komu pulsu, pomacać komu pulsu, zpatrzeć pulsu; 2) sehen,

a) sehen, was hinter einem steckt, obaczyć, co kto myśli, co zamyśla.

Pulsader, f. arteryia, żyła pulsem idąca, pulsem biiąca.

Pulster, s. Polster.

Pult, n. pulpit, na ktorym piszą.

Pultava, Stadt in Rußland, Pułtawa, miasto w Wielkiey Rusi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; adj. Pułtawski.

Pulver, n. proch; wohlriechendes, wonieiący, pachnący; zum Schießen, do strzelania.

Pulvermühle, f. młyn prochowy do robienia, do ziarkowania prochu.

Pulvermüller, m. prochodzieia, robotnik prochu, prochodziey, prochoczyńca

Pumpe, f. pompa, do ciągnienia y pompowania w gorę wody.

Punct, m. punkt, ist, das keine Größe hat, punkt iest, ktory nie ma żadney wielkości. die Erde ist ein Punct in Ansehung der Welt, ziemia iest punktem względem świata. von Puncte zu Puncte, od punktu do punktu.

Punctiren, punktować, punktami znaczyć.

Punctirkunst, f. sztuka poznawania, rzeczy iakich przez punkta.

Punctweise, adv. punktami.

Pupil, m. sierota. s. Mündling.

Puppe, f. puppa, obrazeczek, osobeczka, lalka.

Puppenspiel, n. lalek granie.

Puppenspieler, m. lalkogracz.

Puppenzeug, n. pieluchy y insze, chusty do powiiania.

Pur, czysty, sam przez się, szczery; to co, czysty. pur Wein, czyste, szczere wino, samo przez się wino. es ist die pur lautere Wahrheit, was du sagest, to iest szczera prawda, co ty mowisz.

Purgation, f. purgacyia, oczyszczenie, zmycie; dadurch mitgenommen werden, purgacyiami być zesłabionym zniszczonym; geschieht durch allzu heftige Arzney, dzieie się, bywa, przez nazbyt tęgie lekarstwo; brauchen, wenn es nöthig ist, purgacyi zażywać kiedy trzeba; von Milch, z mleka; czyszczące lekarstwo, ściągaiące plugastwa lekarstwo.

Purgiren, purgować brzuch. zum Purgiren dienen, do purgowania służyć.

Purgiren, das, n. purgowanie, żołądka, brzucha. s. Purgation.

Purgirkraut, n. ziele purguiące.

Purgirsaft, m. sok purguiący.

Purpur, m. Zeug, purpura, materyia; der mit Purpurfarbe gefärbet ist, co purpurowym kolorem farbowana iest; königlicher, krolewska; tyrischer, tyryiska; ziemlich dunkler, przyciemna; ein Kleid davon gefällt ihm nicht, suknia purpurowa nie podoba się mu. ein Kleid von Purpur, das zugleich mit Golde gestickt ist, suknia purpurowa złotem przerabiana: geht ihm bis auf die Füße, długa aż do kostek. bey der Leiche mit Purpur prangen, w świetney purpurze paradować. mit Purpur geziert, w purpurę przystroiony, przybrany, oder der Purpur trägt, ktory purpurę nosi.

Purpurfärber, m. farbiarz purpurowy, co purpury farbuie.

Purpurfärbig, purpurowy, purpurowey farby, purpurowego koloru.

Purpurfarbe, f. farba purpurowa, kolor purpurowy.

Purpurfischer, m. rybołow ryb zdatnych do purpurowey farby.

Purpurgewand, n. purpura, das zweymal durch die Farbe gezogen ist, dwa razy w farbie maczana, dwa razy farbowana.

Purpurkleid, n. suknia purpurowa.

Purpurkrämer, m. kupiec purpury przedaiący.

Purpurkrämerinn, f. kupcowa purpurami handluiąca.

Purpurmacherinn, f. białogłowa purpury robiąca, purpurfarbianka.

Purpurmantel, m. płaszcz purpurowy.

Purpurn, von Purpur, purpurowy, z purpury.

Purpurroth, purpurowoczerwony. purpurroth werden, purpurowoczerwonym się stawać.

Purpurschnecke, f. purpura. wie eine Purpurschnecke, iak purpura, ryba, albo koncha.

Purpurschnecken-Fischer, m. purpurołow, purpurowe konchy łowiący.

Purpurtragend, purpurę noszący, w purpurę przystroiony.

Pursch, m. młodzieniec, młody człek; hurtiger, activer, obrotny, sprawny. s. Jüngling. 2) ein Student auf Universitäten, student w Akademii.

Pußiren, lepić, wylepiać, wyrabiać, ulepiać, ulepić; etwas in Wachs, co na wosku; aus Wachse, z wosku.

Putz, m. stroy. etwas mit einem fremden und neuen Putze auszieren, co cudzo-

 niem-

ziemſkim y nowym ſtroiem przyozdobić. in einem königlichen Putze auf dem Throne ſitzen, w krolewſkim ſtroiu na tronie ſiedzieć. weiblicher Putz gehöret ihm, białogłowſki ſtroy zdobi go. Putz, welcher zum Feyertagen angeſchafft wird, ſtroy odświętny, na święta zażywany. Putz der Jungfern, ſtroy panieńſki.

Putzen, ſtroić, ubierać, noſić; *w tymże ſamym ſenſie*; ein Haus mit Tapeten, dom obiciami; zum Verkauf, wymuſkać do przedania; die Pferde, konie; den Meyerhof, dwor wieyſki. ſ. Zieren. 2) ſchlagen, pobić, zbić; den Feind, nieprzyiaciela, porazić nieprzyiaciela potrzepać.

Putzfrau, *f.* pani do ſtroienia, pani do ſtroiu, pani do ubierania.

Putzko, Stadt in Polniſch Preußen, Putzko, miaſto w Polſkich Pruſſach.

Putzwerk, *n.* ſtroy, robota do ſtroiu; ein Ding damit zum Verkaufe deſto angenehmer zu machen, rzecz iaka, przez ktorą można tym miley co przedać.

Puy, Stadt in Frankreich, Puy, miaſto we Francyi; *łaciń.* Anicium.

Puycerda, Stadt in Spanien, Puycerda, miaſto w Hiſzpanii.

Pyramide, *f.* Piramida. wie eine Pyramide, do Pyramidy podobny.

Pyrenäiſche Gebürge, *n.* góry Pireneńſkie, albo Pireneyſkie.

Q.

Q, oder q, ſechzehender Buchſtab des deutſchen Alphabeths, Q. albo q, ſzeſnaſta litera Niemieckiego Alfabetu.

Quacken, wie ein Froſch, ſkrzeczeć, kwakać iak żaba.

Quacken, das, *n.* ſkrzeczenie, kwakanie iak żaba.

Quacker, *m.* kwakr; ein Ketzer, kacerz.

Quackſalber, *m.* oleikarz targowy, co ſię z oleykami włoczy, z maściami chodzi.

Quackſalberinn, *f.* niewiaſta z maściami, z oleykami chodząca.

Quackſalberey, *f.* maściorobſtwo, maściorobnia; ſein Brodt damit ſuchen, przez to na chleb ſobie zarabiać.

Quadalupa, Stadt in Spanien, Kwadalupa, miaſto w Hiſzpanii; *łaciń.* Aquæ Lupæ.

Quaderſtein, *m.* graniaſty kamień, czworgraniſty kamień. von Quaderſteinen aufgebauet, aufgeführet werden, z czworgraniſtego kamienia być wybudowanym, być wyſtawionym.

Quadrant, *n.* kwadrans, ćwierć; der vierte Theil des Cirkels, czwarta część okręgu.

Quadrat, *n.* kwadrat, czworgran, czterościan, czterobok rowny, albo czterorownościan, czterorownobok.

Quaderſtück, *n.* kamień czworograniſty, czworoſtronny. ſ. Quaderſtein.

Quadrille, *f.* poczet konnych w rożne barwy przyſtroionych do igrzyſkowey bitwy.

Quadriren, in der Arithmetik, czworować, liczbę ſamę przez ſię wielomnożyć; 2) ſich ſchicken, zdać ſię, nadać ſię, ſzykować ſię do czego; auf einen, do kogo ſię ſtoſować.

Quadrirung, *f.* kwadrowanie, czworowanie; des Cirkels, okręgu; 2) kwadratura, czworaczka.

Quäcken, wie ein Haaſe, piſzczeć, iak zaiąc.

Quälen, dręczyć; einen mit Wachen und Hunger, kogo nieſpaniem y głodem; Tag und Nacht, we dnie y w nocy. gar zu ſehr quälen, nazbyt dręczyć kogo. er hat mich grauſam gequälet, okrutnie mię dręczył. auf alle Art quälen, wſzelkiemi ſpoſobami dręczyć. ſich quälen, ſiebie dręczyć. den die Sorgen quälen, ktorego troſki dręczą.

Quälen, das, *n.* dręczenie, trapienie.

Quäler, *m.* dręczyciel, trapieniec, utrapieniec, ſuſzygłowa, *m.*

Quälerinn, *f.* dręczycielka, trapienica, utrapienica, ſuſzygłowa, *f.*

Quälung, *f.* trapienie, dręczenie, utrapienie, udręczenie.

Quäſtion, *f. kweſtyia*; pytanie, zadanie.

Qual, *f.* dręczenie; gröſte, naywiękſze; greuliche, dokuczaiące; neue, verdiente, nowe, zasłużone; heftige, traurige, elende, tęgie, ſmutne, biedne. durch die große Qual umkommen, przez naywiękſze męczenie zginąć. mit großer Qual des Gemüths reden, w wielkim udręczeniu ſerca żyć. einem die Qual verurſachen, kogo udręczenia nabawić. durch die Qual der Schmerzen mürbe gemacht werden, dręczeniem ſmutku wyſchnąć, zesłabieć.

bieć. sich der Quaal entschütten, o-trząśnąć się z kłopotu, z biedy. in der Qual umkommen, sterben, w kłopotach zdechnąć, zamrzeć. einem alle ersinnliche Qual anthun, komu naywymyślnieyſze męki zadawać. Qual der Krankheit, dręczenie choroby. alle Qual ausstehen, wſzyſtkie dręczenia wytrzymać, wſzyſtkie utrapienia znieść.

Qualificiren, tytułować; einen, kogo, tytułem zdobić.

Qualificirt, przymiotami, ozdobiony; vollkommen, doskonale, zupełnie. ein vollkommen qualificirter Mann, zupełnemi zaſzczycony człowiek przymiotami, zacny ze ſwoich cnot y pięknych przymiotow, ozdobiony wrodzonemi, pięknemi talentami.

Qualitäten, *plur.* przymioty, ozdoby; herausstreichen, wiele rozmawiać o przymiotach, o ozdobach, czyich, albo ſwoich.

Qualster, *m.* eine Art Käfer, gatunek krowek robakow; 2) dicker Unrath, den man ausspeyet, gęſta ślina y gruba, ktorą wypluwaią.

Qualstern, wypluwać, wykrſztuſzać; aus dem Innersten des Halses, z pośrzodka garła, z głębokości ſzyi.

Quantität, *f.* wielość, wielka liczba; Gerste, ięczmienia; man saget besser: wielka moc ięczmienia. eine große Quantität Proviant zusammen bringen, wielką moc prowiantow nazwozić; Helfenbein, słoniowey kości bardzo śiła, bardzo wiele; Gold und Silber, złota y ſrebra bardzo śiła; eines Dinges, rzeczy iakich kupa wielka.

Quantum, das, *n.* porcyia, cząſtka. einem sein Quantum Getraide abfordern, od kogo upominać się należącey cząſtki zboża.

Quarantaine, *f.* czterdzieści dni, czterdzieſtodniowka; halten, czterdzieſtodniowkę trzymać, odprawić, na pokazanie nie zarażonego zdrowia.

Quarck, *m.* Zukost von Milch, z ſiadłe mleko. 2) den ganzen Quarck verschütten, wſzyſtką łaſkę zasłużoną ſtracić.

Quarckkäse, *m.* ſyr z ſiadłego mleka.

Quardi, *f.* Gwardyia, ſtraż, ſtraże, *plur. m.* ſ. Garde.

Quarnison, ſ. Garnison.

Quartal, *n.* kwartał, ćwierć roku, trzy mieśiące; 2) Zusammenkunft der Handwerksleute, ſchadzka, rzemieślnikow kwartałowa, ćwierć roczna; 3) Besoldung, die alle Vierteljahre ausgezahlt wird, płaca ćwierć roczna, ktorą co ćwierć roku wypłacaią, ćwierć; 4) was sonst auf diese Art für Kost und dergleichen gegeben wird, co kolwiek się kwartałem, albo na kwartał wypłaca nazywa się, kwartał, ćwierć, ſuchedni; für die Information, za uczenie dzieci quartałowa płaca.

Quartant, *m.* ein Buch in Quart, kśiążka w czworkę, we czworo, ćwiartkowa kśiążka.

Quartier, *n.* kwatera, mieſzkanie, goſpoda, ſtancyia; sehr bequemes, bardzo wygodna. in seinem Quartiere essen, w ſwoiey goſpodzie ieść. berühmtes Quartier zu Rom haben, gotową goſpodę w Rzymie mieć; einem ein sehr herrliches geben, pańſką, wſpaniałą ſtancyią dać komu. bitten, daß einer sein Quartier bey ihm nehmen wolle, prośić, aby kto u kogo ſtanął. sein Quartier nicht länger bey einem haben mögen, nie moc długo mieć goſpody u kogo. königliches Quartier, krolewſka goſpoda; darinnen zusammen kommen, do krolewſkiey kwatery ſchodzić się; im Winter, zimowa kwatera, zimowa leża. ſ. Winterquartier; des Generals, Gienerała kwatera. ſ. Hauptquartier; 2) Erhaltung, obrona, protekcyia, albo zachowanie życia; darum bitten, o protekcyią prośić, pod protekcyią się czyią udać, o łaſkę prośić. einem Quartier geben, komu protekcyią dać, życie darować. keines Quartier haben wollen, niechcieć mieć żadney łaſki, chcieć ſtracić życie. keines Quartier geben, nie przepuſzczáć, życia niedarować. einem Ueberwundenen Quartier geben, zwyciężonego życiem darować.

Quartiergen, *n.* ein Maaß, kwaterka, miara pewna.

Quartiermeister, *m.* kwatermiſtrz, co kwatery żołnierzom wyznacza.

Quartiermeister-Charge, *f.* służba kwatermiſtrzoſka.

Quaste, *f.* gwoźdź.

Quatern, czworka, czworo, czwornik.

Quatschelicht, ſoczyſty; dergleichen Mägdchen, ſoczyſte dziewcze.

Quecksilber, *n.* żywe ſrebro; wodniſte ſrebro, z. *Greck.*

Quecksilber-Ertzt, *n.* minera żywego ſrebra.

Quedlinburg, Stadt in Ober-Sachsen, Kwedlinburg, miaſto w Wyżniey

Sakſonii; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adj.* Kwedlinburſki; daſige Abtey, Kwedlinburſkie Opaſtwo.

Queer, ſ. Quere.

Quelle, *f.* zdroy, krynica; ſtets fließende, nieuſtannie płynąca; ſumpfichte, błotniſte; eines Brunnens, ſtudzienny zdroy, na ktorym ſtudnia. das voller Quellen iſt, co pełne zdroiow ieſt; dergleichen Erde, ziemia pełna zdroiow; 2) Urſprung, źrodło zkąd co wynika. das alles kommt aus ſolcher Quelle, to wſzyſtko wynika z tego źrodła; der gottloſeſten Anſchläge, naybezbożnieyſzych zamysłow; des Geſetzes, prawa; der Triumphe, tryumfow; der Anklage, ſkarg, żalow.

Quellen, wynikać, wytryſkać. die Brunnen quellen, źrodła wynikaią, wytryſkuią. das Waſſer quillt, woda wytryſkuie.

Quellicht, zdroiqwy, źrodliſty, źrodliſka ſame maiący, krynice.

Quellwaſſer, *n.* zdroiowa woda, źrodlana woda, kryniczna woda.

Quentin, Stadt in Frankreich, Kantęń, miaſto we Francyi.

Quer, poprzeczny, poprzec idący. quere Linie, poprzeczna liniia.

Quer, *adv.* poprzecznie, poprzec; opak, na opak.

Querbalken, *m.* balka poprzeczna, poprzec dana,

Querbank, *f.* ława, kładka poprzec dana, poprzec przybiiana.

Querch, ſ. Quer.

Quercy, Landſchaft in Frankreich, Kwerſy, krainka we Francyi.

Quere, die, *f.* poprzeczność, na poprzec-idącość. mit der Quere, wie die Krebſe, na poprzec, iak raki zwykły chodzić.

Querfeld, poprzecznie, na opak.

Querfinger, *m.* wywrocony opak palec, poprzec położony; weit weg gehen, na palec poprzec daleko odchodzić.

Querfüßig, w poprzec w z wykrzywionemi nogami.

Quergang, *m.* droga poprzec idąca, poprzeczna.

Querholz, *n.* balka dana poprzecz, przeciągniona poprzec.

Querl, *m.* kwerl, Drehkreuz vor einem Paſſe, durch den man nur zu Fuße geht, obracaiący ſię poprzec krzyż, albo poprzec na krzyż dane drzewo przed przechodem, tylko przezeń piechoty zwykli chodzić; *pofr.* moulinet. 2) młynka gatunek.

Querlinie, *f.* poprzecznia liniia.

Querpfeife, *f.* flutnia, piſzczałka poprzec do uſt przykładana.

Querpfeifer, *m.* wygrawacz na flutni.

Querſegelſtange, *f.* poprzec drzewco, na ktorym żagle wiſzą.

Querüber, na poprzec; die Stunden auf ein Säulgen ſchreiben, poprzec godziny na słupku ponapiſywać.

Querweg, *m.* droga poprzecznia, droga poprzec idąca.

Quesnoy, Stadt in Hennegau, Kenoa, miaſto w Hennegawſkim.

Quetſche, *f.* ciaſność, wąſkość, ściſłość, ucisk; einen darein bringen, kogo w ucisk, wpędzić, w ściſłe y niebezpieczne okoliczności wpędzić. einem aus der Quetſche heraus helfen, kogo z ciaſnych y niebezpiecznych okoliczności wyratować.

Quetſchen, ściſnąć; einen, kogo; 2) ſtets ſtudiren, uſtawicznie ślęczeć w kſiążkach.

Quetſchke, *f.* eine Frucht, śliwek gatunek, śliwka owoc. ſ. Pflaume.

Quetſchkenbaum, *m.* śliwowe drzewo, śliwa drzewo.

Quiers, Ort im Piemont, Kiers, mieyſce w Piemoncie.

Quimper, Stadt in Frankreich, Kwimper, miaſto we Francyi.

Quinte, *f.* in der Muſik, kwinta ſtrona w muzyce.

Quinteſſenz, *f.* piąta iſtność rzeczy, ſama eſſencyia, ſama iſtność.

S. Quintin, Ort in dem Niederlande, Seńkantęń, mieyſce w Niderlandzie, *połac.* Fanum S. Quintini.

Quintlein, *n.* kwintel, drachma, w wadze. zwey Quintlein, dwa kwintle.

Quitt, wolny, nic nie winien, wyſzedł z długu. quitt ſeyn von ſeiner Schuld, wyść ze ſwoiego długu, kwitowanym być z długu; von ſeinem Gelübde, wolnym być od ſwoiego ſlubu; von ſeiner Pflicht, od ſwoiey powinności, *to ieſt*, wypełnić ſwoię powinność.

Quittance, ſ. Quittung.

Quitte, *f.* eine Frucht, pigwa, *owoc*, *poł.* malum cydonium, malum cotoneum.

Quittenbaum, *m.* pigwa drzewo, pigwowe drzewo.

Quittenbirne, *f.* gruſzka pigwowa.

Quittenbrodt, *n.* pigwowy chleb.

Quittengelb, pigwowo żołtawy.

Quitten=

Quittenöl, *n.* oléiek pigwowy.
Quittensaft, *m.* sok pigwowy.
Quittenwein, *m.* wino pigwowe.
Quittiren, kwitować, zkwitować; einen über etwas, kogo z czego. 2) seine Charge quittiren, swoy urząd złożyć; seinen Herrn, pana porzucić. s. Verlassen. Aufgeben.

Quittung, *f.* kwit; *pot.* apocha, wegen bezahlten Geldes, z wypłaconych pieniędzy; besiegelte und unterschriebene, pieczętowany y podpisany; zum Schein, als ob man das Geld wirklich empfangen hätte, na dokument, iakoby w rzeczy samey pieniądze były odebrane, *połac.* acceptilatio.

R.

R, oder r, der siebenzehende Buchstab des deutschen Alphabeths, R, albo r, siedmnasta litera Niemieckiego Abecadła.
Raab, Fluß in Ungarn, Raab, rzeka w Węgrzech; 2) Festung daselbst, forteca w tymże kraiu, *poł.* Javarinum.
Raam, *m.* rama, womit etwas eingefaßt ist, w ktorą co oprawne iest. s. Rahm. 2) auf der Milch, na mleku. s. Rohm.
Raasen, s. Rasen.
Rabbin, *m.* Rabin, Jüdischer Lehrer, żydowski nauczyciel, praw żydowskich wykładca, obiaśniciel, prawopowiadawca.
Rabe, *m.* ein Vogel, kruk, ptak pewny; schreyet auf der rechten Hand, kruczy na prawey stronie; auf der linken, na lewey stronie; scharret mit den Füßen auf der Erde, grzebie nogami po ziemi. von einem Raben, z kruka, kruczy, krukow; dergleichen Ey, krucze iaie. fressen, wie ein Rabe, żreć, iak kruk. schreyen, wie ein Rabe, krzyczeć, wykrzykiwać iak kruk, kruczeć iak kruk.
Raben-Aas, *n.* krucze ścierwo. ich fürchte mich doch nicht, du Raben-Aas, nieboię się zapewne, ty kruczy ścierwie.
Raben-Geschrey, *n.* kruczenie, krzyk kruczy, wykrzykiwanie krucze.
Raben-Stein, *m.* mieysce podwyższone, do katowni, y kary śmiertelney.
Rabunzlein, s. Rapunzlein.
Rache, *f.* pomsta, zemsta; darauf bedacht seyn, o zemście myśleć, myśleć się pomścić. an einem Rache üben, zemstę, pomstę na kiem wywrzeć. auf nichts, als auf Rache denken, o niczym tylko, o zemście myśleć, niemyśleć, tylko żeby się zemścić. zur Rache aufgebracht werden, zemstą, chciwością zemsty być uniesionym; darzu greifen, do zemsty się udać; die Gelegenheit darzu benehmen, okazyią do zemsty wziąć. Gelegenheit zur Rache erlangen, dostać okazyi do zemsty, do pomsty. die göttliche Rache ist vorhanden, boska zemsta iest nad głową; der Niederlage wegen an einem üben, porażki swoiey zemstę wziąć z kogo.
Rachen, *m.* gęba, aufgesperrtes Maul, Hals, paszcza otworzona, pysk otworzony, otworzenie, rozdziwienie gęby, pyska. den Rachen aufsperren, rozdziwić gębę, pysk. einem etwas aus dem Rachen reißen, komu z gęby, z pyska wydzierać.
Rachgier, *f.* chciwość zemsty, chciwostka zemsty, chęć do zemsty, do pomsty; dadurch getrieben werden, uniesionym być chciwością zemsty.
Rachgierich, chciwy zemsty, chciwy zemszczenia się.
Rachgöttinn, *f.* Zemsta bogini, Pomsta bogini.
Rackelsburg, Stadt in Steyermark, Rakelsburg, miasto w Styryi.
Racket, s. Raquet.
Rad, *n.* koło, an einem Wagen, u wozu; mit Speichen, ze szpiocami; zum Wasserschöpfen, do czerpania wody; erhitztes, rozgrzane; drückt tief ein, rznie się głęboko; drehet sich im Laufen herum, obraca się w biegu. kleines Rad, małe koło, kołko. ein Rad drehen, wie ein Pfau mit dem Schwanze, kołem toczyć, iak gdy paw ogon toczy kołem. wie ein Rad, iak koło, kołem, kolisto. auf Rädern stehen, na kołach stoiący; dergleichen Sturmbock, taran na kołach osadzony; 2) womit man etwas in die Höhe ziehet, koło, *także nazywa się*, ktorym co w gorę ciągną; 3) in einem Kloben, w klubie koło.
Radbrechen, kołem przetrącić. siehe Rädern.
Radeberge, *f.* Schubkarn, wozek.
Radehaue, *f.* motyka.
Rademacher, *m.* kołodzicy, ten co koła robi.

Rade-Felge, *f.* obod u koła, dzwona u koła.
Radenabe, *f.* piasta u koła.
Radenagel, *m.* bratnal, ktorym okow przybiiaią.
Radeschiene, *f.* szyna żelazna, ktorą koło okowane.
Radespeiche, *f.* szpica u koła.
Radesperre, *f.* łancuch do hamowania koła.
Radiren, skrobać; einen Buchstaben, literę.
Radirmesser *n.* skrobniczek, scyzoryk.
Radnor, Stadt in England, Radnor, miasto w Anglii.
Radom, Stadt in Polen, Radom, miasto w Polszcze.
Radomsko, Stadt in Polen, Radomsko; *adj.* Radomski.
Radzyn, Stadt in Polen, Radzyn, miasto w Polszcze.
Rächen, mścić się, pomścić się, zemścić się; sich, da man ist beleidiget worden, mścić się, gdy kto urażonym iest. den Vater rächen, oyca się zemścić; den Tod des Vaters, śmierci się oycowskiey pomścić. sich an einem rächen, mścić się na kiem; an einem Feinde mit etwas, zemścić się czym na nieprzyiacielu; sein Unrecht mit Unrecht, pomścić się krzywdy krzywdą; sich an einem wegen des erlittenen Unrechts, zemścić się na kiem za poniesione krzywdy. sein Unrecht durch einen rächen, krzywdy swoiey mścić się przez kogo; sich an einem dessen Unterfangens halber, zemścić się na kiem za iego zamachy; eines Unrecht, czyiey krzywdy się zemścić; eines Tod, czyiey się zemścić śmierci; eines Verwegenheit durch die Waffen, czyiey letkomyślności orężem się zemścić. er hat rühmlich seine Mitbürger gerächet, on się sławnie zemścił swoich społobywatełow. sterben, ohne sich zu rächen, umierać nie zemściwszy się. ich will mich schon deswegen an ihm rächen, dla tego zemszczę się na niem; sich durch gänzliche Vertilgung der Feinde, pomścić się przez zupełną porażkę nieprzyiaciela.
Rächen, das, *n.* mszczenie się, zemszczenie się, pomszczenie się.
Rächer, *m.* mściciel, pomściciel, zemściciel; eines Bluts, czyiey krwi; der Bosheiten, złości.
Rächerinn, *f.* mścicielka, pomścicielka, zemścicielka; der geplagten Stadt, uciemiężonego miasta.
Rädelsführer, *m.* przywodca, herszt; eines Bubenstücks, do iakiego występku; bey dergleichen, hersztem być, przywodcą być w podobnych przestępstwach, naypierwszym być do wszystkiego złego, prowadzcą do niecnot.
Rädern, wkołować, wpłatać, kołem potłuc czyie członki, w kole połamać.
Rädlein, *n.* kołko, kołeczko, maluchne kołko, maleńkie kołeczko.
Rädleinsführer, *m.* sprawca, herszt. f. Rädelsführer.
Räff, *n.* worauf man etwas trägt, nosidła, nosze, na ktorych co noszą.
Rähdern, przez rzeszoto siać, przesiewać. f. Sieben.
Rähm, *m.* womit etwas eingefasset wird, brzeg, rama, w ktorą co oprawne iest.
Räzel, *n.* gadka, zagadka, zadanka; verstehen, gadkę, zadankę rozumieć. sehr artiges Räzel, bardzo tresna gadka, piękna zadanka; unaufgelöset lassen, gadkę, zadankę zostawić niezgadnioną. ein Räzel auflösen, gadkę zgadnąć.
Räzelhaft, zagadny; gadny, *simpl. inus.* zadanny, zagadniony.
Räzen, *plur.* Racy, Volk in Ungarn und Kärntchen, lud w Węgrach y w Karyntyi.
Räzenmark, Insel in Ungarn, Rackitarg, wyspa w Węgrzech.
Räuber, *m.* rozboynik, rabownik, rabuś; der Häuser beraubt, ktory domy rabuie; zur See, rozboynik morski; der Jungferschaft wydzierca panieństwa; der Freyheit, wolności, zabierca, łupież, łupieżca, zboyca.
Räuberinn, *f.* rozboyniczka, rabowniczka, zboyka, rabońka.
Räuberisch, zboiecki, rozboyniczy. räuberische Flotte, rozboynicza, zboiecka flota. räuberischer Mensch, rabowny, rozboyny człowiek.
Räucherer, *m.* kadziciel, woniciel, woniokadzca, zapachnik.
Räucherkerzchen, *p* trociczki, wonieiące, do zapachu y kadzenia.
Räuchern, kadzić, okadzić; etwas mit guten Dingen, co dobremi rzeczami; die Bienen, pszczoły kadzić; etwas, als Fleisch, u. d. g. okadzić co, iako mięso y podobne rzeczy; ein wenig, (der Beschauung der Bienen) trochę zakadzić przy zaglądaniu do pszczoł; die Augen mit scharfen Dingen, oczy okadzić ostremi rzeczami; bey den Opfern, mit wohlriechenden Dingen, przy

przy ofiarze wonieiącemi rzeczami kadzić; mit Weyhrauche, kadzidłem; mit Schwefel, siarką. einen Boden räuchern, podłogę kadzić, po podłodze kadzić.

Räuchern, das, *n.* kadzenie, zakadzenie, podkadzenie, okadzenie.

Räucherung, *f.* kadzenie; *powtore znaczy:* dymienie, zadymienie, podkurzenie.

Räuchwerk, *n.* womit man räuchert, kadzidło, ktorym kadzą. mit Räuchwerk aussöhnen, zapachami, kadzidłami co oczyścić, upobożnić.

Räudig, chropawy, chropowaty, niegładki, pokurczony, zkurczony; räudiges Schaf, skurczona, pokurczona owca. räudiges Vieh, skurczone, pokurczone bydle, zmizerniałe, *to co*, parszywy. ein räudig Schaf steckt die ganze Heerde an, parszywa owca zaraza całą trzodę.

Räudigkeit, *f.* chropawość, chropowatość, niegładkość. s. Raude.

Räumen, uprzątnąć, umknąć, wziąć z mieysca; einen aus dem Wege, kogo z pośrzodku, *powtore*, ustąpić, poyść. das Land räumen, ustąpić z oyczyzny, poyść z oyczyzny; die Stube, das Zimmer, das Haus, ustąpić z izby, z pokoiu, z domu, umknąć się.

Räumlein, *n.* maleńkie mieysce, mieysczątko, przytulenie się.

Räumlich, przestrony, dosyć mieysca maiący, obszerny. räumliches Haus, przestrony dom, obszerny dom. räumlicher Platz, przestrone mieysce, obszerny plac.

Räumlich, *adv.* przestrono, obszernie; wohnen, mieszkać, w obszerności.

Räumlichkeit, *f.* przestroność, przestronie, obszerność; eines Ortes, iakiego mieysca.

Räumung, *f.* der Bäume, oprzątnienie drzew, okrzesanie; von Räumen, ogarnąć, okrzesać, ochędożenie drzew.

Räuspern, krząkać, krztusić się, wypluwać. s. Reuspern.

Räuspern, das, *n.* krząkanie, krztuszenie się, wypluwanie ze krsztuszeniem.

Raffinirt, przebiegły, przewrotny, wykrętny, kręta głowa.

Raffzahn, *m.* ząb przedni, ostry, ząb kraiowy.

Ragen, *m.* in den Fischen, ikry, w rybach.

Ragener, *m.* ikrzak, ryba samica.

Raget, s. Racket.

Ragusa, Stadt in Dalmatien, Ragusa, miasto w Dalmacyi; von oder zu solcher Stadt gehörig, z tego miasta, albo do tego miasta należący; *adj.* Ragusański, Ragusańska, Ragusańskie; sothane Republik, Rzeczpospolita Ragusańska; einer daher, rodem z Ragusy męszczyzna, Ragusańczyk; eine daher, Ragusanka.

Rahab, Weibsnamen, Rahab, imie białogłowskie.

Rahel, Weibsnamen, Rahel, białogłowy imię.

Rahm, ram, rama. s. Rähm.

Rahn, cienki, cieniuteńki. s. Geschlang.

Raillerie, *f.* żart, żartowanie, szydzenie z kogo. seine Raillerie mit einem treiben, żart szydzenie z kogo czynić.

Railliren, szydzić, drwić; mit einem, z kogo; auf etwas, z czego; einen, kogo wyśmiewać, wyśmiać. mit ihm ist nicht zu railliren, z niem nie trzeba żartować.

Rain, *n.* Gränze zwischen den Feldern, między polami, granica, międza. 2) Stadt in Bayern, miasto w Bawaryi.

Raison, *f.* racyia; ich habe, ia mam racyią; haben, etwas zu sagen, mieć, racyią do mowienia, mieć racyią co mowić. einen zur Raison bringen, nauczyć kogo rozumu. etwas nicht ohne Raison thun, nic nie czynić bez racyi. aus der Raison, z racyi, z przyczyny, ta racyia, ta przyczyna, dla tey racyi, dla tey przyczyny.

Raisonabel, rozumny, słuszny, sprawiedliwy, *gdy znaczy*, *to co*, słuszny. wir haben mit einem raisonablen Manne zu thun, my mamy ze sprawiedliwym człowiekiem do czynienia. du hast dich niemals raisonabel gegen mich erwiesen, tyś się nigdy słusznym, nigdy sprawiedliwym ku mnie nie pokazał. du bittest, was raisonabel ist, ty prosisz, o to co słuszna, co sprawiedliwa iest.

Raisonnement, *n.* rozmawianie, wnoszenie iedney myśli z drugiey, rozsądzanie.

Raisonneur, *m.* niedobry rozmawiacz, nieskładny rozmawiacz, co nie dobrze myśli wnosi, nie widzi co za czym, albo z czego idzie.

Raisonniren, rozmawiać, rozprawować, rozprawiać; von etwas, o czym; gelehrter, als er gewohnt, uczeniey, iak zwyczay. wissen, was die Leute raisonniren,

sonniren, widzieć, co ludzie rozmawiaią, mowią.
Rammel, *m.* baba, pałka, do wbiiania, tłuk; etwas damit einschlagen, pałką co wbiiać.
Rammeln, läufig seyn, łączyć się iako bydło nie rogate, iako zaiące.
Rammelstroh, *n.* sitowie.
Rammler, *m.* Haase, männlichen Geschlechts, zaiąc, samiec, same cznego płazu.
Ranck *m.* List, Betrug, sztuka, wykręt, oszukanie. mit diesem Rancke begegnete sie ihrem Manne, tą sztuką zażywała męża. eines Ranck wohl merken, czyią sztukę dobrze widzieć. s. Betriegerey, List.
Rancke, *f.* am Weinstocke, gałązka z liściem chrościk, na winnym drzewku; auch an andern Gewächsen, także na inszych krzewach; u melonu, ramie.
Rand, *m.* rama, brzeg; Einfassung eines Dinges, oprawa iakiey rzeczy, kray, brzeg; der Erde, ziemi; eines Flusses, brzeg rzeki; des Meeres, brzeg morza; *potym*, Damm, Lehne, rama, kray brzegu, otoczenie, obwod; an einem Kuchen, na placku, na kołaczu. etwas mit einem Rande einfassen, einen Rand darum machen, co w iakie brzegi oprawić, brzegi, oprawę dać około czego. das einen Rand hat, woran ein Rand gemacht ist, co ma brzegi, co ma obwod po wszystkich kraiach den Rand von etwas weg machen, brzegi, ramę, obwody, okładki, od czego odiąć.
Randglosse, *f.* naznaczenie na brzegu, glossa nabrzezna, na książce, myśli iakiey.
Ranft, *n.* vom Brodte, skorka z chleba, skorka chlebowa.
Rang, *m.* eine Krankheit im Halse, rank, choroba skwinancyia.
Rang, *m.* rząd, godnosc, Ehrenstelle, mieysce honoru. einer von meinem Range, ieden z moiego rzędu, tey samey godności. den Rang vor allen andern haben, trzymać rząd godności przed wszystkiemi innemi, mieć naypierwsze mieysce, być naypierwszey godności.
Rangiren, porządkiem rozstawiać, ustawiać, układać; die Bücher, książki. die Armee zum Treffen rangiren, ustawić, postawić woysko w szyku do boiu, uszykować woysko, w porządku postawić ludzi. sich rangiren, sam stanąć w szeregu, w porządku, w szyku. s. Stellen, Ordnen.
Ranzen, *m.* torba, taystra; hängt auf dem Rücken, wisi na plecach, na grzbiecie.
Ranzion, *f.* okup, pieniądze na okup, do okupienia, albo odkupienia kogo. tausend Pfund Gold ist die Ranzion des ganzen Volkes gewesen, tysiąc funtow złota było na odkup całego narodu.
Ranzioniren, odkupować, oddawszy panu pieniądze; die Gefangenen, niewolnikow. sich womit ranzioniren, siebie samego wykupić czym z niewoli; von den Räubern, od rozboynikow; aus der Gefangenschaft, Sclaverey, z więzienia, z niewoli wykupić, odkupić.
Ranzionirt, odkupiony, wykupiony. s. Ranzioniren.
Ranzionirung, *f.* odkupienie, wykupienie. s. Ranzion.
Rappen, *m.* kary, schwarzes Pferd, kary koń.
Rappersweil, Stadt in der Schweiz, Rapperswei, miasto w Szwaycarach.
Rappier, *n.* rapir, szabla długa, szeroka, prosta.
Rappoltsweiler, Stadt in Elsaß, Rappoltsweiler, miasto w Alsacyi.
Rappoltstein, Stadt in Elsaß, Rappoltstein, miasto w Alsacyi.
Rapport, *m.* relacyia, opowiedzenie, raport. Rapport thun, relacyią czynić, opowiedzenie uczynić, raport uczynić. s. Rapportiren.
Rapportiren, raportować, opowiadać, donosić; einem etwas, co komu.
Rappuse, *f.* rozerwanie, rozebranie; darein geben, rozerwanie czynić.
Raquet, *n.* womit man den Ball schlägt, rakieta, ktorą piłkę odbiiaią.
Raquete, *f.* rąca puszczana wgòrę y zapalona.
Rar, rzadki. was vortrefflich ist, ist auch rar, co iest przednie, to y rzadkie. rar werden, rzednieć, rzadkim się stawać.
Raritát, *f.* rzecz przednia, rzadka, rariteca, rzecz śliczna osobliwsza.
Rasch, ochotny, wesoły, prędki, co się prędko obraca, wesoło uwiia, *potym*, zuchwały. rasches Pferd, zuchwały, dziki koń.
Rasen, *m.* mit Gras bewachsene Erde, trawą zarosła ziemia, darń, murawa; frischer, świeża; grüner, zielona. Rasen aufdammen, darni na kupę, nakładać.

składać. mit Rasen besetzen, darniem, morawą rzniętą wysadzić.

Rasen, szaleć, unsinnig seyn, nierozumnym, niemyślnym być. für Liebe, z miłości, od miłości szaleć. wegen erlittenen Unrechts, z poniesioney, dla poniesioney krzywdy szaleć, odchodzić od rozumu. wider einen, przeciwko komu. für Betrübniß, z kłopotu, z utrapienia. aus Krankheit, z choroby. auf die Art, takowym sposobem szaleć; odeyść od rozumu, odchodzić od siebie, rozum stracić, nie władać rozumem, nie być przy rozumie, mieć balki połamane w głowie; mieć pomieszany rozum; pomieszaną głowę, zachodzić w głowę, zaść w głowę, w szaleństwo wpaść, oszaleć, do szaleństwa przyyść, szaleie od gniewu, wściekł się od złości; gniew mu rozum odebrał, obrany z rozumu, szaleństwo go napadło, szaleństwo go wzięło, szaleństwo go bierze, szaleństwo się go chwyta; odszedł od rozumu, szaleństwo się go chwytało; piąty krokiewki w głowie nie ma, waryacyią cierpi, w głowę zaszedł.

Rasenbank, *f.* siedzenie z murawy, z darniu usłane.

Rasend, szalony; wściekły *w tym znaczeniu co* szalony. rasende Begierde, szalone żądze, szalone chciwości. rasende Frau, szalona kobieta. rasender Mensch, szalony człowiek. rasender Anfall eines Straßenräubers, szalona napaść, rozboynika drożnego. rasendes Ansehn, wściekły wzrok, szalone poźrzenie; ten co od pamięci odszedł, co nie iest przy rozumie, co się od złości zapomniał. sie haben als rasend einen Anfall gethan, iak szaleni przypadli. die Zornigen sind den Rasenden ähnlich, gniewliwi, zapalczywi są podobni, do szalonych. der rasende Mensch nimmt nichts in acht, was er thut, szalony człowiek nic nie zważa tego co czyni. ich muß meinen rasenden Feind meiden, ia się muszę chronić tego moiego szalonego nieprzyiaciela. rasender Haufen, szalona kupa. die Ochsen mit etwas rasend machen, woły czym wściekłemi poczynić. aus Verzweiflung rasend werden, z rozpaczy szaleć, od rozpaczy stać się szalonym. rasend in einer Sache seyn, być w iakiey rzeczy szalonym. einen rasend machen, kogo szalonym uczynić, kogo do szaleństwa przyprowadzić.

Rasend, *adv.* szalenie, wściekle, wściekło. nach allen trachten, wszystkiego pożądać. rasend etwas thun, szalenie po szalonemu co robić. als wie rasend auf den Feind losgehen, iak szalony lecieć na nieprzyiaciela.

Raserey, *f.* szaleństwo, wściekłość. unbändige, ungezähmte, nieochełznana, nieugłaskana. jähe, nagła, na łep. entbrannte, unerhörte, zapalona, niesłychana. freche, unglaubliche, zuchwałe, nie podobne do wiary szaleństwo. sonderliche, osobliwsze. große, wielkie. geile, lubieżna wściekłość, lubieżne szaleństwo. größte, alte, naywiększe, stare. schädliche, szkodliwe. läßt sich aus in eines Morde, wywiera się na zaboystwo czyie. wieder auf eben die Raserey gerathen, znowu w toż samo szaleństwo wpadać. dessen Raserey läßt nach, szaleństwo iego wolnieie, folguie. durch Raserey getrieben, szaleństwem uwiedziony, uniesiony. eines Raserey Einhalt thun, czyiego szaleństwa zatamowanie uczynić. die Raserey hat ihn eingenommen, szaleństwo go wzięło. für Raserey ganz blind seyn, od szaleństwa wcale być ślepym. mit ungewöhnlicher Raserey einen anpacken, z niezwyczaynym szaleństwem na kogo wsieść. ohne Raserey nichts tapferes verrichten können, bez szaleństwa, bez wściekłości nic nie moc mężnego dokazać. sie sind so bestürzt in ihren Gemüthern, daß sie nicht weit von einer Raserey entfernet sind, tak pomięszane są ich umysły, że są prawie nie daleko od szaleństwa. in Raserey gerathen, wpaść w szaleństwo.

Rasiren, obalić, znieść, znosić, zrownać; die Festungswerke, obronne roboty, znieść. die Stadt rasiren, miasto z ziemią rownać, *s.* Schleifen. 2) golić, den Bart, brodę, ogolić brodę komu. sich rasiren lassen, kazać się ogolić. sich den Kopf rasiren lassen, głowę sobie ogolić kazać, włosy na głowie zgolić.

Raspel, *f.* ein Werkzeug, raszpla, instrument do tarcia.

Raspelhaus, *n.* dom, ktorym rożne trą materyały.

Raspeln, trzeć, skrobać. zusammen raspeln, na kupę zeskrobywać.

Raspeln, das, *n.* tarcie, skrobanie, zeskrobywanie, ztarcie, zeskrobanie.

Rasseln, szeleśt, łoskot czynić; unter einander, między sobą. die Ketten rasseln lassen, łancuchami brzęczęć, szeleśt czynić.

Rasseln, das, *n.* szeleśt, łoskot, brzęk, szczęk; der Waffen, oręża, żelaza.

Rast, *f.* spoczynek wczas, s. Ruhe.

Rast, eine Stadt in Persien, Rast, miasto w Persyi.

Rastadt, Ort im Baadenischen, Rastad, mieysce w Badeńskim; *łac.* Rastadium.

Rasten, mieć wczas, odpoczynek; von den Verrichtungen, od sprawunkow, od interesow. nicht rasten bis einer ruiniret ist, nie uspokoić się, nie spocząć poki kto zruynowany nie będzie. einen rasten lassen, dać komu wypocząć, wytchnąć, w czasu zażyć, uspokoić się.

Rasttag, *m.* dzień spoczynku, dzień wczasu; den Soldaten halten lassen, żołnierzom dać dzień do spoczynku, do wytchnięcia, do wypocznienia.

Rathenau, Ort in der Mark Brandenburg, Ratenow, *albo* Ratenawa, mieysce w Marchii Brandenburskiey; *łac.* Ratenavia.

Rath, *m.* Rathschlag, rada, obrada, radzenie; hefftiger, hitziger, żwawe, gorące; guter, grausamer, dobra rada, okrutna rada; rühmlicher, göttlicher, sławna, boska rada; listiger, zdradliwa; treuer und liebreicher, wierna y pewna, miłości; heilsamer, zbawienna; ruhmwürdiger, chwały godna; anständiger und leichter, przystoyna y łatwa; zu etwas geschickter, zdatna dobra do czego; gerechter, sprawiedliwa; böser, zła; mäßiger, pomierna; gefährlicher, niebezpieczna; aufrührischer, buntowna, buntuiąca; heimlicher, taiemna, skryta; sehr guter, bardzo dobra; listiger, schädlicher, zdradliwa, szkodliwa; klarer, iasna; verkehrter, kluger, przewrotna, roztropna; öffentlicher, publiczna; eigener, prywatna, domowa; rechter, wahrer, prosta, prawdziwa; gottloser, bezbożna; der auf den Krieg geht, ktora do woyny zmierza; vorsichtiger, behutsamer, baczna, ostrożna; kühner und verwegener, śmiała y płocha; schwerer, trudna; letzter, äußerster, ostatnia, ostateczna; fester, mocna; angenehmer, anständiger, przyiemna, przyzwoita; ungewöhnlicher, niezwyczayna; nöthiger, ungefährlicher, sicherer, potrzebna, nie niebezpieczna, bezpieczna; väterlicher, nützlicher, oycowska, pożyteczna; schelmischer und kühner, wykrętna y śmiała; vortrefflicher, przednia, przewyśmienita; kindischer, dziecinna; nachdrücklicher, ważna; weiser, mądra; närrischer, głupia; plötzlicher, nagła; schändlicher, sromotna; tapfferer, mężna; verschwiegener, w sercu, ukryta, utaiona. den Rath ändern, radę odmienić; auf eines Briefe von etwas, na czyi list o czym. alle Augenblicke, co mgnienie oka. den Rath billigen, radę pochwalić, przyiąć. nothwendig und nach Beschaffenheit der Zeit ergreifen, potrzebną, y według sporządzenia czasu wziąć radę. mit einem Rath communiciren, z kiem się znosić w radach. darüber muß man zu Rathe gehen, w tym trzeba się do rady udać. das erfodert guten Rath, to wymaga dobrey rady. dießfalls kannst du einen Rath ergreifen, w tym możesz się rady chwycić. Raths bedürfen, rady potrzebować. Rath suchen, rady szukać, o radę prosić. Rath geben, radę dać, rady dodać, radę dawać, rady dodawać. den Rath helfen ausführen, pomagać do wzięcia rady. einem mit Rathe beystehen, kogo radą wspierać, ratować; folgen, iść za czyią radą, czyiey się rady trzymać, według czyiey rady robić, czyiey rady słuchać, czyiey rady zażywać; fassen, ergreifen, rady układać, rady zasięgać, rady zasiągnąć, na czyiey radzie polegać; worüber, w czym. einen zu Rathe ziehen, kogo do rady zażywać, brać od kogo radę. Rath fahren lassen, radę porzucić, rady zaniechać. Rath, Krieg anzufangen, rada aby zacząć woynę; nicht billigen, nicht folgen, nie aprobować, nie słuchać, rady. das ist auf meinen Rath geschehen, to się za moią radą stało. etwas nach eines Rathe thun, uczynić co z czyiey rady. der leicht Rath zu geben weiß, ktory łacno radę dać umie, ktory prędki do po rady. mit sich allein zu Rathe gehen, siebie samego tylko do rady zażywać; z sobą samym tylko się naradzać. der keinen Rath zu finden weiß, ktory żadney rady wynaleść nie może. einen darum fragen, kogo się o radę pytać. einen dem andern vorziehen, iednę radę nad insze przenosić. einen ohne allen Rath lassen, zostawić kogo bez żadney rady. den Rath verwerfen, radę odrzucić, radę odstąpić. Gott beglücke euren Rath, niech

niech Bog szczęści waszé rady. andere darum gefragt haben, inszych się poradzić było. Rath, den man nicht leicht ausführen kann, rady ktorey nie łatwo można dokazać. Rath genug wissen, dosyć mieć rady, umieć sobie dać dosyć rady. Rath der Weisen und Klugen gilt nicht bey allen, rada mądrych y roztropnych nie u wszystkich popłaca. ich habe plötzlich den Rath ergriffen, daß ich fortgehen wollen, náglem się iął rady, abym wyszedł. Rath, einen umzubringen, rada aby zabić kogo. keinen rechten Rath ergreifen, żadney się dobrey rady nie chwycić. sie haben den Rath ergriffen, daß dessen Namen vertilget werden soll, ięli się rady aby zgładzić imię iego. heimlich mit einem zu Rathe gehen, potaiemnie iść z kiem na radę, potaiemne z kiem rady miewać; ikryte rady z kiem knować. sich des Reichs wieder zu bemeistern, rady, aby znowu krolestwo opanować. der keinen guten Rath mehr annimmt, ktory więcey żadney dobrey rady nie przyimuie. einen zu Rathe ziehen, kogo do rady, na radę wezwać, wzywać. ich gehe bey mir zu Rathe, ia do samego siebie idę na radę; u siebie samego rady zasięgam; sam w sercu moim rady szukam. geschwind einen Rath erfinden, prędko iaką radę wynaleść. ich bin mit mir schon zu Rathe gegangen, ia chodziłem iuż do siebie na radę. dieser Rath scheint thulicher, ta rada zdaie się snadnieysza do wykonania. um des närrischen Raths willen sein Leben lassen müssen, za głupią radę trzeba życie położyć. sich einen guten Rath gefallen lassen, przyiąć z chęcią dobrą iaką radę; geben, radę dać. fassen, zu Rathe gehen, naradzać się o czym, obrady miewać o czym. mit einander, między sobą, wzaiemnie. ich frage ihn um einen Rath, ia się go pytam o radę. in einer Sache, w iakiey rzeczy. einem ertheilen, komu rady udzielić, dodać.

Rath, *m.* Rathscollegium, Rada, Koło Panow Rad, Koło Panow Radnych, Radcow, Senat; billiger, sprawiedliwa, sprawiedliwe, sprawiedliwy; gewogener, przychylne, sprzyiaiące, Koło; guter, einträchtiger, dobry, zgodny senat; beständiger, ganzer, stateczny, cały, wszystek senat, stateczne, wszystko Koło; muthiger, standhafter, śmiały, mocny; tapfferer, mężny; zahlreicher, okryty, zagęszczony; gerechter, sprawiedliwy; unverletzlicher, nienaruszony, niedotykany; weiser, mądry. den Rath in das Capitolium zusammen fodern, na Kapitolium senat zgromadzić. vor dem Rathe im Capitolio stehen, przed senatem na Kapitolium stać. kommt zahlreich auf dessen Foderung auf dem Rathhause zusammen, liczne koło panow rad na iego zaprozenie zgromadza się do izby obradney do obrad świątnicy. in den Rath kommen, mit dabey seyn, do senatu przybyć, razem być w senacie. wird gehalten, senat będzie miany, koło obrad będzie miane. den Rath auseinander gehen lassen, senat pożegnać, zasieście senatu skończyć. einen aus dem Rathe stoßen, rugować kogo z senatu, wyrzucić kogo z senatu. einem zu Gefallen lassen zusammen kommen, einen vor den Rath lassen, na czyią wolą senat zprosić, zgromadzić, komu pozwolić przed senat przyść. in den Rath fodern, do senatu kogo przyzwać. solchen Tag sollte Rath gehalten werden, tego dnia miał być senat miany. sein Ansehn im Rathe behalten, swoię powagę w senacie zachować. sich im Rathe wohl halten, w senacie się pięknie pokazać, popisać. weiter aufhalten, dłuże obrady mieć w senacie. Rath ist in dem Tempel des Apollo gehalten worden, senat był miany w kościele Apollinowym. in grosser Menge zusammen fodern, w wielkiey liczbie senat wezwać. in den Rath nehmen, do senatu przyiąć, senatorem, radą, panem radą uczynić; do obrad koła przyiąć. in den Rath kommen, ein Rathsherr werden, do senatu się dostać, zostać senatorem radą. wieder in den Rath gehen, znowu się do senatu powrocić. eine Säule des Raths seyn, być kolumną, podporą senatu. allein aus dem Rathe gehen, sam tylko z senatu wyść; senat obrada narodu, publiczna państwa rada, stroż y obrońca Rzeczypospolitey.

Rath, *m.* Rathgeber, Senator, Radca, Rada, radodawca; treuer, gewogener, wierny, życzliwy, aber man sagt Wierna Rada WKMCi. einem zum Rathe zugegeben werden, komu być radcą przydanym. mit gutem Willen des Königs und dessen Räthen, z dobrą wolą Krola y iego Rad. einen zum Rathe haben, radcą mieć kogo. einen klugen

klugen Rath haben, mieć roztropnego radcę. königlicher, fürstlicher, Krolewſki, Kſiążęcy Radca; konſyliarz. geheimer Rath, ſekretny konſyliarz. die Räthe zuſammen kommen laſſen, konſyliarzow zgromadzić, zwołać. die geheimen Räthe zuſammen kommen laſſen, zgromadzić ſekretnych taiemnych konſyliarzow.

Rathen, radzić, poradzić; einem, komu; dem Uebel, złemu; den Kindern, dzieciom; zu ſeinem Beſten, radzić o ſwoiem dobrym. einem nicht gar zu wohl rathen, komu nie bardzo dobrze radzić; nie dobrą radę dawać, nie dobrą radą kogo wſpierać, złą radą kogo opatrywać. Niemand kann dir klüger rathen, nikt ci nie może roztropniey radzić. zum Frieden rathen, pokoy radzić. einem etwas wider einen rathen, komu co przeciwko komu radzić. einem rathen, daß er bitte, radzić komu aby proſił. auf alle Art und Weiſe rathen, wſzelkiemi ſpoſobami radzić. gar ſehr rathen, daß nicht, bardzo radzić, aby nie, daß einer auch fortgehe, aby kto także uchodził; daß er ſich nach Wien wage, aby ſię odważył do Wiednia. einem dieſes rathen, komu doradzić. ſich ſelbſt rathen, ſamemu ſobie radzić. ſich weder zu rathen noch zu helfen wiſſen, nie umieć ſobie poradzić, ani ſię ratować. ſich von einem rathen laſſen, zabierać radę od kogo, dać ſobie radzić. zur Uebergabe rathen, radzić poddać ſię. daß ich dir rathen ſoll, abym ia ci co radził,

Rath fragen, radzić ſię kogo, o radę kogo proſić, pytać ſię kogo o radę; rady od kogo zaſięgać, chcieć mieć, chcieć wziąć od kogo radę, ſ. Rath, Rathſchlag.

Rathfrager, *m.* radzący ſię, o radę proſzący, rady potrzebny. dem Rathfrager Beſcheid geben, radzącemu ſię dać odpowiedź, dać rezolucyią; an einen verweiſen, radzącego ſię odesłać do kogo inſzego.

Rathfragerinn, *f.* radząca ſię, rady potrzebna, o radę proſząca.

Rathgeber, *m.* radodawca, rada. eines Dinges Rathgeber ſeyn, radcą być iakiey rzeczy. Rathgeber zum Frieden ſeyn, radcą być pokoiu, być dawcą rady do pokoiu.

Rathgeberinn, *f.* konſyliarka, rady dawczyna, radczyna.

Rathhaus, *n.* ratuſz, radny dom, radydom. der Rath iſt in ſtarker Anzahl aufs Rathhaus gekommen, ſenat w wielkiey liczbie, do radnego domu zſzedł ſię. den Rath aufs Rathhaus ſperren, ſenat w ratuſzu zamknąć, radny dom, ſenatu dom, kościoł świętości; doſtoieńſtwa, myśli, publicznych obrad głowa, głowa państwa, ucieczka narodow; ſtolica y kościoł publiczney rady.

Rathlos, bez rady, ubogi w radę, rady ſobie dać nie mogący.

Rathmänniſch, ſenatorſki, radny, obradny.

Rathmann, *m.* Senator, Rada, Pan radny, ſ. Rathsherr.

Rathſam, przydatny, wygodny. das halte ich für das rathſamſte, ia to mam za nayprzydatnieyſze, za naylepſze; das halte ich nicht dafür, ia tego nie mam za takie. ich halte es für rathſamer, to bym raczey lepſze rozumiał. es iſt rathſamer, to ieſt lepſza. einem rathſam ſeyn, być komu przydatnym, pożytecznym, ſ. Nützlich. 2) oſzczędny, nierozrutny, in Eintheilung einer Sache, w wydzielaniu iakiey rzeczy.

Rathſam, *adv.* oſzczędnie, ſkromnie, nierozrutnie; leben, żyć.

Rathſamkeit, *f.* oſzczędność, ſkromność, nierozrutność, ſ. Sparſamkeit.

Raths-Aſſeſſor, *m.* Aſſeſſor w Radzie, Zaſiądca w radzie.

Rathsbote, *m.* posłaniec od ſenatu.

Rathsbuch, *n.* kſięga ſenatu, radna kſięga.

Rathsglieder, *pl.* kolledzy, ſpołczłony rady; ſenatu.

Rathſchlag, *m.* obrada, naradzanie ſię, radzenie, rada, ſ. Berathſchlagung.

Rathſchlagen, naradzać ſię, radzić, radę ſkładać; mit einem von etwas, z kiem o czym, ſ. Berathſchlagen.

Rathſchlager, *m.* naradzaiący ſię; obrady ſkładaiący, radę biorący.

Rathſchlagung, *f.* naradzanie ſię, naradzenie ſię; obrady, *pl.* für *ſing.*

Rathſchluß, *m.* den ein jeder bey ſich faßt, namyślenie ſię; rozmyślenie ſię, *in negativ.* ktore kto z oſobna u ſiebie układa. Rathſchluß von etwas faſſen, namyślenie ſię o czym uczynić ułożyć, ſ. Entſchluß; *potym* Rath. 2) den ein Rath machet, uchwała, ktorą Rada, Senat czyni, ſiehe Rathsſchluß.

Raths-Erkänntniß, *n.* uznanie ſenatu, uznanie radne, ſ. Rathſchluß.

Rathsherr, *m.* Senator, Rada; guter, berühmter und vortrefflicher, dobry, sławny y przedni; edler, gewiſſenhafter, zacney krwi, ſumienny; weiſer, mądry; böſer, zły. einen zum Rathsherrn machen, kogo ſenatorem, Radą uczynić; do ſenatu, za ſenatora, za Radę przybrać, krzesło w ſenacie komu dać.

Rathsherrn-Rock, *m.* ſenatorſka ſzata.

Rathsherrn-Stand, *m.* ſtan Senatorſki. in den Rathsherrn-Stand kommen, doſtać ſię do ſenatorſkiego ſtanu, do radnego ſtanu; Doſtoieńſtwo ſenatorſkie, radne, otrzymać, przyść do Doſtoieńſtwa ſenatorſkiego, do krzesła ſenatorſkiego.

Rathsherrn-Würde, *f.* godność ſenatorſka, ſ. Rathsherrnſtand.

Rathsmeiſter, *m.* Konſul, ſ. Bürgermeiſter.

Rathsperſon, *f.* oſoba ſenatorſka, ſenator, ſ. Rathsherr.

Rathsſchluß, *m.* Schluß des Raths, uchwała ſenatu, rozſądek, uſtawa ſenatu; nachdrücklicher, ważna; nothwendiger, potrzebna; rühmlicher, sławna; ruhmwürdiger, chwały godna. von etwas nach eines Meynung abfaſſen, o czym według czyiego zdania uſtawę ſenatu zrobić. iſt alſo abgefaſſet worden, uſtawa ſenatu, uchwała rady, tak była ułożona. durch einen Rathsſchluß etwas ordnen, uſtawą ſenatu co nakazać, przykazać; decyzyia ſenatu, wola ſenatu, zdanie ſenatu.

Rathsſtube, *f.* izba ſenatorſka, w ktorey ſenat zaſiada.

Rathsſtuhl, *m.* ſenat, rada, mieyſce zaſiadania. in den Rathsſtuhl kommen, do ſenatu przychodzić, na mieyſce zaſiadania przyść.

Rathsverſammlung, *f.* zaſieście Senatu. etwas darinnen leſen, co przed ſiedzącemi ſenatorami czytać. in die Rathsverſammlung kommen, do zgromadzenia ſenatu przybyć.

Rathsverwandter, *m.* ſenator, pan radny, ſ. Rathsherr.

Rathswahl, *f.* obieranie Senatorow, przybieranie oſob do ſenatu.

Ratibor, Stadt in Schleſien, Racibor, miaſto w Slaſku.

Ratification, *f.* approbacyia, potwierdzenie, przyznanie.

Ratificiren, approbować, potwierdzić, przyznać, za ważne; ein Urtheil, ſąd, dekret; etwas, co, potwierdzać, przyznawać.

Ratte, *f.* ein Ungeziefer, ſzczur, rodzay gadziny znaiomey.

Rattenpulver, *n.* *słowo w słowo*, ſzczurowy proſzek, *to ieſt*, arſzennik.

Ratz, ſ. Ratte.

Ratzeburg, Stadt im Lauenburgiſchen, Raceburg, miaſto w Lawenburſkim.

Raub, *m.* łup, rabunek, was geraubet worden, co ieſt łupem rabunkiem wzięte. vom Rauben leben, łupem, rabunkiem żyć. einem zum Raube dienen, komu na łup, na rabunek służyć. was zum Raube gehört, oder davon herrühret, co do łupu należy, albo ſię rabunku tycze, *adj.* łupowy, rabunkowy, *albo* z łupu, z rabunku. dergleichen Geld, pieniądze z łupu, pieniądze z rabunku. auf den Raub ausgehen, na łup, na rabunek iść, wychodzić.

Raubbegierde, *f.* chciwość łupieżſtwa, łupu, rabunku, chuć, chętka do rabowania.

Rauben, rabować, wydzierać, drzeć. ſie haben ſo viel als ſie rauben, oni tak wiele maią, iak wiele wydrą, zrabuią, złupią. in allen Dingen offenbarlich rauben, we wſzyſtkich rzeczach publicznie odzierać, łupić, rabować. von eines Vermögen, z czyich dobr drzeć, czyi maiątek łupić, rabować. die Hoffnung rauben, verblendet die Gemüther, nadzieia rabunku zaślepia umysły. man raubet erſchrecklich auf den Straſſen, ſtraſznie odzieraią łupią po ulicach.

Rauberey, *f.* rabuſioſtwo, odzierſtwo, łupieżſtwo; auf der Straße, na drodze rozboy. Rauberey begehen, rabuſioſtwo popełnić, odzierſtwa, rozboie czynić.

Rauberinn, ſ. Räuberinn.

Rauberiſch, ſ. Räuberiſch.

Raubgeld, *n.* rabuſiowſkie pieniądze, rabunkiem zabrane.

Raubgierig, chciwy na rabunek, ochotny do łupienia.

Raubguth, *n.* łup, odzierz, rzeczy łupem, odzierzą zabrane, ſiehe Raub, Beute.

Raubneſt, *n.* rabuſiow gniazdo, rabuſiow ſiedliſko, drabſkie kryiomki; iamy, po ktorych ſię drabi, rabuſiowie, zboycy chowaią.

Raubſchiff, *n.* rozboyniczy okręt; kleines, okręcik, ſtatek, zboiecki okręt,

drabow

drabow morskich okręt, po morzu rozbiiaiących okręt.

Raubschloß, *n.* zamek rozboyniczy, ucieczka, przewodnia rozboynikow.

Raubung, *f.* rabowanie, łupienie, odzieranie, odzierstwo, gwałtem zabieranie.

Raubvogel, *m.* iastrząb.

Rauch, *m.* Dampf, der vom Feuer aufgeht, dym, ktory z ognia w gorę idzie, kurz; leichter, letki; von Kohlen, z węgli; von dürrem Miste, z suchego gnoiu; stinkender, śmierdzący; beschwerlicher, przykry, gryźliwy; todtlicher, śmiertelny; steigt auf von dessen Hause, wstępuie w gorę z iego domu. einen mit Rauche peinigen, kogo dymem męczyć. bedeckt den Himmel wie eine Wolke, okrywa niebo iak iaki obłok. geht durch ein mäßiges Loch heraus, wychodzi przez niewielki dymnik. voller Rauch, pełny dymu, napełniony dymem, zakurzony dymem, okopciały dymem. dergleichen Bilder, okopciałe obrazy y zakurzone dymem. Rauch machen, dym robić, dymem kurzyć. im Rauche aufgehen, w dym się obrocić, z dymem pość. unser Haab und Guth geht im Rauche auf, nasz maiątek, nasze dobro idzie z dymem w gorę, s. Verbrennen.

Rauch, haaricht, kudłaty, kosmaty. rauche Backen, kosmate lice. rauches Gesicht, kosmata twarz. raucher Bart, kudłata broda. rauche Mäuler, kosmate gęby; wie ein grobes Tuch, iak grube sukno; *mowi się:* kosmate sukno.

Rauch-Altar, *m.* ołtarz do kadzenia, do palenia kadzidła na niem.

Rauchen, dymić się, kurzyć się, dymu narobić; dym wydawać. das Haus rauchet, z domu się dymi, kurzy się z domu.

Rauchfang, *m.* kumin, dymnik; dymne, *subst. n.*

Rauchfarbe, *f.* dymowa farba, dymowa barwa; etwas damit färben, dymową barwą ubarwić, dymową farbą ufarbować.

Rauchfaß, *n.* turibularz, kadzielnica, do kadzenia sprzęt.

Rauchhändler, *m.* der mit Pelzwerk im Ganzen handelt, kupiec ktory całko futra przedaie.

Rauchig, odymiony, zakopczony, przydymiony, zakurzony dymem.

Rauchkammer, *f.* dymnik, w co dym wchodzi.

Rauchloch, *n.* wychod ktorym dym idzie na dwor.

Rauchpfanne, *f.* panewka do kadzenia, *albo* turybularz.

Rauchwerk, *n.* womit man räuchert, s. Räuchwerk.

Rauchwerk, *n.* Pelze u. d. g. futra, towar futrzany.

Ravelin, *n.* ein Festungswerk, rawelin, tarcz okop zasłaniaiący, tak nazwany.

Ravenna, Stadt in Italien, Rawenna, miasto we Włoszech. daher, Rawennat.

Rauffen, rwać, targać; einen, kogo; sich mit einem, targać się kim; darüber, o co; walczyć, passować się, szarpać się z kiem o iaką rzecz, s. Streiten, Fechten, Zanken.

Rauh, chropowaty, nierowny. rauher Ort, chropowate, nierowne mieysce; Fels, chropowata skała; Rede, niezgrabna mowa; Mensch, chropawy, niezgrabny człowiek; Leben, okropne życie, przykre, naprzykrzone życie. rauher Weg zu etwas, nierowna, chropowata droga do czego. sehr rauh, bardzo chropawy; oben, na wierzchu. rauh machen, chropawym co uczynić, nie gładkiem; den Hals, w garle ostrość iaką sprawić.

Rauhigkeit, *f.* chropowatość, nie gładkość; der Oerter, mieysc, w mieyscach, po mieyscach; des Gemüths, nierowność umysłu; der Zunge, chropawość ięzyka.

Raum, *m.* mieysce; ebener, rowne; enger, ciasne, szczupłookreślone; unendlicher, nieskończone, niezmierne; freyer, wolne; großer, wielkie; gemeiner, pospolite, powszechne; darzwischen liegender, w śrzodku między czym a czym leżące; breiter, szerokie, obszerne; langer, długie; kurzer, mittelster, sehr kleiner, krotkie, śrzednie, bardzo małe. von ungefehr 2000 Schritten, prawie wielkie na dwa tysiąca krokow; eingeschlossener, zamknięte, opasane; gevierter, czterościanne, czworoboczne; von 2 Füßen, dwie stopy wielkie; von 3 Füßen, na trzy stopy wielkie; von einem halben Fuße, na puł stopy; 2 Fuß breiter, na dwie stopy szerokie; runder, okrągłe. von 1000 Schritten darzwischen lassen, na tysiąc krokow wielkie mieysce

między

między czym a czym zostawić. haben sie nicht alle, nie wszyscy maią mieysce; habe ich nicht, ia nie mam mieysca. Raum zwischen etwas, odległość mieysca między czym a czym; mäßiger, pomierne. noch halb so grosser, ieszcze połową tak wielkie. unermeßlicher, niezmierne, niezamierzone; öffterer, gęste. der groß genug ist, dosyć wielkie; mittelmäßiger, średnie; enger, szczupłe, ciasne; gleich großer, rowno wielkie. von 300 Füssen, na ośm set stop; kleiner, małe; darzwischen gelassener, między czym a czym zostawione; unterschiedener, rozmaite, rozrożnione; der Buchstaben, mieysca między literami, odległości między literami; lassen, zostawiać, pozostawiać, s. Platz.

Raupe, *f.* ein Ungeziefer, gąsiennica, *owad znaiomy*; mit den Händen, rękami gąsiennice zgarnywać. rauche Raupe, kosmata gąsiennica.

Raupeisen, *n.* żelazo do zbierania gąsiennic, kliszcze.

Raupennest, *n.* gąsiennicze gniazdo, gniazdo gąsiennic.

Rausch, *m.* opiłość, piiaństwo, szum w głowie, den man sich trinkt, gdy się kto upiie; starker, tęga opiłość, tęgi szum; ausschlafen, wyspać się z opilstwa, z szumu; przespać piiaństwo, wyszumieć się we śnie, wyszumieć się śpiąc. einem einen Rausch zutrinken, upoić kogo, zpoić kogo; głowę komu napoiem poturbować. einen Rausch haben, mieć szum w głowie, mieć ciepło w głowie, mieć rozgrzaną głowę, nazbyt sobie podochocić, einen starken Rausch haben; der einen Rausch hat, ktory się upił, ktory sobie głowę napoiem sfatygował, ktory się urznął po dziurki. sich einen Rausch trinken, szumu nabrać w głowę; ist ausgeschlafen, szum iest wyspany; z piiaństwa, z opilstwa człowiek wyszumiał się. einen Rausch bekömmt er, głowa się mu rozgrzewa; zaczyna mu szmerać, szumieć w głowie. einen halben Rausch haben, podpić sobie, podpoionym być wpoł.

Rauschen, szumieć. das Meer rauschet, morze szumie, świstać y szumieć. die Winde rauschen, wiatry świstaią y szumieią.

Rauschen, das, *n.* szumienie, szum; des Meeres, ięczącego morza, szmer, hałas.

Raute, *f.* ein Kraut, ruta, ziele; kleine, rutka. von Raute, z ruty, ruciany. dergleichen Oel, ruciany oleiek. dergleichen Kranz, ruciany wieniec. mit Raute angemacht, rutą zaprawny. dergleichen Wein, wino z ruty, ruciane.

Rautenkranz, *m.* ruciany wieniec, z ruty uwity wieniec.

Rautenöl, *n.* ruciany oley, z ruty wybiiany oley.

Rautenwein, *m.* ruciane wino, z ruty wyciśnione wino.

Rebauge, *n.* Auge im Weinstocke, pącze, na winnym drzewku.

Rebe, *f.* gałązka winna, wilk, sowohl wie sie am Weinstocke stehen, als auch die abgeschnittenen, gałązki, szypuły, chrostek, tak te co ieszcze na winnym drzewku są, iak y te, co są poobrzynane. man siehet an jedem Reben nur eine Traube, na każdey gałązce tylko iednę iagodę u idzieć. ohne Trauben, bez iagod prącik. ohne Augen, bez pęczka goły pręcik. der sofort auch seine Trauben bringt, ktory iagody rodzi, drzewko urodzayne. der in einem Jahre treibt, ktory w iednym roku puszcza, drzewko roczne. die Rebe anbinden, anheften, przywięzywać, zwięzywać. voll Reben, das viel Reben hat, co ma wiele o gałaczek, chrostku. aus oder von Reben, szypułowy, chrostkowy. dergleichen Asche, popioł z niegoż.

Rebblatt, *n.* winny liść.

Rebbogen, *m.* wygięta gałązka winna.

Rebecca, Weibsnamen, Rebekka, imię kobiece.

Rebell, *m.* buntowny, zbuntowany, powstaiący przeciwko rządom, przeciwko Krolowi, ktory się podniosł, przeciwko zwierzchności. zur Reue ihrer That bringen, przywieść zbuntowanych do żalu za ich sprawy, do żałowania ich postępkow. sich zu den Rebellen schlagen, przystać do buntownikow.

Rebellion, *f.* bunt, zbuntowanie się, rokosz. Verbrechen derselben, kryminał buntu, rokoszu. Rebellion anfangen, bunt, rokosz zacząć. sich darzu anlassen, o buncie, o rokoszu myśleć. darzu anreizen, pobudzać, podszczać, do buntu, do rokoszu; buntować, wzruszać bunt.

Rebelliren, buntować się, wybiiać się z pod władzy, z pod państwa; powstać przeciwko władzy Cesarskiey, Krolewskiey, wypowiadać posłuszeństwo.

offen-

offenbarlich, publicznie rokosz podnosić, bunt poruszać.

Rebellisch, buntowny, zbuntowany. rebellische Landschaft, buntowana, zbuntowana kraina, ziemia, powstaiąca, przeciwko Panu.

Reben-Asche, f. popioł z gałązek winnych.

Rebenblatt, n. liść winny, liść na gałążce winne.

Rebengesenk, n. nurek.

Rebengezelt, n. grontrzymadło, przywiązka, foszka. zu dergleichen gezogene Weinstöcke, do przywiązek przyciągnione drzewka winne.

Rebenholz, n. żzypuły, chrościk u grona winnego.

Rebenmesser, n. noż winniczny, sierpik winniczny.

Rebenschneider, m. obcinacz winnych drzewek, chędożnik.

Rebenschoßchen, n. wyrostek z drzewka winnego.

Rebenschoß, m. wyrost, rośl z drzewka winnicznego; der abgeschnitten wird, odcięta rośl, urzynek.

Rebenschull, m. szkoła drzewek winnych, rośli winnych.

Rebhun, n. ein Vogel, kuropatwa. von einem Rebhune, oder solches angehend, z kuropatwy, albo się kuropatwy tyczący, *adj.* kuropatwi.

Reblaub, n. winny liść; brechen, winny liść urwać, gałąska młodziuchna.

Reblaub-Brecher, m. urywacz winnego liścia, *albo* gałązeczki zieloney winny.

Reblaube, f. połączone, posprzęgane latorośli winne.

Rebmann, m. obrzynacz, chędożnik latorośli winnych.

Rebschoß, n. wyrośl z drzewka winnego, s. Rebenschoß.

Rebstange, f. pieniek drzewka winnego.

Rebstecken, m. podporka drzewku winnemu dana.

Rebstütze, f. podporka, pod winnym drzewkiem.

Rebwurm, m. glista, gliścisko.

Rebzweig, m. roszczka winna, s. Rebe.

Recanaty, Stadt in Italien, Rekanaty, miasto we Włoszech.

Recapituliren, powtorzyć co z większego zebrawszy.

Recapitulation, f. powtorzenie krotkie rzeczy krotko zebranych w mowię.

Receß, s. Vergleich.

Rechen, m. zackichtes Werkzeug, grabie, zębaty instrument.

Rechenbank, f. stoł.

Rechenbuch, n. worinnen von der Rechenkunst gehandelt wird, książka o rachunkach, w ktorey, o sztucze rachowania traktuie się. 2) worein einer seine Rechnung schreibt, książka z rachunkami, w ktorą kto swoie reiestra wpisuie.

Rechenkunst, f. sztuka rachowania, sztuka rachunkow, arithmetika. lehret uns zählen, uczy nas rachować, liczyć. gar gut darinnen geübt seyn, bardzo dobrze być w arytmetice ćwiczonym. zu solcher Kunst gehörig, do tey sztuki należący, *adj.* rachunkowy, liczbowy. nach der Rechenkunst, po rachunkowemu, podług aritmetyki.

Rechenmeister, m. aritmetyk, rachmistrz, der die Rechenkunst lehret, nauczyciel rachunkow, liczby, biegły w rachunkach, umieiący rachunki.

Rechenpfennig, m. rachunek; *plur.* pieniądze do rachunku należące, do reiestru.

Rechenschaft, f. sprawa, rachunek; geben von etwas, dać sprawę, dać rachunek z czego. warum etwas geschieht, czemu się co dzieie. von seinem Amte, ze swoiego urzędu. von seinem Leben, ze swoiego życia. von einem Rechenschaft fodern, upominać się od kogo rachunkow, domagać się od kogo rachunkow; des Lebens, rachunek życia.

Rechentisch, m. tablica, stolik do rachowania.

Rechnen, etwas ausrechnen, zusammenrechnen u. d. g. rachować, liczyć, wyrachować, wyliczyć, zrachować, zliczyć do kupy, porachować, policzyć, wraz. zween Ziegel für einen, dwie cegły na iednę rachować. an den Fingern, na palcach rachować. die Rechenkunst üben, ćwiczyć się w sztuce rachowania. wie lange man mit etwas zu thun habe, rachować, iak długo co trzeba czynić. wie weit die Sterne ihren Lauf von einander haben, rachować iak daleko gwiazdy iedna od drugiey swoy bieg maią. als ob man etwas empfangen, etwas unter den Empfang rechnen, co za odebrane porachować; miedzy odebrane rzeczy policzyć. etwas für nichts, co za nic rachować. für etwas gutes, za co dobrego. für eine Last, za cieżar. für eine Wohlthat, za dobrodzieystwo. einem etwas

etwas für ein Lob, komu rachować w pochwale, za chwałę. einen für einen Feind, kogo za nieprzyiaciela sobie liczyć. etwas für eine Wohlthat, co za łaskę sobie policzyć. rechne für diese Dinge zehen Minen, połoź, rachuy za te rzeczy dziesięć mny. einen unter die rechtschaffenen Leute rechnen, kogo między podściwych ludzi liczyć. etwas unter die Mährgen rechnen, co między bayki policzyć. unter die Götter, między bogow. unter die Seinigen, między swoich. einem für einen Ruhm, komu za honor policzyć. das Geld für nichts, pieniądze za nic liczyć, za nic mieć. für einen Gewinn, za zysk mieć. eines Dienst für was geringes, przysługę iaką mieć sobie za naymnieyszą rzecz. für eine Schmach, za zelżywość, za obelgę co sobie liczyć, mieć, s. Halten.

Rechner, *m.* rachmistrz, ten co rachunki robi, co rachunki czyni.

Rechnung, *f.* rachunek; ablegen, rachunek; ablegen, rachunek oddać, rachunek dać, uczynić; einem, komu. mit einem zur Richtigkeit bringen, examiniren, rachunki z kiem przeglądać, przeliczyć na nowe. Rechnung ziehen, rachunki, porachować; einem abnehmen, rachunki od kogo odbierać. von allen Rechnung thun, ze wszystkiego rachunek dać. Rechnung halten, rachunki trzymać, rachować. deine Rechnung ist richtig, twoy rachunek dobrze wychodzi. von einem über etwas Rechnung fodern, upominać się u kogo rachunku z czego. Rechnung thun, und sehen was man für Activ- und Passiv-Schulden habe, rachunek policzyć, y obaczyć, iakie są pożyczone komu, y zaciągnione od kogo długi. in die Rechnung bringen, w rachunki włożyć, wnieść, als Schulden darinnen stehen, w rachunkach być za dług położonym, być ieszcze długiem. gar zu genau mit etwas Rechnung machen, dokładnie y należycie z kiem rachunki porachować; überschlagen, rachunek czynić z kiem, albo z sobą rachować; was das Reich vermöge, co państwo zmoże, iak wiele ma. 2) sich vorher auf etwas machen, myślą co pierwey policzyć, *to iest*, pomiarkować. sich große Rechnung auf etwas machen, wiele sobie na czym zakładać; wiele polegać na czym, wiele nadziei pokładać w czym.

Rechnungsbeamter, *m.* pisarz rachunkowy, rationista, reiestrant.

Rechnungsführer, *m.* pisarczyk do reiestrow, ktory reiestr czego trzyma.

Recht, *n.* dobry. nicht rechnen, ob etwas recht oder unrecht sey, nie myśleć czy dobre iest, czy złe. rechter Verstand, dobre rozumienie. er saget; es sey nicht recht gewesen, on mowi, że nie nie było dobrego. er sagt allein was recht ist, on tylko ieden mowi co iest dobre. beobachten was recht ist, uważać, zachować to co dobre iest. rechte Frau, dobra żona; *to co* prawy. rechtes Alter um die Bürgermeisterwürde anzuhalten, prawy wiek do starania się o konsulat. rechte Kinder, prawe dzieci. rechte Frau, prawa żona; *to co* prawdziwy; Ruhm, prawdziwa chwała; Comitia, prawdziwy Seym; Griechenland, prawdziwa Grecyia, Tugend, prawdziwa cnota; Freundschaft, prawdziwa przyiaźń; Ehre, prawdziwy honor. rechte Zeit zum Tode, prawie dobry czas do śmierci. rechte Blut der Jugend, sam kwiat młodości. zu rechter Zeit, na sam czas, w sam czas. es thut ihm recht wehe, w samey rzeczy go to boli; *to co* rodzony. rechter Bruder, rodzony brat. rechte Schwester, rodzona siostra. rechte Kinder, rodzone dzieci; Liebe, rodzona, prawdziwa miłość. es ist recht und billig, dobra iest rzecz y słuszna. 2) zur rechten Hand gehörig, do prawey ręki należący, prawy. rechter Flügel, prawe skrzydło. rechte Hand, prawa ręka. die Schale in der rechten Hand haben, czaszę mieć w prawey ręce.

Recht, *adv.* dobrze. du muthmaßest recht von mir, ty rozumiesz dobrze o mnie. die Leute recht kennen, dobrze ludzi znać. alles steht noch recht bey der Mutter, wszystko ieszcze iest dobrze u matki; gethan haben, dobrze co uczynić było. ob es recht oder unrecht gethan sey, geht uns nicht an, nam nic do tego czy się to dobrze czy nie dobrze stało. handeln mit rechtschaffenen Leuten, dobrze sobie postępować z podściwemi ludźmi. recht wohl thun, wcale dobrze czynić. recht böse bardzo zły; gesund, bardzo zdrowy. recht und gerecht regieren, dobrze y sprawiedliwie rządzić; handeln, czynić. etwas wissen, dobrze co wiedzieć. etwas besorgen, o co się starać; etwas befestigen, co umocnić; beschrieben werden, być opisanym. eine Weisheit genennet werden, dobrze być mądrością nazwanym. nichts recht machen, nie

nie czynić dobrze; gethan haben, oder gemacht haben, daß, dobrze to zrobić było, że. recht und wohl, dobrze y dobrze. seine Dinge ausrichten, dobrze swoy interes sprawić.

Recht, das, *n.* prawo; verborgenes, ukryte, zawiłe; billiges, das gleich durchgeht, słuszne; gutes, dobre; listiges, chytre; fremdes, obce; des Krieges, woienne prawo; gewisses und ausgemachtes, pewne y należycie opisane; klares, iasne; bürgerliches, obywatelskie; deutliches, iasne; gemeines der Völker, powszechne narodow prawo; streitiges, zakłucone, kłutliwe, sporne. schlimmes, złe; göttliches und menschliches, boskie y ludzkie prawo; besonderes, osobliwe; festes, mocne; erbschaftliches, dziedziczne; feldherrliches, kaiserliches, Hetmańskie, Cesarskie; unbilliges, völliges, niesłuszne, zupełne; gesetzmäßiges, według ustaw. freyes, wolne; natürliches, naturalne; neues, nowe; dunkeles und unbekanntes, ciemne y niewiadome; sehr gutes, bardzo dobre; väterliches, stetes, oycowskie, nieustanne; priesterliches, księże; päbstliches, papieskie; königliches, Krolewskie; geheiligtes, unverletzliches, poświęcone, niedotykane; stolzes und gewaltsames, pyszne y gwałtowne; schändliches, sromotne; wahres, prawdziwe; altes, stare. ganzes des Kriegs und Friedens, całe prawo woyny y pokoiu. das nicht schriftlich abgefaßt ist, ktore pismem nie iest podane, prawo nie pisane. lächerliches, śmieszne. unzweifelhaftes, niewątpliwe. in acht nehmen, halten, ihm nachleben, przestrzegać prawa, chować prawo, według niego żyć. nicht in acht nehmen, nie przestrzegać. übern Haufen werfen, prawa na kupę po obalać, prawa powywracać; aufheben, poznosić. mit dem schärfsten Rechte verfahren, iak nayściśleyszym prawem postępować. von seinem nachgeben, ustąpić swoiego, odstąpić swoiego prawa. ein wenig von seinem Rechte nachgeben, trochę co upuścić od swoiego prawa. mit Rechte, prawem. mit bestem Rechte, naylepszym prawem. billig und mit Rechte etwas thun, słusznie y prawem co czynić. es wiederfährt ihm mit allem Rechte, to się mu trafia sprawiedliwym prawem. fodern was Rechtens ist, upominać się o to co prawem iest. setzen, was Rechtens ist, stanowić to, co prawo iest; sprechen, sądzić, sprawiedliwość czynić. einem wie den andern, tak iednemu iak y drugiemu. fleißig und mit großer Strenge Recht sprechen, pilnie y z surowością sprawiedliwość czynić. auf Rechtsfragen antworten, na prawne pytania odpowiadać. sein Recht verfolgen, zu erlangen suchen, ausführen, swoiego prawa dochodzić, szukać aby go otrzymać, wykonywać. behaupten, erhalten haben, bronić swoiego prawa, utrzymywać swoie prawo. mit Gewalt, mit dem Schwerdte behaupten, mocą, orężem prawa swoiego bronić. der Gesandten fleißig behaupten, utrzymywać zachować pilnie prawo posłow. im Rechte abgefasset seyn, w prawie być położonym. eines erlangen, prawa czyiego nabyć. er steht ihm nicht mehr Recht zu, als er selbst behält, on mu więcey prawa nie przyznaie iak on sam ma. einen vor Gerichte darzu gelangen lassen, komu prawo sądem przyznać. weder göttliche noch menschliche beobachten, halten, ani boskich, ani ludzkich praw zachowywać. den Unterthanen sprechen, poddanym prawo dawać, sprawiedliwość czynić. gleiches Recht haben, rowne mieć prawo. verstehen, prawo rozumieć, znać się na prawie. nicht verstehen, nie rozumieć, nie umieć prawa, nie znać się na prawie, niewiedzieć co to iest prawo. was das gemeine Recht ausweiset co powszechne prawo uczy. den Armen vorschreiben, prawo ubogim opisywać. nicht mehr begehren als Rechtens ist, więcey nie pragnąć iak to co prawo iest, co prawo pozwala. das Recht läßt es nicht zu, prawo tego nie pozwala. sofern es Rechtens ist, ile prawo pozwala. wider Recht eines Sohn werden, przeciwko prawu zostać czyim synem. anders, als es Recht ist, in einen verliebt werden, inaczey iak prawo każe zakochać się w kiem. die Gesandten sind wider alles Recht umgebracht worden, Posłowie byli przeciwko wszelkiemu prawu pozabiiani. alles Recht aufheben, wszystko prawo znieść. mit Recht und Unrecht, prawem y nieprawem, godziwie y niegodziwie.

Rechte Hand, *f.* prawa ręka; einem biethen, prawą rękę komu podać. von der rechten Hand her, od prawey ręki. gegen die rechte Hand seyn, ku prawey ręce być. einen darbey nehmen, kogo

kogo wziąć za prawą rękę. einem dar-reichen, komu prawą rękę podawać. ausstrecken, prawą rękę wyciągać. etwas damit halten, co prawą ręką, *albo* w prawey ręce trzymać. rechter Hand wärts, w prawą, na prawą rękę, sich kehren, obrócić się, obracać się.

Rechten, prawować się, sądzić się; mit einem hastig, z kiem żwawo, pieniać się z kiem, prawo mieć z kiem mocne, wielkie, wodzić się prawem z sobą, prawem sobie z kiem postępować.

Rechtfertigen, usprawiedliwiać, usprawiedliwić, einen, kogo, winę, występek od niego oddalać, wymawiać go w iakiem przestępstwie, mowić że tego grzechu nie uczynił, nie popełnił; sich gegen einen, usprawiedliwiać się komu, wymawiać się z zadaney sobie winy, nieprzyznawać się do niey, oczyszczać się z niey.

Rechtfertiger, *m.* usprawiedliwiciel, usprawiedliwiaiący.

Rechtfertigerinn, *f.* usprawiedliwicielka, usprawiedliwiaiąca.

Rechtfertigung, *f.* usprawiedliwianie, usprawiedliwienie, oczyszczenie z winy.

Rechtgläubig, prawey nauki, dobrego zdania.

Rechtgläubiger, *m.* prawowierny, ktory ma dobrą w rzeczach boskich wiarę; ktory to o rzeczach boskich wierzy co prawda y co trzeba wierzyć.

Rechtlich, prawnie, prawem, według prawa, mit einem verfahren, z kiem postąpić.

Rechtmäßig, prawy, prawny. rechtmäßige Versammlung, prawne zgromadzenie ludu. rechtmäßiges Commando haben, mieć prawą komendę. er hat eine rechtmäßige Reise nach Rom vor, on podług prawa drogę ma przed się do Rzymu. rechtmäßige Entschuldigung, prawna, sprawiedliwa wymowka. rechtmäßige Strafe, sprawiedliwa kara, podług prawa kara. rechtmäßiger Feind, prawy nieprzyiaciel, podług prawa nieprzyiaciel. rechtmäßige Ursache, sprawiedliwa przyczyna, prawa przyczyna, prawna przyczyna. rechtmäßiger Krieg, sprawiedliwa woyna, podług prawa woyna, prawna woyna.

Rechtmäßig, *adv.* prawie, prawnie, sprawiedliwie, prawem, mit einem verfahren, z kiem postąpić, prawnie z kiem postępować; ist nichts in der Sache gethan, nic się w tey rzeczy prawnie, albo prawem niedziało; auf einen böse seyn, sprawiedliwie być na kogo złym. rechtmäßig commandiren, sprawiedliwie podług prawa rozkazywać; ein Opfer verrichten, prawie ofiarę odprawić. rechtmäßig zweifeln, sprawiedliwie powątpiwać.

Rechtmäßiglich, s. Rechtmäßig.

Rechts, w prawą. gegen die rechte Hand, ku prawey ręce.

Rechts-Consulent, *m.* prawny, tłomacz prawa, ten ktorego się radzą w prawie, praworadca, prawoporadca; obiaśniacz prawa, wykładca prawa, obiaśniciel prawa, w prawie.

Rechtschaffen, podściwy. rechtschaffener Mann, podściwy człowiek. rechtschaffenes Gemüth, podściwe serce, podściwy umysł; niewinny, bogoboyny, szczery duch. rechtschaffene Freundschaft, podściwa przyiaźń prawdziwa, niezmyślona. mit einem rechtschaffenen Manne handeln, z podściwym człowiekiem traktować.

Rechtschaffen, *adv.* prawdziwie, podściwie; urtheilen, sądzić podściwie; einen lieben, prawdziwie kogo kochać; *to co* szczerze, rzetelnie; handeln, traktować szczerze y rzetelnie w iakiey rzeczy.

Rechtschuldig, obwiniony, oskarżony podług prawa.

Rechtserfahren, biegły w prawie, umieiętny w prawie, s. Rechtsgelehrt.

Rechtsfrage, *f.* pytanie prawne, zadaná kwestyia w prawie, albo o prawie.

Rechtsführung, *f.* stawanie w sprawach, patronistwo, *patronizacyia.*

Rechtsgelehrsamkeit, *f.* w prawie uczoność, w prawie umieiętność, w prawie biegłość; prawa rozumienie, praw wiadomość, praw znaiomość, znanie się na prawie.

Rechtsgelehrter, *m.* prawny, uczony w prawie, biegły w prawie; w prawie umieiętny, prawo umieiący, prawo rozumieiący, znaiący się na prawie, wiadomy prawa, znaiomy prawa, ktoremu prawa wiadome, ktoremu prawa znaiome. großer Rechtsgelehrter, wielki prawnik, prawna głowa, bardzo prawna głowa. vortrefflicher Rechtsgelehrter, przedni prawnik, przedni w prawie, zawołany w prawie, dobry w prawie, nad innych lepszy w prawie, rowna naylepszych w prawie, przechodzi umieiętnością prawa innych, rozumie z gruntu prawo, zna się na

 prawie

prawie gruntownie, na palcach prawo umie etc. schlimmer, nie dobrze umieiący prawo; zły z niego iurysta; wykrętarz w prawie, tylko mataiący prawem.

Rechtsgelehrtheit, siehe Rechtsgelehrsamkeit.

Rechtshängig, do sądu wytoczony. rechtshängige Sache, sprawa do sądu wytoczona; sprawa w sądach się agituiąca.

Rechtshandel, *m.* prawo; mit einem anfangen, z kiem zacząć, pozwać kogo do prawa, zapozwać kogo do sądu; auf Leib und Leben mit einem anfangen, prawo o głowę y o życie z kiem zacząć. eines Rechtshandel führen, czyią sprawę trzymać w sądach. sich darein einlassen, wdać się w prawo, dać się wciągnąć w prawo, komparycyią zapisać. Rechtshandel treiben, mowić w sprawie, stać w sprawie, przekładać sądowi sprawę. Rechtshandel gewinnen, sprawę wygrać, sprawę utrzymywać, sprawę zyskać, utrzymać się w sprawie. Rechtshandel beylegen, schlichten, sprawę zagodzić, ugodzić. Rechtshandel richten, sprawę sądzić. einem den Rechtshandel zuerkennen, komu sprawę przyznąć, przysądzić.

Rechtsknoten, *m.* w prawie węzeł, trudność, zawiłość. Rechtsknoten auflösen, węzeł w prawie rozwiązać, trudność zachodzącą w prawie ułatwić, obiaśnić.

Rechtskräftig, prawoważny, prawomocny; dergleichen Urtheil, prawoważny dekret, prawomocna kaźń.

Rechtsprechen, s. Recht rc.

Rechtsprechung, *f.* sądzenie, rozsądzanie; gleichmäßige, rownomierne; gelinde, łaskawe; harte, strenge, niełaskawe, ściste; ungeschickte, nieumieiętne; die ums Geld zu haben ist, wie man sie verlangt, przedayne, ktore mieć można za pieniądze tak iak sobie kto życzy; in der Stadt, w mieście; zu Ende bringen, sąd, skończyć, sprawę osądzić; bleiben lassen, unterlassen, przestać sądzić, nie dokończyć sądzenia spraw; vollenden, zupełnie osądzić, do końca osądzić. 2) s. Billigung.

Rechts-Proceß, *m.* sprawa, prawo, w sądach, s. Proceß.

Rechtssache, *f.* sprawa, prawo, sądzenie się, s. Rechtshandel.

Rechtstag, s. Gerichtstag.

Rechtsspruch, *m.* dekret, kaźń, wyrok sądu, wyrok sądowy.

Rechtsverdrehung, *f.* kręcenie prawa, przekręcenie prawa, przenicowanie prawa.

Rechtsverständiger, *m.* umieiętny w prawie, umieiący prawo, rozumieiący prawo, prawo znaiący, wiedzący co prawo, na prawie się znaiący, s. Rechtsgelehrter.

Rechtswissenschaft, *f.* wiadomość prawa, prawa znaiomość, w prawie biegłość.

Recidiv, *f.* eine Krankheit die wiederkömmt, recydywa, choroba, ktora się znowu wraca. Recidiv bekommen, znowu zapaść na tęż samę chorobę co y pierwey, recydywy dostać.

Recipient, *m.* Gefäß beym distilliren, naczynie przy dystyllowaniu, odbiernik, recypient.

Recitiren, odmawiać, odmowić, przeczytać; eine Schrift, pismo.

Rekel, *m.* człowiek wieśniak, szczery chłop, prawdziwy chłop, s. Grob.

Recken, wyciągać, podawać; einem die Hand hin, komu rękę, wyciągać do kogo rękę; in die Höhe, w gorę wyciągać; die Spitze, szpadę w gorę, podnosić.

Reclamiren, odwołać, nazad; einen, kogo.

Recognosciren, obaczyć, poznać; den Weg, drogę; wie das Lager liegt, iak oboz leży; die Gegenden fleißig, okolice mieysc pilnie zwidzieć; die Lage der Stadt, położenie miasta; die Gegend, kray; den feindlichen Marsch, nieprzyiacielski marsz obaczyć, poznać; einen Ort, mieysce iakie zwidzieć; einige darzu vorausgehen lassen, niektorym kazać iść do obaczenia, do poznania; mit dergleichen voraus geschickt werden, z takowemi do obaczenia y rekognoskowania być wysłanym.

Recolligiren, pokrzepiać, pokrzepić, sich, siebie; sił znowu nabierać; sich nach der Flucht, wytchnąć sobie, przyść do siebie po ucieczce.

Recommendation, *f.* rekomendacyia, zalecenie, zachwalenie, oddanie, poruczenie; mit Fleiß geschriebene, rekomendacyia z pilnością napisana; nachdrückliche, ważna; göttliche, dunkele und unsichere, boska, nie iasna y niebezpieczna; stete, gemeine, besondere, nieustanna, pospolita, osobliwsza rekomendacyia. durch eines Recom-

mendation



mendation in einer Stadt sehr angenehm seyn; przez czyią rekomendacyią być w iakim mieście bardzo miłym, wziętym: der Hauptpunct meiner Recommendation ist, daß du nicht zugebest, głowny punkt moiey rekomendacyi iest, abyś nie pozwalał: einem eine nach aller Kunst gemachte Recommendation versprechen, komu przyobiecać rekomendacyią zrobioną podług wszelkiey sztuki. ist ihm bey demselben sehr beförderlich gewesen, rekomendacyia była mu bardzo zdatna y pomocna. ist von großem Nachdrucke gewesen, była wielkiey wagi. nichts als dergleichen an einen schreiben, nic tylko same rekomendacyie, same zalecenia do kogo pisać.

Recommendations-Schreiben, *n.* pisanie z rekomendacyią, pisanie rekomenduiące, pismo z zaleceniem, pisanie polecaiące.

Recommendiren, zalecić, polecić, poruczyć, oddać, zarekomendować; einen oder etwas gut, dobrze kogo, albo co; gemein hin, pospolicie; mit Fleiß, z pilnością zarekomendować; nachdrücklich, ważnie; sehr, wohin, bardzo, dokąd; aus Herzensgrunde, z serca, z gruntu serca; vornehmlich, sonderlich, gewissenhaft, przednie, osobliwie, sumiennie; einig und allein, iedynie tylko; seine kleinen Kinder dem Schutze des Volks, swoie małe dzieci protekcyi ludu zalecić, oddać; eines Wohlfahrt einem solchen Manne, czyią fortunę y całość iakiemu zacnemu mężowi; sich ganz und gar eines Liebe und Treue, wcale się oddać, zdać na czyią miłość y wierność. einen aufs beste recommendiren, kogo iak naylepiey zalecić; iak naylepszym sposobem oddać łasce czyiey; eines Treue, czyiey wierności; w protekcyią czyią kogo zalecić, protekcyi czyiey oddać siebie y fortunę swoię; einen bey einem bestens, kogo u kogo iak naylepiey, iak nayprzedniey zalecić; sich bey einem bestens, zarekomendować siebie samego komu iak naylepiey. sich bey einem zu recommendiren suchen, szukać aby się komu, *albo* u kogo zarekomendować aby się w czyią zalecić łaskę. sich einen recommendiren lassen, pozdrowić kogo, kłaniać się komu kazać od siebie, zalecić, albo siebie czyiey łasce oddać.

Recommendirt, poruczony, zalecony; sich einem seyn lassen, mieć kogo sobie zaleconym, swoiey łasce, swoiey przyiaźni, swoiey protekcyi oddanym.

Recompens, *m.* nadgroda, zapłata, rekompensa; den soll einer bekommen, ktorey ma kto dostać; aufsetzen, obiecać nadgrodę, zapłatę, rekompensę, s. Belohnung.

Recompensiren, nadgrodzić, oddać, odsłużyć, zapłacić, etwas mit etwas, co czym, s. Vergelten.

Reconvalescenz, *f.* ozdrowienie, przyście, przychodzenie do zdrowia.

Recreation, *f.* rekreacyia, rozrywka, rozerwanie umysłu, zabawa umysłu, wesołe umysłu bawienie, rozweselanie myśli, s. Ergötzlichkeit.

Rekruten, *pl.* rekruty, żołnierze, na dopełnienie horągwi, pułkow. Rekruten werben, rekrutow werbować, rekrutow zaciągać, rekrutow zbierać; nowo zaciążnych, świeżo zaciążnych żołnierzy brać; mit sich aus Italien bringen, z sobą z Włoch przyprowadzić; die Regimenter damit ergänzen, reymenta rekrutami dopełnić, dopełnienie reymentow nowo zaciążnemi uczynić, świeżo zaciążne horągwie sprowadzane.

Rekrutiren, die Truppen, woysko rekrutować, przystawiać rekrutow do horągwi na mieysce tych ktorzy ubyli. die geschwächte Armee rekrutiren, osłabione y zmnieyszone woysko rekrutować. die Regimenter rekrutiren, reymenta nowemi żołnierzami dopełniać, dzielić rekrutow między reymenta y pułki dopełnienia potrzebuiących. durch den gemachten Ausschuß, przez zaciąg nowo zrobiony, przez nowe werbunki.

Rector, *m.* der Oberste in einer Schule, Rektor, naystarszy nad szkołami, Szkołrządca; der Pauls-Schule zu London, szkoł Pawłowskich w Londynie. Rector seyn, być Szkołrektorem, Szkołrządcą.

Rectorat, *n.* Rektorat, Rektorstwo, auf einer Universität, Rządstwo iakiey Akademii, urząd Rektora Akademii; niederlegen, urząd Rektora złożyć; in einer Schule, w szkołach rektorstwo, rządstwo szkoł iakich.

Redart, *f.* Mundart, mowy kształt, ust kształt, dyalekt; im Griechischen, w Greckim; ionische, Jońki; attische, Ateński; dorische, Dorski; äolische, Eolski dyalekt; gemeine, pospolity; poetische, poetycki dyalekt; wie man sie

sie zu Hause gewohnt ist, domowy dyalekt, domowy kształt mowienia.

Rede, *f.* mowa, gemeine der Menschen, jedoch auch manchmal mit Fleiß verfertigte, pospolita iaka między ludźmi, ale przecie z pilnością wygotowana; *it.* das Geschrey, krzyk, wołanie; mowa potoczna; accurate, zweifelhafte, deutliche, dokładna, wątpliwa, iasna mowa; beständige, sehr stark gehende, stateczna, bardzo się gęsto rozchodząca; anständige, sachte, niedrige, przystoyna, powolna, podła; die sich zu einem Gastgebothe schickt, szykowna do bankietu, mowa prawie do ochoty, iakiey na ochocie trzeba; Honig süße, zierliche, scherzhafte, słodka iak miod, wystroiona, żartobliwa; leichte, tägliche, angenehme, łatwa, codzienna, przyiemna; nachdrückliche, ernsthafte, ważna, surowa, nie do żartu, ale do prawdy; ehrerbietige gegen einen, poszanowania pełna dla kogo; höfliche, gottlose, leichtfertige, ludzka, bezbożna, swawolna; eitele, unvorsichtige, prożna, niebaczna, nieostrożna; unreine, unflätige, nieczysta, niechędoga; verhaßte, nieluba, nienawisna; gelinde, łagodna; leichtsinnige, płocha, letkomyślna; freye, wolna; lange, długa; vielen bekannte, wiele mowy wiadomy; dunkele, ciemna, zawikłana; landübliche, oyczysta, kraiowa mowa; die durch die ganze Stadt geht, ktora po całym mieście idzie; des gemeinen Pöbels, pospolitego gminu; reine, deutliche, czysta, iasna; lateinische, neue der Leute, łacinska, nowa między ludźmi mowa; artige, närrische und kindische, piękna, błazeńska y dziecinna; vorige, gegenwärtige, unverschämte, przeszła, ninieysza, bezwstydna; unterschiedene, alte, rozmaita, stara, staroświecka; mangelhafte, gebräuchliche, wady maiąca, używana, zwyczayna; gelehrte, erdichtete, unbillige, uczona, zmyślona, niesłuszna; misgünstige, scherzhafte, böse, nieżyczliwa, żartowna, zła; vielerley, wieloraka; und erlogene, y prożna; bescheidene, skromna; kurze, krotka; vernehmliche, wyraźna, rozrożniona. gehet von etwas, iest o czym. eines zu erschnappen suchen, pilnować aby kogo podchwycić w mowie. Gelegenheit darzu suchen, okazyi do mowy szukać. anfangen, austragen, mowę zacząć, mowy być początkiem. Gelegenheit darzu geben, dać okazyią do mowy. auf die Bank bringen, wnosić mowę, wyieżdżać z mową, odzywać się z mową, materyią dać do mowy, podsunąć przyczynę do mowy, rzecz o ktorey by mowa była zademknąć. in die Rede kommen, przyiść na mowy ludzkie. damit inne halten, zatrzymać się z mową, przestać mowić. auf die Rede kommen, przyść do mowy, przypaść na tę mowę. in die Länge dehnen, długo rozciągać mowę. anfangen, przystąpić do mowy. halten, mieć mowę. in der Rede seyn, być w mowię, gdy o kiem mowią. fortsetzen, mowę swoię, daley mowić. vollenden, mowę z mowić zkończyć całą. bey der Rede seyn, być przymowie, być przytomnym, gdy mowa iest. in der Rede mit erwähnen, Meldung thun, w mowie co namienić, wzmiankę o czym uczynić. eines Rede einem hinterbringen, czyią mowę komu powiadać, czyią mowę komu donosić, donieść. die Rede aussprengen, mowę roztrząść, roznieść, mową rozgłosić. breitet sich aus, gehet, mowa się rozszerza, rozchodzi. kömmt aus, mowa wychodzi. sich dafür in acht nehmen, strzec się, chronić się iakiey mowy. stillen, unterdrücken, ucilzyć mowę, przytłumić, przydusić mowę. legt sich, ucisza się mowa, ustaie, kona, umiera, *trop.* lange Reden machen, długie mowy czynić, długie dyskursa, mowy prowadzić. den Tag damit zubringen, dzień na mowach, na dyskursach przepędzić. mit Fleiß verfertigte und nicht gemeine, z pilnością wygotowana, y nie pospolita mowa. Wortreiche Rede, obfita w słowa mowa. zierliche und nachdrückliche, ozdobna y ważna. armselige, uboga. nicht gar zierliche, nie bardzo świetna, nie bardzo przybrana. nicht ganz rauhe, nie bardzo poieżona, rozczochrana. zu etwas geschickte, stosuiąca się do czego. voller nachdrücklichen Worte, pełna ciężkich, wagę maiących słow, und weitläuftige, y obszerna. wunderswürdige, podziwienia godna. von der gemeinen Weise zu reden abgehende, od pospolitego kształtu mowienia odchodząca. hohe, kurzgefaßte, geschickte auf etwas, wysoka, krotko ułożona, zdatna do czego. hitzige, harte, gütige, gorąca, twarda, dzika, dobrotliwa, łaskawa. schmeichelhafte, gute, kurze, geschwinde, podchlebna, dobra, krotka, prędka. wohl und künstlich ausge-

ausgearbeitete, dobrze y podług ſztuki, albo ſztuką wypracowana. verwirrte, pokłucona, powikłana; verdrehete, pokręcona; ſchmähhafte, zelżywa; deutliche, dunkele, iaſna, nieiaſna, zawiła, ktorą zgadać iak zadankę potrzeba; einem anſtändige, zdobiąca kogo; die nicht zuſammenhängt, w ktorey ſię nietrzyma iedno drugiego, nie powiązana; angenehme, miła do słuchania; vortreffliche, przednia, przewyśmienita, arcy dobra; fertige und wohlfließende, gotowa y płynąca pięknie; die einen bewegt, poruſzaiąca, wzruſzaiąca kogo. die in gleichem Halte geht, ktora rowno iednakowo płynie; männliche, męſka; nützliche, pożyteczna; gelehrte und wohlgeſetzte, uczona y wyſadzona, wypolerowana; anſehnliche, okazała, świętna; voller nachdrücklicher Worte und Perſonen, pełna ważnych słow y myśli; einem honorabel komu honor czyniąca, dla kogo z honorem mowa; ſchreckliche, niederträchtige, ſtraſzna, podła; die weder zu niedrig und ſchlecht, noch zu hoch und pralericht, doch nachdrücklich, ktora ani podła y proſta, ani nazbyt wyſoka y napuſzona, a przecie wagę maiąca; erlauchte, iaſna, oświecona; unmenſchliche, unmäßige, nieludzka, nie pomiarkowana; leere, prożna; hefftige, żwawa, żywa; durchdringende, und doch wohl und zierlich verfertigte, przeymuiąca lecz przecie, ozdobnie zrobiona; unendliche, ſehr lange, nieſkończona, bardzo długa, und unangenehme, y niewdzięczna; die egal iſt, in gleichem Styl geſchrieben, rowno y rownym ſtylem napiſana; feindſelige und unbillige, nieprzyiacielſka y niesłuſzna; die wohl zuſammenhängt und fließt, powiązana razem płynąca, w ktorey ſię iedno drugiego trzyma; lobenswerthe, godna chwały; weit hergeholte, bardzo zdaleka zaczęta; große, mittelmäßige, elende, wielka, ſrzednia, mizerna; auslachenswürdige, wyśmiania godna; gemäßigte, pomiarkowana; ohne Saft und Kraft, bez ſoku y mocy, ſucha y nie mocna. die mehr angenehm als nachdrücklich, przyiemnieyſza niżeli ważnieyſza; nette, czyſta; ſchlechte, ohne alle Zierlichkeiten, proſta, bez żadnych ozdob; ſehr gute, nader dobra; zierliche und nachdrückliche, przyozdobiona y z wagą; mit ſchönen Gedanken und nachdrücklichen Worten, pięknemi myślami y ważnemi słowami; ausgeſchmückte, wyſmukana, wyſtroiona; ſehr zierliche, ſcharfſinnige, nader przyozdobiona, y ſuptelna; ſchädliche, ſzkodliwa; voll Feuer und Hefftigkeit, pełna ognia y żwawości; vortreffliche, arcy wyśmienita, und dem gemeinen Weſen nützliche und erſprießliche, pożyteczna y pomocna rzeczy poſpolitey; wahrſcheinliche, do wiary podobna; kluge, roztropna; reine, czyſta; ſtachlichte, kołąca; ungefehrte, nagła, trefunkowa; ſchändliche, wahre, ganze, ſromotna, prawdziwa, cała; aufrühriſche, buntowna; artige, feine, obrotna, przebiegła, ładna; verhaßte, nienawiſna. der Rede Inhalt, treść mowy. der Rede Arzeney, uboſtwo mowy, cienkość. Ueberfluß an Worten und Gedanken, obſitość mowy w słowa y w myśli; Härte, twardość, przykrość mowy; Ernſthaftigkeit, ſurowość mowy, ſurowość w mowie, ſtateczność w mowie, poważność w mowie. handelt davon, mowa traktuie o tym; geht weiter, idzie, ciągnie ſię daley; hängt zuſammen, trzyma ſię w raz, w kupie; wächſt an, wird hefftiger, rośnie co raz to żwawſza naſtaie; nimmt ab, wird ſchlechter, ubywa iey, prościeyſzą ſię ſtaie. die Rede beweiſen, kredyt uczynić mowie. etwas in ſeine Rede ſetzen, co włożyć w ſwoię mowę, co położyć w ſwoiey mowie; hat die gefährlichſten Dinge abgehandelt, odbyła nayniebezpiecznieyſze rzeczy; höret da auf, wo ſie angefangen, tam przeſtaie gdzie ſię zaczęła; eines hinter einander in einem fort hören, wciąż całey iak długa, od końca do końca czyiey mowy słuchać. hat mich hieher gebracht, mowa do tego mię przyprowadziła mieyſca. die ganze Rede von etwas in einem Tage halten, całą mowę w iednym dniu o czym mieć. eines fleißig leſen, czyią mowę pilnie czytać. fällt auf fremde Dinge, odchodzi od materyi, wpada w rzeczy do materyi nienależące. auf etwas zurück lenken, wrocić z mową do czego, caſnąć mowę do iakiey materyi. einem in die Rede fallen, przerwać komu mowę. mit einer ſehr mühſamen Rede beweiſen, daß einer gefehlt, pracowitą bardzo mową dowodzić że kto zbłądził. mit der Höflichkeit auszieren, ludzkością mowę przyozdobić. ſchöne halten, piękną mowę mieć. eines Leben in ungebundener Rede beſchrei-

beschreiben, niewiązaną mową czyie życie opisać. wegen der Größe eine her lesen, mowę dla wielkości iey z pisma czytać. deren Gemüther mit einer geschickten besänftigen, udatną mową ich umysły łagodzić. was ist das für eine Rede? co to iest za mowa? das ist seine letzte Rede gewesen, to była ostatnia iego mowa. der Rede Maaß und Ziel setzen, miarę y kres mowie założyć. auf eine Rede wider einen bedacht seyn, gotować się na mowę przeciwko komu. Rede an das Volk, mowa do ludu. eine von einem halten, mieć mowę o kiem. eines kluge Rede lesen, czyią rozeznaną mowę czytać. eine Sache darinnen vertheidigen, rzeczy iakiey w mowie bronić. kleine, mała mowa, mowka. dem man keine abgewinnen kann, od kogo żadney mowy wyciągnąć nie można. die Rede schließen, mowę zakończyć. harte und trotzige, twarda y przykra mowa. wider einen ausstoßen, wyzionąć, wywrzeć przeciwko komu mowę. gefährliche Rede wider einen führen, niebezpieczną mowę przeciwko komu mieć. seine Rede zielet dahin, iego mowa tam zmierza. einem allerley schimpfliche anhängen, zelżywą mowę mieć na kogo. einen zur Rede setzen, w mowie się uskarżać na kogo. Rede und Antwort geben, mowę mieć za sobą samym w swoiey własney sprawie. thun, halten von etwas, czynić mowę trzymać mowę o czym. einem mit, drey Stunden lang, trzy godziny długą Rede wider einen, mowa przeciwko komu. gemeine Rede, pospolita mowa, wieść, pogłoska. geht in der ganzen Stadt davon, biega po całym mieście o tym. ist ausgekommen, wyszła. legt sich, ustaie, przestaie. entstehet, powstaie. geht stark, mocna iest mowa. nimmt ab, ubywa iey. angebohrne eines Menschen, wrodzona, rodowita mowa iakiego człowieka. einen aus dem Lachen und der Rede beurtheilen, kogo ze śmiechu y z mowy sądzić.

Redekunst, *f.* wymowy sztuka, krasomowska sztuka. was nach solcher Kunst gemacht ist, co podług krasomowskiey sztuki zrobione iest; *adject.* krasomowski, mowny. nach solcher Kunst, po krasomowsku, mownie, wymownie; reden, mowić.

Reden, mowić; mit einem eigentlich, z kiem właściwie, należycie; scharfsinnig, bystromyślnie; sehr unrein, nie chędogo; hart, ostra; zweydeutig, obostronno dwochraźnie; freundlich, przyiaźnie, poprzyiacielsku; offenherzig, z otwartym sercem; geschickt, składnie, do rzeczy; bejahungsweise, potwierdzaiąc co, kształtem potwierdzaia; barbarisch, po grubiańsku; schön, wohl, gut Latein, gut Polnisch, pięknie, dobrze mowić, dobrze połacinie, dobrze popolsku mowić; insgemein hin, pospolicie; verwirrt, zakłucenie; keck, śmiało; bedächtig, uważnie; beständig, statecznie; weitläuftig, obszernie, obficie; gar zu weitläuftig, nazbyt obszernie; zierlich, ozdobnie; als verzweifelnd, iak w rozpaczy, iak rozpaczaiąc; anständig von einem, przystoynie, zacnie mowić o kiem; deutlich, iasno; länger, przydłużey; hochtrabend, dumno, wysoko; vertraut, poufale; hitzig, gorąco; tapfer, mocno; überhaupt, ogołem, powszechnie; vortrefflich Griechisch, Polnisch, wyśmienicie po grecku, po polsku; nachdrücklich, ważnie; freudig, wesoło; mit allen Ehren, z wszelkim honorem; schon längst, iuż dawno, iuż długo mowić; sehr gottlos, niezbożnie, bardzo; unverschämt, bez wstydnie; unbeständig, niestatecznie; ungewöhnlich, niezwyczaynie; sehr zierlich Polnisch, Deutsch, bardzo ozdobnie po polsku, bardzo ozdobnie po niemiecku; nicht übel Lateinisch, nie źle połacinie; sachte, zwolna; gütig, łaskawie; frey, wolno; prahlerisch, napuszono, chlubnie; übel, źle; besser, lepiey mowić; wunderlich, dziwnie; viel unter einander, wiele między sobą; dunkel, ciemno nie iasno; sehr wohl, nader dobrze; öffentlich, iawnie, publicznie; sehr gut Latein, bardzo dobrze połacinie; nicht anders, als, nie inaczey, iak; sehr gern, bardzo rad; sehr schlimm, naygorzey; sanftmüthig, łagodnie; deutlich, iasno; poetisch, po poetycku; gemein hin, iak pospolstwo mowi; sehr wohl, nader dobrze; schön, rein, recht, grob, bäurisch, pięknie, czysto, należycie, grubo, po chłopsku mowić; stille, cicho y spokoynie; besonders mit allen, z osobna, z obiema; ernstlich, gleichermaßen, surowo, podobnym sposobem mowić; annehmlich, aufrichtig, przyiemnie, szczerze; ungefehr, płocho; schändlich, szpetnie; mit großer Versicherung, z wielkim

wielkim ubezpieczaniem, potwierdzeniem; sehr klug, bardzo roztropnie; heftig, żwawo; wahr, prawdziwie; gewöhnlich, zwyczaynie; schamhaftig, wstydliwie; leise mit einem, cicho niegłośno z kiem rozmawiać. was ich und du mit einander von ihr geredet hatten, co ia y ty razem z sobą mowiliśmy. also mit einem von etwas reden, tak o czym z kiem mowić; auf eben den Schlag, jeder nach seinen Affecten und Schmerzen, na ten sam kształt mowili, każdy według swoiego afektu y żalu. mit einem allein reden, z kiem samym tylko mowić. frey heraus reden, wolno co wymowić. einen nicht reden lassen, nie dać komu mowić. von lauter Bubenstücken reden, o samych niepodściwościach mowić. in seinem Briefe von nichts als vom Kriege reden, w swoiem liście o niczym nie mowić tylko o woynie. die Sache redet selbst, rzecz sama mowi. wie die Jahrbücher reden, iak roczne dzieie mowią. einem nach dem Maule reden, mowić komu do iego woli, do iego upodobania; ohne einzige Höneren, bez żadney ironii, bez żadnego śmiania; alber, głupie; geschickt zu etwas, zdatnie do czego; anzüglich, ostro, przykro; heftig, przyżwawiey; wie die alten Weiber, iak stare baby; vermessentlich, hardo, pyszno; künstlich, sztucznie; wie die Athenienser iak Ateńczykowie; kühn, śmiało; kürzlich mit wenigem, krotko nie wiele; verschlagen, wykrętnie; verschmitzt, wybiegle, z wybiegiem; vorsichtig, bacznie; vornehmlich, przednie; schimpflich von einem, zelżywie o kiem mowić; weitläuftig, przyobszerniey; betrübt, żałośnie, z żalem; unterschiedlich von einer Sache, rozmaicie o iakiey rzeczy; hart, twardo; zweifelhaft, wątpliwie; hoch, wysoko; schlecht, cienko; umständlich, z okolicznościami; scherzhaft, żartobliwie; hochtrabend, z pogardą; frech, dziko; nachdrücklich und lange, ważnie y długo mowić; ernsthaft, surowo; immer, pod czas, kiedy, niekiedy; gar trocken, sucho; unerfahren, nie biegło, nie wiadomie; unzierlich, nieozdobnie; frey und ungestraft, wolno y bez kary; unbedachtsam, nieuważnie mowić; ungeschickt, nie do rzeczy; neidisch, zazdrośnie; unhöflich, nieludzko; zornig, gniewliwie, z gniewem; bescheidentlich, skromnie, z pomiarkowaniem; gar zu oft, nazbyt często; zotenhaft, tłusto mowić; nachlässig, niedbale; zu wenig, nazbyt mało; sparsam, skąpo; verwirrt, pomięszanie; verkehrt, przewrotnie; wenig, oder mehr als nöthig ist, mniey albo więcey iak trzeba; lächerlich, śmiesznie; weislich, mądrze mowić; boshaftig, złośliwie; schelmisch, niepodściwie; wissentlich, umieiętnie; aufrührisch, buntownie; besonders, zosobna; summarisch, krotkim zbiorem; argwöhnisch, z podeźrzeniem; abergläubisch, zabobonnie; daß man alle Sylben recht ausspricht, każdą syllabę należycie wymawiaiąc; furchtsamlich, boiaźliwie; betrüglich! chytro, zdradliwie. anders reden, als man gesinnet ist, inaczey mowić, iak myśleć; von sich selber, o sobie samym mowić. von großen Dingen zierlich reden, o wielkich rzeczach ozdobnie mowić. wider einen zum Volke mit größter Heftigkeit reden, przeciwko komu do ludu mowić z naywiększą żwawością. unter uns zu reden, między nami mowiąc. laßt ihn doch reden, day mu pokoy niech mowi, pozwol niech mowi. zu reden vergönnen, dać moc mowienia. nicht Polnisch reden können, nie umieć po polsku mowić. mit einem Todten reden, z umarłym iakiem mowić. er hat kein Wort mit jemanden von uns geredet, on żadnego słowa z nikiem o nas nie mowił. züchtig, bedachtsam und geschickt reden, ze wstydem, uważnie y do rzeczy mowić. er weiß von nichts, als vom Wucher zu reden, on o niczym nie umie mowić tylko o lichwie. bey sich überlegen, wie und was man reden wolle, myśleć u siebie, co by y iak mowić. mit einem offenherzig reden, z kiem otwartym sercem mowić. sie fangen hinter mir an zu reden, poczęli za mną rozmawiać. viel mit einem von einer Sache reden, wiele z kiem o iakiey rzeczy mowić; kürzer, als die Sache erfordert, krocey mowić iak rzecz potrzebuie. von eines Wachsamkeit reden, o czyiey czułości. von was für einem Schiffe redest du? o iakiem ty okręcie mowisz? darf ich was weniges reden? mogęż ia co kolwiek powiedzieć? lass mich ausreden, pozwol mi wymowić. für Furcht nicht reden können, z boiaźni nie moc mowić. nicht reden lassen, in die Rede fallen, nie dać mowić, wpadać w mo-

 wę,

wę, przerywać mowę. nun redest du anders, teraz inaczey mowisz; wunderliche Dinge, dziwne rzeczy mowić. reden und schweigen, wenn jedes Zeit ist, mowić y milczeć, kiedy każdego z tych czas iest. hiervon ist genung geredet, o tym dosyć mowiono, powiedziano. aufhören zu reden, przestać mowić. Gelegenheit zu reden suchen, okazyi szukać do mowienia. reden, was einer gern höret, mowić, co kto rad słucha. öffentlich hart wider einen reden, publicznie ostro przeciwko komu mowić. nicht mit einem reden wollen, niechcieć z kiem mowić. vieles mit einander von allerhand reden, wiele wzaiemnie mowić o wszystkiem. einer Sache wegen mit einem reden, gwoli iakiey rzeczy z kiem. nichts reden, nic nie mowić; von eines Thaten verächtlich, z pogardą mowić o czyich czynach; er kann nicht, on nie może mowić. vertraulich mit einem reden, poufale z kiem mowić; er kann für Schmerzen nicht, nie może mowić od bolu. ganz ausländisch reden, wcale po cudzoziemsku mowić. schimpflich von einem Verstorbenen reden, zelżywie mowić o iakiem umarłym. alles Gute von einem, wszystko dobre o kiem. man redet hiervon mehr, als es in der That ist, o tym więcey mowią iak w samey rzeczy iest; im Namen der Armee, imieniem woyska. es will keiner kein Wort reden, nikt y iednego słowa niechce mowić. einem Gelegenheit von sich zu reden geben, komu dać okazyią mowienia o sobie. mit niemand, als mit seinem Freunde geredet haben, z nikiem, tylko ze swoim przyiacielem mowić. anfangen zu reden, zacząć mowić; immerzu von einem, zawsze o kiem; oft von etwas, często o czym; wie die Kinder, mowić iak dzieci. heimlich reden, potaiemnie mowić. für Weinen hat er lange nicht reden können, od płaczu nic nie mogł długo mowić. mit vielem Umschweifen von einer Sache reden, z wielu ogrodkami o iakiey rzeczy mowić. von dem man redet, o ktorym mowią. es konnte lange keiner reden, długo nie mogł żaden mowić. er redet nicht stolz, nie wyniosło on mowi. mit bösen Leuten kein Wort reden, ze złemi ludźmi y iednego słowa nie mowić. bescheidentlich reden, skromnie mowić; gelehrt und vorsichtig, uczenie y bacznie. man redet übel von ihm, źle o niem mowią. niemanden zu nahe geredet, nie do zazdrości mowiono; gern mit einem wollen, rad by się z kiem rozmowić; kein Wort mit einem, y iednego słowa z kiem nie mowić. rede mir niemals weiter davon, więcey mi o tym nigdy niemow.

Redensart, *f.* frazys, kroy słow; die nicht in ihrem eigentlichen Verstande genommen wird, ktora się frazys niebierze w swoiem właściwym rozumieniu, nazywa się, *Tropus* z *Greckiego*, Zamiana; die sonst was künstliches hat, ktora zaś ma co sztucznego w sobie, nazywa się, *Figura*, Wzor, Wzorek; verblümte, kwiecista frazys, albo raczey, przybrana nazywa się *Allegoria.*

Redeübung, *f.* mowne ćwiczenie, w mowie ćwiczenie, mawianie, perora; tägliche, codzienne mawianie, codzienna perora; gemeine, pospolita; sich darinnen geübet haben, popisywać się, rozwodzić się, w mawianiu, w perorze było; seine Zufriedenheit darüber haben, mieć swoie ukontentowanie w mawianiu; sich auch darauf geleget haben, być było dobrym także y w mawianiu.

Redhaus, *n.* mownia, mowalnia, gdzie mowy miewaią.

Redkunst, *f.* sztuka wymowy, krasomowska sztuką. s. Redekunst.

Redlein, *n.* besser kleine Rede, mowka, mała mowa.

Redlich, podściwy, rzetelny; redlicher Mann, rzetelny człowiek, mąż niewinny, sumienny, bogoboyny, sprawiedliwy, cnotliwy; Bürger, obywatel; einen offenbarlich hassen, ist redlicher, als seine Meynung verbergen, lepsza rzecz iest kogo iawnie nienawidzieć, niżeli nienawiść taić w sobie. s. Rechtschaffen.

Redlich, *adv.* rzetelnie, podściwie, sumiennie; handeln, czynić.

Redlichkeit, *f.* rzetelność, podściwość, sumienność, niewinność, prostość; erweisen, pokazać; von sich spüren lassen, pokazywać po sobie, wydawać po sobie rzetelne y podściwe serce, niewinny y prosty umysł. mit großer Redlichkeit den Krieg führen, z wielką rzetelnością woynę prowadzić.

Redner, *m.* mowca, krasomowca; geschickter, etwas zu beweisen, zdolny do dowodzenia y pokazania czego; heftiger,

ziger, żwawy, bystry, ognisty, tęgi w słowach y w iestach; scharfsinniger, bystro myślny, und angenehm mit Worten, y przyiemny w słowach; mehr scharfsinniger, als zierlicher, bardziey bystro myślny niżeli ozdobny; weitläuftiger, obszerny, obszernie mowiący; geschickt zum Unterrichten, zdatny do nauczenia; guter, dobry; der einen guten Hals zum Schreyen hat, ktory ma dobre gardło do krzyczenia; der seine Bewegungen macht, ruchomy, ruchawy w iestach; berühmter, sławny; höchst schnöder, bardzo niepiękny mowca; sehr beredter, bardzo mocny do perswazyi; gelehrter, uczony; wo ia nicht so gelehrter, doch geübter, ieżeli nie tak bardzo uczony, to za pewne ćwiczony; vortrefflicher, przewyśmienity; hochtrabender, wyniosły, gorny, wyniosło mowiący, gorno mowiący; nachdrücklicher, ważny; im Loben, w chwaleniu; beißend im Schelten, docinaiący w połaianiu; in Gedanken scharfsinnig, w myślach bystro myślny; im Lehren subtil, w nauczaniu subtelny; magerer, suchy, wyschły; erleuchteter, iasny; der den Mittelweg hält, zwischen einem Hohen und Niedrigen, ktory średnią drogę trzyma między wysokiem y niskiem stylem; grober, gruby; unhöflicher, nieobyczayny; angenehmer, luby, miły, słodki; reicher an Worten, bogaty w słowa; hoher, wysoki; großer, wielki, mowca; mittelmäßiger, średni; schlimmer, zły; vollkommener, doskonały; schlechter und nach der alten Zeit, prosty y staroświecki; kluger und vorsichtiger, rozeznany y przezorny; närrischer, błaznowaty; artiger, pocieszny; netter, świetny; kühner, śmiały; unberedter, niewymowny, niedowodny; niederträchtiger, podły, niski; gar nicht ungeschickter, nie wcale, niesposobny; geringer, cienki, cienko koło iego mowy; gemeiner, pospolity; leidlicher, znośny; reicher, bogaty; rechter, prawdziwy; unzierlicher, und mit Fleiß ungeschickter, nieozdobny, y umyślnie, niegładki; nicht gar zu zierlicher, wcale nie nazbyt stroyny; hoher, niedriger, mittler, wysoki, niski, średni, subtelny, krotki, węzłowaty, zwięzły, zwięzło mowiący; armseliger und dürftiger, ubogi y potrzebny; lobenswürdiger, chwały godny; nicht zu kurzer und nicht zu weit schweifender, nie nazbyt krotki, y nie nazbyt rozwiozły; mangelhafter, wady maiący do siebie; dem die Natur die größte Geschicklichkeit verliehen, ktoremu rodowitość naywiększey zdolności do wymowy użyczyła, etc.

Rednerinn, *f.* mowczyna, krasomowka, krasomowczyna, wymowczyna.

Rednerisch, mowny, krasomowski; mowski *simpl. inus.* mowczy, *inus.* rednerische Zierlichkeit zu reden, krasomowska ozdobność w mowieniu. rednerische Kraft, krasomowska moc, krasomowska tęgość; rednerische Höflichkeit, krasomowska grzeczność obyczayność w mowieniu. auf rednerische Art zu reden, krasomowskim mowienia sposobem, krasomowcy mowienia kształtem. rednerische Uebungen, krasomowskie ćwiczenia, mowskładania, krasomowskie w mowności roboty.

Rednerisch, *adv.* pokrasomowsku; disputiren, rozmawiać; etwas auszieren, co przyozdobić, wystroić. rednerisch sagen, pokrasomowsku mowić; ausführen, pokrasomowsku co wywodzić, z czym się rozwodzić zwyczaiem mowcy.

Rednerkunst, *f.* retoryka, sztuka wymowy, krasomowska sztuka.

Rednerlein, *n.* kleiner, auch ungeschickter Redner, nikczemny y niezdatny mowca, mowiec ni to ni owo, małowart.

Rednitz, Fluß in Franken, Rednica, rzeka w Frankonii.

Redoute, *f.* reduta, odwod, nabok; Art eines Festungs-Werkes, gatunek forteczney roboty; an den äußersten Graben aufwerfen, na zedwornych szańcach wysypana, wysypany.

Redsprechig, pomowny, łatwomowny, przystępnomowny.

Redsprechigkeit, *f.* pomowność, łatwomowność, przystępnomowność; gegen alle, ku wszystkim, dla wszystkich.

Redreßiren, sporządzić, poprawić, naprawić; etwas, co, ponaprawiać, posporządzać; verdorbene Dinge, posporządzane rzeczy, w prawić w swoy porządek.

Reduciren, redukować, przywieść do mnieyszey liczby, umnieyszyć liczby.

Refectorium, *n.* refektarz, stołowa izba w zgromadzeniu spolnym.

Referent, *m.* opowiadacz, donosiciel, relacyą czyniący.

Referiren,

Referiren, opowiadać co, powiadać, relacyią czynić; einem etwas, co komu, donosić komu o czym, co z tym czynić.

Refier, kraina. f. Revier.

Reflectiren, obrócić oczy, uwagę; auf etwas, na co, mieć wzgląd na co, dawać wzgląd na co; auf einen, na kogo; auf einen redlichen Mann, na podściwego człowieka.

Reflexion, f. reflexyia, wzgląd; auf einen machen, mieć wzgląd na kogo, reflekſyią ſobie czynić że kto.

Reform, f. reforma, przemienienie, poprawa, poprawienie. f. Aenderung.

Reformation, f. reformacyia, poprawa, poprawianie; der Religion, wiary, wyrzucenie y zniesienie co naganne-go, reformacyia kościoła.

Reformiren, reformować, poprawić, wyrzucić, znieść co złego, co się na mało zda, lepſze uſtanowić; die bösen Sitten der Stadt, złe obyczaie miaſta reformować, znieść, ſtanowiąc lepſze; eine alte böſe Gewohnheit, ſtary, zły, zwyczay; die übel eingerichteten Dinge, źle ſporządzone rzeczy, ſporządzić; die verderbten Sitten, popſowane obyczaie; die Lehre, naukę reformować, z błędow ią wyczyściwſzy. einen Soldaten reformiren, żołnierza odprawić, dać odprawę żołnierzowi. f. Abdanken.

Reformirt, poprawny, poprawiony, naprawiony, ſporządzony. 2) *co to*, abgedankt, odprawiony, podziękowany, abſzeytowany.

Refraischiren, ochłodzić, pokrzepić; die abgemattete Armee, ſtrudzone, ſfatygowane woyſko; die maroden Leute, słabych ludzi; der Winter über, um die Strapatzen deſto beſſer ausſtehen zu können, przez zimę pokrzepić, aby tym lepiey mogli fatygę wytrzymać, durch die Rache refraiſchiren, ſpoczynkiem, wczaſem pokrzepić woyſko wytchnąć woyſku.

Refutiren, refutować, zbiiać dowodami; etwas, co; die gegenſeitigen Beweisthümer, przeciwney ſtrony racyie. f. Widerlegen.

Regalien, *pl.* prawa krolewſkie, co się ſamemu krolowi należy.

Regaliren, darować, udarować, obdarować; einen womit, czym kogo. ſiehe Beſchenken.

Regaliſch, wyſoki, długi. regaliſche Statur, wyſoka długa ſtatura, długi wzroſt.

Regalpapier, *n.* rygałowy papier, albo regałowy, *to ieſt*, wielki długi.

Regard, *m.* wzgląd, uwaga, pamięć, *w tymże ſamym ſenſie*; auf etwas machen, wzgląd na co czynić, uwagę, pamięć na co mieć.

Regardiren, oglądać się, wzglądać; etwas, na co dawać wzgląd na co.

Rege, poruſzony, wzruſzony. rege machen, poruſzonym, wzruſzonym uczynić; alles, wſzyſtko poruſzone uczynić, *to ieſt*, poruſzać; den Schmerz, żal poruſzyć, wzruſzyć.

Regel, *f.* reguła, uſtawa. f. Regul.

Regen, bewegen, ruſzyć, poruſzać; etwas, co. er hat ſich nicht getrauet, ſich zu regen, nie śmiał się ruſzyć. ſiehe Bewegen.

Regen, der, *m.* deſzcz; geringer, leichter, mały, letki; täglicher, codzienny; ſteter, nieuſtanny; befürchten, deſzczu się obawiać; kleiner, dünner, mały, cienki deſzcz; ſtarker, mocny. güldenen Regen in den Schos fallen laſſen, puścić złoty deſzcz na łono. f. Platzregen. 2) aus dem Regen in die Trauffe kommen, trafić z deſzczu pod rynnę, *prov.*

Regenbach, *m.* ſtrumień z nawalnicy deſzczowey.

Regenbogen, *m.* tęcza. auf Art eines Regenbogens, na kſztałt tęczy; die Geſtalt deſſelben, poſtawa tęczy; bekömmt ſeine Farbe von den Wolken, doſtaie ſwoich barw, od chmur; zieht Waſſer, daher wird es gewiß heute regnen, tęcza piie, dla tego zapewne dziſiay będzie deſzcz.

Regenfenſter, *n.* wypadek deſzczowy, wylewek, wypływek.

Regenfröſchlein, *n.* żabka z deſzczem ſpadaiąca.

Regenhaft, dżdżyſty, słotniſty. regenhafter Winter, dżdżyſta, słotniſta zima. regenhaftes Wetter, dżdżyſte, słotniſte niebo. regenhafter Tag, dżdżyſty, słotniſty dzień.

Regenhut, *m.* kapeluſz na deſzcz.

Regenloch, *n.* deſzczownica, dziura ktorą deſzcz się zebrany wylewa.

Regenmantel, *m.* płaſzcz, opończa na deſzcz. wenn es nicht regnet, haſt du keinen Regenmantel nöthig, kiedy deſzcz nie idzie, to nie maſz potrzeby płaſzcza ani opończy. der einen Regenmantel um hat, ktory się płaſzczem, opończą odział, w opończy, w płaſzczu, *mowi się.*

Regen-

Regenſammler, *m.* deſzczowe zlewki; Ort, da der Regen zuſammen fleußt, mieyſce, gdzie ſię deſzcz w kupę zlewa.

Regenſpurg, Regenſpurg, Ratisbona, Reichsſtadt, Ceſarſkie wolne miaſto; von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący; *adj.* Ratisbońſki, Ratisbońſka. Ratisbońſkie; ein Regenſpurger, Ratisbończyk.

Regenſtein, eine Stadt, Regenſztein, miaſto.

Regentag, *m.* deſzczowy, słotny deſzcz.

Regent, *m.* Reient, Rządca, głowa; der Stadt, miaſta, maiący naywyżſzą władzę, Władca. einen zum Regenten machen, uczynić kogo Reientem, Rządcą, Władcą głową. zum oberſten Regent machen, naywyżſzym Rządcą, naywyżſzym Reientem uczynić. Regent ſeyn, Reientem być. unſere Regenten ſind geizig und hochmüthig, naſi Reientowie, naſi Rządcy, ſą łakomi y pyſzni; eines Reichs, ſtatt eines andern, Państwa iakiego Reient na mieyſcu cudzym.

Regentenſtand, *m.* Reiencyia, Godność Regentſka, Władza Reientoſka. ſiehe Obrigkeit.

Regentinn, *f.* Reientka; der Glieder, iſt die Seele, członkow reientką ieſt duſza, Rządczyna. Regentinn der Welt, Rządczyna, Reientka świata; der Städte, Rządczyna miaſt.

Regenwalde, Stadt in Pommern, Regenwalda, miaſto w Pomeranii.

Regenwaſſer, *n.* deſzczowa woda, dżdżowa woda, z deſzczu woda, z nieba woda, z chmur lecąca woda, z obłokow płynąca woda.

Regenwetter, *n.* słotniſte powietrze, słota, poſępny y mokry czas.

Regenwurm, *m.* gliſta, robak; frißt Erde, gryzie ziemię; kriecht aus der Erde, wylazuie z ziemi.

Reggio, Stadt in Ober-Italien, Reggio, miaſto w Wyżnich Włochach.

Regiment, *n.* Regierung, Rząd, Rządy, Rządzenie, *panowanie w tym ſenſie*; jährliches, roczny Rząd; Ruhm volles, pełny sławy; Bürgermeiſterliches, Konſuloſki Rząd; blutdürſtiges und grauſames, pragnący krwi y okrutny rząd; gemäßigtes, pomiarkowany; göttliches, boſki; außerordentliches, nad porządek, nad zwyczay; gerechtes, ſprawiedliwy; rechtmäßiges, prawny, podług praw; preisliches, ſzacowny; beſchwerliches, uciążliwy; königliches, krolewſki; ſtrenges, ſurowy; höchſt unbilliges, bardzo nieſłuſzny; Ehren volles, honoru pełny; ſchweres, ciężki; des Hausherrn, pańſki; glückliches, ſzczęśliwy; langwieriges, długo trwaiący, przedłużony; ungerechtes, ſtolzes, nieſprawiedliwy, hardy; ſehr elendes, nader mizerny; da den Leuten viel nachgelaſſen wird, pod ktorym wiele ludziom pozwolone bywa; ſtiften, urząd uſtanowić; ihm ſeine Schranken ſetzen, dać mu ſwoie okreſzenie, granice; erweitern, rozſzerzyć rząd; verlängern, przedłużyć. unter eines Regiment ſtehen, pod czyim rządem zoſtawać; über die Beſtien führen, nad zwierzętami mieć rząd; ich habe über dich, und du nicht über mich, ia mam nad ſobą rządy nie ty nademną; iſt mit Gewalt nicht ſo beſtändig, als mit Güte, rząd z gwałtem nie ieſt tak ſtały, iak rząd z dobrocią; hat ſich aus dem beſten und gerechteſten in ein grauſames und unerträgliches verkehret, obrocił ſię z naylepſzego y z nayſprawiedliwſzego w ſrogi y nieznośny. einem das Regiment nehmen, davon entſetzen, odebrać komu rządy, złożyć kogo z rządow, oddalić, odſadzić kogo od rządow. einem das Regiment anvertrauen, komu rządy powierzyć, komu rządu poufać, oddać komu rządy, zdać na kogo rządy; führen, trzymać rządy; bekommen, doſtać rządow; einrichten, rządy poſtanowić; darnach trachten, rządow chcieć, rządow żądać; an ſich ziehen, na ſiebie rządy ciągnąć; mit einem zugleich führen, razem z kiem rządy prowadzić; in der Stadt verwalten, rządami w mieście władnąć. zum Regimente gelangen, do rządow przyść, rządu doſtąpić. ſ. Herrſchaft, item Obrigkeitlich Amt. 2) *znaczy:* Soldaten, żołnierzy, Reyment, Pułk; muthiges, gutes und ſtarkes, śmiały, dobry y mocny reyment; geringes, ſchwaches, tapferes, drobny, słaby, dzielny; unüberwindliches, niezwyciężony reyment; neues, altes, ſtarkes, nowy, ſtary, ſilny; von alten Leuten, ze ſtarych ludzi; das gern ſchlägt, bitny, rad ſię biiący, potykaiący; ſehr ſchönes, ganzes, volles, completes, bardzo piękny, cały, zupełny, kompletowany, albo dopełniony; von auserleſenen jungen Leuten, z wybranych, albo dobranych

nych młodych ludzi. ein Regiment commandiren, reyment komendorować, mieć w komendzie reyment; unter eines dienen, w czyim reymencie służyć. der von seinen Einkünften sechs Regimenter halten kann, ktory ze swoich intrat może sześć reymentów trzymać. neue Regimenter aufrichten, nowe reymenta zaciągać; das hat zuerst mit dem Feinde geschlagen, reyment ktory się naypierwey potykał z nieprzyiacielem. fünf Regimenter auf den Beinen haben, mieć pięć reymentow gotowych; drey starke haben, mieć trzy reymenta mocne. mit seinem Regimente zu einem stoßen, przybyć do kogo, przymaszerować ze swoiem reymentem; sieben unterhalten, siedm reymentow trzymać; hat bereits acht Feldzüge gethan, reyment ten iuż ośm kampanii odprawił; bekömmt den Credit der Tapferkeit, nabywa o sobie opinii waleczności; wird von dem Landausschusse ausgerichtet, zebrany z zaciągow kraiu; ist vor Furcht ganz blind, od boiaźni iest wcale ślepy; das von allerhand Leuten zusammen gerafft ist, ktory z rozmaitego gatunku ludzi zebrany iest; fechtet tapfer, walecznie się potyka; ist sehr geschwächt, iest bardzo osłabiony; ist fast ganz verlohren gegangen, prawie cały zginął; ist bey vielen Schlachten mit gewesen, w wielu bywał bataliiach; ist nieder gemacht worden, był wycięty, wysieczony; ist wohl exercirt, iest dobrze ćwiczony, exercerowany; gegen den Feind aufführen, reymenta przeciwko nieprzyiacielowi wyprowadzić; auf Römischen Fuß setzen, po Rzymsku reymenta pozaciągać y poćwiczyć; hat viele Beschwerden ausgestanden, wiele prac y fatyg wytrzymał; hat so viele Soldaten durch die schweren Märsche verlohren, daß es nicht mehr 1000 Mann stark ist, przez wiele ciężkich marszow tyle ludzi zgubił, że ledwie tysiąc ludzi ma.

Regimentsherr, *m.* urząd, maystrat.

Regimentslast, *f.* ciężar rządow; auf dem Halse haben, mieć na karku, cały urząd dźwigać na sobie, rzeczpospolitey rządem być obarczonym, na swoich barkach interesa krolestwa nosić.

Regiments-Soldaten, *plur.* reymentowi żołnierze.

Regiments-Pfeifer, *m.* feifer reymentowy.

Regiments-Profos, *m.* profos przy reymencie.

Regiments-Schulze, *m.* Sędzia Reymentowy, Auditor.

Regiments-Stab, *m.* laska reymentowa.

Regieren, rządzić; das gemeine Wesen recht, rządzić dobrze rzecz pospolitą; sich selbst, siebie samego; die Welt wird von Gott regieret, świat iest rządzony od Boga. gerecht und mäßig regieren, sprawiedliwie y pomiarkowanie rządzić; ein Schiff aus einem Kahne, z łodki okrętem rządzić; alles durch seine Klugheit, wszystko rządzić swoią roztropnością, wszystkiem zawiadywać podług swoiego rozeznania; die ganze Welt, cały świat rządzić, albo całym światem rządzić; das Leben, życie rządzić, życiem rządzić; ein Land, kraiem iakiem rządzić, kray iaki rządzić; in Gallien, in Polen, we Francyi rządzić, w Polszcze rządzić. sich von einem regieren lassen, dać komu rządzić sobą, poddać pod czyie rządzenie. gar strenge über einen regieren, bardzo surowo kiem rządzić.

Regieren, das, *n.* rządzenie, rządow trzymanie, sprawowanie.

Regierer, *m.* Herrscher, Rządca, Panuiący; der Gemeinen, rządca powszechnego dobra.

Regiererinn, *f.* Rządczyna; der Städte miast, panuiąca, kroluiąca, Rządy trzymaiąca, rządy sprawuiąca Pani.

Regiersucht, *f.* chciwość rządow, chuć panowania, chęć do rządzenia; dadurch bewogen werden, być poruszonym chciwością rządow, uiętym panowania chucią, uniesionym chęcią do rządzenia.

Regiert, rządzony, panowany, pod rządem trzymany, zostaiący.

Regierung, *f.* rządzenie, rząd, rządu sprawowanie; des gemeinen Wesens rządzenie rzeczypospolitey; des ganzen Raths stehet bey ihm, całey rady, całego senatu rząd przy niem iest. die Regierung des gemeinen Wesens antreten, przystąpić do rządow powszechney rzeczypospolitey; führen, rząd prowadzić, rządy wieść; einem auftragen, rządy na kogo włożyć, rządy przy kiem zostawić. 2) Collegium der Räthe, die die Landesangelegenheiten besorgen, Koło Panow Rad, ktore

ktory interesa kraiowe ma w swoiem staraniu.

Regierungsrath, *m.* Konsyliarz Rządow, Rządow Radca; Konsyliarz Krolewski, Książęcy.

Register, *n.* Rolle der Soldaten, reiestr, imiona żołnierskie zapisane y policzone. Register eines Buchs, reiestr rzeczy w książce zamykaiących się. der Einnahme und Ausgabe, reiestr dochodow y wydatkow.

Registerform, *f.* reiestrowa forma długa, ktorą reiestra robią.

Registrator, *m.* reiestrant, pisarz do reiestrow, reiestra trzymaiący.

Registratur, *f.* reiestrowanie.

Registriren, reiestrować, w reiestra w pisywać, w reiestrach kłaść, położyć, do reiestru wpisywać, włożyć, wpisać.

Reglement, *n.* rozporządzenie, przepis, przepisanie, opisana ustawa.

Regnen, deszcz padać; Blut, krwią deszcz pada; sehr, bardzo; Steine, kamieńmi. es regnet Milch, mlekiem deszcz pada; Steine, als wenn es graupelte, kamieńmi deszcz pada, nie inaczey iak gdyby grad walił. es hat die ganze Woche stark geregnet, mocno deszcz szedł przez cały tydzień. es regnet schon zwey Monate, iuż dwa miesięcy deszczu niemasz, deszcz nie szedł. es wird stärker regnen, als sonst, będzie mocniey deszcz padał iak innego czasu.

Regnerisch, dżdżysty, na deszcz się zbieraiący, s. Regenhaft.

Regel, *f.* ustawa, reguła; wornach man etwas richtet, według ktorey co prostuią; richtige, prawdziwa, dokładna; falsche, fałszywa; sehr gute, nader dobra; bekannte, wiadoma. nach einer Regel was machen, einrichten, podług iakiey reguły, ustawy, co czynić, sprawować. es trifft nicht mit der Regel überein, es weicht davon ab, to się z regułą niezgadza, niezchodzi, to daleko od reguły, od ustawy odchodzi. nach der Regel examiniren, podług reguł rzecz brać, eksaminować, obaczyć. eine Regel haben, wornach das Wahre und Falsche beurtheilet wird, mieć iednę regułę podług ktorey prawda y fałsz maią być rozeznane rozsądzone. sich der falschen Regel der Gewohnheit bedienen, zażywać fałszywey reguły zwyczaiu; haben diese Dinge nicht, te rzeczy żadney reguły, żadney ustawy niemaią. das Krumme nach der Regel verbessern, co krzywego podług reguły y ustawy naprawić, naprostować. eine Regel setzen, der man folge, regułę iaką, ustawę położyć, ktorey się ma kto trzymać; ist dieses der Natur, ta iest ustawa, ta reguła rodowitości rzeczy.

Regulair, regularny; Fünfeck, pięciorog, pięciogran; dergleichen Sechseck, regularny sześciorog, sześciogran.

Reguliren, regulować, rozporządzać; die öffentlichen Dinge, publiczne interesa; seine Dinge nach der gesunden Vernunft, swoie rzeczy rozporządzać, podług zdrowego rozumu; sich nach einem, według kogo się miarkować, po kiem się miarkować, iego zwyczaiow, myśli się trzymać; sich nach eines Willen, rządzić się podług cudzey woli.

Regung, *f.* ruszanie, ruszenie, ruch.

Reh, *n.* ein Wild, dziki zwierz, dzika koza.

Rehabeam, Mannsnamen, Rehabeam, imie męszczyzny; *to co*, Roboam.

Rehbock, *m.* sarna.

Rehböckgen, *n.* sarneczka, sarnianka, sarneczek, samczyk.

Reibeisen, *n.* tarło, tarko, do tarcia.

Reiben, trzeć, skrobać; etwas klein, co drobno. ein Stein reibt den andern, ieden kamień trze drugi. Farbe reiben, farby trzeć; eine Wurzel zu Pulver, korzeń na proch trzeć; im Mörsel, w mozdzierzu; die Erde, ziemię trzeć, rozcierać; von außen, z wierzchu trzeć, skrobać; die Knie, etwas mit Salze, co solą trzeć, natrzeć, nacierać; sich an etwas, trzeć się o co. sich an einem reiben, otrzeć się o kogo, *to iest*, sprobować go. einem die Ohren voll reiben, komu uszow pełno natrzeć, zmysły komu przetrzeć, przecierać.

Reiben, das, *n.* tarcie, skrobanie, natarcie, otarcie; der Steine, kamieni; der Zähne, zębow; der Augen, oczow.

Reiber, *m.* tracz, skrobacz, otarca, natarca, rozcieracz; der Farben, kolorow.

Reiberinn, *f.* traczka, skrobaczka, rozcieraczka.

Reibkeule, *f.* tłuczek, do tłuczenia y tarcia.

Reibstein, *m.* womit man etwas abreibet, kamień, ktorym co odskrobuią, albo wycieraią, wycierzec kamień; worauf man etwas reibet, na ktorym co trą kamień.

Reibtuch, *n.* płat, do tarcia należący.

Reibung, *f.* tarcie, trzenie, natarcie, roztarcie, ztarcie.

Reich, vermögend, bogaty, zamożny; ist der, welcher eine Armee von seinen Einkünften unterhalten kann, ten iest bogatym, ktory może woyſko trzymać ze ſwoiey intraty; ist er aus einem Bettler geworden, ſtał ſię z żebraka bogatem. reiche Stadt, bogate miaſto. der reichste König in Asien ist Crösus gewesen, naybogatszym Krolem w Azyi był Kreſus. reich an Worten, und arm an Realien, bogaty w słowach, a ubogi w rzeczy. reiches Haus, bogaty dom. reiche Frau, bogata pani. die Armee wider die Reichen in die Waffen bringen, ubogich uzbroić, albo do oręża pobudzić przeciwko bogatym. reiches väterliches Vermögen, bogata oycowſka fortuna. reich werden, bogatym ſię ſtać, bogatym zoſtać, przyść do bogaſtw, nazbierać fortuny, przyść do fortuny, przyść do maiątku, w bić ſię w maiątek, w fortunę, w pieniądze, zoſtać maiętnym, bogaczem. einen reichen Feind haben, mieć bogatego nieprzyiaciela. der Reichste unter den Griechen, naybogatſzy między Grekami. weißt du, wo der reiche Cratinus wohnet? wieſz ty, gdzie mieſzka bogaty Kratynus? du wärest ein reicher Kerl, ty byś był bogatym człowiekiem. sehr reiche Familie, bardzo bogata familia. der reichste Kaufmann in der Stadt, naybogatſzy kupiec w mieście. sehr reicher Mensch, nader bogaty, arcy bogaty człowiek; an Realien und guten Gedanken, w rzeczy y w myśli bogaty; an Gelde, w pieniądze bogaty, pieniężny, na pieniądzach leży. woher ist er so reich geworden? zkąd on tak bogatym zoſtał, z czego on ſię tak zbogacił? reicher Hofmeister, bogaty dwornik, bogaty podſtaroſci. reich werden an allen Dingen, bogatym zoſtawać we wſzyſtko; von anderer Leute Vermögen, z maiątku inſzych ludzi. durch böse Künste reich werden, złemi ſztukami zoſtawać bogatym, złemi ſpoſobami wbiiać ſię w bogaſtwo. vor andern reich seyn, nad inſzych być bogatym, przechodzić inſzych bogaſtwami. er ist so reich, daß er nicht weiß, was er mit dem Gelde machen soll, on ieſt tak bogatym że nie wie co ma z pieniądzmi robić. um keinen Pfenning daher reicher seyn, ani na ieden fenik przez to bogatſzym nie być. reich machen, bogatym uczynić. der König hat ihn so reich gemacht, Krol go tak bogatym uczynił. ich wollte ihn nicht so sehr reich machen, ia bym go niechciał tak bogatym uczynić. warum machst du den Feind so reich? czemu ty twoiego nieprzyiaciela tak bogatym czyniſz? der General hat die Soldaten mit der Beute reich gemacht, Gienerał zdobyczą bogatych poczynił żołnierzy. sie wird ihres Mannes Familie reich machen, ona ſwoiego męża familią bogatą uczyni.

Reich, das, *n.* kroleſtwo, pańſtwo, Ceſarſtwo; blühendes, kwitnące; unerträgliches, nieznośne; reiches, bogate; sehr großes, nader wielkie; väterliches und großväterliches, oycowſkie y dziadowſkie; freyes, weites, starkes, wohl befestigtes, wolne, przeſtrone, mocne y dobrze ugruntowane; schwaches, feindliches, anvertrautes, słabe, nieprzyiacielſkie, powierzone, poufane; fruchtbares, urodzayne; zu einer Provinz machen, kroleſtwo na prowincyią obrocić; zertheilen, podzielić; verlassen, opuścić, porzucić; behalten, trzymać; einnehmen, darnach streben, trachten, wziąć, zadać kroleſtwa, pańſtwa, myśleć o kroleſtwie, o pańſtwie; einem auftragen, übergeben, na kogo kroleſtwo włożyć, komu kroleſtwo oddać; sich dessen bemächtigen, kroleſtwo opanować; inne haben, besitzen, kroleſtwo osiągnąć, poſiadać. unter eines Reiche seyn, być pod czyim kroleſtwem, pańſtwem. einem ein Reich nehmen, komu kroleſtwo odiąć; wieder darein einsetzen, kogo znowu na kroleſtwo wſadzić; wieder darzu gelangen, znowu do kroleſtwa przyść, kroleſtwa doſtąpić; leidet nur einen Regenten, to kroleſtwo iednego tylko krola, iednego rządcę cierpi; ist an ihn verfallen, na niego ſpadło, przypadło; anfallen, sich dessen anmaßen, zaiechać kroleſtwo, oſieść kroleſtwo; eines seines befestigen, komu kroleſtwo umocnić, ubezpieczić. ſ. Herrschaft, Regiment, Regierung; 2) Römische, Ceſarſtwo Rzymſkie, Pańſtwo Rzymſkie; in das Reich gehen, w Ceſarſtwo iechać, iść; im Reiche liegen, w Ceſarſtwie, w Pańſtwie Rzymſkiem leżeć, być położonym.

Reichen, darbieten, podawać, podać, ofiarować

ofiarować; einem die Hand, komu rękę podać, rękę dać; *w tym ſamym ſenſie*. die Unkoſten reichen, pieniądze na ekſpens ofiarować, pieniędzy na ekſpens dodać. reiche her, day ſam, poday ſam, poday; die Reden, mowy poday. reichet her, podaycie, die rechten Hände, prawe ręce. 2) langen, doſięgać, doſtawać; ſich erſtrecken, rozciągać ſię; bis an die Alpen, aż do gor Alp; bis an die Gränzen des Volkes, aż do granic tego narodu; bis in das Meer, aż w morze; von einem Ufer bis zum andern, od iednego brzegu, aż do drugiego rozciągać ſię; bis an das Ufer, aż do brzegu, aż na brzeg rzeki.

Reichenbach, Stadt im Vogtlande, Reichenbach, miaſto w Foigtlandzie.

Reichlich, rzęſiſty, obfity, ſowity. reichliches Licht, rzęſiſte światło. reichliche Belohnung, ſowita nadgroda. reichliche Früchte, obfite owoce, urodzaie.

Reichlich, *adv.* rzęſiſto, ſowicie, obfito, obficie, choynie; geben, dać; bey der Gaſtereyſpeiſen, obficie, hoynie traktować, na ochocie; den Thieren die Weide ſchaffen, bydlętom paſzy do dawać; beſchenken, udarować; verſprechen, przyobiecać ze ſzczodrobliwością, z hoynością; etwas thun, obficie co czynić, *to ieſt*, wiele czego czynić.

Reichmachung, *f.* bogacenie, ubogacenie, zbogacenie.

Reichsabſchied, *m.* Receſſ Ceſarſkiego Seymu, uſtawa Ceſarſkiego Seymu.

Reichscanzler, *m.* Kanclerz, Państwa, Kroleſtwa.

Reichserbe, *m.* Państwa dziedzic, Kroleſtwa dziedzic, Krolewicz dziedzic.

Reichsfürſt, *m.* Kſiąże Państwa Rzymſkiego.

Reichsgehülfe, *m.* Spolnik Kroleſtwa, Społrządca Państwa.

Reichsgraf, *m.* Graf Państwa Rzymſkiego.

Reichsgrafſchaft, *f.* Hrabſtwo Państwa Rzyms.

Reichshandel, *m.* interes Kroleſtwa, ſprawa Państwa.

Reichsſatzung, *f.* Konſtytucyia Państwa Rzymſkiego.

Reichsſtadt, *f.* wolne Ceſarſkie miaſto, miaſto Państwa Rzymſkiego.

Reichsſtand, *m.* Stan Rzymſkiego Państwa. Reichsſtände, *pl.* Państwa Stany, Kroleſtwa Stany, Panowie Państwa, Panowie Kroleſtwa.

Reichstag, *m.* Seym; ausſchreiben, naznaczyć; halten, mieć; abwarten, odprawiać; aufſchieben, odłożyć; verzögern, in die Länge dehnen, przeciągać, przedłużać Seym; zu rechter Zeit darauf kommen, na ſam czas na Seym przybyć. ein Geſetz auf dem Reichstage geben, na Seymie prawo wydać; iſt zu Ende, zakończył ſię. alles darauf verſehen müſſen, das Directorium führen, trząſać Seymem, zawiadywać Seymem, rządzić Seymem.

Reichsthaler, *m.* Niemiecki talar, taler, 24 groſze ſrebrne, Niemieckie, albo Polſkie teraz, wynoſzący. ſ. Thaler.

Reichsverweſer, *m.* Rządca Kroleſtwa, Wielki Rządca Kroleſtwa, *interrex*, Namieſtnik Państwa, Kroleſtwa.

Reichsvoigt, *m.* Staroſta lądowy w Kroleſtwie, w Państwie.

Reichthum, *m.* bogaſtwo, bogaſtwa; *plur.* für *ſing.* doſtatki; großer, eiteler, wielkie, prożne bogaſtwo; gewiſſer, pewne doſtatki; natürlicher, ſamorodne, rodowite bogaſtwa; der zu erwerben, ktorych ſnadno nabyć; alter und unangegriffener, ſtare y nietykane, niepoczynane; ehrlicher herrlicher, uczciwe, pańſkie doſtatki; den Cröſus daran übertreffen doſtatkami, bogaſtwami Kreſuſa przechodzić; wird geſucht zu des Lebens Nothwendigkeit, bywaią pożądane, dla potrzeby życia; daran einen Ueberfluß haben, mieć obfitość bogaſtw, doſtarkow. großen Reichthum beſitzen, wielkie bogaſtwo poſiadać; einen damit verſehen, kogo bogaſtwy, doſtatkami opatrzyć; kömmt auf die Tugend an, bogaſtwa ſą założone w cnocie. der großen Reichthum beſitzt, ktory wielkie doſtatki, bogaſtwa poſiada. ſeinen Reichthum verheelen, ukrywać ſwoie bogaſtwa, chować ſię ze ſwoiemi doſtatkami, taić bogaſtwo ſwoie; ſich an der Bürger Schweiß und Blut erwerben, doſtatki zbierać ze krwi y potu obywatelow. einigen Reichthum erlangen, erwerben, nabyć iakich bogaſtw, iakich doſtatkow. nach anderer Reichthum trachten, myśleć o czyich doſtatkach, czyhać na bogaſtwa czyie; darum kommen, bogaſtwa utracić, doſtatki ſtracić.

Reichthumsgott, *m.* bogaſtw bożek, Plutus u Poetow.

Reichung, *f.* podawanie, podanie; der Hand, ręki, dodanie; des Oels und Getraides, oliwy y zboża dodanie.

Reif, *m.* obręcz, obrączka; den man um ein Faß leget, ktorą naczynie pobiiaią; um ein Gefäß legen, naczynie obręczą, obręczką pobić. 2) gefrorner Thau, zmarzła rosa, szron; nächtlicher, nocny. Dinge, worum sich der Reif gelegt, rzeczy, na ktore się obręcze kładą. voll Reif, pełny szronu.

Reif, *adj.* dożrzały, dostały; reife Aepfel fallen ab, dożrzałe iabłka opadaią. reifer Apfel, dożrzałe, dostałe iabłko. reif machen, dożrzałe, dostałe czynić; eine Traube, iagodę; reif werden, dostawać, dozierać, do dożrzałości przychodzić; geschwind, prędko stać się dożrzałym. bald reif seyn, w krotce być dożrzałym, dostałym; durchaus werden, przestać się, w dożrzałości przebrać; auf dem Baume, na drzewie.

Reifen, dostawać, dozierać, *to co*, zeitig werden, von der Sonne, od słońca. f. Reif. 2) es reifst, *znaczy*: szron pada.

Reifigt, szronisty. reifigtes Wetter, szroniste powietrze.

Reifung, *f.* dożrzałość, dostanie; des Getraides, zboża.

Reif Wetter, *n.* da die Früchte reif werden, czas dożrzałości, dostania, dochodzenia, gdy owoce iuż dochodzą, iuż się dostaią; gutes ist eingefallen, dobry czas do dożrzałości. 2) da Reif fällt, gdy szron pada, szronisty czas.

Reige, *f.* rzęd, rząd. f. Reihe.

Reiger, *m.* ein Vogel, czapla ptak; kleiner, mała niewielka czapla, czapliczka.

Reigerbaize, *f.* łowienie czaple.

Reigerbusch, *m.* czub u czapli.

Reigerstand, *m.* gay, w ktorym czaple gniazda miewaią.

Reihe, *f.* rzęd, rząd, pasmo, klucz; unterste, nayniższy rząd, rzęd; große, wielki; lange, długi; den äußersten Theil umgeben eine gerade Reihe Oelbäume, kraie iego są prostym rzędem oliwnych drzew otoczone. etwas nach der Reihe setzen, co rzędem kłaść. nach der Reihe herum, rzędem, koleią. nach der Reihe stehen, rzędem, szeregiem stać. Reihe der Bäume, rzęd drzew. etwas nach der Reihe her erzehlen, co rzędem opowiadać, porządkiem powiadać. Reihe der Ursachen, rzęd przyczyn; pasmo przyczyn, klucz przyczyn *poet* der Bäume, Jahre, drzew, lat; die Fasces gehen die Reihe herum, znaki rządow koleią chodzą. die Dinge kehren sich insgesamt gleichsam die Reihe herum, rzeczy ogolnie kołem się toczą, koleią y rzędem iedna za drugą chodzą. die Reihe des Krieges ist an ihn gekommen, koley woyny na niego przyszła; wird an andere auch kommen, przydzie także na inszych. Reihe führen, rey prowadzić, rząd prowadzić. Reihe Knoblauch, pas czosnku, rzęd czosnku.

Reiher, *m. to co*, Reiger, czapla.

Reim, *m.* rytm, gatunek wierszy.

Reimen, rytmy składać; einen Vers, na iednakowe wiersz sylaby. 2) stosować się, przydawać się. sich reimen zu etwas, przydawać się, szykować się do iakiey rzeczy. das reimet sich nicht zusammen, to się razem nie szykuie, to się nie nadaie iedno do drugiego. das sich wohl reimet, to dobrze wypada, na iedne syllaby, iednym tonem.

Reymer, *m.* ten co rytmy składa, rytmospiewca.

Reimdichter, *m.* rytmoskładca, rytmoczyńca.

Reimkunst, *f.* sztuka rytmowania, sztuka rymodzieystwa, rymodzieystwo.

Reims, Stadt in Frankreich, Reims, miasto we Francyi.

Reimschmid, *m.* wierszodzieia, wierszoskładca, rytmodzieia.

Reimung, *f.* rytmowanie, rytmow działanie, składanie.

Rein, czysty, szczery, sam przez się; Silber, czyste, szczere srebro. reines Wasser, czysta woda; von etwas, od czego. rein und fließend, czysty y płynny. rein und ledig, czysty y prożny. rein und keusch, czysty y niepokalany. reines Gemüth, czysty umysł; und unbefleckt, y niezplamiony. rein und gewissenhaft, czysty y sumienny; und deutlich, klar, czysty, iasny, przezroczysty. reine und dünne Luft, czyste y cienkie powietrze. reines Urtheil, czysty y szczery sąd. rein und heilig, czysty y święty, niezmazany, nieskażony, nienaruszony. reine Jungfer, czysta panna, niepokalana, nienaruszona.

Reinfelden, f. Rheinfelden.

Reinhard, ein Mannsnamen, Reinard, imię męszczyczny.

Reinhards-Brunn, Ort in Hessen, Reinardsbrun, mieysce w Hassyi.

Reinhold, ein Mannsnamen, Reinold, imie męskie.

Reinigen, czyścić, oczyścić, wyczyścić, przeczyścić, wychędożyć; einen Ort, mieysce

mieyſce iakie; den Leib womit, żołądek czym; die Graben, foſſy, rowy; die Stadt, miaſto; die Ställe, ſtaynie; etwas von Miſte, co z gnoiu; die Fiſche, ryby; die Waffen, oręż zbroię wychędożyć; die Abzüchte, kloaki, ſciek. die Feigenbäume reinigen, figowe drzewa ochędożyć; die Felder von dem Fahren-Kraute, pola z paproci wyczyścić, wychędożyć. die Weinberge, die Hünerhäuser, den Ort vom Unkraute, die Ilmen, die Oelbäume, die Krankenſtuben, die Gefäße reinigen, winnice, kurniki, mieyſce z chwaſtu, iły, oliwne drzewa, chorych izby wyczyścić, wychędożyć naczynia. um und um reinigen w koło co ochędożyć, oczyścić; durchaus, należycie do ſzczętu, wyczyścić. ſich mit einem Kraute reinigen, ziołkiem iakiem ſię wyczyścić; den Weg, drogę wychędożyć; den Garten, ogrod.

Reinigen, das, *n.* oczyſzczenie, wyczyſzczenie, czyſzczenie.

Reiniger, *m.* czyściciel, oczyściciel, wyczyściciel, chędożyciel, ochędożnik.

Reinigkeit, *f.* czyſtość, chędogość.

Reiniglich, ſ. Reinlich.

Reinigung, *f.* czyſzczenie, oczyſzczenie, chędożenie, ochędożenie. Reinigung des Leibes, przeczyſzczenie żołądka, brzucha; iſt geſund, ieſt zdrowe.

Reinigungsmittel, *n.* lekarſtwo czyſzczące, lekarſtwo przeczyſzczaiące, lekarſtwo plugaſtwa z ciała zciągaiące; der Zähne, lekarſtwo na czyſzczenie zębow, leki na zębow wychędożenie.

Reinlich, czyſty, chędogi, ochędożny. reinliche Leute haben dein Haus gemiethet, chędodzy ludzie twoy dom naięli; świetny, świetno czyſty.

Reinlich *adv.* czyſto, chędogo, ochędożnie; die Mahlzeit zurichten, czyſto ſtoł zaſtawić, alles aufs reinlichſte machen, iak nayczyściey, iak nayochędożniey co czynić. ſich mit allem Fleiße reinlich halten, z wielką pilnością czyſto ſię trzymać.

Reinlichkeit, *f.* czyſtość, chędogość, ochędoſtwo; kommt den Weibern zu, zdobi białogłowy. die große Reinlichkeit iſt anzuwenden, wielkiego ochędoſtwa, wielkiey chędogości trzeba zażyć; brak, wybrakowanie.

Reinſtein, Schloß im Halberſtädtiſchen, Reinſtein, zamek w Halberſztadſkiem,

Reinweide, *f.* ptaſza żob, chroſt drobny, nad rzekami roſnący.

Reis, *n.* ryż. 2) Zweig von einem Baume, gałązka z drzewa. ſ. Reiß.

Reiſe, *f.* droga, podroż, iazda; ſchwere, luſtige, ungewiſſe, ciężka, weſoła, niepewna; gefährliche, lange, weite, niebezpieczna, długa, daleka; unſichere, beſchwerliche, nöthige, niebezpieczna, uciążliwa, potrzebna; gerade, gewöhnliche, jählinge, proſta, zwyczayna, nagła; ganze, ſichere, ſtete, in einem fort gehende, cała, bezpieczna, nieuſtanna, wciąż idąca; nächtliche, heimliche, bequeme, nocna, taiemna, wygodna; kurze, eilige, langwierige, krotka, ſpieſzna, długo trwaiąca; etwas weite, trochę daleka; bey Tage, zu Fuße, we dnie, piechoty; durch einen Wald, przez las; zu Lande, ziemią, lądem; auf ebenem Felde, rowninami; iſt anzutreten, trzeba ſię w drogę wybierać; geht nach Wien, idzie do Widnia; antreten, ſich darauf machen, wyiść w drogę, ruſzyć ſię w drogę; ſich darauf wohin begeben, udać ſię w podroż dokąd; wohin vorhaben, mieć drogę przed ſobą dokąd; wohin thun, iechać, iść dokąd, być w drodze dokąd; zurücke legen, drogę odprawić, podroż odprawić; geſchwind wider aller Meynung, prędko przeciw wſzyſtkich zdaniu; bey heißem und ſtaubigtem Wege, podroż odprawić w drodze gorącey, y pełney kurzawy; eiligſt, ſpieſzno; zu Pferde, na koniu; ändern, odmienić drogę, podroż; unterlaſſen, porzucić drogę, zaniechać podroży; Tag und Nacht fortſetzen, dniem y nocą podroż odprawiać; durch eines Reich thun, przez czyie kroleſtwo drogę mieć. die vorgenommene Reiſe fortſetzen, przed ſię wziętą drogę odprawiać. ich will meine Reiſe fortſetzen, ia chcę daley moię podroż ciągnąć; iſt mir ſehr beſchwerlich geweſen, bardzo mi droga była uciążliwa. es auf der Reiſe ſagen, w drodze co powiedzieć, z drogi co ſkazać. wo geht deine Reiſe zu? dokąd maſz drogę, dokąd ſię wybieraſz? dokąd zamyślaſz? auch bey Nacht fortſetzen, nawet w nocy iechać, iść; ſich darzu fertig machen, w drogę ſię gotować, w podroż ſię wybierać; um vieler Urſachen willen nach Regensburg richten, z wielu przyczyn chcieć do Regenſpurgu puścić ſię w drogę; der Reiſe wegen eine Reſolution faſſen, w

drodze, o podroży wziąć ułożyć iaką rezolucyią. es hat mich die Reise zu unternehmen verursachet, weil, to mnie przyprowadziło do przedsiewzięcia drogi moiey, że. einem die Absicht mit seiner Reise entdecken, intencyią swoiey iazdy komu odkryć, otworzyć. eines Reise nach Spanien, czyia podroż droga, do Hiszpanii. eines Reise verhindern, oder doch verzögern, czyiey drodze przeszkodzić, albo ią przeciągnąć, *to iest*, na inszy czas odwlec; in fremde Länder, w cudze kraie. eine stete Reise, nieustanna podroż; seine ganze Zeit darauf zubringen, swoy cały czas na podrożach y w drodze przepędzić; zur See, morzem. er hat seine Reise fort gesetzt, on swoią drogą dalej iechał, szedł. Glück auf die Reise! szczęśliwa droga! szczęśliwa podroż! szczęśliwey drogi życzę! von der Reise wieder kommen, z drogi nazad powrocić. ich bin erfreut, daß du von der Reise glücklich wieder kommst, ia się cieszę, że się szczęśliwie z drogi powracasz. auf der Reise seyn, w drodze być.

Reisebeschreibung, *f.* opisanie drogi, podroż opisana, opisanie podroży.

Reisebett, *n.* podrożna pościel.

Reisebündel, *n.* tłomok podrożny; kleines, tłomoczek mały.

Reisefahrt, *f.* droga. s. Reise.

Reisefertig, gotowy w podroż, w drogę, ktory się, wybrał, ułożył, w drogę.

Reiseflasche, *f.* podrożna flasza, w drogę flasza, do drogi flasza.

Reisegefehrte, *m.* towarzysz w drodze, spolnik w podroży. s. Gefehrte.

Reisegeld, *n.* podrożne pieniądze, pieniądze na drogę. reichliches Reisegeld, obfite pieniądze, moc pieniędzy na drogę; nicht haben, nie mieć pieniędzy na drogę; einem nehmen, wziąć komu; habe ich nöthig, pieniędzy mi potrzeba, na drogę; zusammen bringen, zbierać na drogę pieniądze; einem Reisegeld verehren, kogo udarować pieniądzmi w podroż. kleines Reisegeld, mało pieniędzy w drogę; damit versehen, pieniądzmi w drogę opatrzyć; sehr schlecht damit versehen seyn, bardzo być źle na drogę w pieniądze opatrzonym.

Reisegesell, s. Reisegefehrte.

Reisegesellschaft, *f.* towarzystwo podrożne, towarzystwo w drodze.

Reisehut, *m.* podrożny kapelusz, podrożna czapka; der einen auf hat, ktory ma podrożny kapelusz na głowie.

Reisekasten, *m.* podrożny sepet, podrożny kufer.

Reisekosten, *plur.* koszt podrożny, koszt na drogę.

Reisemantel, *m.* płaszcz podrożny, oponcza w drogę.

Reisen, iechać; geschwind prędko; heimlich, potaiemnie; begierig, eilig, chciwie, spieszno; weit von seiner Heimath, daleko od swoiey oyczyzny; bey Zeiten, wczas, wcześnie; nicht so gar lange darnach, nie długo potym; vor sich wohin, dla siebie dokąd; geraden Wegs, prostą drogą; endlich einmal, na koniec raz poiechać; langsam, powoli, pomału; von Rom den Tag vorher, z Rzymu poiechać dniem pierwey, dniem przed tym; aus Asien, nach Rom zu, z Azyi do Rzymu poiechać, puścić się w drogę; nach Puteolen, do Puteolu; zu einem, do kogo; zu Wasser, über See, wodą, morzem; zur Armee, do woyska; nach Cilicien, do Cylicyi; Tag und Nacht, nocą y dniem iechać, iść; durch ein Land, przez iaki kray; nach Mutina, do Modeny; nach Kracau, do Krakowa; von Kracau, z Krakowa iechać; über die Alpen, za góry Alpy iechać; von einem Orte zu Schiffe, z iakiego mieysca okrętem, albo na okręcie płynąć, podroż odprawiać; zurück reisen, nazad iechać, powracać; aus Polen, z Polski; aus Preussen, z Pruss; in der Fremde herum, po cudzych kraiach, ieździć, podroż odprawiać; weit und breit, daleko y szeroko; die ganze Zeit herum, cały czas ieździć, włoczyć się.

Reisen, das, *n.* ieżdżenie, iechanie, iazda, podrożowanie; in fremde Länder, w cudze kraie.

Reisender, *m.* podrożny, podroż odprawuiący, w podroży będący.

Reisepfenning, *m.* pieniądze w podroż, pieniądze na drogę.

Reiserock, *m.* suknia podrożna, oponcza w drogę, na drogę, w podroż; der dergleichen hat, ubrany w podrożną suknią.

Reisesack, *m.* podrożna torba, w drogę torba, na drogę, do drogi torba.

Reisetasche, *f.* taystra podrożna, taystra w drogę, taystra na drogę.

Reisig, konny, wierzchowy. reisiger Zeug, iazda, konni, wierzchowi.

Reisiger, s. Reiter.

Reiß, n eine Frucht, ryż, zboże.
Reiß aus, ucieczka, wyrwanie się, wymknienie się; nehmen, geben, pość w ucieczkę, umknąć, wymknąć, wyrwać się; über Hals, über Kopf, na szyię, na łep. bey erstem Angriffe Reiß aus nehmen, na pierwszym z potkaniu, zaraz w ucieczkę pość. s. Flucht.
Reißbund, n, Bund Reißer, wiązań chrostu, wiązań gałęzi.
Reissen, rwać się, pęknąć, rozpaść się na dwoie, to co, entzwey gehen; der Strick reißt, postronek się rwie, pęka. die Kleider reißen, suknie się pękaią, rozdzieraią. von einander reißen, rozpęknąć się, rozpuc się; mitten, przez śrzodek; 2) to co, zeichnen, rysować; mit der Kohle ein Bild an die Wand, węglem obraz rysować na ścienie. reißen können, umieć rysować. 3) es reißt ihm im Leibe, darcie w żołądku ma; 4) drapnąć, wyrwać się; aus der Gefahr, z niebezpieczeństwa; 5) Possen reißen, baśnie prawić, fraszki baiać, figle stroić.
Reissen, das, n. rysunek, Zeichnungskunst, sztuka rysowania, sztuka rysunkow. das Reissen verstehen, rysunki rozumieć, znać się na rysunkach. das Reissen im Leibe, darcie, rznięcie, w żołądku; haben, mieć. gestern hatte ich erschröckliches Reissen im Leibe, wczora miałem straszne darcie, straszne rznięcie w żołądku; in den Därmen, w kiszkach; der Kinder im Leibe, von der ersten Milch, wdzięcęcych żołądkach gryzienie od pierwszego mleka.
Reissend, bystry, rwący, rwiący. reißender Strom, rwąca, rwiąca, bystra rzeka.
Reissend, adv. bystro, rwąco, rwiąco; 2) to co, um die Wette, o zakład.
Reisser, m. der etwas abzeichnet, ktory co rysuie, rysownik, rysuiący, odrysownik.
Reißholz, n. chrost, chrust, gałęzie, gałęziska, chrościna.
Reißicht, voller Reiser, chrościsty, pełny chrustu, zarosły chrustem; 2) Ort, wo dergleichen wachsen, mieysce gdzie chrost rośnie, także, chrościna, chrusty.
Reißkunst, f. sztuka rysowania, rysunki, rysunek.
Reitbahn, f. iezna, iaznal, szkoła, w ktorey konie uczą, y na koniu ieździć.
Reitbar, das sich reiten läßt, po czym można iechać, ieździć. reitbare Fläche, ieżdżone rownie, do ieżdżenia dobre.
Reiten, iechać na koniu, ieździć na koniu; auf einem langen Stocke, na długiem kiju; auf dem Pferde, na koniu iechać. in die Stadt reiten, na koniu do miasta ieździć. zu einem reiten, przyieżdżać na koniu do kogo; zu dem Thore, do bramy; davon, odiechać na koniu zkąd. er reitet voller Schrecken nach Posen, on pełny strachu przyieżdża na koniu do Poznania. darzwischen herum reiten, ieździć na koniu, uwiiać się na koniu po między czym; zwischen den Gliedern, po między gley ami; durch, przeiechać na koniu; durch der Feinde Haufen, przez hufce nieprzyiacielskie, przebić się na koniu; vor dem Thore umher, koło bram, przed bramami obieżdżać na koniu; vorüber, mimo iechać; mitten durch den Strom, przed śrzodek rzeki przeiechać, przebrnąć na koniu; vorher, przodem, wprzod na koniu iechać; um etwas herum, ieździć wkoło czego, obiechać co; hinzu an einen Ort, na koniu konno przyiechać do iakiego mieysca; schnell, sporenstreichs nach Wien, spieszno prędko przylecieć na koniu do Wiednia.
Reiten, das, n. iechanie na koniu, ieżdżenie na koniu, wierzchem iechanie; ist dem Magen sehr nützlich, na żołądek iest bardzo pomocne, zdrowe; stetes, ustawiczne, nieustanne; tägliches, codzienne.
Reitend, iadący na koniu, siedzący na koniu, ieżdżący na koniu.
Reiter, m. ieździeć, raytar, konny żołnierz, iezny żołnierz.
Reiterey, f. iazda, konni, konie, raytarya. s. Cavallerie.
Reiterfahne, f. horągiew konna, znak u iazdy, proporzec.
Reiterkappe, f. płaszcz raytarski ieznego, suknia do iazdy na koniu.
Reiterwache, f. strażnik konny, straż na koniu odprawuiący.
Reitesel, m. osieł pod iuki, pod złomoki.
Reitknecht, m. masztalerz, pacholik do koni.
Reitlaus, f. Reitliese, rup, rupi, rol aki w koniach.
Reitmeise, f. ein Vogel, sikora ieziorna, ptak.

Reitpferd, *n.* koń wierzchowy, koń pod siodło, pod kulbakę.
Reitrock, *m.* konna suknia, do iechania w niey na koniu; eine Statue mit einem dergleichen Rocke, posąg w ie-zney sukni; der dergleichen an hat, który ma podobną suknią na sobie, mowi się, w iezney, w konney sukni.
Reitroß, *n.* koń pod wierzch do ia-zdy.
Reizen, wabić, nęcić, zachęcać, drażnić; die Menschen zur Liebe, ludzi do ko-chania; einen durch gütige Anrede zur Gewogenheit kogo nęcić łagodną mo-wą, do życzliwości, do przychylno-ści; einen zu etwas, kogo do czego. die Kinder sind zum Lesen zu reizen, trzeba dzieci zachęcać do uczenia się. er reizet mich nach Lemberg, oder Breß-lau zu reiten, on mię wabi, abym do Lwowa, albo do Wrocławia iechał; zur Freundschaft, do przyiaźni; eine zur Hurerey, ktorą do nierządu wa-bić. das reizet die Geilheit, to wznie-ca, zapala lubieżność; womit, czym. die Sinne reizen zmysły łechtać; ei-nen zum Zorn, kogo do gniewu po-budzać, drażnić kogo aby się gnie-wał, zaczepiać kogo, aby go rozgnie-wać; mit Scheltworten, łaianiem, gniewliwemi słowami, kogo rozdra-żnić, do gniewu pobudzić. f. Locken, Anreizen, Bewegen.
Reizend, ponętny, powabny, wabiący, przychęcaiący, nęcący. f. Reizen
Reizer, *m.* powabnik, powabca, nętka, podusczyciel, podbudziciel; zu et-was, do czego.
Reizerinn, *f.* powabniczka, powabczy-na, nętka, *f*
Reizerisch, powabny, ponętny, zachę-caiący, drażniący.
Reizung, *f.* powaba, powabność, po-nętność, wabienie, nęcenie, drażnie-nie, pobudzanie; zur Schande, do sromoty iakiey; zur Sünde, do grze-chu; zu den Lastern, do nałogow. das Geld ist eine große Reizung zur Wol-lust, pieniądze są wielką powabno-ścią do rozkoszy. alle Reizung zu den Lastern und zum Weine ist zu vermei-den, wszystkich powab do niecnot, y do wina wystrzegać się trzeba.
Relation, *f.* opowiedzenie, powiadanie, relacyia o iakiey rzeczy. die Rela-tion thun, relacyią czynić. ich will dir die genaue Relation von allem thun, ia ci chcę należytą relacyią o wszyst-kim uczynić. sie soll ihrer Frau, oder ihrer Mutter die Relation davon thun, ona powinna swoiey pani, albo swo-iey matce relacyią o tym uczynić.
Relegiren, odesłać, wywołać; einen auf das Landgut, odesłać kogo na wieś. von der Universität, z Akademii ko-go wyrzucić, wygnać. f. Verweisen.
Religieur, bogoboyny, nabożny, wierny.
Religion, *f.* religia, wiara; reine, czy-sta; heilige, święta; göttliche, boska; öffentliche, publiczna; verkehrte, prze-wrotna; gottlose, erdichtete, bezbo-żna, zmyślona; nichtige, neue, unver-lesliche, nikczemna, nowa, nienaru-szona; alte, gemeine, fremde, stara, pospolita, obca; wunderliche, vorige, schändliche, dziwna, przeszła, sromo-tna, haniebna. eine Religion einfüh-ren, wprowadzać iaką religią, wiarę; beobachten, religią iaką chować, trzy-mać; beschützen, religią, wiarę zgwał-cić, zelromocić; brechen, übertreten, przełamać, przestąpić; davon abwei-chen, religii, wiary odstąpić; davon abführen, od religii, od wiary odpro-wadzać; aufheben, vertilgen, religią, wiarę znosić; für selbige Krieg führen, o religią woynę wieść, za wiarę woy-nę toczyć wird bey dem Volke immer mehr und mehr beobachtet, co raz to bardziey lud religią zachowuie. ei-nerley haben, iednakową mieć wiarę, iednakową religią. eine fremde Reli-gion ergreifen, annehmen, obcą reli-gią przyiąć, obcey się chwycić reli-gii. von seiner abfallen, od swoiey od-paść. von der Evangelischen zur Catho-lischen übertreten, od Ewangielickiey do Rzymskiey wiary przystać.
Religionsfreyheit, *f.* wolność religii, wolność wiary.
Religionsverwandter, *m.* spolnik wiary, spolnik religii, iedney wiary, iedney religii, iedne wiarę wyznawaiący, ie-nę religią maiący.
Reliquien, *plur.* relikwie, der Heiligen, świętych.
Rellmaus, *n.* szczur.
Remarquable, znaczny, znakomity, na-znaczony, pamiętny, co trzeba zna-czyć, uważać, pamiętać.
Remarque, *f.* znak, znaczek, nazna-czenie, poznak, poznaka, uważa-nie.
Remarquiren, naznaczać, uważać, postrze-gać, etwas, co. ich remarquire viel in dieser Sache, ia postrzegam wiele w tey rzeczy.

Remediren, poradzić, naprawić, ſporządzić. einer Sache, iaką rzecz, poradzić iakiey rzeczy, aby znowu na dobre wyſzła.

Remiß, *m.* darowanie pewne pieniędzy.

Remonſtration, *f.* remonſtracyia, przełożenie rzeczy, przyczyn, przełożenie intereſu komu y iego okoliczności.

Remonſtriren, przełożyć iaki komu interes; rozradzać co komu, nieradzić czego komu, odmawiać kogo od czego.

Remotion, *f.* oddalenie, odſadzenie, oddalanie, odſadzanie, od urzędu.

Removiren, oddalić kogo od urzędu, odſadzić kogo od urzędu, ſ. Abſetzen.

Renken, naginać, ſich, ſiebie, nachylać ſię.

Rencontre, *m.* ſpotkanie, ſpotkanie ſię, zeyście, zeyście ſię trefunkiem.

Rencontriren, potkać ſię z kiem na drodze; napaść na kogo, napotkać kogo; wbiec na kogo, potykać, potkać kogo.

Renegat, *m.* ktory wiary Chrześciańſkiey odſtąpił, odſtępca, porzutca wiary Chrześciańſkiey; ktory ſię wyrzekł Chryſtuſowey wiary.

Rennbahn, *f.* konny plac, uiezny plac, für Pferde, na konie, dla koni.

Rennen, biegać. hin und wieder, tam y nazad. um etwas herum, w koło czego. auf und nieder, w gorę y na doł. zu den Göttern, do bogow. auf den Feind los rennen, na nieprzyiaciela obces lecieć, obces bieżeć. zu einem rennen, biec do kogo, lecieć do kogo. das Kind rennet zu ſeiner Mutter, dziecie leci, bieży do ſwoiey matki. ſtracks Laufs, pędem biec, co tchu biec, całym pędem bieżeć. mitten unter die Feinde, wpośrzod nieprzyiacioł. mit den Pferden, na koniech. mit den Pferden vorbey, imo biec, przebiegać na koniech. in ſein Unglück rennen, w ſwoie nieſzczęście biec. nach etwas rennen, biec za czym.

Rennen, das, *n.* bieg, bieżenie, bieganie. dafür nicht zu Athem kommen können, od biegu zatchnąć ſię, niemoc odetchnąć.

Renner, *m.* biegun, co biega dobrze, co lata dobrze, dobrych nog.

Rennes, Stadt in Frankreich, Renne, miaſto we Francyi. von oder zu ſolcher Stadt gehörig, z tego miaſta, albo do tego miaſta należący, *adj.* Renneńſki, Renneńſka, Renneńſkie. einer daher, Renneńczyk. eine daher, Rennenka.

Rennplatz, ſ. Rennbahn.

Rennſchiff, *n.* lotny okręcik, lotny bacik.

Rennſpiel, *n.* bieg, zawod, bieganie do czego nawyścigi, z kopiiami. Rennſpiel halten, zawody odprawiać, zawody czynić.

Rennthier, *n.* ren, zwierz pewny, do biegania dobry.

Renommee, *f.* sława; darnach ſtreben, sławy żądać, o sławę ſię ſtarać, ſ. Anſehn, Ruhm, Ehre.

Renommirt, sławny, głośny, zawołany, ſłynący, wiadomy, ſ. berühmt.

Rente, *f.* dochod, przychod, intrata, prowent. von ſeinen leben, ze ſwoiey intraty żyć, ſ. Einkünfte.

Rentenirer, *m.* lichwiarz, co lichwę od pożyczonych pieniądzy bierze.

Renterey, *f.* ſkarbowy dom, ſkarbnica. einen darein führen, wprowadzić kogo do ſkarbowego domu, do ſkarbnicy.

Rentkammer, *f.* ſkarb, ſkarbowa izba. des gemeinen Weſens, ſkarb rzeczypoſpolitey. etwas daraus bauen laſſen, co dać ſkarbowym koſztem wybudować. einer der ſie beſtiehlt, ktory ſkarb wykrada, ſkarbowy złodziey. der ſie erſchöpft, ktory czeſto urywa ze ſkarbu pieniądze, albo wyciąga ſkarb, piiawka. eines Fürſten inſonderheit, w ſzczegulności iakiego Kſiążecia, Pana, *mowi ſię także* ſkarb.

Rentmeiſter, *m.* Podſkarbi, Skarbnik; ſkarbu Dozorca. zum Rentmeiſter gehörig, do Podſkarbiego należący, podſkarbiow, podſkarbińſki.

Rentmeiſter-Amt, *n.* Podſkarbſtwo, Skarbnikoſtwo, urząd Podſkarbiego, Skarbnika.

Rentſchreiber, *m.* Piſarz ſkarbowy, Piſarz ſkarbu, w ſkarbie.

Renunciation, *f.* wyrok, wyrzeczenie ſię, *abrenuncyacyia*; ogłoſzenie.

Renunciiren, ogłośić, obrać, einen als Bürgermeiſter, kogo Konſulem.

Repariren, *reparować*, ponaprawiać, poſporządzać, ein Haus, dom, die Mauer, mury.

Repartition, *f.* podział, *repartycyia*, podzielenie, dzielenie.

Repaſſiren, wrocić ſię, wracać ſię; wrocić, wracać. einen Fluß, przez rzekę.

Repetiren, powtarzać, powtore mowić, *albo* czynić, etwas, co. öfters, częſte. von vorne, od początku, z początku, od gory; od głowy.

Repliciren, na odpowiedź odpowiadać, odpowiedź zbiiać. na odpowiedź odpowiedź dać. auf ein Argument, na dowod iaki.

Repoussiren, odeprzeć, odpędzić, zrucić się, odepchnąć. Gewalt mit Gewalt, moc mocą odeprzeć. einen mit den Waffen, kogo bronią odeprzeć. den Feind mit Geschoß, nieprzyiaciela strzelbą. den Feind in die Stadt, nieprzyiaciela do miasta, w miasto; *to co* spędzić; den Feind, nieprzyiaciela z mieysca; einen ein wenig, kogo trochę odeprzeć, zrucić się komu trochę.

Repräsentation, *f* pokazywanie, ukazywanie, wywodzenie.

Repräsentiren, pokazywać, ukazywać, etwas, co, wydawać; die Gestalt des rechten Meeres, dobę prawdziwego mo za; przed oczy co stawiać, przekładać.

Repressalien, *pl.* wet zawet, oddawać. Repressalien brauchen, zażyć oddania wet zawet.

Reprimende, *f.* napomnienie, naganienie, strofowanie, wyłaianie; einem wegen etwas geben, naganienie dać komu, w czym; eine derbe geben, przykre strofowanie uczynić, napomnienie dać; eine geringe geben, nie wielkie dać; powolnemi słowami kogo połaiać, napomnieć.

Reprochiren, wymawiać, wyrzucać na oczy, zarzucać; żalić się na kogo o co, zadawać iaki występek, iaką winę komu.

Republik, *f.* Rzeczpospolita; kranke, geplagte und bedrängte, gute, blühende, chora, strapiona y uciśniona, dobra, kwitnąca; schwachen Widerstand zu thun, słaba, do dania odporu; elende, abnehmende, freye, mizerna, upadaiąca, wolna; geringe, neue, ohne Obrigkeit, drobna, nowa, bez starszeństwa; bekümmerte, furchtsame, ruhe, troskliwa, lękliwa, spokoyna; die keinen Mangel hat, ktora nie ma żadney wady, żadnego nie dostatku; in der alles wohl steht, w ktorey wszystko dobrze; ganze, glückselige, cała, szczęśliwa; glückliche und ziemlich mächtige, szczęśliwa y pomiernie można; zerrüttete, roszarpana, und von bösen Bürgern untergedrückt, y od złych obywatelow uciśniona; ist fast ganz zu Grunde gerichtet, prawie iest do dna poniżona, *albo* do szczętu zniesiona; wieder in die Freyheit setzen, znowu ią do wolności przywrocić; liegt in den letzten Zügen, leży w ostatniem zgonie; hat an Ländereyen ziemlich zugenommen, ktorey kraiu przybyło, ktora sobie przyczyniła kraiow; wird nach und nach verringert, co raz iey więcey ubywa; ist aus der schönsten die häßlichste und lasterhafteste geworden, z naypięknieyszey stała się nayszpetnieyszą y naygorszą; anordnen, aufrichten, rozporządzić, ustanowić; festsetzen, erweitern, umocnić, mocno osadzić, rozprzestrzenić; dessen Verwaltung antreten, rządzenie iey obiąć; verwalten, regieren, władnąć, rządzić nią, styr w Rzeczypospolitey trzymać, styrem w rzeczypospolitey robić, kierować; anfechten, bić na rzeczypospolitą, woiować walczyć z nią; sich derselben bemeistern, opanować rzeczypospolitą; sich zum Herrn darinnen machen, panem się w niey uczynić; placken, prześladować; zerrütten, szarpać; unterdrücken, uciskać, przytłumiać; ruiniren, ruynować; vertilgen, znosić, niszczyć; geht zu Grunde, upada; neiget sich zu ihrem Untergange, nachyla się ku swoiey zgubie; derselben empor helfen, dźwigać ią do gory, podnosić ią w gorę. lebt wieder auf, znowu się ożywia. Verfassung derselben, ułożenie, układ rzeczypospolitey. sich um dieselbe wohl verdient machen, zasłużyć się dobrze, być dobrze zasłużonym u niey. ein Amt darinnen verwalten, urząd iaki w rzeczypospolitey sprawować. wo ja nicht die beste, doch einige haben, ieżeli nie naylepszą to przynaymniey iaką taką mieć rzeczpospolitą. ist dahin, ist aus mit ihr, już iey niemasz, już przepadła, już zaginęła. wo die Gesetze aufgehoben werden, kann die Republik nicht bestehen, gdzie prawa są zniesione, tam rzeczpospolita stać nie może. besteht auf eines Menschen Leben, stoi na iednego człowieka życiu. der Republik Wohlfahrt und Bestes, pomyślność y dobro rzeczypospolitey. in dem Zustande lassen, darinnen sie jetzo ist, w tym stanie ią zostawić, w ktorym teraz iest. es treulich, redlich mit ihr meynen, być wiernym iey, być rzetelnym dla rzeczypospolitey. selbiger gewogen seyn, być życzliwym rzeczypospolitey. in dessen Erhaltung ermüden w zachowywaniu, y utrzymywaniu rzeczypospolitey, być statygowanym, strudzonym.

Repu=

Republikaner, *m.* Republikant, Rzeczpospolitnik, życzliwy przyiaciel rzeczypospolitey; dobrze iey życzący, miłośnik rzeczypospolitey.

Reputation, *f.* dobre imie, sława. ein Mann von guter Reputation, człowiek dobrego imienia, dobrey sławy. nicht darauf sehen, nie uważać na dobre imie, niedbać o sławę. sich zuwege bringen, nabyć dobrego imienia. du wirst große Reputation dadurch erlangen, ty nabędziesz przez to bardzo wielkiego imienia. darein kommen, przyść do dobrego imienia. darauf sehen, dbać o dobre imie, mieć baczenie na dobre imie. mit derselben Gefahr laufen, być *w iego* niebezpieczeństwie, popadać, *iego* niebezpieczeństwo. eines angreifen, szarpnąć czyiego dobrego imienia. eines schmälern, umnieyszyć czyiego. darum kommen, utracić dobre imie. darwider laufen, być przeciwnym czyiemu dobremu imieniowi. ein Theil davon verlieren, część iaką z niego utracić. sich dabey erhalten, utrzymać się przy niem. ich sehe viel darauf, ia wiele na dobre imie patrzę. meine liegt daran, moie na tym polega, siehe Ehre.

Reputirlich, co z dobrem imieniem iest, dobre imie, sławę przynoszący, einem, komu. es ist viel reputirlicher, to iest daleko przystoynieysza, z lepszym imieniem.

Requetmeister, *m.* Referendarz, suplik dobierca y oddawca.

Requiriren, rekwirować, domagać się; chcieć, *w tymże samym sensie*: einen zum Zeugen, chcieć kogo mieć świadkiem, albo za świadka. eines Hülfe requiriren, czyiey pomocy żądać; wzywać kogo na pomoc.

Rescript, *n.* odpis Cesarski, Krolewski.

Reservat, *n.* wyłączenie, wyięcie, warunek.

Reserve, *f.* odwod, woysko, *albo* szyk na odwodzie. gewisse Leute darzu bestellen, na odwodzie pewnych ludzi postawić. zur Reserve stehen, na odwodzie stać, na odwodzie czekać. etwas weit davon, nie co daleko z odwodem stać.

Reserviren, zachować, einem etwas, co komu, *albo* co dla kogo.

Resident, *m.* Rezydent, Poseł mieszkaiący przy ktorym Dworze. zu Hamburg seyn, być Rezydentem w Hamburgu.

Residenz, *f.* resydencyia krolewska; berühmte, sławna; stolica krolestwa; stete Residenz wo haben, mieć nieustanną gdzie rezydencyią; wo aufschlagen, rezydencyią gdzie założyć. kaiserliche Residenz, Cesarskia Rezydencyia.

Residiren, *rezydować*, mieszkać, przemieszkiwać, wo, gdzie; bald in der Stadt, bald auf einem Landguthe, bald im Schloße, bald in dem Palaste, to w mieście, to na wsi, to w zamku, to w pałacu.

Resigniren, złożyć, oddać, zdać; sein Amt, swoy urząd, swoię godność. er resignirt sein Postamt, on składa, swoy poczturząd.

Resistence, *f.* odpor, odpieranie, opor. mit Resistence, z odporem, z oporem.

Resistiren, opierać się, sprzeciwiać się, odpor dawać; einem, komu.

Resolviren, rozpuścić, obrocić, rozwiązać, skruszyć; in Pulver, na proch. der Essig resolvirt die Perle, ocet rozpuszcza perły. sich resolviren, namyśleć się, *rezolwować się*, odważyć się; dabey zu seyn, być przy czym; gerade nach Turin zu gehen, prosto do Turyna iechać; nach eines Rede, was zu thun sey, z czyiey mowy, co trzeba czynić. aus dem Stegreiffe, na tych miast, co prędzey. geschwind zum Aufbruche, namyśleć się na prędki wyiazd. ich habe mich resolvirt, namyśliłem się, *rezolwowałem się*, mich zu bessern, na lepsze; das zu thun, na uczynienie tego, s. Entschließen.

Resolut, rezolut, śmiały, śmiałek, odważny, nic się nieboiący; Soldat, śmiały żołnierz, nie zastraszony.

Resolution, *f.* namyślenie się, rada, rezolucyia; fassen, etwas zu thun, rezolucyią ułożyć do zrobienia czego; ändern, odmienić, porzucić namyślenie się, rezolucyią, inaczey się namyśleć, inszą wziąć przed się radę. bey seiner Resolution bleiben, zostać przy swoiey rezolucyi, trzymać się swoiey rady.

Resonanz, *f.* brzmienie, rozleganie się głosu; *rezonancyia.*

Respect, *m.* wzgląd, respekt; bringen, geben, czynić komu respekt, być z respektem dla kogo; bekommen, powagi nabyć; haben, mieć; verringern, powagi umnieyszyć; nimmt ab, respektu, powagi ubywa; dem Könige erweisen, świadczyć Krolewi; gegen

einen tragen, być z respektem dla kogo; schuldigen hat er vergessen, on zapomniał powinnego respektu. das ist meinem zuwider, to iest przeciwko moiemu, respektowi, przeciwko moiey powadze, przeciwko moiey godności. eines vergrößern, czyiey powagi, czyiego respektu powiększyć. das ist dem königlichen zu nahe, to iest blisko Krolewskiego respektu, Krolewskiey powagi. viel von dem seinigen verlieren, wiele ze swoiey powagi utracić. einem sehr großen Respect erweisen, komu wielki respekt świadczyć, s. Ansehn, Ehre.

Respectiren, szanować, poważać, einen, kogo; eines Stand, czyi stan, czyią kondycyią życia y fortuny; eine als seine leibliche Mutter, ktorą iako swoią rodzoną matkę; eines Orden, szanować czyie rozkazy; eines Befehl, czyie zalecenie rozkazanie, s. Ehren, Gehorchen.

Respitiren, odetchnąć, wytchnąć, spocząć, von etwas, od czego., s. Erholen, sich.

Respondiren, odpowiadać, einem, komu, s. Antworten.

Rest, *m.* ostatek, reszta; von einer Schuld, z długu iakiego. er hat noch einen kleinen Rest bey mir, on ieszcze ma małą resztę u mnie. ich bin besorgt wegen der Rechnung meiner Reste, troskam się o reszty pozostałe u mnie. die Reste der Ackerleute zum Theil abtragen, reszty pozostałe u rolnikow pozmnieyszać; ganz abführen, wcale spłacić; hat er mir beynahe gegeben, ledwie mię nie zabił, ledwie mi życia nie wziął.

Restant, *m.* der nicht ganz bezahlt, pozostał, ieszcze się ze wszystkiego niewypłacił.

Restantinn, *f.* pozostała, winna ieszcze co z czego, z długu.

Restiren, pozostać winnym, nie wypłacić się wcale; annoch schuldig seyn, być ieszcze winien; noch übrig seyn, daß, zostawać ażeby, zostaie się, więc, aby.

Restirung, *f.* pozostanie, niewypłacenie się.

Restituiren, wiedergeben, oddać, wrocić, wracać; einem etwas, co komu; wieder in vorigem Zustand setzen, znowu do pierwszego stanu przywrocić.

Restitution, *f.* oddanie, wrocenie, wracanie, oddawanie; der Verurtheilten, przywrocenie osądzonych, do stanu pierwszego.

Resultat, *n.* *resultatum*, wyrok, dekret, uchwała na radzie; des Reichstags, na Seymie, namowiona, ułożona, zezwolona.

Retimo, Stadt in Candien, Retimo, miasto, na wyspie Kandyi.

Retirade, *f.* Zuflucht, ucieczka, schronienie; Ort der Sicherheit, mieysce bezpieczeństwa, schronienie bezpieczne.

Retiriren, wynieść się; sich aus diesen Oertern, z tych mieysc; sich nach Warschau, do Warszawy; sich in Zeiten nach Hause, w czas do domu; sich zu einem mit der Flucht, wynieść się do kogo ucieczką.

Retour, *f.* powrot; sich über eines erfreuen, cieszyć się czyiem powrotem, cieszyć się z czyiego powrotu, s. Zurückkunft.

Retourniren, wracać, powracać, s. Zurückkommen.

Retranchement, *n.* wał, okop, szaniec; aufwerfen, wysypać; zwolf Fuß hoch um ein Lager aufwerfen, na dwanaście stop wyłoki około obozu szaniec wysypać.

Retranchiren, odciąć, odkrocić, odeżnąć, s. Abschneiden.

Retschen, Hanf brechen, trzeć konopi.

Retschung, *f.* tarcie.

Retten, ratować, wybawić, oswobodzić, uwolnić, wyratować; die Stadt vom Feuer, miasto od ognia ratować; einen vom Tode, kogo od śmierci wyratować; etwas aus eines Klauen und Rachen, co z czyich pazurow y paszczy wyratować, wydobyć; eine Stadt vom Elende, miasto z mizeryi; sich mit der Flucht, ucieczką się ratować; sein und der Soldaten Leben, swoie y żołnierzy życie ratować; die Freyheit, wolność ratować, s. Befreyen, Erhalten.

Retten, das, *n.* ratowanie, wyratowanie, uwolnienie, oswobodzenie.

Retter, *m.* ratuiący, uwolniciel, wybawiciel, wybawca, oswobodca; der Stadt, miasta.

Rettich, *m.* chrzan, vom Rettich, z chrzanu, *adj.* chrzanowy. dergleichen Oel, oley z chrzanu, chrzanowy.

Rettich-Oel, *n.* wyciągniony z chrzanu oleiek.

Rettung, *f.* ratunek, wybawienie; der Freyheit, wolności, ratowanie swobody;

dy; von dem Verdrusse, wyratowanie od przykrości. Rettung fodern, prosić o ratunek, domagać się, dopraszać się ratunku; zugestehen, zezwolić komu na ratunek, obiecać ratunek, s. Hülfe, Errettung.

Reval, Stadt in Liefland, Rewalia, miasto w Inflantach.

Revange, *f.* wetowanie, zemsta, oddanie za swoie.

Reuchern, dymić, dymem kurzyć, siehe Räuchern.

Reude, *f.* Aussatz, chropowatość, gruda, grudność, chropawość.

Reue, *f.* pokuta, skrucha, żal, żałowanie; ist ihm zu spät angekommen, nierychło go pokuta napadła; bezeugen eines Dinges halber, pokazywać żal z iakiey rzeczy; hält ihn ab, żal go utrzymuie, żalem przekonany w pokoiu zostaie. zur Reue gebracht, bewogen werden, pokutą być tchniętym, poruszonym, żalem skruszonym. über etwas, za co, za iaki uczynek.

Reuen, pokutować, żałować, żal być komu. es reuet mich des Raths von der Sache nicht, nie żal mi przedsięwzięcia w tey rzeczy. es reuet ihn der Thorheiten, żal mu głupstwa. es reuet mich, daß ich es nicht gelernet habe, żal mi żem się tego nie nauczył. daß ich dich beleidiget habe, żem cię uraził. den Weisen reuet nichts, mądremu niczego nie żal, mądry niczego nie żałuie. er thut nichts, das ihn gereuen konnte, on nic nie czyni takiego czego by mogł żałować. der That, żal mu tego uczynku, tey sprawy, żałuie za ten uczynek, za tę sprawę. die That sich nicht reuen lassen, nie żałować swoiey sprawy, nic w niey nie odmieniać, nieprzestawać iey.

Reuen, sich lassen, pokutować, żałować. er läßt sich die Sache reuen, on żałuie tey rzeczy, żal mu tey rzeczy, siehe Reuen

Revenche, *f.* wetowanie, powetowanie, oddanie za swoie, pomsta; von einem nehmen, oddać komu za swoie, pomstę wziąć z kogo. zur Revenche einen prostituiren, na powetowanie swoiego, na oddanie za swoie wystawić kogo na śmiech.

Revenchiren, mścić się, wetować; sein Unrecht, swoiey krzywdy, oddać za swoię krzywdę; sich an einen, mścić się na kiem, pomścić się na kiem, wetować na kiem.

Revenue, *f.* dochod, intrata, prowent. er ziehet gar gute Revenüen von seinem Landguthe, on bierze dobrą intratę ze swoiey wioski, s. Einkünfte,

Reverence, poszanowanie: gegen einen erweisen, przeciwko komu pokazać, z uszanowaniem być dla kogo, s. Ehrerbietung.

Reverenz, *m.* ukłon, pokłon, kłanianie, pokłonienie; einem machen, komu, *albo* przed kiem ukłon uczynić; pokłonem kogo uszanować, uczcić.

Revers, *m.* nica, druga strona rzeczy, lewa strona rzeczy; einer Münze, na pieniądzu druga strona. 2) Gegen-Versicherung, rewers, świadectwo pisane, bezpieczeństwo, kwit z czego.

Reversiren, sich, kwit, dać komu; sich hinwiederum, dać komu rewers od siebie.

Revidiren, rewidować, zwiedzić; etwas, co.

Revision, *f.* rewizyia, zwiedzenie, obaczenie, widzenie.

Revier, *n.* ziemia, kraik; fast das ganze, prawie cały; äußerstes der Provinz, ostatni kray prowincyi, krolestwa.

Reuig, żałuiący, pokutuiący, ktoremu żal czego.

Reukauf, *m.* grzywny, za pokutę, za karę; pieniężna kara na worku.

Revociren, odwołać, to co mowił, *albo* pisał; iako to fałsz był, s. Wiederrufen.

Revolte, *f.* bunt, rokosz, rozruch, powstanie, s. Rebellion.

Revoltiren, buntować, bunt czynić, rokosz podnosić, podnieść, siehe Rebelliren.

Reuse, *f.* worinnen man die Fische fängt, matnia, w ktorą ryby łapaią. sein Futter daraus suchen, w matni swoiego iadła szukać. sich daraus wegmachen, z matni uciec, wymknąć się.

Reuspeln, s. Reuspern.

Reuspern, krząkać spluwaiąc; aus dem Grunde des Leibes, ze wszystkich wnętrzności. noch besser, ieszcze lepiey. noch mehr? ieszcze więcey? wie sehr denn? iak bardzo tedy? die Seele mit aus, bis auf den Tod, duszę wykrząknąć razem, na śmierć krząkać, krztusić się.

Reuspern, das, *n.* krząkanie, krztuszenie; bleiben lassen, krztuszenia zaniechać.

Reussen, ein großes Land in Europa, Ruś, wielki kray w Europie. das weisse oder Weiß-Reussen, biała Ruś. Schwarz-Reussen.

Reussen, czarna Ruś. Groß-Reussen, wielka Ruś. Roth-Reussen, czerwona Ruś. einer aus Reussen, Rusin. zu Reussen gehörig, Ruski. 2) Grafen in Deutschland, w Niemczech Grafowie von Reussen.

Reußland, s. Reussen.

Reute, f. Acker-Werkzeug, socha.

Reuten, ausrotten, karczyć, wykarczyć, z korzeniami wyiąć; die Dornen, ciernie; das Unkraut, chwast, trawsko z korzeniami powyrywać. 2) zu Pferde reuten, s. Reiten.

Reuten, das, n. karczenie, wykorzenienie.

Reuter, s. Reiter.

Reuthaue, f. kopacz do karczenia.

Reyhe, s. Reihe.

Reyse, s. Reise.

Rezan, Stadt in Moscau, Rezan, miasto w Moskwie.

Rhebarber, f. eine Wurzel, rabarbarum, korzeń pewny do lekow.

Rhevontic, f. repontik, krzaczek pewny.

Rhede, f. kray brzegu, zwierzch boczny brzegu.

Rheder, m. pan okrętu.

Rhein, Fluß in Deutschland, Ren, rzeka w Niemczech.

Rheinau, Stadt in der Schweiz, Reinow, *albo* Reinawa, miasto w Szwaycarach.

Rheinberg, Stadt im Cöllnischen, Reinberga, miasto w Kolońskiem.

Rheineck, Namen zweyer Schlösser, Reinek, imie dwoch zamkow w Niemczech.

Rheinfall, drey Gegenden, da der Rhein einige Höhen herabfällt, trzy okolice w ktorych, Ren przez wysokie progi, *albo* porohy na doł spada.

Rheinfelden, eine der Wald-Städte in Schwaben, Reinfelden, iedno z leśnych miast w Szwabii.

Rheinfels, Festung in der Graffschaft Cazenellnbogen, Reinfels, forteca w Hrabstwie Katzenellenbogeńskim.

Rheinisch, Ryński.

Rheinstrom, s. Rhein.

Rheinthal, Reintal, *a słowo w słowo* Ryńska Dolina. Gegend am Rhein, krainka nad Renem.

Rheinzabern, Stadt im Elsaß, Reinzabern, miasto w Alsacyi.

Rhetorisch, retoryczny, sztukomowny.

Rhetorisiren, po retorsku mowić uczyć.

Rhodis, Stadt auf der Insel Rhodus, Rodis, miasto na wyspie Rodus.

Rhodus, eine Insel, Rodus, Wyspa na Archipelagu.

Rhodeser, m. einer aus Rhodus, Rodyt-czyk, człek rodem z Wyspy Rodus.

Rhone, Fluß in Frankreich, Ron, *albo* Rodan, rzeka we Francyi.

Ribacorza, Landschaft in Spanien, Ribakorza, kray w Hiszpanii.

Ribbe, f. am Leibe, biodro; brechen, złamać, przetrącić; ist ganz entzwey, poszło wcale na dwoie. einem den Degen durch die Ribben stoßen, kogo szpadą przez biodra przebić.

Richten, sądzić; scharf, ostro; genau, należycie; wohl, dobrze; schlecht, źle, niedobrze; liederlich, nikczemnie, podło; unpartheyisch, niestronnie; redlich, rzetelnie; frey, wolno; sehr wohl, nader dobrze; wie es einer verdienet, iak kto zasługuie; übel, złośliwie; recht, bardzo dobrze; öffentlich, publicznie; in geheim, taiemnie, prywatnie; porządkiem, porządnie; gewissenhaft, sumiennie; ernstlich, surowo; verwegen, płocho, lekkomyślnie. die Laster, niecnoty. eines Dinges, o czyich rzeczach. nach seiner Meynung, podług swoiego zdania. eine Sache, iaką rzecz. nach der Schärfe, podług ostrości. nach den Gesetzen, podług praw sądzić, s. Urtheilen, Verurtheilen. 2) lenken, kehren, wenden, nachylać, kierować, obracać. seine Gedanken auf etwas, swoie myśli na co. seinen Weg nach Modena, swoię drogę obrocić do Modeny. wohin, dokąd. seine Rede worauf, swoię mowę na co, albo do czego obrocić. sein Gemüth, seinen Sinn und Gedanken auf etwas, swoy umysł, swoię myśl, swoie myślenia na co. er hat seine Rede aufs böse Leben der Geistlichen gerichtet, on swoię mowę obrocił na złe życie. ich richte meinen Sinn auf die Ewigkeit, ia obracam moię myśl ku wieczności. ihr wollet euren Weg nach Warschau richten, wy chcecie waszę drogę ku Warszawie obrocić. wo richtest du deine Gedanken hin? dokąd ty kieruiesz twoie myślenia? sie soll ihr Gemüth auf die beste Wirthschaft richten, ona ma swoy umysł obrocić do iak naylepszego gospodarstwa. 3) sich, sich schicken, bequemen, folgen, stosować, akomodować, się. nach einem, do czyiey woli. sich in seinem Vornehmen nach der Zeit und Sache richten, w swoiem przedsięwzięciu stosować się do czasu y rzeczy. in seinen

Raths-

Rathschlägen nach etwas, w swoich zamysłach trzymać się czego. sich nach der Landesart richten, iść za zwyczaiem kraiu. sich nach den Gesetzen des Vaterlandes richten, trzymać się oyczystych ustaw. sich nach eines Sitten, miarkować się po czyich obyczaiach, stosować się do czyich obyczaiów. sich nach der Zeit, stosować się do czasu. sich mit seinen Briefen nach etwas, w swoim liście miarkować się podług czego. seinen Rath nach eines andern, swoie zamysły za czyią radą kierować. sich ganz und gar nach eines Willen, wcale iść za czyią wolą, chodzić po czyiey woli. die Rede nach den Ohren der Zuhörer richten, mowę pomiarkować podług ucha słuchacza.

Richter, *m.* sędzia; weiser, mądry; scharfer, bystry; gewissenhafter, sumienny; dobrego sumienia, podściwego sumienia; gerechter, sprawiedliwy; billiger, słuszny; redlicher, unbilliger, ernsthafter, strenger, rzetelny, niesłuszny, surowy, ścisły. unerbittlicher, nieubłagany. zum Mitleiden bewogener, miłosierdziem zdięty. gewogener, łaskawy. harter, nieużyty, twardy. ansehnlicher, poważny. zorniger, gniewliwy. lockerer, niescisły. schelmischer, tauber, złośliwy, głuchy. der seinen Eid gethan, geschworner, ktory przysięgę uczynił, przysięzny. ruhmwürdiger, chwały godny. feindseliger, nieprzyiazny. ansehnlicher, poważny. furchtsamer, boiaźliwy. schändlicher, sromotny. erwählen, bestellen, ausmachen, obrać, postanowić, nadać sędziego. bekommen, dostać sędziego. nehmen, wziąć. Richter seyn, być sędzią. in einer Stadt, w iakiem mięscie, s. Stadtrichter. willkührlicher Richter, polubowny sędzia.

Richteramt, *n.* sęstwo, sędziego urząd. bey dem Anhalten darum zuerst für Stadtrichter erklärt werden, przy staraniu się o sęstwo, napierwszym sędzią być wybranym. zwey Dinge daran vermissen, dwoch rzeczy w sęskim urzędzie pragnąć.

Richterinn, *f.* sędzina, rozsądczyna; zwischen dem was wahr oder falsch ist, między tym co iest fałszywe y co prawdziwe.

Richterlich, sęski, sędziowski.

Richterstab, *m.* sędziowska laska, sęska laska.

Richterstube, *f.* sądowa izba.

Richterstuhl, *m.* krzesło sędziego. etwas darauf sprechen, z krzęsła sęskiego osądzić, wyrok dać. darauf sitzen, na krześle sęskiem siedzieć. der Richter stund eiligst davon auf, sędzia co prędzey wstał, ze swoiego krzesła. hat darauf einen Ausspruch gethan, na krześle, swoy wyrok uczynił.

Richthaus, *n.* sądowy dom, ratusz. davor opfern, przęd sądowym domem ofiarę czynić. etwas darein tragen, co do sądowego domu zanieść, co wnieść w dom sądowy.

Richtig, dokładny, dosadny, wyprostowany, rzetelny, należyty. richtiger Weg, należyta droga; pod liniią wykierowana, wyprostowana, pod sznur puszczona, sznurem wycięta. richtige und leichte Sache, dokładna rzecz y łatwa. eine fast richtige Sache verwirren, rzecz prawie odwikłaną, wyprostowaną powikłać, pokręcić. richtige Kenntniß, dokładna wiadomość. viel Dinge sind in der Philosophie noch nicht gar zu richtig, wiele rzeczy iest w Filozofii nie dosadnie wywikłanych. richtige Schuld, oczywisty dług. Bewandniß einer Sache, dokładna własność rzeczy. einem nichts schreiben, als was richtig ist, nic nie pisać komu, tylko co dokładnie pewne iest. wir halten den Sieg für richtig, my to zwycięstwo mamy za pewne. es ist mit dem Rathschlusse, snadna iest uchwała senatu. es hindern mich viele Dinge, welche noch nicht richtig sind, wiele mi ieszcze rzeczy wadzą, ktore ieszcze y teraz nie są ułatwione. die Rechnung ist richtig, rachunek iest dokładny, prawie wychodzi. richtige Schulden, proste, iawne, długi. die Rechnungen sind richtig, rachunki są należyte, dobrze policzone. alles ist richtig, wszystko iest dobrze. etwas richtig machen, co ułatwić, co z trudności, z zawiłości wywikłać. die Rechnung ist richtig, rachunek się zgadza.

Richtig, *adv.* prawie, prawie tak, w sam raz dokładnie; reden, mowić; erklären, obiaśniać; muthmaßen, prawie się domyślić; ist alles bey der Mutter, wszystko się dobrze dzieie u matki.

Richtigkeit, *f.* prostość, łatwość; eines Dinges, iakiey rzeczy; hat es mit der Sache, snadność łatwość w zrobieniu tey rzeczy. alles in Richtigkeit bringen,

gen, wszystko do snadności, do łatwości przyprowadzić.

Richtiglich, prosto dobrze.

Richtmaaß *n.* wprostmiara; der Längen, długości; darnach etwas verbessern, podług wprostmiary co poprawić; 2) *to co* der Winkel, węgielnica; der Tiefen oder Hohen, wprostmiara głębokości albo wysokości.

Richtplatz, *m.* plac kary, na ktorym na śmierć karzą wynowaycę.

Richtscheit, *n.* linia; prost, *f. m.* prostmiara, s. Richtmaaß.

Richtschnur, *f.* sznur, prostosznur, ktorym w prost rzecz mierzaią. nach der Richtschnure gemacht, pod sznur, pod prostsznur zrobiony.

Richtstatt, *f.* mieysce kary na złoczyńcow.

Richtung, *f.* prostowanie. der Vernunft nach der Wahrheit, rozumu podług prawdy.

Ridicul, śmieszny, śmiech sprawuiący, s. Lächerlich.

Riechen, Geruch empfinden, poczuć, wąchać, zapach czuć, zwąchać, etwas, co wąchać. es ist kein Pfennig so versteckt, den er nicht riechet, y iednego pieniążka niemasz, tak dobrze schowanego, ktorego by on nie zwąchał. alles aufs schärfste, wszystko, iak nayostrzey wachać. etwas gar bald, co prędko zwąchać, począć. eine gute Mahlzeit, dobry stoł zwąchać. ich rieche alten guten Wein, ia czuię stare dobre wino. scharf riechen, ostro czuć. er riecht deinen Beutel, czuie, zwąchał, u ciebie worek; *to co* Geruch von sich geben, zapach z siebie wydawać, *to iest*, wonieć, pachnąć. (nach dem Stalle, *staynią trącić.*) rieche an das Kleid, wornach riecht es? powąchay sukni, czym ona pachnie? aller Quark riecht übel, każde błoto szpetnie pachnie. nach Knoblauch, czosnkiem pachnąć. nach Wein, winem. dem es übel aus dem Halse riecht, ktoremu szpetnie z garła, *cuchnie.* das riecht besser als aller Balsam, to piękniey pachnie nad wszelki balsam.

Riechen, das, *n.* pachnienie, wonienie; czucie, wąchanie, zwąchanie; cuchnienie, trącenie.

Riedgras, *n.* sitowie. Ort, wo dergleichen stehet, mieysce, w ktorym sitowie, sitowina.

Riegel, *m.* zaporka, rigiel, klamka. den Riegel vor die Thüre schieben, naznaczyć; *inaczey* nad miarę ludzkiego porkę, na rigiel, na klamkę drzwi założyć.

Riem, *m.* rzemień. mit Riemen peitschen, rzemieniami obić. von Riemen, rzemienia, rzemienny. aus eines andern Haut Riemen schneiden, z cudzey skory rzemień kraiać. an Riemen lernen die jungen Hunde Leder kauen, młode psy zaprawiaią się, na rzemieniu skorę gryść; kto cielęta kradnie to potym będzie kradł y woły, *prov.*

Riemschneider, *m.* rymarz.

Riese, *m.* olbrzym, ungeheurer großer Mensch, strasznie wysoki człowiek, nach Art der Riesen mit den Göttern kriegen, trybem olbrzymow, iak olbrzymowie woynę z bogami to. wzrostu człowiek. von oder sonst die Riesen angehend, od olbrzyma, albo co się olbrzyma rycze, *adj.* olbrzymski, *adv.* po olbrzymsku, po olbrzymowsku, iak olbrzym.

Riesenbild, *n.* kolos, olbrzymski posąg. von Riesengestalt, olbrzyma doby, w olbrzyma dobie.

Riesengebirge, *n.* zwischen Schlesien und Böhmen, olbrzymskie gory, między Sląskiem y Czechami; *połac.* Sudetes montes.

Rieß, *n.* ryza. ein Rieß Papier, ryza papieru.

Riga, Hauptstadt in Liefland, Riga, stołeczne miasto w Inflantach, *adj.* Rigski, Rigska, Rigskie.

Rille, Fluß in Frankreich, Rilla, rzeka we Francyi.

Rink, s. Ring.

Rind, *n.* Rindvieh, woł, byk. von Rindern, z wołu, wołowy, siehe Ochs, Kuh.

Rinde, *f.* eines Baumes u. d. g. skora; äußere, grobe, zwierzchnia skora, gruba na drzwie. mit einer Rinde überzogen werden, skorą być powleczonym, albo korą. innere, zarte, śrzodkowa skora, albo zakornia skora, łyk, łyczko. Rinde abschälen, korę, skorkę, łyk zdiąć. von einer Tanne, z iodły. Abschälung der Rinde, obłupienie ze skory, z kory. von oder mit Rinde, ze skorą, z korą, z łubem. was Rinde hat, korowy, łubowy, łub, korę ma na sobie. kleine Rinde, mała kora, korka, łubek. am Brode, skora na chlebie, obere, zwierzchnia. untere, spodnia. kleine, skorka, oskibka.

Rinderhirt, *m.* wolarz, co woły pasie.

Rinderisch, wołowy.

Rinder-

Rindermarkt, *m.* wołowe targowiſko, rynek na ktorym woły przedaią.

Rindern, wołowy. von Rindern, to co z wołu ieſt. rindernes Fleiſch, wołowe mięſo. rindern Unſchlitt oder Inſelt, wołowy łoy. 2) *Verbum* Rindern, wenn die Kuh zum Ochſen will, kiedy krowa wołu chce.

Rinderſtall, *m.* wołownia, wolarnia, ſtaynia na woły. ſich darinnen verſtecken, w wołowni ſię ſkryć, ſ. Kuhſtall.

Rindfleiſch, *n.* wołowe mięſo. ein Stück Rindfleiſch, ſztuka mięſa wołowa.

Rindicht, ſkorzyſty, korzyſty, łubowaty; *to co* mit Rinde, ze ſkorą.

Rindlein, *n.* kleine Rinde in Gewächſen, ſkoreczka, mała ſkorka, na roślinach. am Brode, na chlebie, oſkiebka. 2) kleine Kuh, krowka. 2) kleiner Ochs, wołek.

Rindszunge, *f.* czerwieniec, ziele.

Rindsfett, *n.* tłuſzcz, *m.* tłuſte, *n.* z wołu.

Rindshaut, *n.* wołowa ſkora.

Rindsleder, *n.* wołowa, bycza ſkora; grzbiet wołowy, *albo* ſkora od grzbietu.

Rindsleim, *m.* der von Rindsleder gekocht wird, kley, karuch, z wołowey ſkory warzony, gotowany.

Rindsſtall, ſ. Rinderſtall.

Rindvieh, *n.* woły, bydło.

Ring, *m.* pierścien. goldener, złoty. eiſerner, żelazny. väterlicher, oyczyſty. neuer, nowy. zum Siegeln, do pieczętowania ſygnet. den man einer drauf giebt, obrączka ślubna. am Finger haben, anſtecken haben, mieć na palcu, mieć wdziany pierścień, obrączkę. einem abziehen, zdiąć komu z palca pierścień obrączkę. tragen, pierścień nośić. damit das Siegel in das Wachs drücken, pierścieniem pieczęć w woſku wyciſnąć. anſtecken, wdziać, wziąć pierścień na palec. iſt entzwey gegangen, na dwoie ſię złamał, na dwoie pękł. ſich einen Ring machen, pierścień obrączkę ſobie zrobić. einem vom Finger weg practiciren, z palca komu, zemknąć, ukraść pierścień. 2) *to co* Kreis, obłąk, koło, kołko. an den Thüren, womit man anpocht, kołko na drzwiach do zakołatania. an einer Säule in der Baukunſt, w *Budowli* kołko na kolumnie, na słupie. kleiner, pierścionek, kołeczko, obłączek, obrączeczka. mit Ringen ausgeputzt, w pierścienie uſtroiony. zu den Ringen gehörig, *adj.* pierścieniowy, obrączkowy. in Ohren, zauśnica.

Ringekunſt, *f.* ſztuka biegania, do pierścienia.

Ringelblume, *f.* nogietek, mieſiączek, ziele.

Ringelrennen, *n.* bieganie do pierścienia, na koniu.

Ringeltaube, *f.* ſynogarlica; *potym* grzywacz gołąb dziki, z obrączką na ſzyi.

Ringen, paſſować ſię, mocować ſię. nicht weiter mit einem, nie paſſować ſię, nie walczyć więcey z kiem. ſich im Ringen üben, ćwiczyć ſię zapaſy chodzić. mit einem allein, z kiem tylko ſamym. 2) einem den Dolch aus den Händen ringen, komu puinał z rąk wykręcić. nach Ehre, drzeć na honor, uwiiać ſię około iakiey godności, *to ieſt*, ſtarać ſię o nię. nach Ruhm ringen, ſtarać ſię o sławę, piąć ſię, wſpinać ſię do chwały. nach dem Höchſten, iak naywyżey. eifrig nach etwas, gorąco do czego dążyć. nach Unglück, do nieſzczęścia. mit dem Tode ringen, z śmiercią ſię paſować.

Ringen, das, *n.* paſowanie ſię, chodzenie za paſy, mocowanie ſię. mit einem, z kiem. erfodert einen Gegner, potrzebuie przeciwnika.

Ringer, *m.* zapaśnik, mocownik. betrüglicher, zdradliwy.

Ringern, ſ. Verringern.

Ringfertig, ſprawny, obrotny, czynny, ruchawy.

Ringfertigkeit, *f.* ſprawność, obrotność, czynność, ruchawość.

Ringfertiglich, ſprawnie, obrotnie, ruchawie, czynnie.

Ringfutter, *n.* ein Behältniß der Ringe, puzderko, ſchowanie, na pierścienie.

Ringkaſten, *m.* worinnen der Edelgeſtein eines Ringes enthalten iſt, kładka, oſada, w ktorą drogi kamień w pierścieniu ieſt wſadzony.

Ringlein, *n.* kleiner Ring, pierścionek, obrączka.

Ringmauer, *f.* mur w koło idący. um eine Stadt führen, mury około miaſta dać. mit einer Ringmauer umgeben ſeyn, obwiedzionym być murem, ſ. Mauer.

Ringsherum, w koło, na koło. ſind Berge, ſą gory. iſt das ganze Land erſchöpft, na koło wſzyſtek kray ieſt ſpuſtoſzony, obrany ze wſzyſtkiego. ſehen, na koło patrzeć, poglądać, ſiehe Herum, *potym* Umher.

Rinne-

Rinne, *f.* Wasserlauf, rynna, ktorą woda bieży. auf den Dächern, na dachach. kleine Rinne, rynienka. gleich einer Rinne, rynnowaty. zu einer Rinne gehörig, do rynny należący, *adj.* rynnowy, rynniany.

Rinteln, Stadt im Schaumburgischen, Rynteln, miasto w Szaumburskim.

Rivia, Landschaft in Spanien, Rivia, kraina w Hiszpanii.

Rippe, *f.* Ribbe.

Rips Raps, raptownie, dorywką.

Risano, Stadt in Dalmatien, Risano, miasto w Dalmacyi. dasiger Meerbusen, morska odnoga tamteysza, Ryzańskie Wylewie.

Riseln, pokrapiać, kropić, prażyć, *o deszczu* dünne regnen.

Riß, *m.* in einem Kleide, rozdarcie, rozpłatanie sukni etc. 2) Zeichnung, wie das Gebäude werden soll, iaki budynek ma być, Odrys.

Ritt, *m.* iechanie na koniu, ieżdżenie na koniu, bieganie na koniu.

Ritter, *m.* Rycerz slachcic; vornehmen Geschlechts, zacnego urodzenia; ehrlicher, reicher, gelehrter, uczciwy, bogaty, uczony; wohl qualificirter pięknych przymiotow; ansehnlicher, poważny; des güldenen Vließes, Złotego Runa Kawaler; des weißen Elephantens białego słonia Kawaler; des schwarzen Adlers, czarnego Orła Kawaler; des weißen Adlers, białego Orła Kawaler. einen zum Ritter schlagen, szlachcicem kogo uczynić, Kawalerem kogo uczynić.

Ritterbirn, *f.* gatunek gruszek.

Ritterkleid, *n.* szlachecka suknia.

Ritterlich, dzielny, rycerski, waleczny, kawalerski.

Ritterlich, *adv.* dzielno, po rycersku, walecznie, po kawalersku; fechten, potykać się, bić się; handeln, czynić, dokazywać; zum Waffen greifen, do oręża się porwać; überwinden, obsiegen, przekonać, zwyciężyć.

Rittermäßig, rycerski, slachecki.

Ritterorden, *m.* szlachecki stan, rycerski stan.

Ritterpferd, *n.* koń szlachcica lennego, na ktorym powinien woynę służyć.

Ritterschaft, *f.* Slachta; im Elsaß, Alsacka.

Rittersitz, *m.* dwor Slachecki, wioska Slachecka.

Ritterspiel, *n.* igrzysko rycerskie, gra rycerska, gonitwa rycerska.

Ritterstand, *m.* Stan Szlachecki, albo Godność Szlachecka, Stan Rycerski. 2) die Ritter zusammen, Szlachta, Rycerstwo.

Rittmeister, *m.* Rotmistrz.

Ritz, *m.* oder Spalte, szpara, rozpadlina. das voller Ritze ist, pełne szpar, pełne rozpadlin, porozpadany. Ritze bekommen, szpary dostać; geht weit, szpara długa, szpara się robi daley; kleiner, szparka mała, niewielka.

Ritzen, rozerwać, rozedrzeć, pęknąć, wydrzeć, *to co*, zadrasnąć. die Dornen haben ihn geritzet, oder er hat sich in die Dornen geritzet, cierń go zadrasnął, *albo* zadrasnął się na cierniu.

Ritzicht, szpar pełny, szparami ponapadany; werden, szparami się padać.

Ritzlein, *n.* szparka, szpareczka.

Rival, *f.* Mitbuhler.

Rochelle, Stadt in Frankreich, Roszella, miasto we Francyi. einer daher, Roszelańczyk. eine daher, Roszelanka.

Rochester, Stadt in England, Roszester, miasto we Anglii.

Roche sur Yon, Stadt in Frankreich, Roszsurion, miasto we Francyi.

Rochlitz, Stadt in Meissen, Rochlica, *albo* Rochlice, miasto w Misnii.

Rock, *m.* spodnia, suknia. den man unterzieht, ktorą na spod wdziewaią. langer der Weiber, białogłowska szata długa, spodnica. den man über alle andere zieht, Surtout, Oberrock, surtut, zwierzchnia suknia. der dergleichen Rock an hat, ktory ma takową suknię na sobie: w surtucie, w zwierzchniey sukni, *mowi się.*

Rocken, *m.* Getraide, gatunek zboża, żyto. wie er auf dem Felde steht, *także* nazywa się żyto. von Rocken, z żyta, *adj.* żytni. dergleichen Mehl, żytnia mąka. dergleichen Saat, żytni siew, żyto zasiane. Acker, worauf er wächst oder stehet, oder stund, rola na ktorey żyto rośnie, albo stoi, albo stało, żytnisko, *mowi się.* Rockenbrod, żytni chleb. 2) woran man spinnet, na ktorym przędą, kądziel. 3) was man von Flachs u. d. gl. daran leget, przędza.

Rodomontade, *f.* iunakieryia, siebie chwaleństwo. geh an Galgen mit deinen Rodomontaden, idź na szubienicę z twoią iunakieryią. Rodomontaden machen, iunakieryi dokazywać, popisywać się, chlubić się, ze swoią iunakieryią, *s.* Pralen.

Rodomon

Rodomontadenmacher, *m.* iunak, łepſki pachoł.

Röcheln, chrypać w garle, ſkrzypieć w garle, als die Sterbenden, iak umieraiącym ſię trafia. der da röchelt, ktoremu w garle ſkrzypi, gra, chrypie.

Röcheln, das, *n.* ſkrzypanie, granie, chrypanie, w garle, der Sterbenden, umieraiących, oſtatni iuż dech wypuſzczaiących.

Röckchen, *n.* ſukienka, ſzatka, ſukmanka, ſukmaninka.

Rögen, oder Rogen der Fiſche, *m.* ikry rybie, ikry w rybach.

Rögner, *f.* Weibchen unter den Fiſchen, ikrzak ryba, ſamica.

Römhild, Stadt in Franken, Remhilda, miaſto w Frankonii.

Röhre, *f.* wodurch etwas läuft, rura, przez co leie ſię co, idzie co. zu Röhren ausbohren, rury wiercieć, przewiartywać. enge Röhre, ciaſne rura. bleyerne, ołowiana rura. ſtößt das Waſſer heraus, wylewa wodę z ſiebie, *albo po Polsku*, woda leie ſię, idzie rurą. eichene, dębowa rura. im Schienbeine, w goleni piſzczel. kleine, rurka, piſzczelik.

Röhrkaſten, *m.* cembrowina około ſtudni; ſkrzynia.

Röhrchen, *n.* kleine Röhre, rurka, rureczka. 2) kleines Rohr, trzcinka, trzcineczka.

Röhrmeiſter, *m.* rurmiſtrz. der das Waſſer erſt aufſuchet, ktory naypierwey zrodeł, zdroiow wody ſzuka, źrudelnik, zdroiownik. der über die Waſſerleitungen beſtellet iſt, ten co wody prowadzi dokąd, wodowoda, wodowodz, wodowodzień.

Röhrwaſſer, *n.* woda rurami idąca, prowadzona, ktora ſię rurami ciągnie.

Röhrwunde, *f.* dziura, ſzpara w rurze.

Rölps, ſ. Rülps.

Rölpſen, ſ. Rülpſen.

Römer, *m.* einer von Rom, Rzymianin, rodem z Rzymu męſzczyzna. die Römer, Rzymianie.

Römerinn, *f.* Rzymianka, białogłowa w Rzymie rodzona.

Römer Zinszahl, *f.* Rzymſki czynſz; Rzymſki lat poczet; *poł.* Indictio Romana.

Römerzug, *m.* wyprawa Rzymſka, expedycyia Rzymſka.

Römiſch, was zu Rom gebohren oder ſonſt eigentlich Romiſch war, Rzymſki, co ſię w Rzymie rodził, albo co był Rzymſkem. römiſches Volk, Rzymſki lud. römiſches Reich, Rzymſkie państwo. römiſche Weiſe, Rzymſki zwyczay. römiſche Dinge, Rzymſkie rzeczy, intereſa. was nur nach Rom gebracht und daſelbſt verkauft wurde, heißt auch Polniſch Rzymſki. römiſches Salz, Rzymſka ſol.

Römiſch, *adv.* po Rzymſku, Rzymſkim obyczaiem, Rzymſką modą. römiſch reden, po Rzymſku mowić. römiſch gekleidet, po Rzymſku uſtroiony.

Röschen, *n.* kleine Roſe, rożyczka, maleńka roża.

Rößchen, *n.* kleines Pferd, maleńki koniczek, ſzkapka.

Röſten, dörren, ſuſzyć, uſuſzyć. das Getraide, zboże ſuſzyć, uſuſzyć. an der Sonnen, na słońcu. beitzen, zmacerować ſuſzeniem, den Flachs, len.

Röſtpfanne, *f.* roſzt.

Rötel, ſ. Röthel.

Röthe, *f.* czerwoność, rumieniec: folget auf die Scham, naſtępuie za wſtydem; mit weiß vermiſcht, z białością pomięſzany; einem abjagen, rumieniec komu ſprawić, rumieńca kogo nabawić; ſtieg ins Geſichte, rumieniec wyſtąpił mu na twarz, als er es hörete, iak on to usłyſzał; rumieńca doſtał, we krwi ſtanął; zaczerwienił ſię iak karmazyn, zarumienił ſię. 2) in den Augen, czerwoność w oczach. 3) der Färber, u farbiarzow, ziele pewne, rubia, rumieniec.

Röthel, *f.* wie ſie die Zimmerleute brauchen, rubryka iakiey cieśle zażywaią. wie ſie gegraben wird, iaka wykopywana bywa, heißet auch rubryka, czerwonka, rumianka ſamorodna. wie ſie gemacht wird, iaka bywa zrobiona rubryka, rumianka robiona.

Röthelſtein, *m. słowo w słowo* rubryczny kamień, rumiankowy kamień; ſamorodny, albo robiony.

Röthlich, czerwonawy, nicht recht roth, nie wcale ani nie zupełnie czerwony; Erdreich, czerwonawa ziemia, bez zupełney czerwoności. röthliches Fleiſch, czerwonawe mięſo. röthliches Geſicht, czerwonawa twarz. röthliches Geſchwür, czerwonawy wrzod, nie zupełnie czerwony. röthliche Farbe, czerwonawa farba, czerwonawy kolor, czerwonawa barwa. röthliches Blatt, czerwonawy liść. röthlich ſeyn, czerwonawym być. etwas roth, nie co czerwony. ganz und gar roth, czerwieniuteńki, czerwieniuteńka, czerwieniuteńkie.

Roux, Stadt im Hennegau, Res, miaſto w Hennegawſkim.

Roh, ſurowy, Fleiſch, ſurowe mięſo, niewarzone, niepieczone. etwas roh, trochę ſurowy; Kohl, trochę ſurowa kapuſta. noch halb roh, w połowę ſurowy, na poły ſurowy. rohes Eingeweide, ſurowe wnętrze. 2) der noch nichts gelernet hat, nienauczony, nic nieuczony, roh; roher Schüler, nic nienauczony żak; *to co* proſty. roher Menſch, proſty człowiek, niewiadomy, nieuk; niezgrabny, nie ocioſany, dyląg. roher Kerl, niezgrabne proſte, nieoſtrugane chłopiſko.

Rohe, die, ſurowość; ſurowe, *f. n.*

Rohr, *n.* trzcina; dickes, gruba, miąſna; dünnes, cienka; niedriges, niſka; grünes, zielona; vier bis fünf Fuß langes, cztery pięć ſtop długa; hat auf einer Seite Knoten, ma po iedney ſtronie ſęki. junge Schößlinge, młode trzcinki młodociane trzcinne wyroſtki, wypuſtki. Rohrauge, pącze trzcinne. ſchwaches Rohr, słaba trzcina. das im Sumpfe wächſt, ktora na ieziorze rośnie, iezïorna trzcina, ſzuwar. zerquetſchtes, potłuczona trzcina. Egyptiſches, Egipſka trzcina. im Waſſer, wodna trzcina. kleines, trzcinka. von Rohr, ze trzciny. wie Rohr, trzciniaſty. dergleichen Blatt, wie das Rohr oder Schilf hat, takowy liść, iaki trzcina ma, trzcinowy liść. Ort, wo viel Rohr ſtehet, mieyſce, gdzie wiele trzciny ſtoi, heiſſet auch trzcina *collective.*

Rohrbuſch, *m.* trzcina, *collect.* trzcinina, *minus uſitat.*

Rohrdommel, *f.* ein Vogel, bąk, ptak w trzcinie ſiadaiący y bączący. ſchreyen wie ein Rohrdommel, krzyczeć iak bąk trzcinny, heißet bączeć.

Rohrgebüſch, *n.* trzcina, *collect.* trzciniſko, *collect.*

Rohrkraut, *n.* trzcina ziele.

Rohrpfeife, *f.* ſikawka ze trzciny.

Rohrreich, trzciniaſty, w trzcinę, obfity, trzciną zaroſły.

Rohrreiger, *m.* bąk, ptak w trzcinie ſiadaiący.

Rohrſperling, *m.* wrobel trzcinny.

Roland, Mannsnamen, imie męſzczyzny, Roland. beſondere Statuen in einigen deutſchen Städten, Rolanda poſągi po nie ktorych miaſtach Niemieckich.

Rolle, *f.* Verzeichniß der Namen derer, die zu einem Haufen gehören, rola, reieſtr imion tych co do iedney horągwie, albo pułku należą. in die Rolle ſchreiben, w rolę wpiſywać. ſich in die Rolle ſchreiben laſſen, dać ſię w rolę wpiſać. aus der Rolle ausſtreichen, z rolli wymazać. Rolle machen, reieſtr rolę żołnierzy zpiſać, zrobić. 2) *to co* Walze, korba, walec obracany do wyciągania w gorę czego. 3) Mandel, womit man die Wäſche glatt macht, magiel, maglownica w ktorym, albo w ktorey bieliznę magluią dla gładkości. 4) Rolle zuſammen gewickelter Sachen, tobołek w kupę zwiniętych rzeczy, wałek, trąbka, zwinięcie w wałek. 5) der Weber, u tkaczow walec. 6) in der Comödie und andern Handlungen, w komedyiach, oſoba, rola. ſeine Rolle ſpielen, ſwoię oſobę, ſwoię rolę grać, udawać.

Rollen, taczać, toczyć. 2) auf einem Rollwagen herumfahren, na lekkim, tocznym wozku iechać.

Rom, Stadt in Italien, Rzym, miaſto we Włoſzech.

Roman, *m.* erdichtete Liebes- und Heldengeſchichte, roman, zmyślona miłości y bohaterow hiſtoryia.

Roman, Stadt in der Wallachey, Roman, miaſto w Wołoſzech.

Romanien, das ehemalige Thracien, Romania, niegdyś Trakia zwana dziſiay ieſzcze nazywaią Tracyia.

Ronde, *f.* bey den Soldaten, rund, ſtraż krążąca po nocy; żołnierze ſtrzegący chodzący. die Ronde thun, ſtraż czynić, ze ſtrażą chodzić, ſtraż trzymać.

Rondel, *f.* Art eines alten Feſtungswerks, okręglica, gatunek ſtarey fortyfikacyi.

Roſe, *f.* eine Blume, roża, kwiat; die ſich noch nicht aufgethan, die noch nicht aufgeblühet iſt, ktora ſię ieſzcze nie rozwinęła, ktora ieſzcze nie rozkwitła; angenehme, miła, przyiemna; zarte, delikatna; die nach lauter Zimmet riecht, ktora pachnie właśnie iak cynamon; rothe, weiſſe, czerwona, biała; mit hundert Blättern, ſto liſtkow maiąca; von Jericho, Jerichońſka; ein Küſſen, das damit ausgeſtopft iſt, poduſzka rożą wypchana; einen Kranz davon aufhaben, rożany wieniec mieć na głowie, und alſo eine Rede halten, y tak w wieńcu rożanym mowę mieć; die grünen Knoſpen derſelben, zielone iey pączki; wird roth und thut ſich auf, czerwienieie y rozwiia ſię;

ſie; hat in ihrer innern Tiefe oder Hö=lung gelbe Zaſern, ma w ſwoiey głębi, albo w ſrodku żołte ſzyple. von Ro=ſen, z roż, z roży, rożowy. derglei=chen Oel rożowy oleiek. aus Roſen bereitet, mit Roſen angemacht, z roży zrobiony, rożą przyprawny. derglei=chen Trank, rożany napoy. voller Ro=ſen, pełny roż. 2) immer in Roſen ſitzen, zawſze być w pomyślności, zawſze kwitnąć w ſzczęściu. 3) eine Krankheit, choroba pewna roża nazwana; z *Greck.* eryſipela.

Roſenbalſam, *m.* rożany balſam.

Roſenbrey, *n.* rożana polewka.

Roſeneſſig, *m.* rożany ocet; ocet z roży zrobiony.

Roſenfarbig, rożowey farby, rożowego koloru. dergleichen Tuch, rożowe ſukno.

Roſengarten, *n.* rożany ogrod.

Roſengebüſch, *n.* rożane krzaki.

Roſenhonig, *m.* rożany miod, z roży.

Roſenknopf, *m.* rożany pampek

Roſenkranz, *m.* rożany wieniec. 2) wie ihn die Catholiſchen haben, rożaniec paciorki.

Roſenküchlein, *n.* rożany placuſzek, pierniczek.

Roſenlorber, *m.* rożolaur; z *Greck.* rododafna, drzewko.

Roſenmehl, *n.* rożana mąka.

Roſenöl, *n.* rożany oleiek, z roż wyciągniony oleiek, wyſmarzany z roży.

Roſenroth, rożoczerwony, rożowy. roſenrothes Tuch, rożoczerwony, rożowe ſukno.

Roſenſaft, *m.* rożowy ſok, rożany ſyrop.

Roſenſtaude, *f* pręt rożany drzewka.

Roſenſtock, *m.* palcat rożanego drzewka.

Roſentrank, *m.* napoy rożany, z roż robiony.

Roſenwaſſer, *n.* rożana wodka.

Roſenwein, *m.* rożane wino.

Roſina, Weibsnamen, Roſyna, białogłowſkie imie.

Roſine, *f.* eine Frucht, rozenek, owoc pewny; kleine, rozeneczek, *albo* rozenek drobny, *pl.* rozenki drobne.

Roſinfarbig, ciemno czerwony, iak rozenek.

Roſinkörnchen, *n.* ziarko z rozenka, rozenkowe ziarko.

Roſinlein, *n.* rożyczka.

Roſinroth, czerwony nakſztałt rozenka.

Roſmarin, *f.* ein Gewächs, roſmarin, ziele pewne, wiadome.

Roß, *n.* koń. zu Roſſe dienen, na konia ſłużyć, z koniem ſłużyć, ſiehe Pferd.

Roßarbeit, *f* końſka praca, *to ieſt*, ciężka okrutna praca.

Roßarzney, *f.* końſkie lekarſtwo, do leczenia koni.

Roßarzt, *m.* konował, końſki uzdrownik.

Roßbereiter, *m.* uieżnik, ten co konie uieżdża, co konie uczy chodzić, ſtąpać.

Roßgebiß, *n.* Art eines Zaumes, gatunek muſztuku na konia.

Roßbreme, *f.* ein Ungeziefer, bąk końſki, robak, gad.

Roßbube, *m.* chłopiec do koni, pacholik do koni ſłużący.

Roßdecke, *f.* dera do przykrywania konia.

Roßeppich, *n.* łopian końſki, ziele.

Roßfenchel, *m.* konicznа, gatunek trawy.

Roßhaar, *n.* włoſie końſkie.

Roßgurt, *m.* ringurt, popręg.

Roßhändler, *m.* kupczący końmi, końmi handluiący, handlarz końſki, kupiec z końmi.

Roßhirt, *m.* koniarz, paſtuch do koni, ten co konie paſa.

Roßhuf, *m.* kopyto końſkie, kopyto u konia. 2) podbiał, grzybienie mnieyſze, ziele.

Roßkäfer, *m.* ſlepeć, ktory konie kąſa.

Roßkamm, *m.* zgrzebło, do chędożenia konia. 2) der mit Roſſen handelt, końſki handlarz, końmi handluiący.

Roßmähne, *f.* grzywa.

Roßmarkt, *m.* targowiſko końſkie.

Roßmiſt, *m.* gnoy końſki.

Roßmühle, *f.* młyn końſki, końmi obracany młyn.

Roßmünze, *f.* ein Kraut, miętka końſka, ziele.

Roßnagel, *m.* ufnal.

Roßpflaume, *f.* eine Frucht, kobyłarka, śliwa, gatunek pewny śliwek.

Roßſchwanz, *m.* ogon końſki; 2) ein Kraut, ziele pewne.

Roßſchweif, *f.* Fahne bey den Türken, znaczek u Turkow, buńczuk; liść na kſztałt ogona końſkiego.

Roßtäuſcher, *m.* ſztycharz na konie, co końmi frymarczy, frymarcznik.

Roßtreiber, *m.* poganiacz koni, maſztalerczyk, pacholik.

Roſt, *m.* rdza. das Ding iſt ganz von Roſte, ie mehr ich es wiſche, ie röther und dünner wird es, tę rzecz rdza

wcale

wcale ziadła, przeięła, im bardziey ią chędożę, tym czerwieńfza y cienfza ftaie fię; verzehrt das Eisen, pożera żelazo; greift es an, chwyta fię żelaza; des Erztes, na metalu, mowi fię śniedź; des Eisens insonderheit, żelaza w ofobliwości; także rdza; właśnie mowi fię. 2) Rost, darauf man röstet, rufzt, na ktorym co pieką. silberner Rost, frebrny rufzt. auf dem eisernen Roste etwas rösten, na żelaznym rufzcie co piec.

Rosten, rostig werden, rdzewieć, rdzą zachodzić, rdzy nabierać, za-rdzewieć.

Rostig, rdzewiały; zardzewiały, pordzewiały. rostige Striegel, zardzewiałe zgrzebło. rostiges Blechlein, zardzewiała blafzka, pordzewiała blafzeczka.

Rostock, Stadt im Mecklenburgischen, Roftok, *albo* Roftoka, miafto w Meklenburfkim.

Rothenburg, eine Reichsstadt in Schwaben, Rotenburg, wolne Cefarfkie miafto w Szwabii.

Rotterdam, Stadt in Holland, Roterdam, miafto we Hollandyi.

Roth, czerwony. rothes Meer, czerwone morze. rothes Haar, czerwieńfzy włos. rother Mund, czerwona gęba. rothes Gesicht, czerwona twarz. roth seyn, czerwonym być. roth werden, czerwonym fię ftawać. roth machen, roth färben, czerwonym czynić, czerwono farbować, czerwienieć, poczerwienić; czerwono dać, ein Buch, czerwono dać kfiążkę, pofarbować czerwono kfiążkę. die Haare, zczerwienić, czerwono zfarbować włofy, etwas roth, nie co czerwony, czerwonawy; *to co* podżary. dergleichen Farbe, podżara maść, podżary kolor.

Rothbärtig, czerwono brodziafty; z czerwoną brodą, czerwono brodę zaraftaiący.

Rothfärber, *m.* farbiarz, czerwono farbuiący, czerwoną farbę daiący.

Rothfärbig, czerwony, czerwono fię połyfkuiący.

Rothfeder, *f.* ein Fisch, ryba, rumienica, albo brzanka.

Rothfuchs, *m.* czerwony lis, lifek, der rothe Haare hat, ktory ma czerwone włofy. dergleichen Mann, czerwonowłofy, czerwono zaraftaiący, czerwonego włofa człowiek. dergleichen Jungfer, czerwonego włofa panna.

Roth gefärbt, czerwono farbowany, poczerwieniony. roth gefärbte Haare, czerwono farbowane włofy, poczerwienione włofy.

Rothgerber, *m.* czerwonofkornik, czerwonogarbarz, ten co czerwono fkory wyprawia.

Rothgießer, *m.* miedziolewnik, mofiężnik, mofiądzolewnik.

Rothhaar, *m.* der rothe Haare hat, ktory ma rudawe włofy, rudawego włofa, człowiek.

Rothhals, *m.* ein Vogel, rafzka, ptafzek, z czerwoną fzyiką.

Rothkehlchen, *n.* ein Vogel, rafzka, czerwonofzyika, z czerwoną fzyiką ptafzek.

Rothkopf, *m.* der rothe Haare hat, czerwona głowka, rudawa głowka, rudawa czupryna.

Rothlauf, *m.* eine Krankheit, krwawa biegunka, krwawa diffenteryia.

Rothschär, *m.* ein Fisch, ryba, do płafzczki podobna.

Rothschild, Stadt in Dännemark, Rotfzyld, miafto w Danii.

Rothschimmel, *m.* ein Pferd, koń, derefzowaty.

Rothschimmern, połyfkiwać fię czerwono.

Rothschwänzchen, *n.* ein Vogel, czerwono ogonek, ptafzek z czerwonym ogonkiem.

Rothsprenklicht, czerwono cętkowaty, czerwono pftry.

Rothtanne, *f.* ein Baum, czerwona iodła, drzewo.

Rothweil, Stadt in Schwaben, Rotweil, miafto w Szwabach.

Rotte, *f.* der Soldaten, rota, żołnierzy, horągiew. Rotte von zehen Mann, rota z dziefięciu ludzi. einen daraus wegjagen, kogo z roty, z pod horągwi wygnać. von hundert Mann, rota fto ludzi maiąca. Reiter, rota konnych, znak, horągiew. zu einer Rotte gehörig, do roty należący, rotny. in Rotten von 10 theilen, na roty dziefiętne dzielić. in Rotten von 100 theilen, na roty po fto zamykaiące dzielić. 2) ein Haufen zusammen rottirter Leute, kupa ludzi zpiknionych na co, zmowionych na co. solche Rotte auseinander bringen, takową kupę rozegnać, rozpędzić, rozgromić.

Rotten, sich, kupić fię, do kup fię fchodzić, zbiegać fię w kupy.

Rottengeist, *m.* buntowny duch, niespokoyny duch, buntowna głowa.

Rottenweise, kupami; auslaufen, wybiegać; zu Roß, na koniech; davon gehen, odchodzić od kupy, odeść od kupy; abtheilen, na kupy dzielić.

Rottgesell, *m.* towarzysz, pod iednym znakiem służący. 2) in einer Zusammenrottirung u. d. g. spolnik, uczestnik spisku, panbrat spiskowy, spikniony.

Rottgesellschaft, *f.* towarzystwo.

Rottiren, sich, kupić się, w kupy się, schodzić, zbiegać.

Rottirung, *f.* Eintheilung in Rotten, podział na kupy, na roty. 2) Zusammenrottirung, spisek, spiknienie, zmowienie się, kupienie się.

Rottmeister, *m.* rotmistrz.

Rotz, *m.* Unflath aus der Nase, smark, plugastwo z nosa; fließt, ciecze, flegma gęsta y ciągła z ktorey się krew czyści.

Rotzig, smarkaty, smarkowaty. rotzige Nase, smarkaty nos, zasmarkany nos. einem dergleichen die Nase schnauben, smarkatemu, zasmarkanemu nos utrzeć.

Rotznase, *f.* smarkacz, zasmarkanego nosa: *o dzieckach.*

Rouen, Stadt in Frankreich, Ruan, *albo* Ruen, miasto we Francyi. einer daher, z Ruanu, albo z Ruenu męszczyzna rodem, Ruańczyk, albo Rueńczyk. eine daher, kobieta ztamtądze rodem, Ruanka, albo Ruenka. Art, Weise, *adv.* po Ruańsku, po Rueńsku.

Rovergne, eine Landschaft in Frankreich, Rowerga, *albo* Rowergia, krainka we Francyi.

Rovigo, Stadt in Italien, Rowigo, miasto we Włoszech.

Rouliren, als Geld, taczać, chodzić, cyrkulować iak pieniądze, z rąk, do rąk.

Roussillon, Grafschaft in Frankreich, Rusylon, Hrabstwo we Francyi. Hauptstadt solcher Grafschaft, stołeczne miasto miegdyś tegoż Hrabstwa.

Route, *f.* droga, ścieszka, bieg, zapęd; wohin richten, drogę, zapęd dokąd kierować, s. Weg.

Rubel, *m.* moscowitische Münze, moskiewskie dzięgi, taler Rossyiski.

Ruben, Mannsnamen, Ruben, imie męszczyzny.

Rubin, *m.* ein Edelgestein, rubin, drogi kamień; gelber, żołtawy świecący.

Rubric, *f.* tituł w książce czerwono pisany.

Ruchlos, *adv.* niezbożnie, bez Boga, bez sumienia, niepodściwie, s. Gottlos, *adv.*

Ruchlosigkeit, *f.* niezbożność, s. Gottlosigkeit.

Ruchtbar, rozgłoszony, rozsiany, roztrząśniony; bey allen, po wszystkich. die Sache ist ruchtbar, rzecz iest roztrząśniona, rozniesiona; unter allen Leuten, między wszystkiemi ludźmi; ist die Sache bey den Griechen, rozniesiona rzecz iest miedzy Grekami; głośny. ruchtbarer Sieg, głośne zwycięstwo. es wird ruchtbar, rozgłasza się, rozchodzi się, wieść po ludziach; daß viel gefunden worden, ze się wielu znayduie. ruchtbare Bosheit, sławna niezbożność. ruchtbare Gelehrsamkeit, sławna uczoność. ruchtbar machen, roznieść, rozsiać, roztrząsać, rozcierać.

Ruck, *m.* ruszenie, targnienie cuglem.

Ruckweise, ciągiem, duszkiem.

Rüde, twardy niezgrabny, fukliwy. rüder Kerl, niezgrabny chłopak.

Rüde, *adv.* przykro, nieludzko; einen tractiren, kogo traktować, obeyść się z kiem dziko.

Rudelstadt, Stadt in Thüringen, Rudelsztad, miasto w Turyngyi.

Ruder, *n.* womit man das Schiff forttreibet, wiosło, ktorym po wodzie okręt popychaią; nicht gar zu starkes, nie bardzo mocne; das Wasser damit schlagen, wodę wiosłami trzepać; sind alle besetzt, wszystkie wiosła robią, żadnego niema proznego wiosła; damit forttreiben, wiosłami pędzić; ansetzen, wiosła gotować, zakładać; damit etwas anhalten, zatrzymać statek niemi; frisch ansetzen, scharf damit arbeiten, na nowe wiosła założyć, żywo niemi robić; wegstoßen, ein Schiff derselben berauben, po-wyrzucać wiosła, okręt z wiosel wyzuć. einen zum Ruder verdammen, kogo do wiosel za karę skazać. kleines Ruder, wiesołko.

Rudera, *pl.* altes Mauerwerk, obaliny, starego muru kęs, gruz.

Ruderbank, *f.* burta, ława w statku.

Ruderknecht, *m.* maytek, matros, flis, wiesłemrobnik; auslesen, wybierać maytkow; haben wollen, nakazać; Geld darzu fodern, pieniędze na maytkow wybierać. ein Ruderknecht von einer

Galeere, maytek od galery, wiosłownik.

Rudermeister, *m.* głosem znaki daiący maytkom.

Rudern, wiosłem robić, wiosłami płynąć, beständig fort, nieustannie daley; mit allen Kräften, wszystkiemi siłami wiosłami narabiać, pracować, rużać; aus einem Orte hinaus rudern, z iakiego mieysca wiosłami robiąc popłynąć; nach etwas zu, do czego wiosłem robiąc przypływać.

Ruderschiff, *n.* wiosłowy okręt, wiosłami gnany, wiosłognanka; mit zwey Reihen Rudern, oder Ruderbänken, statek o dwoch rzędach wioseł, dworzędowek, dworzędowka: mit drey Reihen Rudern auf ieder Seite, o trzech rzędach wioseł na każdey stronie, troyrzędowek; mit vier Reihen Rudern, o czterech rzędach, czeterorzędowek mit fünf Reihen Rudern, o pięciu rzędach, piecio rzędowek, pięto rzędowek: mit zehen Reihen Rudern, o dziesieciu rzędach, dziesięcio rzędowek.

Ruderstange, *f.* womit man das Fahrzeug forttreibet, drąg, ktorym statek pchaią.

Ruderwerk, *n.* wiosłami robienie, wiosłami robota.

Ruf, *m.* da man einen ruft, wołanie, gdy kogo wołaią, s. Beruf. 2) Rede von etwas, die unter den Leuten geht, wieść o czym, ktora między ludźmi biega, sława. in gutem Rufe seyn, być dobrey sławy, mieć dobrą sławę. in bösem Rufe seyn, być złey sławy, mieć złą sławę. er hat keinen guten Ruf, on nie ma żadney dobrey sławy, s. Rede, Nachrede.

Rufen, wołać, żawołać; einen mit Namen, kogo po imieniu; zum Gewehr, zum Waffen, do broni, do oręża, zawołać, krzyknąć. wenn jemand nach mir fragt, so rufe mich eins, kiedy się kto będzie, pytał o mnie, to mnie zawołay. bleibt da im Hause stehen, damit wenn ich euch rufe, ihr alsofort herausspringet, zostańcie w domu ażebyście, gdy zawołam, zaraz wyskoczyli. einen hinein rufen, kogo przywołać w dom, do izby; einen mehr als einmal, kogo więcey iak raz wołać. mache dich fertig, daß, wenn ich dich rufe, du geschwind kommest, bądź gotowym abyś zaraz przyszedł, gdy cię zawołam. einen zu Hülfe rufen, kogo na pomoc wołać; alsobald die Wehmutter, natychmiast, odbieraiącey kobiety; eine sich, ktorey do siebie wołać; aus dem Schiffe, z okrętu; einen auf eines Geheiß, kogo do kogo wołać, albo od kogo; vom Pfluge zum Bürgermeisteramte, od pługa do Konsulskiego urzędu. wenn er rufen wird, will ich kommen, kiedy on zawoła, to przydę; die Gesandten, so laut man kann, wołać na Posłow iak naygłośniey. es hat mich niemand gerufen, nikt mie niewołał. einen rufen, daß er umkehren soll, wołać na kogo, aby się wrocił; heraus, zkąd wywołać kogo. den Herrn rufen, pana wołać, na pana zawołać; mit vollem Halse, całą gębą. mit einander rufen, die Gelegenheit sey nicht aus den Händen zu lassen, razem zawołać że nie trzeba z rąk okazyi puszczać. einen bey Namen rufen, kogo po imieniu wołać; überlaut, nader głośno wołać na kogo. alle zusammen rufen, wszyscy razem głośno wołaią, auch krzyczeć.

Rufen, das, *n.* wołanie, zawołanie, krzyczenie, powołanie, wykrzyknienie, krzyk, głośne bardzo mowienie, wywołanie, s. Geschrey.

Ruhe, *f.* wczas, spoczynek; bey Tage, we dnie, und bey Nachte, y w nocy; sanfte, cichy; stete, ewige, nieustanny, wieczny; langwierige, sichere, stille, długo, trwaiący, spokoyny; faule, zgniły, heißet ospalstwo; tiefe, głęboki; erwünschte, porządany; bey Abende, na wieczor; unruhige, niespokoyny. ganz keine Ruhe haben, żadnego niemieć spoczynku; hat er auch bey Nachte nicht, nawet w nocy spoczynku niema; von der Arbeit ist der Tod, spoczynek od pracy iest śmierć; ist meine Zufriedenheit, spoczynek iest moiem uspokoieniem. Ort, da gute Ruhe ist, mieysce na ktorym dobry spoczynek. zur Ruhe gehen, na spoczynek iść; sich darzu bequemen, na spoczynek, na wczas się udać; anständige, przystoyny; größte, naywiększy; nützliche, sonderbare, des Gemüths, pożyteczny, osobliwszy, umysłu; darnach trachten, spoczynku wczasu pragnąć; darinnen leben, w spoczynku, w pokoiu żyć. sich zur Ruhe begeben, udać się do odpoczynku; des Lebens lieben, zu haben suchen, mieć życia spoczynek, szukać spoczynku. so viel Ruhe haben, tak wiele mieć pokoiu wczasu; mit seiner Frau

und Tochter zubringen, ſpokoynego czaſu zażywać z żoną y z corką. Zeit zur Ruhe des Gemüths und Leibes zugeſtehen, pozwolić czaſu na ſpoczynek umyſłu y ciała; ſuchen nach vielen Verrichtungen, ſzukać odpoczynku po wielu ſprawunkach; ſucht die Natur, ſamorodność ſzuka odpoczynku; von Sorgen, od troſk, od ſtarań; voller Vergnügen habe ich in deſſen Freundſchaft gefunden, w iego przyiaźni znalazłem ſpoczynek pełny ukontentowania. die Bücher zur Ruhe im Tuſculano ſich aufbehalten, zachować ſobie książki, do ſpoczynku w Tuſkulanie. ſich nach dem Kriege zur Ruhe begeben, udać ſię po woynie na ſpoczynek. er hat wegen ſeines böſen Gewiſſens Tag und Nacht keine Ruhe, on niema żadnego pokoiu ani we dnie ani w nocy przez ſwoie złe ſumnienie; nach der Arbeit darzu kommen, z pracy do ſpoczynku przyść; kleine, wenige, mały, ſpoczynek, mało ſpoczynku. zur Ruhe ſchaffen, czas dać do ſpoczynku. in guter Ruhe leben, w dobrym pokoiu ſpoczywać.

Ruhebettchen, *n.* Grab, łożeczko do wczaſu; grob. 2) Schlafſtätte, łożko do ſpania.

Ruhen, ſpoczywać; zwanzig Tage ohne Sorge und ſchlafen, dwadzieścia dni ſpoczywać, bez troſki y ſpać; ein wenig vom Kriege, nicht bis die Sache ausgeführt, trochę po woynie ſpocząć, nie ſpocząć poki interes, niebędzie ſkończony, wywiedziony. die vom Geſchrey ermüdeten Ohren ruhen, krzykiem sfatygowane uſzy ſpoczywaią; ein wenig, ſo lange als ich an dich ſchreibe, trochę ſpocząć, tak długo aż ia do ciebię napiſzę. in einer bequemen Herberge ruhen, w goſpodzie wygodney odpoczywać; von den öffentlichen Verrichtungen, von dem Uebel, od publicznych intereſow wypocząć, od złego wytchnąć; an eines Stuhle, indem man ſich ein wenig angelehnet, na czyim krześle trochę ſię ſparłſzy ſpoczywać, ſpoczynku zażywać; läßt ihn die Sorge nicht, kłopot mu ſpoczywać niepozwala. für einen nicht ruhen können, dla kogo ſpocząć nie moc. der wohl ruhen kann, ktory może bardzo dobrze ſpoczywać. es laſſen mich dieſe Gedanken weder Tag noch Nacht ruhen, te myśli nie pozwalaią mi, ani we dnie, ani w nocy ſpoczywać. einen niemals ruhen laſſen, nie dać komu nigdy odpoczynku, nie dać komu ſpocząć, wytchnąć. er kann niemals ruhen, on nie może nigdy ſpoczywać, nie może nigdy być z pokoiem, nigdy nie może wytrzymać w pokoiu, w ſpoczynku. hieß er die Soldaten ein wenig ruhen, kazał żołnierzom trochę wytchnąć. wieder ruhen laſſen, dać znowu wypocząć, ſ. Ausruhen. 2) auf etwas liegen, auf eines Schultern, leżeć na czym, na czyich łopatkach. das Fundament ruhet darauf, fundament na tym leży. die Regimentslaſt ruhet auf ihm, cały ciężar rządow na niem polega.

Ruhen, das, *n.* ſpoczywanie, odpoczywanie, wypoczywanie, wczaſowanie ſię, wypocznienie, odpocznienie, ſpocznienie, wywczaſowanie ſię.

Ruheplatz, *m.* mieyſce ſpoczynku; auf einer Treppe, na ſchodach mieyſce płaſkie, ſpoczynek.

Ruheſtätte, *f.* Bette, łożko, łoże do wczaſu. 2) Grab, grob.

Ruhetag, *m.* dzień ſpoczynku, dzień wczaſu, niedziela.

Ruhig, ſpokoyny; Gemüth haben, umysł mieć; habe ich für ihm nie ſeyn können, nigdy nie mogłem być przed niem ſpokoyny. ruhige Gemüther, ſpokoyne umysły. der ruhigen Gemüths iſt, ktory ieſt ſpokoynego umysłu. das Gemüth eines Weiſen iſt allemal ruhig, umysł mądrego ieſt zawſze ſpokoyny. ruhe Provinz, ſpokoyna Prowincyia. die Feinde ruhig machen, nieprzyiacioł ſpokoynemi uczynić. ruhige Stadt, ſpokoyne miaſta. ruhiges, ſtilles und ſeliges Leben, ſpokoyne ciche, y błogosławione życie. ruhiges Alter, ſpokoyny wiek, ſpokoyna ſtarość. ruhiger Ort, bequem zu ſtudiren, ſpokoyne a dlatego wygodne mieyſce do uczenia ſię. ruhig ſeyn, ſpokoynym być. der die Zeit ſeines Lebens keinen ruhigen Augenblick gehabt, ktory na mgnienie oka nigdy nie miał ſpokoynego czaſu w życiu ſwoiem. ein ruhiges Leben führen, ſpokoyne prowadzić życie.

Ruhig, *adv.* ſpokoynie, w pokoiu, z pokoiem, w ſpoczynku, w wczaſach; ſein Leben hinbringen, ſwoie życie przepędzać; leben, z pokoiem żyć. einer Sache halber gar ruhig ſchlafen, ſpać dobrze y ſpokoynie na iaką rzecz, nie uważać na nię, nie turbować ſię o nię. er kann gar nicht ruhig leben, on żadną miarą nie może ſpokoynie żyć.

żyć. er lebet gar geruhig, on weale spokoynie żyie.

Ruhm, m. chwała, poważanie; großer, alter, im Kriege erworbener, wielka, stara, na woynie nabyta; besonderer und unsterblicher, falscher, osobliwa y nieśmiertelna, fałszywa; erdichteter, herrlicher, und ausgebreiteter, zmyślona, pańska, y rozszerzona; unermeßlicher, billiger und verdienter, niezmierzona, sprawiedliwa y zasłużona; höchster, vollkommener, dauerhafter, naywyższa, doskonała, trwała; Begierde darnach, pragnienie chwały. Weg zum Ruhme und Ehren, droga do chwały y honoru; Gelegenheit darzu, okazyia do chwały. nach Ruhme trachten, zu erwerben, zu erlangen suchen, begierig darnach seyn, żądać chwały, starać się nabyć, dostąpić chwały, być pragnącym, zpragnionym chwały. großen Ruhm erlangen, wielkiey chwały nabyć. der Sieg hat dem Könige großen Ruhm gebracht, to zwycięstwo wielką Krolowi chwałę przyniesło; erhalten, nicht wieder verlieren, nabyć chwały, nie tracić znowu chwały; vergrößern, vermehren, powiększać, przyczyniać chwały; verdoppeln, verringern, podwoić, umnieyszyć chwały; nicht mehr achten, nie szacować więcey chwały. sich den Ruhm durch die Waffen zuwege bringen, orężem sobie na chwałę zarobić; hat er daher erlanget, on przeto chwały dostąpił. er würde durch seine Thaten einen unsterblichen Ruhm zuwege bringen, on przez swoie czyny zarobi sobie na nie śmiertelną chwałę; einem seinen mißgönnen, komu iego chwały zazdrościć, na iego chwałę krzywym patrzyć o kiem; wird oft mehr durch Glück als Tapferkeit erlanget, często raczey bywa szczęściem niżeli dzielnością nabywana. nichts als den Ruhm suchen, nic więcey nie szukać tylko chwały, daran ist großer Ruhm zu erjagen, z tego można wielką chwałę zebrać; einem daran gleich kommen, zrownać kogo chwałą; mehr als menschlichen erlanget haben, więcey iak ludzkiey nabyć chwały; seinem eigenen hinderlich seyn, swoy własney chwałe na drodze zastępować, przeszkadzać iey, być przeszkodliwym. seiner Vorfahren Ruhm beflecken, swoich Przodkow chwałę splamić. auf eine neue Art zu dem größten Ruhme gelangen, nowym iakim sposobem do naywiększey przyść chwały; dessen wird stets bleiben, iego chwała będzie nieustanna zostawała; durch Tugend darzu zu gelangen suchen, szukać cnotą nabyć chwały; darnach streben, pragnąć chwały; auch diesen suchen zu erlangen, starać się y tey chwały nabyć; er kann sich in der Begierde darnach gar nicht mäßigen, on w pragnieniu chwały wcale się niemoże miarkować. auch einen eiteln Ruhm zu erlangen suchen, nawet się starać o prożną chwałe. falschen Ruhm erlangen, fałszywey chwały nabyć. ich strebe nicht nach einem falschen Ruhme, ia nie staram się nie zabiegam o iaką prożną chwałę; großen verdienen, na wielką chwałę, wielką chwałę zasłużyć. er trachtet nach dem wahren Ruhme, on żąda prawdziwey chwały; er kann ihn nicht erlangen, nie może iey nabyć. den Ruhm verkleinern, czyiey chwały umnieyszać, s. Lob; dessen Ruhm hat sich verringert, iego chwała się zmnieyszyła, iego chwały ubyło. den erhaltenen Ruhm beschmitzen, otrzymaną chwałę zplamić, przybrudzić. ohne Ruhm zu melden, bez chluby mowiąc. kleiner Ruhm, mała chwała; des seinen noch bey Lebzeiten genießen, swoiey chwały ieszcze za żywota używać.

Ruhmbegierig, chciwy chwały, pragnący chwały, zpragniony za chwałą. allzu sehr begierig, nazbyt chwały chciwy. s. Ehrgeizig.

Ruhmbegierde, f. pragnienie chwały, chętka na chwałę; unendliche besitzet sie, nieskończone pragnienie chwały opanowało go; allzu große, nazbyt iakie pragnienie, nazbyt wielka chciwość chwały. unersättliche Ruhmbegierde, nienasycona chciwość chwały.

Ruhmredig, chlubny, chełpliwy, chwałomowny, chwalący się; Soldate, chwałomowni żołnierze; man hat dergleichen niemals etwas von ihm gehöret, nic o niem takiego nigdy nie słyszano, szacownik siebie nie skończony, nazbyt się szacuiący, więcey rozumieiący o sobie iak w samey rzeczy iest, chlubiący się prożno z swoią chwałą, w chwałomowności poślakowany, chlubomownością znaczny, siebie chwalnością znakomity.

Ruhmrediger, m. chlubca, samochwalca, chlubnomowca, chlubnomowiec.

Ruhm=

Ruhmredigkeit, *f.* chlubność, chełpliwość, chlubomowność, samochwalstwo, siebie chwalstwo.
Ruhmwürdig, chwały godny, chwalebny. ruhmwürdiger Tod, chwały godna śmierć. ruhmwürdige Thaten, chwalebne czyny; pochwalenia y wielbienia godny, głoszenia po całym świecie godny, słynąć chwałą godny pod niebiosa, zasługuiący na powszechne pochwały.
Ruhmwürdig, *adv.* chwalebnie, chwałogodnie, uczciwie, z chwałą, z zasłużeniem pochwały.
Ruhr, *f.* (rothe) eine Krankheit, dyssenteryia, ciekączka krwawa; davon befallen werden, dyssenteryia go napada; der daran krank ist, der sie hat, ktory na dyssenteryią chory, ktory dyssenteryią ma, dyssenteryk.
Rübe, *f.* ein Erdgewächs, rzepa, *ziemna roślina*; klein geschnittene, drobno pokraiana; gekochte, treuge, welke, warzona, sucha rzepa, zwiędła rzepa; ganz runde, okrągluteńka.; kleine, rzepka; wilde, dzika rzepa. von Rüben, rzepiany; rothe, ćwikła; gelbe Rübe, żołta rzepa.
Rübenacker, *m.* rzepisko, rola na rzepę, pod rzepę.
Rübenkraut, *n.* rzepne ziele, rzepak.
Rübensaamen, *m.* nasienie rzepiane, nasienna rzepa.
Rücken, *m.* grzbiet, tył; gerader, ebener, prosty, płaski, rowny; eingebogener, wklęsły, wgięty; jucket ihm, świerzbi go grzbiet. eine Last auf den Rücken nehmen, wziąć ciężar na grzbiet. einen im Rücken angreifen, na kogo z tyłu na paść. dem Feinde im Rücken gehen, z tyłu na nieprzyiaciela zachodzić. den Feind im Rücken lassen, nieprzyiaciela w tyle zostawić. den Rücken zukehren, tył obracać; einem, komu. dem Feinde in den Rücken kommen, nieprzyiacielowi z tyłu zachodzić. die hintersten den vordern den Rücken zukehren lassen, ostatnim kazać tyłem się obrocić do pierwszych. 2) mit dem Rücken ansehen müssen, być wygnanym, wypędzonym; sein Vaterland, z oyczyzny; seine Güter, ze swoich dobr; Elend vertrieben werden, bydź wpędzonym w biedę.
Rücken, pomykać, pomykać się; mit der Armee vor die Stadt, z woyskiem przed miasto; an den Felsen, ku skałom się pomykać. näher rücken, bliżey się przymykać, przymknąć się; dem Feinde, do nieprzyiaciela. entgegen rücken, wyść na przeciwko kogo.
Rückenbruch, *m.* złamanie, połamanie grzbietu.
Rückfällig, wzad padaiący, w tył, na grzbiet padaiący.
Rückfluß, *m.* opaczny bieg; Zurücklaufen des Wassers, nazad bieg wody.
Rückgängig, wspak idący, rakiem idący; Stern des Mercurius, wspak idąca gwiazda Merkuriusz. rückgängig werden, stać się wspak idącym.
Rückgrad, *m.* pacierz w grzbiecie, w plecach. von oder zum Rückgrade gehörig, *adj.* pacierzowy, do pacierza należący; ein Stück daraus, kawałek z pacierza; ein Glied daraus, członek z pacierza.
Rückkauf, *m.* odkupienie.
Rückkauflich, odkupny.
Rücklings, z tyłu, w tyle, w tył; gebogen, oder gewendet, w tył wygięty, albo obrocony, wywrocony, wykręcony. rücklings gebogene Hand, w tył wykręcona, wygięta ręka, *to co*, naznak leżący, naznak rozciągniony; Hand, naznak rozciągniona ręka, dłonią do gory; beugen, naznak wygiąć; den Hals, szyię.
Rückmarsch, *m.* marsz na powrot, cofnienie w marszu.
Rückreise, *f.* powrot, droga na powrot, do domu. auf der Rückreise, w drodze na powrot.
Rückständig, w tyle pozostały. rückständiges Geld, pozostałe pieniądze; ist noch so viel vom Kriege, ieszcze się tyle woyny pozostaie; ist noch, daß, ieszcze się zostaie, że.
Rückstand, *m.* reszta, ostatek.
Rückstellig, pozostaiący, pozostały.
Rückwerts, wspak, nazad, w tył; gehen, iść; treiben, pędzić. er geht rückwerts, on idzie w tył. den Feind rückwerts einschließen, nieprzyiaciela z tyłu zamknąć. den Feind rückwerts angreifen, uderzyć na nieprzyiaciela z tyłu.
Rückweg, *m.* powrot, na powrot droga; nach Hause war so, droga na powrot do domu była taka; nach Hause nehmen, wybrać się w drogę na powrot do domu; zu den Seinigen, do swoich; geschwind zu einem, prędko do kogo; haben sie eiligst genommen, co prędzey puścili się w drogę na powrot; nehmen sie nach Erfurt, w drogę na powrot wyieżdżaią do Erfurta. freyen Rückweg zu den Seinigen haben, mieć wolny powrot do swoich.

Rüge, *f.* Anzeigung, oznaymienie, ogłoszenie.

Rügen, gerichtlich angeben, oznaymić, urzędownie opowiedzieć, albo sędziemu donieść, do sądu donieść.

Rühmen, sławić, wynosić, głosić; werden dessen Tapferkeit alle Menschen, będą iego dzielność sławić wszyscy ludzie; etwas gar sehr, co nader bardzo. sich rühmen, siebie chwalić. s. Loben; sich etwas mit Wahrheit, w prawdzie się chwalić, prawdziwe pochwały o sobie powiadać. sich rühmen als Obsieger, wynosić się iakoby zwycięzcami byli; fälschlich, fałszywie; sich eines Dinges gar hochmüthig, z iakiey rzeczy się wynosić pyszno, pokazywać się, dumno. s. Prahlen.

Rühmenswerth, godzien sławienia, chwały, pochwalenia godzien.

Rühmlich, sławny chwalebny, pochwalny. über seine rühmlichen Werke eine Freude haben, z iego sławnych dzieł mieć radość. rühmliche Künste, sławne sztuki; ist mir die Flucht gewesen, sławna mi była ta ucieczka. rühmlich seyn, sławnym być. diese Sache ist der Frau sehr rühmlich, ta rzecz iest bardzo sławna, chwalebna dla tey pani.

Rühmlich, *adv.* sławnie, chwalebnie; etwas vollenden, co pełnić; leben, chwalebnie y sławnie żyć; handeln, czynić zacnie, przezacnie; von einem reden, z honorem, z pochwałą o kiem mowić. eines iederzeit nicht anders, als rühmlich gedenken, kogo zawsze nie inaczey iak z pochwałami wspominać.

Rühmung, *f.* sławienie, chwalenie, opowiadanie, wysławianie, wynoszenie; sein selbst, siebie samego.

Rühren, tchnąć, ruszyć, ruszać, tykać. es rühren ihn dessen Thränen, poruszaią go iego łzy. sich etwas rühren lassen, dać się czym poruszyć, dać się czym tchnąć; eines Gemüth, czyi umysł. sich etwas aus Mitleiden rühren lassen, kompassyią się dać poruszyć. das rühret ihn nicht sehr, to go nie pomału dotyka, porusza. das Wetter hat ihn gerühret, piorun w niego uderzył. der Schlag hat ihn gerühret, apopleksyia go wzięła.

Ruin, *m.* ruina, upadek. das Land in gänzlichen Ruin setzen, kray w zupełną ruinę wprawić. aus eines Ruin sein Glück suchen, z czyiey ruiny swoiego szczęścia szukać.

Ruiniren, ruynować, zruynować; einen ganz und gar, kogo z kretesem; eine Stadt, miasto; ein Gebäude, budynek; die Güther sind durch Mord und Brand, dobra okrucieństwem y ogniem; die ganze Provinz, całą Prowyncyią; sein Vermögen, swoię fortunę zruynować, zniszczyć.

Ruinirung, *f.* zruinowanie, zburzenie, powywracanie, obalenie, zniszczenie; der Städte, miast; einer Armee, iakiego woyska.

Rülps, *m.* odżyganie; öftere sind ein Zeichen der Unverdaulichkeit, częste odżygiwania są znakami niestrawności.

Rülpsen, odżygiwać; ist einem eine Schande, iest rzecz komu ochydna; einem in die Augen, komu w oczy.

Rümpfen, wykrzywiać, wykręcać; das Maul, gębę; die Nase, nos. er rümpfet das Maul und die Nase, on nos y gębę wykrzywia; die Stirn, czoło.

Rüssel, *m.* ryiak, Schnauze eines Schweines, nos świni; eines Elephantens, krzywy nosu słonia; abhauen, odciąć.

Rüstbaum, *m.* bal; worauf ein Gerüste ruhet, na ktorym rusztowanie leży.

Rüsten, zbroić; die Soldaten, żołnierzy, broń dawać żołnierzom; sich zum Kriege wider einen, przygotować się na woynę przeciwko komu; zur Flucht, do ucieczki; zum Marsche, do marszu. sich aufs neue zum Kriege rüsten, na nowe się przygotować do woyny; sich mit aller Macht, ś całą mocą wybrać się. man rüstet sich hier aufs fleißigste, są się iak naypilniey zbroią y gotuią.

Rüster, *m.* ein Baum, drzewo, ił; von Rüstern, iłowy.

Rüstern, von Rüstern, iłowy. rüsterne Hebebäume, iłowe podnośne drągi.

Rüstkammer, *f.* zbroiarnia oręża skład.

Rüstung, *f.* zbroienie, opatrzenie w oręż, oręż, *coll.* zbroy; leichte, letka zbroy; mannichfaltige, rozmaita; bessere, lepsza; der Infanterie, dla piechoty; der Cavallerie, dla kawaleryi; es ist keine besser, als diese wider die Cosacken, lepszey zbroi niemasz przeciwko Kosakom, iak ta. mit schwerer Rüstung beladen seyn, ciężką zbroią być obarczonym, w ciężką zbroię ubranym być, s. Waffen.

Rüstwagen, *m.* woz skarbnik.

Rütteln, tłuć, stłuć; den Acker etwas, puhar. 2) miotać, rzucać, ciskać.

Rütteln, das, *n.* tłuczenie, stłuczenie, rzucanie, miotanie, ciskanie.

Rumor, *m.* tumult, zgiełk; anfangen, zacząć; stillen, uciszyć; höret auf, ustaie; erregen, kłutnią, wzruszyć, zrobić, narobić chałasu tumultu.

Rumoren, tumult czynić, tumultem się zamięszać, kłutnią iaką wzruszyć.

Rumormeister, *m.* herszt, przywodca do tumultu.

Rumpeln, zgiełk czynić, chałasować, tumult wszcząć.

Rumpf, *m.* pień; kleiner, mały; von einer Sau, wieprz, świnia oprawiona; in einer Mühle, wlewek.

Rund, okrągły; Gestalt, okrągła forma; ist der Himmel, niebo iest okrągłe; wie ein Kreyß, okolisty, iak koło; wie eine Kugel, iak kula okrągły; ist die Welt geschaffen, świat stworzony iest okrągły iak kula; ist die Erde, ziemia iest okrągła. rund machen, okręgłym zrobić; die Welt, daß sie sich herum wälzen kann, świat tak iest okręgły że się może toczyć. er hat es rund gemacht, on to okręgłe zrobił. das läßt sich nicht rund machen, to się nie daie okręgłym robić. etwas überall gleich rund, zewiząd co rowno okręgłe.

Runde, *f.* okręgłość; bey den Soldaten, u żołnierzy. s. Ronde.

Rund machen, okręglić, okręgło dać, okręgłym uczynić.

Rundmachung, *f.* okręglenie, okręgło danie, okręgłym uczynienie.

Rundung, *f.* okręglenie. in die Rundung bringen, do okręgłości przyprowadzić; etwas, co. s. Rundmachen.

Runzel, *f.* Falten in der Haut, marszczek, iaki na skurze bywa. Runzel bekommen, marszczkow dostać, marszczyć się. der platte Bauch bekommt Runzeln, gładki brzuch nabywa marszczkow. Runzeln haben, voller Runzeln seyn, mieć marszczki, być pełnym marszczkow. die Runzeln vertreiben, weg machen, marszczki spędzić, zgubić, wygładzić, wyciągnąć; von der Haut, na skorze. diese Frau ist voller Runzeln, ta pani bardzo pomarszczona.

Runzeln, marszczyć, zmarszczyć, pomarszczyć; die Stirn, czoło, kozła postawić. sie runzelt ihre Stirn, ona marszczy czoło, kozła stawia.

Runzlicht, zmarszczony, pomarszony, marszczkowaty. runzlicht machen, marszczkowatym uczynić. runzlicht werden, marszczkowatym się stawać, w marszczki się ściągać, w marszczki się zwiiać.

Rupfen, rwać, wyrywać; Kräuter, ziela; 2) die Feder ausziehen, skubać, z pierza obierać, pierze wyrywać. ein Rebhuhn rupfen, kuropatwe skubać. 3) um das Geld bringen, das Geld abgewinnen, z pieniędzy z kogo skubać, pieniądze na kiem wykręcić.

Rupfen, das, *n.* rwanie, wyrywanie, skubanie; bey den Ohren, koło uszow; der Federn, skubanie, oskubanie z pior, z pierza, obranie z pierza, wyskubanie z piorek.

Rupfung, *f.* skubanie.

Rupfzange, *f.* ein Werkzeug, cążki do wyrywania, rwążki.

Ruprecht, *m.* Mannsnamen, Rupert, imie męszczyzny. 2) verkleidete Person, womit man die Kinder fürchtend macht, przebrany człowiek, dziad, ktorym dzieci straszą.

Ruptur, *f.* zerwanie, rozerwanie zgody, przyiaźni. es ist zwischen ihnen zur Ruptur gekommen, między niemi przyszło, do rozerwania zgody, do niezgody. s. Trennung.

Rur, Fluß in Westphalen, Rur, rzeka w Westfalii.

Rurmond, Stadt in Geldern, Rurmonda, miasto w Gieldryi.

Ruß, *m.* in den Feueressen, der sich vom Rauche anhängt, sadz, co się u kumina w dymniku, y po inszych mieyscach z dymu wiesza, sadze, *plur.* den Ruß abwischen, sadze kazać wytrzeć. voll Ruß, pełny sadzy. schwarz wie Ruß, czarny iak sadze. mit Ruß schwarz machen, sadzami zczernić, owalać, zwalać.

Russe, *m.* einer aus Rußland, Rusin, człowiek rodem z Rusi.

Rußicht, sadzysty, co sadzy ma wiele.

Rußicht, *adv.* sadzysto, sadz wielę mając.

Rußland, *n.* großes Land in Europa, Ruś, Kray wielki w Europie.

Ruthe, *f.* laska, rozga, ruszczka, pręcik, dünne, schwache, cienka, słabiuchna. einen mit der Ruthe zu Tode peitschen, kogo laską, albo rozgą na śmierć bić; werden auf dessen Buckel entzwey geschlagen, na iego grzbiecie, na dwoie są połamane. den Rücken mit den Ruthen wund stäupen, grzbiet rozgami aż do krwi ochłostać, zranić; einen damit streichen, rozgą kogo osieć; das mit abstrafen, rozgą ukarać; zur Stra-

se vom Morgen biß an den Abend damit gestrichen werden, za karę być sieczonym rozgami od rana do wieczora; kleine, wie man zur Bestrafung der Kinder braucht, rozdeczka maleńka, iakiey zażywaią do ukarania dzieci; der Ruthe entwachsen seyn, wyrość z rozgi; damit gestrafet werden, rozgą być karanym. der einen mit Ruthen streichet, ktory innego rozgami siecze, *nazywa się*, siepacz, rozgosiecznik. aus Ruthen gemacht, z rozg zrobiony, rozgowy. Ort, wo viele Ruthen stehen, pręcina, chrościna.

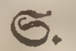
Ruthenmaaß, *n.* dziesięcio stopna miara, dziesiętnica. s. Meßruthe.

Ruthensammlung, *f.* rozg, pręcia zbieranie.

Rutschen, czołgaść się, leść iak naraku.

Ryssel, Stadt in Flandern, Ryssel, miasto we Flandryi.

Rzeschow, oder Reschow, Stadt in Polen, Rzeszow, miasto w Polszcze.



S.

S A A

S, oder s, achtzehender Buchstab des deutschen Alphabets, S, albo s, ośmnasta litera w Alfabecie Niemieckim.

Saal, *m.* großes Zimmer in einem Hause, sala, wielka izba w iakiem domu.

Saalbader, *m.* figlarz, baiarz.

Saalbaderey, *f.* figle, baie.

Saale, Fluß in Thüringen, Sala, rzeka w Turyngii.

Saalfeld, Stadt in Franken, Salfeld, miasto we Frankonii; it. in Preußen, a drugie w Prussach.

Saalkreyß, *m.* Theil des Herzogthums Magdeburg, Okolica Salska, część księstwa Magdeburskiego, Salkreis.

Saame, *m.* den man säet, ziarno, nasienie, co go sieią; sehr kleiner, drobniutkie; mittler, dożrzałe; trenger, grüner, frischer, suche, zielone, świeże; falscher, alter, sehr guter, fałszywe, stare, bardzo dobre; der nicht aufgeht, tauber, ktore nie wychodzi, nieplenne; fruchtbarer, leichter, plenne, letkie; der nicht leicht aufgeht, zeitiger, fremder, ktore nie łacno się przyimuie, wczesne, obce; einheimischer, domowe; von oder zu Korne, żytnie ziarno, ziarno zboża; an die Sonne legen, schütten, na słońce wyłożyć, wysypać; wychędożyć, wywiać; in die Erde bringen, do ziemie wrzucić; sammeln, säen, zbierać, siać; ist ganz ausgetreugt, wyschłe iest od dawności; in ein trockenes Land säen, wsiać ziarno w suchą ziemię; verdirbt vor Alter, popsute od starości; bringt Früchte, przynosi urodzay; wird in die Erde gesäet, bywa na nieuprawney roli siane; unterackern, unteregen, przyorać, zawleć ziarno; wächst an fruchtbaren Orten sehr gut, na urodzaynych mieyscach rodzi się bardzo dobrze; läßt sich ansehen, als wollte er gute Früchte bringen, wird aber nichts daraus, wydaie się, iakoby miało dobry urodzay przynieść, ale z tego nic nie będzie; ist taub, hat keine Kraft aufzugehen, płonne, nie ma żadney mocy do przyięcia się; ausschlagen, ausdreschen, wymłocić, powymłacać ziarno; wurzelt bald ein, wkorzenia się prędko; leidet Schaden von der Kälte, szkodę ponosi od zimna; geht schwerlich auf, cieżko wschodzi; ist vorzüglich schwer und gut, cieższe iest od innego ziarna y lepsze; will in kein ander Land und Gegend gepflanzet, gesäet seyn, w żadney inney ziemi niechce się przyiąć, ani bywa siane; mit allem Fleiße sammeln, z wszelką pilnością zbierać nasienie; läßt sich nicht ansehen, als werde er gut wachsen, nie wydaie się żeby miało dobrze rosnąć; wird sehr bald unfruchtbar, wkrotce będzie płonne nieurodzayne; besprengen, anfeuchten, fleißig prüfen, pokropić, odwilżyć ziarno, pilno go probować, doznawać; ist feuchte geworden, zwilgotniało; wird wurmicht, robaczeie; mit eigener Hand säen, właśną ręką ziarno siać; geht auf, wschodzi; verdirbt, zgubić, wyniszczyć ziarno, nasienie; der Thiere, nazywa się płod, plemie. zu dem Saamen gehörig, do nasienia należący, *adj.* nasienny, *subst.* nasiennik.

Saamenfluß, *m.* eine Krankheit, płynienie płodu, choroba.

Saar, ein Fluß in Lothringen, Sar, rzeka w Lotaryngii.

Saarbrück, Stadt an der Saar, Sarbryk, miasto nad rzeką Sarem. das Saarbrückische, Sarbrycki powiat.

Saar Louis, Festung an der Saar, Sarluis, forteca nad Sarem rzeką.

Saat, *f.* siew, pole obsiane, zasiane; das Säen des Getraides, sianie zboża; zeitige, erstere, wczesne, naypierwsze; mittlere, letzte, späte, śrzednie, ostatnie, pożne; frühzeitige, eilfertige, zawczesne, przyspieszone; gewöhnliche, zwyczayne; damit eilen, z siewem się pośpieszyć; die aufgegangene auf dem Felde, powschodzone w polu; frisch und lustig stehende, fruchtbare, grüne, nowe y wesoło stoiące buyne, zielone; sehr hoch aufgeschossen, wysoko wyrosłe; reiffe, dożrzałe; dünne, rzadkie; dichte, gęste; erwachsene, wyrosłe; feuchte, trockene, reiche, wilgotne, suche, obfite; trägt Schoten, strącze rodzi; wird von der Sonnenhitze sehr gedrückt, od gorąca słonecznego bardzo się nadpala; wächst auf fettem Felde, rośnie na buynym polu; hat den Brand, ma rdzę, śnieć; schoßt, wysypuie się; wird vom Unkraute gereiniget, bywa wyczyszczone z chwastu; blühet, kwitnie. zur Saat gehörig, do siewu należący, *adj.* siewny. s. Getraide.

Saatzeit, *f.* siew, *to iest*, czas do siewu, czas siania.

Saba, Reich in Asien, Saba, Krolestwo w Azyi.

Sabbath, *m.* Sabasz, Sabat. der den Sabbath feyert, ktory Sabasz obchodzi, święci, Sabasznik; feyern, halten, Sabasz obchodzić, święcić.

Sabbathsfeyer, *f.* Sabaszu obchodzenie, święcenie.

Sabbathschänder, *m.* gwałciciel Sabaszu.

Sache, *f.* Ding, rzecz, iestotka; ungereimte, unanständige, bezrozumna, nieprzystoyna; fremde, zweifelhafte, obca, wątpliwa; die sich gar nicht zu eines Sitten reimt, ktora się nie zgadza z czyiemi obyczaiami; künstliche, grausame, gute, sztuczna, okrutna, dobra; elende und erbärmliche, mizerna litości godna; halsbrechende, theure, berühmte, garłem trącąca, droga, sławna; gewisse, bürgerliche, offenbare, pewna, obywatelska, iawna; verhaßte, gemeine, gleiche, widrige, nienawisna, pospolita, rowna, przeciwna; erdichtete, streitige, glaubliche, unglaubliche, zmyślona, kłutliwa, do wiary podobna, do wiary niepodobna; elende, biedna; die nicht zu sagen steht, ktorey mowić nie można; die grausam zu hören und schändlich anzusehen ist, ktora sroga do słuchania y szpetna do widzenia; verzweifelte, wątpliwa; böse, zła; darüber man oft zu Rathe gegangen ist, nad ktora często się naradzano; schlimmere, schwere und dunkele, gorsza, trudna y ciemna; die der Untersuchung werth ist, ktora warta iest badania; des Lobes, des Hasses, chwały, nienawiści; sehr vortreffliche, bardzo przednia; gemeine, leichte, falsche, mnieysza, letka, fałszywa; wahre, garstige, nützliche, prawdziwa, szpetna, pożyteczna; rühmliche, angenehme, anständige, sławna, przyiemna, przystoyna; große, nöthige und löbliche, wielka potrzebna y chwalebna; ehrenvolle, pełna czści honoru; verächtliche, wzgardzona; geschickte, wichtige, zdatna, ważna; leichtfertige, swywolna; unerträgliche, nieznośna; läppische, innerliche, figlarna, nieuczciwa; unbillige, niesłuszna; unvermuthete und neue, niespodziewana y nowa; sonderliche, osobliwsza; noch unverderbte, ieszcze niepopsowana; ob wohl verdächtige, lubo podeźrzana; nicht eingewurzelte, nie wkorzeniona, sondern neue, ale nowa; ungewöhnliche, niezwyczayna; unnütze, na nic się nie zda; schlechte, traurige, prosta, smutna; weder große noch schwere, ani wielka, ani cieżka; weder wichtige noch angenehme, ani ważna, ani przyiemna; gefährliche, aber nützliche, niebezpieczna, ale pożyteczna; rühmliche und unvergeßliche, sławna y nieznikoma; merkwürdige, uwagi y pamiątki godna; wunderbare, cudowna; beschwerliche, przykra; unversehene und lächerliche, nieprzeźrzana y śmieszna; die Geld betrifft, ktora się pieniędzy tycze; verborgene, heimliche, skryta, taiemna; verhaßte, mühsame, kleine, nieluba, pracowita, mała; vollbrachte, schädliche, deutliche, doskonała, szkodliwa, iasna; wahrscheinliche, schönste und beste, do prawdy podobna, naypięknieysza y naylepsza; heilsame, ernsthafte, zbawienna, surowa, do prawdy; feste und unveränderliche, mocna y nieodmienna; häßliche und abscheuliche, brzydka y obrzydliwa; so gräuliche und unglaubliche, tak okrutna y do wiary niepodobna; so große und schwere, tak wielka y cieżka; erschreckliche, straszliwa; verdrießliche, widrige und schwer auszustehende, uprzykrzona, y ktorey cieżko można wytrzymać; schändliche und elende,

sromotna

sromotna y nędzna; die Leib und Leben betrifft, ktora się tyka życia y głowy; mannigfaltige, rozmaita; alte und ungewöhnliche, stara y niezwyczayna. der Sache Beschaffenheit, rzeczy właściwość, rodowitość. Lauf der Sache, bieg rzeczy; Zustand, Wichtigkeit, stan, ważność; Abwechselung, Verwirrung, odmiana, zawikłanie; einem anvertrauen, übergeben, komu rzeczy powierzyć, zdać na kogo rzecz; auf sich nehmen, na siebie wziąć; verwalten, rzecz sprawić, rzeczą zawiadywać. in Gefahr setzen, w niebezpieczeństwo podać. die Sache verhält sich so, rzecz tak się ma. es steht so mit der Sache, tak się z rzeczą dzieie. es steht mit der Sache gut, dobrze rzecz idzie; erheben, ausrichten, otrzymać, sprawić rzecz; aufschieben, verzögern, odkładać, przeciągać; wird schlimm, złą się staie. die Sache fahren lassen, rzecz porzucić. nach Beschaffenheit der Sache, podług rodowitości, rodowitego sporządzenia rzeczy; hat nicht besser ausgerichtet werden können, ta rzecz nie mogła być lepiey sprawiona; verworrene wieder zurecht bringen, rzecz zawikłaną pokręconą odwikłać y ułatwić. wie steht es mit deiner Sache? iak się rzecz ma? nicht wissen, wie es damit steht, nie wiedzieć, co się z rzeczą dzieie. auf die Sache geht man um, o to chodzi, o tę rzecz idzie. die Sache berührt nicht dessen Kopf, sondern nur das Geld, rzecz nie tyka się iego głowy, ale tylko pieniędzy. die Sache weist es aus, rzecz to sama pokazuie. wieder zur Sache kommen, znowu do rzeczy przychodzić; gehet viele an, rzecz do wielu należy; ist mir zu hoch, übersteigt meinen Verstand, na mnie ta rzecz bardzo wysoka, przechodzi moię zdolność; stehet schlimm, nie dobrze się wiedzie. 2) sprawa w sądach. siehe Rechtshandel, Proceß.

Sachfällig, ten ktorego sprawa upadła. sachfällig werden, sprawę przegrać.

Sachse, *m.* einer aus Sachsen, Sas, człowiek z Saksonii rodem.

Sachsen, Landschaft in Deutschland, Sasy, Saksonia, Kray w Niemczech. Wittenberg in Sachsen, Witenberg w Saksonii; aus oder zu Sachsen gehörig, z Saksonii, albo do Saksonii należący; *adj.* Saski, Saska, Saskie. einer von Sachsen-Eisenach, całek z Sachsen-Eisenachu, *obs.* Auf diese Art kann auch Sachsen-Gotha, Sachsen-Merseburg, u. s. f. zusammen gesetzet werden.

Sachsenhausen, Stadt an Frankfurt am Mayn, Sachsenhausen, miasto pod Frankfurtem nad Menem.

Sachte, powoli, zwolna, pomaluczku, pomału; gehen, iść, stąpać; reden, mowić; zu etwas lachen, uśmiechać się na co; die Gemüther erhitzen, umysły powoli zapalić; verfahren, postępować. er redet gar sachte, on mowi wcale powoli. ihr verfahret nicht sachte in dieser Sache, wy nie powoli postępuiecie w tey rzeczy.

Sachverwalter, *m. plenipotent, procurator,* zawiadowca.

Sack, *m.* worein man etwas thut, worek, w ktory co kładą; lederner, skorzany; in einen gesteckt und ersäuft werden, w worek być wsadzonym y utopionym. kleiner Sack, woreczek, worczyna.

Sacken, in einen Sack thun, wkładać w worek, wsypować; das Getraide, zboże.

Sackpfeife, *f.* kobza, dudy.

Sackpfeifer, *m.* duda, co na kobzie, na dudach gra.

Sackträger, *m.* chłop co wory nosi, co wory dźwiga.

Sackuhr, *f.* kieszonkowy zegarek, pektoralik, podrożny zegarek.

Sacrament, *n.* Sakrament; des heiligen Altars, świętego ołtarza; der heiligen Taufe, Chrztu świętego.

Sacramentirlich, sakramentalnie.

Sacrificiren, ofiarować; sein Leben für einen, swoie życie za kogo; sich und sein ganzes Vermögen einem, siebie y całą swoię fortunę komu.

Sacristey, *f.* Ort in den Kirchen, Sakrystyia, mieysce po kościołach.

Sadducäer, *m.* Sectirer der Jüden, Saduceusz, Sektarz w żydostwie.

Sächsisch, saski; aus oder zu Sachsen gehörig, z Saksonii, albo do niey należący.

Säckel, *n.* woreczek.

Säen, Saamen ausstreuen, siać, nasienie rozsiewać; Gerste, ięczmień; einen Scheffel Waitzen, miarę przenicy; mit eigener Hand, właśną ręką; darzu oder daneben, do tego dosiać, przysiać, albo przy tym posiać; hin und her tam y sam posiać. darauf säen, naczym siać; wornach, pod czym. das man säet, oder säen kann, co sieią, albo

siaó

ſiać mogą; dergleichen Getraide, ſiewne zboże, zboże na ſiew, do ſiewu; ſolche Wicken, ſiewna wyka.

Säen, das, *n.* ſianie, ſiewanie; des Waizens, przenicy.

Säetuch, *n.* płachta, z ktorey ſieią.

Säezeit, *f.* ſiew, czas do ſiania; iſt vorüber gegangen, przeſzedł, minął.

Säftchen, *n.* Säftlein in der Medicin, ſoczek.

Sägbaum, *m.* ſawina drzewo.

Säge, *f.* womit man das Holz zerſchneidet, piła, ktorą drzewo rzną, trą; ſchärfen, piłę oſtrzyć, piły pooſtrzyć. einen mit der Säge mitten von einander ſchneiden, kogo wpoł piłą przerznąć. mit der Säge zerſchneiden, piłą poprzerzynać. mit der Säge abſchneiden, piłą oderznąć. abſägen, odpiłować; einen Baum, drzewo; mit einem ziehen, z kiem piłę ciągnąć razem piłą rżnąć z drugiem. etwas damit rings umher abſägen, co piłą w koło oberznąć. opiłować. große Säge, wie ſie Zimmerleute brauchen, wielka piła, iakiey cieśle zażywaią. das wie eine Säge geſtaltet iſt, co zrobione na kſztałt piły z zębami, piłowaty. zackigt wie eine Säge, zębaty iak piłą.

Sägen, piłą rznąć, piłować; Holz, drzewo; mit einem, z kiem. einen Baum abſägen, drzewo odpiłować. das ſich ſägen läßt, co ſię daie piłować.

Sägenſchmied, *m.* kowal, co piły robi, kuie.

Säger, *m.* pilarz, co piłą rznie, albo piły robi.

Sägmühle, *f.* wo man Breter und dergleichen ſchneidet, tracz na wodzie, piłą, do rznięcia tarcic.

Sägſpäne, *f.* trociny, odpiłowania.

Sälblein, *n.* maſteczka; etwas damit beſtreichen, maſteczką co naſmarować.

Sämann, *m.* ſiewca, ſiewnik, ten co ſieie.

Sämmtlich, wſzyſcy, ogołem, wſzyſcy y każdy zoſobna. haben beygeſtimmt, przy zwolili.

Sänfte, *f.* lektika, worinnen jemand bequemlich kann getragen werden, ſiedzenie tak zrobione, że człowiek może być wygodnie w niem nieſiony; verdeckte, zugemachte, okryte, zamknięte; die von acht Leuten getragen wird, do ktorey nieſienia ośmiu ludzi trzeba; ſich darinnen durch die Stadt tragen laſſen, w lektyce kazać ſię przez miaſto nieść. in der Sänfte in die Schlacht getragen werden, w lektyce być do bitwy zanieſionym.

Sänftenträger, *m.* lektykonoſz, drążnik do lektyk.

Sänger, *m.* śpiewak, śpiewacz, ten co śpiewa.

Sängerinn, *f.* śpiewaczka, ta co śpiewa y śpiewać umie.

Sättigen, ſatt machen, naſycić, ſytym uczynić; das Verlangen der Natur, naſycić pragnienie iſtney chciwości; ſeine Begierden, ſwoie chuci; einen mit einer fetten Leber, kogo naſycić tłuſtą wątrobą; ſich mit dem Blute der Bürger, ſiebie naſycić krwią obywatelow; ſich darinnen ſehr wohl, ſiebie w ſercu do woli naſycić. den man nicht ſättigen kann, ktorego naſycić nie można, nienaſycony, nie ma nigdy doſyć.

Säuberlich, chędogi. ſ. Reinlich.

Säuberlich, *adv.* chędogo, mit den Kindern verfahren, chędogo, ochędożnie dzieci trzymać; mit einem umgehen, chędogo kogo noſić, kogo trzymać.

Säubern, chędożyć.

Säure, die, *f.* kwas, kwaśność, iſt in der Speiſe angenehm, w potrawie ieſt przyiemny, przyiemna, kwaſek, kwaſkowatość; des Magens, w żołądku.

Säuerlich, kwaſkowaty ſäuerlicher Geſchmack, kwaſkowaty ſmak. ſäuerlicher Wein, kwaſkowate wina. ſäuerlich ſeyn, kwaſkowatym być; werden, kwaśnieć.

Säuerlich, *adv.* kwaſkowato, ſchmecken, ſmakować, mieć kwaſek, kwaſkowaty ſmak.

Säuern, zakwaſić, das Brodt, na chleb ciaſtu kwaſu zadać.

Säuerung, *f.* zakwaſzenie, *ſimpl.* kwaſzenie, kwaſu żadanie.

Säufer, *m.* opoy, łykacz, piiak, piianica, żłopak; ſehr großer, bardzo wielki.

Säuferinn, *f.* opoyka, piiaczka, łykaczka, piianica, *f.* żłopaczka.

Säugamme, *f.* mamka, ktora dzieci pierſią karmi. ſ. Amme.

Säugen, pierſią karmić, ſſać dawać; ein Kind, dziecię. die Wölfinn ſäugete die Kinder, wilczyca ſſać dawała dzieciom.

Säugen, das, *n.* pierſią karmienie, ſſać dawanie.

Säugling, *m.* dzieciątko przy pierſiach, przy cycku, ktore ſſie; ein ſolches Lamm, iagnie przy cycku.

Säugung, *f.* pierſi, cycka dawanie, ſſać dawanie.

Säuiſch,

Säuisch, świński, niechluiowaty, nieochędożny, iak gnoy. säuischer, *to iest*, unflätiger Mensch seyn, świńskiem, *to iest*, niechluiowatym człowiekiem być.

Säuisch, *adv.* po świńsku, niechluiowato, nieochędożnie, iak świnia.

Säule, *f.* kolumna. s. Seule.

Säumen, opoźnić, opoźniać, ociągać się, *znierychlić, znierychlać*; etwas, cos sich säumen, omiezkać, bawić się, siedzieć, być, bywać, *w tymże samym sensie.* du sollst dich nicht säumen, ty się nie masz opozniać. er säumet sich viele Stunden, wiele godzin się bawi siedzi. säume dich nicht länger, als eine halbe Stunde, dłużey się nie baw, nie opoźniay iak pułgodziny. mit etwas säumen, z czym się bawić, z czym się opoźniać. laßt es nicht länger mit der Sache säumen, rzecz się nie da dłużey opoźniać. sie säumet sich nicht, ona się nie bawi, nie opoźnia. ich will nicht säumen mit meinem Versprechen, ia niechce się opoźniać z moią obietnicą. hier hat man nicht zu säumen, tu się nie masz opoźniać, tu się trzeba spieszyć. 2) *co to*, einen Saum worum machen, taśmą co w koło obszyć, obrąbek dać, listewką w koło obszyć.

Säumen, das, *n*, opoźnianie, opoźnienie, bawienie się, siedzenie, odwłoczenie.

Säumer, *m.* opoźniacz, opoźniciel, opoźniaiący, *subst.*

Säumig, nierychły, poźny, opoźniony; zu etwas, do czego; in etwas, w czym. er ist säumig zum Lesen, Schreiben und Recht zu thun, on iest nierychły do czytania, pisania y dobrze czynienia. er ist säumig im Ausmarschiren, nierychły iest w wymaszerowaniu. säumig seyn, nierychłym, poźnym być.

Säumig, *adv.* nierychło, poźno, opieszało. s. Langsam.

Säumniß, *f.* opoźnianie, znierychlenie, ociąganie się, bawienie się; verursachen, opoźnienie, znierychlenie sprawić.

Safran, *m.* ein Gewächs, szafran, *krzewina*; von Safran, z szafranu, *adj.* szafranowy; dergleichen Salbe, szafranowa maść. mit Safran angemacht, szafranem przyprawny; wilder, dziki szafran, polny szafran.

Safranfärbig, szafranowey farby; dergleichen Oberrock, szafranowa suknia.

Safran-Saamen, *m.* nasienie szafranowe, szafran nasienie.

Saft, *m.* der Bäume, Früchte u. d. gl. sok; unverfälschter, niefałszowany, niezmieniony; unverdorbener, niezepsuty; zur Arzney dienlicher, do lekarstw służący; eingetreugter, wysuszony; schädlicher, szkodliwy; dünner, cienki; ziehet die Gewächse aus der Erde, krzewy ciągną sok z ziemi; verlieren, sok gubić. die Weintraube wächst von dem Safte der Erde, iagoda winna rośnie, z soku ziemnego; kann in dem nicht lange währen, was gar zu geschwind reif geworden ist, nie może długo sok trwać, dla tego że prędko, do doźrzałości przychodzi. das einen guten Saft hat, co ma dobry sok; der aus etwas gedrückt wird, ktory bywa z czego wyciśniony; in der Arzney, sok, essencyia. ohne Saft und Kraft, bez soku y siły.

Saftgrün, soczysto zielony kolor.

Saftig, voller Saft, soczysty, sączysty, soczny; dergleichen Rinde, soczysty łyk z drzewa, soczysty łubek.

Saftigkeit, *f.* soczystość. sączystość, soczność.

Saftlos, bez soku, bez wilgoci, niesoczysty, niesoczny.

Sagan, Stadt in Schlesien, Sagan, miasto w Sląsku; *adj.* Sagański, Sagańska, Sagańskie; einer daher, mężczyzna z Saganu rodem, Sagańczyk; eine daher, Saganka.

Sage, *f.* mowa, mowienie, gadanie, pogłoska; gemeine ist hiervon, pospolita iest o tym; vermag im Kriege viel, na woynie wiele może; beständige, stateczna.

Sagen, mowić, powiedzieć, powiadać; nichts anzügliches, nic przykrego nie mowić, niepowiadać. seine Meynung eigentlich sagen, swoie zdanie właściwie powiedzieć; weiter nichts, więcey nic; etwas frey, co wolno; etwas unerschrocken, niezatrwożoną twarzą; nichts von seinem Verstande, nic nie mowić o swoiem dowcipie; vieles unbedachtsam und verwegen, wiele nieostrożnie y prędko. ich will sagen, was ich meyne, ia powiem, co myślę, wie sich die Sache verhält, powiem iak się rzecz ma. du wirst sagen: was aber hernach? powiesz: coż potym? es wird jemand sagen: aber was willst du thun? powie kto: ale coż ty chcesz czynić? sage mir die Wahrheit, powiedz

powiedz mi prawdę; etwas öffentlich im Rathe, co publicznie w Senacie mowić. sage es nicht, nie mow tego. ich sage es nicht ohne Ursache, ia tego nie mowię bez przyczyny. vergiß es nicht zu sagen, nie zapomny tego powiedzieć. es ist unglaublich zu sagen, rzecz niepodobna do mowienia: wie es mit der Sache bewandt ist, iak się rzecz obrociła. sage, warum bist du her gekommen? powiedz, po coś tu przyszedł; seinen Namen, swoie imię powiedzieć; den Inhalt einer Tragödie, materyią Tragedyi. nicht ein Wort sagen können, y słowa nie moc powiedzieć; was er im Sinne hatte, co on ma w myśli. so sagen die Leute, tak mowią ludzie. sie sagen, dessen Sohn sey hier, oni mowią że iego syn iest tu. man saget, er sey sehr ergrimmt, oni mowią że iest bardzo roziątrzony. sie saget die Wahrheit, ona mowi prawdę. sage, was ist darinnen gewesen, powiedz, co tam było; einem etwas von einer Sache, powiedzieć co komu o iakiey rzeczy; deutlich, was die Sache ist, iasno powiedzieć co rzecz iest; einem eines Namen, komu czyie imię. ich will es sagen, wie es hergegangen ist, ia powiem, iak się to stało; einem etwas von eines Bekümmerniß, komu co powiedzieć o czyim kłopocie. du sagest recht, ty dobrze mowisz. was saget David? a co mowi Dawid? ich weiß nicht, was du sagest, ia niewiem co ty mowisz. sie saget kein Wort, ona nie mowi żadnego słowa. er hat niemanden von uns das geringste gesaget, on o nas naymnieyszey rzeczy nie mowił. man saget, er sey gekommen, mowią, że on przyszedł. wie man sagete, iak mowiono. wie ihr saget, iak wy mowicie. was sagest du, Hexe? coż ty mowisz czarownico? wer saget das? kto to mowi? so saget man, tak mowią. sagest du es? mowisz ty to? ja, ich sage es, tak, ia mowię to. es sagen solches alle Leute, to mowią wszyscy ludzie. er getrauet sich die Sache nicht zu sagen, on nieśmie rzeczy powiedzieć. es ist nicht nöthig zu sagen, nie trzeba powiadać. es sagen alle, daß er falsch gehandelt habe, wszyscy mowią, że on fałszywie poczynił; was ein anderer vorhabe, powiedzieć co kto inszy zamyśla. ich sage, wie ich es meyne, ia mowię, iak trzymam. alles, was er will sagen, wszystko mowić co chce. er wird noch mehr sagen, on ieszcze więcey powie. was erlogenes von einem sagen, co prożnego na kogo mowić. die Bürgermeister haben kein Wort gesaget, Konsulowie żadnego słowa nie powiedzieli. davon wäre viel zu sagen, było by wiele o tym do mowienia. sagen, daß einer der Urheber des Dinges sey, powiedzieć, że kto był wzniecicielem rzeczy iakiey; kein Wort, żadnego słowa; es geschwind, prędko. sage, was es giebt, powiedz, co się dzieie, co to iest; einem andern, was man gehöret, komu inszemu powiedzieć, co słyszano. das sagete er da, to on tam mowił. nachdem er dieses gesaget hatte, iak to on powiedział. unter andern sagete er, między inszemi rzeczami mowił. wie oben gesaget worden, iak wyżey powiedziane iest. man hat genung gesaget, dosyć powiedziano. sage mir, powiedz mi. sage mir, wie sieht es aus? powiedz mi, iakie to iest? ich sage euch, ia wam mowię. sich etwas sagen lassen, z wieści, z powieści co słyszeć. einem andern davon sagen, komu inszemu o tym powiedzieć. niemanden nichts von etwas sagen, nikomu nic o czym nie mowić. er saget, daß er nicht anhalten wolle, on mowi, że niechce się o to starać. sie sagen, es sey nicht recht, daß er das Tagelicht anschaue, oni mowią, że to niesłuszna iest, aby on na dzienne światło patrzył. eben ich, sage ich, habe die niedergeschlagenen Gemüther wieder aufgemuntert, ten że ia sam, mowię, strapione umysły pocieszył. ein Haus, saget er, hast du gekauft, on mowi, że dom kupiłes. siehe, sagete er zu mir, obacz, rzekł do mnie; das thut nichts zum Rechte, to nie ma nic do prawa. sage auch das übrige, powiedz także ostatek. sage mir einen, powiedz mi iednego. saget mir, wie habet ihr eure Republik so bald verlohren? powiedzcie wy mi, iak wy to prędko rzeczpospolitą waszą utraciliście. oft sagen, mawiać; öffentlich, publicznie mowić: für gewiß, za pewne. mein Herz sagte es mir, moie serce mi to mowiło. was man nicht sagen soll, wygadać to, czego nie trzeba powiadać.

Sahne, *f.* das beste der Milch, co naylepszego w mleku, śmietana, śmietanka.

Saintes, Stadt in Frankreich, Serít, miasto we Francyi.
Saintouge, Provinz in Frankreich, Seńtanż, Prowincyia we Francyi.
Saite, f. der musikalischen Instrumente, strona na muzycznym instrumencie. hellklingende Saite, głośna strona; klinget, brzęczy, dzwoni; wird gespielt, graią na niey; darauf spielen, lernen, uczyć się na stronach grać; besonders wohl darauf spielen können, osobliwie dobrze, umieć na stronach grać; aufziehen, naciągnąć, nastroić stronę; bey der Mahlzeit darauf spielen, przy bankiecie na stronach grać; klingt also, tak gra; von dem Instrumente abnehmen, z instrumentu stronę zdiąć; klingt, nachdem sie gerühret oder gegriffen wird, gra gdy tchnięta, albo uięta iest; probiren, ob sie nicht gestimmt sey, probować, czy prawie głos ma; kleine, stronka. Instrument mit einer, vier, fünf, zehen Saiten, instrumenta o iedney, czterech, pięciu stronach. 2) gelindere Saite aufziehen, spuścić na kwintę, cieniey śpiewać, *to iest*, zpuścić z uporu, z pychy, stracić fantazyią.
Saitenklang, m. dzwonienie, dźwięk strony.
Saitenspiel, f. skrzypce; bey Tische gebrauchte, przy stole na skrzypcach grać; darein singen, przy skrzypcach śpiewać.
Saitenspieler, m. skrzypek; sehr berühmter, bardzo sławny.
Saitenspielerinn, f. skrzypka, na skrzypcach graczka.
Salankemen, Ort in Ungarn, Salankemen, mieysce w Węgrach.
Salarium, f. zasługi, płaca. siehe Besoldung.
Salat, m. Art Essen, sałata, gatunek iadła; von allerhand Kräutern, z rozmaitych ziół.
Salatbeet, n. grządka, zagon, gdzie się sałata rodzi, ziemia pod sałatę.
Salbe, f. maść; sehr angenehme und durchdringende, bardzo przyiemna y przechodząca przez co; fremde, obca; sehr stark fressende, bardzo mocno pachnąca; gute, dobra; den Kopf damit schmieren, maścią głowę smarować; reiben, maścią natrzeć. der Geruch der Salbe, zapach maści. Verfertigung derselben, robienie maści; riecht nach Safran, pachnie szafranem; damit bestreichen, maścią smarować. von Salbe glänzen, sich sehr damit bestrichen haben, lsnąć się od maści, bardzo maścią być nasmarownym.
Salbenkrämer, m. kramarz z maściami, mastykant.
Salbenschmierer, m. maścią smarownik.
Salber, m. maściownik, co maścią smaruie.
Salbey, f. ein Gewächs, *krzew ziele*, szałwiia, *po prostu*, szałwiia. mit Salbey curiren, szałwiią leczyć.
Salbeytrank, m. napoy z szałwii, szałwiiowy trunek.
Salböl, n. oley, maść; heiliges, święty, oley święty.
Salbung, f. smarowanie, maszczenie, namaszczanie, namaszczenie.
Salm, m. łosoś, ein Fisch, ryba pewna. 2) Fluß im Trierischen, rzeka w Trewirskim. 3) Salm, Stadt, miasto. die Grafschaft Salm, Hrabstwo Salmskie.
Salpeter, m. ein Mineral, saletra, minerał. voller Salpeter, saletrzany, pełny saletry; dergleichen Ort, saletrznane mieysce. mit Salpeter angemacht, saletrą zaprawny.
Salpetergrube, f. saletrzana góra, saletrzana rudnica, saletrzany rudnik.
Salpeterhütte, f. saletrzana szopa.
Salpeterschaum, m. saletrzana piana.
Salpetersieder, m. saletrowar.
Salpeterwasser, n. woda saletrowa, saletrowka.
Salpetrisch, saletrzysty, saletrzany, saletrowy.
Salz, n. sol, womit man die Speise salzet, czym iedzenie solą; reines, czysta; weißes, gegrabenes, recht gesottenes, biała, kopana, dobrze warzona; aus Meerwasser gesottenes, z morskiey wody warzona; natürliches, wie es gegraben wird, rodowita, samorodna, iaka bywa wykopywana; geriebenes, klar geriebenes, tłuczona, miałko tłuczona; trockenes, zergehendes, Spanisches, sucha, topnieiąca, Hiszpańska; das zu Rom verkauft wird, ktorą w Rzymie przedaią; ist in großer Menge aus den Kothen wohin gebracht worden, wielkie mnostwo soli dokąd z żup nawieziono, naskładano. viele Scheffel Salz essen, wiele korcy soli zieść. Handel mit Salze, solny handel, prasolski handel; kömmt aus dem Flusse, pochodzi sol z rzeki. ein großer Berg von lauter Salze, góra ze szczerey soli. mit Salze besprengen, bestreuen, solą posypać, potrząsnąć.

das Fleiſch, mięſo. reichlich Salz hinein thun, kupę ſoli wſypać w co. ein Käſe, daran gar zu viel Salz gethan iſt, ſyr przeſolony, na ktory nazbyt ſoli naſypano, zum Salze gehörig, ſolny, ſolna, ſolne.
Salzberg, *m.* ſolna gòra, gòra z ſoli ſamorodney.
Salzbrühe, *f.* ſolizna, roſoł ſolny słony.
Salzbrunnen, *m.* ſolne źrźodło, w ktorym woda słona, albo ſolna.
Salzburg, Stadt im Salburgiſchen, Salcburg, miaſto w Salcburſkim.
Salzeinleger, *m.* ſolnik, ſolący.
Salzen, ſolić, przyſalać; fleißig, należycie; die Fiſche, ryby; Schinken, ſzynki; die Körper zu deſto längern Gebrauche, zmarłe ciała dla wytrwałości; das Fleiſch, mięſo ſolić, oſolić.
Salzfaß, *n.* auf dem Tiſche, ſolniczka na ſtoł.
Salzgericht, *n.* ſąd ſolny.
Salzgeſchmack, *m.* ſolny ſmak, słony ſmak, ſmak ſoli.
Salzgraf, *m.* ſolny ſędzia.
Salzgrube, *f.* gòra ſolna, ſzyb ſolny, żupa ſolna.
Salzhandel, *m.* praſoł, handel ſolny, ſolą kupczenie.
Salzhändler, *m.* praſoł kupiec, ſolny kupiec, ſolą handluiący, ſoli przedawca, ſoli przedawnik.
Salzhäufgen, *n.* bryła ſoli.
Salzherr, *m.* żupnik.
Salzicht, słony. ſalzichtes Waſſer, słona woda.
Salzkorn, *n.* okruſzyna ſoli.
Salzkothe, *f.* żupa ſolna, *ruda ſolna*.
Salzlake, *f.* roſoł, z ſolonych rzeczy, łaka. das Fleiſch in die Salzlake legen, w roſoł ſolny mięſo włożyć. das in dergleichen Lake liegt, ſolony, w roſole słonym namoczony.
Salzlicent, *m.* podatek cło od ſoli.
Salzmacher, *m.* ſolowar, ten co ſolwarzy, ſolodzieia, ſolowarnik.
Salzmeer, *m.* morze, *iakoby*, ſolmorze, słone morze.
Salzpfanne, *f.* kocieł do warzenia ſoli.
Salzſieder, *m.* ſolowar, ſolowarznik, ſolowarnik.
Salztonne, *f.* ſolowka, beczułka, beczka ſolna.
Salzverwalter, *m.* piſarz ſolny, ſoli dozorca.
Salzverwalterey, *f.* piſarſtwo ſolne, ſoli dozorſtwo.
Salzwaſſer, *n.* ſolna woda, ſol w ſobie maiąca.
Salzwerk, *n.* kopanie ſoli, warzenie ſoli.
Salzzoll, *m.* cło od ſoli, podatki od ſoli płacone.
Salve, *f.* przywitanie ſtrzelaniem z armat, witanie iakiem z armat. Salve ſchießen, geben, na przywitanie ſtrzelać, *ſalwę dać*.
Salvegarde, *f.* załoga; ausſetzen, załogę poſtawić, załogi rozſtawić; damit verſehen, załogą umocnić, opatrzyć; wegnehmen, wziąć załogę, wyprowadzić.
Salvet, *n.* leinenes Tüchelgen, ſerweta, ze lnianey przędzy robiona.
Salviren, zbawić, zachować, ocalić, wybawić. ſ. Erhalten; ſich, ratować ſię, uchronić ſię, *ſalwować ſię*; mit der Flucht, ucieczką; ſo gut als möglich, tak dobrze iak można. durch die Geſchwindigkeit kann man ſich allein ſalviren, tylko ſię prędkością ſamą można wybawić, uchronić; zu einem, ſchronić ſię do kogo. er hat ſich durch ſeine Geſchwindigkeit ſalviret, on ſię ſwoią prędkością zachował, wybawił.
Salutiren, pozdrawiać, pozdrowić; einen, kogo, kłaniać komu.
Salvus Conductus, *m.* Freyheits-Brief, gatunek Liſtu Wolnego, gleyt, liſt żelazny, Liſt Bezpieczny.
Samariter, *m.* einer von Samaria, Samarytanin, z Samaryi rodem człowiek.
Samen, *m.* naſienie, plemie, naſionko, ſiemie. ſ. Saamen.
Sammeln, zbierać, zebrać, pozbierać. ſ. Sammlen.
Sammelplatz, *m.* mieyſce zbioru; des Waſſers, ściek, wody.
Sammet, *m.* akſamit, eine Art ſeidenes Zeugs, gatunek iedwabney materyi. von Sammet, z akſamitu, akſamitny. Kleid von Sammet, akſamitna ſuknia. in Sammet gekleidet, w akſamit uſtroiony.
Sammetpelz, *m.* akſamitna ſuknia.
Sammetmacher, *m.* akſamitnik, tkacz akſamitu.
Sammetweber, *m.* tkacz akſamitny, akſamitotkacz.
Sammlen, zbierać, zebrać; viele Dinge an einen Ort, wiele rzeczy na iedno mieyſce; eine große Menge böſer Leute aus den Dörfern, zebrać wielką kupę złych ludzi po wſiach; die zerſtreuete Flotte an einen Ort, zebrać rozpędzoną, rozpierzchnioną flotę na

na iedno mieyfce; die zerstreueten Menschen an einen Ort, rozprofzonych ludzi w mieyfce iedno; einen großen Haufen, wielką kupę; was zerstreuet ist, co rorprofzone ieft; Geld, pieniądze zbierać; die Gebeine eines Todten, kości zabitego pozbierać; durch Raub, łup; Geld aus der Beute, pieniądze ze zdobyczy; Volk, lud zbierać woienny.

Sammeln, das, n. zbieranie, zebranie, pozbieranie, nazbieranie.

Sammler, m. zbieracz, zbiorca, zbierawca, zbiernik.

Sammlung, f. zbieranie, zebranie; eines Dinges, rzeczy zebranie iakiey; der Briefe, liftow zebranie; der Leute, ludzi; der Steine, kamieni; des Regenwassers, zbior, zciek, defzczowych wod.

Samo, eine Insel, Samo, wyfpa, *jednym słowem*, Samowyfpa; *poł.* Samus.

Samogitien, Landschaft und Herzogthum in Litthauen, Zmudź, kraina y kfięftwo w Litwie.

Samt, mit, z, oraz z. samt Weib und Kindern in der Irre herum, z żoną y z dziećmi poniewierać fię po świecie. famt mir, ze mną razem. famt uns, razem z nami. famt und fonders, ogołem, powfzechnie, wfzyfcy y każdy zofobna, wfzech razem y zofobna.

Sand, m. piafek; aus einem Fluße, z iakiey rzeki; gegrabener, schwarzer, kopany, czarny; zum Bauen dienlich, do fabryki dobry. Sand graben, piafek kopać. grober Sand, gruby piafek; in dem man nicht fort kann, w ktorym ciężko iść; sehr tiefer, bardzo głęboki; weißer, biały; rother, czerwonawy; feiner, wilgotny; bequemer, junge Bäume darein zu pflanzen, zdatny do fadzenia w niem młodych drzewek; ohne Erde, bez ziemi; ein Schiff damit belasten, okręt piafkiem naładować; von der gröbsten Art, naygrubfzego rodzaiu, kamieńczyk; den Weg damit beschütten, kamieńczykiem, albo kamieńcem drogę wyfypać; klarer, drobniutki piafek. Ort, wo es vielen Sand giebt, piafek, piafzczyfko, piafki, *plur.* voller Sand, pełny piafku, piafzczyfty. mit Sande beladen, piafkiem obładować. mit Sande vermenget, z piafkiem pomiefzany. die Vermischung mit Sande, pomiefzanie z piafkiem. mit Sande vermischter Kalk, z piafkiem wapno rozrobione. vom Sande reinigen, z piafku oczyścić, ochędożyć.

Sandbank, f. sandichter Ort im Meere, hak, płytkie, piafzczyfte, mieyfce na morzu; darauf gerathen, ofieść, zoftać na haku, wpaść na hak.

Sandberg, m. piafkowa gora.

Sandboden, m. piafki, *plur.* fame piafki, fzczerne, piafzczyfte pola, fzczerny piafek.

Sandbüchse, f. piafewniczka, piafowniczka, pufzeczka na piafek.

Sandel, m. ein Holz aus Indien, Sandel, drzewo z Indyi.

Sandgold, n. złoty piafek, albo piafkowe złoto.

Goldgrube, f. kopanina piafkowa, doł, ziemia gdzie piafek kopią.

Sandhaufen, m. kupa piafku.

Sandicht, piafzczyfty, piafkowy. Sandichtes Land, piafzczyfty kray.

Sandkörnlein, n. ziarneczko piafku.

Sandsieb, n. rzefzoto do przerzucania piafku.

Sanduhr, f. klepfydra, piafkowy godzinnik.

Sanft, łagodny, łafkawy, dobry, *w tymże fenfie*, miły. sanfte Ruhe, miły fpoczynek. sanfte Luft, miłe powietrze. sanfter Tod, letka śmierć. sanfter Südwind, miętki południowy wiatr.

Sanft, *adv.* powolnie, łagodnie, łafkawie, letko, miętko. sanft und wohl thun, mile y łagodnie czynić.

Sanftmüthig, łagodny, łafkawy. sanftmüthiger Mensch, łagodny, łafkawy człowiek. ich habe nichts so sanftmüthiges gesehen, als mein Bruder gegen deine Schwester gewesen ist, nic tak łagodnego nie widziałem, iak moy brat był dla twoiey fioftry; gegen einen, na kogo być łafkawym. Leute, die von Natur sehr sanftmüthig sind, ludzie, ktory z urodzenia łagodnemi łafkawemi fą. aus wilden und grausamen Leuten hat er geschmeidige und sanftmüthe gemacht, z dzikich y frogich ludzi, łafkawe y łagodne poczynił.

Sanftmüthig, *adv.* łafkawie, łagodnie; etwas erdulden, co zcierpieć. sanftmüthig mit einem umgehen, łagodnie fię z kiem obchodzić. der Feind selbst, hat sich gegen mich sanftmüthiger erwiesen, als alle meine Freunde, nieprzyiaciel fam łafkawiey fię ftawił iak wfzyfey moi przyiaciele.

Sanft=

Sanftmuth, *f.* łagodność, łaskawość, dobroć, powolność; findet hier nicht stat, sondern die Sache erfordert Schärfe, łagodność tu nie znayduie mieysca, ale rzecz potrzebuie surowości. mit Sanftmuth kan man viel thun, łagodnością, łaskawością dobrocią można wiele dokazać. deine grosse Sanftmuth, macht mich zu deinen besten Freund, twoia osobliwsza łagodność czyni mię twoiem naylepszym przyiacielem. durch meine Sanftmuth habe ich die Sache zu Stande gebracht, moią powolnością rzeczy dokazałem. seine Sanftmuth erhält die Ruhe in seinem Hause, iego łagodność, dobroć sprawuie mu wielki pokoy w iego domu. ich kan deine Sanftmuth, gegen deinen Feind, nicht genug rühmen, ia niemogę dosyć wysoko szacować twoiey łagodności dla twoiego nieprzyiaciela. was für eine unerhörte Sanftmuth, co za niesłychana łaskawość! eure Sanftmuth ist in dieser Sache nothwendig, wasza łagodność w tey rzeczy iest potrzebna.

Sau, *f.* San; Fluß in Polen, rzeka w Polszcze.

Sappiren, podkopać, podkopywać podkopem co zrucać, rozrucać.

Sapphir, Szafir, ein Edelgestein, drogi kamień.

Sardelle, *f.* Sardela, ein Fisch, rybka.

Sardinier, Sardynczyk.

Sarg, *n.* worein man die Todten leget, trunna, truna do ktorey umarłych kładą; einen darein legen, kogo do trunny włożyć.

Sarge, ein Zeug, Sarza, materyi wełnianey gatunek.

Saros, Saroc, Stadt in Ungarn, miasto w Węgrach.

Sarwitz, Sarwic, Fluß in Ungarn, rzeka w Węgrach.

Satan, *m.* der Teufel, Szatan, diaboł, satanisch, szatański.

Satire, Satyra, Art eines Carminis, gatunek wierszow, wiersz ganiący, wiersz uszczypliwy. auf einen eine Satire machen, Satyrę na kogo napisać, zrobić; Satyrą kogo opisać, czyie sprawy y, obyczaie Satyrą naganić.

Satirisch, satyriczny, nagannouszczypliwy.

Satisfaction, *f.* dosyć uczynienie. einem Satisfaction wegen seiner Schimpf-Reden geben, zadosyć uczynienienie komu dać za mowy zelżywe. einem alle Satisfaction geben, komu wszelką *Satisfakcyią* uczynić.

Satt, syt, syty, nasycony; einen machen, kogo sytym uczynić. aller Dinge satt seyn, wszystkich rzeczy sytym być, wszystkiemi rzeczami być nasyconym. weggehen und nicht satt seyn, iść precz y niebyć sytym; wovon, być czym syt. s. Sättigen, satt werden, sytym się stawać. sich recht satt essen, naieść się, do sytu się naieść. er ist der Herrschaft satt, on iest iego panowania syt. sich dick und satt gefressen haben, nażreć y napchać do sytu, obieść się. sich dick und satt besoffen haben, opić się iak beła do sytu. der nicht satt zu machen ist, ktorego nie można nasycić. dessen Wanst nimmer satt zu machen ist, ktorego się brzuszysko nigdy nie może nasycić. es scheinet, als werde er des Dinges, bald satt bekommen, zdaie się że on się tą rzeczą wkrotce nasyci. eines Dinges satt und überdrüßig seyn, być sytym iakiey rzeczy aż do uprzykrzenia.

Saas, Zatecz, Stadt in Böhmen, miasto w Czechach; dasiger Kreis, Ziemia Zatecka.

Sattel, *m.* den man auf das Pferd legt, siodło, kulbaka, ktore na konia kładą; auflegen, siodło, kulbakę włożyć na konia; sich deren bedienen, kulbaki siodła zażywać. sich in alle Sättel schicken, zgodzić się zawsze ze wszystkim, niczemu się nigdy nie przeciwić. einem aus dem Sattel heben, kogo ze swoiego mieysca zrzucić, zsadzić.

Satteldecke, *f.* nakrycie siodła.

Sattelknecht, *m.* masztalerz, pacholik do kulbaczenia y siodłania koni.

Sattelknopf, *m.* kula u siodła.

Satteln, siodłać, kulbaczyć.

Sattelpferd, *n.* koń pod siodło, koń pod kulbakę. das zum Sattelpferde dienen soll, koń ktorego pod siodłem, pod kulbaką uczą chodzić.

Satteltasche, *f.* torba końska, do siodła.

Sattler, *m.* der Sattel macht, siedlarz, siodlarz.

Sattsam, dosyć; gelehrt, uczony. sattsamm einer Frage genüge thun, dosyć dobrze na czyie pytanie odpowiedzieć, czyie pytanie uspokoić. einem sattsam Gnüge geben lassen, komu zadosyć uczynić, komu dosyć uczynienie wypełnić. einem sattsam loben, kogo dosyć chwalić.

Sattsamkeit, *f.* dosyć uczynność, sytość, dosyć bytność.
Saturnifest, *n.* święto saturna bożka.
Saturnus, heidnischer Abgott, item Planet am Himmel, pogański bożek, potym bieżąca gwiazda na niebie Saturn.
Satz, *m.* wovon man handelt, założona materyia, propozycyia, założenie.
Satzholz, Satzreiß, oder dergleichen Stück von einem Baume, welchen man wieder pflanzet, gałązka, albo inna sztuka z drzewa, ktorą znowu szczepią, gałązka do sadzenia. die Myrthen, werden durch Satzhölzer fortgepflanzet, mirt bywa przez szczepne gałązki sadzone rozkrzewiany.
Satzung, *f.* Ustawa, uchwała, konstytucyia, statut. nach den Satzungen gehen, za ustawami iść; ewige, wieczna. Satzung und Lehren der Welt-Weisheit, uchwały y uczenia Filozofii. etwas nach den königlichen Satzungen einrichten. co uczynić według ustaw krolewskich. Gesetze und Satzungen des öffentlichen Rechts, ustawy y konstytucyie Pospolitego Prawa; zu Papier bringen, spisać na papierze; durch seinen Beyfall billigen, przez swoie zezwolenie aprobować; von etwas machen, o czym uczynić; mit Gewalt einführen, gwałtem wprowadzić; publiciren, ogłosić; darnach verurtheilet werden, podług ustaw być sądzonym. Satzung des Volks, ustanowienie, uchwalenie od ludu uczynione.
Satzweise kładąc, zakładaiąc; gestellt, abgeschaft, założony, zakładany.
Sau, ein Thier, świnia, zwierz; dreckichte, kotichte, w kałuży, w błocie zwalana; starke, wielka; schwache, słaba; gesunde, zdrowa; jährige, rocznia; zweyjährige, dwoch rocznia; mit grossem Kopfe, z wielką głową; vierschrötige, krępopłaska; mit rundem Bauche, z okrągłym brzuchem; mit grossen Hinterbacken, z łytami grubemi miąsnemi; mit langen Beinen und Klauen, z długiemi nogami y kopytkami; mit starkem Halse, z grubym karkiem; mit kurzem und zurückgebogenem Rüssel, z ryiakiem krotkim y nazad wykrzywionym; fruchtbare, rodna; trächtige, prośna. eine Sau wirft viel junge Ferkel, wiele prosiąt miewa, prosi się wielu prosiętami. die Sau ist so fett, daß sie nicht mehr auf den Beinen gehen kan, tak tłusta iest, że się na nogach trzymać, ani chodzić nie może; wird geschlachtet und mit heissem Wasser abgebrühet, bywa zakłota, y wrzącą wódą oparzona; die gut zur Zucht ist, ktora iest dobra, do prosiąt; altert geschwinde, starzeie się prędko; wird abgestochen, bywa kłociem zabita; hat 8 Junge geworfen, oprosiła się y ma 8 prosiąt; wühlet mit dem Rüssel die Erde um und wirft Rasen auf, rozkopuie ziemię ryiakiem, y darń wyrzuca; ertritt die Ferkel, rozdeptuie prosięta; wälzet sich im Kothe, tara się y wala w błocie; grunzet, recha, rechrecha; ist fruchtbarer, als irgend ein ander Thier, iest płodnieysza, iak samica z rodzaiu innych iakich zwierząt; frißt Eicheln, żre żołądź; füttern die Becker mit Kleyen, piekarze karmią świnie otrębami. s. Schwein. 2) zuletzt noch eine Saue machen, *znaczy* na samym ostatku pobłądzić, pokawić, podrwić głową.
Saupelz, *m.* gnoiek, niechluy, świnia; unflätiger Mensch, nieochędożny człek.
Sauber, czysty, chędogi, ochędożny. sauberer Hausrath, ochędożny, chędogi porządek domowy. sauberes Bette, czyste, białe, chędogie łożka, posłania.
Sauber, *adv.* czysto, chędogo, ochędożnie; sich halten, trzymać się.
Sauberkeit, *f.* czystość, chędogość, ochędostwo; leidet das Landleben nicht die allzu groß, wieyskie życie niecierpi nazbyt wielkiey chędogości.
Säuberlich, *adv.* czysto, z ochędostwem. s. sauber.
Saubern, czyścić, chędożyć, wychędożyć, ochędożyć; etwas vom Miste, co z gnoiu; etwas vom Kothe, z błota. die Gefäße sind zu saubern, naczynia trzeba pochędożyć. den Kuh-Stall will er saubern, staynią na krowy on chce wychędożyć. einen saubern, kogo z brudu omyć, ochędożyć.
Sauberung, *f.* czyszczenie, chędożenie, ochędożenie.
Saubörste, *f.* szczotka ze świniey szczeci, szczotka.
Sauer, das einen sauern Geschmack hat, kwaśny to co ma kwaśny smak. sauerer Eßig, bardzo kwaśny ocet. etwas saures, nie co kwaśny kwaskowaty; dergleichen Geschmack, kwaskowaty smak; solche Birnen, kwaskowate gruszki. sauerer Wein, kwaśne wino.

ſauer ſeyn, być kwaśnym. ſauer werden, ſtawać ſię kwaſkowatym kwaśnieć. der Wein von Birnen, wird im Anfange des Sommers ſauer, wino z gruſzek, albo gruſzecznik, kwaśnieie zaraz iak tylko lato. aller Wein wird nicht ſauer, nie każde wino kwaśnieie. durchaus ſauer werden, do ſzczętu ſkwaśnieć, w kwaś ſię obrocić. die Milch wird ſauer, mleko kwaśnieie. 2) *powtore* dem Anſehen nach, co do Weźrzenia, *znaczy:* böſe, verdrieslich, zły, markotny, pogniewany. ſaueres Geſicht, kwaśna twarż, kwaśne patrzenie. ſauer ſehen, kwaśno patrzeć. 3) po trzecie, *to co:* mühſam, beſchwerlich, przykry, naprzykrzony, ciężki. ſauere Arbeit, ciężka, naprzykrzona praca. ſaueres Leben, kwaśne, przykre życie. ſaueres Amt, ciężki, uprzykrzony urząd. einem ſauer machen, naprzykrzać ſię komu, wyrządzać co złego komu, pracy, trudności nabawić. ſich es laſſen ſauer werden, przykrości podeymować, trudności ponoſić, pracami ſię męczyć. mit einer ſaueren Mühe, z ciężka pracą, ze ſrogą fatygą; kömmt mich das an, to mi ieſt przykro, ciężko.

Sauerrampf, *m.* ein Kraut, ſzczaw ziele kwaſkowate.

Sauerbrunn, *m.* kwaśny zdroy.

Sauerkraut, *n.* kwaśna kapuſta, kwaſzona kapuſta.

Sauerſehen, poſępno, ponuro, kwaśno, markotno patrzeć.

Sauerteig, *m.* kwaśne ciaſto, zakwaſzone ciaſto. mit Sauerteige anmachen, kwaśnym ciaſtem zakwaſić, kwaśnego ciaſta zadać czemu.

Sauertöpfiſch, ponury, poſępny, ſmętny, niewesoły; Geſicht, ponura, poſępna, ſmętna niewesoła twarz.

Sauertopf, *m.* mürriſcher, unfreundlicher Menſch, ponury, nie do przyiaźni człowiek.

Saufbruder, *m.* ſpołpiiak, ſpołpiianica, ſpołżłopak, ſpołłykacz.

Sauffen, pić zbyt, piiać, upiiać ſię, łykać, żłopać, flaſzki, ſuſzyć; den ganzen Tag, po całym dniu; Tag und Nacht, dzień y noc. den Ochſen zu ſauffen geben, woły napoić, wołom dać pić, nażłopać ſię, nałykać, nalewać gardło, pić po dziurki, napiiać.

Sauffen, das, piianie, upiianie ſię, żłopanie, łykanie.

Sauffeſt, *n.* dzień na piiaństwo.

Sauffgeſellſchaft, *f.* kompania do napiiania.

Sauffhaus, *n.* ſzynkowny dom, w ktorym piiaią ludzie.

Saufflust, *f.* ochota, chuć do napiiania.

Sauffſchweſter, *f.* ſpołpiiaczka; ſpołpiianica, *f.* ſpołłykaczka.

Saugen, ſſać. manche Thiere ſaugen, niektore zwierzęta ſſą. als wie durch einen Heber ſaugen, ciągnąć, iako to lewarem. aus den Fingern ſaugen, z palcow ſſać. ich habe es nicht aus den Fingern geſogen, ia tego z palca nie wyſſał, *to ieſt:* ia tego nie zmyślił.

Saugen, das, ſſanie, ſyſanie, ciągnienie lewarem, albo w lewar.

Saugferklein, *n.* proſię ſſące, ktore ſſie.

Sauglamm, *n.* iagnię u cycką, iagnie ſſące.

Sauhirte, *m.* świniarz, paſtucha co świnie paſie, ſkottak; chłopak do świni.

Sauigel, *m.* ież, pyſzczkiem do świni podobny; ein Thier.

Saum, *m.* Rand an einem Kleide, u. d. g. taśma obſzyta w koło ſukni. das einen Saum hat, taśmą obſzyty, oblamowany. mit einem Saum verſehen, taśmą oblamować, obſzyć.

Saumſelig, gnuśny, leniwy, nic nie robiący. *adv.* niedbale, gnuśno, opieſzało, z opieſzałością.

Saumſeligkeit, *f.* opieſzałość, gnuſność, leniſtwo, niedbałość.

Samur, Somiur, Stadt in Frankreich, miaſto we Francyi.

Savoyen, Sabaudyia, Landſchaft in Italien, Kray we Włoſzech.

Savoyer, *m.* Sabaud, rodak z Sabaudyi.

Sauſen, ſzeptać, naſzeptywać, poſzeptywać.

Sauſen, das, ſzeptanie, naſzeptywanie, poſzeptywanie. 2) im Sauſen und Schmauſen leben, wſzeteczno y w zbytkach żyć, opływać w rozkoſzy, w zbytek.

Sbirre, Häſcher, in Italien, zbiur, zbirbir, łapacz we Włoſzech.

Scandiren, mierzać, na ſtopy; einen Vers, wierſz iaki.

Scartegue, piſanina, piſanie nic niewarte, bazgranina.

Scepter, *m.* berło. ſ. Zepter.

Schaaf, *n.* owca. ſ. Schaf.

Schaar, *f.* Menge, Hauffen, mnogość, mnoſtwo, kupa, kupſko, ſiła, wiele.

grosse Schaar Leute, wielka kupa ludzi. 2) Soldaten, poczet żołnierzy, hufiec żołnierzy; zu Roß. konny Poczet ludzi.
Schaarwache. *f*. Poczet straży, gwardyi, strażni żołnierze.
Schaarwächter, strażnicy krążący, obchodzący.
Schaben, skrobać; etwas, co. etwas platt schaben, co gładko skrobać, oskrobać. er schabet es oft, on to często skrobie.
Schaberacke, *f*. Pferdedecke, szaprak na konia, końskie pewne przykrycie.
Schabernack, *m*. błazen, dziwoląg, śmieszny chłop.
Schabmesser, *n*. skrobik, skrobek, skrobacz, noż do skrobania, skrobiczek skrobaczek, nożyk do skrobania.
Schach, *n*. König in Persien, Krol Perski.
Schachern, kupczyć, frymarczyć, szachrować; mit etwas, czym; mit den Pferden, końmi; s. handeln.
Schachmatt, zfatygowany, zmocowany, ztrudzony; von der Arbeit, od pracy; von der Reise, z drogi; von Hunger, z głodu; vom Weinen, od płaczu; von etwas, od czego czym; vom Saufen, od żłopania; vom Wachen, od niespania. schachmatt von Alter werden, od starości być zesłabiałym.
Schachspiel, *n*. gra w szachy, szachy. Schachspiel spielen, grać w szachy; darzu gehörig, do szachow należący, *adj*. szachowy; dergleichen Tafel, szachownica.
Schachspieler, *m*. gracz w szachy; w szachy grawacz.
Schachstein, *m*. szach.
Schacht in Bergwerken, w rudach, studnia krużcowa.
Schachtel *f* worein man was thut, skrzynka, szuflada, w ktorą co kładą. 2) alte Schachtel, panna iuż zestarzała.
Schachtelmann, *m*. skrzyniarz, co skrzynie robi.
Schade, *m*. Verlust, szkoda; grosser, kleiner, neuer, nützlicher, wielka, mała, nowa, użyteczna; den man im Spielen, auf dem Bret-Spiele leidet, przegrana w graniu w kości; ge inger, ietka; haben die Studia, durch dessen frühen Tod gelitten, szkodę Nauki poniosły przez nad to wczesną śmierć tego człowieka. man hat einen grossen Schaden an ihm gelitten, wielką przez utratę iego szkodę poniesiono. du leidest keinen Schaden, daß du, ty żadney nie ponosisz szkody żo. in der Handlung Schaden leiden, w handlu mieć szkodę. eines Schaden ersetzen, czyią szkodę nadgrodzić; einen damit zwingen, kogo szkodą przymuszać; dafür gut seyn, za szkodę ręczyć, obiecać, odpowiedzieć za nie; welcher wird nicht durch die Wollust verursachet? a iaka szkoda niebędzie uczyniona przez rozpustę? einem den Schaden zufügen, komu szkodę uczynić. doppelten Schaden, Schaden hat er mir verursachet und zugefügt, dwoiaką szkodę mi sprawił y uczynił. täglich einen kleinen Schaden leiden, codzień, iaką małą szkodę ponieść. der kleine Profit bringet ihm grossen Schaden, mały zysk a wielka szkoda. mittelmäßiger Schade, srzednia szkoda; sind uns mehr durch sie verursachet worden, więcey nam szkody przez tamtych stało się; hat das gemeine Wesen gelitten, szkodę rzecz pospolita poniosła. nicht ohne Schaden, nie bez szkody; hat die Reise dessen Hauswesen verursachet, iego podroż wielki uszczerbek w domowey fortunie uczyniła; einen darein setzen, kogo o szkodę przyprawić, kogo w szkodę wpędzić. er will dich in grossen Schaden setzen, on cię chce o wielką przyprawić szkodę. du hast mich in einem Schaden gesetzt, tyś mnie wpędził w nieiaką szkodę. wenn er einigen Schaden leidet, ist es meiner Härte zuzuschreiben, ieżli on iaką szkodę ponosi to przypisać trzeba moiemu uporowi. einem etwas ohne Schaden leihen können, moc co komu pożyczyć bez swoiey szkody. ihr thut der Stadt grossen Schaden, wy wielką szkodę miastu czynicie. erstattet er nicht den Schaden? nie nadgradza on szkody? du sollst den Schaden gut machen, ty powinieneś za szkodę nadgrodzić. mit was hat er den grossen Schaden gut gemacht? czym tak srogą nadgrodził szkodę? mäßiger Schade, średnia szkoda. was für Schaden hat er? coż za szkodę ma? den grossen Schaden hat die Republic erlitten, tak wielką szkodę rzecz pospolita poniosła; den er that, macht jener wieder gut, ten uszczerbki czynił, a tamten ie nadgradzał. seinem Schaden wieder abhelfen, powetować znowu szkody. ohne niemands Schaden, bez niczyiey szkody. seine Gütigkeit, ist sein Schaden gewesen, iego dobroć, była ze szkodą dla niego. das ist ihm zum

Schaden gereicht, to mu na ſzkodę wyſzło; man hat einigen gelitten, nie iaką ponieſiono ſzkodę; ſein Nachbar hat ihm den Schaden im Hauſe zugefügt, iego ſamſiad wielką mu w goſpodarſtwie uczynił ſzkodę. ohne Schaden an ſeinem Anſehen, bez uſzczerbku iego godności. ich will für allen Schaden gut ſeyn, ia odpowiem za wſzelką ſzkodę; der betrift viel, ta ſzkoda do wielu należy, na czyią ſzkodę, zgubę, godzić; einem bringen, komu przynieść; ohne groſſen, bez wielkiey ſzkody. mehr Schaden thun, als leiden, więcey ſzkody czynić, niżeli cierpieć; hat man einander auf alle Art gethan, wſzyſtkiemi ſpoſobami ſobie ieden drugiemu ſzkody czynili; damit das gemeine Weſen keinen leide, aby rzecz poſpolita żadnego uſzczerbku niecierpiała. groſſen davon leiden wielką ponieść z czego ſzkodę. den erlittenen Schaden, mit deſto gröſſern Vortheil erſetzen, ponieſioną ſzkodę tym więkſzą korzyścią nadgrodzić; einen hinter den andern leiden, iednę po drugiey ſzkodzie wycierpieć. aus eines andern Schaden, ſeinen Nutzen ſuchen, z cudzey ſzkody ſwoiego zyſku upatrywać. den Feinden, mit Sengen und Brennen, groſſen Schaden zufügen, nie przyiacielowi żelazem y ogniem wielkie ſzkody czynić. ohne ſeinen Schaden, bez iego ſzkody. einem in einen groſſen Schaden bringen, komu być przyczyną wielkiey ſzkody. ſetzet er ihn in groſſen Schaden? czy on cię w wielką wprawia ſzkodę? mit Schaden wird man klug, ſzkoda rozumu uczy, mądry człek po ſzkodzie. 2) am Leibe, na ciele wrzod, bolak. ſchaden, ſzkodzić; einem ſeines Nutzens wegen, komu dla ſwoiego pożytku. das wird in einer Sache, niemahls was ſchaden, to nikomu w żadney rzeczy ſzkodzić nie bedzie. die können mir nicht ſchaden, ci mi nie mogą ſzkodzić; ein wenig, trochę; ſo hin, pomiernie; ſehr wenig, nader mało. es wird nicht ſchaden, wenn du mit den Balbier redeſt, nic nie będzie ſzkodzić, gdy z Balbem pomowiſz. was ſchadet es? coż to ſzkodzi? abwenden was ſchaden will, odwrocić to, co ſzkodzić ma; einem Dinge, iakiey rzeczy; ſeinem Nutzen, ſwoiemu uſzkodzić pożytkowi; eines Rede, czyiey mowie. beybringen was einem ſchadet, wnoſić to, co komu ſzkodzi. du ſchadeſt dich ſelbſt, ty ſamemu ſobie ſzkodziſz. was ſchade ich euch? coż ia wam ſzkodzę? das ſchadet niemanden, to nikomu nieſzkodzi. wem ſchadet es? coż to komu ſzkodzi? das kan mir nicht ſchaden, ohne dir auch zu ſchaden, mnie to nie ſzkodzi, ażeby y tobie nie miało ſzkodzić.

Schadenfroh, *m.* rad czyiey ſzkodzie, weſoły z czyiey ſzkody, cudzą cieſzący ſię ſzkodą, raduiący ſię z drugiego ſzkody.

Schadhaft, uſzkodzony, wady maiący, utracony, nadpſuty; obcięty, *o człowieku:* bez nogi bez ręku. ſchadhaft werden, uſzkodzonym ſtać ſię, wady doſtać, utracić nogę, rękę. das Haus iſt ſchadhaft geworden, dom wady doſtał, nadpſuł ſię.

Schadhaft, ze ſzkodą, z wadą być, nadpſuto, z uſzkodzeniem.

Schadhaftigkeit, *f.* wada, zepſutość, uſzkodzenie, popſutość.

Schadlos, bez ſzkody, nie maiący ſzkody, nieuſzkodzony, nie popſuty, poſporządzany, cały; einen halten, bez ſzkody kogo trzymać, zachować. er hat mich immer ſchadlos gehalten, on mię zawſze bez ſzkody zachował, trzymał. du wirſt ſchadlos gehalten werden, ty bez ſzkody zachowanym będzieſz. man will ihm gänzlich ſchadlos halten, chcą go w cale do pierwſzey całości przywrocić.

Schadloshaltung, *f.* bez ſzkody zachowanie, w całości chowanie, trzymanie; całość, bezſzkodność, nieuſzkodzoność.

Schäbicht, świerzbowaty, pokurczony, niegładki. ſchäbichtes Vieh, pokurczone zmizerowane bydle. 2) geringe, podły, błahy, lihy. ſchäbichter Kerl, lichy, błahy człowiek.

Schäbigkeit, *f.* niegładkość, zmizerniałość, pokurczenie; der Backen, licow.

Schächer, *m.* Zboyca; gecreuzigter, ſzubieniczny.

Schäckigt, pſtry. ſchäckigtes Kleid, pſtra ſuknia. ſchäckigtes Pferd, ſrokaty koń; *albo* rozmaitey maści koń.

Schädlich, ſzkodliwy, ſzkodę przynoſzący. ſchädlicher Bürger, ſzkodliwy obywatel. ſchädliches Thier, ſzkodliwe zwierze; Gemüth, ſzkodliwy umyſł; einem, komu; ſchädlicher Rath für das gemeine Weſen, ſzkodliwa rada, dla rzeczy poſpolitey. ſchädliche Geſetze, ſzkodliwe

szkodliwe prawa. schädliche Krankheiten, szkodliwe choroby; ist ihre Zwietracht dem gemeinen Wesen, ich niezgoda, poroźnienie iest szkodliwe rzeczy pospolitey. schädliche Leute, szkodliwi ludzie. schädliche Bestie, szkodliwe zwierzęta. schädlche Sitten, szkodliwe obyczaie. alle schädliche Dinge ablehnen, wszystkie szkodliwe rzeczy oddalić; einem, komu; złoczynny; Rathschläge für das Vaterland fassen, rady szkodliwe oyczyznie układać. schädliche Familie, szkodliwa familia. schädliches Verderben, des gemeinen Wesens, szkodliwe zepsucie rzeczy pospolitey. schädlicher Krieg, szkodliwa woyna; Zunftmeisteramt, szkodliwy Gminskiego urząd; seyn, szkodliwym być, szkodzącym. s. Schaden. schädlich, *adv.* szkodliwie, ze z gubą, ze szkodą; etwas ordnen, co stanowić, co rozkazywać.

Schädlichkeit, *f.* szkodliwość, szkodząćość, do szkodzenia moc.

Schäfer, *m.* owczarz, baca; fleißiger, pilny; weidet fremde Schafe, pasie cudze owce. nachläßiger Schäfer, niedbały owcarz, nie pilnuiący owiec.

Schäferey, *f.* owce, koszary, owiec, trzody owiec. grosse Schäferey in Apulien haben, wielkie owczarnie, wielkie trzody owiec mieć w Apulii.

Schäferinn, *f.* owczarka, pasterka owiec.

Schäferlied, *n.* owczarska piosnka; pasterka, *w tymże samym sensie.*

Schäferpfeiffe, *f.* owczarska fuiara, owczarska surma.

Schäferstock, *m.* owczarska laska, owczarski kiy.

Schäfte, *f.* oprawić w łoże drewniane; eine Flinte, flintę.

Schäl, na ukoś, ukosny, na ukoś idący, z ukosa idący, z ukosa dany; zyzowaty, okropny. schäles Gesicht, marsowata, okropna twarz. schäl, z ukosa, krzywo; marsowato, okropnie; sehen, krzywo, marsowato patrzeć; einen, na kogo.

Schälen, die Rinde oder Schale abmachen, skorę albo łupinę zdeymować, łupić, obłupować; eine Tanne, iodłę; die Mandeln, migdały ze skorki obłupować, albo z migdałow skorkę zdeymować; die Aeste, gałęzie ze skorki obłupić, albo, z gałęzi skorkę zdeymować.

Schälchen, *n.* skoreczka, łupinka; kleine Schale, mała łupina, łubek. 2) eine Schüssel, miseczka; zu Eßig, octowniczka.

Schämen, sich, wstydzić się, wstydać się; für einem, przed kiem; eines, kogo. unanständige Sache, der man sich billig schämen muß, o nieprzystoyna rzecz, ktorey się słusznie wstydzić muszą; seiner Studien, wstydzić się swoich nauk; der Wenigkeit, małości, niewielości. ich schäme mich deiner nicht, ia się ciebie nie wstydzę; meiner Thorheit, głupstwa moiego; mehr von dieser Sache, an dich zu schreiben, wstydzę się więcey o tey rzeczy do ciebie pisać. er schämet sich nicht um dieses zu bitten, on się nie wstyda o to oprosić. er schämet sich sein selbst, on się siebie samego wstydzi; sich für nichts, niczego się nie wstydzić. was schämst du dich? czego się ty wstydzisz? schämst du dich deshalben? dla tego się ty wstydzisz? schämst du dich deshalben nicht? y nie wstydzisz się ty dla tego? unzüchtige Dinge zu sagen, niewstydne rzeczy mowić. sie haben sich geschämt, daß sie nicht Hülfe geleistet haben, wstydzili się tego że posiłku nie dali. damit er sich der Bubenstücke schämte, aby się niepodściwych sztuk swoich wstydzić. er hat sich zweyer Dinge geschämet, on się dwoch rzeczy wstydził. man darf sich dessen nicht so schämen, można się tego nie tak bardzo wstydzić. sie schämen sich alle, wszyscy się tego wstydzą. auch ansehnliche Leute, schämen sich, nawet nayzacnieysi ludzie wstydzą się. sie haben sich der Sache geschämt, oni się tey rzeczy wstydzili. er hat sich geschämt, zawstydził się. er schämt sich, daß er nicht, on się wstydzi że nie; sich zu Tode, na śmierć się wstydzić. dessen hat sich niemand zu schämen, tego się nie ma nikt wstydzić. ich schäme mich das zu thun, ia się wstydzę tego czynić. er schämet sich nicht, on się niewstydzi. er hatte durch die beständige Schmähungen, gelernet, sich nicht mehr zu schämen, od ustawicznego łaiania nauczył się niewstydzić. er schämet sich sehr, daß ihm so eine Nase gemachet worden, wstydzi się bardzo, że go tak srogo oszukano. ich schäme mich der Dinge ein wenig, ia się nie co wstydzę tey rzeczy.

Schänden, wstyd odebrać; eine ehrliche Jungfer, zacney pannie; mit Gewalt, gwałtem; so viel ehrliche Weiber, tak wiele zacnych białogłom.

Schänden, das, gwałcenie, zgwałcenie, wstydu odebranie, wstydu wydarcie.

Schänder, *m.* gwałciciel, zgwałciciel, wstydu odbierca, wstydu wydzierca.

Schänderinn, *f* gwałcicielka, zgwałcielka, wstydu, odbierczyna, wydzierczyna.

Schändlich, szpetny, bezecny. schändliche Sache, szpetna rzecz. schändlicher Mensch, bezecny człowiek. die Sache ist schändlich für ihn, rzecz iest bezecna, szpetna dla niego; ist es, mit der Sache, seinen Gewinn zu suchen, szpetna rzecz iest, w tey rzeczy swoiey korzyści szukać. schändlicher Anblick, szpetne spoźrzenie, szpetny, wzrok. schändliches Leben, szpetne życie. was ist schändlicher, als, co iest bezecnieyszego iak. etwas schändlich begehen, czego się bezecnego dopuścić. das ist höchst schändlich zu hören, to iest naybezecnieysza rzecz słuchać. was ist schändlicher, als diese Bestie? co iest bezecnieyszego nad tę bestyią? plugawy, nieczysty, wszeteczny, *w tym samym sensie.* etwas für höchst schädlich halten, mieć co iak za naybezecnieyszą rzecz. viel schändliche Dinge begehen, wiele bezecnych rzeczy popełniać. ein wenig schändlich, nie co bezecny, trochę bezecny, trochę plugawy, trochę nieczysty.

Schändlich, *adv.* bezecnie; sich erzeigen pokazać się, bezecnie się popisać, er hat beständig sehr schändlich gelebt, on cały czas życia swoiego bezecnie żył. die Sache wird sehr schändlich gehandelt, rzecz bardzo szpetnie, bardzo bezecnie była uczyniona.

Schändlichkeit, *f.* szpetność, bezecność, bezeeństwo, plugawość; der Kleidung, przyodzienia; des Lebens, bezecność życia; des Leibes, szpetność ciała, nieurodziwość ciała, nieuroda.

Schändung, *f.* gwałcenie, zgwałcenie, *zprofanowanie*, zelżenie; des Tempels, kościoła; eines Frauenzimmers, zniewstydzenie białey płci.

Schärbe, *f.* skorupa z czego stłuczonego. s. Scherbel.

Schärfe, *f.* eines Instruments, der Augen, ostrość, płytkość, *właściwie*, instrumentu iakiego; potym ostrość, *ale lepiey* bystrość oczów; der Beile, siekier. Schärfe womit wir sehen, ostrość wzroku ktorym patrzemy; des Verstandes, dowcipu; des Essigs, octu; der Zwiebeln, cebuli. 3) in Befehlen u. d. g. w rozkazach, ostrość surowość. bey einem Schärfe brauchen, surowości, ostrości z kiem zażywać. etwas nach der Schärfe rächen, okrutnie się czego mścić. mit der Schärfe gegen einen verfahren, ostrością postępować z kiem, *lepiey adv.* ostro postępować.

Schärfen, ostrzyć, zaostrzyć; den Degen, kord; den Verstand, dowcip; etwas schärfen, co ostrzyć; die Sicheln und Sensen, sierpy y kosy ostrzyć. 2) einen Befehl, rozkaz, ukaz obostrzyć; die Strafe, karę obostrzyć.

Schärfen, das, ostrzenie, zaostrzenie, wyostrzenie, obostrzenie.

Schärfung, *f.* ostrzenie, wyostrzenie; der Feder, pior.

Schärpe, *f.* wie man sie um den Leib trägt, szarpa pas, ktorym się oficer przepasuie.

Schätzbar, kosztowny, szacowny, godny szacunku, szacowania. s. kostbar.

Schätzbarkeit, *f.* kosztowność, szacowność, drogość.

Schätzen, cenić, szacować; den Scheffel für oder auf vier Thaler, szuflę cztery, albo więcey iak cztery talery; das Geld sehr hoch, pieniądze wielce szacować; eine Sache höher, rzecz wyżey; wie hoch? iak drogo? po czemu? für Geld nach Gelde, za pieniądze, po pieniądzach; das Haus höher als sein Vermögen, dom więcey szacować, iak inne bogactwa; etwas nach der Kunst, co podług sztuki szacować; sehr hoch, so viel Jahre, bardzo drogo tyle lat szacować; nicht so hoch, nie tak wysoko; nicht hoch, nie wysoko; für nichts, za nic; nach der Wahrheit, po prawdzie, podług prawdy szacować; einen nicht können, nie umieć kogo szacować; für ein Verbrechen, za grzech co mieć; sehr geringe, za bardzo mieć co szacować; ein Vergnügen für das größte, mieć za naywiększe ukontentowanie; für so gut als geschehen, rzecz mieć tak iak by się stała; einen für einem weisen Mann, kogo mieć za mądrego człowieka; einige für Feinde, mieć nie ktorych za nieprzyiacioł; alles für sich zu geringe, prze siebie wszystko

za

za licho szacować mieć: ich schätze ihn für würdig, ia go sądzę być godnym. s. halten, schätzen. 2) einen nach seinen Vermögen Schatzung auflegen, na kogo taksę włożyć podług iego maiątku.

Schätzer, *m.* Popisownik, Popisarz, Popiszczyńca; Szacownik, Szacowniczy.

Schätzgen, *n.* Liebste, kochanie, kochanko, kochanku, pieszczoto, serdeńko, serduniu, moie życie, moia pociecho, Vocat. *piąty albo w zywaiącym Spadek. Nom. w Mianuiącym Spadku.* kochanek, kochanka, pieszczota, pociecha. s. Liebste.

Schätzung, *f.* szacowanie, cenienie, taksowanie; der Dinge, rzeczy; der Waaren, towarow; eines Grundstückes, iakiego szmatu pola.

Schäumen, Schaum geben, pienieć się. Schaum abnehmen, szumować, pianę zbierać; das Honig, miod. s. abschäumen.

Schaf, *n.* owca; ein Thier, zwierz; räudiges, pokurczona; das nichts mehr tauget, wybrakowana, brak, wyrzutka co się już na nic nie zda; krankes, mdła; gutes, altes, das lungensüchtig ist, dobra, stara, na płuca chora; geschornes, ungeschornes, strzyżona, nie strzyżona; zweyjähriges, dwuletnia; dreyjähriges, trzechletnia; mangelhaftes, z wadami; trächtiges, kotna; blindes, taubes, krankes, geschwämmetes, ślepa, głucha, chora, zmyta; hochbeinigtes, starkes, na wysokich nożkach; kleines, zeitiges, todes, mała, wczesna, zdechła; ist im Scheeren beschädiget worden, w strzyżeniu raniona; ist von Natur, stille und für die Menschen bequem, z urodzenia iest cicha, y dla ludzi łaskawa. ein Schaf zahm machen, owce obłaskawić, o głaskać; ist noch nicht zu nutzen, ieszcze nie pożytkuiąca; ist stark vom Leibe, giebt viel und zarte Wolle, iest mocna w ciele, daie wiele y mięciuteńki wełny; ist sehr zeitig, iest bardzo kudłata; mit niedrigen Beinen, na niskich nożkach; mit langem Schwanze, z długiem ogonem; hat für Alter keine Zähne mehr, od starości już zęba żadnego nie ma; auf die Weide treiben, na paszą pognać; zur Tränke treiben, poić, gnać; zu Mittage; na południe; halten, owce chować; geben Nutzen, pożytek przynoszą; zur Schar fertig machen, do strzyżenia owce przygotować; von guter Art, dobrego rodzaiu, dobrego rodu; kan die Kälte am wenigsten leiden, nie może bynaymniey zimna cierpieć; mit der Wolle der Schafe, kleiden sich die Menschen, wełną owczą odziewaią się ludzie; halten, owce trzymać; in die Stadt bringen, tragen, owce w worku do miasta nosić; schweifen umher ohne Hirten, tułaią się bez pasterza; dreymal des Jahrs scheeren, trzy razy owce strzec na rok; ist zwey mal geschoren worden, dzisiay dwa razy owca strzyżona iest; alte geben weder Milch noch Wolle, stare owce nie daią ani mleka ani wełny; geben gar keinen Nutzen mehr, żadnego iuż pożytku więcey nieprzynoszą; hinein treiben, owce wpędzać dokąd; fremde hüten, cudze owce paść. was von einem Schafe ist, co od owcy iest, *adj.* owczy; dergleichen Haut, owcza skorka.

Schafpelz, *m.* kożuch, skora owcza y z wełną, Runo.

Schafbock, baran. s. Widder.

Schaffell, *n.* skorka owcza.

Schaffen, tworzyć, stwarzać; die Welt, świat; den Menschen, człowieka; der Thiere, der Fische und des Meers, zwierzęta ryby y morze, *potym znaczy:* zrobić, zpłodzić, zrodzić, wymyślić, udziałać. 2) etwas aus dem Wege, co z drogi umknąć; einen von der Republic weg, kogo umknąć odstrychnąć precz od rzeczy pospolitey. 3) zu Wege bringen, ziednać, dostać, sprawić; einem die Ruhe, komu pokoy, dodać, przystawić. Geld schaffen, pieniędzy. woher schafft man einem so geschwind? komu zkąd co przystawić, dla kogo czego zkąd dostać; zehn Ducaten anders woher, dziesięć czerwieńcow zkąd.

Schaffer, *m.* Tworca, Stworca, s. Schöpfer, *potym* Schaffner, Stworzyciel.

Schafferin, *f.* Tworczyna, Stworczyna, Stworzycielka. s. Schaffnerin.

Schaffleisch, *n.* owcze mięso.

Schaffner, *m.* Opatrzyciel, dodawca, Szafarz, przystawca, opatrowca, *procurator*, dostawca.

Schaffnerinn, *f.* Szafarka, opatrzycielka, dostawicielka, dodawczyna.

Schaffung, *f.* tworzenie, stworzenie. s. Schöpfung. 2) Zuwegebringung, ziednanie, wyrobienie; des Friedens, pokoiu; des Geldes, pieniędzy; dostanie, dodanie, dodawanie.

Schaf-

Schafgarbe, *f.* ein Kraut, *ziele* stolist.
Schafhaut, *f.* owcza skora, skorka z owczy, barania skora.
Schafheerde, *f.* trzoda owiec, owce, ogołem mowiąc, cały rodzay.
Schafhirte, *m.* owczarz, owcarz, pasterz owiec, owczarny, owczarek.
Schafhund, *m.* owczarski pies, pies do owczarni, pies do owiec.
Schafhurte, *f.* koszar, zagrodzenie dla owiec.
Schafkäse, *m.* owczy syr, owczy syrek.
Schaflaus, *f.* robak w wełnie owczey.
Schaflorber, *m.* Kügelchen des Schafmists, bobek owczy, gnoiu owczego gałka.
Schafmilch, *f.* owcze mleko.
Schafmist, *m.* owczy gnoy, owcze bobki, nawoz z pod owiec.
Schafpelz, *m.* kożuch owczy, kożuch barani.
Schafscheere, *f.* Scheere womit man die Schafe schieret, ktoremi owce, strzygą. 2) das Scheeren der Schafe, strzyżenie owiec; eine gewisse Zeit damit halten, zachować czas strzyżenia owiec.
Schafstall, *m.* owczarnia, staynia na owce, okoł na owce.
Schafvieh, *n.* owce, statek.
Schaft, *m.* an einem Spiesse, drzewco u Spisy; an einer Musquete, u. d. g. osada u strzelby.
Schafwolle, *f.* łowcza wełna.
Schafszunge, *f.* łowczy ięzyczek; ein Kraut, *ziele*.
Schal, wie das Bier, co prawie nie ma smaku.
Schalk, *m.* listiger Mensch, zdradliwy człowiek, wykrętarz, szalbierz; sehr grosser, bardzo wielki; alter, durchtriebener, stary, wytarty szalbierz; hinter den Ohren haben, franta mieć za uchem; *to iest*, w sercu być chytrym.
Schalkhaft, ladaco; Mensch, człowiek. schalkhafte Knechte, ladaco ludzie, niepodściwi słudzy.
Schalkhaftig, *adv.* złośliwie, posadaczyńsku, po szalbiersku; etwas thun, co czynić; reden, mowić.
Schalkhaftigkeit, *f.* ladaczeństwo, wykrętarstwo, niepodściwość, złośliwość.
Schalsknecht, *m.* ladaco służalec, złodziey, obwieś.
Schalsnarr, *m.* błazen.

Schale, *f.* eines Baumes, u. d. g. skora, kora, łub, na drzewie y na inszych; dürre, sucha, suchy, zdarta, zdarty; starke, moena; von einer Fichte, z sośni. das seine Schale hat, co ma swoię korę, swoy łubek. von Schalen, korowy, łubowy. s. Rinde. 2) eines Eyes, Krebses, z iaia, z raku, skorupa. von solchen Schalen gemacht, oder das solche Schalen hat, skorupiany, skorupowy; einer Schnecke, ślimacza skorupa. 3) einer Nuß, und andern Gewächsen, łupina; sorgfältig weg machen, pilnie z łupin obierać; mit den Zähnen abmachen, zębami łupiny zdeymować; rauhe der Kastanien, kolące łupiny z kasztanow. 4) Schüssel, ksztalt, naczynia, albo miseczki czasza; güldene woraus der König zu trinken pflegt, złota z ktorey krol zwykł piiać, *potym.* filiżanka, czareczka, czarka. 5) kalte Weinmehrte, gramatka zimna z wina robiona.
Schall, *m.* Klang, dźwięk, brzęk, głos, *dzwon; dzwónia*; kleiner und sehr heller, mały y bardzo głośny, iasny; grober und sehr tiefer, gruby y głęboki; unterschiedener, durchdringender, rozmaity przerażaiący, przeraźliwy; starker, mocny, tęgi; deutlicher, znakomity. Schall geben, dźwięk, głos dawać; verursachen, sprawiać; vergrössern, głosu powiększać; fällt in die Ohren, wpada w uszy. sehr grossen Schall hören, bardzo wielki dźwięk, głos słyszeć; starker, heftiger, mocny, tęgi; unbekannter, niewiadomy; erschrecklicher, strasżliwy; der Trompete, trąb; der Worte; słow; von sich geben, dzwonienie, głos, huczenie, grom z siebie wydawać; wieder von sich geben, oddawać, odpowiadać, iak *Echo* albo Odgłos albo Odgłozka czyni, *dźwienny*, s. Klang.
Schallen, dzwięczeć, brzmieć, dzwonić, dzwon, dźwięk wydawać; überlaut, durchweg, dźwiękiem, brzmieniem przeymować; von etwas, od czego. wie man in den Wald schreyet, schallet es wieder heraus, *znaczy sens*. iak kto o kiem mowi tak o sobie słyszy, nie gaday o inszych, a nie będziesz o tobie słyszał.
Schalmey, *f.* Szałamaia; Art eines musicalischen Instruments, garunek gralnego instrumentu; drauf blasen, na szałamai wygrawać; der drauf bläst, ten co na szałamai gra, szałamaynik.

Schalmeyblåser, *m.* szałamaiogracz, szałamaynik.
Schalten, czynić; nach seinem Gefallen, do swoiego upodobania.
Schaltjahr, *n.* przybyszowy rok wkładany rok.
Scham, *f.* Schamhaftigkeit, wstyd, wstydliwość. für Scham vergehen, ginąć od wstydu; beyseite setzen, fahren lassen, na stronę wstydu umknąć, stracić, porzucić wstyd. bey dem sich noch einige Scham befindet, w kiem się ieszcze iaki wstyd znayduie; hat sich bey ihm verlohren. wstyd w niem zginął, on utracił wstyd. Scham und Verdrus empfinden, wstydu y przykrości się naieść. wer einmal den Scham abgesaget, muß recht unverschämt seyn, kto raz iuż wstyd utracił powinien być należycie bez wstydnym. die Scham nicht ablegen, wstydu nie tracić. der Schande und Scham verlohren, człowiek bez wstydu wytartego czoła. 2) Glied, des Leibes, członki wstydliwe ciała; månnliche und weibliche, męskie y kobiece.
Schamhaftig, wstydliwy. schamhaftiger Mann, wstydliwy mąż. sehr schamhaftige Frau, wstydliwa żona. man siehet an ihm gar nichts schamhaftiges, nie widać po niem nic wstydliwego. schamhaftige Reden, wstydliwe mowy. schamhaftiger Mensch, wstydliwy człowiek. er ist schamhaftig, wie eine Jungfer, on iest tak wstydliwy iak panna. schamhaftig seyn, być wstydliwym.
Schamhaftig, *adv.* wstydliwie, ze wstydem; einen anreden, do kogo mowić; bitten, prosić; von etwas reden, ze wstydem o czym mowić; von sich schreiben, o sobie pisać. furchtsam oder vielmehr schamhaftig, boiaźliwie, albo raczey wstydliwie. schamhaftig und mit einigem Zweifel, ze wstydem y z nieiakiem powątpiewaniem, wstydliwie y wątpliwie, z powątpiewaniem.
Schamhaftigkeit, *f.* wstydliwość; fromanie się *obsol.* jüngferliche, panieńska; grössere, większa; kleinere, mnieysza. sich über eines Schamhaftigkeit im Bitten beschweren, utyskować, *albo* żalić się na czyią wstydliwość w proszeniu; die Grenzen derselben überschreiten, granice wstydliwości przestąpić; zu schreiben, do pisania, *albo* w pisaniu; fernerhin in acht nehmen, mieć na oku, na baczeniu wstydliwość; anståndige, sonderliche, gefåhrliche, przystoyna, osobliwa, niebezpieczna; etwas båurische, trochę chłopska; sehr grosse, måßige in der Begierde, wielka miernieysza w żądzach; wundersame findet sich bey ihm, cudowna wstydliwość znayduie się w niem; hält ihn von der Begierde zurück, zatrzymuie go, tamuie go w żądzach; hat mich abgehalten, często mię utrzymała. was soll ich von der Schamhaftigkeit sagen? coż ia mam mowić o wstydliwości?
Schamhůtlein, *n.* wstyd; abziehen, zaprzedać, porzucić wstyd przestąpić granice wstydu, wstyd zelżyć, wstyd znieważyć, wstydowi haribę uczynić, obelgą wstyd nakarmić; abgezogen haben, wstyd mieć zdięty z oczow y z czoła.
Schamkraut, *n.* maciczne ziele.
Schamrôthe, *f.* rumieniec od wstydu. einem Schamrôthe verursachen, kogo rumieńca ze wstydu nabawić; steigt ihm auf ins Gesicht, na twarz mu rumieniec występuie. das wird ihm Schamrôthe verursachen, to go rumieńcem zaczerwieni; steigt ihm auf, na twarz mu rumieniec wychodzi.
Schamroth, czerwony od wstydu, zarumieniony wstydem. er wird schamroth, on się czerwieni, on się rumieni od wstydu. er wird nicht mehr schamroth, on się iuż więcey ze wstydu nie rumieni; über etwas, z czego zarumienionym być od wstydu.
Schank, *m.* Wein, Bier u. a. m. szynk, piwa, wina, gorzałki, miodu &c.
Schandbar, niewstydny, *albo* czego się wstydzić trzeba; Leben, życie. schandbare Sitten, niewstydne obyczaie.
Schandbube, *m.* niewstydnik, bezwstydnik, niecnota, złośnik, zbrodzień, niecnot czyniciel, wstydu niemaiący człowiek.
Schanddeckel, *m.* pokrywka niecnot, płaszczyk zbrodni; suchen, pokrywki niecnot płaszczyka szukać.
Schande, *f.* hańba, ochyda, bezecność, szpetność. was wird das der Republic für eine Schande seyn, co to będzie za wstyd dla rzeczy pospolitey. alle Schande fliehen, sich davor in acht nehmen, wszelkiey szpetności chronić się, wystrzegać się iey; sich nicht groß darum bekůmmern, nichts darnach fragen, nie bardzo się turbować o szpetność, nie pytać się o bezecność. einem Schande anthun, kogo iaką bezecnością zelżyć, in Schimpf und

Schan-

Schande gerathen, w chańbę y obelgę wpaść; verbeissen, ertragen, bezecność, ochydę ponosić; ewige abscheuliche, grosse, größte, wieczna, obrzydliwa, wielka, naywiększa; besondere, andre, fremde, unvergängliche ist am ärgsten, osobliwa, znaczna, nad ktorą niemasz gorszego. es gereicht ihm zur Schande, ist ihm eine Schande, to mu wychodzi na hańbę, to dla niego obelga, ochyda. das einige fehlt ihm noch an der Schande, to iedno ieszcze ochydą staie się dla niego. es ist ihm eine Schande, to dla niego wstydem iest. mit Schimpf und Schande sterben, z hańbą y ochydą, z bezecnością y obelgą umierać. begehen, auf sich laden, sich zuziehen, in Schande gerathen wstyd popełnić, hańbą się okryć, obelgę na siebie ściągnąć, popaść szpetność iaką. alle Schande, wird sich durch die Wollust zugezogen, wszelka ochyda, ciągnie się za zbytkami; zudecken, bezecność pokrywać; damit aus den Vaterlande wegkommen, z ochydą z oyczyzny wychodzić. etwas für keine Schande halten, niemieć czego za żadną hańbę. der Seinigen Schande seyn, być swoim ochydą hańbą; ist er ihnen nicht gewesen, nie byłaż to bezecność dla nich. man hat angefangen, die Armuth, für eine Schande zu halten, zaczęto ubostwo mieć za ochydę. das rechnet ihm niemand zur Schande, tego mu za wstyd nikt nie ma; seinem Lehrmeister seyn, ochydą być swoiemu Naukdawcy; seinen Geschlechte und ehrlichen Namen zuziehen, swoiemu Urodzeniu y sławnemu imieniowi, ochydę z tego złego uczynku z familii wymazać. der Familie die Schande anthun, ochydę zakał na familią zciągać. der Strassenraub ist ihm keine Schande, u niego rozboy po drogach nie iest żadną szpetnością; wirst du deinen Nachkommen seyn, ty zakałem będziesz twoim potomkom. es ist Schande, to wstyd iest. für eine Schande rechnen, za wstyd poczytać, liczyć; seine eigene sagen, swoię własną ochydę powiadać; etwas für eine grosse halten, mieć co, trzymać za wielką bezecność. in Schande bringen, ochydy, zakału nabawić. zu Schanden machen, na zakał y obelgę co czynić.

Schandfleck, *m.* zakał, skaza, plama, łatka, wstyd, hańba, ochyda, obelga zelżywość; sich zuziehen, zarabiać na na plamę, wstyd sobie robić; eines Dinges auslöschen, iakiey rzeczy plamę z imienia z honoru wywabić. einem einen Schandfleck anhängen, wieczną komu ochydę przypiąć łatkę na zawsze przypiąć. der voller Schandflecke ist, ktory pełny iest, plam wszelkiey złości; redlichen Leuten anhängen, podściwym ludziom zakał czynić; austilgen, zakał, hańbę, wygładzić. 2) schändlicher Mensch, zelżywy, haniebny człowiek; des Raths, hańba Senatu.

Schandgedicht, *n.* plugawa, tłusta piosnka.

Schandhure, *f.* nieżądna, na nieżąd rozpalana.

Schandlied, *n.* tłusta piosnka.

Schandmahl, *n.* piętno bezecne; einem anbrennen, damit einen zeichnen, komu bezecności piętno wypalić, piętnem niepodściwości kogo naznaczyć.

Schandmahl anhängen, wieczne nieczci piętno przyłożyć; der mit dergleichen gezeichnet, ktory takowym piętnem naznaczony iest, piętnowany.

Schandrede, *f.* plugawa, tłusta mowa, nieczyste, wszeteczne słowa.

Schandschrift, *f.* łżące pismo, szkaluiące pismo. s. Pasquill.

Schandthat, *f.* bez wstydny uczynek; vorhaben, zamyślać, przed się brać; begehen, sich dessen theilhaftig machen, popełnić, stać się ucześnikiem złego uczynku, oszpecić się iakim niedobrym uczynkiem, skrępować się niepiękną sprawą; eine über die andere begehen, ieden za drugiem złe uczynki popełniać; darzu verleiten, do złych uczynkow prowadzić, pobudzać, podżegać; begehen, vollbringen, dopuszczać się. er hat viele Schandthaten begangen, on się wiele haniebnych uczynkow dopuścił. sie haben keine solche grosse Schandthat vollbracht, oni tak chaniebnego uczynku nie popełnili; dadurch bekannt werden, przez złe uczynki być wiadomym. durch diese Schandthat bekannt werden, przez ten ochydny uczynek głośnym stać się?

Schanze, *f.* Szaniec; Art einer Festung, gatunek fortyfikacyi; bauen, zrobić, wystawić, wyprowadzić; abstecken, odkryślić; aufwerfen, wysypać; schleifen, rozrucić znieść, zrownać, z ziemią. im Felde, Feldschanze, polny szaniec;

niec; an einem Orte aufwerfen, na iakiem mieyscu wysypać; an diesem Orte, kan sie nicht aufgeworfen werden, na tym mieyscu nie może być wysypanym; nicht weit von einander, niedaleko ieden od drugiego. 2) seiner Schanze wahrnehmen, myśleć o sobie, radzić o sobie, swoich rzeczy patrzeć. 3) etwas in die Schanze schlagen, co mało ważyć, co za mało mieć. diese Sache ist nicht so leichtsinnig in die Schanze zu schlagen, ta rzecz nie ma być tak płocho za mało szacowana. ich schlage meine Ehre nicht in die Schanze, ia za brydnie nie ważę mego honoru.

Schanzen, Schanzen machen, szańcować, oszańcować, szańce robić, szańce kopać.

Schanzgräber, *m.* kopacz szańcow, szańcokopnik, szańcosypnik. die Piquenirer bedeckten die Schanzgräber, kopiynicy, zasłaniali, zrzucali szańcokopaczow, szańce kopiących.

Schanzkorb, *m.* koszszancowny.

Schanzzeug, *n.* narzędzie do szańcow kopania y robienia należące.

Scharbock, *m.* eine Krankheit, skorbut, *choroba wiadoma.*

Scharf, płytki, bystry, ostry; schneidend, kraiący, rznący, *potym* beissend, gryzący. scharfes Messer, ostry noż; Augen, ostre oczy. ein Mann von sehr scharfen Verstande, człowiek bardzo bystrego dowcipu. scharfer Mahner, ostry wymagacz; Gegner, ostry przeciwnik. scharfes Gesicht, ostre spoźrzenie; bystre spoźrzenie; Gedächtniß, bystra pamięć. der einen scharfen Verstand hat, ktory ma bystry rozum człowiek bystrego rozumu. 2) *to co:* strenge, hart, surowy, ostry, zaostry, przyostry. scharfer Richter wider die Verbrecher, surowy sędzia na przestępcow. scharfes Commando, surowa komenda. scharfe Gerichte haben aufgehöret, surowe, ostre, sądy ustały; im Richten, surowy w sądzeniu; im Schelten, przyostry w łaianiu; gegen den Sohn, przysurowszy na Syna. scharfer Mann, surowy y za ostry mąż. nach der Schärfe verfahren, ostrym sposobem postępować. scharfer Vater, przysurowszy, zaostry Oyciec. scharf gegen einen seyn, surowym być na kogo. scharf von Natur und gegen alles unbillig, z urodzenia ostry, y dla wszystkich niesłuszny. scharf wie ein Messer, ostry iak noż. scharfes Gesicht, bystry wzrok, orli wzrok. scharfe Rechte, obostrzone prawa, ostre ustawy, surowe uchwały.

Scharf, *adv.* ostro, bystro, surowo; die Sonne ansehen, bystro w słońce patrzeć; zu Leibe gehen, nacierać, następować. scharf reden, ostro mowić. scharf hinter einem seyn, ostro za kiem szypko się uganiać. es gehet scharf mit dem Kriege, żwawo się woyna toczy, ognisto woyna idzie.

Scharfrichter, *m.* kat, oprawca, do tracenia ludzi.

Scharfschneidig, ostry, płytki, płytko kraiący.

Scharfsichtig, bystrooki, ostrowidz. scharfsichtiger Mensch, bystrooki człowiek. wer ist so scharfsichtig, daß er in solcher Finsterniß, nicht wo anstossen sollte? kto iest tak bystrooki, tak bystro widzący, aby się w takich ciemnościach o co nie uderzył, przezorny, baczny, na wszystkie strony oko maiący? ich weiß wohl, daß ich nicht so scharfsichtig bin, ia wiem bardzo dobrze że ia nie iestem tak bystrooki; in Vorhersehung der Gefahr, w przeźrzenu niebezpieczeństwa.

Scharfsichtig, *adv.* przezornie, bacznie, bystroocznie, bystrym okiem.

Scharfsichtigkeit, *f.* bystro widzenie, przezorność, bystro oczność, bystre oko.

Scharfsinnig, dowcipny, bystromyślny, przezorny. scharfsinniger Poet, bystro myślny Dzieiomyśl. alle Melancholici sind scharfsinnig, wszyscy melankolikowie są bystromyślni. scharfsinniger Mensch, bystromyślny, bystromyślący człowiek. scharfsinnige Beschreibung der Theile, bystromyślny opis części. scharfsinniger Philosoph, bystromyślny Filozof. scharfsinniger Mann, bystromyślny mąż. er ist in dieser Sache, allzu scharfsinnig, on w tey rzeczy iest nazbyt bystromyślny, subtelny, przenikaiący. scharfsinnige Art zu reden, bystromyślny, *lepiey* subtelny sposob mowienia, przenikaiący, przebiegły w rzeczy, ostrego dowcipu, prędkiego przeniknienia, płytkiey przenikliwości człowiek, widzący wskroś rzecz, przeźrzenia rzadkiego. scharfsinniger Erforscher der Dinge, przenikaiący badacz rzeczy.

Scharfsinnig, *adv.* bystromyślnie, przenikliwie, subtelnie; etwas abhandeln, co traktować; erforschen, czego dociekać;

ciekać; etwas vorgeben, co udawać; etwas schliessen, co wnośić; antworten, odpowiadać; etwas errathen, muthmassen, co zgadać, czego śię domyślać; von etwas reden, o czym mowić.

Scharfsinnigkeit, *f.* bystromyślność, bystrość dowcipu, subtelność, przenikliwość; der Rede, mowy; hat er besessen, pośiadał bystrość w zrozumiewaniu; eines Autoris, Pismodawcy bystromyślność, dowcip bystry, dowcip bystromyślny.

Scharlach, *m.* ein Tuch, Szkarłat, gatunek sukna; in dergleichen gekleidet, w Szkarłat przybrany.

Scharlachbeer, *f.* iagody szarłatne, kermesowe z ktorych szarlatny kolor.

Scharlachbeerbaum, *m.* szkarłatne drzewo kermesowe, kermes.

Scharlachfarb, *f.* szkarłatowa farba.

Scharlachner Regenmantel oder Rocklor, szkarłatowy płaszcz, szkarłatowa oponcza, scharlachenes Kleid, szkarłatowa suknia.

Scharlachroth, szkarłatnoczerwony.

Scharmützel, *m.* potyczka, podiazd; geringes Gefecht, mała bitwa; sich darzu üben, ćwiczyć śię do potyczki, utarczka; sind unter ihnen nur geringe, między niemi są letkie utarczki. mit einem Scharmützel halten, utarczkami z kiem walczyć, letkiemi potyczkami z kiem śię zrywać; zu Pferde halten, konne potyczki zwodzić, kawaleryą śię zpotykać.

Scharren, grzebać, wygrzebywać; in die Erde, wie die Henne mit den Füssen, w ziemi, albo z ziemi iak kura nogami.

Scharrhals, *m.* der auf alle Art, Geld und Gut, zusammen scharret, zbieracz, pchacz, ktory wszelkiemi sposobami peniądze y dobra zbiera.

Scharte, *f.* im Messer, szczerba u noża; Messer das dergleichen hat, noż ktory ma szczerbę mowi śię szczerbaty noż. Scharte auswetzen, szczerbę wywecować, zaostrzyć, *potym* wstyd zatrzeć, niesławę zgładzić, *znaczy*: durch seine Tapferkeit, przez swoię dzielność uszczerbek nadgrodzić. gärstige Scharte, wczorayszy, wczora poniesiony uszczerbek.

Scharticht, ząbkowaty, szczerbaty.

Schatten, *m.* cień; der Erde, ziemi. sich für den Schatten fürchten, cienia śię bać. das Schatten giebt, co cień daie, cienioczynny, cieniorobny. wo viel Schatten ist, gdzie wiele cieniu iest. *adj.* cienisty. 2) Völker die im Mittage keinen Schatten werfen, weil sie die Sonne über den Kopfe haben, ludzie ktorzy w południe żadnego cienia nierzucaią, bo maią słonce prosto nad głową, *nazywaią śię*, Bezcienni, Niecienni *plur. Lat.* Ascii. die den Schatten im Mittage, bald gegen Süden bald gegen Norden haben, ktorzy cień w południe maią raz ku południowi, drugi raz pułnocy, nazywaią śię; Obocienni *połac.* Amphiscii.

Schattenbild, *n.* cień od obrazu odbity.

Schatticht, cienisty, cienny. ich habe keinen schattichtern Ort, im Sommer gesehen, ia żadnego ciennieyszego mieysca w lecie nie widziałem. schattichter Baum, ciemnonośne, uczyno-ciemne drzewo. schattichter und kalter Ort, cieniste y chłodne mieysce. an einem grünen und schattichten Ufer, spatzieren gehen, iść spacyrować, po zielonym y cienistym brzegu. sehr schatticht, nader cienisty. schatticht machen, cienić, cienien okrywać. der Ort, wird von den jungen Bäumen, noch nicht schatticht genug gemacht, młode drzewa ieszcze niedosyć cieniste czynią to mieysce.

Schattiren, cieniami rozrożniać; ein Gemählde, malowanie iakie.

Schattirung, *f.* cieńienie, ocienianie, cień na malowaniu; eines Gemähldes, malowanie iakie.

Schatz, *m.* viel Geld, skarb, moc pieniędzy; finden, skarb znaleść; ist unter dem Bette vergraben, iest pod łożkiem zakopany. liegt in dem Schatze verborgen, leży schowany w skarbie. er hütet dessen Vermögen, wie der Drache den Schatz, on pilnuie iego fortuny, iak Smok skarbu. hat ihn versteckt, zachował na tamtym mieyscu skarb. einem etwas aus seinen Schätzen vorschiessen, co komu ze swoiego skarbu poddać, dodać; verbergen, skarb skryć; mit Schlössern verwahren, za zamkami skarb chować, trzymać; habe ich zu Hause, mam skarb w domu; trägt er ganz auf seinem Rücken, cały swoy skarb nośi na grzbiecie; erwerben, skarb zbierać; in eines Verwahrung geben, do schowania komu skarb dać; wieder bekommen, odebrać skarb; ausgraben, wykopać. seine Hände von den königlichen Schätze enthalten,

halten, swoie ręce od Krolewskiego skarbu wstrzymać; er hat sich des ganzen bemächtiget, der sehr groß gewesen, on cały skarb opanował ktory był bardzo wielki; von langer Zeit her, für seinen Kindern sammlen, od dawnego czasu zbierać skarb dla dzieci. bey seinem langen Regimente, sich grosse Schätze sammlen, przy swoich długich rządach wielkie skarby zebrać. zum Schatz gehörig, do skarbu należący. *adj.* skarbowy. 2) Compliment gegen eine Liebste oder Schatz, pieszczone słowo do kochanki albo do kochanka.

Schatzgräber, *m.* skarbu kopacz, wykopywacz.

Schatzkammer, *f.* gemeine, Izba Skarbowa Pospolita; arme und erschöpfte, uboga y wyczerpana wybrana; an der sich nicht zu vergreifen, u ktorey się niczego tchnąć niegodzi keine Schatzkammer haben, nie mieć żadney skarbnice. einer der die Schatzkammer bestiehlt, złodziey, skradca skarbowey Izby; das Geld hinein bringen, pieniądze do skarbowey Izby pownosić; erschöpfen, wybrać pieniądze z niey; das Geld daraus verschwenden, rozproszyć pieniądze ze skarbowy Izby.

Schatzkasten, *m.* skarb, skrzynia skarbowa.

Schatzmeister, *m.* Podskarbi, Przełożony nad skarbem, Skarbnik, Skarbny; einen darzu machen, Podskarbiem, Skarbnikiem kogo uczynić. Schatzmeister werden, Podskarbiem, Skarbnikiem zostać.

Schatzmeisteramt, *n.* Podskarbstwo, Skarbnikostwo, Podskarbiego, Skarbnika urząd; einem anvertrauen, komu Podskarbstwa, Skarbnikostwa powierzyć.

Schatzschreiber, *m.* Pisarz Skarbowy, dochodow y wydatkow skarbowych.

Schatzung, *f.* Pobor, podatek, danina; auflegen, podatek, daninę nałożyć; einkriegen, podatki, *plur.* daniny *plur.* wybierać; bezahlen, płacić. von Schatzung befreyen, od podatkow oswobodzić, od danin uwolnić. nach der Schatzung den Tribut bezahlen, podług poboru daninę wypłacać; im Kriege, w woiennym stanie, zasługi żołnierskie; nach Kriegsmanier einziehen, podług woiennego trybu daniny *kontrybucyie* wybierać.

Schaubühne, *f.* teatron, widowisko. s. Schauplatz.

Schauckeln, ziewać, ziewanie mieć, ziewaniem gębę otwierać, ziewaniem powietrze z ust wypuszczać.

Schauckeln, das, ziewanie, gęby ziewaniem otwieranie, ziewaiąc tchu wypuszczanie.

Schauen, patrzyć; nach etwas, za czym; etwas, na co. er schauet nach mir, on patrzy za mną. sie schauen die Gemählde, oni się przypatruią malowaniom. s. sehen.

Schauer, *m.* Patrzyciel, Widziciel, Widz, patrzacz. 2) Frost, der einen anwandelt, mrowie y zimno ktore człowieka ze strachu przechodzi; kömmt mir an, przeymuie mię, bierze mnie; empfinden, poczuć; kömmt ihn für den Tod an, śmierci się boiąc trzęsienie go wzięło.

Schauerhaft, strachem przerażony, mrowiem ze strachu przeszły.

Schauessen, *n.* zmyślony na oko bankiet, udany bankiet.

Schaufel, *f.* szufla, łopata.

Schaufeln zusammen, szuflą co na kupę składać.

Schaum, *m.* piana, szumowiny; vor dem Maule haben, pianę mieć w ustach; von etwas weg nehmen, pianę z czego zbierać, szumowiny z czego zdeymować, odszumować co.

Schaumkelle, *f.* łyszka, lizica do piany zbierania.

Schavot, *m.* rusztowanie katowskie.

Schauplatz, *m.* wo man die Comödie u. d. gl. zusiehet, teatron, sala na ktorey się komedyiom y inszym grom przypatruią; schöner, piękny, piękna; voller Volk, pełna ludzi, pełne ludzi; grosser. gemeiner, wielka, pospolita sala; sehr grosser, leerer, nader wielka, prożna. sich auf den Schauplatze, der Welt, sehen lassen, zostawać iako na Widoku okręgu świata tego; davon weggehen, z widoku, z teatronu odeyść, wyniść; sich darauf wagen, odważyć się, pokazać się na Widoku; darauf sitzen, na teatronie, na widoku siedzieć, *możesz mowić*, na Widoktronie; poki się lepsze słowo nie znaydzie; bauen, widoktron wystawić; kleiner, mały Widoktron; darzu gehörig, do Widoktronu należący, Widoktronny.

Schauspiel, *n.* widowisko, igrzysko, Widokgra; wunderwürdiges, podziwienia godny; und schönes, y piękny; woln

wozu alle mögliche Anstalten gemacht werden, widok do ktorego wszystkie gotowości są poczynione; grausames, wesoły przyiemny; trauriges, żałosny; abscheuliches, brzydki; schreckliches, straszliwy; artiges, ucieszny; merkwürdiges, pamięci godny; erbärmliches, politowania godny; einem darzu dienen, być komu widokiem; hielt er mit der größten Pracht, Widoki wyprawił z naywiększą okazałością; das Volk lief alle darzu, wszystek lud wysypał się przypatrywać się temu widokowi; halten, widok wyprawiać; prächtige, wspaniałe widoki; fröhliche, angenehme, wesołe, przyiemne; kostbare, sehr grosse, kosztowne, nader wielkie; anstellen, Widoki gotować; werden gehalten werden, będą się odprawiały; unterlassen, widokow zaniechać; wieder einführen, Widoki, igrzyska znowu wprowadzać; mit ansehen, Widokom, igrzyskom się przypatrywać, na Widoki, na igrzyska patrzeć; prächtigere feyerte er, als der vorige König, wspanialsze wyprawiał Widoki, iak przeszli Krolowie, Igrzysk, Widokow Uroczystość. zu den Schauspiele gehörig, Widoczny, igrzyskowy, *widoktronny*.

Schauspieler, *m.* Widogracz, Igrzyskgracz. s. Comediant.

Schauspielkunst, *f.* Widokgracka Sztuka, widokgralna Sztuka, *teatralna*.

Schaustück, *n.* Münze, Medal ukazuiący dzieło iakie, Czyn iaki.

Schedel, *m.* Theil des Kopfs, część głowy, czaszka; einem darauf schlagen, komu dobrze głowę otłuc; mit dem Stock, kiiem.

Schede stat, *f.* mieysce, w ktorym trupie głowy, y czaszki składaią.

Scheere, *f.* womit man etwas zerschneidet, nożyce, nożyczki, ktoremi materyią albo sukno przestrzygaią; womit man die Haare abschneidet, szczegulnie nożyczki ktoremi włosy strzygą; der Krebse racze nożyce.

Scheeren, strzyc, postrzygać, postrzyc, ostrzygać, ostrzyc; die Schafe, owce; bis aufs Blut, aż do krwi. sich den Kopf scheeren lassen, dać sobie głowę ostrzec. er kan nicht recht scheeren, on nie umie dobrze strzyc; über den Kamm, na grzebieniu strzyc, na grzebień brać, strzyc, na grzebieniu zbierać włosy.

Scheeren, das, strzyżenie, ostrzyganie, postrzyżenie, ostrzyżenie, zbieranie włosow, zebranie włosow; der Schafe, strzyżenie owiec.

Scheerer, *m.* Włosow zbieracz, strzygacz, Strzyżnik, po-strzygacz, ostrzygacz.

Scheerlein, *n.* nożyczka, nożyczki.

Scheermesser, *n.* brzytwa.

Scheerstube, *f.* golarnia, izba do golenia, strzygarnia, izba do strzyżenia.

Scheertuch, *n.* podwłośnik, włośnik, pokrycie do odziania się podczas strzyżenia y golenia, ręcznik, fota.

Scheffel, *m.* Szufla; Getreydemaß, miara na zboże. von jeden Scheffel etwas fodern, od każdey szufli po dwanaście groszy wybierać. bey der Theurung, dem Volke, den Scheffel für ein Thaler geben, podczas drogości ludziom Szefel zboża po talerze przedawać. viel Scheffel Salz essen, wiele szufli soli zieść.

Scheibe, *f.* krążek płaski, okrągły; im Fenster, w oknie szyba sklana talerz. nach der Scheibe schiessen, do talerza strzelać. 2) der Topfer, kołko gancarskie z krążkiem.

Scheibenschiessen, das, strzelanie do talerza; do okręgu.

Scheiblein, *n.* kołko, kołeczko, szybka, krążeczek.

Scheidbar, dzielny, rozdzielny, co się może dzielić na cząstki.

Scheide, *f.* pachwy, pochwy. den Degen aus der Scheide ziehen, korda z pachew dobyć; darinne stecken, do pachew zchować. ein Degen der nicht in der Scheide steckt, kord z pachew dobyty, szpada goła z pachew dobyta. kleine Scheide, małe pachewki; den Degen daraus nicht ziehen können, niemoc z pachewek szpady, korda dobyć.

Scheidebrief, *m.* rozwodny list, rozwod pisany stronie dany; einen geben, dać ktorey rozwodny list, pismem się z żoną rozwieść, na pismeni rozwod żonie oddać. Scheidebrief bekommen, list rozwodny odebrać, listu rozwodnego dostać. sie wird bald ihren Scheidbrief erhalten, ona w krotce będzie miała swoy rozwodny list; vor der Hochzeit geben, przed weselem dać rozstayny list, dać podziękowanie za słowo, uczynić pożegnanie.

Scheiden, trennen, odłączać, rozdzielać, rozwodzić; etwas von etwas, co od czego; ein Paar Eheleute von Tisch und

und Bette, małżonkow, stadło, od stołu y łożka. eine von ihrem Manne, żonę z mężem rozwodzić. die Guten von den Bösen, dobrych od złych odłączyć. die Seele von dem Leibe, duszę od ciała odłączyć. sich von bösen Leuten, siebie od złośliwych ludzi. den Sohn von der Mutter, syna od oyca odłączyć. sich von etwas, siebie od czego oderwać. aus der Welt scheiden, roztać się z światem; pożegnać świat, rozłączyć się z życiem, rozstać się z ciałem, odłączyć się na inszy świat. sich von der Frau, rozwod uczynić, rozwieść się z żoną; o rozwod się postarać, wyrobić rozwod; iść do rozwodu; przez rozwod się odłączyć od żony. sich von dem Manne, rozwieść z mężem, przez rozwod porzucić męża, rozwodem oddzielić się od męża, przez rozwod rozstać się z mężem; o rozwod się postarać, między sobą y mężem. das sich scheiden läßt, co się da dzielić, *adj.* dzielny, rozdzielny, odłączony, rozłączony.

Scheiden, das, *n.* von einander, rozstanie się, rozłączenie się. 2) Weggang von einem, odeyście od kogo, odstanie od kogo; rozbrat z kiem, rozstanie się z kiem.

Scheidewand, *f.* przepierzenie, ściana przepierzona w izbie.

Scheidewasser, *n.* zerwasser, żrąca wodka.

Scheideweg, *m.* rozstayna droga. auf einem Scheidewege haben wir uns gesehen, na rozstayney drodze widzieliśmy się. wegen dem Scheidewege habe ich geirret, dla rozstayny drogi zbłądziłem.

Scheidung, *f.* oddzielenie, rozdzielenie, odłączenie, odstrychnienie, rozbrat, rozstanie się, oderwanie się. 2) in der Ehe, rozwod, rozwodzenie, rozwiedzienie w małżeństwie, s. Ehescheidung; vom Bette, od łożka.

Schein, *m.* Glanz, światło, blask, iasność, glanc; des Goldes, złota; des Edelgesteins, kamienia drogiego. der Mond verliert seinen, księżyc traci swoie światło. 2) *to co* Ansehn, pozor; eines ehrlichen Mannes haben, pozor mieć uczciwego człowieka; behaupten, pozor podściwego człowieka utrzymywać; der Ehre haben, mieć pozor, podobieństwo honoru. etwas zum Scheine vorgeben, co na pozor udawać; ein Rath, der dem Ansehn nach gut ist, in der That aber nichts heißt, rada, ktora na pozor dobra a w samey rzeczy niczym nie iest. unter dem Scheine der Freundschaft betriegen, pod pozorem przyiaźni oszukiwać. unter dem Scheine der Gütigkeit sich einen verbinden, pozorem, blaskiem łaskawości zobowiązać sobie kogo. den Schein eines Dinges von sich geben, pozor iakiey rzeczy po sobie dawać. sich einer Sache zum Schein bedienen, zażywać iakiey rzeczy dla pozoru tylko; eines klugen Mannes haben, mieć pozor y dobę rozeznanego człowieka. zum Schein, na pozor, einem etwas geben, dać co komu. unter dem Scheine des Friedens, pod pozorem pokoiu. unter dem Scheine der Freundschaft einen verrathen, pod pozorem przyiaźni zdradzać kogo; betrogen werden, zwiedzionym być. mit dem Scheine der Billigkeit betrogen werden, podobieństwem słuszności być oszukanym. unter dem Scheine der alten Freundschaft, pod pozorem starey przyiaźni. Schein von sich geben, pozor z siebie y blask wydawać; im Finstern, w ciemnościach.

Scheinbar, iasny, przezroczysty, iawny, nieciemny, nieprzyćmiony, s. klar, offenbar, sichtbar. 2) das einen guten Schein hat, co ma dobry pozor. scheinbare Ursache eines Dinges, iasna przyczyna iakiey rzeczy. scheinbare Liebe, iawna, iasna, oczywista miłość.

Scheinbarlich, iasno, oczywiście, przezroczysto, iawnie; etwas sagen, iasno co mowić; reden, iawnie przemawiać.

Schein-Christ, *m.* na pozor Chrześcianin; udany Chrześcianin; hypokryt, nieszczery Chrześcianin, obłudny Chrześcianin.

Scheinen, świecić. der Mond scheinet mit fremdem Lichte, miesiąc świeci cudzym światłem; *to co* przyświecać; im Finstern, w ciemności; etwas matt, ein wenig, słabo trochę tylko świecić. es scheinet, als sehe ich diese Stadt im Feuer zu Grunde gehen, zdaie mi się, iak bym widział to miasto w ogniu płonąć y niszczeć. es scheinet dir, als ob du mich einholen könntest, zdaie ci się że mię możesz dogonić. es scheinet, das ich verloren bin, zdaie się że ia przepadłem. es scheinet, das du ein weiser Mann bist, zdaie się że ty iesteś mądrym człowiekiem. es scheinet, daß wir das Geld verloren haben, zdaie się że my pieniądze stracili.

Schei-

Scheinend, świecący, błyszczący, blask wydawaiący; żdaiący się.
Scheingrund, *m.* pozorny pretext; pozorna przyczyna, okazała przyczyna.
Scheinheilig, udany, święty, obłudnie, nabożny; obłudny, zmyślony święty.
Scheinheiliger, *m.* świętaszek, nabożniczek, obłudnik, zmyśleniec, hipokryt.
Scheinheiligkeit, *f.* hipokrysia, świętaszkostwo, obłudna, zmyślona, pobożność.
Scheissen, łayno człecze; haben, biegunkę mieć.
Scheissen, srać; gern wollen, chcieć się, s. Nothdurft thun.
Scheisser, *m.* sracz.
Scheißhaus, *n.* priwet, haytuś.
Scheißhaus-Räumer, *m.* prywetu oprzątacz.
Scheißtopf, *m.* donica do stolca.
Scheit, *n.* szeyta, polano drzewa.
Scheitel, *m.* oberster des Hauptes, wierzchołek, głowy. von der Fußsohle bis auf den Scheitel, od stop do głow; od pazurka do włoska, do wszystkiego.
Scheiterhaufen, *m.* stus drew, stus polan; großen aufrichten, złożyć wielki stus; einen darauf zu verbrennen, stus ustawić do spalenia kogo na niem; einem, komu, *albo* dla kogo; darauf setzen, legen, na stus wsadzić, włożyć, na stusie położyć; einen bis dahin begleiten, odprowadzić kogo aż na stus.
Scheitern, wenn sich ein Schiff an einem Felsen zerstößt, rozbić się, roztrzaskać się, kiedy się okręt, o skałę uderzy y rozbiie; auf dem Trockenen, na suchym. er hat gescheitert, rozbił się, okręt się mu rozbił, s. Schiffbruch.
Schelle, *f.* dzwoneczek, brzękadło; klinget, brzęczy, dzwoni.
Scheller, oder Schellhengst, *m.* ogier.
Schelm, *m.* leichtfertiger Vogel, szelma, człowiek ladaco, niecnota. 2) unehrlicher Mann, niecny, nieuczciwy człowiek; einen darzu machen, kogo szelmą, niecnym człowiekiem uczynić; darzu werden, szelmą się stać, niecnym człowiekiem się stać.
Schelmerey, *f.* szelmostwo, szelmoska sztuka, kanalska sztuka.
Schelmisch, szelmoski, niewierny, chytry, przeniewierzony. schelmisches Gemüth, szelmoskie serce, chytry umysł, przeniewierzony, nieszczery umysł, s. Leichtfertig.
Schelmisch, *adv.* chytro, chytrze, niewiernie; handeln, czynić; von einem betrogen werden, od kogo być zwiedzionym. wer weiß nicht, wie schelmisch ihr gehandelt, ktoż niewie iakeście chytro y niewiernie czynili; reden, mowić. der Vater ist schelmisch umgebracht worden, oyciec był poszelmowsku, zdradliwie zabity, zgładzony; auf eines Verderben gehen, poszelmowsku, złośliwie na czyią zgubę godzić.
Schelmstück, *n.* niepodściwy uczynek, szelmowska sztuka; schändliches, szpetna, haniebna; unerhörtes, niesłychana; offenbares, oczywista; begehen, szelmowską sztukę popełnić; im Handel und Wandel, w kupiestwie y handlu; darauf umgehen, chytro zdradliwie się obchodzić, myśleć.
Scheltbar, naganny, nagany godny; ktory podpada pod iaką naganę.
Schelten, strofować, łaiać; einen, daß, kogo, że; einen sehr, kogo bardzo; hefftig, żwawo dobrze; einen in einer Sache, kogo w iakiey rzeczy; einen sehr derb, kogo ostro strofować, surowemi słowami wyieżdżić. was zu schelten ist, co zganić, strofować trzeba; derb, hefftig, żwawo, ostro; ein wenig, trochę; frey, wolno; sehr, nader bardzo; einen, kogo; sich selbst, siebie samego; den Menschen, człowieka; aus vollem Halse, głośno należytym głosem; aus Scherz, żartem; einen wie einen bösen Buben, kogo iako niezbożnego człowieka; einen für einen Schelm, bezecnie niepodściwie kogo złaiać; ostatniemi słowami kogo besztać; *zdawać z reiestru kogo, w tymże samym sensie,* s. ausschelten, *potym* tadeln, lästern, schmähen.
Schelten, das, *n.* strofowanie, łaianie, besztanie, złaianie, zbesztanie.
Scheltenswerth, nagany godny, połaiania wart, strofowania wart, s. Scheltbar.
Schelt-Rede, *f.* mowa łaiąca, mowa strofuiąca.
Scheltschrift, *f.* pismo strofuiące, pisanie z połaianiem, strofowanie pisane.
Scheltung, *f.* łaianie, strofowanie; gelinde, łagodne; lange, długie; nothwendige, potrzebne. Scheltungswerth, połaiania, złaiania godny; damit inne halten, złaianiem się zatrzymać, castnąć się ze strofowaniem; verdiente, piękne, fałszywe, zasłużone, połaianie; entgehen, meiden, uniknąć, połaiania,

łaiania; chronić się połaiania; nicht verdienen, nie zasługiwać na połaianie.

Scheltwort, n. zelżywe słowo; wider einen ausstoßen, ze słowami zelżywemi przeciwko komu wyieżdżać; zelżywemi słowami wyieżdzić, szkalować; dafür annehmen, wziąć sobie, za zelżywe słowo, za urażaiące słowo; entgehen, uniknąć szkaluiących słow; verdrießen ihn, szkaluiące słowo dogryza mu. mit Scheltworten vergelten, złe słowa, złemi słowami płacić.

Schemel, m. kleine Bank, Fußtritt, ławeczka pod nogi, podnożek; an einem Weberstuhle, u warsztatu tkackiego podnożek.

Schenk, m. Gastwirth, szynkarz, kaczmarz, gościnny, *subst.*

Schenke, f. Gasthof auf dem Lande, szynk, karczma na wsi, *albo* dom szynkowny; kleine, karczemka; sich darinnen aufhalten und bis an den Abend trinken, w szynkownym się domu ukrytym trzymać y aż do wieczora w niem pić. zur Schenke gehörig, szynkowny.

Schenkel, m. noga; brechen, nogę złamać, s. Bein.

Schenkelbein, n. goleń, piszczel w nodze.

Schenken, umsonst geben, darować, udarować; reichlich, hoynie, bogato; besonders, w szczegulności; öffentlich, iawnie; ihm eine Krone, koronę komu darować; Kette, łancuch; seinen Helfern ansehnlich, swoim pomocnikom nie mało darować; einem Feld, komu pole; einem viel, komu wiele; einem mehr als er wünschen kann, więcey komu darować, iak sobie życzyć może, s. Beschenken. 2) zu trinken geben, pić dawać, szynkować, trunek przedawać; piers do ssania dać; dem Kinde, dziecięciu.

Schenkinn, f. szynkarka, kaczmarka.

Schenk-Kanne, f. szynkowny kufel, kwarta.

Scherbel, m. Stück eines irdenen Gefäßes, trzupek, kawałek z glinianego naczynia.

Scherbelkuchen, m. obarzanek.

Scheren, *plur.* kleine Inseln bey Stockholm, Szereny, wysepki pod Sztokolmem.

Scheren, s. Scheeren.

Scherfen, s. Schärfen.

Scherge, s. Büttel, Häscher.

Scherz, m. Kurzweil, żart; swywola, *w tym samym sensie*; alberner, nierozumny; voller Einfälle, pełny uciesznych wybiegow; einem ehrliebenden Menschen anständiger, przystoyny uczciwemu, człowiekowi; feindseliger, grober, angenehmer, nieprzyiacielski, gruby, przyiemny; sich bedienen, żartu zażywać. einen zum Scherz auslachen, żartem kogo wyśmiewać. etwas aus Scherz sagen, co żartem mowić. Scherz a part, ohne Scherz, żart na stronę, bez żartu. die Sache ist voller Scherz, rzecz iest pełna żartu. aber ohne Scherz, deine Briefe sind sehr artig gewesen, ale bez żartu, twoie listy były bardzo piękne. einem im Scherze wieder schreiben, komu żartobliwie odpisać. deine Scherze sind voller artigen Einfälle, żarty twoie są pełne, uciesznych wybiegow. es ist nichts als Scherz in dem Briefe gewesen, niebyło nic tylko sam żart w liście; ist eine Rede, die aus einer Sache ein kluges und anständiges Gelächter kann zuwege bringen, żart iest mowa, ktora z iakiey rzeczy rozeznany y przystoyny śmiech czyni; treiben, żarty stroić, same żarty mowić; beyseit setzen, żart na stronę odrzucić. das habe ich im Scherze gesagt, to ia żartem powiedziałem. zum Scherz gemacht seyn, do żartow być urodzonym. zum Scherz einen um alle das Seinige bringen, żartuiąc kogo przyprawić o utratę całey iego maiętności.

Scherzen, żartować; frey, wolno; vertraut, poufale; höflich mit einem, ludzko z kiem; mit einem schriftlich, in Briefen, z kiem pisząc, listami; mit dir über eine ernsthafte Sache, z tobą w rzeczy poważney; mit einem, z kiem; mit einem vertraut, z kiem w poufałości; in einer Sache, w iakiey rzeczy; auf Soldatenart, po żołniersku; mit einander, z drugiem.

Scherzen, das, n. żartowanie.

Scherzhaft, żartobliwy; Dinge, żartobliwe rzeczy; Gedichte, żartobliwe wiersze; Abhandlung, żartobliwa rozmowa, rozprawa. scherzhafter Mensch, żartobliwy człowiek.

Scherzhaftig, *adv.* żartem, żartobliwie; reden, mowić.

Scherzrede, f. żart; żarty, *pl.* żartobliwa mowa. der Scherzrede ist genug, żartow dosyć; vermögend viel auszurichten, żarty mogą wiele dokazać; groß Vergnügen

gnügen daran haben, mieć wielkie ukontentowanie w żartach; alle daran übertreffen, wszystkich w żartach przechodzić; man findet nichts davon darinnen, nie widać w tym żadnego żartu; dergleichen immer im Munde führen, mieć zawsze żarty w ustach; findet sich bey ihm, żarty się go trzymaią; ist oft angenehm und sehr nützlich, żarty są często przyiemne y pożyteczne; unverschämte, żarty błazeńskie; grobe und unflätige, szpetne y plugawe.

Scherzspiel, n. igraszka w żartach; liederliches, nikczemna.

Scherzweis, żartem, w żarcie, przez żart; sagen, mowić. für Ernst annehmen, was scherzweis ist gesagt worden, za prawdę brać co było żartem powiedziane; etwas thun, co czynić; etwas sagen, co mowić; einen betriegen, kogo oszukać, żartem oszukiwać.

Scheu, boiaźliwy, nieśmiały; Hirsch, ieleń; Weiber, kobiety; Gemüth, umysł; seyn, boiaźliwym być; für etwas, w czym, bać się; für dem Schatten, bać się cienia; machen, boiaźni nabawić, boiaźliwym uczynić; postraszyć; die Pferde, konie, s. Furchtsam.

Scheue, die, f. poszanowanie; gegen einen haben, mieć dla kogo; wenn du einige für deinen König hast, ieżeli ty masz cokolwiek poszanowania dla Krola; ist bey ihnen weg, poszanowania u nich żadnego nie masz; so große für einem haben, tak wielkie mieć dla kogo poszanowanie; so co Furcht, boiaźń, nieśmiałość. damit die Bösen einige Scheu haben müssen, aby źli ludzie mieli iaką boiaźń; große entsteht daher, wielka boiaźń z tego powstaie. aus Scheu für der Strafe nichts Böses thun, z boiaźni kary nic złego nie czynić; für eines Ansehen haben, obawiać się czyiey powagi; ihm in die Rede zu fallen, boiaźń mieli mowę mu przerywać. sie haben Scheu für den Anwesenden, oni się boią przytomnych. ohne Scheu den Giftbecher austrinken, bez boiaźni kielich z trucizną wypić; keine für etwas haben, niemieć żadney boiaźni w czym; ein wenig haben, mieć trochę boiaźni; für den man dergleichen haben muß, dla kogo poszanowanie mieć muszą.

Scheuchen, spędzać, płoszyć, zpłoszyć, die Vögel, ptaki.

Scheuen, lękać się, wzdrygać się, strachać się; sich, etwas mit anzusehen, na co patrzeć; sich vor Gott, lękać się Boga; sich, etwas zu sagen, da es nöthig ist, co mowić, tam gdzie trzeba; für eines Schärfe, lękać się czyiey srogości; für einen, przed kiem. ich scheue mich das zu thun, ia się wzdrygam to czynić; für etwas, wzdrygać się przed czym; für dem Kriege, woyny się lękać; sich eine Frau zu nehmen, wzdrygać się żenić; das Gefecht, lękać się potyczki; solche Laster, takich niecnot, s. Scheu, Abscheu.

Scheune, f. gumno, stodoła; trockene, suche gumno, sucha stodoła; bequem zum Getraide, wygodna na zboże; luftige Lage derselben, przewiewne iey położenie; kleine, stodołka. aus der Scheune, ze stodoły.

Scheuntenne, f. boysko; worauf man wohl dreschen kann, na ktorym młocić można; wohl bearbeitete, dobrze y od dawnego czasu ubite.

Scheuren, trzeć, zcierać; etwas mit etwas, czym co czym; wycierać, chędożyć; die Fässer, naczynia; umherrings herum, wytrzeć w koło, obetrzeć; die Sponter der Fässer, szpunty u beczek poobcierać.

Scheuerfaß, n. umywalnia.

Scheusal, n. straszydło, straszydełko.

Scheußlich, brzydki, szpetny; Anblick, widok; Laster, nałog; Mensch, człowiek; ungeheuer, poczwara; anzusehen, do patrzenia; Bestie, bestyia szpetna; Gesicht, twarz szpetna.

Scheußlich, adv. brzydko, szpetnie; sich erweisen, wydawać się, pokazywać się.

Schicht, f. porządek, warszta rzęd, koley, s. Reihe, Ordnung.

Schichtmeister, m. Ruddozorca.

Schichtweise, warsztami, setzen, kłaść.

Schicken, posyłać, posłać; zu bequemer Zeit, sposobnego czasu; öfters, częściey; bey Zeiten, zawczasu; später, poźniey; entgegen, na przeciwko; alsbald, natych miast; nächstens, dopieruteńko, co tylko dopiero; aufs eheste, iak nayprędzey; selten, rzadko; Gesandten, Posłow; Geld, pieniądze; etwas an einen, co do kogo; einem, komu; die sieben Bataillonen zu einem, bataliony komu posłać; Freunde an einen, przyiacioł do kogo; einen an einen, kogo do kogo; einen wohin, kogo dokąd; Hülfe, posiłki; zu

in geheim, taiemnie; über den Hals, na szyię komu nasłać; einem die Knechte ins Haus, komu sług do domu; wieder zurück, znowu nazad; einen nach Wien zu einem, kogo do Widnia do kogo; einem ein Buch, komu kśiążkę. 2) sich schicken, stosować się, przydać się, nadać się; zu etwas, do czego; zum Lehren, do uczenia; gar nicht einen zu trösten, nie zdać się wcale do pocieszenia kogo. das Gesetz schickt sich gar nicht für euch, prawo zdaie się, nie zdatne dla nich. Wörter, die sich für oder zu allen Arten der Reden schicken, słowa, ktore się do wszelkiego sposobu mowienia nadaią. es schickt sich keiner für dich, den du könntest nachahmen, żaden się nie nadaie dla ciebie ktorego byś ty mogł naśladować; etwas zu thun, do czynienia czego; wohl sein Amt zu verwalten, zdatnym bydź do sprawowania swoiego urzędu; von Natur zu etwas, zdać się, nadać się z urodzenia do czego. das Erdreich schickt sich wohl zu diesem Werke, ziemia się nadaie do tey roboty. das schickt sich zur Sache, to się zgadza z rzeczą. das schickt sich nicht zur Sache, to się niezgadza z rzeczą. sich ins Wetter, zgadzać się z powietrzem. in die Zeit, z czasem, nadać się do czasu. sich auf einen, zdać się na kogo. sich in alle Leute schicken können, moc się zgodzić ze wszystkiemi ludźmi. sich in eines Weise, stosować się do cudzey woli, zgadzać się z cudzą wolą. sich mit grossem Muthe in Glück und Unglück, wielkością umysłu stosować się do szczęścia y nieszczęścia. es hat sich ungefehr so geschickt, szczęściem się to stało. sich sehr wohl in sein Elend, umieć znosić nędzę. sich wohl und geduldig in alles Ungemach, dobrze się y cierpliwie sprawić w trudności. ins Unglück, w nieszczęściu.

Schicken, das, n. posyłanie, posłanie, wysyłanie, wysłanie, wyprawienie.

Schicklich, adv. zdatnie, szykowanie, s. geschicklich.

Schicksal, n. przeznaczenie, wyrok; schweres, elendes und betrübtes, cieżkie, nędzne y żałośne przeznaczenie; verderbliches, zagubny wyrok; vorher sagen, przepowiedzieć; bevorstehen, stać nad; eines seyn, czyim wyrokiem być; lenken, schronić się; ändern, odmienić. wenn es dein Schicksal mit sich bringt wieder gesund zu werden, ieżeli twoy wyrok z sobą niesie, abyś ozdrowiał z tey choroby; meines hat es mit sich gebracht, daß, moy wyrok to z sobą przyniosł, że. mit dem Schicksale ist er gebohren, z tym przeznaczeniem urodził się. das hat das Schicksal so bestimmt, to wyrok tak niewzruszenie przeznaczył. ist unvermeidlich, iest nieuchronny. was nach dem Schicksale geschieht, wyroczny, przeznaczony. nach dem Schicksale, z wyroku, wyrokiem, bestimmt seyn, naznaczonym być.

Schickung, f. posyłanie, posłanie; des Briefes, listu; der Gesandten, Posłow. 2) Gottes, wyrok Boski, dopuszczenie Boskie.

Schieben, popychać, popchnąć; eine Last fort, cieżar daley. 2) Kegel, w kręgle grać; mit der Kugel nach den Kegeln, rzucać kule do kręgli. 3) welzen, toczyć, zwalać; die ganze Sache auf einen, całą rzecz na kogo; die Schuld auf einen, winę na kogo. etwas auf die lange Bank schieben, co odkładać, zwłoczyć długo. 4) to co stecken, wsadzać; das Brod in den Ofen, chleb do pieca.

Schiebbock, m. wozek o iednym kołku, iednorożny.

Schiebkästchen, n. przegrodki.

Schiedsrichter, m. polubowny sędzia.

Schiedswand, f. przegroda, ściana przegradzaiąca.

Schiedsmann, m. pośrzednik, iednacz; annehmen, za pośrzednika wziąć kogo; in etwas zu etwas, w czym do czego.

Schief, krzywy, ukosem idący; Bewegung, krzywe ruszenie. schiefe Pfäle, krzywe pale; Ordnung, rząd krzywy.

Schief, adv. krzywo; abschaben, przeskrobać, przebrać.

Schieferstein, m. gatunek kamienia, łupny kamień.

Schieferbruch, m. łamanie kamienia łupnego.

Schieferdecker, m. dach daiący, dachem pokrywaiący.

Schiefergrün, szyfergryn, zielonagorka, farba.

Schielen, oczy wykrzywiać, zyzem oczy stawiać.

Schielend, zyzowaty.

Schielend, adv. zyzowato.

Schielender, m. zyz.

Schielicht, mieniony, mienlący. dergleichen Wein, mienionego koloru wino.

Schienbein, *n.* goleń; piszczel w goleni.

Schiene, *f.* an einem Rade, szyna na kole. 2) wie die Barbirer bey den zerbrochenen Beinen u. d. g. brauchen, łupka, iakiey cyrulicy zażywaią, do złamanych nog.

Schier, prawie, omal, zaledwie, siehe Fast.

Schießen, strzelać; den ganzen Tag und endlich einmal treffen, cały dzień strzelać aż na koniec raz przecię trafić. einen todschießen, kogo zastrzelić; auf einen, do kogo; sehr gewiß, nader trafnie, niechybi; mit dem groben Geschütze, z armat, z dział strzelać; mit Stücken auf eine Stadt, z armat do miasta strzelać, bić; mit Pfeilen, strzałami; mit Kugeln, kulami. blind schiessen, bez kul strzelać. scharf schießen, na ostre kulami strzelać. 2) den Zügel lassen, cugle puścić. 3) lassen die Farbe, farbę puszczać, blakować.

Schießen, das, *n.* strzelanie; mit einem Pfeile, strzałą; mit dem Geschütze, z armat; mit einer Musquete, z muszkietu. 2) der Sterne, przebieganie gwiazdy.

Schießgewehr, *n.* armata, działo.

Schießgraben, *m.* pole do strzelania.

Schießhaus, *n.* plac do strzelania, celstad.

Schießplatz, *m.* plac do strzelania.

Schießscharte, *f.* nacięcie, nakroienie.

Schießschlange, *f.* wąż strzelnik.

Schiffwand, *f.* ściana strzelnicza.

Schiff, *n.* darinnen man auf dem Wasser fährt, okręt, ktorym po wodzie ieżdżą. ausgerüstetes, oparrzony we wszystko y przybrany. womit geladenes, naładowany czym. enges, ciasny. angefülltes mit etwas, napełniony czym. geborstenes, gescheitertes, rozpadły, rozbity. breites, niedriges, szeroki, nizki. sehr großes bauen, wielki okręt wybudować. von Smirna zu Schiffe nach Athen fahren, ze Smirny na okręcie do Aten iść, iechać. hält seinen Lauf, trzyma swoy bieg. bey gutem Winde, przy dobrym wietrze. die Truppen in Schiffen nach Constantinopel übersetzen, woysko do Stambułu na okrętach przeprawiać. verrichtet den Lauf am besten, naylepiey biegnie, płynie. hat einen erfahrnen Steuermann, ma biegłego styrnika. bey grossem Sturme regieren, przy gwałtownym wichrze okrętem władnąć. wohlbehalten in den Hafen bringen, utrzymać, do portu przyprowadzić. aus dem Schiffe aussteigen, z okrętu wyiść, wystąpić, wysieść. damit im Hafen scheitern, w porcie okręt wywrocić. anfahren, anländen, przybić, przylądować. mit Soldaten besetzen, żołnierzami okręt osadzić. ist genugsam bemannet, ma dosyć ludzi. einen darein nehmen, wziąć kogo nań. in einem Schiffe fahren, na iakiem okręcie iechać. ausrüsten, oporządzić. aus dem Hafen führen, z portu wyprowadzić. an das Land ziehen, na ląd ciągnąć. vor Anker legen, na kotwicach postawić. versenken, okręt pogrążyć, utopić. geht zu Grunde, tonie. wird auf die Wache gestellt, na straż postawiony bywa. wird mit allem zur Fahrt versehen, iest do wyiazdu wszystkiem opatrzony. gehen stark auf einander los, obces na siebie okręty nacieraią. weicht aus der Schlacht, ustępuie z bitwy. geräth in Brand, bywa zapalony. wird wohin getrieben, bywa dokąd zapędzony. wird erobert, bywa dobyty, wzięty. liegt vor Anker, stoi na kotwicy. wird vom Sturme ergriffen, bywa wichrem porwany. geräth auf die Sandbänke und geht zu Grunde, wpada na piaskowisko, y łamie się, pęka, na dwoie. bekömmt guten Wind und läuft aus dem Hafen, dostaie dobrego wiatru, y wybiega z portu. ist unbeschädigt in dem Hafen angelangt, cały, nic mu, do portu przybył. ist an das Land fest gemacht, do lądu iest mocno przywiązany. ist vom Winde verschlagen worden, roztrzepany, zgruchotany iest od wiatru. scheitert, rozbiia się. hat Anker und alle Equipage verlohren, kotwice y wszystkie porządki utracił. liegt weit vom Hafen in der See, leży daleko od portu na morzu. ist spät vom Lande abgefahren, abgestoßen, nierychło od lądu odepchnął, ruszył. ist geborsten, leck geworden, pękł, rozpadł się. ist von Eichenholze gebauet und kann alle Gewalt und Sturm ausstehen, z dębiny iest zbudowany y może wszelaki wiatr gwałtowny wytrzymać. kömmt durch Sturm von seinem Laufe, dla wiatru uchodzi ze swoiego biegu. ist ans Land getrieben worden, na ląd wyrzucony iest. ins Wasser laufen lassen, na wodę zpuszczać okręt. hinter sich her schleppen, za sobą okręt ciągnąć. sitzet auf dem Grunde, osiadł poległ na płytkiem. wird seitwerts fortgetrieben, bokiem

kiem płynie idzie. etwas zu Schiffe bringen, co na okręcie przywieść. mit viel Waaren beladen, befrachten, wielu towarami naładowany, natkany. ist geblieben, untergegangen, zatonął, zginął. wird durch die Ruder fortgetrieben, wiosłami bywa popychany. Vordertheil eines Schiffes, przodek okrętu. Hintertheil, rufa. zum Schiffe gehörig, *adj.* okrętowy.

Schiffbänke, *pl.* haki, piaskowiska.

Schiffbauch, *m.* spod okrętu.

Schiffbar, das sich beschiffen läßt, spławny, żeglowny, statki noszący. schiffbares Meer, żeglowne morze.

Schiffbauer, *m.* cieśla okrętowy.

Schiffboden, *m.* dno okrętu, tło okrętu.

Schiffbreter, *pl.* dranice okrętowe.

Schiffbrod, *n.* chleb żeglarski, suchar morski.

Schiffbruch, *m.* rozbicie okrętu. viele haben Schiffbruch gelitten, wielu poniosło, popadło rozbicie okrętow. im Schiffbruche umkommen, przez rozbicie okrętu zginąć. geschiehet auf trockenem Lande, trafia się na suchey ziemi.

Schiffbrüchig, z okrętem rozbity, *adj.*

Schiffbrüchiger, *m.* z okrętem rozbity, *subst.*

Schiffbrücke, *f.* z okrętow most złożony.

Schiffcamerad, *m.* społżeglarczyk; potym społżegluiący, *subst.*

Schiffcapitain, *m.* kapitan okrętu.

Schiffcompagnie, *f.* ludzie okrętowi, poczet ludzi okrętowych.

Schiffcompaß, *m.* kompas żeglarski.

Schiffdecke, *f.* wysłanie okrętowe, statku wodnego.

Schiffen, żeglować, płynąć, okrętem, statkiem. vorsichtig, bequemlich, glücklich, bacznie, wygodnie, szczęśliwie. langsam, verwegen, powoli, letkomyślnie. mit vollen Segeln, pełnemi żaglami. auf der hohen See, po przestronym morzu. über die See, über das Meer, za morze. um ein Vorgebirge herum, około nadmorka. hinüber in Spanien, do Hiszpanii. vor den Küsten vorüber, imo brzegow żeglować. hinüber nach Africa, na drugą stronę do Afryki.

Schiffequipage, *f.* porządki okrętowe.

Schiffer, *m.* szyper.

Schifferey, *f.* żegluga, żeglowanie, płynienie.

Schifferkunst, *f.* żeglarska sztuka; znaiomość żeglarskiego biegu.

Schiffer-Zeughaus, *n.* okrętowych rzeczy złożenie.

Schiffahrender, *m.* żeglarz, co okrętem wozi, wodny powoziciel.

Schiffahrt, *f.* żegluga, płynienie, poiazd okrętu, statku; frey haben, wolny mieć; sich wohl darauf verstehen, dobrze się na niem rozumieć.

Schifflotte, *f.* flota, poczet okrętow.

Schiffgeräthe, *n.* sprzęt okrętowy; porządek do okrętow należący.

Schiffhafen, *m.* port na okręty.

Schiffjauche, *f.* Wasser, stek, woda w okręcie; auspompen, wypompować; fließt da alle zusammen, tam się wszystek stek wraz zlewa.

Schiffknecht, *m.* posługacz okrętowy.

Schiffkoch, *m.* kucharz okrętowy.

Schiffkorb, *m.* kosz okrętowy.

Schiffküttel, *m.* kitla, sukmana okrętowa.

Schiffchen, *n.* okręcik, statek mały wodny.

Schiffleute, *pl.* żeglarze, okrętowi ludzie, wodna czeladź, auf einer Flotte, ludzie na flocie służący.

Schifflohn, *m.* płaca na okrętach, *albo* od okrętu.

Schiffmacher oder Bauer, *m.* cieśla okrętowy; budownik okrętow.

Schiffmann, *m.* żeglarz.

Schiffpatron, *m.* pan okrętu.

Schiffräuber, *m.* rozboynik morski, rozboynik okrętow.

Schiffräuberey, *f.* rozboy okretow; treiben, rozboiem okrętow się bawić.

Schiffreich, das Schiffe trägt, spławny, co okręty nosi. schiffreiche Flüsse, spławne rzeki.

Schiffruder, *n.* wiosło do okrętu, siehe Ruder.

Schiffrüstung, *f.* okrętowy rynsztunek.

Schiffsadmiral, *m.* Admirał, Amirał floty, nad flotą.

Schiffsand, *m.* Ballast, piasek do okrętow ładowania.

Schiffsboden, *m.* tło okrętowe.

Schiffschnabel, *m.* dziubas sam na przodku okrętowym.

Schiffseil, *n.* lina okrętowa; einbinden, einwickeln, linę złożyć; aus oder aufspannen, linę rozciągnąć, rozłożyć.

Schiffsnothwendigkeiten, *plur.* potrzeby okrętowe.

Schiffsoldat, *m.* żołnierz na okręcie służący.

Schiffwissenschaft, *f.* nauka okrętowa, żeglarska.

Schiffzie=

Schiffzierath, *m.* ozdoby okrętowe.
Schiffzimmermann, *m.* cieśla do budowania okrętow.
Schiffzoll, *m.* cło od okrętow.
Schiffzug, *m.* wyprawa morska, wyprawa okrętow.
Schild, *n.* tarcz, tarcza; damit versehen seyn, tarczą być opatrzonym. Leute mit Schilden, ludzie z tarczami; tragen, tarcze nosić. die Gefahr damit abwenden, tarczą się od niebezpieczeństwa wybawić.
Schilderey, *f.* malowanie; malowania, *plur.* für *sing.* s. Gemälde.
Schilderhäuschen, *n.* strażnica.
Schildern, auf der Schildwacht stehen, stzec, na straży stać, pilnować.
Schildkröte, *f.* żołw. in Flüssen, rzeczny żołw. im Meere, morski. in Sümpfen, iezi orny. nach Art derselben, żołwi, żołwiasty. dergleichen Gang, żołwi chod, powolny, nierychły.
Schildkroten-Schale, *f.* skorupa żołwia, czerepacha.
Schildträger, *m.* ten co tarcze nosi.
Schildwacht, *f.* warka; bey Tage, wednie straż dzienna, straż dniowa; aussetzen, straż postawić; stehen, na straży stać; bey Nachte, nocna; vor dem Tempel stehen, na straży stać przed kościołem; vor dem Lager, przed obozem na straży stać; an den Thoren, przy bramach; wohin stellen, straż rozstawić; davon weggehen, ze straży odeyść; ablösen, zluzować.
Schilf, *n.* trzcina. von Schilfe, ze trzciny. wie Schilf, iak trzcina. Ort, wo Schilf wächst, *także* trzcina.
Schilfrohr, *n.* trzcina wodna, stawowa, ieziorna.
Schilling, *m.* Art Geldes, szeląg. a) mit der Ruthe auf den Hintern der Kinder geben, sieczenie rozgą dzieci w zad. einem Jungen geben, rozgą w zad dziecięciu dać.
Schimmel, *m.* im Brode u. d. g. pleśń, opleśniałość. 2) ein weisses Pferd, biały koń.
Schimmelicht, opleśniały, zpleśniały; werden, zpleśniałym się stawać.
Schimmeln, pleśnieć.
Schimmer, *m.* Glanz, blask, świecenie, świecenie się; des Feuers, ognia.
Schimmern, błyszczyć się, lśnąć się, świecić się, migać się. die Sterne schimmern, gwiazdy świecą, promienie się od nich migaią. der Degen schimmert, pałasze się połyskuią. von Golde, od złota. die Schwerdter schimmern, miecze się błyszczą.
Schimmern, das, *n.* błyszczenie się, świecenie się, miganie, połyskiwanie.
Schimmernd, błyszczący się, połyskuiący; lśnący się.
Schimpf, *m.* ohyda, chańba, obelga, *sromota*; geringer, mnieysza; einem erweisen, obelgę komu uczynić; einem anhängen, ohydą, obelgą kogo nakarmić; fällt auf ihn, das gereichet ihm darzu, spada na niego, to mu na ochydę wychodzi; leiden, ertragen, cierpieć, ponosić. nichts darnach fragen, nie pytać się o ochydę, *to iest*, niedbać na ochydę; nicht auf sich sitzen lassen, nie cierpieć na sobie hańby; darein gerathen, w ochydę wpaść; mit Stillschweigen übergehen, milczeniem pokrywać; halte ich mir für den größten, za naywiększą ochydę to sobie mam.
Schimpfen, lżyć, hańbić, ochydzać, zelżyć; einen, kogo; mit Worten, słowami; mit der That, uczynkiem.
Schimpfiren, zelżyć, zelżywość, uczynić.
Schimpflich, das einem zum Schimpf gereicht, oder wodurch einer geschimpfet wird, haniebny, sromotny, zelżywy; Rede halten, zelżywą mowę mieć; Briefe auf einen, zelżywy list na kogo; Herrschaft, panowanie; Verbrechen, występek haniebny. mit einem schimpflichen Namen belegen, verunehren, zelżywy imieniem kogo nazwać, znieważyć.
Schimpflich, *adv.* zelżywie, chaniebnie, ochotnie. von einem reden, o kiem mowić.
Schimpfrede, *f.* zelżywa, z nieważaiąca mowa.
Schimpfung, *f.* obelga, zelżenie.
Schimpfwort, *n.* zelżywe, szkaluiące słowo.
Schinken, *m.* szynka; kalt aufsetzen, zimną szynkę do iedzenia dać.
Schindel, *f.* womit man die Häuser decket, gunty, szkudły, ktoremi dachy pobiiaią. von Schindeln, z guntu.
Schindeldach, *n.* dach z guntow.
Schindelmacher, *m.* guntownik, ten co gunty struże.
Schindeln, von Schindeln, guntowy, guntiany, z guntow.
Schinden, łupić, obłupić, obłupować; Vieh, bydlę. schinden und schaben, dzierać

rać, łupić, zbierać pieniądze; die Leute, z pieniędzy ludzi łupić.

Schinder, *m.* kat. 2) der Leute, zdzierca, łupieżca.

Schinderey, *f.* katoſtwo, katownia. 2) der Leute, zdzierſtwo, łupieżſtwo ludzi.

Schindgrube, Anger, *f.* mieyſce do łupienia ze ſkory.

Schindmähre, *f.* dürres elendes Pferd, marcha, ſucha, chuda ſzkapa.

Schiene, *f.* womit die Räder beſchlagen werden, ſzyna, żelazna, ktorą koło okowane bywa. 2) wie man auf ein gebrochenes Bein legt, łupka, albo blaſzka, iaką przykładaią na złamaną nogę.

Schiennagel, *m.* ſzynal, gwoźdź.

Schippe, *f.* łopata, łopatka.

Schirm, *m.* den man für die Sonne, Licht u. d. g. hält oder ſetzt, obrona, zasłonka, ktora przed słońcem, albo przed świecą ſtawiaią. 2) Schutz, obrona, zaſtawa; protekcyia. ſich in eines Schutz und Schirm begeben, udać pod czyią obronę y protekcyią. einen in ſeinen Schutz nehmen, wziąć kogo w ſwoię obronę.

Schirrmeiſter, *m.* woziciel.

Schlacht, *f.* mit dem Feinde, bitwa, z nieprzyiacielem. heftige, żwawa. zu Pferde, na koniech. zu Fuße, piechoty. zu Lande, ziemią. zur See, na morzu. ungleiche, nierowna. anſagen, wypowiedzieć bitwę. darzu ausfordern, do bitwy wyzywać. in die Schlacht gehen, do bitwy iść. halten mit einem, bitwę, potyczkę mieć z kiem. verlieren, utracić. aushalten, wytrzymać. vollenden, ausführen, bitwy dokonać, bitwę ſkończyć. trennen, rozerwać. aus der Schlacht weichen, z bitwy uſtąpić. auf die Nacht verſchieben, na noc odłożyć. Ausſchlag derſelben iſt ungewiß, koniec bitwy niepewny. eine Sache darauf ankommen laſſen, rzecz na ſzczęście bitwy puścić. einen Tag darzu erwählen, dzień do bitwy obrać, einen Ort darzu ausſuchen, mieyſcę do bitwy dobre wynaleść. auslocken, do bitwy wywabić. es mit einem darauf ankommen laſſen, ofiarowač komu bitwę. ſich darein begeben, do bitwy wyść. läßt nach, uſtaie. gewinnen, bitwę wygrać. ſich in keine einlaſſen wollen, niechcieć ſię w żadną bitwę w dawać. wieder herſtellen, erneuern, von friſchen anfangen, znowu bitwę odnowić, zaczą... na nowe zacząć. aufheben, uśmierzyć. die Sache kam zur Schlacht, rzecz przyſzła do bitwy. iſt zweifelhaft, wątpliwe iey zakończenie; *to co* ſzyk, Boy. veranſtalten, bitwę uſzykować, *to ieſt*, woyſko do niey. in die Schlacht führen, do bitwy, do batalii prowadzić. lenkt ſich auf die ſchlimme Seite, nachyla ſię na złą ſtronę. in die Länge ziehen, długo bitwę ciągnąć, przedłużać. abſchlagen, nicht eingehen wollen, odmowić bitwę, niechcieć bitwy ſtoczyć. davon abſchrecken, od potyczki odſtraſzyć. eine liefern, komu bitwę wydać. nicht mehr vermeiden können, nie moc ſię więcey bitwy uchronić. kühnlich wagen dürfen, moc śmiało bitwę azardować.

Schlachtbank, *f.* mięſna ława, iatka; worauf die Fleiſcher ſchlachten, gdzie rzeźnicy na rzeź biią. 2) die Soldaten auf die Schlachtbank liefern, żołnierzy na rzeź wydać.

Schlachten, rznąć, rzezać, na rzeź bić; zarznąć; ein Schaf, owcę; Vieh, bydlę na rzeź zabić.

Schlachthaus, *n.* budynek gdzie na rzeź bydło biią.

Schlachtmeſſer, *m.* rzeźnicki noż.

Schlachtopfer, *n.* zabita, zarzezana ofiara.

Schlachtordnung, *f.* ſzyk, boy, woyſko ſtoiące w ſprawie do boiu. vorderſte, przedni ſzyk. hinterſte, oſtatni ſzyk. dreyfache, troiſty. vierfache, czworaki. zu Pferde, konnych ſzyk. zu Fuß, piechoty ſzyk. mittlere, śrzedni. einrichten, ſtellen, formiren, die Truppen darein ſtellen, ſzyk uſtawić, uformować; woyſko w ſzyku poſtawić. in die Länge ſtellen, wzdłuż uſtawić. damit fortrücken, z ſzykiem ſię pomknąć. halten laſſen, kazać ſzykowi ſtanąć. weit aus einander dehnen, ſzyk rozciągnąć. in unterſchiedene Corps theilen, na rożne poczty dywizyie podzielić. ſich in voller gegen den Feind wenden, w zupełnym ſzyku obrocić ſię przeciwko nieprzyiacielowi. iſt ſo formirt, tak ieſt uſtawiony. mit voller anrücken, w zupełnym ſzyku, w ſprawie podſtąpić. mitten in dieſelbe eindringen, w pośrzod ſzyku wpaść. trennen, ſzyk rozrucić, rozgromić. durch des Feindes Schlachtordnung brechen, przełamać ſzyk nieprzyiacielſki. die vornen ſpitzig und hinten breit iſt, ſzyk klinem uſtawiony.

Schlacht-

Schlachtschwerdt, *n.* miecz.
Schlachtvieh, *n.* bydle na rzeź, na zabicie.
Schlachtung, *f.* rzeź, zabicie.
Schlacken, *pl.* zędra, odchod, szlak.
Schlächter, *m.* zabiiak, rzeźnik.
Schläfer, *m.* ospalec; drzymała.
Schläfrig, der gern schlafen will, drzymiący, ten ktoremu się spać chce. seyn, drzymiącym być. ist noch niemand, ieszcze nikt nie iest drzymiący, nikomu się na sen nie zabiera. der stets schläfrig ist, ktory ustawicznie drzymie, ospały.
Schläfrig, *adv.* ospale, drzymiąc. etwas thun, co czynić.
Schläfrigkeit, *f.* ospałość, ospalstwo, *drzymałość*, s. Trägheit. da einer gern schlafen will, drzymanie.
Schläge faul, nieczuły na plagi.
Schlägel, *m.* Rammel, pałka, palica, wbiiaczka, szlaga, etwas damit einzuschlagen, do wbiiania czego nią. den Boden damit glatt schlagen, bruk, podłogę gładko nią ubiiać. der Böttcher u. d. g. pałeczka. womit man die Estriche, Dämme u. d. gl. eben schlägt, szlaga, ktorą rowno podłogi, boyiska, ubiiaią.
Schläger, *m.* zabiiak, ten co biie.
Schlaf, *m.* sen, spanie. harter, twardy. unruhiger, niespokoyny. tiefer, głęboki. gelegener, wygodny, kiedy go potrzeba. nicht in Schlaf kommen können, nie moc do snu przyść, nie moc zasnąć. die Krankheit benimmt mir den Schlaf, choroba odeymuie mi sen. härter als sonst hat er mich überfallen, twardszy sen iak kiedy indziey napadł mnie. einen aus dem Schlafe aufwecken, kogo z snu obudzić. ein Gemüth, das durch den Schlaf aller Sorgen entledigt ist, umysł snem od wszelakich trosk oswobodzony. etwas im Schlafe sehen, co we śnie widzieć. es hat ihm im Schlafe gedeucht als fahre er auf einem Wagen, zdało się mu we śnie, że na iakiemsi wozie iechał. sich den Schlaf nicht lassen in die Augen kommen, snu na oczy nie puścić, do oczow nie przypuścić. von dem Schlafe überraschet werden, snem tęgiem zasnąć. des Schlafs los werden, ze snu się prędko wybić. treibet mich, sen mnie bierze, sen mnie morzy. sich des Schlafs kaum enthalten können, ledwie się moc od snu utrzymać. in Schlaf fallen, w sen wpaść. er ist mir im Schlafe erschienen, pokazał się mi we śnie. in einem tiefen liegen, we śnie głębokiem leżeć, głębokiem snem zasypiać. einem im Schlafe vorkommen, komu się we śnie pokazać, przyśnić się. vom Schlafe überwunden werden, snem być zwyciężonym. kömmt ihm an, sen go napada. vergehet ihm, sen go odpada. voll Schlafs, co się rozespał. aus den Augen wischen, z oczow sen spędzić, ze snu się ocucić, ożeźwić, porwać. im ersten, w pierwospy.
Schlaf, *m.* am Haupte, skroń, *pl.* skronie. der rechte, prawa skroń, prawe skronie, *n.*
Schlafapfel, *m.* Gewächs an den Dornbüschen, hubka, wyrosła na krzaku cierniowym.
Schlafbette, *n.* łożko do spania, posłanie do spania.
Schlafen, spać, zasypiać. hart und feste, twardo y tęgo. auf die Ermüdung, z fatygi, z utrudzenia. sieben Stunden, siedm godzin. ohne Sorge die ganze Nacht, bez troski całą noc wciąż przespać. schlafen gehen, spać iść. ein wenig, bardzo mało spać. sich legen, spać się położyć, kłaść. gern wollen, spać chcieć, spać by rad. bis an den lichten Morgen, aż do białego dnia. nicht können, nie moc spać. in eines Bette, na czyim łożku. stark wegen des Rausches, tęgo spać upiwszy się. läßt ihn die Sorge nicht, kłopot mu nie da spać. bey einer, u ktorey.
Schlaff, wolny, puszczony; Zügel, wolny cugiel; Wetter, wolne zimno.
Schlaff, *adv.* wolno, nie tęgo.
Schlafgemach, *n.* pokoik do spania. bey einem in einem Schlafgemache und in einem Bette liegen, leżeć z kiem na iednym łożku y w iednym pokoiu.
Schlafgesell, *m.* społ sypiaiący, razem sypiaiący.
Schlafgesellinn, *f.* społ sypiaiąca, razem sypiaiąca.
Schlafhaube, *f.* kornet nocny, kapik sypialny.
Schlafkammer, *f.* sypialna izdebka.
Schlafküssen, *n.* poduszka do sypiania.
Schlaflos, bezsenny. schlaflose Nacht hinbringen, bezsenną noc przepędzić.
Schlaflosigkeit, *f.* bezsenność; niemienie snu.
Schlafmachend, sen sprawuiący, sen czyniący.
Schlafmütze, *f.* sypialna czapka.
Schlafsucht, *f.* letarg. hat ihn befallen, napadł go.

Schlaf-

Schlafsüchtig, letargowy.
Schlaftrunk, *m.* flaszka do poduszki. 2) Arzney, die einen schlafend macht, lekarstwo, ktore kogo usypia.
Schlaftrunken, w poł śpiący, w poł uśpiony.
Schlag, *m.* plaga, raz. bekommen, wziąć plagę, wziąć raz. leiden, cierpieć. er wird durch Schläge besser, on po plagach lepszy bywa. einen damit züchtigen, plagami kogo ukarać. der Schläge verdient hat, ktory zasłużył na plagi. damit hinter einem her seyn, gonić kogo y bić, uderzenie. auf den Kopf, w głowę. des Blitzes, piorunu. für einen andern leiden, za kogo inszego plagę, ponieść. 2) uderzenie brzmiące, głos brzęk wydaiące; *to co* Klang der Uhr, uderzenie zegaru. 3) in der Musik, w muzyce, ton. 4) auf der Münze, na pieniądzu, stempel, wyraz. 5) Krankheit, choroba, apopleksyią porwany był. 6) Art, sposob. auf diesen Schlag, w ten sposob.
Schlagbalsam, *m.* balsam na apopleksyią.
Schlagbaum, *m.* zapora, drąg do zapierania.
Schlagen, bić, uderzyć, Schläge geben, plagi dawać. einen, bić kogo. fast zu tode, prawie na śmierć. mit der Hand aufs Maul, ręką kogo w gębe bić. einen mit dem Spieße in das Gesicht, spissą kogo w twarz uderzyć. bis auf den Tod, aż na śmierć. einen blau und braun schlagen, sińcami kogo obłożyć. mit Fäusten, pięściami. mit den Flügeln, skrzydłami bić. mit dem Prügel, kiiem. mit Ohrenfeigen zu Boden schlagen, uderzyć w gębę aż się na ziemię obali. einem den Topf auf dem Kopfe zerschlagen, garnek o czyią głowę na dwoie rozbić. sich an die Brust, w piersi bić się. geschlagen werden, być bitym. 2) aus der Art schlagen, odrodzić się, wyrodzić się. 3) aufs Haupt schlagen, na głowę zbić. sich mit dem Feinde schlagen, bić się z nieprzyiacielem. auf freyem Felde, na szczernym, na otwartym polu. 4) sich zu einem schlagen, złączyć się z kiem. 5) eine Brücke über den Fluß schlagen, most na rzece postawić. 6) einem etwas aus den Händen, wytrącić co komu z rąk. in den Wind, in die Schanze schlagen, na wiatr co puścić, niedbać o co. aus dem Sinne, z myśli wybić. sich mit seinen eigenen Worten schlagen, siebie samego własnemi swoiemi słowami pobić. den Ball schlagen, w piłkę grać. auf dem Saitenspiele schlagen, na stronach grać, w strony bić. einen zum Ritter schlagen, szlachcicem, kawalerem kogo uczynić. Geld, pieniądze bić, kuć.
Schlagfaß, *n.* baryła, beczułka.
Schlagregen, *m.* ulewa, nawalnica.
Schlaguhr, *f.* zegarek biiący.
Schlagweise, odbiiania sposobem.
Schlamm, *m.* stawisko, muł, ił; der Flüsse, rzek; vielen mit sich führen, wiele mułu z sobą prowadzić; damit bedecken, mułem obwieść. okryć; die Felder, pola; aus dem Teiche holen, ze stawu przynieść.
Schlammicht, mulisty, iłowaty; Flüsse, muliste rzeki.
Schlang, cienki, śmigły. s. Geschlang.
Schlange, *f.* wąż, ein Ungeziefer, gad pewny; giftige, zweyzüngige, iadowity, dwoy ięzyczny; die außer dem Wasser gezeuget ist, co nie w wodzie się urodził; liegt hier versteckt, leży tu ukryty; kriecht hervor, wyłazi; kreucht dorthin, tam się czołga; mit Schlangen umwickelt, wężami okręcony; glänzet wie Gold, łyszczy się iak złoto; hat sich aus ihrem Loche hieher gemacht, przylazł tu ze swoiey dziury; geflügelte, skrzydlasty, ze skrzydłami; schadet mit dem Bisse, szkodzi ukąszeniem; hat sich um einen Hebebaum geschlungen, obwinął się około podnośnego koła. Knabe, um den sich eine Schlange gewunden, chłopiec, około ktorego się wąż obwiązał; kommt wo heraus gekrochen, przychodzi wylazłszy zkąd; schießt, springt, wystrzela, skacze; hebt den Kopf in die Höhe, podnosi głowę w gorę; geht geschwind nach der Wiege zu, prędko do kołebki się suwa.
Schlangenartig, wężowaty, na kształt węża; dergleichen listiger Kopf, wężowata głowa.
Schlangenaufenthalt, *m.* iama wężowa, kryiowka wężowa; Knitschel derselben, wylęgnienie.
Schlangenbalg, *m.* wężowa skora.
Schlangenbiß, *m.* ukąszenie od węża.
Schlangenfänger, *m.* ten co węże łapa.
Schlangengift, *f.* iad węży.
Schlangenkraut, *n.* wężownik, ziele, żmiiowiec, ziele iaszczurcze.
Schlappe, *f.* szkoda; davon tragen, bekommen, szkodę z czego ponieść, popaść; harte, znaczna; hat es gesetzt, trafiła się.

Schlau, wykrętny, frantowaty. schlauer Mensch, wykrętny człowiek.
Schlau. *adv.* wykrętnie, frantowato, zdradliwie, pofrantofku, powykrętarsku.
Schlauch, *m.* miech. die Kameele tragen das Wasser in Schläuchen, wielbłądy noszą wodę w miechach; darinnen tragen, nosić co w niem.
Schlauchträger, *m.* miechonośnik.
Schlauheit, *f.* wykrętarstwo, matastwo, chytrość.
Schlauigkeit, *f.* wykrętność, przewrotność. s. Listigkeit.
Schlecht, einfach, prosty, poiedynczy, nieskładany, iednostayny. 2) *to co*, geringe, lichy, nikły, nikczemny; Ansehen, nikczemna powaga; Sache, licha rzecz; Freude, nikczemni przyiaciele. schlechtes Standes seyn, być stanu prostego, podłego; Geschenk, lichy podaruneczek. schlechte Dinge zusammen suchen, nikłę rzeczy do kupy zbierać; Person, prosta, licha osoba; Rede, prosta, podła, nikczemna mowa; Mann, lichy człowiek; Muth, podły, nikły umysł. von schlechten Eltern gebohren, z prostych, z podłych rodzicow urodzony; Leute, bez powagi ludzie; Zustand, cienka fortunka.
Schlecht, *adv.* po prostu, z prosta, po prostemu, prosto, bez sztuki, niepięknie; antworten, odpowiadać; leben, żyć; von einer Sache handeln, o iakiey rzeczy rozprawę mieć; geschriebener Brief, po prostu list napisany. wie steht es mit ihm? schlecht genung, iak się ma? iak się mu wiedzie? źle, biednie, dosyć. es stehet schlecht, źle, bieda.
Schlechthin, po prostu.
Schlechterdings, po prostemu. 2) wcale, etwas nicht verstehen, nic nie rozumieć koniecznie; etwas läugnen, czego zapierać; ist es kein Zweifel, nie masz wcale żadnego wątpienia.
Schlee, *f.* Frucht der Schwarzdörner, tarki, owoc na czarney tarninie.
Schleebaum, *m.* tarka drzewo.
Schleensaft, *m.* z tarek sok.
Schlegel, *m.* pałka, tłuk. s. Schlägel.
Schleichen, sachte gehen, zwolna, pomału iść, przymykać się nie znacznie. langsam gehen, leść, łazić, wlec się, przysuwać się.
Schleichen, das, *n.* lezienie, łażenie, wleczenie się.
Schleicher, *m.* der einen zu überlauschen suchet, podchwytywacz, zwodziciel, ktory drugiego zwieść, podchwycić chce.
Schleifen, zgładzić, znieść, *to co*, verheeren, eine Stadt, miasto; den Wall, szaniec. 2) schleppen, szarpać, rozszarpać, wlec, włoczyć; einen, kogo; mit einem Wagen, wozem kogo szarpać. von einem Wagen geschleifet werden, od wozu być wleczonym, szarpanym. 3) ostrzyć, schleifen.
Schleife, *f.* worauf man etwas fortbringet, sanice.
Schleiffen, scharf machen, ślufować, ostrzyć, zaostrzać, naostrzyć; die Messer, noże.
Schleiffer, *m.* ostrzyciel, śluferz.
Schleiffmühle, *f.* brus, kamień obracany, do ostrzenia, do ślufowania.
Schleiffstein, *m.* osła, osałka, osełka, kamyk, do ślufowania, do ostrzenia.
Schleiffung, *f.* zniesienie, zburzenie; einer Stadt, miasto. 2) *to co*, Schleppung, szarpanie, włoczenie.
Schlei, *m.* ein Fisch, lin, ryba.
Schleim, *m.* flegma; im Leibe, w brzuchu; Schlamm, muł, wilgość lipka.
Schleimicht, flegmisty, flegmatyczny.
Schlemmen, hultaić się, po hultaysku żyć, tracić, marnować, zbytkować.
Schlemmen, das, *n.* hultaienie się, życie hultayskie, tracenie, marnowanie.
Schlemmer, *m.* hultay, marnik, marnotrawca, rozpustnik.
Schlemmerey, *f.* zbytek, hultaystwo, marnotrastwo.
Schlemmerisch, hultayski, marnotrawny.
Schlenckern, porzucić, cisnąć; etwas von sich, co od siebie odrzucić; mit den Armen, rękami rzucać, kiwać.
Schlendern, wolnym postępować krokiem; sachte hinter drein, pomału iść za kiem.
Schleppe, *f.* an den Kleidern, rucho u szaty, ktore się w tyle poziemi wlecze.
Schleppen, ciągnąć, wlec, włoczyć; einen, der nicht fort will, tego, ktory niechce iść.
Schleuder, *f.* proca, womit man die Steine wirft, z ktorey kamienie ciskaią, strzelaią kamieniami z niey.
Schleuderer, *m.* z procy strzelaiący, z procy strzelec.
Schleudern, z procy strzelać, z procy rzucać; mit Steinen, kamieńmi.

Schleife, *f.* sidło, worinnen man einen fängt, w ktore kogo łapaią; 2) von Bande, u. d. gl. zawiązanie wstęgi, y innych etc. pod.
Schleunig, prędki; Wiederkunft, prędki powrot.
Schleunig, *adv* prędko, szypko; einem ein Buch schicken, komu książkę posłać.
Schleusse, *f.* śluza, zastawa; den Lauf des Wassers damit aufhalten, bieg wody zastawić nią.
Schleyer, *m.* okrycie głowy, zasłonienie, wełum na głowę, iak u zakonnic. einer Nonne den Schleyer anlegen, zakonnicy, *welum*, włożyć na głowę.
Schleyerfrau, *f.* ta ktora żałobne zasłony robi.
Schleyertuch, *n.* zasłona.
Schlichten, gładzić, *to co,* in Ordnung bringen, ułożyć; vergleichen, ugodzić, pogodzić; etwas unter einigen in der Güte, zagodzić w dobroci rzecz między ktoremi ludźmi; eine Streitsache, spor.
Schlichten, das, *n.* gładzenie, wygładzenie.
Schlichthobel, *m.* hybel do gładzenia.
Schließen, zamykać, zamknąć; das Thor, bramę. 2) in Ketten und Banden, w łancuch okować y wsadzić. einen geschlossen halten, w więzach kogo, w zamknięciu trzymać. 3) *to co,* abnehmen, wnosić, miarkować; etwas woraus, co z czego. woraus kann man das schliessen? z czego to można wnosić? 4) *to co,* machen, eingehen, zawierać, czynić; Frieden mit einem, pokoy z kiem czynić. ein Bündniß mit einem schliessen, w związek wchodzić z kiem; einen Vergleich, ugodę z kiem uczynić; einen Kreyß, koło zrobić, odkreślić. 5) *to co,* endigen, zkończyć; eine Rede, mowę.
Schließer, *m.* zamykacz, *to co*, Pförtner, furtyan wrotny, odźwierni.
Schließerinn, *f.* zamykaczka, odźwierna, furtyanka, wrotna, klucznica.
Schließlich, *adv.* naostatek, na koniec.
Schließnagel, *m.* gwoźdź wielki.
Schließung, *f.* zakończenie; der Rede, mowy. s. Endigung.
Schlimm, schief, krumm, krzywy, na ukoś, albo z ukosa idący, dany. 2) *to co,* böse, zły. schlimmer Handel, zła sprawa. schlimme Zeiten, złe czasy. in schlimmern Zustande seyn, w gorszym być stanie. sich auf die schlimme Seite legen, złey się chwytać strony. alles ist schlimm geworden, wszystko się w złe obrociło. es könnte nicht schlimmer seyn, nie mogło być gorzey.
Schlimm, krumm, *adv.* krzywo z ukosa, śluzem. 2) es sieht schlimm mit der Sache aus, źle się rzecz dzieie; sich befinden, źle się mieć; handeln, czynić.
Schlinge, *f.* sidło, worinnen man etwas fangen will, w ktore co złapać chcą; entgehen, ustrzec się sidła; einen darinnen gefangen halten, w sidle kogo usidlonego trzymać. den Kopf aus der Schlinge ziehen, niechcieć być usidlonym, w iaką sprawę uwikłanym; einem über den Kopf ziehen, sidło komu na głowę zaciągać, *to iest*, chcieć go uwikłać w co.
Schlippe, *f.* kloaka, odchod plugastw.
Schlitten, *m.* sanie, sanki, sanice.
Schlittenfahrer, *m.* ten co sankami ieździ.
Schlittschuh, *m.* łyza, na ktorey się po lodzie ślizgaią; darauf fahren, na łyżach po lodzie ślizgać się.
Schlitz, *m.* rozpadlina, szpara, rysa.
Schlitzen, łupać, rozłupać, łupać się, padać się, rysować się.
Schlösser, *m.* ślusarz.
Schlößgen, *n.* zameczek, womit man verschließt, do zamykania zameczek.
Schlooßen, die, *pl.* grad; entstehen aus gefrornem Regen, grad robi się ze zmarznionego deszczu. voller Schlooßen, gradowy.
Schloß, *n.* Burg, zamek, grod, welcher mit Gräben umgeben ist, rowami fossami otoczony; befestigen, zamek ufortyfikować. 2) an der Thüre, u drzwi, zamek do zamykania. das Rasseln der Schlösser hören, szeleit od zamkow słyszeć; vorlegen, na zamek zamknąć; abbrechen, zamek oderwać. 3) Schlösser auf einen bauen, ufać komu, ufność pokładać w kiem. Schlösser in die Luft bauen, zamki na powietrzu stawiać, prożną nadzieią się uwodzić.
Schloßkirche, *f.* zamkowy kościoł.
Schlott' *m.* dymnik, kumin.
Schluck, *m.* im Trinken, haust, połknienie, piiąc. ein Schluck Wasser, połknienie, haust wody. kleine Schlucke thun, powoli tykać.
Schlucke, der, *m.* odżeganie.
Schlucken, odżegać; im Weinen, płacząc,

cząc, łkać. in sich schlucken, połykać, ciągnąć w siebie.

Schlucken, das, *n.* im Weinen, łkanie.

Schlucker, *m.* ubogi człowiek, mizerak, ktory nie ma czym żyć.

Schluderícht, rozpasany, przestrony. schluderichtes Kleid, przestrona suknia.

Schlüngel, *m.* osieł, głupiec, leniwiec, prożniak.

Schlüpfrig, śliski; ist insonderheit der der Jugend Alter, młody wiek iest osobliwie śliski; Weg, śliska droga. sich an einem schlüpfrigen Orte befinden, w śliskim mieyscu być, *to iest*, w niebezpiecznym.

Schlüpfrig, *adv.* ślisko.

Schlürfen, mit dem Maule, tykać, ciągnąć; Wein, wino. 2) mit den Füßen, nogi włoczyć za sobą.

Schlürfen, das, *n.* tykanie, połykanie, wyłykanie.

Schlüssel, *m.* klucz, womit man alles aufschließt, ktorym co otwieraią; zu einer Thüre, do drzwi; kleiner, kluczyk. 2) = bald zu einer Sache finden, znaleść zaraz rzęcz ktorey trzeba.

Schlüsselblume, *f.* bukwica biała, pierwiasnka ziele.

Schlüsselloch, *n.* dziura, w ktorą klucz kładą.

Schlüsselring, *m.* obrączka, kołko, u klucza. 2) woran man die Schlüssel zusammen macht, kołko na ktorym klucze wiszą.

Schlüsselrohr, *n.* rurka kluczowa.

Schlüßig, namyślony, rezolwowany co uczynić; werden bey sich, namyślić się, rezolwować się; was zu thun sey, co trzeba czynić, *to co*, zgodzić się. ich bin mit meinen Gegnern schlüßig geworden, iam się zgodził z moiemi przeciwnikami.

Schlummern, drzymać, zdrzymać się.

Schlund, *m.* gardziel, im Halse eines Thieres, w szyi zwierzęcia. 2) paszcza, paszczeka. s. Rachen. 3) tiefes Loch, Abgrund, przepaść, bezdenność.

Schlupfwinkel, *m.* kryiowka; sich darein verstecken, schować się w kryiowkę.

Schluß, *m.* rezolucyia, uradzenie; den man nach einer Berathschlagung macht, ktore po naradzeniu się czynią; entfassen, na piśmie ułożyć; eines billigen, czyią rezolucyią przyiąć, aprobować, pochwalić; bey des Raths bleiben, trzymać się rezolucyi senatu. mit einhelliger Bewilligung einen Schluß fassen, za iednostaynym zezwoleniem, rezolucyią iaką uczynić. 2) der aus einer Rede gemacht wird, wniesienie w mowie, iedne myśli z drugiey; 3) *to co*, koniec, *konkluzyia*, zakończenie; des Amts und Verrichtung, zakończenie urzędu y interesu, *to co*, clausula, przydatek, warunek. zum Schlusse kommen, na klauzulę przyść; darzu thun, klauzulę, warunek przydać. in dem Schlusse des ganzen Werks, na dokończeniu całego dzieła.

Schlußrede, *f.* syllogism, wniesienie w mowie iedney myśli z drugiey.

Schmach, *f.* zelżywość, zelżenie obelga. einem alle Schmach anthun, wszystkie zelżywości czynić komu. siehe Schimpf, Schande.

Schmachten, schnąć; für Durst, od pragnienia; für Hunger, od głodu.

Schmackhaft, smaczny.

Schmackhaft, *adv.* smacznie, smaczno.

Schmackhaftigkeit, *f.* smak, smaczność.

Schmaderbuch, *n.* raptularz, *potym*, pugillares, znaczy.

Schmadern, niedbale pisać, gryzmolić, bazgrać.

Schmächtig, wysmukły, cienki, chybić maiący, chybitny, smagły. schmächtige Jungfer, chybitna, wysmukła panna.

Schmähbrief, *m.* łżący list, zelżywy list.

Schmähen, złorzeczyć, *komu*, szkalować, kogo; frech, zuchwale.

Schmähen, das, *n.* szkalowanie, złorzeczenie.

Schmäher, *m.* złorzeczyciel. szkalowca.

Schmählern, cieśnić, zwężać, zwęzić, zcieśnić, umnieyszać. s. Verringern.

Schmählich, zelżywy, sromotny, znieważaiący. schmählicher Tod, zelżywa śmierć.

Schmählich, *adv.* zelżywie, sromotnie, z zniewagą.

Schmähschrift, *f.* łżące pismo, paszkwil, potwarz.

Schmähsüchtig, potwarzaiący, szkaluiący.

Schmähsüchtig, *adv.* z potwarzą, ze szkalowaniem. reden, mowić.

Schmähung, *f.* łżenie, szkalowanie, potwarzanie; gegen einen ausstoßen, potwarze mowić przeciwko komu; auf einen, na kogo.

Schmähwort, *n.* zelżywe słowo.

Schmählen, wsieść, wiechać słowami; auf einen, na kogo, *bazować* kogo.

Schmäusgen, *n.* połaianie niewielkie.

Schmahl, cieniutki, szczupły, *to co*, geschlang. 2) nicht breit, wąski, ciasny;

ſny; Meerenge, wąſki przeſmyk morſki. ſchmahler Paß, ciaſny wąſki przechod, przeiazd. ſchmähler werden, ciaſnym ſię ſtawać, zwężać ſię.

Schmalz, *n* ſmalec, ſadło; von Schweinen, wieprzowe, świnie; zu ſehr geſalzenes, przeſolone.

Schmalzgrube, *f.* kray we wſzyſtko obfituiący.

Schmarre, *f.* blizna. ſ. Narbe.

Schmarutzen, paſibrzuchoſtwem ſię bawić, na cudze obiady pilnować.

Schmarutzer, *m.* paſibrzuch.

Schmarutzerey, *f.* paſibrzuchoſtwo.

Schmarutzerinn, *f.* paſibrzuſzka.

Schmarutzerich, paſibrzuſzny.

Schmatz, *m.* pocałowanie. ſ. Kuß.

Schmatzen, mlaſkać; wie die Schweine, wenn ſie freſſen, iak świnie kiedy iedzą. 2) poſmukiwać gębą. einer, der mit dem Maule ſchmatzt, um ein Pferd zu halten, ten ktory koniowi poſmukiwa, dla utrzymania go.

Schmauch, *m.* dym. ſ. Rauch.

Schmauchen, dymem, w dymie wędzić, kopcić, kurzyć. Tobak ſchmauchen, tytuń kurzyć.

Schmaucher, *m.* Tobakſchmaucher, *m.* tytuniarz, co uſtawicznie tytuń ciągnie.

Schmaus, *m.* wobey es erbar zugehet, bankiet, ochota, na ktorey ſię wſzyſtko przyſtoynie dzieie; dabey brav geſoffen wird, na ktorey mocno zapiiaią. bey einem zum Schmauſe gehen, iść do kogo na ochotę. ſ. Gaſterey.

Schmausbruder, *m.* ſpoł-ochotuiący, bankietnik, bieſiadnik.

Schmauſen, bankietować, ochocić, ochotować, być na ochocie, na bankiecie; üppich, ze zbytkiem; herrlich, przednie, po pańſku; ſich darzu fertig machen, gotować ſię na ochotę.

Schmecken, Geſchmack haben oder geben, ſmakować, ſmak mieć, ſmak ſprawować; ſehr lieblich, wyśmienicie. der Gaumen ſchmeckt, empfindet den Geſchmack, podniebienie ſmakuie, czuie ſmak. es macht, daß eine Sache beſſer ſchmeckt, to ſprawuie iż rzecz ſmakuie lepiey. nach etwas ſchmecken, ſmak mieć czego. 2) *znaczy:* den Geſchmack, den ein Ding hat, probiren, koſztować, iaki ſmak, iaka rzecz ma. ſ. Koſten.

Schmeer, *n.* ſadło. Schweinſchmeer, nietopione świnie ſadło.

Schmeerbauch, *m.* brzuch od dołu.

Schmeerkraut, *n.* wronie masło, zaięcza kapuſta, ziele.

Schmeicheley, *f.* podchlebſtwo, podchlebianie, przymilenie. aus Schmeicheley, z podchlebſtwa. ohne Schmeicheley, bez podchlebſtwa.

Schmeichelhaftig, podchlebny, podchlebuiący, przymilaiący ſię, łaſzący ſię. ſchmeichelhaftige Anrede, podchlebna mowa.

Schmeichelhaftig, *adv.* podchlebnie, podchlebuiąc, z podchlebſtwem.

Schmeicheln, podchlebiać, przymilać ſię, łaſić ſię, nadſkakiwać, *w tymże ſamym ſenſie;* einem, komu; ſich ſelbſt, ſobie ſamemu.

Schmeichelnd, podchlebiaiący, przymilaiący ſię, nadſkakuiący.

Schmeichelrede, *f.* podchlebna mowa.

Schmeichelung, *f.* podchlebianie, podchlebſtwo, przymilenie, nadſkakiwanie.

Schmeichelwort, *n.* podchlebne słowo, podchlebſtwo w słowie.

Schmeichler, *m.* podchlebca, podchebnik.

Schmeichlerinn, *f.* podchlebczyna, podchlebniczka.

Schmeichleriſch, podchlebny, podchlebniczy, przymilony.

Schmeichleriſch, *adv.* podchlebnie, z przymileniem, nadſkakuiac; einen anreden, podchlebnie do kogo mowić.

Schmeißen, uderzyć; einen, kogo; an die Thüre, we drzwi; *to co,* wegwerfen, ciſnąć precz. darauf ſchmeißen, uderzyć na kogo.

Schmelz, *m.* ſzmelc, emalia.

Schmelzen, *to co,* zergehen laſſen, topić, rozpuſzczać; *to co,* zerfließen, topnieć. das Wachs ſchmelzt vom Feuer, woſk topnieie od ognia. das Erzt, Metall, güldene Gefäße ſchmelzen, moſiądz, metal, złote naczynia topić.

Schmelzen, das, *n.* topienie, ztopienie.

Schmelzer, *m.* ten co topi, rozpuſzcza, topiciel, rozpuſzczalnik, topnik.

Schmelzhütte, *f.* topialnia, rozpuſzczalnia.

Schmelzkunſt, *f.* ſztuka topienia.

Schmelzofen, *m.* piec do topienia.

Schmelztiegel, *m.* tigiel do topienia.

Schmelzung, *f.* topienie, roztopienie, rozpuſzczanie, pławienie; das Bley topienie, ołowiu.

Schmergel, Schmirgel, *m.* ſzmergiel, gatunek ziemi.

Schmerle, *f.* ein Fiſch, rybka mała, do

śliza

sśiża podobna, ciemno żołta z czarnemi plamkami.

Schmerz, *m.* bol, żal; beschwerlicher, cieżki; innerlicher, wewnętrzny; empfindlicher, przeięty; einem verursachen, kogo bolu, żalu nabawić; überfällt einen, napada kogo; empfinden, czuć; dafür vergehen, od bolu, od żalu niszczeć; sich denselben übermeistern lassen, dać żalowi nad sobą panować, gòrę brać; wieder erregen, żal, bol odnawiać; verbeißen, żal zgryść w sobie, uraić go; lindern, erleichtern, żal ukoić, ułagodzić; benehmen, vertreiben, odiąć, spędzić; läßt nach, folguie, wolnieie; hat sie befallen, żal ich ogarnął. Erduldung des Schmerzens, cierpienie bolu; an dem ganzen Leibe, bol po całym ciele. dem Schmerze nachhängen, pozwalać żalowi; hat sich gelegt, ukoił się żal; vermehren, przyczyniać, powiękſzać.

Schmerzen, boleć, żałować, żal być, ubolewać. es schmerzet ihn, boli go to. es schmerzet mich, weil es dich schmerzet, mnie to boli, ponieważ cię toż ſamo boli. es schmerzet mich dessen Zustand, żal mi iego doli. es hat dessen Unrecht alle geschmerzet, tey iego krzywdy wſzyſtkim żal było, wſzyſcy żałowali. die Schmähungen schmerzeten ihn, potwarze go bolały. es schmerzet ihn der Fuß, boli go noga; der Zahn, ząb.

Schmerzhaft, boleſny, załoſny. es ist schmerzhaft bey einer so großen Wunde, rzecz boleſna boleiąca ieſt, przy tak wielkiey ranie.

Schmerzhaft, *adv.* z żalem, żałośnie; etwas vorbringen, co wymowić.

Schmerzlich, boleſny, żałosny.

Schmerzlich, *adv.* boleśnie, żałośnie.

Schmetterling, *m.* motyl, ćma.

Schmied, *m.* kowal.

Schmiede, *f.* kuźnia, kowalnia.

Schmiedegott, *m.* kowalny bożek, Wulkan.

Schmiede-Handwerk, *n.* kuźnica żelazna.

Schmiedekunst, *f.* kowalſkie rzemiesło, kowalna ſztuka.

Schmieden, kować, kuć; das Eisen, weil es warm ist, żelazo, poki gorące ieſt.

Schmieden, das, *n.* kowanie, kucie; des Eisens, żelaza.

Schmiege, *f.* węgielnica, u ktorey ſię ramiona pomykaią, *po franc.* fausse equerre.

Schmiegen, krümmen, krzywić, giąć, wyginać. sich schmiegen, krzywić ſię. 2) *to co*, sich demüthigen, pokorzyć ſię, uniżyć ſię.

Schmiegung, *f.* korzenie ſię, uniżenie ſię.

Schmiere, *f.* ſmarowidło, ſmarowanie. zur Schmiere brauchen, do ſmarowania zażywać.

Schmierbüchse, *f.* naczynie ze ſmarowidłem.

Schmieren, ſmarować; mit Pech und Oele, ſmołą y oleiem; einem das Maul mit glatten Worten, słowami komu podchlebiać; womit, czym.

Schmieren, das, *n.* ſmarowanie.

Schmierer, *m.* ſmarownik.

Schmierig, do ſmarowania dobry.

Schmiererey. *f.* ſmarowizna.

Schminkbohne, *f.* fazola.

Schminke, *f.* malowidło, barwiczka, rumienidło. die Fehler des Leibes mit Schminke bedecken, wady ciała barwiczką pokryć. sich mit Schminke eine schöne Form geben, rumienidłem, ſobie piękną cerę uczynić; die Backen damit färben, iagody y lice barwiczką pomalować; bestreichen, pociągnąć po wierzchu twarzy; damit man die runzlichte Haut wieder glatt macht, ktorą gładką czynią pomarſzczoną ſkorkę na twarzy.

Schminken, malować, barwić; die Backen, iagody; das Gesicht, twarz; sich, ſiebie.

Schmirgel, *m.* womit die Edelgesteine und dergleichen polirt werden, ſmyris kamień, ktorym drogie kamienie poleruią.

Schmollen, gniewać ſię, w gniewie być; mit einem, z kiem. ſ. Zürnen.

Schmuck, *m.* ſtroy, uſtroienie; bewundernswürdiger, podziwienia godny; herrlicher, pańſki ſtroy, pańſkie uſtroienie; der sich für keinen Mann schickt, ktory nie zdobi mężczyzny.

Schmücken, ſtroić, ubierać; etwas mit einem neuen Schmucke, co w nowy ſtroy.

Schmücken, das, *n.* ſtroienie, uſtroienie, przyſtroienie.

Schmücker, *m.* ſtroiownik, ubierca, ſzatny.

Schmückerinn, *f.* pani, panna do ſtroienia, ſzatna.

Schmückung, *f.* ſtroienie, przyozdobienie.

Schmunzeln, uśmiechać ſię.

Schmutz, *m.* brud, zbrukanie, zabrukanie. voller Schmutz, pełny brudu, zwalania.
Schmutzig, brudny, zabrukany, zawalany, zafolowany.
Schnabel, *m.* dziub, harter und langer eines Vogels, twardy y długi u iakiego ptaka. Krümme der Schnäbel, krzywość dziubow; eines Schiffes, dziub u okrętu na przodzie. das einen Schnabel hat, *adj.* dziubaty. glatter Schnabel, Maul ohne Bart, lice brodą nie zarastaiące.
Schnacke, *f.* żarty, żarciki, wybiegi żartobliwe. f. Scherz.
Schnackenhaft, żartobliwy, wybiegły w żartach. schnackenhafter Mensch, żartobliwy człowiek.
Schnackenhaft, *adv.* żartobliwie, śmiesznie; etwas vorbringen, co powiadać.
Schnackenreißer, *m.* żartownik, żartowniś; swywolny, swywolnik, *w tym samym sensie.*
Schnäbelchen, *n.* dziubek. die jungen Hühner picken mit ihren Schnäbelchen die Eyer durch, kurczątka swoiemi dziubkami przekluwaią iaia.
Schnäbeln sich, całować się, sposobem gołębiem, *metaph.* dziubać się.
Schnäblicht, dziubasty
Schnalle, *f.* prząçzka, zprząçzka, zprzążka, zapinka.
Schnallen-Macher, *m.* zprążkarz, co prząçzki robi.
Schnapphahn, *m.* rabuś, drab, rozboynik; einen abgeben, drabem, rozboynikiem być.
Schnappen, łapać, chwytać; nach etwas, co, biegać za czym, *w tym samym sensie*; mit aufgesperrtem Maule nach dem Wasser, otwartą gębą wodę łapać; nach der Erbschaft, za dziedzistwo chwytać, uchwycić.
Schnarchen, chrapać, iak ludzie spiąc chrapią.
Schnarchen, das, *n.* chrapanie, chrapka.
Schnarcher, *m.* ten co chrapie, chrapiący.
Schnarren, das R nicht aussprechen können, nie moc, r, wymawiać, *potym*, damit einen verdrießlichen Lerm machen, skrzypać, piszczeć, łoskot nie miły czynić.
Schnattern, gęgać, wie die Gänse, iak gęsi; tak tak, wołać; wie die Enten, iak kaczki; 2) viel reden, wiele gadać, gawędzić.

Schnauben, oddychać, sapać, [illegible] Zorn, od gniewu; von Drohen, od groźby.
Schnaubend, sapiący, burzący się z gniewu.
Schnauze, *f.* pysk, eines Hundes, u psa; eines Menschen, u człowieka; eines Thieres, u zwierzęcia.
Schnäutzchen, *n.* pyszczek; an einer Lampe, u lampy knot.
Schnecke, *f.* kriechendes Thier mit dem Hause, ślimak, łażące zwierzątko ze swoią skorupką. langsamer als eine Schnecke seyn, rozlazłym być iak ślimak iaki. 2) eine Wendeltreppe, kręcone schody, ślimakiem idące.
Schneckenberg, *m.* Ort in den Gärten, wo man die Schnecken heget, ślimarnia, mieysce w ogrodach, w ktorym się ślimaki chowaią.
Schneckenhaus, *n.* skorupa ślimacza.
Schneckenpost, *f.* ślimaczy krok.
Schnee, *m.* śnieg; tiefer, der nicht schmelzet, głęboki, nieustanny, ktory nie topnieie; bedecket alles, pokrywa wszystko; ist von dem Winde zusammen gewehet, und ermüdet die Leute im Gehen, iest na kupę od wiatru zwiany, y fatyguie ludzi idących; ist gefroren, zmarzniony. sich aus dem Schnee heraus arbeiten, wydobyć się, wykopać się ze śniegu; hindurch brechen, przebyć śniegi. Wasser von zerschmolzenem Schnee, woda z rozstopniałego śniegu; zerschmelzt, topnieie. das Fallen des Schnees, padanie śniegu. Winter voller Schnee, śnieżysta, śnieżna zima; Oerter, śnieżne mieysca.
Schneefall, *m.* kula ze śniegu; 2) ein Gewächs, rożany bes.
Schneeblind, ktory olśnął od białego blasku śniegu
Schneeflocke, *f.* kosmek śniegu, kwiatek biały śniegu.
Schneegans, *f.* dzika gęś.
Schneegestöber, *n.* zawierucha ze śniegiem.
Schneewasser, *n.* śnieżna woda, ze śniegu woda.
Schneeweiß, biały iak śnieg. schneeweisser Schwan, biały iak śnieg łabędź.
Schneidebret, *n.* stolnica do kraiania na niey, talerz drewniany gruby.
Schneide, *f.* ostrze, brod; des Leibes, siekiery; des Messers, noża, brzytwy.
Schneideln, obcinać, obrzynać; die Bäume, drzewa.

Schneiden, rznąć, kraiać; mit der Säge, piłą rznąć; in Stücken, na kawałki, na sztuki, kraiać, na zwona; einem den Hals ab, komu szyię urznąć, uciąć; rznąć, kroić, rylować; Edelgesteine, w drogich kamieniach, żnąć; Getraide, zboże; die Weinstöcke, winne drzewka obcinać, chędożyć. die Kälte schneidet wie Scheermesser, zimno rznie iak brzytwa.
Schneiden, das, n. kraianie, żniecie, kroienie, rylowanie.
Schneidend, rznący, kraiący, żnący, ryluiący; Kälte, rznące; to iest, ostre zimno; Worte, rznące, ostre słowa.
Schneider, m. krayczy, rzynacz, kroynik, obcinacz. 2) krawiec.
Schneideren, f. krawiectwo, krawieckie rzemiesło.
Schneiderkarpfen, m. śledź.
Schneiderhandwerk, n. krawieckie rzemiesło.
Schneiderinn, f. krawcowa, co krawiectwo robi.
Schneiderscheere, f. krawieckie nożyce.
Schneiderwerkstatt, f. warsztat, izba krawiecka.
Schneidung, f. rzniecie, kraianie, trzebienie.
Schnell, prędki, skory. schnelle Veränderung, prędka odmiana; szypki.
Schnell, adv. prędko, wskok, wskoki, skoro.
Schnelligkeit, f. prędkość, skorość, szypkość.
Schnellen, oszukać; einen, kogo. siehe Betrügen; mit den Fingern, szczudka dać.
Schnellkeulgen, n. gałeczka, kulka do grania.
Schnellwage, f. przezmian waga, rzymska waga.
Schnepfe, f. pardwa, ptak, bekas; mnieyszy, krzyk.
Schneutzen, ucierać nos, wysmarkać; simpl. smarkać; sich, się; einen um das Geld, komu worek z pieniędzy wytrzeć, oszukać. s. Betriegen.
Schneutzen, das, n. wytarcie, utarcie nosa; wysmarkanie się, prostackie słowo.
Schnieben, oddychać, odetchnąć.
Schnieben, das, n. oddychanie, odetchnięcie.
Schniedeln, muskać, wymuskać, wysmukać, gałzkować, wygałzkować, się.
Schnippen, trzaskać; mit den Fingern, palcami.
Schnippgen, n. trzaśnienie palcami.
Schnitt, m. rznięcie, kroy, obrzynanie, obcięcie; der Bäume, drzew. durch einen Schnitt theilen, kroiem dzielić; des Kornes oder Getraides, żnięcie żyta, zboża; am Buche, oberzniecie, okroienie książki.
Schnitter, m. żniwiarz, żeńcarz; in der Erndte, na żniwie.
Schnittgen, n. Brodt, u. d. gl. ukroiony kawałek chleba, skibka, albo etc. inusit.
Schnittlauch, m. łuk, łuczek ziele, pot, cybulka.
Schnittmesser, n. siekacz, kroynik.
Schnittweise, adv. posiekano.
Schnitzbank, f. ława, do żnięcia.
Schnitzeln, wyrzynać, wykrawać, o snicerskim kroiu.
Schnitzen, wykrawać, wyrzynać, drylować, rylować; etwas aus einer Eiche, co z dębu wyrznąć.
Schnitzer, m. snycerz, snicerz; der etwas schnitzet, ktory co z drzewa, lub w drzewie kroi, wyrzyna; 2) Fehler, błąd; der Bücherschreiber verbessern, błędy ksiągpisarkow, druksadnikow poprawiać. voller Schnitzer, pełny błędow. Historie voller Schnitzer, Historyia pełna błędow. Schnitzer begehen, błąd popełnić. ohne Schnitzer reden, abschreiben, bez błędu mowić, przepisać.
Schnitzerhaft, błędy maiący. schnitzerhafte Historie, Historyia z błędami.
Schnitzerhaft, adv. błędnie, z błędami, z błędem.
Schnitzkunst, f. snicerska sztuka, żeśba, żeśbiarska sztuka.
Schnitzwerk, n. śnicerska robota, żeśbiarska robota.
Schnöde, zły, szpetny, brzydki, szkaradny.
Schnödigkeit, f. złość, brzydkość, szkarada.
Schnödiglich, adv. źle, brzydko, szpetnie.
Schnopern, wie die Hunde, wenn sie nach etwas spüren, wąchać, iak psy, gdy tropem za czym lecą.
Schnürbrust, f. sznurowka, sznurowaczka, postow. sznurowaczki.
Schnüren, sznurować.
Schnürlein, n. sznureczek, powrozek.
Schnürmacher, m. co sznury robi, powroźnik.
Schnürmieder, n. Brusttuch der Frauenzimmer, kaftanik sznurowany białogłowski, korset.

Schnuppe, *f.* vom Lichte, nos od świecy utarty, knot.

Schnupfe, *m.* Schnupfen, Schnuppen, sapka, katar zatkany; abhelfen, vertreiben; na sapkę pomoc, sapkę spędzić. der zum Schnupfen geneigt ist, skłonny do sapki, na sapkę prędko zapadaiący.

Schnupfigt, sapkę maiący, na sapkę chory.

Schnupftobak, *m.* tabaka do zażywania.

Schnupftobak-Dose, *f.* tabakierka.

Schnupftuch, *n.* chustka do nosa.

Schnur, *f.* Seilgen, sznurek, sznureczek, powroz, postroneczek, linka. Schnur an einer Angel, u wędy sznurek. Schnur Perlen, sznurek pereł; wornach alles gemacht wird, sznur do prostowania. nach der Schnur gemacht, pod sznur robiony; gerichtet seyn, wyprostowanym być, wymierzonym. über die Schnur hauen, przebrać miarę, za sznur, za liniią ciosąc przechodzić. 2) Schwieger-Tochter, synowa.

Schnurgleich, pod sznur rowny, prosty.

Schnurrichtig, pod sznur prosty, prościuteńki.

Schober, *m.* kupa, kopa; Stoß von Sachen auf einander, kupa rzeczy iednych na drugich leżących. Heuschober, kopa siana.

Schön, piękny; von Ansehen, z pozrzenia piękny. schöne Gedanken, piękne mysli. eine Frau von schöner Gestalt, dama piękney urody.

Schön, *adv.* pięknie; sich endigen, kończyć się, wypadać; etwas ausputzen, co wystroić, wymuskać.

Schönheit, *f.* piękność; vortreffliche, ausnehmende, przednia, śliczna, arcyśliczna; des Leibes, ciała; der Gestalt, urody; der Tugend, cnoty; des Gesichts, twarzy. eine Frau von sonderbarer Schönheit, osobliwey piękności dama; daran übertreffen, pięknością przechodzić.

Schöpfbrunnen, *m.* studnia.

Schöpfen, czerpać; etwas daher, co zkąd; Wasser aus dem Brunnen, wodę ze studni; 2) Hoffnung, nadzieię sobie czynić; 3) frische Luft, świeżego nabierać powietrza.

Schöpfen, das, *n.* czerpanie, ciągnienie wody.

Schöpfer, *m.* tworca, stworca, tworzyciel, stworzyciel; der etwas schafft, macht, hervorbringt, ktory co stwarza, czyni, wyprowadza z czego; der Welt, świata. es ist nichts beßer von dem gütigsten Schöpfer geschaffen worden, nic lepszego od dobrotliwego stworzyciela nie było stworzone. 2) der da schöpft Wasser u. d. gl. czerpacz, co wodę czerpa.

Schöpfeimer, *m.* wiadro, stągiew, do czerpania, do ciągnienia.

Schöpfgelte, *f.* wiaderko do czerpania; mit Wasser herbringen, z wodą przynieść.

Schöpftopf, *m.* konewka.

Schöpfung, *f.* Erschaffung, tworzenie, stworzenie; des Menschen, człowieka. 2) czerpanie; des Wassers, wody.

Schöppe, *m.* Gerichtsperson, Ławnik, Sądowy.

Schöppenstuhl, *m.* sądowe krzesło, sądowa ława, sąd, ławnistwo.

Schöps, *m.* skop, geschnittener Schafbock, baran rznięty.

Schöpsen, von einem Schöpse, skopowy, barani; Fleisch, skopowizna, baranina, skopowe, baranie mięso.

Schöpskopf, *m.* barania, skopowa głowa.

Schosser, *m.* poborca.

Schößling, *m.* Zweig, wypustek, wyrostek, rosl.

Scholle, *f.* Erde, bryła ziemie, gruda. 2) wrobel. 3) certa ryba.

Schon, iuż, ieszcze; von Alters her, iuż od dawności; von den Zeiten an, ieszcze od owych czasow, iuż do owych czasow. schon damals, iuż na ow czas. schon lange, iuż dawno. schon vorher, iuż przed tym.

Schonen, ochraniać, poważać; einen seines Ansehens halber, kogo dla iego powagi. keine Unkosten schonen, żadnego kosztu w interesie nie ochraniać; seine Gesundheit, swoiego zdrowia.

Schooß, *m.* łono. in der Mutter Schooß auferzogen werden, na łonie matki być wychowanym. die Kinder aus der Eltern Schooße reißen, dzieci z łona rodzicow zabierać. aus dem Schooße des Vaterlandes, z łona oyczyzny.

Schooßhündchen, *n.* pieseczek do piastowania, psiątko maleńkie.

Schopf, *m.* Busch Haare, czub, kić włosow, albo kiść.

Schoppen, *m.* szopa, chałupka, przykrycie.

Schorstein, *m.* kumin.

Schorsteinfeger, *m.* kuminiarz, sadzy chędożnik.

Schoß, *m.* szos, podatek, czynsz.

Schoßreis, *m.* rozeczka, gałązka, rośl. Voller Schoßreißer, pełny latorośli.

Schote, *f.* der Erbsen, Bohnen u. d. gl. strączek, iako chowanie grochu bobu ziarek, strąk; przegrodka w strąku. Schoten bekommen, strączyć się.

Schotendorn, *m.* ostrostręczyna, ciernia rodzay, *pofr.* acacia.

Schotte, Schottländer, *m.* Szot, Szkot, ze Szkocyi człowiek.

Schottland, Königreich, Szkocyia, Krolestwo.

Schout bey Nacht, *m.* strażnik floty morskiey.

Schramme, *f.* blizna; blau unterlaufene, podsiniała; fest zugeheilete, dobrze zgoiona, zrosła; aufkratzen, bliznę oddrapać. voller Schrammen, pełny blizn.

Schrank, *m.* worinnen man etwas aufhebt, trzymanie, schowanie, zamknięcie; verschließen, szrank zamknąć; versiegeln, zapieczętować.

Schranken, *m.* Vermachung um etwas, szranki, balasy, kraty, ogrodzenie, około czego; annoch darinnen stehen, w szrankach, za szrankami stać. aus den Schranken treten, wyść, wystąpić za szranki; etwas damit einfassen, szranki dać koło czego. sich in den gebührenden Schranken halten, w przynależytym się okryśleniu trzymać.

Schraube, *f.* śruba, kołowrotek, wrzeciono, albo walec sam krętny wykrawany w śrubie.

Schrauben, eine Schraube aufschließen, śrubę odśrubować, *potym to co*, eine Schraube zuschließen, śrubę zaśrubować, *potym to co*, vexiren, aufziehen, przesladować, obracać, naganiać kogo.

Schraube-Mutter, *f.* das Loch, wo eine Schraube hinein gedrehet wird, macicz-ka ślosarska, wlot, w ktory śruba w śrubowana bywa.

Schraubestock, *m.* śrubsztak rzemieśniczy, trzymaczek, dzierżaczek rzemieśniczy.

Schreckbild, *n.* straszydło.

Schrecken, straszyć; drohendlich, przeciwnikow groźnie; mit Mord und Brand, ogniem y krwią straszyć; durch sein Geschrey, swoiem krzykiem.

Schröcken, *n.* strach, postrach; plötzliches, nagły. einem ein Schrecken einjagen, kogo strachu nabawić; verursachen, strachu narobić. die Ursache des Schreckens, przyczyna tak wielkiego strachu. durch eines Schrecken beweget werden, czyim postrachem być poruszonym. durch Schrecken gezwungen schweren, przymuszony strachem, albo ze strachu przysiąc; hat sie überfallen, strach go napadł.

Schreckenberger, *m.* szrekenbergier; sächsische alte Münze, dawny pieniądz Saski.

Schrecklich, straszny, straszliwy; ist ihnen der Tod, straszna im iest śmierć; anzusehen, do patrzenia, do widzenia; Anfall, trefunek. schrecklicher Krieg, straszliwa woyna.

Schrecklich, *adv.* strasznο, strasznie, straszliwie.

Schreckung, *f.* straszenie, postraszenie.

Schreckhaft, boiaźliwy, lękliwy, *item*, straszny.

Schreckhaftigkeit, *f.* boiaźliwość, lękliwość.

Schreckstein, *m.* kamień, gatunek iaśpiszu, *pofr.* Malachite.

Schreibart, *f.* kształt pisania; geringe, und großen Leuten unanständige, podły y zacnym ludziom nieprzyzwoity kształt pisania.

Schreibbuch, *n.* książeczka do uczenia się pisać charakteru, sekstern.

Schreibcalender, *m.* dziennik, dzienne spisowanie, czego.

Schreibdinte, *f.* inkaust do pisania.

Schreiben, pisać; ungereimt, niełaednie; scharfsinnig, bystromyślnie; offenherzig, otwarcie; geneigt, życzliwie, przychylnie; vorsichtig, ostrożniez gelehrt und bescheidentlich, uczenie y skromnie; unbedachtsam, nieostrożnie; eine Sache in Versen, rzecz iaką wierszami; etwas nachtheilig an einen von einem, co szkodliwie do kogo o kiem pisać; ein Gedicht, wiersz. dieses Briefgen habe ich geschrieben, ten listek ia pisałem; ein Werk, dzieło napisać, *to iest*, księgę. man schreibt, piszą; in die Jahrbücher, w dzieie roczne wpisać; in die Stadtbücher, w mieyskie księgi wpisać; von seinen Dingen an einen, o swoich rzeczach do kogo.

Schreiben, das, *n.* pisanie, pisywanie, pisowanie. mein Schreiben verhindern die bösen Augen, moiemu pisaniu przeszkadzaią złe oczy, albo mnie do pisania etc. in der Philosophie, filozoficzne pisanie. des Schreibens nicht werth, pisania nie wart. sich im Schreiben üben, w pisaniu się ćwiczyć.

Schreiben, ein, pisanie, list.

Schreiber, *m.* pisarz; gar guter, wcale dobry; gelehrter, uczony; Rechtserfahrner, na prawie się znaiący; artiger, składny, ładny; netter, gładki; 2) dem Amte und der Profeßion nach, podług urzędu y powołania, pisarz z urzędu. öffentlicher Schreiber, pisarz urzędowy.

Schreiberdienst, *m.* pisarstwo, urząd pisarza.

Schreiberlohn, *m.* pisarzowi płaca.

Schreiberey, *f.* pisma, *pl.* pisania, *pl. to co,* Schreibkunst, sztuka pisania; Sachen, die man geschrieben, rzeczy pisane. unnütze Schreiberey, papiery zapisane, co się na nic nie zdadzą; sich darauf legen, przykładać się do pisania, *to iest,* pilno pisywać, uczyć się pisać.

Schreibfeder, *f.* pioro do pisania.

Schreibfehler, *m.* omyłka w pisaniu.

Schreibgriffel, *m.* styl.

Schreibkunst, *f.* sztuka pisania; schön zu schreiben, sztuka pięknie pisać; recht zu schreiben, sztuka bez mylek pisać.

Schreibmeister, *m.* uczyciel pisania, nauczyciel ręki.

Schreibpapier, *n.* papiér do pisania.

Schreibpult, *n.* pultynek do pisania.

Schreibstube, *f.* (in Gerichten) pisarnia, (bey den Kaufleuten) u kupcow, rachownia, rachunkowa izba; (zu gewissen Einnahmen, als Zoll, u. d. gl. do pewnych poborow odbierania) odbieralnia, pobornia izba.

Schreibtafel, *f.* tabliczki, pugillares, stoliki, *plur.*

Schreibtisch, *m.* rachunkowy stoł, rachunkowy pokoy.

Schreibzeug, *n.* kałamarz, ze sprzętem do pisania.

Schreibübung, *f.* ćwiczenie w pisaniu.

Schreiner, *m.* skrzyniarz, co skrzynie szafy robi, stolarz.

Schreiten, postępować, kroczyć; weiter fortfahren, daley, iść daley; in dem Angefangenen, w zaczętey rzeczy; zu Ehren, do honorow postępować; zum Werke, robotę zaczynać.

Schreyen, krzyczeć, wrzeszczeć, wołać; kläglich, żałośnie; mit einander, razem, społem; laut, daß er es höre, głośno aby on to słyszał.

Schreyen, das, *n.* wołanie, krzyczenie, wrzeszczenie, zawołanie.

Schreyer, *m.* wołacz, krzykała.

Schrift, *f.* etwas schriftlich abfassen, pismo, co pismem *uięte,* ręka; zweydeutige, pismo wątpliwe; lesenswürdige, czytania godne; voller Verstand, zupełnie rozumne; in der Eil gemachte, na prędce zrobione. Zierlichkeit und Scharfsinnigkeit der Schrift, ładność, krasność pisma; 2) so fern sie aus Buchstaben u. d. g. besteht, pisanie, pismo także; 3) wie sie die Buchdrucker gebrauchen, pismo drukarskie, karaktery drukarskie; 4) heilige, Pismo święte.

Schriftbehältniß, *n.* zamknięcie na papiery.

Schriftgelahrheit, *f.* Teologia, o Bogu Nauka, Pismo S.

Schriftgelehrter, *m.* Teolog, o Bogu Nauczony, w Piśmie uczony.

Schriftgießer, *m.* pismolewnik do drukarni.

Schriftlein, *n.* pismeczko, pismiątko, *dimin.*

Schriftlich, pisany, napisany.

Schriftlich, *adv.* pisano, pisaniem, na piśmie; einen berichten, pisaniem kogo uwiadomić.

Schriftmäßig, z pismem się zgadzaiący.

Schriftsäßig, nad pisaniem siedzący, ustawicznie piszący.

Schriftsetzer, *m.* literſadca, pismoskładnik w drukarni.

Schriftverfasser, *m.* pisarz, pismodawca, pismoskładca.

Schriftverfassung, *f.* pismskładanie, pismdawanie.

Schriftverwahrer, *m.* pismdozorca, archiwista.

Schritt, *m.* krok; im Tanzen, w tańcowaniu; *potym,* vom Pferde, krocza; breiter, krok spory; 2) Schritt, einfacher Schritte, poiedynczy krok; Maaß von drittehalb Schuh, miara pułtrzeci stopy; doppelter, oder geometrischer, podwoyny, albo gieometryczny krok, pięć stop; des Pferdes, chod konia; *potym,* Fußstapfen, ślady. die ersten Schritte thun, pierwsze kroki uczynić, *to iest,* żacząć. mit langsamen Schritten gehen, powolnym krokiem iść. Schritt vor Schritt, krok na krok, co krok, krocząc. tausend Schritte von der Stadt entfernet seyn, tysiąc krokow być od miasta dalekiem.

Schröpfen, bańki stawiać.

Schröpfen, das, *n.* baniek stawianie.

Schröpfkopf, *m.* bańka.

Schröter, *m.* der Wein- und Bierfässer in die Keller schrotet, spuszczacz, ktory wino y inne rzeczy do piwnice spuszcza; 2) ein Wurm, robak, ielonek.

Schrot,

Schrot, *n.* damit man schießt, śrut, ktorem strzelaią. 2) zum Futter und Brandeweinbrennen, do paszy y na palenie wodki, wpoł przetłoczone, wpoł melte śrotowane zborze.
Schroten, popychać; ein Faß, beczkę, suwać ią potrosze; sznurem ciągnąć.
Schrotleiter, *f.* drabina na kołkach popychana.
Schrumpeln, marszczyć, marszki dawać.
Schrumpelicht, pomarszczony; pokurczony. schrumpelichte Aepfel, pomarszczone iabłka. schrumpeln, marszczyć się, kurczyć się, gurbić się.
Schubkarn, *m.* kara, wozek; taki.
Schubsack, *m.* kieszeń.
Schuckeln, podtrząsnąć, trząsnąć od spodu.
Schuh, *m.* trzewik. Weiberschuh mit hohen Absätzen, białogłowski trzewik z wysoką podeszwą y korkiem. 2) ein gewisses Maaß, stopa miara pewna długości. seine Schuh hinten niedertreten, przydeptać w tyle trzewiki. auf hohen Schuhen gehen, na wysokich soszkach chodzić. *prov.* ein ieder weiß am besten wo ihn der Schuh drückt, każdy naylepiey wie co go dolega. das habe ich lange an den Schuhen zerrissen, iuż ia to dawno wiem. Schuh anziehen, trzewiki wdziać. Schuh ausziehen, trzewiki zdiąć. einem die Füße hinrecken, die Schuhe auszuziehen, nogi komu podać do wyzucia z trzewikow, do zdięcia trzewikow.
Schuhahle, *f.* szydło.
Schuhbürste, *f.* szczotka do chędożenia trzewikow.
Schuhflicker, *m.* karpacz trzewikow, starzyzny.
Schuhknecht, *m.* szewczyk.
Schuhleisten, *m.* kopyto szewskie.
Schuhmacher, *m.* szewc do trzewikow.
Schuhriem, *m.* rzemyk do zawięzywania trzewikow.
Schuhschnalle, *f.* przączka do trzewikow zapinania.
Schuhlein, *n.* trzewiczek.
Schüchtern, *to co* furchtsam, lękliwy, boiaźliwy, zalękniony. schüchterne Pferde, lękliwe konie. schüchtern machen, postraszyć.
Schüchtern, *adv.* lękliwie, boiaźliwie.
Schüler, *m.* żak; *uczonek*, *poet.* uczeń; gelehriger, co się da nauczyć, poiętny; gehorsamer, posłuszny, usłuchliwy. einen zum Schüler in der Oratorie haben, mieć kogo uczniem w Wymowie. einen darzu annehmen, kogo za ucznia, za uczonka wziąć.
Schülergen, *n.* zaczek.
Schülerinn, *f.* uczennica, uczonka, zaczka.
Schülerhaft, szkolny.
Schürze, *f.* fartuch, fota.
Schürzlein, *n.* fartuszek, fotka.
Schüssel, *f.* misa, miska. zu Suppen, z właszcza na polewki, na supy. kleine, miseczka. breite, flache, zum Braten, szeroka, płaska misa, pułmisek bez kraiow, mianowicie na pieczyste.
Schüsselchen, *n.* miseczka, pułmiseczek.
Schütte Stroh, *f.* snop słomy, wiązań słomy.
Schütteln, trząść, potrzęsać, den Kopf, głowę, głową.
Schütteln, das, *n.* trzęsienie.
Schüttelung, *f.* trzęsienie, ztrząśnienie.
Schüttern des Leibes, nirowie, strach po ciele chodzący, gdy kogo ogarnie.
Schützbar, obronny.
Schütze, *m.* strzelec z łuku, s. Bogenschütze.
Schützen, bronić; die Grenzen für den Streifereyen der Feinde, granic od naiazdow nieprzyiacielskich; das Land wider der Feinde Gewalt, kraiu bronić, od gwałtow nieprzyiacielskich.
Schützen, das, *n.* bronienie, zastawianie, zrzucanie.
Schützer, *m.* obrońca; *simpl.* brońca, broniciel; obroniciel.
Schuld, *f.* Versehen, Verbrechen, wina, występek, przestępstwo; schwere, strafbare, ciężki, karalny; Befreyung davon von einem erhalten, uwolnienie od winy, *to iest*, za niewinnego osądzenie u kogo otrzymać. alle Schuld auf einen wälzen, wszystką winę na kogo składać; einige daran haben, mieć iaką winę w czym. einer schiebet die Schuld auf den andern, ieden składa winę na drugiego. ohne Schuld seyn, bez winy być. einen der Schuld erlassen, wymowić kogo z winy, niewinnym uznać. sich fremder Schuld theilhaftig machen, uczynić się ucześnikiem cudzey winy; liegt an ihm, na niem wina, on winien; auf sich laden, na siebie brać. er ist Schuld daran, iego to wina, on temu winien. aus der Schuld reissen, wyrwać kogo od winy; auf sich nehmen, na siebie brać; auf etwas legen, na co winę składać; einem geben, obwiniać kogo; in

in gleicher stecken, rownie być winnym. 2) *to co* Borg, da man Geld u. d. g. schuldig ist, dług, zaporzyczenie się, gdy kto pieniądze y podobne rzeczy winien iest. in Schulden stecken, długi mieć, w długach być; sich davon losmachen, uwolnić się od długow; einem damit verhaftet seyn, być dłużen komu; einem schenken, dług komu darować. bis an die Ohren in Schulden stecken, zabrnąć w długi aż po uszy; in große gerathen, w wielkie długi wpaść; neue machen, nowych długow zaciągnąć; eintreiben, o dług się upominać; einmahnen, o dług się odezwać; bezahlen, zapłacić. Schuld mit Schuld bezahlen, dług długiem zpłacić.

Schuldbrief, *m.* kartka na dług.

Schuldbuch, *n.* reiestr długow.

Schuldeinfoderung, *f.* wybieranie długow, upominanie się o dług.

Schuld-Einmahner, *m.* odzywaiący się o dług.

Schuld-Einmahnung, *f.* o dług odezwa.

Schuldenlast, *m.* długi ciężkie; dług wielki.

Schuldfoderung, *f.* wymaganie długu.

Schuldgebung, *f.* winy zadawanie, pomawianie o winę.

Schuldgläubiger, *m.* pożyczyciel długu drugiemu; wierzyciel.

Schuldiener, *m.* szkołuczeńca.

Schuldig, winny, winowayca. einen schuldig an einer halsbrechenden Sache machen, kogo winnym czynić, iakiego głownego występku; helfen, winnego ratować; strafen, karać. 2) der Geld schuldig ist, pieniędzy, dłużny. der viel schuldig ist, ktory wiele winien. 3) verpflichtet, powinny, z obowiązku, zasłużony, przy-należyty. schuldige Strafe leiden, zasłużoną karę ponosić. schuldigen Dank abstatten, winne dzięki czynić, oddawać. einem das schuldige Geld bezahlen, należące się komu pieniądze zapłacić.

Schuldienst, *m.* urząd szkolny; darum anhalten, starać się oń, zabiegać oń.

Schuldigkeit, *f.* powinność, przysługa; einem erweisen, powinność komu świadczyć, oświadczenie, uszanowania czynić; in acht nehmen, pełnić; ein Gnüge thun, powinności zadosyć uczynić; verabsäumen, powinności zaniechać, powinności nieprzestrzegać, *s.* Pflicht.

Schuldner, *m.* dłużnik; böser, zły; der nur etwas bezahlt, das andre aber schuldig bleibt, ktory tylko co nie co zpłaca, a resztę winien zostaie.

Schuldnerinn, *f.* dłużniczka.

Schuldopfer, *n.* ofiara za grzech, za winę.

Schuldregister, *n.* reiestr długow.

Schuldthurm, *m.* więzienie.

Schuldwechsel, *m.* długu, długiem zpłacenie.

Schule, *f.* szkoła. in den Schulen disputiren, o czym w szkołach dysputować, spor mieć. dergleichen Leute werden in den Schulen der Weltweisen, tacy ludzie wychodzą ze szkoł Filozofowskich. in der Schule zugestutzt werden, być w szkole polerowanym. die Schule halten, w szkole uczyć. sich es darinnen lassen sauer werden, pocić się, pracować w szkole. in die Schule gehen, darinnen sitzen und hören, iść do szkoły, w niey siedzieć y słuchać. in die Schule schicken, führen, do szkoły posyłać, prowadzić. hinter der Schule gehen, za szkołę a nie do szkoły chodzić.

Schulfest, *n.* szkolne święto.

Schulfrage, *f.* szkolne pytanie, szkolny spor.

Schulfratze, *f.* szkolne brydnie.

Schulfreundschaft, *f.* przyiaźń od szkoł powzięta; mit einem beständig halten, przyiaźń powziętą od szkoł, z kiem statecznie utrzymywać.

Schulfuchs, *m.* nie dobrze wyuczony.

Schulfüchserey, *f.* nieskładna uczoność; niedowarzona.

Schulgeld, *n.* płaca za uczenia; zasługi uczącego.

Schulgesellschaft, *f.* społuczeństwo.

Schulhaufe, *m.* szkolney poczet młodzi.

Schulherr, *m.* proste nazywanie nauczycielow w szkołach.

Schulknabe, *m.* chłopiec do szkoły chodzący.

Schulinspector, *m.* Szkołdozorca.

Schulmann, *m.* szkolny człowiek, uczeńca, *poet.*

Schulmeister, *m.* nauczyciel w szkole.

Schulmeisterinn, *f.* nauczycielka, mistrzyni.

Schulobrister, *m.* Szkołrządca, Przełożony nad szkołami.

Schulrede, *f.* mowa, mowienie w szkole pisanie y na pamieć mowienie.

Schulstaub, *m.* praca szkolna.

Schulstreit, *m.* spor szkolny.

Schul-

Schulſtube, *f.* ſzkoła, izba do uczenia, ſłuchalnia, uczelnia.

Schulter, *f.* łopatka; rechte, prawa; linke, ſzeroka; nackende, goła; entblößte, obnażona, dobyta z rękawa. einen auf ſeinen Schultern zurück tragen, kogo na ſwoich łopatkach odnieść. einen darauf nehmen, kogo na łopatki wziąć ſwoie, *lepiey* na barki. ſchmale Schulter haben, mieć wąſkie łopatki. der Schmerz ziehet ſich in die Schultern, bol ciągnie ſię aż do łopatek; eines Thieres, zwierzęcia, auch łopatka.

Schulterbein, *n.* kość w łopatce.

Schulterküſſen, *n.* poduſzka pod łopatki.

Schultheiß, *m.* ſołtys; woyt na wſi.

Schulze, *m.* ſołtys.

Schulzenamt, *n.* ſołtyſtwo.

Schulübung, *f.* ſzkolne ćwiczenie.

Schulzeit, *f.* czas ſzkolny do uczenia ſię.

Schumperliedchen, *n.* tłuſta pioſnka.

Schund, *m.* łayno człecze rzadkie.

Schundgrube, *f.* kloaka.

Schundloch, *n.* toż ſamo.

Schuppe, *f.* łuſka, der Fiſche, na rybie y na wężu. das Schuppen hat, łuſkowaty; abmachen, łuſkę zdiąć; von einem Fiſche, z ryby. 2) auf dem Haupte, na głowie otręby.

Schuppen, Schuppen abmachen, łuſkę zdeymować, zeſkrobać; einen Fiſch, z ryby.

Schuppenweiſe, w łuſkę; zuſammen geſetzt ſeyn, złożonym być.

Schuppen, *m.* wozownia, poddach na wozy.

Schuppicht, łuſkawy, łuſką pokryty.

Schupplein, *n.* łuſka drobna, drobniutka.

Schur, *f.* ſtrzyżenie; der Schaafe, owiec.

Schurke, *m.* hołota, do niczego człek.

Schurz, *m.* den man vorbindet, zapaſka, ktorą ſię na przodku przepaſuią.

Schurzfell, *n.* zapaſka ſkorzana; fartuch, przedſobnik ſkurzany.

Schuß, *m.* ſtrzelenie, poſtrzał, raz; mit einem Pfeile, ſtrzałą. Schuß mit einer ſilbernen Kugel gar leicht aushalten, poſtrzał od ſrebrney kuli łatwo wytrzymać.

Schuſter, *m.* ſzewc, ſzwiec, des Schuſters, *adj.* ſzewcow, ſzewſki. Werkſtatt eines Schuſters, warſztat ſzewſki, ſtolnica ſzewſka.

Schuſterarbeit, *f.* ſzewſtwo, ſzewſkie rzemiesło.

Schuſterdrat, *m.* dratwa ſzewſka.

Schuſterhandwerk, *n.* ſzewſka robota; ſzewſkie rzemiesło.

Schuſteriſch, ſzewſki.

Schuſterinn, *f.* ſzewcowa.

Schuſterkneiff, *m.* gnyp ſzewſki.

Schuſterladen, *m.* ſzewſka izba, ſzewſka robialnia.

Schuſterſchwärze, *f.* czernidło ſzewſkie.

Schutt, *m.* von altem Mauerwerke, gruz, obaliny, zpadliny ze ſtarych murow. mit Schutt bedeckt, gruzem przywalony. von Schutte reinigen, z gruzu uprzątnąć, gruz uprzątnąć; den Boden, plac. 2) um eine Stadt aufführen, ziemią miaſto w koło obſypać, *albo* wałem wyſypanym miaſto obwieść.

Schutthaufe, *m.* kupa gruzu.

Schutz, *m.* Vertheidigung, obrona, bronienie. einen in Schutz nehmen, wziąć pod obronę kogo; einem beſtändig leiſten, komu obronę ſtatecznie nieuſtanną świadczyć; eines auf ſich nehmen, wziąć kogo obronę na ſiebie. der vielen Schutz hat, ktory ma wiele obrony. einen eines Schutz anbefehlen, poruczyć komu obronę kogo. einem zum Schutze dienen, być komu obroną. genug Schutz haben, mieć doſyć obrony. ſich Schutz ſchaffen, przyſpoſobić, przygotować ſobie obronę; ſich in eines begeben, udać ſię pod czyią obronę; in eines ſeyn, unter eines ſtehen, być w czyiey obronie, pod czyią obroną; eines anvertrauen, powierzyć obronie czyiey; etwas, co. zum Schutze dienlich, dobry zdatny do obrony. 2) im Waſſer, grobla, tama zaſtawa.

Schutzengel, *m.* Anioł opiekun.

Schutzgatter, *n.* ſpuſt kraciany, krata ſpuſzczana w bramie.

Schutzgenoß, *m.* pod obroną zoſtaiący, w protekcyi będący.

Schutzgott, *m.* Bog broniący; eines Reichs, iakiego kroleſtwa.

Schutzhalter, *m.* obrońca, opiekun, broniciel.

Schutzhaltung, *f.* obrona, obrony świadczenie.

Schutzherr, *m.* opiekun, obrońca. einen darzu haben, mieć kogo obrońcą.

Schutzleiſtung, *f.* obrony świadczenie.

Schutzlos, bez obrony.

Schutzmauer, *f.* mur na obronę.

Schutz-

Schutznehmung, *f.* wzięcie pod obronę.
Schutzrede *f.* mowa na obronę.
Schutzverwandter, *m.* klient, pod obroną będący.
Schutzverwandtinn, *f.* klientka, pod obroną zostaiąca.
Schutzwehr, *f.* mieysce obronne.
Schuyte, *f.* Art eines Schiffes, schuyte, gatunek okrętu.
Schwabe, *m.* einer aus Schwaben, Szwab, rodem człek ze Szwabii.
Schwaben, *n.* das Land, Szwaby, Szwabiia, kray.
Schwach, słaby, szczupły, cienki, nicht stark oder dicke, ani mocny, ani gruby; Körper, Leiber, ciała; Beine, golenie; Stengel, łodyga; Faden, słabe nici; Glieder, Stimme, członki, głos; an Kräften, słaby na siłach. schwaches Gehör, słaby słuch. schwächer am Volke seyn, słabsze mieć woysko.
Schwachheit, *f.* słabość, krewkość, wątłość; des Leibes, ciała. wegen Schwachheit des Gemüths das angefangene Werk fahren lassen, prze słabość umysłu zaczęte dzieło porzucić; der Gesundheit, zdrowia; der Kräfte, sił; der Sinne, zmysłow; des Magens sich zuziehen, słabości żołądka się nabawić. der menschlichen Schwachheit vergißt man bey guten Tagen, ludzkiey krewkości zapominaią w dobrym czasie.
Schwade, *f.* pokos; siana, zboża.
Schwaden, *m.* wroble proso, ziele; *pofr.* grémil.
Schwäbisch, Szwabski; Kreis, Szwabska okolica.
Schwäche, *f.* cienkość; der Beine, goleni, nog; eines Fadens, nici; der Stimme, głosu.
Schwächen, schwach machen, słabić, wątlić, osłabić, zwątlić; eines Tapferkeit, czyie męstwo; eines Hoffnung, czyią nadzieię. das Alter hat mich nicht gänzlich geschwächt, starość nie wcale mię zwątliła; eines Gewalt, czyią siłę; die Augen, oczy; eine Jungfrau, pannie wstyd odebrać. sein Ansehen schwächen, swoię powagę osłabić.
Schwächer, *m.* słabiciel, osłabiciel.
Schwächlich, słaby, wątły.
Schwächung, *f.* osłabienie, złamanie; des Muths, serca, odwagi. das durch die Wollust geschieht, z roskoszy zesłabienie. 2) einer Jungfrau, panny zelżenie.

Schwägerinn, *f.* szwagrowa, świekra, krewna, powinnowata.
Schwägerschaft, *f.* pokrewieństwo, powinnowastwo. sich mit einem dadurch verbinden, przez pokrewieństwo połączyć się z kiem.
Schwämmchen, *n.* kleiner Pilz, grzybek, grzyb mały.
Schwängern, brzemienną uczynić.
Schwängerer, *m.* in Unehren, brzemię, ciąż, sprawuiący.
Schwängerung, *f.* brzemienia, ciąży sprawienie.
Schwänzen, einen Schwanz daran machen, ogon przyprawić. 2) mit dem Steiße drehen, kuprem kręcić idąc.
Schwänzchen, *n.* ogonek.
Schwär, *m.* wrzod, bolak. voller Schwären, wrzodowaty, s. Geschwür.
Schwären, iątrzyć się, zbierać się; wrzodowacieć.
Schwären, das, *n.* iątrzenie, zbieranie się, *o wrzodach*
Schwärmen, roić się, włoczyć się, przewiiać się, przechodzić się, *o kupie.* die Bienen schwärmen, pszczoły się roią, 2) unsinnig seyn, szaleć, od rozumu odchodzić.
Schwärmer, *m.* biegas, hultay, włoczęga. 2) fanatyk, in Religionssachen. 3) der unsinnig ist, szalony. 4) Art eines Feuerwerks, szmermel, kowal, gatunek sztucznego ognia.
Schwärmerisch, fanatyk, fałszywą gorliwością o religiią zięty. 2) unsinnig, szalony.
Schwärmung, *f.* chodzenie, kręcenie się, przewiianie się.
Schwärze, *f.* czernidło, czarna farba, czarna barwa, womit man etwas schwarz färbet, czym co czarno farbuią; der Schuster, czernidło szewskie. 2) schwarze Farbe, czarność, wie des Rabens, iako to kruka.
Schwärzen, czernić, uczernić, die Haare womit, włosy czym.
Schwärzlich, czarniawy, smagławy, ist der Weiser der Bienen, matka pszczoł, czarniawa iest; Augen, czarniawe oczy; Blattern, czarniawe krosty; Erde, czarniawą ziemia.
Schwärzung, *f.* czernienie, uczernienie; der Haare, włosow.
Schwärung, *f.* iątrzenie, zbieranie, *o bolakach.*
Schwätzer, *m.* gaduła, gawęda; gadacz, co mu gęba nieustaie.
Schwätzerinn, *f.* gaduła, gawęda, *s. f.* gadaczka.

Schwadron, *f.* szwadron iazdy, pewny poczet ieznych.
Schwager, *m.* szwagier, mąż siostry. 2) krewny.
Schwalbe, *f.* ein Vogel, ptak pewny, iaskołka; kleine, iaskołeczka; die im Hause nistet, iaskołka domowa; die an den Ufern nistet, iaskołka pobrzeźnia. eine Schwalbe macht keinen Sommer, iedna iaskołka nie przynosi wiosny, *prov.* von Schwalben. *adj.* iaskołczy.
Schwalbenkraut, *n.* iaskołcze ziele, celidonia.
Schwalbennest, *n.* iaskołcze gniazdo.
Schwamm, *m.* den man ißt, grzyb, ktory iedzą. 2) womit man etwas abwischet, czym co zcieraią, gębka. Schwamm ausdrücken, gębkę wycisnąć. 3) krosta u dziecięcia w ustach. 4) an den Bäumen, grzyb na drzewach.
Schwammartig, grzybowy.
Schwammicht, gębczasty, hubiasty; grzybiasty.
Schwammigkeit, *f.* gębczastość, hubiastość; grzybiastość.
Schwammstein, *m.* kamień rzadki.
Schwan, *m.* łabędź; stirbt mit Singen und Freuden, zdycha śpiewaiąc wesoło. vom Schwane, łabędzi; Stimme, łabędzi głos.
Schwank, gibki. schwanke Weyde, gibka wierzba. 2) Beine, cienkie nogi, s. Geschlank, Schwach.
Schwanken, chwiać się; mit den ganzen Leibe zu beyden Seiten, całym ciałem na obiedwie strony.
Schwanengesang, *m.* łabędzie śpiewanie.
Schwanen, sich lassen, wrożyć, przeczuwać. es schwante mir, daß ich, przeczuwałem, że.
Schwang, *m.* das Schwänken, zachwianie, ruszenie; ruch, *simpl. inusit.* im Schwange seyn, słynąć, być wziętym. in Schwang kommen, zaczynać słynąć, kwitnąć, być wziętym we zwyczaiu. die Gewohnheit kömmt täglich mehr in Schwang, zwyczay codziennie się wzmaga. im Schwange gehen, słynąć, być szacowanym. die schönen Künste gehen itzo im Schwange, piękne sztuki są teraz szacowane, wzięte, kwitną, słyną.
Schwanger, *adj. f.* brzemienna, ciężarna. als sie schwanger war, und die Geburtszeit, gdy ciężarną była y iuż na czasach. mit einem Knaben, chłopcem być w ciąży.
Schwangerschaft, *f.* brzemienność, ciąża.
Schwanz, *m.* ogon; krauser, kędzierzawy; hat der Pfau von Natur zu seiner Zierde, paw ma z urodzenia ogon dla swoiey ozdoby; eines Pferdes, koński ogon. Hund ohne Schwanz, pies kusy. 2) an den Kleidern, u szat, *nazywa się* rucho.
Schwanzlos, kurta bez ogona.
Schwanzmeise, *f.* sikora z ogonem.
Schwanzriem, *m.* podogonie; pochwy, *obs.* to co podogonie.
Schwanzstern, *m.* gwiazda z ruchem.
Schwarm, *m.* rozruch, tumult, chałas. 2) von Bienen, roy pszczoł. 3) kupa, siła, moc. 4) von Leuten die schmausen, gadanie y zgiełk ludzi ochotuiących.
Schwarte, *f.* dicke Haut, gruba skora.
Schwarz, czarny. sehen was schwarz oder weiß sey, widzieć co czarne a co białe. sehr schwarze Kirschen, bardzo czarne wiśnie; Wolken, chmury. 2) schwarze Kunst, czarow sztuka.
Schwarzbraun, kasztanowaty, brudno cisawy.
Schwarzfärber, *m.* farbiarz, od czarnych farb.
Schwarzfärbig, czarney maści, czarnego koloru.
Schwarz gekleidet, czarno ubrany, w czarne suknie.
Schwarzgelb, czarnożołty, bury, oliwkowy kolor, ogorzały.
Schwarzglänzend, kruczy kolor; czarno się świecący.
Schwarzkopf, *m.* ein Vogel, figoiadka, ptak.
Schwarzköpficht, co czarne włosy ma na głowie.
Schwarzkümmel, *m.* czarnucha.
Schwarzkünstler, *m.* czarnoksiężnik, czarownik.
Schwarzroth, czarnoczerwony, wiśniowy.
Schwarzwald, *m.* Wald in Schwaben, czarny las, las w Szwabskim.
Schwarzwurzel, *f.* żywokost, kostywał.
Schwarz-Andorn, *m.* szanta czarna, ziele.
Schwatzen, gadać, szczebiotać; was einem in das Maul kömmt, co do gęby przydzie; mit einem heimlich, z kiem potaiemnie, s. Plaudern.
Schwatzhaftig, gadatliwy, szczebiotliwy; im Reden, w mowieniu; Thorheit, gadatliwe głupstwo. schwatzhaftiges Maul einem

einem stopfen, gadatliwy pysk komu zatkać.

Schwatzhaftigkeit, *f.* gadatliwość, szczebietliwość.

Schweben, wisieć nad. das Unglück schwebet über uns, nieszczęście wisi nad nami. der Tod schwebet täglich über uns, śmierć nam co dzień nad karkiem wisi. vor den Augen schweben, przed oczyma wisieć.

Schwebend, wiszący. schwebender Garten, wiszący ogrod.

Schwede, *m.* einer aus Schweden, Szwed, człek rodem ze Szwecyi.

Schweden, ein Königreich, Szwecyia, Krolestwo.

Schwedisch, Szwecki.

Schwefel, *m.* siarka. mit Schwefel angemacht, siarką zaprawny. von oder wie Schwefel; nach Schwefel schmeckend, z siarki, iak siarka; siarki smak maiący, siarczysty. solches Wasser, siarczysta woda. dergleichen Geruch, siarczysty zapach. dergleichen Blumen, siarczysty zdroy.

Schwefelfaden, *m.* siarkowana nić.

Schwefelgänge, *plur.* siarczyste chody w ziemi, gdzie siarka iest, *albo* siarkochody.

Schwefelgrub, *f.* siarki kopaniny.

Schwefelhütte, *f.* siarkowa huta; siarczany piec.

Schwefelicht, siarczysty, siarkowy, siarczany; Gestank, siarczany zapach.

Schwefelkerze, *f.* siarczana świeca.

Schwefeln, siarką zaprawić, oblać, siarkować.

Schwefeln, das, *n.* siarkowanie, siarką zaprawienie, oblanie.

Schwefelblume, *f.* kwiat siarczany.

Schwefelholz, *n.* siarczana trzaska do zaświecenia.

Schwefelkieß, *m.* krzemień do krzesania ognia.

Schweher, *m.* świekr, teść.

Schweif, *m.* rucho u szaty; *to co* Schleppe. 2) ogon.

Schweifen, przebiegać się, przewiiać się, kręcić się, włoczyć się, przechodzić się; auf dem Lande herum, po kraiu tam y sam.

Schweigen, milczeć, zamilczeć, cicho być; klüglich, rozstropnie; von so grossen Dingen, o tak wielkich rzeczach; in einer Sache, w iakiey rzeczy. unter den Waffen schweigen die Gesetze, przy orężu, pod czas woyny, milczą prawa. er schweiget stille, on milczy, nic nie mowi. schweig davon still, cicho nic o tym nie mow.

Schwein, *n.* wieprz, świnia; wildes, dzik, *s.* Sau.

Schweinbraten, *m.* wieprzowe pieczyste.

Schweinbrod, *n.* ein Gewächs, cidułа ziemna, rzepa leśnia, świniak, ziele.

Schweinen, von, wieprzowy, świni.

Schweinfleisch, *n.* świnie mięso, wieprzowe mięso.

Schweinfurth, Stadt in Franken, Szweinfurt, miasto we Frankonii.

Schweingallerte, *f.* galareta z wieprzowego mięsa.

Schweinchen, *n.* prosiak, świnka, wieprzek, wieprzak.

Schweinhändler, *m.* wieprze przedaiący, kupiec z wieprzami.

Schweinhetze, *f.* łowy, polowanie na dziki.

Schweinheerde, *f.* trzoda świni.

Schweinhirt, *m.* świniarz, świniopas, łkotak do świń.

Schwein-Igel, *m.* ież ze świniem pyszczkiem.

Schweinkoben, *m.* chlew na świnie, na wieprze.

Schweinmarkt, *m.* świni rynek.

Schweinmast, *f.* karmienie wieprzow; damit seine Nahrung treiben, ztąd mieć pożywienie.

Schweinmäster, *m.* świniokarmca, wieprzokarmca.

Schweinmelde, *f.* ein Kraut, łoboda, ziele.

Schweinborsten, *pl.* szczeć świnia.

Schweinsfeder, *f.* Fangeisen, oszczep łowczy u dawnych.

Schweinsfett, *n.* tłustość, sadło świnie.

Schweinskopf, *m.* głowizna; wilder, dzika głowizna.

Schweinstall, *m.* chlew na świnie.

Schweinmutter, *f.* maciora świnia.

Schweintreiber, *m.* ten co świnie pędzi.

Schweinvieh, *n.* świnie, wieprze, bydło nierogate.

Schweinwildpret, *n.* dziczyzna, mięso z dzika.

Schweinzucht, *f.* chowanie świń.

Schweiß, *m.* pot; im Sommer, letni, od upału; unabgewischter, niezmyty; kalter, zimny. mit vielem Schweiße, z wielkim potem; vieler folget darauf, wiele potu za tym idzie. viel Schweiß vergießen, wiele potu wylać, *albo* sprawić aby wiele potu wypłynęło. ganz naß vom Schweiße seyn, wcale być mokrym

mokrym od potu. Schweiß abwischen, pot otrzeć; mit Getränke austreiben, lekarskiemi napoiami pot sprawić; läuft über das Gesicht, bieży po twarzy. es hat uns nicht viel Schweiß gekostet, nie mniey nas to potu kosztowało. in Schweiß gerathen, zapocić się. voller Schweiß, pełny potu.
Schweißbad, n. sucha wanna, łaźnia na poty.
Schweißbad-Stube, f. izba do suchey wanny.
Schweißen, pocić się, krew puszczać, s. Bluten.
Schweißigt, potowy, potny, pocisty.
Schweißloch, n. wylot, ktorym pot wychodzi.
Schweißpulver, n. proszek na poty.
Schweißstube, f. izba do potow; potownia, *poet.*
Schweißtreibend, poty sprawuiący.
Schweißtuch, n. chustka do potu.
Schweißwurst, f. ze krwią kiszka.
Schweißfuchs, m. ein Pferd, koń zkara gniady.
Schweiz, eine Landschaft, Szwaycary, Szwaycaryia, kray.
Schweizer, m. Szwaycar, z Szwaycaryi rodem.
Schweizerisch, Szwaycarski.
Schweizerhosen, *plur.* ubranie z Szwaycarska. 2) Jalappa, ziele Indyiskie w aptyce.
Schweizerinn, f. Szwaycarka.
Schweizer-Gebirge, *plur.* Szwaycarskie gory, Alpy.
Schweizerland, Szwaycarska ziemia.
Schwelgen, rozpustować, hulać, *deboszować.*
Schwelgen, das, n. hulanie, rozpustowanie, *deboszowanie.*
Schwelger, m. hultay, marnotrawca, marnik; hultayszcze, *f. n.*
Schwelgerey, f. hultaystwo, marnotrawstwo, przehulanie.
Schwelgerisch, hultayski, rozpustuiący, marnotrawny.
Schwelgerisch, *adv.* po hultaysku; marnotrawnie.
Schwelle, f. prog; einer Thüre, u drzwi. Oberschwelle, ocap, nadproże; hohe, wysoki. einen nicht über die Schwelle kommen lassen, nie dać komu za prog przestąpić; den Fuß nicht darüber setzen, za prog nogą nie ruszyć.
Schwellen, dicke werden, brzmieć, nabiegać, tyć, rość; *w tym samym sensie* der Leib schwillt ihm, brzuch mu rośnie.
Schwellen, das, n. nabrzmienie, odęcie, nabieżenie.
Schwemme, f. brod. in die Schwemme reiten, w brod iechać na koniu.
Schwemmen, w brod iechać. 2) die Schaafe, *o owcach*, brodzić owce.
Schwenken, mierzyć. sich schwenken, obracać się; *comp.* ausschwenken, wymyć, wypłukać, wytopić.
Schwenkung, f. obrocenie się, obrot; die rechts oder links geschieht, obrot w prawą albo w lewą, czwarta część tylko obrotu.
Schwengel, m. eines Ziehbrunnens, żuraw, do ciągnienia wody, węborek; einer Pumpe, rękoieść u laski w pompie. 2) einer Glocke, serce we dzwonie; *potym* wo die Stränge daran gemacht sind, drąg u dzwona, u ktorego sznury wiszą do chybania dzwonem.
Schwer, am Gewichte, ciężki, *o wadze.* sehr schwere Last, bardzo ciężki ciężar, ważny; Brief, ważny list; Kornähre, ciężki kłos. ein Pfund schwer, funt ciężki, funt ważący; machen, ciężkiem czynić; werden, ciężkiem się stawać. sehr schwer, nader ciężki. allzu schwer, nazbyt ciężki, zbyt ciężki. eine sehr schwere Sache vor sich haben, ciężką rzecz mieć przed sobą do czynienia. es ist schwer auszuführen, ciężka to rzecz iest do dokazania, do zrobienia. großes und schweres Werk, wielkie y ciężkie, *albo* trudne dzieło. schwere Zeiten, ciężkie czasy, *zwyczayniey* złe czasy. mit dem es schwer hergeht, z ktorym się źle co dzieie, ktory ma ciężkość w czym, ktoremu co ciężko. 2) schwere Noth, kaduk, wielka choroba. der die schwere Noth hat, *mowi się* wielką chorobę miewa.
Schwer, *adv.* ciężko, *to co* schwerlich.
Schwerdt, n. pałasz, kord; miecz; bloßes, goły, dobyty; stumpfes, tępy. mit Feuer und Schwerdt verheeren, ogniem y mieczem spustoszyć. es aufs Schwerdt ankommen lassen, na los woyny puścić. etwas mit dem Schwerdt gewinnen, mieczem czego nabyć; einstecken, miecz, pałasz schować, pokoy uczynić. durchs Feindes Schwerdt fallen, mieczem nieprzyiacielskiem zginąć. worauf das Schwerdt stehet, rękoieść.
Schwerdter, *pl.* tatarskie, ziele.
Schwerdtfeger, m. szabelnik, *miecznik*, co miecze robi, osadza.

Schwerdtfisch, *m.* multan, miecz wielki, ktorym trzeba obiema rękami robić. 2) ostropyik ryba.
Schwerdtlein, *n.* kleines Schwerdt, mieczyk, pałaszik.
Schwerdtlilie, *f.* laniczka, kosaciec, ziele.
Schwerdt-Orden, *m.* Stan Kawalerski Miecza.
Schwerdt-Träger, *m.* Miecznik, Urzędnik w Państwie iakiem, co Miecz przed Monarchą nosi; *it.* Ritter, Rycerz Stanu Mieczowego.
Schwere, *f.* ciężkość, ciężar; der Krankheit, ciężkość choroby.
Schwören, przysięgać, przysiąc, zaprzysięgać się, zaprzysiąc się; poprzysięgać, poprzysiąc; oft und viel, często y wiele przysięgać; recht, prawdziwie; wie man es meynet, podług myśli; nach vorgelegten Worten, w pewne przełożone słowa. laut einen theuren Eid schwören, głośno świętą przysięgę uczynić. falsch schwören, krzywo przyiąć; hoch und theuer, świętobliwie sumiennie.
Schwerfällig, cieżki, cieżko przypadaiący, ciężko przychodzący.
Schwerlich, *adv.* ciężko, ledwie, co tylko; sich von etwas enthalten, utrzymać się od czego; können eingewurzelte Laster ausgerottet werden, ledwie wkorzenione nałogi mogą być wykarczone. was neu geleimt, geht schwerlich von einander, co nowo skleiono iest, to się cieżko rozklei, to ciężko odstanie.
Schwermüthig, melankoliczny, ponury, posępny.
Schwermüthigkeit, *f.* melankoliczność, melankolia, posępność, ponurość, ponura, posępna krew, *w kiem*; ponury umysł.
Schwester, *f.* siostra; leibliche, rodzona; ältere, starsza; Zwilling, bliźniaczka.
Schwester Enkel, *m.* z siostry wnuk; siostrzeńca syn, albo siostrzenicy.
Schwester Enkelinn, *f.* z siostry wnuczka, siostrzeńca, albo siostrzenicy corka.
Schwester-Kind, *n.* von Schwestern, siostrzeńskie dzieci, od siostr idące.
Schwesterlich, siostrzeński.
Schwestermann, *m.* mąż siostry.
Schwestermörder, *m.* siostrobeyca.
Schwestermord, *m.* siostroboystwo.
Schwestersohn, *m.* syn siostry, siostrzeniec, siostrzeńczyk.

Schwestertochter, *f.* corka siostry, siostrzenica, siostrzeniczka.
Schwibbogen, *m.* sklepienie; arkada; um die Seiten des Tempels bauen, po bokach kościoła arkady dawać.
Schwieger-Eltern, *pl.* świekrowie, teściowie; gegen einander, als deren beyde Kinder sich zusammen verheurathet haben, ktorych się dzieci z sobą pobrały.
Schwiegerlich, świekrow, teściow.
Schwieger-Mutter, *f.* świekra, teścia; des Mannes oder der Frauen Mutter, męża albo żony matka.
Schwieger-Sohn, *m.* zięć, der Tochter Mann, mąż corki.
Schwieger-Tochter, *f.* des Sohnes Frau, synowa.
Schwieger-Vater, *m.* des Mannes oder der Frauen Vater, świekr, teść, męża, albo corki ociec.
Schwiele, *f.* zdrętwiałość, odrętwiałość; an Händen oder Füßen, na rękach albo na nogach; harte Knoten am Fleische, guzy twarde na ciele. der Schwielen hat, odrętwiały, zdrętwiały; bekommen, ausschneiden, odrętwienia dostać, odrętwienie wyrznąć.
Schwierig, zaiątrzony, roziątrzony; Gemüth, umysł.
Schwierigkeit, *f.* ciężkość, trudność. ohne größte Schwierigkeit nicht geschehen können, bez wielkiey trudności nie moc się stać; große nach sich ziehen, wielką trudność za sobą ciągnąć; mit großer verknüpft seyn, z wielką trudnością być złączonym; in große gerathen, w wielką trudność wpaść; findet sich für mich, znayduie się dla mnie; heben, trudność ułatwić, uprzątnąć; sich daraus wickeln, wywikłać się z trudności; überwinden, przezwyciężyć trudność. hilf mir aus Schwierigkeit, aus der ich nicht kommen kann, wyratuy mię z tey trudności, z ktorey ia wyść nie mogę.
Schwimmen, pływać, płynąć; in etwas, w czym. der Boden schwamm voll Weine, podłoga pływała w winie. die Entgen schwimmen, kaczęta pływaią; an das Land, na ziemie wypłynąć; auf dem Wasser, po wodzie pływać; vorher, płynąć wprzod. darunter hin schwimmen, pod czym pływać; oben auf, powierzchu; über den Fluß, za rzekę. das Schiff schwimmt auf der See, okręt pływa po morzu.
Schwimmen, das, *n.* pływanie, płynienie.

Schwimmen

Schwimmer, *m.* pływacz.
Schwimmung, *f.* pływanie.
Schwinde, *f.* Uebel an der Haut, liszay, wrzod świerzbiący.
Schwindel, *m.* zawrot głowy; vertreiben, uleczyć; bekommen, dostać zawrotu głowy. dieses ist für den Schwindel gut, to na zawrot głowy dobre.
Schwindelicht, zawrot głowy cierpiący.
Schwinden, schnąć; 2) zaschnąć, przyschać, w suchotach być.
Schwinden, das, *n.* suchoty, schnienie.
Schwindend, schnący, na suchoty chory.
Schwindflechte, *f.* liszay.
Schwindsucht, *f.* suchoty; plaget die Leute lange, długo ludzi dręczą; hat er bekommen, suchot dostał; entstehet aus etwas, bywaią z czego; entstehet in dem Haupte und fällt von da auf die Lunge, poczynaią się od głowy a spadaią na płuca; kann nicht leicht curiret werden, wenn sie einmal überhand genommen, nie mogą być łatwo uleczone, kiedy się raz mocno wzmogły.
Schwindsüchtig, suchotny, suchoty maiący; Mensch, człowiek; Fieber, suchotna gorączka.
Schwinge, *f.* Futter- oder Kornschwinge, wieiaczka, do wiania zboża obroka.
Schwingen, wiać; das Getraide, zboże; damit das leichteste hinausfliege, aby naynikleysze ziarno na boiowisko wyleciało. 2) sich aufs Pferd schwingen, wskoczyć, wpaść na konia; in die Höhe, wylecieć w gorę. von Vögeln: sich gerade in die Höhe schwingen, o ptakach: prosto w gorę wybuiać; sich im Seile, na linie się kołysać. die Flügel schwingen, trzepać skrzydłami.
Schwingen, das, *n.* wianie, chybanie się; kołysanie się.
Schwingen, *f. plur.* to co Flügel, skrzydła.
Schwingung, *f.* robienie; der Flügel, skrzydłami.
Schwitzen, pocić się, potuieć; sehr, bardzo; an einigen Theilen, w niektorych częściach ciała. der ganze Leib schwitzt, całe się ciało poci. stark im Schlafe schwitzen, mocno się śpiąc pocić.
Schwitzen, das, *n.* pocenie się, poty. zum Schwitzen dienlich, na poty dobre; do potow służące.
Schwitzstube, *f.* łaźnia do potow, potarnia.

Schwülstig, nabrzmiały, nabiegły, napuszony. schwülstige Rede, nabrzmiała mowa.
Schwülstig, *adv.* nabrzmiało, nadęto, napuszenie, z napuszeniem; schreiben, pisać; reden, mowić.
Schwulst, *f.* nabrzmiałość, odęcie; zdęcie.
Schwung, *m.* kołysanie, cholebanie, trzęsienie. in den Schwung bringen, zakołysać, rozkołysać, rozcholebać.
Schwur, *m.* przysięga; nicht halten, przysięgi nietrzymać.
Sclave, *m.* niewolnik. einen wie einen Sclaven tractiren, z kiem sobie poczynać iak z niewolnikiem. einen zum Sclaven machen, kogo niewolnikiem uczynić.
Sclavenhändler, *m.* kupczący niewolnikami.
Sclavenmarkt, *m.* targowisko, rynek na niewolnikow.
Sclaverey, *f.* niewolą, niewolnistwo; einem zuziehen, niewoli nabawić kogo; einen darein ziehen, schleppen, w niewolą kogo wciągnąć; darein gerathen, w nię wpaść; darinnen stecken, w niewoli siedzieć; sich davon losmachen, befreyen, z niewoli się uwolnić, wyswobodzić, s. Dienstbarkeit, Knechtschaft.
Sclavisch, niewolniczy; Joch, niewolnicze iarzmo.
Sclavisch, *adv.* poniewolniczemu, iak niewolnik; handeln, czynić. einen sclavisch halten, iak niewolnika kogo trzymać.
Scorbut, s. Scharbock.
Scordien, *f.* ein Kraut, czosnkowe, ziele, gęsi poley, ziele.
Scorpion, *m.* niedźwiadek.
Scorpionkraut, *n.* pacierzyczka, ziele.
Scorpionöl, *n.* pacierzyczny oleiek.
Scorpionscheeren, *pl.* nożyce niedźwiadkowe.
Scorzonerkraut, *n.* gaiowa miodunka, żmiiowiec, iaszczurcze ziele, wężownik.
Scribent, *m.* pisarz, pisarek; pismodawca, pismodzieia.
Scripturen, *pl.* pisma.
Scrupel, *m.* szkrup, cząsteczka maleńka, als der 60ste Theil von einem Pfunde, sześć dziesiąta cząsteczka funtu, godziny, stopnia, czyli gradusu. 2) kamyczek ostry, *albo* kamyk cisnący. 3) grzech. sich Scrupel über etwas machen, mieć co za grzech; za skrupuł mieć sobie.

Scrupuliren, za grzech mieć; *skrupulizować.*

Scythien, eine Landschaft, Scyt, Scytia, Skytia.

Scythisch, Scytyiski, Skytyiski.

Sebel, *m.* Gewehr, szabla, oręż.

Sebenbaum, *m.* Sadebaum, sabina, sawina, drzewo.

Sechs, sześć. je sechs, po sześciu. aus sechsen bestehend, z sześci złożony.

Sechseckicht, sześcionarożny; sześciowęgielny.

Sechser, *m.* szostak; pułgroszek srebrny teraźnieyszy.

Sechserley, sześcioraki.

Sechsfach, sześciokrotny.

Sechsfältig, sześcioraki.

Sechsfüßig, sześć stop maiący miary, sześciostopny; *także* o sześciu nogach.

Sechshundert, sześć set, Jahr, lat.

Sechshunderte, sześćsetny.

Sechshundertmal, sześćset razy.

Sechsjährig, sześcioletni.

Sechsmal, sześć razy.

Sechsmonatlich, sześciomiesięczny.

Sechsruderricht, o sześciu wiosłach.

Sechssäulig, o sześciu słupach.

Sechsspännig, sześcią konmi, poszosno.

Sechste, szosty. zum sechstenmal, po szosty raz.

Sechstägig, sześciodzienny.

Sechstausend, sześćtysięcy; -mal, sześćtysięcy razy.

Sechstausende, sześćtysięczny.

Sechstheilig, sześcioczęśny.

Sechs und achtzig, ośmdziesiąt y sześć etc.

Sechs Wochen, *pl.* połog; darinnen liegen, w połogu leżeć.

Sechswöchnerinn, *f.* położnica.

Sechszehen, szesnaście. je sechszehen, po szesnastu.

Sechzehende, szesnasty.

Sechzehenmal, szesnaście razy.

Sechzig, sześćdziesiąt. je sechzig, po sześćdziesiąt.

Sechzigjährig, sześćdziesiąt lat maiący.

Sechzigmal, sześćdziesiąt razy.

Sechzigster, sześćdziesiąty. den fünf und sechzigsten Tag nach der Schlacht, sześćdziesiątego piątego dnia po batalii.

Sechzigtausend, sześćdziesiąt tysięcy; -mal, -razy.

Sechzigtausende, sześćdziesiąt tysięczny.

Seckel, *m.* worek, wacek. 2) alte jüdische Silbermünze, sykl, stara żydowska moneta.

Secret, *n.* heimliches Gemach, wychodek, priwet. 2) Siegel, pieczęć.

Secretarius, *m.* Sekretarz.

Secte, *f.* sekta; der Weltweisen, Filozofow. sich zu einer Secte halten, trzymać się iakiey sekty; być iakiey sekty. alle Secten stürmen auf dich los, wszystkie sekty obces biią na ciebie.

Sectirer, *m.* sektarz; do sekty należący.

Sectirisch, sekty iakiey będący.

Secularisiren, na świeckie obrócić.

Secundant, *m.* sekundant, pomocnik.

Secundiren, pomagać; einen, komu, s. Helfen, Beystehen.

Sedezbuch, *n.* książka, w szesnascioro.

See, *m.* beständiger, der wieder seinen Ausfluß hat, iezioro, stoiące, ktore żadnego nie ma uchodu; schlammichter, błotnisty; gegrabener, ręką kopany. 2) morze, *to co* Meer. 3) großer Teich, wielki staw.

Seeblume, *f.* Haarwurz, grzybienie, wodna lilia.

Seefahrer, *m.* żeglarz.

Seefahrt, *f.* żeglowanie.

Seefisch, *m.* ryba morska.

Seegefecht, *n.* bitwa morska.

Seegras, *n.* porost, trawa morska.

Seehafen, *m.* port morski.

Seeheld, *m.* bohatyr na morzu.

Seeherrschaft, *f.* panowanie na morzu.

Seehund, *m.* pies morski, *u inszych* ciele morskie.

Seejungfer, *f.* Syrena, morska panna.

Seekarte, *f.* karta morska, odrys morza.

Seekrankheit, *f.* choroba na morzu, womit.

Seekrebs, *m.* rak morski.

Seekrieg, *m.* woyna morska, woyna na morzu.

Seeküste, *f.* brzegi morskie, pobrzeżie, pobrzezie morza.

Seele, *f.* dusza.

Seelenhirte, *m.* dusz pasterz, ociec duchowny.

Seelenmörder, *m.* duszoboyca.

Seelenmörderinn, *f.* duszoboyczyna.

Seelenmord, *m.* duszoboystwo.

Seelig, s. Selig.

Seelmesse, *f.* msza za dusze zmarłych.

Seelsorge, *f.* staranie o duszach; *po łac.* cura animarum.

Seesorger, *m.* staranie maiący o duszach.
Seeluft, *f.* powietrze na morzu, powietrze morskie.
Seemann, *m.* człowiek morski.
Seemuschel, *f.* muszla morska.
Seepferd, *n.* koń morski.
Seeräuber, *m.* rozboynik, zboyca morski; gottloser, niezbożny; berühmter, sławny; abgeben, rozboynikiem morskiem być. den Seeräubern die Stadt öffnen, rozboynikom morskim miasto otworzyć; die See davon säubern, morze wyczyścić z rozboynikow morskich; beunruhigen die See, schwärmen auf der See herum, niespokoyne morze czynią, kręcą się, włoczą się po morzu.
Seeräuberey, *f.* rozboy morski, rozbiianie po morzu; treiben, rozboiem morskim się parać, bawić.
Seeräuberisch, rozboymorski, rozboyniczomorski.
Seerüstung, *f.* sprzęt morski, sprzęt do żeglugi.
Seeschlacht, *f.* bitwa morska, batalia na morzu; halten, toczyć bitwę na morzu; verlieren, przegrać batalią morską.
Seeschwalbe, *f.* iaskołka morska.
Seeschwamm, *m.* łabędź morski.
Seesalz, *m.* sol morska, z morskiey wody warzona.
Seeschlund, *m.* bezdenność morska, topiel, wir morski.
Seetreffen, *n.* potyczka morska, potyczka na morzu.
Seewolf, *m.* wilk morski, ryba.
Segel, *n.* żagiel, żagla; der Schiffe, u statku płynącego. mit vollen Segeln fahren, pełnemi żaglami płynąć; aufspannen, żagle rozpuścić, rozwinąć, rozpiąć; nach dem Winde richten, za wiatrem obracać; einziehen, żagle zwinąć; streichen, *toż samo.* zu den Segeln gehörig, *adj.* żaglowy. dergleichen Ringe, żaglowe obrączki.
Segelfertig, pod żagle wyść gotowy, do płynienia gotowy.
Segeln, pod żaglem płynąć; wohin, dokąd.
Segeln, das, *n.* żeglowanie, żaglami, pod żaglami płynienie.
Segelseil, *n.* lina u żaglu, sznur żaglowy.
Segelstange, *f.* drąg, u ktorego żagiel wisi; an dem Mastbaume fest machen, do masztu drąg żaglowy mocno przyprawić.
Segelung, *f.* żeglowanie, żegluga, płynienie żaglem.
Segen, *m.* błogosławienie, błogosławieństwo; seinen gebe Gott darzu, niech Bog da swoie błogosławieństwo; über etwas sprechen, błogosławieństwo dawać.
Segnen, den Segen über etwas sprechen, żegnać, błogosławić, blogosławieństwo na co dawać, nad czym mowić.
Segnung, *f.* błogosławienie, żegnanie, błogosławieństwo.
Sehe, *f.* im Auge, wodka kryształowa w oku.
Sehekunst, *f.* Optika, sztuka patrzenia, widzenia.
Sehen, widzieć, doźrzeć, patrzeć; scharf, bystro; offenbarlich, oczywiście; vor Augen, przed oczyma; fleissig, pilnie; bey Zeiten, wcześnie; deutlich, iasno; ehestens, iak tylko, iak prędko. wir wollen sehen, wie es bey ihm stehet, obaczemy iak u niego iest. der nicht wohl siehet, ktory nie dobrze widzi. man kann es nicht sehen, tego nie można widzieć, nie można doźrzeć. so weit man sehen kann, iak daleko tylko okiem doźrzeć można. siehe hieher, tu patrz. wo ich recht sehe, ieżeli dobrze widzę. hinein sehen, wewnątrz, we śrzodek, zaźrzeć, patrzyć; wewnątrz widzieć; einen steif an, wpatrzyć się w kogo, zapatrzyć się na kogo. man kann keinen Stich mehr sehen, nie można iuż więcey okiem doźrzeć, widzieć. auf etwas sehen, na co patrzeć. ich sehe auf das zuerst, ia na to naypierwey patrzę, *to iest*, uważam. wieder sehen, na koło widzieć; in die Höhe, w gorę, do gory patrzeć; in Spiegel, w zwierciadło patrzeć; zur Thüre hinaus, drzwiami wyglądać. etwas mit Lust sehen, rad co widzieć, lubić co widzieć, na co patrzeć. zurück sehen, nazad się oglądać.
Sehen, das, *n.* widzenie, patrzanie, patrzenie.
Sehend, widzący, patrzący. mit sehenden Augen in sein Unglück laufen, oczywiście y samochcąc, w niebezpieczeństwo lecieć.
Sehenswerth, widzenia godny.
Sehenswürdig, godny aby go widzieć.
Sehne, *f.* eines Bogens, cięciwa, u łuku.

Sehnen, pragnąć. nach etwas sich sehr sehnen, pragnąć czego bardzo. 2) teschnąć do czego. er sehnet sich nach der Stadt, on teschni nader bardzo do miasta.

Sehnlich, gorący. sehnliches Verlangen, gorące pragnienie.

Sehnlich, *adv* gorąco, teskliwie.

Sehnsucht, *f.* pragnienie, żądanie; teschnienie do czego.

Sehr, nader, nader bardzo; bardzo a bardzo. sehr wohl seine Sache ausrichten, bardzo dobrze swoy interes sprawić. der Brief ist sehr schön, list iest nader piękny. sehr hefftig von etwas reden, bardzo żwawo o czym mowić. ich habe mich sehr erfreuet, iam się bardzo a bardzo ucieszył. sehr ungern habe ich es vernommen, nader bardzo nierad o tym się dowiedziałem. einen sehr um etwas bitten, nader bardzo kogo o co upraszać. sehr weit, bardzo daleko. wie sehr? iak bardzo? so sehr er kann, iak tylko może.

Seicht, miałki, płytki, ktorędy można w brod prześć. seichtes Meer, miałkie morze. seichtes Wasser, miałka woda, płytka woda. seichte Rede, sucha mowa.

Seide, *f.* woraus die Zeuge gemacht werden, iedwab, z ktorego materyie robią; ktorym szyią. rohe Seide, surowy iedwab.

Seiden, von Seide, iedwabny, z iedwabiu. seidenes Kleid, iedwabna suknia. halbseiden, połiedwabny.

Seidenbast, *n.* wilczy pieprz większy ziele.

Seidenhändler, *m.* iedwabnik, co iedwabiem handluie.

Seidenspinner, *m.* iedwabioprzędnik, co iedwab przędzie.

Seidensticker, *m.* haftarz.

Seidenweber, *m.* iedwabny tkacz, co z iedwabiu materyie tka.

Seidenwurm, *m.* iedwabny robaczek.

Seidenzeug, *n.* iedwabna materyia, z iedwabiu tkana, iedwabnica.

Seiffe, *f.* mydło. in der Seiffe die Farbe nicht verlieren, w mydle koloru nie tracić, dać się wymydlić, nie pełznąć od mydła.

Seiffenkugel, *f.* mydełko, gałka mydła.

Seiffensieder, *m.* mydłowar, ten co mydło warzy, robi, mydelnik, mydlarz.

Seiffenwasser, *n.* mydliny.

Seigekorb, *m.* kosz do zbierania y wynoszenia śmieci.

Seiger, *m.* mit Sande, piaskiem cieką-cy zegarek; mit Wasser, klepsydra.

Seihen, cedzić; Honig, miod; Essig, ocet.

Seihetuch, *n.* płotno do cedzenia.

Seil, *n.* Strick, lina, powroz, sznur; gedrohetes, kręcony; von Hanfe, z konopi, konopny; ausspannen, sznur, powroz, linę, wyciągnąć; der Seiltänzer, tanecznik po sznurze; auf dem Seile tanzen, po sznurze tancować.

Seiler, *m.* powroźnik.

Seiltänzer-Kunst, *f.* sztuka tańcowania po sznurze.

Sein, swoy. nach seinem Sinne leben, podług swoiey myśli żyć.

Seine, Fluß in Frankreich, Sena, Sekwana, rzeka we Francyi.

Seinige, das, swoie. *n.* zu dem Seinigen kommen, do swoiego przyść. von dem Seinigen bezahlen, ze swoiego płacić.

Seinigen, die, *pl.* swoi; haben an ihn geschrieben, do niego pisali. ein jeder soll die Seinigen beschützen, każdy powinien swoich bronić.

Seinethalben, dla siebie.

Seinetwegen, od niego, iego imieniem. er hat mich gebeten, daß ich dich seinetwegen grüßen sollte, on mie prosił ażebym cię od niego pozdrowił.

Seit, od; der Zeit, daß Menschen gewesen, od owego czasu, iak ludzie nastali. iak, seit dem er einmal krank gewesen, hat man ihn nicht wieder gesehen, iak zachorował nikt go dotąd nie widział.

Seite, *f.* bok; rechte, prawy; linke, lewy; des Leibes, ciała, bey den Menschen und allen Thieren. von Seiten *to co* wegen Namen, od, *kogo czyim* imieniem. Seite eines Papiers, strona papieru, karty, list. erste Seite eines Blatts, prawa pierwsza strona karty, recto folio. andere Seite, druga strona, przewrocona strona; verso folio. von Instrumenten, s. Saite, Gegend, *także* strona. unrechte Seite eines Tuches, nica, strona na nicę. Seite einer Mauer, Gebäudes, Bataillons, frontiata, przodek, muru, budynku, czoło batalionu. unrechte Seite der Münze, lewa strona pieniądza, metalu, spodnia strona. Seiten eines Schiffes, boki, strony okrętu. bey Seite nehmen, wziąć na bok. auf seine Seite bringen, na swoię stronę kogo przemowić, na swoię przeciągnąć stronę.

sch

ſich auf die ſchlimme Seite legen, rozpuścić ſię, złym ſię ſtać, chwycić ſię niecnot. ſich auf eines Seiten ſchlagen, przekinąć ſię na czyią ſtronę, od iedney ſtrony odſtać a do drugiey przyſtać. einen zur rechten Seite gehen laſſen, dać komu prawą ſtronę, prawy bok, iako godnieyſze mieyſce. Schmerz in der Seite haben, mieć bol w boku. an der Seite eines ſitzen, ſiedzieć przy boku czyim, o bok z kiem. großen Schaden an der Seite nehmen, ſzwankować bardzo na bok. von der Seite, z boku. von allen Seiten, ze wſzyſtkich ſtron. ſich auf eines Seite wenden, begeben, na czyią ſtronę ſię udać, do czyiey ſię ſtrony przywiązać. auf eines Seite ſtehen, czyią ſtronę trzymać.

Seitenbret, *n.* poboczne drzewo.

Seitengewehr, *n.* kord, pałaſz.

Seitenſpiel, ſ. Saitenſpiel.

Seitenſtechen, *n.* bol w boku, kłucie w boku.

Seither, aż dotąd; hat man nichts gethan, nic nie zrobiono.

Seitlings, z boku na ukoś.

Seitwerts, oſobno; gehen, iść, na oſobne mieyſce. 2) z boku.

Selbſt, ſam. erſt ſelbſt ein ehrlicher Mann ſeyn, hernach ſich einen ſeines gleichen ſuchen, naypierwey trzeba być ſamemu uczciwym człowiekiem, potym ſobie podobnego wyſzukać. ich ſelbſt, ia ſam. dieſer ſelbſt, tenże ſam. welcher ſelbſt, ktory ſam. wir ſelbſt, my ſami. ſie fragten ihn, was er ſelbſt von den Weltweiſen hielte, pytali ſię go co by on ſam o Filozofach trzymał. das hälſt du ſelbſt nicht, ty ſam tego niezachowuieſz. ich bin ſelbſt mein Zeuge, ia ſam ſobie ieſtem świadkiem. ſie haben nichts für ſich ſelbſt gethan, oni nic ſami dla ſiebie nie zrobili. für uns ſelbſt, my ſami, bez pomocy inſzych.

Selb, ſelbdritte, ſelbvierte, ſam, ſamotrzeć, ſamoczwart.

Selber, ſelbſt, derſelbe, ſam. er iſt es ſelber, on to ieſt ſam. ſelbſtwachſender Zaun, ſamorodny płot, żywy płot.

Selbſtändig, iſtotny, iſtotniany, iſtotowy, iſtociany, *philoſ.*

Selbſtändig, *adv.* iſtotnie, iſtotownie, iſtocianie, *philoſ.*

Selbſtändigkeit, *f.* iſtotność, przezſiębytność, *phil.*

Selbſterniedrigung, *f.* upokorzenie ſiebie ſamego.

Selbſthalter, *m.* Halterinn, *f.* Titel des Kaiſers, der Kaiſerinn von Rußland, Samowładca, Samodzierżyca, tytuł Ceſarza, y Ceſarzowy Roſſyiſkich.

Selbſtgelehrt, ſamouczony, *to ieſt*, ktory ſię ſam nauczył.

Selbſtfeind, ſam ſobie nieprzyiaciel, ſam ſobie nieprzyiazny.

Selbſtliebe, *f.* miłość ſiebie ſamego, kochanie ſiebie ſamego. alle haben Selbſtliebe, wſzyſcy maią miłość ſiebie ſamych.

Selbſthaß, *m.* nienawiść ſiebie ſamego, zawziętość na ſiebie ſamego.

Selbſtmord, *m.* ſiebie ſamego zaboyſtwo, ſamoboyſtwo.

Selbſtgeſpräch, *n.* rozmawianie z ſamym ſobą, ſamorozmowa.

Selbſtlauter, *m.* ſamogłośna litera, przez ſię brzmiąca litera.

Selig, ſzczęśliwy, uſzczęśliwiony.

Selig, *adv.* ſzczęśliwie, ſzczęściem, ze ſzczęściem.

Seligkeit, *f.* ſzczęśliwość, uſzczęśliwienie; błogosławieńſtwo wieczne; genießen, błogosławieńſtwa zażywać.

Seligmacher, *m.* uſzczęśliwiaiący, zbawiciel.

Seligmachung, *f.* uſzczęśliwienie, zbawienie.

Sellerie, *m.* kuchenne warzywa, ſeler, *ſing.* ſelery, *plur.*

Selten, rzadki, nie częſty, niegęſty. ſchöne Dinge ſind ſelten, piękne rzeczy ſą rzadkie. ſeltene Art Leute, rzadki rodzay ludzi.

Selten, *adv.* rzadko, nieczęſto, niegęſto; hat ſich die Bosheit zugetragen, trafił ſię zły uczynek; findet ſich ein weiſer Mann, rzadko znayduie ſię mądry człowiek.

Seltenheit, *f.* rzadkość, *to co* ſeltene Sachen, rzadkie rzeczy. Seltenheit wegen, dla rzadkości.

Seltſam, rzadki, niezwyczayny, niezwykły, nieczęſty, niegęſty. ſeltſam werden, rzednieć, rzadkiem ſię, ſtawać; *to co* wunderlich, dziwak, dziwaczny; *to co* wunderwürdig, cudaczny; *to co* eigenſinnig, uporny, krnobrny.

Seltſam, *adv.* rzadko, niezwyczaynie, dziwacznie, uporno etc. es iſt mir ſeltſam zu Muthe, ciężkość, ſmętek mam na ſercu.

Seltſamkeit, *f.* rzadkość, niezwyczayność, ciekawość, dziwaczność; poczwarność.

Semisch, *m.* Art von Leder, zems, zemsowa skorka, gatunek skor. von Semische, zemsowy; so zugerichtet, na sems wyprawiony.
Semisch Leder-Gerber, *m.* zemsoskotnik, zemsogarbarz.
Semmel, *f.* chleb przenny.
Semmelmehl, *n.* przenna mąka. *prov.* es gehet ab wie warme Semmel, na to tak odbyt, iak na ciepły przenny chleb.
Semmelmus, *n.* mus z przenney mąki.
Senkbley, *n.* perpendykuł.
Senke, *f.* Art eines Netzes, niewod, gatunek pewny sieci.
Senkel, *m.* tasiemka, zenkiel, sznurek, do sznurowania.
Senknadel, *f.* iglica do włosow przedzielania, przedzielnica.
Senken, wetchnąć, włożyć, pogrążyć. in den Grund senken, utopić na dno; eine Canone niederwärts richten, armatę ku dołowi rychtować.
Senkrebe, *m.* latorośl winna do sadzenia y rozmnożenia.
Senkrecht, *adv.* pod perpendykuł, prosto na doł.
Sendbrief, *m.* der Apostel, o Apostolskich listach, list Apostolski.
Senden, posyłać; einen wohin, kogo dokąd; einem einen Brief, list do kogo; ein Geschenk, podarunek posłać, posyłać.
Sendschreiben, *n.* list, pismo posłane, s. Brief.
Sendung, *f.* posyłanie, posłanie; eines Briefs, listu; der Gesandten, wyprawienie Posłow; eines mit Briefen, kogo z listami.
Senez, Stadt in Frankreich, Senec, miasto we Francyi.
Senf, *m.* gorczyca, musztarda z gorczycy. von, aus, oder zu dem Senfe gehörig, *adj.* gorczyczny. Schärfe des Senfs, ostrość gorczycy.
Senfmühle, *f.* młynek do tarcia gorczycy.
Senföl, *n.* oley gorczyczny.
Senfschüßlein, *n.* miseczka do gorczycy, przystawka.
Senfte, s. Sänfte.
Senga, Stadt in Spanien, Senga, miasto w Hiszpanii.
Sengen, przysmędzić, przypalić; die Haare mit einem glüenden Eisen, włosy zarzystym żelazem. vom Blitze versenget werden, od piorunu być opalonym, osmędzonym.
Sengen, das, *n.* palenie, opalenie, przypalenie; spalenie, przysmędzenie.
Senger, *m.* przypalacz, przysmędziciel.
Sengung, *f.* przypalanie, osmędzanie.
Sense, *f.* Mäherwerkzeug, kosa, sprzęt kosiarzow.
Sensenschmidt, *m.* kosokowal, ten co kosy kuie, robi.
Sentenz, *f.* dekret, wyrok.
September, *m.* Wrzesień, miesiąc w roku.
Sequestriren, sekwestrować, przygrabić; w straż trzeciemu co oddać.
Seraphin, *m.* Serafin.
Seraphinisch, seraficzny.
Sergeant, *m.* ein Unterofficier, Unterfficier między żołnierzami, Sierżant.
Serpentinstein, *m.* ofit kamień.
Serviette, *f.* serweta. auf der Serviette speisen, na serwecie ieść.
Servis, *n.* Tischgeschirr, stołowy sprzęt; goldenes und silbernes, złoty y srebrny serwis. 2) wie ihn die Soldaten bekommen, zasługi; jurgielt.
Sesamkraut, *n.* sesam, sagowa cudzoziemska.
Sessel, *m.* Stuhl, krzesło; niedriger, ohne Lehne, taboret. Tragsessel, lektyka.
Seßhaft, osiadły, zasiedziały.
Seth, ein Mannsnamen, Set, imie męszczyzny.
Setzen, położyć, posadzić; wystawić; einem eine Ehrensäule, komu na honor statuę; sich bey einem in Gunst, kogo do łaski czyiey przyprowadzić; die größte Hoffnung des Sieges auf einen, pokładać wielką nadzieię zwycięstwa w kiem. einen in das Reich setzen, posadzić kogo na państwie. ein jedes auf seine Stelle setzen, każdą rzecz na swoiem mieyscu położyć. einen auf die höchste Ehrenstaffel setzen, kogo na naywyższym stopniu godności postawić; sich etwas vor die Augen, stawić sobie co przed oczy, położyć przed oczyma, wystawiać przed oczy. einen zum Könige setzen, kogo Krolem posadzić, na Krolestwo wsadzić, na Krolestwie, na Tronie posadzić; eine Grenze, granicę założyć; einem Ziel und Maaß, cel y miarę założyć. etwas für etwas setzen, iedno za drugie kłaść. einen mit unter die Zahl setzen, w liczbie położyć kogo; einen über ein Amt, kogo na urzędzie posadzić. wieder in den vorigen Stand setzen,

ſetzen, znowu do pierwſzego ſtanu przywrocić; über das Meer, über den Fluß, über das Waſſer, za morze, za rzekę, za wodę, przeprawić, przewieść, przenieść. ans Land ſetzen, na ląd wyſadzić. Bäume ſetzen, drzewa ſadzić. an einen andern Ort ſetzen, na inſze mieyſce przeſadzić. ſich in den Schatten ſetzen, w cieniu uſieść; ſich aufs Pferd, na konia wſieść; zu Schiffe, w okręt; ſich zu Tiſche, do ſtołu ſieść, ſiadać. ſich auf den Berg ſetzen, na gorze wyſoko położyć ſię, ſtanąć; an die Stadt, pod miaſtem; in ſeiner Herrſchaft feſt, mocno ſię ugruntować na państwie; häuslich wohin, oſieść na mieſzkanie; *to co* kleiner werden, als wie eine Geſchwulſt, iak iaka nabrzmiałość, klęſnąć, ſchodzić. die Geſchwulſt ſetzet ſich, nabrzmienie klęśnie.

Setzer, *m.* ſtanowiciel. 2) in der Buchdruckerey, w drukarni litroſkładnik.

Setzrebe, *f.* latoroſl ſadzona.

Setzung, *f.* poſtanowienie, uſtawa. 2) der Bäume, drzewa ſadzenie.

Seuche, *f.* zaraza, powietrze; anſteckende, zaraźliwe; breitet die Krankheiten aus, rozſzerza choroby. fallende Seuche, wielka choroba.

Seven, *m.* ſavina, *roślina.*

Seufzen, wzdychać, weſtchnąć; ſehr, ciężko; laut, głośno; über eines Thaten, nad czyiemi ſprawami; aus Verlangen nach einem, z utęſknienia do kogo; über ſein Unglück, nad ſwoiem nieſzczęściem; über ſeinen Zuſtand, nad ſwoiem ſtanem.

Seufzen, das, *n.* wzdychanie, weſtchnienie, ięczenie. nichts als Seufzen und Weinen der Städte hören, nic nie ſłychać tylko ięczenia y płacz miaſt.

Seufzer, *m.* ięk, ięczenie, weſtchnienie; einem abzwingen, przymuſić kogo do wzdychania; giebt einige Erleichterung, czyni nieiaką folgę.

Säule, *f.* kolumna; von Marmor, marmurowa; gleiche, gerade, rowna, proſta; hohe, wyſoka; goldene, ſteinerne, złota, kamienna; doriſche, Doryiſka, Dorſka; joniſche, Jońſka; deutſche, Niemiecka; römiſche, Rzymſka; corinthiſche, Koryntſka; zuſammengeſetzte, ſkładana, ſpoiona; gewundene, kręcona; nicht gerade ſtellen, nie proſto kolumny ſtawiać; abbrechen, łamać, wywracać, wywrocić kolumnę; nach dem Senkbleye aufrichten, pod perpendykuł poſtawić; weiß anſtreichen, biało pomalować; mit Maſchinen aufrichten, machinami poſtawić.

Säulenfuß, *m.* podſtaw, poſtument na ktorym kolumna ſtoi.

Säulenwerk, *n.* kolumny, kolumnowanie.

Seyn, być. bey einem ſeyn, być u kogo. wenn es ſeyn wird, wie wir wollen, ieżli to tak będzie iak my chcemy; wie die meiſten Menſchen ſind, iak to naywięcey ludzi bywa; es wird Friede, pokoy był. zu Leipzig ſeyn, w Lipſku być. ſo lange wir bey den Feinden geweſen, iak długo byliśmy u nieprzyiacioł. wenn es ſeyn muß, kiedy to być muſi. was ſoll das ſeyn? co to ma być? für ſich ſeyn, dla ſiebie żyć, ſam ſię rządzić. ich ſehe das Krieg ſeyn werde, ia widzę że woyna będzie. etwas ſeyn laſſen, porzucić, zaniechać co.

Sich, ſię, *indecl.* ſiebie, *decl.* alle Theile ſind unter ſich einſtimmig, wſzyſtkie części ſą zgodne, ſkładne między ſobą. ein jedes Thier liebet ſich, każde zwierzę kocha *ſiebie.* die Tugend iſt für ſich zu ſetzen, cnota ma być *przez ſię* ſzacowana. die Freundſchaft iſt für ſich zu ſuchen, przyiaźni dla ſamey *ſiebie* trzeba ſzukać. ſie haben den Sohn mit ſich dahin genommen, oni wzięli tam ſyna *z ſobą.*

Sichel, *f.* ſierp, do żnięcia; krumme, krzywy; ſcharfe, oſtry; ſtumpfe, tępy; zackichte, z ząbkami; der Hefft daran, trzonek, rękoieść u niego.

Sichelmacher, *m.* kowal ſierpy robiący.

Sicher, ohne Gefahr, bezpieczny. ſicherer Weg, bezpieczna droga; vor den Feinden, od nieprzyiacioł; vor der Hitze, od ciepła. das Meer ſicher machen, morze bezpieczne uczynić; *to co* ohne Sorgen, bez troſki. ſicher wegen etwas ſeyn, bezpiecznym być od czego. einen ſicher ſtellen, kogo od niebezpieczeństwa zaſłonić; vor dem Feuer, od ognia. ich bin meines Lebens bey ihm nicht ſicher, ia nie ieſtem bezpieczny moiego życia u niego. ſicher ſeyn, ubezpieczać ſię, niemieć żadney oſtrożności.

Sicher, *adv.* bezpiecznie, bezpieczno, bez niebezpieczeństwa; leben, żyć.

Sicherheit, *f.* bezpieczność, bezpieczeństwo, nietroſkliwość. etwas zu ſeiner Sicherheit thun, co dla ſwoiego niebezpieczeństwa czynić; darein ſtellen, ſetzen, w bezpieczeństwie kogo poſta-

postawić. in Sicherheit bringen, do bezpieczeństwa przyprowadzić. in Sicherheit seyn, w bezpieczności być. anderer Untergang in guter Sicherheit mit ansehen, na czyią zgubę w bezpieczeństwie, *lepiey* bezpiecznie patrzyć. es sind alle Dinge in guter Sicherheit, wszystkie rzeczy są w dobrym bezpieczeństwie.

Sicherlich, bezpiecznie; poufale, iak na pewne.

Sichtbar, widomy, widoczny.

Sichtbarkeit, *f.* widomość, widoczność.

Sichtbarlich, widomie, widocznie, oczywiście; zu Grunde gehen, ginąć.

Sichten, s. Sieben.

Sichtlich, widzialny, s. Sichtbar, Sichtbarlich.

Sicilianer, *m.* Sycyliyczyk.

Sicilianisch, Sycyliyski. Sicilianische Meer-Enge, Sycyliyska morza cieśnina.

Sicilien, ein Königreich, Sycyliia, Krolestwa.

Sieb, *n.* rzeszoto, sito. durch ein Sieb schlagen, przez rzeszosto przeczynić, przesiać; kleines, sitko, rzeszotko; dichtes, gęste, gęsty przetak.

Sieben, siać, przesiewać, przez rzeszoto, przez przetak. klein stoßen und sieben, na proch zetrzeć y przesiać. gestoßene Muscheln sieben, potłuczone skorupy przesiewać.

Sieben, die Zahl, siedm, liczba. einer von den sieben Weisen, Bias ieden z siedmiu, *to iest*, Mędrcow. Knaben von sieben Jahren, chłopcy ktorym po siedm lat. ie sieben, po siedmiu. aus sieben bestehend, siedmi.

Siebenblätterícht, siedmio liściowy.

Siebenbürgen, *n.* Siedmigrod. einer aus Siebenbürgen, ieden z Siedmigrodu.

Siebenbürgisch, Siedmigrodzki.

Siebender, siodmy. zum siebendenmal, po siodmy raz.

Siebeneckicht, siedmiorożny, od siedmiu narożnikach, o siedmiu węgłach.

Siebenfach, siedmioraki.

Siebenfältig, siedmiokrotny.

Siebenfältig, *adv.* siedmiokrotnie; eingetheilet, podzielony.

Siebenfüßig, o siedmiu nogach; lang, siedm stop długi.

Siebengestirn, *n.* siedm gwiazd, *nazywaią się* Baby.

Siebenhundert, siedmset. das Andenken ist siebenhundert Jahr, pamiątka od siedmiuset lat. ie siebenhundert, po siedmset. aus siebenhundert bestehend, po siedmset maiący.

Siebenhunderte, siedmsetny. den siebenhunderten Tag, siedmsetnego dnia.

Siebenhundertmal, siedmset kroć, siedmset razy.

Siebenjährig, siedmioletni; Knabe, chłopiec. siebenjährige Zeit, siedmioletni czas.

Siebenmal, siedmrazy, siedmkroć.

Sieben Mann, *m.* siodmy mąż, siodmy urzędnik.

Siebenmonatlich, siedmiomiesięczny.

Siebenschläfer, *m.* ospały; nazbyt wiele sypiaiący.

Sieben und achtzig, ośmdziesiąt siedm. ie sieben und achtzig, po ośmdziesiąt siedm etc.

Siebenzig, siedmdziesiąt. ie siebenzig, po siedmdziesiąt. die siebenzig Dolmetscher, siedmdziesiąt tłomaczow, *Pisma.*

Siebenzigmal, siedmdziesiąt razy; siedmdziesiąt kroć.

Siebenzigjährig, siedmdziesiąt letni, siedmdziesiąt lat maiący.

Siebenzigste, siedmdziesiąty. Cyrus ist bis auf das siebenzigste Jahr gekommen, Cyrus przyszedł aż do siedmdziesiątego roku.

Siebenzehen, siedmnaście. ie siebenzehen, po siedmnaście.

Siebenzehender, siedmnasty.

Siebenzehenmal, siedmnaście razy, siedmnaście kroć.

Siebmacher, *m.* sitarz, rzeszotarz.

Siech, chorowity. siecher Leib, chorowite ciało. sicher Knecht, chorowity sługa.

Siechen, chorowitym być, *kwękać*, *kawęczeć*, zawsze być chorym.

Siechen, das, *n.* chorowanie, kwękanie, na iaką chorobę.

Siechenhaus, *n.* szpital na chorych, dom choralny, dla chorych.

Sieden, wrzeć. bis es aufhöret zu sieden, aż przestanie wrzeć. mit siedendem Wasser begießen, wrzącą wodą oblać. ein wenig sieden, zwierać, wrzeć powoli.

Siedend, wrzący. siedendes Wasser, wrząca woda, ukropek, war.

Sieg, *m.* zwycięstwo; der viel Blut kostet, hoch zu stehen kommt, wiele krwi kosztuiące, drogo przychodzące; im Kriege, na woynie; grausamer, okrutne; über die Feinde, nad nieprzyiaciołmi; rühmlicher, sławne; gerechter, spra-

sprawiedliwe; beschwerlicher, przykre; zur See, na morzu; höchst schädlicher, bardzo szkodliwe; sehr gelegener, bardzo wygodne; blutiger, krwawe; zweifelhafter, wątpliwe; der ohne Blutvergießen erlanget worden, bez wylania krwi nabyte; versicherter, bezpieczne, pewne; geschwinder, prędkie; ist einem aus den Händen entgangen, z rąk komu uszło. bey dem Siege läßt sich alle Bosheit spüren, przy zwycięstwie pokazuie się wszelka niepodściwość; sich eines unterwerfen, poddać się czyiemu zwycięstwu; einem zugestehen, überlassen, zwycięstwo komu przyznać, zostawić; aufhalten, tamować, zatrzymywać; aus den Händen reissen, z rąk wydrzeć; in Händen haben, w rękach mieć; kömmt insonderheit darauf an, na tym osobliwie zawisło. den Sieg fahren lassen, zwycięstwo prawie pewne upuścić, utracić; für verlohren achten, prawie za utracone mieć; beruhet darauf, na tym zależy. des Sieges versichert seyn, bald vollkommen erhalten, być pewnym zwycięstwa, wkrotce zupełne mieć, otrzymać zwycięstwo. einem zum Siege behülflich seyn, pomocnym być komu do zwycięstwa; hat ihn Gott aufgehoben, Bog dla niego zwycięstwo zachował; einen darum bringen, przywieść kogo, nabawić, utraty zwycięstwa; kann einem so wohl als dem andern zufallen, może się trafić tak iednemu iak y drugiemu. das hat ihm den Sieg zuwege gebracht, to mu zwycięstwo ułatwiło, zwycięstwo przyniesło.

Siegel, *n.* pieczęć, ktorą pieczętuią; in Wachs drücken, na wosku pieczęć wycisnąć; brauchen, zażywać; für seines erkennen, za swoię uznać; einem Briefe beyfügen, auf einen drücken, do listu pieczęć przyłożyć; mit vielen besiegeln, wielu pieczęciami zapieczętować. eines Hand und Siegel erfodern, czyiey ręki y pieczęci domagać się. öffentliches Siegel, publiczna pieczęć. mit einem falschen Siegel besiegelt, fałszywą pieczęcią zapieczętowany. etwas im Siegel führen, co na pieczęci nosić.

Siegelgeld, *n.* pieniądze od pieczęci, od przyłożenia pieczęci.

Siegeln, pieczętować, pieczęć przyłożyć, przypieczętować; einen Brief, list iaki pieczętować, zapieczętować.

Siegelring, *m.* sygnet, pierścień do pieczętowania.

Siegelstecher, *m.* pieczątnik.

Siegen, zwyciężać, zwyciężyć; über einen, kogo. er hat gesiegt, on zwyciężył.

Siegen, das, *n.* zwycięstwo.

Sieger, *m.* zwycięzca; der Völker, narodow.

Siegerinn, *f.* zwyciężczyna; über ihre Geilheit, nad swoią lubieżnością, *albo* ze swoiey lubieżności.

Sieghaft, zwycięski. sieghafte Republik, zwycięska Rzeczpospolita. sieghafte Regimenter, zwycięskie reymenta. sieghafter Einzug, zwycięski wiazd.

Siegreich, zwycięski. siegreiche Waffen, zwycięzki oręż.

Siegsgeschrey, *n.* okrzyki zwycięskie; machen, czynić.

Siegslied, *n.* piosnka zwycięska; anstimmen, piosnkę zwycięską śpiewać.

Siegsstein, *m.* Edelgestein, drogi kamień, asterias.

Siegszeichen, *n.* znak zwycięski; aufrichten, znaki zwycieskie, postawiać. eine Stadt mit Siegszeichen ausschmücken, zwycięskiemi znakami miasto przyozdobić.

Siehe, oto. siehe da! oto tam! das ist der, oto ten to iest. siehe das Verbrechen und die Ursache warum! oto występek, oto przyczyna czemu! siehe, bist du denn da? patrzayże, tyś to tam iest. 2) siehe zu, daß du nicht stolperst, patrzay, uważay abyś się nie potchnął.

Siena, Stadt in Italien, Siena, miasto we Włoszech.

Signal, *n.* znak; zur Schlacht geben, do bitwy, do batalii znak dać, s. Zeichen.

Signalisiren, wsławić; sich mit etwas, się czym, w czym.

Silber, *n.* srebro; zu Gefäßen verarbeitetes, robione, naczynia freberne; zu Gelde geprägtes, na pieniądze przebite, przerobione; das noch in seiner Masse liegt, ktore iescze w swoiey bryle leży; große Menge, wielka moc srebra. von Silber, ze srebra. zum Silber gehörig, sryberny. mit Silber überzogen, posrebrzony.

Silber-Arbeiter, *m.* robotnik koło srebra.

Silber-Asche, *f.* srebrny proch.

Silber-Bergwerk, *n.* ruda srebrna.
Silber-Blättlein, *n.* blaszka srebrna.
Silbergang, *m.* żyła srebrna w ziemi.
Silbergeschirr, *n.* naczynie srebrne, srebro; srebra, *plur.* ist in dem Hause, wystawione iest w domu; ausspülen, umyć. das Schiff war voll Silbergeschirr und baares Geldes, okręt był pełny naczynia srebrnego y gotowych pieniędzy.
Silbergrube, *f.* kopanina srebrna, gòra srebrna.
Silberkiste, *f.* szafa, skrzynia, na schowanie, srebra.
Silberklar, iasny iak srebro. silberklarer Brunnen, zdroy przezroczystości iasney iak srebro, krynica srebrno przezroczysta.
Silberlade, *f.* schowanie na srebro.
Silberling, *m.* srebrna moneta, srebrnik, pieniądz.
Silbermünze, *f.* moneta srebrna, ze srebra bite pieniądze.
Silbern, von Silber, srebrny, ze srebra. silberner Adler, srebrny orzeł.
Silberprobe, *f.* proba srebra.
Silberreich, bogaty w srebro, obfity w srebro.
Silberschaum, *m.* piana srebrna, żywe srebro.
Silberschlacke, *f.* odchodki od srebra.
Silberschrank, *m.* szafa na srebro, zamknięcie na srebro.
Simoney, *f.* Symonia, święto-kupstwo, święto-przedaż; der sich derselben theilhaftig gemacht, symoniak, święto-kupnik.
Sims, *m.* an einer Mauer, gzyms, na murze; im Säulenwerke, na kolumnach wybieg.
Simuliren, udawać, zmyślać, inaczey rzecz pokazywać.
Sinau, *n.* ein Kraut, Sinau, przewrotnik ziele.
Sincken, nachylać się, upadać, osiadać, iść na dno. das Schiff fieng an zu sincken, okręt zaczął tonąć, osiadać na dno. in die Tiefe sincken, w głąb iść. den Muth sinken lassen, na umyśle upadać.
Singen, śpiewać; kläglich, żałośnie; nach der Kunst, nach den Noten, podług sztuki, z not; nach der Harmonie, podług harmonii. im Concert singen, koncert grać; bey Gastereyen, na ochocie. der Sperling singt auf dem Zaune, wrobel śpiewa na płocie. leise, sachte singen, powoli, pomału śpiewać. gern singen wollen, rad śpiewać. 2) davon die Sperlinge auf den Dächern singen, davon jedermann zu singen und zu sagen weiß, o tym wroble po dachach śpiewaią.
Singen, das, *n.* śpiewanie.
Singer, *m.* śpiewacz.
Singekunst, *f.* sztuka śpiewania.
Singmeister, *m.* uczyciel śpiewania.
Singschule, *f.* szkoła w ktorey uczą śpiewać.
Singulair, rar, osobliwy, rzadki, niepospolity; 2) eigensinnig, dziwaczny.
Singvogel, *m.* ptak śpiewaiący.
Sinn, *m.* zmysł. die Natur hat die Sinne den Menschen gegeben, natura, zmysły ludziom dała. etwas mit Sinnen begreifen, co zmysłami poymować. den Sinn des Gehörs brauchen wir auch im Schlafen, zmysłu słuchania nawet śpiący potrzebuiemy. menschliche Sinne verlieren, ludzkie zmysły gubić; der Augen ist der schärfste, zmysł oczow iest naybystrzeyszy; bewegen, zmysły poruszać; die Dinge nehmen wir damit wahr, rzeczy zmysłami czuiemy. von den fünf Sinnen, welche die Natur den Thieren gegeben, z pięciu zmysłow, ktore natura zwierzętom dała; 2) Gemüth, Verstand, umysł, rozum, myśl. einem den Sinn eingeben, komu myśl, umysł dać. des Sinnes seyn, tey myśli być. den Sinn auf etwas richten, umysłem myślą do czego zmierzać. von dem Sinne abbringen, od myśli odprowadzić. den Sinn ändern, myśl odmienić; von seinem abgehen, swoiey myśli, swoiego zdania odstąpić. nicht wohl bey Sinnen seyn, być w rozum obranym, niebyć przy zdrowey myśli. wohl, recht bey Sinnen seyn, być przy rozumie, być zdrowego umysłu. einem in den Sinn kommen, przyść komu na myśl. in den Sinn fassen, uroić sobie w głowie, umyśleć. im Sinne haben, w myśli mieć. aus dem Sinne kommen, z myśli wypaść. aus dem Sinne schlagen, z myśli wybić. aus dem Sinne lassen, z myśli wypuścić. das einem stets im Sinne liegt, co komu ustawicznie na myśli iest. der nicht wohl bey Sinnen ist, ktory nie iest przy rozumie, odszedł od rozumu. bey dem Sinne bleiben, przy swoiey myśli zostawać. einen von seinem Sinne bringen, einen andern Sinn beybringen, kogo od iego myśli odprowadzić. den Sinn ändern, myśl odmienić. einen nach seinem Sinne haben,

haben, kogo mieć po swoiey myśli. einerley Sinn mit einem haben, mieć iednę myśl z kiem. nicht des Sinnes seyn, niebyć tey myśli. seinem Sinne folgen, nachgehen, iść za swoią myślą, swoiey myśli się trzymać. wieder auf seinen alten Sinn kommen, znowu się wrocić do swoiey dawney myśli. was Böses im Sinne haben, mieć co złego w myśli, na myśli. das ist mir in den Sinn gekommen, to mi na myśl przyszło. seiner fünf Sinne nicht mächtig seyn, nie być przy swoich pięciu zmysłach.

Sinnbild, *n.* myśli obraz, emblema.

Sinnbilderisch, myśli obrazny, emblematyczny.

Sinnen, myśleć; auf etwas, o czym przed tym; auf eine Anklage, o oskarzeniu; auf eines Verderben, Unglück, o czyiey ruinię, nieszczęściu.

Sinnen, das, *n.* myślenie, rozmyślanie, myślą rozbieranie rzeczy.

Sinnlich, zmyślny, zmysłowy, pod zmysły podpodaiący.

Sinnlos, bez zmysłow, bez zmyślny, od zmysłow opuszczony.

Sinnlosigkeit, *f.* bez-zmyślność, bez zmysłow zostawanie.

Sinnlosiglich, bez zmysłow będąc, w zadumieniu.

Sinnreich, dowcipny, przemyślny, wymyślny; Poet, dzieło-zmyśl; etwas zu erdenken, do zmyślenia czego. sinnreiche Beschreibung, przemyślne opisanie.

Sinnreich, *adv.* dowcipnie, przemyślnie; etwas abzuhandeln, o czym traktować.

Sintemal, gdyż; die Poeten, die ältesten der Gelehrten, gdyż Poetowie, albo dzieiomyśle są naydawnieśi z uczonych.

Sippschaft, *f.* Urodzenie, Imie; von eines seyn, być iakiego urodzenia, imienia.

Sippschaftbaum, *m.* wyprowadzenie, urodzenia, familii, imienia, krwie. s. Geschlecht.

Sirene, *f.* Meerjungfer, morska Panna, Syrena.

Sitte, *f.* obyczay. Sitten, *plur.* obyczaie; angenehme, przyiemne; alte, dawne, staroświeckie; gute, bescheidene, dobre, skromne; verderbte, popsute, rozwiozłe; ungleiche, nierowne, nieiednakowe; ausländische, cudzoziemskie; geschmeidige, wilde, łagodne, dzikie; höfliche, ludzkie; grobe, grubiańskie; böse, gottlose, złe, niezbożne; bäuerische, chłopskie; ernsthafte, surowe; gemäßigte, umiarkowane; mannichfaltige, rozmaite; niemals geänderte, nigdy niezmienione; nützliche, pożyteczne; unbescheidene, nieskromne; närrische, głupie; mürrische, dziwaczne; züchtige, karne, wstydliwe; veränderte, odmienione; fremde, artige, schändliche, obce, uciesżne, ochydne; weibische, niewieście. eines Sitten erlernen, czyich się obyczaiow nauczyć. eines Sitten nachahmen, czyich obyczaiow naśladować; seine alten wieder hervor suchen, znowu się do swoich obyczaiow wracać. die in Sitten ganz unterschieden sind, w obyczaiach wcale rożni, rożniący się obyczaiami. wie es die Sitten itzo mit bringen, iak to obyczaie teraz są, iak tego czasu obyczaie nie są. Annehmlichkeit der Sitten, przyiemność obyczaiow. höfliche Sitten an sich nehmen und haben, ludzkie obyczaie wziąć na siebie, ludzkię obyczaie mieć na siebie. die guten Sitten sind meist abgekommen, dobre obyczaie po naywiększey części wyginęły. die bösen Sitten nehmen überhand, złe obyczaie wszędzie się zaymuią; sich angewöhnen, do obyczaiow przywyknąć; die alten behalten, stare obyczaie utrzymywać. zu fremden angewöhnet werden, obce obyczaie lubieć, y do nich być przywykłym. stark über die väterlichen Sitten halten, oycowskich się obyczaiow mocno trzymać.

Sittenlehre, *f.* nauka o obyczaiach, umieiętność obyczaiow.

Sittenlehrer, *m.* uczyciel obyczaiow.

Sittlich, do obyczaiow należący, obyczayny.

Sittlich, *adv.* obyczaynie.

Sittlichkeit, *f.* obyczayność.

Sittsam, obyczayny, dobre obyczaie maiący.

Sittsamkeit, *f.* obyczayność, grzeczność, ludzkość, gładkość w obyczaiach.

Sittsamlich, obyczaynie, grzecznie.

Sitz, *m.* siedzenie, krzesło; worauf man sitzt, na ktorym siedzą. einem seinen Sitz lassen, komu swoiego siedzenia, albo mieysca do siedzenia ustąpić. einem Sitz und Raum geben, dać komu mieysce do mieszkania. wo den Sitz genommen haben, osieść gdzie na mieszkanie, na osiedlisku gdzie zostać. sich einen Sitz aussersehen,

hen, obrać sobie siedlisko, mieysce do osieścia. im Rathe einen Sitz haben, mieć krzesło w Senacie; *to co*, des Königs Residenz, Krolewska rezydencyia.

Sitzen, siedzieć. auf dem Sitze sitzen, na krześle siedzieć; auf dem Stuhle, na stołku; auf dem Throne, na tronie. in königlicher Pracht sitzen, w krolewskim stroiu siedzieć; unter seines gleichen, między sobie podobnemi; nächst bey einem, blisko przy kim; ganze Tage, po całe dni; bey einem auf dem Wagen, przy kiem na wozie; auf der Wiese, na łące; bey der Statue, u statui. einem vor den Augen sitzen, komu przed oczyma siedzieć; auf dem Theater, na teatrum, na teatronie; auf dem Pferde, na koniu; einem im Kopfe, komu w głowie; über den Büchern, Studiren, nad książkami, nad uczeniem się. zu Hause sitzen, w domu siedzieć; bey Tische, an der Tafel, przy stole, u stołu. gedrängt, ściśło; oben an, na gorze. zum Sitzen dienlich, zdatny do siedzenia.

Sitzen, das, *n.* siedzenie.

Sitzender, *m.* siedzący.

Sitzgeld, *n.* zarobek iaki od siedzących w więzieniu.

Sitztag, *m.* siedzenia dzień, zasiadania dzień; wo Gericht gehalten wird, gdy się sądy sądzą.

Smaragd, *m.* Edelgestein, szmaragd, kamień drogi. von, oder wie Smaragd grün, iak szmaragd zielony.

Smirlin, *m.* Smirling, krogulec, ptak do myśliſtwa.

So, ktory, ktora, ktore. den Brief, so ich an dich geschrieben habe, list ktory ia do ciebie pisałem; *to co*, ieżeli. so einige Dinge vorgefallen, ieżeli iakie rzeczy przypadły; *to co*, iak, iak tylko, so stark ich reden kann, iak tylko naymocniey mowić mogę. so kurz ich gekonnt, habe ich es gesaget, ia to powiedziałem iak naykrocey mogłem, *to co*, tak. nicht so gar viele Jahre vorher, nie tak wiele lat przedtym. es sind ihrer nicht so gar viele, nie tak ich wiele ieſt.

So aber, ieżeli zaś, ieżeli zaś nie. so ich aber nicht kommen werde, ieżeli zaś nie przydę.

So, als, tak, iak. ich bin so mitleidig, als ihr, ia tak ieſtem miłosierny, iak y wy.

So, als ob, tak, iak by. er folget ihm so, als ob seine Ehre daran liege, tak go pilnie słucha, iak by iego honor na tym polegał.

So bald, iak tylko, iak prędko: so bald er abgedankt, hat man ihn verklaget, iak tylko za urząd podziekował zaraz go oskarzono.

So dann, w ten czas, na ow czas; will ich es sagen, wenn es wird nöthig seyn, na ow czas powiem gdy tego potrzeba będzie. so dann erst, dopiero w ten czas.

Sodomitisch, sodomski. sodomitische Sünde, sodomski grzech.

Söhngen, *n.* synek.

Söldner, *m.* Soldat, der um Sold dienet, *słowo w słowo*, płatnik, płacony, ten co za płacą służy; zwyczaynie zaś, *znaczy*, żołnierz.

So etwan einmal, ieżeli kiedy; es nöthig seyn wird, potrzeba będzie.

So etwan einer, ieżeli kto.

So fern, co do, ile o; er von der Sache redete, ile on o rzeczy mowił; poki. so fern die Infantere hätte folgen können, poki piechota gonić mogła. wie weit? sagest du: so fern es erlaubt seyn wird, pokiż? mowisz: poty poki będzie wolno; ponieważ, so fern es wahr ist, ponieważ prawda ieſt.

So fort, zaraz, na tych miast, toćczas, co prędzey. 2) und so fort, y tak daley.

So gar, tak bardzo. er hat so gar den Zorn nicht halten können, daß, tak bardzo niemogł się od gniewu utrzymać, że.

So geringe, iako kolwiek mały; auch mein Vermögen ist, iako kolwiek moy maiątek mały ieſt.

So groß, tak wielki, tyli. so großen Fleiß auf etwas wenden, tak wielką pilność na co obrocić. so große Kriege führen, tak wielkie woyny prowadzić. es ist nichts so groß, welches nicht, nic nie ieſt tak, wielkiego co by. so groß als es wolle, niech będzie iak chce wielki.

So gut als, tak dobrze iak; ich gekonnt, iak mogłem.

So hin, iako kolwiek, tak. so hin, schlecht genung, tak dosyć nie dobrze.

Sohn, *m.* syn; artiger, piękny; lieber, kochany; der seinem Vater keine Schande ist, ktory swoiemu oycu wstydem nie ieſt; liederlicher, hultay; fleißiger, kluger und frommer, pilny, roztropny

roztropny y dobrze żyiący; der dem Vater am Leibe und Gemüthe ähnlich ist, ktory oycu postacią ciała y umysłem podobny; der älteste von zweyen, naystarszy ze dwoch; einiger, iedyny; verführter, popsowany, rozhultaiony; des Herrn im Hause, pański syn; der so redlich ist, als sein Vater, ktory tak rzetelnym iest iak y iego oyciec. einen Sohn zeugen, syna zrodzić, zpłodzić, mieć. eines Sohn seyn, być czyim synem. frommer Sohn eines bösen Vaters, dobry syn złego oyca. einen einzigen Sohn haben, iedynego tylko mieć syna; dafür annehmen, za syną przyiąć; einen dafür erkennen, za syna uznać; gebähren, bekommen, syna porodzić. sie hatten Söhne aus ihrer Ehe, oni mieli synow ze swoiego małżeństwa; keine hinterlassen, żadnego nie zostawić; einen dafür halten, mieć kogo za syna. er war dessen letzter Sohn, on był ich ieszcze pozostałym synem.

Sohnsfrau, *f.* synowa, żona, małżonka syna.

Sohnssohn, *m.* syn syna, wnuk, wnuczek.

Sohnstochter, *f.* corka syna, wnuczka, wnuka.

So hoch, tak wysoko, tak drogo; etwas achten, co szacować, poważać, tak bardzo, tak wiele; einem verbunden seyn, być komu obowiązanym.

So kurz, als ich gekonnt, iak naykrocey mogłem.

So lange, tak długo; von einem abwesend seyn, nie być u kogo. so lange, bis du dahin kömmst, tak długo poki ty tam nie przydziesz. so lange die Welt gestanden, *iak dawno*, świat stoi, iak tylko świat nastał, od poczatku świata.

Solcher, taki. ich unterstehe mich nicht, von solcher Person zu reden, nie śmiem o takich ludziach mowić. solcher Personen Ehre verkleinern, takich osob honor szarpać. mit einem solchen Verstande begabet seyn, takiem rozumem być obdarzonym. solche seyn, für die wir wollen angesehen seyn, takiemi być, za iakich chcemy aby nas miano. so viele und solche Leute, tak wiele y takich ludzi, *to co*, ten, ta, to. wir sind solche Leute, my iesteś my ci ludzie. solcher Gestalt, tym sposobem, tym ksztaltem.

Solcherley, taki.

Sold, *m.* płaca, pieniądze, *plur. w tym samym sensie.* um Sold bey dem Kaiser dienen, za pieniądze u Cesarza w woysku służyć. den Sold unterschlagen, komu płacę żołd, zdradą wydrzeć, aby go nie doszła; den Soldaten zahlen, płacę żołnierzom płacić. doppelten Sold bekommen, dwoiaką płacę, dwoiaki żołd brać.

Soldat, *m.* żołnierz; tapferer, meżny, dzielny; ruhmsüchtiger, chwały szukaiący, chlubny; furchtsamer, boiaźliwy; feiger, ladaco; unexercirter, niewyćwiczony; alter, stary; Courage habender, odważny; grausamer, okrutny; abgedankter, odprawiony; gemeiner, prosty żołnierz; bewehrter, uzbroiony; geplünderter, odarty; schachmatter, strudzony, ssatygowany; bleßirter, raniony; verwegener, zuchwały; der des Fechtens nicht gewohnt ist, ktory nie zwyczayny bitwy; der im Sturme geblieben ist, ktory przy szturmie zginął; wohl mundirter, pięknie wystroiony, chędogi; werben, żołnierzy werbować, zaciągać; unterstoßen, żołnierzy rozdawać do dopełnienia Horągwi; abdanken, odprawiać, poodprawiać; anwerben, żołnierzy ściągać.

Soldatenwesen, *n.* żołnierka, żołnierska, woyskowa.

Soldatesque, *f.* żołnierstwo.

Soldatisch, żołnierski.

Soldatisch, *adv.* po żołniersku.

Sole, *f.* podeszwa.

Solenmacher, *m.* podeszwiarz, ten co podeszwy robi.

Solennität, *f.* uroczystość.

Solicitiren, prosić, upraszać; bey einem um etwas, kogo o co.

Sollen, musieć, mieć, powinnym być. denn was soll ich sagen? bo co mam mowić? co muszę powiedzieć? er soll, doch wird er nicht gezwungen, on powinien, ale nie będzie przymuszony.

Sommer, *m.* lato; angenehmer, zaczynaiące się; ganzer, całe; der vorüber ist, przeszłe lato; feuchter, mokre; sehr heißer, nader gorące; trockener, suche. im Sommer, w lecie. im Anfange des Sommers, na początku wiosny. den Sommer zubringen, wiosnę przepędzić.

Sommerblumen, *pl.* letnie kwiaty.

Sommerhitze, *f.* upał letni, gorąco w lecie.

Sommer-

Sommerkleid, *n.* der Weiber, letnia fuknia białogłowfka.
Sommerkorn, *n.* iarę zboże.
Sommerlager, *n.* oboz letni; darinnen ftehen, w letnim obozie ftać; die Truppen darein führen, woyfko do letniego obozu wprowadzić.
Sommerlaube, *f.* ganek letni.
Sommermonat, *m.* mieśiąc letni.
Sommerfproffen, *pl.* piegi, na twarzy od gorąca.
Sommerfproßig, piegowaty, piegami ofuty. fommerfproßiges Geficht, piegowata twarz, piegami obfuta twarz.
Sommertag, *m.* dzień letni.
Sommervogel, *m.* metel.
Sommerwetter, *n.* letni pogodny czas, iara pogoda.
Sonderbar, ofobliwy, fzczegulny. fonderbare Bosheit, ofobliwa złość. fonderbare Strafe, ofobliwa kara.
Sonderbar, *adv.* ofobliwie, fzczegulnie; einen lieben, kogo kochać. fonderbar tapfer, ofobliwie waleczny, *to co*, vortrefflich, przednie.
Sonderlich, fzczegulny, ofobliwfzy.
Sonderlich, *adv.* ofobliwie, fzczegulnie, zwłafzcza. was ich fonderlich an dich fchrieb, co ia zwłafzcza do ciebie pifałem.
Sonderling, *m.* ofobny, famotny, fobek, ktory tylko fobie rad.
Sondern, dzielić, rozłączać; von etwas, co od czego.
Sonne, *f.* słońce; entgegen ftehende, na przeciwko świecące; heiße, gorące; feurige, ognifte; helle, iafne; glänzende, łyfzczace fię, blafkiem biiące; untergehende, zachodzące; aufgehende, wfchodzące; aufgegangene, wefzłe; verbrennt die Erde, pali ziemię; tritt in den Krebs, wchodzi w raka; fteht in dem letzten Grade der Jungfer, ftoi w oftatnim ftopniu panny; hat Gott als ein Licht angezündet, Bog słońce zapalił, iak światło iakie; erleuchtet alles mit ihrem Lichte, oświeca wfzyftko fwoiem światłem; kehret in ihrem Laufe um, obraca fię w fwoiem biegu; Auf- und Niederfteigen derfelben, słońca zbliżenie fię, y oddalenie; blendet die Augen, ćmi promieniami oczy; geht auf, wfchodzi; geht unter, zachodzi; eilet unter zu gehen, śpiefzy ku zachodowi. mit der Sonnen Aufgang erwachen, razem ze wfchodem słońca, albo o wfchodzie słońca obudzić fię; lauft gefchwinde, bieży, biegnie tak prędko; ift viel größer als die Erde, ieft daleko większe od ziemie; ihr Glanz ift heller, als irgend ein Feuer, blafk iego ieft iaśnieyfzy, iak ogień; ihr Umlauf, obieg iego, krążenie, kołowanie iego; Wirkung, fkuteczność, dzielność słońca; Bewegung, rufzenie słońca. Lauf der Sonne, bieg słońca. Strahlen der Sonne, promienie słońca. Verdunkelung der Sonne, zaćmienie słońca. das Meer wird von der Sonne weiß, morze ieft od słońca białe. die Trauben werden von der Sonne reif, iagody od słońca, ftaią fię doźrzałe. durch die weite Entfernung der Sonne, przez daleką odległość słońca. in die Sonne gehen, na słońce wyiść; ftach die Menfchen, welche der Hitze nicht gewohnt waren, dopiekało ludziom, ktorzy upału nie byli zwyczaynę; hatte alles erhitzt, wfzyftko porozpalało. die Sonne bringt mit ihrer Hitze in die Häufer, fwoiem gorącem przebiia fię w domy; macht es fehr warm, czyni bardzo gorąco; fcheinet bey ihrem Auf- und Untergange in das Zimmer, zaświeca o wfchodzie y zachodzie do pokoiu. die Sonne liegt faft den ganzen Tag in dem Zimmer, słońce prawie cały dzień w pokoiu świeci, z pokoiu nie wychodzi. Ort, der an der Sonne liegt, mieyfce na słońcu leżące. von der Sonne auffpringen, od słońca fię padać; neiget fich zum Untergange, nachyla fię ku zachodowi. in der Sonne gehen, po słońcu chodzić; geht helle auf, iafno wfchodzi; ift verdunkelt, ieft zaćmione; wird bald untergehen, będzie wkrotce zachodzić; brennt fehr heftig, dopieka bardzo gorąco; ihre Hitze erträglich machen, słoneczny upał znośnym czynić. nach der Sonnen Untergang, po zachodzie słońca. zur Sonne gehörig, *adj.* słoneczny. an der Sonne liegen, na słońcu leżeć. das Liegen und Wärmen an der Sonne, leżenie y grzanie na słońcu.
Sonnenaufgang, *m.* wfchod słońca. vor der Sonnen Aufgang, przed wfchodem słońca. bey der Sonnen Aufgang, da die Sonne aufgieng, o wfchodzie słońca, gdy słońce wfchodziło. nach der Sonnen Aufgange, po wfchodzie słońca. gegen der Sonnen Aufgang, ku wfchodowi słońca. 2) *znaczy*: gegen Morgen, ftrona, kray, na wfchodzie. gegen der Sonnen Aufgang zu, ku

ku wschodowi. von der Sonnen Aufgang her, od wschodniey strony, od wschodnich stron. sich wider der Sonnen Aufgang begeben, znowu udać się na wschodnie strony.
Sonnenblume, *f.* słonecznik, kwiat.
Sonnencirkel, *m.* *Ekliptyka*, Zaćmienia-Obwod.
Sonnenfinsterniß, *f.* zaćmienie słońca, ćmienie się słońca; vorher sagen, przepowiedzieć; mit scharfen Augen ansehen, bystremi oczami, albo bystrym okiem, na zaćmienie słońca patrzeć.
Sonnenglanz, *m.* blask od światła słonecznego.
Sonnenhitze, *f.* upał słoneczny, gorąco słoneczne. bey größter Sonnenhitze, pod czas naywiększego upału słońca. in der Sonnenhitze spatzieren gehen, iść przechodzić się po upale słońca.
Sonnenklar, iasny iak słońce; seyn, być iak słońce iasnym. die Sache ist sonnenklar, rzecz iest iasna iak słońce.
Sonnenlauf, *m.* bieg słońca.
Sonnenschein, *m.* iasność słońca, świecenie słońca. bey Sonnenscheine, bey Tage, przy świeceniu słońca, po dniu białym.
Sonnenstäubgen, *n.* proszek słoneczny; fliegen herum, proszki słoneczne lataią, kręcą się; hängen zusammen, wieszaią się iedne z drugiemi; unzählige Menge derselben, niezliczona moc ich; setzen sich eines an das andere, iedne na drugich osiadaią.
Sonnenstrahl, *m.* promień słoneczny.
Sonnenstraße, *f.* droga słoneczna, koley słoneczna.
Sonnenuhr, *f.* zegar słoneczny, słonecznik godzinny.
Sonnenwärme, *f.* ciepło słoneczne, par od słońca.
Sonnenweiser, *m.* słoneczny kompas, godziny ukazuiący cieniem zegar.
Sonnenwende, *f.* die Zeit, wo die Sonne wieder in ihrem Laufe umkehret, obrot słońca, *to iest*, czas, gdy się słońce w biegu swoim obracaiąc wraca, *inaczey*, stanie słońca; im Sommer, letnie; im Winter, zimowe.
Sonnenzeiger, *m.* cienny zegar, cieniem skazuiący godziny.
Sonntag, *m.* niedziela, *dzień słońca*, pierwszy dzień tygodnia.
Sonntäglich, niedzielny.
Sonntags-Buchstab, *m.* litera niedzielę pokazuiąca w kalendarzu.
Sonst, inaczey, też, przecięż. wo ich sonst gern bin, gdzie ia też rad bywam. sonst würden viele Exempel vorhanden seyn, inaczey byłoby wiele przykładow też y.
So oft, ile razy; ein Bataillon hervorrückte, blieben viele Feinde, ile razy się batalion podemknął, tyle razy wiele nieprzyiacioł zostało na placu.
Sorge, *f.* staranie, troska; große, wielkie; alte, stete, dawne, ustawiczne; schwere, eigene, ciężkie, własne; angenehme, miłe; unglaubliche, niepodobne do wiary; etwas große, przywiększe; schlechte, mäßige, pomierne; geringere, mnieysze; kleine; neue, übrige, małe, nowe, pozostałe; sehr viele, tägliche, schlimme, bardzo wielkie, codzienne, złe; sonderliche, fleißige, vergebliche, osobliwe, pilne, daremne; heimliche, taiemne; getragen haben für etwas, mieć, podeymować staranie o czym. in Sorge stehen, być w troskliwości. einem Sorge verursachen, komu troskliwości narobić, kogo starania nabawić. die Sorge entstehet, staranie bywa, przychodzi, z czego. Sorge für etwas auf sich nehmen, wziąć staranie o czym na siebie; auf sich haben, na sobie mieć; auf etwas wenden, na co obracać; einem benehmen, davon befreyen, odiąć komu staranie, uwolnić kogo od troski. sich der Sorge entschlagen, porzucić staranie, troskę, zrzucić z siebie staranie. ohne Sorge seyn, bez troski, bez starania być; nichts damit wollen zu thun haben, chronić się starania, niechcieć mieć nic do czynienia z troskliwością; sich davon los machen, wolnym się od troskliwości uczynić; ich bin davon los, wolny iestem od starania; läßt uns nicht schlafen, nie daie nam spać; geht ihm im Kopfe herum, chodzi mu troska po głowie. die Sachen erfodern große Sorge und Fleiß, te rzeczy wyciągaią wielkiego starania y pilności. mit großer Sorge, z wielkiem staraniem. wir sind nicht ohne alle Sorge für oder wegen künftiges Jahr, nie iesteśmy bez żadney troski o przyszły rok. bey seinen grossen Sorgen auch etwas Zeit auf diese Gedanken wenden, przy naywiększych troskach, troszkę czasu także na te myśli obrocić. einen Theil seiner Sorgen auf das Vaterland wenden, iednę część swoiego starania obrocić dla oyczyzny. ohne alle Sorge leben, bez wszelkiey trzoskliwości żyć. wegen einer Sache in großer Sorge stehen, być

być w wielkiey troskliwości o iaką rzecz; für einen Ort haben, być w troskliwości o iakie mieysce; für sein Leben haben, mieć staranie o swoiem życiu; für die Seinigen, mieć staranie o swoich.

Sorgen, starać się, troskać się; weiter für nichts, więcey o nic. sorgen, daß etwas geschwind beschlossen werde, starać się, aby co było prędko postanowione; eines wegen fleißig, pilnie się starać o kogo; für seine Gesundheit, o swoie zdrowie; daß die Briefe überbracht werden, z pilnością aby list był doniesiony. gar sehr sorgen, nader bardzo troskać się; treulich, wiernie; obenhin, powoli z letka; für alles aufs fleißigste, o wszystko iak naypilniey. für sein Gewissen nicht sorgen, o swoie sumnienie nie starać się. nicht sorgen, was einer mache, nie starać się, *lepiey*, niedbać o to co kto czyni. er glaubt, Gott sorge für ihn, on rozumie że Bog się stara o niego; für seine Wohlfahrt, o swoie dobre mienie; für seine Ehre, o swoy honor. er hat dafür jederzeit gar sehr gesorget, on każdego czasu o to się starał. die Sache ist immer seine erste und vornehmste Sorge gewesen, ta rzecz była iego naywiększym y nayprzednieyszym staraniem. wenn sie dafür gesorget hätten, gdy byli co kolwiek się o tym przedtym starali.

Sorgen, das, *n.* staranie, troskanie się.

Sorgenfrey, wolny od starania, nie maiący nic na głowie, *w tym sensie mawiaią pięknie.*

Sorgenlos, bez starania, bez troski, wolną głowę maiący, toż samo znaczy; einer Sache wegen, o iakiey rzeczy bez starania być, mieć wolną od iakiey rzeczy głowę.

Sorgenlos, *adv.* bez troski, bez starania.

Sorgenvoll, pełny troski, pełny staranią; leben, żyć pełnym troski, pełnym troskliwości.

Sorgfältig, starafny, troskliwy; um etwas, o co. in einer Sache sorgfältig seyn, być starannym, troskliwym o iąką rzecz; einen noch mehr machen, ieszcze bardziey kogo troskliwym, starannym uczynić.

Sorgfältig, *adv.* starannie, troskliwie, z troskliwością, ze staraniem.

Sorgfältigkeit, *f.* troskliwość, staranność, staranie, staranie się.

Sorgfalt, *f.* staranie, troskliwość.

Sorten, *plur.* gatunki, mancherley Dinge, niektorych rzeczy.

So sehr, tak bardzo. so viel, tak wiele. so sehr freygebig, tak bardzo hoynie; etwas versichern, tak bardzo co potwierdzać; nothwendige Sache, tak bardzo potrzebna rzecz. so sehr verlangte ich nicht darnach, tak bardzo ia tego nie żądałem. so sehr, und mit so viel guten Worten bitten, tak bardzo y tak wielu słowami upraszać.

So viel, tyle, an der Zahl, w liczbie. so viel und große Schwierigkeiten, tyle y tak wielkie trudności. so viele können einen überwinden, tyle *ludzi* iednego mogą pokonać. so viel, als, tak wiele, iak. eben so viel, tyleż, tak wiele, tyle też. s. Eben. 2) sonderlich nach der Größe, *zwłaszcza wielkość wyrażaiąc.* so viel Feinde sind in der Stadt, tyle nieprzyiacioł iest w mieście. so viel Schiffvolk in seinem Schiffe haben, als nöthig ist, tyle mieć marynarzow w swoiem okręcie ile potrzeba iest. so viel vorsetzen, als genung ist, tyle przydawać, ile dosyć. sechs mal so viel, als gesäet werden, sześć razy tyle, ile wysiano. es ist nicht so viel im Werke, als in Worten, tyle w samey rzeczy niemasz, iak w słowach. ich gelte zweymal so viel, als ich erst gegolten habe, ia dwa razy tyle popłacam, iak przedtym płaciłem. um so viel unerträglicher ist dessen That gewesen, tym bardziey iego uczynek nieznośmieyszym był. um so viel mehr ist es nöthig, je schädlicher es ist, tym rzecz iest potrzebnieysza im szkodliwsza. um so viel größer ist der Schmerz, je größer das Versehen ist, tym żal większy, im wina większa. sie sind bekümmert, und zwar um so viel mehr, weil, troskliwi są, a w prawdzie tym bardziey, że. ich höre es um so viel lieber, je öfter es kommt, im częściey tym bardziey rad słyszę. um so viel weniger, w prawdzie tym mniey. um so viel mehr freue ich mich, weil, tym bardziey się cieszę, że. so viel an mir ist, ile ze mnie. so viel ich gekonnt, habe ich ihn gelobt, ile mogłem tyle go chwaliłem. so viel möglich ist, der Wahrheit gemäß reden, ile można, do prawdy mowić. so viel habe ich schreiben können, ile mogłem pisać. so viel ohne deinen Verdruß geschehen kann, ile się to może stać bez twoiey przykrości. so viel sie können, vertheidigen sie, ile możesz broń. so viel ich gekonnt,

gekonnt, habe ich geholfen, ile mogłem, pomagałem. so viel die Stadt betrifft, ile się tycze miasta.

So viel mal, tyle razy; von einer Sache schreiben, tyle razy o iaką rzecz, albo o iakiey rzeczy pisać.

Souverain, *m.* naywyższy, naywiększy, z naywiększą władzą.

Souverainität, *f.* naywyższa władza, naywyższa, naywiększa moc.

So weit, iak daleko, ile; ich zurücke denken kann, o przeszłych czasach wspominać sobie mogę. so weit es dein Ansehen zuläßt, sey ihm behülflich, ile twoia godność pozwala, bądź mu pomocnym. so weit ein Mensch in seiner Unsinnigkeit gehen kann, iak daleko człowiek iaki w swoiem głupstwie zabrnąć może. so weit ist es gekommen, do tego przyszło, tak daleko przyszło; will ich die Sache bringen, tak daleko chcę rzecz wyprowadzić. er ist so weit in seinem verkehrten Wesen gekommen, tak daleko, w swoiey zepsutości zaszedł. es ist so weit verdorret, daß, tak bardzo uschło, że. so weit hiervon, ale tak wiele o tym. ich habe es so weit gebracht, do tego rzecz zyprowadziłem. es ist so weit gekommen, tak daleko to przyszło; aus dem Lager rücken, tak daleko z obozu wychodzić, tak daleko pomknąć się. es ist so weit mit mir gekommen, do tego ze mną przyszło. so weit von einem, als zu dem andern, tak daleko od iednego iak do drugiego.

So wohl, zarówno tàk, iako; die Freunde, als die uns lieben, tak kòchać przyiacioł iako nàs samych. es gefällt ihm nichts so wohl, als die Kürze, nic się mu tak nie podoba, iak krotkość. nicht so wohl seinem Bruder, als dem Vaterlande seine Liebe erweisen, nie tak swoiemu bratu, iak oyczyznie miłość wyświadczyć. ich besinne mich nicht so wohl, daß ich ihm nütze, als daß ich ihm nicht schade, nie tak się o to staram, że bym mu pomogł, iak że bym mu niezaszkodził. so wohl den andern, als auch sich selbst mißfallen, tak dobrze się nie podobać inszym, iak y sobie samemu.

Spade, *f.* młotyka.

Spältlein, *n.* szparka. durch das Spältlein sehen, przez szparkę patrzeć.

Spänlein, *n.* trzaseczka, wiorek.

Spät, poźny, pożny, nierychły, opoźniony, spozniony. späte Glückwünschung, nierychłe, opoźnione, powinszowanie. späte Strafe, nierychła kara. später Winter, nierychła zima. spät des Abends, poźny, nierychły wieczor. späte Abendzeit, nierychły czas wieczorny. späte Aepfel, nierychłe iabłka.

Spät, *adv.* nierychło, poźno, pożno, z opoźnieniem. später von Rom abgereiset seyn, als, pożniey z Rzymu wyiechać iak. er gieng des Abends aus dem Mayerhofe fort: was war es nöthig so spät? w wieczor z wioski wyiechał: co za potrzeba była tak nierychło? nach Hause kommen, pożno do domu przyść. spät bey Abende, pożno w wieczor. sehr spät, nader pożno. spät in der Nacht, pożno w noc.

Spätling, *m.* nierychły, Aepfel, nierychłe iabłka.

Spalte, *f.* rozłupanie, rozpadnienie. Spalte bekommen, rozłupania dostać, rozpadnienia nabyć; weiter von einander ziehen, szerzey, daley się łupać; ausfüllen, zustopfen, rozpadnienie, rozłupanie zaprawić, zatkać. voller Spalten, pełny rozpadliny. Spalte einer Feder, rozłupanie piora.

Spalten, łupać, rozłupać; Holz, drewno. mitten von einander, przez śrźodek rozłupać; mit einem Keile, klinem.

Spalticht, voller Spalten, połupany, porozpodany.

Spaltung, *f.* łupanie, rozłupanie. 2) niezgoda, porożnienie.

Spalz, *m.* plewa.

Spalzicht, plewisty, z plewami. spalzichtes Brodt, plewisty chleb.

Span, *m.* trzaska, wior, odłupka. eine Thüre zu Spänen hauen, drzwi na trzaski porąbać.

Spanbette, *n.* drewniane łożko.

Spanferkel, *n.* prosię.

Spanier, *m.* Hiszpan.

Spanierinn, *f.* Hiszpanka.

Spanisch, Hiszpański.

Spanisch, *adv.* po Hiszpańku.

Spanische Fliegen, *pl.* Hiszpańskie muchy, kantarydy.

Spaniol, *m.* Schnupftobak, tabaka Hiszpańska kichanie sprawuiąca.

Spannader, *f.* żyła zpinaiąca.

Spanne, *f.* piędź wielka, ein Maaß, miara pewna. nicht größer, als drey Spannen seyn, nie być większym nad trzy piędzi. der fünf Fuß und eine Spanne lang ist, ktory na pięć stop

y na iednę piędź długim iest. einer Spannen lang, na piędź długi.

Spannen, stawiać, zastawiać; ein Netz, sieć; einen Bogen, łuk naciągnąć; auf einen, na kogo. vor etwas spannen, przed czym rozciągnąć. ein Tuch spannen, zasłonę rozciągnąć, rozsunąć, zasłonę dać przed czym.

Spannen, das, n. stawianie, zastawianie.

Spannenbreit, na piądź szeroki.

Spannengroß, na piędź wielki.

Spanner, m. orzech w strzelbie kurek naciągaiący.

Spannung, f. stawianie, rozstawianie, naciąganie, rozciągnienie.

Sparbüchse, f. skarbniczka, karbonka na pieniądze.

Sparen, oszczędzać, ochraniać, żałować; keine Kosten, żadnego kosztu nieoszczędzać, nieżałować, nieochraniać. die Mühe sparen, pracy, fatygi oszczędzać, żałować. 2) odłożyć; bis auf morgen, aż do iutra. keinen Fleiß sparen, żadney pilności nie żałować. der Fäuste nicht sparen, pięści nie żałować, nie ochraniać.

Sparen, das, n. oszcządzanie, żałowanie, ochranianie.

Sparer, m. oszczędny, f. ochronny, f. oszczędzaiący, f. ochraniaiący, f. żałuiący, f.

Spargel, m. szparag, ein Gewächs, roślina pewna.

Spargement, m. pogłoska rozbaiana, bez pewności; machen, czynić pogłoskę.

Sparren, m. in einem Dache, Dachsparren, krokwa, kozieł; plur. krokwy, kozły.

Sparrnagel, m. gwoźdź wielki, bratnal.

Sparrwerk, n. piętro.

Sparsam, oszczędny, ochronny, przyskąpy, trudny. gar zu sparsam nazbyt; zum Ausgeben, nazbyt trudny do wydatku.

Sparsam, adv. oszczędnie, ochronnie, przyskąpo; leben, żyć.

Sparsamkeit, f. oszczędność, ochronność, przyskąpość, trudność do datku. erhält ein Hauswesen, utrzymuie gospodarstwo. sein Vermögen durch Sparsamkeit erhalten, swoy maiątek oszczędnością, ochranianiem utrzymywać.

Sparsamlich, adv. z oszczędnością; leben, żyć.

Spaß, m. żart, swywola, żartowanie, swywolowanie w słowach.

Spaßhaft, żartownik, żartobliwy, żartowniś, swywolny.

Spaßgesell, m. społ żartownik, pomocnik do żartow, swywoli w słowach dopomagaiący.

Spaßhaftig, żartobliwy, wesoły, lubiący pożartować.

Spaßhaftigkeit, f. żartobliwość, wesołość, chęć do pożartowania.

Spathe, f. łopata, łopatka. 2) womit man gräbt, młotyka ktorą kopią.

Spatzieren, spatzieren gehen, spacerować, chodzić na przechadzkę. in dem Spatziergange, po spacierze się przechodzić; mit einem, z kiem; in der Gallerie, po galeryi; ist man genung gegangen, dosyć się spacerem nachodzono. er spatzieret langsam, on powoli się spaceruie.

Spatzieren, das, n. spacerowanie, przechadzka, przechodzenie się, spacerem chodzenie.

Spatzierer, m. spaceruiący, spacerem chodzący, przechadzaiący się po spacerze, przechadzki zażywaiący.

Spatziergang, m. spacer, Ort, wo man spatzieren geht, mieysce, na ktore spacerować wychodzą; schöner, piękny. 2) das Spatzierengehen, iście, chodzenie na spacyr; hat mich gar müde gemacht, spacer mię zfatygował, zwyczayniey, sfatygowałem się spacerem; kleiner, spacerek.

Spatzierplatz, m. mieysce do spacerowania, plac do przechodzenia się.

Spatzierung, f. spacerowanie, przechodzenie się.

Spatzierweg, m. ulica do spaceru, do spacerowania, chodnik.

Specerey, f. korzenie.

Spacereykrämer, m. korzennik, kupiec korzenie przedaiący.

Specht, m. ein Vogel, dzięcioł, ptak.

Special, osobliwszy, szczegulnieyszy; Freund, osobliwszy czyi przyiaciel.

Specialiter, w szczegulności, z właszcza, osobliwie.

Specification, f. osobliwy wyraz, w szczegulności wyrażenie, wymowienie napisanie, czego.

Specificiren, w szczegulności rzecz wyrazić każdą, według iey własności, specifikować, wyliczać właściwie, istotnie, istnie, rzecz.

Speck, m. von Schweinen, ze świni, słonina, szperka, potym to co, Fett, Fettigkeit, tłustość, szmalec, tłuste, f. n. länglicht geschnittener Speck, zum Spicken, słoniny długawy kąsek, do szpikowania; breit geschnittenes Stück, szeroko,

szeroko, żnięty kawał słoniny, ktory obwinione kapłuny etc. pieką.
Speckfett tłusty iak słonina.
Speckmaus, *f.* gacek, nietoperz.
Speckschwarte, *f.* skora świnia pod ktorą iest słonina.
Speckseite, *f.* połeć słoniny.
Spectacul, *n.* widok, widowisko; grausames, srogie, greuliches, straszliwe; elendes, mizerne.
Speculiren, rozważać co głęboko, subtelnie myślą rozbierać, rozmyślać.
Speer, *m.* dzida, darda, włocznia, oszczep, kopiia.
Speerreuter, *m.* kopiinik, żołnierz z dzidą, z kopiią.
Speiche, *f.* im Rade, szpica w kole, od piasty do obodu idąca.
Speichel, *m.* im Munde, ślina w ustach; nüchterner, ausgespiener, czcza, wypluta, plwociny, *plur.* eiterichter, ropiasta; mit Blut vermengter, z czerwonem, albo ze krwią z mieszana; weißer, und durchaus einerley, biała, y iednaka wszędzie; damit bespien, śliną, plwocinami opluty, spluty; einem in das Gesicht speyen, komu twarz pluć, na twarz plunąć.
Speichelhaft, ślinisty, śliny wiele maiący.
Speicheldrüse, *f.* gałka ślinna w ustach, ślinica, śliniczka.
Speichelfluß, *m.* śliny płynienie z ust.
Speicher, *m.* szpiklerz, magazen, z sypka zboża; wo man das Korn hinschüttet.
Speise, *f.* iadło, pokarm, potrawa; schwere, ciężki pokarm, ciężkie iadło, ciężka potrawa; sehr angenehme, bardzo miła, bardzo przypada do gustu; leicht verdauliche, łatwa do konkokcyi strawna, letka do strawienia; wenige, mała potrawka, iadełko, pokarmek; harte, mocna potrawa, twarda; saftige, polewki maiąca dosyć; unverdauliche, niestrawna, niedobra do strawienia; des Abends, wieczorne iadło, iedzenie na wieczor; gemeine, pospolite; scharfe, ostre, übelriechende, nie pięknie pachnące; gut schmeckende, smaczna potrawa, dobrze smakuiące iadło; reichliche, obfite, podostatkiem, dosyć ieść; verdauete, strawione iadło; frische, świeża potrawa, świeże iadło; eingesalzene, solone; köstliche, kosztowne iedzenie, kosztowna potrawa; viele, wiele iadła, wiele potraw; wenige, mało iedzenia, mało ieść; geringe, mała potrawa; lichà; gekochte, ugotowana, dogotowana; die einem im Halse hangen bleibt, ktora w garle komu utkwiła; klebrichte, kleiowata; weiche, miętka; tägliche, powszednie iadło. mit aufgesperrtem Maule die Speise nehmen, w otworzoną gębę, pysk iadło brać; mit den Zähnen fassen, zębami chwytać; mit den Klauen fassen, pazurami łapać, za iadło; sich leichter bedienen, letkiego iadła zażywać; macht große Blähungen, sprawuie odęcie, wiatry wielkie so viel Speise zu sich nehmen, daß die Kräfte gestärket werden, tyle trzeba brać pokarmu, ilè trzeba do zmocnienia sił. der sich mit Speise überladen hat, ktory się obładował, napchał iadłem; den Hunger damit vertreiben, głod iedzeniem zpędzić. einem die Speise entziehen, komu iadła, iadło umknąć. sich Speise suchen, szukać iadła, iedzenia; ein Stück davon abschneiden, sztukę odiadła odkroić, odciąć; Tag und Nacht verdauen, we dnie y w nocy trawić; die Kräfte dadurch wieder bekommen, przez iadło znowu nabyć sił; einem geben, iadło komu dać, dawać, podawać; woher nehmen, szukać, gdzie, brać; kochen, gotować. weder Speise noch Trank genießen, ani pokarmu, ani napoiu używać. Speise einkaufen, iadła naskupować.
Speise-Einkaufung, *f.* naskupowanie iadła, żwyności, rzeczy do iedzenia.
Speisekammer, *f.* śpiżarnia, zamykanie na rzeczy do iedzenia.
Speisekeller, *m.* śpiżarnia.
Speisekorb, *m.* kosz w ktory iadło trzymaią.
Speisemeister, *m.* szafarz; einen darzu machen, kogo szafarzem uczynić.
Unter-Speisemeister, *m.* podszafarz.
Speisen, Speise geben, ieść dawać, stoł trzymać, karmić; einen mit seiner Hand, kogo swoią ręką; einen mit leerer Hoffnung, kogo karmić prożną nadzieią; einen mit leeren Worten, karmić czczemi kogo słowami. 2) Speise nehmen, essen, iadło brać, ieść, pożywać; lustig, und mit gutem Appetite, wesoło y z dobrym apetytem; des Mittags, na obiad ieść; des Abends, na wieczor.
Speisegewölbe, *n.* śpiżarnia, sklep w ktorym rzeczy do iedzenia.
Speiseröhre, *f.* gardziel, przechod ktorym się iadło spuszcza do żołądka.
Speiseschüssel, *f.* miska, do iedzenia.

Speiſeordnung, *f.* eines jeden für ſich, rozporządzenia iadła, iakie każdy dla ſiebie czyni.
Speiſung *f.* iedzenie, karmienie.
Spellen, ſ. Spalten.
Speltung, *f.* łupanie klinem, rozbiianie klinem.
Spelt, *m.* orkiſz, zboże.
Spelz, *m.* plewa, an den Aehren, *na kłoſach*, ość.
Spelzicht, plewiſty. ſpelzichtes Brodt, plewiſty chleb.
Spenet, *n.* ſzpinak, ein Gartengewächs, ogrodowe warzywo.
Spende, *f.* hoyność, ſzczodrobliwość.
Spendiren, rozdawać, wydawać; Geſchenke geben, podarunki rozdawać; *to ieſt*, podarunek w ręcę wetchnąć. die Spendirhoſen angezogen haben, im Scherze: mieć chęć do rozdawania podarunkow.
Spendirung, *f.* rozdawanie, dawanie, darowanie hoyne, kubana; einen damit beſtechen, kogo darowaniem, kubaną, przekupić; einen damit zu gewinnen ſuchen, ſtarać ſię kogo datkiem, hoynością pozyſkać.
Sperbaum, *m.* iarzębina drzewo.
Sperber, *m.* ein Raubvogel, *łowczy ptak*; krogulec, wilder, dziki, nienoſzony.
Sperling, *m.* wrobel, ein Vogel, kleiner oder langer, krępy, albo długi. von Sperlingen, *adj.* wrobli, wroblowy.
Sperren, rozciągać, rozciągnąć; etwas von einander, co iedno od drugiego; die Beine von einander, nogi rozkraczyć. das Maul aufſperren, gębę rozdziwić, otworzyć. einem den Weg ſperren, drogę komu zamknąć, na drodze zaſtąpić. ſich ſperren, ſtawiać ſię, opierać ſię; gegen einem, komu, ſierzić ſię przeciwko komu.
Sperricht, mit den Beinen, rozkraczone nogi maiący, wykręcone na boki.
Speſen, *plur.* koſzty, wydatki, ſiehe Unkoſten.
Speyen, pluć, wypluwać; den Speichel aus dem Munde, śliny, plwociny z gęby. in den Buſen ſpeyen, na łono pluć; einem in die Augen, komu w oczy; 2) das Eſſen aus dem Magen, wyrzucić z żołądka iadło, zrucić, zwomitować, wrocić; was man getrunken, co wypili.
Speyen, das, *n.* żeganie, zrucenie, womitowanie.
Speyer, *m.* einer der da ſpeyet, ktory wſzyſtko pluie, ſpluwa.
Speyer, eine Reichsſtadt, Spira, Szpira, miaſto.
Speykraut, *n.* bob kamienny, tyczna wyka, *ziele ſmierdzące ſrogo.*
Speyung, *f.* zrucenie, wymiot, womit, żyganie.
Spicanard, *m.* ein Gewächs, roślina, ſzpikanarda. von Spicanarde, *adject.* ſzpikanardowy.
Spicanarden=Balſam, *m.* ſzpikanardowy balſam.
Spicken, ſzpikować, das Fleiſch, mięſo.
Spicknadel, *f.* ſzpikulec, do ſzpikowania.
Spiegel, *m.* zwierciadło. ſein Leben als im Spiegel beſehen, ſwoie życie iak w zwierciedle obaczyć. in den Spiegel ſehen, patrzyć w zwierciadło; ſtellet nicht alles eigentlich vor, nie wſzyſtko właściwie wydaie, pokazuie; ſtellet das Geſicht ſchief vor, krzywo twarz przeglądaiącego ſię pokazuie. oft in Spiegel ſehen, częſto w zwierciadło zaglądać; ſein Geſicht darinnen beſehen, twarz ſwoię w niem obaczyć. 2) Spiegel an einem Schiffe, oder der Raum am Hintertheile, darinnen die Wapen des Landesherrn, oder anderes Bildwerk anzuſehen iſt, zwierciadło, na okręcie, albo na rufie, mieyſce na ktorym bywaią Herby panow, albo inne obrazy.
Spiegelfechten, *n.* biewa dla ćwiczenia, dla igrzyſka.
Spiegelglas, *n.* zwierciadło wielkie.
Spiegelhell, iaſny iak zwierciadło.
Spiegelkarpfe, *f.* karp na ktorym ſzeroka y wielka łuſzczka.
Spiegelkaſten, *m.* pokoy katopryczny.
Spiegelmacher, *m.* katoptrik, zwierciadłodzieia.
Spiegelmeiſe, *f.* ſikora większa, ſikorzyca.
Spiegeln ſich, przeglądać ſię, obaczyć ſię, w zwierciedle; 2) ſich an einem, zapatrywać ſię na kogo y podobnież czynić. andere können ſich an dir ſpiegeln, inni mogą ſię na ciebie zapatrywać, w tobie ſie iak w zwierciedle przeglądać.
Spiegelroch, *m.* ein Fiſch, raia ryba.
Spiegelſtein, *m.* fengit kamień.
Spiel, *n.* gra, igraſzka, igrzyſko, widok; angenehmes, miły; neues, nowy widok, nowa gra, nowe igrzyſko; luſtiges, weſoła; mit anſehen, na gry, na grę patrzeć. was würde er nicht für ein Spiel anrichten, co by on był za gry wyprawiał, iakiem by on był dla mnie igrzyſkiem.

Spielbret, *n.* warcabnica do grania, szachownica.

Spielen, grać, mit dem Balle, piłką. mit den Würfeln spielen, w kości, w kostki, w mydło grać; das Schachspiel, gra w szachy. mit seines Gleichen spielen, z rownemi sobie, z rowiennikami grać; auf der Flöte, na flecie; auf einem Saitenspiele, na instrumencie ze stronami. eine Comödie spielen, komedyią krać; eine Tragodie, tragedyią. 2) etwas ins weite Feld spielen, co zwłoczyć, przeciągać, odkładać długo. den Krieg spielen, woynę prowadzić. eine Sache so spielen, daß, tak interes wieść, że, aby. mit Fleiß die Sache spielen, umyśnie rzecz ciągnąć przewłoczyć.

Spielen, das, *n.* granie, igranie, swywolowanie, igraszkowanie.

Spielend, graiąc, graiący, igraiący, igraszkuiący; alles verrichten, igraiąc wszystko poczynić, posprawiać.

Spielerisch, gralny, igraszkowy.

Spieler, *m.* gracz, igraszek. liederlicher Spieler, kostera, szuler, karciarz; in Comödien, osoby udawca.

Spielgesell, *m.* społgracz, towarzysz wgrze, spolnik w graniu.

Spielhaus, *n.* dom gralny, dom do grania.

Spielhündgen, *n.* psiątko do igrania, piesek.

Spielmann, *m.* gracz, gracz muzykant, na instrumencie graiący.

Spielplatz, *m.* mieysce do gry, plac do grania, plac do igrzysk.

Spielsachen, *plur.* dziecinne igraszki, zabawki dla dzieci.

Spielwerk, *n.* gra, granie, igranie, igrzysko.

Spielzeug, *n.* sprzęt do grania, rzeczy do igraszki, zabaweczki.

Spieß, *m.* spisa, dzida; einen damit durchstoßen, kogo dzidą, spissą przebić; einen damit in die Ribben stoßen, przez żobra kogo spissą przebić, w żobra pchnąć. den Spieß wider sich kehren, spisę przeciwko sobie obrocić; damit werfen, spissą rzucić; wegwerfen, spisę odrzucić; sich dessen in der Schlacht nicht bedienen, w potyczce spisy nie zażywać; einen damit in das Gesicht stoßen, kogo spisą, kopiią w twarz pchnąć. einer, der mit einem Spieße gewaffnet, oder versehen ist, kopinik; z dzidą, z kopiią, dzidą, kopiią uzbroiony.

Spießeisen, *n.* żelezco u kopii, sama kopiia żelazna.

Spießen, an einen Spieß, na kopiią kogo wziąć, kopiią kogo przebić. an einen Pfahl spießen, na pal kogo wbiiać, wbić.

Spießen, das, *n.* na pal wbicie, na pal wbiianie.

Spießhirsch, *m.* ieleń o drugiem roku.

Spießgefechte, *n.* potyczka na spisy, na kopiie.

Spießgesell, *m.* towarzysz kopiinik.

Spießglas, *n.* szpiglas.

Spießknecht, *m.* pocztowy kopiinik.

Spießlein, *n.* mała kopiia.

Spießruthe, *f.* laska, kii, laga, rozga, pręt. durch die Spießruthen laufen, przez rozgi biegać.

Spießgerte, *f.* laska.

Spießstange, *f.* drzewco u kopii.

Spießschafft, *m.* drzewco u kopii.

Spießträger, *m.* kopiinik.

Spießung, *f.* na pal wbicie; an einen Spieß, na kopiią wbicie.

Spille, *f.* wrzeciono, s. Spindel.

Spilling, *m.* gelbe Pflaume, żołta śliwa.

Spinat, *m.* ein Gartengewächs, szpinak, ogrodowe warzywo.

Spindel, *f.* wrzeciono, womit man spinnet, na ktore przędą. die Spindel drehen, wrzecionem kręcić, obracać.

Spindelbaum, *m.* trzmiel, przmiel drzewko.

Spinne, *f.* ein Ungeziefer, paiąk robak; kleine, paiączek.

Spinnefeind, *m.* cieżki nieprzyiaciel, wierutny nieprzyiaciel; einem seyn, ciężkim nieprzyiacielem być komu, albo czyiem.

Spinnegewebe, *n.* paięczyna.

Spinnen, prząść, przędać, oprząść. das Gold wird gesponnen, złoto przędą. Wolle spinnen, wełnę prząść.

Spinnerinn, *f.* prządka, praedka, przedąca kobieta.

Spinnfaden, *m.* włokno.

Spinnhaus, *n.* przędarnia, izba w ktorey przędą.

Spinnrad, *n.* kołowrotek do przędzenia, na ktorym przędą.

Spinnrocken, *m.* woran man den Flachs macht, kądziel, krążel, na ktory ten do przędzenia nawiiaią; der angelegte Flachs, len na krążek, nawiniony.

Spinnwebe, *f.* paięczyna; wegschaffen, paięczynę zdiąć; aus der Thüre und von den Wänden abkehren, ze drzwi y ze ścian paięczynę obmieść. voller Spinneweben, pełny paięczyny.

Spintisiren, roić co w głowie, prząść co w głowie.
Spion, *m.* śpieg, podsłuchywacz, wypatrywacz; durch sie etwas erfahren, czego się dowiadywać przez śpiegow.
Spioniren, szpiegować, śpiegować, wypatrywać, podsłuchiwać.
Spirschwalbe, *f.* ptak bez nog.
Spital, *n.* szpital, śpital. s. Hospital.
Spitzbube, *m.* im Stehlen, złodziey, okradca; im Spielen, orzuł matacz.
Spitze, *f.* koniec, sztych; des Messers, noża; des Degens, szpady; in einen stoßen, w kiem utkwić; stumpf machen, przytępić; wieder schärfen, spitzig machen, przeciwko komu zaostrzyć, zakończyć; sich damit stechen, pokłuć się niem; des Berges, kończystość gory; der Bäume, drzew; eines Schiffes, okrętu. das eine Spitze hat, kończysty, sztychowaty. wie eine Spitze, kończysto; abgehauen, odciąć; von einem Baume, wierzchołek kończysty od drzewa. 2) an die Spitze einer Armee stellen, na czole woyska postawić. einem die Spitze bieten, oprzeć się komu. an der Spitze fechten, na czole, na pierwszym ogniu się potykać. etwas auf die Spitze setzen, co w ostatnie wpędzić niebezpieczeństwo; 3) von Zwirn, Seide, u. d. g. z nici, z iedwabiu, koronki.
Spitzen, zakończać, koniec zaostrzyć; den Degen, szpadę zaostrzyć. 2) sich auf etwas spitzen, chętkę sobie na co, do czego ostrzyć; die Ohren, uszy stawiać, kończysto.
Spitzfindig, bystry, subtelny; Art zu reden, subtelny kształt mowienia; Gedicht, subtelny wiersz; Mensch von Natur, człowiek subtelny dowcipny z urodzenia; der es gern seyn will, aber nicht ist, ktory by radbył dowcipnym, subtelnym, ale w samey rzeczy nie iest.
Spitzfindig, *adv.* subtelnie, bystro, dowcipnie; von etwas disputiren, o czym rozprawę czynić; reden, mowić; von etwas handeln, o czym traktować: antworten, odpowiadać.
Spitzfindigkeit, *f.* subtelność, dowcipność, bystrość, ciekawość; im Disputiren, w rozmawianie; findet hier keinen Platz, nie znayduie tu żadnego mieysca.
Spitzhacke, *f.* grabie.
Spitzig, kończysty, kończasty, kończaty, subtelny, dowcipny. spitzige Blätter, kończate liście. spitziger Schnabel oder Schnautze, kończysty dziub, pysk.
Spitzköpfgen, *n.* kończysta głowka, człowiek z kończystą głowką.
Spitzkopf, *m.* kończała głowa.
Spitzlein, *n.* koniuszek żądełko.
Spitzmaus, *f.* mysz polna.
Spitzmünze, *f.* ein Kraut, miętka, *ziele.*
Splitter, *m.* zdziebełko, owiesek, traska; richten, wadę w kiem widzieć, naganiać.
Splitterrichter, *m.* naganca, przyganiacz w małych rzeczach, w rzeczach nie słusznych.
Spötter, *m.* wyśmiewca, szyderca naśmiewać, naśmiewca; auf etwas, z czego.
Spötterey, *f.* naśmiewanie, szyderstwo, wyśmiewanie, drwiny.
Spötterinn, *f.* naśmiewaczka, szyderka, wyśmiewaczka.
Spöttisch, co z naśmiewiskiem, z szyderstwem, z pośmiewiskiem iest.
Spöttlich, szyderstwu, pośmiewisku, drwinom, podległy. 2) do wyszydzenia, do wyśmiania prędki.
Spottlich, *adv.* z wyszydzeniem, z pośmiewiskiem, z szyderstwem; von einem reden, o kiem mowić.
Spoliren, zedrzeć, zdzierać, złupić; einen spoliren, kogo z iakiey rzeczy.
Spont, *m.* szpont do zatykania; eines Fasses, beczki.
Sporapfel, *m.* gatunek pewny iabłek.
Sporer, *m.* Spornmacher, *m.* ostrogarz, ten co ostrogi, robi.
Sporn, *m.* ostroga; geben, ostrogi dodać, ostrogą dać; dem Pferde geben, koniowi ostrogi dodać, ostrogą dopiąć, dać w bok.
Spornstreichs, pędem; nach Hause rennen, do domu biec, pędem lecieć; auf den Feind los gehen, na nieprzyiaciela obces biec; herbey rennen, przybiec dokąd; fortrennen, daley precz biec; zurück gehen, nazad iść; zu einem reiten, do kogo pędem na koniu biec.
Spott, *m.* szydzenie, szyderstwo, wyśmianie, naśmiewanie się; einem seyn, szyderstwem, pośmiewiskiem być komu. etwas zum Spott hinsetzen, co na pośmiewisko, na śmiech wydać, wystawić. zum Spott werden, pośmiewiskiem się stać. zum Spott, na śmiech, na pośmiewisko, na szyderstwo. Spott bey Seite, laß den Spott bleiben, śmiech na bok, na stronę, nie żartuy,

żartuy, porzuć śmiech. wir beyde sind zum Spott, my obadwa iesteśmy śmiechem, pośmiewiskiem. von Jugend auf zum Spott gewesen, od młodości być pośmiewiskiem, szyderstwem, urąganiem. einem zum Spott haben, mit einem seinen Spott und Kurzweil treiben, na pośmiewisko sobie mieć komu, bawić się z kiem dla naśmiania się z niego; einem darzu dienen, komu na pośmiewisko być; kleiner, śmieszek, niewielkie szyderstwo; einen darzu machen, kogo pośmiewiskiem uczynić; der Leute werden, pośmiewiskiem być u ludzi.

Spotten, śmiać się, naśmiewać się, szydzić, urągać się; einen, z kogo.

Spotten, das, n. śmianie się, naśmiewanie się, szydzenie, urąganie się z kogo.

Spottvogel, m. naśmiewacz, szyderca, błazen.

Spottwort, n. szyderskie, uszczypliwe ze śmiechem słowo.

Sprache, f. ięzyk, rzecz; fremde, cudzoziemski, cudzoziemska; weiche, obfity; erdichtete, wymyślony; arme, reichere, ubogi, bogatszy; ungleiche, nierowny; lateinische, polnische, łaciński, polski; unbekannte, nieznaiomy; eine mit einem reden, mowić z kiem iakiem iezykiem; eine verstehen, rozumieć iaki ięzyk, iaką rzecz. die griechische Sprache ist reicher, als die lateinische, grecka rzecz iest bogatsza, iak łacińska; die deutsche wohl reden können, niemiecki ięzyk dobrze umieć, mowić niemieckiem ięzykiem dobrze; in der griechischen nicht unerfahren seyn, niebyć niewiadomym greckiego ięzyka. seines Vaterlandes Sprache lieben, swoy oyczysty ięzyk kochać. die Zeit auf Erlernung der persischen Sprache wenden, obrocić czas na uczenie się perskiego iezyka; eine Comödie in die polnische übersetzen, komedyią iaką na polską rzecz przełożyć; 2) Fähigkeit zu reden, zdolność do mowienia, głos; ist ihm entfallen, odpadł go; ist ihm wieder gekommen, znowu się mu głos wrocić. mit der Sprache nicht heraus wollen, niechcieć mowić, niechcieć przemowić.

Sprachfertig, mowny, rozmowny, rad mowiący.

Sprachfertigkeit, f. mowność, rozmowność, radmowność.

Sprachgelehrter, m. rad rożmawiaiący, o uczonych rzeczach.

Sprachkundig, wiadomy ięzyka, umieiący ięzyk.

Sprachkunst, f. Grammatyka, sztuka ktory uczy mowić.

Sprachlos, bez mowy, niemota; dem die Sprache entfallen ist, ktory mowę stracił.

Sprachmeister, m. ięzyka uczyciel; französischer, francuski; italiänischer, włoski.

Sprechen, mowić; einen allein, z kiem tylko iednym; alles gute von einem, wszystko dobre o kiem. einen gern sprechen wollen, rad być z kiem się rozmowić. ich habe mit ihm sprechen wollen, ia chciałem z niem mowić, z niem się chciałem rozmowić.

Sprenckel, m. worinnen man Vögel fängt, sidło, w ktore ptaka łapaią.

Sprengen, kropić, pryskać, rozciskować. die da fahren, die da sprengen, ktorzy zamiataią, ci pryskaią, ci rozrzucaią; eine Rede unter die Leute, mowę między ludzi rozrucić; Salz auf etwas, solą po czym potrząść.

Sprengen, das, n. rozrucanie, pryskanie, potrząśnienie, rozciskowanie, kropienie.

Sprenglicht, nakrapiany. sprenglichter Luchs, nakrapiany, cętkowaty ryś.

Sprengung, f. kropienie, nakrapianie, pokropienie, skropienie.

Sprengwasser, n. woda do kropienia.

Sprett, ein Schiffswort, drąg u ktorego żagle wiszą.

Spreu, f. plewa. voller Spreu, pełny plew; untermengen, plew przymięszać. Lehm mit Spreu gemengt, glina z plewami zmięszana.

Sprichwort, n. przysłowie; altes und gewöhnliches, stare y zwyczayne; gemeines, pospolite; wahres, prawdziwe; altes und löbliches, dawne y chwalebne. zum Sprichworte geworden seyn, poyść w przysłowie, stać się przysłowiem. durch Erinnerung eines alten Sprichworts daran gedenken, przez wspomnienie starego przysłowia o czym sobie przypomnieć. das die Griechen im Sprichworte führen, to Grecy maią w przysłowiu. ist so gemein, daß es statt eines Sprichworts gebraucht wird. to iest tak powszechne, że zamiast przysłowia zażywane iest. wie das Sprichwort lautet, iak przysłowie niesie. etwas von einem, als im Sprichworte sagen, co mowić

mowić o kiem iako by przez przysłowie.
Sprichwortweise, na kształt przysłowia, przysłowiem.
Springbrunnen, m. fontana, wytryskaiący zdroy, wytryskuiąca krynica.
Springen, skakać, wyskakiwać. sich im Springen üben, ćwiczyć się w skakaniu. das Wasser springt, woda wyskakuie, wytryskuie. das Herz springt mir, serce mi skacze. aus dem Schiffe springen, z okrętu skakać; in das Wasser, w wodę; vom Pferde, z konia skoczyć; an das Land, na ziemię wyskoczyć; auf das Pferd, na konia wskoczyć; über etwas weg, das vor den Füßen liegt, przeskoczyć, przez to co przed nogami leży; auf ein frisches Pferd von dem ermüdeten, na świeżego konia skoczyć, z konia zmordowanego. für Freuden springen, od radości skakać, wyskakiwać.
Springen, das, n. skakanie, skoczenie, wyskakiwanie, wyskoczenie, wytryskanie, wytryskiwanie.
Springer, m. skoczek, ein Pferd, koń skakaiący.
Springhengst, m. ogier.
Springröhre, f. rura, eines Springbrunnens, u fontany.
Springstange, f. laska, kii do skakania.
Springtanz, m. skok taneczny, skok w tańcowaniu.
Springwasser, n. woda wyskakuiąca, wytryskuiąca.
Spröde, zły, ostry; 2) hochmüthig, hardy, wyniosły; verächtlich gegen andere, pogardzaiący drugiemi.
Sprößlein, n. gałązeczka młodociana.
Sprosse, f. rośl młodziuchna; 2) einer Leiter, szczebel u drabiny; heraus nehmen, wyiąć; entzwey schneiden, na dwoie przeciąć; die nicht recht eingemacht ist, ktory iest źle wprawiony.
Sprossen, puszczać się; aus einem neuen Reben, z nowey latorośli.
Sprossung, f. rodzenie, pąkowia puszczanie.
Spruch, m. powieść; słowa, pl. gelehrter, uczona, uczone; lächerlicher, śmieszne; falscher, kurzer, dunkeler, fałszywa, krotka, zawiła powieść; fałszywe, krotkie, zawiłe słowa; weiser, mądre słowa; von sich hören lassen, dać się z powieścią słyszeć; zweifelhafter, wątpliwa powieść. bey seinem Spruche bleiben, trzymać się swoiego zdania.
Spruchbuch, n. przypowieści, powieści książka.
Spruchrede, f. powieść krotka w mowie.
Spruchreich, obfity w powieści, w przysłowia.
Spruchreich, adv. obficie w powieści, obficie w przysłowia.
Sprüchlein, n. powiastka.
Sprühen, wie eine Katze, warczeć, mruczeć iak kot. 2) von sich sprühen, wyrzucić z siebie.
Sprütze, f. sprycа, sikawka; kleine, sikaweczka.
Sprützen, wypuszczać; Wasser, wodę.
Sprützkuchen, m. placek kręcony.
Sprung, m. skok, wyskok. in vollem Sprunge laufen, skacząc, wyskakuiąc biec.
Spülen, zmywać, umywać, płukać, wytopić; etwas, co.
Spülfaß, n. umywalnia, umywalnik, naczynie do płukania w niem.
Spülgelte, f. naczynie do zlewania w niem pomyi.
Spülicht, n. pomyie.
Spülkübel, m. wiaderko, wanienka do umywania.
Spulrad, n. kołowrotek do przędzenia.
Spulwurm, m. glista.
Spünden, zpaiać co złączać do kupy.
Spüren, czuć; etwas, co, wąchać, przeczuwać, przewąchać; 2) szukać, tropić; einem Dinge nach, iakiey rzeczy; dem Wilde, zwierza. der Hund ist geschaffen zum Spüren, pies urodzony iest do szukania, do tropienia.
Spürhund, m. do szukania pies, wyżeł.
Spur, f. Fußstapfen, trop, ślad; frische, świeży; leicht eingedrückte, letko wyciśniony; fest eingedrückte, mocno wyciśniony. einer Spur nachgehen, iść czyim śladem, tropem; einen darauf finden, tropem, śladem kogo znaleść; keine von einem finden, żadnego czyiego tropu nie postrzegać; keine von sich lassen, żadnego tropu po sobie nie zostawić; ist keine mehr zu sehen, żadnego śladu więcey rzeczy nie widać. man hat die Spuren vom Gifte an dem Leibe wahrgenommen, ślad trucizny w iego ciele postrzeżono; von einem haben, ślad mieć po kiem; man findet keine vom Wilde, nie znayduią żadnego śladu po zwierzu. nach der Spur, tropem, śladem; das Wild fangen, zwierzą łapać.

Squadron, *m.* szwadron, poczet iazdy, kawaleryi, *f.* Escadron.
Staar, *m.* ein Vogel, szpak, ptak pewny wiadomy. 2) eine Krankheit der Augen, choroba pewna oczow.
Staarblind, ślepy.
Staat, *m.* Aufführung, stroy, noszenie się. schlechten Staat führen, poprostu się nosić. königlicher Staat, krolewskie noszenie się; der weder zu groß noch zu klein ist, noszenie się ani nazbyt wielkie, ani nazbyt małe. Meublen, die nicht zum Nutzen, sondern zum Staate dienen, sprzęty ktore nie do pożytku służą, ale do stroiu, do okazałości. 2) Hochachtung, szacowanie, poważenie. einen Staat auf etwas machen, szacowanie, szacunek czego czynić. von sich Staat machen, siebie szacować wysoko, bardzo wiele siebie poważać. 3) Regiment, Reich, Herrschaft, Rząd, Krolestwo, państwo, *znaczy*.
Staaten von Holland, Olenderskie Stany.
Staatsklugheit, *f.* rządow znaiomość; obywatelska sztuka.
Staatslehre, *f.* nauka o rządach, polityka.
Staatsmann, *m.* statysta, polityk; w Obywatelskiey biegły. ein größerer Staatsmann als Officier seyn, większym być statystą, niżeli woiownikiem.
Staatsminister, *m.* Minister Stanu, Minister Państwa.
Staatsstreich, *m.* statystyczny wybieg, statystyczny, polityczny, obrot.
Stab, *m.* kiy, laska; krummer, ohne Knoten, krzywy, krzywa, bez sękow; knotigter, sękowaty, sękowata; goldener in der Hand, złota laska w ręku; in der Hand haben, halten, w ręce mieć, trzymać; einen damit schlagen, kogo laską, kiiem wybić. seinen Stab weiter setzen, wynieść się do inszego kraiu.
Stabwurz, *f.* Schoßwurz, boże drzewko, ziele.
Stachel, *m.* żądło; einer Biene, u pszczoły; brauchen die Wespen, pszczoły zażywaią żądła. ein Scherz darinnen Stacheln sind, żart, w ktorym żądło iest; wo stecken lassen, żądło gdzie utkwić, zostawić; einziehen, verbergen, wciągnąć, ukryć; hat der Scorpion im Schwanze, żądło niedźwiadek ma w ogonie. 2) bodziec, kolec; womit man einen antreibet, ktorym kogo sztychaią, popychaią, żgaią. ein Thier das voller Stacheln ist, zwierz pełny kolcow. wider den Stachel läßt es sich nicht lecken, przeciwko fortunie trudno co czynić.
Stachelbeere, *f.* iagoda kolące, z kolcami.
Stachelnuß, *f.* kolący orzech.
Stachelschnecke, *f.* ślimak morski, z ktorego purpurowa farba.
Stachelschwein, *n.* iż morski; pław ostroskorupy.
Stachelicht, kolczysty, kolący, żądłowaty. stachlichte Thiere, kolczyste zwierzęta.
Stadel, s. Scheune.
Stadt, *f.* Gebäude und Leute, miasto, razem biorąc, domy y ludzie; einem ergebene, komu życzliwe; die mit einem gute Freundschaft hält, ktore z kiem przyiaźń trzyma; sehr große, nader wielkie, und galante, y grzeczne; alte und reiche, dawne y bogate; berühmte, sławne, und vormals reiche, ansehnliche, y przed tym bogate, okazałe; treue, starke, wierne, mocne; blühende, glückselige, sehr schöne, kwitnące, szczęśliwe, bardzo piękne; feindliche, kriegerische, feste, nieprzyiacielskie, woienne, mocne; schöne, so wohl der Lage als ihren Gebäuden nach, piękne, tak w położeniu swoiem iako y w budynkach; ohne Besatzung, voller Truppen, bez załogi, pełne woyska; bequeme zu etwas, wygodne do czego; blühende und mächtige, kwitnące y potężne; die in gutem Wohlstande ist, allzeit freye, ktore iest w dobrym stanie, zawsze wolne; einem feindselige, komu nieprzyiaźne; an der See, pomorskie; erbauen, wybudować, wystawić; założyć; vergrößern, powiększyć, przyczynić miasta; durch gute Rathschläge befestigen, dobremi radami umocnić miasto. einen nicht in die Stadt lassen, nie puszczać kogo do miasta. einen in die Stadt führen, kogo do miasta prowadzić. wieder in die Stadt kommen, znowu do miasta powrocić. aus der Stadt gehen, z miasta iść. nicht in der Stadt seyn, nie być w mieście; übergeben, miasto poddać; vor eine rücken, podemknąć się pod miasto iakie; ist von ihren Einwohnern verlassen worden, od swoich mieszkańcow porzucone iest; anstecken, zapalić; übertrifft andere an

Größe und Schönheit, celuie insze miasta wielkością y sławą; einem zu Ehren erbauen, na czyi honor miasto wystawić; mit Sturm erobern, szturmem miasta dobyć, dostać; von Natur und Kunst befestigte, z urodzenia y sztuką umocnione; vornehmste und festeste im ganzen Lande, nayprzednieysze y naymocnieysze w całym kraiu; liegt in einer Ebene, leży na iedney równinie; an einem sehr hohen Berge, na iedney bardzo wysokiey gorze, wird durch einen Bach getheilet, potokiem iednym przedzielone; steht unter eines Schutze, zostaie pod czyią protekcyią, obroną; besetzen, miasto załogą osadzić; bedrängte, verderbte, strapione, popsowane miasto; ausgesogene, wyssane, wyniszczone z pieniędzy; zinsbare, hołd płacące; aus der Gefahr reissen, z niebezpieczeństwa wyrwać; ist durch diesen empor gekommen, swoiemi dostatkami wygorowało; ist von großem Ansehn und enthält viel Volk, iest wielkiey powagi y ma w sobie wiele ludu; ist durch eine Feuersbrunst sehr übel zugerichtet, pożarem iest zpalone y zniszczone. durch alle Städte, przez wszystkię miasta.

Stadtbuch, *n.* mieyska księga, mieyskie księgi.

Stadt-Commendant, *m.* Rządca miasta, w mieście komendę maiący.

Stadtgeschäffte, *pl.* interesa mieyskie, sprawunki mieyskie.

Stadtgraben, *m.* fossa mieyska, fossa koło miasta.

Stadthalter, s. Statthalter.

Stadtjunker, *m.* szlachetny mieszczanin.

Stadtkind, *n.* mieyskie dziecie; swoiego miasta urodzony obywatel.

Stadtknecht, *m.* mieyski sługa, cekarz.

Stadtkündig, głośny po mieście, znaiomy, wiadomy w mieście.

Stadtleben, *n.* mieyskie życie.

Stadtleute, *plur.* mieyscy ludzie, mieszczanie.

Stadtmanier, *f.* mieyski obyczay, mieyska maniera.

Stadtmauer, *f.* mur mieyski; sehr hohe, bardzo wysoki; große, wielki; um eine Stadt führen, około miasta poprowadzić; murem miasto obwieść; beschützen, bronić; sich derselben nähern, pod mury mieyskie zbliżać się; mit einer umgeben seyn, murem być otoczonym.

Stadtpfleger, *m.* Rządca miasta.

Stadtphysicus, *m.* Fizyk, *albo* Medyk przysięgły mieyski.

Stadtrecht, *n.* prawo mieyskie, prawa miasta.

Stadtrichter, *m.* Sędzia mieyski, Woyt mieyski.

Stadtschreiber, *m.* Pisarz mieyski.

Stadtschule, *f.* szkoła mieyska.

Stadtsiegel, *n.* pieczęć mieyska.

Stadtsoldat, *m.* mieyski żołnierz.

Stadtthor, *n.* mieyska brama.

Stadtvoigt, *m.* Rządca miasta.

Stadtvolk, *n.* lud mieyski, lud w mieście spolne prawo maiący.

Städtisch, mieyski.

Städtchen, *n.* miasteczko, maleńkie, maluchne miasto.

Stählern, stalowy. stählerner Spiegel, stalowe zwierciadło.

Stämmen, podpierać; etwas, co; sich, opierać się; wider etwas, czemu przeciwko czemu; auf etwas, na czym; auf den Ellnbogen, na łokciu.

Stämmung, *f.* podpieranie, wspieranie.

Stämpel, *m.* stempel; znak wyrażaiący iaki; *to co* Mörserkeule, tłuczek do moździerza; in der Walk oder Papiermühle, stępa, tłuk w papierni; zum Butterschlagen, krążek; womit man Zinn u. d. g. zeichnet, znak, znaczenie. auf Stämpelpapier, Herb Krolewski, książęcy. Stämpelpapier, papier stemplowany znakiem Władzy.

Stämpeln, wybiiać znak, pieczęć, herb; Papier, stemplować papier.

Stämpfel, *m.* pałka do wbiiania, do ubiiania; tłuczek do tłuczenia.

Stänkerey, *f.* smrod, smrodliwość, śmierdzącość, cuchnienie; zwada; anrichten, zwadę czynić, wadzić, powadzić kogo z innym.

Ständchen, *n.* Abend-Musik, muszka wieczorna, serenada. Morgen-Ständchen, kapela ranna, na czyi honor, *pofr.* aubade. einem ein Ständchen machen, komu kapele ranną, wieczorną sprawić.

Stärkbrod, *n.* chleb zapaśniczy, do zmocnienia sił.

Stärke, *f.* Kräfte, Gewalt, siła, moc; dauerhafte, trwała; unglaubliche, niepodobna do wiary; in der Jugend, w mło-

młodzierzy; besondere, osobliwsza; des Leibes, ciała; des Gemüths, umysłu; der Truppen, woyska. größere Stärke haben, większą mieć moc, siłę. da er ein wenig mehr Stärke bekommen, gdy trochę wiecey sił dostał; sich derselben mißbrauchen, siły na złe zażywać. wo die Stärke nicht hilft, muß man es mit List anfangen, gdzie siła nie pomaga tam trzeba sztuką. der eine große Stärke hat, ktory ma wielką siłę. 2) krochmal, womit man die Wäsche stärkt, czym chusty tęgie czynią, krochmalą.

Stärken, mocnić, zmacniać; etwas womit, co czym; den Leib durch die Arbeit, ciało pracą zmocnić; den schwachen Magen, słaby żołądek zmocnić, zmacniać; eines Argwohn, czyie podeźrzenie, porozumienie; einen in seiner thörichten Meynung, kogo zmocnić w iego głupiem mniemanie. 2) die Wäsche, chusty krochmalić, krochmalem tęgie czynić.

Stärkend, zmacniaiący, posilaiący.

Stärkenmacher, m. krochmalnik, ten co krochmal robi.

Stärkung, f. zmocnienie, zmacnianie, tężenie; nach einer Schwachheit, po iakiey słabości posilenie.

Stäte, f. mieysce. keine bleibende Stäte haben, niemieć żadnego stałego mieysca. der keine bleibende Stäte hat, tułacz, tułaiący się, poniewieraiący się, po świecie.

Stäuben, proch, kurz; machen, kurzawę robić, kurzyć.

Stäubchen, n. proszek, proszeczek, drobniutkie ziarko proszku.

Stäupen, prętami, rozgami ciąć; einen, kogo; sehr hefftig, bardzo tęgo.

Staffel, s. Stufe.

Staffette, f. sztafeta, goniec publiczny iak nayprędszy.

Staffiren, stroić się, muskać, sztafirować, s. Ausputzen.

Staffirung, f. stroienie się, muskanie, piekrzenie, sztafirowanie.

Stahl, m. ein Metall, stal, kruszec pewny.

Stahr, s. Staar.

Stall, m. staynia; geraumer, przestrona; unbequemer, niewygodna; ausgebohlter, tarcicami dębowemi wysłana; niedriger, niska; gepflasterter, kamieniem wybrukowana; in welchen es nicht regnet, do ktorey deszcz niepada, nie zacieka; da die Kälte nicht eindringet, do ktorey zimno nie przechodzi; worinnen Esel stehen, w ktorey osły stoią; liegt gegen Mittag, leży na południe; der nicht finster ist, nie ciemna; der nicht feuchte ist, nie wilgotna; für Schaafe, na owce, owczarnia; für Pferde, staynia na konie; für Schweine, chlew na świnie; für Kühe, obora na krowy; für Hühner, na kury siedzenie. den Stall zumachen, wenn die Kuh gestohlen ist, po szkodzie być mądrym, złemu zabiegać gdy się iuż stało

Stallbaum, m. przewora w stayni, przegroda staienna; drabina na siano w stayni.

Stallen, stać, trzymać się. 2) den Urin lassen wie ein Pferd, mocz puszczać po końsku. 3) mit einem sich nicht stallen können, niemoc się z kiem zgadzić.

Stallgeld, n. pieniądze od stayni naiętey.

Stalljunge, m. staienny, stayni, obory pilnuiący.

Stallknecht, m. staienny parobek.

Stallkraut, n. lisi ogon, ziele.

Stallmeister, m. koniuszy.

Stallung, f. na stayni stanie, w stayni bycie.

Stamm, m. pień, krzew, drzewa. mit Stamm und Wurzel, z pieniem y z korzeniem. am Bäumen, die Stämme, Aeste, Blätter, w drzewach są pienie, gałęzie, liście; ist mit Rinde überzogen, iest powleczony skorą. zum Stamme werden, w pień się zabierać, rość. das nur einen Stamm hat, co tylko ma ieden pień. 2) to co Geschlecht, pokolenie, rod, rodzina. von königlichem Stamme, z Krolewskiego rodu. die von einem Stamme sind, ktorzy są iednego rodu. der aus einem Stamme herkömmt, ktory z iednego pokolenia pochodzi. seinen Stamm vermehren, swoiego rodu przyczynić.

Stammbaum, m. krzew pokolenia wyprowadzony.

Stammbuch, n. książka z imionami przyiacioł wpisanemi.

Stammgeld, n. kapitał, summa pieniężna, s. Capital.

Stammhaft, mocny, silny, krępy.

Stammhalter, m. podpora domu familii, krwi.

Stammhaus, n. dom narodzenia.

Stammeln, zaiąkać się, zacinać się w mowie.

Stamm=

Stammler, *m.* iąkała.
Stammlicht, iąkaiący się, zaiąkaiący się, zacinaiący się w mowie.
Stammlung, *f.* zaiąkanie się, iąkanie się; w mowie się zacinanie.
Stammvater, *m.* naypierwszy rodzic familii; einen für seinen halten, kogo mieć za naypierwszego rodzica swoiey krwi.
Stammwort, *n.* pierwszesłowo, niepochodzące.
Stampfen, tłuc; im Mörsel, w moździerzu; mit eisernen Stößeln, żelaznemi tłuczkami; mit den Füßen, nogami tupać, drepcić.
Stampfer, *m.* tłukarz, tłucznik, stępnik; młynarz, piekarz.
Stampferinn, *f.* tłukarka, tłuczniczka, stępniczka, młynarka.
Stampfmühle, *f.* stępa, żarna, młyn.
Stampfung, *f.* tłuczenie, w żarnach, w młynie melcie; etwas damit fest machen, co tłuczeniem, ubiianiem zmocnić, utwierdzić, ubić.
Stampol, Residenz des türkischen Kaisers, Stambuł, mieszkanie Cesarza Tureckiego.
Stank, *m.* smrod, zapach niepiękny, cuchnienie.
Stand, *m.* stan. in dem Stande seyn, w tym stanie być; wieder in den alten setzen, znowu do dawnego stanu przywrocić. das Glück hat ihn in einen hohen Stand gesetzt, szczęście postawiło go w wysokiem stanie. in seinem Stande bleiben bis ins Alter, w swoiem stanie zostawać aż do starości. in seinen alten Stand kommen, wpaść w swoy dawny stan. 2) *znaczy to co: połac. ordo.* das geziemet unserm Stande, to zdobi nasz stan. mit seines Standes sprechen, mowić z kiem swoiego stanu. Stand der Rathsherren, stan Senatorski. in den Rathsherrn-Stand kommen, Senatorem zostać, być pomieszczonym w Senatorskiem stanie. der Ritterstand ist dieser Würde am nächsten, stan Rycerski iest potym stanie, iest naybliższy po tym stanie. der Vornehmste in seinem Stande, nayzacnieyszy w swoiem stanie. 3) *to co* stopień, erster Stand der Ehren, naypierwszy stopień honoru. zu einem hohen Ehrenstande kommen, na wysoki wyść stopień godności. in einen höhern Stand kommen, na wysoki dostać się stopień. aus dem höchsten Stande gesetzt werden, z naywyższego stopnia być strąconym. 4) eine Sache zu Stande bringen, rzecz iaką, interes iaki zrobić, sprawić. die Sache ist in dem Stande, w tym stanie iest rzecz, interes. in vorigem Stand setzen, do przeszłego stanu wrocić, w przeszłym pierwszym stanie rzecz postawić. 5) nicht Stand halten, nicht fechten wollen, niedotrzymać kroku, boiu, niechcieć się potykać.
Standarte, *f.* konna horągiew.
Standgeld, *n.* pieniądze od mieysca.
Standesmäßig, podług godności; einen halten, kogo nosić, trzymać; aufhalten, siebie utrzymywać.
Standhaft, stateczny; Freund, przyiaciel; in etwas, w czym; etwas auszuführen, w czynieniu czego; in seiner Meynung, w swoiemu zdaniu; in seinem Vornehmen, w swoiem przedsięwzięciu.
Standhaft, *adv.* statecznie; etwas versichern, co potwierdzać; etwas behaupten, czego bronić; bey seinem Zustande verbleiben, w swoiem stanie zostawać. sich standhaft erweisen, sprawować się, pokazywać się.
Standlager, *n.* stanowisko.
Standesperson, *f.* zacnego urodzenia osoba, zacnego rzędu człowiek.
Stange, *f.* drąg; lange, żerdź. 2) einem die Stange halten, rownemi siłami z kiem walczyć.
Stapel, *m.* okrętowisko. ein Schiff vom Stapel laufen lassen, z okrętowiska dać wyść okrętowi.
Stapelrecht, *n.* prawo wykładania w pewnym mieyscu towarow.
Stark, an Kräften, silny, mocny w siłach; Begierde, mocna żądza; Wein, wino; Kerl, silny człowiek. starke Rede, mocna wieść. starke Festung, mocna forteca. starke Besatzung, mocna, tęga załoga; Speise, mocny pokarm. 2) *to co* dicke, gruby. starker Baum, grube drzewo. dickes Bret, gruba tarcica. starker Nagel, gruby gwoźdź, bratnal. 3) an der Zahl, liczny. starke Armee, liczne woysko. 4) Regen, mocny rzęsisty deszcz. starker Geruch, mocny tęgi zapach.
Stark, *adv.* mocno, tęgo, silnie, silno.
Starost, *m.* polnischer Beamter, Starosta.
Starostey, *f.* Starostwo.
Starostinn, *f.* Starościna.

Starr, zdrętwiały. ſtarre Nerven, zdrętwiałe żyły; Augen, oczy. von der Kälte jähling ſtarr werden, zdrętwiałym ſię ſtać nagle od zimna.

Starr, *adv.* zdrętwiało; ſurowo; einen anſehen, na kogo patrzeć.

Starren, drętwieć, zdrętwieć, für Kälte, od zimna.

Starricht, zdrętwiały, zkośniały, ztwardniały.

Starrkopf, *m.* uporna głowa; człowiek nieprzeparty uporny.

Starrung, *f.* zdrętwiałość, drętwina.

Statiſt, ſ. Staatsmann.

Statt, mieyſce; einer Wohlthat achten, mieć zamiaſt dobrodzieyſtwa. ſtatt eines Bruders lieben, kochać zamiaſt brata, na mieyſcu braterſkiem. ſtatt eines Vaters ehren, zamiaſt oyca ſzanować. ſtatt einer Belohnung verlangen, zamiaſt zapłaty żądać. eines Bitten Statt geben, mieyſce dać czyiey prożbie. einen an des andern Statt ſetzen, kogo na czyie mieyſce poſtawić. an eines Statt kommen, naſtąpić na czyie mieyſce. ſtatt eines Vaters ſeyn, na mieyſcu oyca być. an eines Statt treten, zaſtąpić czyie mieyſce, czyią powinność. anſtatt eines Geſetzes in acht nehmen, zamiaſt prawa zachować. ſtatt einer Wohlthat annehmen, zamiaſt dobrodzieyſtwa przyiąć. der an eines Statt iſt, namieſtnik. der an eines Statt kommt, naſtępca.

Statthalter, *m.* Rządca; in einem Lande, w iakiem kraiu, *albo* iakiego kraiu; im Reiche, w kroleſtwie, kroleſtwa; einen darzu machen, kogo Rządcą uczynić; eines Herzogs, Rządca na mieyſcu Kſiążęcia; in den Niederlanden, Wielkorządca.

Statthalterſchaft, *f.* Rządſtwo, Rządy, Wielkorządy.

Stattlich, chędogi; pyſzny; Abendmahlzeit, chędoga, pyſzna wieczerza; Geſchenk, piękny podarunek; Mariage, piękne małżeńſtwo, ſ. Herrlich.

Stattlich, *adv.* chędogo, pięknie, świetnie; zurichten, zaſtawić bankiet; einen empfangen, kogo przyiąć; loben, chwalić.

Statur, *f.* ſtatura, wzroſt, poſtać; kleine, mała; mittelmäßige, ſrzednia; große, wielka; lange, długa; geſchickte, zdatna, ſkładna; niedrige, niſka; daran einer über andere hinweg raget, ktorą ieden drugich przechodzi. von was für Statur iſt er geweſen? co za ſtatury? iakiego wzroſtu on był? des Leibes, ſtatura ciała; ſchickt ſich wohl zu der Natur, podług natury ieſt; ungemein große, niepoſpolicie wielka. von langer Statur, wyſokiego wzroſtu. von kleiner Statur, małego wzroſtu; der andere daran übertrifft, wyżſzy od inſzych, wzroſtem przechodzący inſzych.

Statuten, *pl.* ſtatuta, prawa.

Staub, *m.* proch, kurz, kurzawa; vieler, wielki proch, kurz; hoher und dicker, wyſoki y gęſty; trockener und großer, ſuchy y wielki; den der Wind aufgetrieben, ktorego wiatr napędził, nawiał; benimmt einem das Geſicht, wzrok komu odbiera; liegt dicke auf den Schuhen, leży gruby na trzewikach; entſteht an unterſchiedenen Orten, powſtaie po rozmaitych mieyſcach; bedeckt alles wie eine Wolke, wſzyſtko napełnia iak chmura iaka; ſetzet ſich, oſiada. es iſt voller Staub, pełno prochu, kurzu, kurzawy; auf etwas ſchütten, na co prochu naſypać. voller Staub und Schlamm ſeyn, być pełnym prochu y potu; ſteigt bis an die Wolken, wſtępuie aż pod obłoki.

Staubicht, kurzawny, prochu, kurzu pełny.

Staubmehl, *n.* ſtochmal, omieciny we młynie.

Staude, *f.* krzew, chroſt w pniu; wilde, polny; die nicht hoch wächſt, ktory nie wyſoko rośnie; darzu werden, chrościeć, w chroſt wyraſtać. Ausſproſſung der Stauden, wyraſtanie chruſtu.

Staudicht, chrościſty, krzewiſty.

Staupbeſen, *m.* miotełka; einem geben, miotełkami komu dać.

Stebekraut, *a.* chaber wielki, ziele, rzadko wiadome.

Stechbahn, *f.* gonitwy mieyſce, plac do przeieżdżania koni.

Stecheiſen, *n.* dłoto, rylec.

Stechen, verwunden, pchnąć, kolnąć, kłuć, zakłuć; kłociem ranić; mit Stacheln, iakoby żądłami; die Bienen, pſzczoły kolą; *lepiey mowi ſię* kąſaią, der Schlangen, węże kąſaią; der Blätter, kolące liście, kolą; einen in die Seite, kogo w bok kolnąć. die Dinge ſind ſpitzig, rzeczy ſą kończaſte kolą. ſich ſtechen, kolnąć ſię, zakłuć ſię; einen mit dem Dolche, kogo ſztyletem pchnąć; mit dem Meſſer ins Herz, nożem w ſerce; mit dem Spieße durch den Hals, ſpiſą przez gardło,

garło, przez szyię przebić. 2) mit dem Grabstichel, żeśbować, rytować dłotem; etwas in Silber, co na srebrze; auf einen Becher, na puharze. 3) *to co* vertauschen, mieniać, sztychować; mit Waaren, na towary. 4) im Spielen, w graniu wygrać; zabić.

Stechen, das, *n.* pchnięcie, zakłocie, kolnienie, sztychnienie.

Stechpalme, *f.* ostokrzew, ziele.

Stechbaum, *m.* ciernie kolące.

Steckbrief, *m.* list nakazuiący złapanie, zchwytanie kogo. einem einen nachschicken, za kiem takowy list posłać.

Stecken, hinein thun, wetchnąć, utkwić w czym; wsadzić, Pflanzen in die Erde, płonki w ziemię; an den Bratspieß, wetchnąć co na rożen; in einen Garten, sadzić co w ogrodzie; einem das Ziel, cel komu naznaczyć. 2) thun, wpuszczać, wkładać, włożyć; *to co* das Geld in den Beutel, pieniądze włożyć w worek; wepchać, einen ins Gefängniß, kogo do więzienia, do dołu wepchać, wepchnąć, wsadzić. etwas in Brand stecken, podpalić co, zapalić; den Degen in die Scheide, kord, szpadę w pochwy. 3) in Noth stecken, w potrzebie, w biedzie zostawać; in Unglück, w nieszczęściu; im Kothe, w błocie uwiąznąć, siedzieć; im Gefängnisse, w więzieniu; in der Liebe, w miłości; im Herzen, w sercu tkwić. sich ins Unglück stecken, wprawić się w nieszczęście; sich in Gefahr, w niebezpieczeństwo.

Stecken, *m.* oder Stab, kii. auf Stecken reiten, na kiiu ieździć.

Steckenknecht, *m.* człowiek, sługa do bicia ludzi.

Steckenpferd, *n.* kii na ktorym dzieci ieżdżą y koniem go zowią; darauf reiten, na takowym koniu iechać.

Steckfluß, *m.* fluks katarowy duszący.

Steckkraut, *n.* wyżlin, ziele.

Steckchen, *n.* kiiek, laseczka.

Steckmuschel, *f.* skoruporyb, morska ryba.

Stecknadel, *f.* szpilka, śpilka.

Steckrübe, *f.* rzepa.

Steckung, *f.* wbiianie, wbicie, przypinanie, zakłocie, kolnienie.

Steg, *m.* ściefzka, chodnik. 2) auf der Geige, podstawek.

Stegbereiter, *m.* drogdozorca, drogdoglądca.

Stegreif, *m.* strzemię. 2) aus dem Stegreiffe, na tych miast.

Stehen, stać; beständig, stało; verborgen w taiemnym mieyscu; länger, dłużey; hinter einem, za kiem; ein wenig, troszkę; im Rauche, w dymie; auf eines Seite, na czyiey stronie; auf den Stufen, na stopniach, na schodach. weit besser stehen, daleko się lepiey mieć. es stehet sehr gefährlich mit ihm, bardzo się niebezpiecznie z niem dzieie; auf einer Stelle bleiben, na iednym mieyscu zostawać; einem zur Seite, blisko kogo, przy boku czyim stać; schief, krzywo; an der Mauer, pod murem. um einen herum stehen, w około kogo stać. stille stehen, cicho stać. die Stern stehen stille, gwiazdy stoią cicho; beysammen, stać razem w kupie. empor stehen, w gorę stać, styrczeć; über etwas, na czym. auf den Thürmen, na wierzach. was stehen wir da, warum gehen wir nicht fort? czemu my tu stoiemy, czemu nie idziemy precz? an einem Orte, na iakiem mieyscu. vor der Thüre stehen, przede drzwiami stać; haußen, na dworze. laß sie stehen, niech stoią. 2) nach dem Regimente stehen, o rządy stać, rządow chcieć; nach einer Erbschaft, na czyie dziedzistwo zachodzić. in den Büchern stehen, w książkach być, znaydować się, być napisanym; bey einem, auf einen ankommen, zależeć na kiem. schlecht stehen, źle, nie dobre być. so stehet die Sache, tak się rzecz ma. es stehet gar anders mit ihm, inaczey się mu teraz wcale wiedzie. wie stehen dessen Sachen? iak się maią iego rzeczy? einem zu Gebothe stehen, być komu gotowym na rokaz. vor einem stehen können, moc się komu oprzec, nie dać się komu. einem nach dem Leben stehen, komu stać na życiu.

Stehend, stoiący; aufrechts, prosto. stehendes Wasser, stoiąca woda.

Stehlen, kraść, kradać, zmykać, porywać; einem das Geld, komu pieniądze; einem den Ring, komu pierścień; heimlich, potaiemne porywać, ukraść, porwać.

Stehlen, das, *n.* kradzenie, kradanie, porywanie, zmykanie.

Stehler, *m.* kradca, złodziey, zmykacz, porywacz, s. Dieb.

Stehlung, *f.* kradanie, kradzierz, ukradka.

Stehlsucht, *f.* chętka do złodzieystwa, do kradzierzy, do zmykania.

Stelf

Steif, tęgi; zdrętwiały, ztężały; für Kälte, od zimna. steif und feste, tęgi y mocny. steif seyn, tęgim być; zdrętwiałym; werden, tężeć, ztężeć, tęgim się stawać; drętwieć, zdrętwiałym się stawać.

Steif, *adv.* tęgo, zdrętwiało, twardo; sich widersetzen, opierać się; auf etwas bestehen, przy czym obstawać; sich vorsetzen zu siegen oder zu sterben, usadzić się, zawziąć się tego, albo zwyciężyć, albo zginąć.

Steife, *f.* podpora, podporka, siehe Stütze.

Steifen, steif machen, tęgiem czynić; etwas, co. 2) *to co* dick machen, grubym czynić.

Steig, *m.* ścieszka, chodnik; kładki, mosteczek. einen hölzernen Steig über einen Graben machen, kładki mosteczek przez iaki row dać.

Steigbügel, *m.* strzemię, u kulbaki, u siodła.

Steigen, wstępować, wlazować, wleść; auf den Mastbaum, na maszt; auf den Berg, na gorę; in den Himmel, w niebo; auf den Stufen, na wschody; stufenweise in die Höhe, po wschodach w gorę wyść; aufs Pferd, na konia wsieść; ins Schiffchen, w okręcik wsieść; auf die Mauer, na mur wleść, wyleść, wyść; höher an Ehren, postąpić wyżey na godność; in die Höhe aufs Dach, wyloko na dach wyleść; auf den Wagen, na woz wsieść, wleść; vom Pferde, z konia zsieść. auf einen Baum steigen, na drzewo wleść. 2) größer werden, zunehmen, większym się, stawać, przybierać, przybywać, iść co raz to wyżey. der Fels steiget allgemach in die Hohe, skała idzie co raz wyżey w gorę. die See ist über die Maßen gestiegen, morze nad miarę przybrało. die Ueppigkeit, die Verwegenheit steiget immer höher, zbytek, śmiałość co raz bardziey w gorę idą; höher an Ehren, wyżey postępować na godności, na dostoieństwa wstąpić; auf die höchste Staffel der Ehren, na naywyższy stopień godności. 3) der Preis ist gestiegen, cena w gorę skoczyła; steigt, idzie w gorę. das Getrende steigt, zboże idzie w gorę, to iest, co raz droższe.

Steigen das, *n.* wstępowanie, iście w gorę, zbieranie, przybieranie.

Steiger, *m.* wstępca, wstępowacz, co w gorę wstępuie. 2) unter den Berglenten, między gornikami, dozorca szybu.

Steigern, theurer machen, zdrożyć, podrożyć, droższym czynić; eine Sache, rzecz iaką droższą uczynić; den Preis des Getreydes, cenę zboża zdrożyć.

Steigung, *f.* wstępowanie, wsiadanie; in die Schiffe, na okręty wysiadanie, występowanie; aus den Schiffen ans Land, z okrętow na ziemię.

Stein, *m.* kamień; edler, drogi der das Wasser in sich zieht, wodę piiący biorący w siebie; holer, wydrożony; kleiner, mały; gebrannter, spalony; sehr harter, bardzo twardy; weicher, weisser, runder, miętki, miałki, biały, okrągły; kostbarer, kosztowny. einen mit einem Steine werfen, na kogo kamieniem cisnąć; brechen, kamień łamać, aus Steinen hauen, z kamienia wycinać; etwas, co; aus der Erde brechen, z ziemi wyłamywać kamień; einen Platz damit pflastern, plac kamieńmi wysadzać, wykładać; den man mit der Hand fassen kann. ktorego można ręką obiąć; aus einen Flusse, rzeczny kamień; rother, czerwony; dichter, gruby, miąsny; aufhäufen, na kupę kamienie składać; von der Mauer wälzen, z murow ztaczać; den Berg herab kollern lassen, z gory wielkie kamienie zwalać; nach einem damit werfen, za kiem kamieniem rzucić. von Stein, kamienny; Mauer, Damm, mur kamienny, tama kamienna. zu Stein werden, kamienieć, w kamień się obracać, kamieniem się stać. von Steinen rein machen, z kamieni wyczyścić. 2) eine Krankheit, choroba kamień.

Stein-alt, zgrzybiały, bardzo zestarzały.

Steinbeißer, *m.* ein Vogel, łomignat, orzeł wielki morski,

Steinbeschwerung, *f.* kamień choroba; haben, kamień mieć. der daran krank ist, na kamień chory.

Steinpicker, f. Steinbeisser.

Steinbock, *m.* koziorozieć.

Steinbrech, *n.* ein Kraut, ruta skalna, rozłup, łomikamień, ziele.

Steinbrecher, *m.* kamieniarz; co kamienie łamie.

Steinbruch, *m.* kamienisko, mieysce w ktorym kamień rośnie do łupania.

Steineiche, *f.* dąb. Pfäle von Steineichen, dębowe pale.

Steinern-

Steinern, kamienny, z kamienia.
Steinfels, *m.* opoka, głaz.
Steingrube, f. Steinbruch.
Steinhauer, *m.* kamiennik, kamieniarz.
Steinhaufen, *m.* kamieni kupa.
Steinicht, kamienisty; steinichte Erde, kamienista ziemia.
Steinigen, kamienować, ukamienować; einen zu tode, kogo na śmierć.
Steinigen, das, *n.* kamienowanie, ukamienowanie, kamieńmi zabicie.
Steiniger, *m.* kamienuiący.
Steinigung, *f.* kamienowanie, ukamienowanie.
Steinklee, *m.* ein Kraut, komonica włoska, ziele.
Steinklippe, *f.* skała, głaz.
Steinkluft, *f.* kamienisko, w ktorym kamienie łamią.
Steinkohle, *f.* węgiel kamienny.
Steinkrankheit, *f.* kamień choroba.
Steinchen, *n.* kamyczek; im Obste, w owocu, kostka.
Steinlinde, *f.* trzemka, ziele.
Steinmarter, *n.* ein Thier, kuna skalna, zwierz.
Steinmetz, *m.* kamienniarz, kamiennik; kamnołomca.
Steinöl, *n.* skalny oley.
Steinpfeffer, *m.* skalny pieprz.
Steinraute, *f.* ein Gewächs, panny maryi ziele.
Steinritze, *f.* szpara, rozpadlina w kamieniu.
Steinrötle, *m.* ein Vogel, żabka, ptak.
Steinsalz, *n.* sol kopana, sol kruszcowa.
Steinschneider, *m.* kamiennik, kamienie drogie rznący.
Steinweg, *m.* droga, grobla kamieńmi słana.
Steinwurf, *m.* ciskanie kamieńmi.
Steinzange, *f.* ucho kamienne.
Steiß, f. Hintern.
Stellage, *f.* mieysce wyższe, wystawione, chorek, chor, f. Positur.
Stelle, *f.* mieysce; einräumen, dać mieysce komu. an eines andern Stelle setzen, kogo na czyim mieyscu posadzić, postawić. an eines andern Stelle kommen, na czyie mieysce nastąpić; einnehmen, czyie mieysce wziąć; behaupten, mieysca bronić; fahren lassen, mieysce zostawić, porzucić. von der Stelle weichen, z mieysca ustąpić, mieysce porzucić. sich um die Stelle zanken, o mieysce się kłucić; einen davon stoßen, z mieysca kogo zepchnąć. einem wieder an seine Stelle verhelfen, setzen, kogo znowu na swoie mieysce przywrocić. auf einer guten Stelle sitzen, na iakiem dobrem mieyscu siedzieć; eines andern bekleiden, vertreten, czyie mieysce zastąpić, zasieść; eine höhere bekommen, wyższego mieysca dostąpić. eines andern Stelle versehen, urząd za kogo sprawić. nicht von der Stelle kommen, nie ruszać się z mieysca. der an eines Stelle ist, namiestnik. keine bleibende Stelle haben, niemieć żadnego mieysca stałego. eines Stelle vertreten, czyią powinność odbywać, za kogo. auf der Stelle, na tych miast, zaraz z mieysca.
Stellen, mieścić, pomieścić, postawić, stawiać. einen in Sicherheit stellen kogo w bezpieczeństwie postawić; eine Sache dahin stellen, rzecz na szrzodku położyć; einem vor die Augen, komu przed oczy postawić; nicht gerade von vorn, sondern von der Seite, nie prosto z przodku; ale z boku postawić; etwas an seinen Ort, co na swoiem mieyscu; sich in Ordnung, stanąć w rzędzie, w porządku; sich in die Thüre, we drzwiach stanąć; einen rückwärts, tyłem kogo postawić; eine Armee in Schlachtordnung, woysko w boiu, w szyku postawić; *to co* stawić się, stanąć. sich stellen, erscheinen, zu rechter Zeit, na swoy czas; vor Gerichte, do sądu. sich stellen, *to co* fürgeben, udawać się, zmyślać się; als verreise man, iakoby odieżdżano udawać się. sich krank stellen, chorym się udawać; sich als einen großen Herrn, za wielkiego pana udawać się, *czynić się*, wielkiem panem. sich frölich stellen, wesoło się stawić, wesołość na twarzy udawać, wesołym się czynić; sich traurig und betrübt, smutnym y załosnym się zmyślać. sich schwanger stellen, za ciężarną się udać, ciężarną się czynić. sich nicht anders stellen können, als es ihm ums Herz ist, nie moc inaczey się stawić, udać, tylko tak; iak w sercu iest. sich äußerlich stellen als lasse man es sich gefallen, powierzchownie pokazywać, iako by się to podobało. sich stellen als wenn man etwas nicht sehe, nicht wisse, iak się udawać, iak gdy by nic niewiedział, nic niesłyszał. 2) *to co* trachten, zasadzać się na kogo; einem nach dem Leben, na czyie życie. 3) einen auf freyem Fuß stellen, kogo na wolność puścić, z niewoli, z więzow, oswobodzić.

Stellmg-

Stellmacher, *m.* stalmach.
Stellung, *f.* stawianie, rozstawianie, rozkładanie; der Nativität, układanie losow urodzenia. falscher Schein, als ob etwas sey, pokazywanie, udawanie fałszywe iak by co było; offenbare, iawne; schöne, artige, piękne, ładne; die mit der Betrügerey verknüpft, z oszukaniem złączone; betrügliche, oszukane; erdichtete, zmyślone; alte, stare; gefährliche, niebezpieczne; sehr große, nader wielkie; hinterlistige, zdradliwe; die mit dem Gesichte geschieht, udanie, ktore na twarzy bywa ułożone. durch Stellung der Freundschaft einen verrathen, zmyśleniem przyiaźni zdradzić kogo.
Stelze, *f.* drążek. der auf Stelzen gehet, co na drążkach chodzi, drążkochod.
Stelzenschritt, *m.* drążkowaty, długi krok.
Stengel, *m.* łodyga, badyl, głąb; dicker als ein Daum, miąższy nad palec; zarter, kruchy; aufgewachsener, wyrosły; großer, wielki; dünner, cienki; des Getreydes, dźbło, zboża; bekommen, w łodygę rość.
Stengelchen, *n.* głąbik, badylek, łodyczka.
Steppen, wyszywać.
Steppseide, *f.* nici iedwabne we dwoie idące.
Sterbeküttel, *m.* suknia śmiertelna.
Sterbelied, *n.* piosnka pogrzebowa.
Sterben, umierać, umrzeć; plötzlich, nagle, znagła; ohne Testament, bez testamentu; bald hernach, w krotce potym; willig und gern, z ochotą y z chęcią; eines grausamen Todes, okrutną śmiercią; an einer Krankheit, na iaką chorobę; aus Verlangen nach einem, z upragnienia kogo, z uteschnienia za kiem; an einer Wunde, na ranę, z rany; in seinem Bette, na swoiey pościołce; für Alter, od starości. gern für einen sterben, rad za kogo umrzeć; für eines andern Bestes, za czyie dobro; fechtend, potykaiąc się, biiąc się. ich will lieber sterben, wolę raczey umrzeć. wenn er wird gestorben seyn, ieżeliby umarł. wenn ich ungefehr gestorben wäre, ieżelibym iakiem trefunkiem umarł. nicht lange vor einem sterben, trochę pierwey przed kiem umrzeć. er ist Hungers gestorben, on z głodu umarł; an der Pest, powietrzem.
Sterbend, umieraiąc, konaiąc; zur Erde niederfallen, umieraiąc na ziemię upadać.
Sterbetag, *m.* dzień śmierci, dzien zkonania.
Sterblich, śmiertelny; ist ein iedes Thier, każde zwierze iest śmiertelne. die Seele wohnet in einem sterblichen Leibe, dusza mieszka w śmiertelnym ciele.
Sterblich, *adv.* śmiertelnie.
Sterblichkeit, *f.* śmiertelność. alles was seinen Ursprung hat, ist auch der Sterblichkeit unterworfen, wszystko co ma swoy początek iest także śmiertelności podległe.
Sterbestündlein, *n.* godzinka śmierci, *lepiey* moment śmierci.
Stern, *m.* gwiazda; heller, iasna; dunkeler, ciemna; der nicht still stehet, ktora się pomyka; gwiazda niestoiąca, ruchoma; der still stehet, Firstern, ktora się niepomyka, gwiazda nieruchoma, gwiazda stoiąca; gwiazda nieidąca; der großes Unglück anzeiget, ktora wielkie nieszczęście przeznacza. Lauf der Sterne, bieg gwiazd; laufen sehr geschwind, biegną prędko; sind größer als die Erde, gwiazdy są większe iak ziemia; sind von Natur feurig, z urodzenia są ogniste; ihren Lauf anmerken, beobachten, ich bieg uważać, postrzegać; laufen von Morgen gegen Abend, biegną od wschodu ku zachodowi; behalten ihren Lauf beständig, swoiego biegu statecznie dotrzymuią; runde Körper derselben, okrągłe ciała gwiazd; leuchten wie die Sterne, świecić iak gwiazdy.
Sterndeuter, *m.* gwiazdarz, gwiazdznawca; neuer, nowy; großer, wielki; besonderer, osobliwy; vornehmer, przedni.
Sterndeuterey, *f.* gwiazdznanie.
Sterndistel, *f.* ein Gewächs, oset gwiazdkowaty ziele.
Stern-Einfluß, *m.* wpływanie gwiazd, skutkowanie gwiazd
Sternfisch, *m.* pław morski pewny, *gwiazda*, zwany.
Sternhimmel, *m.* niebo z gwiazdami, niebo na ktorym są gwiazdy.
Sternicht, gwiazdowaty, gwiazdkowaty, po ktorym gwiazdy są.
Sternkundiger, *m.* gwiazdoznawca.
Sternkunst, *f.* gwiazdoznanie, gwiazdznaiomość.
Sternickel, *m.* Nasenstüber, szczudek.
Sternlein, *n.* gwiazdeczka.

Sternmaas, *n.* astrolab, instrument gwiazdarski, gwiazd-miara.
Sternroch, *m.* ein Fisch, iazgar, ryba.
Sternschanze, *f.* przelecenie gwiazdy, iakoby spadnienie iey.
Sternseher, *m.* gwiazdowidz, gwiazdupatrywacz, gwiazdoznawca.
Sternseherkunst, *f.* gwiazdoznanie, gwiazdupatrywanie.
Stetig, ustawiczny; nieustanny. stetige Uebung, ćwiczenie ustawiczne. stetige Arbeit, ustawiczna praca; stetiger Friede, ustawiczny pokoy. Lauf der Gestirne, ustawiczny bieg gwiazd. stetige Freundschaft, nieustanna przyiaźń. 2) der nicht fort will, zasadzaiący się, w mieyscu stoiący; niechcący iść z mieysca.
Stetig, *adv.* ustawicznie; nieustannie, wszystko, bezprzestanku.
Stets, ustawicznie; nieustannie; bey einer Meynung bleiben, przy iednym zdaniu zostawać; bey einem seyn, ustawicznie bywać, przebywać u kogo. stets ruhig seyn, nieustannie być spokoynym.
Stetswährend, zawsze będący, neustannie będący, zostaiący.
Steuer, *f.* Abgabe, podatek, danina; anlegen, nałożyć podatek, daninę; ausschreiben, rozpisać na ludzi; einfodern, wybierać; davon frey machen, od podatku wolnym uczynić; bezahlen, płacić. freywillige Steuer, dobrowolny podatek; für die Armen, składka na ubogich. 2) zur Steuer der Wahrheit na obronę prawdy.
Steuerbar, podatkowy; podatkowi podległy.
Steuer-Collegium, *n.* izba, kamera podatkowa.
Steuereinnehmer, *m.* poborca.
Steuerfrey, wolny od podatku. steuerfreye Ländereyen, włości, ziemie, wolne od daniny.
Steuergeld, *n.* pieniądze podatkowe, pieniądze na podatek.
Steuermann, *m.* styrnik; styrowodz, styrowoda. *poet.* sitzet auf dem Hintertheile des Schiffes und regieret das Steuerruder, siedzi na rufie, y trzyma styr; sehr erfahrner, doświadczony, umieiętny. Steuermann eines Schiffes seyn, być styrnikiem na iakiem okręcie.
Steuern, Abgaben, *pl.* podatek płacić, oddawać, oddać. Geld zu etwas steuern, pieniądze na co płacić. 2) zabiegać, zabraniać zastępować; *to co* wehren; böser Leute Unternehmen steuern, zabiegać zamachom złych ludzi; eines Raserey, czyiemu szaleństwu; eines Unternehmen, czyim zamysłom; *to co* wstrzymywać, skracać, krotko trzymać, die Begierden, żądze chuci; dem Geize, czyie łakomstwo; eines Freyheit, czyią zuchwałość; *to co* opierać się, sich gegen oder wider etwas, czemu albo przeciwko czemu. 3) im Schiffe, na okręcie styrować, styrem robić.
Steuerrath, *m.* Rada Urzędnikow podatkowych.
Steuerprocurator, *m.* podatkowy, skarbowy Plenipotent.
Steuerregister, *n.* podatkowe reiestra.
Steuerruder, *n.* styr; sich daran begeben, es führen, styru chwycić, styr prowadzić, wieść; einen davon stoßen, od styru kogo odepchnąć, *albo* zepchnąć kogo ze styru; ergreifen, za styr uchwycić; einem nehmen, komu styr wziąć; fahren lassen, davon abgehen, styr porzucić, odeść od styru. eines großen Reichs Steuerruder führen, iakiego wielkiego Krolestwa styr prowadzić.
Steyermark, eine Landschaft, Styryia, kray.
Stich, *m.* pchnięcie, sztych; einem geben, komu dać. von einem Stiche fallen, od pchnięcia, od sztychu paść. einen mit einem Stiche um die Augen bringen, komu oczy sztychem wykłoć. auf den Stich weisen, sztychem kłociem, pchnięciem. 2) Stichelrede, mowa z ucinkiem. 3) Stich in der Karte, w kartach zwyciężona, wygrana. Stich bekommen, wygrać. 4) eines Kupferstichs, koperśztychu, wysztychowanie na miedzi. 5) einen im Stiche lassen, kogo na sztychu zostawić, *to iest*, w samym niebezpieczeństwie. das hält den Stich nicht, to się niepodoba, to niedosadne iest, temu czego brak.
Stichblatt, *n.* am Degen, blacha u szpady pod krzyżem. etwas zum Stichblatte haben, mieć się czym złożyć, zrzucić, zastawić.
Stichelhaft, do pchnięcia, do kolnienia zdatny. 2) przycinaiący.
Sticheln, mit dem Grabeisen, sztychować, kroić rylcem; mit Worten, sztychnąć, ugryść, zakłoć słowem.
Stichelworte, *plur.* uszczypliwe słowa, przycinki, ugryzki; einem geben, komu dawać.

Stichfrey, nieranny, niekaleczony, ktorego ranić, okaleczyć nie można.
Stichlein, n. kłonienie, zakłocie, sztychnienie małe.
Stichling, m. ein Fisch, mrzewka, ryba.
Stichweis, sztychem, na sztych, pchnięciem, sztychaiąc; auf den Feind losgehen, nieprzyiaciela chcieć sztychem przebić.
Sticken, mit Nadeln, igłą wyszywać, haftować.
Sticker, m. wyszywacz, haftarz.
Stickerinn, f. wyszywaczka, haftarka.
Stickwurz, f. ein Gewächs, przestęp, ziele.
Stiefel, m. sztybel, but.
Stiefgeschwister, pl. pasierbięta; od męża y od żony dzieci.
Stiefmutter, f. macocha; den Kindern auf den Hals führen, dzieciem macochę na kark wprowadzić.
Stiefmütterlich, macoszyn. stiefmütterlichen Sinn gegen einen haben, mieć macoszyne serce do kogo. einen mit stiefmütterlichen Augen ansehen, patrzać na kogo macoszynemi oczyma; handeln, po macoszynemu postępować.
Stiefsohn, m. pasierb.
Stieftochter, f. pasierbica.
Stiefvater, m. oyczym.
Stiege, f. Treppe.
Stieglitz, m. ein Vogel, szczygieł, ptak.
Stiel, m. an einer Axt, am Messer, u siekiery, toporzysko, u noża trzonek; am Obste, szypułka; an Blättern, ogonek. den Stiel wegnehmen, oderwać odiąć trzonek, szypułkę etc. die Oliven mit dem Stiele abnehmen, oliwki z szypułkami zbierać. einen Stiel an etwas machen, toporzysko, rączkę, trzonek przyprawić.
Stier, m. byk; kleiner, byczek; junger, ciołak. von einem Stiere, byczy. dergleichen Inselt, łoy z byka.
Stift, n. geistliches, biskupstwo, opactwo, probostwo; kanonicy katedralni. an einem Senkel, sztyft u sznureczka, u zapinki; womit man schreibet, ktorym litery rysuią, piszą, styl, sztylecik.
Stiften, fundować, wystawić; eine Kirche, kościoł; eine Schule, szkołę. 2) Ursache zu etwas geben, przyczynę dać do czego. Krieg stiften, przyczynę dać do woyny. Zank stiften, przyczyną być zwady. Uneinigkeit stiften, niezgodę sprawić. Friede stiften, pokoy zrobić. eine Hochzeit stiften, wesele sprawić. Freundschaft mit einem stiften, przyiaźń z kiem zabrać, zawrzeć. ein Bubenstück stiften, złą iaką sprawę, płotę, psikus wyrządzić.
Stiften, das, n. fundowanie, fundacyia, założenie, wystawienie; nadanie.
Stifter, m. sprawca, czyńca, czyniciel; des Friedens, pokoiu; des Zanks, kłutni, niezgody; der Verrätherey, zdrady; der Freundschaft, przyiaźni; fundator, zakładca, wystawca; der Herrschaft, państwa; der philosophischen Sekte, filozofowskiey sekty, szkoły; aller Dinge, wszech rzeczy.
Stifterinn, f. sprawczyna, czynicielka; der Freundschaft ist die Tugend, przyiaźni sprawczyną, czynicielką iest cnota. der menschlichen Gesellschaft, ludzkiego społeczeństwa sprawczyną być.
Stifts-Consistorium, n. konsystorz biskupi etc.
Stiftskirche, f. kościoł katedralny.
Stiftsherr, m. Kanonik katedralny.
Stiftung, f. fundacyia; der Universität, Akademii wystawienie.
Stilet, n. Stock mit einem Degen, laska ze szpadą w niey.
Still, cichy, uciszony, spokoyny; ist das Meer von Natur, morze iest z istoty swoiey ciche. stille Zeit, cichy czas. fließet als ein stiller Fluß, płynie iak cicha rzeka. stilles Gemüth, cichy, spokoyny umysł. stille Tage, ciche, spokoyne dni. stilles Meer, ciche, spokoyne morze. stiller Wind, wolny wietrzyk. stiller Ort, ciche mieysce. es ist alles stille von der Sache, wszystko ucichło o tey rzeczy. still machen, uciszyć, uspokoić. bey stiller Nacht, cicho w nocy. stille! stille! cicho! cyt! sy! sy!
Still, adv. cicho, spokoynie, łagodnie; sein Leben hinbringen, życie swoie przepędzać.
Stille, die, f. cichość, spokoyność. die Ruhe und Stille suchen, spoczynku y cichości szukać. die Stille der Nacht, cichość nocy; des Meeres, morza. es wurde plötzlich eine große Stille, nagle stała się wielka cichość, wielka cisza. in der Stille auf die Flucht denken, w cichości o ucieczce myśleć.
Stillen, uciszyć, uspokoić; die innerlichen Kriege, obywatelskie woyny; einen Streit, spor; den Auflauf, rozruch; den Zorn, gniew; den Durst, pragnie-

nie; die Gemüther, umysły; den Haß, nienawiść; den Aufruhr, den Tumult, bunt, tumult ucíszyć, zaspokoić; *to co* załtanowić; das Blut, krew. der Zorn stillet sich, gniew się uspokaia, ucisza. ein Kind stillen, dziecięciu dać ssać.

Stillen, das, *n.* ucíszenie, uspokoienie.

Stillend Kind, *n.* dziecie ssące.

Still halten, pausować; stanąć, zatrzymać się; mitten auf dem Wege, na srzodku drogi; im Laufe, w biegu; ein wenig, troszkę. die Seinigen still halten lassen, swoim kazać stanąć w biegu; mit dem Wagen, z wozem; mit dem Pferde, z koniem.

Stillhaltung, *f.* pauzowanie, zastanowienie się, zatrzymanie się.

Still liegen, stać, spoczywać, nierusząc się; mit der Armee, z woyskiem. still liegen bleiben, stać w iednym mieyscu stanąć; in Sicilien, w Sycylii.

Still schweigen, cicho być, milczeć, nic nie mowić, nicht weiter reden; nagle, razem, von etwas, o czym, zamilczeć, przestać mowić, siehe Schweigen.

Stillschweigends, cicho w milczeniu; einen verstehen, kogo rozumieć.

Still seyn, cicho być. es ist nun stille, teraz cicho iest; *to co* nicht ein Wort sagen, y słowa nie mowić, milczeć, zamilknąć; auf eines Antrag, na czyią mowę. sey still! cicho! milcz! wie bist du nun so stille! iak teraz cicho iesteś! cicho siedzisz!

Still sitzen, cicho siedzieć; an einem Orte, na iednym mieyscu się cicho zatrzymać. 2) nicht plaudern, lärmen, nie gadać, nie szwargotać, nie szeptać, w milczeniu zostawać.

Stillstand, *m.* der Waffen, fryszt, na czas pokoy; auf 30 Tage mit dem Feinde schließen, na trzydzieści dni pokoy z nieprzyiacielem zawrzeć; machen, uczynić. um 40 Jahre Stillstand bitten, o pokoy prosić na czterdzieści lat. auf ein Jahr zugestehen, pokoiu na ieden rok pozwolić; inständig darum anhalten, nalegać usilnie o pokoy taki; leichtfertig brechen, płocho złamać na czas pokoy uczyniony. 2) der Gerichte, zalimitowanie sądow; ansagen, obwołać; halten, niemieć sądow, nie sądzić.

Still stehen, cicho stać, stanąć; alsbald, na tych miast. wo du nicht stille stehest, ieżeli cicho nie będziesz.

Stillstehend, stoiący, nieruszaiący się; Wasser, woda stoiąca, nieruszaiąca się.

Stillung, *f.* ucíszenie, łagodzenie, ułagodzenie; des Pöbels, popolstwa; der Unruhe, uspokoienie, zamięszania.

Still werden, zamilczeć, umilknąć; ustać. der Tumult wird stille, tumult ustaie.

Stimme, *f.* im Singen oder Reden, głos w śpiewaniu albo w mowieniu; klare, wysoki, wyższy; helle, iasny; starke, mocny, wysilony; schwache, słaby, wątły; mittelmäßige, średni; rauhe, ostry, wrzaskliwy, piskliwy; laute, brzmiący; grobe, gruby, huczny; harte, twardy; angenehme, miły; klägliche, płaczliwy, załosny; gelinde, leise, łagodny, powolny, zwolna idący, wolny; weibische, niewieści; heischere, chrapliwy; bäuerische, wieyski, chłopski; tiefe, niski; zitternde, drzący; männliche, męski; heulende, wyiący; sehr starke, bardzo tęgi; menschliche, ludzki; unangenehme, nie miły; erheben, podnieść głos; der eine sehr angenehme hat, ktory ma bardzo wdzięczny głos; verändern, odmieniać głos; von sich hören lassen, dać się z głosem słyszeć; an sich halten, głos tłumić, w sobie go przytrzymywać. mit lauter, starker Stimme reden, głośnym, tęgiem, wielkiem głosem mowić; mit grober, niskim głosem. Stärke der Stimme, tęgość głosu. wird immer stärker, co raz to mocnieyszy głos. 2) in der Wahl, w obieraniu, głos, kryska. öffentlich geben, głos publicznie dać. wider einen, przeciwko komu. durch einmüthige Stimme Bürgermeister werden, iednostaynym głosem, Konsulem zostać. mit Bestechung sich zuwege bringen, datkiem, podarunkami głos otrzymać, ziednać. das Volk zu Gebung der Stimmen berufen, lud wzywać do dawania głosow do głosowania. aufs neue die Stimme geben, na nowe głos dawać, głosować, kryskować się. eine Sache darauf ankommen lassen, rzecz puścić na kryski, głosy na nię dawać.

Stimmen, stroić, instrument muzyczny, strony.

Stimm-Meister, *m.* muzykant do głosu.

Stimmung, *f.* stroienie, nastroienie, wystroienie; der Saiten, stron.

Stinken, śmierdzieć, cuchnąć, trącić, słychać. der Koth stinkt, błoto śmierdzi.

śmierdzi. es stinkt der Frau aus dem Halse, z ust tey pani śmierdzi. nach Knoblauch, czosnkiem trącić, śmierdzieć. es stinkt ihm aus dem Halse, śmierdzi mu z gęby.
Stinkend, śmierdzący; Hals, śmierdzące gardło; Fleisch, śmierdzące mięso; Speck, cuchnąca słonina.
Stinkend, *adv.* śmierdząco, cuchnąco. stinkend faul seyn, zaśmierdzieć się od lenistwa.
Stinkicht, śmierdzący, cuchnący.
Stinknessel, *f.* gatunek pokrzywy.
Stinks, *m.* ein Fisch, lin ryba.
Stipendiat, *m.* opatrzony płacą, dobrodzieystwem pieniężnym.
Stirn, *f.* des Gesichts, czoło; breite, szerokie; hohe, wysokie; krause, kędzierzawe; ernsthafte, surowe; gerunzelte, zmarszczone; aufgeklärte, wypogodzone; runzeln, marszczyć czoło, kozła stawiać. die Runzelung der Stirne ist eine Anzeigung der Ernsthaftigkeit, zmarszczenie czoła iest pokazywaniem surowości. einem etwas an der Stirne ansehen, na czole czyim co widzieć, z czoła czyiego co poznawać, w nosić. die Runzeln an der Stirne auseinander ziehen, z marszczkow czoło wypogodzić, wygładzić, nie marszczyć, nie sępić więcey czoła. was einer im Herzen hat, siehet man ihm an der Stirne an, co kto ma w sercu to na czole iego poznać. an die Stirne geschrieben seyn, na czole czyim być co napisane. der eine grosse Stirne hat, wielkiego czoła, *mowi się*.
Stirnband, *n.* wstęga na czoło.
Stirnbinde, *f.* związka na czoło.
Stirnblatt, *n.* blacha na czoło.
Stock, *m.* von einem Baume, pień u drzewa; *to co* dicker Knüttel, knutel, klocek; *to co* Kloß, Block, kloc do rożnego zażywania, *także* pniak. Stock, wodurch eines Gefangenen Füße gesteckt werden, dyby, ktore niewolnikowi na nogi daią. 2) tummer Mensch, człowiek głupi, pniak. Peruckenstock, głowa drewniana pod perukę.
Stockblind, ciemny, ślepy, niewidomy, ktory wcale nic nie widzi.
Stockdürre, suchy, wyschły.
Stockfinster, wcale czarny, wcale ciemny, *o mieyscu.*
Stockfeder, *f.* am Ende der Flügel, koniec skrzydła twardy.
Stockfiedel, *f.* skrzypeczki.
Stockfisch, *m.* sztoksisz, ryba.
Stockhaus, *n.* więzienie.
Stockholm, Stadt in Schweden, Sztokolm, miasto w Szwecyi.
Stockmeister, *m.* stroż więzienia.
Stocknarr, *m.* błazen.
Stockzahn, *m.* trzonowy ząb.
Stocken, uwiąznąć; in einer Sache, w iakiey rzeczy.
Stockwerk, *n.* piętro; eines Gebäudes, iakiego budynku.
Stöcklein, *n.* pieniek, klocek.
Stöhren, przeszkadzać, mięszać; den Frieden, pokoiowi przeszkadzać, mięszać pokoy. die Ordnung stöhren, porządek mięszać; in der Rede, przeszkadzać mowiącemu, mięszać mowiącego. ich bin hier, wo mich niemand stöhret, tu iestem, gdzie mi nikt nie przeszkadza. das Wespennest stöhren, draźnić szerszenie, zaczepiać złych ludzi.
Stöhrenfried, *m.* kłutnik; pokou kłuciciel.
Stöhrer, *m.* kłuciciel, kłutnik, przeszkodnik; im Handwerke, w rzemieśle. sein Studiren ohne Stöhrer abwarten, bez przeszkodnika, bawić się swoiemi naukami.
Stöhreren, *f.* przeszkadzanie, mięszanie, przeszkoda.
Stöhrerinn, *f.* przeszkodniczka, kłutniczka, kłucicielka.
Stöhrung, *f.* przeszkadzanie, kłucenie, mieszanie, zawadzanie.
Stöpsel, *m.* zatyczka.
Stör, *m.* ein Fisch, iesiotr, ryba.
Störrisch, uparty, uporny, nieposłuszny, niesłuchaiący.
Stößel, *m.* tłuczek.
Stößig, trykaiący. stößiger Bock, trykaiący, bodący, kozioł.
Stolle, *f.* in Bergwerken, podkop w rudach. 2) Art Gebackenes, kukiałka.
Stolpern, potchnąć się, mit den Füßen anstoßen, nogami utchnąć na czym; im Finstern, w ciemności. 2) błądzić, mylić się, pokawić.
Stolpernd, potykaiący się, utykaiący. stolperndes Pferd, potykaiący się koń.
Stolperung, *f.* potykanie się.
Stolz, hardy, pyszny, dumny, nadęty; macht ihn das Geld, pysznym go czynią pieniądze; hat er sich bey seinem Glück erwiesen, w swoiem szczęściu dumnym się pokazał; auf seine Kräfte, ze swoich sił być pysznym. stolzes Volk, pyszny lud. thue nicht so stolz gegen mich, nie tak pyszno, po-

czynay ze mną. er ist nicht stolz, on nie iest pysznym, nie iest dumnym. über etwas stolz werden, pysznić się, pysznym, hardym być z czego. der Sieg hat sie unerträglich stolz gemacht, to zwycięstwo uczyniło ich nieznośnie hardemi. wer macht dich so stolz? kto cię czyni tak dumnym? stolz werden, dumnym, pysznym się stać, stawać. wie ist er so stolz, co za dumny, co za pyszny, co za hardy, co za nadęty człowiek! ich bin nicht so stolz, nie tak hardym iestem.

Stolz, *adv.* pyszno, pysznie, hardo, nadęto, wyniosło; einen anreden, do kogo mowić; an einen schreiben, do kogo pisać; handeln, postępować, poczynać; sich gegen alle erweisen, pyszno się wszystkim stawiać. gar zu stolz thun, dumnie postępować. wer tritt da so stolz einher? kto tam tak pyszno chodzi?

Stolz, der, *m.* pycha, hardość, dumność, wyniosłość, nadętość; unerhörter, niesłychana; sonderbarer, unglaublicher, osobliwa, niepodobna do wiary; unerträglicher, nieznośna. den Stolz meiden, pychy, hardości, chronić się; fahren lassen, porzucić pychę, hardość. der für Stolz ganz aufgeblasen ist, der sich selbst nicht kennet, pychą cały nadęty, nie poznaie siebie samego.

Stopfen, napychać, napchać, natkać, napełnić, wytkać. mit etwas ausstopfen, co czym wypchać. ein Küssen mit Rosen, poduszkę rożami. etwas im Schlauche, czego w miechy napchać. die Schatzkammer voll Geld stopfen, skarbnice pełno pieniędzmi napchać. 2) verstopfen, zatykać, zatkać; alle Löcher, wszystkie dziury; etwas, co czym. den Leib stopfen, żołądek zatrzymać. einem das Maul, gębę komu zatkać; przedarować kogo aby nic nie mowił.

Stopfen, das, *n.* pchanie, napychanie, tkanie, natkanie.

Stopficht, co może być natkany, napchany.

Stopfung, *f.* napchanie, *to co* Ausfüllung mit etwas, napełnienie czym, *o twardych rzeczach tylko*; des Leibes, zatwardzenie żołądka.

Stopfflocke, *f.* barwica, postrzyżyny, włosy, pilśn, y to wszystko czym materace, poduszki wyściełaią.

Stoppel, *f.* ściernie, dźbła pozostałe pożętego zboża.

Stoppelicht, ściernisty, dźbła maiący.

Storch, *m.* ein Vogel, bocian, ptak. klappern wie ein Storch, kłapać iak bocian.

Storchschnabel, *m.* ein Kraut, żorawie noski, ziele.

Storchsnase, *f.* bocian.

Stoß, *m.* uderzenie, pchnięcie, szturknienie, kułak; einem in den Leib geben, kułakiem komu dać, kogo szturknąć; mit den Füßen geben, nogami kogo kopać. den ersten Stoß in das Knie bekommen, pierwsze pchnięcie w kolano dostać; einem ins Herz geben, w serce kogo pchnąć. auf den Stoß, pchnięciem.

Stoßdegen, *m.* rożen do pchnięcia, do przebicia.

Stoßen, treiben, pchać, gnać, pędzić, popychać, popędzać; einen zum Hause hinaus, kogo z domu na dwor; einen wohin, kogo dokąd; an die Thüre, do drzwi; wepchnąć, *to co* ins Zuchthaus, do domu poprawy kogo wepchnąć. aus dem Besitze stoßen, z possessyi, z osiadłości wypchnąć. 2) potłuc, etwas mit eisernen Stämpfeln, co żelaznemi tłukami. 3) *to co* niederwerfen, obalić, wywrocić; einen, kogo. einen mit dem Degen in den Hals stoßen, kogo w garło szpadą pchnąć. einen mit dem Spieße in die Ribben stoßen, w żobra kogo spisą pchnąć. einen niederstoßen, kogo przebić, zabić. das Messer ins Herz stoßen, noż w serce wbić, wepchnąć. die Köpfe wider die Wand, głowami o ścianę uderzyć. einen für den Kopf stoßen, na łeb, na głowę kogo wypchnąć. auf einen stoßen, potrącić kogo, utchnąć na kiem; otrzeć się o kogo; *to co* liegen, angrenzen, przypierać, ztykać się, z chodzić się, leżeć przy czym. an ein Land, leżeć przy iakiem kraiu. an den Fluß, nad rzeką. an eines andern Grenzen, z granicami się czyiemi ztykać, z chodzić. an den Rhein, stykać się z Renem rzeką; przybić, mit dem Schiffe ans Land, z okrętem do lądu. das Schiff ist ans Land gestoßen, okręt przybił do lądu. mit dem Schiffe ins Wasser stoßen, z okrętem na wodę wypłynąć.

Stoßgebetlein, *n.* modlitewka strzelista, akt strzelisty.

Stoßung, *f.* tłuczenie, stłuczenie, potłuczenie, da man etwas klar macht. 2) da man einem einen Stoß giebt, popchnięcie, popędzenie. 3) mit dem Degen,

Degen, pchnięcie, sztychnienie, przebicie.
Stoßvogel, *m.* ptak łowczy, krogulec, iastrząb.
Stottern, zacinać się, zaiąkać się w mowie.
Stottern, das, *n.* zacinanie się, zaiąkanie się.
Stracks, zaraz, co prędzey.
Strafbar, karalny, kary godny, winny. die That ist strafbar, uczynek iest kary godny. 2) das zu tadeln, zu schelten ist, naganny, strofowania, połaiania godny.
Strafe, *f.* kara, chłosta, skaranie; harte, strenge, ostra, sroga; gewisse, pewna; gemeine, pospolita; grausame, okrutna; wie sie die Bosheit verdienet, na iaką czyia złość zasługuie; göttliche, boska kara; menschliche, ludzka; schwere, ciężka; unbillige, niesłuszna; ungerechte, niesprawiedliwa; gesetzmäßige, prawna; geringe, letka; gewisse, pewna, pomiarkowana do winny; stetswährende, wieczna; sonderliche, osobliwsza; ungleiche, nierowna; verdiente, zasłużona. sehr große Strafe seiner Thorheit wegen leiden, bardzo wielką karę za swoie głupstwo cierpieć; durch den Tod, śmierci karę otrzymać; ausstehen, ponosić; nach der Größe seiner bösen Thaten leiden, według wielkości złoczyństwa, karę cierpieć. die Strafe schuldig seyn, być winnym kary. zu hart mit der Strafe seyn, bydź nazbyt srogiem w karaniu. einen zur Strafe ziehen, kogo do kary pociągać, chcieć karę na kogo ściągnąć. der Strafe einer Sache wegen, entgehen, uniknąć kary za iaką rzecz. kann ihm keine härtere wiederfahren, niemoże go żadna ostrzeysza kara potkać. von der Strafe befreyen, od kary uwolnić. sich der Strafe unterwerfen, pod karę się poddać. sich über den Hals ziehen, na kark sobie karę ściągnąć, zarabiać, zarobić na karę. verdienet haben, być winnym kary, zasłużyć na karę. insonderheit am Gelde, w szczegulności, kara na pieniądze, grzywny. die Strafe auf etwas setzen, karę na co włożyć; ausdenken, wymyślić; erfinden, wynaleść; schenken, karę darować; für eines andern Versehen leiden, za czyi grzech cierpieć; der Laster, kara za niecnoty. scharf in der Strafe seyn, być ostrym w karze. Furcht für der Strafe, boiaźń kary. mit Worten, mit dem Stricke, kara w słowach, kara stryczkiem postronkiem, *to iest*, obwiesić, wisieć.
Strafen, karać, skarać, chłostać, wychłostać; einen grausam, kogo okrutnie; gelinde, łaskawie; eine Uebelthat, zły uczynek karać; am Leben, na życiu; einen einer Sache halber, kogo za iaką rzecz karać; den Aufruhr, bunt; etwas mit der Hand, ręką karać; einen Bösewicht für seine Thaten, złego za iego uczynki karać; einen Knaben mit Worten, dźiécię słowami karać, wykarać. mit Gefängniß, więzieniem karać; um Geld, na pieniądzach; mit der Landesverweisung, wygnaniem z kraiu karać; mit Schlägen, plagami; andern zum Exempel, innym na przykład. um etwas gestraft werden, być karanym za co; nach Verdienst, podług zasługi.
Strafen, das, *n.* karanie, ukaranie, skaranie.
Strafer, *m.* karacz, karca, skarca; einer Bosheit, iakiey złości.
Straff, gespannet, wyciągniony; Seil, sznur.
Straffällig, karze podległy, karze podpadaiący; seyn, karze podległym być.
Straffälligkeit, *f.* winność, karze podległość, zasłużenie na karę.
Straffrey, bezkarny, niekarany, nie ukarany, wolny od kary, bez kary. vieler Bosheit straffrey lassen, wielu złość bezkarną, nie ukaraną zostawić; ist das Unrecht nicht, niesprawiedliwość nie iest karana.
Straffrey, *adv.* bez kary; einen umbringen, kogo zabić. Gewalt, etwas straffrey zu thun, moc czynienia co bez kary; gehet ihm das Unrecht hin, bez kary mu krzywda uchodzi. etwas straffrey hingehen lassen, co bez kary puścić, nie karać.
Straffreyheit, *f.* bezkarność, niekarność, niekaranie, wolność od kary.
Straffällig, za karę przypadaiący. straffälliges Geld, za karę przypadaiące pieniądze.
Strafgeld, *n.* pieniądze za karę, grzywny.
Strafgerechtigkeit, *f.* sprawiedliwość, karania, kary.
Strafwürdig, kary godny, co na karę zasłużył.
Strafung, *f.* karanie, kara, skaranie, ukaranie.
Strahl, Schein, *m.* promień; der Sonnen, słońca, słoneczny; von sich wer-

werfen, promienie od siebie rzucać. Werfung der Strahlen, rzucanie, rozbiianie promieni. das Strahlen wirft, co promienie rozruca, promienisty. des Blißes ogień piorunowy.

Strahlen, promienie rzucać, rozpościerać, rozbiiać, rozrucać.

Strahlicht, promienisty, promienny; w promieniach.

Strand, m. brzeg, pobrzezie. am Strande seyn, na brzegu być.

Stranden, na miałkie, na płytkie, wpaść, wiechać.

Strandrecht, n. prawo do brzegu, do brzegow.

Strang, m. zadziergnienie, stryczek zadziergniony. wenn alle Stränge reissen, kiedy rzecz tak wyciąga. einen zum Strange verurtheilen, kogo na stryczek, na postronek osądzić. er ist zum Strange verdammt worden, on na postronek iest skazany, to iest, aby wisiał. einen mit dem Strange vom Leben zum Tode bringen, stryczkiem, postronkiem kogo udawić, udusić.

Stranguliren, dławić, zadławić, dusić, zadusić, udusić.

Strapazen, plur. mozoł, praca; immer fort währende, zawsze trwaiąca, nieustanna praca; alle geduldig aushalten, wszelkie prace, mozoły cierpliwie wytrzymać; keine scheuen, żadney pracy, żadnego mozołu nie unikać.

Strappeziren, pracą sfatygować, strudzić, zpracować; einen, kogo. sich einen ganzen Tag vergeblich, daremnie cały dzień się napracować.

Straßburg, Stadt in Elsaß, Strasburg, miasto w Alsacyi.

Straße, f. droga, gościniec; öffentliche, publiczna droga, publiczny gościniec; unsichere, niebezpieczna; ungebahnte, nieutorowana, nieubita; gebahnte, sichere breite, utorowana, ubita, bezpieczna, szeroka; volkreiche, pełna ludzi, pełno ludzi na niey. eine andere Straße marschiren, gehen, reisen, inszą drogą maszerować, iść, iechać. sich darauf machen, w drogę się wybrać, puścić, zapuścić. auf der Straße seyn, na drodze być.

Straße bey Gibraltar, cieśnina Zybraltarska, przesmyk Zybraltar.

Straßenräuber, m. rozboynik po drogach; fertiger, munterer, prędki, gotowy na wszystko; unsinniger, starker, nieuważny, mocny; schädlicher, boshafter, szkodliwy, złośliwy, złoczynny; ruchloser, niepodściwy; bekannter, znaiomy; bewehrter, zbroyny; unbewehrter, niezbroyny, bez broni.

Straßenraub, m. rozboy po drogach. sich davon nähren, rozboiem po drogach żyć. sich darauf legen, na rozboy się udać. begehen, rozboie czynić. treiben, popełniać, rozboiem się bawić. heimlich, potaiemnie. ungestraft, bez kary.

Straßenräuberisch, po zboiecku, iak rozboynik po drogach.

Straubicht, kosmaty, rozczochrany, kudłaty, rozkudłany. straubichte Haare, rozkudłane włosy, rozczochrane.

Straubicht, adv. kosmato, kudłato, rozkudłano, rozczochrano; sehen sie aus, wyglądaią.

Strauch, m. kierz, krzak, krzew. von Myrthen, mirtowy. wilder, polny, dziki. rauher, stachlichter, kolący, ciernisty, ostry. der nicht hoch wächst, ktory nie wysoko rośnie. umhauen, wyciąć, wyrąbać; podciąć. wo es viel Sträuche giebt, adj. krzaczysty, krzakami zarosły. zum Strauche werden, w krzak się obracać. ein Ort da viel Sträuche sind, mieysce w ktorym wiele krzakow, krzaki, krzewina, manowce. durch die Sträuche entlaufen, davon kommen, krzakami, manowcami uciec, uchodzić. 2) keinen hinter dem Strauche suchen, man habe denn selbst darhinter gesteckt, o kiem trzymać podług siebie.

Strauchdieb, m. drab, po krzakach, po manowcach ludzi odzieraiący.

Straucheln, potykać się, potchnąć się, utykać się, utchnąć się.

Straucheln, das, n. potykanie się, potchnienie się, zachwianie się.

Strauchler, m. potykaiący się, utykaiący, ustyrkaiący się.

Strauß, m. bukiet; von Blumen, z kwiatkow. in einen Strauß binden, w bukiet związać. wird aus Blumen gemacht, bukiet bywa z kwiatkow zrobiony.

Strauß, m. ein Vogel, struś, ptak. vom Strauße, adj. strusi.

Straußmeise, f. sikora czubata.

Streben, piąć się, cisnąć się; opierać się. wider etwas, przeciwko czemu; piąć się do czego. nach einem unsterblichen Ruhme, do nieśmiertelney sławy. nach Ehre und Ruhm, do chwały y do honoru. nach der Krone, do korony. nach der Unsterblichkeit, do nieśmiertelności. nach der Wollust, do rozkoszy.

koſzy. nach dem Reiche, do Krolestwa. nach höhern Dingen, do wyższych rzeczy.

Strecke, *f.* przeciąg; odległość; große liegen ſie von einander, wielką odległość leżą między ſobą.

Strecken, ciągnąć, wyciągać; die Hände gegen einen, ręce do kogo; Hände und Füße von ſich, ręce y nogi od ſiebie; vor ſich hin, przed ſiebie, przed ſobą wyciągać. von einander ſtrecken, iedno od drugiego odciągać. ſich nach der Decke ſtrecken, piędzią ſię mierzyć.

Streckung, *f.* ciągnienie, wyciągnienie.

Streich, *m.* raz, uderzenie, pchnięcie; bekommen, razow doſtać. 2) einen Streich ſpielen, kogo zwieść, oſzukać; auf allerhand umgehen, ſztuk wszelkich zażywać; ſchlägt auch manchmal fehl, czaſem ſię zdrada nie powiedzie, nie uda. 3) einen Streich wagen, probować ſzczęścia. große Streiche vorhaben, chlubić ſię, udawać bardzo wiele.

Streicheln, głaſkać; einen womit, kogo czym; einem den Kopf, kogo w głowę, kogo po głowie; das Geſicht, kogo po twarzy, *potym*, ręką klaſkać po czym.

Streichelung, *f.* głaſkanie, klaſkanie ręką. ſchade für deine Streichelungen, precz z twoiem głaſkaniem.

Streichen, ſmarować; etwas auf die Augen, czym oczy, czym po oczach. 2) mit Ruthen ſtreichen, rozgami ciąć; bis auf den Tod, aż na śmierć.

Streichholz, *n.* ſzpryca.

Streif, *m.* Band, u. d. g. wſtęga, taśma, ſtrefa; am Leibe, der mit etwas geſchlagen und geſtoßen iſt, na ciele, ſmuga, cięga, znak od uderzenia, albo pchnięcia.

Streiffen, obłomywać, obłamać, okrzeſzać, obrywać; das Laub von den Bäumen, gałęzie z drzewa, zrywać, ſzczykać; 2) herum vagiren, włoczyć ſię, wałęſać ſię; um das feindliche Lager herum, około nieprzyiacielſkiego obozu. dem Feinde das Herumſtreichen verwehren, nie pozwalać więcey nieprzyiacielowi włoczyć ſię po kraiu; 3) *to co*, abziehen, ſkorę zdeymować, ze ſkory odzierać, oprawić; einen Haaſen, zaiąca.

Streifferey, *f.* włoczenie ſię, chodzenie; der Soldaten, żołnierzy; nächtliche, nocne; der Reiterey, raytaryi, iazdy.

Streiffícht, ſtrefowany, w paſy dawany, fugowany.

Streit, *m.* ſpor, ſprzeczka. mitten in Streit gerathen, w ſpor wpaść, w ſprzeczkę wpaść; iſt über dieſer Sache unter ihnen, ſpor ieſt, ſprzeczka ieſt o tey rzeczy między niemi; hat er mit dem andern um die Ehre, ſpor, ſprzeczkę, ma zdrugiem o honor. in Streit mit einem kommen, do ſporu, do ſprzeczki przyść z kiem; mit einem anfangen, z kiem zacząć ſprzeczkę; entſteht, bywa, powſtaie, pochodzi; erregen, ſprzeczkę wzbudzić; anfangen, zacząć; ſchlichten, beylegen, ſpor uſpokoić, pogodzić; keine Luſt darzu haben, żadney ochoty do ſprzeczki niemieć; über etwas anfangen, ſpor o co zacząć; verurſachen, ſprawić; iſt unter den Leuten, ſprzeczka ieſt o tym między ludźmi. einen zum Richter in einer Streitsſache nehmen, kogo wziąć za ſędziego iakiey ſprzeczki, iakiego ſporu; mit einem haben, o iaką rzecz mieć ſpor z kiem; hat ſich erhoben, ſpor powſtał; entſteht über der Auslegung der Schrift, powſtaie o wykładaniu Piſma; hat bis in die Nacht gewähret, trwał aż do nocy. etwas ohne allem Streit zwey Jahre beſeſſen haben, co bez żadney ſprzeczki przez dwa roki poſiadać. den Streit unterhalten, ſpor utrzymywać, *to co*, kłutnia, ſprawa; davon ablaſſen, porzucić kłutnie, ſprawy, ſpory. Rechtsſtreit mit einem haben, mieć z kiem ſpor ſprawę o ſwoie prawa.

Streitbar, ſporny, ſprzeczny, kłutliwy, woiowny; Völker, woiowne narody.

Streitbar, *adv.* woiennie, woiownie.

Streitbarkeit, *f.* woiowność, woienność, ſporność.

Streiten, bić ſię; heftig, ſcharf, żwawo, tęgo; in der Nähe, z bliſka; verſtellter Weiſe, przez udanie, nie do prawdy; in der That, wahrhaftig, w ſamey rzeczy, do prawdy; mit dem Feinde in der Schlacht, z nieprzyiacielem w potyczce; einer Sache halber, o iaką rzecz; für das Vaterland, za oyczyznę bić ſię; mit einem ſo heftig, als ſonſt mit keinem, z kiem tak żwawo, iak z nikiem; mit einander, bić ſię z ſobą. wider die Natur nicht ſtreiten, nie walczyć z naturą. für ſeine Wohlfahrt ſtreiten, o ſwoię całość wal-

walczyć. mit einem worüber streiten, z kiem walczyć o co.

Streiten, das, n. walczenie, bicie się, sprzeczanie się, umawiawianie się.

Streiter, m. walczący; walecznik, sprzecznik, potykaiący się.

Streitfrage, f. sporne pytanie, sporne zadanie; heftige, weitläuftige, żwawe, obszerne; erdichtete, wymyślone; gesetzmäßige, prawe, podług praw; dunkele, ciemne, nieiasne; schwere, gefährliche, ciężkie, niebezpieczne; etwas schwere, przytrudne; Aufwerfen, zarzucić; abhandeln, traktować; auflösen, beantworten, rozwiązać, odpowiedzieć na pytanie; über etwas machen, o co, o czym czynić; über etwas gemacht werden, o czym bywa uczynione.

Streitig, worüber man streitet, sporny, kłutliwy, zakłucony, sprzeczny, o czym spor, sprzeczka iest. streitiges Recht, sporne, kłutliwe, sprzeczne prawo. streitige Rechtssache, kłutliwa, sporna, zakłucona sprawa. eine Sache, die gar nicht streitig ist, streitig machen, rzecz iaką ktora nie iest sporną, sprzeczną, zakłuconą uczynić. für gewiß annehmen, was doch zweifelhaft und streitig ist, brać za pewne, co wątpliwe y sporne iest. mit einem streitig seyn, *to co*, nicht einerley Sinnes mit einem seyn, nie iedney myśli, nie iednego zdania być w czym, z kiem.

Streitigkeit, f. spor, sprzeczka, kłutnia, umawianie się, sporność, sprzeczność. mit einander Streitigkeit haben, mieć spor między sobą. alle Streitigkeiten ausmachen, wszystkie spory ułatwić, zakończyć; unterhalten, länger fortsetzen, spor utrzymywać, pozwalać, aby dłużey trwał; ist unter ihnen, iest między niemi; entsteht, powstaie. eine Streitigkeit erregen, spor iaki wzruszyć, wzniecić; über etwas, o czym; ereignet sich darüber, spor się wzniecił o tym, o to; entscheiden, spor roziąć, rozsądzić. in keiner Streitigkeit stecken, nie być, nie zostawać, w żadnym sporze, w żadney kłutni; eine Sache darein ziehen, darüber anfangen, w ciągnąć, w kłotnią, w spor rzecz iaką, zacząć o co sprzeczkę; mit einem haben, mieć z kiem.

Streitkolbe, f. pałka.

Streitsache, f. sprawa, spor; ungewöhnliche, niezwyczayna; schwebet vor Gericht, iest w sądu.

Streitsatz, m. pytanie, żadanie.

Streitschrift, f. sporne pisanie, pismo sporze iakiem.

Streitwagen, m. woz.

Streng, ernsthaft, scharf, surowy, ścisły, ostry, zrędny; gegen einen, na kogo; Richter, sędzia; Mensch, człowiek; Weise, sposob; Gerechtigkeit, sprawiedliwość. strenge Zucht, ścisła karność; strenges Urtheil, surowy, ścisły sąd; 2) am Geschmack, w smaku, cierpki; Obst, cierpkie iabłka; Wein, cierpkie wino; 3) heftig, żwawy; tęgi. strenger Winter, tęga zima. strenge Kälte, tęgie zimno.

Streng, *adv.* ściśło, surowo; sein Leben zubringen, swoie życie prowadzić; regieren, rządzić; mit einem verfahren, z kiem postępować.

Strengigkeit, f. ścisłość, ostrość, zrędność; folget der Gerechtigkeit nach, naśladuie sprawiedliwości; eines meiden, czyiey ścisłości się chronić, przed czyią surowością unikać.

Streu, f. posłanie; weiche, miękkie. er liegt auf der Streu, on leży na posłaniu; dem Viehe geben, posłanie dać pod bydło; für das Rindvieh auf dem Winter zurecht machen, na zimę przysposobić mierzwy na posłanie pod woły; gut darzu seyn, dobrym być na posłanie.

Streiben sich, opierać się, oprzeć się; wider einen, komu.

Streuen, sypać, posypować, posypać; Saamen, ziarno; mit eigener Hand, własną ręką; Salz auf etwas, sol sypać na co, potrząsnąć; Blumen auf eine Sache, kwiatami po iakiey rzeczy. 2) etwas in den Weg streuen, co na drodze dla zawady położyć, zarzucić.

Streusand, m. piasek piiący, biorący w siebie, do posypowania.

Streusand-Büchse, f. piasewniczka, piasowniczka.

Streuung, f. potrząśnienie, posypanie.

Strich, m. durch etwas, kryta przez co; durch eines Namen machen, przez czyie imię zrobić; 2) Linie, linia; machen, ziehen, zrobić, pociągnąć linią; womit man etwas in einem Buche bemerket, znak, ktorym co w iakiey księżce znaczą. einen Strich durch die Rechnung machen, pomięszać komu szyki, przeszkodzić czyim zamysłom.

Strick, m. stryczek, zadziergniony. dem Stricke entgehen, stryczka, postronka uść; einen damit fangen, kogo na postronek

ſtronek złapać; etwas damit zuſammen binden, ſtryczkiem, poſtronkiem co wraz związać; ſich darein verwickeln, na ſtryczek ſię zadziergnąć; ſich davon los machen, wymknąć ſię ze ſtryczka; inſonderheit von Baſte, zwłaſzcza z łyku, łyczak. den Strick nehmen, und ſich hängen, łyczak wziąć y obwieſić ſię; kleiner, łyczek, powrozek; woran man die Hunde führet, ſtryczek na ktorem prowadzą; die Hunde davon los machen, pſy ze ſtryczka puścić.

Stricken, dziergać; Strümpfe, ponczochy.

Stricker, *m.* dziergacz.

Strickerinn, *f.* dziergaczka.

Stricklein, *n.* powrozek, łyczek, poſtroneczek.

Strickwerk, *n.* das geſtrickt iſt, dziergana robota, dzierganie, dzierganina. 2) das von Stricken wie ein Netz gemacht iſt, ſiatkowa robota.

Striegel, *f.* grzebło, zgrzebło; roſtige, zadrzewiałe; kleine, małe zgrzebełko.

Striegelmacher, *m.* grzebelnik, co zgrzebła robi.

Striegeln, zgrzebłem chędożyć, czeſać; ein Pferd, konia; einen mit dem Prügel, kogo kijem wyczeſać, iak zgrzebłem.

Strieme, *f.* auf der Haut, cięga, na ſkorze; vergehen, cięgi giną; blauer am Leibe, podbicie, ſina od pobicia; am Holze, w drzewie dęga, drzaſga poprzec idąca iak nić.

Striemicht, ſtrefowany, ſtrefkę maiący.

Stroh, *n.* słoma. eine Hütte mit Stroh gedeckt, hata słomą pokryta, poſzyta. wo man kein Stroh hat, ſoll man Laub unterſtreuen, gdzie słomy niemaſz, to trzeba gałązki z liſciem poſcielać; weiches, friſches, miętka, świeża; von Stroh, *adj.* słomiany.

Strohbette, *n.* posłanie ze słomy.

Strohbund, *n.* słomiana taśma.

Strobach, *n.* słomiany dach, ſtrzecha.

Strohdecke, *f.* mat słomiany, przykrycie słomiane.

Strohfidel, *f.* słomiany inſtrument da grania paſtuſzy.

Strohhütte, *f.* hata słomiana.

Strohſack, *m.* wor słomą napchany.

Strohſeil, *n.* powroz słomiany, powrozło ze słomy kręcone.

Strohwiſch, *m.* wiecheć ze słomy do wycierania.

Strom, *m.* rzeka; einen Theil deſſelben ableiten, część rzeki inſzym mieyſcem obrocić; den Fluß hinabfahren, rzeką na doł płynąć z wodą; Schiffreicher, rzeka ſpławna, ktorą ſtatki iść mogą; überſchwemmet die Felder, zalewa, zatapia pola. 2) der Lauf des Waſſers in dem Fluſſe, *znaczy:* właściwy bieg wody w rzecze. mit vollem Strome fließen, pełnym korytem płynąć. 3) wider den Strom ſchwimmen, pod wodę, pod rzekę, w gorę płynąć.

Stromweiſe, *adv.* iak rzeka, rzeką.

Strotzen, pęcznąć, pękato, buchato leżeć, ſtać. die Brüſte ſtrotzen, pierſi pękato leżą.

Strotzend, pękaty, nadęty, buchaty, napęczniały.

Strudel, *m.* wir, na wodzie, na rzece, na morzu.

Strumpf, *m.* pończocha. 2) mit Strumpf und Stiel, z korzeniem; wegſchaffen, wyrwać, wyiąć; vergehen, wyginąć. es iſt weder Strumpf noch Stiel davon übrig, ani znaku po czym niemaſz. geſtrickte Strümpfe, dziergane, na iglicach robione pończochy; gewalkte Strümpfe, folowane, tkane, pończochy. gewebte Strümpfe, warztacikowe, ſtamentowe, pończochy. die Strümpfe anziehen, pończochy wdziać. Mannsſtrümpfe, męſkie pończochy.

Strumpfſtricker, *m.* pończochdziergarz.

Strumpfſtrickerinn, *f.* pończochdziergaczka.

Strunk, *m.* pniak, pień, kłoda.

Struppicht, ſtrupowaty.

Stube, *f.* izba.

Stubengeſell, *m.* ſpolnik w izbie.

Stubengeſellſchaft, *f.* ſpolniſtwo w izbie.

Stubenheitzer, *m.* palacz izby, ſtroż do palenia w izbie.

Stubenofen, *m.* piec w izbie, do ogrzewania izby.

Stubenpurſch, *m.* razem w iedney izbie mieſzkaiący z kiem.

Stubenthür, *f.* drzwi z izby, albo do izby.

Stubenzins, *m.* pieniądze za naięcie izby, czynſz od izby, z izby.

Student, *m.* ſtudent, uczący ſię człowiek u kogo, w Szkole, w Akadem.

Studien, die, *pl.* nauki, uczone myślenia, czytania, piſania, słuchania.

Studioſus, *m.* uczący ſię, ſtudent; der Theologie, Teologii.

Studiren, uczyć ſię; das Recht, prawa; eine Wiſſenſchaft mit allem Fleiße, umieiętności, z wſzelką należytością; fleißig, pilnie; die Weltweisheit viele Jahre,

Jahre, Filozofii wiele lat; etwas von Jugend auf, czego ieszcze od młodości; bey Lichte, przy świetle; ein wenig, troszkę zlekka. 2) sich den Studien gewidmet haben, und keine Profeßion lernen wollen, na nauki się poświęcić.

Studiren, das, n. uczenie się; einige Zeit darauf wenden, iaki czas na uczenie się odkładać; nichts davon halten, niebawić się uczeniem, nie lubić nauk.

Studirstube, f. izba do uczenia się, pokoy do nauki.

Stuffe, f. stopień; szczebel u drabiny; wegreißen, stopnie, szczeble powyrywać; alle durchgehen, po wszystkich stopniach przebiec. die erste Stuffe der Ehren, naypierwszy stopień godności. auf eine höhere Stuffe der Ehre steigen, na wyższy stopień honorow postąpić. einen von der Stuffe hinunter stoßen, kogo zepchnąć ze stopnia. wie Stuffen formiret, w stopnie robiony, formowany.

Stuffenjahr, n. klimakteryczny rok, nieszczęśny, krytyczny rok.

Stuffenweise, adv. po stopniach, stopniami; zu Ehren kommen, do honorow przyść; von den niedrigen zu den höhern steigen, od niskich rzeczy stopniami do wyższych wstępować.

Stuhl, m. stołek, krzesło. auf einem güldenen Stuhle sitzen, na złotym krześle siedzieć. eilig von dem Stuhle aufspringen, nagle porwać się z krzesełka; ist ihm zu hoch, iest wysokie na niego. einem seinen Stuhl einräumen, komu się ze swoiego krzesła umknąć. auf den königlichen Stuhl erhoben werden, na krolewski tron być wyniesionym.

Stuhlgang, m. stolec, wyprożnienie dołem żołądka; haben, stolec mieć; befördern, sprawić stolec; nicht haben, stolca niemieć.

Stuhlschreiber, m. pisania nauczyciel.

Stübchen, n. Wein-Maaß, gatunek miary na wino.

Stück, n. część, sztuka, kawał. halbes Stück, połowa; kleines, cząstka; letztes, ostatnia; unterstes, inneres, niżnia, wewnętrzna; mittelstes, środnia; besseres, lepsza; kleinstes, bestes, naymnieysza, naylepsza; fällt ihm aus dem Maule, upada mu z ust. zu kleinen Stücklein, na drobne kawałki. voll Stücken, pełny sztuk. ein Stück Fleisch, sztuka mięsa. ein Stück Landes, sztuka, szmat pola. von Stück zu Stück, sztukami. 2) mit Stücken schießen, z dział, z armat strzelać.

Stückgen, n. cząsteczka, kawałeczek, odrobinka.

Stückgießer, m. ludwisarz, co armaty odlewa.

Stückweise, adv. sztukami, na sztuki; wegtragen, rozznieść; darzu thun, przydawać.

Stühlgen, n. stołeczek, krzesełeczko.

Stümmeln, utrącić, odtrącić, pootrącać; die Bäume, drzewa; die Zunge, ięzyk uciąć, obciąć.

Stümmeln, das, n. obcinanie, obcięcie, okresanie, poobcinanie, otrącenie, poutrącanie, poodtrącanie, utrącenie.

Stümmler, m. obcinacz, okrzesacz, okrzesywacz, odtrąciciel, utrąciciel.

Stümmlung, f. obcięcie, obcinanie, poobcinanie, utrącenie, utrącanie.

Stündlein, n. godzinka.

Stündlich, adv. godzinami, na godziny, po godzinie.

Stürmen, szturmować, dobywać; eine Stadt, miasta.

Stürmen, das, n. szturmowanie, dobywanie.

Stürmisch, burzliwy. stürmisches Meer, burzliwe morze; Frühling, burzliwa wiosna. stürmisches Wetter, burzliwy czas.

Stürze, f. auf etwas zu decken, wieko, wieczko, przykrywadło, pokrywa, pokrywka.

Stürzen, zrzucać, strącać, zpychać, zepchnąć, strącić; einen die Treppe hinab, kogo ze wschodow, ze stopniow na doł; von der Brücke, z mostu; die Statue über den Haufen, czyi posąg strącić, zrzucić; sich von dem Felsen, pchnąć się, zrucić się ze skały, *zwyczayniey się mowi*, skoczyć ze skały. einen von oben herunter stürzen, kogo z gory na doł ztrącić; in das Feuer, siebie wrzucić w ogień; in den Fluß, w rzekę; sich in Gefahr, w niebezpieczeństwo. einen in Unglück stürzen, kogo w nieszczęście wepchnąć. sich ohne Noth in das Verderben stürzen, w *ruinę się wrzucać*, bez potrzeby.

Stürzen, das, n. strącanie, strącenie, zrzucanie, zrzucenie.

Stürzung, f. strącenie, zrzucenie, wrzucenie, wrzucanie.

Stütze, f. podpora, wspora. auf Stützen ruhen, na podporach się trzymać.

Stützen,

Stützen, podpierać, podeprzeć; ein Haus mit Säulen, dom kolumnami. den Arm an den Kopf stützen, rękę pod głowę podłożyć, ręką głowę podeprzeć.
Stützung, *f.* podpieranie, podparcie, wspieranie, wsparcie.
Stumm, niemy, niemota. stummes Vieh, nieme bydlę. stumme Bestien reden, nieme bestyie mowią. eine stumme Person vorstellen, niemą osobę udawać w iakiey sprawie. es ist besser stumm seyn, als reden, was niemand versteht, lepiey iest niemym być, *to iest*, nic nie mowić, iak mowić to co nikt nie rozumie. einen stumm machen, kogo niemym uczynić. er ist lange für stumm angesehen worden, iego dawno miano za niemego.
Stumpf, tępy. stumpfer Degen, tępy kord, pałasz, tępa szpada. stumpfe Sense, tępa kosa; Zähne, tępe zęby. stumpf werden, tępieć. das Gewehr ist stumpf, oręż iest tępy; 2) wywietrzały; als Bier, iako to piwo.
Stumpfen, tępić. etwas stumpf machen, przytępić, ztępić, przytępiać.
Stunde, *f.* godzina; vorhergehende, przeszła, poprzedzaiąca; folgende, następuiąca; nächtliche, nocna; mittägliche, południowa; gewöhnliche, zwyczayna. bis um die achte Stunde, aż do osmey godziny; fast um die neunte, prawie o dziewiątey. in einer Stunde austrinken, w iedney godzinie wypić. über eine Stunde mit etwas zubringen, mięć więcey iak przez godzinę co do czynienia. drey Stunden schlafen, do trzeciey godziny spać. um die eilfte Stunde, oder kurz darnach, o iedenastey godzinie, albo też nie długo potym. einem nicht mehr als eine Stunde Zeit geben, komu nie dać więcey jak godzinę czasu do myślenia. eine halbe Stunde, pułgodziny. zur guten Stunde, w szczęśliwą godzinę. zur unglücklichen Stunde, w nieszczęśliwą godzinę.
Stundenruffer, *m.* godzin obwoływacz, *zwłaszcza*, w nocy.
Stundenuhr, *f.* zegar, godzinnik.
Stundenzeiger, *m.* zegar godziny ukazuiący; *index.* von Wasser machen, z wody zrobić.
Sturm, *m.* von Wind und Regen, burza, szarga, od wiatru y deszczu; plötzlicher, nagły, nagła; heftiger, żwawy, żwawa. es ist keinen Tag ein solcher Sturm gewesen, żadnego dnia nie było takiego szturmu, takiey szargi; mit Donnern und Blitzen, z grzmotem y piorunami; und Schlossen, y gradem; hat sich gelegt, ucisżyła się, ustała; hat die Brücke zerrissen, most rozerwała; 2) im Kriege, szturm; auf die Stadt laufen, szturm do miasta przypuścić; abschlagen, odeprzeć, szturm odpędzić; eine Stadt damit erobern, miasta szturmem dobyć, dostać.
Sturmbock, *m.* taran; hat man noch nicht angesetzt, ieszcze nietchnął murow.
Sturmdach, *m.* darunter an die Thore rücken, pod ktorym do bram podstępuią, szturmowy dach.
Sturmhaube, *f.* przyłbica, szyszak.
Sturmhaken, *m.* hak do rozrywania budynkow przy szturmie.
Sturmläufer, *m.* szturmuiący.
Sturmleiter, *f.* drabina do szturmu; anwerfen, do murow drabiny przystawić, przysadzić.
Sturmwind, *m.* wiatr gwałtowny; bringt Platzregen, przynosi nawalnicę, ulęwę; aushalten, wytrzymać; hat das Schiff zurück geschlagen, popędził nazad okręt.
Stute, *f.* kobyła, klacz.
Stuterey, *f.* stado, do rozmnażania y rozrodzenia koni.
Stutz, *m.* verkürzter Schwanz, kurta, kusy, ogon ucięty krotko.
Stutzen, być poruszonym; über etwas, czym, *potym*, struchleć, zdrętwieć, zdumieć się, odurzeć; über eines Anblick, na czyie spozrzenie; in schönen Kleidern sehen lassen, w piękne suknie się ustroić, w pięknych sukniach się pokazać, *potym to co*, verstümmeln, utrącić.
Stutzer, *m.* rura u strzelby, strzelba sama, sztucieć; 2) dobry pachoł.
Stutzig, zdumiewaiący się, zdumiały; über etwas seyn, werden, zdumiałym być, stać się, nad czym wzruszonym, być iaką rzeczą.
Subaltern, niższy urzędnik.
Subject, *n.* poddany.
Submiß, *adv.* uniżenie, z uniżonością.
Submißion, *f.* uniżoność.
Submittiren, poddać; sich einem, się komu.
Subscribiren, podpisać.
Subsidien, *plur.* posiłki. Subsidien-Gelder, posiłki pieniężne, posiłek w pieniądzach.
Subsistenz, *f.* żywienie się, wyżywienie się, sposob do życia.

Subsisti-

Subsistiren, bestehen, utrzymywać się; sich erhalten, żywić się czym.
Substanz, f. substancyia, istność, iestota; 2) Vermögen, maiętność, maiątek, fortuna.
Substituiren, dać na mieysce; einen, kogo.
Substitut, m. substytut, namiestnik.
Subtil, subtelny.
Subtilität, f. subtelność, wybieg, wymysł.
Succediren, nastąpić, następować, siehe Folgen.
Succurs, m. sukurs, pomoc, ratunek, posiłek, s. Hülfe. einem zum Succurs eilen, komu na sukurs spieszyć; darum anhalten, o sukurs prosić; zu Fuß und Pferde schicken, sukurs piechoty y kawaleryi przysłać.
Suchen, szukać; weiter, daley; sorgfältig, starannie; fleißig, pilnie; schon längst, iuż długo; viel und lange, wiele y długo; heftig, żwawo; etwas zu erwerben durch Handlung, zarobić co handlem. Hülfe und Schutz suchen, pomocy y obrony szukać. wo soll ich ihn doch suchen? gdzież ia go mam tedy szukać? einen allenthalben, zu Wasser und zu Lande, kogo wszędzie wodą y lądem szukać; eines Gunst, czyiey łaski szukać; Gelegenheit suchen, okazyi szukać.
Suchen, das, n. szukanie, poszukanie.
Sucht, f. choroba; fallende, wielka choroba.
Suchung, f. szukanie, poszukanie.
Sudeley, f. brudy, plugastwa.
Sudelhaft, plugawy, brudny, zwalany, s. Garstig, Unrein.
Sudler, m. plugacz, niechluy, gnoiek.
Süd, m. południe; die Sonne läuft gegen Süden, słońce obraca swoy bieg ku południowi, s. Mittag.
Süderpol, m. Wrot południowy.
Süd-Ost-Wind, m. wiatr między wschodem y południem.
Süd-Süd-West-Wind, m. między południo zachodny wiatr.
Südwerts, ku południowi; den Lauf nehmen, bieg wziąć; liegt das, leży; liegend, leżacy; Gegend, strona na południe.
Süd-West-Wind, m. południo zachodni wiatr.
Süd-Wind, m. południowy wiatr; erhebt sich, podnosi się.
Süd-Windlein, n. południowy wietrzyk, wiatrek.
Sühnen, oczyścić, s. Aussühnen.
Sühnopfer, n. ofiara na oczyszczenie.
Sünde, f. grzech; gemeine, pospolity, spolny; geringe, offenbare, mały, iawny; keine schlechte, nie mały; greuliche, unbekannte, straszny, niewiadomy; menschliche, ludzki; begehen, popełnić; ihr nachhängen, grzech lubić; verbessern, poprawić; gestehen, wyznać; verhelen, utaić. keine Sünde gethan haben, żadnego grzechu nie uczynić. Entschuldigung der Sünde, wymowka, grzechu, na grzech. viele hat das Geld zur Sünde verleitet, wielu pieniądze do grzechu przyprowadziły. es ist Sünde und Schande, to iest grzech y hańba.
Sünder, m. grzesznik; armer, na karę skazany.
Sünderinn, f. grzesznica.
Sündfluth, f. potop.
Sündhaft, grzeszny.
Sündigen, grzeszyć; wider einen, przeciwko komu; mit Worten, w słowach, słowami.
Sündlich, grzeszny, grzechami obłożony.
Sündlich, adv. grzesznie, z grzechem; handeln, czynić.
Sündlichkeit, f. krewkość, prędkość do grzeszenia.
Suppgen, n. supka, poleweczka, polewka, supeczka.
Süß, słodki. schmecken, was süß ist, smakować, co słodko iest. süßes Wasser, słodka woda. süßer Most, słodki moszcz. süßer Trank, słodki napoy. süßer Käs, słodki syr. süß machen, słodkiem czynić, słodzić. die Traube wird süß, iagoda słodnieie. süße Worte, słodkie, łagodne słowa.
Süssigkeit, f. słodkość.
Süßlich, słodkawy.
Süßlich, adv. słodkawo.
Sultan, m. Türkischer, Sołtan, Cesarz Turecki.
Sumach, m. ein Gewächs, garbarskie drzewko, borowki.
Summe, f. summa. eine unglaubliche Summe Geldes aus dem Schatze nehmen, niepodobną do wiary summę pieniędzy ze skarbu wziąć. die Summe überschlagen, summę wytrącić; ausmachen, summę wynosić: einem etwas daran erlassen, komu ustąpić z summy. es trifft mit der Summe zu, to się zgadza ze summą. in Summa, krotko. eine große Summe Geldes für etwas bekommen, zebrać wielką summę pieniędzy z czego.

Summarisch, w summę zebrany; Begriff, zbior.
Summarisch, *adv.* krotko wraz zebrawszy.
Summen, brzęczeć; die Bienen, pszczoły brzęczą.
Summen, das, *n.* brzęczenie; der Bienen, pszczoł.
Summiren, sumować, w iednę summę zliczyć, zrachować.
Sumpf, *f.* iezioro; austrocknen, wysuszyć.
Sumpficht, ieziorzysty. sumpfichter Ort, ieziorzyste mieysce.
Sund, *m.* przesmyk morski, bey Dännemark, przy Danii.
Superintendent, *m.* Superintendent; zu Leipzig, Lipski.
Superintendur, *f.* dyecezyia. 2) des Superintendenten Wohnung, mieszkanie Superintendenta.
Suppe, *f.* supa, polewka. das schwarze Brodt aus der Suppe fressen, czarny chleb z polewki ieść.
Suppenfreund, *m.* przyiaciel do miski.
Supplicant, *m.* suplikuiący, suplikę podaiący.
Supplication, *f.* suplika, list proszacy; einem überreichen, komu oddać.
Suppliciren, suplikować; bey einem, komu.
Supprimiren, znieść, skassować; ein Gesetz, prawo.
Sustentation, *f.* sustentacyia, wyżywienie; einem geben, komu dać.
Sylbe, *f.* sylaba. der Vers ist um eine Sylbe länger, wiersz iest iedną sylabą dłuższy. die letzte Sylbe aussprechen, ostatnią sylabę wymawiąć. um eine Sylbe fehlen, iedną sylabą się omylić.
Sympathie, *f.* sympatia, przychylność, rzeczy do rzeczy.
Synagoge, *f.* synagoga, Juden-Schule, szkoła żydowska.
Syndicat, *n.* Urząd Syndika, Prokuratora.
Syndicus, *m.* Syndyk.
Syrer, *m.* Syryiczyk. einer aus Syrien, z Syryi rodem.
Syrisch, syryiski.
Syrup, syrop.

T.

T A B

T, der neunzehende Buchstab des deutschen Alphabeths, dziewiętnasta litera niemieckiego abecadła.
Taback, *m.* tabak, ein Kraut, ziele pewne; rauchen, ciągnąć cybuchem.
Tabackspfeife, *f.* pipa, lulka.
Tabacksdose, *f.* tabakierka.
Tablet, *n.* st-lik.
Tabulat, *n.* tabulatura, piętro.
Tachs, s. Dachs.
Tact, *m.* in der Musik, takt w muzyce. nach dem Tacte, do taktu. den Tact halten, takt zachować. nicht nach dem Tacte, nie do taktu; führen, takt dawać.
Tactmäßig, do taktu wymierzony.
Tadel, *m.* przygana, wada, przywara, narow. das ohne Tadel ist, bez przygany, bez wady, bez przywary, bez narowu; Mann, człowiek takowy.
Tadelhaft, naganny.
Tadelhaft, *adv.* nagannie, przygannie, zprzyganą.
Tadeln, ganić, przyganiać, naganiać; etwas, co; einen, kogo w czym ganić; einen mit harten Worten, kogo twardemi słowami. getadelt werden, być ganionym, naganionym.

T A E

Tadeln, das, *n.* ganienie, naganienie, przyganienie.
Tadeler, *m.* naganiacz, przyganiacz, naganník.
Tadelung, *f.* nagana, przygana, zganienie; entgehen, nagany uniknąć; über sich müssen ergehen lassen, verdienen, przyganie podpadać, na przyganę zasługiwać.
Täfelein, *n.* stolik, stoliczek.
Täglich, codzienny, powszedni. mit seinen täglichen Klagen nichts ausrichten, swoiemi codziennemi skargami nic nie wskorać. einem seinen täglichen Unterhalt geben, komu iego codzienne wyżywienie dawać. bey täglichem Gebrauche, przy codziennym zażywaniu; 2) was den Tag über ist oder währet, co się przez dzien dzieie, albo trwa; *adj.* dzienny. tägliche Ruhe, dzienny spoczynek; Arbeit, die man bey Tag und Nacht thut, praca, ktorą we dnie y w nocy czynią, dzień y noc praca, *mowi się.*
Täglich, *adv.* codzień, codziennie, powszednie; einen mehr lieben, kogo co dzień bardziey kochać. dessen Briefe werden täglich schlechter, listy iego

iego codzień oziç bleyfze. täglich etwas thun, bis, co dzień co czynić, aż.

Tändeln, rzeczami fię letkiemi zabawiać, rufzać anie rufzyć; 2) *to co*, zaudern, ociągać fię, zwłoczyć, opoźniać, z czym.

Tändler, *m.* człek nic do rzeczy, człek ni to niowo.

Tänzer, *m.* tanecznik, ten co tańce stroi, tańcuie, lubi tańcować.

Tänzerinn, *f.* taneczniczka, ta co tańce czyni, tańce lubi.

Tänzlein, *n.* taneczek.

Täschlein, *n.* torbeczka, woreczek, kiefzunka; etwas daraus nehmen, co z torbeczki, z kiefzunki wyiąć.

Täschner, *m.* materacnik, ten co materace robi.

Täuben, głufzyć, ogłufzyć; einen, kogo; durch fein Gefchrey, fwoiem krzykiem.

Täublein, *n.* gołąbek.

Täucherlein, *n.* ein Vogel, nurek mały, ptak.

Täufer, *m.* Chrzciciel. Johannes der Täufer, S. Jan Chrzciciel.

Täuschen, ofzukać, zwieść, zwodzić; einen, kogo, f. Betrigen.

Täuscherey, *f.* ofzukiwanie, ofzuftoftwo, ofzukanie, zwodzenie.

Tafel, *f.* tablica; neue, nowa; herrliche, pańska; alte, ftara, dawna; gemalte, malowana. 2) *to co* Tifch, ftoł. über der Tafel, na ftole. die Tafel decken, ftoł nakryć, do ftołu nakrywać. einem etwas von der Tafel fchicken, co komu ze ftołu posłać. aufheben laffen, kazać ftoł fprzątnąć, ze ftołu zebrać. an der königlichen Tafel fpeifen, ieść z kiem u Krolewfkiego ftołu. einen mit darzu ziehen, kogo z fobą do ftołu prowadzić. von der Tafel aufftehen, od ftołu wftać. fich zur Tafel fetzen, do ftołu fiadać, fiaść; darzu anfchicken, do ftołu pogotować. fich um neun Uhr zur Tafel begeben, o dziewiątey godzinie do ftołu fieść. über der Tafel fingen, u ftołu, podczas ftołu śpiewać.

Tafelbret, *n.* defka, defzczka, tarcica.

Tafeldecker, *m.* kredencerz, do ftołu nakrywacz.

Tafeldiener, *m.* służący do ftołu.

Tafelhaltung, *f.* fiedzenie u ftołu.

Tafelgelder, *plur.* pieniądze za ftoł, za iadło.

Tafelgemach, *n.* izba ftołowa, fala do iadania.

Tafelgefchirr, *n.* naczynie ftołowe; goldenes und filbernes, złote y frebrne.

Tafelmufik, *f.* muzyka u ftołu.

Tafelfilber, *n.* frebro ftołowe.

Tafelwein, *m.* wino ftołowe.

Tafelweife, iak defki, w defki, w tafle, w ftoliki.

Tafelwerk, *n.* robota w tafle, w ftoliki.

Tag, *m.* dzień; glückfeliger, błogosławiony; betrübter, fmutny; im Sommer, w lecie; im Winter, zimowy dzień; kurzer, krotki; unglücklicher, nieszczęśliwy; gewiffer, pewny; beftimmter, uftanowiony, naznaczony; letzter, oftatni; glücklicher, heßlicher, trauriger, fzczęśliwy, fzpetny, fmutny; für einen höchft rühmlicher, dla kogo bardzo sławny; angenehmer, przyiemny, słodki; fchrecklicher, ftrafzliwy; frölicher, wefoły; erfreulicher, rozwefelaiący; da einer gebohren, dzień narodzin, dzień narodzenia; übermorgende, dzień nazaiutrz; erwünfchter, pożądany; naher, fchöner, blifki, piękny; ganzer, cały; ftürmifcher, wietrzny; heiliger und feyerlicher, święty y uroczyfty; jährlicher, roczny; geftriger, wczorafzy; heutiger, dzifieyfzy; regnichter, dżdżyfty; da die Sonne fcheinet, w ktory słońce świeci; im Frühlinge, wiefienny dzień; im Herbfte, iefienny dzień; warmer, heiterer, heller, ciepły, pogodny, iafny; trockener, fuchy; da kein Wind gehet, w ktory żadnego wiatru niemafz; da nur eine fanfte Luft gehet, w ktory tylko miętki wietrzyk powiewa; naffer, mokry dzień; unerträglicher, nieznośny; der folgende, naftępuiący; der morgende, iutrzeyfzy. halber Tag, puł dnia; gehet fchon auf den Abend, iuż idzie ku wieczorowi. da diefer frohe Tag erfchienen, gdy fię ten tak wefoły dzień pokazał. von Tag zu Tage warten, ode dnia, do dnia czekać. das Geld den beftimmten Tag bezahlen, pieniądze w naznaczony dzień zapłacić. mit einem in den Tag hinein leben, z kiem tylko na dzień żyć, moc fię z niem w lada dzień rozftać. den Tag beftimmen, dzień naznaczyć do iakiey roboty. vor dem beftimmten Tage nicht kommen, przed tym dniem nie przychodzić. den folgenden Tag, naftępuiącego dnia. der Tag ift in den Briefen älter angemerkt, dawnieyfzy dzień był w liftach naznaczony. bricht an, dzień

dzień się poczyna, dnieie. gehet zu Ende, ma się ku schyłkowi. gehet weg, przechodzi. mit herumlaufen zubringen, bieganiem przepędzić. einem einen Tag ansetzen, komu dzień iaki naznaczyć. zu einer Sache, do iakiey rzeczy, na iaką rzecz. kommt heran, dzień nadchodzi. auf einen Tag anstellen, na iaki dzień naznaczyć. einen Tag erleben, dnia iakiego dożyć, doczekać. den Tag begehen, dzień obchodzić. den Tag aufschieben, dzień odkładać. auf einen andern Tag verschieben, na iaki inny dzień odkładać. vorbey lassen, dzień opuścić. es war schon hoch am Tage, iuż było dobrze na dzień, iuż słońce było wysoko. weit in den Tag währen, długo na dzień trwać. es ist schon heller Tag, iuż iest wielki dzień, dzień iuż iest biały. wenig Tage hernach, w kilka dni potym. innerhalb so viel Tagen, w tyle dni, w tak wiele dni. einen Tag zu etwas nehmen, dzień wziąć na co. sich einen guten Tag machen, dobrych sobie dni zażywać. ist vorüber, minął, przeszedł dzień. da es schon lange Tag war, gdy iuż dobrze było na dzień. Tag und Nacht sind bald gleich, w krotce będzie porownanie dnia z nocą. er kann sich gut in die bösen Tage schicken, dobry do wytrzymania złych dni. guten Tag! dobry dzień! etwas an Tag geben, co na widok wydać, pokazać, wyiawić.

Tagearbeit, *f.* dzienna praca, na dzień naznaczona; verrichten, takową pracę odrobić.

Tagebuch, *n.* dziennik; księga opisuiąca co się w każdy dzień stało, lub dzieie.

Tageslicht, *n.* dzienne światło; nicht darein kommen, na światło nie wychodzić. an das Tagelicht bringen, na światło wynieść, wyiawić; sehen, erblicken, światło widzieć, zoczyć. nicht an das Tagelicht kommen, nie wychodzić na światło, siedzieć w ciemności.

Tageloch, *n.* okno, przez ktore dzień wchodzi.

Tagelöhner, *m.* naiemnik na dzień, robotnik naięty na dzień.

Tagelohn, *n.* płaca na dzień, za naiem na dzień.

Tagen, Tag werden, dnieć, dzień się robić. es taget, dnieie.

Tagereise, *f.* droga, iazda iednego dnia. zwey Tagereisen entfernet seyn, być dalekiem dwa dni drogi, dwa dni iazdy. wenige Tagereisen von einem stehen, kilka dni drogi daleko stać od kogo. starke Tagereisen voraus thun, poprzedzać kogo drogą kilka dniowią.

Tagesatzung, *f.* Seym, schadzka, zgromadzenie na obrady.

Tagekost, *f.* dzienne iadło, co na dzień wychodzi.

Tag und Nacht, *n.* ein Kraut, maruna, pomurne ziele. 2) Tag und Nacht, dzień y noc, *znaczy.* 3) Tag und Nacht gleich, porownanie dnia z nocą.

Tagewerk, *n.* robota na dzień, *s.* Tagearbeit.

Tagezeit, *f.* dzienny czas. 2) in Bezahlung, zapłata na dzień, dzienna płaca. auf Tagezeit bezahlen, dzienną płacę dać, wypłacić.

Talar, *m.* langer Rock, długa suknia po kostki.

Talk, oder Talg, łoy. aus Talk, z łoiu.

Talkicht, łoiowy.

Talklicht, *n.* łoiowa świeca.

Talen, bzdurzyć, gadać, prawić.

Talmud, *m.* talmud żydowski.

Tamariske, *f.* ein Gewächs, tamaryszek, krzewinka.

Tambur, *m.* tambur, bęben.

Tand, *m.* prożność, bagatela, dziecinność.

Tanne, *f.* ein Baum, iodła, drzewo. von einer Tanne, z iodły, z iodliny, *adj.* iodłowy.

Tannzapfe, *m.* iodłowa szyszka.

Tanz, *m.* taniec. leichtfertiger Tanz, swywolny taniec.

Tanzen, pasać, tańcować; gelernet haben, nauczyć się tańcować; nett, artig, geschickt, ładnie, pięknie, gładko, składnie; von einem lernen, od kogo uczyć się tańcować. es ist genung getanzt, dosyć się tańcowało; zierlicher als nöthig ist, piękniey tańcować iak potrzeba. auf dem Seile tanzen, po sznurze tańcować. nach einer Pfeife tanzen, po czyiey woli chodzić, tak tańcować iak zagraią.

Tanzboden, *m.* do tańcowania szkoła.

Tanzkunst, *f.* sztuka tańcowania.

Tanzlied, *n.* piosnka po ktorey tańcuią.

Tanzmeister, *m.* tancmistrz, ten co tańcować uczy.

Tanzschuhe, *plur.* trzewiki do tańcowania.

Tanzschule, *f.* szkoła na tańce, do uczenia tańcow.

Tapete, *f.* kobierzec; schöne, piękny. 2) etwas auf das Tapet bringen, o czym mowę zacząć, o czym wzmiankę uczynić, z czym wyiechać na środek.

Tapezerey, *f.* obicie.

Tapezirer, *m.* obitnik.

Tapfer, mężny, waleczny. tapferer Mann, waleczny mąż. tapferer Muth, mężny umysł. die tapfersten Männer waren in der Schlacht geblieben, wszyscy naywalecznieysi mężowie w bitwie polegli.

Tapfer, *adv.* mężnie, walecznie; aushalten, was sich begiebt, wytrzymać co się trafi; den Krieg mit den Feinden führen, woynę z nieprzyiacielem prowadzić; etwas ausführen, czego dokazywać, dokazać; verrichtet worden seyn, dokazanym, sprawionym być; handeln, walecznie, mężnie czynić. der sich überall sehr tapfer hält, ktory się wszędzie walecznie trzyma, popisuie; sich erweisen, pokazać się, popisać. er hat sich sehr tapfer gehalten, popisał się mężnie, walecznie się trzymał.

Tapferkeit, *f.* mężność, waleczność, męstwo; unglaubliche, niepodobne do wiary; standhafte, stateczne; sehr große, bardzo wielkie; kann sich nicht hervor thun, nie może się pokazać. es einem an Tapferkeit suchen nachzuthun, chcieć naśladować czyiego męstwa; auch an Feinden hoch halten, nawet w nieprzyiacielu męstwo wysoko szacować; bezeugen dessen Wunden, iego męstwo, waleczność, pokazuią rany; einen darzu aufrischen, kogo do męstwa, do waleczności pobudzić, zachęcić.

Tappen, drepcić, deptać powoli, iakoby probuiąc; im Finstern, iako bywa w ciemności idąc.

Tariff, *m.* tarifa, umowa kupiecka.

Tarragona, Stadt in Spanien, Taragona, miasto w Hiszpanii.

Tarso, Stadt in Cilicien, Tarso, miasto w Cylicyi.

Tartar, *m.* Tatar, z Tartaryi człowiek rodem.

Tartarey, *f.* Tatary, Tartaryia, kray; große, wielka Tartaryia; kleine, mała Tartaryia; europäische, Europeyska Tartaryia; asiatische, Asyatycka Tartaryia.

Tasche, *f.* torba, kieszeń; proca. er hat einen Beutel voll Geld in der Tasche gehabt, on pełny worek miał pieniędzy w kieszeni. 2) der Hülsenfrüchte, łuszczka na iarzynie.

Taschenmacher, *m.* workorobnik, ten co worki, woreczki, robi.

Taschenmesser, *n.* nożyk składany, do kieszeni.

Taschenräumer, *m.* wyprzątacz, wypróżniacz cudzey kieszeni.

Taschenspieler, *m.* kuglarz. Taschenspielerinn, *f.* kuglarka.

Taschenuhr, *f.* zegarek mały do kieszeni.

Tattel, *f.* eine Frucht, daktyl, owoc pewny, s. Dattel.

Tasten, s. Betasten.

Tatze, *f.* łapa; eines Bären, niedźwiedzia.

Taub, głuchy. ein Tauber kann die Abwechselung der Stimme nicht hören, głuchy nie może słyszeć rozmaitości głosu. ein tauber Richter stehet dem Amte vor, głuchy Sędzia iest na urzędzie. taub werden, głuchym się stać; vom Klange, od dzwonienia; machen, głuchym kogo uczynić; einen mit dem Geschrey, kogo głuchym krzyczeniem uczynić.

Taube, *f.* ein Vogel, gołąb, gołębica, ptak pewny; weisse, biały; wilde, dziki; alte, stary; junge, młody; die fleißig heckt, gołębica ktora rada dzieci miewa; die nicht Eyer leget, ktora iay nie niesie; die nicht oft heckt, ktora nie wiele dzieci miewa; schäckichte, rożnego koloru. ein Paar Tauben, para gołębi; junge, gołąbek, gołębiczka.

Taubenkropf, *m.* dym, ziele.

Taubenmist, *m.* gnoy z pod gołębi.

Taubennest, *n.* gniazdo gołębie, gołębnik; rundes, okręgły; für ein jedes Paar in der Ordnung machen, na każdą parę przegrodkę porządkiem zrobić.

Taubenschlag, *m.* Ort, wo sich die Tauben aufhalten, mieysce gdzie się gołębie zlatuią, gdzie gołębie rady siadaią, gołębnik.

Taubenvoigt, *m.* stroż gołębny, gołębi pilnowacz.

Taubert, *m.* gołąb samiec; alter, stary, staruszek.

Taubheit, *f.* głuchość, głuchota, niemienie słuchu.

Taubsucht, *f.* szaleństwo.

Tauchen,

Tauchen, zanurzyć, utopić, utonąć; sich ins Meer, utopić się w morzu; sich in etwas, w czym się zanurzyć; sich unter das Wasser, pod wodę się zanurzyć.
Tauch-Ente, *f.* nurek, ptak; *iakoby* nuruiąca kaczka.
Taucher, *m.* ein Vogel, nurek, ptak nuruiący w wodzie.
Taudler, *m.* figlarz, matacz.
Tauern, s. Dauern. 2) es tauert ihn, es gereuet ihn, żal mu, żałuie. 3) er hat Mitleiden mit dem andern, politowanie ma nad kiem.
Taufbad, *n.* chrzest.
Taufe, *f.* chrzest. aus der Taufe heben, trzymać do chrztu. die Taufe verrichten, chrzest uczynić.
Taufen, chrzcić; ein Kind, dziecię.
Taufer, *m.* chrzciciel.
Taufmahl, *n.* chrzciny, ochota na chrzciny sprawiona.
Taufnahmen, *m.* imię na chrzcie, dane.
Taufpathe, *m.* krzesny oyciec, do chrztu trzymaiący.
Taufpathinn, *f.* krzesna matka, do chrztu trzymaiąca.
Taufstein, *m.* krzcilnica.
Tauftag, *m.* dzień chrztu.
Taufwasser, *n.* woda chrztu.
Taufzeuge, s. Pathe.
Taugen, zdać się, być dobrym na co. gar nichts taugen, na nic się nie zdać.
Tauglich, zdatny, pożyteczny; zu etwas, do czego, na co.
Tauglich, *adv.* zdatnie, pożytecznie, wygodnie.
Tauglichkeit, *f.* zdatność, wygodność, pożyteczność, wygoda.
Taumel, *m.* chwianie się, zataczanie się.
Taumeln, chwiać się, zataczać się; nie moc na nogach stać. er taumelt, weil er sich voll gesoffen und nicht recht ausgeschlafen hat, on się chwieie, zatacza, bo się upił a niewyspał się dobrze. er taumelt, weil er sich berauscht hat, on się zatacza, bo się upił; auf beyden Seiten mit ganzem Leibe, na obiedwie strony cały się zatacza.
Taumeln, das, *n.* zataczanie się, chwianie się.
Taus, *n.* in der Karte, tus, w kartach.
Tausch, *m.* zamiana.
Tauschen, zamieniać; mit etwas, co za co, przefrymarczyć, przefztychować.
Tausend, tysiąc; Scheffel gegeben haben, tysiąc szufli dać. tausend Schritte ausmachen, tysiąc krokow czynić, wynosić. tausend Leute sind in dem Landguthe, tysiąc ludzi iest we wsi. tausend Reuter sind voraus geschickt worden, tysiąc koni przodem wysłano. tausend Schritte von der Stadt entfernet seyn, tysiąc krokow od miasta być odległym. zehen tausend Thaler einem versprechen, dziesięć tysięcy talarow komu obiecać. je tausend, po tysiącu. aus tausend bestehen, z tysiąca być, tysiąc mieć w sobie.
Tausendblatt, *n.* ein Kraut, tysiącznik, ziele.
Tausend-Blätter-Kraut, *n.* pszczelnik ziele.
Tausende, tysiączny. tausender Theil, tysiączna część.
Tausendfältig, tysiącznokrotny, tysiąckrotny.
Tausendförmig, tysiącznotworny, tysiącznoformny.
Tausendgülden-Kraut, *n.* panak, ziele.
Tausendjährig, tysiącznoletni.
Tausendkünstler, *m.* tysiącsztukmistrz.
Tausendmal, tysiąc kroć, tysiąc razy; lieber sterben, ist besser, tysiąc kroć lepiey iest umrzeć.
Tausendpfündig, tysiącofuntowy, tysiącfuntowy, tysiąc funtow maiący.
Tausendschöne, *f.* eine Blume, krwawnik wodny, kwiat.
Tax oder Preiß, *m.* taksa; eines Dinges, iakiey rzeczy.
Taxbaum, *m.* cis mały drzewo, *adj.* cisowy.
Taxiren, taksować; ein Maaß Weitzen um 4 Thaler, miarę przenicy cztery talery, s. Schätzen.
Taxirung, *f.* taksowanie; taksy zrobienie, czynienie; przygana, przyganianie, s. Schätzung.
Te Deum Laudamus, Hymn do śpiewania, tak się zaczynaiący; singen, śpiewać.
Teich, *m.* worinnen man Fische hat, staw, w ktorym ryby trzymaią; gegrabener, kopany; der mit großen Kosten gemacht ist, ktory wielkiem kosztem iest zrobiony; worinnen in süßem Wasser Fische stehen, gdzie w słodkiey wodzie ryby się chowaią; der von einer Quelle oder dem Regen das Wasser bekömmt, ktory ze źrzodeł, albo z deszczow bywa napełniony. zum Teichen gehörig, *adj.* stawowy. 2) Damm,

 gro-

grobla; der durchgebrochen, ktora przerwana iest.

Teichgräber, m. stawu kopacz.

Teichgras, n. porost.

Teich-Liebhaber, m. w stawach się kochaiący, lubiący stawy.

Teig, m. woraus man Brod u. d. g. bäckt, ciasto, z ktorego chleb y insze ciasta pieką.

Teig, als eine Birne, zmiękniały, zleżały, nadgniły; werden, zleżeć się, nadgnić, zmięknąć.

Teisse, Fluß in Ungarn, Cisa, rzeka w Węgrach.

Teller, m. talerz. viereckichter Teller, czworogranisty talerz.

Tellerlecker, m. lizuś, talerzy polizywacz.

Tellerleckerinn, f. lizawka, talerzy polizywaczka.

Temeswar, Stadt in Ungarn, Temeswar, miasto w Węgrach.

Tempel, m. kościoł; herrlicher, wspaniały; alter, stary, dawny; heiliger, święty; eingeweiheter, poświęcony; berühmter, sławny; vortrefflicher, przedni; sehr schöner, nader piękny; prächtiger, pyszny; hoher, wysoki; einem geloben, komu kościoł ślubować; einem einen widmen, komu kościoł poświęcić; von schlechten Steinen aufbauen, z prostych kamieni wybudować; glänzt von Gold und Marmor, świeci się od złota y marmuru.

Temperament, n. temperament, utwożenie krwi w człowieku.

Temperiren, temperować; etwas womit, co czym.

Tempo, n. okazyia; in acht nehmen, okazyi upatrywać, s. Gelegenheit.

Temse, Fluß in England, Tamis, rzeka w Anglii.

Tengeln, eine Sense scharf machen, ostrzyć, kosę.

Tenne, f. boysko, boiewisko; worauf sich gut dreschen läßt, na ktorym dobrze młocić; zehen Fuß breite, dziesięć stop szerokie; funfzig Fuß lange, pięćdziesiąt stop długie; anderhalben Fuß dicke, grube, albo wysokie na pułtory stopy; wo der Wind durchstreichen kann, korą wiatr przewiewać może.

Tenor, m. Stimme in der Musik, tenor, głos w muzyce.

Teppich, m. obicie.

Teppichmacher, m. obitnik, ten co obicia robi; obiciotkacz.

Termin, m. termin, czas naznaczony, dzień naznaczony; einem ansetzen, komu czas naznaczyć, założyć; abwarten, terminu czekać, na termin czekać; aufschieben, odłożyć, odkładać; versäumen, terminu zaniedbać. das Geld in gewissen Terminen bezahlen, pieniądze na pewny termin zapłacić.

Terminlich, na terminie, pewnych dni, pewnych czasow.

Terminweise, terminami, na terminach; das Geld bezahlen, pieniądze wypłacić.

Terni, Stadt in Italien, Terni, miasto we Włoszech.

Teschen, Stadt in Schlesien, Cieszyn, miasto w Sląsku.

Testament, n. testament, ostatnia wola; falsches, fałszywy; gültiges, ważny; bestehendes, stały; ungültiges, nieważny; umgestoßenes, rozerwany; böses, gottloses, zły, niezbożny; auf eben Art machen, w tenże sam sposob testament uczynić; umstoßen, odmienić; öffentlich machen, publicznie urzędownie testament uczynić. Machung des Testaments, uczynienie testamentu; der keines machen kann, nie maiący prawa czynić testamentu. falsches Testament unterschieben, fałszywy testament podrzucić; der dergleichen unterschiebt, podrzutca fałszywych testamentow; besiegeln, zapieczętować testament; einem etwas darinnen vermachen, testamentem co komu zostawić, przekazać. seiner Frau das Silbergeschirr im Testamente vermachen, żonie swoiey śrebra w testamencię przekazać. nach dem Testamente die Erbschaft antreten, podług testamentu dziedzistwo brać. schriftlich abfassen, zu Papiere bringen, testament napisać, na piśmie zrobić; darinnen Vorsicht gebrauchen, w testamencie ostrzeżenie iakiey rzeczy uczynić; etwas darinnen verfälschen, w testamencie co z-fałszować. ein falsches Testament zu versiegeln hingeben, fałszywy testament do pieczętowania poddać. nach gemachtem Testamente sterben, po uczynionym testamencie umrzeć. 2) altes in der Bibel, stary Testament w Biblii.

Testamentfälscher, m. fałszerz testamentu, podrzutca testamentu.

Testamentmacher, m. testamentu czyniciel, testamentu czyńca.

Testamentmachung, *f.* czynienie, uczynienie testamentu.
Testamentweise gemacht, testamentowy, testamentem uczyniony.
Testiren, testamentem przekazać, zapisać.
Testirer, *m.* testamentem przekazuiący, zapisuiący.
Teufel, *m.* diaboł, czart, szatan, zły duch; złe.
Teufelisch, diabelski, szatański.
Teufels-Beschwörer, *m.* wyklinacz diabła.
Teufels-Beschwörung, *f.* wyklęcie diabła, zaklęcie diabla, szatana.
Teufelsdiener, *m.* szatański sługa, diabłu służący.
Teufelsdienst, *m.* diabelski, szatański sługa.
Teufelsdreck, *m.* czarcie łayno, ziele.
Teufelsmilch, *f.* sosnka, ziele.
Teuschen, zwodzić, oszukiwać, s. Betriegen.
Teuscher, *m.* zwodziciel, oszukiwacz, oszukaniec.
Teutsch, Niemiecki. halbdeutsch, połniemca, s. Deutsch.
Teutsch, *adv.* po Niemiecku; reden, mowić.
Teutsche, *f.* Frau aus Teutschland, Niemka, pani z Niemiec.
Teutscher, *m.* Niemiec.
Teutschland, Niemcy, Niemiecka ziemia, Niemiecki kray.
Text, *m.* tekst, samego właściwe Pismo dziei słowa.
Thäter, *m.* czyniciel, czyńca, dziey; popełniciel.
Thätig, dzielny, czynny, sprawny; dzieyny; Weltweisheit, dzielna Filozofia. 2) nicht müßig, nie prożnuiący, czyniący, działaiący. thätige Tugend, dzielna, działaiąca, nie prożnuiąca cnota.
Thätlichkeit, *f.* rzecz sama, rzeczywistość, rzetelność. es ist zur Thätlichkeit gekommen, do rzeczy samey przyszło.
Thal, *m.* dolina, padoł, nizina; großer, wielka dolina; verborgener, skryta; mehr tiefer, als breiter, głębsza iak szersza; gefährlicher, niebezpieczna; in dem nicht wohl fortzukommen ist, po ktorey nie dobrze chodzić; sandichter, piaszczysta; tiefster Theil desselben, naygłębsza część doliny; der voller Bäume steht, ktora pełna gęstego drzewa; der mit Bergen eingeschlossen ist, ktora gorami w koło zamknięta; breit genung, szeroka dosyć; sehr tiefer und jäher, bardzo głęboka y przykra; der nicht tief ist, nie głęboka, niska; schattichter, cienista, cieniem okryta; unwegsamer, bezdrożna.
Thaler, *m.* eine Münze, taler, pieniądz pewny, wiadomy.
That, *f.* uczynek, czyn, sprawa; kühne śmiały; grausame, okrutny; höchst unbesonnene, niebaczny nader; vortreffliche, przedni; höchst rühmliche, nader sławny; anständige, przystoyny; rühmliche, sławny; bekannte, wiadomy; sehr gottlose, bardzo bezbożny; löbliche, chwalebny; herrliche, wspaniały; Laster- und Schandvolle, niecnoty y wstydu pełny; unverschämte, bezwstydny; häßliche, schändliche, haniebny, ochydny; listige und verschlagene, chytry y obrotny; nützliche, pożyteczny; schwere, trudny; lobenswürdige, chwały godny; schnöde, szpetny; gerechte, sprawiedliwy; tapfere, mocny; unanständige, nieprzystoyny; böse, zły; artige, śmieszny; die mit dem Leben nicht überein trifft, ktory się z czyiem życiem nie zgadza. die That gut heißen, czyi uczynek pochwalić, aprobować. eines That mit besondern Gnaden erkennen, czyi uczynek osobliwemi łaskami zawdzięczać. eine That ungestraft hingehen lassen, bez kary sprawę iaką puścić. der weder im Kriege noch sonst eine rühmliche That gethan, ktory ani na woynie, ani w domu żadnego sławnego uczynku nieuczynił. eines That bis an den Himmel erheben, czyi uczynek aż do nieba wynosić. eine große That begehen, wielką sprawę popełnić; verrichten, sprawy dokazać. dessen böse That ist noch in frischem Andenken, iego zły uczynek ieszcze iest w świeżey pamięci. von besondern Thaten schwatzen, o osobliwych uczynkach, rozmawiać. in der That, w samey rzeczy; etwas verlohren haben, w samey rzeczy co zgubić; erfahren, samą rzeczą doświadczyć; ist es also, w samey rzeczy iest tak. etwas erzehlen wie es in der That geschehen, co opowiadać, iak się w samey rzeczy stało.
Thau, *m.* nächtliche Feuchtigkeit aus der Luft, rosa, nocna wilgość z powietrza; kalter, zimna; der früh fällt, ktora rano pada; schädlicher, szkodliwa; giftiger, iadowita; stets anhaltender, ustawiczna; auffangen, zbierać rosę nocną. voller Thau, pełny rosy. mit

Thau benetzt werden, rosą być zmoczonym.
Thauen, rosić, wenn der Thau fällt, gdy rosa pada. manchmal thauet es, nie kiedy pada rosa. 2) taieć, puszczać, wenn der Schnee zergehet, kiedy śnieg taie, puszcza.
Thauwasser, *n.* woda z rosy.
Thauwetter, *n.* taienie, puszczanie.
Theatralisch, teatralny.
Theatrum, *n.* widok; widoktron, *teatron, tych słow możesz zażyć.*
Thebaner, *m.* Tebańczyk, z Tebow miasta y kraiu rodem.
Theben, Stadt in Griechenland, Teby, miasto w Grecyi.
Thee, *m.* te, arbata, herbata.
Theil, *m.* część, Stück von einem Ganzen, sztuka czego całego; gleicher, rowna; gleich, oder der noch einmal so groß ist, rowna część, albo ktora ieszcze raz tak wielka iest. halber Theil, połowa. kleiner Theil des Volks, mała część ludu. letzter Theil des Briefes, ostatnia część listu; des Guthes, gruntu. mittelster Theil der Frage, śrzednia część pytania; innerer des Hauses, wewnętrzna część domu. großer Theil der Ehre, wielka część honoru, sławy. der Nacht, nocy. größere Theil der Menschen, większa część ludzi. geringster Theil des Verlustes, naymnieysza część zguby. übriger Theil des Briefes, pozostała część listu. gesunder Theil des Leibes, zdrowa część ciała. oberer, höchster, oberster Theil, wyśnia, naywyższa, naywierzchnieysza, część ciała; schädlicher und elender des Lebens, szkodliwa y mizerna część życia. einen Theil geben, iedną część dać; haben, mieć. seinen Theil fodern, o swoię się część upominać. einem seinen Theil schenken, komu swoię część darować. großen Theils aus etwas bestehen, naywiększą część z czego być. großen Theils einem Beyfall geben, po wielkiey części przyzwalać na czyie zdanie. meines Theils habe ich ihm geholfen, co z moiey strony, ia go wspomogłem. Theil an etwas haben, mieć część w czym. in beyden Theilen, na obiedwie strony. nach zugemessenem Theile, według proporcyi. Theil der Rede, część mowy. alle Theile der Philosophie, wszystkie części Filozofii. etwas in zwey Theile theilen, co podzielić na dwie części. in zwey Theile getheilet, na dwie części podzielony. auf drey Theilen die Stadt angreifen, ze trzech stron na miasto uderzyć. zum Theil, po części, nie co. zum Theil ist mir das beschwerlich, po części mi to iest ciężko. von Theil zu Theile, częściami po części. 2) daran haben viele Theil, wielu w tym maią części swoie. an dem Anschlage hat ganz Deutschland Theil, do tey rady wszystek Niemiecki Kray należy. Theil am Siege haben, w zwycięstwie część mieć. keinen Theil an der Beute nehmen, żadney części ze zdobyczy nie brać.
Theilbar, dzielny, co można na części podzielić.
Theilen, dzielić, podzielić; die Beute in gleiche Theile, zdobycz z kiem na rowne części. etwas unter sich theilen, co między siebie podzielić. etwas in Theile theilen, co na części podzielić. die Armee in drey Theile, woysko na trzy części; seine Belohnung mit einem, swoię płacą z kiem podzielić; etwas von etwas, co od czego oddzielić.
Theilen, das, *n.* dzielenie, podzielenie.
Theiler, *m.* dzielnik, dzielca, dzielniczy.
Theilchen, *n.* cząstka, cząsteczka; eines Briefes, listu.
Theilhaftig, uczestnik, ucześnik; eines Dinges, iakiey rzeczy. einen seines Vergnügens theilhaftig machen, kogo uczestnikiem swoiey uciechy uczynić; eines Glücks, ucześnik szczęścia. theilhaftig werden, uczęsnikiem się stać; sich des Diebstahls machen, ucześnikiem się złodzieystwa uczynić. 2) das sich theilen läßt, dzielny, podzielny.
Theilhaftigkeit, *f.* uczestnistwo; am Reiche, Krolestwa.
Theilhaftigmachung, *f.* przypuszczenie do ucześnistwa.
Theilig, dzielny; co dzielić się może na części.
Theils, część, częścią, po części. theils hielten es gänzlich mit dir, andere ergriffen den Mittelweg, część z tobą trzymała, część się chwyciła śrzedniey drogi. die Stürmenden sind theils verschüttet, theils erschossen worden, szturmuiący po części rozsypani, po części pozabiiani. theils sind auf der Flucht niedergemacht worden, theils in dem Lager, część w ucieczce wybita iest, część w obozie. viele ungewöhnliche Dinge entstehen theils aus der Luft, theils aus der Erde, theils von den

ken Menschen, wiele niezwyczaynych rzeczy bywa, częścią z powietrza, częścią z ziemi, częścią od ludzi. theils Griechisch, theils Lateinisch von der Sache reden, częścią po Grecku, częścią po łacinie o rzeczy rozmawiać.

Theilung, *f.* dzielenie, podzielenie; dział, podział; ist unter uns gemacht worden, między nami był dział uczyniony; der Schatzkammer, podział Skarbowey Izby. gleiche Theilung der Beute, rowny dział zdobyczy; ist vierfach, podział iest czworaki, na cztery.

Theologie, *f.* Teologia; Umieiętność, nauka o Bogu.

Theologisch, teologiczny, z teologii wzięty, do teologii należący.

Theologisch, *adv.* po teologicznemu; iak teolog, iak teologia niesie.

Theologus, *m.* teolog, umieiętność maiący o Bogu, o Boskich rzeczach.

Theriac, *m.* eine Arzney, dryakiew, lekarstwo wiadome. von Theriac, *adj.* dryakwiany.

Theriackrämer, *m.* dryakwiarz, dryakiew przedaiący.

Thessalien, eine Landschaft, Tessalia, ziemia.

Thessalonich, Stadt in Griechenland, Tessalonika, miasto w Grecyi.

Theuer, drogi; ist die Eßwaare, żywność iest droga. theuere Landgüther, drogie dobra ziemskie. theuere Bibliothek, droga Biblioteka. sehr theuer, bardzo drogi. wie theuer? iak drogi? die Sache ist sehr theuer zu schätzen, rzecz trzeba drogo szacować. wie theuer ist die Sache bedungen? iak drogo iest rzecz puszczona, naięta? alles wird theuer, wszystko drożeie. das Getreyde wird theuer, zboże drożeie, staie się drogie. halb so theuer seyn, połową tak być drogo. fragen, wie theuer eine Sache sey, pytać się iak droga rzecz iest. sage, wie theuer soll das Ding seyn? powiedzieć iak droga ma być rzecz? fragen, wie theuer die Fische seyn, pytać się iak drogie są ryby. die Bücher theuer bieten, książki drogo cenić. es ist theurer als Gold, to iest droższe od złota. theure Zeit, drogi czas, drogie zboże.

Theuer, *adv.* drogo; etwas halten, co trzymać, z czym się drogo trzymać; etwas überlassen, co drogo puścić. das Salz wird sehr theuer verkauft, sol bywa bardzo drogo przed[illegible] etwas theuer bieten, co drogo cenić; kaufen, kupić; etwas anschlagen, co drogo otaksować. nicht gar zu theuer, nie bardzo drogo.

Theurung, *f.* drogość żywności; war das Jahr sehr groß, tego roku drogość żywności, była wielka; drückt das Volk, uciemięża ludzi; verursachen, drogość żywności sprawić.

Thier, *n.* zwierz, zwierze; vorsichtiges, baczne; lebendiges, żywe; schädliches, szkodę, zgubę czyniące; kleines, das man nicht erkennen kann, malenkie, ktorego rozeznać niemożna; das im Wasser lebet, ktore w wodzie żyie, *adj.* wodne; im Flusse, *adj.* rzeczne; auf der Erde, ktore na ziemi się chowa, *adj.* ziemskie; geschicktes zu etwas, zdatne, wygodne do czego; stummes, nieme; das unter der Erde lebet, ktore pod ziemią, *albo* w ziemi zyie, *adj.* podziemne, ziemne; falsches, fałszywe, nieszczere. der Mensch ist ein göttliches Thier, człowiek iest boski zwierz; das sich in der Luft aufhält, ktore na powietrzu żyie, *adj.* powietrzne; die Hörner haben, *adj.* rogaty zwierz; die Stacheln haben, kolczyste, kolące zwierze; die mit Federn bedeckt sind, pierzem okryte; die Leder haben, skorę maiące zwierze na sobie; zottlichtes, kudłate, kosmate zwierze; unvernünftiges, nierozumne; grausames, srogi zwierz; unflätiges, plugawy nieczysty; zahmes, łaskawe; wildes, dziki zwierz; fliegendes, lataiące; kriechendes, czołgaiące się; gehendes, chodzące; großes, wielki zwierz; kühnes, śmiały. haben wir mit einem grausamen Menschen, oder greulichen wilden Thiere zu thun? czy z okrutnym człowiekiem, czy z poczwarnym zwierzem mamy co do czynienia? zur Arbeit dienliches, do roboty zdatne; das im Wasser und auf der Erde zugleich lebt, *adj.* obożywne, w wodzie y na ziemi.

Thiergarten, *m.* zwierzyniec.

Thierisch, zwierzęcy.

Thierkämpfer, *m.* zapaśnik zwierzęcy, biiący się ze zwierzem.

Thierkampf, *m.* zapasy, p[illegible], bicie się ze zwierzem.

Thierkreis, *m.* Zodyak, Zwież-Obwod, dwunastu Znakow, na niebie.

Thierchen, *n.* zwierzątko.

Thöricht, szalony, głupi, bez rozumu. thörichte Verwegenheit, szalona lekkomyślność. thöricht seyn, szal[illegible]

być. thörichter Mensch, szalony, bez rozumu człowiek. wer wird so thöricht seyn? kto będzie tak szalony, tak w rozum obrany? thörichter Kerl, szalony chłop. thörichter Hund, wściekły pies.

Thöricht, *adv.* thörichter Weise, głupie, szalenie, poszalonemu, bezrozumnie; glauben, wierzyć; etwas thun, co czynić; nach allem trachten, wszystkiego żądać.

Thörlich, głupie; handeln, czynić, siehe Närrisch.

Thole, *f.* ein Vogel, kawka, ptak powky.

Thon, *m.* im Singen, ton w śpiewaniu, s. Ton.

Thon, *m.* glina, Art der Erde, gatunek ziemi. aus Thone gemacht, z gliny zrobiony, gliniany. von Thone, z gliny. wo es viel Thon giebt, gdzie wiele gliny, *adj.* gliniasty, *subst.* glinka.

Thonicht, gliniasty. thonichte Erde, gliniasta ziemia. thonichter Hügel, gliniasty pagorek.

Thor, *n.* wodurch man geht oder fährt, brama, ktorą chodzą albo ieżdżą; enges, wąska; an der See, na morze, pomorska. das dreyfache Thor, potroyna brama; niedriges, niska; das mit einem Fallgatter versperret ist, ktora spadaiącą kratą zawarta; zuschliessen, bramę zamknąć; aufmachen, otworzyć; aufbrechen, wyłamać. das Thor zumauren, zamurować. vors Thor kommen, do bramy, *albo* przed bramę przyść. keinen Fuß vors Thor setzen, ani nogi za bramę nie wynieść, ani nogą za bramę nieruszyć. des Thores der Stadt sich bemeistern, bramę mieyską opanować, wziąć. einen am Thore warten lassen, kazać komu przed bramą czekać. das Thor steht offen, brama otwarta stoi. früh vor dem Thore seyn, rano być przed bramą. die Thore aufhauen, bramy wyrąbać, wyciąć. für einem das Thor zuschließen, przed kiem bramę zamknąć.

Thor, *m.* alberner Mensch, człowiek głupi.

Thorflügel, *m.* drzwi; der mit Riegeln verwahret ist, ktore zaporą dobrze zaparte.

Thorn, Stadt in Preussen, Torun, miasto w Prussach.

Thorschließer, *m.* branny, wrotny, co branny zamyka.

Thorwärter, *m.* in einem Hause, bronny, bramy, wrot pilnuiący, stroż.

Thracien, Landschaft in Europa, Tracyia, kray w Europie.

Thracier, *m.* Traks.

Thracisch, Tracyiski.

Thräne, *f.* łza, *plur.* łzy; vertrocknet bald, insonderheit bey andrer Leute Unglück, schną łzy prędko, zwłaszcza w cudzym nieszczęściu; langwierige, długo trwaiące łzy; viele und beständige, wiele łez y nieustaiących; tägliche, codzienne; kindische, dziecęce, dziecinne; zurückhalten, łzy zatrzymać; fließen, łzy płyną; dringen hervor, wypadaią, puszczaią się; treten ihn in die Augen, łzy mu w oczach stoią. die Thränen abwischen, łzy ocierać, otrzeć. sich der Thränen nicht enthalten können, nie moc się od łez wstrzymać. viele Thränen vergießen, wiele łez wylewać, wylać; zu Bezeugung seiner Reue, na pokazanie swoiego żalu. alle Thränen vergossen haben, wszystkie łzy wylać, przelać. einem die Thränen nicht ansehen können, na czyie łzy nie moc patrzeć. etwas mit Thränen suchen, czego ze łzami szukać. ich kann für Thränen das übrige nicht schreiben, dla łez nie mogę ostatka pisać. etwas mit vielen Thränen vorbringen, co opowiadać wiele łez wylewaiąc. für Freuden Thränen vergießen, od radości łzy wylewać; haben ihn weiter nicht reden lassen, niedały mu łzy daley mowić. die rinnenden Thränen abwischen, płynące łzy palcem ocierać; sind nur zum Schein, tylko na pokazanie żalu. die Thränen so die Freude ausdrückt, łzy, ktore radość wyciska. die Thränen fließen ihm über das ganze Gesicht, leią się mu łzy po całey twarzy; über eines andern Unglück vergießen, wylewać łzy nad czyiem nieszczęściem.

Thränen, płakać, łzy wylewać, s. Weinen.

Thränend płacząc, płaczący. einen mit thränenden Augen ansehen, na kogo płaczącemi łzami patrzeć.

Thränchen, *n.* łezka, łza maleńka, kropla łez, wylana.

Thränung, *f.* płakanie, łez wylewanie, łzami się zalewanie.

Thresor, *m.* skarb.

Thron, *m.* Tron; im königlichen Schmucke darauf sitzen, w Krolewskiem stroiu na Tronie siedzieć. den väterlichen Thron

Thron wieder einnehmen, oycowski tron znowu osieść.

Thuelich, zrobny, co można zrobić; uczynny *pass.* co można uczynić. 2) pożyteczny, co się zda zrobić; wygodny.

Thür, *f.* drzwi; zuschließen, zamknąć, zamykać. die verschlossene Thür hat sich plötzlich aufgethan, zamknięte drzwi z nagła się otworzyły. durch die Thüre hinein gehen, drzwiami wniść. die Thüre aufbrechen, aufschlagen, drzwi wyłamać, wybić; aufmachen, otworzyć. ein Kind vor die Thüre setzen, przede drzwiami dziecię położyć. einen von der Thüre wegtreiben, kogo ode drzwi odegnać, odpędzić; nicht wohl verwahren, drzwi nie dobrze pilnować; daran stehen bleiben, stać przy drzwiach. vor der Thüre, przede drzwiami. die Thüre der Kammer zumachen, drzwi do komory zamknąć. das Haus mit eisernen Thüren verwahren, dom na żelazne drzwi zamykać; mit einem Stabe daran schlagen, we drzwi laską stukać. die Thüre steht dir offen, dla ciebie drzwi stoią otwarte. die Thüre knarret, drzwi skrzypią. mache, daß die Thüre nicht knarre, zrob, aby drzwi nie skrzypiały. an die Thüre klopffen, anschlagen, we drzwi stukać, pukać, kołatać, daß sie entzwey gehe, tak że się na dwoie padaią; entzwey hauen, drzwi na dwoie przerąbać, przeciąć. vor die Thüre treten und singen, przede drzwi przyść y śpiewać. einen vor der Thüre lassen, przede drzwiami zostawić; öffnen, drzwi otworzyć. auf einen vor der Thüre warten, czekać na kogo u drzwi, przede drzwiami. die Thüre verriegeln, drzwi na zaporkę, na rygiel zamknąć, założyć. Thür und Thor öffnen, drzwi y bramy pootwierać, wolny dać przystęp. durch eine heimliche Thüre entwischen, skrytemi drzwiami wymknąć się, wynieść się. in die Thüre treten, we drzwiach stanąć. zwischen Thür und Angel stecken, ztąd gorąco, ztąd boląco, na obiedwie strony źle. zur Thüre hinaus gehen, wyść za drzwi. nicht zur Thüre hinein lassen, nie dać drzwi przystąpić. die hintere Thüre in einem Hause, tylne drzwi w domu. vördere Thüre, przednie drzwi, na przodku.

Thürangel, *m.* zawiasa u drzwi. darzu gehörig, *adj.* zawiasny, zawiasowy. die Gewinde derselben, czopy na ktorych się zawiasy obracaią.

Thürflügel, *m.* skrzydło, *albo* iedna połowa drzwi podwoynych.

Thürhüter, *m.* oddźwierni, stroż drzwi pilnuiący.

Thüringen, eine Landschaft, Tyryngia, ziemia.

Thüringer, *m.* Tyrynczyk; rodem z Tyryngii.

Thüringer Wald, Tyryngski las.

Thürknecht, *m.* służały drzwi strzegący.

Thürchen, *n.* drzwiczki.

Thürnichen, *n.* wierzyczka, maleńka, nie wielka.

Thürpfoste, *f.* podwoie, oddrzwia; oddrzwi, *plur.* etwas an die Pfosten des Rathhauses anschlagen, co przybić na oddrzwiach ratuszowych. siehe wie dicke die Pfosten sind, patrzay iak grube są podwoie; sind wurmstichig, od spodu są od robakow ztoczone; sind zu unrechter Zeit gehauen, w niedobry czas, w nieswoy czas drzewo na nich iest ścinane.

Thürriegel, *m.* zaporka, klamka, u drzwi; vorschieben, zaporkę klamkę zasunąć.

Thürschwelle, *f.* prog u drzwi niżni, przez ktory przestępuią.

Thürsäule, *f.* słupek drzwi zastawiaiący.

Thürstein, *m.* słupek drzwi zasłaniaiący.

Thun, czynić, robić, uczynić, działać, dziełać; etwas mit großem Muthe, co z wielkiem umysłem. was du thun willst, das thue bald, co chcesz uczynić, uczyń, *albo* co chcesz czynić, czyń. thun, was schon gethan ist, czynić robić, co iuż uczynione, zrobione iest. nichts thun, als was nützlich ist, nic nie czynić tylko co pożytecznego iest; eines Freundes wegen, czynić wszystko dla swoiego przyiaciela. seine Pflicht thun, swoie powinność czynić. was sollte ich thun, wenn, coż miałem czynić kiedy. ich weiß nicht was ich mit dem Gelde thun soll, niewiem co mam z pieniędzmi czynić. es ist nöthig zu thun, to trzeba uczynić; was einer befohlen, co kto rozkazał. fast mehr thun, als menschliche Kräfte vermögen, prawie więcey czynić, iak ludzkie siły z mogą. nichts wider die Gebühr thun, nie czynić nic przeciwko powinności. sein möglichstes thun den Frieden zu erhalten, czynić co można aby pokoy mieć. in einer

einer Sache das Seinige thun, w iakim interesie czynić co się należy, co można. alles thun, was einer haben will, wszystko czynić, co kto chce. thun, was die Noth erfodert, czynić, co potrzeba wyciąga. du hättest das nicht sollen thun, miałeś tego nie czynić. es thun um seines Nutzens willen, czynić to dla swoiego pożytku. ich habe mit meinem Bruder zu thun, ia mam z moiem bratem do czynienia. was hast du da zu thun? co ty tam masz do czynienia? mit seinen Dingen genung zu thun haben, mieć co do czynienia ze swoiemi rzeczami. viel zu thun haben, mieć wiele do czynienia. einem zu thun geben, zadać komu iaką pracę. nichts zu thun haben, nie mieć nic do roboty.

Thun, das, *n.* czynienie, uczynienie, robota, robienie, zrobienie, działanie. mein Thun leidet es nicht, moia robota, moie zatrudnienie nie pozwala tego.

Thurn, *m.* wieża; hoher, wysoka; von sonderbarer Höhe, osobliwszey wysokości; hölzerner, niedriger, drewniana, niska; kleiner, mała; der mit Geschütze besetzt ist, armatami mocno osadzona; der drey Geschoß aufgeführt ist, ktora na trzy piętra wysoko wywiedziona iest. der Thurm ist von unten bis an das andere Geschoß geborsten, wieża rozpadła się od spodu aż do drugiego piętra; ist auf allen Seiten 30 Fuß breit, iest po wszystkich stronach na trzydzieści stop szeroka; auffűhren, errichten, wystawić, wywieść wieżą; von Bretern zusammen schlagen, tarcicami wieżą obić; von Ziegeln bauen, wybudować wieżę z cegły. auf den Thurm steigen, na wieżą wyleść, wyść.

Thymian, *m.* dzięcielina ziele.

Tief, głęboki; Meer, głębokie murze. ein Graben, der fűnf Fuß tief ist, fossa, na pięć stop głęboka. ein tiefer Schlaf hat ihn űberfallen, głęboki sen go napadł. ein Ort, der ungefehr 12 Fuß tief ist, mieysce, prawie na dwanaście stop głębokie. sehr tief, bardzo wysoki. tief in die Nacht, głęboko w noc. in tiefem Schlafe liegen, w głębokiem śnie leżeć.

Tief, *adv.* głęboko. die Furchen tiefer ackern, bruzdy głębiey zaymować, głębiey wyorywać. der Pfeil steckt nicht tief, strzała nie głęboko tkwi. Gruben drey Fuß tief graben, doł trzy stopy głęboko kopać. sich etwas tief zu Hertzen gehen lassen, głęboko co w sercu uważać. es geht tief in das Fleisch, to głęboko idzie w ciało. den Athem tief holen, głęboko oddychać, ostatniego tchu dobywać.

Tiefe, *f.* głębia, głębokość, głąb. eine Höhle von unendlicher Tiefe, iaskinia nieskończoney głębokości, *so es*, Abgrund, przepaść.

Tiefsinnig, nachdenkend, zamyślony, głęboko myślący, w myślach; 2) scharfsinnig, bystromyślny, subtelny, w wybiegami.

Tiegel, *m.* ein Geschirr, rynka, naczynie; mit drey Beinen, na trzech nogach.

Tieger, *m.* ein Thier, tygrys, zwierz. bunt, wie ein Tieger, pstry, cętkowaty iak tygrys. von einem Tieger, tygrysowy; 2) Fluß in Asien, Tygris, rzeka w Azyi.

Tilgen, zmazać, zamazać, zgładzić, zapomnieć. den Krieg tilgen, woynę zakończyć. seine Schulden tilgen, długi swoie popłacić.

Tilgung, *f.* znoszenie, poznoszenie, zgładzenie.

Tisch, *m.* stoł; schöner, piękny; sehr großer, bardzo wielki; silberner, srebrny; öffentlicher, publiczny; gedeckter, przykryty, nakryty; leerer, prożny; voller, pełny; täglicher, codzienny; herrlicher, chędogi, pański; von Marmor, marmurowy. mit auserlesenen Speisen den Tisch besetzen, naywybornieyszemi potrawami stoł zastawić; abräumen, stoł wziąć precz odstawić, uprzątnąć. einem etwas vom Tische schicken, co komu od stołu posłać; voll Silbergeschirr, pełny sreber. beym Tische, u stołu. den Tisch decken, do stołu nakryć, do stołu nakrywać. bey einem an Tisch gehen, do stołu czyiego chodzić. bey Tische aufwarten, zu Tische dienen, do stołu służyć, u stołu posługiwać. zu Tische gehen, sich zu Tische setzen, do stołu iść, u stołu się iść.

Tischgänger, *m.* stołownik, konwiktor, stoł u kogo maiący.

Tischgeld, *n.* pieniędze za stoł, zapłata od stołu.

Tischgenoß, *m.* stołownik, społem iadaiący, na stole u kogo będący.

Tischgeräthe, *n.* naczynia stołowe, do nakrywania stołu.

Tischgeschirr, *n.* sprzęt stołowy, porządek stołowy, do stołu.

Tischgesell, *m.* u iednego stołu iadaiący, do iednego stołu chodzący.

Tischgesellschaft, *f.* konwikt, spolność stołu, spolny stoł. 2) die mit einander an einen Tisch gehen, ktorzy razem do iednego stołu chodzą, stołownicy, konwiktorowie.

Tischgespräch, *n.* mowa u stołu, rozmawianie przy stole.

Tischgestell, *n.* nogi stołowe, podpora stołowa.

Tischkorb, *m.* kosz, w ktorym rzeczy do stołu należące.

Tischlein, *n.* stolik.

Tischler, *m.* stolarz, co stoły robi.

Tischpursch, *m.* stołownik, na stole, u *kogo* będący, stoł płacący.

Tischtrunk, *m.* napoy stołowy, napoy do stołu dany.

Tischtuch, *n.* obrus.

Tischwein, *m.* stołowe wino, szrednie, ordynaryine.

Titsche, *f.* musztarda, przysmak, do maczania.

Titul, *m.* tytuł; schöner und vortrefflicher, vergnüget, piękny y przedni tytuł podoba się. sich den Titul eines Königes beylegen, przydawać sobie tytuł krola. eines Buches, tytuł książki; er hat sich diesen selbst gegeben, on sobie sam ten tytuł dał.

Titularkönig, *m.* krol tytularny, tylko tytuł krola maiący.

Tituliren, tytułować, tytuł dawać, po tytule mianować, nazywać. das Buch also tituliren, książce taki tytuł dawać.

Tobak, s. Tabak.

Toben, dąsać się, mruczeć, narzekać. 2) das Meer tobet, morze szumi, ięczy.

Toben, das, *n.* dąsanie się, mruczenie, sapanie, narzekanie.

Tocht, *n.* knot; hellbrennendes, iasno się palący.

Tochter, *f.* corka; des Herrn, pańska; von guter Gestalt, piękney urody; gehorsame, posłuszna; einige, iedyna, iedynaczka. einem seine Tochter versprechen, komu swoię corkę obiecać za mąż; große und mannbare zurück lassen, dorosłą y na wydaniu corkę zostawić. der Tochter Brautbett machen, łożnicę corce nagotować; bekommen, corkę mieć z ktorą.

Tochterkind, *n.* corczyne dziecie, wnucze.

Tochtermann, *m.* corczyn mąż, zięć.

Tochtersohn, *m.* corki syn, wnuk, wnuczek.

Tochter-Tochter, *f.* corka corczyna, wnuczka, wnuka.

Tocke, *f.* dziewczę; 2) großer englischer Hund, Brytan.

Tod, *m.* śmierc; herber, przykra; grausamer, okrutna; seliger, błogosławiona; im Kriege, na woynie; in der Fremde, w gościnie, w obcym kraiu; guter, gewisser, dobra, pewna; der mit dem Leben einstimmet, zgadzaiąca się z życiem; elender, zweifelhafter, mizerna, wątpliwa; häßlicher, szpetna; glückseliger, rühmlicher, szczęśliwa, sławna; ehrlicher, uczciwa; unzeitiger, zawszesna, skora; unverdienter, niezasłużona; reiffer, w sam czas; naher, plötzlicher, bliska, nagła; dem Schlafe ähnlicher, do snu podobna; schändlicher, schrecklicher, freywilliger, haniebna, straszliwa, dobrowolna; der rühmlicher ist, als das Leben, sławnieysza iak życie; einem drohen, komu śmiercią grozić; steht allen bevor, wszystkich czeka. den Tod meiden, śmierci się chronić; selbst verlangen, śmierci pragnąć. die Flucht für dem Tode ist ärger, als der Tod selbst, ucieczka przed śmiercią iest gorsza, iak sama śmierć. sich selbst den Tod anthun, ermorden, samemu sobie śmierć zadać. zum Tode hingeführet werden, na śmierć być prowadzonym. selbst in den Tod gehen, iść sam dobrowolnie na śmierć. den Tod verachten, śmiercią pogardzać. der Tod endiget alle Schmerzen, śmierć kończy wszystkie boleści; nahet sich zu dir, śmierć zbliża się do ciebie. für das Vaterland den Tod leiden, za oyczyznę śmierć ponieść. ich fürchte mich für dem Tode, boię się śmierci. der Tod hat ihn entrissen, śmierć nam go porwała; schleicht herein, tym czasem śmierć przychodzi. eines Tod bedauren, żałować czyiey śmierci; beweinen, opłakiwać czyią śmierć. eines schändlichen Todes sterben, haniebną śmiercią umrzeć. er ist dieses Todes gestorben, on tą śmiercią umarł. seinen Tod erwarten, na swoią śmierć, swoiey śmierci czekać. sich den Tod beschleunigen, przyspieszyć sobie śmierć. bis in den Tod, aż do śmierci. verdienen, na śmierć zasłużyć. einen vom Tode erretten, kogo od śmierci wyratować.

Todten-

Todtenbahre, *f.* mary: darauf hinaus getragen werden, na marach być wyniesionym.

Todtenbeine, *plur.* kości zmarłych, że zmarłych ciał.

Todtenbleich, blady iak śmierć.

Todtenfarbe, *f.* blada farba, trupia farba.

Todtengerippe, *n.* kości same, gnaty, z umarłego ciała.

Todtengräber, *m.* grubarz, co umarłych grzebie.

Todtenkleid, *n.* żałoba, żałobna suknia.

Todtenmahl, *n.* obiad zaduszny, obiad pogrzebowy.

Todtenschlaf, *m.* śmiertelny sen, z ktorego wstać niemożna.

Todtentag, *m.* dzień śmierci.

Todtentopf, *m.* trunna.

Todtenträger, *m.* ten co umarłych ciała do grobu nosi.

Todes, umarły.

Todesangst, *f.* konanie, zgon życia.

Todesfall, *m.* przypadek śmierci, śmierć przypadaiąca.

Todesfurcht, *f.* boiaźń śmierci.

Todesgefahr, *f.* niebezpieczeństwo śmierci, niebezpieczeństwo życia. in Todesgefahr stecken, w niebezpieczeństwie życia zostawać; darein gerathen, w niebezpieczeństwo życia upaść.

Todeskampf, *m.* konanie, passowanie się ze śmiercią.

Todesnoth, *f.* śmierć nieuchronna, śmierci czas nieuchybny.

Todesstrafe, *f.* kara na śmierć, śmiercią karanie; leiden, karę śmierci ponieść, ponosić; erlassen, karę śmierci komu darować, odpuścić; auf etwas setzen, karę śmierci za co naznaczyć; zuerkennen, osądzić kogo na śmierć.

Todesstunde, *f.* godzina śmierci.

Todestag, *m.* dzień śmierci, ostatni dzień życia.

Todesurtheil, *n.* dekret na śmierć, skaźń, skazanie na śmierć; über einen sprechen, dekretować kogo na śmierć.

Todes werth, wart śmierci, zasłużył na śmierć. Todes werthe Reden, mowa, za ktorą śmiercią karać trzeba. Sache einen schuldig erkennen, kogo winnym uznać iakiey rzeczy śmierci godney.

Todeszüge, *plur.* skonanie, zgon życia, ostatnie ducha oddawanie. in Todeszügen liegen, w konaniu leżeć, w zgonie żyć, być.

Todeszahl, *f.* ztrupiały, martwy, śmiertelny.

Todfeind, *m.* śmiertelny nieprzyiaciel, głowny nieprzyiaciel. eines Todfeind seyn, być śmiertelnym głownym czyiem nieprzyiacielem.

Todfeindschaft, *f.* nieprzyiaźń głowna, zawziętość, gniew śmiertelny.

Todter, *m.* umarły, zmarły; Mensch, człowiek. einen von den Todten auferwecken, kogo od umarłych wskrzesić. einem einen Todten in das Haus schleppen, komu umarłego do domu wnieść. einen für todt halten, kogo mieć za umarłego. todter Körper, zmarłe ciało. die Todten, umarli w piekłach, w otchłaniach.

Todtgeschlagen, zabity.

Todtgeschossen, zakłuty, ukłuty na śmierć.

Todtkrank, śmiertelnie chory. todtkrank seyn, śmiertelnie być chorym.

Todtschießen, zastrzelić na śmierć.

Todschläger, *m.* zaboyca, mężoboyca, ludoboyca; eines Königes, zaboyca Krola iakiego.

Todtschlag, *m.* zaboystwo, zabicie; begehen, popełnić; er hat begangen, on popełnił mężoboystwo; des Vaters, zabicie oyca, oycoboystwo.

Todtschlagen, zabić, zabiiać na śmierć; einen, kogo; mit Fäusten, pięściami. mit einer Keule todtgeschlagen werden, pałką być zabitym.

Todtsünde, *f.* wystęek, za ktory śmierć begehen, popełnić.

Tödten, zabić; einen Bürger öffentlich, obywatela iakiego publicznie; grausam, okrutnie; schelmischer Weise, niepodściwie; mit Gifte, trucizną; mit einem Gewehre, orężem; einen Dieb ungestraft, złodzieia zabić bez kary; einen hinterlistig, kogo zdradą zabić; mit eigener Hand, własną ręką. sich selbst tödten, siebie samego zabić.

Tödten, das, *n.* zabicie, zaboystwo.

Tödtlich, śmiertelny, śmierć przynoszący. tödtliche Krankheit, śmiertelna choroba. tödtliche Wunde, śmiertelna rana.

Tödtlich, *adv.* śmiertelnie; krank seyn, śmiertelnie być chorym.

Tödtung, *f.* zabicie, zamordowanie na śmierć.

Tölpel, *m.* drąg, dyląg; ungeschickter Mensch, człowiek niezgrabny. 2) pniak, pień.

Tölpisch,

Telpisch, niezgrabny, prostak.
Telpisch, *adv.* niezgrabnie, zprosta.
Töpfer, *m.* garcarz, gancarz, zdun; zu den Töpfern gehörig, *adj.* garcarski, gancarski, zduński.
Töpferarbeit, *f.* garcarska robota.
Töpfererde, *f.* gancarska ziemia, glina, z ktorey gancarze robią.
Töpfergäß, *n.* gancarskie naczynie, gliniane, od zduna zrobione.
Töpferlehm, *m.* glina z plewami umięszana.
Töpferofen, *m.* piec gancarski, do palenia garkow.
Töpferscheibe, *f.* koło gancarskie, kołowrotek gancarski, na ktorym naczynie z gliny toczy.
Töpferthon, *m.* glina gancarska, zdunowi zdatna glina.
Töpfer-Werkstatt, *f.* warsztat zduni, zduński, garcarski, gancarski.
Töpflein, *n.* garnuszek.
Topfstein, *m.* kamień dziarstwisty.
Toll, szalony, w rozum obrany. 2) toll und voll, piianiuteńki; 3) schwärmend, ciskaiący się, rzucaiący się, s. Rasend, Unsinnig.
Tollfuß, *m.* krzywo-nogi, co ma nogi pokrzywione.
Tollkühn, szalenie śmiały, zuchwały, płochy. tollkühne Verwegenheit, zuchwała płochość.
Tollkühn, *adv.* szalenie śmiało, zuchwale, płocho, letkomyślnie.
Tollkühnheit, *f.* szalona śmiałość, zuchwałość, płochość.
Ton, Klang, *m.* ton, głos; eines Werks, słowa ton, brzmienie. ohne Ton, bez tonu. halber Ton, pułtonie, pułtonu. einerley Ton, iedno-stayny ton.
Tonne, *f.* ein Gefäß, beczka, naczynie; Heringe, beczka śledzi; 2) Goldes, beczułka pieniędzy.
Topas, *m.* ein Edelgestein, Topas, ieden z kamieni drogich.
Topf, *m.* garnek, garczek; neuer, nowy; enger, ciasny; nicht recht gebrannter, nie dobrze wypalony; irdener, gliniany; weiter, przestrony. es geht nicht in den Topf, to do garka zmieścić się nie może. einem den Topf an dem Kopfe entzwey schlagen, komu na łbie garnek rozbić; 2) worein man die Todten-Gebeine thut, trunna, w ktorą kości umarłych kładą.
Torkeln, chwiać się, zataczać się; vom Weine, od wina; auf beyde Seiten, na obiedwie strony.
Torkeln, das, *n.* chwianie się, zataczanie się.
Torgau, Torgaw, Torgawa, Stadt in Meißen, miasto w Miśnii.
Tort, *m.* krzywda. einem Tort anthun, krzywdę komu czynić.
Torte, *f.* Gebackenes, tort, ciasta pieczonego gatunek.
Tortur, *f.* tortury, katownia; sich freywillig darzu erbieten, dobrowolnie się na tortury ofiarować; darauf bringen, na tortury, na konfessaty wziąć. durch die Tortur die Wahrheit erzwingen, torturą, katownią prawdę wycisnąć z kogo, wymusić na kiem prawdę; Anstalt darzu machen, gotowości do tortur czynić; einen darauf spannen lassen, kogo kazać na tortury wziąć, na katowni rozpiąć, rozciągnąć; darauf geleget werden, na tortury być włożonym.
Tosten, *n.* ein Kraut, ziele pewne.
Tournier, *n.* turniey, ein Ritterspiel, igrzysko ieznych.
Trab, *m.* trucht, chod koński pewny tak nazwany. im Trabe, w truchcie, truchtem; geht das Pferd, truchtem koń idzie.
Trabant *m.* drabant, żołnierz. drey hundert Trabanten haben, mieć trzysta drabantow. Trabant seyn, być za drabanta u kogo.
Trabanten-Hauptmann, *m.* kapitan u drabantow.
Trabanten-Lieutenant, *m.* porucznik u drabantow.
Trabanten-Wacht, *f.* straż drabantow.
Traben, truchtem, iedno-chodą iść, truchtować.
Trabend, truchtem chodzący, truchtuiący, iedno-chodą stąpaiący.
Trabend, *adv.* truchtem, iedno-chodą; einher gehen, stąpać.
Trachten, chcieć, żądać, napierać się; nach etwas, czego; nach allzu großen Dingen, żądać nazbyt wielkich rzeczy; einem nach dem Leben, komu na życiu stać; über den Fluß zu kommen, chcieć za rzekę się przeprawić.
Tractament, *m.* traktament, iedzenie, życie. mit schlechtem Tractamente zufrieden seyn, prostym iedzeniem się kontentować; 2) Begegnung, traktowanie, obchodzenie się z kiem.
Tractat, *m.* traktat; kleines Buch, mała książka; mit einem schließen, traktat z kiem zamknąć, umowę uczynić, ugodę; halten, traktatu dotrzymywać, traktat chować. sich mit einem in Friedens-

Friedenstractate einlassen, w traktaty z kiem zachodzić, w traktat się wdawać.

Tracteur, *m.* ten co stoły otwarte za pieniądze trzyma.

Tractiren, traktować; sehr übel, bardzo źle; einen sehr hart, z kiem się bardzo twardo obchodzić; einen mit aller Freundlichkeit, kogo traktować po przyiacielsku, łaskawie. einen zu Mittage tractiren, kogo bardzo dobrze na obiedzie traktować; einen mit Weine, kogo winem traktować; einen mit Essen und Trinken sehr wohl, kogo iedzeniem y napoiem bardzo dobrze utrakować. die Gefangenen sehr gnädig tractiren, z niewolnikami się łaskawie obchodzić; einen herrlich, kogo po pańsku traktować.

Trächtig, płodny, albo płod poczęty maiący w sobie. trächtiger Hund, szczenna sobaka. trächtiges Pferd, źrebna klacz. trächtige Kuh, cielna krowa.

Trächtigkeit, *f.* płodności, noszenie płodu.

Träge, leniwy, opieszały; zu etwas, do czego, s. Faul, Langsam.

Träge, *adv.* leniwo, opieszało, leniwie, opieszale.

Träger, *m.* nośnik, nosz, dźwigacz; der etwas trägt, ktory co nosi; eines Briefes, listonosz.

Trägerinn, *f.* nosicielka, piastunka.

Trägerlohn, *m.* płaca za noszenie.

Tränke, *f.* koryto do napawania; für das Rindvieh, dla wołow.

Tränken, napawać, napoić; das Vieh, bydlę.

Tränklein, *n.* truneczek, napoiek; von Arzeney einnehmen, napoy lekarski w banieczce brać.

Träufeln, kapać, kroplami, kapkami padać, sączyć się, s. Triefen.

Träumen, śnić się, komu, co; die ganze Nacht über, całą noc, śnić się; wenn ich das sagen sollte, was mich diese Nacht geträumet, gdy bym ci miał powiedzieć, co się mi tey nocy śniło. es hat mich was wunderliches geträumet, coś się mi cudowego śniło. es träumet ihm von bevorstehenden Dingen, śnie się mu o nadchodzących rzeczach. was hat ihm geträumet? co się mu śniło?

Träumer, *m.* ten co sny miewa, co się mu zawsze co śni.

Träumericht, sny ustawiczne miewaiący.

Tragbar, nośny, ktorego można nosić.

Trage, *f.* nosze. auf die Trage legen, na noszach położyć.

Tragen, nieść, nosić, przynosić, rodzić. die Erde trägt Früchte, ziemia przynosi owoce, urodzaie; Steine auf die Mauer, kamienie na mury nosić; einen Knaben auf den Händen, auf den Armen, chłopca na ręku na barkach nosić; die Last, wie die Esel auf dem Buckel, ciężar, iak osieł, na grzbiecie nosić; alle das Seinige bey sich, wszystko swoie z sobą nosić; die Last auf den Schultern, ciężary na łopatkach, na barkach nosić. auf dem Halse tragen, na karku nosić. wo trägst du das Kind hin? dokąd ty to dziecie niesiesz? einen auf dem Rücken, kogo na plecach nosić, dźwigać. einen Degen tragen, szpadę nosić; einen Mantel, płaszcz; eine güldene Kette, złoty łancuch; Stiefeln, Schuhe, sztyble, trzewiki nosić, *to iest*, w sztyblach, w trzewikach chodzić; neue Mütze, czapkę nosić, w czapce chodzić. 2) die Unkosten tragen, koszt podeymować.

Tragen, das, *n.* noszenie, piastowanie; nicht vertragen können, noszenia nie moc znieść. das Tragen des Gewehrs, noszenie oręża.

Tragodie, *f.* Tragiedyia; schreiben, verfertigen, napisać, wygotować tragiedyią; spielen, Tragiedyią grać, udawać, wyprawiać.

Tragödisch, tragiczny, żałosny.

Tragödisch, *adv.* potragicznemu, iak tragiedyią; etwas abhandeln, co traktować.

Tragriem, *m.* der Sänftenträger, pas u lektykonoszow.

Tragrinken, *m.* auf dem Kopfe, kolko na głowie do położenia na niem ciężaru.

Tragsessel, *m.* lektyka, krzesło nośne.

Tragstuhl, *m.* krzesło nośne.

Trank, *m.* trunek, napoy. Arzney in einem Tranke eingeben, lekarstwo dać w iakiem napoiu; süßlicher, słodkawy; kühler, heilsamer, tödtlicher, chłodny, zdrowy, śmiertelny; schädlicher, szkodliwy; gemischter, mieszany, przyprawny. nach Speise und Tranke den Hunger vertreiben, iadłem y napoiem głodu się pozbyć. diese Speise und Trank genießen sie nicht, oni tego iadła y napoiu nie zażywaią. Wermuth-Trank, piołynkowy napoy.

Trank-

Trankgeld, s. Trinkgeld.

Transport, *m.* przewoz, transport, woysko przewiezione za wody; wie stark ist der feindliche gewesen? iak wiele woyska nieprzyiaciel przeprawił?

Transportiren, *transportować*, przeprawić, przenieść, przewieść; Truppen, żołnierzy.

Transportschiffe, *plur.* przeprawne okręty, statki do przeprawy.

Trappe, *m.* ein Vogel, drop, ptak. 2) Fußtrappe, trop; eindrücken, wybić, wycisnąć.

Traube, *f.* iagoda; kleine, maleńka; frühzeitige, skora, nazbyt wczęśna; reiffe, doźrźała, dostała; durchsichtige, przezroczysta; unreiffe, niedoźrźała, niedostała; süße, säuerliche, słodka, kwaśna; wohlschmeckende, dobrego smaku; dünnschälige, z cienką skorką; von edlem Geschmacke, przedniego smaku; färbet sich, zapala się, barwy nabywa; ist wohl durchkocht, iest dowarzona; zum Essen auslesen, do iedzenia wybierać; unter die Presse thun, pod prassę włożyć; wird niemals süß, nigdy niebywa słodka; wird vom Winde dürr, twardnieie od wiatru; hat allerhand Kerne, ma rożne iądrka; zeigt sich an dem Auge, pokazuie się na paczku; wird größer von dem Safte der Erde und der Wärme der Sonne, rośnie od soku ziemnego y od ciepła słonecznego; ist herbe vom Geschmack, cierpkiego smaku; wird süß, wenn sie reifft, staie się słodką gdy dostaie; einem die größte aus dem Berge geben, naywiększą iagodę z winnicy komu dać; reifft von der Sonne, dostaie od słońca; ist mit Laube bedeckt, iest okryta liściem. ein Stock, der an jedem Ranken eine Traube hat, drzewko winne ktore na każdym chrościku, ma iednę iagodę.

Traubenbeere, *f.* winna iagoda. von Traubenbeeren, z winnych iagod.

Traubenhülse, *f.* skoreczka na iagodzie.

Traubenkern, *m.* iądrko w iagodzie.

Traubensaft, *m.* sok w iagodzie, albo z iagody.

Traubenstängel, *n.* szypołka na ktorey iagoda.

Traubenstock, *m.* winne drzewko.

Trauen, wierzyć, powierzyć, ufać; auf eines Tapferkeit, w czyiem męstwie; auf eines guten Willen, czyiey dobrey ufać, wierzyć, woli. einem nicht recht trauen, komu nie bardzo ufać, nie bardzo dowierzać; weder einem Orte, nach Menschen, ani mieyscu, ani ludziom nie dowierzać, du trauest mir nicht viel, ty mi nie wiele dowierzasz, nie wiele ufasz. man darf niemanden trauen, nie trzeba nikomu w niczym ufać. weil ich ihm trauete, bin ich betrogen worden, że mu wierzyłem, ufałem, z wiedziony oszukany iestem. traue mir, wierz mi, ufay mi. ich traue nicht weiter, als ich sehe, więcey nie wierzę, nie ufam iak widzę. traue wohl, reitet das Pferd weg, zbytnia ufność, bywa przyczyną biedy; 2) ein Paar Eheleute zusammen geben, ślub dać zaręczoney parze, zmowioną parę ślubem złączyć, siehe Copuliren.

Trauer, *f.* żałoba, żal. 2) Trauerkleider, żałobne suknie; anlegen, wziąć, wdziać; der sie angeleget hat, *mowi się w niem*, w żałobie chodzi, żałobę nosi.

Trauergedicht, *n.* żałobny wiersz.

Trauergesang, *m.* żałobna piosnka, żałobne śpiewanie.

Trauerhaus, *n.* żałobny dom.

Trauerjahr, *n.* żałobny rok, przez ktory trzeba być w żałobie.

Trauerklage, *f.* narzekanie żałobne, lament żałobny.

Trauerkleid, *n.* suknia żałobna.

Trauermahlzeit, *f.* żałobny obiad.

Trauern, żałować, opłakiwać; anständig, przystoynie; über eines Tod, czyiey śmierci; um einen, um die Seinigen, kogo, swoich, albo być po kim, po swoich w żałobie; laßt uns nicht weiter trauern, nieżałuymy więcey, przestańmy żałować. es trauert die ganze Stadt, całe miasto żałuie. es trauert alles um ihn, wszystkie rzeczy są w wielkiem żalu po niem.

Trauern, das, *n.* żal, żałoba, żałowanie; beständiges, nieustanny żal; großes, öffentliches, wielki, publiczny żal; ist eine Betrübniß über den Tod dessen, der uns lieb gewesen ist, żałoba iest, żal ze śmierci tego ktory nam był miłym; durch sein Weinen vergrößern, czyiego żalu, żałoby swoiem płaczem przyczynić. sich in großen Trauern befinden, w wielkiem smutku się znaydować. einen in Trauern versetzen, nabawić kogo żalu. in großes Trauern gerathen, w wielki żal wpaść.

Trauer-Schleyer, *m.* żałobny kref, żałobna na twarz zasłona.

Traverse, *f.* Festungs-Werke, ksztalt poney roboty fortyfikacyiny.

Trauer-

Trauerspiel, *n.* Tragiedyia, żałosna gra.

Trauffe, *f.* kapanie, z dachu, ze strzechy. aus dem Regen in die Trauffe kommen, z deszczu pod rynnę trafić, *to iest*, z iedney biedy w drugą.

Trauffrecht, *n.* prawo o kapu na cudzy plac.

Traum, *m.* sen, co się śni; schwerer, ciężki; sehr angenehmer, bardzo przyiemny; dunkeler, ciemny, zawiły; wahrer, falscher, prawdziwy, fałszywy; unruhiger, niespokoyny; närrischer Leute, sny głupich ludzi; auslegen, wykładać. einem seinen Traum erzehlen, swoy sen komu opowiadać. durch einen Traum erschrecket werden, snem iakim być przestraszonym y wstać. einen närrischen Traum haben, mieć iaki głupi sen. ich habe einen wahren Traum gehabt, ia miałem pewny prawdziwy sen; bedeutet dir was gutes, znaczy ci co dobrego. einem im Traume vorkommen, komu się we śnie pokazać, przyśnić. ich halte es für einen Traum, ia to mam za sen. wenn nur das keine Träume sind, gdy by to tylko nie były sny. von etwas haben, etwas im Traume sehen, mieć sen o czym co we śnie widzieć.

Traumdeuter, *m.* snow wykładacz, snow tłumacz, snow wykładca.

Traurig, smutny, żałosny. einen Traurigen trösten, smutnemu kazać być dobrey myśli. traurigen Briefe an einen schreiben, smutne listy do kogo pisać. traurige Posten laufen von ihm ein, smutne wiadomości o niem przybiegaią. traurig und bestürzt, smutny y pomieszany. traurig und niedergeschlagen, smutny y poniżonego umysłu. ich kam traurig nach Hause, ia smutny przyszedłem do domu. über eines andern Unglück traurig seyn, być smutnym z cudzego szczęścia. traurige Sache, smutna rzecz. trauriger Tag für einen, smutny dzień dla kogo. traurige Niederlage, smutna porażka, smutna klęską; Klage, smutne, żałosne utyskowania. trauriger Fall, smutny, żałosny przypadek. traurig seyn, werden, smutnym być, smutnym się stać, s. Betrübt.

Traurig, *adv.* smutno, żałośnie; antworten, odpowiadać; zum Hause hinaus gehen, z domu smutno wyść.

Traurigkeit, *f.* smutek, żałość, smętność; verstellte, zmyślony, udany, zmyślona, udana. einen zur Traurigkeit bewegen, kogo do smutku, do żałości poruszyć. sich der Traurigkeit überlassen, w smutku się zanurzyć. einem die Traurigkeit benehmen, einen davon abbringen, komu smutek odiąć, kogo smutku pozbawić; verursachen, smutek sprawić. sich in großer Traurigkeit befinden, znaydować się w wielkiem smutku. sich der Traurigkeit widersetzen, sich von ihr nicht wollen einnehmen lassen, opierać się smutkowi, żałości, nie dać się smutkowi, nie dać się brać żałości; sich derselben entschlagen, wybić się ze smutku, pozbyć się żałości; unglaubliche, unendliche, schwere, niepodobny do wiary, nieskończony smutek; fahren lassen, żałość smutek porzucić. sich der Traurigkeit ganz und gar ergeben, utopić się wcale w smutku, w żałości. für Traurigkeit vergehen, od smutku, od żałości schnąć, niknąć, niszczeć; einen davon befreyen, kogo od smutku uwolnić.

Trauring, *m.* pierścień ślubny, obrączka ślubna.

Trauung, *f.* wiara, wierzenie; 2) neuer Eheleute, zaślubienie zaręczonych, ślubu danie zrękowanym.

Treber, *plur.* młoto; *prov.* wer sich unter die Treber menget, den fressen die Schweine, *przysł.* kto się owcą czyni to go wilk pożre, na pochyłe drzewo y kozy skaczą; kurz: nie zawżse się uniżay.

Trecken, ciągnąć, s. Ziehen.

Treffen, trafić; etwas mit seinen Gedanken, w co swoią myślą. nicht damit treffen, nie trafiać myślą, źle się domyślać, nie zgadać. genau treffen, w sam raz trafić, zgadnąć. den Weg treffen, drogę znaleść. auf den Feind treffen, z nieprzyiacielem się potkać. auf einen treffen, natrafić na kogo, napotkać. spotkać kogo; *w tym samym sensie*, spotkać się z kiem.

Treffen, das, *n.* potyczka, bitwa, walka, utarczka; mit dem Feinde halten, potyczkę, bitwę toczyć z nieprzyiacielem. sich aus dem Treffen machen, z potyczki wyść, wystąpić. sich in kein Treffen einlassen, nie wdawać się w żadną potyczkę; wieder anfangen, bitwę znowu zacząć, odnowić; ist auf beyden Seiten gleich, bitwa z obudwoch stron rowna; ist auf einer Seite so heftig, als auf der andern, iest tak żwawa, na iedney iak y na drugiey stronie. es auf ein Treffen ankom-

ankommen lassen, na los bitwy' puścić.

Trefflich, przedni, wyśmienity.

Treiben, pchać, wygnać, gnać, zapedzić, popychać, przymuszać, poganiać, bawić się, robić, prowadzić, czynić. sein Werk treiben, swoie rzemiosło robić; das Vieh auf die Weide, bydło na paszą pędzić. einen aus dem Besitze seiner Güter treiben, kogo z possessyi, z osiadłości swoich dobr wygnać. einen zur Bezahlung treiben, kogo do zapłacenia przymuszać; einen aus der Stadt, kogo z miasta wygnać, wyganiać; aus dem Hause, z domu; von seiner Stelle, ze swoiego mieysca zpędzić, zegnać; einen mit Gewalt von den Gütern, kogo gwałtem z dobr wygnać; von dem Ehrenamte, z honoru, z urzędu kogo zepchnąć; die Feinde aus ihren Posten, nieprzyiaciela z iego mieysca. den Feind in die Flucht treiben, nieprzyiaciela do ucieczki przymusić. einen in die Enge treiben, kogo w ciasne napędzić; die Menschen an einen Ort zusammen, ludzi wraz spędzić na iedno mieysce; einen nach Hause, kogo do domu pędzić, gnać. die Schafe treiben, owce pędzić; 2) den Kohlenhandel, bawic się przedażą węgli. eine Sache heftig treiben, rzecz żwawo popierać. Seeräuberey treiben, rozboiem się na morzu bawić. Handel treiben, kupiecki handel prowadzić, kupiestwem się bawić, kupczyć. die Rechtssache guter Freunde treiben, sprawy prawne dobrych przyiacioł trzymać. sie treiben das, to iest ich robota, to iest ich rzemiosło.

Treiber, *m.* naganiacz, poganiacz, przymusiciel, napędziciel, pobudca.

Treibung, *f.* napędzenie, napędzanie, pędzenie, przymuszanie, robienie rzemiosła, sztuki, prowadzenie handlu; czynienie, broienie.

Trenschant, *m.* krayczy, ktory u stołu potrawy mięsne, pieczyste rozbiera.

Trenchee, *f.* wały, fossa oblężna, row oblężny; aufwerfen, fossę oblężną y wał kopać.

Trenschiren, kraiać, rozbierać potrawy, pieczyste.

Trenschirkunst, *f.* kraiania, rozbierania sztuka.

Trennen, dzielić, rozdzielać; von etwas, od czego. sich von einem trennen, oddzielić się od kogo. die Vereinigten haben sich getrennet, złączeni ktorzy byli rozdzielili się, rozerwali się, rozłączyli się, s. Scheiden, Theilen, Absondern.

Trennung, *f.* dzielenie, rozdzielenie, odłączenie, rozłączenie; eines Mannes und Weibes, rozwod męża y żony; ist aus Schuld des Mannes geschehen, z winy męża, mąż winien, że się rozwod stał. Trennung in der Religion, odszczepieństwo w religii.

Trepaniren, trepanować; die Hirnschale durchbohren, czaszkę muzgową wiercieć.

Treppe, *f.* wschody. Stuffen der Treppe, stopnie w wschodach; z ktorych się schody składaią; darunter stecken, pod schodami skrycie siedzieć; sich darunter stecken, pod schody się skryć. wie eine Treppe, schodowaty.

Treschen, młocić, s. Dreschen.

Trespe, *f.* kąkol. von Trespen, *adj.* kąkolowy, z kąkolu; dergleichen Mehl, kąkolowa mąka; dergleichen Sieb, przetak do wyczynienia kąkolu.

Trespenfeld, *n.* pole kąkolowate, pole kąkol rodzące.

Treten, deptać, tłoczyć; mit Füßen, nogami; unter die Füße, pod nogami. sich einen Stachel in den Fuß treten, kolec, kolkę sobie wbić w nogę. zu einem treten, stanąć, stać przy kiem. an die Thüre treten, przy drzwiach stanąć, stać. in ein Amt treten, wstąpić, wieżdżać na iaki urząd; einem die Augen, komu przed oczami stanąć, przed oczy przyść; eines Ehren zu nahe, być przeciwnym czyiemu honorowi. in eines Fußstapfen treten, wstępować w czyie ślady. an das Land treten, na ląd wyść. Lehm treten, glinę deptać, nogami depcząc rozrabiać. der Hahn tritt die Henne, kogut się parzy z kurą. die Henne will sich nicht treten lassen, kura nie da kogutowi do siebie.

Treten, das, *n.* deptanie, drepczenie, tłoczenie nogami.

Treu, wierny. treue Freunde haben, mieć wiernych przyiacioł; Hülfe, wierna pomoc. treue Alliirte, wierni Alianci, Związkowi. treue Freundschaft, wierna przyiaźń. treuer und beständiger Freund, wierny y stateczny przyiaciel. treuen Rath geben, komu dać wierną radę. ein treues Gemüth gegen einen haben, mieć wierne serce, wierny umysł komu. sehr treu, bardzo wierny, nader wierny. nicht treu seyn,

seyn, nie być wiernym. treu verbleiben, zostawać wiernym.

Treue, *f.* słowo, wierność; gewisse, besondere, pewna, osobliwa; sonderbare, osobliwsza; unglaubliche, niepodobna do wiary; große, wielka; größte, naywiększa. sich eines Treue überlassen, spuścić się, zdać się na czyią wierność; einem erweisen, komu wierność pokazać. Treue und Glauben halten, wiarę y wierność utrzymywać. die Treue ist verschwunden, wierność upadła. einem eine sonderbare Treue beweisen, komu iaką osobliwszą wierność pokazać; unverbrüchliche leisten nieprzełamaną wierność chować; einander geloben, wzaiemnie wierność ślubować, przyrzec. seine Treue ist unverbrüchlich, iego wierność iest nieprzełamana. unsere Treue soll ewig währen, nasza wierność ma wiecznie trwać. eines Treue noch nicht versichert seyn, czyiey wierności ieszcze nie być pewnym, o czyiey wierności ieszcze nie być ubezpieczonym, nie być iey bezpiecznym. o, wo ist doch Treue und Glauben geblieben! a gdzież się wierność y wiara podziały! bey meiner Treue, na moię wierność, na moią wiarę. er hat es an seiner Treue gegen das Vaterland nicht fehlen lassen, nie schodziło mu na wierności ku oyczyznie. eines Treue vermissen, czyiey wierności, albo wierności po kiem pragnąć, żądać.

Treuge, suchy, wyschły; Blätter, suche liście. einem ein treuges Kleid geben, dać suchą suknią komu. treuger Boden, suchy grunt. treuge werden, suchym się stawać, stać. es ist alles von dem Winde oder von der Sonne treuge geworden, wszystko od wiatru, albo od słońca wyschło. etwas von der Sonne lassen treuge werden, co na słońcu wysuszyć, schnąć, wyschnąć, suszyć się, wysuszyć się. gieb mir treuge Kleidung, bis meine nassen wieder trocken werden, day mi iaką suchą suknię, aż moia wyschnie, poki moia wysuszona nie będzie, s. Trocken, Dürre.

Treuge, *adv.* sucho; im Wasser stehen, w stayni stać.

Treugen, suszyć, wysuszyć, wysuszać, przesuszyć; etwas, co; in der Sonne, na słońcu.

Treugesinnet, dobrze myślący, dobrze namyślony, dobrego serca.

Treuherzig, dobroczynny, szczodrobliwy, szczodry; wierny, rzetelny, podściwego serca.

Treuherzig, *adv.* wiernie, podściwie, rzetelnie, szczerym sercem.

Treulich, *adv.* wiernie, z wiernością; etwas besorgen, o co mieć staranie; es mit einem meynen, wierne serce mieć dla kogo, wiernego być serca.

Treulos, niewierny, bez wierności, bez wiary. treuloser Freund, niewierny przyiaciel. treulose Völker, niewierne narody. treuloses Gemüth, niewierny umysł. treuloser Mensch, niewierny człowiek. treulos werden, niewiernym się stać.

Treulos, *adv.* niewiernie, chytro; den Vertrag brechen, ugodę zerwać.

Treulosigkeit, *f.* niewierność, przeniewierzenie się. durch eines Treulosigkeit hintergangen werden, niewiernością czyią być zwiedzionym, oszukanym. den Schein der Treulosigkeit meiden, chronić pozoru niewierności. bey so großer Treulosigkeit der Menschen, przy tak wielkiey niewierności ludzi.

Triangel, *m.* troykąt. wie ein Triangel, iak troykąt, troykątna forma.

Tribut, *m* podatek, dań, danina, hołd; unerträglicher, nieznośny; täglicher, gemeiner, codzienny, pospolity; auflegen, nałożyć, nakładać, nakazać; eintreiben von einem, wybierać, wyciągać od kogo; abtragen, oddawać, wypłacać; jährlich von etwas, co rocznie od kogo; einen davon befreyen, kogo od podatku uwolnić. mit schwerem Tribute drücken, uciskać, uciemiężać, srogiem podatkiem. einem die Hälfte des Tributs geben, dać komu połowę podatku, hołdu. einen mäßigen Tribut von einem fodern, miernego podatku chcieć domagać się od kogo.

Tributbar, podatkowy, podatek, hołd płacący; einen machen, podatkowym kogo uczynić. tributbar seyn, podatkowym być.

Trichter, *m.* leiek, liiek. durch den Trichter laufen lassen, przez leiek przepuścić, przepędzić.

Trieb, *m.* instinkt, natchnienie, duch. aus einem göttlichen Triebe, z boskiego natchnienia; zur Arbeit, &c. duch do roboty, do podania się w niebezpieczeństwo. natürlicher Trieb, wrodzony duch. einen guten Trieb von sich

ſich ſpüren laſſen, pokazywać po ſobie ſkłonność wrodzoną do dobrego.

Triefäugig, oczu płynących, oczu ciekących; ſeyn, być; ein wenig, trochę nie wiele. der etwas triefäugig iſt, ktory nie co ciekących oczow ieſt.

Triefen, kapać. das Waſſer trieft ſachte daher, woda kapie powoli ztamtąd. das Meſſer trieft vom Blute, z noża krew kapie. der Senf verurſachet, daß die Augen triefen, gorczyca ſprawuie że oczy płyną. die Thränen triefen ihm aus den Augen, łzy mu kapią, padaią z oczow.

Triefen, das, *n.* kapanie, kroplami padanie, płynienie; der Augen, oczow; vertreiben, płynienie oczow ſpędzić. das Triefen der Augen plaget mich mehr, als vorher, płynienie oczow więkſze mam teraz iak przed tym.

Triefend, kapiący, ciekący, kroplami padaiący; Harz, żywica kapiąca, ciekąca. triefende Augen haben, ciekące płynące mieć oczy.

Triftig, ciężki. triftige Urſache, ciężka przyczyna

Triller, *m.* in der Muſik, trel w muzyce w głoſie; machen, trele w głoſie robić.

Trinken, pić; ſehr viel, bardzo wiele; trübes Waſſer, mętną wodę. niemals was angenehmers getrunken haben, nic przyiemnieyſzego nigdy nie pić; er hat niemals ohne Durſt, on nigdy z pragnienia nie pił. einem zu trinken geben, dać komu pić. aus vollen Kannen trinken, pełnemi kuflami pić. wo haſt du getrunken? gdzieś ty pił? aus einem Becher trinken, z kufla pić. trinke fort, napiy ſię dobrze, piy dobrze. auf eines Geſundheit trinken, pić za czyie zdrowie. zu viel trinken, nazbyt pić. der gern trinkt, ktory rad piie. einem zutrinken, pić do kogo; einen großen Becher, wielkiem puharem. ich habe heute nicht einen Tropfen getrunken, ia dziſiay ani kropli nie piłem. in einem Zuge trinken, iednym ciągiem pić.

Trinker, *m.* piiak, opoy, żłopak, piianica.

Trinkgeld, *n.* trinkgielt, na gorzałkę, na piwo komu pieniądze; verſprechen, obiecać, obiecywać; geben, dać. für ſeine Thorheit Trinkgeld bekommen, za ſwoie głupſtwo trinkgieltu doſtać, wziąć na piwo, na gorzałkę.

Trinkgeſchirr, *n.* naczynie do napoiu.

Tripp, *m.* ein Zeug, trypa, materyia na kſztałt iedwabney.

Tripper, *m.* płynienie zepſutego naſienia z człowieka.

Tritt, *m.* ſtąpienie, ſtąpanie, ſtupanie. keinen gewiſſen Tritt thun können, nie móc żadnego pewnego ſtąpienia uczynić; 2) worauf man ſteht oder die Füße ſezt, podnożek, podſtopek, na ktorym ſtoią, albo nogi wſpieraią.

Trivial, *n.* proſty.

Triumph, *m.* tryumf, wiazd zwycięſki; anſehnlicher, okazały; großer, wielki; wegen erhaltenen Sieges zur See, ze zwycięſtwa na morzu otrzymanego; halten, odprawiać. die Gefangenen im Triumphe einführen, niewolnikow na tryumfie prowadzić.

Triumphiren, triumfować, z triumfem wieżdżać; mit großen Ehren, z wielkiemi honorami; über einen, nad kiem tryumfować.

Triumphwagen, *m.* woz tryumfalny.

Trocken, ſuchy. trockenes Land, ſucha ziemia. die Brunnen ſind trocken, żrzodła ſą ſuche. trockene Gegenden, ſuche mieyſca, okolice. ſehr trocken, nader ſuchy. trocken werden, ſchnąć, ſuchym ſię ſtać, ſtawać, wyſychać; im Backofen, w piekarſkiem piecu. die Augen werden nie trocken, oczy nigdy nie oſchną z łez. ein wenig trocken werden, trochę przeſchnąć.

Trocken, *adv.* ſucho; im Stalle ſtehen, w ſtayni ſtać.

Trockenheit, *f.* ſuſza, ſuchość, wyſchłość. man hat ſelbiges Jahr große Trockenheit gehabt, w taki rok miano wielką ſuſzą, wielką ſuchość, ſ. Dürre.

Trocknen, trocken machen, ſuſzyć, wyſuſzać; die Sümpfe, ieziora, bagna. etwas an der Sonne trocknen laſſen, dać czemu od słońca wyſchnąć.

Trocknen, das, *n.* ſuſzenie, wyſuſzanie, wyſuſzenie.

Trocknung, *f.* ſuſzenie, wyſuſzanie.

Trödel, *m.* tandeta. Trödelwaare, przedayne rzeczy, manatki na tandecie.

Trödeler, *m.* tandeciarz, co przechodzone y zażywane rzeczy przedaie; von alten Büchern, ſtarych kſiąg przekupień.

Trödeln, *v. a.* tandecić, tandetą ſię bawić, na tandecie przedawać.

Trödeley, *f.* fraſzki, rupieci.

Trödelfrau, *f.* tandeciarka.

Trödelhaft, tandetny, tandeciany.

Trödelmarkt, *m.* tandeciany rynek, tandeta.
Tröpfeln, krapać, kapkami padać.
Tröpflein, *n.* kapka, kropelka.
Tröschen, gawędzić.
Trösten, cieszyć, pocieszyć; mit schlechter Hoffnung, niewielką y prożną nadzieią. einen schriftlich trösten, kogo przez listy cieszyć; einen in seinem Elende, kogo w iego nędzy; sich selbst, siebie samego. er tröstet sich mit seinem guten Gewissen, on się cieszy swoiem dobrym sumnieniem; sich mit andern Exempel, czyim się przykładem cieszyć; wegen des allgemeinen Elendes, cieszyć w pospolitey, w powszechney biedzie. das tröstet mich allein, to mię tylko cieszy. der sich trösten läßt, pocieszenie przyimuiący. der sich nicht trösten läßt, pocieszenia nieprzyimuiący.
Trösten, das, *n.* cieszenie, pocieszenie.
Tröster, *m.* cieszyciel, pocieszyciel, cieszący, pocieszaiący.
Trösterinn, *f.* cieszycielka, pocieszycielka.
Tröstlich, pełny pocieszenia.
Tröstung, *f.* cieszenie, pocieszenie.
Trog, *m.* koryto. Backtrog, koryto do ciasta.
Trommel, *f.* bęben. er hat einen Bauch wie eine Trommel, on ma brzuch iak bęben.
Trommelschläger, *m.* dobosz.
Trompete, *f.* trąba. in die Trompete stoßen, dać znak trąbą. auf der Trompete blasen, na trąbie grać.
Trompetenschall, *m.* głos trąb; hören lassen, dać słyszeć.
Trompeter, *m.* trębacz. einen Trompeter im Lager zurück lassen, trębacza w obozie zostawić.
Tropfen, *m.* kropla, kapka; fällt herunter, spada na doł; bringt von der Sonnenhitze heraus, od upału słonecznego krople z niego lecą.
Tropfenweise, *adv.* kroplami, po kropli, kapkami, po kapce; fallen, padać, upadać.
Troß, *m.* bagaże woyskowe, *potym*, czeladź woyskowa, ciury.
Trost, *m.* pociecha; großer, wielka; schlechter, zła; sehr großer, nader wielka; letzter, ostatnia. es ist ein großer Trost wider dessen Trauren, nichts Böses gethan haben, iest to wielka pociecha nic złego nie uczynić. einem Abwesenden einen großen Trost geben, nieprzytomnemu komu wielką pociechę czynić. in meiner größten Betrübniß bediene ich mich des Trostes, w naywiększym moiem utrapieniu tey używam pociechy; in der Theurung, w drogości chleba. der einige Trost blieb mir noch, welcher nun auch verlohren ist, iedna pociecha się ieszcze zostawała. das ist mein einiger Trost, to iest moia iedyna pociecha. ich suche bey dir meinen Trost, ia u ciebie moiey pociechy szukam. das ist mein Trost in meinem Unglücke, to iest moia pociecha w moiem nieszczęściu. das wird mir zum Troste dienen, to mi pociechą będzie. der einige Trost erhält mich, daß, ta iedyna pociecha mię utrzymuie, że. dieses giebt einen Trost, to czyni mi nie iaką pociechę. ach, das war ein Trost! ach to była pociecha!
Trostel, *m.* ein Vogel, kwiczoł, iemiołucha, ptak.
Trostlos, niepocieszony, w rozpaczy zostaiący.
Trostlosigkeit, *f.* niemienie pociechy, bez pociechy zostawanie.
Trostreich, pełny pociechy, obfituiący w pociechy.
Trostschreiben, *n.* pismo cieszące, list pocieszaiący.
Trotz, *m.* upor, krnąbrność. man sehe nur den Trotz an! patrzay co za zuchwałość! was das für ein Trotz ist, patrzay co to za zuchwałość iest.
Trotzen, być upornym, krnobrnym, upierać się, upartym być.
Trotzig, uporny, uparty, krnobrny, nieposłuszny; gegen die Obern, starszym. trotziger Kerl, krnobrny chłopak, *to co*, hardy; sind die Weiber wegen ihres Heuraths-Guths, kobiety ktore maią posag są harde. trotzig werden, zuchwałym, hardym się zdawać.
Trotziglich, hardo, krnobrnie, zuchwało; an einen schreiben, pisać do kogo; auf einen los gehen, zuchwale obces na kogo iść.
Troublen, *plur.* zamieszki, zamieszania, kłutnie; legen sich, kłutnie, zamieszki, ustaią. die Troublen im Lande, zamieszki w kraiu.
Troupp, *m.* poczet żołnierzy, orszak; zu Pferde, konnych, s. Haufen.
Trouppen, *pl.* żołnierze, pułki, poczty, woysko; anwerben, zaciągać, werbować; aufrichten, zebrać, zaciągnąć; auf den Beinen haben, mieć gotowe, s. Armee, Soldaten.

Trouppweise, *adv.* pułkami, pocztami, kupami; fliegen die Staare, lataią szpaki; an einen Ort kommen, na iakie mieysce przychodzić; gehen, iść.
Truchses, *m.* stolnik.
Trug, *m.* zdrada, oszukanie, s. Betrug.
Trüb, mętny, pochmurny, posępny, ponury. trüber Himmel, pochmurne niebo. trübes Wasser, mętna woda. trüber Wein, mętne wino. trübes Wetter, posępne powietrze, trüber Tag, pochmurny dzień, posępny dzień.
Trüb, *adv.* pochmurno, ponuro, posępno, mętno.
Trübsal, *n.* utrapienie, kłopot, bieda, ucisk, smętek.
Trübsand, *m.* miałkie, hak, piasek z wody wyglądaiący.
Trübselig, biedny, nędzny, strapiony, utrapiony, skłopotany, biedę przynoszący. trübseliger Krieg, biedna, biedę przynosząca woyna. trübselige Flucht, biedy, nędzy pełna ucieczka, s. Elend.
Trübseligkeit, *f.* s. Trübsal.
Trügen, oszukać, oszukiwać, zdradzić, zwieść. lügen und trügen, kłamać y zwodzić, s. Betrügen.
Trummel, s. Trommel.
Trummeln, bębnić, w taraban uderzyć, bić.
Trunk, *m.* trunek, napoy; unmäßiger, niepomiarkowany. einem Gift in den letzten Trunk thun, komu trucizną napoy zaprawić; Wassers, z wody napoy; starker in einem Zuge, mocne picie iednym ciągiem, duszkiem.
Trunken, upoiony, piiany. sich bey einem betrinken, upić się u kogo. trunken seyn, być upoionym, piianym. trunken machen, piianym uczynić, upoić.
Trunkenbold, *m.* opoy, piianica, głowny piiak.
Trunkener Weise, popiianu, popiianemu.
Trunkenheit, *f.* piaństwo, pianość, upoienie się.
Truthahn, *m.* Indyk, Indur.
Truthenne, *f.* Indyka, Indyczka.
Tuch, *n.* sukno; dickes, dychtowne; feines, cienkie; kleines Stückgen davon, płatek sukna. von Tuche, *adj.* sukienny; leinenes, chusta.
Tuchbereiter, *m.* folusznik, sukiennik.
Tuchbleiche, *f.* folusz, sukiennica.
Tuchhändler, *m.* sukiennik, kupiec sukienny.
Tuchhandel, *m.* kupiestwo suknem, sukienny handel.
Tuchkleid, *n.* sukienna suknia, z sukna robiona.
Tuchknappe, *m.* blecharz, wałkarz, *sukiennikow nazwiska*, od roboty rozmaitey.
Tuchladen, *m.* sklep sukienny, w ktorym sukno przedaią.
Tuchmacher, *m.* suknotkacz, suknodziey, sukiennik.
Tuchmacher Handwerk, *n.* rzemiesło sukiennicze, sukna robienie.
Tuchscheere, *f.* nożyce sukiennicze.
Tuchscheerer, *m.* sukna postrzygacz.
Tuchscheer Wolle, *f.* postrzyżyna, strzyżyny od sukna.
Tuckmäuser, *m.* pokątny człowiek, nieznaiomy, odludek.
Tugend, *f.* cnota; liebenswürdige, godna kochania, godna miłości; rühmliche, sławna; herrliche, przednia; vortreffliche, arcyprzednia; einem angenehme, komu przyiemna; lobenswürdige, chwały godna; mangelhafte, niedostatnia; vollkommene, doskonała; wahre, nützliche, große, prawdziwa, pożyteczna, wielka; strenge, niełagodna; damit begabet seyn, być cnotą obdarzonym. nichts von Tugend an sich haben, niemieć nic cnoty w sobie; verdienet ein wahres Lob, sama tylko na prawdziwą pochwałę zasługuie. alles ist vergänglich, nur die Tugend nicht, wszystko iest przemiiaiące, tylko cnota nie; ist das allerschönste, cnota iest rzecz naypięknieysza.
Tugendhaft, cnotliwy. das ist tugendhaft, to iest cnotliwa. der weder klug noch tugendhaft ist, ktory ani rostropnym, ani cnotliwym iest. aufhören, tugendhaft zu seyn, przestać, być cnotliwym.
Tüchtig, sposobny. tüchtige Sache, zdatna, wygodna rzecz; zu etwas, do czego. tüchtiger Mann, zdatny człowiek, sposobny człowiek; zu einem Amte, do iakiego urzędu, s. Geschickt.
Tüchtig, *adv.* zdatnie, wygodnie, sposobnie.
Tüchtigkeit, *f.* sposobność, zdatność, sprawność.
Tücke, *f.* sztuki, wykręty, wybiegi, oszukaństwo.
Tückisch, zdradliwy, oszukany, zawodny. tückisch und erlogen, zawodny y kłamliwy.
Tückisch, *adv.* zdradliwie, oszukanie, zawodnie,

zawodnie, oszukuiąc; hinter einem seyn, podchodzić kogo.
Tückmäuser, *m.* człowiek nieznaiomy, skryty w sobie.
Tückmäuserig, niedościgły, skryty w sobie, chytry, wybiegły.
Tünchen, tynkować. eine Wand tünchen, ścianę iaką tynkować, potynkować, wytynkować.
Tünchen, das, *n.* tynkowanie, potynkowanie, wytynkowanie: darzu dienlich, oder gehörig, do tynkowania służący, do tynkowania należący.
Tünchkalk, *m.* wapno do tynkowania; anwerfen, wapnem podrzucić.
Tünchkelle, *f.* kielnia do tynkowania, do podrzucania wapnem.
Tüngen, gnoić, nawozić, nawozem zwieść; das Feld, pole.
Tünger, *m.* Mist, womit man tünget, gnoy, nawoz, ktorym maszczą rolę; führen, wozić.
Tüngung, *f.* gnoienie, nawozem zwożenie, hurtowanie; zu rechter Zeit anstellen, w swoy czas nawozić.
Tüppelchen, *n.* punkcik; eines Buchstabens, litery iakiey, kropka.
Tüpplicht, nakrapiany, kropkowaty. tüpplichtes Kleid, nakrapianą suknia.
Türk, *m.* Turek, Turczyn.
Türkey, *f.* Turcyia, Tureckie Kraie, Tureckie państwo; Europäische, Europeyskie; Asiatische, Aiyatyckie.
Türkinn, *f.* Turka, Turczynka, białogłowa.
Türkisch, Turecki. türkisches Reich, Tureckie Cesarstwo. türkischer Sebel, Turecka karabela. türkischer Glaube, Turecka wiara; Gesetzbuch, Turecki Alkoran.
Türkisch, *adv.* po Turecku; reden, mowić.
Tulpe, *f.* eine Blume, tulipan, kwiat.
Tumm, głupi, głuptawy, ślepy. was kann tümmer, als er, seyn? co może być głupszego iak on? ein tummer Kerl, głupi chłop, szalony chłopak. wenn ich nicht so tumm wäre, gdy bym nie był tak głupiem. er sieht mich auch für gar zu tumm an, on mnie wcale ma za głupiego człowieka. er ist der allertummste Mensch von der Welt, on ieit naygłupszy człowiek na świecie, s. Dumm.
Tummeln, sich, prędko, nagle co czynić. ein Pferd tummeln, konia przieżdżać, grzać, biegać na koniu.
Tummelplatz, *m.* pole; sich darauf begeben, wyść, wyprowadzić się na pole. der erste des Krieges war in Italien, naypierwsze pole woyny były Włochy.
Tummheit, *f.* głupstwo, szaleństwo.
Tummkühn, lekkomyślny, głupie śmiały, płochy.
Tumult, *m.* tumult, zamieszanie, rozruch; großer, schrecklicher, wielki, straszliwy; verursachen, erregen, sprawić, wzruszyć.
Turnier, *n.* turniey, igrzysko ieźdźcow na koniech.
Turnierplatz, *m.* zawod na turnieia, do toczenia turnieiow.
Turteltaube, *f.* synogarlica, synogarliczka.
Tyrann, *m.* tyran, okrutnik. die Stadt wurde von einem grausamen Tyrannen gedrückt, miasto było od okrutnego tyrana przyciśnione, s. Grausam.
Tyranney, *f.* tyraństwo; 2) okrucieństwo.

U. V.

U, der zwanzigste Buchstab des deutschen Alphabeths, U, dwudziesta litera Niemieckiego abecadła, *n.* nie spadkuie się; V, albo v, także się nie spadkuie.
Väterlich, oycowski. väterliche Güter, oycowskie dobra. väterliches Erbtheil, oycowskie dziedzictwo. väterliches Gemüth, oycowski umysł.
Väterlich, *adv.* po oycowsku, iak oyciec; einen erinnern, kogo napominać, przestrzegać.
Vagiren, włoczyć się; im ganzen Lande herum, po całym kraiu.

Valet, *n.* waleta, pożegnanie ostatnie; einem geben, komu oddać, powiedzieć.
Valetrede, *f.* mowa na pożegnanie.
Valetschmaus, *m.* ochota na pożegnanie.
Vasall, *m.* wasal; der in eines Schutze ist, ktory iest podczyią protekcyią; des Römischen Reichs, Państwa, Cesarstwa Rzymskiego.
Vater, *m.* oyciec; geplagter, strapiony; glückseliger, uszczęśliwiony; harter und scharfer, żrędny y ostry, przysurowszy; der bald zu scharf, bald zu gelinde

gelinde ist, ktory raz nazbyt ostry, drugi raz nazbyt dobry; gütiger, alter, dobrotliwy, stary; leutseliger und lieber, ludzki y kochany; ungestümer, grausamer, geiziger, skrzętny, srogi, łakomy; der die Seinen lieb hat, ktory swoich kocha; leiblicher, rodzony; liederlicher und unachtsamer, niedbały y niebaczny; karger, kluger, skąpy, rostropny; ernsthafter, surowo-poważny; frommer, dobry, łagodny; der sich erbitten läßt, ktory się dał przebłagać, przeprosić; artiger, feiner, piękny, zacny, wesoły; unbilliger, niesłuszny. einen mit Rechte einen Vater des Vaterlandes nennen können, kogo sprawiedliwie moc nazwać oycem oyczyzny. der weder Vater noch Mutter hat, ktory nie ma ani oyca, ani matki. unserer Väter Zeit, za czasow oycow naszych. der einen klugen und redlichen Vater hat, ktory ma rozeznanego y rzetelnego oyca. der einen frommen Vater hat, ktory ma dobrego, podściwego oyca. einen andern als einen Vater lieben und ehren, kogo iak drugiego oyca kochać y szanować seinen Vater am besten kennen, swoiego oyca naylepiey znać. Vater und Mutter, *iednym słowem*, Rodzice. vom Vater her, *adj.* oyczysty. dessen Vater noch lebet, iego oyciec ieszeze żyie. dem Vater nachahmen, oyca naśladować, oycowskie mieć postępki.

Vatergut, *n.* oyczyste dobra, oyczysta maiętność; erhalten, utrzymywać; verfressen, przeieść, przetyrać; durchbringen, utracić, zmarnować; einen darum bringen, kogo przyprawić o utratę oycowskiego maiątku.

Vaterherz, *n.* oycowskie serce, oycowski umysł.

Vaterland, *n.* oyczyczna; bedrängtes, geplagtes, strapiona, uciśniona; das keinen Schaden gelitten hat, ktora żadney szkody nie poniesła. mit dem Rücken sein Vaterland ansehen müssen, dla iakie przyczyny pozbawić się oyczyzny. was ist einem lieber, als sein Vaterland? komu iest co milszego iak oyczyzna?

Vaterlos, bez oyca, sierota, oyca niemaiący.

Vatermörder, *m.* oycoboyca; der seinen Vater umgebracht hat, ten iest oycoboycą, ktory swoiego oyca zabił. besondere Strafe für die Vatermörder ausdenken, osobliwą karę na oycoboycow wymyślić.

Vatermörderinn, *f.* oycoboyczyna, oycoboyka, zaboyczyna oyca.

Vatermörderisch, oycoboyski.

Vatermord, *n.* oycoboystwo, zabicie, zamordowanie oyca.

Vaters Bruder, *m.* brat oyca, stryi dzieciom brata.

Vaters Schwester, *f.* siostra oyca, ciotka dzieciom brata.

Vaterstadt, *f.* miasto oyczyste, w ktorym się kto rodził.

Vaterstelle, *f.* oycowskie mieysce; bey einem vertreten, być u kogo na oycowskim mieysku.

Vater Unser, *n.* Gebet, oycze nasz, *modlitwa.*

Veilgen, *n.* eine Blume, fiołek, fiałek, *kwiatek.* wie Veilgen, fiałkowy; dergleichen Farbe, fiałkowa barwa, fiałkowy kolor.

Veilgensaft, *m.* sok fiałkowy, ulepek.

Veilwurz, *f.* fiołkowy korżeń.

Venedig, Wenecyia.

Venerisch, wenerowy; Lust, wenerowa lubość.

Venetianer, *m.* Wenecyanin, z Wenecyi rodem, Wenet.

Ventil, *n.* Klappe, die sich in einer Pompe wie ein Thürlein auf- und zumacht, daß das Wasser hinein, aber nicht heraus kann, zamykadło, zapadka, *pofr.* soupape, *f.* drzwiczki w pompie, ktore się otwieraią puszczaiąc wodę w pompę, a po wpuszczoney zamykaią się, aby woda z pompy nie wychodziła.

Venuskrankheit, *f.* wenerowa choroba, franca, albo neapolina.

Verabsäumen, zaniedbać, zaniechać, za rzucić; etwas, co.

Verabscheiden, ugodzić, umowić, umowić się, postanowić; die ganze Sache, całą rzecz, o całey rzeczy.

Verabscheiden, das, *n.* umowienie, ugodzenie, umowienie się.

Verabscheidung, *f.* umowa, ugoda, umowienie z sobą iakiey rzeczy.

Verabscheuen, brzydzić się, obrzydzić sobie; etwas, co; einen, kogo.

Verabscheuung, *f.* obrzydzenie, brzydzenie się, nienawidzenie.

Verac[illegible]diren, wymowić; mit einem, daß etwas geschehe, z kiem, ażeby się co stało.

Verachten, gardzić, zgardzić, pogardzać, pogardzić; beständig, sehr, gänzlich, statecznie, bardzo, wcale; das Geld, pienią-

pieniądzmi gardzić. andere verachten, inszemi pogardzać prze siebie; gar sehr, nader bardzo pogardzać. verachtet werden, być pogardzonym, wzgardzonym.
Verachten, das, n pogardzanie, pogardzenie, wzgardzanie, wzgardzenie.
Verachtet, pogardzony, wzgardzony, pogardzany.
Verachtung, f. pogarda, wzgarda; des Todes, śmierci. einen in Verachtung bringen, kogo na wzgardę podać.
Verächtlich, pogardy godny, nikczemny; werden, nikczemnym się, pogardy godnym stać. verächtlich machen, pogardy godnym uczynić; seyn, nikczemnym, pogardy godnym być.
Verächtlich, adv. z pogardą, ze wzgardą; gardząc, pogardzaiąc; von andern reden, o innych mowić; einen halten, begegnen, z pogardą kogo traktować, z kiem się obchodzić; an einen schreiben, do kogo pisać.
Veränderlich, odmienny, zmienny. veränderliches Gemüth, zmienny, odmienny umysł. die Lebensart ist veränderlich, ten życia sposob iest przemienny. veränderlichen Gemüths gegen einen seyn, odmiennego umysłu, zmiennego serca być przeciwko komu, s. Unbeständig.
Veränderlich, adv. odmiennie, zmiennie, z odmianą mowić.
Verändern, odmieniać, odmienić, przemieniać, przemienić; seine Kleidung, suknie swoie odmienić; seinen gefaßten Entschluß, swoie ułożoną radę odmieniać; die Meynung, zdanie odmienić, przemienić; das Testament, testament odmienić; die Gewohnheit, zwyczay. Zeit und Ort verändern, czas y mieysce odmienić; eine Rede, die Stimme, mowę, głos odmienić; sich geschwind, siebie prędko odmienić; die Ordnung, porządek. das Recht verändern, prawo przemienić. sich verändern, so oft er will, tyle się razy odmieniać ile chce; alle seine Absichten, wszystkie swoie zamysły odmienić. viele Dinge verändern sich oft in einem Augenblicke, wiele rzeczy odmieniaią się często w mgnieniu oka. die Farbe verändern, kolor zmienić. es hat sich viel verändert, wiele się poodmieniało.
Verändert, odmieniony, zmieniony, przemieniony.
Veränderung, f. odmiana, przemiana, zamiana, zmienność, odmienność; des Ortes, mieysca odmiana; des Sinnes, myśli. diese Sache wird niemals die Veränderung leiden, rzecz nigdy nie będzie odmiany cierpiała; eines um das andere, odmiana, zamiana, iednego w drugie. etwas ohne alle Veränderung sagen, wszystko bez wszelkiey odmiany mowić. die Veränderung vergnügt die Gemüther, odmiana kontentuie umysły.
Veräußern, oddalić; pozbywać, zbyć; etwas, co; to co przedać, sprzedać; pozbywać, zbywać.
Veräußert, pozbyty, zbyty.
Veräußerung, f. pozbywanie, zbywanie, pozbycie, zbycie, siehe Verkaufung.
Veralten, zestarzeć się.
Veraltet, zestarzały, przestarzały. veraltete Worte, zestarzałe, przestarzałe słowa; zastarzały.
Veraltung, f. zestarzałość, zastarzałość, przestarzałość.
Veranlassen, okazyią dać, zaczepkę dać; powod dać; einen zu etwas, komu do czego; wstęp do czego, drogę do czego komu otworzyć.
Veranlassung, f. okazyia, zaczepka, powod, droga, wstęp, do czego.
Veranstalten, gotować; das Gastgeboth, bankiet, ochotę. alles zum Kriege veranstalten, wszystko na woynę gotować.
Verantworten, bronić, mową, pismem; sprawiać się z czego; wymawiać co; seine Reden, swoie mowy.
Verantwortlich, wyekskuzowany, wymowiony, ktorego trzeba ekskuzować, wymawiać.
Verantwortung, f. odpowiadanie, sprawianie się, wymawianie się.
Verarbeiten, na robotę wydać, wypotrzebować, wyrobić.
Verarbeitet, wyrobiony. verarbeitetes Silber, wyrobione srebro.
Verargen, mieć za złe; einem etwas, co komu.
Verarmen, zubożeć.
Verarmet, zubożały.
Verarrestiren, dać w aresztt, aresztować; einen, kogo.
Verauctioniren, na aukcyi przedać; eines Bibliothek, czyią bibliotekę.
Verbannen, wygnać, wywołać, bannitować. einen, kogo. 2) in geistlichen Sachen, w duchownych rzeczach, wyklinać, wykląć.
Verbannet, wywołany; wyklęty; wygnany, bannitowany.

Verban-

Verbannung, *f.* wywołanie, wygnanie, bannitowanie, bannicyia. 2) im Geistlichen, wyklęcie, klątew.
Verbauen, zabudować; einem das Licht, komu świato do okien zabudować. 2) das Geld verbauen, wydać pieniądze na budowanie.
Verbauet, zabudowany.
Verbauung, *f.* zabudowanie.
Verbeißen, ſtrawić, zgryść; das Unrecht, krzywdę. 2) die Worte verbeißen, słowa przygryzać, ucinać, nie całe wymawiać.
Verbergen, kryć, taić; etwas vor einem, co przed kiem. man hat mir das verborgen, to przedemną utaiono, ukryto; seine Begierden, ſwoie chuci; in seinem Hause, w ſwoiem domu. etwas nicht verbergen können, nie moc czego utaić, ukryć; das Gewehr unter dem Kleide, broń pod ſuknią ſkryć; sich an einem heimlichen Orte, na mieyſce taiemne ſkryć ſię; sich in dem Walde, ſkryć ſię w leſie.
Verbergen, das, *n.* ſkrycie, ukrycie, utaienie, zataienie.
Verberger, *m.* ukrywacz, taiciel; zataiciel; ukryciel, ſkryciel. 2) przechowacz, przewodnia, der Straßenräuber, zboycow. 3) niewydawacz, niewydawca, seiner Geflissenheit, ſwoiey pilności, *albo* nie wydaiący ſię ze ſwoią pilnością.
Verbergung, *f.* ſkrycie, krycie; taienie, utaienie, zataienie; niewydawanie; seiner selbst, ſiebie ſamego.
Verbesserer, *m.* poprawca, poprawiciel, polepſzyciel.
Verbesserlich, poprawny, naprawny, *to ieſt*, co ſię może poprawić, naprawić.
Verbessern, poprawiać, naprawiać, polepſzać, poprawić, naprawić, polepſzyć; etwas ein wenig, co trochę; eines Sitten, czyie obyczaie; sein Versehen durch neue Tugend, grzech ſwoy poprawić przez nową cnotę; die Gesetze, praw poprawić. ein Guth verbessern, wſi poprawić, przyczynić dochodow w niey; eine Schrift, Rede, piſmo, mowę poprawić.
Verbessert, poprawny, naprawny, poprawiony, naprawiony, polepſzony.
Verbessert, *adv.* poprawnie, naprawnie.
Verbesserung, *f.* poprawa, naprawa, poprawienie, naprawienie, polepſzenie; der Weltweisheit, Filozofii.
Verbiethen, zakazować, zakazywać, zakazać, zabraniać, zabronić; einem etwas zu thun, co komu czynić. wer hat dir es verbothen? kto ci to zakazał; einem den Zutritt, zabronić komu przyſtępu; einem zu reden, komu mowić; einem den Wein gänzlich komu wina wcale zakazać; durch Gesetze, prawami; bey Strafe, pod karą; bey Halsabhauen, pod ucięciem ſzyi zakazać.
Verbiethen, das, *n.* zakazywanie, zakazanie; zabranianie, zabronienie, zakaz.
Verbiether, *m.* zakazca, zakazywacz, zabroniciel, zabrońca.
Verbietherinn, *f.* zakazczyna, zakazywaczka, zabronicielka.
Verbietherisch, zabraniaiący, zakazuiący.
Verbiethung, *f.* zakaz, zakazanie. bedrohentliche Verbiethung, groźny zakaz.
Verbinden, zawiązać, obwiązać; eine Wunde, ranę; obowiązać, obowięzywać. das Gesetz verbindet alle Menschen, prawo obowięzuie wſzyſtkich ludzi; einen durch eine Wohlthat, kogo obowiązać iakiem dobrodzieyſtwem; durch einen Handschlag, przez umowę; einem den Arm nach dem Aderlassen, komu rękę związać po puſzczeniu krwi; einem den Beinbruch, komu obwiązać złamaną nogę. einen mit Geschenken verbinden, kogo z obowiązać, z *obligować* podarunkami. einen eidlich verbinden, kogo przyſięgą obowiązać.
Verbindlich, obowięzuiący. verbindlicher Befehl, obowięzuiący rozkaz; *to co* obowiązany. sich einen verbindlich machen, kogo ſobie obowiązanym uczynić.
Verbindlichkeit, *f.* obowiązek, obowiązanie.
Verbündniß, *n.* przymierze, związek; mit einem machen, z kiem uczynić; eingehen, wniść w przymierze, w związek; stiften, zawrzeć, zamknąć z kiem związek; mit einem haben, mieć z kiem; aufheben, zerwać, ſiehe Bund rc.
Verbindung, *f.* związanie, związek; der Verwandschaft, pokrewieńſtwa; unter einander zu etwas, ſprzyſiężenie ſię na co; eheliche, związek ślubny, małżeńſki; mit einer treffen, wniść z ktorą w związek takowy.

Verbissen, strawiony, zgryziony, s. Verbeißen.
Verbitten, wyprasząć z czego, od czego; die Strafe, od kary; przeprasząć; daß einer nicht böse werde, aby się kto nie gniewał.
Verbittern, bitter machen, gorzkiem uczynić. böse machen, gniewać, drażnić, s. Erbitterung.
Verbitterung, f. gniewanie, draźnienie, rozgniewanie, rozdraźnienie; to co hefftiger Zorn, zawziętość, gniew. in großer Verbitterung mit einem leben, w wielkiey zawziętości, w wielkiem gniewie żyć z kiem.
Verblassen, s. Erblassen.
Verbleiben, zostawać, zostać; fest und unverrückt, mocnym y nieporuszonym. auf seiner Meynung verbleiben, przy swoiem zdaniu zostawać. die Freundschaft verbleibt fest, przyiaźń zostaie mocna.
Verbleibung, f. zostawanie, zostanie na zawsze.
Verblenden, zaćmić, zaślepić; mit Geschenken die Augen, podarunkiem oczy zaślepić, ludziom niebiegłym. das Glück verblendet die Gemüther, szczęście zaślepia umysły. von den Begierden verblendet werden, chuciami zaślepionym być. einen verblenden, zaślepić kogo, oślepić.
Verblender, m. zaślepiciel, zaćmiciel.
Verblendet, zaślepiony, zaćmiony.
Verblendung, f. zaślepienie, zaćmienie; der Augen, oczow.
Verblichen, zpełzły; wybladły; Schrift, Buchstaben, pismo, litery wybladłe, zpełzłe. 2) zur Unzeit gestorben, przed czasem umarły.
Verblieben, s. Uebrig.
Verblühen, z kwiatu opaść, opadać; in acht Tagen, w ośmiu dniach.
Verblühet, opadły z kwiatu. die Rosen sind verblühet, kwiat z roż opadł.
Verblümt, figurowany, allegoryczny. verblümt geben, uwinioną rzecz dać. verblümte Reden, uwiniene, uwijane mowy, to iest, allegoryczne.
Verbluten, krew wylać; krew uchodzić. er hat sich verblutet, krew go uszła.
Verblutet, bez krwi, ktorego krew uszła.
Verblutung, f. krwi wylanie, wytoczenie, uście krwi.
Verbollwerken, robotami fortecznemi zamknąć.



Verborgen, ukryty, skryty, utaiony, zataiony. verborgene Dinge, skryte, ukryte rzeczy; Begierde, utaione chuci; entdecken, odkryć, wyiawić. verborgen halten was geheim bleiben muß, to utaione trzymać, co powinno być ukryte. einem verborgen seyn, ukrytym być przed kiem. verborgener Ort, skryte mieysce.
Verborgen, adv. skrycie, potaiemnie, pokryiomo, tayno; sich halten, trzymać się, siedzieć.
Verborgenheit, f. tayność, skrytość, ukrytość.
Verbot, n. zakaz. eines Verbot nicht achten, nie dać nic na czyi zakaz; aufheben, zakaz znieść, skasować, s. verbieten.
Verboten, zakazany. er saget es sey verboten, on mowi że zakazano iest. verbotene Zusammenkunft, zakazana schadzka. es ist ihm verboten zu widersprechen, zakazano mu mowić przeciwko temu.
Verboten, adv. niegodziwie.
Verbrannt, spalony, opalony. von der Sonne werden, być opalonym od słońca, s. Verbrennen.
Verbrauchen, spotrzebować; zażyć wszystkiego. das Geld zu etwas verbrauchen, wypotrzebować, wydać pieniądze na co.
Verbraucht, spotrzebowany, strawiony, wydany.
Verbrechen, das, n. grzech, przestępstwo; geringes, lekki grzech, lekkie przestępstwo; kleines, mały, małe; größeres, większy, większe; großes, wielki grzech. mittelmäßiges, heimliches, verborgenes, pomierny, skryty, taiemny. einen wegen eines Verbrechens strafen, kogo ukarać za iaki grzech; sich fleißig dafür hüten, pilnie się grzechu strzec; auf sich laden, obładować się grzechem; einem aufbürden wollen, chcieć komu zadać iaki grzech; begangen haben, popełnić; begehen, popełniać; ablehnen, ubliżyć grzechu; davon losmachen, od grzechu kogo wolnym uczynić; davon loskommen, wyiść, wybrnąć z grzechu; keines begangen haben, żadnego niepopełnić; einem verzeihen, komu występek, grzech, darować. kühnes Verbrechen, śmiały występek, siehe Schuld, Uebelthat.
Verbrecher, m. przestępca, występca, przestępnik, występnik, grzesznik, winowayca.

Verbrennen, obramować taśmą, passamon dać do sukni.

Verbrennt, bramowany, obramowany, obłożony, taśmą etc. verbrenntes Kleid bramowana suknia.

Verbrennen, spalić, durchs Feuer vernichten, ogniem zniszczyć. einen lebendig verbrennen, kogo żywego spalić; sich selbst, siebie samego; etwas zu Asche, na popioł; einen Brief, list; eine Stadt von Grund aus, miasto do szczętu iakie spalić; sich das Maul, weil der Wein zu warm war, gębę sobie *sparzyć* bo wino było nazbyt gorące, 2) *to co* durch das Feuer verzehret werden, spalić się, ogniem zpłonąć, das Schloß ist verbrannt, zamek się spalił. sich den Finger verbrennen, palec sobie oparzyć, *albo* w palec się sparzyć. sich das Maul verbrennen, d. i. reden was ein anderer nicht gerne hört, w język się sparzyć, *to iest*, to mowić co drugiemu nie miło słuchać.

Verbrennen, das, n. spalenie, sparzenie, palenie; parzenie.

Verbrennung, f. spalenie; sparzenie; der Erde, spalenie ziemi.

Verbringen, s. Vollbringen.

Verbrůnderung, f. brastwo, pobratanie się.

Verbuhlen, na miłości, na kochaniu stracić, s. Verhuren.

Verbuhlt, rozmiłowany, w lubieżności zatopiony, s. Verhurt.

Verbůndniß, n. związek, przymierze, s. Verbindniß.

Verbůrgen, sich, ręczyć, rękędać, przyrzec; fůr einen, za kogo, daß er sich stellen werde, że się ten stawi; do sądu.

Verbůrget, ręczeniem, rękodaniem obowiązany.

Verbůrgung, f. ręczenie, rękodanie; przyrzeczenie; obiecanie odpowiedzieć za drugiego.

Verbunden, obowiązany, *obligowany*; einem, komu, mein Erbe soll verbunden seyn, der Frau hundert Pfund Silberwerk zu geben, moy dziedzic ma być obowiązanym dać moiey żonie, sto funtow srebra; seine Gelůbde zu halten, obowiązanym być chować swoie śluby. sich einem verbunden machen, uczynić kogo sobie obowiązanym, obligowanym. einem verbunden seyn, być komu obowiązanym. ich bin dir billig verbunden, iestem ci słusznie obowiązany.

Verdacht, m. podeźrzenie, porozumienie, posądzenie; hegen, mieć; geben, dawać porozumienie; meiden, unikać podeźrzenia; einem beybringen, nabawić kogo porozumienia; einer Sache wegen, o iaką rzecz; ablehnen, podeźrzenie oddalić. er ist in dem Verdachte, iest w porozumieniu; bestärken, zmacniać porozumienie; einen davon befreyen, uwolnić kogo od niego. außer Verdacht setzen, z podeźrzenia wyprowadzić. keinen Verdacht haben, nie mieć żadnego. einen im Verdacht haben, mieć w podeźrzeniu. in dem Verdachte stehen, być w podeźrzeniu; wider allen, na wszystkich; gegen die Seinigen, na swoich.

Verdåchtig, podeźrzany; als ob er nachlåßig sey, iakoby był niedbałym. eine klare Sache muß nicht verdåchtig seyn, iasna, oczywista rzecz nie powinna być podeźrzana. einen verdåchtig machen, kogo podeźrzanym uczynić. verdåchtig werden, zdawać się podeźrzanym; sich machen, czynić się podeźrzanym; sich auf keine Weise machen, nie czynić się bynaymniey podeźrzanym. sich wegen eines bösen Vorhabens verdåchtig machen, czynić się podeźrzanym o iaki zły zamysł.

Verdåchtig, *adv.* podeźrzanie, z podeźrzenie, z porozumieniem.

Verdammen, potępiać, potępić; skazać; einem einer Sache wegen, kogo potępić o iaką rzecz; dieses Verbrechens halber, za ten występek; unverhört, niewysłuchawszy sprawy.

Verdammlich, potępienia, skazania, osądzenia godny.

Verdammt, potępiony, osądzony, skazany.

Verdammung, f. potępienie, osądzenie, skazanie; strenge eines Schuldigen, surowe osądzenie iakiego winnego; zu einer Geldstrafe, na grzywny, na pieniężną karę.

Verdauen, strawić; die Speise, iadło. Speise, die sich leicht verdauen låßt, iedzenie ktore się daie łatwo strawić.

Verdauet, strawiony.

Verdaulich, łatwy do strawienia, verdauliche Speise, łatwe do strawienia potrawy.

Verdauung, f. strawienie; befördern, do strawienia pomagać; darzu dienlich seyn, być do tego pomocnym; dergleichen Arzney, takoweż lekarstwo.

Verdecken, przykrywać, okrywać; pokrywać; einen Fehler, czyie błędy; die Schande mit einem ehrbaren Mäntelchen, wstyd pokrywać uczciwym płaszczykiem.

Verdeckt, pokryty, przykryty, okryty; obity.

Verdeckt, *adv.* skrycie; einem etwas geben, dać co komu. verdeckt und verblümt, skrycie y pod figurą.

Verdeckung, *f.* okrycie, pokrycie, przykrycie, obicie, obiianie, przykrywanie 2) womit etwas verdeckt wird, to, czym bywa co przykryte.

Verdenken, mieć w podeźrzeniu, podeźrzanym; za podeźrzanego mieć. 2) *to co* übel auslegen, na złe tłomaczyć, na złą stronę brać. einem etwas nicht verdenken können, nie moc co komu na złe tłomaczyć.

Verderben, psuć, zepsuć, ruinować, gubić; das Getreyde, zboże; die Städte von Grund aus, miasta z gruntu ruynować, obalać; die ganze Sache, całą rzecz; zuletzt alles, na ostatek wszystko; seine Gesundheit, swoie zdrowie. im Grunde verderben, z gruntu wszystko zepsuć, zniszczyć. 2) *to co* zu Grunde gehen, ginąć, niszczęć; gänzlich, wcale; durch seine eigene Schuld, swoią własną winą. alles verderben lassen, dać wszystkiemu ginąć; durchs Schwerdt, mieczem ginąć, zginąć; mit allem den Seinigen, ze wszystkiem swoiem maiątkiem. ich bin verdorben, zginąłem. 3) usychać, uschnąć, als wie eine Pflanze verdirbt, cały szczep schnie, usycha.

Verderben, das, *n.* zguba, ruina; der Stadt im Sinne haben, ruinę miasta na myśli mieć. nicht nachlassen bis man einen ins Verderben gestürzt hat, nie poprzestać poty, pokiby kogo o ruinę nie przyprawić; einen darein zu bringen suchen, szukać zguby, ruiny, kogo na bawić; von dem Vaterlande abwenden, od oyczyzny odwrocić. in sein Verderben laufen, sich ins Verderben stürzen, do zguby swoiey dążyć; lecieć w swoię zgubę ;. viele darein bringen, wiele zguby nabawić.

Verderber, *m.* zgubiciel; stratca; zepsutca, zgubca, gubca; der Bürger, obywatelow; des Vaterlandes, oyczyzny. schnöder und ruchloser Verderber, szkaradny y bezeczny zgubca; des gemeinen Wesens, rzeczypospolitey; zepsuciel.

Verderberinn, *f.* gubicielka, zgubicielka, stracicielka, zgubczyna.

Verderblich, zgubny, zgubliwy, psuiący, ruinuiący.

Verderbniß, *f.* zepsucie, zepsowanie, ruina, zguba.

Verderbung, *f.* zgubienie, zatracenie, zruinowanie, zepsowanie.

Verdienen, zasługować, zasługiwać, zasłużyć. einem den Dank geben, den er verdienet, komu dzięki czynić na ktore zasłużył. wie er verdienet, iak zasługuie. nachdem er es verdienet, według tego iak sobie zasługuie. sich einen Dank verdienen, zasłużyć się u kogo. sie mag es um mich verdienet haben wie sie will, niechby się u mnie iak nayiepiey zasłużyła. Strafe verdienen, na karę zasłużyć, karę zasłużyć. was habe ich verdient? cożem ia zasłużył? wysłużyć, er verdienet großes Geld, on wysługuie wielkie pieniądze. mit seiner Artigkeit eine Frau verdienen, swoią grzecznością wysłużyć sobie żonę. er hat nicht verdient, daß du ihm übel begegnest nie zasłużył abyś mu to miał za złe. was habe ich Böses verdient, coż ia złego zasłużyłem? Dank von einem verdienen, na podziękowanie u kogo zasłużyć. Haß und Neid verdienen, na nienawiść y zawziętość.

Verdienst, *n.* zasługa, zasłużenie; großes und unsterbliches, wielka y nieśmiertelna zasługa. einem seine Verdienste nicht verdanken, geschweige denn vergelten können, iego zasług myślą obiąć nie mogę a coż dopiero za nie nadgrodzić. ich liebe ihn nach seinem Verdienste, ia kocham go według iego zasług nicht nach meinem Verdienste, nie podług moich zasług. dieß ist ihm nach Verdienste begegnet, co się ma podług iego zasługi stało.

Verdienstlich, zasługuiący; zasługę maiący w sobie.

Verdient, zasłużony. sich wohl um einen verdient machen, dobrze się zasłużyć u kogo. verdienter Weise, podług zasługi, iak zasłużył, iak zasłużyła.

Verdingen, naiąć komu; ein Werk für ein großes Geld, robotę komu naiąć do zrobienia za wielkie pieniądze.

Verdingt, naięty.

Verdollmetschen, tłumaczyć, tłomaczyć, przekładać, przełożyć.

Verdollmetschung, tłumaczenie; przekładanie, przetłumaczenie.

Verdoppeln, podwoić; die Zahl, liczbę. die Schläge verdoppeln, plagi podwoić; den Sieg, zwycięstwo.
Verdoppelt, podwoiony. verdoppelte Ehre, podwoiony honor.
Verdoppelung, *f.* podwoienie; der Worte, słow.
Verdorben, zepsuty, popsuty, zepsowany, popsowany; Wein, wino popsowane. verdorbener Mensch, człowiek popsowany.
Verdorren, wyschnąć, wie einer der die Schwindsucht hat, iak ten ktory ma suchoty.
Verdorret, wyschły, uschły, wysuszony, ususzony; wie ein Gewächs, uschły iak ziele. verdorrete Bäume, uschłe drzewa; als ein Schwindsüchtiger, iak suchotnik uschły.
Verdorrung, *f.* suchoty; der Bäume, uschłość, poschnięcie. der am Leibe ganz verdorret ist, ktory na ciele wcale usechł, wysechł.
Verdrehen, przekręcać, przekręcić; Sachen die recht sind, rzecz, ktore są dobre, proste; okręcać, okręcić; die Worte, słowa.
Verdrehet, przekręcony, okręcony, wykręcony.
Verdrehung, *f.* przekręcenie, wykręcenie, wykręcanie; der Worte, słow.
Verdrießen, teschnić, stęschnić, żal być, uprzykrzyć, sobie; przykrzyć się. es verdrießt mich meine Thorheit, żal mi moiego głupstwa. es verdrießt uns alle unseres Lebens, przykrzy się nam wszystkim nasze życie; tęschniemy sobie wszyscy w naszym życiu. sich etwas verdrießen lassen, przykrzyć sobie co; sehr, bardzo. das verdrießt ihn, to się mu przykrzy.
Verdrießlich, przykry, naprzykrzony; einem, komu. das Alter ist den meisten verdrießlich, starość iest przykra naywięcey ludziom. aller Hochmuth ist verdrießlich, każda hardość iest przykra. dessen Worte sind mir alle verdrießlich wszystkie iego słowa są mi uprzykrzone. das Andenken dieser Sache ist mir verdrießlich, wspomnienie o tey rzeczy iest mi przykre. etwas verdrießlich, nie co przykry. einen verdrießlich machen, kogo markotnym uczynić, humor komu zepsuć, psować.
Verdrießlichkeit, *f.* przykrość, naprzykrzenie, uprzykrzenie; einem machen, zuziehen, komu przykrość czynić, sprawić; benehmen, odiąć kogo przykrości; keine haben, niemieć żadney; sich derselben entschlagen, pozbyć się przykrości, markotności; aus dem Wege schaffen, przykrość uprzątnąć.
Verdringen, wypchnąć, zepchnąć; einen von einem Orte, kogo z iakiego mieysca; aus der Stadt, z miasta; von der Ehre, z godności; aus dem Besitze, z possessyi, z osiadłości.
Verdrossen, leniwy, opieszały, rozlazły, słaby, omdlały. einem vorrücken, daß er so verdrossen ist, komu wymawiać, że on tak leniwym, rozlazłym iest. verdrossen werden leniwym, rozlazłym się stawać.
Verdrossenheit, *f.* leniwość, rozlazłość, osłabiałość.
Verdrossentlich, *adv.* leniwie, rozlazło, słabo.
Verdrungen, zepchnięty, spychany.
Verdruß, *m.* uteschnienie, steschnienie; machen, uczynić; przykrość, naprzykrzenie. 2) *to co* Beschwerniß, Widerwillen, nienawiść, zawziętość, s. Haß, zgryzienie umysłu. alle haben Verdruß darüber, wszyscy się gniewaią o to. eines Verdruß gegen sich zuziehen, wszystkich gniew na siebie wzniecać, sciągać. Verdruß verursachen, przykrość komu sprawić; empfinden, uczuć przykrość; vermehren, powiększyć przykrości; verbergen, verbeißen, utaić, zgryść; lindern, łagodzić; zu vergessen suchen, szukać zapomnieć przykrości iakiem sposobem. mache mir keinen Verdruß, nie czyń mi żadney przykrości. er macht daß ich vor Verdruß bersten möchte, on to czyni że się ledwie nie rozpękne od złości; einfressen, zgryść w sobie żal, przykrość.
Verdunkeln, przyćmić, przyciemnić, zaciemnić. das Licht verdunkeln, światło przyćmić.
Verdunkelt, przyćmiony, zaćmiony, przyciemniony.
Verdunkelung, *f.* przyćmienie, zaćmienie, przyciemnienie; der Sonnen, zaćmienie słońca.
Verdursten, umierać od pragnienia. einen verdursten lassen, kogo pragnieniem morzyć.
Verdurstet, den sehr durstet, ktory ma wielkie pragnienie, pragnieniem ściśniony.
Verehlichen, za mąż wydać, postanowić; seine Tochter, corkę; sich mit einander, pobrać się, pożenić się za mąż iść; einem,

einem, za kogo wydać, iść za mąż; sich, ożenić się.
Verehlicht, zamężna, żonaty.
Verehlichung, f. wydanie za mąż; der Tochter, corki.
Verehren, darować, obdarzyć; einem etwas, co komu; ein Geschenkgen, podaruneczek. 2) *to co* Ehre erweisen, honor komu świadczyć.
Verehrer, m. daruiący, podaruiący.
Verehrung, f. darowanie, podarowanie, nadgroda, udarowanie, obdarzenie, podarunek.
Vereinbaren, godzić, iednać; einen mit den andern, kogo z kiem; die feindseligen Gemüther, nieprzyiacielskie umysły; złączyć, seine Waffen mit einem, swoy oręż złączyć z kiem; zur Befreyung des gemeinen Wesens, na uwolnie rzeczypospolity.
Vereinbart, złączony, połączony, ziednany, pogodzony.
Vereinbarlich, snadny do łączenia się, towarzyski.
Vereinbarung, f. złączenie, poiednanie; iedność.
Vereinigte Niederlande, połączone, Związkowe Niderlandskie Ziemie.
Vereinigung, f. Vereinbarung.
Verewigen, wiecznym, uczynić, *iakoby*; uwiecznić; nieśmiertelnym uczynić, *iakoby* unieśmiertelnić. verewigt werden, nieśmiertelnym zostać, wiecznym.
Verewigt, *uwieczniony*, co wiecznym, nieśmiertelnym został.
Vereyden, przysięgą, obowiązać; einen, kogo; die Soldaten, żołnierzy.
Vereydet, przysięgą obowiązany.
Vereydung, f. przysięgą obowiązanie.
Verfälschen, fałszować, sfałszować; das Recht durch Geld, prawa pieniądzmi.
Verfälscher, m. fałszerz; der Münze, pieniędzy.
Verfälscherinn, f. fałszerka.
Verfälscht, sfałszowany; Geld, sfałszowane pieniądze.
Verfälschung, f. sfałszowanie; des Saamens, nasienia.
Verfänglich, podchwytliwy, podchwytuiący; in den Worten, podchwytliwy w słowach.
Verfänglich, *adv.* podchwytliwie, podchwytuiąc; einen fragen, kogo pytać.
Verfänglichkeit, f. podchwytywanie, podchwycenie.
Verfärben, sich, zarumienić się, zaczerwienić, s. Schamroth.
Verfahren, postępować, obchodzić się; mit einem, z kiem; hart, przykro; scharf, ostro; listig, chytro; strenge, ściśło; gütig, verschmitzt, dobrotliwie, wykrętnie; bedächtlich, betrüglich, uważnie, zdradliwie; vertraut, poufale; menschlich, poważnie; leutselig, unvorsichtig, poludzku, niebacznie, nieopatrznie; feindselig, ungerecht, unweise, nieprzyiacielsku, niesprawiedliwie, niemądrze; redlich, rzetelnie; im Zorne, w gniewie; gelinde, łagodnie, łaskawie; übel, źle; sehr übel, bardzo źle; löblich, chwalebnie; verkehrt, przewrotnie; nach dem Verbote, podług zakazu; nach Recht, podług prawa; mit Gewalt, gwałtem.
Verfall, m. ubywanie, ubycie.
Verfallen, upadać, co raz to gorzey się mieć; am Leibe, schnąć. in Strafe verfallen, karę podpadać.
Verfallen, das da verfallen ist, upadły, podupadły; przeszły. verfallene Zeit, przeszły czas. verfallene Güther, wykuiące dobra.
Verfallzeit, f. czas naznaczony, dzień umowiony.
Verfangen, pomagać, zdać się. es verfängt nichts, to nic nie pomaga.
Verfassen, myślą poczynać, etwas, co; schriftlich, pisać myśli. 2) anordnen, rozporządzić.
Verfasset, obięty, poięty, myślą, poczęty.
Verfasser, m. pismo-dawca, pismodzieia.
Verfassung, f. ustanowienie; der Religion, religii.
Verfaulen, zgnić, zbutwieć, zpruchnieć. der Leib verfault mit der Zeit, ciało gniie z czasem.
Verfault, zgniły, zbutwiały, zpruchniały.
Verfaulung, f. zgnicie, zbutwienie, zpruchnienie; zgniłość, zbutwiałość, zgniłość.
Verfechten, bronić; eines Ehre, czyiego honoru; hefftig, żwawo; herzhaft, odważnie; die Rechtssachen, spraw sądowych; gewissenhaft, sumiennie; bis aufs äußerste, ostatniem sposobem; die Wahrheit wider die Lügen, prawdy przeciwko kłamstwu.
Verfechten, das, n. bronienie.
Verfechter, m. obrońca, broniciel, patron.

Verfechtung, *f.* bronienie, obronienie.
Verfehlen, zbłądzić, pobłądzić, obłąkać się; des gemeinen Nutzens, od pospolitego dobra; der Regel, od reguły.
Verfehlung, *f.* zbłądzenie, pobłądzenie, obłąkanie się.
Verfertigen, zrobić, wygotować; ein Werk, robotę, dzieło; ein Gedicht, wiersz; ein Buch, książkę; einen Brief an einen, list do kogo; des Nachts etwas, w nocy co napisać.
Verfertigen, das, *n.* zrobienie, wygotowanie.
Verfertiger, *m.* sprawca, robotnik; eines Dinges, iakiey rzeczy.
Verfertigt, zrobiony, wygotowany.
Verfertigung, *f.* zrobienie, wygotowanie; der Gläser, szkła. die Verfertigung eines Werks über sich nehmen, wygotowanie, zrobienie iakiey roboty na siebie wziąć, przyiąć.
Verfilzt, nierozwikłany, nierozwiązany; powikłany, pokręcony. Haar, das ganz verfilzt, weil es lange nicht ausgekämmt worden, włos, nierozwikłany, że przez długi czas nie był czesanym.
Verfinstern, zaćmić, przyciemnić, zaciemnić, zasłonić. die Wolken verfinstern den Himmel, chmury zasłaniaią, zaciemniaią niebo; das wenige Licht, trochę światła zasłonić.
Verfinstert, zaćmiony, przyćmiony, przyciemniony, zasłoniony; werden, zasłonionym, przyciemnionym być.
Verfinsterung, *f.* przyćmienie, zaćmienie; der Sonne, słońca.
Verfließen, spływać, płynąć imo; upłynąć, przepłynąć. die Zeit verfließen lassen, dać czasowi upłynąć. die Zeit ist verflossen, czas przepłynął.
Verfließung, *f.* spłynienie, spływanie; upłynienie, upływanie, des Wassers, wody.
Verflossen, upłyniony, przeszły. sich der verflossenen Zeit erinnern, przypominać sobie przeszłe czasy. verflossener Monat, przeszły miesiąc.
Verfluchen, przeklinać, przekląć; einen, kogo.
Verflucht, przeklęty.
Verfluchung, *f.* przeklinanie, przeklęcie.
Verfolgen, dopominać się, dochodzić; sein Recht, swoiego prawa; prześladować; konać, einen mit den Waffen, kogo orężem; bis in den Tod, aż na śmierć; einen feindselig, kogo po nieprzyiacielku prześladować; die Flüchtigen, za uciekaiącemi gonić.
Verfolger, *m.* prześladowca, goniciel; eines, kogo.
Verfolgerinn, *f.* prześladowczyna, gonicielka.
Verfolgt, prześladowany.
Verfolgung, *f.* prześladowanie, obracanie, weksowanie.
Verfressen, zeżrzeć, pożreć, pożerać; sein Vermogen, swoy maiątek
Verfressen, pożarty, przeiedzony; *to co* mit Fressen durchgebracht.
Verfresser, *m.* hultay, der das Seinige verfrißt, ktory swoie przeiada.
Verfügen, veranstalten, ustanowić, postanowić. 2) nakazać, etwas, co. 3) udać się, wynieść, sich wohin, się dokąd.
Verfügung, *f.* ustanowienie, postanowienie, rozporządzenie, nakazanie.
Verführen, zwodzić, uwodzić, zawodzić; einen mit seinen Reden, kogo swoiemi mowami. laß dich mit ihren Anschlägen nicht verführen, nie day się drugim uwodzić ich radami; einen von der Frömmigkeit, odwodzić kogo od pobożności.
Verführer, *m.* zwodziciel, odwodziciel, gorszyciel.
Verführerinn, *f.* zwodzicielka, odwodzicielka, gorszycielka.
Verführerisch, zwodzący, zawodzący, gorszący.
Verführung, *f.* zwodzenie, zawodzenie, uwodzenie, gorszenie.
Vergället, żołciowy.
Vergänglich, przemiiaiący. vergängliche Dinge, przemiiaiące rzeczy. ich halte dieses für vergänglich, ia mam to za przemiiaiące, za znikome rzeczy.
Vergänglichkeit, *f.* przemiiaiącość, znikomość.
Vergaffen, przywidzieć się komu. sich nicht leicht an etwas vergaffen, nie łatwo się komu przywidzieć.
Vergangen, przeszły. sich der vergangenen Dinge erinnern, przypominać sobie przeszłe rzeczy. die vergangene Zeit kömmt nicht wieder, przeszły czas niewraca się nazad.
Vergeben, wybaczyć, darować, przepuścić, odpuścić; einem etwas, co komu; die vergangene Sache, przeszłe rzeczy; einem sein Verbrechen, komu czyi grzech. 2) mit Gift vergeben, trucizną zabić; sich selbst, siebie samego.

Verge=

Vergebens, darmo, daremnie; einen um Hülfe anrufen, kogo na pomoc wzywać; die Zeit zubringen, czas darmo tracić; sich bemühen, darmo się trudzić, trudzić, tr[illegible] szczyć.

Vergeblich, próżny, daremny. die Versprechungen sind vergeblich, obietnice są daremne, prozne; die Hoffnung, prozna nadzieia; die Arbeit, prozna, daremna praca. vergebliches Werk, prozna, daremna robota. einem vergebliche Hoffnung machen, komu prozną, daremną nadzieię czynić; 2) das vergeben werden kann, co może być odpuszczone, s. Vergebens.

Vergebung, f. odpuszczenie, darowanie; der Strafe, kary; des Verbrechens widerfahren lassen, odpuszczenie iakiego grzechu uczynić; einen darum bitten, kogo o nie prosić. von einem die Vergebung erlangen, od kogo odpuszczenie otrzymać.

Vergehen, przeminąć, przemiiać; in kurzer Zeit, w krotkiem czasie; in seinem Elende, w swoiey nędzy; für Schmerzen und Elend, od bolu y biedy uschnąć. ihr Andenken ist vergangen, ich pamięć przeszła, zginęła. die Krankheit vergeht, choroba miia. der Schmerz, die Zeit vergeht, żal, czas przechodzi. sich vergehen, omylić się.

Vergelten, nadgrodzić, zapłacić, rekompensować; einem mit etwas, czym co komu; eines Wohlthaten, czyie łaski; gleiches mit gleichem, wet za wet, piękne za nadobne. das Unrecht vergelten, za krzywdę oddać. ich will es ihm anderswo vergelten, ia mu to czym inszym nadgrodzę.

Vergeltung, f. nadgrodzenie, zapłacenie, rekompensa. Vergeltung des Bösen, zemsta.

Vergesellschaften, przystąpić do społności, do towarzystwa, ztowarzyszyć; sich mit einem, się z kiem.

Vergessen, zapominać, zapamiętać, zabaczyć, przepomnieć, zapomnieć; des Unrechts, krzywdy. ich habe die Sache vergessen, ia zapomniałem o tey rzeczy; zu sagen, zu schreiben, zapomnieć powiedzieć, pisać. man hat den vorigen Krieg noch nicht vergessen, ieszcze nie zapomniano przeszłey woyny. vergessen werden, być zapomnianym. das da vergessen worden ist, zapomniany, to co iest zapomniane; seyn, być zapomnianym; ganz und gar, wcale; bey einem, u kogo; er ist bey jedermann vergessen, on iest u każdego zapomniany. 2) der etwas leicht vergißt, prędko zapominaiący, niznaczy, s. Vergeßlich.

Vergessenheit, f. zapominanie, niepamieć, zapomnienie, zabaczenie, zapamiętanie, przepomnienie; stete, ewige, nieustanne, wieczne. etwas in Vergessenheit stellen, co w zapomnienie, etc. puścić. etwas nicht in Vergessenheit kommen lassen, nie dać czemu iść w zapomnienie, w niepamięć.

Vergeßlich, zapominaiący, niepamiętaiący, przepominaiący; Alter, zapominaiący wiek. gleich vergeßlich werden, zaraz, prędko być, zapominaiącym.

Vergeßlichkeit, f. iakoby, zapominaiącość, zapominanie, etc.

Vergeuden, rozproszyć, przemarnować; ein großes Guth in kurzer Zeit, wielką maiętność w krotkiem czasie, s. Verschwenden.

Vergewaltigen, gwałtem, gwałtownie postępować.

Vergewaltigung, f. gwałtowne postępowanie, gwałtowność.

Vergewissern, upewniać, upewnić; einen von etwas, kogo o czym; daß einer gestorben, że kto umarł.

Vergewissert, upewniony.

Vergießen, przelać, przelewać, wylać, wylewać; viele Thränen, wiele łez; sein Blut für das Vaterland, przelać krew za oyczyznę. du vergießt den Wein, ty wylewasz wino; Blut in dem Kriege, krew na woynie; 2) mit Bley, ołowiem oblewać; etwas, co.

Vergießung, f. przelanie, wylanie, przelewanie, wylewanie.

Vergiften, otruć, trucizną zarazić, zaprawić; die Degen, kordy, szpady; das Essen, iedzenie; das Getränk, napoy.

Vergifter, m. trucizną zaprawiaiący, otruciciel, otrutca.

Vergiftet, otruty, trucizną zaprawny, zarażony; Gewehr, oręż.

Vergiftung, f. otrucie, trucizną zaprawienie.

Vergiß mein nicht, n. eine Blume, ożanka, kwiat.

Verglasuren, pokostować, pokost dawać; etwas, co, na czym.

Vergleich, m. ugoda, umowa; halten, ugody, umowy, dotrzymywać. etwas dem Vergleiche nach halten, co wedlug ugody, podług umowy zachować, trzymać; anbieten, ugodę ofiarować,

rować, kondycyie ugody podać. zum Vergleiche bringen, bewegen, do ugody przywieść, poruszyć; sich darein einlassen, wdać się w ugodę, w umowę; nicht eingehen wollen, niechcieć wniść w ugodę, w umowę; nicht halten, nie trzymać; umstoßen, ugodę przerwać. die Sache ist zu keinem Vergleiche gekommen, rzecz nie przyszła do żadney umowy; der ganzen Sache wegen treffen, o całey rzeczy ugodę uczynić; über etwas, o co.

Vergleichen, rownać, porownywać, przyrownywać; kleine Dinge mit großen małe rzeczy z wielkiemi porownywać; die Gesetze, prawa między sobą rownać, prawo do prawa stosować. dieser ist mit ihm nicht zu vergleichen, tego z niem nie trzeba rownać; 2) *to co*, gleich machen, rownym czynić, komu, czemu; sich einem, siebie komu, rownać się. 3) sich vergleichen, ugodzić, umowić się, *to co*, sich mit einem vertragen, um etwas wenig Geld, za małe pieniądze; *to co*, zgadzać się; sich gar wohl mit einem, bardzo dobrze z kiem. sie haben sich mit einander verglichen, zgodzili się z sobą; wegen des Preißes, o cenę. einige mit einander vergleichen, nie ktorych między sobą pogodzić, s. Versöhnen.

Vergleichlich, co można porownać, przyrownać, do czego.

Vergleichspuncte, *plur.* puncta umowy, ugody; anbieten, podać; annehmen, przyiąć; verwerfen, odrzucić, nieprzyiąć.

Vergleichung, *f.* porownanie, przyrownywanie; der Leute treffen, porownanie ludzi czynić; machen, czynić. 2) die Vergleichung streitiger Parteyen, pogodzenie spornych stron.

Vergleichungsweise, porownania sposobem, przyrownywaiąc.

Verglichen, przyrownany, porownany; poiednany, pogodzony.

Vergnügen, zadosyć uczynić; einen völlig, komu zadosyć, zupełnie uczynić; die Gläubiger, *kredytorom*, wierzycielom. sich vergnügen, kontentować się; an einem, iakiem człowiekiem; an einer Sache, iaką rzeczą; an den Büchern, książkami; an dem Ackerbaue, gospodarstwem rolnym.

Vergnügen, das, *n.* roskosz, ukontentowanie, uciecha; geben, roskosz, uciechę czynić; haben, mieć; dessen beraubet worden, roskoszy uciechy być pozbawionym; nachhängen, używać roskoszy. der Tag hat mir so viel Vergnügen gegeben, ten dzień przyniosł mi tak wiele uciechy. sein Vergnügen in der Einsamkeit suchen, swoiego ukontentowania w osobności szukać. sein Vergnügen an etwas haben, mieć swoie ukontentowanie w czym.

Vergnügsam, wstrzemięźliwy, utrzymały.

Vergnügsamkeit, *f.* wstrzemięźliwość; im Essen und Trinken, w iedzeniu y w napoiu.

Vergnügt, kontent, kontentuiący się, przestaiący na czym. die Natur ist vergnügt mit wenigem, natura iest troszką kontenta. mit seinem Zustande vergnügt seyn, kontent ze swoiego stanu. er ist damit vergnügt, on iest z tego kontent. er ist damit nicht vergnügt, on z tego nie iest kontent.

Vergnügung, *f.* dosyć uczynienie, zadosyć uczynienie, *satisfakcyia*; 2) ukontentowanie, s. Genungthuung.

Vergönnen, pozwalać, pozwolić, dopuścić; einem etwas, pozwolić co komu czynić. sie vergönnen es nicht, oni tego nie pozwalaią. nicht vergönnen, daß einer heurathe, pozwolić się komu ożenić, iść zamąz.

Vergönnet, pozwolony, godziwy, dopuszczony; seyn, godziwym, pozwolonym być; nicht seyn, nie być.

Vergünstigung, *f.* pozwolenie, dopuszczenie. nach Vergünstigung, za pozwoleniem wszystkich.

Vergöttern, między bogow policzyć, *niby*. ubostwić.

Vergötterung, *f.* między bogow policzenie, *niby*, ubostwienie.

Vergolten, nadgrodzony.

Vergossen, wylany, przelany.

Vergraben, zakopać; in die Erde, w ziemię; den Schatz unter das Bette, skarb pod łożkiem; pogrzebać, siehe Begraben.

Vergreifen, unrecht greifen, źle chwycić, niedobrze uchwycić, omylić się w złapaniu. sich an einem vergreifen, grzech przeciwko komu popełnić, znieważyć, zelżyć; an den Eltern, rodzicow.

Vergrößern, powiększać, powiększyć, przyczyniać, przyczynić; etwas, czego; das Verbrechen, powiększać grzech, powiększyć grzechu, przyczynić grzechu; sein Vermögen, swoiego maiątku.

Vergrößert, powiększony, przyczyniony.

Vergrößerung, *f.* powiękſzenie, przyczynienie.
Vergrößerungs-Glas, *n.* wielko-czyn, ſzkło rzeczy powiękſzaiące w oczach.
Vergülden, pozłacać, pozłocić.
Vergüldet, pozłacany, pozłocony, pozłocisty.
Vergünstigung, ſ. Vergönstigung.
Vergüten, wracać, wrócić, oddać, oddawać; einem etwas, co komu, ſiehe Erſetzen.
Verhältniß, *n.* proporcyia, przymiar; arithmetiſche, liczbiana; geometriſche, ziemmierna, *geometryczna*; przymiar iednoſtayny, przerywany, liczbiany, ziemmierny.
Verhängniß, *n.* przeznaczenie, wyrok, ſporządzenie boſkie; trauriges, ſmutny; unvermeidliches, nieuchronny; ſchweres, elendes, ciężki, mizerny; beſonderes, oſobliwy wyrok, ciężkie, żałoſne przeznaczenie; Gottes, Boſkie, ſ. Schickſal.
Verhärten, hart werden, twardnieć, ztwardnieć, zatwardnieć, zkamienieć; in der Geduld, w cierpliwości zatwardnieć; durch etwas, przez co; wider etwas, przeciwko czemu; 2) *to ca.* hart machen, twardym czynić, hartować, zahartować, ſ. Härten.
Verhärtung, *f.* zatwardzenie, ſtwardzenie, ſtwardniałość.
Verhätſcheln, pieſzczotami, pobłażaniem, zepſuć; die Kinder, dzieci, rozpieścić, *mowi ſię, w tym ſamym ſenſie.*
Verhätſchelung, *f.* zepſucie, rozpuſzczenie, pieſzczotami, pobłażaniem, rozpieſzczenie, *w tym ſenſie.*
Verhaft, *m.* ſtraż, więzienie, wieża. in Verhaft nehmen, pod ſtraż, do więzienia wziąć. im Verhafte ſeyn, być pod ſtrażą, być w więzieniu. aus dem Verhafte los machen, z więzienia, z pod ſtraży uwolić, ſ. Gefangenſchaft, Gefängniß.
Verhaftet, obowiązany, winien; einem, komu; als Bürge, iako rękoymia; einem mit Gelde, mit Schuld, komu być winien pieniądze, dług.
Verhaftung, *f.* obowiązanie, winność.
Verhalten, zatrzymać, ſ. Verſchweigen; 2) ſich, czynić ſię, pokazać ſię; als ein tapferer Mann, mężnym ſię człowiekiem pokazać; im Unglücke, w nieſzczęściu; ſich ſeinen Vorfahren gemäß, godnym ſwoich przodków; geduldig und unverdroſſen, cierpliwym y nieleniwym ſię pokazać; ehrlich, uczciwie; ſchändlich, ſzpetnie; klüglich, roſtropnie; ſich alſo gegen einen, tak ſię przeciwko komu ſtawić; gütig, dobrotliwie; 3) gegen etwas, mieć ſię do czego, *o przymiarach*; als drey gegen ſechſe, iak trzy do ſześciu. die Sache verhält ſich alſo, rzecz ſię tak ma. da ſich nun dieſes alſo verhält, co gdy ſię tak ma.
Verhaltung, *f.* zatrzymanie. 2) gute Verhaltung, rzecz dobrze zrobiona.
Verhandeln, przedać, przehandlować; nicht gar theuer, nie bardzo drogo; mit gutem Vortheile, z dobrym zarobkiem, ſ. Verkaufen.
Verharren, trwać, przetrwać, wytrwać, nieprzeſtawać, przeſtawać, na czym; in den Laſtern, w nałogach; auf ſeinem Vorhaben, w ſwoiem przedſięwzięciu; bey ſeiner alten Meynung, przy ſwoiem, albo w ſwoiem dawnym zdaniu trwać.
Verharrlich, trwaiący, trwały, wytrwały.
Verharrlich, *adv.* trwało, wytrwało, ſtatecznie.
Verharrung, *f.* trwanie, wytrwanie, przetrwanie.
Verharſchen, bliznę robić. die Wunde verharſcht, rana blizny nabywa; die verharſchte Wunde wieder aufreißen, blizną zagoione rany znowu rozdrapać.
Verhaßt, nienawiſny, bardzo nieluby, niemiły bardzo, nienawidzony, w nienawiści będący u kogo. die öftern Briefe ſind ihm verhaßt, codzienne liſty ſą mu bardzo niemiłe. eine verhaßte Perſon, nienawiſna oſoba. ie verſchmitzter einer iſt, ie verhaßter iſt er, im kto chytrzeyſzy tym nienawiſnieyſcy; ſehr, bardzo. einen verhaßt machen, kogo nienawiſnym uczynić, w nienawiść podać; ſeyn, werden, być, ſtać ſię nienawiſnym; ſich machen, nienawiſnym ſię uczynić.
Verhaßt, *adv.* z nienawiścią, nienawidząc, w nienawiści; leben, żyć.
Verhauen, poobcinać, okrzeſać, pookrzeſywać; 2) einem den Weg, drogę komu zarąbać, zaſiec, zaciąć; im Walde, w leſie; obcięty, poobcinany, okrzeſany, pookrzeſywany, zacięty, zarąbany, zaſieczony.
Verhauſt, zgubiony, ſtracony, *zdeſperowany*, bez nadziei.
Verheeren, puſtoſzyć, ſpuſtoſzyć; ein Land, kray; mit Kriege, woyną; ganze Königreiche, całe króleſtwa; eine Stadt, miaſto.

alles weit und breit verheeren, wszystko daleko y szeroko popustoszyć; mit Feuer und Schwerdt, ogniem y mieczem; der Feinde Städte, nieprzyiacielskie miasta.

Verheerer, *m.* pustoszyciel, spustoszyciel.

Verheererinn, *f.* pustoszycielka, spustoszycielka.

Verheert, spustoszony, popustoszony.

Verheerung, *f.* pustoszenie, spustoszenie; etwas dafür beschützen, co od spustoszenia obronić, zasłonić; auf dem Lande anrichten, w kraiu spustoszenie uczynić.

Verheißen, obiecać, przyobiecać, siehe Versprechen.

Verheißer, *m.* obiecywacz, przyobiecywacz.

Verheißung, *f.* obiecanie, przyobiecanie, obietnica; eines Dinges, iakiey rzeczy; halten, dotrzymać, dotrzymywać obietnicy; gethan haben, obietnicę uczynić; auf eines trauen, na czyie obietnice pilnować; einem große Verheißung thun, wielką obietnicę komu czynić. durch die Verheißung zu etwas antreiben, obietnicą kogo do czego nakłonić, przywieść.

Verhelen, kryć, taić; einem etwas, co komu, s. Verbergen, Verschweigen.

Verhelfen, wspomagać, pomagać; zu etwas, do czego, w czym; einem zur Krone, komu do krolestwa.

Verherrlichen, wielbić, uwielbić.

Verhetzen, podszczuwać, podbudzać, podburzać; einen auf einen, kogo na kogo.

Verhetzer, *m.* podszczuwacz, szczuwacz, podbudziciel, podburzyciel.

Verhetzerinn, *f.* podszczuwaczka, szczuwaczka, podbudzicielka, podburzycielka.

Verhetzt, podszczuły, podbudzony, poburzony.

Verhetzung, *f.* podszczucie, podbudzenie, poburzenie.

Verheurathen, wydać za mąż; einem seine Tochter, za kogo swoię corkę; anständig, przystoynie; 2) sich, als eine Mannsperson, ożenić się; als eine Weibesperson, iść za mąż, poiąć męża.

Verheurathet, za mężem, za mąż wydana; Tochter, corka, za mąż poszła; von Mannsvolke, ożeniony, postanowiony.

Verheurathung, *f.* ożenienie, małżeństwo, wesele; mit vielen Weibern, wielożeństwo.

Verhinderer, *m.* przeszkodziciel, przeszkodca; der Ehe, do małżeństwa.

Verhinderinn, *f.* przeszkodzicielka, przeszkodczyna.

Verhinderlich, przeszkodny, co przeszkodą iest; einem seyn, być komu przeszkodnym, przeszkodą.

Verhindern, przeszkadzać, przeszkodzić, czyiey, drodze. es verhindert noch täglich eines nach dem andern. co dzień mi co przeszkadza iedno po drugiem; etwas mit etwas, co czym; einem, komu, *to co*, zastępować; das Licht, świarło oknom; eines Nutzen, przeszkadzać czyiemu pożytkowi; eines Zurückkunft, czyiemu przyiazdowi. einen nicht verhindern an dem Gebrauche dessen, was er will, komu nie przeszkadzać używania tego czego chce. die Schiffahrt verhindern, żegludze przeszkadzać; die Hochzeit, weselu; eines Unternehmungen, czyim przedsięwzięciom; den Frieden mit einem am weitern Fortgange, przeszkadzać komu w dalszym postępku; eines Wohlfahrt, Bestes, przeszkodzić czyiemu powodzeniu, dobru. es verhindern ihn die Thränen zu reden, łzy mu nie daią mowić.

Verhinderung, *f.* przeszkoda, przeszkadzanie; przeszkodzenie; der Natur überwinden, rodowitą przeszkodę przezwyciężyć. einem Verhinderung machen, komu przeszkodę czynić. frey von aller Verhinderung der Sorge, wolny od wszelkiey przeszkody od troskliwości; des Athems, zatchnienie, zaparcie tchu. Verhinderung in den Weg werfen, przeszkodę, zawadę, na drodze komu zarzucić.

Verhöhnen, szydzić, wyśmiewać, *kogo*, naśmiewać się; einen, z kogo; einen mit dessen Trauern, kogo z iego żalu wyśmiewać, s. Aushöhnen, Hohnen.

Verhöhner, *m.* s. Spötter.

Verhöhnet, wyśmiany, wyszydzony.

Verhöhnung, *f.* inkwizycyia, inkwizycyi słuchanie, s. Spott.

Verhölen, s. Verhelen.

Verhör, *n.* wysłuchanie, rozeznanie; der Zeugen anstellen, świadkow wysłuchanie uczynić. zum Verhör ziehen, pociągać kogo na inkwizycyie.

Verhören, słuchać, wysłuchać; die Zeugen, świadkow; 2) nicht hören, nie słuchać; etwas, czego, nie słyszeć, nie dosłyszeć.

Verhört, słuchany, wysłuchany.
Verhoffen, spodziewać się. s. Hoffen.
Verhoffen, das, n. spodziewanie się, nadzieia. wider Verhoffen, przeciwko nadziei.
Verhoffentlich, iak się spodziewam; will ich dich bald sehen, w krotce się będę widział, z tobą.
Verhüllen, przykryć, zasłonić, okryć; den Kopf, głowę.
Verhüllt, zasłoniony, okryty, przykryty.
Verhüllung, f. zasłonienie, okrycie, przykrycie.
Verhüten, ostrzegać, ostrzec.
Verhütung, f. ostrzeganie, ostrzeżenie.
Verhungern, zgłodnieć, zgłodniałym zostać, głod mrzeć.
Verhungert, zgłodniały, głodem zmorzony, bardzo głodny; 2) durch Hunger umgekommen, głodem zamorzony, od głodu umarł.
Verhunzen, utrącić co, zepsować co.
Verhuren, przekurwić, z kurwami przetyrać; das Geld, pieniądze.
Verhuret, der gern huret, kurewnik, kurwiarz, lubieżny; mit Huren durchgebracht, ktory się z kurwami wyszaształ.
Verjähren, dawnością być nabytym.
Verjährung, f. dawność.
Verjagen, wygnać, wypędzić, zpędzić; einen aus der Stadt, kogo z miasta wypędzić; von Haus und Hof, ze wszystkich dobr, s. Vertreiben.
Verjagt, wypędzony, wygnany.
Verjagung, f. wypędzenie, wygnanie, wypędzanie, wyganianie.
Verirren, pobłądzić, pomylić się; sich vom Wege, zbłądzić z drogi, pobłądzić w drodze.
Verirrung, f. zbłądzenie, zabłądzenie, pobłądzenie.
Verjüngern, odnawiać, odnowić, siehe Erneuern.
Verjüngerung, f. odmłodnienie.
Verkäufer, m. przedawca, przedawnik, przedawacz.
Verkäuferinn, f. przedawczyna, przedawniczka, przedawaczka.
Verkäuflich, przedayny, co można przedać.
Verkappen, zasłonić, okryć.
Verkappt, zasłoniony, okryty.
Verkaufen, przedać, przedawać; nicht wohl können, nie moc tak dobrze przedać; sehr theuer, bardzo drogo; nicht gar zu theuer, za bardzo drogo; nicht theurer als die andern, nie drożey iak insi; um baares Geld, za gotowe pieniądze; wohlfeil, mit Schaden, tanio, ze szkodą. 2) zu verkaufen seyn, być na przeday. zu verkaufen haben, mieć na przedaż, na przeday. verkaufen wollen, chcieć przedać; sein Landgüthgen, swoy folwarczek.
Verkauft, przedany, przedawany.
Verkaufung, f. przedanie, przedawanie; betrügliche, zdradliwe.
Verkehren, przewrocić, wywracać; die Augen, oczy; die Worte, słowa; das Recht, prawo, to co, übel auslegen, przekręcać, wykręcać.
Verkehrer, m. wykrętarz, wykrętnik, przekrętnik, przewrotnik.
Verkehrt, przekręcony, przewrocony, przewrotny. auf verkehrte Art etwas machen, przewrotnym sposobem co czynić; Rathschläge, opaczne nieporządne rady. wie kann einer solches verkehrten Sinnes seyn? iak może kto być tak przewrotney myśli?
Verkehrt, adv. przewrotnie, złośliwie; reden, mowić; mit einem handeln, z kiem postępować.
Verkehrung, f. przewrotność, przewrocenie, przekręcenie.
Verkeilen, klinem zabić, przytwierdzić, przygłobić.
Verkennen, nieprawdę uwierzyć.
Verketzern, pomawiać o kacerstwo, kacerstwo zadawać.
Verklären, obiaśniać, obiaśnić.
Verkläret, obiaśniony.
Verklärung, f. obiaśnienie.
Verklagen, obwinić, obżałować, pozywać; wegen Diebstahls, o złodzieystwo; wegen Verrätherey, o zdradziestwo; wegen beleidigter Majestät, o zelżony maiestat; vieler Dinge wegen, kogo o wiele szpetnych rzeczy.
Verklagt, obwiniony, obżałowany, pozwany, oskarzony.
Verklagung, f. obwinienie, obżałowanie, pozwanie, oskarzenie, s. Anklage, Klage.
Verklammern, klamrami co przybić, chwycić, przytwierdzić, mocno uiąć; 2) w żelazne więzy okować.
Verkleiben, oblepić; 2) zatkać.
Verkleibung, f. oblepienie, oblepianie.
Verkleiden, przebrać, przestroić.
Verkleidung, f. przebranie, przestroienie.
Verkleinern, umnieyszyć, uiąć, ubrać; kleiner machen, mnieyszym uczynić; 2) verleumden, obmawiać, uwłaczać; einen

einen, kogo, komu uymować; seinen Gegner, swoiego przeciwnika, uymować swoiemu przeciwnikowi, *w tym samym sensie.*

Verkleinerung, *f.* umnieyszenie, zmnieyszenie, wycienczanie, uymowanie.

Verknötelt, węzłami powiązany.

Verknüpfen, zobowiązać, s. Verbinden.

Verköstigen, żywić kogo, ieść komu dawać, s. Beköstigen, Kost.

Verkriechen, kryć się. a) er muß sich für ihm verkriechen, niech się skryie przeciwko niemu.

Verkümmern, sekwestrować.

Verkümmerung, *f.* sekwestrowanie.

Verkündigen, opowiedzieć, zapowiedzieć, ogłosić, zalecić, *w tym samym sensie.*

Verkündiger, *m.* opowiadacz, zapowiadać, głosiciel.

Verkündigung, *f.* opowiedzenie, zapowiedzenie.

Verkürzen, skracać, skrocić, ukracać, ukrocić; eine Rede, mowę skrocić, mowy ukrocić; ein Werk, skrocić robotę, ukrocić roboty; sein Leben, swoie życie skrocić.

Verkürzt, skrocony, ukrocony.

Verkürzung, *f.* skrocenie, ukrocenie; der Wörter im Schreiben, słow w pisaniu.

Verkütten, kitem co skleić, na kit dać, na kit osadzić.

Verküttung, *f.* kitem skleienie, na kit danie, na kit osadzenie.

Verlachen, wyśmiewać, wyśmiać, siehe Auslachen.

Verlacht, wyśmiany.

Verlachung, *f.* wyśmianie.

Verlängern, przedłużać, przedłużyć; den Krieg, woynę.

Verlängert, przedłużony, przedłużany.

Verlängerung, *f.* przedłużanie, przedłużenie; auf einen Tag, na ieden dzień; des Termins, terminu.

Verlag, *m.* nakład, koszt, s. Unkosten, Kosten.

Verlangen, pragnąć, żądać; sehr, bardzo; etwas von einem, czego od kogo; etwas zu wissen, co wiedzieć. es verlanget ihn, chęć, żądza go na padła, wzięła.

Verlangen, das, *n.* upragnienie, pragnienie, żądanie; großes, so großes, wielkie, tak wielkie; nach seinem Sohne haben, *to lepiey powiesz*, pragnąć syna, teschnąć za synem; nach einem erregen, wzbudzić pragnienie kogo, albo tęschnienie za kiem; nach ihm hat er, on ma pragnienie iego, *lepiey powiesz*, on go pragnie; lange nach etwas haben, być w długiem upragnieniu czego, s. Begierde.

Verlangt, upragniony, pożądany.

Verlarven, umaskować.

Verlarvt, umaskowany.

Verlaß, *m.* umowa, namowa, namowienie się. dem Verlaß nach, podług umowy, podług namowy.

Verlassen, zostawić, odstąpić, opuścić, porzucić; einen nicht allein verlassen, sondern auch verrathen, nie tylko kogo odstąpić; seinem Sohne ein großes Erbtheil, synowi swoiemu zostawić wcale piękną fortunę. die Landleute verlassen ihre Güther, wieśniacy opuszczaią swoie grunta; den Feldbau, gospodarstwo porzucić; die Tugend, seine Kunst, sein Amt, porzucić cnotę, swoię szeukę, swoy urząd; sein Haus und Hof, swoie mieszkanie. sich auf etwas verlassen, spuszczać się, spuścić się na co; nicht, nie spuszczać się na nic; auf einen, spuścić się, spuszczać się na kogo, zdać się na kogo; auf eines andern Hülfe, na pomoc na drugiego polegać; auf seine Gunst und Ansehen, na czyiey łasce y powadze, *to co*, ufać; auf seine Sache, w swoiey sprawie; auf seine Unschuld, w swoiey niewinności; auf seinen Verstand, w swoy ufać rozum. auf wen hast du dich verlassen? ey na kogoś się ty spuścił? man kann sich nicht auf ihn verlassen, na niego się niemożna spuszczać. verlassen, zostawiony, opuszczony.

Verlassenschaft, *f.* *właśnie*, puścizna po zmarłym, dziedzistwo po zmarłym.

Verlasser, *m.* odstępca, opuściciel, porzutca, porzuciciel.

Verlassung, *f.* opuszczenie, odstąpienie.

Verlauf, *m.* bieg; der Zeiten, czasow; der Dinge, rzeczy, porządek rzeczy. nach dem Verlaufe etwas erzehlen, porządkiem co powiadać.

Verlaufen, zbiegać, spływać, przebiec, upłynąć, miiać, przechodzić prędko. die Zeit verläuft, czas przebiega, miia, upływa, biegnie, przechodzi prędko. der Tag ist verlaufen, dzień przebiegł. 2) sich verlaufen, pouciekać. alle vor Furcht verlaufen, wszyscy prędko ze strachu uciekaią. 3) einem den Weg verlaufen, komu drogę zabiec.

Verlaufener, *m.* der entlaufen ist, zbiegły, zbieg, ktory uciekł. verlaufene Zeit, przeszły czas.
Verlausen, wszy mieć.
Verlauten, pogłoska być, słychać. es verlautet in der ganzen Stadt, słychać po całym mieście. es will verlauten, mowią to, słychać to, ale nie pewna: daß er der Anstifter gewesen, że on był sprawcą. 2) sich verlauten lassen, pokazywać, głosić się; etwas, co, z czym.
Verlebt, zestarzały, przepędzonego wieku, przeżytych lat człowiek, s. Alt.
Verlegen, podzieć, zawieruszyć, zarzucić, położyć nie na swoiem mieyscu; 2) versperren, zalec, założyć, zamknąć; den Weg, drogę; nach der Stadt, do miasta; 3) nakładać, łożyć, koszt na co; 4) drucken lassen, swoiem nakładem drukować dać; ein Buch, książkę.
Verlegen, alt, zarzucony, zestarzały, zleżały; 2) bestürzt, zmięszany, zatrwożony.
Verleger, *m.* nakładca, nakładnik.
Verlegt, zaległy, zaparty, założony, zamknięty. verlegter Weg, zaległa, założona droga.
Verlegung, *f.* koszt, nakład; in Verlegung des Titius ist das Buch herausgekommen, nakładem Tyta książka wyszła.
Verleihen, leihen, pożyczyć, na pożyczki dać; Geld, pieniądze; auf Zinse, na prowizyią, na interes; 2) dać; einem die Freyheit, komu wolność. wenn Gott die Gnade verleihet, gdy Bog łaskę da. darzu wird Gott seine Gnade verleihen, do tego da Bog łaskę.
Verleiher, *m.* naymacz; eines Pferdes, konia.
Verleiten, przyprowadzić, przywieść; einen zu etwas, kogo do czego, siehe Verführen.
Verlernen, oduczyć się. viel lernen und verlernen, wiele się uczyć y oduczać.
Verlernt, ten ktory się oduczył, oduczony.
Verleschen, gasnąć, zgasnąć. das Feuer verlescht, ogień gaśnie.
Verlesen, czytać, przeczytać; einen Brief im Rathe, list iaki w Senacie.
Verlesen, przeczytany, czytany. das da ist verlesen worden, co czytanym było.
Verletzen, urażać, urazić, obrażać, obrazić; niemand mit Unrechte, nikogo niesprawiedliwie nie obrażać; einen auf eine Art, kogo iakiem sposobem; 2) ranić, okaliczyć; einen, kogo gwałt uczynić.
Verletzlich, niezgwałcony, ktoremu gwałtu czynić niemożna.
Verletzt, urazony, zgwałcony.
Verletzung, *f.* urażenie, zgwałcenie, obrażenie, zelżenie; des ehrlichen Namens, uczciwego imienia.
Verleugnen, przeczyć, zapierać; etwas platterdings, co, czego wcale a wcale; was einem vorgeworfen worden, co komu było zadane, zarzucone; mit einem Eyde, zaprzysięgać się, wyprzysięgać się że nie; den Glauben, seine Religion, zaprzeć się wiary, swoiey religii, *lepiey powiesz*, wyrzec się, s. Abfallen.
Verleugner, *m.* zaprzecznik, wyrzecznik; Christi, Chrystusa.
Verleugnerinn, *f.* zaprzeczniczka, wyrzeczniczka; des Glaubens, wiary.
Verleugnung, *f.* zaprzenie się, wyrzeczenie się; der That, uczynku.
Verleumden, obmawiać, szkalować, potwarzać.
Verleumder, *m.* obmowca, szkalownik, potwarca.
Verleumderinn, *f.* obmowczyna, szkalowniczka, potwarczyna.
Verleumderisch, obmowny, szkalowny, potwarny.
Verleumdung, *f.* obmowa, obmawianie, potwarzanie.
Verlieben, sich, zakochać się, rozkochać się, zamiłować się, rozmiłować się; in eine, w ktorey; in etwas, w czym.
Verlieb nehmen, być kontent; mit etwas, czym, przyiąć chętnie co.
Verliebt, ktory się zakochał, ktory się rozmiłował; bis in den Tod, aż do śmierci. einen verliebt gegen sich machen, uczynić aby się kto zakochał winnym.
Verliegen, zleżeć się, zepsuć się od leżenia długiego.
Verlieren, gubić, zgubić, tracić, stracić, utracić; den Verstand, rozum; das Leben durch seine Hartnäckigkeit, życie tracić przez swoy upor; mit großer Schande, z wielką ochydą; den Proceß, sprawę utracić, przegrać w sądach; einen Sohn, nachdem er schon große Dinge gethan hat, syna ktory już był wielkie rzeczy poczynił; sein Vermögen mit gelassenem Gemüthe, swoię fortunę rownym umysłem; die Freyheit, wolność; etwas in dem Bretspiele, co stracić w kości. der alles verlohren

verlohren hat, ktory zginął ze wszystkiem; die Gunst, łaskę stracić; 2) sich, zniknąć, zginąć; aus den Augen, z oczow. die Sache hat sich verlohren, przepadła rzecz, f. Verlust.
Verloben, zaręczyć, zrękować; einem seine Tochter, komu swoię corkę.
Verlobt, zaręczony, zrękowany.
Verlobung, *f.* zaręczenie, zrękowanie.
Verlodern, w popioł się obrocić, albo w perzynę; im Feuer, w ogniu.
Verlöbniß, *n.* zaręczyny, zrekowiny; einem machen, komu sprawić; anstellen, gotować. nachdem öffentlich die Verlöbniß geschehen, gdy się z publicznemi uroczystościami zaręczyny odprawiły. Tag der Verlöbniß, dzień zaręczyn.
Verlöbnißring, *m.* ślubny pierścień, ślubna obrączka.
Verlöbnißtag, *m.* dzień zaręczyn, dzień zrękowin.
Verlöschen, f. Verleschen.
Verlöten, zanitować, zalutować.
Verlötung, *f.* zanitowanie, zalutowanie.
Verlogen, kłamliwy. einem verlogenen Menschen glaubt man nicht, wenn er gleich die Wahrheit sagt, kłamliwemu człowiekowi nie wierzą lubo by prawdę mowił.
Verlohnen, den Lohn geben, płacić, zapłacić, zapłatę dać. meine Thorheit wird mir recht verlohnt, moie głupstwo dobrze mi iest zapłacone. wenn die Mühe verlohnt würde, ieżeli praca się nadgrodzi, albo zapłaci się. 2) sich, der Mühe verlohnen, praca się nadgradza; sich der Mühe nicht, praca się nie zapłaci.
Verlohnung, *f.* zapłacenie, nadgrodzenie.
Verlohren, zgubiony, stracony, zginiony, *zdesperowany*; Sache, zginiona, stracona, zgubiona, zdesperowana rzecz. für verlohren halten, mieć za zgubione, za zginione. etwas für verlohren geben, za stracone mieć; seine Dinge, swoie rzeczy; 2) Schildwache, ostatnia straż, *tak się nazywa.*
Verlosen, puścić, puszczać na los; etwas, co, losować.
Verlosung, *f.* na los puszczenie, losow rzucenie; anstellen, losowanie uczynić.
Verludert, rozpasany na wszystko złe, rozpusny.
Verlust, *m.* zguba, utrata, strata; großer, wielka; mäßiger, śrzednia; sehr großer, bardzo wielka; sehr geringer, so großer, tak wielka; erträglicher, znośna; schändlicher, haniebna; kleiner, mała; leiden, zgubę, utratę cierpieć; im Hauswesen, w gospodarstwie, na maiątku; mit gelassenem Gemüthe ertragen, spokoynym umysłem znosić. so großen Verlust haben wir an der Sache erlitten, tak wielką zgubę w tey rzeczy ponieśliśmy. immer Verlust leiden, większą ponieść szkodę; ersetzen, nadgrodzić, powetować; wieder bekommen, zgubę odzyskać. man hat großen Verlust an dem Servius erlitten, w Serwiuszu (ktory zginął) wielką zgubę poniesiono; keinen leiden, żadney zguby nie mieć; einigen leiden, nie iaką ponieść; verursachen, zgubę sprawić; wieder ersetzen, znowu nadgrodzić. ohne einigen Verlust, bez żadney zguby; der Sinne, utrata zmysłow; der Würde, utrata godności.
Verlustig, zgubny, utratny, co może być prędko utracone. 2) eines Dinges verlustig werden, utracić iaką rzecz, utratnym stać się iakiey rzeczy; des Bürgerrechts, tracić prawo obywatela, f. Verlieren.
Vermachen, testamentem przekazać; einem die Fruchtnießung aller seiner Güther, przekazać komu zażywanie dochodow wszystkich swoich dobr; der Frau alles Silberwerk, żonie testamentem zapisać wszystkie srebra; einem vieles Geld im Testamente, komu testamentem zapisać wielką moc pieniędzy. der etwas vermacht, testamentem zapisuiący. dem etwas vermacht wird, testamentowy zapis maięcy. das da vermacht wird, zapis testamentowy. dem etwas zugleich mit vermacht wird, spolnik maiącego testamentowy zapis; 2) *to co*, verbauen, zabudować; die Zugänge, przystępy, przychody zakopać, zaprawić.
Vermacht, im Testamente, przekazany, zapisany testamentem, w testamencie; 2) *to co*, verbauet, zabudowany, zagrodzony, zawalony.
Vermächtniß, *n.* zapis przekazanie. ohne Vermächtniß sterben, bez testamentu umrzeć.
Vermählen, zaślubić; einem die Tochter, komu corkę; sich als ein Mann, ożenić się; als eine Frau, iść za mąż.
Vermählung, *f.* zaręczenie; 2) ożenienie się, iście za mąż.
Vermänteln, pokryć, pokrywać, zasłonić, zasłoną.

Vermäntelt, pokryty, zasłoniony, zakryty.

Vermäntelung, *f.* pokrycie, zasłonienie, zakrycie. den Lastern zur Vermäntelung dienen, służyć na zasłonę niecnot.

Vermahnen, upominać, zachęcać; freundlich, poprzyiacielsku; inständig, nagląc, bardzo; zum Frieden, do pokoiu zachęcać; zur Tugend, bardzo mocno usilnie do cnoty; einen zur Nachahmung seiner Vorfahren, kogo do naśladowania swoich przodkow; einen treulich, kogo wiernie, szczerze.

Vermahnen, das, *n.* upominanie, zachęcanie.

Vermahner, *m.* upominacz, zachęciciel, zachętnik, zachętca, upomniciel; zu etwas, do czego; nicht nöthig haben, nie mieć potrzeby, nie potrzebować zachętnika.

Vermahnerinn, *f.* upominaczka, upomnicielka, zachętniczka, zachętczyna, zachęcicielka.

Vermahnung, *f.* upominanie. durch eines Vermahnung angetrieben werden, czyiem upominaniem być do czego zachęconym, s. Anmahnung.

Vermehren, powiększyć, przyczynić; reichlich, obficie; sehr, bardzo; etwas womit, co przyczynić, powiększyć czym: die Sprache mit einer Menge Wörter, mowę mnostwem słow; den Verdruß, kłopotu powiększyć. deine Briefe haben meinen Schmerz vermehret, twoie listy przyczyniły moiego żalu; sein Glück, szczęście powiększyć; die Sorge, troskliwości przyczynić. dessen Geld hat sich vermehret, przybyło mu pieniędzy. es vermehret sich der Fleiß täglich, codzień przybywa pilności. das Uebel vermehret sich täglich, złe się powiększa codziennie; durch die Länge der Zeit, długością czasu; unvermerkt, nieznacznie.

Vermehren, das, *n.* powiększenie, przyczynienie, przybywanie.

Vermehrt, powiększony, przyczyniony.

Vermehrung, *f.* przyczynienie, powiększenie. große Vermehrung haben, powiększać się] wielkiemi przyczynkami, wielkim przybywaniem.

Vermeiden, chronić się, unikać; mit allem Fleiße, z wszelką pilnością; die Gefahr, niebezpieczeństwa; die Unterredung, rozmowy; die Laster, nałogow; was da schadet, unikać tego co szkodzi; die Nachstellung des Gerichts, sideł sądowych.

Vermeidet, uchroniony, uchronny, unikniony.

Vermeidlich, uchronny, czego się można uchronić.

Vermeidung, *f.* chronienie się, unikanie; der Arbeit, pracy; der Gefahr, niebezpieczeństwa.

Vermelden, oznaymiać, oznaymić; einem seinen Gruß, kłaniać się komu przez kogo.

Vermeldet, oznaymiony, doniesiony.

Vermeldung, *f.* oznaymienie, doniesienie, s. Anzeigung.

Vermengen, zmięszać, pomięszać; das Wahre mit dem Falschen, prawdę z fałszem; sich mit einer Sache, wmięszać się w iaką rzecz. ich vermenge mich nicht damit, nie mięszam się do tego.

Vermengt, zmięszany, pomięszany.

Vermengt, *adv.* zmięszanie, pomięszanie.

Vermengung, *f.* zmięszanie, pomięszanie, zamięszanie, s. Vermischung.

Vermerken, postrzec; a) nicht übel vermerken, nie brać czego na złą stronę, s. Merken.

Vermerkt, postrzeżony.

Vermerkung, *f.* postrzeżenie, pomiarkowanie: künftiger Dinge, przyszłych rzeczy.

Vermessen, letkomyślny, płochy, niepomiarkowany. vermessener Anschlag, niepomiarkowana, płocha, nieuważna rada. vermessener Mensch, płochy człowiek. vermessene Kühnheit, płocha śmiałość; seyn, płochym letkomyślnym być.

Vermessenheit, *f.* letkomyślność, płochość, zuchwałość, zbytnie zaufanie w sobie.

Vermessentlich, *adv.* zuchwale, płocho, letkomyślnie.

Vermeynen, mniemać, rozumieć; daß einer ein ehrlicher Mann sey, że kto uczciwym człowiekiem iest, s. Meynen, Glauben.

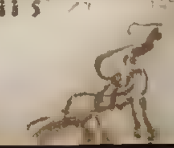
Vermeynt, mniemany, rozumiany.

Vermiethen, naymować, naiąć; einem sein Haus, komu swoy dom. sich bey einem vermiethen, naiąć się komu, do kogo; Stuben und Kammern, izby y komory naymować; ein Landguth, puścić w arendę, s. Verpachten.

Vermiether, *m.* naiemca, ten co naymuie komu.

Vermiethet, naięty, naymowany.
Vermiethung, *f.* naięcie, naymowanie komu.
Vermindern, umnieyszyć, zmnieyszyć, pomnieyszyć; die Zölle, ceł; eines Ruhm, czyiey chwały; den Schmerz, bolu; den Verdruß, przykrości; das Trauren, żalu; die Bekümmerniß, troskliwości, kłopotu; eines Ansehn, czyiey powagi.
Vermindert, umnieyszony, pomnieyszony, zmnieyszony.
Verminderung, *f.* umnieyszenie, pomnieyszenie, zmnieyszenie; der Würde, godności.
Vermischen, zmięszać, pomięszać; den Wein mit Wasser, wino z wodą. 2) sich mit einer, mieć rzecz z ktorą.
Vermischt, pomięszany, zmięszany.
Vermischung, *f.* pomięszanie, zmięszanie. 2) fleischliche, cielesny uczynek z ktorą.
Vermissen, pragnąć, żądać; vieles an sich und an andern, wiele żądać po sobie y po kiem. man hat nicht mehr als 20 Mann in dieser Schlacht vermißt, nie zginęło więcey iak dwudziestu w tey potyczce. man hat dessen Tapferkeit vermißt, iego męstwa żądano.
Vermißt, upragniony, pożądany.
Vermitteln, poradzić; eine Sache, iakiey rzeczy; naprawić ią. 2) wdać się w interes iaki, pośrzedniczyć.
Vermittelst, za pośrzednistwem; des Gesetzes, prawą.
Vermittelung, *f.* pośrzednistwo, wdanie się w interes.
Vermodern, zapleśnieć, wypleśnieć; in dem Kasten, w skrzynce; zbutwieć.
Vermoderung, *f.* zapleśnienie, zpleśnienie, zbutwienie.
Vermöge, mocą; des Gesetzes, prawa; des Testaments, testamentu; des Schlusses der Gemeine etwas nicht thun dürfen, mocą pospolstwa ustawy nie moc czego czynić. vermöge deiner Klugheit, przez twoię mądrość, podług twoiey mądrości. vermöge meines Rechts, mocą moiego prawa. vermöge bürgermeisterlicher Gewalt, mocą Konsulowskiey władzy.
Vermögen, gelten, popłacać, płacić, ważyć, moc. die Geldbegierde vermag viel bey ihm, chciwość pieniędzy wiele mogła u niego; sehr viel im gemeinen Wesen, bardzo wiele w rzeczypospolitey; in einer Stadt, w iakiem mieście.
Vermögen, das, *n.* Fähigkeit, możność, zdolność, sposobność; haben etwas zu thun, mieć sposobność do czynienia czego; haben zu etwas, mieć do czego. nach Vermögen, według możności, według przemożenia. nach eines jeden Vermögen, według każdego, zdolności, możności, sposobności, s. Kraft, Stärke. 2) Haab und Guth, maiątek y dobra, fortuna; geringes, cienka fortuna, cienki maiątek, szczupłe dobra; unglaubliches, ktorych wielkość niepodobna do wiary; worauf andere neidisch sind, ktorych inni są zazdrośni; großes, wielka fortuna; sicheres, bezpieczna maiętność; mässiges, mierna; kleines, mała; vortreffliches, przednia; voriges, przeszła; königliches, krolewska; schlechtes, drobna. verringertes Vermögen, pomnieyszona, uszczuplona fortuna; vermehrtes, pomnożona, przyczyniona; einen darum bringen, przyprawić kogo o zgubę fortuny; nimmt zu, fortuna, maiętność rośnie, fortuna maiętności przybywa; nimmt ab, fortuny maiętności ubywa. dessen Vermögen ist mir zu Theil worden, iego maiętność moią częścią się stała, do mnie się przeniesła. einiges Vermögen zusammenbringen, erwerben, nabyć czyich dobr, czyiey fortuny; besitzen, posiadać fortunę; vermehren, przyczyniać fortuny; zusammenscharren, zgarnować fortunę, zbierać. durchbringen, stracić, przemarnować. väterliches Vermögen hat er durchgebracht, oyczystą fortunę on przetyrał; an Haus und Hof, gospodarstwo; vergrößern, powiększyć; verringern, pomnieyszyć gospodarstwa; verschwenden, przemarnować. einem mit seinem Vermögen dienen, przysłużyć się komu swoią fortuną, s. Reichthum, Haab, Guth.
Vermögend, możny, zdolny, potężny; an Güthern, w dobrach, fortuną.
Vermögenheit, *f.* możność, zdolność, potężność, moc, przemożenie.
Vermogensteuer, *f.* czynsz.
Vermünzen, na pieniądze przerobić.
Vermünzt, na pieniądze przerobiony. vermünztes Gold, na pieniądze przerobione złoto.
Vermummen, osobę wziąć na siębie, *iakoby* przeosobić się.
Vermummt, przeosobiony.
Vermuthen, domyślać się, miarkować, porozumiewać. ich habe dieses nicht vermuthet, iam się tego nie domyślał.

 ich



ich bin ihm auf den Hals gekommen, da er es sich nicht vermuthete, nad głową mu ſtanąłem gdy on ſię tego nieſpodziewał.
Vermuthen, das, n. domyślanie ſię, dorozumiewanie ſię, miarkowanie, ſpodziewanie ſię, myślenie, myśl, nadzieia, *w tymże ſamym ſenſie.* wider Vermuthen, przeciwko nadziei, przeciwko myśli.
Vermuthet, ſpodziewany, domyślany.
Vermuthlich, czego ſię można, *albo* trzeba domyślać, ſpodziewać.
Vermuthlich, *adv.* nie przeciwko nadziei, nie przeciwko myśli; iak mniemam, iak rozumiem.
Vermuthung, f. domyślanie ſię, mniemanie. ohne Vermuthung, przeciwko mniemaniu.
Vermutzt, ucięty, utrącony.
Vernageln, goździami przybić, przytwierdzić; eine Thür, drzwi. 2) ein Pferd, konia zagwoździć. 3) die Kanonen, zapały w armatach pozabiiać.
Vernaschen, przeieść na przyſmakach; ſein Geld, ſwoy maiątek.
Vernascht, przeiedzony. 2) der gern nascht, ten co przyſmaczki łakotki lubi iadać.
Vernaschung, f. przeiedzenie na łakotkach.
Vernehen, przeſzyć, ſzew dać na przodku; etwas, na czym.
Vernehmen, powziąć, słyſzeć, usłyſzeć, posłyſzeć; etwas von einem, co od kogo słyſzeć. man hat nichts davon vernommen, nic o tym nigdy nie słyſzano. eines Rede vernehmen können, czyią mowę moc słyſzeć; plötzlich ein Wiehern der Pferde, nagle rżenie koni posłyſzeć. etwas von einem vernehmen, co o kiem słyſzeć, posłyſzeć, dowiedzieć ſię. sich mit einem vernehmen, znośić ſię z kiem, znieść ſię z kiem.
Vernehmen, das, n. poufałość. in gutem Vernehmen mit einem stehen, w poufałości żyć z kiem.
Vernehmlich, iaſny, poiętny. mit vernehmlicher Stimme singen, iaſnym, poiętnym głoſem śpiewać.
Verneinen, przeczyć, zapierać ſię, mowić że nie; gänzlich, wcale; wahrhaftig, prawdziwie; eine That, uczynku iakiego; daß man etwas gethan habe, zapierać, że co zrobiono, ſiehe Leugnen.
Verneint, zaparty, przeczony.
Verneinung, f. zapieranie, przeczenie.
Verneuern, odnawiać, odnowić; etwas, co; den Schmerz, bol, żal; eine Weise, poſtanowienie iakie; eine alte Gewohnheit, ſtary zwyczay; sich, odnowić ſię.
Verneuern, das, n. odnowienie.
Verneuerer, m. odnowca, odnawiacz.
Verneuert, odnowiony.
Verneuerung, f. odnowienie; der Lehre, nauki.
Vernichten, w niwecz obrocić, zniſzczyć; etwas, co. 2) verachten, poniżać, zanic mieć.
Vernichtung, f. pogarda, pogardzanie, ſ. Verachtung. 2) wniwecz obrocenie.
Vernieten, przygiętemi goździami przytwierdzić.
Vernietet, okowany, przytwierdzony.
Vernisselt, obcięty, utrącony.
Vernünftig, rozumny, ſ. Klug, Verständig.
Vernünftig, *adv.* rozumnie, z rozumem.
Vernunft, f. rozum. manches hat eine Vernunft, manches hat keine, nie ktore maią rozum nie ktore nie maią rozumu; ist das Göttlichste das Gott dem Menschen gegeben, nic bożnieyſzego niemaſz iak rozum od Boga człowiekowi dany; der keine hat, nie rozumny, bez rozumny, z rozumu obrany, ſ. Verstand.
Vernunftkunst, f. rozumu ſztuka; Logika, ſ. Logik.
Vernunftlos, nierozumny, bezrozumny. vernunftloses Thier, nierozumne zwierze.
Vernunftlos, *adv.* nierozumnie, bezrozumnie.
Vernunftlosigkeit, f. nierozumność, bezrozumność.
Vernunftmäßig, rozumny, *to ieſt,* zgadzaiący ſię, z rozumem.
Veröden, ſ. Wüste werden, ſpuſtoſzonym być.
Verödet, ſpuſtoſzały.
Verordnen, poſtanowić, nakazać; nach Gelegenheit der Sache und Zeit, podług okazyi rzeczy y czaſu. bey Lebensstrafe verordnen, pod karą śmierci poſtanowić. durch Gesetze verordnen, prawami poſtanowić. was der Rath verordnet, sollen alle vertheidigen, co Senat ſtanowi to powinni wſzyſcy utrzymywać; *to co* naznaczyć, einen Ort zum Begräbnisse, mieyſce naznaczyć na grob; einen Tag zum Tode, komu

komu dzień śmierci naznaczyć; eine Stunde, godzinę.
Verordnet, postanowiony, naznaczony.
Verordnung, *f.* postanowienie, naznaczenie; ergehen lassen, wydać.
Verpachten, puścić w arendę; einem ein Guth, komu iaką maiętność. das zu verpachten ist, arendowny, co można puścić arendą.
Verpachter, *m.* arendownik, co w arendę puszcza.
Verpachtet, puszczony w arendę.
Verpachtung, *f.* puszczenie w arendę, arendą, arendowanie komu; gehet vor, dzieie się, bywa.
Verpartirung, *f.* zmykanie, sprzątanie, branie kryiome czego.
Verpfänden, zastawić, zastaw dać; die Bücher für Wein, książki za wino; sich selbst, siebie samego w zastaw dać; sein Vermögen zur Sicherheit des Gläubigers, w zastaw dać rzeczy swoie dla ubezpieczenia wierzyciela.
Verpfänder, *m.* zastawca, ktory w zastaw rzecz daie.
Verpfändet, zastawiony, zastawny.
Verpfändung, *f.* zastawienie, zastaw.
Verpflegen, żywić, podeymować czyi koszt; reichlich, obficie; einen, kogo; karmić, wykarmić, chować, wychować kogo.
Verpfleger, *m.* karmiciel, żywiciel; der Seinigen, swoich.
Verpflegerinn, *f.* karmicielka, żywicielka.
Verpflegt, karmiony, żywiony.
Verpflegung, *f.* karmienie, żywienie; pożywienienie; einem geben, komu dawać, s. Unterhalt.
Verpichen, wysmolić, smołą oblać, oblepić; die Gefäße mit heißem Peche, gorącą smołą beczki wysmolić; oblać wewnątrz.
Verpitschiren, przypięczętować, popieczętować.
Verprocessiren, przeprawować, stracić na prawo; sein Vermögen, swoię fortunę.
Verrammeln, zatkać, zabić; die Thüre, drzwi.
Verrammelt, zatkany, zabity.
Verräther, *m.* zdrayca; des Vaterlandes, oyczyzny; zausznik, wydawca.
Verrätherinn, *f.* zdrayczyna, zauszniczka, wydawczyna.
Verrätherey, *f.* zdradziestwo, zdrada; einen derselben halber anklagen, kogo zdradziestwo oskarzyć. Anstifter der Verrätherey, sprawca zdradziestwa.
Verrätherisch, zdradziecki.
Verrathen, zdradzać, zdradzić, wydać; einen unter dem Scheine der Freundschaft, niepodściwym sposobem zdradzić kogo pod pozorem przyiaźni; eine Stadt, miasto zdradzić.
Verrauchen, wyparować, wywietrzeć.
Verraucht, wyparowany, wywietrzały.
Verrauchung, *f.* wywietrzenie, wyparowanie.
Verrechnen, w reiestr co wpisać, włożyć, policzyć. 2) sich, pomylić się w rachunku.
Verrechnung, *f.* policzenie, porachowanie; przyięcie wydatku.
Verrecken, zginąć, przepaść, przepadać; zdechnąć.
Verreckt, zdechły. verrecktes Schaf, zdechła owca.
Verreden, verschwören, wyrzec się, wyprzysiąc. sich versprechen, potchnąć się w mowie, pomylić się, w niey.
Verredet, wyrzeczony, wyprzysiężony.
Verredung, *f.* wyrzeczenie się, wyprzysiężenie się, wyrok.
Verreisen, poiechać, odiechać. sie sind beyde verreiset, oni obadwa poiechali, odiechali.
Verreiset, ktory odiechał; wohin, dokąd.
Verreiten, na koniu odiechać, poiechać, konno odiechać, poiechać.
Verrenken, wywinąć, wywichnąć, wybić, wykręcić; ein Glied, członek. verrenkt werden, być wywiniętym, wywichniętym, wybitym, wykreconym.
Verrenkt, wywinięty, wybity, wywichniony, wykręcony. verrenkten Theil wieder einrichten, wywichnioną część znowu wprawić, nabić. verrenkte Glieder, wywichnione członki. Gliedmaßen, *toż samo.* verrenkte Beine, wywichnione kości.
Verrenkung, *f.* wywichnienie, wybicie, wywiniecie, wykręcenie.
Verrennen, zamknąć, zaprzeć, założyć; den Zutritt einen, przystęp, wstęp komu; einem den Weg zur Flucht, komu drogę do ucieczki.
Verrennet, zamknięty, przeźnięty.
Verrichten, robić, sprawić, czynić, zrobić, sprawić, uczynić; den Befehl, rozkaz; eine Sache, rzecz iaką. viel zu verrichten haben, mieć wiele do czynienia, do sprawienia. etwas nach Wunsch

Wunsch verrichten, co podług żądania zrobić.
Verrichtet, sprawiony, zrobiony, uczyniony.
Verrichtung, *f.* sprawunek, zatrudnienie, zabawa; große, wielka; sehr grosse, bardzo wielka; beschwerliche, ciężka zabawa. zu meiner großen und unglaublichen Verrichtung kömmt noch das, do moiego wielkiego y niepodobnego do wiary zatrudnienia, przychodzi ieszcze y to; keine haben, nie mieć żadnego. bey den größen Verrichtungen, przy naywiększych zatrudnieniach; einige Zeit davon abbrechen, urwać iaki czas od zabaw; einem auftragen, sprawunek na kogo włożyć; versehen, besorgen, sprawunek trzymać, mieć staranie o interesie; zu Ende bringen, zakończyć; fahren lassen, porzucić; vornehmen, podiąć się, siehe Amtsgeschäfte.
Verriechen, wywietrzeć, wonią, zapach stracić.
Verriegeln, na rygiel, na zaporkę założyć, zamknąć; die Thüre, drzwi.
Verriegelt, na klamkę, na zaporkę założony, zaparty.
Verringern, umnieyszać; etwas, co, s. Vermindern.
Verringert, umnieyszony.
Verringerung, *f.* umnieyszenie, zmnieyszenie.
Verrochen, wywietrzały, z ktorego zapach wyszedł. verrochener Wein, wywietrzałe wino.
Verrosten, rdzewieć. der Degen verrostet, szpada rdzewieie. das Eisen verrostet, żelazo rdzewieie.
Verrostet, zardzewiały; Pferdestriegel, zadrzewiałe zgrzebło.
Verrucht, stracony, niepodściwy, zbrodniami okryty.
Verrücken, umknąć, odemknąć z mieysca; einem seine Entwürfe, pomieszać komu myśli, wybić, komu koncept z głowy.
Verrückung, *f.* umknięcie, ruszenie z mieysca.
Verrückt, umknięty, ruszony z mieysca; im Kopfe, niezdrowego rozumu.
Verrufen, wywołać, bannitować, wygnać; das Geld, pieniądze wywołać.
Verrunzeln, zmarszczyć, pomarszczyć.
Verrunzelt, zmarszczony, pomarszczony.
Vers, *m.* wiersz; der um eine Sylbe zu kurz, o iednę sylabę krotki; sehr gemeiner, bardzo pospolity; wohl gemachter, wypracowany; heroischer, bohaterski; hexametrischer, sześciomierny; etwas langer, nie co długi; unflätiger, nieczysty; aus dem Stegreife machen, ohne darauf zu denken, co prędzey nie myśląc wierze pisać; etwas sehr nett darinen beschreiben, co gładko wierszami opisać; mehre verfertigen, wiele wierszow składać, s. Gedicht. zum Versen gehörig, *adj.* wierszowy.
Versäumen, zaniedbać, zaniechać; etwas, co; die Zeit, czas; die Gelegenheit, utracić, okazyią.
Versäumniß, *f.* zaniedbanie, zaniechanie; eines Dinges, iakiey rzeczy.
Versäumt, zaniedbany, zaniechany.
Versagen, odmowić; einem etwas, co komu, s. Abschlagen.
Versagt, odmowiony.
Versagung, *f.* odmowienie, niechcenie czego uczynić.
Versal Buchstab, *m.* wielka litera w drukarni.
Versalzen, przesalać, przesolić.
Versalzen, *adv.* przesolony. das ist versalzen, to przesolone iest.
Versammlen, zbierać, zgromadzać, zgarnywać, zgarnąć, zebrać; eine große Menge unbekannter Leute, wielką kupę nieznaiomych ludzi; an einen Ort, na iedno mieysce; den Rath in der Eil, Senat spiesznо zgromadzić; die zerstreueten Menschen in eine Gesellschaft, rozproszonych ludzi w iedno społeczeństwo; sich heimlich, potaiemnie się zgromadzić. die Truppen haben sich versammlet, pułki się zgromadziły; von allen Orten her, ze wszystkich mieysc; aus unterschiedenen Oertern in die Stadt, z rożnych mieysc do miasta.
Versammlet, zebrany, zgromadzony.
Versammlung, *f.* zgromadzenie, schadzka, ziazd. nächtliche Versammlung, nocna schadzka. in die Versammlung kommen, do zgromadzenia przyść. die Versammlung der Stände des Landes ist noch nicht aus, Ziazd Stanow kraiu ieszcze się nie zakończył. vor der Versammlung, przy zgromadzeniu, przy ziezdzie; aus einander gehen lassen, beurlauben, schadzkę rozpuścić, ziazd pożegnać. in die Versammlung berufen werden, być wołanym do zgromadzenia; darinne seyn, być

być w zgromadzeniu, na ziezdzie; mit darein genommen werden, być przyiętym do zgromadzenia; sich dabey mit einfinden, w zgromadzeniu, na ziezdzie się znaydować; ausschreiben, ziazd naznaczyć, zgromadzenie. sich in die Versammlung begeben, udać się do zgromadzenia; gehen lassen, dać się rozeyść zgromadzeniu; da man sich berathschlaget, *nazywa się*, obrada. zu keiner Versammlung mit genommen werden, do żadney obrady nie być przyiętym; heimliche, potaiemna, sekretna obrada.

Versauen, spaskudzić, splugawić; etwas, co.

Versauern, skwaśnieć.

Versaufen, przepiiać, przepić; das Seinige, swoie.

Verschämt, s. Schamhaft.

Verschaffen, dodać, postarać się komu o co, dostać, dostawać; sich etwas durch seine Arbeit, sobie postarać się o co przez swoię pracę; Geld durch gute und böse Wege, o pieniądze dobremi y złemi drogami.

Verschaft, postarany, dostany.

Verschaffung, *f.* postaranie się, dostanie.

Verschameriren, uszamerować; ein Kleid, suknią.

Verschanzen, okopać, oszańcować; das Lager, oboz; etwas rings herum, w koło okopami, otoczyć.

Verschanzen, das, *n.* okopanie, oszańcowanie.

Verschanzet, okopany, oszańcowany.

Verschanzung, *f.* okopanie, oszańcowanie.

Verscharren, zagrzebać, pogrzebać, s. Begraben.

Verscharret, zagrzebany, pogrzebany.

Verscheiden, umrzeć, ducha wypuścić, s. Sterben.

Verschelmen, oszelmować.

Verschelmt, bezecny.

Verschenken, darować, rozdawać, dać; etwas, co; das Seinige, swoy maiątek; viel und großes Guth, wiele y wielkich dobr.

Verschenkt, rozdany, rozdarowany.

Verschenkung, *f.* rozdanie, rozdarowanie.

Verscherzen, utracić; seinen alten Ruhm, swoię dawną sławę.

Verschicken, odesłać; einen wohin, kogo dokąd.

Verschickt, odesłany, odsyłany.

Verschickung, *f.* odesłanie, odsyłanie; eines, kogo.

Verschieben, odkładać, odłożyć; auf eine andere Zeit, co na inszy czas; etwas auf die lange Bank, co długo bardzo odkładać, zwłoczyć; auf den dritten Tag, na trzeci dzień odłożyć.

Verschiebung, *f.* odkładanie, odłożenie, zwłoczenie.

Verschieden, umarły. 2) rożny, s. Unterschieden.

Verschießen, sich, wystrzelać wszystko; mit den Kugeln, wszystkie kule.

Verschimmeln, opleśnieć.

Verschimmelt, opleśniały.

Verschimmelung, *f.* opleśniałość.

Verschlämmen, przetyrać; ein Ding, iaką rzecz. 2) mułem obabrać.

Verschlafen, przespać, *to iest*, śpiąc co utracić; sein Glück, swoie szczęście.

Verschlafen, *adj.* śpioch, ospały; leniwy, s. Faul.

Verschlagen, obić, poobiiać, obiiać; mit Bretern, tarcicami. 2) von etwas andern absondern, tarcicami co od czego drugiego oddzielić; *iednym słowem* przepierzyć. 3) unieść, der Sturm hat sie auf der rechten Hand verschlagen, burza uniosła ich w prawą rękę; werden, burzą, porwanym być. 4) należeć, es verschlägt mir viel, na tym mi wiele należy. es verschlägt mir nichts, do tego mi nic nie należy, mnie z tego nic. 5) sich sein Glück verschlagen, niedbać o swoie szczęście.

Verschlagen, *adj.* obrotny, wykrętny, chytry, s. Listig.

Verschlagen, *adv.* obrotnie, wykrętnie, chytro; handeln, czynić.

Verschlagenheit, *f.* obrotność, wykrętność, chytrość.

Verschleichen, powoli się rozlecieć, rozlatywać, rozeyść; rozchodzić, wynosić; sich von der Arbeit, się od pracy; heimlich, potaiemnie.

Verschleimt, flegmisty, ślinisty.

Verschleimung, *f.* flegmistość, ślinistość.

Verschleissen, drzeć, podrzeć.

Verschleudern, przemarnować, s. Durchbringen.

Verschleudert, przemarnowany.

Verschleuderung, *f.* przemarnowanie.

Verschließen, zamknąć; ins Gefängniß, do więzienia, w więzieniu zamknąć.

Ver=

Verschliessung, *f.* zamknięcie.
Verschlimmern, gorszem uczynić; eine Sache, iaką rzecz; sich, siebie, popsować się.
Verschlimmert, popsuty, popsowany.
Verschlimmerung, *f.* popsucie, popsowanie.
Verschlingen, przeżrzeć, przeieść.
Verschlingung, *f.* przeżarcie, przeiedzenie, przehultaienie.
Verschlossen, zamknięty.
Verschlucken, połykać, połknąć; das Wasser, wodę.
Verschluckt, połkniony.
Verschluckung, *f.* połknienie.
Verschlungen, połkniony; pochłoniony.
Verschmachten, obumierać; für Hunger, od głodu; für Durst, od pragnienia.
Verschmachtet, obumarły; für Durst, od pragnienia.
Verschmachtung, *f.* obumarłość, omdlałość.
Verschmähen, gardzić, pogardzać; einen, kogo.
Verschmähen, das, *n.* pogardzanie, pogardzenie.
Verschmähet, pogardzony, wzgardzony.
Verschmähung, *f.* pogardzenie, wzgardzenie.
Verschmerzen, przecierpieć, wytrzymać, wycierpieć; strawić, den Verdruß, przykrość.
Verschmerzt, wycierpiany, wytrzymany; przecierpiany.
Verschmerzung, *f.* wycierpienie, przecierpienie.
Verschmieren, wysmarować; die Gefäße, naczynia.
Verschmiert, wysmarowany.
Verschmierung, *f.* wysmarowanie.
Verschmitzt, chytry, wykrętny; verschmitzter Mensch, wykrętny człowiek.
Verschmitzt, *adv.* wykrętnie, chytro; reden, mowić.
Verschnappen, sich, uwikłać się, podchwyconym zostać.
Verschnauffen, s. Verschnieben.
Verschneiden, obrzynać, oberznąć, poobrzynać; die Nägel paznogcie; die Haare, włosy; die Flügel, skrzydła. 2) einem die Mannheit nehmen, otrzebić.
Verschneidung, *f.* oberznięcie, otrzebienie.
Verschneyen, zasypać śniegiem. es ist alles verschneyet, zasypane wszystko śniegiem iest.
Verschneyet, śniegiem zasypany.
Verschnieben, odetchnąć, dech puścić. warte und laß mich erst verschnieben, poczekay, niech pierwey odetchnę.
Verschniebung, *f.* odetchnienie.
Verschnitten, oberznięty, otrzebiony.
Verschnittener, *m* trzebieniec, ewnuch.
Verschoben, odłożony, odwleczony.
Verschonen, ochronić, ochraniać; wolność dać.
Verschont, ochroniony, uwolniony.
Verschonung, *f.* uwolnienie, ochronienie.
Verschreiben, wpisać w reiestr; sich, ostrzec listem kogo; einem, pisaniem kogo wzywać.
Verschreibung, *f.* kartka ręczna, pismo ręczne; die einer dem andern giebt, ktorą ieden drugiemu daie. 2) der Morgengabe, zapis posagu. 3) der Schulden, karta na dług; von einem haben, mieć od kogo kartę na dług; von sich gestellt haben, dać kartę na swoy dług. einen seiner Verschreibung erinnern, komu kartę iego dłużną przypomnieć.
Verschrieben, wpisany w reiestr, zapisany w reiestrze.
Verschrumpeln, pomarszczyć się.
Verschrumpelt, zmarszczony.
Verschütten, wylać, rozlać; das Wasser, wodę rozlać.
Verschüttet, rozlany, wylany.
Verschüttung, *f.* wylanie, rozlanie; des Wassers, wody.
Verschulden, przewinić, zawinić. 2) odsługiwać, odsłużyć, s. Vergelten, Ersetzen. 3) popełnić co złego. was hast du verschuldet? coś ty złego popełnił?
Verschulden, das, *n.* zawinienie, przewinienie, wina. ohne mein Verschulden, bez moiey winy. ich komme durch mein eigenes Verschulden ins Verderben, ia w padam w ruinę moiem własnym przewinieniem.
Verschuldet, zawiniony, zasłużony.
Verschuldung, *f.* wina, zawinienie.
Verschwägern, sich, zpokrewnić się, zpowinnowacić się, zkolligacić się.
Verschwägert, zpokrewniony, zpowinnowacony, zkolligacony.
Verschweigen, milczeć; zamilknąć, na co, zamilczeć; eines Schande, czyię ochydę.
Verschweigung, *f.* zamilczenie.

Verſchwellen, nabrzmieć, obrzmieć, odąć ſię.
Verſchwemmen, piaſkiem y mułem, zatkać, zawalić.
Verſchwenden, przetyrać, przemarnować; großes Vermögen, wielką fortunę; mit Gaſtereyen, na ochotach. das Geld verſchwenden, als wenn man alles vollauf habe, tyrać, tracić pieniądze iak gdy by wſzyſtkiego było pełno.
Verſchwender, *m.* rozrzutnik, tyraiący, utratnik; marnuiący.
Verſchwenderiſch, rozrzutny. verſchwenderiſche Gaſtgebothe, rozrzutne, zbyteczne ochoty.
Verſchwenderiſch, *adv.* rozrzutnie, marnotrawnie.
Verſchwendung, *f.* rozrzutność, marnotrawność.
Verſchwören, wyprzyſięgać ſię, wyprzyſiąc ſię; ſich zuſammen, ſprzyſiąc ſię; wider das gemeine Weſen, przeciwko rzeczypoſpolitey.
Verſchwörung, *f.* wyprzyſiężenie ſię.
Verſchweppern, rozpraſzać; rozpryſkować.
Verſchwiegen, cichy; milczący. verſchwiegener Mann, milczący mąż. etwas verſchwiegen halten, co cicho w ſekrecie trzymać.
Verſchwiegen, *adv.* cicho, w milczeniu.
Verſchwiegenheit, *f.* cichość, milczenie. probiren, ob einer verſchwiegen, czyiego milczenia ſprobować.
Verſchwinden, znikać, zniknąć, przeminąć, zginąć. ihr Andenken iſt verſchwunden, ich pamięć zginęła; durch die Länge der Zeit, długością czaſu. die Hoffnung verſchwindet, nadzieia miia, niknie. vor den Augen verſchwinden, zniknąć w czyich oczach.
Verſchworen, wyprzyſiężony, wyprzyſięgły.
Verſehen, pobłądzić, pomylić; etwas, co w czym; aus Unvorſichtigkeit, z niebaczności. damit du nichts verſieheſt, abyś nic nie pobłądził. was hab ich verſehen? a com ia pomylił? a w czym ſię pomyliłem? auch ein kluger Menſch kann etwas verſehen, nawet rozeznany człowiek może łnadno pobłądzić. was ich verſehen habe, mache ich auch wieder gut, com pobłądził, mogę znowu naprawić. es zuletzt noch verſehen, na ſamym końcu, na oſtatek pobłądzić. 2) ſich etwas Böſes verſehen, obawiać ſię czego złego. 3) mit etwas, opatrzyć czym; mit Gelde, pieniądzmi. 4) *to co* verwalten, zawiadywać, rządzić. ein Amt verſehen, urząd ſprawować; eines Stelle, powinność za kogo odprawiać, czyie mieyſce zaſtępować.
Verſehen, das, *n.* pobłądzenie, pomylenie, omyłka; zmylenie.
Verſehen, *adv.* opatrzony, obdarzony; mit allen Wiſſenſchaften, wſzyſtkiemi pięknemi umieiętnościami. ein Haus das mit allem verſehen, dom we wſzyſtko opatrzony; mit etwas ſeyn, być w co, *albo* czym opatrzony. mit nichts verſehen ſeyn, nie być w nic opatrzonym; ſind wir damit zur Gnüge, opatrzeni ieſteśmy tym, co doſyć. 2) beſtimmt, naznaczony przeznaczony; von Gott, od Boga. zu etwas verſehen ſeyn, do czego być przeznaczonym. zu lauter großen Dingen verſehen ſeyn, do wielkich wcale rzeczy być przeznaczonym.
Verſehren, zelżyć, znieważyć; etwas, co; ranić.
Verſehrt, zelżony, znieważony.
Verſehrung, *f.* zelżenie, znieważenie; urażenie.
Verſehung, *f.* błąd, omyłka.
Verſenken, zanurzać, topić; ins Waſſer, w wodzie; alle Schiffe, wſzyſtkie okręty.
Verſenkt, zatopiony, zanurzony.
Verſenden, odyłać, odesłać, wyprawić; einen nach Lublin, kogo do Lublina.
Verſendet, odesłany, zaſłany, wyprawiony.
Verſendung, *f.* odesłanie, zaſłanie.
Verſengen, przypalać, przypalić. vom Blitze verſengt werden, od pioruna być opalonym; die Haare mit einem glüenden Eiſen, włoſy opalić rozpalonym żelazem.
Verſengt, opalony, przypalony.
Verſengung, *f.* opalenie, przypalenie.
Verſetzen, przeſadzać, przeſadzić; einen Baum, drzewo iakie; an einen andern Ort, na iakie inne mieyſce. 2) *to co* zum Pfande geben, na zaſtaw dać, zaſtawić. 3) mit Edelgeſteinen, ſadzić, wyſadzać, kamieniami drogiemi.
Verſetzt, przeſadzany, przeſadzony; mit Edelgeſteinen, naſadzany, wyſadzany drogiemi kamieniami.
Verſetzung, *f.* przeſadzanie, przeſadzenie; przełożenie; der Wörter, słow; eines Buchſtabens, iakiey litery przerzucenie. 2) *to co* anagramma.

Versichern, upewniać, ubezpieczać; einem etwas, kogo o czym; potwierdzać, etwas mit einem Eyde, co potwierdzać, nayświętszą przysięgą. 2) Caution stellen, kaucyią, bezpieczeństwo, pewność dać na siebie.
Versichert, upewniony, ubezpieczony, potwierdzony.
Versicherung, *f.* upewnienie, ubezpieczenie; eydliche, przysięgą; hat man nicht bekommen, ieszcze pewności, nie odebrali; seiner Treue geben, ubezpieczenie dać o swoiey wierności.
Versieden, zwierać, zewrzeć.
Versiegeln, zapieczętować, przypieczętować; popieczętować; *gdy o wielu mowa*; ein Testament, testament; einen Brief mit des Herrn Petschafte, list zapieczętować pańską pieczęcią.
Versiegelung, *f.* zapieczętowanie, przypieczętowany.
Versiegen, vertrocknen, wysychać, wyschnąć.
Versilbern, posrebrzyć. 2) etwas zu Gelde machen, co spieniężyć, sprzedawać dobrze, za dobre pieniądze.
Versilbert, posrebrzony; versilbertes Blech, posrebrzona blacha.
Versinken, utonąć, und wieder empor kommen, y znowu wypłynąć do gory.
Versinkung, *f.* utonienie.
Versweise, powierszodzieysku.
Versöhnen, ubłagać; sich mit einen, kogo dla siebie. den durch Bosheit beleidigten Gott mit Gebeth versöhnen, złością obrażonego Boga modlitwą przebłagać; einen mit Geschenken, kogo podarunkami. sich mit einem versöhnen, pogodzić się, poiednać się, przeprosić się z kiem.
Versöhner, *m.* przeiednacz, przebłagacz, przeprosiciel, pogodziciel.
Versöhnt, przebłagany, ubłagany, przeproszony.
Versöhnlich, łatwy do przebłagania, który się da prędko przeprosić. sich gegen einen versöhnlich erweisen, pokazać się łatwym do przebłagania komu.
Versöhnlichkeit, *f.* snadność, prędkość do przebłagania.
Versöhnung, *f.* przebłaganie.
Versoffen, piiak; łykacz.
Versorgen, starać się, o co; seinen Leib, o swoie ciało; sich mit einer Wohnung, wystarać sobie mieszkanie; seine Kinder, starać się o dzieci. das Kind mit einer Amme versorgen, dziecięciu się o mamkę postarać.
Versorger, *m.* opatrzyciel; *starannik, postarannik, inusit.*
Versorget, postarany; opatrzony.
Versorgung, *f.* staranie się, opatrywanie, opatrzenie.
Verspätigen, sich, opoźnić, się, omieszkać, zmięszkać.
Verspätigung, *f.* opoźnienie, zmieszkanie.
Versparen, odkładać, odłożyć, zachować; bis auf eine andere Zeit, co aż na inny czas.
Verspart, odłożony, zachowany.
Versparung, *f.* odłożenie, zachowanie.
Verspendiren, rozdać, wydać; alles, wszystko.
Versperren, zamknąć; einem den Weg, komu drogę. sich ins Haus versperren, siebie w domu zamknąć.
Versperrung, *f.* zamknięcie; eines Dinges, iakiey rzeczy.
Verspeyen, popluć, poopluwać; einen, kogo.
Verspeyet, popluty, spluty, zeplu-wany.
Verspielen, przegrać; den Proceß, sprawę; das Geld, pieniądze.
Verspünden, zaszpuntować; ein Gefäß, naczynie.
Verspotten, wyśmiewać, wyśmiać, wyszydzić. sich von einem verspotten lassen müssen, musięć się dać komu wyśmiać; mit großem Gelächter der Leute, z wielkiem śmiechem ludzkim; mit unanständiger Art, nieprzystoynym sposobem.
Verspottet, wyśmiany, wyszydzony.
Verspottung, *f.* wyśmianie, wyszydzenie.
Versprechen, obiecywać, obiecać, przyobiecać; gütig, ausdrücklich, reichlich, dobrotliwie, wyraźnie, obficie; willig, chętnie; daß man alles thun wolle, że co czynić chcą; umsonst, darmo. von selbst versprechen, dobrowolnie obiecać; einem seine Tochter, komu swoię corkę; bey einem zu Gaste zu kommen, na ochotę obiecać się do kogo; seinen Beystand zu etwas, pomoc komu do czego; einem große Belohnungen, komu wielkie zapłaty; etwas bey Treu und Glauben, obiecać co komu pod wiarą y podściwością. einem sehr viel goldene Berge versprechen, komu wiele złotych gor obiecywać.

Versprechen, das, obiecywanie, obiecanie, przyobiecanie.
Versprecher, m. obiecuiący, obiecywca.
Versprecherinn, f. obiecuiąca.
Versprechung, f. obietnica; einer Sache, iakiey rzeczy; einem thun, komu obietnicę czynić. einen mit Versprechung aufhalten, kogo obietnica karmić. einem viel Versprechungen thun, komu wiele obietnic czynić. mit vielen Versprechungen anlocken, wielu obiętnicami nęcić. ich will mein Versprechen halten, ia chcę dotrzymać moiey obietnicy.
Versprochen, obiecany. oft versprochen, obiecywany.
Verspüren, czuć, poczuwać; etwas, co; miarkować.
Verständig, rozumny, rostropny; seyn, bacznym, przezornym, rostropnym być; mehr als andere, rostropnieyszym być iak inni; rozeznany.
Verständig, adv. rozumnie, rostropnie, bacznie, przezornie, rozeznanie.
Verständigen, oznaymić, oznaymiać; einem etwas, co komu; uwiadomiać, uwiadomić kogo o czym; dawać do zrozumienia.
Verständlich, zrozumiany.
Verständlich, adv. zrozumianie, do wyrozumienia; von einer Sache reden, o iakiey rzeczy mowić.
Verständlichkeit, f. zrozumiałość, wyrozumiałość, iasność, niezawiłość.
Verständniß, n. zrozumienie, wyrozumienie, poięcie. 2) mit einem haben, porozumienie, rozumienie się z kiem: nach dem Verständniß, das man mit einander hat, według porozumienia, według umowy ktore z sobą maią.
Verstärken, umocnić, zmocnić, utwierdzić; sich wieder, znowu do sił przyiść, sił nabrać.
Verstärkt, zmocniony, umocniony.
Verstärkung, f. zmocnienie, umocnienie; an Truppen, zmocnienie ludem woiennym.
Verstäuben, w proch obrocić.
Verstand, m. rozum, duszna siła do poymowania rzeczy. rozumienie, er hat Verstand, on ma rozum. durch Verstand erreichen, rozumem czego dociec; znaczenie. das Wort hat diesen Verstand, słowo to ma to znaczenie, ten sens; alle daran übertreffen, wszystkich rozumem przechodzić. großen Verstand im Rechte haben, rozumieć bardzo dobrze prawo, być wielkiego rozumienia w prawie. den Verstand schärfen, rozum ostrzyć. eines Verstand übersteigen, czyi rozum przechodzić. nach seinem Verstande urtheilen, podług swoiego rozumu sądzić. weit von dem Verstande abgehen, daleko być od czyiego rozumu. nach meinem Verstande kann nichts lobenswürdiger seyn, podług moiego rozumu nie może być nic chwały godnieyszego; keinen haben, nie mieć rozumu. vom Verstande kommen, odeyść od rozumu, stracić rozum, s. Klugheit, Vernunft, Sinn.
Verstarren, drętwieć, zdrętwieć, skośnieć.
Verstarret, zdrętwiały, skośniały; seyn, zdrętwiałym, skośniałym być; für Kälte, od zimna.
Verstarrung, f. zdrętwiałość, skośniałość.
Verstatten, pozwalać, pozwolić; der Tochter daß sie heyrathe, corce aby poszła za mąż, s. Zulassen.
Verstattet, pozwolony, dozwolony.
Verstattung, f. pozwolenie, dozwolenie.
Verstauchen, wywichnąć, siehe Verrenken.
Verstaucht, wywichniony, wykręcony.
Verstechen, przefztychować, mieniać się na co, przefrymarczyć; die Waare, towary.
Verstecken, skryć, schować; etwas wohin, co gdzie; sich in die Wälder, skryć się, schować się w lasy.
Versteckt, skryty, schowany.
Versteckung, f. schowanie, skrycie.
Verstehen, rozumieć, zrozumieć, poymować; übel, nicht recht, źle rozumieć, nie dobrze; besser, lepiey; sehr wohl, bardzo dobrze; deutlich, iasno; etwas aus dem Briefe, co z listu zrozumieć. mehr verstehen, als die andern denken, więcey rozumieć iak insi myślą; von einem, z kogo zrozumieć. so viel ich verstehe, ile rozumiem; nichts, nic nie rozumieć; eines Gedanken, czyie myśli rozumieć. zu verstehen geben, do zrozumienia dać; einem etwas, co komu.
Versteigen, sich, gurować, wysoko myśleć, za wiele o sobie trzymać.
Verstellen, zmyślić, udać, ułożyć; sein Gesicht, swoię twarz; sich, utaić się, nie pokazywać po sobie; als ob man etwas nicht wisse, iako by czego nie wiedział. die Leute können sich verstellen, ludzie mogą się łatwo utaić, nie-

niewydawać; seinen Verdruß, nie pokazywać umartwienia po sobie.
Verstellet, zmyślony, udany.
Verstellet, *adv.* verstellter Weise, zmyślonym sposobem.
Verstellung, *f.* udanie, zmyślenie; nie pokazywanie; ist, da man anders sagt, als man denkt, iest, gdy kto co inszego mowi, co inszego myśli.
Verstieben, wywietrzeć; w nic się obrocić, zniknąć.
Verstimmen, niezgodne głosy uczynić.
Verstimmt, niezgodny głos.
Verstimmung, *f.* niezgodność głosow.
Verstockt, zacięty, uwzięty, uparty; werden, zaciętym się stawać.
Verstockt, *adv.* zacięto, upornie, z uporem.
Verstockung, *f.* zaciętość, uporność, upartość.
Verstören, przeszkadzać, naprzykrzać się, przykrym być; einen in seinen Verrichtungen, przeszkadzać komu w iego zabawach. 2) eine Stadt verstören, miasto zburzyć, obalić.
Verstört, przeszkodzony, *inkomodowany.*
Verstörung, *f.* przeszkodzenie, *inkomodowanie.* 2) einer Stadt, obalenie, zburzenie miasta.
Verstohlen, skryty, ukradką czyniony. verstohlne Unterredungen, skryte rozmowy, ukradką miane rozmowy.
Verstohlen, *adv.* ukradką. verstohlner Weise, kradzionym sposobem.
Verstopfen, zatykać, zatkać; die Ohren, uszy; das Wasser, wodę.
Verstopft, zatkany.
Verstopfung, *f.* zatkanie; des Leibes, zatwardzenie żołądka.
Verstorben, zmarły.
Verstoßen, zepchnąć; aus dem Rathe, wypchnąć z Senatu, *s.* Absetzen. eine Frau, rozwieść się z żoną; einen ins Elend, kogo wepchnąć w biedę. 2) fehlen, potchnąć się, pokawić; in einer Sache, w iakiey rzeczy.
Verstoßen, *adv.* zepchnięty, wypchnięty.
Verstoßung, *f.* zepchnięcie, wypchnięcie; von einem Amte, z iakiego urzędu zepchnięcie, zrzucenie.
Verstreichen, pomazać, posmarować, pociągnąć; die Bienenstöcke mit Kuhmiste, ule nawozem krowiem. 2) *to co* verlaufen, przelecieć, przebiec, minąć. die Zeit verstreicht, czas leci.
Verstreuen, rozprószyć, rozrzucić, rozpraszać, rozrzucać.
Verstreuet, rozproszony.
Verstrichen, posmarowany, polepiony. 2) przeszły.
Verstricken, uwikłać, złapać. einen so verstricken, daß er nicht weiß wie er sich wieder helfen soll, kogo tak uwikłać, że nie wie iak się ma znowu wywikłać.
Verstrickt, uwikłany, zaplątany; seyn, zawikłanym być.
Verstrickung, *f.* uwikłanie.
Verstümmeln, utrącić, uciąć, po odtrącać, po obcinać; an den Gliedmaßen, członki po większey części poutrącać, poucinać.
Verstümmelt, utrącony, ucięty; Baum, drzewo.
Verstümmelung, *f.* utrącenie, poucinanie.
Verstummen, zaniemieć, oniemieć, niemym się stać, utracić mowę. er ist verstummet, mowę utracił, oniemiał.
Verstummung, *f.* oniemienie, mowy utracenie.
Versuch, *m.* probowanie, doświadczanie, doznawanie. zum Versuch, na sprobowanie.
Versuchen, probować, doświadczać; ob ich ihn bessern könne, czyli go mogę lepszym uczynić. sein Glück versuchen, swoiego szczęścia probować. ich will alles versuchen, chcę wszystkiego probować; alle Mittel und Wege, wszystkich sposobow y drog; vorher, pierwey, wprzod.
Versucher, *m.* probuiący, doświadczaiący.
Versucht, biegły, doświadczony. versuchte Soldaten, doświadczeni żołnierze. versuchter Mann, doświadczony mąż. 2) probirt, doznany, wyprobowany.
Versuchung, *f.* probowanie, kuszenie, doświadczanie.
Versudeln, *s.* Besudeln.
Versühnen, zgładzić; ein Verbrechen, iaki grzech; oczyścić, z grzechu.
Versühner, *m.* oczyściciel.
Versühnlich, co oczyścić trzeba, albo można.
Versühn-Opfer, *n.* ofiara na oczyszczenie.
Versühnt, oczyszczony, zgładzony.
Versühnung, *f.* oczyszczenie, zgładzenie.
Versündigen, sich, grzeszyć, zgrzeszyć; in etwas, w iakiey rzeczy.

Versündigung, *f.* zgrzeszenie, grzech.
Versüßen, osłodzić.
Versüßt, osłodzony.
Versüßung, *f.* osłodzenie.
Versunken, utoniony; pogrążony; in einen tiefen Schlund, w głebokiey topieli.
Vertauschen, zamieniać; die Waaren, towary.
Vertauscht, zamieniany, mieniany.
Vertauschung, *f.* zamiana; miany, *plur. f.*
Verdeutschen, na niemieckie przekładać, tłumaczyć.
Verdeutscht, na niemieckie przekładany, tłumaczony.
Verdeutschung, *f.* na niemieckie tłumaczenie.
Verthan, przetyrany, utracony.
Vertheidigen, bronić; hefftig, żwawo; beständig, statecznie; glücklich, szczęśliwie; tapfer, mężnie; nachdrücklich, iak nayważniey; gar zu hefftig, nazbyt żwawo; rühmlich, sławnie; klüglich, rostropnie; herzhaft, serdecznie; furchtsam, boiaźliwie; listig, wykrętnie; bis aufs äußerste, aż do ostatniey, do upadłey. eine Sache vertheidigen und erweisen, iakiey rzeczy bronić y dowodzić; sein Leben gegen die Feinde, swoie życie przeciwko nieprzyiacielowi; sich, bronić się; übel, schlecht, źle, słabo; die Grenzen wider die Streifereyen der Feinde, granic przeciwko napaściom nieprzyiacielskim; einen Freund, przyiaciela; ein Land, eine Sache, kraiu, interesu bronić; seine Unschuld, swoiey niewinności.
Vertheidiger, *m.* broniciel, obrońca; seyn, obronicielem, bronicielem, obrońcą być.
Vertheidiget, obroniony.
Vertheidigung *f.* obrona, bronienie; eines Vertheidigung fortsetzen, nieustawać w bronieniu kogo; eines auf sich nehmen, przyiąć czyią obronę na siebie; wider einen, przeciwko komu; der Ehre und Reputation, czyiego honoru y sławy. die Wollust findet viel Vertheidigung, rozkosz znayduie u wielu obronę. weitläuftige Vertheidigung machen, obszerne bronienie czynić.
Vertheilen, podzielić.
Vertheilet, podzielony.
Vertheilung, *f.* podzielenie, dzielenie, dział, s. Eintheilung, Getheilet, Theilung.

Vertheuern, podrożyć, droższym uczynić.
Verthulich, rozrzutny, marnotrawny, s. Verschwenderisch.
Verthulichkeit, *f.* rozrzutność, marnotrawność.
Verthun, utracić, przemarnować; przetyrać: die Waaren, towary pospprzedawać, pozbywać; das Seinige, swoie utracić.
Vertiefen, utopić, zatopić; sich in den Wollüsten, utopić się w rozkoszach; sich in die Laster, zatopić się w niecnotach; in gar zu schwere Sachen, w ciężkich wcale rzeczach rozmyślaiące; sich in Schulden, w długach. 2) tiefer machen, w głęb wybrać, głębszym zrobić.
Vertieft, utopiony, zanurzony, zatopiony.
Vertiefung, *f.* zatopienie, utopienie. 2) w głęb wybranie, wydrożenie.
Vertilgen, zgładzić, znieść; mit Strumpf und Stiel von Grund aus, z kretesem do szczętu; eines Andenken, czyią pamięć; alles mit Feuer und Schwerdt, wszystko ogniem y mieczem; eine Stadt, miasto.
Vertilger, *m.* zgładziciel, znosiciel; der Laster, niecnot; aller Dinge, wszystkich rzeczy.
Vertilgerinn, *f.* zgładzicielka, znosicielka.
Vertilgung, *f.* zgładzenie, zniesienie.
Verträglich, zgodny, spokoyny; dobrotliwy.
Verträglichkeit, *f.* zgodność, spokoyność; dobrotliwość.
Vertrag, *m.* umowa, ugoda. etwas dem Vertrage nach halten, co podług umowy chować; ist zu halten, ma być chowana, dotrzymana; dabey bleiben, umowy się trzymać; machen, czynić; umstoßen, zerwać. der Vertrag ist unter ihnen getroffen worden, między niemi umowa zrobiona iest. die Sache ist zum Vertrage gekommen, rzecz do ugody przyszła. der ganzen Sache wegen einen Vertrag machen, o całą rzecz umowę uczynić.
Vertragen, znosić, znieść, cierpieć; Schnee und Kälte, śnieg y zimno; den Schmerz, boleść; alles, wszystko; den Haß, nienawiść. die Stadt kann diesen Rathsherrn nicht vertragen, miasto nie może tego raycy znieść; den Verdruß, przykrość znosić; etwas mit Geduld, co z cierpliwością; mit tapferm Gemüthe, mężnym umysłem;

mit gelassenem Gemüthe; łagodnym umysłem; standhaft, statecznie; mit Unwillen, po niewoli, z niechęcią; mit Stillschweigen, z milczeniem; mit frölichem Muthe, wesołym umysłem. die Schläge vertragen, uderzenia, plagi znosić; den Durst, pragnienie. 2) *to co* Friede stiften, pokoy uczynić; pogodzić. 3) eine Streitsache ausmachen, rozsądzić prawny spor; nach eines Vorschlägen, według czyich kondycyi.

Vertragen, *n.* umowienie, ugodzenie.

Vertrauen, ufać; auf sich selbst, w sobie samym, *albo* w siebie samego; auf seine Tapferkeit, w swoie męstwo, *albo* w swoiem męstwie; auf seine gute Sache, w swoiey dobrey sprawie. 2) einem etwas, poufać, powierzyć; sich einem, poufać się, powierzyć komu; sicher, bezpiecznie.

Vertrauen, das, *n.* ufność, ufanie, zaufanie; auf erfahrne Leute setzen, ufność położyć w doświadczonych ludziach; sein gröstes auf einen setzen, naywiększą swoię ufność w kiem pokładać. kein völliges Vertrauen zu einem haben, niemieć zupełnego zaufania w kiem.

Vertraulich, poufale; mit einem leben, z kiem żyć; einen fragen, kogo pytać; schreiben, pisać.

Vertraulichkeit, *f.* poufałość; besondere, osobliwsza; grosse, wielka; gar zu grosse, nazbyt wielka; sehr alte, iuż dawna; so grosse, tak wielka; aufrichtige, szczera; mit einem darinne stehen, być z kiem w poufałości. mit einem eine sehr grosse Vertraulichkeit aufrichten, z kiem zabrać wielką poufałość; aufheben, zerstören, poufałość znieść, rozerwać; sich in grosse mit einem einlassen, wdać się z kiem w tak wielką poufałość. er stehet, lebet mit ihm in Vertraulichkeit, on żyie z niem w poufałości; sie unterhalten, poufałość utrzymywać.

Vertraut, poufały. eines vertrauter Freund, czyi poufały przyiaciel. eines vertrauter Freund seyn, być czyim poufałym przyiacielem. vertraute Freundschaft mit einem halten, mieć poufałą przyiaźń z kiem.

Vertraut, *adv.* poufale; mit einem leben, z kiem żyć.

Vertreiben, pędzić, wypędzić, zpędzić; die Traurigkeit aus dem Gemüthe, frasunek z myśli wypędzić; einen von Haus und Hofe, kogo z domu y z podworza, *to iest*, z possessyi; die Krankheit, chorobę; aus der Stadt, z miasta; aus dem Guthe, z dobr; mit Gewalt, mocą gwałtem. die Zeit vertreiben, czas trawić, przepędzać; die Grillen, troski, kłopoty spędzać; die Sorge, starania z myśli. 2) die Waare vertreiben, towary zbywać, rozprzedawać. 3) ins Elend vertreiben, wypędzić, wygnać kogo z kraiu.

Vertreiber, *m.* wypędziciel, wypędca.

Vertreiberinn, *f.* wypędzicielka.

Vertreibung, *f.* wypędzenie, wygnanie, wyrugowanie. 2) ins Elend, wygnanie z kraiu. 3) der Waare, rozprzedanie, pozbywanie towarow. vortheilhafte Vertreibung der Waare, zarobne, zyskowne rozprzedanie towarow.

Vertreten, bronić; einen, kogo. 2) eines Stelle, zastąpić czyie mieysce, zastąpić powinność za kogo. 3) den Fuß, nogę wykręcić, wywichnąć, s. Vertheidigen, Beschützen.

Vertreten, *adv.* obroniony.

Vertreter, *m.* broniciel, obrońca.

Vertrieben, wygnany; seyn, wygnanym być.

Vertrinken, przepiiać, przepić, poprzepiiać.

Vertrocknen, schnąć, wysychać. die Thränen vertrocknen geschwind, łzy wysychaią prędko. der Baum vertrocknet, drzewo schnie.

Vertrocknen, *adv.* wyschły; uschły, s. Dürre.

Vertröpfeln, wykapać, wyciec, kroplami.

Vertrösten, pocieszyć, nadzieię uczynić; einen worauf, kogo czym pocieszyć.

Vertröstung, *f.* spodziewanie się.

Vertrunken, piiany.

Vertrunkenheit, *f.* piianość, upoienie się; piiaństwo.

Vertuschen, uraić, ukryć; das Geld, pieniądze.

Vertuscht, uraiony, ukryty.

Vertuschung, *f.* uraienie, ukrycie.

Verüben, popełnić, zbroić; eine böse That, iaki zły uczynek; einen Mord, zaboystwo; etwas wider das Gesetz, co przeciwko prawu; etwas Böses, co złego.

Verübt, popełniony, zbroiony.

Verübung, *f.* popełnienie, zbroienie.

Vervielfältigen, rozmnożyć; etwas, co; rozwielomnożyć.

Verunehren, znieważyć, zelżyć; einen, kogo; seine Familie, swoię familiią; seinen

seinen Lehrmeister, swoiego nauczyciela.
Verunehrt, zelżony, znieważony.
Verunehrung, *f.* zelżenie, znieważenie.
Veruneinigen, porożnić, powadzić, rozłączyć, roziednoczyć; sich, porożnić się; mit einem, z kiem.
Veruneinigung, *f.* porożnienie, niezgoda; anstiften, niezgodę, porożnienie zrobić; wieder gut machen, znowu pogodzić.
Verunglimpfen, potwarzać, szkalować; einen in der ganzen Stadt, kogo po całym mieście.
Verunglimpft, zpotwarzony, zeszkalowany.
Verunglimpfung, *f.* zpotwarzenie, zeszkalowanie.
Verunglücken, zginąć, przepaść. das Schiff ist verunglückt, okręt zginął, przepadł.
Verunglückt, zginiony.
Verunreinigen, splugawić, zeszpecić; sich mit etwas, się czym; zeszpecić się niecnotami; das Wasser, wodę, s. Besudeln.
Verunreinigt, zeszpecony, zplugawiony, zesromocony.
Verunreinigung, *f.* zeszpecenie, zplugawienie.
Verunruhigen, niepokoy czynić, turbować; einen, kogo; kłucić, s. Beunruhigen.
Verunruhigt, poturbowany, skłucony.
Verunruhigung, *f.* poturbowanie, skłucenie; pomięszanie; des Gemüths, umysłu.
Vervortheilen, oszukać; einen womit, kogo w czym; ums Geld, w pieniądzach, s. Betriegen.
Vervortheilt, oszukany.
Vervortheilung, *f.* oszukanie.
Verursachen, sprawić; etwas, co; przyczyną być. sie haben verursacht, daß, oni to sprawili, oni to przyczyną byli, że. eines hat dieses alles verursacht, iedno sprawiło to wszystko, *albo* było przyczyną tego wszystkiego; eine Meynung von einer Sache, zdanie o iakiey rzeczy; einen Verdruß, przykrość; Krankheiten, choroby sprawiać; den Geiz, łakomstwo; die Gefahr, niebezpieczeństwa, być przyczyną; Klagen, narzekania.
Verursacht, sprawiony.
Verursachung, *f.* przyczyna, sprawienie.

Veurtheilen, osądzić, skazać, potępić sądem; zum Tode, na śmierc. einen nach dem Gesetze verurtheilen, kogo podług praw osądzić; zur Strafe na karę; skazać na karę; unverhörter Sache, nie wysłuchawszy sprawy.
Verurtheilet, osądzony, skazany, potępiony.
Verurtheilung, *f.* osądzenie, skazanie, potępienie.
Verwahren, strzedz, umocnić; etwas womit, co czym; mit Wache strażą, schować; das Geld, pieniądze; eine Thüre nicht gar zu wohl, strzec drzwi nie bardzo dobrze. die Brücke verwahren, mostu strzec, pilnować.
Verwahrer, *m.* stroż, pilnowacz.
Verwahrerinn, *f.* strożowa, strożka.
Verwahrlosen, niepilnować, niedbale strzec.
Verwahlosung, *f.* niepilnowanie, niedbałe strzeżenie.
Verwahrt, strzeżony, opatrzony; wider die Kälte, przeciwko zimnu. verwahrt seyn, strzeżonym być.
Verwahrung, *f.* strzeżenie, straż. er hat es in Verwahrung, on to ma pod strażą. einen in Verwahrung geben, dać kogo pod straż, w areszt.
Verwalten, zawiadywać, rządzić; das Hauswesen, gospodarstwem; dodawać was nöthig ist, co potrzeba; mit Rath und Vernunft, radą y rozumem; ein Amt, urząd sprawować. die Stelle eines Dollmetschers verwalten, tłomacza urząd czynić. das Regiment verwalten, rządy prowadzić.
Verwalter, *m.* rządca, urzędnik; zawiadowca, podstarości; einen aufs Land setzen, podstarościem kogo na wsi uczynić.
Verwalterinn, *f.* rządczyna, podstarościna.
Verwaltet, rządzony, zawiadywany.
Verwaltung, *f.* rządzenie, zawiadywanie; der Sachen, rzeczami; des gemeinen Wesens, rzeczypospolitey; eines Amtes, urzędu sprawowanie; auf sich haben, mieć na sobie.
Verwandeln, przemieniać, przemienić; in einen Stein, w kamień; einen Menschen in ein unvernünftiges Thier, człowieka w nierozumne zwierze.
Verwandelt, przemieniony.
Verwandelung, *f.* przemienienie; eines Dinges in ein anderes, iedney rzeczy w drugą.
Verwandschaft, *f.* pokrewieństwo; vom Vater her, z oyca; von der Mutter her,

her, z matki; durch Heyrath, z małżeństwa. mit einem in Verwandschaft stehen, z kiem być w pokrewieństwie.

Verwand, krewny, pokrewny; Jungfer, die mit einem verwandt panna, krewna czyia; nahe, bliski krewny; weitläuftig, daleki krewny; zpokrewniony, mit dem königlichen Hause, z krolewskiem domem.

Verwahrlosen, popsować, popsuć.

Verwahrlosung, *f.* popsowanie, popsucie.

Verwechseln, zmienić, pozmieniać; Geld, pieniądze mieniać; etwas vor etwas, na co, zamieniać, co za co; den Müssiggang mit der Arbeit, proznowanie za pracą.

Verwechselt, zmieniony, zamieniony, wymieniany.

Verwechselung, *f.* mienianie, zamiany, wymienianie, miany.

Verwegen, płochy, nieuważny. verwegener Rath, płocha, nieuważna rada. verwegener Mensch seyn, płochym, nieuważnym człowiekiem być.

Verwegen, *adv.* płocho, nieuważnie; reden, mowić.

Verwegenheit, *f.* płochość, nieuwaga, nieuważność.

Verwöhnen, pogorszyć, zgorszyć, pieszcząc; die Kinder, dzieci rozpieścić.

Verwöhnt, rozpieszczony, zepsowany, zgorszony.

Verwöhnt, *adv.* zepsucie, z zepsuciem.

Verwehren, zabraniać; einen mit dem andern zu sprechen, komu z drugiem mowić; aus dem Hause zu gehen, z domu wychodzić; dem Feinde den Paß über einen Fluß, nieprzyiacielowi bronić przeprawy przez rzekę.

Verwehrt, zabroniony, zbronny, niedopuszczony.

Verwahrung, *f.* zabranianie, bronienie, niedopuszczenie.

Verweigerlich, odmowny, co można odmowić, niechcieć uczynić.

Verweigern, odmawiać, odmowić, wzbraniać się, niechcieć czynić; einem nichts, komu nic nie odmawiać; seine Meynung zu sagen, wzbraniać się powiedzieć swoie zdanie; die Hülfe wider einen, pomoc odmowić przeciwko komu; die Ehre, honoru komu uczynić.

Verweigerung, *f.* odmowienie, wzbranianie się, niechcenie.

Verweilen, sich, bawić się, opoźniać się; länger, przydłużey. 2) ein Ding, przedłużać rzecz.

Verweilung, *f.* bawienie się, opoźnianie się.

Verweisen, wywołać, wygnać, bannitować; einen auf das Landguth, kogo na wieś wygnać; in die Insel, na wyspę; des Landes, z kraiu. 2) auf etwas, odsyłać, odesłać; den Leser auf etwas, czytelnika do czego. 3) einem etwas, wymawiać, wyrzucać co komu na oczy; einem seine Geduld, komu iego cierpliwość.

Verweiser, *m.* wymawiacz, wyrzucaiący.

Verweis, *m.* połaianie, nagana; einem geben, komu naganę dać; heimlichen, derben, taiemną, ostrą.

Verweisung, *f.* wywołanie; ins Elend, aus dem Lande, na wygnanie, z kraiu. 2) mit Worten, wyłaianie, połaianie, zganienie.

Verwelken, więdnąć, wywiędnąć. die Brüste sind verwelkt, piersi prędko zwiędły, wywiędły. die Blume verwelkt, kwiaty zwiędły.

Verwelkt, zwiędły, wywiędły.

Verwelkung, *f.* zwiędnienie, wywiędnienie.

Verwenden, kraść, s. Stehlen. 2) łożyć; das Geld auf etwas, pieniądze na co; keinen Pfennig auf eine Sache, ani iednego fenika na co.

Verwendet, kradziony, łożony, wydany.

Verwendung, *f.* obrocenie, łożenie, pozbycie.

Verwerfen, odrzucać, odrzucić; wyrzucać, wyrzucić. das Böse verwerfen und das Gute erwählen, odrzucić złe a dobre wybrać; etwas ganz und gar, co wcale odrzucić, wyrzucić; einen Rath, radę iaką; eine Meynung, zdanie iakie.

Verwerfer, *m.* odrzuciciel, odrzutca.

Verwerflich, odrzutny; co trzeba odrzucić.

Verwerfung, *f.* odrzucenie, odrzucanie, wyrzucenie.

Verwesen, gnić, butwieć. 2) zawiadywać; ein Amt, urząd sprawować.

Verweser, *m.* zawiadywca, namiestnik.

Verweslich, zgniły, zbutwiały, spruchniały.

Verwesung, *f.* zgniłość, zbutwiałość, spruchniałość. 2) zawiadywanie, rządzenie.

Verwetten, zastawić.

Verwickeln, obwinąć, uwikłać; einen in seinen Anschlägen, kogo w swoie rady; sich, uwikłać się, uiidlić się; in allerhand Händel, we wszelakie interesa.
Verwickelt, uwiniony, obwiniony, uwikłany, uplątany.
Verwickelung, f. uwikłanie, obwinienie, uwinienie.
Verwiesen, wywołany, wygnany, wypędzony.
Verwildern, zarosnąć, zarośc, als ein Garten, iako to ogrod krzakami; iakoby, zdziczeć.
Verwildert, zdziczały.
Verwilderung, f. zdziczenie.
Verwilligen, przyzwolić; eine Sache, na jaką rzecz; einem etwas, co komu; pozwolić.
Verwilliget, przyzwolony, pozwolony.
Verwilligung, f. przyzwolenie, pozwolenie, zezwolenie.
Verwirken, przewinić. was hab ich verwirkt? co ia przewinił? das Leben verwirken, karę na życiu zasłużyć.
Verwirkt, przewiniony, zasłużony, zawiniony.
Verwirkung, f. zawinienie, wina.
Verwirren, uwikłać, zawikłać; sich in etwas, siebie w czym. sich in kein Geschäfft verwirren lassen, nie dać się w żaden interes uwikłać. 2) mięszać, alles unter einander, wszystko w kupę, kłucić.
Verwirrer, m. kłuciciel, wikłacz.
Verwirrt, pokłucony, poplątany, pomięszany; zawiły.
Verwirrt, adv. zawiło; reden, mowić; pomięszanie.
Verwirrung, f. pomięszanie, powikłanie, zakłucenie; darinnen stecken, w pomięszaniu, z zakłuceniu być.
Verworfen, odrzucony.
Verworren, zawiły, pokręcony, s. Verwirrt.
Verwünschen, źle życzyć; einen, komu, przeklinać kogo.
Verwünscht, przeklęty, przeklinany, s. Verflucht.
Verwünschung, f. przeklęcie, przeklinanie; złorzeczenie komu.
Verwüsten, pustoszyć, spustoszyć; eine Gegend, kray iaki; viel Schlösser, wiele zamkow; mit Krieg, woyną. so weit und breit verwüsten, tak daleko y szeroko, że nic nie ocalało; das gebauete Land, orane y siane pola; die Städte, miasta; mit Feuer und Schwerdt, mieczem y ogniem.
Verwüster, m. pustoszyciel, spustoszyciel; der Stadt, miasta.
Verwüsterinn, f. pustoszycielka, spustoszycielka.
Verwüstet, spustoszony, popustoszony.
Verwüstung, f. spustoszenie, popustoszenie; der Güther, dobr; von etwas abwenden, spustoszenie od czego odwrocić; anrichten, uczynić.
Verwunden, ranić, okaleczyć; einen in den Leib, kogo na ciele; im Gesichte, na twarzy; mit dem Dolche, puinałem; mit dem Degen am Haupte, w głowę kordem; tödlich, śmiertelnie. verwundet werden, ranionym być; mit dem ersten Hiebe am Kopfe, za pierwszym cięciem w głowę.
Verwundern, sich, dziwować się, dziwić się, zadziwić się, zadziwować się; sehr, bardzo; am meisten, naywięcey; über einen, komu; über der Leute Nachlässigkeit, nad niedbalstwem ludzi. er verwundert sich über das, on się dziwuie temu. worüber man sich verwundert, nad czym, albo czemu, się dziwuią.
Verwunderung, f. podziwienie; verursachen, sprawić; einen darein setzen, w podziwienie kogo wprawić. in großer Verwunderung seyn, w wielkiem być podziwieniu.
Verwundet, raniony, okaleczony, ranny; mit einem Schwerdte, mieczem; mit einem Pfeile, strzałą.
Verwundung, f. okaleczenie, ranienie.
Verzärteln, rozpieścić, rozpieszczać; die Kinder, dzieci.
Verzärtelt, rozpieszczony, pieszczotami zepsuty.
Verzärtelung, f. rozpieszczenie, pieszczotami zepsucie.
Verzäunen, ogrodzić płotem.
Verzäunt, ogrodzony płotem.
Verzäunung, f. ogrodzenie; um etwas machen, około czego uczynić.
Verzagen, rozpaczać, desperować; an etwas, o czym; an seinem Unternehmen, o swoich rzeczach.
Verzagt, rozpaczony, zdesperowany. 2) furchtsam, boiaźliwy, nieśmiały. verzagter Mensch, zdesperowany człowiek, desperat; einen machen, kogo desperatem uczynić; werden, stać się.
Verzagung, f. rozpacz, desperacyia, s. Verzweiflung.
Verzechen, przepiiać, przepić; das Geld, pieniądze.
Verzehenden, dziesięcinę płacić, oddawać.

Verzählen, sich, omylić się, w rachowaniu, w liczeniu.
Verzehren, przeieść, pożrzeć, przetrawić; das Geld, pieniądze; alle sein Vermögen, wszystką swoię fortunę; alle Feuchtigkeit, wszystką wilgoć strawić. die Heuschrecken haben alles verzehrt, szarańcza wszystko pożarła.
Verzehren, das, n. pożarcie, ziedzenie, przeiedzenie; strawienie.
Verzehrend, żarliwy, żrący.
Verzehrer, m. przeżerca, pożerca, przeiadnik.
Verzehrerinn, f. przeżerczyna, pożerczyna.
Verzeichnen, naznaczyć.
Verzeichnet, naznaczony.
Verzeichniß, n. naznaczenie, napisanie; der Begebenheiten die in der Stadt vorgehen, rzeczy ktore się w mieście dzieią; etwas darein bringen, co w naznaczeniu, w opisaniu, położyć; etwas darinnen finden, co w niem znaydować.
Verzeichnung, f. naznaczenie, *nanotowanie.*
Verzeihen, wybaczyć, odpuścić, przepuścić, darować; einem etwas, co komu; ich kann ihm nicht verzeihen, ia mu tego nie mogę wybaczyć; andern ihre Fehler, innym ich błędy; sein Verbrechen, weil es ihm leid ist, grzech odpuścić mu, ponieważ żałuie za niego. ich bitte dich, verzeihe mir dieses, proszę cie wybacz mi to. verzeih mirs Gott, niech mi to Bog odpuści.
Verzetteln, utracić, stracić.
Verzicht, wyrzeczenie się.
Verziehen, przestać, przestawać, ustać, ustawać, zabawić się; die Boten verziehen, posłańcy ustali; zu einem zu gehen, do kogo chodzić. wenn ich noch ein wenig verzogen, so hätte ich ihn nicht zu Hause angetroffen, gdy bym się był trochę zabawił, to bym go był w domu nie zastał. 2) die Kinder, dzieci psuć gorszyć, złym chowaniem.
Verziehung, f. opoźnienie, zabawienie się, zmieszkanie.
Verzinnen, cyną oblać.
Verzinsen, płacić czynsz.
Verzinsung, f. czynsz, czynszu, płacenie.
Verzögern, zwłoczyć, odwłoczyć, odkładać, od iutra do iutra; eine Sache, rzecz iaką; den Krieg, woynę; die Rede, mowę; den Tod, śmierć; die Hochzeit einige Tage, wesele przez kilka dni.
Verzögerer, m. zwłoczyciel, odwłoczyciel, odkładca.
Verzögert, zwleczony, odwleczony, odkładany, odłożony.
Verzögerung, f. zwłoka, zwłoczenie, zwleczenie, odwleczenie, odkładanie; des Gerichts, sądu; der Strafen suchen, zwłoki kary szukać. keine Verzögerung machen, nie czynić żadney zwłoki; Ursache darzu seyn, być przyczyną do zwłoki.
Verzogen, wychowany źle, nie dobrze.
Verzollen, płacić cło, myto.
Verzuckt, zachwycony, porwany, w zachwyceniu będący; werden in den Himmel, porwanym, zachwyconym być w niebo.
Verzuckern, przycukrować, pocukrować.
Verzuckung, f. zachwycenie.
Verzug, m. zwłoka, omieszkanie. einigen Verzug leiden, zwłokę nie iaką cierpieć. langer Verzug, długa zwłoka. ohne Verzug etwas thun, bez włoki co czynić. muß nicht gebraucht werden, nie trzeba zwłoki zażywać.
Verzweifeln, rozpaczać, *desperować*; an seiner Erhaltung, rozpaczać o swoiey całości, o swoim zachowaniu; an Erlangung der Ehre, o dostąpieniu honorow; an seiner Sache, o swoich rzeczach. der an seinem Leben verzweifelt, ktory rozpacza, desperuie o swoiem życiu.
Verzweifeln, das, n. rozpaczanie, desperowanie.
Verzweifelt, rozpaczony, zdesperowany.
Verzweifeler, m. desperat, rozpaczaiący.
Verzweifelung, f. rozpacz, desperacyia; ist eine Gemüthsbekümmerniß ohne einige Hoffnung einer Besserung, iest troskliwość umysłu bez nadziei polepszenia iakiego, w czym; ist so groß, rozpacz iest tak wielka; etwas wieder zu bekommen, czego znowu dostać. aus der Verzweifelung, z rozpaczy, z desperacyi.
Verzwicken, uciąć, utrącić.
Verzwickt, ucięty, utrącony.
Verzwickt, *adv.* krotko, kawałkami; reden, mowić.
Vesper, f. Gottesdienst Nachmittags nieszpor, nabożeństwo w sobotę po południu; singen, śpiewać.
Vesperbrod, n. podwieczorek; essen, ieść.

Vesperzeit, *f.* wieczor, czas wieczorny.
Vettel, *f.* stara baba; rufianka.
Vetter, *m.* des Vaters Bruder, brat oyca, stryi; der Mutter Bruder, matki brat, wuy, wuiaszek; vom Vater her, stryieczny; von der Mutter her, wuieczny, cioteczny; Bruders Kinder, stryieczni; Schwester Kinder, cioteczni.
Vetterlich, stryieczny.
Veriren, wekslować. einen veriren, kogo prześladować, żartować z kogo.
Verirerey, *f.* weksowanie, prześladowanie, żartowanie z kogo; für Ernst annehmen, za prawdę brać żart.
Ufer, *n.* brzeg; des Meeres, morza; wüstes, lustiges, angenehmes, pusty, wesoły, przyiemny; ebenes, freyes, sandichtes, rowny, wolny, piaszczysty; woran es keine Hafen giebt, w ktorym żadnego portu, liminca, nie masz. an das Ufer stellen, na brzeg wystawić, wysadzić. Annehmlichkeit des Ufers, przyiemność brzegu; schmales, wąski; eines Flußes, także brzeg rzeczny; schattichtes, hohes, cienisty, wysoki; voller Gras, pełny murawy; niedriges, steiles, niski, przepaścisty; das gegen über liegt, na przeciwko leży; sich daran nieder lassen, na brzegu usieść; darauf spazieren gehen, iść spacerować po brzegu; mit Wache besetzen, strażą brzeg osadzić.
Uferschwalbe, *f.* iaskołka brzeźna.
Uhr, *f.* zegar, zegarek; Sonnenuhr, woran die Sonne die Stunden weiset, na ktorym słońce godziny ukazuie, *nazywa się*, kompas. Wasseruhr, klepsydra wodna. Sanduhr, klepsydra piaskowa. wie viel Uhr ist es? ktora godzina? es ist sechs Uhr, szosta godzina.
Uhrmacher, *m.* zegarmistrz.
Uhrwerk, *n.* zegarkowa robota.
Uhu, *m.* sowa, puhacz.
Uebel, *adj.* zły. in übler Nachrede seyn, nie dobrą mieć sławę.
Uebel, *adv.* źle; steht die Sache, źle się rzecz ma; seine Sache verrichten, swoie interesa sprawiać. mit einem übel umgehen, z kiem się źle obchodzić; ablohnen, zapłacić źle; handeln, czynić. die Dinge sind übel eingerichtet, rzeczy źle są ułożone. recht oder übel thun, dobrze albo źle czynić. sich übel befinden, źle się mieć, nie być zdrowym; aufnehmen, empfinden, auslegen, przyiąć, tłomaczyć, brać źle co. übel zufrieden seyn, nie być kontent; mit etwas, z czego; einem nachreden, źle o kiem mowić; von einem etwas sprechen, łaiać, strofować o co kogo. übel gerathen, nieudać się, odrodzić się; daran seyn, być w niebezpieczeństwie. übel gewonnen, übel zerronnen, źle się nabyło, źle poszło.
Uebel, *n.* złe; ewiges, wieczne; unendliches, nieskończone; offenbares, gemeines, oczywiste, pospolite; einheimisches, domowe; äuserstes, großes, ostatnie, wielkie; natürliches, unvermuthetes, niespodziewane; unerträgliches, nieznośne; eingewurzeltes, wkorzenione, zastarzałe; geringes, mäßiges, małe, srzednie; angehendes, poczynaiące się; heimliches, taiemne; neues, nowe, świerze; größtes, naywiększe; betrübtes, schändliches, załosne, haniebne. etwas unter die Uebel rechnen, co między złe liczyć; das kleinste erwählen, naymnieysze wybrać; es ist ihm keines wiederfahren, żadne się mu złe nie trafiło; steht bevor, nadchodzi, czeka; verursachen, begehen, sprawić, popełnić; einem anthun, komu iakie złe wyrządzić, uczynić; ausstehen, wytrzymać; verhüten, strzec się złego; abhelfen, złe uciszyć; sich daraus helfen, od złego się uwolnić.
Uebel anlegen, źle łożyć; eine Wohlthat, iakie dobrodzieystwo.
Uebel auslegen, s. Auslegen.
Uebel bestellet, źle ustanowiony.
Uebel gesinnet, źle namyślony; *lepiey*, złey myśli, złego serca.
Uebel halten, źle traktować.
Uebel hörend, ten co niedosłyszy, głuszek.
Uebel lautend, źle brzmiący.
Uebel nehmen, za złe mieć, na złą stronę brać.
Uebel rathen, źle radzić; sich und seiner Sache, o sobie y o swoich rzeczach.
Uebelstand, *m.* nieprzystoyność, nieprzyzwoitość; macht dieses in etwas, to czyni nieprzystoyność w czym, niepiękność.
Uebelthat, *f.* zły uczynek; unerhörte, große, niesłychany, wielki; sehr große, bardzo wielki; begehen, popełnić; darzu verleiten, do złego uczynku przywodzić; vorhaben, zamyślać; im Sinne haben, na myśli mieć; sich dessen schuldig machen, winnym się złego uczynku zrobić; eine auf die andere häufen, złych uczynkow przyczyniać;

czyniać; offenbare, oczywisty; sich dafür hütten, strzeć się złego uczynku; einen davon abhalten, kogo od złego uczynku utrzymywać.
Uebelthäter, *m.* złoczyńca.
Uebel zufrieden, urażony, zagniewany.
Uebel wollen, źle życzyć; einem, komu.
Uebel zurichten, popsować; etwas, co; einen, uderzyć kogo, pobić.
Ueben, ćwiczyć się; czynić; sich mit vieler Kunst in der wahren Beredsamkeit, wielką sztuką ćwiczyć się w prawdziwey wymowie; sich fleißig, pilnie; das Gedächtniß, pamięć; den Verstand, dowcip.
Ueber, nad, na. ein Säulgen über den Erdhügel setzen, słupek postawić na pagorku; ein Dach über die Zimmer, dach na pokoiach. einen über den andern nieder hauen, iednego na drugiego zabiiaiąc walić. über Tische, über der Mahlzeit, u stołu, u wieczerzy. das Meer ist über der Erde, morze iest na ziemi. über dem Monde ist alles ewig, nad miesiącem wszystko iest wieczne. über die Furcht ist auch das darzu gekommen, do boiaźni ieszcze to przybyło. ich bin zu der Zeit über der See gewesen, ia pod ów czas na morzu byłem. die über dem Strohme waren, konnten es sehen, ktorzy za rzeką byli, mogli to widzieć. sie wohnen über dem Rheine, oni mieszkaią za Renem. nicht über ein Maaß Wasser darzu nehmen, wody do tego niebrać więcey nad miarę. etwas über die Zahl, co więcey nad liczbę. über andere berühmt seyn, nad inszych być sławnieyszym. die See ist über die Maaßen angewachsen, może zebrało nad miarę. über drey Tage nicht zu Rom bleiben, nad trzy dni nie więcey w Rzymie zostać. es waren nicht über zehen tausend Menschen, nie było więcey nad dziesięć tysięcy ludzi. es sind über sechs Monathe, więcey iak sześć miesięcy iest. was wollt ihr über diß? czego więcey chcecie? über der Tafel, u stoły przy stole, iedząc. über die Treppen hinunter werfen, ze wschodow zrucić na doł. einen Verzug über den andern erdenken, zwłokę iednę na drugą wymyślać. über das sahe er, nad to widział on. über zehen Jahre kommen, do dziesięciu lat przyść. über Hals, über Kopf, na kark, na głowę, na łep.
Ueberall, wszędzie; lieber seyn wollen, raczey woleć być; sicherer seyn, als hier, wszędzie bezpieczníeyszym być iak tu; gelten, popłacać, iść wszędzie. es wird überall ausgelacht, to wszędzie będzie wyśmiane.
Ueberall her, zewsząd. kamen überall her zu ihm, zewsząd poprzychodzono do niego.
Ueberall hin, wszędzie.
Ueberantworten, oddać; einem einen Brief, komu list iaki.
Ueberantwortung, *f.* oddanie.
Ueberaus, nad miarę; erschreckt werden, być przestraszonym; furchtsam machen, boiaźni nabawić; durch eines Brief bewegt werden, czyim listem być poruszonym. sich überaus berühmen, nad miarę się sławić; sich bemühen, nad miarę się trudzić. überaus unverschämt, nad miarę niewstydny; nützen, pożytecznym być; vermehren, przyczynić; mit etwas zufrieden seyn, być z czego kontent; einem gewogen seyn, komu być przychylnym; einem lieb seyn, miłym być komu, s. Sehr.
Ueberbauen, zabudować; einen, komu okna.
Ueberbieten, więcey dawać, w targu, więcey podawać.
Ueberbinden, nawiązać, przywiązać na czym.
Ueberbleiben, zostać, zostawać, zostawać się, zostać się.
Ueberbleibsel, *n.* ostatek; der Speisen, iadła, potraw, s. Uebrigbleiben.
Ueberbleibungen, *pl.* ostatki.
Ueberblieben, pozostały; aus oder in dem Kriege, z woyny, albo na woynie; ist der Haß, nienawiść pozostała, *to co*, nicht gestorben seyn, kto przeżył, co; vor einem seyn, pozostać się po kiem. überbliebene Dinge, pozostałe rzeczy.
Ueberbringen, zanieść; einem einen Brief, komu list przynieść, donieść; die Nachricht von etwas, wiadomość o czym; etwas neues, co nowego; die Trouppen mit sich, woysko z sobą przyprowadzić; einem etwas, co komu przynieść. das Schiff hat uns schlafend überbracht, śpiących nas okręt przyniosł.
Ueberbringer, *m.* przynosiciel; eines Briefes, listu.
Ueberbringerinn, *f.* przynosicielka.
Ueberbringung, *f.* przynoszenie, przyniesienie.
Ueberburzeln, sich, wywrocić się na twarz.
Ueberdecke, *f.* przykrycie; auf etwas legen, na co dać.

Ueber-

Ueberdecken, przykryć, pokryć; mit etwas, co czym.
Ueberdem, do tego.
Ueberdiß, nad to; wirst du dich höchlich verbinden, zobowiążesz go sobie mocno; sind wir von unsern Alliirten verlassen worden, porzuceni iesteśmy od naszych Sprzymierznikow; lief die Nachricht ein, nad to wiadomość przyszła. überdiß liebe ich den Vater mehr, nad to tym więcey oyca kocham; was soll ich dir sagen? nad to co ci mam więcey powiedzieć?
Ueberdrüßig, stęschniony, ktory sobie stęschnił; eines Dinges, iaką rzecz; der Studien, nauki; gar sehr, bardzo; werden, stać się stęschnionym, stęschnić, sprzykrzyć sobie. machen, daß einer nicht überdrüßig wird, uczynić aby sobie kto nie stęschnił.
Ueberdrüßig, *adv.* z utęschnieniem.
Ueberdruß, *n.* utęschnienie, sprzykrzenie.
Uebereilen, przypaść, niespodzianie; einen, na kogo; sich, śpieszyć się; in einer Sache, w iakiey rzeczy.
Uebereilet, przyśpieszony, pośpieszony.
Uebereilung, *f.* przyśpieszenie, pośpieszenie.
Ueber einander, iedno na drugie; sind sie todt hingefallen, zabici padli.
Ueber einander fallen, iedno na drugie padać.
Ueber einander halten, trzymać się z sobą.
Ueber einander häufen, składać na kupę; das Geld, pieniądze.
Ueber einander legen, kłaść na kupę.
Ueber einander schlagen, zwiiać w iedno.
Ueber einander setzen, iedno na drugie kłaść.
Ueber einander werfen, iedno na drugie rzucać.
Ueber einander wickeln, zwiiać, zwinąć iedno na drugie.
Uebereinkommen, zgadzać się; mit unsern Zeiten, z naszemi czasami. sie kommen nicht mit einander überein, oni się nie zgadzaią z sobą. die Rede kommt mit deinen Briefen überein, mowa zgadza się z listem. siehst du nicht, wie diese Dinge mit einander übereinkommen? nie widzisz, iak się te reczy z sobą zgadzaią? mit diesen Jahren, z temi laty. mit etwas nicht übereinkommen, nie zgadzać się z czym.
Uebereinkommend, zgadzaiący się, zgodny, zchodzący się, z czym drugiem.
Uebereinkommend, *adv.* przyzwoicie, zgodnie, podług.
Uebereinkunft, *f.* zgodność, zgadzanie się, przyzwoitość.
Uebereinstimmen, zgadzać się, schodzić się; mit einander, z sobą. sie stimmen alle überein, oni się wszyscy zgadzaią.
Uebereinstimmig, zgodny, zgadzaiący się.
Uebereinstimmung, *f.* zgodność, zgadzanie się; der Töne, tonow w głosie, s. Uebereinkunft, *potym* Harmonie.
Uebereintreffen, zgadzać się, schodzić się.
Uebereintreffung, *f.* zgadzanie się, zgodność, schodzenie się.
Ueberfahren, przewieść się, przeprawić się; über das Meer, za morze; an das andere Ufer, okrętem na drugi brzeg.
Ueberfahrt, *f.* przewoz, przeprawa; über den Fluß, za rzekę.
Ueberfall, *m.* napaść, uderzenie, napadnienie; vom Feinde, od nieprzyiaciela. einem durch Ueberfall etwas nehmen, przez napaść wziąć co komu.
Ueberfallen, napaść, uderzyć, naiechać; einen plötzlich, na kogo, albo kogo nagle; bey finsterer Nacht, pod czas ciemney nocy; einen unvermuthet, kogo niespodzianie; da er es sich nicht vermuthet, gdy on się tego niespodziewał; im Schlafe, we śnie; einen mit Gewehr, na kogo napaść z orężem; ein Land, kray naiechać. ein tiefer Schlaf hat ihn überfallen, tęgi sen go napadł; von einer Krankheit, napadnionym być od choroby.
Ueberfließen, obsitować, opływać, wylewać, zbierać, s. Ueberlaufen, Ueberschwemmen.
Ueberflüßig, obsity. überflüßiges Geld, obsite pieniądze; seyn, obsitym być.
Ueberflüßig, *adv.* obsicie; einer Sache Genüge thun, iakiey rzeczy zadosyć uczynić; gesättiget werden, nasyconym być. überflüßig lange Zeit, nazbyt długi czas.
Ueberfluß, *m.* obsitość, dostatek, opływanie; an allen Dingen haben, mieć we wszystkich rzeczach; macht hochmüthig, czyni wyniosłym; an Früchten, w owocach.
Ueberführen, przewieść, przewozić, przeprawiać, przeprawić; etwas auf Schiffen,

sen, co na okrętach; die Armee über den Fluß, woysko przez rzekę; durch den Fuhrt, w brod; 2) *to co*, überweisen, przekonać, kogo, dowieść komu; einen Gegner, przeciwnika, przeciwnikowi; mit Zeugen, świadkami; mit Beweisthümern, dowodami; einem einer Sache, kogo o iaką rzecz; des Geizes, łakomstwo dowieść; einen mit einem Briefe, kogo listem przekonać, albo, komu listem dowieść.

Ueberführen, das, *n.* przewożenie, przeprawianie.

Ueberführer, *m.* przewoźnik, przeprawca; ihm das Fuhrlohn geben, dać mu zapłatę za przewoz.

Ueberführung, *f.* przewiezienie, przeprawienie; 2) przekonanie, dowiedzienie.

Uebergabe, *f.* poddanie; sich darzu anschicken, vorhaben, gotować się, zbierać się do poddania; einen darzu bewegen, kogo do niego poruszyć; darein willigen, ze zwolić, na poddanie; sich keine Bedingungen dabey vorschreiben lassen, nie dać sobie żadnych rachunkow przy niem przepisować; Abgeordnete deswegen abschicken, posłow, komisarzow względem poddania wyprawić.

Uebergang, *m.* przeście, przechod; dem Feinde verwehren, przechodu nieprzyiacielowi zabronić; über einen Graben, przez fossę; Hoffnung darzu geben, nadzieię przechodu uczynić; zum Feinde, przeście do nieprzyiaciela.

Uebergeben, poddać; sich einem ganz und gar, komu się wcale zupełnie poddać. einen zur gefänglichen Haft übergeben, kogo do więzienia dać; einem das Guth, wieś komu oddać; 2) sich brechen, speyen, womitować, zrzucić. er übergiebt sich, wraca się, pokarm; 3) ein Amt, urząd oddać, złożyć.

Uebergeben, *n.* poddanie, oddanie.

Uebergeber, *m.* poddawca, poddaiący.

Uebergeblieben, pozostały.

Uebergebreitet, posłany.

Uebergefahren, przeiechany, za co się przewieziono, przeprawiono.

Ubergehen, wylać, s. Ueberlaufen. 2) zum Feinde, zbiec do nieprzyiaciela, na nieprzyiacielską stronę; 3) etwas mit Stillschweigen, milczeniem co minąć, nic o czym nie mowić; 4) die Augen gehen ihm über, łzy mu w oczach stoią, łzami się zalewa.

Uebergehend, wylewaiący, przelewaiący się. übergehende Galle, podlewaiąca, albo rozlewaiąca się żołć.

Uebergewicht, *n.* nadwaga.

Uebergießen, wlać na co, polać po wierzchu.

Uebergroß, nazbyt wielki, zawielki.

Uebergülden, pozłacać, pozłocić; silberne Gefäße, srebrne naczynia.

Uebergüldet, pozłocony, pozłacany.

Uebergüldung, *f.* pozłacanie, pozłocenie.

Uebergypsen, pogipsować, gipsem pobielić.

Uebergypset, pogipsowany, gipsem pobielony.

Ueberhäufen, na kupę na składać; einen mit Wohlthaten, kupę dobrodzieystw na kogo nakłaść; mit Geschäfften, obłożyć kogo mnostwem sprawunkow, interesow; mit Schulden, długami obarczyć.

Ueberhäuft, przywalony, obłożony; mit Schulden, długami; mit Verrichtungen, sprawunkami.

Ueberhand, *f.* zwycięstwo, s. Sieg. 2) gòra. überhand nehmen, gòrę brać. die bösen Sitten nehmen täglich überhand, złe obyczaie co dzień gòrę biorą. der Wind nimmt überhand, wiatr gòrę bierze. die Krankheit nimmt überhand, choroba gòrę bierze, wzmaga się.

Ueberhaupt, powszechnie, obołem. alles überhaupt nehmen, wszystko ogołem brać. einem das übrige überhaupt empfehlen, das aber insonderheit, co ogołem komu zlecić, to zaś w szczegulności. es sind überhaupt fünfe gewesen, die ihn losgeschrochen haben, było ich ogołem pięciu ktorzy go niewinnym uznali.

Ueberheben, podnieść, uwolnić, ruszyć einen der Winter-Quartiere, ruszyć kogo z leży zimowey; einen der Arbeit, uwolnić kogo od pracy. 2) sich überheben, wynosić się; einer Sache, z iakiey rzeczy uwolnić.

Ueberhin, tuż zaraz, co prędzey; eilen, pośpieszyć się z czym.

Ueberhin führen, przewozić, przewieść.

Ueberhin gehen, przechodzić; über etwas, przez wierzch czego.

Ueberhin laufen, przez wierzch czego przebiegać.

Ueberhin ruscheln, niedbale rzecz iaką czynić.

Ueberhin schiffen, przepłynąć, przeprawić się.

Ueberhin streichen, przeyść, minąć.
Ueberhobeln, gładzić, ciosać, gładko, s. Hobeln.
Ueberhobelung, f. gładzenie, ciosanie, gładkie.
Ueberhoben, ruszony; der Winter-Quartiere, z zimowey leży; uwolniony, einer Sache, od iakiey rzeczy.
Ueberhören, słuchać mowiącego, przesłuchać. 2) ich habe es überhöret, nie dosłyszałem, albo przesłyszałem się.
Ueberhüpfen, przeskoczyć; was vor der Füßen liegt, co przed nogami leży, s. Uebergehen.
Ueberhüpft, opuszczony, przeskoczony.
Ueberkaufen, przepłacić, kupuiąc, siehe Kaufen.
Ueberkippeln, naznak wywrocić.
Ueberkleid, n. szata na wierzch.
Ueberkleiden, wdziać na wierzch.
Ueberklug, mędrek, mędrkowaty, nad to mądry; seyn, mędrkiem być.
Ueberkommen, nabyć, dostać, czego otrzymać, co dostąpić czego; przychodzić, przyść do czego, dokąd, nadchodzić, nadeyść.
Ueberkunft, f. przyście, nadeście, przychodzenie, nadchodzenie.
Ueberladen, przeładować, uciążyć; einen, kogo.
Ueberlästig, ciężki; einem, komu, albo dla kogo; einem seyn, być dla kogo ciężkiem.
Ueberläufer, m. zbieg, co uciekł; liederlicher, ladaco; nach dem Kriegsrechte verfolgen, upominać się o zbiega podług woiennego prawa. von eines Ueberläufer Trouppen aufrichten, że zbiegow czyich, poczty żebrać.
Ueberlang, przed tym, kiedyś.
Ueberlassen, ustąpić, puścić; einem etwas, co komu; sein Amt einem andern, swoy urząd komu; eine Sache um einen billigen Preiß, rzecz iaką za małą cenę.
Ueberlassung, f. ustąpienie, puszczenie.
Ueberlast, n. przykrość, naprzykrzenie; einem thun, komu czynić.
Ueberlaufen, als Wasser, przelać, przelewać się. die Brunnen laufen über, źrzódła się przelewaią, s. Ueberfließen, 2) zu dem Feinde, zbiec, zbiegać, do nieprzyiaciela; 3) mit den Gedanken, myślą co przebiec; 4) zur Unzeit zu einem kommen, w niewczas przyść do kogo, zaść kogo; 5) einen mit dem Degen, z pałaszem na kogo wiechać; 6) einem im Laufen zuvor kommen, kogo w biegu wyścignąć, prześcignąć.
Ueberlaufen, das, n. zbieżenie, ucieczenie.
Ueberlaut, iasno; reden, mowić; lachen, śmiać się; rufen, wołać.
Ueberleben, przeżyć, żyć po. der Vater hat den Söhn nicht lange überlebt, nie długo po synie żył oyciec, nie wiele przeżył oyciec syna. einen glücklich preisen, weil er alle die Seinigen überlebet hat, mieć kogo za szczęśliwego że wszystkich swoich przeżył; in gutem Wohlseyn, w dobrym mieniu.
Ueberlegen, zważać, zważyć; wohl, fleissig, dobrze, pilnie; alles, wszystko; eine Sache recht, iaką rzecz dobrze; etwas genau und eigentlich, co należycie y właściwie.
Ueberlegen, wyższy, przewyższaiący, celuiący; einem seyn, wyższym być, od kogo w czym, przewyższaiącym, celuiącym; an Tapferkeit, daleko męstwem; an Macht, potęgą; an der Zahl und Stärke, liczbą y mocą.
Ueberlegt, zważony, rozważony.
Ueberlegung, f. zważenie, zważanie, rozważanie, rozważenie.
Ueberlernen, lepiey uczyć się.
Ueberlesen, czytać dla kogo.
Ueberley, zbywaiący, zbytni; nicht zur Sache nöthig, do rzeczy nie potrzebny. es soll in der Sache nichts fehlen, allein auch nichts überley seyn, nie powinno nic brakować w rzeczy, ale też nie powinno nic zbywać. überley haben, mieć nad to, nazbyt czego.
Ueberley, adv. nazbyt, więcey iak trzeba, więcey iak dosyć. überley klug, nazbyt rostropny; einem Genüge thun, nazbyt do ukontentowania co komu uczynić.
Ueberliefern, wydawać, wydać; einem etwas, co komu; in die Hände, w ręce; einen lebendig oder todt, kogo żywo albo nieżywo oddać; einem einen Brief, komu list iaki, siehe Uebergeben.
Ueberlieferung, f. wydanie, wydawanie.
Ueberlisten, podeyść; einen, kogo, oszukać, zdradą na kogo zachodzić, siehe Betriegen.
Uebermachen, przesłać; einem etwas, co komu; einem ein Paquet, komu pakiet iaki, s. Uebersenden.
Uebermaaß, n. nad miar, nad miara; im Essen und Trinken, w iedzeniu y w

napoiu;

napoiu; treiben, nad miarę czynić, zbytkować.
Uebermäßig, zbytni, zbyteczny, nad miarę; seyn, zbytecznym być, miarkę przebierać.
Uebermäßig, *adv.* zbytecznie, nad miarę; einem spendiren, komu dawać; sich freuen, radować się. er war übermäßig böse, zornig, on był nad miarę, złym, zagniewanym.
Uebermalen, zamalować, przymalować.
Uebermannen, przezwyciężyć, przekonać, s. Ueberwinden.
Uebermenschlich, nadludzki, więcey iak ludzki.
Uebermorgen, po iutrze. morgen, oder längstens übermorgen sollst du es erfahren, iutro a naydaley po iutrze dowiesz się. was übermorgen ist, *adj.* po-iutrzeyszy; dergleichen Tag, poiutrzeyszy dzień.
Uebermeistern, przezwyciężyć.
Uebermüthig, wyniosły, pyszny; über etwas werden, stać się z czego wyniosłym, pysznym.
Uebermüthig, *adv.* pyszno, wyniosło.
Uebermuth, *m.* wyniosłość, pycha, hardość.
Uebernachten, przenocować; in einem Wirthshause, w gościeńcu; bey einem guten Freunde, u dobrego przyiaciela.
Uebernacht, przez noc; im Schiffe schlafen, w okręcie spać.
Uebernahme, *f.* przezwisko.
Uebernatürlich, nad naturalny, nad przyrodzony, nad porządek Rodu.
Uebernatürlich, *adv.* nad naturalnie, nad przyrodzenie.
Uebernehmen, wziąć; eine Arbeit, iakiey pracy; sich im Essen und Trinken, przebrać w iedzeniu y w napoiu, przeładować żołądek.
Uebelnehmend, przebieraiący, biorący co na siebie, podeymuiący się.
Uebernehmung, *f.* wzięcie, na siebie, podięcie się, przebranie nazbyt, zdzieranie w podatkach.
Ueberraschen, złapać; einen in der Uebelthat, kogo na złym uczynku; bey einem Frauenzimmer, u złey kobiety.
Ueberrechnen, porachować, policzyć, rachunek robić.
Ueberreden, przekonać, namowić; einen, w kogo, daß ein Ding so sey, wie er schreibt, że rzecz tak iest, iak on pisze. er hat seinen Landsmann nicht überreden können, on nie mogł tego wmowić w swoiego ziomka. ich habe niemals überredet werden können, daß die Seele sterblich ist, nigdy nie mogłem być przekonanym, *o tym*, że dusza iest śmiertelna.
Ueberredet, namowiony, przekonany mową, dowodem, o czym.
Ueberredung, *f.* namowienie, namowa, wmowienie, przekonanie. auf Ueberredung etwas thun, z namowienia co uczynić. auf eines Ueberredung eine Reise vornehmen, z czyiey namowy drogę przed się wziąć.
Ueberreichen, oddać, *prezentować*, oddawać.
Ueberreif, *adj.* przeźrzały, przestały. überreif werden, przeźrzałym nazbyt doźrzałym, nazbyt dostałym być.
Ueberreiten, ziezdzić, zaieździć. Ueberritten, zieżdżony, zaieżdżony.
Ueberrest, *m.* ostatek, ostatki.
Ueberrock, *m.* zwierzchnie odzienie.
Ueberrumpeln, napaść niespodzianego; einen, kogo; 2) podeyść, *z niedobaczka* wziąć; eine Stadt, miasto.
Uebersalben, pomaścić, posmarować.
Ueberschattung, *f.* zacienienie.
Ueberschicken, zasłać, przesłać; einem ein Buch, komu książkę.
Ueberschickung, *f.* zasłanie, przesłanie; eines Briefes, listu.
Ueberschießen, zbywać, zostawać, styrczeć, widać zkąd.
Ueberschiffen, przepłynąć, przeżeglować. sich und das Seinige, się y swoie rzeczy przeprawić.
Ueberschiffung, *f.* przepłynienie, przeprawa, przeprawienie.
Ueberschifft, przeżeglowany, przepłyniony.
Ueberschlag, *m.* obłog, wyłog, wywinięcie, *plur.* obłogi, wyłogi; Halskragen, kołnierz; 2) der Wage, nad waga, co przewaza; 3) *to co*, Rechnung, rachunek; machen, uczynić, s. Ueberrechnen.
Ueberschlagen, przeważać; 2) *to co*, umlegen, obłogi, wyłogi dać, wywinąć; 3) *to co*, bähen, plastrem okładać, plastr przykładać; 4) *to co*, überrechnen, porachować, policzyć. überschlagen lassen, als Wasser, zlecić, iako to wodę.
Ueberschlämmen, mułem pokryć, zmulić; die Felder, pola.
Ueberschleichen, przyleść, przywlec się. der Tod überschleicht uns, śmierć przylazuie do nas.
Ueberschleichung, *f.* przylezienie, przywleczenie się.

Ueber-

Ueberschmieren, posmarować; mit Vogelleime, lepem; den ganzen Leib, całe ciało osmarować.
Ueberschmiert, posmarowany, osmarowany.
Ueberschnellen, zwieść, oszukać; oczy omamić komu, *w tymże sensie.*
Ueberschreiben, napisać, dać napis; das Buch ist überschrieben, książka iest napisana, *to iest*, napis, tytuł ma; 2) schriftlich zu wissen thun, pisaniem oznaymić. einem alles überschreiben, was man gewiß erfahren hat, komu wszystko napisać, czego się zapewne dowiedziano.
Ueberschreiten, przestępować, przestąpić; Maaß und Ziel, miarę y kres.
Ueberschreyen, przekrzyczeć, zahukać.
Ueberschrieben, berichtet, oznaymiony.
Ueberschrift, *f.* napis, nadpis. die schöne überschrift vergnügt ihn, piękny nadpis podoba się mu; auf etwas setzen, nadpis dać na czym; darzu setzen, przydać do czego; auf das Grab hauen, na grobie wyciąć, wyrytować; 2) Poetische, epigramma; auf einen machen, na kogo zrobić.
Ueberschritten, przestąpienie.
Ueberschuß, *m.* remanent, reszta, co pozostało, nad liczbę.
Ueberschütten, przywalić, przysypać, zasypać; mit Verrichtungen, obłożyć kogo sprawunkami; etwas mit Erde, co ziemią przyłożyć; mit Freuden, radości kogo niezmierney nabawić, radością napełnić.
Ueberschüttung, *f.* nasypanie, nakładzenie, nalanie.
Ueberschwänglich, przelany, przelewaiący się, przeobfituiący.
Ueberschwänglich, *adv.* z przelewkiem, przeobficie, przelewaiąc się..
Ueberschwang, *m.* przelewek, zbywanie, przeważanie; der Wage, wagi.
Ueberschwelle, *f.* ocap.
Ueberschwemmen, wylać, rozlać, zalać. das Wasser überschwemmt die Erde, woda wylewa, woda rozlewa po ziemi, woda zalewa ziemię. die Elbe hat die niedrigen Oerter überschwemmt, Elba zalała niskie mieysca.
Ueberschwemmt, zalany.
Ueberschwemmung, *f.* zalanie, zalewanie; der Erde, ziemi wylanie.
Ueberschwimmen, przepłynąć; über den Fluß, za rzekę, przez rzekę..
Uebersehen, przepatrzyć, przeźrzeć, przeglądać; etwas geschriebenes, co pisanego; 2) zu gute halten, za dobre przyimować, pobłażać, przez szpary patrzeć; 3) *to co*, vorbey-lassen, puścić mimo, niedbać o co; die Gelegenheit, okazyią, o okazyią; 4) sich, *to co*, fehlen, omylić się, pobłądzić.
Uebersehung, *f.* pobłażanie, przez szpary patrzenie; 2) błąd, omyłka, omylenie się.
Uebersenden, posłać, przesłać, s. Schicken.
Uebersendet, posłany, przesłany.
Uebersetzen, przeprawiać, przeprawić; über die See, za morze; die Armee, woysko; mit Schiffen, okrętami; 2) przekładać, przetłumaczyć, *to co*, verdolmetschen, etwas aus dem Griechischen, co z Greckiego; in das Polnische, na Polskie; von Wort zu Wort, słowo w słowo; 3) w kupnie, w targu więcey dawać, poddać więcey; 4) etwas bey dem Feuer, co do ognia przystawić.
Uebersetzen, das, *n.* przekładanie, tłumaczenie, przetłumaczenie.
Uebersetzer, *m.* tłumacz, przekładacz, przekładca.
Uebersetzerinn, *f.* tłumaczka, przekładczyna.
Uebersetzt, przekładany, przełożony, przetłumaczony, tłumaczony; aus dem Deutschen in das Polnische, z Niemieckiego na Polskie.
Uebersetzung, *f.* przekładanie, tłumaczenie, przetłumaczenie; eines Buches, książki; eines Wortes, słowa; etwas freye und weitläuftige, nieco wolne y obszerne przekładanie; 2) przeprawa, *to co*, Ueberfahrt, über den Fluß, przez rzękę.
Ueber sich, w górę, wyżey siebie; und unter sich gehen, y nadoł poniżey siebie iść, chodzić.
Ueber sich gebogen, w górę wygięty.
Ueber sich gebückt, na znak wygięty.
Ueber sich gekehrt, naznak wywrocony; das Gesicht, twarz.
Ueber sich gekrümmt, w znak wykrzywiony.
Ueber sich sehen, w górę, wyżey siebie, patrzeć; nach dem Himmel, w niebo.
Uebersichtig, krotkiego wzroku, zbliska widzący tylko.
Uebersieden, zewrzeć, *to co*, gar zu stark sieden, bardzo nazbyt wrzeć.
Uebersilbern, posrebrzyć, srebro dać po wierzchu.
Uebersilbert, posrebrzony.
Uebersommern, przez lato być.
Ueberspannen, gar zu stark spannen, nazbyt wyciągnąć, nazbyt rozciągnąć.

Ueberspreiten, rozesłać.
Uebersprengen, popryſkać, pokropić; etwas mit Wasser, co wodą, mit Blute, popryſkać krwią; 2) posypać; was man einlegt, mit Salze, to co, zaprawiaią, solą.
Ueberspringen, przeſkoczyć; über die Mauer, przez mur.
Ueberstanden, wytrzymany, poniesiony.
Ueberstehen, wytrzymać znieść; alles Unglück, wszystko przeciwne nieszczęście; die Arbeit, pracę; die Gefahr, niebezpieczeństwo; etwas glücklich, co szczęśliwie; einen harten Streit, srogą przeciwność.
Uebersteigen, przebyć; eine Gegend, kray iaki, przechodzić, przewyższać. die Kosten übersteigen den Nutzen, wydatek przechodzi zarobek; przeleść; alle Schwierigkeiten, przebyć przez wszystkie przykrości.
Uebersteigung, f. przebycie; przeleżienie przez co.
Uebereinstimmen, głosami, kreſkami przechodzić.
Ueberstreichen, posmarować, pociągnąć, powierzchu.
Ueberstreichung, f. posmarowanie, pociągnienie powierzchu.
Ueberstreiten, przeprzeć, przekonać, przezwyciężyć.
Ueberstreuen, potrząsnąć, posypać.
Uebertäfeln, deſkami co obić.
Uebertäuben, ogłuszyć.
Uebertölpeln, zdradą kogo podeyść, zwodzić, oszukać.
Uebertragen, przenosić, przenieść; etwas wohin, co dokąd; 2) die Kosten für einen geben, koszt za kogo łożyć.
Uebertreffen, celować, przechodzić, przewyższać; an Größe, wielkością; einen an Höflichkeit, kogo w ludzkości; die übrigen Länder an Fruchtbarkeit, inne kraie w urodzaynośći; an Weisheit, w mądrości; an Verstande, w rozumie; an Tugend, w cnocie; im Scherzen, w żartach; im Malen, w malowaniu. ein guter Name übertrifft Reichthum, dobre imie celuie bogactwa.
Uebertreffung, f. celowanie, przechodzenie.
Uebertreten, prześć; zu einem, do kogo; 2) przestępować; eines Geboth, czyie przykazanie.
Uebertreter, m. przestępca.
Uebertreterinn, f. przestępczyna.
Uebertretung, f. przestąpienie.
Uebertroffen, przewyższony.
Uebertünchen, potynkować, f. Tünchen.
Uebertüncht, potynkowany.
Uebertünchung, f. potynkowanie.
Uebervortheilen, oszukiwać, krzywdzić, urywać, f. Betriegen.
Ueberwägen, przeważać, przeważyć.
Ueberwägung, f. przeważanie, przeważenie.
Ueberwältigen, przezwyciężyć.
Ueberwältiger, m. zwycięzca, zawoiownik.
Ueberwältiget, przezwyciężony, zawoiowany, zwoiowany.
Ueberwältigung, f. przezwyciężenie, zawoiowanie, zwoiowanie.
Ueberweisen, przekonać kogo, dowieść komu, f. Ueberführen.
Ueberweislich, co może być dowiedzione.
Ueberweissen, pobielać, pobielić.
Ueberweißt, pobielany, pobielony.
Ueberweißung, f. pobielanie, pobielenie.
Ueberweisung, f. dowiedzienie, przekonanie.
Ueberwerfen, wrzucić, wrzucać; ein Kleid, suknię wdziać. 2) sich mit einem überwerfen, przymawiać się, wadzić się z kiem o co
Ueberwiegen, przeważać, przeważyć. dieser Theil überwiegt den andern, ta część przeważa daleko drugą.
Ueberwiesen, przekonany, dowiedziony.
Ueberwinden, zwyciężyć, przezwyciężyć; den Feind in einer so großen Schlacht, nieprzyiaciela w tak wielkiey bitwie; zur See, na morzu. er hat überwunden, on zwyciężył.
Ueberwinder, m. zwycięzca; sich dafür ausgeben, za zwycięzcę się udawać.
Ueberwinderinn, f. zwyciężczyna.
Ueberwindlich, co może być zwyciężony, zwoiowany.
Ueberwindung, f. zwyciężenie, przezwyciężenie.
Ueberwogen, przeważony.
Ueberwunden, zwyciężony, zwoiowany, zawoiowany.
Ueberzählen, rachować, liczyć.
Ueberzeugen, dowieść; einen einer Sache, komu iakiey rzeczy; mit Zeugen, świadkami; mit Zeugnissen, świadectwami; mit Briefen, listami przekonać, kogo, przeświadczyć.
Ueberzeugt, przekonany, przeświadczony, dowiedziony; durch das Gewissen seyn, sumnieniem być przeświadczony.
Ueberzeugung, f. przeświadczenie, przekonanie, dowiedzienie.

Ueberziehen, odziać, oblec; mit Pelze, futrem powlec. 2) einen, oder auch ein Land, kogo, albo też kray; mit Kriege, woynę podnieść, przeciwko komu; w woynę uwikłać kray.
Ueberziehung, *f.* mit einer Sache, powleczenie, okrycie, iaką rzeczą.
Ueberzogen, pokryty, powleczony.
Ueberzuckern, pocukrować.
Ueberzuckert, pocukrowany, ocukrowany.
Ueberzug, *m.* powłoka, poszwa.
Ueberzwerch, poprzeczny; Weg, poprzeczna droga.
Ueberzwerch, *adv.* poprzecz, z boku; *to co* übers Kreuz, na krzyż; schneiden, kraiać.
Ueblich, używany, zażywany. übliche Wörter, używane, zażywane słowa; Sprichwort, przysłowie.
Ueblich, *adv.* używanie, zwyczaynie; reden, mowić.
Uebrig, pozostały, inszy, drugi, *w tym samym sensie.* das übrige Geld, pozostałe pieniądze. er ist noch übrig aus der Familie, on iest iesczce pozostałym z familii. einige Hoffnung ist noch übrig, nieiaka nadzieia pozostała iest. im übrigen glaube, wierz naostatek. übrig lassen, ostatek zostawić. übrig seyn, pozostać się; von einer Armee, od czyiego woyska. von vielen Freunden hat er noch einen übrig, z wielu przyiacioł ma iesczce iednego pozostałego. ich lasse die übrigen gehen, inszych miiam.
Uebrigens, na ostatek, w ostatku; mißfällt mir solche Stelle nicht, to mieysce się mi podoba; wollte ich, er wäre gelehrter, w ostatku chciałbym aby był uczeńszy; leide ich es gar gern, rad to cierpię w ostatku.
Uebung, *f.* ćwiczenie; tägliche, codzienne; des Leibes, ciała; in einer Sache, w iakiey rzeczy; thut viel, czyni wiele; im Reden, w mowieniu; in den Waffen, ćwiczenie robić orężem.
Vicariat, *n.* Wikaryat, namiestnictwo.
Vice-Admiral, *m.* Wiceadmirał, Wodz floty.
Vice-Canzler, *m.* Podkanclerzy.
Vice-President, *m.* Wiceprezydent.
Vice-Vormund, *m.* podopiekun, namiestnik opiekuna.
Vice-Vormundschaft, *f.* podopiekuństwo.
Vicomte, *m.* ein Standestitel, Podhrabia, Wicehrabia.

Victualien, *plur.* żywności; auf einen Monat, na ieden miesiąc.
Vieh, *n.* bydlę; unvernünftiges, nierozumne; großes, wielkie; zahmes, kleines, łaskawe, małe; das wohl bey Leibe ist, ktore w ciele iest, niechude. krankes, chore; mit Hörnern, z rogami, rogate; mit Borsten, ze szczecią, szczeciste; einheimisches, domowe, swoiego chowania; geltes, iałowe; zum Essen, do iedzenia; zur Kleidung, do przyodziewania; eine große Menge zusammen treiben, wielką moc pędzić bydła; auf die Weide treiben, na paszą pędzić; hat eine ansteckende Seuche, ma zaraźliwą chorobę; mattes, słabę; wird krank, weil es nicht fressen will, chore iest bo niechce ieść; in den Büschen weiden, wo es vieles Laub und Zweige giebt, gdzie wiele gałęzi z liściaimy drobnych gałązek; 2) *to co,* Lastthier, bydlę pod ciężar; das die Lasten auf dem Rücken trägt, ktore ciężary na grzbiecie dźwiga; gebändigtes, obłaskawione. unbändiges, nieobłaskawione.
Vieharzt, *m.* konował, lecznik bydląt.
Vieharzeney, *f.* lekarstwo dla bydła.
Vieharzeneykunst, *f.* sztuka konowalska, konowalstwo.
Viehdieb, *m.* złodziey co bydło krada.
Viehdiebstahl, *m.* kradzierz bydła.
Viehfutter, *n.* pasza, strawa dla bydła.
Viehhändler, *m.* kupiec bydłem handluiący.
Viehhirt, *m.* pastuch, pastucha, co bydło pasa.
Viehisch, bydlęcy. viehische Wollüste, bydlęce lubości. auf viehische Art, bydlęcym sposobem, iak bydlę.
Viehmarkt, *m.* targowisko, rynek na bydło.
Viehseuche, *f.* zaraza na bydło.
Viehstall, *m.* staynia, okoł, obora, na bydło.
Viehtrifft, *f.* wygon, pastwisko.
Viehweide, *f.* pastwisko, pasza dla bydła.
Viehzucht, *f.* chowanie bydła. Bücher von der Viehzucht schreiben, ksiażki o chowaniu bydła pisać; sich damit nähren, żywić się chowaniem bydła; große, starke, nutzbare, wielkie, mocne, zyskowne.
Viel, wiele. es hat nicht viel gefehlet, nie wiele niedostawało. gar zu viel, nazbyt wiele. viel solche Bäume, wiele takich drzew. ein Werk, wozu viele Leute gehören, robota do ktorey wiele ludzi należy. ziemlich viel, nie bar-

dzo wiele, sind euer, ieſt was. viele Freunde, wiele przyiacioł: viele Früchte, wiele urodzaiow, viel Unglück, wiele nieſzczęścia. viel verſprechen, wiele obiecywać.

Viel, *adv. indecl. nieſpadkowane*, wiele, daleko, długo. etwas viel unterſuchen, überlegen, wiele czego ſzukać, co rozważać. nicht viel dabey geweſen ſeyn, nie wiele być w rzeczach ktore ſię dzieią. viel anders ausſchlagen, daleko ſię inaczey trafiać, wychodzić. viel bequemer ſeyn, daleko wygodniey być. viel weniger, daleko mniey. es befindet ſich viel anders, inaczey ſię daleko znayduie. das iſt viel wahrſcheinlicher, to ieſt daleko do prawdy podobnieyſze. viel geſchwinder ausmachen, daleko prędzey zrobić, dokazać.

Vielartig, kilkorodny, kilkorodzayny, wielorakiego rodzaiu.

Vieldeutig, wiele znaczący, wiele wyrażaiący.

Vieldeutig, *adv.* wiele znacząc, wiele wyrażaiąc.

Vielerley, wieloraki. vielerley Art, wieloraki ſpoſob. wie vielerley, iak wieloraki.

Vielerley, *adv.* wielorako.

Vielfach, wieloraki, wielki. vielfache Zahl, wielka liczba.

Vielfältig, wieloraki.

Vielfältigkeit, *f.* wielorakość.

Vielfältiglich, *adv.* wielorako.

Vielfärbig, wielorakiey farby, maści.

Vielfräßig, wiel żrzący, żarłoczny, obżarty.

Vielfraß, *m.* żarłok, obżartuch, nienaiadek.

Vielfräßigkeit, *f.* obżarſtwo.

Vielfüßig, wielonogi.

Vieljährig, wieloletny, wieloroczny.

Vielleicht, podobno. vielleicht daß, podobno żeby. vielleicht weiſſage ich? podobno ia wrożę? wenn nicht vielleicht, ieżeli podobno nie.

Viellöchericht, wiele dziur, wiele wylotow, maiący.

Vielmal, wiele razy, wiele kroć, częſto kroć; etwas thun, co czynić. vielmal erzehlen, bardzo wiele razy co powiadać; habe ich ihn gebethen, częſto kroć połiłem go.

Vielmehr, raczey, lepiey. ja vielmehr hat er mich betrogen, owſzem raczey on mie oſzukał.

Vielſchwatzig, gadatliwy, co wiele gada, gawędzi.

Vielſeitig, wielo ſtronny.

Vielſtimmig, wielo głosny.

Vieltheilicht, wiele części maiący, wielodzielny.

Vielvermögend, wielo możny.

Vielweiberey, *f.* wielożeńſtwo.

Vielwiſſend, wiele umieiący, wiele wiedzący.

Vier, cztery, czworo. vier Theile, czte-ry części. vier Tage, cztery dni. als vier beſtehend, ze czterech złożony

Vierte, czwarty. vierter Ort, czwarte mieyſce. viertemal, czwarty raz. zu viertenmale, poczwarty raz, poczwarte. vierter Theil, czwarta częśc, ćwierć.

Viereck, *n.* kwadrat, czworgran, czworościan. Ausmeſſung eines Vierecks, wymiar kwadratu.

Viereckicht, kwadratowy, czworgranny, czworścienny; darzu machen, co kwadratowe zrobić.

Viererley, czworaki, Weiſe, ſpoſob.

Vierfach, czworaki, poczworny. einen zur vierfachen Strafe verdammen, kogo na czworaką karę ſkazać.

Vierfältig, czworaki.

Vierfältig, *adv.* czworako.

Vierfältigkeit, *f.* czworakość.

Vielfältigung, *f.* czworowanie.

Vierfüßig, o czterech nogach, czteronogi.

Vierhundert, czteryſta. je vierhundert mit einander, po czteryſta razem.

Vierhunderte, czterechſetny; Jahr, rok.

Vierhundert mal, czeteryſta razy.

Vierjährig, czteroletni. vierjährige Ruhe, czteroletni ſpoczynek. vierjährige Zeit, czteroletni czas.

Vier Jahr, czteroletni przeciąg.

Vierköpficht, czterogłowy, o czterech głowach.

Viermal, cztery razy, cztery kroć. viermal ſo viel, cztery razy tyle; größer, cztery razy większy.

Viermänner, *pl.* czterech mężow urzędowych.

Viermänner-Amt, *n.* urząd czterech mężow.

Viermonatlich, cztero mieſięczny.

Vierpfündig, cztero funtowy.

Vierſchrötig, graniſty.

Vierſäulich, o czterech kolumnach, o czterech słupach.

Vierſeitig, cztero ſtronny, o czterech ſtronach.

Vierſpaltich, na czworo łupany.

Vierſpännig, czterema końmi; Wagen, woz.

Vier-

Vierspitzig, o czterech końcach.
Viertägig, cztero dniowy; Fieber, febra co czwarty dzień przypadaiąca. viertägige Zeit, czterodniowy czas, cztery dni; Reise, czterodniowa droga.
Viertheil, *n.* ćwierć, czwarta część; eines Fasses, stopy; der Schwere, ciężkości; der Erbschaft, dziedzistwa; Maaß, kwarta; Weins, wina.
Viertheillicht, na cztery podzielony, na cztery części.
Viertheiljährich, ćwiercioroczny.
Viertheilstunde, *f.* kwadrans godziny.
Vierzig, czterdzieści. vierzig tausend, czterdzieści tysięcy.
Vierzigjährig, czterdziestoletni.
Vierzigmal, czterdzieści razy.
Vierzigste, czterdziesty.
Vier und achtzig, osmdziesiąt cztery.
Vierzehn, czternaście. je vierzehn, po czternastu, po czternaście.
Vierzehende, czternasty.
Vierzehen mal, czternaście razy.
Um, koło, około, wkoło, na koło. um sich haben, mieć koło siebie. um eines Haus herum gehen, chodzić koło czyiego domu. um eines Gesundheit besorgt seyn, staranie około czyiego zdrowia. um einen seyn, być około kogo. um die Gegend sich aufhalten, około tamtych mieysc przebywać. um den Mittag, koło południa; 2) o, z, *præp.* um nichts bose werden, o nic się gniewać. sich um die Stelle zanken, wadzić się o mieysce. (um des Sohnes Tod willen weinen, Polnisch heißt es, synowskiey śmierci płakać, und nicht anders.) um gewisser Ursachen willen, z *niektorych* przyczyn. 3) *dla, præp.* um deiner Liebe willen gegen mich, *dla* twoiey miłości ku mnie. um den Abend, *pod* wieczór. 4) einen um Gottes willen bitten, kogo przez Boga prosić. eile um Gottes willen! spiesz się przebog! 5) *za*, um eines Verbrechen willen, za iaki grzech, die Strafe leiden, karę cierpieć. um deswillen, dla czego. um so viel, tym; weniger, tym mniey. um so viel lieber erwarten, tym daleko lepiey czekać. um so vielmehr, tym bardziey, schwerer ist der Schmerz, tym cięższy iest żal. um so viel lieber, weil, tym chętniey, że. um so vielmehr freue ich mich, weil, tym się bardziey cieszę, że.
Umackern, zorać; ein Feld, pole; das Land, ziemię.
Umarmen, obłapić, *lepiey powiesz.* ścisnąć; einen und küssen, ścisnąć kogo y pocałować.
Umbiegen, ogiąć w koło.
Umbinden, obwiązać w koło.
Umbrechen, obłomać, obłamać; etwas, co, złamać.
Umbringen, zabić, życie wziąć; einen, kogo, komu; sich selbst, siebie samego; mit Gifte, trucizną, siehe Tödten, Hinrichten.
Umbringung, *f.* zaboystwo, zabicie.
Umbunden, obwiązany.
Umdecken, okrywać, okryć w koło; 2) anders decken, nowym pokryć dachem; ein Haus, dom.
Umdrehen, wkoło kręcić, obracać; einem den Hals, komu szyię.
Umdrehung, *f.* w koło obracanie, kręcenie.
Umdrucken, wcisnąć co; 2) in der Buchdruckerey, przedrukować, *to iest*, powtornie drukować co.
Umfahren, w koło obiechać, obieżdżać.
Umfahrt, *n.* obiechanie, obiazd.
Umfallen, upadać, upaść; unter der Last, pod ciężarem. das Pferd ist umgefallen, koń upadł. es sind drey Thürme mit großem Krachen umgefallen, trzy wierze, z wielkim grzmotem upadły.
Umfang, *m.* obwod, okrąg. die Mauer der Stadt hält 30 Stadien im Umfange, mur mieyski ma trzydzieści stay, w obwodzie, w okręgu.
Umfangen, obłapić, ścisnąć; einen mit beyden Armen, obiema rękami; und küssen, kogo y pocałować; unter einander, się w zaiemnie.
Umfassen, obłapiony, ściśniony.
Umfassung, *f.* obłapienie, ściśnienie.
Umflechten, opleść w koło.
Umfließen, w koło płynąć. es umfließt die Stadt ein Fluß, około miasta płynie rzeka; man saget auch: rzeka oblewa miasto.
Umfließend, w koło płynący, oblewaiący.
Umfließung, *f.* płynienie w koło, oblewanie.
Umflossen, oblany w koło, koło czego co w koło płynie.
Umfragen, pytać się o zdanie w koło.
Umgang, *m.* obchod, okrąg, obwod, obrocenie, obrot; 2) mit einem, konwersacyia, przestawanie z kiem; öfterer ist verdächtig, przestawanie z kiem częstsze iest podeźrzane. er hat starken Umgang mit ihm, on ma ustawiczne

wiczne towarzystwo z niem; aufheben, poprzestać konwersacyi, przestawania, towarzystwa; wieder anfangen, znowu zacząć z kiem konwersacyią, zabrać towarzystwo. eines Dinges Umgang haben können, moc się obeyść bez iakiey rzeczy, s. Freundschaft.

Umgangen, darum man gegangen ist, obchodzony, koło ktorego chodzono.

Umgeackert, oborany.

Umgeben, otoczyć, opasać; etwas mit Graben, co fossą; die Stadt mit Wällen, miasto wałami; mit Mauern, murami; allenthalben, zewsząd.

Umgeben, otoczony, opasany, obwiedziony w koło czym.

Umgebinde, n. obwiązka.

Umgebogen, w koło gięty.

Umgebracht, zabity.

Umgebung, f. otoczenie, opasanie, obięcie w koło.

Umgedrehet, w koło okręcony.

Umgefallen, upadły.

Umgegraben, okopany.

Umgehauen, obcięty, poobcinany.

Umgehen, *konwersować*, przestawać, towarzyszyć, obcować; mit einem, z kiem; täglich, codziennie; nicht mehr, więcey nie przestawać; mit niemand, z nikiem. 2) halten, tractiren, postępować, poczynać, obchodzić się; mit einem übel, z kiem źle; hinterlistig, zdradliwie; hart, żwawo; gütig, dobrotliwie. auf etwas umgehen, zachodzić na co, zamyślać co; auf etwas böses, na co złego; das Vaterland in das Verderben zu stürzen, zachodzić, godzić, aby do upadku oyczyznę przywieść. mit Betruge umgehen, o zdradzie myśleć; mit guten Gedanken, dobremi się myślami zabawiać. mit dem es sich gut umgehen läßt, z ktorym można przestawać.

Umgekehrt, przewrocony, odmieniony; ganz, wcale.

Umgerissen, zepsuty, zdarty.

Umgerühret, poruszany.

Umgeschlagen, zepsowany.

Umgeschmolzen, przetopiony.

Umgesetzt, przełożony, przesadzony.

Umgestoßen, wywrocony.

Umgestürzt, strącony, obalony.

Umgetrieben, opędzony, obegnany, oprowadzony.

Umgewandt, wywrocony.

Umgewechselt, odmieniony.

Umgeworfen, poderwany, podkopany.

Umgießen, oblać, oblewać.

Umgraben, umher graben, okopać, w koło okopać.

Umgrabung, f. okopanie, w koło kopanie.

Umgürten, opasać, opásywać, opasować, w koło przepasać.

Umgürtet, opasany, w koło opasywany, przepasany.

Umhacken, zkopać.

Umhackung, f. skopanie, pokopanie.

Umhängen, obsłonić, zasłonić, pozasłaniać.

Umhang, f. obsłona, zasłona w koło dana.

Umhauen, podciąć, popodcinać, podrąbać; die Bäume, drzewa; einen Wald, las obciąć; einen Baum, iakie drzewo.

Umhauung, f. podcięcie, wycięcie, podcinanie, wycinanie; eines Waldes, iakiego lasu.

Umher, w koło, w około. einen Ort umher mit Wasser einschließen, mieysce iakie w koło wodą zamknąć. allenthalben umher, zewsząd, ze wszystkich stron w koło, rings umher, w koło na koło, w koluteńko, s. Herum.

Umhüllen, obwiązać; das Haupt, głowę uwinąć.

Umhüllet, uwinięty, obwiązany.

Umhüllung, f. uwinięcie, obwinięcie, obwiązanie.

Umkehren, umwenden, wywrocić, przewrocić; auf die letzt alles, na ostatek wszystko; das unterste zu oberst, co na spodzie iest na wierzch wywrocić; 2) wieder zurück gehen, znowu się wrocić, wracać, wohin, dokąd; unterwegs, z drogi do domu wrocić. einen nicht umkehren lassen, nie dać się komu wracać.

Umkehrung, f. powrot, wracanie się, wracanie, wrocenie; 2) einer Stadt, wywrocenie iakiego miasta.

Umkleiden, przyodziać, okryć suknią, wdziać suknię; 2) anders kleiden, inśze suknie wziąć, inaczey się ubrać, przebrać się.

Umkommen, zginąć, zaginąć, przepaść; durch das Schwerdt, mieczem; elendiglich, mizernie; im Feuer, w ogniu; in der Schlacht, w potyczce.

Umläufer, m. tułacz, biegas, włoczęga, powsinoga, s. Herumläufer.

Umlenken, cofnąć, nazad wrocić; den Wagen, woz.

Umlenkung, *f.* cofanie, cafanie, cafnienie.
Umnähen, obfzyć, obfzywać.
Umnagen, ogryść, ogryzać, poogryzać; die Speise, potrawę.
Umnaget, ogryziony, poogryzany, obiedzony.
Umnebelt, zachmurzony, zaćmiony.
Umnehmen, wziąć, wdziać, na wierzch; ein Regenkleid von verschossener Farbe, opończą zblakowaney barwy.
Umpflügen, oborać; 2) mit dem Pfluge umkehren; pługiem przewracać, siehe Umackern.
Umreißen, burzyć, zburzyć, wywrocić; die Festungswerke, forteczne roboty; von Grund aus, z gruntu, z kretesem.
Umreiten, ieździć, obieżdżać na koniu.
Umringen, otoczyć; den Feind, nieprzyiaciela, mit der Reuterey, kawaleryią.
Umringet, otoczony, opasany.
Umrühren, mięszać, kłucić; etwas, co poruszać.
Umrührung, *f.* mieszanie, kłucenie.
Umsatteln, odmienić kulbakę, konia; 2) sein Vorhaben ändern, swoie przedsięwzięcie odmienić; sposob życia inszy wziąć.
Umsattelung, *f.* odmienienie zamysłu, trybu, sposobu życia, rady.
Umsatz, *m.* odmiana.
Umschanzen, oszańcować, okopać.
Umschatten, ocienić, cieniem okryć.
Umschattet, ocieniony, cieniem okryty.
Umschattung, *f.* ocienienie, cieniem okrycie.
Umschauen, oglądać, obeźrzeć, obaczyć w koło.
Umscheeren, ostrzyć w koło, poostrzygać.
Umscheinen, oświecić w koło; etwas, co.
Umschiffen, ożeglować.
Umschlag, *m.* okrycie, wywinięcie, wyłog. Umschlag eines Briefes, koperta na list; eines Buches, den Band zu schonen, obwinięcie książki dla ochrony oprawy; von Kräutern, obłożenie ziołem, plastr. erweichender und zertheilender Umschlag, plaster, albo obłożenie miękczące, y rozpuszczaiące obłożenie; am Weiberrocke, brzeg u spodnicy wygięty.
Umschlagen, wybić, *to co*, umwerfen, wywrocić; ein Pflaster, plastrem obłożyć; den Mantel, obwinąć się w płaszcz; *to co*, verderben, psuć; *to co*, schlimmer werden, psuć się; *to co*, fallen, upadać; *to co*, umwerfen, als ein Fuhrwerk, wywrocić, iako furę. umschlagen lassen, żołnierzy werbować. einen Umschlag über etwas machen, obwinąć co.
Umschließen, opasać w koło.
umschlingen, w koło obwiązać, albo obwiązać się, okręcić w koło czego.
Umschlossen, otoczony w koło, zamknięty ze wsząd.
Umschlungen, pookręcany.
Umschmeißen, obalić, wywrocić; einen zu Boden, kogo na ziemię.
Umschmelzen, przetopić, przeważyć, drugi raz; ein Metall im Feuer, kruszec w ogniu przetopić.
Umschmieden, przekować, przekuć.
Umschmieren, osmarować, oblepić, poblepiać.
Umschmiert, osmarowany, oblepiony.
Umschneiden, okroić, pookrawać.
Umschnitten, okroiony, obrzezany, pookrawany.
Umschreiben, opisać, okryślić.
Umschreibung, *f.* opisanie, okryślenie.
Umschrenken, szrankami, balasami, otoczyć, dać balasy w koło; 2) okryślić.
Umschrenkt, okryślony, otoczony szrankami.
Umschrenkung, *f.* okryślenie, otoczenie balasami.
Umschrieben, opisany, okryślony.
Umschrift, *f.* opisanie; 2) um eine Münze, napis w koło pieniądza, medalu.
Umschürzen, opasać.
Umschütten, obsypać, poobsypować. 2) wylać.
Umschweif, *m.* ogrodka, zdaleka zachodzenie, kurowod, wybieg. was ist es nöthig, viele Umschweife zu machen? co za potrzeba tyle kurowodow? tyle ogrodek? was hast du nicht für Umschweife gesucht? iakichcśty wybiegow, ogrodek, kurowodow nie szukał?
Umschweifen, tułać się, obchodzić; weit und breit, daleko y szeroko.
Umschweifend, tułaiący się.
Umschweifer, *m.* tułacz.
Umschweifig, z wielu ogrodkami, wybiegami.
Umschweifig, *adv.* z ogrodką, zdaleka zachodząc, z wielu kurowodami.
Umschwemmen, płynąć koło czego, oblewać co.
Umschwemmung, *f.* w koło płynienie, oblewanie.
Umsehen, sich, oglądać się; überall, na wszystkie strony; fleißig, pilnie; stolz, pyszniąc

pyszniąc się; nach einem, za kiem się oglądać; scharf überall, bystro wszędzie; 2) zurück sehen, nazad oglądać się, za siebie. einem sagen, daß er sich nicht umsehe, mowić komu, aby się nie oglądał za siebie. geschwind stehen bleiben und sich umsehen, co prędzey stanąć, y obeźrzeć się ohne sich umzusehen, nie oglądaiąc się za siebie; 3) sich nach einem, patrzeć za kiem, iako by go pragnąc.

Umsehung, *f.* oglądanie się; 2) *to co,* Zurücksehung, obeźrzenie się za siebie.

Umsetzen, obsadzić, przesadzać, przesadzić; einen Baum, drzewo iakie; 2) zamieniać; 3) oblec, oblegać; 4) opasać, siehe Verwechseln, Vertauschen, Umringen.

Umsetzung, *f.* opasanie, otoczenie; 2) zamiana.

Um sich fressen, wyżerać około siebie, szerzyć się iadowicie. das Uebel frißt täglich weiter um sich, złe wyżera, szerzy się co dzień daley. der Krebs frißt um sich, rak wyżera około siebie.

Um sich greifen, szerzyć się, zaymować się co raz daley; als die Pest, iako powietrze; 2) porywać, zmykać, hapać, s. Stehlen.

Umsonst, darmo; ohne Entgeld, bez pieniędzy; einem dienen, komu służyć; etwas versprechen, co obiecać; in einem Hause wohnen, w iakiem obcym domu mieszkać; eines Proceß führen, czyiey sprawy bronić; alles bekommen, wszystkiego nabyć, dostać. nur nicht umsonst, tylko nie darmo. wo nicht umsonst, doch ums Geld, ieżeli nie darmo, to za pieniądze. eines Stimme in der Wahl umsonst haben, mieć czyią kryskę darmo na elekcyi; 2) daremnie; etwas auf sich nehmen, czego się podeymować. es ist nicht umsonst, to nie daremnie.

Umspannen, w koło rozciągnąć.

Umständlich, z okolicznościami; etwas erzehlen, co opowiadać.

Umstand, *m.* okoliczność. 2) viele Umstände machen, wiele ceremonii, komplementow czynić, wiele kurowodow zażywać, s. Umschweif.

Umstecken, obsadzić, w koło pozatykać.

Umstellen, obsaczyć, obstawić; mit Netzen, sieciami.

Umsteppen, w koło obhaftować.

Umstopfen, poobtykać, poutykać, pozatykać w koło.

Umstoßen, wywrocić, obalić, poobalać; 2) nicht gelten lassen, nie dać ważyć; ein Testament, testamentowi.

Umstoßung, *f.* zniesienie, skasowanie; der Dinge, die einmal gerichtlich ausgemacht sind, des Urtheils, rzeczy, ktore raz sądownie zrobione były dekretu, praw.

Umstreichen, osmarować; mit etwas, co czym.

Umstürzen, wywrocić, obalić.

Umstürzung, *f.* wywrocenie, obalenie, poobalanie.

Umthun, otaczać, otoczyć, s. Ummachen, Umnehmen. 2) sich nach etwas umthun, starać się o co.

Umtragen, obnosić na koło.

Umtreiben, opędzić w koło; die Pferde, konie; einen, kogo.

Umtreibung, *f.* opędzenie w koło.

Umwälzen, taczać.

Umwälzung, *f.* taczanie.

Umwechseln, mieniać, mieniać się; etwas mit einem, na co z kiem; 2) na przemiany bywać; ein Jahr tragen, das andere aber nicht, ieden rok obradzać, a drugi nie.

Umweg, *m.* obchod, obłaz, siehe Umschweif.

Umwenden, wywrocić, na drugą stronę; das Stundenglas, den Seiger, obrocić klepsydrę; das Blatt im Buche, kartę w książce; sich mit dem Pferde, obrocić się z koniem, nakierować, zaiechać; den Wagen, woz, wozem.

Umwendung, *f.* przewrocenie, obrocenie, nakierowanie.

Umwerfen, obalić; auf die Erde, na ziemie; den Wagen, woz wywrocić; eine Mauer, mur; durch Minen, minami wysadzić.

Umwerfung, *f.* wywrocenie, obalenie, poobalanie.

Umwickeln, pookręcać, okręcić; etwas womit, co czym.

Umwickelt, uwiniony, uwinięty, okręcony.

Umwinden, obwiązać, poobwięzywać.

Umwunden, obwiązany, poobwięzowany.

Umzäunen, ogrodzić.

Umzäunt, ogrodzony.

Umzäunung, *f.* ogrodzenie.

Umzehlen, znowu przeliczyć, przerachować.

Umzehlung, *f.* przeliczenie, przerachowanie.

Umzeichnen, oznaczyć, ponaznaczać; mit den Fingern, palcami.

Umziehen,

Umziehen, opasać, otoczyć, obstąpić; 2) obchodzić; auf den Güthern, po wsiach; in den Gärten, po ogrodzie.
Umzingeln, opasać; mit Gefahr, niebezpieczeństwem; das Lager mit einem Walle, oboz iakiem wałem.
Umzingelung, *f.* otoczenie, opasanie.
Umzogen, otoczony, opasany.
Umzug, *m.* okrążenie; um etwas machen, około czego uczynić, zatok.
Viole, *f.* eine Blume, fiiałek, kwiat.
Violblau, fiiałko-błękitny; Purpur, purpura fiiałkobłękitna; Farbe, barwa takoważ.
Violfarbe, *f.* fiiałkowy kolor.
Violgarten, *m.* fiiałkowy ogrod.
Violsaft, *m.* fiiałkowy sok, iulepek.
Ueppig, lubieżny, iurny.
Ueppigkeit, *f.* lubieżność.
Visir, *n.* dioptra.
Visiren, mierzać przestroność rzeczy.
Visirer, *m.* miernik przestroności.
Visirkunst, *f.* miara przestroności.
Visite, *f.* nawiedzenie.
Visitiren, rewidować.
Vitriol, *m.* koperwas.
Ulmbaum, *m.* ił drzewo. von Ulmenbäumen, *adj.* iłowy, z iłu drzewa.
Unabbittlich, nieodproszony, nieprzebłagany; Strafe, nieodprosżona kara.
Unabgebrochen, nieoderwany.
Unabgehandelt, nieoderwany.
Unabgehauen, nierąbany. ein Wald, der unabgehauen bleibt, las, ktory nierąbany zostaie.
Unabgenützt, niezażywany, niezdarty; Kleider, nieschodzone suknie.
Unabgerichtet, nieuczony, niećwiczony; zum Kriege, do woyny.
Unabgeschnitten, nieurznięty, nieoderznięty.
Unabgesondert, nieoderwany, nierozdzielny.
Unabgesteckt, niewymierzony.
Unabgetheilt, niewydzielony, niepodzielony, nieoddzielony.
Unablässig, nieustanny, nieustaiący; Arbeit, praca nieustanna; Weinen, nieustanne płakanie.
Unablässig, *adv.* nieustannie, bez przestanku; ist er bey mir gewesen, był u mnie; vor Gerichte zu thun haben, mieć u sądu co do czynienia; in Unruhe seyn, być w niespokoyności.
Unabwendlich, nieuchronny, nieodwrocony.
Unachtbar, niesławny, bez honoru.
Unachtsam, niebaczny, nieprzezorny.
Unachtsamkeit, *f.* niebaczność, nieprzezorność.
Unachtsamlich, *adv.* niebacznie, nieprzezornie, niepilnie.
Unadelich, nieszlachcic, nieszlachecki. der unadelicher Geburt ist, ktory nieszlachetnego urodzenia iest. unadeliches Herkomen, nieszlacheckie urodzenie.
Unadelich, *adv.* nieposzlachecku, poprostemu, pochłopsku, s. Unedel.
Unächt, nieprawy. unächtes Kind, naturalne dziecię.
Unähnlich, niepodobny; den übrigen, do inszych.
Unänderlich, nieodmienny.
Unandächtig, nienabożny.
Unangebissen, nietykany, nienapoczęty, nienakąszony, *właściwie.*
Unangefangen, niezaczęty, niepoczynany, niepoczęty, niezaczynany.
Unangefochten, z ktorem się niebito, niepotykano; 2) nieurażony.
Unangefochten, *adv.* bez urażenia.
Unangeführt, nieprzytoczony, *niecytowany*, nieprzywiedziony. unangeführte Worte eines Auctoris, nieprzytoczone słowa iakiego Pismodziei.
Unangegriffen, niezaczepiony, nienapastowany.
Unangelegt, leżący. unangelegtes Geld, leżące pieniądze.
Unangenehm, nieprzyiemny, niewdzięczny. was ist unangenehmer, als? co iest nieprzyiemnieyszego, iak? Arbeit, die einem gar nicht angenehm ist, praca, ktora komu nie wcale niemiła iest.
Unangenehm, *adv.* niemiło, niewdzięcznie, nieprzyiemnie.
Unangekündiget, nieoznaymiony, niezapowiedziany, niewypowiedziany; Krieg, woyna.
Unangemaßt, bez przysady, niewytworny.
Unangerührt, nietykany, nietchnięty, niedotchnięty.
Unangesagt, niezapowiedziany, nieogłoszony.
Unangesehen, niewzięty, niemaiący reputacyi u inszych.
Unangesehen, *adv.* bez względu; der Würde, na godność; des Alters, na wiek; der Maiestät, na dostoieństwo Krolewskie.
Unangesessen, nieosiadły, niemaiący domu, *niepossessyonat.*
Unangestoßen, nietrącony, niepopchnięty, nieobrażony.

Unangetastet, nienaruszony, niepoczęty, cały.
Unangezogen, nienastroiony. unangezogene Saiten, nienastroione strony; 2) ohne Kleid, nieubrany; 3) nicht benennt, nicht angeführt, niewspomniony, nieprzytoczony. unangezogener Ort eines Autoris, nieprzytoczone mieysce z iakiego autora.
Unangezündet, niezapalony, niezaświecony.
Unanmuthig, nieprzyiemny, niemiły.
Unanmuthigkeit, f. Unannehmlichkeit.
Unannehmlich, nieprzyiemny.
Unannehmlich, *adv.* nieprzyiemnie; spielen, grać.
Unannehmlichkeit, *f.* nieprzyiemność; der Rede, mowy, albo, w mowie.
Unanrührlich, *adv.* niedotykany, czego się tchnąć niemożna.
Unanschlägig, bez rady, ktory sobie rady dać niemoże.
Unansehnlich, podły, wzgardzony, pogardzony, nieokazały, niepoczesny.
Unansehnlich, *adv.* podło, nikczemnie.
Unanständig, nieprzystoyny; Gelächter, nieprzystoyny śmiech, höchst unanständige Art, nayńieprzystoynieszy sposob; einem freyen Menschen, wolnemu człowiekowi. Dinge hören, die unanständig sind, rzeczy słuchać dla nieprzystoynych. das halte ich für unanständig, ia to mam za nieprzystoyne, dla mnie.
Unanständig, *adv.* nieprzystoynie; handeln, czynić.
Unanständigkeit, *f.* nieprzystoyność.
Unanstößig, nieutchnięty, niepotchnięty.
Unanstößig, *adv.* bez utchnięcia.
Unarbeitsam, niepracowity.
Unarbeitsamkeit, *f.* niepracowitość.
Unart, *f.* złość, złośliwość, zły rod.
Unartig, zły, złośliwy, ladaco, niepodściwy.
Unartig, *adv.* złośliwie, niekształtnie, nieforemnie.
Unartigkeit, *f.* niekształtność, brzydkość; wrodzona złośliwość.
Unaufgehäuft, niezłożony na kupę.
Unaufgelesen, nieczytany.
Unaufgelöset, nierozwiązany.
Unaufgenommen, nieprzyięty, niewzięty.
Unaufgerieben, nieśtrawiony, niestarty.
Unaufgewickelt, nieodwinięty, nieodwiniony.
Unaufhörlich, nieprzestanny, nieustanny. unaufhörliche Sorge, nieprzestanna troskliwość; Friede, pokoy; Freundschaft, przyiaźń.
Unaufhörlich, *adv.* nieustannie, nieprzestannie, bezprzestanku; krank seyn, chorym być.
Unauflöslich, nierozwiązany co się rozwiązać nieda; zawiły. auf eine unauflösliche Art verwirren, nierozwikłanym sposobem zawikłać, pokręcić.
Unauflöslich, *adv.* nierozwiązano; tak że niemożna rozwiązać; gebunden werden, związanym być.
Unauflöslichkeit, *f.* nierozwiązaność.
Unaufmerksam, niebaczny, nieuważny; nieuważaiący, nieprzezorny.
Unausbleiblich, nieuchybny, nieodbity, nieuchronny.
Unausdenklich, niewymyślony, czego niemożna wymyśleć; myślą niepoięty.
Unausforschlich, niedościgły, czego dociec niemożna.
Unausgearbeitet, niewypracowany. unausgearbeitete Rede, niewypracowana mowa.
Unausgebauet, niewybudowany.
Unausgebreitet, nierozszerzony, nierozniesiony; nierozciągniony.
Unausgebrütet, niewylężony, niewykluty; co się niewykluło.
Unausgeführt, niewywiedziony, niewyprowadzony; niewyłożony.
Unausgegeben, niewydany.
Unausgekocht, niewywarzony, niewygotowany.
Unausgekünstelt, niewypracowany sztuką.
Unausgelegt, niewyłożony.
Unausgelöscht, als Feuer, niezgaszony, niewygaszony, iako ogień. als Schrift, niezgładzony.
Unausgeliehen, niewyporzyczany, Geld, pieniądze niewyporzyczane.
Unausgemacht, niedorobiony, niedokończony. nicht gänzlich ausgemachte Dinge, nie wcale dokończone rzeczy.
Unausgemessen, niewymierzony, niewymierzany.
Unausgeplündert, niezrabowany, nierozerwany, niesplondrowany.
Unausgeputzt, niewystroiony, nieprzyozdobiony.
Unausgesetzt, ustawiczny, nieustanny; *adv.* ustawicznie, s. Unaufhörlich.
Unausgesöhnt, nieoczyściony, z grzechu.
Unausgestrichen, niezamazany, niezagładzony, niezakryślony.

Unausgesucht, niewyszukany.
Unauslöschlich, niezmazany, niezgładzony; Name, niezgładzone imie; Schandfleck, plama, hańba.
Unausrottlich, niewykarczony, niewykorzeniony, co wykarczyć, wykorzenić nie można; Wurzeln, niewykarczone korzenie.
Unaussprechlich, niewymowny, niewypowiedziany, niewysłowiony.
Unausstaffirt, niewyśmukany, niewystroiony; niewymuskany.
Unbalbirt, nieogolony.
Unbändig, nieuieżdżony, wyuzdany, nieochełznany; Pferd, koń; rasen, szaleństwo; Begierden, chuci; Zunge, wyuzdany ięzyk.
Unbändig, *adv.* wyuzdanie, nieochełznanie.
Unbändigkeit, *f.* wyuzdaność, nieposkromienie.
Unbärtig, bez brody, niebrodaty.
Unbarmherzig, niemiłosierny, nielutościwy; nieużyty; nieuczynny.
Unbarmherzig, *adv.* niemiłosiernie, nielutościwie.
Unbarmherzigkeit, *f.* niemiłosierdzie, nielutościwość, nieuczynność.
Unbedacht, nieuważony, nierozważony.
Unbedachtsam, nieuważny, nieuważaiący, letkomyślny; Verwegenheit, nieuważna płochość. unbedachtsamer Mensch, nieuważny człowiek; Gemüth, nieuważny umysł.
Unbedachtsam, *adv.* nieuważnie, nierozważnie; etwas thun, co czynić; in Gefahr stürzen, w niebezpieczeństwo wepchnąć; alles thun, wszystko czynić.
Unbedachtsamkeit, *f.* nieuwaga, nieuważność, nieprzezorność.
Unbedeckt, nieprzykryty, nienakryty. unbedeckten Haupts, z nienakrytą głową.
Unbeehrt, nieutszczony, neuszanowany.
Unbeeydet, nieprzysiężony, niezaprzysiężony.
Unbefestiget, niezmocniony; Schlösser, zamki, grody.
Unbefeuchtet, niezwilżony.
Unbefleckt, niepokalany, niesplamiony; nienaruszony; Jungfrau, nienaruszona panna; Jungfrauschaft, panieństwo.
Unbefohlen, niekazany, nierozkazany.
Unbefragt, niepytany, nieporadzony.
Unbefriedigt, nieuspokoiony.
Unbefugt, niegodziwy. *adv.* niegodziwie.
Unbegabt, niewyposażony.
Unbegleitet, nieprowadzony, bez assystencyi.
Unbegnüglich, nienasycony.
Unbegnüglich, *adv.* nienasycenie.
Unbegraben, niepogrzebany, niepochowany; die Soldaten liegen lassen, zostawić niepochowanych żołnierzy.
Unbegreiflich, niepoięty, niedościgły; Kleinigkeit, niepoięta małość, maleńkość.
Unbegriffen, niepoięty.
Unbegrüßt, niepowitany, nieprzywitany, niewitany.
Unbehaart, bez włosow.
Unbehend, nieraźny, nieskory, s. Langsam.
Unbehendigkeit, *f.* nieraźność, nieskorość.
Unbeherrscht, wolny; *niepanowany.*
Unbeherzt, nieśmiały, nieodważny; Soldat, żołnierz.
Unbehext, nieoczarowany, niesczarowany.
Unbehülflich, nieuczynny, nieużyty, nielaskaw, niedobroczynny; sich unbehülflich gegen einen erweisen, pokazać się nieuczynnym dla kogo.
Unbehütet, niestrzeżony, niepilnowany.
Unbehutsam, nieostrożny.
Unbehutsamkeit, *f.* nieostrożność.
Unbehutsamlich, nieostrożnie; sich ins Verderben stürzen, wepchnąć się w niebezpieczeństwo.
Unbekannt, nieznaiomy, niewiadomy. unbekannte Dinge für bekannt annehmen, niewiadome rzeczy brać za wiadome. unbekannter Mensch, nieznaiomy człowiek. was einem nicht unbekannt ist, co komu nie iest niewiadome. was sehe ich für einen Unbekannten? co ia za nieznaiomego widzę? 2) niewiadomy, *active*, unbekannt in einer Sache seyn, niewiadomym być iakiey rzeczy, nieznać się na iakiey rzeczy. allerdings unbekannt seyn, wcale być niewiadomym.
Unbekehrt, nienawrocony.
Unbeklagt, nieopłakany, nieobżałowany.
Unbekleidet, nieodziany, nieubrany.
Unbekümmert, nietroskliwy, bezpieczny; einer Sache wegen, nietroskliwym być o iaką rzecz; niedbaiący, um etwas, o co; niesmutny.

Unbekümmert, *adv.* bez troſki, nietroſkliwie, ſpokoynie; ſchlafen, zaſypiać.
Unbelebt, bez duſzy, nieżyiący, nieżywy. unbelebte Dinge, als Gold, Silber ꝛc. nieżyiące rzeczy, iako to złoto, ſrebro etc. etwas unter die unbelebten Dinge zählen, co między nieżyiące rzeczy liczyć.
Unbeleſen, nieczytelnik, ktory żadnych Piſmodzieiow nieczytał.
Unbeleſenheit, *f.* nieczytanie żadnych piſmodzieł.
Unbeliebig, niemiły, niewdzięczny.
Unbemühet, bez mozołu, bez kłopotu, wolną głowę maiący.
Unbenetzt, niezmoczony.
Unbequem, niewygodny. unbequeme Reiſe, niewygodna droga. es iſt ihm unbequem, to mu ieſt niewygodne. 2) niezgadzaiący ſię, unbequeme Dinge mit einander vereinigen, niezgadzaiące ſię rzeczy z ſobą łączyć. 3) niezdatny, zu etwas, do czego. Schiff von unbequemer Größe, okręt niezdatney wielkości. unbequeme Zeit, nieſpoſobny czas. unbequemer Ort, nieſpoſobne mieyſce.
Unbequem, *adv.* niewygodnie, niezdatnie, nieſpoſobnie.
Unbequemlichkeit, *f.* niewygoda, niewygodność.
Unberaubt, nieodarty, niezłupiony.
Unberedt, niemowny; Menſch, człowiek.
Unberedt, *adv.* niewymownie.
Unberedtſamkeit, *f.* niewymowność; der Kläger, powodow.
Unbereitet, niegotowy, nieprzygotowany; zu einer Sache ſeyn, nie być gotowym na co, albo do czego.
Unbereitet, *adv.* niegotowo, nieprzygotowawſzy ſię; etwas angreifen, iąć ſię czego.
Unberitten, nieuieżdżany.
Unberufen, niewezwany, niezawołany; zu einem kommen, do kogo przyść. 2) niesławny, niesłynący; niezawołany, *w tym ſamym ſenſie.*
Unberührt, nienaruſzony, nietchnięty.
Unbeſäet, niezaſiany, nieobſiany.
Unbeſchädiget, nieuſzkodzony, nienaruſzony.
Unbeſchäfftiget, niezabawny, niezatrudniony, bez zatrudnienia.
Unbeſcheiden, nieumiarkowany, nieutrzymały, nieſkromny; Frau, nieutrzymała pani. unbeſcheidene Art zu ſcherzen, nieſkromny ſpoſob żartowania; zuchwały. die Ehre macht ihn unbeſcheiden, honor czyni go zuchwałym, ſ. Grob, Unhöflich.
Unbeſcheiden, *adv.* nieſkromnie, nieutrzymało, bez pomiarkowania; ſich bey ſeinem Glücke erweiſen, pokazać ſię w ſwoiem ſzczęściu.
Unbeſcheidenheit, *f.* nieſkromność.
Unbeſchenkt, nieudarowany.
Unbeſchirmt, nieobroniony.
Unbeſchlagen, nieobity, nieokowany. 2) Pferd, koń nie podkuty. 3) in einer Sache, proſtak, nie biegły w iakiey rzeczy.
Unbeſchnitten, nieoberznięty, nieokroiony, nieokrzeſany; Weinſtock, winne drzewko nieokrzeſane.
Unbeſchoren, nieoſtrzyżony, niepoſztrzyżony, niepoſtrzygany. unbeſchorner Kopf, nieoſtrzyżona głowa.
Unbeſchreiblich, nieopiſany, co nie można opiſać.
Unbeſchrieben, ohne Titel von außen, niemaiący tytułu, nadpiſu; Buch, kſiążka, *takowa.*
Unbeſchrien, nieurzeczony. *adv.* bez urzeczenia.
Unbeſchützt, nieobronny, bez obronny; bez zasłony.
Unbeſchwert, nieuciążony, wolny; mit etwas, od czego.
Unbeſchwert, *adv.* bez niechęci, z chęcią, ochotnie.
Unbeſehen, nieoglądany, nieobeźrzany.
Unbeſonnen, nieuważny, niebaczny, ſ. Unbedachtſam.
Unbeſonnen, *adv.* nieuważnie, niebacznie; handeln, czynić; in den Tag hinein reden, lekkomyślnie co mowić.
Unbeſonnenheit, *f.* nieuważność, niebaczność.
Unbeſtändig, nieſtateczny; iſt er in der Sache, on ieſt nieſtateczny w tey rzeczy. unbeſtändigen Gemüths gegen einen ſeyn, nieſtatecznego ſerca być przeciwko komu. für unbeſtändig etwas halten, mieć co za nieſtateczne. unbeſtändiger Menſch, nieſtateczny człowiek.
Unbeſtändig, *adv.* nieſtatecznie, raz tak drugi raz inaczey.
Unbeſorgt, nietroſkliwy; einer Sache wegen ſeyn, nietroſkliwym być o iaką rzecz.
Unbeſtändigkeit, *f.* nieſtateczność, nieſtatek; ſehr große, bardzo wielka.
Unbeſtand, *m.* nieſtatek, odmienność.

Unbesteiglich, niewstępny. unbesteiglicher Ort, niewstępne mieysce.
Unbestellt, nieobitałowany, niezamowiony, nieposłany. die Briefe unbestellt liegen lassen, listow nie posłać, nieoddać.
Unbestiegen, iakoby niewstąpiony, na co niewstępowano.
Unbestochen, mit Geschenken, nieprzekupiony, podarunkami.
Unbesucht, durch einen Zuspruch, nienawidzony, komu wizyty nieoddano.
Unbesudelt, niesplugawiony, niezbrukany.
Unbetastet, nietykany.
Unbetrauert, nieżałowany, ktorego nieżaluią.
Unbetreten, niedeptany, niepodeptany.
Unbetrieglich, niewykrętny, nieoszukany, niezawodny, ktory nikogo nieoszuka, niezwiedzie. 2) *to co* wahr, sicher, prawdziwy, bezpieczny; pewny, s. Aufrichtig, Untrieglich. 3) der nicht kann betrogen werden, co się nie da oszukać, ostrożny; przebiegły.
Unbetrübt, niepomięszany. Unbetrübtes Gemüth, niepomięszany umysł.
Unbewaffnet, niezbroyny, bezbronny. alle bewaffnete und unbewaffnete, wszyscy zbroyni y niezbroyni. ein Haufen unbewaffneter Leute, orszak bezbronnych ludzi.
Unbewahrt, niepilnowany, niestrzeżony.
Unbeweglich, nieruchomy. unbewegliche Güther, nieruchome dobra. 2) dem Gemüthe nach, co do umysłu, nieużyty; nieporuszony.
Unbeweglichkeit, *f.* nieruchomość.
Unbewegt, nieruszony.
Unbewehrt, bez broni.
Unbeweibt, bezżenny, nieożeniony.
Unbeweint, nieopłakany, ktorego nieplakano.
Unbeweislich, niedowiedziony, niepokazany, czego dowieść, pokazać nie można.
Unbewiesen, niedowiedziony żadnym świadectwem.
Unbewilliget, niepozwolony.
Unbewohnlich, niemieszkany, *to iest*, w ktorym mieszkać niemożna.
Unbewohnt, niemieszkany, pusty, pusto stoiący.
Unbewußt, niewiadomy. es ist mir nicht unbewußt, daß, to mi nie iest niewiadomo, że. es ist niemand von euch unbewußt, nikt nie iest z was niewiadomym.

Unbezgelegt, nierozsądzony.
Unbezahlt, niezapłacony.
Unbezaubert, nieoczarowany, nieomamiony.
Unbezwinglich, nieprzymuszony, *to iest*, ktorego przymusić niemożna, ktory się przymusić nie da.
Unbezwungen, nieprzymuszony, nieprzezwyciężony.
Unbiegsam, niezgięty, nienagięty, *to iest*, co się zgiąć, nagiąć nie da.
Unbillig, niesłuszny. unbilliger Vorschlag, niesłuszny warunek. unbillige Bedingung, niesłuszna kondycyia. er fodert unbillige Dinge, on domaga się niesłusznych rzeczy. unbilliger Weise, niesłusznym sposobem; verfahren, handeln, postępować, czynić. für unbillig halten, trzymać za niesłuszną rzecz.
Unbillig, *adv.* niesłusznie; handeln, czynić. nicht unbillig, nie niesłusznie. das ist ihm nicht unbillig wiederfahren, to się mu nie stało niesłusznie.
Unbilligkeit, *f.* niesłuszność. die Sache ist mit einer Unbilligkeit verknüpft, rzecz iest, z nieiaką niesłusznością spięta. sich über die Unbilligkeit des Gesetzes beklagen, utyskować na niesłuszność prawa. mit aller Unbilligkeit gegen einen verfahren, z wszelką niesłusznością postępować z kiem. sie halten es für eine Unbilligkeit, oni to maią za niesłuszność.
Unbrauchbar, nieużywany, niezażywany.
Unbrauchbarkeit, *f.* niepotrzebność, niezdatność na nic.
Unbußfertig, niepokutuiący, bez pokuty.
Unbußfertigkeit, *f.* niepokutowanie, niepokuta.
Unchristlich, niechrześciański, pogański.
Unchristlich, *adv.* niepochrześciańsku.
Unke, *m.* ein Ungeziefer, gad, pewny.
Unkörperlich, niecieleśny, bez ciała.
Und, y; und zwar, a wprawdzie; und nicht, y nie, a nie. und auch, y też. und doch, und dennoch, a przecie.
Undank, *m.* niewdzięczność; zum Lohne bekommen, w nadgrodę odebrać.
Undankbar, niewdzięczny. undankbarer Mensch, niewdzięczny człowiek; gegen seine Freunde, swoim przyiaciołom. sich undankbar erweisen, niewdzięcznym się pokazać.

Undankbar, *adv.* niewdzięcznie; der Güte mißbrauchen, niewdzięcznie czyiey łaſki zażyć.
Undankbarkeit, *f.* niewdzięczność.
Undankbarlich, niewdzięcznie, niewdzięcznym ſercem.
Undenklich, niepamiętny, o czym pamięci ludzkiey nie ma. vor undenklichen Jahren, od niepamiętnego czaſu.
Undeutlich, niewyraźny, ciemny, nieznaczny, nieiaſny. undeutliche Antwort, nieiaſna niewyraźna odpowiedź.
Undeutlich, *adv.* nieiaſno, ciemno, niewyraźnie; nieznacznie; handeln, czynić; mit einem reden, z kiem mowić.
Undeutlichkeit, *f.* niewyraźność, nieiaſność; nieznaczność.
Undienlich, niewygodny, niezdatny. 2) nicht geſund, niezdrowy komu. undienlicher Wein, niezdrowe wino.
Undienſtfertig, nieuczynny, nieużyty, nieochotny do przysługi; gegen einen, dla kogo.
Undienſtfertigkeit, *f.* nieuczynność, nieużytość, niechęć do przysługi.
Undurchdringlich, nieprzebity.
Undurchgänglich, nieprzebyty; Wege, Päſſe, drogi, przechody.
Undurchgraben, nieprzekopany.
Undurchſichtig, nieprzezroczyſty.
Uneben, nierowny. unebener Ort, nierowne mieyſce. an einem unebenen Orte fechten, potykać ſię na nierownym mieyſcu.
Unedel, nieſzlachecki, nieſzlachetny; Familie, nieſzlachecka familia.
Unehlich, bezżenny; Leben, bezżenne życie. 2) unehliches Kind, naturalne dziecie, nieślubne dziecie.
Unehrbar, niesławny, niecny; niezdobiący; nieczyniący honoru.
Unehrbar, *adv.* niesławnie, niecnie, nie z honorem.
Unehrlich, niecny, bezecny. unehrliche Frau, niecna pani. unehrliches Leben, niecne życie; einen dafür erklären, za niecnego, za bezecnego kogo oſądzić; neuczciwy.
Unehrlich, *adv.* nieuczściwie, niecnie.
Unehrlichkeit, *f.* niecność, bezecność, neuczciwość.
Uneigentlich, niewłaściwy.
Uneigentlich, *adv.* niewłaściwie; reden, mowić.
Uneingedenk, niepamiętny, ktory niepamięta; der Wohlthat, dobrodzieyſtwa, ſ. Vergeſſen.
Uneingeſchläfert, nieuśpiony, ktory nie zaſnął.
Uneingeſchränkt, nieokryślony, nieopiſany.
Uneingeſchrieben, niewpiſany, in die Rolle u. d. w reieſtr nie przyięty do reieſtru.
Uneingeſpannt, niewprzęgany, niezaprzęgany; niezaprzężony.
Uneingezogen, niepowściągliwy.
Uneinigkeit, *f.* niezgoda, nieiedność; entſtehet daher, powſtaie ztąd; Gelegenheit darzu geben, dać okazyią do niezgody, do nieiedności; erregen, niezgodę wzruſzyć; beylegen, uſpokoić; Urſachen darzu ſuchen, do niezgody przyczyn ſzukać; iſt aufgehoben worden, znieſiona ieſt uſpokoiona. hierüber iſt eine große Uneinigkeit unter den Gelehrten entſtanden, o tym wielka nieiedność powſtała między uczonemi. Uneinigkeit der Bürger, w niezgodzie obywatelow.
Uneinig, niezgodny; mit ſich ſelbſt, niezgadzaiący ſię z ſamym ſobą; unter einander, między ſobą. da die Bürger uneinig waren, gdy obywatele byli niezgodni. mit einem in vielen Stücken uneinig ſeyn, być z kiem niezgodny w wielu rzeczach.
Unempfindlich, niepoczuty, czego nie czuć. 2) der nichts empfindet, nieczuły, ktory nic nie czuie.
Unempfindlichkeit, *f.* nieczułość.
Unendlich, nieſkończony. unendliche Gewalt, nieſkończona moc. unendliche Zeit, Zahl, nieſkończony czas, nieſkończona liczba.
Unendlich, *adv.* nieſkończenie; nach etwas trachten, żądać czego.
Unendlichkeit, *f.* nieſkończoność; der Dinge, rzeczy.
Unentbehrlich, bez czego ſię obeyść niemożna; czego niemieć niemożna.
Unentfernt, nieoddalony, nieumknięty.
Unentſchieden, nierozſądzony. eine Sache unentſchieden laſſen, rzecz iaką nierozſądzoną zoſtawić.
Unehrbar, nieuczciwy.
Unerbeten, nieuproſzony, nieubłagany.
Unerbittlich, nieubłagany, nieuproſzony, *to ieſt*, ktorego uproſić, ubłagać niemożna.
Unerdichtet, niewymyślony, niezmyślony.

Unerfahren, niedoświadczony, czego niedoświadczono; niedoznany, czego niedoznano. 2) der etwas nicht erfahren hat, ktory iakiey rzeczy niedoznał.
Unerfahren, *adv.* bez doświadczenia, bez doznania.
Unerfahrenheit, *adv.* niedoświadczenie, niedoznanie, niebiegłość. aus Irrthum einer großen Unerfahrenheit, przez błąd z wielkiey niebiegłości.
Unerfindlich, niewynaleziony, *to iest*, co niemożna wynaleść.
Unerfodert, niewymagany, czego się niedopominano.
Unerforschlich, niewybadany, niedościgły, *to iest*, czego wybadać niemożna.
Unerforscht, niewybadany, niewypytany, *to iest*, o co się niepytano.
Unerforscht, *adv.* niewypytawszy się, niewywiedziawszy się.
Unerfreulich, niepożądany, *to iest*, czego żądać, życzyć niemożna.
Unerfüllt, nienapełniony.
Unerfunden, niewynaleziony, nieznaleziony.
Unergründlich, niezgruntowany. unergründliche Höle, niezgruntowana otchłań.
Unerhört, niesłychany. unerhörte Grausamkeit, niesłychane okrucieństwo. ganz und gar unerhört, ieszcze nigdy niesłychany.
Unerinnerlich, nieprzypomniony, *to iest*, czego przypomnieć niemożna.
Unerinnert, nieprzestrzężony.
Unerkannt, nieznaiomy, niepoznany.
Unerkenntlich, niepoznany, *to iest*, czego niemożna poznać.
Unerklärt, nieobiaśniony, niewyłożony.
Unerkundiget, niewywiedziany, *to iest*, o czym się niewywiedziano.
Unerlaubt, niepozwolony.
Unerlaubt, *adv.* bez pozwolenia, niegodziwie; niewolno.
Unerleidlich, niewycierpiany, nieznośny, *to iest*, czego wycierpieć, znieść niemożna. unerleidlicher Schmerz, niewycierpiany bol.
Unermeßlich, niezmierny.
Unermeßlichkeit, *f.* niezmierność.
Unermüdet, niesfatygowany, niezpracowany, niestrudzony.
Unermuntert, nieżyźwy, nieożyźwiony.
Uneroberlich, niedobyty, *to iest*, czego niemożna dobyć.

Unerörtert, nieobiaśniony, nierozsądzony; nieroztrząśniony, nierozeznany.
Unersättlich, nienasycony, *to iest*, ktory się niemoże nasycić. unersättliche Wollust, nienasycona rozkosz. unersättliche Begierden, nienasycone chuci. unersättlicher Geiz, nienasycone łakomstwo.
Unersättlich, *adv.* nienasycenie.
Unersättlichkeit, *f.* nienasycenie, nienasyconość.
Unerschaffen, niestworzony.
Unerschöpflich, niewyczerpany, nieprzebrany.
Unerschrocken, niezastraszony. unerschrockenes Herz, niezastraszone serce.
Unerschrocken, *adv.* bez strachu, niezastraszonym sercem; den Gift austrinken, truciznę wypić.
Unerschrockenheit, *f.* niezastraszoność, niezatrwożony umysł.
Unersetzlich, nienadgrodzony, niepowetowany. unersetzlicher Verlust, niepowetowana zguba.
Unersinnlich, niewymyślony, *to iest*, czego niemożna wymyśleć.
Unersucht, nieproszony; etwas thun, co czynić.
Unersteiglich, niewstępny.
Unertappt, nieprzydybany, niezłapany.
Unerträglich, nieznośny; Gestank des Mundes, nieznośne cuchnienie z ust. alles ist mir unerträglich, wszystko mi iest nieznośne.
Unerträglich, *adv.* nieznośnie, nieznośno; mit seinem Reichthume pralen, chełpić się ze swoiem bogastwem.
Unerträglichkeit, *f.* nieznośność; der Sitten, obyczaiow.
Unerwartet, nieczekany.
Unerwecklich, nieobudzony, *to iest*, ktogo niemożna obudzić.
Unerweckt, nieobudzony, *to iest*, ktory się nieobudził; nieoczucony.
Unerweislich, niedowiedziony, *to iest*, czego niemożna dowieść.
Unerwiesen, niepokazany.
Unerwogen, nierozważony, nierozmyślony.
Unerzählt, niepowiadany, co niepowiadano.
Unfähig, niezdolny, niesposobny; einer Sache, do iakiey rzeczy; seiner Sinnen, nie przy myśli, nie przy rozumie.
Unfall, *m.* przypadek przeciwny; haben, mieć.

Unfehlbar, nieomylny, pewny, niezawodny, niewątpliwy. 2) der nicht fehlen kann, nieomylny, co się omylić, zbłądzić niemoże.
Unfehlbar, *adv.* nieomylnie, niezawodnie, niewątpliwie.
Unfertig, niegotowy, nieprzygotowany. 2) nieprędki, mit der Zunge, mit dem Maule, w języku, w ustach.
Unfläter, *m.* plugacz, plucha, niechluy.
Unflätercy, *f.* plugastwo, pluchostwo, niechluiostwo.
Unflätig, brudny, plugawy, pluchowaty. unflätiger Ort, plugawe mieysce, s. unrein, kothig.
Unflätig, *adv.* plugawie, plugawo; niechluiowato.
Unflätigkeit, *f.* plugawość, plugastwo, brudy.
Unflat, *m.* plugastwa; śmierci, brudy; łayno.
Unfleiß, *m.* niepilność.
Unfleißig, niepilny. unfleißiger Mensch in seinen meisten Verrichtungen, niepilny człowiek w naywięcey swoich rzeczy.
Unfleißig, *adv.* niepilnie, niepilny, etwas verrichten, co czynić.
Unförmlich, niekształtny, nieładny, *nieforemny*, niegładki, niegładko dany, zrobiony.
Unförmlich, *adv.* niegładko, niekształtnie, nieładnie; gebildet, uformowany, wyrobiony.
Unförmlichkeit, *f.* niekształtność, niegładkość, nieładność.
Unfreundlich, nieprzyiacielski. auf eine unfreundliche Art mit einem umgehen, nieprzyiacielskim sposobem, *albo*, niepoprzyiacielsku z kiem się obchodzić. unfreundlicher Mensch, nie do przyiaźni człowiek; niedogodny; ponury.
Unfreundlich, *adv.* nie po przyiacielsku; sich erweisen, pokazywać się; einem begegnen, mit einem umgehen, postępować, obchodzić się z kiem.
Unfreundlichkeit, *f.* nieprzyiaźń, nieprzyiaźność; niedogodność, żrzedność.
Unfreygebig, nieszczodrobliwy, nieszczodry, niechoyny.
Unfreygebig, *adv.* nieszczodrobliwie, niechoyno.
Unfreygebigkeit, *f.* nieszczodrobliwość, nieszczodrość, niechoyność.
Unfriede, *m* niepokoy, niezgoda, s. Uneinigkeit, Zwietracht.
Unfriedlich, niespokoyny.
Unfriedsam, kłutliwy, zwadliwy, swarny, swarliwy.
Unfruchtbar, nieurodzayny, płony. unfruchtbare Weinstöcke, nieurodzayne winne drzewka. unfruchtbar werden, płonieć, stawać się nieurodzaynym; machen, czynić.
Unfruchtbar, *adv.* nieurodzaynie, płono.
Unfruchtbarkeit, *f.* nieurodzayność, płoność. Feld, das wegen seiner Unfruchtbarkeit nicht gebauet wird, pole ktorego dla iego nieurodzaiu nieorzą.
Unfug, *m.* rozpusta, swawola.
Unfüglich, niezdatny, nieprzyzwoity, nieskładny.
Unfüglich, *adv.* niezdatnie, nieskładnie.
Unfüglichkeit, *f.* niezdatność, nieskładność.
Unfurchtsam, nielękliwy, nieboiaźliwy, nieustraszony.
Unfurchtsamlich, *adv.* nieboiaźliwie, nielękliwie.
Ungangbar, nieprzechodni, da man nicht durchgehen kann, ktoręd y przechodzić niemożna. 2) ungangbare Münze, nie idące pieniądze, niemaiące kurrencyi.
Ungar, surowy. nicht gar gekochtes Fleisch, surowe mięso, niedogotowany.
Ungar, *m.* Węgrzyn.
Ungarisch, Węgierski.
Ungarn, ein Konigreich, Węgry, Krolestwo.
Ungeachtet, podły, tanio szacowany, s. unachtbar.
Ungeachtet, nieuważaiąc na co, s. unangesehen.
Ungeackert, nieorany.
Ungeadelt, nienobilitowany, nieuczyniony szlachcicem.
Ungeahndet, niekarany, nieskarany. einem etwas ungeahndet hingehen lassen, co komu nieukaranego przepuścić. 2) bez kary, einen ermorden, kogo zabić.
Ungearbeitet, niepracowany: 2) nierobiony, Silber, nierobione srebro; w bryłach, w laskach.
Ungebahnt, nietorowany, neutorowany, niebity, nieubity. ungebahnter Weg, nietorowana, niebita, droga, niebity, nieutorowany gościniec.
Ungebauet, nieprawiany, nieorany niesiany.
Ungebärdig, wieyski, chłopski, niemanierny. sich ungebärdig stellen, niezdrowego rozumu się pokazywać.
Ungebessert, niepoprawny, niepoprawiony, niepolepszony.

Ungebeten, nieprofzony. ungebetener Gast, nieprofzony gość.
Ungebeten, *adv.* niebędąc profzonym, bez profzenia; kommen, przyść.
Ungebildet, niewyobrażony; bez postaci. ungebildete Geburt zur Welt bringen, bez postaci ludzkiey płod na świat wydać.
Ungebleicht, niebielony, nieblechowany, na słońcu.
Ungebogen, niezgięty, nienagięty; nieikrzywiony.
Ungebohren, nieurodzony, ktory się iefzcze nieurodził.
Ungebräuchlich, niezwyczayny, nizażyty; niezażywany. ungebräuchliches Wort, niezażyte, niezażywane słowo. ungebräuchlich werden, wychodzić zezwyczaiu, zarzuconym się stawać; mit der Zeit, z czasem.
Ungebräuchlich, *adv.* niezwyczaynie; nieużywanie.
Ungebraten, niepieczony, nieupieczony.
Ungebraucht, niezażywany.
Ungebühr, *f.* nieprzystoyność, *iakoby*, niezdobiącość; einem damit begegnen, z nieprzystoynością kogo przyiąć. 2) niegodziwość, niesprawiedliwość; einer Sache vorstellen, iakiey rzeczy pokazywać. 3) unanständige Stellung des Leibes, nieprzystoyne trzymanie się, iako stanie, albo siedzenie. 4) schimpfliches Tractament, zelżywe traktowanie kogo. 5) ungereimtes Wesen, co nic do rzeczy iest; *a francuzi nazywaią:* impertinence. 6) zur Ungebühr, niewinnie.
Ungebührlich, nieprzystoyny, niezdobiący; niegodziwy.
Ungebührlich, *adv.* niegodziwie, nieprzystoynie; handeln, czynić.
Ungebührlichkeit, *f.* nieprzystoyność; niegodziwość.
Ungebunden, nieobowiązany, wolny, niewiązany. ungebundene Rede, niewiązana mowa.
Ungebunden, *adv.* niewiązano, wolno.
Ungedämpft, nieprzydfzony, nieprzytłumiony.
Ungedeckt, nienakryty, nieprzykryty; niepokryty dachem.
Ungedrungen, nieprzymufzony, nieprzynukany.
Ungedrungen, *adv.* bez mufu, bez przymufzenia; im Spaße, bez prynuki.
Ungeduld, *f.* niecierpliwość; nieznofzenie.
Ungeduldig, niecierpliwy. *adv.* niecierpliwie.
Ungeehrt, nieuczczony, nieufzanowany; bez honoru.
Ungeendet, nieskończony, niewydoskonalony,
Ungefähr, około, 2; den ersten des Monats, pierwfzego dnia miesiąca. ungefähr den funfzehenden Tag, około pietnastego dnia, z pietnaście dni. prawie, so viel habe ich ungefähr zu sagen gehabt, tyle prawie miałem do mowienia; *to co* trefunkiem. das Wort ist ihm ungefähr entfahren, trefunkiem się mu słowo z ust wymknęło. fzczęściem, du bist von ungefähr zu rechter Zeit darzu gekommen, fzczęściem na sam czas przyszedłeś. das kömmt ungefähr so, to tak trefunkiem bywa.
Ungefällig, niepodobaiący się, s. Mißfallen.
Ungefälligkeit, *f.* niepodobanie się.
Ungefälscht, niesfałszowany.
Ungefärbt, niefarbowany, niepofarbowany.
Ungefaßt, nieprzygotowany, niegotowy, s. unbereitet.
Ungefeilt, nieopiłowany, niewystrugany.
Ungefiedert, bez pior; pior niemaiący na sobie.
Ungefodert, niewzywany; kommen, przyść; nieprofzony; etwas versprеchen, co obiecać.
Ungefragt, niepytany.
Ungefressen, niepożarty; nieziedzony.
Ungefürchtet, niebany, kogo się nieboią.
Ungefüttert, nienapasony.
Ungegessen, nieiadłfzy; zu Mittage, ten co nieobiadował; zu Abends, ten co wieczerzy nie iadł.
Ungeglättet, niegładzony, niewygładzony.
Ungegründet, niegruntowny, nieugruntowany na niczym.
Ungegrüßet, niewitany, nieprzywitany.
Ungegürtet, nieopasany.
Ungehalten, popędliwy, prędki do gniewu, zagniewany, gniewaiący się; seyn, być. ein wenig ungehalten auf einen seyn, trochę za gniewanym na kogo być. bist du deßwegen ungehalten auf mich? iesteś ty dla tego zagniewany na mnie?
Ungehalten, *adv.* gniewliwie, z gniewem.
Ungehandelt, nietraktowany, o czym rozprawy nie było.

Unge-

Ungehechelt, nieczesany. ungehechelte Wolle, nieczesana wełna.
Ungeheilet, nieleczony.
Ungeheißen, niekazany, nierozkazany; dobrowolny.
Ungehemmt, niezatamowany.
Ungeheuer, straszny, poczwarny, srogi. ungeheuere Bestie, straszna bestyia. ungeheuere Völker, straszne narody. das ungeheuere Meer, straszne morże, strasznie wielkie. ungeheuere Lügen, straszne, srogie kłamstwo; Mensch, straszny, poczwarny człowiek.
Ungeheuer, *adv.* poczwarnie, straszno.
Ungeheuer, das, *n.* poczwara, straszydło.
Ungehindert, nieprzeszkodzony. *adv.* bez przeszkody.
Ungehobelt, nieocheblowany, niewypolerowany.
Ungehörig, nienależący; nieprzynależyty. ungehöriger Weise, nieprzynależytym sposobem.
Ungehört, niesłuchany. einen ungehörten verdammen, kogo niesłuchanego potępić.
Ungehofft, niespodziewany.
Ungehorsam, nieposłuszny, niesłuchaiący, nieusłuchliwy.
Ungehorsam, der, *m.* nieposłuszeństwo, nieposłuchanie.
Ungehorsamlich, *adv.* nieposłusznie.
Ungehütet, niepilnowany, niestrzeżony.
Ungekämmt, nieczesany.
Ungekauet, nierozgryziony, niezmastykowany w ustach, nieżuty.
Ungekauft, niekupiony, niekupowany; speisen, niekupione, niekupowane potrawy.
Ungekleidet, nieubrany, ktory sukien niewdział.
Ungekocht, niewarzony, niegotowany. nieuwarzony; Fleisch, mięso nieuwarzone. ungekochte Speise, nieugotowana potrawa.
Ungekränkt, bez smutku, bez żalu zostaiący.
Ungekrönt, niekoronowany.
Ungeküßt, niecałowany, niepocałowany.
Ungeladen, niezaproszony; 2) ein Wagen, nieładowany, nienaładowany.
Ungeläutert, niewyklarowany, nieustały.
Ungelegen, niewygodny, niewczesny. ungelegene Reise, niewygodna droga. wenn es dir nicht ungelegen ist, ieżeli ci to nie iest za przykro; niepotrzebny. ungelegene Zeit, nie czas. ungelegener Ort für einen, niewygodne mieysce dla kogo. zu ungelegener Zeit, nie w swoim czasie, pod nie wczas, nie wczas.
Ungelegen, *adv.* niewcześnie, z naprzykrzeniem.
Ungelegenheit, *f.* niewygodność, nieczas, naprzykrzenie, niewygoda. einem Ungelegenheit machen, komu naprzykrzenie czynić; von etwas haben, mieć niewygodę z czego.
Ungelehrig, nienauczony, co się nauczyć nieda. der einen ungelehrigen Kopf hat, ktory ma twardą głowę, niepoięrą. der Pursche ist sehr ungelehrig, ten chłopiec iest ciężki do nauczenia.
Ungelehrigkeit, *f.* nienauczoność, niewiadomość.
Ungelehrt, nieuczony, nienauczony. ungelehrter Mensch, nieuczony człowiek w iakiey.
Ungeleimt, niekliiony.
Ungelesen, nieczytany.
Ungelöscht, niegaszony. ungelöschter Kalk, niegaszone wapno.
Ungelöset, nierozwiązany.
Ungelötet, nielutowany.
Ungemach, *n.* przeciwności; allgemeines, pospolite; empfinden, poczuć; verursachen, sprawić; einen davon befreyen, kogo przeciwnościom odiąć, z nich uwolnić; ausstehen müssen, musieć wytrzymać; verbeißen, zgryść, *to iest*, cierpliwie znieść. bey meinem größten Ungemach, w moiey naywiększey przeciwności; des Krieges empfinden, doznać przeciwności od woyny.
Ungemacht, nierobiony, niezrobiony.
Ungemalt, niemalowany.
Ungemein, niepospolity. ungemeine Tapferkeit, niepospolite męstwo; *adv.* einen lieben, kogo kochać.
Ungemeldet, nieopowiedziany.
Ungemengt, niemięszany, niepomięszanie, szczery, sam przez się.
Ungemerkt, nieuważany, niepostrzeżony.
Ungemessen, niezmierny, niezmierzony. ungemessene Freyheit, niezmierzona wolność.
Ungemindert, nieumnieyszony.
Ungemischt, niemięszany; Wein, niemięszane wino.
Ungemünzt, nieprzerobiony; Silber, nieprzerobione srebro.
Ungenähet, nieszywany, nieszyty.
Ungenannt, niemianowany, czyiego imienia niepołożono; Scribent, niemianowany autor.

Ungeneigt, nieſkłonny, niemaiący chęci, ochoty; zum Studiren, do nauki; nieprzychylny; gegen einen, komu.

Ungenöthiget, niemuſzony, nieniewolony.

Ungenoſſen, niezażywany, niebrany, z czego żadnego dochodu nikt nie brał.

Ungenügſam, nienaſycony, co ſię naſycić niemoże, niekontent; 2) niewyſtarczaiący, co nie doſyć ieſt, niedoſtateczny, niedoſtarczaiący.

Ungenügſamkeit, f. nienaſycenie, nienaſyconość; niewyſtarczanie, niedoſtateczność.

Ungenügſamlich, nienaſycenie, niemogąc ſię naſycić.

Ungenützet, niezażyty, niezażywany, cały.

Ungeordnet, nierozporządzony.

Ungepflaſtert, niebrukowany. ungepflaſterter Weg, niebrukowana droga.

Ungepflügt, nieorany.

Ungeplündert, nieplundrowany, nierabowany.

Ungeprüfet, nieprobowany, niedoświadczony.

Ungeputzt, nieuſtroiony, niewyſtroiony.

Ungerade, niedopary, pary niemaiący. Ungerade Zahl, niedopary liczba; 2) nieproſty, niewproſt idący, nierowny, naukos idący.

Ungerathen, co ſię nie udał; popſuty; co ſię wyrodził, wyrodny.

Ungerecht, nieſprawiedliwy. ungerechter Mann, nieſprawiedliwy człowiek. niemand wird ſo ungerecht ſeyn, nikt nie będzie tak nieſprawiedliwym; Ausſpruch, Urtheil, dekret, ſąd. es iſt ungerecht, to ieſt nieſprawiedliwa; ſeyn, być nieſprawiedliwym. ungerechter Weiſe, nieſprawiedliwym ſpoſobem.

Ungerecht, *adv.* nieſprawiedliwie; handeln, czynić; einen beleidigen, kogo urażać.

Ungerechtigkeit, f. nieſprawiedliwość; niesłuſzność.

Ungereimt, nieprzyſtoyny, nieprzyzwoity. was kann ungereimters geſagt werden, co może być nieprzyzwoitſzego powiedziane. nie do rzeczy, es iſt nicht ungereimt, to ieſt nie do rzeczy. ein wenig ungereimt, trochę nieprzyzwoity. ungereimte Rede, Worte, nieprzyzwoita mowa, nieprzyzwoite słowa, ſ. ungereimt.

Ungereimt, *adv.* nieprzyſtoynie, nieprzyzwoicie. handeln, czynić.

Ungereiſet, nie bywały, co nigdzie podróży nieodprawiał.

Ungerichtet, nieſądzony. eines Sache ungerichtet laſſen, czyię ſprawę nieoſądzoną zoſtawić.

Ungern, nierad, poniewoli, nie z chęcią; etwas thun, co czynić; von einem weggehen, od kogo odchodzić; einem etwas abdringen, z kogo co wyciągnąć. einen ungern beſuchen, kogo nierad nawiedzać; etwas ſagen, co mowić; das Geld hergeben, nie z chęcią pieniądze wydawać. einen ungern begleiten, nierad z kiem w kompanii iść.

Ungerochen, niezemſzczony, niepomſzczony, za co ſię niemſzczono. etwas ungerochen laſſen, co niezemſzczone zoſtawić. es wird ihm nicht ungerochen hingehen, to mu nie uydzie bez kary.

Ungerüſtet, niegotowy, nieprzygotowany, nieprzyſpoſobiony.

Ungerüttelt, nieſtrzęśniony.

Ungeſäuert, niekwaſzony. ungeſäuertes Brod, niekwaſzony chleb.

Ungeſäumt, bez zwłoki, niebawiąc.

Ungeſalzen, niesłony; Kohl, niesłona kapuſta; nie ſolony.

Ungeſchaffen, nieſtworzony. ungeſchaffener Dinge, nieſprawiwſzy; niezrobiwſzy rzeczy.

Ungeſchändet, niezepſowany, nieſkażony.

Ungeſchätzt, nieſzacowany, nietakſowany, niepopiſowany.

Ungeſchehen, co ſię nie ſtało. als ungeſchehen ſeyn, tak iak gdy by ſię nieſtało.

Ungeſcheit, nieprzebiegły, nieobrotny. keine ungeſcheiten Leute, ludzie nieobrotni.

Ungeſcheut, bez wſtydny, wſtydu niemaiący; względu niemaiący.

Ungeſcheut, *adv.* bez wſtydu; bez względu.

Ungeſchicklichkeit, f. nieſpoſobność, niezdatność.

Ungeſchickt, nieſpoſobny, niezdatny. ungeſchickter Menſch zum Lehren, nieſpoſobny człowiek do uczenia. ungeſchickte Worte, niezdatne słowa.

Ungeſchickt, *adv.* niezdatnie, nieſkładnie; reden, mowić; handeln, ſich bezeugen, czynić, ſprawować ſię; auslegen, tłumaczyć. alles geſchiehet ungeſchickt, wſzyſtko ſię nieſkładnie dzieie; verfahren, poſtępować.

Ungeſchlafen, bezſenny; hinbringen, przepędzać.

Ungeschlagen, niebity, nieobity, nieuderzony.
Ungeschliffen, nieszlufowany, niewyostrzony, tępy, s. Stumpf. 2) niezgrabny, niemanierny, niepolerowany; Mensch, człowiek, s. Grob.
Ungeschmack, nieſmaczny, ſmaku niemaiący.
Ungeschmälert, nietykany; cały.
Ungeschmelzt, nietopiony, nieztopiony; Erzt, kruszec.
Ungeschminkt, niepiekrzony, niemalowany.
Ungeschnitten, nierznięty. 2) nietrzebiony, niewałaszony.
Ungeschmückt, nieustroiony.
Ungeholten, nienaganny, nieposzlakowany.
Ungeschoren, niestrzyżony; Haar, niestrzyżony włos.
Ungeschworen, nieprzysiężny.
Ungeschrieben, niepisany.
Ungesehen, niewidziany.
Ungesiebt, nieprzesiany, nieprzeczyniony.
Ungesotten, niewarzony, co nie wrzał.
Ungespannt, nienaciągniony, nienastroiony.
Ungespart, komu niewybaczaią, nieprzepuszczaią.
Ungestalt, niekształtny, nieurodziwy; gebohren seyn, nieurodziwym się urodzić. ungestalte Frau, nieurodziwa pani.
Ungestalt, *adv.* nieurodziwie, niekształtnie.
Ungestalt, die, *f.* nieuroda, niekształtność, nieurodziwość.
Ungestattet, niepozwolony.
Ungestiefelt, nie w sztyblach, nieobuty w sztyfle.
Ungestohlen, niekradziony.
Ungestöhrt, nieturbowany, niekłucony, nieinkomodowany.
Ungestraft, niekarany.
Ungestüm, popędliwy, impetyczny; gwałtowny; Wetter, czas. ungestümer Mensch, człowiek naprzykrzony.
Ungestüm, *adv.* gwałtownie, popędliwie; tęgo; impętycznie, burzliwie.
Ungestümigkeit, *f.* gwałtowność, popędliwość, impetyczność; burzliwość; des Wetters, powietrza, czasu; des Meeres, morza.
Ungesund, krank, niezdrowy, chory. ungesundes Vieh, niezdrowe bydłe; Soldaten, niezdrowi żołnierze. 2) das ungesund macht, co niezdrowym czyni. ungesunder Wein, niezdrowe wino; Gegend des Landes, niezdrowa kraina. ungesunde Luft, niezdrowe powietrze. einige Gegenden sind theils ungesund, theils gesund, częścią są okolice niezdrowe, częścią zdrowe. ungesundes Jahr, niezdrowy rok; Ort, niezdrowe mieysce.
Ungesundheit, *f.* niezdrowość, niezdrowie. 2) der Gesundheit schädlich, szkodliwość zdrowiu.
Ungetadelt, nienaganny, nienaganiony; ktoremu nie ma czym oka zaplusnąć, *w tym samym sensie.*
Ungethan, nierobiony.
Ungetheilt, nierozdzielony. in ungetheilten Güthern leben, w niedzielnych dobrach z kiem żyć.
Ungetreten, niedeptany; niemięszony nogami.
Ungetreu, niewierny. ungetreuer Freund, niewierny przyiaciel; Mensch, człowiek; seyn, niewiernym być; einen dafür ansehen, kogo mieć za niewiernego. niemals an einem ungetreu werden, nie być nikomu nigdy niewiernym.
Ungetreulich, niewiernie; einem rathen, komu radzić.
Ungetrocknet, niesuszony; niewyschły.
Ungetrungen, niemuszony, z dobrey woli, sam.
Ungeübt, niećwiczony, niewyuczony. ungeübter Comödiant, komedyant niećwiczony; Soldat, niećwiczony żołnierz.
Ungeurtheilet, niesądzony. eine Sache ungeurtheilet lassen, niesądzoną sprawę zostawić.
Ungewaget, czego nieśmieią, na co się nieośmielaią.
Ungewalkt, niewałkowany, *o suknie w foluszu.*
Ungewandert, niewędrowany, nie bywały.
Ungewarnet, nieprzestrzeżony, nienapomniany, nienapomniony; ins Lager einfallen, do obozu wpaść.
Ungewaschen, niemyty, nieumyty. mit ungewaschenen Händen etwas angreifen, niemytemi rękami za co uchwycić. 2) ungewaschenes Maul, niewstydliwa gęba.
Ungeweidet, niepaszony.
Ungeweihet, nieświęcony, niepoświęcony. ungeweiheter Ort, nieświęcone mieysce.
Ungewiß, niepewny; Ausgang des Krieges, koniec, albo sukces woyny. ungewisse Dinge für gewisse ansehen, niepewne

pewne rzeczy mieć za pewne. ungewiß seyn, chwiać się; in seinem Schlusse, w swoiem postanowieniu. ungewiß machen, niepewnym czynić. ungewisse Antwort geben, niepewną dać odpowiedź.

Ungewiß, *adv.* niepewnie; antworten, odpowiadać.

Ungewissenhaft, niesumienny, bez sumnienia.

Ungewissenhaft, *adv.* niesumiennie, przeciwko sumnieniu.

Ungewissenhaftigkeit, *f.* niesumienie, niesumienność.

Ungewißheit, *f.* niepewność; niepewne, *f. n.* auf Ungewißheit beruhen, w niepewności być. was ist da nicht für ein Zweifel und Ungewißheit, co to iest za wątpliwość y niepewność.

Ungewitter, *n.* burza, słota, szarga; ist plötzlich entstanden, nagle powstała; mit Donnern und Blitzen, z grzmotami y łyskawicami; mit Schloßen, z gradem; verursachen, sprawić; hält mich auf, zatrzymuie mię; ist gestern gewesen, wczora była. bey größtem Ungewitter, podczas nawiększey burzy, w nawiększą burzą. es war ein großes Ungewitter, była wielka burza; läßt nach, ustaie.

Ungewöhnlich, niezwyczayny, niezwykły. ein Leib von ungewöhnlicher Größe, ciało niezwyczayney wielkości; Sache, niezwyczayna rzecz. ungewöhnliche Wege suchen, niezwykłych drog szukać. kein ungewöhnliches Wort setzen, żadnego niezwykłego słowa niekłaść. nichts ungewöhnliches, nic niezwyczaynego.

Ungewöhnlich, *adv.* niezwyczaynie; geschriebener Brief, niezwyczaynie pisany list.

Ungewöhnlichkeit, *f.* niezwyczayność; der Worte, słow.

Ungewölkt, niepochmurany, niezachmurzony; Himmel, niebo.

Ungewogen, nieżyczliwy, nieprzychylny.

Ungewogenheit, *f.* nieżyczliwość, nieprzychylność.

Ungewohnheit, *f.* niezwykłość, niezwyczayność.

Ungewohnt, niezwykły; der Schmach, niezwykła obelga; niezwykły *czego*, do czego nieprzywykł; des Schimpfs, obelgi. ungewöhnliche Art zu reden, niezwykły kształt mowienia.

Ungewohnt, *adv.* niezwykle, niezwykło; niezwyczaynie.

Ungewürzt, nieprzykorzeniony, korzeniami, nieprzyprawny.

Ungezähmt, nieogłaskany, nieochełznany, nieukrocony; Begierde, nieukrocone żądze. 2) dziki, s. wild, *potym* unbändig.

Ungezähmt, *adv.* nieochełznanie wyuzdanie; seinen Begierden folgen, iść za swoiemi chuciami.

Ungezäumt, wyuzdany; Pferd, koń; niezachełznany.

Ungezahlt, niepłacony, niezapłacony.

Ungezählt, nieliczony, nierachowany.

Ungezeichnet, nieznaczony.

Ungeziefer, *n.* gad, owad, gadzina.

Ungeziemend, niezdobiący; Lachen, Gelächter, śmianie się, śmiechy.

Ungeziert, nieprzyozdobiony; nieustroiony; Frau, nieustroiona pani. ungezierte Rede, nieprzystroiona mowa.

Ungezimmert, niebudowany.

Ungezogen, źle wychowany, wyedukowany; prosty, niemanierny; nieskromny.

Ungezogen, *adv.* nieskromnie; poprostemu.

Ungezogenheit, *f.* nieskromność; niepowściągliwość; złe obyczaie.

Ungezüchtiget, niewychłostany.

Ungezweifelt, niewątpliwy. ungezweifelte Hoffnung, niewątpliwa nadzieia.

Ungezweifelt, *adv.* niewątpliwie, bez wątpienia.

Ungezwungen, niemuszony, nieniewolony; dobrowolny.

Ungezwungen, *adv.* bez musu, bez niewolenia, dobrowolnie; versprechen, obiecać; kommen, przyść.

Ungültig, nieważny.

Ungläubig, niewierny, ten co niechce wierzyć.

Unglaube, *f.* niewierność, nieuwierzenie.

Unglaublich, niepodobny do wiary. eine Sache glaublich oder unglaublich machen, iaką rzecz podobną do wiary albo niepodobną uczynić. es ist unglaublich, to niepodobna do wiary.

Unglaublich, *adv.* niepodobnie do wiary; einen vergnügen, kogo kontentować; sich fürchten, bać się.

Unglaublichkeit, *f.* niepodobieństwo do wiary.

Unglaubwürdig, niegodny wiary.

Ungleich, nierowny. ungleicher Ort, nierowne mieysce. 2) nicht einerley Art oder Gestalt, nie iednego gatunku, kształtu; nie podobny, den übrigen, do

do innych. einer, der mir ungleich, ieden ktory do mnie niepodobny. was ist so ungleich als? co iest tak niepodobnego iak? ungleiche Dinge mit einander, niepodobne rzeczy do siebie. ihr Glück ist ungleich, ich szczęście nierowne. ungleiche Völker an Sprache und Sitten, narody rożnych ięzykow, rożnych obyczaiow. 3) an der Zahl, w liczbie, *znaczy*, nie do pary.

Ungleich, *adv.* nierowno; rożnie, niepodobnie; urtheilen, sądzić; gesinnet seyn, namyślonym być; etwas aufnehmen, co na złe brać, na złą tłomaczyć stronę.

Ungleichheit, *f.* nierowność; niepodobieństwo; der Sitten, obyczaiow; der Oerter, mieysc; der Dinge, rzeczy; des Willens, woli.

Ungleich lautend, niezgodnie brzmiący, niepodobnież brzmiący.

Unglück, *n.* nieszczęście, niepomyślność; haben, mieć. es ist ein großes Unglück, to iest, wielkie nieszczęście, wielka niepomyślność; darein bringen, w nieszczęście kogo wprawić; entgehen, nieszczęścia uść; ist zu befürchten, nieszczęścia ſbać się trzeba; kömmt eins über das andre, idzie iedno za drugiem; gemeines, pospolite, pospolita; ungleiches, nierowne; unversehenes, nieprzeźrżane; besonderes, unglaubliches, osobliwsze, niepodobne do wiary; großes, neues, bevorstehendes, wielkie, nowe, nadchodzące; verursachen, sprawić; einem zuziehen, kogo nieszczęścia, niepomyślności, nabawić. einen in Unglück stürzen, wepchnąć kogo w nieszczęście; darein gerathen, wpaść w nie; ertragen, ponosić. im Unglück vergehen, w nieszczęściu ginąć; stößt auf, fällt auf, nieszczęście napada; keines haben, żadney niemieć niepomyślności. neues Unglück ist darzwischen gekommen, nowe zaszło nieszczęście; hat es so mit sich gebracht, daß, tak z sobą przyniosło, że; mit einander gemein haben, wspolne mieć z sobą; entstehet, powstaie; wird größer, staie się większym. vom Unglück gedrückt werden, od nieszczęścia, *albo* nieszczęściem być przyciśnionym. alles Unglück gehet auf mich los, wszystkie nieszczęścia obces na mnie idą.

Unglücklich, nieszczęśliwy, nieszczęsny. er ist unglücklich dem gemeinen Wesen, on iest nieszczęśliwym dla rzeczypospolitey. unglücklicher Krieg, nieszczęśliwa woyna; seyn, nieszczęśliwym być.

Unglücklich, *adv.* nieszczęśliwie; niepomyślnie; ausschlagen, wychodzić, wypadać. es ist mir unglücklich ergangen, to mi nieszczęśliwie przypadło. unglücklich ablaufen, niepomyślnie się udać.

Unglückselig, nieszczęśliwy, nieuszczęśliwiony. unglückseliger alter Mann, nieszczęśliwy starzec. unglückselige Stunde, nieszczęśliwa godzina. unglückselig durch seine Schuld, nieszczęśliwy przez swoię winę.

Unglückselig, *adv.* nieszczęśliwie; niepomyślnie.

Unglückseligkeit, *f.* nieszczęśliwość, niepomyślność; dessen ist so groß, daß, iego niepomyślność iest tak wielka, że, s. Elend.

Unglücksfall, *m.* niepomyślny trefunek, przygoda; ist ihm begegnet, stała się mu; hat sich ereignet, napadła; ist darzwischen gekommen, zaszła; empfinden, uczuć; ausstehen, wytrzymać przygodę; aussetzen, na niepomyślny trefunek wystawić; hat ihn betroffen, potkał go; kann uns nicht treffen, nie może nas potkać.

Unglücksstifter, *m.* kłuciciel, nieszczęścia przyczyna.

Unglückszeichen, *n.* znak nieszczęścia, przeznaczanie nieszczęścia, zły prognostyk.

Ungnade, *f.* niełaska, niełaskawość. 2) uraza, eines Ungnade befürchten, czyiey się niełaski obawiać; bać się urazy czyiey, bać się urazić kogo. in der Ungnade bey einem seyn, być w niełasce u kogo. in eines Ungnade fallen, wpaść w niełaskę u kogo, popadać czyią niełaskę.

Ungnädig, niełaskaw, niełaskawy; ist er ihm geworden, on był na niego niełaskawo.

Ungnädig, *adv.* niełaskawie, nielutościwie, s. unbarmherzig.

Ungnädiglich, niełaskawie; gniewliwie.

Ungöttlich, niezbożny, bezbożny.

Ungrund, prożność, fałsz.

Ungültig, nieważny.

Ungünstig, nieprzychylny; niełaskaw; gegen einen, komu, na kogo.

Ungütig, niełaskawy, niedobrotliwy, niedobry; nieludzki.

Ungütig, *adv.* nieludzko, niełaskawie; mit einem umgehen, z kiem się obchodzić;

dzić; etwas aufnehmen, co przyiąć; handeln, czynić.
Ungütigkeit, *f.* niełaſkawość, nieludzkość, nieużytość.
Unhäuslich, niegoſpodarny, niedbaiący o goſpodarſtwo.
Unheil, *n.* niezdrowie, *f. m.* niemoc, *f. f.* entſtehet, bywa, powſtaie; wird gröſſer, większym ſię ſtaie; verurſachen, ſprawić; zaraza; zu ſtiften ſuchen, chcieć zarazę uczynić; Vorſorge dargegen thun, oſtrożność mieć przeciwko niemocy, przeciwko zarazie; abwenden, odwrócić.
Unheilbar, nieuzdrowiony, nieuleczony, czego niemożna, uzdrowić, uleczyć; Wunde, nieuleczona rana; Krankheit, nieuzdrowiona choroba.
Unheilig, nieświęty, świecki; Ort, nieświęte, świeckie mieyſce; niepobożny.
Unheiligkeit, *f.* niepobożność, nieświętość, niezbożność.
Unheilſam, nicht gut, niezdrowy, niedobry dla zdrowia.
Unhöflich, nieludzki, niegrzeczny, niezgrabny; Menſch, człowiek; Frauenzimmer, pani, panna niegrzeczna.
Unhöflich, *adv.* nieludzko, niepoludzku; niegrzecznie.
Unhöflichkeit, *f.* nieludzkość, niegrzeczność, niezgrabność, proſtota obyczaiow.
Unhold, nieżyczliwy, nieprzychylny, niedobry na kogo, dla kogo, ſ. Ungünſtig.
Unholdenkraut, *n.* błochowiec, bobkowa roża, krzewinka.
Unholdſelig, niemiły, niedaiący ſię kochać.
Univerſität, *f.* Akademia, Wyſoka Szkoła. zur Univerſität gehörig, *adj.* Akademicki, Wyſoko Szkolny.
Univerſitätsverwalter, *m.* Skarbnik Akademicki; Piſarz Prowentowy Akademii.
Univerſitätsverwandter, *m.* Akademik.
Unkaufbar, niekupny, czego kupić niemożna.
Unkenntlich, niewiadomy, czego niemożna wiedzieć.
Unkenntlich, *adv.* niewiadomie, poniewiadomemu.
Unkeuſch, nieczyſty, lubieżny; Jugend, młodź; Menſch, człowiek.
Unkeuſch, *adv.* nieczyſto; lubieżnie.
Unkeuſchheit, *f.* nieczyſtość; lubieżność.
Unklagbar, na co ſię niemożna ſkarzyć, narzekać.
Unkoſten, *plur.* koſzt, wydatek; jährliche, roczny; geringe, mały; unendliche, nieſkończony; rechtmäßige, prawy; große, wielki. ſehr große Unkoſten des Kriegs, wielki koſzt woienny, *albo* na woynę; ſehr kleine, nothwendige, öffentliche, bardzo mały, potrzebny, publiczny; gewiſſe, allzu große, pewny, nazbyt mały; ſtete, tägliche, nieuſtanny, codzienny; unmäßige, niezmierny; monatliche, mieſięczny; unerträgliche, nieznośny; auf etwas wenden, łożyć na co. ſo viel Unkoſten erfodern, tak wiele koſztow wyciągać. woher die nöthigen Unkoſten genommen werden, zkąd potrzebny koſzt bywa brany. das Land durch Unkoſten erſchöpfen, kray wydatkami wyczerpać. zu Unkoſten vorſtrecken, wyciagnąć na koſzt. das reicht zum Unkoſten, to wyſtarcza, to doſyć ieſt na koſzt; einem zuſtellen, komu na koſzt dać; können nicht beſſer angelegt werden, nie mogą być lepiey łożone. Unkoſten an etwas ungewiſſes verwenden, koſzt na co niepewnego obracać; aus der Schatzkammer nehmen, ze ſkarbu brać. auf ſeine Unkoſten, ſwoiem koſztem. keinen Pfennig Unkoſten machen, ani iednego fenika na koſzt nie dać; mit einem zugleich tragen, z kiem zarowno koſzt ponoſić; hergeben, koſztu dodawać; zu etwas, do czego; aufwenden, nakładać; abſchaffen, koſzt znieść, ſkaſować; ſparen, ochraniać; erleichtern, ulżyć koſztu; geben müſſen, dać muſieć; auf die Auferziehung wenden, koſzt na edukacyią łożyć.
Unkräftig, nieſkuteczny, mocy niemaiący, słaby, nieſilny.
Unkräftig, *adv.* nieſilnie, słabo, niemocno; nieſkutecznie.
Unkraut, *n.* chwaſt, zielſko niepotrzebne.
Unkundig, niewiadomy; eines Dinges, iakiey rzeczy.
Unlängſt, niebardzo dawno; in großem Anſehn geweſen ſeyn, w wielkiey powadze być; ein großes Schrecken gehabt haben, wielki ſtrach mieć było.
Unläugbar, czego zaprzeć, przeczyć niemożna.
Unlauter, mętny. unlauteres Waſſer, mętna woda.
Unleidlich, niecierpliwy.
Unleſerlich, nieczytelny, trudny do czytania.

Unluſt, *f.* niewesołość.
Unluſtig, niewesoły, niemiły; ſmutny.
Unmächtig, niemożny, niemocny.
Unmäßig, nieumiarkowany; in der Begierde nach einem Dinge, w pragnieniu iakiey rzeczy. unmäßige Jugend, nieumiarkowana młodź. unmäßiges Saufen, niepomiarkowane żłopanie. unmäßig im Zorne, niepomiarkowany w gniewie; in der Freude, w radości; Koſten, niepomiarkowane wydatki. ſehr unmäßig ſeyn, bardzo być niepomiarkowanym.
Unmäßig, *adv.* niepomiarkowanie, bez miary; eine Sache brauchen, iakiey rzeczy zażywać; ſich erfreuen, cieſzyć ſię.
Unmäßigkeit, *f.* niepomiarkowanie; der Begierden, chuci.
Unmangelhaft, niebrakuiący; komu niczego niedoſtaie; doſkonały, bez wady; bez niedoſtatku.
Unmannbar, co ſię za mąż ieſzcze nie zda. unmannbare Jungfer, panna ieſzcze niezamężnych lat.
Unmaßgeblich, z przeproſzeniem, zoſtawuiąc każdemu ſwoie zdanie; etwas ſagen, co mowić.
Unmenſch, *m.* nieczłek. zu einem Unmenſchen werden, ſtać ſię nieczłekiem.
Unmenſchlich, nieludzki; Gewohnheit, nieludzki zwyczay.
Unmenſchlich, *adv.* nieludzko; handeln, czynić.
Unmenſchlichkeit, *f.* nieludzkość; der That, uczynku.
Unmerklich, nieznaczny, ſiehe Unvermerkt.
Unmitleidend, niewſpołboleiący, niewſpołcierpiący.
Unmittelbar, niepośrzedkowany.
Unmittelbar, *adv.* bez pośrzodku; gdzie nic nie zachodzi między dwiema rzeczami, ſam przez ſię.
Unmöglich, niemożny, niepodobny, co niemożna zrobić. etwas unmögliches befehlen, co niepodobnego rozkazywać. unmögliche Dinge begehren, niepodobnych ſię rzeczy napierać. alle halten es für unmöglich, wſzyſcy maią to za rzecz niepodobną.
Unmöglichkeit, *f.* niepodobność, niemożność.
Unmündig, ſierota, dziecię.
Unmuth, *m.* markotność; für Zorn, markotność od gniewu; für Betrübniß, fraſunek, ſmętek.
Unmuthig, markotny; niedobry, zły, *w tymże ſenſie.*
Unnatürlich, nienaturalny, niewrodzony.
Unnatürlich, *adv.* nienaturalny; przeciwko przyrodzeniu rzeczy.
Unnöthig, niepotrzebny, zbytni. unnöthige Briefe, niepotrzebne liſty. es iſt unnöthig das zu thun, niepotrzebna rzecz ieſt, to czynić.
Unnütze, niepożyteczny, prożny; Bürger, obywatel. unnütze Dinge treiben, prożnemi ſię rzeczami bawić. unnütze Worte geben, ſich unnütze machen, łaiać kogo, beſztać.
Unnützlich, *adv.* niepożytecznie, prożno, daremnie; ſich bemühen, trudzić, mozolić.
Unordentlich, nieporządny, bez porządku. ein unordentliches Weſen in Ordnung bringen, z nieporządku co w porządek prawić. alles iſt ſo unordentlich, daß, wſzyſtko tak ieſt nieporządne, że. unordentliche Rede, nieporządna, nieułożona mowa. bey ihm war alles unordentlich, u niego było wſzyſtko bez porządku.
Unordentlich, *adv.* bez porządku, nieporządnie, pomięſzano; pokłucono; verfahren, poſtępować.
Unordnung, *f.* nieporządek, zamieſzanie, zakłucenie. die Glieder in Unordnung bringen, ſzeregi pomięſzać, ſzyki połamać. in große Unordnung gerathen, w wielki nieporządek, w wielkie zamięſzanie wpaść; das Gemüth darein verſetzen, umysł, myśl pomięſzać.
Unpartheyiſch, bezſtronny, oboiętny; ſeyn, bezſtronnym być.
Unpartheyiſch, *adv.* bezſtronnie, bez trzymania żadney ſtrony.
Unpartheylichkeit, *f.* bezſtronność, oboiętność.
Unpäßlich, słaby, *iakoby* chory; ſeyn, ſich befinden, słabym być, słabym ſię znaydować. er iſt unpäßlich, on ieſt słabym.
Unpäßlichkeit, *f.* słabość, niezdrowie, niemoc; hält mich bereits eine Woche, trzyma mię iuż tydzień.
Unpaſſirlich, nieprzebyty, ktorędy prześć niemożna; Wege, Straßen, nieprzebyte drogi.
Unperſönlich, nieoſobiſty.
Unperſöhnlich, *adv.* nieoſobiście.
Unpolirt, niepolerowny.
Unranzionirt, nieodkupiony; niewykupiony.

Unrath, *m.* plugastwa, śmierci; gnoy.

Unrathsam, przeciwko rozumowi, nierozumny. 2) niezdatny, siehe Undienlich.

Unrecht, niesprawiedliwy. es ist sehr unrecht, einen seines Lobes berauben, rzecz iest bardzo niesprawiedliwa, komu czyią wydzierać chwałę.

Unrecht, *adv.* niesprawiedliwie, niesłusznie; handeln, czynić; von einem etwas argwohnen, o kiem co źle rozumieć. 2) niedobrze, die Sachen sind unrecht eingerichtet, rzeczy są źle sprawione. unrecht schließen, niedobrze wnosić, konkludować. ob es recht oder unrecht, gehet uns nichts an, czy to dobrze czynie dobrze zrobione nam nic do tego. von etwas urtheilen, niedobrze o czym sądzić.

Unrecht, *n.* niesprawiedliwość, krzywda. herbes, empfindliches, fremdes, przykra, przeymuiąca, obca; grausames, froga; peinliches, szkaradna; sonderliches, osobliwa; unerträgliches, nieznośna; geringes, mała; mittelmäßiges, średnia. viel und großes Unrecht, wiele y wielkie krzywdy. wider Recht und Billigkeit angethanes, przeciwko prawu y słuszności uczyniona; einem anthun, komu krzywdę uczynić; in einer Sache, w iakiey rzeczy. von einem Unrecht leiden, od kogo krzywdę cierpieć; einen darwider schützen, kogo od krzywdy bronić; rächen, mścić się krzywdy; in Vergessenheit stellen, w zapomnienie krzywdę puścić; sich dessen enthalten, wstrzymać się od czynienia krzywdy; ist mir von ihm nicht wiederfahren, od niego się mi krzywda niestała; vergessen, krzywdy zapomnieć; einem thun, komu krzywdę czynić.

Unrechtmäßig, niesprawiedliwy, nieprawy, nie podług prawa.

Unredlich, nierzetelny; niecny.

Unredlich, *adv.* nierzetelnie.

Unredlichkeit, *f.* nierzetelność.

Unreif, niedoźrzały, niedostały. unreifer Apfel, niedoźrzałe iabłko; Obst, niedoźrzały owoc. unreifes Geschwür, niezjątrzony wrzod, ktory się ieszcze nie obrał. unreife Pflaumen, niedoźrzałe śliwy; Wein, niedoźrzałe, niedostałe wino.

Unrein, nieczysty, zarażony; Person, nieczysta, zarażona osoba.

Unrein, *adv.* nieczysto; reden, mowić.

Unreinigkeit, *f.* nieczystość; brod. plugastwo.

Unrichtig, nietworny; zły; niepodług linii, nieprosty.

Unrichtig, *adv.* nietwornie; źle; nieprosto. 2) es ist ihr unrichtig gegangen, poroniła. 3) das Unrichtiggehen, poronienie.

Unrichtigkeit, *f.* nieprostość, niepodług linii, odstąpienie od linii.

Unruhe, *f.* niepokoy, niewczas, niespokoyność; nächtliche, nocny niepokoy, niewczas, nocny. der Unruhe nicht entgehen können, niemoc się niepokoiu uchronić. einheimische Unruhen, domowe niepokoie. nach gestillter Unruhe, po uciszonym niepokoiu; gern anrichten, rad niepokoy robić. es giebt da Unruhe, tam iest wielki niepokoy; einem große erwecken, komu wielki niepokoy zrobić; tumult; rozruch; troskliwość.

Unruhig, niespokoyny; kłutliwy, buntowny; troskliwy; pomieszany. unruhige Köpfe, niespokoyne głowy. unruhiges Leben, niespokoyne życie.

Unruhig, *adv.* niespokoynie; z rozruchem, z rozterkiem, z hałasem; z troskliwością.

Unrühmlich, niesławny.

Uns, my, s. wir.

Unsäglich, niewymowiony, niewypowiedziany. unsägliche Arbeit, niewypowiedziana praca. unsägliche Menge, niewymowione mnostwo.

Unsäglich, *adv.* niewymownie, niewypowiedzianie.

Unsäuberlich, niechędogo.

Unsäumig, nieodwłocznie; kommen, przyść.

Unsanft, niełagodny; niedobry; dziki, srogi.

Unsauber, niechędogi, spaskudzony, splugawiony.

Unsauber, *adv.* niechędogo, szpetnie, plugawie.

Unsauberkeit, *f.* niechędogość, nieczystość, nieochędostwo. voll Unsauberkeit, pełny nieochędostwa, plugastwa.

Unschadhaft, nienaruszony, bez szkody, das keinen Schaden gelitten, co żadney szkody niemiało; nieuszkodzony, nieurażony. 2) das nicht schadet, nieszkodzący.

Unschädlich, nieszkodzacy, szkody nieczyniący; niemaiący szkody.

Unschädlich, *adv.* nieszkodząc; bez szkody.

Unschätzbar, nieoszacowany, co szacunku nie ma.

Unscheinbar, szpetny, nieurodziwy, szkaradny, ciemny.
Unscheinbarkeit, *f.* szpetność, nieurodziwość, ciemność.
Unscheinbarlich, szpetnie, szkaradnie, ciemno.
Unscheltbar, niewinny; nienaganny.
Unschlitt, *n.* łoy. wie Unschlitt, łoiowaty. mit Unschlitt bestreichen, łoiem posmarować; überziehen, łoy dać na wierzch, powierzchu; Lichter, na świecach.
Unschlitt-Licht, *n.* łoiowa świeca.
Unschmackhaft, niesmaczny. unschmackhafter Kohl, niesmaczna kapusta.
Unschuld, *f.* niewinność. sonderbare Unschuld findet sich bey ihm, osobliwa niewinność znayduie się w niem.
Unschuldig, niewinny; ist er angeklaget worden, niewinny oskarzony iest; bin ich verdammt worden, niewinny osądzony iestem. unschuldiger Mann, niewinny mąż. unschuldiges Leben, niewinne życie. unschuldig an einem Verbrechen, niewinny od iakiego grzechu. für unschuldig halten, za niewinne, za niewinnego mieć.
Unschuldig, *adv.* niewinnie; leben, żyć; sich aufführen, sprawować się; 2) niewinnie, *to co*, niesłusznie; verdammet werden, niesłusznie być osądzonym.
Unschwer, nieciężki, nietrudny.
Unschwer, *adv.* nieciężko, nietrudno; z chęcią, z ochotą. bringe es unschwer zu Ende, was du angefangen hast, prowadź do końca z ochotą to, coś począł.
Unser, nasz, nasza, nasze. unser Freund, nasz przyiaciel. durch unsere eigene Schuld, przez naszą własną. nach unserer Weise, naszym sposobem.
Unserig, naszyniec, *lepiey także*, nasz. unserige Worte, nasze słowa.
Unserthalber, unsertwegen, dla nas.
Unsicher, niebezpieczny, niepewny. es ist unsicher von der Sache zu schreiben, niebezpieczna iest o tey rzeczy pisać. das macht die Straßen unsicher, to czyni drogi niebezpieczne. unsichere Hoffnung, niepewna nadzieia. unsicher seyn, nie być bezpiecznym, nie mieć bezpieczeństwa.
Unsicherheit, *f.* niebezpieczeństwo, siehe Gefahr.
Unsichtbar, niewidomy, czego widzieć niemożna. unsichtbar machen, co niewidomem uczynić.
Unsichtbarkeit, *f.* niewidomość.
Unsichtbarlich, niewidomie.
Unsinn, *m.* szaleństwo. was treibt dich für ein Unsinn? co się za szaleństwo bierze? wie bist du in diesen Unsinn gerathen? iakeś ty wpadł w to szaleństwo?
Unsinnig, szalony. unsinniger Mensch, szalony człowiek. unsinnig machen, szalonym uczynić; werden, szalonym się stawać; aus Verzweifelung, z desperacyi.
Unsinnig, *adv.* szalenie, po szalonemu; böse seyn, być złym.
Unsinnigkeit, *f.* szaleństwo; darein verfallen, w szaleństwo wpaść; einen darzu bringen, do szaleństwa kogo przyprowadzić, s. Raserey, Aberwitz.
Unsorgsam, niestaranny; für etwas, o co.
Unsorgsamkeit, *f.* niestaranie, niedbanie o co.
Unsorgsamlich, niestarannie, niedbale.
Unsriger, naszyniec, *lepiey* nasz, *adj.*
Unstät, niestały, niestateczny. unstäter Feind, niestały nieprzyiaciel, ruchomy, chwieiący się.
Unsterblich, nieśmiertelny; eines Andenken machen, nieśmiertelną pamięć czyią uczynić. unsterblicher Ruhm, nieśmiertelna sława; Seele, nieśmiertelna dusza. sich einen unsterblichen Namen machen, nieśmiertelne imię sobie uczynić.
Unsterblich, *adv.* nieśmiertelnię.
Unsterblichkeit, *f.* nieśmiertelność.
Unsträflich, nienaganny, nieposzlakowany, niewinny; Leben, nieposzlakowane życie. ein Mensch, der ein unsträfliches Leben führet, człowiek, ktory nienaganne życie prowadzi.
Unsträflich, *adv.* nienagannie, nieposzlakowanie; sein Leben führen, swoie życie prowadzić.
Unsträflichkeit, *f.* nienaganność, niewinność, nieposlakowanie.
Unstreitbar, niesporny, niesprzeczny, niezwadliwy.
Unstreitig, o czym sporu niema.
Unstreitig, *adv.* bez sporu.
Untadelhaft, nienaganny; Leben, życie nienaganne.
Untadelhaftigkeit, *f.* nienaganność, niewinność.
Untadelich, *adv.* nienagannie, niewinnie, bez nagany.
Untauglich, niezdatny, s. Ungeschickt.
Untauglichkeit, *f.* niezdatność, s. Ungeschicklichkeit.
Unten, pod. was unten und oben ist, co pod y nad iest. von unten her, od dołu.

ku. das unten ist, co na dole iest. unten am Markte, na rynku, na dole. ein wenig unten, trochę na dole. der Spaziergang ist besser unten, przechadzka, ktora na dole lepsza iest. von unten bis oben, od dołu aż do góry. unten am Berge, na dole pod gorą.
Unten abhauen, od dołu odciąć.
Unten abnagen, od dołu co odgryść.
Unten abschneiden, podciąć od dołu, dołem.
Unten anbinden, od dołu podwiązać, przywiązać.
Unten anbleiben, na dole zostać.
Unten anheften, u dołu, na dole przybić.
Untenan sitzen, na dole siedzieć.
Unten anstreichen, na dole co pod smarować, u dołu.
Unten auf, z dołu.
Unten binden, na dole podwiązać; die Weinstöcke, winne drzewka.
Unten hängen, na dole wisieć.
Unten hervorwachsen, na dole wyrastać.
Untenher schwimmen, na dole płynąć.
Untenher wegziehen, od dołu wyciągnąć spodem.
Unten hingehen, dołem, spodem iść.
Unten hol, od dołu wydrożony.
Unten liegen, na dole, pod, leżeć; am Berge, pod gorą.
Unter, pod. das Rauchloch ist unter dem Dache, dymnik iest pod dachem. sich unter die Treppe verstecken, pod schody się schować. unter der Erde wohnen, pod ziemią mieszkać. unter dem Namen des Friedens, pod imieniem pokoiu. unter freyem Himmel, pod wolnym niebem. unter der Bedingung, pod kondycyią. unter dem Titel, pod tytułem. unter dem Scheine, pod pozorem. unter einem alle Kriegsdienste lernen, uczyć się pod kiem całey służby woienney. sich unter eines Herrschaft begeben, poddać się pod czyie panowanie. alles unter sich haben, mieć pod sobą wszystko. unter etwas setzen, położyć, podstawić pod czym; 2) między. unter den Griechen, między Grekami. unter den Waffen gelten die Gesetze nichts, między orężem, nic nie ważą prawa. einen mit unter die Seinigen rechnen, kogo między swoich liczyć. unter die großen Leute mit gezehlet werden, między wielkiemi ludźmi się liczyć, to co, przd, w, einem unter die Augen kommen, komu przed oczy przyść. unter den Augen, w oczach, przed przed oczyma.
Unterackern, podorać.
Unterackern, das, n. podoranie.
Unterbank, f. niższa ława.
Unterbauch, m. brzuch od dołu.
Unterbauen, podbudować, podmurować; etwas mit Quadersteinen, co kwadratowym kamieniem.
Unterbette, n. niższe posłanie.
Unterbinden, podwiązać.
Unterbleiben, pozostać.
Unterbrechen, podłomać, przerwać; ein Gespräch, rozmowę, zepsuć; den Vorsatz, impreze.
Unterbreiten, podesłać.
Unterbringen, postarać się, obmyślić.
Unterbrochen, podłamany, przerwany.
Untercämmerer, m. Podkomorzy.
Unterdessen, tym czasem, pod czas tego; geht die Zeit hin, czas przechodzi; wirst du zaudern, ty zwleczesz. unterdessen, wenn du nicht da bist, tym czasem gdy cię tam niemasz; da sie redeten, tym czasem gdy oni mowili.
Unterdienstlich, ochotny, prędki do przysługi.
Unterdienstlich, adv. ochotnie, z chęcią do przysługi, z ludzkością.
Unterdrücken, przytłumić, przycisnąć; eines Macht, czyią potęgę; die Unschuldigen, niewinnych przycisnać; den Feind, nieprzyiaciela; eine Sache, die man gehört, przytłumić rzecz ktorą słyszano.
Unterdrücken, das, n. przytłumienie, przyciśnienie.
Unterdrücker, m. przytłumiacz, przytłumca.
Unterdrückung, f. przytłumienie; der Freyheit, wolności; des Vaterlandes, oyczyzny.
Untere, niżni; Stufe, niższy stopień.
Unteregen, zawlec, przywlec; den Saamen, siew.
Unteregen, das, n. zawleczenie, przywleczenie.
Unter einander, wzaiemnie między sobą; Liebe, wzaiemna miłość; sich allen Dienst erweisen, wszystkie w sobie wzaiemne usługi świadczyć. wir haben uns unter einander alle Freundschaft erwiesen, wzaiemnie my sobie wszelkie przyiazne usługi świadczyli. s. Einander.
Unter einander mengen, pomięszać iedno między drugie; przemięszać.
Unter einander rühren, umięsić.

Unter einander thun, pomiarkować iedno z drugiem.
Unterfangen, przed się brać, zaczynać, *w tymże sensie*, podeymować się; sich vieler Dinge, wielu rzeczy, przed się brać wiele rzeczy, s. Unterstehen.
Unter-Feldherr, *m.* Pod-Hetman.
Unterfressen, podeżrzeć, podieść.
Untergang, *m.* zginienie, zaginienie; der Stadt, miasta; zachod, der Sonne, słońca. gänzlicher Untergang, zaginienie do szczętu.
Untergebäude, *n.* podbudowanie.
Untergrabung, *f.* podkopanie.
Untergeben, poddać, podłożyć; 2) oddać; einen einem zur Unterweisung, kogo komu na naukę, na wyćwikę; poddany.
Untergedrückt, przyciśniony, przytłumiony.
Untergegraben, podkopany.
Untergegangen, zaszły. vor untergegangener Sonne, przed zaszłym słońcem, *lepiey*, przed zachodem słońca.
Untergehen, zachodzić, zayść. die Sonne geht unter, słońce zachodzi; 2) vergehen, zginąć. die Körper vergehen, ciała giną.
Untergehend, zachodzący.
Untergelegt, podłożony, poddany. untergelegte Pferde haben, rozsadzone, rozstawione mieć konie.
Untergemengt, przymięszany po między.
Untergeschlagen, przytłumiony.
Untergesteckt, wetchniony, podetchnięty.
Untergetaucht, zanurzony.
Untergraben, podkopać; eine Stadt, miasto; 2) podziomy, czyli miny kopać.
Untergraben, *adj.* podkopany.
Untergrabung, *f.* podkopanie.
Unterhändler, *m.* pośrzednik. durch Unterhändler mit einem handeln, przez pośrzednika z kiem czynić; in einer Streitsache, w sporney sprawie, rozsądnik.
Unterhändlerinn, *f.* pośrzedniczka, rozsądczyna.
Unterhals, *m.* pod szyia.
Unterhalt, *m.* żywienie, wyżywienie; einer Frau geben müssen, iakiey pani musieć dawać. der tägliche Unterhalt, codzienne żywienie; keinen haben, nie mieć żadnego wyżywienia. schaffen, was zum Unterhalte gehöret, dodawać co należy do wyżywienia; jährlicher, roczne żywienie. seinen Unterhalt bekommen, swoie wyżywienie brać. zum Unterhalte dienlich, pożywieniu służący.
Unterhalten, żywić; starke Trouppen, mocne poczty; mit seinen Einkünften, swoiemi dochodami utrzymywać; eine Krankheit, iaką chorobę; einen auf seine Kosten, kogo na swoiem koszcie trzymać; ein junges Kind mit den Brüsten, dziecię piersiami karmić; sich auf Kosten der Freunde, szczodrością, łaską przyiacioł żyć. unterhalten werden, wspomaganym być; 2) *to co*, sich lassen, ein Soldat werden, zaciągnąć się za żołnierza, pod Horągiew; żywiony, karmiony.
Unterhalter, *m.* karmiciel, żywiciel, dobrodziey.
Unterhalterinn, *f.* żywicielka, karmicielka.
Unterhaltung, *f.* żywienie, karmienie, trzymanie.
Unterhandlung, *f.* włożenie się, pośrzedniczenie.
Unterhaus, *n.* Unterparlament in England, Niźnia izba, Parlamentowa w Anglii.
Unterhemd, *n.* spodnia koszula.
Unterhöhlen, dołem wydrożyć; den Felsen, skałę.
Unterhöhlt, dołem wydrożony.
Unterhosen, *pl.* gacie.
Unterirdisch, pod-ziemny, pod-ziomny, co pod ziemią iest.
Unterkehle, *f.* gardziel, podgarle.
Unterkleid, *n.* koszula pod suknią.
Unterkommen, zu wohnen, osieść, na mieszkanie; 2) in Dienste, znaleść służbę, znaleść pana.
Unterköthiges Geschwür, *n.* podropiały wrzod.
Unterlaß, *m.* przestanie, przestanek. ohne Unterlaß, bez przestanku; etwas hören, co słuchać, czego słuchać.
Unterlassen, przestać, poprzestać; die alte Gewohnheit, dawnego zwyczaiu; an einen zu schreiben, do kogo pisywać; keine Gelegenheit, żadney okazyi nie minąć; zu bitten, przestać prosić.
Unterlassen, *adv.* przestany, zaniechany.
Unterlassung, *f.* przestanie, zaniechanie; des Schreibens, pisania listow; der Schuldigkeit, powinności.
Unterlaufen, podbiec; einem unter den Degen, komu pod szpadę, pod kord; 2) mit Blute, krwią zaść.
Unterlegen, podkładać, podłożyć; die Eyer der Henne, iaia pod kurę; poddać, posłać pod kogo.

Unterlegt, pod co podesłane, podłożone iest.
Unterlegung, *f.* podkładanie, podłożenie.
Unter-Lehrmeister, *m.* Podnauczyciel.
Unterliegen, podlegać, podlec; dem Schmerze, żalowi.
Unterlippe, *f.* warga niższa.
Untermauern, podmurować.
Untermengen, wmięszać między, zmięszać.
Unterminiren, miny, podziomy kopać; das Schloß, pod zamkiem; 2) podkopać; die Mauer, mury.
Unterminirung, *f.* podkopanie.
Unternehmen, przed się brać, podeymować się.
Unternehmung, *f.* przedsięwzięcie, podięcie się.
Unterofficier, *m.* Unteroficier, *iakoby*, podoficer.
Unterparlament, *n.* Niżnia izba Parlamentowa.
Unterpfändlich, na zastaw dany.
Unterpfalz, *f.* niższy Palatynat.
Unterpfand, *n.* fant, zastaw,
Unterpflügen, podorać.
Unterpflügung, *f.* podoranie.
Unterreden, pomowić; sich mit einem, z kiem; mit einander, z sobą.
Unterredung, *f.* rozmowa, rozmawianie; mit einem halten, mieć rozmowę z kiem; endigen, z kończyć. bey der Unterredung seyn, być przy rozmowie; halte ich für unnütze, tę rozmowę mam za niepotrzebną.
Unterricht, *m.* nauczanie, nauczenie, s. Unterrichtung.
Unterrichten, nauczać, nauczyć, pokazywać, pokazać; in einer Wissenschaft, iakiey umieiętności; im Rechten, prawa, prawo pokazywać; junge Leute, młodym ludziom pokazywać; die Jugend in Künsten, młodź sztuk nauczać, młodzi sztuki pokazywać.
Unterrichtet, uczony, nauczony.
Unterrichter, *m.* uczyciel, pokazowca.
Unter Richter, *m.* Podsędek.
Unterrichtung, *f.* nauczanie, nauka, pokazywanie. einerley Unterrichtung haben, toż samo mieć nauczanie, tęż samą brać naukę; von einer Sache, o iakiey rzeczy. einem einen zur Unterrichtung übergeben, kogo dać do kogo na naukę, dać komu kogo, do nauczania. einen in seiner Unterrichtung haben, mieć kogo u siebie na nauce, w nauczaniu. von einem Unterrichtung haben, mieć od kogo naukę.
Unterrock, *m.* spodnia suknia; spodnica.
Untersagen, zakazywać, zakazać; daß einer etwas nicht thun soll, aby kto czego nierobił; einem, komu.
Untersagt, zakazany
Untersagung, *f.* zakaz, zakazanie, zakazywanie.
Untersatz, *m.* podstaw, postument.
Untersasse, *m.* lenny osiadły, pod lennym panem, Wazal pod wazalem.
Unterscheid, *m.* rożnica, rożność. allen Unterscheid aufheben, wszelką rożnicę znieść. der Unterscheid der ganzen Sache kommt darauf an, rożnica całey rzeczy ztąd pochodzi; so großer ist zwischen den den Dingen, tak wielka rożnica iest między rzeczami; des Wahren von dem Falschen, rożność prawdy od fałszu. mit Unterscheid reden, z roznicą mowić. ohne Unterscheid, anmerken, bez rożnicy, naznaczyć. der Unterscheid ist zwischen ihnen, rożnica iest w szczegulności między niemi; machen, rożność, rożnicę czynić; unter den Wohlthaten, między dobrodzieystwami.
Unterscheiden, rożnić, rozrożnić; einen Bürger von einem Feinde, obywatela od nieprzyiaciela; die Guten von den Bösen, dobrych od złych; die Wörter, słowa rozrożnić; schwarz und weiß, czarne y białe; das Wahre von dem Falschen, prawdę od fałszu.
Unterscheiden, das, *n.* rozrożnienie, rożnica.
Unterscheider, *m.* rozrożniciel.
Unterscheidung, *f.* rozrożnienie.
Unterschieben, podłożyć; postawić; einen an eines andern Stelle, kogo na kogo inszego mieysce; podrzucić, ein falsches Testament, podrzucić fałszywy testament.
Unterschiebung, *f.* podrzucenie, podłożenie.
Unterschieden, rozrożniony, rożny; zwey Dinge, die sehr von einander unterschieden sind, dwie rzeczy, ktore bardzo od siebie rożne. unterschiedene Ursachen, rożne przyczyny. unterschiedene Arten, rożne gatunki; 2) durch einen Raum, mieyscem rożny, mieyscami rozrożniony, odległy; przerznięty. unterschieden seyn, niezgadzać się z kiem, rożnić się od kogo.
Unterschiedlich, rożny; Arten der wilden Thiere, rożne rodzaie dzikich bestyi. unterschiedliche Meynungen, rożne zdania.

Unter-

Unterschiedlich, *adv.* rożnie, rozmaicie; wird das Brod zubereitet, rożnie chleb robią, s. Ost.
Unterschlagen, zemknąć, ukraść; das Geld pieniądze; przeiąć; einen Brief, iaki list, s. Entwenden.
Unterschleif, *m.* zmykanie, zemknięcie, taiemnē chwytanie; machen, czynić; 2) przytłumić, zatrzeć co.
Unterschoben, podemknięty, podrzucony.
Unterschreiben, podpisać.
Unterschreiber, podpisuiący.
Unterschreibung, *f.* podpisanie, podpis.
Unterschrieben, podpisany, podpisem stwierdzony.
Unterschrift, *f.* podpis.
Unterschub, *m.* podemknięcie, podrzucenie.
Unterschwelle, *f.* prog, niżni, u drzwi.
Untersetzen, podłożyć, podkładać; eine Stütze, podporę.
Untersetzt, krępy, trochę otyły.
Unter sich bringen, podbiiać, podbić, pod moc, s. Bezwingen, Ueberwinden.
Untersiegeln, przypieczętować.
Untersinken, upadać, tonąć.
Unterstämmen, podpierać; die Aerme, pod pachę podpierać.
Unterstecken, podetchnąć, podemknąć; 2) die Soldaten, żołnierzy pododawać do Horagwi.
Untersteckung, *f.* podetchnięcie, podemknięcie.
Unterstehen, sich, odważyć się, ośmielić się; etwas weg zu nehmen, co wziąć, zabrać. siehe, was ich mich unterstehe, patrzay, na co ia się odważam, czego się podeymuię.
Unterstehung, *f.* odważenie się, podięcie się.
Unterstelle, *f.* mieysce nayniższe, spod, doł, *w tymże sensie.*
Unterstellen, podkładać, podstawiać.
Unterstellung, *f.* podłożenie, podkładanie.
Unter-Steuermann, *m.* podrządca, podwielkorządca.
Unterstreichen, podkryślić krysą pisaną.
Unterstreuen, podesłać, posłać, co, pod co.
Unterstreuung, *f.* podesłanie, posłanie czego pod co.
Unterstrichen, podkryślony, krysą pisaną podciągniony.
Unterstützen, podpierać, podeprzeć; etwas allenthalben, co zewsząd; das Baufällige mit etwas, upadaiący budynek czym; etwas mit Steinen, co kamieniami podpierać.
Unterstützt, podpieranie; durch die Wohlgewogenheit der Freunde, podparty życzliwością przyiacioł.
Unterstützung, *f.* podpora; feste, mocna; kostbare, kosztowne podparcie.
Untersuchen, szukać, wypytywać się; etwas gar zu genau, wcale należycie o co. ob etwas gut oder schädlich sey, ieżeli iest co dobrego albo szkodliwego; wider einen, *inkwizycyią* czynić na kogo; Dinge, die Leib und Leben betreffen, rzeczy, w ktorych o życie idzie.
Untersuchen, das, *n.* szukanie, wypytywanie, badanie, szpyranie, *inkwizycyia.*
Untersucher, *m.* ten co szuka, bada, szpera: *inkwizytor.*
Untersucht, wypytywany, szukany, badany, szperany.
Untersuchung, *f.* wypytywanie, badanie, szperanie, inkwizycyia; über etwas anstellen, inkwizycyią o czym uczynić.
Untertauchen, zanurzyć, zatopić; etwas in das Wasser, co w wodzie.
Untertauchung, *f.* zanurzenie, zatopienie.
Unterthänig, poddany; uniżony.
Unterthänig, *adv.* uniżenie; einen bitten, kogo prosić; etwas unterthänigst vortragen, co iak nayuniżeniey przełożyć komu.
Unterthänigkeit, *f.* poddanie; uniżoność.
Unterthan, poddany pod moc; einem seyn, być poddanym komu; sich einen machen, poddanym sobie kogo uczynić; werden, stać się poddanym. niemand unterthan seyn, nie być ni czyim poddanym; einem nicht seyn wollen, niechcieć być komu poddanym.
Untertreten, przytłumić, przydeptać, stłoczyć nogami.
Untertreter, *m.* przytłumiacz, przytłumiciel.
Untertretung, *f.* przytłumienie, przyciśnienie.
Untervogt, *m.* podwoyci, podstarości.
Unterwegen lassen, opuścić.
Unterwegens, w podroży, w drodze; einen Brief schreiben, iaki list pisać.
Unterweilen, pod czas, czasami.
Unterweisen, uczyć; einen in einer Wissenschaft, kogo iakiey umieiętnosci; in der Musik, muzyki.
Unterweiser, *m.* uczyciel, pokazywca.

Unterweisung, *f.* uczenie, pokazywanie, s. Unterrichtung, Lehre.
Unterwelt, *f.* niżni świat.
Unterwerfen, podbić; sich einem, poddać się komu.
Unterwerfung, *f.* podbicie, poddanie.
Unterwärts, na doł, ku dołowi; gezogen werden, ciągnionym być.
Unterwinden, osmielić się; sich etwas, na co.
Unterwindung, *f.* odważenie się, osmielenie się, śmiałość.
Unterworfen, poddany, podbity, podległy. eines andern Willen unterworfen seyn, drugiego kogo woli być poddanym; allerhand Glücks- und Unglücksfällen, wszystkim przypadkom szczęścia y nieszczęścia. niemand unterworfen seyn, nikomu nie być poddanym, podległym.
Unterwürfig, podległy; einem seyn, komu być podległym; sich einem machen, uczynić się komu podległym.
Unterzeichnen, podznaczyć, podznaczać; etwas, co.
Unterzeichnet, podznaczony.
Unterzeichnung, *f.* podznaczanie, podznaczenie.
Unterziehen, podciągnąć, spodem nawiązać.
Unterzogen, podciągniony, spodem nawiązany.
Unterzug, *m.* podmurowanie, podbudowanie, podparcie.
Unteutsch, niewyraźnie, zawiło; reden, mowić.
Untheilbar, nierozdzielny; Körper, nierozdzielne ciała.
Untheilhaft, nieuczestnik.
Unthulich, niepodobny do zrobienia, co niemożna uczynić; 2) *to co*, unnützlich, niepożyteczny.
Untragbar, nieuniesiony, czego unieść niemożna.
Untreu, niewierny; Freund, niewierny przyiaciel, chytry, zdradliwy, podchodzący. da die Leute, die untreu sind, gdy ludzie tak niewierni są; werden, stać się, zostać; nicht werden, nie stać się, niezostać niewiernym.
Untreu, *adv.* niewiernie, chytrze, nieszczerze; einem etwas rathen, co komu radzić.
Untreue, *f.* niewierność. einem wegen Untreue nicht glauben, kogo dla iego niewierności niewierzyć. große Untreue findet sich bey ihm, wielka niewierność znayduie się w niem; schlägt ihren eigenen Herrn, niewiernemu na złe wychodzi.
Untrieglich, nieomylny, niezawodny, bez zawodu.
Untrieglich, *adv.* nieomylnie, niezawodnie, bez zawodu.
Untröstlich, niepociefzony.
Untüchtig, niesposobny; zu etwas, do czego; 2) niegodny, s. Untauglich.
Untüchtig, *adv.* niesposobnie, niezdatnie.
Untüchtigkeit, *f.* niesposobność, niezdatność, do niczego.
Untugend, *f.* niecnota.
Untugendhaft, niecnotliwy, cnoty nie maiący, bez cnoty.
Unze, *f.* Gewicht von zwey Loth, uncyia, waga dwa łuty wynosząca. einer Unze schwer, iednę uncyią ciężki. nach Unzen, Unzenweise, uncyiami, po uncyi. ein Sechstheil, ein Viertheil einer Unze, szosta część, czwarta część uncyi.
Unüberwindlich, nieprzezwyciężony, nieprzekonany, nieprzemożony. unüberwindliche Leute machen, ludzi czynić nieprzezwyciężonemi; durch die Waffen, woyną, orężem.
Unüberwindlich, *adv.* nieprzezwyciężenie.
Unüberwunden, nieprzezwyciężony, ktorego nikt nieprzezwyciężył.
Unüberzeugt, nieprzeświadczony, świadestwem nieprzekonany.
Unverächtlich, niepogardzony, czym gardzić nie trzeba, niemożna.
Unveränderlich, nieodmienny, ktorego niemożna, nie trzeba odmieniać.
Unveränderlich, *adv.* nieodmiennie.
Unveränderlichkeit, *f.* nieodmienność.
Unverändert, nieodmieniony. nieodmieniany.
Unveraltet, niezestarzały, niestary; Kleider, niestare suknie.
Unverantwortlich, niewymowiony, na co wymowki niemasz. unverantwortlicher Weise, bez żadney wymowki, exkuzy.
Unverantwortlich, *adv.* bez żadney wymowki.
Unverarmt, niezubożony, niezubożały.
Unverberglich, niezatarty, nieukryty, co się zatrzeć, ukryć niemoże.
Unverbesserlich, niepoprawiony, czego poprawić niemożna; 2) nieuzdrowiony. unverbesserlicher Kopf, nieuzdrowiony mozg, człowiek niepoprawny.
Unverbessert, niepoprawny, niepolepszony,

ny, *to iest*, co nie było poprawne, polepszone.
Unverblümt, iawny, nieuwiiany.
Unverblümt, *adv.* iawnie, nieobwiiaiąc w bawełnę słow; reden, mowić.
Unverborgen, nietayny, nieukryty, nieutaiony. das ist mir unverborgen, to iest nieukryte, to iest mi nietayna rzecz.
Unverboten, niezakazany, niezabroniony, wolny; *adv.* niezakazano, wolno.
Unverbrannt, niezgorzały, niespalony.
Unverbrennlich, co się spalić niemoże, czego spalić niemożna.
Unverbrochen, niepopełniony.
Unverbrüchlich, nieprzełamany, nieprzestępny, nierozerwany; Bündniß, związek.
Unverbrüchlich, *adv.* nieprzełamanie, nieprzestępnie, świętobliwie, rzetelnie, podściwie; den Vergleich halten, umowę chować.
Unverbunden, nieobowiązany, wolny, niepodległy w niczym.
Unverdächtig, niepodeźrzany, na ktorego porozumienia niemasz.
Unverdammt, nieosądzony, niepotępiony.
Unverdauet, niestrawiony, co nie iest strawione.
Unverdaulich, niestrawny, co niemożna strawić.
Unverdaulichkeit, *f.* niestrawność, niemożność strawienia.
Unverdauung, *f.* niestrawienie.
Unverderbt, niezepsowany, nieskażony.
Unverdienend, niezasługuiący; einen drücken, kogo niezasługuiącego uciskać.
Unverdienend, *adv.* niewinnie; einen verdammen, kogo potępić, ktory niezasłużył na to.
Unverdient, der etwas nicht verdient hat, ten co niezasłużył czego, niezasłużony; *potym*, niezasłużony; der nicht verdient worden ist, na co niezasłużono, albo niewysłużone iest; unverdienter Dank, niezasłużone podziękowanie.
Unverdient, *adv.* niezasługuiąć, niezasłużywszy, *lepiey*, niewinnie, niesłuszny, albo ktory niezasłużył; einen anklagen, hinrichten, kogo obwinić, zabić.
Unverdorben, niezepsuty, nieskażony, niezepsowany.
Unverdrossen, nieleniwy, niespracowany; zu den Kriegsdiensten seyn, niespracowanym być, w woiennych trudach; *adv.* niespracowanie, nieleniwie, *s.* Unermüdet.
Unverdrossenheit, *f.* nieleniwość, niestrudzoność.
Unverehlicht, niezaślubiony; Jungfer, niezaślubiona panna.
Unvereinbarlich, nietowarzyski, ktory towarzyszyć, przestawać nie może.
Unverfälscht, niesfałszowany, niepofałszowany, nienaruszony; *adv.* niesfałszowanie, szczerze.
Unverfault, niezbutwiały, nieprzegniły, niespruchniały.
Unverfertigt, niewygotowany, nieskończony, niedokończony; von vielen Dingen saget man: niepokończony.
Unvergänglich, nieskażytelny, nieprzemiiaiący, nieśmiertelny, nieznikomy.
Unvergänglich, *adv.* nieskażytelnie, nieśmiertelnie, wiecznie.
Unvergänglichkeit, *f.* nieskażytelność, nieznikomość.
Unvergeblich, nieodpuszczony, co nie odpuszczą, niedaruią zapewne.
Unvergessen, niezapomniany, nieprzepomniony, niezapamiętany, niezabaczony; 2) der etwas nicht vergessen hat, ten ktory niezapomniał, pamiętny.
Unvergeßlich, niezapomniony, czego niemożna, albo nietrzeba zapominać. sich einen unvergeßlichen Namen machen, na niezapomnione imię sobie zarobić.
Unvergleichlich, nieporownany, *to iest*, czego porownać z niczym niemożna, unvergleichliche Hoheit des Gemüths, nieporownana wysokość umysłu.
Unvergleichlich, *adv.* nieporownanie.
Unvergnüglich, niekontent, nieukontentowany.
Unvergnügsam, niekontent nigdy, nienasycony, co się niemoże nasycić.
Unvergnügsamkeit, *f.* nieukontentowanie, nienasycenie.
Unvergnügsamlich, *adv.* nienasycenie, z nienasyceniem.
Unvergönnet, niepozwolony; Freude, niepozwolona uciecha.
Unvergolten, nienadgrodzony; niezapłacony.
Unverheurathet, nieożeniony, co nie iest za mężem.
Unverhinderlich, niemaiący przeszkod, bez przeszkody.
Unverhindert, nieprzeszkodzony, ktoremu nieprzeszkodzono; *adv.* bez przeszkody, bez zawady.

Unverhofft, niespodziany, niespodziewany. unverhoffte Freude, niespodziewana radość.
Unverhofft, *adv.* niespodzianie, imo nadzieię; ist das geschehen, to się stało; ist mir das begegnet, to się mi trafiło.
Unverholen, oczywiście, iawnie, w oczy; sagen, mowić, s. Oeffentlich.
Unverhört, niesłuchany. unverhörter Sache, niewysłuchawszy sprawy; einen verdammen, kogo osądzić.
Unverkauft, nieprzedany, niesprzedany. unverkaufte Güther, nieprzedane dobra.
Unverkehrt, nieprzewrocony; nieprzewrotny, podściwy.
Unverklagt, nieoskarzony, nieobwiniony.
Unverlangt, nieżądany, niepożądany, niepragniony.
Unverlassen, nieporzucony, nieopuszczony, niezostawiony.
Unverletzlich, niezgwałcony, czego gwałcić, przestępować, łżyć niemożna.
Unverletzt, nienaruszony. unverletzte Freundschaft, nienaruszona przyiaźn.
Unverletzt, *adv.* nienaruszenie, w całości.
Unverlohren, niestracony, niezginiony.
Unvermählt, nieożeniony; niezamężem.
Unvermeidlich, nieuchronny, nieuchybny, nieodbity.
Unvermengt, niemięszany, niepomięszany w kupę.
Unvermeynt, niemniemany, niedorozumiewany.
Unvermerkt, niepostrzegowany, nienotowany, niepostrzeżony, nieznaczny.
Unvermerkt, *adv.* nieznacznie, kryiomo, cicho, cichaczem; dem Vater einen Brief schreiben, kryiomo przed oycem list iaki pisać.
Unvermindert, nieumnieyszony, czego niebyło.
Unvermischt, niepomięszany, nieskłucony.
Unvermögen, das, *n.* nieudolność; des Alters, wieku.
Unvermögend, nieudolny, słaby, niedołężny, niemożny, nieprzemożny, niemocny; Widerstand zu thun, do dania odporu. das Alter macht den Leib unvermögend, wiek czyni ciało nieudolne, nie mocne, siehe Schwach, Arm.
Unvermögend, *adv.* słabo, nieudolnie, niedołężnie, nieprzemożnie.

Unvermuthet, niemniemany, o czym niemyślano, niespodziewany. unvermuthete Gefahr, niespodziewanie niebezpieczeństwo.
Unvermuthet, *adv.* niespodziewanie, mimo nadzieię, nadspodziewanie, nadmniemanie; hat ihn die Krankheit überfallen, choroba go napadła.
Unvermuthlich, niemniemany, o czym niemyślano, co się niemyślącym trafią.
Unvernehmlich, niepoięty, czego dosłyszeć niemożna, ciemny.
Unvernehmlich, *adv.* niepoięcie, niewyraźnie, niewybitnie; reden, mowić.
Unvernünftig, nierozumny. unvernünftiges Thier, nierozumne zwierze.
Unvernunft, *f.* nierozum, bez rozumność.
Unverpfändet, niezastawjony, niezastawny, *to iest*, nie dany na zastaw.
Unverpflichtet, nieobowiązany przysięgą słowem.
Unverrichtet, niesprawiony, niezrobiony, nieuczyniony.
Unverrückt, nieporuszony, nieruszony z mieysca.
Unverrückt, *adv.* nieruszaiąc, z mieysca, nieruszywszy z mieysca.
Unverrufen, nieobwołany, niewywołany. unverrufene Münze, niewywołane pieniądze.
Unversagt, nieodmowiony, niesprzeczny.
Unverschämt, niewstydny; sehr, bardzo bezwstydny. unverschämtes Maul, niewstydna gęba; gegen einen seyn, być przeciwko komu.
Unverschämt, *adv.* niewstydnie, bez wstydu; handeln, czynić.
Unverschämtheit, *f.* bezwstyd, niewstyd, niewstydność.
Unverscharret, niezagrzebany.
Unverschmitzt, nieobrotny, niewykrętny, prostak.
Unverschnitten, nieokroiony; nieobrznięty.
Unverschont, nieochroniony, komu nieprzepuszczono.
Unverschont, *adv.* nieochraniaiąc, bez ochrony, nieprzepuszczaiąc.
Unverschwiegen, gadatliwy, baia, plotka. 2) das nicht verschwiegen bleibt, co nie zamilczane.
Unverschwiegen, *adv.* milczeniem niepokryty; wygadany; bleibt nichts, nic niezostaie zamilczane.
Unversehens, nad mniemanie, nad przeźrzenie.

Unversehrt, cały, nienaruszony, nieskażony.
Unversenkt, niezanurzony, niepogrążony.
Unversenget, nieopalony; nieprzypalony.
Unversöhnlich, nieprzebłagany; Zorn, gniew. sich gegen einen unversöhnlich erweisen, pokazać się nieprzebłaganym do kogo.
Unversöhnlich, *adv.* nieprzebłaganie; auf einen zürnen, gniewać się na kogo.
Unversöhnlichkeit, *f.* nieprzebłaganość.
Unversöhnt, nieprzebłagany, nieprzeproszony, ten kogo nieprzebłagano, nieprzeproszono.
Unversöhnt, *adv.* nieprzebłaganym umysłem, sercem.
Unversorgt, nieobmyślony, nieopatrzony; niepostanowiony. unversorgte Tochter, niepostanowiona corka, niewydana za mąż.
Unverständig, nieroztropny, nierozumny, nierozeznany.
Unverständig, *adv.* nierozumnie, nierozeznanie.
Unverständlich, niezrozumiany, niepoięty, trudny do zrozumienia, do poięcia, s. undeutlich.
Unverstand, *m.* nierozum, nieroztropność.
Unversteckt, nieukryty, nieskryty.
Unverstopft, niezatkany, nieprzytkany.
Unversucht, niesprobowany, niedoświadczony; nieduznany; Arzney, lekarstwo niedoświadczone.
Unvertheidigt, nieobroniony, niebroniony.
Unvertheidigt, *adv.* bezbronnie, niebroniąc, bezbronnego.
Unverträglich, niezgodny, niedobry do pożycia, do kompanii.
Unvertrieben, niewygnany, niewypędzony.
Unverurtheilt, nieosądzony.
Unverwahrt, nieopatrzony, nieobronny; niebezpieczny.
Unverwandt, nieruchomy. einen mit unverwandten Augen ansehen, na kogo niewzruszonym okiem patrzyć.
Unverwehrt, niezabroniony, niezakazany. das ist mir unverwehrt, to mi nie zakazano iest.
Unverweigerlich, czego odmowić niemożna, nieodmowny.
Unverwelklich, niezwiędły.
Unverwerflich, nienaganny, dobry, mocny; prawdziwy; Zeugniß, prawdziwe świadectwo.
Unverweslich, nieskażytelny, co się skazić, zepsuć niemoże.
Unverweslichkeit, *f.* nieskażytelność, niezepsutość.
Unverwindlich, nienadgrodzony, niepowetowany. unverwindlicher Schade, niepowetowana szkoda.
Unverwirrt, niezmięszany, niepokłucony.
Unverwüstet, niespustoszony, niepopustoszony.
Unverwundet, niezraniony, nieporaniony.
Unverwundlich, nieranny, kogo ranić niemożna.
Unverzagt, nielękliwy, niezalękniony, nieustraszony.
Unverzagt, *adv.* nielękliwie, bez zalęknienia.
Unverzehrt, niestrawiony, niezjedzony, nieprzeiedzony.
Unverzüglich, nieodwłoczny, ktory nieodwłoczy rzeczy.
Unverzüglich, *adv.* nieodwłocznie; einem nachfolgen, iść za kiem; sich zu einem begeben, udać się za kiem; eine Sache vornehmen, rzecz iaką sprawiać; sich weg machen, iść precz.
Unverzollet, od czego cło nie iest zapłacone.
Unumgänglich, nieuchronny, przed czym, albo czego uść niemożna, nieuchybny.
Unumgänglich, *adv.* nieuchybnie, koniecznie, nieuchronnie.
Unumgewandt, niewywrocony.
Unumschränkt, nieokryślony, nieograniczony.
Unumschränkt, *adv.* bez ograniczenia, bez okryślenia, czemu miary y końca niemasz.
Unumstößlich, nieodpowiedny, na co odpowiedzi niema, niezbity. unumstößlicher Beweiß, niezbity dowod.
Unvollkommen, niedoskonały, niewydoskonałony.
Unvollkommen, *adv.* niedoskonale.
Unvollkommenheit, *f.* niedoskonałość, niedostatek.
Unvorgreiflich, nieuwłaczaiący, nieszczerbiący, bez uszczerbku.
Unvorgreiflich, *adv.* bez uszczerbku, nieprzepisuiąc.
Unvorsetzlich, nieumyślny, trefunkowy, przypadkowy.
Unvorsetzlich, *adv.* nieumyślnie, niechcący.
Unvorsichtig, nieostrożny, niebaczny, baczenia niedaiący, nieopatrzny.

Unvorsichtig, *adv.* nieostrożnie, niebacznie, nieprzezornie.
Unvorsichtigkeit, *f.* nieostrożność, niebaczność, nieprzezorność, nieopatrzność.
Unwachsam, ospały, drzymiący, nieczuyny.
Unwahr, nieprawdziwy.
Unwarhaft, nieprawdziwy, zmyslony, fałszywy. 2) der nicht die Wahrheit redet, kłamliwy, ktory prawdy nie mowi.
Unwahrheit, *f.* nieprawda; reden, nieprawdę mowić.
Unwandelbar, nieodmienny.
Unwandelbarkeit, *f.* nieodmienność, niemożność, być odmienionym, *albo*, odmienić się.
Unwandelbarlich, nieodmiennie.
Unwegsam, bezdrożny; Oerter, mieysca nierowne.
Unwegsamkeit, *f.* zdrożność, nierowność mieysca, drogi, *mowią też*, garbata droga, garbaty świat.
Unweise, niemądry. unweise Leute, niemądrzy ludzie; seyn, niemądrym być, *adv.* niemądrze.
Unweisheit, *f.* niemądrość. s. Thorheit, Narrheit.
Unweislich, *adv.* niemądrze.
Unweit, niedaleko. unweit von der Stadt, nie daleko od miasta.
Unwerth, niedrogi, tani.
Unwerth, *adv.* niedrogo, tanio.
Unwerth, *m.* niedrogość, taniość.
Unwesen, rozruch, s. Tumult, Schwarm.
Unwesentlich, istności niemaiący, bez istności, nieistnościwy.
Unwiderleglich, niezbity, na co odpowiedzi dać nie można komu.
Unwiderruffen, nieodwołany.
Unwiderruflich, co nie może być odwołanym.
Unwidersprechlich, czemu przeczyć niemożna, czego zaprzeć, nie można.
Unwiederbringlich, niepowetowany, nieodzyskany.
Unwiederbringlich, *adv.* bez odzyskania, bez powetowania.
Unwiederkehrlich, niewrocony, nienawrocony, nieprzywrocony.
Unwille, niechcenie. 2) *to co*: Widerwille, urażenie się, rozgniewanie się. mit Unwillen etwas anfangen, poniewoli, nie z wolą, z niechceniem do czego przystępować.
Unwillig, zły, gniewaiący się, fukliwy, fukaiący; seyn über etwas, być złym o co. 2) poniewoli.
Unwillig, *adv.* poniewoli, z niechęcią, nie zchęcią, nie z wolą.
Unwissend, niewiadomy; aller Dinge sich stellen, udawać się nie wiadomym wszystkich rzeczy. es ist mir nicht unwissend, nie iest mi niewiadomo. mir unwissend, bez moiey wiadomości; ist er weggegangen, on precz odszedł. ob er es wissend oder unwissend gemacht, czy on to wiedząc czy niewiedząc uczynił; nieumieiętny. unwissend im Rechte, nieumieiętny w prawie.
Unwissendlich, niewiadomo, z niewiadomości, nieumieiętnie.
Unwissenheit, *f.* niewiadomość, nieumieiętność. Unwissenheit der Jugend, niewiadomość młodzi. aus Unwissenheit, z niewiadomości, przez niewiadomość.
Unwitz, *m.* szaleństwo, zaście w głowę, z rozumu obranie
Unwitzig, szalony, z rozumu obrany.
Unwürdig, niegodny; aller Ehre, wszelakiego honoru; seiner Vorfahren seyn, niegodnym być swoich przodkow. ein Unwürdiger kan Reichthum haben, niegodny może mieć bogastwa.
Unwürdigkeit, *f.* niegodność.
Unwürdiglich, niegodnie
Unzehlbarkeit, *f.* niezliczoność.
Unzehlig, niezliczony; vornehme Leute, niezliczeni zacni ludzie. unzehlige Menge, niezliczone mnostwo. unzehliges Geld, niezliczone pieniądze. unzehlige Völker, niezliczone narody.
Unzehlig, *adv.* niezliczenie.
Unzeit, *f.* nie czas, zły czas, nie swoy czas. zur Unzeit, na zły czas, w złym czasie, w nieczas; böse werden, kommen, gniewać się, przychodzić.
Unzeitig, niewczesny. unzeitiges Gastmahl, niewczesna ochota; Tod, Obst, niewczesna śmierć, niewczesny owoc. unzeitige Kinder, niewczesne dzieci; Geburt, niewczesne porodzenie, poronienie. unzeitig Gebähren, poronienie.
Unzeitig, *adv.* niewcześnie; gebähren, poronić.
Unzeitigkeit, *f.* niewczesność, niewczas.
Unzerbrechlich, niezłamany, nieprzełamany.
Unzerbrochen, niezłamany, co nie jest złamane.

Unvergänglich, nieznikomy, nieprzemiiaiący.
Unvergänglichkeit, *f.* nieznikomość, nieprzemiiaiącość.
Unzerrissen, nieprzezwany, niezerwany.
Unzerrittet, nieosłabiony, niezwątlony.
Unzerschnitten, nierozkroiony, nierozerznięty.
Unzerstöhret, niezburzony, niespustoszony.
Unzerstümmelt, nieutrącony, niepootrącany, cały.
Unzertheilig, nierozdzielny.
Unzertheilet, nierozdzielony.
Unzertrennlich, nierozerwany, nierozłączony, co rozerwać nie można.
Unzertrennlich, *adv.* nierozerwanie, nierozłączenie.
Unzertrennlichkeit, *f.* nierozerwaność, nierozłączoność.
Unzertrennt, nierozłączony, nierozerwany, co nie iest rozłączone, rozerwane.
Unziemlich, niezdobiący, nieprzystoyny.
Unziemlich, *adv.* nieprzystoynie.
Unziemlichkeit, *f.* nieprzystoyność, niezdobienie, niezdobiącość.
Unzierlich, nieładny, nieprzystroiony, niestroyny.
Unzierlich, *adv.* nieładnie, niestroyno, reden, mowić.
Unzierlichkeit, *f.* niełądność, niestroyność.
Unzinsbar, nieczynszowy.
Unzinsbarkeit, *f.* nieczyuszowność.
Unzucht, *f.* nie żąd, wszeteczność; eine dazu verleiten, ktorą na nieżąd namowić. in Unzucht leben, w nieżądzie, w wszeteczności żyć.
Unzüchtig, nieżądny, wszeteczny.
Unzugängig, nieprzystępny.
Unzulässig, niepozwolony, zakazany.
Unzugericht, nierobiony.
Unzweifelich, niewątpliwy, niepodległy wątpieniu.
Unzweifelich, *adv.* niewątpliwie.
Vocalmusic, *f.* głosowa Muzyka, Głosy.
Völkerrecht, *n.* Prawo narodow.
Völkerschaft, *f.* zaludnianie, zaludnienie.
Völklein, *n.* ludek, gmin.
Völlig, pełny, zupełny. s. vollkommen.
Völlig, *adv.* pełno. zupełnie; ausgemacht, zrobiony; Genügen thun, zadosyć uczynić. s. gänzlich.

Vogel, *m.* ptak; grosser, wielki; weisser, biały; der da singt, śpiewaiący; der in einem Bauer steckt, w klatce. 2) to co: leichtfertiger, człowiek swywolny; ladaco. den Vogel abschiessen, ptaka ustrzelić.
Vogelbauer, *m.* klatka na ptaki; einen Vogel darein setzen, ptaka do klatki wsadzić.
Vogeljäger, *m.* ptaśnik, ten co ptaki łapa, łowi.
Vogelfang, *m.* ptakow łapanie. vom Vogelfange leben, ptakow łapaniem żyć. zum Vogelfang gehörig, *adj.* ptaśniczy.
Vogelfrey, za ktorego głowę zapłacić obicuią.
Vogelgesang, *m.* śpiewanie ptakow.
Vogelgeschrey, *n.* wrzask ptakow.
Vogelhändler, *m.* ten co ptaki przedaie.
Vogelhaus, *n.* chowanie na ptaki, gdzie się ptaki chowaią.
Vogelherd, *m.* ptaśnicze boysko; zu rechte machen, zrobić.
Vogelklobe, *f.* wabik na ptaki.
Vogelleim, *m.* lep; daran kleben bleiben, na lepie zostać, uwiązać; sich damit beschmieren, lepem się posmarować. mit Vogelleim bestreichen, lepem nasmarować.
Vogelfangen, ptaki łapać, łowić.
Vogelnest, *n.* gniazdo ptasze.
Vogelnetz, *n.* siatka na ptaki.
Vogelschlag, *m.* potrzask, łapka na ptaki.
Vogelstange, *f.* żerdź. 2) wovon man den Vogel abschießt, berło, na ktorym ptak drewniany do ustrzelenia.
Vogelstellen, *n.* ptaki łowić, łapać.
Vogelwärter, *m.* pilnuiący ptakow.
Vogelwicken, *f.* leśna wyka.
Voigt, *m.* władarz, rządca.
Voigtbar, dorosłych lat, w swoiey mocy.
Voigtey, *f.* rząstwo.
Voigtländer, *m.* z Woygtlandyi człowiek.
Volk, *n.* lud, narod; ausländisches, fremdes, cudzoziemski obcy; freyes, wolny; sehr grosses, bardzo wielki; frey von Abgaben, wolny od podatkow; herrschsüchtiges, panuiący; alliirtes, zprzymierzony; reiches, mächtiges, bogaty, potężny; berühmtes, sławny; tapferes, w leczny; unüberwundenes, niezwyciężony; aus der Stadt, mieyski; benachbartes, sąsiedzki; altes, starodawny; barbarisches, grubiiański;

grubiiański; grausames, okrutny; leutseliges, ludzki, lutościwy; unzehliges, niezliczony; kriegerisches, woienny; im Kriege, żołnierze, Woiacy, lud woienny.
Volkreich, ludny; volkreiche Stadt, ludne miasto. volkreiches Land, ludny kray.
Voll, pełny, zupełny; voll Schiffe, pełny, limince pelniuteńkie okrętow. Nacht voller Furcht, noc pełna boiaźni; cały, ein volles Jahr zu etwas nöthig haben, mieć zupełny, cały rok do czego. das Buch ist voll solcher Meynungen, kśiążka iest pełna takowych zdan. die Summe ist noch nicht voll, summa nie iest iefzcze zupełna. alles ist voll, wszystko iest pełno. ein Leben voll guter Dinge, życie pełne samych dobrych rzeczy. Stadt voll gelehrten Leuten, miasto pełne uczonych ludzi. 2) voll Bier, Wein, piwem, winem, upoiony. voll Schlafs, rozespany, co się rozespał. voll Safts, pełny soku. voll Wunden, pełny ran. voll Volks, pełny ludu. sich voll trinken, upiiać się; werden, upić się. einen voll sauffen, kogo upoić.
Vollauf, obficie, podostatkiem, pełno; ist alles, wszystkiego iest pełno. etwas vollauf haben, wszystkiego iest dosyć.
Vollblütig, krwisty, vollblütigen Leuten muß man Ader lassen, krwistym ludziom trzeba krew puszczać.
Vollbracht, zupełny, dopełniony, spełniony, dokończony ze wszystkiem.
Vollbringen, zrobić, skończyć, dokończyć ze wszystkiem, dokazać; ein Werk, robotę, dzieło zakończyć; Befehl, rozkaz uczynić, wypełnić. den Mord vollbringen, zaboystwo popełnić.
Vollbringen, n. zrobienie, porobienie, dokończenie, popełnienie; odprawienie, sprawienie.
Vollbringung, f. sprawienie, dokazanie, wypełnienie.
Vollenden, dopełnić, spełnić, zakończyć, dokończyć.
Vollendet, zkończony, dokończony.
Vollendung, f. dopełnienie, dokończenie.
Vollgemacht, dopełniony.
Vollgesäufft, spoiony, ktory się spił.
Vollgesackt, natkany.
Vollgeschenkt, zewszystkiem dopełniony.
Vollgeschrieben, zapisany, papier, wszystek zapisany.
Vollkörnicht, pełny iądrek.
Vollkommen, doskonały; in allen Stücken, we wszystkim; Mensch in der Beredsamkeit, doskonały człowiek w Wymowie. vollkommenes Werk, doskonałe dzieło, doskonała robota. vollkommene Erklärung, doskonałe obiaśnienie. vollkommenes Guth, doskonałe dobro; seyn, doskonałym być.
Vollkommen, adv. doskonale, zupełnie; etwas nachahmen, doskonale co naśladować. vollkommen weise Leute, doskonale, zupełnie mądrzy ludzie; gelehrt, doskonale uczony; etwas verstehen, doskonale co rozumieć. vollkommen wohl handeln, doskonale dobrze czynić; einem Genüge thun, ukontentowanie uczynić komu.
Vollkommenheit, f. doskonałość, zupełność; der Werke, dzieł, uczynkow; in allen Dingen, we wszystkich rzeczach; doskonałość, to iest cnotliwość zupełna, dożrzałość.
Vollmacht, f. pełnomoc, pełnomożność, pełna moc; einem geben, etwas zu thun, pełnomoc dać komu do czynienia czego; haben, pełną moc mieć.
Vollmond, m. pełnia. im Vollmond etwas säen, na pełni co siać.
Vollsäuffer, m. upoiownik, upoynik.
Vollsäufferey, f. upoienie, piianość.
Vollsauffen sich, upić się, użłopać się, spić się.
Vollschreiben, zapisać zupełnie, papier, kartę.
Vollständig, cały, zupełny; doskonały. s. vollkommen.
Vollständig, adv. cało, zupełnie, doskonale.
Vollständigkeit, f. całość, zupełność, doskonałość.
Vollstimmig, zupełnemi głosami.
Vollstopfen, wypchać pełno; zapchać. einem todten Cörper mit wohlriechenden Dingen, ciało wypchać pachnącemi rzeczami.
Vollstrecken, wykonać, wypełnić. s. vollbringen.
Vollwichtig, zupełney wagi.
Vollziehen, zrobić, sprawić. s. Ausrichten.
Vollzieher, sprawca, sprawiciel.
Vollziehung, f. sprawienie, uczynienie, zrobienie.

Vollzogen, sprawiony, zrobiony, uczyniony.
Volontair, *m.* dobrowolny, ochotnik.
Voltigiren, wpaść na konia.
Vomiren, womitować, zrzucać, wymioty mieć.
Vomitiv, lekarstwo na womity, na zrzucenie.
Von, od, z, ze. von einem entfernet seyn, bydź od kogo oddalonym. von Steinen gemacht, z kamieni zrobiony. von ferne, z daleka. von dem Tage an, od owego dnia. von allen Seiten, ze wszystkich stron.
Vorangehen, w przod iść. gehe voran, ich will folgen, idź wprzod ia *za tobą*. vor einem, iść przed kiem; vor der Heerde, przed trzodą, nach der Stadt, do miasta.
Vorangehend, wprzod idący.
Vorangeschickt, w przod posłany, przodem, wyprawiony, przesłany.
Vorangesetzt, przełożony.
Voranlauffen, wprzod biec, przodem biegać, biegnąć.
Voranschicken, wprzod posłać, przodem wyprawić, wysłać; einen mit der Reuterey, kogo z kawaleryią.
Voranschwimmen, wprzod płynąć, przodem płynąć.
Vorantanzen, iść w pierwszey parze w tańcu, rey prowadzić w tańcu.
Vorarbeiten, pracować za kogo, co kto inszy miał pracować.
Vor Augen stellen, przed oczy stawić, przełożyć.
Voraus, pierwey, w przod, na przod; geben, dać; bekommen, nabyć. was zum voraus ist, co iest przedniego. über sein Unglück voraus klagen, na swoie nieszczęście iakoby *naywiększe* było narzekać.
Voraus commandiren, wysłać w przod, przodem.
Voraus geniessen, iuż w przod używać, iuż się wprzod cieszyć czym.
Voraus setzen in Gedanken, w przod kłaść myślą co zakładać, że prawda, że się stało, że będzie.
Voraus vermachen, *wprzod co komu* przekazać.
Vorbauen, na przodzie wybudować. 2) ubezpieczyć. ostrzec; einem Dinge, iaką rzecz, zabiec iakiey rzeczy.
Vorbauung, *f.* na przodzie budowanie; 2) ostrzeżenie; zabieżenie czemu.
Vorbedacht, przeźrzany. 2) mit Vorbedacht, umyślnie; 3) z ostrzeżeniem, z ubezpieczeniem.

Vorbedächtig, ostrożny, opatrzny, zabiegły.
Vorbedächtigkeit, *f.* ostrożność, zabiegłość, opatrzność.
Vorbedächtlich, *adv.* ostrożnie, opatrznie, zabiegło.
Vorbedenken, w przod pomyśleć; etwas, o czym; wprzod rozważyć.
Vorbedeuten, przeznaczać, przeznaczyć; den Menschen künftige Dinge, ludziom przyszłe rzeczy.
Vorbedeutung, *f.* przeznaczanie, prognostyk; haben von etwas, mieć o czym.
Vorbehalt, *m.* wymowienie, wymowka, wyięcie, wyłączenie. mit Vorbehalt, z tą wymowką. ohne einigen Vorbehalt, bez żadney wymowki, bez wyięcia, bez ekcepcyé. s. Ausnahme.
Vorbehalten, wymowić, wyiąć; zostawić sobie; sich seine Meynung, sobie swoie zdanie.
Vorbereiten, przygotować, wprzod nagotować; die nöthigen Dinge zu etwas, potrzebne rzeczy do czego; ehe man etwas angreift, niżeli co zacząć.
Vorbereitet, przygotowany, w przod nagotowany. 2) der sich vorbereitet hat, ktory się przygotował, nagotował na co.
Vorbereitung, *f.* przygotowanie, nagotowanie na co. in allen Dingen vorkehren, we wszystkich rzeczach czynić.
Vorbericht, *m.* wprzod oznaymienie, w przod danie znać, wprzod uwiadomienie. 2) vor einem Buche, przemowa.
Vorbescheid, *m.* pozwanie, pozew.
Vorbeschliessen, w przod co ustanowić, z *konkludować*.
Vorbestimmen, wprzod naznaczać, naznaczyć.
Vorbewust, wiadomość. mit Vorbewust, z czyią wiadomością; etwas thun, co czynić. ohne Vorbewust, bez czyiey wiadomości.
Vorbey, mimo, imo, koło. die Armee an der See vorbey führen, imo morza woysko prowadzić. vor den Augen vorbey tragen, imo czyich oczow nieść. s. vorüber.
Vorbeyeilen, śpieszyć się; vor etwas, przed czym.
Vorbeyfahren, mimo przeiechać.
Vorbeyfliegen, mino przelecieć, mimo lecieć.
Vorbeyfliessen, mimo płynąć, mimo iść, *o wodzie*.

Vorbeyführen, mimo wieść, wozić.
Vorbeyführung, *f.* mimo wiezienie, mimo przewiezienie.
Vorbeygegangen, przeszły, co minął, *iakoby* co mimo przeszedł.
Vorbeygeflossen, co przepłynął mimo, co przeszedł.
Vorbeygehen, mimo, imo przechodzić, prześć, iść; etwas, mimo czego; vor einen unbekannten Menschen, mimo iakiego nieznaiomego człowieka prześć, minąć.
Vorbeygehung, *f.* mimo przeście, mimo przechodzenie, miianie.
Vorbeygelassen, mimo puszczony, mimo przepuszczony.
Vorbeylassen, mimo puścić, mimo przepuścić; etwas mit Stillschweigen, co milczeniem zbyć; die Gelegenheit, okazyią utracić, mimo puścić.
Vorbeylassung, *f.* mimo puszczenie, minienie, opuszczenie.
Vorbeylauffen, imo biec, biegać, imo przebiec; als Wasser, woda mimo biegnie.
Vorbeyreiten, imo na koniu iechać, przeiechać.
Vorbeysegeln, mimo płynąć; bey einer Stadt, mimo przed miasto.
Vorbey seyn, przeminąć, minąć. wenn der Monath vorbey ist, gdy miesiąc minął, *albo*, miia. die Hitze ist vorbey, gorąco ustało.
Vorbeystreichen, przebieżeć, przebiec, upłynąć; die Zeit lassen, dać czasowi upłynąć; die Gelegenheit etwas zu thun, okazyią upuścić do czynienia czego.
Vorbeytragen, mimo nosić, mimo nieść.
Vorbeywischen, przelecieć mimo.
Vorbild, *n.* Wzor, obraz.
Vorbilden, odwzorować, odkryślić; etwas, co, wyobrazić.
Vorbildung, *f.* odwzorowanie, wyobrażenie, odkryślenie.
Vorbinden, na przodzie przywiązać.
Vorbitte, *f.* s. Fürbitte.
Vorbote, *m.* przesłaniec, przodem przesłany, przysłany.
Vorbringen, wynieść; das Geld aus dem Kasten, pieniądze ze szkatuły; dobyć, pieniędzy; 2) opowiadać, prosić; seine Klage, zanieść przed kogo swoię skargę.
Vorbringung, *f.* wyniesienie, wynoszenie, dobycie. powiadanie; zaniesienie, przywodzenie.
Vordanzen, s. Vortanzen.

Vordertheil des Haupts, przodek głowy; des Schiffes, przodek okrętu.
Voreilen, pośpieszyć, pośpieszyć; się wprzod.
Voreltermutter, *f.* praprababka.
Voreltern, *pl.* przodkowie.
Voreltervater, *m.* prapradziad.
Vorenthalten, zatrzymać.
Vorerinnern, napomnieć, przestrzec, przestrzegać.
Vorerinnert, napomniony, przestrzeżony.
Vorerinnerung, *f.* napomnienie, przestrzeganie.
Vorersehen, przeźrzeć, przewidzieć.
Vorersehung, *f.* przeźrzenie, przewidzenie.
Vorfahr, *m.* Przodek, *Antecessor.*
Vorfahren die, Przodkowie; die in grossen Ehren gewesen, ktorzy na wielkich godnościach bywali. der seinen Vorfahren keine Schande ist, ktory swoim przodkom nie iest żadnym wstydem.
Vorfallen, przypadać, przypaść, przytrafić się; ungefehr, trefunkiem; zu ungelegener Zeit, na zły czas; bequem, wygodnie, w sam czas; sehr selten, bardzo rzadko. die Gelegenheit ist ungefehr vorgefallen, okazyia przypadkiem trafiła się.
Vorfallend, przypadaiący, trafiaiący się. vorfallende Gelegenheit, trafiaiąca się okazyia.
Vorfechten, bić się wprzod.
Vorfechten das, bicie się, potykanie się wprzod.
Vorfechter, *m.* biiący się, potykaiący się.
Vorfodern, pozwać; przyzwać; vor dem Rath, do Senatu; vor das Criminalgericht, do Kryminalnych Sądow.
Vorfoderung, *f.* pozwanie, zapozwanie.
Vorgänger, *m.* poprzednik, *Antecessor,* przywodca.
Vorgängerinn, *f.* poprzedniczka, *Antecessorka,* przywodczyna.
Vorgang, *m.* poprzedzanie, poprzedzenie.
Vorgebäude, *n.* budowanie na przodku.
Vorgeben, wydawać, wydać. s. hervorgeben.
Vorgebürge, *n.* nadmorska gora, pomorek.
Vorgefaßt, poprzedzony, wprzod uięty, ułożony.
Vorgehalten, zarzucony, przed czym, przed kiem.

Vorgehen, iść wprzod, przed; einem, przed kiem, mieć pierwſze mieyſce przed kiem.
Vorgelaſſen, przypuſzczony. ſ. verlaſſen.
Vorgemach, n. ſień, przedſionek, izba na przodku.
Vorgemahlt, wprzod odmalowany.
Vorgenommen, przedzięwzięty, podięty, czego ſię kto podiął.
Vorgerückt, wymawiany, wyrzucony na oczy.
Vorgeſetzt, przepowiedziany, wprzod powiedziany.
Vorgeſang, m. przod prześpiewanie dla proby.
Vorgeſchehen, wprzod uczyniony, co ſię wprzod ſtał.
Vorgeſchmack, m. ſkoſztowanie, wprzod, pokoſztowanie.
Vorgeſchoben, założony, zaſunięty przed, zaſuniony, przedſuniony.
Vorgeſchrieben, przepiſany.
Vorgeſetzt, przełożony; einem Dinge, nad iaką rzeczą.
Vorgeſetzter, m. przełożony, dozorca, ſtarſzy nad kiem, nad czym.
Vorgeſprochen, dopowiedziany, podſzeptany.
Vorgeſteckt, zatchniony przed czym. ſ. vorſtecken.
Vorgeſtellet, ſtawiony przed, poſtawiony, przed oczyma.
Vorgeſtern, onegday, zawczoray. was du vorgeſtern geſagt, cośty onegday powiedział.
Vorgeſtreckt, pożyczony, pożyczanym ſpoſobem dany.
Vorgethan, wprzod uczyniony, wprzod zrobiony.
Vorgewarnt, przeſtrzeżony, oſtrzeżony.
Vorgeworfen, zarzucony przed, na przodku.
Vorgezogen, przeciągniony.
Vorgraben, przekopać, na przodku.
Vorgreiffen, uprzedzić, ubiec; einem, kogo; in etwas, w czym.
Vorgrif, m. ubieżenie, uprzedzenie.
Vorhaben, n. przedſięwzięcie, poſtanowienie; davon abgehen, przed ſięwzięcia, od poſtanowienia odſtępować; wieder darzu kommen, znowu ſię wrocić do przed ſięwzięcia. eines Vorhaben billigen, czyie przed ſię wzięcie aprobować, pochwalić; anzeigen, otworzyć, tadeln, ganić; verhindern, czyiemu przed ſię wzięciu przeſzkodzić; ändern, odmienić; darauf beſtehen, w przed ſię wzięciu zoſtawać; verborgen halten, ukryte trzymać; an den Tag legen, geben, wyiawić ſię z przedſięwzięciem, z poſtanowieniem; davon abſtehen, odſtąpić od przed ſię wzięcia. gleiches Vorhabens ſeyn, tegoż ſamego być przed ſię wzięcia. auf das Vorhaben bringen, do przed ſięwzięcia przywieść. Vorhabens werden, chwytać ſię iakiego przedſięwzięcia, poſtanowienia; einen davon abbringen, kogo od przedſięwzięcia odwieść, des Vorhabens ſeyn, być tego przedſięwzięcia. ſein Vorhaben vollführen, ſwoie przedſięwzięcie wykonać. groſſes und böſes Vorhaben, wielkie, złe przedſięwzięcie. er iſt dieſes Vorhabens, on ieſt tego przedſięwzięcia.
Vorhaben, zamyślać, przed ſię brać; wichtige Dinge, ważne rzeczy; einen Krieg, woynę iaką. ich habe das vor, ia to zamyślam; heimlich, potaiemnie.
Vorhalten, przełożyć przed oczy; przekładać; kłaść przed oczy, wyrzucać co komu na oczy.
Vorhanden, obecny. przytomny; iſt er auch geweſen, on był też przytomnym. 2) na po reczu być, na pogotowiu. nicht ſehen was vorhanden iſt, nie widzieć co na doręczu ieſt.
Vorhang, m. zaſłona, firanka; vor etwas ziehen, firanką co zaſłonić, zaſłonę zaciągnąć.
Vorhangen, wiſieć przed.
Vorheften, przypinać, przypiąć.
Vorhengen, zawieſić, na przodku, przed; einen Vorhang vor etwas, firankę zawieſić na przodku, przed czym.
Vorher, wprzod, przedtym, pierwey. vier Tage vorher etwas gedenken, pierwey o czym na cztery dni pomyſleć; zu einem ſich begeben, pierwey ſię do kogo udać. ein Jahr vorher, na rok być pierwey. ich habe es ſowohl vorher gethan, als auch jetzo, tak ia to przed tym czyniłem, iak też y teraz czynię. vorher und nachher den Mund ausſpülen, przed tym y potym uſta płukać. ſo lange vorher, gdzie przed tym. lange vorher, daleko przedtym. kurz vorher, trochę przedtym. wenig Tage vorher, kilka dni przed tym. zwey Tage vorher war er gekommen, nadwa dni przed tym on był przyſzedł. ich habe es vorher geſagt, ia to w przod, przed tym mowiłem.
Vorher abbrechen, wprzod pierwey urwać; die Frucht, owoc.

Vorher abſtücken, pierwey ſtukę urywać, zerwać.
Vorher anzeigen, wprzod oznaymić; przepowiadać; künftige Dinge, wprzod ludziom przepowiadać przyſzłe rzeczy.
Vorher ausrichten, wprzod wykadzić.
Vorher auſsehen, przeźrźeć.
Vorher hauen, wprzod budować.
Vorher bedacht, wprzod rozmyślony.
Vorheulen, lamentować, narzekać, utyſkować przed kiem.
Vorhin, iuż przed tym dawno. ſ. vormahls.
Vorhof, *m.* ſień, przedſionek.
Vorhund, *f.* gwiazda, *iakoby* przed pies.
Vorig, przeſzły, dawny; Anſehen, przeſzła powaga. vorige Weiſe, przeſzły zwyczay. voriger Zuſtand, przèſzły ſtan. vorigen Sommer, voriges Jahr, przeſzłego łata, przeſzłey zimy. in vorigen Briefen, w przeſzłych liſtach. die vorige Nacht, przeſzła noc. nach dem vorigen Leben urtheilen, według przeſzłego życia ſądzić. vorigen Tages, przeſzłego dnia.
Vorjetzo, teraz, ninie; Frieden haben, mieć pokoy; den Krieg beylegen, woynę uſpokoić.
Vorkammer, *f.* Antykamera, przedpokoy.
Vorkauen, pogryść wprzod; die Speiſe, iadło.
Vorkäuffer, *m.* pierwſzy kupiec.
Vorkauff, *m.* pierwſze kupno, pierwokupno.
Vorkauffsrecht, *n.* prawo pierwokupna.
Vorkehren, obrocić; allen Fleiß, wſzelką pilność na co.
Vorkommen, uprzedzać, uprzedzić; eines Verlangen, czyie pragnienia; eines Abſehen, czyie zamysły; zabiec, einem unruhigem Kopfe, nieſpokoyney głowie. er iſt mir vorkommen, uprzedził mnie, zabiegł mi. einen im Traum vorkommen, komu ſię przyśnić; einem Uebel, złemu zabiegać. zdawać ſię, es kömmt mir vor, als ſehe ich das, zdaie ſię mi, że ia to widzę.
Vorladen, pozywać; durch einen Herold, Ausruffer, przez woźnego; durch eine Klage, pozwem; vor Gericht, do Sądu.
Vorlängſt, iuż dawno; an einem geſchrieben haben, do kogo co było piſać; habe ichs geſagt, powiedziałem; geſchickt haben, posłać było; iſt das geſchehen, to ſię ſtało.

Vorläuffer, *m.* poprzednik, przebiegun.
Vorlangen, dobywać, dobyć; aus dem Kaſten, ze ſkrzynie.
Vorlauff, *m.* w przodbieg, przebieg.
Vorlauffen, obiec, wyścignąć, uprzedzić; einem, kogo, biec w przod; trafić ſię, przypaść.
Vorlegen, położyć przed; etwas einem, co przed kiem. *to co*: geben, dać komu. *to co*: überreichen, ofiarować. *to co*; vorbringen, wynieść, wyłożyć. *to co*: vortragen, *proponować*. Speiſe vorlegen, ieść dać, poſtawić, położyć przed kiem.
Vorleſen, czytać komu, dla kogo.
Vorleuchten, świecić przed.
Vorlieb nehmen, kontent być.
Vormachen, okować na przodku; einen Graben, foſſę dać przed, na przodku.
Vormahlen, malować, ukazywać na oko.
Vormahls, przeſzłym razem, przedtym, niegdyś.
Vormauer, *f.* mur na przodku dany, przed-murze. 2) Schutz, obrona, zasłona, zaſtęp.
Vormittägig, przed-południowy; Spaziergang, przed-południowa przechadzka.
Vormittag, *m.* przed-południe, do-południe. *f. n.*
Vormund, *m.* opiekun; bey einen seyn, opiekunem czyim być; verordnen, naznaczyć. einen zum Vormund machen, kogo opiekunem uczynić; haben, opiekunem mieć.
Vormundſchaft, *f.* opieka. in eines Vormundſchaft ſeyn, być pod czyią opieką, na opiece u kogo, w opiece u kogo.
Vormundſchaftlich, opiekowny, opiekuńſki.
Vorn, z przodu, na czele. przodem. vorn an, od początku, z początku, z gory. vorn abweiſen und hinten einlaſſen, przodem wygnać, a tyłem wpuścić. vorn lecken und hinten kratzen, z przodu lizać a ztyłu drapać; na oko przyiaźń, za oczy nieprzyiaźń.
Vorn abbeiſſen, z przodu odgryść.
Vorn abbrechen, z przodu odłamać.
Vornamen, *m.* przedimek. im Vornamen fehlen, w przedimku błądzić.
Vorn angehen, iść przodem.
Vornehmen, przed ſię brać, zaczynać; ſich etwas, zakładać ſobie co; zamyślać.

Vornehmen, das, przedsięwzięcie, zamyślanie; darauf bestehen, verharren, zostawać w swoim przedsięwzięciu.
Vorplaudern, baiać, trzepać; gadaiąc przeszkadzać.
Vorpfeiffen, przegrywać na piszczałce.
Vorragen, styrczeć, wyglądać, widać zkąd; aus dem Wasser, z wody; unter allen, z pomiędzy wszystkich. die Zähne vorragen, zęby styrczą.
Vorrath, m. sprzęt, gotowość, rzeczy przysposobione, nagotowane; an Getrayde haben, mieć gotowość zboża przysposobionego. grossen Vorrath an Proviant zusammen schaffen, wielką gotowość żywności przysposobić; an Essen und Trinken, przysposobienie iadła y napoiu. jährlicher Vorrath, roczna gotowość, przysposobienie na rok. 2) Vorrath, spiżarnia.
Vorrathsgewölbe, n. sklep na żywność, na spizę, spiżarnia.
Vorrecht, n. Recht, prawo; Vorzug, prawo pierszeństwa do czego; Begnadigung, przywiley; im Karten- und Würfelspiel. ręka.
Vorrede, f. przemowa; keine erdenken können, niemoc żadney przemowy wymyśleć; weit herholen, zdaleka przemowę zaczynać.
Vorredlein, n. przemowka, przedmowka.
Vorredner, m. Przemowca, Przedmowca.
Vorreih, m. im Tanzen, naypierwsze mieysce, rey, naypierwsza para w tańcu; haben, mieć.
Vorreiten, na koniu wprzod iechać.
Vorreiter, m. Rotmistrz.
Vorriß, m. w przod odrys, pierworys.
Vorrucken, pomknąć z iakiego mieysca; 2) wyrzucać na oczy, wymawiać: s. vorwerfen.
Vorruckung, f. wymawianie, wyrzucanie na oczy.
Vorsänger, m. śpiewak prym trzymaiący.
Vorsagen, dyktować, przepowiadać; einen etwas von Sylbe zu Sylbe, po syłabie komu, przepowiadać przyszłe.
Vorsagen das, przepowiadanie, to co: prorokowanie, wrożenie.
Vorsager, m. przepowiadacz, wrożek, wieszcz.
Vorsatz, m. postanowienie, umyślenie, przedsięwzięcie; von seinem abweichen, swoiego umyślenia odstąpić; wieder zu seinem kommen, znowu się wrocić do swoiego przedsięwzięcia. keinen andern Vorsatz haben als, niemieć żadnego innego przedsięwzięcia tylko aby; bey seinem verbleiben, zostawać przy swoiem zamyśleniu, postanowieniu. durch nichts von seinem Vorsatz abgeschreckt werden, niczym nie być odstraszonym od swoiego przedsięwzięcia; darauf beharren, upierać się przy swoiem przedsięwzięciu; ändern, odmienić; fassen, układać; einen davon abwendig machen, odwieść kogo od iego przedsięwzięcia. mit Vorsatze, aus Vorsatze, umyślenie z postanowienia, z przedsięwzięcia. mit dem Vorsatze, tą myślą; etwas thun, co czynić. der einen guten Vorsatz hat, ktory ma dobre przedsięwzięcie. den Vorsatz haben, to postanowienie u siebie mieć.
Vorschein, m. przeszłe światło. 2) zum Vorschein kommen, wychodzić na widok, odkryć się. der Betrug ist zum Vorschein gekommen, zdrada wyszła na widok, odkryła się, pokazać się.
Vorschieben, założyć, zasunąć, zaprzeć; den Riegel vor die Thür, zaporą drzwi zasunąć.
Vorschiebung, f. zasunięcie, założenie, zaparcie.
Vorschiessen, styrczeć, zkad. s. vorragen. 2) dodać; einem Geld, komu pieniędzy.
Vorschlag, m. warunek, wymowka, kondycyia; thun, czynić, położyć; annehmen, przyiąć; nicht annehmen, nieprzyiąć kondycyi, wymowki, warunku; sich nicht gefallen lassen, nieprobować, niechwalić czyiey kondycyi; lassen sich alle gefallen, chwalić wszystkie, zezwolić na wszystkie warunki, kondycyie, wymowki; rada, zdanie; pierworzut.
Vorschlagen, kondycyią podawać, zakładać, założyć.
Vorschmack, m. zakosztowanie, wprzod skosztowanie; des ewigen Lebens, wiecznego życia.
Vorschneiden, kraiać, pokraiać, rozbierać mięsne potrawy.
Vorschneider, m. Krayczy.
Vorschreiben, przepisać, przepisywać, przepisować. 2) einem der schreiben lernen soll, pierwszy wiersz napisać, temu co się pisać uczy.
Vorschreibung, f. przepisanie, przepis.
Vorschrift, f. przepis, wzor, prawidło; nach dieser Vorschrift, według tego przepisu.

Vorschub, *m.* ratunek, pomoc; einem thun, komu czynić; grossem im Kriege thun, wielką pomocą być komu na woynie. 2) zasowka, kłamka. s. Riegel.

Vorschuß des Weins, klarowne wino z samych iagod y samo wychodzące; an Gelde, założenie pieniądzmi kogo.

Vo[illegible]schwatzen, uszy nabiiać; einem [illegible]gläubigen viel, komu snadnowie[illegible]emu.

Vo[illegible]sehen sich, strzec się, chronić się, pa[illegible] er hat den Verstand nicht, sich vorzusehen, on niema rozumu do strzeżenia się; sich vor einem, mieć się na ostrożności przeciwko komu. kan man sich leicht vorsehen, można się łatwo ustrzec; vor etwas, czego się strzec. siehe dich vor, daß nicht, strzeż się aby nie. darinnen sehen sich die Menschen nicht vor, w tym się ludzie niestrzegą. nun siehet er sich vor, da es nicht nöthig ist, iak on się teraz strzeże kiedy niepotrzeba.

Vorsehen das, strzeżenie się, mienie się na ostrożności.

Vorsetzen. przekładać; einen einem Amte, posadzić kogo na iakiem urzędzie; der Flotte, nad flotą dać komendę; sich, zakładać sobie; etwas, co. ich habe mich vorgesetzt fortzugehen, ia sobie zakładam poiechać. man hat sich vorgesetzt, postanowiono, umyślono; zu sterben oder zu siegen, umrzeć albo zwyciężyć. ich habe mir vorgesetzt, ia to u siebie postanowiłem.

Vorsetzlich, dobrowolny, samochcąc.

Vorsetzlich, *adv.* umyślnie, samochcąc. das ist vorsetzlich geschehen, to się umyślnie stało; einem Unrecht thun, komu *samochcąc* krzywdę czynić; geschehen, dziać się; zuwider seyn, być komu przeciwnym.

Vorsichtig, opatrzny, przezorny; auf das künftige, na przyszły czas; im Schreiben, w pisaniu; in der Gefahr, w niebezpieczeństwie; urtheilen, przezorny sąd; seyn, przezornym, opatrznym być.

Vorsichtig, *adv.* ostrożnie, przezornie, opatrznie; reden, mowić; handeln, czynić; einrichten, stanowić; gehen, iść; etwas erwehlen, co wybierać.

Vorsichtigkeit, *f.* opatrzność, przezorność. mit aller Vorsichtigkeit gebrauchen, z wszelką przezornością.

Vorsingen, śpiewać pierwey, przodem przed inszemi.

Vorsingen das, *n.* śpiewanie pierwey, przed inszemi.

Vorsinger, *m.* w przod śpiewak.

Vorsingerinn, *f.* w przod śpiewaczka.

Vorsitz, *m.* pierwsze mieysce, pierwsze krzesło. s. Oberstelle.

Vorsitzen, siedzieć przed.

Vorsorge, *f.* staranie, troska; alle anwenden, wszystkie starania obrocić; grosse vorkehren, wielkie staranie obracać; vor einen tragen, staranie mieć o kiem.

Vorsorger, *m.* staraiący, staranie maiący.

Vorspann, *m.* zaprząg, koni do wozu; fodern, zaprzęgu się domagać.

Vorspannen, rozciągnąć; einen Vorhang vor das Bette, firankę przed łożkiem. 2) die Pferde vor den Wagen, konie zaprząc do wozu.

Vorspannung, *f.* zaprząg.

Vorspiel, *n.* pierwogra, przegrawanie. 2) przykład.

Vorspielen, przegrywać.

Vorspielend, przegrywaiący.

Vorspreche, w przod mowić, przepowiadać; komu. s. vorsagen. 2) prosić; für einen, za kiem. siehe Fürspruch.

Vorsprecher, *m.* dyktuiący, przepowiadaiący, komu.

Vorspringen, wyskakiwać.

Vorspringer, *m.* co skacze, wyskakuie przed kiem.

Vorsprung, *m.* przechodzenie, celowanie. einen grossen Vorsprung vor einem haben, przechodzić, celować kogo.

Vorspucken, dziw co przeznaczaiący czynić.

Vorspuckung, *f.* dziw przeznaczaiący co.

Vorstadt, *f.* przedmieście. in die Vorstadt gehen, iść na przedmieście. das in der Vorstadt ist, *adj.* przedmieyski.

Vorstand, *m.* pieniądze w przod zapłacone.

Vorstecken, zatchnąć, wyznaczyć; okować; ein Eisen vor etwas, żelazem co.

Vorsteckrose, roża z kamieni drogich wysadzana.

Vorstehen, być wystawionym, z czego, wyglądać z czego; vor der Stirn, z czoła. s. Hervorragen. 2) rządzić; einem Lande, iakiem kraiem; der Armee,

mee, rządzić, woyſkiem, komenderować woyſko; einer Stadt, rządzić iakiem miaſtem; dem gemeinen Weſen, rządzić rzecz poſpolitą; einer Sache ſchlecht, źle ſprawić iaki interes.

Vorſteherinn, *f.* Rządczyna, Wielkorządczyna.

Vorſtehung, *f.* rządy, rządzenie.

Vorſtellen, przekładać, przełożyć przed oczy; einem etwas, co komu. ich kan mir das wohl vorſtellen, ia to ſobrze mogę przed oczy ſtawić; einem etwas mit vielen Worten, komu co wielu słowami reprezentować.

Vorſtellung, *f.* reprezentowanie, ſtawianie przed oczy; eines Dinges, iakiey rzeczy. 2) obraz, wyobrażenie.

Vorſtrecken, wyciągnąć, rozciągnąć; dem Spieß, ſpiſę wyciągnąć, na dłuż podać. 2) pożyczyć; einem Geld, komu pieniędzy; poddać, dodać czego komu.

Vortägig, przededniowy.

Vortänzer, *m.* tanecznik w pierwſzey parze.

Vortanz, *m.* naprzod tańcować, rey wodzić w tańcu; thun, wodzić.

Vortheil, zyſk, pomoc, zarobek; wygoda; korzyść; ſchaffen, zrobić; davon haben, mieć z czego. auf ſeinen Vortheil ſehen, ſwoiego zyſku upatrywać; verabſäumen, niedbać o ſwoy zyſk. etwas zum Vortheil thun, czynić co dla zyſku. des Vortheils halber, dla zyſku; ſeinen eigenen nicht vergeſſen, ſwoiego własnego zyſku niezapominać. bey erſehenen Vortheil, przy upatrzonym zyſku. das halte ich für meinen Vortheil, to ia ſobie mam za moy zyſk; vor einen haben, mieć gorę nad kiem, mieć lepſzą ſpoſobność iak kto. das dienet uns zum guten Vortheile, to nam wielką pomocą ieſt. das iſt mein gröſter Vortheil, to ieſt naywiękſza moia pomoc; groſſen an etwas haben, mieć z czego wielki zyſk. für einen Vortheil achten, mieć za korzyść.

Vortheilhaftig, zyſkowny; pożyteczny, wygodny; pomocny; zarobny; wygraną przynoſzący; für einen, dla kogo, komu. 2) der auf ſeinen Vortheil ſiehet, zyſku, zarobku, wygody ſwoiey upatruiący.

Vortheilhaftig, *adv.* zyſkownie; wygodnie; z zarobkiem.

Vorthun, założyć, zaſunąć; zamknąć na co; den Riegel vor die Thüre, drzwi na zaporę, zaſuwką drzwi zaſunąć. 2) ſich, wybrnąć, wydobyć ſię z czego. 3) celować, przewyżſzać; vor andern, inſzych.

Vortrab, *m.* pierwſza ſtraż; der Armee, woyſka.

Vortrag, *m.* *propozycyia*, założenie, podanie; deutlicher, iaſna; bedarf keines Beweiſes, niepotrzebuie żadnego dowodu. dem Vortrage Beyfall geben, zezwolić na propozycyią, aprobować ią, przyiąć.

Vortragen, wynoſić; etwas vorher, co na przód, zkąd. 2) *proponować* przełożyć zakładać, założyć, podawać; einem etwas, co komu, donieść; etwas dem Rathe, co Senatowi; deutlich, iaſno; kürzlich, krotko; fleißig, eigentlich, ſummariſch, pilnie, w krotkiem zbiorze. 3) nieść przed; einem die Fackel, przed kiem pochodnią.

Vortreffen, celować, przechodzić; wychodzić nad co dłużey, wyżey.

Vortreflich, przedni, prześliczny, wyśmienity, przewyśmienity; celuiący, przechodzący; in den Künſten ſeyn, przedniem być w ſztukach. vortrefliche Tugend, Schönheit, przednia cnota, piękność; Verſtand, przedni dowcip, rozum. eine Frau von vortreflicher Schönheit, Pani przedniey prześliczney urody; Weisheit, przednia mądrość. ein Mann der in allen Dingen vortreflich iſt, człowiek przedni we wſzyſtkich rzeczach.

Vortreflich, *adv.* przednie; prześlicznie; przewyśmienicie.

Vortreflichkeit, *f.* przedniość; prześliczność; przewyśmienitość; des Gemüths, umysłu; des Verſtandes erlanget haben, nabyć przedniości dowcipu. 2) przewyżſzanie; vor den übrigen Thieren, inſzych zwierząt.

Vortrinken, pić do kogo.

Vortritt, *m.* przebieżenie pierwey.

Vortroupp, *m.* pierwſza ſtraż. ſ. Vortrap.

Vorüber, mimo; vor eines Augen etwas tragen, mimo oczow czyich co nieść.

Vorüberfahren, mimo iechać.

Vorüberfliehen, mimo lecieć.

Vorüberflieſſen, mimo płynąć.

Vorüberführen, mimo prowadzić, przeprowadzać.

Vorübergehen, mimo przechodzić; vor dem Meyerhofe, mimo wsi; vor dem Lager, mimo obozu; vor dem Hause, mimo domu.
Vorüber lassen, mimo puścić, opuścić, minąć.
Vorüberlauffen, mimo biegać, przebiegać, przebiegać się.
Vorüberreiten, mimo na koniu iechać, mimo ieździć.
Vorüberschiffen, mimo płynąć, mimo żeglować.
Vorüberschleichen, mimo się przemknąć, przemykać.
Vorübertragen, mimo nosić, mimo przenosić.
Vorübertreiben, mimo pędzić, przepędzać; das Pferd, konia; das Vieh, bydle.
Vorübung, *f.* pierwey się ćwiczenie.
Vorurtheil, *n.* ubieżone zdanie, uprzedzone zdanie; einen damit schaden, komu niem szkodzić; einem damit helfen, komu niem dopomoc; sich dafür fürchten, ubieżonych zdań się obawiać.
Vorwacht, *f.* furwacht, straż naypierwey stoiąca.
Vorwand, *m.* pretekst, pokrywka, pozor. unter dem Vorwande anbringen, pod pretextem co donosić. einen schönen Vorwand ergreiffen, bardzo piękny pretekst złapać. zum Vorwande dienen, za pretekst służyć. zum Vorwande nehmen, za pretekst brać, wziąć.
Vorweg, przed; prze, przodem, w przod.
Vorweg gehen, iść przodem. s. vorhergehen.
Vorwegkauffen, wprzod kupować.
Vorwegnehmen, wprzod wziąć przed kiem.
Vorwenden, rozciągnąć; za predekst dawać; die Unpäßlichkeit, słabość; die schlechten Zeiten, złe czasy; das Wetter, czas pogodny, albo niepogodny.
Vorwerk, *n.* folwark. auf dem Vorwerk seyn, na folwarku być.
Vorwerfen, posypować, posypać, rzucić; den jungen Hünern Futter, kurczętom ieść; dem Hunde etwas, psu kawał rzucić. 2) zarzucać; einem den schlechten Adel, komu nie szlachestwo zarzucać; einem die Armuth, komu iego ubostwo wyrzucać.
Vorwerts, na przeciwko, przodem.
Vorwissen, wprzod wiedzieć, przewiedzieć.
Vorwissen das, przewiedzenie, przewiadomość, pierwey wiadomość. mit eines Vorwissen, z czyią pierwey wiadomością.
Vorwitz, *m.* ciekawość.
Vorwitzig, ciekawy.
Vorwort, *n.* przezwisko, przedimek.
Vorwurf, *m.* zarzut, zarzucanie, zadawanie występku.
Vorzeichnen, przeznaczać, przeznaczyć.
Vorzeigen, pokazać wprzod.
Vorzeiger, *m.* ten co wprzod pokazuie, pokazuiący; eines Briefes, iaki list.
Vorzeiten, przeszłemi czasami, przed laty, kiedyś, niegdyś; redeten sie also, tak oni mawiali; waren sie in gutem Zustande, byli w dobrym stanie.
Vorziehen, przenosić, przekładać. 2) zasunąć; den Vorhang vor das Bette, firankę przed łożkiem, zasunąć firanką łożko; dać co przed czym.
Vorzug, *m.* prim, celowanie, pierwszy krok; einem geben, komu dać; zugestehen, przyznać; vor einem haben, mieć przed kogo; darum streiten, sprzeczać się o prym, o pierszeństwo.
Votiren, wotować, głos, kreskę dawać; zur Wahl, na elekcyi.
Votum, *n.* głos, Kryska.
Ur, głowa, początek, pra.
Uraltermutter, *f.* pra pra prababka.
Uraltervater, *m.* pra prapra, pradziad.
Uralt, starożytny; starodawny.
Urbar, bardzo dawny.
Urenkel, *m.* prawnuk.
Urenkelin, *f.* prawnuczka.
Urenkelfrau, *f.* prawnukowa.
Urgroßvater, *m.* pradziad.
Urhaub, ein Vogel, sowa.
Urheber, *m.* sprawca; einer Sache, iakiey rzeczy; des einheimischen Kriegs, domowey woyny; des Aufruhrs, rozruchu; Oyciec, rodzic.
Urheberinn, *f.* rodzicielka, sprawczyna.
Uringlas, *n.* szkło moczowe.
Urintreibend, mocz pędzący.
Urkunde, *f.* dokument, papiery, prawne; dowodzące, dowody. 2) świadectwo. s. Archiv.
Urkunden, świadczyć, świadectwem popierać.
Urlaub, *m.* pozwolenie. mit Urlaub sagen, z pozwoleniem mowić. einem den Urlaub geben, dać komu pozwolenie.
Ursache, *f.* przyczyna; ungereimte, nierozumna, niedo rzeczy; gerechte, sprawiedliwa; wahre, prawdziwa; falsche, fałszywa; suchen, finden, szukać

kać przyczyny, znaleść przyczynę; geben, dać przyczynę; seyn, być przyczyną; haben, mieć; auf einen schieben, na kogo złapać. du hast keine Ursache, warum, ty niemasz żadney przyczyny dla czego byś; woher nehmen daß, przyczynę zkąd wziąć ażeby. wahre Ursache, einer Sache beyfügen, prawdziwe przyczyny, iakiey rzeczy przydać; erdenken, wymyślić. nach der Ursache fragen, o przyczynę się pytać. aus was Ursache bist du her gekommen, z iakiey przyczynyś tu przyszedł. daran bist du Ursache, ty iesteś tego przyczyną.

Ursprünglich, początkowy, pierworodny; samorodny.

Ursprung, *m.* początek; eines Dinges finden, iakiey rzeczy znaleść; woher haben, mieć zkąd; der Krankheit, choroby. Ursprung alles Uebels, początek wszystkiego złego.

Urtheil, *n.* dekret, sąd; scharfes, ostry; billiges, słuszny; widriges, przeciwny; unbilliges, niesłuszny; ungerechtes, niesprawiedliwy. nach verständigern Leute Urtheile, podług sądu rozumnych ludzi; fällen, dekret uczynić o czym; umstossen, dekret znieść. nach meinem Urtheil, na moy rozsądek.

Urtheilen, sądzić; wohl, dobrze; redlich, rzetelnie; recht, dobrze; nach Recht und Billigkeit, według prawa y słuszności; unpartheyisch von einem, niestronnie sądzić o kiem. andere urtheilen lassen, dać inszym sądzić do sądzenia.

Urtheilfasser, *m.* dekretu dawca.

W.

W, ein und zwanzigster Buchstabe, des Teutschen Alphabeths. W dwudziesta pierwsza litera Niemieckiego Abecadła.

Waare, *f.* Towar; falsche, fałszywy; gute, ächte, dobry, szczery; die leichte abgehet, ktory się prędko rozprzedaie; böse, zły. mit den Waaren allenthalben herum gehen, z towarami wszędzie bywać; das Geld daran legen, na towar pieniądze łożyć. gute Waare verkaufft sich selbst, dobry towar sam się przedaie.

Wache, *f.* Warta, straż; halten, straż trzymać; bey dem Thore, u bramy; Soldaten darauf stellen, żołnierzy na warcie postawić; es ziehen andere darauf, insi na wartę ciągną. die Wache bestellen, wartę zostawić, warty porozstawiać. auf der Wache stehen, na warcie stać; vor dem Hauptquartier halten, przed gieneralną Leżą wartę trzymać.

Wachen, czuć, strzec, wartować; bis in die späte Nacht, aż pożno w noc; bis an den Tag, aż do dnia.

Wachen das, *n.* Warta, straż, czucie, niespanie, Warty odprawianie. mit Wachen zugebracht, niespiąc przepędzony.

Wachhaus, *n.* strażnica, dom strażniczny.

Wachmeister, *m.* Wachmistrz.

Wacholder, *m.* iałowiec, drzewo y iagody.

Wacholderbaum, *m.* iałowiec drzewo.

Wacholderbeere, *f.* iałowiec iagody.

Wacholderstrauch, *m.* Krzak iałowcowy.

Wacholdervogel, *m.* Kwiczoł.

Wacholderwein, *m.* wino iałowcowe.

Wachs, *n.* wosk; sehr weiches, bardzo miętki; weisses, biały; rothes, czerwony; zerlassenes, rozpuszczony. mit Wachs umgiessen, woskiem oblać; nach Gefallen bilden, lepić z wosku co się podoba. mit Wachs beschmieren, woskiem osmarować. aus Wachs poussiren, z wosku formować. mit Wachs bestreichen, überziehen, woskiem powlec, uwoskować; ein Täfelgen, stolik. Bestreichen mit Wachs, woskowanie, wywoskowanie. von Wachs, z wosku, woskowy. mit Wachs überzogen, powoskowany. ein klein Stückchen Wachs, odrobinka wosku. Wachs machen, wosk robić. voller Wachs, pełny wosku.

Wachsam, czuyny, strzegący, pilnuiący; Mensch, człowiek; Hund, pies; sehr wachsam, bardzo czuyny.

Wachsam, *adv.* czuyno ostrożnie; etwas versehen, czym zawiadywać. auf seiner Hut wachsam stehen, mieć się czuyno na ostrożności.

Wachsamkeit, *f.* czułość, czuyność, ostrożność. durch seine Wachsamkeit zu Wege bringen daß, swoią czuynością dokazać, że.

Wachsbilder, *plur.* woskowe obrazki.

Wachsen, rość, rosnąć. die Schnecken wachsen mit den Monden, ślimaki rosną

ſną z mieſiącem; wzbierać. die See iſt auſſerordentlich gewachſen, morze nad miarę zebrało. der Muth wächſt bey den Feinden, odwagi przybywa nieprzyiacielowi. der Haß gegen ſie wächſt, zawziętość przeciwko nim rosła. die Begierde wächſt mit den Jahren, chuć rośnie z laty. 2) *to co:* rodzić ſię; aus der Erde, z ziemi; in Holz und Blätter, w drzewo y w liście.

Wachsfackel, woſkowa pochodnia.

Wachsgelb, woſkożołty. wachsgelbes Kleid, woſko żołta ſuknia.

Wachshändler, *m.* Woſkownik, Kupiec woſkiem handluiący.

Wachskerzenmacher, *m.* Swiecarz, od woſkowych świec.

Wachslicht, *n.* Woſkowa świeca. mit einem Wachslichte vorleuchten, świecić przed kiem woſkową świecą.

Wachspflaſter, *n.* ſufz woſkowy.

Wachspoßirer, *m.* Woſkolepnik, z woſkulepnik.

Wachsſalbe, *f.* maść z woſku robiona.

Wachsſchabe, *f.* ein Wurm, robaczek mały pewny.

Wachsſtock, *m.* ſtoczek, woſkowy do świecenia.

Wachstafel, *f.* Wachsſcheibe aus den Bienenſtock, iak ſię z ula proſto bierze, nazywa ſię plaſtr. 2) Tafel mit Wachs überzogen, ſtolik woſkowany.

Wachsſtube, *f.* izba w ktorey warta ſiada.

Wachsthum, *m.* rośnienie; der Weinſtöcke, winnych drzewek.

Wachswinden, in den Bienſtöcken, Pierzga, albo przepierzenie w ulu dla pſzczoł.

Wachszieher, *m.* świecarz od robienia woſkowych świec.

Wachszieherinn, *f.* świecarka od świec woſkowych.

Wacht, *f.* ſtraż, warta. ſ. Wache, Wachshaus.

Wachtel, *f.* ein Vogel, przepiorka, ptak; ſchlägt, wabi.

Wachtelhund, *m.* wyżeł, legawy pies do przepiorek.

Wachtmeiſter, *m.* Wachmiſtrz.

Wackeln, auf beyden Seiten, chwiać ſię na obiedwie ſtrony.

Wackeln, das, *n.* chwianie ſię; der Zähne, zębow.

Wackelnd, chwieiący ſię; machen, chwieiącym ſię uczynić; die Zähne, ſprawić, aby ſię zęby chwiały.

Wackelung, *f.* chwianie; der Zähne, zębow; unanſtändige, bald rechts bald links, nieprzyſtoyne chwianie ſię to na prawą, to na lewą ſtronę.

Wacker, rzeſki, czerſtwy, żywy; ochotny.

Wacker, *adv.* rzeſko; czerſtwo, żywo, ochotnie.

Wade, *f.* an den Beinen, łytka, łyſtka, u nogi.

Waden, w brod iść, iechać; man kann leicht durch den Fluß, łatwo przez rzekę w brod można przeyść.

Wächſern, woſkowy.

Wächter, *m.* ſtroż.

Wächterinn, *f.* ſtrożka; ſtrażniczka.

Wächterthurm, ſtrażnica, wieża do ſtraży; *patrzenica, słowo w słowo z Łacin, ſpecula.*

Wächterzeichen, *n.* znak ze ſtrażnice.

Wägen, ważyć. 2) mit der Hand die Schwere ungefehr, ręką podnośić cię żar, patrząc wiele około ma ważyć.

Wäglein, *n.* ważka; małe ważki, *plur,* 2) kleiner Wagen, mały wozek, wozeczek.

Wähnen, domyślać ſię, mniemać. ſiehe Meynen.

Währ, *n.* an einer Thüre, zapora, zaporka; im Waſſer, zaſtawa; wrota wodne.

Währaepfel, iabłka na ſchowanie.

Währen, trwać. die Sache hat bis an den Mittag gewährt, rzecz aż do południa trwała. lange währen, długo trwać. die Berathſchlagung hat einige Tage gewährt, rada trwała kilka dni. der Regen hat die ganze Nacht gewährt, deſzcz całą noc trwał. *mowi ſię zwyczaynie,* całą noc lał, ſzedł. viel Jahre währen, wiele lat trwać.

Währemd, trwaiący. 2) przy; während der Mahlzeit, przy obiedzie; przez. während der Zeit, przez wſzyſtek czas.

Währmann, *m.* rękodawca, rękoymia; ſprawca, Uczyńca.

Währung, *f.* trwanie.

Wälzen, taczać, po czym, toczyć po czym; einen Stein, kamień; im Kothe, tarać w błocie; przewracać co okręgłego, obracać ſię. 2) von ſich, etwas, umknąć co od ſiebie; zwalać; die Schuld auf einen andern, winę zwalać na kogo inſzego.

Wälzung, *f.* toczenie, taczanie, obracanie, przewracanie po czym, przewalanie.

Wahr, włokno.

Wärme,

Wärme, *f.* ciepło, *f. n.* sehr grosse, bardzo; garzu grosse, nazbyt wielkie; gemäßigte, mierne; ohne Rauch, bez dymu. ohne Wärme nicht wachsen konnen, bez ciepła nie moc rość; vergehet, wychodzi, die Traube wächst von der Sonnen Wärme, iagoda rośnie od ciepła słonecznego. mittelmäßige Wärme, letnio.

Wärmen, grzać, cieplić. wieder wärmen, odgrzać, odgrzywać; das Essen, iedzenie odgrzać.

Wärmer, *m.* grzeiący, odgrzewacz, zagrzewacz.

Wärmerinn, *f.* grzewaczka, odgrzewaczka.

Warmpfanne, *f.* faierka do grzania; das Essen darauf setzen, iadło na faierce postawić.

Wärmung, *f.* grzanie, zagrzewanie, odgrzewanie; odgrzanie, zagrzanie.

Wärzlein, *n.* brodaweczka,

Wäsche, *pl.* bielizna, chusty.

Wäscher, *m.* pracz; der etwas rein wäscht, ktory pierze chusty, aby białe *pyły*: 2) Plauderer, baia, gawęda.

Wäscherinn, *f.* praczka.

Wässericht, wodny, wodnisty; Feld, wodne pole.

Wässerlein, *n.* wodka, *to iest*: woda maleńka.

Wässern, wodą polewać. der Brunnen wässert die umliegenden Felder, żrzodło polewa, w kolo leżące pola. der Nil wässert Egypten, Nil polewa Egipt. 2) moczyć, wymoczyć; eingesalzene Eßwaaren, moczyć nasolone rzeczy do iedzenia.

Wässerung, *f.* wodą polewanie.

Waffen, *plur.* woyna, walki, *plur.* fremde, obca, woyna; einheimische, domowe walki, domowa woyna; gerechte, ungerechte, sprawiedliwa, niesprawiedliwa; schädliche, szkodliwa; gottlose, niezbożna; schöne, piękna woyna, piękne walki. 2) *właściwie znaczy*: broń, oręż; wegwerfen, niederlegen, bron położyć rzucić na ziemię; nehmen, broń odebrać, orez odebrać; ergreiffen, porwać się do oręża, do broni; anschaffen, broń gotować; schmieden, broń kować. zu den Waffen greiffen, wziąć się za oręż, do oręża się wziąć. in den Waffen seyn, być przy orężu, przy broni; tragen, oręż nosić. allen Streit mit den Waffen schlichten, niezgodę orężem uspokoić. sich mit den Waffen an seinen Feinden rächen, mścić się orężem na swoich nieprzyiaciołach. ohne Waffen, bez bronny, bez bronnego. das Volk in die Waffen bringen, ludzi zbroić, orężem uzbraiać.

Waffenschmidt, *m.* Płatnerz.

Waffenschmiede, *f.* kuźnia, kowalnia płatnerska.

Waffenträger, *m.* zbroionośnik.

Waffnen, zbroić, uzbraiać. s. Rüsten.

Wagamt, *n.* ważnika urząd.

Wagbalke, *m.* pręt poprzeczny u wagi.

Wagbälklein, szal kołowrot.

Wage, *f.* waga. mit einer Goldwage etwas abwägen, co złotniczą wagą zważyć. gleiche Wage, rowna waga. 2) des Himmels, na niebie, Znak niebieski, Waga. die Sonne ist in der Wage, słońce iest w wadze. 3) Wagebalken, pręt przecz idący u wagi. 4) einander die Wage halten, rowno ważyć, nieprzeważać.

Wagehals, *m.* śmiałek. *prov.* y śmiałkow psy kąsaią.

Wagkloben, *m.* szal rękoieść, szalkluba, w ktore y się szala prze waża.

Wagen der, *m.* woz, poiazd. auf einen vierspännigen Wagen fahren, na poczworno zaprzężonym wozie iechać; damit halten, woz trzymać. vom Wagen geworfen werden, z wozu być zrzuconym. auf den Wagen heben, setzen, podnieść wsadzić na woz. vom Wegen herunter heben, z woza ściągnąć. auf den Wagen steigen, na woz wsieść. der auf einem Wagen fährt, ktory wozem, na wozie, iedzie; umwerfen, woz wywrocić. auf dem Wagen sitzen, na wozie siedzieć. was ist auf dem Wagen? co iest na wozie? einen auf dem Wagen führen, kogo na wozie wieść, auf dem Wagen laden, na woz ładować. zum Wagen gehörig, *adj.* wozowy. 2) am Himmel, na niebie, gwiazda, woz niebieski; der grosse, większy; der kleine, mnieyszy.

Wagen, śmieć, ważyć się, ośmielić się, odważyć się; einen etwas zu fragen, pytać się kogo o co. etwas grosses wagen, ważyć się na co wielkiego; die That zu vollführen, iakiego czynu dokazać. sich in Gefahr wagen, odważyć na niebezpieczeństwo. sich mitten unter die Feinde wagen, śmiało wpaść we środek między nieprzyiacioł. sein Leben für einen wagen, swoie

ſwoie życie za kogo ważyć. das äuſſerſte wagen, na oſtatnią ſię odważyć. es nicht weiter wagen, daley ſię nie odważać, nie podawać. ſein Hab und Gut wagen, ſwoy maiątek ſwoie dobro na co ważyć. ein Treffen auf ſeine Gefahr wagen, odważyć ſię na potyczkę ze ſwoiem niezbieczeńſtwem.

Wagen, das, *n.* śmiałość, *w tym ſenſie co* śmiały uczynek; śmienie, ważenie ſię, odwaga.

Wagenachs, *f.* oś u wozu.

Wagenburg, *f.* Tabor; ſchlagen, Tabor zrobić.

Wagendecke, *f.* przykrycie nad wozem.

Wagenkäſtgen, *n.* puklad.

Wagenmeiſter, *m.* ſtarſzy wozowy, Podkoniuſzy.

Wagenpferd, *n.* koń wozowy.

Wagenſchmiere, *f.* maź do ſmarowania koł.

Wagenſeil, *n.* poſtronek od wozu.

Wagenwinde, *f.* żoraw do ciągnienia ciężaru.

Wagkunſt, *f.* Sztuka ważenia.

Wagmeiſter, *m.* Ważnik.

Wagmeiſteramt, *n.* ważniſtwo, urząd ważnika.

Wagner, *m.* ſtalmach, co wozy robi.

Wagrecht, rownoważny, rownoważący; rownowymierzony; Ebene, Fläche, rownowymierzona rownina, płaſzczyzna.

Wagſchale, *f.* ſzala, u wagi; etwas in eine legen, położyć co na iedney ſzali.

Wagſpiel, *n.* gra na odwagę, na śmiałe, na ſzczęście.

Wagzünglein, *n*, ięzyczek, głobik u wagi.

Wahl, *f.* obieranie, obranie; *elekcyia*; wybor, brak; der Worte, słow. einem die Wahl laſſen, komu dać na wybieranie, ohne Wahl machen, żadnego braku, wyboru nieczynić. die Wahl ſtehet bey dir, wybor brak wolny ci ieſt. wird die Wahl bey dir ſtehen, daß du redeſt? przy tobie będzie obranie czy maſz mowić? du ſollſt die Wahl haben, ob du &c. ty maſz wolne obranie, ieżeli.

Wahlcapitulation, *f.* Umowa Ceſarſka z Rzeſzą Niemiecką przy elekcyi.

Wahlreich, *n.* Wolne w obieraniu Kroleſtwo.

Wahlſpruch, *m.* przysłowie.

Wahltag, *m.* dzień ſeymu obieralnego.

Wahn, *m.* zdanie, mniemanie; zweifelhafter, przeciwne; falſcher, fałſzywe; der Menſchen, ludzi o czym; böſer, złe; gefährlicher, niebezpieczne, ſchädlicher, ſzkodliwe: darauf bringen, przywieść, do iakiego zdania; darauf gerathen, przypaść na iakie zdanie. in den Wahn ſtehen, być w iakim zdaniu; benehmen, wybić komu zdanie z głowy; fahren laſſen, porzucić iakie zdanie.

Wahnſinnig, ſzalony, co od rozumu odſzedł. ſ. Unſinnig.

Wahnſinnigkeit, *f.* ſzaleńſtwo, odeście od rozumu.

Wahnwitz, *m.* odeście od rozumu.

Wahr, prawdziwy. das wahre und falſche beurtheilen, unterſcheiden, rozſądzić, rozeznać co prawdziwe co fałſzywe. es kann mehr wahr, als nicht ſeyn, więcey być nie może iak iedna prawda. wahre Freundſchaft, prawdziwa przyiaźń. ich will ſagen, was wahr iſt, ia powiem co ieſt prawdziwego. wahre Ehre, prawdziwa cześć prawdziwa zacność. für wahr halten, za prawdziwe trzymać. es iſt niemahls alles wahr was geſaget wird, nigdy nie ieſt to wſzyſtko prawdziwe, co mowią. *adv.* prawdziwie, do prawdy.

Wahre, *f.* towar. ſ. Waare.

Wahrhaft, prawdziwy. 2) der die Wahrheit ſaget, ktory prawdę mowi. *także* prawdziwy. er iſt mehr wahrhaft, als dieſes, tamten ieſt prawdziwſzy iak ten tu. wahrhaftige Urſachen, prawdziwe przyczyny.

Wahrhaftig, *adv.* prawdziwie; ſo genannt werden, tak być nazwanym. wahrhaftig und frey reden, prawdziwie y wolno mowić.

Wahrhaftigkeit, *f.* prawda, prawdziwość.

Wahrheit, *f.* prawda; ewige, wieczna; bittere, gorzka; tiefverſteckte, głęboko ukryta; angenehme, beſchwerliche, deutliche, przyiemna, przykra, iaſna; bloſſe, ſzczera; verſtellete, zmyślona; liegt verborgen, leży utaiona. Liebhaber der Wahrheit, miłośnik prawdy, kochaiący prawdę. deſſen Ohren vor der Wahrheit verſtopft ſind, uſzy przed prawdą zamykać. der Wahrheit näher kommen, zbliżać ſię ku prawdzie. ſich der Wahrheit widerſetzen, prawdzie ſię ſprzeciwiać. Unterſuchung der Wahrheit, ſzukanie prawdy.

prawdy. aus einem die Wahrheit erpressen, wycisnąć z kogo prawdę powiadać. etwas für die Wahrheit sagen, co za prawdę powiadać. die Wahrheit zu sagen, prawdę mowiąc.

Wahrnehmen, uważać, postrzegać, wypatrywać; fleißig, pilnie; genau, stets, należycie, nieustannie; die Zeichen, znaki; alle seine Bewegungen, czyie wszystkie ruszenia; was einer verrichtet, co kto czyni; was vorgehet, co się dzieie. 2) mieć na co uwagę, mieć staranie o co; uważanie, postrzeganie.

Wahrnehmung, f. uważanie, postrzeganie, postrzeżenie.

Wahrredend, prawdę mowiący.

Wahrsagen, wieszczyć, wrożyć.

Wahrsagen, das, n. wrożenie, wieszczenie.

Wahrsager, m. Wieszcz, wrożek wieszczek. den Wahrsager fragen, Wieszcza się radzić; aus der Hand, z ręki wrożek.

Wahrsagergeist, m. duch wieszczy, duch wrożący.

Wahrsagerinn, f. wrożka, wieszczka.

Wahrsagerisch, wieszczowy, wrożny.

Wahrsagerkunst, f. sztuka wieszczenia, wrożenia; abergläubische, zabobonna.

Wahrsagerstab, m. laska wieszczowa, wrożkowa.

Wahrsagung, f. wieszczenie, wrożenie; natürliche, naturalna. s. Weissagung.

Wahrscheinlich, podobny do prawdy, prawdo pozorny; will er die Erzehlung haben, on chce mieć opowiedzenie prawdo pozorne, do prawdy podobne. es ist wahrscheinlich daß, to iest to prawdy podobna że. es ist nicht wahrscheinlich, to niepodobna do wiary. fragen was, am wahrscheinlichsten sey, pytać się co by naypodobnieyszego do parwdy było. man glaubt es desto leichter, weil es wahrscheinlich zu seyn scheinet, tym to snadniey wierz iż się podobnieysze do prawdy zdawało.

Wahrscheinlich, adv. podobnie do prawdy, prawdo pozornie; etwas erdichten, co wymyślić.

Wahrscheinlichkeit, f. prawdy podobieństwo. mit Wahrscheinlichkeit einen betrügen, prawdy podobieństwem kogo zwieść.

Wahrzeichen, n. znak prawdy; geben, dać. zum Wahrzeichen dienen, za znak prawdy służyć.

Wald, m. Farbe, Kraut, zum Blaufärben, Farbownik, ziele, z ktorego ta bliczki błękitey farby robią.

Waise, f. Waisenkind, ohne Eltern, sierota, dziecię co nie ma ani oyca ani matki; ein Knabe der keinen Vater hat, syn ktora oyca nie ma.

Waisenhaus, n. sierocy śpital, sierocy dom, sierotnia, sierotalnia, śpital na sieroty.

Waisenvater, m. Starszy nad Sierotalnią.

Waißlein, n. sierotka, sieroteczka.

Walke, f. folusz, wałkownica; wałkownistwo. das Tuch in die Walke geben, sukno dać do foluszu, do wałkownicy.

Walken, wałkować; das Tuch, sukno, aby duchtowne było. 2) einen mit den Fäusten walken, kogo pięściami otłuć.

Walker, m. folusznik, wałkownik.

Walkerkunst, f. Wałkownistwo, folustwo.

Walkmühle, f. folusz, wałkownica.

Walkmüller, m. folusznik.

Wald, m. las; sehr grosser, bardzo wielki; ungeheurer, straszne wielki; sehr verwachsener, bardzo zarosły; gemeiner, pospolity; darinnen keine Weide ist, w ktorym niemasz żadnych pastwisk; darinnen man das Holz fällt, w ktorym drzewo rąbią; voller grossen Bäume, pełny wielkiego drzewa. sich in einem Wald verstecken, skryć się w lesie. in den Wäldern zerstreut seyn, po lasach być rozpierzchnionym. mitten im Walde, mieysce we srzodku lasu; finster von grossen Bäumen, ciemny od wielkich drzew; auf dem Berg, stoi na gorze; liegt zwischen uns und dem Feinde, leży między nami y nieprzyiacielem; lieget auf dieser Seite, leży po tey stronie; fängt sich hier an, zaczyna się ztąd; darinnen es viel Eichen giebt, w ktorym wiele żołędzi bywa; lustiger, gay, borek. aus dem Walde, adj. leśny. voller Wälder, pełny lasow. zum Walde werden, lasem się stawać, w las się obracać. wie man in den Wald schreyet, so schallet es wieder heraus, iak w lesie wołaią, taki się odgłos rozlega.

Waldbeer, f. ein Gewächs, roślina pewna, z Grec. drymopogon.

Waldbruder, m. pustelnik w lesie. leśny mieszkaniec.

Waldcypreß, f. leśny cyprys.

Walddistel, *f.* ostokrzew, *krzewina.*
Walddorn, *m.* leśna tarnina.
Waldesel, *m.* leśny osieł.
Waldfahren, ein Kraut, paproć, ziele.
Waldförster, *m.* leśniczy, leśny.
Waldfrau, *f.* kobieta w lesie mieszkaiąca.
Waldgott, *m.* leśny bożek, Faunus.
Waldgöttinn, *f.* leśna bogini.
Waldhonig, *m.* miod leśny.
Waldhorn, *n.* Wałtornia, 2) trąbka myśliwska.
Waldhornist, *m.* Waldhornbläser, Wałtornista.
Waldicht, leśnisty; Berge, gory leśniste, lasami zarosłe.
Waldkresse, *f.* ein Kraut, leśna rzerzucha.
Waldlerche, *f.* ein Vogel, dzierlatka ptak.
Waldmännlein, *n.* satyr, leśny człeczek.
Waldmann, *m.* leśny człowiek.
Waldmaus, *f.* leśna mysz, borowa mysz.
Waldmeister, *m.* leśniczy.
Waldnessel, *f.* leśna pokrzywa.
Waldreben, *f.* ein Gewächse, barwinek, wołowy ięzyk, *ziele.*
Waldteufel, *m.* Satyr.
Wall, *m.* wał. eine Stadt mit einem Wall umgeben, dać około iakiego miasta wał. mit einem Wall befestigen, umocnić wałem; sich darauf stellen, na wale stanąć. einen Wall aufwerfen, wał usypać. einen dreyfachen Wall machen, troisty wał dać; ist zehn Fuß hoch und breit, iest na dziesięć stop wysoki, szeroki, gruby. zum Wall gehörig, *adj.* wałowy.
Wallach, *m.* wałach, koń rznięty. 2) einer aus der Wallachey, Wołoch, człowiek z Wołoch.
Wallachey, *f.* Wołochy.
Wallen, wrzeć. bis es aufhört zu wallen, aż przestanie wrzeć. wallend Wasser, wrząca woda. 2) piergrzymować, wędrować.
Wallfahrt, *f.* pielgrzymka z nabożeństwa.
Wallfahrten, pielgrzymować z nabożeństwa.
Wallfahrter, *m.* pielgrzym z nabożeństwa.
Wallfisch, *m.* Wieloryb. vom Wallfische, *adj.* wielorybi.
Wallfischfang, *m.* wielorybow łowienie.
Wallstadt, *f.* boy, plac bitwy. 2) mieysce sądowe.
Wallstein, *m.* walec.
Walten, czynić. schalten und walten wie man will, czynić iak się podoba. walts Gott! dałby to Bog!
Walze, *f.* walec do ciągnienia.
Walzicht, walcowaty.
Wammes, *n.* Kaftan; des Frauenzimmers, Korset.
Wankelbar, niestateczny.
Wankelmüthig, niestateczny; gegen einen seyn, niestatecznym być dla kogo. s. Unbeständig.
Wankelmüthig, *adv.* niestatecznie.
Wankelmüthigkeit, *f.* niestateczność.
Wanken, chwiać się; auf beyden Seiten, na obiedwie strony. die Gemüther wanken, umysły się chwieią. der Sieg wanket, zwycięstwo się chwieie.
Wanken, das, *n.* chwianie się.
Wand, *f.* ściana; blosse, goła; gemeine mit einem, spolna z kiem; dichte ohne Schwibbögen, cała bez framug; darzwischen, po między czym; weisse, biała; dicke, gruba; äusserste, zedworna; aus Lehm und Stroh, z gliny y plew; trockene, sucha; feuchte, wilgotna. eine Wand durch eines andern Hof führen, ścianę prowadzić przez cudze podworze; niederreissen, obalić; mit Gemählden behängen, ścianę powieszanemi obrazami ustroić. die Wand fällt ein, ściana upada; von Ziegeln aufführen, z cegły ścianę wywieść; mit Marmor bekleiden, marmorem przyoblec. baufällige Wand, obalona ściana.
Wandel, *m.* chodzenie. 2) *to co*: życie, führen, sprawianie się; frommer, cnotliwe; ruhiger, spokoyne; rühmlicher, sławne. unsträflichen Wandel führen, nienaganne prowadzić życie.
Wandelbar, odmienny, zmienny. s. veränderlich.
Wandelbarkeit, *f.* odmienność, zmienność.
Wandelbarlich, *adv.* odmiennie.
Wanderbündlein, *n.* tobołek podrożny.
Wanderer, *m.* wędrowny.
Wandern, wędrować. s. Gehen.
Wandern, das, *n.* wendrowanie.
Wanderschaft, *f.* wędrowka; von einem Ort zu den andern, z iednego mieysca na drugie.
Wandersmann, *m.* wędrowny, wędruiący.
Wanderstab, *m.* laska wędrowna.
Wange, *f.* lic, część twarzy; iagoda. s. Backe.

Wann, *conj.* kiedy; ieżeli.
Wannenhero, dla czego.
Wanne, *f.* hölzernes Gefäß, długawe naczynie, wanna.
Wanst, *m.* brzuszysko, pampuch, kałdun; unersättlicher, nienasycony. der nur auf seinen Wanst denkt, co tylko o brzuchu myśli.
Wanze, *f.* pluskwa. ein Bette voller Wanzen, łożko pełne pluskiew.
Wapen, *n.* herb.
Wapenkunst, *f.* sztuka robienia herbow, heraldyka.
Wapenrock, *m.* paludament.
Wardein, *m.* in den Münzen, Probierz, w mennicy, *po fr.* essayeur.
Warlich, zaiste, dalibog; prawdziwie, do prawdy.
Warm, ciepły; Sommer, ciepłe lato. warme Speisen, ciepłe potrawy. warmes Wasser, ciepła woda. warm werden, grzać się; vom Feuer, od ognia; in der Sonne, na słońcu. warm machen, grzać. wieder warm werden, znowu się rozgrzewać; von der Bewegung, od ruszania. etwas warm halten, co ciepło trzymać.
Warnen, przestrzegać, napominać; als ein Freund, po przyiacielsku; fleißig, pilnie; daß er sich hüte, aby się strzegł; vorher, przed tym, pierwey.
Warnen, *n.* napomnienie, przestrzeganie.
Warnung, *f.* przestroga, napomnienie. sich etwas zur Warnung dienen lassen, mieć sobie co za przestrogę.
Warte, *f.* strażnica, warta; worauf man sich nach den Feinden umsiehet, z ktorey nieprzyiaciela upatruią; einen darauf stellen, kogo na strażnicy postawić.
Warten, czekać; schon lange, iuż długo; auf einen, na kogo. warte ein wenig, czekay, poczekay trochę. sich müde gewartet haben, z fatygować się, zdrętwieć czekaiąc. jedermann wartet darauf, każdy czeka na to; auf Gelegenheit, na okazyią, okazyi czekać. 2) *to co*: obliegen seiner Nahrung, starać się o swoie pożywienie; seines Amts, sprawować swoy urząd. 3) einen Kranken, służyć choremu, pilnować chorego, siedzieć przy chorym.
Warten, das, czekanie, oczekiwanie.
Wartegeld, *n.* zasługi, płaca za służbę.
Wartung, *f.* służenie, staranie, pilnowanie.
Warze, *f.* brodawka. voller Warzen, pełny brodawek. 2) an einer Weiberbrust, cycek.
Warum, czemu, dla czego, przeco. ich wundere mich, warum du mich verklagest, ia się dziwuię, czemu się ty na mnie skarżysz. du wirst mich fragen warum, ty się mnie będziesz pytał czemu. sage warum bist du hergekommen, powiedz po co tu przyszedłeś.
Was? co? hast du gethan? coś ty zrobił? was meynest du? co ty rozumiesz? was ist das für eine Freude? co to iest za radość? was soll ich sagen? coż mam mowić? was willst du mehr? czego chcesz więcey? was noch übrig ist, co się ieszcze zostaie.
Waschbecken, *n.* miednica, umywalnia.
Waschen, myć; prać; płukać; die Hände, myć ręce. 2) gawędzić. s. plaudern.
Waschen, das, *n.* mycie, pranie.
Waschfaß, *n.* naczynie do umywania, do prania.
Waschgeschirr, *n.* naczynia do umywania; do prania.
Waschhaftig, gadatliwy, gawęda. *adv.* gadatliwie.
Waschhaus, *n.* pralnia.
Waschkübel, *m.* wanienka, tryfus do prania.
Wasser, *n.* woda; süsses, słodka; kaltes, zimna; vom Regen, deszczowa; fliessendes, zawsze płynąca; trübes, mętna. Seewasser, z morza, morska; schönes, piękna; salziges, słona; reines, czysta; warmes, ciepła; heisses, siedendes, gorąca, wrząca; abgesottenes, wywarzona; laulichtes, letnia; frisches, świeża; helles, iasna, przezroczysta; gesundes, zdrowa; aus dem Brunnen, ze zdroiu, zdroiowa; dienlich zu trinken, dobra do piiania; schlammigtes, mulna; natürliches, rodowita; aus einem Flusse, z rzeki, rzeczna; angenehmes, przyiemna; stilles, cicha; von Bergen, z gor, gorna woda; aus dem Sumpfe, z kałuży; schädliches, szkodliwa, zaraźliwa; verdorbenes, zepsuta; vieles mit Kunstmaschinen aus der See zu schöpfen, wiele wody kołami y inszemi machinami z morza ciągnąć; unter die Erde in die Häuser leiten, po pod ziemię, ziemią, do domow wodę prowadzić. aus den Flusse leiten, z rzeki prowadzić; im Graben, stoi w dołach; auf der Saat, po zasianey roli; aus der Luft regnet, spada z powie-

trza, pada na doł; läufft durch eine Röhre, biegnie ciasnym kanałem, rurą; breitet sich weit aus, rozszerza się daleko; springet aus einer Röhre, z rury wyskakuie, wytryskuie; ist 2 bis 3 quer Finger tieff, głęboka iest na dwa albo na trzy palce poprzecz położone. Mangel am Wasser, niedostatek wody. Ueberfluß an Wasser, obfitość wody, po dostatkiem wody; fliesset aus einem hellen Brunnen, płynie z iednego iasnego źrźodła. das Fliessen des Wassers, płynienie wody; Leitung, prowadzenie wody; Schöpfung, czerpanie, ciągnienie wody. die Pferde gehen mit dem Wagen durchs Wasser, konie idą z wozem przez wodę. ins Wasser fallen, w wodę wpaść. wildes Wasser, potok wody. nach Wasser gehen, po wodę iść. zu Wasser und Lande, wodą y lądem; im Brunnen tragen, wo dę do studni nosić, temu dawać co ma. einem etwas zu Wasser machen, popsuć, zniszczyć czyi zamysł. zu Wasser werden, na złe się udać, na nic wyść; tritt, steigt ihm in die Augen, łzy mu w oczach stoią. fast ganz mit Wasser umgeben seyn, prawie całym być wodą otoczonym. sich ins Wasser begeben, w wodę wleść; sich schnell darüber setzen lassen, dać się prędko przez wodę przeprawić, przewieść.

Wasserbeschreibung, *f.* wodopisanie.
Wasserblase, *f.* bańka na wodzie.
Wasserbläsgen, *n.* auf der Haut, krosta wodnista na skorze.
Wassereymer, *m.* wiadro do czerpania wody. 2) das Feuer damit zu löschen, wiadro do gaszenia ognia.
Wasserfall, *m.* upust, wodny spadek.
Wasserfaß, *n.* naczynie na wodę.
Wasserfluth, *f.* powodź, wylanie wod; von Austretung der Flüsse, od wylania rzek.
Wasserführer, *m.* wodwoda, wodwodnik.
Wasserfurth, brod.
Wassergang, *m.* wodowod, wodochod, wody ponik.
Wassergefäß, *n.* naczynie na wodę.
Wassergelte, *f.* faska na wodę, zlewanka.
Wassergraben, *m.* doł, row na wodę.
Wasserguß, *m.* wylanie wod, potop.
Wasserhalter, *m.* studnia do trzymania wody.
Wasserhaus, *n.* przykrycie, zamknięcie wody.
Wasserhuhn, *n.* łyska, ptak.
Wasserhund, *m.* pies co na wodę chodzi.
Wasserigel, *m.* ież wodny.
Wasserkraut, *n.* porost ziele.
Wasserkrug, *m.* dzban na wodę.
Wasserkünstler, *m.* wodwodnik.
Wasserkunst, *f.* wodwoństwo. 2) Maschine das Wasser wohin zu bringen, machina do prowadzenia wody.
Wasserlauff, *f.* koryto, łoże ktorym woda biegnie.
Wasserleiter, *m.* Wodwodnik, wodzbiernik, Rurmistrz.
Wasserleitung, *f.* wodwiedzenie, wod prowadzenie.
Wassermann, *m.* Gestirn am Himmel, wodnik gwiazda na niebie.
Wassermaus, *f.* mysz wodna.
Wassermühle, *f.* wodny młyn.
Wassernatter, *f.* wąż wodny.
Wassernuß, *f.* kolący orzech.
Wassernymphe, *f.* wodna nimfa.
Wasserpfahl, *m.* koł wodny, pal.
Wasserpfeffer, *m.* rdest biały.
Wasserpferd, *n.* koń wodny.
Wasserpumpe, *f.* pompa wodna.
Wasserrabe, *m.* wodny kruk ptak.
Wasserrad, wodne koło.
Wasserreich, obfity w wodę, obfituiący w wodę.
Wasserröhre, rura ktorą woda idzie.
Wassersammlung, *f.* zbior wody.
Wasserscheidung, *f.* rozdzielenie wod.
Wasserschlange, *f.* wodny wąż.
Wasserschnecke, *f.* ślimak wodny.
Wasserschöpfend, wodę czerpaiący.
Wasserspinne, *f.* paiąk wodny, w wodzie siadaiący.
Wasserspritze, *f.* sikawka, spryca, do ciskania wody.
Wasserstein, *m.* woraus das Vieh säufft, kamień u wody na ktorym bydło stawa piiąc.
Wasserstrudel, *m.* wier, warzakręt, na wodzie.
Wassersucht, *f.* puchlina.
Wassersüchtig, napuchły, puchlinę maiący.
Wassersuppe, *f.* polewka z wody gotowana.
Wassertaucher, *m.* Nurek co nuruie pod wodą.
Wasserthier, *n.* wodny zwierz, wodna bestyia.
Wasserträger, *m.* wodnośnik, ten co wodę nosi.
Wassertrinker, *m.* ten co wodę piia.
Wassertrog, *m.* koryto wodne, na wodę.

Wassertümpel, *m.* ściek wodny, dokąd woda ścieka.
Wasseruhr, *f.* wodna klepsydra.
Wasservogel, *m.* ptak wodny.
Wasserwage, *f.* wodna waga.
Wasserweide, *f.* wodna wierzba.
Wasserwirbel, *m*, wier na wodzie.
Wasserwoge, *f.* nurt, wał, na wodzie.
Wate, *f.* ein Fischnetze, niewod, gatunez sieci.
Waten, w brod iść; durch einen Fluß, przez iaką rzekę.
Watsack, *m.* sak, siatki wodney gatunek.
Woywode, *m.* Woiewoda, w Polszcze Senator.
Weben, tkać, dziergać; ein Netze, darinnen man selbst gefangen wird, siatkę dziergać, w ktorą kto sam wpadnie.
Weben, das, *n.* tkanie.
Weber, *m.* tkacz, knap.
Weberarbeit, *f.* tkacza robota.
Weberbaum, *m.* naczynie tkackie do rozciągnienia na niem tkanki: wał, Nawoy.
Weberblatt, *n.* płocha, *f. f.*
Webergade, *f.* tkastwo.
Weberhandwerk, *n.* tkackie rzemiesło.
Weberinn, *f.* Tkaczka.
Weberkamm, *m.* Płocha. *f. f.*
Weberkunst, *f.* tkackie rzemiesło.
Weberrüstung, *f.* naczynie tkackie.
Weberschiflein, *n.* Czołnek tkacki do przerzucania nici.
Weberspühl, *m.* cewka.
Weberstät, *f.* tkacka izba, tkalnia.
Weberstuhl, *m.* tkacki warsztat.
Webertritt, *m.* podnożki tkackie.
Weberwerk, *n.* tkacka robota.
Weberzettel, *m.* osnowa.
Wechsel, *m.* zamiana, zmienienie. mit einem wechseln, z kiem na zamiany iść. durch den Wechsel der Zeit, przez odmianę czasow; der Dinge, rzeczy przemiana; der Arbeit und der Wollust, pracy y roskoszy. 2) mit Gelde Wechsel treiben, weksel prowadzić, bankierem być; dabey banquerott werden, bankrutem w banku zostać. Wechselbalg, podrzutek, podrzucone dziecię.
Wechselbank, *f.* bank, zamianne pieniądze.
Wechselbrief, *m.* list, karta, na Weksel.
Wechselgeld, *m.* pieniądze na weksel przysłane.
Wechseljahr, *n.* zły rok.
Wechseln, mieniać, s. vertauschen. 2) mit Gelde, pieniądze mieć na wekslu.
Wechselnd, na przemiany, wzaiemny.
Wechselrecht, *n.* prawo bankowe, wekslowe.
Wechselweise, na przemiany; folget Freud und Leid, idą radość y smutek; einander erwiesene Wohlthaten, na przemiany wzaiemnie świadczone łaski.
Wechselung, *f.* mienianie; przemiana.
Wechsler, *m.* bankier, Wekslarz.
Wecken, obudzać, obudzić; einen der da schläft, kogo, ktory śpi. s. Aufwecken.
Wecker, *m.* obudziciel, oczuciciel. 2) an der Uhr, pewny gatunek zegaru, *excytarz.*
Weckung, *f.* obudzenie, oczucenie.
Wedel, *m.* wachlarz. den Wedel nehmen und Kühlung machen, wachlarz wziąć y wiać, chłod, wietrzyk, powiewkę czynić.
Wedeln, ruszać; mit dem Schwanze, ogonem.
Wedeln, das, *n.* ruszanie.
Weder, ani; gut noch böse seyn, nie być ani dobrym, ani złym. weder Kopf noch Fuß haben, nie mieć ani głowy ani nogi. weder losgesprochen noch verdammt seyn, ani wolnym osądzonym, ani potępionym być. weder von Zorn noch von Gunst eingenommen seyn, ani gniewem ani łaską być uwiedzionym.
Weg, *m.* darauf man gehet, droga, ktorą chodzą; staubichter, kurzawna, gerader, prosta; rauher, nie gładka, grudna; steiler, przykra; gefährlicher, niebezpieczna; breiter, szeroka; weiter, sehr weiter, daleka, bardzo daleka; steinigter, kamienista; holer, dołowata; ungepflasterter, nie brukowana; buschichter, durch einen Wald, krzaczysta przez las, lasem; ebener, rowna; schlüpfriger, śliska; nächster zu etwas, naybliższa do czego; richtiger, prosta; ungewöhnlicher, niezwyczayna; der quer über gehet, poprzeczna, poprzek idąca; öffentlicher, publiczna; unebener, nierowna; guter, dobra; volkreicher, zaludniona. nahe am Wege, tuż zaraz pry drodze. auf dem Wege, na drodze; einem über seinem Grund und Boden erlauben, drogę komu pozwolić przez swoy grunt. den kürzern Weg einen vorweg schicken, krotszą drogą kogo w przod posłać. geraden Wegs nach Rom gehen, prostą drogą zkąd do Rzymu iść. bey sehr schlimmen Wege hin und her laufen, złą drogą biegać. sich vom Wege

auf die rechte Hand wenden, z drogi w prawą rękę się udać. sich auf den Weg machen, puścić się w drogę, ruszyć się w drogę, wybrać się w drogę. den Weg pflastern, drogę brukować. einem Irrenden den Weg zeigen, błądzącemu drogę pokazać. einen langen Weg zurück legen, długą drogę uiechać, *albo lepiey* wiele drogi uiechać. einem auf dem Wege begegnen, zaiechać komu drogę, wyiechać przeciwko komu wdrodze; bahnen, torować drogę. auf dem Wege seyn, w drodze być. den Weg fortgehen, drogą precz iść. vom Wege abweichen, z drogi zeyść, zstąpić. wieder auf den Weg kommen, znowu przyiść na drogę. an dem Wege liegen, przy drodze leżeć. dem Wege nach gehen, iść za drogą. wieder auf dem Weg bringen, znowu na drogę wyprowadzić. den öffentlichen, sichern Weg gehen, publiczną bezpieczną drogą iść. den Weg nicht wissen, drogi nie wiedzieć. alle Wege wissen, wszystkie drogi wiedzieć. welchen Weg soll ich gehen? ktorą drogą mam iść? du bist auf dem rechten Wege, ty iesteś na dobrey drodze. diesen Weg ist er gegangen, tą drogą on szedł. einem aus dem Wege gehen, komu ześć z drogi. einem in dem Wege treten, zastąpić komu w drodze. ein wenig aus dem Wege treten, trochę z drogi zstąpić, ustąpić. den geraden Weg auf einen zu nehmen, prosto drogą iechać do kogo. vom Wege stossen, z drogi zepchnąć; ist verhauen, droga zarąbana, zaparta. geraden Wegs wandern, prosto drogą wędrować. unterwegs bey sich überdenken, w drodze, podczas drogi, co u siebie myśleć. gehe deinen Weg stille fort, idź tą drogą cicho precz. einen auf einen schlimmen Weg führen, kogo na złą drogę prowadzić, wieść. müde vom Wege, strudzony z drogi. einem Weg zeigen, komu drogę pokazać. die beständigen Regen verderben ganz die Wege, ustawiczne deszcze psuią w cale drogi. die Wege mit Kieß beschütten und auf den Seiten mit Graben verwahren lassen, kamieńcem drogi powysypywać, y rowy przy nich podawać. der Weg ist weit um, droga iest daleka około; wo gehet dieser hin? dokąd ta droga idzie? gehet an einem Walde hin, imo lasu po pod las droga idzie. den Weg antreten, puścić się w drogę; verlegen, verhauen, zalec, zarąbać drogę. es liegt ein Berg am Wege, gora leży przy drodze. es kann kaum ein Karn den Weg paßiren, ledwie ieden woz może drogą przeiechać. unter Wegs wieder umkehren, z drogi się wrocić do domu. des nächsten Wegs, naybliższą drogą. fast auf den halben Wege, prawie połowę drogi. fast mitten auf dem Wege, prawie w pośrzod drogi. vom Wege abweichen, z drogi zeyść. sich einem im Weg legen, zalec komu drogę. Oerter da keine Wege durch gehen, mieysca przez ktore żadne drogi nie idą. das vom Wege abliegt, z drogi. aus dem Wege, z drogi. den Weg fortsetzen, drogą daley iechać. in alle Wege, wszelkiemi sposobami. im Wege stehen, przeszkadzać komu, zastępować. einem Weg verlauffen, drogę komu przebiec, przerznąć. einen etwas in den Weg werfen, komu przeszkodę do czego uczynić.

Weg, aus dem Wege, fort, z drogi, precz. packe dich weg! idź precz!

Wegbereiter, *m.* mostowniczy.

Wegblasen, zdmuchnąć, oddmuchnąć.

Wegbleiben, precz się zostać, daleko się zostać.

Wegbleibung, *f.* daleko się zostanie.

Wegbringen, wziąć precz, zanieść precz; etwas, co, ukraść, porwać.

Weg damit! precz z tym.

Wegdiestel, *f.* oset, gatunek iego osobny.

Wegdorn, *m.* tarniny gatunek pewny.

Wegdrängen, popchnąć; einen, kogo, precz, odepchnąć.

Wegbreit, *f.* babka, *ziele.*

Wegeilen, śpieszyć się precz.

Wegen, dla; prze; za; o; eben dieser Ursache, także dla tey przyczyny. wegen dieser Sache habe ich dir das geschrieben, dla tey rzeczy, pisałem do ciebie. wegen seines Nutzens, dla swoiego pożytku. des Friedens wegen an einen schicken, o pokoy do kogo posłać. einen wegen Tapferkeit beschenken, kogo za iego męstwo udarować. deiner wegen, dla ciebie.

Wegern, przeczyć, zapierać. *s.* weigern.

Wegerich, Kraut, babka, *ziele.*

Wegfahren, poiechać, odiechać, wozem, okrętem.

Wegfahrt, poiechanie odiechanie.

Wegfallen, upadać, opadać. die Fettigkeit fällt weg, tłustość opada. der Punkt fällt weg, ten punkt upada.
Wegfeilen, spiłować, odpiłować.
Wegfischen, przeymować, przeiąć.
Wegfliehen, polecieć, ulecieć; uciec zkąd; von Hause, z domu; von seinem Herrn, od swoiego pana; aus dem Lager, z obozu; nach Hause, do domu.
Wegfliehung, f. ucieczka, ucieczenie.
Wegfliessen, płynąć, spływać.
Wegfliessung, f. płynienie spływanie.
Wegfressen, zeżrzeć, pożrzeć.
Wegführen, wywieść, wyprowadzić, wykocować.
Wegführung, f. wywiezienie, wyprowadzenie, wywożenie.
Weggeben, wydać.
Weggebracht, wyniesiony.
Weggeführt, wyprowadzony.
Weggehen, odeść; von einem Orte, z iakiego mieysca. gehe weg! idź precz! gehest du nicht weg? nie idziesz ty precz.
Weggehung, f. odeście.
Weggelassen, opuszczony, stracony.
Weggenommen, wzięty.
Weggerissen, oderwany, wyrwany.
Weggeschaft, odsunięty, wymknięty.
Weghauchen, zdmuchnąć.
Weghauen, odcinać, odciąć; die Aeste, gałęzie.
Wegheben, wziąć co z mieysca iednego, na drugie.
Wegjagen, wygnać, wypędzić; einen von sich, kogo od siebie; aus der Stadt, z miasta.
Wegjagung, f. wygnanie, wypędzenie.
Wegkehren, odwracać, odwrocić; das Gesicht von einen, twarz od kogo. 2) mit dem Besen, miotłą wymiatać.
Wegkehrung, f. odwrocenie.
Wegkommen, być odebranym, porwanym.
Wegkriechen, poczołgać się, wyczołgać się.
Weglassen, opuścić, wyrzucić. nicht weg lassen was zur Sache gehört, nic nie opuszczać co do rzeczy należy. 2) einen von sich, puścić kogo od siebie, odprawić kogo. s. Entlassen.
Weglassung, f. opuszczenie, wyrzucenie.
Weglauffen, als Wasser, zpłynąć, upłynąć; ein Mensch, Thier u. d. g. zbiec, uść, zbiegać, uchodzić.
Weglegen, odłożyć, na bok.
Wegleiten, odprowadzić, zprowadzić; das Wasser, wodę.
Wegleitung, f. odprowadzenie, sprowadzenie.
Wegmachen, wziąć co precz. 2) sich aus dem Lande, wynieść się z kraiu; von seinem Posten, pość ze swoiego mieysca.
Wegnehmen, wziąć, odebrać; einem etwas, co komu, odiąć; einem alle Bagage, komu wzystkie bagaże zabrać; wyzuć kogo, z czego.
Wegnehmung, f. wzięcie, zabranie.
Wegpacken, sich, iść precz, umknąć się. pack dich weg, idź precz.
Wegrauben, porwać.
Wegräumen, uprzątnąć, umknąć ze śrzodku.
Wegräumung, f. uprzątnienie, umknienie.
Wegreisen, poiechać dokąd.
Wegreiß, f. ein Kraut, endywia leśna.
Wegreissen, oderwać; etwas, co, wyrwać; das Kind der Mutter aus den Armen, dziecie Matce z rąk; das Schloß von dem Thore, zamek odrywać od bramy. 2) ein Haus, dom obalić; eine Mauer aus dem Grund, mur z kretesem obalić.
Wegreissung, f. oderwanie, wyrwanie; obalenie; eines Gebäudes, budynku.
Wegreiten, odiechać na koniu.
Wegruffen, odwołać; einen von etwas, kogo od czego.
Wegrücken, oderwać; 2) umknąć, umykać; den Topf vom Feuer, garnek od ognia.
Wegsam, bity, torowany; ktorędy można prześć, przeiechać.
Wegschaffen, umknąć, odemknąć, wziąć precz; oddalić; einen von der Armee, kogo od woyska oddalić; aus der Stadt, wygnać kogo z miasta; aus dem Hause, pozbyć się kogo z domu; na wygnanie posłać.
Wegschaffung, f umknięcie, wygnanie, pozbycie się kogo.
Wegscheid, m. rozstayna droga, plur. rozstayne drogi.
Wegschicken, odesłać.
Wegschieben, odemknąć, odsunąć co.
Wegschlagen, pobić, zbić; den Feind, nieprzyiaciela. 2) odpędzić, von der Stadt, od miasta.
Wegschiffen, pożeglować, z portu, z limanca.
Wegschleiffen, wynieść się, umknąć cichuteńko.

Wegschleppen,

Wegschleppen, powlec; ins Gefängniß, kogo do więziena. 2) oderwać, odciągnąć; einem von etwas, kogo od czego.
Wegschleudern, wybić. 2) utracić, rozmarnować. sein Vermögen, swoy maiątek.
Wegschmeissen, cisnąć precz, rzucić.
Wegschnappen, wydrzeć, wyrwać; einem etwas, co komu szypko.
Wegschneiden, odciąć, oberznąć, oderznąć; die Nägel, pazury; mit einem Messerchen, nożykiem.
Wegschwemmen, spłukać.
Wegschwimmen, popłynąć.
Wegsehen, odwrocić oczy.
Wegsenden, odesłać; den Sohn, Syna odesłać.
Wegsendung, f. odesłanie, posłanie.
Wegsetzen, odłożyć, odkładać, na stronę, na bok.
Wegseyn, niebyć; lange von einem, tak długo u kogo; von Hause, w domu; 2) prześć; die Zeit ist weg, czas przeszedł. der Tag ist weg, dzień przeszedł. die Furcht ist weg, boiaźń przeszła.
Wegspeyen, wypluć.
Wegspringen, odskoczyć, uskoczyć.
Wegstehlen, ukraść, porwać, zemknąć; einem das Geld, komu pieniądze; 2) sich, porwać się, iść, *albo też* wymknąć się.
Wegsterben, umrzeć, poumierać.
Wegsteuer, f. podrożne, poczestne, na drogę opatrzenie.
Wegstossen, odpychać, wypychać; von sich, od siebie odpychać; aus dem Hause, wypchnąć, z domu.
Wegstossung, f. odepchnięcie, wypchnięcie.
Wegstreichen, wygluzować; einen Buchstaben, iaką literę, wymazać.
Wegtragen, wziąć co, zanieść, roznieść.
Wegtragung, f. wyniesienie; roniesienie.
Wegtreiben, odganiać, odpędzać; Vieh, bydło; den Feind, nieprzyiaciela; von sich, od siebie.
Wegtreiber, m. odganiacz, odpędziciel.
Wegtreibung, odpędzenie, odegnanie; des Uebels, złego.
Wegwart, ein Kraut, cykoryia, podrożnik, *ziele.*
Wegweichen, ustąpić.
Wegweisen, odrzucić.
Wegweiser, m. przewodnik. *słowo w słowo:* drogukażyciel. einen zum Wegweiser gebrauchen, kogo za przewodnika zażyć.
Wegwenden, odwrocić; sich ganz, odwrocić się w cale; die Augen von etwas, oczy od czego.
Wegwendung, f. odwrocenie.
Wegwerfen, odrzucić, rzucić precz, wyrzucić; zrzucić; die königliche Krone, Krolewską koronę zrzucić z głowy; wrzucić, den Ring ins Meer, pierścień w morze; das Joch vom Halse, iarzmo z karku zrzucić.
Wegwerfung, f. odrzucenie, zrzucenie, wyrzucenie.
Wegzehren, przeieść; alles, wszystko.
Wegzehrung, f. podrożne, żywność, pieniądze na drogę, w podroż; reichliche, dostatnie. keine Wegzehrung haben, nie mieć żadney żywności na podroż; einem abnehmen, komu pieniądze na drogę, odebrać. je kürzer der Weg ist, je mehr will er Wegzehrung haben, im krotsza droga, tym chce więcey na drogę pieniędzy. einem Wegzehrung auf den Weg geben, komu pienię dzy dać na drogę.
Wegziehen, wyieżdżać, wyiechać; von Rom, z Rzymu; von einem, od kogo; aus der Stadt, z miasta; zu einem, do kogo; in grosser Eil, z wielkiem pośpiechem; in eine andere Stadt, do innego miasta; wyprowadzić się.
Wegzug, m. odiechanie; wyprowadzenie się.
Weh! biada! niestetyż! bieda! nędza! mir Elenden, mnie biednemu.
Wehe, n. bol, boleść; empfinden, czuć. das thut mir sehr wehe, to mi wielką boleść czyni. s. Schmerz.
Wehen, wiać, powiewać. der Wind wehet wohl, wiatr pieknie wieie. wehet sanft, miło powiewa. fängt an zu wehen, zaczyna mocno dmuchać; höret auf, przestaie wiać.
Wehe thun, boleć; bol, boleść, żal, sprawować. es thut mir wehe, daß dir so grosses Unrecht geschiehet, żal mi że się tak nie sprawiedliwie z tobą dzieie. mein elender Zustand thut mir Wehe, moy mizerny stan boli mię, żal mi sprawuie. der Kopf thut mir weh, głowa mnie boli; vom Winde, od wiatru. die Augen thun mir weh, oczy mię bolą.
Wehklage, f. narzekanie, lutyskowanie; żale, *plur.* wie eine Frau führen, narzekanie iak kobieta czynić; damit das

das ganze Haus voll machen, narzekaniem, żalami cały dom napełniać. höret auf, ustaie.

Wehklagen, narzekać, utyskować, żalić się; über etwas, o co, na co; über den Tod seines Freundes, na śmierć swoiego przyiaciela.

Wehlen, obierać, wybierać, obrać, wybrać; von vielen das Beste, z wielu co naylepszego; von dreyen einen, ze trzech iednego; das Kleinste von den Bösen, naymnieysze złe; Richter, Sędziego obierać; einem zum Priester, kogo księdzem obrać; die besten Leute daraus, naylepszych ludzi z nich; einen zum Rathsherrn, kogo Senatorem obrać; Obrigkeiten, Zwierzchności po obierać.

Wehler, *m.* Obieraiący, *Obierawca.*

Wehlerinn, *f.* Obieraiąca, Obierawczyna.

Wehlung, *f.* obieranie, obranie. siehe Wahl.

Wehmüthig, smutny, smętny, żałosny.

Wehmüthig, *adv.* smutno, żałośnie, smętnie.

Wehmuth, *f.* smutek, żałość. s. Betrübniß, Schmerz.

Wehmutter, *f.* baba, dzieci odbieraiąca.

Wehr, *f.* broń, s. Gewehr. 2) obrona. s. Gegenwehr. sich zur Wehr stellen, bronić się przeciwko komu; stawić się komu.

Wehren, odeprzeć, der Wuth, gniew; 2. opierać się, dem Weinen, płakaniu; wstrzymać, dem austrettenden Flusse, wylewaiącą rzekę; eines Kühnheit, odeprzeć czyią śmiałość; eines boshafte Unternehmungen, czyie złośliwe zamysły; der Verwegenheit, oprzeć się płochości; den Begierden, żądzom się opierać, sprzeciwiać się; eines Muthwillen, czyiey swawoli. 2) bronić, się; gegen einen, przeciwko komu.

Wehrgeld, *n.* pieniądze za szkodę.

Wehrhaft, zbroyny, uzbroiony, obronny. einen wehrhaft machen, komu nadać Prawo Miecza.

Wehrlos, bezbronny, niezbroyny; machen, bezbronnym kogo uczynić.

Weib, *n.* kobieta, niewiasta, białogłowa; bekümmertes, troskliwa; kühnes, śmiała; reiches, bogata; grausames, okrutna; glückseliges, błogosławiona; ungestümes, naprzykrzona; schwangeres, ciężarna; unbekanntes, nieznaioma; unmäßiges, niepomiarkowana; unkeusches, nieczysta; scharfsinniges, dowcipna; elendes, nędzna; schlimmes, zła; edles, szlachetna; unverschämtes, freches, niewstydna, zuchwała; angenehmes, miła, nadobna; keusches, czysta; frommes, bescheidenes, pobożna, skromna; närrisches, dummes, głupia, bez mozgu; in ihren besten Jahren, w samym kwiecie lat; junges, młoda; leichtsinniges, płocha; versoffenes, piiana; kluges, rostropna; plauderhaftes, gadatliwa. eine zum Weibe haben, ktorą mieć za żonę. einen zum Weibe machen, niewieściuchem, babą, kogo uczynić. einem ein Weib geben, dać komu żonę. eines Weib seyn, być czyią żoną.

Weiberaufenthalt, *m.* mieszkanie białogłowskie.

Weiberekel, *m.* wenn sie manches nicht essen wollen, obrzydzenie ktore białogłowa ma do iakiego iadła.

Weiberfeind, *m.* nielubiący kobiet, nieprzyiaciel kobiet.

Weiberfluß, *m.* miesiące kobiece.

Weiberkleid, suknia białogłowska; anziehen, po białogłosku się ustroić.

Weiberkrankheit, *f.* płynienie krwi choroba niewiast.

Weiberliebe, *f.* kochanie, lubienie kobiet.

Weibermann, *m.* lubiący kobiety.

Weibermantel, *m.* płaszczyk białogłowski.

Weibernarr, *m.* żonie posłuszny, ktorym żona rządzi.

Weiberregiment, *n.* Rząd niewieści, białogłowski, kobiecy.

Weiberrock, *m.* szata białogłowska.

Weiberschmuck, *m.* stroy białogłowski.

Weiberschuh, *m.* trzewik białogłowski.

Weibersucht, *f.* lubieżność, lubienie kobiet, skłonność do kobiet.

Weibersüchtig, skłonny do kobiet.

Weiber-Weise, *f.* miesiące niewiasty.

Weiberzeit, *f.* miesiące.

Weibesbruder, *m.* brat żony.

Weibesgroßvater, *m.* dziadek żony.

Weibsvater, *m.* Oyciec żony.

Weibisch, niewieści, zniewieściały, babiarz. einen weibisch machen, niewieściuchem, babiarzem kogo, uczynić. auf weibische Art, po kobiecu, po białogłowsku.

Weibisch, *adv.* po kobiecu, po babsku; iak baba; handeln, czynić.

Weiblein, *n.* niewiastka, kobietka.

Weiblich, niewieści, kobiecy, białogłowski. weibliches Geschlecht, biała płeć; im Spasse, biały chleb. schöne weibliche Gestalt, piękna białogłoska uroda

Weiblich, *adv.* po białogłowsku, po kobiecu.

Weiblichkeit, *f.* niewieściuchostwo, babstwo.

Weibsvolk, *n.* białagłowa; płeć biała.

Weich, miętki; Wachs, miętki wosk. weiche Eyer, iaia miętko; weich werden, mięknąć. weiche Speisen, potrawka nie ostra; Haar, miętki włos.

Weich, *adv.* miętko; liegen, leżeć.

Weichbild, *n.* prawo ziemskie, prawo osobne. 2) włości miasta iakiego.

Weichen, ustępować; einem, komu; aus dem Hause, z domu; von seinem Rechte, ze swoiego prawa; aus dem Wege, z drogi, ze środka; nicht einen Nagel breit von der Stelle, ani, na pazur szeroko z mieysca; nicht aus den Gliedern, z szeregow nieustępować. zu weichen nöthigen, do ustąpienia przymusić.

Weichlich, miękuchny, męciuchny, miękuteńki.

Weichlichkeit, *f.* miętkość; des Gemüths, umysłu.

Weichling, *m.* miętki; unzüchtiger, niewstrzemięźliwy.

Weichsel, *f.* Fluß in Polen, wisła, rzeka w Polszcze.

Weichselkirsche, *f.* wiśnia, gatunku osobliwego.

Weid, ein Kraut zur Farbe, Sinidło, ziele do farbowania błekitno.

Weide, *f.* wo das Vieh weidet, pastwisko, pasza; ebene, rowne w rowniach; weite, obszerne; sumpfichte, ieziorzyste; feuchte, wilgotne; wässerige, wodniste; trockene, suche. voller Kräuter, trawy drobney pełne; fette, buyne; schattigte, cieniste; an der Sonne gelegene, na słońcu położone. schädliche, szkodliwe; grüne, zielone. Feld ohne Weide, pole bez paszy. 2) das Futter des Viehes, karm, potraw dla bydła. 3) auf der Weide gehen, po paszy, na paszy chodzić. 4) ein Baum, wierzba.

Weiden, auf der Weide gehen lassen, pasać, paść; die Pferde, konie. der Junge weidet die Schweine, skotak, pasie świnie. die Augen weiden an eines andern Pein, czyią męką oczy paść. 2) auf der Weide gehen, als das Vieh, paść się, po paszy chodzić, iak bydło czyni.

Weidmann, *m.* myśliwiec. einem Weidmann setzen, urzec, *uczynić*, aby zastrzelić myśliwiec zwierza niemogł.

Weidemesser, *n.* kordelas.

Weidplatz, *m.* wygon, pastwisko; für die ganze Gemeine, pastwisko wspolne.

Weiffe, *f.* das Garn darauf zu winden, motowidło; darauf bringen, na motowidło zwiiać nici.

Weiffen, na motowidło nici zwiiać.

Weigern, przeczyć, niepozwalać; zapierać, wzbraniać, niechcieć; seine Meynung zu sagen, niechcieć swoiego zdania powiedzieć. sich weigern nicht zu sterben, niewzbraniać się umrzeć, wypraszać się z czego; unikać, uchylać się od czego.

Weigerung, *f.* niechcenie, wzbranianie się, unikanie, uchylanie się od czynienia czego. ohne Weigerung und Verzug eine Sache vornehmen, bez wzbraniania się y ociągania rzeczy się iakiey podiąć. ohne Weigerung zusammen kommen, bez przeczenia, ześć się razem.

Weihe, *m.* ein Vogel, kania.

Weiher, *m.* staw.

Weil, że; bo; poniewaź, kiedy, gdy; die Stadt zuletzt gebauet worden ist, hat man sie Neustadt genannt, że miasto iest nowo wybudowane, nazwano go nowe miasto. weil du geschrieben, glaube ich, *ponieważ* pisałeś, ia wierzyłem. weil dich vergnüget, was ich schreibe, *ponieważ* cię to kontentuie co ia piszę. weil du sie einmahl ergriffen, so halt sie fest, *kiedyś* ią raz wziął to ią trzymay. weil ich an dir keine Bescheidenheit wahrnehme, so will ich dir antworten, *gdy* w tobie żadney skromności nie widzę odpowiem ci, doch besser hier, ponieważ.

Weiland, kiedyś, kiedy, niegdy, niegdyś.

Weile, *f.* chwila, czas wolny, czas niezatrudniony; bekommen, czasu wolnego dostać. czas. einem lange Weile machen, kogo bawić długo. für die lange Weile, aby długi czas zbiegł. sich für die lange Weile bemühen, darmo się o co mozolić, darmo w czym pracować. das ist nicht für die lange Weile, to nie darmo, tu nie o nic idzie. es ist schon eine lange Weile, iuż to dawny czas, iuż dawno. mit Weile, pomału; eilen, spieszyć się.

Weilchen, *n.* czasik, chwila; chwilka. ein Weilchen, chwilkę, chwilkę iaką; stille schweigen, cicho być, milczeć; von Hause weg seyn, nie być w domu; verziehen, bawić.

Wein, *m.* wino; neuer, młode; alter, stare; ohne Wasser, bez wody; angenehmer, miłe, przyiemne; leichter, letkie; verdorbener, zepsute; fremder, obce, przewoźne; geringer, cienkie; unverfälschter, czyste, niesfałszowane; mit Wasser, z wodą mieszane; ohne Kraft, nie tęgie; gelinder, łagodne; rauher, przykre, drapie po garle; jähriger, roczne; der einen guten Geruch hat, ktore ma piękny zapach; sauerer, kwaśne; der eine gute Farbe hat, dobrego koloru; säuerlicher, kwaskowate; schlechter, podłe; guter, dobre; einheimischer, swoyskie; süsser, słodkie; herber, twarde, *albo* cierpkie; der übel riecht, ktore nie pachnie dobrze; der je älter, je besser wird, ktore im starsze, tym lepsze; scharfer, ostre; wohlgeläuterter, bardzo dobrze klarowąne; der recht reiff ist, ktore dobrze dożrzałe; weisser, białe; rother, czerwone; dunkelrother, ciemno czerwone; schielichter, biało czerwonawe; wird sauer, kwaśnieie; ist kahnicht, spleśniałe; schmeckt wohl, smakuie dobrze, komu; hat einen schlechten Geschmack, ma słaby smak; der nicht dauret, nietrwa; brauchen, wina zażywać; brauset, robi. sich im Weine voll sauffen, winem się należycie upić. den Wein ausschlafen, wino wyspać; verliert mit der Zeit den Geschmack, za czasem traci smak. zu Weine gehen, na wino iść. Wein zapfen, wino toczyć. Wein kosten, wina kosztować; hält sich nicht, nie chowa się. gesprächig beym Weine, gadatliwy przy winie. einen im Weine voll sauffen, kogo winem spoić; mit Wasser mischen, z wodą mięszać; schmeckt nach dem Lande, ziemią trąci; ist reiff zum Trunke, wino wystałe aby go można pić; steiget im Kopf, do głowy idzie; der noch im Berge stehet, ktore ieszcze w winnicy; der im Keller liegt, ktore w piwnicy stoi. der Wein hat ihn aufgebracht, wino go uniosło; hat ihn völlig übermeistert, wino go wcale rozebrało. ein wenig Wein, wineczko cienkus. zum Wein gehörig, *adv.* winny. 2) senken, schneiden, heften, s. Weinstock.

Weinbau, *m.* winniczne gospodarstwo.

Weinbauer, *m.* winniczny gospodarz.

Weinbeer, *f.* iagoda winna.

Weinbeerhülsen, *pl.* łupiny z iagod winnych.

Weinberg, *m. słowo w słowo* winna gora, winnica; sehr hoher, bardzo wysoka; magerer, chuda; alter, dawna; neuangelegter, nie dawno, nowo, zasadzona; an einem Hügel, na pagorku; der guten und viel Wein giebt, ktora wiele y dobrego wina daie; sehr tragbarer, bardzo urodzayna; ausgezehrter, wyżarta; umgraben, winnicę okopać; schlägt aus, puka się, rozwiia się; bringt nicht viel, nie wiele przynosi; brauchbare und schmackhafte Trauben, rodzi, okryte, y smaczne iagody; erhält sich leicht, poprawia się łatwo; überträgt sich, wysila się wyradza; hat sich etwas erholet, znowu się poprawiła; bauen, w winnicy gospodarować; anlegen, schneiden, zasadzić, obrzynać, okrzesywać.

Weinblatt, *n.* liść winny. voll Weinblätter, pełny liścia winnego. von Weinblättern, z liścia winnego. wie ein Weinblatt, iak liść winny, *albo* w liść winny. die Weinblätter in den Weinbergen abbrechen, liście winne w winnicy obrywać.

Weinbrühe, *f.* winna polewka. in einer Weinbrühe zugerichtet, w polewce winney dany.

Weinbutte, *f.* kosz winniczny; kadka do wina.

Weindrossel, *f.* ein Vogel, kwiczoł.

Weinen, płakać; sehr, bardzo. oft weinen, płakiwać. ich muß weinen, ia muszę płakać. einen mit weinenden Augen ansehen, na kogo patrzeć oczyma zapłakanemi. was weinest du? czego płaczesz? für Freunden, od radości; über eines Zufall, płakać nad czyiem przypadkiem. sich müde geweinet haben, zmordować się od płakania. aufhören zu weinen, przestać płakać. ein wenig weinen, po-płakać sobie.

Weinen, das, *n.* płakanie, płacz; beständiges, ustawiczne, ustawiczny; starkes, betrübtes, mocne, smutne płakanie, mocny smutny płacz; weibisches, kobiece. einem zum Weinen bewegen, kogo do płaczu poruszyć. mit viel Weinen etwas lesen, z naywiększym płaczem co czytać. lautes Weinen, sam płacz.

Weinenswerth, płaczu godny.

Weinens-

Weinenswürdig, opłakania godny.
Weinfaß, *n.* beczka na wino.
Weingäblein, *n.* widołki, u winnego drzewka.
Weingarten, *m.* ogrod winny, winnica.
Weingärtlein, *n.* winniczka.
Weingärtner, *m.* winiarz, winniczny. ſ. Winzer.
Weingeländer, *n.* żerdki, na ktorych ſię wino wſpiera.
Weingerüſte, *n.* żerdki do wſpierania wina.
Weingeſchirre, *n.* naczynie na wino.
Weingeſenke, *n.* rośl wina wierzchem ſadzona w ziemię, winokrzew.
Weinglas, *n.* ſklanka na wino.
Weingott, *m.* Bachus.
Weinhacke, *f.* młotyka o dwoch zębach do winnicy.
Weinhacken, kopać winnicę. anfangen den Wein zu hacken, zaczynać wino okopywać.
Weinhacken, das, wina okopywanie.
Weinhacker, *m.* kopacz w winnicy.
Weinhändler, *m.* kupiec winem handluiący.
Weinhaus, *n.* dom w ktorym wino przedaią.
Weinheber, *m.* lewar do ciągnienia wina.
Weinhülſe, *f.* łupina z iagody winney.
Weinicht, winny.
Weinkeller, *m.* piwnica, w ktorey wino ſtoi. 2) wo man Wein ſchenkt, piwnica, w ktorey wino ſzynkuią; den Wein daher holen, wina z piwnicy przynieść einen Weinkeller anlegen, ſzynkowną piwnicę winną założyć; ſklep gdzie wino ſzynkuią.
Weinkörnlein, *n.* ziarneczko w iagodzie winney.
Weinkrug, *m.* dzban na wino.
Weinkrüglein, *n.* dzbanuſzek na wino.
Weinkübel, *m.* koſz na wino.
Weinlägel, *m.* dzbanek na wino.
Weinland, *n.* grunt winny, grunt w wino urodzayny.
Weinlaub, *n.* winna gałązeczka z liściem.
Weinlaube, *f.* mit Weinſtöcken umzogen, altanka winnemi gałązkami okryta.
Weinleſe, *f.* wino-branie, zbieranie wina; reiche, obfite; naſſe, mokre, pod czas deſzczow; trockene, ſuche, pogodne; geringe, ſchlechte, cienkie, ſzczupłe; zeitige, zawcześne; gute, dobre; anſtellen, winobranie uczynić. zur Weinleſe gehörig, *adj.* winobralny.
Weinleſen, wino brać, wino zbierać; von einem Weinſtocke, z drzewka winnego.
Weinleſer, *m.* wino-bracz.
Weinmarkt, *m.* rynek winny.
Weinmehrte, *f.* gramatka z wina. Kalteſchale.
Weinmonath, *m.* październik.
Weinmücke, *f.* winny piiak.
Weinpfal, *m.* koł do przywiązania drzewka winnego.
Weinpreſſe, *f.* Gebäude, darinn der Wein gepreſſet wird, winotłok, budynek w ktorym wino tłoczą, wyciſkaią. 2) die Preſſe, womit gepreſſet wird, praſſa ktorą wino tłoczą.
Weinranke, *f.* Rebe, rośl winna; alte, ſtara, ſucha.
Weinraupe, *f.* winna gąſiennica; wickelt ſich ins Weinblatt, obwiia ſię w winny liſt.
Weinreich, obfity w wino.
Weinſäuffer, *m.* opoy winny, co wino lubi zbyt piiać.
Weinſäufferinn, *f.* piiaczka winna.
Weinſäurig, winny kwas maiący.
Weinſchätzer, *m.* takſarz wina.
Weinſchenke, *m.* ſzynkarz winny, winem ſzynkuiący.
Weinſchlauch, *m.* miech winny.
Weinſchmack, *m.* ſmak winny.
Weinſtein, *m.* ſkorupa z wina, w beczce, kamień winny.
Weinſtock, *m.* drzewko winne; fruchtbarer, urodzayne; von guten Gelege, dobrego rodu, ſadzenia; breitet ſich weit aus, ſzerzy ſię daleko; ſenken, ſadzić, krzewić; ſchneiden, obcinać; niederlegen, obalać; in die Höhe ziehen, w gorę ciągnąć; in die Graben legen, w dołkach ſadzić; läufft den Baum hinan, idzie w gorę po drzewie; von einem Baum auf den andern leiten, z iednego drzewa na drugie prowadzić winne gałęzie; hat ſich abgetragen, wyrodziło ſię; ihm mit dem Hacken helfen, ratować go okopaniem; verwildert, dziczeie; hängt ſo voll Trauben, daß er ſich beugt, tak pełne iagod, że ſię zgina; bringt ſehr guten Wein, rodzi bardzo dobre wino; an einem Baum heften, do iakiego drzewa przywiązać; liegt auf der Erde, na ziemi leży, przy ziemi ſiedzi; in Bogen legen, kołkami latorośle ſadzić; hat viel Blätter und keine Trauben, ma wiele liścia, a iagod nic;

god nic; thränet so stark, daß er eingehet, tak wiele łez puszcza, że schnie od tego; in die Höhe richten, w gorę ią prostować; steiffet sich an den Pfahl, wspiera się na kole; hält sich mit den Gebälgen, als mit Händen, trzyma się widołkami iak rączkami; pflanzen, szczepić; bauen, warten, opatrywać winne drzewko, doglądać go. vom Weinstock, *adj.* winnodrzewny.

Weinstocksalbe, *f.* tłuste z winney macicy; tłuszcz winny.

Weintragend, winorodny, winorodzący; Land, kray taki.

Weintraube, *f.* iagoda winna; zeitige, zawczesna, prędka; harthäutige, twardą skorkę maiąca; reiffe, dożrzała; grosse, wielkosna; unreiffe, niedożrzała; süsse, säuerliche, słodka, kwaskowata; wohlschmeckende, dobrego smaku; übel schmeckende, nie dobrego smaku; nabiera barwy; wird welk von der grossen Hitze, więdnieie od zbytniego gorąca; zeiget sich an den Augen, pokazuie się na pączu; ist herbe am Geschmack, cierpka; wird reiff von der Sonne, dostaie się od słońca; ist mit Laube bedeckt, liściem iest przykryta. von oder aus einer Weintraube, *adj.* winno-iagodny; Saft, winno iagodny sok, z winney iagody.

Weinträublein, *n.* winna iagodka.

Weintütsche, *f.* polewka z wina.

Weinzeichen, *n.* znak gdzie przedaią wino.

Weinzober, *m.* ceber na wino.

Weise, *f.* sposob. auf eine wunderbare Weise, dziwnym sposobem, w dziwny sposob. auf einige Weise, nieiakiem sposobem. das ist meine Weise im Reden, to iest moy sposob mowienia. diese Weise, die Sache auszuführen, ist gefährlich, ten sposob czynienia rzeczy iest niebezpieczny. 2) zwyczay. das war die Weise der Alten, to bywał zwyczay starych ludzi. nach Art und Weise der Vorfahren, sposobem y zwyczaiem przodkow. nach seiner Weise thun, według swoiego zwyczaiu czynić. auf alle Weise, wszelkiemi sposobami. die Weise einführen, zwyczay wprowadzać. alles bey der alten Weise lassen, wszystko przy dawnym zwyczaiu zostawić. weise und gesittet seyn, we zwyczaiu być. auf was Weise, iakiem sposobem. bey der alten Weise bleiben, zostać się przy starym zwyczaiu. 3) eines Liedes, nuta, pieśni iakiey. s. Art, Gewohnheit.

Weise, klug, mądry, roztropny, rozeznany. ein weiser Mann, mądry człowiek. du bist recht weise, ty iesteś prawdziwie mądrym.

Weise, *adv.* mądrze, po mądremu; handeln, czynić.

Weisen, pokazać, pokazywać; einem etwas, co komu uczyć, nauczać kogo. 2) odsyłać, odesłać; einen an den Rath, kogo do Senatu. s. zeigen, Lehren verweisen.

Weiser, *m.* pokazywca. 2) an einer Uhr, *indeks*, skazowek zegarowy, zegarkowy. 3) der Bienen, krol pszczoł, albo matka pszczoł.

Weisheit, *f.* mądrość; wundernswürdige, vortreffliche, sonderbare, vollkommene, podziwienia godna, przednia, osobliwa, doskonała.

Weis, biały. sagen was schwarz oder weis sey, powiedzieć co czarne, a co białe iest. weis und schwarz nicht unterscheiden können, nie moc rozeznać białe od czarnego. weisser als ein Schwan, bielszy od łabędzia. weisse Zähne, białe żęby. weiß werden, bieleć. weiß machen, bielić. weiß wie Schnee, wie Milch, biały iak śnieg, iak mleko. ein wenig weiß, białawy. mit Kreide, Gyps, weiß gemacht, krydą, gipsem pobielony. 2) weiß gekleidet, biało ustroiony, biało ubrany. 3) einem etwas weiß machen, mydlić komu oczy, udawać za prawdę aby uwierzył.

Weissagen, wrożyć, wieszczyć; künftige Dinge, przyszłe rzeczy; aus einem göttlichen Triebe, z boskiego, natchnienia; einem den Tod, komu śmierć prawdziwie wrożyć; einem was zukünftiges, komu, co przyszłego. siehe wahrsagen.

Weissagen, das, *n.* wrożenie, wieszczenie, wieszczba.

Weissager, *m.* wrożek, wieszcz, wieszczek.

Weissagerinn, *f.* wrożka, wieszczka.

Weissagerisch, wieszczy, wieszczowy, wrożkowy.

Weissagung, *f.* wrożenie, wieszczenie. künftiger Dinge, przyszłych rzeczy.

Weißdistel, *f.* biały oset.

Weißdorn, *m.* biała tarnina, bodłak, bodzieniec.

Weiſſe, *f.* białość; białe *ſ. n.* des Leibes, ciała; im Auge, bielmo; im Eye, białek.
Weiſſen, bielić, pobielać, pobielić; eine Wand, ścianę; mit Kreide, kredą.
Weißfärber, *m.* biało farbuiący, białofarbiarz.
Weißfärbicht, białawy.
Weißfiſch, *m.* płotka, ryba biała.
Weißfiſchlein, *n.* płotka mała.
Weißgärber, *m.* Zemſarz, garbarz od zemſu białoſkornik.
Weißgekleidet, biało ubrany.
Weißgemacht, biało ubielony.
Weißkohl, *m.* biała kapuſta.
Weißlicht, białawy, biało ſię świecący.
Weiß machen, bielić.
Weißſprenglicht, biało nakrapiany.
Weißwurz, *f.* kokoryczka ziele.
Weiſung, *f.* pokazywanie, ukazywanie.
Weit, obſzerny; przeſtrony; daleki. weites Haus, przeſtrony dom. weiter Schauplatz, przeſtrony widoktron. weite Kleidung, przeſtrona ſuknia. weit gelegen, daleko odległy. von weiten, z daleka. weit machen, przeſtrono robić, rozprzeſtrzeniać.
Weit, *adv.* preſtrono; obſzernie; daleko, opodal. weit und geraume wohnen, przeſtrono, y obſzernie mieſzkać. ſich weit weg machen, daleko pość, uſtąpić. nicht weit vom Fluſſe, nie daleko od rzeki. nicht weiter, als, nie daley iak. weit her holen, z daleka rzecz brać, wyprowadzać. weit und breit, długo y ſzeroko; leuchten, świecić; ſich erſtrecken, rozciągać ſię; entfernet ſeyn, być dalekiem. nicht gar weit von der Stadt, von den Grenzen, nie bardzo daleko od miaſta, od granic. weit in den Tag hinein, daleko na dzień. weit anders, daleko inaczey. weit bequemer, daleko wygodniey. weit ausbreiten, daleko rozſzerzać. weit davon ſeyn, daleko być.
Weite, *f.* przeſtroność; ſzerokość; odległość, dalekość; des Weges, drogi.
Weit entlegen, daleko odległy.
Weiter, daley, ztąd, zatym; fort gehen, daley iść. fahre weiter, poſtępuy daley, czyń daley precz. ich kann nicht weiter gehen, ia nie mogę iść daley. was kann ich weiter thun, als daß ich Gott bitte, co mogę daley czynić tylko Boga proſić. was wollt ihr weiter? czego wy chcecie *więcey*? co wy chcecie daley? ich ſage nichts weiter, ja nic daley nie mowię.
Weit geholt, zdaleka zaczęty, brany.
Weit hinaus leben, długo żyć.
Weit hinaus ſchieben, bardzo daleko odkładać.
Weit hinaus ſehen, daleko patrzeć, daleko widzieć.
Weitläuftig, obſzerny, przydłużſzy. weitläuftige Rede, obſzerna, przydłużſza mowa; in einer Sache, obſzernym być w iakiey rzeczy. weitläuftige Erzehlung, obſzerne powiadanie.
Weitläuftig, *adv.* obſzernie, przydługo; einen loben, kogo chwalić.
Weitläuftigkeit, *f.* obſzerność, przydługość; im Reden, w mowieniu. ohne Weitläuftigkeit, bez obſzerności, nie długo; antworten, odpowiadać.
Weit mehr, daleko więcey.
Weit von einander, daleko od ſiebie, iedno od drugiego.
Weitze, *m.* ein Getreide, przenica, zboże; geringer, podła, nie piękna. trockener, ſucha; iſt ſchwer, ciężka; dreſchen, młocić. von Weitzen, przeniczny, przenny. 2) türkiſcher Weitze, turecka przenica.
Weitzenbier, *n.* przeniczne piwo.
Weitzenbrodt, *n.* przeniczny chleb, przenny chleb.
Weitzenerndte, *f.* przenne żniwo.
Weitzengraupe, *f.* przeniczna kaſza.
Weitzenmehl, *n.* przeniczna, przenna mąka.
Welcher, ktory, ktora, ktore; welche ſind denn die Mörder? ktorzy tedy ſą zaboycy? welcher von uns beyden, du oder ich? ktoż z nas dwoch ty czy ia? ktory kolwiek. erwähle von beyden, welches du willſt, wybieray ze dwoyga, co kolwiek, *lepiey* co chceſz. welcher Art, ktorego kolwiek, iakiego kolwiek gatunku.
Welchergeſtalt, iakiem, iakowym kſztałtem. ſ. wie.
Welcherley, iaki, iakowy.
Welk, omdlały; flakowaty; zwiędniały. die Blume iſt welk, kwiat ieſt zwiędniał; ſeyn, być zwiędniałym; werden, ſtawać ſię zwiędniałym. das Kraut wird welk, ziele ſtaie ſię zwiędniałe.
Wellbaum, *m.* Hebebaum, wał, walec windowy.
Welle, *f.* am Rade, oś. 2) des Waſſers, wał, nurt wody przewiiaiący ſię. von den Wellen umgetrieben werden, nurtami, wałami wodnemi być miotanym; erregen, wały wodne poruſzać; ſchlagen ſtark herein, kupą wały wodami

che biią. das Meer wirft grosse Wellen, morze rzuca wielkie wały. voller Wellen, pełny wałow, nurtow. wie Wellen, na kſztałt wałow, nurtow.
Wellenweiſe, wałami, nurtami.
Wels, ſpolnica, ryba.
Welſch, Italiäniſch, Włoſki. *adj.* welſcher, Włoch. Welſchland, Włochy.
Welſchebohnen, *pl.* fazola włoſka.
Welſchenuß, *f.* włoſki orzech.
Welſchenußſchale, *f.* łupina z włoſkiego orzecha.
Welſcherhahn, *m.* indur, indyk.
Welt, *f.* świat; ewige, wieczny; unermeßliche, niezmierny; vollkommene, doſkonały; einige, iedyny. der Zuſtand dieſer Welt, ſtan tego świata. Grösse der Welt, wielkość świata. Schöpfer der Welt, ſtworca świata. nach Erſchaffung der Welt, po ſtworzeniu, od ſtworzenia świata. die ganze Welt bezwingen, cały świat zawoiować. zur Welt gehörig, *adj.* światowy. Raum zwiſchen denen Welten, między-świecie. auſſer der Welt, za światem. nach der Weltart, światowym ſpoſobem; leben, żyć. 2) die Menſchen in der Welt, ludzie na świecie. 3) Art der Menſchen, wie ſie ſeyn, ludzie iak w niektorych czaſach bywaią, wiek. 4) die Sitten dieſer Welt, obyczaie teraźnieyſzego świata, teraźnieyſzego wieku *to ieſt:* ludzi.
Weltart, *f.* światowy ſpoſob. ſie iſt nach jetziger Weltart, ona ie podług teraźnieyſzego świata.
Weltberühmt, sławny na świecie, zawołany po świecie.
Weltbeſchreiber, *m.* światopis.
Weltbeſchreibung, *f.* światopiſanie.
Weltklug, wykrętny, iak światowy człowiek, światowy.
Weltklugheit, *f.* światowa mądrość.
Weltkündig, głośny, słynący po świecie.
Weltlauf, *m.* dzianie ſię rzeczy.
Weltlich, światowy; świecki. weltliches Recht, świeckie prawo; Churfürſtenthum, świeckie Elektorſtwo.
Weltmeer, *n.* Ocean, morze; daran grenzen, do morza doſięgać, przypierać.
Weltweiſer, *m.* światomędrzec, filozof; gelehrter, uczony; ernſthafter, poważny; berühmter, sławny; ſcharfſinniger, byſtromyślny; vortreflicher, przedni.
Weltweisheit, *f.* światomądrość, Filozofia; wahre, prawdziwa; nützliche, pożyteczna; ruhmvolle, pełna sławy. alte Weltweisheit, ſtara.
Welzen, ſ. Wälzen.
Wen, kogo. ſ. wer, welcher.
Wendelbaum, *m.* wał tkacki, do nawiiania.
Wendeltreppe, *f.* kręcone ſchody.
Wenden, obracać, obrocić, ſich, ſię. er weiß nicht, wo er ſich hin wenden ſoll, niewie dokąd ſię ma obrocić. wo ſoll ſich der Elende hinwenden? dokąd ſię ma nędzny obrocić? die Waffen wider einen wenden, oręż obrocić przeciwko komu. ſich mit ſeinen Gedanken wohin wenden, ſwoiem umysłem y myślami obrocić ſię dokąd. das Geſicht wohin wenden, twarz dokąd obrocić. ſich auf beyde, auf allen Seiten wenden, na obiedwie, na wſzyſtkie ſtrony ſię obracać; auf andere Dinge, do inſzych ſię rzeczy obrocić. den Acker wenden, rolą przewracać, orać, pokładać. das Pferd wenden, konia obracać. den Wagen, woz; nicować.
Wendiſch, Wendenſki.
Wendung, *f.* obrocenie, obracanie; nicowanie, ſukni.
Wenig, mało, niewiele, kilka. aus vielen wenig ausſuchen, z wielu mało wybrać. nach wenig Tagen, po niewielu dniach. in wenig Monathen, w kilku mięſiącach. wenig Geld, wenig Vieh iſt zu Hauſe, mało pieniędzy, mało bydła w domu. ſehr wenig, bardzo mało. nur ſo wenig, tylko tak mało. wie wenig liegt daran? iak mało na tym zależy?
Wenig, (ein) trochę, troſzkę; ſich erinnern, przypominiać ſobie. iſt es zu wenig? ieſtże to nazbyt mało? es iſt ihm zu wenig geweſen, mało mu było. etwas ein wenig verändern, co trochę odmienić. wenig einen Dinge zu ſetzen, trochę do iakiey rzeczy przydać. ein wenig ruhen, trochę ſpoczywać. ein wenig ſich erholen, trochę wytchnąć, trochę przyść do ſiebie.
Wenigkeit, *f.* niewielość.
Wenigſtens, zum wenigſten, przynaymniey. wenigſtens erdichte doch etwas geſchicktes, wymyśl przecie co ſkładnego. wenigſtens auf eine Zeit lang, vor etwas geſichert ſeyn, przynaymniey na iaki czas być od kogo bezpiecznym.
Wenn, *conjunct.* ieżeli. wenn du mich hören willſt, ſo meide die Feindſchaft, ieżeli

ieżeli mię słuchać będzieſz, to ſię będzieſz wyſtrzegał nie przyiaźni. mache, wenn du mich liebſt, daß, uczyń, ieżeli mię kochaſz, aby. wenn nur, ieżeli tylko. wenn aber nicht, ieżeli zaś nie; *gdyby* wenn er mich liebte, gdyby on mię kochał, ſo to. *kiedy*. wenn das nicht iſt, was ich argwohne, kiedy to nie ieſt co ia miarkuię; wenn nicht jemand, ieżeli kto nie. man merkt es nicht, wenn das Alter geſchlichen kömt, nie uważa ſię, kiedy ſtarość przylezie; *byle*, wenn ſchon, lubo, chociaż, choć; *gdy* wenn ich die Sache völlig erkannt habe, ſo, gdy ia zupełnie rzecz poznałem; *iak tylko:* wenn ich nur etwas Ruhe werde bekommen haben, iak tylko co kolwiek od po czynku doſtanę. wenn wohl, *a kiedyż*, wenn meynet ihr wohl? a kiedyż ty myślisz? daß es, że to.

Wer, kto, ktoż, *gen.* kogo. wer iſt gelehrter als Ariſtoteles? kto ieſt uczeńſzy od Ariſtotelesa? wer wareſt du? kto ty byłeś? wer wird die Geduld mit dir haben, als ich? ktoż będzię cię cierpiał, ieżeli ia nie?

Werbeltoſſen, ein Gewächſe, ſtoryſzek ziele, gatunek poleiu ziela.

Werben, zaciągać, *werbować*; Soldaten, żołnierzy; neue Regimenter, nowe Reymenta. ſich werben laſſen, zaciągnąć ſię, zawerbować ſię. 2) um etwas, ſtarać ſię o co; um ein Ehrenamt, o godność; um eines Tochter, o czyią corkę, za żonę.

Werben, das, *n.* zaciąganie, werbowanie.

Werber, *m.* Zaciążnik; der Soldaten, żołnierzy; konkurrent o damę.

Werbung, *f.* zaciąganie, zaciągi, *plur.* werbowanie. eine Armee durch die Werbung errichten, woyſko przez zaciągi zebrać; 2) ſtaranie ſię o co; um eine Stelle, o urząd iaki.

Werk, *n.* robota, dzieło; künſtliches, ſztuczna, ſztuczne; gutes, dobra robota; vortrefliches, przednia; angefangenes, zaczęta; groſſes und herrliches, wielka y pańſka; ſchweres, mühſames, ciężka, pracowita, vollkommenes, doſkonała; zierliches, piękna; wohlausgearbeitetes, należycie wyrobioną; ſchönes, ładna; übereiletes, przyśpieſzona; lohnet die Mühe nicht, nie płaci za pracą; vollbringen, ſkończyć, wygotować robotę; verrichten, zrobić; anfangen, zacząć; einſtellen, przeſtać roboty, damit fertig werden, być gotowym z robotą; einem auftragen, kogo poſtawić, przełożyć nad iaką robotą. eine Sache geſchwinde ins Werk richten, prędko rzecz iaką zrobić; anbefohlnes ausrichten, nakazaną robotę wyſtawić; angreiffen, iąć ſię roboty. 3) vom Flachs oder Hanf, kłaki, pazdzierz.

Werkeltag, *m.* robotny dzień, powſzedni dzień.

Werklein, *n.* robotka, dziełko.

Werkleute, *pl.* robotnicy.

Werkmeiſter, *m.* Mayſter w robocie.

Werkſchuh, *m.* ein Maaß, ſtopa, miara pewna.

Werkſtatt, *f.* warſztat, izba warſztatowa, *robotalnia*, anlegen, robotalnią, warſztat założyć.

Werkſtellig, zrobiony; machen, zrobić, dokazany. ſein Vorhaben werkſtellig machen, ſwoiego zamysłu dokazać.

Werkſtück, *n.* czworociosany kamień.

Werkzeug, *n.* naczynie do roboty, *inſtrument*. groſſes, wielkie, wielki. zum Feldbau gehöriges Werkzeug, do rolnego goſpodarſtwa należący ſprzęt. vieles Werkzeug haben, etwas zu verlangen, wiele mieć naczynia, inſtrumentow do dopięcia czego. was waren da nicht für Werkzeuge? iakiego tam naczynia, iakich inſtrumentow nie było?

Werden, ſtawać ſię, ſtać ſię; manches Land wird durch den Regen trockener, nie ktora ziemia ſtaie ſię ſużſzą po deſzczu; ein Redner, mowcą ſię ſtać. wie wird es doch damit werden? iak że ſię to przecie ſtanie? aus etwas, z czego; Bürgermeiſter, Konſulem zoſtać; König, Krolem. ſtolz werden, pyſznym ſię ſtawać; es wird Friede, pokoy ſię ſtaie. wie wird es mit dir, (mir) werden? iak ſię to z tobą, zemną, ſtanie?

Werfen, ciſkać, rzucać, ciſnąć, rzucić; einem Pfeil, ſpociſk; mit Steinen, kamieńmi; etwas in die Höhe, co w gorę; ſeinem ins Gefängniß, wrzucić kogo do więzenia; einem etwas an den Kopf, ciſkaiąc w głowę uderzyć kogo; einen zu Boden, o ziemię, na ziemię kogo rzucić; über den Hauffen, obalić. Liebe auf einen werfen, pokochać kogo.

Werfen, das, *n.* ciſkanie, rzucanie, ciśnienie, rzucenie.

Werfung, *f.* ciśnienie, rzucenie, rzucanie.

Werg, *n.* Abgang vom Flachse oder Hanfe, pazdzierz, zgrzebie, pakuł, pakuły, *plur.* co ode lnu, albo od konopi czesanych odchodzi. mit Werge umwickeln, w pakuły obwinąć. von Werge, z pakuł, ze zgrzebia; Strick, powrozek, powrosło.

Wermuth, *n.* Kraut, połyn, piołun, piołuń, *ziele.* mit Wermuth angemacht, piołunem, piołynkiem przyprawny.

Wermuthtrank, *m.* napoy piołunowy, piołynkowy.

Wermuthwein, *m.* piołynkowe wino.

Werth, würdig, godny, godzien; wart; *adj.* der Ehre, honoru; der Belohnung, nadgrody; des Andenkens, pamięci. 2) werth und theuer, bardzo drogi kosztowny. was ist die Sache werth? co warta ta rzecz? werth etwas halten, co za drogą rzecz mieć. einen werth haben, kogo sobie drogo szacować. der nichts werth ist, ktory, niczego nie wart. wenig werth, mało wart.

Werth, *m.* szacunek, walor, cena; einer Münze, pieniądza iakiego. eine Sache von grossem Werthe, rzecz wielkiego waloru. der Werth der Dinge, ist sehr gestiegen, cena rzeczy bardzo postąpiła w gorę. Bibliotheck vom grossen Werthe, biblioteka wielkiey ceny. die Studia behalten ihren Werth, Nauki trzymaią się przy swoiey cenie, przy swoiem szacunku. Perlen vom grossen Werthe, perły wielkiego szacunku. in seinem Werth und Unwerthe lassen, porzucić rzecz nie dbaiąc o nię.

Werth halten, drogo trzymać, drogo cenić.

Werthaltung, *f.* drogo trzymanie, drogo cenienie.

Wesen, *n.* istota; istność; der Dinge, rzeczy. 2) grosses Wesen machen, wielką okazałość czynić. Mensch von stillem Wesen, człowiek, cichy, dobry, łagodny.

Wespe, *f.* osa. ein Ungeziefer, *gad pewny.*

Wessen, czyi, czyia, czyie. wessen ist die Gefahr? czyie iest niebezpieczeństwo?

Weßhalber, dla czego, prze co.

Weswegen, dla czego? przeco? czemu?

Weste, *f.* Unterkleid, kroy sukni, katanka, kamiselka.

Westen, *m.* Zachod.

Westindien, zuchodnia Indyia.

Westphälische Friede, Westfalski pokoy, traktat.

Westwind, *m.* wiatr zachodni, zefir.

Wette, *f.* zakład; mit einem eingehen, o zakład z kiem iść; einem darzu ausfordern, chcieć iść z kiem o zakład. 2) um die Wette, iak o zakład; ein Werk, eingreiffen, iąć się iakiey roboty.

Wetten, zakładać się, założyć się; mit einem, z kiem; einen Thaler gegen einen Groschen, założ się o taler, a z drugiey strony grosz. wetten und gewinnen, założyć się y wygrać.

Wetter, *n.* czas, pora powietrza; sehr kaltes, bardzo zimny; stürmisches, wietrzny; bequemes, wygodny; veränderliches, odmienny; trübes, pochmurny, ponury, posępny; heues, helteres, iasny, pogodny; neblichtes, mglisty; schönes, piękny; gutes, dobry; garstiges, słotnisty; widriges, przeciwny; windiges, wietrzny; angenehmes, wesoły. bey gutem Wetter, za pogodnego czasu. bey sehr garstigem Wetter, w szpetnym w bardzo niepogodnym czasie; reisen, iechać. wenn es wird gut Wetter seyn, kiedy będzie piękny czas, pogoda dobra; trockenes, suchy; feuchtes, wilgotny; dunkeles, ciemny; stilles, cichy; hat sich geschwinde aufgethürmet, burzliwy czas prędko nastał. 2) piorun, vom Wetter getroffen werden, piorunem być uderzony. das Wetter hat in den Thurm geschlagen, piorun w wierzą uderzył.

Wetterdach, *n.* poddasze.

Wetterhahn, *m.* Fahne auf den Thürmen, kurek, iak na wierzach bywa zamiast horągiewki. 2) unbeständiger Mensch, niestateczny człowiek.

Wetterhäuslein, *n.* brog, *albo* szopa.

Wetterleuchten, das, *n.* łyskawica, łyskanie.

Wetterleuchten, łyskać się. wenn es wetterleuchtet, thun sich die Muscheln zu, kiedy się łyska, konchy się zamykaią. es wetterleuchtet an allen Enden, łyska się po wszystkich stronach.

Wettermacher, *m.* deszczsprawuiący.

Wettermacherinn, *f.* deszcz czarami sprawuiąca.

Wetterschaden, *m.* szkoda od słoty, wichru, gradu; leiden, cierpieć.

Wetterstrahl, *m.* piorun. s. Bliß.

Wetterwendisch, odmienny, za wiatrem się obracaiący. s. unbeständig, mankelmüthig.
Wettläuffer, m. w zawody, na wyścigi, biegaiący.
Wettlauffen, w zawody biegać; mit einem, z kiem.
Wettstreit, m. spor, utarczka; schwerer, trudny, trudna; grosser, wielka; harter, tęga; habe ich mit ihm darum, mam ia z niem o to; ist unter ihnen darüber, iest o to między niemi; um die Ehre, o honor; mit einem darein gerathen, przyść do utarczki, do sporu z kiem.
Wetzen, ostrzyć, wecować; eine Sichel, sierp.
Wetzstein, m. osełka, kamyk do ostrzenia, do wecowania.
Wetzsteinbruch, m. kamieńsko, gdzie osełki łamią.
Weyde, f. wierzba; ein wilder Baum, dzikie drzewo.
Weydenbusch, m. wierzbowy krzak.
Weydenrinde, f. łyk wierzbowy.
Weyhbischof, m. Biskup do święcenia księży.
Weyhr, m. ein Vogel, kania, ptak.
Weihen, święcić, poświęcać; eine Kirche, Bogu kościoł; eine Capelle, kaplicę.
Weyhkessel, m. kociołek.
Weyhnachten, f. ein Fest, boże narodzenie, święto.
Weyhung, f. poświecanie; poświęcenie.
Weyhwasser, n. święcona woda.
Weyland, przed tym, niegdyś, kiedyś; redeten sie so, tak mawiali.
Weyhrauch, m. Kadzidło; anzünden, zapalić. von Weyhrauch, kadzidłowy.
Weyhrauchbaum, m. liban drzewo, z ktorego kadzidło.
Weyhrauchfaß, n. kadzielnica.
Weywod, m. Woiewoda w Polszcze.
Weywodschaft, f. Woiewodstwo.
Wibel, m. wołek, robak w zbożu. s. Kornwurm.
Wichsen, woskować; etwas, co.
Wichsung, f. woskowanie, woskowina.
Wichtig, ważny, ciężki; Beweis, dowod; Sache, ważna rzecz, ważny interes; trudny. wichtiges Werk, trudne dzieło; Geschäft, ważny interes. wichtiger Brief, ważny list.
Wichtigkeit, f. ważność, ciężkość, waga. von keiner Wichtigkeit, bez żadney wagi, ważności.

Wicke, f. fleytuch; die man in die Wunden drehet, ktory w rany wkręcaią.
Wickeln, zwiiać; zusammen, wraz; die Fäden auf, nici na kłębek; sich aus etwas, wywiiać się z czego.
Wicken, plur. ein Gewächs, wyka, rośl.
Wickenacker, m. wyczna rola.
Wickenfeld, n. wyczne pole, na ktorym się wyka rodzi.
Wicklicht, co się da zwiiać w kłąbek.
Widder, m. ein Schafbock, baran. von Widder, adj. barani. stossen wie ein Widder, trykśać iak baran.
Wider, przeciwko, przeciw, na, na przeciwko, na przeciw. eine Sache wider einen vertheidigen, rzeczy iakiey przeciwko komu bronić. wider einen disputiren, przeciwko komu dysputować. wider dich ist das Zeugniß, przyciwko tobie iest świadestwo. das ist nicht für mir, sondern wider mich, to nie iest za mną, ale przeciwko mnie. wider die Natur leben, przeciwko rodowitemu sporządzeniu żyć. wider einen sich wafren, przeciwko komu się zbroić. wider einen streiten, sprzyczać się z kiem. wider den Befehl handeln, przeciwko rozkazowi czynić. wider das hilft die Arzeney, przeciwko temu pomaga lekarstwo. das ist ein Mittel wider den Gift, to iest lekarstwo, na truciznę. sich wider einen verwahret haben, uzbroić się przeciwko komu. wider dem Schmerz, na bol. wider die Kälte beschützen, przeciwko zimnu się bronić. wider seinen Wunsch, przeciwko czyiemu życzeniu. ich habe viele wider mich, mam wielu przeciwko mnie. das ist alles wider mich, wszystko iest przeciwko mnie. zuwider, przeciwny. es ist der Vernunft nicht so zu wider, to nie iest tak przeciwne rozumowi.
Widerchrist, m. Antichryst.
Widerig, przeciwny.
Wider einander, przeciwnym być wzaiemnie.
Widerfahren, trafiać się, przypadać; einem, komu; wider Verhoffen, przeciwko nadziei. es kan mir nichts angenehmers widerfahren, niemoże się mi nic milszego przytrafić. es widerfähret mir ein Dienst, potyka mnie łaska.
Widerfahrung, f. trafianie się.
Widerhalten, wspierać się, razem, przeciwnie trzymać. Brodt und Rindbraten

braten halten wider, chleb y wołowa pieczenia wspieraią się razem.
Widerlegen, *refutować*, zbiiać; mit Exempeln und Beweisthümern, przykładami, dowodami; auf geometrische Art, geometrycznym sposobem; eine Lügen, kłamstwo; mit Zeugen, świadkami odwodzić; eines Meynung wovon, czyie zdanie o czym zbiiać; eines Rede, czyią mowę; eines Schmähung, czyie szkalowanie; eines Lästerung, czyie potwarzanie.
Widerlegen, das, *n.* refutowanie, zbiianie, zbicie.
Widerleger, *m.* zbiiacz, *refutuiący*.
Widerlegung, *f.* *refutowanie*, zbiianie, zbicie; der Beschuldigungen, zadanych występkow.
Widerrathen, odradzać, nieradzić; etwas, co czego.
Widerrathen, das, *n.* odradzanie, nieradzenie.
Widerrather, *m.* odradca, nieradca.
Widerrathung, *f.* odradzanie; odradzenie, nieradzenie.
Widerrechtlich, przeciwko prawu.
Widerrede, *f.* przeciwienie się, przeciwna mowa, sprzeczka.
Widerreden, przeciwnie mowić, sprzeczać się. s. widerlegen.
Widersacher, *m.* przeciwnik; einen starken bekommen, mocnego przeciwnika dostać.
Widersetzen, (sich) sprzeciwiać się, opierać się, stawiać się; einem, komu; einem Dinge, iakiey rzeczy; der Wahrheit, prawdzie; der Grausamkeit, czyiemu okrucieństwu.
Widersetzlich, sprzeciwiaiący się, przeciwny.
Widersetzlich, *adv.* sprzeciwiaiąc się.
Widersetzlichkeit, *f.* sprzeciwianie się, przeciwność.
Widersinn, *m.* niezgoda, nieiednomyślność, przeciwnomyślność.
Widersinnigkeit, *f.* niezgodność; niedogodność.
Widersinnisch, niezgodny, przeciwnie myślący.
Widerspenstig, nieposłuszny, krnobrny; der Obrigkeit, Zwierzchności; sich erweisen, bezeigen, nieposłusznym, krnobrnym się pokazać.
Widerspenstigkeit, *f.* nieposłuszeństwo, krnobrność.
Widerspiel, *n.* przeciwna rzecz, przeciwność; in allen behaupten, we wszytkim bronić, chwytać się przeciwności. ich halte das Widerspiel, ia przeciwną rzecz trzymam.
Widersprechen, przeciwnie mowić; nichts, nic; oft, często.
Widersprecher, *m.* przeciwmownik.
Widersprechung, *f.* przeciwmowienie, przeciwmowstwo.
Widerspruch, *m.* przeciwkomowstwo; przeciwmowienie. ohne jemands Widerspruch, bez czyiego przeciwmowienia.
Widerstand, *m.* przeciwodpor. ohne Widerstand, bez przeciwodporu. einem Widerstand thun, komu przeciwodpor czynić.
Widerstehen, przeciw opierać się, przeciwko stać; einem, komu; dem Schmerze, bolowi; den Feinden, nieprzyiacielom.
Widersteher, *m.* przeciwoporca.
Widersteherinn, *f.* przeciwoporniczka.
Widerstehung, *f.* przeciw opieranie się.
Widerstrebend, przeciwoporny, przeciwiaiący się.
Widerwärtig, dziwaczny, *adv.* dziwacznie.
Widerwärtigkeit, *f.* dziwaczność, dziwactwo; s. Unglück, Creutz.
Widerwille, *m.* gniew, niezgoda; grosser, wielki gniew; heimlicher, taiemny; fassen, gniew powziąć; gegen einen, mieć niezgodę z kiem, mieć gniew do kogo, gniewać się z kiem; fahren lassen, porzucić gniew, zapomnieć gniewu; meiden, chronić się; auf sich ziehen, zciągać gniew na siebie.
Widmen, ofiarować; einem etwas, co komu; sich einem ganz und gar, wcale się komu ofiarować, przywiązać się do kogo; sich dem Rathe, do Senatu; einem ein Buch, komu książkę. sich denen Studiis widmen, poświęcić się na nauki, utopić się w naukach.
Widrig, przeciwny. widriges Glück, przeciwne szczęście, Nieszczęście. nichts kan uns widriges begegnen, nic nas przeciwnego nie może potkać. widrige Dinge vergleichen, przeciwne rzeczy pogodzić. widriger Kopf, dziwaczna głowa.
Widrigenfalls, przeciwnie, inaczey; wären viel Exempel vorhanden, mieli byśmy teraz wiele przykładow. *adv.* przeciwnie. widrig gesinnet, przeciwnie namyślony.
Widwol, ein Vogel, Wywielga, wywielga, wilga, *ptak*.
Wie? iak, iakże? ist es mit der Sache? iak się ta rzecz ma? wie die Sache an-

jetzo stehet, ist sie nicht die leichteste, iak teraz rzecz iest, nienaysnadniey-sza iest. wie ich glaube, iak ia trzymam. wie gestern, iak wczora. wie ich dieses erzehle, also ist es geschehen, to iak powiadam, tak się stało. wie ich hoffe, iak się spodziewam. wie alt bist du? iak stary iesteś? wie so? czemu tak?

Wie auch, iako też, y. ein redlicher wie auch gelehrter Mann, nader rzetelny iako też y uczony człowiek.

Wie bald, iak prędko.

Wiedehopf, *m.* ein Vogel, dudek ptak.

Wie denn, iak; es die Sache erfordert, iak tego rzecz wyciąga.

Wieder, znowu; zum andern mal, powtornie; sich nach Dresden begeben, udać się do Drezna.

Wieder abtreten, znowu odstąpić.

Wieder ändern, znowu odmieniać.

Wieder anbrennen, znowu się zapalić; znowu zapalać.

Wieder anfangen, znowu, na nowe, zaczynać.

Wieder anfassen, znowu brać, znowu chwytać.

Wieder angehen, znowu powstawać.

Wieder anheben, znowu podnosić.

Wieder annehmen, znowu brać, wziąć.

Wieder anrichten, znowu sporządzać, naprawiać.

Wieder anziehen, znowu wdziewać.

Wieder anzünden, znowu zapalać.

Wieder aufbauen, znowu wybudować.

Wieder aufblasen, znowu przedmuchać.

Wieder aufbrechen, znowu wybuchać, wybuchnąć.

Wieder aufbringen, znowu wnosić, wnieść, odnawiać.

Wieder aufgehen, znowu powstawać, powstać.

Wieder aufhelfen, znowu pomoc, poratować, pokrzepić.

Wieder aufkommen, znowu przychodzić do siebie z choroby.

Wieder auflegen, znowu drukować, przedrukować.

Wieder aufkratzen, znowu oddrapać, znowu podrapać.

Wieder aufmachen, znowu odrabiać, odrobić; znowu otwierać.

Wieder aufnehmen, znowu brać.

Wieder aufstehen, znowu powstawać.

Wieder aufthun, znowu otwierać, odmykać.

Wideraufwecken, znowu wzbudzać, obudzać.

Wieder aufwickeln, znowu odwiiać.

Wieder aufzehlen, znowu liczyć, znowu przeliczyć.

Wieder ausgraben, znowu wykopywać, wykopać.

Wieder ausschlagen, znowu się puszczać; als ein Gewächs, iako rośl iaka.

Wiederausschlagung, *f.* znowu się puszczanie, puszczenie.

Wiederbauen, znowu budować.

Wiederbedenken, znowu myśleć, rozmyślać.

Wieder begehren, znowu pragnąć, żądać.

Wiederbeissen, kąsać znowu, odkąsać.

Wiederbekleiden, znowu ubierać, ubrać, przyodziewać.

Wiederbekommen, odebrać znowu; das Geraubte, co było zabrane.

Wiederberühren, znowu się dotykać.

Wiedergesäen, znowu zasiewać, zasiać, obsiewać.

Wiederbesinnen, znowu przypominać sobie co.

Wiederbesuchen, znowu nawiedzać, nawiedzić, odwiedzać.

Wiederbitten, znowu prosić.

Wiederblühen, znowu zakwitać, zakwitnąć, odkwitać.

Wiederbringen, odnosić, odnieść, znowu; nach Hause, do domu odprowadzać, odprowadzić.

Wiederbringer, *m.* odprowadca.

Wiederbringlich, powetowany.

Wiederbringung, *f.* odprowadzenie.

Wiedereinbringen, znowu nadgradzać.

Wiedereingedenk seyn, przypomnieć sobie.

Wiedereinladen, znowu zapraszać.

Wiedereinlösen, znowu wykupować, wykupić.

Wiedereinnehmen, znowu odebrać.

Wiedereinreissen, znowu rozdzierąć, znosić.

Wiedereinrichten, znowu stawiać, przywracać.

Wiedereinschlafen, znowu zasypiać, zasnąć.

Wiedereinschlucken, znowu połykać, połknąć.

Wiedereinsegnen, znowu przeżegnąć.

Wiedereinsetzen, znowu przywracać, przywrocić; in dem alten Stande, do dawnego stanu.

Wiedereintauchen, znowu zanurzyć.

Wiedereinverbleiben, znowu *inkorporować, reinkorporować.*

Wiederentledigen, znowu uwalniać, uwolnić.

Wiederentſchlafen, znowu zaſypiać, zaſpać.
Wiederentſtehen, znowu powſtawać.
Wiederergreiffen, znowu brać, chwytać.
Wiedererholen, (ſich) obaczać ſię, obaczyć ſię; von einer Krankheit, z iakiey choroby.
Wiedererkennen, znowu poznawać, uznawać.
Wiedererlangen, znowu odebrać, odbierać, doſtać.
Wiedererlangung, *f.* znowu odbieranie, odebranie, doſtanie.
Wiedererneuern, znowu odnawiać.
Wiedererquicken, pokrzepiać znowu, ożeźwiać.
Wiederersetzen, znowu wrocić, wracać.
Wiedererſtanden, znowu do życia przywrocony, co ożył.
Wiedererſtatten, przywracać, znowu przywrocić, nadgrodzić znowu.
Wiedererſtattung, *f.* znowu przywrocenie, nadgrodzenie.
Wiedererwärmen, znowu odgrzewać, odgrzać.
Wiedererwarmen, znowu ſię rozgrzewać.
Wiedererzehlen, znowu powiadać.
Wiedererzehlung, *f.* znowu powiadanie.
Wiederfallen, znowu padać, paść, upadać, upaść.
Wieder faul werden, znowu ſię leniwym ſtawać.
Wiederfegen, znowu odchędożyć, odpolerować.
Wieder feſt ſtellen, znowu utwierdzać, utwierdzić.
Wiederfolgen, znowu iść, naſtępować.
Wiederfordern, znowu ſię upominać, domagać.
Wieder freſſen, znowu żreć, znowu pożerać.
Wieder futtern, znowu napaść.
Wiedergab, *f.* oddanie, wrocenie.
Wiedergebähren, odradzać, odrodzić.
Wiedergebauet, znowu wybudowany, pobudowany.
Wiedergeben, oddawać, oddać, wracać, wrocić; einem das Geld, komu pieniądze.
Wiedergebohren, odrodzony, znowu powtornie urodzony.
Wiedergebracht, odprowadzony, znowu ſprowadzony.
Wiedergebung, *f.* oddawanie, oddanie, wrocenie.
Wiedergeburt, *f.* odradzanie, odrodzenie.
Wiedergegeben, oddany; znowu dany; wrocony.
Wiedergegrüſſet, odwitany, znowu przywitany.
Wiedergeholet, odwołany; znowu zawołany.
Wiedergemiethet, znowu odnaięty.
Wiedergeneſen, obaczać ſię, zdrowieć, przychodzić do zdrowia.
Wiedergenommen, znowu wzięty; odebrany, powzięty.
Wiedergeſammlet, znowu pozbierany, znowu zebrany.
Wiedergewachſen, znowu odrośniony, co znowu odrosł.
Wiedergrünen, znowu ſię zazielenić, odzielenić ſię.
Wiedergrüſſen, odwitać, znowu witać.
Widerhall, *m.* brzmienie.
Wieder hart werden, znowu twardnieć.
Wieder heilen, znowu zdrowić, goić.
Wieder heraus geben, znowu wydać; das Geld, pieniądze.
Wiederherſtellen, przywrocić, znowu poſtawiać; die Macht, moc.
Wiederherſtellung, *f.* przywrocenie.
Wieder hervorgrünen, znowu ſię zazieleniać.
Wieder hervor kommen, znowu wſchodzić.
Wieder hervor wachſen, znowu wyraſtać; aus den Wurzeln, z korzeni.
Wieder herum drehen, (ſich) znowu ſię obracać nazad.
Wieder heyrathen, powtornie ſię ożenić.
Wieder hinlegen, znowu odłożyć, położyć; ein jedes an ſeinen Ort, każde na ſwoiem mieyſcu.
Wiederhinziehen, znowu ſię wprowadzić; ins Haus, do domu.
Wiederholen, powtarzać; etwas vom erſten Anfange, co od ſamego początku. vom Urſprunge, od źrzodła; nach der Ordnung, porządkiem; oft einerley, często iedno powtarzać. 2) zurück bringen, nazad przynieść, przyprowadzić.
Wiederholt, powtorzony.
Wiederholung, *f.* powtarzanie, powtorzenie.
Wiederkauen, znowu żuć, pogryść.
Wiederkauung, *f.* pożucie, pogryzienie, powtornie.
Wiederkauffen, odkupować, odkupić; ein Haus, dom.
Wiederkaufflich, odkupny.

Wiederklage, *f.* wzaiemne obżałowanie.
Wiederkehren, cofać, cafać.
Wiederkehrung, *f.* cofanie, cafanie.
Wiederkommen, powracać, powrocić; nach Warschau, do Warszawy; auf sein Vorhaben, do swoiego przedsięwzięcia.
Wieder krank werden, znowu się rozchorować, zachorować.
Wiederkunft, *f.* powrot; betrübte, smutny; schädliche, szkodliwy; geschwinde, prędki; angenehme, przyiemny; schwere, trudny; zeitige, sichere, wczesny, bezpieczny; stehet ihm frey, iest mu wolny. Geschwindigkeit der Wiederkunft, prędkość powrotu.
Wieder lebendig, ktory ożył; werden, ożyć; machen, ożywić, wskrzesić; einen, kogo.
Wieder lesen, znowu przeczytać
Wieder lieben, znowu kochać.
Wieder lösen, wykupować, wykupić.
Wieder los machen, znowu woinym osądzić.
Wieder machen, posporządzać, sporządzić, naprawiać.
Wieder miethen, znowu naiąć; odnaymować.
Wider mischen, znowu pomięszać.
Wieder murren, odmrukiwać.
Wiedernehmen, (für sich) znowu brać na siebie co.
Wieder regnen, znowu deszcz iść.
Wiederruff, *m.* odwołanie.
Wiederruffen, odwołać.
Wiedersagen, oznaymiać; einem etwas, co komu.
Wiedersammlen, znowu zbierać.
Wiederschaffen, znowu przywracać, sporządzać.
Wiederschall, *m.* odgłos, rozleganie się głosu; geben die Felsen und Einöden, od głos daią skały y pustynie; die Berge und Wälder, gory y lasy.
Widerschallen, odgłos dawać.
Widerschein, *m.* odbite światło; der Sonne, słońca; der Farben, kolorow; des Monds, miesiąca.
Widerscheinen, odbiiać się światłem.
Widerschelten, odłaiać, odbesztać; einem, komu.
Wieder schenken, oddarować, oddarować się.
Wieder schicken, odsyłać, odesłać; einem ein Buch, komu książke.
Wieder schlagen, wzaiemnie uderzyć; oddać, *w tym samym sensie.*
Wiederschreiben, odpisować, odpisać; einem auf alles was er anfraget, komu na wszystko o co się wywiaduie.
Wieder sehen, znowu obaczyć, przeźrzeć, przepatrywać.
Wiedersehung, *f.* znowu obaczenie, widzenie, przepatrowanie, odwiedzenie.
Wieder senden, odsyłać.
Wieder stellen, znowu uspokoić, uciszyć.
Wieder suchen, znowu szukać.
Wiedertäuffer, *m.* Wtorochrzciciel, wtorochrzczeniec.
Wiedertauffen, powtornie chrcić, powtarzać chrzest.
Wieder trinken, znowu pić.
Wieder überlesen, znowu przeczytać.
Wieder vereinigen, znowu poiednoczyć, ziednoczyć; pogodzić, poiednać znowu.
Wiedervereinigung, *f.* ziednoczenie, znowu poiednanie.
Wiedergehen, znowu w gorę iść, przechodzić.
Wiedervergelten, odsługiwać, odsłużyć, nadgradzać.
Wiedervergeltung, *f.* odsługiwanie, odsłużenie, nadgradzanie, wet za wet oddanie.
Wiederverkauffen, znowu przedawać.
Wiedervermahnen, znowu upominać, zachęcać.
Wiedervermiethen, znowu naiąć, zaarendować komu.
Wiederversöhnen, pogodzić, poiednać; einen mit dem andern, iednego z drugiem; sich mit einem, poiednać się, przeprosić się z kiem.
Wiederversöhnung, *f.* poiednanie, pogodzenie.
Wiederversuchen, znowu tentować.
Wiederum, znowu. *s.* wieder.
Wiederumgraben, znowu skopać.
Wiederumkehren, znowu się wracać, nawracać.
Wieder warm werden, znowu się rozgrzewać.
Wieder zum essen, znowu zmierzać.
Wieder zunehmen, znowu się zaymować, brać. der Schmerz nimmt mehr und mehr wieder zu, bol coraz to większy bierze.
Wieder zum Kinde werden, dziecinnieć.
Wieder zurechte bringen, znowu w swoy porządek wprawiać.
Wieder zurück fordern, znowu nazazywać.
Wieder zusammen fügen, znowu razem spaiać, złączać.

Wieder zusammen setzen, znowu iedno, w kupę składać, złożyć, co; Bein am Bein, kość do kości.
Wieder zu schieben, oddawać, oddać.
Wieder zustellen, wracać, wrocić; einem etwas, co komu.
Wieder zu wägen, znowu odważyć.
Wieder zu Wege bringen, znowu rzecz naprawiać.
Wie du willst, iak chcesz, iak tylko chcesz.
Wie es kann, iak można.
Wie es wolle, iak się chce, iak chce.
Wiege, *f.* worinnen man die Kinder wiegt, kolebka, kołyska, w ktorey dziecie kołysaią. in der Wiege schlafen, w kolebce w kołysce spać. das Kind in die Wiege legen, dziecię w kolebce, w kołysce położyć; hin und her ziehen, kołysać na te y na owę stronę. in der Wiege liegen, w kolebce leżeć. aus der Wiege springen, z kolebki wyskoczyć. von der Wiege herholen, aż od kolebki zaczynać.
Wiegen, mit der Wiege, kołysać, kolebką; mit der Wage. s. Wage.
Wiegenlied, *n.* piosnka, przy kolebce, kolebna.
Wie gerne wollte ich, iak bym ia rad chciał.
Wie groß, ili, iak wielki. wie grosse Gewalt, iak wielka moc. wie groß nur, wie groß auch, iak wielki tylko, niech będzie iak chce wielki, iako kolwiek wielki.
Wihern, rżeć; sehr stark, bardzo.
Wiehern, (das) rżenie. Wiehern hören, rżenie słyszeć.
Wie lang, iak długi.
Wie lange? iak długo? iak dawno? wie lange er reden soll? iak długo on ma mowić? siehe, wie lange stehe ich hier, patrz iak długo ia tu stoię. er fragte mich wie lange es war, daß, pyta się mie iak dawno by to było.
Wie leicht, iak snadno.
Wie mancher, iak wielu, ktoż, *w tymże sensie.*
Wie mancherley, wieloraki, iak rozmaity.
Wien, Stadt in Oesterreich, Wideń, miasto w Austryi.
Wie neulich? iak dawno?
Wie oft, iak często.
Wiese, *f.* łąka; *z Rus.* luka; dürre, wyschła; moosigte, mszysta; grassicht, w trawy obfita; feuchte, wilgotna; trockene, sucha; magere, chuda; unfruchtbare, nie urodzayna; an einem fetten Orte, na buynym mieyscu; reinigen, łąkę czyścić; für dem Viehe verwahren, verzäunen, od bydła łąki pilnować, łąkę zamykać; ist voller Blumen, iest pełna kwiecia: zwey mal hauen, dwa razy łąkę kosić, ciąć, aus Feld machen, z roli łąkę zrobić; misten, dingen, gnoiem omaścić. grüne Wiese, zieloność łąk; kleine, łączka. was von der Wiese ist, *adj.* łączny.
Wie sehr, iak bardzo; ich mich freue, ist nicht auszusprechen, iak bardzo się cieszę, wymowić niemożna.
Wiesel, *f.* ein Thierlein, łaska, zwierzątko łasica.
Wiesenblume, *f.* łączny kwiat.
Wiesenwolle, *f.* lukwap, pięciornik, *ziele.*
Wie so? czemu tak? dla czego tak? s. warum.
Wie theuer? iak drogo?
Wie viel, in der Zahl, iak wiele; wie viel Tage? iak wiele dni, wiele dni?
Wie vielerley? wieloraki?
Wie vielfältig, wieloraki.
Wie vielste? ktory?
Wie weit, poki, pokiż, iak daleko? nach Berlin, do Berlina. wie weit die Liebe in der Freundschaft gehen soll. iak daleko miłość w przyiaźni ma zachodzić.
Wie wenig, iak mało.
Wie wenige, iak nie wielu, iak mało ich.
Wie wohl, chociaż, lubo. s. obschon, obgleich.
Wild, dem Wuchse nach, *właściwie, rodem* leśny. wilder Zaun, leśny samorodny płot. wilde Leute, leśni ludzie. wildes Leben, leśne życie. 2) der Natur nach, *podług własności urodzoney*: dziki. wilde oder zahme Thiere, dzikie, albo łaskawe zwierza. wilder Mensch, dziki człowiek. wildes und wüstes Leben, dzikie y puste życie; werden, dziczeć, zarastać. der Weinstock wird wild, wninica dziczeie, zarasta.
Wild das, wildes Thier, dziki zwierz; jagen, łowić.
Wilde Art, dzikość, srogość, grubiaństwo.
Wildbengelkraut, *n.* psia kapusta, ziele.
Wildbraten, *m.* zwierzyna pieczona.
Wilde Rose, *f.* polna roża.
Wildfang, *m.* łowienie zwierza.

Wildniß, *f.* knieia.

Wildpret, Fleiſch vom Wilde, zwierzyna, mięſo z dzikiego źwierza.

Wildſchütze, *m.* Strzelec na zwierza.

Wildſchwein, *n.* dzik. vom wilden Schweine, dziczy.

Wilde Weinreben, leśne, dzikie wino.

Wille, *m.* wola; guter, dobra; vereinigter, einſtimmiger, ziednoczona, iednoſtayna; beſtändiger, ſtała, ſtateczna; verkehrter, zepſuta; beſonderer, ſzczegulna; brüderlicher, braterſka; gütiger und ergebener, dobrotliwa y przychylna; geneigter, ſkłonna; gegen einander, wzaiemna; hartnäckichter, uporna; eigener, właſna; aufrichtiger, ſzczera; unbeſtändiger, nieſtateczna; gottloſer, niezbożna; freyer, wolna. des Willens ſeyn, tey mieć wolą być woli. anderes Willens werden, inſzey być woli. nach ſeinem Willen verfahren, podług ſwoiey woli postępować. mit Willen thun, was zu thun iſt, dobrowolnie czynić, co czynić trzeba. einen zu Willen haben, mieć kogo do ſwoiey woli. wider ſeinen Willen, przeciwko ſwoiey woli. freyen Willen haben, mieć wolną wolą. einem zu Willen ſeyn, pełnić czyią wolą. mit allem Willen, z chęcią, z ochotą.

Willfährig, posłuſzny, powolny.

Willfährigkeit, *f.* posłuſzeńſtwo, powolność.

Willfahren, słuchać, być posłuſznym, powolnym; einem, komu.

Willfahrung, *f.* powolność, przysługiwanie ſię.

Willig, ochotny, dobrowolny, chętny. mit willigem Gemüthe, ochotnym umysłem; zu etwas, do czego. *adv.* dobrowolnie, chętnie; etwas thun, co czynić; einem zu Gefallen ſeyn, być do przysługi komu.

Willigen, zezwolić, przyzwolić; in die Uebergabe, na poddanie.

Willigkeit, *f.* dobrotliwość, chęć.

Willkommen, *m.* witanie.

Willkommen heiſſen, witać. ſey willkommen! witay!

Willkommne Mahlzeit, *f.* ochota na przywitanie kogo ſprawiona.

Willkühr, *f.* wolne zdanie, wolne obieranie, wola. in Willkühr ſtellen, dać komu na wolą, aby ſobie obrał. nach ſeiner Willkühr etwas reden, podług ſwoiey woli o czym mowić. das wird in deiner Willkühr ſtehen, to na twoiey woli ſ. Wahl, Wille.

Willkührlich, co od woli zawisł, co na woli ieſt. *adv.* na dobrey woli.

Wimmeln, byc pełno, gdzie; von etwas, czego.

Wimmern, płakać, iak dzieci płaczą, kwilić ſię.

Wimmern, das, płakanie, kwilenie ſię.

Wimpern, powieki. mit den Augen wimpern, oczami mrugać.

Wink, *m.* ſkinienie. ſich in allem nach eines Wink und Willen richten, ſtoſować ſię we wſzyſtkiem do czyiego ſkinienia y woli. auf eines Wink ſehn, patrzeć na czyie ſkinienie. auf den Wink acht geben, czyie ſkinienie uważać.

Winkel, *m.* kąt, węgieł; höchſter, naywyżſzy; ſpitziger, kończyſty; ſtumpfer, rozwarty; rechter, proſty; heimlicher, taiemny kąt. Figur ohne Winkel, figura kąta, węgłu, niemaiąca. es ſind zwey Winkel der Augen, dwa kąty ſą w oku. das Winkelſhat, *adj.* kątowaty. das zum Winkel gehört, kątny. 2) ein verborgener, heimlicher Ort, mieyſce taiemne uſtronne, nazywa ſię także, kąt.

Winkelmaaß, *n.* węgielnica; etwas darnach richten, co pod węgielnicę brać. nach dem Winkelmaaſſe gemacht, pod węgielnicę zrobiony.

Winkelrecht, pod węgielnicę proſty.

Winken, ſkinąć; einem, na kogo; mit dem Kopfe, głową.

Winken, *n.* ſkinienie. mit Winken abweiſen, ſkinieniem odnawiać, nieprzyzwalać.

Wind, *m.* wiatr; widriger, przeciwny; ſtarker, tęgi; beſchwerlicher, przykry; heftiger, mocny; wüthender, burzący; guter, dobry; anhaltender, wytrzymuiący; gelinder, łagodny; kalter, zimny; mitternächtlicher, pułnocny; ſchädlicher, ſzkodliwy; unmäßiger, niezmierny; feuchter, wilgotny; der nicht blaſet, cichy; bequemer, wygodny; entſtehet plötzlich, powſtaie z nagła; leget ſich, uſtaie *iakoby* kładzie ſię; wehet ſanfte, zwolna wieie. die Luft erreget den Wind, powietrze pobudza wiatr. guten Wind haben, dobry mieć wiatr. durch den Wind zurück getrieben werden, wiatrem być dokąd zapędzonym; hat uns aufgehalten, tam nas wiatr przytrzymał; bläßt ſtark in die Seegel, tęgo dmucha w żagle. gegen den Wind richten, przeciwko wiatrowi obracać. von heftigen Winde bewegt werden, tęgiem wia-

wiatrem być porufzonym. sich den Wind treiben lassen, puścić się na wiatr. guten Wind bekommen, dobrego wiatru dostać; fängt an stärker zu wehen, zaczyna mocnieyszy wiać. bey starkem Winde, przy mocnym wietrze. bey stillerm Winde, przy cięższym wietrze; erhebet sich, podnosi się; hat das Dach abgedeckt, zerwał dach; wendet sich, obraca się; ist ihm entgegen, iest przeciwko niemu. seine Segel richten, wo ein guter Wind herkömmt, tam swoie żagle obracać, zkąd dobry wiatr idzie. 2) Wind lassen, bznąć. 3) in Wind etwas schlagen, niedbać o co, na wiatr puszczać.

Winde, *f.* winda do podnoszenia, ein Werkzeug, pewny instrument. 2) powoy ziele.

Windel, *f.* pielucha, powoy. das Kind in die Windel legen, dziecię w pieluchy powić; zawinięcie.

Windeln, powiiać; uwinąć, w pieluchy, w szmaty.

Winden, kręcić w gorę, wykręcić; aus den Händen, z rąk; auf einen Knaul, zwiiać nici na kłęb. sich winden wie ein Wurm, wić się, zwiiać się iak robak.

Windey, *n.* prożne iaie.

Windgott, *m.* wiatrowy bożek *u Poet.*

Windhund, *m.* chart.

Windicht, wietrzny, wietrzysty. es wird windicht, *mowi się* wiatr iest.

Windlade, *f.* in einer Orgel, skrzynia wietrzna w organach.

Windkraut, *n.* zawilec ziele.

Windlicht, *n.* pochodnia.

Windmacher, *m.* f. Prahler.

Windmühle, *f.* wietrzny młyn, wiatrak.

Windspiel, *n.* chart; Hund, pies.

Windstille, *f.* cichość od wiatru.

Windwirbel, *m.* wicher.

Winseln, ięczeć, narzekać, kwękać, piszczeć.

Winseln, das, ięczenie, narzekanie, kwękanie.

Winter, *m.* zima; zu Ende gehender, ktora iuż schodzi; sehr grosser, bardzo wielka; sehr böser, szpetna; sehr kalter, heftiger, starker, bardzo zimna, tęga, ostra; schwerer, ciężka; der zu Ende ist, ktora iuż przeszła; angegangener, zaczęta; langer, długa; stetswährender, nieustaiąca; gelinder, łagodna, łaskawa; rauher, grudna; grimmiger, sroga. es war im stärkesten Winter, to było pod czas naytęższey zimy. im Winter, w zimie. wegen des strengen Winters, dla tęgiey zimy; gehet zu Ende, ma się ku końcowi; ist vor der Thür, przededrzwiami iest; ist noch nicht zu Ende, ieszcze się nieskończyła. aushalten, wytrzymać. den Winter über bleiben, gdzie przez zimę, na zimę zostać.

Winterdecke, *f.* zimowe odzienie.

Wintergerste, *f.* ozimny ięczmień.

Wintergrün, *n.* limonia ziele; karcioch; bukszpan.

Winterhaftig, zimowy.

Winterhosen, *f.* zimowe ubranie.

Winterkleid, *n.* zimowa suknia, na zimę suknia.

Winterlager, *n.* zimowa leża żołnierska.

Wintermonat, *m.* listopad miesiąc. Wintermonate, zimowe miesiące.

Wintern, zimować; in Frankreich, we Francyi.

Winterquartier, *n.* zimowe leże. die Trouppen in die Winterquartiere schicken, legen, gehen lassen, woysko na zimowe leże dokąd orzesłać, gdzie rozstawić, rozpuścić; nehmen, na zimowe leże wziąć, przyiąć; die Trouppen daraus rücken lassen, wyprowadzić z zimowych leż woysko; die Soldaten darinne liegen lassen, na zimowych leżach żołnierzy trzymać; frühzeitig daraus aufbrechen, wcześnie z leży zimowych ruszyć się.

Winterrose, *f.* zimowa roża.

Winterzeit, *f.* zimowy czas. die Bäume zur Winterzeit fällen, drzewo w samym zimowym czasie spuszczać.

Wintertag, *m.* zimowy dzień.

Winzer, *m.* winiarz, winnicznik, co w winnicy gospodaruię.

Winzmesser, *n.* noż do obrzynania winnic.

Wipfel, *m.* wierzchołek; der Bäume, drzew, choia. die Nester auf die Wipfel der Bäume machen, gniazda po wierzchołkach drzew robić; von einem Baume abhauen, choię z drzewa uciąć. die Abhauung der Wipfel, ucięcie choi, wierzchołku.

Wir, my; selbst, my sami.

Wirbel, *m.* sam wierzch, sam wierzchołek; des Haupts, głowy. von der Fußsohle bis auf den Wirbel, od podeszwy aż do wierzchu głowy. 2) Wier na rzece; reissender des Stroms, rwący wier, na rzece. der voller Wirbel ist, wierowaty. 3) am Bier=

oder

oder Weinhahne, kurek. 4) an einer Fioline, ton.
Wirblicht, wierowaty.
Wirbelschlund, *m.* tonia ktora się kręci.
Wirbelwind, *m.* wicher, kręty wiatr, wywiiacz.
Wirken, działać; skutkować, tak. s. würken.
Wirker, *m.* tkacz.
Wirkerinn, *f.* tkaczka.
Wirkerey, *f.* tkastwo.
Wirren, kręcić, wichrzyć.
Wirtel, ołowek u wrzeciona aby ciężało, *pofr.* peson.
Wirth, *m.* aus Freundschaft, gospodarz; *z słowiań:* gazda, der einen vor Geld bewirthet, gościnny. wie der Wirth ist, so beschert Gott die Gäste, iaki gospodarz takich mu Bog gości zdarza.
Wirthinn, *f.* gospodyni; gościnna.
Wirthlich, gościnny, dla gości grzeczny; 2) gospodarny.
Wirthschaft, *f.* gospodarstwo. gute Wirthschaft treiben, dobre gospodarstwo prowadzić. 2) gościna, gościństwo; treiben, trzymać, w karczmie, w gościnnym domu.
Wirthschaftlich, gospodarski.
Wirthshaus, *n.* gospoda, gościnny dom. ins Wirthshaus einkehren, do gospody wstąpić, zaiechać. karczma, ins Wirthshaus führen, do karczmy zaprowadzić; sich darinnen aufhalten, leben, w karczmie siedzieć, żyć. in einem sehr bequemen Wirthshause ausruhen, w bardzo wygodney gospodzie, karczmie, wypoczywać. s. Herberge, Gasthof.
Wirthshäuslein, *n.* gospodka; karczemka.
Wisch, *m.* wiecheć, ścierka; vom Tische zu wischen, od stołu na wychodek.
Wischen, zcierać, ocierać; den Schlaf aus den Augen, sen z oczow; einem das Maul wischen, uszy komu wytrzeć, wykorcić słowami kogo.
Wischer, *m.* wycieracz, ocieracz.
Wischtuch, *n.* ścierka.
Wischtüchlein, *n.* ściereczka.
Wissen, wiedzieć; gar wohl, bardzo dobrze; bald, prędko; gewiß, zapewne; in Zeiten, w czas; in etwas, schlechthin, co nieco, pomiernie, nie wszystko; besser, lepiey; völlig, zupełnie; du sollst wissen, daß, ty masz wiedzieć że. ich weiß nicht, was ich schreiben soll, niewiem co mam pisać. wissen was eines Meynung von etwas sey, wiedzieć, co za zdanie czyie iest. seinen Sinn wissen, czyią myśl wiedzieć. du weiß wohl wie sehr, ty wiesz dobrze iak bardzo. ich weiß wohl, du brauchst es mir nicht zu sagen, ia to wiem dobrze, mogłeś mi tego niepowiadać. zu wissen thun, dać do wiadomości. zu wissen bekommen, dowiadywać się, dowiedzieć się. es wissen solches alle, wszyscy to wiedzą. nicht wissen, niewiedzieć, was hinter einem stecke, nie wiedzieć co kto myśli, nie znać kogo we wnątrz. sich nicht zu rathen wissen, nie umieć sobie poradzić. nichts mehr von sich selbst wissen, nie wiedzieć nic więcey o sobie, nie być przy rozumie.
Wissen, das, *n.* wiadomość, wiedzenie. ohne jemands Wissen, bez czyiey wiadomości. ohne mein Wissen, bez moiey wiadomości. meines Wissens habe ich dich niemals gesehen, ile ia wiem, co ia wiem nigdym cię nie widział.
Wissenschaft, *f.* umieiętność; wundernswürdige, podziwienia godna; fast göttliche, prawie boska; gewisse, pewna; vortrefliche, przednia; sonderbare, osobliwsza; nothwendige, potrzebna; fremde, obca; vollkommene, doskonała; vortheilhafte, zarobna; beständige, iednostayna, nieodmienna; geringe, szczupła; nützliche, pożyteczna; unermeßliche, niezmierzona; sehr grosse, bardzo wielka; wiadomość, von einer Sache haben, mieć wiadomość o iakiey rzeczy; mannigfaltige, rozmaita; erlangen, dostać wiadomości; von einer Sache geben, dać wiadomość o iakiey rzeczy; in den Sprachen, wiadomość, umienie, ięzykow.
Wissentlich, das, man weiß, wiadomy, co wiedzą.
Wissentlich, *adv.* wiedząc, wiadomo, wiadomie, umyślnie; einem Verdruß machen, komu przykrość czynić; hat er niemand beleidiget, nikogo wiadomie nie urazil. wissentlich oder unwissentlich, wiedząc albo niewiedząc; wider einen, wider etwas handeln, przeciwko komu, czemu, czynić.
Witterung, pora czasu, powietrza, pogody, niepogody. s. Wetter.
Wittmann, *m.* wdowiec.
Wittwe, *f.* wdowa.
Wittwenstand, *m.* wdowi stan; darinne verlassen, w stanie wdowiem zostawić.

wić. im Wittwenstande bleiben, w wdowiem stanie zostawić.

Witz, *m.* obrot, dowcip. przemysł, wykręt; natürlicher, wrodzony, dowcip. der ohne Witz ist, głupiec.

Witzig, obrotny, dowcipny, rozumny, przemyślny, wykrętny; werden, w czym dowcipnym, obrotnym się stawać; machen, obrotnym, przemyślnym czynić; baczny.

Wo, gdzie, gdzież; sind die so da sagen, gdzież są ci, co to mowią. in der Stadt wo sie gebohren ist, w mieście gdzie się ona rodziła. lieber da seyn wollen, wo man etwas gilt, raczey tam chcieć być, gdzie człowiek co waży. wo sind wir? gdzie my iesteśmy? ich sehe nicht, wo er bleiben könne, ia nie widzę gdzieby on się mogł zostać. er mag seyn, wo er wolle, niech będzie, gdzie chce.

Woche, *f.* Zeit von 7 Tagen, tydzień, niedziela, siedmiodniowy czas. in 3 Wochen, za trzy tygodnie, za trzy niedziele, we trzech tygodniach, we trzech niedzielach. 2) in Wochen liegen, połogiem, w połogu leżeć. in die Wochen kommen, zlec, porodzić.

Wochenmarkt, *m.* targ, ktory w tydzień bywa.

Wodurch, ktorędy.

Wöchentlich, tygodniowy, niedzielny. *adv.* po tygodniu, na tydzień, tygodniami, niedzielami, co tydzień.

Wöchner, *m.* tygodnik, niedzielny; der die Woche das Amt verrichtet, ktory na tydzien sprawunek urzędu trzyma.

Wöchnerinn, *f.* die im Wochenbette liegt, położnica, ktora w połogu leży; kranke, chora.

Wölben, sklepić.

Wölbung, *f.* sklepienie.

Wölkicht, pochmurny. der Himmel wird wölkicht, niebo się staie pochmurne.

Wölklein, *n.* chmurka, obłoczek.

Wölfinn, *f.* wilczyca. von einer Wölfinn, od wilczycy, z wilczycy.

Wölfisch, wilczyczny.

Wörterbuch, *n.* słownik, *dykcyonarz*, mownik.

Wörterbüchlein, *n.* słowniczek, mowniczek.

Wörtlein, *n.* słowko.

Wörtlich, słowny, słowowy.

Wofern, gdyby; luboby, choć by, chociaż by; du mir es erlaubet hättest, gdybyś mi to był pozwolił. wofern du keine andere Sinne, als das Sehen hättest, wollte ich dir es zu gute halten, lubobyś żadnego zmysłu nie miał tylko widzenie, wybaczył bym ci to. s. wann.

Woher, zkąd, zkądże; kömmt diese so geschwinde Liebe? zkądże ta nagła miłość? wo kömmst du her? zkąd ty idzieſz? von dem Alcibiade? od Alcybiadesa? woher er war, zkąd by on był. die Materie der Dinge, woher alles entstanden, materyia rzeczy z ktorey wszytko stanęło. woher es wolle, zkąd chce. irgend woher, zkądsi; kommen, przychodzić. woher sich einige Hoffnung zeiget, zkąd się iaka nadzieia pokazuie. aus welchem Lande, von welcher Nation, z ktorego kraiu, ktorego narodu, *znaczy podczas.*

Wohin, dokąd, dokądże; hat er denn endlich seine Zuflucht genommen? dokądże na koniec uciekł się? wohin soll ich mich wenden? dokądże się mam obrocić? wo willst du hin? dokądże chceſz? ich sehe gar wohl, wohin er gedenket, widzę ia bardzo dobrze dokąd on myślał. wohin denn? dokądże? dokądże tedy? wohin nur, dokąd kolwiek; sie sich wenden, oni się obrocą; ist sie kommen? dokądkolwiek przydą?

Wo hinaus? na co do czego, do czegoż to? laßt mir sehen, wo das hinaus will, obaczmy na co, to wyidzie.

Wohl, dobrze. sehr wohl, bardzo dobrze. allerdings wohl, ze wszystkiem dobrze, wcale dobrze; gekleidet, ubrany; gesittet, układny; unterrichtet, dobrze nauczony. du hast sehr wohl gethan, daß, ty bardzo dobrze zrobiłeś, że. eine Sache sehr wohl ausrichten, rzecz iaką dobrze sprawić. wohl auf seyn, być zdrowym; handeln, czynić. die Sache stehet wohl, rzecz się ma dobrze. es ist mir wohl, dobrze mi iest, mam się dobrze; ist ihm geschehen, dobrze się mu stało. nicht wohl, nie dobrze. sehr wohl mit einem daran seyn, bardzo dobrze żyć z kiem. wohl und übel, źle y dobrze.

Wohlan, dobrze, daley. nun wohlan! wir sehen, daley! teraz obaczemy. wohlan! sage nun, dobrze! teraz tedy powiedz.

Wohlan, kommen sie herein, dobrze! wnidźcie sam.

Wohl anzusehen, dobry do widzenia, do obaczenia.

Wohlan,

Wohlauf, zdrowo, dobrze; seyn, mieć się.
Wohl aufnehmen, przyiąć co dobrym sercem, mieć za dobre.
Wohl bedacht, namyślony, rozmyślony, uważny.
Wohl bekannt, dobrze wiadomy.
Wohl belesen, ktory wiele y dobrze czytał.
Wohlberühmt, głośny, sławny. s. berühmt.
Wohlberedt, bardzo wymowny, przewymowny.
Wohlbestellt, dobrze ustanowiony, ustawiony, osadzony.
Wohlbewirthen, dobrze kogo, pięknie w domu przyiąć, rad być komu, w domu. s. bewirthen.
Wohledel, prześlachetny.
Wohlergehen, n. pomyślność, powodzenie, szczęście.
Wohlerwegen, zważyć, rozważyć co dobrze.
Wohlerziehen, pięknie wychować, wyedukować.
Wohlfahrt. f. całość, pomyślność, szczęście, ocalenie; betrift es, co się całości tycze; einen angreiffen, na czyią całość godzić. seine Wohlfahrt nicht beobachten, nie uważać, na swoię całość, na swoię całość, na swoie szczęście. seine Wohlfahrt wahrnehmen, mieć oko na swoię pomyślność; einem zu danken haben, winien być komu swoię pomyślność. meine Wohlfahrt beruhet auf ihm, moie szczęście na niem polega; daran verzweiflen, wątpieć o niey. der gemeinen Wohlfahrt sich annehmen, mieć staranie o pospolitą całość.
Wohlfeil, tani; ist das Getrayde, tanie iest zboże. da alles sehr wohlfeil ist, gdy wszystko iest tanie. das Jahr war das Getrayde nicht wohlfeil, tego roku zboże nie było tanie. wohlfeil machen, taniem uczynić.
Wohlfeil, adv. tanio, nie drogo; einkauffen, nakupować; das Haus verkauffen, dom tanio przedać.
Wohlfeiligkeit, f. taniość. bey größter Wohlfeiligkeit, pod czas wielkiey taniości. die Wohlfeiligkeit des Getraydes, ist auf die grosse Theurung gefolget, taniość zboża nastąpiła po wielkiey drogości.
Wohlgeartet, dobrych obyczaiow.
Wohlgebohren, dobrego urodzenia, szlachcic. s. Edel.
Wohlgefällig, upodobany, wdzięczny, miły.
Wohlgefalle, m. podobanie się, ukontentowanie, uciecha; an etwas haben, mieć w czym; z czego. s. Vergnügen.
Wohlgefallen, n. bardzo się podobać; einem, komu.
Wohlgefaßt, dobrze poięty, zrozumiany.
Wohlgehen, dobrze powodzić się. es gehet ihm wohl, dobrze się ma powodzić.
Wohlgelehrt, dobrze uczony. s. Gelehrt.
Wohlgelingen, udawać się.
Wohlgemuth, dobrych myśli, dobrze myślący. 2) Lebiodka *ziele*, ein Kraut.
Wohlgeschickt, nader zdatny, wygodny, nader sposobny.
Wohlgesetzt, dobrze, gładko położony.
Wohlgestalt, urodziwy, dorodny, piękney urody. s. Schön.
Wohlgethan, dobrze zrobiony, dobrze uczyniony.
Wohlgeübt, dobrze ćwiczony, dobrze wyćwiczony.
Wohlgewogen, życzliwy, przychylny; einem machen, przychylnym komu kogo uczynić; dem Vaterlande, oyczyźnie przychylny.
Wohlgewogen, adv. przychylnie, życzliwie, z przychylnością.
Wohlgewogenheit, f. życzliwość, przychylność; beständige, stateczna; besondere gegen einen, osobliwsza przeciwko komu; gegen einander, wzaiemna, sehr grosse, nader wielka; zu erlangen suchen, starać się o czyią przychylność; einen darzu bewegen, kogo do życzliwości przywieść, pobudzić; sich erwerben, ziednać sobie czyią życzliwość; gegen einen hegen, mieć przeciwko komu życzliwość; einem erweisen, komu życzliwość pokazać, wyświadczyć. eines Wohlgewogenheit gegen sich erfahren. czyią życzliwość dla siebie, wiedzieć, czyiey życzliwości dla siebie doznawać; behaupten, przestrzegać, utrzymywać; vermehren, przyczyniać; behalten, chować, pilnować; darinne nachlassen, zwolnieć w życzliwości; verscherzen, utracić, zgubić, czyią życzliwość. s. Gewogenheit, Gunst.
Wohlgeziert, wystroiony, zestroiony.
Wohlgezogen, dobrze wychowany.

Wohlha-

Wohlhabend, dobrze się maiący, bogaty, maiętny. s. begütert, reich.
Wohlhalten, dobrze się z kiem obchodzić, dobrze traktować kogo. siehe Tractiren.
Wohlklang, *m.* piękny dźwięk.
Wohlklingend, pięknie brzmiący, dźwięczący.
Wohllauten, dobrze brzmieć.
Wohlleben, żyć dobrze, delikatnie, w wygodach, bieśiadować, ochotować.
Wohlleben, *n.* dobre życie, ochota, bieśiada.
Wohlmeinen, życzyć dobrze; mit einem, komu.
Wohlmeinung, *m.* życzenie dobre komu, łaskawość na kogo.
Wohlredend, gładko, nadobnie, mowiący.
Wohlredenheit, *f.* gładkomowność, śmiłomowność.
Wohlriechend, pięknie pachnący. wohlriechender Wein, pięknie pachnące wino.
Wohlschmeckend, smaczny, dobrze smakuiący. *adv.* smaczno, smacznie, dobrym smakiem.
Wohlstand, *m.* dobre mienie. dobry byt, fortuna, szczęście, dostatki. 2) przystoyność.
Wohlstehen, dobrze się mieć, dobrze się dziać; alles bey ihm, wszystko się dobrze u kogo dzieie.
Wohlthäter, *m.* dobrodziey, dobrze, się zasługuiący, komu; dobrze zasłużony u kogo.
Wohlthätig, dobroczynny, dobrodzieyny; sich gegen einen erweisen, dobroczynnym się komu pokazać. *adv.* dobroczynnie.
Wohlthätigkeit, *f.* dobroczynność.
Wohlthat, *f.* dobrodzieystwo; ansehnliche, okazałe; schimpfliche, zelżywe; sehr grosse, nader wielkie; vortrefliche, przednie; rühmliche, sławne; neue, nowe; letztere, ostatnie. unzehlige Wohlthaten, niezliczone dobrodzieystwa; geniessen, dobrodzieystwa odbierać, dobrodzieystw zażywać; erwiedern, wieder erstatten, znowu, odsłużyć, zawdzięczyć dobrodzieystwo; erweisen, świadczyć dobrodzieystwo; ist vergeblich angewandt, iest daremnie obrocone; übel anwenden, czyiego dobrodzieystwa na złe zażywać; einen sich damit verbindlich machen, kogo sobie dobrodzieystwem obowiązanym uczynić; sich eine völlig erwerben, wyrobić sobie iakie dobrodzieystwo. sich durch Wohlthaten Freunde machen, dobrodzieystwem sobie przyiacioł czynić. die versprochene Wohlthat halten, in der That erweisen, dobrodzieystwo obiecane uczynić, w samey rzeczy wyświadczyć; nicht annehmen wollen, niechcieć przyiąć. einem seine Wohlthaten vergelten, komu iego dobrodzieystwo nadgrodzić.
Wohlthun, recht thun, dobrze czynić, podściwie; 2) einem, dobrze komu czynić, łaski mu świadczyć.
Wohlverdient, dobrze zasłużony.
Wohlversucht, biegły, doświadczenie maiący.
Wohlwissend, dobrze wiedzący, dobrze wiadomy, nader wiadomy.
Wohlwollen, sprzyiać, dobrze życzyć; einem, komu.
Wohnbar, mieszkalny, w ktorym można mieszkać.
Wohnen, mieszkać; zu Berlin, w Berlinie; bey einem, u kogo; in seinem Hause, w swoiem domu; in der Stadt, w mieście; in den Inseln, na wyspach; auf gleichen Feldern, w rowniach; nah am Rhein, zaraz nad Renem; an der Donau, nad Donaiem; dabey, mieszkać przy czym; an einem Fluß, nad rzeką iaką.
Wohnhaft, mieszkaiący. sich wohnhaft niederlassen, gdzie na mieszkanie osieść; zu Leipzig, w Lipsku; in einer Stadt wohnhaft seyn, mieszkaiącym być w iakiem mieście.
Wohnhaus, *n.* mieszkanie, pomieszkanie.
Wohnplatz, *m.* plac na mieszkanie; einem anweisen, komu naznaczyć.
Wohnstatt, *f.* mieszkanie.
Wohnung, *f.* mieszkanie; glückliche, szczęśliwe; einem dazu behülflich seyn, wygodzić komu mieszkaniem pozwalaiąc mu go; helle, iasne; sehr hohe, wysokie; mit allem versehene, we wszystko opatrzone; anständige, eigene, przystoyne, własne; bequeme, wygodne. keine Wohnung in der Stadt haben, nie mieć żadnego mieszkania w mieście. s. Haus, Sitz.
Wolke, *f.* chmura, obłok; schwarze, czarna; finstere, ciemna; dicke, gęsta chmura, gęsty obłok. die Wolken ziehen sich zusammen, chmury się na powietrzu do kupy ściągaią. es haben sich so dicke Wolken zusammen gezogen, daß alle finster wurde, chmury się tak grubę ściągnęły do kupy, że wszędzie ciemno było.

Wolken

Wolkenbruch, *m.* rozerwanie chmury, obłoku.

Wolf, *m.* ein wildes Thier, wilk, zwierz; hungriger, głodny; reiſſender, porywaiący, drapieżny. wenn man des Wolfs gedenkt, ſo iſt er nicht weit, o wilku mowa, a wilk idzie. unter den Wölfen muß man mit heulen, kiedy przydzieſz między wrony tak kray iak y ony, *przysłowie.* 2) den man ſich zwiſchen den Beinen gehet oder reitet, otarcie, odſiedzenie, na nodze, od chodzenia, albo od ieżdżenia.

Wolfsbohne, *f.* słonecznik ſtrączyſty.

Wolfsmagen, *m.* wilczy brzuch, nienaiadęk.

Wolger, *m.* womit man die Gänſe ſtopft und mäſtet, gałuſzki ktoremu gęſi napychaią y karmią. mit gerſtenen Wolgern ſtopfen, ięczmiennemi gałuſzkami napychać.

Wollarbeit, *f.* wełniana robota.

Wollbaum, *m.* drzewo wełnę rodzące.

Wolle, *f.* wełna; weiche, miętka; lange, długa; weiſſe, biała; bunte, pſtra; reine, czyſta; von guter Farbe, dobrego koloru; geſchorner, ſtrzyżona; gewaſchene, myta; ſcheeren, ſtrzyc; anfeuchten, farbować; zurichten, wyprawić, wygotować; abnehmen, zdeymować; zuſammen ballen, w iedno zwinąć, rein ausſchwemmen, czyſto wełnę wypłukać. mit Wolle arbeiten, robić około wełny. nimmt die Farbe gleich an, na raz farbę przeymuie; eintauchen, wełnę w farbie maczać; abrupfen, wyrywać; krämpeln, gremplować; zarte, miekuchna. 2) an Gewächſen, mech. 3) womit man ausſtopft, włoſy, pilśń.

Wollen, verlangen, chcieć; ſehr begierig, bardzo, z upragnieniem. er wollte es nicht fodern, niechciał ſię tego napierać. allerdings wollen, koniecznie chcieć; viel lieber, rączey, daleko bardziey. bald will ich, bald will ich nicht, raz chcę, drugi raz niechcę. ich wollte, es ſey alſo, ia chciałem aby tak było.

Wollen, das, chcenie, wola.

Wollen, von Wolle, wełniany, z wełny.

Wollicht, wełniſty.

Wollkämmer, *m.* gremplarz.

Wollocke, *f.* kędzior na wełnie.

Wollrad, *n.* kołowrotek do przędzenia wełny.

[illegible]rat, eine Arzeney, *lekarſtwo pewne.*

Wollreich, w wełnę obfity, bogaty, okryty.

Wollſchlager, *m.* gremplarz.

Wollſpinner, wełnoprządek.

Wollſpinnerinn, *f.* wełnoprządka.

Wollüſtig, roſkoſzny; ſeyn, roſkoſznym być, roſkoſz lubieć.

Wolluſt, *f.* roſkoſz, lubość; angenehme, przyiemna; wider die Ehrbarkeit, uczciwości przeciwna; unanſtändige, nie przyſtoyna; ſüſſe, słodka; auserleſene, wytworna; unerſättliche, nienaſycona; geile, lubieżna; viehiſche, bydlęca; mäßige, pomierna; völlige, zupełna; beſtändige, iednoſtayna; höchſte, naywiękſza; ſchändliche, ſzpetna; Urſprung alles Böſen, przywod do, źrzodło, wſzyſtkiego złego. eine Wolluſt ſeyn, rozkoſzą być; geben, roſkoſz czynić; verurſachen, ſprawować; empfinden, czuć. ſich der Wolluſt ergeben, puścić ſię na roſkoſz; neue erfinden, nową wynaleść. der Wolluſt nachhängen, używać roſkoſzy, pozwalać ſobie.

Wollweber, *m.* wełnotkacz.

Wollweberey, *f.* wełnotkaſtwo.

Wollwerk, *n.* koło wełny robota.

Wo nicht, ieżeli nie. er wird ihm verlaſſen, wo ich mich nicht irre, porzuci go, ieżeli ſię w cale nie mylę. wo es nicht das iſt, ieżeli to nie to ieſt. wo nicht gleich, doch bald hernach, ieżeli nie teraz zaraz, to w krotce potym.

Woniß, ein Vogel, trzynadel ptak.

Wonne, *f.* weſołość, uciecha. ſ. Freude.

Worauf, dokąd; iſt die Rede gerichtet, co chce ta mowa, dokąd zmierza.

Woraus, zkąd.

Worinne, w czym,

Wort, *n.* słowo; fremdes, obce; zweydeutiges, dwoyznaczące; geſchicktes, zdatne, raubes, chropawe; wohlbedachtes, bardzo uważne; hartes, twarde; anſtändiges, przyſtoyne; ungewöhnliches, niezwyczayne; nachdrückliches, ważne; niederträchtiges, podłe; verächtliches, wzgardzone; neugemachtes, nowozrobione; in einem andern Verſtande gebrauchtes; w inſzym znaczeniu zażywane; langes, długie; nothwendiges, potrzebne; unflätiges, plugawe; höfliches, ludzkie; altes, ſtare; poetiſches, Poetyckie; in ſeinem eigentlichen Verſtande, ktore ieſt wzięte w ſwoiem właściwym znaczeniu; einerley bedeutende, iednoznaczące; gebräuchliches, zażywane, wzięte;

wzięte; übliches, utarte; altes, zastarzałe, staroświeckie; das sich zu etwas schickt, ktore się stosuie dobrze do czego; fürtrefliches, przednu, okazałe; deutliches, iasne, wyraźne; stolzes, dumne, pyszne; barbarisches, grubiańskie; hitziges, ogniste; auserlesenes, wyborne; wohllautendes, dobrze brzmiące; leeres, prożne; verkehrtes, przewrocone; falsches, fałszywe; dunkeles, verwirrtes, ciemne, zawiłe; wahres, prawdziwe; ungeschicktes, niezdatne; einem heraus locken, wywabić kogo wyciągnąć na słowko., damit beleidigen, tchnąć, tykać, urażać słowem. von Wort zu Wort geben, słowo w słowo wykładać. von Wort zu Wort auswendig lernen, od słowa do słowa na pamięć się nauczyć. mit einem Worte erschrecken, słowem przestraszyć. was braucht es viel Worte? na co wiele słow? sich mit Worte vergehen, tylko słowami grzeszyć. mit Worten zu fangen suchen, szukać aby kogo podchwycić, złapać słowem. nicht auf die Worte ankommen lassen, nie w słowach tylko być; einem vorsagen, przepowiadać, mowić wprzod, aby kto potym mowił. viele Worte machen, wiele obszernie mowić; in einem Worte fehlen, w słowie się mylić. nicht wissen was ein Wort heisse, niewiedzieć co słowo znaczy. kein Wort von einem heraus bringen, nie moc żadnego słowa wyciągnąć z kogo. gute Worte geben, pokornie mowić; demüthige geben, pokornie mowić. die besten Worte geben, słowami kogo głaskać, łagodzić; hast du ihm in den Mund gelegt, słowoś mu do ust włożył. mit Worten ausdrücken, słowami wyrazić. mit vielen Worten vorstellen, wielu słowami przekładać, przełożyć. die Worte verlieren, darmo, daremnie mowić. mit leeren Worten abspeisen, prożnemi słowami łudzić, uwodzić. sie sind von Worten zum Schlagen gekommen, od słow przyszło do bitwy. 2) obietnica, siehe Versprechen, das Wort halten, słowa dotrzymywać. 3) im Kriege, na woynie, hasło.

Wortbetrug, *m.* słowa łapiące, słowa łowiące, słowa chytre, słowa zwodzące.

Wortforschung, *f.* dochodzenie początku słowa, zkąd pochodzi, z. *Grec* etymologia.

Wortkampf, *m.* utarczka, walka w słowach, słowna potyczka.

Wortkünstelung, *f.* słowow rzenie.

Wortkünstler, *m.* słowo tworca, słowodziey,

Wortreich, obfity w słowa. *adv.* obfito w słowa, w wielu słowach.

Wortsprecher, *m.* Patron, w sprawach stawaiący.

Wortstreit, *m.* potyczka, walka w słowach; mit einem anfangen, z kiem zacząć.

Wortverderber, *m.* słow psuciel.

Wortverderbung, *f.* słow psucie, *solecysm.*

Wortwechsel, *m.* sprzeczka, zwada.

Wortwechseler, *m.* zwadliwy, sprzeczny.

Wozu? dokąd? wozu dienet der Reichthum, wenn man ihn nicht brauchen darf? *na co?* na co się zdadzą bogastwa, kiedy ich niemożna zażyć wozu fragest du das? na co się ty o to pytasz? *do czego.* wozu soll das? do czego to? auch, na co to? noch kömmt, daß, do czego y to przychodzi że.

Wucher, *m.* lichwa; grosser, wielka; sehr unbilliger, bardzo niesłuszna; erträglicher, znośna. sein Geld auf Wucher geben, dać na lichwę swoie pieniądze. Geld mit Wucher umsetzen, dać pieniędze na lichwę; von einem nehmen, od kogo brać lichwę. durch den Wucher entkräftet werden, lichwą być wyssanym. Geld auf grossem Wucher aufnehmen, wziąć pieniądze na wielką lichwę. Wucher treiben, lichwą się parać; nehmen, lichwę brać. auf Wucher, na lichwę!

Wucherer, *m.* lichwiarz.

Wucherinn, *f.* lichwiarka.

Wucherey, *f.* lichwiarstwo, lichwa.

Wuchergeld, *n.* lichwiane pieniądze.

Wuchern, auf Wucher leihen, na lichwę dawać, pożyczać.

Wühlen, ryć, pyskać, rozkopywać. mit dem Rüssel, ryiakiem.

Wünschelruthe, *f.* laska wrożąca.

Wünschen, życzyć; sehr, nader; etwas von Gott, czego do Boga. es komme wie ihr wünschet, niech tak będzie iak wy życzycie. Gott gebe dir was du wünschest, niech ci Bog da to, co sobie życzysz; Glück, Unglück, szczęścia nieszczęścia życzyć; einem alles Gute, komu wszystkiego dobrego życzyć.

Wünschens-

Wünschenswerth, godny aby go życzyć.
Würken, robić, skutkować; die Arzeneyen, lekarstwa skutkuią; dokazywać; etwas, co.
Würklich, rzeczywisty, aktualny, uczynkowy. *adv.* rzeczywiście, *aktualnie*, uczynkownie, w samey rzeczy.
Würkung, *f.* działanie, robienie, skutkowanie, skutek. die Würkung der Sonne, słońca.
Würde, *f.* godność, dostoyność, dostoieństwo; vortrefliche, przednia, nayzacnieysza godność; grosse, wielka; neue, nowa; unverhoffte, niespodziana; vorige, przeszła; sonderbare, osobliwa; höchste, naywyższa; alte, dawna; unverletzliche, niezgwałcona, nienaruszona, niedotykana; erlangen, erwerben, dostąpić, wyrobić; geben, bringen, dawać, przynosić; darein setzen, na godności posadzić. zu Würden kommen, przychodzić do godności, do dostoieństwa; haben, besitzen, bronić godności; vergrössern, powiększać. seine Würde in acht nehmen, swoiey godności przestrzegać; einem nicht gönnen, przeciwnym być czyiey godności; verringern, godności; darum kommen, utracić godność; powaga. einem bey seiner Würde lassen, kogo zostawić przy swoiey godności; einen darzu erheben, kogo do godności wynieść. nach Würden, podług godności; gelobet werden, chwalonym być. zu höherer Würde einen befördern, na wyższą godność kogo posunąć. in höher Würde stehen, na wysokiey godności stać.
Würdig, godny. einen der Bekanntschaft würdig achten, kogo sądzić godnym iakiey znaiomości.
Würdigen, raczyć, uraczyć.
Würdigkeit, *f.* godność.
Würdiglich, godnie.
Würdigung, *f.* uraczenie, uczczenie.
Würfel, *m.* damit man spielt, kostka, ktorą graią, kość. gut mit Würfeln spielen, dobrze w kostki, w kości grać. fodern, o kości do grania, mowić, prosić.
Würfelicht, kostkowaty, w kostkę robiony, dany. *adv.* w kostkę.
Würfeln, w kostki, w kości grać.
Würfelspiel, *n.* gra w kości.
Würfelspieler, *m.* gracz w kości; kostera.
Würgen, dusić, dławić, oddawić; einen, kogo; sich, dawić się.

Würger, *m.* dusiciel, dawiciel, dławiciel.
Würzbüchse, *f.* szuflada korzenna, korzennia.
Würze, *f.* korzenie. zur Würze gehörig, korzenny. von oder nach Würze riechend, korzeniami pachnący.
Würzelchen, *n.* korzonek.
Würzen, korzeniami przyprawiać.
Würzkrämer, *m.* kupiec korzeniami handluiący.
Würzkram, *m.* kram korzenny.
Würznelke, *f.* goździki.
Würzung, *f.* korzeniami przyprawianie. der Speisen, potraw.
Wüst, pusty, samotny, pustkami, pustką, stoiący; Inseln, wyspy puste. Einöde, samotne pustynie. wüste Städte, puste miasta. wüste liegende Länder, puste ziemie leżące. die Aecker liegen wüste, role leżą puste. wüst werden, pustoszeć.
Wüsteney, *f.* spustoszenie, pustynia; aus dem Vaterlande machen, z oyczyzny pustynią zrobić; sich darein begeben, na pustynie się udać; dürre, sucha.
Wüthen, srożyć. s. Grausam.
Wüthen, das, *n.* srożenie, szalenie; srogość.
Wüthend, srożeiący, srogi, szaleiący. s. Rasend.
Wütherich, *m.* tyran, okrutnik. s. Tyranne.
Wulst, *f.* poduszecka wysłana, do rożnego zażywania.
Wund, raniony, ranny. schlagen, ranić, okaleczony. s. Verwundet.
Wundarzeneykunst, *f.* cyrulistwo, sztuka cyrulicka.
Wundarzt, *m.* cyrulik.
Wunde, *f.* rana; schwere, ciężka; grosse, wielka; heftige, sroga, tödtliche, śmiertelna. von vorn, z przodu. gefährliche, niebezpieczna. frische, świeża. faule, zgniła. unheilbare, niezagoiona, nieuleczona; verbinden, zawiązać; in der Seite, w boku; bekommen, rany dostać; von einem, od kogo; davon hinken, z rany chramać. einem wund schlagen, zadać ranę komu; heilen, zagoić; daran sterben, z rany umrzeć; einem stechen, hauen, schiessen, ranę komu zadać cięciem, pchnięciem, postrzałem; aufreissen, ranę rozedrzeć; empfangen, dostać rany. die Wunde ist noch frisch, ieszcze iest świeża rana. die Wunde ist noch nicht verharscht, ieszcze rana blizną nie-

niezaszła. ist im Fleische und klafft von einander, iest św ciele otworzona; verstopfen, ranę zatkać; abwischen, ocierać; schwjüt, nabiega, puchnie. schmerzhafte Wunde, rana boleiąca. einem eine tödtliche Wunde beybringen, komu śmiertelną zadać ranę.

Wundeisen, *n.* lancet; damit in die Fistel fahren, sztylet wpuścić w ranę.

Wundennarbe, *f.* blizna. s. Narbe.

Wunder, cud, dziw, dziwy. *plur.* erzehlen, cuda powiadać. ein Land darinne sich viel Wunder finden, kray w ktorym się wiele cudow dziwow znayduie; thun, czynić. du redest von lauter Wundern, ty mowisz o samych cudach, dziwach. es ist kein Wunder, to nie cud, to nie dziwna. es darf dich gar nicht wundern, to ci się nie powinno dziwno zdawać.

Wunderbar, dziwny, cudowny; verlangen, dziwne pragnienie. es kommt mir gar wunderbar vor, to się mi bardzo dziwno zdaie. das ist wunderbar zu sagen, to iest dziwna rzecz ku mowieniu. das sind wunderbare Dinge, to są dziwne rzeczy. das ist nichts wunderbares, w tym nie masz nic dziwnego, cudownego. auf eine wunderbare Weise, dziwnym, cudownym sposobem. wunderbarer Mann im Reden, dziwny człowiek w mowieniu.

Wunderbar, *adv.* dziwnie, cudownie; einen loben, kogo chwalić.

Wunderbarkeit, *f.* dziwność, cudowność.

Wunderbaum, *m.* krzak, palma Christi. *połac.*

Wunderding, *n.* dziwna rzecz, dziw; einem erzehlen, komu powiadać.

Wundergeburt, *f.* potwora, płod poczwarny.

Wundergroß, dziwny, cudowny, *adv.* dziwnie.

Wunderlich, dziwny, czemu się dziwić trzeba. es ist mir sehr wunderlich fürgekommen, bardzo się mi dziwno zdało. 2) niedogodny, żrzędny; Mensch, człowiek.

Wunderlich, *adv.* dziwnie, 2) niedogodnie, skrzętnie. es geht ihm wunderlich, bardzo ciężko na niego, bardzo się mu nie powodzi.

Wundern, sich, dziwować się, dziwić się; sehr, bardzo; über die Nachläßigkeit, czyiemu niedbalstwu. ich wundere mich was die Ursache gewesen, ia się dziwuię co za przyczyny były; wegen etwas, dziwić się czemu. daß du an mich geschrieben, żeś do mnie pisał. darüber wundere ich mich, ia się temu dziwuię. sie wundern sich, oni się dziwuią.

Wundernswerth, godny podziwienia; seyn, godnym być podziwienia.

Wunderthäter, *m.* cudotworca.

Wunderthätig, cudotworny; cudowny *w tymże sensie.*

Wunderthat, *f.* cud, cudowny uczynek.

Wunderthier, *n.* poczwara, potwora; koczkodan.

Wunderwerk, *n.* cudowne dzieło, cud; thun, czynić.

Wunderzeichen, *n.* dziw cudowny znak. es scheint mir ein Wunderwerk zu seyn, to się mi zdało być dziwem.

Wunderkraut, *n.* pieprzyca *ziele.*

Wundmesser, *n.* okroik, nożyk do ran okrawania.

Wundpflaster, *n.* plaster na ranę.

Wunsch, *m.* życzenie. Wunsch nach etwas thun, życzeniem sobie pragnąć czego. einen seines Wunsches gewähren, uczynić uczęstnikiem kogo iego życzenia; wybieranie, Wünsche unsinniger Köpfe, żądania nierozmyślnych głow. das ist mein Wunsch, to iest moie życzenie, żądanie; erlangen, otrzymać. es gehet mir in allem nach Wunsch, wszystko mi się wiedzie według moiego życzenia. nach Wunsch, po myśli, do woli. Gott laß es dich nach Wunsch gehen, niech ci to Bog poszczęści, zdarzy.

Wurf, *m.* rzut, rzucenie, ciśnienienie; mit den Würfeln, rzucenie, rzucanie kości; einen guten thun, dobrze rzucić; gelingt nicht allemal wie man will, nie zawsze trafi, nie zawsze pada, iak człek chce.

Wurfeln, rzucać, ciskać wieiąc; das Getreide, zboże.

Wurfeln, *n.* wianie, rzucanie wieiąc.

Wurfeler, *m.* Wieynik, wieiownik, wieiący.

Wurfgarn, *n.* sieci, parkany; wilde Schweine damit zu fangen, do łapania dzikow.

Wurfpfeil, *m.* pocisk. auf die Feinde werfen, na nieprzyiacieła rzucać.

Wurfschauffel, *f.* szufla, wieiaczka.

Wurfscheibe, *f.* krąg do rzucania.

Wurfspieß, *m.* oszczep; werfen, oszczepem cisnąć; in den Leib werfen, utkwić w ciele.

Wurm

Wurm, *m.* robak. voll Würmer, robaczywy, pełny robakow. 2) eine freſſende Krankheit, oder Schaden, choroba, albo bolak iaki żrący.
Wurmicht, robaczywy.
Wurmſaame, *m.* gatunek piołynu.
Wurmſtich, *m.* im Holze, robaczywość, w drzewie.
Wurmſtichig, robaczywy, od robakow toczony; werden, robaczywieć.
Wurſt, *f.* kiołbaſa; geräucherte, wędzona.
Wurſtkrankheit, *f.* na kiſzki choroba.
Wurzel, *f.* korzeń; tieffe, głęboki; zarte, kruchy; geſtochene, potłuczony; läufft weit aus, w zdłuż idzie; breitet ſich aus, rozſzerza ſię; abſchneiden, odeżnąć; leidet vom Reiffe Schaden, od ſzronu ſzkodę cierpi; verletzen, naruſzyć korzeń, ranić. die Faſern der Wurzel ausreiſſen, żyłki korzenia poirywać. voller Wurzeln, korzeniſty. mit der Wurzel, z korzeniem; ausrotten. wykorczyć.
Wurzelkrämer, *m.* kramarz korzenny.
Wurzeln, korzenić ſię.
Wurzelwurm, *m.* robak w korzeniu.
Wuſt, *m.* brud, śmieci, plugaſtwo. ſ. Unflath.
Wuth, *f.* wściekłość, ſzaleńſtwo. 2) ſrogość, zapalczywość, zaiadłość. ſ. Raſerey, Grimmigkeit.

X.

X, der zwey und zwanzigſte Buchſtabe teutſchen des Alphabeths, dwudzieſta druga litera Niemieckiego Alfabetu.

Y.

Y, der drey und zwanzigſte Buchſtabe des teutſchen Alphabets, dwudzieſta trzecia litera Niemieckiego Abecadła.
York, Stadt in Engelland, miaſt Jork miaſto w Anglii.
Yſop, hizop, ziele.
Yſopwein, *m.* hizopkowe wino.

Z.

Z　Z A E

Z, der vier und zwanzigſte Buchſtabe des teutſchen Alphabets, Z, dwudzieſta czwarta litera Niemieckiego Abecadła.
Zach, gibki, gięty; Rohr, gibka trzcina; Weyde, gibka wierzba. 2) wie Leim, kliiowaty; wie Harz, lipki.
Zachheit, *f.* gibkość, giętość, lipkość.
Zäckgen, *n.* ząbek.
Zackicht, zebkowaty, ząbaty; Blätter, zębkowate liście.
Zähmen, uſkromić, ukrocić, ugłaſkać, ułaſkawić, ujeździć, podbić, unośić; die Pferde, konie ułaſkawić, uieździć; Völker, narody podbić; einen Löwen, lwa ułaſkawić; zähme das loſe Maul, uſkrom, ukroć wolną gębę; die Zunge, ięzyk; Begierde, chuci, żądze uſkromić, ukrocić; einen daß er ſich nicht unterſtehe, kogo tak ukrocić, aby ſię nie odważył; eines Frechheit, czyią zuchwałość; ochełznać. ſ. Bändigen.
Zähmung, *f.* uieżdżenie; der Rinder, ugłaſkanie wołow; der Thiere, uſkromienie zwierza.

Z A E

Zähnklappern, zgrzytanie zębow, *albo* zębami.
Zähren, łzy. ſ. Thräne.
Zährlein, *n.* łezka.
Zänker, *m.* zwadnik, kłutnik.
Zänkerey, *f.* zwada, kłutnia; iſt aus der Sache geworden, ſtała ſię z tey rzeczy; anfangen, zacząć; mit einem haben, mieć z kiem.
Zänkiſch, zwadliwy, kłutliwy; Leute, zwadliwi, kłutliwi ludzie.
Zäpflein, *n.* im Halſe, ięzyczek w garle; czopek, fleytuch.
Zärtlen, pieścić kogo.
Zärtlich, uprzeymy, pieſzczony, delikatny.
Zärtlich, *adv.* uprzeymie, pieſzczono, delikatnie.
Zärtlichkeit, *f.* uprzeymość, pieſzczoność, delikatność.
Zärtling, *m.* pieſzczony, delikatny.
Zäſerlein, *n.* żyłka; der Wurzel, u korzeni.
Zäumen, chełznać; mit einem Zaume, wędzidłem, muſztukiem, uzdeczką; ein

ein Pferd, konia. sich zäumen lassen, dać się okiełznać.
Zäunen, grodzić, ogradzać.
Zäunlein, *n.* płotek.
Zagen, rozpaczać, tracić serce, desperować.
Zaghaft, trwożliwy, rozpaczaiący; einen machen, kogo do rozpaczy przywieść.
Zaghaftig, *adv.* trwożliwie, lękliwie, z rozpaczą.
Zaghaftigkeit, *f.* trwożliwość, boiaźliwość.
Zahl, *f.* liczba, poczet; grosse, wielki, wielka; ungleiche, gleiche, nierówna równa liczba; verdoppelte, podwoiona; vermehrte, powiękſzona; mäßige mierna; vollkommene, doskonała; unzehlige, unaussprechliche, niezliczona, niewymowna. an der Zahl, w liczbie. unter der Zahl mit seyn wollen, chcieć być w ich liczbie. einige, unter der Zahl der Richter sehen, nie ktorych widzieć w liczbie sędziow. der ist aus der Zahl, on iest z tey liczby. einen unter die Zahl mit setzen, rechnen, kogo w liczbę włożyć, policzyć. die Zahl ausmachen, liczbę czynić, wynosić. aus der Zahl wegschaffen, ausschliessen, z liczby wyiąć, wymknąć.
Zahlbar, liczny, policzony.
Zahlen, płacić, zapłacić; keinem nichts für etwas, nic nie płacić komu za co. das Geld zahlen, pieniądze zapłacić. nicht zahlen können, nie moc płacić; auf bestimmten Tag, na naznaczony dzień; die Schulden für einen, długi za kogo płacić. s. Bezahlen.
Zahlen, *n.* płacenie, zapłacenie.
Zahlkunst, *f.* rachunki, *plur.* Arytmetyka, liczenia sztuka. in der Zahlkunst geübet seyn, w rachunkach, w liczenia sztuce być ćwiczonym.
Zahlmeister, *m.* Skarbnik, Podskarbi, Skarbny.
Zahlreich, liczny, czego iest wielka liczba.
Zahltag, *m.* dzień do płacy naznaczony.
Zahlung, *f.* płacenie; einer Schuld haben, mieć do płacenia iaki dług; des Geldes, pieniędzy; vor der Zeit, przed czasem. auf die Zahlung dringen, upominać się o zapłacenie długu.
Zahlwoche, *f.* tydzień do płacenia naznaczony.
Zahm, łaskawy, głaskany. wilde und grausame Leute zahm machen, z dzikich y srogich ludzi łaskawych poczynić; ein wildes Thier, dzikiego zwierza łaskawym uczynić.
Zahm gemacht, ułaskawiony, obłaskawiony. s. Zähmen.
Zahn, *m.* ząb; scharfer, spitziger, ostry, kończysty; elfenbeinerner, ze słoniowey kości; fauler, stinkender, zgniły, śmierdzący; oberer, wyśni; mittler, średni; unterer, niżni; holer, wydrożony; vorragender, styrczący; fällt aus, wypada. mit den Zähnen kauen, zębami gryźć, żuć. die Ausreissung der Zähne, wyrywanie zębow. mit den Zähnen klappern, zębami kłapać. mit den Zähnen knirschen, zębami zgrzytać. die Zähne jucken mir, zęby mię świędzą. bekömmt Zähne, zęby się mu kluią; wackelichte fest machen, chwieiące się zęby utwierdzić; reiben, ausputzen, zęby wycierać, wymywać; einem ausschlagen, zęby komu wybić. 2) eines Kammes, ząb u grzębienia.
Zahnbrecher, *m.* zębołom.
Zahnbrecherinstrument, *n.* instrument do wyrywania zębow. s. Marktschreyer.
Zahnen, zęby się kluć, zębkować.
Zahnfleisch, *n.* dziąsła.
Zahnlücke, *f.* dziura w zębie.
Zahnpulver, *n.* proszek na zęby; die Zähne damit reiben, tym proszkiem zęby wycierać.
Zahnschmerz, *m.* bol zębow.
Zahnstecher, *m.* piorko do zębow.
Zank, *m.* zwada, wadzenie się, sprzeczka; grosser, wielka; unnützer, co się na nic, niezda; bekomme ich mit ihm darüber, ia do zwady przychodzę o to z niem; mit grossen Geschrey, z wielkiem krzykiem, chałasem. der Zank ist vorgefallen, zwada się stała; besonderer, ustawiczna; entstehet daher, powstaie z tego; aus Verleitung des Zorns, z uwiedzienia się gniewem; mit einem anfangen, z kiem zacząć; erregen, anheben, zwadę zrobić; schlichten, uspokoić, pogodzić; sich darein mengen, mięszać się do zwady. sie sind mit einander in Zank gerathen, oni między sobą do zwady przyszli; anrichten, zwadę zrobić; unterhalten, utrzymywać.
Zanken, wadzić się, sprzeczać się. was zankest du? czego się ty sprzeczasz? sich mit einem, wadzić się, uiadać się z kiem. s. Streiten, Zank.

Zankſucht, *f.* zwadliwość, kłutliwość, prędkość, do zwady, do kłutni.
Zange, *f.* cęgi, obcęgi.
Zant, ein Fiſch *m.* ſtokfiſz, ryba.
Zapf, *m.* in einem Faſſe, czop ktorym naczynie iakie zatykaią; herausziehen, wyciągnąć, wyiąć.
Zapfenſtreich, *m.* czapſtrzyk, bicię w taraban na wieczor.
Zappeln, drgać Zappeln, *n.* drganie.
Zart, uprzeymy. zartes Gemüth, uprzeymy umysł; słabiuchny; Wurzel, słabiuchny korzeń; werden, uprzeymym się ſtawać. die Haut im Geſicht wird glatt und zart, ſkora na twarzy ſtaie się gładką y delikatną.
Zauberbuch, *n.* czarnokſięſka kſiążka.
Zauberer, *m.* czarnokſiężnik, czarownik.
Zauberey, *f.* czarnokſięſtwo, czaroſtwo, czary, omamienie, uczynek, zamowienie. ſ. Hexerey.
Zauberinn, *f.* czarownica, omamicielka. berüchtigte, zawołana.
Zauberiſch, czarnokſięſki, czarowny, mamiący.
Zaubern, czarować, oczarować, ſczarować, omamić, uczynić, zamowić; zarzec.
Zauderer, *m.* prożniak, leżuch, leniwiec, nic nie robiący: keiner zu ſeyn pflegen, nie zwykł bywać żadnym prożniakiem, powoli rzeczy robiący; opieſzały.
Zaudern, prożnować, nic nie robić; ociągać się, opożniać się, bawić się. du magſt zaudern wie du willſt, ſo muſt du doch zu Grunde gehen, ociągay się iak chceſz, to ty muſiſz przecie zginąć. was zauderſt du? czego się bawiſz? czego się ociągaſz? ſ. verweilen, verziehen, langſam.
Zaum, *m.* die Pferde zu bändigen, wędzidło, albo muſztuk, do hełznania koni. ſich des Zaums bedienen, muſztuka na kogo zażywać; nicht leiden wollen, niechcieć muſztuka cierpieć; einem anlegen, muſztuk włożyć na kogo; einem in die Hand geben, komu dać go do ręki, w rękę; nicht anziehen, nie ściągać muſztuka, wolno go trzymać. 2) einem im Zaum halten, kogo na muſztuku trzymać.
Zaumlos, nie zahełznany, bez wodzow, bez muſztuku.
Zaumlos, *adv.* nieochełznanie, wyuzdanie.
Zaun, *m.* płot, parkan; wilder, dziki; lebendiger, ſamorodny z krzakow; gemachter, zrobiony; von Gerten, z chruſtu; dichter, gęſty; geflochtener, pleciony; vor das Feld machen, płot dać mimo roli; etwas damit umgeben, płotem co ogrodzić.
Zaunkönig, *m.* ein Vogel, krolik ptak.
Zaunpfahl, *m.* koł w płocie, albo do płota.
Zauſen, ſkubać, rwać, cubrzyć, drzeć; einem den Bart, komu brodę. wie wollte ich ihn zauſen, iak żebym ia go cubrzył, darł; bey den Haaren, za czuprynę, za włosy. ſ. rauffen.
Zeche, *f.* piiatyka, bieſiada przy flaſzce; bezahlen für andere, za inſzych płacić. 2) das Geld, ſo man zur Zeche giebet, znaczy pieniądzę na takową ſkładkę dane. 3) auf dem Bergwerke, rudnik, ſzyb; bauen, założyć.
Zechen, pić; bis an den Morgen, aż do raha. in einer Schenke bis an den Abend zechen, w ſzynku aż do wieczora pić.
Zechen, das, piianie, picie.
Zechfrey, wolny od ſkładki na trunek.
Zechgeld, *n.* ſkładka na flaſzkę; geben, ſkładkę dać; zu bezahlen verſprechen, obiecać zapłacić taką ſkładkę.
Zedel, Zeddel, *m.* kartka, ceduła, cedułka.
Zehe, *m.* an Füſſen, palec u nogi. auf den Zehen gehen, na palcach iść, chodzić.
Zehen, die Zahl, dziſięć liczba. zehen Jahr vorher, ehe du gebohren worden, na dzieſięć lat pierwey niżeliś się ty urodził. zehen Monate, dzieſięć mieſięcy. in Zehen, po dzieſięciu. der Zehende, dzieſiąty.
Zehende, dzieſiąty. den zehenden Monat hernach, dzieſiątego tygodnia potym. zum zehenden mahl, po dzieſiąty raz.
Zehenden, *m.* dzieſięcina; einem zurechnen, dzieſięcinę komu nadać. einem ſo viel an Zehenden geben, dawać komu tak wiele dzieſięciny. die Einkünfte von den Zehenden erhalten, intraty z dzieſięcin otrzymać. Zehenden eintreiben, dzieſięcinę wybierać.
Zehendens, dzieſiąty raz.
Zehenfach, dzieſięcioraki.
Zehenfältig, dzieſięciorny.
Zehenfüßig, dzieſięć ſtop maiący, dzieſięć ſtopny.
Zehenjährig, dzieſięcioletni. zehenjährige Zeit, dzieſięcioletni czas.
Zehen mal, dzieſięć razy. ich habe es zehen mal geſaget, ia to dzieſięć razy powiedziałem.

Zehen Mann, *m.* dziesiąty mąż.
Zehenmänneramt, *n.* Urząd dziesięci mężow.
Zehenmonatlich, dziesięcio-miesięczny.
Zehenruderich, dziesięcio-wiosłowy.
Zehensäulig, o dziesięciu kolumnach.
Zehenspännig, dziesięcio-zaprzężny.
Zehentägig, dziesięciodniowy.
Zehen tausend, dziesięć tysięcy.
Zehen Unzen, dziesięć uncyi.
Zehlen, liczyć, rachować. mit unter die Bösen zehlen, między złych policzyć. unter die Varnehmsten gezehlet, werden, między nayzacnieyszych być policzonym; an den Fingern, na palcach.
Zehlen, das, liczenie, rachowanie.
Zehlbar, liczny, co się może liczyć.
Zehler, *m.* licznik, rachownik, rachmistrz.
Zehlung, *f.* liczenie, rachowanie; des Geldes, pieniędzy.
Zehren, ieść, pić, trawić, ziadać, żyć. von dem Seinigen, ze swoiego.
Zehrer, *m.* ten co ie, piie, żyie *w tym samym sensie.*
Zehrgeld, *n.* pieniądze na drogę; hat er nöthig, pieniędzy potrzebuie na drogę, podrożne *f. n.* poczesne *f. n.*
Zehrpfennig, *m.* pieniądze na drogę.
Zehrung, *f.* koszt; auf den Wege, na drogę; einem geben, komu dać. ich habe wenig Zehrung, mało mam na drogę.
Zeichen, *n.* znak, znamie, godło; gewisses, pewny; deutliches, wyraźny; bekanntes, wiadomy; gutes, dobry; glückliches, szczęśliwy; dunkeles, ciemny, nieiasny; geben, dać; darzu dienen, na znak służyć; in acht nehmen, znak uważać; darzu machen, znak do czego przydać; für ein gewisses annehmen, za pewny znak brać. Zeichen grosser Liebe, znak wielkiey miłości; der Gewogenheit, przychylności. an vielen Zeichen etwas erkennen, po wielu znakach co poznawać; zum Aufbruch geben, do ruszenia się znak dać. das Zeichen ist verabredet worden, ten znak był umowiony. an welchem Zeichen, po iakim znaku to ty znasz? gewisses und eigenes, pewny y właściwy znak; falsches, fałszywy; natürliches, rodowity; eingehauenes, eingegrabenes, wycięty, wyryty; wahrscheinliches, podobny do prawdy; wahres, prawdziwy; auf etwas brennen, na czym wypalić. Zeichen des Widerwillens, des Gifts, znak, niechęci, trucizny; am Himmel, na niebie. zu einem guten Zeichen, na dobry znak. Gott lasse das Zeichen, nichts Böses bedeuten, niech Bog da, aby ten znak nic złego nie znaczył. etwas zu einen guten Zeichen annehmen, brać co za dobry znak.
Zeichendeuter, *m.* znakowrożek.
Zeichendeuterinn, *f.* znakowrożka.
Zeichendeuterey, *f.* znakowrożba.
Zeichendeutung, *f.* znakowrożenie.
Zeichnen, znaczyć, znakować, naznaczać, naznaczyć; mit einem Brandmahle, piętnem, cechą. s. Brandmahl.
Zeichner, *m.* znaczyciel.
Zeichnung, *f.* znaczenie.
Zeigefinger, *m.* drugi palec u ręki, palec skazuiący.
Zeigen, pokazać, skazywać, skazować, skazać; deutlich, wyraźnie; hinterlistig, zdradliwie; offenbar, iawnie; nur wenig, tylko trochę; aufs kürzeste, iak naykrócey; von selbst, samo przez się; den Weg zur Wohlfarth, drogę zbawienia pokazać; einem Irrenden den Weg, błądzącemu drogę; seinen Geitz, swoię łakomstwo pokazać; mit Fingern, palcem na co skazywać. s. weisen.
Zeiger, *m.* pokazywacz, skazownik; an einer Uhr, skazowka *mowić by się powinno*; index *mowią.*
Zeigung, *f.* pokazanie, skazywanie.
Zeile, *f.* wiersz, słow, liter.
Zeilgen, *n.* wierszyk.
Zeisel, *m.* ein Vogel, trzynadel, ptak.
Zeisig, *m.* ein Vogel, czyżyk, ptak.
Zeit, *f.* czas; gute, dobry; im Sommer, w lecie, letny; von einem Jahre, iednego roku, iednoroczny; ruhige, spokoyny; erwünschte, pożądany; betrübte, smutny; gefährliche, niebezpieczny; verwirrte, zakłucony; gegenwärtige, teraźnieyszy, ninieyszy; vergangene, przeszły; künftige, przyszły; alte, dawny; instehende, nadchodzący; abwechselnde, odmieniaiący się; bey Abend, wieczorny; bey Tag und Nacht, dzienny i nocny; sehr wenige, bardzo mały; des Nachmittags, popołudniowy; müßige, niezatrudniony. Kürze der Zeit, krotkość czasu. der Zeitlauff, bieg czasu; Abwechselung, odmiana czasu. Mangel der Zeit, brak, niedostatek czasu. Zerrüttung der Zeit, pomięszanie, albo przerywanie czasu; schlechter Zustand, złe czasy, zły czas.

ge der Zeit, długość czasu. zu der Zeit, na ten czas. auf eine Zeitlang, do iakiego czasu. zu rechter Zeit, w sam czas. vor der Zeit, przed czasem. nach der Zeit, po czasie. zu einer Zeit, iednegoż czasu. zu seiner Zeit, swoiego czasu. nachdem es die Zeit leidet, iak czas każe. von welcher Zeit an, od ktorego czasu. die Zeit kömmt herbey, rückt heran, czas nadchodzi, czas się zbliża. die Zeit ist da, czas iest; beobachten, czas uważać. sich Zeit nehmen, wziąć *albo* dać sobie czas; zubringen, anwenden an etwas, czas łożyć, obracać na co, przepędzać na czym; vorbeylassen, czasowi dać prześć; bekommen, erlangen, czasu dostać, dopaść. nach der jetzigen Zeit, podług teraźnieyszego czasu. keine Zeit haben, niemieć czasu. es ist hohe Zeit nach Hause zu gehen, iuż czas iest iść do domu. die Zeit bestimmen, czas naznaczać. die Zeit leidet es nicht, czas nie pozwala. beyZeiten, zawczasu. es ist jetzt nicht Zeit, nie masz teraz czasu. zu selbigen Zeiten, temiż samemi czasami. nach oder in kurzer Zeit, po *albo* w krotkiem czasie. lange Zeit zuvor, gdzie przedtym, długi czas przed tym. mittler Zeit, tym czasem, w tym czasie. von der Zeit an, od owego czasu. zu der Zeit, na ten czas. zu diesen Zeiten, w tych czasach, tęmi czasami. zu unsern Zeiten, w naszych czasach. nach der Zeit, potym. wenn du Zeit haben wirst, gdy czas mieć będziesz. überflüßige Zeit haben, nadto mieć czasu. die Zeit zu paßiren, aby czas zbyć. über die bestimmte Zeit, nad naznaczony czas.

Zeit meines Lebens, przez całe życie, poki żyć będę.

Zeitbegrif, *m.* obrot czasu.

Zeitbuch, *n.* Kronika.

Zeithistorie, *f.* Dzieie czasow, Kronika.

Zeitig, wczesny. zeitige Früchte, wczesne urodzaie; Obst, wczesny owoc.

Zeitig, *adv.* wcześnie; die Früchte abhauen, urodzaie zbierać; etwas merken, co miarkować.

Zeitigkeit, *f.* wczesność.

Zeitlang, czas, czasu przeciąg. auf eine Zeit lang, na iaki czas, do nieiakiego czasu; hören, schweigen, słuchać, milczeć. eine Zeitlang während, trwaiący przez nieiaki czas.

Zeitlich, wczesny; doczesny. *adv.* wcześnie; na sam czas; wiederkommen, powracać. s. Frühzeitig, Irrdisch, Weltlich.

Zeitlichkeit, *f.* wczesność, doczesność.

Zeitrechner, *m.* czasow rachmistrz, Kronolog.

Zeitrechnung, *f.* Kronologia.

Zeitregister, *n.* dzieie roczne, dzieie z naznaczeniem czasow w ktorych były.

Zeitverderbung, *f.* utracanie czasu.

Zeitverlust, *m.* utrata, zguba czasu. ohne Zeitverlust, bez zwłoki.

Zeitvertreib, *m.* zabawa, przepędzanie czasu; sich womit machen, przepędzać czas na czym. zum Zeitvertreib, aby czas zszedł.

Zeitvertreibung, *f.* czasu przepędzenie.

Zeitung, *f.* wiadomość, gazeta, nowina. einem böse Zeitung bringen, komu złą wiadomość przynieść. ich habe gute Zeitung bekommen, dobrey wiadomości dostałem. nach neuer Zeitung fragen, pytać się, o nową wiadomość, o nową gazetę.

Zeitungsschreiber, *m.* Gazeciarz, gazetnik, wiadomości, nowin pisarz.

Zeitungs-Träger, *m.* wiadomości, nowin roznosiciel.

Zellbruder, *m.* społemmieszkaiący.

Zelt, *n.* namiot. s. Gezelt.

Zelter, *m.* koń kroczą chodzący.

Zeltgesell, *m.* pod iednym namiotem stoiący.

Zeltschneider, *m.* krawiec namiotny, namiotnik.

Zentgericht, *n.* sąd, w ktorym sto Sędziow zasiada.

Zentgraf, *m.* setny sędzia.

Zentrichter, *m.* setny sędzia.

Zentschöpfe, *m.* ławnik, w sądzie stu sędziow.

Zerbeissen, zgryść, rozgryść. ein Hund hat es zerbissen, to pies zgryzł, pogryzł, rozgryzł.

Zerbersten, rozpuknąć się, pęknąć.

Zerblasen, rozdmuchnąć; etwas mit einem Hauche, co tchem.

Zerbrechen, złamać, rozłamać; einen Ring, pierścień; ein Bein, nogę złamać. 2) entzwey gehen, rozpaść się na dwoie.

Zerbrechlich, ułomny, kruchy; wie Glas, iak szkło.

Zerbrechlichkeit, *f.* ułomność, kruchość.

Zerbrechung, *f.* złamanie, przełamanie.

Zerbrochen, złamany, przełomany.

Zerbröcken, skruszyć, rozkruszyć.

Zerbröckelt, skruszony.
Zerbröckelung, *f.* skruszenie, rozkruszenie.
Zerfallen, rozwalić się; für Alterthume, od starości, 2) uneins werden, zwaśnić się.
Zerfetzen, pobliznować, blizn narobić.
Zerfetzt, *iakoby* pobliznowany, bliznami poznaczony; - Gesichte, twarz; Rücken grzbiet.
Zerfleischen, rozedrzeć, rozszarpać; einen, kogo; einen Cörper, iakie ciało.
Zerfleischt, rozszarpany, rozdarty.
Zerfleischung, *f.* rozszarpanie, rozdarcie; des Leibes, ciała.
Zerfliessen, rozpływać się; von Schweisse, od potu.
Zerfliessend, rozpływaiący się.
Zerfliessung, *f.* rozpływanie się, rozpłynienie się.
Zergangen, roztopiony, rozpuszczonny, stopniały.
Zergehen, topnieć, rozpuścić się, roztopnieć, ztopnieć; von der Sonnenhitze, od gorąca słonecznego.
Zergliedern, na członki rozebrać, porozbierać; etwas, co, posiekać, rozsiekać.
Zergliederung, *f.* rozebranie, rozsiekanie na członki.
Zerhacken, rozrąbać, siekierami.
Zerhackt, rozrąbany. zerhacktes Essen, bigos.
Zerhauen, rozrąbać; einen, kogo; in kleinen Stückgen, na drobne kawałki.
Zerhauung, *f.* rozsiekanie.
Zerkauen, rozgryść, rozmastykować żuiąc.
Zerklopfen, przetłuc, stłuc, potłuc.
Zerknirschen, ścierać, zetrzeć; etwas, co, rozcierać, rozetrzeć.
Zerknirschung, *f.* starcie, roztarcie.
Zerknatzen, zdrapać, rozdrapać; einen, kogo; das Gesicht, twarz
Zerkratzung, *f.* zdrapanie, rozdrapanie; der Wangen, licow.
Zerkrümeln, drobno zetrzeć.
Zerlassen, roztopić.
Zerlassung, *f.* stopienie, rozstopienie.
Zerlegen, na sztuczki rozłożyć, rozebrać.
Zerleger, *m.* rozbierca.
Zerlegung, *f.* rozbieranie, rozrąbanie.
Zerlumpt, połatany, w łatach, w płatkach, podarty, odarty,
Zermalmen, kruszyć; die Erdklöse, skiby, rozścierać, trzeć.
Zermalmt, starty, roztarty.
Zermalmung, *f.* starcie, roztarcie, rozkruszenie, rozbicie.
Zermartern, zmęczyć, zdręczyć. 2) sich, męczyć się, biedowac się.
Zernagen, zgryść, rozgryść, pogryść.
Zernagt, zgryziony, pogryziony.
Zernagung, *f.* zgryzienie, pogryzienie.
Zernichten, nic czynić; etwas, z czego, co w nic obrocić, zniszczyć; eines Rathschläge, czyie zamysły.
Zernichtet, wniwecz obrocony, zniszczony.
Zernichtung, *f.* wniwecz obrocenie, zniszczenie.
Zerplatzen, rozstrzelić, rozsadzić, roztrzaść się.
Zerpulvern, na proch zetrzeć.
Zerpulverung *f.* starcie na proch.
Zerquetschen, rozetrzeć; einem den Kopf mit einem Steine, komu głowę kamieniem; potłuc, potrzaskać.
Zerquetschet, starty, potłuczony, potrzaskany.
Zerreibung, *f.* rozetrzenie, roztarcie.
Zerreissen, rozedrzeć; einen Brief, list iaki; das Kleid, suknią; ein Buch, książkę. von den wilden Thieren zerrissen werden, od dzikich zwierząt być rozdartym rozszarpanym. einen die Hunde zerreissen lassen, dać kogo psom rozszarpać; die Bande, więzy *potargać.* 2) entzwey gehn, rozpaść się, rwać się. die Bande fiengen an zu zerreissen, więzy poczęły się rwać, targać.
Zerreisser, *m.* rozrywca, targacz.
Zerreissung, *f.* rozerwanie, porozrywanie, rozszarpanie.
Zerren, rozciągać, rozciągnąć. s. dehnen. 2) wykrzywiać, das Maul, pysk. s. verdrehen.
Zerricht, gibki.
Zerrieben, ztarty, roztarty.
Zerrinnen, rozpływać się. s. Zerfliessen, Zergehen.
Zerrinnung, *f.* rozpłynienie, rozlanie się.
Zerrissen, zdarty, rozdarty.
Zerricken, rozdrapać.
Zerronnen, rozpłyniony, rozlany.
Zerrung, *f.* rozciągnienie; rozwleczenie, wykrzywienie; des Mauls, gęby, pyska.
Zerrüttelu, strząść, osłabić; eine Gesellschaft, społeczeństwo iakie, pokłucić, zmięszać.
Zerrüttet, skłucony, ochwiany, osłabiony.

Zerrüttung, *f.* skłócenie, osłabienie, strząśnienie.
Zersägen, piłą rozerżnąć, rozpiłować.
Zerscheitern, rozbić się, złamać, puścić, pęknąć. das Schiff ist zerscheitert, okręt się rozbił, zgruchotać się.
Zerscheitert, rozbity, zgruchotany.
Zerschellern, skołatać, zgruchotać.
Zerschlagen, rozbić, roztłuć; einen Topf, garnek. 2) sich, rozeyść, się, nie doyść. die Tractaten haben sich zerschlagen, Traktaty się rozeszły, nie doszły.
Zerschlagen, der, die, das, rozbicie się, rozeyście się.
Zerschlagung, *f.* rozbicie, rozeyście.
Zerschmeissen, zbić, porłuć. f. Schlagen, Zerschlagen, Entzweyschmeissen.
Zerschmeissung, *f.* zbicie, obicie.
Zerschmelzen, roztapiać, roztopić. 2) *to co:* zergehen, rozpuszczać się, topnieć; taiać. das Eis zerschmelzet von der Hitze der Sonne und zergehet; lod topnieie y taie od gorąca słoneczne-go. der Gift ist im Getränke zerschmolzen, trucizna się w napoiu rozpuściła.
Zerschmelzung, *f.* rozpuszczenie, roztopienie.
Zerschmettern, roztrącić, rozbić; einem den Kopf, komu głowę roztrzepać. von dem Blitze zerschmettert werden, piorunem być rozbitym, roztrzaskanym.
Zerschmissen, zbity, stłuczony.
Zerschmolzen, roztopiony, rozpuszczony.
Zerschneiden, rozsiekać, rozrąbać; etwas in Stücken, co na sztuki, krążać den Kohl, kapustę; pokraiać, das Eingeweide, trzewa; porąbać; den Baum, kłodę, rozerznąć, rozpłatać, płatać.
Zerschneiden, das, rozkraianie, rozpłatanie.
Zerschneidung, *f.* rozkroienie, rozkrawanie, rozerznięcie.
Zerschnitten, rozkroiony, rozerznięty, porozrzynany.
Zerspalten, rozłupać, łupać; etwas mitten von einander, co przez srzodek; mit einem Keile, klinem. 2) von einander gehen, roztępować się, kraiać się.
Zerspaltet, rozłupany, rozpadły.
Zerspaltung, *f.* rozzłupanie, złupanie, przełupanie.
Zersprengen, rozerwać, zerwać, rozrywać, zrywać; roztrzasnąć; die Blase, pęcherz.
Zersprenget, rozerwany, roztrząśniony, rozpękniony.
Zersprengung, *f.* rozerwanie, roztrząśnienie, pryśnienie.
Zerstauben, rozprószyć się; in die Luft, na wiatr, rozlecieć się.
Zerstaubung, *f.* rozproszenie się, rozsypanie się.
Zerstaubet, rozproszony, rozsypany.
Zerstechen, skłuć, pokłuć; mit Stacheln, kolcami, żądłami.
Zerstechung, *f.* skłucie, pokłucie.
Zerstieben, rozsypać się, rozproszyć się, rozlecieć się.
Zerstiebung, *f.* rozsypanie się, rozlecenie się.
Zerstochen, skłuty, pokłuty, rozkłuty.
Zerstören, zburzyć, rozburzyć, poobalać, poburzyć; viel Schlösser, wiele zamkow; eine Stadt, ein Haus, miasto, dom; von Grund aus, z kretesem, spustoszyć.
Zerstören, das, *n.* zburzenie, rozburzenie, poburzenie.
Zerstörer, *m.* zburzyciel, rozburzyciel, obaliciel, spustoszyciel.
Zerstörerinn, *f.* zburzycielka, obalicielka; des Reichs, państwa.
Zerstöret, zburzony, obalony, spustoszony.
Zerstörung, *f.* zburzenie, obalenie, spustoszenie.
Zerstossen, stłuc, utłuc, potłuc; etwas mit eisern Stösseln, co żelaznemi tłukami; im Mörsel, w moździerzu; zu Pulver, na proch; in Stücken, na sztuki.
Zerstossen, der, die, das, ztłuczony, utłuczony, potłuczony.
Zerstossung, *f.* stłuczenie, utłuczenie, potłuczenie.
Zerstreuen, rozproszyć, rozsypać, rozrucić; die Feinde, nieprzyiacioł rozpędzić, rozgromić.
Zerstreuen, das, *n.* rozproszenie, rozsypanie, rozrzucenie, rozgromienie, rozpędzenie, rozegnanie.
Zerstreuet, rozproszony rozgromiony, rozpędzony. *adv.* rozprosząiąc, rozpędzaiąc.
Zerstreuung, *f.* rozpędzenie, rozproszenie, rozgromienie.
Zerstücken, skruszyć; sehr klein, bardzo drobno.
Zerstückt, skruszony.
Zerstückung, *f.* skruszenie.
Zerstümmeln, utrącić, uciąć; an den Gliedmassen, po-obcinać członki po większey części; Nasen und Ohren, nosy

nosy y uszy poobcinać; einen, kogo. s. Verstümmeln.
Zerstümmelt, utrącony; ktoremu ucięto iaki członek.
Zerstümmelung, *f.* utrącenie, ucięcie.
Zerstümmler, *m.* utrąciciel, obcinacz.
Zertheilen, rozdzielać, rozdzielić; einen Cörper, ciało; in kleine Theile, na cząstki; hin und wieder, roztrząsnąć, rozsypać.
Zertheilend, rozdzielaiący.
Zertheiler, *m.* rozdzielca.
Zertheilich, rozdzielny, comoże być rozdzielony.
Zertheilt, rozdzielony.
Zertheilung, *f.* rozdzielenie.
Zertrennen, rozpruć, rozpruwać, porozpruwać; einen Rock, suknią, rozerwać; die Freundschaft, przyiaźń. s. Trennen.
Zertrenner, *m.* rozpruwca, rozrywacz.
Zertrennerinn, *f.* rozpruwaczka, rozrywaczka.
Zertrennet, rozpruty, rozerwany.
Zertrennlich, co może być, rozpruty, rozerwany.
Zertrennung, *f.* rozprucie, rozerwanie.
Zertreten, rozdeptać; etwas, co, roztratować.
Zertreten, *adj.* rozdeptany, roztratowany.
Zertretung, *f.* rozdeptanie, roztratowanie.
Zerwühlen, rozryć, rozpyskać.
Zerzausen, rozdzierać, rozedrzeć. 2) einen, rozkudłać, rozczochrać.
Zerzauset, rozdarty, rozkudłany.
Zerzerren, rozwlec, rozwłoczyć. s. Zerrissen.
Zettel, *m.* karta, cedułą; kleiner, mała. 2) an das Haus schlagen, um es zu vermiethen, kartę przybić na domie *oznaymuiąc* że iest do naięcia. vom Zettel ablesen, co z karty czytać.
Zettelgen, *n.* kartka, cedułka.
Zeug, *n.* woraus etwas gemacht werden soll, materyia, z ktorey co robią. 2) damit man etwas macht, instrumenta, sprzęt ktorym robią. 3) von Wolle gewebter, materyia z wełny tkana iaka kamlot &c.
Zeuge, *m.* der etwas zeuget, świadek ktory co świadczy; gewisser, pewny; gewogener, przychylny; ungewissenhafter, niesumienny; falscher, fałszywy; erdichteter, zmyślony; angenehmer, anständiger, przyiemny, przystoyny; nachdrücklicher, ważny; ehrlicher, uczściwy; unbestochener, redlicher, nieprzekupiony, rzetelny; der um die Sache weiß, ktory wie rzecz; der ums Lohn zeuget, ktory świadczy za zapłatę. die Zeugen aufbringen, świadkow stawiać, stawić; in einer Sache seyn, świadkiem być w iakiey rzeczy; beybringen, aufführen, przyprowadzać, przywodzić; falsche aufstellen, fałszywych świadkow postawić; mit Geschenken bestechen, podarunkami przekupić. einen zum Zeugen seiner Unschuld setzen, kogo niewinności swoiey świadkiem stawić. etwas mit Zeugen darthun, co świadkami dowodzić. zu Zeugen anruffen, na świadka wzywać. ich nehme dich zum Zeugen, ia cię za świadka biorę. ich habe Zeugen, mam świadkow. im Beyseyn der Zeugen, w przytomności świadkow.
Zeugen, Zeugniß geben, świadczyć, świadectwo dawać. 2) ein Kind zeugnen, urodzić, spłodzić, dziecię. was die Erde zeuget, co ziemia rodzi; einen Sohn, syna.
Zeughaus, *n.* zbroiownia; anlegen, zbroiownią założyć; einrichten, zakładać, stawiać, robić.
Zeugkammer, *f.* auf einem Schiffe, wiosłownia, schowanie na wiosła na okręcie.
Zeugniß, *n.* świadectwo; gewisses, pewne; klares, iasne; falsches, fałszywe; aufrichtiges, richtiges, szczere rzetelne; nachdrückliches, ważne; geringes, öffentliches, małe, publiczne; schuldiges, powinne, należące się komu; feindseliges, nieprzyiazne; eigenes, własne; wahres, prawdziwe. einem Zeugniß gerne geben, komu z chęcią świadectwo dać; ungültig machen, nieważne uczynić; widerlegen, zbiiać świadectwo; eine Sache mit sicherm bestätigen, rzecz bezpiecznym świadectwem utwierdzić. zum Zeugniß dienen, za świadectwo stanąć, zdać się na świadectwo; von etwas wider einen geben, dać o czym przeciwko komu świadectwo; der Wahrheit von einem fordern, domagać się od kogo świadectwa prawdy; damit überwiesen werden, świadectwem być przekonanym; etwas darzu nehmen, na świadectwo brać; Glauben zustellen, dać wiarę czyiemu świadectwu. eines Zeugniß von keiner Wichtigkeit achten, czyie świadectwo mieć za nie-maiące żadney wagi. s. Beweis.

Zeugung,

Zeugung, *f.* rodzenie, płodzenie.
Zeugwärter, *m.* Gieneral Altylleryi.
Zibeben, Rosinen, Zibebe, rodzenki damasceńskie, wielkie suche.
Zibeth, *f.* kot.
Zibethkatze, *f.* kotka.
Zickelgen Fleisch, *n.* kozie mięso.
Zieche, *f.* Bettzieche, Ueberzug eines Federbettes, poszwa, poszewka na pierznik, na pierzynę. *pofr.* Taie *f.*
Ziege, *f.* koza; junge, młoda; alte, stara; vollhaarige, kosmata, kudłata; glatte, gładka; die unter dem Maule, zwey Zapfen hängen hat, ktorey pod pyskiem, dwie pętlice wiszą; fruchtbare, płodna; mit einem grossen Euter, z wielkiem wymieniem; die viel und fette Milch geben, ktora wiele y tłustego mleka daie; die da stößt, ktora bodzie, trykfa.
Ziegel, *m.* Steine, Mauersteine, cegła *iakoby* palony kamień do murowania; gebrannte, palona; ungebrannte, niepalona, surowa; von weisser Erde, z białey ziemi; aus rother, z czerwoney. die Häuser sind von Ziegeln gebauet, domy są z cegły murowane; streichen, machen, cegłę strychować, rownać, robić; brennen, palić. von Ziegeln, z cegły, *adj.* ceglany, mit Ziegeln bauen, cegłą murować. das sich zu Ziegeln schickt, na cegłę dobry, zdatny. 2) Dachziegel, dachowka ceglana. 3) Hohlziegel, dachowka wypaczona.
Ziegelbrenner, *m.* ceglarz, cegłopal.
Ziegelhütte, *f.* cegielnia.
Ziegelofen, *m.* piec cegielny, piec do palenia cegły.
Ziegelscheune, *f.* szopa na cegłę, skład na cegłę, cegielnia.
Ziegelstein, *m.* cegła.
Ziegelsteinern, ceglany.
Ziegelstreicher, *m.* Strycharz, co cegłę strychuie, rowna.
Ziegelweise, w cegły; gemacht, robiony.
Ziegenartig, koziego rodu.
Ziegenbart, *m.* kozia broda.
Ziegenbärtlein, *n.* die die Ziegen unten am Halse hängen haben, kozia brodka, pod szyią u kozy.
Ziegenbock, *m.* kozioł, cap.
Ziegenböcklein, *n.* koziołek, capek.
Ziegenfell, *n.* kozłowa skora.
Ziegenfleisch *n.* kozłowe mięso, kozłowina, koźlina.
Ziegenheerde, *f.* trzoda koz.
Ziegenhirt, *m.* koziarz, kozopas. co kozy pasa.
Ziegenlorbeer, *m.* bobek kozi.
Ziegenmelker, *m.* kozodoy.
Ziehbrunn, *m.* studnia; Wasser daraus schöpfen, wodę ze studni ciągnąć, czerpać; graben, kopać studnią.
Ziehen, schleppen, ciągnąć; wlec. der Magnet ziehet das Eisen, magnes ciągnie żelazo; einen in dasselbe Unglück, kogo w iedno nieszczęście; einen zur Strafe, kogo do kary pociągać; Wasser aus dem Brunn, wodę ze studni ciągnąć. die Pferde ziehen den Wagen, konie ciągną woz. eine Wand durch eines andern Vorhof ziehen, ścianę przez czyie podworze prowadzić. Interesse ziehen, prowizyią brać; einen vor Gerichte, kogo do sądu pociągać. einen an sich ziehen, kogo do siebie ciągnąć; mit Geschenken, podarunkami; etwas auf sich, na siebie ciągnąć. das Maul ziehen, gębę krzywić. zu Rathe ziehen, do rady kogo zażywać; o radę kogo prosić. wohin ziehet sich das? na co to? po co to? do czego to? 2) wyprowadzać się, wynosić się; sich begeben, udawać się; in den Himmel, do nieba; aus dieser Welt, z tego świata; aus der Stadt, aufs Land, z miasta na wieś; zu seinem Gesellen, do swoiego przyiaciela; nach Lublin, do Lublina; in die Nachbarschaft, w sąsiestwo; aus dem Hause, von Haus und Hof, z domu ze wszystkiem; ins Gebirge, w gory. wieder zu Hause ziehen, znowu się do domu sprowadzić. 3) zasłonić, zaciągnąć; einen Vorhang vor das Bette, zasłonić firanką łożko, zaciągnąć firankę przed łożkiem. 4) es ziehet sich ein Nebel aus der See auf, mgła się ciągnie do gory z morza. es ziehet sich ein Wetter auf, zabiera się na burzą.
Zieheymer, *m.* wiadro do ciągnienia ze studni.
Ziehkind, *n.* wychowanek, wychowaniec; wychowanka, wychowanica. *f.*
Ziehochse, *m.* woł do ciągnienia.
Ziehseil, *n.* lina; ein Schiff damit zurück zu ziehen, okręt liną cafać.
Ziehung, *f.* ciągnienie.
Ziehzeug, *n.* machina do ciągnienia.
Ziel, *n.* cel, kres, *meta.* Ziel setzen, koniec rzeczy założyć; überschreiten, cel przekroczyć; granica, Ziel und Maaß halten, zachować miarę y granicę.
Zielen, cylować, mierzać, wymierzać, zmierzać; mit einem Spiesse worauf, spisą

spiszą dokąd. 2) dahin zielen, do czego zmierzać, na co godzić, zachodzić.
Zieler, *m.* der ein Ziel setzt, graniczny, ktory granice zakłada, komornik. der nach etwas zielet, zmierzaiący do czego.
Ziemen, zdobić, kogo, przystoić komu. s. Geziemen.
Ziemer, *m.* ein Vogel, jemiołucha; kwiczoł.
Ziemlich, zdobiący, ozdobny, przystoyny; einem, zdobiący kogo, przystoyny komu. s. geziemend. 2) nicht gar zu klein, nie wielki, nie nazbyt mały. *adv.* śrźednio, pomału.
Ziep, *m.* s. Pips.
Zierde, *f.* ozdoba, stroy; alte, staroświecki stroy; vornehme, przedni. ohne alle Zierde der Worte, bez żadney ozdoby słow; des Geschlechts, ozdoba imienia, płci; der Rede, ozdoba mowy. s. Zierrath.
Zieren, ozdobić, stroić; herrlich, po pańsku, wspaniale; ansehnlich, okazało; reichlich, obficie, bogato.
Zierlich, ładny, ksztaltny; Rede, ładna mowa. etwas in zierlichen Worten abfassen, co pięknemi słowami wyrazić.
Zierlich, *adv.* ładnie, gładko, ksztaltnie; reden, mowić; etwas eintheilen, co dzielić. sehr zierlich deutsch und polnisch reden, bardzo ładnie, gładko po niemiecku y po polsku mowić.
Zierlichkeit, *f.* ładność, gładkość, ksztaltność; eigentliche und ungezwungene zu reden, właściwa nie przymuszona w mowieniu. Zierlichkeit der Worte, gładkość słow; an etwas vermissen, w czym gładkości, ładności pragnąć; der Ausdrückungen, wyrazow, myśli; eines Gebäudes, ładność budynku.
Zierrath, *m.* ozdoba, stroy, przystroienie, ustroienie; trauriger, żałobny stroy; artiger, gładki; herrlicher, wspaniały; schöner, piękny; zum Feyertagen, na święta; der Rede, mowy; etwas mit einem neuen ausputzen, co wystroić nowemi ozdobami. nowym stroiem przyozdobić; an sich haben, na sobie mieć. die Gedichte haben nicht viel Zierrath, Poesyie nie maią tak bardzo wiele ozdob.
Zierung, *f.* stroienie, przyozdobienie.
Ziffer, *f.* cyfra; liczba.
Zigeuner, *m.* cygan.
Zimmer, *n.* worinne jemand wohnet, pokoy, gdzie kto mieszka; pokoie *plur.* *en pofr.* apartement; darinne man schläft, sypialny pokoy; worinne man speiset, stołowa izba; das man einheitzen kann, izba z piecem zimowa, pokoy na zimę.
Zimmeraxt, *m.* topor ciesielski; etwas damit behauen, toporem ciesielskim co ociesać.
Zimmermann, *m.* cieśla.
Zimmermeister, *m.* budowniczy, architekt.
Zimmern, budować, stawiać; ein Schiff, mit der Axt behauen, toporem ociesać.
Zimmernagel, *m.* bratnal, gwoźdź wielki belkowy.
Zimmet, *m.* Rinden, cynamon; Baum, cynamonowe drzewo.
Zimmerbock, *m.* kozieł, kobylica, *pofr.* chevalet.
Zink, *m.* ein Metall, gatunek kruszca.
Zinke, *m.* ein blasendes Instrument, rog, do trąbienia.
Zinke. *f.* am Hirschgeweyh, kostka wydatnieysza na ieleniem rogu.
Zinn, *n.* ein Metall. cyna, kruszec. zinnernes Tischgeräthe, cyna, naczynie cynowe do stołu. Zinnasche, popioł cynowy.
Zinngiesser, *m.* konwisarz.
Zinnern, cynowy.
Zinne, *f.* blanki, *plur.* der Mauer, na murze.
Zinnober, *m.* cynober. mit Zinnober mahlen, cynobrem malować,
Zins, *m.* den man der Obrigkeit giebt, czynsz ktory zwierzchności płacą; den man von Wagen, Schiffen u. d. g. giebt, myto, cło; vom Hause, od domu czynsz, naiem.
Zinsacker, *m.* rola z ktorey czynsz płacą.
Zinsbar, z czego czynsz idzie, czynszowy, na czynszu; Land, ziemia; Felder, pola, role. zinsbare Städte, czynszowe miasta.
Zinsbrief, *m.* papier, dokument na czynsz.
Zinsbuch, *n.* reiestra czynszowe.
Zinse, *f.* prowizyia, lichwa; erträgliche, znośna; schwere, cięźka; unbillige, niesłuszna. einem Geld auf Zinse geben, komu pieniądze na prowizyią dać. Zinse von einem bekommen, nehmen, prowizyie od kogo brać. Geld auf Zinse nehmen, pieniądze brać na prowizyie, zaciągać. der Zinse losmachen, od prowizyi uwolnić. Geld auf Zinse ausleihen, pieniądze rozpo-

rzyczyć na prowizyie. Zinse abtragen, bezahlen, czynfze płacić, odnosić.
Zinsen, prowizyie płacić, czynszować, czynsz dawać.
Zinsfrey, wolny od czynszu. zinsbare Aecker, zinsfrey machen wollen, czynszowe role chcą być wolne od czynszow.
Zinsregister, n. regestra czynszowe.
Zinstag, m, dzień czynszowy.
Zinsung, f. czynszu płacenie.
Zinszahl, f. poczet Rzymski, Indictio.
Zipperlein, n. podagra; heftig haben, podagrę mieć mocną; läßt nach, wolnieie, folguie; an Händen, chiragra; der es an Händen und Füssen hat, podagryk y chiragryk.
Zirbelbaum, m. pistasz drzewo cudzoziemskie.
Zirbelnuß, f. pistasz orzech cudzoziemski.
Zirkel, m. mathematisches Instrument, Cyrkuł, kompas, ktorym koło, okręg robią. 2) runder Kreis, okręgły obod.
Zirkeln, obody, koła, kryślić, rysować.
Zirkelung, f. koła, obwodu kryślenie, robienie.
Zirnbaum, m. dąb, osobliwego gatunku.
Zischeln, szeptać. ich höre sie zischeln, ia słyszę, że oni szepczą; einem etwas in die Ohren, komu co do uszu szeptać.
Zischen, syczeć, syczyć. n. ein Zeichen mit Zischen geben, znak syczeniem dać.
Ziser, m. groch turecki.
Ziserlein, n. drobna iak włos żyłka.
Zismaus, f. mysz polna.
Zithar, f. musicalisches Instrument, cytara instrument muzyczny.
Zithringen, n. cytrynka mała.
Zittrinlein, n. ein Vogel, ptaszek pewny.
Zitterlich, drżąc, dygotaiąc.
Zittern, drżeć, trząść się; am ganzen Leibe, po całym ciele. mit zitternder Stimme einen anreden, drżącym głosem mowić do kogo. das Herze zittert mich, serce mi drży; aus Furcht für etwas, z boiaźni czego, drżeć, trząść się; für Kälte, od zimna.
Zittern, n. drżenie, trzesienie się. mit was für Zittern, z iakiem drżeniem?
Zittern, drżący, trzesący się; Stimme, drżący głos. mit zitternder Hand etwas angreiffen, drżącą ręką co brać, chwytać.
Zitscherlein, n. ein Vogel, czeczotka, ptaszek.
Zitschern, wie die jungen Vögel, świerczeć, skwierczeć; wie die Heuschrecken, czyszotać. die zitschernden Sperlinge, świerczące, skwierczące wroble.
Zitwer, m. ein Gewächs, cytwar, polny imbier, toż samo.
Zitze, f. an der Brust eines Menschen, cyc u człowieka, u bestyi także cyc mowi się.
Zitz, m. Indianischer Cattun, bagazyia katun Indyiski.
Zobel, m. sobol. Zobelkragen, palatynka sobolowa.
Zofe, f. służebna; sługa f.
Zöllner, m. celnik, trycatnik, Pisarz na komorze.
Zöllnerinn, f. celniczka, trycatniczka, Pisarzowa komorna.
Zoll, m. cło; auf etwas legen, na co nałożyć, włożyć; fordern, wybierać; entrichten, płacić dawać; einnehmen, wybierać, odbierać; erhalten, utrzymywać, chować; erleichtern, ulżyć cła; auf den Wein legen, na wino nałożyć; verpachten, puścić w arendę; aufheben, abschaffen, skasować, znieść; pachten, w arędę wziąć. etwas ohne Zoll ausführen, co niepłacąc cła wywozić. 2) ein gewisses Maaß, miara pewna, Zoll, eines Zolles dick, miąsny na cal, na palec.
Zollamt, n. komora, celna.
Zollbude, f. komora, dom celny.
Zölleinnehmer, m. Pisarz od cła.
Zollen, cło płacić. 2) adj. od czego cło płacą.
Zollfrey, wolny od płacenia cła.
Zollhaus, n. komora, dom celny.
Zollmeister, Pisarz do cła.
Zollmeisteramt, n. Pisarstwo celne, komora.
Zollschreiber, m. Pisarz celny.
Zollsteigerung, f. Erhöhung, cła poskoczenie, podniesienie.
Zollstock, m. pień celny.
Zopf, von Haaren, m. warkocz, kosa; von gebundenen Haaren, kłęb z włosow związanych.
Zopfen, zausen, ciągnąć. zopfe dich bey der Nase, pociąg się za nos.
Zorn, m. gniew; alter, dawny; grimmiger und hitziger, srogi y zapalczywy; heimlicher, taiemny; wüthender, srożeiący. im Zorn wird nichts

nichts recht gethan, w gniewie nic się dobrze nie robi; soll sich nicht dabey finden, nie powinien się w czym gniew znaydować. etwas im Zorn thun, co w gniewie, albo z gniewu czynić. durch Zorn gereitzet werden, gniewem być pobudzony. ich bin voller Zorn, zagniewany iestem; einen darzu reitzen, kogo do gniewu pobudzić; unter einigen erregen, miedzy niektoremi gniew wzbudzić; wird über dich hinaus lauffen, na ciebie ten gniew spadnie; entstehet, powstaie. sie hegen Zorn gegen einander, oni maią gniew do siebie. vor Zorn brennen, palić się od gniewu; an einem auslassen, wywrzeć na kogo gniew; legt sich, ustaie; stillen, uspokoić; fahren lassen, porzucić gniew. von Zorn eingenommen, gniewem zdięty, uwiedziony; auf sich laden, gniew na siebie zaciągać. lange zornig seyn, długo gniew zatrzymać; verheelen, verbeissen, taić, gryść gniew w sobie; ist vergangen, minął. voll Zorns, zagniewany; darauf beharren, w gniewie trwać. den Zorn unterdrücken, przytłumić gniew. der bald in Zorn geräth, prędki, gniewliwy. im Zorn weiter gehen als, daley sobie postąpić w gniewie; Einhalt thun, damit an sich halten, gniew tamować, utrzymywać, für Zorn, z gniewu, od gniewu. zum Zorn bewegen, do gniewu poruszyć, rozgniewać. vor Zorn bersten, rozpuknąć się od gniewu. heftigen Zorn über etwas fassen, żwawym się gniewem o co uwodzić. im Zorn lachen, w gniewie się śmiać.

Zornig, rozgniewany; ist er auf mich, iest na mnie. zornig machen, gniewać, rozgniewać kogo. aus zornigem Gemüthe etwas thun, zagniewanym sercem co czynić. über etwas zornig werden, gniewać się o co.

Zorniglich, gniewliwie; mit einem verfahren, einen ansehen, z kiem postąpić, na kogo patrzeć.

Zothe, *f.* unflätige Rede, plugawa, tłusta mowa.

Zothenreisser, *m.* ten co tłusto, plugawie gada.

Zotte, *f.* von Haar, von Wolle, kosmek, kudłek, kudeł, *plur.* kudły; kędzior.

Zotticht, kudłaty. zottichte Bärinn, kudłata niedźwiednica.

Zschuschel, *m.* Zschinder, glatter Streiff auf dem Eise, worauf sich die Jungen belustigen, gołoledź, po ktorey się młodzi ślizgaią.

Zschuscheln, ślizgać się, puszczać się po gołoledzi.

Zu, do; langsam zum Unrecht, nierychły, nie prędki, do czynienia krzywdy. zu dem Ende etwas lesen, do końca co czytać. Nutze zu etwas, zdatne do czego. aufstehen zu reden, wstać do mowienia. sich eines Dienst, Fertigkeit zu etwas bedienen, zażywać czyiey usługi do czego, w czym. zu einem kommen, przychodzić, przyść do kogo; zum Schein, na pozor; zur Nachtzeit machen, w nocy pilnować, czuć. zum Lobe gereichen, na pochwałę wyść. zu Warschau seyn, w Warszawie być. es ist schrecklich zu sagen, rzecz straszna do mowienia. zu lange, nazbyt długo. gar zu plauderhaft, nazbyt gadatliwy.

Zubald, nazbyt prędko.

Zuber, *m.* ein Gefäß, ceber, wanna, kadka.

Zubereiten, przygotować; ein Gastgeboth, ochotę. *s.* bereiten, rüsten, schicken sich, fertigmachen, anstellen.

Zubereiter, *m.* gotowiciel.

Zubereitet, przygotowany, nagotowany.

Zubereitung, *f.* przygotowanie, gotowości; zum Kriege, na woynę.

Zubinden, przywiązać; etwas womit, co czym, zawiązać; einem das Maul, komu gębę, obwiązać; die Wunde, ranę.

Zublasen, nadymać; dopowiedzieć; einem etwas, co komu.

Zublinzen, przymrużać, oczy; für Schlaf, od spania.

Zu Boden werfen, na ziemię rzucić. *mowi się też* o ziemię rzucić.

Zubringen, przynosić, przynieść; einem etwas, co komu, do kogo. 2) im Trinken, pić do kogo; einem eine Gesundheit, pić czyie zdrowie; einen Becher, puhar wina. 3) die Zeit mit etwas, czas na czym przepędzać, trawić. im Zuschicken, na gotowaniu czego; den ganzen Tag in Freude, cały dzień na cieszeniu się; sein Leben, swoie życie.

Zubringung, *f.* przyniesienie; przepędzenie; der Zeit, czasu.

Zubusse, *f.* koszt, wydatek, *to co:* Ausgabe. 2) Zusatz, przydatek przyczynek, wspomożenie; co nado.

Zucht, *f.* karność, wyćwika, ryza; scharfe, ostra; häusliche, domowa; ernsthafte,

hafte, ſurowa; ſtrenge, ścisła; gelinde, łaſkawa; vollkommene, doſkanała; vortrefliche, przednia; öffentliche, publiczna; ſchlechte, liederliche, zła, rozwiozła; ſchändliche, wſtydliwa; unehrbare, nieuczciwa; ſehr genaue, dokładna. iſt das deine Zucht? unterweiſeſt du junge Leute alſo? taż to twoia karność? także nauczaſz młodzież? zur Zucht übergeben, na wyćwikę, na naukę dać. die Kriegszucht, woyſkowa karność; einrichten, verbeſſern, karność poſtanowić, karności poprawić. züchtig zu reden, uczciwſzy uſzy. ſ. Ehrbarkeit, Beſcheidenheit. 2) junge Viehzucht, przychowek od bydła, cielęta.

Zuchthalter, *m.* karność trzymaiący.

Zuchthaltung, *f.* karności trzymanie.

Zuchthaus, *n.* dom karności, dom poprawy; einen darein thun, kogo do domu karności dać, wziąć.

Zuchthengſt, Beſchäler, *m.* ogier, ſtadnik.

Zuchtlos, niekarny, niedobrych obyczaiow.

Zuchtmeiſter, *m.* dozorca obyczaiow; Dozorca dzieci; im Zuchthauſe, Przełożony domu karności.

Zuchtmeiſterinn, *f.* Miſtrzyni, Dozorczyna obyczaiow.

Zuchtmeiſterlich, do dozoru obyczaiow należący.

Zucken, drgać, dygotać, trząść ſię. das Herze zucket, ſerce drga. 2) den Degen, dobyć ſzpady.

Zucker, *m.* cukier. Fahrinzucker, cukier miałki iak mąka. von Zucker, *adj.* zukrowy.

Zuckerbecker, *m.* Cukiernik, Kandyter.

Zuckerbeckerey, *f.* Ort wo die Zuckerbecker arbeiten, cukiernia, kandyternia, mieyſce gdzie kandyter cukry wyrabia.

Zuckerbrodt, *n.* biſzkokt.

Zuckerbüchſe, *f.* cukierniczka.

Zucker (Candis,) *m.* cukier, biało świetny, przedni. Zuckercandel, toż ſamo.

Zuckereßig, *m.* ocet cukrem przyprawny.

Zuckerhut, *m.* głowa cukru.

Zuckerguß, *m.* lodowaty, lany, cukier.

Zuckerküchlein, *n.* ciaſtko cukrowe, cukierek.

Zuckermandel, *f.* cukrowany migdał.

Zuckerplätzgen, *n.* placuſzek cukrowy, kołaczyk cukrowy.

Zuckerrohr, *n.* Röhrlein, trzcina ktorey cukier, cukierek.

Zuckerſiederey, *f.* cukiernia.

Zuckerwerk, *n.* cukry.

Zuckerwurzel, *f.* kucmerka ſwoyſka ziele.

Zudecken, przykrywać, przykryć; etwas womit, co czym; 2) das Verbrechen, pokryć, utaić grzech czyi.

Zu dem, do tego, a do tego.

Zudreſchen, zmłocić; 2) einem den Kopf, komu głowę, na miazgę zbić, pogruchotać; einen, obić kogo.

Zudrücken, ściſkać, ściſnąć; die Finger, palce; einem die Augen, komu oczy.

Zudrümmern gehen, ginąć; 2) iſt das Schiff gegangen, okręt ſię rozbił.

Zuegen, przywlec, broną; das Feld, rolą.

Zueigen, własny. zueigen haben, własny mieć.

Zueignen, przywłaſzczać, przywłaſzczyć; einem nichts, dem andern alles, iednemu nic a drugiemu wſzyſtko; Belohnung, przywłaſzczyć, *to ieſt*: przyſądzić, nadgrodę przypiſować; einem die Urſache des Unglücks, komu przyczynę nieſzczęścia; ſich ſelbſt, ſobie przywłaſzczyć.

Zueignung, *f.* przywłaſzczanie, przywłaſzczenie, przyſądzenie, przyznanie, przypiſanie; 2) przypiſanie, eines Buchs, kſiążki.

Zueignungsſchrift, *f.* liſt przypiſuiący, przypiſanie.

Zueilen, przyśpieſzać, przyśpieſzyć.

Zu Ende bringen, dokończyć, ſkończyć, do końca przyprowadzić; ein Werk, dzieło, robotę; eine Sache, intereſ. ſ. vollenden, vollbringen.

Zuentbieten, oznaymić; einem etwas, co komu.

Zuerkannt, przyznany, przyſądzony.

Zuerkennen, przyſądzać, przyſądzić, przyznać, przyznawać; einem eine Sache, komu rzecz iaką; das Haus, dom; oſądzić einem eine Strafe, oſądzić kogo na karę.

Zuerkennung, *f.* przyſądzenie, przyznanie.

Zuerſt, naypierwey, naprzod; hat er geſagt, es ſey keine Kunſt. naypierwey powiedział, że to nie ieſt żadna ſztuka. ſ. erſtlich.

Zufahren, poieżdżać wozem, rażno iechać. 2) auf einen, wiechać na kogo. ſ. fahren, geſchwind.

Zufällig, trefunkowy, przypadkowy; das ungefehr geschiehet, co się trefunkiem dzieie. das ist nichts zufälliges, sondern göttliches, to nie iest trefunkowa rzecz, ale od Boga. 2) das noch zu etwas darzu kömmt, przychodni, przybyły, przyczynkowy. 3) zufälliger Weise, trefunkowym sposobem; auf eine Rede kommen, nadeść na iaką mowę; hat es sich zugetragen, trafiło się; geschehen, dziać się trefunkiem.

Zufällig, *adv.* trefunkowo, przypadkiem, trefunkiem.

Zufall, *m.* przypadek, trefunek; herber, dotkliwy; guter, dobry; blinder, ślepy; unglücklicher, nieszczęśliwy; betrübter, żałosny; zweifelhafter, wątpliwy; mannigfaltiger, rozmaity; fataler, przeznaczony; rühmlicher, schwerer, sławny, ciężki; schröcklicher, strafzliwy; wunderbarer, dziwny; gefährlicher, niebezpieczny; widriger, przeciwny. mehr durch einen Zufall des Glücks, als 2c. bardziey przez iaki trefunek, szczęściem, iak. die widrigen Zufälle aushalten, przeciwne przypadki wytrzymać; hat sich ereignet, przypadek się trafił. sich des Zufalls nicht versehen, nie chronić się iakiego przypadku. f. Fall, Glück, Unglück, Schicksal.

Zu Felde gehen, woysko w pole wyprowadzić, na kampanią wyść. wider einen zu Felde ziehen, przeciwko komu z woyskiem na wyprawę ciągnąć. 2) geschlagene Haar, rozpuszczone włosy.

Zuflicken, ponaprawiać, naprawić, przyłatać.

Zufliegen, przylecieć.

Zufliessen, przypływać, przypłynąć.

Zuflucht, *f.* ucieczka, przytulenie; eines seyn, czyią być ucieczką. keine andere Zuflucht haben, niemieć żadney inszey ucieczki; den Bösen benehmen, ucieczkę odiąć złym; bey einem vor jetzo haben, mieć ucieczkę u kogo, przytulenie; einem beym Unglück geben, komu dać w nieszczęściu. was könnte ich vor Zuflucht haben? iakie przytulenie, iaką ucieczkę mogłem mieć? nach Dreßden, do Drezna. f. Schutz, Hülfe, Beystand.

Zuflug, *m.* przylecenie.

Zufluß, *m.* przypłynienie, spłynienie.

Zuförderst, osobliwie, zwłaszcza; stehet die weisse Farbe, dem Frauenzimmer an, osobliwie białey płci, biały kolor iest przyzwoity. dieses hat die Poeten, zuförderst den Homerum angetrieben, to poetow, a zwłaszcza Homera pobudziło. f. sonderlich, insonderheit

Zufrieden, kontent; mit dem Seinigen, ze swoiego; mit wenigem, z niewiela. der gar nicht mit etwas zufrieden ist, ktory wcale nie iest kontent z czego; mit dem Glücke, ze szczęścia.

Zufriedenheit, *f.* spokoyność, ukontentowanie umysłu.

Zufrieren, zmarznąć, stanąć, ściąć się, *o lodzie:* die Donau frieret zu, Donay staie, ścina się.

Zufügen, przykładać, stosować; einem Schaden, szkodę komu zrobić, szkody kogo nabawić.

Zufügung, *f.* przykładanie, stosowanie; des Schadens, uczynienie, nabawienie szkody.

Zufuhre, *f.* zwożenie, przywożenie, dowożenie; von Proviant, żywności; einem abschneiden, komu przeżnąć, nie dopuszczać, przywożenia, dowożenia; frey machen, haben, wolność przywożenia dać, mieć.

Zuführen, przywozić, dowozić; Getrayde, zboże, zboża; über die See, morzem; zu Schiffe, okrętem.

Zuführung, *f.* dowożenie, przywożenie.

Zufüllen, napełnić, wypełnić; die Lücken, szpary; zrownać, wyrownać.

Zug, *m.* das Ziehen, ciagnienie; im Reisen, w iechaniu; zu Felde, pociągnienie, ruszenie na wyprawę; mit dem Fischgarn, zaciągnienie siecią rybią; im Trinken, łykanie, połykanie. kleine Züge thun, powoli łykać. auf einen Zug, iednym duszkiem, iednym cięgiem; der Buchstaben, pociągnienie litery. in den letzten Zügen liegen, iuż w ostatniem zgonie leżeć; zu den Feinden nehmen, na nieprzyiaciela iść. sein Vorhaben ändern und den Zug wohin nehmen, odmienić swoie przedzięwsięcie, y dokądinąd się obrocić. *droga.* der Zug ist wohl abgelauffen, udała się droga; bis an der Welt Ende vornehmen, aż na koniec świata drogę przedsięwziąć.

Zugabe, *f.* przydatek, przyczynek; zu etwas, do czego; am Gelde geben, w pieniądzach dawać; am Gewichte, do wagi.

Zugang, *m.* przyſtęp, przychod; ſchwerer, ciężki; leichter, letki, ſnadny; verſperrter, zamknięty; erſter, naypierwſzy; offener, otwarty; ſehr enger, bardzo ciaſny; gerader, proſty; eröffnen, otworzyć; ſtehet allen frey, ieſt otwarty, wolny wſzyſtkiem; einen verlegen, verſperren, komu przyſtęp zalec, zawrzeć. ſ. Zutritt.
Zugbrücke, *f.* zwod, moſt zwodzony.
Zugeben, przydawać, przydać, przyczyniać, przyczynić; etwas, co do czego. 2) zulaſſen, dać; daß einer ſich erhole, dać ſię komu pokrzepić, dać odetchnąć, cierpieć; etwas ſehr ungerne, nie rad bardzo cierpieć; pozwalać; dać pokoy; daß einer etwas thue, niech kto co czyni. ſ. Geſtatten, Vergönnen.
Zugebracht, przepędzony, przeżyty.
Zugebunden, przywiązany, przewiązany.
Zugedacht, naznaczony.
Zugedeckt, przykryty.
Zugeeignet, przywłaſzczony.
Zu Gefallen thun, czynić co do ukontentowania, dla przypodobania ſię; ſeyn, być komu do uſług; hat er mir das gethan, to mi uczynił.
Zugefroren, ścięty lodem, zmarzniony.
Zugefügt, wnieſiony.
Zugeführt, przyprowadzony.
Zugeben, przydany.
Zugegen, obecny, przytomny. da er zugegen war, gdy on był przytomny. das iſt geſchehen, da ich nicht zugegen war, to ſię ſtało gdy ia *byłem* nie *przy* tym, tuż być przy czym obecnym.
Zugehen, dziać ſię, być, bywać. wie es jetzo zugehet, iak to teraz bywa.
Zugehör, przynależytość, rzecz do czego należąca.
Zugehören, należeć do kogo. das gehört mir zu, to do mnie należy, to moie ieſt. er glaubet, es höre ihm ſelbſt zu, on rozumie że to iego ſamego ieſt, do niego ſamego należy.
Zugehörig, należący, właſny; mir, moy; ihm, iego, właſny; mnie, iemu należący. unſere Zugehörige, naſi należący.
Zugeknüpft, przypięty, przywiązany.
Zugelaſſen, pozwolony; einem, komu. 2) przypuſzczony, zu etwas, do czego.
Zugelegt, przyłożony, przydany.
Zugemacht, zamknięty.
Zugemüſe, *n.* iarzyna.
Zugenannt, nazwany. ſ. Zunamen.
Zugeordnet, przyłączony.
Zugerechnet, przyrachowany, przyliczony.
Zugerichtet, nauczony, namowiony.
Zugeriegelt, zaparty, na zaporę założony, na rygiel.
Zugerüſtet, przygotowany, przyſpoſobiony.
Zugeſagt, przyobiecany, przyrzeczony.
Zugeſchickt, przysłany.
Zugeſchloſſen, zamknięty.
Zugeſchnallt, zapięty na ſprzączkę.
Zugeſchnitten, przygotowany, przykroiony.
Zugeſchnürt, związany, zaſznurowany.
Zugeſchrieben, przypiſany.
Zugeſchweigen, dopiero, a dopieroż, cożdopiero, nie żeby. ſie haben kaum ihr Geſchrey, zugeſchweige ihren Anfall ausgehalten, ledwie krzyk ich wytrzymali, nie żeby impet wytrzymać mieli, coż dopiero żeby impet wytrzymali. ſ. Geſchweige.
Zugeſellen, przyłączyć; ſich einem, ſię do kogo; ſich einen, ſobie kogo przybrać.
Zugeſellt, przyłączony, przybrany.
Zugeſellig, towarzyſki, dobry do kompanii.
Zugeſelligung, *f.* przyłączenie, przybranie do towarzyſtwa.
Zugeſiegelt, zapieczętowany.
Zugeſpitzt, kończyſto zarobiony.
Zugeſpunnt, zaſzpuntowany.
Zugeſtanden, pozwolony.
Zugeſtopft, zatkany.
Zugeſtoſſen, co ſię nawinął, napotkany.
Zugethan, utopiony; der Unmäßigkeit, w niepowściągliwości; ſich haben, mieć kogo, *przywiązanego* do ſiebie; dem Studiis, w naukach utopiony; dem Aberglauben, utopiony w zabobonach, przychylny, życzliwy. ſ. Ergeben, Gewogen.
Zugetheilet, wydzielony.
Zugetragen, przynieſiony.
Zugewandt, przodem obrocony.
Zugewogen, ważony.
Zugewölbet, zaſklepiony.
Zugezehlet, przyrachowany, przyliczony.
Zugezogen, przyciągniony.
Zuggarn, *n.* ſieć rybna.
Zugieſſen, przylewać, przylać; Wein zu etwas, wina do czego.
Zugieſſung, *f.* przylewanie, przylanie.

Zugleich,

Zugleich, razem, oraz. die Sachen, die ich mit dir zugleich gelernet habe, rzeczy ktorych się razem z tobą nauczyłem. zugleich vor Augen stellen, razem przed oczy stawić.
Zugmühle, *f.* ciągniony młyn.
Zugochse, *m.* woł zaprzężny.
Zugordnung, *f.* porządek ktorym idą.
Zugpferd, *n.* cugowy koń.
Zugreiffen, zachapnąć, uchwycić, za co.
Zugreifflich, porywczy.
Zu Grunde, z kretesem, z gruntu.
Zugseil, *n.* lina, sznur do ciągnienia.
Zugvieh, *n.* bydle do ciągnienia.
Zugweise, ciągiem.
Zu gute halten, za dobre mieć, nie za złe. einem seine Thorheit, komu czyie głupstwo.
Zu guter letzt, na ostatek. bat ich ihn um solches, prosiłem go o to.
Zuhäfteln, zapinać; etwas, co.
Zuhalten, ścisnąć; die Hand, rękę; mit einem, przestawać z kiem; miewać zwyczay z ktorą.
Zuhaltung, *f.* przestawanie. s. Versperrung.
Zuhauen, przycinać pałaszem na kogo; mit Ruthen, rozgami ciąć.
Zu Hauffen, kupami, hurmem; bringen, treiben, sprowadzać, spędzać; das Volk, ludzi.
Zuheilen, heilen, uzdrowić, uleczyć, zagoić; einei Wunde, ranę; die Geschwäre, wrzody. 2) heil werden, ozdrowieć, zdrowieć, goić się. die Wunden heilen zu, rany goią się.
Zuhören, przysłuchiwać, nasłuchiwać; einem, kogo.
Zuhörer, *m.* słuchacz, przysłuchacz.
Zuhörung, *f.* słuchanie, przysłuchanie się.
Zu Hülfe kommen, na pomoc, na ratunek przychodzić.
Zuhüllen, obwinąć, okryć, obwiiać, okrywać.
Züchtig, wstydliwy, karny; Soldat, karny żołnierz; Jüngling, młodzieniec. *adv.* wstydliwie; von etwas reden, o czym mowić.
Züchtigen, karać, korcić, chłostać; die Knaben nicht allein mit Worten, sondern auch mit Schlägen, karać dzieci nie tylko słowami, ale też plagami.
Züchtiger, *m.* karzący, ten co karze.
Züchtigung, *f.* karanie, chłosta; muß ohne Schande seyn, powinna też być obelgi.

Zügel, *m.* cugiel, cugle; einem in die Hand geben, dać komu cugle w ręce; sehr schlaffen haben, bardzo ie wolno trzymać; anziehen, cugle krotko wziąć; gehen lassen, schiessen lassen, puścić cugle wolno, puścić cugle, przypuścić koniowi.
Zügellos, bez cugli.
Zünden, palić, podpalić. s. Anzünden.
Zündkraut, *n.* siarczysty podpał; aufschütten, podsypać, aby się zapalił, do zapału, podsypka; Zündloch am Gewehr, zapał u strzelby; Zündpfanne, ponewka do podsypki pod zapałem; Pfannendeckel, dekiel ponewkę przykrywaiący. Zündstock, lund, do zapalenia. Zündlunte, sznurek-ląt do podpalenia.
Zünglein, *n.* cęgiel; an einer Schnalle, spień; an der Waage, u wagi, ięzyczek u szal.
Zuinnerst, naywewnętrznieyszy. *adv.* naywewnętrzniey.
Zürnen, gniewać się; mit einem, z kiem. sie zürnen mit einander, oni się gniewaią z tobą, na siebie; auf einen, na kogo.
Zukauff, *m.* na przeday, na zbycie; geben, auslegen, dać, wyłożyć; haben, mieć na zbyciu; seyn, być.
Zukehren, nakierować, nawrocić, do, obrocić; einem den Rücken, obrocić się do kogo tyłem.
Zuklemmen, zcieśnić, zwęzić.
Zuknöpfen, na węzoł zawiązać; zapiąć na guzik.
Zuknüpfen, związać, spiąć.
Zukommen, przychodzić, przyść, przystąpić; zu etwas, do czego. das kommt mir zu, to moie iest. das kommt uns zu, to nasze iest. das kömmt dir nicht zu, gehört dir nicht, to nie na ciebie, to ci nie przystoi. einem durchs Loos zukommen, komu losem się dostać, należeć. das kömmt dir zu, to do ciebie należy; zbliżyć się; o sobace, wiązać się; o klaczy, stanowić się.
Zukost, potrawa.
Zukünftig, przyszły. die Vorhersehung zukünftiger Dinge, przeźrzenie, przewidzenie przyszłych rzeczy. vorhersehen was zukünftig ist, przewidzieć przyszłe.
Zukunft, *f.* przyście, przybycie, przyiazd; erwünschte, pożądane; angenehme, przyiemne.
Zulänglich, wystarczaiący.
Zulässig, pozwolony, godziwy.

Zulage, *f.* przydatek, przyczynek. siehe Zugabe.
Zu langsam, po czasie, za nierychło.
Zulassen, przypuszczać, przypuścić, wpuścić, puścić; einen in das Schlafzimmer, kogo do sypialnego pokoiu. 2) pozwolić, einem etwas, co komu; s. Vergönnen, Gestatten.
Zulassung, *f.* pozwolenie. auf Zulassung der Obrigkeit, za pozwoleniem zwierzchności. nach Zulassung aller, za wszystkich pozwoleniem. mit eines Zulassung etwas sagen, za czyim pozwoleniem mowić co.
Zulauff, *m.* zbieżenie się, zgromadzenie się; grosser, wielkie; vom Lande, Flecken, und aus den Häusern, ze wsiow, kluczow, y z domow, ziazd, nazieżdżanie się, naschodzenie się.
Zulauffen, przybiegać, przybiec. alle junge Mannschaft läufft zu, wszystka młodź przybiega; zbiegać się, zbiec się; aus ganz Polen, z całey polski; zu einem, do kogo; in die Stadt, do miasta; auf einen, na kogo biec.
Zulegen, przykładać, przyłożyć; etwas zu etwas, co do czego, przydać, przyłączyć. 2) einen Brief zulegen, list składać, złożyć. 3) einem einen Namen, komu imię iakie przydać. 4) ein Gebäude, budować, wrząb stawiać, składać.
Zulenken, nawrocić do, skierować do, ku. s. Lenken.
Zuletzt, na ostatek, ostatni raz. die Spur wo er zuletzt gestanden, ślad, trop, gdzie on ostatni raz stał. du siehst mir heut zuletzt, ty mnie dzisiay ostatni raz widzisz.
Zu Liebe thun, uczynić co dla kogo z dobrego serca.
Zumachen, zamykać, zamknąć; die Thüre der Kammer, drzwi do izdebki; zatykać, zatkać; ein Gefäß, naczynie; zaprzeć; das Haus, dom.
Zumahl, zwłaszcza, osobliwie. s. Insonderheit.
Zum andern, powtore, podrugie, po tym.
Zumauern, zamurować, przemurować.
Zum Besten, z dobrem; einem, czyiem, na dobre czyie; einem dienen, komu się czym przysłużyć.
Zum ersten, naypierwey.
Zumessen, odmierzać; einem Getreyde, komu zborze. 2) przypisać, przyznać; die Schuld, winę przypisać komu, winę zwalić na kogo; sich etwas, sobie co przypisywać, przyznawać sobie co. s. Beymessen.
Zum Unglück, na nieszczęście, nieszczęśliwie.
Zumuthen, napierać się; einem etwas, od kogo uprałzać.
Zumuthung, *f.* napieranie się, proszenie.
Zunächst, naybliżey; bey Italien seyn, naybliżey być Włoch. die Armee zunächst dem Feinde haben, mieć woysko naybliżey, tuż zaraz blisko nie przyiaciela. der einem zunächst kömmt oder ist, naybliższy kogo, czyi.
Zunahme, *m.* przybywanie, przyrastanie, postępek, pomyślność.
Zunahmen, nazwać, nazwisko dać.
Zunder, *m.* zapał, iaki iest chubka, pruchno.
Zunehmen, rość, rosnąć, przybywać. die Austern nehmen mit dem Monde zu und ab; ostrzyg przybywa y ubywa razem z miesiącem. die Freunde nehmen zu, przybywa przyiacioł. der Mond nimmt zu, księżyca przybywa. der Fluß hat zugenommen, rzeka *przybrała*, przybierać. der Schmerz nimmt täglich mehr zu; bol co dzień się wzmaga; rość. s. wachsen, vermehren.
Zunehmen, das, przyrastanie, przybywanie; des Mondenlichts, księżycowego światła; des Tages, dnia; der Nacht, nocy.
Zunehmung, przybywanie, przybycie.
Zuneigen, skłaniać, przychylać.
Zuneigung, *f.* skłanianie, przychylanie, skłonienie, przychylenie; der Gemüther, umysłow, przychylność; gegen einen haben, mieć do kogo; zu seinem Geschlechte, do swoiego rodzaiu.
Zunft, *f.* cech, brastwo. nach den Zünften, cechami, brastwami. *pot.* to co: *Tribus*, Pokolenie.
Zunftgenosse, *m.* towarzysz z cechu; z iednego pokolenia.
Zunftmäßig, cechowy; 2) uczciwy.
Zunftmeister, *m.* Cechmistrz; werden, Cechmistrzem zostać.
Zunftmeisteramt, *n.* Cechmistrzostwo. zum Zunftmeisteramt gehörig, *adject.* Cechmistrzowski.
Zunftmeisterlich, cechmistrzowski.
Zunftstube, *f.* cechowa izba.
Zunftbuch, *n.* księga, reiestr cechowy.
Zünftig, cechowy.
Zunftverwandte, *m.* z iednego pokolenia.

Zunftweise, na pokolenia.
Zunge, *f.* język, ozor; stammelnde, zacinaiący się; geschwinde, prędki; geübte, wyćwiczony; geschwätzige, gadatliwy; freye, wolny; zweygetheilete, na dwoie dzielony; ungezähmte, nieukrocony; lösen, rozwiązać język; zähmen, ukrocić języka; liegt im Munde und ist mit den Zähnen umgeben, leży w gębie, w ustach, y iest otoczony zębami; bildet die Worte, wyrabia słowa; macht deutliche Laute, głosy czyni wyraźne; im Lachen heraus stecken, w śmiechu iężyk wysczyniać; das Maul damit belecken, pysk, gębę, ięzykiem oblizować. 2) an der Wage, u wagi ięzyczek, ozorek. 3) an einer Schnalle, u sprzączki, spień, albo trzpień. schwere Zunge haben, nie moc dobrze wymawiać.
Zungendrescher, *m.* gawęda.
Zungendrescherey, *f.* gawędzenie.
Zu nichte machen, w nic, w niwecz obrocić; werden, w nic się, w niwecz się obrocić, s. Zernichten.
Zunöthigen, sich, udawać się.
Zuordnen, rozporządzać; przyiąć, poddać pod władzą.
Zupacken, zapakować, ułożyć, układać.
Zupfen, rwać, obrywać. Salat zupfen, sałatę obierać; *pofr.* éplucher la salade. bey den Haaren zupfen, za włosy szarpać, ciągnąć, włoczyć.
Zupflügen, oborać; ein Feld, rolą.
Zupichen, smołą co oblać, osmarować; ein Gefäß, naczynie.
Zupitschiren, zapieczętować, przypieczętować.
Zurechnen, przyznawać, przypisywać.
Zu Rathe gehen, znosić się; mit einem, z kiem, zasiągać rady.
Zu Rathe halten, skąpo oszczędnie zażywać; etwas, czego. s. sparen, sparsam.
Zu Rathe ziehen, na radę, na poradę, do rady, do porady brać kogo.
Zu rechte bringen, naprawiać, ponaprawiać, poprawiać; einen Irrenden, błądzącego.
Zu recht kommen, skończyć; mit einem Werke, iakie dzieło.
Zu recht machen, przyprawiać, przyspasabiać, gotować; sich zu etwas, się do czego; sich zur Reise, wybierać się w drogę; sich zur Schlacht, gotować się do bitwy.
Zurede, *f.* mowa do kogo.
Zureden, mowić; einem, do kogo, mową zachęcać.
Zuredung, *f.* mowienie do kogo.
Zureichen, dodawać, dodać. 2) dostarczać, wystarczać.
Zur Hand, teraz, na do ręczu, obecnie; seyn, być; haben, mieć.
Zurichten, gotować, sporządzać; einem etwas, co komu; Abendessen, wieczerzą; sich ein Unglück, sobie iakie nieszczęście; einen übel, kogo uderzyć, bić, zepsuć, splugawić.
Zurichtung, *f.* gotowanie, sporządzanie.
Zuriegeln, na zaporkę, na rygiel, założyć; die Thüre, drzwi.
Zurings, w około. s. ring herum.
Zurück, nazad, w tył, step, wspak, pod się. so weit nicht zurück sehen können, niemoc tak daleko w tył patrzeć. die Ochsen gehen zurück, wenn sie fressen, woły idą, step, w tył, gdy się pasą. zurück hat sie das Glück getrieben, cofnęła się w tył fortuna.
Zurück begeben, sich, cofać się, cofnąć się, iść nazad.
Zurück behalten, zatrzymać, zostawić dla siebie; 2) von der Summe, odtrącić, wytrącić co z summy.
Zurück beruffen, nazad zawołać, wrocić kogo.
Zurück beugen, nazad, na wspak wygiąć. einen zurück beugen, kogo w tył na znak wygiąć.
Zurück binden, w tył, w tyle związać, zawiązać; die Hände auf den Rücken, ręce w tył związać.
Zurück bleiben, pozostać się za; in der Stadt, w mieście; bey der Armee, w woysku; zu Berlin, w Berlinie.
Zurückbleibung, *f.* zostanie się, po zostanie.
Zurück bringen, odnosić, odnieść, odprowadzić; einen mit sich, kogo z sobą; eine Antwort, odpowiedź odebrać, przywrocić; einen aus dem Elende, kogo z wygnania.
Zurückbringung, *f.* odniesienie, wrocenie.
Zurück denken, pomnieć, pamiętać na przeszłe.
Zurücken, cafać się, nazad ustępować.
Zurück eilen, nazad się spieszyć.
Zurück entbieten, odpowiedzieć, oznaymić.
Zurück fahren, nazad iechać.
Zurück fallen, nazad padać; in den vorigen Zustand, w przeszłą dolą, odpadać, znowu zapadać.
Zurück fliehen, nazad odlecieć.
Zurück fliessen, nazad płynąć. Zurück

Zurück fodern, nazad wracać kogo.
Zurückfoderung, *f.* nazad wrocenie; eines aus dem Kriege, kogo z woyny.
Zurück führen, odwozić, odprowadzić; einen woher, kogo zkąd; die Armee aus der Wallachey, woyſko z Wołoch.
Zurückführer, *m.* odprowadca.
Zurückführung, *f.* odprowadzenie; eines Königs in sein Reich, Krola do swoiego Kroleſtwa.
Zurückgang, *m.* odſtąpienie; ſchändlicher Dinge, od ſzkodliwych rzeczy; powrot.
Zurück geben, oddawać, oddać. ſ. wieder geben.
Zurückgeblieben, zoſtawiony; pozoſtały.
Zurückgebogen, w tył wygięty; Schuhe, wykrzywiony trzewik pod ſię.
Zurückgebracht, nazad odnieſiony.
Zurückgebunden, związany w tył.
Zurückgeführt, odprowadzony.
Zurückgehalten, zatrzymany.
Zurückgehen, w tył iść, cafać ſię. die Sterne gehen zurück, gwiazdy ſię cafaią, wſpak idą, powracać; mit Ruhm nach Hauſe, z chwałą do domu, wſpak iść, nie być zgody na co. der Friede gehet zurück, niemaſz zgody na pokoy. die Heyrath gehet zurück, małżeńſtwo niedoydzie; nie być nic z czego. die Reiſe gehet zurück, nie ma nic z drogi; *to ieſt:* w drogę nie poiadą iuż.
Zurückgelaſſen, zoſtawiony.
Zurückgelegt, zoſtawiony, uiechany.
Zurückgenommen, odebrany.
Zurückgeruffen, odwołany, przyzwany nazad.
Zurückgeſchlagen, odpędzony.
Zurückgeſchrieben, odpiſany.
Zurückgeſetzt, odłożony.
Zurückgeſtoſſen, odępchnięty, w tył.
Zurückgeſtreifſt, znowu przekryślony.
Zurückgetrieben, odpędzony, nazad.
Zurückgewälzet, odwalony.
Zurückgewieſen, odrzucony.
Zurückgezogen, odciągniony nazad.
Zurückhalten, zatrzymać; die Leute, ludzi; ſchować; bis auf eine andere Zeit, na inſzy czas; odeprzeć; des Feindes Anfall, nápaść nieprzyiaciela; odrywać, einen von dem Studiren, kogo od nauki.
Zurückhalter, *m.* zatrzymuiący, odpieraiący, odrywaiący, chowaiący.
Zurückhaltung, *f.* zatrzymanie, zatamowanie, zachowanie, zabawienie kogo.

Zurückhangen, nazad wiſieć.
Zurückkehren, powracać, nazad wracać, obracać; nach ſeinem Vaterlande, do ſwoiey oyczyzny; nach Hauſe, do domu; zu einer Sache, do iakiey rzeczy.
Zurückkehrung, *f.* wrocenie, wracanie nazad; zu ſeinem Vorhaben, do ſwoiago przedſięwzięcia.
Zurückkommen, wracać, powracać; nach Hauſe, do domu; von einem deſſelben Weges, od kogo tąż ſamą drogą; an einen Ort, na iakie mieyſce. gehe und komme geſund zurücke, idź a prowracay zdrow.
Zurückkriechen, nazad ſię wlec, czołgać.
Zurückkunft, *f.* powrot, powrocenie; betrübte, żałoſny powrot; zeitige, wczesny; geſchwinde, prętki.
Zurücklaſſen, zoſtawić; einen zu Krakau, Breslau, kogo w Krakowie, w Wrocławiu.
Zurücklauffen, nazad biec; alsbald zu einem, na tych miaſt do kogo.
Zurücklegen, odkładać, odłożyć; die Früchte, owoce, ſkładać, zachować; die Nahrung auf den Winter, żywność na zimę. 2) einen Theil des Weges, uiechać ſztukę drogi; eine Reiſe, drogę odbyć.
Zurücklenken, nazad kierować, nachylić.
Zurückleſen, znowu czytać.
Zurückmarſchiren, maſzerować nazad.
Zurückmeſſen, nazad mierzyć, odmierzać.
Zurücknehmen, odbierać.
Zurückprallen, odſkakiwać, pryſkać, odbiiać ſię.
Zurückprallung, *f.* odſkakiwanie, odbiianie ſię.
Zurückreiſe, *f.* powrot; darauf ſeyn, w powrocie być, powracać.
Zurückreiſen, powracać; nach Hauſe, do domu.
Zurückruffen, nazad wołać, wzywać. ich ruffe dich wider zurück, ia cię znowu nazad wzywam, wołam; im Kriege, na odwod wołać, bić.
Zurückruffer, *m.* ten co odwołuie, wzywa nazad.
Zurückruffung, *f.* odwołanie, wzywanie nazad.
Zurückſchicken, odſyłać; odesłać nazad; einem das Buch, komu kſiążkę.
Zurückſchiffen, nazad pożeglować, odżeglować, popłynąć.
Zurückſchlagen, odpędzić; einen mit den Waffen, kogo orężem; den Feind von

von der Stadt, nieprzyiaciela od miasta; odbić, von dem Winde zurückgeschlagen werden, od wiatrow być nazad odbitym.
Zurückschlagung, *f.* odpędzenie, odbicie.
Zurückschwimmen, popłynąć, odpłynąć nazad.
Zurückschwingen, znowu wskoczyć.
Zurücksehen, oglądać się, nazad się oglądać; nach der Stadt, na miasto, patrzyć za kiem; auf das Vergangene, oglądać się na przeszłe rzeczy; auf einen, na kogo.
Zurücksetzen, odkładać, odłożyć. 2) zaniechać co.
Zurückspatzieren, spacyrować wracaiąc.
Zurückspringen, odskoczyć nazad, w tył.
Zurückstossen, pchnąć nazad, w tył; einen der nicht weichen will, kogo co się niechce ustąpić.
Zurückstrahlen, znowu zaiaśnieć.
Zurückstreichen, rozmiatać, rozmieść. was einer zusammen gestrichen hat, co kto wraz zmiotł, rozgarnąć.
Zurücktreiben, odpędzać, odpierać; Gewalt mit Gewalt, gwałt gwałtem. die Gefahr von sich, odpierać niebezpieczeństwo od siebie.
Zurücktreibung, *f.* odpędzenie, odpieranie, odparcie.
Zurücktreten, odskakiwać, odskoczyć, odstępować, umykać się od czego, cafać się z czym.
Zurückwehen, odwiewać. *n.* odwiewanie.
Zurückweichen, ustępować, odstępować nazad.; von der Stadt, od miasta; aus der Schlacht, z bitwy ustąpić.
Zurückweichung, *f.* odstąpienie, cofnienie się.
Zurückwerfen, odrzucić, w tył zrzucić; die Kleidung, suknią.
Zurückwerfung, *f.* odrzucenie, w tył.
Zurückziehen, w tył odciągnąć, złapać; einen aus der Flucht, kogo w ucieczce, odrywać; einen von dem Studiren, kogo od nauki oddalić; von einem Orte, z iakiego mieysca. 2) powrocić na mieszkanie; nach Leipzig, do Lipska.
Zurückziehung, *f.* odciągnienie, oddalenie, odrywanie, odwod żołnierza.
Zuruff, *m.* okrzyk, wykrzyknienie. des Volks ludu; frölicher, wesoły.
Zuruffen, okrzyki czynić; einem, komu.
Zurüste gehen, zachodzić. die Sonne gehet zurüste, słońce zachodzi.
Zurüsten, gotować, zbierać; sich zu etwas, się do czego na co. rüste dich hierzu, gotuy się na to.
Zurüstung, *f.* gotowanie, gotowość; zum Kriege, na woynę.
Zusage, *f.* obietnica; der Hülfe, pomocy; halten, obietnicy dotrzymywać; seiner eingedenk seyn, pamiętać na swoię obietnicę; gethan haben, obietnicę uczynić.
Zusagen, obiecować, obiecać; einem etwas, co komu; wiederum, odobiecać się, obiecać wzaiemnie; bey einem zur Abendmahlzeit zu kommen, do kogo na wieczerzą przyść.
Zusager, *m.* obiecuiący.
Zusammen, wraz, razem, społem; von etwas handeln, o czym traktować. s. miteinander, beysammen.
Zusammenbacken, zrość, się, spiec, się wraz.
Zusammenbauen, budować razem.
Zusammenbeissen, die Zähne, zgrzytać zębami.
Zusammenruffen, zwoływać, spraszać; die Weltweisen an einen Ort, Filozofow na iedno mieysce.
Zusammenberuffung, *f.* zwołanie, zproszenie.
Zusammenbetteln, nażebrać, nawypraszać.
Zusammenbinden, razem związać; einen Menschen mit einem Thiere, człowieka ze zwierzem, powiązać; die Hände, ręce; mit Ketten, łancuchami.
Zusammenbindung, *f.* związanie, powiązanie wraz.
Zusammenblasen in ein Horn, zmowić się, iedno trzymać.
Zusammenbringen, zgromadzać, zgromadzić; Geld, pieniądze, zciągnąć; die zerstreuete Flotte, rozpierzchnioną flotę; sprowadzać; das Getreyde von dem Lande, an sichere Oerter, zboża z pol na bezpieczne mieysca; einen Hauffen Volkes, kupę ludzi zebrać.
Zusammenbringung, *f.* zgromadzenie, zebranie, sprowadzenie.
Zusammendrehen, wraz skręcać, zwiiać w laskę.
Zusammendrehung, *f.* skręcenie, skręcanie.
Zusammendrücken, ściskać do kupy, stulać.
Zusammendrückung, *f.* ściskanie do kupy, stulanie.
Zusammen eins werden, umowić się na iedno.

Zuſammenfallen, upadać na kupę.
Zuſammenfalten, ſfałdować, ſkładać, ułożyć.
Zuſammenfaſſen, razem obiąć, wziąć.
Zuſammenfaſſung, *f.* razem, obięcie.
Zuſammenfinden, (ſich,) ſchodzić ſię, ześć ſię; heimlich an einen Ort, taiemnie na iedno mieyſce.
Zuſammenflieſſen, ſpływać ſię; in eines, w iedno ſchodzić ſię, *o rzekach.* es flieſſen ſieben Flüſſe zuſammen, ſchodzi ſię ſiedm rzek do kupy.
Zuſammenflieſſung, *f.* ſpływanie, ſchodzenie ſię do kupy; des Regenwaſſers, wody z deſzczu.
Zuſammenfluß, *m.* uście. bey dem Zuſammenfluß der Weichſel und der Donajetz, przy uściu Wisły y Donayca.
Zuſammenfodern, zwoływać, ſpraſzać; die Leute bey ſich, ludzi do ſiebie; in des Zunftmeiſters Hauſe, do cechmiſtrzowſkiego domu; zgromadzać.
Zuſammenfoderung, *f.* zgromadzanie, zwoływanie.
Zuſammenfügen, złączać, łączyć, ſpoić; ſich mit einem, z kiem ſię złączyć; die Worte, słowa do słow łączyć; das Künftige mit dem Gegenwärtigen, przyſzłe z teraźnieyſzym.
Zuſammenfügung, *f.* łączenie, złączenie, ſpoienie, ſkładanie; der Worte, słow. ſ. vereinigen.
Zuſammenführen, zwozić, zgromadzać; mit Wagen, wozami.
Zuſammenführung, *f.* zwożenie, zprowadzanie.
Zuſammengebauet, przybudowany, pobudowany.
Zuſammengeben, złożyć, połączyć; ein Paar Eheleute, Braut und Bräutigam, parę małżeńſką, oblubienicę y oblubieńca; goić ſię.
Zuſammengebracht, zebrany; Kinder, paſierbięta, iedneyz oyca a drugie z matki.
Zuſammengebunden, związany wraz.
Zuſammengedruckt, wraz ściśniony, ſtulony.
Zuſammengefaltet, złożony, sfałdowany.
Zuſammengefaßt, obięty.
Zuſammengefitzt, zkędzierzawiony.
Zuſammengeflückt, zſzyty.
Zuſammengefloſſen, ſpłyniony w kupę.
Zuſammengefroren, zmarznięty lodem.
Zuſammengefugt, ſpoiony.
Zuſammengeführt, zwieziony.
Zuſammengegeben, złożony, poſtanowiony, *o małżeń.*

Zuſammengehäufft, na kupę zebrany, znieſiony.
Zuſammengehen, zchadzać ſię, ſchodzić ſię.
Zuſammengehören, razem do iednego należeć.
Zuſammengeklebet, ſkleiony wraz.
Zuſammengeknüpft, związany razem, wraz.
Zuſammengekrumt, ſkrzywiony w raz.
Zuſammengelauffene, ludzie co ſię zbieżeli do kupy.
Zuſammengelegt, złożony w kupę.
Zuſammengelötet, znitowany, przynitowany wraz.
Zuſammengeleſen, zebrany, zbierany.
Zuſammengenähet, zſzyty, zſzywany.
Zuſammengepackt, zpakowany razem.
Zuſammengepreſſet, ściśniony, ſtulony.
Zuſammengeronnen, zſiadły, ścięty, ſkrzepły.
Zuſammengeruffen, zgromadzony, zwołany.
Zuſammengeſcharret, zgrzebany, zgarniony na kupę.
Zuſammengeſchlagen, uderzony o co drugiego.
Zuſammengeſchoſſen, znieſiony.
Zuſammengeſchworne, ſprzyſiężony.
Zuſammengeſellen, ſtowarzyſzyć, połączyć.
Zuſammengeſellt, ſtowarzyſzony, złączony.
Zuſammengeſetzt, złożony, ſkładany.
Zuſammengeſperrt, zamknięty.
Zuſammengeſtellt, złożony.
Zuſammengeſtopft, nabity, napchany.
Zuſammengeſtückt, zſzywany, poſztukowany.
Zuſammengeſucht, wyſzukany.
Zuſammengetragen, znieſiony.
Zuſammengetrieben, w kupę ſpędzony.
Zuſammengewachſen, zrośniony, zrosły.
Zuſammengewälzet, zwiniony w walec.
Zuſammengewehet, zwiany na kupę, w iedno.
Zuſammengezogen, zciągniony w iedno.
Zuſammengieſſen, zlewać w iedno.
Zuſammengränzen, graniczyć z ſobą. zuſammengränzende Oerter, graniczące mieyſca.
Zuſammengränzend, graniczący.
Zuſammengränzung, *f.* graniczenie.
Zuſammenhäckeln, ſpinać, ſpiąć.
Zuſammenhäften, ſpinać.
Zuſammenhängen, poſpinać.
Zuſammenhauffen, na kupę poſkładać.
Zuſammenhäuffung, *f.* na kupę poſkładanie.

 Zuſammenhal-

Zusammenhalten, trzymać, zamykać; die wilden Thiere in Verwahrung, dzikie zwierza w zamknięciu. 2) nicht von einander gehen, trzymać się w kupie iedno z drugiem; mit einander, trzymać z sobą.

Zusammenhaltung, f. trzymanie się w kupie; przyrownanie.

Zusammenhangen, trzymać się w kupie, iedno z drugiem razem. die Rede hänget nicht zusammen, mowa się nie trzyma, nie powiązana.

Zusammenhangung, f. trzymanie się z sobą w kupie.

Zusammenheften, zszywać do kupy.

Zusammenheftung, f. zszywanie do kupy.

Zusammenhetzen, zwadzić, poszczuć; die Hunde, psy; einige mit einander, nie ktorych powadzić.

Zusammenhetzung, f. zwadzenie, poszczucie.

Zusammenkauffen, nakupować, nakupić; Güther, dobr.

Zusammenkauffung, f. nakupienie.

Zusammenknüpfen, pozwięzywać, pospinać.

Zusammenkommen, schodzić się, ześć się. viele Ursachen kommen da zusammen, wiele przyczyn się tam schodzi. der Rath, ist in grosser Anzahl zusammen gekommen, Senat się w wielkiey liczbie zgromadził; auf einen Hauffen, do kupy się schodzić. lassen zusammen kommen, zgromadzić.

Zusammenkoppeln, sforować, zwięzować razem.

Zusammenkoppelung, f. zwięzowanie, sforowanie.

Zusammenkratzen, zeskrobywać w iedno.

Zusammenkriechen, zczołgać się do kupy.

Zusammenkrümmen, zgiąć iedno do drugiego wraz; sich, zmowić się, spiknąć się.

Zusammenkunft, f. ziazd, schadzka; der Männer und Weiber, męszczyzn y kobiet; grosse, zahlreiche, wielki, liczny ziazd; obrada, halten, mieć obradę, ziazd.

Zusammenlassen, spuszczać wraz.

Zusammenlauffen, zbiegać się; zu einer Zeit, na pewny czas; zu einem, do kogo; nach Posen, do Poznania. 2) die Milch läufft zusammen, mleko się zbiega, zsiada.

Zusammenlauff, m. zbieganie się; erhebt sich vom Lande, powstaie ze wsiow zu einem, do kogo; geschiehet, dzieie się.

Zusammenlauffung, f. zsiadanie się, zbieganie się.

Zusammenläuten, mit allen Glocken, razem dzwonić we wszystkie dzwony; dzwonkiem zgromadzać ludzi.

Zusammenlegen, razem składać; einen Brief, list; Geld, pieniądze; zum Schmause, składkę złożyć na ochotę.

Zusammenleimen, razem skleiać.

Zusammenleimung, f. skleianie, skleienie.

Zusammenleiten, zciągać, zgromadzać; die Flüsse, rzeki; das Salzwasser von den Felsen, solną wodę ze skał.

Zusammenleitung, f. sprowadzanie, ściąganie; des Wassers, wody.

Zusammenlesen, zbierać; viel Beweisthümer wider einen, wiele dowodow przeciwko komu; Steine, kamienie zbierać.

Zusammenlesung, f. zbieranie, zebranie.

Zusammenlöten, nitować do kupy.

Zusammenmachen, złączać, składać, poskładać.

Zusammenmurmeln, mruczeć razem.

Zusammennähen, zszywać.

Zusammennageln, gwoździmi zbiiać.

Zusammennehmen, złączać, wraz w iedno.

Zusammennehmung, f. złączanie, zbieranie.

Zusammennieten, nitować w iedno.

Zusammennietung, f. nitowanie.

Zusammennisten, razem się gnieździć.

Zusammenordnen, iednym porządkiem składać.

Zusammenpaaren, parzyć, w parę łączyć.

Zusammenpaarung, f. parzenie, w parę łączenie.

Zusammenpacken, wraz pakować.

Zusammenpressen, zgęszczać.

Zusammenpressen, n. zgęszczanie.

Zusammenpressung, zgęszczanie.

Zusammenquetschen, ściskać.

Zusammenquetschung, f. ściśnienie.

Zusammenraspeln, zeskrobywać w kupę; ein Geschenk für einen, podarunek dla kogo.

Zusammenrechen, grabić, zgrabiać.

Zusammenrechnen, wraz policzyć, porachować; seine Lebenstage, swoiego dni życia; an den Fingern, na palcach.

Zuſammenrechnung, *f.* zrachowanie, zliczenie.
Zuſammenreimen, do kadencyi do bierać, zgadzać.
Zuſammenrennen, zbiegać ſię.
Zuſammenrinnen, ſpływać w iedno.
Zuſammenrollen, ztaczać.
Zuſammenrottiren, ſich, ſprzyſięgać ſię, zmawiać ſię.
Zuſammenrottirung, ſprzyſięganie ſię, zmawianie ſię.
Zuſammenrücken, zeyść ſię, potkać ſię; mit einem, z kiem.
Zuſammenrückung, *f.* zeyście ſię, złączenie ſię.
Zuſammenruffen, zwoływać do kupy; das Volk, lud.
Zuſammenrühren, mięſzać, pomięſzać, w kupę. 2) dotykać ſię. ſ. vermiſchen, anrühren.
Zuſammenrumpfen, marſzczyć; die Naſe, nos.
Zuſammenſcharren, zgarnywać, zbierać.
Zuſammenſchicken, razem ſpaiać, ſtoſować; ſich mit etwas, ſię z czym, nadać ſię do czego.
Zuſammenſchieſſen, złożyć, ſkładać; das Geld, pieniądze.
Zuſammenſchieſſung, *f.* ſkładka.
Zuſammenſchlagen, klaſkać; die Hände für Freuden, rękami od radości; ſich, ſchodzić ſię. ſ. vereinigen.
Zuſammenſchlagung, *f.* ſchodzenie ſię.
Zuſammenſchleppen, zwłoczyć do kupy.
Zuſammenſchlieſſen, zamknąć wraz.
Zuſammenſchlieſſung, *f.* zamknięcie.
Zuſammenſchmelzen, w iedno ſtopić.
Zuſammenſchmelzung, *f.* w iedno ſtopienie.
Zuſammenſchmieden, ſkować na iedno.
Zuſammenſchmiegen, ciaſno ścisnąć.
Zuſammenſchmiegung, *f.* ciaſno ściśnienie.
Zuſammenſchmieren, mit Schreiben, pobazgrać.
Zuſammenſchreiben, ſpiſać; ein Buch, kſiązkę.
Zuſammenſchreibung, *f.* ſpiſanie.
Zuſammenſchreyen, razem krzyczyć, krzyknąć; das Gewehr zu ergreiffen, do broni.
Zuſammenſchrumpfen, marſzczyć ſię.
Zuſammenſchrumpfung, *f.* marſzczenie ſię.
Zuſammenſchütten, zſypować, znoſić, zlewać.
Zuſammenſchüttung, *f.* znoſzenie, zſypanie; zlewanie.
Zuſammenſchwatzen, świegotać, gadać co ſpołem.
Zuſammenſchweiſſen, nitować do kupy.
Zuſammenſetzen, ſkładać.
Zuſammenſetzung, *f.* ſkładanie, złożenie; der Glieder, członkow; der Worte, słow; poſiadanie.
Zuſammenſingen, razem śpiewać.
Zuſammenſingung, *f.* śpiewanie razem.
Zuſammenſitzen, ſiedzieć razem; an einem Orte, na iakiem mieyſcu.
Zuſammenſpannen, poſprzęgać, ſprząc.
Zuſammenſpannung, *f.* poſprzęganie, ſprzężenie.
Zuſammenſtallen, ſtać w iedney ſtani. 2) żyć poufale w ściſłey przyiaźni z kiem. ſ. vertragen.
Zuſammenſtallung, *f.* w iedney ſtayni ſtanie.
Zuſammenſtecken, łączyć ſię; łączyć rady.
Zuſammenſtellen, razem ſkładać, ſtawiać.
Zuſammenſtimmen, zgadzać ſię, ſtoſować ſię, nadawać ſię; mit etwas z czym do czego. deine Rede ſtimmet mit deinem Briefe zuſammen, twoia mowa, z twoiem liſtem ſię zgadza; mit unſern Zeiten, nadaie ſię do naſzych czaſow. ſiehſt du nicht wie dieſe Dinge zuſammen ſtimmen? nie widziſz iak ſię te rzeczy z ſobą zgadzaią?
Zuſammenſtimmig, zgadzaiący ſię, nadaiący ſię.
Zuſammenſtimmung, *f.* zgadzanie ſię, nadanie ſię; der Saiten, zgadzanie ſię ſtron; der Töne, tonow zgadzanie ſię.
Zuſammenſtopfen, zgęſzczać, zbiiać do kupy; an einen Ort, na iedno mieyſce; etwas in einen Kaſten, co do ſkrzyni zbiiać.
Zuſammenſtopfung, *f.* zbiianie.
Zuſammenſtoppeln, zbierać, zgarnywać do kupy.
Zuſammenſtoppelung, *f.* zbieranie, zgarnywanie.
Zuſammenſtoſſen, uderzyć ſię z ſobą razem.
Zuſammenſtoſſung, uderzenie o ſiebie.
Zuſammenſuchen, zbierać ſzukaiąc; allenthalben, zewſząd.
Zuſammenſuchung, *f.* zbieranie; des Geldes, pieniędzy.
Zuſammentragen, znoſić w kupę; an einen Ort, na iedno mieyſce.
Zuſammentragung, *f.* znoſzenie.
Zuſammentreffen, zbiegać ſię.
Zuſammentreiben, ſpędzać; in die Enge, w ciaſne mieyſce; zbierać; den Gehalt,

halt, zasługi; wybierać, Geld von den Städten, pieniądze do miast.
Zusammentreiber, *m.* poborca.
Zusammentreibung, *f.* zbieranie, wybieranie.
Zusammentreten, schadzać się, łączyć się.
Zusammenverbinden, wraz powiązać; sich, wiązać się.
Zusammenverbindung, *f.* związanie wraz; związek.
Zusammenverknüpfen, razem zwięzywać, związać; sich mit einem, się z kiem.
Zusammenverknüpft, razem złączony, związany.
Zusammenverschwören, sich, razem się sprzysięgać; wider den König, przeciwko krolowi; einen zu ermorden, aby kogo zabić.
Zusammenverschwörung, *f.* sprzysiężenie się; wider den besten König, przeciwko naylepszému Krolowi; zunehmen lassen, dać się koniuracyi zmocnić; entdecken, odkryć ią; anstiften, koniuracyią zrobić.
Zusammenverschworner, *m.* sprzysiężony.
Zusammenversprochen, zaślubiony.
Zusammenverstehen, sich, rozumieć się z sobą.
Zusammenwachsen, zrastać się. der Feigenbaum wächst mit dem Oelbaume zusammen, figowe drzewo zrasta się z oliwnym.
Zusammenwachsung, *f.* zrastanie się.
Zusammenwälzen, zwiiać, staczać w walec.
Zusammenwehen, zwiewać do kupy; den Schnee, śnieg.
Zusammenwerfen, zrucać, zrucić w iedno.
Zusammenwickeln, zwinąć w iedno. die Schlangen wickeln sich zusammen, węże zwiiaią się w iedno.
Zusammenwickelung, *f.* zwiianie, zwinienie.
Zusammenwirken, wraz tkać.
Zusammenziehen, ściągać; die Soldaten, żołnierzy; alles an einen Ort, wszystko na iedno mieysce; in eins, w iedno.
Zusammenziehung, *f.* ściąganie, ściągnienie; marszczenie; der Stirn, czoła; der Finger, palców; skrocenie, der Reden, mowy.
Zusammenzwingen, ściskać; etwas worinne, co w czym.
Zusatz, *m.* przydatek; zu etwas, do czego.
Zusauffen, pić; einem, do kogo.
Zusauffen, das, picie do kogo.
Zuschaffen geben, trudność zadać; einem, komu, robotę zadać.
Zuschaffen haben, być zabawnym, mieć do roboty; mit etwas, czym. mit dem ganzen Kriege nichts zu schaffen haben, niemięszać się nic do woyny.
Zuschaffen machen, trudność iaką komu czynić; dem Feinde, nieprzyiacielowi; sich mit etwas, zatrudniać się czym.
Zuschanden machen, wstydu nabawić.
Zuschanden werden, wstydem być.
Zuscharren, przygrzebać, przywalić. s. verscharren. zudecken.
Zuschauen, przypatrywać się, przypatrzyć się.
Zuschauer, *m*, ten co się przypatruie, przypatrywacz.
Zuschauerinn, *f.* ta co się przypatruie, przypatrywaczka.
Zuschauung, *f.* przypatrywanie się.
Zuschicken, posłać; einem ein Buch, komu książkę.
Zuschieben, zasunąć; den Riegel, zaporę, rygiel.
Zuschiffen, przypłynąć statkiem.
Zuschlagen, bić; auf einen, kogo; mit Fäusten, pięściámi. 2) einem die Güther, komu dobra przysądzić. 3) die Thüre, z trzaskiem drzwi zamknąć, trzasnąć drzwiami zamykaiąc. 4) wohl, wyść na dobre.
Zuschleppen, przywlec; einem etwas, co komu.
Zuschliessen, zamykać, zamknąć; die Thüre, das Haus, den Kasten, drzwi dom, skrzynię, sklep.
Zuschliessung, *f.* zamykanie, zamknięcie.
Zuschlingen, przywiązać.
Zuschmieren, naimarować.
Zuschnüren, zasznurować, związać mocno.
Zuschnürung, *f.* zasznurowanie, ściśnienie sznurem.
Zuschreiben, przypisać. dieser Schade ist ihm zuzuschreiben, tę szkodę iemu trzeba przypisać; sich etwas allein, sobie tylko samemu co; einem ein Buch, komu książkę. das Buch ist ihm zugeschrieben, ta książka iest iemu przypisana. 2) schriftlich berichten, na piśmie uwiadomiać, kogo, donosić; einem alles, komu wszystko.
Zuschreibung, *f.* przypisanie, przypisanie książki.
Zuschreyen, wykrzyknąć na co.
Zuschreyung, *f.* wykrzyknienie.

Zuschrift, *f.* przypisanie ksiązki.
Zuschwären, iątrzyć się, obierać się.
Zusehen, patrzyć, przypatrywać się; den Spielen, igrzyskom. 2) noch etwas, wyglądać czego, czekać na co.
Zusehens, oczywiście.
Zuseher, *m.* przypatruiący się.
Zusehr, nazbyt, nadto; einen loben, kogo nazbyt chwalić. einen nicht gar zu sehr vergnügen, nie nazbyt kogo kontentować.
Zusenden, przysyłać.
Zusetzen, przydawać, przydać; etwas zu etwas, co do czego. 2) einem stark zusetzen, wsiąść na kogo, przysieść kogo; von vorn und von hinten, z przodu y z tyłu.
Zusiegeln, przypieczętować; einen Brief, list.
Zusiegelung, *f.* przypieczętowanie.
Zuspät, nazbyt nierychło; einem Glück wünschen, komu szczęścia życzyć.
Zusperren, zamykać; das Haus, dom; den Zugang, przystęp.
Zusperren, das, zamykanie, zamknięcie.
Zusperrung, *f.* zamknienie.
Zuspitzen, zakończyć, konczysto zarobić; wie einen Keil, iak klin.
Zuspitzung, *f.* zakończenie, kończysto zarobienie.
Zusprechen, nawiedzić. s. besuchen. 2) mowić do kogo. s. Anreden. 3) zachęcać, dodawac serca. s. aufmuntern, trösten.
Zuspruch, *m.* mowienie do kogo.
Zuständig, należący; einem, komu.
Zustand, *m.* stan, doba, doła. siehe in was für einem Zustande ich mich befinde, patrzay w iakim stanie ia zostaię. in einerley Zustande bleiben, w iednym stanie zostawać. von seinem Zustande abgehen, ze swoiego stanu wykroczyć. der Zustand der Republic, stan, dola, rzeczy pospolitey. bey jetzigen Zustande, w teraźnieyszym stanie.
Zustatten kommen, ratować; einem, kogo.
Zustecken, podtykać, podetchnąć; einem etwas, co komu.
Zustehen, należeć; einem, do kogo, być powinnością czyią. es stehet mir zu, to iest moia powinność, to do mnie należy. s. gehören.
Zustellen, oddawać, oddać; einem einen Brief, komu list.
Zustellung, *f.* oddawanie, oddanie.
Zusterben, dziedzictwem się dostać po śmierci czyiey. es ist ihm zugestorben, to się mu po czyiey śmierci dostało.
Zustopfen, zatykać; sich die Ohren, sobie uszy; wypchać.
Zustossen, pchnąć co na co, do czego. 2) trafić się co komu. s. begegnen.
Zustürmen, bić, uderzyć; sehr auf einen, bardzo na kogo.
Zu Theil werden, częścią się dostać; einem, komu.
Zutheilen, przyznać, wydzielić; einem etwas gerichtlich, komu co sądownie.
Zutheilung, *f.* przyznanie części, wydzielenie.
Zuthun, zamykać, zamknąć; die Augen, oczy; die Thüre, drzwi. 2) haben, mieć do czynienia; habe ich nichts mit ihm, niemam nic z niem do czynienia. s. zuschaffen.
Zuthun, das, sprawa. durch dein Zuthun, za twoią sprawą. ohne niemands Zuthun, bez niczyiego czynienia.
Zuträglich, einem, użyteczny, zdatny; komu. s. nützlich.
Zutragen, przynosić; einem etwas, co komu. 2) sich, trafiać się; durch Gottes Schickung, boskiem sporządzeniem; anders als man gemeinet, inaczey iak myślano; ohngefehr, trefunkiem; bequemlich, wygodnie; sehr selten, bardzo rzadko; nach Wunsch, po myśli; durch eines Schuld, przez czyią winę. es trug sich zu, wie ich wünschte, tak się trafiło iak ia życzyłem.
Zutrauen, zaufać; einem sehr viel, w kiem bardzo wiele; einem viel gutes, mieć wielkie zaufanie w kiem; einem alles Gute, mieć poufałego.
Zutreffen, zgadzać się; mit etwas, z czym; mit dem Winkelmaasse, z węgielnicą.
Zutreffen, das, zgadzanie się.
Zutrinken, pić; einem, do kogo; die Kanne, kwartą; einen grossen Becher, wielkiem pucharem.
Zutrinken, das, picie do kogo.
Zutrinker, *m.* piiący do kogo.
Zutritt, *m.* przystęp; zu einem, do kogo; haben, mieć; niemandem verstatten, nikomu nie pozwalać przystępu; sich zu etwas verschaffen, przystęp sobie do czego, do kogo, zrobić; frey lassen, wolny przystęp dać.
Zützschen, spiiać; die Milch, mleko, ssać.
Zuverlässig, pewny; Freund, przyiaciel. s. gewiß.

Zuverläßig, *adv.* zapewne, pewnikiem; etwas wissen, wiedzieć co.
Zuversicht, *f.* ufność. aus Zuversicht auf dich thue ich das, z ufności w tobie czynię to.
Zuversichtlich, z ufnością; antworten, odpowiadać; eine Sache anfangen, rzecz iaką zaczynać.
Zuverstehen geben, dać do zrozumienia; mit Worten, w słowach. s. anzeigen.
Zu viel, zbytni; Fleiß, zbytnia pilność.
Zuviel, *adv.* nazbyt, nadto; einen loben, kogo chwalić. sich über einen zu viel betrüben, frasować się z iakiego trefunku. 2) Es ist ihm zu viel, an mich zu schreiben, ciężko mu do mnie pisać. sich etwas zu viel dünken lassen, mieć sobie za cięszką rzecz.
Zuvor, przedtym, pierwey. vier Tage zuvor, cztery dni przedtym. lange zuvor, gdzie przedtym. kurz zuvor, trochę przedtym. s. vorher.
Zuvor abbrechen, pierwey ułamać.
Zuvor abgeredet, wprzod się umowiwszy.
Zuvor abreissen, wprzod urwać.
Zuvor andeuten, wprzod przeznaczy.
Zuvor aussehen, wprzod co przeźrzeć.
Zuvor bedenken, wprzod pomyśleć.
Zuvor bereiten, wprzod przygotować; die nöthigen Dinge zu etwas, potrzebne rzeczy do czego.
Zuvorberühren, wprzod się dotykać, omacać.
Zuvoreinnehmen, wprzod skosztować.
Zuvorerwegen, wprzod zważyć, pomyśleć.
Zuvorerwogen, wprzod zważony, pomyślony.
Zuvorfliehen, wprzod, przodem, lecieć.
Zuvorfürchten, wprzod się obawiać.
Zuvorderst, naypierwey, nayprzod.
Zuvoreingenommen, ubieżony.
Zuvorempfangen, wprzod poczęty, poięty.
Zuvorerwegen, wprzod pomyśleć.
Zuvorerwogen, wprzod zważony; Unglück, zważone nieszczęście.
Zuvorgeben, pierwszeństwa ustąpić, prym dać; einem nichts, nikomu nic nieustępować.
Zuvor gebohren werden, pierwey się wrodzić.
Zuvorgehört, pierwey słyszany.
Zuvorgemessen, wprzod przemierzony.
Zuvorgenommen, wprzod wzięty.
Zuvorgeschöpft, wprzod poczęty.
Zuvorgesehen, wprzod przeźrzany.
Zuvorgesetzt, wprzod położony, przełożony.
Zuvorgewarnt, przestrzeżony wprzod.
Zuvorkauffen, wprzod kupić.
Zuvorklagen, wprzod się skarzyć.
Zuvorkochen, wprzod warzyć.
Zuvorkommen, uprzedzić, ubiec; eines Absichten, czyi zamysł; eines Verlangen mit der Wohlthat, czyie żądanie dobrodzieystwem; zabiec, einer Sache, iakiey rzeczy; eines Anschläge, czyim zamysłom.
Zuvorkommung, *f.* zabieżenie, ubieżenie.
Zuvorkosten, wprzod skosztować; die Speise, potrawy.
Zuvorkundbar, wprzod poznany.
Zuvorlernen, wprzod się uczyć.
Zuvormerken, wprzod miarkować, przeczuwać; künftige Dinge, przyszłe rzeczy.
Zuvornehmen, wziąć co przedkiem pierwey.
Zuvorrütteln, wprzod potłuc.
Zuvorsagen, przepowiadać, przepowiedzieć, wprzod powiedzieć; daß er zu mir kommen werde, że on do mnie przyidzie; künftige Dinge, przyszłe rzeczy.
Zuvorsagung, *f.* przepowiedzenie, wprzod powiedzenie.
Zuvorschwören, wprzod przysiąc.
Zuvorschwitzen, wprzod się pocić.
Zuvorsehen, wprzod widzieć, przewidzieć.
Zuvorsterben, umrzeć wprzod, umierać pierwey.
Zuvorthun, celować, przewyższać; es andern weit, kogo czyim daleko; es allen an Verstande, kogo rozeznaniem; an Leibesstärke, w siłach ciała; an Beredsamkeit, w wymowie; an Tugenden, w cnotach.
Zuvorverkündigen, wprzod oznaymiać; einem etwas, co komu.
Zuvorversehen, przeźrzany; von Gott, od Boga.
Zuvorversuchen, wprzod pobrować.
Zuvorverwahren, wprzod opatrzyć.
Zuvorverzehren, wprzod przeieść.
Zuvorunterrichten, wprzod nauczyć.
Zuvorwarnen, wprzod przestrzec; einen daß er sich hüte, kogo aby się strzegł.
Zuvorwegnehmen, wprzod porwać przed kiem; den Nutzen eines Dinges, pożytek iakiey rzeczy.
Zuvorwissen, wprzod wiedzieć, przewiedzieć.

Zuvorwürzen, wprzod korzeniem zaprawić.
Zuwachs, m. przyrośnienie, przyrostek prowent; jährlicher, roczny; schlechter, szczupły.
Zuwachsen, przyrastać; einem Dinge, iakiey rzeczy. 2) goić się, zrastać się. die Wunde wächst zu, rana się zrasta.
Zu was Ende, na iaki koniec.
Zu Wege bringen, nabyć, dostać; sich das Lob durch die guten Künste, chwały nabyć przez śliczne sztuki; Ruhm, sławy; durch Kriegesthaten, przez woienne czyny; sich Credit, kredytu nabyć; sich eines Gewogenheit, zarobić sobie na czyią przychylność. s. erlangen, verschaffen, ausrichten.
Zuwegebringen, das, n. dostanie, nabycie; mit grosser Mühe und Gefahr, z wielką pracą y niebezpieczeństwem.
Zuwehen, przywiewać, powiewać.
Zuwehung, f. przywiewanie, powiewanie.
Zuweilen, podczas, niekiedy; einen besuchen, kogo nawiedzać. s. bisweilen.
Zuweit, nazbyt daleko; gehen, iść.
Zuweitwenden, uczynić; einem viel gutes, komu wiele dobrego.
Zu wenig, nazbyt mało.
Zu Werke bringen, wykonać, dokazać, wskurać; etwas geschwind, co prędko: sein Vorhaben, swego przedsięwzięcia. s. vollbringen, ausrichten.
Zuwerfen, przyrzucić.
Zuwider, przeciwny; ist die Wollust der Ehrbarkeit, roskosz iest przeciwna uczciwości. es ist ihm alles zuwider, wszystko mu iest przeciwne. wenn es dir nicht zuwider ist, ieżeli ci to nie iest rzecz przeciwna.
Zuwillen seyn, einem, być komu do usług, słuchać iego woli, rozkazow. s. willfahren.
Zuwissen thun, oznaymiać, do wiadomości podawać; einem etwas, co komu; ohne Verzug, nieodwłocznie.
Zuwölben, zasklepiać, posklepić.
Zuwünschen, życzyć
Zuzehlen, wyliczyć, odliczyć; das Geld, pieniądze.
Zuzehlung, f. wyliczenie, odliczenie.
Zuzeiten, czasami, podczas. s. bisweilen, zuweilen.
Zuziehen, przyciągać; einen zu etwas, kogo do czego; sich ein Unglück, sobie nieszczęścia nabawiać; einem Haß und Neid, kogo nienawiści y zazdrości; sich eine Krankheit, choroby się iakiey nabawić.
Zuziehung, f. przyciągnienie, nabawienie.
Zwang, m. przymuszenie, mus. zu etwas mit Zwang, gwałtem przymusić do czego.
Zwanzig, dwadzieścia.
Zwanzigjährig, dwudziesto-letni.
Zwanzigmal, dwadzieścia razy.
Zwanzigste, dwudziesty.
Zwar, prawda, w prawdzie. es gefällt mir zwar sehr, podoba się mi to y w prawdzie bardzo. eure Mahlzeiten sind zwar angenehm, wasze ochoty są w prawdzie miłe.
Zweck, m. koniec, kres. man kömmt näher zum Zweck, przychodzą bliżey do końca, do kresu. seinen Zweck erreichen, swoiego kresu dopiąć, trafić do swoiego celu.
Zwecke, f. kleine Nägel ohne Köpfe, ćwieczek, mały goździk.
Zweiffel, m. wątpliwość, wątpienie, powątpiewanie. wir haben keinen Zweiffel daß nicht, nie mamy żadney wątpliwości, że nie; habe ich wegen dieser Sache nicht, o tey rzeczy wątpienia nie mam. deine Treue kommt bey mir in Zweiffel, twoia wierność przychodzi u mnie w powątpienie. Zweiffel haben, wątpliwość mieć, wątpieć. das macht mir keinen Zweifel, to mi nie czyni żadnego powątpienia. etwas in Zweifel ziehen, co w wątpliwość podawać. ohne Zweifel, bez wątpienia. ausser Zweifel, niemasz wątpliwości. mit Zweifel, z powątpiewaniem.
Zweifeler, m. wątpiciel; powątpiewacz.
Zweifelhaft, wątpliwy. zweifelhafte Dinge, für gewiß ansehen, wątpliwe rzeczy mieć za pewne. zweifelhafte Worte unterscheiden, wątpliwe słowa rozeznać. das kömmt mir nicht zweifelhaft für, to iest u mnie nie wątpliwa. zweifelhafter Streit über etwas, wątpliwy spor o czym; Glück, wątpliwe szczęście; machen, wątpliwem co czynić. adv. wątpliwie, pod wątpliwością; alles vollbringen, wszystko powiadać. was zweifelhaft gesagt ist, erklären, co wątpliwie było powiedziane obiaśnić. zweifelhaft reden, wątpliwie mowić.
Zweifelhaftigkeit, f. wątpliwość.
Zweifeln, wątpieć, powątpiewać; lange und sehr, długo y bardzo; mit

Recht, słusznie; an einer Sache, o iakiey rzeczy; in etwas, w czym. machen daß einer zweifelt, sprawić aby kto wątpił; ein wenig, nie co, trochę.
Zweifelnd, wątpiący. *adv.* wątpiąc, wątpliwie.
Zweifelfrey, bez wątpienia, nie masz wątpliwości.
Zweifelknote, *m.* wątpliwość, sęk w rzeczy.
Zweifelung, *f.* wątpienie.
Zweig, *m.* gałąska, latorośl, rośl młodociana; fruchtbarer, urodzayna; verdorreter, uschła; ausgeschossener, przywysoka; zum Fruchttragen geschickter, zdatna do rodzenia; von festen Holze, twardego drzewa; untauglicher, na nic nie zdatna, nic po niey; pfropfen, szczepić; junger, młodziuchna; grüner, zielona; den die Schafe gern fressen, ktorą owce rady iedzą; der schön gewachsen, wohl aussieht, pięknie wyrosła, dobrze wygląda.
Zweiglein, *n.* gałązeczka.
Zwerch, poprzeczny, poprzęcz, w przecz idący, dany. s. quer, überzwerch.
Zwerg, *m.* ungewöhnlich kleiner Mensch, karzeł.
Zwerginn, *f.* karlica, karzelka.
Zwetschke, *f.* śliwa.
Zwetschkenbaum, *m.* śliwowe drzewo.
Zwey, dwa. je zwey, po dwoch. aus zweyen bestehend, podwoyny.
Zweyback, *m.* biszkokt.
Zweyblatt, *n.* ein Gewächs, dwoy list ziele.
Zweyblätterich, dwoylistny.
Zweydeutig, oboiętny, dwochraźny; Worte, oboiętne słowa; Rede, dwochraźna, oboiętna mowa. *adv.* oboiętnie, dwochraźnie.
Zweyellich, dwochłokciowy.
Zweyerley, dwoiki, podwoyny. von zweyerley Art, dwoiakiego gatunku, rodzaiu.
Zweyfach, dwoiaki; Strafe, dwoiaka kara. *adv.* dwoiako. s. doppelt, verdoppelt.
Zweyfädicht, we dwie nici.
Zweyfalter, *m.* eine Insecte, owad latający, motel.
Zweyfaltig, dwoisty.
Zweyfaltigkeit, *f.* podwoyność.
Zweyfaltiglich, podwoynie.
Zweyfarbig, dwoiakiego koloru, dwoiakiey maści.
Zweyförmig, dwoykształtny,

Zweyfüßig, o dwoch nogach. 2) das zwey Fuß lang und breit ist, na dwie stopy długi albo szeroki.
Zweygestaltich, podwoyno kształtowany; dwoiakiey postaci.
Zweygipflicht, o dwoch wierzchach; Berg, gora.
Zweygliedericht, o dwoch członkach.
Zwey Hände breit, na dwie piędzi szeroki.
Zweyhenkelicht, podwoyno wiszący, we dwoie.
Zweyhörnicht, o dwoch rogach.
Zweyhüftig, o dwuch kopytach.
Zweyhunderste, dwuchsetny.
Zweyhundert, dwieście; dwasta.
Zweyhundertmal, dwieście razy, dwa kroć sto.
Zweyjährig, dwoch letni, dwoch roczny.
Zwey Jahre, dwa lata, dwa roki.
Zweykampf, *m.* poiedynek; halten, odprawiać.
Zweyköpfig, o dwoch głowach.
Zweyleibig, o dwoch ciałach.
Zweylöthig, dwoch łutowy.
Zweymal, dwa razy, dwa kroć; einen betriegen, kogo oszukać. zweymal so viel, dwa razy tyle. zweymal grösser, dwa razy większy.
Zweymalgefärbt, dwa razy farbowany.
Zweymalgespalten, dwa razy rozłupany.
Zweymalmehr, dwa razy więcey; verlieren, utracić.
Zweymaltragend, dwa razy rodzący; Baum, drzewo.
Zweymonatlich, dwoch miesięczny, na dwa miesiące.
Zwey Nächte, dwie nocy.
Zweypfündig, dwoch funtowy; Gewicht, waga.
Zweyräderichter Wagen, woz na dwoch kołach.
Zweyruderìcht, o dwoch wiosłach.
Zweyschichtig, o dwoch kłosach.
Zweyschnäblicht, o dwoch dziubach.
Zweyschneidig, obosieczny.
Zweyschuhig, na dwie stopy, *o mierze.*
Zweyseitig, o dwoch bokach, stronach.
Zweysitziger Ort, mieysce na dwoch do siedzenia.
Zweyspaltig, na dwoie dzielony; Zunger, ięzyk; Klaue, kopytko.
Zweysilbig, o dwoch sylabach.
Zweytägig, dwoch dniowy; Zeit, Reise, dwoch dniowy czas, dwoch dniowa droga.
Zwey Tage, dwa dni.
Zwey Tausend, dwa tysiące.

Zwey-

Zweytausendste, dwoch tyśiączny.
Zweytausendmal, dwa tyśiące razy.
Zweytens, powtore, podrugie.
Zweyter, drugi. s. Ander.
Zweytheilig, na dwie częśći; das Jahr theilen, rok dzielić.
Zweytracht, *f.* niezgoda, poroźnienie.
Zwey und achtzig, ośmdzieśiąt y dwa. zwey und achtzigste, ośmdzieśiąty drugi. zwey und achtzig mal, ośmdzieśiąt dwa razy.
Zweyweiberey, *f.* dwoyżeństwo.
Zweyzackicht, o dwoch zębach, o dwoch końcach.
Zweyzüngig, o dwoch ięzykach.
Zwickel, *m.* ćwikiel, klin.
Zwicken, szarpać, targać, rwać.
Zwickmühle, *f.* podwoyna kotwica.
Zwieback, *m.* s. Zweyback.
Zwiebel, *f.* cebula. nach Zwiebeln und Knoblauch riechen, cebulą y czosnkiem trącić.
Zwiebelbauer, *m.* cebulę śieiący.
Zwiebelhaupt, *n.* głowka cebuli.
Zwiebelhülse, *f.* łupina z cebuli.
Zwiebelicht, cebulny, cebulowy; cebulasty.
Zwiebelröhre, *f.* łodyga cebulna; =Stengel, *toż samo.*
Zwiebrachen, das Feld zum andern mal ackern, odwracać rolę.
Zwiespalt, *f.* niezgoda, poroźnienie.
Zwiespaltig, niezgodny.
Zwitracht, *f.* niezgoda, kłutnia, nieprzyiaźń; innerliche unter den Bürgern, wewnętrzna między obywatelami; schädliche, szkodliwa; grausame, sroga; bittere, gorzka; unter Mächtigen, między możnemi ludźmi. viele Zwitracht ist in den Städten, wiele niezgody iest po miastach; anrichten, niezgodę wzniecić; stillen, uciszyć; entstehet unter guten Freunden, powstaią niezgody między dobremi przyiaciołmi; stete, nieustanna; plötzliche, nagła; langwierige, długotrwaiąca; verursachen über etwas, sprawić o co. in Zwitracht leben, w niezgodzie żyć.
Zwiträchtig, niezgodny.
Zwillig, *m.* cwelich.
Zwilling, *m.* bliźnięta. Zwillingsbruder, bliżniak brat.
Zwillingsschwester, bliźniaczka siostra.
Zwingen, muśić, przymuszać, niewolić, przyniewalać; einen zu kauffen, kogo do kupienia. was liegt daran, auf was Art du mich zwingest? du zwingest mich doch, co to na tym, iakiem sposobem mię ty przymuszasz, dosyć że mnie przymuszasz; mit Gewalt und Drohungen, gwałtem y groźbami; einen wider Willen, kogo przeciwko iego woli; zu seufzen, do wzdychania.
Zwinger, *m.* Muśiciel, przymuszaiący. 2) um eine Stadt, zamurze koło miasta.
Zwingerhof, *m.* zamurzę.
Zwirn, *m.* nić we dwoie lniana.
Zwirnen, we dwoie nici kręcić.
Zwirnfaden, *m.* we dwoie nić kręcona.
Zwischen, między, der Stadt und dem Fluß liegen, między miastem y rzeką leżeć; dem beyden Lägern, między obiema obozami.
Zwischeneinlegen, powkładać pomiędzy.
Zwischeneinsetzen, powsadzać pomiedzy, poprzesadzać.
Zwischeneinsetzung, *f.* powkładanie, po między.
Zwischenhingehen, chodzić po między.
Zwischenraum, *m.* między-mieysce; gleicher, rowne; doppelter, podwoyne; unendlicher, niesk ończone; langer, długie; kurzer, krotkie; mäßiger, pomierno; übriger, ostatnie; sehr kleiner, bardzo małe; sehr weiter, bardzo długie; so grosser, tak wielkie; odległość, der Oerter, mieysc; mit gleichen abmessen, rownemi odległościami wymierzyć.
Zwischenrede, *f.* w mowie przemowienie do kogo.
Zwischenspiel, *n.* przegrywka, *intermedium.*
Zwischenzeit, *f.* czas między dwiema czasami.
Zwist, *f.* niezgoda. s. Zwitracht.
Zwistig, niezgodny. s. uneins.
Zwistigkeit, *f.* poroźnienie.
Zwitschern, świergotać, świegotać. wie die Alten sungen, so zwitschern die Jungen, iak starzy śpiewali tak młodzi świergotali.
Zwitter, Mann und Weib zugleich, mężczyzna y niewiasta razem, hermafrodyt.
Zwölf, dwanaście; Knaben, pacholąt; Tafeln, tablic.
Zwölfjährig, dwunastoletni.
Zwölfmal, dwanaście razy.
Zwölfte, dwunasty; Theil eines Dinges, dwunasta część iakiey rzeczy.
Zweyfalter, *m.* motyl.
Zyland, ein Gewächs, wilczy pieprz, ziele.
Zylinder, *m.* cylinder, walec. des Zylinders Fläche, płaszczyzny w cylindrze.



